PANORMITANI
SECVNDA IN SECVNDVM DECRETALIVM.

[redacted]

Iacobus Trucbus Dianensis I. V. D.

NICOLAI DE TVDESCHIS SICVLI, ABBATIS MONACENsis, Archiepiscopi Panormitani, ecclesiæ Romanæ Cardinalis, Decretorumq́ʒ Doctoris clarissimi Commentarioꝛ Secūda in Secundum Decretalium: unà cum Summarijs & Adnotationibus complurium doctissimoꝛ iureconsultorum: etiam recens fide excusa, ut nihil hactenus euulgatorum desideretur.

ANNO M. D. XXXI.

Rubrice huius voluminis.

a ¶ Rubrica. Super ista rubrica vide Cy.z Bal.in rubrica.C.eo.
b ¶ Facilius. Super hoc vide glo.in rubri.de regu.iur.lib.vj.
c ¶ Criminalibus. vide do.Anto.in.c.afferte.de presump.
d ¶ Sebastianus Sapia. ¶ De arbitrarijs vide cumulata per Fely.
in.c.si quādo.col.viij.s.de rescrip.vbi ponit qn in his que positiui iu
ris sufficiat p ra
tione volūtas.

¶ Nicolai de Tudeschis Siculi Abbatis mo
nacen. Archiepi Panormitani sacrosancte Ro
mane ecclesie Cardinalis: Secūda pars Cōmen
tariorū (seu si mavis Lecture) in Secūdū decre
taliū: cum Summarijs Additionibusq hacte
nus apponi solitis. Additis nunc demū Addi
tionib⁹ iuris vtriusq doctoris Sebastiani Sa
pie Senensis admodum frugiferis: feliciter
exorditur.

¶ De probationibus Rubrica.

1 ¶ Probatio est rei dubie p argumēta ostēsio.
2 Probatio est proba actio.
3 Confessio non est probatio: sed probationis re
leuatio.

Hec rubrica sa
tis cōtinuata fuit superius
in precedenti rubrica: a sed
magis specifice potest sic cō
tinuari. Supra in preceden
ti titulo visum est de confes
sionibus per quas aduer
sarius releuatur ab onere probandi: verūtamen
quia parte negante habet asseuerans probare.
xvj.q.vlt. actor. merito subijcit de probatio. et
b premittit primo genus vt postea facilius b de
scendat ad species: sic etiam fecit cōpilator.ffo
rum.z C. ¶ Hic Joan.an.super rubrica forma
uit duas questiōes z duas oppositiones: z q sa
tis vtiles sunt ad illuminandum intellectū iuue
num ideo annectā. Primo nāq querit qd sit p
1 batio. Secūdo vnde dicatur. ¶ † Ad primū respō
detur sm Azo.z Accur.C.eo.sup rubrica.qd est
rei dubie per argumēta ostēsio. Hos.hāc diffini
tionem impugnat: q ex ea sequitur qd pbatio nō
fiat testibus z instrumētis cum simpliciter dicatur
in diffinitiōe per argumēta z c.nam argumentū
nō cōprehēdit in se testes vel instrumēta: sed sola
inuestigatione inuenit veritatē vnde dicitur argu
mentum quasi argute inuētum: vt dicit tex.in.c.
forus.de v̄bo.signi. Ipse do Hostie.diffinit sic.q
probatio est rei dubie per testes vel instrumēta z
plerūq per indicia z presumptiōes ostēsio.z di
cit plerūq q non in omni causa sufficiūt indi
c cia z psumptiōes vt in criminalibus c nisi essent
euidētissime.vt dicā in.c.tertio loco.j.e.sz Host.
dicit q nō est hec sufficiēs cū z multis alijs mo
dis fiat pbatio que nō cōtinētur in diffinitione
Hos.de quibus remittit ad sum.eo.ti.§.fi.remit
to te ad Specu.eo.ti.§.fi.z etiā remitto te ad bo
num tex.cū glo.in ver.quia.j.de resti.spo.c.cum
ad sedē.vnde plus placet sibi prīa.Et rādet ad
decre.forus.super qua se fundat Hos.q argumē
tū sumitur ibi stricte z pprie vt dialectici sumunt.
sed in diffinitiōe pdicta sumitur large p omni spe
cie pbationis sicut instrumentū quādoq stricte
quādoq large sumitur.Dicit tamē vt Hos.satisfiat
dici posse q pbatio est rei dubie legitime facta
declaratio.Sed certe ista diffinitio Host.impu
gnari pōt: q nō est cōuertibilis cū suo diffinito
sicut debet esse qlibet bona diffinitio.vt no.glo.
sup rubri.de summa trini.z insti.de oblig.in pn.

sequeretur enim q ois declaratio rei dubie esset
probatio: qd est falsuz cum extra iudicium mul
tis modis declaretur res dubia tamē nō est pro
batio vnde sic potest diffiniri put pprie sumitur
pbatio in titulo nostro: qd est rei dubie in iudi
cio per legitimos modos facta declaratio.pōt
etiā satis sustineri prima sed oportet impropria
2 re ver.argumēta.vt.s.dictum est. ¶ † Ad secun
dum vnde dicatur probatio.rādet Jo.and.sm
Pla.qd dicitur a probe aduerbio.facit enī pro
be qui probat.manifestat enim dubiū.vincit ad
uersariū z euitat penas nō pbantiū: vel sm cuz
dicitur probatio quasi propalatio vel manifesta
tio eius qd est dubiū: vel tertio dico q probatio
potest dici quasi proba actio: z capitur actio put
sonat in factū non put iuris est sm qd capitur
insti.de act.z oblig.in prin.z not.glo.in.c.dile
cti.de iudi.sed put capitur in illa oratione: Actio
nes nostras quesumus domine adiuuādo pse
quere z c.vt sit sensus q pbatio est quidā pbus
actus: vel qd illa actio per quā fit pbatio debet
esse pba.i.legitima z necessario cōcludens.j.eo.
in pñtia. ¶ Venio nūc ad oppositiones.pmo
oppo.de supfluitate rubri.nam ex quo autor de
speciebus probationū tractaturus erat statim:
vt patet in sequētibus titu.supfluū fuit hoc ge
nus premittere.z sic est ɔtra id qd pollicitus est
in pemio resecatis supfluis z c.Rādet Jo.an.q
licet infra tractet de quatuor speciebus proba
tionū cōgrue tamē hāc rubri.pmisit sub qua id
prosequitur qd vel non adaptatur alteri illarū specie
rum vel de spectātibus ad plures ex illis vel in
cludit omnē speciē pbandi.De primo patet q
tractat in nigro de probatione virginitatis per
aspectū.j.eo.pposuisti.z c.causam.De pbatiōe
limitum per libros antiquos famam z admini
cula.j.eo.cum causam.De pbatione filiationis
per noiationē z opinionē vicinie.s.eo.per tuas.
De pbatione per literas ordinariorū.j.eo.post
cessionem.z si que nō poterāt congrue adaptari
ad aliquā specierum que subnectuntur.De secūdo
scz de pertinētibus ad rubricas sequētes patet
j.eo.c.ij.vbi dicitur qd qui per instrumentū proba
uit seu per testes nō cogitur iurare.ad idem.c.ter
tio loco.j.eo.vbi dicitur q pbatio testiū illo ca
su pfertur pbationi p instrumentū.z sic de alijs
que ɔgrue poterāt adaptari rubricis sequētib⁹.
Sed dicas tu: quare hoc nō reseruauit ibi: Rn
deo q eque poterant hic sicut ibi adaptari: fuit
d ergo de arbitrarijs d de quibus nō pōt reddi ra
tio.l.nō omniū.ff.de legi. ¶ De tertio scz qd hic
cōcludit in aliquibus omnē speciē pbandi: z sic
nō ita poterat eque adaptari ad aliquā speciem
patet exemplū in.c.j.j.eo.vbi dicitur q reus nō co
gitur pbare de iure actoris seu sua iura exhibe
re.ad idē.j.eo.ex literis.vbi dicitur qd in cōi iudi
cio probāt actor z reus.Item q dubia pbatio
nō releuat pbantē.j.eo.in pñtia.z multis alijs
3 de quibus in nigro. ¶ † Secūda oppositio est q
male sit hec rubrica situata.cū enī cōfessio sit pro
bationis spēs.d.c.cū ad sedē.de resti.spo.et quo
volebat tractare z pmittere prius genus debuit
illā rubricā de cōfessis postponere huic.Soluit
e Jo.an.qd cōfessio e pprie loquēdo nō est pbatio

e ¶ Cōfessio. Pro hoc est text.i.c.cū causa.ij.respō.de rapt.vbi pbatio z cōfessio ponuntur vt diuersa dātes.dicit vel pbationibus viri vel ex mulieris cōfessione.vide glo.in l.sz z si possessori §.si cū.de here.in v̄.pbatū esset.in fi.ff.de iureiur.et dicit hic.d.Abb. qd si statutum dicat q non admittatur pbatio qd nihilominus admitteretur ɔfessio. An aūt appellatione cōuicti ɔtineatur cōfessus.gl. facit q sic relata ad tex.in.c.cū ad sedē.in v̄b.testiū.de resti.spo.Sed in cōtrariū facit text.in.c.nos in quēquā.ij.q.i.et indubitāter i statutis cū sint stricti iuris nō cōtinetur.vt not.do. Abb.in.c.vnico vltra mediū.de seruti.sed pbato qd cōfessio sit pbatio alleg.textū opti.in.l.j.in fin.de interro.actio. ibi sed tantūmodo pbationes.z adde hic q lz dicamus qd cōfessio ō credulitate eā pīudicet sicut cōfessio de veritate vt est glo.sing. in.c.ex litteris.de iureiuran.tamē talis cōfessio ō credulitate nō est proprie cōfessio sz pbationis releuatio vt not.voluit Bal.in.l.ij.§.qd obseruari.C.de iura.calū.quē refert z sequitur eius scholaris Pe.de ancha.in.c.j.circa fi.de iur.calū.lib.vj.Et qd confessio nō sit pbatio sed pbationis releuatio tenet etiā domi.Anto.in.c.licet causam.de pbatio.in fi.vj.colū.z in.c.si sacerdos.in.i.col.de offi.ordina.z in.c.presentia.in.ij.col.de renū.z Pau.de cast.in.c.j.ff.de ɔfes.de quo vide per Pe.de anchara.in.c.j.de cōfes.lib.vj.vbi est optimus tex.in.ij.q.z istud idē qd dicit do.Anto.hic alleg.z sequitur Ludo.in repe.l.admonēdi.in.xxvij.col.ff.de iureiur.Et vide Archidia.vj.q.vlt.in.§.actor.circa prin.vbi dicit qd cōfessio nō est vera pbatio: sz pbet quo ad pīudicium cōfitentis.z ita dicit se tenere z Cōpo.in.d.c.bone.de elec.Sed tu vide Bar.in.l.tritici.circa medi.ff.de v̄bo.obli.vbi dicit q cōfessio nō est noua dispositio sed pbatio.Iterū attēto q idem qd dicit.d.Ant.hic dicit Bal.in rubri.C.de pba.sed Salice.ibi per multa motiua tenet cōtra cōem opi.qd cōfessio sit pbatio cuius opinio sustētari pōt p tex.in.d.l.j.§.fi.ff.de interrog.act.z in.l.fi.§.licētia.in v̄.approbari.vel per tormenta se nor z c.C.de iur delibe. An aut iuramētū dicatur esse pbatio.Salice.in.d.rub.dicit q sic p tex.in.l.sz z si possessori.§.penul.v̄s.pinde.ff.de iureiur.sed ille text.nō pbat pverbū pinde qd est nota similitudinis.sed p eo allega.opti.text.in d.l.fi.§.licētia.sz ad istā.q.vide dino qd nota.dicit Nico.de ɔbat.z ibi Bal.ɔ cū.l.fi.z in auth.ibi posita.C.si certū pet.z qd ɔfessio sit pbatio est tex.cū glo.i v̄.pbatio.i auth.si qs i aliq.C.de edē.z cū dicto do.Ant.h cōcordat Paul.de ca.in.l.publia.ff.depos.z alleg.Jo.an.h.z i.d.c.bone.ibi: hinc est qd putant.Dicit tn̄ Inno.in.c.cū cōtingat.de offi.deleg.sup glos.in v̄.indigeat.qd illud dr vere apparere qd ɔstat per confessionem.

¶ Adde tu an cōfessio dicatur pbatio.Alexan.cōsil.xxxv.lib.ij.et an statutum loquēs de ɔfesso habeat locū in cōuicto vide Fulgo.consil.cxxiij.vbi vide iura q̄ h loco nō allegantur.B. Antoni⁹ Fracis.

¶ Circa hoc an ɔfessio sit probatio.Dicas absq dubio verū esse q proprie loquēdo nō est pbatio sed potius releuatio ab onere pbādi vt plene p Jo.an.i.c.bone.de elec.in nouella.z i rubri.de pba.z habet in.c.actor.vj.q.vlt.z vide bal.in.c.j.in.§.sacramētum.de cōsuetu.re.feu.in vsi.feud.z Bal.in rubri.ff.de probatio.z per do.Alexā.in.l.cum qui.in fi.prin.ff.de iureiurā.z in.l.publia.in.§.j.ff.depo.z vide omnino Bal.in rubri.C.de proba.in.ij.col.vbi dicit q pbatio p confessionē etiā iuratā nō dicitur pbatio sed potius releuatio ab onere pbādi de quo vide per Pau.de cast.in cōsil.suo.cxxiij.z ideo in statutis que debēt pprie intelligi.vt in.l.ij.§.hec verba.ff.de nego.gest.z in.l.j.in.§.si is qui natiem.ff.de excu.appellatione probationis non veniret confessio quod est nota.

a sed probationis reuelatio[a] qd bene no. ppter sta tuta facientia mentionem de pbatione in materia odiosa: vt non includat cōfessionē. facit. l. cū qui ff. de iureiur. ⁊ c. j. de cōfes. lib. vj. vbi purā ⁊ sim plicem negatiuā deduco in positione quā tamē probare nō possum: vt ibi dr. ꝯgruēter ergo pre misit de ꝯfessiōe per quā releuatur aduersarius ab onere pbandi: postea subiungit de pbatione b in genere vt facilius pateret materia specierū.[b] Ego clarius dico sic ꝙ quia ad pbationem non peruenit nisi in defectum ꝯfessionis quia in con fessum nulle sunt partes iudicis nisi in cōdēnā do. l. j. ff. de ꝯfes. n. q. i. nos in quād. merito prius premisit de ꝯfessione: qua habita nō curatur de alia probatione.

1 ¶ Princeps obligat saltem naturaliter ex cō tractu inito cum subdito.
2 Impator pōt cōueniri a subdito suo corā papa.
3 Imperator habet imperium a papa.
4 Papa habet potestatē in tpalibus habitu.
5 Princeps non recognoscens superiorem potest esse iudex in causa sua.
6 Appellatur ad papā a superiore nō recognoscē te superiorem.
7 Instrumēta cōia rōne ppricta sunt edēda. 28.
8 Instrumēta cōmunia ex natura negocij vt sunt scripta ab exercēte aliqd officiū: sunt edenda.
9 Usurarij tenentur edere instrumēta etiā in secre to confecta.
10 Notarius tenet edere instrumēta cōia ppter ma teriam que in eis continetur.
11 Instrumēta originalia ⁊ cōia inter partes rōne materie que in eis cōtinetur: sunt edenda.
12 Instrumēta nō originalia sed exēplata pecunia partis non sunt edenda.
13 Instrumēta propria petentis debent edi: ⁊ pos sunt vendicari.
14 Actor tenet edere reo ad exceptionē fundandā.
15 Reus tenetur edere actori si est vsurius etiaz ad coadiuuandā intentionem actoris ⁊ ad replica tionem fundandam.
16 Reus nō tenet edere actori ad intentionem fun dandam.
17 Actor ad fundādā intentionē suā pōt cōpellere reum ad respondendū positionibus.
18 Reus tenet edere fisco ad eius intētionē fundā dam sed non in causis criminalibus.
19 Reus in matrimonio ⁊ in alijs causis fauorabili bus tenet edere actori ad intētionē fundandaz.
20 Reus tenet edere actori ad fundandā intētionē vbi argueretur peccatum si non ederetur.
21 Iudex ex offō tenet cōpellere reū ad edēdū acto ri ex magna cā: puta si originalia sunt deperdita.
22 Tertius an compellatur edere.
23 Copia excōicationis facte in curia epali debet dari ei cuius nihil interest. 24.
25 Editio quo iure petatur.
26 Instrumenta quando debeant edi.
27 Instrumenta integraliter sunt edēda a persona publica ratione interesse petentis.
29 Instrūa itegralr sunt edēda vt falsitas redarguat circa diē ⁊ consulē: secus circa ꝯtenta in instrūs.
30 Editio istrumēti debet fieri sine die ⁊ ꝯsule: nisi editio nihil pdesset sine die ⁊ consule.
31 Copiā partis necessarie instrumēti sufficit dare
32 Originale ostenditur iudici vt videat: sufficit tñ qd copia remaneat in iudicio.
33 Nomen pape ⁊ imperatoris apponitur in istru mentis hodie.
34 Editio statutorū qualiter fiat.

Ex epistole. Re[us] acto ri sua pro pria instrumēta edere nō tenet. sic cōiter summat: ifra tñ multi pliciter limitat. In prima pte ponit petitio. In scda ipsius re pulsio. ibi: sz ad hoc. ¶ Casus talis. Inter Iu stinianum pncipem ⁊ antecessores Tancredi re gis quedā pacta facta fuerūt in quib[us] ꝯtinebat qd antecessores ipsius Tancredi ⁊ ipse quedaz obsequia debebāt īperatori in quorū possessiōe erat iperator. iste rex Tācredus ignorabat illa pacta vñ petit a dño papa Greg. vt scriberet im peratori vt ipse requireret pacta illa in carthofi latio suo ⁊ faceret inde copiā: vt per hoc allega ret qd deberet facere iupatori ⁊ qd imperator si bi seruare deberet. Sup hoc rñdet pa. regi Tā credo dicēs qd illud facere nō pōt: qz nulli dicen dū est ea que ꝯtra te sunt apud te debes regrere
1 documēta ⁊ in mediū pferre. Ber. ¶ † No. [c] pri
c mo singu. ex isto tex. pncipē[d] obligari saltē natu
d raliter ex ꝯctu inito cū subdito: adeo etiā ꝙ suc cessor tenet ad illius obseruantiā si ꝯctus est ini tus noīe dignitatis. qd tenet Cy. in. l. digna vox. C. de legi. ⁊ Io. an. ⁊ cōiter sequētes hoc facit. l. ce sar. ff. de publi. p hoc facit qz obligatio est de iu re naturali cui etiā pnceps subijcit cū nō possit tollere ea q sunt iuris naturalis vel diuini ad h qd no. Inno. in. c. q in ecclesiarū. de cōsti. vbi hoc no. sentit ad idē cle. pastoralis. de re iudi. Idē di co in pa. ⁊ maxime vt astringat dispositiōi iuris diuini. ad hoc qd dixi post Io. an. i. c. significasti h. de fo. cōpe. facit qd no. glo. i. c. nō est. de voto. ⁊ in. c. qto. de iureiur. ⁊ p Inno. in. c. cū inter. P.
e de renū.[e] ¶ † No. ij. nō minus singulariter[f] cō
2 ueniri imperatorē posse p tali obligatiōe natu
f rali a subiecto corā papa ⁊ dico qd poterit cōue niri. Primo rōne peti de iudi. nouit. ⁊ tūc p de nūciationē euangelicā vel iudicialē: vt ibi. Scdo pōt intelligi vt adeat directa via vt papa tanq̄ supior reddat ius manu regia sicut olim fiebat anteq̄ essent introducte actiōes. l. ij. ff. de origi. iur. ⁊ qd no. Inno. in. d. c. q in ecclesiarū. de ꝯsti.
3 ¶ † Et hoc pcedit tenēdo cōem opi. maxie cano nistaz ꝙ impator imediate hz imperiū a papa.
4 ¶ † Ita ꝙ circa papā tanq̄ vnicū vicariū dei sit potestas tpaliū habitu: quā potestatē exercet in grauibus negotijs ⁊ vbi dat defectus iudicū ad hoc qd no. in. d. c. nouit. ⁊ ibi dixi p Inno. in. c. lz ex suscepto. de fo. cōpe. lz aliud sentit glo. i. c. qm. x. distin. sed tene primū. Et p hoc limita not. p le
5 gistas in. l. vna. C. ne qs in sua cā. ¶ † Et qd dixi in. c. cū venissent. de iudi. vt nō recognoscēs supe riorē possit esse iudex in cā sua. pro quo facit. l. p xime. ff. de his q in testa. delen. ⁊ . l. ⁊ hoc tyberi[us]. de here. insti. glo. iuncto tex. in. c. guilisari[us]. xxiij. q. iiij. Et hec pcedūt qñ superior agit cōtra sub iectū. sed si subiect[us] agit ꝯtra dñm pōt eū ꝯueni re corā summo pōtifice p supradicta. Et primū etiā limita per no. ⁊ per sing. dictū Host. in. c. cū
6 ioānes. de fi. instru. ¶ † Ubi dicit ꝙ a superio re nō recognoscēte superiorē potest appellari ad papā. Hec oīa defendi possunt p ea que dixi in d. c. nouit. ⁊ in. c. lz ex suscepto. ¶ Nota ibi in me diū ⁊c. ꝙ iudiciū dicit mediū hoc ideo qz est me dium inter actorē ⁊ reū. ad idē. C. de iud. nulli. ⁊ ita exponit Io. an. hic ⁊ bene. Ex quo clari[us] col ligitur qd. s. dixi de pncipe cōueniēdo corā pa pa iudicialiter. Aliqñ mediū capit p hac vita: qz tenet mediū inter paradisum ⁊ infernū tenē do opi. eoz qui dicunt ꝙ infernus est sub terra. xxiij. q. iiij. hec autē vita. alia nō colligo: quia ve niunt infra examināda. ¶ Glo. j. querit quid sit carthofilatiū: ⁊ rñdet vt in ea patet. ⁊ dic qd de a charte ⁊ filaze. qd est idem qd seruare quasi lo cus vbi seruant charte. alibi habet gazofilatiū ⁊ dicit a gaza qd est idē qd diuitie ⁊ filaze quasi locus vbi reponunt diuitie. vt est tex. iūcta glos. in. c. ij. xc. distin. ¶ Oppo. ⁊ videt ꝙ quis teneat edere instrumentū contra se. ⁊ nunc intro mate riam. c. vt patet in. l. fi. C. de edē. ⁊ . l. i. §. edēda. ff. eo. ⁊ . j. de fi. instru. c. §. perpetuus. ¶ Glo. ij. me tu contrariū exponit qd nulli est dicendū scz reo quasi sentiat glo. ꝙ licet reus nō teneatur edere sua instrumenta actori actor tñ tenet edere reo. vnde intelligit ꝙ imperator hic erat reus quasi sec[us] si fuisset actor nihil ad hoc glo. alleg. sed tex. est not. ſm cōem literam quā cōmuniter sequit Bar. in. l. fi. C. de edēdo. pallèg. ⁊ ita tenet Alan. ⁊ Io. and. hic. ⁊ . j. dicam rationem diuersitatis.

Excipit

Sebasti. Sapia.
a ¶ Reuelatio. vide Alexā. in cōsi. xxxv. incip. visa scriptura. colū. j. in. j. volu. ⁊ Bar. soci. in rub. ff. de ꝯfes. vbi tz ꝙ con fessio sit ppie p batio: vide de hoc articu. d. Ias. i. l. cū te. C. de trāsac.
b ¶ Specierū. aduerte condēnatio dz seq cōfessionē qñ ꝯfessio est factā post datū libellū ⁊ i criminalibus nō hr qs p cōdē nato nisi secūt sen tētia. ita notāter dicit Bar. in. l. j. C. de ꝯfes. ⁊ Bar. i. l. pinde. ff. ad le. aql. hinc dat cōsi lium ne qs ex ꝯfes sione ꝯdēnet pn[us] q̄ ꝯ ipm det libel lus lz ꝯfiteatur ⁊ q̄uis ex precepto nō irroget infa mia. l. qd ergo. §. q̄tū ob hoc. ff. de his q nota. infa. Intellige de infa mia iuris. Infa mia vō facti bene irrogat: vt sentit gloss. in. d. §. q̄tū hinc banniti nō sunt ifames infa mia iuris: vt vo luit Bal. in. d. §. q̄tū. tñ sunt infa mes de facto. Et an appellatione ꝯdēnatoꝝ in sta tutis veniant illi q ꝯfessi sunt post datū libellū bar. in. d. l. i. C. de con fes. tenet ꝙ non: ⁊ multū mandat h tenendum menti Ber. de sorce. Antoni[us] Frācis. ¶ Ad h adde ꝙ iste dr ꝯdēnatus ꝯ quē ē lata snia que sit valida nō aūt p sniam inua lidā. l. nij. in. §. cō dēnatū. ⁊ ibi per Bar. ff. de re iud. ⁊ idem Bar. in. l. nō putauit. §. nō q̄uis. ff. d ꝯtabu. nec etiā venit ille qui est ꝯdēnatus per ꝯtumaciā: vt per Bal. i. l. trāsi gere. C. de trāsac. ⁊ p Pau. de cast. l ꝯsi. cccvi. ⁊ ideo nimirum si tales ꝯfessi etiā post li bellū datū nō ve niāt appellatiōe ꝯdēnatoꝝ in sta tutis q debēt pro prie intelligi: vt i pri. apo. dcm est.
c ¶ No. ad hec di cta nota illud qd vult Bal. in. l. ij. C. de ser. ⁊ aq. vbi voluit ꝙ lz deus oīa subiecerit pn cipib[us] nō tñ sub iecit ꝯctus. recon de etiā in thesau ro mēorie id qd vult Alexā. in cō sil. lxxvij. ⁊ Bal. in pludijs feudo rum ꝙ princeps trāsfert dñiū sine traditiōe qd no. ad limitationez regule legis tra ditionibus. C. de pac. ⁊ no. ⁊ signa. Et ꝙ oēs ꝯctus celebrati cū pnci pe sunt bōe fidei vt voluit Bal. in ti. de pace ꝯstan. in vbo supra vo. ⁊ hoc no. Ber. de sorce.

Sebasti. Sapia.
d ¶ Principē. qd imo pacta ⁊ con tract[us] pncipis nō ligēt successorē tz Bal. in. l. j. col. iij. ff. de ꝯstitu. pnci. assignat rōnē qz non habēt ab eo cām ⁊ qz ius nō trāsit ad successo rem sed de nouo creatur p electio nē qd quatr pos sit pcedere vide ibi Ias. col. iij. v. vltra q̄tuor mo dos. ⁊ vide etiaz Oldr. i ꝯsi. xciiij. icipi. elegāter. ad finem.
e ¶ Ad dicta Innocē. vide Bal. l. l. fi. C. de pcu. im pera. offe.
¶ Addō Roma. ꝯsi. cccxcin. Ber.
f ¶ Uide d. Ant. i. c. j. in. ij. col. ⁊ qd ibi no. de cōsti.

Excipit etiã ista glo. alios casus: vt habet̃ in ca. ꝛ in gl. fi. sed per hec
dicta gl. nõ habet̃ plene materia huius. c. latius hic attingũt doc. ca
nonis̃te ꝛ legiste maxime Bar. in. l. fi. ꝛ. l. i. C. de edend. ꝛ. l. i. §. editio
nes. ff. e. sꝫ clare colligẽdo oĩa faciũt tria mẽbra. Quãq; eñ instr̃a sunt
cõia. Quãq; ꝓpria ipsius petẽtis. Quãq; ꝓpria ipsius a quo petitur.
7 ℭ † Primo casu aduertendum qꝺ pñt dici cõia multifarie. Aut sunt
cõia q̃ ad ꝓprietatẽ ipsoꝝ instrõꝝ: vt qꝛ sunt coheredes ꝛ sunt cõia
hereditaria. l. certe. ꝛ. l. si que sunt. ff. fami. hercis. seu eis pariter dõa
ta vel legata vel cõi pecunia empta vel alio mõ ita qꝺ sunt cõia vtriusq;
quo ad ꝓprietatẽ: ꝛ tũc indubie possunt ex causa peti vt edantur
8 vt. d. ll. ꝛ. c. §. perpetuus. de fide instru. ꝛ. l. i. ff. e. cũ si. ℭ † Quãq; dicũ
tur cõia ex natura negotij: vt qꝛ sunt gesta ab exercente aliqꝺ officiũ
vel aliquã artem: ꝛ ex ꝯsuetudine tenebat librũ vbi scribebat oĩa ne
gotia officij ꝛ illa tenet̃ edere. l. quedã. ff. de edẽ. ꝛ. l. i. C. eo. ſm vnũ in
tellectũ quẽ ponit Jac. but. ꝛ sequitur Bar. in. l. quedã. ff. eo. vbi etiã
a per eũ quasi videat̃ hoc eis mãdatum[a] vt scripturã cõficiãt. Idem di
b cit ibi Bar. in vsurario.[b] per qꝺ videt̃ reprobare gl. in clemẽ. vna. de
vsu. que dicit q̃ ibi ponit̃ casus spãlis. sed certe nõ bene reprobat vt
satis colligit̃ ex illo tex. vnde dicerẽ q̃ quedã sunt persone que ex ne
cessitate officij ꝯficiũt libros: vt tutor: curator: ꝓcurator: ꝛ siñes. ꝛ isti
tenent̃ edere: qꝛ rõne officij vr̃ eis mandatũ. d. l. quedã. Quedã sunt
persone que exercẽt aliquã artem: nõ tamẽ astringunt̃ ad libros fa
ciẽdos: ꝛ tunc aut ex ꝯsuetudine faciũt seu edũt libros in publico: et
idẽ qꝛ rõne ꝯsuetudinis vr̃ eis mãdatũ: ꝛ hoc casu ꝓcedit dcm̃ Jac.
9 ꝛ Bar. ℭ † Aut non habẽt libros in publico: sꝫ in secreto in domib⁹
ad ipsoꝝ instructionẽ dũtaxat sicut faciũt isti vsurarij exercẽtes vsu
ram nõ palã cũ altari seu bãcha parata: ꝛ tũc regulariter isti nõ cõ
pellunt̃: qꝛ sunt instrumẽta ꝓpria: vt. j. dicã in vltimo mẽbro. Cessat
enim illa ratio qꝺ videat̃ eis mãdatũ ex cõsuetudine: ꝛ hoc casu ꝓce
10 dat spãlitas in vsurario de quo in. d. cle. vnica. iũcta glo. ℭ † Quãq;
dicunt̃ instr̃a cõia ꝓpter materiam in eis cõtentam charta tñ nõ est
cõis nec ex se nec ex natura negotij ꝛ ista aut sunt penes notariũ qui
c cõficit aut penes partem. Primo casu tenet̃ notarius[c] edere satisfa
cto sibi de sua mercede: qꝛ ad hoc tenet̃ rõne officij. vt. s. dixi. ad hoc
in. c. quia ꝫ. de ꝓbat. ꝛ. l. si quis ex argentarijs. §. ꝓinde. ff. de edẽd.
11 ℭ † Aut sunt penes partẽ aduersam: ꝛ tũc aut sunt originalia. ꝛ te
12 nent̃ edere: qꝛ illa sunt cõia. d. c. qm̃. ꝛ. d. c. §. perpetuus. ℭ † Aut exẽ
plata ex pecunia partis: ꝛ tũc ista pñt dici ꝓpria respectu proprieta
tis charte: ꝛ de his dicã. j. in vltimo mẽbro vbi tractabo de instrumẽ
13 tis ꝓprijs ipsius a quo petunt̃. ℭ † Scdo mẽbro principali qñ sunt
ꝓpria ipsius petẽtis: ꝛ tũc in dubio debẽt edi: possunt eñ tanq̃ pro
pria vẽdicari seu agi ad exhibendũ. l. fi. C. ad exhib. no. in. l. vna. C. de
14 cõdi. ex lege. ℭ † Tertio ꝛ vltimo mẽbro ꝓncipali quãdo sunt ꝓpria
ipsi⁹ a quo petunt̃: aduerte aut petunt̃ ex parte rei ab ipso actore ad
exceptionẽ fundandã. ꝛ cõiter tenet̃ q̃ debet fieri editio. per. l. fi. C. e. ꝛ
ar. in. l. dissolute. C. de ꝯdi. ex lege. ꝛ. l. qui tabulas. ff. de fur. facit. c. ac
cedẽs. ij. s. vt lit. nõ ꝯtest. ratio qꝛ rei sunt fauorabiles. Itẽ reus sumu
latur ꝛ nõ põt venire paratus sicut actor qui appensate venit. Item
actor impugnat: reus se defendit. Item qꝛ instr̃a sunt cõiter penes
actorem qui habet pinguius ius: ideo reo facilius subuenit̃ qꝺ not.
15 ℭ † Aut petunt̃ ex parte actoris: ꝛ tũc aut reus est illis vsurus ꝛ te
net̃ edere. vt. l. i. ff. de edẽ. saltẽ illã partẽ qua vtit̃. vt in. c. ꝯtingit. de fi
de instru. ꝛ. c. cũ persone. de priui. li. vj. Aut nõ est vsurus: ꝛ tũc aut
petit actor ad intẽtionẽ suã fundatã coadiuuãdã. ꝛ tunc tenet̃ edere
exẽplum. ego peto a te fundũ sempronianũ quẽ mihi vẽdidisti funda
ui intẽtionẽ meã qꝺ mihi vẽdidisti nũc est ꝯtẽtio in quãtũ ille fundus
extendit̃ certe quo ad adiuuãdã intẽtionẽ meã ꝓbatã cogit̃ reus ede
re sua instrumẽta cũ non petã principalr̃ ad impugnandũ. arg. in. l.
qui cõcubinã. §. cũ ita. ff. de leg. iij. ꝛ hoc tenet Bar. in. d. l. fi. ꝛ. d. l. i. C.
de edẽ. al's in. l. qdã. ꝛ ita tenẽt nostri moderni hic. Aut petit actor
a reo ad replicationẽ suã fundandã. vt. s. dixi. ꝛ idẽ sicut eñ actor te
net̃ edere reo ad exceptionẽ ꝓbandã vt. s. dixi. ꝛ sic reus actori ad re
plicationẽ suã fundandã. cũ replicatio sit quedã exceptio exceptiõis
l. ij. ff. de excep. no. in. c. a nobis. de excep. ꝛ ar. opti. ad dictũ principa
le in. d. l. fi. C. de edẽ. vbi hoc cõiter tenet̃ per doc. ꝛ tenẽt nostri mo
16 derni hic. ℭ † Aut petit actor[d] ad intẽtionẽ suã ꝓbandã ꝛ regulari
d ter nõ tenet̃ reus edere: vt hic. ꝛ. l. qui accusare. C. de edẽ. debet eñ ve
17 nire paratus ꝛ nõ q̃rere instr̃a de domo aduersarij. ℭ † Licet secus
sit in ꝯfessione cũ possit eã petere a reo faciẽdo positiões. Ratio aũt
diuersitatis no. p Jo. an. in. c. i. de ꝯfes. lib. vj. nam respectu ꝯfessionis
partis nõ potuit venire paratus cũ non sit in ptãte sua sed respectu
instrumẽti sic eũ potuerit a ꝓncipio sibi ꝓcauere: ꝛ iõ sibi imputandũ
est si nõ fuit diligẽs: cũ vigilãtibus ꝛ nõ dormiẽtib⁹ iura subueniũt.
18 de ꝓscrip. vigilãti. ℭ † Fallit in fisco cui lꝫ actori tenet̃ reus edere pro
pria instr̃a ad intẽtionẽ suã fundandã. vt. l. ne quisq̃. C. de eden. ꝛ hoc
in ciuili. In criminali võ non cogit̃ priuata persona edere ꝫ se etiam
fisco: qꝛ valde durũ esset in cã criminali exigere ꝓbationes de domo
rei. iste est no. tex. ſm vnã lectu. quã approbat ꝛ sequit̃ Bar. in. l. ij. §.
diuus. ff. de iure fis. ꝛ de editiõe a fisco vel ꝫ eũ fienda distingue vt lo
gi. ꝛ no. in. l. fraudẽ. §. nõq;. ꝛ. §. precedenti. ꝛ in. l. ij. ꝓalleg. ff. eodem.

a ℭ Eis mandatum. Adde illud sequens consi. xcij.
b ℭ In vsurario. Adde qꝺ tunc est necesse q̃ ante pronuncietur vsura
rius vt voluit Roma. consi. cccxvj. Ber.
ℭ Adde qꝺ dispositio. d. clemen. i. hꝫ locũ qñ de vsuris agit̃: vt est tex.
expssus ibi: ꝛ no. Car. in. iiij. not. ꝛ extendit̃ ad idẽ: qꝺ voluit gl. ibidẽ in verbo censura.

19 ℭ † Et p hoc arguit Jo. an. idẽ esse in cã matri
e moniali[e] sup quo remittit ad not. p eũ in addit.
Spec. in ti. de instru. edi. §. vidẽdum. vñ. ex ꝓmis
sis. in fi. vbi refert hoc fuisse disputãdo termina
tũ vꝫ qꝺ si ego ꝯxi cũ illa q̃ se habere alium vi
rum ꝛ prouoco eam ad diuortiũ possum petere
vt exhibeat instrumenta primi cõtractus vel in
strumẽta dotalia q̃ scitur habere vel verisimiliter
ꝓsumit̃ qꝛ si hoc est speciale in fisco fortius idẽ erit
in cã matrimoniali vbi sunt multa spãlia ꝛ maxi
me cum vertat̃ in ea periculũ aĩe: qꝺ bñ no. ꝛ cre
do qꝺ etiã possit excipi cã ecclesie q̃ nõ minus est
ꝓuilegiata q̃ fiscus vt in simili no. doc. in. c. fi. de
iudi. ꝛ. c. venerabilis. eo. tit. ꝛ. c. i. de resti. in inte
f grum. Idẽ posset dici ſm do. Ant. in dotibus:[f]
in alimẽtis: in legatis ad pias causas: in ecclesijs
in hospitalib⁹ ꝛ alijs fauorabilibus: saltem vbi
20 non adest copia ꝓbandi. ℭ † Idem ſm eum: vbi
manifeste arguit̃ peccatũ in retẽtione instrumẽti
ꝛ aliqua fides potest fieri de retẽtione instrumẽti
vt tunc saltem possit agi per viã denunciationis
euãgelice ego puto hec ꝓcedere qñ nõ põt habe
ri copia ꝓbandi. Si aũt est ꝓsens notarius ha
bens originale nõ video bonã causam violandi
regulas iuris ꝛ extẽdendi ita priuilegiũ contra
c. fane. de priuile. Cessat eñ tunc ratio peccati cũ
possit de facili ab eo copia haberi. hec oĩa proce
21 dunt ad petitionẽ partis. ℭ † Sed nunquid iu
g dex[g] ex officio suo possit eũ ad hoc compellere.
Inno. videt̃ hic dicere q̃ sic si magna eqtas eum
mouet: vt puta qꝛ originalia sunt deꝑdita. Dicit
tamẽ postmodũ qꝺ reũ nõ cogeret edere ꝓpria
instrumẽta nisi ex magna causa: ꝛ videt̃ limitare
dictũ ꝓcedens: puto qꝺ de mẽte Inno. fuerit qñ
originalia cõia sunt deꝑdita ꝛ exẽpla sunt penes
reũ: licet illa sint sua: qꝛ ꝓprijs pecunijs redemit:
nihilominus qꝛ contẽta in ea sunt cõia: iudex ex
officio suo compellet ad editionẽ: qꝺ satis placet
argu. l. i. C. de edẽdo. in fi. sed si sunt ꝓprie ipsius
rei: etiã quo ad cõtenta: lꝫ in aliquo possit actor
fundare intẽtionẽ suã tũc enim nisi ex causa ma
gna iudex nõ faciet exhiberi pro quo facit quod
notãt do. de Rot. decisi. ccviij. vbi hoc videnẽ te
nere licet sint varij in se: videnẽ tamẽ concludere
qꝺ supra dixi: qꝛ licet pars nõ arcet̃ edere parti
b iudex tamẽ ex officio suo[h] facit illa exhiberi vt ex
eis colligat iustitiã: qꝺ etiã videt̃ placere. d. Ant.
qui dicit magnam causam fore si alteri parti pe
i rijsset copia[i] ꝓbandi maxime si nulla culpa po
tuisset imputari. ꝛ alleg. Spe. in. §. videndũ. vñ.
ex ꝓmissis. vbi inuenies satis de hac materia: ibi
Specu. videt̃ in hoc tenere dictum Innocẽ. hic.
Ego multũ dubito an hoc dictũ sit verũ. primo
per istũ tex. vbi iste reus nullã habebat probatio
nem. ꝛ maxime excusabatur ex antiquitate facti
cum fuissent illa pacta inita inter predecessores
suos: ꝛ tamen papa negauit officium impartiri.
Itẽ iura ciuilia videnẽ hoc simpliciter denegare
l. qui accusare. C. de edẽ. cum si. Nec ꝓcedit id qꝺ
dicit̃ de iudicis officio: qꝛ non oportet impartiri
officiũ suũ ad cõmodum priuatũ. vt not. Inno.
in. c. ad nostram. ij. de iureiurã. facit. l. iiij. §. hoc
autem iudiciũ. de dam. infec. Item ista iura red
derentur quasi inutilia cum nunq̃ petant̃ a reo

ꝫ qꝺ facit qꝺ vo
luit Frãci. are. in
ꝯsi. clviij. icip. co
piose ꝛ subtiliter
vbi determiat q̃
dispositio. c. q̃q̃.
de vsur. non hẽat
locũ in iudeis qꝺ
est etiã contra id
qꝺ voluit Laur.
de rodul. de flor.
in. c. consuluit. de
vsur. in. q. cclvj.
vbi disponit qꝺ
determiatio. c. qꝛ
frustra. de vsuris
habet locũ in iu
deis. ꝛ. d. cle. i. hꝫ
etiã locũ in his q
cari⁹ vendũt mer
ces sub credẽtia
qui sunt etiã vsu
rarij iuxta no. in
c. i. ciuitate. in v.
debitores. de vsu.
et in. c. nauigãti.
eo. ti. Ber. de for.
c ℭ Tenetur no
tarius. Adde vt
per Federi. consi.
cclx. ꝛ Roma. ꝯsi.
lxxviij. Ber.
d ℭ Vide omnino
do. M. do. Alex.
de imol. in. l. fi. C.
de edendo. ibi ad
hanc regulã tra
didit. xviij. fallẽ.
Sebasti. Sapia.
e ℭ Matrimoniali.
vide Bal. nouel
lũ in tract. de do
te. in nona parte
l. xj. speciali. Ro
ma. in. l. i. ff. solu.
matri. ꝛ in aut. si
militer. char. v. in
gnto speciali. C.
ad leg. falci.
f ℭ Ad idem vide
Ludo. in autẽti.
filr. in v. priuile.
pie cause circa iu
dicia. C. ad legẽ
falci.
Sebasti. Sapia.
g ℭ Nunqd iudex.
Vide Rotã in ti.
de ꝓba. deci. v. in
nouis. Anto. de
but. in. c. cũ a no
bis. col. fi. ꝛ in. c.
cũ nũcius. col. fi.
j. ꝺ testi. cũ alleg.
per Alexã. in. l. fi.
C. de eden.

b ℭ Et hec opi. do. de Rot. mihi placet pro qua alleg. tex. ſm vnã lectu.
in. l. i. C. de eden. vbi tex. dicit ex causa ad iudicis officium pertinere et
non dicit de magna nec de parua.
i ℭ De hoc minime dubitandum per tex. in. l. si quis ex argentarijs. §.
fina. ff. de eden. ꝛ. l. veluti. in prin. vbi casus. ff. eo. titu. sed tange hic qꝺ
j. proxi. iiij. col. scribam.
ℭ Adde qꝺ Roma. cõsi. s. alleg. sequitur do. de Rot. ꝛ do. Anto. hic
et quod probatur iuramento quod alicui pereat copia probationis.

nisi qn̄ nō possunt haberi aliūde: fateor tñ q ubi
subest causa in qua exuberaret iudicis officium
posset pcedere illud dictū: vt in simili no. est in. c.
cum nobis. in fi. de elec. ⁊ in. c. oblate. ⁊. c. cōstitu-
tus. de appel. ⁊. d. §. hoc autem iudiciū. In cau-
sa autem priuata non video q hoc posset practi
cari: etiā per viā denūciationis euāgelice. cum ex
quo ignorat̄ tenor instrumēti nō possit detinens
conuinci de notorio peccato ⁊ qd̄ teneat̄ cōtra cō
scientiā qd̄ requirit̄ in hac via procedendi: iuxta
no. per Innocen. in. c. nouit. de iudi. de quo tñ di
cendum vt ibi not. vnde Bar. de hoc casu nō vi-
detur aliqd cogitasse in locis pealle. ⁊ hoc bene
22 no. ¶ † Hec tamē procedūt qñ agitur inter ipas
partes. si autē litigio vertēte inter duos petit̄ ex
causa instrumentū consistēs penes tertiū nō con
tra eū: sʒ vt fidē in aliquo faciat inter litigantes:
tunc fieri debet editio: qꝛ cessat ratio hui⁹. c. sicut
eñ quis dicit testimoniū. l. si qñ. C. e. ⁊. j. de testi.
per totū. ita ⁊ instrumentū edere. fallit in fisco cō
tra quē nō edunt̄ instrumēta a tertio nisi sint pro
pria ipsius petētis. l. in fraudē. §. sʒ neqꝫ. ff. de iu-
re fis. ⁊ hoc tenet do. Anto. hic. p hoc facit: qꝛ vt
dixi cessat hic ratio ꝯstitutionis cū nō dicat̄ sibi
vt edat cōtra se. ⁊ hoc no. de quo tñ satis pōt du-
bitari ex quo ipse nō mādauit tacite vel expresse
illa cōfici vt. l. si quis ex argentariis. §. pertinere.
ff. de edē. ⁊ sentit Bar. in. l. quedā. ff. e. vt subijciā
in se. di. sen. q. Nec ob. qd̄ dicit̄ de testimonio: qꝛ
ad testificandū quis cōpelli pōt per rationē quā
supra tetigi in ꝯfessione sed in editione instrumē
ti cessat ista ratio cū sit quid sibi imputet̄ quare
sibi a principio nō prouidet. Itē aduerte qꝛ repe
rio hoc dictū. d. Anto. originaliter posuisse glo.
in. l. fraudē. §. neqꝫ. pealle. ff. de iure fis. ⁊ sensisse
Bar. in. l. j. §. editiones. ff. de eden. vbi no. dicit se
a putare indistincte q ois ille cui⁹ interest[a] pōt pe
tere vt fiat sibi copia actorū publicorū per tex. in
d. l. is apud quē. C. de edē. que gñaliter loquit̄ et
per. l. in fraudē. §. neqꝫ. peal. vbi ponit̄ speciale
qd̄ contra fiscū nō edunt̄ a tertio sed cōtra queli-
23 bet aliū sic. ⁊ per hoc ifert ibi Bar. ¶ † Qd̄ si ali-
quis est excōicatus in curia epi ad iuei petitionē
qd̄ copia illius excōicationis debet dari ei cuius
interest: qꝛ respectu alteri⁹ pbat arg. l. ex ca. ff. de
posttu. ⁊ qd̄ ibi no. ⁊ ita simpliciter trāsit ibi Bar
to. sed certe nimis gñaliter fuit ibi locut⁹ ⁊ aliter
videt̄ hoc limitare in. l. ij. §. diuus. ff. de iure fisc. ⁊
in. §. neqꝫ. pal. vnde dico q cōtra hoc dictū Bar.
⁊ Anto. videt̄ tex. in. l. quedā. in fi. ⁊ in. l. is qui. §.
pertinere. ff. de eden. vbi clare patet q ille qui nō
mādauit per se vel p aliū nec succedit in ius mā-
dantis instrumēta ꝯfici: nō pōt petere editionē:
⁊ glo. in. d. §. neqꝫ. cū qua transit ibi Bar. intelli-
gens finaliter p illū tex. qd̄ tertius pōt si vult ede
re cōtra aliū: sed nō cōpellit̄ si nō vult: sed in fisco
est speciale: qꝛ etiā tertius si nō vult nō pōt edere
cōtra fiscū vt ibi dr̄. Itē fiscus nō tenet̄ edere ter-
tio. ⁊ si vult edere debet recipere cautionē de qua
ibi vt nō vtatur illis cōtra fiscū. ⁊ in his no. spe-
cialitates in fisco vt voluit ibi glos. et Barto. post
24 eam. ¶ † Verūtamē Bart. in. d. l. ij. §. diuus. vi-
detur limitare dictū suū generale in. d. §. editio-
nes. dicit eñ ibi q a quocūqꝫ officiali possunt pe
ti a quolibet de populo acta que sunt continētia
dānationē bānū: infamiā: excōicationē: ⁊ similia
que afficiunt personā: qꝛ ista faciunt fidē quo ad
oēs. arg. in. d. l. ij. §. ex ca. ⁊ sic videtur sentire. se-
cus in aliis actibus. Item adhuc in illis afficiē-
tibus personā dubito an illud dictū sit verū cū
nullibi probetur: ⁊ in contrariū faciūt iura supe
rius pealleg. forte tamē iudex ex officio suo po
terit facere: vt not. in. d. l. ij. s̄m vnum intellectū.
Nec ob. quod faciunt fidē quo ad oēs: qꝛ in mul-
tis aliis actibus ciuilibus faciunt fidem quo ad
non mandātes ⁊ tamē illi nō possunt petere. nec
tertius compellitur nisi velit. vt no. glos. in. d. §.
neqꝫ. equitatē tñ habet ex iudicis officio postule
tur si acta sint publicata: sed inter alios cōfecta:
sed de instrumētis cōfectis non in iudicio sed in

a ¶ Cui⁹ interest. Adde qd̄ voluit Ro. consil. xxvj. Ber.
Sebasti. Sapia.
a ¶ Cuius iterest. Vide Bal. in. l. ꝓ
cipimus. §. i his. C. de ap. vbi dicit q notarij debent dare copiā actoꝝ partib⁹ ⁊ si negāt cogi pñt ⁊ idē di-
cit Bal. i. l. ij. col. ij. C. vt lite pen. et hoc etiā pcedit i criminalibus: qꝛ dʒ dari copia in-
quisitiōis ⁊ arti-
culoꝝ s̄m Alex. i ꝯsi. lxxv. in. j. vol. ⁊ Bartho. Vero-
in ꝯsi. lxvj. incip. decreuit. ⁊ And. sicul. in cōsi. xlviij. col. j. in. j. volu.
b ¶ Debeat. Adde Federic. alleg. consi. cdxx. Ber.
c ¶ Ante litē con-
test. Adde Fede.
consil. cxj. Alexā.
cōsi. iij. lib. ij.

re priuatorū forte iudex nō posset officiū suum impartiri. arg. in. d. l.
quedā. in fi. ⁊. d. §. pertinere. ⁊ hoc singulariter no. in primo casu dū-
25 taxat procedit generalitas illius. l. is apud quem. ¶ † Quero nūc su-
pra visum est an ⁊ quādo possit peti editio instrumentoꝝ: nūc quero
b quo iure peti debeat. [b] Respōdeo Inno. ⁊ Jo. an. post eum tangunt
hic aliqua sed imperfecte. Sed tu distingue notabilius post Bar. in
l. quedā. ff. de eden. Aut enim pretēdit quis interesse ratione ꝓprieta
tis ⁊ petit̄ actione ad exhibendū. l. iij. §. sciendū. ff. ad exhib. dico etiā
q poterit agi rei vēdicatione que datur ratione dñii. vt not. glo. in. l.
dissolute. C. de cōdi. ex lege. Si aūt dicit instrumentū esse suū pro par
te: tūc agit̄ fami. hercis. ff. fami. hercis. l. si que sunt. hoc dictū intelligo
qñ dicit esse suū pro parte actione cōmunis hereditatis: qꝛ tūc datur
illa actio fami. hercis. ⁊ ita loquitur illa. l. si que sunt. sed si esset cōmu
ne instrumētū alio mō: tūc dabit̄ alia actio s̄m naturā cōmunitatis.
Quāqꝫ petitur ratione alterius interesse ꝙ ꝓprietatis: ⁊ tunc siquidē
sunt instrumēta pertinētia ad cōtract⁹ ⁊ ad actus inter viuos distin
guendū est q aut sunt cōfecta ex necessitate alicuius ꝯtc⁹ vel quasi cō
tractus precedētis ⁊ agit̄ actione descendēte ex eo ꝯtractu vel quasi.
Exemplū: ego ago cōtra tutorē vt edat libros tutele: certe agā actiōe
tutele. ago ꝯtra procuratorē ⁊ agā actiōe mādati: ⁊ sic de simi. de quo
leg. ⁊ no. in. l. quedā. peal. ⁊ in. l. j. §. officiū. ff. de tutel. ⁊ rati. distra. Si
vero talis ꝯtractus nō precessit ⁊ tunc aut ille qui illa instrumēta vel
rationes habet cōfecit me mandāte tacite vel expresse ex natura alicu
ius officij ⁊ cogit̄ mihi edere ex edicto de edēdo. vt. l. pretor. in prin. ⁊
l. si quis ex argētariis. §. pertinere. ff. eo. facit de. j. de vsu. s̄m vnū intel
lectum intelligēdo qd̄ nō ponat casum specialē vt. s̄. dixi: aut hic non
cōfecit me mandāte: sed alio modo apd̄ eū sunt. ⁊ tunc siquidē p aliū
me mandāte fuerūt cōfecta: ita qd̄ ad me pertinet ⁊ possum petere qd̄
mihi edātur vtili actione in factū. d. l. quedā. §. his aūt. ver. qd̄ si do-
lo. Si vero me mandāte cōfecta nō fuerūt: sed in eis aliqua mea vtili-
tas cōtinetur. ⁊ tūc aut hoc quis petit ab extraneo: ita qd̄ nō a parte
cū qua litigat sibi edi: ⁊ non pōt petere. d. l. si qs ex argētariis. §. perti
nere. fallit in fisco s̄m Bar. in. d. l. ij. ff. e. ⁊ no. qꝛ per hoc aperte sentit
cōtra illud dictū. d. Anto. de quo in pcedēti di. in fi. vt a tertio nō pos
sit peti: licet in testimoniū tertius vocari possit: aut hec petūt inuicē
actor ⁊ reus: ⁊ tūc distingue vt. s̄. dixi. Aut ad intētionē fundādā ⁊ eo
adiuuādam aut exceptionē ⁊ replicationē pbandā. ⁊ dic vt. s̄. Si vō
sunt instrumēta pertinentia ad vltimas voluntates: tūc petunt̄ per
interdictum de tabu. exhibē. vel per edictū quēad. testa. aper. vt not.
gl. in. l. quedam. ¶ Sed oppo. cōtra predicta: videtur enim q nunqꝫ
petatur editio per titu. de eden. quia ego nō possum petere editionē
nisi mādauerim instrumentū confici per me vel per alium: seu succes-
serim loco illius. vt dicta. l. quedam. ⁊. d. §. pertinere. ergo semp aget̄
actione mādati: qꝛ vbi adest illa actio cessat actio p edictū de edēdo.
vt. d. l. quedā. Sol. vt no. in. d. l. quedā. per Ni. mat. But. ⁊ Bar. man
datum semper est gratuitum. l. j. ff. man. ⁊ ideo si rōnes ꝯficiunt̄ ab eo
qui spōte suscepit mandatū habet locū actio mandati vt in pcurato
re sʒ si ꝯficiant̄ ab argētario ⁊ hodie a notario: qꝛ isti faciunt ex neces-
sitate officij nō dat̄ actio mādati. vt. s̄. dictū est: sʒ p edictū de edendo.
26 ¶ † Supra visum est an ⁊ qñ ⁊ qualiter seu qua actione instrumenta
debeāt edi: nūc quero quo tēpore instrumēta sunt in iudicio produ-
cenda. Inn. hic dicit q aut actor facit de instrumēto mētionē in libel
c lo aut nō. Primo casu debet edi ante lit. cōte. [c] exēplū: ego peto centū
que mihi debes ex tali instrō ⁊c. si eñ hoc casu non fieret editio ante
lit. conte. nō posset reus deliberare an velit cedere vel contēdere. ar. C.
de eden. aut. si quis in aliquo. ⁊ in. c. ij. de fi. instr. dicit tñ q si non ha-
bet illud instrm̄ in pñti pcederet̄ ad vlteriora licet non exhibeat̄. secū
do casu quādo nō facit mentionē in libello nō cogit̄ edere nisi vtatur
eo. de quo in Spe. de instr. edi. §. nūc dicamus. versi. quid si qs. Bar.
limitat dictū in. l. si legatū. ff. de edē. per illū tex. ⁊ latius in. l. edita. C.
de eden. vbi dicit q qñqꝫ in libello fit mētio de aliquo instrō nō p mo
dum limitationis: sed p modū cuiusdā assertionis pbationis. exem-
plum: dicit actor q titius vēdidit mihi talē rem pro tāto pcio: ⁊ q de
hoc rogatus est talis notarius vel qd̄ de hoc apparet publicū instru
mentum manu talis notarij: ⁊ tūc cum reus posset deliberare ex illo
libello absqꝫ eo quod videat instrumentū cū non fiat mētio de instru
mento ad limitādum contēta in libello: sed solū vt ostēdat quod con
tēta in illo libello probare pōt nō est necesse q in principio fiat editio
⁊ hoc casu non procedit dictum Inno. Quādoqꝫ fit mentio in libel-
lo de instrumēto limitatiue: vt quia declarat ⁊ limitat libellū. exem-
plum: dico in libello q titius vendidit mihi fundū pro tanto precio
prout apparet in instrumēto confecto manu talis notarij: ⁊ tunc aut
reus verisimiliter nō est informatus de illo instrumēto quia ad eum
nō pertinet ⁊ debet ei fieri copia ante lit. cōtest. quia alr̄ deliberare nō
posset ⁊ in tali casu procedit dictum Inno. Si vero est tale instrumē
tum de quo verisimiliter reus est instructus. exemplum: petit legata-
rius legatū ab herede prout cōtinetur in tali testamēto: ⁊ tunc nō de-
bet fieri copia: quia apud heredem presumitur esse instructus de po
tito. vt probatur in. l. ij. ff. eo. Nec obst. l. post ꝗ. § si dies. ff. vt lega. no.
ca. vbi etiam heredi instrumentū editur: quia fatendū est q respectu
probationis

probationis fiende producit instrumentũ etiã cum agitur cõtra here
dem sed nõ editur respectu deliberationis. Ad hoc enĩ vt obtineat cõ
dẽnationẽ oportet ꝙ fundet intẽtionẽ suam. Ego putarẽ ꝙ etiam in
primo casu cũ simpliciter fit mentio de instrũo libello debet fieri editio
a ante lit. cõte. si est tale instrumentũ [a] de quo reus verisimiliter nõ est in
formatus: vt qꝛ dixit ꝙ fuit ꝯtractũ cum defuncto cuius reus fuit he
res. arg. op. in. d. l. si legatũ. ꝛ sic credo Inno. intellexisse. Sed aduerte
qꝛ hec dicta procedũt in instrumẽtis quibus actor est vsurus: sed que
stio nostra vt hene sit ꝓportionabilis materie. c. procedit vbi petit ge
neraliter instrumentũ edi. quare dico ꝙ si petantur propria instrumẽ
ta vel cõmunia possunt peti qñqꝫ etiã ante iudiciũ seu citationẽ fiẽdã
vt sic actor posset deliberare an debeat litẽ mouere. arg. d. l. si q̃ sunt. ff.
fami. her. Si vero petunt aliena: tũc reus vel actor poterit petere tem
pore cõdecẽti: nã actor eo casu quo petere põt audit: vt puto etiã ante
iudiciũ: exemplũ in fisco. nã poterit narrare ꝙ intẽdit mouere litẽ cõ
tra talẽ ratione iuris sup quo ipse habet instrumẽtũ vnde vt possit hñ
venire instructus petit illũ cõpelli ad edẽdũ. ar. in. l. fi. C. de edẽ. ꝛ hoc
intelligo ꝙ hic iste fuisset admissus si fuisset priuilegiatꝰ vt fiscus. In
reo vero ad fundandã suã intentionẽ credo ꝙ poterit petere post rece
ptum libellũ. In actore võ nõ priuilegiato qui petit quo ad coadiuuã
dam intentionẽ suã poterit petere postq̃ fundauit intentionẽ suã. Si
ad replicandũ tũc postq̃ reus excepit: qꝛ alias recte nõ posset rñdere
exceptioni ipsius rei: oĩa enim debẽt suis tẽporibꝰ cõuenire. ar. in. l. ni
27 mis propere. C. de excep. rei iudi. ꝛ. xxxiij. q. iiij. c. si in ecclesia. ¶ † Vlti
mo vt plene habeat huius. c. materia quero de vna questione quã glo.
nostri in multis locis attingũt ꝛ minus pfecte examinãt: qꝛ supra vi
sum est de tribꝰ principaliter. Primo an ꝛ qñ debet fieri editio instru
mentorũ. Scdo quo iure petant. Tertio quo tẽpore debeãt exhiberi:
b nunc congruẽter [b] restat videre de quarto videlicet qño debeãt edi: an
integraliter vel solũ illa pars de qua est q̃stio: ꝛ an totũ cum die ꝛ cõ
sule. de hac questiõe est glos. satis plena ꝛ bona in. l. j. §. editiones. ff. de
eden. ꝛ per Barto. post eã. Et clare prosequẽdo distingue sic: ꝙ aut pe
to editionẽ a psona publica ratione mei interesse qꝛ me mandãte cõfe
cit vel successi ei q mãdauit: ꝛ tũc integraliter debet edi. ad hoc. l. que
dam. in fi. ꝛ. l. si quis ex argẽtariis. ff. de edẽ. Ex hoc dico ꝙ acta iudi
cialia debẽt vtriqꝫ parti integraliter exhiberi cũ principaliter cuiusli
bet intersit: tum qꝛ sunt cõmunia: tũ qꝛ integraliter sunt exhibẽda co
ram iudice appellationis. l. is apud quẽ. C. de edẽ. qđ tenet glo. ꝛ Bar
28 to. in. d. §. editiones. ꝛ optime facit. c. qñ cõtra. de probat. ¶ † Aut pe
to ab alio ꝛ tũc si peto instrumẽta cõmunia debẽt integraliter exhibe
ri. argu. in. l. si que. cũ. l. prece. ff. fami. her. ꝛ tenet glo. in. d. §. editiones.
Bart. ibi limitat. qñqꝫ sunt cõmunia respectu ꝓprietatis: vtputa qꝛ
sunt de hereditate cõi. Si autẽ essent cõia respectu vtilitatis tñ sunt
cõtenti: vtputa instrũm emptionis ꝛ vẽditionis facte inter te ꝛ me cũ
pecunia mea redemi illud a notario tũc eñ nõ dicit cõe vt teneat edere
cũ die ꝛ ꝯsule. alleg. Inno. hoc tamẽ Innocẽ. nõ tãgit hic specifice: sed
tñ dicit ꝙ iste qui sua pecunia redemit nõ tenetur edere tanq̃ cõe: qđ
dictũ satis placet. Dic ergo de tali instrumẽto sicut de alieno: vt statiꝫ
subnciã: qñqꝫ peto instrũa mea ꝓpria: ꝛ tũc in dubio debẽt integrali
ter edi: qꝛ possum illa vẽdicare seu agere ad exhibẽdũ: ꝛ non tñ vt def
copia. vt not. in. l. dissolute. C. de cõdi. ex le. ꝛ. l. fi. C. ad exhibẽ. ꝛ. ꝫ. dixi.
qñqꝫ peto instrumentũ alienũ: ꝛ tũc cõsideranda est cã petẽdi. aut enĩ
peto vt qꝛ illud volo redarguere de falso: aut vt deliberẽ an faciat ꝓ
producente: aut ad intẽtionem meã fundandã: aut ad coadiuuandã:
29 aut exceptionẽ vel replicationẽ probandam. ¶ † Primo casu cũ volo
illud redarguere de falso debet edi integraliter cum die ꝛ ꝯsule. l. opti
mam. C. de ꝯhen. ꝛ cõmitten. stipu. qđ ꝓcedit fm glo. preelleg. qñ volo
redarguere de falso circa diẽ ꝛ cõsulem. secusꝰ si circa contẽta in instru
mento. tũc enĩ sufficit edent dies ꝛ cõsul. nam ex editione diei ꝛ cõsu
lis posset administrari materia fabricãdi falsum aliud instrũm simulã
do illud fuisse prius editũ: vt dicit tex. in. d. c. editiões. ꝛ ideo dicit ibi
glo. ꝙ petẽs editionẽ debet interrogari solẽniter circa quã partẽ vult
instrumẽtum redarguere de falso. ꝛ dicit Specu. in. §. videndũ. vbi. fa
ciẽda est. in ti. de instru. edi. ꝙ iudex poterit exigere iuramentũ a par
te qđ credit instrumẽtum posse redarguere de falso circa diẽ ꝛ ꝯsulẽ: ꝛ
etiã innuit ꝙ debet subscribere se ad penã talionis antequã fiat sibi edi
30 tio. facit. l. fi. C. de fi. instru. approbat Bar. in. d. §. editiones. ¶ † Scdo
casu principali qñ petit editio vt deliberet an faciat pro ꝓducente de
c bet fieri sine die ꝛ ꝯsule [c] vt in. d. §. editiones. ꝛ fiet tñ in illo capĩo sup
quo est questio: lꝫ debeat corã iudice integraliter legi ne forte in fine cor
rigat vt limitet p̃cedẽtia: vt ꝓbat in. c. cũ psone. de priuil. lib. vj. ꝛ in. c.
cõtingit. de fi. instru. putat tamẽ Bart. in. d. §. editiões. ꝙ sic nõ potest
deliberare nisi edat dies ꝛ ꝯsul: puta vnus creditor agit ꝯtra aliũ hy
pothecaria vnde vult informari de autoritate obligationis: ꝛ sic opor
tet ꝙ sciat diem instrumenti ꝙ debet tunc edi cum die ꝛ cõsule: sed ne
def sibi materia fabricãdi aliud ꝓlata die tunc dicat prius diẽ obliga
tionis suę ꝛ postea petat copiã ab aduersario qđ satis plꝫ arg. in. d. l. j.
§. rõnes. ff. de eden. Idẽ dic in oĩbus sequẽtibꝰ casibus vt ibi est fiẽda
editio alicuiꝰ instrũ: qđ qñ fit supra dixi fiat sine die ꝛ ꝯsule. d. §. editio
nes. nisi talis esset materia instrũ qđ nihil ꝓdesset hẽre copiã sine die ꝑ

a Sebasti. Sapia. ¶ Tale instrũm. Notandũ tamen ꝙ vbi fit editio
ante litẽ contestatã opus est ꝙ adhuc ꝓducat illud instrũm editũ post
litẽ ꝯtestatã si sup eo actor vult sumere ꝓbationes. ita tꝫ Fede. de se. in
cõsil. dx. incip. casus talis. Alex. in. l. sepe. col. xxv. vñ. idẽ circa fectũ. ff.
de re iudi. ꝛ in ꝯñ. xxxvij. incip. viso. col. pe. in. ij. volu. prima enĩ editio
fit ad deliberandũ: secũda fit ad probandum.

suprascripta. In effectu oĩa p̃dicta sic breuiter cõ
cludo ꝙ editio alieni instrũ vbi fiẽda est solũ ne
cessario fit respectu partis de qua est ꝯtrouersia:
vt. d. §. cũ psone. ꝛ. c. ꝯtingit. ꝛ fit sine die ꝛ cõsu
le nisi circa diẽ ꝛ ꝯsulẽ velit aduersarius illud re
darguere de falso: vł nisi istrũ copia nihil sibi ꝓ
31 desset sine die cõfecti instrũ ꝛ cõsule. ¶ † Ad duo
tñ aduerte. primo ꝙ vbi petit editio alieni instrũ
non est necesse originale tradere nisi ad plegẽdũ
corã iudice: sed sufficit dare copiã partis necessa
32 rie: vt. d. c. cũ psone. ꝛ. d. c. ꝯtingit. ¶ † Idẽ videt
si qs illo vtit vt sufficiat ostẽdere iudici ad vidẽ
dum ꝛ plegendũ ne sit falsum vel in fine se corri
gat sed postea sufficit relinq̃re copiã in iudicio:
ꝛ est hoc cautũ ne ꝑdant originalia ad hoc illud
c. cũ psone. qđ no. Cy. in. l. sancimꝰ. C. de diuer. re
33 scri. ꝛ Inno. i. c. cũ in iure. de offi. dele. l. fi. ¶ † Se
cũdo etiã scias ꝙ hodie nõ apponit in instrũo no
d mẽ cõsulis [d] sꝫ apponebat olim cũ roma regeret
per cõsules: sꝫ sufficit hodie apponere nomẽ pa
pe ꝛ imꝑatoris: vt dicit glo. no. in. c. quoties. j. q.
vij. ꝛ no. illã glos. inquãtũ dicit de noie pape. nã
in aut. vt ꝑpo. nomẽ imperato. solũ dicit de im
peratore: sꝫ de hoc dic vt no. in ꝓhe. huius cãpi.
sed sicut olim fiebat editio nois ꝯsulis ita ꝛ ho
die fiet editio istoꝝ principũ q succedũt loco illo
rũ ꝯsulũ: ꝛ hec no. hñ tñ canonista: marie qꝛ ha
34 bes hãc materiã plene ꝛ clare discussaꝫ. ¶ † Qua
c liter aũt debeat fieri editio statuti [e] an debet pro
duci totũ volumẽ an solũ vnũ capitulũ vel pars
capituli sup quo est questio. dic vt not. Bar. sup
rubri. de no. ope. nũ. ꝛ oino per eum in. l. oẽs po
puli. in vlti. col. ff. de iust. ꝛ iur. vbi in effectu vult
qđ si allegat statutũ alterius ciuitatis seu loci: ꝛ
tunc etiã si sit publicũ debet produci saltẽ illud
statutũ: nõ aũt totũ volumẽ: aut allegat statutũ
illius loci: ꝛ tũc si est publice notũ: qꝛ incorpora
tuꝫ in volumine statutoꝝ ꝛ nõ est necesse ꝓduce
re: qꝛ ius loci est notũ: aut nõ est in volumine: pu
ta est reformatio facta ad ius q̃ ꝓbabiliter põt
ignorari ꝛ debet produci: qđ satis placet. ꝛ facit
ad hãc dist. qđ ipse no. in. l. cũ prolatis. ff. de re iu
dica. ꝛ. c. sepe. de appel. in prin. iuncto. c. pastora
lis. cum ibi no. de fide instru.

1 Reus potest licite recusare iuramentũ sibi delatum: actore non probante.
2 Consuetudo introducẽs superflua remedia tanq̃ irrationabilis non valet.
3 Consuetudo exigens sine causa iuramẽtum seu aliquid vltra plenã probationem non valet: sed cum causa sic.
4 Consuetudo facit validam probationem alias inualidam.
5 Consuetudo valet principe etiam ignorante.
6 Consuetudo rationabilis derogat legi non habenti clausulam derogatoriam.
7 Casus in quibus vni creditur.
8 Consuetudo damnata per legem ex noua causa vel ex veteri nõ detecta potest induci iterum.
9 Statutum quod valeat testamentum cum duobus testibus valet.
10 Consuetudo pactum vel lex restringens facultatem probãdi ad certam speciem probationis nõ valet ꝛ talis consuetudo non excludit in totum aliam probationem. ꝛc.

f Sicut cõsuetudo. [f]

Actor qui plene ꝓbauit nõ debet cõ
pelli iurare. vel ad idem sic. Nõ valet
cõsuetudo vltra ꝓbationẽ plenã exigẽs iuramẽ
tum. ego ad intellectũ summo sic. Non valet con
suetudo exigẽs sine causa rõnabili vltra plenam
probationẽ iuramentũ seu aliqd aliud. pmo nar
rat cõsuetudinẽ quã scđo improbat ibi: nos cum

b ¶ De hoc vide Imo. in. d. c. j. i x. col. de vsur.
Sebasti. Sapia.
c ¶ Et ꝯsule. vide Bal. in. l. fi. C. de p̃cibꝰ impa. offeren. ꝛ in. l. ij. §. fi. ff. quemad. testa. aperi. ꝛ Ange. in cõsil. cxiiij. incip. sup facto p̃dicto.
d ¶ Nomẽ ꝯsulis. Adde late Ang. ꝯñ. clxxvij. Ber.
e ¶ De hoc ꝑ do. Ant. i. c. ꝯtingit. de fi. istru. vbi late ꝑ eũ ꝛ ꝑ Bar. ꝛ Bal. i. d. l. ius ciuile. de le. vbi elegãter dicit Bal. ꝙ ista qđ de ꝓductione statuti nõ hꝫ locum nisi qñ allegat statutum alteriꝰ ciuitatis: qꝛ nõ ẽ necesse ꝓducere statutum vbi litigat qꝛ quilibet tenet scire. et vide Io. de lig. i repe. c. cũ dilectꝰ. in vlti. col. de cõsue. vbi elegãter examinat hũc passum. ꝛ adde h̃ qđ no. Bar. in. l. prescriptiõe. circa v. no. scđo ꝙ lꝫ cir. C. si ꝯ ius vł vtil. pub. ꝛ an statuta vel reformatiões ciuitatis i qua litigãt sint edẽda i iudicio. vide Ja. but. in. l. ij. C. que sit lõ. cõsuetu. ad quẽ in hac q̃one se remittit Ang. in. l. cũ ꝓlatis. in fi. ff. de re iudic. ꝛ adde hic qđ not. doct. in. c. j. circa pn. de vbo. signi. lib. vj. ꝛ vide Domi. in. c. j. in. j. col. in vẽ. itẽ no. arg. x. dist. ꝛ in. c. si romanoꝝ. circa pn. ij. col. xxviij. dist.
f ¶ Pro intellectu huiꝰ decre. vide oino q̃stum scribit Ro. in repe. l. admonẽdi. in vi. col. ver. itẽ an valeat ꝯsuetudo de iureiurã. Itẽ vide qđ singulariter per istuꝫ tex. dicit Bal. hic itẽ-

limita istu tex. vt per Dom. in c. j. vñ. no. consuetudinē. de iuramē. calum.

+Sebasti. Sapia.
a ¶ Si actor. vide Spec. q idē tz in tit. de iura. delat. §. j. late Abb. l. c. fi. col. ij. vñc. circa pdicta qritur. J. de iureiur.

b ¶ Semiplene. Adde qñ dicatur semiplene pbatuz vt possit deferri iuramētū. Alex. 2si. xxxij. lib. j.

+Sebasti. Sapia.
c ¶ Esse falsum. Cōtrariuz sentit Aret. l 2sil. xxiij. inci. In pñti 2sultatione car. fi. vbi dicit q 2suetudo q est 3 ius positiuū in dubio psumit rōnabilis. et h pcedit sine dubio l 2suetudine tāti tpis cui9 initij memoria non existit. vt per Semi. z Car. Alex. in c. frustra. viij. dist. et p Abb. in 2si. vi. in ij. volu.

d ¶ Vide d. Ant. in c. dilecti. l. iij. col. vñ. itē not. q statuti. de iudi. z de statuto adden te solēnitatē iuri cōi. vide Ang. in cōsil. lxxxvj. et qd ipse Ange. no. in consi. cxxvij.

+Sebasti. Sapia.
e ¶ Consuetudo. Vide Bal. in 2si. cccij. inci. in pūcto iuris cōis. in iiij. volu. Ang. in cōsil. cxxvj. incip. testamēti factio.
f ¶ Adde qd hoc dictū Jo. and. refert etiā d. Ant. l c. fi. de 2sue. in repe. in xvj. col. z de hoc vide late per Bar. in l. cunctos

tunc demum. ¶ Casus talis. Consuetudo est in quadā terra q si aliquis intētionē suā fundauerit testibus vel instrumētis: nihilominus deferebatur ei sacramētum qd si pstare nollet fides pbationibus suis nō habebat. Dicit papa q ad huiōi iuramentū recurrēdum est tūc demū cū alie legitime pbationes deesse noscunt. vnde talē 2suetudinem reprobat. Ber. ¶ No. primo q quis dz fundare intētionem suam cum pbat id qd intendit. ¶ No. ij. q iuramētum qnqz appellat sacramentum nō tñ intelligas q sit de septē sacramētis ecclesie de quibus per glo. in c. veniēs. de trāsactio. sed dicit sacramētum large quasi sacre rei signū. ¶ No. nō valere 2suetudinem irrationabilē pserti 3 ius diuinū etiā inducti cōcernit preiudiciū hominis. ¶ 1 †Ultimo not. vnā licitā causam recusandi iuramētū iudiciale. s. qñ pars plene probauit. a idem est si actor nil probauit z iuramētū deferf reo. pōt eñ licite illud recusare. vt no. in c. fi. de iureiurā. q sicut actore plene pbante debet re9 2dēnari: ita eo prius deficiēte dz reus absolui d. c. fi. z l. qui accusare. C. de eden. sed actore semiplene b pbāte seu psumptionem habēte locus est delationi iuramēti. vt in c. fi. salle. et sic intellige z distingue huc tex. pōt etiā colligi qd ad papam pertinet tollere 2suetudinē irrationabilē laicorū maxime qñ deuiat a iure diuino z est peccati nutritiua. ad hoc c. ex parte. de 2sue. ¶ Nūc intrando intellectū. c. oppo. nā 2suetudo derogat legi z canoni. l. de quibus. ff. de legi. z c. fi. de 2sue. ergo ista 2suetudo debebat valere hic. Solu. glo. fi. qd cōtrariū pcedit vbi cōsuetudo est rōnabilis: sed hic obuiabat rōni. Et ex gl. possunt colligi tres irrōnabilitates cōsuetudinis huius. c. primo q erat 3 ordinē iudiciorū z nō declarat in quo forte in hoc q actore probāte reus absqz alio debet cōdēnari: q in ore duorum zc. z testes z instrū parē vim obtinēt. c. cū ioannes. de fi. instru. sed 2suetudo hic habebat oppositū. ¶ Scdo videbat hec cōsuetudo introducta per errorē. forte eñ putabant iuramentū indistincte deferēdū. z hoc errore ducti introduxerūt 2suetudinē ideo extirpandam. l. qd vero. ff. de leg. no. plene in c. fi. de cōsue. ¶ Tertio q ex quo semel erat iuratū de calum. nō erat ampli9 iurādum. C. de iura. cal. aut. hoc sacramētū. Hec vltima rō non valet q ista sunt diuersa iuramēta. nā primū est de calūnia. z secūdum erat de veritate dicēda: z hec iuramenta bñ possunt in eadem cā cōcurrere. vt est tex. in c. j. de iura. calū. lib. vj. Itē hec 2currunt quotidie vbi nō est plene probatū. Jo. and. reddit tres bonas rōnes reprobādi. Prima q erat 3 naturalem rationē que nō admittit superflua. deus eñ z natura nihil faciūt frustra z superfluis remediis non est vtendū. l. hec stipulatio. §. diuus. ff. vt leg. no. ca. z in hoc no. istū tex. ¶ 2 †Qd 2suetudo introducēs supflua remedia cā subsistēte legitima nō valet tanqz irrōnabilis: qd enim rōne caret extirpandū est. vt dicit tex. in c. corpi. lxviij. distinc. et fortior est ratio qz 2suetudo, viij. distin. veritate. Scda rō q erat 3 ius scriptū: vt patet ex pcedentib9. Tertia rō q erat 3 ius diuinū fm qd nō innatur nisi ex cā fit 2suetudo 2uersa reprobat. s. vt facta plena pbatione reus debeat absolui si iurauit. §. eo. ad nostrā. z per istā decre. videtur pbari fm Jo. and. nō valere cōsuetudinē necessario ad probationē requirentē tres testes. si eñ non valet cōsuetudo q est ad plenā pbationē duorū testiū addit necessario iuramentū pariter ergo nō vz q addit necessario tertiū testē. Aduerte q fm hoc extēdimus terminos huius. c. ad aliā speciē pbationis: vt nō valeat 2suetudo exigēs supfluā probationē. Hic examinabo tria. primo nūquid valeat 2suetudo exigēs supfluā pbationē. secundo nūquid valeret detrahēs legitime pbationi. tertio qd si restringit facultatē pbādi postulās certam speciē puta instrumētorū dūtaxat vel testiū. ¶ 3 †Ad primū Jo. an. sentit vt. d. dixi 2suetudinem nō valere. p hoc istū tex. inducēdo vt supra, sed ipsemet Jo. an. apertissime sentit oppositū in addi. Spe. in ti. de instru. edi. §. cōpēdiose. v. sz 4 nūquid mouet. ¶ †Quia sicut 2suetudo inualidā pbationē facit validā vt pbat in c. cū dilect9. de fid. instru. sic 3 validā inualidā facere pōt. ad hoc c. cū olim. de cle. cōiug. cū ibi not. oppositorū eñ eadē est rō. de iureiurā. intellecto d. Ant. dicit se putare q si 2suetudo cā nō subsistēte addit pbationē iuramētalē plene pbationi vel aliā probationē pbationi nō valet: vt h: sed cā subsistēte vz. si est dubiū de existentia legitime cause subdistinguit q aut ex eo q non admittit legitima pbatio p testes vel instrū 2tingit aliū ditari cū iactura alterius: z nō vz 2suetudo saltē de canonica eqtate. Si aūt ex hoc nō 2tingit aliū ditari cū iactura alterius vz 2suetudo: z nihil ad hoc mē c hiū allegat z certe puto vltimū esse falsum: c q ex quo 2suetudo ista est 3 ius psumit prima fronte irrōnabilis vñ. opz q stans p ea pbet rōnabilitatem: als succūbit. vt in c. ij. de eo q mit. in pos. cā rei ser. z no. in c. fi. §. i. de 2sue. Ad h eñ vt 2suetudo pindicet iuri dz esse rōnabilis in c. fi. de 2sue. z sic opz q pbet illa qlitas rōnabilitatis. z dubia pbatio nō releuat pbantē in c. in pñtia. de pba. Bal. de cal. z do. Car. post eū dicunt q 2suetudo nō pōt indifferēter exigere iuramentū vel aliqd aliud vltra plenā pbationem: q z lex hoc facere non posset cū esset ex toto tollere ius diuinū: non aūt interptari 3 no. in c. fi. de 2sue. sz in aliqbus causis hoc posset itroducere 2suetudo sicut z lex vt videm9 in testamētis. de testa. cū esses. C. de testa. l. si vnus. ij. q. iiij. c. psul. no. gl. in c. lz. de testi. vñ dicūt q hoc non valuit q indifferēter in oi cā exigebat iuramentū vltra plenā pbationē. z hāc opi. fui sepe secut9. sz tūc cogitaui diutius z visa fuit mihi hec theorica falsa. Primo q hec 2suetudo nō erat vniuersalis p totū orbē: sed localis vñ nō esset tollere ius diuinū inducēdo cōsuetudinē vel statutū in certo loco vt pbatio duorū testiū nō sit sufficiēs sz qd pstaretur iuramentū vel aliqd aliud vltra: puta tertiū testē. remanet enim ius diuinū in se validū z obseruandū vbi cā violādi vel interptandi non subest. Quid eñ si certo loco hoies sint ita deprauati vt facillime corrumpant duo testes dicem9 ne qd nō valeret consuetudo vel statutū exigēs firmiorē pbationē certe nemo sane mētis diceret: cū z ipe de9 hoc faceret casu adueniēte: sicut eñ in testamētis illud fuit immutatū: q sepe falsitas fuit detecta in nūero duorū testiū. eodē mō dicēdū in oib9 causis alicuius loci vbi falsitas i tali pbatiōe idifferēter ppetraret: q eadē rō q est de pte quo ad partē dz esse de toto quo ad totū. ff. de rei vē. l. qui de tota. z c. pastoralis. §. sz cū totū. ff. de of. deleg. z qd fortius est idē putarē de vniuerso orbe si ad hāc fraudē committēdā hoies sic essent deprauati cū illa regula iuris diuini: In ore duorū vel triū zc. nō sit pceptū morale: ita vt ex trāsgressiōe icurrat mortale peccatū sz iudiciale fundatū sup certa rōne q deficiēte: q veritas nō reperit nūc i duob9 testis mutari pōt iuris dispō. ad h tex. op. in ar. i. l. si hoiem. ff. mā. z qd no. Inn. i. c. qd sup his. de voto. z l. ex facto. ff. de vul. z pu. sz vbi cā rōnabilis h statuendi vel 2suetudinē iducēdi nō subsisteret satis puto nō valere 2suetudinē seu statutū: nec i toto nec in pte. z h casu itelligo istū text. h eñ nō apparet de rōnabilitate 2suetudis: vel aliq allegabat merito ex rōnib9 pdictis post glo. veniebat reprobāda. facit qd no. Inn. i. c. plerīqz. l fi. de imu. ecc. z c. q l ecclīaz. de 2sti. p legistas in l. fi. C. si 3 ius vel vti. pub. z. iiij. di. erit aūt lex. Et ex pdictis iferf ad id d qd dixi i tertio summario d q nō vz 2suetudo vel statutū exigēs sine cā iuramētū seu aliqd aliud vltra plenā pbationē. sec9 autē cā ltia vel rōnabili subsistēte. ¶ Venio nūc ad scdz an valeat statutū vel 2suetudo detrahēs lic: pbationi: vtputa vt stet dcō vni9 testis: vl istro alicui9 pūati vl qd sile Jo. an. l addi. Spe. i loco pal. sentit q sic vt satis colligit ex dictis suis supra recitatis z vl pbari i. c. cū dilect9. de fi. istru. Disputat etiā in loco palle. e Jo. an. an 2suetudo e possit facere vt valeat testiū

pptos. l. viij. col. C. de sum. tri. z p Bal. in l. fi. C. de testa. z p Bald. z Angel. in l. iij. ff. de test. z vid bal. in l. si nō spāli. in fi. col. v. itē no. in hac l. C. de testa. vbi dicit qd vz cōsuetudo vt fiat testamētū sine solēnitate iuris vñ dicit q vz consuetudo q est veniens vt fiat testm̄ corā solo sacerdote: et addē hic Bal. d. l. fi. C. de testa. vñ. qd si statutum dicit qd in testa. zc. vbi dicit qd si statutū dicit q possit fieri testm̄ cū duob9 testib9: idē erit in donatiōe cā mortis. Itē h adde bal. in l. nō pñt. C. de leg. vbi dicit qd statutuz disponens qd valeat testm̄ cū duobus testib9: intelligit etiā non rogatis. z idē dicit Pau. de castr. in aut. qd sine. C. de test. alleg. Bal. in d. l. nō pñt. secus dicit Pau. de ca. si statutū diceret qd valeret testm̄ cū qtuor vl qnqz testib9 q tūc debēt esse rogati. et est rō q prio casu statutum reducit ad ius gentiū quo nō reqrit qd testes sint rogati alio vō casu non sed dicit qd tm̄ 3 dictū Bal. facit tex. cū gl. i. l diu9. de mi. tex. vbi lex priuilegiat militē vt possit testari cū duob9 testibus tātūmō z tñ debēt eē rogati. Adde tu q dicta Jo. and. quo ad primū fuerūt originaliter Old. cōsilio. cv. vbi tz qd quo ad obtinendū bñficiū legitimatis fm ius 3 2suetudinē loci l quo dz decidi qd de illegitimus vel non bñ legitimatus. et an valeat 2suetudo veneto rū qd quis possit testari corā duobus testibus si ille fuerūt verba Oldra. cōsi. cclviij. z vide Bal. cōsil.

cclxiij. n. li. z an testes debeant ee rogati. vide Ro. cõsi. cccvi. vbi inter alia allegando Lapũ tenet qd in testamento ad pias causas debẽt esse rogati. z quo ad primo dicta vide Matth. no. suis. fo. iij.

a Anto. Fran. ¶ An valeat cõsuetudo venetorũ qd testamentũ factũ corã duobus testibus valeat z an tales testes debẽt esse rogati primo dico qd cõsuetudo populi dr esse ius ciuile. vt per Bal. late in. l. certũ. in. iiij. colũ. C. vñ cogna. z p nouissimos in repe. l. de qb9. in. xlvij. col. ff. d legi. z qñ cõsuetudo est tanti tẽporis qd nõ sit memoria i cõtrariũ illa habet vim priuilegij pn cipis. l. ij. § ducto9 aque. ff. de aqua quoti. z esti. z est glo. in. c. sup quibusdã. in. § preterea. in versi. memoria. de verbo. signi. z habet l. c. hoc qppe. iij. q. vi. z l. c. cõqst9. viij. q. iij. z in. c. mos antiquus. lxv. di. z no. Bal. in. c. j. in. ij. col. q̃ sint regalia in vsibus feudoz. z in l. si solẽnibus. C. d fide instru. z in l. iij. in. ij. col. i fi. C. de nau. feno. sz clarũ est qd si pnceps vellet tollere vel mouere solẽnitates testiuz z alias que sunt introducte de iure positiuo z reducere nos ad ius diuinũ qd illõ facere posset qz est supra ius positiuũ vt vulgarib9 iuribus ergo per talem cõsuetudinem tam diu obseruataz inducit priuilegiũ cõtra ius diuinũ. put etiã voluit Inn. in. c. j. in gl. j. in fi. de aposta. hec est consuetudo tam diu obseruata et priuilegiatiua reducit nos ad ius diuinũ seu ius gẽtiũ vt in ore duoz vel triũ stet omne verbũ vt in. c. cũ esses. de testa. z in. c. in oi negotio. de testib9 z hec cõsuetudo seruari dz etiam in castris z villis ipsi ciuitati subiectis vt per Bar. in. l. ex ea in fi. prin. ff. de postu. vbi se remittit ad plene no. per eum in. l. cũctos populos. C. de summa trinitate. etiam hic alleg. licet enim sit verum qd cõsuetudo iuri cõmuni contraria non sit seruanda vt per Barto. in. l. omnes. C. de decur. libro. x. z plene no. in. l. ij. C. que sit longa consuetudo. tamen illud est verum z procedit nisi talis consuetudo sit rationabilis legitima z prescripta prout videtur esse ista sm glo. in. c. cũ causam. de re iudi. z plene per Alexã. post alios in. l. de quibus. preallega. z in specie de ista consuetudine testandi coram duobus testibus habetur per eundem Alexã. post Bal. z docto. in. l. si non speciali. z in. l. fi. circa medium. z ibi per Pau. de cast. C. de testamẽ. z habet per Bart. in. l. si arrogator. in fi. de adop. z in. l. prima. in. vij. q. C. de summa trinitate. z ibi etiam per nouissimos late vbi concluditur talem consuetudinem valere. quod tene menti.

cũ duobus testibus. z in hac qstione cõcludit qd
4 non qz lex expresse in hoc derogat. cõsuetudini a sm eũ per. l. fi. C. de testa. nisi cõsuetudo sit inducta de cõsensu principis. z sic etiã videt hic trãsire do. Anto. imemor vt arbitror eorũ que tangit Bar. in. l. cũctos populos. C. de sum. tri. in v. iij. qro.
5 ¶ †Ubi Bar. recitata hac sñia Jac. de are. determinat contrariũ cõcludẽs qd statutũ z cõsuetudo valeãt etiã pncipe ignorãte. mouet pmo per hoc simile ad hoc vt testamentũ factũ profit requirit publicatio. C. de testa. l. publicati. z ff. quẽadmodũ testa. ape. l. j. § si qs ex signatorib9. z ibi no. Sed illa solẽnitas publicãdi potest per statutũ z consuetudinẽ minui z imutari. vt. l. ij. quẽad. testa. ape. ergo zc. Mouet scdo hac rõne: pater põt inter liberos cũ duobus testibus disponere: vt. l. hac cõsultissima. § ex imperfecto. C. de testa. z. l. fi. C. fami. herci. ita debet patria posse disponere in subditos cũ eius potestas equiparet potestati patris. l. veluti. ff. de iust. z iur. Tertio mouet qz nõ reperit prohibitum tale statutũ facere. ergo videt permissum. l. oẽs populi. ff. de iust. z iure. ad. l. fi. C. de testamen. videt qd ibi cõsuetudo preterita limitat nõ autẽ futura prohibetur: z ita ibi videt Cy. sentire scdz eũ. z in. l. quidam. de contrahen. emptio. vult dicere qd imperator ibi nõ prohibet hanc cõsuetudinem induci: sed limitat cõsuetudinem inductã per prius vt pcedat in terris vbi peritorũ copia nõ adest. Nõ ob. aliud motiuũ super quo se fundabat Ja. de are. qd talis consuetudo est temeraria: qz imo sm Bar. est vtilis z bona z fauorabilis inducta tam fauore testantis sicut iura statuunt in multantibus q̃ etiã ratione eorum quibus relinquitur sicut iura faciũt inter liberos etiam ratione testiũ ne a suis negotiis auocarent. d. l. j. § si qs ex signatoribus. quẽad. test. aper. Quid dicendũ certe. l. fi. multũ prima fronte facit p opi. Jac. de are. z Jo. an. qd ibi reprobat cõsuetudo ista. z si nõ aperte saltẽ optime facit in ar. cũ consuetudinem ibi inductã approbat: non tñ per oia. nã respectu testiũ limitat: vt saltẽ interueniant quinqz testes si non reperiant in locis cõiter viri literati vt in illis pro hoc tex. ibi in ver. ita tñ vt dicta glo. ergo damnat ibi cõsuetudinem que est contenta minori numero.
6 ¶ †Concludo totã materiã sic. qd aut cõsuetudo aut statutum detrahit legi respectu pbationis legitime nõ habenti clausulã derogatoriã ad cõsuetudinẽ: aut illa lex cui derogat habet clausulã talem derogatoriã. Primo casu aut nõ subest causa rõnabilis z nõ valet. de cõsue. c. ij. z. l. j. C. q̃ sit longa cõsue. tñ. dicerit aũt lex. nisi forte in leuibus. ar. in. l. j. ff. de vẽ. inspi. in fi. z sentit Jaco. de are. z Jo. an. in loco preal. qd not. Aut subest euidens necessitas vel vtilitas: z tũc valet. nã psumẽdum est qd etiã princeps hoc statuisset pper necessitatẽ vel vtilitatẽ subiectorũ. ar. in. l. ex facto. ff. de vulg. z pup. facit optime preal. c. cũ dilectus. Nec hoc est cõtra ius diuinũ: in ore duorũ vel triũ zc. quia illa regula procedit nisi ex cã aliud inducat. sicut enim ex cã requiri possunt plures z ita etiã numerus illorũ minui.
7 ¶ †Ad hoc qd not. glo. in. c. nup. de testi. vbi notant aliqui casus in qbus stat dicto vnius. z per Inno. sup rub. de cõsecra. eccle. vel alta. z p glo. in c. lz vniuersis. de testi. z. xxx. casus ponit Spe. eo. ti. § restat. ver. hoc tñ fallit. vide glo. z Jo. and. in c. ois vtriusqz. de pe. z re. z allego aliũ tex. sing. in materia sm intellectũ Inn. quẽ ponit in. d. c. nup. videlicet. xi. q. j. quicũqz. vbi imperator statuit: vt in causis vertẽtibus in ciuili ptorio crederet testimonio solius epi adeo vt alia pars nõ audiat in cõtrarium. habes ergo illũ tex. singu. in numero testiũ z respectu instrumẽtoz habes aliũ tex. singu. in. d. c. dilectus. Ad predicta vide tex. expssum sm lec. Host. in. c. j. de ap. vbi de consuetudine credit testibus deponẽtibus de credulitate z fama loci: ideo ibi copulatiue tex. mãdat inquiri veritatẽ p testes idoneos z famã loci. z vide qd ibi dicã. ¶ Scdo membro principali qñ
b lex b habet clausulã derogatoriã ad c cõsuetudinẽ Ja. sentit aperte: z Jo. an. post eũ in addi. palle. qd consuetudo nõ potest induci cõtra talẽ legẽ: idẽ sentit Bar. in. l. de qbus. ff. de legi. z in. l. oẽs populi. palle. z p hac opi. adduco hãc rõnem lex semper loquit. C. de here. l. arriani. ergo semp lex reprobat cõsuetudinem: z per consequens de nouo induci nõ potest. hoc idem sentit Pau. z Jo. de lig. in clemẽ. si vna. de reb. eccle. nõ alie. sed ego allego ibi tex. cõiuncta glo. fi. in ver. consuetudine. de elec. c. statutum. vbi aperte probat qd cõsuetudo semel dãnata per legem potest iterũ induci.
8 ¶ †Sed reducẽdo ad concordiã predictas opi. dicerem qd ex causa noua verisimiliter nõ cogitata per legem dãnantem consuetudinẽ vel ex antiqua tũc nõ detecta que tũc si fuisset verisimiliter princeps nõ damnasset consuetudinẽ potest cõsuetudo semel dãnata induci de nouo. ar. opti. in. l. si hominem. ff. man. z qd ibi not. Bar. vbi ex tali causa noua pcurator generalis inhibet spãli ne pcedat ad iniũctũ sibi mãdatũ. ad idẽ qd no. Bal. in. l. oẽs populi. ff. de iusti. z iure. facit optime. c. nõ dz. de cõsan. z affi. nõ enim dz reprehensibile reputari si sm varietatẽ tẽporũ statuta mutent humana. Itẽ mẽs seu ratio legis est ipa lex nõ autẽ vba. C. de legi. l. nõ dubiũ. z in regula fi. de reg. iur. li. vi. z ibi p Dy. sed inspecta rõne legis nõ est verũ dicere qd ista cõstitutio dãnet p legez antiquã: qz nõ est illa sed alia ex quo nõ inducit noua rõne tũc nõ cõsiderata: si vero induceret ex antiqua rõne seu noua tũc verisimiliter cogitata nõ potest de nouo induci: z hoc casu pcedat cõtra opi. z hoc quo ad scdz.
9 ¶ †Nũc infero quo ad aliã
c specialẽ qõnem an valeat c cõsuetudo vel statutũ

b ¶ Consuetudini. Et idem dicit Bar. not. in repeti. l. de quibus. in. ij. colũ. vbi dicit qz cõsuetudo inducitur contra autoritatem superioris qd est in. l. expresse derogãs consuetudini non potest induci consuetudo sine consensu principis. z ita proprie est in casu hic posito de testamẽto z qd in cõsuetudine requirat expressus principis cõsensus qñ lex derogat cõsuetudini tenet Do. xi. dist. in summa. circa finem allegando Joã. and. in. d. §. cõpendiose. versi. sed nunqd. de instru. edi. adde qd si. l. ciuilis. i. statutum disponat aliquẽ actum nõ posse pbari nisi p quatuor testes vl quinqz si iuramentũ fuerit interpositũ super illo actu poterit iuramẽtũ ipsum sup tali actu interpositum maxime coram iudice ecclesiastico p duos testes probari siue iuramentum fuerit implicite siue explicite pstitũ i illo actu. z an ipsius iuramẽtũ p duos testes pbari poterit corã iudice ecclesiastico saltẽ p dicta oia valõ singu. dcidit Imo. in repeti. c. cum cõtingat. l. xxvin. char. de iureiur. i j. col. illi9 charte. ¶ Adde an consensus principis requiratur in cõsuetudine. Alex. cõsi. vi. j. li. z cõsil. cccxvij. iiij. lib. Antoni9 Frãcis. ¶ Tu dicas qd in inducenda cõsuetudine requiritur maior vel expressus consensus superioris vel populi non recognoscẽtis superiorẽ: vt p Inn. i. c. j. l. j. col. in fi. de cõsuetu. z per Bal. in. l. de quib9. ff. de legi. z p Bar. i. l. omnes populi. in. fi. colũ. ff. de iustitia z iure. z per Floria. in. l. venditor. in. § si constat. ff. cõmu. predi. z habetur per Jo. and. in. c. fi. de censi. lib. vj. z vide do. Abb. in. c. fi. in versi. quarto requiritur. post glo. ibi de cõsuetudine. z in. c. cum ex officij. in quarta col. de prescri. in quibus locis plene traditur de materia.

b Sebasti. Sapia. ¶ Quando lex. Qd consuetudo non valeat contra legem derogantem consuetudini tenet Barto. in. l. de quibus. in ii. z. x. oppo. vbi do. Jas. ff. de legi. cum multis allegatis per Alexan. in. l. si mihi z tibi. § fi. ff. de lega. j. z in. l. si non speciali. C. de testa. Alex. in consi. cccv. inci. viso testamẽto. in. iij. volu. z in disputatiõe sua incip. signissimãdus. col. viij. sed limita quinqz modis vt elegãter tradit preceptor meus do. Rochus curtius in. c. fi. col. lxxxvj. z. de consuetu.

c Sebasti. Sapia. ¶ An valeat. Uide Oldra. in cõsil. cclviij. inci. presupposita cõsuetudine. in. ij. qd. Jo. de imo. in. l. iij. ff. de testa. Alex. in. l. si non speciali. C. de testa. Ang. in cõsi. ccxxiij. incipi. in cũ predicta col. z in cõsi. allegato paulo supra. vbi etiã allegant Bal. consulentem.

a ...Sebasti. Sapia. ¶ Cõsuetudo. Vide de hac questione Alexan. in cõsi. xxxvi. incipiē. viso processu. in prin. in. v. volu. & in cõsi. lanci. in cā & hec. col. j. eo. volu. And. sicu. in consi. xic. in. j. volu.

b ¶ Cõsuetudo seu. Adde qꝫ vbi ex statuto nõ admittit̃ pbatio ꝫ istrumētū tñ admittit̃ pbatio p q̃nqꝫ testes: hoc fuit no. dictū Cy. i. l. optimā. §. ō ꝫhē. & cōmit. sup. quem refert & sequit̃ Abb. i c. cū ioānes. circa me. ō fide instru. p quo ipse alleg. text. in. l. testiū. C. de testi. sed circa q̃ōnē hic tactam per do. Ant. vide glo. in ver. asit. in c. cum medicinalis. de sentē. excō. li. vj. & vide Bal. in. l. quoties. §. fi. ff. de proba. et qō qñ cõtra instrm non pōt admitti probatio nisi per aliud instrm. tñ ꝫ p̄sumptionē que resultat ex instrō admittit̃ probatio per testes. ita dicit gl. i. l. iuris gentiū. §. qō fere. in v̄. approbet. ff. de pactis. & Bar. l. l. j. ff. de apo. pu. li. xi. & in. l. sciendū. in. iij. col. ff. de verbo. oblig. & bart. i. l. gñaliter. in. ij. col. C. de nō nu. pe. sed ꝫ istud dictuꝫ facit: quia idē deberem̃ iudicare de eo qō p̄sumptiue surgit ex instrō: qō iudicamus de eo qō expsse cõtinet̃ in instrō. nam dicit no. Bar. in. l. ad pbationes. C. de proba. qō si statutuꝫ dicit qō instrm guarentigiatū habet executionē paratā non solū qō expresse continet̃ in instrumēto habebit executionē paratā: sed ēt illud qō tacite ex presumptione sumpta ex instrumēto. & ita dicit se consuluisse. & dicit qō fuit primū cõsilium qō tradidit vnq̄ ad requisitionē iudicis de hoc dubitantis. & idē dicit do. Anto. in. c. cū olim. in vlt. no. de censi. sed cõtrarium dicit do. Ant. in proc. Grego. in. xij. col. p ista etiā parte facit qō accessoriuꝫ naturā principalis sequit̃: vt regu. accessoriū. li. vj. cum simi. Item no. multos casus in quibus reprobari pōt testiū per testes qñ de iure cōi vel statuto vel alio modo instrumentū nō admittit̃ pro bono nisi per aliud instrumentū. vide elegantissime per do. Ant. in. d. c. cum ioānes. in. x. col. versi. ad primū. de fide instru. vbi ponit singularia v̄ba q̄ omnia vide. Et adde hic qō si dicit statutū qō a certa quantitate vltra nō possit probari debitum per testes: tamen si producitur instrumentū & testes simul se inuicem coadiuuant bene admittunt̃ testes. ita dicunt Ja. bu. & Bal. in. l. certi cõdictio. §. quoniam. ff. si certū pe. & sequit̃ Pau. de cast. in. d. §. quoniā. circa prin. vbi vide Bar. & ponit exemplum si quis vellet pbare pmissionem per publicum instrumentum de cõseruando indēnem & per testes vellet pbare quātitatem dāni qō licet quātitas damni excederet quātitateꝫ taxatam a statuto: nihilominus admittitur pp̄ter coniunctionem instrumenti. & p isto dicto bene facit singu. dictū do. Anto. in. d. c. series. de testi. & an possit quis renunciare facultati probandi per testes ita qō nō possit probare nisi per instrumentum. dic qō non: sed do. Anto. in. c. si diligenti. in vj. col. in ver. per hoc dicunt. de foro competē. qui ad hoc all. glo. i aut. vt ma. debi. §. quia vero. coll. vij. & idem concludunt Bal. & Ang. in. l. pactum inter heredem. ff. de pac. Et adde hic qō no. d. Ant. post Inn. & Hosti. in. c. significauit. in vlti. col. j. de testi. vbi dicunt qō quādo examinantur testes ad perpetuam rei memoriam sufficit qō adhibeātur testes per quos postea pbabitur examinatio: & sequitur ibi dominus Abb. & tamen tex. illius. c. significauit. vult qō de dictis testium examinatorum ad perpetuam rei memoriam conficiatur publicum instrumentum. Et adde hic duos casus in quibus contra instrumentū nō admittitur probatio p testes quos enumerat Jo. an. in sua summula de testi. in ver. quid si testes sint diuersi. in fi.

¶ Adde hic Ang. in. l. j. §. pueritiā. ff. de postu. vbi dicit qō si ex forma statuti cõtra instrumentum nō potest admitti probatio nisi per aliud instrumentū allegās se habere pbatiōes paratas per testes nō potest peter̃ se remitti ad curiam episcopi rōne denegatiōis iustitie p iudicē laicum: qꝛ nō denegat iustitiā ex quo statutū ita disponit.

¶ Adde hic singulare dictū bal. in. l. iij. ff. de vsur. in apostil. & etiaꝫ vide Bart. i. d. §. quoniā. vbi dicit qō si ex statuto solutio nō pōt probari nisi p scripturam sufficiat probare solutionem legitima pbatione iuris: & sine alia scriptura: qꝛ p̄sumptio iuris ē genus pbationis: & ē iuris scripti. Itē adde hic qō illud non pōt pbari nisi p scripturā. pōt tñ certificari & coadiuuari p testes: ita dicit do. Ant. in c. auditis. de presti. in inte. in. iij. col. v̄si. no. vj. dicēs de hoc eē ibi casum q alibi nō reperit̃. Item adde hic qō no. do. Anto. in. c. sicut. post glo. in vlti. col. de re iudi. Itē adde qō si ex forma statuti cõtra instrumentum cõfessionatū non debet admitti probatio p testes: tamē si pducuntur testes parte presente & tacēte valet probatio: secus si pars cõtra staret. ita determinat Bal. in. l. certi cõdictio. §. quoniā. in fi. ff. si cer. pe. Itē adde qō qñ contra instrumentū nō admittitur probatio nisi per scripturā illud intelligitur qñ quis vult pbare contra tenorē instrumēti: sed si vellet probare ꝫ solēnitateꝫ instrumēti admitteret̃ pbatio per testes ꝫm Bar. in. l. iuris gentiū. §. qō fere. in fi. post glo. ff. de pac. Itē qd si statutum dicit qō debituꝫ a. c. libris supra non possit probari nisi per instrumentū & debitum principale erat de xc. & vsura & interesse est de. l. v̄bigratia: an debeat fieri cumulatio tāqꝫ vnius debiti excedētis summam centū. & per cõsequens non possit pbari nisi per instrumentū videtur dicendū qō sic per tex. optimū in. l. si plures. in fi. ff. de pac. sed in contrarium facit tex. in. l. cos. in prin. de vsuris. & hoc expresse & in terminis tenuit Bar. in. d. §. quoniam. post Jac. bu. ibi. Nō ob. tex. in. l. si plures. in fi. quia dico quod loquitur in materia fauorabili in qua bene fit coacernatio sortis vsuraruꝫ seu interesse. & facit. l. fi. C. qui bo. ce. pos. Nos autē loqmur in statuto odioso in quo pbatiōis facultas angustatur contra. l. quoniā. C. de here. merito nō debet fieri coacernatio ad impediendū probationes per testes p hoc. l. si idē cum eo. in prin. & qō ibi not. Bar. ff. de iurisdi. om. iudi. tex. in. l. sancimus. §. pe. C. de nova. & qō dixi de vsuris vel interesse idē dico si esset debitū qō creuisset per inficiationem. & ad hoc allego id qō no. Bar. in. d. l. itē veniunt. §. cū pedicimus. de peti. heredi. Itē adde omnino qō scribit Bar. in. l. iul. verum debitorem. in. vij. col. ff. de cõdi. indebi. vbi ponit nota. dictū in materia. Et adde qꝫ quādo est presumptio contra excipientē: quia exceptio nō est verisimilis: tunc excipiēs grauatur grauiori onere pbādi qꝫ sit plena probatio exceptiōis. Ad hoc est casus no. in. c. quia verisimile. de p̄sum. & ideꝫ clarius dicit do. Anto. in. c. super hoc in. xiij. colū. de renuncia. qō nota ad materiam huius decre. super quo etiam vide do. Anto. post Hostiē. & doc. in. d. c. quia verisimile. de presump.

disponens vt valeat testiū corā duobus testibus: si eū tenemus. l. fi. C. de testa. nō habere tacite vel expresse clausulā derogatoriā ad contrariā cõsuetudinē: vt voluit Bar. tunc indubie valebit p p̄dicta. Aut tenemus cõtrarium vt sentit Jo. an. post Jaco. de are. qō videt̃ prima fronte verius p ea q̄ supra dixi & tunc dicendū qꝫ ex noua cā tunc nō existēte poterit iduci. pone in illustri ciuitate Venetiarū vbi subest hoc statutuꝫ forte inductū qō nō est memoria qō falsitas aliquādo fuerit cõmissa circa testamēta in numero testiū & qō graue erat semper habere septē testes cum homines intendant suis mercimonijs & forte ex defectu testium multa testamenta deficiebant. nā certe ipse princeps ex his causis reuocasset statutum suuꝫ cum non subsit causa recedendi ab illa regula iuris diuini: In ore duorū vel triū &c. & quia ex obseruantia legis annullatur sine causa volūtas legitima defuncti cõtra. l. j. C. de sa. san. ecc. facit ad predicta. d. c. nō debet de ꝫsangui. & affi. & hec bñ no. quia nō legi alibi ita discusse. ¶ †Venio nūc ad tertiuꝫ: nūquid valet consuetudo[a] restringēs facultatem probādi ad certam speciem pbationis: de hac questione vide Specu. in ti. de proba. §. fi. ver. sed pone qō in instrumento vbi tractat quid in pacto nunquid valeat & tacite in statuto ponit varias opi. & tandem videtur residere cuꝫ Vberto de bo. ¶ †Et pactū lex & cõsuetudo valeant ex causa: ita tamē qꝫ vbi requireretur pbatio instrumēti non ex toto excludatur probatio testiū sed sit arbitrariū ex qualitate testiū pductorum vtrū admitteretur: qō placet hic. d. Ant. maxime de equitate canonica ne contingat ꝫtra iustitiam alterum cū aliena iactura ditari. mihi satis hoc placet causa subsistente vt predixi cū videam qꝫ in multis casibus iura requirāt scripturam de quib[9] per glo. in. c. j. de censi. li. vj. In illis tamē casibus nō requiritur scriptura ad substātiam pbationis: sed ad essentiam & validitatem actus. vnde scias qꝫ vbi ad validitatē actus requiritur scriptura si illa interuenit in actu & postea fuit perdita potest probari tenor per duos testes vt est tex. no. in. l. testium. C. de testi. & ibi per Cy. & in. c. sicut. j. de re iudi. iuncto. c. fi. de re iudi. lib. vj. sed magis ad propositum nostrū facit ad pal. l. testiū. vbi in certo casu exigit probationem per instrumentū: sed loco instrumenti deficientis requiritur probatio per quinqꝫ testes idoneos: est tex. valde singula. iudicio meo per quē dico in. q. nostra qꝫ tale statutum vel consuetudo seu[b] pactum valet sed in defectum instrumēti debēt produci quinqꝫ testes: vt l. d. l. sicut & limito illud dictum Specu. nam duo indistincte videntur sufficere propter rationē statuti. & hec bene no. Et fm predicta limito gloss. in aut. vt sine probibitione ma. & in ver. senatuscō. que videtur velle simpliciter tale pactum non valere. Additio.

1 ¶ Excessus modicus in pbationibus actoris non facit quin reus non debeat absolui.
2 Canonicus hꝫ simplicē vsumfructū prebēdarū.
3 Prebendarius concurrens cum procuratore ecclesie est preferendus.
4 Canonicus cui assignatur fundus vt inde viuat ex consuetudine vel statuto est legitimus administrator: alias non.
5 Canonicus cui assignatur fundus vt inde viuat contra alium canonicum potest agere.
6 Prebendarius habet legitimam administrationem sicut alius rector ecclesie.
7 Prebendarius non potest obligare prebendam vltra tempus vite sue.
8 Relictum canonico non acquiritur ecclesie.
9 Actor & reus iurant de calumnia in iudicio finium regundorum.
10 Actor & reus tenentur probare de iure suo in iudicio finium regundorum.
11 Judex & notarius pōt q̄s esse in causis modicis
12 Unus fungitur vice duorum vel plurium nisi impediatur impotentia facti vel iuris vel propter suspicionem affectionis.
13 Exterminatores quibus penis subijciantur.
14 Pena quando applicet̃ fisco: & quando parti.

Ex litteris

Ex literis. In cōmuni iudicio probant actor ꝛ reus
ꝛ si pariter probant: reus absoluitur nisi
fauorabilē causam foueat actor. h. d. Cōmunis diuiso. scda
a ibi ad quod. ❡ Casus literalis. Episcopus bononiensis
ꝛ archidiaconus eius confines habebant prebendas in villis siue ter-
ris quas ipsi habebant pretextu terminorum seu confinium. inter eos
orta est ꝯtrouersia. dicebat eps archidiaconū fines antiquos egressuꝫ:
ꝛ occupasse partē fundi sui. archidiaconus in contrarium asserebat se
partem eandē spatio quadraginta annorum incōcusse possedisse. Que
ritur cui incūbat probatio vtrum possessori aut petitori. Rūdet papa
quod iudicium finium regundorum tale est vt in eo vtraqꝫ persona vi-
ces habeat duaꝝ actoris videlicet et rei. Unde hinc inde testes produci
possunt ad fidē faciendam iudici: ꝛ illos admittat qui melius ꝓbaue-
rint: ꝛ si testes vtriusqꝫ partis equales fuerint testes possessoris preua
lebunt: quia ꝓmptiora sunt iura ad soluendum ꝙ ad cōdemnandum
preterꝙ in causa liberali in qua si testes equales fuerint pro libertate
sententiabitur. In fi. rūdet tacite qōni quare debet probare possessor:
ꝛ ipsemet respondet iure cautum est probationem aliquādo dari pos-
sessori: quia qui obijcit prescriptionem ꝛ eam habuerit obtinebit: sed
nemo eā obijcit nisi qui possidet. Ber. ❡ † No. j. qđ prebenda consistit
in temporalitate. Solēt enim assignari aliqua tēporalia loco prebēde.
Quandoqꝫ tamē cōstituitur ex quodam iure spirituali cui est annexa
prebēda. de quo vide ho. tex. in. dilecto. de preben. et vide omnino per
Inno. in. c. maiores. eo. ti. ꝛ dic vt vtrobiqꝫ not. ❡ No. scdo canonicos
ecclesie eiusdē posse inuicem litigare super iuribus suarū prebendarū
absqꝫ alio mandato ecclesie. Nunquid eodem modo possunt agere ꝯ
b extraneos. dicam. j. super glo. ❡ No. tertio qđ canonicus[b] quilibet de
possidere suam prebendā. ꝛ large potest dicere prebendā esse suā rōne
iuris qđ habet in ea sicut bñficiatus potest dicere de beneficio sibi col-
lato: ꝛ ꝓbatur hoc vltimū in. c. si tibi absenti. de prebē. lib. vj. ❡ No. ar.
qđ fines prebendarum prescribuntur spatio. xl. annorū sicut alia bona
ecclesiastica. ❡ No. qđ iudicium finium regundorum. s. qđ datur inter
contendentes de finibus cōpetit etiam altero possidente tātum qui di
citur occupasse ꝛ corrupisse terminos. Quādoqꝫ datur iter duos pre-
tendentes se pariter possidere vsqꝫ ad certum terminum de quo etiam
infra ❡ No. qđ quandoqꝫ quis sustinet vices duorum. simile in. c. cum
olim. de re iudi. ꝛ multas concordantias quas no. videbis cum gl. vbi
dicetur. ❡ No. ibi: ad fidem sibi faciendam ꝛ ibi ad cognitionem iudi
cis ꝛc. quod fides ꝛ probatio est iudici facienda: non ergo valet si fit no
tario vel alteri. ad hoc de testi. in nostra. ꝛ ff. eo. ti. quinquaginta. in fi.
❡ No. ibi: quos precellere intellexerit ꝛc. arbitrarium esse productis
testibus ex vtraqꝫ parte quorū depositiones preualeant nō enim sim-
pliciter cōsideratur numerus sed multa de quibus in. c. in nostra. j. de
testi. in. l. iij. ff. eo. ❡ No. magnū esse cōmodum possessionis etiam cum
cōtenditur de proprietate rei: qđ data paritate probationis actorum ꝛ
rei absoluitur possessor: ꝛ hoc quia ꝓsumptio est ꝓ eo qui possidet. cō-
cor. regula cum iura partium sunt obscura. de reg. iur. lib. vj. ꝛ in. c. Iter
dilectos. de fide instru. ❡ † Et not. qđ re⁹ nō debet absolui si in aliquo
datur excessus in ꝓbatione actoris. hoc tamē nō credo procedere indi
stincte. pro hoc alleg. glo. singu. in. c. clerici. lxxij. dist. que dicit qđ si duo
testes clerici dicūt me cōmisisse fornicationem vel aliud delictum certa
die: ꝛ duo alij testes laici dicunt oppositum qđ tota die illa fui cum eis
ita qđ nō potuissem cōmittere quin ipsi vidissent qđ ego qui sum reus
debeo absolui: ꝛ tamē clerici qui stant pro accusatore sunt idoneiores:
ꝛ sic videtur qđ modicus excessus in testibus actoris nō tollit reo pri-
uilegium. qđ bñ no. Et no. illud ꝙ promptiora sint iura ad absoluēdū
ꝙ ad cōdēnandum: qđ sic debent facere iudices. vide text. opti. semper
menti tenendū. xxvj. q. vlti. allegāt. qui dicit inter cetera melius esse pro
pter misericordiam rationem reddere ꝙ propter crudelitatem. vbi cū
paterfami. largus est dispēsator nō debet esse tenax. si deus benignus
ad quid sacerdos eius austerus vult apparere. ꝛ est tex. sancti Jo. chry
sosto. ꝛ ita semper solemus consulere nouitijs qui vadunt per officia.
❡ No. vlti. quod possessori non incumbit regulariter onus probandi.
non enim tenetur possessionem reddere nisi ꝓbanti de iure suo. de rei
vēdi. l. fi. ꝛ aliquid. j. dicaꝫ. ❡ Oppo. ꝛ videtur qđ canonici nō possunt
inuicem litigare de prebendis: quia non sunt clericorū sꝫ ecclesie. Glos.
nihil ad hoc allegat: sed ego allego ad hoc tex. no. ponentem originem
prebendarum. xij. q. j. §. fi. cum seq. vbi dicitur qđ licet bona ecclesiaruꝫ
fuerint diuisa per prebendas: non tamē canonici ea possunt possidere
vt propria: sed vt ꝓcurationē quādam quatenus ex eis necessaria sibi
administrent si q̄ vero supersunt in cōes vsus ecclesie expendent. ꝛ facit
singu. tex. ille cōtra glo. in. c. presenti. de offi. ordi. lib. vj. qui dicit qđ isti
canonici administrationem non habentes faciunt fructus suos. qđ tñ
largissime ꝓsequor in repetitione. c. cum esses. de te. ꝛ facit illa gl. c. pre
senti. ꝓ his que dixi qđ canonicus non possit agere sine mādato eccle
cū nō haberet administrationem bonorū prebēde: sed ipsa ecclesia vi-
det habere. ad idē. c. requisisti. in fi. ꝛ. c. relatum. ij. de testa. in fi. ꝛ patet
qđ canonic⁹ nō videt habere successorē in ꝓbenda: sed oia deuoluunt
ad ecclesiam cuius sunt bona. ꝓ hoc vide ho. gl. in. c. qđ sicut. de elec. in
vij. cōsentire. ꝛ qđ ibi no. Habes nunc cōtrarium qđ sentit glo. ista prima
multū fortificatum. ad qđ glo. ista rūdet qđ licet
nō habeant ꝓprietatē tamen habent vsumfructū
in illis rōne cuius agere possunt. l. iij. ff. si. regū.
2 ❡ † No. istā glo. q̄ sentit canonicos habere nō nu
dum vsum tñ: sꝫ vsumfructū. de quo remitto ad
plenissime ꝑ me tractata in. d. c. cū esses. ꝛ aliquid
no. in. c. fi. de pec. cle. sed quo ad principalem qōe-
nē dicit Jo. an. glo. verā qñ canonici iter se agūt
c ita qđ nil deperire[c] pōt ecclesie. q. d. nō interest vt
possideat ille canonicus vel iste: quia qlqꝫ hꝫ no-
mine ecclesie. Si vo vellent agere ꝯ extraneum ne
cessariū esset ꝓcuratoriū ecclesie cui posset aliqd
deperire. s. si succūberet canonicus. Inn. vo. in ꝓn.
gl. sue intelligit canonicos posse agere ꝛ cōueniri
ꝓ prebendis suis qñ ex cōsuetudine vel constōne
vel ab epo vel ab alio iudice ordinario potestatē
receperūt administrandi: ꝛ hāc reputāt legis ad-
ministrationē. C. de iur. calū. l. ij. §. ij. nā qui hꝫ ge-
neralē administrationē a dño rē in iudicio dedu
cere pōt. ff. de pac. l. nā ꝛ nocere. sm Inno. Aduer
te qꝛ aliud videt postea sentire Inno. in alia glo.
sua. vbi sentit hāc opi. videlicet qđ ille canonicus
nō pōt aliquo mō agere: qꝛ nō iterdicto vti possi-
detis qꝛ alius occupauerat: vt dꝛ hic in tex. ꝛ sic ꝑ
diderat possessionē nec interdicto vñ vi: quia nō
fuerat spoliatus: sed forte a principio sine violen
tia partē ꝓbēde istius occupauerat: nec rei vē. cuꝫ
ꝓprietas nō esset sua sed ecclesie. Nec noie ecclesie
agere poterat cū ipsa possideret equalr oēs ꝓbē-
das. Hec etiā vr̄ nō sufficiēs sm eū q̄re nec supio-
rib⁹ interdictis iste egit ꝓsupposito qđ competo-
rēt: vt no. j. de ꝓbē. relatū. ij. in prin. vbi patet qđ
ipsa ecclesia dꝛ habere bona ꝓbendarū: vt. s. dixi
Inno. sol. hoc mō. ꝛ aduerte modū soluēdi: qꝛ vr̄
recedere a primo dicto. s. ꝑ eū posito. dicit eñ sub
dubio forte posse dici canonicū posse agere noie
prebēde sue sicut solus abbas agit noie sue digni
tatis cum habeat bona discreta a cōuētu suo: de
d quo in. c. edocēt. de rescri. ꝛ expedit agere[d] noie
prebēde sue sm eū qñ agit ꝯ canonicos vel laicos
qꝛ noie ecclesie se possidere dicunt vel ius habere
ꝯ alios autē extraneos q non nitunt iure ecclesie
melius vr̄ agendum noie eccłie: dicit tñ qđ si noie
ecclesie vult agere oportet qđ habeat ꝓcuratoriū
canonicoꝝ vel ꝓpositi quoꝝ noie agit. ꝛ si diceres
qño agit nomine ꝓbende cū ꝓbenda nihil habeat
3 vel possideat: ❡ † Rūdet Inn. qđ imo ꝓbēda pōt
habere iura sua ꝛ possessiōes sicut epatus abba-
tia hospitale vel qcūqꝫ alia domus vel dignitas
vel administratio adeo sm eū qđ si cōcurreret ꝓ-
curator ecclesie ꝛ ipse ꝓbendari⁹ vr̄ qđ ipse ꝓbēda
rius ꝓferēdus est in agendo iuxta no. de rest. spo.
olim cā. hec sunt vba Inno. ꝑq̄ vr̄ innuere plura.
Primo qđ ꝓbendarius pōt agere absqꝫ alia cōsue
tudine vel cōstōne ꝓ iurib⁹ ꝓbēde sue noie ipsius
ꝓbēde: sic qlibet administrator ēt ꝯ extraneum lꝫ
tūc sit melius vt agat noie ecclesie: nō tñ dicit hoc
esse necessariū: qđ est ꝯ id qđ dixi. s. sm eū et cōtra
illā opi. Jo. an. sup ista gl. Scdo sentit qđ ꝓcura
tor generalis ecclesie pōt agere ꝓ iurib⁹ prebēda
rū. Tertio ꝙ ꝓbendarius habeat legitimā admi
nistrationē sup iurib⁹ ꝓbēde sicut alius in digni
tate cōstitutus qđ no. nā videt ꝯ cōiter no. in. c. fi.
ne pla. vi. suas. doc. nostri sequētes trāseūt multū
sicco pede recitādo hec dicta doc. aliter nō ponde
rādo: nec ad cōcordiā reducendo: quimo sparsim
4 hec dcā recitādo. ❡ † Ego meliori iudicio semp
saluo puto hoc nouū attentari posse vt dicamus
qđ aut fundus aliqs seu aliqua tēporalitas assi-
gnat canonico loco ꝓbende vt inde viuat: ita qđ
nō cōstituitur: vt sit beneficiū perpetuum: nec ali
teruniuitur canonie vt sic efficiat vnum ius spiri-
tuale cum illa. iuxta ea que habent in. c. dilecto. de
ꝓben. sed assignatur tantū vt inde viuat sicut fit
qñqꝫ in ecclesijs collegiatis in qb⁹ licet oia bona
sint cōia tamen cā murmurationis euitande assi-
gnat cuilibet certū qd vñ viuat. iuxta no. ꝑ Inn.
in. c. insinuāte. ne cle. vel mo. ꝛ ꝑ Jo. an. in regula
nō est obligatoriū. de re. iur. lib. vj. in merc. ꝛ tūc
ꝓcedat primū dictū Inno. ꝛ illud Jo. an. q̄ simul

a ❡ Ad qđ. Iste
text. quotidie al-
lega. qđ in dubio
iudicādū ē ꝓ reo
qđ est verū et si te
stes actoris ali-
quāto sūt dignio
res testib⁹ rei: vt
puta testes acto-
ris sunt clerici. te
stes rei sunt laici.
❡ Adde qđ ē gl.
sing. in. c. clerici.
lxxij. dist. ꝛ dicit
Bal. in. l. cū ma-
gistratus. in fi. C.
qñ pro. ꝙ qñ ꝓ-
bationes sunt pa
res iudex adhere
re potest cui parti
vult dummodo
causam adhesio-
nis scribi faciat i
actis qđ intelligo
verum qñ iudica
re vellet pro acto
re alias secus qꝛ
tunc non recedit
a regulis iuris cō
munis.
Sebasti. Sapia.
b ❡ Qđ canonic⁹.
Uide. d. Abb. in
c. ꝓ illorū. in ꝓn.
j. de ꝓben. vbi di-
cit ꝙ libellus va-
let in quo canoni
cus dicit prehen-
dam esse suā vel
eā possidere ꝛ idē
no. in. c. quia gu.
l. iij. no. s. d. indi.
Sebasti. Sapia.
c ❡ Deperire. idē
tenet Cardi. i ꝯs.
cccci. incipiē. vi-
dēdum est. col. j.
ꝛ Lapus allega.
lj. incipi. dicebat
in effectu. colū. ij.
in fine.
d ❡ Agere. de hoc
vide ꝑ Spe. i ti.
de actore. §. j. i vl-
ti. col. ver. canoni
cus autē regula-
ris. ꝛ vide qđ no.
d. Ant. in. c. edo-
ceri. i. v. col. de re-
scri. ꝛ Lapum al
lega. lj. vbi late.

sungēdo dico hoc casu sic: qd si ex ꝯsuetudine vł
statuto vel aliter habuerit iste canonic⁹ sup tali
fundo legitimā administrationē poterit agere ⁊
ꝯueniri sicut qlibet hñs administrationē a iure:
vt voluit Inn. qd bene no. i.c.fi. ne pla. vi. suas.
5 ¶ †Aut nō fuit ꝯsecutus legitimā ptātē admi-
nistrādi: ⁊ tūc pcedit dictū Io.an. vt ad inuicē
possint agere qꝛ nil deperit ecclesie: sed aduersus
extraneū nō vꝫ cū habuisse hoc casu illū fundū
pcario ⁊ remāsisse in possessiōe ecclesie sicut cete-
ra bona. p hoc ho. tex. i.c. clerici. xvi.q.iii. ⁊ c. pos
sessiōes. ea. cā. q.i. ⁊ hoc casu recte dꝛ canonicū nō
hēre administrationē pbēde sue: ⁊ qꝛ aliud est in
locatiōe quā talis canonic⁹ facit respectu succes
soris ꝙ i alio administratore ecclesiastico: puta
abbate rectore eccłie ⁊ si. vt no. i.d.c.fi. ne pla. vi.
suas. Aut ex bonis ecclesie sunt ꝯstitute pbende
ppetue ita qd sunt solide pbēde date i bñficiū fir
mū maxie si vniunꝛ canonicatib⁹ sicut i plerisqꝫ
ecclesiis fit: ⁊ tūc pcedit aliud dictū Inn. vt dica
mus qlibet pbēdā hēre iura sua et sicut alia di
6 gnitas seu administratio. ¶ †Et qd pbēdarius ha
beat legitimā administrationē ⁊ facultatē agendi
⁊ defendēdi sicut ali⁹ rector ecclia̅stic⁹. nō enī ap
paret rō q̄re iste nō dēat hēre administrationem
pbēde sue ex quo beneficiū est ppetuū ⁊ legitime
⁊ ppetuo ꝯstitutū sicut qlibet ali⁹ habēs bñficiū
vt sing. sentit hic Inno. i.ii.gl. ⁊ op. ad hoc facit
iste tex. ⁊ hec sing. no. sunt maxime ad materiā
illi⁹. c.fi. ne pla. vi. suas lꝫ doc. ibi simplr pene oēs
dicāt canonicū nō habere administrationē bo-
noꝝ pbēde: sꝫ ego limito p supradicta nec alr ꝯ
cogitaui: sꝫ nouissime in mēte accidit ⁊ p hoc re
duco ad ꝯcor. dicta Inn. ⁊ saluo dictū Io.an. ⁊
limito dicta doc. i.d.c.fi. ⁊ p hoc vltimo facit ille
§.fi. xii.q.i. iūcto c. vlt. cū glo. i v. pcuratorē vel sal
uādo dcm Inn. ⁊ Io.an. hic ⁊ i.d.c.fi. ne pla. vi.
suas. pōt sic dici qd canonicus habens distinctā
pbēdā pt agere ⁊ ꝯueniri p iurib⁹ pbēde ⁊ q̄tū
ad hoc dicit hēre legitimā administrationē vt h in
7 tex. ⁊ p Inno. †Sꝫ nō dꝛ habere administratio-
nē simplr vt possit obligare locādo vel ꝯbendo
ipsā pbēdam seu bona ipsius vltra tps vite sue
sicut pt alius plat⁹ seu rector q hꝫ legitimā admi
nistrationē: vt voluit Inn. i.d.c.fi. ⁊ Io.an. post
eū ⁊ cēter alii doc. ibi. ⁊ pōt eē rō diuersitatis: qꝛ
pbēda daꝛ canonico tāqꝫ vsufructuario seu vsua
rio: daꝛ enī pncipalr vt inde viuat nō vt pcuratori
seu administratori: vt pbaꝛ. xii.q.i. §. fi. cū c. seq. iō
tāqꝫ vsufructuari⁹ vel vsuari⁹ nō pt rē vltra ipsi⁹
vitā iure suo locare vt in.l. si qs domū. ff. lo. finiꝛ
enī tale ius morte. insti. de vsufru. §. finiꝛ. ita acci
dit i canonico. nā ppriē nō dꝛ hēre successorē nisi
a in pbēda seu canonia: ᵃ sꝫ in aliis iurib⁹ succedit
capłm ad qd ptinet pprietas pbēde ⁊ ius cano-
nie sic itelligas. c. relatū. ii. de testa. ⁊ gl. no. i.c. qd
sicut. de ele. in v. ꝯsentire. in fi. q vult successorem
plati posse agere de cōtemptu pdecessoris: qꝛ suc
cessit in honore ⁊ onere: nō sic i successore canoni
ci. ⁊ lati⁹ vide ibi p Inn. ⁊ sm pdicta itellige gl.
i.c. pñti. d of. or. li. vi. q vult canonicū dici simplr
⁊ psonalr bñficiatū. dꝛ enī simplr qꝛ non hꝫ curā
aiarꝫ. dꝛ psonalr: qꝛ ppriē nō hꝫ successorē: sed ca-
pitulū ad qd ptinet pprietas succedit sꝫ nō cano
nicus nisi respectu pbende vt pdixi: ⁊ qd illa glo.
itelligaꝛ de canonico pꝫ ex iurib⁹ q allegat: ⁊ qꝛ
sic videnꝛ eā itelligere tā Host. ꝙ Io.an. q fue-
rūt autores illi⁹ dicti in.c. relatū. pal. in v. monē-
tes. ⁊ c. regsitū. eo. ti. ⁊ sentit Io.an. i.c.ii. de deci.
⁊ in regula nemo pōt. li. vi. in mercu. ⁊ idē videꝛ
8 velle glo. ordi. in.c. pōtifices. xii.q.iii. ¶ †Que di
cit qd si aliqd relinquiꝛ canonico a ppinquo vel
extraneo non acqriꝛ ecclie. p.d.c. regsitū. in fi. vbi
dꝛ qd relictū factū clerico nō hñti administratio
nē nō acqriꝛ ecclie: ⁊ sic vult qd canonicus nō ha
9 beret administrationē. s. vt platus. ¶ †Nūc q̄ro
b qualiter ᵇ hic vtraqꝫ psona sustinet vices duoꝝ.
Rñdet gl. ii. qꝛ hoc iudiciū finiū regūdoꝝ est du
plex cū qlibet sit actor ⁊ reus: ⁊ hic est qd qlibet
dꝫ pstare duplex iuramētū calūnie ⁊c. vt in gl. fa
c tetur tñ qd ille sit pncipalis q primo ad iudiciū ᶜ
puocauit. ¶ Aduerte ad declarationē tex. ⁊ gl.
qd i hoc iudicio finiū regundorū iō qlibet diciꝛ
actor ⁊ reus: qꝛ qlibet agit ⁊ ꝯueniꝛ vt termini
antiqt⁹ positi vel de nouo ab eo q habuit ptātē
terminādi obseruenꝛ. ff. fi. regun. l.i. in fi. ⁊ §. eos
iō qlibet iurat de calumnia vt actor ⁊ reus scꝫ qꝛ
nō calūniose agit nec calūniose excipit: ⁊ sic pstā-
bit iuramētū. vnū sub duplici forma: vt i gl. Itē
scias qd hoc iudiciū qñqꝫ daꝛ inter duos quorū
vterqꝫ ꝯtēdit possidere ⁊ pprietatē terminoꝝ hēre
⁊ hoc casu practica pcedēdi colligiꝛ ex. l. iii. iūcta
glo. C. finiū regun. Nā primo iudex cognoscet de
possessione. scdo de pprietate. tertio mittet agri-
mēsorē ad mēsurandū vbi qlibet pretendit certa
iugera seu mēsuras terre. quarto p suā sniam sta
tuet terminos: hꝫ enī iudex in hoc iudicio ptātē
statuendi terminos de nouo sed euidentioribus
signis statum pñtē vt euitenꝛ scādala etiā tollendo
de fundo alterius ⁊ faciēdo sibi pecuniā refundi
ab alia parte: vt est tex. no. insti. de offi. iudi. in fi.
⁊ dic vt ibi ⁊ in casu pdicto quādo qlibet preten
dit se possidere vsqꝫ ad certos terminos recte p
10 cedit hoc iudiciū finiū regūdorū. ¶ † Quia qui
libet debet probare de possessiōe ⁊ iure suo: ⁊ in
hoc differt hoc iudiciū cōe ab aliis quia in aliis
singularibus ⁊ simplicib⁹ iudiciis nō teneꝛ reus
aliquid pbare nisi velit. Et an ⁊ quādo debeat
admitti si velit voluntarie assumere onus pban
di dixi plene in.c.i. de ordi. cog. Si vero alter tm̄
possidet ⁊ reliquus dicit qd per vsurpationē: ⁊
tūc si prouocatus ad iudiciū etiam instat vt ter-
mini antiquitus positi obseruenꝛ adhuc vterqꝫ
pbabit de pprietate: quia in pprietate vterqꝫ est
actor ⁊ reus: ⁊ sic intelligo istū tex. vel dic qd iste
archi. q possidebat allegabat pscriptionē: iō in
ea probanda erat actor. i. de prescri. c. illud. qñqꝫ
puocatus nihil petit: sꝫ solūmodo negat narra
ta p actorē: ⁊ tunc nō credo qd necessario teneaꝛ
aliqd probare: sꝫ actore non probāte reus debet
absolui. in.c.fi. de iureiu. ⁊ hic: ⁊ sic erit idē qd in
simplicibus iudiciis respectu oneris pbādi. po
terit enī si vult quia mos ei gerendus est. l. qꝛ cir-
d ca. ff. de proba. Glo. ista i scda parte ᵈ colligit ar.

a ⁊ Sebasti. Sapia. ¶ Canonia. Qd canonicus ppriē nō dicitur ha
bere successorē: ponit ꝯcłi. in.c. quoniā abbas. ff. de off. deleg. Bar. in
l. bonoꝝ. ff. rem ra. habe. Ang. in ꝯsi. cclv. inci. qꝛ omne bonū. col. ⁊.
Pe. de anc. i regula priuilegiū char. vlt. v. sꝫ iuxta pdicta q̄ro. de re. iu.
b ¶ Nunc q̄ro qualiter. Adde qd in his iudiciis duplicibus pcura. co
gitur pstare du
plicē cautionē. s.
de rato iudicato
soluēdo tex. est in
l. si defunctus. in
fi. ff. de pcu.
Antoni⁹ Frācis.
¶ Circa istā ma-
teriā cautiōis de
rato p procurato
re prestande vide
q habenꝛ in. l. nō
solum. in §. cōnē-
tum. ff. de pcu. et
p Bal. in. l. obser
uari. in §. profici
sci. ff. de offi. pcō.
⁊ le. ⁊ dicit Bar. i
d. l. nō solū. in §.
est et alius. qd in
cā restitutionis i
integrū debet p-
stari cautio de ra
to et de iudicato
soluēdo. et eodē
mō dꝫ pstari i iu-
diciis duplicib⁹
in cā status ⁊ vbi
tutor accusaꝛ de
suspecto et in iu-
dicio rei vēdica-
tiōis et in spūali-
bus i qbus oīb⁹
dꝫ pstari duplex
cautio sꝫ. d. car. i
cle. i. i. ⁊. q. d pcu.
et adde qd si cau
tio rati non fuit
petita añ lite. ꝯte.
non pt peti post
necqꝫ dꝫ pstari nisi
ab eo qui itereē-
sit post litē conte
statā. vt in. l. pom
ponius. i. §. rati.
ff. de procu. ⁊ per
Bar. in. l. ii. in fi.
C. de ꝯsor. eiusdē
litis. Et adde qd
cautio rati prestí
ta i prima causa
pōt peti et dꝫ pre
stari attamē i cā
appellationis vt
per Bart. in. l. ii.
C. de procu.
c ¶ Iudiciū adde
qd in simili. q. no.
glo. magna. ⁊ ibi
p. Anto. in. c. qm̄
abbas. de offi. de
legati. adde hic
Inno. in. l. hmōi.
§. fi. de lega. i. vbi
dicit qd qñ est dubium super facto nunqꝫ recurritur ad iudicium sor
tis: sed tunc demum quando factū est certum: sed ius est dubiū. ⁊ de
hoc dicit glo. sing. in. l. i. C. vti possi de.
Anto. Fran. ¶ Circa istud quādo sit recurrēdū ad iudicium sortis.
dicas qd sors dꝛ indicatio diuine voluntatis in ambiguitate huma-
na. vt in. c. sors nō est. xxvi. q. ii. ⁊ ibi gl. que dicit qd sors ideo est phibi
ta nō quia sit in se mala sed ne propter assiduitatē qs trahaꝛ ad ido-
lolatriā. et adde qd sortis iudicio loc⁹ est ⁊ est permissū tale iudiciū
etiam si fiat sors per taxillos. l. si duobus. ⁊ ibi per Bar. et Alex. post
Bal. C. cōmunia de le. et p Bar. i. l. si duo. ff. vti possi. vbi diciꝛ qd est iu
dicium fortune ⁊ fieri pōt sine peccato maxime in diuisiōib⁹ faciēdis
inter habētes bona cōmunia puta inter fratres aut alios. ⁊ adde qd
tale iudiciū sortis in casibus pmissis non patiꝛ appellationē vt p bal.
in. d. l. si duob⁹. i. i. col. C. cōia de le. adde tñ qd alique sunt sortes licite
⁊ aliq illicite de qbus vide bonā glo. summe. xxvi. q. ii. ⁊ ideo dicas qꝛ
iudiciū sortiū qd fit p incantationes vel diuinationes est phibitū nec
fit sine peccato ꝯ
quo in. c. i. ⁊. ii. de
sortile. vbi habeꝛ
que sit pena talis
sortilegii ⁊ habeꝛ
in. l. nullus. C. de
malefi. ⁊ mathe-
ma. ⁊ vide plene i
c. fi. de sortile. et p
gl. in. l. itinere. ff.
de ser. rusti. pdio.
d ¶ In scda parte.
Et vide Spec. in
ti. de le. §. vidim⁹
v. illud. ⁊ in ti. de
asses. §. fi. versi. vl
ti. no. ⁊ i hac ma-
teria vide tex. ꝙs
tamē nō alle. glo.
lꝫ sint quotidia-
ni. in. c. cū ad no
strā. de insti. ⁊ i. c.
p nostras. de iure
pa. ⁊ in. c. debitū.
d bap. ⁊ qñ qs hꝫ
duo officia ad q
ꝯsueuerint duo
dputari dꝫ habe
re ambo salaria
sm Bal. in. l. ibi
nos. C. de aduo.
di. iudi. ⁊. l. q du-
os. ff. de ꝯdi. ⁊ de
mō. p tex. l. §. illō.
i aut. vt iudi. sine
quoqꝫ suff. ⁊ i ista
materia an quis
possit sustinere vi
ces pluriū psona
rum vide ho. tex.
in. l. si plures. ff. d
pac. ⁊ i. l. licet po
pularib⁹. §. si plu
res. ff. de pcur. est
verū qd i ista ma
teria non est mul
tum insistendum
qꝛ est via brocar-
dica qd patet gl.
ista dicit pma re-
gula causalis est:
quia qñ glos. vtiꝛ
isto vbo illa sem-
p materia est bro
cardica. ⁊ adde ꝙ
qd no. do. Anto.
in. c. cū nup. ⁊ ibi
late not. de censi.
¶ Adde tn qd
vbi quis hꝫ duo
officia qd debeat
hēre duo salaria
eundē Bal. cōsil.
cclxiii. ⁊ an quis
possit esse iudex ⁊ tabellio: ⁊ an qs possit eē de duob⁹ collegiis. ⁊ vnū
singulare vide p Ro. sing. suis fo. vii. ⁊ ibidē vid an collegiū possit cō
stituere pcuratorem superiorē ⁊ ipse superior autorari possit. ⁊ dicit
Bal. consi. cclviii. iii. lib. qd platus potest sibiipsi mutuare ⁊ an nota-
rius possit esse testis de actis corā se. vide Fulgo. cōsi. clxiii. ⁊ an pater
possit autorari filio volenti donare patri vide Ro. cōsi. ccccxxii. Alex.
consi. xxvii. i. li. vbi multa notabilia ponit in hac materia. Ber.
Anto. Frā. ¶ An qs possit fungi vice duaꝝ psonaꝝ fungēdo forsan
duplici officio. dicas regulr qd nō. vt i. l. pfes: ⁊ ibi gl. ⁊ Bal. C. de pre.
sac. scri. li. xii. ⁊ i. l. i. de ꝑpo. agē. l. reb⁹ eo. li. ⁊ hꝫ i. l. si ꝯsul. ff. de adop.
⁊ p spe. in ti. de iur. calū. in. §. iii. v. qd si aliqd. qd tñ intellige verū nisi
ex tex.

ex tex. qđ vna person a vicem duarum sustinet. allegat multas concor. adducit postmodũ in cõtrarium multa iura ⁊ finaliter duas solutiones ponit. vt no. bene. Ult. do. Anto. dicit qđ si officia sunt compatibilia quis sortiri potest vicẽ duorum. si sunt incõpatibilia secus: nisi aliud operetur hominis vel iuris dispẽsatio vt colligi põt hic ex iuribus preallc. in gl. sed certe hec sol. nõ satisfacit quia hoc est de quo querimus. s. que sint cõpatibilia vel incompatibilia. ⁊ puto qđ in istis nõ potest dari certa doctrina: sed sm qualitatẽ ⁊ varietatẽ factoꝝ ⁊ psonarum ac officioꝝ quis põt vel nõ põt fungi vice pluriũ. Generalr tamen p aliquali introductione dicerẽ sic qđ in iurisditione contẽtiosa nõ potest quis sustinere vices pluriũ. vnde nõ potest esse aduocatus ⁊ assessor seu iudex. l. quisquis. C. de postu. l. nemo. C. de asses. vel iudex ⁊ testis. iij. q. iij. c. j. de verbo. sig. c. forus. vel iudex ⁊ notarius cause lꝫ alś sit notarius: vt no. Bar. post Gul. in. l. iubem⁹. C. de sac. san. eccle. ⁊ Inno. in. c. cum a nobis. de testi. videtur pbari in. c. quoniam cõtra.
11 de proba. ¶ †Fallit in causis modicis in quib⁹ nulla requirit scriptura. cũ enim illis credatur alś verbo iudicis fortius scripture ipsi⁹: vt no. Bar. in auť. nisi breuiores. C. de sen. ex peri. reci. ⁊ i. d. l. nemo. C. de asses. qđ sing. no. p istis vicarijs castrorum qui etiam scribunt acta: vt in istis modicis scripturis eorum credatur etiã si alś non sint notarij. In iurisditiõe voluntaria potest quis sustinere vices pluriũ: dũmodo exercitiũ vnius actus nõ prestet impedimentũ exercitio alterius quo casu appello officia incõpatibilia. argu. opti. in. d. l. nemo. ⁊ l. quisq;. ⁊ in. l. j. ff. de colle. illi. exemplũ primi dicti in. l. si cõsul. ff. de adop. vbi dicitur qđ si filiusfa. est presens potest semetipsum apud seipsuꝫ emancipare vel in adoptionẽ dare. exemplum etiam in. l. vna. ff. de offi. cõsul. vbi cõsul potest apud semetipsum manumittere seruũ suũ. ⁊ sic representat personã dñi ⁊ personã cõsulis ad idem. c. postulasti. ⁊ qđ ibi no.
a de conces. prebẽ. Pone aliud exemplũ bonũ in notario[a] q si alś est iudex potest scribere vt notarius ⁊ autoritatem prestare tanq̃ iudex in istis voluntarijs. sic intellige glo. no. in. l. iubem⁹. C. de sacrosan. eccle. ⁊ ibi per Bar. exemplũ secundi quãdo non sunt cõpatibilia: vt esse de duobus collegijs: quorum exercitia mutuo se impediũt: vt quia est de collegio vnius artis: vt no. Inno. in. c. dilecta. de exces. pla. plenius per Bar. in. l. fi. ff. de colle. illi. secus si non se mutuo impediũt: vt qꝛ est de collegio disciplinatorum ⁊ de collegio vnius artis. hinc est qđ nõ põt quis habere duo beneficia curata. in. c. de multa. de preben. ⁊ olim etiã non poterat esse pluralis in beneficijs simplicibus: quia quodlibet exigebat residentiã. de cleri. nõ resi. c. conquerente. ⁊ impossibile erat residere in diuersis beneficijs: vt no. in. c. potest. de preben. lib. vj. ⁊ ex se patet. ⁊ multa alia exẽpla potes colligere ex iuribus hic allegatis in glo. ⁊ per glo. in. d. l. nemo. ⁊ vide glo. in. d. l. si cõsul. que ponit vltimã theo
12 ricam huius gl. ¶ †Uel do aliam doctrinam breuiorẽ qđ tam in iudicio q̃ extra potest quis sustinere vices duorum nisi impediať. aut ppter impotentiã facti. quia nõ sufficit de facto exercitiũ vtriusq;. d. l. nemo. ⁊ de preben. quia intantum. ⁊. c. de multa. ⁊. l. j. ff. de colle. illi. aut ppter impotentiam iuris. exemplũ in iudice non valente iudicare in facto suo: ita qđ non põt esse iudex ⁊ actor cum non possit sibiipsi imperare. argu. l. pe. ff. de arbi. C. ne quis in sua causa. l. vnica. nec est testis ⁊ iudex cum non posset seipsum examinare: et sic in similibus. quãdoq; imponiť ppter presumptionem seu suspicionẽ affectionis amicitie vel inimicitie: vnde nõ potest esse iudex vel aduocatus ⁊ pcurator ⁊ testis ij. q. vj. statuendũ. de testi. c. si. lib. vj. cũ similibus. Ex predictis põt colligi que sunt officia cõpatibilia vel incõpatibilia ⁊ per cõsequens an et
13 qñ quis potest sustinere vices plurium. alie glo. sunt faciles. ¶ †Extra glo. quero de pena turbantium fines. Jo. an. post Host. dicit qđ in hoc non est pena arbitraria: sed splẽdidiores psone si euulserint terminos relegantur: humiliores vero castigantur ⁊ ad opus biẽnio dantur: sed ⁊ si criminaliter agatur ex. l. agraria. pena quinquaginta aureorũ est statuta: ⁊ si seruus sit pena est capitalis. ff. de ter. amo. l. j. ij. ⁊. iij. et cum hac breui distinctione transit hic do. Anto. sed certe hec distinctio nõ est perfecta cũ iura varie loquãtur in hac materia quare tu latius distingue post Cy. in. l. j. C. de accu. Aut enim qs amouit terminos ignoranter aut scienter: si ignoranter: vt quia credebat alios lapides furari: ⁊ tunc amouens terminos potest peti vt verberibus cedatur. l. ij. in fi. ff. de ter. amo. ⁊ nihilominus scđm eum teneť furti: quia diuersi sunt effectus delinquẽdi. pro hoc ho. tex. in. l. si stuprum. ff. de iniur. Si sciẽter aut amouit gratia occupandi confines ⁊ punitur temporaliter. relegať eum habita cõsideratione etatis: vt. d. l. ij. aut amouit non gratia occupandi cõfines: ⁊ tunc refert aut facit gratia obseruandorũ cõfinium finaliũ questionũ: ⁊ sic vt prestaret materiam litium ⁊ punitur corporaliter: vt. d. l. vlti. in fine. Si vero amouit nec gratia obscurandi: nec gratia occupãdi: ⁊ tũc puniť pecuniariter: vt. d. l. j. in prin. sm Cy. de quo etiam videas per glo. in. d. l. agraria. ¶ Sed aduerte quia Cy. non videtur facere differentiam inter splẽdidas personas et humiles: quã tamen sentiunt Jo. and. Host. ⁊ Bar. in. d. l. ij. ⁊ satis hanc differẽtiam videtur ibi innuere ille tex. Item scđm illam opi. Cy. l. ij. solũ prouideret in splendidis personis: ⁊ nihil de humilibus: ⁊ sic fuisset iurisconsultus diminutus. Item fecisset cõtra illas regulas iuris: cum cõmuniter a nobilioribus verbera aliena sunt. xxiij. q. j. c. qui cõtra pacẽ. cũ ibi no. sm Cy. intellectũ etiã nobiles punirentur verberibus si animo obfuscãdi terminos corrupissent. Unde ergo clare expediendo psequor tria membra. aut quis corrũpit terminos occupando. aut causa obfuscandarum finaliũ qõnũ. aut nec causa occupandi: nec causa obfuscandi. Primo casu si est persona splendida relegať ad tempus habito respectu an sit iuuenis an senex: sm qđ distinguitur in. l. ij. in prin. ff. de ter. amo. si vero est psona humilis castigať ⁊ ad opus biẽnio dať. vt in ea. l. fi. Scđo casu qñ causa obfuscandi est plectendus pena sm qualitatem persone et facti ⁊ violẽtie: vt. l. fi. in fi. ff. eo. Tertio casu qñ nec causa occupandi: nec cã obfuscandi: tũc subdistingue. Aut dolo malo hoc fecit. ⁊ puniť pena qnquaginta aureoꝝ: vt. d. l. agraria. Aut p ignorantiã seu fortuito: vt quia non credebat cõfinia corrũpere ⁊ vberibus cediť: vt. d. l. ij. sed intelligo hoc vltimũ in humilib⁹: qꝛ de eis tñ loquiť i illa lege in scđa parte: nõ autẽ potest finis referri etiã ad splendidas psonas: quia cum ille nõ puniant pena verberũ cũ fecerint aio occupãdi aliena cõfinia fortius nõ debẽt tali pena puniri cũ hoc fecerint ignorãter: in eis ergo erit pena arbitraria. ar. l. d. l. ij. in pn. ⁊ mitior imponiť pena q̃ qñ sciẽter fecerũt: vt patet ex illa. l. ij. in. ij. parte ipsius. ⁊ per hoc habes intellectũ omniũ legũ illius ti. de
14 termi. amo. ¶ †Cui autẽ applicabiť illa pena pecuniaria de qua in. d. l. agraria. dic qđ accusatori. ⁊ vult ibi tex. ⁊ est sm Bar. ibi spãle. alś autẽ vbi ius pducit accusationẽ pena applicať fisco. sed vbi pducit actionẽ applicať parti. si autem impersonaliter loquiť in dubio videť producere
b actionẽ: ⁊ si[b] applicať fisco nisi in aliquo istorum membroꝝ aliud specifice iure disponať. hec sunt verba no. Bar. in. d. l. agraria. q̃ latius retuli sub rubri. de iudi. ⁊ hec valent ad multa.

1 ¶ Juramento non creditur si ex aduerso contrarium probatur.
2 Uirginitas qualiter probetur.
3 Judex qui de per se nõ potest instrui de causa vel potest sed honestas non patiť: debet recurrere ad iudicium peritorum.
4 Peritus in arte statur sine iuramento. 12.
5 Periti debent plures adhiberi in causa ardua ⁊ in loco in quo non reperitur nisi vnus.
6 Unus peritus sufficit in paruo preiudicio: ⁊ vbi non exigitur magna industria.
7 Unus peritus sufficit in re magne industrie sed parui preiudicij.
8 Doctores quot requirantur in approbatione scholaris.
9 Doctores presentantes possunt cõputari in numero qui requiriť ad doctorandum scholarem.
10 Peritus in arte est digendus per iudicem.
11 Sententia lata per dicta peritorum vel sapiẽtis non retractatur per peritiores affirmantes contrarium.

qs posset vtriq; officio deseruire ⁊ ambo essent cõpatibilia sm Bar. in d. l. j. ⁊ habeť p Bar. in pma cõsti. codicis. in. §. sꝫ quoq;. imo ex cã posset qs triplici officio fungi. l. fi. ⁊ ibi Bar. C. de exec. ⁊ rõ. li. ⁊. ⁊ habeť per Spe. in ti. de iura. cal. in. §. iij. v. qd si aliqd. ⁊ in ti. de cẽsi. in. §. ij. ⁊ adde q̃ si vn⁹ digiť ad plura officia cõpatibilia dꝫ habere duo salaria sicut gerit duo officia ita bal. i. l. hanos i si. C. d aduo. diuer. iu. ⁊ p eũdẽ i c. j. in vlti. col. de feu. guard. i vsifeu. ⁊ hẽ p Pau. de ca. in. l. si eadẽ. de assessor. ⁊ vide Ang. i auť. vt determina. sit nũerus clericoꝝ ⁊ in §. illud. in auť. vt iud. sine quoquo suf. p apostillãtẽ hic allega. vbi dicit qđ deputat⁹ ad duo officia dꝫ tenere familiã p vtroq; officio et dꝫ stare ad duos syndicat⁹ ⁊ alias ꝯsului apud ciuitatem pistorij qđ cũ qdaꝫ testator ordinasset qđ in ea. ciuitate legerenť due lectiões vna ordinarie in mane ⁊ alia sero ⁊ statuisset salariũ p vnaquaq; lectione et fuisset deputat⁹ ad legẽdũ vtrãq; lectionẽ quidã excellẽs doc. ⁊ dubitareť an deberet hẽre vtrũq; salarium cõsului qđ sic existens ferrarie cui cõsilio se subscripserũt clarissimi ⁊ excellentissimi d. Jo. maria arimunald⁹ ferrariẽsis ⁊ Bulgarin⁹ de bulgarinis senen. q ambo legebãt ordinariã de mane i iure ciuili. ⁊ vide ad ppositum honũ tex. i c. si qs iusto. in. §. porro. de elec. li. vj. vbi hẽ qđ qs põt habere duas voces in electiõe vnaꝫ noie pprio ⁊ aliã tanq̃ pcurator alterius. est tñ verũ qđ talia vota nõ potest diuidere qꝛ qua rõne ⁊ q̃ cõsciẽtia vnũ eligit dꝫ aliũ eligere ⁊ eodẽ mõ põt qs eẽ delegatus ⁊ subdelegatus ac delega. nõ tñ potest diuersas ferre sñias vt in. c. super questionũ. in. §. si vero. de offi. dele. ⁊ habeť in. c. sicut non suũ. xlvj. dist. Anto. Frã. ¶ Que dicať cã brocardica seu via brocardica. dicas qđ qñ sunt iura i vtrãq; ptẽ diuersa q̃ cũ difficultate ⁊ vix psit concordari tũc dẽ esse brocardica ad qđ vide. d. Car. in cle. ij. in. §. abolim. de sepul.
a e. ⁊ Sebasti. Sapia. ¶ In notario. An quis possit esse iudex et notarius vide per Decium in consi. xlij. in. iij. col. ver. descẽdo ad septimũ. ⁊ an quis possit habere plures dignitates tangit Bal. C. de nouo codi. confir. §. primo. ⁊ an quis possit fungi duplici officio ponit Roma. in consi. xxv. incipien. viso facto. Lapus allega. xxix. incipiẽ. commune florentie. Bal. in. l. si cõsul. ff. de adoptioni.
b ¶ Et si. Hoc tñ intellige ⁊ limita vt per do. Anto. in. c. cum cõtingat. de rescrip. in. iij. col. ver. ad primum oppo.

a Sebast. Sapia. ¶ Quod ubi. Vide Alex. in l. qui bona. §. qui damni. ff. de dam. infecto. et in l. ii. §. si absens. ff. si ex noxa. cau. aga. et in consi. cxiii. incipien. in causa et litte. col. i. in quarto volu.
¶ Probatur contrarium. Tu pondera quia hic loquitur de probatione que oculis conspicitur quo casu fuit doctrina azo. C. ad legem aquiliam. vide Bal. in l. contra negantem. C. ad legem aq. et vide que remisi ad Bal. in l. i. C. de iura. ca. vii. an ge. et plenius Jo. de imo. in l. qui bona. §. dam. ff. de dam. infec. And. bar. Zacharias.

12 Doctores examinantes et presentantes scholares debent iurare.
14 Sex requiruntur ad magisterium dignitatem.
15 Doctoratus est dignitas.
16 Mulier potest intrare religionem inuito marito: si matrimonium non est consummatum.

Proposuisti. In virginitate probanda attestatio matronarum assertioni viri preferetur. Vel summa sic. Non creditur marito asserenti etiam cum iuramento uxorem cognouisse si uxor per matronas attestantes per ipsius corporis aspectum probat contrarium. Continuatio. Diuisio. secunda ibi videtur. ¶ Casus literalis. Inter. Q. virum et S. mulierem coram delegatis iudicibus matrimonii quod vertebatur coram quibus mulier proponebat se nec a viro cognitam nec potuisse cognosci quod tam proprio iuramento quam iuramento vii. mulierum probauit que per aspectum corporis eam esse virginem asseuerant. viro per suum iuramentum in contrarium asserente. queritur cui sit potius fides adhibenda. Respondetur quod iuramento puelle et testimoniis illarum septem mulierum est potius credendum. h. ¶ † No. i. ex tex. iuncta glo. in. cum iuribus allegatis in ea. et maxime c. continebatur. de despon. impube. quod ubi a ex aliqua dispositione statur iuramento alicuius illi non creditur si ex aduerso probatur contrarium. b quod no. sing. pro statutis que quandoque disponunt credendum iuramento officialis in aliqua re. procedunt tamen nisi ex aduerso probetur legitime contrarium. hoc aptissime probatur hic iuncto c. continebatur. et ratio quia iuramentum unius non est integra probatio. j. de testi. licet uniuersis. l. iurisiurandi. C. eo. ti. merito si offertur ex aduerso probatio integra debet admitti et preualere probationi minus integre. ar. in l. admonendi. ff. de iureiura. et quod no. in c. fi. eo. ti. quod sentit Gaf. de cal. in c. continebatur. preallegato.

2 ¶ † No. ho. tex. ad instruendum qualiter sit probanda virginitas et qualiter testes habeant super virginitate deponere. probatur enim per matronas seu mulieres in hoc instructas que deponunt eam virginem: quia eam viderunt et inspexerunt in locis ubi deprehenditur virginitas. concor. c. causam matrimonii. j. nec est necesse quod magis specifice reddant causam scientie. et vide ad materiam duas gl. no. c in c. hec imago. xxxiii. q. v. in v. vnde. c et seq. quarum prima instruit partem puelle ad docendum se fuisse prima nocte virginem si maritus dicit eam non reperisse virginem videlicet per aspectum linteaminum sanguinolentorum. Alia vero glo. docet partem mariti ad probandum eam non fuisse virginem faciendo probationem contrariam. s. quod linteamina prime noctis non sint sanguinolenta. et hec remedia fuerunt inuenta in veteri testamento et hoc propter defectum probationum in tali re secreta. alias autem satis decerentur vilia et fallacia: tamen ut dicit Archi. in d. c. hec imago. mulier cognita millies de facili scit inuenire remedia contraria.

3 ¶ † Ultimo iste tex. inducitur ad duo. primo quod ubi probanda est res in qua iudex non est instructus nec instrui potest siue quia huius rei inexpertus est: siue quia honestas non patitur recurrendum est ad iudicium peritorum in illa arte. et secundum illorum testimonium iudex profert sententiam. si enim dubitatur de virginitate recurritur ad matronas in hoc instructas: ut hic. et c. cum. j. eo. et l. i. ff. de ven. inspi. ubi habetur quando dubitatur an mulier sit pregnans. si dubitatur an vulnus sit letale aut mortale recurritur ad iudicium medicorum ut in c. significasti. ii. de homi. Si de peritia scholaris recurritur ad suum doctorem. l. nemini. C. de aduo. di. iudi. vide tex. cum glo. in c. i. xii. q. i. si de finibus ad agrimensorem. j. de prescri. quia indicante. l. iii. C. fi. regun. et sic de simi.

4 ¶ † Inducitur secundo iste tex. quod istis peritis in arte sine iuramento creditur ad hoc ponderat Jo. an. ver. testimonii positum in litera sunt enim testimonia sine iuramento prestita. de coha. cle. et mulierum. tua. de quo tamen remittit ad no. j. de frigi. fraternitatis. ¶ Nunc discutiamus utrumque dictum: quia materia est pulchra et quotidiana. Et primo circa primum dictum d queritur nunquid sufficiat attestatio unius periti in e arte illa an sufficiant plures. et videtur quod plures e ut hic et in c. significasti. de homi. preal. ubi in plurali dicitur peritorum iudicio medicorum: et sic requiruntur plures. iii. q. iii. ubi numerus. ad idem c. cum matrimonii. j. c. et de frigi. fraternitatis. cum si. facit illud generale dictum unius dictum nullius in c. licet uniuersi. de testi. et l. iurisiurandi. C. eo. in contrarium facit c. quia indicante. de prescrip. ibi: agrimensoris diffinitione et c. et l. iii. C. fi. regun. Bar. hoc tractat in l. i. §. i. ff. de ven. inspi. et in l. i. constitutione flor. et in utroque loco concludit quod si in eodem loco reperiuntur plures f debent plures adhiberi. alias sufficit unus alle. tex. in aut. de non alie. §. quod autem. col. ii. v. ut neque. et est ille tex. multum no. hoc dictum

5 optime probans. Item sequitur do. Anto. hic. ¶ † Ego potius inuestigande veritatis causa quam reprehendendi seu emendandi dicerem sic. quod aut in re multum ardua exquiritur iudicium peritorum: puta ubi agitur de vita hominis an vulnus fuerit mortale vel non: et tunc licet in loco non reperiatur nisi unus nihilominus mitteretur pro aliis vicinis seu existentibus in loco vicino. cum in istis arduissimis debeant esse probationes luce clariores: et maxime in hoc casu ubi periti deponunt de credulitate et non de certa scientia: ut infra dicam pro hoc dictum c. significasti. videmus enim in simili quod si in depositione clerici non sunt in prouincia episcopi sufficienti numero vocantur de locis vicinis: ut no. in ii. q. viii. suggero. facit c. si. lxv. dist. Item videmus in simili quod pro testibus in sufficienti numero recipiendis remittitur ad loca remota. de fideius. constitutis. et l. si quando. C. de testi. Et idem forte eisdem rationibus et iuribus posset dici quando agitur de graui preiudicio in damnum alterius et isti periti habent deponere tanquam testes: quia intantum debent esse numero plures inquantum non deponunt de certa scientia sed de credulitate et estimatione. ad c. preterea. de testi. et c. presul. secundum unum intellectum. ii. q. iiii. Nec ob. mihi d. §. quod autem. super quo se fundat Bar. quia in casu illo periti non veniunt ad testificandum: ut testes in contentioso iudicio in preiudicium alterius: sed potius ut boni instructores ad obseruandum indemnitatem ecclesie unde et sine eis illud fieri potest sicut hodie fit: quia non obseruatur illa solennitas cum ecclesia alienat directum vel utile dominium. ut no. in c. i. de reb. eccle. non alie. lib. vi.

6 ¶ † Aut non agitur de graui preiudicio: et tunc immo et explicanda res facilis in qua non exigitur magna industria: nec venit tanquam testis ad deponendum in preiudicium alterius et puto unum sufficere etiam si in loco reperiantur plures: et sic intelligo c. quia indi-

7 cante. j. de prescri. cum si. ¶ † Aut est res magis grauis que non ita facile percipitur per unum et veniunt

¶ In versi. vii. c Adde quod illam gl. alex. d. uno. in l. item apud labeonem. §. si quis virginem. ff. de iniur. dicit esse singu. ad hoc quod virginitas per aspectionem linteaminum sanguinolentorum probatur.

Anto. fran.

¶ Quomodo probetur virginitas vide per alex. in l. item apud labeonem. in §. si quis virginem. ff. de iniur. et vide do. Car. in cle. i. in xv. q. de con. sangui. et affi. et in c. fraternitati. de eo qui co. gno. con. uxo. suae ubi dicit quod mulier cognita carnaliter que est arcta debet censeri virgo nisi reperiatur pregnans de arctitudine hic in c. fraternitatis de frigi. et malefi. et hoc quia secundum eum semen transfusum est claustra pudoris postea reintrauit claustra ut dixit fuisse in Francia compertum et meminit audiuisse a quodam clarissimo preceptore meo in canonibus d. Ant. rosello dum allegaret illam glo. in c. hec imago. quod quando mulier incipit pati menstruum ex caliditate sanguinis qui emittitur ex menstruo corroditur pellicula que est in vase mulieris ita quod cum maxima difficultate potest cognosci an sit virgo dixit tamen Bal. in l. si quis. i. §. qui nondum. ff. de pe. quod pupilla stuprata non potest perdere virginitatem sed adulta sic irrecuperabiliter et talis virginitas corrupta non potest restitui quod et voluit Bal. in l. unica. C. de rap. virgi. et ideo violator virginis nondum mature secundum Bal. in l. si quis non dicam rapere. in ulti. col. C. de epis. et cleri. debet decapitari tamen tex. in d. §. qui nondum. dicit quod debet poni in exilium nisi concordando dicas quod si venerit in fortiam iudicis debet decapitari: alias debet poni in exilium et hoc modo utrumque dictum poterit sustentari.

d Sebast. Sapia. ¶ Quero. Vide late per Alexan. in consilio. xxxv. incipien. priuata scriptura. in penul. et ulti. col. in primo volu. et in consi. xlviii. incipien. in causa ex qua. col. pe. in eodem volu. et Ro. in consi. xx. inci. viso puncto. col. ii.

e ¶ Quod plures tu pondera: quia loquitur de uno quando non reperitur alius in loco quo debeat inueniri et locum dico fore falsum. et adduco l. fi. C. de admi. tu. in argumentum ubi loquitur de tutore qui debet nutrire frumentum et locum: licet ibi plus valeat. nam data peritia unius ad quod opus est recurrere ad plures et locum: quia ita iudicabit unus hominum peritus sicut multi. ut l. scire debes. §. si. ff. de excu. tu. Item potiora quia d. Car. hic dicat quod ideo loquitur hic de septem matronis quia factum erat arduum: et idem erit in arduis aliis et sic dictum do. Abb. fuit do. Cardi.

Andre. bar.

f ¶ Reperiuntur plures. Ad hoc facit quod not. Bar. in l. i. §. fi. de verbo. ob. Bal. isti. c. de vb. ob. in fi. prin. ubi dicunt quod iudex latinus in examinatione teutonici si non habeat notorium interpretem debet adhiberi duo interpretes et si ibi non possit reperiri nisi unus ille solus sufficit. facit quod no. Bar. in l. si in rixa. in fi. ff. de sica. ubi illud quod tex. de vulnere debere stari dicto medicorum est verum ubi sunt plures medici: sed si non est nisi unus solus eius dicto stabitur. aduerte tamen quod licet quis asserat se peritum in arte ex hoc si aliud appareat non presumitur peritus in arte secundum Bal. in c. i. §. si iustitiam. in ti. de natu. feu. pro quo no. gl. in c. si forte. de elec. lib. vi. et vide Ang. in l. iiii. in prin. ff. de dam. infec. ubi dicit quod si statutum vult quod debeat adhiberi iudicium medicorum an de vulnere sit remansura cicatrix: si sit notorium quod sit remansura non debet adhiberi iudicium medicorum.

perita tanquam

a ¶ Mitti pro vicinis. an debeat mitti pro doctoribus extra locū si nō sunt in numero sufficiēti. vide tex. in l. si quis. vbi dicit septē iudicantibus: quia ego dubito an illi septē debeāt esse cōcordes ad doctorandū: nemo hic enucleauit. de hoc ego dubito per tex. vbi dicit septē iudicantib⁹: q̄si velit dicere debere esse ꝯcordes. sed Old. dicit ꝙ si quatuor dicant doctorandū insufficientem: et tres doctores deponant ꝯtra: statur illis quatuor. voluit Nicola. de neap. in l. j. in prin. ff. de vē. inspi. vide que ibi scripsi. ergo: et sic sentit ꝙ maior pars sufficiat. cogita. Andre. Barba.

b ¶ Dubitari. tu pondera q: si debet approbari a septē. vt dicta l. si qs. videntur excludi p̄sentātes qui nō approbāt sed deponūt illū sufficientem anteꝙ examinet: ⁊ sic videt illū approbasse. ergo nō debent interesse examinationi. Andre. Barba.

c ¶ Computari. Adde p hoc qd voluit idē Abb. ꝯsi. xxv. ij. lib.

d ¶ Inter eos discordia. Inter peritos in arte quibus magis creditur. vide Bal. in c. j. in prin. v. col. in ti. qui. mo. feu. amit. ⁊ p Bal. in proe. ffor. in p̄n. per Roma. in l. j. §. si. in. iij. col. de vbo. obli. vbi allegat ad hoc glo. singu. in c. vt ceterum. ix. dist. Itē an isti periti I arte cōpellantur arbitrari si nolunt sicut testes. vide per do. Anto. in c. cū dilecti. et p̄iculo. de purg. cano. Item qd magis sit credendū testi perito in arte ꝙ aliis. ⁊ Specu. in eo. titu. de probatio. §. j. in vltima col. ver. hoc quoqꝫ nō est de medico vbi etiam ponit de campsore qui rome percussit scholarē cum falcastro. ⁊ vide Bal. in l. si in rixa. ff. ad leg. iuli. de sica. Item adde qd iudex quandocūqꝫ potest ex officio suo etiā parte nō petēte corrigere dictum deponentiū de peritia. ita no. singu. Bar. in l. arbitrio. ante me. ff. qui satisda. cogā. Itē adde ꝙ etiā in statuto appellatione medici venit medicus nō doctoratus seu non graduatus s̄m Bar. in l. sciendū. §. deinde. ff. de edil. edic. qd bene not. ad statuta volentia stari dicto medicorū: sed si statutū dicit ꝙ debeat stari dicto peritorū si nō sit ibi nisi vnus peritus eius dicto stabit. ⁊ pro hoc dicto facit qd not. Bal. in l. j. C. vnde vir ⁊ vxor. vbi dixit ꝙ stante statuto ꝙ mulier nō possit cōtrahere sine ꝯsensu duorū propinquorū: si mulier nō habet nisi vnū ꝓpinquum ille solus adhibet. sed ꝯtrariū dicit do. Abb. in c. quoties. j. ti. j. dicēs ꝙ cū illo ꝓpinquo adhibet vnus vicinus. ⁊ alleg. ad hoc Bar. in l. j. de leg. j. pro cuius dicto vide Bal. in l. ꝯuentione. C. de nup. tex. ⁊ ibi Bal. in c. j. in ti. de cōtro. inuest. ⁊ de q. hic formata p do. Ant. vide per Bar. in l. bonorū. ff. de bo. pos. ⁊ p Bal. in l. iuris ignorātia. C. q admit.

periti tanꝙ instructores: ⁊ tūc adhererē illi tex. ⁊
dicto Bar. vt adhibeātur plures si possint habe
8 ri alias sufficiat vnus. ¶ † Et hoc adduco ad q̄
stionē quotidianā in approbatiōe scholaris exa
minādi requirunt septē docto. ad minus. vt not.
in l. magistros. C. de profes. ⁊ medi. lib. x. not. Jo.
and. in c. j. de cele. mis. qui habēt deponere tanꝙ
periti in arte illa de sufficientia scholaris apud
cancellariū studij: vt sentit Bar. in dicto loco sci
licet in p̄emio ffor. Quid si in loco studij nō repe
riuntur septem in illa facultate vt sepe vidi ac
cidere in facultate artistarū ⁊ medicorū: nūquid
sufficiunt presentes: ⁊ saltem vnus sufficiat. vidi
a in practica ad maiorē cautelā mitti pro vicinis.[a]
nam ista questio pōt habere duo capita. Primo
nūquid illi septē requirant tanꝙ maior pars il
lius collegij decurionū seu doctorū qui solebāt es
se. ꝛc. an requirant precise septē tanꝙ singulares.
nam primo casu sufficeret vnus cum iura collegij
possint residere in vno solo si alij deficerēt. l. sicut
ff. qd cuiusqꝫ vni. no. in c. gratū. de postula. pla. si
vt testes singulares haberet locū questio nostra.
⁊ s̄m illam theoricam Bar. deberet sufficere etiā
vnus si nō reperiant plures in loco: cui⁹ cōtrariū
sentit ipse in l. magistros. C. de p̄fes. ⁊ medi. lib. x.
Credo ꝙ isti septē doc. requirant vt singulares ⁊
non vt maior pars collegij: qd opti. videt ꝓbare
tex. in l. si qs. C. e. vbi dicitur ꝙ debēt cōuenire ad
ꝓbationē septē de his qui reperiunt in collegio:
qd etiā sentit Bar. in d. l. magistros. vbi dicit qd
ciuitas Perusina seu illud studiū habet ex priui
legio romani pōtificis vt sufficiāt quatuor docto.
nō enī esset necessariū priuilegiū si sufficeret ma
ior pars collegij. ⁊ etiā credo ꝙ ꝓpter arduitatē
negotij nō sufficiāt minus septē: licet in loco non
sint tot vt videnf innuere illa iura. ⁊ sentit Bar.
in d. l. magistros. ⁊ facit qd dixi supra in questio
ne principali. Mittant ergo pro vicinis si tot non
reperiant in loco vt in similib⁹ fit de quib⁹ supra.
b Et sepe etiā dubitari[b] nunqd doct. presentātes
possint computari in numero septē. ⁊ videt ꝙ sic
per l. nemini. C. de aduo. diuer. iudic. vbi doct. at
testatur de peritia scholaris. ad idē tex. cum glos.
xij. q. j. c. j. contrariū sentit Bar. in d. l. magistros.
vbi dicit ꝙ ꝓmouēdus ad gradū doctoratus de
bet primo p̄sentari: ⁊ doctores p̄sentātes debēt iu
rare de sufficientia per d. l. nemini. Scdo debet a
doctoribus examinari ⁊ approbari. Tertio de
bet interuenire autoritas superioris. vt d. l. magi
9 stros. ⁊ in cle. ij. de magi. ¶ † Ego crederem posse
sustineri maxime necessitate instante eos posse in
c numero septem cōputari[c] ex quo sunt de illo col
legio doctorū per l. si qs. p̄alleg. C. de p̄fes. ⁊ medi.
lib. x. vbi tex. solū reqrit vt approbet a septē illo
rum q reperiunt in collegio. ⁊ vt dixi nemo pōt
magis reddere sufficiens testimoniū de doctrina
scholaris ꝙ doctor proprius qui satis approbat
eam presentando: ⁊ postea in actu ipso. Non ob.
d. l. nemini. loquit enī in alio casu quādo quis sci
licet surrogatur in loco aduocati deficientis: tūc
examinabitur nō a collegio sed ab alio magistra
tu ⁊ doctor suus deponebat prius de sufficiētia.
In practica tamē seruat ꝙ presentātes non dent
voces sed satis credo ꝙ de iure posset sustineri qd
proxime dixi maxime ad cōplendum numerū se
ptem requisitorū. vide ad omnia predicta de om
nibus istis peritis ⁊ etiam de doctore circa disci
pulum per Specu. eo. tit. §. si. versi. hoc quoqꝫ no
tādum. vbi inter cetera dicit ꝙ semper credendū
est magis peritis. ad hoc. c. in nostra. de testibus.
per quem tex. dico ꝙ nō debet attēdi ad numerū
d peritorū data inter eos discordia[d] sed potius ad
peritiā cum super ea fundet ipsorū testimonium
⁊ debēt esse isti periti bone opinionis ⁊ fide di
gni ⁊ experti in illa arte. ad hoc ho. tex. in c. si. de
frigi. ⁊ malefi. ⁊ non attendat ad numerū: sed po
tius ad peritiā. opti. facit tex. in l. j. ver. sed neqꝫ.
C. de vete. iur. enucle. ⁊ qd no. Jo. and. in c. j. de cō
10 stitu. ¶ † Scdo circa hoc querit per quē eligētur
e isti periti[e]. Jo. and. in addi. Spec. in ti. de homi.
§. j. ver. sed pone. refert Gui. de suza. in proe. ffor.
tenuisse ꝙ si partes cōcordent in aliquē illum iu
dex deputabit: alias ipse iudex assumet. allegat
in simili qd cauetur in pluribus tutoribus volē
tibus administrare per vnū: sed nō cōcordant in
personam. tūc enim iudex interponere debet par
tes suas. insti. de satisda. tu. §. sin aūt. ego hoc pu
to verū in facto dependēte a plena facultate par
tiū: alias iudex ex officio suo illos deputabit. ad
hoc. c. si. de frigi. ⁊ male. ⁊ c. causaꝫ matrimonij. j.
11 eo. ¶ † Tertio circa hoc cadit dubiū[f] notabile
f valde ⁊ quotidianū nunqd sentētia lata ad dicta
peritorū veniat retractāda si ꝓducant post mo
dum peritiores affirmantes contrariū. ⁊ pone in
terminis. iudex ad dictū medici deponentis vul
nus titij fuisse mortale cum plures vulnerassent
occisum condēnat titium de occiso qui titius di
cens medicū falsum dixisse petit ante sepulturā
occisi peritiores medicos adhiberi nunquid de
beant assumi: ⁊ si dixerint contrariū an retracta
bitur sentētia prius lata. Jo. and. in addi. Spec.
p̄allega. refert dictum Gui. de suza. in loco iam
dicto tenuisse ꝙ sic: sicut retractat sentētia lata p
falsos testes vel instrumenta. C. si ex fal. instru. l.
falsam. ⁊ l. si. ff. de re iudi. l. diu⁹. ⁊ de excep. cū ve
nerabilis. ⁊ sic trāsit Jo. and. hoc dictū expsse ap
probat hic do. Anto. adducit l. admonēdi. ff. de
iureiuran. ⁊ qd legi. ⁊ not. in c. ij. de purga. vulg.
in quibus retractat sentētia lata per ꝓbationes
nō plenas seu integras superuenientibus proba
tionibus integris. Ex hoc dicto infert ipse ꝙ ois
g sententia[g] lata cū attestationibus de credulitate

⁊ in terminis eleganter per Ro. in l. j. §. si. in ij. colū. de verbo. obli. ¶ Adde tu Alexā. consi. xv. p̄mo lib. ⁊ ibi vide an medicus debeat esse doctor ⁊ an appellatione medicorū veniāt obstetrices: ⁊ an presumatur pro teste dicēte se peritum. vide Francis. are. consi. l.

e ⸗Sebastianus Sapia. ¶ Isti periti. Vide allegata per Alexā. in l. de die. in prin. ff. qui satisd. cog. in l. iusiurādum ad pecunias. §. qui iusiurandū. ff. de iureiuran.

⸗Sebasti. Sapia.

f ¶ Dubiū. Vide allegata p Alex. in l. ab hostibus §. si vir. ff. sol. matrimo. Joan. de ana. in c. significasti. colū. v. j. de homici. Alex. in cōsil. cxlix. incip. in causa equi. col. si. in. ij. volu. Alberi. l proe. ffor. colum. penul. et in prima cōstitu. C. col. iiij. d. Jas. in repeti. l. admonēdi. colū. xviij. v̄si. ex supradictis ol bus. ff. de iureiuran. vbi etiā late p. d. Fran. curtiū roma. in consilio cccxviij. incip. p plena discussione ad finem.

g ¶ Omnis snia. Adde qd no. do. Ant. in c. si. de iureiurā. in vltima col. ⁊ in c. cū venerabilis. in fine. j. de except. vbi dicit ꝙ snia lata p̄textu ꝓbationis non oīno integre retractat supuenientibus legitimis ꝓbationib⁹ in contrarium. ⁊ ideo dic qd si per probatiōes vni⁹ testis cū delatiōe iuramēti in supplementū fuerat lata snia si supueniant legitime ꝓbationes in contrariū etiam per testes retractabitur snia: vbi ob no vide q: multa addidi ad propositum facientia. ⁊ pro hac opinio. facit text. in c. si quis adulterii. C. de adul. vbi est casus ꝙ sentētia lata pretextu presumptionis retractatur superueniēte cōtraria vehementiori presumptione. ⁊ ꝙ sentētia lata per ꝓbationes de credulitate nō trāseat in rem iudicatā: tenet Ro. in repeti. l. admonēdi. in. vij. col. ver. vnde si lata. de iureiurā. ⁊ audiui allegari dictū Jo. and. in c. significasti. de homi. qd snia medicorū declarantiū vtrū de illo vulnere sit remansura cicatrix non transit in rem iudicatā. ⁊ illud ponit Specu. in ti. de homici. §. j. v̄. sed pone. et idē dicit Bal. in l. si ab hostibus. §. j. ff. solu. matri. ⁊ Flo. in l. si dūs seruum. cū l. seq. ad finē. ff. ad legē aql. ⁊ Ro. in repeti. l. admonēdi. in. vij. col. de iureiuran. versi. vij. si lata idē dicit Ange. in l. qd si nolit. §. si mācipiū. ff. de edil. edic. pro quo vide qd no. Bal. in addi. Spec. in ti. de cōfes. ⁊ in l. si quis testibus. C. de testi. ad hoc vt dictū testis deponētis de peritia valeat velut medici deponētis an vulnus sit mortale: vel an sit remansura cicatrix est necesse ꝙ dicat qd diligēter facta inquisitione dicit qd vulnus non est mortale. Et ideo cautum est quod notarius scribat quod talis medicus facta diligenti inquisitione taliter deponit.

ita not. determinat Bar. in l. semel. per illum tex. ff. de re mili. An autē testes deponentes necessario teneant reddere causam dicti sui: vide per do. Anto. post Innocen. in dicto c. cum causam. el. j.

Adde dñm ꝑpositū in c. fraternitatis. prīnc alle. vbi late an sententia possit dicto peritorū retractari. et ꝙ sñia lata sm consiliū sapientis possit retractari tenet Roma. cōs. ccxviij. secutus do. Ant. h. ꝛ Jo. an. vbi aliud notabile verbū. vide Ber. Antoni⁹ Frācis.

An sentētia lata ex dicto peritorū possit retractari. ꝑmo dicas ꝙ qñ cā est cōmissa ꝯsilio sapiētis seu periti illa potest per iudicē finiri ꝛ expediri ēt cōsilio non expectato sm Bar. ꝛ Ang. in l. ad ꝑn. ff. de appel. ꝛ habet p Bal. in l. ex illo. C. eo. ꝛ adde ꝙ dicta peritorū faciūt ꝑsumptionē pro sñia ferenda lz nō necessitetur iudex ad sententiandū. vt no. i c. sicut. de re iudi. ꝛ adde ꝙ tales periti nō debēt iurare de vītate sed ꝙ non deponent de gr̄a vel odio i §. preterea. ibiqꝫ p glo. insti. de rerū diui. est verū ꝙ si factuꝫ pōt ꝑfecte sciri vt mensura agrorū per agrimensore vel quid sile debent iurati deponere. de quo etiā p Bar. i. l. j. cōstitutiōe. ff. in §. omnē. ꝛ qñ periti dissentiūt inter se debet stari peritioribus scdm Bal. i. d. proe. ff. per l. diui. de iure patro. ꝛ habet per Alex. in l. j. i §. fi. de vb. obli. ꝛ p eūdem in l. si in ipsa. ad finē. ff. de sicariis. ꝛ in l. iuris ignorantia. C. qui admit. ꝛ tene menti ꝙ periti male iudicantes tenentur de dolo ꝛ leuissima culpa. de quo per do. Abb. in c. quia iudicāte. in vltima colū. de prescriptio.

vel ad ꝯsilium sapiētis repertis testibus melius informatis vel sapiētioribus consulentibus oppositū poterit retractari: ꝛ hec dicta lz dubitādo hactenus fui secutus. sed nunc in lectura habito tēpore maturius inuestigandi visa mihi sunt hec dicta nō vera[a] vñ credo ꝙ nec de rigore nec de eqtate talis sñia veniat retractāda ex quo appellatum nō extitit. De rigore pꝫ sic publicatis attestationibus maxime lata sñia que trāsiuit in rem iudicatā nō possunt alii testes adduci[b] super articulis directo cōtrariis: put in c. fraternitatis. de testi. ꝛ in de. ij. eo. titu. Timetur enim subornatio testium etiā peritoꝝ cū in hoc iura non distinguant imo pariter omnes repellunt: vt in iuribus preallē. etiam vbi aperte pars vult probare falsitatem qd̄ plus est. nam pretextu vere falsitatis nō retractatur sententia iam lata nisi ꝑbaretur indirecte vel adijceretur articulus corruptus: vt sic nō sit articulus directe contrarius vt patet ex not. per glo. in d. de. ij. ꝛ per Joā. andre. ꝛ alios in c. licet. ꝑ. eo. ꝛ sic tollit illud sile Guido. de suz. ꝛ primū motiuū. Itē ex alio tollit aptius. iura cū allega. per cū loquūtur cū vere ꝛ aperte probat falsitas: sed in casu nr̄o hoc cessat cū etiaꝫ scda ꝑbatio per peritiores etiā fundet super presumptione ꝛ credulitate: ꝛ possibile est ꝙ licet isti sunt peritiores nihilominus primi potuerūt dicere melius veritatem[c] vt est tex. valde no. in d. l. j. §. sed neqꝫ ex multitudine. C. de vete. iu. enu. vbi dicit ꝙ sepe sñiam vnius forsan ꝛ deterioris plures ꝛ meliores in aliqua parte superare pōt: quare ergo debet retractari ꝑma sñia que potest esse iustissima maxime cū fuerit silentio partiū cōfirmata. de re iudica. qd̄ ad ꝯsultationem. ꝛ per hāc rōnem patet ꝙ equitas non patit illam retractari maxime ne pcessus sit in infinitū cū postea possunt adhuc alii peritiores adduci: ꝛ sic iterum retractaretur scda sñia qd̄ est ridiculū dicere. argu. c. ij. de rescrip. lib. vj. ꝛ p hoc etiā tollo aliud motiuū d. Anto. de l. admonēdi. ꝛ c. ij. de pur. vulg. Illa enim iura ponūt casum singularissimū ꝛ loquunt qñ prima sñia fuit lata per ꝑbationes nō integras ꝛ a iure reprobatas. vt d. c. ij. vel ad iuramentū partis delatuꝫ per iudicem quo casu si postea apparet ꝑbatio integra ꝛ plena retractatur qd̄ certe cessat in casu nostro cum secūda probatio non sit plena ꝛ integra: ꝛ cū peritiores etiā deponāt de credulitate sicut primi: vt supra dixi vnde ille casus non debet extēdi ad casum nō habentē cōsimilem rationē. vt no. in si. per Jo. and. in c. ij. vt lit. pen. lib. vj. vbi voluit ꝙ etiā ex idētitate rōnis nō debet extēdi casus qui valde inititur equitati ꝯtra alias regulas iuris. Itē d. l. admonēdi. loquit in instrumētis nouiter repertis contra iuramētum prestitū per partē. ꝛ sic ibi apparet clare de ꝯtrario: nec est timor subornatiōis

a Nō vera. tu pōdera pro cōi opi. casum sing. quē ad hāc materiam adduxi multis iam annis iam sunt anni. xxvj. quib⁹ dixi do. Abb. errorē. ꝛ allego. l. diui fratres. ff. de iure pa. vbi est casus formalis. ꝛ adducit l. si qui adulteri. C. de adulte. ꝛ dicebat charissimus cōpater meus do. Simon cōsiculus meus vir doctissim⁹ ꝙ nisi fuissem ego opi. d. Abb. hodie eēt cōis sed ꝯfundit p. d. l. diui fratres. tene bñ mēti. Andre. Barb.

b Testes adduci. Tu pondera: quia isti non sunt vere testes: sed sunt periti deponētes de peritia: vnde nō est timor subornationis: qz opꝫ qd̄ per viā disputationis demōstret veritas: ꝛ sic nō presumit subornatio: qz ita statur quatenus rōne demōstrabili moueat. Andre. Barb.

c Melius veritatem. Tu pondera qz ex quo scdi sunt peritiores presumitur ꝙ verius dicant. argu. in c. in vestra. de testibus. Item non est verisimile ꝙ vnus iunior ꝛ indoctior presumat scire melius ꝙ̄ doctor. argu. l. vnicuiqꝫ. C. de pxi. sacro. scri. lib. xij. licet deus magis aperiat tamen non presumitur nisi videatur. Andre. Barba.

d An periti in arte debeant iurare. vide Bald. in proe. ffoꝝ. in ij. col. ver. certain. vbi dicit ꝙ si deponūt vt testes: debēt iurare. secus si deponunt vt estimatores. ad qd̄ vide omnino do. Anto. in c. veniēs. el ꝑmo. ꝑ. titu. j. in ij. col. ꝛ vide omnino remis. Ro. in l. j. §. fi. ff. de verbo. obli. in iij. colum. de hoc etiā per Bald. in l. veniēs. circa finem. C. de aduo. di. iudi. ꝛ l. cōparationes. C. de fide instru. ꝛ p Ange. in §. non aūt. in aut. de nō ali. tex. mediocrē de iure in aut. de nau. vsuris. ꝑpe prin. col. vj. quē Nico. de nea. in l. j. §. j. de ven. inspe. all. vbi oino etiā vide Bar. ꝛ p Ange. in l. vacantia. C. de bo. vac. li. x. Item ꝙ ois qui habet deponere de peritia deponat de credulitate. vide Barto. in tracta. de teste. in v. colū. ver. testis dixit aliqua vera esse: qz credit ꝛc. ꝑ quo est text. in dicta. l. j. in princ. ꝛ ibi Bar. de vē. inspiciē. ꝛ in l. semel. C. de re mili. lib. xij. ꝛ facit qd̄ not. Bal. in l. solam. in iij. col. in ver. quid si testis reddit causaꝫ. de testibus. ꝛ idē dicit Ro. in l. j. §. fi. in princ. iij. colū. de verb. obli. sed Ange. in l. si vacantia. in j. char. C. de bo. vac. lib. x. dicit qd̄ doctor deponens de peritia discipuli ad doctoratuꝫ debet iurare de veritate. sed secus dicit esse in medico deponente an sit remansura cicatrix vel in obstetrice deponēte an mulier sit pregnans: quia sufficit ꝙ illi iurent de credulitate.

Adde in hac materia videndū Ro. ꝯsi. xx. ꝫ. etiā allegato.

testiū: que oīa cessant in casu nostro. oīa hec militant etiā in sñia lata ad ꝯsiliū sapiētis. ꝛ ideo idē dicēdum in ea. ꝛ hoc bene not. qz puto verissima.

Venio nunc ad secūdum principale qd̄ fuit an istis peritis in arte[d] credatur sine iuramēto[e]. ratio dubitādi est: qz non deponūt de eo qd̄ percipitur sensu corporeo: sed iudicio intellectus secundum peritiam artis eorum. vnde cum possint errare de facili subirent periurium si iurarent. argu. l. marcellus. ff. rerum amo. ꝛ propter hoc fuit opi. inter glossatores iuris ciuilis ꝛ sequaces de quo per gloss. in l. j. ff. de ven. inspi. ꝛ l. iurisiurandi. C. de testi. vbi not. ꝙ non debent iurare: sed cōtrarium no. in l. comparationes. C. de fi. instru. ꝛ videtur expressum in l. hac edictali. C. de secū. nu. ꝛ in aut. de nō alie. §. quod autem. videtur tex. cū gl. ij. in c. fraternitatis. de frigi. ꝛ malefi. Jo. and. post Hostiē. in d. c. fraternitatis. videtur distinguere inter iuramētum de veritate ꝛ hoc nō prestāt per rationē preallē. ꝛ iuramentum de credulitate. ꝛ hoc prestāt ꝛ sic intelligātur iura contraria. Idem Bar. in proe. ffoꝝ. ꝛ opti. facit text. in l. nemini. C. de aduo. diuer. iudi. vbi doctor attestat iureiurando de peritia discipuli. mihi hoc placet ꝛ in dubio credo ꝙ debeant iurare ꝛ arbitror ꝙ iurabūt sicut deponētes super ꝯsanguinitate que nō percipit sensu corporeo. de quo est bonus tex. in c. quoties. ꝑ. de testa. ꝛ forma erit ꝙ nō ꝑuato odio neqꝫ amicitia ꝛc. et ꝙ id qd̄ deponūt perceperūt sm peritiā artis eorū ꝛ credūt ita eē: vt colligitur ex d. c. quoties. ꝛ facit qd̄ ibi dicam.
12 † Ex ꝑdictis pōt colligi an ꝛ qualiter debeant
iurare doc. apud cancellariū studii qñ examina-
uerūt scholarē ꝑmouendū. sentit enī Bar. in di-
13 cto loco ꝙ debent iurare de credulitate. † No.
ergo ꝙ doc. examināntes debēt iurare. ꝛ idem dic de presentantibus. pro hoc ho. tex. in d. l. nemini. ꝛ credo ꝙ iurabūt sm formā quā premisi. Et aduerte ꝙ ante doctoratū ter debet approbari. primo a ꝑsentātibus. scdo in examine priuato a doctoribus collegii. tertio in publico qñ doctoratur qz vt pro aliquo recte presumat ter debet in exercitio alicuius actus approbari. sicut in fili legitur de athletis. l. vna. C. de athle. lib. x. ꝛ ibi de hoc p Bar. qd̄ no. ꝯtra illos qui per vnicū examen consequūtur priuati licentiam publicā. ꝛ idē Archi. in c. quibusdā. xxvij. dist. vbi etiā per illam. l. vnā dicit ꝙ qui approbatur a doctoribus corruptis non gaudet priuilegio doctoratus. Item not. ꝙ non solū propter defectū sciētie sed etiā moꝝ pōt
scholaris reprobari. vt probat in l. magistros. C.
14 de ꝑfes. ꝛ medi. lib. x. ꝛ ibi p Bar. † Et sex requi-
runt ad promouēdum ad magisteriā dignitatē. Primo peritia docendi. Secundo facundia dicendi. Tertio subtilitas interpretandi. Quarto copia dicendi seu dictorum. Et hec colliguntur

c ~ Sebastianus Sapia. Juramento. Vide Ange. in l. comparationes. in iiij. not. C. de fide instru. vbi cōcludit ꝙ saltem debent iurare de credulitate. Aduerte tamen ꝙ si dicunt falsum non excusantur a falso testimonio sm Bal. in l. data opera. col. xiiij. C. qui accusa. nō possunt. Bald. tamen hic vult ꝙ statutum puniens falsum testem non comprehendat medicum vel obstetricem. refert Jas. in rubrica. ff. de iureiurā. col. iii. versi. suprascriptam regulam.

e Sine iuramēto. Not. an debeāt iurare. vide q̄ dixi hic in recollectis. ꝛ pondera vnū qd̄ videtur nouū ꝙ ꝑpter multa hic non interuenit iuramentū matronarū. Primū qz erant multe: quia. vij. quo casu presumitur ꝙ verū dicāt. vt l. si. C. de fideicō. Scdo quia interuenit iuramentum vxoris. ꝛ sic nō interuenit dūtaxat testimoniū illoꝝ: nec docto. nec glos. intēdunt ꝙ iurent qñ interuenerūt tot matrone vt iuramentū partis quo casu vt hic dicit Bal. datis iuramētis ꝯtrariis prefert illud qd̄ est roboratum testibus. Andre. Barba.

ex.l.vna.C.de pfes.qui in vr.consta.li.xi. Quinto mox excellentia vt.d.
l.magistros. Sexto virtus fortitudinis vt sciat resistere aduersus vim
fortune vt.l.reddat.C.de pfes.z me.z ibi bar.z ideo pauci digne attin
gunt dignitatem doctoratus vt dicit bar.post Cy.in.l.oes populi.ff.de
15 iusti.z iu. ¶ †Et dicit dignitatem doctoratus dignitas est^a vt est pul
a cher tex.fm vnu intellectu in.c.qto.de magi.sentit bar.in.l.fi.C.de iude.
z in.l.oes.C.de decu.li.x.v ide per eunde in pe.flor.lz aliud sentiat in.l.
ex eo.ff.de mili.testa.nisi legerit per.xx.an.d.l.vnica.de pfes.qui in vr.
cstan.li.xij.sed dic concordando q eoipso q incipit legere assumit qua
da dignitate cu habeat iurisdi.vt in aut.habita.C.ne fi.p pa.sed post
continuatione lecture p.xx.an.adipiscitur maiore dignitate vt.d.l.vna
sz hic vl.no concludit i doctore legete sz i no legete posset dubitari.bar.tn
in.d.l.oes.sentit q ide du ibi dixit.z i.d.l.fi.C.de iu.q iudei no pnt do
ctorari qz doctoratus est dignitas.z posset dici q lz no legat cosequit
tn ptatem legedi per doctoratu z efficit magister salte habitu z hoc in
serere volui pp canonistas qui no hnt alibi hac materia pulchra et
quotidiana. ¶ Ultimo hic quero p declaratione tex.quare hic ponde
rat seu capitulat ex parte mulieris q no fuerit cognita nec a viro po
tuisset cognosci. Sol.vt sentit.j.gl.forte agebatur ad dissolutione ma
trimonii propter impotetiam mariti quo casu no sufficit q vxor no fu
isset cognita sed etia q no potuerit cognosci no tn hoc solu sufficit ad
dissolutione matrimonii:sed dic vt leg.z no.in.c.laudabile.z in.c.fi.et
16 in.c.j.de fri.z male. ¶ †Scdo pot intelligi q hic pondera tur ad effectuz
c.is qui.z.c.fi.de spon.an sponsalia transiuissent in matrimonium per
carnis copula.vel tertio qz forte mulier volebat intrare religionem qd
ei licebat inuito marito si matrimonium no erat cosummatum vt in.c.
ex publico.de conuer.coniu.sed tunc superflue ponderatur q no pote
rat cognosci.d.c.ex publico.

1 ¶ Alienatio rei ecclesie probatur etia per scripturaz priuatam sigil lo episcopi signatam.
2 Clerici ecclesie possunt testificari in facto ecclesie etia in eius fauorem.
3 Reus potest vti pluribus defensionibus.
4 Negatiua coarctata ad certas personas pot per indirectum probari.
5 Collegiati in facto collegij admittuntur in testes.
6 Papa potest conuinci de crimine per duos testes.
7 Judicium accipitur pro plena probatione:pro violenta presumptione: z pro notabili signo maleficij.
8 Reus codenat ex indicijs indubitatis:ex dubitatis vero torquetur.
9 Indicia indubitata que sint.
10 Maleficium est notorium si malefactor deprehenditur in ipso delicto vel in actu propinquo.
11 Judex inducitur per quatuor gradus ad finem z ad credulitatem.

Tertio loco. Probatio testium prefert instro.sic
coiter summat.sz hec summatio pa
rum vtilitatis affert:per.c.cum io.j.de fi.instr.vbi hoc lati^9
discutit. vnde ego summo alr z sic. Singulares de vniuer
sitate possunt ad comodu vniuersitatis reprobare instrm falso cofectu
noie vniuersitatis. Primo ponit qd. Scdo rnsio ibi:sz qrit. ¶ Casus li
teralis. Quida canonicus reglaris sub noie capli sui fecit quada alie
natione quarunda reru immobiliu ecclesie cuida amico suo z instrume
tum alienationis signauit sigillo capituli p qd instrm ille amicus dice
bat in iudicio intetione fundata pcurator monasterii asserebat instrz
illud de consensu capituli no fuisse cofectu z adulterinu vel furtiuum
fuisse sigillu.z ad hoc pbadu induxit fratres illius vniuersitatis in te
stes q iurati dixerut q quoties de hoc inter fratres metio erat cosiliuz
totius couetus:vox fuit vnanimis q nolebat alienatione illaz reru sz
illas integras seruare volebat:sed 9 hec pars aduersa nihil pbauit q
rit cui pbationi sit stadu.rndet q fm assertionem testium est indican
1 dum. Ber. ¶ †No.j.q alienatio rei ecclesie etia immobilis potest pba
ri etiam per scripturam priuatam sigillo ecclesie sigillata.na hic no in
teruenit scriptura publica als ipa sola fecisset etiam fide sine sigillo.vt
no.per Inn.in.c.inter dilectos.de fide instr. Nec ex hoc toto comprehe
di potest.z p hoc dicto facit.c.ij.de fi.instru.z de.j.de pcur.z.d.c.inter
b dilectos. ¶ No.ij.q vbi factu affirmatiuum est coarctatuz^b ad certas
personas etiam collegialiter pot negatiua pbari p illas personas sin
gulariter deponetes dumodo no sint singulares in dictis suis:als ob
2 staret.c.cu dilecti.de ele.de quo aliquid.j. ¶ †No.q clerici ecclesie pnt
testificari in facto ecclesie z ipsius fauore etia deponedo sup facto vl no
3 facto ab eis collegialiter:qd est bene no. ¶ †No.q sigillum^c appositu
c qnqz est adulterinum:qnqz furtiuum. Et dicitur adulterinum fm Jo.
an.qn est aliud sigillum simile. Furtiuum vero dicitur qn est verum si
gillum furtiue appositum:vt qz sine consensu couentus. Et not.q va
d let hoc casu exceptio alternatiue^d facta:tum qz in qualibet parte alter
natiue concluditur mes excipientis.de rescri.ex parte.j.z quod ibi no.
tum qz reus potest diuersis exceptionibus vti de quo in regula nullus
pluribus.de reg.iur.in.vi.tum qz redditur excipiens incertus ex facto
aduersarii iuxta no.per Inn.in.c.constitutus.de resti.in inte.z facit.l.
que de tota.§.incerta.ff.de rei vendi. ¶ No.vlti.exquisitu z singulare
modum probandi falsitatem instrumenti cofecti nomine alicuius col
legij vt illi de collegio deponant q collegium nunq voluit consentire

quado illius metio habebatur.z sic debet se fun
dare super facto collegij:no aut super facto coruz
dicendo ego non consensi:nec ego z c.qz sic essent
singulares i testimonijs suis z no facerent plena
fidem.de elec.cum dilecti.de testi.tam literis.j.eo.
4 licet.cum simi. ¶ †Contra hoc et contra text.op.
isti eni de ecclesia satagebant probare negatiuam
q est improbabilis scz q no consenserat de ele.bo
ne.ergo debebat succubere vt ibi:in.c.cu ecclesia.
de ca poss.z pprie. Sol.dicit gl.j.q directe pbari
pot:vt in contrario:sed indirecte sic.de testi.ex te
nore.l.optimaz.C.de contrahen.z co.sti.z ita in
directe probabat hic. Inno.primo tz q indirecte
probatur hec.post dicit q hic no probatur nega
tiua:sed tn presumptiones p negatiua^9 quibus
statur nisi probetur cotrariu z pbabiliter pot di
ci fm eu q vbicuqz agitur de falsitate instrumeti
per eos qui inscripti sunt vel non inscripti in in
strumeto pbatur vel improbatur fides instri.j.de
fi.instr.c.cum io.C.de fal.l.vbi. Joa.an.dicit qd si
isti fratres cocordarent de die z loco cotract^9 pnt
directe pbare negatiua sicut affirmatiuaz p ea q
no.j.d.c.bone. Aduerte an negatiua possint dire
cte vel indirecte pbari no est materia nra:sed ple
ne no.in.d.c.bone. Item generaliter qualiter re
probetur instrm per testes inscriptos vel no iscri
ptos plene dicitur in.c.cu ioa.de fi.instru.z aliqd
j.dicetur. hic aut solum tractam^9 de reprobatio
ne instri cofecti nomine collegij singulis de colle
gio deponetibus collegiuz no cosensisse in forma
de qua in tex.quo casu dixit hic Inn.vt.s.dixi ne
gatiua hic no pbari:sed tn presumptiones p ne
gatiua gl vero dicit qd probatur negatiua indi
recte.z cu his duabus solutionibus transeut hic
coiter doc. Cotra solutione seu intellectu Inn.fa
cit:qz per presumptiones no dz recedi a probatio
ne pfecta cu tandiu stadum sit instrumeto donec
pbetur cotrariu.l.cu precib^9.C.de pb.z.c.cu Jo
annes.preal.cu couertetur in dubium nuquid in
strumentuz p claras pbationes reprobari possit
vt hic in glo.magna.z no.in.d.c.cu Joanes. For
tius ergo p psumptiones no dz euacuari fides in
strumeti. Cotra aut solutione seu lec.glo.facit:qz
isti solum deponebat qd quoties de hoc inter fra
tres aliqua erat metio conciliu totius couet^9 fuit
in cotrariu z c.hec eni pbatio no cocludit directe
nec indirecte qz instrm istud no emanauit a capi
tulo cum potuerit capitulum congregari inscijs
illis testibus z cosentire.opz eni ad hoc vt pbatio
negatiue valeat vt necessario cocludat rem aliter
se habere no posse.vt.d.c.bone.in gl.inver.singu
lares z super eo. Ite isti testes no deponebat con
tradictionem capituli interuenisse die z loco con
tetis in instro.ergo no dz reprobari instrm vt in
c.cu Joannes.z forte pp has rones fuit mot^9
Inn.hic ad dicendu q negatiua no pbatur etia
indirecte hic:sed per presumptiones negatiue ta
tum.z ex his remanet intellectus huius capituli
dubius. Ego pono intellectum clarissimum q h
omnes fratres ecclesie fuerunt pducti in testes q
dicebant als cosensisse illi alienationi vt pz ex illa
indefinita:cuqz fratres z c.vel saltem maior pars
sine quibus capitulum no poterat valide congre
gari.x.q.ij.hoc ius porrectu.qui dicebant q cum
inter fratres hic erat metio oes cotradicebat.z sic
deponebat de facto collegij nec poterat eis inscijs
cogregari capitulum. ergo satis indirecte pbat
negatiua cum esset coarctata ad certas personas
que deponebant in cotrariu.z scdm huc itellectuz
potest saluari opi.glos.si autem minor pars capi
tuli deposuisset certe non probassent cum sine mi
nori parte potuisset eis inscijs congregari capitu
lum alio tempore et consentire. et ita esset inter
pretandum.argu.c.cum tu.de testi.z.c.cum Joa
nes.nisi restrinxissent se ad locum z diem contra
ctus vt tota illa die fuerit in loco vbi cotract^9 di
cebatur celebratus:qd no potuisset cogregari ca
pitulum z consentire quin ipsi vidissent:tunc sa
tis saltem indirecte probassent negatiuam iuxta
no.in.d.c.bone. Ex his potes sumere bona z tuta

Sebasti. Sapia.
a ¶ Dignitas est. vide alex.in consi.xxvij.inci.in ca et lite in fin.in.ij.vo. Andr.sicu.in consi.lvij.co.vij.in.ij.vol.
Zacharias.
a ¶ Dignitas est. adde tu plene p Jac.rebuff.in.l.curiales.nu.j.et ibi i apostillis ed fi.C.de decu.li.x.z ibi qualis sit dignitas bar.z alo pa.l.j.cosilio flox z l.l.ex eo tpe.ff.d test.mi. Cal.i de.j.z.ij.de magistr. alex.oino consil.xcij.vol.j.quib^9 adde q no.i apostil.ad istu.i.c.de ricis.nu.iij.i ver.sit dignitas.s.de iudicijs.
Zacharias.
b ¶ Ubi factu negatiuu est coarctatuz.adde tu de h plene p bart.in.l.j.z ibi Ja.rebuf.C.de can.fru.vr.ro.li.xi.z l.l.j.C.de sec.tab.ange.l aut.de here.z fal.§.hinc nobis.l fi.col.j.z alex.in.l.j.co.vn.ff.si cer.pe.z oino p eu cosil.clij.vo.iiij.
Sebasti. Sapia.
c ¶ Sigillum nuqd credat sigillo vide fel.in.c.qd sup col.ij.v.in gl.in verbo ignota.j.de fi.instr.vide alex.in.l.q dotis in fi.ff.so.ma.ange.i.l.cosentaneu co.pe.C.quor qn iudex.
Zacharias.
d ¶ Alternatiue facta.ita no.car.in cle.sepe.§.j.q.vii.de v.sig.bal.l.si quidem.C.de exce.archi.c.qualiter.d.ij.j.d acc.

practicam reprobandi instrm cōfectum noie col-
5 legij. ¶ †Glo. ii. in pn. est facilis. deinde sentit op-
positionē q isti fratres ecclesie cū eēnt affecti ad
augmētū ecclesie nō debebāt admitti ad testimo-
niū ar. in. c. tam literis. de testi. Sol. q hic admit
tūtur ppter defectū testiū: qr natura negotij erat
talis q per extrinsecos pbari non poterat cuz ad
capitulum extranei nō ꝯsueuerūt admitti de tes.
veniens in fi. vbi bonus tex. multa pnt ex hac gl.
colligi primo q actus capitulares pnt pbari per
illos de collegio: etiā si aliquatenus reddant su-
specti qr ppter defectum testiū surgētē ex natura
rei admittunt testes nō oino integri. ad hoc dicit
c. veniens. vide bo. gl. in. c. cum dilecti. de ele. z qd
no. per Inn. z alios in. c. ij. de arbi. Scdo colligit
q singulares de collegio non admittuntur in te
stes in fauorem collegij nisi in defectum alioꝝ te-
stium. z p hoc facit. c. z si xps. in fi. de iureiu. z sen
a tit Spe. in ti. de teste. §. i. v. sed nunqd. Contrarium sen
tiūt doc. in. c. z si xps. quod verius per. c. insuper z
c. cū nūtius. j. de testi. z dic plenissime vt ibi dicā.
¶ Oppo. z vr q testes hic nō debeant prevalere in
strumēto cum parem vim habeant testes z instrumēta
in litibus exercēdis. l. in exercēdis. C. de fi. instr. z
c. cū Joānes. e. ti. z par i parē nō hz impiū de ele.
c. innotuit. z. l. ille a quo. §. tēpestiuū. ff. ad trebel.
¶ Glo. vlti. circa hoc multū instat allegando pro
cōtra. scdo ꝯcludit tria. pmū qn testes prevalēt instro
vel ecōtra scdo quales debeāt esse testes ad hoc vt
prevaleant instro. tertio quot testes requirantur
ponēs in fi. aliquos casus in qbus nō admittit pro
batio ꝯ instrm: z ex his gl. satis est clara. Gof. in
c. cū nobis. j. de testi. vt hic refert Jo. an. dicit iu-
dicē debere considerare qualitatē tabellionis. j.
de pscri. ad audiētiā z cōditionē testium. iiij. q. iij.
si testes. z scdm hoc alterā alteri preferri. s. instrm
vel testes. Sed vbi oia sint equalia z sint pbationes
obscure absoluet reū. ꝯ. eo. c. ex literis. cū si. z vide
de hac materia gl. pleniorē. iiij. q. iij. si testes. Ego
hanc materiā plenissime examinabo in. c. cū ioan
nes. vbi melius cadit z cōiter examinat. Ultimuz
tn dictū Gof. q data paritate inter cōditionē no
tarij z testium absoluat reus nō placet qr ex quo
testes sunt idonei sicut notarius debēt duo testes
viua voce deponentes prevalere dicto notarij: qr
dicta probatio testiū est vera z naturalis z iuri di
uino ꝯsona. In ore duoꝝ z c. Ista vero pbatio q fit
per instrm est extraordinaria z artificialis z quo
dāmodo miraculosa vt credatur pelli aialis mor
tui aliis nō loquētibus. vt no. per Inno. in. c. cuz
p. z c. cū ioānes. de fide instr. vbi plenius tangā

¶ Vlti. no. bene vnū incidēter tactū in glo. q in-
b dicia habēt equalē vim cū testibus z instris. alr.
bonā tex. in. l. indicia. C. de rei ven. ꝯ hoc facit qr
testes z instrm faciūt plenā pbationē etiā in crimi
nalibus de quo p Jo. an. in reg. semel malus. de
reg. iur. li. vj. in mercu. vbi tractat an crimē possit
pbari per instrm. vide etiā per Cy. in. l. sciāt. C. de
6 pba. z per Bart. in. l. senatus. ff. ad tur. ¶ †Et p
duos testes pōt etiā papa cōuinci de crimine. vt
est glo. sing. ij. q. iiij. c. presul. sed indiciū nō suffi-
c cit ad cōuincēdū lz qnqz sufficit ad torturam. nā
z vnus testis facit indiciū. vt no. glo. in. l. iii. C. ad
le. iul. ma. z in. c. fi. de iureiu. plene de indiciis per
bar. in. l. fi. ff. de qō. z ibi tex. q indicia nō sufficiūt
7 ad cōuincēdū sed ad torturā qd dicem. ¶ †Ad
uerte. nā indicia in lata significatiōe pnt sumi p
plena pbatiōe z dicunt tūc ab indicādo: qr indi-
cant aliqd factū vel nō factū esse. iudex eni vbi fa
ctum nō est notoriū permanēs nō pōt adduci ad
verā scientiā alicuius facti: sed adducit ad credu
litatē ex pbationibus. vnde respectu iudicis cui
nō cōstat an sic fuerint facta oia pnt dici indicia.
z sic vno mō pōt intelligi illa. l. indicia. Scdo mō
pōt intelligi vt capiant ibi indicia p psumptio-
nibus iuris tm siue iuris z de iure vel psumptio-
nibus violētis que sufficiūt ad ferēdā sniaz diffi-
nitiuā. de presumpt. afferte. z sic vr ibi intelligere
Cy. iste eni presumptiones equiualent testibus z
instris z pnt dici indicia largo mō: qr psumptione
indicāt factū de quo querit. Quoqz z tertia idicia
sumunt in stricta z ppria significatione: z tūc su-
munt p aliquo notabili signo maleficij: vel alte-
rius rei ad veritatē habēdā. z dicunt etiā ab indi
cando. l. solēt. ff. de pscrip. ver. nō q plene indicēt:
sed dant signū z viā ad plenā veritatē habēdā. z
de istis indiciis sic pprie sumptis intelligi debēt
tūt a que dicūt indicia nō sufficere ad cōuincēdū.
8 ¶ †Et de his vide aliqua bona dicta que ponit
Jo. an. in addi. spe. in ti. de pb. §. fi. v. xiij. qui post
quēdā Tho. de piperata dicit q indiciū oritur ex
his que vigere debēt iudicis animū ad credēdū
maleficiū: vel rē aliquā de qua agit euenisse saltē
ea credulitate que eum moueat ad torturā: z di-
cit q effectus indicij est vt ex indubitatis indi-
9 ciis puniat reus: ex dubitatis torqueat. ¶ †De
d primis ponit exēplū cū de camera e habēte vnū
e aditū z egressum egredit aliqs pallidus cū gla-
dio sanguinolēto z ibi inuenit hō mortuus: z de
his intelligit. l. sciāt. C. de pba. vbi p indicia pōt
quis cōuinci de crimine. palliditas eni z trepida
tio est vnū indiciū. arg. ff. de qō. l. de minore. §. pe.

a ⁂ Sebasti. Sapia. ¶ Sentit. Et ita firmat Alex. in cōsi. lxviij. inci. vi
so z discusso. v. nec ob. in. ij. vo. z in ꝯsi. cxxxvi. incip. in cā. col. v. eo. vol.
b ¶ Indicia. Quid sit indicium z quis sit effectus indicioꝝ vide Bal. in
l. fine possidentis. C. de pba. z adde hic que scribit do. Ant. i. c. fi. vn. col.
de iureiur. z vide oino de hoc q per plures qōnes scribit Sali. in. l. fi. l
vlti. chart. de qō. per quot autē testes probetur indicium: vide per Inno. in. c. sicut. el. j. de simo. z qd ibi late notant post eum.
¶ Adde quid sit indiciū. Tacr. in trac. malefi. in ti. de. q. z quale debeat esse indiciū ad torturā Alex. ꝯsi. i. in. lib. z per quot testes probetur indiciū vide Cep. consi. xl.
Anto. Francis.
¶ Circa istā materiā indicioꝝ qr longa z terribilis est quale et quomodo intelligat indiciuz z q sint indicia sufficientia ad torturaz z quid z qtum pbent vide in l. itē apud labeonē. in §. pretor ait. ff. de iniur. et i. l. ii. i. §. merito. ff. ne qd i lo. pub. z per bal. in. l. si duo patroni. z ibi per alex. de iureiur. z in. l. milites. C. de qō. z per Alex. post Bar. i. l. marit. ff. de qō. z in. l. de minore. in. §. tormēta. c. ti. z in. l. i. C. quorū ap. non reci. z habet per glo. z doc. in. l. qs quis. C. ad leges iul. ma. z tene mēti q nulla idicia sufficiūt ad torturaz clerici nisi sit de crimine infamatus. vt no. do.
Anto. quē ceteri sequunt in. c. j. de depo. z habetur per Alexā. in. l. fi.
ff. de questio. vbi etiā dicit post Bal. in. l. inciuilē. C. de fur. qd si res fur
tiua reperitur apud aliquā personā nō grauē est indiciū sufficiēs: qd
etiā voluit Bal. z Imo. in. l. fi. ff. de here. insti. z tene mēti q index ēt vi
gore arbitrij sibi cōcessi nō pōt sine indiciis aliquē torquere. ita Pau.
de elea. in. c. grauis. in vlti. col. de depo. z no. Alex. in. l. filiusfa. ff. de do.
adde q indiciū est triplex scz simplex augens z indubitatū vt per Jo.
an. in addi. Spe. in ti. de not. cri. §. vt aūt. z per Bar. in. l. fi. ff. de questi.
c ¶ Torturam. An autem fama sit sufficiens indicium ad torturā vide
hic do. Anto. in. c. veniens. el. i. in. v. col. j. ti. proxi.
¶ Adde Ro. consi. vij. Bar. consi. incipiē. an fame cum dicto syndici.
Anto. francis. ¶ Utrū fama faciat sufficiēs indicium ad torturam. di
cas regulariter q nō nisi sit iūcta cū aliis indiciis vt per Bar. z Alex. in
l. de minore. in. §. tormēta. z in. l. fi. z in. l. i. §. itē cornelio. z ibi per Alex.
post glo. ff. de qō. z Alex. in. l. iii. in fi. q est verū nisi sit vehemens vt in
l. iij. in. §. eiusdē. ff. de testi. z per. Jo. and. in. c. si qs. de purga. cano. z p
Bar. in cōsi. incipi. d. paci de burgo z per Bal. in. c. i. §. iniuria. in. vij. col.
de pace iur. fir. in vsi. feu. vbi etiā dicit testes etiā viles debere admitti
contra vehementer infamatū vt voluit Inno. in. c. cū. i. z. 2. de re iudi. z
per Alex. in. l. fi. ff. de questio. z istud vltimū intellige verum si fama ve
hemēs hz originē a iusta suspicione: nā alias fm Sali. in. l. ea qdē. in vl-
ti. col. C. de accusa. z adde qd fama vehemēs dr ex arbitrio iudicis fm
Bar. in cōsi. pecal. z per Sali. in. l. fi. C. de questio. z adde q bona fama
elidit indiciū causatū a mala fama vt per Bal. in. l. fi. in vi. col. C. de p-
ba. z per Alex. in. l. fi. ff. de qō. in. ij. z vi. col. vbi dicit q non soluz elidit
indicium sumptū ex mala fama sed elidit vnū indicium quodcūqz sit
qr tale indicium tūc nō sufficeret ad torturā cōtra personā honestam
z grauem sed cōtrariū sic qd etiā tenet Ange. in. l. milites. C. de qō. z vide per Ang. are. in trac. male. in glo. in v. fama publica precedēte. z ibi per apostillantes.
⁂ Sebasti. Sapia.
d ¶ Exemplū. hoc etiaz exēplū tradit Bal. i. l. neqz natales. col. j. C. de pba. z dicit bar. in. l. ii. ff. de fur. q tale homicidiuz est manifestū cū quo trāsit Alex. in cōsil. xiiij. inci. pōderatis. col. j. in. iij. vol. nunqd aūt tale indiciuz sit potēs vt quis condēnet capitaliter vide Gand. in trac. malefici. sub rub. de psūp. z indubitatis indiciis. pau. de ca. in cōsi. cccix. inci. visa inquisitiōe. col. iij. in. ij. parte Bartho. vero. in cōsi. vi. inci. veritas primi dubij. col. iij.
e ¶ Istud idē dicit Bal. in. l. neqz natales. in fi. j. colū. C. de pba. vbi etiā dicit q si reperiatur scholaris in camera cū puella nō presumit q dicerēt pater noster. Et vide oino Bal. in l. sciāt cūcti. C. de pba. i. ii. col. z vide omnino Pe. de ancha. in regu-
la semel malus in. vi. char. in ver. ex qbus videtur. lib. vi. et adde Imo.
in. l. fi. ff. de here. insti. z vide in trac. de alluuio. super ver. quoquo mo-
mento temporis. z vide omnino Bal. in. l. fi. C. de here. institucn.
¶ Adde an ex dubitatis indiciis quis possit dānari. Ro. consi. cccij.
Pau. de ca. xcvii. in antiquis. Cepo. consi. xxvij. et. xxxviii.
Anto. Francis. ¶ Indicia dubitata sufficiunt etiā ad condēnationem
vt si sit inuētus aliquis vulneratus vel occisus in domo z fuerit qs vi-
sus exire de ea domo cū gladio sanguinolēto de quibus indiciis indu
bitatis habetur in. c. afferte. de presump. et per Bar. in. l. ii. ff. de fur. z p
Spe. in ti. de pba. in. §. iii. in versi. xiii. z ibi per Jo. and. in addi. et per
Imo. in. l. fi. ff. de here. insti. et per Bal. in. l. sciant cuncti. C. de pba. z in
l. quicunqz. C. de ser. fugi. dicit tn Bal. in. l. neqz natales. C. de pba. z in
l. fi. co. titu. q iudex facit litē suā si iudicat scdm indicia indubitata et
Pau. de cast. in consi. cxcii. q indicia indubitata sufficiunt ad condē
nandum in penam pecuniariam non autem in penam mortis. in cri-
mine autem adulterij potest quis ex presumptionibus condemnari
per. l. si qui adulteri. C. de adulte. de quo etiam per Barto. in. l. fi. ff. de
offi. procō. z lega. z per do. Abba. in. c. tertio loco. de presum. z per Gā
di. in trac. malefi. in rub. de indiciis z presump. vbi dicit plura esse in-
dubitata indicia. z vide etiā per Alex. in. l. absentē. ff. de pe. vbi dicit iu
dicem corporaliter puniri si condēnat aliquē ex psumptionibus qd in-
tendo ad penam mortis alias autem non per supradicta.

delatio

a ℭ Inimicitia. Quid autez si qs fuerit minatus titio mortē τ titius post paucos dies reperit mortuus an ex hoc p̄sumatur ille titiū occidisse vide Bald. in l. metum. C. qd metus cau. τ do. Abb. in recollectis. in c. literas. de presumpt. vbi etiā ponit aliam similem qōnem. ℭ Adde Cepol. cōs. xxix. Bal. cōs. lxx. vbi dicit. sepe minus faciant homines qui magna minantur. Anto. Francus. ℭ Si quis reperitur mortuus an presumatur occisus ab eo qui de primo est minatus sibi mortem. dicas q hmōi mine absq dubio faciunt indiciū cōtra minātē ex q̄litate psone minātis. ita Sali. post Cy. in l. j. C. si qs imperatori maledi. quod est veruz si minans consueuit minas executioni mandare vt per Spe. in tit de presump. in §. ij. versi. sed pone q minatur. τ an mine inducāt iustuz metum. dicas q si fiant a tyranno aut a persona verisimiliter timenda vel a persona potēte et consueta mala facere inducunt iustū metum. alias secus vt per Bart. in l. iij. ff. ex qui. cau. maio. τ in l. metū hic alleg. ff. q metus cā. τ absq dubio inducunt iustum metum ad petendā cautionē de nō offendendo ita Bal. τ Ange. in l. sed et si susceperit. in §. j. ff. de iudi. τ per Sal. de cu. τ Bar. in l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offic. pret. τ in l. famosi. ff. ad le. iul.

odelatio gladij pōt dici aliud indiciū qd lex presumit ad malū. C. vt ar. vsus. l. vni. lib. x. τ in auc. de armis. coll. vj. sanguinolētia gladij est aliud īdiciū ex quo capit cōiectura sicut τ alis. ff. de donat. inter vi. et vx. l. virū. sz q talia indicia sunt verissima: ponebat dictus Tho. aliud exēplum magis leue. occisus est titius in vinea vel fundo nec sunt

a testes q seius occiderit asserūt hn̄ de inimicitia[a] τ vibratiōe gladij ɔ illū. τ q viderunt eū effugiētē de loco illo vbi maleficiū fuit cōmissum. idē de voce τ fama q occidit. hec quatuor fm eū bene pbabunt titiū per seiū occisum. τ sic intelligit. d. l. sciāt. τ l. iij. §. vl. ff. de testi. ponit etiā aliud exēplū sub eodē themate: nō sunt testes q titiū occidi fecit seius. sz pbat q ipse sei[9] erat inimicus titij et q tpe occisionis erat in loco. Itē q receptauit occidentē. τ q occidēs erat familiaris τ domestic[9] eius pbat fama. Itē q seius iactauit se q faceret eū occidi τ q erat hō ad id potēs τ q inter eos offensa precesserat. τ de his etiā dicit posse intelligi

10 d. l. sciāt. ℭ Sed ego addo vnū notabile dictuz Bar. i. l. fur. ff. de fur. vbi nō vr requirere tāta īdicia seu p̄sumptiōes: sicut dicit Tho. τ Jo. an. imo dicit q vbi quis deprehēdit in ipo delicto seu i aliquo actu ppinquo ad ipm delictū: tūc tale maleficiū efficit notoriū per. d. l. furē. Ex quo infert q si aliqs visus est fugere cū gladio euaginato et ibi reperit aliqs mortu[9], ex hoc est homicidiū manifestū q ipse fecit. Idē dicit si qs deprehēdit in domo alicui[9] vbi pulchra mulier est. hoc eñ facit indiciū ad hoc adulteriū manifestū. τ ita dicit debe

b re intelligi. l. capite qnto. ff. de adul. h vltimū[b] mihi nō placet q iste est actus ppinquus adulterio. q forte intrauerat nesciēte muliere vt sepe reptū est. sz pcederet hoc dictū qñ reperiret cū muliere in actib[9] venereis: puta osculādo vel cōfabulādo in loco secreto. τ ita vr velle glo. τ idē Bar. in. d. l. capite qnto. τ sic limito etiā dicta Tho. τ Jo. an. De scdis īdicijs. s. dubitatis que solū sufficiūt ad torturā remitto tibi Jo. an. ad no. p eū post dictū Tho. in ti. de no. cri. §. vt aūt. τ se. τ ibi iter cetera dicit q argumētū p̄sumptio τ suspitio sunt indicia alle. no. in. l. ij. C. de sal. τ in. l. absentē. ff. de pe. τ in. l. j. in fi. ff. de qō. cū multis fi. ego de his vltimis idicijs τ an τ qñ sufficiāt ad torturā τ qñ sufficiat vnū indicium: τ an requirātur plura τ que indicia sint sufficiētia τ an sufficiat q pbet p vnū testē remitto ad no. per Bar. in. d. l. fi. ff. de qō. nō est eñ verū qd presupponit dict[9] Tho. quodlibet indiciū sufficere ad torturā. vt no. p Bar. in. d. l. fi. pōdera tñ q dictus Tho. dicit p̄sumptionē esse indiciū. τ p indicia qs pōt cōuinci de grauissimo crie si sunt vrgētissima. τ sic fm hūc intellectū posset intelligi. d. l. indicia. τ ista glo. in ppriīs idicijs sed mihi plus plz qd prediri q illa nō sunt pprie indicia sz magis p̄sumptiōes violēte τ vrgētissime q hūt iudicis aīm īducere ad credulitatē. τ sic impropie ponit v. īdicia. in. d. l. indicia. et in. d. l. sciāt. No. tñ dictū Tho. τ Jo. an. qd satz posset sustineri. nec est curandū de vocabulis ex quo idē resultat effectus. nā vt dicit Inno. l. c. q verisimile. de p̄sump. disputatio de vocabulis est pertinaci-

n bus reliquēda. ℭ † Et vide Bar. in. l. admonēdi. qui vtit alijs vocabulis. Dicit eñ q per tres vel quatuor gradus iudex adducit ad credulitatē et fidē. Primo eñ cū cā introducit p actorē τ negatio sequit per reū: iudex adducit in dubitationē q nō p̄sumit adhuc nec p actore nec p reo. Scdo ex aliquo leui indicio vel argumēto inducit ad suspicionē τ h appellat suspicio. Tertio si argumēta insurgūt fortiora incipit opinari τ appellatur opinio: nec tñ sufficit ad fidē τ credulitatē. sz parz deficit. Quarto si aliqua adhuc magis erigitur i cā adducit ad credulitatē τ fidē: ita qd iudex poterit ferre sñiam. Dic ergo q in iure habem[9] multa vocabula: vt indiciū argumētū suspicio et presumptio: τ alia appellat leuis alia vehemēs alia pbabilis alia violēta τc. de qb[9] in. c. literas. et in c. quāto. s. de p̄sump. Itē habemus opi. credulitatem sciam τ fidē nec possumus de oībus illis pre-

dictis dare certā doctrinā. sz iudex hz ex arbitrio suo examinare an sint talia que inducere debeāt animū suū ad torturā vel semiplenā vel plenā pbationez. τ idō hr in. l. iij. ff. de testi. §. eius. q nullo modo diffiniri possunt q̄ sufficiāt ad pbationem sz iudex ex suo ingenio dz hoc ex multis arbitrari. τ vide ibi tex. pulcherrimū. ad idē. c. ex literis. s. e. τ in. c. in nostra. τ. c. preterea. s. de testi. cum si. Et extendi me in predictis vltra q̄ forte materia subiecta patiatur. sed non sunt hec aliena a titulo nostro τ aperiūt intellectum ad infinita iura τ hec sufficiant hic τc.

1 ℭ Verba de futuro inducunt sponsalia de futuro: nisi vba de futuro sint executiua matrimonij: quo casu inducuntur sponsalia vel matrimonium de presenti.

2 Allegans impedimentum potest esse testis vbi non vertitur interesse suum.

3 Jus quod procedit limitatiue ad regulas iuris potest extendi data paritate rationis.

4 Publicatio processus tunc impedit ne admittātur amplius testes: quādo sententia pōt transire in rem iudicatam. alīs secus.

5 Sentētia transit in rem iudicatā qñ vitium sententie est per partes remissibile: secus si non.

6 Sententia non transit in rem iudicatā vbicunq veritate non detecta imminet peccatum.

7 Publicatio non impedit quominus alij testes producantur.

Jurauit. Jo. an. summat hāc decre. dupliciter fm gl. primo sic. Etiā in cā matrimoniali publicatis attestationibus sup eo. art. testes pduci nō pñt. τ respicit h summatio fm eū vñ. partibus publicatā. Scdo summat sic. Cōtra dicta pluriū testiū vnicus testis admitti nō valet et hec summatio colligit ibi. qdā alius τc. τ in antiqua decre. Sz mihi he summatiōes nō placēt. Prima eñ est cōtra. c. cū in tua. s. de test. τ ɔ id qd ipsemet Jo. an. tenet in. c. fer. es. e. tit. Scda est de indubitato: ideo sequēdo verū intellectū summo sic. Vbi agit de matrimonio ɔhēdo pbato impedimēto τ publicatis attestationibus alīj testes sup defectu impedimēti admittēdi non sunt. h. d. no. Cōs diuisio. scda ibi: q vero. ℭ Casus literalis. Quidā iurauit q quādā acciperet i vxorē quā cū vellet traducere: iuramētis fm morē in iudicio legitimo exhibitis: alij pbauerunt illos qnto gradu cōsanguinitatis adinuicē attinere: testibus a partibus publicatis. quidā alius volebat pbare q nullo cōsanguinitatis gradu se attingant: qrit

1 qd in hoc casu sit agēdū. Rñdet q stādū est pbationi priori. B. ℭ † Not. quid importēt hec vba que cōiter solēt poni in instrō. Talis pmisit se ducturū seu accepturū talē in vxorē. denotāt eñ spōsalia ɔtxat de futuro. hoc eñ denotāt verba hic sequētia ibi: cū vellet traducere τc. quasi primo cōtraxerat p verba de futuro nūc volebat ɔhere per

c vba de p̄senti. ℭ Aduerte q si illud vbū traducere denotat factū id est q de facto volebat ad domū traducere tanq̄ vxorē tūc notabile istud non colligeret ex tex. est tñ verz in se. q ex quo vba sonant in futurum vt pmitto me ducturū vel accepturum vel desposaturum vel q accipiā vel p verba similia semper cōtrahuntur ɔtxat spōsalia de futuro. secus si vba sunt de pñti. vt accipio te in meā vxorē vel duco te vel per similia verba. hec pbant clarissime in. c. sicut ex literis. et. c. pe. s. de spō. τ idē dic vbi sonāt verba in futurū sz sunt executiua matrimonij q tunc tacite presupponunt matrimoniū de pñti. exēplū si dico pmitto q tenebo te p legitima cōiuge. vel pmitto illū in virū habiturū vel similia vba executiua matrimonij. tunc eñ tacite ɔhit matrimoniū de pñti. text. est no. in. c. ex parte. de spō. τ est rō q qui vult consequēs vult τ antecedēs. τ no. i. c. cū. M. de ɔsti. de quo plenius in. d. c. ex parte. τ hec no. p instrumētis nuptialibus. τ vide qd no. Jo. an. in sum. sua

2 de spō. ℭ † No. ij. q in cā matrimoniali allegans impedimētū ad matrimoniū impediendum pōt

male. τ tene menti notab. dictum Bal. in. l. j. C. quādo licet se sine iudice vēdicare. vbi dicit qd minans mortem alicui potest impune occidi ab ipo cui minat i ipo actu minandi.

⁊ Sebasti. Sapia.

b ℭ Hoc vltimum. Vide August. de arimi. in addi. ad Ange. de maleficijs. in verbo che me hai adulterato la mia dona. col. xj. vbi etiam plura per Ange.

⁊ Sebasti. Sapia.

c ℭ De presenti. Vide Ro. in fin. cccccxviij. incap. ta sis. vbi dicit q si precesserint verba de futuro inducunt spōsalia: sz subseqūtur verba de p̄senti. sed vide Abb. distiguētem in. c. ex parte. s. de sponsa.

esse testis. et sic idē pōt esse denūciator et testis. Idē
puto esse dicēdum in oi casu vbi nō cōparet p in
teresse suo: sz ad petm̄ impediēdū. qz tunc tollitur
ois suspicio falsi. et sic est casus no. i quo nō repel
litur testis tanq̄ suspectus. lz vltroneus et spōte
se obtulerit. ad hoc. c. i oi negotio. et qd ibi no. de
testi. ex q̄ satis pbat̄ et defendit̄ hoc notabile. fa
cit. c. preterea. ii. de spōsa. ¶ No. ibi: sz more zc. q
etiā in cā matrimoniali attēditur zsuetudo. de hoc
dic vt ple. no. i. c. i. de spō. et loquitur hic de more
seu zsuetudine que hodie est redacta ad ius cōe:
vt in. c. fi. de clāde. despō. et dic vt ibi. ¶ No. q olī
nō poterat matrimoniū zbi in qnto cōsanguini
tat̄ gradu. hodie vo pbibitio nō excedit quartū
cōsanguinitatis vel affinitatis gradū: vt in. c. nō
dz. de cōsan. et af. et dic vt ibi. ¶ No. q quilibet de
a populo[a] admittit̄ ad impediēdum matrimoniū
pbādo legitimū impedimētuz de quo in. c. fi. qui
ma. accu. pos. et i. c. nō vz. e. ti. ¶ Ultimo no. tu in
uenis qd dixi i vltimo summario ex quo limitat̄
illud cōe dictū q i cā matrimoniali nō ob. publi
catio attestationū quominus alii testes pduci pūt
et que sit specialitatis rō statim videbis cuz glo.
¶ Op. et vz q nō ob. publicatione attestationuz
pūt alii testes pduci. vt in. c. cū io. de fi. instr. gl. in
pn. rñdet q super eisdē articulis vel directe zriis
recipi nō dñt. vt hic. et in. d. c. fraternitatis. de te
sti. sz sup nouo articulo depēdēte ex pori recipiū
tur et hoc casu loquitur zriū. ¶ Sed z hoc iterū
op. gl. vz eñ q super eisdē articulis seu directe cō
trariis pūt testes recipi: vt i. c. series. j. de test. vbi
pbata cōsanguinitate et publicatis attestatiōib[9]
recipiunt̄ testes ad cā improbādā. Gl. ponit qua
tuor solutiones. Prima q illa decre. series nō tz
sm Un. sz vt dicit Jo. an. et bene Uinc. hoc dixit
olim qñ illa decre. nō erat in ista cōpilatione. sed
hodie nō posset hoc dicere p id qd habetur. ṡ. in
pe. resecatis superfluis zc. quare ipsemet Uincē.
postea mutauit sniam in scdo apparatu et dedit
alias solu. ad illud. c. series. quas ibi referā q cō
ter nō tenētur: io nō curo hic referre. Scda so. gl.
est q zriū loquit̄ qñ impedimētū est pbatū ad se
parādū matrimoniū iam zctū: tunc eñ in fauorē
matrimonii admittunt̄ testes ad pbādū zriū: qz
est maximū periculū in separādo matrimonium
legitime zctū de testi. lz ex quadā. in fi. hic vo loq
tur pbato ipedimēto z spōsalia de futuro quo
casu nullū subest periculū si nō cōtrahat. ideo dz
obseruari regula iuris: qz publicatis attestatiōi
bus zc. Hosti. hāc lec. impugnat qz hec diuersita
tis rō inter zctū et cōtrahēdum reprobat̄ sm eū
j. de spō. c. preterea. i. et. ii. et. j. ti. pri. c. cū i tua. vult
forte allegare illa iura qz petm̄ imminet nō pficiē
do spōsalia sz pmissionē maxime vbi iuramētū
interuenit vt hic in pn. Cal. sequit̄ glo. dicēs eā p
cedere pbato ipedimēto. secus vo nō pbato im
pedimēto. qz tunc admittūt̄ testes publicatis at
testatiōibus ad pbādū impedimētū. Rō diuer
sitatis est qz in pmo casu nō subest periculū si nō
zbant cum spōsalia possint dissolui pari cōsensu
de spō. c. ii. et ideo obseruātia est cōis regula iuris
q publicatis attestationibus zc. qz cessat rō exce
ptiōis. sz in scdo casu subest piculū si zberēt stāte
impedimēto ideo debēt admitti testes sicut i ma
trimōio cōtracto. et hoc casu pcedit dictū Hosti.
vt nō sit differentia inter cōtractum et zbendū. et
b satis optie loquit̄ iudicio meo.[b] ¶ †Et ex hoc
3 no. q vbi vnum ius[c] venit exceptiue seu limitati
c ue ad cōes regulas iuris fit extēsio illius p idēti
tatem rōnis. iura eñ que admittunt testes publi
catis attestationibus loquunt̄ cum agit̄ de mrī
monio iam cōtracto. j. de test. series. et. c. cū in tua
d cum si. nihilominus extēduntur[d] ad spōsalia qñ
subest rō peccati. alleg. ad hoc tex. not. qui bene h
pbat in. c. cum dilecta. de cōfir. vti. vel inuti. ideo
qd Cal. sequitur hic do. Ane. lz eum nō nominet.
4 ¶ †Dic ergo faciendo regulā q vbicunq in cau
sa matrimoniali snia transit in rem iudicatā ibi
5 obst. publicatio attestationum. ¶ †Et qñ dicitur
trāsire vel nō transire in rē iudi. colligitur ex hac
regula vbicunq vitium snie est per partes cōtra quas fertur remissibi
le snia transit in rē iudi. rō est qz trāsitus in rem iud. causatur ex appro
batione partium. de re iudi. qd ad cōsultationē. C. quō et qñ iu. l. ab eo.
e Ad ppositum ergo tam in sponsalibus q̄ in matrimonio[e] si vitium
snie est remissibile per partes snia transit in rē iudi. et obstabit publica
tio. exēplum in sponsalibus qñ pbatum est impedimētum. pūt eñ par
tes oi snia cessante dissoluere sine aliquo pctō spōsalia etiāz iurata. d. c.
ii. ita et tacite poterūt sibi preiudicare patiēdo publicationē attestatio
num super impediendo vel nō appellādo a snia lata cōtra spōsalia. exē
plum in matrimonio si publicatio attestationum est facta vel snia lata
p matrimonio. vt qz ab actore dicebatur contractum: a reo vero nega
batur nullo alio impedimēto allegato. nullū eñ subest pctm̄ si non ad
mittūtur testes de nouo ad pbādum q nō fuerit zctum cū possit reus
de nouo cōtrahere et sic potuit sibi tacite preiudicare. Si vo vitiū snie
non est remissibile per partes tunc nec snia transit in rez iudi. nec obst.
publicatio attestationum. exēplum in sponsalibus si pbatū nō est ipe
dimētum. vt. ṡ. dixi post Cal. exēplū in matrimonio idē qd in sponsali
bus vel si pbatū fuit impedimētum p qd matrimoniū venit dissoluen
dum. pōt eñ pbare zriuz nō obstāte publicatione: qz nec snia obstaret
6 hoc casu qd plus est de re iudi. tenor. c. lator. et. c. cōsanguinei. ¶ †Con
cludo ergo breuiter hāc materiā et multas alias cōsimiles q vbicunq
f imminet petm̄ veritate nō manifesta nec snia trāsit in rem iudica.[f] nec
ob. publicatio attestationū quominus alii testes possint pduci sup eis
dem capitulis vel directe zriis. de snia pbatur in. d. c. lator. et ibi hoc ex
presse tenuit Hosti. vbi dicā latius et aliquid in. c. cōsanguinei. eo. ti. q
nō ob. publicatio etiā in eadē instātia expresse voluit glo. in. d. c. series.
vbi infirmat istū intellectum ad hoc capl'm in glo. fi. Sz aduerte quia
Jo. an. in. d. c. series. voluit limitare oia predicta. dicit eñ q in hoc est
fauor matrimonii: qz cum in aliis causis nō liceret pbare falsitatē dire
cte priorū testium. qz hoc esset pducere testes super articulo directe cō
trario q nō lz. vt in. c. ii. de test. In matrimoniali tñ hoc licebit. vt in
d. c. series. et expressius in. c. cū in tua. e. ti. vbi in cā matrimoniali sup ca
pitulo sup quo deposuerunt testes si nō pbauerūt poterunt alii pduci
publicatione nō ob. qd in aliis causis nō liceret. et no. sing. hoc vltimū:
qz alibi nō pbat̄ h dictū in eadē instātia nisi p argumēta a simili. vt pz
ex predictis. sz oia predicta limitat in eo q stat p matrimonio. Et not.
sing. hāc limitationē quā non memini alibi legisse. sentit eñ per hoc q
publicatione nō ob. in cā matrimoniali. et per zns nec snia trāsit in rez
iudi. in preiudicium illius. s. qui stat p matrimonio. secus z eū qui stat
z matrimoniū. qd est valde sin. sz nihil allegat Jo. cal. in. d. c. series. quē
sequit̄ do. Anto. qui tz idē esse in eo q staret z matrimoniū vt si allega
ret aliqd impedimētū perpetuū cū tunc subsit eadē rō vt caueat̄ piculuz
aie. addicit no. in. c. lator. de re iudi. et qz eque fauor est dissoluere mrī
monium z legē dei zctum sicut legitimū consolidare. et hoc dictū plus
mihi plz q̄ opi. Jo. an. qz hec spālis puisio nō est fundata super fauore
matrimonii sed potius propter periculū aie. ad hoc no. p Jo. an. et Ho.
in. d. c. lator. vbi dicunt istud. c. pcedere vbi vertit̄ periculū aie. et aperte
sentit glo. in. d. c. series. dico ergo q siue stet p mrīmonio siue z habent
predicta locū. p pmo vide tex. in. c. cām mrīmonii. j. e. p scdo vide tex.
iuncta glo. in. c. j. de cōsan. et affi. Adde tñ vnā limitationem quā credo
verissimaz: vt publicatis attestationibus admittat̄ stans p mrīmonio
vel z ad pbādū q nō pbauerat aīs directe zriū premissa tñ aliquali
cause cognitione. Nō eñ indistincte est audiēdus ne hoc faciat vt corrū
pat testes vel cā vexādi aduersariū vel cā differēdi negotiū seu illuden
di iudicatū: qz vbi periculū magis vertit̄ ibi cautius est agēdū. de ele. vbi
periculum. lib. vi. facit. c. j. de iur. cal. li. vi. sz dz examinari quare istos te
stes prius nō pduxerat et quales sunt. et si videt legitimā cāz admittet
aīs secus. nā in. c. cū in tua dioecesi. et i. c. series. de testi. habuit legitimā
cām pducēdi: vt ibi no. p hoc facit no. dictū Inn. in. c. tenor. de re iudi.
vbi idē dicit in eo q vult admitti post sniam appellationē nō suspensa.
et sic limitat illa capl'a lator. tenor. et cōsanguinei. et p hoc habes declara
ta multa iura et verificatā hāc scdam lec. gl. Tertio gl. ponit tertiā solu
tionem q in. c. series. non potuit reus ex articulis pductis per partez
informari super probatione contraria: qz posuit articulum nimis ge
neralem et confusum q illi erant consanguinei: sed testes deuenerunt
ad specialitatem ponendo. a. et. b. in primo gradu. vnde visis attesta
tionibus fuit instructus super pbatione contraria: ideo admissus fuit
post publicationem: qz nō est sibi imputādum quare prius nō pbauit:
sed glo. non persistit in hac solutione dicens q ex quo pars dicit illos
esse consanguineos satis potuit pars probare cōtrarium: sed certe glo.
male reprobat hanc solutionem. qz difficillimum et prope impossibile
est probare q aliqui non sint consanguinei nisi probatio consanguini
tatis restringatur ad certas personas: qz tunc indirecte potest probari
contrarium: et licet hec solutio non sit necessaria ad. c. series. qz speciale
est in matrimonio tamē in se est vera et valde not. et cā tz Inno. in. c. ex
tenore. j. de testi. vbi latius attingam. Quarto soluit glo. q hic produ
cebatur vnus testis contra probationem pluriū: sed hec solutio est in
dubitabilis et de modico seruiret. ¶ Extra glo. ponuntur due alie lec.
que nihil valent: ideo non curo recitare. tene secundam lecturam decla
ratam et suppletam vt super ea dixi.

Zacharias.

a ¶ Quilibet de po
pulo. Adde q p
vnū testē pōt pro
bari mrīmoniū im
pedimētuz vt no.
p Hosti. in. c. sup
eo. ii. rñ. j. de test.
et. c. preterea. el. ii. j.
de spōsa. et vtrobi
q est ho. tex.

b ¶ Adde ad hoc
pulchraz gl. in. l. si
qs. C. de fur. Itez
vide doc. in aut.
quas actiones. C.
de sacrosan. ecc. et
vide Bar. et Cu
ma. et do. Barth.
socinuz subelica
tuz pncipē in. l. ii.
ff. de lega. i. in. ii.
not. et oino vide
amplaz apostillā
Alex. ad bar. i. d.
l. si qs. Ber. force.
c-b Sebasti. Sapia.

c ¶ Unuz ius. Ui
de Alex. in. l. si cō
stante. in pn. col.
vi. v. itē inquātū.
ff. sol. mat. Fel. in
c. qm̄ frequenter.
in pn. col. iii. ṡ. vt
lite nō cōte. Dec.
in. c. cū dilecta. j.
de confirma. vti.
vel inuti.

d ¶ Extenduntur.
Adde qd idē ab
bas consi. lxv. con
sulunt qd si testa
tor disponat qd
executores matri
monio collocent
filiaz q poterunt
illaz per spōsalia
collocare.

e ¶ Et vide oino
que sup hoc late
scribit do. ant. in
ca. fraternitatis.
in. xl. col. de testi.
et in. d. c. series. in
pe. col. eo. tit.

f ¶ In rem iudica
taz. qñ snia in cau
sa mrīmonii trāsf
eat in rē iudicatā
vide Pau. de ca.
consi. cclxvi.

Zacharias.

¶ Adde qd vo
lunt allegare cōsi.
cclxviii. qd incip.
vr dicēdū non va
lere. vbi etiam po
nit an talis snia
faciat filios nasci
turos censeri legi
timos. pro quo p
istum in. c. lator. et
ibi deo duce post
eum dicemus. j.
de re iudi.

Ordinarii

1 ¶ Ordinarii appellantur episcopi: ⁊ etiam inferiores.
2 Excommunicatus repellitur ab officiis et beneficiis.
3 Procurator dicitur habere officium.
4 Tp̄s ꝺcīatōis ⁊ assumptiōis inspicit: vt q̄s sit capax officii.
5 Litere ordinariorum sigillate autentico sigillo cum testium subscriptione probant indistincte.
6 Litere ordinariorum sigillate sine subscriptione testiū probant in leuibus causis.
7 Litere delegatorum in remissione cause sibi commisse probant vt superior possit procedere.
8 Litere delegatoꝝ ꝙ fuerit processum sic ⁊ sic non probant.
9 Litere delegatorum sigillate autentico sigillo probāt de modico preiudicio.
10 Litere arbitrorum non probant.
11 Excommunicatus obligat ⁊ obligatur: sed exercitiū nō h̄z.
12 Delegatio facta p cōsulē ante ingressum prouincie: non valet sed cōualidatur tpe ingressus: pcōsule in volūtate durāte.
13 Procurator absoluens ab excōicatione ex tacita voluntate constituentis potest acceptare iterum procuram.
14 Excōicatio siue tempore constitutionis siue assumptionis siue vtroq̄ impedit validitatem procuratoris.
15 Procurator excōicatus repellitur ab exercitio procure.
16 Reus excōicatus potest esse in iudicio.
17 Gesta cum procuratore excommunicato sunt nulla.
18 Procurator datus ad substituendum vel nudus minister non potest alium substituere.
19 Deportatus non amittit potestatem eligendi.
20 Excōicatus non pōt esse procurator etiam pro consorte.

Post cessionem.

Per literas ordinarii pbatur q̄s excommunicatus nisi contrarium doceatur. ita summat Jo. an. verū tñ hec summatio nimis generalis est vt patebit ex infra dicēdis: ideo summo sic. Si p literas ordinarii pbatur q̄s excōicatus a pcuratione repellitur. h. d. ⁊ hec summatio cōuenit tex. ⁊ ti. ⁊ nullā patitur calūniā. nā do. Ant. summat aliter ⁊ eius summatio nec ꝯgruit titulo nec attingit p̄ncipalē materiam capituli. dicit eñ sic. Procurator excōicatus tpe assumptiōis mādati ab agēdo iudicialiter repellit. Hec summatio potius cōgrueret tit. de sen. excō. vel tit. de iudi. cū nullā mētionē faciat de pbatione maxime que fit per literas sup quarū effectu pendet p̄ncipaliter plura ⁊ subtilis materia huius. c. ⁊ ideo tene p̄cedentem. Diuiditur cōpēdiose in duas partes. in prima ponit repulsiōis cām. in scda repulsionē. ibi: ipm. ¶ Casus literalis. Aliquis dū erat excōicat' erat cōstitutus pcurator in quadā cā: ille cōparuit in iudicio: obiectū fuit ei ꝙ nō erat admittēdus cū eo tpe quo datus erat pcurator excōicat' erat ⁊ hoc pbatū fuit per literas ordinarii sui: q: literis ordinarii stādum est donec pbetur ꝯtrium. dñs Pa. ipm tanq̄ pcuratorē nō admisit. Her. ¶ † No. ibi: iudicis ordinarii ꝙ nō
1 solum litere epoꝝ faciūt fidē maxime in snia excōicatiōis. vt in. c. cure. xi. q. iii. ⁊ in. c. j. de treu. ⁊ pa. s̄z etiā litere cuiuslibet ordinarii: vt hic. hoc eñ verbū ordinarius nō solum cōprehēdit epos qui sunt generales ordinarii. de offi. or. cū eps. lib. vi. ⁊ c. j. eo. ti. s̄z etiā inferiores ⁊ spāles ordinarios. vt est tex. iuncta glo. no. in. c. ordinarii. de offi. ordi. lib. vi. facit. c. cū ab ecclesiarū. e. ti. qd̄ sentiūt hic cōiter doc. qd̄ est no. p dispositionibus faciētibus mētionē de ordinariis. Et no. ex hoc ⁊ ex tex. ꝙ quilibet habens ordinariā potestatē pōt dici iudex ex quo infero ꝙ poterit suā iurisditionē iudicialr seu in figura iudicii exercere. ⁊ ad hoc qd̄ no. i. o. c. cū ab ecclesiaꝝ. dixi plene in. c. cū cōtingat. de fo. cōpe. ¶ No. de ver. stādum: ꝙ l̄z cōiter ponatur vt differat ab eo qui sedet hic tñ et in multis aliis locis ponitur p fide adhibēda quasi nō sit vltra querēdum seu p̄cedēdum: sed illis stādum ⁊ quiescendū aliq̄n aliter ponitur vt in. c. intelleximus. de iudi. cū si. ¶ No. ꝙ plena probatio pōt reprobari. concor. c. tertio loco. s̄. eo. et. c. cū. jo. de fi. instru. ⁊. l. cum precibus. C. de pba. vide qd̄ no. glo. in. c.
2 ferrū. l. di. ⁊ qd̄ no. in. c. is qui. j. de spō. ¶ † No. ꝙ excōicatio repellit excōicatū nedū a beneficioꝝ ecclesiasticoꝝ adeptione. j. de cle. excō. mini. postulasti. leg. ⁊ not. in. c. cum bone. de eta. et quali. Jtē ab honorabili officio ⁊ publico in. c. decernimus. de sen. excō. lib. vi. sed etiā ab officio vili ⁊ oneroso vt est officium pcuratoris ad qd̄ etiā infames saltē de iure ciuili p̄mouentur insti. de excep. in fi. dixi plene in. c. imperatoꝝ de iuramēto calū. ⁊ hoc in odium sui: q: posset esse sibi vtile. Jtem vt facilius resipiscat ⁊ vt euitetur alioꝝ periculum in cōione. vt in. c. pia. de excep. lib. vi. ¶ Et bene no. ex isto tex. q: excōicatio existēs tpe assumptionis mādati nedū repellit ab exercitio pcurationis s̄z etiā reddit eū incapacē vt nulla potestas etiā habita trāseat in eūdē sicut in simili impedit acquisitionē beneficii ecclesiastici ⁊ alioꝝ officioꝝ publicorū dictis iuribus statim alle. Et no. ex hoc ⁊ ex tex. ꝙ pcurator dicatur habere officiū. ⁊ largo modo quodlibet ministeriū qd̄ necessario est explicādū pōt dici offiñ vt pbat in. c. cū in cunctis. §. inferiora. de ele. iuncto. c. j. de consue. lib. vi. et dicit Tullius offiñ esse qd̄ natura aut legib' necesse est adimple-
a re. ⁊ dicit s̄m Jo. cal. ab efficiēdo quasi efficium. s̄z ppter sermonis decorē mutata est litera e in o. vel dic ꝙ dr̄ officiū ab officiēdo per ꝯtrium q: offiñ nemini d3 officere seu esse dānosum. de cle. cū nō deceat. lib. vi. facit. xxiii. q. v. denique. sicut lucus dr̄ a luceo per ꝯtrium ⁊ hoc no. ppter statuta faciētia mētionem de habētibus offiñ. ¶ Vltimo not. ibi: assumpsit ⁊c.
b ꝙ ad hoc ꝙ alicui offiñ valide acq̄rat requirit capacitas p sone nedum tpe ꝺcīationis s̄z etiā tpe assumptiōis q: eo tpe ius sibi acquirit infra. de preb. si tibi absenti. lib. vi. pro hoc bonus tex. in simili. in. §. in extraneis. insti. de here. qua. ⁊ dif. sic ergo tpe collationis seu ꝺcīationis beneficii seu officii q̄s est habilis s̄z tpe acceptatiōis est inhabilis nihil sibi acq̄rit vt hic. Jtē ecōtra vt in. c. si eo tpe. de rescrip. lib. vi. et. j. super
3 glo. si aliq̄d dicā hec sufficiāt p notabilibus. ¶ † Venio nūc ad apparatū ⁊ scias ꝙ hoc. c. cōiter h̄z materiā plurā et difficilem nitar abbreuiare ⁊ declarare quātum potero. ⁊ p̄ncipaliter diuidit in duas partes. Jn prima tractat de fide adhibēda literis iudiciū tā ordinarioꝝ q̄ delegatoꝝ ⁊ arbitroꝝ q sunt quasi iudices. l. j. ff. de arbi. ⁊ ista pars expedit cū glo. j. Scda pars tractat de effectu excōicatiōis circa procuratiōis offiñ. ⁊ ista expedit cū glo. ii. ¶ Venio ad p̄mā ptē ⁊ quero q: hic adhibet fides literis ordinarioꝝ in probāda excōicatione nūquid istud sit regulare in aliis actibus probandis. Glo. j. alle. prio ꝙ sic. scdo nitit pbare ꝯtriū. tertio ponit tres opi. ego vltra gl. ponā sex. ⁊ sic erūt. ix. opi. adiciā pro. x. qd̄ mihi verissime videbit. ⁊ q: materia satis difficillima est ⁊ male per tex. declarata recitabo supradictas opi. vt quisq̄ studiosus cui ingenii talētū deus cōtulit possit melius veritatem discernere. ⁊ prio expediā in iudicib' ordinariis. motiua ad vtrāq̄ partē patēt ex glo. ⁊ opi. j. recitādis. ⁊ incipiē-
c do ab opi. glo. ¶ Prima fuit opi. Hug. dicētis ꝙ semp stat scripture sigillo epi sigillate: q: vicē h̄z publici instrumenti p iura in prin. gl. alle. hāc opi. secutus est Hos. ⁊ multi alii dicē-
d tes ꝙ literis eporū ⁊ alioꝝ ordinarioꝝ credit sigillatis eorū sigillis. p hoc istud. c. ⁊. j. de fi. instru. c. ii. ⁊ alia iura hic alle. in p̄n. glo. ⁊ in. c. pe. j. de prr. cano. ⁊ dicit Host. mirandū de tenētibus ꝯtrium: nā si offiñ tabellionis cōcessum foret vili ⁊ abiecte persone facit scripturā autenticā: multofortius offiñ epalis dignitatis ⁊ ordinis cū in sua cōsecratione solēniter pfiteatur et iuret se canones seruaturū. sicut ergo credit instrumēto tabellionis cū testiū subscriptione. sic ⁊ fortius credēdum est literis epi cū sigillo: cum fides epi videat preponderare fidei tabellionis. de fi. instru. c. pe. ⁊ vlti. facit ⁊ quasdā alias persuasiones ad. c. qm̄. j. e. qd̄ vr̄ sue cōclusioni obstare. Rñdeo ꝙ loquit q̄n litere nō apparēt sigillo epi sigillate. sed ipse viua voce dicit ꝙ ita pcessit: vel loquit s̄m eundē q̄n iudex hoc extendit in chartulario manu publica seu per duos viros idoneos nō cōfecto: s̄z hic loquit q̄n apparēt litere sigillate. ¶ Nec ob. s̄m eum aliud motiuū ꝙ dignior est viua vox cui nō creditur etiā si esset eps. vt in. c. placuit. ⁊ c. si tātū vi. q. ii. q: illud est verū q̄n ꝯtrū pbatur per plures. j. de testi. cum a nobis. vel dicit rñdendū p no. s̄. eo. tertio loco. q. d. ꝙ nō sempviua vox est dignior. vt ibi no. nā videm' ꝙ vociviue tabellionis nō credit ⁊ tñ instro ipsius sic: ita nec viue voci epi s̄z ipsius literis sigillatis sic: s̄z hec opinio que h̄z ꝙ indifferenter credatur literis epi ⁊ alioꝝ iudicum sigillatis cōmuniter reprobat per docto. notantes diuersitatē inter scripturam publica manu cōfectam ⁊ literas sigillo epi sigillatas. nā vt dicit Jo. an. si instrumētum falsum scribatur sub nomine notarii hoc facile per cōperationem literarum deprehendi poterit: sed si verum sigillum furtiue subtractum falsis literis apponat deficiet probatio. Unde cū facile possit a cancellario forsan dormiente surripi sigillum: a notario vero impossibile est surripi actū scribendi: salua pace Host. videtur notāda differētia inter notariū ⁊ epm seu aliū ordinariū. Jtē s̄m Jo. cal. officium tabellionis est scribere. non ergo mirū si sue scripture creditur. non sic iudicis q: officiū iudicis nō est iniūctum vt scribat: licet q̄nq̄ scripture autoritatē prestat. j. de fi. instru. c. penul. ⁊ vl. nec sequitur p̄stat autoritatem: ergo sue scripture est fides adhibēda. ista eñ sunt diuersa aliquid facere et facto autoritatē prestare. in pprio facto quis nō potest autoritatē prestare. in cle. si vna. de reb. eccle. nō alie. l. j. ff. de auto. prestan. ⁊ tñ pōt noie pprio ꝯhere.

a ¶ Ab efficiēdo. Adde ꝙ añ Cal. ita dixit san. Ambro. in aureo libello suo offi. lib. j. c. iii. in fin. vbi dicit q̄nquidē offiñ ab efficiēdo dictum putamus q̄si efficiū s̄z ppter decorē sermonis vna immutata l̄ra offiñ nūcupari vel certe vt ea agas que nulli officiāt sed prosint oībus.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Capacitas. vide Bal. in rub. C. de cōdi. ob turpē cām. circa fin. vbi dicit ꝙ si bānitus non potest esse de prioribus si tpe imbursatiōis sit bānitus aliq̄s licet tēpore extractiōis fuerit rebānit' nō tamē poterit esse de prioribus. de q̄ etiā Bar. i. l. vsusfructus in fi. ff. de stipu. seruo.
Sebasti. Sapia.
c ¶ Prima. vide tñ Ang. in. l. ꝯsentaneū. col. pen. in glo. in ver. cōe facto. C. q̄n et quā. iu. vbi dicit ꝙ ex solo sigillo absq̄ aliqua scriptura arguit ⁊ probatur volūtas eius cuius est sigillum et subiicit ꝙ credit nūcio veniēti cū sigillo solo: ⁊ hoc procedit ad p̄iudiciū illius cuius est sigillū. als sigillo simplr non est stādum vt per ꝯdi. in. c. qd̄ sup. j. de fi. istru. col. ii.
d ¶ De hoc an credatur l̄ris eporū vide glo. in v. maxime. et ibi aliq̄d per Cy. ⁊ Bal. in l. iii. C. de episco. ⁊ cle. ⁊ p Ja. but. et Bal. post Sul. in l. si quis. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in. l. si pcuratorē. ff. de pcu. ⁊ i. l. si publican' §. j. ff. de pu. et in l. j. §. si q̄s neget. quead. te. ap. per Bal. in. l. j. ad fin. C. de pcu. ⁊ in. c. j. in v. sigillo. de pa. cōstā. per Jo. an. in addi. spe. in ti. de instru. edi. §. nūc videndū. ver. s̄z supplementum in addi. magna. ⁊

⁊ sic actũ facere. Ad dec. pe. de pur. cano. q̃nã allegat Host. videt Cal. q̃ ibi nõ dicitur q̃ illi relationi stetur super illis que in ea continebatur. sed nõ apparebat de Zelo: vnde ꝓ illis presumebatur. ſ. eo. q̃m. Itẽ ibi statur relationi cõtra ꝓducentem: ⁊ loquitur de delegatis: de quibus est dicẽdum. vt. ſ. subijcietur: ex quibus apparebit intellectus huius. c. Et decre. cuz a nobis. ſ. ti. pri. quã Ho. ⁊ multi alij adducũt ad illã opi. ꝓbandam facit potius cõtra: exponẽdo seu intelligẽdo illã ver. nec de notariis. vt ibi intelligit Inno. vel exponẽdo dictionem nisi ꝓ q̃uis: vt quidã ibi exponũt: vt ibi glo. ⁊ sup ea. Uel aliter põt intelligi in casibus spãlibus in quibus litere iudicũ faciunt fidẽ de q̃bus. ſ. ⁊ ista rñsio melior est ⁊ ꝓcedit sine impropriatione aliqua de quo dicetur plenius in d. c. cũ a nobis. Decre. ij. de fi. instru. etiã facit potius contra si recte intelligatur. nã tex. ibi tacite loquitur de sigillatis literis habẽtibus subscriptionẽ seu inscriptionez testiũ lz testes sint mortui. Alia iura de quibus hic in prĩc. glo. loquũtur i casibus specialibus. de quibus dicetur. ſ. in. ix. ⁊. x. op. ⁊ hoc quo ad primã opi. ¶ Scđa fuit opinio quorũdã ſm gl. tenẽtium fere oppositũ prime opi. ſ. q̃ charte seu instrũ qualitercunq̃ sigillato nõ credatur nisi sit redactum in publicã formam in auẽ. vt nulli iudi. §. si quis vero. ⁊ in. l. in donationibus. C. de dona. nisi saltẽ duobus ɔcurrentibus. ſ. q̃ habeat subscriptionẽ testium. ⁊ q̃ ibi desit vsus tabellionis. ar. xvi. q. iij. põt. ⁊ hãc opi. tenuit Ber. hispa. adducebat. l. uñ. §. sin autem. C. de arbi. fallit ſm eum si litere essent redacte i actis per tabellionẽ. d. l. in donationibus. ſ. de fi. instr. c. inter. Uel si habeat testium subscriptionẽ. xvi. q. iij. põt. ĩ. vis aũt. ⁊. l. vt perfectius. C. de anna. excep. Uin. etiã secutus fuit hãc opi. excipiebat tñ tres casus. ſ. cum litere epi hñt sigillũ capituli. per. c. statuimus. xix. q. iij. de elec. cum inter. vel q̃n apparent sigilla pluriũ epõꝝ. de cle. per. c. i. vel cũ ordinarius delegat causam per suas literas q̃ iudiciũ redditur in irritũ. l. inter stipulãtẽ. §. i. ff. de verb. ob. Hec opi. mihi nõ placet nec video eaz approbari a doc. videtur enĩ mihi q̃ sit cõtra istũ tex. ⁊ tex. c. i. de treu. ⁊ pa. ⁊. xi. q. iij. cure. vbi creditur literis solius ordinarij nec aliquid dr̃ de subscriptione testium seu sigillo capituli vel defectu tabellionis. ad idẽ. c. i. de sen. excõ. lib. vi. ⁊. c. ad ꝓbãdum. de re iud. que oĩa ꝓbãt de sen. exc. multaq̃ alia iura reperiũtur super aliis actib⁹. vt. xviij. dis. c. i. ⁊. c. si epẽs. ⁊. xix. q. ij. ⁊. c. i. ij. ⁊. iij. ⁊ de tẽp. or. nec epi. cũ multis simi. Itẽ exceptiões Uin. sunt nimis generales vt indifferenter credatur literis sigillatis epi ⁊ capli seu pluriũ prelatoꝝ cum hoc nullibi caueatur excepta autoritate pape. de proba. c. literis. ⁊ iura alle. per eũ loquũtur in casibus specialibus vt. ſ. dicetur. ¶ Tertia est opi. glo. nostri distinguẽtis inter iudicialia ⁊ extraiudicialia: vt p̃io casu nõ creda
a tur sigillo epi ᵃ seu alioꝝ iudiciũ nisi habeat testiũ subscriptionem per. c. q̃m. ſ. eo. scđo casu credatur presertim in sñia excõmunicationis: vt hic. ⁊ in iuri. p̃realle. i glo. vsq̃ ad fi. ⁊ hec fuit opi. Io. ⁊ vide glo. i. d. c. cure. hãc opi. tenuit Inno. hic. vr̃ tñ in primo discrepare i iudicialibus. sentit enĩ per. c. q̃m. ſ. eo. q̃ in eis nõ credatur literis iudicis etiã cũ subscriptione testiũ. sed opz q̃ acta sint descripta per notariũ vel duos viros idoneos. per. d. c. q̃m. postea in alia glo. vr̃ recedere in totum iudicio meo ab hac opi. glo. maxime in extraiudicialibus. dicit enĩ super ver. per literas. quosdã tenere q̃ hodie nõ crederetur istis literis de q̃bus i tex. intãtum vt quis vitetur in iudicio tanq̃ excõicatus per. d. c. quoniã. nec est cõtra. d. c. cure. xj. q. iij. q̃ ibi ſm eum non dr̃ q̃ vitetur per tales literas in iudicio sed in ecclesia tñ q̃ nõ est hoc eis preiudiciale sed salutiferũ ⁊ medicinale. dũmodo nõ cõtẽnat. ij. q. i. multi. per qđ sentit q̃ si epẽs mandat excõicatũ a se in iudicio vitari: literis suis nõ parebitur: sed opz q̃ aliter doceatur de excõicatione: secus si mãdet eum vitari extra iudiciũ. Et hoc videtur sentire per rõnem suam q̃ literis epi etiã de gestis per se extra iudicium nõ creditur in graue preiudiciũ alterius. Alii vt hic refert Io. an. circa articulũ excõicatiõis ponũt aliã limitationem. vez q̃ litere epi probãt excõicationem oppositã in vim dilatorie sed nõ in vim peremptorie. huius diuersitatis rõ est q̃ minus afficit seu ledit p̃mo mõ opposita q̃ scđo. nam primo modo arctatur excipiẽs ad ꝓbãdum. ĩ. octo dies. scđo vero casu dz dari tempus longius vt no. in. c. pia. de excep. lib. vi. facit qđ leg. ⁊ no. i cle. vni. de excep. Io. an. non videtur hoc placere: sed potius esse distinguendum ſm eum in forma litere. vt si sit pure testimonialis ei non stetur: vt q̃n epẽs ad petitionez partis scribit ei q̃ excõicauit talem. si vero sit promulgatoria sñie tũc ei stetur. ad primaz facit qđ no. xj. q. ix. testes. hec opi. tertia. nõ videtur vera vt indistincte credatur i extraiudicialibus. corruit enĩ ex rationibus. ſ. allega. contra primã opi. graue enim esset dicere q̃ epẽs per suas literas suo sigillo sigillatas posset nocere cuicunq̃ scribendo vt vult. ⁊ facit aperte in contrariũ illud. c. ij. de fide instru. intelligendo vt. ſ. Item aperte facit in cõtrarium mens. c. q̃m. ſ. eo. licet enĩ illud loquatur in iudicialibus idem videtur in extraiudicialibus in quib⁹ posset q̃nq̃ imminere maius periculum q̃ in iudicialib⁹: ergo idem dicẽdũ ad hoc qđ no. Io. an. in. c. dispendia. de rescri. lib. vi. in nouel. ⁊ q̃ in iudicio quasi ɔtrahitur. l. iij. de pecu. si ergo in quasi cõtractib⁹ nõ creditur literis epi seu cuiuslibet iudicis. vt. d. c. quoniã. ſm verum ⁊ cõmunẽ intellectuz. ergo multo minus in veris cõtractibus in q̃bus minus exuberat potestas iudicis. Et no. hanc rõnem q̃ nemo tãgit q̃ meminerim. ⁊ satis viget cõtra primã ⁊ istam tertiã opin. Quid aũt dicendum respectu excommunicationis an pro
b betur per literas ᵇ qualescunq̃ ⁊ qualitercunq̃ opponatur infra dicã. ¶ Quarta opi. ponitur hic per Hoff. ⁊ Pe. dicẽtes per iura alle. in. ij. parte glo. q̃ epõ aliquid cõtentiose dicenti ⁊ constituẽti se partẽ nõ creditur. si aũt aliquid scribit iure ordinario tunc creditur sibi vt iudici de eo qđ fit corã eo vel per eum: vt in. d. c. cure. hec opi. corruit per. c. quoniã. ſ. eo. ⁊ per supradicta. Iterũ ipsemet Hos. in. q. xiiij. vt hic refert Io. an. tenuit id qđ hec glo. qđ etiã videtur tenere Spe. in ti. de proba. §. si. ver. x. ibi enim refert curiã tenere nõ credi sigillo epi nisi sit autenticum. de fi. instru. c. ij. de sen. excõ. cum medicinalis. lib. vi. ⁊ de fi. instru. cuz dilectus. ⁊ hic. vñ dicit sigilla epõꝝ ⁊ officialium suoꝝ ⁊ precipue abbatũ exẽptorum ⁊ notarioꝝ iurisditionẽ habẽtium fidẽ facere etiã in negotiis alienis. Inferiorem vero nõ nisi in eis que sunt sue iurisditionis. ⁊ dicit hoc placere Inno. de fi. instru. c. i. ⁊ ij. no. bene hãc opi. iuncta opi. Hosti. i practica: sunt enĩ viri magne autoritatis. sz ꝑfecto hec nõ videntur indistincte vera per rõnes superius tactas ⁊ infra tãgendas. nec est verũ q̃ Inno. hoc simpliciter tenuit vt ipse allegat imo vt ptz ex dictis suis in. c. i. de fi. instru. posuit in hoc tres opi. quas etiã hic recitauit Io. and. ⁊ statim per ordinez dicã sicut supra
4 pollicitus fui. ¶ Quinta opi. ponitur per Inn. in. d. c. i. vt colligitur ex prin. magne glo. q̃ litera dicitur autentica q̃n
c hz sigillum autenticum ᶜ cum subscriptiõe testium nisi in leuibus in quibus creditur sine subscriptione testium cũ non sint multum p̃iudicialia. xj. q. iij. cure. lxxiij. dist. ⁊. lxxiij. per totum. xcviij. dist. c. i. ⁊. ij. ar. xcvij. dist. nobilissimus. sz Host. ibi dicit q̃ aliqua ex eis sunt preiudicialia multum ⁊ in aliq̃ quibus ex eis requirunt plura sigilla. de cle. peregri. c. i. Sz hec opi. Inno. iudicio meo multum est ꝓpinqua equitati ⁊ veritati. vt. ſ. latius dicam. ¶ Sexta opi. ponitur per eũdez Inno. in loco statim alle. in medio illius glo. vbi dicit q̃ an credatur literis abbatis vel archidiaconi vel alioꝝ prelatorum de his que extra iudicium fiunt. ⁊ q̃tuz eis credatur. ⁊ vsq̃ ad quã summã ⁊ inter quas gentes totũ relinquit consuetudini. nã ⁊ ɔsuetudo tales scripturas publicas facit. de fi. instru. cum dilectus. C. de eman. l. i. ⁊. ix. q. iij. conquestus. Nec ob. ſm euz hoc. c. cure. ⁊. c. i. de treu. ⁊ pace. q̃ possunt dici specialia in sententia excõicationis ꝓpter participatiõis periculum. de rap. c. i. alias constat q̃ epõ vel alteri dicenti talem sentẽtiam dedi vel citaui nõ creditur nisi aliter ꝓbetur. ſ. eo. quoniam. No. bene q̃ sentit. c. q̃m. habere locũ vniuersaliter cessante consuetudine. hec opin. quatenus videtur se fundare super consuetudine vt aliter litere non probẽt posset procedere in multum preiudicialibus. secus videtur i leuibus. ⁊ sic concordabit cum prece. opi. alias non esset verũ q̃ in multis leuibus credatur literis prelatoꝝ cessante etiam cõsuetudine vt. ſ. dixi ⁊ latius infra. ¶ Septima opi. colligitur ex dictis Innocen. in fi. illius glos. prealleg. vbi dicit q̃ creditur literis cuiuslibet prelati de his que rõne sui officii facere dz vel potest vt archiepõ vocanti suffraganeos ad concilium vel ad alium suffraganeum consecrandum. xviij. dist. si epẽs. lxv. dis. non debet. vel in subsidiũ extraneos quos etiam vocat simpliciter epõs. vij. q. i. pontifices. vel quãdo capitulum vocat canonicos. de elect. cum inter vniuersas. ⁊ i c. statuimus. xix. q. iij. ⁊. c. cure. prealleg. ⁊. lxxij. dist. per totũ. Item creditur q̃nq̃ scđm eundem lz ad officium scribentis non spectet vt in literis testimonialibus de ordinibus vel moribus alicuius. de cle. peregr. c. i. Item in procuratore ad impetrãdum ⁊ cõtradicẽduz cõstituto: ⁊ in oĩbus aliis vbi nullũ vel modicũ preiudiciũ alij generatur. nã in predictis casibus ⁊ si non cõstet sigillum eoꝝ esse qui scribũt vel etiã si homines modice autoritatis scribãt creditur eis sz Inn. in prealle. c. i. in fi. de fi. instru. Aduerte q̃ per si. glo. sue põt restringi id quod. ſ. dixi in prĩ. huius opi. vt intelligatur hec opi. in his

facit qđ no. Bar. in. l. quoties. in fi. eiũ. ff. solu. mat. Itẽ adde hic tex. cũ gl. in. c. ad ꝓbãdũ. in ṽ. ꝓ metropolitani lr̃as. de re iudi. Itẽ vide de hoc per Bal. i l. exẽplo. in pe. q. C. de ꝓba. ⁊ i aũt. C. de fi. istru. i vl. char. Itẽ adde dñ no. hoc qđ no. do. post Io. an. in. c. seculares. de foro cõpe. lib. vi. ⁊ bal. in extraua. de pace constãtie. in fi. p̃n. ad quẽ aũt de collegio spectet facultas sigillandi no. Io. an. ⁊ abb. anti. in. c. inter dilectos. de fi. istru. ⁊ Bal. in. c. i. circa p̃n. de cõtro. inue. ⁊ an credatur sigillo legati de latere vide Spe. in ti. de leg. §. superest ⁊ an sigillũ epi faciat fidẽ vide old. cõs. clxxxiij ⁊ se. ⁊ vide do. Anto. in c. ij. circa finẽ de fi. instru. ⁊ de articulo hic posito per do. Anto. vide dñ no per. d. post archi. in. c. vt circa. §. i. ⁊. ij. col. ver. et ex isto infert. de ele. in. vi. vbi etiaz ponit qđ de lr̃is aliorũ prelatorũ. ¶ Adde an credatur literis ordinarij. Cal. ɔsil. iij. de fi. instru. ⁊ i literis inferiorũ per lapum allega. vij.

a ¶ Sigillo epi. Adde de hoc dicendum vt no. in apos. ad istũ in. c. p̃titia. nu. v. i ṽ. prelatoꝝ. ſ. de renũ.

b ¶ Probetur per literas. vide car. in cle. i. q. x. de excep. ⁊ qđ posui in apos. ad istũ in. c. prudentiã. nu. xi. in ver. per literã. ſ. de offi. deleg.

c ✠ Sebasti. Sapia.
c ¶ Sigillũ autenticum. De in leuibus sigillo stetur tenet Specula. in tit. de remissionibus. §. vtile. ṽ. sed nũquid remissio. Bal. i. l. pacta nouissima. col. fin. C. de pactis.

opi. in his que sunt modici preiudicij ⁊ nō in alijs licet spe-
ctat ad officiū suum: ⁊ tunc cōcordabit cum prima opi. ⁊ li
mitabit eā ⁊ nō notabit̄ de tāta diuersitate. attamē ipsemet
Inno. in. c. ij. de fi. instru. in medio prime colūne vr̄ multum
a predictis discrepare dicēs ꝙ sigillis inferioꝝ prelatoꝝ ab
epō nō credit̄ nisi hoc habeat cōsuetudo. d. c. cum dilectus.
de fi. istru. nisi forte habeāt iurisdictionē: q2 tūc in his q̄ sunt
sue iurisditionis instrā cuiuslibet iudicis ordinarij vel dele
gati reputarētur autentica. ar. ꝭ. de testi. cū a nobis. hec opi.
posset saluari ⁊ reduci ad precedentia intelligēdo qn̄ instra
habēt testiū subscriptionē: vel in casibus specialibus in qui
bus procedit. c. cū a nobis. super quo se fundat. alr̄ Inno. re-
darguereretur de cōtrarietate de qua eū no. Hosti. reducens
hec ad opi. suā de qua satis in prima dictū fuit. ¶ Octauā
opi. posuit Archi. in. c. vt circa. de ele. lib. vj. ⁊. vj. q. ij. placuit
ꝙ litera epī nō ꝓbat nisi habeat subscriptionem vel nisi hoc
habeat ꝯsuetudo. ad hāc opi. vr̄ h̄ accedere Io. an. qui dicit
qd̄ requiritur subscriptio testiū ⁊ videt̄ velle ꝙ subscriptio
debeat fieri manu ipsoꝝ testiū subscribētiū. q2 alr̄ p subscri-
ptionē nō esset plene ꝓuisum fraudibus cū posset apponēs
furtiuū sigillū subscribere seu īscribere testes nunc mortuos
tpe date ipsi⁹ scripture viuos: ⁊ sic nō posset reprobari. ad h̄
qd̄ no. in. c. ex tenore. de testi. ¶ Nona opi. est Io. cal. hic qui
dicit se credere lr̄is epī vel cuiusuis ordinarij etiā sigillatis
si nō habēt testiū subscriptionē nō credi. sꝫ si sigillū est auten
ticum ⁊ hꝫ testiū subscriptionē bene creditur. ⁊ hoc per. c. ij.
de fi. instru. inductū vt. ꝭ. per rōnes alleg. p hac parte. fallit
qd̄ dictum est nō credi sm̄ eū in quibusdā casibus. Primo
in leuibus ⁊ nō preiudicialibus vt cū scribitur de morib⁹ ⁊
ordinibus clericoꝝ ⁊ hmōi de quibus supra. In dubio tñ an
sint leuia vel ne: discernat iudex discretus sm̄ eū ⁊ nō is cu-
ius sunt litere q2 esset suspectus. facit. ꝭ. titu. j. preterea. ⁊. c. in
nostra. Itē fallit scđo in excōicatione vt hic ⁊ similibus. ⁊ h̄
in literis ꝓmulgatorijs. Quid aūt in testimonialibus mul-
tum instat Cal. tādem in fi. vr̄ tenere generaliter ꝙ nō ꝓbat
salua cōsuetudine ⁊ saluis leuibus ⁊ nō ꝑiudicialibus. Ter
tio fallit cōtra ꝓducentē vel sigilla cōcedentē. ꝭ. de sol. si quo
rundam. ff. depositi. publia. ꝭ. q. vij. quoties. de procu. clemē. ꝭ.
Quartus casus cū hoc hꝫ loci cōsuetudo. d. c. cū dilectus. de
fi. instru. alr̄ dicit tenendū literas quorūcunqꝫ ordinarioꝝ
nō probare sine testiū subscriptione ⁊ in hoc pōderat tex. c. ij.
de fi. instru. vbi tex. voluit ꝓuidere nō solū locis vbi est vsus
tabellionū vt per eos cōficiātur instrā sed cū testium subscri
ptione: sed etiā locis vbi nō est tabellionū vsus vt apponat̄
sigillum autenticum tñ cum testium subscriptione. Itē pō-
derat. c. quoniam. ꝭ. e. vbi duo viri idonei equiparātur fidei
tabellionis cuius scriptura sufficeret quo ad acta sine testiū
subscriptione: vt ibi no. quasi velit dicere Cal. ꝙ iudici no-
luit credere: sed in defectū notarij voluit habere duos viros
idoneos. ⁊ tacite videtur velle ꝙ cū subscriptione duorū te
stiū crederetur scripture iudicis sigillate. qd̄ etiā not. in. d. c.
quoniā. ⁊ satis placet mihi per. d. c. ij. et per. d. c. qm̄. in fi. ad
uerte ꝙ hec opi. Cal. respectu regule videtur incidere cum
opi. Arc. nec loquitur clare an requirat̄ subscriptio manu
testium. sicut voluit Io. an. an vero sufficiat inscriptio facta
per subscribētem literas seu instrm̄: q̄ꝙ do. Ant. hic dicat
Io. cal. tenere ꝙ sufficiat inscriptio per. c. ij. de fi. instru. ⁊. c. j.
de procu. sed ego nō video ꝙ Io. cald. hoc aperte dicat imo
potius posset inuiri cōtrarium ex verbis suis cū vtatur ver.
subscriptione ipse tñ do. Ant. videtur transire cū illa opi. vt
sufficiat inscriptio ⁊ idem do. Car. ¶ Anteq̄ȝ annectā quid
sentiam in hac materia premittā vnam decisionē rote satis
vtilem in practica: sꝫ ex toto nō placeat: vt. ꝭ. dicā. et q2 multa
dicta possunt ex ea colligi inserā ꝓpria verba ipsius collecto
ris. Fuit eñ dubitatum inter eos vtrū credatur literis epī
solo suo sigillo sigillatis sine tabellione ⁊ testibus super resi
gnatiōe ex causa permutationis facta in manibus suis ⁊ p
ipsum admissa et collatione subsecuta. Et lꝫ i hoc dubio pos
sent fieri multa argumēta ⁊ allegari pro et contra de quib⁹
in isto capl̄o: tñ attenta generali ꝯsuetudine toti⁹ orbis qua
a reputatur sigillum epī autenticum: ᵃquā etiā seruat palatiū
apostolicū in his que spectāt ad ipsius officium et que inter
suos subditos extra causam eius ꝓpriam fidem facit dūmō
non procedat vt iudex quia tunc secus vt in. c. quoniam con
tra. ꝭ. eo. ⁊. c. cū a nobis. ꝭ. de testi. fuit per omnes dominos
terminatū ⁊ conclusum ꝙ in casu predicto litere epī faciāt
plenam fidem dūmodo predicta omnia in sua litera cōten-
ta coram eo ⁊ per eū vno ⁊ eodem tēpore facta ⁊ completa
existant. alr̄ non facerent fidem nisi de vltimo actu suo vel
paꝝuum: prout not. per Inn. in. c. quoniā. prealleg. Ratio

predicte conclusionis ptꝫ per supradicta. q2 oīa ⁊ singula p̄
missa spectant ad officiū suum ⁊ inter subditos suos extra ⸭ Sebasti. Sapia.
iudicium per eum expediuntur. de renun. c. admonet. de re. a ¶ Autenticum.
permu. quesitum. ⁊. c. j. eo. tit. lib. vj. p qua cōclusione faciūt Nō valeat cōsue-
expresse not. per Innoc. ⁊ Hosti. in. c. j. ⁊. ij. de fi. instru. ⁊ per tudo ꝙ credatur
Hosti. hic. non ob. stilus palatij quo cauetur ꝙ nō creditur sigillo ꝫ Geni.
literis epī contra apostolicū impetrantem in quibus epūs di in. c. q̄uis. col. iij.
ceret se primo cōtulisse beneficium q̄ȝ papa seu executor. hoc de pen. in. vj. cui⁹
enim contingit non ꝙ sigillum eius nō sit autenticum: quia meminit p̄ceptor
imo est vt predictum est. sed ꝓpter fraudem que timetur: q2 meus. d. Rochus
sepe imo frequenter accidit ꝙ epī vel eorum cancellarij con curtius in. c. fi. co.
tra apostolicos impetrantes anticipant datas ⁊ q2 fraus ⁊ xiiij. v. ex p̄missa
dolus nemini debēt patrocinari ⁊ vt malitijs obuietur. de notabili. ꝭ. de ꝯsu.
rescrip. sedes. ⁊. c. ex tenore. ff. de rei ven. in fundo. et est istud b ¶ De hoc an ⁊ qn̄
in palatio apostolico inuentum in quo etiam seruatur ꝙ li credat̄ literis epī
teris epī in causa ꝓpria fides nullatenus adhibeatur. C. ne vide ple. p archi.
quis in sua causa. in rubeo ⁊ nigro. ⁊. iiij. q. iij. ꝭ. nullus. sed in. c. qualiter. vij.
in hoc casu videlicet vltime collationis facte per epm̄ cōtra q. j. ⁊ vide Archi.
apostolicum impetrantem quodāmodo epūs videtur facere post gl. in. c. cure.
testimonium in causa propria vt ipse collationeꝫ suā ꝓpriā xj. q. iij. ⁊ glo. in. c.
factā forsan in personam fratris nepotis vel consanguinei testes. iij. qd̄. tx. et
aut familiaris collationi apostolice facte alteri persone sibi an sit credendū li
extranee preferret. ⁊ ita solebat semper dicere in consilijs re teris. de credētia
uerendissim⁹ pater do. de fosonato sancte ro. ecce. cardina vide per do. an. et
lis dum erat in rota. Preterea etiam posset assignari alia Abb. in. c. frater-
ratio diuersitatis quare in primo casu creditur literis epī ⁊ nitatis. de cle. nō
non in scđo: q2 in primo casu nō potest fieri collatio alteri q̄ȝ resi. vbi distiguit
permutāti per cle. vnam. de re. permu. ⁊ sic quodāmodo illa post Bar. in. l. lu-
collatio est necessaria q2 de necessitate iuris nō pōt fieri alte cius. ff. de fideius.
ri. In scđo vero casu est locus gratificationi ⁊ potest cōferri an sint lr̄e gn̄ales
cui vult: vt leg. ⁊ no. de preb. relatum. ⁊. c. tibi qui. de rescrip. ⁊ eis nō est credē-
lib. vj. sed prelati modernis temporibus plus sequentes car dum nec obligāt
nalitatis affectum q̄ȝ iudicium rationis sepe ex inordinata scribētem: an sint
affectione promouent suos de preben. c. grate. ⁊ machinant̄ sp̄ales ⁊ tūc secus
omnes fraudes quas possunt ꝯtra apostolicos impetrātes ⁊ de hoc artic. an
de renun. c. ij. lib. vj. de cōces. prebē. c. j. eo. lib. hec sunt verba credat̄ literis epī
illius decisionis que est in ordine. xxij. in qua videntur velle vide oīno per. d.
domini ꝙ etiam in preiudicialibus creditur literis epī sine de ro. deci. xxj. sm̄
subscriptione in spectātibus ad officium suū. ⁊ in hoc videt̄ ordinem meū no
tur accedere ad septimam opi. supra recitatā ⁊ deuiare ab uissimum. ⁊ vide
opi. Archi. ⁊ Io. an. ⁊ Cal. de quibus nullam faciūt mētio- arch. l. d. c. testes.
nem ⁊ multa alia possunt colligi ex dictis ipsorū que infra iij. q. ix. vbi dicit
statim ponderabo. ego vero licet inter tantos ⁊ tales doct. ꝙ credat̄ lr̄is epī
non deberem calamū apponere: tñ vt non captiuem intelle de excōicatiōe nō
ctum: ⁊ vt maiorem viam posteris ad veritatem inueniēdā in alijs. Et dic ꝙ
prebeā: ponam p decima opi. vnam conclusionem respectu de hac materia
pluritatis materie nō longam sed compendiosam. xj. cōpre plene no. Inn. ⁊
hendentem que talis est. ¶ † Literis ᵇ epī seu alterius ordi- Host. in. c. j. de fi.
b narij autentico sigillo sigillatis ⁊ testiū subscriptoꝝ manu instr. ⁊ de isto ar-
propria roboratis creditur tam in spectantibus ad officiū ticu. qn̄ credat̄ li-
sigillantis q̄ȝ in alienis negotijs ⁊ tam in leuibus q̄ȝ arduis teris epī. vide per
siue sint promulgatorie siue dispositiue siue testimoniales archi. vj. q. j. pla-
attestantes tamē factum de presenti sm̄ datam literarū siue cuit. vbi refert ⁊
contineat extraiudicialia siue iudicialia: sine subscriptione seq̄t dicta Inn. in
vero nō creditur nisi in casibus. ꝭ. exceptis per Ioan. cal. in d. c. j. de fi. instru.
quibus creditur etiam si sint testimoniales attestātes factū ⁊ in hac materia
de preterito. sine sigillo vero ⁊ subscriptiōe etiā in predictis vide no. dictū qd̄
casibus exceptis nō credit̄ si alr̄ nō cōstat eas esse ordinarij. posuit Do. post
Declaro nūc singulas partes huius cōclusionis. ¶ Primo arch. c. gl aliquo.
eñ requiro vt litere sint sigillate sigillo autentico. hoc dico ꝓpe finē. h. di.
per. c. ij. de fi. instru. ⁊. c. si canonici. de offi. ordi. lib. vj. cum si. Anto. Francis.
cessante ergo sigillo litere censentur omnino priuate ex quo ¶ An lr̄e epoꝝ
non sunt manu tabellionis confecte: ⁊ sic non facerent fidē sigillate fidem fa
d. c. ij. de fi. instru. l. scripturas. C. qui po. in pig. habeā. l. com ciāt in extraiudi-
parationes. C. de fi. instru. nisi in leuibus si cōstat eas esse or cialibus vide bal.
dinarij: vt. ꝭ. dicam in fi. cōclusionis. ¶ Scđo requiro ꝙ lite vltra hic dicta p
re sigillate sint subscripte manu ꝓpria ipsorum testiū. Mo Inno. ⁊ do. Abb.
ueor primo per motiua Io. an. superius recitata. Item per in. l. cū quaꝫ. l. iiij.
c. j. in fi. de pen. sm̄ verum intellectum: licet quidā adducant col. de fideicom. ⁊
illud p opi. ꝯtra. sꝫ certe potius facit p: cū faciat mētionē de dicas ꝙ liter; epī
subscriptione. ⁊ verbū subscriptio cōprehēdit ꝓprie ⁊ sm̄ cō sigillatis etiā sine
munem vsum loquēdi subscriptionē in fi. factā manu testiū. testibus credit̄ in
vnde de subscriptio quasi subtus scriptio. itē cū in literis pri ꝯcernētibus eius
uatis requirat̄ subscriptio ipsoꝝ testium. l. scripturas. no. offīi vt per. d. de
plene in. c. ij. de fi. instru. ergo ⁊ in istis cū magis attrahant̄ ro. in deci. xxij. in
ad naturā priuatarū q̄ȝ publicarum cū iudex nō sit persona cap. fuit dubitatū
publica in scribēdo. item facit. c. quoniā. ꝭ. eo. vbi tex. in defe in no. ⁊ in decis.
ctu notarij requirit inscriptionem seu subscriptionē duoꝝ cccclviij. ⁊ an hu
virorum idoneorum ergo eadem ratione idem dicēdum in iusmodi lr̄e epoꝝ
extraiudicialibus vt non credatur literis episcopi seu ordi- ꝓbent in curia se

culari. vide Bal.
in.l.si qua per ca
lūniā. C.de epi.et
cle. et an litere of
ficialium probent
sine testibus. vide
Bar. et Ang. in.l.
si publicanus. in
§.de rebus. ff. de
publi. et vide do.
Abb. in.c.cum a
nobis. j.de testi.
vbi dicit q̄ in con
cernentibus offi
sium ꝓbant qo vi
detur esse ex men
te glo.in.c.j.de fi.
instru. Bar. tñ in
l.cōgruit. ff. de of
fic.pres. dicit sim
pliciter q̄ ꝓbant
tamē do. Abb. in
c.cum a nobis.de
testi.prealleg. di
cit q̄ literis sigil
latis derogatur
per duos testes.
de q̄ vide Paul.
de cast.in consil.
suo.xxxiij.

a ¶ Et vide oino
domi.de ro.deci.
cccxl. in ordine
meo nouissimo
vbi hoc ampliāt.
et an creditur lite
ris epi dicentis se
instituisse aliquē
in beneficio ad p̄
sentationē talis
patroni. vide per
do.de ro. decisio.
cccciij. in ordine
meo nouissimo.

b ¶ Et an credat
literis epi in fa
ctis beneficiorum
si narrat solenni
tatē presentatio
nis precessisse vi
de elegātissime et
copiose p ro.in.l.
sciendum.in.x.q.
princ. inci. quero
quid si cōstat cle
ricum per epm.
Sebast. Sapi.

c ¶ Quero. Vide
Bal.in rub. C.de
fide instr.col.pe.
vsi.sm supplend
tum vbi dicit q̄ si
periores peruum
sigillāt scripturā
in qua ꝯtus ali
cuius continea
nō ꝓbatur ꝯtus
dicit tñ q̄ credit
huiusmodi lr̄is
etiā sine testibus
de eo qd̄ spectat
ad officium sigil
lantis.

narū in preiudiciū alterius si nō habeāt ad minus subscri
ptionem duorū p hoc qd̄.s.dixi īducēdo illud.c.qm̄.et.j.tan
gam. moueor nō minus vno p̄ncipaliter per hāc rōnem vo
ci epi non creditur in preiudicium alterius.vi.q.ij.c.si tm̄.et
c.placuit.xj.q.iij.si eps forte.et.d.c.qm̄.ergo nec literis suis
cum is qui inducitur ad falsum dicēdū non minus induci
pōt ad scribēdum et sigillum suū apponēdum et inscribēdū
testes qui nūc mortui sunt tpe date literarū viuos.oia enim
ista pendēt a volūtate sua et pauperi innocenti deficiet ꝓba
tio negatiue: et sic erit in facultate iudicis desolādi et quodā
modo necandi et spoliādi oēs subditos suos faciēdo literas
modo predicto qd̄ est cōtra oēm equitatem. et si iura defice
rent nō deficit rō et aperta mens.d.c.quoniā.et.c.si tantū.et
c.placuit.prealle. Nec ob.illa ratio Inno.idem esse in nota
rio cuius voci nō creditur et tamē ei⁹ scripture creditur.qꝛ
ratio diuersitatis est ī pmptu.nā notarius apposuit testes
per quos poterit cōtrarium ꝓbari: sed eps solum apposuit
sigillū suū qd̄ est in facultate sua nec pōt reprobari. Et si di
ceres etiam eps pōt apponere testes sicut notarius. respon
deo qd̄ notarius est ad hoc officiū electus et approbat⁹. nec
est verisimile q̄ cōmittat falsum cum sit persona media. or
dinarius vero nō est ad hoc deputatus. item nō est persona
media cū plerunq̄ ꝓpter multa imminentia capiat odiū
subditoꝝ actiue et passiue.de acc.qualiter el.ij. et sic quādoq̄
vellet vlcisci qd̄ non est permittendum. Item officiū nota
riorū est exorbitās et supernaturaliter scriptura sua facit fi
dem iuxta no.per Inno.in.c.cū. P.tabellio.de fi.instr. ergo
nō debet hoc extendi ad ordinarios: satis est q̄ ipsi habent
officiū iudicādi. nō enī cum hoc debēt habere officium atte
standi. ar.in.c.forus.de verb.sig.et.iiij.q.iiij.c.j.nō ob.c.ij.de
fi.instru. vbi tex. facit mētionem de inscriptione et nō de sub
scriptione: dico enī q̄ ver.inscriptiōe largo modo sumitur:
nā oēs inscripti possunt dici subscripti quasi intus scripti.
¶ Tertio dico in conclusione q̄ tales litere faciūt fidē tam
ī spectātibus ad officiū suū q̄ in alienis negotiis. hoc ꝓbo
per.d.c.ij.de fi.instru. vbi text. indistincte loquēs equiparat
eas instrumēto cōfecto manu tabellionis. ad idem.d.c.cum
a nobis.ver.neq̄. p hoc ponūt domini᷑ de rota deci.cccij. vbi
dicunt q̄ etiā in preiudiciū apostolici expectātis faciūt fidē
tales litere a testibus vel notario subscripte. Et not. q̄ vtūt
ver. subscriptione. facit p his que dixi in precedēti articulo.
¶ Dixi quarto q̄ faciūt fidem tam in leuibus q̄ in arduis
hoc ꝓbant que statim dixi in precedētibus q̄ generaliter lo
quitur. ¶ Dixi quinto qd̄ ꝓbant siue sint ꝓmulgatorie seu
dispositiue. Promulgatorie sunt litere que aliqd ꝓmulgāt
seu disponunt. exēplum in literis ꝓmulgātibus excōicatio
nem. item in literis citatorie seu sentētiam aliquā continē
tibus et simi. et hoc ꝓbat hic et in.c.ij.de dila. et in.c.quoniā.
in si. sm intellectū quē statim dabo ad illud.c. et in.d.c.cum
a nobis. et.c.ij.de fi.instr. d.iura generaliter loquūtur. ¶ Dixi
sexto idem si sint testimoniales attestantes tñ factū de pre
b senti scdm datam literarū. ᵇ dicūtur testimoniales.qꝛ atte
stantur aliquid factum vel nō factum: puta q̄ titius permu
tauit beneficium cū sempronio vel q̄ mutuauit illi decē vel
simile. hoc ꝓbatur ī prealleg. iur. gñaliter loquētibus. et sen
tiunt do.de ro.deci.cccij.preal. et maxime ꝓbatur i.d.c.ij. vbi
tales litere īstrumēto publico equiparātur. ¶ Septimo dx
in cōclusione siue ꝯtineat iudicialia siue extraiudicialia: istō
ꝓbatur per.d.c.quoniā.in si.dū presupponit qd̄ circa nota
rium et duos viros idoneos possunt acta ꝓbari p legitima
documēta: sed tales litere sic sigillate et subscripte obtinent
vim publici documēti: vt.d.c.ij.ergo et c.nō tñ credo sufficere
literas sigillatas sine subscriptione testiū: qd̄ etiā aperte sen
tiunt do.de ro.in deci.cccij.licet qdam teneāt cōtra. sꝫ p̄mū
est verius per rōnes quas.s.dixi in scda parte ꝯclusionis et
ex mēte illius.c.qm̄.dum notat falsam assertionē iniqui iu
dicis que satis adesse pōt in literis remota subscriptiōe te
stium. ¶ Octauo dx q̄ sine subscriptione testiū non credat.
hoc ꝓbat per ea que supra dixi in secūda parte cōclusionis.
¶ Nono dx q̄ fallit in casibus supra exceptis per Jo.cal. nā
vt p3 ī eis subscriptio testiū id illis nō requirit. Nūqd aūt
hoc sit indistincte verum in sñia excōicationis statim dicā
declarata prius tota cōclusione. ¶ Decimo dx in cōclusione
q̄ in casibus exceptis creditur sine subscriptione etiā si sint
litere testimoniales de preterito. hoc ꝓbatur in.c.cure.xj.q.
iij. et in.c.j.de treu. et pac. et de rap.c.j.lxxij. et.lxxiij.distin.per
totum in literis de ordinibus que sunt de preterito vel de
bona cōuersatione in preteritum et similibus que sunt mo
dici preiudicij. ¶ Undecimo et vltimo dicit q̄ sine sigillo et
subscriptione nō creditur etiā in casibus exceptis nisi aliter

cōstet eas esse ordinarij. hoc probatur per id qd̄ dixi.s.in p̄
ma parte cōclusionis. sed si constat eas esse ordinarij ꝓpter
modicitatē preiudicij creditur. nā sigillū appōitur vt detur
fides q̄ scriptura sit sigillatis. si ergo aliter cōstat nō est vis
quid ex equipollētibus fiat.de testi.licet ex quadā.l.certum.
c ff.si cer.peta. Sed tūc quero ᶜ nunquid indistincte credat li
teris sigillatis sine subscriptione testium. vt vidisti.s. opi.
super glo.et Jo.an.et Jo.cald. videtur acquiescere illi opi. vt
indistincte faciāt fidem si sint ꝓmulgatorie: siue opponatur
in vim perēptorie: vt puta qꝛ annullat actum ea ꝓbata: vt qꝛ
collatio beneficij facta ea pēdente: siue opponatur in vim di
latorie: qꝛ opponitur ad effectū repellendi actorē in iudicio:
secus si sint testimoniales.do. Anto. etiā videtur tandē tene
re vt indistincte ꝓbent siue tractetur de leui siue de modico
p̄iudicio. satis enī est q̄ id qd̄ p̄ncipaliter cōtinet nō est in se
magni preiudicij: qꝛ excōicatio est medicinalis: licet aliquo
accidenti cōsiderato posset esse magni preiudicij. Debemus
enim sm eum attendere id qd̄ p̄ncipalr̄ submittit in literis
nō qd̄ in cōsequentiā venit accidētaliter.l.j.ff.de auto. tu. et
hoc in ꝓmulgatoriis. In testimonialibus autē de preterito
Inno. tenet q̄ faciāt fidem in extraiudicialib⁹. vt.s.dixi.do.
Ant. dicit q̄ in his in quibus exigitur qualisqualis presum
ptio creditur istis literis testimonialib⁹: puta vt vitetur ex
cōicatus extra iudiciū. et sic ꝓcedit opi. Inno. in aliis vero
6 ꝓcedit alia opi. ¶ † Ego indistincte tenerē qd̄ supra dixi in
cōclusiōe vt si tractet de modico preiudicio credatur literis
sigillatis sine subscriptione. alꝛ secus licet cōtineant excōica
tionem. pōdero enim rōnem quare non creditur sine subscri
ptione que militat etiā in excōicatione si ꝓducitur in facto
arduo. Quid enī si ordinarius volens cassare electionem fa
ctā de inimico suo facit ꝓduci literas suas ꝓmulgatorias
excōmunicationis falso confectas dicemus ne illis fidē esse
adhibēdam si negetur maxime si cōcludatur irregularitas
illius vt qꝛ dicatur celebrasse post datam illarum literarum
certe nulla equitas hoc patitur. et multū resistit mēs illius.c.
qm̄. hoc enī capitulū et.c.cure.et.c.j.de treu.et pa.et ꝯsimilia lo
quūtur in actu modici preiudicij. et hec sufficiāt quo ad lr̄as
7 ordinariorum. ¶ † Venio nunc ad literas delegatorū nun
quid credatur ipsoꝝ sigillis vide Host.in.c.pe.de pur.ca. et
Cōpo.in.c.capitulum.de rescrip. et.c.j.de elec.lib.vi. et maxi
me vertitur dubium super remissione cause sibi commisse
quā faciunt doc.nostri: vt Jo.Cal. et do. Ant. cōiter sequunt
dictū Gul.in Spe.in ti.de remis.§.vtile.vsi.sed nūquid. vbi
dicit q̄ sup remissione facta creditur vt sic superior possit
8 ꝓcedere ad vlteriora. ¶ † Super ꝓcessu vo ibi facto vt q̄ sic
vel sic fuerit factum nō creditur si illud fuerit iudiciale: sed
op3 q̄ illud cōstet per legitima documenta.j.e.qm̄. nisi in li
teris pape diceretur qcquid autē super hoc feceris nobis p
literas tuo sigillo sigillatas referas etc. tūc enī credit non vir
tute literarū sed virtute cōmissionis facte.sa.de test.c.cū cla
9 mor. ¶ † Si vero fuerit extraiudiciale: puta qꝛ execut⁹ fuit
ministeriū sibi cōmissum et sibi credit: ex quo ꝯstat de sigillo
suo: qꝛ agitur de modico p̄iudicio qꝛ partes possunt corā su
periore iustitiā ꝓsequi: et dicit q̄ sic seruat curia. Breuissime
dicerē q̄ in oībus casib⁹ in qbus.s.dixi nō credi ordinario
multo forti⁹ nec delegato.ar.in.c.qm̄.j.e. In casibus in qb⁹
dixi credi ordinario dico credēdū delegato si h3 sigillū autē
ticū. et h̄ in spectātib⁹ ad offm̄ suū. In aliis autē cēseri d3 p̄ua
ta psona.ar.in.l.j.ff.de offi.eius cui mā.est iur.et de offi.dele.
10 fane. ¶ † Venio ad lr̄as arbitroꝝ qbus sm cōem opi. fides
nō adhibet nec h3 dubiū sm Jo.an. quo ad casum nostrū cū
arbiter ex volūtate aditus ex cōpromissaria potestate excōi
care nō possit: vt no.in.c.j.de of.de. Itē dicit quo ad alios ca
sus p.l.ne in arbitris.C.de arb.nec mirū sm eū cū et īfamis
possit esse arbiter.ff.de arbi.l.pedius.§.paruū.et.iij.q.vij.§.
tria. et taliū literis credere absurdū esset. Nec ob.j.de testi.§
sentata.qꝛ ibi factū narrat qd̄ satis placet: qꝛ arbiter non est
publica persona nec gerit offm̄ publicū. iō idē dicendū de eo
sicut de literis priuatoꝝ de quoꝝ literis plenissime dicet in
c.ij.de fi.instru. Quid aūt si iudices sunt plures nūquid eis
credat: dic vt no. et dicā i.c.qm̄.j.e. et.c.cum a nobis.j.de test.
Et quid de literis pape dicēdum in de.vna.de ꝓba.aliquid
dico in.c.si.de suc.ab inte. ¶ Nūc veniam⁹ ad scdm passum
p̄ncipalem huius.c.vez ad effectum excōicationis circa ꝓcu
rationis actum. Et circa hec glo.si.colligit duo ex tex. satis
lenia. primum q̄ tps ꝓcurationis facte attēdendū est. Secū
dum colligit arg. q̄ excōicatus ad impetrādum non est ad
mittēdus etc. de hoc vltimo dic vt hodie habes in.c.j. de re
scrip.lib.vi. circa p̄mū nō vr̄ gl. pōderasse tex. q pōderat tps
assumptionis mādati nō autem cōstitutionis. sed vt mate
ria habeatur

ria habeat simul attēdēda sunt quatuor tempora. Primū quādo erat
excōicatus tempore ↄstitutionis sed tempore assumptionis mādati ⁊
exercitij erat absolutus. Secūdū econtra quādo tempore cōstitutionis
nō erat excōicatus tempore vero assumptionis sic. Terciū qñ erat ex
cōmunicatus tempore cōstitutionis ⁊ tempore assumptionis sȝ tem
pore exercitij erat absolutus. Quartum quando vtroqȝ tempore erat
absolutus: sed tempore exercitij erat excommunicatus. Uenio ad pri
a mum. Her. ⁊ Jo. an. post eū dicit nō valere cū cōsideremus initiū.ᵃ vt
in gl. pro hoc facit: q: capacitas ⁊ habilitas requirunt respectu acquisi
tionis fiende etiā respectu ipsius dilationis tēporis seu ↄcessionis. vt
in. §. in extraneis. insti. de here. quali. ⁊ dif. ⁊ in. c. dudū. de elec. ⁊ in. c. si
eo tēpore. de rescrip. li. vi. ⁊ c. auditis. de elec. cū multis si. ¶ Sed circa
hoc pro declaratione huius arti. ⁊ totius materie querit an excōicatio
vitiet ipso iure actū cōstitutionis: vt sic nihil acquirat cōstituto. an re
quirat exceptio tempore exercitij. Inno. sentit hic q requiratur exce
ptio alis tenent omnia gesta sicut tenerēt cum actore excōicato ante re
pulsionē vt in. c. pia. de excep. li. vi. Spe. in ti. de proc. in prin. tenet pro
cessum nō valere cū excōicato tpe cōstitutionis: sȝ secus si fuisset excō
icat⁹ post. ⁊ hoc vr̄ tenere Jo. an. do. Ant. cal. ⁊ cōiter doc. iudicio meo.
de hoc vr̄ hic casus. nā hic nō dicebat q esset excōicat⁹ tūc: sed qd̄ esset
excōicatus tpe assumptionis officij: q: tūc nō tenuit procuratoris con
stitutio: ⁊ ideo nūc non dȝ admitti: sȝ nūc sit absolutus ⁊ sic gesta cum
isto nō dēt tenere sicut nec gesta cū falso procuratore. de rescri. ex parte
decani. de procu. ex insinuatione. ⁊ in. c. in nostra. l. licet. ff. de iudi. cum si.
11 ¶ † Et hoc sing. no. q: multū limitant no. in. c. veritatis. de do. ⁊ cōtu.
ibi enim cōclusum fuit q excōicat⁹ potest alij obligari ⁊ aliū sibi obli
b gareᵇ licet exercitiū actionis sit sibi interdictū tēpore excōicationis. et
tamē vides hic q licet procurator obliget alteri ⁊ aliū sibi obligat ni
hilominus nō tenet actus ⁊ hoc ideo q: hic defert sibi officiū saltē pu
blicū autoritate. ff. de procu. l. i. cuius nō videt capax vt plenius dixi. s.
12 in quodā notabili. ¶ † Sed cōtra hoc ⁊ cōtra tex. op. intelligēdo q tē
pore assumptionis mandati esset absolut⁹. d. c. licet. de procu. li. vi. vbi
patet q si procurator cōstitutus semel dissenserit nihilomin⁹ pōt post
ea consentire dn̄o in eadē volūtate permanente. ad idē. l. obseruare. ff.
de offi. procō. vbi delegatio facta per proconsulē ante ingressum puin
cie que tūc nō valuit conualidatur tēpore ingressus ipsius pcōsule in
eadē volūtate manente. ergo idē dicendū in casu nostro q licet impe
dimentū esset tēpore cōstitutionis ex quo nūc erat absolut⁹ tēpore as
sumptionis cōstituente in eadē volūtate manēte debet cōstitutio con
ualidari. ⁊ idē erit dicendū qñ erat excōicatus tēpore cōstitutionis et
assumptiōis ex quo nunc est absolut⁹ dn̄o in eadem volūtate manēte.
Uinc. Pet. Abb. Jo. an. ⁊ Spe. de procu. post pn̄. tenētes primā partē
respondēt ad ↄtra q in. d. c. licet actus ↄstitutionis tenuit a pncipio:
nec desit valere per dissensum pcuratoris merito dn̄o in eadē volūtate
manente cōfirmat. Ad. l. obseruare. respōdent q delegatio nō fuit ibi
ex toto nulla q: pcōsul ibi ante ingressum puincie habebat iurisditio
nē saltē in habitu: vnde potuit illā trāsferre. ad hoc qd̄ no. in. c. pasto
ralis. §. i. de rescrip. per ingressum ergo puincie assumit exercitiū iu
risditionis ⁊ illud delegato participat si illū nō reuocat ex vi precedē
tis habitus. sed in casu nostro actus cōstitutionis fuit nullus cū inca
pacitas esset tpe dilationis vel vtroqȝ tēpore scȝ delatiōis ⁊ susceptio
nis ad iura superius alle. itē dic clarius ⁊ meli⁹ ad. c. sȝ q ibi volūtas
constituentis nō fuit erronea: ideo data perseuerātia potuit ille acce
ptare qñcūqȝ. ar. eorū que le. ⁊ no. in. c. si tibi absenti. de prebē. li. vi. sȝ in
casu nostro fuit erronea aut respectu facti: q: credebat illū nō excōica
tum: aut respectu iuris: q: putabat excōicatū posse cōstitui procurato
rem: vnde superueniēte absolutione cōstituēs perdurare in priore con
sensu erroneo merito ex sola noua susceptiōe nil agit. in. c. i. ⁊ in. c. pro
13 posuit. de cōiu. ser. ⁊ no. in. c. f. de eo qui dux. in ma. ¶ † Et p not. in di
ctis iuribus vr̄ inferendū q si cōstituēs nūc certificatus de absolutio
ne perseuerat in sua volūtate q tūc ex noua volūtate iste pōt accepta
re de nouo: qd̄ satis puto verū etiā sine expresso cōsensu. licet do. Ant.
videat hic requirere patiētiā ⁊ expressum cōsensum post absolutionē.
sȝ tūc nullū esset dubiū. vnde puto sufficere tacitū modo pdicto. facit
qd̄ dixit Inn. in. c. ex parte decani. de rescri. Idē dic si perseuerans in
cōsensu erroneo ex postfacto ratū habuit gestū per istū noīe suo: quia
quis pōt ex postfacto ratificare gesta suo nomine. vt in regula rati. de
reg. iu. li. vi. ⁊ l. licet. C. de procu. ⁊ l. licet. ff. de iu. qd̄ hic voluit Jo. cal.
14 ¶ † Et ex predictis nūc patet decisio ad oīa mēbra predicta: siue ergo
sit excōicatus tēpore cōstitutionis: siue tpe susceptionis: siue vtroqȝ tē
pore impedit validitas pcurationis: q: causat ex cōsensu vtriusqȝ. da
ta ergo incapacitate in altero nō valet. facit. c. ei cui. de prebē. li. vi. ⁊ d.
§. in extraneis. nisi ratificet ex volūtate cōtinuata modo pdicto. ⁊ ita
15 cōiter tenet hic. ¶ † Ultimo mēbro qñ tpe constitutionis ⁊ tpe assum
ptionis erat non ligatus: sed tpe exercitij reperit ligat⁹ dicit Jo. an. ⁊
bene pcuratoriū valere: sed quādiu sic ligat⁹ manet nō pcedit cū ipo.
sed cū fuerit absolut⁹ vtet prio pcuratorio. repellit ergo hoc casu pro
pter cōmunionis periculū sed nō pp̄ter defectū procuratorij. de exce.
16 pia. li. vi. ¶ † Sed dubiū est nunqd hoc pcedat indistincte siue sit pro
parte rei siue pro parte actoris. videt enim q excōicat⁹ possit esse pro

curator pro parte rei cum ipse reus possit esse in
iudicio. de iu. intelleximus. sed cōmuniter tene
tur oppositū vt indistincte repellatur. quia reus
est necessarius. nō miruȝ si admittitur: quinimo
sm̄ vnam opi. debet tūc respondere per procura
torem. d. c. intelleximus. saltē de necessitate vt ibi
procurator vero est volūtarius quo casu cessat ra
17 tio. c. intelleximus. ¶ † Sed annecto questionem
notabilē nunquid gesta cum isto procuratore ex
cōmunicato sint indistincte nulla. vnde si excōi
catio supuenit post actū perfectū cōstitutionis ⁊
assumptionis: tūc puto valere gesta anteqȝ repel
latur per. c. pia. preal. quia in isto nō defuit pote
stas. sed solū poterit repelli propter cōmunionis
periculū. Dubiū vero est eo casu quo constitutio
nō valuit impediente excōicatione. Jo. an. sentit
hic post Spe. in loco preal. q nō tenet: ⁊ supra te
tigi. sed Jo. cal. hic aliter distinguit dicendo q si
erat publice excōicatus nō valuit ↄstitutio nec ea
que postea fecit. de re iudi. ad pbandū. Idem si
c erat occultūᶜ sed cōstituens sciebat eū excōicatū
quātū ad ea que tenderēt in fauorē ipsius sciētis
si aūt ignorabat ⁊ ille erat occulte excōicat⁹: tunc
tenēt gesta ratiōe publici officij. ar. in. d. c. ad pro
bandū. ⁊ l. barbarius. ff. de offi. preto. ⁊ sic dicit
se intelligere no. in. c. si. de procu. hoc nō placet hic
do. Ant. q: officiū procuratoris nō est publicum
sed priuatum. ideo non debet esse differentia in
ter publicum ⁊ occultum. de do. et contu. verita
tis. de elec. nihil allegat pro hoc vltio expressam
theoricam Inn. in. c. cū dilectus. de cōsue. ⁊ Jo.
an. in. c. i. de rescri. lib. vi. et ideo indistincte putat
do. Ant. gesta non valere: quod et mihi satis pla
cet pro hoc alle. ho. tex. cum materia sua in. l. i. ff.
quod cū fal. tu. vbi patet q gesta cum falso tuto
re qui putabat verus nō habent rata nisi iudex
a principio aliter decreuerit quod an pcedat in
pcuratore ibi no. per Bar. Ex his sin. not. id qd̄
dicit de gestis ratione publici officij valere: pro
cedit in officio publico autoritate ⁊ vtilitate. se
cus si esset publicū autoritate ⁊ vtilitate priuatū
vt officiū tutele pcur. ⁊ similiū qd̄ no. diceres tu
quare valēt gesta cū actore excōicato anteqȝ repel
litur. d. c. pia. ⁊ non sic cū procuratore excōicato.
rn̄deo q in ipso dn̄o nō deest potestas agendi: sȝ
poterit repelli pp̄ter cōiōnis periculū. Si ergo
nō fuit repulsus tenēt gesta sicut si de facto cōtra
xisset. vt no. i. c. veritatis. sȝ in excōicato q fuit cō
stitut⁹ pcurator deficit potestas agēdi cū non va
18 luerit ↄstitutio: vt. s. dictū est. ¶ † Sed q̄ro de q̄
stione nō min⁹ dubitabili nūqd excōicat⁹ de fcō
ↄstitut⁹ pcurator cū ptāte substituēdi possit vali
d de aliū substituereᵈ Jo. an. istat hic ⁊ in gl. in. c.
religiosus. de pcu. vr̄ ↄcludere q eo casu quo cō
stitutio est nulla pp̄ incapacitatē ipsius cōstituti
nō pōt et substituere: vt. d. c. religiosus. secus si
esset pcurator: sȝ pp̄ excōicationē posset repelli ab
agēdo. vt q: fuit excōicat⁹ post assumptionē mā
dati. Jo. cal. fatet pmū qñ simplr̄ fuit data pote
stas substituēdi. sec⁹ si fuit deputat⁹ nud⁹ minister
e ad eligēdū siue noiandūᵉ aliquē quem ex tūc dn̄s
cōstituebat. ar. i. q. i. si fuerit. quasi sentiat q hoc
vltimo casu videat ⁊ sit ↄstitut⁹ nō ab excōicato
19 sed ab ipō dn̄o. ¶ † Pro quo optime facit. l. cum
pater. §. hereditatē. ff. de le. ij. vbi p deportationē
nō amittit quis potestatē eligēdi seu nominādi
sic nec p excōicationē. d. Ant. videt velle q etiam
simplr̄ datus ad substituēdum possit substituere
quia dare mādatū ad substituendū ⁊ substituere
expedit per viam contract⁹: sed excōicat⁹ valide
contrahit sm̄ cōmunem opi. not. in. c. veritatis.
preall. Sed certe hec sua opi. mihi non placet q:
in iudicio quasi cōtrahimus. l. iij. ff. de pecu. ⁊ tū
nō valent gesta cū excōmunicato procuratore cō
stituto: vnde credo q excōmunicatus non potest
cōstitui pcurator etiā ad negotia: quia non vide
tur capax officij publici saltem autoritate: vt. s.
dixi: sȝ ex ratione. d. Ant. videt inferendū q pos
set cōstitui pcurator ad negotia: qd̄ non placet.
vt. s. dixi. nam c. nstitutus ad iudicia cōstituitur

Sebasti. Sapia.
a ¶ Initium. vide Spec. in ti. de iudice dele. in. §. i. i prin. ⁊ ad hoc qd̄ initiū spectari debeat vide plures questiōes qs ponit Albe. de rosa. in. l. i. col. pe. et fi. ff. de orig. iuris vide etiā ad hoc Bal. in. l. precipimus. §. fi. C. de appel. ⁊ Car. ⁊ imo. in cle. fi. col. pe. de rescrip.
Zacharias.
b ¶ Et alium sibi obligare. ego salua istius pace te nerē q excōicat⁹ licet se possit alij obligare ⁊ in hoc cōuenint oēs doc to. non tū alios possit sibi obligare vt iste sentit vt per Spe. in ti. de pcu. §. fi. ver. qd̄ si excōicat⁹. Ge. in. c. i. §. i. in prin. ⁊ ibi i apo. cel. C. de iure pa. li. vi. ⁊ plenius per Alex. i l. si quis arbitratu in prin. de ver. obliga.
Sebasti. Sapia.
c ¶ Occultū. Nunquid gesta per excommunicatū occultū valeant tradit Fel. i. c. rodulphus. col. xxx. vsi. aduerte tamē. s. de rescrip.
Zacharias.
d ¶ Alium substituere. Adde pro hac questio. Bal. in addi. ad Spe. in tit. de pcu. ver. i. ⁊ Car. in cle. ij. xvi. q. eo. titu.
Sebasti. Sapia.
¶ Substituere. vide Bal. in. l. q̄uis. in. v. qd̄. C. de procur. cū allegatis per Alex. in. l. i. §. vt̄ acquirim⁹ ff. de acquir. poss. vbi late ō hac materia.
e ¶ Et adde quod no. Bar. in. l. istitutio talis. in fin. ff. de condi. insti. vbi ponit verum valeat cōstitutio procuratoris cuȝ domin⁹ dicit cōstituo illuȝ quem titius nominabit et ille qui habet nominare est inhabilis.
¶ Adde tu pro

ad quasi contrahendū. et tamen non valet vt hic et. §. dixi. ita et fortius si ad vere contrahendū qꝛ in vtroque casu subsit eadem ratio. ¶ Ultimo queroqꝛ an excommunicatus possit esse procurator pro suo consorte Jo. an. videtur dubitare qꝛ posset. al leg. de religiosus. preal. videtur tamē postea sentire contrarium. et hoc apertius tenet do. Anto. mouetur quia consortium litis nō supplet inhabilitatem persone quo ad excommunicationē qꝛ hoc casu nulla subest necessitas agendi vel defendendi pro cōsorte nisi esset causa indiuidua: quia tunc ex persona sua posset defendere consortem absque aliquo mandato. l. ij. §. ex his. ff. de ver. obl. sec° in religioso q potest etiam esse primo casu procurator pro consorte quia ex quo habet pro se esse in iudicio non impeditur contemplatio si est pro consorte. Ego allegarem aliam rationem in excōmunicato vt repellatur duplici ratione prima qꝛ vt. §. dixi incapax est huius officii et nō potest negari quin pro parte consortis assumat negocium et officium procurandi. Item in odium sui vt cū videat se repelli ab omni actu ciui° inducat ad satisfaciendum pro quo fuit excommunicatus. ar. c. pta. preal. Si fui prolixus sum excusandus propter prolixitatē materie que quotidie est in vsu.

1 ¶ Potest quis donare se et omnia sua bona monasterio vt efficiatur conuersus et non monach°.
2 Donatio omnium bonorum presentium et futurorum facta ecclesie valet.
3 Alliciens quem ad ingressum religionis propter bona sua: non debet ex hoc commodum habere.
4 Fundanti se super actu est satis actum probare: licet non probet habilitatem persone.
6 Probatio dubia de per se nō releuat phantē. 5.
7 Exceptio que reddit dubiam petitionē actoris si potest interuenire delictum eam excludit.
8 Exceptio reddens petitionem actoris equiuocā eam tollit.
9 Probatio in genere non prodest si quelibet species genere non consequitur ad effectū qui proponitur.
10 Probatio generalis non declaratur ſm subiectā materiam vel intentionem proferentis.
11 Minor. xxv. alienat bona sine curatore et decreto intrando monasterium.
12 Minor nō potest alienare in pias causas sine decreto.
13 Filius naturalis natus in seruitute in forma matrimonii excludit substitutum.
14 Naturalis excludit substitutum quādo persona instituta non potest habere filium legitimum.
15 Cōditio si sine filijs etc. in psona q̄ sine peccato nō pōt hr̄e naturales: nō intelligit de naturalibus.
16 Conditio si sine filijs decesserit ex suo corpore: in psona illius qui hr̄e non pōt sine peccato reiicit.
17 Filiorum appellatione veniunt naturales si expresse vel tacite apparet de volūtate testatoris.
18 Naturalis non excludit substitutū si testator erat honeste vite.
19 Spurius non excludit substitutum.
20 Adoptiuus non excludit substitutum.
21 Naturalis an excludat a successione matris per substitutum.
22 Statutum quod succedat naturalis non valet.
23 Bastardi an venient sub statuto puniente illos de familia vel domo.
24 In emphyteosi data alicui et filijs suis veniunt naturales ex tacita mente contrahentis.
25 Naturales non veniunt appellatione filiorum in emphyteosi ecclesiastica.
26 Heredū appellatione in re transmissibili veniūt extranei nisi aliqua iniquitas resultaret.
27 Emphyteosis legari pōt etiam irrequisito dn̄o.
28 Concessio emphyteosis simpliciter facta intelligitur vsque ad tertiam generationem.
29 Emphyteosis ecclesie extenditur in perpetuum vbi alienatio valeret.
30 Rogatus filius vel nepos restituere pure non tenetur restituere si habeat postea filios.
31 Bona que subiacent restitutioni nō possunt per se dari monasterio.
32 Allegans etatem debet probare.
33 Solēnitas resultās ex actu pbato tollit per contrariā pbationē nisi i etatez sana mēte psumpta.
34 Probatio ambigua interpretat cōtra probantē.
35 Judex potest iterum ex officio interrogare testes obscuros: secus ad petitionem partis.
36 Substitutio expirat per religionis ingressum nisi substitutus sit locus pius.
37 Ecclesia detrahit falcidiam de legato ecclesie.
38 Priuilegiatus in eā prefert priuilegiato in gn̄e.
39 Priuilegiatus habens potētius priuilegiū preferatur alteri priuilegiato minus potenti.
40 Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra priuilegiatum paris potentie.
41 Substitutio non euanescit si institutus nō ingreditur monasterium: sed ipsum instituit.
42 Conditio impediens matrimonium carnale vel spirituale reiicitur.
43 Substō nō euanescit si substitut° fit tn̄ clericus.
44 Substitutio nō euanescit si institutus efficitur monachus sed monachatus non tenet.
45 Substitut° nō excludit per monachationē factā in fraudē: et fraus probat per cōminationes. 46.
47 Statutū qꝛ pena applicet heredib° offensi: habet locum in pꝛesso offenso: et applicabit vel filio si erit heres: vel monasterio si erit heres.
48 Substitutus excluditur si institutus sub cōditione si decesserit sine filijs ex suo corpore natis ingrediatur monasterium.
49 Volēs ingredi monasteriū pōt testari vt miles.
50 Testamētum non rumpitur per ingressum monasterij fratrum minorum.
51 Testamētum rumpitur per ingressum monasterij et traditionem bonorum ex interuallo.
52 Testm̄ rūpit per simplicē ingressum monasterij.
53 Pater volens ingredi monasterium non potest priuare descendentes vel ascendentes legitima.
54 Prodig° et furiosus tūc nō ꝯsistētes i furore pōt testari sine curatore volētes ingredi monasteriū.
55 Fili° nō pōt relinq̄re p aīa sua sine cōsensu pr̄is.
56 Filius per ingressum monasterij perdit medietatem vsufructus in aduentitijs.
57 Pater per ingressum monasterij perdit medietatem vsufructus.
58 Ascēdētes et descēdētes q debēt aliqd capere debēt expectare mortē ingressi monasteriū qꝛ potest habere bona. sed si nō pōt statim debēt consequi.
59 Legitima debetur filio statim qō eius pater est ingressus monasterium.
60 Ingressus religionem fratrum minorum nō potest reuocare testamentum.
61 Ingressus monasteriū qō habet in cōmuni testādo inter liberos pōt reuocare: inter alios vō nō.
62 Bona ingredictis religionē minorum veniunt ad succedentes ab intestato.
63 Fratres predicatores et alij qui non sunt astricti tante mendicitati possunt capere bona ingredientium et ea ad victum vendere.
64 Bona professorum in genere generalissimo sunt sub dispositione episcopi.
65 Bona pfessoꝝ i gn̄e subalterno sunt toti° ordinꝭ.
66 Bona professoꝝ in specie applicant illi monasterio quod est ingressus nisi illud alteri subiaceat.
67 Monachus claustralis vnius monasterij si efficitur prior alterius monasterij acquirit prioratui.
68 Bona monētis infra annum approbationis an acquiratur monasterio.
69 Feudum non transit in monasteriū si seruitium est incertum: alias semper transit.
70 Emphyteosis transit in ecclesiam per ingressum nisi dominus reuocet.
71 Feudū receptū p se et filijs nō trāsit i monasteriū.
72 Usufruct° transit in monasteriū per ingressū.
73 Bona collata ea lege ne alienari possunt transeunt in monasterium.
74 Monasterium habet dominiū et possessionē bonorum statim cum quis factus est monachus.
75 Monasteriū nō venit iure hr̄dis i bona ingressi.
76 Bona delata post ingressuz melius capit monasterium

epi. Cald. quando fuit ꝯstitutus nud° minister sed qō voluit Ro. consi. cccexc. Ced. ꝯsil. cccxl. Pet. de anc. cōsil. cciij. vbi voluit qō licet executor esse non possit religiosus tamē possit eligere aliū executorē. Anto. Francis. ¶ Circa hoc de executore dicas pmo qꝛ executor dz dari q sit idoneus: als pōt remoueri. l. ij. et ibi per Bartol. C. de spor. et eius loco pōt alius p epm subrogari: vt per an. in auc. de ecc. titu. §. si quis edificiū. et per Bal. in. l. ij. in. §. sed et si quis. C. communia de leg. et vide Bal. in aut. hoc amplius. in. iiij. col. C. de fideicō. vbi dicit qꝛ executor suspectus pōt per sententiā iudicis ecclesiastici remoueri: de quo per Spe. in ti. de instru. edit. in. §. xiij. in versi. quid si executor. et per do. Card. in cle. i. in. xxiij. q. de test. de quo vide etiā per Bald. in. l. id quod pauperib°. in. xxiiij. qō. C. de epis. et cle. et adde qꝛ electio executoris nō pōt conferri in alienū arbitrū: puta si dicatur executor quem citius elegerit: vt p Ray. in. l. nulli. ꝯ epis. et cleri. et per Bal. i. l. id quod pauperib°. vsi. ve mo ad quartum. co. tit. et per Joā. and. et ge. i. c. j. de procu. li. vj. et in. c. si pater. de testa. eo. lib. et adde qō executori dato in testō mortuo succedit epūs in facultate faciendi vel alr° ab epo subrogatus: vt p Spe. in ti. de instr. edi. in. §. xiiij. in ver. si mont. et in ver. sed pone. et in ꝟ. hꝫ qd erit si sunt. et ibi per Bal. in addi. et executore impedito exequitur epūs: vt ibi per Spe. et Bal. et p

Bal. in. l. si. §. hꝫ et si qs. in. v. col. C. cōia de le. et adde qꝛ executor nō potest sibi substitutum facere vel dare in officio suo p no. in. c. Joānes. de testa. et p Archi. i. c. si. de test. li. vj. vbi dicit qō cū ipse sit datus sub noie proprio nō admittit substitutus de quo p Jo. an. sing in. c. vt circa. de ele. li. vj. et habetur per Oldr. in ꝯsil. xcv. et p Pau. de ca. in cōsil. cxlvj. vbi dicit qꝛ si est executor ad piā causam et ipse incepit agere etiā ante lit. cōtesta. pōt substituere. et vide Bal. in. l. nulli. C. de epis. et cle. vbi dicit qꝛ executor nō potest alteri cōmittere officiū suū sed solū sue declarationis executionē. religiosus vō executor dat° pōt substituere cū licentia sui superioris qñ est dat° ad erogandū certe persone: als non ſm Archi. in. c. ij. de testa. lib. vj. et per do. Car. in cle. ij. in si. de pcu. et vide Joā. an. in. c. j. de pcu. lib. vj. vbi dicit qō executoris electio nō pōt alteri cōmitti. et ibi plus dicit qō executor nō pōt subrogari loco alteri° mortui etiā a testatore. Adde Bal. in. l. vt i epistola. C. de fideic. et in. d. l. vt quid pauperibus. et in l. executorē. in. ij. col. C. de exec. rei iudi. et per eundē Bal. in. l. j. in. vj. col. et ibi etiā per Bart. in. ij. col. ff. de lega. ij. et an et quando procurator possit substituere alium loco suo. vide que habentur in. d. c. in. de pcu. et in. c. j. de procu. lib. vj. ¶ Excōicat°. de hoc vide p Jmo. in. d. cle. si religiosus. in vlti. col.

sterium quam monachus.

77 Hereditas non adita per monachum transmittitur in monasterium.

78 Libellus cōcipiē ɔtra monasteriū nōn monachū.

79 Bona collata monasterio: reuocato ingressu an reuocentur a monasterio.

80 Quis potest ecclesie seculari omnia bona dedicare et potest condere testamentum.

In presentia. Dubia probatio nō releuat probantē. sic summatur cōmuniter. Ego summo pingu[i]us euacuando et enucleādo totū tex. Si rogat[us] restituere totam hereditatem eo sine liberis decedente, intret monasteriū euanescit fideicōmissuz: et hereditas
a applicat[ur] monasterio[a] nec ad inualidandū ingressum sufficit pbare minorē etatē tempore ingressus si ex aduerso geminat[us] pbet[ur] ingressus .h.d. intelligēdo q[uod] fuit hec substitutio fideicommissaria: si vero fuit directa: summa sic. Substitutio facta filio eo decedēte sine liberis euanescit p ingressum monasterij. et tūc adde id quod est in primo summario ibi: nec ad inualidādum ingressum et c. vsq[ue] ad finem. et vterq[ue] intellectus est verus in se. dico tñ q[uod] primus intellectus est verior q[uod] hic fuit substitutio fideicōmissaria: lz do. Anto. hic dicat q[uod] fuit compēdiosa: et q[uod] illud sit ver
b bum directum[b] deuoluerentur et c. sed pro primo dicto alleg. tex. apertum in. l. heredibus. §. i. ff. ad treb. vbi hoc dicit Ray. et idē dicit tenere Host. in sum. de testa. ex quo aliq[ui]s est institutus secus si nullo instituto q[ui]s diceret: volo q[uod] bona mea deuoluātur ad talem: et de hoc ibi latius. Diuidit[ur] principaliter in tres partes. In prima processus narratio. In secūda ibi: dilectus. auditoris diffinitio. In tertia ibi: nos diffinitionis cōfirmatio. Prima subdiuiditur in quatuor. Nā primo ponitur actoris petitio. secunda ibi: verū rei responsio et reconuentio. tertia ibi: ad hoc: actoris replicatio. quarta ibi verum rei duplicatio. ¶ Casus literalis. Inter. G. et. B. fratres ex vna parte: et monasterium casinen. ex altera vertebatur questio super bonis. Q. A. fratris dictorū. G. et. B. Datus fuit eis quidā Cardinalis auditor corā quo dicti frates proponebant quod cum. A. frater ipsoꝝ cōderet testamentū. M. filiū suū in heredem instituit et ei precepit vt si absq[ue] liberis decederet ad ipsos bona deuoluerent[ur] ipsius: vnde postulabat omnia illa sibi restitui q[ue] monasteriū ex bonis illis detinebat et petebat monasterium ad illud compelli: vt decetero ipsos super bonis illis non molestaret. Syndicus vero monasterij proposuit ex aduerso quod predictus. M. se et sua obtulerat monasterio: vñ petebat omnia que de bonis ipsius. M. innaserant restitui monasterio et super aliis silentium imponi. Ad hoc dictorum fratrum pars replicabat quod dictus. M. oblationis sue tempore fuerat minor annis: et illud fecerat feruore infirmitatis: et post conualescentiam quod fecerat reuocauit: vnde cum sine liberis decessisset ad ipsos erant bona ipsius deuoluta. Ad hoc respon. syndicus monasterij q[uod] lz dictus. M. de monasterio recessisset: eadē postmodum obtulit se et sua firmans pprio iuramēto quod vlterius contra oblationem suā non veniret. Unde cum idē. M. his obtulerit se et sua bona dicto monasterio: nec ex aduerso probetur quod tēpore vtriusq[ue] probationis fuerit minor annis: talis probatio monachorū probationem non elidit: quia si fuit minor annis tempore prime electionis: tempore secunde maior potuit extitisse. Preterea verbū illud minor annis: duobus modis potest itelligi. Unde verbum dubiū intentioni monasterij nō nocebat cū infra. xxv. annos teneret donatio maxime iuramēto firmata: nec intelligēdus erat dictus. M. decedere sine liberis qui monasterium sibi instituerat heredem. His et aliis consideratis. P. sancti Eustachij diaconus cardinalis vidēs quod syndicus monasterij plene fundauerat intentionē suam: et ex aduerso nihil probatum fuerat de mandato domini Pape sentētiam promulgauit predictis. G. et. B. silentium imponēs super his que a monasterio postulabant et condemnauit eosdē ad restitutionem illorum que de bonis predicti M. occupauerant. et domi. papa hanc sententiā
1 confirmauit. B. ¶ † Nota. i. quod consortes[c] eius
c dem litis possunt ex eodem libello reum conuenire. et cōsequenter totus processus iudiciarius simul super vtroq[ue] fundari. ¶ Nota. ii. secundū vnum intellectū quod procedit iste libellus: peto omnia bona que tibi obuenerūt ex hereditate talis. aliter bona non specificando hoc procedit indubie si intelligatur tex. quod isti agebant petitione hereditatis: quia cū hec sit actio vniuersalis non est necesse aliquid exprimere nec in principio: nec in progressu iudicij: sed tantū executionis tempore. l. iiij. ff. de peti. here. dixi plene in. c. ij. de libel. obla. si autem intelligatur quod agebatur rei ven. et quod petebant bona illa restitui respectu dominij: tūc esset iste tex. in hoc valde no. et decideret nota. per Innocē. in. c. certificari. de sepul. vbi hoc disputat. ¶ Nota tertio reum posse dare in clausa recōuentionis libellum directe contrarium libello actoris: vide ad materiā not. per Innocen. in. c. ex conquestione. de restitutio. spoliat. et in. c. cum contingat. de officio delegati. ¶ Nota quarto quem posse donare se et omnia bona sua monasterio per modum conuersionis licet aliter non fiat monachus: et erit iste conuersus monasterij secundum glo. singula. in. c. vt lex continentie. xxvij. q. i. Item iste talis est magis astrictus monasterio quam monachus: censetur enim quasi seru[us] monasterij: adeo q[uod] etiā causa maioris religionis non potest inde discedere secundum illam glo. singu. quidam tamē in hoc vl
2 timo contra vt no. ibi Archi. ¶ † No. v. ex hoc et
d ex tex. casum singu. in quo quis potest in vita se priuare facultate testandi[d] donando se et omnia bona sua loco religioso: p hoc arguit multū singu. Bar. in. l. si. C. de pac. q[uod] valet donatio omniū bonorum facta ecclesie presentium et futurorum: et sic in fauorem ecclesie posset se priuare facultate testandi: licet nō intret religionem: quia sicut pōt fauore eccl[esi]e dare se et oīa bona sua: ita et sua sine se. Et no. sin. illud dictum: quia Bart. de illo dicto nullam mētionem facit in. l. stipulatio hoc modo cōcepta. ff. de ver. ob. vbi tractat plene hāc

¶ Applicatur monasterio. et quando legatur monacho cū hoc quod nullum ius queratur monasterio: vide Bal. in. l. i. C. de his qui no. et in. l. lucius. §. tres heredes. ff. de pac. And. Barba. Anto. Frācis. ¶ Quicquid acquirit monachus dicitur acquirere monasterio siue de cōsensu abbatis acquirat: siue simpliciter: vt in. c. cum ad monasteriuz. de sta. reg. et iō dicebat Bar. in. l. si libertus. ff. de stipu. ser. q[uod] etiam si monach[us] de mādato meo stipuletur: acquirit monasterio. et Bald. in. l. i. in. §. ñ. C. cōmunia de le. dicit q[uod] monachus recipiēs aliq[ui]d simpliciter videt[ur] recipere pro monasterio suo et ideo dicebat Alex. in. l. i. in prin. de vb. ob. et in. l. i. post bar. C. de stip. ser. q[uod] si monachus stipulatur acq[ui]rit monasterio sicut seruus acquirit dño et habet[ur] per gl. et Bar. in. l. cū heredes. in. §. fin. ff. de acquir. pos. et per Inn. in. c. cū olī. de pri. et adde q[uod] acquirit monasterio deducto tamē ere alieno fm Jo. and. in. c. i. de obl. ad ratioci. in nouel. et per bal. in. c. i. qui succe. tene. in vsibus feu. et iō dicebat Inno. in. d. c. cū olī. q[uod] monachus potest prodesse et nō obesse monasterio. et idem Bal. in. l. seruus. C. de pac. vñ legatū sibi factū non recipit sine licētia abbatis: vt p do. ab. in. d. c. cū ad monasteriū. et ideo si bi relinquat[ur] cum hoc q[uod] nihil monasterio q[ue]rat[ur] nō valebit legatū: vt plene tradit[ur] l. d. c. cū ad monasterium. et ideo dicimus q[uod] monasterium agit ad legatum factū monacho etiam si sit legatū alimentorū vt per Bar. in l. seruos. ff. de ali. leg. p tex. i. l. fil[ius]. de cōd. et demō. et habet[ur] p Bar. i. l. cū. J. in. §. cū. ff. de trāsa. et p bal. i. c. i. i §. psona. p q[ue]s fiat inuesti. in vsi. feu. ad q[uod] vide gl. i. c. nōnulli. de rescrip.
b ¶ Quot modis dicant[ur] verba directa vel obliqua: vide per Bar. in. l. ij. circa pri. C. cōia de le. et de hoc do. An. in ver. no. vnā practicē ibi mere directā: et idē vr sentire do. Ant. in. c. raynutius. in. vj. colū. de testa. dum dicitur quod dicitur substitutio directa nō ciuilis quādo verba substi. sonant q[uod] substitutus a se capiat non ex manu alicuius: sed hoc verbū deuoluatur hic positum videtur tale. sed Bar. in. l. centurio circa si. in ver. septimo dub ita[tur]. ff. de vul. et pup. dicit q[uod] v[erbum]. deuoluatur. est commune verbum. et idem tenet Bal. in. l. lucius. in prin. de vulg. et pup. et Pe. de anc. in repe. circa prin. et Bal. in. l. iā hoc. de vul. et pup. et adde hic q[uod] ista verba sequatur reuertat[ur] vel restituat[ur]: non sunt verba mere directa. ita Ang. in. l. i. in si. ff. de do. et de isto verbo deuoluat[ur]: vide omnino Bar. in. l. ij. ad fi. ff. de ali. et cib. le. Et de istis et similib[us] verbis que ponūtur in institutionib[us] an sint directa vel cōia: vide plene per Bald. in. l. si. in pe. col. de sacr. san. ec. et latissime p Bal. et Mod. in. d. l. cētario. Et in ista materia tenementi hāc doctrinam vbicūq[ue] perceptio hz fieri de manib[us] alicuius nunq[uam] substitutio dicit[ur] directa sed fideicōmissaria fz Barto. in. l. si quis. in fi. ff. de vsu. le. Et vtrū ista verba si filius meus decesserit bōa mea dētur et distribuantur inter paupes xp̄i p tales fideicōmissarios meos intelligatur facta substitutio directa: vel obliqua: vide per Bar. in dicta. l. centurio. et ibi latissime p Jmol. in. xvij. co[n]sum. et per Bar. in. l. fundū treb. tiani. in fine. ff. de vsu. leg. et quando testator dicit: et si deus faceret aliō de filio meo: volo quod bona mea perueniant ad talem: an dicatur substitutio directa vel obliqua vide per Barto. in. l. publia. in pn. ff. depo[siti]. ¶ Adde que verba dicantur directa que communia que obliqua: fal. consilio. i. iiij. de verbo mouo. tur: roma. consi. ho. dir. de ver. p[er]uenire: vide Alexand. consilio. xj. tertio libro. et latius ponam vbi congruentius tāgitur.
c+ Sebasti. Sapia.
c ¶ Cōsortes. quomodo debeāt formare libellū consortes eiusdem litis tradit signanter Fulgo. in consilio. clxxxiij. incipien. visis in vltima columna. vbi dicitur quod si peterent primo expressis eorum nominibus propriis deinde adderēt clausulam et cuilibet eorum insolidum non valet libellus quia contineret repugnantiam vt ibi per eum.
d c+ Sebasti. Sapia. ¶ Testādi. vide Ang. in ɔsi. clxxix. inci. visis predictis istrumētis. col. viij. et in disputatiōe sua inci. in refulgēti. col. vj. et Ro. in aut. similiter in scdo speciali in ɔtrib[us]. C. ad. l. fal. et Maria. soc. in trac. oblationū i v[er]. libello. et Pe. d anc. i ɔs. cxxxij. ici. de p[ri]o dubio.

a ¶ Latius attingam. Adde quod idem Abb.consi.cxj.altius excerditur et vide per eundem consi.xlviij.
b ⌐Sebasti.Sapia. ¶ Facta.vide Alex.in consi.cxxviij.colū.v.in.v.vol.vbi allegat abb.hic et quando pluralitas actuum presumatur tradit.d.Jas.in.l.ij.col.iij.C.de bo.pos.sm tab.
c ¶ Adde q̄ illud quod dicitur qđ dubia pbatio nō releuat pbātem: est verum quādo probatio nihil cōcludit: sz quādo necessario alterū duorū concludit quoꝝ alterū sufficit: tunc releuat. ita dicit do.Ant.in.c.plerūq3.j.ij.de rescriptis. ¶ Adde qđ dictum testis dz de necessitate cōcludere.l.nō hoc.C.vnde cog.⁊.c.j.psentia.de proba.⁊ ita hec duo iura in quadā pulchra.q.alle.Bar.per ea decidendo questionē in.l.de minore.§.tormēta.in.vj.col.ver.quero quid si testis dicat hoc audiui.ff.de questi.pro hoc optie facit qđ singu.dicit Bal.in.l.vnica.in.iiij.colū.C.de confes.de cuius dicto late scripsit do.Bart.de bel.post Imo.in cle.j.de homi.in.iiij.col. Itē adde bartol.in.l.ij.in fi.ff.de duo.reis vbi dixit quod vba dubia testis semper intelliguntur cōtra proferentē de quo dicit se plene dixisse in.l.inter stipulātē.⁊ vide do.Anc.in.c.causam.circa fi.de rescrip. Et vide qđ no.do.Barto.de bellenzi.post do.Anc.in.c.cū clamor.circa principium.de testi.et vide etiam dom.de ro.in antiqs deci.cexx.que inci.item no.alle.Inno.hic q̄ dictum testis interpretatur contra producentem.⁊ idem dicit Joan.de lig.in.c.causam.de rescr.⁊ vide bonā glo.in.c.cum clamor.de test.sed contra ista quod notat glos.in.l.stipulatio ista.§.hoc quoq3.de ver.ob.que dicit q̄ verbum testis sumitur in latissima significatione: vt probet pro producente: ⁊ vide quod no.in text.in.c.abba.de verbo.signi.⁊ ad primum vide Balan.d.c.causaz.in pn.vlti.col.de rescrip. Idem dicit Spec.in titu.de sta.homi.ver.xv.⁊ propter hoc dicit Do.notanter consi.xvij. q̄ si testis deposuit testatorem tempore quo fecit testamentum esse insanū non probat. concludens:

materiā posset tñ illud dictū morderi q̄ q̄ñ 2fert etiam se videt tunc mori cū per ingressum fingat mortuus.xvij.q.j.placuit.l.deo nobis.C.de epis.⁊ cle.ideo non mirū si potest donare presentia ⁊ futura: q̄ etiā si expsse nō donaret tacite tñ trāsferit in monasteriū si aliter prius non disponit.xix.q.vj.q̄ ingredientibus.⁊ in.c.si qua mulier.⁊ in.c.nūc aūt.⁊ in aut.ingressi.C.de sa.san.ecc. sed hec ratio cessat q̄ñ nō intrat ipse monasteriū: sed pro hoc dicto Bar.qđ est satis piū ⁊ fauorabile ecclesijs: ergo alle.gl.que hoc sentit in.d.c.vt lex conti-
1 nentie. hanc materiā latius attingā[a] in.c.fina.de
2 suc.ab inte. ¶ †No.quē licite oblationē suā posse iuramēto firmare nec ex hoc orit presumptio contra recipiētes tale iuramentū q̄ hoc fecerunt allicientes eū propter sua bona tēporalia habenda. hoc dico ppter tex.valde sing.xx.q.iij.c.cōstituit. vbi dicit q̄ si religiosi alliciūt aliquē ad religionis ingressum ppter sua bona temporalia habenda nullū inde cōmodū 2sequi debēt. ¶ No.ibi: cum cōstet q̄ actus in dubio nō p̄sumit geminatus: et
b ideo q̄ facta[b] nō presumunt nisi probent. facit.c.cum in iure.de of.deleg.⁊ probat in.c.cū Joānes de fi.instru.ex hoc verū nisi subsit causa vrgēs presumendi: vt est tex.no.in.c.cū tu.de testi.vbi dicit
3 plenius. ¶ †No.sing.ex isto tex.q̄ fundanti se super certo actu satis est probare bene illū actū fuisse gestū: licet aliter nō pbet habilitatē persone ad illū actū exercendū. Hic enim syndicus monasterij dūtaxat pbauit illū obtulisse se ⁊ sua.⁊ ex hoc presumitur illū fuisse idoneū respectu etatis ⁊ iudicij ratione adeo q̄ afferenti contrariū incūbit onus probandi.⁊ quod plus est nō sufficit probare aliquid presumptiue cōtra istā presumptionē sed oportet q̄ probatio cōcludat necessario sicut apparet hic q̄ aduersus istā p̄sumptionē q̄ erat idoneus etate nō profuit illa probatio generalis q̄ erat minor annis. qđ facit ad no.per Inn.in.c.innotuit de eo qui fur.or.rece.per Bar.in.l.sciendum.ff.de ver.ob. ¶ No.vlterius ex hoc ⁊ ex tex.q̄ sicut probatio ex parte actoris debet concludere necessario vt est tex.no.in.l.matrē.C.de proba. ita ⁊ exceptio ex parte rei vt hic.et cōcordat.c.auditis.de prescrip.⁊ potest dici vtrūq3 dictū pbari hic cū propter reconuentionis actū ibi fratres carnales essent actores ⁊ rei: nec ad aliquem effectū sufficit illa probatio generalis q̄ erat minor annis.immo probata oblatione ex alia parte succubuerunt tam in causa conuentionis q̄ recōuen-
4 tionis quod no. ¶ †Itē ex predictis ⁊ ex tex. colligo vnā notabilē limitationē ad illud dictū vul-
c garē: dubia pbatio[c] nō releuat ⁊c. ¶ †Procedit
5 enim quando probatio est dubia in se ⁊ ex facto suo: secus autem si offuscatur ex probatione exceptionis aduersarij. declaro: hec probatio facta p istos fratres quod ille oblatus erat minor annis erat in se sine facto aduersarij dubia: quia nō concludebat necessario intentionē istoꝝ: ideo merito nō profuit eis sed negari non potest quin aliquatenus offuscauerunt ⁊ reddiderunt dubiam probationem monasterij super oblatione facta cum possibile potuerit esse quod iste erat minor annis tempore secunde oblationis: ⁊ tamen hoc nō sufficit ad tollendam probationem perfectam monasterij: quia vt dixi illa in se erat perfecta: lz aliquatenus offuscata per probationē rei.satis est

est quod probationē penitus non elidit ⁊ sic probat iste tex.decisionem glo.singu.in c.e.fina.de rescrip.⁊ concordat.c.c.auditis.de prescriptio.tenet Barto.in.l.nō solum.§.sed reprobari.ff.de oper.no.nun.vbi singu.videtur hoc dictū limitare vt
6 procedat vbi non presumitur delictū. ¶ †Si autem presumeretur delictum tenet quod exceptio reddens probationē actoris seu accusatoris dubiam eam penitus excludit. ponit exemplū: statuto est imposita pena nobili intranti palatium nisi tempore cōcilij generalis: accusatur nobilis quod de mense maij intrauit palatium: ⁊ probatur: reus probat qđ die.xv.maij fuit factum concilium generale: ⁊ sic ex causa permissa potuit de mense maij intrare palatium. Cōcludit ibi quod probatio accusatoris tollitur per hanc exceptionem dubiam cum non probauerit quod illa die qua intrauit fuit factum concilium generale: potuit enim esse qđ intrauit prius vel postea: sed q̄ ex contrario presumitur delictū vt euitetur hoc
d debet presumi quod intrauit tempore licito:[d] qđ est valde singu.⁊ ponit ad hoc multa exempla: ⁊ iura multa allegat: ⁊ facit illud: q̄ in penis mitior interpretatio est facienda.l.penultima.ff.de penis.regula in penis.de regu.iur.libro.vj.in.c.cum tu.de testa.presumptio enim bonitatis que est pro reo.de presumpt.c.fina.facit presumi actū
7 esse gestum tempore licito. ¶ †Ego addo aliam limitationem quod etiam in casibus quiescente presumptiōe delicti tollitur perfecta probatio actoris si rei exceptio reddit illā equiuocā. exemplum in terminis.c.monasteriū. probauit titiū sempronij obtulisse se ⁊ sua monasterio tali tempore: reus probat qđ illo tempore erant duo qui vocabātur hoc nomine. certe ex hoc tollitur illa probatio actoris nisi aliter declaretur. arg.l.duo sunt titij.ff.de testa.tut.⁊.c.inter dilectos.de fide
8 instrumen.⁊ predicta sunt bene no. ¶ †No.vlterius aliud bonum dictum qđ probatio in genere facta non prodest quando quelibet species generis non consequitur illum effectum ad quem proponitur. declaro: hic fuit facta probatio qđ oblatus erat minor annis tēpore oblationis. dicit text.hic hoc non sufficere cum dupliciter posset dici minor annis.et ante.xxv.annum.et ante xiiij. In hoc vltimo intellectu: seu in hac vltima specie probatio cōcludebat: sed in alia non: quia minor.xxv.maior.xiiij.potest religionē intrare.de regu.c.primo libro sexto.⁊ idem dic in articulando seu excipiendo vt cogatur a principio specificare se sic non in genere proponere: vt est text.nota.in.c.pia.de exceptionibus libro sexto.et ibi nota.glos. Si autem a principio fuerit in genere admissus ad excipiendū: seu probandum debet inspici postea probatio. si enim est generalis nō prodest: vt hic: si autem est specialis admittitur.
9 vt notat Innocē.in.c.ceterum.de iudi. ¶ †Et ex his ⁊ ex tex.nota quod probatio generalis non declaratur secūdum materiam subiectam seu intentionem articulantis. Idē dico quādo genus est simpliciter prolatum intelligitur a iure in potiori specie: vt si illud genus proferat a testibus nō capiatur in illa specie: sed in nullo habeat releuare probantem: ex quo in alia specie non concludit intentum articulātis. exemplum: exceptio cōtra actorem quod est excōmunicatus.⁊ ita go-

quia insanus potest intelligi: videlicet de insania mentis quo ad intellectum: ⁊ de insania non regulata ratione iuris positiui: ⁊ alleg.istum tex. Et pro his faciūt optime que scribit do.Anto.in.c.ex parte.in.ij.col.de rescrip. Item adde quod cum do.Anto.in dicto.c.plerunq3.cōcor.do.in.c.j.in vlti.colum.versi.not.bene de pactis.in.vj.⁊ do.Anto.l.o.c.ex parte.ad hoc allegās text.in.c.p tuas.qui fi.sint legi. ¶ Adde que posui in apostil.ad Bar.l.impressione de tortis.⁊ an dubia pbatio releuet probantem: vide Fulgo.consil.xix.⁊ lxxix.et dxxciij.⁊ an verba testis interpretentur cōtra producētē: vide Alexan.consilio.cx.j.lib.
Anto.Francis.
¶ Circa hoc de probatiōe dubia an psit ⁊ releuet probantem: dicas regulariter q̄ non vt hic ⁊ in.l.neq3 natales.C.de proba.⁊ in.l.nā hoc.C.vnde cog.cum simi. quod intellige tam ex parte actoris quam rei vt in.l.matrē.C.de proba.⁊ habetur p glos.in.l.ij.ff.de peti.here.et in.l.cum actū.ff.de nego.gest.⁊ in cle.si.de reb⁹ ecc.nō alie.⁊ p Bal.in.l.pe.C.de sent.que sine cer.quāti.profe.⁊ in.l.j.C.de fur.tñ probatio dubia pōt coadiuuari p cōfessionē rei: vt est glo.sing.in.c.j.de rescrip.li.vj.⁊ addectā qđ vno casu pbatio dubia sufficit: vt si dico quod tu deteriorasti rez ecclesie: ⁊ qđ rē alienasti vel deteriorasti si probo alternatiue qđ alienasti vel deteriorasti possuz obtinere q̄ p quolibet illorum actuū ecclesia pōt rē petere.⁊ lz probatio non cōcludat per se in vno vel in duob⁹ deductis ⁊ allegatis: nihilominus vz. ita not. dixit Bemi.in.c.j.de pac.in.vj.⁊ habet p Inno.l.c.ex parte abbatisse.de priui.⁊ per Bal.post Cy.in.l.q̄ alris.in.§.sicuti.per illū tex.in ver.itē facit.ff.de libe.⁊ posth.⁊ habet p Alex.in.l.j.in.§.fi.ff.de in.actuq3 pua.
d ⌐Sebasti.Sapia. ¶ Tempore licito.quomodo illud dictū pcedat decla.Jo.de ana.⁊ arch.in.c.cū dilecti.in septimo no.j.de accusa.⁊ Feli.sequit i.c.j.col.iiij.j.de re iudi. Alr declarat idē Feli.i.c.auditis.col.xxj.v.obst.iij.j.de pscr.⁊ i.c.nōnulli.§.sit ⁊ alij.co.vj.ā.ð resc.alr dec.generaliter

a ¶ Utrum minor .xxv. an. ingrediens monasterium possit trãsferre bo
na sua sine autoritate curatoris. & vide quod de hoc late scribit Pet.
de anc. in repe. c. accessorium. in .xxxv. col. ver. sed incidenter. iuxta pre
dicta. de reg. iu. in. vi. & de hoc vide in terminis per Spec. in ti. de sta.
mona. ver. xlv. & lap. alleg. cvi. circa medium &c.

neraliter probo excõmunicationem per testes:
certe non relevor: quia possibile est ꝙ sit excõmu
nicatio minor: vt. d. c. pia. & in testibus non faci
mus interpretationẽ illã sicut si a iure illud ver
bum proferretur vel a iurisperito: pro hoc tex. iũ
10 cta gl. no. in. l. i. C. de vsu. ¶ †Unmo no. ſm Jo.
a an. hic expresseᵃ ꝙ minor .xxv. an. bona sua sine cu
ratore & decreto alienat intrando tantum mona
sterium: secus tamen esset si non intraret mona
sterium. l. si quid est. & l. si prediũ. C. de predi. mi.
11 sine decre. non alie. & quasi per totum. ¶ †Etiã
si vellet alienare in alias pias causas. arg. in. l. ii.
ff. de polli. quod bene nota. pro hoc facit quia in
grediẽs monasterium fingitur mori tempore in
gressus. l. deo nobis. C. de epi. & cle. et. xvi. q. i. pla
cuit. sed tempore mortis põt pubes sine alia solẽ
nitate disponere de rebus suis. l. qua etate. ff. de
testa. & presertim ingrediens religionẽ habet libe
ram & integram facultatem disponẽdi de rebus
suis in auth. de mona. §. illud. & .xix. q. vlti. si qua
mulier. & c. quia ingrediẽtibus. que rationes ces
sant in eo qui vult alienare bona sua nõ intran
12 do religionẽ: sed ad pias causas. ¶ †Nunc pri
mo expediam gl. nostras iuxta morem: demũ ve
b niam ad glo. Inn. & aliorũ. & gl. i.ᵇ in princ. alle.
aliquas concordantias. secũdo format per ordi
nem. v. q. & soluit. Primo enim querit an substi
tutio facta si decesserit sine liberis euanescat per
natiuitatẽ naturalis tantũ. gl. respondet simpli
citer ꝙ sic per. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad
trebel. cum si. hic alle. Jo. an. remittit ad ibi no.
& do. Ant. etiã simpliciter trãsiuit: & certe minus
bene expediũt hunc passum pro canonistis: ideo
aduertas: nã gl. no. in cle. i. de bap. sentit ꝯtrariũ
ꝙ appellatione liberorum non veniunt natura
les tantũ: vbi agitur de ipsorum cõmodo & ho
nore per. l. cum legitime. ff. de stat. ho. vbi dicitur
ꝙ filii spurii sequuntur matrem non patrem. ad
idem. l. quia semper. ff. de in ius vo. sed hanc opi.
gl. nostre sequitur gl. in. c. raynaldus. de testa. in
ver. videtur etiam. vbi dicitur ꝙ si nõ adiicitur
verbum legitimus: tũc intelligitur de legitimis
& naturalibus. secus si tantum dixit sine liberis.
quid dicendũ. aduerte quia questio ista est satis
dubia: vtrum appellatione filiorum seu liberorũ
veniunt naturales tantum: siue hoc verbum pro
feratur in vltima voluntate: siue inter viuos in
cõtractibus: siue in statutis: & est materia quoti
diana & necessaria maxime canonistis: ideo hic
aliquãtulũ instabo vltra alios. ¶ Et prio quãtũ
c ad qõnẽ glo. an filiusᶜ naturalis excludat substi
tutum venientem in defectum liberorum distin
gue post Bar. in. l. ex facto. §. si quis rogatᵘˢ. pre
alle. ꝙ aut talis naturalis est natus in seruitute
13 aut nõ. ¶ †Primo casu si est natus in figura ma
trimoniali excludit substitutum: als non alle. in
sti. de cogna. ser. in prin. & ff. de leg. ii. lucius. in fi.
& l. fi. ff. de iure deli. dicitur autem natus in figu
ra matrimonii quando matrimonium fuit con
tractum inter seruos vel inter liberum & seruum
inter quos de iure ciuili matrimonium non cõ
trahitur: sed de iure cano. secus est vt. j. de cõiu.
ser. per totum. Aduerte quandoqꝫ illa iura alle.
per Bar. aperte nõ probant principium huius
di. nam prima allegatio loquitur de successione
legitima: an & quando seruorũ filii succedant pa
tri adepta libertate. Alia vo duo iura nõ distin
guunt inter naturalem conceptum ex matrimo
nio: licet nullo: & aliũ natum sine vllo matrimo
nio: imo potius videntur loqui in natis sine vl
lo matrimonio. vnde plus placet quod sequitur
14 in se. di. & post eã dicam. ¶ †Aut non fuit natus
in seruitute: & tunc aut illa verba si decesserit si
ne liberis referuntur ad personam que non po

¶ Adde an minor ingrediendo religionẽ possit bõa sua alienare: late And. sic. consil. lx. vide tamen qꝺ voluit Ro. cõsi. cccix. circa finẽ.
Sebasti. Sapia.

a ¶ Expresse. vide late per Albe. de rosa. in auth. ingressi. in. ii. co. C. de sacrosan. ec. & lapi allegat. incip. disputat primo.

b ¶ Similẽ glo. vide in. c. raynaldᵘˢ in ver. descendentes. de test. & facit glo. no. in. c. statutum. el. ii. de her. li. vi. & vide gl. in cle. i. de bapt. hic alle. per ab. et qꝺ ibi late no. super abb. & late p Pe. de anc. in repe. c. canonũ statuta. de cõsti. in. vi. princi. quesito. l. xxviii. col. illius quesiti. et vltra predicta adde oino Inn. post gl. & Bar. in l. ex facto. §. si qs rogatᵘˢ. ff. ad tre. alle. in gl. vbi ponit melius quam alibi.

¶ Adde an appellatione filiorũ veniãt naturales maxime cũ ab ecclesia filii nominant: vide Ang. consi. xxx. & xci.

c ¶ An autẽ filius legitimatᵘˢ excludat substitutũ: vide late per Imo. in. l. ex facto. l pri. in. vii. col. de vul. et pup. qui tenet ꝙ nõ: & idẽ dicit tenere Sal. in. l. generaliter. §. fi. de insti. & substit. & vide de hoc per do. Ant. in repe. c. per venerabilẽ. qui fil. sint legiti. an & qñ fit mẽtio de filiis legitimis & naturalibus cõprehendant legitimati vide ang. in consi. suo. lxx. Et de illa qstione an legitimatᵘˢ excludat substitutum: vide p Angel. in q. sua inci. nobilis quadã genere ad quem in

hac. q. se remittit Imo. in. l. si quis posthumos. in pein. ff. de lib. & post. vbi dicit ꝙ si pater substituat filio suo in sacris ordinibus constituto si decesserit sine liberis: tũc spurius natᵘˢ ex filio in sacris excludit substitutũ: qr de eo cogitasse videt pater cũ filius in sacris non possit nisi filiũ spuriũ procreare: sed contrariũ ibi tenet Imo. dicẽs ita tenuisse etiam Ang. post Bar. in. l. heredibus. §. si. ff. ad trebel. saluo nisi iste spurius esset legitimatus: nã dicit ꝙ tũc bene excluderet substitutũ.

test habere nisi naturales tantũ: vt ad furiosum
non habentem vxorem: & sic naturalis excludit
substitutum: quia de eo videtur cogitatum: vt in
l. heredibus. §. i. ff. ad treb. secũdum vnum intel
15 lectum. ¶ †Aut referuntur ad alium qui nõ po
test sine peccato habere nisi legitimos vt ad cleri
cum in sacris vt intelligatur de ecclesia: & sic de
filio legitimo tantũ: non autẽ ratione predicta
potest intelligi de aliis. hoc est not. dictum Bar.
16 in. d. l. heredibus. ¶ †Et si fuit dictum sine libe
ris ex suo corpore descendẽtibus habetur hec cõ
ditio pro non adiecta: qr inuitat metu perditio
nis bonorum ad illicitum coitum: sicut nõ valet
illa que inducit viduitatem vt si nõ nupserit. ff.
de condi. & demon. l. cum tale. ita no. dixit Bar.
17 in. d. l. heredibus. ¶ †Aut illa vba cõferũtur in
personã que põt habere legitimas et naturales
proles: & tunc si põt tacite apparere de volunta
te defuncti: quia in aliqua parte testamenti fecit
mentionem de naturalibus. ar. l. qui filiabus. ff.
de leg. i. & naturalis excludit substitutũ. argu. in
18 dicta. l. fin. de iure deli. ¶ †Aut nõ põt sic appa
d rere ex verbisᵈ testamẽti: et si erat ipse qui roga
uit homo positᵘˢ in dignitate neqꝫ inhoneste cõ
uersationis & venerabilis homo: et tunc natura
lis non excludit substitutum: quia non est veri
simile ꝙ talis homo voluerit substitutum exclu di
per talem naturalem. ar. in. l. generaliter. in fi. C.
de insti. & substi. et. d. §. si quis rogatus. als si non
est talis qui rogauit: substitutus excludet per na
19 turalem vt ibi. hoc verũ in filio naturali. ¶ †Se c
e cus in spurio nato ex dãnato coituᵉ qui non po
test esse vxorius talis: cũ nullo casu excludit sub
stitutum. ar. in auth. ex cõplexu. C. de incest. nupt.
20 ¶ †Idẽ in filiis adoptiuis tantũ. in. l. si ita. ff. de
le. ii. hec vera ꝙ naturalis in dictis casibus nõ ex
21 cludit substitutũ. ¶ †Nisi substitutio fieret femi
ne. rõ: qr matri talis filiᵘˢ succedit nisi sit illustris
l. si qua. C. ad orphi. & insti. de suc. cog. §. vulgo. et
ideo in femina nõ est recurrendũ ad supradicta: sꝫ
indistincte naturalis excluderet substitutũ: ita
dicit Bar. in. d. §. si qs rogatᵘˢ. & p eo alle. text. ſm
vnã lec. quã ponit ibi gl. in. d. l. heredibᵘˢ. §. i. ff. ad
tre. sꝫ Bar. i. d. l. heredibᵘˢ. hoc reprobat: qr i istis
principalr inspicit volũtas testatoris vt in. d. §. si
quis rogatus. sꝫ nõ vr consonũ voluntati testato
ris ꝙ in femina indistincte senserit de filiis illegi
timis cũ magis sit horridum feminas ꝙ mascu
lis hre filios illegitimos. ar. l. si qua illustris. hal.
& hoc mihi plus placet. ¶ No. tñ ex dicto illiᵘˢ gl.
ar. op. ꝙ vbi in loco est statutũ ꝙ naturales succe
dãt sicut legitimi ꝙ tũc indistincte naturalis ex
cludet substitutũ qr ppter dispositionẽ. l. munici
22 palis vr de tali filio cogitatũ. ¶ †An ãt valeatᶠ
f tale statutũ: vide qꝺ no. in. c. p venerabilẽ. qui fi.
sint legi. & per Fede. cõsi. cclxviii. vbi tenet ꝙ non
valeat qr dat materiã peccãdi. Idẽ Bar. in. l. te
stamẽti factio. ff. de test. ¶ Nũc attẽde qr si bñ põ
deras oia predicta vna cũ iuribᵘˢ pal. fundant su
per tacita volũtate testatoris siue disponẽtis. Et
ex his infero vnã no. ꝯclusionẽ ꝙ vbicũqꝫ põt ap
parere de tacita volũtate disponẽtis siue ex vbis
positis in dispõne: siue qr eadẽ ratio in filio legi
timo & naturali semp appellatiõe filii venit filiᵘˢ
naturalis tantũ etiã si tractet de pena: siue de cõ
modo: siue dispositio fit in vltima volũtate: siue
in legibᵘˢ siue in statutis vel in aliis ꝯtractibus; hec
probant ex pdictis & p no. plene p Cy. in. l. qsqs.
C. ad. l. iul. ma. vbi tractat an i dispositiõe illa pe
nali icludant filiorũ appellatione spurii: vnctis
no. p eũ in. l. quicũqꝫ. C. de ser. fugi. vbi tractat an
& qñ statutũ debeat extẽdi ex idẽtitate rationis.
Adde etiã aliũ modũ ꝯiecturãdi volũtatẽ dispo
nẽtis ex no. p Bar. in. l. pnũciãdi. ff. de v. sig. & l. fi.

¶ Adde an legitimatus excludat substitutũ. Alex. cõsi. ii. & .xx. et. lxvii. & .xciii. et ibi vide an retineat iura agnationis: de quo etiam per Jo. de ana. consi. xxviii. & an appellatione fratris veniat frater illegitimus: & an tales retineant iura agnationis: vide p eundẽ cõsi. lxxv. et vide qꝺ voluit Bal. cõsi. cxix. ii. li. Pet. de anc. cõsi. cclxxxvii. Paulum de cast. consi. ho. lxxviii.
Sebasti. Sapia.

c ¶ Filiᵘˢ. vide alexan. in consi. xxv. inci. circa primũ dubiũ. in primo vol. latius in consi. ii. inci. visis codicillis. eo. vol.
Sebasti. Sapia.

d ¶ Ex verbis. hoc etiã tenet Alexã. in cõsi. xciii. inci. cõsideratis. colũ. ii. in. i. vol.
Sebasti. Sapia.

e ¶ Coitu. idem tenet Ang. aret. in sti. de iure natu. l. princi. & Nicol. de vbal. in trac. successionũ. l. v. char. vide tamẽ arett. l consil. lxvii. inci. reuocatur vbi aliter sentit.

f ¶ An autẽ valeat. An valeat statutum vel cõsuetudo ꝙ spurii succedant patri. vide Bal. in ꝯs. cccxvi. l. in. parte. Pau. de ca. in ꝯsi. ccxxvii. ſm antiquam impressionẽ & petrũ rauennatẽ in trac. de consuetudi. col. vi.

C. de fideicommiss. quod aut dispositio loquitur per verba significantia naturalitatem et veniunt naturales. secus si per verba significantia agna-
23 tionem. ¶ † Et in vtroq; loco videas per Bart. an bastardi dicantur de familia vel de domo nobilium & sic comprehendantur sub statuto punie te certo casu illos de domo vel familia nobilium. Si vero ex predictis non potest apparere de tacita volutate disponentis. et tunc est magis dubiu. crederem tamen quod vbi agitur de filiorum co-modo quod veniut naturales ex quadam buma-nitate et benignitate. arg. opt. ex. l. generaliter. §. i. C. de insti. et substi. vbi text. opti. ad materiam quod intelligo in naturali nato ex coitu non ince-stuoso seu simili. tales enim non venient: quia no debent dici filij maxime hoc casu vbi tractatur de ipsorum honore et commodo: vide bonum tex. in c. vno. xxxv. q. vii. Si vero tractetur de odio maxi-me penali: tunc non intelligerem naturales: quia no apparente ratione dispositionis seu tacita vo-luntate disponentis: isti naturales veniunt po-tius ex quadam benigna interpretatione quam ex propria significatione. d. l. generaliter. et est bon⁹ text. in. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. que interptatio cessat in odiosis et maxime in sta-tutis de iureiura. in nostra. l. iii. ff. de nego. gest. et regu. odia. de reg. iur. li. vi. et vide in materia bo. glo. in. l. filij. ff. de verbo. signi. que restringit ver-bum filij in materia odiosa. et secundum omnia predicta distingue et intellige glo. hic. et in. d. de.
24 vna de baptis. ¶ † Et p hoc decidit questio quaz ponit hic Jo. and. de emphyteosi data alicui & fi-lijs suis an includantur filij naturales. de qua q-stione remittit ad Spe. in titu. de loca. §. nunc ali-qua. ver. lxvii. et ver. lxxii. vbi omnino videas om-nia motiua Spe. pro et contra non solum in vlti-ma voluntate: sed etiam in contractibus inter vi-uos vt in terminis questionis: et eandem Spec. videtur cocludere in hac questione sicut supra co-clusum extitit in vltima voluntate vt coniecture-mus tacitam voluntatem contrahentium: & vide-tur velle quod in femina indistincte venient filij naturales: quia matri succedunt sicut legitimi. de quo tamen dicendum vt habes glo. nota. in. l. si qua illustris. ſalle. Et nota hoc quia facit pro [con]clusione mea supra posita: vt in qualibet dispo-sitione ponderemus mente disponentis: sz Bar. in dicto. §. si quis rogat⁹. videtur hoc reprobare alio respectu: quia pater stipulando non potuit querere filio naturali cum non sit in sua potesta-te: nec etiam mater filie. vide ad hoc quod plene nota. in. l. quodcunq;. et. l. quod dicitur. ff. de ver. obli. & l. debitor. in fin. ff. ad trebel. Sed adverte: quia reperio Barto. aperte sensisse contrarium in dicta. l. quod dicatur. ff. de verbo. obli. & l. debi-tor. in fi. vbi in propriis terminis dicit q[uod] si ma-ter capit emphyteosim pro se & filijs suis q[uod] acq-ritur filijs ex stipulatione matris. ratio quia sti-pulatur super re ipsius vel futura ipsius ratio[n]e vtilis dominij: quo casu etia quilibet extraneus posset alteri stipulari. l. quoties. C. de do. que sub modo. & sic videtur quod ex predicta ratione: q[uia] naturales non sunt in potestate patris vel ma-
25 tris non debuit reprobari dictum Spe. ¶ † Ta-men vnum dictum no. ponit Bart. in dicto. §. si
a quis rogatus. q[uod] in emphyteosi[a] ecclesie nunq[uam] veniunt naturales appellatione filiorum: q[uia] non est verisimile q[uod] ecclesia de talibus senserit: quia de iure diuino & canonico non possunt haberi si-ne peccato. quod singulariter no. q[uia] facit ad mul-ta que disponuntur cum ecclesia vel per ecclesiam. debes enim scire quod simplex fornicatio & etia co[n]cubinatus est prohibitus de iure diuino & ca-nonico. xxxii. q. iiii. nemo. & c. meretrices. vide p Jo. an. in regula sine culpa. de reg. iur. in mercu-ria. & hec omnia bene not. quia plenius hic qua alibi habes hunc articulum declaratum. & doct. nostri transeunt hic multu lente. ¶ Venio nunc ad secu[n]dam partem glos. que querit nunquid in terminis litere euanescat substitutio si etiam in-stitutus habuerit filium sed ante eu decessit. Re-spondet glo. & bene quod non: quia satis est q[uod] te-pore mortis decessit sine liberis vt in iuribus al-leg. in glo. & hoc clarissimu est. ¶ In tertia par-te glo. querit quid si fuit dictum si decesseris sine
b herede substituo talem qui veniat appellatio[n]e[b] heredis ad hoc: vt euanescat substitutio. Glo. re-spondet quod soli filij intelliguntur. l. ex facto. §. vltimo. ff. ad trebel. & est ille casus notabi. in quo appellatione heredum soli filij intelliguntur et fit illa stricta interpretatio vt euitetur absurdu quia est quasi impossibile quod quis posset dece-dere sine herede proprie intelligendo ex testame-to vel ab intestato. fatetur tamen glo. quod si no habeat filium sed nepotem ex filio euanescit sub-stitutio: vt in iurib⁹ allegatis in ea. ¶ Aduerte circa primum dictum. nam ex predicta ratio[n]e ar-guit glo. in dicta. l. ex facto. §. fin. quod si concedo
c feudum[c] vel precarium tibi & heredibus tuis q[uod] videtur de filijs intellectu: alias sequeret dicta absurditas q[uod] duraret sine fine etiam in emphy-teosi. Idem tenet Spe. in titu. de loca. §. nuc ali-qua. ver. xxii. si concessio fiat ab ecclesia vt tuc in-telligatur de suis tantum: & no extraneis. per. §. emphyteosis. in auten. de non aliena. secus si co-cessio fit a priuato. facit glo. Accur. in. l. etiam. ff.

s ↄ Sebastia. Sapia. ¶ In emphyteosi. De emphyteosi q[uod] no transeat ad filios naturales tenet Jo. de imo. in. l. quod dicat. colu. antepe. ff. de verb. ob. Alex. in consi. xciiii. inci. consideratis in. iii. colu. in primo vo. plenius in consi. cxxviii. inci. consideratis. col. vii. cum duabus sequen-tibus eo. vol. & in consi. lx. inci. visa legitimatione col. i. in secudo volu. Pe. de anc. in co[n]sil. ccccvi. inci. circa primu quesitu Ro. in cosi. xxxv. inci. visa facti serie.

b ¶ Qui compre-hendat appella-tione heredu in substitutio[n]e. Adde q[uod] licet appel-latione heredu regulariter conti-neatur heres he-redis vt est tex. in l. quida. C. de he-re. insti. & in. l. pa-terfa. ff. de vul. et pu. & gl. apud ca-noni. in. c. si. de se-pul. tame in lega-to vsusfructus ap-pel. heredis intel-ligitur de primo herede tantum. tex. est in. l. antiq-tas. C. de vsufru.

c ¶ Et vide p bal. in. l. etiam. ff. sol. ma. & adde vnu singu. quod dicit Bal. in. l. ex facto §. ff. de here. insti. vbi dicit q[uod] si [con]ce-datur alicui feu-dum pro se & he-redib⁹ q[uod] si testa-tor instituit vnu in legitimam ille succedet i feudu pro rata legitime & de hoc vid pan. de cast. in. l. quo-ties. C. de here. in-sti. & eadem et que-stione ponit bal. in. l. i. in. xlix. q. de re. diui. & qn alicui est concessum feudu vel aliquid aliud pro se & he-redib⁹ ex suo cor-pore descendenti-bus: an extendat ad descendentes heredes qui non descenderunt ex proprio corpore: puta quia sunt nepotes vel vlterio-res in gradu: vide late examinatu p Salu. in aut. sz si qs. C. de secu. nup. & si [con]cessuz sit aliqd alicui p se & posteris intelligit de descedetib⁹ ex fi-lijs masculis no ex feminis. h dicit bar. in. l. i. ff. de iure immu. & facit. c. vbicunq;. de pe. in sexto. sz si dictu est p se & filijs masculis & feminis ex-tedit et ad feminas viduas sec⁹ si essent maritate sm Bar. i. l. q[uo]ties. de pu. schola. li. x. Et adde Ang. [con]si. clxxxii. vbi ponit vna q[ue]stione ad pro-positu: & vbi et ponit an & qn fili⁹ non heres succedit i feudo. Et adde Bal. in. l. gall⁹. §. nuc de lege. que sequit Imo. ff. de lib. & posthu. vbi di-cit q[uod] si qs recepit emphyteosim p se & descendetib⁹ p virile sexu pote-rit succedere i emphyteosiz nepos ex filio: sz n possit succedere nepos ex filia. & adde h bal. i. l. sz si hac. §. liberos. ff. de i ius vo. vbi dicit q[uod] si sit co-cessum alicui feudu p se & liberis suis filia femina succedit i feudo. Et ibi dicit et q[uod] femina semp succedit i feudo actiue: puta si succedat dno feudi. de ista q[ue]stione vide et p Inn. i. l. si i ta scriptu. ff. de le. ii. & in. l. q[uod] di. in vi. char. de v. ob. & p Bal. i. l. n. C. de iure emphy. sz Imo. i. c. potuit. i si. comēti de loca. dicit q[uod] si qs stipulet emphyteosiz p se & filijs suis no succedit filia femina: & alle. Archi. i. c. si qs suadete. xvii. q. iiii. Et adde hic Ang. [con]si. suo. cccvii. vbi dicit q[uod] si qs recepit emphyteosim p se & fi-lijs masculis & vna femina si recipiēs habuit plures feminas filias vi-tuat stipulatio q[uod] ad filia si ob. matri q[uod] inuestit⁹ de illa no senserit: & ibi dicit q[uod] inuestit⁹ de emphyteosi pot ipaz vni filioz assignare alijs exclu-sis: & sic dr cocedimus tibi & tue soboli: vel tibi & tue [pro]genici: de q vbo [pro]genici: vide p do. i. c. dns. i. v. no. lx. dist. vl tibi & tuis posteris qd ipor-tet illa vba etia de his oib⁹ & [quam]plurimis alijs hmōi vbis: vide omno p-ro. plene in. l. i. ff. ad fil. & qn qs reci-pit ep[h]yteosiz p se & filijs suis vel nepotib⁹: an suc-cedere debeat filij vl nepotes no he-redes: vide p Imo. post bal. i. l. gal⁹. i iii. col. ff. so. ma. & si qs recipit ep[h]y-teosiz p se & filijs & nepotib⁹: an h casu appellatio[n]e nepot[um] [con]tineat fi-li⁹ fris. vid omno p Imo. i. l. si dotali ff. so. ma. & o mul-tis filib⁹ vbi q ap-ponit i [con]cessio[n]e ep[h]yteosis vide plene p Imo. i. l. ex facto. §. si qs ro-gat⁹. d. i. ff. ad tre-bel. & p. d. Bndi. capra in repe. c. si p[ro]f. i pe. char. & te-sta. i sexto. Ite de recipiēte in ep[h]y-teosiz p se & filijs vide Imol. post bal. i. l. apo tulia-nu. §. si qs alicui. d le. i. Qui aut ve-niat appellatio[n]e aliorum de cogna-tio[n]e: maxie i ma-teria penali vide late p do. i. c. qc-q[ue]. de pe. in sexto. Ite adde Arch. xvii. q. iiii. i. c. si qs suadete. i pe. col. vbi dt q[uod] si e [con]ces-sum [pri]uilegiu mi-hi & filijs meis vl mihi et posteris meis extendit ad filias feminas. & ad materia add no. per Imol. & Moder. i. c. si qs [pro]bior. d re. ec. no alie. Ite adde q[uod] qn dico [con]cedo ti-bi & generi tuo no veniunt bastardi: q[uia] non dicunt esse de genere sm Bal. in. l. fi. circa mediu. C. de natu. libe. Ite de [pre]dictis vide omno p. d. Aldu de floren. in tracta. suo de banitis: in prima parte. in. ix. q. Item feudu cocessuz alicui pro se & filijs masculis no intelligit [con]cessum femi-nis adequatiue: vez deficietib⁹ filijs masculis sm Bal. fin. in. c. ceteru. in pe. char. de iudi. & ibi etia dicit sing. q[uod] si cotingat tres filias succede-re in feudo: quaru vna moriatur relicto filio masculo: alia moriatur si-ne herede: succedat masculus & preferetur tertie sorori superuiuenti. ¶ Adde an i ep[h]ytcosi [con]cessa p se & filijs icludat naturales. Alex. [con]si. lxxviii. & cxxviii. i. li. & an pr possit i feudo vel emphyteosi [pre]iudicare fi-lio cu sunt acqsita pro se & filijs vide Pe. de ancha. [con]si. cxiiii. & cccx. Alex. [con]si. vii. in. li. & cu dicit ex suo corpe an veniat nat⁹ ex filia: vide bal. consil. xix. v. lib. & an femina succedat in feudo & qn: vide Ro. cosil. i. & xxxii. & an appellatio[n]e nepotis veniat fili⁹ fratris: vide Fede. [con]si. xxix.

c ↄ Sebasti. Sapia. ¶ Feudu. vide Ange. in [con]si. cccl. incip. charissime frater. & in consilio. cx. incip. sanctissima. Cardina. in consilio. liiii. inci-pien. quod domina. columna sua. Fulgo. in consilio. cxxviii. incipien. Petrum et domi. Abba. in consilio. iii. incip. mitar. in. iii. dubio. in se-cundo volumine. vbi concludit quod in feudo appellatione heredis non veniunt extranei.

solu. matri. Sed attende quia reperio Spec. e. ti. et. §. alleg. ver. vij. tenere quod hodie ecclesia potest concedere in perpetuum rem in emphyteosim. ⁊ quod. §. emphyteosis sit correctus per. §. licentiam. in auten. de aliena. ⁊ emphyteo. sed posset responderi: vt dicit hic Jo. an. qui videtur se qui primum dictum vt corrigatur ille. §. quo ad tempus ⁊ numerum successorum: non autē quo ad qualitatem ipsorū declaro hec pro puris canonistis. §. emphyteosis. cōtinebat duo. Primo q res ecclesie non possent dari in emphyteosim nisi in vita accipientis ⁊ duorum heredum suorum. Secūdo exigit qd isti heredes sint de suis: vt sic extēdat ad filios vel filias ⁊ ad nepotes vel nepotes: ⁊ sic ad descendētes: superuenit postea aut. de alie. ⁊ emphy. §. licentiam. vbi videtur dari licentia concedendi in perpetuū: nunc oritur difficultas vtrum corrigat in totū: an vero quo ad tempus ⁊ numerum successorum tātum. Jo. an. vult q nō corrigat quo ad qualitatem successorū. q. d. quod cōcessio potest fieri in herede accipientis in perpetuum dummodo sint de suis descendētib⁹: vt sic id quod disponebat hodie qualificando illos duos successores: procedat hodie etiam in vlterioribus. ¶ Unde hic sunt examināda duo. Primo qui veniant appellatione heredum[a] quod glo. hic tangit. secūdo inferemus ad decisionem questionis tacite an emphyteosis ecclesie trāseat ad heredes extraneos. Ad primum
b distinguit[b] Bar. in. l. gallus. §. etiam. ff. de libe. et posthu. q quandoq ver. suis heredibus proferē in tempus vite illius cuius heredes appellātur: ⁊ intelligitur de filiis. non enim potest intelligi de extraneis: quia hereditas non est viuētis. l. j. ff. de vul. et pup. ⁊ sic intelligi debet. d. §. etiā. quādoq illa verba suis heredibus: proferunē in tēpus post mortem: et tunc si proferuntur super re sui natura non transmissibili ad heredes extraneos: ⁊ dicendum est idem vt propter materiam subiectam restringantur verba ad filios. exēplū in feudo concesso alicui ⁊ suis heredibus ad hec de suc. feu. c. j. col. x. ⁊ no. in. d. l. ex facto. §. fi. ⁊ per Cy. in. l. in conuentionalibus. ff. de ver. ob. lz aliqui dicāt: vt not. Cy. in. l. liberti. C. de operis lib.
26 ¶ †Quandoq illa verba proferuntur super re sui natura transmissibili ad extraneos heredes: ⁊ tūc aut verba exprimunē a recipiente aut a cōcedente. Primo casu intelliguntur etiā de heredibus extraneis. l. stipulatio ista. §. si qs. ff. de v. ob. ⁊ l. si pactum. ff. de proba. Secundo casu quādo proferūtur a concedente: puta a testatore vel ab aliquo domino: idem vt transeat cōcessio etiā ad extraneos heredes. l. in annalibus. C. de leg. ⁊ l. sciendum. de ver. ob. hoc verum nisi aliqua iniquitas resultaret contra mentez testantis: vt in casu huius gl. ⁊ hec no. per hoc infertur ad decisionem. ij. questionis. Quid si verba proferātur in contractu emphyteotico ⁊ si proferantur in re priuati vel ciuitatis capiuntur proprie ⁊ concernunt etiam extraneos heredes: quia in sui natura possunt taliū res cōcedi in emphyteosim perpetuā. l. j. C. de iu. emphy. l. j. ⁊. ij. ff. si ager vecti. vel emphy. pe.
27 ¶ †Unde plus sing. dicit Spec. in. d.
c ver. xxiij. q etiā legari pōt extraneo[c] dño irrequisito: qr ex quo donaē in vltima volūtate nō pertinet ad alienationē: ⁊ sic nō hz locū. c. fi. de loca. vt de tñ Bar. in. l. fi. C. de iu. emph. ⁊ in. l. in conuentionalib⁹. ff. de ver. ob. vbi videē sentire cōtrariū cū distinctione tñ si aūt cōcessio fit ab ecclesia tūc insurgit dubietas ppter dictos. §. emphyteosis. ⁊. §. licentiā. vidistis. ā. spc. variū. ⁊ opi. Jo. an. ⁊ gl. in. d. §. emphyteosis. ⁊ in auē. si quas. C. de sa. san. ec. tenet q cōcessio hodie pōt fieri in ppetuū: sed ille gl. possent reduci ad opi. Jo. an. aliter distinguit Cy. in. d. auē. si quas. reperio in hoc barvariū. nam in. l. qd dicitur. ff. de ver. ob. ⁊. l. si tibi decē. §. si pactus. ff. de pac. videē velle emphyteosim ecclesie nō trāsmissibilem ad extraneos heredes: sed in. d. auē. si quas. videē tenere simpliciter q ille. §. emphyteosis. sit correct⁹ per. §. licētiā. dicit enī q pōt dari i perpetuū. i. quādiu soluerē pēsio. d. Ant. distinguit q si cōcessio fit ex causa ne-
d cessitatis: vt qr res[d] est ruinosa vel vrgent debita ecclesie vel ex cā vtilitatis qr res est modici redditus q tunc permittunē cōcessiones in perpetuū qr in his casibus permittiē alienatio directi dñij fortius vtilis tñ. ad hoc de re. ec. nō alie. ad aures ⁊. x. qd. ij. perpetua. Si aūt fit sine causa: vtputa qñ ecclesia cōsueuit talē rem dare in emphyteosim: putat q cessante cōsuetudine possit cōcedi ppetuo quo ad descēdētes sz quo ad extraneos nō
28 ⁊ hoc casu pcedat opi. Jo. an. ¶ †Limita tamē predicta q si cōcessio fieret simpliciter etiam vbi posset fieri in perpetuū nō debet intelligi nisi ad
e terram[e] generationem per dictum. §. emphyteosis. ⁊ credo quod hoc voluit Spec. in. d. ver. xxiij.

a ¶ Appellatione heredum. ⁊ ad illud si habeaē loco filij monasteriū: pondera gl. in. §. ea lege. inquantum dicit iure suorum. pondera quia tex. iste hoc non probat: quia pars monasterij istud hic allegat: ⁊ verba apposita in allegatione partis non faciunt ius vt per Jo. an. in. c. dilecto. de preben. nec iudex qui tulit sententiam fundauit se in hoc sz solum q probatio etatis erat dubia: vt patet ex litera. istud colligitur hic ex dictis do. An. pondera fm do. Pe. quia hic erat minor q nō poterat habere veros filios: ergo nec fictos vid Joā. de imo. in. l. fiaceius. ff. de here. insti. And. Bar.

b ¶ No. bonam doctrinam ⁊ distinctionē qui cōprehendātur appellatione heredum ⁊ de hoc latissime per Pau. de cas. in. d. l. gall⁹. §. et. et adde quod licet regulariter appellatione heredis contineaē heres heredis tñ si princeps cōcedit alicui priuilegiū p se ⁊ herede suo loquendo in singulari: nō in plurali: puta tibi et heredi tuo: istud priuilegium non trāsibit nisi ad primum heredē. ita singulariter concludit Bart. l. l. j. vltra mediū. ff. de consti. prin. Item de hoc qui contineantur appellatione heredis: vide per. d. Abb. in c. quibusdam. super glo. in ver. ad heredes. de pen. Itē adde q substitutio fcā si decesserit sine herede non euanescit etiam decedēte cum filijs naturalibus: licet appellatione heredis contineantur filij. ita singul. determinat Joan. and. post Jac. de are. in addi. Specu. in titu. de test. §. fina. in additio. mag. versicu. est ⁊ alia questio. Item adde quod habens filium ex filia non dicitur sine liberis: vt est tex. in. l. j. C. de condit. inser. et eodem modo ille qui habet filios sibi non heredes. vt. l. filiusfamilias. §. cum quis. de legatis primo. de quo vide omnino glo. in. l. ex facto. §. fi. ff. ad treb.

¶ Adde an appellatione heredum qui veniant. Alex. consi. lvi. j. li. et latius vide in tabula cōsiliorum suorum ⁊ in. l. gallus. in apost. nicis. in impressione de tortis.

b ⁓ Sebasti. Sapia. ¶ Distinguit. vide Oldra. in consi. xxj. incip. thema tale est. post Pe. de ancha. in consi. xxj. inci. pro ⁊ contra cum allegatis per do. Bal. in. l. ij. char. xx. in. xv. questione. C. de iure emphy. vbi ponit quod si quis stipulatus est emphyteosim pro se ⁊ herede suo vel heredibus suis an intelligatur de primo herede.

c ⁓ Sebasti. Sapia. ¶ Extraneo. hāc esse eādem opi. attestaē Alexā. in cōsi. xx. inci. sup eo qd querit in vi. col. in primo vol. de quo vide. d. Jaso. in. l. ii. col. xxvij. v. successiue iuxta pdicta quero. C. de iure emphy.

d ¶ Vide omnino Bal. in auē. perpetua. C. de sac. san. ecc. circa princi.

e ¶ Adde quod subtiliter ponit Ang. in. l. qui aliena. §. j. ff. de acquirē. here. ⁊ Jmo. ibi in. j. col. ⁊ vide Ang. in. l. male agitur. C. de prescript. xxx. an. ⁊ adde contra dictum do. Ant. hic q dispositio. d. §. emphyteosim. est approbata de iure cano. per text. in. c. nulli. de rebus eccle. non alienan. vbi pa. approbat constitutionem leoninam. et quod emphyteosis ecclesie non transeat in extraneos: tenet Bar. in. l. si tibi. §. si pacto. ff. de pac. per. d. §. emphyteosim. ex quo no. decidit ibi ad si. quod si quis recipiat emphyteosim ab ecclesia pro se ⁊ filiis quod ista emphyteosis transibit equaliter in omnes filios: licet sint instituti ex disparibus partibus in testamento patris: ⁊ ibi etiam dicit quod licet filius repudiauerit hereditatem paternam: tamē succedit i emphyteosi tali. Et adde qd eadē ratione dico quod licet filius sit exheredatus a patre: tamē succedit i tali emphyteosi ecclesiastica. ad predicta tamē vide quod plenius scribit hic do. Fran. de arec. in. vij. ix. ⁊. x. cha. et plenius per bal. in auē. si quas ruinas. ij. colum. C. de sa. ecc. Itē quādo fit cōcessio alicui vsq ad tertiā gradū: an nepos qui ppter mortē patris intrat locum patris fm. l. gallus. dicaē obtinere primū gradum vel secundū quo ad effectū cōcessionis: tangit Balan. c. j. in cōmento. in pe. col. de iudi. Et vide etiā circa pdicta latissime ⁊ melius q alibi qd nō potest dari in extraneos nec in descēdētes nisi vsq ad tertiā generationez. Dicit etiam q si simplr conceditur ita videtur cōcessa: de quo ēt vide per bal. in. l. fi. C. de her. insti. et facit quod no. Bal. i. c. j. §. fi. de feudo da. in vicē l. com. ⁊ in. l. j. circa me. C. de iure emphy. vbi dicit q prescribēs emphyteosim ecclesiasticā intelligiē prescribere vsq ad tertiā gñationē tātū.

¶ Adde hic Pet. de ancha. consi. xxxiij. ⁊ latius vide que posui in. l. etiam. ff. so. ma. in impressione de tortis.

¶ Adde hic qd no. Azo in sum. de sacrosan. ec. in fi. vbi dicit q hodie abbates cum suo collegio de consuetudine tradunt indistincte res ecclesiasticas in emphyteosim.

Anto. Frācis. ¶ Qui veniāt appellatiōe filiorū: siue hic vbū pferaē in nūero plurali vel singulari: siue sim⁹ i materia stricta ⁊ odiosa: siue in materia larga ⁊ fauorabili: an ɀtineanē bastardi: spurij: naturales: et alias illegitime nati: ⁊ an veniāt adoptiui ⁊ legitimi tñ ⁊ si i dispositiōe sit mētio de liberis: an veniāt liberi pmi grad⁹: vel ēt vlteriores descēdētes ⁊ qd i materia feudali vł i materia emphyteoticaria ⁊ an veniāt tā masculi q femie: dicas qd hec ē materia i q oporteret reuoluere oēs iuris canōici ⁊ ciuilis libros: ideo qr ēt apostillatores hic multa dixerūt vt ex ispectiōe appet paucis admodū remissiōib⁹ ero ɀtēt⁹. Prio vide Bar. l. l. si qs ita. ff. de testa. tu. ⁊ i. l. q filiab⁹. i. §. j. ff. de le. j. ⁊ i. l. gall⁹. in §. istituēs. ff. de li. ⁊ posth. ⁊ l. l. iij. §. sz icertū. ff. de vē. i pos. mit. ⁊ in. l. liberorū. ff. de ver. signi. ⁊ per Alex. in consi. clxx. in secunda parte. et per Pau. de ca. in consi. clxxviij. ⁊ vide que habenē in. l. filium diffinimus. de his qui sunt sui vel alieni iuris. ⁊ vide Bal. in. l. precibus. in. ix. colum. C. de impub. ⁊ aliis substitu. vbi inter reliqua dixit q filiorū appella. venit non tñ qui est natus: sed etiam qui est in vtero in materia fauorabili de quo in. l. ij. in. §. si filius. ff. ad terta. ⁊ in. l. qui in vtero. ff. de statu hominū. ⁊ vide Pau. de cast. in consi. cclvj. ⁊. cclv. et in consi.

lxxvij. vbi tractant de substitutione facta alicui. ⁊ vide Alex. in consil. xiiij. in quarta parte cōsil. ⁊ per And. sicu. in cōsi. quod incipit specia- lis. quod est post cōsi. Alexan. in quarta parte cōsi. vbi etiā ponit quid si fiat mentio de filijs in cōtractu emphyteotico: ⁊ vide Ioā. de imo. ⁊ domi. mei Io. de prato post ipm in. l. cū auus. ff. de cōdi. ⁊ demō. ⁊ an veniāt spurij vel legitimati: aut alis illegitime na ti: vide que habē tur per Barto. et vtrunq3 Imno. in l. ex facto. §. si qs rogatus. ff. ad tre bel. et in. l. genera liter. §. cum autē. C. de inst. ⁊ substi tu. sub condi. fac. ⁊ in. l. cum acutis simi. C. de fideicō. et in aut. nisi ro- gati. C. ad trebel. ⁊ vide que habē tur l. l. cū adopti uus. C. de decur. li. x. ⁊ i. l. si ita qs in fine. de legatis scdo. ⁊ i. l. adopti uum. ff. de in ius vocan. vbi p Ale. post alios: q po- nit quid si in lege vel statuto vel pri uilegio vel cōtra ctu fiat mētio de filijs: an veniant adoptiui: ⁊ sic le- gitimi tātū: et qd in ɔtractu feuda li: ⁊ an ēt veniant posthumi: vide bal. ang. ⁊ Imo. in. l. si quis post- humos. ff. de lib. ⁊ posth. ⁊ p Spe. in titu. de loca. in §. vi. in ver. lxxiij. et quid de fratri- bus vel filijs fra- trum quādo fieret mutatio de agna tis vel de heredi- bus: ⁊ maxime qñ esset cōis vsus lo quendi qd tales etiā trāsuersales comprehēderent ⁊ non solum libe ri primi gradus: vide que habent in. d. l. liberorum vbi per Alex. de verb. sig. ⁊ in. l. fi- lius. ⁊ i. l. filia. ad macedo. ⁊ vide ēt per Inno. in. c. si vero. de sentē. ex- cōi. vbi etiā p do. Abb. ⁊ alios. ⁊ p Alexan. in. l. si ti- bi. in. §. si pactus. ff. de pact. ⁊ vide Alexan. in consi. cxxviij. vbi ponit nunquid veniant heredes extranei quando est facta mentio in cōtractibus: ⁊ maxime in cōtractu facto ab ecclesia de quo per glo. ⁊ docto. tam antiquos q̄ modernos in. l. etiā. ff. solu. matri. ⁊ an veniāt nepotes ex filia femina: vide Bal. in. l. j. in v. genero cum interdū. in antiqua lec. C. de con. inser. ⁊ vide tex. in. c. statu tum. de here. lib. vi. ⁊ per Bald. in. l. maximū vitiū. C. de libe. prete. ⁊ p ro. in. l. p̄ter. in. iiij. colū. de in ius vocā. vbi dicit quod statutū de cōpro- misso fiendo inter patrem ⁊ filium intelligitur etiam de filio naturali tantum. de quo habetur per Bal. in. l. libertum. C. de inter. matrimo.

ne sit sibi contrarius in his que dixi. §. vij. preall. hec dicit vera. d. Anto. nisi cōsuetudo ecclesie sit vt locet in perpetuū etiā quo ad extraneos. quo casu verba intelligentur vt sonant. Et attēde ad vnum dictū ipsius in practica. Dicit enim qd si res est preciosa non autē ruinosa vel modici red a ditus quod non est sufficiens causa[a] concededi in perpetuū: q: potest haberi parū plus dādo in em phyteosim q̄ locando particulatim: quia maius esset preiudiciū alienationis vtilis dominij q̄ es set illa modica vtilitas que adijcit vltra solitum: ideo iura ponderāt sterilitatē rei: aut magnā vti litatem redituū. Ego in hoc dubio aliter sentio et miror de nostris predecessoribus ita instantib' super intellectu istarum autenticarū: cū disposi tio maxime illius. §. ēphyteosis. nullo modo de beat obseruari cum lex ciuilis specifice disponēs super rebus ecclesie presertim prohibēdo vel cer tam solennitatem dando etiam in fauorē ecclesie non teneat cum non habeat potestatē: vt in. c. ec clesia sancte Marie. de consti. no. Io. an. in. c. cō stitutus. de reli. do. Io. cal. in. c. j. de no. ope. nun. dico plene in repetitione. c. ecclesia. preallega. vide ho. gl. ⁊ Inno. in. c. j. de reb. ec. non alie. li. vj. licet lex principis generaliter disponens debeat obser uari quo ad ecclesias vbi canonibus non ɔtradi cit vt. d. c. j. secus tamen quādo specifice disponit de ecclesia seu rebus suis: vt facit. d. §. emphyteo sis. ⁊ §. licentiā. vnde enim habuit imperator po testatem impediendi alienationem rerum eccle siasticarum vel postmodum dandi licētiam sim pliciter alienandi: ⁊ sic ponēdi falcem in messem alienam: contra. c. nouit. ā. de iudi. xcvi. dist. duo sunt. Hoc etiam expresse sentit Bar. in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. in ver. hoc premisso. et ma xime hoc casu dicte. ll. non debent obseruari vbi habemus specialem prouisionem de iure canoni co: ⁊ respectu solennitatis adhibende: vt elegan ter dixit Inno. ⁊ glo. i. d. c. j. de reb. ecc. nō alie. li. vj. In iure enim canonico prohibet alienatio vti lis dominij et directi sicut probatur in. c. nulli. de re. ec. non alie. Alienatio vero permittitur specia liter ex quatuor causis de quibus p glo. no. xij. q. ij. i sum. vt causa necessitatis: pietatis: vtilitatis: et incommoditatis: vel minoris vtilitatis serua ta solennitate: de qua. xij. q. ij. sine exceptione. et c. placuit. ⁊ c. abbatibus. de reb. ec. non alie. cle. j. 29 ⁊ c. j. e. tit. li. vj. cum seq. ¶ †Si ergo ecclesia vult alienare directum vel vtile dominium respiciet an sit aliqua de causis premissis et respectu alie nationis vtilis dominij informabit motum ani mi sui ex his que habētur. x. q. ij. perpetua. cum seq. §. et plene per Spec. in. d. §. vij. et sic concede re in perpetuum vel ad tempus prout sibi videbi tur: ad hoc quod no. Archi. ⁊ Io. an. in. c. ij. de re bus ec. non alie. lib. vj. ⁊ ho. tex. iunctis nota. per Inno. in. c. ad aures. de reb. ec. non alie. Si autem concessio fieret simpliciter: vtputa titio ⁊ heredi bus suis: intelligo de omnibus heredibus etiam extraneis: quia hoc importat natura illorum ver borum. l. in annalibus. C. de leg. ⁊ hec res trāsmis sibilis est in heredes extraneos etiam in perpe tuum ex quo pretenditur causa legitima ex qua etiam directum dominium alienari potest. nō cū apparet causa restringēdi: hoc dico nisi aliud ha beret consuetudo que attendenda est subintelli genda etiam in contractibus. ad hoc ho. tex. in. l. quod si nolit. §. quia assidua. ff. de edil. edi. ⁊ per Bar. in. l. nemo est qui nesciat. ff. de duo. re. ⁊ per Inno. super rub. de cōsue. ⁊ per hoc habes hunc vtilem articulum plenissime declaratum. ¶ In quarta parte glo. querit an rogat' alij restituere hereditatē possit aliqd de dicta hereditate alie nare: glo. q non. C. cōmunia de leg. l. vl. nisi in ca sibus q no. in aut. ibi posita que incipit res que. Et aduerte qd melius diceret glo. qui habentur q̄ qui nō. quia illi casus exprimuntur ibi in tex. ⁊ sunt duo: vz causa dotis: et donationis pro pter nup. ⁊ loquitur ibi tex. in liberis: ⁊ sic secus videtur in extraneis: de quo dic vt ibi plene no. per doc. potest tamen rogatus retinere sibi quar tam partem per treb. ⁊c. vt in glo. si autē esset ro gatus restituere quicquid superesset de heredita te tūc ad minus quartā seruabit instituto: vt in aut. contra rogatus. ad treb. dic tamē q in qua tuor casibus ibi positis posset alienare etiā quar tam partē in causa dotis vel donationis propter nup. vel ppter alimonia vel redemptionē capti c uorū si sua substātia nō sufficiat. de quo dicit ple 30 nius ibi no. ¶ †Ulti. glo. querit qd si pure roga tus fuit quis restituere hereditatē nulla mentio ne facta de filijs nunquid teneat ad restitutionē post mortē suā si habeat filios vel nepotes ex filio glo. dicit q nō: s3 euanescit substitutio: vt in iuri bus alle. in ea que hoc bene pbāt qd intellige fm Io. an. qñ substitutio est facta filio vl nepoti. q. d. sec' in extraneo: ⁊ bene loquit q: hoc casu loquū tur iura alle. in gl. ⁊ est ratio q: nō est verisimile te statorē voluisse preferre alienā sobolē sue posteri tati: q̄ rō cessat cū substitutio est facta extraneo. 31 ¶ †Quero iste cōtulit se ⁊ sua nūquid valuisset vnū sine alio glo. in ver. cōtulit. dicit q non: quia sua nō poterat sine se conferre cū subiacerent re stitutioni. dic melius: ⁊ credo q fuit de mēte glo. q sufficiebat dedicare se. nā tūc per cōsequentiā transiuissent bona in monasteriū in autē. de san. epis. §. sed hec p̄senti cōmuniter. ⁊. C. ad tre. aut. nisi rogati. sua aūt sine se non poterat donare sci licet que subiacebāt restitutioni: alia vero que nō subiacebāt restitutioni vt debita pars iure natu re ⁊ quarta per treb. bene potuisset sine se dona 32 re etate nō impediēte vt. s. dixi. ¶ †Sed qro qūo monasteriū hoc obtinuit vigore oblationis cū nō probauerat eū tūc fuisse maioris etatis glo. in v. sedere. respōdet q iste presumitur maior nisi pro betur cōtrariū. Ex quo colligit quē presumi ma iorē nisi probetur contrariū. alle. iura sua. hoc di ctū glo. cōmuniter reprobat per cano. ⁊ legistas. nam dicens aliquem maiorē ⁊ principaliter fun dans se super etate hoc probare debet: quod no. etiam si presumeretur maior. ff. de mino. l. de eta te. ⁊ l. minor. xxv. an. ⁊ ideo vide glos. meliorē in c. p̄sbyter. lxxix. dist. glo. ⁊ Bar. in. l. de etate. fals. ⁊ per spe. in ti. de ac. in prin. ⁊ maxime in versi. si queris. per Cy. in. l. cum te. C. de pba. aliqd per Archi. in. c. si eo tempore. de rescri. li. vj. ⁊ breuis b conclusio est hec. fundās[b] se super etate maiori c vel minori habet probare[c] qd est sue intentionis

et hec sufficiant remissiue quantum ad istam materiam.

a ✠Sebastia. Sapia. ¶ Sufficiēs causa. nota tū q quādo fundus est sterilis ⁊ datus est in emphyteosim vsq3 in tertiā gñationē si fundus ille ex opera ⁊ artificio emphyteote fuit factus melior trāsit vltra ter tiam generationē etiā ad heredes extraneos. ita dicit Bar. in. l. qui cūq3. per illū tex. C. de omni agro deserto. li. xj. seq tur Rom. in rep. rubr. de arbi. col. xix. sed reprobat idem Roma. in. l. etiā in prin. ff. so lu. matri.

✠Sebasti. Sapia. b ¶ Fundās. idem tenet Calde'. in ɔsi. v. incip. quos habeat pbare in ti. de pba. Imo. in consilio. xxiij. inci. in casu pmis so. Bal. in ɔsi. cc lxiiij. inci. factum tale circa fi. i pri ma parte Alexā. in consi. cclix. in cip. in casu ppo sito. co. pe. i. v. vo. c ¶ Habet proba re. Adde quis de beat etatē proba re ⁊ qualiter pro betur. Bar. cōsil. incip. ser fim3. ⁊ quid fiendū cū dubitat an sit mi nor per Alex. cō si. xxi. li. i. ⁊ si per statutum inducat certa forma pro bandi etatem an alia forma sit ex clusa p Pau. de cast. cōsi. cclj. ⁊ qñ qs impugnat cō tractū ratiōe mi noris etatis sit p̄ sumptio qd fue rit habilis. vide Aret. cōsi. lxiiij. Anto. Francis. ¶ Circa pbatio nem etatis dicas q debet probari per eū in quē iu dex ex aspectu trāstulit on' pro bādi alias d3 p bari per illū qui se in maiore vel minore etate fun dat siue agēdo si ue excipiendo: vt i. l. cū te minorē. ⁊ ibi per Barto. Bal. ⁊ doc. C. de pba. ⁊ vide Bal. i. l. de etate. ff. de interro. ac. ⁊ in. l. de etate. ff. de mi no. ⁊ in. l. prima. in fine. ff. de exceptionibus. ⁊ in. l. eadem oratione. ff. de ser. vbi Barto. vbiq3 dicit iudicem esse adeundum qui pronunciet super etatem. ⁊ vide Io. de imol. in. l. ij. in. §. due cause. ff. ad trebel. ⁊ Bald. in. l. data opera. C. qui accusa. non pos. in. xv. col. ⁊ vide glo. in. c. presbyter. lxx. distin. ⁊ per Specu. in titu. de actio. in versic. quid ergo. ⁊ vide plenis. per Alexand. in. l. de etate. de minori. et adde quod etas probatur per instrumentum matrimonij: non autem per instrumen tum dotis promisse pro matrimonio iam contracto: sed pro contrahē do sic presumptiue tamen: vt per Bal. in addi. Specu. in ti. de in inte. causa.

restitu. in versic. per instrumentum matrimonii: z vide Baldum in l. neque natales. in ii. col. de proba. vbi ponit de isto modo probandi etatem per instrum matrimonii. Et adde quod probatur extraordinariis modis vz per priuatas scripturas per indicia z per testimonia domestica vt per Bal. l. si minor. de in inte. resti. z per bal. in l. ii. C. de his qui veniam eta. impe. z per glo. Bal. z Bar. in l. ii. in prin. ff. de excu. tuto. vbi dicit quod probatur per scripturas natiuitatis factam per patrem quod et voluit bal. in rub. de fide in stru. in iiii. col. z de modo probandi etatem vide etiam per Spe. in tit. de proba. in §. i. in versic. restat. in §. iii. v. iiii. v. z pe. z qualiter probetur: vide et per Paul. de cast. in consil. cccxviii. z cccxx. vbi etiam ponit: an possit probari alio modo quam modo tradito a statuto z dicit quod sic sed per modos in iure approbatos. z vide Bar. in l. minor. xxv. an. ex aspectu. ff. de mino. pot etiam probari per matrem licet non plene secundum bar. i. l. et. de proba. z per eundem post glos. in l. ii. ff. de exce. potest etiam probari per nutricem: vt l. l. de tute. z ibi per Bal. C. de in inte. rest. z per consanguineos: z pot probari per compatrem qui baptizauit vt per Bar. in consil. mei. in q. vertente inter D. Simonem z etiam per vicinas: z obstetrices que viderunt eum nasci tali tempore z tene menti quod etas minor non pot probari nec allegari se maiorem licet paulus de cast. in d. consi. cccxviii. Et adde etiam quod sententia lata super etate inter aliquos non facit ius inter omnes secundum Bar. i. d. l. de etate in. iiii. q. de minori. z vide bal. in l. si. in fi. C. de suis z legi. z addit etiam quod etas non probata est prima causa restitutionis. l. si. z ibi Bart. ff. si minor se maiorem dixerit.

a Quandocunque. Adde Ro. consil. xx. z ccclxix.

Sebasti. Sapia.

b Interrogare. Adde quod etiam in-

causa. hoc est verum nisi iudex ex aspectu transfundat onus probandi in alium: vt l. minor. xxv. an. ex aspectu. ff. de mino. z ideo isti patrui succubuerunt quia fundabant excep. suam super minori etate quam necessario non probauerunt. Dices tu quare monasterium obtinuit cum non probauit maiorem etatem super qua se fundabat. Respondeo quia principaliter non fundabat se super maiori etate: sed super oblatione quam probauerunt: etas autem allegabatur implicite ad actum qui presumitur probato actu sicut alie solennitates extrinsece presumuntur: vt no. l. sciendum. ff. de verb. ob. per Bar. z in c. innotuit. de eo qui fur. or. rece. per Inn.

33 † Et per hoc habes vnum casum notabilem in quo etas presumitur quando venit accessorie ad actum probatum qui solum maioribus conuenit: z adeo presumitur quod probatio minoris etatis eam non excludit nisi necessario concludat minorem etatem: vnde non sufficit qualisqualis probatio vt hic sing. probatur. z nescio quod alibi ita bene probetur: z multum limitat no. per Inno. in c. innotuit. de eo qui fur. or. rece. vbi dicit quod quando solennitas presumitur ad actum de facili tollitur illa presumptio per contrariam presumptionem. ar. in c. quia verisimile. de presum. hoc enim dictum non procedit in idoneitate persone respectu temporis z sane mentis que presumuntur ad actum: sed oportet quod defectus plene probetur: vt hic. Ratio autem predicte conclusionis est quia cum etas varietur super cursu temporis ius non presumit nec pro maiori nec pro minori etate: sed probetur quod olim fuit minor. facit quod no. Jo. an. in. c. cum inter R. de elec. Sed contra illud quod statim dicam in not. tetigi quod etas idonea presumitur ad actum probatum. multum obuium dictum Jo. an. in c. fraternitatis. in iiii. q. infra de testi. vbi dicit quod etas inest professioni sicut pubertas matrimonio. de reg. c. i. de despon. impu. c. i. lib. vi. adeo quod probans professionem vel matrimonium non habet necesse probare etatem vel pubertatem nisi negetur. z sic ex hoc vltimo sentit quod probanda est etas per probantem professionem si etas negetur. z sic ex quo patrui negabant monasterium debebat probare vel debebat succumbere. licet Jo. and. non alleget iura pro dicto suo. ego allego. c. cum nobis. de elect. prope finem. vbi instanti pro electione fuit necesse probare etatem legitimam: z quia non potuit probare fuit repulsus ad idem. c. attestationes. z c. si. de despon. impu. facit in simili. l. matrem. C. de proba. contrarium est difficile. sed pot respondere duobus modis. Primo quod monasterium erat hic in possessione istius professi seu oblati: ideo omnia debent presumi legitime intercessisse: z ex contrario presumeremus delictum in recipientibus non legitimo tempore: secus vbi monasterium directe ageret contra oblatum vel professum vt ille negaret legitimam etatem: tunc enim monasterium haberet probare vt in contrariis: z tunc multum restringeretur hoc. c. z omnia supra dicta. Secundo potest dici quod dictum Jo. and. non est verum: nec iura superius alleg. aperte probant contrarium. nam. c. cum nobis non dicit quod alio negante habeat electus probare idoneam etatem: sed quod iudex ex officio suo processit: quia in electione multum exuberat officium iudicis. z pro hoc optime facit. c. cum dilecti. co. tit. ibi in fi. innuitur quod neganti etatem electi incumbit onus probandi. z facit. c. i. de elec. lib. vi. z quod no. Jo. and. in regula infamibus. in mercu. alia iura superius alleg. hoc non probant si bene ponderentur.

34 † Oppo. videtur enim quod illud ver. dubium: quod erat minor annis debebat interpretari in fauorem actoris z contra reum. l. si quis intentione ambigue. ff. de iudi. cum si. glo. in ver. verbum respondet. quod hoc contingit religionis fauore: pro qua multa contra iuris regulas constituta sunt: vt in l. sunt personae. ff. de relig. z sump. fune. Hec so. non est bona: tum quia ex litera patet quod sententiam fundauit se super mero iure: tum quia propter fauorem religionis non deberemus alii iniustitiam facere. arg. in c. ex

terrogare potest post publicatas attestationes. vt not. Bald. in l. bone fidei. C. de rebus creditis. z domi. Abbas in c. fraternitatis. infra de testi. vbi d. Marian. Soci. in xxiii. col. z Bal. in c. i. §. si eum dominum. col. iiii. quid sit inuestitura in vsibus feudorum.

c Expiret substitutio. Adde Bar. eius consi. i. Arc. consi. liiii.

tenore. de foro compe. ideo glo. transit ad aliam solu. quod verbum actoris ambiguum bene est pro eo interpretandum: sed verbum ambiguum testium suorum contra eum z in fauorem rei: vt hic z est ratio quia qui probat clare debet probare: alias succumbit: vt hic. z in c. inter dilectos. de fi. instru. z hec sol. melior. declara tamen vt plene dixi in c. cum ad sedem. de resti. spolia.

35 † Sed op. z aliter quia iudex saltem debuit iterum testes interrogare vt verbum dubium declararent. Glos. ista respondet quod iudex bene potuit hoc facere ex officio suo sed non ad instantiam partis. No. bene glo. ad duo. Primo quod iudex

n pot ex officio suo quandocunque[a] interrogare[b] etiam testes

b vt declarent verba obscure prolata. Idem no. glo. in c. per tuas. z in c. cum clamor. infra de testi. quod limita secundum no. per Inno. in c. cum Joannes. de fi. instru. vbi dicit. z hec no. ad limitationem c. preterea. de testi. cogen. No. secundo ex glo. quod ad petitionem partis non debet iudex iterum examinare testes qui obscure deposuerunt: quia timetur verisimiliter de subornatione: hec intellige si fuerint prius debite examinati: alias secus: vt leg. z not. in d. c. per tuas. z dic vt

36 ibi. † Quero vtrum indistincte per religionis in-

c gressum expiret substitutio[c] facta in defectum liberorum. Glo. si. dicit quod aut substituitur persona priuata z euanescit: quia hoc casu ingressus monasterium fingitur habere heredem vt hic z in aut. de san. epi. §. sed hoc presenti. si autem substituitur ecclesia seu locus religiosus vel iubetur expendere in pias causas: tunc non expirat substitutio seu fideicommissum per religionis ingressum: vt in d. §. sed hoc presenti. vbi hec distinctio seu differentia probatur: z est diuersitatis ratio: quia quod expiret substitutio per religionis ingressum inductum est contra propriam significationem verborum in fauorem pie cause: vbi ergo substitutio seu fideicommissum debet expendi in piam causam cessat dicta ratio cum non debeamus impropriare verba in fauorem pie cause seu religionis in preiudicium alterius religionis seu pie cause. ad hec. c. cum causa. de probati. priuilegiatus enim non vtitur priuilegio seu contra pariter priuilegiatum vbi pariter concurrit priuilegium vtrinque: vt d. §. sed hoc presenti. z plene per Bar. in aut. quas actio. C. de sac. san. eccle. Et per hanc glo. z d. §. sed hoc presenti. consuluit quidam

37 solennis doc. Fran. de alber. † quod licet delegato ecclesie priuatus heres non detrahit falcidiam priuilegio ecclesie: vt l. aut. similiter. C. ad le. fal. plene no. in

d c. si pater. de testa. lib. vi. secus si ecclesia[d] est heres quo casu concurrit priuilegium cum priuilegio: z sic concassatis priuilegiis vtuntur iure com. ad hoc l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. z hoc satis placet licet glo. hoc non bene firmauerit in c. pontifices xii. q. ii. Sed dices tu nonne ecclesia petit restitutionem contra aliam ecclesiam. de in integ. resti. c. auditis. cum si. z minor contra minorem. l. verum. in fi. ff. de mino. z sic priuilegiatus vtitur priuilegiis contra pariter priuilegiatum. solu. hoc casu non est priuilegiatus quilibet respectu cause de qua agitur: licet in genere sint pariter priuilegiati: nam si minor vel ecclesia leditur in hoc casu lesionis solum reperitur priuilegiata persona lesa: z quia iste articulus est quotidianus subiicio hic quedam bona dicta Barto. in aut. quas actiones. precalleg. vbi sic di-

e stinguit cum queritur an priuilegiatus[e] vtatur priuilegio contra pariter priuilegiatum: quod aut queritur vtrum priuilegiatus possit vti priuilegio contra priuilegiatum eo casu quo ab ipso priuilegiato aduersario suo priuilegium consequitur: z ista proprie non est materia nostra. tractat in l. si. C. de fruc. z lit. expen.

38 † Quandocunque quilibet est priuilegiatus principaliter: z tunc quandocunque quilibet est priuilegiatus in genere sed non in ea causa de qua agitur sed vnus tantum est ibi priuilegiatus. z tunc vtetur priuilegio suo contra alium

Sebastia. Sapi.

d Ecclesia. Vide Rom. in aut. similiter in. cl. specialiter in vltima volun tate. C. ad l. falci. Alex. in l. i. §. ad municipium. ff. ad l. falci. z in l. marcellus. in princi. col. iiii. vbi etiam Rom. ff. ad treb. in quibus locis tenent contra abbatem hic.

e An priuilegiatus. Adde ro. consil. ccclxix. Anto. Francis.

An et quando priuilegiatus possit vti priuilegio contra pariter priuilegiatum: vide que habentur in c. ad aures. de prescri. z bal. in l. in bonis. in i. not. C. ad treb. z vide pau. de cast. in consil. cccxvii. z Bar. in l. verum. in §. item queritur si minor. ff. de mino. z in l. i. C. si aduersus fis. z habetur per Alex. l. l. si apud. ff. de mino. z concludit quod si priuilegia sunt omnino paria conquassentur z confundantur z vtantur priuilegiati iure communi vt per Barto. z doc. plene in aut. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. z in aut. habita. C. ne filius pro patre. alias des attendi potentius priuilegium de quo per Alexan. in l. si apud. ff. de minoribus.

a ℭ Loco. Vide Bald.in auṫ.nisi rogati.C.ad treb.⁊ ibi etiā dicit q̄ si
testator dixerit se velle q̄ monasteriū nō posset excludere substitutum
rejicietur cōditio tanq̄ turpis.⁊ adde q̄ si testator dixerit si filius meus
decesserit sine liberis substituo sempronium:⁊ adiecit volo q̄ vba testa-
menti seruent̄ de verbo ad verbū tūc monasteriū nō habebit loco filij.
ita dicit hic sin-
gulariter Bal.i
iiij.col. Et si dixe
rit etiaꝫ testator
substituo ei sem-
proniū si decesse-
rit sine liberis ex
se procreatis:tunc
monasteriū non
excludit substitu
tū:hoc fuit dictū
Abb.antiqui in
c.raynutius.de te-
sta.quē refert ⁊ se
quitur Bald.in
margarita.Inn.
in l̄ra sup v̄.sub-
stitutio.⁊ idē cre
do si facta substi-
tutiōe per verbū
decesserit sine libe
ris testator adie-
cit q̄ volebat ver
ba testamēti sui
seruari ad literā
arg.eoꝝ que in si
mili ex defensiōe
sule no.Bal.in.l.
fi.in pe.col.C.de
his qui fi.dist.di
cit tū q̄ litera di-
cit̄ que oculo vi-
detur:nō que so-
lo intellectu perci-
pitur:⁊ vtrū ille
cui facta est sub-
stitutio fideicom
missaria si decesse
rit sine liberis le-
gitimis ⁊ natura
libus si iret reli-
gionē fratrū mi-
norū sit loc⁹ sub-
stitutioni.vide an
ge.i ꝯsil.lxxvij.
⁊ vide etiā Ang.
in consil.xxxvij.
⁊ de isto ar.quā-
do per ingressuꝫ
monasterij exclu
dat̄ substitutus:
vtō oino p Imo.
post Ang.in.l.in
pupillari.circa fi
nē.ff.de vul.⁊ pu.
⁊ q̄ monasteriū
habeatur loco fi-
lij ex ꝓprio corpo-
re nati tenet Lap.
alle.xxix.de quo
video oino in ter-
minis p Bal.in
l.eco nobis.in.j.
col.de epis.⁊ cle.
⁊ adde hic Bal.
circa fin.in.c.j.in
eo.j.de eo q̄ sibi ⁊
here.masc.vbi di
cit qō nascentes
siue p masc.siue
per feminas dicuntur descendere ex corpore primi parētis.⁊ de hoc di
cit esse ibi tex.not.idē vide omnino que hic scribit Bal.in.iiij.col. Itē
de predicta.q.veꝫ an monasterium succedat loco filij ex proprio corpo-
re nati in substitutione.vide per Ioā.de lig.in.c.raynaldus.de testa.⁊
per Imo.post Bar.in.d.l.si ita quis.§.si cui.ff.de leg.secundo.

privilegiati: vt est casus in.l.vlti.ff.ex quib.cau.
ma.⁊.c.auditis.licet enī vtraq̄ ecclesia sit privile
giata in genere:tū in casu quo agit̄ est privilegia
ta solum ecclesia lesa seu cōtra quā p̄scribitur nō
altera q̄ p̄scribit seu que est in lucro.simile in duo
39 bus absentibus.d.l.fi. ℭ † Si vero vterq̄ est pri-
uilegiat⁹ respectu eiusdē cause que agitat̄:⁊ tūc
siquidē vnus habet privilegiū potentius altero
ille prefertur ⁊ potest esse potentius q̄ ille certat
de dāno:alter de lucro:vel q̄ cause ꝯcedēdi priui
legiū sunt fauorabiliores:vt.l.verū.§.fi.cum.l.se.
40 ff.de mino. ℭ † Si vero cause privilegiorū sunt
pares vel privilegia sunt paris potētie:tūc cū cō
currūt ambo pariter admittunt̄:vt.l.privilegia
ff.de priuile.cred.⁊ inter seipsos potior est condi
tio possidētis.l.si seru⁹.§.illo.ff.de vbo.obli.⁊ in
regula in pari causa.de reg.iur.li.vi.⁊ hec no.p̄ q̄
potes allegare pro ⁊ ꝯtra ad.q.d̄.decisaꝫ. ℭ Ho.
secundo principaliter ex principio glo.q̄ mona-
steriū fungitur loco heredis. Alij dicunt qō lo-
a co[a] filij:vt no.in auṫ.nisi rogati.C.ad trebel.⁊ in
auṫ.si qua mulier.C.de sacrosan.eccle.sed Bart.
in vtroq̄ loco tenet contrariū:q̄ sequeret̄ q̄ mo
nachus haberet monasteriū in sua potestate qō
est falsum.de cle.si religiosus.li.vi.vū dicit q̄ nul
la lex est in mūdo vel decre.q̄ hoc ꝓbat.ad hoc.c.
respōdet in.d.c.autē.nisi diceres q̄ solū ꝓbat qō
habet̄ loco heredis.sed certe si illa allegatio que
ponitur in tex.dū facit mētionem de herede esset
vera vt sentire videtur Bar.tunc bene probaret
tex.iste quod habet̄ loco filij:q̄ verbum heredis
capitur hic stricte pro liberis.patet q̄ in substi-
tutione fuit facta mētio dūtaxat de liberis:vide
licet si sine liberis ⁊c.nunc allegabatur pro parte
monasterij quod nō dicitur decedere sine herede
qui monasterium sibi heredē instituit.⁊ debet ex
poni sine herede.i.sine liberis.alias ista alleg.nō
concluderet intentum allegantis propter verba
substitutionis.Si ergo vis saluare dictū Bart.
oportet dicere qō ista fuit allegatio partis que
nullo iure ꝓbat̄.nam decisio huius decre.sumit̄
ex auṫ.de san.epi.§.sed hoc p̄senti.vbi nō dicit̄ q̄
monasteriū habeat̄ loco filij vel heredis:sed qō
omnes iste cōditiones si nupserit:si habuerit li-
beros ⁊ si.apposite in persona instituti ad faciē-
dum locū substituto tollūtur ⁊ habentur pro nō
adiectis si institutus intrauerit monasterium.⁊
hoc ideo ne timore restitutionis fideic retraheret̄
a vita cōtemplatiua:⁊ de hoc aliquid infra tan-
gam latius.hec enim sufficiāt ad declarādum il-
lud verbū heredis positū in tex.⁊ in glo. ℭ Not.
b vlterius ex glo.substitutionē[b] vel fideicōmissum
nō euanescere si restitutio est fienda loco religio-
so vel ecclesie vel in aliā piā causaꝫ debeat expēdi
nam loquit̄ magis clare hec glo.q̄ tex.in.d.§.sed
hoc presenti.qō placet hic.d.An.q̄ cum ille.§.sit
exorbitans a iure sufficit locū substitutū esse piū
licet nō sit equaliter pius cū monasterio ad qō
institutus ingredit̄ qō satis placet p supradicta.
41 ℭ † Ex p̄dictis decisam puto qōnē quā po-
nit hic Io.an.nūquid euanescit substitutio si in
stitutus nō ingreditur monasterium sed ipsum
heredem instituit.glo.in auṫ.nisi rogati.q̄ non.
⁊ idem tenent cōmuniter doc.licet quidā contra
quorum opi.est equior f̄m Hostiē.licet prima sit
cōmunior:sꝫ tene primā vt veriorē ⁊ equiorē.nul
la enim equitas debet surgere ad spoliandū aliū
fauore religionis.arg.xvij.q.iiij.c.si.hoc enī casu

ℭ Adde tu quando monasterium habeatur loco filij: Fulg.consil.liij.
⁊ quando etiam loco mariti ⁊ quando euanescat substitutio.
Anto.Francis. ℭ Circa istum passum an ⁊ qn̄ monasterium excludat
substitutū quando substitutio est facta per illa verba si institutus de-
cesserit sine filijs vel liberis:vltra hec dicta per apostillatū ⁊ vltra ea q̄
allegata sunt.d.i
apost.mag.dicas
q̄ licet qō monaste
riū excludat sub
stitutū ⁊ habea-
tur loco filij est fa
uore pie cause nō
tamē ꝯtra mentē
testantis vno ex
p̄sumpta ei⁹ mē-
te:sꝫ vbicūq̄ per
verba testatoris
clam apparet qō
nō voluit mona-
steriuꝫ excludere
substitutum: nec
voluit illud eē lo
co filiorū non pu
to q̄ cōtra volun
tatē testātis mo-
nasteriū admit-
tatur:q̄ volūtas
testatoris semper
est attēdenda: et
debemus illā in-
quātū possumus
seruare.l.j.C.d̄ sa
crosan.eccle. vno
dicimus qō vlti-
me volūtati sem-
per est fauēdum
⁊ per Bar.⁊ Ale
xan.in.l.cū.I.in
prin.ff.de trāsac.
et in.l.si pars.ff.
de inoffi.test.et p
Io.an.in.c.Ioā-
nes.de testa.sꝫ qn̄
ex verbis testato
ris ex quibus de
tur nobis intelli
gi eius mens:vt
i.l.labeo.ff.de su-
pel.lega.non de-
bemus ab illa re
cedere.l.non ali-
ter.ff.de leg.iii.si
ergo testator no-
luit quod mona-
sterium exclude-
ret substitutū vel
quod solum sub
stitutus exclude-
retur p filios na-
tos ex ꝓprio cor-
pore substituti n̄
video quomodo
possit dici salua
mente testatoris
q̄ monasteriū de
beat admitti: q̄
cum simus in ca-
su certo et claro
non habemus cō
iecturari ex cōie-
cturis qualis fue
rit mens testato-
ris.argumen.l.il
le.§.cum in ver-
bis.ff.de leg.iij.⁊
l.continuus.§.cum ita.ff.de verbo.obliga.

cessat ratio illius.§.sed hoc presenti.cū nō impe-
diatur vita contēplatiua.nec debet ille.§.sic exor
bitans in preiudicium aliorum extendi.argu.l.
42 quod vero.ff.de legi. ℭ † Alia etiā questio deci-
ditur per premissa quid si substitutio est facta de
aliquo sub conditione si nō ingrederet̄ monaste-
rium.cōiter tenet̄ q̄ talis conditio habet̄ pro nō
adiecta.nā si conditio indirecte impediēs seu re-
trahens a vita contēplatiua habetur pro nō ad-
iecta:vt hic.⁊ in.d.§.sed hoc p̄senti.fortius ⁊ ista
que directe impedit religionis ingressum. Item
conditio similis nō impedit matrimonium car-
nale.l.cum tale.ff.de cōdi.⁊ demō.l.ij.C.de indi.
vi.tol.multominus matrimoniū spirituale cum
43 sit mai⁹ bonū.facit.c.j.⁊ fi.de cōdi.ap. ℭ † Que-
ro vlterius ꝓsequēdo hāc glo.fi.qd si rogatus re
stituere hereditatem vel legatū fiat clericus nūn
quid euanescit substitutio: Glo.respondet q̄ sic
duobus tū interuenientib⁹.videlicet q̄ perpetuo
remaneret in ecclesia:⁊ relictum expēdat̄ in pias
causas. Aduerte q̄ glo.loquitur nimis generali
ter ⁊ aliquātulum obscure:⁊ cōtrariū prima frō-
te videtur determinare.j.in fi.vlti.q.⁊ glos.est sic
locuta:q̄ sic generaliter de clerico loquitur tex.
in.d.§.sed hoc presenti.nec doct.aliter hoc decla-
rant:ideo pro declaratione scias quod tex.in.d.
§.loquitur de intrante religionem ⁊ de eo qui fit
clericus.vnde insurgunt duo intellectus ad illū
tex.vt ibi no.in glo. Quidam enim intelligūt vt
loquat̄ in eo qui efficitur cleric⁹ secularis:vt sic
duobus interuenientibus euanescit substitutio.
⁊ pro hoc intellectu facit vt differat ab eo qui in
greditur vt fiat monachus de quo preuiserat.
Alius intellectus est vt loquatur de ingrediēte
monasteriū vt ibi fit monachus ⁊ clericus:⁊ sic
sit sensus quod siue ingrediatur vt sit conuersus
monasterij:siue vt fit monachus ⁊ clericus semp
euanescit substitutio ex quo in ecclesia perpetuo
est p̄mansurus ⁊ bona expenduntur in pias cau
sas.⁊ iste intellectus videtur placere ibi glo.⁊ sa-
tis mihi placet tanq̄ magis consentaneus illi li-
tere.ad quid enim pōderaret vt perpetuo mane
ret in ecclesia si efficeretur clericus secularis.⁊ fa
44 cit quod ibi subijcitur in glo.fina. ℭ † Insuper
quero quid si institutus ingreditur monasteriū
sed monachatus non tenuit. Respondet glos.q̄
per hoc non euanescit substitutio:oportet enī q̄
fiat monachus.per hoc dicit Vin.q̄ si moriatur
anteq̄ teneat monachatus substitutio nō euane
scat. Idem f̄m eum si intrauit ⁊ ante tempus pro
bationis exiuit.non enim per hoc preiudicatur
45 substituto.ex.j.de regulari.statuimus. ℭ † Sed
circa predicta oritur dubium quid si intrauit et
tenuit monachatus:sed hoc fecit in fraudē sub-
stituti. Abb.dicit f̄m magistrum suum substitu-
tionē euanescere q̄ fraus ⁊ dolus ⁊c.de rescrip.
sedes.de sepul.in nostra.⁊ bene facit de testa.offi
46 cij.⁊.c.requisisti.⁊.c.fi. ℭ † Et dicit quod proba-
tur fraus probādo cōminationes factas per he-
redem ipsi substituto.arg.de renun.c.ij.lib.vj.qō
placere videtur doct.cōmuniter hic. Ego allego
ad hoc tex.singu.xx.q.iij.c.fi.vbi inductio facta
causa honorum impedit acquisitionem honorū
ipsorum.idem ⁊ fortius quādo fit in fraudem al
terius. ℭ Vltimo glo.hic querit vtrū euanescat
substitutio si institut⁹ se ⁊ sua dedicauit ecclesie
seculari faciendo se oblatum illius ecclesie. Glo.
tandem cōcludit quod non:q̄ non debet extēdi

b ex[b] Sebastia.Sapia. ℭ Substitutionē. Vide nouam limitationem
datam ad istud.c.que infertur ex hoc dicto q̄ōnē ponit domi.Bartho.
Soci.in repe.l.cum auus.coll.cxxj.⁊ col.lxxiij.versi.circa secundum.
ff.de condi.⁊ demonstra.

dispositio illius.§.sed hoc presenti.ad alium casum.licet quidã econtra ⁊ bene. In fine huius glo.est vt dispositio illius.§.nõ extendat ad alium casum.⁊ refert hic Jo.an.do.suum do.Mar.fil.tenuisse nec ad alios terminos debet extẽdi. Ex quo inferebat q cum ille.§.ponat terminos qñ alius est cõditionẽ apponẽs ⁊ ali⁹ in cuius psonã apponit: vt puta heres vel legatari⁹ q si cõmutant termini nõ habeat locũ ille.§. puta: q vn⁹ de se loquẽs dãdo vel legãdo apponeret cõditionẽ si decessero sine liberis: tunc eñ intelligeret de veris liberis: nec esset locus illi aut.de quo p Jo.an.in Spe.de sta.mo.sup ver.xv.vbi duo ponit motiua Mar.pro dicto pcedẽti.dicebat eñ pmo q loquẽs de seipso videt intellexisse de liberis naturalibus.ergo cõditio est tenaciter obseruanda.ff.de adi.leg.l.iij.§.conditio. Itẽ q monasterium habeat loco filij pcedit ex quadã fauorabili ⁊ speciali interpretatione contra ppriam significatoinẽ vocabuli: ergo non debet extẽdi: q impropietates sunt restringende nõ trahẽde ad cõsequẽtiã.l.qd vero.ff.de leg.⁊ qd no.in regula que a iure.de reg.iur.lib.vi.⁊ in.c.preterea.vbi no.de verb.signi.
47 ¶ †Et hec faciunt ad vnã notabilẽ decisionẽ Jo.paglarensis quã po
a nit Fede.de sen.cõs.clxix.vbi dicit q si statuto^a loci pena offendẽtis applicetur heredibus offensi: ⁊ professus habẽs filium naturalẽ in seculo fuit interfectus qd pena applicabit filio naturali ⁊ nõ monasterio q monasterium est ciuilis heres ⁊ non naturalis sicut filius.⁊ verba statuti debent intelligi in casu vero ⁊ naturali pprie ⁊ stricte appellatione heredis intelligit de filio.d.l.ex facto.§.si.ff.ad treb. Sed aduerte q idẽ Fede.cõs.xxxiiij.vbi plenius hũc articulũ disputat: tenet q applicatur monasterio etiã si filiũ instituit heredẽ. Mouet pricipaliter: q quicqd acqrit monachus acqrit monasterio.xviij.q.j.c.vno.sz hoc lucrum seu pena pueniẽt ex iniuria illata monacho: ergo ⁊c. Secundo q monasteriũ est isti heres ab intestato: q tãq miles celestis militie põt pro parte decedere testatus ⁊ pro parte intestat⁹ ⁊ plen⁹ ibi circa hoc instat. Ego in hoc articulo sic dicerẽ: q aut instituit monasteriũ ⁊ filiũ heredes: ⁊ tunc lucrũ applicabit eis pro portionib⁹ hereditariis: aut instituit filiũ in totũ ⁊ tunc applicabit filio. si vero instituit monasterium instituto filio in re certa: ⁊ tũc applicabit monasterio: q fili⁹ sic institutus in re certa habet loco legatarij.l.quoties.C.de here.insti.in summa: ergo dic q applicabit ei q est heres.i.q succedit in ius defuncti: q ille est pprie heres.ff.de vb.sig.l.heredis appellatiõe. Nõ ob.motiuum Fede.q quicquid acquirit monachus acqrit monasterio ⁊c.q fateor qñ ipse directe acqreret: sed in casu nostro statutũ defert heredi ⁊ institut⁹ p defunctũ est verus heres ipsi⁹. Nec ob.ratio Jo.pagla.q stricte capiendo filius est heres qñ de hoc nõ est verũ: q lex ex facto. in si.loquit in casu speciali: ideo ibi restringitur nomẽ heredis vt sup pma glo.plenissime dixi: ⁊ sic reduco ad cõcordiã dicta eor. Faciũt etiã
48 pdicta ad aliam questionẽ satis no. ¶ †Quid si testator dedit substitutũ sub cõditione si institutus decederet sine liberis ex se legitime descendentibus vel ex corpore suo nascẽtibus: nunqd euanescit substitutio p ingressum religionis: Hec questio satis pulchra ⁊ quotidiana est ⁊ idem põt dici qñ testator per alia verba cõtinentia naturalitatẽ fecit substitutionẽ. doc. sunt varij in hac opi.nã Jac.de bel.disputauit hãc questionẽ ⁊ posuit in.d.§.sed hoc presenti.⁊ concludit substitutionem dicto mõ conceptã nõ expirare p ingressum religionis: q testator per illa verba elegit naturalitatẽ nec relinquit voluntatẽ suam interpretationi iuris: secus qñ locut⁹ fuit gñaliter vt si sine liberis decesserit ⁊c. tũc successit iuris interpretatio q cessat in casu certo: q in incertis nõ
b certis opus est cõiecturis.de reg.iur.estote. In hac opi.^b accedere videtur Marti.fil.⁊ Host.⁊ Jo.an.vt no.p eos in.c.raynaldus.de test.cõtrariã tenuit hagarot⁹ dũ esset Bononie cũ hec questio esset de facto.⁊ Dy.sequit in.l.si ita qs.ff.de leg.ij.⁊ Ricardus malũ.⁊ Bar.in aut. nisi rogati.in.l.si ita qs.preal.⁊ sic postmodũ elegãter cõsuluit in qstione facti. Primo per rationẽ quã faciebat Dy.expssio eor que tacite insunt nihil operatur.ff.de leg.j.l.iij.⁊.c.significasti.de elec.sed hec verba ex suo corpore vel ex se legitime natis insunt in illis verbis si sine liberis decesserit.ergo nihil operat expressio qd insint.patet etiã quoniã per illa verba si sine liberis ⁊c.non veniũt filij legitimi tñ: vt.d.l.si ita quis.§.si.ergo solum intelligitur de naturalibus ⁊ tamen fauore monasterij expirat talis substitutio p religionis ingressum. Secũdo mouetur per rationem Ricar.malũ.istud fideicõmissum seu institutio si decesserit sine liberis ⁊c.reprobatur ⁊ pro nõ scripto habetur: nõ ideo q monasterium nõ haberet loco filij: sed q prebet impedimẽtum vite contemplatiue: seu retrahit a vita contẽplatiua eligenda.nam institutus timẽs ne bona sua cogatur restituere si decederet sine liberis inducitur ad contrahendum matrimonium ⁊ remouetur a proposito religionis ⁊ castitatis.⁊ ideo imperator tale grauamẽ voluit habere pro non adiecto.⁊ hoc voluit tex.in.d.§.sed hoc psenti.dum dicit tales cõditiones inualidas ⁊ pro non scriptis.sed hec cõditio de qua in questione nostra est multo plus contraria vite contẽplatiue castitati ⁊ religioni q illa de qua in.d.§.sed hoc presenti.⁊ hic.ergo forti⁹ debet illa haberi pro non adiecta.⁊ ita etiam refert ⁊ tenet Cy.in.d.aut.nisi ro-
c gati. Tertio probat a simili: illud qd relinquitur causa dotis^c de necessitate intelligitur pro matrimonio carnali sine quo nõ potest dici dos: vt.l.iij.ff.de iu.do.⁊.c.si necesse.de dona.inter virũ ⁊ vxo.nã pro

a ¶ Statuto. Et de hoc vide late per Pe.de anch.in repe.c.canonũ.de consti.in.vi.pnci.qñ.in.xiiij.col.illius quesiti.versi.procedo vlterius. ⁊ Seba.Sapia.
a ¶ Statuto loci. Vide Roma.in sing.cccci.incip.statutum vrbis veteris. Pet.de anch.in.c.j.char.xliiij.v.procedo vlteri⁹ S.de cõsti.faciũt not.p Bar.⁊ moder.in.l.uñ.v.char.ff.de vbo.obliga. ⁊ Sebastia. Sapi.

introitu monasterij nõ datur dos.de simo.c.non satis.⁊.c.veniẽs.⁊ tamen illa conditio seu causa remittitur instituto seu legatario intranti monasterium: licet non posset dici quod ciuiliter impleatur: vt.d.§.sed hoc presenti.ergo licet in casu questionis nostre non posset dici impleta conditio ciuiliter q monasterium dicat ex se natũ: nihilominus ratione predicta debent bona apud monasterium remanere. Itẽ debet et potest dici de eo quod relinquitur causa donationis pp̃ter nuptias: vt habetur in.d.§. Quarto probat sic. inter monasterium ⁊ monachum nõ dicitur matrimonium spirituale cum solus abbas dicatur sponsus.de elec.q propter.sed si fideicõmissum relinquitur sub conditione si nuptias contraxerit ⁊ ille grauatus monasterium ingrediatur nõ tenetur ad fideicõmissum: vt.d.§.sed hoc psenti. ergo apparet qd non est ideo quod videatur defecisse conditio fideicõmissi: sed ideo q tale grauamen habetur pro non adiecto ⁊ pro non scripto cum vite contẽplatiue contrarietur.ergo idẽ dicendum in questione nostra. Quinto ⁊ vltimo probat isto modo: ego video qd si aliquid relinquitur mulieri cum onere restituendi si nupserit quod nõ tenetur restituere si nupserit.l.quoties. ff.de condi.⁊ demon.⁊.l.cum ita legatũ.cum.l.sequen.ff.eo.quod tamen limita prout not.in aut. cui quid relictũ.C.de indi.vi.tol.ergo multomagis non valet istud grauamen de quo in questione nostra cum sit impedimẽtum religioni ⁊ vite cõtemplatiue que lõge melior est q actiua.⁊ hec opi.placet do.Anto.licet non alleget cõsilium ⁊
d motiua Bar.que multũ mihi placent:^d ⁊ ipsam veritatem continere videtur.pro hac cõclusione vide ho.tex.in.l.titie si nupserit.ff.de condi.⁊ demon.vbi dicit q si testator reliquit titie ducenta si non nupserit ⁊ si nupserit reliquit centum: si titia degerit nuptias debet habere ducẽtũ: ⁊ tamẽ non impleuit conditionem sed illa habetur pro non adiecta: quia retrahit a matrimonio carnali cõtrahẽdo.idẽ ⁊ fortius si a spirituali: ⁊ p hoc clarissime patet intellectus illius.§.sed hoc psenti.⁊ huius.c.obtinet ergo hic monasterium: non q habeatur loco filij vel heredis: q fuit illa allegatio partis: vt.s.dixi: sed q habetur pro nõ adiecta si voluit intrare monasteriũ.⁊ infert ad decisionem questionum.s.tractatarum ⁊ multarũ aliarum similiũ. ¶ Expeditis ⁊ suppletis gloss. ex quibus patuit clarissime intellectus huius.c. ⁊ multorum iurium ciuilium et canonicorũ descendam ad aliam nõ minus vtilem materiã extrinsecam huius.c.que versat circa bona ingredientium religionem condito vel nõ cõdito per eos prius testamẽto: ⁊ primo veniamus ad causam testamẽti: q cessat causa intestati qdiu hereditas potest adiri ex testamento.l.qdiu.ff.de ac-
49 quir.heredi.⁊.xij.q.v.c.si. ¶ †Quero igitur nũquid ingrediens religionem possit condere testamẽtum de bonis suis ⁊ disponere prout sibi placuerit.dic qd sic.tex.no.videtur.xix.questio.iij.q ingredientibus.⁊.c.nunc autem.sed melior text. est ⁊ multum singu.in aut.de mona.§.illud.vbi dicitur qd ante ingressum potest de bonis suis disponere vt voluerit: ⁊ per istum tex.iuncta.l.j. ff.de mi.testa.no.dicit Bar.in aut.si qua mulier. C.de sacrosan.eccle.quod sicut miles cui datum

b ¶ In hac opini. Istam esse cõem opi.attestat alex. in consil.xxxv.incip.sup cõtẽtis in iij.vol.⁊ in consi. cxi.inci.viso thematе.in.ij.vol.tenet ang.in consi. lxxx.inci.hec questio subtilis.
c ¶ Dotis. Adde hic q statuti de lucranda dote p maritũ nõ habet locũ in dote vxoris que de cõsensu mariti igressa est monasterium fm Lapum alle. cxxix.in.xi.col.et vide glo.in.c.placuit.el.ij.xvi.q.j. ⁊ quod ibi not.
¶ Adde Pe.de anchara.consilio cdxxviij.
Anto.Francis.
¶ An statutum vel pactũ d lucro dotis habeat locũ vxore igrediẽte monasteriũ dicas q ingressus religiõis ⁊ mors naturalis videat eqparari vt in.l. insulam.vt ibi p doct.ff.solu.mat. ⁊ in.l.deo nobis. in pri.C.de epis.⁊ cle.⁊ ibi p bar. ⁊ per Alexã.in.l. decesserim.ff.qui satisd.cog.quod est verum in casibus a iure expressis tãtũmõ vt no. p nouissimos in c.susceptũ.de rescrip.li.vj.⁊ in.c. si eps.d sup.neg. prela.⁊ per do.de Rot.decі.cccl xix.q incipit fuit dubitatũ.dicas tñ in pposita qd ne q istud nõ habet locum in statuto de lucro dotis p mortẽ vxoris si ipsa vxor ingrediatur monasterium fm Joã. an.in.c.si.l si.pri. de dona.inter vi. ⁊ vxo.⁊ vide alex. in.l.si cum dote.in pri.in.iij.char.ff.sol.ma.vbi alle.gl.in.c.placuit.hic alle.faciẽdo ex illa regulã qd vbicũq mors ciuilis nõ inducit eũdẽ effectũ quẽ iducit mors naturalis vbi ẽt eqparat alteri.⁊ idẽ dicit eẽ in pacto de lucrãdo dotẽ q nõ hz locũ i morte ciuili: ⁊ sic in igressu monasterij facto p ipaz mulierẽ p tex.in.l.ij.de pac.do.qd dic eẽ mẽti tenẽdum.
d ⁊ Sebasti.Sapia. ¶ Placẽt. Contrariã partẽ defendit Fulg.in cõsi. liij.incip.qñ.⁊ late And.siculus in cõs.xiij.inci.clarissimi.in.j.vol.

a ¶ An rūpat. Utrū p ingressum monasterii rūpat testamētū. de hoc vide late p Zino. in. l. j. de testa. ⁊ p eūdē in. l. si filius a patre. §. j. ff. de lib. ⁊ posthu. ⁊ plenissime ⁊ melius q̄ alibi per Bal. post Bar. in auth. si qua mulier. in. ij. col. vsi. modo veniamus ad q̄onem. C. de sac. san. ec.
¶ Adde an p ingressuz monasterii rūpat testm̄. late ro. ɔsil. ccccxxvii. Antoni⁹ Frācis.

¶ Circa hoc an p ingressum monasterii rūpatur testm̄ prius factū dicas omnino vidēdū Sali. ⁊ Pau. de ca. in auth. si q̄ mulier. hic alle. ⁊ Alex. in. l. ex cā. in §. papinianus. ff. de mino. ⁊ l. auth. ex cā. C. de lib. prete. ⁊ adō q̄ testm̄ nō cōfirmat per ingressum monasterii vl p pfessionez sicut cōfirmatur morte naturali iuxta text. in. c. cū marthe. de cele. mis. nisi monasteriū sit tale qd̄ hr̄e nō possit pprium in cōi nec in particulari: vt p Bar. in. l. j. in. iij. colū. in vsi. qro de hic. ff. de testa.

b ¶ Ex dictis. An ingrediens monasteriuz teneat relinquere quartam ascēdentib⁹: ⁊ adde qd̄ gloss. xix. q. iij. si q̄ mulier. tenet q̄ nō. ⁊ de hoc vide omnino p Spe. in titu. de sta. mo. v. ⁊ ad materiā hui⁹ decre. vide quasdā q̄ones quas notaui post do. Abb. in c. j. circa prī. de religio. domi. Antoni⁹ Frācis.

¶ Circa hoc de quarta seu legitima relinquenda ascendentib⁹ per ingredientē monasteriū dicas omni novidēdū eē bal. ⁊ alex. in auth. si q̄ mulier. C. de sac. san. eccl. ⁊ in auth. nouissima. C. de inoffi. testa. si enim monasteriū est loco filii put h̄ dr̄ si videt esse necessariuz q̄ talis legitima siue quarta relinquat casu q̄ fili⁹ testari possit qr in successiōib⁹ prima causa est filiorū: vt insti. de here. que ab intest. in. §. j. ⁊ in auth. de here. que ab intest. in. §. j. ⁊ ideo super hoc puto multum cogitandum.

est priuilegiū vt possit testari q̄do voluerit: vt. d. l. j. pōt filios pterire ⁊ exheredare ⁊ sine legitimo numero testiū testari: ⁊ pōt decedere pro parte testatus ⁊ pro parte intestatus ⁊ similia. ita ⁊ volens igredi monasteriū: licet de monasterio nullā mētionē fecerit in testō monasteriū nō pōt cōqueri: qr pmissum est sibi testari q̄do voluerit. Itē si preterierit vel exheredauerit filiū nō poterit rūpere testm̄ poterit tn̄ legitimā petere vigore illi⁹ auth. si qua mulier. canonizata. xix. q. iii. si qua. ⁊ idem dicendū in similib⁹ solēnitatib⁹ fm̄ eū. Si enim hoc pmittit militi armate militie q pugnat pugna corporali: multomagis debet permitti militi celestis militie qui pugnat pugna mētali ⁊ cōtēplatiua. ⁊ hec opi. multum placet attēto maxime pncī. illius auth. de mona. ⁊. xvi. q. j. c. qui vere. ⁊ p hec decisa remanet qd̄ in qua varie senserant
a glo. ⁊ doc. sequētes an rumpatur[a] testm̄ prius cōditum p religionis ingressum. vn̄ si testator reliquisset aliqd monasterio iure institutionis tunc cōiter tenet q̄ non rumpat testamentū p religionis ingressum vt not. hic. ⁊ in auth. si qua mulier.
50 ¶ † Si vo nihil est relictum ⁊ intrauit monasteriū fratrū minorū: idē dicendū q̄ nō rumpitur: imo sicut morte naturali cōfirmat. de cele. mis. cū marthe. ita ⁊ h̄ morte ciuili: qr post ingressuz nō possunt fratres minores disponere de bonis ingressi. vt in cle. exiui de paradiso. de verb. sig. hoc tenet Bart. in. d. auth. si qua mulier. ⁊ in tractatu minoricarū iuxta fi. sequit hic do. Anto. Hoc dubium remanet quādo nil reliquit monasterio ⁊ intrauit monasteriū cui poterat bona cōmunicare. quo casu multe sunt opi. quas seriatim hic nō psequor: qr hoc. c. est materia satis plixa onerarū. Unde expediā satis succincte remittēdo ⁊ cōcludendo: ⁊ idē faciā in aliis q̄onib⁹ quas infra tractabo. vide ergo de mate. xix. q. vlti. si qua mulier vbi contrarie opi. tractant: sicut etiā recitant hic Inno. ⁊ Io. an. ⁊ non eligūt. Bar. post alios prolixe psequit in. d. auth. si qua mulier. ⁊ tādē cōcludit hoc mō qd̄ aut ille q fecit testm̄ cogitauit de ingressu ⁊ tunc non rumpit testm̄: vt videt casus in. d. auth. si qua mulier. de mona. §. illud. frustra enim pmitteret disponere nisi valeret dispositio. Aut fecit testm̄ simpliciter non cogitās ingredi monasteriū: ⁊ tūc per ingressum rumpit tanq̄ p nouā collationē seu volūtatē. cū eni omnia bona sua dat expresse vel tacite monasterio videt reuocare priorū testm̄ sicut primū tollit p scdm̄: vt in
51 l. sancimus. C. de testa. ¶ † Do. Anto. distinguit inter expresse conferentē bona sua tpe ingressus nulla tn̄ mentione facta de testamēto: ⁊ tacite cōferentē: vt primo casu distinguat an incōtinenti post testm̄ cōditum bona sua tradiderit an ex interuallo. ⁊ primo casu nō videt reuocasse: sed potius cōtulisse ad tps vite sue. nō eni est verisimile q̄ ita incōtinenti voluerit mutare animū suum. arg. l. nam ad ea. ff. de cōdi. ⁊ demon. Secūdo casu quādo ex interuallo tunc presumendū est voluisse mutare: ⁊ licet de hoc videat dubitare: tn̄
52 in hoc videtur magis psistere. ¶ † Secundo casu pncipali quando tacite contulit tenet indistincte qd̄ non videatur reuocasse qr ex quo aliter expresse nō disponit videtur velle istud testm̄ remanere. ⁊ subiungit q̄ licet monasteriū debeat habere portionē: poterit tamē illam cōsequi aliter q̄ rumpendo testm̄. vn̄ prima distinctio do. Anto. mihi plus placet q̄ distinctio Bart. qr regulariter testamentū nō tollit tractu tēporis: sed opus est noua dispositione. C. de testa. l. sancimus. que hic non interuenit nec debemus presumere opi. mutatam. de bapt. maiores. ⁊. l. cum. ff. de proba. Sed inquantū sentit do. Ant. q̄ monasteriū debet habere portionē suā: illud nō placet qr nullo iure probatur: imo potius innuitur cōtrarium in. d. §. illud. vbi dicit q̄ potest de bonis suis disponere prout vult: ⁊ qd̄ aliis non confert remanet penes monasteriū. ad idē auth. si qua mulier. vbi monasteriū tenetur cōnumerari in numero filiorum quando intrauit non disponēdo prius de bonis inter filios: sec⁹ eni si prius ante ingressum disponit. Itē monasteriū nō debet duci spe bonorū tēporaliū ad recipiendū aliquē in monachū: alias eni esset simoniacū si qs precise teneret aliqd cōferre monasterio pro ingressu: etiā si hoc fieret ex dispositione legis seu statuti vt no. dicit Inno. in. c. cū. ad. de consti. facit. c. qm̄. c. veniēs. ⁊. c. pe. de simo. ⁊ hoc videt sentire Bar. in. d. auth. si qua mulier. licet aliter ibi glo. sentiat in. d. auth. canonizata. sed primū absq̄ dubio verius est per
53 rationes pdictas. ¶ † Itē ex dictis[b] in. j. q. decidi
b tur an pater in testamēto possit priuare descēdētes vel ascendētes legitima sua que debet iure nature. in auth. de here. q̄ ab intest. defe. dic q̄ si non relinquit eis aliqd p hoc testamētum nō rumpit p ea que. s. dixi. ¶ Sed dubium est vtrū possint petere legitimā: ⁊ de descēdentibus clarum est q̄ pūt ɔditiōe. d. auth. si q̄ mulier. sz de ascēdētib⁹ descentibus non extantibus est magis dubiū. glo. dubitauit in. d. auth. si qua mulier. sz Bar. ⁊ Cy. ibi determinānt contrariū: ⁊ nostri doc. cōiter hic vt Inno. ⁊ Ioā. an. ⁊ alii qr non est verum q̄ mo
c nasterium habeat per oīa loco filii[c] vt super glos. si. fuit plene dictum ⁊ ideo descendentibus nō extantibus ascendentes debēt admitti. ff. de inoffi. testa. l. nam ⁊ si alic. tex. singu. in materia iudicio meo. in auth. presbyteros. C. de epis. ⁊ cle. vbi specifice fit mentio de ascendentibus non extantibus descendentibus. et licet loquatur in clericis: idē eadem ratione dicēdum est de religionem ingre
54 dientibus. ¶ † Sed nūquid minor prodigus vel furiosus possit testari vel aliter de bonis suis dis
d ponere intrādo religionem[d] etiam sine autoritate curatoris si quem habēt. cōmuniter tenetur q̄ sic dūmodo tēpore dispositionis ⁊ ingressus nō fuerit furiosus. hoc aperte sentit Ioā. an. hic vt dixi in vlt. no. ⁊ plene prosequit Lap. alleg. xxvii. vbi videas. fundamētum huius dicti est q̄ ingrediens religionē habet liberā facultatē de rebus suis disponendi: vt in. d. §. illud. in auth. de monachis. Item qr in istis spiritualibus nō curamus de patris vel curatoris autoritate: vt in. c. si annum. de iudi. lib. vj. ⁊. xx. q. ij. c. j. ⁊. ij. ⁊ no. Io. an. in. c. ij. de reg. ¶ Sed dubitatur de filiofa. nō dico de persona: qr certum est quod potest ingredi monasterium inuito patre ex quo est pubes ⁊ eri
e pitur[e] per ingressuz a patria potestate: vt no. glo. c. j. xx. q. ij. ⁊ in. l. si ex causa. §. papinianus. ff. de mino. vbi etiam Bar. ⁊ Feder. consil. xxxiiii. Sed dubitatur de bonis. ⁊ de hac questiōe per Cy. in

e ↪ Sebastia. Sapi. ¶ Filii. An ⁊ qn̄ monasteriū habeat loco filii declarat. d. And. sicu. in rep. l. cū acutissimi. C. de fidei. ⁊ latissime Feli. h.

d ¶ Religionem. Adde And. sicu. consi. lx. vbi late Lapum alleg. xxvi.

e ¶ Et eripitur. An filius ingrediens monasterium desinat esse in potestate patris. dic qd̄ sic inquātum patria potestas esset onerosa monasterio: secus inquantū esset ei fauorabilis. ita dicit Bal. post Gul. ⁊ Iac. but. in. l. deo nobis. C. de epis. ⁊ cler. ⁊ idem Paul. de cast. in. l. sub conditione. ff. de lib. ⁊ posthu. ad hoc optime facit qd̄ no. Bar. in. l. itē si in potestate. ff. de his qui sunt sui. ⁊ Bal. in. l. nepotes. ff. eo. ti. ⁊ facit etiam ad hoc qd̄ no. Bal. in. l. j. C. de infa. lib. ex. ⁊ vide in Spe. de statu mo. vsi. xij. ad quē locū se remittit Spec. in tit. de actore. §. j. vers. iij. qd̄ filius qui ingredit monasteriuz desinit esse suus: ⁊ quod nepos ex eo tanq̄ suus debet instituiue succedens in locum patris: quod dictum non placet Bal. l. auth. ij. qua mulier. C. de sac. sanc. eccle. Anto. Francis.

¶ An patria potestas soluat per ingressuz monasterium habetur p Bart. in. l. patre furioso. ⁊ i. l. ij. ⁊ ibi per Alexā. ff. de his q sunt sui. ⁊ p glo. in. l. ⁊ si si. uc. in. §. fin. ff. de mino. vbi etiam per Alexā. in eadem. l. in. §. papinianus. ⁊ p Bal. l. l. apud hostes. C. de suis ⁊ legi. ⁊ vide Spec. in ti. de tut. in. §. iij. in versi. sz querit. ⁊ p do. Car. in cle. eos. in. xj. q. de regu. vbi cōiter tenetur q̄ sic: qr ingressus religiōis liberat ingredientem a quocunq̄ peccato qd̄ videt esse maius q̄ liberare quē a patria potestate ⁊ qd̄ talis ingressus tollat omnia peccata est gl. in. c. scripture. de voto. et in ca. admonere. xxxiij. q. ij. p quo facit qr si temporalis dignitas vl consularis aut senatoria liberat filium a patria potestate: vt in. l. fi. §. nec res fite. ⁊ ibi p Bal. C. de ho. que libe. ⁊ in auth. epalis dignitas. C. de epis. ⁊ cle. et in. c. p venerabilē. qui filii sint legiti. ⁊ p Inno. in c. indecorū. de eta. ⁊ quali. eodē modo ⁊ lōge magis debem⁹ dicere q̄ ingressus religionis habeat filium liberare a patria potestate. ⁊ in dictis locis etiam habes an si pater ingrediatur religionem habēs filiū in potestate: ipse filius liberatur a potestate paterna.

¶ Adde tu an filiusfa. possit testari de aduētitiis etiā ad pias causas Pau. de cast. consi. ccii. in primo impressis.

Anto. Fran. ¶ Dicas q̄ filiusfami. nō testatur etiā de cōsensu patris nisi eligēdo sibi sepulturā vt in. l. qui in potestate. ff. de testa. iūcto. c. lz. de sepul. in. vj. ⁊ habet in. l. seruum. C. qui testamentū face. pos. ⁊ in. l. fi. auth. ingressi.

auť.ingressi.C.de sacrosan.eccl.vbi dicit q de bo
nis castrensibus vel quasi nõ est dubiũ:qꝛ fili⁹ de
illis põt disponere sicut paterfa.l.pe.C.q test.fa
ce.pos.nec etiã de pfectitijs est dubiũ:qꝛ illa sunt
patris.Dubiũ ergo remanet in bonis aduenti
tijs:qꝛ regulariter de illis disponere nõ potest in
vita patris:nec etiam de consensu patris testari
iuxta ea q leg.⁊ not.in.l.penul.C.q testamẽ.face.
pos.Pet.⁊ Cy.in.d.auť.tenent in monasterium
hec bona trãsire.arg.l.deo nobis.C.de epis.⁊ cle.
55 ¶ †In contrariũ alleg.do.Ant.in.c.licet.de se
pul.lib.vj.vbi filiusfami.non potest etiam de ad
uentitijs aliqd relinquere pro aĩa sine cõsensu pa
tris.ideo videť q cũ ista allegatio de qua queri
tur trahat origiñe a principio voluntario nõ va
leat patre nõ ꝯsentiente.putat tñ ipse q patri re
maneat vsusfructus illoꝝ bonoꝝ in vita sua sed
post mortem eius hec bona transibunt ad mona
sterium:qꝛ cuilibet concediť de proprio testamẽti
factio volẽti intrare religionẽ.d.§.illud.¶ Ego
56 aliter dicerem †q aut queriť de bonis aduenti
tibus ingresso:aut de bonis que pri⁹ per ingres
sum obuenerunt.Primo casu illa indistincte ac
quiruntur monasterio:tum qꝛ amplius nõ est fi
lius in potestate patris:vt.s.dixi:⁊ sic non acqui
ritur vsusfructus patri:tum qꝛ clerici ⁊ persone
religiose sunt priuilegiate super bonis aduenti
tijs:vt habeant plenam ipsorum administratio
nem:ita q id qđ est laicis aduẽtitiũ clericis repu
a tatur castrense vel quasi ᵃvt est tex.not.in auť.pre
sbyteros.C.de epis.⁊ cle.⁊ no.in.c.qꝛ.ĩ.de testa.⁊
hac ratione forte idem posset dici in bonis acqui
sitis prius vt statim per ingressum gaudeat illo
priuilegio.in auť.presbyteros.⁊ sic priuabiť pa
ter vsufru.illorum bonorum etiam in vita sua:⁊
est pulchra cõsideratio ⁊ noua.⁊ intelligo quãdo
filius hoc expresse disposuit.alias antẽ stabo dis
positioni auť.si qua mulier.non ob.c.licet.alleg.
per.d.Anto.qꝛ illud loquiť in laico:sꝫ nos in cle
rico seu religioso.Et per hoc etiã decidiť qđ de li
bris collatis filiofa.per patrẽ q postea ingrediť
religionem.Cy.in.d.auť.refert Iac.de rauen.te
b nuisse quod cẽsentur quasi castrensia bona ᵇ⁊ sic
transirent in monasterium sm dispositionem in
gredientis.vt.s.dixi.Pe.hoc admittit in libris
collatis magistris artium vel doctoribus legum
secus si scholaribus.arg.in.l.fi.ff.de inoffic.testa.
hoc idem videtur sentire Bart.in.l.filic.C.famĩ.
hercis.⁊ in.l.j.§.sed nec castrẽse.ff.de colla.bo.vbi
plene reperies.mouetur enim principaliter quia
q diu filiusfa.est in studio nõ dicitur exercere ali
quam professionem militarẽ vel quasi:ideo non
potest dici habere castrense vel quasi castrense pe
culium.secus si iam erat aduocatus vel doctor et
dic de hoc vt ibi plen⁹ no.⁊ hec satis placẽt ma
xime inspecto animo paterno qui videtur donas
se non vt libere disponat:sed potius vt pficiat ⁊
57 redeat ad pprios lares.¶ †Sed circa hoc cadit
c alia questio.ᶜ ecce.s.vidimus de istis bonis aduẽ
titijs quãdo filius intrauit religionem sed quid
si pater effectus est monachus:nunquid vsusfru
ctus in vita ipsius intrabit monasterium:an re
d dibunt bona ad filium remanẽtem in seculo:ᵈde
hoc vide glo.in auť.idem est.C.de bo.que lib.que
videtur velle quod vsusfructus non extinguitur
viuente patre sed nil boni allegat.Bar.ibi dicit
quod pater perdit dimidiã vsusfru.⁊ sic sola di
midia applicabiť monasterio in vita patris.mo
uetur hac ratione:per ingressum monasterij fili⁹
remanens in seculo liberatur a patria potestate.
nam cũ ipse pater efficiatur alterius potestatis
non potest aliũ habere in potestate:vt.ff.de adul.
l.sic eueniet.no.etiam Bar.in.l.patri.ff.de adul.
sed quãdo patria potestas perimitur absq facto
patris:tunc clarum est quod vsusfru.non extin
guitur vt plene no.in.l.ij.C.de bo.ma.quandoq
vero patria potestas extinguitur patris facto:et
tunc ipse debet habere medietatem vsusfructus:
⁊ medietatem perdit:vt.l.j.⁊.l.cum oportet.§.cũ
autem.C.de bo.que lib.sed in casu nostro quãdo
pater monachať pdiť patria potestas facto suo.
ergo videtur q perdat dimidiam vsusfruct⁹.qđ
58 no.¶ †Sed qꝛ supra visum est q ingrediẽs ᵉ mo
e nasterium potest cõdere testñ:ita qđ salua debet
esse legitima descendentiũ seu ascendentiũ:nunc
quero an heres filij legatarius ⁊ similes qui ali
quid debent capere ex testamẽto vel sine testamẽ
to:vt descendẽtes seu ascendẽtes debeãt expecta
re mortẽ naturalẽ istius testãtis:an vero debeãt
habere immediate post ingressum:facit dubium
qꝛ ingressus monasteriũ habeť pro mortuo.xvj.
q.j.placuit.ij.l.deo nobis.C.de epis.⁊ cleri.Cy.et
f Barto.tenent cõtrariũ in.d.auť.si qua mulier.ᶠ
Bar.autem distinguit q aut quãdoq ista mors
ciuilis que induciť per ingressum monasterij ha
bet oĩno quo ad bona eundẽ effectum quẽ habet
mors naturalis:vtputa si quis ingrediť religio
nem fratrũ minorũ q non possunt aliqd habere:
nec in particulari nec in cõmuni:⁊ tũc heres ha
bebit omnia incõtinenti.arg.in pal.l.deo nobis.
in pn.sed qñ talis mors ciuilis non habet omni
no eũdem effectũ:qꝛ saltẽ in cõi illa religio potest
bona retinere tũc heres institutus debet expecta
re mortẽ naturalem ⁊ sic per cõsequens alij lega
tarij ⁊ interim dispositio testatoris erit in suspẽ
so seu in pendenti.Poterit enim antea mori he
res q testator.ar.in.l.statius.ff.de iure fis.⁊.C.de
do.inter vir.⁊ vxo.l.res.⁊ idẽ in aliqua questione
dicit Bar.de filijs vt demũ post mortẽ naturalẽ
possint petere legitimã ⁊ nõ ante:qꝛ interim ipse
habet potestatẽ diuidẽdi put vult:prout collig
tur ex.d.auť.si qua mulier.Itẽ portio legitima
filio nõ debeť nisi post mortem naturalẽ.l.j.ff.de
col.bo.Itẽ est possibile q iste filius moriať ante
q pater.ergo ⁊c.ff.de iure fis.l.stati⁹.sm Bar.ha
bebit ergo iste fili⁹ interim alimenta a monaste
rio sm Cy.⁊ cum hac opi.trãsit hic do.Ant.licet
59 specifice non attingat legitimã filioꝝ.¶ †Mihi
satis placet ꝯclusio pdicta respectu heredũ ⁊ lega
tariorũ.arg.in.l.cũ pater.§.hereditatẽ.ff.de leg.
ij.vbi per deportationẽ non teneť quis restituere
qđ debebat in casu mortis:ita q expectať mors
naturalis cũ illa mors ciuilis non habeat effectũ
totalẽ mortis naturalis:maxime qꝛ posset cõtin
gere q illud collegium destrueretur:⁊ sic mendi
caret in vita sua:vel quid simile posset sibi accide
re:ideo satis congruum est vt expecteť mors na
turalis sed respectu legitime filiorũ nõ placet illa
opi.p tex.sin.in.c.sumus.ĩ.de reg.iur.vbi aptissi
me pbať q filius in vita patris potest legitimã
petere nisi velis diuinare q pater fuerat ibi mor
tuus.tex.tñ ibi innuit ꝯtrium vt ibi sentit Ioan.
and.⁊ clarius do.Pe.de anc.⁊.d.Car.⁊ Bar.⁊
Bal.in auť.ingressi.⁊ sic saltẽ conditione illius
c.poterit fili⁹ petere legitimã post professionẽ pa
tris:licet monasteriũ sit capax bonoꝝ hoc etiam
suadet equitas maxima:ex quo enĩ pater cũ abij
cit a cura sua egssimũ est vt non habeat mẽdica
re alimẽta a monasterio.ad idẽ adduco illã auť.
si qua mulier.lꝫ Bar.eã adducat pro se.si enim fi
lius nõ posset petere legitimã in vita patris in
trãtis monasteriũ ad qđ dareť ibi facultas patri
diuidẽdi substãtiã post ingressum inter liberos
cũ ius esset acquisitum monasterio retinendi illã
legitimã toto tpe vite patris:sed qꝛ filij poterant
petere ⁊ debebat pater ante ingressuꝫ bona diui
dere:iđ fit illa spãlis grã vt possit diuidere inter
liberos post ingressum:⁊ qđ fit maximã habet
60 hec opi.equitatẽ.¶ †Ex his decidiť alia qstio:ᵍ
g an post ingressum monasterij posset reuocari p
istum monachũ testñ antea cõditum.Pe.⁊ Cy.
in.d.auť.si qua mulier.simpliciter tenent qđ sic.
Barto.distinguit vt.s.quod quando fuit ingres
sus monasterium fratrum minorum nullo mo
do potest reuocari:qꝛ sicut post mortem natura
lem testamentũ confirmať irreuocabiliter ex par
te testatoris:ita per ingressum huius religionis.
Item qꝛ fratres minores non possunt post pro
fessionem factam aliquid disponere de rebus hu
manis:vt in.d.cle.exiui.de verb.signi.quare cro

in.§.filijs autem.
vbi per Bal.ple.
C.de bonis q lib.
⁊ habeť p Spec.l
tit.de instru.edi.
in.§.xij.versi.v.⁊
v.xv.in prin.⁊ p
Bar.in auť.l suc
cessiõe.C.de suis
⁊ legi.in quibus
locis habetur q
etiam de aduẽti
tijs non testatur.
Sebastia. Sapi.
a ¶ Ad quasi.Vi
de cautelã q ex h
eliciť quaꝫ ponit
d.Barth.vo.cau
tela.cvj.q qñ fi
liusfa.vult testa
ri inuito patre ef
ficiať cleric⁹.⁊ suf
ficit prima tonsu
ra quam cautelã
mltũ cõmẽdat.d.
Ias.l.l.filic lꝫ co.
ij.car.fi.C.d colla.
Zacharias.
b ¶ Castrensia bo
na.Tu vide de h
Bal.in auť.ex te
stamẽto.col.vj.C.
d colla.vbi videť
cũ pet.sentire.⁊
Bar.l alle.l.filie
cuius.⁊ omnino
p Bal.in.l.in do
natione.colũ.ij.
vbi i fi.refert Ri
co.de mat.tenere
contrariũ.⁊ pau.
de ca.cõsi.cxxxij.
de quo plene per
Cardi.in cle.ij.q.
vj.de magist.
Sebasti.Sapia.
c ¶ Alia qđ.Vide
Spec.in titu.de
statu mo.§.j.qđ.
xlviij.Abb.in.c.
cum sim⁹.ĩ.de re
gula.Io.de imo.
in.l.cum filio.ff.
de leg.j.
d ¶ In seculo.põ
dera ad illud an
possit cõcedi per
petuo vt trãseat:
q alias dixi ⁊ forte
nõ male in fauo
rem fratrũ mon
tis oliueti q si ec
clesia vult q trãs
eat ⁊ est sibi vtile
quod tunc trans
ibit:qꝛ in fauorẽ
ecclesie est idductũ
vt non transeat.
ergo sequiť in fa
uorem transibit.
facit qđ habetur
in.l.ij.C.de iure
emph.qñ emphy
teota nõ soluit ca
nonẽ q cadit si
dominus vult.fa
cit quod habeť
in simili in.c.ad
monet.de renun.
Andre.Barba.

Sebastia.Sapi.
e ¶ Ingrediẽs.vi
di Pe.de anch.
in consil.ccccxlij.
incip.in his du
bijs.in.v.dubio
et in consil.cdxx
iij.incip.pro cõ
tra.⁊ in cõsi.ccco
xxix.incip.ego
antẽ.Alex.in.l.si
cũ dotẽ.in prici.
col.x.ff.sol.ma.⁊
in cõsi.xiij.incip.
circa primuꝫ du
biũ.in.ij.colũ.in
iij.volu.⁊ in cõsi.
cxxxix.incip.viso
themate.i.ij.vol.
f ¶ Mulier.in.v.
col.ver.tãq.⁊ vi
de glo.in v.mor
tem.in.l.j.ff.de te
sti.que dicit q p
mortẽ naturaleꝫ
impleť testñ nõ
per ciuilẽ.⁊ vide
Bart.ibi:⁊ ibidẽ
p Bal.⁊ pau.de
cast.qui ponunt
questionem istaꝫ
in terminis.⁊ vi
de Bal.i.l.cũ pa
ter.§.hereditatis
hic alleg.⁊ i.d.l.
ex facto.⁊ in.l.sta
ti⁹.§.cornelio.de
iure fisc.Cy.bal.
⁊ Sali.i.l.deo no
bis.⁊ e epis.⁊ cle.
vide latissime p
Imo.in.d.l.j.de
testamen.
Sebasti.Sapia.
g ¶ Alia questio.
Vide ang.Imo.
⁊ Are.late in.l.j.
col.iij.ff.de testa.
Anto.de hut.cõ
sil.lxxx.incip.cõ
didit testamẽtũ.

a ¶ Ingressum. Utrū ingrediēs monasteriū possit testari post ingressum vide etiā p Archi.in.c.nunc aūt.xix.q.iij.vbi ponit an possit testari infra annū pbationis.⁊ ɔcludit hoc pēdere ex futuro euentu qm̄ si pfitebit eius testm̄ nō valebit cū nō appareat qḋ tūc voluit esse monachus: alš secus ⁊ dicit q si ɔtingat eū mori infra annū pbationis valebit ei⁹ testm̄.⁊ vide do.Ant.in.c. de his.circa fi.de sepul.vbi in alia q.videt ponere p ɔstanci q ingressus possit testari infra annū pbationis.de quo vide p Do.in.c.nō solū in.iiij.col.de regu.in.vi.vbi refert Lap.in alle. Idē adde hic in q.quā pōit Lap.alleg.xlvij.in fi.⁊ Bal.i aut.si qua mulier.i arīpe.colū.v.tertio pncipalr qrit.C.de sacrosan.eccle.⁊ qḋ ingressus monasterium possit testari infra annū pbatiōis tž bal.j.l.gn̄ali.circa pn.C.ō sac.san.ec.⁊ ad hoc alle.Jo.an.in no.in.c.beneficiū.de reg.li.vi.sed tu vide per Spe.in tit.de statu moñ.v.iiij.vbi cōcludit q poterit testari inter filios:sed nō inter extraneos etiā si sint filij naturales.fž ipsemet Speculū in eo.tit.v.lv.dicit q lž ingressus possit testari iter filios:tm̄ eis non poterit facere substitutionez pupillarem cum eos nō habeat in potestate.argu.l.is.de vulg.⁊ pu. Item vide Spe.in ti.de sta.moñ.versi.lvij.vbi dicit qḋ sicut monachus non potest testari ita nec potest cōfiteri de dote vxoris sue:nec contrahere. Item quod nouitius pōt testari infra annum tenet Domi.post Jo.an.in.c.beneficiū.in.iiij.col.de regu.iur.in.vi.⁊ quid si ingressus monasteriū cui bona sunt acquisita cōfitet se recepisse certā quātitatē noīe dotis ab vxore vel se recepisse noīe vsurarum quas vult restitui. Dic q non pōt nisi hoc faciat de consensu abbatis fm̄ Bal.in aut.si qua mulier.circa pn̄.C.de sacrosan.eccl.vbi ad vtrūqz dictū alleg.⁊ si pater pfessus religionē instituit filiū in dimidia bonorum ⁊ de alia parte nihil dicit reliqua pars applicat monasterio fm̄ Bal.in aut.si qua mulier.in pe.col.ver.vi.queritur,ponamus per illum tex.qḋ tene menti:qz est pulchra limitatio ad multa iura.

¶ Adde tu an existens infra annum probationis habeatur pro laico vel religioso. Pet.de anchar.consil.xiiij.⁊ an ingrediens religionem possit testari.vide Lap.alleg.xxvj.

b ¶ Quod bona. Et qḋ fratres incapaces bonoꝝ possunt capere vt vendāt ⁊ ex illis pecunijs in necessarijs sibi puideāt.tenet pulchre examinando Archi.in.c.qi ingredietibus.xix.q.iij.⁊ dicit se de hoc dicturū in.c.de viduis.xxvij.q.j.⁊ dicit idē Imol.in.l.apud iul.§.fin.in fi.ff.de lega.j.allegando glos.in.d.c.j.de reli.do.in.vj. Itē adde q monasterio incapaci bonoꝝ pōt relinqui pro alimētis.ita dicit Ange.in.l.fiscus.§.stipulatio.ff.de ver.obli.de quo vide p Bar.in.l.si seruos.ff.de ali.⁊ cib.leg.⁊ vide tex.⁊ ibi Bar.in.l.legatū.ff.de capi.dimi.⁊ in.l.si in metallum.ff.de his que p nō scrip.habē. Itē vide Archi.in.c.de viduis.xxvij.q.j.circa mediū.vbi dicit q quicqd dicāt hodie talia monasteria incapacia bonoꝝ volūt habere bona ingredientiū nō vt retineāt fž vt vendant.sed subiūgit Archi.quo iure ista faciunt: gn̄aliter enī heres succedit loco rei: vt.ff.de vsufru.l.q p precio.⁊ de tribu.l.pcurator.§.nostra. Itē adde q frater minor ē icapax emolumēti ⁊ tituli.vn̄ si institutꝰ est pinde ac si homo mortu⁹ institut⁹ fuisset fm̄ Bal.in.l.eā quā.in.ij.col.⁊ v.col.C.ō leg.vbi ponit de multiplici icapacitate.itē frater minor nō excludit substitutū fm̄ Bal.in.l.cuž acutissimi.C.de fideicom.

¶ Adde an fratres minores sint capaces relictorum per eundē Abb.consil.xlvj.ij.lib.qs succedat fratribus minorib⁹ vid.ro.ɔsi.cccxvj.⁊ an ipsi succedere possunt.p eundem consil.cdxxvij. Quid aūt de fratribus sancti Augustini.vide per eūdē cōsil.cccxxv.⁊ Cal.cōsil.x.quid de fratribus de mōte carmeli.vide Lap.alleg.vj.
Antoni⁹ Frācis.

¶ An bona igredientis monasterium omnino incapax bonoꝝ applicentur monasterio vel cui:dicas quod si monasterium est capax absqz dubio illi applicentur ⁊ vt in aut.ingressi.⁊ ibi plene de materia.C.de sac°osan.eccle.sed si monasterium est omnino incapax ipsa bona debent vendi ⁊ in necessitatē monasterij conuerti.vt per Spe.in titu.de statu mona.in versi.ij.⁊ ibi per Bal.in addi.⁊ per do.Cardi.in cle.exiui de paradiso.in.§.pinde in.ij.q.de verbo.signi.vltra autē necessaria ⁊ pro indigentia monasteriū applicantur bona venientibus ab intestato.⁊ ideo dicebat do.Cardi.in.d.clemen.exiui.in.§.cum vero.de verborum signi.quod bona ingressi religionem sancti Francisci que est incapax ⁊ in particulari ⁊ in cōmuni applicantur venientibus ab intestato non autē ecclesie vel monasterio quod ille est ingressus.

c ✠ Seba.Sapi. ¶ Fratres. Qḋ fratres minores sint incapaces tenet Car.in ɔsi.cij.incip.super dubijs.in.ij.dubio. Abb.in ɔsi.xxvij.incip.dubiū super quo.col.ij.in.j.volu. Roma.in consi.cdxviij.incip.in casu proposito.⁊ in consil.cccxvj.incip.circa declarationem.de mendicātibus vero vide Car.in consi.lxvj.incip.in dubio premisso.circa fi.cum allegatis per Alexan.in.l.apud iulianum.§.constat.col.iij.ff.de leg.j. Pet.de ancharano in consilio.lv.incip. Joan.andr.⁊ Raphe.cuma.in consilio.clix.incip.viso.et Alexandrum in consilio.lxxviij.incip.eximie domine.col.ij.in.j.volu.

didit in eis nō habere locū illā auth.si qua mulier q pmittit post ingressuz disponere inter liberos. Scḋo casu qm̄ fuit ingressus aliā religionem:putat q pōt ipse reuocare testm̄ donec viuit:⁊ videt tex.in fili fm̄ eū in.l.res vxoris.C.de dona.inter vir.⁊ vxo.⁊ cū hac opi.Bar.trāsit h.d.Ant.qui ex hoc ɔcludit q lž pmū testm̄ fuerit cōditū cum vij.testibus:valebit tm̄ scḋm cū duob⁹ vel tribus de testa.c.relatū.⁊.c.cū esses.qz nūc actus subijcit dispōni iuris canonici. Itē q valebit simplex renocatio:lž nō sit elapsum decēniū:sicut exigit in
61 l.sancimus.C.de test. ¶ † Ego inuestigāde veritatis gratia tenerē ɔtrariū q excepto casu auth.si qua mulier.nullo mō posset ampli⁹ de bonis disponere p tex.not.in.d.§.illud.in auth.de mona.q iudicio meo hoc bene pbat.ibi enī dicit q volēs intrare monasteriū pōt pri⁹ quō voluerit disponere.postea vō nullā hž facultatē disponēdi ⁊ gratiose fuit cōcessus casus auth.si qua mulier.qn̄ vō disponit liberis existentib⁹:⁊ tūc possit inter eos disponere put ibi dicit.nō aūt dat sibi facultas disponēdi inter alios.vn̄ arguēdo ex illo tex.per locum a spāli videt optime hoc pbari:⁊ sic habemus casum specificatum in.d.§.illud.⁊ in auth.si qua mulier.facit etiā ratio:ne notet ppṙietas in eo sic disponēdo de reb⁹ tpalib⁹ ad libitū cū iam post pfessionē sit mortu⁹ mūdo.d.c.placuit.xvj.q.j.⁊ ampli⁹ nō habet velle aut nolle.de elect.si religiosus.lib.vj.nec testm̄ pōt depēdere a volūtate terti.l.pe.cū ibi no.C.q test.face.pos.⁊.ff.de here.insti.l.illa institutio.⁊.l.captatorias.⁊ p hoc tollitur si diceret q cū abbatis ɔsensu h facere posset. Item adhuc obstāt iura superi⁹ allegata. Ex his infero ad decisionē alterius qōnis an posset
a testari post ingressum^a ⁊ certe inter liberos ⁊ monasteriū pōt iuxta auth.si qua mulier.intellige qn̄ prius nō disposuit vt ibi:aliter aūt disponendo inter alios nō potest in forma testamēti fm̄ Cy.in.d.auth.si qua mulier.sed ad hoc vt valeat donatio poterit consentiēte abbate ⁊ capitulo de mobilib⁹ tm̄.nā imobilia nō pñt alienari sine debita solēnitate. Ego nō video q ipse ampli⁹ tāqꝫ ipse possit aliqd disponere de illis reb⁹ cū iā trāsiuerint in ius monasterij ⁊ nullā ampli⁹ in eis facultatē hž vt aptissime dicit tex.in.d.§.illud.fž noīe monasterij poterit illa res concedere quas posset monasteriū:nec tūc dr̄ facere ipse sed monasteriū. ¶ Nūc venio ad causam intestati ⁊ retractabo etiā aliqua cōtra cause testati. Quero ergo si qs ingreditur monasteriū prius nō ɔdito testamēto cui applicabunt bona ingressi. Sol.regula est q applicant monasterio suo si nō habet descēdētes vl' ascendētes:vt in.d.auth.de mona.§.illud.⁊.xix.q.vlti.q: ingredietibus.⁊.c.nunc aūt.si autē habet descendētes vel ascendētes serua qḋ legi.⁊ no.in auth.si qua mulier.canonizata vbi.š.⁊ vt dixi in pcedentib⁹ qōnibus verūtm̄ in aliqbus remanet dubietas. Et primo dubitat de bonis ingredientium monasteriū qbus nō lž habere immobilia sicut sunt minores pdicatores ⁊ alios mēdicātes quo casu varie sunt opi. Quidā enī dicūt vt referūt Inno.⁊ Jo.an.q immobilia habent pro derelicto ⁊ sic occupāti cōceduntur.ff.pro derelicto.l.j.ij.⁊.iij. Alij dicunt q debēt venire ad succedentes ab intestato. Tertij dicūt q cū talis nō sit tm̄ monachus monasterij qḋ ingredit sed etiā ipsi⁹ diocesani q bona ipsi⁹ debēt venire ad ipm̄ diocesanum ex quo monasteriū capere nō pōt.argu.xvi.q.j.qui vere.⁊.xviij.qḋ.j.c.vno.⁊.xxvij.q.j.de viduis.d.j.vbi de h.de deci.c.qm̄.C.de epi.⁊ cle.l.nulli.§.qḋ si testator. Alij aliter.⁊ vide Cy.in.l.deo nobis.C.de epi.⁊ cle.⁊ cū hodie isti mendicātes sint exempti ⁊ papa sit eis loco diocesani hec bona venirent ad papā fm̄ hāc opi.⁊ fm̄ Gas.de cal.q tm̄ dicit q Jo.pa.xxij.in extrauagā.que incipit ad ɔditorē.renūciat olm̄ qḋ sibi reseruauerat Nic.iij.in bonis oblatꝭ qlitercūqz obuenientibus fratrib⁹ minorib⁹.⁊ vide hāc reuocationē p Jo.de lig.in trac.minoricarū post Bar.vide etiā ad materiā Spe.in tit.de sta.mona.§.j.v.iij.⁊ in
62 glo.in.c.vnico.de reli.do.lib.vi. ¶ † Cōcludo fm̄ eōem opi.qꝫ mihi satis placet in hereditatibus q bo
b na^b ingredientis religionē minoꝝ veniūt ad suc
c cedentes ab intestato.ipsi enī fratres^c nō possunt capere bona nisi prout habet in cle.exiui de paradiso.de vb.sig.⁊ dicendū vt ibi hoc voluit Bart.in tractatu seu libro minoricarū.⁊ Fed.cōsi.xxvj.ad hoc.ff.de his q pro non scrip.ha.l.in metallū.C.de here.insti.l.j.ff.si tab.te.nulle exta.l.j.ff.de te
63 sta.mil.l.neqꝫ. ¶ † Fratres vō predicatores ⁊ alij mendicātes qui non sunt astricti tante mendicitati poterunt capere nō vt bona immobilia seu vt iura perpetua sibi retineāt:sed vt vendant,⁊ se alant.ita seruat glo.in.d.c.vnico.⁊ Cy.in.d.l.deo nobis.⁊ Spec.vbi.š.⁊ Fedc.de sen.ɔsi.xij.⁊.xxvj. ¶ Ad vnū tamē aduerte q licet isti fratres possint capere vt vendāt:dicit tamē Gas.de cal.se obtinuisse in iudicio qḋ ad hec bona cōsequēda nō habeant actionē.nō enim possunt vendicare cū nō possunt habere dn̄ium rerū immobilium:vt c.vno.de reli.do.li.vj.sed implorabūt in hoc officium iudicis. Itē dicit in alijs bonis relictis fratribus istis aliter q̄ per religionis ingressum et etiam minoribus vt possint capere vt vendāt seu pmutent:ex quo non sunt incapaces propter delictum:sed propter ɔelum dei.l.apud Jul.in fi.cū l.seq.ff.de leg.j.hoc verum nisi modus per quē relinquit sit cōtrari⁹ regule coꝝ.exēplū:si relinquo

a ¶ Secūdo dubitat. Pōdera q̄ videnť duo dubia. primum an possit concedi in extraneos. secūdo an videať concessum si verba hoc impoꝛtant. vidi dubitari de vxore eo casu quo verba compꝛehendūt etiā extraneos. ⁊ hoc per. d. §. emphyteosim. And. barba.

b ¶ Generalissimo. Adde Cal. consi. xxiij. de reg. vbi etiā de infra dicendis. ⁊ ad quē spectent de iure cōi bona igredientis monasterium. vide lap. alle. cxxix. ⁊ cui acquirātur bona trāseuntis ad aliud mōasterium. vide p eundem alleg. lxij. Antoni⁹ Frācis. ¶ Circa h̄ an applicenť bona ingressi mōasterio si liberet ab illo mōasterio ⁊ aliō forsan ingrediať iuxta formā. c. lz. de reg. vl' si forsan sit expuls⁹ a monasterio an sint si bi bona restituēda. vid Bal. i addi. Spec. in ti. de statu mona. in v. iiij. ⁊ Spe. in v. vij. ⁊ v. xxv. vbi dicit Spec. q̄ bona remanent monasterio a quo est expulsus: sz Bal. i addi. de qua. §. dicit q̄ bona sūt sibi restituēda. tā vide do. Card. in cle. j. in. §. q2 vero. in. iij. q. vbi dicit de statu mona. q̄ talia bōa sunt applicanda monasterio ad qō accedit vel illi monasterio i quo si est expulsus a pmo petat p diocesanū. ⁊ vide Spe. i tit. de statu mo. in. §. ij. v. xxiij. ⁊ vide p do. Abb. in. c. quāto. de offi. ord. ⁊ per Car. i. c. q̄ te. de cleri. coniug.

c ¶ Aliud. Itē ad de qō fr̄ minor q̄ est incapax licet efficiatur ep̄s vel alis capax bonoꝝ ppter hoc nō recuperat bona ab his q̄ successerūt patri igresso pꝛo pter ipsi⁹ fratris minoris incapacitatem. ita determinat Bar. i tracta. minori. in. iiij. lib. in antepe. q. pꝛo quo faciūt q̄ latissime scripsit post. d. Ant. d. Bar. de bellenzi. in. c. q2 diligētia. de elec. Et vtrū si filius efficiať frater minor: deinde exiit monasteriū illud ⁊ intrauit monasteriū capax bonoꝝ an succedere possit patri. vide Bart. in. d. tracta. minoꝛi. in. iiij. lib. in pen. q. Et quid si institutus ⁊ substitutus in testamēto ratione institutionis reperitur capax ⁊ ante euētum institutionis ingreditur monasterium mendicantium incapax bonorum tandem tempore euentus substitutus forte ex dispensatione apostolica est abbas vel monachus in monasterio capace bonorū an possit succedere ex substitutione. Bal. in. l. ex facto. §. fina. per illum tex. ff.

heredem meum vel aliquod hospitale qō legatis onerauī oneratū ad dādum in perpetuū fratribus minoribus vel predicatoribus centū. hoc casū non valet q2 nō possunt habere annuos redditus in perpetuum: vt in cle. exiui de paradiso. de verb. sig. §. cumq3 annui redditus. nec possunt petere estimationē ppter modū ⁊ volūtatem testatoris. de quo vide latius p Jo. de lig. post Barto. in. lib. minoricarū. in. c. interdū. p Fede. consil. xij. ⁊ seq. secus si testatoꝛ aliquod annuū redditū dimisisset istis fratribus. tūc eñ poterant capere estimationē. de quo dic vt plenissime no. in locis
a preealleg. ¶ Secundo dubitať de questione not. quid de bonis ingredientis aliquā religionē particularem alicuius ordinis habentis patrem abbatē qui potest ⁊ solet trāsferre monachos de loco ad locū: ita q̄ omnia monasteria illi⁹ ordinis sunt quasi membra sub vno capite: nec intrantes particularē locū pmittūt stare ibi: sed permittūt seruare regulā s̄m statuta ordinis sicut pꝛecipue videtur in monachis montis oliueti: ita etiam credo q̄ seruēt isti alij mendicātes. ⁊ scias hāc vnionem potius procedere ex statutis ordinis confirmatis per pa. q̄ a iure cōmuni vel ex dispositiōe regule sancti Benedicti: q2 s̄m regulam ⁊ dispositionē iuris cōis quodlibet monasteriū recognoscit caput de per se. s. abbatē vel pꝛiorem ⁊ ep̄s est supioꝛ tanq̄ diocesan⁹. sic habet. xviij. q. ij. quasi per totū. In hac qōne ꝯsuluit Gas. de cal. vt hic refert. d. Anto. qui in effectu dicit quosdam pꝛo-
b fessos in genere generalissimo [b] aliquos in gene-
64 re subalterno quosdā in specie. ¶ † In genere generalissimo dicit pꝛofessos istos qui pꝛofitentur in manibus ep̄i vel qui vouerunt se seruaturos tria substantialia regule. xxvij. di. quod interrogasti. xx. q. j. quem pꝛogenitores. xxvij. q. j. viduas. cum si. Item is qui pfitetur regulā pꝛedicatorū vel minoꝛū ante annū pꝛobationis de reg. nō solum. ⁊ c. cōstitutionē. lib. vj. obligant eñ isti religioni in gñe ⁊ nō i specie. ⁊ de istis q̄liter obligēt dic vt not. Inno. in. c. porrectū. de re. de bonis autem istoꝝ nō ponit expꝛesse hic. d. Ant. sz ego credo q̄ sint in dispositione ep̄i q̄ est eis loco abba-
65 tis. qō sentit Fede. de sen. ꝯsi. xx. ¶ † Uenio ad secūdos. s. pfessos in genere subalterno. ⁊ istos vocat illos de quib⁹ in terminis qōnis nostre ⁊ istorum bona dicit q̄ acquiruntur non monasterio recipienti sed toti ordini: q2 ex quo tot⁹ ordo sentit onus istius ingressi naturale est vt sentiat cōmodū. alleg. Spe. de statu mo. v. xix. ⁊ glo. quam dicit sing. xxvij. q. j. de viduis. d. j. in glo. ij. q̄ dicit bona esse in potestate ⁊ dispositione illius qui est supioꝛ in ordine: vt sic diuidat ⁊ distribuat put sibi videť: putat tñ. d. Ant. q̄ si essent plura monasteria sub vno capite ⁊ pꝛofessio determinareť ad loca particularia: q2 monachi de particulari loco nunq̄ remouenť q2 tūc bona applicabūtur ad particularē locū vbi igrediť qō satis placet q2 cessat causa pdicta. ⁊ est causa quare bona ingressi aggreganť monasterio s̄m on⁹ monasterij im-
66 minentis. xvj. q. vj. de lapsis. ¶ † Bona vo eoꝝ qui pꝛofitenť certam regulā tn; specie: vt sunt isti qui pfitenť regulā ⁊ in certo monasterio alij nō sup-

de vulga. ⁊ pupil. concludit quod sic.
¶ Adde quod voluit Ro. cōsi. cclxxiij. s. alleg. Ang. consi. xcj. J. etiam allega. vide Abba. consi. cx. J. alleg.

d ¶ Probatiōis annū. no. de eo qui moritur infra annū pfessionis. vide Raph. in. d. aut. si qua. vbi lz ꝯtra Ja. Pet. ⁊ Cy. vide Joā. de imo. l. c. ij. de testa. vbi idē sequiť. vid. d. Pe. in. d. c. ij. vbi sequiť Cy. ⁊ in. c. cū cām. de elect. ⁊ i sua disputatione quā fec̄ padue ⁊ i. d. c. ij. de testa. ⁊ in consi. xv. ego tenui ꝯtrariū p nouā motiua in. d. c. ij. vide ibi oino And. barba. Antoni⁹ Frācis. ¶ In h̄ casu de eo q̄ moriť infra annū pbationis i monasterio cui sint applicāda ei⁹ bona putarē aliter esse distinguēdum q2 si certum est q̄ iste intrauit simplr̄ ex causa pꝛobationis ⁊ morte preuentus pendēte tp̄e pꝛobationis nullam fecit pfessionē credere bona applicari venientibus ab testato si nullam fecit dispositionē: q2 ex q̄ erat i monasterio ad pbationē tm̄modo nō possumus dicere q̄ ante pfessionem tacitaz vel expꝛessam bona sint acquisita monasterio q̄ nō acqrunť illi p simplicē ingressum: sz per pfessionē: vt i aut. ingressi. ⁊ in aut. si q̄ mulier. C. de sac. san. eccl. si vo est igressus monasteriuz simplr̄ non declarato q̄ illud fuerit ingressus causa standi in pbatione: et hoc casu q̄uis iura concedant sibi annum ad pbādū: vt in. c. lz. de reg. tūc si moriať añ lapsuz anni pbationis nulla facta dispositione de bonis suis putarē q̄ habuerit animū permanendi in religione. ⁊ per ꝯsequēs q̄ bona ex tali ingressu qui videť esse factus aio pmanēdi in religione applicarenť ipi monasterio. p no. in. d. aut. ingressi. ideo puto multum fore cogitandum super hoc.

e ⁊ Sebastia. Sapi. ¶ Probationis cā. ¶ Cum Abb. trāsit. d. Benedictus Capra in cōsi. clv. incip. punctis. quidā iuuenis. de quo articulo vide plene per Andre. sicu. in. c. ij. J. de testa.

f ¶ Feudalibus. Uide Bal. in. c. ceterū. in vlti. col. de iudi. vbi dicit qō in successiōe feudi monasteriū nō habeť loco filij. Itē vtrū monachus vel canonicus regu. succedat in feudū. vide Jo. de lig. in. c. si. de consti. in vlt. col. ⁊ adde ad hoc sin. dictū qō ponit Bal. in extrauagā. de pace

posito mō pdicto applicanť illi monasterio ⁊ intelligunť iura cōia: vt istud. c. ⁊ aut. igressi. ⁊ aut.
67 si qua mulier. cum si. ¶ † Sed in istis oriť dubiū. Quid si monach⁹ claustralis vni⁹ monasterij efficitur pꝛioꝛ alterius pꝛioratus reuocabilis tñ ad nutū abbatis vel superioꝛis: vtrū hereditas sibi delata vel bona alīūde sibi obueniētia acqrātur monasterio pꝛincipali aut pꝛioratui. vide plenissime p Fede. ꝯsi. xxxiij. vbi determinat q̄ pꝛioratui si bona pꝛioratus sunt diuisa a bonis monasterij. Ex hoc habes q̄ lz bona aduenientia per actū pfessionis acqranť monasterio vbi ingressus facit pfessionē: alia tñ bona acqranť dignitati cui pſidet acqrēs vel vbi trāslatus est lz sit inde remouibilis ad nutū q̄ mltū limitat. c. vnū. xvij. q. j. vide motiua plenissime p Fede. vbi. s. Et ad aliud dubium magis forte vtrū hereditas acquiratur loco vbi religiosus erat tēpore delationis ⁊ aditionis. vide plenissime p Fede. ꝯsil. xxvi. vbi videť ꝯcludere q̄ loco aditionis. ⁊ faciunt not. p Archi. in. c. j. ⁊. xviij. q. j. sz in ꝯtrium faciūt not. p Inno. hic. vbi dicit q̄ oia iura ingressi incōtinēti applicanť monasterio adeo q̄ s̄m quosdā moꝛtuo monacho ante aditionē potest monasteriuz
c adire hereditatē: de quo. J. subijciā. ¶ Aliud [c] dubium no. circa idē est qñ tp̄e delationis hereditatis monachus vel frater erat in monasterio incapaci: vtputa inter minores: sed tēpore aditionis erat trāslatus legitime ad ordinem sancti Bene
68 dicti. vide Fede. consi. xx. ¶ Item est dubiū quid si ingrediēs monasterium moriať infra pbatio-
d nis annum. [d] Cy. ⁊ multi alij in aut. ingressi. C. de sac. san. eccle. tenēt qō ipsius bona spectāt ad monasterium: q2 moriēdo ibi videť mori voluisse vt monachus. Item. d. Ant. dicens se putare q̄ illa bona pertineāt ad monasteriū ratione vltime voluntatis: q2 illa bona videť ꝯtulisse monasterio si ibi remaneat. Bar. in aut. si qua mulier. i si. dicit q̄ pro monasterio videť casus in. c. si. de suc. ab intest. dicit tñ h̄ relinquēdū canonistis. certe illud c. si. hoc nō pꝛobat. ego dicerē sic: q̄ aut iste intrā-
e do pbatiōis causa [e] expꝛesse bona sua ꝯtulit monasterio: ita q̄ fecit ratione trāsitus ⁊ tūc cum sumus clari de intētiōe q̄ data pseuerātia volebat ea esse monasterij nec amplius in vltima volūtate ea reuocauit. ⁊ pōt sustineri pdicta opi. Aut expꝛesse nō ꝯtulit sed simpliciter intrauit causa pbationis ⁊ tūc nō video quo iure saluet illa opi. cū enim iste nō fuerit religiosus cū effectu. de sen. excom. religioso. li. vj. ⁊ sic bona nec tacite nec expꝛesse transiuerunt ad monasterium ⁊ adhuc habeat facultatē cōdendi testamētum: ergo decessit ab intestato ⁊ per consequens venient pꝛoximiores. videmus enim in clerico seculari qui magis est astrictus ecclesie q̄ existens infra pꝛobationis annum transmittere bona sua in cōsanguineos sed in defectum in ecclesiam suam. in. c. fina. xij. q. v. fortius ergo iste qui non est clericus nec religiosus cum effectu. d. c. religioso. ⁊ facit. c. beneficiū.
69 de regu. libro. vj. ¶ † Nunc dubitatur de quibusdam rebus an transeant vel transire possint in monasterium ex testamento vel ab intestato. Et
f pꝛimo de bonis feudalibus [f]. Joā. and. hic dicit

constan.in versi.libellarie.in fi.vbi dicit q mutus surdus z furiosus z similes succedunt in feudo si feudatarii nō tenent pstare operā vel seruitiū personale:sed cōmodū pecuniariū puta spallā porcelli nisi pactū vel cōsuetudo patrie aliter disponeret qð firmat.d.Ant.in.c.cū apud. circa fi.de spō.z remittit ad naturā feudi in tit.epm vel abba.§.mut⁹. z est vltra cū tex.

in.c.j.in ti.an mu a tuo vel alr imperfectus vbi est etiā tex. an retineat feudū paternū.z circa illud qð dixi de monacho. Adde oīno gl.in l.de quibus.ff.de leg.vbi dicit q si de ɔsuetudie monachus nō succedit in feudo extēdit ad canonicū regularē.z de monacho an succedit in feudo vide glo.in.l.j.C.de logi.Et adō q moder.hic tenet indistincte qð feudū nō trāseat in monasteriū qz p hoc fieret deterior cōditio dñi cū feudū nūq̄ posit redire ad dñm propter mortē vasalli:qz ecclesia nūq̄ morit qð forte cōtigisset si trāsferret l ecclesia z de qōne h posita vide p Bal.in.c.q l ecclesiaz.de ɔsti. vbi ēt ponit qd ecōtra si dñs feu. ingrediat monasteriū.Itē de ista q.i terminis:vez

q si feudalia⁹ talia debēt seruitia que pōt monasterium per se vel aliuni exhibere trāsibūt in monasterium.arg.C.de epis.z cle.qsqs.z.l.ad similitudinem.Si vero talia sunt seruitia q per monasterium exhiberi non possunt redibunt ad dñm. arg.C.de cad.tol.l.vna.§.ne aute.ff.de sol.l.inter artifices.z remittit ad Spec.de sta.mona.v.xlv. Cy.in aut.ingressi.distinguit q aut feudum habet annexum seruitiū reale aut personale.primo casu trāsit:qz non est ppie feudū:vt in vsi.feu.de forma fidelitatis.secūdo casu si tale est seruitium q clericus potest honeste pstare trāsit in monasteriū:z si supueniat iustū impedimētū seruiet per substitutum.Si aūt incertū seruitiū est pstandū tunc sentit q non trāsit qz videt electa industria persone.z fm hanc di.credo limitandū z restringendū tex.in.c.qui clericus.in li.feu.si de feu.fue. contro.vbi simpliciter dicitur q si feudatari⁹ efficitur clericus vel monachus amittit feudū.z miror q doc.de illo tex.nullam fecerūt mentionem.
70 ¶ †Quero qd de ᵇemphyteosi nunqd trāseat in
b monasteriū.Jo.an.tenet q sic.ar.l.peto luci titi. §.j.ff.de leg.ij.z lz fm eū sit arg.in ɔtrium.in aut. de ali.z emphy.§.j.col.ix.remittit ad Spe.de loca.§.nunc aliqua.ver.xx.vbi plene reperies.z in ver.seq.Bar.in aut.ingressi.dicit q de hac qōne est tex.in.d.aut.de ali.z emph.§.j.vbi dicit quod transit in ecclesiam nisi dñs reuocet:sed si dominus vult potest reuocare fm eū.z idē tenet Spe. in loco preal.z ibi dicit Jo.an.q de hoc nō est qð fm Dy.qz in.d.aut.est casus:z hoc dicit verū z equū maxie pōderatis pact⁹ q ponunt de nō alienando in ecclesias milites vel potentes.z idē sentit Spec.eo.§.ver.xxvj.qz durior efficeret cōditio dñi si transiret in ecclesiam que non fic de facili perdit ius suum.
71 ¶ †Quid autem si recipit in feudū pro se z filiis suis nunquid intrando monasteriū transeat cum eo.vide ple.in Spec.in.§.preal.vsi. dicti.z seq.vbi videtur velle quod trāseat in eccle-

an feudū transeat in monasteriū.vide p Archi.in.c.si qua mulier.xix. q.ij.vbi tenet idē quod no.Inno.hic z p Hostie.in summa de imu.§. inꝗtum.iiij.colū.ver.sz nec illa imunitas.p Bal.in aut.nisi rogati.C. ad trebel.z late p eū in sua repe.l.de quibus.ff.de legibus.Item ad predicta vide Bal.in.c.j.circa fi.si de feudo fuerit controuersia.
¶ Adde an feudū trāseat in ecclesiam.Fran.de are.cōsi.xiiij.Cal.ɔsil. iiij.de feud.vide etiam Ange.consil.x.z consi.clxxxiij.
Ant.Fran. ¶ An feudū p ingressum monasterii reuertat ad dñm vel trāseat in ipm monasteriū vide Bal.in.l.q se pris.in.x.col.C.vn libe.z in.c.j.de eo q arma belli depo.in vsi.feud.vbi tenet q nō trāsit l monasteriū.z p hoc facit q feudū etiā p oia relinqui nō pōt.c.j.§.donare.q feuda olim poterāt alienari.vbi p Bal.z hr in.c.j.de cogni.feud.in vsi. feu.vbi p Barth.epo.veron.in.xxviij.diffe.z p Bal.in.c.j.in.vj.col.de pace iuramē.firmā.vbi vr esse casus de hoc qð est verū etiā de ɔsensu filiorum vasalli legātis fm Bal.in.c.j.in.vj.col.de pbi.feu.alie.p Fed.z idem tenet Jac.aluarot⁹ in.c.j.an agna.vel fi.z vide Spe.in tit.de feu. in.§.qm.in v.xx.z p Bal.in aut.nisi rogati.C.ad treb.z in.l.ij.C.cōia de lega.z p Pau.de ca.in ɔsi.clxj.est tñ verū q feudū pōt ɔcedi monacho z si illud ɔcedat ei tale feudū bene acqrit monasterio.imputat eñ dño q re ipm feudū monacho ɔcessit:vt no.voluit Bal.in.l.cū opz.i vl. col.C.de bo.q libe.sciebat eñ vel scire debebat q qcqd acqrit monach⁹ acqrit ipsi monasterio:vt in aut.ingressi.C.de sac.san.eccl.z in.c.cū ad monasteriū.de sta.mo.z ad pdicta vide Bar.in.l.j.in.ij.q.C.de le.vbi dicit q feudū nō debet monacho si ingredit monasteriū post inuestituram acceptā.z p ɔsequēs ptz q nō trāsit in monasteriū.z ad pdicta vide etiā Alex.in ɔsi.xxx.z.cxxvi.in prima parte cōsiliorum.
a ✝Seba.Sapi ¶ Feudalia.Vide late p Alex.in ɔsil.x.incip.viso instrumento.in.v.vol.z Ald.in consi.cccxiiij.incip.factū tale est.
b ¶ Quero qd de.Et istā.q.vide Bar.in aut.nisi rogati.C.ad treb.z qð trāseat tz Archi.in aut.si qua mulier.vltra mediū.xviij.q.iij.de quo vide oīno p Bal.in aut.ingressi.in.vj.col.vsi.quod in emphyteosi.
¶ Vsufructu.Quod vsufructus trauseat in monasteriū p ingressum religionis tenet Archi.in.d.c.si qua mulier.xix.q.iij.z an vsufru.quē habet pater in bonis aduentitiis filii finiat si ipse pater ingrediat mo

nasterium.vide oīno per Bal.post glo.in aut.ingressi.in.vj.col.v.vij. quero.C.de sac.san.eccle.vbi dicit q vsufr.inseparabilis nō transit in monasteriū sz trāsibit vtilis vsufru.seu cōmoditas.Adde q bona offerentis se ecclesie seculari vel alicui hospitali vel capelle nō acqrūt illi loco nisi se offerēs ea offerat fm Bal.in aut.ingressi.in.j.col.vsi.in.

siam z quāto tpe ibi vide do.Anto.putat ɔtrium qz monasteriū nō est verus fili⁹ z verba ɔtrahentium stricte debēt intelligi.l.quicquid astringende.ff.de verb.obli.qð satis placet ne ɔhentes decipiant fauore religionis.de do.p tuas.
72 ¶ †Que
c ritur quid de vsufructu ᶜ existente apud ingredientem nunquid transeat in monasterium.Jo.and. q sic z durabit fm eū in vita ingredientis tantū. insti.de acqui.per arro.§.vsus etenim z vsufru. z seq.de vsufru.§.finitur.vide hoc per glo.xix.q. vlti.si qua mulier.z idem tenet glo.z Spe.de statu mona.v.xlvi.Idem tenet glos.in aut.idē est. C.de bo.que libe.idem Bart.z alii in aut.ingres-
73 si.z hoc teneas.¶ †Quero quid de bonis collatis ingredienti ea lege vt alienari nō possint.Joā. and.dicit quod transeunt in monasterium.arg. ff.de fun.do.l.j.ff.de leg.ij.l.pater.z in eo quod legitur z no.de iure pa.ex literis.licet sit arg.cōtra ff.de leg.ij.l.peto luci titi.§.fin.z eū cōtrario quidam adherent.Cy.tenet primum in aut.ingressi.quod satis placet:qz hec est alienatio legis z accessoria ad personam ingredientis.facit quod legitur et notatur in.l.si ita quis.§.si ea lege.ff.de
74 verbo.obliga.¶ †Sed quero qz supra vidimus de bonis que acquiri possunt monasterio ratione ingressus tā ex testamento q ab intestato nūc quero quo iure hec bona acquirantur monasterio.Et scire debes qð questio ista potest esse duplex.primo ratione bonorum que preuenerūt tempore ingressus.secundo ratione eorum que obueniunt post ingressum ratione tamē ipsius ingressus:vt hereditates legitime vel testamentarie seu donationes vel similia.de primis sentit Innocē. quod monasterium venit iure hereditario.dicit enim q differentia est inter monasteriū heredē z
d aliū:qz monasteriū habet dñium in possessionē ᵈ oīm bonoz ɔtento fact⁹ est monach⁹.ar.in.l.si adoptauero.ff.de pca.z est expssum de dñio in.l.fi.C. de sacrosan.ec.facit qð le.z no.in.c.ij.de ɔsue.alis

op.C.ð sacrosan. eccle.z ibi in seq. col.ver.vlti.opp. idē dicit de intrātis i monasteriū ppter dictū qð bona sua nō acqrant mōasterio. Et de istis qōnibus an p ingressū mōasterii feudum enphyteosis vl vsufsr.amittatur:habes per glo.Cy.z doct.in aut.ingressi.C.ð sac.san.ec.Bald. ponit in tit.si de feu.fue.contro.c. qui cleric⁹.in fin. z in.l.si qs pſbyter.C.de epi.z deri.ter.z ibi p bal. in.c.j. circa prin. ð mili.vasal.qui belli.ar.deposuit z quāto tpe retineat feudū mōasterium qsi vasallus ingredit monasteriū vide per Spec.in ti.de loca.§.nūc vero aliqua.versic.lv.ad quem in hac qōne se remittit do. in.c.j.de imu.eccle.in.vj.Itez ad materiā adde qð de igressu monasterii non transferuntur in monasterium iura collegii fm Jo.an.in.c.beneficium.de regu.in.vj.z sequitur ibi Do.in.v.col.¶ Adde an emphyteosis trāseat in monasterium.Pet.de ancha.consilio.cccxxj.
c Ant.Franc. ¶ An vsufructus q debet monacho ante ingressum monasterii per ingressum finiatur vel debeatur monasterio ex persona ingressi z vsqz ad quod tempus.dicas quod trāsit in monasteriū z apud monasteriū pmanet vsqz ad mortē naturalē ipsius monachi vt voluit glo.in aut.ingressi.z ibi Bart.in fi.col.z Bal.in.vij.col.C.de sac.sanc. eccle.z idem Bal.in aut.excipitur.in vsi.querit glo.nunquid si pater. C.de bonis que lib.z in.l.ij.C.de bonis ma.z in.l.fi.C.de vsu z ha.z i.l. vxori vsumfructum.de vsufruc.lega.z habetur per Specu.in ti.de statu mona.vsi.xvij.z per Bal.in.c.si clericus.ad fi.de contro.feu.z quid si vsufructus relinquatur monacho post ingressum an sibi vel monasterio acquiratur:dicas quod acquiritur monasterio z non monacho ad vitam tamen ipsius monachi:vt est glo.in aut.ingressi.no.glo.magna z no.doc.in.d.c.cum ad monasterium tenet Bar.in.d.aut.ingressi.in vlti.col.z vide Bal.in.l.quicquid.in.j.q.C.de bo.mater.vbi dicit quod si vsufructus esset relictus monacho contemplatione monasterii etiam mortuo monacho remaneret penes monasterium neqz finiretur morte naturali ipsius monachi.
d ¶ Possessionē.Monasteriū acqrit possessionē bonoz ingressi absqz aliqua apprehēsione.z idem tenet do.Anto.hic z in.c.ex literis.de cōsue.Host.z Jo.de anch.in.c.ij.de testa.de quo p Arch.in.c.si qua mulier.post glo.ibi.xviij.q.iij.p Spec.in ti.de sta.mo.§.j.vsi.lxj.z p Bal. z Sali.in.d.aut.ingressi.per Bar.in.l.qui vniuersas.§.si is.z.l.cū heredes.§.fi.vbi etiam hoc tenet Ro.de acqui.pos.z in.l.si adoptauero. ff.de preca.z per Jo.de lig.in.c.cum simus.de reg.vbi dicit quod monasterium non poterit agere interdicto recuperande quod presupponit possessionē:qz eā nunq̄ apprehendit in bonis ingressi.z vide Pe. de ancha.in repe.regu.sine possessione.in.xxvij.colū.z alleg.Jo.and. in hoc.c.in presentia.z Bald.in.d.aut.ingressi.in.iij.colum.v.iij.opp.
d ¶ Adde an monasterium debeat adire.Alex.ɔsi.lxxviij.ij.lib.
✝Seba.Sap.¶ Possessionē.Vide Abb.in ɔsil.liij.incip.succincte. z ɔclusiue.col.j.in.j.vol.Alex.in.l.cū heredes.in pn.ff.de acq.posses.

auté heres

a ¶ Utrū monachus equiparet servo vel filiofa. Et adde q° Inno. eū equiparat servo. in. c. cū olim. c. ij. de privi. vbi dio vide Bar. in. l. j. i. xx. col. ver. quo ad decimū. ⁊ vlt. C. q admit. ꝯ dadit qḋ monachus eqparatur servo vel filiofa. prout vertit utilitas monasterij etiā. vide Bar. in. l. j. ff. de stipu. ser. Et qḋ monachus equiparetur servo tenet Pau. de cast. in. l. j. ff. de iur. deli. allegando Inno. in. d. c. cū olim. circa me. ⁊ glos. in. c. nō dicatis. xij. q. j. sed Ro. i. l. q̄cquid. ff. de acq. pos. dicit quod equiparat servo vel filiofa. put occurrit utilitas monasterij. ⁊ dicit qḋ de hoc plene dixit in. l. is qui heres. §. neq̄ filius. ⁊ in. l. is pōt. ⁊ in. l. servus ff. de acqui. here.

¶ Adde an monachus equiparetur servo: ⁊ an ipso invito Abbas possit adire hereditatē. Ang. consi. xcj. ⁊ consil. cxxxiij.

Anto. Francis.

¶ An monasteriū eqparat servo vel filiofa. vide Bart. ⁊ Imo. in. l. j. in. §. si fructuari°. ff. de stip. servo.

Zacharias.

b ¶ Adibit monasteriū. T. vide plene de hac. q. ⁊ se. tunctis pcedē. in l. j. q. x. C. qui admit. ad bon. suc. pos. ⁊ Pau. de ca. in consi. j.

Anto. Francis.

¶ An monasteriū possit adire hereditatem delatā monacho quādo monachus nō vult vel non pōt adire: q2 sit absēs vel furiosus. vide Spe. in tit. de sta. mo. in ver. si hereditas. ⁊ Bal. in. l. j. x. q. C. q admit. ⁊ vide Bar. in. l. j. in. v. co. ff. de vul. ⁊ pup. ⁊ Cy. in. l. fi. C. de bo. q lib. ⁊ vide Bal. in. l. deo nobis. in. §. hoc ēt. in. ij. col. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ an monasteriū possit adire vl' repudiare hereditatē delatā monacho eo invito. ⁊ qd si monachus cui delata est hereditas moriatur vel fiat ep̄s ante aditam vel repudiatā hereditatē qs tunc possit adire. vide Bal. in. d. l. j. in. x. q. C. qui admit.

b e ⁊ Sebasti. Sapia. ¶ Monasteriū. Nūqd in aditione monasterij requirat ꝯsensus monachi vide Feli. i. c. ex rescripto. in. j. col. j. ó iurem. ⁊ nūqd abbas possit repudiare hereditatē invito monacho tradit bal. in. l. bonoꝝ. in. v. col. C. q admi. in. l. is q heres. §. fi. ff. de acq. here. ang. i ꝯsi. lxxx. ⁊ ꝯsi. xcj. ⁊ Ias. i. l. legatū. ff. de le. j. ⁊ nūqd mortuo monacho monasteriū possit adire hereditatē vide bar. i. l. l. de nerati°. ff. ad. l. aql.

c ¶ Hoc est verū donec pmāserit monachus in illo monasterio: nā si exiret monasteriū nō esset ampli° obligatū creditorib°. vt dicit Bar. in. l. adul. §. fi. ff. de adul. qḋ ego intelligo qñ monasteriū monacho exeunti sua bona restituisset. qḋ qñ sit plene habes in. c. qḋ te. de cle. coniuga.

d ¶ Et adde Bart. in. l. fi. ff. de adop. vbi dicit qḋ monasteriū subijt oīa onera ingressi. ⁊ iḋ dicit Bar. in. l. si qs a liberis. §. itē scriptū. ff. de lib. agno. quē retulit do. Abb. in. c. trāsmisse. sup gl. in v. qḋ nota. qui filij sint legi. qḋ monasteriū tenet alere filios ingressi: l3 ꝯtrā videat dicere Bar. in tractatu de alimētis. in pe. col. ⁊ vide hic p. d. Anto. q dicit qḋ

aūt heres nō fit dñs quousq̄ adierit hereditatē. ꝙtūcūq̄ tñ adeat nō intelligit possidere ipsa bona nisi rerū ipsarū hereditariarū corporalē possessionē nact° fuerit. l. cū heredes. ff. de acq. pos. qḋ no. in eo qḋ vult monasteriū incōtinēti acquirere nedū dñium: sed etiā possessionē bonorū ingredientis religionē. nec intelligas hoc generale esse in oībus quoꝝ monasteriū est heres: q2 resisterēt no. in. c. ij. de consue. ⁊ in. d. l. fi. sed procedūt in bonis ingressi: q2 ex quo monasteriū acquirit possessionē psone ingredientis p cōtinentiā acquirit possessionē oim q̄ habet ingrediēs q2 nō pōt ille aliquid possidere ex quo trāsit in potestatē alterius: sicut dicimus in eo q p arrogationē transit in ptātē alterius. d. l. si adoptauero. ⁊ idē vult gl. no. xx. q. vlti. si qua mulier. hoc etiā vult Bar. in

75 dicta aut. si qua mulier. ¶ † Sed discrepat a dicto Inn. i b qḋ sentit monasteriū succedere iure hereditario. qḋ etiā voluit glo. in aut. ꝓalle. dicit eni ipse Bar. qḋ ex quo monachus vivit ⁊ pōt adhuc conveniri de gestis prius ita qḋ dat libellus ꝯtra eū in aut. causa q̄ fit cū monachis. C. de epi. ⁊ cle. non pōt dici qḋ habeat iure hereditario: sed pertinēt ad ecclesiā iure naturalis acquisitionis sicut dicimus de bonis eius q arrogat. instit. de acq. per arro. per totū. hoc placet. Nec ob. iste textū dicit non dicitur decedere sine herede ⁊c. quia hec fuit allegatio partis nec est vera. vt. ꝯ. gloss. fi. vbi plene dixi. Item hoc considerat hic respectu fideicōmissi qḋ veniebat restituendum post mortem istius instituti: ⁊ tunc ille institutus decesserat cū monasterio quod faciebat evanescere substitutionē. prima tñ solutio subtilior ⁊ verior est.

76 ¶ † De secūdis bonis q̄ obveniunt post ingressum occasione ingredientis dicit Innoc. qḋ ipsa bona delata monacho melius capit monasteriū ꝙ monachus. no. singu. hoc dictum q2 ex hoc sentit qḋ nedum bona existentia tempore ingressus acqrunt statim monasterio: s3 etiā oīa iura cōpetētia eidē monacho in spe vel cōpetitura acquiruntur ipsi monasterio. Et per hoc solvitur questio Ioā. an. qua queritur quis adeat hereditatē monacho delatā ex testamēto vel ab intestato. nā s'm hoc adibit ipsum monasterium ⁊ nō monachus. Circa hoc tñ sunt due alie opi. quidā enim

a comparant monachum filiofa. ᵃ qui adit hereditatem sibi delatam iussu patris: ⁊ si nō vult adire potest adire ipse pater. ff. de acquiren. here. l. si quis mihi bona. §. iussu. iuncta. l. cum non solum C. de bonis q̄ libe. alij comparāt eū servo qui potest nolle adire ⁊ potius pati se extorqueri. ⁊ sic nihil acquiritur domino nec ipse dominus pōt adi

re. l. cum proponas. C. de here. insti. ⁊ qḋ equipa retur filiofam. tenet Bar. in. l. j. ff. de vulg. ⁊ pup. Tertij dicant quod si monachus vult adire sed monasterium vult repudiare prefertur monasterium s'm Iaco. de are. ff. de succes. edi. l. j. §. per servum. hec omnes intricationes cessant s'm Io. an. si dicamus sic velle ⁊ nolle monacho deficere qḋ hec omnia per monasterium sunt agenda per qḋ

77 etiam solveretur hec questio sequens. ¶ † Moritur monachus hereditate sibi delata non adita. quo casu dicit pdictus Iaco. qḋ si hereditas erat ascendentium transmissa est in monasterium qḋ habetur loco filij. C. de his qui ante aper. tab. l. j. in aut. de sanc. episco. §. sed hoc presenti. Si vero erat hereditas extraneorum dicit ipso iure exclusum monasterium s3 poterit restitui sicut minor C. de sacrosanc. eccle. l. fi. ff. de acquiren. heredi. cū quidam. de mino. l. ait pretor. Ioan. and. dicit et bene quod ista omnia cessare videtur si dicamus vt. ꝯ. potius monasterio ꝙ monacho delatam hereditatem. quod videtur etiam placere hic domino Anto. et bene facit. c. penulti. xix. q. vltima alleg. per Innocen. vbi patet quod licet ante ingressum potuisset quis suis demeritis exhereda ri post ingressum tamen hoc non licet quasi monasterium hoc casu puniretur. Pro hoc allego etiam hic in dicto. §. illud. in auten. de mo. vbi indistincte dicitur quod post ingressum non debet aliquo modo iste habere rerum administrationem. et per hoc puto Federi. non bene dicere consilio. xx. vel. xxvj. vbi dicit quod si tempore delate hereditatis quis erat monachus et postea factus episcopus adit quod acquirit episcopatui et non monasterio. nam secundum predicta hereditas fuit delata non sibi sed monasterio. et sic

b adibit monasterium ᵇ et non ipse secūdum aliam opinionem quod habeatur loco filij vel servi: tūc sua decisio esset optima vt institu. de legi. §. ex diverso. vbi patet quod servus heres institutus nō acquirit ei in cuius potestate erat tempore delate hereditatis: sed ei cuius est tempore aditionis vide tamen motiva Federi. et quod scribit Archidia. in. c. vno. xviij. q. j. vbi ponit quid si monachus fuit institutus heres sub conditione et tempore conditionis extantis est translatus ad alium locum. Concludo ergo quod omnia acquiruntur monasterio. et sic monasterium aget pro illis rebus hic actionibus quibus egisset monachus ante ingressum et pro antea gestis tenebi

c tur ᶜ monasterium inquantum ad ipsum perve

d nit de bonis ᵈ ingressi s'm Inno. ⁊ Ioan. an. ff. de adop. l. si arrogator. ⁊ idē est vbicūq̄ patrimoniū

monasteriū tenet solvere debita ingrediētis p quātitate bonoꝝ q̄ trāstulit in monasteriū. Itē adde hic qḋ no. in. l. servus. in fi. ff. de acq. pos. vbi dicit qḋ si monasteriū ap̄prehēdit bona iniuste q̄sita p monachū poterit monasteriū ꝯveniri vt satisfaciat illis a quib° monachus iniuste q̄sivit. Et hoc dicit expsse no. Spe. in ti. de sta. mona. §. j. ver. xlviij. ⁊ ver. lv. Item vide qḋ hic no. bal. in in. col. ver. sed qd ecce. ⁊ de hoc vide p Imol. in cle. ne i agro. xvj. col. v. deinde querit. de sta. mona. Itē vide sanctū Tho. i iin. sen. dist. xxxviij. q. j. ar. iij. circa mediū. vbi dic qḋ si ingredietes monasteriū intēdebāt statī obligari nō pñt amplius exire ⁊ monasteriū tenet solvere debita sua. si vero non intendebant statim obligari possunt exire monasterium et solvere debita sua. de quo vide oino per Do. in c. preterea. in fi. et Bal. in. l. arrogationē. p illū text. ff. de pecul. ⁊ plene p Bal. i dicta aut. ingressi in. v. colū. versi. quero secūdo. C. de sacrosanc. eccle.

¶ Adde an monasterium teneat ad debita. Abb. consi. cxj. ⁊ an de male acqsitis vel possessis p monachū ipso existēte i seculo ⁊ illa trāsferente in monasteriū possit monasterium conveniri. Et an stetur cōfessioni facte in vltima voluntate per ipsum monachum vel religiosū. vide ang. consi. cccxxv.

Anto. Francis.

¶ An monasteriū teneatur solvere creditoribus monachi vel illis dimittere bona ingressi. vt ei satisfiat. vide Bal. in addi. Spe. post spe. ibi in ti. de sta. mo. in versi. ij. q̄rit. ⁊ vide Cy. in. l. si peculiū. ff. de pec. leg. ⁊ Inno. de obli. ad ra. vbi cōcludit qḋ sic qḋ est veꝝ si se ⁊ sua obtulit monasterio s3 si se obtulit ⁊ nō sua nō tenet. ita Bal. sing. in. l. j. C. de here. vel ac. ven. ⁊ in addi. Spe. in ti. de reo. in ver. monachus an possit. ⁊ vide. d. Car. in cle. ij. in. vj. q. de pen. ⁊ an teneat monasteriū ex cōtractu vel delicto abbatis vel monachi. vide glo. in. c. cū dilectus. de or. cog. et Inno. in. c. cū olim. de privi. ⁊ Bal. in aut. ingressi. in. vj. q. vbi etiā per Bar. C. de sacro san. eccle. ⁊ ibi cōcludit qḋ sic. qḋ etiā voluit gl. in. d. l. si peculiū. i. §. j. de pecu. lega. tamē nō tenet monasteriū vltra quā habuerit de bonis monachi qḋ etiā voluit Bar. in aut. si qua mulier. C. de sacro san. eccle. ⁊ tenet Car. in. d. cle. iij. ⁊ vide eundē in cle. j. in. §. quia vero. in. vj. qḋ. de statu mona. vbi dicit qḋ monasterium non tenetur nisi sit factum locupletius vel nisi quatenus sit versum in utilitatē monasterij. et adde quod monasterium tenetur ad omnia onera monachoꝝ ⁊ ad collectas solvendas pro ipsis monachis vt voluit Bal. in. l. onera. ⁊ in. l. fi. ff. de adop. ⁊ per Alexan. in. l. is cum quo. de aqua plu. arcē. ⁊ an monasterium teneatur alere filium ingressi inopem habet p Cy. ⁊ Bar. in. l. sed si filius. in. §. inter rescriptum. in fi. ff. de lib. agno. ⁊ vide per Spe. in ti. qui fi. sint legi. in. §. j. versi. quid si intret.

alicuius ad aliquem peruenit.l.ij.C.de impube.
78 ꝛ alijs substitutio. ¶ †Et per hoc sentiũt docto.
hic q̃ libellus concipieẽ cõtra monasteriũ. Legi
ste vero sentiunt q̃ contra monachum. vt in di
cta auth.causa que fit cum monacho. hec opi. doc.
nostrorum plus placet q̃ iste amplius nõ inuol
uatur in istis.ar.xvj.q.j. placuit. ꝛ dicto.§.illud.
79 ¶ †Ultimo vt nil ad materiam subiectam defi
ciat potest queri quid si non teneat ingressus vel
reuocatur legitime ex postfacto: nũquid reuocen
tur bona tacite vel expresse collata. vide per cano
nistas in.c.q̃ ad te.de cleri.coniuga.per Bar.in
80 auth.ingressi.C.de sacrosanc.eccle. ¶ †Item quid
de bonis clericorum tam ecclesie regularis q̃ se
cularis. vide glo.no.cum ibi not.xxvij.q̃.j. vt lex
cõtinentie. ꝛ plene per Bar.in dicta auth. ingressi
vbi sentit q̃ potest quis dare omnia bona sua eccle
sie seculari cui se dedicat: vt nihil sibi remaneat ni
hilominus potest facere testamentum non tamẽ
in preiudicium ecclesie: sed heredis qui poterit si
voluerit hereditatem dãnosam adire: nam here
ditas põt esse sine aliquo corpore: cum sit nomen
iuris.l.hereditas.ff.de petitio.heredi. ꝛ no. quia
hoc facit pro his que ipse no.in.l.fi.C.de pac. ꝛ cõ
trarium no.per eum in.l.stipulatio hoc modo cõ
cepta.ff.de verbo.oblig.

1 ¶ Quid sit territorium: honor: ꝛ districtus.
2 Quod spectat ad aliquẽ de iure speciali: dicitur illud spectare de iure.
3 Idem terminus potest prefigi ad duos actus eodem tempore concurrentes.
4 Dilatio probatoria dicitur peremptoria.
5 Exceptio falsitatis cum corruptione potest opponi post publicas attestationes ꝛ sententiam.
6 Presumptio leuis non excludit quẽ a facultate opponendi peremptoriam vel quasi.
7 Infamis infamia facti non excluditur a testimonio in causa ciuili.
8 Leuis opinio que sit.
9 Dictis testium que magis congruant iuri cõmuni creditur.
10 Intrans possessionẽ alterius de aut violentiam committere: ꝛ aut iniuste possidere.
11 Copula apposita tpi a quo probat possessio: denotat cõtinuationem possessionis vsq̃ ad tps prefinitum: secus vbi copula non apponitur.
12 Probatio euidentissima est que fit per indubitata instrumenta.
13 Dominus pro hominibus suis põt agere: q̃uis tales homines sint liberi.
14 Dominus non potest agere pro furto commisso subditis suis.
15 Iudex põt ex officio statuere terminũ ꝛ si non petatur ꝛ non statuit non tenetur in syndicatu.
16 Citatio iudicis non valet nisi fiat ad petitionem partis.
17 Probatio ptis dilatione a iudice nõ data valet.
18 Renunciatio ꝛ publicatio attestationum non excludunt probationem fiendam per instrumentũ et allegationes.
19 Cõclusio in cã excludit instrumẽtalẽ pbationem.
20 An sufficiat quod testis sit iuratus in termino.
21 Falsitas põt accusari post sñiam ꝛ regulariter pbat indirecte nisi sup falsitate sit mota lis in prĩa instantia: nam tunc requiritur appellatio.
22 Probatio falsitatis testiũ nõ retractat sententiã quando iudex non fuit secutus eorum dicta.
23 Sñia lata ex falsis allegationibus vel dolo cõtra absentẽ: vel cõtra minorem vel ecclesiam est nulla.
24 Corruptio testium sola sufficit ad retractationẽ sententie.
25 Retractatio sñie que non tenuit ob falsitatẽ fiat officio iudicis quod durat triginta annis.
26 Retractatio sñie ob falsitatem q̃ tenuit ꝛ directe fuit petita: fit per in integrum restitutionem.
27 Excipiens de falsitate auditur perpetuo.
28 Agens contra testem ciuiliter ad interesse agat infra.xxx.annos.
29 Agẽs criminaliter de falso: audit infra.xxx.an.de iure ciuili sed de iure cano.perpetuo.
30 Sententia erronea in criminali potest perpetuo retractari.
31 Proponens factum qualificatũ ad vtrũq̃ probandum videt se astringere: secus si non est qualificatum.
32 Probans factum sine qualitate non probat id quod intendit.23.
33 Duo ad que non fuisset quis admissus distributiue debet vtrũq̃ probare deducens in libello.
34 Astringere põt quis se ad plura probanda in suum preiudicium: nõ autem in preiudicium publicum.
35 Interdictum vti possidetis datur quandoq̃ contra possidentẽ ꝛ molestantem.
36 Practica pronunciandi super interdicto vti possidetis.
37 Questio facti non dirimitur sorte.
38 Sententia potest ferri contra dominum ꝛ contra administratorem si administrator est generalis.

LIcet. In interdicto vti possidetis obtinet qui iustiorem titulũ pbat. ita cõmuniter summat: sz certe hec summatio est nimis generalis ꝛ videt regrere tit. in hoc interdicto cõtra id q̃ habetur insti.de interdic.§.retinende. ideo summo sic. Si actor ꝛ reus in interdicto retinẽde possessionis pbant obtinet is qui antiquiorẽ possessionẽ pbat titulo maxime iustificatã vel meliores pbationes respectu possessionis adduxit.h.d. no. ꝛ probat satis hoc summariũ in versi.ex premissis.ponderato ver. maxime. Diuidit decre.ista in quinq̃ partes. In prima pcessus decisa narratio. In secũda ibi: porro.fauen.exceptio contra testes eccle ꝛ ipsius ecclesie missio: pape interlocutio ꝛ interlocutionis ratio. In tertia ibi: post hoc corruptionis ꝛ falsitatis noua exceptio ipsi pbationis ꝛ reprobationis cõmissio. In quarta ibi: q̃q̃: testes fauẽtinoꝝ impugnat. primo pbatorios. secũdo reprobatorios. In quinta ibi: ex premissis. allegãdo cõcludit pro ecclesia. ¶ Casus literalis. Inter archiepm rauen. ex vna parte ꝛ cõe fauẽtie ex altera q̃stio vertebat sup iurisditione honore ꝛ districtu i villa sancti petri ꝛ qbusdã castris ꝛ terris alijs q̃ de iure ad rauen. ecclesiã ptinebãt. pcuratores vtriusq̃ ptis ppter hoc ad se.apo.accesserũt lite cõtestata sup pdictis p pcuratores pdictos ꝛ iuramẽto calũnie pstito: qr vtriq̃ pti erat plurimũ onerosuz testes pducere corã papa. Mandauit papa epo placẽtino vt infra tres mẽses testes recipet quos vtraq̃ ps tã sup principali negotio q̃ in psonas testiũ duceret pducẽdos: statuẽdoq̃ partib terminũ in quo cum attestationib apud se.apo.se presentẽt. Tandẽ partes cũ attestationibus cõparuerũt corã papa: attestationib publicatis syndicus fauẽtinoꝝ pposuit se velle in psonas testiũ ex pte altera pductoꝝ q̃dã obijcere ꝛ pbare. Syndicus archiepi cõtra rñdit illud fieri nõ debere. papa interloquẽdo decreuit ipsum nõ audiendũ cũ infra tres mẽses vt in literis dñi pape mãdabat id facere nõ curauit. Post hoc syndicus pdictus obiecit in testes pductos q̃ corrupti falsa dixissent. papa q̃ talis exceptio non solũ añ sententiã sz etiã post põt opponi q̃uis crederet q̃ talis exceptio p excogitatã malitiã ad differẽdũ negotiũ pponeret eã admisit: mandãs qbusdã iudicib vt testes quos sup hac exceptiõe procurator fauẽtinoꝝ duceret producẽdos reciperẽt infra mẽsem. Indulto extũc altero mẽse pcuratori ecclesie rauen.s.quẽ ad reprobationẽ illoꝝ testes pduceret corã eis. iudices pdicti receptis testibus pdictis attestationes ad dñm papam remiserũt prout receperãt in mandatis. Post hoc dñs papa examinauit testes hincinde pductos. Et q̃uis procurator fauentinoꝝ multos testes produxerit sup negotio principali: vix tamẽ ex illis sex tñmodo remãserunt qr quidã sibimet contradixerunt in seriem sui dicti: ꝛ quidã alij sibi in suis testimonijs singulares. Et alij qui inducti fuerant ad reprobandũ testes ecclesie rauen. plures reprobant: qr sibi inuicẽ cõtradicunt. ꝛ alij sz pauci numero male fame sunt ꝛ opinionis ꝛ ex alia causa etiã repellũtur: qr nõ probãt id ad q̃ eoꝝ syndicus se astrinxit vez q̃ corrupti falsa dixissent q̃ ꝛ si de corruptione aliqua videantur dixisse de falsitate nihil dicũt. Ex predictis apparet euidenter q̃ ecclesia rauen. p testes plures quib potius lux veritatis assistit sufficienter probauit q̃ a.xl. annis ꝛ citra supradicta loca possedit per q̃ ptz q̃ si fauen. a.l. annis citra vt testes sui vident deponere aliqua ceperũt in locis predictis illa inceperũt pcipere sine iusto titulo cũ duo insimul ꝛ eodẽ mõ insolidũ eãdẽ rẽ possidere nõ possunt: ꝛ fauẽtini titulũ nõ ostẽdũt. Sed ex priuilegijs impatoꝝ ꝛ romanoꝝ põtificũ cõcessis ecclesie Rauen. colligit manifeste possessionẽ ecclesie in pdictis iustã fuisse. ꝛ ita p cõñs apparet q̃ fauẽtini minus iuste et sine titulo aliqua in locis pdictis occupauerunt. qr vo syndicus ecclie rauen. petijt cõe fauẽtie a vi turbatiua seu ingetatiua sup pmissis phiberi: papa vidẽs in hoc casu nõ sic esse locũ interdicto vti possidetis ita possideatis cũ pbationes ecclesie rauen. lõge sint potiores ꝛ ideo sit interdictio supioꝛ condẽnauit cõe fauẽtie ipi ecclesie sup iurisditione honore atq̃ districtu ꝛ alijs gñaliter ptinẽtib ad hoc i locis pdictis quo ad possessoriũ iudiciũ quo tñmodo actũ est sibi perpetuũ silentiũ imponẽs. Et prohibẽs eisdẽ vt neq̃ per se neq̃ p alios sup predictis presumãt aliquatenus ecclesiã molestare. Her. ¶ Notabilia nomine ꝛ facto possunt ex hoc tex. multa colligi.
1 ¶ †Et primo q̃ in loco temporali possunt ecclesie cõpetere tria iura separata: vez iurisditio honor ꝛ districtus. Iurisditio põt capi largo modo: vt sumitur in.l.j.§.ij. ꝛ.iij.ff.de iurisdi.

iurisdi.om.iudi.⁊ p gl.i cle.vna.de so.cõpe. Nonor qr illi de loco voca
bant ecclesiã dñam.⁊ ita vt dominã honorabãt eam occurrẽdo nũciis
a suis: eorũdẽq; mãdatis parẽdo. Districtus[a] idẽ est qđ territoriũ.vt in
cle.ne romani.de elec.⁊ territoriũ dicit a terrendo.l.pupillus.§.terri
torium.ff.de verbo.sig.ita qđ habebat potestatẽ exercẽdi iurisditionẽ
nedum in incolas loci:sed etiã in oẽs delinquẽtes ibidẽ sc; infra distri
ctum seu territoriũ. Qualiter aũt ecclesia exerceat iurisditionẽ tẽpora
2 lem:dic vt habet in.c.fi.ne cle.vel mo.lib.vi. ¶ †No.ij.ibi:de iure ad se
spectare ⁊c.q᷑ certum qđ cõpetẽs alicui de iure speciali põt dici de iu
re spectare ad eũ nec vitiaf libell⁹ si illud nõ cõpetat de iure cõi:qđ est
valde no. Facit si potestas daf alicui a pñcipe vel a partibus terminã
da aliquã controuersiã de iure vt possit ⁊ debeat vt cõmissarius habe
re respectũ etiã ad iura specialia.dz enĩ illud verbum gñaliter intelligi
maxime qñ materia subiecta nõ subijcif dispositioni iuris cõis vt hic
erat.concor.ho.tex.in.c.j.ne lit.pen.⁊.c.iij.de eo qui mit.in pos.vbi ali
quid dixi etiã tetigi sup rub.de cõsue.⁊ vide per do.Anto.in.c.quinta
3 uallis.de iureiur.in fi. ¶ †No.iij.ex hoc principio iuncta decisa q̃ po
b nitur in.c.cum causam.j.o e testi.qđ idẽ terminus[b] põt a principio pre
figi ad producẽdum testes probatorios ⁊ reprobatorios.⁊ sic est in fa
cultate iudicis admittere testes sup principali ac reprobatorios simul
de quo dicã plene post Jo.an.i.c.ex parte.de testi.⁊ no.bene hoc:qr ha
bes casum in quo idem terminus posset prefigi ad duos actus qđ pro
cedit qñ illi actus possunt simul cõcurrere in eodẽ tẽpore vt hic.al's si
ordine successiuo essent expediẽdi secus esset.vide gl.no.in cle.sepe.de
4 verbo.sig.in ver.post oratione. ¶ †No.iiij.ex ver.porro.iuncto.d.c.cũ
c causam.de testi.q oẽs dilatio probatoria cẽsetur peremptoria:[c] ita qđ
nõ apparẽte impedimẽto nõ dz dari scđa dilatio.concor.l.fi.ff.de dila
5 tio.cũ ibi no.facit no.in.c.ij.de dila.vbi ho.glo. ¶ †No.v.q exceptio
falsitatis testiũ cũ corruptione põt opponi ⁊ directe pbari post publi
catas attestationes.⁊ hoc ideo qr vf articulus nouus pp̃ter attestatio
nẽ corruptionis de qua prius nõ fuerat capitulatũ de quo.j.⁊ p glo.in
cle.ij.de testi. Et no.bene q hinc exceptioni ⁊ pbationi nõ ob. lapsus
triẽnij prefixi ad pbatorios ⁊ reprobatorios testes producẽdos:⁊ hoc
6 in odiũ falsitatis q̃ etiã post sentẽtiam põt opponi.vt hic. ¶ †Not.vi.
ibi:nõnulli crederẽt ⁊c.quẽ nõ debere excludi a facultate falsificatẽ ppo
nẽdi ⁊ probãdi exceptionẽ peremptoriã vel quasi pp̃ter leuẽ p̃sumptio
nẽ ortã cõtra opponentẽ.secus dic vbi presumptio de malitia esset ve
hemẽs.de quo vide no.p Jnno.in.c.post electionẽ.de ꝯces.preben.vbi
hoc ꝯcludit ⁊ hic ho.tex.pro eo. Jn excludẽda vero dilatoria nõ exclu
ditur tã vrgẽs presumptio pp̃ter modicitatẽ p̃iudicij vt ibi no.p eũ sa
cit.c.pia.de excep.lib.vi. ¶ No.vij.ibi.de singulis circumstãtijs subtili
ter ⁊c.qđ etiã parte nõ dãte interrogatoria iudex põt ex officio suo te
d stes de causis ⁊ circũstãtijs singulis subtiliter iterrogare.[d] ⁊ hoc ideo
qr hec tendũt ad veritatẽ inuestigandã ⁊ habendã.⁊ ad hoc iudex dz
laborare.xxx.q.v.iudicantẽ.⁊.l.vbicũq;.ff.de interro.ac.j.de fi.inst.cũ
Joãnes.de testi.cũ causam. ¶ Et no.tu canonista q subtilitas tẽdẽs
ad veritatẽ dicendã cõmendaf de iure canonico.ꝯcor.c.capellanus.de
ferijs.⁊ qđ no.in.c.dilecti.de iudi. ¶ No.viij.hic multa detrahentia fi
dei testium. Primo si contradicãt sibiipsis.i.qđ quilibet testis contra
dicit sibi:secus si plures plurib⁹ etiã ab eadẽ parte productis.de quo
dic vt no.in.c.in nostra.j.de testi. Scđo si sint singulares in dictis suis
j.de testi.tam literis.⁊ de electio.cũ dilecti. Tertio si sunt male fame.
Quarto si sunt leuis opinionis.⁊ de istis vide i.c.testimoniũ.de testi.
7 ⁊.c.omnibus.ij.q.v. ¶ †Et no.singu.summum intellectum quod infa
e mia facti[e] non repellit in toto a testimonio in causa ciuili:sz pendet ex
iudicis arbitrio considerata qualitate ⁊ quãtitate infamie.⁊ ita põt
intelligi tex.ibi nulla vel modica ⁊c.põt etiam referri ver.nulla.ad v.
male fame.⁊ ver.modica.ad ver.leuis opinionis.⁊ tunc pbaref q in
famia facti ex toto repellit etiam in ciuili.de quo dicã plene in.c. testi
8 monium.precalle. ¶ †Leuis opinionis dicuntur dupliciter s̃m Abb.
hic:vel quia quotidie mentiuntur:licet nullum ledãt:vel dic quia faci
le omnibus omnia credũt.vt no.glo.in.d.c.omnibus.⁊ tene hoc mẽ
ti q talis dicatur leuis opinionis. Quinto si nõ probant clare id ad
quod sunt inducti seu ad qđ se astrinxit producẽs. Sexto si sunt cor
rupti. Septimo si sunt falsi.vide ad hoc tex.in.c.testimonium.de testi.
¶ No.ix.ibi:se astrinxit s̃m verũ intellectũ qđ proponẽs duo quorum
vnum venit qualificatiue ad reliquũ:ita quod est vnum dictũ qualifi
catum videtur se in dubio astringere ad vtrũq; probandum:nec suffi
cit probare alterum:licet illud per se al's sufficiat.qđ tenet Bar.i.l.di
uus.ff.de re iudi.⁊.j.latius dicam.licet secus sit in mandato qualifica
to:qr distribuitur in duo mandata.in.c.cum dilecti.de dolo ⁊ contu.
⁊.l.celsus.ff.de arb.⁊ in.c.fi.de resti.spo.q̃q̃ posset dici q ibi tenef mã
datarius ad vtrũq; si vtrũq; põt explicari.vt in.d.c.fi.⁊ sic nulla vide
tur differentia.sed pars presumitur posse ex quo se astrinxit ⁊ impute
tur sibi si nõ potuit.ideo dicit Jo.andr.bonum cõsilium esse vt in fi
ne articulorum seu capitulorum protestetur pars quod non astringit
se ad probãdum nisi id quod necessario sibi incumbit:⁊ sic faciunt bo
ni practici quod no. ¶ No.x.ex ver.ex premissis quatuor quorũ quodli
bet distributiue sufficit.⁊ fortius si cõcurrunt omnia simul ad facien
dam alterutram partẽ obtinere interdicto vti possidetis pbata pos

sessione per vtrãq; partem. Primo pluralitas te
stium:vt quia altera pars pluros testes produxit
facit.j.de testi.in nostra. Secundo dictorum qua
f litas.[f] vt qr sunt aptiora ⁊ verisimiliora negotio.
facit.c.preterea.j.de testi.⁊.c.auditis.de prescri.
9 vbi per Jnno. ¶ †Qui inter cetera notanter di
cit quod data paritate testium dicentium cõtra
rium plus creditur illis quorum dicta consonãt
iuri cõmuni.facit.l.iij.ff.de testi.⁊ vide glo.fin.in
c.j.de prescrip.lib.vi.⁊ quando sunt aptiora vel
g verisimiliora[g] negotio arbitratur iudex ex varijs
coniecturis.arg.illius.l.iij.⁊.c. preterea. precalle.
Tertio possessiõis prioritas ⁊ hoc hñ no.quapro
pter dicunt hic docto.⁊ principaliter Jnno.q so
la pbatio anterioris possessiõis sufficiebat huic
ecclesie ad obtinẽdum in hoc interdicto vti possi
detis.facit quod no.Bar.in.l.celsus.ff.de vsuca.
⁊ per Jnno.in.c.sepe.de restitu.spo.vbi reperies
bona dicta ad hoc.hec omnia videtur seq Bart.
in.l.si duo.ff.vti possi.⁊ ad hoc alleg. istum tert.
⁊ potest esse ratio que aperte colligitur ex hac li
10 tera. ¶ †Et no.etiam Joã.an.hic in ver.temeri
tatẽ vez ex quo enim ꝯstat aliquem rem aliquam
possidere intrans possessionem illius dicitur aut
violentiam committere aut iniuste possidere nisi
probet q iuste possideat.pro hoc.l.cum quereba
tur.C.vnde vi.⁊ qđ no.Jnno.hic.⁊ Bar.in locis
precalle.quod no.sing.in practica.⁊ licet dicat hic
Joã.an.hoc intelligendũ de rebus corporalibus
que non possunt eodem modo a pluribus possi
deri:secus in incorporalibus s̃m eũ.adducit no.
in.c.j.de iure pa. Ego puto idem esse in corporali
bus quantum ad effectum:vt hic apertissime pro
batur. Quarta probatio melioris tituli: ex quo
no.qđ licet in interdicto vti possidetis non sit ne
cesse probare titulum.vt insti.de interdi.§.retinẽ
de. Et tamẽ est multum vtilis titulus:quia data
paritate probationum obtinet ius qui meliorem
titulum probat quare testes sui preferuntur su
per possessione tanq̃ deponẽtes verisimiliora.ex
quo habet titulum concurrentem cum dictis eo
11 rum.vt hic no.probatur. ¶ †Not.xj.⁊ tene men
ti q copula apposita tempori a quo probaf pos
sessio denotat continuationẽ possessionis ab illo
tempore vsq; ad tempus prefinitum.secus vbi co
h pula[h] non apponitur:qr tunc põt verificari pos
sessio in vno momento. Declaro hoc.text.cũ hic
s̃m docto.⁊ bene ideo in probatione ecclesie appo
nit copulam ⁊ quod possederat a.xl.annis et ci
i tra:[i] ⁊ in probatione cõmunis nullam copulam
apponit:sz dicitur q possederat a.l.annis citra
qr ex parte ecclesie fuit probata continuatio pos
sessionis qđ importat illa copula ⁊.sed nõ sic fuit
probatum ex parte cõmunis.⁊ ideo clara ⁊ bona
practica est vt i articulis ponatur illa dictio ⁊.c.
ad denotandũ cõtinuationem ⁊ melior ⁊ clarior
practica erit vt articuletur qđ per.xl.annos ⁊ per
totum illud tẽpus possedit. Quomodo aũt pro
batur continuatio dixi in.c.cum ad sedẽ.de resti.
spo.p Bar.in.l.celsus.ff.de vsuca. ¶ No.xij.illud
generale ad qđ quotidie allegatur hec litera qđ
12 duo insolidũ eandem rem simul ⁊c. ¶ †No.xiij.
ex ver.ex priuilegijs.qđ probatio que dicif ex pri
uilegijs seu instrumentis indubicatis ẽ euiden
tissima facit ad statuta exigẽtia certo casu proba
tionẽ euidentissimã seu euidentissima documen
ta:sicut in simili loquif tex.in.c.pia.de excep. lib.
vi.qđ no.Jnno.in.c.ex insinuatione.in fi.de ap.
⁊ vide tex.no.in.l.iz imperator.ff.de leg.j.vbi põt
dici euidens qđ dicif ex coniecturis. ¶ No.xiiij.
formã libellãdi ⁊ pronũciandi in hoc interdicto
vti possidetis. Aduerte tñ qđ potuisset petere in
teresse molestationis de preterito.vnde dicit hic
Jo.an.post Host.qđ imputet sibi ecclesia inquã
tũ nõ petiit sibi cõe condẽnari sup iterdicto quã
ti sua intererat pacifice nõ possedisse: q̃ cõdẽna
tio facta fuisset s̃m eos si de hoc fuisset actũ et de
interesse cõstaret.ff.vti pos.l.si duo.§.fi.quod no.
⁊ dic formalius q tria possunt deduci i libello ⁊
condẽnatione:videlz vt desistat a molestatiõe de

Sebastia. Sapi.
a ¶ Districtus. vi
de Feli. in.c. ro
dulphus.colũ.x.
ver. districtus.j.
de rescri.vbi late.
Sebastia. Sapi.
b ¶ Idẽ termin⁹.
Uide allegata p
Alex.in.l.ij.circa
fi.ff.de re iudi.
c ¶ Peremptoria
Adde eundẽ ꝯsi.
lxiij.lib.ij.
Zacharias.
¶ Adde tu me
lius p Lanfrã.de
oria.in.c.qm ꝯ.§.
dilationes.i pnc.
ver.ois aũt dila
tio probatoria.j.
de probatio.
d ¶ Interrogare.
Adde qđ voluit
Alexã. consil.xlj.
lib.iiij.
e ¶ Jnfamia fa
cti. Adde hoc li
micandũ vt per
Ro.sing.(uis.fo.
xv.incip.dubita
tio est magna.
Sebasti. Sapie.
e ¶ Jnfamia. Ui
de Alexã.in cõsi.
clij.inci.viso pro
cessu. col.iiij.l.v.
vol. Joã.de ana.
in.c.j.j.de accusa.
⁊ Alex.in ꝯsil.xj.
incip. circa pmũ
in prin.in.i.volu.
Sebasti. Sapia.
f ¶ Dictorũ quali
tas. Uide Alex.
in ꝯsi.xxvij.inci.
in cã ⁊ lite in fi.in
ij.vol.⁊ in consil.
lxxxvj.inci.visis.
in fi.eo.vo. Pet.
de ancha.in cõsi.
cclilij.incip.in q̃
stione presbyteri.
circa finẽ ⁊ in ꝯs.
dxxix. inci. tri
bus de causis. co
lum.fina.
g ¶ Uerisimiliora
Adde Alex.cõsi.
lxxxiiij.in.qđ di
ctũ testis nõ veri
simile ẽ suspectũ
vide eundez ꝯsil.
cij.lib.ij.
Sebasti. Sapia.
h ¶ Ubi copula.vi
de Alex.i ꝯsil.cx.
inci.visis.col.iiij.
in.j.vol.⁊ in cõsi.
cviij.inci.in cã et
lite.col.iiij. in.ij.
volu.⁊ ꝯsi.cxvij.
inci.i cã.col.pe.e.
volu.⁊ Moder.
Taurinen.i rep.
l.celsus.char.vlti
ma.ff.de vsuca.
i ¶ Et citra. Ad
de Alexan.consi.
cviij.lib.ij.

a Sebastia. Sapia. ¶ Agere posse. Vide Bar. in.l.i.§.fi.ff. de inutr. Bal. in.c.i.§. iniuria. colu.i. ver. quero si iniuria. de pace iura. firman. et Card. in cle.i.in.ii. questio. de reliq. et vene. sancto.

b ¶ Ritimo generalius. Adde qd do. de Ro. deci. ccclxxviii. incip. prepositus. dicunt q dominus potest tamen agere pro turbatione et molestatione subditi cum sua interest.

c ¶ Officio. vtrum iudex possit assignare terminum ad probandum parte non petente. et idem dicit Bar. in l.i.C. vt que desunt aduo. que refert et sequitur Pan. de ca. in.l.i.§. ait pretor.ff. de iure deli. circa prin. Et de hoc vide plene p Ang. in.l.ii.in.i. col.C. de temp. ap. et in.l. debitoribus. circa prin.ff. de re iudi. et qd possit dari dilatio parti ea inuita. vide per Bal. in.c. pretera. in prin. pe. colu. de dila. et an iudex possit ex officio suo non solum assignare primam dilationem sed etiam secundam et tertiam parte non petente. Bal. in l.fi. in repor. l antiquis. de fer. arguit pro et contra sed non firmat.
Anto. Francis.
¶ An iudex ex officio possit assignare terminum ad probandum etiam si non petat. Dicas qd quando iudex videt negligentiam partis potest ex officio assignare dilationem et terminum ad probandum vt deueniat ad finem litis. ita Bar. no. in.l.i.C. de dila. ita et do. Abb. in.c. fine litibus. in prin. de dolo et contu. et maxime qn videret instantiam perire: quia etiam ad sententiam facit ex officio partes citari: vt per d. Abb. in.c. pe. in vlt. col. de do. et contu. et p do. Alexa. in.l. iii. in.§. hoc autem.ff. de dam. infec. imo iudex pot ex officio compellere testes ad iurandum etiam si partes remisissent sibi iuramentum. ita Bal. et Alex. post eum in.l.i.ff. de fer. et tenet Spec. in titu. de teste. in.§. sequitur. in ver. et no. potest etiam iudex ex officio etiam partibus non petentibus et prorogare et abbreuiare terminum et dilationem ad probandum vt plene traditur in.c. consuluit. de officio delegati.

d ¶ In.l.i. vide q dixi in rub. alias in.c.i. de dila. And. Barba.

e ¶ Posse syndicari. Ro. non posse syndicari iudicem ex eo q non supplebit ex officio suo. vide Bar. in.l. consentaneum.C. quo et quando iudex. Spec. in ti. de offi. indi.§. impedit. post prin. do. Ant. in.c. sup hoc. de renuncia. Bal. in.l.i.ff. de magi. conue. And. Barba.

f ¶ Nota bene hoc dictum. et adde qd idem dicit ipsemet Pa. l.c. pe. in pe. col. s. de indi. et Pan. de ca. in.l. properandum. in prin. in.ii. col. et do. Alex. in.l. iii.C. de iud. ad idem facit qd scribit Panor. in.c. fi. in pe. co. s. de rescri. vbi dicit q id quod dicit q iudex non condemnans partem in expensis tenet resarcire de suo: habet locum quando expense fuerunt petite a parte p glo. fi. ibi fi. Et adde quod sufficit vnica interpellatio fm Barto. in.l. mora. in princ.ff. de vsu. et in.l. tutia seio.§. vsuras.ff. de leg. ii. et Feli. ser. in.c. ex literis. de consti. in.ix. colu. circa medium. Confirmo dictum Panormi. hic per aliud do. simile quia stante statuto quod capitaneus teneatur ferre sententiam secundum consilium sapientis quia vt plurimum sunt ignari litterarum intelligitur si pars petierit: alias secus secundum docto. in.d.c. fi. de rescript. et do. Anto. in.d.c. penul. de iudic. et do. Alexandrum in consil. cdxiiii. incipien. viso processu vtriusque cause. in vlti. colu.

e ¶ Adde qd stante statuto qd iudex teneatur remittere causam ad consilium sapientis infra certum tempus debet intelligi si cum importunitate a parte fuerit petitum fm Ange. consil. cexl.
Anto. Francis.
¶ Adde qd iudex negligens potest syndicari de negligentia: licet tunc dicatur scrupulosa indagatio. l. si seruus. in princi.ff. de leg.i. nisi esset talis negligentia q esset dolo proxima sed debet syndicari de culpa commissa in faciendo. l. mancipia.C. de seruis fugiti. l.i.ff. de offic. presid. l. iudices.C. de decur. lib.x. et habetur in.c. dns. xxiii. q.i. et per do. Card. in clemen.i. de foro compe. et quomodo puniatur iudex negligens in officio. vide per Angel. in.l. si vacantia.C. de bo. vac. lib.x. et p Alexan. in.l. si iudex.ff. de vari. et extraor. cog.

f Sebasti. Sapia. ¶ Statutum. Vide Feli. late in.c. final. colu. iii. s. de rescrip. et do. Jas. in.l. admonendi. in lectura in quinto notabili.ff. de iureiu. et nunquid quod venit expediendum officio iudicis arctet iudicem ad illud expediendum vide late Feli. in.c. exceptionem. colu. iii. cum se. s. de exceptio.

g ¶ Et de hoc vide aliquid per do. Anto. in.c. vltra tertiam in.x. col. de testi. et adde Bal. in.l.ii. in fi.ff. de test. in apostillis. vbi dicit q datio dilationis probatorie non est de ordine formali iudicii. et vide Bart. in.l. vnius.§. cognituri.ff. de questioni. vbi per illum tex. dicit q valet defensio sine termino. et idem tenet Imo. post Joan. de lig. in cle. sepe.l. xxxvi. col. ver. vii. quero. de ver. signi. Et quod valeat probatio sine dilatione tenet Bal. in.l. prodie. ante finem.ff. de fer. in apost. in duobus locis. et Bar. in extrauag. ad repri. in ver. figura. in pe. col.
¶ Adde Bar. consi. xcvii. et vide que posui in.d.l. fi. de fer.

b ¶ Ulterius queritur. Adde videndum Ro. consi. cccclxiiii.

presenti et vt non molestet in futurum et vt condemne
tur ad interesse p molestatione de preterito vt col
ligit ex.l.i.ff. vti pos. et ibi p Bar. et practica erit vt
narret se possidere et qualiter: et aduersarium mole
stare et qualiter et interesse ex hoc illatum et postea con
cludere. vt.s. dixi. Et an debeat apponere locum et
tempus et si. vide plene no. in.d.l.i. et in.l. si duo. ma
13 xime p Bar. ¶ †Ultimo no. fm Jo.an. dnm pro
a hominibus suis quamuis liberis agere possea nam ex
forma sententie pot colligi q fuit petitum vt homines
non molestarent vt patet in fi. tex. non enim debet iudex pro
nunciare sup non petito: imo fatuus est ille iudex
l. fi. C. de fideico. lib. et.c. licet hely. de simo. assignat
Jo.an. rationem primi dicti: quia in molestatione ho
minum intelligitur dns molestari et interest dni habe
re subditos locupletes i aut. vt iudi. sine quoquo
14 suffra.§. cogitatio. col.ii. et certe †hec ratio est mi
b nus generalisb nam fm hanc rationem posset agere
de furto de eis commisso qd non est verum iuxta not.
plene p Inno. in.c. dilecti. de appel. et p gl. in.c. cau
tontate. de priui. lib. vi. et de materia dic plene vt
in illis iuribus no. et hic poterat agi: quia per mole
stationem hominum molestabatur ecclesia in possessio
ne sua cum volebat in hominibus possidere q possi
debat ecclesia. et hoc patet ex eo quia hoc venit in hoc
interdicto vti possidetis in quo ecclesia tamen proba
uit de iure suo. et hec bene no. quia vera sunt et notabi
15 lia et p ea multum bene declaratur iste tex. ¶ †Nunc
venio ad glo. et prima colligit ex tex. iudicem ex offi
c cioc posse terminum prefigere productioni testium
et ponit multos alios casus in quibus iudex sup
plet ex officio suo. Et no. sing. primum dictum gloss.
d iuncto tex. hoc plene examinat Bar. in.l.i.d C. de
dila. vbi tandem concludit iudicem hoc posse si vi
derit expedire: puta quia videt partem negligentem
in producendo testes nec curare in petenda dila
tione. pro hoc allegat. l. properandum.§.i.C. de iu
di. dum dicit nemo erit tam audax vt possit iudi
ce inuito litem protelare. Ego puto satis iudicem
hoc posse: vt satis probatur hic iuncto.c. causam
s. de testi. qd est pars istius. sed credo iudicem ad
e hoc non arctari nec ex hoc posse syndicarie si non
facit nisi sit talis causa in quam teneatur supple
re ex officio. tunc enim pot et debet. ad hoc allego
tex. in.c. oblate. de app. ver. superior. et ideo si sta
f tutumf apponit penam iudici non terminanti cau
sam infra terminum sibi prefixum dico iudicem non
incidere in penam si non fuit requisitus a partibus: quia
non tenetur impendere officium suum ad vtilitatem priua
tam nisi requiratur a partibus. vt.l. iiii.§. hoc autem iudi
cium.ff. de dam. infec. et qd ibi no. Bar. quinimo.
16 ¶ †Nec valet citatio iudicis nisi fiat ad petitio
nem partis vt no. Bar. in.l. ad peremptorium.ff. de
iudi. dixi in.c.i. eo. ti. facit qd no. Inn. in.c. ad no
stram.ii. de iureiu. vide gl. no. in.c. fi. de rescrip. et qd
17 no. in.l. scimus.C. de iudi. ¶ †Sed circa hoc que
g ro quid si pars probauit dilationeg non data. vide
Bar. in.l. in crimine.ff. de adul. vbi per illam le
gem tenet valere probationem. Idem tenet in.l.
fi.ff. de fer. dicit enim q totum tempus instantie
cedit probationi fiende nisi iudex aliter statuat di
lationem. do. Anto. dicit qd probare poterit vsque
ad conclusionem in causa non post. s. de procu
rato. auditis. et. s. de fide instrumen. cum dilectus.
18 ¶ †Ego dico q quiescente dilatione iudicis qui
dam sunt termini iuris exclusiui probationis: nam
renunciatio et publicatio attestationum impe
diunt testes producendos super eisdem articulis
vel directe contrariis: non autem super capitu
lis nouis. s. de testi. cum causam. et.c. veniens. et.c. fra
ternitatis. cum multis simi. isti tamen duo termi
ni non excludunt probationem fiendam per in
19 strumenta. ¶ †Sed illa probatio instrumentalis
excludit solum per conclusionem in causa. vt in
c. cum dilectus. preallega. illa enim excludit proba
tiones et etiam allegationes consistentes tam in
iure q in facto. vt ibi no. et in.c. pastoralis. de cau
sa possessio. et proprieta. per Innocen. ad predi
cta vide bonum simile litis contest. est terminus
exclusiuus omnium dilatoriarum. vt in.c. inter
monasterium. de re iudica.C. de exceptio. l. fi. ta
men iudex causa abbreuiande litis potest prefi
gere terminum ad omnes dilationes proponen
das: vt in.c. pastoralis. s. de exceptio. ita in propo
sito suprascripti sunt termini exclusiui probatio
num: potest tamen iudex causa abbreuiande li
tis prefigere terminum certum pro testibus seu
probationibus producendis. sic etiam vidimus
in causa appellationis. datur enim a iure annus
et ex causa biennium ad prosequendam et finien
dam appellationem. de appellatio. ex ratione. et
clemen. sicut. de appella. sed iudex potest prefige
re terminum ad prosequendam appellationem
statuendo breuius tempus. de appella. cum sit ro
20 mana. et.c. personas. cum si. et.d.c. oblate. ¶ †Ulte
b rius queriturb nunquid in isto termino dato ad
testes probatorios vel reprobatorios sufficiat te
stes fuisse iuratos licet non sint examinati in termi
no sed post. vnde terminus potest multifarie pre
figi. quandoque enim prefigitur ad testes producendos
quandoque ad producendum et faciendum eos exami
nari: quandoque ad probandum et ad probatum ha
bendum per omne genus probationis. primo casu
satis est produxisse testes et fecisse eos iurare: quia
in defectu tunc dicitur testes produci et recipi. ad
hoc. l. si quando.C. de testi. et.c. si. eo. tit. de quo vi
de per Specu. in ti. de teste.§. qualiter. ver. is quo
que. vbi de hoc. et idem ibi Joan. an. in addi. secun
do casu tenet Specu. ibi quod non sufficiat produ
xisse nisi etiam examinati fuissent. quod videtur
sequi Jo. an. Ancha. hic refert Jaco. but. sensisse
qd etiam hoc casu sufficiat testes iurasse cum non
sit in parte examinatio sed in iudice. satis ergo
est quod pars fecit qd in eo erat. de hoc vide per

Archi.

Archi.in.c.pia.de excep.lib.vi.do.de Ro. ponit tertiam opi.que pōt eſſe concordantia duarum precedētiū.dicit eñ ſufficere ꝙ teſtes iurauerint in termino: z qḋ pars adhibuerit aliquā diligentiam vt infra terminuȝ examinarentur. z hoc qꝛ examinatio eſt quid facti que poteſt cōmitti notario: z ſic eſt in iudice z non in parte. Credo indubitanter hanc eſſe differentiam inter primum caſum z ſecundum vt primo caſu quando ſimpliciter fuit datus terminus ad teſtes producēdos ſufficiat productio facta coram iudice etiā ſi fiat in vltima die termini: quia ſatiſfactum eſt termino.ad hoc quod no.idem Specu.in titulo de dilatio.§.i.verſi.quid ſi infra.et ſc. et ſic non exigitur petitio vt examinetur.ſecūdo caſu oportet ꝙ teſtes producātur ita vt ante lapſum termini vel veriſimiliter poſſint examinari infra terminum et quod detur aliqua diligentia per partē vt examinētur.alias nihil operaretur illa ſtatutio termini ad examinandum zc.hoc probo apertiſſime per ſimile: proſequi appellationem eſt in parte: finire vero non ſolum dependet ab ea: ſed a iudice nihilominus datur parti annus ad proſequendum et finiendum appellationem.vt in de. ſicut.de appella.et intelligitur vt finiat quantuȝ in ea eſt.vt in.c.ex inſinuatione.de appella. z no. plene in.c.ex ratione.eo.titu.ita dico in propoſito ſi detur terminus ad producendum et faciendum eos examinari debet pars vtrunqȝ facere quantum in eo eſt et adhibere diligentiam cum effectu vt fiat et producendo ita ante terminum vt poſſint per iudicem recipi et examinari in termino parte inſtante et poſtulante: ſicut obſeruatur in cauſa appellationis.facit.l.ii.ff.ſi quis cautio. z quod no. Innocē.in.c.ex tranſmiſſa.de preſcrip.et rationes Specu.in prealleg.verſi.quid ſi infra. Tertio caſu principali quando fuit datus a terminus[a] ad probandum.dicit Butri.in autē. ſi dicat.C.de teſti.quod ſufficit quod iurauerit infra terminum: quia dictum teſtis trahitur ad diem iuramenti.vt.d.l.ſi quando. fingitur enim tunc examinatus.ſequitur hic do.Anto. z ita dicit tenere Archid.et Joan.and.poſt eum in.d.c. pia. Ego crederem quod etiam hoc caſu requiratur diligentia ex parte habentis probare: cū eñ habeat terminum ad probandū certe ex ſola productione teſtiū non probat cum effectu: quia ſola productio nil probat.nam vt dici.š.eo.ſuper rub.probatio idem eſt quod propalatio ſeu manifeſtatio que non fiet ex ſola productione. Item ſi ſufficeret ſola productio poſſet fieri vltima die termini. z ſic nil eſſet probatum in termino z multa impedimēta poſſent accidere propter que nō poſſent poſtea examinari.et ſic per hoc daꝛ materia protelandi iudicia.facit quod not. Specu. in dicto verſi.quid ſi infra.et maxime hoc procob dit quando datur terminus[b] ad probandū apertiſſimis documentis.de quo per Specu.in dicto ver.et in.d.c.pia.prealleg.et ita reperi poſtmodū aperte tenere Barto.in.l.dāni.§.ſabini.ff.de dā.infec.vbi vide. Quarto caſu quando fuit datus terminus ad probandum z probatum habendū cōmuniter tenetur vt non ſufficiat ſola ꝑductio ſed etiam requiritur examinatio in termino quia ſi illa verba denotant omne cōplementum probationis. z ſic quod ſint examinati.de quo per Jo.an.in.d.c.pia. z But.in aut.ſi dicatur.C.de teſti. puto tñ ꝙ etiam hoc caſu ſufficiat partem adhibuiſſe diligentiā: qꝛ actus examinationis nō pertinet ad partē ſed ad iudicem.pro hoc qḋ.š.dixi qñ expreſſe daꝛ terminus ad examinare faciēdū.

c Quinto[c] z vltimo caſu qñ datur ad probandū z probatum habendū per omne genus probationis ſicut hodie in multis locis practicaꝛ.dicit.d. Ant.ꝙ lapſus huius termini habet vim concluſionis in cauſa quo ad probationes facti: nō quo ad allegationes iuris. vnde putat ꝙ non excludit probationem per confeſſionē: quia illa nō eſt probatio: ſed probationis releuatio.vt no.š. ſup rubricam.puto ꝙ in precedenti caſu reſtringitur terminus ad probationem faciēdam per teſtes: nō autem debet extendi ad productionē inſtrumentorum.cum eñ illa habeat a iure terminū limitatum: videlicet concluſionem in cauſa.de ſi.inſtru. c.cum dilectus.nō debet illa probatio includi: vbi aperte ad hoc terminus prefixus non fuit: quia non eſt anguſtanda probationum copia niſi exprimantur talia verba in quibus ſatis tacite includatur productio inſtrumentorū.pone exēplū in cle.ſepe.de verbo.ſigni.valet ad producenduȝ omnia acta z munimenta quibꝰ partes ſunt vſure: vt ibi in tex. z gloſ. z no.illam practicam q̄ ſatis poteſt obſeruari in cauſis ſummariis: vt ibi probatur. Jn aliis autem vide quod dicam in.c. cum dilectus.prealleg.ſed in hac vltima.v.forma ſatis includitur probatio per inſtrumenta ꝑ illa verba per omne genus ꝓbationis zc. Et an ꝑ la-

d pſum[d] termini indifferenter excludatur pars a productione inſtrumentorum cum reſtringatur beneficium iuris.no.glo.in.d.cle.ſepe.in ver.non obſtante. z dicam latius in.d.c.cum dilectus.hec ſufficiant quo ad iſtam gloſ. et multi alii caſus poſſunt addi ad finem huius gloſ.in quibus iudex ſupplet ex officio ſtatuendo terminum: ſȝ relinquendum eſt ſummiſtis. Gloſ.ii.in effectu proſeqtur quatuor.primo an indiſtincte queſtio falſi poſſit proponi poſt ſentētiam.ſecundo ibi z nō proſequitur an ſufficiat probare teſtes falſum dixiſſe abſqȝ eo quod aliquid ꝓbetur de corruptione.tertio ibi: ſed nunquid an ſufficiat corruptionem probare abſqȝ falſitate.quarto ibi.item nonūquid ſententia lata per falſos teſtes vel inſtru-

e menta falſa teneat z ſi teneat quibꝰ remediis in-

21 fra quātū terminū[e] poſſit retractari. ¶ †Uenio

---

a ↄ Sebaſt ia.Sapi. ¶ Terminus. Uide Jemi. in.c.i.§.ſi quis. de excep.in.vi. Abba.in ꝯſi.ii.incip.cōſiliū in ſi.in.ii.volu. Alex. in cōſ.xlii. incip.in cauſa.col.ſi.in.iii.volu.

b ¶ Si aſſignatur terminus ad producēdum teſtes vtrū ſufficiat qḋ iurauerint in termino. z de hoc p Bar.in.l.ſi qñ.C.de teſti. z ibi plenius per Bal. z p bar. in.l.dāni.§.ſabini.ff.de dā.infe. z per Jmo.in cle.i. in.iii.col. de officio deleg. z faciūt tacta hic per do. Anto.ad queſtionē de teſte qui eſt habilis tpe depoſitionis vel econtra ꝙ tps inſpici debeat.de qua q̄ſtiōe plene p Jo. an. in regula factum legitime.in mercu.lib.vi. z in Spe.de teſte.§.i. in.ix.col.verſi.qd ſi teſtis erat. cuiꝰ deciſionē refert z ſequitur Archi. in.c.ꝯſtituimus. iii.q.v. z p Bal. z per doc.i.l. ad teſtium.§.conditionem.ff.de teſta.p Bal.in.l. ſi vero. ff.de mili.teſta.et in.l.antiſtius. in prin.ff.de acqui. here. z per Ang. plene in ſuo ꝯſil. cccvi. qḋ inci. in dei noie z c.in propoſita qōne conſuluit multū elegāter zc.et aliqd per Bal. in.l.iii. in ꝓn.ff.de teſti. z ibi etiā aliquid p d.Flo. z de.q. hic poſita p do.Ant. vide p Bal.l.l.ii. C.vt lit.pen. z in rubri.C.ſi ex falſis inſtru. vbi videꞇ attingere veritatē huiꝰ paſſus. z vide Bal. Ang. z Jmol.i.l. quibꝰ diebus. in prin.ff.de condi. z demon. z Bal. Ang. z Moder. in.d.l. antiſtius. et vide Bald. in apoſt. in.l.i.ff. de teſti.in ſi.i.co.vbi dicit ꝙ quādo teſtis iurauit vno tēpore z depoſuit alio: ſufficit qḋ notarius ſcribat diē iuramenti quādo teſtis depoſuit infra terminū aſſignatum. Etiam dicit ſi iuraſſet ante terminū z depoſuiſſet poſt terminū. Et an ſi teſtis erat bānitus tēpore iuramēti z cācellatus de banno tempore depoſitionis valeat eius dictū.vide Alber.in.ii.parte ſta.q.lxx.item vide Bal.in.l.ii.C.de ſa.ſan.ecc.vbi dicit ꝙ nō ſolum dies depoſitionis trahiꞇ ad diem iuramēti: ſed etiā locus depoſitionis trahitur ad locū iuramēti. z vide oino q̄ late notauit poſt do.Ant.do.bar.de hel.in cle.i.de offi.deleg. Item vide do.in.d.c.pia.§.ii.col.i. de excep.lib.vi. z in.c.in nomine domini.l.iii.col.de teſti. Et que late ſcripſit.d. Bar.in ſuis recollectis.in.c.i.de feriis. Adde hic ꝙ illud qḋ dicit ſufficere teſtem iurare in termino: lȝ deponat extra terminū: eſt verū in termino hominis: ſecus eſt in termino legis: qꝛ infra ipſum debet iurare z deponere.ita ſingulariter dicit Bal.in.d.c.in nomine domini.i pe. col.vbi etiam ponit quando teſtis ſolum iurauit i termino: an poſtea cum deponit pars ſit iterato citāda.vide oino ibi per eum ſi prefigitur terminus ad probādum z probatum habendum non ſufficit teſtes iuraſſe ante terminum niſi depoſuerint. z de hoc per Jnn.in clemē.i. de offi.deleg.in.iii.col. Et quando eſt ſolum prefixus terminus ad probādum an ſufficiat ꝙ iurauerint in termino.vide per Bal.in.l.i.in prin. de teſti.in apoſt.vbi refert diſtin. cano. Sed tamen nō videtur ſequi: z ꝙ non ſufficiat teſtes iurare in termino qñ eſt prefixus terminus ad probādum z probatum habendū tenet Bal.in.l.ii. in vlti.col.in ver. itē facit ad aliud C.vt lit.pen.dē.et Ang.expreſſe l.l. dāni.§.ſabini.de dā.infec. de quo vide etiā p Bal. in.l.ſi quando.in prin.in pe.col.C. de teſti.

¶ Adde quo tēpore cōſideretur habilitas teſtiū. Alex.ꝯſil.lxxviii. z.cxxxiii. lib.i. et an valeat dictum teſtis iurati die feriata.vide alex. conſi.cc.lib.ii.

ↄ Sebaſtia. Sapi.

c ¶ Quinto. Uide Roñ.in.l.admonendi colum. xxxviii. in verſic. quo ad.ff.de iure iuran. vbi videꞇ tenere ꝯtra abb. ſed opi. Abb. ſequitur ibi Ang. col.ii. z Bal.in.c. ſi.col.ix.verſi.ſed quid ſi fuit ſtatutus terminus.š. de excep. z Pan. de ca.in.l.ſi.ff. de teſt.

d ¶ Quando profigiꞇ terminꝰ ad ꝓbandū aptiſſimis documentis an requiraꞇ ꝙ i termino atteſtationes ſint publicate.vide p Pe. de ancha.i.d.c. pia. de exceptio.li. vi. z per Pan.de caſtro in.d.l.ad teſtium.§. cōditionem.in ſi.ff. de teſta. z ibi vide per Jmol. z terminꝰ probationis non pōt prorogari de conſenſu partium niſi ex noua cauſa ſm Bal.in.l.peremptorias.circa prin.C.ſen.reſcin.non poſ.qui dicit ita tenere Spec.in tit.de ſen.§.nunc videndum.verſi.quod vero.qꝛ quotidie occurrit de facto. Item adde ꝙ teſtis examinatus ſeu receptus a iudice poſt terminū nō probat ſed facit indiciū ſm Bar.in.l.ii. circa ſi.ff.de appella.reci.quem ſequitur Bal.in.l.ii.C.de epiſ. audien.

e ¶ An poſt terminum peremptoriuȝ aſſignatū ad probandū poſſunt produci inſtrumēta.vide per Spe.in ti.de dilationibus.§. videndū.l ſi.i.col.ver.quid ſi data. z ibi immediate poſt.in ver.qd ſi datꝰ. ponit qḋ ſi datus eſt terminus ad ꝑducēda oīa inſtrumēta quibꝰ lītēdit vti in cauſa audiaꞇ ꝑducēs inſtrumenta poſt terminū: de quo etiā vide l ver.qd ſi poſt terminū datū. Itē adde hic Bal.in.l.properādū.in pri. in.i.col.C.de iudi. Itē adde qḋ quādo p ſtatutū poſt certū terminū excludiꞇ nō poterit iuramentū deferri nec etiā pars interrogari ad partis petitionem.ita ſingulariter dicit Nico.mat.in.l.ſi.in autentica ibi poſita.C.ſi certum petatur.licet Bal.ibi contra. Item adde ꝙ quādo

quis non fuit admissus ad probādum in termino pōt pbare post ter
minum etiā si sit conclusum in causa. ita sing. dicit Ant. in. c. cū litteris
de testibus. circa prin. p glo. in. c. ex conquestione. de restitu. spo. Item
adde hic q̄ quando a iudice est assignatus terminus peremptori⁹ ad
probādum vel excipiendū nunq̄ per lapsum termini prefixi excludit
nisi monitus fue
rit bis a iudice vt
probaret vel exci
peret. ita dicit sin
gu. Ange. in. §. si
quis autē. in pe.
col. in aut. de he
re. ⁊ fal. in princ.
nouiter dicēs de
hoc ibi esse casū.
ad qd̄ vide quod
no. idem Ang. in
§. si quis pro re
dēptione. in aut.
de eccle. tit. Item
adde hic qd̄ not.
Domi. in. c. fre
quens. §. solet. cir
ca princi. de testi.
spo. vbi ponit de
termino dato ad
iudicium finien
dum. ⁊ adde hic
do. de Rot. deci.
lxx. sm̄ ordinem
meū nouissimuȝ
vbi dicit q̄ si pre
fixus est alicui ter
minus ad recipiē
dos ⁊ examinan
dos testes sufficit
quod infra termi
nū sint recepti et
adhibita fuerit
aliq̄lis cognitio
de examinando
eos. Item adde
hic qd̄ no. Bald.
in. §. cum autē. in
fi. insti. de excusa.
tuto.
¶ Adde an post
terminū possint
produci istrumē
ta. vide Ro. cōsil.
cccxv. et an post
cōclusum in cau
sa per eundē con
silio. dcxvi. et an
possint pduci p
te absente per eū
dē ɔ̄s. ccccxvii. et
an instrumentuȝ
possit verbo pro
duci: ⁊ an post cō
clusum in cā. vi
de Ful. ɔ̄s. cxxix.
⁊ que pbari pnt̄
post cōclusum in
causa. vide Ro.
sing. suo. fo. v. et
an his debeat mo
neri a iudice ille
cui statuitur ter
minus ad agen
dum. vide Alex.
consi. cxviii. lib. i.
r→ Sebastia. Sapi.

ad primum. videt enim q̄ post sententiā non pos
sit moueri questio falsi. C. si ex falso instru. l. i. ⁊. ii.
Glo. respondet q̄ aut in prima instātia fuit mo
ta q̄stio falsi aut nō. primo casu nō admittitur se
cundo sic. ⁊ dic latius vt in prin. glo. Cōclude la
tius sic: q̄ aut q̄stio falsi nunq̄ fuit mota aut sic.
primo casu pōt post sniam citra appellationē et
in causa appellationis ppom dūmodo indirecte
probet. directe aūt publicatis attestationib⁹ pro
bari nō pōt: q̄ esset pducere testes sup articulis
ɔ̄trariis directe quod nō licet: nec in causa prin
cipali nec in causa appellationis. vt in. c. fraterni
tatis. ⁊. c. cuȝ venisset. cum si. de testi. ⁊ clarius in
cle. ii. co. ti. in tex. ⁊ glo. vbi glos. principaliter tan
git hūc articulū falsitatis. Idem Inno. hic licet
nō ita specifice loquatur hoc verū nisi addat ar
ticulus corruptionis. vel sm̄ Innoc. q̄ als dolo
se testis falsum testimonium dixit: puta odio vel
amore. C. de fal. l. nec exemplum. nam tūc etiā di
recte admittit probatio qm̄ ratione illius addi
tionis videtur nouū capitulū. vt probatur ⁊ no.
in. d. cle. ii. vel nisi sit causa priuilegiata: puta cau
sa matrimonialis vel vbi imminet peccatum: vt
plene dixi in. c. insinuat. ū. co. ⁊ sic intellige oīa in
ra que dicūt de falso posse agi etiā post sententiā
licet legiste in hoc nullam differentiam faciāt: sed
simpliciter dicunt probationem admitti. vt not.
in. l. diuus. ff. de re iudi. ⁊ in. l. i. C. si ex fal. instru.
sed minus bene dicūt vt patet ex predictis. Si ve
ro questio falsi fuit mota in prima instantia et ea
non ob. fuit lata sententia. ⁊ tunc amplius nō ad
mittitur. l. i. C. si ex fal. instru. potest tamē appella
ri ⁊ peti illam sententiam corrigi tanq̄ iniustam
sed oportet quod falsitas post publicatas attesta
tiones probetur modo predicto. et ex hoc habes
primam questionem declaratam. ¶ Venio ad se
cūdam an sufficiat probare solum falsitatem ad
obtinendam retractationem sentētie. glo. ista po
nit opi. contrarias et inheret secunde opi. quod
sufficiat sicut sufficit probare instrumentū fuisse
a falsum cuius vigore lata fuit sententia ᵃ. l. i. alleg.
in glo. hec tamē glo. limitat vt hoc sufficiat si pro
betur iudicem fuisse secutum dicta falsorum te
22 stium arg. j. de re iudi. cū. J. et. A. ¶ † Conclude
latius quod aut iudex non fuit secutus dicta fal
sorum testium. vt quia iudex fuit motus ad sentē
tiam aliunde q̄ ex dictis testium: ⁊ tunc clarū q̄
non sufficit testes dixisse falsum. d. c. cuȝ. J. ⁊. A.
et ratio quia non probat hoc esse quod ab hoc cō
tingit abesse. c. ii. de transla. prela. l. neq̄ natales.
23 C. de proba. ¶ Aut iudex fuit motus ex dictis
testium: vt puta quia dixit in sententia visis atte
stationibus. vt no. dicit Specu. in titu. de proba.
§. si. versi. in sententia. als puto secus per rationē
c. causam que. de re iud. ⁊ de renun. in presentia.
quia non semper ad vnaȝ probationis speciē ⁊c.
l. iii. ff. de testi. ⁊ hoc casu quando fuit iudex mo
tus ex dictis falsorum testium. dic quod si senten
b tia fuit lata contra absentem dolo ᵇ ⁊ falsis alle
gationibus partis presentis: et tunc sententia est
nulla. l. si pretor. §. marcellus. ff. de iudi. no. Bar.
in. l. diuus. ff. de re iudi. et hoc casu in dubio suffi
ciat probare solam falsitatem. puto tamen quod
post publicatas attestationes non debet admitti
ad eam probandam: nisi prout. s. dixi in primo
articulo. alias posset timeri timor subordinatio
nis testium nisi in casibus in quibus potest pro
bari contrarium directe publicatione non ob. de
quib⁹ aliquid supra: ⁊ aliquid in. c. series. j. de te
sti. Aut fuit lata sententia contra presentē: ⁊ tūc
si contra minorem sententia est nulla fauore mi
noris etatis no. Bar. in. l. diuus. et. l. i. C. si ex fal.
instru. prealleg. ⁊ idem dicam in sentētia tali mo
do lata contra ecclesiam. argu. in. c. i. de in integ.
resti. ⁊ no. quod poterit falsitas pbari modo pre
dicto. si vero contra alium: ⁊ tunc sententia tenet
sed veniet retractanda. vt. j. dicam. sed oportet q̄
probetur falsitas. vt. s. dixi. ⁊ per hoc est declara
24 tum aliquantulum vltimum dubiū. ¶ † Venio
c nunc ad tertiam questionem ᶜ an sufficiat proba
re solam corruptionem absq̄ falsitate. gl. instat.
finaliter videtur concludere q̄ sic si iudex fuit se
cutus dicta corruptorum: als secus per illud. c.
cum. J. ⁊. A. finaliter hanc opi. videtur seq̄ Bar.
in. l. diuus. si probatur testem fuisse corruptū pe
cunia vt testimonium diceret in hac causa lȝ ex
presse non fuit actum vt ferret iniustum ⁊ falsum
testimonium: quia sm̄ eum hoc ipso probatur fal
sum. l. i. ff. ad leg. cor. de fal. Joan. an. videtur hic
distinguere qd̄ ante sententiam sufficit probare
solam corruptionem q̄ agitur solum ad testes re
pellendos qui profecto repellendi sunt cum sint
periuri: quia contra iuramentum receperūt pre
cium: sed post sententiam nō sufficit probare nu
dam corruptionem: quia tūc agitur ad sententiā
retractandam nō ad testes repellendos: pōt esse
ratio q̄ non sequitur fuit corruptus. ergo dixit
falsum. do. Anto. transit cum doctrina Bar. do.
Car. tenet opi. Joā. an. dicit enim q̄ licet ex cor
ruptela probetur testis falsus quo ad hoc vt pu
niatur de falso. vt. d. l. i. ff. de fal. non tn̄ per hoc se
quitur q̄ dixit falsum. ⁊ ex hoc solo possit retra
ctari sentētia. fallit sm̄ eū in causa matrimonia
li. vt in. c. sicut. de testi. Ego ibi latius dico super
intellectu huius. c. ⁊ pono duas opi. Prima qd̄
aut testis recepit pecuniam vt diceret falsum te
stimonium ⁊ sic promisit extra iudicium: ⁊ tūc cū
presumptio sit q̄ sic dixerit. arg. c. per tuas. j. e. l.
gnāliter. de nō nu. pe. ⁊. c. inquisitionis. in fi. j. de
accu. debet hoc probato retractari sentētia: q̄ sa
tis probatur presumptiue etiam falsitas. ⁊ proce
dit dictum Bar. Aut probatur simpliciter q̄ te
stis recepit pecuniam vt testificaretur. ⁊ tūc pro
cedat opi. Joā. an. ⁊ hec opi. esset satis equa saltē
pro opi. concordandis. arg. c. cum tu. de testibus.
Alia opi. que mihi videt verior est vt indistincte
sufficiat probare corruptionē per tex. sing. in. d. c.
sicut. nec est verū q̄ ponat casum specialē in ma
trimonio ⁊ minore: vt quidā ibi volūt. hoc pbo
per si. huius. c. cuius ratio super qua fundat deci
sio est gnālis ad omnes causas. ⁊ ibi solum fun
dat se tex. sup corruptione dicēs q̄ testimonium
istoꝝ corruptoꝝ: cum sint periuri nō est aliquate
nus admittendū. ⁊ dic admittendum. s. cum esse
cm vt sustineat sentētia: cū sententia esset ibi lata
⁊ ibi dico latius euacuādo materiā illius. ⁊ q̄cq̄d
sit saltē equitas maxima suggerit vt nō sustineat
sentētia lata ad dictū corruptoꝝ ⁊ periuroꝝ cuȝ
videā retractari sentētiā latā ad dicta cōspirato
rū q tn̄ verisimilius potuerūt dicere veritatē: nec
saltē sunt periuri. de quibus tn̄ dicēdum vt. d. c.
cū. J. ⁊. A. vbi de istis ɔ̄spiratorib⁹. ⁊ de hoc quo

Bar. in aut. qui semel. C. de pbatio. dicit q̄ post didicita testificata nō
possum pbare solā falsitatē testiū directā nisi vellē pbare falsitatē cum
corruptione. ⁊ alle. d. cle. ii. de test. ⁊ idē dicit Bal. in. l. si qs testib⁹ in. ii.
col. C. de testi. ⁊ ita dicit tenere canon. dicit tn̄ q̄ qn̄ opponitur falsitas
cū corruptione post sententiā oportebit probare iudicem eoꝝ dictū se
cutum. vt. l. ii. C.
si ex fal. instr. ⁊ in
c. cū. J. ⁊. A. de re
iudi. lȝ Specu. in
ti. de teste. §. satis
vtiliter. in. ii. col.
ver. iiii. fallit. di
cit q̄ in crimine
falsi publicatis
attestationibus
possunt pduci te
stes. Et vide do.
Ant. in. c. frater
nitatis. ō testib⁹.
xliii. col. lȝ q̄ pu
blicatis attesta
tionib⁹ non pōt
opponi sola dire
cta falsitas: tenet
Spec. in ti. de te
ste. §. qualr. i pe.
col. v. lȝ opponi
tur. ad id q̄. s. di
ctū est. ⁊ idē dicit
d. Ant. i. c. series.
in. iii. co. de testi.
reprobādo gl. ibi
positā. ⁊. i. c. ex te
nore. i fi. in. col. de
testi. lȝ tu limita
hoc esse verū nisi
articulus fuis et
ita ɔ̄fuse ⁊ nō spe
cificate posit⁹ vt
ps sup directa vl
ɔ̄tia falsitate pbā
da non potuisset
hūi instrui: vt pu
ta gnāliter oppo
sui ɔ̄ instrm̄ o fal
so ⁊ postea pbari
qd̄ ille q dicebat
ɔ̄fecisse instrumē
tū mortuus erat
an̄ cōfectionē in
strumēti. certe ad
uersari⁹ etiam si
sint publicate at
testationes pote
rit pbare qd̄ ille
tūc viuebat ꝟ ele
gāter dicit Joā.
an. in addi. spec. i
ti. de teste. §. sepe.
in. i. col. v. ad falsi
tatē directam. d.
An. post Jo. an.
in. §. ex tenore. in
vlt. col. v. plus di
cit. ō testi. ⁊ adde
hic Arc. l. §. si qs
testib⁹. iiii. qd̄. in.
vbi dicit q̄ rescin
dit snia probata
falsitate. vt in. l. i.
⁊. ii. C. si ex fal. in
stru. multo forti⁹
poterit pbari fal
sitas lȝ sint publicate attestationes: cū multominus
psumat subornatio an̄ sniam q̄ post. qd̄ ⁊ publicatis attestationibus
nō liceat directo probare solā falsitatē lȝ solū indirecte tenet ⁊ firmat
P. an. de cast. in. l. diuus. ff. de re iudi. ante me. ⁊ idē di. do. in. c. filii. in fine. de here. in. vi.
¶ Adde q̄ testis qui recipit pecuniam vt testificetur pro aliquo pōt cō
tra ipm testificare ⁊ pōt etiā testificari p illo qui dedit pecuniā dūmo
do non specialiter pro ferendo testimonio. ita Ro. sing. suis. fo. ix.

a ¶ Sententia. Vide Bal. in. l. falsam. C. si ex fal. instru. Moder. in. l. di
uus. ff. de re iudi. vbi plura de hac materia.
b r→ Sebastia. Sapia. ¶ Absentē dolo. Vide Alex. l. post Imo. late in
l. qui rome. §. duo fratres. col. xxxix. ff. de ver. obli. ⁊ in. l. si is ad quem.
col. iii. ff. de acqui. heredi.
c ¶ Et ad hoc vide ho. glo. in. l. i. C. sen. rescin. nō pos. ⁊ gl. in. l. pe. C. si ex
fal. instru. hic alle. in gl. q̄ tenēt q̄ sufficiat pbare solū testiū falsitatē. lȝ

ad tertiam

25 ad tertiam questionē. ¶ † In quarta. q. gl. rñdet q̄ sententia lata p̄ fal-
sos testes seu falsa instrumēta bñ tenet s; est retractāda p. l. diuus. pal.
a Contrariū tñ tenuit glo. in. c. cū venerabilis. de excep. ſ. qđ snia non te-
neat ꝛ ponit gl. hic aliquos modos retractationis: s; nō loquit̄ pfecte
vñ ꝯclude sic capiēdo dicta Joā. an. in. d. c. cū venerabilis. de exce. vbi
melius tāgit q̄ hic. ꝛ Bar. in preallc. l. diuus ꝛ primo nūqđ teneat: dic
vt colligit̄ ex supradictis in. ij. q. qualr̄ sūt retractetur. dic q̄ in casib⁹
in quib⁹ sententia non tenuit pōt peti retractatio de facto sicut de facto
processit p officiū iudicis. ꝛ sic vsq; ad. xl. an. si tñ victor fuit ꝯscius fal-
sitatis: tūc cū sit in peccato puto q̄ de iure canonico pōt agi semp per
viā denūciationis euangelice: q; tenet cū peccato rē. ad hoc qđ l. simili
no. Jnn. in. c. ad aures. de prescri. ꝛ in. c. q; plerisq;. de immu. ecc. s; cū
iste actiones psonales vel officiū iudicis qđ dat̄ loco actiōis pscribāt̄
regulariter spacio. xxx. an. l. sicut. C. de prescrip. xxx. an. secus tñ est vbi
directe agit̄ de peccato ꝛ ius agēdi fundat̄ sup peccato: vt est tex. iūcta
26 gl. no. in. c. admonere. xxxiij. q. ij. ꝛ. ſ. aliqđ tangā. ¶ † Ubi vo sententia
b tenuit ꝛ petit̄ directe retractatio ex vitio falsitatis opȝ venire p benefi-
ciū restitutionis in inte. vt. d. l. diuus. ꝛ sic infra quadriēnium: q; tan-
to tpe clauduntur iste restitutiones in. c. j. ꝛ. ij. de resti. in inte. ꝛ in clemē.
vna. eo. ti. qđ habet locū nō solū in ecclesijs ꝛ minorib⁹ s; etiā in maio-
ribus. vt. l. fi. C. de tēp. in integ. rest. in casibus in quib⁹ maiorib⁹ cōpe-
tit beneficiū restitutionis in integrū ex iusta causa vt ibi. ꝛ idcȝ est vbi
deducit̄ p viā replicationis ad eundē effectū: vt q; actor vult intētare
actionē prius intētatā in qua succubuit ex falsis pbationib⁹ reus ex-
cipit de re iudicata. actor replicat de vitio falsitatis. certe inepte agit
nec admittit̄ talis replicatio: q; vult infringere sniam sine bñficio resti-
tutionis qđ nō l;. d. l. diuus. hoc tñ limitat no. Jo. an. in. d. c. cū venera-
c bilis. qñ excipit̄ de re iudi. ꝯtra actorē intētantē primā actionē in qua
27 succubuit. ¶ † Secus si iste sit alius puta peto electionē tuā cassari p-
pter crimē vel defectū. excipis de sententia absolutoria: replico de ipsi⁹
nullitate ꝛ falsitate. putat ipse qđ pcedet replicatio ꝛ erit ppetua ꝛ cō-
petat qñcūq; excipitur. ꝛ idē dicit de duplicatione vt si petis electionē
ꝯfirmari excipio de crimine: replicas de absolutoria: duplico de ipsius
nullitate ꝛ falsitate. pcedet duplicatio etiā sine tpis pIudicio. certū est
eñ sm eū qđ ꝯ quē mō fuit snia pricipaliter formata nō teneor petere
restitutionē ꝯ illā. Hoc dcm seu limitatio ad. l. diuus. nō placet mihi:
qđ cū ista sit actio popularis ꝯsumit̄ vno agēte. ad hoc qđ no. in. c. cū
dilecti. de ele. in gl. pe. q̄ est no. ideo opus est petere restitutionē nisi in
casibus ibi no. Aut vult qs de falsitate excipere aduersus petentē exe-
cutionē sententie perpetuo audiet̄ sm cōem opi. in. d. l. querela. C. de fal.
ꝛ p Bar. i. d. l. diuus. ꝛ p doc. hic. ꝛ in. d. c. cū venerabilis. p. l. pure. ff. de
dol. exce. ꝛ. l. qui agnitis. ff. de excep. ꝛ sic non est opus in modum exce-
ptionis venire p viā restitutionis in integ. q; nō petitur hec retracta-
28 tio sententie: sed solum ad repulsionē executionis excipitur. ¶ † Aut
vult succūbens agere ꝯtra testem falsum vel ꝯtra pducentem. ꝛ si vult
agere ciuiliter ad interesse aget infra. xxx. annos absq; alia ratione: q;
hic intentat actionē in factū ad interesse nec petit principaliter retra-
ctationē sententie post vero agere non pōt q; tanto tēpore tollunt̄ actio-
nes personales. d. l. sicut. ꝛ sic intelligitur glo. hic. ꝛ qđ no. in. d. l. quere-
29 la. ꝛ. l. diuus. facit. l. qui nomine. ff. de fal. ¶ † Aut vult agere crimina-
liter ꝛ audietur infra. xxx. an. vt. l. querela. preallega. ꝛ cum hac dist. in-
telligo. d. c. cum venerabilis. nā ibi ponitur falsa allegatio facti ex ma-
le intellectis no. in. d. l. querela. Hoc vltimum pcedit de iure ciuili: de
iure autem canonico dubitatur nunquid crimina prescribantur tem-
pore. ꝛ dicit hic Uincen. q̄ sm canones actio criminalis nō clauditur
d tempore. xxiiij. q. iij. ecce. vbi dicitur q̄ vbicūq; crimina ꝯclaruerint pu-
30 nienda sunt. ¶ † Et ex hac ratione dixit Ber. cō. doctor antiquus iudi-
cem etiam post centū annos posse reuocare suum errorem: q; sm cano-
nes vsq; ad centum annos ꝛ vltra posset accusari. ergo ꝛ erroneā sen-
tentiam retractare. ꝛ sic volūt isti q̄ sine prescriptione temporis posset
de iure canonico sententia erronea reuocari ꝛ accusatio criminis insti-
tui que sing. no. in practica. ꝛ facit glo. in prealleg. c. admonere. iuncto
tex. Jnno. tamen hic refert quosdam tenere q̄ per directam accusatio-
nem de falso nunq̄ retractabitur sententia sed punietur falsarius. l. cor-
nelia. de falsis. ꝛ clarius hoc sequitur do. Ant. hic dicens quod ex quo
sententia transiuit in rem iudicatam ꝛ sublata est facultas petendi re-
stitutionem amplius non audietur. ꝛ sibi imputet qui restitutionem
infra legitimum tempus nō petijt. ꝛ per hoc limitat primum dictuȝ
seu corrigit. scdm vero dictū limitat dicēs se putare q̄ inquantū agit̄
ad penā naturalē delicti solet obseruari dispositio. l. querela. quasi sen-
tiat secus vbi agit̄ ad penitentiā. ad hoc qđ no. in. d. c. admonere. Ego
quo ad primū dictū puto dōm qđ ex quo sententia est talis ex cuius
obseruātia nō imminet peccatū saltē nō remissibile per partē quod nō
audietur quis post tēpora legitima de quibus. ꝯ. arg. c. qđ ad consulta-
tionem. ſ. de re iudi. ꝛ eorum que no. per Jnno. in. c. plerisq;. de immu.
eccle. secus autem vbi imminet peccatum: quia tunc semp posset docto
de errore reuocari. vt i. c. lator. ꝛ. c. ꝯsanguinei. ꝛ qđ in eis no. ſ. de re iu.
¶ Quo ad secundū de prescriptione respectu falsitatis accusandi di-
stinguo an sint crimina que impediunt ordinis executionē vel reten-
tionem beneficij etiam post peractam penitentiam. ꝛ in istis nō obsta-
bit prescriptio tēporis: deuiamus eñ in istis ac-
cusationibus a regulis iuris. vt in. c. inquisitio-
nis. de accusa. ꝛ ratio in istis satis est euidentissi-
ma. ꝛ in hoc casu intelligo primā opi. ꝛ potest p-
cedere glo. in. d. c. admonere. ista enim peccata ne-
dum nō alleuiantur tempore imo efficiunt̄ gra-
uiora. de ꝯsue. c. fina. Jn alijs vero non sic impe-
dientibus tolletur directa accusatio tēporis pre-
fixi a iure ciuili cum non reperiamus cōtrarium
de iure canonico. ar. c. j. de no. ope. nunc. ꝛ. c. au-
toritate. de conces. preben. lib. vj. sed respectu peni-
tentie peragēde semper potest impeti. ꝛ sic potest
intelligi glo. in. d. c. admonere. sm alium intelle-
ctum. ꝛ quia crimina nō debent remanere impu-
nita. de collu. dete. c. crimina. de senten. exco. vt fa-
me. xxv. dist. qualis. ꝛ quod not. in. c. super eo. de
rescrip. ꝛ per hoc sit expedita hec glo. cum mate-
ria sua. ¶ Glo. in ver. reprobationem. no. tres re-
probationes posse fieri in causa. Jo. an. dicit qđ
melius diceret tres probationes. ꝛ dic vt plene di-
cetur in. c. dilectus. preallleg. in glo. ¶ Glo. in ver.
leuis opi. querit quomodo constitit q̄ isti testes
erant leuis opi. Respondet qđ potuit ꝯstare du-
pliciter vel per alios testes reprobatorios vel per
relationem iudicis qui examinauit testes. habet
enim referre quāta fides sit testibus adhibenda.
¶ No. bene ex hac glo. examinatori credēdum si
in actis redegit testes esse leuis opi. vt quia forte
hoc deprehendit in actu depositionis. Jdem Jn-
no. in. c. quoniam. ſ. eodem. vbi aliquid dicetur.
¶ Glo. in ver. ad quod op. de. c. significauit. in fi.
de appel. et de preben. cum iamdudum. cum si. in
quibus sufficit probare alterum ex duobus etiā
copulatiue narratis si quodlibet illorum condu-
cit intentum proponentis s; in casu nostro suffi-
ciebat ad testes repellēdos probare corruptelam
vel falsitatem. vt. ſ. dictum est. ergo ꝛc. Glo. respō-
det fatendo quodlibet istorum sufficere de per se.
quod patet ex verbis text. dum ponderat quod
iste se astrinxit ad vtrūq; probandum quasi suf-
fecisset alterum si se nō astrinxisset: licet quidam
dicant contrarium et minus bene. Ad contra-
rium supra formatum gloss. respondet quod hic
se astrinxit. ideo non sufficeret alterum probare.
secus si se non astrinxisset. ex hoc sentit glo. quod
expresse iste se astrinxit. et apertius tenet hic Ho-
stien. et ideo secundum eum non profuit proba-
tio alterius. allega. simile in. l. fina. C. de fideiusso-
ribus. aduerte quia Joannes andre. super text.
alteri refert Hostien. dixisse. dixit enim secūdum
eum quod se astrinxit eo ipso quod hec duo de
quibus in textu sic connexe proposuit. et idem
secundum Joannem andr. si copulatiue: secus si
disiunctiue remittit ad nota. in. c. inter ceteras.
de rescrip. ideo cauti aduocati faciunt protesta-
tionem in fine articulorum quod non astringit
se ad aliquam probationem superfluam quam
31 supra recitam in notabili. ¶ † Et Bartol. in. l.
diuus. ff. de re iudicata. aliter dixit et notabilius
iudicio meo: et cum videtur hic sequi do. Anto.
e quod quandoq; ponuntur duo copulatiue vel
disiunctiue in eadē oratione vnū tñ nō venit qua-
lificatiue ad alterū. ꝛ tunc non videtur in dubio
se astrinxisse ad vtrūq; probandū vt in ꝯtrarijs.
Quādoq; vnū venit qualificatiue ad alterū ꝛ tūc
cum vnicum sit factum licet qualificatū videtur

a ¶ Et vide super hoc latissime scripta per do. Fran. de are. post. d. abb. in. c. sicut. in vltl. char. ſ. de testi.
b ¶ Adde hic gloss. in. c. si nō cognitio. xxv. q. ij. que dicit q̄ sententia per falsa instrumēta lata est ipso iure nulla. s; illam gl. ibi reprobat Archi.
c ¶ An ipso iure audiatur: an ope restitutionis. vide Archi. in. c. sicut. circa fi. ij. q. j. vbi dicit q̄ qñ sententia fuit lata p falsos testes vl istrumēta nō auditur quis ipso iure: q; sententia sic fuit nulla. vt in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. s; solum auditur petita rest. in integ. ꝛ de hoc vide ho. glo. in. d. c. cū venerabilis. in glo. pe. ꝛ ibi late d. Ant. de excep.
d ¶ Et vide qđ de hoc scribit domi. Abb. post Jo. an. in. c. cū haberet. d eo qui dux. in matri. qđ sing. scribit idē domi. Abb. in. c. fi. circa prin. de purg. cano. pillum tex. ꝛ Sebastia. Sapi.
d ¶ Crimina. Vide Rom. in sing. dcxxxj. incip. tu scis q̄ crimē falsi ꝛ Bal. in. l. fi. co. pe. C. q accu. non possunt. vbi vult q̄ in penis spiritualib⁹ nulla currat prescriptio.
e ¶ Pro h dicto Bar. adduco qđ l simili no. Bar. in. l. apud labeonem. ſ. s; qđ adijcitur. ff. de iniur. vbi dicit q̄ qñ exprimunt̄ duo verba iniuriosa quorū vnū venit qualificatiue ad aliđ nō videt̄ nisi vna iniuria illis composita ꝛ dat exemplū in eo q dicit interfecisti hoiē proditone. ꝛ addo hic olo Bal. in. l. si. in. iij. col. versi. modo ego quero quid si ex falsis instrumētis. ff. d re iudi. dum distinguit an ponātur duo qualificatiue. ꝛ vide Bar. in auf. qui semel. in penul. colū. C. de proba. Bal. in. l. si quis testibus. in. ij. col. C. de testibus. vbi ponūt quando falsitas cum corruptione opponit̄ post dīdicita testificata vel post sententiam an admittatur exceptio. super quo vide do. Ant. in. c. fraternitatis. de testi. in. xxxv. col. ꝛ adde hic Bar. in. l. denūciasse. ſ. quid tñ. ff. de adul. et Bal. plene in. l. j. C. de cōdi. inde. ꝯ Bar. in. d. l. diu⁹. ꝛ adde hic bar. in. l. falcanus. ſ. cū hoc circa prin. ff. ex qui. cau. in pos. ea. vbi cōcludit

ꝙ qñ duo ponunt̃ qualificatiue est necesse vtrūq; pbare. secus si propo
nerētur nō q̃lificatiue p illū tex. et qd dixi pponunt̃ q̃lificatiue in tan-
tum est verū qd etiā si ptestaret̃ ꝙ nō vult se astringere ad non necessa
ria talis ptestatio nō iuuat: vt dicit do. in c. ab eo. circa princi. de dec.
in vj. Et de illa clausula que cōsueuit cōiter apponi in fi. articuloꝝ vtz
non se astringēs
ad phandū nisi
necessaria. vide p
d. Anto. in repe.
c. cum. M. fer. de
cōsti. de qua etiā
vide per do. Ant.
in c. ij. in pe. colū.
de rescript. et per
Bar. in l. circa. ff.
de pba. et d. Car.
i. c. qualiter. el. ij.
de ac. et Sal. in l.
i causis. C. de ap.
Et quid operet̃ i
lib. dicta clausu-
la nō se astringēs
etc. vide p. d. Ant.
in c. dilecti. in fi.
in antepe. colū. de
iu. et vide quod d
ista oppositione
falsitatis cū cor-
ruptione qualifi
cate posita scri-
bit d. Anto. hic.
in xxiiij. col. et ad
de ꝙ etiā quādo
illa duo qualifica
te ponuntur non
sufficit vtrūq; p-
bare sed falsitatē
et corruptionē nisi
si probē testes ad
hoc eē corruptos
vt cōtra me depo
nant: ita notāter
determinat bart.
in d. l. fulcimus.
§. quid autē sit la
titare. circa prin.
ff. ex quib. cau. in
pos. ea. et facit tex.
i. l. heredes palā.
§. in testamentis.
ff. de testi. qd not.
quia hoc posset esse
valde vtile in pra
ctica ad dicēdas
probationes tan
ꝙ non concludē-
tes. sed videtur ꝙ
ista doctri. Bar.
in d. §. quid autē
sit latitare. nō sit
vera: quia imo dato
quod aliquando
corrupti fuissent
cōtra alium: et qd
ꝯtra alium falsum

a se ad vtrūq; probandum astrinxisse[a] sic intelligit
hoc c. et d. l. diuus. et hoc satis placet. Reddo ra-
tionē vtriusq; dicti. nā cū verba debeamus semp
latissime interpretari in fauorē pponētis. vt l. si qs
intētione dubia. ff. de iu. et qd ipi no. Bar. dixisse
in c. cum ad sedē. de resti. spo. nō est verisimile qd
superfluis probationib' vellet qs in dubio onera-
ri. ar. l. hec stipulatio. §. diuus. ff. vt lega. no. ca. et
c. sicut. s. e. et qd ibi dixi. et de remū. sup hoc. et l. cū
de indebito. ff. de pba. maxime cū sepe in iure co
pulatiua resoluit̃ in disiunctiuā ex quo altera ps
sufficit et contra disiunctiua in copulatiuam qñ
altera pars nō sufficit. vt plene no. in c. ex parte.
et c. inter ceteras. de rescrip. et l. sepe. de verb. sig.
ita in dubio debemus interpretari istū pposuisse
ista duo copulatiue. sed in scdo casu aliud est: quia
qñ vnū venit vt qualitas ad alterū: vnū est factū
32 in effectu licet qualificatū. ¶ † Unde si probat fa
ctum sine qualitate nō pbat id qd pposuit: sed est
aliud factū. iuxta no. p Cy. in fi. l. i. et ij. C. de pba.
merito nō obtinet. Sed dicos tu quare nō obti-
nuit hic cū p testes pbauerit corruptionē. et sic
p cōsequēs falsitatē. Rñdeo ꝙ testes nō plene pro
bauerūt hic corruptionem vt patet ibi videtur
aliquid dicere etc. Ultra glo. dicit hic Uin. ꝙ po-
test pbari falsitas p dicta alioꝝ testiū iam produ
ctorū ante publicationē vel per ppria dicta ipso
rum testiū si sibi contradicūt. et hoc intelligo sm
no. in c. in nostra. de testi. vel tertio sm eum pote
rat pbari p instrumēta. ¶ Not. bene hoc vltimū
ꝙ sicut instrm̄ potest reprobari p testes in c. cum
ioannes. de fide instru. ita et testes possunt repro
bari per instrumēta probando per ea directe con
trariū: sed hoc intelligo inspecta qualitate facti
testiū et notorium. iuxta no. in c. tertio loco. s. eo.
et preallē. c. cum ioannes. ¶ No. etiam ꝙ directa
contraria probatio per instrumenta admittitur
post publicationem attestationum. vide. i. titu. i.
c. series. et qd ibi dicam. Secundo ista glo. sentit ta
cite oppositionem ꝙ nō debeat hic admitti pro-
batio cōtraria publicatis attestationibus in cle.
ij. de testi. cum multis si. Respondet ꝙ poterit fal
sitas indirecte probari: et nota bene hanc glo. pro
his que. s. dixi ꝙ falsitas directe probari nō po-
test publicatis attestationibus ratione predicta
et quando dicatur indirecta probatio: dic vt no.
i. d. c. series. et c. ex tenore. de test. vel secūdo sm gl.
poterit probari ꝙ corrupti fuerūt inde precium
recipiendo. et no. bene glo. quia sentit illam opi.
Bar. ꝙ corruptus pecunia presumitur falsus et
satis ex hoc probatur falsitas. et no. bene propter
autoritatem huius glo. ¶ Ultimo gl. querit qd
si ad plenum fuisset probatum alterum istorum
scilicet corruptela vel falsitas: nunquid iudex fe
ret sententiam contrariam sequendo dictum cor
ruptorum vel falsorum. Respondet ꝙ sic in cau-
sa priuata. sibi enim imputandū est qui ad vtrū-
q; se obligauit. secus dicit in causa in qua vertit̃

dixissent: hoc idē nūc sufficeret ad repellendū eos a testimonio: quia cum
testis iuret nō dicere testimonium precio. vt est tex. i. c. quoties. de test.
et glo. in c. fraternitatis. de testi. item cum iurēt nullā admiscere falsita
tem: vt est tex. in c. nullam. ij. q. iij. et in c. cum dilecti. de accu. sequitur
ꝙ isti testes non possunt repelli a testimonio saltem vt periuri. vt l. c.
testimonium. de testi. sol. dictum Bar. in d. §. quid autem. potest intel
ligi quando quis non repellitur vt simpliciter criminosus sed vt cor-
ruptus qui falsum dixit in hac causa cōtra me. sed si repelleretur simpli
citer vt criminosus periurus nō posset repelli nisi antea fuisset senten
tiatū eum fuisse criminosum in illo crimine. vt est tex. in. q. iij. §. item l.
tul. sed ista solutio non militaret iure canonico que sufficit ad repel-
lendum a testimonio qd nunc possit cōuinci de crimine: vt est tex. i. c.
super eo. el. i. et c. testimonium. de testi. et ideo soluo aliter et dico ꝙ quā
do quis vellet repellere testē vt simpliciter periurū habet necesse oppo
nere crimen a prin. vt in aut. si dicat. C. de testi. et in c. presentiū. de testi.

Et istud esset qñ pbaret ipsos corruptos falsum dixisse cōtra aliū. sed
dictum Bar. in d. §. quid aūt. intelligitur qñ qs opponit falsitatē cum
corruptione post publicatas attestationes quo casu tunc demū habeo
priuilegiū vt possim opponere eā post publicatas attestatiōes et post
cōclusionē meā sed probē specifice ꝙ corruptio fuit cōtra me. Cogita tamen
bene quia ista est no
na cōsideratio sed
dico ꝙ isto casu
bene sufficit pro-
bare corruptiōes
esse factam cōtra me
specifice: sed cōtra illū
in cui' locū succe
do nō solum iure
hereditario vel te
stamētario quia he
res repñsentat per
sonam defuncti.
vt est tex. in §. fi.
inst. de here. qua.
et dif. vel iure ces
sionario: quia surro
gatus sapit natu
rā etc. vt l. c. cū ec
clesia vulte. vt li
te pē. sed etiam alio
iuris priuilegio.
ad hoc alle. tex. in
l. ij. ff. de ces. bo. et
in l. si ventri. §. fi.
de priui. credito.
qd tene menti: quia
multum limitat
dictum Bart. in
d. §. quid autem.
Anto. Fracis.
¶ Circa istā clau
sulā appositā i li-
bello nō me astri-
gēs etc. qd operet̃
dicas qd ista clau
sula cōmissa facit
succūbere istum q
nō pbat oia sim-
plr deducta quia vt
agēs seu excipiēs
ad oia narrata se
astrigere. l. habe-
bat. et ibi bar. ff. d
instito. sed si appo
nat opat vt plu-
ra pponēs nō te-
neat oia pbare:
vt no. Inn. i. c. ex
pte. d pui. et no. i. l.
scire. i. §. scire. ff. d
excu. tu. et i. l. iter-
positas. C. de trāś
ac. et habet̃ p bar.
i. l. diu'. i. j. q. ff. de
re iudi. et i. l. ppē
hoc. de excu. tut. et
id dicebat bal. qd
qñ qs plā propo
fuit apposita ista

fauor publicus: quia tūc iudex supplet ex officio
et no. fi. glo. pro qua facit glo. in c. si forte. de elect.
lib. vj. et in c. cupientes. §. ceterum. in ver. excludē
das. et in c. vt circa. in ver. interdum. eo. titu. et l.
de app. constitutus. et c. cum dilecti. in fi. de elec. et
quod no. Io. an. in regula infamibus. de regu.
iur. lib. vj. Sed contra primū dictum glo. addu-
cit do. Anto. dictum Innocen. in c. cum olim. de
cens. vbi inter cetera dicit ꝙ dato quod quis nō
posset se fundare ex eo qd improbauit si tamē iu
dex videt illud facere pro parte admittet proba-
tionem et sententiam promulgabit pro parte ex
quo est probatum: et huius dicti occasione tenet
do. Anto. hic contra primā partem huius gloss.
vbi expresse se non astrinxit ad probandum. et sic
saltem ex equitate iudex moueatur ad ferendam
sententiam pro parte. Mouetur etiam quia ex pro
batione facta resultat notorium in quo supplet
iudex sine parte. vt no. in c. cum dilectus. de con-
sue. et de postu. prela. bone. el. i. Item ꝙ vbi eudēs
datur iniquitas vt sententia feratur cum dāno et
iactura alterius potest pars licet de rigore iuris
repellatur ex equitate incitare officium iudicis
vt equitatem eligat. l. planc. et l. fi. ff. de peti. here.
vbi autem se astrinxisset ad probandum vtrunq;
tunc conuentio ei ob. sm eum quia mos ei geren
dus fuit. l. circa. ff. de probatio. et sententia iusti-
ficatur ex conuentione partium. ad hoc c. fin. de
cri. fal. hec differentia quam facit do. Anto. inter
expresse et tacite se obligantem non procedit quia
id quod tacite inest habetur regulariter pro ex-
presso. vt in l. cum quid. ff. si cer. peta. et probatur
expresse hoc secundum intellectum et lectu. Bar.
de quo supra. Itē si sufficeret probare falsitatem
producto articulo qualificato de corruptione et
falsitate. vt sentit do. Anto. iam daretur apertis-
sime via illudendi iura quia exclusus a probatio
ne directa falsitatis non haberet nisi immisceret
se de corruptione vt sic admittatur propter nomi
natem articuli: et postea solum probaret falsita-
tem cum ei sufficeret secundum opi. domi. Anto.
Item daretur via et materia corrumpendi testes
Ille enim timor qui prius imminebat potest ti-
meri nunc si non fuit probatum nisi solum falsi-
tas. et si probata fuit solum corruptio videtur ꝙ
in fraudē capitulauerit de falsitate vt sic admit-
teretur ad probandum corruptionem ad quam
alias admitti non debebat obstante publicatio-
ne attestationum ex quo prius nō precesserat pro
testatio iuxta ea que habentur in c. presentium.
s. de testi. et he considerationes faciūt etiam cōtra se-
33 cundam seu vltimam partem gloss. ¶ † Quapro
pter ego distinguerem sic quod aut aliquid fuit
deductum in libello vel articulo qualificato. exē
plum in text. vel pone aliud si dico quod titius
sempronium percussit cum effusione sanguinis
b vel quod insultauit eum cum armis[b] aut plura
fuerunt deducta nō qualificatiue: sed copulatiue

clausula sufficit vnū tm̄ pbare. ita Bal. in l. fi. in v. q. C. de edi. di. adri.
to l. et de hac clausula vide Spe. in ti. de libel. cōcep. in §. fi. l. ver. penul.

a ¶ Sebastia. Sapia. ¶ Astrinxisse. Uide no. p Bar. et alios in l. nō so
lū. §. sed vt pbari. ff. de ope. no. nū. Bal. in l. si qs nō dicā rapere. colū. iij.
C. de epi. et cle. Roma. in cōsi. cxliiij. inci. inquisitio circa prin. Alexan.
iij. incip. in causa et lite. colū. iiij. in ij. volu. et in aliis pluribus consi
liis relatis per Marsil. in l. si quis eē questio. colū. xxvi. versi. vlterius
antequā exeam. ff. de questionib. vbi multa accumulat ad ppositū. et mul
ta etiam accumulat Feli. in c. ij. colū. xij. versi. restringitur quinq; mo-
dis. s. de rescrip.

b ¶ Cum armis. Adde Bar. consi. incip. accusatio fuit instituta. Alex.
consi. lxxiij. et cxxj. lib. i.

b ¶ Sebastia. Sapia. ¶ Cum armis. Uide Abb. in c. examinata. col.
iij. s. de iudi. et Mar. Soc. in c. cōquestus. ad fi. s. de foro compe. Bal.
in l. in causis. s. de accusa.

presertim

presertim in eadē oratiōe. Primo casu credo qd
nec in causa priuata nec publica: seu vbi vertit cō
modum publicū sufficit probare factum sine q̄li
tate vel ipsam qualitatē sine facto: q2 istud proba
tum nūc non est illud quod fuit deductū in libel
lo vel articulo s3 aliud vt. l. denūciasse. ff. de adul.
ꝛ in. c. ij. de restitu. spolia. ꝛ eleganter per Cy. in. l.
ij. C. de probatio. vbi dicit qd si per accusationem
vel inquisitionē fuit processum contra aliquē su
per insultu cū armis vel percussione cum sangui
nis effusione ꝛ solū fuit pbatus insultus vel per
cussio sine armis nō d3 sequi condemnatio: quia
hoc est aliud factū ꝛ posset vt credo attentari: qd
etiā in alio processu non facient fidē: ille pbatio
nes etiā sup nudo facto: quia testes deposuerunt
extra articulum. ꝛ sic non iurati. de testi. c. de testi
bus. ꝛ ideo voluit simpliciter hic tex. quod pba
tio alterius non sufficiat. Secundo casu subdi
stinguo qd aut illa plura in eadē oratione dedu
cta erāt talia ad que fuisset admissus quis a prin
cipio etiā distributiue aut non: si non tunc puto
qd non sufficiat alterutrius probatio: quia pre
sumit qd in fraudem vtrunqȝ deduxit. vn̄ puto
qd si publicatis attestationib9 quis capitulaue
rit qd testes fuerunt corrupti ꝛ falsum dixerunt
ꝛ postea probauerit solū falsitatem directam hoc
non sufficit q2 videt in fraudē capitulasse de cor
ruptione vt liceret probare directe falsitatem te
stium: vt supra dixi. ꝛ qd vna via ꝛc. de procurato.
tue. ꝛ fraudibus obuiandū est. de diuor. quanto
facit optime qd legi. et no. in. c. vt circa. de electio.
34 lib. vi. ¶ †Aut fuisset admissus distributiue. et
tunc aut expresse se astrinxit ad vtrunqȝ proban
dum ꝛ pcedat dicta glo. quo ad hunc casum. nā
in causa priuata non sufficeret: quia potuit sibi
preiudicare. argumētum optimū in. l. si ꝯuenerit.
de re iudi. ꝛ de regu. ad apostolicā. sed in concer
nente fauorem publicū nō potuit se astringere in
damnū ipsius: sed ad exclusionē ipsius proponē
tis sic: vt in ij. glo. ꝛ in iuribus que. s. allegaui ad
corroborationē ipsius. si aūt se non astrinxit aper
te sufficit alterū probare ex quo illud sufficit ad
victoriā vt dixit in prin. glo. ꝛ no. has ꝯsideratio
nes nouas quas puto verissimas. ¶ Glo. in ver.
sed q̄re op. in eo. qd tex. ponderat cōe non pbasse
aliquē titulū. duplici enim ratione non debebat
vrgeri ad pbandū titulū tum q2 possessor non te
netur regulariter ostendere titulum sue possessio
nis: tū etiā q2 in hoc interdicto vti possidetis ob
tinet ille q nec vi nec clam nec precario possidet tpe
lit. ꝯtest. insti. de interdi. §. hodie. ꝛ sic ad obtinen
dum sufficit pbare nudā possessionem. Glo. istat
finaliter mens eius est q2 vbi altera pars probaret
possessionē altera nil vel parū probante procedit
contrariū: sed vbi vtraqȝ ps pbaret possessionē
ꝛ sic iura sunt dubia debet tunc pbare titulū: q2
presumitur q2 iura sunt potiora: et dic vt. s. dixi
Hostiē. clarius soluit q2 ex eo q2 archieps primo
possederat ꝛ titulū probauerat certa erat presum
ptio ꝯtra fauentinos q2 violenter illā possessio
nem occupauerant ꝛ ad hanc p̄sumptionē tollen
dam vtile erat pbare titulū. Item requirebat ti
tulus sm eum pp̄ter seruitia que sibi deberi dice
bat ad que nō sufficit tps pbare. de censi. ꝑuenit.
de hoc vltimo dic plene vt ibi no. de primo supra
tetigi in notabilibus. ¶ Oppo. ꝯtra tex. in eo qd
innuit hic non fuisse locū interdicto vti possiden
tis cū archieps solus veraciter possideret ꝛ sic ob.
l. si duo. ff. vti pos. vbi ps q2 hoc interdicto agere
pōt ille q possidet contra molestantē ꝛ contra in
quietantē. glo. magna sentit hic cōtrariū. in prin.
ꝛ sol. qd bene locus est interdicto cum vnus possi
det ꝛ alter inquietat: nec hic dicitur contrariū s3
non est locus vt iudex pronunciet vti possidetis
ita possideatis q2 non cadit hoc casu ista pnun
ciatio cum alter non possideat et hoc vult iste tex.
35 ¶ †Nota hoc dictū glo. q2 hoc interdictū nō sem
per datur inter duos qui contendūt se possidere
a sed q̄nqȝ iter possidentē ꝛ molestantē[a] l3 glo. sense
rit contrariū in. c. cum dilectus. de causa posses. et

proprie. sed primum dictum sequunt̄ cōiter doct.
ibi: ꝛ hic. ꝛ dico hoc pbari apertissime p istū tex.
36 ¶ †Sed q̄ro de practica pnunciandi de hoc in
terdicto vti posside. sol. dic assignando mentē hu
ius glo. magne q2 q̄nqȝ vnus pbauit se possidere
tantū q̄nqȝ vterqȝ sed diuerso mō ꝛ diuerso iure c
q̄nqȝ eodē modo ꝛ eodē iure. Primo casu pnun
ciatur solū pro eo qui pbauit: ꝛ practica pronun
tiandi est hic p̄cipitur ei vt desistat a molestatiōe
de p̄senti. ꝛ vt nō molestet in futurū: et poterit cō
demnari ad interesse molestationis de preterito
si hoc fuit petitum. vt. s. plene dixi. Secundo casu
qn̄ vterqȝ probat possessionē diuerso iure iudex
pnunciabit pro vtroqȝ. non tn̄ sic in confuso vti
possidetis ꝛc. sed distinguet qualitates possessio
num prout quisqȝ probauit: vtputa q2 tu pbasti te
habere possessionē pprietatis ciuilē. Ego pnun
cio te ita possidere vti possides ꝛc. vt in glo. ꝛ sm
Inno. debet addere in snīa. ꝛ circa istā possessio
nem vim tibi fieri phibeo. hoc semper iudex d3
addere cū de hoc interdicto pnūciat. C. vti possi.
l. vnica. sm eum et bene. ꝛ dicit ibi Cy. q2 d3 addere
ad illa verba pnuncio te possidere vt pprietariū
ꝛ liceat tibi facere omnia q̄ spectant ad proprieta
rium. ꝛ de altero potest dicere pnuncio te posside
re vt vsufructuarium. ꝛ liceat tibi facere oia q̄ spe
ctant ad vsufructuarium ꝛ sic de similibus. et oia
ista debent simul ꝯiungi ad maiorē dilucidatio
nem rei. In tertio casu q̄nqȝ vterqȝ probat eodem
iure ꝛ eodē modo possidere. gl. dicit q2 si alter me
lius pbauit: puta pbando antiquitatē possessio
nis vel meliorē titulū vel p meliores testes ipse so
lus obtinebit ꝛ p eo pnunciabitur: vt in prima
practica dixi seu primo mō. ꝛ pbabit hoc vt dixi
in no. Si vero pbationes p omnia sunt equales:
fertur snīa ꝯtra eum qui in iudicio prouocauit ꝛ
absoluetur prouocatus qui tenet locū rei. s. eod. c.
ex literis. Si simul ad iudiciū prouocauerunt. ꝛ sic
omnino sunt paria. ¶ Glossa ponit tres opinio
nes. quidā em̄ dicunt q2 iudex d3 pronunciare in
confuso vti possidetis ita possideatis qd non plz
gl. quia ꝯtinet impossibilitatē cū impossibile sit
vtrūqȝ eandē rem eodē modo possidere. Item di
cit qd poneret arma in manibus ꝯtendentiū con
tra. l. equissimū. ff. de vsufruc. ideo alij et scđdi di
cunt iudicem debere supersedere: q2 in re incerta
non deberet certā snīam ferre. xj. q. iij. graue. et fa
cit p hac opi. sm Jo. an. vt ptes tedio cōponant
inter se vel p cōes arbitros. Sed contra hanc opi.
facit q2 ex dilatione sententie partes contēdentes
insolidum possidere de facili venirent ad arma et
b his[b] scandalis iudex d3 occurrere. d. l. equissimū
37 ¶ †Tertia opi. est vt hec dubietas sorte dirimat
l. sed cū ambo. ff. de iudi. ꝛ hoc iustius est: ꝛ de con
suetudine approbat sm Host. sed Accur. t3 con
trariū. C. vti possi. l. j. q2 iudicium sortis non ha
bet locū in facto incerto. idem Barto. in. l. si duo.
c palleg. q2 l3 questio iuris sorte q̄nqȝ dirimat[c]. d. l.
sed cū ambo. questio aūt facti non. vt. l. duo sunt
titij. ff. de testa. tu. Jo. an. videt transire cū hac ter
tia opi. gl. dicens eam debere intelligi nisi vtraqȝ
partiū resistat iudicio sortis: tūc em̄ mutuo se im
pediunt sm eū. adducit no. in. c. ij. de sortile. vn̄ si
vterqȝ consentiat iudicio sortis: q̄stio nō vr mihi
dubia. cū enim in hoc ptes conuenire possint. ar.
l. si ꝯuenerit. ff. de re iudi. si autem vterqȝ vel alter
dissentit: placet mihi ꝯtraria opi. vt non recurra
tur ad sortes ne iniuria fiat alteri. Ad hoc quod
no. sup rubri. de spon. duo. sed vt saluetur hoc ca
su glo. intelligo eam vt sorte dirimatur quis de
beat sustinere ptes actoris cū ambo simul ad iu
dicium prouocauerunt. Hec enim est q̄stio iuris:
vt pbat in. d. l. sed cum ambo. non aūt d3 dirimi
sorte quis dicat possessor: q2 hec est questio facti. ꝛ
sic habes tertiā lecturā ꝛ glo. in p̄ma parte decla
ratam. ¶ Extra glo. ponit Jin. quartam practi
d cā seu opinionē. poterit em̄ iudex[d] sm eū pnun
ciare vtrūqȝ possidere medietatē p indiuiso do
nec de pprietate constabit. ꝛ q̄q̄ hec opinio non
placeret in hoc q2 non fuit petitū. ꝛ sic obstat. c. l3

a ¶ Molestātem. Adde Anch. ꝯsi. dxxv. Alex. consi. lxxvj. li. j. ꝛ in alijs cōsilijs vt tabula demonstrat.
Sebasti. Sapia.
a ¶ Molestantem. Uide Ang. Are. in. §. quadrupli. col. antepe. instit. de actio. Alexā. in ꝯsi. cxxxvj. inci. in cā et lite. col. ij. in ij. vo. practi. pap. i forma libelli tur bate possessionis i vbo p̄sentialiter.
b ¶ Et ideo dixit Bar. in. l. qd ius sit. i pn. ff. de re iu di. qd si sunt duo habētes guerram iudex pōt p̄cipe re q2 vn9 non va dat ad domum al terius p tex. in. l. j. §. ij. ff. de offi. pre fec. vr. ꝛ vide nota bile verbū Bal. i l. j. §. quies. in vl. col. ff. de offi. pre fec. vrb.
Anto. Francis.
¶ Ad istō dicas qd iudex d3 semp puidere ne ptes veniant ad arma q2 ei9 offm̄ est ptes cōcordare si sunt discordes cōpellē do etiā eas ad ele ctionē arbitrorū vt p Bar. in. l. de die. ff. q satis. cog. ꝛ in. l. obseruādū ff. de iudi. ꝛ p alex. l. hac tbletas. §. tre3 si qs. ff. de his qui no. infa. ꝛ vide gl. i c. j. de mutuis pe ti. et id iudex pōt ptib9 inhibere ne accedāt ad posses sionē qñ est suspi cio rixe iter ipsas ptes. l. equissimū ꝛ ibi p Alex. ff. de vsufruc. l. fin. ff. de offi. pcu. cesa. vi

de Pan. de ca. in consil. cccxxxvj. et Barto. in. l. j. C. de fideicō. liber.
Zacharias.
c ¶ Sorte q̄nqȝ di rimat. Adde Ja co. rebuf. l. l. ij. nu me. 4. ꝛ ibi remis. in apo. ed. C. qñ ꝛ qui. q̄r. ps. ꝛ ibi in qb9 pmittit iudi ciū sortis ꝛ qñ illi stet ꝛ qd in casib9 pmissis a tali iu dicio nō appellet nec restitutio in in tegrum detur.
Anto. Francis.
¶ Circa h̄ de iu dicio sortis. di cas q2 est iudiciū fortune. l. si duo bus. in prin. et ibi Bal. C. cōia de le. vbi et p Alex. et p Bart. in. l. si duo. ff. vti possi. et per istō iudiciū mul toties et inter pri uatos fit diuisio: vt p Spe. in tit. de iudi. in. §. iuj. vsi. et scias et de tali iudicio hr̄ in. l. j. C. de his q se de ferūt. ꝛ hr̄ p glo. i §. si testes. iiij. qō. iiij. ꝛ in. c. sors. xx vi. q. ij. ꝛ tale iudi cium nō patit ap pellationem sm Bal. in. d. l. si duo bus. in. j. colū. ꝛ p eundē in. l. fina. in p̄nci. C. cōia de le. nisi forsan esset e normis lesio: quia tunc posset appel lari: vt p eundem Bal. in. l. maiori bus. C. cōia vtri. iudi. et in. l. ait p̄ tor. in. §. plane. ff. de mino.
Sebasti. Sapia.
d ¶ Poterit enim iudex. Uide prac ti. pap. in p̄alleg. forma libelli tur bate possessionis i verbo quare. cu3 predictis colū. ij. Ange. Are. in. §. quadrupli. col. r. pe. insti. de actio. vbi plura ad hāc materiam.

beli. de simo. Barto. tñ in. l. si duo. ff. vti possi. hãc opinionẽ tenet: lz non alleget hoc dictũ Ulm. probat hac ratiõe si enim duo sunt fructuarii in fundo: qr cuilibet est vsusfructus relictus insolidum faciũt sibi partes p cõcursum ⁊ vterqȝ erit in possessiõe p medietate. l. si. in prin. ff. vti possi. Idem videmus in duobus legatariis quibus eadẽ res insolidũ est legata. nã si quilibet pbat se possidere ⁊ qd possideat medietatẽ p indiuiso: tũc faciũt sibi partes per cõcursum plane. ff. de lega. j. ita in proposito vr̃ dicendũ qꝫ ex quo ostendunt titulũ equalem vel nullũ ostendunt cũ habeant saltem titulum a iure gentiũ quasi occupauerint rem vacantẽ iudex pronunciabit vtrũqȝ istorum possidere cõiter ⁊ pro indiuiso. ⁊ hec satis mihi plz vt sic vterqȝ obtineat. ar. bonũ hic a ↄtrario. et ad dictum seu impugnationem Innocẽ. video qꝫ satis vtraqȝ pars hoc petit dũ quilibet peteret alium a molestatiõe compesci. Debet enim alter vtrĩqȝ precipere ne alterum molestet quoniã medietatem pro indiuiso possidere liceat. Dicit etiam ibi Barto. qd poterit iudex diuidere si vult. hoc ego puto verũ si vtraqȝ vel altera pars instat: alr̃ non dȝ iudex super non petito tacite vel expresse se impedire. argu. in. l. fi. C. de fideicom. liber. et. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. ¶ Nũc quero quia supra visum est de practica pronũciandi super hoc interdicto vti possidetis p quibus rebus competit. videt hic gl. quod locũ habet pro possessione sola retinenda. ff. vti possi. l. j. §. fi. datur etiã pro iuribus incorporalibus ⁊ vsufructu. ff. vti possi. l. vltima. ⁊ dicit Host. et bene quod datur pro iuribus quasi vti possidetis. ⁊ dic qꝫ datur vtile interdictũ vti possidetis. sicut in simili de interdicto vnde vi. dicit Inno. in. c. querelam. de elec. ⁊ dici vtile interdictũ quia mens legis cõgruit: sed non verba. de quo plene notat p Cy. in. l. ex placito. C. de rerũ permu. et datur hoc interdictum etiã possessori: vt hic in glo. ⁊ in tex. pro rebus vero mobilibus cõpetit interdictũ vtrobi. et expone vt hic in glo. quã no. et vide Spe. in. ti. de pe. pos. §. j. ver. non tñ. vbi dat consiliũ in apprehendenda possessione ⁊ priuando aduersarium cũ credit pbationes esse equales sup possessione. ¶ Glo. vlti. op. ↄtra tex. in eo qꝫ sñia fuit hic lata ↄtra cõe cum tñ syndicus cõitatis fuisset in iudicio ⁊ cũ eo fuisset lis contestata: vt pȝ in. c. pe. de iura. calum. vbi narratur idẽ factum: ⁊ sic obst. l. j. C. de sen. ⁊ inter. om. iu. ⁊ no. in. c. querelã. de elec. gl. remittit ad ibi no. Secundo dicit qꝫ ecclesia non multũ curat de hac solẽnitate. et sic non sit vis an feratur ↄtra dñm an contra pcuratorẽ. Idem no. glo. in. c. suscitata. de in inte. restitu. Jo. an. refert hic quosdam dicere qꝫ cõe iniuriose exegerat ista seruitia ⁊ ↄtra iniuriantẽ debuit sñia ferri. C. de iniur. l. vlti. ⁊ cũ hoc transit hic do. Anto. Sed certe hoc non procedit qꝛ hic non agebatur actione iniuriarũ que infamat: sed interdicto vti possidetis qd non infamat sicut nec alia interdicta. l. neqȝ vnde vi. ff. de vi et vi arma. ⁊ sic cessat ratio. l. fi.

38 ¶ † Dic ergo melius non ponendo in hoc specialitatẽ in ecclesia qꝫ vbicunqȝ administrator generalis est in iudicio potest sñia ferri: et in personã procuratoris ⁊ in personã dñi: ⁊ ita fuit hic. et in. d. c. suscitata. vt no. Barto. in. l. stipulatio ista. §. si stipuler. ff. de verbo. obli. secus est vbi simplex pcurator interuenit in iudicio. Ratio diuersitatis est quia in iudicio quasi contrahimus. l. iij. ff. de pecu. no. in. c. pia. de excep. lib. vj. sed procurator non habens generalẽ administrationem directe contrahendo verba cõcipit in personã suam et nõ in personam dñi. vt not. in. l. multũ interest. C. si qs alte. vel sibi. ideo sñia ferenda est in psonã procuratoris qui quasi ↄtrahit: sed generalis administrator vt tutor procurator economus seu syndicus vel actor potest etiã ↄtrahendo cõcipere verba in psonã dñi: ⁊ illi acquirit vtilẽ actionem: vt. l. cũ qui. §. si actori. ff. de eo qd cer. lo. sic et in quasi cõtractu vt in iudicio psit verba concipi in persona dñi vt hic: ⁊ sic in hoc non notat diuersitas inter ius canonicũ et ius ciuile. ⁊ bene not. hanc rationẽ: qꝛ doct. nostri simpliciter trãseunt cũ glo. ⁊ de materia dic vt plene no. in. d. c. q̃relã. vide etiã Bar. in. d. l. j. C. de sen. ⁊ inter. om. iu. ¶ Ultimo scias qꝫ Innoc. hic posuit glo. mag. ⁊ intricatã referã tñ id qd est vtilitatis. ¶ Oppo. ergo ↄtra tex. ex quo enim archieps pbauit se possidere dicta loca cum omni iurisditione honore et districtu. ⁊ cõe pbauit de quibusdam seruitiis dũtaxat debebat sñia ferri pro vtroqȝ ⁊ sic dicta testium erant ad cõcordiam reducenda. ar. c. cũ tu. j. de test. nam respectu istorũ seruitiorum q̃ cõe perceperat cessabãt ratiões litere: qꝛ duo eandem rem ⁊c. ⁊ qꝛ archieps melius pbauerat: qꝛ iste probationes reflectebantur ad diuersa et non ad idẽ: ⁊ possibile est qꝫ aliquis habeat generalẽ iurisditionem in loco ⁊ qd alter pcipiat ibidẽ aliqua iura. ar. c. cũ olim. de prescript. not. Inno. in. c. cõquerente. de offi. ordi. Solu. Inno. multũ instat. vt. s. dixi sed vera ⁊ clara solu. est qꝫ cõe pretendebat hic habere non illa seruitia specialia dũtaxat q̃ probauerat: sed omnem iurisditionem honorẽ ⁊ districtum sicut asserebat ⁊ pendebat etiã ecclesia. ⁊ ad hoc probandum probauit qꝫ illa seruitia pceperat ⁊ sic iste probationes reflectebant ad idẽ merito succubuit cõe ⁊ obtinuit ecclesia: quia pbauit melius de iure suo: ⁊ duo eandẽ rẽ eodẽ modo possidere non possunt vt in litera ⁊ sic militant rationes hic allegate ⁊ satis hic intellectus congruit litere. nec debuit iudicari pro communi quo ad ista seruitia: quia ea non petebat vt predixi. nũquid autem obtinuisset si specifice egisset pro istis seruitiis. Inno. variat sed Hostien. vr̃ sentire qꝫ non: qꝛ ex quo ecclesia probauit de antiquiori possessione generaliter presumitur commune illa occupasse violenter et illicite: vt in litera. Ego putarem hoc dictũ procedere si hec seruitia includerentur sub generali iurisditione ecclesie: secus si essent alia seruitia: alr̃ non debita ecclesie: tunc enim potuisset commune illorum possessionẽ acquirere ⁊ etiam pscribere ecclesia etiam inscia quia non ageretur hoc casu de preiudicio ecclesie sed subditorum. vt nota. voluit Innocentius in. c. conquerente. preallega. et ibi videas et hec sufficiant.

1 ¶ Natus ex adultera presumit natus ex legitimo patre nõ adultero.
2 Natus ex concubina presumitur natus ex concubinario.
3 Bastardus dicitur esse de consanguinitate patris quo ad impotentiã contrahendi matrimonium.
4 Matri asserenti filium non esse natum ex suo marito non creditur.
5 Extraiudiciale dictum ⁊ primum preponderat secundo iudiciali et cũ iuramento.
6 Neptis appellatione venit filia fratris ex vsu loquendi qui prefertur proprie significationi vocabuli.
7 Papa nominans aliquem nomine dignitatis scienter non videtur illum approbare.
8 Confessio de filiatione directe facta in iudicio vel nominato presente cõstituit nominatum in quasi possessione filiationis.
9 Nominatio ⁊ cõmunis reputatio excludunt nominantem dicentem cõtrarium etiam cum iuramento.
10 Confessio prima cum solennitatibus excludit confitentem ad dicendũ contrarium.
11 Testis dicens oppositum in iudicio eius qd dixit extra iudicium sine iuramento probat.

PEr tuas. Si qui nominent aliquẽ filium: et ita cõmuniter reputatur nõ credit postea alteri eorum iuranti contrariũ. h. d. Cõmunis diuisio. scda ibi quia. ¶ Casus literalis. Quidã ciuis tiburtinus. T. nomine quandã concubinam tenuit p septenniũ nec interim proles suscepit ex ea: postmodũ vero ab ipso recedens ad ipsum non post multũ tps est reuersa ⁊ in domo ipsius filiũ peperit dicens se illũ suscepisse ex eo. ipse tñ dicebat qd filius eius non fuisset cũ per septẽnium stetisset cũ eo nec cõcepisset. tandẽ deuictus instantia mulieris filiũ recognouit. Cum autẽ dictus filius. R. nomine ad etatẽ virilẽ peruenisset subarrhauit Sophiam neptem ipsius. T. et carnaliter cognouit eandẽ postmodũ mater ipsius cepit corã multis publice confiteri iurans qd. R. filius eius Sophiam nulla cõsanguinitatis linea attinebat affirmans p idem iuramentũ se illum de alio q̃ de pdicto. T. suscepisse. querebatur an dicto mulieris esset stãdũ: vt sic idẽ. R. Sophiã valeat habere in vxorẽ. respõdit pa. qꝫ cũ mulier illa pcio asseruit se dictũ. R. de pfato. T. suscepisse ⁊ idem. T. ad instantiã illius suũ filiũ recognouit ⁊ filius illius cõmuniter nominatus fuit: ⁊ habitus ab vtroqȝ iuramento illius in contrarium postmodũ prestito non est standũ: qꝛ nimis indignũ est vt quod quisqȝ voce dilucida ptestatus est in eundem casum pprio valeat testimonio infirmare. vnde p ↄsequẽs apparet qꝫ dictus. R. Sophiam neptẽ. d. T. cuius prima facie presumitur consobrinus habere non potest aliquatenus in vxorẽ. Ber. ¶ Not. j. qꝫ queadmodũ natus in domo ex vxore presumit filius mariti. l. si vicinis scientibus. C. de nup. ff. de in ius vocã. l. quia semper. qd intellige si tempore conceptionis maritus erat presens secus si absens. l. filiũ. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. ita
a natus ex cõcubina in domo presumitur filius concubinarii: vt hic et vide glo. no. magis claram in. c. michael. de fil. presby. et plus pbat hic qꝫ etiã presumit filius: lz multo tpe p prius pliem ex ea habere non potuisset
1 ⁊ ab eo qñqȝ diuertisset: qd no. ¶ † Et p hoc alle. tex. valde no. in. l. miles

a ¶ Concubinarii. Adde Ange. cõsi. cxci. vbi dicit qd lz naturales sint in quasi pos. filiationis spurii, tamen non sunt.

b Sebasti. Sapia.

a ¶ Concubinarii. Vide Abba. in. c. transmissa. q filii sint legi. Pet. de de ancha. in consi. ccxvj. ici. vr̃ prima facie. col. penul. et Capra in consi. ij. inci. cũ viso. in secũdo dubio. Alexan. in consi. clvij. inci. circa primũ. in secundo dubio in. v. volumi.

in.l.miles.§.defuncto.ff.de adul.vbi probatur q licet probet
vxorē fuisse adulterā tpe conceptionis filij ex quo etiam illo
tpe iacebat cū marito presumit potius filius mariti q̄ adul
2 teri fauore filiationis.¶†Ita dicerem etiā in cōcubina vt
licet illo tpe cognosceretur ab alio ex quo etiā iacebat cū cōcu
binario potius presumatur filius concubinarij q̄ alterius
q fauorabilius et honorabilius: hoc est filio quā q dicat
vulgo conceptus.arg.in auth.licet.C.de na.lib.et in insti.de he
re.que ab inte.post prin.et qđ no.i.c.tanta.qui fil.sint legi.et
in.c.nisi.de renun.ergo ita est presumēdū.ar.insti.de in.pso.
3 prope finē.et satis hic facit hec litera in ar.qđ hic no.¶†No.
a ibi.q bastardus dr esse de cōsanguinitate[a] patris quo ad im
potentiā contrahendi matrimoniū cū aliqua de cōsanguini
tate patris.et sic quo ad phibitionē cōiugij non interest an
sint producti ex coitu vxorio an fornicario.qđ hic no.et idē p
hūc tex.no.gl.sup arbore consanguinitatis.sic etiā affinitas
cōtrahitur per illicitū coitū: vt in.c.discretionē.de eo qui
cog.cōsan.vxo.sue.et facit ad.q.an bastardus sit de domo vel
familia patris.de quo per Bar.in.l.fi.C.de verb.sig.et.l.p
nunciatio.ff.de verb.signi.¶No.iij.q filiatio pbat presum
ptiue.ver.aūt.saltē ex parte patris probari non potest.l.in
cius.ff.de condi.et demō.et satis patet ad sensum.mater au
tem certa est.l.quia.ff.de in ius voc.¶Et nota qđo pbatur
b filiatio:[b] quia per cōmunē reputationē: et nominationē pa
rentū et aliorum de quo in.c.transmisse.qui fil.sint legi.et hoc
puto verū quando non potest probari de necessitate alias au
tem ex quo quis natus est i domo mariti ex vxore sua adeo
presumitur filius mariti vt non admittatur volēs illū dico
re suū non esse filiū nisi probet secū tpe conceptionis filij nō
concubuisse vel propter absentiā vel infirmitatem vel quid
aliud.tex.est no.i.l.filiū.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.fa
cit.l.si vicinis scientibus.C.de nup.Idē puto in nato ex cō
cubina i retenta in domo: vt est gl.no.i.d.c.michael.facit gl.
iuncto tex.in.l.fi.ff.de proba.sed qñ hec dimiserat a cōcubi
natu: et sic non fuit semp retenta in domo ponderat cōis re
putatio et tractatus qui in tali casu debet attēdi vt dicit il
4 la glo.no.in.d.c.michael.¶†Et hoc faciunt ad questionē[c]
c quā ponunt legiste in.d.l.filiū.et.l.si vicinis.vbi referūt fuis
se quādā reginā que susceperat filiū ex quodā milite:sed cō
muniter reputabat filius regis et tāq̄ filius regis successit
in regno post mortē regis.demū regina veniens ad mortem
dixit filio q non erat filius regis quare ad dictū solius ma
tris cessit regno.An aūt tenebat sibi credere:dicūt doc.cōi
ter ibi q nō:et de hoc dico casum hic.et.d.l.filiū.et.l.fi.iūcta
glo.ff.de proba.et hoc pcederet etiā si ambo parentes nega
rent vt probatur in.c.transmisse.in fi.iuncta gl.in ver.iudi
5 ciis.qui fil.sint legi.¶†No.et tene mēti q potius statur pri
mo dicto extraiudiciali etiā sine iuramento q̄ secūdo iudi
d ciali[d] etiā cum iuramēto:qđ satis puto indistincte verū qñ
scđm dictū venit i fauorē cōfitentis:seu id presumitur appe
tere sicut mulier hic vt filius euitaret mortē sibi cōminatam
nisi illā puellā quā prius illicite cognouerat duceret i vxo
rem:vt colligit hic ex antiqua.et sic loquit.l.generaliter.C.
de nō nu.pecu.vñ fuit sumptū illud qđ quisq̄ sua dilucida
voce.Quid si secundū dictū iuratū tendit in fauorē vel dā
num alterius:vt in teste:pfecto est pulchra questio:ideo la
6 tius.ꝯ.tangam.¶†Nota q appellatiōe nepotis venit filia
e fratris[e] simile in.c.accedēs.de accusa.et hoc est ex cōi vsu lo
quendi:nā proprie appellatiōe nepotis venit filius filij vel
filie:vt no.dixit tex.in.l.iurisconsultus.§.nepos.ff.de gradi.
sed cōmunis vsus loquendi attendēdus est etiā in disposi
tione odiosa:vt no.de nepote:dicit Io.an.in.c.fundamēta.
de elec.lib.vj.in nouel.licet i contrariū et minus bene iudicio
meo dixerit Fede.in consilijs suis:sed pro primo dicto facit
qđ no.Bar.i.l.oēs populi.ff.de iusti.et iu.et Inn.in.c.olim.
de ver.signi.et gl.in.c.nōnulli.de rescrip.vt i qualibet dispo
sitione etiā statuta cōis vsus loquendi pferatur ppriae signi
ficationi vocabuli qđ no.¶Venio nūc ad gl.et op.videtur
enim q sola nominatio non faciat eū filium.l.nō epistolis
et.l.non nudis.C.de proba.Sol.glo.i.fatendo contrariū qđ
hic non fuit sola nominatio sed etiā tractatus vt in litera.
Hosti.dicit q nec tractatus facit quē filiū licet inducat psum
ptionē pro vel contra filiationē.l.etiam matris.ff.de pba.
qui fil.sint legi.per tuas.et.c.trāsmisse.cum si.credo q nec gl.
senserit cōtrarium:licet improprie fuerit locuta.dico etiam
q nominatio et tractatus requiruntur qñ filius nō fuisset
natus ex concubina vel vxore domi retenta.alias aūt suffi
cit sine nominatione et tractatu quod fuerit natus i domo
vt no.dicit gl.in.d.c.michael.per.l.filium.ff.de his qui sunt
sui vel alie.iu.et.d.l.si vicinis scientibus.et.ꝯ.latius dixi.Itē
scias quod etiam in nato extra domū sola nominatio etiam
incidenter facta constituit quem in quasi possessiōe filiatio
nis:donec contrariū pbetur quādo fit in actu qui magis
conuenit filio q̄ extraneo:vt puta si dixit bene veniat filius
quem volo habere et tenere res meas.ita no.dixit Bar.in.l.
j.§.iulianus.ff.de lib.agno.ar.l.quidam.ff.de pba.et videt
7 eum sequi hic do.Ant.¶†Sed ego non credo hoc dictum
procedere per text.no.in cle.si summus pontifex.§.respon
so.de sentē.excō.vbi dicitur q si papa nominet aliquem seu
f quouis modo tractet titulo alicuius dignitatis[f] etiam scīe
ter non per hoc videtur eum approbare i illa dignitate.ad
idē.c.si papa.de priuile.lib.vi.et.l.neq̄ professio.C.de testa.
maxime:quia verba suprascripta solēt quādoq̄ dici ei qui
diligitur vt filius:licet non sit filius:et sic nō probat hoc eē
quod ab hoc contingit abesse.de transla.prela.c.ij.et.l.neq̄
8 natales.C.de proba.¶†Confessio tamen de filiatione dire
cte facta in iudicio bene constituit nominatū in possessiōe
filiationis:vt no.in.d.§.iulianus.et idem puto in confessio
ne extraiudiciali directe facta nominato presente.ar.l.certū.
§.si quis absentem.ff.de confes.cū materia sua.et qđ no.i.c.
fi.ꝯ.de confes.et facit a contrario.l.non nudis.et.l.nō episto
lis.C.de proba.que loquuntur in cōfessione seu nominatio
ne propter aliud facta.et sic in verbis enunciatiuis ppter
aliud prolatis:secus in verbis directe et propter se prolatis
argu.in.d.c.si papa.et.l.ex hac scriptura.cum materia sua.ff.
de dona.et quod no.i.c.fi.de succes.ab intesta.et hec no.quia
aperiunt multum intellectum huius.c.¶Opponitur et vi
detur q potius debuit hic iudicari contra filiationē q̄ p:
quia in contrarium cōcurrebat prima assertio paterna dū
nolebat istum recipere pro filio:nec presumendū est sine le
gitima ratione fuisse motum.Item concurrebat scđa asser
tio materna iurata:et plus debet credi secūdo dicto iurato
q̄ primo sine iuramento.argu.c.de testi.ꝯ.de testi.glo.secun
da format in effectu ista cōtraria.et solu.prope fi.quod hic
cōcurrebat fauor filiationis et cōmunis opin.et nominatio
vtriusq̄ parentis.pondera bene gl.quia sentit qđ vbi cessas
set nominatio et cōmunis opin.potius staretur secundo di
cto iurato q̄ primo.¶Item quia hic concurrebat fauor fi
liationis.contra hanc rationem surgit Hosti.dicēs q huic
proli cū esset legitima fauor nō debetur.vnde assignat ipse
duas rationes quare statur potius primo dicto.Prima q
presumebatur matrem nunc dicere cōtrarium vt euitaret
mortem filij.vt.ꝯ.dixi.arg.l.isti quidem.ff.quod metus cau
sa.Secunda ratio quia primum dictum contrarium secun
do dubitationem inducit et in dubio via tutior est eligēda
que non erat in nō contrahendo.Io.and.dicit q si hec litera
intelligitur in matrimonio iam cōtracto:prout magis col
ligitur ex antiqua.illa ratio Hosti.nō est bona:sed potius
contradicit quasi tutior via esset tunc vt nō dissolueret ma
trimoniū arg.c.licet ex quadā.in fi.ꝯ.de testi.et ideo simplici
ter tenēdū qđ posuit in summario quasi velit qđ hic cū pri
mo dicto cōcurrebat nominatio et cōis reputatio.et hoc est
9 qđ voluit glo.hic in fi.sic etiā transit hic do.Ant.¶†Ego
habeo pro indubitato vt secundo dicto non sit standum:licet
iurato vbi cū primo concurrit cōmunis reputatio duabus
g rationibus.Prima quia ex nominatione[g] et cōmuni repu
tatione et tractatu plene pbatur filiatio eo modo quo pba
ri potest:a qua plena pbatiōe durum esset recedere p asser
tionem vnius licet iuratam:alias enim sequeret absurdū q pa
rentes possent ad eorū beneplacitum filios pprios ab eorum
cura et successione repellere negādo filiationē proprio iura
mento contra.c.transmisse.in fi.qui filij sint legi.cū glo.sua.
et.l.si iuncta glo.ff.de pba.vbi est casus.et.l.filiū.ff.de his q
sunt sui vel alie.iur.Secunda ratio que ponit hic in tex.q
nimis iniquum esset qđ quisq̄ sua dilucida voce etc.Ex his
habes clarissimas rationes decidendi in.c.nostro.Sed du
10 biū esset extendēdo et ampliādo terminos litere.¶†Quid
si cū primo dicto non concurreret cōmunis reputatio et tra
ctatus nunquid preualeret secundū dictū cum iuramento.
Ex dicto glo.cōis lec.videretur dicēdum q sic.Ego adhuc
dicerē oppositū si prima confessio emanasset cū suis solēni
tatibus et principaliter propter se quia tunc nō debet admitti
ad dicendū contrariū etiam cum iuramēto vt apertissime
probatur hic iuncta.l.generaliter.C.de non nu.pe.Iniquū
enim nimis esset vt quod quisq̄ sua dilucida voce confessus
est etc.vt hic.et l.d.l.generaliter.et.ꝯ.aliquid dixi.et pro ista opi.
facit qđ no.Bart.in.l.eos.ff.de fal.ad idē.l.vbi repugnātia
ff.de reg.iur.et.c.sollicitudinē.de appel.et.c.literas.de psum.
11 ¶†Et hec faciunt ad questionē:quidā extra iudiciū dixit
et asseruit certum quid vno modo:demū pductus in teste

a ¶De consanguinitate.Adde Ang.cō.xxx.vbi vide quot sunt genera bastardorum.
b ¶Filiatio.adde qualiter pbet filiatio Alex.cō.l.j.li.et.lxxxiij.ij.lib.
Sebasti.Sapia.
c ¶Ad qōnē.vide Alex.in.l.neq̄ pfessio.C.de testa.et.l.l.si posthum[us].§.fi.cū gl.in vbo pbetur.ff.de lib.et posthu.
d ¶Quā scđo iudiciali.Adde eundem consi.lij.
Sebasti Sapia.
e ¶Fratris.Vide Abba.cōsi.lxxix.inci.illud de iure in.j.volu.Ange.Aret.in.§.quarto gradu insti.de gradi.cognat.et in cōsi.cxxxix.inci.et plus in.ij.vo.Soc.in.l.cum vir.ff.de cōdi.et demon.
f ¶Dignitatis.Adde Lap.alle.vii.et q cōfessio patris apud acta cōstituens illū legitimū pbet alijs cōcurrētib[us]:ut bal.cōsi.clxxij.ij.lib.
Sebastia.Sapi.
g ¶Ex nominatione.Vide Ful.in cōsi.cxxxviij.incip.visis et Ang.in cōsi.lxxxvij.inci.per decisionē in fin.et Alex.i.cōsi.lj.inci.viso in.j.vol.et in cōsi.lxxiiij.p totū.ij.volu.et in cōsi.xxv.colū.j.in.iiij.volu.ibi late qđo pbet filiatio.

a ¶ Scdo dicto. ad dc q posui.§. l no tabi. ⁊ ro. melius 9si.ccccv. vbi all. do.de ro. declarā do articulū de q p Bal. cōsi.cluiij. v.lib.p Ang.cōsi. cccxxiij. Frācis.de are.consi.xiij. Zacharias.

¶ Adde qd licet Bar.i.l.cos.ff.de fal. Ant.de but.i c.cū i tua.j.de test. Pe.de ancha.in cle.ij.circa fi.versi. vo econuerso.cod. ti.⁊ ibi car.alle.p cōtrariā opi.istū text. ⁊ iste in.c.inquisitionis.§.an.j.de acc. tenuerint qd stetur primo dicto extraiudiciali et nō iurato 9 scdm iudiciale iuratū cōis tn opi.est i9trariū quā prio visa est tenere gl.i.c.cū clā.⁊ ibi Jo.an.q dicit tenere cōiter canonistas 9 bar. j.d testi.bal.⁊ bar ba.h Sali.in auth. si dicat.C.de test. Bal.in.l.nullū. i prin.e.ti.⁊ in.c. j.§.si eū dño.l ti tu.qd sit iuuesti. in vsi.feu.vbi di cit esse casum ex pressum 9 Bart. idē tz 9si.clxviij. inci.lz assessores cōites post Bar. sicut ceci.volu.v. Jo.de ana.i alle. c.inquisitiōis.§. in.de ac.ro.in.l.q bona.§.si qs sti pulatus.ff.de dā. ifec.⁊ 9si.ccccv. incip.cū testis ex iudiciū.⁊nouis.p Feli.i.c.cū in tua. vbi refert ⁊ sequi tur istū.j.de testi. ⁊ Sebasti. Sapia.

b ¶ Secūdo dicto. Hāc esse opi.ma gis cōem attestat Alex.i 9si.lxxiiij. sci.viso testō.col. iiij.i.j.vol.⁊ i 9si. cccxi.ici. visa seri narratiōe.col.v.i ij.vo.calcane.l qd si.crix.icip.qz cū. col.ij.⁊ bart.vo.l 9si.lxi.ici.sup pri mo dubio.col.ij. vio late p ang.de are.⁊ aug.d ari.l tra.malefi.in vbo falsario.col.iiij. et Feli.in.c.cū i tua. j.de testi.

c ¶ Pōt.addo frā. arc.cōsil.lxxxiij.

in iudicio dixit oppositū seu alio modo: nūqd sit credendū a secūdo dicto iurato in iudicio: an primo extraiudiciali sine iuramento. hoc glo. in fi. vr sentire q potius sit standū secundo cū iuramento. Bar. in.d.l.cos.ff.de fal. apertissime tz cōtrarium dicens q nedū nō credit dicto scdo: quinimo potest de falso puniri: per.d.l.cos.ij.respon. que profecto.l. non probat: qz loquitur de his qui varia ⁊ 9traria testimonia protulerunt.d. Ant. in.d.c.cū in tua.de testi. vbi refert hoc dictum Bar. dicit se putare scdm dictū non valere cōtra primū: maxime si primum transiuit in tractatū. alle. hoc. qz ex primo dicto iūcto scdo saltē 9uincitur mendax. et sic in peccato. dicit tamen per hoc nō includit falsitas vt voluit Barto. Possibile enim est q primo dixit mendaciū vt cōplaceret prtibus sed nunc dixit verū: ⁊ non ois mendax punit pena falsi.l.j.ff.de fal. putat tn q sit suspectus de falso. Ego simpliciter dicerem b standum scdo dicto b lz aliqualiter ei detrahat ex priori dicto 9trario. ar.c. preterea.de testi.cog. cū ibi no.p Inn. Monea principaliter: qz ad hoc vt credat testi. defertur iuramētū vt timore iuramenti cogat dicere veritatē.d.c.de testi.j.de testi. ⁊.iiij.q.iij.§.itē iurisiurādi. quapropter presumendum est q nunc dixit veritatē ⁊ non prius. vide simile in eo q vnū dixit ante torturā ⁊ contrariū dicit post torturā. statur enim scdo testimonio: qz tūc metu torture psumit dicere veritatē: vt in l.si postulauerit.§.sed ⁊ si negauerint.ff.de adul. idē no. Bar. in.d.l.cos. ita dicendū in proposito cū iuramentū sit qdā tortura spūalis nec dz psumi immemor sue salutis maxime in hoc vbi non tractatur de suo dāno vel cōmodo.j.q.vij.sanctimus. ¶ Scdo de hoc vr bonus tex. in.c. inquisitionis. ver. aut etiā.de accusa. vbi si quis dixit se inimicū alicuius extra iudiciū credit nihilominus sibi postea testificanti cōtra illū in iudicio si psumat primo dixisse in fraudē vt non testificaretur contra illū ⁊ sic mendaciū simpler non repellit indistincte a testimonio: ita in pposito presumendū est q primo id dixit vt prtibus morē gereret sed postea timore iuramenti dixit verum. ⁊ hoc experientia efficax rerum magistra comprobat. ¶ Tertio vide glo. op.q hoc sentit in.c.cām q.j.de testi. ⁊ est gl.fi. in fi. q dicit plus q primū dictū contrariū non ob. scdo etiā si primū fuit receptū i forma testimonij dūmodo ex aliqua causa non valuerit attestatio recepta: puta qz recepta a iudice non suo qd no. ⁊ pro ista parte 9tra Bar. audiui consulisse 9suluisse Bald. ⁊ icipit 9siliū lz assessores: ⁊ tenuisse in.d.l.cos. ac Ang. eū secutū. ⁊ vide qd no. in spec. in ti.de teste.§.j.ver. quid si idē pmo tn q si primū dictum fuisset iuratum q non valeret scdm: qz conuincit necessario de periurio ponendo se inter duo cōtraria iuramenta. de iureiur.c. tua. ⁊ qd ibi not. facit.d.c. literas. de presump. ⁊ sic cū iuramento posset saluari theorica quā dat ibi Bar. cū timetur de variatione testiū vt prius faciat extra iudiciū corā testibus confiteri cū iuramento. Sed predictis ob. iste tex. ⁊.d.l. generaliter. vbi etiam cū iuramento non pōt quis venire cōtra confessionem suā. sed video vt.s. dixi q procedit qñ quis cōfitet seu negat in facto proprio vel quasi seu qñ asserit scdo id qd presumit appetere. tunc enim ob. sibi 9fessio sua. secus autē qñ assumitur in facto alieno. durum enim esset q ex simplici assertione possit pcludere viam veritatis indagande. simile in tortura vt.s. dixi ⁊ in.d.c. inquisitionis. ⁊ hoc bene no. qz habes intellectum ad multa.

1 ¶ Negatiua que habet inclusam affirmatiuā: non est propie negatio.
2 Negatiua an possit probari.
3 Relationi iudicis creditur vbi datur potestas iudici vel arbitro vt procedat sine scriptis.
4 Acta iudicij debent stare penes notarium.
5 Sententia venit appellatione actorum.
6 Transgressores alicuius constitutionis non incurrunt penam: si finis ad quem tendit constitutio non violatur.
7 Extraordinarium iudicium quid sit.
8 Instrumenta producta in iudicio nō sunt [illegible] actis sed productio sic.
9 Sententia lata in fauorem absentis non citati non valet.
10 Nuncio publico ⁊ iurato creditur.
11 Processus contumacie punitiuus vel fundatus super contumacia non valet ⁊ si iudex eam ignorat.
12 Relatio nunc potest fieri notario vel iudici etiā non sedenti pro tribunali.
13 Recusatio iudicis danda est in scriptis.
14 Recusatio non venit appellatione exceptionum stricte sed large sic.
15 Interrogationes ⁊ positiones quomodo differant.
16 Taciturnitas non respondentis habetur pro confessione.
17 Productio instrū postq̄ est conclusum in causa an releuet.
18 In foro conscientie tenetur quis ad emendam damni: dolo vel lata culpa dati: secus si leui vel leuissima.
19 An ⁊ qñ presumatur pro iudicis sententia et processu.
20 Solennitas probatur per illum qui stat pro solēnitate non per excipientem vbi ius requirit scripturam.
21 Iudex dicens in sentētia per.A.⁊.B. fuit bene probatum: presumitur pro eius sententia si non retulit se ad acta.
22 Iudex debet sententiam retractare constito sibi de iniustitia: etiam si iniustitia fuit detecta per vnum admissum de facto ad respondendum.
23 Sniam si pars p qua fuit lata dicit iniustā: pōt retractari.
24 Antiquum factum quomodo accipiatur.
25 Appellatio non suspendit censuram: sed bene presumptionem ipsius respectu iustitie ⁊ processus.
26 An presumatur pro processu iudicis si iudex illum recitauit in sententia.
27 Instrumētum non facit fidem nisi de eo quod potuit interuenire illo die quo factum fuit instrumentum.
28 Presumitur pro laudo nisi pendeat reclamatio.
29 Iudicibus an sit credendum.
30 Iudex potest deputare notarium ad recipiendos testes.
31 Receptiones testium: depositiones ⁊ concessiōes vbiqz possunt fieri dummodo fiant de mandato iudicis.
32 Quando plures sunt adhibiti ad scribēdum: sufficit quod vnus scribat ⁊ alij subscribant.
33 Iuramenta testium debent scribi per notarium.
34 Iudex vidēs testes vacillare dz facere scribere in actis quāta fides sit eis adhibenda.
35 Notarius mandato iudicis debet scribere vacillationem.
36 An instrumenta semel pducta ⁊ exemplata in iudicio sint iterum producenda.
37 An litis post cōtestationē teneatur iudex docere de sua iurisditione: vel an procurator de mandato.
38 Testes ⁊ confessiones partium veniunt appellatione legitimorum documentorum.

Quoniam contra.

¶ Istud.c. est valde famosum. ⁊.h.d. in summa. Iudex dz habere notariū vel duos viros idoneos qui scribant acta iudicij. alias si quid difficultatis emerserit p superiorē puniet nec credet ei super processu nisi inquantū per acta vel alias per legitima documēta cōstabit. Diuiditur in tres partes. In prima ponitur 9stitutionis cā. In scda 9stitutio ibi: statuimus. In tertia pena ibi: iudex autē. ¶ Casus literalis. Quia iudices aliqñ in piudiciū alterius partis aliqua asserebant iniqne: ⁊ litigator verā negatiuā 9tra assertionem iudicis pbare non poterat: ne ergo falsitas preiudicet veritati statuit 9ciliū vt tam in ordinario iudicio q extraordinario iudex habeat semper aut publicā personā si pōt aut duos idoneos viros qui fideliter vniuersa iudicij acta 9scribāt: vz citationes: dilationes: ⁊ omnia que in litera per ordinem explicantur: designando loca tempora ⁊ personas: ⁊ oia sic 9scripta partibus tribuantur: ita qd originalia penes scriptores vel iudices remaneāt. ⁊ si super processu iudicis ordiata fuerit dubitatio per acta possit veritas declarari: ita vz vt sic honestis ⁊ discretis iudicibus deferatur q per improbos ⁊ iniquos innocentū iustitia non ledat. Iudex vero qui constitutionē istam neglexerit obseruare si propter ipsius negligentiā aliquid difficultatis emersit per superiorē pena debita castigetur. nec pro ipsius presumet processu nisi quatenus in causa legitimus constiterit documentis. Ber. ¶ Nota ibi. iniqui iudicis: iudicem dici iniquū cū male se habet in officio suo. ⁊ hoc ideo quia iudex debet vti equitate. iiij.q.iiij.c.j. vnde scdm Jo. and. falsitas proprie est in teste qui debet vti veritate. de cri. fal.c.j.xj.q.iij. quisquis. iniquitas in iudice qui debet vti equitate.d.c.j. quod not. p forma ⁊ practica formandi processum cōtra testē vel iudicē.
1 ¶ Nota secundo ibi: verā negationem ⁊c. q negationum quedā est vera: quedā nō vera. ⁊ appellat Host. veram illā que est vera simplex ⁊ indeterminata. Jo. and. intelligit tex. in determinata. nam si dicatur q citatus tali die ⁊ sic sit determinata nihilominus potest deficere probatio de contrac rio: ⁊ ideo tex. hic dicit quandoqz quasi aliqñ probari pōt. c
2 ¶ Ego dico q vera negatiua est illa que nō habet in se inclusam affirmatiuā: siue sit determinata: siue nō.s. de renū. sup hoc. in fi. vbi no. Si enim habet in se inclusam affirmatiuam: illa non est proprie negatio: vt si dico qd non consensi sponte. includit enim qd per metum cōsensi: ⁊ hoc est affirmatiuū. quod directe probari pōt sed negatiua vera nūqz directe

n ¶ Adde in quantum sentit iste text. in versi. adhibeat. §. quod iudex habeat eligere notarium: & postquam elegerit non poterat eum mutare usque in fi. cause ita dicit Bald. in l. ii. C. quo & quando iud. circa fi. ver. sed nunquid possit vti idem dicit de nuncio. & adde Bal. in l. fi. in ii. col. ver. quero si notarius. C. de re iudi. vbi dicit quod si notarius qui cepit scribere acta se absentauit alius fit mandato iudicis redigere scripturas in publicam formam: secus si primus notarius esset presens. arg. l. si longius. ff. de iud. Et vide ad istam q. gl. l. aut. de her. & fal. §. si vero absunt. que dicit quod ille notarius qui cepit scribere acta debet perficere usque ad fi. cause. Item adde hic Bald. in l. i. circa prin. C. de edit. vbi dicit quod tabellio cause consensu partium & expensis utriusque partis debet constitui. et alleg. no. l. aut. de trien. & semis. §. quod sepe. sup. v. artificum. ad quod adde tex. & ibi no. per Ja. de bel. in aut. de defen. ciui. §. deinde eos. col. iii. iste tamen text. hic. & de electione notarii non facit mentionem aliquam de partium consensu: sed de iudice tantum. adde hic Bald. in l. i. C. de spon. vbi dicit quod si vnus notarius cepit scribere acta vnius processus non potest scribere alius acta alius processus nisi contingat primum impediri quod vt dicit bal. l. aut. si iudex. C. de epi. & cle. ille notarius qui cepit prius scribere debet complere etiam quod iudex non possit postquam elegit & amplius mutare notarium in causa. tenet Pau. de ca. in l. testamenta. C. de testa. vbi etiam idem dicit de nuncio allegando l. in fraudem. §. quoties. in ver. manu commentariensis. ff. de iure fisci. quam dicit Bald. consueuisse allegare. Sed de primo arti. vez an iudex possit mutare notarium: vide etiam per Bart. in l. cum sententiam. C. de sen. & inter. om. iu. & per Inno. in c. cum in iure. prope fi. de offi. dele. vbi videtur sentire quod sic.

¶ Adde an in leuibus acta scribi debeant: vide Ant. de but. cons. xxxiii. Alex. cons. lxi. ii. lib. & an notarius qui cepit scribere acta debeat perficere: vide ro. cons. cclxxxi. vbi dicit quod nec de consensu partium alius substitui potest: & vide Bal. cons. cccxxviii. proxi. alle.

Anto. Francis. ¶ An notarius vel nuncius semel electus possit mutari dicas quod tales sunt eligendi per iudicem. quod intellige siue ordinarium: siue delegatum: vt per Bal. in l. ii. C. de spon. & in c. pastoralis. de offi. dele. & per Bar. in trac. ad reprimendum. in ver. per nuncium. & per Ang. ar. in trac. malefi. in ver. publico nuncio. imo potest eligi etiam per arbitrum in c. compromissaria. l. sed interpellatus. in §. arbiter. & ibi per Bal. ff. de arbi. & semel electus non potest nec debet remoueri nisi ex causa superueniente propter quam remoueatur: vt per Spec. in tit. de cita. in §. i. in ver. sed nunquid. & habetur per Bar. Bal. Ang. & Sali. in l. tres denunciationes. C. quo & quando iudex. & in l. consentaneum. & eo. ti. per Jo. de imo. in l. ex consensu. §. fi. de ap. & per Ang. in l. si vacantia. C. de bo. vacan.

b Sebasti. Sapia. ¶ Seu iudici. Vide Alex. in l. secundum. col. vi. ff. de verb. ob. & Ant. de but. in cons. xxiiii. inci. questio hec. col. pe.

c ¶ Publica persona. ideo dicit Roma. singu. fo. ix. quod rogatus potest cogi a superiore.

d Sebasti. Sapia. ¶ Idoneo. Vide Capram in consi. lxxvii. incip. cum viso. & Deci. in cons. cx. col. i. cum seq.

directe probari potest: vt patet ibi in tex. nulla fit directa probatio: licet aliud senserit & minus bene Joan. and. in c. bone. de electio. & dic vt ibi plene no. sed quandoque impossibilis est probatio vt quando non est restricta seu determinata ad certum locum seu ad certas personas: quandoque probatur sed difficulter: vt quia indirecte vt quando est restricta modo predicto. ideo text. hic dicit quandoque.

3 ¶ † Nota tertio acta[a] scribenda tam in ordina-
n rio iudicio quam extraordinario: & hoc intellige nisi sit causa modica: tunc enim nulla scriptura requiritur nec respectu sententie nec respectu processus: sed creditur simplici informationi iudicis vt est tex. no. in aut. nisi breuiores. C. de senten. ex pericu. reci. & ibi per Barto. qui hoc tenet expresse: & clarius facit text. in aut. vt iud. sine quoquo suffra. §. necessitatem. fi. colla. nam et si in istis modicis creditur relationi nuncii. l. ea quidem. C. de accu. no. in c. cum parati. de appella. fortius credetur simplici assertioni iudicis. facit ad predicta tex. in c. si quis cum clerico. xi. q. i. vbi optimus text. iuncta glo. & vide quod no. glo. in c. i. de libel. obla. & quod super ea dixi. & idem dic in criminibus leuibus: vt. l. leuia. ff. de accu. & quod ibi not. in d. aut. nisi. & pro hoc no. dicit Barto. in dicta aut. nisi breuiores. quod
b vbi datur potestas arbitro seu iudici[b] vt procedat sine scriptis videntur partes voluisse vt ipsius simplici informationi & relationi credatur quod bene not. pro limitatione eorum que dixi in c. post cessionem. s. eod. Que autem dicatur causa leuis dic hoc arbitrarium respectu qualitatis personarum & cause: vt not. in dicta aut. nisi. vide gl. in c. si. de re iudi. lib. vi. & predicta limitant multum hunc tex. & vide per do. Anto. in c. quintaualIis. s. de iureiuran. in. xxvi. colum. vbi limitat hoc dictum Bar. in actis ordinariis: secus in decisiuis quia hoc esset valde periculosum quando ex eis dependet decisio iustitie: pro hoc quod ipse Bar. no. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro soc. vbi vult quod per testes possit probari factum arbitrorum cum coram eis requiratur scriptura. ¶ Nota ibi: pu-
c blica persona[c] &c. quod notarius dicitur publica persona: & hoc ideo quia gerit officium publicum et ideo quandoque appellatur seruus publicus: quia seruit publice exercendo officium suum. ff. rem pu. sal. fo. l. ii. in fi. & c. fi. de vsu. lib. vi. quandoque dicitur scriniarius. s. de rescrip. ad audientiam. & de hereti. si aduersus. quandoque dicitur tabellio. s. de fide instru. c. penul. Item & notarius. de simo. c. i. Item tabularius. C. qui testa. face. pos. l. hac consultissima. §. sed quia tabulariorum. & in l. i. C. de tab. lib. x. Dicitur etiam scriba. vt ibi no. in rub. de diuersis nomini. & offi. eorum. Et ex predictis not. quod quandoque vnum & idem habet diuersa nomina: & hoc propter diuersos effectus. Dicitur enim notarius quia redigit in nota. seruus publicus: quia seruit publice &c. sic limita. l. si idem codicilli. C. de codi. vbi videtur innui contrarium. ¶ Nota ibi: aut duos viros idoneos &c. quod vnus quantumcunque idoneus non equiparatur notario quia ille est approbatus: & gerit officium publicum. & sic collige quod in pertinentibus ad officium alicuius plus debet sibi credi quam alteri quantumcunque ido-
d neo.[d] facit. c. ad audientiam. de prescrip. & vide no. in c. cum parati. de appel. sed duo testes bene equiparantur notario: vt hic. & in c. cum ioannes. de fide instru. & in. l. in exercendis. C. de fide instru. ¶ Nota quod officium notarii in causa versatur circa tria duntaxat. Primo vt vniuersa iudicii acta conscribat secundum iudicis preceptum apponendo locum et tempus scripture: & quod requiratur iudicis preceptum: seu auctoritas facit ibi tex. iudex semper adhibeat &c. & s. aliquid dicam de loco & tempore: vide tex. cum ibi not. in c. abbate sane. de re iudi. lib. vi. vbi declaratur quare iste inseruntur. Secundo vt actorum exempla tradat partibus. Tertio vt actorum originalia penes se retineat: vt si quid difficultatis postea
4 emerserit ad ipsa habeatur recursus. ¶ † Et per hoc est expedita questio qua queritur quid si iudex dicat quod velit acta remanere penes eum & notarius velit quod penes se: certe preferendus est scriptor per istam literam. Item quia si de sua scriptura dubitaretur posset sibi periculum imminere: vnde sua interest vt penes eum remaneant. Nec ob. c. si. s. e. quia ibi de facto acta remanserunt penes iudicem. & hoc tenet Jo. an. hic. & facit iuramentum quod ipse notarius prestat. de quo in c. sicut. ne cle. vel mo. dicit tamen Jo. and. quod de facto seruatur quod si notarii sunt officiales episcoporum: comitum: vel rectorum qui ciuitatibus presunt coguntur finito ipsorum officio dimittere acta in camera officii quod gesserunt. & pro hoc more bene facit secundum eum. c. ad audientiam. de prescrip. & quod le. & no. s. eo. cum causam. dicit tamen equum talia duplicari vt penes vtrosque remaneant quod satis mihi placet: vt sic consulatur & officio quod gesserunt & ipsi notario & iura varia reducentur ad concordiam. ¶ Nota ex predictis &
e ex tex. quod si super exemplari[e] oritur dubitatio re-
5 currendum est ad originalia. ¶ † No. hic[f]. xxiii. que
f sunt de actis iudicii & de exceptione. vide quod not. Spec. in tit. de dila. §. i. ver. & no. & pondera quod hic inter acta non fit mentio de sententia: & sic videtur

Sebasti. Sapia.
e ¶ Super exemplari. Vide Bart. in l. sempronius. per illo. ff. de le. ii. in. l. si quis ex argentariis. §. fi. ff. de ede. Bal. in l. publicati questio. viii. & l. l. nostram col. iiii. C. de testa.

f ¶ Hic non fit mentio de publicatione attestationum: tamen dubitatur an illa fit de substantia & gl. dicit quod sic in l. probatum. C. de sen. & interlo. om. iu. Sed contrarium sentit Inno. i. c. cum bertoldus de re iud. sed vide dio quod ibi notaui. s. ab. Et ex his dubitatur quid de captura an fit de processu. & quod sic est tex. in cle. i. cir. fi. de here. & no. Pet. de ancha. et Car. i cle. i. de concess. pla. sed ego dicerem pro nunc quod illa cle. loquitur de captura que fit in criminalibus ante sententiam sed si pro causa ciuili fieret captura post sententiam diceretur quod cum ipsa sententia non dicatur de processu multominus captura que habet fieri post sententiam. Quid de decre. iudicis an contineatur appellatione actorum: vide per Bal. in l. ii. cir. prin. ver. sed an decretum. C. vt li. pen. an autem datio libelli dicatur de processu. vide Bar. & Bal. in rub. de in ius vocan. Que autem proprie dicantur acta ponit glo. in l. acta. in prin. ff. de re iud. An autem ex quo instrumentum est productum in iudicio dicatur esse de actis Inn. in c. cum in iure. in fi. de offi. dele. dicit quod instrumentum non est de actis: sed bene ipsa productio: sed subiicit quod alii aliter tamen dicunt post lit. conte. adde hic Bal. in l. ii. in fi. C. de ap. vbi dicit quod non exceptio: sed exceptionis propositio non instrumentum: sed ipsius instrumenti productio dicuntur de actis. & alle. Inn. in isto c. quam contra. Item adde hic quod no. Jo. an. in c. quamuis. circa fi. in ver. actis Inno. de elec. li. vi. & quod sola productio instrumenti non sit de actis. sed Bal. contra Inn. hic & in l. ii. C. de eden. an autem libelli oblatio sit de actis: vide do. Jo. de ana. per Bal. in rub. C. eo. & in l. presbyteri. C. de epi. & cle. & quid contineatur appellatione actorum vide glo. in l. iiii. iud. in ver. actor. & quod ibi Bal. no. C. de sacrosan. eccle. tex. cum glo. in l. gesta. C. de re iudi. Et vltra. s. alle. an sententia contineatur in appellatione actorum vide Bal. in l. interrogatam. de li. cau. per Inn. in c. consuluit. circa prin. de offi. dele. vbi etiam no. dixit quod delegatio iurisdi. non est de actis. & idem dicit archi. & Jo. an. in c. si a subdelegato. de offi. dele. li. vi. de materia per spe. in ti. de dila. §. i. ver. sed pone iudex. & per Bal. in aut. clerici. circa iii. col. de epi. & cle. Sed pro parte quod appellatione actorum contineatur sententia: facit tex. in c. cum eterni. ver. vt in omnibus que in causis &c. & ibi aperte do. de re iu. li. vi. et quod aperte tenet Bar. in l. is apud quem in fi. C. de eden. Item de hoc dixi an libelli obla. sit de processu: vide per Bald. in l. i. quando h. prin. da. & in l. i. ff. de in ius vo. Item adde quod consilium sapientis interpositum in causa dicitur esse de actis

q sententia nō fit de actis seu processu iudicii: ⁊
sic facit vt appellatione actorum aut processus non
cōprehendatur sententia. cōtrarium tenet hic Jo.
an. super ver. processu remittens ad not. per se in
c. in presentia. de renū. ⁊ vide per eundē in addi.
Spec. super rub. de sen. prola. vbi latius disputat
concludēs q est actus. Ad hunc tex. rńdet quod
hic intendit tantū prouidere q acta describātur
vnde non erat opus exprimere de sententia cū de
illa iam per prius erat prouisum. hec rńsio mihi
non placet: q2 licet foret prouisum vt ferretur in
scriptis. C. de sen. ex peri. reci. p totū. ij. q. j. in pri-
mis. de re iudi. c. fi. li. vj. non tū erat prouisum vt
redigeretur in actis publicis sicut hic dicitur de
actis seu processu vnde satis erat olim q sententia
ferretur in scriptis: licet inde nō fieret publicum
instrumentū vel in actis publicis non redigeret
vt est casus fm cōem ⁊ verū intellectum in. c. albe
ricus. de test. ⁊ ideo dico q iste tex. potius pbat
q fit de actis. ⁊ qđ debet redigi in scriptis: sicut
alia acta ad hoc induco literā ibi ↄclusiones ⁊c.
vnde pondera ver. ⁊c. cū sequētibus q aperte in-
nuunt q est snia redigenda in scriptis cū illa se-
quatur post conclusionem. ⁊ idem de appellatio-
ne a diffinitiua. Nam supra tātū sensit de appel-
lationibus ab interlocutoria: quia illud verbum
sequitur verbū interlocutiones: alias enim quid
operarentur illa verba ⁊c. que occurrerent cōpe-
tenti ordine conscribenda cū post conclusionem
non sperentur alia acta preter sententiam et ap-
pellationem ad hoc. c. cum dilectus. de fide instru
men. ⁊ quod not. Inno. in. c. pastoralis. de causa
possessio. ⁊ proprie. ⁊ qđ sententia sit de actis facit
c. cū eterni. de re iudi. lib. vj. ⁊. c. cū inter. de re iu-
di. ⁊ optime in alio facit iste tex. per ar. a maiori.
nam si snia interlocutoria que etiam fert ex actis
dʒ redigi in scriptis publicis vt hic fortius diffi-
nitiua que est maioris preiudicii. ⁊ hoc no. ⁊ hāc
a opinio. q sit de actis [a] sequitur etiam Calde. in. c.
cum dilectus. de causa pos. ⁊ proprie. in ver. sentē
tiam. ⁊ pro hac dictione ⁊c. facit qđ not. in. l. gal-
6 lus. §. ⁊ quid si tantū. ff. de libe. ⁊ posthu. ¶ † Ul-
timo hic nota q quando constitutio ↄtinet ali-
quid non propter se principaliter sed ad finē ali-
cuius mali euitandi transgressores nō illaqueat
ad penam si finis ad quē principaliter tendit con
stitutio non violatur. ⁊ idem puto respectu pec-
b cati mortalis [b] dūmodo constitutio non contēna-
tur. vide quod pulchre not. Archi. post beatum
Thom. in. c. vtinā. lxxvj. dist. vides enim q acta
mandantur describi ne innocens ledatur. vnde si
constitutio ista non seruatur non punitur iudex
si nulla difficultas ex cōmissione constitutionis
emergat quasi tunc cesset finis huius constitutio
nis. facit qđ no. Inno. in. c. q2 plerique. de imu. ec. ⁊
hoc bene not. quia multa sunt statuta presertim
in ecclesia que non ordinantur principaliter pro-
pter se sed sunt instructiua bonorum vt precepta
indicentia ieiunia ⁊ similia. ¶ Ueniamus nunc
ad examinationem glo. iuxta morē ⁊ primo que-
ritur in glo. j. quare dixit tex. q negatiue non est
directa probatio. Responde quia indirecte bene
potest probari directe autē non. hoc declara per
no. in. d. c. ex tenore. alleg. in glo. Joā. an. hic dicit
q etiam directe probari potest per confessionem
aduersam. de temp. ordi. dilectus. de eta. ⁊ quali.
c. vlti. de confes. c. j. lib. vj. sed dic melius q per cō-
fessionē non probatur proprie negatiua: quia cō-
fessio non est probatio sed probationis releuatio
vt ipsemet Jo. an. voluit. s. eo. super rubri. vbi di
xi. ⁊ sic stat proprie ⁊ vniuersaliter iste tex. q nul-
7 la est directa probatio. ¶ † Uero scđo qđ dica-
tur iudiciū extraordinariū de quo text. hic facit
mentionem glo. ij. dat duos intellectus. Primus
vt intelligatur de iudicio instituto sine accusato-
re: vt quādo iudex procedit per viam inquisitio-
nis vel denunciationis. ⁊ no. vtrūque intellectum
pro intellectu statutorum. Item no. ⁊ tene menti gl.
q processus gestus per viam inquisitionis dica-
tur extraordinarius: ⁊ idē videtur sentire Inno.
in. c. cum oportet. x. de accu. sed contrariū no. in. c.
dilecto. de sentē. excō. lib. vj. quod sit via ordina-
ria: vide tū qđ dixi. s. super rub. de iu. vel dic ⁊ ter
tio fm Uin. ⁊ cōmuniter doct. hic q iudiciū agi
tatum corā arbitro potest dici ordinariū cum ar-
bitria sint redacta ad instar iudiciorū. ff. de arbi.
l. j. ⁊ in scriptis proceditur. C. de arbi. l. pe. nec ver
bo arbitri creditur. l. ne in arbitris. C. eo. ⁊ hoc li
mita vt. s. dixi. ⁊ quilibet istorū intellectuū salua
ri potest nisi aliud appareret quo ad hoc vltimū
de voluntate partiū per supradicta. Uide tū mul
tos casus in quibus acta non requirunt p doct.
in. c. j. de libel. obla. vbi dixi. Gl. in. primo colligit
qđ tabellio equiualet duobus testibus quinque tri-
bus: vt in iuribus alle. in glo. ⁊ facit. l. j. iuncta. l.
domitius. ff. de testa. ⁊. l. hac ↄsultissima. §. q test.
fa. pos. dic vt plene no. in. c. cū ioannes. de fide in-
stru. ⁊. c. cū a nobis. de test. ¶ Secūdo colligit gl.
q plus creditur scripture tabellionis q scriptu-
re epi: dic vt plene dixi in. c. post cessionem. s. eo.
¶ Tertio op. q scripture tabellionis non dʒ cre b
di sine testiū subscriptiōe. in aut. de here. ⁊ fal. §.
sancimus. cuius contrariū innuitur hic glos. rń-
det q ↄtrariū procedit in ↄtractibus sed in iudi
c ciis creditur circa acta solius tabelliōis scripture: [c]
vt hic vbi de testibus nulla fit mentio. fatet tū q
tutius est testes adhibere si haberi pnt. ¶ Nota
bene hanc gl. ⁊ quicquid dicat satis facit iste tex.
⁊ in. l. in donationibus. C. de dona. fm cōem intelle
ctum quē videtur sequi ibi Bar. adducit ad hoc
illā. l. valde no. ⁊ idē Hoff. ⁊ Inno. hic i. c. post ces
sionem. s. eo. Hosti. dicit hoc verū vbi non vertit
in dubiū de scriptura notarii. alias non credit in
aut. de fi. instru. §. si quia igitur. ⁊. §. si vero. ad. l.
in donationibus nititur rńdere sed minus be-
ne Jo. an. dicit cōiter seruari qđ in lit. cōtest. ⁊ in
interlocutionibus scribuntur testes in aliis non
apud aliquos vero obseruatur q in diffinitiua
tantū scribuntur cū illa sit finis ⁊ terminus acto
rum. ff. de re iu. l. j. ⁊ vbi maius periculū vertitur
ibi cautius est agendū de elec. vbi periculū. li. vj.
Ipse tū Jo. an. videt velle q de iure non requirū
tur testes cū debeat credi scripture tabellionis q
testem sine presentia testiū examinauit in secreto:
sed Hosti. dicebat illud speciale q examinatio dʒ
sic fieri in secreto. j. de testibus. venerabilis. sʒ ego
dico q hec non est bona rńsio: q2 bene possunt
adhiberi testes: sed ipsi testes non debent exami-
nari simul: vt probatur in. c. vt officiū. de here. li.
vj. vbi propter grauitatē facti iubetur duas reli-
giosas personas adhiberi in examinatiōe testiū:
⁊ hoc est bonum ↄsiliū in qualibet causa: vt testis
possit ↄuinci de falso. ad hoc quod no. Inn. in. c.
albericus. j. ti. j. ⁊ qđ dicam in. c. sicut. eo. ti. ⁊ sic ar
guendo ex. d. c. vt officii. per locū a speciali satis
probatur q in actis iudicialibus non sit necesse
8 testes adhiberi: tene ergo primū. ¶ † Et aduerte
quia non omnia que scribuntur in actis proban-
tur per solā scripturam notarii sʒ oportet q sint
de actis. vnde tenet Lap. sua alleg. lxxviij. quod
instrumentū probationis vel delegationis non
probat per solam scripturā tabellionis absque in-
scriptione testiū q2 ista non sunt acta iudicii fm
eum qđ no. bene. ⁊ vr eum sequi. d. Anto. hic. ego
allego Inno. in. c. cū in iure. in fi. de offi. deleg. vbi
no. dicit q sola productio instrumentorum est de
actis: ⁊ sic de productione scriptura tabellionis
facit fidē dūtaxat: ⁊ sic intelligit. tenorem aūt in-
strumenti non probat nisi aliter solēniter fuerit
exēplatū. refert alios tenere ↄtrariū de hoc vlti-
mo aliqđ. j. in practica tū cautū est seruare cōsue-
tudinem regionis: ⁊ vbi de ea nō apparet testes
adhiberi oībus actibus preiudicialibus ppter
opi. ↄtrarias. ⁊ ppter no. in. d. l. in donatiōibus.
¶ Gl. in ver. citationes. prio q̄rit q̄re citationes
scribunt: ⁊ ponit aliquos effectus vt pʒ in ea: sed
nō ponit meliores effectus. ego dico q citatio est
fundamētū iudicii. insti. de pe. teme. liti. i fi. ⁊ oīa
q̄ fiunt in p̄iudiciū absentiū sine citatiōe non va
9 lent. vt. c. oīa. ⁊. c. caueāt. iij. q. ix. quinimo. ¶ † Et
sententia

fm Ja. de are. in
trac. suo de ↄsilio
sapientis. circa fi.
⁊ pdicta tene mē-
ti an statuta an-
nullantia totum
processum nisi per
notarium banchi
scripta fuerit oīa
acta cause. ⁊ vtrū
sententia dicat esse
de processu. alleg.
text. in. c. pruden-
tiā. de offi. dele. in
prin. ibi: pcedere
in cā sine calculo
⁊c. ⁊ ibi do. Ant.
⁊ text. in. c. decet.
circa fi. de immu.
ec. lib. vj. ⁊ text. in
cle. j. circ. fin. ver. co
rundē autē. de fo.
cōpe. et ad istā. q.
pondera tex. in. c.
inter monasteriū.
de re iu. ⁊ pro opi.
qđ snia dicat esse
de actis est text. in
l. actorum. ff. de re
iu. ⁊ hoc expresse
firmat Bald. in. l.
ij. cir. princi. C. vt
lit. pē. respōdēdo
ad tex. illū qui vr
innuere cōtrarium
de hoc etiā vide h
per Imo. ⁊ Pan.
de ca. in. d. l. acto-
rum. ⁊ an appella
tione actorū cōti-
neat snia absolu-
toria ab obserua-
tione iudicii: ⁊ di-
cit hēri p Inno. in
c. cōsuluit. de offi.
dele. ⁊ Ang. l. d. l.
actorū. dicit h ha-
beri per Jo. an. in
tit. de sen. in addi.
Spe. §. species. in
princi. et vide do.
Ant. in. c. ab excō
municato. in pri.
vi. col. de rescrip.
vbi dicit qđ stri-
cte sumendo snia
non dicit de actis
⁊ de hoc vide per
Bar. in. l. in frau-
dem. §. neque iusta
in fi. post glos. ibi
ff. de iu. fis. p Joā.
an. in. c. in psentia.
de renuncia. ⁊ per
Guid. de suza. in
l. ij. C. de edē. ⁊ per
Bar. in. c. cum. J.
⁊. A. de re iudi. in
princi. ij. colū. ⁊ de
hoc an appellatio
ne processus con-
tineatur snia: vi-
de oīno p do. post
Jo. an. i. c. sup. in
iiij. col. de ap. lib.
vj. ⁊ qđ de h latissi
me scripsit in suis
recollectis. d. bar-
tho. de bellē. in. c.
fi. cir. pn. de fer. et

ad ptes negatiuā
vide text. in. l. pe.
C. de sen. que sine
cer. quā. et tex. in
c. ne aliquē. quem
ponderat ibi do.
in vlti. no. de pe-
nis. lib. vj.
¶ Adde qđ snia
fit de actis. Bal.
cōsil. cccxxviij. s.
alleg.
Sebastia. Sapia.
a ¶ De actis. An
snia fit de actis vl
tra allegata hic p
Feli. vide Bal. in
ↄsil. cxxvij. in. iij.
volu.
Sebastia. Sapia.
b ¶ Mortalis. Ui
de plene per Feli.
in. c. j. in. xj. colū. v.
fallit secto. de con
stitutioni. vbi po-
nit q lex huma-
na reqrit in actu
solēnitatē ad cer-
tum finem an va-
leat act9 si omissa
solēnitate nō ↄtra
ueniat illi fini.
Sebastia. Sapia.
c ¶ Scripture.
Istud communi-
ter teneri attesta-
tur Bal. et Sali.
in. d. l. in donatio
nibus. C. de dona
tioni. ⁊ examinat
Bal. in rub. C. de
fide instru. colū. ij.
versi. sed dubitat
ang. in. l. post mor
tē. ff. de adoptio.

sententia lata in fauorẽ absentis non citati non valet: vt est glo. no. in. l. ea que. C. quõ z qñ iud. fa cit. l. furioso. cum ibi no. ff. de re iudi. z ideo vt ap pareat validitas actus describuntur citationes.

10 ¶ † Sed cõtra hoc z ɔtra tex. op. glo. nã si credi tur nuncio citanti fortius debet credi iudici: z sic non dꝫ esse opus scribere. So. hec gl. q hodie nõ credit etiã nuncio nisi sit iuratus. z hoc sm ɔsue tudinem Longobardorũ: sed autoritate z dispo sitione huius. c. non dꝫ credi etiã tali nuncio: sed oportet q legitime ɔstet vt hic in fi. vult gl. q ho die etiã nuncio nõ credit: z hoc etiã tenebat Jo. vt hic refert Jo. an. dicebat hoc tamẽ sub dubio fore: vel sm eundẽ Joã. saltẽ quo ad hoc creditur nuncio: vt negans cogat iurare se nõ citatum. ẽ. de resti. in inte. ex literis. sed Inn. z Hosti. sentiũt ɔtrariũ dicentes q ius non vetat nuntio credi: sed iudici. z ratio diuersitatis est qꝛ officiũ iudi cis non est citare quinimo dꝫ habere notarium qui sua gesta ɔscribat: sed officiũ nuncij est citare non ergo mirũ si sibi credit. Item graue est etiã partibus si nuncius haberet ducere secum nota rium in citationis actu. Aliam rationẽ inter nũ cium z iudicẽ addit Hosti. dicit enim qd frequen tius oritur altercatio inter iudicẽ z partẽ q̃ in ter nunciũ z partẽ: z ideo minus creditur iudici q̃ nuncio. z transit Jo. an. hic super ista gl. sed su per tex. refert opi. Hosti. qui dixit credi nuncio si est iuratus sicut creditur tabellioni. s. prima facie nam si negatur citatio non ɔuincit negans p so lam assertionẽ nuncij. z ideo vtile est sm eũ vt te stes adhibeat in actu citationis. ar. in. c. sacro. de sen. ex. z in. c. ex literis. de in integ. resti. secũdum hoc dicit intelligendũ qd not. de ap. cũ parati. de do. z ɔtu. cum dilecti. Ego remitto te ad not. per Cy. z alios in. l. si qs decurio. C. de fal. z plene di cam in. c. cũ parati. de app. nec plꝫ mihi indistin cte hec opi. vt non possit negans citationẽ ɔuin ci per nunciũ[a] ad quid enim nuncius haberet of ficiũ publicũ magis enim debet sibi credi qui de ponit super pertinentibus ad officiũ suũ z in fa cto non proprio q̃ parti neganti ad cõmodũ p prium. arg. hic z in. c. ad audientiã. de p̃scrip. z lꝫ dicatur nuncius vilis fortune: tñ satis est qd fuit approbatus in illo officio. ar. in. c. p̃terea. de testi. cog. vbi ho. tex. dicã latius in. d. c. cũ parati. z con cludendo aliqua dicta Inno. super tex. q̃ faciunt ad materiã huius glo. dico q literis sigillatis si gillo iudicis ɔtinentibus citationẽ etiã sine scri ptura tabellionis dꝫ stari z citatus debet credo re: secũdum tñ ea que plene dixi in. c. p̃terea. de dila. z c. post cessionẽ. ẽ. co. z tenet Hosti. z Inno. idẽ est de literis qbus iudex dat potestatẽ nuncio citan di: qꝛ iste litere non sunt de actis. Quid ergo de bet scribere notarius. dicit Inn. z Host. q debet scribere citationes. i. relationes nunciorũ citan tium seu literas citatorias porrigentiũ z presen tantium. vel citationes. i. precepta imposita nun cijs de citando: z hoc vltimũ cõmuniter non ser uat sm Jo. an. hic z male: vnde dico nõ disiuncti ue vt loquunt doc. sed copulatiue qd debet nota rius in actis describere cõmissionẽ nuncio factã de citando z relationẽ ipsius nũcij qualiter cita uit. z hoc sentit Host. hoc probo ratione: nũcius non debet aliquẽ citare nisi receperit spãle man datũ iudicis de citando nec sufficit licentia gene ralis in qua fuit officiũ sibi cõmissum: ar. in. l. fi. C. de exhi. reis. z hoc ibi expresse tenebat Bart. lꝫ allleget Inn. in ɔtrariũ hic: sed certe potest intel ligi ita vt non sit ɔtrarius: z plus dico q non dꝫ iudex citare nisi ad petitionem partis: alˀs nõ va let citatio: vt no. idem Bar. in. l. ad peremptoriũ. ff. de iud. dixi in. c. j. ẽ. de iud. Item per hanc com missionẽ non probatur partẽ fuisse citatam: z sic non includeretur validitas actus. ar. in cle. ij. vt li. pẽ. ideo vtile z quasi necessariũ est vt notarius scribat qualiter iudex ad petitionẽ partis iniun xit nuncio vt citaret titium z qd nuncius reuer sus retulit se citasse. z in multis locis fit citatio cũ schedula notarij: z p h̃ sit expedita hec gl. ¶ Glo.

inter. dilationes. querit ad quid scribunt dilatio nes. reddit tres rationes. Prima vt sciatur quã tum contineat vnaqueqꝫ dilatio si forte postea ne garetur. Secunda vt sciat an fuerit peremptoria vel non. nã prima non debet esse peremptoria nisi ex causa. de dila. c. j. z in hoc glos. dupliciter male loquitur. Primo qꝛ. c. j. de dila. loquitur de dila tione citatoria. z tex. hic loquitur de dilatione de liberatoria vel probatoria. Itẽ z citatoria põt esse peremptoria etiam sine causa dũmodo non sit ni mis breuis. z sic loquit. c. j. de dila. ad hoc. xxxiij. q. iij. de illici. z. l. cõtumacia. ff. de re iud. Delibera toria vero vel probatoria semp intelligit perem ptoria sine qualibet alia causa etiam si non expri mat: vt patet. in. q. in. offeratur. z. l. fi. ff. de fer. dixi plene post gl. in. c. ij. de dila. Tertia ratio sm glo. vt sciatur qñ quis possit puniri vt contumax: qꝛ non debet quis excõicari vel missionem pati nisi post tertiã citationem vel vnam tñ peremptoriã in expensis tamen factis per alteram partem po terit condẽnari ex cõtumacia in prima citatione. ¶ No. bene hanc gl. ad plura. primo q nõ dꝫ mis sio fieri nisi precedente trina citatione vel vna per emptoria z qd postea non requiritur alia citatio in actu missionis sicut obseruantur in excommu nicatione: vt in. c. sacro. de sen. excõ. z in. c. j. de iu di. hoc etiã voluit gl. in. l. si finita. §. iul. ff. de dam. infec. vbi p Bar. vide quod dixi in. c. j. de iud. z. c. qm̃. §. in aliis. vt lit. non cõtest. ¶ Secundo not. q ex prima citatione lꝫ non possit procedi ad penas cõtumacie: potest tñ procedi ad cõdemnationem expensarꝫ quas fecit pars presens. idẽ no. in. c. que relam. de preb. vbi plenius de hoc. hoc tñ limita sm ea q̃ dixi in. c. cum dilecti. de dolo z contu. vbi oino vide. ¶ Tertio no. ex gl. iudicem non debe

b re ɔtumacẽ cõdemnare nisi sibi prius cõstet[b] de cõ

11 tumacia. ad hec. ij. q. vj. si quis. † ¶ Et aduerte ad vnum not. dictum Bar. qd repetit in duobus lo cis in. l. si finita. §. iul. ff. de dam. infect. z in. l. mul tum interest. ff. de cõdi. z demon. vbi dicit qd etiã presupposita ɔtumacia si tñ iudex eam ignoraret non vꝫ processus contumacie punitiuus seu funda tus super cõtumacia: qꝛ ignorat id qd est causa z fundamẽtum sui processus. dicit de hoc casum in l. hoc edit. §. j. ff. ex qui. cau. in pos. ea. z alle. Inn. in c. cum cõtingat. de offi. dele. vnde dicit se reprobasse semel quẽdam processum in quo prius erat facta condemnatio ɔtumacie: z postea erat facta rela tio per nuncium de citatione. ideo dicit cautelam esse vt iudex dicat visis citationibus relationi bus ɔtumacie et toto processu zc. et dic q lꝫ sit tu tum: non tñ credo necessariũ: satis enim est q ex actis pateat ɔtumacia: et sic ɔstat iudicem instru ctum. facit. c. j. de sen. excõ. z hoc bene no. qꝛ doct.

12 nostri non ponunt. ¶ † Nunquid aũt sufficiat q nuncius retulit notario: dicit Bart. in preallc. §. iulianus. q sic: qꝛ per notariũ potest fieri fides iu dici sicut z instrumenta possunt produci soli no tario. l. cos. §. super his. C. de app. ex quo ɔcludit non esse necesse q cõmissiones de citãdo vel rela tiones nunciorũ fiant iudice sedente pro tribuna li. ar. l. sed interpellatur. ff. de arbi. z vide qd dixi in. c. ij. de dila. z qd no. in. l. a procedente. C. de di

13 la. qd bene no. pro intellectu huius. c. ¶ † Glo. su per ver. recusatione. colligit q iudicis recusatio danda est in scriptis. alle. in ar. J. de app. c. secũdo requiris. dicunt Host. z Jo. an. q in hoc nõ ege mus argumẽto: qꝛ est expressum. C. de iudi. l. aper tissimi. q recusatio danda est in scriptis. Aduer te: fateor enim q danda est recusatio in scriptis per. l. apertissimi. z. l. cum specialis. C. de iud. z ibi gl. format libellum recusationis. z tenet Spec. l titu. de recu. §. fi. versi. ad hoc respondeo. sed dico q hoc non colligit ex isto text. hic enim solũ pre cipitur vt acta redigantur in scriptis per nota rium cause. nihil enim disponitur de pte eius z qñ debeat aliquid facere in scriptis z regulariter p ter sniam z recusationem z libellũ nil dandũ est per partẽ in scriptis. z de libello adhuc sunt opi. vt no. in. c. j. de libel. obla. lꝫ etiã Barto. in. d. aut.

a ¶ Conuinci per nunciũ. adde an credat nũcio iu rato. Pau. d ca. ɔsi. cdxxv. ro. ɔs. cccc. xcvi. z ibi an p̃sumat ɔmissio z an citatio p̃su mat facta ad in stantiã prioris p Aret. cõsi. xxxvj. Zacharias.

¶ Addo tu q nũ cio soli i ɔcerneti bus suũ offm cre dit ita plenis. no tat Fel. i. c. j. col. vj. ver. circa ɔclu sio. ẽ. de iudi. infe rens q lꝫ credat nũcio dicẽti se ci tasse nõ tñ ei cre dit si dicat iudi a cez sibi cõmisisse: refert Bal. h. z i l. his solis. C. d re uo. dona. Anto. Francis.

¶ Circa h̃ dicas q lꝫ sit credendũ nũcio referenti se aliqd fecisse: tñ pt ɔtriũ probari sm Pau. de ca. i. l. ij. C. si ex nota. cau. eg. i. z hꝫ p Bal. i l. j. C. de re in. z in trac. scismatis. l. xij. col. z vide q̃ habent i. c. cũ pa rati. de ap. z addo q iudex põt non credere si sibi cõ stet de ɔtrio puta si dicat se habuis se cõmissionẽ de aliquo faciẽdo a iudice z iudex di cit non dedisse ta lem cõmissionem fuit dictũ azo. in sum. ad. l. aquil. qd repetit z seq tur Bal. i. l. ꝫ ne gantẽ. c. tu. et l. l. j. C. si aduer. li. pe. z in. l. si tutor. in fi. C. in qui. cau. re stitu. in integ. nõ est necess. z adde q nũcius faciẽs falsam citationẽ vel relationem te netur de falso: vt

p Bar. z Alex. in l. q noie. ff. d fal. z in. l. diu⁹. ff. de re iud. z vide Spe. in ti. de excep. in ver. sed qrit. z te ne menti vnũ qd dicit Bal. i alle. l. ij. C. de sportu. q vbicũqꝫ nuncius fe cit falsaꝫ relatio nẽ p̃c vdo leuato z sine processu re moueri ab offõ z & tenet parti ad interesse vt plene p Cy. Bal. z Sa li. in. l. si. C. de re qui. reis. z an ma gis sit credendũ nuncio quã nota rio. vide q̃ plene habent per Cy. z Bal. in. l. si quis decurio. C. de fal. Sebasti. Sapia.

a ¶ Per nunciũ. Uide Ang. aret. i §. q̃drupli. col. v. institu. de actio. z Ro. in ɔsi. ccccx vij. inci. diligẽter pscrutatis. colũ. ij. Alex. in ɔsi. ij. incip. ɔsideratis his i. iij. vo. z ibi qlis debet esse re latio nuncij.

b ¶ Constet. Adde Ro. ɔsi. prime al le. z ibi vide an re latio nũcij sessio nem iudicis re quirat. Sebastia. Sapi.

b ¶ Constet. Uide Pau. de ca. in. l. si quis postea q̃. ff. de iud. Bal. in l. sed si dubitet. ff. de acqui. poss. cũ infinitis accumu latis per Mar silium bonoñ. i. l. patre vel marito ver. vlteri⁹ scias. col. ix. cũ duabus sequentibus. ff. d questioni. vbi re fert dicta Fel. h. z multa addit. vi de etiã And. sicu. in cõsi. xlviij. col. xxj. in. j. volumi.

Sebasti. Sapia.
a ¶ Nisi appellet. Uide latissime p Alex. i.l. q potorat. ff. de trebel. z in 2si. lxxix. inci. diligēter cōsidera tis. in. j. vo. z Perusi. in. c. cū parati. s. de appella.
b ¶ Post recusationē. Uide late Ro. cōsi. ccx. vbi multas opiniōes refert.
c ¶ Differentia est. adde Pan. de ca. consil. cccxviii. in primo impressis.
Sebasti. Sapia.
d ¶ Oponēs. hāc 2siam etiā tradit bar. in. l. ij. §. q ob seruari. C. de. iur. calū. in. l. j. ff. de interro. actio. no. tñ cautelam q si interrogationes fiunt post litem cōtesta tam ad probandum z ad decisionē cause non tenet interrogat9 rñdere sz dz petere qd actor ponat assertiue. ita not. do. Abb. in. c. pe. col. v. ver. 2rto dicit. s. de iur. cal. sequitur. d. Fran. cur. i trac. positionū in quarto hexaloquio.
e ¶ Officium iudicis. Adde qd voluit Bald. consi. cccxij. v. li.
f ¶ Reuocare. adde Alex. cōs. lxxij. ij. lib. et. lxxxviij. iiij. lib.
Sebasti. Sapia.
g ¶ In foro aie. vide Roma. in sin. cv. inci. pridie fui interrogat9. Feli. l. d. c. sicut dignū. z do. Andr. sicu. i repeti. c. Raynaldus. cxiiij. cū seq. de testa. vbi tenet contra cōmunem q in vno quis teneatur in foro cōscientie ad damnum illatum ex leui vel leuissima culpa: vide Deci. l. c. j. i scda lec. in. v. col. versi. quinto adde. s. de 2stitu. z Cosetuz in sin. suis in ver. forum conscientie.

nisi heraliones. z facit quod statim dicam in seq. glo. ¶ Sed quero ad quid scribit recusatio glo. ista secundo respondet q quo ad effectū iudicandi validitatem z inualiditatē processus: qz proposita recusatione iudex non dz procedere super principali: z si processerit cassabit, quicquid facit post ap. ¶ Nota z pondera glo. quia sentit aper
a tissime q nisi appelletur[a] valet processus gestus
b post propositam recusationē. [b] Idē tenet Inn. in c. cū speciali. de app. z ibi dicā an hoc sit verū indistincte: melius enim ibi cadit q hic. ¶ Glo. in ver. exceptiones. colligit in prin. q exceptio danda est in scriptis z redigēda est in actis. Host. dicit q de necessitate nō est exceptio porrigenda in scriptis: sed redigenda tandem in actis per notarium cause z bene loquitur. declara vt dixi in gl. precedenti. An aūt sufficiat scribere exceptiones z offerre scripturam iudici absqz alia verborum expressione: vide gl. in. c. appellatio. de app. li. vi. que 2cludit q sic. z facit ibi tex. in ar. ¶ Sed op. 2tra tex. de superfluitate: nam. s. premisit de recusatione: nunc iterum subiungit de exceptione cū recusatio non sit aliud q exceptio. glo. ista videt q exceptiones proprie sunt ille que proponuntur contra aduersarium vel contra rescriptū: recusatio vero contra iudicem: z sic nulla superfluitas.
14 ¶ † Nota bene gl. q pprie z stricte recusatio nō comprehenditur sub ver. exceptionis. z sic videt q in materia odiosa ver. exceptiones: non cōprehendit recusationē: sed in materia larga z fauorabili sic. qd no. propter statuta imponentia penam excipienti vt non extendant ad recusantem iudicē. alia dicta glo. sunt clara. Et in fi. adde qd plene not. in. c. inter monasteriū. de re iudi. z i. c. pastoralis. de excep. ¶ Glo. in ver. petitiōes. querit quare petitiones debent dari in scriptis. z respondet vt in ea patet. Sed aduerte tu: qui avt dixi in aliis glos. precedentibus hic non probat q petitio siue libellus debet dari in scriptis: sed q debet redigi in scriptis per notariuz cause. z hoc videtur semper necessarium in causis etiam que expediunt simpliciter z de plano sine strepitu et figura iudicij de quo dic vt dixi z not. in cle. sepe. de verb. signi. Et generaliter an valeat iudicium sine libelli oblatione dixi in. c. j. de libel. oblatio. ¶ Nota tamen ex rationibus glo. q non solum interest partis libellum offerre: sed etiā iudicis q habet formare sententiā sm formam libelli. Ex quo infertur partē non posse remittere inuito iudice cōfectionē libelli. de quo tamen dicendū vt no. in. d. c. j. z in. d. cle. sepe. ¶ Glo. i ver. responsiones querit quare responsiones rediguntur in scriptis. respondet vt appareat lit. contest. esse factam zc. vt in glos. Quero quia text. mandat hic interrogationes scribi. de quibus interrogationibus intelligitur: Respondet dupliciter. Primo intelligendo de positiōibus quas fecit actor super quibus vult aduersarii confessionē habere vnde exponit interrogationes. i. expositiones et ad istas expositiones reus respondet aut per verbum credit si solū fuit iuratum de calumnia. aut per verbum assertiuū puta concedo si fuit iuratum de veritate. z ex hoc z ex tex. glo. colligit differentiam inter responsionem que fit ad libellū z illam que fit ad positiones. nam prima appellat. responsio. secūda appellatur 2fessio. vel litera. ¶ Secundo intelligit glo. tex. in interrogationibus proprie sumptis que. s. fiunt a iudice ex officio suo. xxx. q. v. iudicantem. dicit etiā q pars potest interrogare partem z aduocatus etiā z valet
h responsio per iura allegata in ea. ¶ † Nota ex gl. plura. primo q largo sumpto vocabulo interrogatio potest dici positio: sed propter stricte diffe
c rentia est[c] inter interrogationē z positionem. qd no. propter statuta. z differunt in hoc qz positio
d nes fiunt assertiue: ita q ponens[d] cōfiteanir in ea contenta de iureiur. in. c. cū iū positionibus. z. c. ij. de test. lib. vj. sed interrogatiōes fiunt interrogatiue ita q interrogans non confitet. vt dixi in c. ij. de confes. Itez positiones fiunt a parte. vt in

c. j. de confes. lib. vi. et in cle. sepe. de verbo. signi. Interrogationes vero fiunt a iudic. l. j. ff. de interro. actio. qd ibi no. z de his differentiis vide ho. glo. in. d. c. j. de 2fes. z ex hoc dico limitando istam glo. si. dum dicit q etiam pars z aduocatus possunt interrogare. dic enim q lz valeat responsio de facto emanata: pars tñ non tenetur ad talē interrogationem rñdere vt no. glo. in. d. l. j. z. l. si sine interrogatione. ff. de interro. act. no. glo. in. c. pe. de iura. calū. vbi habes ho. glo. de his interrogationibus. z ibi aliquid dixi. vide etiā glo. in. c. iudicantē. preallc. que no. dicit q si pars vult interrogare oportet q prius ponat. s. faciendo positionē z sic confitendo: et sic ne videatur calumniose interrogare: sed aliud est cum iudex interrogat. Remedium ergo est vbi pars non vult confiteri q
e imploret officium iudicis[e] vt ipse interroget. vt no. d. l. prima. de materia positionum vide in. c. j. et. ij. de confes. lib. vi. et in cle. sepe. z p Inno. in. c. audiū. ij. de dec. z per legistas. C. de iura. calum. aliquid tetigi in. c. pe. preallc. ¶ Secundo nota ex hac glo. q responsio que fit ad libellum non est proprie confessio. nam text. ponit hic ista vt diuersa. Quid autem releuat confessio ex quo reus contestando negauit contenta in libello. no. in. d. cle. sepe. ver. et quia. in glo. ij. in fi. z vide in Specu. in titu.
16 de depo. §. iij. versi. sed patronus. ¶ † Ultimo inquantum glo. dicit q aduocatus interrogat. limita vt. s. Item intellige quando clientulus hoc habet ratum: vide quod le. et no. in. c. cuz causam. de appel. ¶ Quero quia text. mandat inscribi confessiones: quid si pars nolunt respondere: sed tacet. ¶ Glos. in ver. confessiones. dicit q debet scribi ipsa taciturnitas scilicet q pars interrogata tacuit. nam ex hoc habetur pro confitente. ff. de interrog. actio. l. de etate. §. qui tacuit. et. §. nihil. Item dicit Ioan. and. q si negat debet scribi negatio: et bene eadem ratione qua scribitur confessio et taciturnitas: subnectit tamen glo. quod huiusmodi confessiones que fiunt post lit. contest. possunt reuocari si doceatur de errore: et not. quod glo. loquitur de confessionibus factis post litem contesta. de antea factis nil dicit. Dic tamen plene de hac materia vt dixi in. c. fina. de confes. ¶ Glo. in ver. productiones instrumentorum. querit quare scribuntur iste productiones ex quo instrumenta repertantur in iudicio. respondet vt sciatur an fuerant producta tempore competenti: quia post cōclusionem in causa produci non possunt
17 de fide instru. cum dilectus. ¶ † Nota bene glo. quia vult q si de facto admittatur productio instrumenti post conclusionem in causa illa nō releuat. contrarium sentiunt domi. de ro. deci. v. vbi iudex sciens conclusionem admisit aliqua que non debebat admittere. videt enim tunc
f reuocare[f] conclusionem. argumē. c. cum renunciatur. xxxij. q. j. admissio enim vnius contrariorum est alterius exclusio. facit quod not. glo. in simili in. c. j. de elect. libr. vi. Ego puto hoc verum indistincte vbi causa legitima suberat: quia tunc potest reuocare suam interlocutoriam. de appel. cum cessante. z facit. c. pastoralis. in fi. de cau. pos. z proprie. quam satis tacite reuocauit per actum contrarium. argu. c. ex parte. d. in de appel. et. c. cum. ad. de consti. Si autem causa legitima nō suberat adhuc puto idem si aduersa pars fuit presens: et non contradicit. argu. l. quod iussit. ff. de re iudi. z sibi imputari pōt. argu. l. acta. ff. de re iudica. z qd leg. et no. in. c. cum causam. de testi. in fi. si autem pars ignorauit vel sciuit z cōtradicit ac appellauit non credo q proficiat admissio solius iudicis per no. in. d. c. cū cessante. z per Inno. in. c. querelā. de elec. et in. c. sacro. de sentē. excom. z Bar. in. d. l. quod iussit. Glo. in ver. interlocutiones. querit an per hoc interlocutoria sit in scriptis ferenda: respondet q non: quia hic tantum dicitur quod redigatur in actis: non autem quod feratur in scriptis. ¶ Nota bene hanc glo. que facit pro his que dixi. s. super glo. recusationes: et rectius loquitur hec glo. quam fecerit ibi: z in glo. seq. Aliud dicit glo. in diffinitiua. illa enim ferēda est in scriptis: non tñ dispositiōe huius. c. vt. s. dixi. sed aliorum iurium. ij. q. i. in primis. adde. c. si. de re iudica. lib. vj. z. l. j. C. de sen. ex perica. reci. ¶ Glo. in ver. appellationis. et seq. sunt clare: et no. ex glo. illa in ver. renunciationes. q per conclusionem in causa precluditur via non solum probationibus sed etiam allegationibus que cōsistunt in iure z in facto. vide Inno. in. c. pastoralis. de cau. pos. z proprie. z glo. in. c. cum dilectus. de fide instru. ¶ Glo. in ver. loca et tempora querit de quibus locis et temporibus intelligitur tex. respondet q de his in quibus hec acta confecta sunt et de loco et tempore inserendis instrumētis z quare inserantur vide tex. cum ibi no. in. c. abbate sane. de re iudi. li. vj. ad finē z in fi. glo. vide circa hoc quod plene dixi in. c. j. s. eo. ti. ¶ In glo. in ver. negligentiam. in fi. no. bene tu inuenies hanc glo. et etiam in foro anime hanc penam que parti est interesse metuere debet: quia negligentia vel dolo suo hoc damnum prouenit parti quod sentiunt hic doc. vt. j. dicā. z vide lanus in. c. calumniam. de pe. z idem in aduocato: vide gl. in. c. j.
18 de confes. lib. vi. ¶ † Uide tamen omnino sing. dictum Inno. in. c. sicut
g dignum. de homi. circa fin. vbi vult q in foro anime[g] quis tenetur ad emendam damni quando fuit in dolo vel lata culpa que equiparatur dolo. l. quod nerua. ff. depos. secus si fuit in leui vel leuissima culpa. licet enim tunc posset agi ad emendam damni in foro cōtentioso. l. aqui. que tendit ad cōseruationem matrimonii: vt. l. in. l. aquil. ff. ad. l. aquil. secus in foro anime: sed imponetur penitētia iuxta modum culpe. ar. xv. q. j. inebriauerūt. quod perpetuo no. z adde glo. sing. in. c. fraternitatis. xij. q. ij. que dicit q mera pena nō habet locum in foro penitentiali.
Sed quero

a ¶ Sententia. An presumatur pro snia: vide omnino que not. scribit Inno. in. c. i. circa fi. versi. item plus dicamus. de cōfir. vti. vel inuti. ⁊ p Inno. in. c. cum in iure. in prin. de offi. dele. Item adde q si per inspectionē actoꝝ appareat defect⁹ alicuius solēnitatis iudicialis: talis inspectio elidit ꝑsumptionē que viget quod ꝑsumi debeat pro solēnitate actoꝝ. tex. est quē sibi all. do. Anto. circa prin. in vñ. nota hic apertū in c. i. de li. ꝯtest. Sꝫ tu dicas qđ nō ꝑsumit pro actoꝝ solēnitate: qꝛ ibi nōdū lata fuerat snia q̄ est illa q̄ facit ꝑsumi ꝑ solēnitate. itēꝫ adde id qđ no. d. Abb. in c. cum inter. R. seniorē. de elec. i. vi. colū. vbi dicit qđ nō est ꝑsumēdū ꝑ snia iudicis q procedit pte nō vocata ⁊ ei⁹ defensiōe nō admissa. ⁊ hoc dicit esse sin. dom̄ Bal. post gl. i. l. fi. C. de legi. an ꝑsumat solēnitas citatiōis: vide do. Ant. ⁊ qđ ibi no. in. c. qđ sicut. i. v. col. de elec. Itē de hoc an ꝑsumat ꝑ snia iudicis q̄ ad solēnitatē processus: vide p Imo. l. i. ex hac scriptura. ff. de dona. et in. l. iiij. §. ꝯdēnatū. ff. de re iu. ⁊ in l. si cū nulla. e. tit. Ang. ⁊ Imo. in. l. de vnoqꝫ. ff. eo. ti. ⁊ Xar. in. l. acta. e. ti. ⁊ in. l. fi. ff. qñ app. sit. Bal. i. l. i. C. ne li. in vna ea. cau. ter. prouoca. ⁊ i. l. emācipatiōe post Cy. ibi. C. de fi. instr. Bar. in. l. admonēdi. versi. q̄ro qđ si reperiātur dicta. ff. de iureiu. ⁊ cum dicto Bar. in. l. fi. C. de sen. ex pi. reci. ⁊ in l. sciendū. circa fi. de v. ob. in illo articulo an snia ꝑsumat lecta. concor. Bal. ⁊ Ang. in. l. q̄cunqꝫ. §. fi. ff. de publi. ⁊ Bal. i. l. fideic. §. i. ff. de le. iij. ⁊ Bal. i. l. si is q. ff. de testa. in. i. ⁊ ij. col. C. de sen. ex peri. reci. ⁊ bal. in. l. i. in vlti. charta. C. de fi. instr. li. x. Itē de illo articulo an ꝯqñ ꝯstat de snia pro solēnitate ꝓcessus ꝑsumat: vide latissime ⁊ melius q̄ alibi per Roma. in repe. sua. l. sciēdū. ff. de ver. obli. in. xxiij. col. vñ. succedit post predicta. ff. de ver. ob. vbi reassumit fere oīa dicta in hoc passu per do. Anto. hic. Item adde q qñ petit ꝯfirmatio snie non ꝑsumitur pro snia: sed ille qui petit ꝯfirmari tenet docere de eius validitate. ita dicit sing. Inno. in. c. i. de cōfir. vti. vel inuti. ⁊ vide qđ ibi no. ⁊ tene menti qꝛ est sing. dictū in materia. Item adde q qñ ille cōtra quem allegat snia negat sniam latā si postea ꝓbabitur sniam latā in penā negātis non solum presumit pro snia: sed etiā pro omni eius qualitate. ita sing. sentit Bal. in. c. i. circa fi. in tit. quot testes sunt necess. in vsi. feu. ⁊ q presumat pro snia etiā quo ad processum qñ trāsiuit in rē iud. est opi. text. in. c. cū inter. i fi. de re iud. ⁊ vide Jo. de lig. i. c. in p̄ntia. in fi. de renū. ⁊ ꝰ hoc an ꝑsumi debeat ꝑ snia: ⁊ an ꝑ iusticia vel solēnitate pcessus: vide ēt Inno. in. c. innotuit. de eo q furt. ord. sus. ⁊ vide gl. in. c. cū specialꝭ. §. porro. de app. et de ꝰ qñ ꝑsumi debeat ꝑ actis pcessus: ⁊ qñ nō: vide per Bal. in. l. fi. in vlt. col. vñ. quero nunqd pro actis. C. de re iudi. ⁊ plene etiā p. d. Ant. in. c. cū ad sedē. in vlt. col. ꝰ rest. spo. et per Flo. in. l. ab ea parte. circa fi. ff. de pba. vbi inter alia dicit qꝫ lꝫ ꝑsumat pro solēnitate intrinseca iusticie nō tñ ꝑ extrinseca vnde dicit q nō ꝑsumit q snia fuerit lata. ⁊ addo Bal. ꝰ in. c. i. in fi. iij. col. v. si valeat. ij. ti. de mili. vas. q cōtu. est. vbi dicit q post biēniū presumit pro snia ⁊ pcessu. ⁊ ita dicit tenere Inn. in c. in p̄sentia. de re nū. adde ꝰ Bal. in. l. sciēdū. l. fi. ff. de ver. obl. vbi dicit q si in actis reperit scriptura q snia fuerit sniali ter lata ꝑsumit lata in dice sedēte ꝑ tribunali. adde ꝰ qđ no. bar. ⁊ Angel. i. l. fi. C. de sen. ex peri. reci. vbi ponit vtrū snia presumat lata. ¶ Adde an pro snia ꝑsumat: eundem Abb. consi. lxxxiiij. Fede. cōsi. lix. Joan. de ana. consi. l. Ang. cōsi. cccviij. Raph. cuma. cōsilio. lxxvij. Pau. de cast. ꝯsi. cccviij. in primo impressis. Roma. consi. cccxxxiij. Calderi. consilio. viij. Lapum allega. xluij. Alexan. consi. xcij. ij. lib. ⁊ an omnia presumantur solēniter acta per Francis. de are. consi. lxix.

¶ Sed q̄ro ad declaratiōnē materie huius glo. quid si iudex non est soluēdo: Dicit Host. super text. q alia pena mulctabit ad arbitriū superiorum. all. j. de male. c. ij. ⁊ de do. ⁊ ꝯtu. finem. facit pro dicto huius. c. de multa. versi. his quoqꝫ. de prebē. ⁊ pro dicto Hosti. facit hec litera cum remissionib⁹. j. factis. Et credo per verbū castigetur: hic positū q non solum puniet ad interesse partis: sed etiam arbitrio iudicis fm modū culpe. ad hoc ho. text. in simili in. c. sacro. de sen. exc. et idem videt sentire hic Innoc. in ver. animaduersione. ⁊ all. insti. de obli. que ex q̄si deli. in pn. ¶ Sed quero qñ iudex dicitur cōmittere hanc negligētiā vt sic sit locus pene: Sol. dicit Hosti. quādo negligit habere tabellionem: vel duos viros idoneos: vel negligit aduertere quid scribatur: ⁊ ꝓpter hoc aliquod falsum cōmittitur qđ forte postea reprobat: ⁊ sic oportet de nouo procedere ⁊ grauat pars laborib⁹ ⁊ retractat ꝓcessus fm eum. ¶ No. bene hic dicta Hosti. quod locū habeat pena etiam si non diligēter animaduertit ad id qđ scribit notarius. ⁊ per hoc induco literā ibi: qui fideliter vniuersa ⁊c. ¶ Glo. vlti. in effectu facit duo. nam primo opponit ⁊ duas solutiones tradit: vnam in prin. aliam prope fi. secūdo principaliter querit de vna questione ⁊ sol

19 uit. secūda ibi: sed pone. ¶ † Opp. igitur contra

a ter. in fi. in eo q dicit: pro iudicis sentētia ⁊ processu non ꝑsumiendo nisi quatenus cōstat per legitima documenta. quare obst. multa iura. j. de elec. bone. de renū. in p̄sentia. cum all. in prin. glo. Sol. glo. primo fm Jo. qui dicit ꝑsumendū pro iusticia snie si de ea constat: scilꝫ q sit recte ⁊ iuste lata: sed non ꝑsumitur de rectitudine processus: scilꝫ q ordo iudiciari⁹ fuerit obseruat⁹ nisi ꝓbetur per legitima documēta: vt hic. ⁊ idem sentit glo. in snia excōicationis: ⁊ licet in ea sit speciale quod ꝓbetur per literas episcopi. j. e. post cessionem. tamen nō presumitur q recte lata fuit si negetur: sed oportet q per iudicē vel aduersarium probet q legitimo modo fuit lata: per. c. sacro. de sen. excō. Predicta ꝓcedunt fm Joā. and. nisi acta sint deperdita: quia tunc sufficit ꝓbare ꝓductionem: vt in. c. cum olim. de priui. vt ꝓbet process⁹ per testes. alia fuit opi. Inno. iiij. ⁊ loquitur de cōmentatore qui fuit papa: ⁊ fecit lecturā qua quotidie vtimur distinguēs inter sententiam latam presentibus partibus vel earum ꝓcuratoribus a qua non fuit appellatū: ⁊ illā que non fuit predicto modo lata vt primo casu ex quo constat de snia intantū ꝑsumitur pro ea q si aliqua pars tum vellet ipsam impugnare ratione processus nō debet audiri ex quo tempore snie nil dixit nec appellauit: als secus. hec opi. non placet gl. quia si sententia est nulla ex defectu processus non potuit cōualidari ex taciturnitate partiū. hoc dictū glo. placet Joan. and. dicit tamen se putare hoc etiam fuisse de mēte Inno. vt ipse exprimit in. c. cum in iure. de offi. dele. scilicet quod presentia et taciturnitas operetur vt transferat onus ꝓbādi in tacentē: non autē quod habet cōualidare sentētiam vel inducere presumptionē iuris ⁊ de iure: et si dicas qualiter ꝓbatur: dicit q per acta cause quibus ꝓductis si ex eis non apparet lis contestata habetur pro nō cōtestata nisi victor probet contrariū. ad hoc adducit. c. cū ad sedē. de resti. spolia. de priui. e. cum olim. vult ergo Jo. and. qđ post lapsum decendij ꝑsumitur etiam pro rectitudine pcessus: sed nihilominus admittit ꝓbatio in ꝯtrarium per aduersam partē super defectu processus substantialis: ⁊ intellige in hoc multa que hic ⁊ alibi scribūtur. ⁊ maxime per do. Ant. qui more suo solito plurima inculcat. Ego in effectu cōprehēdendo omnia ⁊ clarissime expediēdo facio tria membra. Aut enī a sentētia fuit appellatum: aut non fuit appellatum: sed sumus infra terminū appellādi: vel si fuit appellatū: appellatio est nulla seu deserta. Primo casu quādo fuit appellatū ⁊ pendet appellatio: breuiter dico qđ

b non presumitur [b] pro processu: sed oportet q probetur per stantem pro snia: vt hic. ⁊ in. c. cum inter. in fi. a contrario. j. de re iudi. nec etiam presumitur pro iusticia snie: quia ipsa snia ⁊ ipsius virtus est extincta vel suspensa per appellationē. vt in. c. veniētes. de iureiur. ⁊ in. c. pastoralis. §. preterea. de offi. deleg. l. i. ff. ad turpil. ⁊ ff. nil nouari appel. pendē. l. vna. §. integre. vnde is qui habebat probare in prima instantia habebit probare nunc ⁊ ꝓbabit ꝓducendo prima acta vel alia de nouo. vt in. c. cum ad sedem. de rest. spo. ⁊ in. c. cū Joānes. de fi. instru. ⁊. l. per hanc. C. de tēpo. ap. hec est cōmunis doc. ꝯclusio in. c. in presentia. de renū. ⁊ Inno. ⁊ clarius Jo. cald. hic. ⁊ per Inn. in. d. c. cum in iure. ⁊ nisi snia iustificet ex prioribus actis vel aliis legitime fiēdis retractabit talis sententia per iudicē appellationis. vt in. d. c. cum ad sedem. ⁊ vide omnino que dicā in. c. causam. de re iudi. ⁊ hoc quo ad primū. ¶ In secundo membro si non fuit appellatū: sumus tamen infra terminū appellandi: ꝯcludo sic q respectu rectitudinis ꝓcessus nō presumit: ⁊ ideo si citra appellationē quis diceret nullam esse sentētiam ex defectu ꝓcessus substantialis non presumeret pro eo: sed oportet qđ probetur per legitima documenta: vt hic. ⁊ ꝓbatur a cōtrario in. d. c. cum inter. in fi. j. de re iudi. vbi ho. text. respectu iusticie sententie credo q presumat. hoc probo per. c. in p̄sentia. de renūcia. vbi tex. apertissime se fundat super autoritate iudiciali: vt propter officiū et autoritatē iudicis presumat q iuste ꝓcesserit donec probetur cōtrariū. ad idem. c. in nostra. de procu. vbi presumit pro iudicibus maxime literatis ⁊ peritis. Nec ob. dicta superius in primo membro: quia ibi fuit appellatū: ⁊ sic fuit extincta vel saltem suspensa virtus sentētie autoritate iuris: vt in iuribus hic all. sed in casu nostro lꝫ possit appellari: satis tamen est q non sit appellatum: ⁊ sic non est suspensa virtus sentētie et autoritatis iudicialis. ¶ Et no. bonū intellectū ad illud. c. in p̄sentia. sed diceres tu quare aliud in respectu ꝓcessus vt pro eo non presumatur lꝫ non fuerit appellatū: respondeo q iura respectu processus volunt scripturā adhiberi: vt hic. ⁊ sic oportet q fiat ꝓbatio per scripturam. ⁊ de facili hoc pōt fieri adhibēdo notariū vel duos viros

20 idoneos: vt hic. ¶ † Vide in simili no. dictū Inno. in. c. super his. de accu. ante fi. vbi q dꝫ si excipit ꝯ aliquē qđ nō est cleric⁹ ipse ordinat⁹ habet ꝓbare: qꝛ iura mādant sup hoc lr̄as fieri. ij. q. i. longum. Idē no. glo. ij. q. v. in sum. vide etiā Inn. in c. innotuit. de eo qui fur. ord. rece. vbi dat hoc ꝑ regula q vbi ius exigit scripturam ꝯ solēnitas ꝓbari per eū qui stat pro solēnitate ⁊ nō per excipientē: qđ hñ no. ratio qꝛ est ꝑsumptio fraudis si scriptura non exhibet sed respectu iusticie iura nō mādant sic scripturas fieri cū ⁊ impossibile

b c. Sebastia. Sapia. ¶ Non presumit. Vide Imo. tenentem contrarium in. c. in presentia. per illum tex. j. de renuncia.

a Sebasti. Sapi. ¶ Contra ius. An ⁊ quãdo snia lata contra ius sit nulla. vide Jaso. post Bar. ⁊ alios in. l. penul. ff. de insti. ⁊ in. Ale. in. l. qui rome. §. duo fratres. col. xi. ff. de verb. obli. ⁊ in. l. si is ad quem. ff. de acqui. here. ⁊ de snia que continet notoriã iniustitiã φ sit nulla pbat opti. tex. in. l. si pars iudicantium. in prin. in ver. nisi aperte. ff. de inoffi. test. vbi Ang. declarat qñ dicat cõtinere notoriã iniustitiã. de q̃ēt p Peru. late i. c. dilecto. in. iv. q. v. secũdo aduerte. J. de appel.

Sebastia. Sapi.
b ¶ De facto. vide Roma. in ɔsi. dccxxiii. inci. amplissime doctor. I fine. Areti. in ɔsi. lxxiiii. inci. diligenter. col. ii. Alex. in ɔsi. lxxvii. inci. in causa ⁊ lite col. si. in. ii. vol. ⁊ in ɔsil. cxcii. inci. viso. in prin. c. vol. ⁊ in. l. iudex posteaq̃. ꝟsi. sexto fallit. ff. d re iudi. vbi etiã tradit qñ pars consitetur sniam iniustam: de quo etiã scribit idẽ Alex. in. l. si seruus plurium. §. i. ff. de leg. i.

c ¶ Et presumitur. Idẽ dicit do. Anto. in. c. cum inter vos. i. si. de re iud. ⁊ vide qd no. do. Ant. in. c. veniẽs. el. i. in penul. col. d test. ⁊ qd ibi no. Bal. i. c. i. §. sancimus. in ti. quo tẽpore miles. iuxta si. ⁊ addit hic φ solum p̃sumitur in his que ipse exercet per viam contentiose iurisdictionis.

Sebastia. Sapi.
d ¶ In rem iudic. limitant̃ singulariter ista oĩa φ p processu presumatur ⁊ pro sententia quãdo trãsiuit in rem iudicataz vt nõ procedant qñ petit̃ cõfirmatio sententie coram superiore: vide Fel. referẽtẽ in. c. cum venissent. in. j. no. J. de testi.

esset scripturã semper fieri: quoniam qñq3 ex argumẽtis: qñq3 ex p̃sumptionibus iudex fundat motũ animi sui: ⁊ ex similib⁹. vt. l. iii. ⁊. l. ob carmen. ff. de testi. ⁊ vide tex. opti. in. c. causaz. J. de re iudi. merito hoc casu p̃sumitur pro iudice ⁊ non sic in alio. ⁊ no. bene hanc differentiã: quia credo φ nemo specifice eam attingit quod viderim: et credo esse verissimã: ⁊ habes rationem multorum iurium: ⁊ hoc quo ad secũdũ articulũ. ¶ Venio ad tertium quando scz non fuit appellatũ ⁊c. et in hoc subdistinguo φ qñq3 quis impugnat sententiam respectu iustitie: qñq3 respectu pcessus. primo casu aut error contra ius scriptũ est expressus in sentẽtia: ⁊ non p̃sumitur pro ea nec omissio appellationis purgat hoc vitium nullitatis: vt in. c. i. J. de re iudi. ⁊. c. cum inter. eo. titu. l. si expressim. ff. de appel. ⁊. l. ii. C. quando prouo. non est neces. hoc intellige quando solũ erat expressa
a causa contra ius: ᵃsecus si esset expressa etiã alia non cõtra ius: lz sit contra ius litigatoris: tunc sentẽtia non est nulla ex hoc capite. vt nota. vult Inno. in. c. in p̃sentia. de renun. ⁊ hoc casu dicendum sicut quando nulla est causa exp̃ssa: de quo J. dicam. Qñq3 talis error contra ius non est expressus: sed alias ɔtinet notoriã iniustitiã: ⁊ tũc adhuc puto sniam esse nullam: nec presumit̃ pro sentẽtia: lz infra decendiũ non fuerit appellatũ. vt tenet Inno. in. c. fraternitatis. de frig. ⁊ videt̃ ho. tex. sm vnum intellectũ in. c. inter cetera. J. de re iudi. vbi latius dicam. qñq3 non cõtinet notoriam iniustitiã: sed allegat̃ error patens ex actis. et in hoc sunt opi. nam Cy. in. l. i. C. de erro. cal. indistincte videtur concludere sniam nullã: ⁊ istũ impugnant̃ admittendũ ad pbandum tales errorem: quia snia iustificat̃ ex actis: ⁊ eum ad ea semper sententia referatur. facit. c. cum ad sedẽ. de
21 resti. spo. ¶ † Inno. ⁊ Host. hic post eum sentiũt oppositũ. dicit enim hic Inno. φ si iudex dicat in sentẽtia per. A. ⁊. B. fuit pbatum nihilominus presumit̃ pro snia lz ex actis nihil appareat per illos probatum. ar. in. c. in p̃sentia. de renun. ⁊ de re iudi. causam. ff. de re iudi. l. cum prolatis. Nec obst. sm Hosti. si dicatur errorem fuisse expressum in sententia: quia iste est error contra ius litigatoris: ⁊ idem imputandũ est ei qui infra decendiũ non appellauit. Nec ob. c. ii. de pur. vul. quia sm eum ibi notoriũ erat sniam non tenere: tum quia reus fuerat cõdemnatus per probationẽ a iure improbatã: tum quia fuit repertũ publice contrarium eius quod videbat̃ fuisse probatum: id potuit snia retractari. de app. sollicitudinẽ. §. si vero et no. bene casum illius. c. ii. sed attende quia ipse Inno. sentit ɔtrium in. c. cum bertoldus. J. de re iudi. vbi dicit sniam retractandã etiam citra appellationẽ si iudex dicit per. A. ⁊. B. fuisse probatum: vt patet ex actis postmodũ ex inspectione actorum non reperit per illos probatum: sed concordo φ aut iudex non retulit se ad acta: sed simpliciter dicit per. A. ⁊. B. fuisse probatũ: ⁊ procedit dictum Inno. ⁊ Host. hic autem retulit se ad acta: puta dicendo sit per. A. ⁊. B. fuit probatũ: vt patet ex actis: ⁊ tunc procedat aliud dictũ Innocẽ. ⁊ sic in veritate loquit̃ ibi. ⁊ hoc sentit dñs Ant. hic ⁊ clarius in. c. cum bertoldus. de re iud. ⁊ ad hanc distinctionẽ esset reducendum dictum Cy. in. d. l. i. ⁊ dictum do. de Rota deci. cccxxxiii. vbi dicunt sniam nullam quando error patet ex actis. all. dictum Pau. de re iudi. pastoralis. in cle. i. ⁊ Archi. de sentẽ. excõ. romana. lib. vi. ⁊ hanc reddo rationẽ pro diuersitate casuum qñ enim expresse retulit se ad acta tunc clarissime patet de errore iudicis: quia videtur expressum in snia qñ cõstat ex actis ad que expresse se retulit: vt patet l. similiter in. l. penul. C. de sentẽ. que sine cer. quanti. et

quod no. Inno. in. c. si. de libel. obla. ergo talis sentẽtia nulla sicut quã do iudex errauit in calculo in ipsa sentẽtia. vt. d. l. i. C. de erro. cal. ⁊. l. j. ff. que sentẽ. sine appella. rescin. sed in alio casu quando exp̃sse non retulit se ad acta non patet necessario de errore iudicis. forte enim aliquid isti testes dixerũt postmodũ interrogati per iudicem viua voce. arg. c. cum ioannes. de fi. instru. ⁊ lz p̃sumptio sit in ɔtrium: tamen alia p̃sumptio que oritur ex autoritate iudicis ⁊ transitu in rem iudicatã ex taciturnitate partis in non appellãdo tanq̃ fortior elidit illam p̃sumptionem minus fortẽ. ⁊ satis est φ notorie ⁊ indubitãter non constat de errore. sentẽtia enim facit ius inter partes. l. ingenuũ. ff. de statu homi. ⁊ c. cum inter. de re iudi. facit illud dictum Inno. in. d. c. in p̃sentia. de renun. ⁊ hoc no. qñq3 nõ allegat̃ error patens ex actis: sed simpliciter allegatur iniustitia ⁊ petit̃ acta produci ad probationẽ vel aliter ⁊ tunc in dubio obstat isti excep. rei iudi. d. c. cum inter. ⁊. l. res iudicata. ff. de
22 re iudi. ¶ † Sed dubium est quid si de facto ᵇfuit admissus ad disputandũ de iustitia vel iniustitia: ⁊ ɔstitit de ea. tunc Inno. in. c. cum dile
b cta. de rescrip. ⁊ in. c. cum bertoldus. de re iudi. tenet iudicẽ debere illã sniam retractare: qz de q̃ re iudex cognouit ⁊ c. l. de qua re. ff. de re iudi. ⁊. c. cum super. de cau. posses. ⁊ ppie. ⁊ imputandũ est parti non oppo
23 nenti per prius excep. rei iu. ¶ † Et dicit sing. Inno. in. c. quia plerisq3. de immu. eccle. φ si pars pro qua lata est illa snia fatetur illam iniustã debet illa retractari. ar. in aut. sed iam necesse. C. de dona. añ nup. Sed in ɔtriũ facit qd no. glo. in cle. si appellationẽ. de appel. nõ eñ possunt partes renũciare huic trãsitum in rem iudicatã ⁊ dare iurisditionẽ iudici: ad quẽ do. Anto. hic cõcordat φ aut de iniustitia fuit disputatũ corã iudice qui nõ poterat adiri nisi remedio appellationis. ⁊ pcedit hoc vltimũ nisi prius pnunciauerit se iudicẽ: aut isti sciẽter ⁊ volẽtes prorogauerũt iurisditionẽ illius: aut fuit factũ corã iudice qui poterat adiri per viam querele: ⁊ pcedet primũ dictũ. ⁊ satis mihi placet quia p̃sumptio prime snie confundit̃ per scdam. nec credo Inno. aliter sensisse. ⁊ hoc quo ad primũ membrũ subdistinctionis. ¶ Secũdo vo mẽbro quãdo impugnat̃ snia ex defectu pcessus aduerte. quinq3 enim opi. principales reperio. Primã Joã. quam videtur glos. hic sequi vt nunq̃ presumat̃ pro pcessu: sed oportet pbari per legitima documẽta vt hic. hanc videtur tenere etiam Specu. in tit. de sentẽ. prola. §. iusta. versi. sed pone publicatis. Secũda est opi. Inno. hic in addi. quam refert hic glo. vt si fuit lata contra presentẽ ⁊ non appellantẽ infra decendium presumat̃ pro pcessu: ⁊ negãti incũbit onus pbandi. ⁊ cum hac opi. videtur transire Jo. and. hic. ⁊ hanc opi. repetit Inno. in. c. cum in iure. de offi. deleg. licet nõ multũ firmet pedes. sentit enim aliã vt. J. subnciã. Tertia opi. est Host. in. c. cũ inter. de re iudi. quã recitat Joã. and. ibi: ⁊ cum ea simpliciter transit distinguẽs an snia sit lata de recẽ
c ti: ⁊ nõ presumit̃ pro pcessu an de antiquo: ⁊ presumit̃ᶜ ⁊ dicitur factũ antiquũ quo ad hoc sm Host. si lapsum est bienniũ. arg. l. ex ratione. J. de appel. Quarta est opi. Cõpost. in. c. bone. de elec. quam recitat Jo. cald. vt non appellãs amplius non audiat̃ volens sniam infirmare ex ordine: qz non appellãdo confirmauit iudiciũ. l. si. C. de sent. que si. cer. quãti. sed quia difficillimũ est omnia acta recẽsere: ideo hanc reprobauit Cald. per rationẽ huius glo. si. quia taciturnitas partis non validat sniam nullam. l. si exp̃ssim. ff. de appel. posset tamẽ saluari sm eum
24 in facto antiquo: licet sup hoc non sit ius exp̃ssum. † Et dicitur factũ antiquũ ante tempus biẽnii qd datur ad prosequendam ⁊ finiendam appellationẽ. d. c. ex ratione. aut tẽpus. xx. anno. arg. c. cum venerabilis. de excep. al's relinquendũ est arbitrio iudicis. omissio ergo appellationis solum trãsfundit onus pbandi defectũ in opponẽte sm eum. Quinta est opi. supradicti Inno. quã posuit in. c. bone. de elec. ⁊ sentit in. d. c. cum in iure. ⁊ hoc anteq̃ fecisset additionẽ vt simpliciter distin
d guamus an trãsiuerit in rem iudi. ᵈ per lapsum decẽdii: an non: vt in casu presumat̃ pro pcessu: secũdo non. hanc opi. exp̃sse tenet Spe. in ti. de pba. §. j. ꝟsi. sequatur. ⁊ in tit. de sentẽ. prola. §. vt autem. ꝟsi. ⁊ nota. vbi latius ⁊ clarius loquit̃ φ in alio loco superius all'. hanc opi. vt nõ distinguat̃ an sit lata contra presentem vel absentẽ: tenent do. de Rota deci. cccxvii. cum limitatione tamen vt pcedat quãdo est lata in presentem vel absentẽ verũ contumacem: secus dicunt quãdo est lata in presumptũ vel fictũ contumacẽ: ⁊ tunc non presumat̃. Ratio diuersitatis est quia vera ɔtumacia absentis supplet̃ dei ⁊ iudicis p̃sentia. de do. ⁊ cõtu. veritati. de arbi. c. ii. lib. vi. C. de iudi. l. properãdũ. do. Ant. simpliciter sequit̃ p̃cedentẽ opi. Inno. vt etiã prolata in absentẽ ɔtumaciter presumat̃: ⁊ pro hac opi. dicit esse casuz in. c. bone. el. j. de elec. Nec ob. si dicat̃ φ ibi erat notoriũ: quia tex. ibi assignat duas rationes differentes: ⁊ ideo sufficit alterã adesse. institu. de nup. §. affinitatis. ⁊ quia hec p̃sumptio oritur ex autoritate rei iudi. que ita adest quando est lata in cõtumacẽ sicut qñ in p̃sentem. vt in. c. sicut. de re iudi. ⁊ hoc dicit tenẽdum de rigore. satis mihi placet illa opi. sed de equitate saluãdo ⁊ cõcordãdo opi. dicerẽ sic: φ aut snia fuit lata in p̃sentẽ: ⁊ non fuit appellatum infra decẽdiũ: ⁊ p̃sumit̃ pro pcessu q̃tuncũq3 de recẽti sit lata adduco tex. aptũ iudicio meo in. c. cũ inter. in si. in ver. rite. J. de re iud. vbi dicit tex. φ ex quo snia trãsiuit in rem iudi. oĩa p̃sumunt̃ rite gesta nõ obstãte assertione ɔtrie partis aduerse. põdera ergo p̃cio illũ tex. q simpliciter fundat se sup trãsitu in rẽ iud. ⁊ nõ sup antiquitatẽ: vt suo capite voluit

a ¶ In sententiis. Utrum in sententiis que non trāseunt in rem iudicatā presumat pro processu ut sunt sententie cēsure. ⁊ de hoc vide p Roma. in d. l. sciendū. in. xxx. col. vsi. quid in sententiis cēsure. q presumat pro sententiis censure nisi sit appellatū. tenet do. Ant. in. c. in presentia. in antepenul. col. de renū. ⁊ in suo consi. quod inci. questio est dubia.

b ¶ Visis. Utrum probēt verba narratiua q dicit iudex: viso libello vi sa litis cōtest. ⁊c. vide gl. in v. fundatur. in cle. litis. de pba. ⁊ adō mirabilē effectū quē habēt talia verba expssa in snia: que ponit do. Ant. in c. licet causam. in xvi. col. eo. tit. ⁊ p illa practica vt in snia exprimant il la vba viso libello ⁊ visa li. ɔte. vide glo. in ver. libello in. l. ij. C. de sen. ex peri. reci. ⁊ an tali: verba plata in snia probēt acta: vide p Bart. l. i. circa mediū. C. de rela. ⁊ de hoc vide per Spe. in ti. de proba. §. videndū restat. vsi. sed pone iudex i snia. p Ja. but. in. l. veteris. C. de ɔbē. ⁊ cō mit. stip. ⁊ p Inn. in. c. cū in iure. circa mediū. als circa finē vlti. glo. de offi. deleg. ⁊ vide Bar. in. l. acta. circa fi. pn. ff. de re iudic. vbi dicit q talis narratio i sententia pbat solēnitatē pcessus. ⁊ als. Inn. in. d. c. cum in iure. ⁊ Spe. in tit. de sen. pla. §. restat. versi. in sententia. als ē. §. nūc autē. versi. ⁊ nota sz quosdā. ⁊ dicit qō Spe. als. p casū. l. fi. C. de rela. sz tu vide de h̄ Jo. an. in addi. Spe. in titu. de re iudi. vbi recitat lōgissimam disputationē Guid. de suza. in hoc passu. ⁊ Bart. in aut. si quis in aliquo. C. de eden. Et adde hic Bal. in. c. i. in fi. iiij. colū. versi. quero quid si valet. in titu. de mili. vasal. qui contu. est. vbi dicit q si in aliqua sententia multum antiqua dicitur q si pars fuit citata q presumitur citatio. ⁊ ita dicit tenere Inn. in. c. albericus. de test. ⁊ de questione hic posita per do. Anto. vide in terminis per Bal. ⁊ ibi Rapha. in. l. fi. ff. quando appel. sit. ⁊ vide Ang. in. l. si preses. circa prin. C. quomodo ⁊ quando iudex. qui videtur concludere q verba apposita in sententia non probant nisi quatenus apparet ex actis. vide Ange. in. l. prolatā. C. de senten. vbi dicit q si iudex in sententia dicat: visis actis: q illa verba nihil operantur si enunciet impossibile propter temporis breuitatem. ⁊ adde quod no. dominus Anto. in. c. conquerēte. circa prin. vsi. veniamus ad sententiam. de offi. ordi. no. illum tex. Item vide in termino per Specu. in titu. de instru. edi. §. restat. in prin. vlti. col. vbi cōcludit talia verba iudicis in sententia prolata non probare. ⁊ idem dicit Ange. quem vidi originaliter in. l. sciendū. circa medium. ff. de verborum obliga. sed tu vide plene ⁊ elegāter de hoc per do. Anto. in. c. i. in vlti. colum. j. de fide instrumē. ⁊ per Imo. in. l. iiij. §. condēnatum. de re iudica. ⁊ in. l. si cum nulla. eo. titu. ⁊ de hoc vide Lapum all. xliiij. ⁊c.

te voluit Host. ibi. Item pōdera verbū. rite: nam denotat solēnitates iudicij. vt not. in. l. ij. ff. de inoffi. testa. si tñ pars vult pbare ɔtrium admittet: quia pbando nullitatē tollit per cōsequens transitum in rem iudi. d. c. cum inter. ⁊. c. in nostra. de procu. ⁊ credo eam admittendā ad pbandū donec sit huic actioni agēda de nullitate prescriptū quia ɔtrium reperit in iure: lz aliter sentiat Cal. post Cōpost. qō non placet. arg. c. super eo. ⁊ qō ibi no. de crimi. fal. ⁊ eorū que no. ibi ⁊ dicit in. c. licet. ē. eo. an snia fuit lata in absentē: ⁊ an de antiquitate ⁊ presumet pro ea. arg. d. c. cū inter. vbi non distinguit an in absentē: an in presentē lata fuerit: aut est lata de recenti. ⁊ equissimū esset distinguere an fuerit lata in verā contumacē ⁊ psumitur pro ea: aut in fictā seu psumptā: ⁊ non presumitur ex quo incōtinenti cum sciuit sniam esse latā contra eum ɔclamauit. arg. opti. adduco pro hoc vlti. text. cum glo. in. l. ab eo. C. qño ⁊ qñ iud. ⁊ sic saluo alias opi. An autem presumat snia lata in absentē vel psentem: vide Inno. in. c. cum in iure. de offi. dele. per Specu. in titu. de sentē. pla. §. vt autem. vsi. ⁊ nota per Jo. an. in addi. Spec. in tit. de emp. ⁊ vēdi. super secūda forma. col. viij.
25 per Fede. consi. clxv. ¶ †Predicta omnia procedunt etiā in sententiis a censure. quāq enim non suspēdat per appellationē. vt in. c. pastoralis. de appel. ⁊. c. is cui. in fi. de sentē. excō. lib. vi. et super earum platione credat literis ordinarii sigillatis. vt in. c. post cessionē. cum ibi no. ē. eod. non tñ presumitur pro iustitia earum: nec pro ordine: sz oportet q iustificent per iudicem vel aduersariū ad cuius instantiā late fuerūt. arg. in. c. sacro. de sen. excō. no. glos. ⁊ Inno. hic. ⁊ idem Inno. in. c. bone. de elec. ex quo sing. no. q lz appellatio non suspendat sniam cēsure suspēdit tamē ipsius presumptionē ⁊ respectu iustitie ⁊ respectu pcessus vide alios effect' no. per glo. in. c. ad repri. de offi.
26 ord. ⁊ qō no. sup ea. ¶ †Nunc qro an in casib' in quib' non psumitur pro pcessu iudicis maxime tenēdo alias opi. de quib'. ē. saltem pbetur processus si iudex illum recitauit in sententia vt solet b fieri: vtputa quia dicit visis b citationib' ⁊ respōsionibus lit. ɔtest. depositionib' testiū ⁊c. pronūciamus ⁊c. psumatur pro pcessu: tenet Inn. qō non: imo plus dicit q si instrumentū sententie est confectū per tabellionē narrantem singula acta interuenisse: ⁊ in fine narrat se his interfuisse nō intelligit loqui nisi de his que in eodē loco et die coram ipso fuerunt acta: ⁊ sic clausula illa tñ ad prolationē sententie illa die habita est restringenda: ⁊ reliqua narrata non pbantur. facit. c. si papa. de priui. lib. vi. ⁊ quod no. de censi. cum olim. super glo. ij. uno ⁊ fm eum si notari' diceret tali c die ⁊ loco fuit oblatus libellus ⁊ lis conte. adhuc non pbarentur pdicta per illud instrumentum: quia quātum ad illa videtur tñ testimoniale. ⁊ de materia in Spe. de instru. edi. §. restat. ad
27 finem versi. in summa. ¶ †Et ideo not. sing. hoc dictum Inno. quia quotidie allegat pro istis instrumentis multa recitātibus: vt no. faciant plenam fidem nisi respectu eorum que potuerit interuenire die confecti instrumēti de quibus notarius tunc fuit interrogat'. pro hoc aut. si quis in aliquo documēto. C. de eden. ⁊ ibi per Bar. vide glo. in. c. abbate. j. de verbo. signi. sed quātum ad materiā nostrā Host. hic tenet ɔtrium ex quo notarius hic posuit in instrumento vbi ⁊ quando: et coram quibus: et qō in presentia sua fuerūt acta omnia: ⁊ postea in fine se subscribens se singulis interfuisse dicat. tale enim instrumentū est testimoniale fm eū: nec apparet quare fides sibi non est adhibēda. arg. c. trāslato. de consti. secus dicat vbi instrumentū esset simplex recitatorium actorum: quia tunc posset pcedere dictū Inno. ⁊ no. bene hoc dictum Host. in practica quādo vis vt instrumētum faciat fidem de alias gestis nunc narratis. lz doct. transeant hic simpliciter d cum dicto Inno. sic limitato: ego tamen als. not. dictum ipsius Inno. in. c. cum in iure. prope fi. de offi. dele. vbi seipsum limitare videtur: vbi dicit q ad maiorē cautelā faciat iudex omnia acta describi in sententia: ⁊ si per alium notariū scribatur sententia q acta facta sunt: tunc iudex precipiet illa acta describi in sententia et publicationi autoritatē prestabit. ⁊ ad hoc vide Barto. in. l. eos. §. super his. C. de appel. si autem idem esset notarius qui fecit acta ⁊ sententiam: tunc sine aliqua solennitate publicationis acta ipsius sententie scribet secūdū eum: ⁊ sic clarissime sentit q
d vbi est idem notarius qui scribit d acta ⁊ sententiam: satis est q actis recitatis dicat se singulis interfuisse. quod no. lz cautius sit seruare theoricam Hostiē. Addit etiam hic opi. Bar. in aut. si quis in aliquo documento. in fi. l. i. C. de rela. vbi latius ponit dicens q licet acta simpliciter recitentur in sententia: ex quo tamen sententia fuit lata presentibus partibus ⁊ non cōtradicentibus probantur ipsa acta per sententiā: per tex. illius l. i. C. de relatio. Ex quo infert ibi generaliter qō quando iudex aliquid facit seu dicit psente parte si sibi displicet debet contradicere als videtur consentire. arg. n. ibi quod dicit perpetuo menti tenendum. facit quod no. Inno. in. c. ex parte de cani. de rescrip. dicit tamen Bar. quod in sententiis diffinitiuis ⁊ interlocutoriis vbi appellationi locus est nō videtur pars cōsentire nisi taceat per decem dies vel per alium actum citius cōsen

¶ Adde an si in sententia dicatur viso libello ⁊c. presumatur pro sententia. Alexan. consi. xlj. iiij. lib.

Anto. francis. ¶ An et quando presumatur pro actis ⁊ pro sententia vide plenissime per Joan. de imo. in. l. sciendum. in repetitione. ff. de verborum obliga.

c ¶ Tali die. Uide late per Feli. in. c. sicut. colūna. xvij. ver. intellige. j. de re iudic. Soci. in cōsi. cclxvi. incip. in causa. versi. primū decidit. in ij. parte. ⁊ in cōsi. cccxxi. incipiente: cum in psenti. in eadē parte. ⁊ Alexan. in consi. vj. in iiij. volumi. ⁊ Corneum in consilio cclv. incipien. videtur. in. ij. volu. ⁊ dnm Fridc. curtiuz in cōsi. lxxvij. incipiente: super motiuis. vbi etiā ponunt qd in sententia arbitri. Sebastia. Sapi.

d ¶ Qui scribit. ad hoc vide Baldū in. l. finali. circa finem. C. de re iudicata. ⁊ Barto. in l. sciēdum. de verbo. oblig. ⁊ Bal. in. l. non idcirco. C. de iuris ⁊ facti ignorā. vbi alleg. Inno. hic. ⁊ in. c. cū in iure. de officio delega. ⁊ vide Bald. in. l. ex his verbis. C. de testa. mili. circa mediū. vbi ponit an notarius hodie possit cōficere instrumentū dicēdo q tu hodie mutuasti mihi. vbi adde Inno. hic. Item adde hic qō notat do. Anc. in. c. fraternitatis. in vltia col. de testi. adde hic. d. Anc. in. c. post cessionē in. xv. col. ver. sextus casus. ē. c. vbi dicitur q nō creditur notario attestāti aliquid de preterito: quia nō datur ei fides nisi de his que sunt edita tempore confecti instrumēti. adde hic Ang. i. l. qui ad ciuilia. in fi. C. de app. vbi dicit q snia lata in presentē non ɔdicentem omnia enūciata in sententia psumuntur vera: lz tunc interuenire non potuerit. ⁊ ita dicit tenere Inno. in. d. c. quoniā cōtra. Adde hic Ang. in. l. imperatores. ff. de priui. credi. vbi dicit q denūciationi facte in instrumēto nunq statur in preiudiciū tertij quando enunciata non potuerūt interuenire tempore ɔfecti instrumēti: lz statur in preiudicium ɔbentium. ⁊ hoc debet esse dictum Jo. and. in hoc. c. quoniam. sed de hoc vide elegāter per eundem Ang. in. l. optimā. in penu. col. C. de ɔben. ⁊ cōmit. stipu. vt etiam ad hoc all. Jo. and. in. c. in hoc. c. quoniam contra. ⁊ vide Ang. circa mediū. ff. de ver. obli. ⁊ vide late per Roma. in. d. l. sciēdū. in. xxxj. col. versi. quo ad tertium. Item adde hic quod no. Bal. in. c. causam. ad fi. de re iudi. ⁊ qō scribit Imo. post Bal. in. l. in eo. ff. de test. ⁊ adde quod sing. scribit do. Ant. in. c. cum dilectus. in penul. charta. de succes. ab inte. ⁊ in. c. ea noscitur. ⁊ quod ibi no. de his que fi. a prela. Item vide ad hoc quod multum sing. no. do. Anto. post do. de Rota in. c. solite. in. vj. col. ⁊ qō ibi not. de resti. spo. vbi vide pulchra circa verba narratiua.

a ~Sebasti.Sapia.¶ Queritur.vide Alex.in.l.sciendũ.col.v.versic.
item fallit in laudo.ff.de ver.obli.ꝛ in consi.cxix.incip.titulus qõnis.
col.v.ꝛ si.in.ij.vol.Calde.in consi.v.sub tit.de arbi.ꝛ Card.in cõsi.cccl.
inci.respondemus ad premissa.in.ij.dubio.

b ¶ Arbitri.Utrum presumaĩ pro sentẽtiis arbitroꝝ vel arbitratorum
sicut pro sentẽtiis
iudicũ.ꝛ ꝺ hoc vi
de per Roma.l.l.
sciẽdum.in.xxviij.
col.vij.dixit etiã.
Ex his infert ad
qõnẽ ꝛ in ea.l.pe.
col.vbi dixit etiã
Ludo.post Ang.
ꝙ si apparet ꝙ ar
biter tulit senten
tiã pñtibus par
tibus: lꝫ aliter nõ
appareat de com
promisso tñ psu
maĩ cõpromissũ
precessisse ꝙ psu
matur p sñia ar
bitri: tꝫ do.Ant.
in.c.in pñtia.in
pe.col.de renũ.et
idem in sñia arbi
troꝝ: tenet Bal.
in conclusionib⁹
Spe.in ti.de ap.
xv.p quo est text.
melior ꝺ iure: sm
do.Card.Jmo.ꝛ
do.Ant.in.c.nisi
essent.circa pn.ꝺ
pbẽ.ꝛ ꝙ psuma
tur pro sentẽtiis
arbitroꝝ: tꝫ Bal.
l.l.vnde si nerue.
per illũ tex.ff.pro
socio.ꝛ ita.etiã.di
cit tenuisse Dy.l
illo consi.qõ inci.
ptolome⁹.ꝛ vtrũ
presumaĩ p iudi
ce in causa appel
lationis; vide p
do.Anto.in.c.vt
debit⁹.in.vij.col.
de app.¶ Adde
an psumatur p
sentẽtiis arbitro
rum.Ant.de bu.
cõsi.xxiiij.Bald.
cõsi.c.v.lib.Pan.
de cas.cõsil.lxxiiij.l
primo impressis.

c ¶ Pẽdẽte.Pen
dẽte reductiõe ad
arbitriũ boni vi
ri ñ psumiĩ p lau
do dato.ꝛ idẽ tꝫ
do.Ant.l cõsi.suo
qõ inci.qstio hic
dubia: ꝛc.ꝛ l.c.qn
tũ all⁹.l.xlvj.col.
de iureiu.ꝛ l.c.in
presentia.in ante
pe.col.de renũ.et
facit qõ no.Bal.
in.l.nam ꝛ postea.in prin.de iureiurã.quod limita vt per do.Ant. in
d.c.in pñtia.in penul.col.de renũ.sed cõtrium huius videtur determi
nare Bal.in conclusionibus Specu.in titu.de appel.in.xv.col.
Anto.Frãcis.¶ Circa hoc an pendente reductione psumaĩ p sñia ar
bitri: dicas ꝙ non psumitur: quia sicut appellatio suspẽdit vires sñie
et facit ꝙ pro illa non psumaĩ: vt in.l.i.ff.ad turpil.ita ꝛ reductio peti
ta suspẽdit vires sentẽtie arbitri.ita Bal.in.c.i.§.si.in.i.col.quo tẽpo.
miles.in vsi.feudo.ꝛ vide eundẽ Bal.in.l.tale pactũ.in.§.qui puoca
uit.in repe.ff.de pac.ꝛ per Lanfr.in trac.de arbi.in.vij.parte.in.xx.q.
dicas tñ ꝙ reductio non impedit executionẽ laudi si pstatur cautio de
restituẽdo soluto in casu succũbẽtie.ita sing.voluit Ange.in cõsil.suo
qõ incip.executio laudi impediĩ.ꝛ Bar.in cõsi.suo qõ inci.statuto ca
uetur ꝙ lauda.ꝛ per Lanfrã.in.d.tract.de arbi.in.xxxviij.q.ꝛ habetur
per do.Cardi.in.c.exposita.de arbi.vbi indistincte tenet ꝙ non possit
peti executio cum per ipsam reductionẽ sit suspẽsa sñia ꝛ eius vires: ꝛ
ppterea nullo mõ
possit peti execu
tio sicut nec pẽdẽ
te appellatiõe.vt l
ti.C.nil no.ap.pẽ.

d ¶ Presumatur.
Utrũ psumaĩ pro
gestis p iudicẽ ex
traiudicialiĩ: vide
Ro.l.d.l.sciẽdũ.
in.xxxij.col.v.itẽ
expressis.ꝛ v.itẽ qd
si cõstat quẽ pmo
tũ.ꝛ do.Ant.in
c.inotuit.circa fi.
de eo q fur.or.suĩ.
Antoni⁹ Frãcis.
¶ An psumaĩ p
iudice aliqd extra
iudicialiĩ agente
vide Bal.i.l.iube
mus in.§.sane.in
vi.col.C.de sacro
san.eccl.ꝛ eũdẽ in
l.ij.ff.vbi pu.edu.
de.vbi dicit ꝙ psu
miĩ p facto iudi
cis etiã i his que
nõ reqrũt figurã
iudicij de qb etiã p
eũdẽ Bal.l addi.
Spe.l ti.de app.
l.xvj.col.ꝛ p alex.
ꝺ imo.i.l.sciẽdũ.l
vij.col.ff.de v.ob.
ꝛ vide Spe.l ti.ꝺ
istr.edi.§.restat.
in v.qd si dñi atte
statione.vbi dicit
ꝙ i dubio psumiĩ
p qcũqꝫ publico
officiali: ꝛ iõ psu
miĩ etiã p nota
rio tãqꝫ publica
psona.l.quoties.l
pn.ff.de here.isti.
ꝛ de psumptione
q resultat ex fctõ
iudicis.vid q ha
benĩ i.c.i pñtia.ꝺ
renũ.ꝛ i.c.cũ iter.
de re iud.ꝛ i.c.bo
ne.ꝺ elec.ꝛ p glo.l
c.qm ꝫ.de proba.
¶ Adde an psu
maĩ p his q fiũt
extraiudicialiter
Cald.cõsi.i.de pre
sump.Alex.cõsi.i.
iin.lib.ꝛ cõsi.ccij.
ii.libro.

e ¶ Patet.Adde
an iudex possit e
se testis in cã in
qua iudicauit: ex
quid de aduocato.Areti.consi.xiij.

f ¶ Testium.Adde quod voluit Bal.consi.xli.v.lib.

f ~Seba.Sap.¶ Testiũ.Uide late per Alex.in.l.hac cõsultissima.§.
si qs aũt.C.de test.ꝛ Feli.in.c.cum causam.col.si.ꝭ.de testi.Et ꝙ de ipsa
cõmissione facta notario per iudicẽ non põt ipsemet notari⁹ esse ro
gatus: tenet Bal.in.l.iurisiurãdi.vsi.quero vni testi.col.vlti.C.de testi.
in.l.iudices.in fine.C.de fide instru.Abb.in.c.fraternitatis.in fine.ꝭ.
de cleri.non residenti.Ange.cõsilio.cxciiij.ꝛ in aut.vt sponsa.largi.§.
ꝛ hoc insuper.colũna.iiij.Alexan.in consi.ccxj.incipien.viso.colũ.iiij.
in.ij.volumine.

tiat.arg.l.ad solutionẽ.C.de re iudi.ꝛ.l.ab eo.C.
quo ꝛ qñ iud.qõ no.dic ergo quãt pñte parte
fertur sentẽtia in qua recitãtur acta ꝛ probantur
acta ipsa per sententiã ex quo non fuit appella
tum: siue idem notarius scripsit acta ꝛ sentẽtiam
siue non: quia semper subest eadem ratio siue fa
ctum sit antiquũ siue recens: aut fuit sentẽtia la
ta in absentẽ.ꝛ cessat nunc ratio Bart.sed ferua
28 tunc quod d.ꝺ.dixi post Jnno.ꝛ Host.¶ † Circa
a predicta qritur ᵃ nũquid sicut psumitur pro sen
tentiis iudicum: ita psumatur pro dicto seu lau
b do arbitri ᵇ vel arbitratoris: Dy.cõsilio suo.xiij.
quod inci.ptolomeus.cõsuluit ꝙ sic.ꝛ hoc dictuꝫ
recitat Jo.and.in addi.Specu.in titu.de arb.§.
sequitur.versi.quid si actum fuit l compromisso
all'.l.ab ea parte.ff.de proba.ꝛ inst.de fideiu.§.si.
inst.de inuti.stipu.§.si ita scripti.ꝛ dicit hoc ve
rum nisi pẽdeat reclamatio.ex his putat domin⁹
c Anto.ꝙ pendẽte ᶜ reclamatione seu petitione re
ductionis ad arbitriũ boni viri non presumitur
pro laudo: quia vel hec psumptio surgit ab auto
ritate rei iudicate que hic non adest: vel ex par
tis pñtia que non videtur cõsensisse ex quo nũc
reclamat.ꝛ satis mihi placet vt hoc casu non pre
sumaĩ nec pro iustitia nec pro pcessu: quia cessat
autoritas iudicialis sup qua se fundat.c.in pre
sentia.de renũ.nam ꝛ infamis potest esse arbiter
l.pedius.ff.de arb.iij.q.vij.§.tria.versic.cognito
res.ꝛ vide Bar.in.l.si societatẽ.§.arbitroꝝ.ver.
quero quando examinanĩ.ff.pro so.ꝛ facit quod
dixi super glo.ij. Jn aliis autem gestis extraiu
d dicialiter nũquid presumatur ᵈ solẽnitas debita
vide Jnno.in.c.innotuit.de eo qui fur.ord.rece.
et Bar.in.l.sciendũ.ff.de ver.obli.¶ Ulti.pars
glo.querit an contra hanc scripturã tabellionis
vel duorũ virorum admittaĩ pbatio in cõtrium: ꝛ
videt ꝙ sic: et est clara.¶ Nunc glo.expeditis ex
pediam aliqua hic per doct.dicta que veniũt ad
29 declarationẽ materie huius.c.¶ † Et oppo.pri
mo cõtra text.ꝛ videtur ꝙ iudicibus sit creden
dum.vt.in.c.cum dilectus.ꝭ.de acc.ꝛ de exce.pla.
inter dilectos.§.preterea.ꝛ arg.in.c.ij.de arbi.ꝛ
c.cum dilecti.de elec.Sol.Jnno.ꝙ vni iudici nõ
creditur: vt hic.pluribus vero sic: vt in cõrio.ꝛ sic
seruat curia Romana sm eaꝫ licet aliqui cõdicãt.
Ex hoc infert Jnno.ꝙ ex quo creditur duobus
iudicibus vel duobus scriptoribus: ergo vni iu
dici ꝛ vni scriptori ꝛ sic duobus credendũ est: qõ
placet Host.quia in ore duorum vel trium ꝛc.ꝭ.
de testi.in omni.de testa.cum esses.ꝛ.c.relatum.
ff.de testi.vbi numerus.ꝛ ita communiter trans
eunt docto.hic.¶ Sed aduerte tu ne decipiaris
nam hec dicta intelligenda sunt quando plures
iudices assumũtur in testes super gestis coraꝫ se:
in alieno tamen iudicio non coram se: quia in ea
dem causa non possunt esse iudices ꝛ testes.iiij.
q.iiij.c.i.de ver.signi.forus.ꝭ.titu.prori.dilecto.
et eadem ratione vnus iudex etiã poterit esse te
stis coram alio lꝫ sibi ratione singularitatis nõ
crederetur.in.c.licet.ꝭ.de testi.ꝛ hoc satis sentit
Jo.and.in alia apostil.que est in ver.ipsius.Jn
telligo ergo propter hanc literam vt si oritur dif
ficultas super pcessu coram iudice vno: vel pluri
bus coniudicibus non sit standũ eorum assertio
ni: etiam si vellent iurare ratione predicta: quia
nõ possunt esse iudices ꝛ testes: quia sequeretur
vbi essent plures coniudices non esset necessario
obseruanda hec constitutio qõ repugnat menti
huius constitutionis ꝛ etiam verbis: vt patet in
ver.quatenus ꝛc.ibi: sic discretis ꝛ honestis dese
ratur iudicibus.ꝛ sic loquitur in plurali.et ibi:
per improuidos ꝛ iniquos ꝛc.ꝛ sic tollitur consi
deratio Jnno.ꝛ aliorum qui ponderabãt prin
cipium dum loquitur in singulari.dico etiam ꝙ
non indifferẽter iudices admittuntur in alio iu
dicio ad testificãdum de gestis coram se vel si ex
facto vel non facto coram eis laus vel vituperiũ
eis ascriberetur: ideo non sunt idonei testes sal
tem ad plenam fidem faciendam.argu.c.fina.de
testi.lib.vj.solet notari in.c.a nobis.ꝭ.de testi.et
e in.c.inter dilectos.ꝛ.c.ij.de arbi.ꝛ ratio patet ᵉ
ad sensum.facit optime quod legitur ꝛ not.ij.q.
vj.statuendum.¶ Nunc quero an iste notarius
seu duo viri idonei possunt indifferenter scribe
re omnia fienda per partes vt sic eis vel eorũ scri
pturis credatur: Jnno.dicit ꝙ non: sed oportet
ꝙ scribat ea que fiunt coram iudice vel corã alio
per ipsum ad hoc deputato.ꝛ sic transeunt com
muniter docto.hic.sed ego dico qõ aliqua leuia
sunt que ipsi soli notario fieri possunt ꝛ p ipsum
intimabũtur iudici vt relatio nuncij super cita
tione facta: vel instrumẽtorum pductio: ꝛ simi
lia.vt no.Barto.in.d.l.si finita.§.iulianus.ff.de
dam.inse.ad hoc.l.eos.ff.de app.ꝛ ꝫ.dixi.¶ Ad
vnum tamen notabile dictũ positũ hic per Jn
nocen.aduerte ꝛ tene mẽti pro practica quotidia
na.dicit enim ꝙ iudex poterit satis ipsum nota
rium vel duos viros idoneos deputare ad vtrũ
qꝫ officiũ: scilicet receptionis testiũ ꝛ scriptoris:
ꝛ hoc habet sm eum generalis consuetudo que
optima est legum interpres.ff.de leg.l.minime.ꝛ
l.si de interpretatione.ꝫ.de cõsuetu.cum dilectus.
dicit etiã ꝙ receptio testiũ positiones ꝛ confessio
nes vbiqꝫ recipiunĩ ꝛ scribunĩ siue in pñtia siue
in absentia iudicis.Et dũmodo fiant de iudicis
mandato inter acta iudicij cõputantur ꝛ valent
quia reputanĩ facta coram iudice: ex quo ipsius
mandato facta sunt sm eum.ꝛ hoc placet Host.
sm quem sanum consiliũ est de autoritate iudi
cis siue cõmissione per eum facta fides fieri pos
sit non per illum solum cui committitur: quia si
bi tanqꝫ in facto proprio non crederetur.arg.C.
de manda.princi.l.i.C.de testi.l.omnibus.C.de
iure fisci.l.prohibitum.lib.x.sed cõficiatur super
hac cõmissione instrumentũ manu alterius no
tarii vel sigillo autẽtico sigillato sm eum.¶ No.
bene plura ex predictis ꝛ non tradas vnqꝫ obli
30 uioni.† primo ꝙ notarius cause potest deputa
f ri ad officium receptionis testium: ᶠ ꝛ sic vti du
plici officio in eadem causa.facit ad not.per me
in.c.ex literis.ꝫ.eo.vbi vide.Ego tamẽ cõsidero
ꝙ hoc dictũ põt dupliciter intelligi.primo depu
tetur nudus minister in receptione testiũ: ita qõ
nõ efficiaĩ iudex: vtputa qꝫ examinatis articulis
interrogatoriis ꝛ approbatis psonis testiũ per
iudicẽ fit cõmissio notario super receptione quo

casu efficit

a ¶ Sed quero. Subscribẽs se scripture per alium facte preiudicat sibi
ac si totum scripsisset. ita no. Bar. ⁊ Ange. in. l. emptor. §. lucius. ff. de
pac. per illum tex. no. faciunt que no. Alexã. in. l. cum antiquitas. C. de
test. vbi vult ꝙ idem operetur subscriptio quãtum si totam scripturã
scripsisset: quia facit pro hoc in. l. hac cõsultissima. §. ex imperfecto. C. de
test. ita hz locum
qñ pater scripso-
rit totũ testũ ve-
rumetiã qñ sub-
scripsit aut. qõ si-
ne. C. de test. ⁊ aut.
si mõ. C. de. hered.
adde nũc stãte sta
tuto ꝙ scripture
mercator facialt
plenã fidẽ verifi-
catũ statutũ etiã
scriptur; subscri-
ptis a mercatori
bus. ita notã. de-
terminãt Pau.
⁊ alex. i. l. si stipu-
lat. §. chrysogo-
nus. ff. de v. obli.
Cõfert nã si quis
negauerit subscri
ptionẽ esse suã in
currit penã aut.
hz q ppriã. C. õ nõ
nu. pec. quẽadmo
dũ si negasset to-
tã scripturã esse
suã. ita ibi deter-
minat no. Bal. ⁊
an ille q subscri-
psit dicat totum
scripsisse pprie vt
improprie; põdo-
ra text. in. l. si ego
§. dotis. ff. de iu.
do. Ber. forc.
Anto. frãcis.
¶ Utrũ subscri-
ptio opet idẽ qõ
operat tota scri-
ptura: dicas qõ
subscriptio obli-
gat subscribẽtẽ si
cut si scripsisset to
tam scripturã qñ
sciuit ⁊ legit scri-
pturã cui se sub-
scribit ⁊ nõ aliter
l. si. ⁊ ibi Bal. i. j.
no. C. plus va. qõ
agi. ⁊ Pau. õ ca.
plene no. in cõsil.
suo. cclix. inci. de
casu. sic etiã dici-
mus ꝙ sigillatio
obligat sigillantẽ
scripturã quã par
legit ⁊ illã sigillat
etiam sine subscri
ptione. ita Bal.
post glo. in vũ. cũ
quis ita. in. l. ñ. C.
de re. alie. nõ alie.
⁊ vltra ea que tra
dũt doc. i. §. chry-
sogon. hic all. ⁊ i
l. cũ antiqtas. ⁊
Ã. all. vid q̃ hñt in
l. fideiussor. in. §.
j. l si. ff. de pigno.
⁊ in. l. omnis. in. §.
item senat. ff. de
fal. vbi ẽt p Alex.
sed plenĩ p eũ in
consi. c. xvij. in. ij.
parte cõsi. Adde tñ ꝙ subscribẽs in dubio psumit cõsentire: ⁊ scienter fa
cere: nisi pbet zriũm. ita Bar. in. l. caius. ff. de pig. act. ⁊ an subscriptio
idẽ operet ꝙ tota scriptura: vide oĩno p Alex. in cõsi. cxlvij. in. ij. pte cõsi.
b ✠ Sebast. Sapia. ¶ Scriptura. Or subscriptio tantũ operet quantũ
scriptura: vide plene per Roder. in. l. si ita stipulat. §. chrysogon. ff.
de verb. obli. vide
do. Jas. in. l. cũ an
tiqtas. C. de testa.
Zacharias.
c ¶ Testes vacilla
re. Adõ ꝙ nõ tñ
dz scribi vacilla-
tio: sed illi quãti
tas vt noscat quã
tũ sit fidei illi te-
sti adhibendũ. de
quo ⁊ vtrũ possit
se defẽdere testis
dũ videt aut scit
notariũ vl exami
natorẽ scribẽ cius
vacillationez: dic
plene vt no. l apo.
ad istũ. ž. in proc.
nu. 2. in v. exami-
nator ⁊ potissimũ
in apost. meis vbi
plenĩ ceteris exa
minaui hũc arti.
Anto. Frãcis.
¶ Dicas ꝙ vacil
latio testis dz scri
bi per notariũ in
actis. ad qõ vide
Bal. i. l. psbyteri. l
j. col. C. õ epi. ⁊ cle.
⁊ p Bart. in. l. de
qõne. in. §. tormẽ
ta. in vũ. ⁊ ex hoc
dicit Innoc. ff. de
qõni. ⁊ i. l. ij. in fi.
pai. tin. §. ideoq;
ff. de testi. ⁊ h itel
lige verũ ꝙ nota-
ri dz scribere ta-
lẽ vacillationẽ de
cõmissiõe iudicis
als si ex se scribe-
ret nõ pbaret va
cillatio. ita singu.
voluit ang. i aut.
vt spon. largi. §. ⁊
h insup. in pe. col.
vbi ẽt dicit ꝙ dz
talẽ vacillationẽ
scribere videntes
itelligẽte ipo vacil
lãte. ⁊ vide Bal. i
l. nullũ. in. ij. col.
C. de testi.
✠ Sebastia. Sapi.
d ¶ Vacillationẽ.
Vide Ang. are. i
tract. maleficiorũ
in v. fama publi-
ca. l vũ. nono qro
vbi dicit ꝙ iudex
nõ dz parcere ca-
lamo quod faciat
scribere oẽs vacil
lationes. vid Ro
ma. in cõsi. vijj. ici.
viso facto. circa
prin. ⁊ Marsi. in
singu. cij. inci. va
rietas in teste.

casu efficit proprie examinator: non autẽ iudex
nec ppie receptor: vt dicit gl. in cle. vna. de offi.
dele. ⁊ hoc non dubito posse fieri: quia nõ habet
officiũ ztentiosum: vt dixi in. d. c. ex literis. Põt
secũdo intelligi vt cõmissarius efficiat iudex: in
receptiõe: vt quia habet examinare capitula in-
terrogatoria arctare ⁊ compellere seu punire te-
stes ⁊c. vt in. d. cle. vna. iũcta glo. ⁊ istud credo nõ
posse cõmitti notario vt sic sit notarius ⁊ delega
tus: quia tũc obstaret mẽs huius. c. ⁊ multa alia
que no. ⁊ dixi in. d. c. ex literis. ⁊ sic restringerem
31 hic dictũ Inno. ⁊ alior. ¶ † Scdo no. ꝙ receptio
testiũ põt fieri vbiq;: ⁊ sic extra iudiciũ: ⁊ sic intel
lige de nuda examinatione. ⁊ idem itellige de po
sitionib ⁊ interrogationibus ⁊ zfessionib reci
piẽdis super eis: qõ no. in practica. ⁊ vide bonã
glo. in. d. cle. vna. de offi. dele. ⁊ vide in. c. j. de fer.
¶ Tertio not. bene istud dictũ Host. vt notario
non credat seu ipsi scripture semper cõmissione
sibi facta. ⁊ sic videt ꝙ notari nõ possit scribere
instrumentũ pcurationis si ab aliquo cõstituit
pcurator. facit. c. nobilissimus. xcvij. dist. cum ibi
no. ⁊ in. c. cum in iure. de offi. dele. An aũt nota-
rius zstitut pcurator possit vti instrumento fa
ciente ad causam zfecto tñ per ipsum notariũ vi
de Jo. an. in reg. cũ qd vna via. de reg. iur. lib. vj.
in merca. Circa personas istor duor virorũ qui
assumunt loco notarij: querit quales debent esse.
Sol. ex. hic dicit ꝙ debẽt esse idonei ⁊ nullã aliã
qualitatẽ requirit. ex hoc tñ verbo infert Joan.
and. ⁊ Host. ꝙ debẽt esse honesti ⁊ bone fame: de
quibus non sit verisimile ꝙ aliquã falsitatẽ com-
mittãt. ⁊ ideo requirunt duo fm Host. quia nec
iurati sunt nec eis hoc publicũ officiũ cum solita
solẽnitate iniunctum est. ¶ No. bene hoc dictum
Host. quia vult ꝙ isti erũt priuate psone nec iura
bunt in assumptione officij. hic dicebat Abb. nõ
esse iure cautum qõ iurent: tñ dicit cautius esse
qõ iurẽt. ⁊ mihi satis placet qõ iurẽt: ⁊ credo qõ
lz expsse non caueat in iure: tñ satis est de mente
iuris cum isti sunt quasi testes. arg. l. domiti la-
beo. ff. de testi. ⁊ optime facit in simili. c. puenit. j.
32 de test. cog. qõ dixi in. c. pposuisti. ž. eo. ¶ † Sed
a quero nunqd isti duo viri debẽt ambo scribere?
Goffre. ꝙ sic. non enim sufficit fm eum alterum
scribere: sicut in simili dr de plurib arbitris: qõ
aut omnes pnũciabunt aut nullus. ff. de arbi. l.
itẽ si vnus. §. itẽ si plures. de quo in. c. ij. de arbi.
lib. vj. Host. dicit ⁊ meli sufficere si vn scribat ⁊
alter subscribat ⁊ testificet corã eo sic fuisse actũ.
pro hac parte facit. l. cum ab vno. de arbi. lib. vj.
qõ videt tollere arg. Goffre. vbi vnus pnunciat
noĩe suo ⁊ alior. ⁊ plus dicit hic Inno. qõ nõ so-
lum per vnum ex se subscribere possunt: sed etiã
per quẽlibet extraneũ. ille tñ qui ppria manu se
non subscribit dz per sigillũ autẽticũ vel subscri-
ptionẽ vel alio legitio mõ notũ facere hoc sua au
toritate factũ fuisse. arg. d. c. cũ ab vno. ⁊ de offi.
dele. significasti. ⁊. c. pastoralis. ⁊ sic fm Inno. qli
bet tabellio chartis per alium factis autoritatẽ
prestare potest. in aut. de tabel. coll. iij. Host. autẽ
hoc vltimũ reprobat per id qõ legi. ⁊ no. in. c. pe.
et vlti. de fi. instr. Item ex quo iudex elegit indu-
striam ⁊ fidelitatẽ tabellionis vel duarũ persona
rum non videtur qõ extraneo id cõmittere pos-
sit sine iudicis autoritate. ad hoc. c. fin. §. is autẽ.
de offi. dele. sed pro dicto Inno. qõ est no. ⁊ bene
mẽti cõmendandũ. facit sing. in. c. inter dilectos.
j. de fi. instru. vbi videt casus a zrio iudicio meo
ibi enim ponderat ꝙ tota scriptura instrumenti
erat vni man: ⁊ subscriptio erat alteri manus
sed notari in subscriptione dicebat ꝙ totũ pro-
pria manu scripserat. ⁊ hoc erat iudicium falsita
tis: sed secus si nõ dixisset ꝙ ppria manu scripse-
rat. ⁊ sic innuit ꝙ per aliũ subscribere potest dũ
modo ipse se subscribat autoritatẽ pstãdo. ⁊ de
hoc ibi dicã latius. Itẽ facit pro Inno. quia non
qualitas scripture: sed fides notarij est electa que
satis habetur ex subscriptione ex quo attestat de
pdictis fuisse rogatũ. ¶ No. tamen ex primo di-
cto Inno. ꝙ vbi plures notarij ex forma statuti
requirunt ad certũ actũ nõ est necesse qõ omnes
b scribãt gesta: sed sufficit scriptura b vnius cũ sub-
scriptiõe alterius seu alior: qõ tene mẽti. ¶ Que
33 ro hic vlteri † quia dr hic ꝙ debent scribi testiũ
depositiones: quid de iuramẽtis ipsor testium?
dicit Jo. and. ꝙ scribi debẽt cum precedũt ipso-
rum testium depositiones. j. de testi. fraternita-
tis. in fi. Idem dic de iuramento calũnie lz tacite
possit omitti in. c. j. de iura. calũ. lib. vj. ⁊ idem ea
dem ratione dic de toto pcessu iudiciali: vt pro-
batur in tex. ibi: vniuersa iudicij acta cõscribant.
et ibi: nec pro ipsius psumatur pcessu ⁊c. ⁊ hec fa
34 ciunt ad questionẽ notabilẽ. ¶ † Quid si iudex
c reperit testes vacillare c seu trepidare: ita ꝙ fides
integra non sit eis adhibẽda iudicio iudicis: nũ-
quid hoc debeat redigi in actis? Inno. hic valde
nota. dicit ꝙ debet is qui testes receperit ⁊ dicta
acta redegit scribere seu scribi facere fm suam sa
nam estimationẽ quanta sit eis fides adhibẽda.
argu. j. titu. j. cum causam que. ⁊ in. c. conquestus
j. et. ij. ⁊. c. constitutus. de fideiusso. in fi. ⁊ nisi hoc
apponat tale periculum fm eum poterit accide-
re ꝙ quãuis iudex qui prius fuit in testium rece-
ptione ⁊ nouit ipsos vacillare bonam sentẽtiam
ferat contra ipsorum dicta testium: tamen iudex
superior qui per appellationẽ vel alio modo co-
gnoscet feret sentẽtiam iniustam fm dicta testiũ
reuocando iustam sentẽtiam: ⁊ hoc quia vacilla-
tionem ignorabat: ⁊ sic sibi non poterit imputa-
ri. argu. de fide instrumẽ. cum Joã. ad finẽ. ⁊ ille
per cuius negligẽtiam hoc accidit etiam in foro
anime potest sibi timere fm Joã. and. cum lesus
sit proximus suus propter culpam suã: quia non
adhibuit diligentiam quam in officio suo adhi-
bere debuit. facit. j. eod. ad finem. de offi. archid.
ea que. ⁊ negligentia que in proprio facto culpã-
da est in alieno est vituperanda. ff. solu. matrimo. l.
si cõstante. §. si maritus. ⁊ no. bene predicta quia
infertur quod nisi sententia in causa appellatio-
nis iustificetur ex actis est retractãda nec est pre-
sumẽdum iudicem fuisse motum ex aliqua causa
ad non sequendum acta ⁊ depositiones testium:
contrariũ tamen videtur innuere. c. causam. j. de
re iudi. ⁊ doct. ibi: sed vide quod ibi dicam. nam
placet mihi hoc dictum Inno. hic per. c. cum ad
sedem. de resti. spo. ⁊ per no. in. c. in psentia. de re-
nunt. ⁊ qõ no. dicit Jo. and. de resti. in foro aie: dic
vt plenius. ž. remisi ⁊ dixi. Subiungit etiã circa
d hoc Innoc. ꝙ hanc vacillationẽ d seu variationẽ
debet receptor testis facere describi audiẽte ipso
teste: vt sic sit illi zdicendi facultas: partem autẽ
non oportet esse presciuẽ fm eum. nec de eo aliqd
scire donec pcessus sit publicat: nec pter ipsi
contradictionẽ impediat causarum pcessus: nec
mirandũ fm eum si testium psentia requiritur:
et ipsius cõtradictio audiatur quasi sua interest
cum per hoc sit puniẽdus. vt. j. de penis. sup his.
⁊. l. nullum. C. de testi. Nec obst. c. cum dilect. ad
fin. vbi i nullis pena ingerit testi: quia ibi testis ex
proprio dicto non conuincit sicut in casu nostro
sed absens per alios testes reprobatur. ¶ Nota
bene hoc dictum ꝙ in casu. c. cum dilectus. in fi.
nulla pena testis punitur cum reprobat absens
per alios testes. ⁊ adduco. c. j. de excep. vbi proba
tur per verbũ sufficit. ⁊ ibi dico latius: ⁊ dixi in
d. c. cum dilect. nã ex variatione seu vacillatione
punit solũ pena extraordinaria: vt sentit glos. in

a e+Seba. Sapia. ¶Nullum. Vide ad intellectū illius.l. nullum. mul
ta per do. Jaso. in.l.j.§. qui mandatū. col. pe. ff. de offi. eius cui manda.
est iurisdi. & per Deciū in.c. pterea. S. de offi. dele.
b ¶Amplius ipsa. An pducto instrumēto sit necesse pducere instru
menta originalia ex quo fuerūt apud acta pducta & exēplata: de quo
vide per Jnn. in
c. cum in iure. cir
ca finem. de offi.
dele. & per Bal. in
recollectis. in.l. fi.
ff. de fi. instru. vbi
dicit q̄ copia re
dacta i actis facit
fidē: vt habuit in
facto. ibi & dicit
q̄ instrumētū re
gistratū facit fidē
absq̄ originali. &
adde hic Bal. i.l.
ij. i fi. C. de re iud.
vbi dicit q̄ si vnū
instrumētū est re
gistratū i iudicio
p notariū si post
ea pbaf originale
ille nō pt ampli⁹
cogi pducere ori
ginale: quia illud
registratū dz antē
ticū: ad qd vide
Jnno. i.c. alberi.
de testi. & vide ad
istā q. tex. i.l. fi. C.
de fide instr. & ibi
Bar. & Bal. & vid
hic Bal. & i apo.
in.l. fi. de fi. instr.
vbi dicit q̄ si vnū
instrumētū origi
nale pducif apd
acta illud istrumē
tum non debet re
manere apd acta
sed registra & ori
ginale dz tradi ei
qui ipsū pduxit
hic posita per do.
Ant. vide p bar.
j.l. chirographis.
ff. de admi. tu. & p
bar. & Pan. ȯ ca.
vbi est bon⁹ tex. i
l. publicati. C. de te
stib⁹. vbi dicit do.
Pan. q̄ ex q̄ istru
mētū est registra
tū in actis faciet
fidē absq̄ alio ori
ginali. imo etiam
plus dicit q̄ etiā
si nō fuisset origi
nale registratū i
actis sed data co
pia fuisset parti si
postea pdaf ori
ginale aduersa ps
cogef reddere illā
copiā vt registref
i actis quo facto
illi registrato ad
hibebif fides dū
tū exemplata sūt
autoritate iudicis
corā quo fcā sūt.
& vide etiā Bar. i
l.i.§. si qs duob⁹.
ff. de secū. ta. & de
qōne h̄ posita per
do. Ant. & vide i
terminis p eūdē

d.l. nullā. & clarius Bar. in.l. infamē. C. de publi.
iudi. videf tñ aliquib⁹: & non male fm Jnno. qd
etiā teste absente & penit⁹ ignorāte hoc scribi pos
sit. qd satis placet Hosti. tum ne per ipsum testē
secreta iudicis reuelenf ante attestationū publica
tionē. ȝtra.l. vbi. C. de fal. tum ne ex hoc rācores:
odia: litigia: vel bella oriant q̄ etiā vitāda sunt.
ff. de vsu.l. equissimū. tum ne ex hoc qd occultum
est infamef testis arg. vj. q.j. ex merito. & c. deterio
res. tum quia solus iudex: & nō alius habet motū
sui animi informare. ff. de testi.l. iij. & l. ob carmē.
hec dicit vera Jo. an. dūmodo nullā penā iudex
testi infligat vel infligere intēdat: alias seruef quod
dictū est. ¶No. bene pdicta ad intellectū.l. nul
a lum⁹. C. de testi. & c. j. de excep. qñ antē dz facere va
cillationē describi: dicit Jnnoc. q̄ nisi faciat de
scribi dū testis testimoniū suū profert postea scri
bi nō faciat nec credef in hoc ei. hoc placet Host.
qñ ex eo intēderet testes punire: vel qñ illud scri
beref post magnum interuallū: alias si hoc vult ab
scōdere ipsi testi nihil scribet eo psente: sed ex hoc
ille exiuit incōtinenti & anteq̄ alius intromittaf
vel ad alia diuertaf. argu. j. tit. ij. c. pterea. Sed di
ces tu si pdicta sunt vera certe daf ex hoc tāta po
testas iudici q̄ q̄si semp poterit ad velle suū iusti
ficare vel ȝdēnare. dicit Host. esto q̄ sic sit: tñ hoc
facere nō poterit sine graui pena. de re iudi. c. j. li.
vj. dicit etiā q̄ psumptio est pro iudice. de pcu. in
nostra. de preb. nisi. de psen. ad audientiā. cum. fi.
35 ¶Sed circa hoc q̄rif †nūquid tabellio dz scribe
re hāc vacillationē si ipsam nō deprehēdit. Jnno.
primo dicit videri q̄ non dz hoc in actis scribere
nisi ipse primo bene videat & cognoscat qd vacil
let: refert alios dicere q̄ si solus iudex dicat i rece
ptione testis testē vacillasse q̄ sibi credēdū est & ta
bellionē hoc debere scribere ad mādatū iudicis
etiā si ipse tabellio nil de titubatione vel de vacil
latiōe perpēdat. Prima ratio est quia tabellio
non hz autoritatē in teste recipiēdo: sed in scribē
do tñ. Judex vero hz autoritatē examinādi qz &
vinculādi ipsos testes: seu aliter puniendi si sibi
videbif: vt in iuribus pal. & in tormētis ponere.
ff. de qōni. p totū. j. de re. iur. c. cū in ȝtēplatione &
in. c. j. de deposi. Alia ratio quia iudex supior est
vnde magis tabellio iudici q̄ econtra credere dz
Tertia rō melior est: q: tabellio circa scripturaz
intētus nō pōt ita pcipere titubationē vel varia
tionē: faciei ruborē pallorē vel mutationē: sicut
iudex: lz eñ ipse iudex dictet semp tñ pōt oculos
ad testē habere: ergo ei magis credēdū est q̄ veri
tatē nouit. qui maio. accu. pos. c. videf. & facit fm
Hosti. qd no. i summ. de testi. §. qs possit esse testis.
sub. §. et cū causa. ver. habet antē pōt tabellio cū
bona ȝsciētia sic scribere: fm Jnno. Et iudex mi
hi tabellioni dicat vt scriberē q̄ testis vacillabat:
sed efficacior esset scriptura si adderet: & sic mihi
videf q̄ vacillaret: & hoc si sic hz veritas. nō autez
dz hoc dicere si sibi non videf & debēt quātū pos
sunt cū veritate tñ exprimere vacillationē. & hoc di
ligēter no. in practica. habes eñ ex predictis qua
tuor. Primo an iudex debeat scribere vacillatio
nem: & qd si nō scribit. Scdo an dz scribi ipso te
ste vel parte audiēte. Tertio an debeat scribere
immediate vel ex interuallo. Quarto qd si nota
rius vacillationē nō dephēdit vel sic: & multa alia
bona dicta incidenter. ¶Quero vlteri⁹ de qōne
quotidiana & notabili. dz hic q̄ instrumenti edi
b tiōes debēt describi nūqd sit opus ampli⁹ ipsa b
originalia parti edere vel in iudicium producere
Aduerte ad qdā verba notabilia Jnn. dicit eñ h̄
q̄ ex quo pducta sunt instrumēta iudici vel etiā
corā alio de ipsi⁹ mādato & exemplata: extunc non
agif ad editionē instrumētorū ppriorū: ad q̄ nisi
raro agi nō pōt; sed agif ad editionē actoz ad q̄

in.c.j.in.xviij.colū. vsi. scdo fallit. de fi. instru. & in eo.c.j.in pe. col. vsi. ad
secundum au adhibeatur. Item adde hic do. de Rota in antiqs deci.
cxxij. & qd instrumentū registratū in actis faciat fidem absq̄ produ
ctione originalis: tenet Bal. & Ang. in.d.l. si quis in aliquo. & Bal. i.l.
nostra. i. iiij. col. C. de testi. & in.l. fi. C. de edi. diui. in. xviij. col. & in.d.c. ij.
de fi. instr. & Spe.
in tit. de rescri. p
sen. §.j. vsi. sz dici
tur. & ibi vide di
no Jo. an. limitā
tē vbi vult q̄ ad
h̄ vt p hāc exempla
tionē i iudicio fa
ctaz excludanf a
petitiōe origina
lis reqrif q̄ sit fa
cta citatio aduer
sario psente. & idē
tenet Spe. l' ti. de
instru. edi. §. nūc
dicam⁹. v. penul.
& facit.l. gesta. C. d
re iudi. qd intelli
ge verū ēt si post
registrationē ap
peat originale es
se abolitū vel ra
suz: vt decȝāter vo
luit Bal. i.l.j. ff. si
tab. test. nul. exta.
& idē voluit Bal.
in.l. siuni⁹. in fi. de
testi. & vid. d. An
to. i.c. cū dilect⁹.
§. nos igif. in vlt.
col. vsi. puto. d oc
di. cog. & vid. d no
Bar. i.d.l. publi
cati. ¶Adde in
dcf fides istrumē
to absq̄ origina
li. Pe. d anc. ȝsi.
xlj. Ro. ȝs. cxxiiij
Zacharias.
¶Addo tu ȯ hac
q̄ Feli. post Jnn.
& Arch. in. c. cuz
in iure. col. pe. v.
inquātū. doct. di
cūt. S. de off. dele.
Henr. i. c. j. i pn.
& ibi remissiue in
apo. Celsi de dec.
li. vj. & plenissime
per Lafrā. hic in
prin. nu. ij. in vsi.
attēdite. & ibi re
missiue i apostil.
Celsi in v. iudex
vel pcurator.
e+Sebasti. Sapia.
c ¶Redigi. Vide
Alex. i aut. si qs
in aliquo. col. iij.
versi. sexto fallit
C. de edi. & in ȝsi.
vj. ia. pōderatis.
in. iiij. volu.

semp agi pōt. vt no. S. eo. c. j. pma eñ instrumēta
trāslata sunt in acta: & idē est fm eū si nō sint exē
plata: sed tñ scriptū est in actis: talis pduxit in
strumētū cui⁹ pncipiū est tale & finis talis. nā ex
tūc illud instrumentū vel ei⁹ tenor in actis cōpu
tādus est. & p hoc dicit qdā fm eū: qd etiā rescri
ptum pcurationis & delegatiōis inserēdū est in
actis. Idē tñ Jnno. fatef h̄ vtile esse & tutū: sed si
nō inserant post lit. ȝte. nō opz pcuratorē pbare
mādatū ex quo admissus fuit vsq̄ ad li. ȝte. ff. de
pcu.l. pompo. §. ratihabitio. nec iudex cōmissio
nem sibi factā pbare tenef post lit. ȝtest. sed post
modū Jnno. a pdictis recedit dicēs: vel dic & me
lius q̄ bene dz pbare rescriptū cōmissiōis & pcu
ratiōis exhibitū in iudicio & scriptū in actis: sed
nō tenef mōstrare ipsa originalia nec tenorē eorū
pbare: sed si nō sunt in actis scripta eum pbare
opz: sicut enim hic innuif satis expsse. sufficit eñ
in actis cōtineri talis exhibuit rescriptū aposto
licum & pcurationē suā: nec antē est necesse tenorē
inseri. & idē dicit de delegatiōib⁹ & subdelegatio
nibus. hec sunt vba Jnno. q̄ diuido in duas qō
nes. Prima an instrumēta semel pducta & exem
plata sint denuo pducēda an vo sint scripta fa
ciāt fidē. Scda an post lit. cōtest. teneaf pcurator
docere de mādato vel iudex de sua iurisditione.
36 ¶†Ad primā vides qd voluit Jnn. cōcludit eñ
q̄ nō tenef docere etiā si ad plenū exemplata non
sunt: sed in effectu: vt si dz talis pduxit instrumē
tum pcuratiōis &c. & idē in effectu voluit Host. hic
lz multa vba inserat: sed adducif in ȝrāū sing. di
ctū Jnno. in. c. cū in iure. de offi. dele. in fi. vbi di
cit notādū q̄ qñ offerf in iudicio instrumētū pcu
ratiōis vel aliud simile: lz oblatio fit de actis nō
tñ tenor instrumēti: vñ nisi aliās solēniter publice
tur: sed opz ostēdi originale. & hanc opi. recitat &
sequi videf Spe. de instru. edi. §. nūc dicam⁹. vsi.
illud. & de instru. psen. in prin. vsi. his igif. & vsi.
sed obijcif. ¶Concordarē has opi. hoc modo q̄
aut instrumēta nō fuerūt lecta parte psente nec
autoritate & mādato iudicis exemplata: sed sol⁹ no
tari⁹ h̄ fecit: & tūc sola pductio de actis est & non
tenor exemplat⁹: tum quia tex. hic solū dicit scribē
das pductiones instrumētoz: tum q: notarius
solus non pōt autēticare scripturas: de qb⁹ ipse
pncipaliter nō fuit rogat⁹: vt in. c. pe. & vlti. de fi.
instru. vide bonā glo. & doc. in. c. abbate. de verb.
signi. in v. fiat fides. facit aut. si qs in aliquo do
cumēto. C. de edē. Aut instrumēta fuerūt exhibi
ta parte psente: & iudice perlegēte & examināte
an sit sine vitio & mandāte postmodū ea in actis
c redigi.c & habet locū opi. Jnno. hic ad hoc iura
superi⁹ all. ¶No. tñ ex dicto Jnn. & insup Host.
q̄ lz instrumēta delegatiōis vel pcurationis nō
sint exhibita in iudicio nihilominus pbari pos
sunt per originalia: quia illa nō sunt de actis iu
dicij: qd no. ad pdicta. etiā facit. c. cū psone. de pri
37 uileg. lib. vj. & c. cōtingit. de fi. instru. ¶†Venio
nūc ad scdam qōnem an post litē cōtest. teneatur
pars docere de pcuratorio: vel iudex de sua iuris
ditione: vidisti Jnno. hic ponentē duas opi. con
trarias: sed in vltima vt nō teneaf post lit. ȝtest.
pbare pseuerare vz. sed ipse Jnno. in. c. innotuit.
j. de eo q fur. ord. rece. approbare videf primā. di
cit eñ q̄ postq̄ pars paruerit iurisditioni alicui
vsq̄ ad lit. ȝte. si postea ponit de iurisditiōis de
fectu sibi incūbit onus probādi. ar.l. fi. de pba. &
§. rati. vide tu de hoc bonā glo. modificātē dictā
Jnno. in. c. j. de dec. lib. vj. in ver. absentia. in fi. et
remitto te etiā ad ea que plene no. in.l. licet. C. de
procu. vbi per glo. & doc. & inter ceteros Bar. ibi
ad pleniā indaginē distinguit sic: q̄ exceptio pcu
ratoria est quīuplex: qñq̄ eñ opp. tu non potes
esse pcurator. qñq̄ opp. qd ex natura cause non
potuis

a ℭ Et similes. Add de q̄ voluit Ro. consil. cccLxxxiiii.
Sebastia. Sapi.
b ℭ De cetero. Vide Alex. l. cō. lix. inci. viso pcessu. col. ii. vl. secundo video. in. ii. vol. & in cō. cii. inci. viso pcessu. col. i. in. v. vol. & in cō. lxi. inci. viso. col. i. e. vol. v.
c ℭ Quicūq. Adde a Roma. consilio cccLxxxiiii.
Anto. Francis.
d ℭ Fauorē. De statutis laicoꝝ an ligēt clericos vl' clerici aliās possint eis vti: est ampla materia de qua i c. ecclesia scte marie. hic all'. & habetur in. l. puilegia. C. de sacr. san. ec. addo tñ q̄ statuta fcā ab inferiorib' nō valēt ad limitationē seu p̄iudiciū iurisdictionis supiorū vt p bal. in auť. s3 nouo iure. l. ii. col. C. d ser. fug. & bř p bal. in l. debitori. & ibi ēt p Alex. C. de pac. & p Inno. in. c. venientes. de iureiu. & p Alex. in. l. oēs populi. l. v. col. ff. de iud. & vide Inno. l. c. i. de trāsac. vbi dixit qd̄ pūt fieri statuta a laicis si modo cōfirmenť p papā: aľs non. per. d. c. ecclesia sancte marie. & adde ēt q̄ statutū etiā cōtra ius canonicū pt fieri a populo subdito eccľie Romane quo ad tpalez iurisdictionē de q̄ vide p d. Abba. in. c. qd̄ clericis. in viti. charta de fo. cōpe. & p Alex. in cō. clxxvi. inci. redēptoris noīe inuocato viso thematē &c. sed vide plene de materia in. d. c. ecclesia.
Sebastia. Sapi.
e ℭ Rationabilis. Ad hoc ibi text. all'. do. Abb. in. c. fi. de cohab. cle. et mu. vide multa p do. Andr. sicu. in repe. rubr. C. qui admit. colū. vii.

potuit cōstitui pcurator. qñq3 opp. q̄ iste qui te cōstituit non potuit constituere pcuratorē. qñq3 opp. ɔtra pcuratorē q̄ non cauit. qñq3 op. cōtra procuratorē tu non es pcurator: & in hoc vltimo cōsistit pprie materia nostra. Prima exceptio q̄ opponiť ratione psone pcuratoris: aut psona est talis q̄ neq3 pro se neq3 pro alio potest esse in iudicio vt seruus in causis ciuilibus: & pōt opponi qñcūq3 quia reddit iudiciū retro nullum. l. ii. §. i. ff. qui satisd. co. Credo tñ q̄ opponēti semper incūbat onus pbandi: q̄ quilibet pſumiť legitimus. c. i. de psum. & l. i. ff. de pcu. & c. i. de testi. cū ibi no. qñq3 potest esse in iudicio pro se sed nō pro alio: vt mulier: miles: minor: & similes.[a] & tūc d3 opponi ante li. ɔte. vt. l. ita demū. C. de pcu. & no. in. d. c. in nostra. eo. tit. Scdo oppo. exceptio de psona cōstituētē. de hoc no. in. l. non eo minus. C. eo. tit. Tertio opp. ratione cause: vtputa in causa criminali in qua non interuenit pcurator. & dic vt plene no. in. c. veniēs. de accu. & in. c. i. de iud. li. vi. & in. l. pe. §. ad crimē. ff. de pub. iud. Quarto op. de cautione non pstita: & ista d3 opponi ante lit. cōte. l. pōpo. §. rati. preall'. Quinta est exceptio tu non es pcurator: & est materia nostra: & ista qñq3 opp. ab eo ɔ quē pcurator litigauit: qñq3 oppo. ab ipso dño cuius noīe litigauit pcurator. Primo casu si quidē ab initio cōtenditur de mādato nec decidiť: sed pper dubiū pcurationis admittitur cū cautiōe de rato: & tūc nō potest hec exceptio vlteri' opponi nisi opponēs incōtinēti hoc probaret. vt. l. inter quos. §. alieno. ff. de dā. infe. qñq3 disputaľ de mādato & iudex pnūciat eum procuratorē legitimū & de cetero[b] nō pōt opponi. arg. in. l. ii. C. si ex fal. instru. & qd̄ no. in. c. licet. s. eo. Idem si instrumētum pcuratoris fuit in iudicio pductū & approbatū: vt no. hic Inno. sed intelligo ego vt. s. dixi. Si vo de hoc nunq̄ fuit cognitū nec disputatū vtrū haberet mādatū vel nō: & tūc pōt opponi qñcūq3[c] sm eū: quia hec exceptio reddit iudiciū retro nullū. de pcu. in nra. et sic nō obstat retardatio cum reddat ɔtesta. lit. inualidā. dicit q̄ vbicūq3 supradictū est q̄ postq̄ est determinatū quod est pcurator opponi non potest: hoc verū nisi opponēs velit in se assumere onus pbādi istā negatiuā quā posset pbare probādo mādatū reuocatū vel instrumētū falsum. & sic in hoc videť sentire cum hoc vlti. opi. Inno. & pro hac opi. ego adduco q̄ cū singuli actus iudiciales sint distincti & separati & defectus iurisdictionis vel pcurationis concludat q̄libet acta: l3 iste nō opposuerit & p̄iudicauerit sibi in aliqbus non tñ sequiť q̄ in oib' teneať: & d3 sibi p̄iudicare. vide hoc. in simili in. c. nōnulli. de rescrip. et no. glo. in cle. sepe. ppt si. de verb. sig. in ver. partibus. quam oino vide: fateor tñ q̄ opi. gl. in. d. c. i. de elec. lib. vi. est multū equa sed iure nō pbatur. Vltimo casu qñ opponiť exceptio falsi pcuratoris ab ipso dño cuius noīe agiť. dic q̄ semper hoc pōt dicere nisi doceať de mādato. & p hoc text. in c. in nostra. de pcu. adde no. per Inno. & alios in
38 c. ex parte decani. de rescript. ℭ † Vlt. hic queriť quare in fi. dr q̄ nō presumiť pro iudicis processu nisi q̄ten' ɔstiterit legitimis documētis q̄ sunt ipsa legitima documēta. Sol. Inno. dicens q̄ l3 ipsa acta non scribantur per tabellionē vel viros duos idoneos valēt tñ si possunt pbari per confessionē partiū vel per testes vel alio modo. & no. q̄ dicit de cōfessione partis. ad hoc all'. text. sing. in. c. si. s. eo. ti. vbi dicā. Host. sequiť Inno. q̄ appellatione documētoꝝ ɔtinenť testes. ff. de fi. instru. l. i. & in. c. puenit. s. tit. n. Goffr. tñ dicebat qd̄ hic appellabanť legitima documēta ea que sunt cōfecta per tabellionē vel duos viros idoneos: vtrūq3 dictū pōt coniūgi iudicio meo vt dicam' q̄ assertioni iudicis nō est standū. & ad hūc finē emanauit hec ɔstitutio: vt p3 in prin. sed oportet q̄ pbenť acta p legitima documēta. que sunt legitima documenta dico q̄ oēs pbationes legitime: & sic satisfactū est mēti hui' ɔstitutionis. Et ex hoc decidiť q̄stio nūqd sufficiāt litere iudicis

saltē cum testiū subscriptiōe. dic vt plene dixi in c. post cessionē. de pba. fateor tñ q̄ l3 possit fieri pbatio aľs q̄ per scripturā tabellionis vel duoꝝ viroꝝ idoneoꝝ tñ iudex non euadit penā ex quo ex sua negligētia oritur difficultas pbandi. & hoc iudicio meo aptissime voluit hec litera in ver. iudex autem. i. scto ver. nec pro ipsius presumaľ &c. que venit continuatiue ad precedentia.

1 ℭ Clerici possunt vti in eorum fauorē lege vel consuetudine laicorum si est fauorabilis.
2 Princeps nō potest inducere legem vel cōsuetudinem irrationabilem.
3 Negatiua qñ pbetur qñ est pbata affirmatiua & quomodo admittatur huiusmodi probatio.
4 Clericus pōt se purgare per duos laicos etiam si contra eum probatum est per duos clericos.
5 Testes ex parte rei qñ preferanť l3 testes actoris seu accusatoris sint aliquantulum idoneiores.

AD nostram. Si probari pōt reū deliqsse ei' pbatio q̄ nō deliqrit non est admittēda. Primo ponit prauā consuetudinē quā scdo seruari pħibet. ibi: volentes. ℭ Casus lfalis. In regno dacie lex talis siue cōsuetudo seruabať q̄ aliq qui de criminib' accusabanť que per legitimos testes pbari poterāt ɔ ipsos reputabanť immunes dūmodo valerēt se purgare. qñq3 vo sacerdotes & clerici Dacie huic legi innitebanť. puenit hoc ad notitiā dñi pape ipse volēs vt hec mala ɔsuetudo q̄ est ɔtria omni iure extirpeť a clero: mādat q̄tenus in pbatione huius negatiue nullus audiať: dūtamē ex aduer
1 so possit affirmatiua pbari. Ber. ℭ † Not. i. sm do. Ant. arg. pro & ecōtra q̄ statutū loci ligat ecclesiasticas psonas etiā in q̄ntū causa tractať corā iudice ecclesiastico dūmodo sit aľs iustū q̄si sentiat q̄ irrationabilitas isti' cōstitutionis seu statuti fuit causa impediēdi illi' effectū: sed certe hoc dictū sic tollectū non placet: quia est de directo ɔtra. c. ecclesia sancte marie. de ɔsti. intelligendo vt ibi dixi: & plene dixi in. c. qd̄ clericis. de fo. cōpe. Vnde vt saluet intellect' a ɔtrio sensu huius tex. not. aliter: & sic q̄ lege seu ɔsuetudine laicorū mere priuilegiatiua possunt clerici vti in suū fa-
d uorē[d] dūmodo aľs sit rōnabilis[e] & satis collige-
e tur hic a ɔtrio sensu. & est verū intelligēdum sm ea que dixi in. d. c. qd̄ clericis. nā hec lex de q̄ in text. nō ligabat sed erat puilegiatiua. & hoc tene mēti
2 sic intellectū. ℭ † No. si. tex. ibi: vt hec pestis ɔtria. q̄ lex ɔ bonos mores seu peccati nutritiua amittat nomē legis & appellať pestis: nō enī h3 substātialia legis cū lex debeat esse rōnabilis &c. iiii. di. erat aūt lex. & ideo recte dixerūt Inn. & Host. q̄ etiā pnceps nō possit inducere hāc legē vl' talē cōsuetudinē roborare. xii. dist. de illa. de consue. c. fi. idē Bar. in. l. oēs populi. ff. de iust. & iu. vbi dicit nō valere legē continentē aliqd̄ inhonestū. facit. l. leges sacratissime. C. de legi. ℭ Ex his inferť q̄ etiā respectu laicoꝝ nō valebat hec lex seu cōsuetudo qd̄ satis innuūt verba litere: & ad verbum a clero supple marie: vel hoc dicit: quia forte a laicis nō poterat de facto illā euellere: de iure autē poterat rōne peccati: sm Host. & bene de iud. nouit. Et sm hoc no. q̄ ɔsuetudinē peccati nutritiuā etiā inter laicos pōt papa tollere & nō mirū cū ex huiōi causa emēdet legē scriptā etiā ipsi' principis. de pscri. c. si. cū ibi no. & p glo. in reg. possessor. de reg. iu. lib. vi. facit de ɔsue. c. ad nostrā. & c. penul. ℭ No. q̄ purgatio per iuramētū purganda est subsidiaria: nūq̄ etiā admittiť q̄diu pba-
f tiōes[f] legitime adsunt. ad hoc. c. accedēs. de accu. et. c. de hoc. de simo. cū si. & vide Spe. in ti. de inq. §. nūc tractem'. vñ. sed qd si reus. & ibi in addi. ℭ Quero qd intēdit lra dum dicit q̄ isti poterāt se quoquo modo purgare &c. rñdet glo. i. exponēdo tex. quoquo mō. i. p viles & sui similes qd̄ esse nō d3 sm glo. debēt enī esse isti cōpurgatores bone fame &c. ℭ Ex hac glo. colligiť vna ratio decidendi ad tex. q̄ non valebat ista lex seu cōsuetudo: quia admittebat cōpurgatores inhonestos:

f ℭ Probationes. et ideo dicit dñs Aut. in. c. si. in. xi. col. de iureiur. q̄ qñ pbatiōes sunt incōpassibiles semiplena pbatio ɔ plenā pbationē nihil operaľ: sec' si essent incōpassibiles cum possit deferri iuramētū in supplemētum illius semiplene pbatiōis. & vide hic do. Ant. & s. hoc eo. c. in finalibus verbis. & in quantū do. Ant. hic in ver. p hoc vide. Spec. dicit q̄ oblatio purgatiōis nō facit silere accusationē vel inquisitionē vide plene gl. & ibi do. Abb. q dare tradidit hanc materiam in. c. ex tuarū. de pur. cano.

secus ergo si fuissent honesti. sed contra hunc intellectū facit lr̃a in ver. mādamus. que aptissime innuit q̄ quādiu pōt probari affirmatiua nō dz quis admitti volens probare negatiuam. et hoc etiam
3 apertissime sentit hic glo. fi. ¶ † Tu sic conclude totam materiā q̄ aut apparente probatione super affirmatiua reus vult negatiuā probare per ipsius iuramentū et alior̄ compurgator̄ iurantium solum de credulitate iuxta formā. c. quotiens. §. porro. de purg. cano. et non debet admitti: quia ista non est sufficiens probatio vbi potest constare de veritate p legitimas probationes. et iste est casus proprius huius. c. ad idem. c. accedens. de acc. et. c. de hoc. de simo. et versi. quoquo modo. ponitur hic ad maiorem detestationē huius consuetudinis vnde idē esset si per testes idoneos iurātes modo predicto vellet se purgare: aut vult probare negatiuā indirecte per testes deponētes: non de credulitate: sed veritate et debeat admitti. arg. in. c. ex tenore. de testi. et hic in glo. fi. in hoc casu non loquitur iste
4 tex. † Ad hoc vide glo. no. in. c. clerici. lxxxi. distin. que dicit q̄ si duo clerici probant me cōmisisse fornicationem tali die et tali loco possum etiam per laicos probare contrarium indirecte q̄ illa die semper fui in alio loco et debeo absolui q̄r non sum reus. arg. c. ex literis. eo. qd no. bene: maxime inquantum dicit de testibus laicis qui nō sunt respectu ordinis equales clericis. Ex quo infero ad vnum sing. q̄ testes ex parte rei p̄ferūtur: licz testes actoris seu accusatoris sint aliquātulū idoneiores. facit no. in. c. ecclesia. ij. de elec. et in. c. in nostra. de testi. Quādoq̄ et tertio non apparent legitime probationes super affirmatiua sed contra reum est vehemēs suspicio vel infamia: seu graue scandalum: et tunc admittitur et etiam exigitur purgatio per iuramentū cōpurgandi et aliorum compurgatorū: iuxta formā d. c. quotiens. §. porro. de quo ibi. et e. inter. eo. ti. vide tu glo. ij. q. v. si presbyter. et in. c. j. et ij. de pur. cano. cum simi. et hoc voluit tex. hic a contrario ibi: dūtamē possit et c. debēt tamen cōpurgatores esse honesti et c. vt in. c. constitutus de purga. cano. ¶ Quero in quo hec lex vel consuetudo erat iuri contraria: Gl. ij. instat et minus bene iudicio meo: q̄r tm̄ exēplificat de iure positiuo. ego dico q̄ erat contraria iuri diuino: naturali: et positiuo: contrariabatur enī illi regule diuine: In ore duorum vel trium et c. hic enim excludebatur iuramentum duorū vel trium per istam purgationem. secūdo erat aduersa iuri naturali: q̄r iste erat purgādus legitimis testis in facto suo et preualebat legitimis testibus cui p̄fecto ratio naturalis repugnat: nam vt recitat hic Hosti. hec cōsuetudo erat in Saxonia q̄ si fur tenens rem furtiuā in vna manu sub tunica volebat cum altera manu iurare q̄ rem illam non habebat nec sciebat vbi esset absoluebatur: nec audiebatur agens petens vt inspiceretur quid habebat in altera manu: et dicebat hanc legem sibi datam a Carolo: et intellexi a pluribus scholaribus illius patrie qd etiā hodie est et viget ibi hec lex seu consuetudo. Erat tertio contraria iuri positiuo: vt in iuribus hic alle. in ista glos. merito hec consuetudo erat imprescriptibilis quia contra rationē et contra ius diuinum cuius trāsgressio inducit peccatum: vt in. c. fi. de consue.

1 ¶ An credatur libris antiq̄s hystorie: chronicis scriptis in lapidibus vel scripturis ex archiuo publico productis.
2 Probationes imperfecte tendentes ad vnū coniunguntur: secus si tendunt ad diuersa.
3 Spiritualia non possunt occupari licz vacantia.

Cum causam. Fines diocesis probantur p libros antiquos adminicula testes et famā. Cōis diuisio. secunda ibi mādamus. ¶ Casus līalis. Cū inter Colubrien. et Egitanen. episcopos questio vertebatur super limitatione suarū diocesium papa cōmisit causaz illā quibusdā iudicibus mandans eisdē quatenus in negotio ipso procederēt fm̄ diuisiones que per libros antiquos: vel alio modo melius probarentur per testes et famā: et per alia quecūq̄ adminicula. ¶ No. j. ibi: p libros antiquos et c. tex. valde no. q̄ istis libris antiquis ecclesiarū creditur in probādis finibus diocesis vel parochiarū. et idem cōsimili ratione videtur dicendum in aliis que sunt modici preiudicij. et dic vt plenius. j. dicam cum glo. j. et nimirū. nam hec probantur per verba enūciatiua cōtenta in antiqua scriptura autētica. vt est glo. no. in. c. cū olim. de cēn. ¶ No. ij.
a ibi: testes. q̄ fines diocesis possunt probari per testes. Sed aduerte cū tex. iste loquatur in facto valde antiquo: vt patet per illa verba libros antiquos et c. et illa fama et c. videtur intelligēdus iste tex. de testibus deponētibus de auditu et cōmuni opi. nam facta sic antiquata de quorum initio memoria nō existit probātur per tale testimoniū. de quo plene per Inno. et Hostiē. in. c. veniēs. de ver. signi. lib. vj. et per glo. fi. de p̄scrip. c. vlti. li. vj. dicunt enim isti q̄ semper viderunt fines huius diocesis p̄tendi vsq̄ ad talem locum et nunq̄ audierunt dici contrarium et c. prout no. in iurib. preall. et hoc in terminis nostris tenet Archi. in. c. inter. xvj. q. iij. facit. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de ser. actuq̄ pri. ¶ Ulti. no. q̄ diuerse species probationis que per se non sufficiūt coniunguntur et immiscentur ad faciēdā plenā probationē: et sic habet locum illud vulgatū et que non prosunt singula multa iuuāt. et quotidie ad hoc alle. c. istud. facit op. l. iij. ff. de testi. et iiij. q. iij. si testes. sed intellige et limita vt dicam super glo. fin. ¶ Glo. j. colligit vnum no. ex tex. et postmodū annectit multa similia. Primo colligit q̄ scriptura antiquorū librorum facit fidez. alle. c. ad audientiā. de p̄scrip. vbi habetur de libro censuali. Secūdo adiungit alia similia de quib. in glo. Hosti. et Jo. an. in fi. glos. dicunt q̄ licet glo. ponat species plurimas scripturarū: non tamen omnes distributiue faciunt plenam fidem: sed ille solūmodo que reseruate sunt sub custodia publica et fideli. Alie vero non faciunt plenā fidē licet adminiculentur. Quid enim si reperitur scriptū in aliquo libro ecclesie q̄ domus talis vel vinea debet soluere certum censum: an hoc probet arbitrabitur bonus iudex consideratis iuribus p̄dictis. nā forte iam sunt cētū anni q̄ sacerdos potuisset scribere q̄ tota prouincia vel parochia erat ecclesie. non ergo debet tali scripture de facili credi sine aliis adminiculis. arg. c. fi. de fi. instru. ¶ No. bene hec dicta docto. sed examinem. nunc plenius glo. primo enim dicit q̄ scriptura antiquorū librorum facit fidem. Host. et Jo. intelligūt hoc procedere in libris re-
b seruatis in custodia publica et fideli. [b] et pro hac restrictione opti. facit tex. in. d. c. ad audientiā. et dicunt ibi doc. q̄ satis faciūt fidem si reperiuntur in camera cardinalis vel episcopi. Ego hec dicta non admitterē indistincte. Quid enim si eps̄ pretēdens aliquod castrū per alium detentū pertinere ad ecclesiā suam scripsit in libro antiquo ecclesie
c illud castrum pertinere ad ecclesiam [c] et successiue multis temporibus ille liber fuit detentus in camera episcopi. dicemus ne qd probabit dominium castri cum grauissimo preiudicio possessoris. contra. c. inter dilectos. de fide instrumē. vbi non creditur antiquissimis priuilegiis ecclesie si sigilla consumpta sunt vel enormē fracturā patiuntur. ¶ † Dico ergo q̄ aut agitur de nullius
1 preiudicio: et tunc scripture librorū nō autēticorū
d vel scripture lapidū [d] faciunt fidē: quia tūc sufficiunt

---

a ¶ Q: fines. Adde q̄ confines probantur per instrumēta que ad aliuz finē principaliter sunt facta. ita dicit glo. no. in. c. cū olim. de cēsibus. et in. c. papa. de priuile. in. vj. quas glo. alle. domi. Anto. in. c. cum dilectus. de succes. ab intesta.

Anto. Fran. ¶ Circa hoc de probatione confiniū: dicas q̄ confines antiqui probantur p testes etiā d auditu. ita Bal. in. l. cōuenticulā. in. vij. col. C. de epis. et cle. necnō p hāc p autores iter minor̄: si eorū nō interest licz bal. vbi s. item probantur p instrumēta. vt i. l. cēsus. ff. d pba. probātur etiā p indicia et p famā: vt p. gl. in. c. cū causaz. de pba. vt p Bal. i. l. cū aliqs et ibi etiā per do. Pan. C. d in. odi. vbi et glo. tāgit. et d probatiōe hor̄ confiniū: vid p Inn. et Jo. d imo. i. c. veniēs. d testi.

Sebastia. Sapi.

a Q: fines. Quō possint probari fines diocesis tradit no. Arc. i consil. clxj. inci. viso consilio et Alle. post Bar. in. l. cū aliqs. C. d in. odi. vbi plura ad materiā hui. decre. vide etiā p Moder. i. l. j. ff. si cer. peta.

Sebasti. Sapia.

b ¶ Et fideli. Vid Roma. i consi. clxv. inci. liber registri. Pe. de anc. i consil. clxij. inci. primo de iurib. Corne. p rusi. i consi. clxij. ici. videt. col. iij.

c ¶ Ad ecclesiā. Vide Bal. i. l. exēplo C. de pba. Andr. Barba.

d ¶ Lapidū. Itez adde q̄ corrūpēs talia scripta in lapidib. tenetur. l. in lapecular. tex. est i. l. q tabul. i. ff. ad le. iul. pec. Itē adde q̄ vz probatio p chronicā. gl. est i v. nō magis. quā cōiter sequūtur doc. ibi i. c. inter dilectos. de fi. instru. et vide gl. i ver. p̄sertim. i fi. i c. quāto. d iureiu. q dicit non credē scriptorib. sepulchror̄. et ibi Joā. an. remittit ad. c. sanc. h allē. q̄ videtur probare. et ideo dicit q̄ ille tex. nō loquitur assertiue sz sub dubio fore c. ergo rñderē q̄ possit q̄ loquatur assertiue sit speciale in crimine heresis sicut est speciale qd in probāda heretica prauitate admittuntur testes singulares. vt sing. voluit Bal. in. l. j. C. qui nume. tu. et fuit dictū Ja. de are. in. l. testiū. C. de testi. et de probatiōe per chronicā: alle. glo. in ver. millesimo. in. §. formā. ij. q. vj. Et de scriptura in marmore qd aperte probet: adducas qd not. do. Anto. in. c. j. in. iij. col. de fi. instr. vbi dicit q̄ instrumentum pōt scribi in tabulis ligneis: ceratis: marmoreis: vel eburneis. et adde hic glo. in ver. trāstulit. in. c. venerabilē. de elec. et vide do. Ant. i. c. propositi. i fi. j. col. de conse. ecc. vel alta. et ibi etiā clarius per do. Abb. q refert ad istud propositū Inno. ibi in rub. et adde hic quod no. dns Anto. in. c. ad audientiā. circa prin. de spōsa. et an sententia possit scribi in charta rasa. vide per Bal. in apostil. in. l. quedam. in fine. ff. de edē. et vide quod no. Jo. an. et Petrus de ancha. in c. fin. de re iudicata. in sexto. vbi dicunt qd sententia potest scribi i pariete. Et adō hec glossam in verbo scriptura. in. c. solennitates. de consecra. distin. j. que dicit quod probatur cōsecratio ecclesie si ita inueniatur in libris ecclesie vt etiam in lapide. Item vide glossam in. l. in testamento. de condictio. et demon. Et quod probetur legitime p libros antiquos vel p scripturas antiquas in lapidibus vel colūnis sculptas vel p libros cēsuales: tenet Specu. in ti. d probationi. §. videndū. in. iij. colum. ver. nono per libros. Item vide Domini. in c. quāuis. ante finem. xxj. distinct. vbi dicit qd in factis antiquis statur libris hystoriarum. et allega. notabili. in. c. cuz causam. Item vide qd de questione hic posita no. Bart. in. l. j. ff. de albo scriben. Itē quando reperiuntur scripture an-

tiquissime con-
trarie quibus po
tius sit standum
vide qđ singula-
riter scripsi post
d. Anto. in. c. tam
literis. de testi. vid
Bar. in. l. vel q. de
reli. τ sum. fu. τ q
p libros cēsuales
antiqs probet tm
Archi. l. c. ab eo.
xi. di. Flo. in. l. cē
sus. ff. de proba.
¶ Adde qđ lrīs
sculptis i marmo
ribus de ātiquo
sit dāda plena fi-
des. tm Bal. cōsil.
cccclv. inci. an pa
tronat⁹. τ qđ de li
bris cēsualib⁹ vi-
de Abb. 2si. clvj.
Jo. de ana. consi.
lxxxiiij. Ro. cōsil.
cxxvij. τ qđ de li-
bris archiui pu-
blici vide p eun-
dem consi. cv.
Antoni⁹ Frācis.
¶ De hmōi scri-
pturis factis i ta
bulis marmoreis
aut aliis quid et a
quitū pbēt. vide
plene p Bar. bal.
Alex. τ alios no-
uissimos scriben
tes in. l. ij. ff. si cer.
pet. vbi ēt habet
quid de chronicis
ātiqs de libris an
tē cēsualib⁹ cano-
nicorū vel aliorū
q nō sunt scripti
manu publica vi
de p glo. τ Inn. i
c. ad audiētiā. de
pscri. τ vide Jo.
an. in addi. Spe.
in ti. de istru. edi.
l. §. nūc dicēdū. τ
p Bal. in rub. C.
de fi. instru. in pe.
col. τ p Pe. de an-
cha. i 2si. suo. xij.
inci. circa primā
dubitationē. vbi
arguit ad vtrāqz
partē τ vide bal.
τ Sali. in. l. exem
plo. C. de pba. q
dicūt q tales li-
bri cēsuales pbāt
3 subditos nō 3
alios. τ vide bal.
i. l. fi. C. sine cēsu.
vbi dicit qđ si i li-
bro censuali repe
riē scriptū sic esse
cōsuetū per decē
2 ānos: nō est aliud
qrendum et p ta-
b lem librū probat
cōsuetudo. τ vide
etiā per Spe. l. ti.
de pba. in. §. iij. i
ver. ix. τ vide Flo
ria. in. l. cēsus. ff.
de pba. τ an libri

ciunt probationes nō plene. ita intellige qđ not.
hic in gl. τ in. c. sane. ij. xxiiij. q. ij. τ apte no. Inno.
super rubri. de cōsecra. eccle. vel alta. pone exem-
plū si dubitatur an ecclesia fuit cōsecrata vel in-
fans baptizatus vel quid simile. idem puto si fa-
ctū est antiquissimū τ agitur de modico preiudi
cio. ar. opt. ex isto tex. τ potest dici hoc expressum.
nō enim mandatur hic de libris repertis sub cu-
stodia publica τ fideli: sz indistincte p libros anti-
quos τc. quia cū agitur de modico pīudicio nec
versatur interesse bursale nō est verisimile qđ quis
scripserit falsū vel q illa scriptura tanto tēpore
fuisset tolerata si nō continuisset veritatem. mo-
c dicum autē est preiudiciū an habeat iste ep̄atus
vel ille. arg. c. cū apostolica. de his que fi. a prela.
Quādoqz agitur de magno pīudicio. τ tunc aut
est talis liber vel scriptura cui ab antiqs nostris
cōmuniter creditū est vel reperitur in loco vbi so
lum reseruātur scripture autētice τ faciūt plenā
fidem: vt est tex. no. in. d. c. ad audientiā. τ de pro.
scrip. facit. l. celsus. ff. de proba. no. Bar. in. l. j. ff. si
cer. pe. τ ex his infero q istis libris historialibus
seu chronicis: quibus a maioribus nostris fides
cōīter adhibita est credere debemus. no. Bar. in
d. l. j. vide ho. glo. in. c. inter dilectos. de fide instr.
in versi. magis. τ in. c. venerabilem. de elec. in ver.
tr. nstulit. Hinc etiam est q dicta Aristo. Hipo.
τ similium fidem faciunt: q cōmuniter in omni-
bus studijs recepta sunt ad hec. l. septimo mense.
ff. de sta. ho. τ. l. si pater. ff. de solu. no. Bar. in. d. l.
j. aut est talis liber seu scriptura cui cōmuniter a
maioribus nostris creditū non est nec reperitur
in loco vbi seruantur scripture seu autētice. τ ta-
a lis scriptura seu liber facit adminiculū ᵃ seu pre
sumptionem non autē plenam probationē: hec
probantur a cōtrario in. d. c. ad audientiā. τ fuit
de mente Inno. in loco preallē. super rubri. de cō-
secra. eccle. vel alta. quā sic intelligo. τ vide ad ma
teriam qđ no. glo. in. d. c. ad audientiam. τ in. d. c.
habeo. xvj. dist. Secūdo dicit ista glo. q creditur
instrumēto producto ex archiuo publico allegat
multa iura. τ est archiuus locus in quo reponūē
scripture publice. τ facit p hoc. d. c. j. ē. eo. τ. c. ad
audientiam. preallēg. Tertio dicit glos. q creditē
scripture sculpte in aliqua colūna vel lapide. in-
tellige hoc vt dixi vt in nō tendentibus in alicu-
ius preiudiciū faciant plenā fidem. In aliis vō
adminiculantur sm qualitatem loci vbi reper-
tur. τ scdm quātitatem preiudicij. d. c. sane. plenā
autem fidem non faciunt: vt. l. monumentorū. C.
de reli. vbi dicitur q scripture monumentorum
seu sepulchri non probant proprietatem ipsius.
τ dic de intellectu huius legis vt ibi plenius no.
¶ Ultimo dicit glo. q scripture que olim fiebat
in albo ptoris fides adhibebatur. erat enim olim
locus dealbatus ante ostiū pretoris in quo descri
bebātur pretoria edicta. τ vide de hoc tex. iuncta
glo. in ver. de albo. in. de. j. de iudi. Ex his habes
plene declaratam primam glo. ¶ Glo. ij. colligit
q per testes vtriusqz parochie possunt probari
fines diocesis τ per famam. dicit tamen qđ fama
plene nō probat sed adminiculatur. ¶ Not. bene
glo. quia vult per famā solam finem diocesis nō
probari. Archi. in hoc nō firmat pedes in capi.
plures. xvj. q. j. τ vide per eum de materia huius
c. τ. c. inter memoratos. xvj. q. iij. Tu dic plene an
τ quando fama plene vel semiplene vel nihil pro
bet: vt not. Bar. in. l. de minore. §. tormenta. ff. de
questio. dicam in. c. veniēs. el. j. ē. ti. proxi. ¶ Glo.
vlti. colligit qđ adminicula τ si non plene pbent
coadiuuant tamē plenas pbationes: ex quo col-
2 ligit illud: que non prosunt singula τc. ¶ † Sed
circa hoc quero vtrū hoc sit verum indistincte vt
b pbationes imperfecte cōiungātur ᵇ ad faciendā
plenam τ perfectā probationem videtur qđ non.
videmus enī q testes singulares nihil probant
in. c. cum dilecti. de elect. τ. c. licet. ē. c. τ multa im-
perfecta nō faciunt vnum perfectum vt in. c. quo
rundam. cum glo. j. xxiij. distin. Solu. aut proba-
tiones diuise tendunt ad vnum aut ad diuersa.

Primo casu sunt cōmiscibiles. τ si sunt sufficien
tes ad iudicis animū inducendum ad plenā cre
dulitatem inducunt etiā ad plenam probationē
iuxta ea que dixi in. c. tertio loco. ē. eo. τ hoc pce-
dit siue iste probationes sint eiusdē generis vt in
duobus testibus siue sint diuersi generis vt vn⁹ a
teste cum fama iuxta no. in. c. j. de appel. τ. c. ve-
niens. j. ti. pri. Et hoc in casu quo fama facit se-
miplenam probationem qđ quādo sit dicam in
preal. c. veniens. Idē in aliis presumptionibus τ
adminiculis cōcurrentibus cū vno teste de visu
vel plurib⁹ de credulitate. vt hic pbatur etiā in
d. l. iij. ff. de testi. τ. iiij. q. iij. si testes. τ. c. cum que.
c de re iu. τ dixi in. d. c. tertio loco. ᶜ In secūdo casu
cum tendant ad diuersa tunc nō sunt cōmiscibi- b
les. exēplum in pluribus testibus singularibus.
Idē videtur si aliqui testes deponunt de mutuo
sed nō perfecte: τ aliqui de cōfessione mutui etiā
nō perfecte: vt nō coniungant ad faciendam ple-
nam fidē: quia mutuum τ confessio sunt diuersa
neqz tēdunt ad faciendum vnū totum cum sepe
sit vnū sine reliquo. ad hoc quod le. τ no. in. l. ij. §.
j. ff. de excusa. tu. li. j. C. quādo muli. offi. tute. fun.
facit. d. c. licet. ē. eo. Hec sunt de mēte Bar. in. l. j.
§. idē cornelio. ff. de questio. τ. l. admonendi. ff. de
iureiur. τ Cal. in. c. veniens. pallega. ¶ Nūc ergo
extra glo. opponiē τ videē q ad ista adminicula
nō sit recurrendū in diuisione diocesis. sed defen
dendus est possessor donec plene fuerit probatū
de pprietate per contrariā partem. l. fi. C. de pro-
ba. nec possessor debeat arctari ad docēdū de titu
lo sue possessionis. ij. q. v. in prin. l. cogi. C. de pet.
heredi. τ. c. ex lris. ē. eo. ¶ Ex dictis Inn. τ alio-
rū potest triplex solutio colligi. Primo q proce-
dat iste tex. quādo nō cōstat de firma possessione
alterius: alias pcedit cōtrarium. pro hoc allego
ho. tex. cū ibi notatis in. c. j. de reli. do. Scda solu.
q cōtra possessorem erat hic vehemēs psumptio
iniustitie cum ibi nō probauerit eam habuisse a
papa vel ab alio habente in hoc potestatē nec p-
sumptio poterat iuuare cū de nouo hec loca fuis
sent ad fidem cōuersa. τ sic talis possessio non re-
3 leuat. c. distin. contra morem. ¶ † Et no. hanc so-
lutionē ex qua infero q spūalia iuste non possi-
denē eo q possidenē. vnde nudus possessor pōt p
iudicē molestari: vel si est presumptio iniustitie 3
eum nisi doceat de proprietate. facit. c. ordinarij.
de offi. ordi. li. vj. τ qđ no. glo. in regula beneficiū.
de regu. iur. lib. vj. secus est in aliis rebus pphā-
nis: quia in illis iuste quis possidet nec teneē tra
dere possessionē nisi pbanti proprietatem. d. l. fi.
rationē diuersitatis puto hanc: hec tēporalia va-
cantia licet sine alicuius iniuria τ peccato occu-
pare: q qđ in nullius bonis est hoc naturali ra-
tione occupanti cōceditur. insti. de re. diui. §. fere
igitur. τ. j. distin. ius naturale. presumitur eni res
illius qui eam possidet nisi ab alio doceatur con
trarium. Sed spiritualia nō possunt occupari:
licet vacātia: sed debent haberi a vicario Christi
vel alio deputato ab eo seu autoritate canonis.
dicit hic Inno. in fi. facit qđ no. in. c. cōquerente.
de offi. ordi. τ qđ dixi in. c. olim. el. iij. de resti. spo.
merito nō recurriē ad libros antiquos τc. Ter-
tia sol. q quilibet episcopus hic occupauerat in-
quantum poterat τ constabat de occupatione. τ
ideo papa mandat questionem decidi. vt in text.
¶ Ultimo opponiē q non poterat ex illo esse cō-
tentio hic de finibus: quia dioceses fuerunt limi
tate τ etiā prouincie longe ante aduētum Christi:
τ sm traditionē gentilium τ collationem suorū
presidentiū apostoli postmodū constituerūt pri- c
mates archiepiscopos τ episcopos. xcix. dist. c. j.
lxxx. dist. c. j. xiij. q. j. c. j. Ex dictis doctorum colli-
go quatuor solutiones. Prima q licet apostoli
ordinauerūt in quibus locis essent episcopi: non
tamen distinxerūt episcopatuū fines sm Inno.
vnde sm Hostiē. vnus episcop⁹ excōicabat τ sepe
alius absoluebat. τ sic exercebant omnes iurisdi
tionem insolidū. facit qđ not. in. c. cū sit romana.
de ap. licet hec sol. sit vera in se: tū nō placet

fiscales probent.
vide p Bar. in. l.
illatē. vbi etiā p
alios. C. de fi. istr.
Sebasti. Sapia.
a ¶ Adminiculū.
Idē tenet Abb.
in cōsi. lxxiiij. in-
cipi. duo. in. j. du
bio. i fi. in. j. volu.
τ. d. Ant. de but.
in. c. ij. col. iij. vsi.
terti⁹ casus. j. de
fi. instru.
b ¶ Cōiungātur.
Add an pbatio
nes iperfecte con
iungantur Ro.
cōsilio. vij. et. xcj.
Alexā. consi. xxj.
iiij. lib.
Antoni⁹ Frācis.
¶ Dicas circa h
q pbatio pfecta
siue plena sit ex
plurib⁹ simul iū-
ctis ēt si sint plu-
ra indicia vt per
Bart. singu. post
glo. in. l. ij. in pri.
i. ij. col. ff. de excu.
tuto. τ habeē per
glo. in. c. cū causā.
de proba. τ adde
etiā q p duas se-
miplenas putā p
vnū testē τ famā
eo casu quo fama
semiplene pbat
vel p vnū testē τ
p confessionē ab-
sente pte. vide ēt
p Bar. in. d. l. ij. τ
in. l. admonēdi. i
x. col. ff. de iureiu.
τ per eūdē in. l. si
finita. in. §. iulia-
nus. ff. de dā. ifec.
τ vide glo. i. c. cu-
piētes. de elec. li.
vj. in ver. plena. τ
vide. d. Abb. i. d.
c. cū cām. i. iij. col.
τ adde q i canīs
hebreorū dr plena
pbatio ēt q fit p
iuramentū. vide
Bart. in. l. de mi
nore. in. §. tormē
ta. ff. de qstio. τ p
do. Ant. in. c. ve-
niēs. el. j. de testi.
τ p Bar. τ Bal. i
auē. nisi breuio-
res. C. de sentē. ex
pi. reci. τ vid spe.
in tit. de offi. om.
iu. j. §. postremo.
in ver. vj. qrēdū.
Sebasti. Sapia.
c ¶ In. d. c. tertio
loco. vide Ro. in
2si. cccxxxiiij. inci-
piē. quo ad pmū.
in fi. τ do. Jas. in
repe. l. admonen
di. char. xxiiij. in
iij. col. cū sequē. ff.
de iureiur. And.
sicu. i 2si. vj. col. j.

z in consi.xcix.in pn.in.j.volu.Alex.in 2si.cxxviij.inci.ponderatis.in
ij.volu. z co9si.cxlix.co.volu. z in consi.clxxix.incip.in causa.colu.iij.co.
volu. z co9si.clxxvi.incipien.viso.col.iij.co.volu.

a ✠Sebasti.Sapia. ¶ De ipsius ingressu vide Abb.in.c. venientes.in
gl.j.de co9uer.2iu. z in.c.dudu.j.no.c.ti. z Bal.in auc.ca.C.de epi. z de.
✠Sebasti. Sapia.

b ¶ De materia.
De materia vide
Pan.de ca.l 2si.
cclxxv.incipie.q2
per primu3.in.ij.
dubio.in pn. vbi
dicit q maritus
non debet audiri
si petit se restitui
ad oscula.

c ¶ Causa matrimo-
niali. Adde hic
gl.ij.circa fi.in.c.
cu ad mo9asteriu.
de sta.mona. z gl.
ij.c.j.de voto. Et
ad itellectu hu9
glo.vide.d.Abb.
post glo.in.c.ex
pacificus.in .iij.
col.in proe. Ste.
Ite dicit Ang.l
lib. de virginita-
te.vt refert beat9
Tho.in scda scde
dist.xxviij. qo.vj.
artic.vj. q neq3
ipa virginitas qi
virginitas: s3 qi
deo dedicata est
honorat. Ite vid
liij. pulchras qo-
nes de castitate
quas ponit bea-
tus Thom. scda
scde.q.viij. in om
nibus articulis
illius questionis
Item adde q sta
tus religiosorum
pfertur virginita
ti vt dicit beat9
Tho.secu9da scde
qo.clxxxvi. artic.
viij.circa fi. z ita
dicit tenere Au-
gu.in li.de virgi-
nitate.pro quo fa
cit tex.in.c.ex par
te.el.ij.in fi.de co-
uer. coniu. Item
que sit competes
diffinitio virgini
tatis ponit san-
ctus Tho.in.iiij.
sente. dist. xxxiij.
arti.j. z l ea. di.ij.
qo.arti.iij. ponit
vtru3 virginitas
sit maior aliis vir
tutibus. Item vi
de.iiij.questiones
de 2tinetia quas
ponit bea. Tho.
in secunda secun
de.q.clxv.in om-
nibus arti.illius
questionis.
Antoni9 Fracis.
¶ An status re-
ligiosoru3 pferat
virginitati: dicas
q sic imo et mar-
tyres preferuntur

quo ad tex.nostru.quia hic presupponebatur di
uisio antiquitus facta cum de ea mandetur inq
ri. Secda solu.etiam Inn.q licet apostoli aliqua
diuiserant non tn omnia.q.d.forte erant de illis
que nondum fuerit diuise. Tertia solu. q licet
olim fuerit facta diuisio:tn pcessu temporis po-
tuit mutari z offuscari.sepe enim tractu tempo-
ris mutatur z perditur seu ignorat rei z loci ori
go.vij.q.ij.longinquitate.ff.ij.regu.in finalib9.
z in.c.ex literis.ij.eo. z hec bona z vera. Quarta
sol.ad ide tendit z est etia vera. z pter multas
varietates q quotidie fiunt potuit isurgere ista
dubitatio.na propter delictum populi priuatur
ciuitas dignitate epali.xxv.q.ij.ita nos. Ite sepe
duo epatus per papa vniunt: z vna ecclesia sepe
erigit in cathedrale z datur sibi noua diocesis.
Et ex his z multis similibus potest oriri cofusio
limitu que debet determinari per ea que habent
hic. z ad.c.plures.xvj.q.j.qo videtur aliu modu
prefigere in diffinitioe huius questionis multi-
pliciter respodent doc.placet mihi illa vt ista dis
positio addatur ad illa: z sic no sunt.ij. remedia
successiua.non sunt hic alia.

1 ¶ Mulier nodu a viro cognita an sit viro re-
stituenda cessante causa monachatus.
2 Priuilegia virginitatis que sint.
3 Monachi vel moniales defenduntur per syndi
cum monasterij.
4 An viciato ingressu bona collata monasterio re-
uocentur.

Causam. Possunt reprobari
matrone per quas
virginitas probatur.h.d. Co9munis
diuisio.scda ibi:mandamus. ¶ Casus
in terminis. Queda puella cotraxit matrimoniu
cum quoda iuuene z traducta ab ipso tande re-
cessit ab eo z intrauit monasteriu se virginem et
monacham asseuerans.iuuenis predictus repe-
tebat eande dicens q ea carnaliter cognouisset.
illa ecotra virginem se esse ac monacham assere-
bat.mulier pter hec educta fuit de monasterio
Et induxit quasda mulieres ad probandum per
aspectum corporis virginitatem.tande vir vole-
bat reprobare mulieres illas que inducte fuerat
cotra ipsum:mulier vero dicebat q timebat vio
lentiam sibi fieri ab illo. Consultus pa.super hoc
negotio respondens madat quibusdam iudici-
bus quatenus puellam illam ponant interim in
illo monasterio qo intrauit vt ibi vsq3 ad finem
cause valeat secure morari recepturi postmodu
non solum pbationes viri quas inducere volue-
rit cotra mulieres illas quas induxit puella ad
pbandum virginitatem: veruetia alias proba-
tiones hoc negotium contingentes quas vtraq3
pars duxerit pducedas q2 dicit canon q manus
z oculus obstetricu sepe fallit. Mandat adhuc
vt honestas matronas z in hoc prudentes depu
tare pcurent ad inquirendum vtru dicta puella
virginitatis priuilegio sit munita. Ber. ¶ No.
ex principio ibi: z.G.puellam zc.q cum agit co-
tra monachum vel monacha z reuocatur in du-
a biu de ipsius ingressu[a] cocipiedus est libellus
in personam ipsius monachi z no monasterij vt
hic pbatur aperte. Quid aute vbi no reuocatur
in dubiu ingressus sed agit ratione contractus
vel delicti prius initi vel comissi.dic vt le. z no.in
aut.causa que fit cum monacho. z aliquid tetigi
in.c.in presentia.ij.eo. ¶ No.ij.q publicatio atte
stationu no impedit in causa matrimoniali pro-
ductionem nouorum testium etiam si tendat in
preiudicium matrimonij spiritualis. Hoc enim
fit no tantum in fauorem matrimonij carnalis
quatu vt euitet peccatu imminens in dissolutione
legitimi mrimonij.de quo dic vt plenissime dixi

in.c.iurauit.ij.eo. ¶ Vel no.sic scdm alium intellectu quem do ad istu
intellectum no ponendo aliqua specialitatem in matrimonio q vbi-
cunq3 causa est decideda per iudicium peritorum:ita q testes no psit
deponere de veritate sed de credulitate sm peritiam artis possunt te-
stes peritiores publicatione priorum no obst.recipi:quia priui de fa-
cili potuerut decipi:per hoc ratio textus.ibi:sepe manus fallit zc.qo
posset pcedere quado recipiunt vel iudicis officio vt hic vel ad partis
instantiam cui nihil possit imputari quare illos prius non produxit.
ar.c.si.qui matri.accu.pos. z vide omnino que dixi in.c.pposuisti.ij.e.
¶ No.pductos in testes super peritia artis eorum posse tanq crimi-
nosos z inhonestos reprobari. ¶ Et no.ibi:honestas pudas z pru-
detes zc.quales debet esse periti in arte vt eoz testimoniu sit in omni
parte validum.no enim sufficit sola peritia sed etia honestas requirit
ad hoc.l.magistros studioz.C.de profes. z medi.lib.x. ¶ No.vltimo q
virginitas di habere priuilegiu in prerogatiua z dignitate quada spe
cialem qua paucissimi habent:eo vt ait Grego.pauci sine vitio incoti
nentie reperiunt.l.dist.quia tua.multiq3 habent corporis integritate
sed no ipsam virtute virginitatis:qo declara vt no.in.c.nisi cu pride.
de renun.in gl.in ver.virtutum. z facit qo le. z not.in.c.nec solo.xxxij.
q.v. ¶ Insuper potest hic notari vnum bonu dictu q in causa in qua
exuberat iudicis officiu potest etiam iudex parte non exclusa testes ex
officio suo pducere vt probat tex.ibi curetis zc. Et sentit Ioa.an.hic
sub isto verbo curetis. z facit qo habetur in.c.constitutus. z.c.oblate.
de ap. z quod no.in.l.iij.§.hoc autem iudicium de da.inf. ¶ Oppo.
z videtur q hic ante omnia mulier erat marito restituenda:vt in.c.ex
transmissa. z.c.ex coquestione.de resti.spo. Sol.gl.j.q hic ista fatebat
se virgine z monacham.vnde si erat virgo tenuit monachatus. z per
consequens no debet restitui.de conuer.coiu.c.ij. z.c.ex publico. z pen
1 dente isto dubio no debet restitui ne corrupereт ab eo. ¶ † No. z pon
dera glo.quia sentit q cessante causa monachatus sit mulier restitue-
da marito:licet nondum ab eo cognita fuerit. Io.an. videtur sentire
contrarium per illud.c.ex transmissa quia vt ibi patet non habet hoc
casu possessio sine copula. z dicit addendum quod dicit in.c.dudu.de
couer.coniug. z sic simpliciter transit hic do. Anto. Sed tu dic quod si
habuit possessionem coniugis sine copula fiet restitutio quo ad ceto
ra depta copula:si timeat de corruptione nec possit sufficieter per cau-
tionem prouideri:vt probatur in.c.literas.de resti.spo. Sed in isto ca-
su non fiet:quia allegando ingressum religionis negat spoliatione: z
b sic ante restitutione debet finiri questio.pnt di hic. z de materia[b] vide
qo plene dixi in.c.ex parte.de resti.spo. ¶ Quero ad quid volebat iste
inducere testes cotra mulieres prius ductas ad pbandum virginita-
tem. ¶ Glo.ij.respodet q volebat eas repellere a testimonio tanq cri-
minosas zc. Et no.bene gl.quales debet esse testes qui assumunt roне
peritie. z dixi sup tex.vel sm Inn.dic q forte volebat eas pbare fuisse
corruptas:vel volebat cotra eas inducere alias matronas honestiores
z plures asserentes 2trium qbus standu est:vt in.c.in nostra.j.tit.pri.
dic etia q si no sint plures dumo sint peritiores pualet dictis aliorum:
licet pluriu arg.in.d.c.in nostra. z tetigi in.c.pposuisti.ij.e. ¶ Glo.vl-
c tima inter cetera colligit ar.ex tex.q in ca matrimoniali[c] apertis atte-
stationibus alij testes recipi possunt. Contra qo oppo.de.c.iurauit.ij.
eo.dic plene ad 2triu illius.c.vt ibi dixi. z dic hoc esse verissimu in se vo
lendo ponere spalitate in mrimonio:sed aliqd voletes hic ponere ali-
qua spalitate:vt Glo.dicut q hic loquit de quada spali extra ordine
pbatioe in qua ro legis de perunctatioe attestatiois z ne aliqd addat
minuat vel corrigat locu non habet sm eu.vij dicebat hic Ant.q reite
rat pbatio hic vt exigit boni cosiderationis. Ite in aspectioe istru-
mentoz.C.de si.instru.l.vlti. z in aspectioe finiu.ff.finiu regun.si irru
ptione.§.ad offi.quasi velint isti dicere q hic no est timor de suborna
tione:q2 no habent alia facere nisi diligeter inspicere z referre. S3 cer-
te hec ro no mihi satisfacit:q2 vides se succubere in causa posset corru-
pere testes vt referant se diligeter examinasse z reperisse illa corrupta
vel virgine sm appetitu corrupetis dico ergo q aut est spale:vt in gl.
Aut pcedit qn causa decidit iudicio peritoru q de facili psit decipi.
vt in tex. z sup eo dixi. Aut pcedit ex officio iudicis: vt.ij.dixi in quo
cessat subornatiois timor: vt no.l.c.venerabili. z.c.cu clamor.j.ti.pri.
Aut loquit non facta adhuc publicatione alioz testiu. Nam psit te-
stes qnq3 reprobari no publicatis eoz dictis:vt.c.l3.ij.eo. z not.plene
in.c.ex parte.de.de testi. z sic multiplr in hoc potest intelligi iste tex.
2 ¶ † Ulti.glo.querit q sunt priuilegia virginitatis z colligit multa: z
inter cetera dicit q virginitas est sola q potens est deo animas psenta
re.in aut.de leno.zc. No intelligas gl.q alie virtutes hoc no possint.
z sic q verbu sola habeat excludere alias virtutes:q2 male diceret p.c.
firmiter.§.si.ij.de sum.tri.vbi di q no solum virgines z cotinetes: sed
etia coniugati psit virtuose viuedo vita eterna acquirere. Sed intellige
q illa sola per se est sufficies sine operibus aliaru virtutu. non tamen
intelligas q sit alias vitiosus:sed q etia haberet alias virtutes acces-
sorie tn:licet no principaliter. Na impossibile est habere vna virtutem
sine aliis ita innicé sunt alligate:vt in.d.c.nisi cu pride.cum glo. preal.
z facit.xxxi.q.i.cu renunciat. z.c.deflcat peccator.de reg.iur. ¶ Scdo
dicit gl. q solu virgines habet laureola.dicit hic Host.q et martyres
z pdicatores

vide beatum Tho. scda scde. q. clii. arti. iiii. vbi etiam ponit quomodo virgines sequuntur agnum quocunque ierit. et vide eundem in q. clxxxiii. arti. iiii. et in d. q. clii. arti. iii. vbi ponit quomodo sine ea habentur certe virtutes. et an virginitas possit per penitentiam recuperari et quo miraculo potest recuperari. et vide tex. in c. si paulus. xxxii. q. v. vbi habetur quod virgines fatue de quibus in euangelio dicuntur ille a que seruant virginitatem carne et non spiritu. prudentes vero que seruant vtrunque modum. et quod sit premium virginitatis in celum no. in c. nuptiarum. xxvii. q. i. et vide 3 glo. in c. causam. de proba. que dicit quod habent aureolam que datur etiam martyribus. vide Jo. an. in c. i. ulti. gl. de summa trini. et in c. innotuit. de elect. et vide que habentur 4 in c. incognitus. b xxxii. q. i. et de huiusmodi priuilegiis virginitatis per beatum Tho. in iiii. et ibi per Richar. dist. xlix. et tene menti quod sola virginitas replet paradisum et potest animas deo presentare et est principium aliarum virtutum de quo vide glo. in c. causam matrimonii in ver. priuilegio et ibi per d. Abb. in ii. col. de proba. et adde quod virgo gaudet priuilegio casate patris. ita Bar. no. i. l. quoties. C. de priuile. schola. li. xii.

a ¶ Laureolam. Adde hic text. et ibi Archi. in c. et si ad tempus. xi. q. iii. item adde san. Tho. in. iiii. sen. dist. viii. q. i. arti. ii. circa medium. vbi dicit quod laureola non cuilibet data sed illis tantum qui sunt in statu perfectionis. item vide infinitas questiones de laureola quas ponit btus Tho. in. iiii. sententiarum. di. xlviii. q. v. arti. i. ii. iii. iiii. et v. vbi ponit vtrum laureola a fructu sit aliquod aliud premium ab essentiali: et vtrum laureola differat a fructu et vtrum fructus debeatur soli virtuti continentie et vtrum conuenienter assignantur tres fructus tribus continentie partibus et vtrum ratione virginitatis debeatur laureola et vtrum martyribus et vtrum Christo et vtrum angelis et vtrum etiam corpori: et vtrum conuenienter assignentur tres laureole: et vtrum vnus laureolam virginitatis de materia excellentiori habeat. Has omnes questiones vide pulchre examinatas per sanctum Tho. in loco. s. allega.

et predicatores habebunt laureolam[a] vnde dicit quod beatus Jo. bapti. habuit triplicem laureolam fuit virgo predicator et martyr. ideo de l hymno ipsius: Serta terdenis etc. dicit Jo. and. quod laureola est quidam splendor perpetuus qui predictis confertur quo ab aliis sanctis distinguuntur. et dicitur laureola ab arbore lauro que nunquam viriditatem deponit et olim victores coronabantur ea cum laude. Est enim hec laureola corona laudis. dic etiam quod potest nuncupari aureola: et dicitur ab auro deriuatiue propter ipsius splendorem. ¶ †Ultimo extra gl. quero qualiter defendet se hec mulier ex quo dicebat se monacham. dicunt Gof. et Host. quod cum ista mulier sit in possessione monachatus defendetur lite pendente per syndicum monasterii et habebit expensas a monasterio cum non videatur habere proprium. de accu. c. ex parte. et c. olim. et si apparebit cognita educetur de monasterio cum rebus eam sequentibus non cum his quas separatim obtulit. facit secundum Jo. an. quod no. de ele. c. coniuga. quod a te. et in c. licet. de regu. et sic etiam transit Hut. et Inno. ¶ †Uidetur isti ergo velle quod vitiato ingressu[b] non reuocantur bona collata monasterio separatim ab ingressu sed tantum illa que transeunt ad monasterium accessione ad personam. Tu vero dic melius l3 gl. in aut. ingressi. C. de sa. san. ecc. et in corpore vnde sumitur. et in aut. de mona. §. illud. sentiat id quod hic Gof. et Host. Bar. tamen aliter in d. aut. ingressi. vnde distingue post eum sic quod quando quis obtulit se nec aliquam mentionem fecit de bonis ita quod bona transeunt accessione ad personam iuxta not. in aut. ingressi. C. de sac. san. eccle. et in c. in presentia. de co. et tunc secundum omnes vitiato expresse scilicet ingressu vitiatur tacite bonorum transitus. quandoque quis obtulit se et expresse etiam contulit sua: et tunc subdistingue: aut credebat ingressum tenere: aut sciebat non tenere. Primo casu bona recuperat licet expresse collata: quod probat Bar. primo per l. si pater. et l. nec apud. C. de here. insti. vbi si aliquis credit aliquem fratrem vel filium: et hac contemplatione relinquit sibi bona sua reperto contrario illa bona auferuntur ab eo cui fuerant per errorem relicta: et veniunt ad succedentes ab intestato. et de hoc vltimo est tex. no. in d. l. nec apud. Ad idem pro primo dicto adduco. l. si. ff. de here. insti. facit. xvii. q. iiii. in c. si. add ucit etiam Bar. l. non omnis. ff. si cer. peta. vbi si quis donauit et tradidit causa mortis donationem reuocat conualescentia superueniente. ita in proposito iste qui intrauit religionem videtur donasse causa mortis mundane cum sit mortuus mundo. l. deo nobis. C. de epi. et cle. c. placuit. xvi. q. i. cum ergo non sit mortuus debet posse reuocare. ad idem. ff. et C. de condi. ob causam da. et causa non secu. per totum. et hanc opi. expresse sentit glo. in d. c. quod a te. Hec opi. mihi placet quando ex coniecturis apparet quod ratione ingressus illa bona contulerit. vt puta quia tempore ingressus dedit omnia sua. non enim est presumptio quod dedisset omnia sua vel maiorem partem fine sc. arg. illius. c. si. xvii. q. iiii. de renun. c. super hoc. vel similiter si non dedit omnia vel maiorem partem aliqua expressit ex quibus apparet de tacita intentione sua. arg. l. licet. ff. de lega. i. vel dedit in ipso puncto ingressus. Secus autem vbi ex interuallo aliqua donasset vel aliis coniecturis presumi potest quod non causa ingressus donauerit quia perfecta donatio non reuocatur l. c. si. de dona. et C. de dona. que sub modo fiunt. l. perfecta donatio. ¶ Scdo casu quando sciebat ingressum non tenere non reuocat secundum Bar. et bene quia videtur libere donasse. arg. l. cuius per errorem. ff. de regu. iur. et l. campanus. ff. de ope. libe. cessat enim hoc casu dicta presumptio quod fecerit causa ingressus etc. Nico. Abbas.

b Anto. Fran. ¶ Ingressu. An vitiato ingressu vel monacho quocunque exeunte de primo monasterio et transeunte ad aliud monasterium cum applicentur bona: et an illa transeat in scdm monasterium. vide que plene habentur in c. licet. de regu. et in aut. ingressi. hic alle. et in aut. si qua mulier. eo. tit. et vide per Bar. in l. si communis. in si. ff. de stipu. ser. et in l. i. in §. si fructuarius. eo. ti. per Pau. de ca. et Alex. in l. cum fundus. §. i. in si. ff. si cer. pet. et per Bal. in l. quidam clogio. in v. col. C. de iure deli. et vide Ange. in aut. de epi. et cle. §. si monachus. et per Spec. l tit. de sta. reg. in §. vi. in ver. xiii. et xxiiii. et seq. et vide Bald. in l. i. C. de inge. et vide do. Cardi. in cle. i. in §. quia vero. de statu mona.

c→Sebasti. Sapia.

b ¶ Ingressu. vide Bal. i. l. i. C. de ingenu. et manu. et i d. aut. ingressi. C. de sacrosan. eccl. in v. quod. vbi videtur contrariari his que dicit do. Abbas hic.

c ¶ Acta substantialia. Licet partes non possint expresse renunciare quod coram iudice ordinario vel delegato procedatur sine substantialibus iudicii. vt no. glo. in c. si. de re iudi. li. vi. et habetur in c. i. de offi. deleg. et vide Alexan. de imo. in l. si conuenerit. circa prin. ff. de re iudic. tamen si dubitetur an iste solennitates interuenerint in iudicio statur confessioni partium quod fuerunt facte. Casus est singularis hic. et vide quod ita firmant Jo. an. et d. Ant. et ad idem vide abb. in recollectis. i. c. cum causam. cl. i. circa prin. de testi. sed contra hoc facit quia quando quis non potest renunciare solennitati alicui non statur eius confessioni quod solennitas illa intercesserit: vt no. Jo. an. in c. quoniam contra. sup glo. si. s. eo. ti. et probatur i. l. qui testam. ff. de proba. et i. l. cum quis decedens. §. titia. ff. de leg. iii.

1 Acta originalia si reperiantur apud iudicem de facto non per hoc fides eorum vacillat.

2 Confessioni partium statur si acta substantialia sunt deperdita: vel si dubitatur an interuenerint.

3 Rescriptum directum alicui vt faciat sibi exhiberi acta in vna causa: an possit dici surreptitium.

Cum bone. Acta etiam litis ordinatoria facta coram primis iudicibus fidem faciunt coram scdis. h. d. de eodem facto de arbi. cum tempore propter non diuiditur. ponit enim cuiusdam commissionis formam bimembrem: et scdm membrum ibi alioquin. ¶ Casus in terminis. Inter episcopum marsbnrgen. ex parte vna et abbatem et conuentum pigamen. monasterii super statu ipsius monasterii et quibusdam spoliationibus contra abbatem factis a predicto episcopo questio vertebatur: super his causa commissa fuit quibusdam iudicibus coram quibus litis contestatio facta fuit prout partes confitebantur et processum in causa sed non determinauerunt eandem ipsam certis de causis ad papam remittentes. Preterea papa causam eandem commisit iudicibus istis mandans eisdem quatenus acta originalia que apud priores iudices remanserunt debeant inquirere diligenter et ipsa si potuerunt inueniri: et si contra alia partes duxerint proponenda in scriptis redacta ad suam presentiam remittant. Si vero acta inueniri non poterunt cum non reuocentur in dubium de contestatione litis super statu monasterii et spoliationibus predictis recipiant probationes partium de nouo et audiant si partes voluerint tractare de compositione: et quod super hoc inuenerint et causam sufficienter instructam ad dominum papam remittant. Ber. ¶ No. i. singulariter istum tex. pro consuetudine quorundam iudicum maxime rectorum et potestatum aliquorum locorum qui finito officio retinent apud se originalia actorum gestorum sui officii. contrarium tamen innuit tex. in c. quoniam. s. eo. debent enim remanere apud scriptores. vt ibi. vide omnino que ibi dixi. Jo. an. ibi intelligit quod de facto potius quam de iure remanserunt hic apud iudices. Et secundum hoc collige aliud notabile sic. ¶ †No. quod licet acta originalia cause

1 debent remanere apud notarium cause: tamen si reperiantur de facto apud iudicem etiam finita iurisditione non per hoc eorum fides vacillat. vt hic

2 quod tene menti. ¶ †No. ii. et tene semper menti quod actis perditis non presumatur pro contestatione litis vel aliis actis ordinatoriis vel decisiuis nisi aliter probentur interuenisse puta per testes vel partium confessiones. Ex hoc et ex tex. not. vnum singu-

c lare quod licet acta substantialia[c] iudicii non dependeant a partium consensu vt illa possint omittere et ideo dicit Jo. an. in addi. Spe. in rubri. de re. eccle. non alie. quod non statur confessioni prelati quod subsit legitima causa alienandi bona ecclesie cum huic solennitati renunciare posset prelatus. cum ego super hac difficili contrarietate conferrem cum domino meo domino Fran. de are. ipse dicebat quod in casu huius decre. bene statur confessioni partium quia erat presumptio quod litis contestatio et alii actus iudiciales intercessissent ita circumscripta confessione partium. cogita bene. vide tamen ad predicta que scribit d. Anto. in c. cum causam. cl. i. in antepenul. col. de testi.

¶ Adde tu quod Ro. singu. suis fo. vi. incipien. tu scis quod confessio. dicit quod hec decretalis habet tantum locum in actibus iudicialibus. vnde quod exemplificatur de prelato non bene congruit.

a Sebasti. Sapia. ¶ Partium confessioni. Quod regulariter nõ stet tenet Bar. in l. sciendũ. col. j. ff. de verb. obli. & Bal. in l. iubemus. C. de iudi. vbi dicit q partes nõ possunt disponere cõtra formã legis & no. Ang. in l. sed & si quis. §. quesitum. ff. si quis cautioni.

b ¶ Per testes. Et de inuẽtiõe modi pbãdi p testes & eius causa vide p beatũ Tho. in scda scde. qõ. lxx. articu. ij. Antoni⁹ Frãcis. ¶ An stetur confessiõi partiũ de interuẽtu actorũ dicas q acta psũ munt i dubio interuenisse nisi 3a rũ cõstet vel ex inspectione ipsorũ actuũ & pcessus vl alio modo: ita Bar. in l. hi q. C. de appel. imo dixit Bal. in l. fi. in prĩnpe. col. C. de re iudi. q acta psumunt iusta & valida sicuti et psumit sñia: de quo plene in l. sciẽdũ. ff. de verbo. obl. & vide Barto. in l. illud. ff. de acq. he re. & Pan. de ca. in 3si. ix. & an stet dicto plati quod subsit legatis cã alienatiõis rei ecclesie. dicas q plat⁹ non põt alienare res eccle. nisi cum solẽnitatib⁹ de q bus in c. nulli. et toto tit. de re. ecc. nõ alie. & in c. sine exceptione. xij. q. ij. & hodie nõ põt talis alienatio fie 3 ri nisi cũ solẽnitate de q̃ in cõstõne Pauli scdi sub rubri. de re. eccle. nõ alie. & si diceremus qõ prelatus posset dicere subesse legitimã cãm & staretur ei⁹ dicto facile posset ecclesie pudicare qõ non est aliquo pacto dicendũ. ideo puto super hoc esse multum cogitandum.

Sebasti. Sapia.

b ¶ Per testes. vide vnũ qõ ex hoc nouiter infert. d. And. siculus in rubri. de fi. instr. col. j. i repeti. vñ. ex quo infero vnũ qõ tibi videbitur nouum.

vel nulla ratificare de lit. cõtesta. c. vno. de dec. dudum. el. ij. l. nemo potest. cum ibi no. ff. de leg. j. qõ no. Inno. in c. causam. §. ti. prori. Si tamen dubitatur an ista interuenerint vel perditis actis originalibus vel alio modo statur ipsarum partiũ cõfessioni vt hic singulariter probatur. Et sic habes casum singularem in quo super non dependẽtibus a mera facultate partiũ statur ipsarum a partiũ confessioni[a] cõtra c. super eo. de eo q cog. cõsan. vxo. sue. sed dic hoc cõtingere quia tractabatur hic de modico vel nullo pudicio. nec iminebat peccatũ in altero casu. acta vero nõ substãtialia possunt partes cõmuni cõsensu ratificare: vt in c. cũ causam. pcallega. & ibi Inno. vide tñ vnum exquisitum modũ ratificandi omnia acta etiã nulla per gl. & Bar. in l. mutari. ff. de procu. vt si dicat actor libellum de nouo pduco: positiones capitula testiũ depositiones &c. & reus codẽ ordine respõdeat qõ an sit verũ als examinari. ¶ Uenio ad glo. & prima primo colligit q acta originalia debent semper remanere apud iudicẽ sine scriptorem &c. ¶ Nota bene glo. dum loquit alternatiue. sentit enim qõ. c. quoniam. ẽ. co. suppleatur per istud vt sic non solum apud scriptores: vt ibi. sed et apud iudicẽ vt hic remanere debent. dic vt. ẽ. dixi & vide in d. c. quoniam. vbi plenius. secũdo colligit q attestationes in vno iudicio recepte fidem faciunt coram alijs. ¶ Aduerte hoc indistincte verum si instãtia nõ est adhuc perempta quid autem perempta instantia vide plene quod dicetur in c. causaz. §. ti. j. & per Bar. in l. cũ lite mortua. & l. cum apud. ff. iudi. solu. dicit tamen Host. hic probari q instãtia litis non perit cursu triẽnij cũ hic lis fuerit inchoata tempore Celestini. & per Inno. cõmissa cui postea successit Honorius qui plus vltra triẽnium vixit & modo erat corã Grego. Tn plene de hoc vide qõ dixi in c. penul. ẽ. de iudi. an autem faciant fidẽ acta adhuc non publicata. vide quod dicetur in 3 c. causam. alie glosse sunt faciles. ¶ † Extra glos. quero pone alicui mandatur vt faciat sibi exhiberi processum alicuius cause: nũquid cõtra tale rescriptum possit de surreptione obijci puta qõ hoc fuit alteri cõmissum de quo nõ est facta mentio in secundo. Inno. & Host. q sic de rescrip. coterum. nisi per appellationem vel alio modo ad superiorẽ fuisset causa deuoluta: quia tũc valet. de offi. deleg. pastoralis. §. preterea. vel si partes fuissent absolute a primo iudice ab obseruatiõe iudicij. C. de iudi. l. properandum. & no. hoc vltimũ vel aliter expirasset iurisdictio primi iudicis. et hec sufficiant. Abbas.

¶ De testibus & attestationibus. Rubrica.

¶ Rubrice huius continuatio patet ex cõtinuatione facta in precedenti ti. vel magis specifice cõtinuando ad rubricam proximam pcedentem cõtinuatur sic. Supra visum est de probationibus in genere merito vt materia magis clarescere subijcit de speciebus probationum. plures enim sunt ipsius species. Nã quandoq probatur per b testes[b] quãdoq per instrumenta per psumptiones: & per iusiurãdum: ideo de his omnibus tractat in sequentibus: quia probatio que fit per testes est efficacior alijs cum fiat viua voce. j. de fide instru. cum Jo. cũ ibi notatis. ideo pmittit tractatũ de testibus & postea subiungit de alijs speciebus. Sed pro declaratione rubrice queritur de duob⁹. Primo queritur quare dicit de testibus in plurali cum in C. & ff. solum fit mentio in singulari. Secundo quare subijcit de attestationibus cum sufficiebat dixisse de tec testibus[c] sicut fit in C. & ff. ¶ Ad primum dicit Jo. and. hoc esse de arbitrijs que dependent a principum voluntate de quibus nõ tenentur rationem reddere. l. non omnium. ff. de legi. no. in c. si quãdo. de rescriptis. vel potest dici fm eum quod ideo dicit in plurali: quia regulariter in qualibet causa duo testes requiruntur. j. c. licet. j. et. ij. & c. veniẽs. cum multis similibus. Primum tamen plus sibi placet: qõ videtur probari per rubricas sequentes in quibus dicitur in plurali. & tamen non requiruntur plura: vt patet de fide instrumen. de presumptionibus. & ẽ. de procuratoribus. vbi dicit in plurali. & tamen sufficit vnus procurator in iudicio. Ego tamen puto quod ideo dixit in plurali: q in nigro tractat quot testes requirant: qualiter preualeant alijs: qualiter reprobẽtur &c. vnde fere totus tractatus est in plurali. ¶ Ad secundum quare dixit de attestationibus remittit Joã. and. ad no. per eum super rubrica de homici. in secunda obiectione. Secundo soluit quod tractatus attestationum est per se de quibus tractant specifice aliqua iura: vt in c. in causis. c. presentium. c. cum causam. cum multis similibus. & hoc placet. Tractaturus enim autor de testibus & personis eorum & numeri requisitione ac de ipsorum depositionibus seu dictis ne haberet materiam geminandi rubricam subijcit hic de attestationibus. ¶ Et not. quod dictum testis appellatur attestatio: quandoq depositio. dicto. c. cum causam.

1 ☞ Testis productus a parte sine aliqua citatione tanquam suspectus non potest recusari.
2 Actus explicandi a ieiunis.
3 Idoneus testis & omni exceptione maior est ille cõtra quem nulla exceptio legitima potest opponi.
4 Testis quando testificatur an necessario debeat esse ieiunus.
5 Concilium cetus & conuentus idem important.

Placuit. Breue est continens tria dicta & cõmuniter non summatur: sed pro iuuenibus summo sic. Precio non debent testes ad testificandum induci. hoc primo. Quisq fidelis ad testificandũ induci potest nisi probetur indignus. hoc scdo. Nemo nisi ieiunus testimoniũ dicere põt. hoc tertio. Et partes patent. ¶ Casus literalis. Per se patet per illud qõ hic dicitur. Ber. ¶ No. primo ibi: precio &c. nihil enim dicit de precibus ex quo argue fm Hosti. qõ preces interuenire possunt dũmodo cesset 1 corruptio: quo casu loquit. j. eo. quoties. ¶ † No. bene hoc dictũ quia licite rogatur quis vt testimoniũ perhibeat veritati ex quo argue qõ testis productus a parte sine alia citatione nõ potest tanq̃ se ingerẽs d & suspectus recusari[d] q precibus partis producẽtis potuit induci vt hic. qõ bene not. & sic non debet dici se ingerere. & sic reperi conclusisse domi. de Ro. decisio. xxxvj. & aliquid subijciam in c. seqñ. Quare autem preces & non precium interuenire possunt. dic q citius corrumpi e tur precio[e] q̃ precibus. cito enim dicit canon violatur iustitia auro in c. pauper. ij. qõ. in. in collatione tamẽ spiritualium etiam preces cessare debent. j. q. j. sunt nõnulli. de quo dic vt leg. & no. in c. tuam. de eta. & f qualita. ¶ No. scdo q edictum[f] de test. est prohibitorium. s. certarum personarum & permissorum regule qualibet enim admittitur nisi ex 2 presse reprobetur. ¶ † Nota vltimo vnum actum qui explicandus est a ieiunis. s. actus testificãdi an hoc sic de necessitate an de honestate dicam cum glo. plures alios actus a ieiuno explicandos. vide per gl. in c. sacra. de consecra. distin. j. & vltra illos addit Hostiẽ. hic vnum. s. predicare verbũ dei. honestius enim fit a ieiuno vide pulchrũ tex. Hiero. in c. ecclesie principes. xxxv. dist. tamẽ fm Joã. an. seruatur quandoq contrariũ: quia post prandiũ plerũq habetur populus melius & per predicationem tunc factã retrahuntur homines a peccatis vel saltem tunc desistunt & interrumpuntur alias nullum tempus impedit cõsilium sane mentis. C. de trãsac. non minorem. saluo qõ no. de offi. deleg. consuluit. §. fi. dic qõ istud nõ fit propter defectũ rationis & sane mentis contingentem post prandiũ: sed vt deuotius & sobrius recitet verbum dei. Nã tempore ieiunij facilius quis compũgitur & eleuatur ad contemplationẽ dei iuxta illud prefatio qõ cantatur in missa tempore quadragesimali. Qui corporali ieiunio vitia compescis mentem eleuas &c. Quis autẽ dicatur ieiunus vide ho. glo. in d. c. sacramẽta. & no. in c. si cõstiterit. j. de accu. & breuiter potest dici ieiunus perfecta digestione etiã sine dormitione. de cõse. dist. ij. tribus. licet quidã contra respectu dormitionis. ¶ Quero qd si precio testes fuerunt inducti. Rñdet glo. ij. testimonium nõ valere quia corrupti sunt & dic qõ possunt accusari de falso. l. j. ff. de fal. no. Bar. in l. diuus. ff. de re iudi. vide qõ dixi in c. licet. ẽ. ti. proxi. Et no. qõ alio nõ probato presumitur corruptus. & intelligo istũ tex. de pecunia nõ recipiẽda pro actu testificãdi. debet enim dictũ testis esse gratuitũ. xiiij. q. v. nõ sane. nam pro expẽsis ficiendis

c ¶ De testibus. Quare autem appellet testis & vnde dicat & qd sit eius officium. ponit Archi. in c. testes. circa principium. in. q. ix.
d ¶ Recusari. Adde Alexan. consi. lxviij. lib. j.
e ¶ Precio. Adde limitandum vt per Ro. singu. suis. fo. ix.
f Sebasti. Sapia. ¶ Edictum. hoc idem voluit glo. in l. quoniam. C. de hereti. probatur in c. cum apud vbi Abb. in primo notabili. j. de sponsali. & in l. mutus. §. cum queritur. ff. de procurato. Contrarium tamen tenet d. Nellus in tracta. de teste. in principio.

a ✠ Sebasti. Sapia. ¶ Cōgregatio. Uide cumulata per Feli. in. c. capitulum sancte Crucis. col. j. ş. de rescrip.

b ¶ In noie dñi. Uide qđ no. do. de ro. deci. cxxv. ſm ordinē meum nouissimam. ⁊ in eo ordi. deci. clxvij. Et adde ꝙ in casu huius decre. sufficit vnica citatio sine pemptorio ſm do. Ant. post Jo. an. i. c. ꝯsuluit. i v. col. de off. dele. sed Bal. i. l. ſi qñ. in. ij. col. C. ð test. tenet cōtrariū ꝙ immo exigit pemptoria qr in testibus cōsistit tota vis iudicij. Et ꝙ nō requirat pemptoria tenet do. Anto. in. c. pastoralis. in. vij. col. ş. de exce. Et vtruz sit necesse qđ qui citat ad videndū iurare testes citetur personaliter: an sufficiat citari ad domū vide plene p do. Ant. in. c. fin de eo qui mit. in pos. in añ penul. co. ⁊ plene p Jo. an. i rc. iur. presumit. lib. vj. in mercu. ⁊ p do. Anto. in. c. significauit. in penul. col. versi. vlt. glo. ş. eo. tit. ⁊ p Bar. in aut. ſi quis ab aliquo. i vlti. col. C. ð testi. Et addō qđ quādo examinandus est testis cui certū est nihil posse opponi nō est necessaria presentia ptis. istud dicit. d. Ant. i. c. veniens. el. j. l. ij. col. j. c. Et qñ datus est terminus ad pbandū verū si pars velit pducere pbatiōes infra terminū alia pars sit citāda. vide per Bal. in. l. ſi. in ſi. j. col. C. qui admi. vbi dicit qđ si pbatiōes pducunt in fine termini assignati nō est necesse citare partem secus si producerent alias infra terminū: vt dicit Bar. in. l. ij. ante mediū. C. de tēpo. ap. ⁊ vide qđ de hoc multū late scripsi post. d. Abb. i c. Quis. de ap. sed idē Bal. videt aliter distinguere in ſi. q. in aut. ei qui circa prin. C. de tēpo. ap. ş. an sit assignatus terminus ab hoie ⁊ nō rogatur citatio: vt. c. sepe. de ap. aut a iure ⁊ tunc requiritur. vide tñ eundem Bal. in. d. l. ſi qñ. C. de test. an autē qñ vna pars sit citanda: dic ꝙ aut quis pducit ad effectū notificatiōis ⁊ nō est citāda. ita dicit Bal. in. d. l. ſi quādo. in ſi. p tex. in. c. charte. iij. q. ix. Et adde hic Bal. in aut. hodie. circa prin. C. de iur. calum. vbi dicit qđ licet sit citanda pars in examinatione testis: tamē si prius testis deposuit ⁊ modo velit declarare dictū suū nō erit iterato pars citanda. Sed an sit nulla examinatio testiū facta parte nō citata. dic qđ sic ſm Bar. in aut. qui semel. in v. col. versi. quero quid si publicatio. C. de proba. Et idem dicit domi. Ant. ş. eo. c. fraternitatis. in. xxvj. col. vij. idem dicit. Et adde qđ si notarius scripsit: ⁊ talis testis iuratus deposuit non tñ ex hoc psumitur partem fuisse citatam ad videndū iurare testes. h. d. do. Ant. in. c. fraternitatis. i vj. char. ş. eo. ⁊ vide qđ ibi no. Et de illo articulo qñ est assignatus alicui terminus ad probandū an qñ vult pducere pbationes debeat facere citari aduersariū vide Bar. in. l. q añ kalendas. ff. de v. obli. ⁊ in extrauagan. ad repri. in ver. de plano. circa medium coniuncto eo qđ scribit Bar. in. l. ſi. illius ver. ⁊ ad videndū iurare testes sufficiat vnica citatio sine peremptorio: tenet do. Anto. in. c. quoniam frequenter. ş. in alis. in. iiij. col. vt lit. nō conte. Et adde hic qđ testis examinatus parte nō citata facit indicium ſm Bar. in. l. hereditarias. ff. de cri. expil. here. adde hic casum in quo testes recipiuntur parte nō citata vꝫ in casu. c. preterea. el. ij. de sponsa. ſcđm vnā lectu. quam refert

fiendis in veniēdo: stando ⁊ redeundo: licite dat pecunia. de quo dic vt i. c. statutū. in ſi. de rescrip. li. vj. ⁊ iiij. q. iij. vēturus. 3 ¶ † Ulterius queritur quis dicat idoneus testis dicit gl. ij. qđ quilibet presumit idoneus nisi expresse reprobetur. de psump. c. ij. ¶ No. glo. iuncto tex. qđ ille dicit idoneus testis qui nulla exceptione legitima repelli potest talis etiā dicit omni exceptione maior in c. j. de cōsan. ⁊ affi. vbi no. 4 ¶ † Itē quero nūquid testis debeat esse necessario ieiunus. Gl. vlt. dicit qđ nō ad istū tex. respōdet ꝙ loquit de honestate alle. xxij. q. v. honestum. Jo. an. super tex. dicit qđ salua glo. posset dici hūc tex. pcedere in locis vbi sunt hoies impotētes vel indiscreti post potum. Cōtra hoc facit illa dictio vniuersalis negatiua nullus ⁊c. ⁊ sic cōprehendit oēs tam potentes ꝙ impotētes quapropter nō esset absurdū dicere vt idifferēter testes examinent ieiuni: quia sunt magis sobrii. Sed pp̄ter has opiniones cōtrarias esset standū cōsuetudini que est optima legū interpres. de cōsuetu. cū dilectus. ⁊. l. ſi de interpretatiōe. ff. de legi. Potest etiā queri quid denotet litera ibi cōuentui. Joā. an. exponit. i. concilio. et hec expositio satis probatur ex suprascriptione. 5 ¶ † No. ex hoc qđ non solum cōuentus dicit religiosorū congregatio: a sed etiam concilium generale: dicit enim a cōueniēdo in vnum. vnde cetus conuentus synodus ⁊ conciliū idē importāt. Et de his ⁊ quibusdā aliis vide ho. tex. in. c. j. xv di. ¶ Ultimo no. in gētū tex. hic videt repellere infideles excipe casum. c. cōtra christianos. de hereti. lib. vj. vbi ho. tex. cum glo. Abbas.

1 ☞ Testis debet astringi iuramento vt testificetur pro vtraqꝫ parte.
2 Admonitio iudicis habetur pro trina citatione
3 Una citatio cōiter sufficit in meritis cause.
4 Actus depositiōis testiū refert ad tps iuramēti.
5 An lex que prohibet actū fieri apponendo penā videatur actum etiam annullare.
6 Que requirant ad hoc vt testes dicant idonei.
7 An semp ps debeat citari ad videndū iurare testes
8 Pars debet citari ad videndū publicationē testium quando proceditur per inquisitionem.
9 Judex potest facere ad instātiā ptis vt testes examinent clandestine: qñ timet potētia aduersarij.

hic do. Abb. ⁊ de hoc an sit necessaria citatio ptis qñ statutū pfigit terminū ad pducēdū. vide Bal. i. l. j. i ſi. de ſi. dimi. ⁊ Bal. in. l. sicut. i ſi. C. q accusa. non pos. ⁊ in. l. j. ş. ſi. ff. de fer. ⁊ tex. huius decre. in nomine domini. limita valde mirabiliter vt p Bal. ⁊ Pau. de ca. post Gul. de cu. in. l. ad egregias. ff. de iureiur. quāuis eius dictū nō sit verū qr est contra casuz aptū in. l. ij. ş. sinaūt vł dignitas. C. ð iura. cal. Itē addō qđ intātū necessaria ē citatio ad vidēdū recipi testes qđ si papa simplr delegat receptionē testiū vł data ptās citādi ptes ad vidēdā receptionē testiū tex. est in. c. ꝯstitut⁹. ⁊ ibi no. do. Ant. in. j. col. ş. ð appel. Itē ꝙ sufficiat vnica citatio sine peremptorio ad vidēdū iurare testes. firmat Bar. i. l. ſi finita. ş. iuli. circa prin. ff. de dā. infec. ⁊ in. l. ꝯsentaneū. C. quo ⁊ qñ iu. dicit eū Gul. de cu. ⁊ Bar. i. d. l. ad egregias. qđ qñ mittit ad mulierē p testimōio nō dꝫ pars citari vt veniat ad vidēdū iurare mulierē. secus diceret si mitteretur ad aliā psonā priuilegiatā: qr tūc dꝫ citari pars vt vadat cū tabellione ad domū priuilegiate psone vt videat ipsaz iurare p tex. i aut. vt lit. iurēt. ş. ſi do. ſzvi de qđ scripsi post Do. in. c. ij. ş. j. de iudi. lib. vj. vbi h pfectissime declaraui. Itē vide do. i. c. multis. i. ij. no. xliiij. di. vbi p illū tex. dicit ꝙ multitudini testiū non creditur sine partis citatione. ¶ Adde an sufficiat citatio ad domum cum testes examinant ad eternam rei memoriam Alexā. cōsi. ccij. lib. ij. ⁊ quando citatio partis nō sit necessaria cū certum est nihil posse opponi. vide Ro. ꝯsi. cciiij. ⁊ an pars citāda sit denuo cum testis vult declarare dictū suū per eū Ro. consi. cccclxxij. ⁊ an presumatur iuramentū cum notarius scripsit. T. iuratus deposuit. vide Alex. consi. xlij. li. iiij. inquantū hic addens reprobat limitationē Bal. ⁊ Pau. de ca. dic qđ fuit reprobatio Roma. singu. suis. fo. x. incipien. fuit vnus ex vobis.
Antoni⁹ Frācis. ¶ An citatio perēptoria requirat in testib⁹. dicas ꝙ ad iuramēta testium videt requiri peremptoria citatio sed non ad pub. processus ſm Bal. in. l. ſi qñ. in. iij. col. C. de testi. sed Bar. in. l. consentaneum. in. iij. col. in prin. videt tenere cōtrarium qđ nō requirat citatio cū peremptorio. ⁊ istud credo verius tñ citatio testiū peremptoria requiritur nō ad vim pbationis sed ad mulctādū testes ſm Bal. qui ita seipsum declarat in. d. l. ſi quando. in versi. venio ad materiam vtilē. C. de testi. vbi dicit ꝙ semp requirit peremptoria citatio ad mulctandos testes ⁊ alios citatos. sine autē citatione ipsorū testiū ⁊ partis ad videndū deferri iuramenta putarem nō valere depositionē tanꝙ videret testis vltro se ingerere ⁊ sponte ad testificandū venire nisi venirret citatus. ⁊ per cōsequens redderetur suspectus: vt in. d. l. ſi qñ. C. de testi. ⁊ faciunt que habent in materia. l. de vnoquoqꝫ. ff. de re iudi. ⁊ l. nam ita diuus. ff. de adoptionibus.
b ✠ Sebasti. Sapia. ¶ In nomine domini. Extende vt per Abb. in c. significauit. in secundo notabili. ş. eo. extende etiam ad productionem instrumentorum vt per Ang. ⁊ Alexan. ⁊ Moder. in. l. properādum. ş. sinautem reus. C. de iudi.

10 An valeat receptio testium si pars citata noluit comparere.
11 An receptio testium valeat si pars citata nō potuit comparere legitime impedita.
12 Testes qui potuissent repelli ab initio: si sint examinati faciunt iudicium. ş.
13 An quādo testator mandat stari dicto vnius informari de voluntate sua potest ille examinari absqꝫ eo quod pars citetur.
14 Testificatio testis sine ipsius citatione valet.
15 Articuli qñ admittuntur pars non est citanda sed quando producuntur sic.
16 Depositio testiū an valeat si citatus est dñs qui non comparuit: ⁊ procurator non est citatus.
17 Persona pcuratoris inspicit in his que spectāt ad ordinē litis: in his vero que spectāt ad peremptionem litis inspicitur persona domini.
18 Constituti sunt duo pcuratores ita qđ conditio vnius pocupantis nō sit melior: vnus pocupat alter producit testes: an productio teneat.

b
In noie domini. b

Nulla est receptio testiū facta ꝯ nō citatū. Diuidit in tres ptes. Nā primo ponit dictū. Scđo pbat per legem. Tertio concludit. scđa ibi: ne postea. tertia ibi: ecce. ¶ Casus li albs. Eps quidā dicebat ꝙ eo absente vilissimi testes recepti fuerunt cōtra ipsum vnde nō debēt sibi preiudicare: vnde cōquestus fuit dño pape. ⁊ ipse rñdet ꝙ si est ita nullius momenti esse hmōi testes ⁊ istud pbat p legē vbi dicit ne postea obiciat testibus ꝙ per vnā partē gesta sunt oportet vt testimonia dent aduersario a iudice monito vt veniat ⁊ audiat testes. Si vero venire noluerit iusto impedimēto cessante valebunt ac si vtraqꝫ pars psens fuisset: ex qua lege argumentat papa aduersariū semp esse admonēdū vt veniat ad audiendū testes. ⁊ quia hoc hic omissum est firmitatem nō obtinet. ⁊. c. istud loquit de materia illi⁹ decreti. ij. q. j. in primis. Ber. ¶ No. ex principio nomē dñi in actionib⁹ nostris inuocandū cōcor. xxiij. di. i noie dñi. vide pulchrū tex. i. c. nō liceat. xxvi. q. v. vbi dicit oia quecūqꝫ facitis in vbo aut in ope in noie dñi nostri Jesu Christi facite gratias agētes deo. ⁊ habent illa verba originaliter

Supersedit — Quidam [struck through]
Super nobis — 84 Quidam — 37
placuit — 34 Quotiens — 38
personas — 54 Si quis testiu — 43
preterea — 59 Sicut nobis — 44
presentium — 62 Super eo — 48-55
testimonium — 86
Ex parte — 14
Cum litteris — 65
Veniens ad nos — 45
Veniens — 72

Sebasti. Sapia.
a ¶ Ad testes. vide
Bal. i. l. n. i. col.
C. de eden. vbi di
cit ꝙ si testis qui
deposuit pro vna
parte interrogat⁹
p alia pte noluit
rndere: tollitur fi
des suo testimo-
nio vñ multa cu
mulata p. d. Jas.
in. l. pscriptione.
col. ii. in. ii. nota.
C. si ꝯ ius vel vti.
publi. vide etiam
Abb. in. c. cũ. dile
cti. j. de accusa.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Qñ iurat. Qñ
testes dicant reci
pi qñ iurant. vid
Feli. ꝛ Are. in. c.
licet tam. ꝫ. de p-
bat. vbi exponit
tanꝙ diuersa re-
cipere ꝛ examina
re: ꝛ idẽ no. abb. i
c. cũ cãm. in prin.
in. iiij. nota. j. eo.
Sebasti. Sapia.
c ¶ Nullitatẽ act⁹.
Qñ actus ꝯtra
legem sit nullus
vide Alex. in ꝯsi.
xxxvij. in. j. col. in
j. volu. ꝛ Deci. in
con. xvij. vñ. de
notario matricu
lato Jas. in. l. oẽs
populi. colũ. viij.
circa mediũ. ff. de
iusti. ꝛ iure.
Sebasti. Sapia.
d ¶ Terti⁹ casus.
Adde aliũ casum
qꝺ testes exami-
nãdi essent omni
exceptione maio
res ꝛ fidedigni q
bus aliqd oppo-
ni nõ posset: ꝛ ꝙ
rũ dicto esset stan
dum hunc casum
ponit Alexan. in
ꝯsi. cxx. incipiẽ.
difficultas hui⁹.
circa mediũ. in. j.
col. in. j. volu. ꝛ di
cit hoc esse de mẽ
te Bar. in. l. theo
pẽpus. ff. de dote
prelega.

Acturũ. xvij. ꝛ facit. j. q. j. cũ paulus. vide aliquas
cõcordantias in Specu. de instru. edi. §. ii. in pri.
¶ No. ii. causas decidẽdas ꝛ instruendas ꝛ ordi
nandas sm ius ciuile ex quo canones nõ obuiãt
vide plene in. c. j. de no. ope. nũ. ꝛ generaliter an
ꝛ quãdo valeat lex ciuilis respectu ecclesiarum ꝛ
personarũ ecclesiasticarũ. dico plene in repeti. c. ꝙ
1 in ecclesiarũ. de ꝯsti. ¶ † No. iij. ꝙ testes ᵃdebent
a esse cõmunes ꝛ deponere pro vtraqꝫ parte ꝛ nõ
pro producẽte tantũ. xiiij. q. v. non sane. ꝛ ad hoc
iuramẽto astringi debent: vt not. glo. in. c. frater-
2 nitatis. j. e. ¶ † No. ibi: a iudice aut defensore ꝛc.
ꝙ iudex põt monere ꝛ citare partem per se ꝛ per
alium. s. defensorem. i. nunciũ quinimo plus di-
co ꝙ etiam vbi requiritur trina citatio sufficit
vnica monitio iudicis: quia illa habet vim trine
citationis: vt in. l. ii. C. qño ꝛ quãdo iudex. ꝛ vide
glo. in. c. consuluit. de offi. deleg. in ver. terminũ.
3 ¶ † Item no. sufficere vnicam citationẽ ad actũ
receptionis testiũ: ꝛ cõmuniter in medio cause
sufficit vnica citatio. vide plene per Inn. ꝛ alios
in. d. c. consuluit. aliquid per eundem in. c. ad pe-
titionem. de accusa. ¶ No. ibi: sꝫ ipso presente fa
cta fuissent ꝛc. ꝙ absens contumaciter habetur
pro presente in sui preiudiciũ ꝛ actus eo absente
explicatus perinde valet ac si eo presente factus
fuisset. concor. c. veritatis. de dolo ꝛ contu. ꝛ. c. ii.
de arbi. lib. vj. ¶ No. ꝙ temporaliter impeditus
non tenetur venire nec per aliũ cõparere ꝛ actus
gestus eo absente: licet citato pinde quo ad effe-
ctum inualidatur ac si nulla citatio fuisset facta.
de quo aliquid. j. ꝛ in. l. quesitum. ff. de re iudica.
Item no. ibi ꝛ non ex ineuitabili necessitate ꝛc.
ꝙ quelibet necessitas excusat. ꝺ alibi dicit tex. ꝙ
leuis febricula ꝛ vetus quartana non excusat. d.
l. quesitum. ꝛ no. glo. in. c. placuit. xviij. dist. vide
4 generaliter no. in. c. querelam. de procu. ¶ † No.
ibi: ad audiendos testes ꝛc. iuncta gl. ꝙ testis vi
b detur recipi ꝛ deponere quãdo iurat. ᵇactus eñ
depositionis refertur ad tempus iuramenti. ad
hoc. l. si quãdo. C. de testi. ꝛ tetigi in. c. licet. de pro
5 batio. ¶ † Ultimo no. ꝙ actus gestus contra le-
gem est nullus. concor. x. distin. vides. ꝛ regula ꝙ
contra ius. de regu. iur. lib. vj. ꝛ. l. non dubiũ. C.
de legi. Et anteꝙ vltra pgrediar quia hoc est sa-
tis vtile canonistis: quero an hoc sit verum indi
stincte: maxime vbi pena est apposita. Distingue
aut dispositio est nõ penalis aut penalis. primo
casu actus regulariter est nullus: vt hic ꝛ in iuri
bus superius allegatis qꝺ intellige quando lex
habet perpetuã causam phibitionis id est ratio
prohibendi est perpetua. secus si temporalis. qꝺ
declara vt no. in. c. tua. de spon. duo. vbi glo. ꝛ. x.
distin. vides. ꝛ est bona gl. declarans hoc primũ
membrum quando dispositio non est penalis in
regula que contra ius fiunt. pre allega. quã omni
no vide: sed difficultas maxima est in scdo mem-
bro qñ dispositio est penalis. in quo varii varia
senserũt vt no. per legistas in. l. non dubiũ. palle.
vbi plene. ꝛ per Bar. in. l. pretor. in prin. ff. de no.
ope. nuncia. Quidam enim simpliciter dixerunt
ꝙ per appositionem pene sustinet actus quia lex
nõ videtur tunc simpliciter prohibere: sed vltra
processit apponendo penam. hoc verum nisi lex
inducat vltra penam etiam actus nullitatẽ. sicut
facit tex. in. l. iubemus. C. de sacrosan. eccle. ꝛ in. c.
quia propter. de elec. Hec opi. non videt placere
Bar. in. d. l. pretor. alle. d. l. iubemus. ꝛ multa alia
c iura que vltra penam inducũt nullitatẽ actus. ᶜ
Sed certe posset rnderi ꝙ in illis iuribus lex nõ
fuit cõtenta pena extrinseca: sed etiã voluit indu
cere nullitatẽ actus. ipse tñ Bar. multũ instat in
d. l. pretor. ꝛ in effectu vult ꝙ aut nullitas actus
tendit in preiudiciũ facientis contra legẽ ꝛ habe
bit locũ vtrũqꝫ. s. actus nullitas ꝛ pena apposita
in lege ꝛ hoc in odium ipsius qui voluit actũ ge-
rere cõtra dictã legẽ iubemus. Si vero nullitas
actus tẽderet in preiudiciũ alterius qui nõ fecit
cõtra legẽ ꝛ tunc actus remanet validus ꝛ pena
cõmittitur. Ja. de ra. ꝛ multi alij aliter ꝛ proba-
bilius distinxerunt in. d. l. non dubium. ꝙ aut lex penalis est separata
a lege simpliciter prohibente: ꝛ tũc inducit actus nullitas respectu le-
gis penalis: aut nõ reperitur lex simpliciter phibens: sꝫ solũ respectu
pene ꝛ valet actus: quia ex eadem dispositione pene generalis non cõ-
patitur se cũ speciali: vt in. l. sanctio legũ. ff. de pe. sed ex diuersa lege be
ne cõpatit sm eum. dñs Bal. dicit ꝙ quandoqꝫ nullitas actus non est
pena vt puta quãdo lex detrahit potestatẽ dantis vel administrantis
vel delictũ presumit: ꝛ tunc specialis pena inserta in lege nõ facit actũ
valere: quia sua natura prohibetur ꝛ habet nullitatem intrinsecã. Si
autẽ nullitas pprie loquendo est pena tunc habet locum consideratio
Jacobi ꝛ aliorũ: ꝛ hoc inducit ad statutũ quo cauetur ꝙ nullus con-
trahat quin soluat gabellã de cõtractu: ꝛ si non soluerit gabellã soluat
centũ nomine pene. hoc enĩ casu vt patet ex pdictis valebit contractus
sm eũ: quia lex vltra pcedit imponẽdo penam diuersam a pena nulli-
tatis: vt in preall. l. sanctio. ꝛ hoc mihi satis placet. Et ad primũ mẽ-
brum distinctionis Bal. dicit qꝺ no. gl. in cle. j. de iure pa. quã vide. ad
scdm ꝛ ad dictũ Jac. ꝛ aliorũ satis faciunt iura que vltra penã annul
lant actum. nã si induceretur actus nullitas frustra iura illud expri-
merent. ad vnũ tamen aduerte qꝺ limitat vtrũqꝫ membrum: nõ enim
semp ex nõ obseruãtia legis inducit nullitas ipso iure: sed qñqꝫ pstat
cãm irritandi: qñqꝫ ipso facto irritat. Scire enim debes ꝙ qñqꝫ lex in
bet aliquam solẽnitatem adhiberi tẽpore ꝯtctus: ꝛ tunc si aliter fiat cõ-
tractus est nullus ipso iure: vt in. c. sine exceptione. xij. q. ii. ꝛ. x. q. ii. hoc
ius porrectũ. ꝛ. d. l. n . n dubiũ. ꝛ. c. auditis. cũ ibi no. de elec. ꝛ. C. de te-
sta. l. hac cõsultissima. circa prin. Quãdoqꝫ lex iubet aliquã solẽnitatẽ
adhiberi post ꝯtctum vel aliũ actũ perfectũ: ꝛ tunc si illa solẽnitas non
interuenit nõ inducit actus nullitas ipso iure: sed nõ valet in effectu:
quia debet annullari nisi aliud expresse caueretur in dispositiõe: ꝛ hoc
notabiliter videt probari in. l. vniuersa. C. de preci. impe. offeren. ꝛ ibi
per gl. ꝛ Bar. ponẽ exẽplum. dicit statutũ de quolibet cõtractu soluat
gabella. x. solidorũ p libra: certe si nõ soluitur contractus remanet va-
lidus: licet possit annullari. qꝺ procedit etiã si lex dicat aliꝰ nõ valeat.
debet enĩ intelligi nõ valeat scilicet in effectu: vt in. d. l. vniuersa. secus
si diceret nõ valeat ipso iure vel ipso facto. vide ad hoc gl. in regula in
6 penis. de regu. iur. li. vj. ꝛ hec no. ¶ † Quero quia hic excipiebat testes
fuisse vilissimos que debent cõsiderari de testibus ad hoc vt dicantur
idonei. Gl. prima ponit versus quos sic declara. Cõditio. i. an sint ser
ui an liberi. debent enĩ esse liberi. iiij. q. iij. §. liberi. ad finem. Ibi sexus.
vt scꝫ sit masculus non femina. hoc intellige vt no. in. c. forus. de vbo.
signifi. ibi: etas vt sit maior. xiiij. annorũ si deponit in ciuili. In crimi-
nali vero maior viginti. iiij. q. iij. c. j. ꝛ ver. in testimonium. ꝛ vide Spe.
eo. ti. §. j. versi. item excipitur: quod est impubes. Ibi: discretio vt quis
sit discretus ꝛ mentis cõpos: ad hoc. iij. q. vij. §. tria. Ibi: fama vt non
sit infamis. j. eo. testimonium. Ibi fortuna: vt nõ sit pauper. de quo dic
vt no. j. eod. si qui testium. Ibi fides: vt non sit infidelis. ꝫ. eo. c. j. cũ ibi
nota. Alii ponunt alios versus sed nõ est curandũ. ꝛ vide Specu. eo.
ti. §. iam de interrogatoris. ver. quid si vnus. ¶ Opponitur ꝛ videt
partem nõ citandam vt veniat ad audiendum testes cũ debent depo
nere in secreto. j. eo. venerabili. Gl. in ver. audire. dat duos intellectus
Primus vt audiat testes. s. iurãtes: ꝛ iste est bonus intellectus: ꝛ cre-
do de mente litere ꝙ post publicationem poterit videre attestatiões.
¶ Secundus intellectus vt intelligatur quãdo testes recipiuntur in
causa publicationis. i. ad eternam memoriam: vt in. c. quoniã. §. sunt
ꝛ alij. vt lit. non contesta. ꝛ sic dicit intelligendã auc. de testi. vnde hec
verba que sunt in tex. sumpta sunt. ꝛ tunc expone sm glo. ad audiẽdũ
testes. i. depositiones testiũ. Sed certe iste intellectus in se nõ est verus
quia tunc testes sunt examinandi in secreto: licet postea publicent ad
futuram memoriã: tene ergo primum intellectum. dicit tamen Jo. vt
no. ii. q. j. in primis. qꝺ quelibet partiũ potest interesse depositioni te-
stium: tamẽ non poterit postmodũ super illis capitulis testes produ-
cere: sed Bar. hexi. ibi cõtra qꝺ videt verius sm Jo. an. vt liberius te
stes testimoniũ dicant: ꝛ cõtra rationem qua mouebat Joã. scꝫ quod
pars presens melius sciret interrogare. habemus remediũ sm Joan.
an. vt interrogatoria det in scriptis: vt in. c. ii. eo. ti. li. vj. sm que testes
examinabuntur vt ibi: ꝛ sic etiam seruat generalis consuetudo: vt no.
Accur. C. eo. si quãdo. ꝛ Spe. eo. ti. §. nunc tractandũ. in prin. qꝺ satis
7 mihi placet: ꝛ videt de mente omnium iuriũ. ¶ † An autẽ sit hoc indi
stincte verum vt pars debeat citari ad vidẽdum iurare testes. certe re
gulariter hoc est verum: vt hic. ꝛ. l. si quando. C. eodem. Excipit domi.
Anto. tres casus. Primus vbi factum est notorium ꝛ iudex ad sui in
structionẽ recipit testes. adducit notata per Inn. in. c. bone. j. de elec.
Tu intellige hoc sm notata per eundẽ Inn. in. c. tua. in fi. de cohabi.
cleri. ꝛ mu. ꝛ per gl. in. c. ad nostram. ia. de iureiur. Secũdus casus vbi
agit de informatione persone an sit habilis ad dignitatẽ adducit no.
per Inno. ir. d. c. bone. Ego allego Inn. in. c. si. de transla. prela. in fi.
vbi hoc ponit. ꝛ intellige hoc qñ pcedit extraiudicialiter parte absen-
8 te: quo casu cessat dispositio huius. c. ¶ † Tertius casusᵈ est quando
d proceditur per viam inqsitiões: adducit no. in. c. qualiter ꝛ quãdo. §.
debet. de accu. sed ego nõ credo hoc fuisse de mente lre. nec puto verũ
in se: quia iura generaliter exigunt partẽ aduersam citandã ad testiũ
receptionem

a ¶ De crimine. Casus in quibus pceditur ad receptionē testiū sine ci-
tatiōe partis sed hos & cōplures alios enumeratos vide p Ro. in suo
singu. no. qd incipit regula est qd ad receptionē. ubi omnino vide. & sic
licet iste text. circa fi. dicat q semper est admonēdus aduersarius tamē
hic patitur fallentias. Itē ad casus hic positos adde q etiam quando
recipiūtur testes
ex officio est ne-
cesse vocari par-
tem fm Io. and.
in addi. Spec. in
ti. de teste. §. nunc
tractādū. in prin.
et dicit q fuit di-
ctum Gul. de suz.
in. l. iurisiurādi.
C. de testi. itē non
est necesse vocari
partē qñ certum
est qd testi nihil
pōt opponi: fm
do. Anto. in. c. ve
niens. i. in. iij. col.
J. eo. Item adde
aliū casuz in quo
non est vocanda
pars qñ testes p-
pter potentiā ei⁹
contra quē pdu-
cunt nō auderēt
deponere. tex. est
in. c. fi. de hereti.
in. vi. & . j. pri. per
Panorm. qd an
sit verū indistin-
cte vide plene per
do. Abb. in. c. pre
terea. ij. circa fi. de
spō. & p do. Ant.
in. c. qm frequen-
ter. in. vij. colū. ut
lit. nō cōtest. & qd
ibi no. cui⁹ dicta
refert & sequit. d.
abb. itē adde aliū
casum qñ ꝯvult
pbare periculuz
suo ꝯsocio l mer-
cantia: qr pōt re-
cipere vel exami-
nari facere testes
qui interfuerunt
periculo partis
parte nō citata:
qr forte est multū
remota. hoc dicit
Bartol. in. l. ij. C.
de naufra. li. xj. &
adde hic not. di-
ctum Io. and. in
c. i. de homi. li. vj.
ubi dicit q qñ ti-
metur periculuz
pōt recipi testes
parte nō citata &
lit. nō cōte. qd di-
ctum refert & ap-
pellat singulare
do. Abb. in. c. cū
nō ab homine. ante mediū. de iudi. p eo allegans text. in. d. c. fi. de here.
in. vj. Itē adde q quando agitur de pbanda cōsuetudine introducta
a populo eiusdē ciuitatis possunt recipi testes parte nō citata. ita dicit
do. Anto. in repeti. c. fi. in penul. char. in ulti. col. illius charte. versi. ad
primū redacta de cōsuetudine. Item adde q ubicūq procederet ispe
cta equitate naturali & iuris gentium nunq requirat citatio ad vidē
dū iurare testes fm Bart. singulariter in. l. ij. C. de naufra. lib. xj. ita in
telligit tex. in. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excusa. tut. Sed in hoc ali-
ter videtur tenere Bar. in. l. filius. ff. de donatio. Et adde qd ubicunq
iudex procedit ad informandum se de absentia rei non requiritur cita
tio ad videndum iurare testes. ita tenet singulariter Bart. in extraua
gan. ad reprimendum. in ver. per edictum. per tex. in auten. de exhibē.
& intro. re. §. sancimus. Item adde hic aliū casum quē ponit Panor.
j. hoc eo. tit. c. j. versi. sed quero quid si pars nō fuit citata ad vidēdum
iurare testes &c. Item adde q quādo partes dederunt licentiam iudi
ci ut possit recipere testes in absentia ipsarum nulla requiritur citatio
ad videndum iurare testes: fm Bald. in. l. si quādo. in. ij. col. C. de testi.

receptionem nec distinguunt inter processum in-
quisitionis & alium: ut hic. & in. d. l. si quando. itē
si in ciuilibus in quibus nō agitur de tanto pre-
iudicio citatur pars ut nullo modo supplātetur
a fortius debet citari ubi agitur de crimine: a licet
per viam inquisitionis. nam posset ingeri pena
corporalis que censetur maior qualibet pecunia-
ria. l. in seruorum. ff. de penis. fateor tamē q tex.
illius. §. debet. multū facit pro contraria parte in
eo qd dicit q non solum dicta sed etiam nomina
ipsorum testium tradenda sunt inquisito: & sic vi-
detur q nō sit necessaria citatio ad videndū eos
iurare: cuz tunc sit necesse q nomina tradantur.
et sic colligit ibi Io. and. illud dictum q in causa
inquisitionis nō est necesse inquisitum vocari ad
videndum iurare testes. fatet tamē q practica est
in contrariū. Ego ut dixi non possum mihi per-
suadere hoc cum nullam rationem diuersitatis
videam. & reperio Bart. in. l. fi. ff. de questio. in fi.
aperte tenere citationem fiendam etiam si prius
illi testes fuerint recepti in inquisitione generali
cum ignorabatur persona que cōmiserat malefi-
cium. iuxta no. per Inno. in. c. bone. j. de elec. et sic
b intellige illud dictum Inno. b Ad tex. c. qualiter.
posset responderi q ultra citationem ad vidēdū
iurare testes requiritur ut nomina tradant inq-
sito: ut si persone sint sibi incognite possit interro-
gando de illarum qualitate se informare. posset
enim alia pars pmouens inquisitionem vel ipse
iudex ex officio suo adducere testes incognitos:
nec esset satisfactū iquisito videre eos iurare nisi
nomina sibi tradantur: ut sic per traditionē no-
minum possit peruenire ad cognitionem perso-
narum. insti. de leg. §. si quis in noīe. excipio ego
a dicta regula casum notabilem: de quo in. c. fi. de
here. lib. vj. vez in casu heresis cum timet poten-
9 tia inquisiti: tūc enim noīa subticētur. ¶ † Adde
aliū casum qui pōt sub se cōprehendere multos
vez quando quis non audet alicui etiam in ciui-
libus mouere qōnem propter illius potētiam: qr
timet ne interim moriantur testes. potest eñ pe-
tere a iudice ut diu destine recipiat testes ad futu
ram rei memoriam: ut notanter dicit Host. in. c.
quoniam. ut lit. non contesta. & facit in arg. d. c. fi.
10 ¶ † Quero qd si pars citata non curat ire ad vi-
dendum iurare testes. Dicit glo. in ver. noluerit.
qd nihilominus testes recipiētur & valebit depo-
sitio ac si presens fuisset. hoc tamē limitat si lis est
contestata: als non per. c. quoniā. ut lit. nō conte.
pondera duo ex gl. primo qd est in optione citati
an velit ire vel non: quia in hoc tractatur de suo
preiudicio tantum. & de hoc videtur tex. hic. Sed
tu limita hunc tex. & glo. fm notabilem text. in. c.
constitutus. de fideiusso. & ibi per glos. nam qñq
cōstringitur ad eundem velit nolit: ut ibi. Scdo
limita hanc glo. qd ad validitatem depositionis
testiū requiritur lit. contest. s. nisi sit casus in quo
potest procedi lit. nō conte. de quibus legit & no.
11 in cle. dispendiosam. de iudi. ¶ † Quero quid si
pars citata venire non possit. Rñdet glo. in ver.

inevitabile. quod tunc nō debet reputari contu-
max & depositio eo absente facta nō valet si cōsti
terit de impedimēto. Io. an. hic dicit q talis re-
ceptio non est ex toto nulla ex quo pcessit citatio:
sed nō valet quo ad hoc quin possit absens in p-
sonas testiū obiicere sicut potuisset si fuisset pre-
sens. & sic audiet fm eum ultra casus decreta. pre
sentium. j. eo. super quo remittit se ad no. per eū
super regula presumitur. de regu. iuris. lib. vj. in
c mercu. in fine questionis. ibi enim concludit c ci-
tatū personaliter qui venire nō potuit ad oppo-
nendum contra personas testium restituendum
ad facultatem opponēdi in personas testium ea
que tunc potuisset opponere nō obstante qd nō
precessit protestatio iuxta formam. c. presentium.
j. eo. & idem concludit in citato ad domū qui nō
comparuit ut in casibus in quibus citatio ad do-
mum sufficit in receptione testiū valeat receptio
eo absente facta. sed ipse allegans citationē igno
rasse audietur nunc cōtra personas testium licet
non seruauerit formam. c. presentium. sicut audit
fictus contumax appellans. l. ab eo. C. quomodo
& quādo. & no. in clemen. vna. de dolo & cōtuma.
sed ubi non sufficit citatio ad domum: receptio
erit nulla. et an & quando sufficiat citatio ad do-
mum in testium receptionem. vide ibi plene per
Io. an. & quod dixi in. c. causam. de dolo & contu.
et in. c. fi. de eo qui mit. in pos. ¶ Aduerte ego fa-
teor dictum Ioan. an. verum in receptione facta
contra fictum contumacem eo casu in quo valet
receptio in fictum cōtumacem: quia hec receptio
est legitime facta & nil suadet retractationē. arg.
regule factum legitime. de regu. iuris. li. vj. sed in
alio casu quando citatus venire nō potuit & vult
probare legitimum impedimentum: credo q di-
ctum Io. an. non sit indistincte verū. primo per
istum tex. a contrario ibi: & non ex ineuitabili ne-
cessitate. que verba apertissime innuunt testimo
nia tunc nō valere quādo venire nō potuit ex ine
uitabili necessitate. ¶ Item ex secūdo nos habe-
mus regulam q acta contra absentez qui venire
non potuit sunt nulla seu debēt retractari docto
de impedimento in. c. cum bertoldus. de re iudi.
& l. iiij. §. si forte. ff. de dam. infecto. & c. querelam.
12 de procurato. ¶ † Tertio probo sic. citatio fit ad
testes recipiēdos: nō solum ut possint obiicere in
personam cum ad hoc habeat facultatē usq ad
tempus publicationis. ut in. d. c. presentium. sed
ut videat eos iurare & in debita forma. et si opus
erit eos repellere ex toto ut nō examinent. iuxta
no. in. c. ex parte ad c. & in. c. cū causam. j. eo. et ma
ximum preiudicium est si examinati fuerint ubi
prius potuissent repelli a principio: quia tunc fa
cient tale preiudicium licet exceptiones legitime
probentur contra ipsos. ut not. Bart. in. l. mari-
tus. ff. de questio. quapropter nō videtur sibi ple-
ne satisfactum si solum admittitur ad facultatē
excipiendi: cum forte non iurauerint vel nō in de
bita forma: nec tenetur credere iudici nec nota-
rio cū ipse debuisset esse presens: vel forte ex toto

Itē adde q ubi-
cūq lex lactu nō
exigit plenā pba
tionē sed cōtenta
tur solis articu-
lis: ibi pōt recipi
testes parte nō ci
tata. ita fm. dicit
Do. post Host. l
c. p humani. §. fi.
in antepenul. co.
de homi. in. vj. et
ibi Host. dicit q
ubi subest pericu
lum pōt recipi te
stes pte non cita-
ta. qd dictum re-
fert et sequit ibi
Do. in. §. fi. in an
tepe. col. pro hoc
optime facit ele-
gās dictū qd po-
nit. d. Ant. i. c. im
putari. in pn. pe.
col. de fide istru.
b ¶ Hoc idem est
de mēte Inno. in
c. cū in tua. in gl.
super ver. de pla-
no. de spon. & ibi
vide do. Ant. in
fi. post Innocē. &
Io. an. in. c. j. l. iij.
col. v. ad scām cō
trariū. de postu.
pla. etiā hoc vide
p Do. i. c. si forte.
in ulti. col. v. ulti.
qro. de ele. in. vj.
post do. d Ro. de
cisio. cclx. fz ordi-
nē nouissimū. itē
circa h vide Bal.
in. l. ꝯgruit. in fi.
ff. de offi. psi. & i. c.
j. §. homicidiū. d
pa. iur. fir. & facit
qd no. Bal. i ad-
di. Spe. in tit. de
iqui. iuxta fi. Et
aduerte quod il-
le tex. quē alleg. h
d. Anto. l. c. qua-
liter. §. debet. de
accu. nō pbat q
ad pbādū crimē
per viā inqsitio-
nis possint reci-
pi testes pte non
citata fz pbat qd
ad probandū fa-
mā mediāte qua
possit deuenri ad
inquisitionem possunt recipi testes parte nō citata: ut dicit ille tex. in
versi. ne propter subreptionem nominum infamandi &c. & ideo dicas
q non est verū qd hic dicit do. Anto. de inquisitione qd etiam impro-
bat hic do. Abb. pro quo contra. d. Anto. hic est casus fm do. Fran. de
arc. in. l. diuus. §. cum autem. ff. de offi. presi.
c ¶ Concludit. Qñ ille contra quem absentem & citatū recepti fuerunt
testes docet de legitimo impedimento si iudex ignorauerit impedimē
tum valet receptio sed pars absens restituit ad opponendū in psonas
testiū prout prius potuisset opponere per aut. si dicat. C. de testibus.
sed tu tene opinio. do. Abb. hic qui per istum tex. & per pulchras alias
rationes tenet q non solum restituatur ad opponendum cōtra testes
sed aduersus totam receptionem.

eos repulisse a principio: vt. ꝫ. dixi. talis ergo receptio damnosa forte absenti qui venire non potuit debet valere vel saltem est retractanda. vnde a dicerem sic qꝺ aut iudex sciuit impedimentum[a] partis et ipso iure non valet receptio vt. l. quesitum. ff. de re iudi. de appella. c. si duobus. ⁊ no. in c. querelam. de procurato. aut ignorabat ⁊ talis receptio est retractāda si hoc postulauerit aduersarius: vt no. in. d. c. querelam. ⁊. l. quesitū. saltem vbi testes possunt de nouo examinari. arg. opti. in. c. presentata. et. c. cum causam. in fi. ꝫ. cod. facit quod no. Inno. in. d. c. bone. j. Barto. in. l. fi. ff. de 13 questio. ⁊ sic salua ⁊ distingue hanc glo. ¶ †Sed quid si pars non fuit citata ad vidēdum iurare testes. Respondet gl. receptionem non valere: ⁊ hoc probatur hic in prin. ⁊ in fi. ⁊ excipe casus supra notatos in quibus nō requiritur citatio partis. ⁊ adde adhuc alium casum quē ponit Bart. in. l. theopompus. ff. de dote prelega. vbi dicit ꝙ si testator mandauit super aliquibus stari dicto alicuius quem dixit informatum de intentione sua ille poterit deponere super intentione defuncti absq; eo ꝙ pars citetur: quia persona sua iam est approbata a defuncto. ⁊ sic nil pōt obijci: nec contra personam nec contra dictum cum defunctus approbauerit personā ⁊ voluerit stare dicto eius: ⁊ sic presentia partis nil operaretur cū non posset illum trahere ad cōtrariam sententiā nec eius personam reprobare: secus sm eum in teste qui habet deponere sm sensum propriū. ego hoc nō admitterem: quoniam citatio fit vt veniat ad videndum iurare testes vt hic. ⁊. c. cōstitutus. de fide ius. cum ergo iste habeat iurare ex quo deponit super voluntate defuncti: vt probatur in. d. l. theopōpus. ergo debet citari pars de cuius preiudicio agitur. item licet nō posset reprobare personam directe poterit tamen reprobari indirecte dicendo hunc nō esse illum de quo testator sentit arg. in. d. l. duo sunt titij. ff. de testa. tu. item vt dixi non tenetur stare verbo iudicis vel notarij qꝺ 14 iurauerit cum debeat esse presens. ¶ †Sed circa predicta quero nūqd saltem hec dicta testiū parte nō citata receptorū faciant aliquale indicium. Bar. post glo. in. l. hereditarias. ff. de cri. expi. here. ꝙ sic. sed idē Bar. latius ⁊ subtilius examinās materiā in. l. maritus. ff. de questio. vbi generaliter tractat an testis examinatus qui examinari nō debuit faciat indicium[b] dicit quo ad casum nostrū qꝺ nō facit etiam indicium per. l. si quādo. C. eo. ego dico hoc hic probari apertissime: vt patet in prin. c. ibi nullius momēti ⁊c. pondera enim verbum nullius. qꝺ est vniuersale negatiuū: ⁊ verbū momenti qꝺ excludit omne indiciū quātumcūq; modicum. ⁊ vide de hoc verbo momentū. qꝺ no. 15 in. c. j. de causa pos. ⁊ pro. ¶ †Extra glos. quero nunqd debeant citari testes sicut citatur pars vt aliter nō valeat dictū testis nisi prius fuerit citatus. vide per do. de Ro. decisio. cclx. vbi concludunt valere ex quo in presentia partis et iudicis deposuit. non enim psumitur se ingerere: sed potius a parte pductus. nam vt dicit Spe. satis est ꝙ iudex assignet certum terminū parti ad pducendum testes. tūc enim pars potest infra terminum absq; alia citatione eos pducere: vt ipse no. in ti. de teste. §. qualiter. versi. iudex. ⁊ vide latius in decisio. precalle. pro hoc dicto ego allego. c. cōstitutus. el. j. ꝫ. eo. vbi videtur probari. ad idem. c. licet. de proba. ⁊. c. cū causam. in prin. ꝫ. e. ⁊ facit qꝺ 16 dixi in. c. proximo. ¶ †Format hic questionē do. Ant. quam dicit esse dominorū de rot. verum ad articulos dandos vel porrigendos sit pars citāda: sed certe domini de ro. non sic loquuntur: sed dicunt ꝙ iudex admittēs articulos parte nō vocata non grauat si ante fuit citata ad dicendū contra et dixit contra: ⁊ sic apertissime sentiunt quod a principio quādo porriguntur in iudicio pars debet citari cū possit opponere aliquos esse impertinētes ⁊ non admittendos: ⁊ habeat facere sua interrogatoria ad testes examinandos super articulis datis per partem aduersam: vt in. c. ij. de testi. lib. vj. ⁊ vide ibi gl. quid sit articulus. sed dubiū dominorum de rota est si bene ponderetur quando iudex vidit articulos productos per partem ⁊ audiuit exceptiones aduerse partis contra illos: sed tunc vult admittere illos nō obstantibus exceptionibus aduerse partis puta voluit illos articulos mittere ad partes vt super illis examinentur testes vel ipsemet iudex vult recipere testes sup illis articulis ⁊ sic eos vult admittere non obstantibus exceptionibus aduerse partis nūquid in hac admissiōe debeat pars citari. ⁊ hec est propria ipsorum questio: ⁊ videntur ipsi velle ꝙ non. Mouētur quia iste est actus iudicis nec interest ammodo partis aduerse: ex quo semel exceptiones suas dedit: lꝫ ab huiusmodi admissione tanꝙ iniqua ⁊ suarum exceptionū repulsione possit pars appellare. de appel. dilecto. et c. ex parte. refert ibi collector decisionum Egi. tenuisse cōtrariū: quia huiusmodi admissio est quedam interlocutoria ad quam est pars vocanda. de accusa. ad petitionē. ⁊ ibi per Inno. et de appel. si a iudice. li. vj. de offi. dele. cū contingat. Hec eīn admissio sm eum est quedā declaratio pertinenciū articulorū: ⁊ per consequens admittendorū. Sed collector ridet ꝙ interlocutoria pōt fieri parte absente etiam non per contumaciā sm Inn. in. c. auditis. de pcu. preterea sm eū sine per appellationem sine de spāli mādato causa sit in curia: tñ si in curia partes citate sunt ad totam cām ⁊ singulos actus vsq; ad diffinitiuā sententiā inclusiue ⁊ citationes q̄ fiunt postea in curia potius fiunt ⁊ fiūt ex quadā vrbanitate q̄ ex necessitate. c. j. de elec. li. vj. per Inn. in. c. auditis. de pcura. de do. ⁊ cōtu. c. fi. d. Ant. putat opi. Egi. verā nisi pcesserit hec citatio generalis. ⁊ dicit dictū Inn. ꝫ. allega. nō esse verū: vt no. de appel. ex ratione. per Host. ¶ Videte multa sunt tacta. ꝫ. per do. de ro. q̄ non sunt indistincte vera. Ego dicerem ꝙ citatio bene debet fieri cum producuntur articuli ⁊ exceptiones cōtra eos audiende. vt. ꝫ. dixi. sed in admissione nō video citationem necessariam: quia eoipso ꝙ iudex procedit ad vlteriora videtur eos admittere: ideo opus est appellare. aliꝰ tenet actus: licet citatio nō precesserit. de hoc est tex. in. c. ex parte in. j. de appel. vbi hoc pbatur generaliter in qualibet exceptione. ⁊ idē Bar. in. l. a pcedente. C. de dila. nec curo si precesserit citatio generalis vel nō. nam ibi citatio generalis collitur per primā comparationē. de quo dic vt dixi in. c. fi. de dila. nec etiam est verum indistincte dictū collectoris dū dicit interlocutoriā posse fieri in absentia partis per. c. oia. ⁊. c. caueat. iij. q. ix. ⁊. c. j. de causa pos. ⁊ propri. dic vt dico in. c. j. de pcu. 17 vbi de hoc. ¶ †Quero de notabili qōne ⁊ quotidiana. dī hic partem citandam ad videndū iurare testes quid si citatus fuit dominus ⁊ nō procurator qui contestatus fuerit litem nec dominus citatus comparuit. Hec questio[c] fuit disputata per do. Lamber. de rāpo. ⁊ refert hic Jo. an. ⁊ Bar. in. l. a furioso. ff. de re iudi. ⁊ attende quia questio habet locum in quolibet articulo maxime post lit. conte. Et ad partē qꝺ valeat inducit: qr tā est ppꝛie dñi ad eum spectat dānum ⁊ emolumentū. C. de procura. l. qui stipendia. ij. q. vj. biduum. versi. palam. Item dñs iurat de calūnia: producit testes exceptiones opponit. ff. de inoffi. testa. l. si suspecta. facit de procura. c. ij. lib. vj. Itē adesse potest cause sue. ff. de procurato. l. paulus respondit. vide tex. de iure canonico. c. secundo. de pcu. li. vj. Item dño soluit. ff. de solu. l. hoc iure. Itē dñs transigit ⁊ pacisċitur ⁊ iuramentū defert ⁊ nō procurator. ff. de procu. l. mādato generali. ⁊. c. qui ad agendum. eo. tit. lib. vj. item contra dñm fit executio sententie. ff. de procu. l. plautius. satis ergo fuit dñm citari. in cōtrariū facit hec decre. ⁊. l. si qñ. C. eo. vbi dicitur partē citādam. Procurator autem qui cōtestatus est litem facit partem ⁊ est dñs instantie. in. c. ij. de pcu. lib. vj. ergo ipse citādus erat. Itē ad quid dñs citaret cū cām ad se assumere non pōt inuito procuratore. ff. de procu. l. post litem. et 18 d. c. ij. ¶ †Soluendo dicebat actum nō valere[d] procuratore nō citato: quia in his que pertinēt ad litis ordinationē regulariter inspicimus personam pcuratoris contraria vero procedunt in his que inspeciūt peremptionē litis vel effectū cause in quibus regulariter inspicimus personā domini qꝺ diligenter notabis quia facit ad multa. ⁊ hanc decisionē aperte pbat Bar. in. d. l. a furioso allegat ex quo dñs elegit litigare per pcuratorem non cōpellitur comparere inuitus nisi ex causa. vt. l. fi. C. de pcu. item si posset compelli ad cōparendum per se frustratorium esset consilium iuris in. l. furti. §. qui alieno. ff. de his qui not. infa. dicit tamē Bar. ꝙ si sponte dñs cōparuit valebit actus licet procurator nō fuerit citatus: quia licet pcurator sit dñs instantie directo tamē dñs est dñs vtiliter: vnde pōt vti iure instantie sine aliqua cessione. l. in cause. in fi. de pcu. ⁊ sufficit pcuratorē nō contradicere sm eū. l. que oia. ff. eo. Ego puto de hoc vltimo fore casum maxime iuncta glo. in. c. si quem. j. responso. de pcu. lib. vj. vbi dicit tex. ꝙ si dñs constituit procuratorē simpliciter ⁊ postea cōparuit per se videtur eoipso reuocare pcuratorem nisi aliud fuerit ptestatus vel per coniecturas aliud appareat. probat ergo tex. ille dñm posse valide per se comparere: ⁊ tacite reuocare pcuratorem: ⁊ satis est vt procurator non cōtradicat vt dicit ibi glo. an autē a principio posset citari pcurator ⁊ nō dominus vide quod

a ¶ Impedimentū. Et ex hoc qꝺ dicit hic Abb. ⁊. d. Ant. collige notabiliter ꝙ scia iudicis de ipedimēto legitimo partis reddit sniā; nullā nō solū diffinitiuā: ſꝫ etiā quēlibet actū pcessus put est hic in receptione testiū. ⁊ p hoc est casus i. d. c. si duobꝰ. in fi. quē hic alle. d. Abb. ⁊ est de mēte Bal. i. c. j. in penul. col. in ti. de mil. vas. q̄ ꝯtu. est vbi dicit ꝙ regulr sciētia ipedimenti ligat manus iudicis ſꝫ ꝯ. riū expresse vult Bar. in. l. fi. circa pn. ij. col. ff. de re. sti. in ite. vbi vult ꝙ sciētia impedimēti hꝫ solum annullare diffinitiuā: nō aūt īterlocutoriā & si eēt interlocutoria magni preiudiciī vt missio in posse. ex pmo decreto. sed credo veriorē esse opi. d. Anto. hic. ⁊ Abb. per superius dicta. Sebasti. Sapia.

b ¶ Faciat indiciū. Adde ꝙ nō sufficit qꝺ iudex ipse recipiat indicia ⁊ examinet testes sup ipīs indiciis ſꝫ est necesse ꝙ ad hoc vt vigore īdiciorū receptorum possint venire ad torturam ꝯ reum qꝫ qñ examinat testes faciat citare ipm reum vt sit psens iurisditio testibꝰ deferēdo. ita ďclarat Ang. are. in tracta. maleficio. in v̄bo fama publica charta. ij. v̄si. q̄ro qualiter pbet. ⁊ istud voluit Alexā. in ꝯsi. lxv. inci. habita sup ꝯtentis. in j. volu. ⁊ no. item Alex. i. l. fi. in apostil. C. de questio.

c ¶ Hec q̄stio. De ista qōne vide p Bal. in. l. si qñ. in penul. col. C. e. in pe. col. v̄. vij. q̄ro. ⁊ in. l. j. C. de sen. item ad hoc vide Do. in. c. j. §. j. in pn. de pcu. in. vj. ſꝫ de isto arti. vid copiose ⁊ subtilissime per. d. Fran. de are. hic. Sebasti. Sapia.

d ¶ Actū non valere. Vid. d. Bartho. veronē. l. cantela. cxv. incipiē. si tu aduocatus vis eām vincere. ⁊ Bar. in. l. procuratoribꝰ. C. de pcurato. ⁊ in. l. penul. C. si aduer. rē iudica.

a ¶ Vide quod ibi plene notaui post do. Abb.

b ¶ Idem tenet Arch. in.c. ipsi apostoli.cir.prin.ii.q.vii. allegando istā glo. ꝛ iura ꝛ gl.ii.q.viii. in sum. ꝛ vide qđ notaui in.c.decetero.j.eo. ꝛ etiā vide per Fede.consi.xxiii.

c ¶ Sed tu vide glo. in ver. iure ꝓhibente in.d.c.ii. que innuit ꝙ de iure mulier admittat in cā criminali ciuiliter mota. sed credo ꝙ illa glos. vez loquat de iure ciuili maxie cū text. in.d.c. ii. ad quem se refert illa glo. habeat locū etiā in foro seculari vbi dicit Io. and. in nouel. aliter illā gl. nō posse saluari. ꝛ ĩ isto articulo qñ mulier admittat ad testificandū vide p Imo. in.l.q testamento. §. mulier. ff. de testa. et vide qđ latissime scripsi post.d.ab. in.c.forus.ĩ ver. signifi.

¶ Adde an mulier possit esse testis in criminali Alex. cōsi.xi.li.i. Lep. cōsil.xxxii. ꝛ qd in testamēto p eūdē ꝯsi.lxx.li.ii. Antoni⁹ Frācis. ¶ An et qñ mulier possit esse testis gñaliter vide glo.insti.de testa. in. §. testes. Cy. et doc.i.l.fi.C.de codi. Spe.l ti.de teste.in. §.i.ver.item qđ ē mulier. ꝛ ibi Io.an.l addi. d. Anto. ꝛ doc. i.c. cū līis. de testib. Arch.i.c.ii. de iudi.li.vi. ꝛ vide gl. xxxiii.q.vii.in.c. mulierē. ꝛ vide q̄ hīr in.l.qdaz in testō. §. mulier. ff. de test. ꝛ in spē dicas ꝙ lz regulariter i testō nō possit esse testis. vt.l. j.C.de testa.tñ potest esse testis i testamento cōdito inter filios legitimos ꝛ naturales vt est no.gl.l aut. qđ fine.C. ĩ testa. imo voluit Bal. i l.q testō in. §. mulier. ꝛ ibi etiā bar. ff. de testa. qđ poterit esse etiam testis in testō facto liter bastardos qđ dixit esse mēti tenēdū pōt esse testis ĩ testō facto i piā cām tā de iure ciuili q̄ canonico: vt p glo.j.c.for⁹. de verb.sig. quaz

vide quod dixi in.c.cām.de do. ꝛ cōtu. ¶ Ultimo ponit hic Io.an. questionē similem predicte quā dicit disputasse dñm suum in legibus. s. Marsilium in quadam causa dati fuerunt duo procuratores insolidū cum clausula qđ occupantis melior ꝯditio non fieret: quorū alter contestatus est litem ꝛ alter ꝓduxit testes qui deposuerūt. Querebatur an valeret depositio seu attestationes. p parte negatiua inducebat illum cōtestantē fuisse dñm litis. C.de procu.l. q̄uis. ꝛ in.c.ii.eo.tit.li.vi. neqꝫ debet reus cogi cum pluribus litigare. ff. de exer.act.l.i. in fi. ꝛ l.ii. nec continentia cause debet diuidi de sequestra.pos. ꝛ fru.c.i.C.de iudi.l. nulli In cōtrarium inducebat illā clausulam ꝙ nō sic melior cōditio occupātis. q̄ clausula debet aliqđ operari. de pcu. si duo.lib.vi. Item aduersarius tacens ꝯsentire videt ꝛ cōsensu partium aliquid iuris relaxare. item si iterum ꝓducerent testes sepe auocarentur a suis negotiis qđ esse non debet ff. quēad. tes. ap.l. si quis ex signatorib⁹. item procurator producens fingitur loco primi.l. filic. §.i. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. nec vtendum est superfluis productionib⁹.l. hec stipulatio. §. diuus. ff. vt leg.no. ca.facit.c.abbate.in fi. de re.iu.li.vi. Soluebat distinguēdo ꝙ aut dñs vult valere productionem ꝛ reus nō tunc si reus fuerit p̄sens vz al.l. filiusfa. §. veterani. ff. de pcu. secus si erat absens vt in preal.l.ii. de exer. Si aūt econtra reus vult valere ꝛ dñs nō vult exauditur reus: q2 reus est fauorabilior: ꝛ q2 dñs apposuit clausulā qđ nō esset melior cōditio occupātis. vbi vero ambo cōcordant valere ꝛ nō valere casus est idubitabilis ſm eū. ꝛ sic fz eū trāsit Io.an. hic nihil addēdo. Unde vn⁹ casus p̄mo est excludēdus tāq̄ indubitabilis: vz qñ alter pcurator produxit testes seu aliu͂ actū fecit eo pcuratore qui preoccupauit negotiū impedito vel prosequi nolente: q2 tunc alter pcurator datus cū illa clausula potuit reassumere negotiū alio substituto ab illo nō cōparente vt clare probatur in.d.c. si duo. de pcu.lib.vi. Casus ergo dubitabilis est qñ ille qui occupauit non erat impeditus nec aliter apparebat de volūtate sua quo casu certū est ꝙ alter nō poterat se impedire de lite illa. vt dicto.c. si duo. ¶ Sed dubiū nūc est an actus reddat ip̄o iure nullus an vero erat op⁹ prius exceptiōe. sentit eñ dictus disputās ꝙ op⁹ erat exceptiōe. ꝛ sic si reus nō excipit actus remanet validus. idē sentit do. Ant. Tres eñ videntur cause quare admitti nō debet alter. Prima q2 nō est dñs litis sed hūc dñs potuit supplere quasi videat suppleuisse apponēdo illā clausulā. Scđa q2 negotiū est p̄occupatū adhuc istā potuit supplere dñs. Tertia q2 iterest rei ne in plures aduersarios distringat ꝛ huiꝰ supplectio pendet a ptāte rei. si ergo fuit p̄sens nō pōt amplius contradicere si absens poterit contradicere. firmat ergo do. Anto. solutionē disputātis. mihi vr decisio satis dubia plus tñ placet p̄dicta solutio q̄ contraria opi. mouẽt p illud.c. si duo. Si eñ alter procurator desineret esse pcurator altero p̄occupāte negotiū nō pōt reassumere cām sine nouo mādato altero impedito: q2 semel extinctū nō reuiuisceret. de ꝯse.di.iii. q̄ris. cū eñ cām posset assumere altero nolēte vel impedito ꝓsequi. vt.d.c. si duo. ergo clare colligit qđ est pcurator: lz p exceptionē posset repelli nō dato casu negligētie vel voluntatis. Si ergo nō fuit exceptū vz actus. simile videmus in milite aliena pcurante cōtra quē nō fuit exceptū. d. §. veterani. ꝛ l. ita demū. C. de pcu. no. in.c. in nostra p̄sentia.eo.ti. Itē in dñō q post lit.cōte. non pōt pcuratorē reuocare. vt le. ꝛ no. in.c.ii.eo. ti.lib.vi. ꝛ tñ si assumit in se cām ꝛ nō excipit contra eū censet pcuratorē reuocare ꝛ actus cū eo gestus tenet in.c. si quē.ii. riiso.eo.ti.lib.vi.

cōiter sequūtur doc. qꝫ qđ dixerit.d. Ab. in.c. cū esses. de testa. pōt etiaz esse testis in codicillis dūmō sit lr̄ata vt se illis subscribat: vt dixit Bal. not. in.l. fi. C. de codi. ꝛ adde ꝙ mulier p̄gnās tanq̄ infirma nō cogit testificari. ita Bal. ꝛ Flo. in.l. inuiti. la.i. ff. de testi. ꝛ bꝫ in.l.i. §. si vero propter. ff. si qs cau. vbi dixit Bart. ꝙ mulier p̄gnans ex alio q̄ ex marito tenet cōparere personalr in iudicio al's non quia si vellet testificari deberet mitti ad domū ei⁹ vt iuret et depōat sicuti mitteret etiā si nō est p̄gnās vt in.l. ad egregias. ff. de iureiu. ꝛ in.c. mulieres. de iudi. in.vi. ꝛ ad hoc de muliere p̄gnāte vt non cogatur testificari vide Alexan. in.l. impator. ff. de statu ho. q dicit hoc esse notandū pro opinione vulgi q̄ se hꝫ ꝙ mulier p̄gnans non cogit iurare.

1 Laicus etiā femina admittit in testē contra clericū: qñ de crimine agitur ciuiliter.

2 Mulier nō admittit in testē de iure canonico: qñ de crimine agitur criminaliter.

3 Socii criminis an admittantur in testes.

Quoniam. Mulier testificatur cōtra clericū cū de crimine agit. h.d. ¶ Casus i terminis. Quidā sacerdos infamat⁹ fuit de qbusdā mulierib⁹: nūciatū fuit hoc dño pape Mandat papa defensori sardinie vt cūcta diligēter inquirat: ꝛ mulieres illas cū quibus dicit deliquisse: seu alios q de hoc aliqđ scire dicūt ad dñz papā adducat vt de p̄dictis excessibus inquirat.

1 Ber. ¶ † No.i. ꝙ lz laic⁹ nō admittat in testimoniū cōtra clericū cū agit criminaliter. vt. j.c. decetero. secus tñ vbi agit ciuiliter etiā de crimine siue agat p viā denūciationis siue exceptionis siue inquisitiōis. vt hic. ꝛ. j.c. tā līis. Et no. ꝙ nō solum mares sed etiaz femine admittunt qñ sic ciuiliter agit etiā si agit ad priuationē bñficii. vt.d.c. tam līis. ꝛ.c. ex pte ade. j.eo. vbi laici repellunt: q2 erāt infames ꝛ criminosi: al's sec⁹. ꝛ idē Fede. ꝯsi.xxui. vbi vide. ¶ No.ii. ſm do. Ant. iudicē ad simplicē denunciationē criminis posse ex inquisitiōe pcedere. hoc dictū idistincte nō placet. nā ad ingrediendum nō dꝫ moueri p̄lat⁹ nisi seruata forma.c. qualiter ꝛ qñ.d.ii. j. de accu. vñ puto ꝙ hoc.c. simplr loquēs sit reducendū ad alia iura. vel itellige in denunciatione euāgelica seu canonica: sed tūc oportet intelligere ꝙ p̄cesserit monitio ſm no. in.c. nouit. de iudi. ¶ No.iii. principē posse aduocare testes etiā de alia puincia vt veniāt ad p̄sentiā suā. qđ de inferiorib⁹ iudicib⁹. dicā plene. j.eo.c. cū cām papa tñ nō ꝯsueuit hoc facere. vt.d.c. cū cām. Sz ꝯtra hoc ꝛ ꝯtra tex. facit nā mulieres nō debēt cogi p̄sonaliter venire ad iudiciū cā testimonii dicēdi. j. de iudi.c.ii. lib.vi. Sol. duplex ſm doc. prima ꝙ hoc pcedebat olim ſm hec tpa sec⁹ hodie de iure nouo. vt.d.c.ii. scđa solutio vt exponat mulie-

2 res. i. dicta mulierū. ¶ † Oppo. ꝛ videt ꝙ mulier nō dꝫ admitti ad testificandū in criminalib⁹: vt i

a c. mulierē. xxxiii.q.v. ꝛ.c. forus. de ver.sig. Sol. procedit cōtrariū ſm glo.i. cū agit de crimine crimina-

b liter sec⁹ si agit ciuiliter lz de crimine vt hic. ꝛ in aliis iurib⁹ allega. in glo. vide de hoc glo. in.d.c. for⁹. ꝛ in.c. ex eo.xv.q.iii. ꝛ i summa eiusdē q̄onis ꝛ p Arch. i.d.c.ii. de iud.lib.vi. Cōis conclusio est

c vt de iure ciuili admittat indistincte nisi vbi reperit ꝓhibita. de iure vero canonico regulariter nō admittit cū agit criminaliter vt in cōtrariis. secus si ciuiliter etiā de crimine vt hic ꝛ simi. ꝛ vide plenius in locis falle. ꝛ maxime in Spe.eo.ti. §.i. ver. itē qđ est mulier. ꝛ ibi Ioan.and. in addi. Spe. recitat Iac. de rauē. tenuisse qđ etiā de iure ciuili nō admittit mulier in criminali. nā si repellit in testamētis. vt.l.q testamento. §. mulier. ff. de testa. forti⁹ vbi agit de vita hois. sed Io.an. ibi dicit ꝙ sic cōiter practicat ꝯtrarium in foro ciuili: ꝛ qđ hꝫ veritatē vbi p masculos veritas haberi nō potest ꝛ certe satis hoc ꝓbat.l. ex eo. ff. de testi. canonizata vbi. ĩ. qd in hermaphroditis nūquid admittit hermaphrodit⁹ his casibus quib⁹ repellit mulier. dic vt leg. ꝛ no. iiii.q.iii. §. hermaphroditus. ꝛ.l. querit. ff. de sta. homi. ¶ Oppo. ꝙ ex alio iste mulieres nō debent admitti: quia erant participes criminis. vt.c. veniens. j.eo. ĩ. de cōfes.c.i. Soluit glo.ii. ꝙ hic admittunt non ad plenā pro-

d bationē sed ad presumptionē. dat simile in ser-

3 uis. ¶ † Not. ꝛ tene menti hanc lec. ꝙ socii crimi-

e nis ꝛ forti⁹ criminosi qui fuerūt socii admittuntur in testes ad faciendā presumptionē: hoc intelligo verum cū agitur ciuiliter vt hic agebatur. Si autē ageretur criminaliter dic vt dixi in.c. j.

Sebasti. Sapia.

c ¶ De iure adde singulare dictum Bellē. in.c. forus. j. de verb.sig. vbi dicit ꝙ testimonium feminarum prefertur testimonio virorū qñ femine deponūt in fauorē rei: et viri in fauorem actoris. per glo. singu. in.c. clerico. lxxxi. distin. et nunquid in testamento ad pias causas mulier possit esse testis vide Pan. de cast. l ꝯsi. cccxxiii. inci. dubium. facit Alexā. cōsi. cv. incip. viso in quarto vol. ꝛ qd in terris ecclie vide Albe. in p̄ma parte statutorum q̄one cxx. ꝛ Alexā. cōsi. xxiii. incipiē. viso themate. in.ii. vol. ꝛ qd in testō rustici tradit Iaso. in l. fi. C. de testa. vide eūdez in.l. hac consultissima. in prin. C.eo.

Sebasti. Sapia.

d ¶ Probationem Idem tenet Ab. in.c. significasti. j. de adul. ꝛ Alexā. in consil. cviii. incip. circa primum dubium quo queritur. in.v. volu.

e ¶ Socii crimis. Adde an socius crimis possit esse

testis cōtra sociū Alex. consi. cxxxii. lib. i. Antoni⁹ francis. ¶ De socio criminis. Dic⁹ primo q̄ nō pōt sociū accusare. ⁊ est glo. ⁊ ibi Bar. no. in. l. qui accusare. ff. de accu. in ver. quero vtrū sint alii. ⁊ dixit Bal. in. l. si cuti. C. de q̄sti. q̄ si soci⁹ p̄sentat iudici socium nō liberatur ipse a pena imo nec lucratur premium statuti: sm̄ Bar. in. l. si qs in grauii. in. §. si ex stipulatu. ff. ad sil. ⁊ in. l. idem. in. §. si tibi. in ver. vltimo nota. ff. de condi. ob turp. cām. ⁊ maxime si sponte deponit vel accusat vel reuelat socius si interrogaretur per iudicē vel statutum daret sibi premium etiaz si sit soci⁹ criminis put cōiter fieri videmus sm̄ Ang. in. d. §. si ex stipulatu. dicas tñ q̄ reuelans crimen lese maiestatis est venia dign⁹ lz nō mereatur p̄miuum. l. quisquis. C. ad. l. iul. maiest. ⁊ vide Bart. in. l. i. in. §. occisoruz. vbi etiā p Ang. ⁊ Ro. pre alle. ⁊ p do. Abb. in. c. i. in. iii. col. de resti. spol. ⁊ in. c. i. in. ii. colū. de offic. delega.

Sebasti. Sapia.

a ¶ Juris diuini. Vide glo. in. §. cogitatio. in auē. vt a iudi. sine quo. suffrag. et Jo. an. in c. certificari. de sepult. vbi dixi per illum tex. q̄ cause ecclesiastice possūt diffiniri ex dictis sanctorum imo dixit glos. in cap. de libellis. xx. distin. q̄ dictuz alicuius sancti corroboratum autoritate veteris vel noui testamēti preferetur decisioni pape et imperatoris de quo p Jaso. in. l. prima co. ante pe. ff. si cer. peta.

b ¶ Officialibus vide Cep. consil. xl. Alex. cōsil. xxxiii. lib. iiii.

3. de cōfes. In criminibus tamē exceptis q̄sq3 faciunt plenā p̄bationē de quo dic vt plene no. i. c. in fidei fauorē. de here. li. vi. et in. c. i. de testi. eo. li. et. j. de simo. per tuas. d. j. Dātur ⁊ alie lect. extra glo. et sit secūda q̄ iste erant emēdate q2 egerant pniam sm̄ Innocē. sed hoc est diuinate. tertia est sm̄ eum q̄ hic fuerūt admisse cū questionib⁹ propter infamiā que ꝯtra presbyterum ⁊ contra eas processerat. iiii. q. iii. §. item in criminali. ver. si ea. hec etiā diuinat. Quarta lectura vt exponat tex. ibi cū quib⁹ peregisse ⁊c. i. quibus scientibus egit ⁊c. ⁊ sic nō erāt socii criminis. hec est quedā extorsio tene ergo primā lecturā quā etiā ponit Inno. et est aliis notabilior.

1 ☞ Autoritates iuris diuini possunt allegari in decisionibus causarum.
2 Due admonitiones sufficiūt ad validitatem denunciationis.
3 Pater an sit idoneus testis pro filio.
4 An ⁊ quando denūcians admittatur in testem.
5 Criminosi ⁊ infames an ⁊ qñ admittātur ad denunciandum aliorum crimina.
6 Princeps potest limitare ius diuinum.

Nomini. Is qui denunciat per dictum suū et alteri⁹ probat se premonuisse. ita summat Jo. and. ⁊ cōiter doc. sz certe hec summatio nimis restringit literam cum id qd̄ h̄ dicitur de denūciatione sit positū causa exempli et exempla non restringunt dicta. vt in. c. j. ne cle. vel mo. facit. l. cum pater in. §. dulcissimis. ff. de lega. ii. ⁊ maxime quia in secūda autoritate hic posita nulla sit de monitione mētio: ideo summo sic Ubi agitur ad correctionē de peccato impediendo principalis persona admittitur in testez. h. d. Diuiditur. nam primo ponit dictum. secundo illud probat duabus autoritatibus. prima ibi: q̄ patenter. secunda ibi: item alibi. ¶ Casus in terminis. In hoc. c. traditur forma sm̄ quam denūciare debet aliquis crimen alterius qui aliū vult denūciare. Primo admoneat illū inter se ⁊ ipm solum ⁊ habebitur pro vno teste quantum ad p̄bandum admonitionem. et si se nō corrigat adhibeat vnum secum: et sic erunt duo testes et si adhuc se nō corrigat adhibeat duos. ⁊ sic erunt tres testes. Et hoc probat autoritate dñi dicentis. Si peccauerit in te frater tuus corripe eum inter te ⁊ ipsum solū ⁊c. vt in ore duorum vel triuz testium stet omne verbum. Et alibi dicit: ego sum q testimoniū perhibeo de meipso. Et testimonium phibet de me pater: q2 duorum testimoniū verū est. Bernard. ¶ Nota ex principio iuncta glo. q̄ generalis locutio restringitur vbi ex ipsius generalitate resultaret absurditas seu legū ꝯtrarietas. ¶ †Nota scđo q̄ in decisionibus causarum possunt allegari autoritates iuris diuini^a. immo illud ius preferendū est aliis cum nulla lex valeat cōtra ius diuinū. xxv. q. i. sunt quidam. ¶ †Not. tertio q̄ ad validitatem denunciationis sufficiat precessisse duas monitiones vna que sit p ipsum monētem tantū. et sic hec negatiua non pōt probari nisi per iuramentum monentis tantum: cū non adhibeatur alius. vt no. hic Jo. and. et in. c. nouit. ī. de iudi. secūda sit adhibito vno vel duobus testibus: et ista si negatur probatur p ipsum monētem et aliū seu alios tunc adhibitos: vt hic ⁊ hoc tene. licet Hosti. nitatur probare trinā monitionē requiri in denunciatione euangelica. prima sm̄ eum p seipsum. scđa per vnum adiunctū. tertia per duos adiunctos probatur. et sic prima probatur imperfecte. scđa semiplene. tertia plene et sic legit lr̄am adhibe vnū tecū in scđa monitiōe vel duos in tertia. hoc enī dictū Host. nō plz Jo. an. nec cōiter doc. est enī lectura extorta ⁊ ꝯtra alternatiue q̄ hic ponit. ⁊ vide q̄ dixi in. c. nouit. de iudi. ¶ No. casuz in quo eodē facto qs est actor ⁊ testis ꝫ. c. i. iii. q. iii. et. c. forus. de v. sig. q̄ qñ precedat statim sup glo. j. dicā. ¶ †Not. aliud sp̄ale q̄ pater est idoneus testis in cā filii ꝫ id qd̄ hr̄. iiii. q. iii. §. item idoneus. sed p̄dicta p̄cedunt qñ agit ad correctionē vel ad p̄hibitionē pcti vel ad illuminationez fidei in quib⁹ affectio carnalis cōiter nil operatur: q2 nō agitur de cōmodo p̄ncipalis persone nec de incōmodo alteri⁹ imo de ipsi⁹ salute. de hoc. j. cū glos. ¶ Ultimo not. doc. optimū modū ꝯuincendi aliquē. s. per legē p̄priā sicut hic xp̄s deuicit iudeos. concordat. xlv. di. qui sincera.

4 ¶ †Oppo. ꝫ tex. in p̄n. vbi enī q̄ principalis p̄sona nō dz cōputari in numero testium: q2 in p̄pria re nemo est testis idone⁹. iiii. q. iii. nullus. cū si. Glo. j. metu cōtrarii dixit tex. restringendū ad cām denūciatiōis vbi dz p̄cedere fraterna monitio ad hoc vt admittat qs ad denūciādū. Et aduerte q2 gl. nō aperit vtrū iste denūciator computet in numero testiū etiā quo ad p̄bandū delictū denunciatū an solū quo ad p̄bādū monitionē p̄cessisse. vr tñ poti⁹ sentire vt cōputet i numero testiū solū sup denunciatione facta: et hoc clari⁹ sentit hic Tan. sup tex. Ego ex dictis gl. ⁊ doc. ꝯfuse hic recitatis tres principales lec. elicio. Prima vt iste denunciator qui ē principalis p̄sona cōputet in numero testiū sup denūciatione facta dūtaxat: ⁊ hāc sentit glo. ⁊ clari⁹ Tā. vt dixi: sz hec lec. mihi nō plz q2 cū nō v̄ificet nisi in vno casu tm̄. s. in p̄banda monitiōe male diceret tex. in prin. in omni negotio ⁊c. Itē qd̄ dr̄ in tex. de monitione dr̄ cā exempli. qd̄ ptz q2 in alia autoritate q̄ inducit ad p̄bādū ꝯnalitatē tex. nihil dicit de monitione nec etiā loquit de cā denūciatiōis: sed christ⁹ p̄hibebat testimoniuz de doctrina sua: ⁊ sic non dz ita amare tex. iste restringi. Scđa lect. q̄ credit denūciāti ēt super crimine denūciato vt habeat in numero testiū dūmō nō sit tale crimē in quo p denūciationē sequatur depositio: pone exemplum in. c. inq̄sitionis. in prin. j. de accu. hanc lec. sentit Uin. hic quasi velit qd̄ si agat ad correctionem seu ad penitentiam vel ad peccatum impediendū computetur in numero testium. secus si ad naturalem penam delicti directe vel indirecte infligendam. hanc lec. videtur sequi do. Ant. qui dicit idē esse qñ agitur ad illuminationē fidei. p hoc facit scđa autoritas posita in fine. c. hec lec. est satis vera in se sz restringit literā ad exempla posita ad tex. qd̄ non est faciendum: q2 vt. ī. dixi ea que dicuntur causa exempli non restringunt generalē dispositionem legis: vt leg. ⁊ no. in. c. i. ne cle. vel mo. nec reddit ratio quare non habeatur pro teste cum venit indirecte imponenda pena depositionis: ⁊ q2 est tale crimen quod impedit ordinis executionem etiā post peractam penitentiam: vt. d. c. inquisitionis. Tertia lectu. vt intelligatur etiam vbi agitur de crimine probando ad effectum puniendi: sed intelligatur in teste synodali. ad hoc. j. ti. proxi. preterea. ⁊ hāc lectu. ponit Gof. ⁊ simpliciter cum ea transit Jo. and. et domi. Anto. videtur etiam eam approbare: sed certe hec lectu. non est vera indistincte quo

b niam istis officialibus^b seu testibus synodalibus indistincte non creditur: vt probatur in. l. diuus. ff. de custo. ⁊ exhib. re. ⁊. l. quidem. C. de accu. not. iiii. q. iii. §. aliquando. dicam latius in dicto cap. preterea. vnde licet forte credatur eis vt iudex possit procedere ad penam in istis minoribus delictis. vt. l. i. §. quies. ff. de offi. prefe. vrb. et. l. leuia. ff. de accu. non tamen creditur in delictis grauibus vt no. Bar. in. d. l. diuus. ⁊ etiam ratio naturalis facit vt isti nō computentur in numero testiuz q2 veniunt puniendi nisi probent denunciata. d. l. diuus. vnde vt euitarent penam de facili declinarent

c a veritate nam video q̄ aduocatus^c vel procurator in causa principali non admittitur in testem in causa appellationis propter affectionem quā habet ad causam: vt in. c. si. eo. titu. lib. vi. fortius isti non debent computari in numero testium cū ex non probatione timeāt penam. facit. c. ii. de calum. ⁊ ad. c. preterea. qd̄ videtur aliquantulū obuiare: dic vt ibi dicam. hec tamen lec. esset vera in minoribus delictis. iuxta not. in. l. diuus. Pone ergo quartam lectu. saluando generaliter text. q̄tum fieri potest cuz a verbis non sit recedendū nisi quatenus de mente cōstat per. l. nō aliter. ff. de leg. iii.

c ¶ Aduocatus vel procurator. Adde an tales possint esse testes in cā p eos agitata. Roma. consi. cccclx. Anton⁹ Francis. ¶ Circa hoc de procuratore et aduocato an possint eē testes ꝫ dñm. dicas qd̄ non si eis sunt manifestata iura ptis nisi forsan p̄uedit vt per Spe. in ti. de teste in. §. i. ver. quid si aduersari⁹ immo si quis fuit aduocatus in vno articulo cause non potest esse aduocat⁹ in eadem causa in residuo cause contra eandem partē vt per Spec. in ti. de aduo. in. §. nūc tractemus. in ver. sed nunquid. ⁊ vide Bart. in. l. pri. in fi. pnc. ff. de his que in test. delen. vbi dixit q̄ aduocatus non potest compelli reddere consilium in causa in qua fuit aduocat⁹ contra dñm suum.
¶ Adde no. ta replicabis mēti qd̄ vbi testificās ex testimonio suo posset assequi laudez vel opprobriū posset ei ascribi fides ei non adhibetur dictū ē elegās Jo. an. i addi. ad spe. in tit. de test. §. i. v. sed pone ⁊ de hac materia vide har. in. l. deferre. §. idē decreuerunt. ff. de iure fis. Inn. i. c. ex literis de trāsa. et Bart. ⁊ Bal. in. l. oibus. C. de test. et Bal. i. l. dictānb⁹. C. de testa. ⁊ vide apost. d. Alex. ad Bar. in. d. l. deferre. §. idez decreuerunt. Ber. for.

de lega.iij.*z*.c.fi.de ver.sig.seu resultaret absonus intellectus vt pcedat in omni negotio vbi principalis persona non est reportatura aliqd cõmodũ vel damnum lau.em vel vituperium: nec aliqua affectione notat. tunc eñ non subest aliqua ratio quare non debeat computari in numero testiuz. intelligo tamen vt non agat de pîudicio alterius saltem graui. *z* sic saluo dictũ Vin. Nam vbi ageretur de graui pîudicio secus esset dicendũ. Ratio qz in istis grauibus non est recedendum a cõi forma iudicio*z* fm quam idẽ nõ dz esse accusator seu actor *z* testis. iij.q.iiij.c.j.*z*.c.forus.§.in ol.de ver.sig. Et rõ huius vltimi est qz presumptio est 3 illum qui instat vt graue dãnum seu grauis pena alteri infligat. ij.q.vij.si quis.ergo nõ videt idone⁹ testis. Ad pdicta facit.c.pterea.ij.*z*.c.cum in tua.de spon.cum si.*z* hoc vt sentire Joã.an.in.c.ij.de vsu.li.vj.super glo.qz magis in nouella. Et p hoc cõcludo q lĩa hec non sit restringẽda qñ agit de stricta denunciatione in qua opz monitionem pcedere: sicut cõiter vident doc.intelligere: lz diuersificent in modo seu substantia pbandi: sed intelligo gñaliter vt pdixi. qd satis pbat vltima autoritas in fi.c.posita.*z*.d.c.pterea.*z*.c.cũ in tua.vbi tñ ageretur pure pviam denũciationis posset qs esse nedum actor *z* testis vt hic sed etiam iudex vt pbatur in.c.pcipue.xj.q.iij.*z* no.Joã.an.hic. poterit eñ iudex facere istas denunciationes *z* computari in numero testium si erit necesse: finalr pcedere vt iudex vt.d.c.pcipue. cũ eñ nõ agat ad penam sed ad penitentiam sufficiũt probatiões minus sufficiẽtes. vt no.gl.ij.q.j.multi. vide tñ qd dixi in.c.at si clerici.de iudi.super gl.j. Itez aduerte qz hec litera verificat nõ solum in actore sed etiaz in reo qñ.s.deficientibus plenis probatiõibus se purgare dz. nam tũc computat ipse in numero testium. arg.c.quoties.de purga.cano. vñ dicit hic Ho.*z* post eum Jo.an. q prima autoritas huius c.congrue adaptat denũciãti: scda vero purgãti q perhibet testimonium de seipso. Nã christus purgauit se aduersus falsas assertiões iudeorum. puto tñ qd lz dictum sit in seuerum non tñ congruit huic litere vbi principaliter dispõitur super actu pbandi. nam reus se purgando proprie nõ pbat sed se purgat. Pone *z* quintam lecturam magis generalem fm quam saluo magis generalitatem seu generalem dispositionẽ huius.c. vez vt procedat in omni negotio siue agat per viam denũciationis siue non: siue agatur de preiudicio alteri⁹ siue nõ: siue agat de directa actione siue nõ: siue iudicis officium imploratur vt deficientibus aliis pbationibus deferat iuramentum principali psone.i.actori habenti p se vnũ testem nisi aliud suadeat qualitas negotio*z* seu personarum. vt pbat in.c.fi.de iureiur. iuncta gl.fi.*z* in.l.in bone fidei. C.de reb.cre.*z* iureiur. nã tunc ipse computat in numero testium cum nulla causa terminet dicto vnius testis tñ vbi tangitur alterius pîudicium vt in.c.lz vniuersis.in fi.j.eo.ti. *z* tunc omnia plana sunt. In quibus aũt causis sit locus delationis iuramenti in supplemẽtum pbationis. dicam plene in.d.c.fi. ¶ Et per hec habes expeditã materiam huius.c. intrinsecã *z* primã partẽ gl. nã in scda parte glo. intrat materiã nõ 3gruentẽ titulo nostro que satis ad plenum fuit expedita in.c.no
5 uit.§.de iudi. ¶ †Querit nãq vtrum infames^a *z*
a criminosi admittantur ad denunciandum aliorum crimina. *z* concludit q non. sed dic hoc non pcedere indistincte *z* plene dicendum vt not.in d.c.nouit. dicit tñ hic Hos. q in casibus in quib⁹ infamia repellit a denũciando: si tamẽ denũciat⁹ est infamatus aliter q̃ ex dicto illius denũciatoris ecclia inquiret. alleg.de pŝumpt.cũ in iuuentute. *z* no. qz sentit q infamia orta ex psona inhabili nõ prestat facultatẽ inquirendi vide qd dixi in.c.qualiter *z* qñ.ij.j.de accusa. ¶ Glo.ij. querit nũquid hec autoritas si peccauerit in te *z*c. extendatur ad oẽs vt sic oẽs teneant denũciare: vt hic dicitur. Glos. respondet vt patet in ea. Hosti. aliter. sz tu dic vt plenissime dixi in.c.nouit.de iudi.

¶ Vltimo opp. hic dicitur q in ore duorum vel trium *z*c. *z* sic sentit q per plures non possit fieri probatio vnde ob.c.licet.de pba. vbi innuitur cõtrariũ sol. glos. vlti. meri contrarii vt arbitror dicat illam autoritatẽ exponendã negatiue. s.in ore duorum vel triũ. *z* nõ paucorũ. q.d. q plures põt adhiberi sed pauciores nõ. *z* idẽ dicit in.c.lz vniuersis.j.eo. ego non credo q hec fuerit mens illi⁹ allegate autoritatis: sz solũ voluit innuere q oĩs cã posset instrui per duos vel tres testes: ita q necessario nõ exigant plures: non tamẽ negat quin plures possint adhiberi: *z* hoc pprie volunt iste autoritates posite in lĩa *z* maxime scda: nam hic nõ dubitabat q pauciores duob⁹ nõ facerẽt fidẽ: sed christ⁹ voluit ostẽdere q duo sufficerẽt nec necessario plures regrerent. *z* si diceres qño in aliqbus casibus requirũtur vltra duos vt plene no.
6 p gl.in.d.c.lz vniuersis ¶ †Rñ. q illa fuerũt inducta ex dispositione pncipis q potuit ex cã ius diuinuz limitare *z* interpretari iuxta no.plene per Inn.in.c.que in ecclesia*z*.de 3sti. *z* p legistas maxime Bar.in.l.fi.C.si 3 ius vel vti.publi.sic qñ ex cã minus sufficiẽs pbatio admittit iuxta ea que plene dixi in.c.sicut.de proba. *z* casus in quibus sufficit vnus testis dicam saltez remittendo in.c. nuper.j.eo. aliquid tetigit in.d.c.sicut.

1 ¶ Duo testes probant in actibus grauissimi preiudicij.
2 Consanguinei preferũtur aliis testibus in cõsanguinitate probanda.
3 Defectus consanguineo*z* ex parte patris: supplebitur ex parte matris stante statuto *z*c.
4 Odium priuatum *z* non publicum repellit quez a testimonio.
5 Amicitia carnalis *z* non charitatiua detrahit fidei testis.
6 Testimoniũ de credulitate vz vbi credulitas est d proxima sensui per quem percipitur veritas.
7 Testimoniũ de credulitate admittit vbi admittitur testimonium de auditu.
8 Confessio de credulitate preiudicat confitenti.
9 Testis assignans causam scientie sufficientem: *z* in fine dicat q credit an probet.

Quoties. Dicit quales esse *z* qualiter iurare debeant qui super cõsanguinitate deposuiũt. *z* duo sunt dicta. scdm ibi pbatio.
¶ Casus lr̃alis. Quando aliqui volunt separari propter consanguinitatẽ consanguinitas illa dz probari per duos vel per tres testes de illa consanguinitate vel si consanguinei nõ supersunt debet pbari per meliores et antiquiores illius loci qui iurabunt q non odio vel amore vel aliquo cõmodo qd habuerint vel qd habent vel habituri sunt ad hoc iuramentum accedunt: *z* sicut ipsi dicunt rei veritatem accepisse a maioribus suis: *z* credere ita esse. Ber. ¶ †Not. primo q etiam in actib⁹
1 re ita esse. Ber. ¶ †Not. primo q etiam in actib⁹
b grauissimi preiudicij duo testes^b faciunt plenam fidem seu probationem. patet hoc vbi agitur ad separationem matrimonij pter consanguinitatem.
c tem. nam separatio est res grauissima.^c vt in.c.licet ex quadam.in fi.j.eo. *z* in.c.debitum.§.de biga. ad hoc vide gl.sing.in.c.presul.ij.q.iiij. q dicat duos testes sufficere ad probãduz crimen contra papam. ¶ Et nota quod procedit hoc etiam vbi non potest haberi probatio necessario concludẽs ex natura rei vt sufficiãt duo testes ad pbationẽ rei eo mõ q pbari põt sicut pz hic l 3sanguinitate q directe per testes percipi nõ potest: sed admittitur in parte testimonium de credulitate: vt hic. et dicto capitulo licet ex quadam. facit.c. preterea.j.eodem.
2 ea.j.eodem. ¶ †Nota.ij. casum in quo consanguinei preferuntur aliis testibus scilicet quando agitur de consanguinitate probanda. ipsi enim presumuntur melius quam extranei genealogiam propriam scire ad hoc.c. videtur. qui ma.ac. poss. secus vbi ageretur de alio probando. vt in.c.super eo.j.eo. *z* in.c.in literis. ¶ No.iij. q ceteris pari
d bus plus creditur ^d senioribus. facit.l. si chorus. ff.de lega.iij. q puto verum vbi agit de antiqui

a ¶ Infames criminosi. addit Petrũ de ancha. 3s. cccxvij.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Duo testes. Sũt tñ multi casus in quib⁹ duo testes nõ sufficiũt vnũ ponit Ang. in.§. 3tra.in auth. quõ opor. epi. vez si statutuz loquat de aliquo existẽte male cõditiõis *z* fame nõ vni sufficit pbare malam famã per duos testes. aliũ casum ponit Ro.l repe. l.si vero.§.de viro in.iij.fallen.ff.solu.matri. *z* Alex. i.l.cuz qd.ff.si certũ pe. vez qñ agit de pbãdo excellẽtiaz viri p quã derogeẽ regulis iuris. aliũ casuz ponit Sali.in.l. testiũ. C.de testib⁹. vez qñ agit de probando solutionez canonis emphyteotici de quo p Jas.in.l.ij.colũ. lxxvij. C. de iure emphy. Alios casus ponunt Moder.in repe.l.admonendi.ff.de iureiuran.
c ¶ Grauissima. Addit qd Rom. sing.suis. fol.xxj. dicit q ad separationem matrimonij testes debent esse rogati per gl. in.c.prostratos. xxx.q.j.
Zacharias.
¶ Adde qd voluit allegare sing. Rom.in nu.ccxj. qd inci. an ad solennitatẽ. alle.gl. fin.i.c.prostratos. p coapostillatorez meum hic alleg. *z* ibi bo.tex.
Antoni⁹ Frãcis.
¶ De separatione matrimonij dicas qd de iure canonico matrimonium 3summatũ non dissoluit nisi per mortez.c.ij.de transla.pela. imo si esset cõtractum cuz frigida *z* im

potẽte ad procreationẽ nõ dissolueretur propter talẽ impotentiam: vt ẽ no.gl.in.c.si quis acceperit. xxxiij. q.j. *z* notat Bald. in.l.mulier.in.ij. colũ.C.de spõ. dicas tamẽ q multa sunt impedimẽta impediẽtia matrimonium 3hi *z* aliqua etiaz ex qbus 3tctum dirimit *z* ad pbanda talia ipedimenta vel ad dirimendũ cõtrahi vel impediendũ 3hendũ non videt requiri rogitus testiuz dũmodo testes de tali impedimẽto legitime deponãt *z* sufficiẽtẽ rõnem deducãt iuxta ea que habent in.c.j. *z* toto tit.de ma.contr.3 inter.eccle. *z* no.in.c.non debet.de cõsan.et affi. *z* in.c.fraternitatis.de fri. *z* l c.literas.de resti tu.spolia.
¶ No. qd testimonium senis prefert testimonio iuuenis. *z* ad idem est tex.in.c.lz ex quadam.j.eo. *z* in.c.j. xxxv.q.vj. *z* glo. in.§.nũc autem. circa fi.lx.distin. *z* Spec.in titu.de teste.§.postq̃ versi. porro. Et de hoc vide etiã glo.in.l. cum quidã.in versic.nouuz.ff.si certa peta. illud autem scias qd Spec.in tit.de teste.§.nũc tractandũ.ppe fi. dicit qd i testimonio visus magis creditur iuueni q̃ seni quia iuuenis perspicacius videt.
¶ Adde an stante statuto de quo hic si non sit nisi vnus an sit satisfactũ statuto bal. 3s.clxviij.iij.lib.

tate probanda: q₂ antiquitatẽ melius presumunt
antiqui scire. secus puto in actu recenti cum iuue
nes habeãt sensus acutiores ⁊ velociores ad capiẽ
dum: hec tamen relinquenda sunt arbitrio iudi-
cantis qui ex variis circũstantiis alios pferet. arg.
3 l.iij.ff.eo. ⁊ in.c.in nostra.j.eo. ¶ †Not. ꝙ in defe-
ctum consanguineoꝝ requirunt seniores. qd aũt
si nõ supsit nisi vnus cõsanguineus dic ꝙ iste pro
ducetur cũ alio seniori. ad hoc tex. in.l. stichũ qui
meus erit.ff.de lega.j. Et facit ad illã questionem
statuto cauet ꝙ mulier nõ possit cõtrahere nisi cũ
cõsensu duoꝝ ꝯsanguineoꝝ ex parte patris. ⁊ si ta
les nõ supersunt capiant ex parte matris: contin-
git ꝙ mulier nõ hꝫ nisi vnum ex parte patris: nũ
quid capiet duos ex parte matris: an illum vnicũ
paternum cum vno materno: ⁊ cõiter concludũt
legiste ꝙ dꝫ capere paternos quatenꝰ habere po-
test ⁊ in defectum recurrere ad maternos. Idem
no. Bar. in.d.l. stichum qui meus erit. per illum
tex. ⁊ Bal. in.l. in copulandis.C.de nup. ¶ No. ꝙ
cõsanguinei dicunt ppinqui: ⁊ sic venient appel-
a latiõe ppinquoꝝ.ᵃ ¶ †No. ibi priuato odio ⁊c. ꝙ
4 non omne odium repellit a testimonio sed priua
tum tantum. secus ergo in publico. Nam duplex
est odium: quoddam est priuatũ aliud est publi-
cum: priuatum est sm̃ Jo. an. familiare ⁊ carnale
publicum cum odio habetur quis quia peccator
alle. lxxxvi. distin. odio. ⁊ sic videtur ꝙ licite habe
mus peccatores odio. ⁊ pro hoc illud psalmiste:
Odisti oẽs qui operantur iniquitatẽ perdes oẽs
qui loquunt mẽdacium. tex. tñ in.d.c. odio. videt
innuere ꝯtrium. dicit enĩ odio habeantur peccata
⁊ nõ homines sed corripiant. ad idem.c. duo ista
nomina. xxiij.q.iij. Sed põt dici ꝙ non sunt ha-
bendi odio vt eis ob hoc noceamus sed odiendi
sunt propter peccata eorum. hoc tamẽ spectat ad
5 theologos ⁊ quod.j. dixi de odio. ¶ †Idem dic
de amicitia. est enim duplex: vt dicunt hic docto.
quedam carnalis que corruptionem inducit. et
de ista intelligitur iste tex. ad hoc.c. de parentela.
xxxv.q.vi. quedam charitatiua: ⁊ hec non impe-
dit testem. de quo in Specu. eo. titu. in princ. hoc
probo. nam sm̃ legem diuinam debemus dilige-
re proximũ sicut nosmetipsos. ⁊ christus dixit in
euangelio: Nemo maiorem charitatem habet vt
animam suam ponat quis pro amicis suis. non
debet ergo quis repelli a testimonio adimplen-
do legem diuinam. Et proprie charitatiua ami-
citia est quando diligimus proximum non pro-
pter aliquas vtilitates nostras: non propter spe-
randa beneficia vel accepta non propter affinita
tem seu consanguinitatem: sed propter hoc tan-
tum qd̃ est nature nostre particeps ⁊ virtuosus.
vide bonũ tex. in.§. proximos. de peniten. dist. ij.
b Idem dico ꝙ amicitiaᵇ carnalis non repellit ex
toto sed minus credit vel parum sm̃ qualitatẽ ⁊
quãtitatẽ amicitie. de quo vide ho. glo. in.c. in li-
teris.j.eo. ⁊ per Cy. in.l. eos.C.eo. ⁊ per Jo. and.
in Specu. in loco preallegato. adde no. in.c. repellant.
de accusa. ⁊ in.q̃. v. in sum. ⁊.c.j. ⁊ hec not. ⁊ tene
menti. Et quis dicatur proprie amicus vide ho.
tex. in.l. late culpe.§. amicos. de verborum signi.
¶ Ultimo no. casum in quo valet testimoniũ de
credulitate ad idem.c. licet ex quadã.j.eo. ⁊.c. lite
ris. de psump. ⁊ plus videnk probare hec iura vt
nõ solum tale testimoniũ de credulitate admitta
tur: sed etiã sit necesse vt deponat his casibus de
6 credulitate. ¶ †Sed quero generaliter an et quã
c valeat tale testimoniũ de credulitateᶜ vide nota-
bile dictũ Cy. in.l. testium.C.eo. post Jac. de are.
cuius sententiam recitat ⁊ sequit Jo. an. in addi.
Specu.§. opponitur. ver. item quod deposuit de

a ¶ Qui veniant appellatione ppinquoꝝ: ⁊ adde ꝙ iste tex. pbat ꝙ non
solum veniũt agnati sed ẽt cognati de quo vide per Bal. in repe.c. si pf.
de testa. lib. vi. vbi p decisione q̃õnis alleg. tex. in.l. officiales. de epi. ⁊ cle.
⁊ in.l. etiam.C. de accusa. ⁊ de hoc vide per P̃e. de ancha. in consi. suo in
questione que vertitur in ciuitate trigesti. vt habetur in.l.j.C. vnde vir
⁊ vxor.

Sebasti. Sapia.
a ¶ Propinquorũ
Qui veniant ap-
pellatione propin
quorũ. vide Pe.
de ancha. in consi.
cccitij. incip. in qõ
ne que vertit vbi
dicit quod veniũt
oẽs illi qui veniũt
ad successionẽ de
iure. refert Andr.
sicu. in repe.l. cum
acutissimi. char-
ta. xxiiij.C. de fidei
com. Qui autem
veniãt appellatio
ne consanguineo
rum late traditur
per Bar. ⁊ alios i
l. cum quidam.§.
qd̃ dr̃.ff. de acquir.
here. vide Bal. in
consi. cclxix. incip.
viso themate. ⁊ cõ
sil. lxv. incip. filia.
in. iiij. volu. Nico.
de neapol. institu.
de leg. ag. succes. i
pri. vbi ponit pul
chram questionẽ.
⁊ Feli. in cõsi. cxx.
inci. pponitur. et
in ꝯsi. clij. inci. sup
posito. ⁊ q̃ũo acci
piatur verbum cõ
sanguinei platuꝫ
a teste. vide alex.i
consi. lxxxij. incip. in causa vertente. in.j. volumine.
b ¶ Amicitia. vtrum amicus admittatur p amico ad testificandum. Et
de hoc vide Bal. in.l. eos.C. de testi. vbi dicit ꝙ sola amicitia nõ repellit
a testimonio ⁊ dicit de hoc esse casum expssum in.l. sciẽdum.ff. de vsu. sꝫ
gl. tenet ꝯtrium. iij.q.v. in sum. pro quo facit tex. in.§. item testium fides.
iiij.q.iij. Sed Ro. in quodam suo cõsil. qd̃ incipit dipotẽtis dei implora
to suffragio. distinguit an grauis an leuis sit amicitia. ⁊ alle. gl. expssam
in.c. insinuante. de offi. dele. adde gl. ij.q.v.c.ij. de inimico aũt an repella
tur a testimonio vide que ple. notaui post gl. ⁊ Abb. in.c. cum oporteat
de accu. ⁊ adde hic Bal. in.l. si quis ab hostibus. in vltima col.C. de testi.
vbi dicit ꝙ amicitia nunꝙ̃ repellit a testimonio nisi per accidens scili-
cet qñ per amicitiã vnius resultat odiositas alterius q₂ amicitia est vir
tus odiositas vitiũ ⁊ illud odium repellit testem. Sed sup hoc vide bo-
nũ text. in.l. iij. in prin.ff. de testi. ⁊ ibi de hoc vide per do. Flori. vbi dicit
ꝙ putat ꝙ nulla amicitia repellat a testimonio sed detrahit bñ de fide
sm̃ q̃titatem amicitie. Et de hoc vide per Bal. in.l.j. circa fi. de testibꝰ.
Et ad p̃dicta facit qd̃ no. do. Anto. in.c. accedens. el.ij. in prin. vi. col. vt
lit. nõ ꝯtest. Itẽ vtrũ amicitia sit specialis virtus. ⁊ vtrum virtus sit ps
iustitie. vide per beatum Tho. in.ij.ij.q. ciiij. arti.j. ⁊.ij.
¶ Adde an inimicus occultus possit esse testis. vide Alex. ꝯsi. cxx. ⁊ qd̃
de amico per eundem consi. xliij. iiij. lib.
c Sebastia Sapia ¶ Credulitate. Uide q̃ late congerit do. Jas. in ru
brica.ff. de iureiu. vbi ponit plures casus in quibus admittitur testimo
nium de credulitate.
c ¶ Credulitate. Adde ꝙ in casibus in quibus depositio de credulitate
bene pbat snia ppter eam lata nõ transit in rem iudi. hoc no. do. Anto.
l.c. pposuisti. de pbatio. Et circa hoc adde qd̃ ipse ibi notat: ⁊ adde etiã
quod not. do. Abb. post Joan. an. in.c. inquisitionis.§. vlt.j. de accu. Et
adde ꝙ non valet consuetudo ꝙ testibus deponentibus de credulitate
plene credatur eo casu quo alias non pbaretur sm̃ do. Anto. in.c.j. de
appel. vide do. Ant. in.c.ij. in. iii. col. de iur. calũ. Itẽ adde hic qd̃ no. do.
Anto. in.c. cum causam. in. ii. col. ver. quero an testis.j. eo. ⁊ vide p Pe.
de ancha. in.c.j. in.ij. col. de iura. calũ. lib. vj. Et adde ꝙ in his que non
possunt sciri nisi per credulitatem si testis dicat scio q̃tum possum vel
quantum humana fragilitas nosse sinit: probat. tex. est quem ibi no. do.
Ant. in.c.j. de seruit. Et de hoc articulo hic posito etiã per do. Anto. vi
de per Bar. in tracta. de teste. in. v. colũ. ver. testis dixit aliqua vera esse
q₂ credit. Et adde hic Bal. in.l. testiũ. in vlti. col. ver. itẽ querit.C. de te-
stibus. vbi dicit ꝙ testis deponens de credulitate pbat si sit credulitas
iuncta sensui ⁊ munita ratiõe. Et ꝙ testis deponẽs de credulitate non
probet est gl. in.l. diem pferre.§. si plures. in ver. cõsenserunt.ff. de arbi.
Et de hoc vide p
Bal. in.l. heredes
palã. in fi. in prin.
ff. de testamẽ. ⁊ de
isto articulo vide
qd̃ not. do. Anto.
in.c. literis. in. ij.
col. de presump. ⁊
in.c. quosdam. in
fi. eodem titu. ⁊ vi
de Ang. in aut. de
here. ⁊ fal.§. hinc
nobis. in fi. ij. col.
v. secundo no. vbi
dicit ꝙ testes de-
bent testificari sic
esse vel nõ esse. non
autẽ de credulita-
te. ⁊ idem vr̃ dice-
re glos. in ver. ⁊ vi
disse que est in.§.
si vero absunt. in
ea aut. Item vide
d. Ant. in.c. ad se-
dem. in. iij. col. de
restitu. spo. vbi di
cit ꝙ non probat
testis qui respon-
det de credulitate
in perceptibilibꝰ
solo sensu. Item
an valeat dictum
testis deponentis
de credulitate vi-
de per Ro. in.l.j.
§. si. in. iiij. colũ. ⁊
verb. obli. que alle
gat multa ex supra
allegatis et vltra
ea in.q.v. remittit ad Bald. in.l. ob hec verba.ff. de his qui notã. infa.
⁊ in.l.j.ff. de excusa. tu. ⁊ in.l. solam.C. de testibus. ⁊ per Bal. in.l.j.ff. de
ven. inspi. ⁊ dicit qd̃ posuit in.l. quid tamẽ.§. si arbiter.ff. de arbi. Sed
tu vide do. Anto. in.c. proposuisti. in penul. col. de pba. itẽ vide Pau.
de cast. post gl. in rubri. in fi. de iureiuran. Et ad id qd̃ dicit hic. d. Ant.
ꝙ si testis deponit per verbũ scio in his que nõ subiiciuntur naturali et
proprio sensui testis dicit subire anceps periuriũ. Tu in ꝯtrarium vide
tex. cũ gl. ⁊ qd̃ ibi not. do. Ant. in.ij. col. v. oppo. qd̃ non valet. in.c. pre-
terea.j. eo. ti. ⁊ qd̃ ibi latissime notaui. Et limita hoc eleganter per do.
Anto. in.c. fi. in. iiij. col. de iuramen. calũ.
¶ Adde an testis de credulitate pbet Ange. cõsi. iiij. Francis. are. cõsi.
cliii. Alexã. ꝯsi. lxi. ij. lib. Ro. ꝯsi. xx. Alexã. ꝯsi. cxxxiij. ⁊. cclviij.
Antoniꝰ Fracis. ¶ An testis de credulitate deponens probet dicas re
gulariter ꝙ nõ: q₂ nihil videt affirmare ita deponendo vt est glo. cõiter
approbata in.l. testiũ.C. de testi. ⁊ voluit Inn. in.c.j. ⁊ in.c. ad hec. de te-
stibus ⁊ per Alex. late in cõsil. vj. in.ij. parte. ⁊ in cõsi. lxix. ⁊ in ꝯsi. xcv. in
iiij. parte ꝯsi. ⁊ idem Bar. in ꝯsi. suo incip. raynutius petri. ⁊ Bal. in.l.
siue possidetis.C. de proba. ⁊ Alexã. post Ro. in rubrica.ff. de iureiurã.
qd̃ intellige verũ nisi addatur verbũ firmiter quia dicat testis firmiter
credo q₂ tunc pbat sm̃ Bald. in.l.j. in antiqua lectu.C. de fal. mu. adit.
leg. qd̃ dictũ refert Lanfran. in.c. quoniam cõtra. in v. cõfessiones. ⁊ idẽ
dicas si addat ver. bene. puta si dicat bene credo sm̃ Bald. in.l. si seruꝰ.
§. qui quinqꝫ. de leg.j. ⁊ eodẽ modo si addat ratio cõcludens puta q₂ dicat
credo q₂ vidi vel interfui vt per Bal. in.d.§. qui quinqꝫ. ⁊ l.l. fi. in. x. colũ.
C. de edic. di. adria. ⁊ in.l. solum. in. v.q.C. de testi. ⁊ in.l. conuenticulam.C.
de epi. ⁊ cle. ⁊ in.l. data opera.C. qui accu. nõ pos. ⁊ p Alexã. in ꝯsi. iij. in
iiij. parte ꝯsi. itẽ dicas hoc veruꝫ nisi testis deponat verisimilia puta q₂
dicat ꝙ credit Titium cognouisse Bertam q₂ vidit solum cũ sola in lo
co secreto sm̃ do. Abb. h ⁊ adde ꝙ si testis deponit de peritia artis etiã
si deponat per verbũ credo probat vt in.c. fraternitatis. de frig. et in.c.
proposuisti. de pba. ⁊ in.c. lr̃is. ⁊ in.c. tertio loco. de presumptio. ⁊ in.l.
hac edictali. in.§. his illud.C. de secundis nup. ⁊ in.l.j.ff. de ven. inspi. ⁊
in.l. senem.C. de re mili. lib. x. qd̃ adeo verũ est vt etiã si statutũ vel con-
suetudo sit in cõtrarium testis deponens per verbũ credo extra casus
supradictos non probet sm̃ Hostiẽ. ⁊ do. Anto. in.c.j. de appel. ⁊ tenet
Ro. singu. suis. in ver. testis. in versi. quero.

credulitate. et cõclusio est hec qđ vbi credulitas est proxima sensui p quē
percipit veritas valebit testimonium tale: secus si remota a tali sensu.
Exemplū primi si dicat testis se vidisse nudum cū nuda in eodē loco p
qđ credit eos adulteriū commisisse. talis enī testis pbat. vt in. d. c. in lite
ris. et c. preterea. j. e. vide aliud exemplū: testis dicat qđ talis puer fuit nat⁹
in domo talis. et ex hoc credit qđ sit filius illius viri qui inhabitat illā
domū. ad hoc. l. si vicinis scientibus. C. de nup. et l. filiū. ff. de his q sunt
sui vel alie. iur. exemplum scđi qñ credulitas est remota a sensu p quem
veritas percipit. dicat testis q vidit virū et mulierē cõfabulantes et qđ
ex hoc credat qđ se cognoscāt carnaliter: vel qđ vidit aliquē de sero cum
armis: ex hoc credit qđ interfecit illum qui repertus fuit mortuus de ma
ne: certe talis testis nō pbat q talis credulitas est nimis remota a sen
su vel ab actibus per quos veritas percipit super quo deponit. oportet
ergo q illa credulitas eliciat ex actibus ex quibus hoīes cõiter aliquid
psumunt et verisimilr credunt: sicut in simili no. Bar. in infamia probā
da vt ad hoc qđ pbat requirat qđ ex verisimilibus coniecturis pcedat
alr possunt dici voces vane populi et vana credulitas de qua non curat
vt in. c. ofius. de ele. no. bar. in. l. de minore. §. tormenta. ff. de questio. fa
cit qđ no. Inno. in. c. cum oporteat. de accu. et credo q in his casibus in
quibus valet testimonium de credulitate sit etiam necesse vt deponatur
de credulitate: q ex quo non deponit directe super ipso facto sed super
strictis coniecturis debet adiicere de credulitate. ar. opti. hic. et in. d. c. li
cet ex quadam. et c. literis. de presump. et c. preterea. et hec diligenter no.
7 ¶ †Admittitur etiam hoc testimonium de credulitate vbicūq admit
titur testimonium de auditu vt hic. et d. c. lz ex quadā. no. Spe. in. d. ver.
iterū q deposuit de credulitate. et hoc q credulitas adiicit ad testificatio
nem de auditu. regulariter aūt non vz tale testimonium de auditu vel
de credulitate. vnde sic deponēs nō ē verus testis. vt no. gl. in. l. in sum
ma. §. item labeo. ff. de aqua plu. arcē. et Spe. vbi. s. et videtur tex. in. c. te
stes. iij. q. ix. et in. d. l. testium. facit. c. cum causam. j. eo. qđ dicatur pprius
8 testimoniū de auditu. vide ho. gl. in. c. hoc videl. xxx. q. v. ¶ †Quatenus
tamen agitur de pīudicio cõfitentis eque preiudicat confessio de credu
litate sicut de veritate. vt dicit gl. not. in. c. ex literis. de iureiu. et Cy. in. l.
si. §. qđ obseruari. C. de iura. calū. et Spe. in ti. de depo. §. vi. versi. hoc pn.
et fm pdicta limita Spe. in ti. de teste. §. iam de interrogatoriis. in fi. vbi
dicit q iudex nō debet etiam ad petitionem partis aduerse interroga
re testē in fine depositionis an credat ea que dicit ne si dixerit sic videa
tur annihilare testimonium suum. et idem recitat Jo. and. in. c. inquisi
tionis. j. de acc. dz enī intelligi in his in qbus nō vz testimoniū de credu
9 litate. ¶ †Item etiam in his casibus in quibus nō vz tale testimoniū
a putat. d. Ant. dictum⁹ Spe. pcedere qñ testis prius nullam assignauit
cām scie: vel assignauerat pmiscuā ad scire vel credere. dicendo enī post
ea se credere inficit testimoniū suum. secus aūt dicit si prius reddidisset
sufficientē cām scie seu deposuit p verba q sapiūt certā et verā sciam. tunc
enī lz dicat se credere nō inficit dictum suū: q nō est verisile qđ incōtinē
ti voluerit corrigere dictū suū. ar. l. nam ad ea. ff. de condi. et demon. Itē
qđ qui scit potest credere: vt in. c. cum olim. de re iudi. Ego puto hoc di
ctum do. Ant. pcedere largo modo capiendo credere sed stricte capien
do fm suam veram naturam seu pprium significatū puto q sup eodē
nō possunt cõcurrere scire et credere et qđ in sic dicēte sit quedā cõtrarie
tas. Nam scia in his q sunt facti habet qñ illam capimus p propriū sen
sum: vt q vidimus vel gustauimus et c. et ista snia requirit in teste. vt in
d. c. testes. iij. q. ix. Credulitas vo causat ex coniecturis: et sic ibi nō est ve
ra scia. vt no. bar. in. l. admonēdi. ff. de iureiur. dici plene in. c. literas. de
iura. calū. Nam credulitas seu fides, est medium inter sciam et nescien
tiam q sunt extrema. vt no. in. l. admonendi. Scire ergo se hz ad certum
credere vero est dubium. facit. c. firmiter credim⁹. de sum. tri. et fi. cath.
non possunt ergo cõcurrere in eodem facto q si credo excludo verā sciē
tiam et certitudinem: et sic si testis in fine dicit se credere videtur velle
q non hz indubitatā sciam de his que dixit. et hoc est forte qđ voluerunt
Spe. et Jo. an. in locis preallc. sed q testes rudes nō capiunt istas sub
tilitates et sepe dicunt se credere illud qđ sciunt: et q largo mō credere
referri potest ad scietiam vt. d. c. cum olim. satis posset ex quadam equi
tate tolerari dictum do. Ant. q si prius reddiderit veram causam scie
non inficiatur primum dictum si postea dixerit se credere. arg. opti. ex
his que leg. et no. in. l. stipulatio ista. §. hec quoq. ff. de ver. ob. per glos. et
Bar. vbi verba rusticorum capiūtur grosso modo vt dispositio valeat
hoc diligenter no. ¶ Nunc oppo. contra tex. in eo q dicit pter cogna
b tionem ppinquitatis ᵇ et c. psupponit q sit cognatio sine ppinquitate:
qđ est impossibile. Glo. i. victu cōtrarii dicit q litera exponit intransiti
ue: vt patet in ea. Hostien. autem exponit cognationem. i. coniunctio
nem. q. d. consanguinitas non est quod de facili non potest esse nisi sint
in primo gradu vel secundo. j. de diuor. porro fm Jo. and. ¶ Glos. vlti
ma est facilis hodie dicendum super consanguinitate probanda vt ha
betur. j. eodem. licet ex quadam. per quod suppletur iste tex. in aliquib⁹.
¶ Extra glo. op. videtur enim q nedum senes sed etiam iuuenes ad
mittentur ad testificandum si alias sunt idonei. d. c. licet. et quod no. j. ti.
proximo. c. i. docto. fatentur contrarium supplent ad tex. maxime et di
xit de senibus: quia melius presumantur scire antiquitates: vt. s. dici.
vel dic q si haberi possunt senes illi sunt pducendi ratione pdicta: sed

a ¶ Et adde Bal. in apostil. in. l. iij. circa prin. dicti. ff. de testi. vbi et qui
deponit de scientia nō debet postea interrogari de credulitate. et alleg.
Specu. in loco hic alleg. per istum. et vide eundem Bal. in apostil. in. l. j.
in fi. ff. eo. vbi dicit qđ si testis dicit se scire postea dicit se credere nō va
let eius dictum. et alleg. Joā. and. in dicto. c. inquisitionis. vbi vide do.
Abb. in. §. quesi
uisti. circa prin.

in defectum admittentur iuuenes sicut admittū
tur extranei in defectū consanguineorū. et sic pla
na est litera. Nico. Abb.

1 ¶ Religiosi possunt esse procuratores in causis
ecclesiarum suarum.
2 Clerici et illi de vniuersitate an et quando possunt
esse testes in causis ciuilibus ecclesiarum vel vni
uersitatis.
3 Illi de vniuersitate nō possunt esse testes in fauo
rem vniuersitatis in causa criminali.
4 Illi de vniuersitate possunt esse testes in causa cri
minali que vertitur contra illos qui sunt de illa
vniuersitate.
5 An prelatus vnius ecclesie que non habet colle
gium sed solus habet administrationem sit ido
neus testis.
6 Episcopus an sit idoneus testis in causa mēse ec
clesie vel in causa totius ecclesie.
7 Canonicus non est idoneus testis in causa sue p
bende.
8 Procurator an et qñ possit esse testis in cā vel ne
gotiatione quam habet vel habuit.
9 Legatarius an et qñ est idoneus testis in testamē
to ex quo habet legatum.
10 Venditor an possit esse testis in causa emptoris.
11 Proxeneta nō est idoneus testis in causa in qua
fuit proxeneta.
12 Donator an sit idoneus testis in causa donatarij
13 Cedēs an sit idoneus testis in causa cessionarii.
14 Socius an sit idoneus testis pro socio.
15 Sollicitatores et adherentes cause non sunt ido
nei testes.
16 Vasallus nunquid sit idoneus testis p dño suo.

INsuper. Prelatus et clerici
qui causam ecclesie
non pcurant testificari possunt in ca.
hoc dicit. Primo ponit dictū quod
postea determinat ibi: dūmodo. ¶ Casus in ter
a minus. Prior et fratres sancte trinitatis petie
runt vtrum liceat producere de fratribus suis in
testimoniū in causis ecclesie sue. statuit papa q li
ceat eis hoc facere dūmodo vn⁹ aut duo instituā
tur ad agendum et respondendum: quorum testi
monium in causis in quibus instituti sunt nō dz
admitti. Bern. ¶ No. primo ibi liceat vobis et c.
iuncta suprascriptione in qua loquitur priori et
fratribus q nō solum clerici ecclesie sed etiā prela
tus potest testificari in causa ecclesie sue: dummo
do per se non promoueat causam illam et nimirū
c Nā potest esse iudex ᶜ in causa ecclesie. ij. q. vij. si qs
erga. et quod ibi no. in. c. cum persone. de priuile.
lib. vi. fortius ergo potest esse testis cum facilius
repellatur quis a iudicando q a testificādo vt le
gitur et not. in capitulo cum. R. de officio delega.
1 et de hoc etiam infra dicetur. ¶ †Not. secundo
quod etiam religiosi possunt in propriis perso
nis prosequi casus ecclesiarum ac institui procu
ratores seu syndici ecclesiarum. facit. c. cum depu
tati. de iudiciis. de honestate tamen deberent in
stituere alios et se non inuoluere strepitibus iudi
ciorum sic intelligo. c. vnum. de syndico. et vide qđ
ibi not. ¶ No. plures procuratores posse institui
in eadem causa et qualiter tunc admittentur. dic
vt habetur in. c. si duo. de procu. li. vi. ¶ No. q p
d curator dicitur idoneus ᵈ dū constituitur ad agē
dum et respondendum. cōcor. de procur. accedēs.
et. c. constitutus. ¶ Gloss. huius. c. sunt multum
faciles. nec docto. hic attingunt materiam capli:
sed melius attingunt in. c. cum nuncius. j. eodem
Et materia sic sparsa inducit difficultatem vt. s.
in procmio: quapropter hic inserā totam materiā
2 multa in variis locis sparsa colligendo. ¶ †Que
e ro igitur ᵉ primo nunquid indistincte clerici pos
sunt testificari in causa ecclesie. iura huius vo

¶ Adde an testis
qui dicit scio et cre
do recte deponat
Fran. are. consil.
xiij.

Antoni⁹ Frācis.
b ¶ Circa hoc de
cognatione spiri
tuali an repellat a
testimonio habet
per Bal. in. l. parē
tes. C. de testibus.
et vide Spe. in tit.
de rescri. presen. in
§. ratione autē in
ver. sed an pro ca
nonico. vbi dicit
qđ fortior est co
gnatio spiritualis
q carnalis. et vide
glos. xxvij. q. ij. qui
dormierit. et per
Alexā. in consilio
cdiij. et qualiter
contrahatur co
gnatio spiritua
lis et quibus mo
dis et quando im
pediat matrimo
nium contrahen
dum vel dirimat
cōtractum videas
Spe. in titu. de co
gna. spiri. p totū.
et. xxx. q. iij. p totū
et in ti. j. de cogna.
spirituali.

Sebasti. Sapia.
c ¶ Esse iudex. ad
uerte tū q potest
recusari vt suspe
ctus vt no. Abb.
in. c. cū venissent.
s. de iudi.

Sebasti. Sapia.
d ¶ Idoneus. qd
aūt si cōstituat p
curator ad agen
dū simpliciter vel
ad agendum cū
dictione taxatiua.
vide cumulata p
dominum Jaso.
in. l. si actionem.
C. de procuratori
bus.

e ¶ Quero igitur.
Adde in hoc vi
dendum Alexan.
consil. xli. iiij. libr.
vbi etiam ponit
an testis de aliqua
vniuersitate sit
idoneus ad pro
bandum consue
tudinem illius ar
tis.

luminis cõiter videntur disponere ꝙ sic: qd̓ probatur hic. ⁊ in. c. cum nũcius. ⁊ in. c. nuper. ī. eo. ⁊ c. ⁊ si christus. ī. de iureiur. ⁊. c. cũ multis similibus. verũtamen. c. sup prudentia. xiiii. q. ii. videt̃ hoc restringere ad causas ciuiles secus in criminalib9. aliam restrictionẽ videtur tex. innuere in. d. c. ⁊ si christus. in fi. vt admittant̃ in ciuilib9 aliis testibus deficiẽtibus ⁊ nõ aliter. Itẽ aduerte: q: iura in hoc nõ faciũt differentiã vtrũ sint clerici seculares vel religiosi an ꝯuersi vt in iuribus superi9 allega. plures sed indifferẽter oẽs admittunt̃: et hoc quia dãnum vel lucrũ nõ pertinet ad eos ꝓprio nomine ⁊ sic nõ potest dici causa singulorũ. ii. q. vi. biduũ. ver. palã. ex qua rõne infertur idem fore dicendũ in hoĩbus vniuersitatis secularis vt in cã vniuersitatis admittant̃ singuli de vniuersi
a tate: a q: causa nõ est singulorũ. pro hoc. l. sicut. ãtantũ. §. i. ff. de re. diui. ⁊. xii. q. ii. qui manumittit̃. ⁊ sentiunt doct. in. d. c. cũ nũcius. sed bene ꝓsequendo tam de singulis collegiis ecclesiasticis ꝙ̃ secularibus: ⁊ distingue ꝙ aut causa est ciuilis aut criminalis. Primo casu dicit Io. an. in. d. c. cũ nũcius. ꝙ aut querit̃ de his que agunt̃ in capl̃o ⁊ tũc singulares de capl̃o possunt testificari. ī. eo. veniẽs. C. de repud. l. cõsensu. §. penul. alr̃ sm̃ cum posset deficere ꝓbatio. ⁊ bene facit. ī. eo. ti. c. vlti. sm̃ Io. and. hoc membrũ intelligerem qñ dãnum vel lucrum nõ venit applicãdum ipsis singulis de vniuersitate: put statim dicã in sequẽti mẽbro: licet aliud senserit Io. and. Non eñ videt̃ rõnabile vt propter inopiã ꝓbationũ qs admittat̃ ad testificandũ ad cõmodũ cõsequendũ vel dãnum euitãdum cũ iuris regula videat̃ in contrarium. C. eo. oĩbus canonizata. iiii. q. iii. omnibus. potest eniȝ hoc casu dici deficit tibi probatio non ius. l. duo sunt titii. ff. de testa. tu. ⁊ imputet̃ eis quare a principio nõ produxerũt testes. Nec obstãt iura allegata per Io. and. ꝙ licet in defectuȝ ꝓbationum admittant̃ testes non oĩno integri vt in illis iuribus: non tamen probãt qd̓ debeãt admitti illi de quorũ cõmodo vel dãno tractat̃. Si vero queritur de his q̃ extra capl̃m agunt̃: distinguit Io. and. in. d. c. cũ nũcius. ꝙ si vtilitas illius negotii obuenit singulariter singulis de collegio nõ admittũtur singuli: q: in re ꝓpria ⁊c. d. c. oĩbus. si vero nõ singulariter sed vniuerso collegio obuenit vtilitas admittent̃. d. l. itẽ. ⁊. c. qui manumittit̃. preallega. ⁊ per hoc soluit̃ sm̃ eum qd̓ sepe querit̃ de vniuersitate terrarum ⁊ villaruȝ que litigant de pascuis vel de nemorib9 quibus singulorũ bestie pascunt̃ ⁊ singuli ligna scindũt: vt hoc casu testi
b moniũ hominũ de villa nõ sit admittẽdum b per premissa. ⁊ remittit ad no. in. l. parẽtes. C. eo. tit. Primũ membruȝ distinctionis non videt̃ mihi vsquequaq: verum: ⁊ per cõsequẽs nec solutio huius vltime q̃stionis. licet eñ aliqua vtilitas obueniat singulis nihilominus causa est vniuersitatis ⁊ vniuersitas potest cõmutare vsum nemoris vel aliter disponere de re illa super qua cõtendit̃. Nõ ergo debẽt singuli indistincte ex toto repelli a testimonio ꝓpter illam vtilitatẽ que ꝯsecutiue obuenit singulis. do instãtiam in aliis rebus ecclesie de quibus singuli viuũt: ⁊ tamẽ nõ repellũtur a ferẽdo testimonio super illis rebus vt hic ⁊ in. c. cũ nuncius. ī. eo. cũ si. vide Archid. xiiii. q. ii. in prin. vbi hoc videt̃ velle. vide aliã instãtiã magis claram si contendit̃ de validitate testamenti seu iuris instituti admittunt̃ legatarii in testes: licȝ ex validitate testamẽti legata ꝯsecuturi sint. institu. de testa. §. legatariis. q: principaliter non contendit̃ de iure eoȝ simul. de auto. tuto. l. i. vbi tutor non interponit autoritatem in re principaliter sibi ꝓfutura. secus si in cõsequentiã. ⁊ licet sit dubium in legatariis: vt. ī. dicam: tamen ipsemet Io. an. hoc tenet propter istam vtilitatem q̃ secundario eis obuenit nec ex toto repellantur: nec oĩmoda fides adhibeat̃. facit qd̓ no. Archidi. post
a Lau. loco. ã. alle. idem ergo saltem dicẽdum in casu nostro vt ꝓpter hãc vtilitatẽ q̃ secũdario obuenit singulis de vniuersitate nõ repellãtur ex toto a ferendo testimonio in causa vniuersitatis: sed minus ꝙ̃ aliis eis credatur habito respectu ad qualitatem personarũ ⁊ quãtitatem lucri. arg. c. ⁊ si qõnes. de simo. facit qd̓ dicam de iudice qui est habitur9 aliqd̓ cõmodum nũquid possit cognoscere in dubio an sua sit iurisdictio. ī. de appel. ad audiẽtiam. vbi vide. ¶ Circa scdm̃ membrum distinctionis Io. an. dicit vt indistincte admittant̃ singuli de collegio si ipsis de collegio obuenit vtilitas. dicit Archi. in loco preall. qd̓ lȝ admittantur singuli tamen minus eis creditur cum bona sint vniuersitatis ipsorum. ⁊ sic aliquam vtilitatem ꝯsequant̃. ⁊ sic sentit post Lau. qd̓ isti non sunt testes integri ⁊ sic vr̃ ꝙ duo nõ facerẽt plenam ꝓbationem. hoc dictũ putat verum do. Ant. in. c. cum nuncius. quo ad vniuersitatem laicorũ: lȝ nõ quo ad ecclesiam: q: res vniuersitatis plus spectãt ad singulos ꝙ̃ res ecclesie ad singulares clericos de ecclesia. ꝓ hoc dicto facit q: ipsi disponunt de rebus vniuersitatis ad libitum vt no. in. c. dilecta. de excess. ꝓla. ⁊ p Bar. in. l. si. de colle. illici. nõ sic possunt facere clerici de bonis ecclesie. vt. xii. q. ii. sine exceptione. cum si. Ego putarẽ hoc dictum ꝓcedere qñ per aduersam partem ꝓducerentur alii testes in contrarium. sed vbi non adsunt nisi testes ꝓ vniuersitate satis putarem eis plene credendum saltẽ in defectum alioȝ testiũ dũmodo alr̃ idonei sint ad hoc ꝓbare vr̃ tex. in. c. super prudentia. xiiii. q. ii. qd̓. c. lȝ loquatur in clericis rõ tñ est generalis et vendicat sibi locum etiam in laicis vniuersitatis secularis. ad idem. l. in tantum. §. i. preallegata. Item non est verisimile quod quis velit deierare ꝓpter iura vniuersitatis conseruanda cum soleat negligi qd̓ cõmuniter possidetur. l. ii. C. qñ ⁊ qui. quar. pars debeatur. An autem admittãtur isti de vniuersitate in defectum dũtaxat aliorum an indifferenter. Spe. eo. titu. §. i. ver. sed nunquid in causa. videtur velle qd̓ in aliorum defectum: quia videntur affecti ad causam. pro hoc dictum. c. ⁊ si christus. in fi. sed Hostien. ⁊ communiter docto. ibi sentiunt oppositum. et ad. c. ⁊ si christus. supplent maxime. nam isti de vniuersitate sunt meli9 informati ꝙ̃ forinseci. ⁊ experientia docet qd̓ sepe testes dicunt se scire ⁊ postmodum necessario non concludunt. ⁊ hoc satis mihi placet cum iura aliqua hoc permittãt indistincte: ⁊ maxime facit ratio. d. c. super prudentia. ⁊ ad. c. ⁊ si christus. do aliam solutionem magis coloratam qd̓ ibi illi religiosi habebant conscientiam iurandi vnde vt saluarent suaȝ conscientiam quantum possent papa ibi indulget eis potestatem iurãdi aliis deficientibus. ⁊ satis hec solutio colligitur ex fine illius litere. ⁊ per hoc habes primum principale membrum expeditum an in ciuili
3 bus admittantur singuli de vniuersitate ad testificandum. ¶ †Uenio ad secundum membrum quid in criminalibus in quibus dico ꝙ illi de vniuersitate non sunt idonei testes in fauorem vniuersitatis. Casus est apertus in. d. c. super prudentia. ⁊ rationem ponit ibi tex. q: in criminalibus tanquam arduis non debent domestici ad ꝓbationem admitti: secus in ciuilibus vbi agitur de paruo preiudicio. sicut in simili videmus ꝙ cõsanguineus non repellitur in ciuili sed in criminali sic. vt in c. i. iuncta gl. iii. q. v. ⁊ maxime hoc procedit qñ est tale crimen ꝓpter qd̓ ipsa vniuersitas veniat destruenda iuxta no. per Bar. in. l. aut facta. ff. de penis. per Inn. ⁊ alios in. c. grauem. de sen. excom. ⁊. c. dilectus. de simo. hec ꝓcedũt qñ queritur an possunt testificari in fauorem vniuersitatis.
4 ¶ †Nunquid autem possint testificari in fauorem eoruȝ qui sunt pariter de vniuersitate ipsa: distiguit pariter inter criminalia ⁊ ciuilia vt in ciuilibus possunt. vide ho. gl. in. c. cum. R. de offi. dele. ⁊. iii. q. v. accusatores. ⁊. d. c. super prudentia. Credo tamen qd̓ plus vel minus eis credendum sit sm̃ quãtitatem affectionis ⁊ familiaritatis que inter eos est iuxta no. per gl. no. in. c. literas. ī. eo. ⁊ in. d. c. accusatores. ⁊ facit qd̓ dicaȝ in sequen. membro. In criminalibus vero non admittuntur sm̃ doc. in. d. c. cum nuncius. ⁊ per. d. c. super prudentia. ⁊. c. accusatores. q: in eis repellũtur domestici ⁊ familiares quales sunt isti de vniuersitate inter se. ⁊ facit. c. repellantur. de accusa. ⁊ vide per Specu. eo. titu. §. i. ver. sed nũquid in causa. vbi temperat hoc verum nisi in defectum. arg. c. si. ī. titu. proxi. ⁊ in. c. ⁊ si christus. in fi. de iuraiur. Io. an. in. d. c. cum nuncius. dicit qd̓ nimis large locuti sunt doc. ¶ Sed restringenda est eorum opinio ad iura que allegãt qñ videlicet est ita parua vniuersitas qd̓ illi de ipsius corpore cadunt in nomen domesticoȝ vel cohabitantiũ vt. d. c. super prudentia. ⁊. d. c. repellantur. qd̓ satis placet. hec ꝓcedunt qñ volũt testificari cõtra extraneum. sed si inter illos de vniuersitate. ⁊ tunc ad
6 mittuntur c q: par affectionis cã oẽm suspitionem excludit. l. non solum ff. de ritu nup. no. gl. in. d. c. cum. R. ⁊. c. postremo. de ap. ⁊. d. c. accusatores. Hinc dicunt doc. in. d. c. cum nunci9. ꝙ accusato ꝓlato ab aliquo de vniuersitate alii de vniuersitate recipiunt̃ in testes. ar. ii. q. vii. lator. ⁊. ī. de accu. ex parte. de cle. per inquisitionẽ. Nõ eñ sunt magis domestici ac
5 cusantes ꝙ̃ accusati. qd̓ no. ¶ †Sed circa ꝓdicta ⁊ circa tex. cõtingit dubitari de aliquibus. Et primo qd de ꝓlato vni9 capelle q nõ hȝ collegiũ sed solus hȝ administrationẽ ecclesie nunquid admitti debeat in cã ecclesie. Io. an. in addi. Spe. e. ti. §. i. v̓. sed pone qd̓ administrator vr̃ sentire qd̓ oĩno nõ admittat̃. p. c. relatum. ii. ī. de testi. aliter illud. c. non indu cit. sed credo qd̓ voluit sic inducere. ibi eñ de ꝙ vbi est congregatio seu collegium bona spectant ad congregationem seu collegium: vbi tãtum est vna persona ille solus habet disponere de bonis ecclesie: ⁊ sic videtur iste testificari in facto quodãmodo suo cum oĩa bona spectant ad mensam suam secus in congregatione: quia illud quod spectat ad vniuersitatem

a ¶ De vniuersitate an in cã vniuersitatis admittant̃ singuli. vide bal. ⁊ Cy. i. l. parẽtes. C. eo. tibi no. ad bal. Andre. Barb.
Sebasti. Sapia.
a ¶ De vniuersitate. An ꝓ vniuersitate vn9 de vniuersitate possit esse testis vide alex. i ꝯsi. xliiii. in. vii. co. i. ii. vol. ⁊ in ꝯsil. clxix. in. iii. col. in. i. vol. ⁊ late in ꝯsil. lxx. i ii. co. ⁊ in. vii. co. in ii. vo. ⁊ i ꝯsi. cxxxv. in. vi. co. in eo. vol. ⁊ multa congerit Marsili9 in. l. i. §. seru9 municipũ p totũ. ff. de questio.
b ¶ Nõ sit admittẽdum. Adde alex. consil. xliii. iiii. lib. Ro. consi. vii.
Sebasti. Sapia.
c ¶ Admittunt̃. vide Maria. soci. i c. cũ oporteat. ī. de accu. ⁊ Frã. de cremona in sing. lit. incip. nemo cogit̃.

statē: non spectat ad singulos: vt in iurib' falle.
& optime facit ad pdicta cle. ii. de re. eccle. nō alie.
iuncto. c. exposuisti. de preben. & quia dictū suum
placet. reddo aliā rōnem vbi collegium constituit
syndicū nemo potest dici principalis merito qli
bet testificaē exceptis pcuratoribus ad illā cau
a sam vt hic. sed vbi platus solus 9stituit pcura
torem ipse diciē principalis lʒ pcurator agat vt i
c. j. in fi. ē. vt lit. non cōtest. merito nō potest esse te
stis ne sit principalis & testis vt hic. Item est affe
ctus ad causam & eū 9stituendo ad illā pcurato
rēʒ videē declarasse motū animi sui. l. preter. ff. de
iurisdi. om. iud. Et per hec & ea q statim subiiciā
in sequēti qstione credo dictū Jo. an. limitandū
qñ ipse solus 9stituit procuratorē: si autē ecclesia
haberet economū generalē constitutū autoritate
epi vel ageret ipse eps tāq generalis administra
tor iuxta no. in. c. fi. de succes. ab intesta. tunc arbi
tror istū prelatū seu rectorē capelle admittendū:
qz cessat ratio statim allegata. et si diceres nō per
hoc cessat arg. sumptum ex. d. c. relatum. dico q il
la sola ratio non sufficit vt ex toto repellatur. vi
de simile in prelato qui potest esse iudex in perti
nentibus ad ecclesiā suā seu iurisditionē suā. vt in
c. cū persone. in fi. iuncta gl. de priuil. lib. vi. Item
bona ecclesie nō ex toto cedūt mense prelati: sed &
aliis necessariis ecclesie & vsui pauperum. vt. c. pa
storalis. de his que fi. a pla. sine cōsen. ca. & in. c. fi.
xvi. q. i. quare dico hūc admittēdum & sibi fidem
adhibendam iuxta quātitatem affectionis quā
hʒ ad causam. Quid enī si ecclesia hʒ multa alia
bona & contentio solum est de parua vinea dico
mus ne qō iste velit decerare cū sine ea iste pcipiat
necessaria ab ecclesia: sed si viuit ex illa vinea tātū
tunc habebo eū aliquātulum suspectum. hon' er
go iudex arbitrabiē. l. iii. ff. eo. & in. c. nostra. j. e. ti.
6 ¶ † Ex his infertur ad questionem an prelatus
ecclesie collegiate maxime eps debeat admitti in
testē in cā ecclesie sue. Inno. hic cōstat in epo. Ho
stiē. eū impugnat dicēs eū indistincte admitten
dum. Jo. and. hic reducit ad cōcordiā hoc modo
qō agente economo vel vicedño epi causam singu
larem mense epalis. & per 9sequēs singularē & pro
priā epi verū dicit Inn. vt non admittatur eps in
testem. Si vero agat cām ecclesie vel cōem verum
sit qō dicit Ho. & remittit ad no. per eū post eos
in. c. presentium. eo. ti. lib. vi. Et not. bñ illa verba
Jo. an. qō cā mense prelatiē propria ipsius vt sic
7 repellaē a testimonio. facit. ii. q. vi. biduū. ¶ † Ex
b quo infero quod canonicus nō potest esse testis
in causa prebende sue cum illa sit deputata solum
pro mensa sua: & hoc satis placet qñ cā est mense p
lati: ita qō bona sua sunt separata a bonis eccle
sie. Sed dubiū est quid si cā est totius ecclesie: dic
q si platus & capl'm cōstituerūt simul syndicum
casus est clarus qō prelatus potest esse testis. text.
est hic. iuncta suprascriptione & tenēt cōiter doc.
in. d. c. presentiū. & Archi. xiiij. q. ii. super prudētia
Si autē solus prelatus cōstituit. & tunc sunt opi.
Innocē. in. c. presentium. tʒ qō non potest esse te
stis qz ipse est pncipalis defensor. Hos. ibi tʒ cōtra
rium qz pcurator 9testādo litē efficiē dñs litis. di
cum Inno. sequitur Archi. in. c. i. xiiij. q. ii. & do.
Ant. hic: & satis placet p id qō. s. dixi in prelato
8 capelle. ¶ † Sed circa predicta qriē qd de eo qui
c fuit administrator in ea re de qua nunc agiē & de
sijt nunc esse administrator nunquid possit esse te
stis. Joā. an. tangit in. d. ver. sed pone qō admini
strator. & tandem cōcludit qō p cōtraria parte be
ne potest adduci qz nil repugnat sed in fauorem
illius p quo gessit dicit si laus vl vituperiū vel dā
num potest sibi ascribere: assistentia vel non assi
stentia actus p quo testificaē nō admittaē: alr se
cus. ar. eorum que not. in. c. si. eo. ti. li. vi. qō placet
d hic do. Ant. putat tamen talē in subsidium ad
mitti. alle. de elec. dilecti. cum gl. sua. de do. & cōtu.
cum olim. de proba. tertio loco cum si. vide bar. in
l. deferre. §. idem decreuerūt. ff. de iure fis. vbi gene
raliter pseqtur an & qñ pcurator sit admittēd'
& venit etiam ad declarationem materie huius. c.

& cōcludit sic. q aut est pcurator ad iudicia & nō
potest pduci in testem etiā per aliā partē: qz sicut
persona principalis nō produciē in testē cōtra se.
ita nec procurator. pōt tamē interrogari super ne
gotio. vt in. c. si. eo. ti. lib. vi. Aut est pcurator ad
negotia & produciē in testē sup his q gess'it. & tunc
si ex hoc sentiret cōmodū vel incōmodū nō debet
admitti. exemplū volo pbare q tibi mutuaui. x.
& induco i testē illū per quē dico tibi trāsmisisse.
Nā si iste diceret 9trariū ipse remaneret obliga
c tus: ideo nō est idoneus testis. Aut nō sentit cō
modum vel incōmodū & tunc de cōsensu partiū
admittiē alr secus sicut dicit in prouencia. vt in
auē. de testi. §. qñ do. allegat gl. que hoc voluit in
c. si. eo. ti. li. vi. mihi in hoc plus placet dictū Jo.
and. vt inspiciaē terminū litis. si enim nullā affe
ctionē presumiē habere dʒ admitti etiā inuita al
tera parte. arg. l. 4. ff. eo. si do fuit pcurator in alia
cā: tunc dʒ admitti in ista: qz nil repugnat & satis
probaē in isto. c. Et vide do. de Ro. ad materiam
nostrā decisio. cxxij. & cxl. & plus dicit Inno. per
istum tex. q si duo 9stituunē procuratores: vnus
in aliquibus negotiis: alius in aliis: vn' poterit
esse testis vbi alius est pcurator. Item dicit q si cō
stitutus pcura. pcurationem non recipit poterit
esse testis. ar. j. eo. dilecto. Idē fm eum si receperit &
postea renūciauerit & dicit hoc pcedere etiā inter
laicos. satis est enī q nō reperitur phibitū. ar. l. j.
ff. de testibus. Jo. an. dicit posse distingui an pcu
rator ille reassumere possit causam iuxta decreta
lem si duo. de procura. lib. vi. & eo casu repellatur
an non possit & tunc admittaē. postea dicit satis
esse qō non reassumere. Itē lʒ platus possit reassu
mere tñ admittitur vt hic pʒ. & hoc placet & cre
do q si semel testificatus est non possit amplius
reassumere causam ne reperiatur in eadē cā testis
& procurator. vide tñ qō no. Jo. an. post Ho. in. c.
9 ii. eo. ti. li. vi. ¶ † Ex predictis infertur ad decisio
nem multarum questionū. ¶ Et primo nunqd
c legatarius possit esse testis in causa testamenti.
tex. videtur apertissimus qō sic in. §. legatariis in
sti. de testa. & reddit ibi tex. rationem qz non iuris
successores sunt: sed rei fm gl. ibi & sine onere. q. d.
q nō cōtendiē de iure eoꝝ sed de substātia testamē
ti. & sic de ipsa hereditate q est quoddā ius vniuer
sale. dubiū facit qz in cōsequētiā sunt habituri cō
modum legati qz testamētum nō subsistit non de
bētur regulariter legata vt no. & leg. in. l. eam quā
C. de fideicom. & sic rōne hui' commoditatis & affe
ctionis non deberent admitti. ¶ In contrarium
facit qz illi de ecclesia admittuntur in causis eccle
sie licet viuāt de bonis ecclie vt hic satis est dictū.
Itē nō debemus attēdere ad id qō venit in 9ñam
sed ad id qō principaliter fit. l. j. ff. de aut. tut. Du
bium est pulchrum & subtile maxime qz videmus
q sola affectio ad cām sine alia commoditate re
pellit quē a testimonio: vt in. c. si. eo. ti. li. vi. & ii. q.
vi. statuēdū. facit. c. psonas. j. e. cū si. forti' deberēt
repelli legatarii qui sunt affecti ad cām testamēti:
propter cōmoditatem quā ibi habituri sunt: et iō
in hoc dubio sunt opiniones. ¶ Quidā enī dicūt
vt Inno. in. c. iii. s. e. eos admittendos in causa te
stamenti: qz non principaliter cōmodū sentiunt
nec eorū noie tractaē cā. potest enī deberi legatum
lʒ nō valeat testm̄. C. de libe. prete. auē. ex cā. nec in
distincte legatum est prestandum esto quod testa
mentum sit validum. C. ad legem falci. l. iii. & l. ir
ritum. & hec opi. est verissima inquantum in oēm
euentum legatum est prestandum: sed vbi in alte
rum casum tantum non videtur procedere: quia
licet principaliter nō tractetur de eorum commo
do tamen afficiuntur ad causam propter commo
ditatem que eis prouenit accessorie. Specu. in tit.
de instrumen. edit. §. postremo. alr. §. instrumen
tum. ver. quid de legatario. & in titu. de teste. §. j.
ver. item quod est talis. et post multa concludit
quod si est questio inter heredem et legatarium
de legato non testificatur legatarius: quia est pro
pria vel consimilis causa a qua repellitur dictum
c. personas. si aūt est questio inter duos cuius sit

a ¶ Utrum platus
possit testificari i
cā ecclie sue i qua
agitanda 9stituit
pcuratorē. & adde
q opi. Inn. hic re
lata p dnm Ant.
sequiē Spec. in. c.
de teste. §. i. l. vi. co.
v. sʒ nunqd rector
qō mihi plʒ. an āt
platus possit testi
ficari i cā sui capli
vide bal. in. l. parē
tes. in vi. col. C. de
testi. Et de articu
lo hic posito vide
p Imo. in. l. q testa
mēto. circa fi. pnc.
ff. ō testa. & qō pos
sit platus eē testis
tʒ Spe. in ti. de p
cur. §. rōne quoqʒ
9stitutus circa pn
ci. v. itē qō 9stitu
tus est ab abbate
de quo vid p Pe.
de ancha. in. d. c.
pñtiū. in pn. in vi.
co. de test. li. vi. & p
do. post Pan. l. c.
iudex ab aptica. l
si. j. col. de offi. de
leg. li. vi. & plenius
p do. i. d. c. pñtiū.
in princ. iii. colū.
¶ Adde an plat'
possit esse iudex i
cā ecclesie sue Ol.
9si. lxii. & Cal. cōsi.
vi. de iudi. & an re
ligiosus possit eē
testis i cā sui mo
nasterij. vide Ful.
consil. cv.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Qō canonic'.
Vide Cal. in ti. de
iudi. 9sil. vi. & do.
Abb. in. c. cū venis
sent. s. de iudi.
c ¶ Administrator
adde an pcura. et
salariat' possit eē
testis Ro. 9si. cccc
xx. Alex. 9si. lxiiii.
Ang. 9si. cccxxij.
quid de colono &
mercenario p alo
rā. 9sil. xq. & quid
de administrato
re etiā per Ful. 9si.
dccxin.
d ¶ Et istā doctri
nā magistralē reci
tat ēt. d. Anto. i. c.
ii. in pe. co. de arbi
& in. c. cū a nob is.
penul. col. j. eo.

e ¶ An legatarius
admittaē ad testi
ficādū in cā testa
mēti. & de h vide
p glo. & Bal. in. l.
in oib'. §. eo. & vi
de tex. & gl. j. & ibi
P. an. de cast. ple
nissime in. l. qui te
stamēto. l. pn. ff. de
testa. & per gl. in. l.
nullus. ff. de testi.
& ibi vid omnino
Alo. q ponit quo
dā v'ba singularia
& vide plenissime
p Inn. in. d. l. qui
testā. & vide tex. et
gl. i. l. si qs scripse
rit. ff. de re. du. & in
l. dictātibus. C. de
testa. Itē qñ ex te
stificatu & snia im
mediate acqreret
ius testificādi tūc
repelliē a testificā
do sec' si nō imme
diate sʒ mediater
in 9ñam acqreret
ius. hic elegātem
& magistralem do
ctrinam tradidit
bal. in rubri. de re.
diui. in. i. char. v
fi. de qnto aūt. per
quā doctrinā red
diē rō qre lega
rius admittaē ad
testificādū in testō
p hanc doctrinā
etiā deciduē mul
te qōnes ad mate
riā decretalis nre.
¶ Adde Angel.
consi. cclxxiii: vbi
qd de substituto.
Sebasti. Sapia.
e ¶ Legatari'. vide
Jo. fa. in. §. legata
riis. insti. de testi.
cū multis alleg. p
d. Jas. in. l. dictāti
bus. C. e. ti. ō testa.
vbi plene de hac
materia. & vid pul
chre p. d. barthol.
soci. i. l. si quis ita.
ff. de rebus du.

hereditas tūc potest esse testis. hec opi. i vltimo
mēbro corruit eadē rōne qua prima. Tertia fuit
opi. d. Simo. Vic. quā hic refert Joā. an. dicebat
enim legatariū admitti in testem ita tamē ꝙ nō
oīmoda sibi fides adhibeat q2 secūdario ꝯtingit
cum lucrū adducebat qđ habet in aut. de testi. §.
si vō dicat odiosus. Contra hāc opini arguo sic.
oībus testibus potest aliqđ relinqui ꝛ nihilomi
nus per eos ꝯfirmatur ꝛ approbat testamētū. vt
l. si quis ita scripserit. ff. de reb. du. ergo fides oī-
moda est eis adhibēda alr̄ nō posset ꝓbari testa
mentū. argu. l. si vnus. C. de testa. Quartā opi. po
nit hic Jo. an. ꝙ si in oēm euētum testimonii sui
debeat legatū tunc legatarius admittit in testē.
alr̄ si in alterū euentū tm̄ habeat locū dicta opi.
d. Simo. ꝛ facit fm̄ eū ad no. in. l. nullus. ff. e. vbi
distinguit in venditore an teneat de euictiōe vel
non. Idem ponit Jo. and. in addi. Spec. in. d. v.
item qđ est talis. primū membrū sue distinctiōis
non habet dubiū. Cōtra scđm facit qđ. s. dixi. cō
tra ꝑcedentem opinionē de materia vide per gl.
ꝛ Bar. in. c. qui testamēto. ff. de testa. nil tamē no
ui dicunt nō reducibile ad ꝑdicta. ꝛ videt Bar.
sentire qđ. s. dixi fm̄ Spec. Quinta est opi. Bal.
in. l. dictantibus. C. de testa. vbi dicit ꝙ si est que-
stio inter heredē ꝛ legatariū tunc legatarius nō
debet esse testis. si vō inter heredem ꝛ aliū tunc
potest esse testis: dūmodo protestet ꝙ nō intēdit
vt ex hoc aliqđ cōmodum sibi applicet. Sed con
tra hoc arguo sic. l3 enim ꝓtestetur: vt ex hoc nō
cōsequatur cōmodum nihilominus affectus est
ad causam vide ho. ter. in. c. psonas. j. eo. cum ibi
notatis. Et si testamētū corrueret insurgeret ꝓ-
sumptio contra eum in suo legato. rōne cuius lex
permittit appellari. vt. l. a snia. ff. de appel. breui
ter puto qđ si testamentū apparet in scriptis ita
qđ non capit totaliter essentiā a dictis testiū: tūc
admittunt legatarii ad probationē ꝛ ꝯfirmatio
nē testamēti ita loquunt ꝑprie iura q̄ admittunt
legatarios i testes vt ptz insti. de testa. or. in prin.
vsq; ad illum. §. legatariis. ꝛ in. d. l. qui testamē-
to. ꝛ. d. l. dictantibus. Et rō admissionis est mul
tiplex. Primo quia non agit principaliter de iu
re eorū. vt. d. §. legatariis. Scđo q2 non ꝑsumitur
de facili corruptio in septē testibus. insti. in loco
ꝑalle. Tertio q2 habent secū ꝑsumptionē scriptu
re maxime publice ꝛ sigilloꝝ que olim imprime-
bant: sed vbi de est scriptura: ita qđ suā essentiam
capit totale testiū ex dictis testium. tūc puto illo
rum dicta nō sufficere: q2 suspecti sunt sicut nota
rius est suspectus cū ascribit sibi legatū in testō.
C. de his qui sibi in testa. ascrip. l. ii. ꝛ. l. si qs lega
tum. ff. de fal. ꝛ hoc intellige qñ in alterū euētum
tm̄ sunt habituri legatū. Nam si in omnē euentū
indistincte possunt esse testes cū questio est inter
10 alios. q2 nil tūc ibi repugnat. ¶ † Alia qđ est in
vēditore nūquid possit esse testis in cā emptoris.
Inno. s. c. iii. ꝛ glos. in. l. nullus. ff. de testi. sentiūt
ꝙ non. vbi tenet de euictione: alr̄ secus. do. Ant.
putat ꝙ etiā vbi non tenet de euictione non ad-
mittit: seu dictū suum nō est integrū si admittat:
q2 verisimile est qđ affectat tenere id qđ egit sicut
dicit in ꝓnoneta. vt in aut. de testi. §. si vō. ꝛ not.
in. c. si. eo. ti. lib. vi. de quo in Specu. eo. ti. §. i. ver.
quid de vēditore. vbi idem sentit Jo. an. ꝛ Ja. de
ra. Satis posset dici qđ sibi adhibeat fides scđm
qualitatē persone ꝛ cause. argu. eoꝝ q̄ no. in. c. li-
11 teris. j. c. ¶ † Ish cū ꝓxonete cōiter sunt infimi
status et aliqua lucra cōsequuntur ex validitate
cōtractus que oia cessant in ꝑsona oino integra
maxime in defectū alioꝝ testium. argu. ho. in. c.
cum dilecti. cū glo. sua. s. de electio. et. j. c. pri. c. si.
12 ¶ † Ex his infertur ad ꝯsimilē questionē quid in
a donatore. [a] Quidam dicunt vt hic refert Joā. an.
qđ sit idoneus testis q2 nō tenet de euictione. ff. de
dona. l. aristo. §. si. C. de euic. l. ii. quidam contra vt
Pla. ꝛ Ja. de are. quia non est idoneus testis cu
ius interesse potest. sed istius interest. quod patet
q2 personale pactū transmittit in donatariū. ff. de
pac. l. si tibi. §. pactum. Item donans affectat valo
re quod agit ꝛ hec ratio repellit proxonetam for-
13 tius deberet repellere donatorem. ¶ † Et hac rō-
b ne dicūt prefati doc. qđ cedens [b] non testificatur ꝓ
cessionario. facit. l. ne vis fi. ei. l. i. §. i. ꝛ fm̄ hoc di-
cit Jo. an. inutile esse consilium qđ dat Spe. in ti.
de procu. in fi. vbi dicit qđ ille qui non habet sup
debito suo nisi vnum testem cedat actionem ꝛ cū
illo testificet ꝓ cessionario. ego distinguerem vtroq;
dubio prout dixi in ꝑcedenti. vt si nullum interes
se ꝑtendit sit arbitrarium quanta sit fides ei adhi
benda fm̄ qualitatem personarum. ar. in. c. ꝛ si q̄-
stiones. de simo. ꝛ eoꝝ que no. doc. in. c. cum para
14 ti. de appel. ¶ † Dubitat etiā in socio [c] an possit te
c stificari pro socio. Inno. in. c. ii. s. eo. ꝛ Joā. an. hic
distinguunt qđ aut est socius oīm bonoꝝ ꝛ nō ad
mittitur q2 eius interest. Si aūt est soci9 respectu
partis tm̄: tunc potest testificari super parte socii
q2 ex hoc nullum commodum sentit. ff. si pars he
re. pe. l. i. quinimo ego dicerem hoc procedere inq̄-
tum habetur respectus an intersit ipsi9 principa-
liter vel scđario. sed respectu dilectionis ꝛ affectio
nis distinguerē vtrum sit societas talis que facie
bat eos simul habitare vel erat maxima familiari
tas inter eos ꝛ tunc credat plus vel min9 ꝓ socio
fm̄ qualitatem amicitie vel affectionis ꝛ vtrū sit
causa criminalis vel ciuilis: vt. s. dixi in qōne
vniuersitatis: ꝛ vt legi. ꝛ no. in. c. super prudentiā
15 xiiii. q. ii. ¶ † Queritur vlterius hic habetur de ꝓ-
curatore ad cām vt non possit esse testis quid de
solicitatore quid de adherente dic ꝙ repellantur
q2 oēs afficiuntur ad cām. j. eo. c. si. li. vi. cum ibi no.
16 ꝛ tenēt do. de Ro. decisio. cccliiii. ꝛ. dix. ¶ † Vlti
mo queritur quid de vasallo nunquid admittat
d in cā domini quidam ꝙ non. arg. c. accedens. [d] vt
lit. non cōtest. de quo in Spe. eo. ti. §. i. ver. sed nū-
quid vasallus. Jo. an. ibi in addi. dicit consideran
das qualitates domini ꝛ vasalli. ꝛ fm̄ hoc q̄nq;
cessabit suspicio q̄nq; non forte cū dn̄s est potens
ꝛ solet seuire in eos qui non dicunt rem sibi gra-
tam. ꝛ sic de similibus multas consimiles qōnes.
in quibus versatur affectio testium. vide in Spe.
eo. ti. §. i. ꝛ per Cy. in. l. eos. C. eo. l. etiam. eo. ti. ver.
quid de vxore ꝛ marito. Itē quid de subditis ali-
cuius domini vel mercenariis. ꝛ sic de similibus
vide aliquid per glos. in. c. literis. j. eo. ti. Quid de
amico vide. iii. q. v. c. si. ꝛ p Cy. vbi. s. plene p Spe.
in loco preallegato. vbi vide. Quid autem de iudi
ce aduocato ꝛ notario cause dicam in. c. cū a no-
bis. j. eo.

1 ¶ Clericus cuius pater administrauit benefi-
cium vel qui detinet concubinam iuste priuatur
beneficio.
2 Laici admittūtur in testes qñ contra clericos agi
tur ciuiliter vel de crimine ciuiliter.
3 Conuictus de periurio in vna causa: probatur ꝑ-
iurus in qualibet causa.
4 Confirmatio pape alicuius sententie corruit cas
sata illa sententia.
5 Clericus an ꝛ qñ possit accusari per laicū patro-
num parochianum vel simpliciter laicum.
6 Exceptio tua non interest: est dilatoria.
7 Procurator in cā criminali nō pōt interuenire: s3
ad certam articulum potest interuenire.
8 In arbitrio iudicis est an primo admittat testem
an exceptionem testiū: exceptis quatuor casibus.
9 An iustificetur appellatio ob reiectam probatio-
nem vel exceptionem adeo vt nō requiratur am-
plius probatio exceptionis.
10 Iustificata appellatione vel nō per quos iudices
venit examinanda.

Ex parte. Hec decre. reputatur fortis ꝛ est fm̄ Joan. and. et dicit quod quidam gl. cā transi uerunt quasi eius dubia non viderent Aliqui nil glossauerunt in ea vt Bonaguida are tinus. d. Ant. dicit qđ nec ipse Jo. an. intellectum decre. penitus dilucidauit. quicqd sit decretalis hec habet aliquos notabiles articulos: vt. j. pate bit: ꝛ statī deo duce videbimus qs melius attin git dubia decre. Et primo scias qđ Abbas sum-
mat sic

a ¶ An donator possit esse testis ꝓ dōatario. ꝛ de ista q. vide p Salic. in l. sia te. in fi. C. ad leg. corne. de fal. Sebasti. Sapia.

b Cedēs. Vide alex. in consi. xiii. col. x. in. i. vo. ꝛ in consi. xix. in vlt. co. l. iiii. vol. ꝛ nūquid creditor possit esse testis i cā debitoris, tradit idē Alexā. cōsi. clxxi. in. ii. pte ꝛ in cōsil. lxix. in. i. col. ꝛ cōsil. lxxviii. in. i. volu.

c ¶ An socius admittatur ad testificandū ꝓ socio. ꝛ de hoc est gl. in. l. qñ liberi. C. de testi. ꝛ ibi bal. ꝛ late p Spe. ꝛ ibi Joā. an. in addi. in tit. de testa. §. i. in. vi. col. v. sed nūquid socius. ꝛ de hoc vide p Angel. in. l. si duo rei. l pein. ff. si qs cau. ꝛ vtrum amicus admittat ꝓ amico ad testificandū vide. d. An to. in. c. quoties. l ii. eo. s. e. ꝙ socius meus cū quo cōtinue vsor nō possit testificari ꝓ me ꝓbatur. nā domesticus me9 q stat in domo mea non potest ꝓ me testificari. vt in ca. in l'ris. j. c. sed assidua cōuersatio extra domū eqparatur habitationi i domo vt dicit gl. no. fm̄ vnū intellectū. Jo. an. j. c. ad hoc. de iude. ergo ꝛc. vide de hoc ar, p Spe. in. e. ti. §. i. s. alle. in. ii. co. vsi. nunqd ergo soci9 ꝛ p Flo. in. l. null9 ff. de testi. ꝛ p Jo. an. in sua summa de testa. circa pnc. v. itē repellit qs a testimonio ratione societatis. vbi oino vide ꝛ an fideiussor possit testificari ꝓ debitore sup fideiussiōe. vide p Spe. in ti. de teste. §. i. v. xxiii. ꝛ v. qd de fideiussore. ꝛ p Bal. i l. nullus. l aposti. ff. de testi. q dicit Cy. tenere ꝙ sic in l. dictantib9. C. de testa. ꝛ de h̄ ētvide p Bart. in. l. si cui leget. §. fi. de le. i. ꝛ ibi ēt de hoc vide plurig. ꝛ Imo. q in distincte ꝯcludūt qđ fideiussor non pōt esse testis pro pricipali fm̄ bal. in. l. si qs ita scripserit. ff. de rebus du. vbi etiā dicit ꝙ corre9 possit testificari ꝓ correo ꝙ tz Cy. ꝛ bal. i. l. dictātibus. Item creditor testificat in cā creditoris vt l. nō solum. §. qrit p Ja. bu. ff. de pc. ꝛ circa id qđ dixi de correo adde ꝙ Bal. in. v. q. in termini. e. in. c. i. circa prin. s. eo. tz ꝙ nō sed postea subiicit ꝙ in ꝯtrariū facit. l. creditor. in prin. ff. mā. de quo dic dicendū vt p Cy. in l. oībus. C. de test. ꝛ de fideiussore. ꝛ vide Flo. in. d. l. dictantibus.

¶ Adde an soci9 possit esse testis ꝓ socio: fideiussor ꝓ principali. Ange. cōsi. cccv. ꝛ qd de vēdente ꝛ cessionario p eūdē ꝯsil. cclxxiiii. l3 Ro. eius ꝯtrariū teneat reprobato Spe. loco h̄ alle. cl9 ꝯs. cccliiii Zacharias.

¶ Adde p primo quesito ꝙ ego teneo ꝙ soci9 oīs bonoꝝ aut maioris ptis nō pōt esse testis ꝓ socio maxime si sua īterfit vt no. Lāfrā. in sepe alleg. c. qm̄ s. §. testium depositiōes. nu. 88. v. an soci9. ꝛ ibi l aposti. Benedic. va. in. c. ver. s. de proba.

d ¶ Et ibi vide. d. Abb. ꝛ Flo. i. d. l. idonei. ff. e. et per Bal. i. c. ego. N. in vi. col. de iuriur.

¶ Adde bal. ꝯsi. cccxxix. iii. lib.

mat sic decre. Exceptio contra testes est post publicationem dictorū testium proponenda. Jo. an. dicit bene summationem falsam. Nā lz ꝓbatio possit differri in illud tempus: propositio tamē exceptionis contra personas nō: sed debet fieri ante publicationem vt in. c. presentiū. ſ. e. Ipse autē Jo. an. summat sic. Probatio exceptionis proposite contra testes differri potest post publicationem attestationū. Ego multū miror de hac summatione Jo. an. que licet sit vera in se in nullo summat literam cum in summario de contentis in tex. nulla fiat mentio ⁊ admirari non sufficio cū ipse Jo. an. longe ⁊ melius aliis solitus sit cōpendiose ⁊ eleganter summare tex. adeo vt cōmuniter doc. sequētes soleant cum suis summariis trāsire. Sed nemo potest esse Job vt nō erret in dictis suis vt ipsemet Jo. an. dicit in ꝓemio nouelle super sexto. do. Ant. ſm intellectum qui sibi videtur verus summat sic. Appellatio quo ad finem exceptionis consequende non iustificatur solo exceptionis obiectu vel probationis oblatione. quo ad finem aūt deuolūēdi sic. hec summatio vera est in se. Et melius probatur ex his que leg. ⁊ no. in. c. interposita. ſ. de ap. cui melius congruit ꝗ hic. Nam nil attingit de materia huius ti. nec discutitur hic principaliter virtus appellationis sed exceptionis cōtra testes proposite. ideo summo sic breuiter. Si exceptio legitima opposita contra personas testiū non admittitur licite appellatur. h. d. ſm lec. Jo. an. que hodie cōmuniter approbatur vel aliter ſm lec. quam pono. Si probatio exceptionis opposite cōtra testem productum non admittitur anteꝗ dictū testis recipiat̄ in casu in quo admitti debuit licite appellatur. h. d. Diuiditur decre. ꝑncipaliter in duas partes. In prima ponitur querela. In secunda mandatum ibi: mādamus. Prima facit quinqꝫ. prima nāqꝫ causam iustificat secunda ibi: miles: ponit formā impetrati rescripti vitia notāter exprimendo. tertia ibi: tandē ponit processum postea ex eo secutum. quarta ibi nihilominus: narrat sententiam. quinta ibi: quā nunc ponit euentum post sententiā. Secunda principalis subdiuidit̄ in tres. primo instruit iudices si narrata per presbyterum sunt vera. secūdo si non sunt vera: ibi: si vero. tertio ponit clausulam consuetā ꝯtra personas testiū ibi. testes. ¶ Casus in terminis. Quidam nomine. A. quandam ecclesiam canonice adeptus est vt dicebat: ⁊ eam. xxx. annis ⁊ amplius possedit in pace. Tandem quidā miles tacito quod esset laicus impetrauit literas contra ipsum ad quosdā iudices: vt si cōstaret quod dictus presbyter filius fuisset illius qui proxime in eadem ecclesia ministrauit: vel quod publice haberet focariam ipsum a predicta ecclesia remouerent corā quibus dictus presbyter per procuratorē militis tractus fuit in causam: qui quosdā testes infames ⁊ notabiles an testimoniū produxit: sacerdos asserebat illos non esse recipiendos pro eo qđ quidam eorum erāt latrones ⁊ raptores manifesti dicens se hoc probaturum. iudices nihilominus talib⁹ testibus receptis post appellationē a dicto ꝑsbytero interpositā priuauerūt ipsum prescripta ecclesia: quā quidā filius dapiferi ipsius militis detinebat occupatā quo facto presbyter conquestus fuit domino pape. Unde mādat quibusdā iudicib⁹ quatenus si constiterit eis quod dictus presbyter non fuerit per testes idoneos spoliatus dicta ecclesia cassata sententia predictorum iudicū non obstantibus etiā literis confirmationis si que super ipsa ecclesia impetrate fuerant restituant ecclesiā presbytero prefato: nec eum permittant exinde molestari. Si vero nō sunt vera que sacerdos narrauit scilicet quod iudices non processerant taliter contra ipsum causaz audiant ⁊ debito fine decidāt ⁊ testes quos ille. A. nominauerit ad testimonium producendos moneāt vt corā eis testimonium perhibeāt veritati. Ber. ¶ No. ibi: canonice fuisset adeptus ⁊ c. qđ sicut libell⁹ possessorio nō alterat̄ propter narrationē proprietatis vt in. c. ex parte. B. de fo. cōpe. ⁊ qđ ibi dixi. ita libellus super reuocatione attētati post appellationē. Nā iste narrabat se ecclesiā fuisse canonice adeptum ac eam xxx. an. pacifice possedisse nec per hoc grauat̄ onere ꝓbādi. ¶ No. ij. et tene menti qđ litere impetrate per laicū contra clericū vt priuet̄ beneficio ratione defectus vel delicti nō sunt ipso iure nulle ac etiā valebit iudiciū inter eos super hoc agitatū. Nunquid aūt a principio potuis-
i sent elidi exceptionis cōflictu: dicā cū gl. j. ¶ † No. iij. duas causas sufficientes etiā distributiue vt clericus priuet̄ beneficio suo. Prima si pater clerici immediate administrauit in illo beneficio ꝗntūcūqꝫ sit legitimus ne videat̄ notari successio in ecclesia dei secus si alia persona fuit intermedia. ⁊ hic casus est clarus de quo dicendū: vt in. c. ex trāsmissa de fi. presby. Secundus casus notabilis est cū publice detinet concubinam facit optime. xxxij. di. nullus ⁊. c. preter. ⁊. ſ. de coha. cle. ⁊ mu. Quid autē si occulte detinet vel cōmittit simplicē fornicationē vide glo. in. c. maximianus. lxxxi. di. que dicit obiter teneri clericū nō deponendū pro
a simplici fornicatione: ᵃsed in contrariū vide tex. apertū in. c. a multis.
2 de eta. ⁊ q̄li. ⁊ plene dixi in. c. at si clerici. de iu. dic vt ibi. ¶ † Not. iiij. ho.
b tex. a contrario qđ licet laici nō testificent̄ ꝯtra clericū ᵇ cū agit̄ criminaliter: vt in. c. decetero. ſ. e. secus tamen est cū agit̄ de crimine ciuiliter
c etiā si agat̄ ad priuationē beneficij ᶜ. facit optime. c. tā literis. ſ. eo. et qđ leg. ⁊ no. in. c. qm̄. ſ. e. hic enim nō repellunt̄ isti q₂ laici sed q₂ infames ⁊ notabiles id est habētes notā criminis. Et ex hoc ⁊ ex tex. no. qđ infames etiā infamia facti repellunt̄ a testimonio. qđ an ꝓcedat indistincte aliquid tetigi in. c. licet. de proba. dicā latius in. c. testimoniū. ſ. e. ti.

¶ No. quod latrones ⁊ raptores differūt a furi-
d bus. ⁊ dic quod fures ᵈ proprie dicunt̄ qui furant̄ in occulto ⁊ sine violētia. in aut. sed nouo iure. C. de ser. fug. Latrones qui in publico stātes in stratis publicis. l. capitaliū. §. famosos. ff. de pe. Raptores dicunt̄ qui rem rapiūt violēter siue in publico siue in occulto. ff. vi bo. rap. per totum. vnde omnis raptor est fur. sed grauius peccat ratione violentie. vide ho. tex. cū gl. xiiij. q. v. penale. et
3 insti. vi bo. rap. in ꝓem. ¶ † No. ibi: in causa alia ᵉ
e fuissent de periurio ⁊ c. quod ꝯuictus de periurio in vna causa probat̄ periurus in qualibet alia nec admitti debet amplius ad testimoniū vide bonū tex. in. c. paruuli. xxij. q. v. faciat. c. testimoniū. ſ. e. Et pro primo dicto vide Fed. consil. xxiij. vbi hoc aperte sentit Inno. in. c. qualiter ⁊ qñ. ij. de accu. in vlt. col. Et ex hoc habes casum in quo acta in vno iudicio faciunt fidē in alio etiam inter alias
f personas. ⁊ hoc ideo ꝯtingit q₂ hec sententia ᶠ est corporis afflictiua: vñ sequit̄ ipsum corpus sicut lepra leprosum. j. q. j. cito turpem. vide in si. l. ingenuū. ff. de sta. ho. ⁊ plene per Inn. in. c. causaz. qui fi. sint legi. ¶ No. de verbo abiudico. nam cū scribitur cū. b. idē importat quod priuo vel aufero. si vero scribitur cū. d. vt adiudico reportat ꝯtrariū intellectū. de reli. do. cum venerabilis. ¶ No. ibi: cassata sententia ⁊ c. qđ verbū cassata quādoqꝫ refertur ad actū nullū ⁊ verificatur tunc in cassatione facti vide ho. tex. cū gl. in. c. accedens vt lite nō conte. hic enim sententia erat nulla data legitimitate appellationis: vt in. c. non solum. de ap. li. vi.
4 ¶ † No. vlt. quod cassata sententia corruit etiam ꝯfirmatio pape ratione illius sententie emanās quod intellige de ꝯfirmatione facta in forma cōmuni. de qua in. c. q₂ diuersitatē. ⁊ ibi glo. de ꝯces. ꝓbē. Alia ꝯcernentia effectu appellationis non colligo: quia sunt dubia ⁊ infra patebit in discus-
5 sione materie. ¶ † Nūc venio ad examinationē materie. Et primo quero nunquid iste litere impetrate per militē contra clericū valuerint: ita vt etiā exceptione elidi nō potuissent. quod est que-
g rere an clericus possit accusari per laicū ᵍ de crimine saltē ciuiliter ad priuationem beneficij ex quo suā vel suoꝝ iniuriā nō prosequit̄ ⁊ sic sumus extra casum. c. decetero. ſ. e. gl. j. ponit in hoc tres opi. Quidā enim dicunt quod erāt surreptitie. Ideo in litera ponderatur quod miles tacuit quod esset laicus. ⁊ sic vult hec opi. quod laicus non possit accusare clericum de crimine etiam ciuiliter vt priuetur beneficio. Alij concedunt hoc procedere regulariter sed in casu nostro vbi agebatur de publica fornicatione dicunt laicum debere admitti. sicut enim licet laico hoc casu vitare clericū. ſ. de coha. cle. ⁊ mu. vestra. ita et accusare. et ratio istorum communiter reprobatur per doct. quia non sequitur possum vitare ergo accusare. Cape instātiam in excommunicato qui debet vitare aliū excommunicatum vel concubinarium notorium ⁊ tamen non potest illum accusare. de exceptio. c. a nobis. de iu. intelleximus dicit tamen domi. Anto. dictum esse in se verum: quia si clericus est infamatus eo quod publicum est delictum a laico accusari potest. allegat glo. c. cum. p. de ac. credo do. Anto. tunc de proximo non vidisse glos. in dicto c. cum. p. Nam illa glos. loquitur in criminib⁹ exceptis vt simonie lese maiestatis ⁊ similiū in quibus admittitur laicus ꝯtra clericum infamatū: etiam si agitur criminaliter vt nota. ibi. ⁊ in. c. in primis. ij. q. j. de quo dic vt plene nota. in dicto. c. cum. p. ⁊ vide ho. glo. ij. q. vij. in summa. Tertia opi. que placet glo. est quod regulariter laic⁹ non admittitur ad impetrandum vel accusandū: q₂ sua non interest. Fallit in patrono vel parochiano: quia eorum interest habere bonum rectorem vnde saltem admittentur ad denunciandū. xvi. q. vij. filiis. et ideo hic ponderatur istum tacuisse quod erat laicus: quia sua nō intererat. vnde si a principio fuisset exceptum non fuisset admissus. sed nunc nō poterat repelli: quia illa exceptio est
6 dilatoria. ¶ † No. bene hoc vltimum dictum glo.

a ¶ Simplici fornicatione. Adde alex. ꝯsi. lxxij. li. j.
b ¶ Laici ꝯtra clericū. adde Alex. ꝯsi. xxvij. ij. lib. Zacharias.
c ¶ Ad priuationem beneficij: q₂ tūc ciuiliter videtur agi ⁊ non criminaliter ꝑ text. in. c. ꝑ literas. ſ. ꝺ simo. ⁊ in. c. cū. et ibi dixi in apo. inuer. nō agit̄. ſ. eo.
Sebasti. Sapia.
d ¶ Fures. Hāc differentiā inter latrones ⁊ fures ponit gl. j. C. deposi. ⁊ in. l. cū duobus §. dāna. ff. ꝓ soci. Ang. in. l. fecit. §. aduersus. ff. de sepul. vio.
e ¶ Alia cā. adde Alex. consi. xiiij. ij. lib.
Sebasti. Sapia.
f ¶ Hec sententia Hac ratione excōmunicat⁹ in vno loco censet̄ excōicatus vbiqꝫ vt tradit abb. in. c. j. in. not. de treu. ⁊ pace. ⁊ in. c. ad reprimendā. in secūdo no. ſ. ꝺ of. or. hac ratione procedit ꝙ no. bar. ⁊ bal. in. l. j. in vlt. char. C. de sum. tri. qđ mulier damnata ad ignem si aufugiat vbiqꝫ erit serua pene ⁊ intestabilis hac ratione & perdit qđ not. Ange. in. l. ex ca. ff. de postu. quod exul vnius ciuitatis de famoso crimine nullibi pōt exercere patriam potestatē i filios.
g ¶ Per laicū. ad de Old. ꝯsi. cclv. et quid de parochiano. vide lap. alleg. xi. Fede. cōsilio. ciiij.

a quod hec exceptio tua non interest est dilatoria[a] et sic debet opponi tempore dilatoriarum. vide ple ne per Inn. in c. super his. j. de accu. vbi idem fina liter concludit. ¶ No. ii. ex hoc dicto laicum non esse omnino incapacem accusationis clericorum. vnde si a principio non repellitur non potest amplius repelli. ¶ Tertio no. quod litere surreptitie im petrate ad lites etiam respectu priuationis sic de non sunt nulle ipso iure sed elidibiles per exceptio nem. de quo in c. ad audientiam. de rescri. ¶ Sed attingendo principalem articulum huius glo. scien dum quod varie reperiuntur opi. Et primo Da masus et Ybi. posuerunt hic istam questionem an
b laicus possit clericum ciuiliter[b] impetere super cri mine. et quod posset allegabant hanc decre. ita. j. e. tam li teris. vbi ad testimonium admittuntur cum de ali qua irregularitate agitur ciuiliter contra clericum ergo ad agendum admittentur. ¶ Item interest ecclesie habere plures defensores sicut de republi ca dicitur. ff. de no. ope. nun. l. nam reipublice. cui comparatur ecclesia. l. fi. C. de sa. sanc. ec. poterit er go quilibet contra malum prelatum agere vt ab administratione remoueatur. ¶ In contrarium allegabant vt ad agendum non admittatur nisi cu ius interest: quia actio est ius prosequendi in iudi cio quod nobis debetur insti. de actio. in prin. er go cuius nil interest et cui nil debetur non admit tetur. ff. de var. et extraor. co. l. vl. Item questio ci uilis de crimine in aliquo habet vim accusationis: quia per eam perditur beneficium. j. de simo. per tuas. ergo laicus non admittetur. Et soluendo di xerunt quod non debet admitti. et ad istas decre. respondebant vt. s. in gl. dictum est quod hic non fuit obiectum. et cum dicto ipsorum simpliciter tran sit hic Jo. an. gl. in c. maximianus. lxxxj. di. gene raliter excludit laicum ab accusatione clericorum. et sub dubio forte excipit patronum respectu crimi nis dilapidationis: quia tunc sua interest cum ha beat defendere res ecclesie. d. c. filiis glo. in c. consti tutum. xvj. q. j. dicit patronum laicum posse accu sare clericum criminaliter de dilapidatione cum suam iniuriam tunc dicatur prosequi: secus dicit in alio non patrono per no. ij. q. vij. in summa. sed gl. in d. c. filiis. dicit de patrono et quolibet paro chiano vt possint accusare et denunciare rectorem etiam si sit rector ecclesie collegiate. alleg. hoc. c. et lxiij. di. plebes. vide gl. j. in fi. de accu. qualiter et quando. ij. que dicit hominem alterius dio. vel parochie im petrantem inquisitionem vel denunciationem con tra clericum non debere audiri: quia non presumitur bono zelo venire cum sua non interest. allegabat hoc. c. in verbo tacito et c. et idem ibi Hos. et Spe. in ti. de inquisiti. §. j. ver. sed nunquid extraneus. glo. in c. venerabili. de of. dele. loquendo de crimine di lapidationis dicit quod admittitur quilibet de illa parochia ad denunciandum quia interest eorum ne ecclesia perueniat ad malum statum. ar. xvj. q. j. c. vl. Et sic vides quantum variauerunt glossatores in dictis et aliis locis. Host. in c. quod dei timorem de sta. reg. generaliter loquens de malo prelato di xit parochianos admittendos ad petendum desti tutionem prelati: quia eorum interest ne sub ma lo prelato patiantur famem et sitim verbi dei. viij. q. j. audacter. sed Host. hoc restringit ibi ad paro chianos patronos. Reliqui autem qui non sunt patroni non debent admitti secundum eum: qui non debent se impedire de istis vel aliis spiritualibus. vt de cle. coniu. et in c. contingit. de arb. cum si. Felde. de se nis clare tenuit patronum admittendum ad accu sationem prelati ciuiliter vt remoueatur a benefi cio. vt ponit consil. xx. Idem dicit de parochiano vt possit petere illum remoueri propter crimen vel vt compellatur ostendere titulum sue promotio nis si de ea non constat: vt plene prosequitur consilio xxviij. idem dicit in consil. xxix. et licet ibi formet questionem in parochiano: videtur tamen conclu dere idem in quolibet laico: quia ista non est pro prie accusatio ex quo non agitur ad depositionem sed vt remoueatur a beneficio: vt habetur in d. c. per tuas. de simo. ar. c. tam literis. j. e. et c. quoniam j. e. et hic vide Lap. alle. xj. vbi tenet patronum seu parochianum posse petere vt rector declaretur priua tus vigore iuris communis seu alicuius dispositio nis particularis. d. Ant. dicit quod si agitur de cri mine precedente promotionem quod inducit priua tionem ipso iure admittetur quilibet de populo: quia cuius interest ne anima fratris mirabiliter decipia tur. Si vero agitur de crimine commisso postea vel non inducente priuationem ipso iure tunc admit tuntur tantum parochiani. nihil tamen allegat. Sed contra primum membrum sue distinctionis vide glo. et doc. in c. cum dudum. ij. de cle. in ver. decepte. Ego dico rem sic: quod aut queritur nunquid laicus possit accusare clericum de crimine criminaliter. Et dicen dum est quod non. fallit cum prosequitur suam vel suorum iniuriam: vt in c. decetero. j. e. ¶ Item fallit in crimini bus exceptis. de quibus die vt leg. et no. in d. c. cum p. de accu. et ij. q. vij. in summa. Aut queritur nun
c quid possit[c] excipere contra promouendum. et dico quod sic si est parochianus vel patronus vide bo. gl. in c. vt circa. de ele. lib. vj. in ver. aliquid plenius per Inn. in c. super his. j. de accu. vbi discutit nunquid hoc casu admitti debeat quilibet laicus et inter ce tera ponit vnum notabile dictum dicens quod reges et principes admittuntur ad excipiendum contra promo uendum si habent eum verisimiliter suspectum de prodi tione terre vel consiliorum suorum: quia interest eorum. et idem dicendum est de quolibet qui potest pretendere spe ciale interesse. Aut queritur nunquid possit laicus de nunciare vel accusare ciuiliter clericum. et respectu denunciandi propter crimen dilapidationis admit terem quemlibet laicum iuxta no. in c. si quis presbyte rorum. de reb. ec. non alie. versatur enim in hoc ius pu blicum quod consistit in sacris sacerdotibus et magistra tibus. j. di. ius publicum. de hoc tamen dicendum vt plene no. in d. c. si quis presbyterorum. aut queritur re spectu alterius criminis vel defectus: et admitterem patronum et parochianos: quia eorum interest habere bonum prelatum. ar. in c. audacter. et c. qualis. viij. q. j. et lxiij. di. nullus. bene facit text. cum glo. lxiij. di. c. fi. Si enim admittitur laicus prosequens suam vel suo rum iniuriam fortius debet admitti quando instat pro salute anime sue et ne ecclesia vergat in peiorem sta tum: maxime cum parochiam tenentur alere rectorem in defectum vide bo. gl. in c. omnis christianus. de con se. di. j. et quod no. in c. j. et c. de his. et. j. de ec. edi. alios autem laicos quorum specialiter non interest non admit terem: cum quia cum hic agitur ciuiliter non debent admit
d ti[d] nisi quorum specialiter interest. ij. q. vj. non solent. tum quia presumuntur non bono zelo procedere: cum laici clericis oppido sint infesti. ij. q. vij. laicos. et c. laici maxime propter rationes. d. c. laicos. Nec ob. tex. a contrario. j. e. decetero. quia dico quod quatenus proceditur ad priuationem beneficii habet quandam speciem accusatio nis cum ex hoc nullum commodum applicetur accusanti Nec ob. iura que admittunt laicos hoc casu ad testi monium quia in testibus cessant rationes predicte cum veniant astricti nec pro interesse proprio. et forte es set magis honestum dicere vt etiam patroni et laici non admittantur ad accusandum sed ad denunciandum per ea que habentur in d. c. laicos. et vt sentit ista gl. hec pro cedunt in denunciatione canonica sed in euangeli ca que solum tendit ad penitentiam admitteretur qui libet laicus non criminosus. de quo dicendum vt ple ne no. in c. nouit. de iudi. et c. si peccauerit. ij. q. j. et per hoc habes hunc articulum plenius expeditum hic
7 quam alibi. ¶ Opp. et videtur quod per procuratorem non potuerit iste miles causam criminalem agere. vt in c. veniens de accu. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iu. sol. glo. iiij. quod hic agebatur ciuiliter solum vt remoueretur
e ab ecclesia. ¶ No. quod ciuiliter[e] dicitur agi licet ve niat imponenda pena priuationis beneficii pro hoc videtur tex. in c. per tuas. de simo. Et dicitur pro tanto agi ciuiliter: quia non agitur ad penam naturalem delicti scilicet ad depositionem ab ordine ad quam est institu ta vera accusatio. vt. c. qualiter et quando. de acc. non tamen est causa omnino ciuilis cum pena priuationis bene ficii non applicetur priuato. Habet enim quandam spe ciem accusationis ideo appellatur accusatio et non actio. ideo laici non debent admitti vt. s. dicit. facit no. per Inno.

a ¶ Exceptio tua non interest dila toria est. ideo ap poni debet ante lit. conte. et idem dicit Bar. in l. posthu mus. §. si quis ex his. de inof. test. et idem dicit d. abb. j. c. j. de accu. in prin. et adde quod de illo d. c. super his. sin gulariter excla mat Imo. in l. lib le a quo. §. si de te stamento. ff. ad tre bel. sed de hoc vi de Bal. in l. quod non iusto. ff. de col. do te. quod arguit quod ta lis exceptio pos sit opponi post li. conte. sed non fir mat. et adde hic Bar. i. l. cum puta rem. ff. fa. her. vbi dicit per illum tex. quod hec exceptio ti bi non competit ius agendi non potest opponi post sen tentiam nec reddit iudicium retro nul lum. Item illud quod dicit hic gl. et do. Ant. limita mul tum singulariter per Jo. an. in ad di. Spe. in tit. de accu. iuxta si. idem quod hic gl. videtur velle Bart. in l. si vnus. §. ante om nia. ff. de pac.

b ¶ Clericum ciuili ter. vide gl. c. illa. de accu. et ibi per do. abb. An. bar.

c ¶ Quando laicus admittatur ad ex cipiendum contra pre latum: et adde hic quod dato quod vera esset illa questio quod illi quorum non in terest admittantur ad excipiendum con tra prelatum tamen non admittantur contra eum ad im pediendum execu tionem sententie nisi eorum interesset. h. d. An. post Inn. in c. veniens. el. ij. in ij. col. v. op. quod no. j. e. quod dicit ibi do. Abb. not. pro intellectu ma terie. et adde hic quod archi. in c. quali ter. circa prin. vij. q. j. vbi dicit quod laici ciues admit tuntur ad denun ciandum crimen sui episcopi sicut et potest petere prelatum. Item adde hic quod latissime et dis fusissime scribit super hoc do. in d. c. vt circa. §. j. de elec. li. vj. et an lai ci admittantur ad excipiendum contra prelatum petentem consecrationem vide archi. in c. quod epi scopus. xxiij. dist. item adde hic quod no. Inn. post La pum in c. de consti tutione. de ele. in xxviij. col. Item ad de hic quod exci piens contra cle ricum in prelatum non repellitur prete xtu criminis vel in famie et potest consti tuere procuratorem cum actio non sit po pularis: sed quasi popularis: etiam si ipse electus nil petat nec confirma tionem. ita dicit Imo. in c. dudum ecclesia rhotoma gensis. de elec. in j. col. Item adde hic gl. in c. maxi mianus. lxxxj. di. gloss. in c. consti tutum. xvj. q. j. et in c. filiis ac nepoti bus. xvj. q. vij. item vide omnino quod no tatum post do. abb. in c. super his. de accu. et vide arch. post gl. ij. q. vij. in summa. Item adde hic quod no. Lapus in suis alle. xj. Et omnino quod de q. hic posita scripsit do. in c. qui eps in vj ti. col. xxiij. dist. et in c. illud. in fine. ea. di. et subtilissi me per do. Fran. de are. hic. Item vide quod plene scri bit do. Ant. post Inn. in c. cum Ber tol. in vij. col. cum duabus seq. de re iud. et d. Abb. in c. conquerente. in vj. no. de cleri. non residen.

Sebasti. Sapia.

d ¶ Admitti. adde quod licet laicus etiam non possit esse testis contra clericum in causa criminali si tamen examinetur facit in dicium contra clericum ad torturam ita singu lariter d. ab. in c. decetero. j. eo. et sequitur Feli. ibi et d. alex. in l. maritus. ff. de questio.

Sebasti. Sapia.

e ¶ Ciuiliter. vide que traduntur late

per Moder. i ru
bri. ẽ. de iudi. vbi
traditur qđ sit iu a
dicium criminale et
quod ciuile.
a ¶ In causa cri-
minali potest cõ-
stitui procurator
ad certũ articulũ
Et de hoc vide p
Spe. in ti. de pro
cu. §. j. in. viij. col. 8
ver. sed nunquid
et media cause. et
plene per Bal. in
l. reos. viij. col. ṽs.
quero circa istam b
partẽ. ff. de accu. et
per Bar. in. l. pe.
§. ad crimẽ. C. de
pub. iudi. et late p
Bali. in. d. l. reos.
in. xiij. col. ver. q̃
ro an saltẽ ad vnũ
articulum et facit
qđ no. Spe. in ti.
de le. §. excipi. in
fi. col. ver. quid si
certis articulis cãe
nõ requirit qđ in
delegato sit qua-
litas de qua in. c.
statutũ. §. j. de re-
scrip. li. vj. itez ad
hoc etiaz facit qđ
no. Inn. in. c. gra
ue. de preben. itez
facit qđ no. Ioã.
an. in. c. vt inquisi
tionis. in no. sup
ver. interdictũ. et
qđ ibi late post
eũ notatũ in text.
de here.
¶ Adde an l cri-
minali possit pro
cura. cõstitui. cal.
cõsi. iij. de accu.
Zacharias.
¶ Adde cũ dicit
qđ regulariter in
criminalibus cau
sis nõ cõparet q̃s
per procuratorẽ.
qđ intelligit ante
cõclusum in cau-
sa: q2 post permit
tit. ita not. Ant.
corse. fin. cõsi.
l ver. procurator.
alle. casum et fin.
in. l. q̃uis indubi
tati. C. ad. l. iuliã
de adul.
b ¶ Utrum iudex
debeat incontinẽ
ti admittere pro-
bationẽ criminis
obiecti testi. vel i
tp̃e disputatiõis
reseruare qđ ẽ no
ta. pro intellectu
aut. si dicat. C. e. et
vide Archi. iij. q.
v. in summa sup
ver. credẽdũ. vbi
sub dubio forte
dicit qđ illa aut.
si dicat. inquãtũ
dicit testem odio

no. per Inno. in. d. c. qualiter et quãdo. in fi. Inn.
dat aliã sol. qđ hic datus erat procurator ad certũ
a articulũ[a] non ad totã litẽ puta ad productionẽ te
stium vel ad videndũ illos iurare: vel videndum
publicationẽ illorũ vel aliquid simile qđ de iure
põt fieri etiã si criminaliter agat. allegat preallε.
decre. veniẽs. et. v. q. viij. reos. pl⁹ mihi placet opi.
glo. tum q2 hic nõ agebat criminaliter: tum q2 ve
niebat hic imponẽda pena minor relegatione et
exequibilis in absentẽ. dictũ tamẽ Inno. est verũ
in se. et de materia dicendũ est vt plene no. in. d. c.
8 veniẽs. §. ad crimẽ. preal. ¶ Uenio ad gl. in ver.
infames. cũ qua expediã secundũ principalẽ arti
culum huius. c. Pro cuius expeditione op. videt
enim quod hãc appellationẽ papa nõ debuit ad
mittere cũ nõ esset interposita ex iusta causa. exce
b ptio[b] enim cõtra personas testiũ nõ debet exami-
nari ante receptionẽ testiũ: sed debet reseruari in
tp̃s publicationis et disputationis. Satis enĩ est
prius premittere protestationẽ: vt in. c. presentiũ.
j. e. videmus enĩ quod speciale est vt admittatur
prius quãdo habet testis causam criminalẽ cum
parte. in aut. si testis odiosus. C. eo. ti. itẽ qñ mali-
tiose opponit exceptio: tunc iudex ad obuiandũ
prorogationi litiũ potest recipere probationes a
principio vt in. c. licet. ẽ. de proba. Regulariter er
go nõ est pri⁹ hec exceptio examinãda. hec glo. in
stat. et inuolute loquit dãdo in effectu tres solutio
nes. Prima fatendo hanc exceptionem nõ fuisse
oppositã debito tẽpore et ideo valuit hec receptio
testiũ et sententia lata quousq2 testes fuerĩt repro
bati appellatione nõ obst. Sed cõtra hanc so. facit
q2 si appellatio a principio nõ fuit legitima nõ d3
iustificari ex subsequenti grauamine scilicet p re
ceptionẽ postea factã de indignis testibus: vt in
c. dilecto. j. de ap. et cle. appellanti. e. ti. et cũ appel-
latio sua esset manifeste friuola non debebat am-
plius audiri etiã appellãs vt in cle. vnica. de dolo et
cõtu. et tamen hic audit presbyter super appella-
tione sua. et ideo hec sol. non est bona. Secũda so.
gl. est qđ cõtrariũ est regulare et ordinarium l3 ali
ter de facto contingerit sed nõ apparet quid gl. ve
lit in hac secunda solu. potest enim intelligi q2 de
facto sic cõtigit sed de iure nõ. et forte voluit intel-
ligere quod gratiose iste fuit auditus vt sentit in
glo. pe. s3 nõ procedit q2 nõ apponit hic aliquod
verbũ sapiens gratiã huius intellectus. et intelle
ctus iuriũ nõ debent trahi ad gratiã intellect⁹ no
stri vt dicã sup glo. pe. secundo põt gloss. intelligi
quod in facto sic cõtingit q2 erat casus specialis s3
hoc non colligit ex tex. Tertia sol. gl. est quod hec
exceptio fuit opposita post receptionẽ testiũ. et sic
tempore debito merito ex reiectiõe potuit appel-
lari. hec sol. est cõtra tex. ibi nõ esse recipiẽdos et c. et
ibi nihilominus iudices talib⁹ testib⁹ receptis et c.
que verba satis innuũt exceptionẽ fuisse proposi
tam ante receptionẽ testiũ nisi soluendo velis di
cere s̃m Io. an. qđ dicta verba tex. cõcernunt effe
ctum receptionis. tũc enĩ videt recipi quãdo ad
dicta illorũ iudex pronunciat. ad hoc. ẽ. tit. pri. ex
literis. et de renũ. super hoc. tamẽ hoc nõ cõgruit
litere cũ immediate postq̃ miles produxit testes
fuit per presbyterũ exceptũ. ¶ Extra glo. reperiũ
tur principaliter quinq2 opi. Prima Io. et Ant.
in decre. cũ causam. j. e. vbi tenẽt per hanc decre.
exceptionis probationẽ semp a principio admit-
tendã nisi in casibus vbi ius exprimit illã reseruã
dam. inducũt etiã vltra hanc decre. l. ad pbatio-
nem. C. de proba. Sed dicit Io. an. qđ illa lex pos
set induci in cõtrarium vide illã. lex in effectu di-
cit quẽ non debere admitti ad probandũ qđ pro-
batũ nõ releuat. facit enim p opi. vt prius admit
tatur probatio reprobationis: q2 facta reprobatio
ne depositio nõ releuat. sed in cõtrariũ facit q2 po
terit esse qđ iste testis nil diceret vel p alios qui
non reprobant illud idẽ probabitur. ergo non de
bet admitti pri⁹ hec reprobatio q2 poterit esse qđ
non releuabit et per hoc. j. dicet. ¶ Secunda opi.
colligit ex verbis Inn. quod si id quod opponit
est publicũ et probationes offerunt recipi debẽt:

alias si requirit temporis tractũ siue fieri debeat
reprobatio per testes siue per instrumentum reci
piatur testis et reseruabitur pbatio reprobatio-
nis post publicationem et hoc per aut. si dicatur.
C. eo. ¶ Tertia est opi. Host. qui videtur sentire
q2 statim sit recipienda probatio. et quod dicit de
reseruatione fienda tẽpore disputationis post pu
blicationem videtur intelligere de publicatione
ipsi⁹ probationis reprobatorie: prius enim d3 pu
blicari q̃ disputetur. j. e. c. in causis. ¶ Quarta est
opi. Gul. e. ti. §. j. ver. sed quid si dicatur. vbi vide
tur velle quod probatio exceptionis sit differẽda
nisi mora periculum afferat vt quia testes p quos
vult reprobare sunt infirmi vel recessuri vel bel-
lum vel mare intraturi. tunc enim reciperetur di
ctum illorũ. Io. an. ponit quintam dicens q2 exce
ptio legitima cõtra testes semper a principio est
recipienda. j. e. presentiũ. alr̃ ad quid tẽpore pro-
ductionis citaretur is contra quẽ producitur qđ
tamen omissum vitiat pductionẽ. ẽ. c. ti. c. ij. et pu
tat quod iudex nõ recipiendo exceptionẽ grauat
intantũ quod locus est appellationi et forte sic cõ
tingit hic s̃m eũ: s3 recipere pbationẽ exceptiõis
statim vel differre in tempus publicationis dicit
c esse arbitrarium[c] ad hoc. j. e. cũ causaz. et. ẽ. ti. j. li-
cet. exceptis duobus casibus quos excipit glo. et
tertio de excõicatione cũ opponit contra testẽ qđ
est excõicatus tũc enim propter periculũ commu
nionis tenet Io. an. probationẽ incontinenti reci
piendã. ar. c. decernimus. de sen. exc. li. vj. et remit
tit ad Spe. loco preal. ¶ Adde ad quartũ casum
scilicet cũ opponit testi quod est seru⁹: et ille dicit
se liberũ non admittitur nisi prius ostẽdat char-
tam manumissionis: vt in aut. si testis seruilis. C.
eo. Et tres casus ex predictis ponit glo. j. in. c. cũ
causam. preal. Casum autẽ spe. scilicet quãdo im-
minet periculũ mortis de quo. ẽ. in. iiij. opi. putat
Io. an. nõ esse specialẽ et sic nõ recte excipi a regu-
la. Nã fatendũ est quod propter talẽ timorem sta
tim reciperetur: sed per hoc differt receptio testis
cõtra cuius personã excipitur. vnde poterunt eo-
dem tẽpore recipi. et iudex in arbitrando et in for
mando motũ animi sui cõsiderabit hic plura. pri
mo an id quod excipit habeat parẽ equitatẽ cum
casibus supra exceptis. Et sic no. ex hoc dicto Io.
an. quod casus exceptus extendit ad aliũ casum
habentẽ paritatẽ rationis pro quo allego tex. no.
in. c. cũ dilecto. de confir. vti. vel inuti. vt est gl. in
l. j. C. de condi. inde. Itẽ considerabit s̃m eũ an sit
publicũ quod excipit et an offerant probationes.
et an presumptio sit cõtra excipientem qđ hoc fa-
ciat causa differendi: et an testibus qui producun
tur super principali imminet periculũ mortis vl
causa absentie cũ venerint de longinquo. et secũ-
dum hoc et alias circũstantias plurimas arbitra
bitur an expediat prius recipere pbatorios vl re
probatorios. et si eligat prius recipere pbatorios
non poterit excipiens cõqueri. Nam parcitur in
hoc laboribus suis et expẽsis. forte enim testis nil
deponit dicendo nil scire vel si deponeret multi
alij nõ reprobabiles idẽ deponerẽt et sic non expe
diret vel nõ prodesset illũ reprobasse imo expedi
ret et prodesset non reprobasse cũ frustra hoc casu
fecisset expensas. Si vero prius recipit reproba-
torios nõ potest excipiens conqueri licet forte vo
luisset differre in tẽpus publicatiõis quia ex quo
excipit illum testem non recipiẽdum satisfacit iu
dex desiderio suo statim recipiendo probationẽ
contra illum et si volebat quod statiz reciperetur
probatio non debebat excipere contra testez. Et
idem dicit super dictis reuolutis in producentez
testem contra quem excipitur vt non habeat cau
sam querele. si iudex eligit ipsum testem prius re-
cipere vel reprobationem aduersam pri⁹ admit-
tere. Nã si prius recipit istum testem h3 pducẽs
quod petit: si autem vult prius recipere reproba
tionem poterit hoc esse vtile ipsi producẽti quia
exceptione probata non expediebat illum produ
xisse: imo expediebat non produxisse. in dubio ve
ro vbi facti circumstantie non mouent videtur di

sum non recipiẽ-
dum sed reseruã-
ri ei⁹ approbatio
nẽ in tp̃s disputa
tionis nõ h3 locũ
de iure canonico
et dicat qđ de hoc
not. in isto. c. ex p-
te. itẽ de intelle-
ctu dic. aut. si di-
cat. vide qđ not.
scripsit do. Ant.
post Io. an. in. c. j
noie dñi in vj. col.
ẽ. e. ti. et quod late
scribit do. Anto.
post glo. in. c. cum
causam. in col. j. j.
eo. Et ad intelle-
ctum. d. aut. si di-
cat. cũ multis li-
mitationibus vi-
de elegãter et me-
lius q̃ per alium
examinatũ p do.
Franc. de are. hic
cui adde qđ in iu
dicio qđ agitatur
summarie nõ põt
obijci exceptio in
personam testiũ.
ita singulariter
determinat abb.
antiquus et Ioã.
an. in. c. veniens.
el. ij. j. eo. et sequit
ibi do. Ant. i. vij.
colũ. sed intellige
prout ibi dixi. itẽ
pro intellectu. d.
aut. si dicat. vide
qđ not. do. Ant.
in. c. presentiũ. j. e.
c ¶ Et hanc opi.
Io. an. credit hic
in addi. do. Bar.
de bel. esse vero-
rem.

a ✝ Sebastia. Sapia. ¶ Appellari. hoc tamen est verum indistincte vt apparet ex notatis copiose per Feli. in. c. exceptionem. col. ii. et iii. J. de excep.

b ¶ Utrum exceptio in personas testium dicatur peremptoria. vide ad hoc do. Ant. in. c. vltra tertiam. in. xiiii. col. J. e. vbi tenet quod est quasi peremptoria. et idem dicit in. c. exceptionem. in. xii. col. ver. quid de exceptione sed Jmo. in cle. constitutionem. in. v. col. de ele. dicit quod hec exceptio est peremptoria. et vide Lap. alleg. lxxxi. in vl. col. vbi dicit quod est peremptoria per obliquum.

✝ Sebasti. Sapia.

b ¶ Peremptoria. vide Marsil. bono. in. l. i. §. diuus antoninus. in fi. ff. de questionibus. vbi allegat ad hoc tex. in. c. licet causam. ibi: vsque quia talis exceptio. S. de proba.

c ¶ No. magnam restrictionem ad. c. interposita. i pri. de ap. et idem dicit do. Ant. hic et in. c. J. prox. in. x. col. v. tu dic etc. J. e. ti. et quod ibi no. Anto. Francis.

¶ An exceptio contra personas testium dicatur peremptoria. dicas quod videtur esse peremptoria et potest opponi vsque ad sententiam inclusiue non autem post nisi in causa matrimoniali: vt est glo. et ibi per do. abb. i. c. J. de excep. et potest opponi et probari in causa ap. vt per gl. et doc. in. c. cum. i. et. ii. de re iudi. quod tamen dicunt omnes esse verum. l. d. c. cum. i. et. ii. etiam si fuit opposita in causa principali et iudex processit ad diffinitiuam vigore testium non idoneorum: quia in causa ap. poterit discuti de idoneitate testium. vt per dom. abb. in. d. c. cum. i. et. ii.

✝ Sebasti. Sapia.

d ¶ Indirecte. vide lapum allegat. lxxxi. in. l. ii. col. Ant. de bu. in. c. vltra tertiam. col. iiii. J. eo.

✝ Sebasti. Sapia.

e ¶ Infero. nota quod dispositio loquens de dilatoriis exceptionibus vel peremptoriis excludat mixtas vide Feli. l. c. pastoralis. co. iiii. v. et dum dicit. J. de excep. post abba. ibi. col. iiii. ver. sed circa predicta.

gendum secundum eum quod differatur reprobatio testium per supradicta: tum quia adhuc posset reprobatio reprobari et sic est suspicio de longiori tractu. J. e. licet. et hoc dicit secure tenendum quia rationem habet et equitatem. et contrarias opi. concordat reductas ad casus diuersos. hec opi. Jo. an. est satis equa et communiter tenetur. Ego tamen adderem quod vbi iudex recte non arbitratur in admittendo prius testem in principali vel exceptionem probationis quod poterit appellari: quia hoc
d non relinquitur conscientie sue sed arbitrio. ideo
a si non arbitratur tanquam bonus vir potest appellari vt in. c. J. o. et dila. cum ibi not. et per glo. in. c. super his. de accu. et per glos. et Bar. in. l. si qua pena. ff. de ver. sig. finge enim quod excipitur in casu simili excepto dicemus ne iudicem ad libitum posse arbitrari contrarium? certe minime arg. c. cum dilecta. preal. vel finge quod habet probationes incontinenti paratas contra testem et factum est quasi
e publicum nec imminet aliqua circumstantia in contrarium. Et si diceres quod etiam his casibus non habet probabilem causam appellandi: quia forte nil probauit. vt. S. dictum est dico hoc non satisfacere. Nam si releuaret quod probatio exceptionis prius admitteretur ad quid iura in certis casibus probationem prius admitterent? Item dico quod interesse potest pretendere excipiens vt testes prius non admittantur: quoniam si post depositiones reprobentur tamen eorum dicta faciunt aliquale indicium. l. qui vltimo. in fi. ff. de pe. no. Bar. i. l. maritus. ff. de questio. dixi in. c. ii. S. eo. quare concludo cum Joan. an. quod extra quatuor casus supra exceptos est in iudicis arbitrio an prius admittat testem an probationem exceptionis. sed si non arbitratur sicut bonus vir poterit ab eo appellari. Et ex his infero ad aliud intellectum huius decre. vltra intellectum Jo. an. et doc. quod hic fuerat appellatum: quia recipiebatur probatio exceptionis. et quod in hoc fuerat iudex male arbitratus cum presbyter diceret quod quidam ex testibus essent latrones et raptores manifesti quidam in alia causa fuerant conuicti de periurio quod erat quasi notorium. ar. c. vestra. et. c. ii. de coha. cle. et sic hec dicebat probaturum. Debebat enim iudex prius recipere probationem exceptionis cum exciperet de facto publico et offerret probationes. et hec lec. est magis litere amica quam lec. Jo. and. qui vult quod hic fuit appellatum: quia exceptio non fuit admissa: nam presbyter non simpliciter excipiebat contra personas testium iuxta formam. c. presentium. J. e. sed etiam dicebat illos non recipiendos vt in
9 litera. et hoc no. ¶ † Sed contra hec et contra text. op. videtur enim quod ex quo exceptio legitima fuit opposita et eius oblata probatio ex sola reiectione fuit iustificata appellatio: vt sic non sit necesse probare veritatem exceptionis: vt probatur in. c. interposita. J. de ap. Et tertium nunc attingo difficilem articulum huius. c. gl. in ver. per testes quia alie glo. sunt faciles. attingit hoc dubium in ver. preterea. et soluit dupliciter. primo quod contrarium procedit in exceptionibus dilatoriis per quas non eliditur principale negotium secus in peremptoriis vel quasi. nam hec exceptio contra
b personas testium est peremptoria[b] saltem per obliquum. et sequentes hanc solu. inducebant pro diuersitate hanc rationem. Si enim peremptoria haberetur pro probata hoc ipso quod iudex probationem oblatam non admisit de facili posset iudex in fauorem excipientis permittere ius appellati. et facit quod no. Spe. de ap. §. qualiter. v. sunt quoque. sed Jo. an. dicit hic nihil esse quia licet peremptoria[c] habeatur pro probata quo ad iustificandum
c appellationem non tamen quo ad consequendum ipsius effectum. vnde quo ad hoc erit necesse eam probare. Et idem in dilatoria. et idem dicit tenendum. licet Pe. Abb. et Gul. dixerunt illam exceptionem ex probatione repulsam haberi pro probata per quam non fit preiudicium intentioni actoris. secus si per eam fiat preiudicium perpetuum vel temporale. sed tene premium dictum Jo. an. quem communiter in hoc sequuntur doc. et pro hoc adduco hanc rationem: in appellatione ab interlocutoria solum agitur de iniquitate iudicis. vt. d. c. interposita. ergo non debet hoc nocere parti que non fuit in culpa. facit regula delictum persone. li. vi. et iniqua conditio non debet alteri per alium afferri. ¶ Quare autem dicit glo. hanc exceptionem contra testes esse peremptoriam per obliquum. dic quod ideo quia exceptio peremptoria proprie est illa que directe venit ad perimendam actionem seu intentionem aduersarii. insti. de excep. in prin. qualis non est ista que proponitur contra personas testium: sed quia testibus meis reprobatis deficiente probatione succumbo. in. c. sepe. de resti. spo. et. l. duo sunt titii. ff. de testa. tu. Dicitur peremptoria per obli-
d quum id est indirecte: [d] quia in effectu perimitur intentio mea. et habes hic duas gl. consimiles. vna est in. c. i. de excep. alia in. c. de test. J. eo. sed illa dicit quod est peremptoria: sed intellige indirecte proprie tamen non est dilatoria nec peremptoria. Dilatoria non est: quia non differt iudicium. Item necessario non proponitur et probatur ante lit. contest. vt in. c. presentium. J. e. Peremptoria proprie non est ratione predicta: quia indistincte non admittitur post lit. conte. vt in. c. presentium. preal. et tamen regulariter quelibet peremptoria potest proponi et probari post lit. conte. vt in. c. fi. S. de dolo et contu. vbi dixi est enim anormala. ¶ Ex
e quo infero[e] quod in dispositione restringibili non veniet hec exceptio appellatione peremptoriarum per ea que no. in. c. in nostra. de iniciu. regulariter tamen magis trahitur ad naturam peremptoriarum et dilatoriarum. vnde ex hoc dicit gl. no. in. c. i. de excep. quod hec exceptio potest proponi in causa appellationis si prius fuerit omissa sicut obseruatur in aliis peremptoriis. et sic limi. prin. huius gl. quod puto verum indistincte si ante publicationem attestationum de ea fuit protestatum. alias non videtur admittendus in causa appellationis nisi probet dicitur in. d. c. presentium. quia est presumptio contra non protestantem. d. c. presentium. que non tollitur per appellationem. et per hoc habes primam solutionem huius glo. non esse veram. et habes gl. expeditam vsque ad ver. preterea. Jnde incipit secunda solutio quod. d. c. interposita procedit quando iudex post reiectam probationem oblatam non processit ad sententiam. si autem processit ad sententiam non debet retractari nisi probetur veritas exceptionis. Ratio quia si fieret retractatio et postea non probaretur veritas iterum ferretur eadem sententia. vt ergo euitetur circuitus probari debet prius veritas exceptionis. Hec sol. non placet Jo. an. quia iura loquentia de renunciatione attentatorum generaliter loquuntur quicquid post appellationem etc. de rescri. significante. et. c. rodulphus. de in. exhibita. de lib. obla. c. ii. et iii. cum si. Secunda ratio impugnantis est quia ratio quare reuocantur attentata est suspensio iurisdictionis iudicis a quo fuit appellatum. Si ergo defectus iste vitiat processum non apparet ratio quare non debeat vitiare etiam diffinitiuam. Tertia ratio licet de diffinitiua desit casus expressior isto tamen de sententia excommunicationis existunt multi casus. de offic. dele. cum olim. et. c. cum contingat. de sen. ex. per tuas. cum multis similibus. et tamen maior est effectus sententie excommunicationis quam diffinitiue quod patet quia primam non suspendit sequens appellatio sed secundam scilicet aliam sententiam. sic ergo concludendum est secundum eum quod quicquid factum est post appellationem iustificatam reuocandum est per viam nullitatis etiam si lata sit diffinitiua: nisi eum excipit qui omnia dicit. de ma. et obe. solite. ext. di. si romanorum. et hoc satis placet et bene probatur in. c. non solum. et. c. si a iudice. de ap. li. vi. Nec ob. motiuum gl. quod erit modici effectus reuocatio nisi probetur veritas exceptionis: quia dico licet hoc possit contingere satis est quod satisfaciat iuri: vt leg. et no. in simili in cle. quia regulares. de sta. reg. nam et idem est reperire quando sententia deficit in solemnitatibus. retractatur enim licet postea eadem sententia seruatis solemnitatibus ferenda sit. vt. c. vno de lit. conte. c. quidam. de elec. cum si. Item eadem ratio est in processu et nihilominus fit retractatio ergo etc. Ex predictis habes duas so. ad. c. interposita. ambas reprobatas. Tertia sol. extra gl. est Hos. qui in ver. constiterit. dicit quod non est necesse probare grauamen sed propter oblatam probationem cohibitat eo ipso: quia non constat contrarium seu eo ipso quod probat se obtulisse probationes ad repellendum testes et non fuisse admissum. Quarta solutio ponitur per eundem quod iste sacerdos voluit huiusmodi probationem facere et ad hoc se onerare. de iure enim non tenebatur per dictum. c. interposita. Quinta sol. ponitur per Gul. Nam quod iste presbyter in vno grauatur: in alio releuatur. grauatur in eo quod non sufficit probare probationes obtulisse releuatur quia probata veritate vlterius aduersarius non auditur contra eum: vt patet in responsione pape. Sexta sol. ponitur per Phil. quod licet papa sub conditione committat vt presbyter probet exceptionem suam oppositam contra testes: tamen isti secundi iudices in omnem euentum cognoscunt de principali. et hoc voluit tex. si vero aliter etc. et sic nullum contrarium. Septima sol. datur per Host. Egi. et Gul. quod presbyter se bene dicit probaturum: sed non obtulit probationes. Octaua lec. ponitur per Host. super tex. quod hic presbyter iterum appellauit a diffinitiua quam nunc prosequebatur. Nona sol. ponit Jo. an. quod contrarium procedit quando offertur probatio quam iudex tenebatur recipere:

recipere. τ sic tempore debito τ necessitatiuo. sed hic iudex non tene-
batur probationem recipere: sed poterat differre in tẽpus publicatio-
nis testium: vt. s. dictum fuit in precedenti gl. debet ergo iustificari ap
pellatio pretextu exceptionis non admisse τ non pretextu oblate pba
tionis. Decima sol. per eundem confirmando opi. suam de qua in pre
cedenti gl. τ etiam saluando lec. et opi. illorum qui dicunt ꝙ debuerũt
iudices probationes admittere. Dicit enim ꝙ q̃uis quis offerat pba
tiones τ exceptiones opponat si tamen appellat propter exceptiones
non admissas τ nõ propter probationes oblatas non receptas non iu
stificabitur ipsius appellatio q̃uis probet se obtulisse. vnde potest dici
ẽm eũ q: hic nõ fuit appellatũ propter probationes oblatas nõ admis
sas: sed ppter nõ admissam exceptionẽ: τ ideo habet iustificare appel
lationẽ probãdo exceptionis veritatẽ. Et hoc bene notabis: q: multũ
limitat τ restringit dispositionẽ. c. interposita. Et habes practicã appel
10 landi cũ probata oblatio nõ admittif. ¶ †Sed nunc cõtra premissos
intellectus τ eoꝝ quẽlibet oppono τ intro nunc quartũ difficilẽ artica
lum huius. c. Aut enim tenetur intellectus ꝙ ex reiectione oblate pro
bationis fuit iustificata appellatio: τ tunc frustra ad effectũ reuocãdi
attentata mandat papa inquiri de veritate excep. cũ ex illa appellatio
ne fuerit suspensa iurisdictio iudicis. d. c. interposita. Aut nõ fuit iusti
ficata appellatio: τ tunc debebat causa remitti ad priores iudices exce
ptione nõ probata: vt in. c. vt debitus. de ap. vel melius debebat papa
mandare sententiam confirmari cũ esset diffinitiua iam lata τ liceat
procedere appellatione existente non legitima: vt in. c. ij. de dolo τ con
tu. li. vj. cuius contrariũ innuitur in ver. si vero. vbi papa. mãdat cãm
de nouo audiri. Sol. super intellectu illius versi. dãtur multe lecture
due in gl. pe. τ plurime extra gl. τ dimitto nunc glo. ꝓcedentẽ que con
gruentius expedietur postmodũ. Primo ꝙ illa verba si vero res ali-
ter se haberet τc. aduersentur omnibus precedentibus sic scilicet ꝙ nõ
fuerit lata sententia nec iuste fuerit conuictus per testes nõ idoneos.
Et tunc ad cõtrariũ respondetur ꝙ de gratia voluit papa causam iterũ
per istos secũdos iudices examinari. Sed iste intellect⁹ nõ placet Jo.
a an. τ communiter doc. quia fugiende[a] sunt lecture que contra naturaz
b sua iura deducunt ad gratias. [b]Secundus intellectus est ꝙ ista verba
si vero τc. solũ referantur ad testes: vt q: testes non fuerunt idonei sen
tentia tamen lata fuit. Sed hic intellectus nõ placet gl. q: ẽm hũc pa-
pa debuisset mandare sententiã confirmari. Tertius intellectus colli
gitur ex dictis Jnn. vt dicatur si vero aliter scilicet cum non appareat
sententiatũ vel si non essent testes male recepti. τ si diceres si testes nõ
fuerunt mali sententia erat ꝯfirmanda vel causa non erat vlterius exa
minanda. Respondet ipse quod primo papa mãdat inquiri de malis
testibus: q: ex illa cã fuerat appellatũ. τ illud sufficit probare vt cassef
sententia: sed illa causa cessante appellans ad aliã poterat habere re-
cursum cũ etiã a diffinitiua appellasset. de ap. constitutus. §. fin. vel ex
quo sententia erat secuta appellatio trahitur ad illam: vnde põt tunc
alias causas prosequi ac si a sententia appellasset secundum abbatem.
¶ Aduerte quia ex dictis Jnn. τ Abb. possunt colligi tres diuerse τ
varie lectu. Prima vt ver. si vero, τ c. intelligatur quando sententia nõ
fuit lata tamen testes fuerant male recepti: τ tunc mandat audiri cau
sam scilicet principalem. Secundo potest intelligi quando testes fue-
rant idonei: sed iste appellans vult aliã iniquitatẽ prosequi τ tũc opor
tet dicere causam audiatis scilicet appellati. et oportet presupponere
ꝙ fuerit appellatũ a diffinitiua. sed iste intellect⁹ non valet: quia tunc
papa ante omnia mandasset reuocari spoliationẽ factã post sententiã
τ omnia attentata reuocari: vt in. c. non solũ. de app. li. vj. τ. c. venientes
de iureiur. quod etiã videtur sentire Jo. an. τ facit glo. in ver. constite
rit. Tertius intellectus retentis eisdẽ terminis non tamen fuit appel
latũ a diffinitiua quo casu potest aliã causaz prosequi quia appellatio
trahitur ad diffinitiuã ex quo secuta est. τ hunc intellectũ sentit Abb.
post Jnno. sed non procedit: quia appellatio ab interlocutoria nõ po
test iustificari nisi ex causis deductis expresse in appellatione. vt in c.
appellanti. de ap. Et imputandũ est sibi quare non appellauit a diffi-
nitiua. ad hoc vide quod legi. τ no. in c. vna. de do. τ contu. Quartaz
lec. sentit Jnno. hic in alia gl. vt in ver. si vero. audiatur iste per benefi-
cium restitutionis in integrũ. vt q: ex aliqua causa probabili fuit ab-
sens: τ sic iudex recepit testes criminosos contra absentẽ non contuma
cem. Sed hec lectura non est vera: q: sola causa appellationis iste erat
absens: τ sic ea nõ iustificata debuit processus valere. Ex predictis ha-
bes sex lect. Septima lec. est Host. qui multa inuoluit τ in effectu vult
vt exponatur tex. ibi causam audiatis. i. sententiã cõfirmetis ex quo ap
pellatio non iustificaf. sed hec lect. est nimis extorta vt etiã fatetur Jo.
an. non enim tunc audif causa: sed confirmaf sententia. Octaua lec. po
nitur per eundẽ Host. in ver. si vero. intelligaf quãdo iudices in nullo
processerunt post appellationẽ sed q: detulerant appellationi cogni-
tio fuit ab eis abdicata. de app. cũ appellationibus. li. vj. τ licet Joan.
an. dicat hanc lec. posse admitti: ego dico ꝙ diuinat. Jtẽ oportet intelli
gere ꝙ solũ intelligaf facta delatio in casu ver. si vero. Si enim intelli
gatur facta delatio etiam in ver. precedenti: tunc debuisset papa man
dare: vt omnia a principio reuocarentur quia illico fuit ab eis abdicata
iurisdictio. d. c. cũ appellationibus. Nonaz lec. ponit Ob. vt intelligaf
iste ver. si vero τc. quando non probat veritatẽ ex
ceptionis tamen iustificat appellationẽ probãdo
ꝙ obtulit: sed non fuit admissus vt in. d. c. inter-
posita. hanc in effectu tenet do. Ant. vt. j. dicã li-
cet eam ampliet: sed Jo. an. hanc improbat quia
ex quo iustificatur appellatio ex reiectione proba
tionis oblate non debuit papa istũ arctare ad ꝓ-
bandum veritatẽ exceptionis sicut facit in versi.
mandamus. Jo. an. ponit decimã lec. vt ille vẽ. si
vero. non aduersef ad singulas disiunctas oratio
nis probationes precedẽtis: sed solũ respectu sen
tẽtie vt intelligatur quãdo testes non idonei fue-
runt recepti sententia tamen nõ fuit lata: quo ca-
su cũ iustificata esset appellatio debent secũdi ꝓ-
cedere in causa prĩcipali cũ subrogãtur loco prio
rum iudicũ. j. de ap. vt debitus. τ ẽm hunc intelle
ctum silet omne contrariũ τ adducit in ar. l. si q
ducenta. §. vtrũ. ff. de reb. du. Et hunc intellectũ
sentit Jnn. in prima lec. prout eam declaraui. sed
do. Ant. hunc intellectũ impugnat: q: ver. si vo.
non aduersabif tunc omnibus precedẽtib⁹ sicut
deberet facere omnis dispositio aduersatiua: vñ
intelligẽdo vt aduersetur ad precedentia tam re-
c spectu sententie q̃ꝫ respectu testiũ intelligit hunc
ver. si vero. quando sententia nõ fuit lata: nec cõ-
stitit testes non fuisse idoneos. Et ad contrariuz
supra formatũ ꝙ cã debuit tunc remitti ad prio-
res iudices: respondet ipse ꝙ appellans a graua
mine potest prosequi appellationẽ respectu gra-
uaminis tantũ. Jtẽ respectu iustitie tantũ. Jtem
potest prosequi vtrãq; viã τ respectu grauaminũ
τ respectu iustitie. Si prosequif respectu graua-
minis satis est probare grauamẽ absq; eo qõ pro
bet aliter iniustitiã. exemplum in eo qui appella
uit propter probationẽ oblatã non admissam: sa-
tis enim est hoc probare ad iustificandã appella
tionẽ respectu finis deuoluendi negotiũ ad supe
riorẽ absq; eo quod probet veritatẽ exceptionis.
vt in. d. c. interposita. si prosequaf appellationem
respectu iniustitie debet ꝓbare veritatẽ exceptio
nis si prosequif vtrũq; admittif ad probandũ ve
ritatẽ exceptionis: vt sic iustificet ex iniustitia. τ si
c in hoc[c] deficit potest illam iustificare respectu gra
uaminis probando scilicet ꝓbationẽ oblatã fuis
se reiectã τ sic accidit hic secundũ eũ. iste enĩ pres-
byter narrauit ꝙ testes fuerunt criminosi: τ ꝙ cõ
tra eos excepit τ probationẽ obtulit τ nõ fuit ad
missus. τ hec omnia probare volebat non solũ ad
finẽ iustificandi appellationẽ respectu deuolutio
nis: sed etiã ad finẽ consequẽdi finẽ exceptiõis vt
in futurũ dimitteref in pace. Jdeo papa gerẽdo
sibi morẽ primo mãdat inquiri de iniustitia vtrũ
testes fuerũt criminosi quo cõstito mandat vt di
mittatur in pace ex quo desunt alie probationes
vt probaf in ver. mãdamus. ꝙ nõ fuisset iste cõse-
cutus iustificando appellationẽ ex solo grauami
ne sprete probationis: sed iterum de causa cogno
sceretur. Si aũt iste deficeret in hac via iniustitie
papa redit ad viã grauaminis vt cum iustificata
est appellatio spreta probatiõe oblata ꝙ solũ suf-
ficit ad deuolutionẽ cause debeant isti secundi iu
dices causam audire. τ sic procedit ver. si vero. et
hanc dicit esse verã lec. huius. c. Sed certe iudicio
meo q̃ꝫ hec lectu. videatur prima fronte cõtine-
re veritatem tamẽ ex multis puto eã non procede
re. Et primo q: oportet presupponere ꝙ hic fue-
rit iustificata appellatio ex oblata probatione qõ
non puto verum q: ad iustificandum appellatio
d nem[d] ex oblata probatione oportet ꝙ aut inter-
sit realis probatio: vt puta q: habebat secũ testes
vel instrumenta ẽm opi. Jo. an. in. d. c. interposi-
e ta. aut ꝙ dicit se velle[e] probare incontinẽti infra
modicum tempus secundũ opi. ipsius do. Ant.
quã sentit hic τ in. d. c. interposita. τ videtur pro-
bari. c. literas. de resti. spo. τ facit. c. frequẽs. de re
sti. spo. li. vj. quorum neuter intercessit hic: sꝫ iste
iactauit se tantum ꝙ volebat probare: τ idem ia
ctitare facit quilibet excipiens. l. j. ff. de except. vnde
non obtulit probationem realiter: nec obtulit se
probaturum incontinenti: τ sic non potest dici ꝙ

a ¶ Fugiendi sunt intellect⁹ qui red dunt decr. gratio sam. τ hoc dictuz Jo. an. quotidie allegatur. τ idem dicit do. Ant. in c. eã te. in. iiij. col. de rescrip.

b ¶ Ad gratias. sꝫ tu põdera: q: iõ forte voluit per istos secũdos cau sam decidi: quia erat res grauis ꝓ iudicĩ τ aliquod odiũ oriebaf ex il la appellatione: ideo papa nõ re misit ad priores iu dices. τ sic nõ fuit grã. And. barba.

c ¶ Sola oblatio ꝓbationis suffi cit ad si. reuoca tionis attẽtatorũ non ad si. iniusti tie prosequẽde et grauaminis τ est verus τ bon⁹ in tellectus hui⁹ de cret. qui fuit do. Ant. τ idẽ dt do. Ant. hic in. xxx. col. allegãdo Jo. an. in addi. Spe. in ti. de teste. §. q̃ liter. v. sunt quo q; τ idẽ dicit do. Ant. in. d. c. inter posita. in prin. vj. col. j. de ap. τ Jo. an. in. c. nõ soluz. super v. verũ. de ap. in. vj. in no. et l. c. romana. §. qõ si super vlt. gl. de ap. li. vj.

d ¶ Utrũ ad iusti ficandũ appella tionẽ requiratur oblatio ꝓbatiõis realis vl' sufficiat verbalis. et de h̃ vide p do. Anto. in. d. c. interposi ta. in prin. in vlti. col. de appel.

e ¶ Et vide quod no. do. Ant. in. c. cũ. J. τ. A. in. vij. col. de re iud. ver. querit gl. an suffi ciat τc. τ Arch. §. q. vj. c. appellatio ne.

a ¶ Vide do. de ro. decl. ccvij. secundum ordinem meũ nouiss. ⁊ pro intel lectu huius decre. Vide Ro. in suis no. in litera p. in dicto quod incipit priuilegium. l. ad egregias. ⁊ in litera. c. in dicto quod incipit nõ cõ pellitur persona egregia. ⁊ adde quod priuilegio. d. l. ad egregias. nõ potest renunciari sm̃ Cy. in. l. nec honorem. C. de epis. ⁊ cle.

b ¶ Adde qd̃ mihi videtur qd̃ tã ti patres dixerũt contra casum maxime iũcta ibi gl. in ver. prohibende. in. c. mulieres. de indi. li. vj. ⁊ adde quod dictum doct. ibi sequitur do. Abb. in. c. cũ causam. circa pn̄. j. eo. vbi dicit hoc tenere Jo. an. in d. c. mulieres. ego vero crederem in hoc articulo fore distinguendũ qd̃ aut loquimur in personis que propter reuerentiaʒ non coguntur venire ad iudicium vt testificentur in criminali. ratio quia concurrẽte reuerentia harũ personarum ⁊ honore iudicis q alíter cogeretur ire ad domum earuʒ cũ nõ possunt delegare: videt' preferẽdus honor iudicis. c. vt debit'. de ap. Si vero loquimur de personis priuilegiatis: vt non veniãt ad iudiciũ causa testimonii nõ ratione existentie: sed ratione impotentie vt sunt infirmi pauperes vel ratione indecentie seu inhonestatis euitande: vt sunt mulieres et tunc crederem dictam doc. non habere locũ sed habebit locum text. in. d. c. mulieres. de iudi. in. vi. ratio quia licet sim' in causa criminali tamen cessat ratio impotentie vt s. dixi. et hec mihi videtur equa opi. ita ad literã dicit do. Bar. de bellen. hic in additio.

c ¶ Vide do. ⁊ do. Bar. de bellen. t. mulieres. de iud. li. vj. et Paul. de cast. i. d. l. ad egregias.

d ¶ Adde qd̃ idem dicit Hos. in. d. c. significauit queʒ sequit' ibi. d. An.

et hoc iudex eum grauauit cum forte ex iusta causa noluit suam exceptioneʒ admittere: ⁊ q ex tali iactatione non releuetur quis ab onere probandi veritatẽ exceptiõis: probatur in. c. exhibita. de iudi. ⁊ etiã hic si litera ista bene ponderatur cum nullibi pa. fundet se super. oblatione probatiõis vt. j. dicã. Secundo nõ placet hec lec. qꝛ hic in ṽ. si vero. non aduersatur omnibus precedẽtibus: qd̃ facit contra impugnationẽ suã ad lec. Jo. an. cuʒ enim in ver. mandamus. nullã faciat mentionem de oblatione probationis: nec affirmatiue nec negatiue nõ debemus hoc intelligere in ver. si vero. qui venit aduersatiue ad precedentia. Nã sm̃ lec. suã hic mutaret casum: qꝛ loqueretur quãdo fundat se super probatione oblata: ⁊ tamẽ de hoc nulla fit in tex. mẽtio. Preterea ⁊ fortius si procederet iste ver. in probatione oblata papa mãdasset de hoc inquiri verũ probationẽ obtulerit non enĩ est standũ simplici assertioni partis: ⁊ tamẽ papa simpliciter mandat causaʒ audiendã si res aliter se haberet. Vlterius cõtra hãc lec. facit quod ipse ponit post lect. Hos. in precedenti articulo vbi dicit q reiectio probationis oblate iustificat appellationẽ nisi offerens volũtarie assumat in se onus probãdi veritatẽ exceptionis ⁊ deficiat in ea probanda: qꝛ tunc apparet iudicẽ eũ non grauasse in non admittendo probationẽ nõ concludentẽ. ⁊ sic dicit se obtinuisse in facto qd̃ est valde notãdum: ⁊ valde rationabile: qꝛ ista iustificatio pcedit ex sola presumptione que cessat apparente veritate in contrariũ: vt in. c. veritate manifesta. viii. di. et licet hic in iustificatione lect. sue dicat do. Ant. q forte poterat probare tempore oblate pbationis ⁊ non nunc: ⁊ sic nõ constat clare iudicẽ eum non grauasse. dico q ex quo de hoc non fuit protestatus: sed voluit nunc probare sicut ⁊ tunc ⁊ deficit satis presumit' q etiã tunc defecisset. arg. c. presentium. j. e. ⁊ quia ex presenti presumitur circa preterita. xxxiij. q. ij. cũ per bellicã. prope fi. not. gl. in c. scribã. de presum. Itẽ sic posset dici in qualibet exceptione etiã sine probationis oblatione: vt qd̃ forte tunc tempore exceptionis proposite poterat probari veritas sed nõ nunc quod est falsum. d. c. interposita. imputet ergo sibi qd̃ voluerit in se assumere onus probãdi vbi non tenebatur. facit qd̃ le. ⁊ no. in. c. j. de resti. spo. Quid ergo dicendũ. dico primo q satis probabiliter potest teneri pmissa opi. Jo. an. vt tota litera intelligatur iustificata appellatione probando veritatẽ exceptionis. ⁊ ver. si vero. aduersetur tãtum precedentibus respectu sententie. Satis enim potest dici rem aliter se habere si non est per omnia: vt narrabatur per istũ appellãtẽ. Ego pono aliũ intellectum magis clarũ ⁊ litere consentaneũ: vt ver. mãdamus. intelligatur vt iacet quãdo iustificat' appellatio probando veritatẽ exceptionis qꝛ sic erat necesse. ex quo nõ interuenerat oblatio. probationis aliquo modoꝝ predictoꝝ. d. c. interposita. ⁊ tunc debent omnia attẽtata reuocari: ac iste presbyter dimitti in pace. intellige respectu illoꝝ testiũ criminosoꝝ: postea sequitur versic. si vero. in quo papa mãdauit q si res aliter se haberet deberẽt isti causam audire ⁊ fine debito terminare. quẽ ver. intelligo qualitercũqꝫ res se habeat aliter sed causam audiẽt ⁊ terminabunt fine debito idest sm̃ dispositionẽ alioꝝ iuriũ. verba enim generalia rescripti debent reduci ad terminos iuris in. c. causaʒ de rescrip. ⁊ quod ibi no. Inn. facit. c. cũ dilectus de ꝯsue. ⁊ sic si res aliter se habeat q̃ fuerit narrata iustificata tñ appellatione causam principalem audiẽt ⁊ decidẽt. Si vero aliter se haberet: qꝛ etiã appellatio nõ iustificat' causam audient scilicet appellationis ⁊ si est lata sententia nõ eã confirmabũt si serenda remittent partes ad priores iudices sm̃ dispositionẽ iuris vt. j. de ap. vt debitus. ⁊ sic nullũ resultat contrariũ. cũ enim hic papa loquatur ad querelã appellantis non est verisimile q voluerit ius nouuʒ condere. sed q fuerit locutus sm̃ iura iam ꝯdita seu posita: ⁊ sic generaliter locutus qꝛ noluit discurrere per singulos casus in quibus hec causa poterat esse sita: sed dedit mandatum generale quod poterat adaptari omni casui occurrẽti ne haberet materiã iterũ scribẽdi. ⁊ vide in simili ho. tex. in. c. ex insinuatiõe. in fi. iuncta gl. in verbo causam audiatis. j. de ap. ⁊ hunc puto verũ intellectum huius. c. ⁊ silet omne contrariũ secundũ quẽ hoc. c. reddit' facillimum qd̃ solet difficile reputari ⁊ in veritate est potius propter varietatẽ lecturarũ q̃ propter seipsum: ⁊ sic habes duos vltimos articulos huius. c. clare expeditos. ¶ Nunc venio ad gl. in ver. molestari. quã scienter omisi: vt contexeret' melius tota materia precedens que glo. quorit: quia papa mãdat istũ mitti in possessionem ⁊ missum defendi: nũquid quilibet delegatus possit non solũ in possessionẽ mittere sʒ etiã missum tueri. Soluit ponẽdo duas opi. Lau. dicit qd̃ non possit defendere missum nisi ei specifice mãdetur vt hic. Tan. dicit qd̃ ante sententiam semper potest sed post sententiã durat sua potestas vsqꝫ ad annũ rationes sunt in glossa ⁊ vide gl. in. c. ij. vt li. non conte. in glo. j. ar. in. c. j. de do. ⁊ contu. in gl. ij. plenius per doc. ⁊ gl. in. c. querenti. de offi. dele. quoꝝ mentẽ ponit do. Ant. hic. sed ego remitto te ad ibi no. tum quia materia melius conuenit. d. c. querenti. tum quia hoc. c. satis est oneratum in materia sua ⁊ hic sit finis.

1 ¶ Articulus receptionis testium an sit delegabilis in criminali vel in ciuili causa.
2 Pars aduersa debet citari ad vidaendũ iurare testes: in casibus in quibus mittitur ad domum testium.
3 Testis si commode ad presentiã iudicis venire potest: compellitur venire secus si incommode.
4 Judex an teneatur mittere ad examinandas egregias personas.
5 Doctor ⁊ presbyter est egregia persona.
6 Clericus productus in testem coram laico: debet iurare coraʒ clerico ⁊ deponere.
7 Senes an compellantur ferre testimonium: ⁊ qui dicantur senes.
8 Pauper propter paupertatem non repellitur a testimonio: ⁊ ad eum debet mitti si propter paupertatem verecundatur exire domum.

a **S**I qui testiũ. [a] Judex mittere debet examinatorẽ discretũ ad testes recipiẽdos qui ad eũ cõmode venire nõ possunt. ⁊ non diuidit'. ¶ No. j. ar. per locũ a speciali qd̃ testes regulariter possunt cõpelli vt accedant ad presentiam iudicis. vide quod dicam plene. j. eo. cuʒ causam. ¶ Not. ij. quatuor qualitates personarũ a communi regula exceptas videlicet valitudinarios scilicet infirmos: senes debiles ⁊ pauperes. Et not. bene quod isti non simpliciter excipiuntur: sed demum si tales sint quod ad presentiã iudicis commode accedere nõ possunt.

1 ¶ † Not. vlti. quod articulus receptionis testium est delegabilis. vide tex. cum glo. in cle. vna. de offi. dele. Sed quero nunquid hoc procedat
b in causa criminali. doc. [b] hic communiter tenent quod non sed tãtum in ciuili. facit quod no. de iudi. at si clerici. in gloss. ij. ⁊ in. d. cle. vna. dic hoc procedere regulariter: vt in aut. apud eloquentissimum. C. de fide instru. si autem talis est iudex quem non decet ire ad domum testium ⁊ testes ita grauantur vt non possint accedere ad presentiam iudicis poterit tunc iudex mittere ad eos licet causa sit criminalis. vide text.
2 cum glo. in. c. mulieres. de testi. li. vj. ¶ † Sed quero nunquid his casibus quibus mittitur ad domum testium debet pars aduersa citari vt vadat ad domũ illorum ad vidẽdum eos iurare. Bar. i. l. ad egregias personas. ff. de iureiuran. quod sic per. l. generaliter. C. eod. quod satis
c placet [c] quia iura in hoc loquuntur generaliter. s. eod. c. ij. ⁊ quod ibi no. dicit tamen ibi vnũ notabile dictum post Guli. ⁊ hoc fallit in muliere que poterit in domo deponere parte non citata: quasi sit inhonestum partem ire ad domum mulieris hoc est satis equum. Sed de rigore iuris non admitterem. sicut enim ad eam mittitur notarius seu alius delegatus: vt in. c. mulieres. preallega. ita ⁊ parti quia tractatur de preiudicio suo: ideo licitum esse debet. ¶ Opp. ⁊ videtur quod nõ solum ad istos de quibus in tex. sed ⁊ ad alios mitti debet vt ad alias egregias ⁊ honoratas personas. d. l. ad egregias. Sol. gl. j. fatetur contrarium ⁊ ideo supple ad literam q etiam ad has personas mitti debet. Item si persone sunt absentes habet iudex aliud remediũ vt scribat iudici loci quatenus illos recipiat ⁊ attestationes remittat. de fide instru. constitutus. cum aliis iuribus allega. in glo. Aduerte duo enim hic tanguntur. primo quando testes sunt in loco iudicis. Sed excusantur vt non veniant ad iudicis presentiam. secundo quãdo sunt absen-
3 tes ¶ † Circa primum si commode ad presentiam iudicis venire non
4 possunt iudex mittit ad eos vt hic ⁊ dicto. c. mulieres. ¶ † Si autem possunt venire sed eos non decet propter honorem persone vt qꝛ sunt honorate ⁊ egregie persone. tunc glo. videtur velle vt idem: sed Joa.
d an. hic post Hosti. ⁊ in. c. significauit. de offi. ordina. glo. ij. [d] dicit quod de gratia mittit iudex ad egregias personas: non autem tenetur si nõ vult per. l. ij. ff. quis or. in bo. possess. ser. §. si preses. ¶ Sed certe ille tex. hoc non probat. ⁊ in contrarium facit text. in. d. l. ad egregias. vbi ponitur verbum

adde hic q si auditor sacri palatii est necessarius in teste ad eu3 mittit tanq ad egr egia persona. ita dicunt do. de Ro. deci. lxxxviii. sm ordinan meu noui s. & ide dicendu est de aduocato si desinit exercere aduocationis officiu & no. Bar. in. l. ij. C. de aduo. diuer. iud. facit qd de hoc scribit do. Ant. in proe. Greg. & ibi late scripsit do. Bar. de bel. Ite aduerte q3 dictu do.

& Hosti. in. d. c. significauit. no est veru sm do. Bar to. de bel. qui simpliciter sequitur Abbatem hic.

Sebasti. Sapia.

a ¶ In presentia iudicis. vid gemi. in. c. presentiu. de testi. li. vj. Rota deci. cccci. & dom. Ant. de but. in. c. significauit. de offi. or. nu quid aut egregia persona velit ire ad iudice possit. vide ro. in fin. clxix. incip. tu audiuisti. l. ad egregias. vbi ponit qd egregia persona pot renucia re priuilegio. d. l. ad egregias. de q per Alexan. in. l. alia. §. eleganter. ff. so. ma. per Ando der. in. l. penul. C. de pactis.

b ¶ Quo intelligatur senes. vide late per do. Ant. in c. qm frequenter. in prin. vt lit. non cte. & qd no. post do. Abb. in. c. qd sede. de fri. & mat. Anto. Francis.

¶ Quis dicat senex. vide Spe. in ti. de teste. §. ij. in ver. sed quos. l. §. testiu copulsione in princ. vbi dicit qd hi qui sunt annor. lxx. qui excusant a tutela dicitur senes. l. ij. ff. d excu. tu. l. j. C. qui etate se excu. li. x. & l. fi. eo. ti. ite qui sunt centu annorum ad qd vide gl. in. l. ij. in versi. seniu. C. de his q no imple. sti. li. x. & adde qd senex lxx. annor no compellitur ad testimoniu. l. inuiti. et ibi gl. in versi. senex. ff. de testi. et istud pcedit d iure ciuili. sed de iure cano. secus est vt in. c. quisquis.

nitur verbum oportet. puto sic dicendu q si est talis causa in qua testis debeat deponere in presen a tia iudicis* puta criminalis vel ciuilis ardua: et tunc potius debet ire egregia persona ad presentiam iudicis q econtra. ar. in. d. §. si preses. nisi velit sibi facere gratiam vel sit mulier: vt in. d. c. mulieres. Aut est causa in qua non est necesse testem ire ad presentia iudicis: & tunc iudex debet mittere ad egregias personas dicta. l. ad egregias.

5 ¶ † Et dicit gl. in. d. l. q doc. dici possunt egregie persone vnde eis scribitur egregio &c. Ide de presbytero vt dicit Spe. in ti. de teste. §. sequitur. ver.

6 quid de presbytero. ¶ † Vel etiam dicit q vbi est clericus qui producitur in testem cora seculari no iurat coram eo: sed coram episcopo. Et dic q etia coram eo vel illo cui ipse commisit deponere d3 & non coram seculari. vide ho. tex. cu gloss. in. c. q p. xxiij. q. ij. ¶ De secundo scilicet cu testes sunt ab-

7 sentes: dicam. §. eo. cum causam. ¶ † Sed queritur nunquid senes sint compellendi ad ferendu testimonium. gl. concludit q de iure ciuili non compelluntur. secus de iure cano. rone peccati. & not. bene hanc gl. & vide quod no. per Hosti. in. c. j. de

b testi. cog. ¶ Sed quero qui dicuntur senes. b Sol. dic q generaliter dicuntur senes a. l. ann. vsq ad lxx. abinde incipit seniu & decrepita etas. vt not. gloss. in proe. lib. vj. Sed quo ad casum nostru dicuntur senes maiores. lxx. an. quia ante non excusantur a muneribus & tutelis & similib9. nec sufficit q sint in. lxx. s3 q sint maiores: vt. l. maiores. ff. de iur. immu. & vide ho. gl. iiij. q. iij. inuiti. cessante ergo necessitate maiores. lxx. an. no compelluntur testificari & cessat tunc peccatum et poterunt vti priuilegio. Si autem volunt sponte testificari vel subest necessitas seruã in eis hoc capit.

8 ¶ † Op. & videtur q licet producendus in testes sit pauper: nihilominus non debet ad eum mitti cum possit se conferre ad iudicem. Sol. glo. vlt. q forte verecundatur accedere: qr alis nobilis seu persona honesta est. Et no. bene glo. vt pauperes alis persone nobiles excusentur a muneribus publicis que palam explicanda sunt si propter paupertatem stant in domibus. ¶ Sed contra hoc & contra text. op. videtur enim q paupertas repellat a testimonio. ij. q. j. in primis. & iiij. qd. iij. si testes. Sol. glo. qd contrariu procedit in suspectis. Not. bene gl. q pauper alis honestus non repellitur a testificando: imo habet priuilegium vt ad eu mittatur si verecundatur exire propter nimiam pau

c pertatem: c & idem quod hec gl. tenet etia gloss. in d. §. si testes. ver. testiu. & vide in Spe. eod. tit. §. j. versi. ite qd est pauper. Aduerte tamen q Tanc. videtur hic intelligere iura que repellunt pauperem a testificando in criminali: & idem dicit in accusatore qui repellitur pretextu paupertatis. ij. q. j. in primis. Ego non video causam restringedi illa iura. Paupertas enim reddit testem suspectu quia timetur ne fuerit corruptus ex parte producentis: que causa militat etiam in causa ciuili: puto autem pauperem admittendum in testem: sed iudex secundum qualitatem persone & quantitatem cause arbitratur quanta fides sit sibi adhibenda. Et sic proprie loquitur preal. ver. testium. ad idem. l. iij. ff. eo. Sed Vinc. dat alium intellectum ad literam. dicit enim literam posse intelligi de producente cu est pauper: ita quod non po-

xj. q. iij. & in. c. j. de crimi. falsi. s3 si pp̄ter seniu no pst venire ad iudiciu3 d3 ad eos mitti tabellio q recipiat depositione sua s3 gl. & doc. hic. & videas do. de ro. l deci. cxxxvi. ici. senex. i no. vbi dicut q senex. lxx. an. non tenetur comparere cora iudice nisi sit robustus. & vide Inno. & Jo. an. in. c. qm frequeter. vt li. non conte. & Flo. si delictum. ff. ad. l. aquil. vbi dicunt quod est in arbi. iu. quis dicatur senex ad effectu vt possit qs examinari ad perpetuam rei memoriam ante lit. contesta. & debet de hoc summarie cognosci. & probatur senectus per aspectum corporis secundum Bar. in. l. j. C. de medi. va. li. xi. & per Ang. in aut. de questore. circa fi. vbi dicit quod probatur senium ex eo quod quis sit canus in capillis & barba. et adde quod senex presumitur habere mentem sanam & perseuerantem nisi contrarium probetur. l. senium. et ibi per Bald. in prin. C. qui de- sta. fa. pos. vbi dicit quod plus valent verba senis quam enfis iuuenis. pro quo facit tex. in. c. j. de renu cia. & vide Bal. l c. cum antiquiori bus. in pe. col. C. de iure delib. vbi dicit quod senior in regno & in gubernatione stat9 est comodior populis quam iuuenis.

¶ Adde qualiter intelligantur testes senes. Ol. consi. xxiij.

c ¶ Adde hic glo. singu. in ver. substantiam. in aut. de here. & fal. que dicit qd ille non est idoneus testis qui no habet bona tanti valoris quanti est causa super qua testificatur. & de hoc an pauper repellatur a testimonio: vide per Specu. in tit. de teste. §. j. in. xxiij. colu. ver. ite3 quod est pauper. et vide text. in. l. iij. in princ. et ibi glo. que incipit no. quod pauper. et ibi Flo. ff. eo. & adde hic Jo. an. in sua sum. de testi. in princ. vbi dicit quod quis repellitur a testificado propter nimiam paupertatem si de subornatione potest haberi suspicio. & vide eleganter per do. Fran. de arct. hic.

¶ Adde an pauper repellatur a testimonio. Ro. con fil. ccclxxxiij. Alexand. cosilio. xv. iij. li. Anto. Francis.

¶ Quis dicatur pauper ad hoc vt possit repelli a testimonio: dicas h esse in arbitrio iudicis considerata qualitate testium & personarum in causa interuenientium & considerata magnitudine cause. de quo vide per Ro. & per lanfran. plene in. l. si constante. in prin. ff. solu. ma.

Sebastia. Sapia. ¶ Paupertatem. vide are. in consi. xiij. inci. viso diligenter themate. col. x. qua refert do. Jas. in. l. ij. in princ. ff. qui satisd. cog. vbi declarat quomodo intelligatur pauper in materia testium.

d ¶ Primo dicto. vide d. Pet. in cle. ij. de testi. vbi logr alr. And. Bar.

test testibus venturis expensas ministrare: vt tenetur. iij. q. iij. venturis. & in. c. statutum. in fi. de rescrip. li. vj. nec ipsi tenentur venire expesis suis merito mittitur ad eos. hec tamen lect. est impropria. Et ipse Vincen. dicit q iudex ordinari9 dabit expensas: quia tenetur pauperibus prouidere: vt in aut. de manda. prin. §. sic tibi. §. de excess. prela. c. sicut vnire. Aliud forte in delegato l quo satis est quod nil exigat. de vi. & hone. cle. cum ab omni. & vide de hoc quod not. in. d. c. statutum. & quod dixi in. c. olim. ij. de resti. spo.

1 ¶ Primum dictum testis in iudicio non infirmatur per secundum extra iudicium.

2 Testis corruptus vel falsum dices tenetur de periurio: & de omni malo quod sequit ex dicto suo.

3 Adulterium toties committitur quoties reiteratur copula.

4 Penitentia que imponatur pro periurio & peccato mortali.

5 Ebrius delinquens qualiter puniatur.

6 Utrum sententia lata retractetur probata corruptione testium.

7 Sententia lata ad dicta eorum qui sunt periuri potest retractari licet constet ex postfacto esse periuros.

8 Dispositio huius. c. habet locu3 siue sententia sit talis que transeat in rem iudicatam siue non.

Sicut nobis.

Corrupti & periuri ad testimonium non debent admitti. ita communiter summat doc. Sed hec summatio nil noui affert cum totum corpus iuris de hoc plenum sit & maxime in. c. testimonium. §. eo. & xxij. q. v. paruuli. vbi probatur q semel periur9 non debet amplius ad iuramentum admitti nisi veniant in suum preiudicium. vt in. c. cu in ecclesia. de maio. & obe. Ego vo summo tex. vt ponat casum singularem sm lec. quam infra teneo & sic retractanda est sententia si constat eam fuisse latam ad dictum corruptorum. primo ponitur consultatio. secundo distinguens responsio. & secudu membrum distinctionis ibi: si vero. primu ibi: si per quo. ¶ Casus literalis. Quida3 pro pecunia falsum tulerunt testimonium in causa matrimoniali propter illorum testimonium sententia diuortij lata fuit: postea vo priuatim accesserut ad iudicem asserentes nullam consanguinitate esse inter eos: & dicebant se corruptos perhibuisse testimoniu falsitati. Queritur vtru ad dictu istor debeat sententia reuocari. Respondetur qd siuir & vxor ant alter eor ad secunda vota transiuerit penitentia debet imponi testibus de periurio et adulterio vno vel pluribus quibus causam dederunt. & diligenter inquirendum est coram quib9 talis corruptio intercessit. Et si tales exhibeatur per quos veritas dicte corruptionis possit pbari: recipiendum est eorum testimonium & sententia est reuocanda. dictum vero predictoru3 testiu cum periuri sint non est aliquatenus admitten-

1 dum. Ber. ¶ † Ro. j. q si testis dixit vnu in iudicio & contrarium eius extra iudicium statur pri-

d mo dicto d nec infirmatur primum per secundu contrarium: maxime si per primu sententia lata est: vt hic aperte probatur. & facit. l. generaliter. C. de non nume. pe. & c. per tuas. de proba. no. Bar. in l. eos. ff. de falsis. vbi ad hoc alleg. istum textum.

a ✠Sebasti. Sapia. ¶ Toties. vide Bal. in. l. quicunq;. col. ij. C. de seruis fugi. Card. in cle. j. §. si qui. in prima op. de priui. Jo. de ana. in. c. in tantum. in. vi. col. §. de collusio.

b ✠Sebasti. Sapia. ¶ In ebrietate. vide Ang. de are. in tract. malefi ciorum in ver. scienter. ꝛ dolose. col. iij. vbi late Aug. arimineñ. et late p Car. alex. l. c. de nisi. col. ij. iiij. vi. ꝛ in. c. vener. xxxv. distin.

¶ Anto. Franci.

c ¶ Circa hoc qđ dicit de ebrio delinquēte dicas ꝙ ebrietas omnia attenuat delictum non autē in totū extenuat sed si est parua ebrietas illa nō excusat a pena etiaꝫ capitali fm Bal. i. l. data opera. qui accus. nō pos. ꝛ hoc modo puto intelligē dum Bar. ꝛ Alexan. in. l. respiciēdum. in. §. delinquunt. ꝛ Sali. in l. j. §. fica. qui hoc alle. ꝛ vide glo. in l. si. in. §. fin. C. de repud. q̄ dicit qđ ebrietas est leuis culpa quod intellige de parua et non cōtinuata. sꝫ que est rara alias est peccatū mortale vt in. §. ea demum. xxv. dist. et no. do. abb. in. c. si constite. de accus. licet Card. in cle. j. in princi. de homi. dixerit esse veniale peccatū. p §. criminis. xxv. dist. sed intelligo quādo est parua ꝛ rara. et adde ꝙ ebrietas in clerico facit eū suspendi ꝛ deponi vt in c. episcop⁹. xxxv. dist. nisi forsan sit vnica ꝛ parua: qꝛ tunc non suspenditur neq; deponitur: vt ꝫ Spec. in ti. de accusatio nibus. in. §. iij. in ver. ꝛ no. eo enim casu dꝫ a communione summoueri. xxx. dieb⁹: aut aliā arbitrio episcopi puniri. c. si. et. c. ante omnia. xxxv. q. j. Et adde quod magna ꝛ frequētata ebrietas facit et clericū ēt priuari beneficio quo etiā deberet priuari si celebraret nō facta digestione. vt ple. per do. abb. in. c. si cōstiterit. de accu.

2 ¶ †Not. quod testis corruptus seu falsum deponens non solum puniēdus est de periurio seu falsitate: sed etiam de omni eo quod ex dispositione sua iniqua processit: quia qui occasionem damni dat ꝛc. vt in glo. ꝛ vide ho. tex. huic concordantē in. c. vno. de custo. eucha. ꝛ glo. in regula imputari. de reg. iu. li. vj. ꝛ distingue vt ibi. et hoc probatur ibi: adulterio vno pluribusue. ¶ No. iij. ibi diligenter inquirendi sunt ꝛc. ꝙ non creditur testi qui post depositionem dicit se corruptū fuisse. allegat enim turpitudinem suaꝫ. ꝛ ideo merito nō est sibi credendum: vt in. c. j. de confes. cum simili.
3 ¶ †No. ibi: adulterio vno pluribusue ꝛc. quod totiesᵃ committitur adulteriū quoties copula iteratur: licet inter easdeꝫ personas de quibus vide ho. glo. in. c. imitare. vj. q. j. que disputat nūquid toties agere penitentiam debeo de fornicatione quoties committo fornicationem cum eadē muliere: ꝛ concludit quod sic. et bene facit iste tex. ad idem vide ho. tex. i. c. ad apostolice. de re iudic. li. vj. ver. deierauit. vbi probatur quod toties committit periurium quoties venit contra iuramentum. ꝛ idem ibi vide Archi. ꝛ idem no. Jo. and. ꝛ vide in Spec. de sen. prola. §. species autem. sequitur ver. sed pone.
4 ¶ †Glos. j. querit quantam penitentiā debet quis agere de periurio. Respondet quod septem annis per. c. quodcunq;. vj. q. j. Sed dices tu hec eadem penitentia imponit pro quolibet peccato mortali: vt. c. hoc ipsum. xxij. q. iij. sed dic quod sacerdos duriorem penitentiam arbitrabitur infra istud septennium quod iniūgitur pro periurio quam in alio delicto. naꝫ pro periurio poterit iniungere ei vt ieiunet bis in septimana ꝛ tot pauperes recipiat. non autem sic aspere arbitrabitur in alijs minoribus delictis. Et an necesse sit vt pro quolibet peccato mortali agatur penitentia septennalis. dic qđ sic nisi presbyter aliter arctet tempus quod potest cum penitentie sint in arbitrio sacerdotis. vide glo. not. in c. sunt plures. de peni. dist. iij. facit. c. deus qui. de pe. ꝛ re. et de peni. dist. j. mensuram. et multū potest sacerdos indulgere etiam de iusta penitētia vt in. c. quem penitet. de peni. di. j. Et quid si iniuste arbitretur. vide gl. ho. in. c. mensuram. ¶ Glo. ij. colligit quod si aliquid imputat alicui omnia sibi imputantur que ex illo sequuntur.
5 ¶ †Opp. de. c. inebriauerunt. xvj q. j. vbi dicitur quod filie Loth inebriauerunt eum et se postea immiserunt ei ignoranti quid ageret quapropter culpādus fuit Loth non quantum ille incestus fit: sed quantum illa ebrietas mereretur. Et sic videtur probare ille tex. quod malum incestus non imputatur ei licet peruenerit ex malo ebrietatis. gloss. hic so. quod primum malum nō aggrauatur per sequens: sed de vtroq; punitur. ¶ No. ex hac glo. vnum intellectum ad illud. c. vt committens delictum in ebrietateᵇ licet non crederet delictum puniturᶜ de ebrietate et de alio delicto cōmisso. hūc intellectum ponit etiā glo. in. d. c. inebriauerunt. ꝛ addit duos alios. ¶ Secūdus est vt puniatur sibi de incestu sed non tantum quantum mereretur si ex deliberatione processisset. ¶ Tertius intellectus est quod nullo modo puniatur de incestu sꝫ tantum de ebrietate quod est veniale peccatum. vt videtur tex. no. in. §. aīs ea demum. xxv. distin. Sed de hoc vltimo dic melius: vt not. in. c. clerici de vi. ꝛ ho. cle. ꝛ per Archi. xxxv. di. c. fecto die. et pro secundo intellectu vide ho. tex. in. l. omne delictum. §. qui se vulnerauit. ff. de re mili. ꝛ. l. respiciendum. in si. de pe. vbi patet ꝙ punitur de delicto commisso in ebrietate sed pena minuitur. vñ pro homicidio non punitur pena mortis qđ hñ notabis. ꝛ satis hoc potest procedere in omni delicto in quo vere requiritur dolus qui excluditur per ebrietatem. facit. l. j. ff. de sic. Et distingue ad materiam prout notat Bar. in simili in. l. quod nerua. ff. depo. ꝛ per do. Anto. in. c. cognoscentes. de consti. ¶ Ulterius opp. contra tex. in eo ꝙ videtur facere differentiam vtrum isti dimisi per sententiam transiuerunt ad secunda vota vel ne. nam indistincte debet sententia retractari ex quo constare potest ecclesiam fuisse deceptam. §. de re iudicata. tenor. ꝛ. c. consanguinei.
6 ¶ †Glo. pe. fatetur contrarium ꝛ supplet ad text. maxime Jo. an. dicit hoc dictum gl. procedere si probaretur falsitas priorum testium. sed iste tex. loquitur de corruptione tantum. ideo facit differentiam vtrū trāsiuerunt ad secunda vota vel non. Et sequendo ꝛ limitando opi. suam in. c. licet. §. de proba. dicit ꝙ regulariter non sufficit probare corruptionem post sententiam ad effectum retractandi sentētiam quasi per hoc non probetur falsitas: de quo tamen dic vt plene dixi in. d. c. licet. sꝫ in causa matrimoniali quia sententia non transit in rem iudicatā est distinguendum vt colligitur ex tex. vt si non transiuerint ad alia vota reuocetur sententia alias secus. ꝛ ita putat in qualibet sententia que nō habet vigorem rei iudicate: vtputa si ab ea fuit appellatum. cum hac opi. transit hic do. Ant. sed gl. istam sequitur do. Car. quia hec sententia nō transit in rem iudicatam: et sic nubendo alijs commiserūt adulterium. hec non est sufficiens ratio ad impugnandum dictum Jo. an. Sed procederet vbi clare constaret de errore sententie: sed per solam corruptioneꝫ non probatur falsitas fm opi. Jo. an. in. d. c. licet. ¶ Ego pono tres intellectus ad hoc. c. Primus vt sufficiat probare solam corruptionem etiam ad effectum retractandi sentētiam: quia presumptio est ꝙ corrupt⁹ falsum dixit iuxta opi. Bar. in. l. diui⁹. ff. de re iu. dixit in c. licet. preal. Et hoc videtur probare hec litera vbi papa solum mādat inquiri de corruptione: vt patet in ver. si vero. Si autem ex corruptione non presumeretur falsitas non retractaretur sententia etiā si ad secunda vota non transissent. Eadem ergo ratio militat in illis trāseuntibus ad secunda vota. Et ꝙ presumatur falsitas etiam quando transiuerunt ad secunda vota patet: quia testibus imponitur penitentia de periurio et de adulterio vno vel pluribus quibus causam dederunt. et sic presumitur ꝙ dixerunt falsum. alias non dicerentur adulteriū commisisse transeundo ad secunda vota. ꝛ quo ad penitentiā istā imponendam de adulterio ponderatur an transiuerint ad secunda vota. ¶ Secundus intellectus est vt distinguatur vtrum pecunia fuit data vt diceretur falsum vel vt simpliciter diceretur testimonium. primo casu sufficit probare solam corruptionem predicto modo interueniēte. secundo non. et pro hoc facit iste tex. vbi ponderatur ꝙ isti testes dicebāt se corruptos falsum testimonium perhibuisse: et sic posset moderari precedens lectu. ꝛ dictum Bart. plus tamen mihi placet dictum precedens. ¶ Tertius intellectus vt reuocetur sententia probando solam corruptionem qualitercunq; sit illa sententia per rationem positam in fine litere dum dicit sententiā reuocandā: qꝛ testimoniū illoꝝ cum sint periuri nō est aliquatenus admittendū. pondera ergo ꝙ tex. in si. dum ponit rationē decidēdi nō fundat se super falsitate vera vel presumpta: sꝫ tantū super periurio qđ ex corruptela processit cum iurauerunt ꝙ non
7 precio ꝛc. §. c. quoties ꝛc. no. §. c. fraternitatis. ¶ †Et not. verbum in fine positum scꝫ aliquatenus per qđ vꝫ inferre ꝙ dictū periuroꝝ non dꝫ habere effectū suū si constat eos esse periuros ante sententiā siue postea hic eñ retractaꝝ sentētia: qꝛ constat illos ad quoꝝ dicta lata fuit sententia fuisse piuros quasi sententia lata fuerit per ꝓbationes reprobatas.
8 facit qđ le. ꝛ no. in. c. ij. de pur. vul. †ꝛ cum hec ratio in fine posita sit generalis dicā dispositionē huius. c. procedere siue sententia sit talis que transeat in rē iudicatā siue nō: attendēda eñ est ratio que extendit ꝛ restringit dictum ad limites ipsius rationis. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. ij. ꝛ. c. intelligentia. de ver. sig. no. Dy. in re. si. de reg. iu. lib. vj. et Cy. in. l. nō dubium. C. de leg. ꝛ hec lect. multū mihi placet: ex qua generaliter posset inferri qđ sententia lata ad dictū coꝝ qui sunt periuri venit retractanda licet ex postfacto constat eos periuros esse saltē quando periuriū fuit commissum in eadē causa vt hic fuit. Ex dictis Inno. colligitur alius intellectus ꝙ ex sola corruptione possit agi contra separatos vt reintegretur matrimonium per beneficium resti. in integ. vel per condictionem ex canone quod dicit procedere etiā si transierint ad secunda vota. Et ad tex. supplet maxime dicit tamen ꝙ eo casu agetur cum maiori maturitate seu cum maiori discussione procederetur ꝙ quando res est integra. No. hunc intellectum qui iudicio meo non congruit rationi huius. c. sicut precedens.

1 ¶ Simonia committitur in iure patronatus.
2 Donatio alicuius rei multo tempore facta: inducit in ecclesia obligationem in futurum.
3 Parochiani an ꝛ quando debeant dare quid loco beneficij pro administratione diuinorum ecclesie.
4 Plena probatio requirit in crimine simonie: etiā qñ agitur ciuiliter.
5 Clericus potest remittere debitum ecclesie quando illud concernit vtilitatem remittentis.
6 Remittere an sit dare.
7 Socius criminis an ꝛ qñ admittatur in testem contra socium.
8 Fama an ꝛ quando facit plenam vel semiplenam probationē: ꝛ quādo nil probet.

Statutum

a ¶ Cōmittitur simonia si datur vel remittit aliquid temporale pro iure presentandi in ecclesia. ⁊ ad idem tex. in. c. preterea. el. i. hic alle. ¶ Adde Roma. consi. cccxviii.

b ⁊ Sebasti. Sapia. ¶ Donatio. Vide Jo. fabri. ⁊ Ang. aret. in. §. patronum. insti. de re. diuisi. vbi ponit de eo qui solebat quotannis offerre cereū capellano an possit cogi a capellano: ⁊ ibi etiā ponūt de colono qui erat solitus dare par caponū. de q mul ta p Moder. in l. si certis annis. C. de pact.

c ¶ Ad idem est tex. in. l. si fundū. §. a titio. ff. d le. i. interdū tamē licitum est remittere ⁊ non dare: vt no. glo. in. c. statutū. §. notoriū. in ver. remissiōe. de rescrip. in. vi. Sz cū hoc tex. ⁊ glo. concor. tex. in. l. si quis delegauerit ff. de noua. ⁊ vide do. Ant. in. c. si q̄ rundā. in fi. i. col. de sol. Sz de hoc dic p Bar. ⁊ maxime ibi Bal. in l. si mulier. ⁊ in. l. si qs accepto. ff. d cōdi. ob cām. vbi Bal. in hac materia plura hōa o icit. ⁊ vide Bal. i l. pactū qd dotali. vñ. viij. quero. C. de col. ⁊ qd no. do. in. c. mediatores. de testi. li. vi. in fi. i. col. vbi vid ⁊ hoc intelligit vt p Bar. in. l. transactio. C. de trāsa. ⁊ pro concordia hui⁹ glo. est tex. in. l. in edibus. in pn. ff. de dona. et ideo sicut in donatione vltra qngētos aureos requiritur insinuatio sic i remissione: vt dicit gl. no. in. l. si qs obligatus. ff. de reg. iur. q̄ etiā respondet ad. l. modestinus ff. de dona. que videtur dicere contrarium. de quo latius per doc. in §. sed retro. insti. eo. de dona. ¶ Adde q aliō est remittere: q̄ dare. nā nos habemus q in conuentionibus liberatoriis nō requiritur cū sed in cōuentionibus dādi secus. ita ↄcludit Alex. Ful. Sali. in. c. creditori suo C. de trāsac. ⁊ ob hoc dicit Jo. an. in addi. ad Spe. in. §. porro. in pe. col. q si liberatoria cōuentio excedat quingentos aureos non requiratur insinuatio. ⁊ ita tenet Sali. in. d. l. creditori suo. cōtrarium tenet Bal.

9 Statutum quod fama probet: intelligitur de fama que traxit originem a quibusdā indiciis que mouerunt populum.

Veniens ad nos.

Socius criminis ⁊ muneris nō testificat etiaz in crimine simonie: ⁊ vni⁹ testimoniū nō sufficit ad ↄdēnationē. primo ponit petitionē p̄sbyteri. scdo illā exaudit. ibi: ⁊ nos. ¶ Casus literalis. Obiectū fuit cuidā presbytero. R. nole q in ecclesiā deueni. canonice nō fuit ingressus q̄ p̄misit vnicuiqȝ parochianoȝ suoȝ remittere qnqȝ barillos vini qui p bn̄ficio dari cōsueuerūt sacerdoti in ipsa ecclesia deseruiēti: ad hoc probandū duo fuerūt testes inducti qui iurati deposuerūt predictū presbyterū talē fecisse p̄missionē quoȝ alter cū dicto presbytero fecit dictā p̄missionem. Judex qui de cā cognoscebat dictū presbyterum absoluit. quo facto p̄sbyter ad dn̄z papā accedēs p̄dicta oia ei exposuit cū ipsa sn̄ia. papa rescribit eidē iudici cōfirmans sn̄iam ipsius: ex eo q ille q eodē erat infectus crimine cōtra illum testificari nō potuit ⁊ nulli de se cōfesso aduersus alium est credēdū. Et dictū vnius testis nō sufficit ad cōdēnationē alicui⁹. Ber. ¶ No. i. ho. arg. ex litera q parochiani admittunt ad accusandū ⁊ testificādum ↄtra rectorē cum agit de crimine ciuiliter. ⁊ facit ad no. š. e. c. ex parte ade. ¶ † No. ij. simoniā

1 cōmitti non solū cum pro tēporali obtinetur ius mere spirituale: vt est institutio vel electio: sz etiā cum obtinetur ius cōnexum spiritualibus vt est p̄sentatio quā facit parochianus patronus. isti eñi parochiani habebāt ius presentādi ⁊ receperunt illā p̄missionē pro p̄sentatione fiēda. aliud eñi ius laici nō possunt habere. š. de ele. messana. ⁊ c. sacrosan. ⁊ q in iure patronatus cōmittat simonia:ᵃ vide ho. tex. in. c. preterea. š. de transact.

a ¶ No. iij. q simonia cōmittit non solū dādo temporale p spirituali sed etiā in remittēdo debitū tpale. Ex quo infertur ad id de quo in glo. q remittere idē est qd dare. l. qui etiam. ff. de calum.

2 ¶ † No. ibi: cōsueuerūt pro bn̄ficio dare ⁊ c. q parochiani possunt cōpelli ad soluendū q dare cōsueuerūt presbytero coȝ. Ex quo notabiliter infertur q donatioᵇ alicuius rei multo tēpore cōti

b nuata inducit in ecclesia obligationē in futurū vt singulis annis sic donet more solito. facit optime. c. ad apostolicā. de simo. ⁊ vide dino qd no. in. c. peruenit. de cen. vbi plene dico maxime examinando dicta Bar. in. l. cū de in rem verso. ff. de

3 vsu. ¶ † Et no. ibi pro beneficio ⁊ c. q vbi ecclesia nō habet sufficientē dotem ad sustentationē presbyteri licite dāt parochiani loco bn̄ficij aliqua temporalia pro administratione diuinoȝ: quinimo ad hoc possunt compelli. iuxta no. in. c. omnis christianus. de cōsecra. dist. i. quod intelligo quādo sacerdos nescit aliter vitā ducere: alias sec⁹. arg. c. clericus victum. xci. distin. c. i. de celeb. miss.

4 ¶ † Not. vlti. q in crimine simonie etiam cū agitur ciuiliter requiritur plena probatio: vnde nō sufficit vnus testis etiam cum presumptione que oritur ex dicto alterius qui fuit delicti particeps nec datur iuramentum in supplementum probationis cum causa sit non leuis. ad hoc quod not. glos. in. c. tam literis. j. eo. vbi aliquid tangam in c. si. de iureiurā. ⁊ q ex dicto de se confessi oriatur aliqua presumptio: tenet expresse hic Innocen. quod no. pro his que plene dixi in. c. i. š. de cōfess.

5 ¶ † Sed quero quid si presbyter fecisset remissionem post presentationem seu electionem. Solu. dicit Jo. and. q tunc non fuisset simonia: non tamen valuisset nisi ad vitam remittētis. allegat de transac. decetero. ⁊ de donat. c. ij. hoc dico verum nisi prius conuenisset vt reciperetur ⁊ eligeretur promittens qd postea faceret remissionē: de quo vide tex. in. c. artaldus. viij. q. iij. ⁊ no. dictū Jo. and. q sacerdos potest aliquod debitum ecclesie remittere in vita sua. ⁊ hoc intelligo quando cōcernit illud vtilitatem ipsius remittētis: vt quia inde viuere debet secus si alias vtilitatem ipsius ecclesie concerneret. arg. in. c. i. de in integrum re

6 stitutione. ⁊ c. cum venissent. de insti. ¶ † Gloss.

c prima colligit quod remittere est dareᶜ in contrarium facit. l. fina. ff. que in frau. cre. ⁊ l. i. §. cū venditor. quibus modis pign⁹ vel hypotheca solu. Solu. glos. quādoqȝ ex eo quod remittit nullum commodum parti applicatur: ⁊ tūc non dicitur dare: vtputa si remittitur exceptio declinatoria fori vel similis. facit. l. si fideiussor. §. quidam. ff. manda. nam dare est rem accipiētis facere. insti. de actio. §. sic itaqȝ. et hoc casu nil fit accipientis. quandoqȝ ex remissione aliquod cōmodum applicatur parti: ⁊ tunc si illud est liquidū idem est qd donare: vt hic ⁊ in iuribus hic alleg. in gloss. ⁊. viij. q. iij. talia. Si vero illud non est liquidum sed dubium potius dicitur facere q̄ dare vel donare vt si remittitur dubius euentus litis sicut dicitur in trāsactione: vt no. in. l. fine apud acta.

7 C. de transact. ¶ † Oppo. contra text. et videtur quod cum crimen simonie sit exceptum debeant admitti in testes etiam viles ⁊ participes criminis: vt in. c. si quis papa. lxxix. dist. Respōdet glo. ij. quod licet contra laicū admittantur criminosi in criminibus exceptis: contra clericum tamen non admittuntur nisi clericus sit vilis: vtputa infamatus. vt. ij. q. d. i. in primis. de hoc dic vt plene no. in. c. cum. p. de accu. illud tamen. c. si qs papa. non ex toto soluitur cum ibi admittant socij ⁊ de se confessi indistincte. nec pōderatur an illi sint infamati vel non. Goff. hic dicit quod ibi cōcurrebāt duo crimina simonie ⁊ lese maiestatis. loquit enim de illo qui papa viuente conuenticulas fecit de papatu. alias licet tales admittantur in crimine lese maiestatis: non tamē in crimine simonie. vel secundum eum admittitur socius accusans: sed non testis testificans. vel fm Phil. iste nō erat de crimine emendatus. ⁊ ideo etiam in excep. repellēdus erat a testimonio vt in crimine simonie. An ⁊ quando particeps admittatur in testem. dic vt habetur hodie in. c. i. e. ti. lib. vi. ⁊ in crimine heresis dic vt habetur in. c. in fidei fauorē. de here. lib. vi. ⁊ vide generaliter de testibus criminosis in. d. c. per tuas. iste eñ de quo in litera erat soci⁹ criminis ⁊ muneris ideo fuit repulsus etiā dum ciuiliter ageretur: vt habetur. d. c. i.

8 ¶ † Quero nunqd per vnū testē ⁊ famā potuisset iudex istum cōdēnare de hoc crimine. glo. predicta allegat pro ⁊ cōtra. ⁊ tandē cōcludit quod licet in ciuilibus sufficiat vnus testis cū fama: secus tamen in criminalibus in quibus debēt esse p̄bationes luce clariores. idem videt velle Spe. in ti. de no. cri. §. fama. versi. quid si agenti. ⁊ vide glo. in. c. i. de appel. ⁊. iiij. q. iij. §. item sepe. que volunt famam ⁊ vnū testem p̄bare in ciuilibus. d. Ant. hic insiat ⁊ inter cetera ponit duo que mihi indistincte non placent. primo quia in his qui sunt modici preiudicij fama plene probat. secundo quod in factis antiquis excedentibus memo

⁊ Ant. in. l. coram iuris. §. si. in. l. tale pactum. in. l. si vnus. §. pactus. ff. de pac. Bar. in. l. modestinus. ff. de dona. Ber. force. Anto. Francis. ¶ An in remissione liberatoria excedente summam. l. aure. requiratur insinuatio iuxta formam. l. sancimus. ⁊. l. si quis argētum. C. de dona. ⁊ existimo verius esse q requiratur qz remittere nihil aliud est nisi dare vel donare. l. peculium. in pn. ⁊ ibi Bar. inuer. item no. ff. de peci. ⁊ istud intelligerem verū quādo debitū quod remittitur est liquidum. alias secus fm Bal. in. l. actione. in. ij. col. C. de transac. ⁊ in l. transacto. cod. tit. ⁊ videtur esse ex mente glos. et do. Pau. de cast. in. l. cōtra iuris. in princip. ⁊ in. l. tale pactum. in prin. ff. de pact. et habet per Alex. vbi multa alleg. in. l. mulier. ff. de cōd. i. ob causam ⁊ dicit q isto casu quando remittitur debitū liquiduz absqȝ dubio requirit insinuatio quod etiā videtur sentire alexan. in. l. modestinus. ff. de dona. ⁊ p hoc facit quia hoc casu remittitur debitū liquidum videtur habere locum rationes inducētes insinuationem sed vt cessēt fraudes ⁊ suspiciones cuitentur ⁊ vt videatur an ea processerit ex mera liberalitate remittētis propter autoritatē iudiciariam interueniōtem iuxta not. in d. l. si quis argentum. quia in tanta summa videtur cessare presumptio donationis iuxta ea que traditur in. d. l. si quis argētum. ⁊ Pau. de cast. l consi. cij. ⁊ in cōsil. lxxviij. ⁊ per Oldra. in consil. clxxiij. vbi ponit cās quare fuit introducta a lege l insinuatio que cause vt dixi ita videntur habere locum in remissione debiti liquidi sicut in donatione vide tamen Bal. in. l. i. C. si rec. pro. ⁊ in. c. i. in tit. qd iuris si post alie. feu. vasa. illud recu. in vsi. feu. vbi dicit q vbi remitteretur pena in tali remissione non requiritur insinuatio. ad quod vide Alex. in. d. l. modestinus. de dona.

riam hominum quod est quando excedit spaciū centum annorū fama[a] plene probat[b] etiā in preiudicialibus allegat.ff.de proba.l.si arbiter.⁊.l.in summa.§.idem labeo.ff.de aqua plu.arcen.et Inno.de verbo.signi.veniēs.⁊.c.quid per novale.primū dictum mihi non placet[c] quando fama non habuit ortū ex ꝓbabilibus cōiecturis:tunc enim potius dicunt̄ vane voces populi que non sunt audiende in.c.ij.de elect.⁊.l.decurionum.C.de pe.voluit Bar.in.l.de minore.§.tormēta.ff.de questio.scdm dictū nō placet indistincte.Nā imputandū est parti quare a principio sibi nō puidit:dicemus ne bonā ⁊ sufficientem ꝓbationem si ꝑ famā ꝓbo ꝙ iā sunt mille anni ꝙ domus tua fuit ecclesia ꝯsecrata:certe nō puto hāc ꝓbationē sufficere ad domū tibi auferendā:qꝛ cōtra iura volunt vt fama nō inducat plenā ꝓbationē cum sepe fallat.fit.de presump.cū in iuventute.⁊ ꝓbationes debēt cōcludere necessario.de ꝓba.in presentia.⁊ facit qd dicit in.c.cū ad sedē.de rest.spoli.nec obstāt iura allegata per do.Ant.qꝛ loquunt̄ qn̄ est ꝓbanda ꝑscriptio tāti tēporis,cuius initij memoria nō existit.vnde dicit not.Inno.in.d.c.qd per novale.ꝙ illa ꝓbatio que fit ꝙ memoria nō existat ⁊c.solū habet locū qn̄ in iure exprimit̄ vt probet̄ prescriptio tāti tēporis cuius initij nō est memoria.Procedit ergo dictū do.ant.l istis casibus:nō aūt generaliter in omi facto antiquo ⁊ ꝯcludo hāc materiā hui⁹ glo.post Bar.in.d.§.tormenta.¶ Aduerte cū varie reperiunt̄ opi.q̄dam enī volebāt famā facere plenā fidē:vt no.gl.in.l.at qui natura.§.fi.ff.de neg.gest.⁊.C.de pba.l.iij.⁊.l.vbi.C.de iure do.⁊ in.c.cū causaz.ꝭ.de pba.alibi glo.videt̄ velle ꝙ facit semiplenā probationē:vt no.in.l.iij.ff.de testi.⁊ hic.⁊.d.§.itē sepe.⁊.c.j.de ap.⁊.l.admonēdi.ff.de iureiu.⁊.l.in bone fidei.C.eo.Alij vident̄ dicere qd fama nullo mō ꝓbat sed ꝓbationes iam factas ꝯfirmat.Unde si vtraqꝫ pars plene ꝓbaret obtineret illa que hz vltra aliam partem famā.d.l.iij.⁊.d.§.itē sepe.

dum dicit ꝯfirmat ⁊c.ideo dicūt ꝙ fama nō probat cum vno teste cum solum cōfirmat probationem iam factam:sed dictum vnius testis non est probatio:ideo non potest cōfirmari.⁊ hanc opi.tenēt Iac.de are.⁊ An.de pis.⁊ Iaco.de bel.itē tenuit preterꝙ in causis breuioribus.ar.aut.nisi breuiores.C.de sen.ex peri.reci.Dyn.autem in.l.excusantur.§.j.ff.de excu.tuto.⁊ Cy.in.l.fin.C.de testi.⁊ in.l.iij.C.de proba.tenent ꝙ glo.hic vt in ciuilibus probet cum vno teste nō autē in criminalibus.cum autem requirātur probationes luce clariores:vt in iuribus hic alleg.in glo.Bart.dicit in.d.§.tormenta.ꝙ quedam sunt in quibus sufficit famā esse licet sic in veritate nō sit:⁊ tunc sufficit probatio fame:vt.l.barbarius.ff.de offi.pre.⁊.l.j.C.de testa.⁊.l.j.§.arbiter.C.de sen.adde iij.q.vij.§.tria.ver.verumtamen.in his enim iuribus non requiritur veritas:sed sufficit famam subesse qnqꝫ requiritur veritas ꝙ ita sit ⁊ quedā tunc sunt in quibus ipsa fama seu cōmunis opi.veritatem faciunt ⁊ inducunt ⁊ tunc sufficit probatio fame:vt.l.labeo.ff.de supel.leg.⁊.l.cum de lanionis.§.asinam.ff.de fun.instru.cū si.Nā ibi sufficit probare per famā ꝙ aliqua verba habeāt certū intellectū ad inferendū quod disponēs intellexit.Quedā sunt in quib⁹ cōis opi.seu fama nō inducit:sed inducitur ad aliquod probandū ⁊ tunc siquidē probatur fama simpliciter ex voce populi nō probata aliqua presumptione ex qua dicta opi.seu fama originem traxerit ⁊ non probat:quia tūc magis dicitur vana vox populi que non est exaudiēda.d.l.decurionum.licet enim nō probet secundum eū tamen adiuuat probationē iam factam.d.l.iij.§.eiusdem quoqꝫ.si vero ꝓbat̄ fama:⁊ tūc hoc qd traxerit originē ex ꝓbabilib⁹ ꝯiecturis:tūc dicit Bar.qd in quibusdā casibus facit plenā ꝓbationē:reputa in his q̄ sunt modici preiudicij ⁊ sic intelligat̄ gl.in.d.l.vbi in qua sufficit ꝓbare per famā qd maritus male vtit̄ substātia sua ad effectū vt restituat dotem.Itē qꝛ hz

a ¶ Utrum fama plene ꝓbet.⁊ vide qd no.do.Ant.in.c.cū clim.in fi.de ꝓba.⁊ in.c.j.de ap.Et an valeat statutū epi vt p solā famā quis ꝓbet̄ vsurarius.vide Pet.de anch.in repe.c.canonū statuta.de cōsti.in tertio pn.quesito.in.xiiij.col.illius quesiti.ꝟ.accedat.Et adde qd de iure sola fama nō est sufficiēs indiciū ad torturā sm Io.an.in ad.di.Spec.in ti.de pba.§.vidēdū.ꝟ.xiij.quā refert ⁊ sequitur do.Ant.in.c.tertio loco.in.vj.colū.ꝭ.de pba.Et quid ꝓbet fama:vide p glos.in ꝟ.ꝯfirmet.⁊ ibi bal.in.l.iij.§.eiusdē.ff.de testi.p quot aūt testes probet̄ fama:vide p ter.⁊ ibi do.Ab.⁊ qd ibi post eū notatū in.c.tertio loco.de presump.⁊ an fama cuz vno teste ꝓbet:vide p do.Ant.ꝭ.e.in.c.preterea.in pen.colū.Et an fama cū testimonio de auditu ꝓprio vel auditu audit⁹ plene ꝓbet:vide gl.j.⁊ ibi do.Ant.super eā in.c.tā literis.ꝭ.e.Et quō pbetur fama pōit Bal.in.l.si qs patrē.ff.ad maced.Qualiter aūt debeant dicere testes deponentes super fama:pōit Bar.⁊ Bal.i.d.l.iij.§.eiusdē.ff.e.Et an per famaz ꝓbetur quē esse notarium:ponit Spe.in ti.de pb.§.j.ver.item etiā quē refert do.Anto.in.c.j.in.ij.col.de fi.instru.Item in hac materia vide duas qōnes quas ponit do.Ant.in.c.cum clim.in iij.col.ꝟ.quero quid si testis.ꝭ.e.Adde hic Archi.in.§.si testes.vers.itē sepe.iiij.q.iij.vbi dicit ꝙ si agenti opponit̄ excōicatio nō poterit ꝓbari per famā cū vno teste.alleg.c.sciāt cuncti.ij.q.viij.⁊ Spe.in ti.de no.crimine.§.fama est.Ego allego p eo meliorē tex.in.c.pia.in ꝟ.apertissimis documentis.de excep.in.vj.adde hic Bal.in.l.conuenticulā.C.de epis.⁊ cle.⁊ in aut.quas act.C.de sacrosan.eccle.quē refert Ro.in.l.ij.§.idem labeo.in.ij.col.ff.de aqua plu.arcē.vbi dicit ꝙ papa pōt cū fama ꝓbare se esse dn̄m ciuitatū ecclesie:lz illud nō probet alijs instrumētis:ꝙ fama in factis que excedūt hoīm memoriā facit plenā ꝓbationē.Et adde ꝙ fama nō facit semiplenā probationem in iudicio in criminalibus sm Bal.in apost.in.d.l.iij.ff.eo.qui dicit ita no.Cy.in fi.C.de questio.Item adde ꝙ not.Do.de ro.deci.ccix.sm ordinem meū nouissimum.Itē ꝙ fama cū vno teste plene ꝓbet:tz glo.in.c.j.ꝭ.de ap.⁊ glo.in ver.possessionis.in.§.prescriptionū.xvj.q.iij.Itē vide Pet.de ancha.in.c.mediatores.circa fi.pe.col.de test.l.vj.vbi dicit ꝙ per famā cū vno teste nō probat̄ crimē.Itē adde ꝙ iudex se informat de fama sine ordine iudiciario ⁊ sine testibus:vt dicit Inno.in.d.c.cum in tua.in gl.sua que est super verbo de plano.de spon.⁊ sentit do.Ant.ꝭ.e.c.ij.in vi.col.Item an fama cū vno teste equiualeat ꝓbationi duoꝝ testiū vide do.Abb.post Uinc.⁊ do.Car.in.c.ij.de cland.despō.Itē quā probationez inducat fama vide Archi.in.c.si duo.xxxv.q.vi.vbi inter cetera dicit ꝙ lz fama cū vno teste ꝓbet in ciuilibus:tn̄ sec⁹ est in criminalibus.⁊ ita dicit tenere Spec.in ti.de no.cri.§.fama.cui adde qd idem dicit archi.in.d.c.sciāt cuncti.ij.q.viij.⁊ ita dicit tenere Hosti.hic.item ꝙ in causa vsurarum existēte fama defertur iuramētum in supplementum ꝓbationis.casus est sing.sm vnā lect.in.c.ex literis.de iureiur.Item ꝙ fama cum vno teste non probat in criminalibus:tenet Oldra.consil.suo cexij.vltra mediū.Itē ad id quod tetigi supra qualiter debeāt deponere testes deponentes super fama:vide Bar.in.l.de minore.§.tormēta.ff.de questio.in pe.col.ver.quero qualiter probabitur fama.in quo.§.melius ꝙ alibi reassumpsit materiam fame cuius omnia dicta que ordinem sequitur Sali.in.l.ea quidē.in vlt.parte repe.C.de accu.Item vide do.Anto.in.c.cū causam.circa fi.de proba.Et Bal.in.c.suborta.vltra med.de re iudi.Item glo.hic positam singulariter limita:vt per Domi.in.c.j.§.j.in princip.vlti.colum.de vsu.in.vj.Item de predicta questione qualiter debeant deponere testes super fama ⁊ quā rationē debeant reddere vide latius per do.Maria.in repeti.c.qualiter ⁊ quando.in.xxix.q.cum.xj.seq.xj.q.princip.de accusa.Et ibi etiā vide per eū.xlv.q.princi.qd probet fama ⁊ quantum de eius effectu.

¶ Add an fama probet Ro.consil.vij.Alex.consil.lxvj.⁊.lxxxiij.in.lib.⁊ an sit indicium ad torturam:per eum cōsil.v.⁊ an cū vno teste sit sufficiēs ad condemnandum:per Bart.cōsil.incip.an fama cū dicto syndici.⁊ an ⁊ quando admittat̄ probatio per famā vide Card.consi.cxi.⁊ an in ciuilibus ꝓbet plene cum vno teste:vide per eum cōsil.lxj.⁊ qualiter ꝓbetur fama:vide Alexā.consi.lxx.in.lib.Franc.are.consil.lxxiij.⁊ vide Calde.consi.j.de proba.

Sebasti. Sapia.

b ¶ Plene probat. Vide Matthe.in no.ij.incip.not.ꝙ in iudicijs possessorijs.vbi dicit ꝙ ex quo in iudicio possessorio tractatur de leui preiudicio probatio per famam habet vim plene ꝓbationis de quo etiā per do.Iaf.in repe.l.admonendi.col.lxxxvij.ver.dictum est.ff.de iureiuran.⁊ ibi do.Baptis.de sancto seuerino in char.xviij.versi.nona conclusio.dicit ꝙ etiam istud procedit quando negotiū principale est magnum sed illud super quo principaliter agitur est parui preiudicij:vt in iudicio super restitutione dotis quando maritus vergit ad inopiā.nam licet causa dotis sit magna:nō tamē cognitio an vergat ad inopiā vt ibi per eum.⁊ ideo fama plene ꝓbat ꝙ vergat ad inopiam.

c ¶ Et ista opiū.domi.Anto.videtur optime confundi per textum singu.in.c.si duo.xxxv.qō.vj.vbi est casus quod etiam in gradibus antiquis excedentibus memoriam hominum non sufficit probatio per famam.Sed respondeas subtilissime vt per domi.Francis.de are.hic in suis recollectis.et de hoc an in factis antiquis sufficiat probatio per famam:vide textum in.c.cum causam.ꝭ.titu.j.Bald.in autenti.quas actiones.circa finem.C.de sacrosan.eccle.et post Imol.in.d.c.veniens.de verbo.significa.et Bal.in.l.non ignorat.in.vj.colum.C.qui accusa.⁊ Bald.in.l.comparationes.C.de fide instru.et in.l.conuenticulam.in vlti.char.post Barto.ibi.C.de episco.et cleri.et Bald.in.l.secunda.C.de probatio.et opini.domini Antonij que est communis tenet etiam Ange.in.l.at qui natura.§.qui me absente.ff.de negotijs gest.et domi.Anto.in.c.quid per novale.de verborum signifi.de quo vide per Specu.in titu.de probationibus.§.j.versi.et nota.⁊ per Ioan.and.in titulo de notorio crimine.§.fama.in prima additione iuxta finem.et dicit factum antiquum quod excedit spacium centum vel quadraginta anno.sed vide que not.dominus Barto.de bel.in clemen.j.de reb.eccle.non alie.Et idem in his terminis proprie dicit Inno.in.c.veniēs.in secunda colum.de verbo.signi.ver.quidā tamen dicunt.Et quando dicatur quid consuetum ab antiquo:vide Ange.in.l.an in totum.C.de edi.priua.Item adde quod illud dicitur factum in primis diebus quod est factū post multos annos.textus est in.l.qui fundum.in principio.ff.de contrahen.emptio.

effectum

a Sebastia. Sapi. ¶ Vana vox. Vide Bal. in cõsi. ccxv. incip. fama vicinie ante finem in. iij. parte.

b Sebasti. Sapia. ¶ Alium effectum. Quod in his que sunt difficilis pbationis fama plene probet: tenet Bal. in cõsi. xxxvij. incip. casus talis in vlti. col. in. j. parte. Roma. in cõsi. lxxvj. incip. in causa nobilis viri. col. iij. Pe. de ancha. in cõsi. cccxj. incip. tres domini. col. ij.

Sebasti. Sapia.

c ¶ In criminalibus. In criminalibus an fama faciat probationẽ: vide Alex. in cõsi. cxliij. ici. quoniã abunde in. ij. vo. Jo. de ana. in cõsil. lx. incip. visa inquisitione. col. penul. Oldr. cõsil. cccij. inci. viso diligẽter. Et plene de materia vide Ang. arct. i trac. maleficior: in verbo fama publica

Sebasti. Sapia.

d ¶ Hoc premisso. Vide super hoc formatã regulã cũ suis limitationib⁹ p. d. bartho. soc. i tractatu fallentiarũ in. vij. fallentia. et de materia vide p Feli. in c. prẽtata. j. eo.

e ¶ An et quando acta coram vno iudice faciant fidem coram alio. de quo late per Bal. i. l. is apud quem. in penult. col. C. de eden. v. querit glo. vtrũ et ibi etiam late p Bar. in. v. col. v. vlterius querit hic glo. et do. ant. in. c. per inquisitionem. in vi. col. de elect. Et adde que scribit domi. Anto. in. c. cum causam. el. j. in antepenul. col. j. eo. et ibi elegãter per do. abb. circa prin. cap. et vide Bal. in. l. fi. circa prin. versi. modo quero. C. de re iudic. vbi ponit an et quando attestatiões facte in vno iudicio faciant fidem in alio. et p emptã prima instãtia acta illius instantie probãt in secũda. de quo vide per do. ant. in. c. per tuas. in antepenul. col. j.

effectum fm eum vt trãsferat onus probandi in aduersarium: vt quando quis cõi opi. habet pro libero: vt. l. si mater. C. ne de sta. defunc. et vide qd no. in. c. vno. vt ecc. benef. alter ista fama non faciat plenam probationẽ fm eum. an autem faciat semiplenam ita q plene probet cum vno teste. dicit q debemus cõsiderare indicia et presumptiones ex quibus fama ipsa traxerit originẽ an multum vigeãt an nõ. et scdm hoc arbitrabitur an fama faciat semiplenã probationẽ vel nõ: et sic dicit debere intelligi glo. in. d. l. excusantur. ff. de excu. tu. et in. d. l. iij. §. eiusdem. ¶ † Et ex his infert ad 9 questionẽ statutum disponit q in aliquibus casibus sufficiat pbare maleficiũ per publicã famã. Dicit eñ debere intelligi de fama que traxit originem ex pluribus causis que inducãt populum ad sic dicendũ vel credẽdum: alias nõ esset fama: a sed magis vana vox^a populi de qua nõ est curandum: vt. s. dixi. debet eñ intelligi statutum de fama legitima fm eum que verba sunt multũ notanda. Et faciũt pro hoc vltimo no. per Inno. in c. cũ oporteat. de accu. vbi dicit q testes deponentes super infamia debẽt reddere causam sufficientem sui testimonij. Nõ eñ sufficit dicere q populus habet illũ suspectũ. ad materiã vide qd ponit Jo. and. in addi. Specu. super. §. fama. de no. cri. vbi ponit duas opi. cõtrarias antiquor. ¶ Sed ne captiuẽ intellectum propriũ simpliciter referendo aliorũ ingenia subijciã in effectu qd mihi videt in hac materia satis difficili. aut eñ fama processit ex inimicis et de ea nõ est curandũ: vt in c. cũ in iuuentute. de presump. et c. licet ex quadã. de testi. et c. qualiter et quando. ij. de accu. Aut nõ constat q processerit ex inimicis: et tũc aut versatur in his que sunt in assiduo et publico. vsu et pficit in duobus. primo ad declarãdum vocabulũ dubium: vt in. d. l. labeo. et l. cum sclamidis. §. afinam. pecalle. cum si. Scdo proficit vt vtilitate publica suadẽte ex quo nõ agitur specifice de preiudicio alterius teneamus cõem opi. p veritate: vt d. l. barbarius. et in. d. §. tria. Aut versat in alijs et aut nõ reddit causa rationabilis: vnde pcessit fama et nõ facit aliquẽ gradum pbationis vt. s. dixi post Bar. sed coadiuuat pbationem pfectã. Aut redditur causa pbabilis et probatur: et tũc possent esse ita stricta indicia et cõiecture vt etiã plene probaret in ciuilibus: sed tunc probatio solum fingitur ex indicijs et non ex fama. iuxta ea que plene dixi in. c. tertio loco. de proba. aut non probant ita indicia stricta: et tunc puto q si agit ex cõtractu vel rei vẽdicatione vel quasi seu alia actione fama nõ facit gradũ probationis: sed tñ coadiuuat. ita loquitur text. in. d. l. iij. et d. §. sepe. Et est ratio: quia probationes debent cõcludere necessario: vt in. c. in presentia. de proba. l. nõ epistolis. C. eo. et l. actor. et l. cum res. eo. tit. fama eñ sepe fallax est vt experientia docet: et de iure etiã diuino requirunt ad minus duo testes: vt sit plena et concludẽs pbatio vbi agitur de preiudicio alterius: vt legi. et no. in. c. licet vniuersis. de testi. et hoc voluerunt quidam antiqui vt recitat Jo. an. in loco preallegato. Idem puto vbi nõ agitur ex cõtractu: si est preiudicij nõ modici: vt probat in c. tam literis. j. e. vbi fama et aliqui testes singulares non suffecerunt ad effectũ cassandi electionẽ b electi. ¶ Si vero agitur ad alium effectum^b tunc probat in his que sunt modici pñdicij: et que de facili plene probari nõ possunt vt in probando mortem alterius longe absentis: vel quod maritus male vtitur substantia sua vel in probandis finibus diocesiu: vt in. c. cum causam. s. eo. et in similibus. hoc verum nisi in casibus in quibus iura exigunt prescriptionem tanti temporis: de cuius initio nõ est memoria. tunc eñ necesse est pro-

bare per famam seu communem opi. quia aliter impossibilis esset probatio: vt. s. dixi. et an sit differentia inter famam et cõmunem opi. vide per c Jo. an. in. d. §. fama. In criminalibus^c vero quãdoq prestat materiam indicendi purgationẽ. ij. q. v. presbyter si a plebe. et. j. de accu. accedẽs. cũ si. Quãdoq dat materiam inquirendi. vt de accu. qualiter et quãdo. ij. Quandoq suspendendi ab officio et beneficio distinguẽdo tamen prout leg. et no. in. c. inter. de purga. ca. et per Jo. an. in. c. j. de accusa. lib. vi. Quãdoq coadiuuat probationes iam factas seu alia adminicula vt in. c. preterea. j. eo. Sed gradum probationis non facit: quia probationes in criminalibus debent esse luce meridiana clariores. C. de proba. l. sciant cuncti. canonizata. ij. q. viij. in. c. epiphanius. v. q. vi. et pbatur in. d. c. tam literis. vbi non facit semiplenam probationẽ etiã si agitur de crimine ciuiliter. fortius ergo si agatur criminaliter et hoc not. et hic cadit questio an pbationes diuerse speciei debeãt misceri ad faciendam plenam probationem. de qua plene dixi in. c. cum causam. de proba.

1 ¶ Acta ordinatoria cause non perẽpta instantia: coram surrogato iudice vel iudice appellationis faciunt fidem: secus corã alio iudice alterius tribunalis.

2 Testes recepti in vno iudicio faciũt fidẽ in alio quãuis non publicati.

3 Acta in causa prosunt omnibus quibus profuisset res iudicata illius cause: si acta facta sunt contra presentem secus contra contumacem.

4 Acta in vna causa contra extraneas personas faciunt aliqualem presumptionem.

5 Confessio facta in vno iudicio ratiõe publice vtilitatis faciunt fidem in alio.

6 Acta facta in vna causa an faciant fidẽ inter easdem personas in alia causa: quãdo super eodem agitur vel super dependenti a prima causa.

7 Acta facta in vna causa faciũt fidem in alia prorsus separata inter easdem personas.

8 Acta litis ordinatoria: perẽpta instãtia pereunt: secus acta respicientia litis veritatem.

9 Effectus actorum respicientium litis ordinationem: perempta instantia durat: nisi renunciatũ sit instantie.

Causam que. Attestationes in vno iudicio recepte fidem faciunt in eadẽ causa et inter easdem personas coram alio iudice. h. d. et nõ diuiditur. Not. q acta cõcernentia merita cause nõ restringuntur respectu effectus quo ad personam iudicis coram quo acta sunt sed operantur effectum suũ etiam corã alio iudice. Et idem videtur dicẽdum de actis cõcernentibus ordinationẽ: vt de lit. cõtest. et similibus probari videtur in. c. fi. s. de proba. ¶ Sed quero nũquid sit hoc verũ indistincte. Inno. hic instat et vide glo. in cle. sepe. de ver. sig. latius per Bar. in. l. cum lite. ff. iudi. sol. et aliquid in. l. cum apud. eo. titu. Et vt clare cõcludam materiam aduerte prius quod acta que fiũt in iudicio sunt triplicis qualitatis. Quedam enim cõcernunt ordinationem iudicij: vt citatio: libelli oblatio: lit. cõtest. satisdatio et similia: que alio vocabulo appellãtur acta iudicij: seu iudicij ordinatoria: quedam concernunt indagationẽ veritatis: vt sunt attestationes seu depositiones testium: cõfessiones: et similia que alio vocabulo dicuntur acta litis seu cause. quedam concernũt decisionem negotij: vt sententie que feruntur in causa. et de hoc vltimo nõ
a tractat hic sz est materia ti. de re iud. et marie i. c.
d pe. et c. cũ sup. et c. cũ inter. e. ti. ¶ † Hoc p̃misso^d
e cum queritur an acta^e in vno iudicio faciãt fidẽ

eo. et in. c. fraternitatis. in. xliiij. colum. versi. venio ad quartum. Item adde q attestationes in generali inquisitione faciunt fidem in speciali. h. d. Inno. in. c. bone. el. j. in glo. sua super verbo notoria. de elec. quẽ refert et sequitur do. Abb. in. c. graue. de prebẽ. vbi etiam ad hoc alleg. Bart. in. l. fi. ff. de questio. vbi Barto. in fi. concludit contrarium nec cõtradicit Inno. in. d. c. bone. quia non loquitur p ut refert do. abb. in. d. c. graue. sed dicit quod testes qui fuerunt examinati in generali inquisitione iterum examinabuntur in speciali. de quo vide. d. Abb. in. c. ad petitionem. in. j. co. de acc. adde bartho. in. l. j. §. qui accusatõe. ff. de vac. mu. vbi dicit qd acta in vna causa non prosunt in alia in his q cursu temporis mutãtur. adde bart. in. l. pretor. §. hoc edicto. ver. quero vtrum. et vers. qd si ille. ff. vi bo. rapto. vide Bal. in extrauag. de pace constan. inver. in causis. in pe. et vlt. colũ. Et vide bar. in. l. si superstes. ff. de pigno. Item vide Bar. in. l. admonendi. in. xiiij. col. versi. quero quid si dicta testium. ff. de iureiur. do. Ant. in. c. fi. in. x. col. j. de iureiur. Item an acta facta coram iudice seculari faciant fidẽ si de eo agat coram iudice ecclesiastico. vide per do. Anto. in. c. at si clerici. in pn. in vj. colũ. de iudic. Itẽ ad de quod ipse not. in. c. ab excõmunicato. i ij. col. de rescrip. Itẽ adde quod ipse notauit in. c. significauit. i vlt. col. j. eo. ti. Item de ista materia quam ponit hic domi. Anto. vide Bar. in. l. de etate. in antepe. col. ff. de mino. Item vide que latissime vltra predicta scribit domi. Alexan. de imo. post docto. in. d. l. is apud quem. C. de eden. super fine glos. magne. Item an probationes sup etate

facte coram iudice laico in causa restitutionis faciat fidem corã iudice ecclesiastico in causa matrimoniali. dic q sic fm Bal. in. l. i. in ulti. col. in post. ff. de ferijs. per tex. in. c. ij. de except. lib. vi. Item adde hic qd pbationes facte in tela exceptionis nõ psunt in tela officij iudicis fm do. Ant. in. c. cum dilectus. §. fi. in. iij. col. de ordine cog. Et de hoc an acta facta in priori iudicio faciat fidez in alio qñ perempta est prima instãtia. vide etiã per Bal. in. d. l. gesta. et vide do. Ant. j. eo. in. c. per tuas. in antepe. col. Et quando nõ perit instãtia sed fuit pnunciatũ nulliter an possit de nouo cũ eisdem actis iudicare. vide late per domi. Ant. in. c. in literis. in antepenl. col. de offi. deleg. Itẽ adde hic qd no. do. Ant. in. c. dilectus. l. xj. col. de capel. mo. vbi dicit qd lz perempta instãtia peãt acta litis ordinatoria tñ nõ peũt acta litis decisoria. ita dicit tenere glo. in. c. penl. de iudi. Itez que acta iudicij peũt per circũductionem edicti. vide p do. Anto. in. c. ꝯsuluit. in. ij. col. de offi. deleg. Et adde qd acta facta iter alios seu testes inter alios recepti faciũt semiplenã pbationem si testes non possunt iterũ examinari: qr forte sunt mortui fm Bar. in. l. admonendi. in. xiij. colũ. ver. quid si dicta testiũ. ff. de iureiuran. Sed cõtra hoc videt casus in. c. inter dilectos. §. porro. de fide instr. vbi factum erat antiquum et tamen tex. dixit q nullum faciunt preiudiciũ. secundo contra hoc videt casus in. l. nam et postea. §. fin. ff. de iureiurã. et in. l. sz si possessori. §. fina. eo. titu. arguendo de iuramento ad alias probationes: quia iuramentum habet vim sententie et probationis. l. ij. et. l. non erit. §. dato. ff. de iureiuran. tertio: quia testes saltem quo ad tertium reperiuntur recepti parte non citata: et sic faciunt iudicium fm Bal. in. l. maritus. ff. de questio. Sed distingue quod aut queritur an semiplene probent quo ad fauorem tertij qui non fuit in iudicio cõtra eandem personam que fuit in iudicio. et dicendum est quod sic. et ita intelligitur dictum Bar. in. d. l. admonendi. et domi. Anto. in. d. c. fin. Aut queritur an faciant semiplenam probationem contra tertiam personam que non fuit in iudicio contra quam non fuerunt recepte: et dicendum est q nõ: et ita intelligitur tex. in. d. c. inter dilectos. de fide instru-

in alio. distingue aut instãtia iudicij nõ est perempta aut sic: puta per lapsum triẽnij de iure ciuili vel per absolutionẽ factã ab obseruatione iudicij ppter ineptitudinem libelli vel ppter contumaciam actoris scdm vtrũqz ius. iuxta no. in. c. consuluit. de offi. deleg. et. c. examinata. de iudi. et in. l. et post edictũ. ff. de iudi. Primo casu hec omnia acta siue sint ordinatoria siue istructoria cause fidem faciunt coram iudice surrogato vt super eis possit pcedere sicut predecessor. hec pbantur hic iuncto. c. fina. de pbatio. et in. l. mortuo. ff. de iudi. Idem enim videtur iudex. arg. l. proponebatur. ff. de iudicijs. et. c. innotuit. de elec. et. c. ecclesia sancte marie. §. vt lite pendẽ. Idem dicendũ coram iudice appellationis: vt in. l. is apud quem. C. de edẽ. et. c. cum ad sedem. de restitutione spoliatoꝝ et. c. p tuas. j. de app. cũ ibi notatis. de satisdatiõe vero de iudicato soluendo vel iudicio sisti: dic vt plene leg. et not. in. l. cum apud. et. l. iij. ff. iudi. sol. ¶ Sed dubito quid in iudice alterius tribunalis verum acta saltem iudicij ordinatoria faciant fidẽ corã eo vt super illis possit ferre diffinitiuã. Et credo q licet acta ꝯcernentia inuestigationẽ veritatis faciãt fidem corã alio tribunali. arg. in l. cum antea. C. de arbi. et. c. inter dilectos. de fi. instru. secus puto in concernẽtibus ordinationem ipsius iudicij. argu. opti. in. l. iij. in princi. ff. iudi. solui. Item hec acta ordinatoria restringũtur ad ipsum iudicem vel surrogatum: vnde in his obseruatur ꝯsuetudo cuiusqz fori: vt in. l. iij. ff. eo. et not. super rubri. de consuetu. et hoc quo ad primum membrum quando instantia non est per-
2 empta. ¶ † Circa hoc tamen dubitatur. primo
a quid si depositiones testiũ nõ fuerũt publicate[a] corã iudice recipiẽte nũquid facerent fidẽ coram alio iudice: et hec qd etiã cadit in alio mẽbro qñ instãtia est perẽpta: vt pz ex infra dicẽdis. Ja. de are. in. l. gesta. C. de rest. in inte. tz q nõ faciẽt fidẽ et p hoc facit ille tex. dũ requirit q sint redacta in publica monumẽta: et idẽ sentit gl. in. l. pperãdũ. C. de iu. et in. c. fi. de pba. sup v̄. alioquin. Bart. in d. l. cũ lite. tenet q faciũt fidẽ et putet publicatio ab illo iudice alteri[us] instãtie corã quo pducunt. ad hoc allegat Inno. in. c. albericus. j. c. et vide p eũ oĩno in. c. cũ in tua dioces. j. eo. d. Ant. tz q est in optione partiũ an velint illis fidẽ adhiberi an de nouo eosdẽ testes pducere per. c. cũ clim. j. c. in fi. nisi testes illi essent mortui. arg. c. p̃ratata. j. eo. Ego puto q corã iudice surrogato siue sit eiusdẽ tribunalis siue appellatiõis in dubio faciẽt fidẽ: qr cẽset idẽ iudex. d. l. mortuo. et. l. pponebat. ff. de iudi. et. d. l. is apud quẽ. alias sequeret q snia lata sine publicatione testiũ nõ posset cõfirmari p iudicẽ ad quẽ nisi de nouo pducerent testes. qd nõ est dicẽdũ cũ ad validitatẽ snie nõ requirat publicatio attestationũ vt no. Bar. i. l. platã. C. de sen. et interlocu. sed corã alio iudice nõ surrogato posset dubitari. sed nihilominus credo q faciẽt fidẽ et sequor in hoc Bar. et Inno. et p hoc bo. tex. in. c. cõstitutus. el. i. j. c. Item facit. c. qm̃ cõtra. de pba. vbi notari[us] scribit depositiones testiũ ad ppetuã rei memoriam: nõ ergo requirit publicatio ad fidem faciẽdam cum autoritas notarij prestat eis fidem et non publicatio: vt patet in. d. c. quoniã contra. Item publicatio non fit ad prestandam fidem ipsius depositionis: sed vt disputetur sup eoꝝ dictis: vt in. c. qualiter et qñ. §. debet. j. de acc. et in. c. presentium. j. eo. Non ob. illa. l. gesta. qr nõ requirit publicationem fiendã scz per iudicẽ sed vt publica manu cõscribant. Nõ obstat. c. cũ causam. j. eo. quia nõ annullantur ibi testes ex defectu publicatiõis: sz potius ex alio defectu: vt ibi no. Inno. et cõiter doct. ita q nullibi aperte pbatur opi. cõtraria.
3 ¶ † Secũdo dubitat circa hoc mẽbrum et etiam sequẽs inter quas personas faciant fidem hec acta. Solu. dicit hic Inno. quem sequitur Bart. in. d. l. cum lite. qd valerẽt non solum inter easdẽ personas inter quas facta sunt: sed etiã inter eoꝝ heredes dumtñ ad idẽ et eodẽ modo agatur: vt. d. c. albericus. C. de libe. cau. l. iubemus. imo plus videtur fm eum q omnia acta facta respiciẽtia causam esto q sententia non sit lata prosunt non solum producẽtibus et eorũ heredibus sed etiam omnibus quib[us] res iudicata prodesset. Exemplũ: aliquis a quo petebat fundus probauit per testes qd suus erat: postmodũ vendidit illum Petro: certe proderunt attestationes Petro sicut pdessent ei sententie late pro venditore. ff. de excep. rei iudi. l. si a te. §. j. et. §. iul. et bene facit. c. inter dilectos. §. nec attestationes. de fide instru. arguendo per locum a speciali: hoc tamen notanter limitat Bart. quando testes seu alia gesta sunt contra presentem. Si autem contra absentem contumacem tunc licet noceat contumacia non tamen alijs personis quibus alias preiudicasset si fuisset actum contra presentem sicut dicimus in sententia: vt non noceat illis quibus alias nocuisset si fuisset lata cõtra presentẽ: quasi tunc videatur per iniuriam suam condemnatus. ad hoc. l. pẽponius. §. meminisse. et. l. que repudiantis. de inoffi. testa. l. si preses. C. de pign.
4 facit. c. fi. de emp. et vend. ¶ † Inter personas aũt omnino extraneas nõ faciunt fidem: sed aliqua-
b lem presumptionem:[b] vt not. Bart. in. l. a sententia. ff. de app. et not. in. d. l. si duo patroni. ff. de iureiuran. et per Cyn. in. l. is apud quem. preallega.
5 ¶ † Aliam limitationem ponit domi. Anto. dicens q non faciant fidem inter alias personas quando agitur ad vtilitatẽ priuatam: secus si ratione publice vtilitatis vult iudex moueri ex officio suo ratione confessionis habite inter priuatas in alio iudicio. Exemplum actore agente cõtra beneficiatum et nihil probante reus sponte fuit confessus defectum iuris sui: licet non prosit confessio vt sentẽtia feratur pro actore ex quo nihil probauit de iure suo: nec vt reus priuetur cũ ad hoc non fuerit actum: tamen iudex ex officio suo poterit postmodum inchoando nouã instantiam contra illum procedere virtute cõfessionis in alio iudicio inter alias personas. alleg. Spec. de acti. et peti. §. super actione. versi. quid si reus. Ego allego Comp. et Jo. an. in. c. mandatum. de rescrip. Et aduerte quia idem voluit Innocen. in. d. c. qualiter et quãdo. in fi. in alijs factis actis

men. cum suis concor. et ita in hoc passu distinguit Bal. in. l. ij. de edẽ. licet predicta non alleget: sed huic vltimo membro di. fortiter videtur obstare tex. in. l. a sententia. in prin. et in. l. si per lusorio. in prin. ff. de appella. Sed vide quod licet ibi posset appellare tertius qui non fuit in iudicio tamen ei nõ preiudicabatur quod innuit tex. dum dicit quod tertius ille bene erat tutus absqz remedio appellationis. in isto tamen articulo domi. Anto. in penulti. colum. huius. c. causam simpliciter tenet quod acta inter alios facta soluz faciunt aliqualẽ presumptionem. ¶ Adde tu an acta facta in vno iudicio faciant fidem in alio. Fulgo. consi. clxxxiij. et an acta facta perempta instantia faciant fidem in causa appel. per eundem consilio clxxij. et vide Ange. consil. cclviij. et an acta facta in causa conuentionis pbent in causa reconuentionis. vide Alexã. consil. lxxxij. j. lib. et an acta facta cũ possessore ciuili probent cum possessore naturali vel econtra. vide Fulgosi. consilio cxcuij. et de eo qd hic addens in fi. dicit. vide Rom. consi. cccliij. et an sit vera regula cui non nocet sententia nec nocent acta. vide Arct. consilio. lxxxij. et quid de testibus receptis inter alios. vide per eundem consi. clxxij. Antoni[us] Fracis. ¶ Circa istũ passuz an acta facta in vno iudicio faciant fidẽ in alio perempta instantia inter easdem personas vel inter diuersas. Adde tantũmodo quia materia est longa et prolixa et multa attingunt hic per appo. ea que habentur per Bal. Sali. et Moder. ac etiam nouiss. in. l. fi. C. de testi. vbi hec et alia multa inuenies.

a ¶ Sebasti. Sapia. ¶ Publicate. Quid autem si publicate fuerunt attestationes in vna instãtia an possint pduci in alia tendente ad eundem effectum. vide Alex. in consi. lxj. incip. viso processu in. iij. colũ. in ij. volu. et Feli. in. c. fraternitatis. col. vi. j. eo.

b ¶ Sebasti. Sapia. ¶ Presumptionem. An acta facta contra reum debitorem probent contra fideiussorem vide Alexan. in. l. de vnoquoqz. ff. de re iudica. et in. l. decem. colum. quinta. ff. de verbo. obliga. et in l. sepe. col. vj. in fi. in. v. not. ff. de re iudica. Ange. aret. in. §. item si quis in fraudem. insti. de actio.

dum ageretur

dum ageretur ciuiliter de crimine vt possit iudex postmodū super illis se fundare. qḋ nō placet: q2 multa forte opposuisset cōtra testes si credidisset q2 adducerētur ad tantū preiudiciū: secus in confessione ꝓpria. l. illa cū nō cadit excusatio: vt no. idem Inno. in. c. per inquisitionē. de elec. ⁊ cōtra illā opi. Inno. reperi glo. in. l. si quis a se fundū. C. ad le. iul. de vi pub. ⁊ Bar. in. l. iij. ff. vi bo. rap.

6 ¶ † Idem dubitat̄ nunquid inter easdē ꝑsonas acta faciant fidē in alia causa Inno. hic q2 nō: dicit cū q2 solum faciāt fidē in alia causa qñ ad idē
a agitur[a] vel etiā ad aliud qḋ tñ pendet ex ꝑncipali quale est si attestatiōes sint super matrimonio nō valebūt ad ꝓbandū legitimationē filioꝝ. J. eo. Albericus refert alios dicere q2 valēt hoc casu vltimo quo ad presumptionē tm̄ ⁊ nō quo ad ꝓbationē Bar. in. d. l. cū lite. simpliciter transit cū primo dicto vt valeāt cū ad idē agitur tm̄: sed aliter loquit̄ in. l. iij. ff. vi bo. rap. vbi dicit q2 si ꝓbatiōes sint facte in ciuili principaliter circa delictum facient fidē in criminali: vt no. glo. in. d. l. quis a se fundum. ⁊ probat̄ hm̄ eum in. l. iij. ff. de testi. §. idē diuus. ibi testibus nō testimoniis ⁊c. Et ratio q2 in criminalibus requirūtur probatiōes luce clariores. ⁊ adde ratione quā. J. dixi. ⁊ intelligit qḋ nō faciunt fidem. s. plenā tamen adminiculantur hm̄ eum. ar. l. quero. in fi. ff. de edi. edic. ⁊. l. capite quinto. ff. de adulte. Aut ꝓbatiōes sunt facte in causa ciuili super aliquo adminiculo ad crimē ⁊ faciūt fidē in criminali: vt. l. j. ⁊. l. preses. ff. de plagia. Aut ꝓbatiōes sunt facte in criminali ⁊ prosunt in ciuili: intelligit tamē inter easdem personas. allegat. c. veniēs. ⁊. l. is apud quem. ⁊ qḋ ibi no. ꝑ alleg. ⁊. l. cum antea. in fi. C. de arbi. Idē dicit inter alias personas quibus preiudicaret sententia. arg. eoꝝ que. J. dixi. allegat in contrariū. c. veniēs. ij. J. e. vbi distinguitur an agatur ad eādē finem: an ad alium. primo casu faciūt fidem: scdo nō. ad idē qḋ no. Inno. in. c. ij. de ordi. cog. vbi dicit q2 ꝓbationes facte super exceptione nō faciūt
b fidem sup actione. ipse r̄ndet q2 illa differētia[b] an agatur ad eūdem finē: an ad aliū sibi nō placet in questione ꝓposita: sed putat sic dicēdū: q2 aut ꝓbationes fuerūt primo facte in causa vbi sufficit summaria ꝓbatio: vel fuit facta nō seruato iuris ordine: vt ante lit. cōtesta. super aliqua dilatoria: ⁊ tunc nō faciunt fidē in alia causa etiā inter easdem personas: ⁊ hunc dicit esse casum in. d. c. veniēs. ⁊ sic dicit intelligendū ꝑmissum dictū Inn. ibi cū ꝓbationes fuerūt recepte super dilatoria: secus vbi fuerunt recepte seruato ordine iuris: ⁊ plene ad hoc qḋ no. Inn. in. c. ij. de ordi. cog. ⁊ hec sunt bene notāda ⁊ placet multum responsio ad illud. c. veniēs. Nam tex. ibi ponderat q2 lit. nō cōtesta. fuerant ille ꝓbationes recepte in alio iudicio. Sed attende q2 Bar. loquitur quādo super eodē agit̄ licet ad alium finem: vt q2 de eo primo fuit actum criminaliter nūc ciuiliter. Nam rōne cōnexitatis seu vnitatis subiecti sat̄ admitti potest vt ꝓbationes in vna instātia faciāt fidem in
7 alia. arg. in. c. j. de cau. pos. ⁊ ꝓprieta. ¶ † Sꝫ magis dubium est nūquid faciant fidē inter easdem personas in alia causa prorsus separata. Et p̄mo videtur q2 nō. arg. in. c. inter dilectos. §. nec attestationes. de fide instr. vbi impugnabant̄ ille attestationes duabus rōnibus. Prima q2 inter alias personas. Scḋa q2 in alio iudicio recepte fuerūt: nō ergo sufficit vt inter easdem personas agatur ⁊ in alio iudicio: sed ad alium finem recepte fuerant. insti. de nup. §. affinitatis. vbi patet q2 non sufficit vnā causam cessare: sed in cōtrarium facit c. cū olī. de ver. sig. vbi legit̄ ⁊ no. q2 acta inducūt notoriū. Itē instrumentū q̄ꝫ facit fidem sup eo super quo ꝑncipaliter nō fuit cōfectum. l. optimā C. de ꝯtrahē. ⁊ cōmit. stipu. ⁊ de presump. c. illud. facit qḋ no. glo. ij. in. c. cum olim. de cē. ⁊ hec ꝑ tanq̄ equior plus mihi placet. Nō ēn debemus opprimere ⁊ angustare veritatem cū his vanis subtilitatibus. arg. c. ecce. xxiiij. q. iij. ⁊ in. c. abbate sane. in fi. de re iudic. lib. vj. ¶ † Venio nunc ad
8

a ¶ Ad idē agitur Adde Fulg. consil. clxv.
Zacharias.
¶ Adde quid de factis corā arbitro an faciāt fidē corā alio in locū ꝑmi defuncti electo: ⁊ dic q2 sic vt per Bal. in. c. presentata. J. e. Jac. but. ⁊ doc. in. l. fi. C. e. tit. no. i. l. pe. C. de arbit. nō tñ faciāt fidē coram iudice nisi parte volēte. ita not. in pr. allc. l. fi. ⁊ spe. in ti. de lit. cōtest. §. nūc tāgamus. l fi. ⁊ in ti. de cōfes. §. nūc vidēdū. v. qd de cōfessione. Antoni⁹ Frāc.
¶ De act̄ factis corā arbitris an faciāt fidē coram iudice vl̄ aliis arbitris electis l loco primorū arbitrorū dicas qḋ si sunt l scriptis redacta ⁊ publicata faciūt fidē hm̄ bar. in. l. neu arbitris. in. iij. no. ⁊ bal. in. j. col. ibi. r. no. C. ō arbitris.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Illa differentia. Vide Bart. l l. ij. §. j. ff. vi bon. rap. quē refert sꝫ reprobat Matt. in no. ccij. incip. no. singulare dictum Bar.

Sebasti. Sapia.
c ¶ Male fidei possessor. Vide abb. in ꝯsi. v. incip. in q̄stiōe que vertit̄ in. ij. vol. Alex. in ꝯsil. lviii. inci. visa petitiōe. in. ij. vol. ⁊ vide etiam do. Bartlo. vero.

scḋm membrum principale quādo est perempta instantia: in quo dic q2 per instātie peremptionem solum perimunt̄ acta litis ordinatoria que alias appellātur acta iudicij: vt citatio: libelli oblatio: lit. cōtest. satisdatio ⁊ similia. nō aūt perimuntur acta cause tendētia ad veritatis indagationem:
d vt depositio testium: cōfessio partium ⁊c. vt ꝓbatur ex. l. cum lite mortua. peeal̄. iuncta. l. cū antea. C. de arbi. ⁊. l. iubem⁹. C. de libera. causa. ⁊. l. fi. de testi. not. in. l. properandū. C. de iu. ⁊ hec est cōclusio Inno. hic ⁊ Bar. in. d. l. cum lite. ⁊ vide glo. in cle. sepe. de verb. sig. versi. defensiones. Ratio diuersitatis est: q2 acta respicientia decisionem cause non sunt acta iudicij: sed cause que non perit: vt in. c. examinata. de iudi. ideo nec ipsi⁹ acta: nec acta iudicij ordinatoria intantum pereunt q2 nō valet postmodum sentētia super illis lata: quia reperitur lata sine tela iudicij ⁊ substantialibus debitis: vt no. glo. in. d. l. properandū. §. j. in ver. triēnij nec prodest cōsensus partiū ⁊ iudicis per l. nemo potest. ff. de leg. j. ⁊. c. vnicum. de lit. cōtest. Acta vero cause perempta instantia faciunt fidē in eodem vel alio iudicio scḋm qḋ plene dixi in
9 membro precedenti. ¶ † Sed circa hoc scḋm membrum dubitat̄ nūquid perempta instātia pereat omnino effectus actorum peremptoꝝ. Inno. hic ⁊ Bar. in. d. l. cum lite. cōcludunt q2 horum actoꝝ iudicij duplex est effectus. Quidam est de futuro vt per ea ⁊ super eis feratur sentētia ⁊ ipse perit vt. J. dixi. Alius est effectus iam perfectus de preterito ante peremptionem instantie ⁊ iste remanet. exemplum per lit. contest. quis efficitur ma-
c lefidei possessor[c]. l. nemo. C. de acquir. pos. ⁊. l. certum. de rei ven. perpetuatur actio vt. l. fi. C. de prescrip. xxx. vel. xl. an. res efficitur litigiosa. C. de lit. aut. litigiosa. ⁊ sic de aliis. talis autē effectus non perimitur perempta instātia: q2 effectus. iam est perfectus. pro hoc. d. l. ꝓperādū. ⁊ qḋ ibi no. §. j. licet aliud sentiat glo. in. l. ij. C. de fruc. ⁊ lit. expē. sꝫ primum dictum cōmuniter tenetur: sed vide glo. fina. J. eo. significauerunt. que videtur sentire oppositum. Sed potest illa glo. vt saluetur intelligi quando quis renunciat instantie: ⁊ sic loquitur: tunc enim q2 videt̄ diffidere de iure suo tollitur effectus etiam productus: secus tamen si perit ex iure vel iudicis dispositione vt sic potius subueniatur ei qui est in necessitate ꝯstitutus. arg. c. ab arbitris. de offi. deleg. lib. vj. Predicta omnia ꝓcedunt siue acta sint gesta coram ordinario: siue coram delegato: vt in. c. fi. J. de ꝓba. siue coram arbitro: vt. d. l. cū antea. in arbitris tamen limita vt habetur in. c. presentata. J. e. ⁊. l. fi. C. e. tit. ⁊ no. bene vnum dictum Hosti. hic sentit enim q2 acta factum respicientia valent: licet perimatur instātia ꝓpter ineptitudinem libelli: ⁊ sic valent ꝓbationes facte super libello inepto quod intelligo dūmodo non subsit aliud vitiū: ⁊ facit hoc dictū vt valeant acta ad alium finē inter easdem personas: de quo. J. dixi ⁊c.

1 ¶ Cessante causa vna de pluribus causis simul cōsideratis ad dispositionē aliquā: cessat dispositio: secus si cause distributiue cōsiderantur.
2 Clericus inductus in testē ꝓ ecclesia sua ita debꝫ cōtra ecclesiam testificari sicut pro ecclesia.
3 Clericus an possit cogi testificari in causa secularium ⁊ coram quo iudice debet testificari.
4 Monachus ⁊ fratres minores an possint testificari sine licentia superiorum.
5 Eps an compellatur ferre testimonium: ⁊ an solus episcopi testimonium sufficiat.

Cum nuncius. Clerici nō sunt a ferendo testimonio in causa ecclesie sue sine rationabili causa repellendi. h. d. Quero que possit esse rationabilis causa repellendi. dic qḋ multiplex est: vt excōicatio: crimē graue: periurium: infamia ⁊c. J. eo. testimonium.
1 et. J. c. ex parte ade. cū multis similibus. ¶ † Et
d nota ex hoc et ex text. quod habilitatus[d] ad certum actum respectu vnius cause videtur habili-

in cau. clxxvij. incipi. qui paciscit̄ ⁊ Fl. in. c. illud. col. vj. ver. ⁊ scias de prescrip.
d ¶ Et sic facit iste tex. ad no. in. c. at si clerici. §. ḋ adulte. J. de iud. in. q. de eo cui ꝯcessuꝫ est priuilegiū dispensandi cū spurio et incestuoso: an possit dispēsare cū spurio ⁊ incestuoso simul. Antoni⁹ Frācis.
¶ Circa istā qōnem an habēs facultatē dispēsandi super vno defectu possit dispēsare cū patiente duplicē defectuꝫ dicas qḋ ista questio dependet ab illa an dispositio facta in casu simplici cōprehēdat casuꝫ mistum in qua dicēdū est q2 si sup vtroq̄ꝫ simplici emanauit dispositio: seu fuit ꝯcessa facultas dispēsandi: poterit dispensare cū patiente vtrunq̄ꝫ defectuꝫ: puta q2 est cōcessa facultas dispensandi cū spurio de per se: ⁊ etiam dispēsandi cū incestuoso si quis patiat̄ vtrūq̄ꝫ defectum poterit secuꝫ dispēsare ex quo hꝫ facultatē dispensandi cūꝫ vtroq̄ꝫ simplici cōprehēdet etiam casum mistūꝫ. al's secus vt per Bald. do. Alexā. ⁊ alios. et ibi dixi alias legendo illū tex. in l. titie textores. ff. de leg. j. ⁊ ꝓ hoc facit: q2 ꝑuilegiū ipsi⁹ ꝑncipis concedētis est latissime interpretādū vt in. l. beneficiū. de cōsti. princi. ⁊ in. l. nec auus. et ibi per Bal. C. de emanci. lib. ⁊ per Inno. in. c. cū dilecti. de dona.
¶ Adde tu ea q̄ scripsit roma. consil. cccccxviij.

a Zacharias. ¶ Non cessat dispositio. Adde tu ple. de hoc per Ja. reb. in. l. si quis. la. n. nu. j. et ibi in apo. cesi. C. de decu. li. x. Dy. in regula de cet. in fi. et ibi in apost. fi. de reg. iur. lib. vi. et qd dixi in apos. ad istu in. c. post translationem. §. ceteru. nu. xvij. in ver. cessat. s. de renun.

a ¶ Sebasti. Sapia. ¶ Cessat dispositio. Vide late per decia in. c. cum cessante. col. j. vi. quarto cõclusio fallit. j. de appel.

b ¶ Utrum clerici possint iter laicos testificari vide de hoc per bal. in apost. in. l. in. j. v. col. de testi. Item vide btm Tho. j. ii. ij. q. lxx. ar. j. in fi. vbi dicit sm̃ ordinẽ ministri altaris nõ psit compelli ad ferẽdum testimoniũ in cã sanguinis. et vide Spe. in tit. de teste. §. sequit ver. sed qd de presbytero. et do. Anto. in. c. si q testiũ. s. eo. et gl. fi. et ibi. d. Abb. in. d. c. si. de iur. calũ. Sed cũ clarũ sit q cleric⁹ nõ pot testificari ↄtra laicũ in causa criminali: vt l. d. c. testimonium. xi. q. j. quero vtrũ possit testificari p laico i cã criali vi q sic qr sicut laic⁹ ꝓhibet testificari ↄ clericũ in cã criali: vt l. d. c. de cetero. cũ fi. j. eo. admittit tñ p clerico i cã criali: vt est gl. fin. in. c. clerici. lxxxi. di. q ita vi dõm in h casu ↄtrariũ credo hac rõne ne cleric⁹ ppt suum testimoniũ faciat accusatorẽ ↄficere i ꝓbatiõe qi punit pena talionis. arg. ei⁹ qd in simili dixit gl. no. in. c. aliquantos. lj. disti. et do.

tatus solũ respectu illius et nõ respectu aliarũ pariter impedientiũ: p hoc. c. ex tuarũ. de aut. et vsu pal. et. l. si dom⁹. ff. de ser. vrb. pred. qd no. glo. in. c. statutũ. in pnc. de rescrip. lib. vi. sicut cessante vna cã ex pluribus pariter impedientib⁹ nõ cessat dis-

a positio⁸ vt in. §. affinitatis. insti. de nup. secus puto vbi plures cause distributiue nõ sufficiant sed simul cõsiderate: tunc enĩ cessat dispositio vna cessante vt probat iudicio meo in. c. qm̃ frequẽter. §. porro. iuncto. §. si aũt. vt lit. non cõtest. quod not.

2 ¶ †Sl. j. facit duo. pmo tractat an clerici possint libere ferre testimoniũ in cã ecclesie vel vniuersitatis: quã. q. plenissime tractatũ in. c. insuper. s. e. vbi expediui etiã tacta p doc. hic: ideo dic vt ibi. ¶ Scdo querit nũqd clerici psit cõpelli ad petitionẽ aduersarii ad ferendũ testimoniũ ↄ ecclesiã et alleg. pro et ↄtra. finaliter ponit duas opi. Prima vt nõ cõpellant sed si velint testificari p ecclesia debẽt ferre testimoniũ etiã cõtra ecclesiã: qr testis dz p vtraq parte ferre testimoniũ: vt not. in c. fraternitatis. j. eo. Scda opi. quã sequit glo. est vt indistincte cõpellant: qr cã ecclesie nõ est ppria ipsoꝝ clericoꝝ: et tacere veritatẽ est peccm̃. Inn. approbat hãc vlti. opi. nõ existẽtibus aliis testibus: qr tũc militat rõ glo. et plz Host. dũmodo nõ sint isti clerici liberti eccle: qr isti plus aliis astringũtur ecclesie: vt. s. de ser. nõ or. eo liberti⁹. et. j. de suc. ab intest. c. ii. et de testi. requisisti. in fin. ¶ Satis mihi placet qd si ecclesia pducit pro se teneatur etiam testificari contra ecclesiam: qr testis cõsistit p vtraq parte: vt in. c. nõ sane. xiiij. q. v. not. glo. in. c. fraternitatis. j. eo. Si vero nõ adducit pro se aut reperiuntur alij testes et nõ cõpellentur clerici: tum per rationes huius glo. tum etiã per text. opti. i. c. q̃ꝓ. xxiiij. q. ii. aut nõ subsunt alij testes super hoc verisimiliter informati et cõpellentur: qr in defectum probationum cessat omne priuilegium: vt in. d. c. q̃ꝓ. et no. s. eo. si q. et. j. de testi. cogen. c. j. et per hoc tollitur contrarium. s. formatũ de filio in glo. Item vt dicit Jo. an. illa prohibitio est de filio carnali et edictũ de testibus est prohibitorium. l. j. ff. eo. hoc puto verum nisi sint clerici promouentes illam causam ecclesie. Nã sicut non admittitur in fauorem ecclesie: vt in. c. insuper. s. eo. et ita fortius nec contra eam. non enim debet procurator cogi ad testificandũ contra dominum in eadem causa: licet possit interrogari. Item placet limitatio Hostie. in libertis ecclesie ne de domo ecclesie exquirat aduersarius portiones suas contra. c. j. de proba. et. C. de eden. l. qui accusare.

3 ¶ †Preterea adduco ad questionẽ nostram do. Anto. in. c. j. de postu. cogita q non reperio hãc q̃onem tactam per aliquem. et adde hic Arch. xj. q. j. in. c. testimoniũ. vbi dicit q in ciuili denunciatiõe testificat cõtra laicũ: lz iudex cõtra eũ ad grauiorẽ sniam pcessit nõ ppter hoc clericus erit irregularis. ar. c. pdatis. de homi. lib. vj. an aũt aliquo casu clericus possit testificari ↄ laicũ in cã criminali: vide per do. Ant. in. c. dilectoꝝ. in vlti. col. j. ti. j. et dicit do. Abb. in. d. c. decetero. j. e. q tũc admittit testimoniũ clerici ↄ laicũ qñ delictũ est cõmissum in loco in quo verisilr nõ posset pbari p laicos qr hic clericus admittit in subsidiũ: nisi ex iudicio criali cõmittatur pena sanguinis. Anto. Francis. ¶ An cleric⁹ testificet ↄ laicũ in cã criali vel ciuili et ecõtra: dicas q in cã criali nõ puto clericũ aliquo mõ posse cõpelli ↄ laicũ ppter piculũ irregularitatis quã posset clericus facile incurrere iuxta ea q̃ habent in. c. sniaz sanguinis. ne cleri. vel mo. sz in cã ciuili puto eũ posse admitti ad testimoniũ dũmõ testificet cũ licẽtia sui superioris et iuret in manu sacerdotis vt p spe. in ti. de teste. §. j. v. item excipit q est monachus. et per Bal. in. l. qm̃. in. j. no. C. de testi. et p Alb. de ro. in aut. si dicat. C. de testi. et intellige q isto casu clericus vel debebit examinari per iudicẽ ecclesiasticũ cui subest vel per secularẽ de cõmissione ipsius epi p glo. et Arch. in. c. q̃ꝓ. xiiij. q. ii. vbi dicit Arch. esse in electione epi an ipse examinet vel alteri cõmittat: et puto q si cõmittit examinationẽ iudici seculari q cautius et honestius fit q iuret cleric⁹ in manu alterius clerici qr cleric⁹ nõ pot iurare de iure cano. in manu iudicis

secularis et laici: vt in. c. j. et ibi per Inno. de iur. calũ. vt voluit etiã bar. l. cũ clericis. C. de epi. et cle. et hr per Alex. cõsi. lxvj. in. ii. parte ↄsi. dicas tñ q si alr veritas haberi põt nõ cogit clericus testificari p laico vt voluit Host. in sum. de testi. in. §. j. post Gof. in sum. et hr per glo. in. c. super eo. de test. cog. et ple. p Jo. de imo. in. c. dilectoꝝ. hoc eo. ti. vbi etiã dicit q epus cogeretur testificari in defectum alioꝝ testiũ ne veritas peat. Adde tñ q. d. Anto. gem. et imo. in d. c. dilectoꝝ. q p ducens testes dz ipse pbare q alr veritas haberi nõ possit nisi p testes clericos. de laico aũt vt possit compelli testificari ↄ clericũ nisi alia cã in ↄtrarĩ subsistat nõ puto dubitandũ qr testes regulariter inuiti cogunt iurare et deponere. l. in. ff. de testi. fallit tamen in auditore rote vt in deci. ro. deci. xxiij. inci. ad auditorẽ. in no. de q̃ per Jo. an. et do. Ant. l. c. significauit. d. of. or. qd tñ tam alr si decido sz me remitto ad ea que habent in d. c. significauit. et in. c. j. de test. cog.

a ¶ Sebasti. Sapia.

c ¶ Reperiuntur. vide do. Abb. in c. dilectoꝝ. j. de testi. cog. et Fel. in. c. j. col. ii. v. item in quantũ dicit hic hos. e. ti. vbi põt q priuilegiati vt nõ teneãtur testificari nõ gaudẽt tali priuilegio qñ veritas aliter haberi non potest.

d ¶ Vide oino ibi glo. que dicit q p hoc non viciatur actus lz clericus nõ petat licentiã

b quid in causis priuatoꝝ clerici ᵇ possunt cogi ad testificandum: vide in hac materia text. not. in. c. q̃ꝓ. xiiij. q. ii. vbi dicitur quod in secularibus negotiis non debent clerici adhiberi in testes in instrumento nec etiã in iudicio si trãseundo aliqua viderint vel audiuerint nisi vbi testes laici nõ re-

c periuntur: ᶜ tunc enim in defectum admittuntur ne malus vt bonus estimetur et veritas occultet quo casu est in prouidentia ppri episcopi vt aut coram se et competẽtibus iudicibus aut aliter honorifice testificentur: vt dicit ibi text. ¶ Sed oritur dubium circa illum tex. vtrum possit testificari in presentia iudicis secularis coram quo vertitur questio an coram epo tantum. Lau. ibi sentit q poterit coram iudice seculari per verba illius textus. ibi: autem aliter et c. ¶ Sed cõtra eum facit. xj. q. j. testimonium. ibi: nisi ecclesia et c. xxij. q. v. vlti. c. nullus ex ecclesiastico. et vide oino que dixi in. c. j. de iuramen. calũ. vbi examinaui intellectũ illius. c. nullus. Archi. et Hugo. in. d. c. q̃ꝓ. dicit per illum tex. q est in optione episcopi vtrũ ipse examinet testem per se vel aliũ et depositionem remittat per tabellionẽ vel sub suo sigillo ad iudicem cause vel vt faciat examinari per illum iudicem cause: et ita intelligantur verba illius. c. vel aliter honorifice testificetur et c. iurat enim clericus in manibus alterius cũ licentia sui episcopi. vt in. c. j. de iuramen. calũ. et hoc placet et sic obseruatur quando testes sunt in alieno territorio: vt in. c. constitutus. de fideiuss. nullam enim potestatem potest habere iudex laicus in personam clerici. de foro compe. c. si. et. c. vnico. de cleri. coniug. li. vj. Et quid si vacillat dum deponit coram iudice seculari. vide qd dixi in. c. verum. de foro compe. ¶ Sed nunquid valeat depositio si sponte deposuit sine licentia superiori corã iudice seculari vel alio iudice nõ suo. credo q sic: qr hoc nullibi reperitur expresse prohibitũ ex quo sponte deponit: et ad. c. j. de iuramen. calũ. dic vt ibi dixi. Et pro hoc facit iste textus. et. c. insuper. s. eod. cum multis si-

d milibus. vbi dicitur q ᵈ clerici possunt ferre testimonium in causa ecclesie sue et nil dicitur de licẽtia episcopi. et facit qd dicã in sequẽti questione. Item presupposito q male fecerint in nõ habendo licentiam ab episcopo: non tamen per hoc sequtur q testimoniũ nõ deat valere: qr licẽtia est q̃dam accidentale: non autẽ de substantia testimonij. et facit. c. j. s. eo. et. ff. eo. l. j. et multa prohibẽtur que tamen facta tenent. c. rursus. qui cleri. vel vo.

4 ¶ †Et per hoc soluo q̃onem: nunquid religiosi possint esse testes. Specu. eo. titu. §. itẽ excipitur iurandi ab epo. et ita tenet hic Abb. Sed in ↄtrariũ facit q qñ in actu requiritur licẽtia necessario dz precedere actũ: vt no. do. Anto. in. c. cũ cõsuetudinis. cũ ↄcor. ibi signatis. de ↄsue. sed dic qd forte ista est leuis causa: ideo non viciat. arg. l. j. in fi. ff. de ven. inspi.

¶ Adde tu de veritate coꝝ que scripsit hic Abb. vidẽdũ Fran. de are. in terminis eius consi. clx. in. xx. ar. vbi alle. etiã an. cõsi. alle. ibi Ber. Anto. Francis. ¶ An clericus debeat habere licentiam iurandi et testificandi a suo superiore: vide Spe. in tit. de teste. §. j. ver. item excipitur. et Bal. in. l. qm̃. in. j. no. C. de testi. et Albe. de ro. in aut. si dicatur. c. tit. de testi. et habetur in. c. monachi. xvj. q. j. et. c. j. de postu. et cõcluditur qd si examinatur per iudicẽ ecclesiasticum nõ est opus habere licentiã sed si per secularẽ debet examinari de commissione et consensu epi: vel sui superioris cui est subiectus. c. q̃ꝓ. et ibi per glo. et Archi. xiiij. q. ij. et dicas q est in electione epi an ipse examinet vel cõmittat examinationem laico. dicas tamen q licet non debeant deponere sine licentia superioris: valet tamen testimonium etiam sine illa vt no. Inno. et relig post eum in. c. j. ne cleri. vel mona. et Barto. in aut. de nuptiis. §. j. et in aut. de monachis. in. §. cogitãdum. et habetur per Lanfran. de oria. in c. quoniam cõtra. in ver. testes. de pro. Adde tamen quod clericus nõ potest iurare in actibus iudicijs laici vel secularis etiam de calũ. vt per Inno. in. d. c. j. et per Bar. in. l. cum clericis. C. de epis. et cle. et habet per Alex. in consi. lxvj. in. ij. parte consi.

a ¶ Appareat inhabilis. Adde Alex. consi. lxx. i. lib.
b ✠ Sebasti. Sapia. ¶ Quia quatenus. De snia q quatenus agit de habilitate persone faciat fidē in alio late psequit. d. Alex. in l. sepe. co. pri. cū pluribus sequētibus. ff. de re iud. l. vbi multa circa intellectu3 l. ingenuū. ff. de statu homi. ⁊ de equiparatiōe quā facit do. Abb. hic de snia ad ɔfessionē vide Bar. in l. ij. in fi. C. de edi. vbi vult q in oībus casibus in quib9 snia facit fidē in alio iudicio ita ⁊ confessio.
c ¶ Tu vid. ibi gl. in ver. vinculis q per illū tex. dicit qd etiā criminosus nōdū cōdemnatus repellitur a testimonio ⁊ ad de Spe. in tit. de teste. §. iij. in. viij. col. v. itē opponitur qd est criminosus. Et l3 ad h vt testis repellat a testimonio propter crimē sufficiat q sit cōdēnatus vel cōuictus de crimine: vt dicit text. in l. iij. §. l. iul. ff. de test. tn̄ ad hoc vt accusator repellatur ab accusatiōe op3 q sit cōdēnatus de crīe ita dicit glo. fin. ⁊ ibi bar. in l. qui iudicio. ff. de ac. ⁊ vide gl. in v. mors. in l. ij. ff. de pu. in. adde etiā q indignitatem non pōt oppone re tertius antequā snia fit lata super indignitate: sed solus fiscus fm Bal. ⁊ Imo. in l. ex facto. §. fi. ff. de vulg. ⁊ pupi. qui dicūt esse ad hoc glo. sing. in l. his cōsequenter. §. j. ver. pertinere. ff. fami. hercis.
¶ Adde tu alex. cōsil. lxxxvij. ij. li. ⁊ quid si appellauit condēnat9 an pendēte appellatione poterit testificari. vide per eundem consilio xxxvj. iiij. lib. Antoni9 Frācis.
¶ An testes criminosi admittātur ad testificandum: dicas q ni si excipiat de crimine cōtra eōs admittūtur ⁊ d3 specifice opponi de tali crimine vt per Bart. ⁊ alex. in l. iij. in. §. l. iul. ff. de testi. ⁊ p bal. in l. j. in. ij. q. C. d

q est monachus. ⁊ in v̄. quid de monacho tenet q sic. ⁊ idem de fratre minore ⁊ cōuersis ⁊ similibus religiosis: q2 non reperiuntur phibiti: imo potius permissi: vt in c. nuper. j. eo. ⁊ hic ⁊ in c. ⁊ si christus. de iurciurā. cum simi. idem no. glo. in auf. de mona. §. cogitandū. ⁊ Bal. in auf. ingressi. C. de sacrosan. eccle. ⁊ sentit Spe. q valeat testimonium etiā sine licentia epi. Ego credo q a pn cipio debēt habere licentiā prelati cum etiā literas nō debeāt legere sine licētia prelati. xij. q. j. nō dicatis. sed si testificati sunt v3 testimoniū per supradicta. facit. l. cū pater. §. hereditatē. ff. de le. ij. Et satis est q nō reperit tale testimoniū a iure phibitū seu reprobatū: ⁊ potius ē interpretādū vt res valeat q pereat: in c. abbate. de verbo. sig. ⁊ l. quoties. de v̄b. obli. allego ad predicta no. tex. in c. veritatis. ꝫ. de dolo ⁊ cōtu. vbi extra cām monasterij etiā in causa criminali admissi fuerūt in testes abbates: priores prepositi ⁊ alij religiosi: nec aliquid ibi dr de superioris ɔsensu seu licentia: ⁊ habes ibi ho. tex. de prelatis inferiorib9 citra ep3 ⁊ vide qd no. in c. cum pastoris. in glo. iij. q. q. vij.
5 ¶ † De epis vero dic q qn̄ opus est ad eos mitti d3 pro testimonio ferēdo: tn̄ nō cōpellunt dicere testimoniū sed spōte possunt vt in l. nec honore. cū auf. seq. que incipit s3 iudex. C. de sacrosan. ecc. cū gl. sua canonizata. xj. q. j. §. nec honore. facit. c. si. de iura. calū. credo tn̄ q in defectū aliarū phationū poterit etiā eps cōpelli ad ferēdū testimonium per suum tn̄ superiorem: q2 hoc casu vt dixi cessat omne puilegiū. ⁊ facit. c. dilecto. j. e. vbi ob hanc cām deponit iudex a iudicādo: vt ferat testimonium ⁊ in foro seculari testimoniū solius epi sufficit fm singulare puilegiū epis ab imperatore tributum. xj. q. j. fin lec. Inno. in c. nuper. j. e. plene dixi in c. sicut. ꝫ. de proba.

1 ☞ Instrumentū non infirmat si post reperiat inhabilitas testium: ⁊ idem in sententia.
2 Acta facta in vno iudicio respiciētia habilitatē vel inhabilitatem persone ad vnum finem faciāt fidem in alio.
3 Condemnatio de iure ciuili repellit testem a testimonio ferendo: de iure canonico sufficit quod possit conuinci.
4 Lex canonizata contraria canonibus non est seruanda.

S Uper eo. ¶ Crimē nūc probatū repellit testē alias de illo crimine nō dānatū. cōmunis diuisio. secūda ibi: respondemus.
¶ Casus literalis. Testes recepti sunt in aliqua causa criminali vel ciuili ⁊ opponunt eis crimina vt a testimonio repellātur. Queritur quid iuris sit. Respondet papa q si de criminibus illis non sunt cōuicti vel confessi: dūmodo inde cōuincantur non sunt in testimoniū admittēdi: quod dicitur hic intellige put traditur. ꝫ. c. testimoniū
1 Bern. ¶ † Nota q testis quātuncūq tolleratus tempore pductionis pōt pretextu criminis obiecti repelli nō solum in criminali: sed etiam in ciuili: secus si fuit descriptus in instrumēto tempore tolerationis: non enim reprobatur instrumentū
a si postea appareat inhabilis9. l. j. C. d testa. Et idē potest dici quando ad dictum testium inhabilitū sententia fuit lata vt nō reprobetur: licet postea offerant probationes super inhabilitate: vt in c. presentium. j. eo. tit. nisi fuerit appellatum. Nam tunc in causa appellatiōis possunt crimina obijci: vt est glo. no. in c. j. de excep. super ver. per sententiam. vel si probetur corruptio seu periurium scdm ea que dixi in c. sicut. ꝫ. eo. Quid autē in iudice nūquid possit repelli pretextu criminis: siue sit delegatus: vel ordinarius: vide plene no. in c. suscitatus. ꝫ. de rescrip. ⁊ aliquid per Inno. in c.

testi. ⁊ no. in c. iiij. de test. lib. vj. ⁊ est no. glo. in c. ipsi apostoli. ij. q. vij. ⁊ habetur per Inno. in c. cū p. de accu. ⁊ per Bal. in auf. si dicatur. C. de testi. ⁊ ple. traditur in c. testimonium. hoc eo. tit. ⁊ intellige qd repellit etiā si sit emēdatus vt per glo. in c. ipsi apostolici. dicas tn̄ q nō omne peccatum mortale repellitur a testimonio: vt per do. Abb. in c. inquisitionis. de accu. ⁊ habetur p Io. an. ⁊ Archi. in c. presentiū. de test. li. vj. ⁊ adde q solapendētia processus super crimine etiam si nō sit cōdēnatus h3 eum repellere in alia causa vt per Barto. in repe. l. barbarius. l pe. col. ff. de offi. pre. vbi dicit q testis cōtra quē pēdet pcessus de falsitate non potest esse testis in alia causa per not. in l. j. C. de reis post. li. x. ⁊ vide que ple. tradunt per Spe. ⁊ ibi per Bal. in addi. in tit. de teste. in. §. itē q est criminosus.
✠ Sebasti. Sapia.
d ¶ Lex canonizata. Vide late per Feli. in c. ij. colū. vij. versi. leges inserte. ꝫ. de rescri. vbi ponit an leges inserte in decretis censeātur approbate.
e ¶ Adde qd ista decre. habet locū etiam in clerico qui h3 solum primam tonsuram: vt contra eum in causa criminali ad accusandū vel ad testificandum non admittātur laici hoc pbatur optime per istu3 tex. dum dicit de ricum iūcto. c. de ricos. xxj. disti. et hoc aperte tenet do. in c. sacerdotes. ij. q. vij. ⁊ adde hic qd laicus potest deponere p clerico in causa criminali. glo. est not. in c. clerici. lxxxj. disti. pro qua facit tex. cu3 glos. xviij. q. ij. in decima.

cum venerabilis. de excep. sed plenius per eundē
2 in c. suscitatus. prealle. ¶ † No. q cōuictio vel cōfessio facta in vno iudicio quo ad certū finem faciat fidem in alio iudicio quatenus agitur de ha
b bilitate persone. Et est ratio: q2 quatenus b sententia vel confessio inficit personam sequitur eam quocūq se vertit sicut infamia ⁊ lepra leprosum. j. q. j. caro turpem. ⁊ l. ingenuum. ff. de statu homi. ⁊ vide Fede. cōsi. xxiij. ⁊ plene per Inno. in c. causam. qui filij sint legitimi. facit. c. testimonium. j. eo. secus quādo alia acta seu cōfessio non respicit personam sed priuatā cōmoditatē alterius: tunc non faciūt fidē quo ad alium. l. pe. ff. de interrog. act. ⁊ in c. inter dilectos. §. nec attestationes. de fi. instru. ⁊ l. cum queritur. cum duabus seq. ff. de except. rei iudi. ¶ Oppo. cōtra tex. ⁊ videtur nō sufficere quod alias non fuerint cōuicti vel confessi de crimine saltem in ciuili: vt in c. testimoniū. j. e. Solu. fm glo. j. intellige hic quando perseuerant in crimine ⁊ distingue in materia prout ibi plene
3 not. ¶ † Oppo. n. ⁊ aliter videtur cū qd si perseuerent in crimine nō sunt repellēdi: ex quo hacte
c nus nō fuerūt de crimine nūc obiecto cōdēnati c. ff. e. l. iij. §. itē le. iuli. canonizata. iiij. q. iij. §. itē le. iul. ⁊ facit. l. athletas. §. calūniator. ff. de his q no. infam. vbi dicitur q calumniator notat infamia: ita demū si calūnie causa dānat9 fuit nec sufficit calūniatum fuisse. Sol. glo. qd fm leges repellit criminosus ita demū si fuisset dānatus vt in cōtrarijs: fm canones satis est q nūc possit cōuinci
4 vt hic. ⁊ in c. testimoniū. j. e. ¶ † Ex quo no. q lex
d canonizata d cōtraria canonibus nō est in foro canonico obseruāda: ⁊ hoc ideo q Gratian9 incorporando illā canonibus nō potuit pīudicare canoni: cum ad hoc nō habuisset potestatē a papa iuxta no. in c. ij. de rescrip. ⁊ dicūt hic Ala. ⁊ Vin. de iure canonico nō sufficit omne crimē: sed op3 ad minus q sit tale qd a promotione repellat et tunc cum eo nō fuerit dispensatum. Ego hāc materiā respectu vtriusq iuris plene prosequar in c. testimoniū. j. eo. dic vt ibi. ¶ Extra glo. opp. de c. ex parte ade. ꝫ. c. cum ibi not. vbi pz q non repellunt testes pretextu criminis obiecti quin saltem possint recipi eorum vera dicta. Sol. Io. an. dupliciter. primo q nō debēt admitti etiā a pncipio ⁊ sic verbum admitti stat proprie. Scdo sol. q non debent admitti. s. inspecto effectu: sed aduerte q prima expositio non soluit contrarium. Sed tu dic q hoc verbū admitti: pōt intelligi proprie ⁊ improprie reducēdo ad materiā ad ea que plene dixi in. d. c. ex parte adc. ar. l. l. nō est nouū. ⁊ l. nam ⁊ posteriores. ff. de legi.

1 ☞ Clerici contra laicos non admittūtur in testes in causa in qua venit imponenda pena sanguinis.
2 Laici non admittuntur in testes in causa criminali contra clericos.
3 Laicus admittitur in testē cōtra clericū: vbi crimen clerici non potest probari nisi per laicum.
4 Laicus admittitur in testē contra clericū quādo eius delictum est notorium.
5 Laicus testificans contra clericū in crimine saltem facit indicium.
6 Laicus admittitur in testem cōtra clericū quando agitur de crimine ciuiliter et in exceptis criminibus.
7 Qui veniant appellatione suorum.
8 Iniuriā propriā ⁊ suorum etiā criminaliter quis licite prosequitur etiam de iure canonico.

e D Ecetero. e Laicus in criminali nō testificatur contra clericū accusat tamē pro sua vel suorū iniuria. Primo ponit regulā a qua scdo excipit ibi: nisi ⁊ exceptionem determi-

a -t-Sebasti.Sapia.¶ Als inhabiles.Adde q immo infames admittu tur vbi aliter veritas haberi non pōt.exēplū ponit Saly.in.l.ea quidē in.i.col.ver.ad quintā qōnem.C.de accu.qñ quis ludebat in prostibu lo ꝛ fuit deceptus ob taxillos falsos.hoc etiā poterit pbari p lenōes ꝛ infames personas.qd dictū sequitur Alex.in cōsi.lxiiii.incip.viso the mate in.i.co.in.i. vol.ꝛ Ang.aret. in tracta.malefi cioꝝ in vbo meti tore di mal dadi. colum.i.

b ¶ Ibi cui⁹ vni uerse vicinie po pulus.ꝛ hoc etiā ꝫ ibi do.Abb.et idē dicit do.ant. in.c.cū nō ab ho mine.in.vii.col.ꝛ ibi etiā do. Abb. de iud.itē sciās q laici sunt idonei testes ad pbādū infamiā cōtra cle ricū. h dicit do. Ant.post Jo.an. in.c.tā literis.in vlt.col.i.co.adde de hoc Spe.i tit. de teste.§.i.i.xxx. col.vſ.item q est latrus.cum se.

c ¶ Optime facit qd no.Bar.in.l. si.ff.de in lit.iur. vbi vult qd quo tiescunq priuile giata pbatio ple ne pbat in ciuili bus in criminali bus faciat indi cium sufficiēs ad torturā.sed clarū est quod in ciuili bus testimoniū laici contra cleri cū plene pbaret ergo ꝛc.in cōtra rium facit qd te stis qui prohibet examinari ppter eius reuerētiā cō tra quē producit examinatus nul lum facit indiciū vt.l.i.§.diu⁹.ff.i. ꝛ ibi Bar.ff.de q stio.ꝛ tenet Bar. in.l.maritus.co. tit.ꝛ glo.in tit.C. de qō.sed vna ex rōnib⁹ quare lai cus phibetur in crimine testifica

nat ibi:nec nūc.¶ Casus literalis.Querebatur verū laici recipiēdi sunt in testimoniū vl ad accu sationē ꝯtra clericos.Rñdetur q fm canones nō sunt aliquatenus admittēdi nisi suā vel suoꝝ in iuriā psequātur:ꝛ tūc ad testimoniū nō sunt ad mittendi:sed ad accusationē pñt admitti.Bern.

1 ¶ †Not.i.vnam regulā q vbi agitur de crimine criminaliter nō testificātur laici cōtra clericum.ꝛ vide text.not.iuncta glo.in.c.testimoniū.xi.q.i.q ponūt regulā cōuersaꝫ qd nec admittūtur clerici cōtra laicū cum criminaliter agitur.ꝛ allegat ibi glo.istum tex.qui tantū facit per casum ꝯuersum ꝛ sicut laici nō testificātur cōtra clericos:ita p idē titatem rōnis nec clerici cōtra laicos qd no.ꝛ sa tis bñ facit ille tex.dicit tñ ibi Hug.q de crimine ecclesiastico poterit cleric⁹ etiā corā iudice secula ri accusari ꝛ testificari ꝫ laicū.alle.vi.q.ii.c.i.Credo etiā q in crimine seculari vbi nō ageretur ad pe nam sanguinis possit clericus ferre testimoniū cōtra laicū in defectum testiū ne malus ve bonus reputet.ar.opti.in.c.ꝙꝙ.xiiii.q.ii.ꝛ illud.c.testi moniū.intelligit glo.in.c.i.li.dist.qñ agit ad vin dictam sanguinis.Nec obstāt predicta:q laici ex cludūtur qm presumūtur infesti clericis.ii.q.vii. laicos.ꝛ.c.clerici.q ratio cessat in clericis cū pre sumātur sanctiores ꝛ patres spūales ipsoꝝ laico

2 rū.xi.q.iii.absit.xi.q.i.c.duo sunt gña.¶ †No.ii. pncipaliter q etiā laico psequēte iniuriā ppriā cōtra clericū non admittunt laici ad testificandū nec aperit iste tex.si sint alii testes vel nō:sed po tius indistincte vr excludere per illud verbū ali quatenus ꝛc.Et ꝙꝙ doct.alicubi nō tāgant qd

3 meminerim.¶ †Ego tñ soleo limitare hoc.c.qñ delictū de quo clericus accusat fuit cōmissum in loco in quo est clericoꝝ copia.Quid eñ si in villa vbi esset vnus clericus:certe impossibile est h ca su pbare delictum:ꝛ sic intelligēdo hūc tex.indi stincte remanebit impunitū:ꝛ dabit clerico mate ria delinquēdi:quare intellige q tūc admittant laici in defectū ad testimoniū:nā ex hac causa ad

a mittūtur alias inhabiles^a vt pbatur in.c.si.i.tit. pxi.facit.c.veniens.in fine.i.eo.vide bonum tex. iuncta glo.in versi.ꝛ si tres.ꝫ.de elec.cum dilecti. saltem qñ ex numero ꝛ qualitate testiū nō sit pre sumptio qd velint dicere falsum:vt in simili dicit tex.in.c.in fidei fauorem.de here.li.vi.Et vbi nō potest haberi vera pbatio admittit presumpti ua:vt in.c.preterea.i.eo.ꝛ in.c.tertio loco.ꝛ.c.lite ris.i.de presump.cum simi.multū tamē facit in cōtrarium.l.prospexit.ff.qui ꝛ a quibus.sufficit enim ita scriptum esse.vi.q.iii.scitote.sed respon deo cum hec materia testium reperiatur a iure li mitata modo predicto debem⁹ ꝛ nos in casu no stro sic limitare.arg.l.non possunt.ff.de legi.ꝛ.c. cum dilecta.de ꝯfir.vti.vel inuti.Et ineptum est regulā non fallere vbi ratio naturalis suadet:vt

ri cōtra clericum est ppter reuerentiam:vt q non est paris cōuersatio nis vel gradus:vt in.d.c.laicos.ii.q.vii. ergo ꝛc.

¶ Adde qualiter intelligat qd testes minus idonei admittant ppter defectum probationis.Alex.consi.lxiiii.

d ¶ Et generaliter an prohibitus accusare sit prohibitus testificari vel econtra:vide plene per glo.iiii.q.iii.in summa.que est magistra.nam videtur dicendum q sic per tex.in.c.si.i.e.ꝛ in.c.ipsi apostoli.ꝛ.c.testes. ii.q.vii.sed tu ad hoc vide tex.ꝛ glo.in.c.licet.circa fin.de simo.facilius tamen ppter crimen repellitur testis a testificando ꝙ accusator ab ac cusando:vt no.glo.fi.ꝛ ibi Bar.in.l.qui iudicio.ff.de accu.cuius vba scripsi.ꝫ.c.pri.Et adde q sicut minor.xx.an.repellitur a testimonio in causa criminali vt est tex.iiii.q.iii.§.item.in testimonium.ff.de testi.ita et minor.xx.an.repellitur ab accusando:vt dicit glo.in.l.libelloꝝ.in v. pupilli.ff.de accu.ꝛ Barto.in.l.qui accusare.eo.titu.Sed nunqd sicut laicus qui phibetur accusare clericū admittitur si psequatur suā iniu riam:vt est tex.hic ita clericus qui phibetur accusare laicos:vt in.c.si cut sacerdotes.ii.q.vii.admittatur si suam vel suoꝝ iniuriā psequatur

dic q non glo.est singu.in.c.laicos.ii.q.vii.qd est verū nisi protestetur q non intendit ad vindictam sanguinis.ita dicit Joan.an.in noui.in.c. pelatus.super ver.querelam.de homi.in.vi.

Anto.franci.¶ An clericus possit accusare laicum de crimine etiam cum ptestatione q non pcedatur ad penam sanguinis:vide que plene

est tex.iuncta glo.no.in aut.vt ma.debi.ꝛ facit.l. scire oportet.§.sufficit.ff.de exc.tu.vbi tex.arguit

4 ex naturali iustitia.¶ †Scdo limito hoc.c.vt nō pcedat qñ delictum clerici dicitur notorium:tūc etiam laicos admitterē ad testimoniū.tex.addu

b co not.in.c.cuꝫ dilecti.^b de purg.can.¶ †Tertio

5 limito vt laici regulariter nō admittātur.s.ad ple nam probationem faciendam:sed ad indiciū fa

c ciendum sic.saltem vt subiiciātur torture^c arg.in l.capite quinto.cuꝫ ibi no.per Bar.ff.de adult.ꝛ ibi glo.ꝛ i.l.quero.in fi.ff.de edi.edic.ꝛ quod no. in.c.i.ꝫ.de proba.ꝛ sentit Inno.in.c.quoniā.ꝫ.e.

6 ¶ †Quartam limitationē sentit hic Hosti.vt p cedat qñ agitur de crimine criminaliter:vt dixi: secus si ciuiliter per.c.iii.ꝫ.eo.ꝛ hoc dic pcedere etiam si agat ad priuationē beneficii.Nam ꝛ tūc dicitur agi ciuiliter per.c.iii.ꝫ.eo.ꝛ i.c.per tuas. i.de simo.ꝛ q ꝑ ppie accusatio tēdit ad depositio nem ab ordine.vt i.c.qualiter ꝛ quādo.ii.de acc. Et pro hac limitatione est ho.tex.i.c.tam ex lite ris.Itē si agatur per viā inquisitionis vel denun ciatiōis.argu.in.c.tam literis.ꝛ.c.qm.ꝫ.ꝛ sentit hoc Fede.ꝯsil.xxiii.ꝛ facit q ꝑ his casibus nō agit ad penam naturaleꝫ delicti:vt.d.c.qualiter ꝛ qñ. Nunquid aūt his casibus admittāt laici ad accu

d sandum^d sicut ap testificādū:vide qd dixi in.c.ex parte ade.ꝫ.eo.Quintā limitationē sentit gl.ii. hic vt admittātur laici in exceptis criminibus ꝫ tu respectu accusatiōis clericoꝝ dic vt plene no. in.c.cum.p.de accusationibus.ꝛ.ii.q.i.i primis. ꝛ.ii.q.vii.i sum.respectu vo testimonii an admit tantur laici cōtra clericos i exceptis criminibus dic vt ple.leg.ꝛ no.in.c.per tuas d.ꝛ.i.de simo.vi

7 de in.c.in fidei fauorē.de here.li.vi.¶ †Ultio hic querit q ꝑ tex.admittit hic laicos ad accusationeꝫ clericoꝝ cū prosequūtur suā vel suoꝝ iniuriā qui cōprehēdātur hic appellatione suoꝝ.Sol.vario modo exponitur per doc.in casu nostro nō repe ritur hoc a iure determinatū ꝛ ad alios effectus multifarie exponit.Nā fm accur.illi dicunt sui qui p eo testificari nō pñt.vt no.C.ad tur.l.pe.in fi.ꝛ vide per Spe.i ti.de accu.§.iii.in pn.Hosti. dixit illos suos de quibus hr.ff.de accusa.l.i.ꝛ.ii. Goff.intelligit suos oēs illos p quibus agere pt quis actiōe iniuriarum quasi iniuria videatur sibi illata:vt serui:filii:vxor.isti.de iniur.§.patit ff.de iniur.l.item apud labeonē.§.itē sponsum. Item si quis defendit mortē ppinquorū.l.hi tñ. ff.de accu.ꝛ sic intelligitur.iii.q.xi.negāda.Abb. vero dicit hoc posse intelligi de oibus cōstitutis in potestate vel nō dūmodo sint in primo gradu. alleg.de sen.excō.si vero.Pe.dicit q in illis casi bus poterit accusare qbus sine pena poterit ver

e berare qui habentur in.d.c.si vero.Jo.an.in ad di.Spec.i.d.§.iii.dicit q omnes sunt sui^e p qui bus potest postulari qui est de tertio ordine nō

habētur in.c.sen tentiam sangui nis.ne cle.vel mo. ꝛ in.c.repellātur. ꝛ ibi per Joā.de ana.de accu.ꝛ vr qd magna sit su spicio:quia inter eos vr esse inimi citia et vt pluri mū solent esse ad inuiceꝫ infesti:vt sentit tex.in ver. infestationes.in preal.c.repellā tur.dicit ibi ple. tradi solet.

e ¶ Qui veniant appellatiōe suo rū:in casu huius decre.ad hoc vid gl.i.in.l.si femia. que est.l.penl.C. ad turp.hic alle. per do.Abb.qui dicit q illi intelli guntur de quib⁹ in.§.item le.iul. iiii.qd.iii.ꝛ idem dicit Bar.in.l.i. C.qui accus.non pos.ꝛ Pe.de an cha.in repe.c.ca nonum.in.vi.pu a.quesito.l.xvi. col.ultmus quesiti. ver.solet dubita ri.ꝫ.de cōsti.pro quibus ego allo go casuꝫ:neq ab eis:neq ab ali quo canōista pō deratum in.c.de crimine.iuncto c.de certis.xv.q. iii.sed Bal.in.l. neganda.in fi.C. qui accu.nō pos. dicit q quādo fit mentio de suis: intelligit de suis coniūctis vsq ad quartum gradū p quo facit.l.ad petitionem.C.de aduo.diuer.iud. ꝛ aut.licentiam. C.de epis.ꝛ cleri.

ꝛ glo.in.c.requisiuisti.de testa.ꝛ glo.in.c.i.ꝛ.xii.q.iii.Sed vide Flo.in.l. lege iulia.ff.de testi.vbi refert But.dicere q appellatione suorum conti nentur illi qui non coguntur testificari vsq ad quartum gradū ꝛc.Et qui veniant appellatione suorum:vide tex.in.c.si.de verbo.signi.lib.vi. ꝛ do.post glo.in.c.studeat.circa fi.l.dist.Item adde hic quod not.Bar. in.l.si.in versi.sed qui dicuntur extranei.ff.de peniis.vdic.Que autem dicātur sue ecclesie.vide glo.ꝛ do.Anto.in.c.pro illoꝝ.ꝛ quod ibi no.de preben.Qui autem veniant appellatione proximorum.vide opti.text. in.c.ꝙuis adulterii.C.de adul.ita ad literā do.Bar.de bellēzi.hic.ego addo circa predicta vnā notabilē regulā q vbicunq in aliqua lege vel dispositione fit mentio de se vel de sua persona vel similibus verbis q talia verba cōprehendūt nedū personā ppriam sed etiā alios quos cir ca se necessario habet:puta vxorē ꝛ filios ꝛ similes.tex.est de hoc nota. ꝛ forte qd nunꝙ audisti alr in.l.iii.§.sed qd dicimus.ff.de pe.leg.ꝛ istā regulam didici a do.Jas.de maino Mediola.preceptore meo dū Pa pie legeret.l.vt vim.ff.de iusti.et iure.

¶ Adde q veniāt appellatiōe suoꝝ.do.de ro.dec.cccdx.de renū.l nonis

postulātum

Anto.Francis.¶ Qui veniant appellatione suorum. Dicas q in hac materia accusationis de qua hic tractat sui dicũtur parẽtes: patroni: patrone τ eoꝝ liberi: frater: soror: socer: vxor: socrus: gener: nurus: vitricus: nouerca τ priuignus: q oẽs dicuntur sui in materia accusandi vel prosequẽdi iniuriã suã vel suoꝝ. itẽ etiã amicus intimus venit appellatione suorũ: vt sing. dicit Bald. in.l.j.in.xxij. col. C.q accu. nõ possunt. de quo vide p Alex. in.l.j.i fi. ff.de pub.iudi. et in.l.ij.ff. de accu. in alia autẽ materia q dicitur sui puta in materia successiõis: τ trãsmissionis hereditatis: illa nõ adita vel non agnita dicas qd sui dicũtur q sunt in potestate testatoris siue eius de cuius successiõe tractatur: vt insti.de here.qua. τ diffe.§. sui aũt heredes τ §.sꝫ τ is remittit pretor. τ in.l.vnica.C.de his q ante aper.tab. τ generaliter qui veniãt appellatiõe suoꝝ vide p Bar. in.l.cũ suc.de leg. iij. τ in.l.si ita. in §.ea lege. in vlti. col.ff.de ver.obli. vbi ponit qd de ecclesia τ vide per Spec.in ti.de accu.in.§.iij.in pri. τ an qñ desunt fi lij appellatione suoꝝ veniãt fratres vel agnati vide p Pau.de ca. in 2si.cccij. τ vide tex.in c.de causam iuncta gl. in ver. suoꝝ. τ ibi per.d. Car.in.j.q. vbi dicit q veniũt etiã procuratores τ factores ad effectuꝫ vt dicat locus nõ esse tutus propter metũ taliũ personarum.

a ¶ Materiã hu° decre.vide examinatã p legistas in aut. q semel.i.iij. col.C.de pba. τ si est commissa alicui examinatio testiũ nominatoꝝ: τ ipse semel examinauit noiatos nõ poterit iterũ eos examinare. ita dicit do. Ant.in.c. licet vndiq3.in fi. de off.deleg. τ ita dicit determinã p per glo. τ doct. in.c.in causis. de offi.deleg. Item de intellectu huius.c. τ.c.vltra tertiam. vide multũ latissime per Host.in summa.de dila.§.τ quibus.circa prin.ver.videtur

postulantiũ τ enumerãtur.ff.de postu.l.j.in fi. cũ l.se.qñ putat verũ exceptis vltimis duob° ibi enumeratis: τ enumerant ibi he psone parẽtes patroni vl patrone τ eoꝝ liberi: frater: soror: socer: vxor: socrus: gener: nurus: vitricus: nouerca: priuignus pupillus: furiosus τ fatuus: mihi placẽt oia preter istas tres psonas vltimas: q2 isti non possunt dici sui ex quo sibi nõ attinẽt: lꝫ als illis sit miserendũ τ fauendũ.

8 ¶ †Et no.ex hoc τ ex tex. q licite etiã de iure cano. qs psequat etiã criminaliter iniuriã ppriã τ suoꝝ. facit.c. τ q emẽdat.xlv. dist. τ vide qd no.in.c.si is q plat°.xxiij.q.iiij. τ p doc.in.c.olim.de iniur. τ i.c.grauis.de resti.spol.

1 ¶ An istud capitulũ debeat intelligi q vltra tertiam productionem non possint quarto produci testes nisi cuꝫ solẽnitate: an vero post tertiã dilationem.

2 In cõcessione secũde τ tertie τ quarte dilationis seruatur solẽnitas capituli vltra tertiã τ dꝫ probare se fuisse impeditum in alia dilatione.

3 Testes producti in quarta productione concessa sine solẽnitate probant si non fuit contradictum vel appellatum.

4 Testium receptio facta post conclusionez valet si pars non opponit.

a In causis. [a] Legit principaliter duobus modis fm lecturã cõmunẽ τ verbis congruentẽ.h.d. In causis ecclesiasticis τ ciuilib° possunt fieri tres productiones testium. quarta autẽ non admittit absq3 solẽnitate legali. hoc primo. Scḋo dictis testiũ põt post ipsorum publicationẽ publice disputari. hoc scḋo. et duo sunt dicta. scḋm ibi: τ super. ¶ Not.j. q causarũ quedã sunt ecclesiastice: quedã ciuiles. Ecclesiastice possunt dici dupliciter vel q2 spectãt ad ecclesiasticũ forũ. Ciuiles dicunt ille q̃ agũtur in foro secularí. vel scḋo dicũtur ecclesiastice spirituales et criminales. Ciuiles q̃ agũtur de rebus tẽporalibus. τ vide bonã glo. τ plenam.xi.q.j.in summa. ¶ No.ij. q regulariter cause ecclesiastice regulãtur in iudicio ad instar ciuiliũ. facit per locum a speciali.de.dispẽdiosam.de iu. τ.c.j.de iura.calũ.

b lib.vj. ¶ No.iij.ibi: in legibus τc. q cause [b] etiam ecclesiastice regulãtur in iudicio fm leges ciuiles ex quo non contradicũt canonib°. τ sic tã in ordinãdo q̃ in decidẽdo attẽdit ius ciuile iuri canonico nõ cõtrarium. τ pro hoc dicto est tex.in.c.j.et ij.de no.ope.nũ. adeo q vbi ius ciuile expresse nõ disponit: põt tñ adduci p simile vt notãter phat in.c.autoritate martini.de 2ces.preben.li.vj. τ loquit de illa solẽnitate legali que habet in.c. vltra tertiã.j.eo. τ originaliter in aut.e.ti.§.quia vero. ¶ Vltimo not. q licet testes recipiant in secreto in.c.venerabili.j.eo.de dictis tñ eoruꝫ postea põt publice disputari vt hic. simile in electionis scrutinio qd fit in secreto postmodũ tñ publicat: sup eo publice disputatur vt in.c.q2 propter.cum ibi no.s.de elec. τ hec potuit esse ratio dubitandi. nã videbat quod deberet secrete disputari de dictis sicut recipiuntur in secreto. Sed alia ratio imminet in receptione q̃ in disputatione: q2 primo casu dubitatur de falsitate.s.eo.c.ij. scḋo vero non.

1 ¶ †Opp. τ videtur q plures productiones possint fieri in causa cum dilatio data ad productionem testium cedat cõmodo debentis producere. nam dilatione pendente iudicis officium quiescit.j.de appella.significãte. τ.l.siue pars.C.de dilatio. ¶ Glo.metu contrarij vt arbitror exponit tex.ibi: productionem.i.dilationẽ. Et sic intelligendo de quarta dilatiõe vnde infra primã secũdam τ tertiam dilationem põt quis toties testes producere quoties voluerit. sed quartã dilationẽ non habebit nisi cum omni solẽnitate.de qua.j.

c eo.vltra tertiam. τ hoc verum scḋm glos.nisi obsistet renũciatio [c] productionis testium vel si multitudo testiũ est producta. tunc enim nedũ quartã nõ habebit: sed nec etiam tertiã nec secundã.j.eo. significauerunt. τ.c.cũ venissent.cum si. Deinde ponit glo.secundũ intellectũ vt intelligatur text. in productione scḋm q verbũ sonat videlicet vt in causa nõ possint fieri vltra tres productiones testium nisi cũ solẽnitate legali: dicit tñ primum seruari de facto. τ illud dicit Jo.and.tenendum Host.plus placet iste secũdus intellectus: vt tres productiones fiant in vna dilatione.ar.ff.de ver. signi.ter enim. vnde ibi litera dicit q nõ dicit di-

d lationem sed productionẽ [d] que sunt diuersa. tres ergo fient productiones infra vnaꝫ dilationem. quarta fiet cũ solẽnitate. quinta vero nullo mõ fiet. ¶ Et dicitur prima cũ quis colligit testes quos põt habere τ presentat iudici eos: cũ vero colligit alios τ eos presentat dicit scḋa τ sic de tertia. Solẽt etiã a principio testes producẽdi noiari fm eũ q2 forsan ei nõ est possibile sic simplr presentare: sed productiones postmodũ debẽt fieri de noiatis. τ videt sentire Host. q infra quãlibet dilationem poterũt fieri tres productiones testium. do. Anto.aperte nõ eligit: sed videt sentire cũ primo intellectu glo. ille tñ intellectus si bene iura ponderant nõ videt procedere. primo q2 nõ in omni casu procederet: finge eñ q pars fuit impedita infra primã scḋam τ tertiã dilationẽ: ita q nullos testes pduxit: dicemus ne q nõ habeat quartã dilationẽ: nisi cũ solẽnitate legali: certe falsuꝫ est: q2 frustra tũc iuraret q non vidicerit testificata τc. ptꝫ ex forma.c.vltra tertiã.preallegã. tñ ista vltima litera simplr denegat quartã sine solẽnitate legali. ergo nõ dꝫ intelligi in dilatione. Itẽ intelligẽdo tex.in dilatione sequeretur q tres dilationes simplr τ sine difficultate possent dari tã in causis ecclesiasticis q̃ in ciuilib° qd etiã est falsuꝫ: vt ptꝫ ex.l.oratione. τ.l.fi.ff.de fer. τ ex notatis in.c.ij.de dila. vbi vide per glo. τ ideo credo tex. intelligendum put iacet: τ nedũ intra vnã dilationẽ sicut sentit Host. sed etiã in tota causa nõ possunt fieri vltra tres productiones testiũ nisi cũ illa solẽnitate legali. τ ita proprie loquit iste tex. nullam faciens mentionẽ de dilatione: habẽs ergo vnã dilationẽ vel plures ex causa nunq̃ admittetur ad quartã productionẽ nisi cũ illa solẽnitate legali. τ est ratio q2 ex iterata toties productione est presumptio q fuerit percunctatus dicta testiũ: τ q2 forte illi non probabant est inductus ad productionem aliorum illos prius subornãdo: ideo exigit iuramentũ huius psumptionis purgatiuũ. ¶ Et ex hac ratione infert q si fecit plures productiones testium si adhuc non fuerũt examinati nõ habebit locum dispositio huius.c.q2 cessat ratio subornationis τ dictorum percũctationis. Idem si fuerunt examinati: sed fecit istas productiones in actu continuo ita quod nõ potuit scire dicta illorum ante productionem quam nunc vult facere. ar.in.l.continuus actus.ff.de verbo. obli. intelligatur ergo tex.de tribus productionibus cum effectu factis. et ita proprie loquit text. in aut.eo.§.quia vero. vnde sumpta fuit hec decre. τ quando internallo facto post tres productiones τ receptionem productorũ vult facere quartam. ¶ Quid autem si nominauit multos testes non tamẽ produxit oẽs simul: sed facit tres productiones nunc vult facere quartam. dic qd non leges intelligũtur multe producti ones sub vna dilatione. Et vide gl. mag. versus fi. in.l.in pecuniarijs.ff.de ferijs.

tamen q in ciuilibus τ sequẽtibus. Item vide quod late scribit Lap. alleg.lxxxj.fm quotam meã: vbi ponit latissime an dispositio huius decre.habeat locum in causa matrimoniali.

b ¶ Sebasti. Sapia. ¶ Quod cause. Vide Alber.de rosa.in prima parte statutoꝝ questio.ix. τ Gemi.in.c.j.x.distin. Pet.de ancha.in.c.j.vi. char.ver.his ita q premissis.s.de constitutio.

c ¶ Utrũ sola renũciatio i causa impediat quartã pductionẽ cũ solẽnitate. d. Ant. hic 2cludit q sic licet Inno. 2tra sed vide Spec.in ti.d teste.§.qualiter.ũ.iij.col. ver. quarta aũt pductio. Et de hoc vide Bar.in aut.q semel.in. iiij. col. ver.circa scḋꝫ.C. de pba. vbi distinguit an aũ renũciationẽ vel 2clusionez potuit testes pducere: tũc nõ admittat: aut nõ potuit vl ignorabat se posse pducere: tũc admittetur ad pducendum cum hac solẽnitate legali.

d ¶ Quõ sumat h verbuꝫ pductio. vide plene per.d. Ant.i.c.vltra tertiã.in.iiij.co.ver. venio ad scḋm.q cõcludit cũ glo. τ Bar.in aut.q semel.C.de pba. τ intelligit put verbum sonat. qd tñ intellige vt ibi vide gl.i.§. spaciũ. in versi.iudicantes. τ ver.q semel. iij.q.iij. τ vid Jo. an.in sua sum.de testi.in ver.infra quot dilationes sunt testes pducendi. τ de hoc vide multũ late per Archi. i.d.c.spacium.i.ij. col. vbi videtur tenere q in casu huius decre.tantũ debeat dari vna dilatio sub q̃ multe fiant pductiões sequẽdo Phil. Hoff. τ Host.in hoc.c.sꝫ postea refert qd Tho.in suo libello in ti.de dila.ꝫ q dabuntur plures dilationes. τ de hoc vide p bal. in.l.j.in prin.col. C.de dila. vbi dicit q fꝫ canones intelligũtur tot dilationes sꝫ fm

admittet sine illa solēnitate: qr eadē est ratio lz in veritate non oino. ⁊ hoc ideo qr potuit malitiose plures noiare ⁊ figmētis dandus nō est locus. de diuor. quāto. ⁊ pro predicto intellectu facit aut. q semel. C. de pba. que vtitur hoc verbo productione: sicut facit iste tex. ⁊ sunt predicta de mēte bar. in. d. aut. qui semel. lz non moueat predictis rationibus. Ex his habes clare intellectū huius. c. ⁊ eius rationē: ⁊ infero qd si habuit tres dilationes: ⁊ impeditus nō potuit facere nisi vnam vel duas productiones testiū: ⁊ nūc probando impedimentū petit quartā dilationem q illa dabitur absqz illa solēnitate legali ex quo nō fecit tres productiones testiū: nam vt dixi iure caueł de ista solēnitate adhibēda solū in quarta productione et
2 nō dilatione: ⁊ rationem predixi. ¶ †Sed quero nūquid dabił ista quarta productio seruata dūtaxat solēnitate illius. c. vltra tertiā. Innoc. dicit
a q non: sed opz q pbet se impeditū fuisse[a] ⁊ idem dicit in cōcessione scde ⁊ tertie: qr lz pria det sine grandi cognitione cause: tn̄ secus in scda ⁊ tertia. Aduerte hoc dictū Inno. pcedere capiendo productionē pro dilatione: sed capiendo put verbū sonat cessat hec suppletio Innoc. ex quo enim est adhuc infra dilationē sibi cōcessam potest facere quartā iurando solūmodo prout ibi dicił. Et ex hoc apparet q iste secūdus intellectus probabilior est cum iura canonica ⁊ ciuilia nō requirant in hac quarta pductione nisi illam solēnitatē: vt ptz hic ⁊ in. c. significauerūt. ⁊. c. vltra tertiam. s. eo. ⁊ aut. qui semel. pre alle. ⁊ tn̄ in cōcessione secū de dilationis requirant aliā cause cognitionē: vt in. d. l. oratione. ⁊. l. fi. ⁊ not. in. d. c. ij. de dila. ergo debent intelligi hec iura de quarta pductione et nō dilatione cū sup dilationibus sit specifice promissum. ar. in. l. sanctio legū. ff. de pe. dictum tamē Inno. est verū in se si capił productio pro dilatio
3 ne. ¶ †Quero qd si detur quarta pductio sine solēnitate nunquid valēt attestationes. Inno. refert opi. Quidā dicunt q nō. ar. c. ij. s. eo. in fi. Secundi dicūt cōtra nisi fuerit appellatū. s. eo. significauerūt. Tertij dicūt q lz cōtradicał ⁊ appelletur tn̄ sine solēnitate ista vel cū causa pōt cōcedere quartā ⁊ quintam nisi sit cōclusum ⁊ renūciatum testibus. ⁊ dicta ipsoꝝ alteri parti sint edita nec aliter seruari debet hec solēnitas per. d. §. qr vero. vnde fuit assumpta hec decre. dicit tn̄ Inn. q lz hoc videał verū: tn̄ securius est iudici nunq̄ dare quartā sine solēnitate. ⁊ dicūt isti vltimi qd cōcurrētibus predictis. s. ↄclusione renūciatione ⁊ editione attestationū nō dabitur etiā secunda sine hac solēnitate. nā eadē est ratio. ergo ⁊c. de cōsti. transīato. dicit tn̄ Inno. q predictus. §. qr vero. nō videł facere vim in cōclusione vel renūciatione: sz solū in editione facta alteri parti vt tunc sit seruanda illa solēnitas. Aduerte qr Innoc. et alij quos refert solū cōsiderauerūt illū. §. qr vero. ad corticē ⁊ nō aduerterūt ad iura canonica que magis specifice puident sup hac materia ⁊ declarāt intrinsecā materiā illius. §. qr vero. Unde cōsiderandū est q in iure maxime nostro habemus aliquos terminos in dubio exclusiuos pductionis testium: vt est conclusio in causa. nā post conclusionem in causa etiam instrumēta pduci non possunt fortius nec testes: vt pbatur in. c. cū dilectus. de fi. instru. nihil enim amplius pōt pduci quod consistat in iure vel facto. vt ibi not. ⁊ in. c. pastoralis. de cau. pos. ⁊ proprie. ¶ Ex quo infero q etiā si pars vnā vel nullā testiū pductionē fecisset: ex quo tn̄ permisit in causa cōcludi nō est

amplius locus productioni testiū etiam cū solēnitate legali: ⁊ sic male dixerūt predicti doc. quos refert Inno. vt. s. dixi. Item dico de publicatione attestationū facta de cōsensu partiū vel renunciatione vt amplius nō sit locus productioni testium super eisdem capitulis. vt no. plene in. c. fraternitatis. s. eo. ⁊. c. cum venissent. quādoqz vero isti termini non interuenerunt in causa: sed data fuit dilatio pro testibus pducēdis: ⁊ tūc si tenes primā lectu. dic q non debet dari quarta dilatio sine illa solēnitate legali: qr est presumptio ex quo habuerit tot dilationes ⁊ intra eas aliquos produxit testes qd fuerūt eorū dicta percunctata: vt colligitur ex. c. vltra tertiā. s. eo. ⁊ idē dic si tenes secundā lectu. vt hec presumptio oriał ex sepe iterata pductione testium interuallo postmodum interueniente ante petitionem quarte productionis: vt sic non admittatur quarta productio sine illa solēnitate legali: nec curandum est an editio actoꝝ fuit facta alteri parti vel nō. de hoc eni nō curat ille tex. nec super hoc se fundat. c. significauerunt. ⁊. c. vltra tertiā. s. eo. sed solum ex sepe iterata productione. Et ad. §. qr vero. dix vt ibi factum narratur: sic enim acciderat vbi vltra tres productiones factas p alterā partē: altera pars habuerat copiā dictoꝝ testium: sed idem est si copiam altera pars non habuisset dūmodo petēs tres pductiones prius fecisset: vt patet ex ratione illius. §. qui hoc ponderat. in pn. ⁊ ex isto. c. ⁊ c. significauerūt. ⁊. c. vltra tertiā. s. eo. ti. ¶ Nūc veniendo ad questionē principalē. s. positam an va
b leant attestationes[b] recepte in quarta productione data sine solēnitate legali. Breuiter ↄcludo q si nō fuit contradictū ⁊ appellatum valent. videtur. enim recessum ab illo termino exclusiuo: sicut in simili ⁊ fortiori casu dicimus q valet testiū receptio facta post conclusionem si non fuerit contradictum vt no. do. de ro. deci. v. dicam in. d. c. cū dilectus. Item de cōmuni consensu partium pnt acta incidi ⁊ de nouo oia produci vt. l. acta. ff. de re iudi. facit. c. cum causam. s. eo. ⁊ qd no. s. e. c. psentata. ⁊ hec sunt etiam de mente do. Ant. hic. si autem fuit contradictum ⁊ appellatum nō tenebunt attestationes: qr sicut est legitima causa appellandi si denegatur quarta productio cum solēnitate. d. c. significauerūt. ita ⁊ fortius videtur legitima causa appellandi si concedatur sine solēnitate cum ius hoc dicat ⁊c.

1 ¶ Uniuersitas non debet excōicari: sed omnes de vniuersitate bene possunt.

2 Testes deponētes cōtraria circa actum iterabilē ⁊ per multiplicitatē actus: si possunt reduci ad cōcordiam sunt reducendi nisi per cōfessionē partis vel testium appareret de vnitate actus.

3 Concordia circa testes est facienda etiā vbi pars produxit plures ⁊ nichiores testes.

4 Testes producti ab vna parte instrumēta vel priuilegia ⁊ vnus testis tantum semper reducēdus est ad concordiam.

5 Testes an reducendi sint ad concordiā vt pbent an vt euitent penam periurij.

6 Iudicandum est pro reo in dubiis.

c Cum tu.[c] ¶ Si fieri pōt concordanda sunt dicta testiū que videntur contraria: vel summa specialius sic. Si quis pbat actū gestum post appellationē ⁊ aduersarius pbat q ante preferetur prima pbatio ⁊ actus iudicatur non tenere nisi secundus pbet quod ante omnē appellationē. Primo decise narrat factū. Scdo

a ¶ Sebastia. Sapia. ¶ Fuisse. Uide Lapū allega. lxxxij. incip. in causa matrimoniali vbi dicit q qn̄ testes non sunt examinati non impedit quarta productio. vide de hac materia. d. Georgiū natam. in repe. c. de. sepe. de verbo. significatione.

b ¶ Uide hic do. Ant. in ver. iij. qd valet productio testiū facta publicatis attestatiōib' si pars nō opponit ⁊ idē dicit do. Ant. s. eo. c. vltra tertiā. in. v. col. v. si aūt. vbi limitat hoc dictum ⁊ ad idē est glo. in ver. pducere. in cle. ij. de testi. ⁊ vide do. Ant. s. e. c. fraternitatis. in. xxiiij. col. ver. fallit qrto. An aūt valeat pductio testium facta post terminū assignatū parte nō opponente. vide p Bar. in. l. aū sniam. circa fi. ff. de app. ⁊ p bal. in. l. ij. C. de episc. aud. vide ad hoc Imol. in. c. fraternitatis. s. e. ti. qui idem dicit q do. Ant. hic. ⁊ est ratio qr taciturnitas in iudicialibus p cōsensu habeł vt est tex. in. l. cū ostēdimus. §. fi. ff. de fideius. tu. ⁊ in. c. ij. de accusa. in. vi. sed tu cōtra istam opi. instare potes vrgētib' rōnib' prout tradit hic. d. Frā. de are. in suis recol. sz tandē post longissimā disputationē tz opi. cōmunē p qua adducit tex. in clem. cōstitut'. in fi. de ele. iūcto. c. vt circa. eo. ti. in. vj. ¶ Adde Alexā. consi. lxxij. in. lib.

c ¶ Pro intellectu huius decre. vide oio q̄ notauit. d. Barto. de bellen. post. d. Ant. in. c. in nostra. l. iij. co. s. eo. vbi ponit an testes reducātur ad cōcordiā quādo sunt in numero impari. Item vide sing. cautelā ad saluandos testes a piurio quā tradidit glos. fin. in. c. altardus. in ver. me sciēte. viij. q. iij. ⁊ vide quod ibi notaui. et qd no. do. Ant. in. c. cū ecclesia. §. nos igił. in. v. colū. de can. pos. ⁊ ppetie. ⁊ vide in materia huius decre. notabilia verba q̄ scribit Imo. post. d. Ant. in cle. j. sup gl. in ver. simul. de ap. ⁊ vide gl. fi. que est in vbo pariter. ⁊ qd no. d. Ant. in. c. bone. el. j. de elec. Itē vide tex. ⁊ glo. in. c. nihil obstat. de ver. sig. ⁊ glo. in verbo veritas. in. c. dudū. de cōuer. cōiu. ⁊ tex. in. c. quotidie. de cōsc. dist. ij. adde hic in materia qd no. Bal. in. l. itē videndū. ff. de pe. here. Ang. in. l. antiqui. ff. si pars heredi. pe. glo. in. l. in operib'. ff. loca. Bar. in. l. si plures. ff. de iniur. Cy. in. l. testium. in. v. col. de testi. vbi etiā Bal. dicit q si vnus testis dicat aliquē fuisse presentē ⁊ alter neget reducūtur ad concordiā: vt vnus intelligał de psentia corporali ⁊ alius de presentia intellectuali: ⁊ ibi etiam vide Bald. in. in. col. ver. nō hic insurgit dubium ⁊ idem dicit. Bal. Ange. ⁊ Imo. i. l. heredes palā. in princi. ff. de test. ⁊ Imo. i. c. cū oporteat. de accu. Itē scias qd si testes deponūt ⁊ vn' p verbū adfuit cū. d. et alius absuit cū. h. gratia cōtrarietatis euitande fiat concordia vt ille q deposuit p verbū absuit: intelligatur deposuisse p. h. scz abfuit: ita dicit bar. i. l. quoties. C. de digni. li. xij. Item scias q si vnus testis dicat homicidiū fuisse tali die alius alio dicit: reducūtur ad cōcordiā vt vnus intelligał de die in quo fuit manualr cōmissum. alius de die quo fuit habitus tractatus homicidij. tex. ē fin. in. c. pitulose. de pen. di. j. ⁊ ibi gl. quē tex. etiā allē. glos. hic. Item si vnus dicat qd titius erat frater sempronij: alius dicit qd erat fili' fratris ppter cui tandam falsitatē reducētur ad concordiam: qr propter euitandam falsitatē filius fratris poterit dici frater. sm Bart. in. l. lutius. §. que situm. de lega. iij. ⁊ p hoc dicto facit qd late sumendo filia fris mei dicitur soror mea tex. est in. c. queritur. xxij. q. ij. Itē si instrumentum dicit q fuit actū die. xj. Januarij. ⁊ testes pbant q eadē die partes aberant: an saluetur vt dicatur actum fuisse die. xj. Januarij: scilicet exeunte Januario non intrāte: vide pulchre per Bal. tactum in extrauag. de pace constan. super ver. die lune exeunte Janua. ⁊ vide eūdem

in eadem extrauagan. super ver. opizoni. in fi. vbi omnino vide. et adde quod si testes deponunt filium institutum in maiori filiam in minori: et alii tres dicant eos equaliter institutos reducantur ad concordiã vt illud verbum equaliter intelligatur de tempore quo fuerant instituti et sic referatur ad tempus non ad quantitatẽ portionis. ita dicit Bar. in.l.si finita.§.iulian⁹.ff. de dam. infec. et vide oino in hac materia cõcordie testiũ. bal. in prima cõst. C. §. in quib⁹. et Eu tri. in.l. optimam C. de contrahen. et cõmitten. stipula. et vide Bar. in l. stipulatio ista. §. hi quoq. ff. de verbo. obliga. facit ad hanc materiam tex. cũ gloss. in ver. iuri cõmuni. in.c. cum dilectus. de consuetudi. Item adde qd no. do. Ant. in.c. translato. in fi. ii. col. ver. no. pro cõcordia. de consti. tu. et in eo. cap. in iii. colũ. versi. no. vt saluer testes: et qualiter concordẽtur testes quorũ vnus dicit qd fuit infra annũ: alius intra annũ vide do. Anto. in c. plerũq. in penulti. col. ver. no. pro concordia in scriptis et de ista geminatiõe act⁹ propter cõcordiã testiũ: vide quod not. do. Anto. in c. cum te. in. iii. co. in versi. expediã. de rescriptis. Itẽ adde hic Bar. in l.si statuta. ff. de inmur. vbi dicit q si vnus ex testib⁹ productis dicit quod fuit factuz in ostio alius dicit quod fuit factũ iuxta ostium reducũtur ad cõcordiã: exponẽdo verbum in: p verbo iuxta. et ille qui dicit factum in ostio: intelligatur id est iuxta ostiũ. Item adde hic quod not. Imo. in.l. diuortio. in prin. ff. solu. matri. vbi loquitur de testibus deponentibus factum fuisse tempore guerre. Itẽ si testis deponit q Sempronius possedit agrũ Titii tali tempore: nõ propterea vitiatur eius dictũ: licet alii testes dicant quod illo tempore ager non erat Titii: quia saluatur dictuz illius testis dum dicit agrũ Titii: scilz qui modo est Titii: licet tunc temporis nõ esset. ita determinat do. Anto. in.c. oẽs. in vlti. colũ. i. dist. Item adde in hac materia cõcordie testium quod no. Bar. in.l.i. in prin. i. colũ. ver. et pro hoc potest sustineri. ff. de ope. no. nuncia. et Domi. xx. dist. in sum. in fi. et ipse idem Domi. in.c. quãuis. vltra medium. xxi. distin. et quod no. idem in.c. lator. in fi. xxiii. distin. Item vide quod no. do. Anto. in.c. dilecti. in prin. vlti. colũ. de excep. et in.c. cum vintoniensis. in prin. penul. colũ. de elec. vbi ponit de concordia testium quando vnus dicit quod fuit primus alter dicit quod fuit tertius. Item adde quod testes probãt: lz i modico inuicẽ discordent. ita determinat. d. Anto. in.c. ii. circa fi. de reg. Itẽ adde quod si vnus testis dicit percussit cum petra alter cum saxo: isti testes sunt concordes. vt no. Do. in.c. circa medium. l. dist.

diffinit ibi. cum constet. ¶ Casus literalis. Quidam prepositi et canonici sui ex vna parte et archiepiscopus ipsorum ex altera super quadam sententia excõicationis causam habebant adinuicẽ: ex vtraq parte testes producti fuerunt tandẽ causa delata est ad dñm papam. Unde ipse testibus examinatis dicit q testes capituli iurati dixerũt q sententia excõicationis lata fuit post appellationẽ. Et testes archiepiscopi simpliciter iurati dixerũt q sententia excõmunicationis lata fuit ante appellationẽ. papa vero dicta testiũ volens interptari benigne ne periurii notẽtur reatu decreuit sententiam illam non tenere: qr vtrũq esse potuit scilicet qd et ante sententiam extitit appellatũ et super illa deponunt testes capituli. Et post eandem sententiam iterum fuit appellatum et super illa deponunt testes archiepi. et sic diuersum tempus impedit contradictionem testium. Ber.

1 ¶ †No. q licet vniuersitas non debent excõmunicari. c. romana. §. vniuersitatem. de sentẽ. excõ. lib. vi. in singulos tamen de vniuersitate ferri potest licet nemo excipiatur vt puta excommunicamus omnes canonicos talis ecclesie. Ratio diuersitatis colligitur ex.c. si sententia. de sententia excõ. lib. vi. intellige tamen q oẽs singuli sint capaces. hoc dico ppter no. in.d. §. in vniuersitatẽ.

2 ¶ †Not. ii. vnam bonam et notabilem regulam: q vbi testes actoris et rei videntur deponere contraria circa actum iterabilem et per presumptionẽ multiplicitatis actus possunt reduci ad cõcordiam: reduci debent. et tunc presumitur actus multiplicatus. et sic intelligendi sunt testes deponere super diuersis actibus vt hic. quod intellige nisi constaret de actus vnitate per confessionem partium vel ex dictis ipsorum testium. primum probatur in.c. cum Joannes. de fi. instru. vbi est ho. tex. secundum probatur ex dictis illorum testium qui deposuerũt contra Susannam. Nam a ex eo qd deponebant^a de eadem hora colligebatur vnitas actus. ideo diuersitas in loco cõmissi adulterii induxit contra eos presumptionem falsitatis nec facta fuit presumptio multiplicitatis actus. de hoc vide glo. no. iii. qd. ix. nihilominus. Et ex illa glo. colligitur quod similis concordia sit fienda alio nõ obstante in testibus eiusdẽ partis quod aperte sentit Joan. and. in addi. Spec. eo. titu. §. iam de interrogatoriis. ver. qd si vnus testis. quod no. ¶ Itẽ no. quod si testes vtriusq partis reducuntur ad concordiam intelligendo qd deponant super diuersis actibus non solum euitant periurium sed etiam probãt illos diuersos actus super quibus presumptiue deponũt ex quo sup quolibet actu datur plena probatio vt hic aperte probatur dum denunciatur excõmunicationem non tenuisse propter appellationem precedentẽ. Ex quo infertur q si per duos testes probem q cõmisisti adulterium in tali loco: p alios duos probẽ qd cõmisisti in alio loco: probatũ est adulterium bis fuisse cõmissum: qd aperte sentit Joan. an. in loco preallega. in Specu. ¶ Not. quod in dubiis semper fienda est benigna interpretatio: et illa dicitur benignior per quam quis euitat penam seu delictum. hoc intellige nisi immineat periculum anime: quia tunc illa est benignior que est tutior anime. vide bonam glo. et no. in.c. vno. de seru. facit. c. iuuenis. de spõ. et de hoc aliqd. j. ¶ Uenio ad glo. que primo colligit arg. pro testibus concordãdis saltem quo ad sensum si non possunt concordari quo ad literam: vt hic optime probatur. non enim reducunt ad cõcordiam respectu eiusdem actus sed respectu diuersorum: et vide in hoc bonam glo. in.c. dudum. de conuer. cõiuga. super ver. substantia. et ff. de ver. 3 obli. l. stipulatio ista. §. hi quoq. ¶ †Sed contra hoc oppo. videtur enim q data contrarietate testium non debet presumi actus geminatus cũ facta non presumantur. b de offi. dele. cum in iure. cum sit potius standum melioribus seu pluribus testibus. vt in. c. in nostra. j. eo. sol. glos. j. in.c. cum contingat. d. de offi. delega. mirabiliter limitat et restringit istum text. quando probationes sunt c omnino pares. ^c Si autem alia pars haberet plures vel meliores testes tunc procederent contraria: idem ibi sentit Inno. licet non multum firmet: sed Bar. sequitur in.l. ii. §. creditum. ff. si cer. peta. et do. Car. hic sed glo. in.d.c. in nostra. sentit contrariũ vt indistincte fiat concordia si fieri potest: sed in defectum recurrendum est ad qualitatem testiũ: idem tenet glos. no. iiii. q. iii. si testes. et sequitur do. Ant. hic et hoc plus mihi placet: tũ quia litera ista loquitur indistincte: tum quia ratio litere ne testes periurii reatu notẽtur semper militat siue testes alterius partis sint plures siue meliores. Non ob. qd dicatur q actus pluralitas non presumitur vt in cõtrario: fateor enim quod non presumitur simpliciter alio non apparente. sed hic oritur presumptio ex probationibus factis: et pro hoc tex. ibi: quia vtrũq esse potuit et c. d et ad hoc ego ^d allego tex. no. in.c. cũ ioannes. de fi. instru. ibi enim probationes erãt inequales et nihilominus facta fuisset cõcordia per geminationem actus nisi per confessionem partis cõstitisset de ipsius vnitate. vt ibi patet expresse. Ex his habes vnum modum reducendi testes ad cõcordiam: sunt et alii modi non ita difficiles puta intelligendo vnũ testem proprie: alium improprie vt qr vnus deponit de possessione: alius de detẽtione: intelligit enim q ille deponat sup possessiõe

a Sebasti. Sapia. ¶ Deponebãt. Aduerte q Aret. in cõs. lxxi. incip.

diligenter in pe. col. dicit q docto. hic voluit q quãdo vnus testis alteri contradicit nõ solum vnus eneruat dictum alterius sed etiã vterq punitur de falso et istam opi. dicit esse cõmunem. tñ dubitat vt ibi p eũ in contrarium tamẽ vide Bal. et Alex. in.l. duobus. §. si. ff. de iureiur. et Alex. in consi. dxxx. in vlti. col. in. ii. volu.

Sebastia. Sapi.

b ¶ Non presumãtur. Qd non presumatur pluralitas actuũ vide. d. Jas. in.l.j. col. iii. C. de bo. pos. sm tabu.

c ¶ Utrũ a diuersa parte producti reducant ad concordiã si iter eos est dispar numerus. Adde quod opi. glo. in.d.c. cũ cõtingat. sequtur Inno. ibi et Car. hic. et Bal. in.j. cõst. C. §. in quib⁹. et Bar. in.l. insulã. §. fruct⁹. ff. so. ma. et cã reprobat hic iste sequendo do. Ant. sz Imo. in.l. inter stipulantẽ. §. i. de ver. obl. dicit q in practica seruaret opin. Inno. in.d.c. cuz cõtingat. sz de iure cõtraria est verior. et idem dicit ipsemet hic subiũgens vnũ vbũ qd mihi plus placet q oẽ qd ab aliis de dicit enim q etiã qñ est disparitas in testib⁹ fiet concordia nõ solũ q ad euitandũ periculũ falsi. sz ad pbationẽ faciẽdã: propter tñ que pducit pauciores non fiet talis cõcordia: et ita intelligat glos. in.d.c. cũ cõtingat. et ita q plures pducere testes obtinebit. et oẽs hincinde pducti excusabũtur a piurio. et hãc opi. credo verissimã. et add hic Bal. in.l. insulã. in prin. ff. so. matri. vbi sequitur dictũ Inno. in.d.c. cum cõtingat. et vide etiã Imo. in.d.l. in insulã. et illã opi. Inno. i.d.c. cũ cõtingat. sequitur Pau. de cast. in.l. ii. §. creditum. ff. si cer. peta.

¶ Adde qñ testes reducant ad cõcordiã. Roma. cõs. ccci. Pe. de anch. cõsil. ccxcvii. Ro. consi. clvii. vbi quãdo nõ sunt reducendi ad cõcordiã nec vt probent nec vt falsum euitent.

Anto. Frãcis. ¶ De hmõi cõcordia testiũ dicas videnda esse q hec. posuit et post cũ Alex. in.l. ii. ff. si cer. pe. in illa. q. de testib⁹ deponẽtib⁹ aliqd esse factũ añ guerrã et aliq etiã deponũt qd fuit factũ post guerrã. et nihilomin⁹ testes cõcordant: sz nõ ad finẽ vt pbẽt: sz ad finẽ vt euitẽt falsum p quo etiã vide Bal. i.l. testiũ. C. de testi. in illa. q. qñ testis dicit actum de quo testificant fuisse pñtẽ titiũ et titi⁹ examinat⁹ negat se fuisse pñtẽ an isti testes dicant cõtra ita vt nõ possint cõcordari et cõcludit qd pñt et debẽt cõcordari nõ ad finẽ vt pbẽt: sz vt euitẽt falsum pbare aũt nõ pñt: qr ex eorũ dictis primo aspectu cõtrariis redditur pbatio dubia q nõ releuat phantẽ. c. in psentia. de pba. l. neq natales. C. eo. titu.

¶ Et hoc tenet expresse Bal. in.l. in exercendis. in. j. colũ. C. de fi. instru. et pro ista. q. adducebat subtiliter do. Fran. de are. tex. singu. i ext causam. in ver. per quod et c. cum glo. titu. j.

a ¶ Utrum diuerse scripture contrarie reducantur ad concordiam. & q sic tenet Bar. in l. si. §. lucius. ff. de condi. indebi.
b ¶ Et adde hic tex. in. §. qui falsa vel varia. iiij. q. iij.
c ↪ Sebastia. Sapia. ¶ Huius litere. Idem sentit Bar. in l. j. in princ. col. j. ff. ff. de ope. no. nūcia. vbi reducit ad cōcordiam dictū vnius testis q primo dixerat in palatio episcopi postea dixit in hoc palatio. vide ibi Alex. & Moder.

↪ Sebasti. Sapia.
d ¶ Ad cōfessionē ptis. Vide Abb. in c. cū Ioānes. j. de fide instr. late Fely. in c. cū cōtingat. s. de offic. delega. Alex. in l. inter stipulantē. §. i. ff. de ver. obli.
e ¶ Ibi Spec. dat vnam cautelā vt volens qđ testes nō possint reduci ad cōcordiā faciet q iudex interroget partē vtrū actus de quo queritur fuerit tantum semel gestus et si confiteatur de vnitate actus nō poterit postea ꝯcordia fieri p iterationē actus p tex. in c. cum ioānes. de fide instru.
↪ Sebasti. Sapia.
f ¶ Si vero ꝓbatio. Alia doctrina colligitur ex no. p Bal. i. l. de quibus. col. penul. ff. de legi. & in l. ij. C. de bo. pos. sm tabu. & p Abb. in c. cū ioānes. j. de fi. instru. vz q qn dicta testium pñt reduci ad concordiā cōgrua interpretatione verborū nō solū euitāt periuriū sz etiam probāt: si vero reducuntur incongrua interpretatione solū euitāt periuriū. alia doctrina colligitur ex no. p Bald. in rub. C. si ex fal. instru. vz q si verba testiū reducūtur ad concordiā capiēdo vba impropriē nō solum excusant a periurio sz etiā ꝓbant si vo impropriissime solum euitāt periuria & qñ sit improprijssima interpretatio declarat Ang. in l. item vidēdum. ff. de peti. here. vz illa que tanq inepta non seruaretur allegata ratione recti sermonis.

impropriē. d. l. super detentione. vt not. in d. §. hi quoq. & facit optime c. cū dilectus. de consuetu. Quandoq fit cōcordia eximēdo partem a toto. exēplum in l. i. §. sz & hi. ff. de his qui deie. vel effu. Quādoq per repetitionē. exemplū titius deposuit semproniū esse debitorē martini in centū. interrogatus quō scit. respōdit q tali die promisit quinquaginta: & tali die centū. intelligit̄ eū ne sit sibi contrarius q promiserit sibi centum repetitis illis quinquaginta: & sic de similib9. & vide Bar. in l. ij. §. creditum. ff. si cer. pe. & aliquid in l. labeo
4 ff. de sup. leg. ¶ †Sed nūc quero vtrū hec cōcordia maxime per geminationē actus sit fiēda circa testes vnius partis tantū si abinuicem discordant: dic q sic vt aperte sentit glo. in d. c. vt in nostra. & iiij. q. iij. si testes. & apertius in d. c. nihilominus. iij. q. ix. que notabiliter dicit q illi duo testes qui deposuerūt contra Susannā & discreparūt in loco fuissent reducti ad cōcordiā presumēdo geminationē actus nisi deposuissent de eadē hora ita q nō potuisset fieri in diuersis locis: idē vult aperte Ioā. an. in addi. precalleg. vbi dicit q si volo probare matrimoniū contractum induco duos testes & vnus dixit q fuit contractū in vno loco: alius dicit q in alio est presumptio qđ deponāt de diuerso cōtractu ne periurii reatu notentur. facit qđ. s. dixi vt intelligatur dictum vnius propriē: & dictū alterius impropriē. & not. in d. §. hi quoq. Item semper subest ratio huius litere. Et idē credo in priuilegijs & instrumentis ab eadem parte productis. lz Ioā. an. aliud hic dicat
a per l. scripture. C. de fide instr. Sed certe[a] primū est verius ex quo possunt ad concordiam reduci vt est tex. apertus in c. inter dilectos. de fi. instru. & tenet do. Anto. hic. & ad l. scripture. & ad c. imputari. j. de fi. instru. dicit q loquitur in aperta repugnantia. facit c. nihil ob. j. de verbo. signifi.
b idem dic[b] de dicto vnius testis vt reducat̄ ad cō-
c cordiā si fieri pōt per rationē huius litere[c] vt fiat benigna interpretatio & vt periurii reatu nō notētur. & sentit glo. precalle. & Bart. in d. l. labeo. facit glo. in d. §. hi quoq. ¶ Aduerte tñ ad vnum notabile qđ licet fiat cōcordia inter testes vnius partis & alterius: non tñ fit inter dictum testiū & confessionem ꝓducētis: vnde si dicta testiū sunt nimis generalia necessario non cōcludentia intētum partis ꝓducentis: tñ nō fit reductio ad cō-
d fessionē partis:[d] quia pars non potuit in suū fauorem confiteri. xiij. q. ij. in prin. ita dicit Inno. in c. cū cōtingat. de offi. dele. & sequit̄ Bar. in d. l. ij. §. creditū. ad hoc ego allego tex. no. in c. in p̄sentia. de proba. dico tñ q cum cōfessione partis aduerse in his in quib9 potuit sibi preiudicare bene fit cōcordia vt aperte probatur in c. cum ioan-
5 nes. precalleg. ¶ †Sed est notabile dubiū nunqd testes per geminationē actus reducātur ad concordiam etiam vt probent an vt euitent tantum periurium. Glo. hic in ver. item est hic arg. videtur sentire q non. collegit enim arg. ex tex. scz qđ dubia probatio non prodest ei qui eam inducit: certe hoc dictum ꝓcedit respectu archiepi: sz respectu canonicorum. hec glo. est cōtra tex. cū per suam probationē & interpretationē que fit ꝓnuncientur nō excōicati: & sic obtinēt intentionē suā.

g ¶ In foro cōscientie in casu dubio faciēda est interpretatio vt quis sit excōicatus sed secus est in foro cōtentioso. & ad hoc optime facit quod no. do. Abb. post Inno. in c. ad audientiā. de homi. & de hoc vide glo. fi. in c. cōsulti. de reg. & vide quod no. do. Abb. in c. nauiganti. in fi. col. de vsu. & pro hoc vide Archi. viij. q. iiij. in summa cuius dictum retuli post do. Abb. in c. latores. de cleri. excom. mi.

Sed forte glo. habuit respectū ad eum qui stat pro actu cui incūbit necessitas ꝓbandi. Nam glo. intelligit istum tex. vt patet ex sequentibus q archiepūs erat actor: vnde sua probatio tanq dubia non sibi profuit. Sed aduerte quicqd senserit gl. in hoc sunt dubitationes maxime propter dicta legistarum in d. §. creditū. & do. Ant. multū hic instat. sz breuiter puto sic dicēdum: q aut per reductionē testium ad diuersitatem actuū nō remanet integra ꝓbatio super quolibet actu. & tunc fit redu-
e ctio nō vt ꝓbent: sed vt euitēt periuriū. vt no. Io. an. in addi. Specu.[e] precalleg. & Fede. ꝯsi. cxij. exemplū quādo testes remanēt singulares ad hoc. c. licet. de proba. & c. cum dilectu. de elec. vt. s. dixi. Aut remanet integra probatio super quolibet actu: & tūc si est certa & clara probatio sup quolibet actu fit reductio etiā vt probent tex. est hic & sentit Io. an. in
f predicta addi. Si vero probatio[f] est equiuoca seu necessario non cōcludēs intētum producentis & tunc non ꝓbat. ad hoc. c. in presentia. s. de proba. & optime ꝓbat̄ in c. inter dilectos. precalle. §. ceterum. vbi priuilegium qđ videbatur cōtrarium fuit reductū ad concordiā. nō tamen in aliquo profuit producēti ratione predicta: idē dic in testibus eadem
6 ratione. & per hoc habes hāc materiam clare expeditam. ¶ †Ulterius ex glo. ista colligitur argumentum qđ in dubijs pro reo iudicari cōsueuit. & ex hoc sentit vt pre dixi archiepm hic fuisse actorē quasi prouocauerit ad iudicium petēdo suam sententiā cōfirmari vel aliquid simile. & hoc placet Gof. sed Host. contradicit dicēs se habere notitiā facti scz q canonici procurauerunt super iniusta excōicatione: sed ego quo ad intellectū huius. c. nullam vim in hoc facerē: nā vt ptz per predicta in quolibet intellectu ꝓcederet dispositio huius. c. nec papa fundat se super fauore rei: sed ne testes reatu periurii notētur: & canonici obtinuerūt hic nō: q2 essent rei vel actores: sed quia patuit excōicationem latā post appellationē. Sed op. nūc cōtra predicta & cōtra tex. & videt̄ qđ in dubio papa potius debuit interpretari hos excōicatos: quia illa pars erat tutior propter periculum anime euitandum. gl. hic in vltima sui parte instat multū & concludit hoc fuisse factum ne testes reatu periurij notarētur. excōicatis enī potest prouideri impendendo eis postmodum absolutionē ad cautelam. hec solutio glo. impugnat̄ per doct. q2 eodē modo euasissent periurium si pronunciatū fuisset bis sentētiatū & semel appellatū. quare ergo presumpsit potius bis appellatū & semel sentētiatum q econtra. Io. an. soluit duobus modis qđ forte constitit bis appellatū & sic papa arbitratus est vnam precessisse sentētiā aliam fuisse secutā: vel scđo cōmunius solent partes iterare appellationē q iudices sentētiā. ideo &c. vt est regula inspicimus in obscuris qđ est verisimilius vel plerūq fieri cōsueuit. de reg. iur. lib. vj. vel sm Hostien. & Tan. fuit hoc in odium irregularitatis q2 canonici postea celebrauerāt. & licet forte excōmunicatio sit fauorabilis irregularitas odiosa vel sm Inno. & Abb. hec benigna interpretatio: vt excōmunicatio potius nō teneat est fienda in foro iudici ali. cōtrarium ꝓcedit in foro anime. ¶ Ex predictis habes varios modos interpretandi in facto dubio. Primo vt quāuis factū sit odiosum & penale: recurream9 ad id qđ est verisimile. facit. c. literas. de presum. Secundo vt euitet̄ delictū. facit. c. absit. xi. q. iij. Itē no. qđ in dubio debemus interpretari vtiqs nō inciderit in irregularitatem. est enī pena iuris positiui. facit. c. is qui. de sen. excō. lib. vj. plene per Inno. & Host. in c. ad audientiam. de homi. sz re-
g spectu excōmunicationis[g] est dubium. nam ex verbis Host. & Tan. infertur vt in dubio potius interpretemur eam tenere. Inno. videt̄ hoc velle in foro anime: sed non in iudicio. Ego crederem q quatenus agitur de pena excōmunicationis: vt puta an valeat collatio beneficij medio tempore facta: vel an sit dignus pena: quia nō eam seruauerit vel quid simile sit vera opi. Inno. quia in penis mitior interpretatio &c. regula in penis. & regula odia. de regu. iur. lib. vj. facit. c. dilectus. in fi. de app. Sed quatenus agitur solum de ipsius vinculo an tenuerit vel nō: dico qđ interpretamur eā tenere q2 hoc casu nullum periculum est in hac parte cum possit petere absolutionem sine difficultate & in alio posset periculum iminere quia forte hac interpretatione tutus nunq peteret absolutionem. ergo accipienda est hec pars tutior: vt videtur de hoc casus in c. illud. de cleri. excō. mi. facit de. cri. de verbo. signifi. & c. illud. de spon. & xi. q. iij. sententia pastoris. & c. vnicam. de ser. & hoc sentit glo. dum dicit quod est medicinalis. Secus ergo vbi esset penalis vt in precedenti membro vel vbi aliter imminueret delictum seu pena. vt hic sm intellectum glo. d. Ant. ponit aliam solutionem ad principale contrariū. dicit enim q ex quo canonici probauerunt excōmunicationē latam post appellationem fundata fuit eorum intentio. & licet per probationem archiepiscopi qui erat reus ꝓbatio vtriusq partis redderetur dubia nihilominus pronūciandum fuit pro actore cū probatio sua non sit elisa iuxta no. per glo. in cle. fi. de rescrip. & Bart. in l. non solum. ff. de no. ope. nūcia. vide circa hoc quod plene dixi in c. in presentia. de probatio.

1 ¶ Testis qui in eadem causa iterum producitur: iterum debet iurare nisi super tota causa iurasset a principio.
2 Testis non presumitur suspectus aut inimicus ex iterata depositione.
3 Testes post publicationem & in causa principali & appellatiōis super eisdem articulis vel contrariis non possunt recipi.
4 Casus in quib9 recipiunt̄ testes post publicationē sup eisdē articulis.

An sola

a ¶ Ad materiam huius decre. fraternitatis. Adde Ang. in l. per hanc in vii. col. C. de tempo. app. vbi refert Inno. tenere in hoc. c. qd si testes producti iurarunt plene dicere veritatē nec in causa principali: nec in causa appellationis possunt examinari testes super nouis capitulis. Sed illud dictū Inno. intelligit ibi verum Ang. quādo vellet pbare per eosdem testes secus si alias probationes et idem dicit ibi in vl. co. si ad probādum esset assignat⁹ ter min⁹ peremptorius qr tunc publicatis attestationibus nō psūt produci testes super nouis articulis non vigore publicationis sz termini peremptorij. Itē adde hic do. Ant. in. c. attestationes. in. iij. col. de despon. im pub. vbi dicit qd publicatis attestationibus vbi nō variat in substantia et seruaretur modus facti ad idem concludendum possunt super eisdē articulis testes pducere et ita intelligit illum text. et dicit qd scholares nō audiuerunt tale verbū in ti. de testi. vbi tm̄ clamatur de ista publicatione. item an publicatis attestationibus admittat terti⁹ comparēs pro suo interesse volēs producere testes super eisdē capitulis. vide late do. Ant. post Inno. in. c. cū super. in xxiij. col. et ibi notant. j. e. ti. Item adde hic tres pulcherrimas limitationes ad istaz materiam quas tradidit d. Ant. in. c. at si clerici. § princi. viij. col. de iu. Itē adde hic Inno. in cle. sepe. in. xxvij. colū. de verbo. signifi. vbi dicit qd etiam in causis sūmarijs nō possunt recipi testes post didicita testificata et idē dicit Bar. in extraua. adreprī. in d. figura. in vl. col.

5 An sola publicatio sufficiat ad impediendū productionem testium.
6 Actus factus qui fieri solet post litis contestationem excludit dilatorias exceptiones.
7 Ratio quare timet magis de subornatione post publicationem q̄ prius.
8 Articuli noui: depēdentes: antiqui: cōtrarij directe, et indirecte: et quid sit articulus.
9 Excipiēs de excōicatione si succubuit: pōt postea probare de publica excommunicatione.
10 Qualitates que de necessitate facti non includuntur in articulis licet possent includi non videntur deducte.
11 Testes super articulis contrarijs possunt recipi vbi est timor subornationis.
12 Testes examinati super tota causa non possunt amplius examinari: quia examinarentur super antiquis capitulis.
13 Testis debet iurare quod in secreto teneat dictū suum et qualiter debet iurare: et an presumatur iurasse tactis scripturis.

a FRaternitatis. ¶ In causa appellationis super nouis capitulis tantum testes noui et veteres producuntur iuramento scdm morē prius recepto. In prima parte ponit consultatio. In secūda responsio ibi duximus. consultatio est bimembris. et secūdum mēbrum ibi: et an. ¶ Casus literalis. Sententia lata est in causa in qua renūciatū fuit testibus vtrinqz et cōclusum in causa appellatum fuit ab illa sentētia: queritur vtrum in causa appellationis noui testes recipi possunt sup questione iudicata etiam vtrum testibus in prima causa receptis liceat aliquid de nouo proponere super ipsa questione. Respondet papa qd si in causa appellationis noua capitula oriuntur sup quibus partes voluerint testes de nouo producere vel per iam receptos aliqd probare bene sunt recipiendi solūmodo super nouis capitulis delato eis primo iuramento scdm formā recipiendorū testium. Ber. ¶ No. j. qr vbi duplici questioni pōt satisfieri per vnicam responsionem nō est separatim respondendum. simile in. c. prudentiā. de off. dele. ¶ No. ij. quod renunciatio productionis testium facta in prima instātia non se extendit ad casum appellationis: quando super nouis capitulis possunt testes produci. Idem tamē videtur respectu eiusdem instantie. vt in. c. cum venissent §. j. j. eo. et plenius vt ibi no. ¶ Not. quod scdm latā significationem omnia que in iudicio proponuntur dicuntur emergere in causa. et sic comprehendit hic etiam incidens q̄ emergēs. non autem hec differunt sicut in. c. j. de ord. cog. ¶ No. eūdem testem posse etiam in eadem causa contra me plures produci: nec propter hoc presumitur inimicus maxime cū venit necessitatus ex iudicis offi-
1 cio seu precepto. de hoc. j. cum glo. ¶ No. quod
b si idem testis iterum[b] in eadē causa cōtra me pro-
c ducitur debet iterum iurare[c] quod intellige quādo producitur super articulis nouis ad q̄ se non extendebat iuramentū. vnde si prius iurasset super causa tota dicere veritatem et tantum fuit interrogatus de aliquibus si iterū producitur vt super alijs spectantibus ad causam interroget non videtur quod debeat de nouo iurare. argu. in. c. cum dilecti. j. de accu. et. j. eo. c. de testibus. iuramentum enim debet esse necessarium. vt in. c. et si christus. j. de iureiuran. ¶ Not. qd in causa appellationis possum non oppositum opponere et probare dūmodo faciat ad causam. j. de si. instru. cum Joan. et l. per hanc. C. de tēpo. appel. ¶ No. ibi super nouis duntaxat et c. qd super antiquis capitulis in quibus fuit facta productio et publicatio testium non possunt testes nec antiqui nec noui produci neqz in causa appellationis. Timetur enim ne videns se succūbere fuerit inductus ad testes subornādos. vt in cle. ij. e. ti. vbi tex. no. et magis clarus q̄ iste. hoc videtur fallere cū sit articulus super notorio licet contineat antiquū capitulū vt notabiliter probari videtur in. c. dudum. el. j. de dec. cessat enī tunc presumptio subornationis. ar. in. c. cum dilectus. de pur. ca. ¶ No. ibi prius et c. quod testis debet prius iurare q̄ deponat. quid autem si iuret postmodum: dic vt dicam in. c. de test. j. eodē. ¶ Anteq̄ attingam intrinsecam materiam huius. c. cū glos. quero pro intellectu litere cum hic fuerint formate due questiones in quo differat prima a secunda. et quare papa disiunctim non respondit ad vtrāqz q̄stionem. solu. multis modis variatur in hoc intellectus. c. sed tene hunc intellectum qui cōmuniter approbatur: et est verus in se satis litere consentaneus. primo querebatur an testes noui qui alias producti nō fuerunt in causa possint produci in causa appellationis nec distinguebat querēs an capitula essent noua vel antiqua. videbatur enī qd cum instātia appellationis esset alia ab instātia iudicij qd indifferēter testes noui possent produci. Secunda questio fuit super testibus iā productis in priori instantia: nūquid possent reproduci in causa appellationis vt aliquid noui adderent: et videbatur quod sic: quia in causa appellationis habet locum illud vulgatū: non oppositum opponā: non probatum probabo et c. vt in iuribus preallegatis. nec distinguitur inter nouos testes et antiquos. et qr vtraqz q̄stio vnica solutione soluebatur. ideo papa nō disiunctim respondit sed vnicam regulam posuit ex qua vtraqz questio remanet soluta: videlicet qd si in causa appellationis aliqua capitula fiant de nouo dependentia tn̄ ex antiquis vt. j. dicetur pduci possunt super eis dūtaxat testes noui et antiqui. et p illam dictionem restrictiuam dūtaxat innuit qd super antiquis non possunt produci nec antiqui nec noui: quod clarius hodie probatur in dicta cle. ij. et sic clare patet responsio ad bimembrē consultationem factam. et iste intellectus sufficiat. ¶ Venio nunc ad glo. per ordinem recitādas annectendo eis materiam intrinsecam. c. Et primo oppono et videtur qd non solum sit considerāda renunciatio productionis testium sed etiam publicatio attestationum. Illa enim per se sufficere videtur absqz renunciatione ad excludēdam fa-

b ¶ Vtrū testis iterato productus debeat iterato iurare vide p. d. Ant. in. c. preterea. j. e. ti. j. et qd ibi late scripsi. et adde qd testis qui iurauit plenā et merā dicere veritatē scdm formā. c. cū dilecti. de acc. si deponat p famā eius dictū nō probat scdm glo. magnā in. l. in bone fidei. in ver. sed si interfuit. C. de reb. cre. quā ad hoc alleg. Bal. in sua margarita. in not. in versi. testi. in. lviij. q. Item adde hic circa materiam huius. c. et ad id qd dicit do. Ant. in. iiij. q. vnum casum in quo testimonium valet pro vna parte tantum quem ponit glo. sing. in. c. qm̄ frequenter. in prin. in ver. valent. vt lite nō contest. Et alium quē iuris fictione ponit glo. in ver. cōpellas. in. c. cū causam. j. eo. Et adde si testis primo deposuit pro vna parte postea interrogatus pro alia dicit nolo respondere: ei nulla adhibet fides: qr presumitur dolo presumere veritatē et presumit dolosus et criminosus ideo ei non adhibebit fides ita eleganter dicit Bal. in. l. is apud quē. C. de edē. in. j. col. qd perpetuo tene mēti. Itē adde inquātum ista glo. hic loquit qd debet iurare qd nec prece nec precio et c. qd lz non valeat dictū testis corrupti tn̄ si ille cōtra quem fuit corrupt⁹ petat eū examinari valebit eius dictum. Item not. inquit Bal. in. c. j. in si. j. col. in tit. si de inu. liter do. et vas. his ori. sz in cōtrarium videt esse elegās doctrina quā tradidit bal. sup hoc in. l. si quis testib⁹. C. eo. item circa hoc de teste qui corruptus pecunia dixit merā veritatē vide q̄ plene not. i. c. cū causa. j. l pe. eo. j. eo. nē aliū cū suz l q̄ dictū testis vz p vna pte tm̄ vid l. c. si heretic⁹ ij. q. vij. sz glo. ibi videtur destruere illum tex. Antoni⁹ Frācis. ¶ De corrūpēte testes et d teste corrupto. dicas qd corrūpēs testes p dit cām q̄ de subtrahere pbōnes pti scdm Cy. in. l. p uidēd si. C. de posstu. et Ang. in. l. fa tis apte. C. de fal. et z. d. Ant. l. c. eū cūm s alle. de q p bar. i. l. falsa. in si. C. si ex fal. istr. et i l. l fraudē. §. quoties. ff. d iure fis. et adō qd talis corrupt⁹ punit pari pena cū ipo teste deponēte fal. vt p spe. l ti. de teste. in §. j. in v. qd si is q talit testimōiū et adō qd ille ēr corrupt⁹ q̄ocūqz cō modū aliqd haurfale ↄsequat. l. j. §. si. et i. §. pecunia. et ibi p bar. d calū. et tene mēti qd attētās corrūpere punit sic corruptor. l. ipator seueri⁹. ff. d iur fis. et no. bal. in aut. nouo iure in. j. q. C. de pe. in. q ma. in. et no. Bart. in. l. j. in. §. ij. in prin. ff. de calūniato. et adde qd corruptio facit vt nō sit ↄfidendū de eo q ↄsueuit corrūpi vel corrūpere vt p Spe. in ti. de pla. sen. ver. itē no. ¶ Adde dictis abb. vidēdū Frā. are. ↄsi. cx. et. cxl. et inquātū i fine additionis prescripte ponitur de teste corrupto. vide Ro. singu. suis. fo. lx-
c ex Sebastia. Sapi. ¶ Iterū iurare. Hoc intellige nō procedere qn̄ pro duceret ad declarandū primū dictū vt no. Bar. in. l. heredes palam. §. si qd pos. ff. de testa. Bal. et Sali. in. l. si. C. de testi. Alex. in. l. q bona. §. si quis stipulatus. in si. ff. de dam. infec. Imo. tunc non requiritur quod pars citetur scdm Roma. in ↄsil. ccccixxx. incip. in casu premisso. et. c. si. et An d. sicu. in ↄsi. vij. incip. visis dubijs in. j. col. in. iij. volu.

cultatem iterum producēdi testes.vt in.c.pro͂ri. z seq.cum multis simi.¶ Glo.j.soluit supplēdo ad tex.maxime quasi dicat qȝ etiam si nūq̄ inter cessisset renunciatio sola publicatio attestationū sufficeret.vel dic melius euitādo hāc impropria tionē quā fecit glo.ad tex.supplendo maxime nā bene sciuisset querens hoc dicere si voluisset.Vi debatur eū querenti qȝ publicatio attestationū non haberet impedire in causa appellationis cū sit alia instantia:nec obstant iura alleg. in glo.q: loquūtur in instantia principali.z pro hoc facie bant opi.de quibus in glo.ij.sed de renūciatione magis dubitabatur.sed tu aduerte ad responsio nem pape in qua nō fundat se sup renunciatione sed gnaliter loquitur.z quid iuris sit in hac pu blicatione quo ad vtrāq; instātiam dicā plene su
2 per glo.iij.¶ †Glo.ij.oppo.contra text.in eo qȝ permittat eundē testem posse repeti in eadē cau sa contra eundem vnde obstat.iij.q.iij.§.item in criminali.videtur eñ suspectus z inimicus ex ite rata depositione cōtra eū.Sol.glo.qȝ contrariū procedit in criminali:sed certe hec solutio nō est bona:quia ex quo testis se sponte non obtulit nō potest presumi in eo inimicitie causa.arg. in.l.q̄ oia.ff.de procu.z in.c.cum nō deceat.de elec.li.vj. Nam z iudex pluries iudicādo nō presumit ini micus ita vt repelli possit tanq̄ suspect⁹ nisi ali ter probetur grauamē iuxta no.in.c.ad hoc.et.c. proposuit.j.de appel.fortius nec testis qui tantū deponit super facto.fac.c.iter dilectos.z qȝ ibi no.de fi.instru.vnde intellige contrariū in eo qui malū testimonium dixit:vt not.glo.in.d.§.itē in criminali.z vide de hoc in Spe.eo.ti.§.j.versi.itē qȝ in alia.vel intellige illum text.quādo vult de ponere super eodē articulo super quo deposuit. non eñ potest nisi incontinenti faciat iuxta not. in.c.preterea.j.titu.pro͂xi.vt sentiunt Hostiē. hic z Joan.and.vide tamen ho.text.ad corrobora tionem predictorum.j.titu.pro͂xi.in.c.preterea.
3 ¶ †Oppo.vlterius capiendo glo.iij.videtur qȝ super nouis capitulis nō possunt testes produci in causa appellationis:quia iudex ad quem nō habet se impedire de nouis questionibus cū offi cium suū sit pnunciare prouocationem dūtaxat esse iustam vel iniustam.ij.q.vj.in fine gl.vt arbi tror metu contrarii intelligit tex.de nouis capi tulis non omnino sed dependētibus ex antiqs z que ex his oriūtur exemplum in.c.cum ioannes. de fi.instru.dicit tamen glo.hoc non esse speciale in causa appellationis.nam idem est in instantia principalis cause vt non obstante publicatione possint testes produci super capitulis nouis.j.e. causam.z.c.cum venisset.Sed immediate gl.op. cōtra hoc z cōtra text.videtur eñ qȝ super anti quis capitulis etiā possint testes produci in cau sa appellationis:quia in ea licitū est probari nō probatum.vt.l.eos.§.j.z.ij.z.d.l.per hāc.respon det glo.qȝ quidam doc͂i legum stant cōtrario z sic obseruant in iudicio seculari.z ad aut.ea.§.quia vero.que vult qȝ postq̄ partes didicerint testifi cata nequeunt testes super eisdem articulis pro ducere.respondet qȝ loquitur in causa principa li ante diffinitiuam sententiam.z leges ꝯtrarias
a intelligunt in causa appellationis.ᵃ Sed hoc nō placet glo.nostre:quia aut.illa loquitur indistin cte z eadem ratio scilicet timor subornationis q̄ est in causa principali militat in causa appellatio nis pro hoc tex.illic.Et aduerte extra gl.licet Jo. and.z do.Ant.qui cōmentauerūt hoc.c.varias opiniones antiquorum referāt circa hoc ego ta men non curaui referre:q: esset inuoluere z occu pare intellectus maxime iuuenum:nā hodie ma xime habemus tex.apertissimū corrigētem illas opiniones antiquorum.vt in cle.ij.co.tit.vbi vi de tex.z glo.ibi enim clare disponitur quod testi bus publicatis sicut non licet in causa principa li super eisdē capitulis vel directe contrariis eos dem vel alios testes inducere ita nec in causa ap pella.reddens rationem:quia non minus in cau sa appella.q̄ in principali subornatio sit timēda z ita reiectis aliis opinionibus concludit Bar. in.l.per hāc.C.de tempori.appel.dicens illū tex. procedere in articulis nouis prout hic dicitur.
4 ¶ †Sed pro declaratione tex.z glos.quero nun quid indistincte attestationum publicatio impe diat testium productionem super eisdem capitu lis vel directe contrariis tam in causa principali q̄ in causa appellationis cū in hoc iste instātie a pari iudicentur.vt.d.cle.ij.Solu.Joā.an.hic in tr.q.dicit quod nō:z ponit multos casus ab hac regula prohibitiua exceptos.Et primo in causa matrimoniali.de quo tamē not.in.c.series.j.eo. dic vt plene dixi in.c.iurauit.de probatio.Secū do fm quosdam vbicūq; non obstat exceptio rei iudi.ff.de exceptio.rei iudica.l.cum queritur.de fi.instrumē.inter dilectos.Tertio fm legistas in causa appellationis.sed de hoc dic melius vt.§. dixi.Quarto vbi perit instātia:quia quis absol uitur propter petitionem ineptam vel fm leges per lapsum trienn.§.de iudi.examinata.C.de iu dici.l.properandum.§.j.z.§.cum autem.Quin to quando sunt perdita testium dicta.§.tit.pri. t.fi.Et de isto casu vide plene in Specu.eo.tit.§. satis vtiliter.ad fi.Sexto cum inter alias perso nas agitur.j.eo.constitutus.Septimo cum va riatur modus agendi.j.eo venies.Octauo cum restituitur minor vel ecclesia vt post publicatio nem super eisdem probare possit.z de hoc plene per docto.in.c.auditis.§.de in integ.resti.z idem interdum in restitutione maioris ex clausula ge nerali si qua iusta causa zc.vt no.in.c.pro͂ri.j.fa cit.c.ex literis.de in integ.resti.Nono in inquisi tione que pcedit ex officio.j.eo.cum clamor.vbi de hoc quid si alius inquisitionem pmouit.dic vt ibi no.Decimo cum quis vult probare dire cte falsitatem testium cū corruptione.de quo di ctum fuit in.c.licet de proba.z vide glo.in cle.ij. eo.titu.Undecimo si inscia vel inuita parte z in discrete facta fuit publicatio.idem fm quosdam si facta fuit discrete probatio seu publicatio:sed pars adhuc testificata nō didicit.de quo no.j.eo. constitutus.in vlti.gl.Duodecimo in casu.c.pre sentata.j.eodē.Tertiodecimo in casu.c.cum cau sam.in fi.j.eo.in vlti.glo.Quartodecimo cū ali
b qui testes ᵇ fuerunt interrogati non plene prout habetur in.c.per tuas.j.eo.Quintodecimo secū dum Joā.an.in.c.de testibus.j.eo.in causa crimi nali in qua fm eum idem testis interrogari pote rit super eodem articulo.ff.de custo.reo.l.diuus. z de questioni.l.j.§.vlti.z.l.repeti.Sextodecimo si de partium voluntate processerit fm Joā.an. cum fauore partium hec probatio sit inducta.et ex ipsarum facto hec prohibitio processerit qua re publicationi cōsenserunt.z sic videtur q̄ huic fauori renunciare poterunt.argu.c.ad apostoli cam.de reg.maxime cum hoc nō habeat infalli bilem prohibitionem.vt patet ex predictis.z te net Hostien.j.eo.presentata.pro z contra faciūt not.in.c.tuis.j.eo.Decimoseptimo etiam vltra Joan.fallit cum testes fuerunt prius recepti ad eternam rei memoriam.vt in casu.c.significauit. z.c.albericus.j.eo.nam tunc recipiuntur ad aliū finem.et vide Specu.in.d.§.satis vtiliter.versic. xvij.Decimooctauo quando testes non fuerunt producti licet articuli erant dati.j.eo.causam.et aut.eodem.§.illud.vbi ponderatur testium pro
c ductio.ᶜ ¶ †Sed circa predicta dubitatur nun
5 quid sola publicatio impediat pductionem: an autem

a ¶ An in causa appellationis liceat producere testes publicatis atte stationib⁹ in prima instantia de hoc vide late p Bal.post gl.in.l.eos.§. si qd aūt.C.de appel.vide de hoc p Spe.in.d.§.satis vtiliter.in.iij.col. ver.iiij.dicitur nouus zc.Et an renunciatio in causa principali preiu dicet in causa appellationis.vide p do.Ant.post Inn.z qȝ ibi notaui in.c.cū venissent. j.eo.z de articulo hic posito in ver. venio ad secūdū articulum princi palē zc.vide An ge.in consilio suo clxiij.vbi dicit qȝ de iure ciuili pos sunt pduci testes super eisdem ca pitulis in causa appellatōis.Se cus vero est de iu re canonico z di cit quod q̄libet opinio seruat in foro suo vide bal. in.c.j.§.si eñ do mino.circa fine. in ti.qd sit inue stitura.in vsi.feu. vbi dicit quod re gula ista hȝ locū qñ testes in pnci pali subtraxerit se a testimonio p ce precio timore vel odio vel vbi in principali fue runt male exami nati.Item adde quod no.d.Ant. post gl.j.c.ad au dientiam.ij.de re scrip.vbi dat no. limitationē ad.l. per hanc.C.de tē po.appellati.Itē adde hic Ang.in d.l.per hāc.l.viij. colū.vbi dicit qȝ lȝ in causa appel lationis possint produci testes su per nouis articu lis pendentibus ex antiqs tamen hoc non pōt fieri pendēte appella tione ab interlo cutoria:q: illa nō iustificat ex aliis causis:vt in cle. appellāti.de ap. vel etiā diffiniti ua vl' sit causa ele ctionis epi in cle. q̄uis.de elec.l.vj. z dicit qȝ si iudex in prima instātia īterrogasset de ti tulo in cā appel lationis:non pōt fieri nouus arti culus de titulo z allegat Inno.in hoc.c.fraternita tis.z similiter di cit qȝ nō poterit fieri nouus arti culus si testes p ducti iurarūt ple nā dicere verita tem.Et adde hic Bal.in.c.j.in prin.si de inue.inter do.z vas.lis ori.Itē adde hic Arch. in.c.omnis.vj.q.iij.vbi dicit q̄ in causa appellationis non licet produ cere testes vel pbationes super capitulo oino nouo.nec super veteri.z respondet ad.c.cum olim.de priui.cl.ij.qȝ ibi oino in causa appellatio nis admissus fuit per viā restitutionis in integrū:q: ibi capitulū erat omnino nouum. Et de hoc articu lo hic posito vide solēniter z inclu q̄ alibi per Bal. in addi.Spec.in titu.de appel.vl tra mediū in ver. incipiē.casus ta lis est zc.
¶ Adde an i cau sa appellationis liceat producere testes publicatis attestationibus. Alex.cōsi.lx.n.lx. Sebasti.Sapia.
b ¶ Aliqui testes. Qȝ publicatio te stium non impe diat testium pro ductionem quan do nō fuerūt ple ne interrogati et rite examinati te net do.And.sicu lus in.c.si quādo char.in.§.d refer. z in ꝯsi.iij.incip. illud referā.colū. penul.in.iij.vol. Spe.in ti.de test. §.iam de interro gatorus.ver.itē caute late Mari. Soc.hic in sua re peti.col.x.
c ¶ Adde hic qȝ publicatis atte stationibus post q̄ pars didicit te stificata admitti tur probatio per aspectum rei.ita dicit not.Bal.in l.si quis testibus. in fi.C.eo.et dicit quod cum occur risset questio fuit exhumatum cor pus vt videretur an haberet vul nus.z idem dicit P̄e.de ancha.in c.causam.§.eo.et facit quod no.d. Anto.in.c.cau sam.in fine.§.de proba.vbi dicit quod publicatis attestationib⁹ ad mittitur proba tio per aspectum consimium vel in strumentorū.Itē scias quod publi catis attestatio nibus possunt p duci testes qui in ducuntur ad so lam presumptio nē prout esset in causa criminali ita dicit not.In nocen.in.c.cū di-

lecti. de accu. ⁊ sequitur Ange. in l. fi. C. de testi. quia testis examinatus post publicatas attestationes facit indicium sm bart. in l. ij. circa fi. ff. de appel. recipi. Itē adde qđ publicatis attestationibus possunt produci testes super articulo partim antiquo ⁊ partim nouo. h. d. not. do. Anto. in c. licet causam. in. xiiij. col. š. tit. j. quod est contra illum text. in verbo nobis di-tarat. Item vbicūq aliquid habet probari p probationem non ordinariam: vt est probatio p testes sed per extraordinariā vt per matronas deponentes super virginitate vel ꝑut essent medici qui deponerent super vulnere: tunc publicatis attestationibus admittuntur testes. illō dicit not. do. Abb. post glo. in c. causam. circa fi. š. de proba. et illā credo esse rationem: quia tunc cū probationibus non obstaret sentētia vt not. do. Anto. in c. proposuisti. š. de proba. et in c. fi. circa fi. de iureiurā. multominus obstare debet publicatio. Item quādo agitur de probatione monachatus publicatis attestationibus possunt produci te-

autem requiratur cū hoc qđ pars viderit seu didicerit testificata. glo. in d. c. constitutus. j. eo. tenet solam publicationem non sufficere. alleg. tex. in aut. eo. §. quia vero. idem Specu. eo. ti. §. satis. vtiliter. ver. quid si publicate. dicit tamen qđ clemens defendebat contrarium ad hoc. c. causam. ⁊. c. de testibus. ⁊. c. cum venissent. eo. tit. ⁊ contra hanc glo. tenuit Host. in sum. eo. titu. §. ⁊ vtrum. ver. dictis igitur. quod placet Joā. and. in d. c. cōstitutus. dicit dictum glo. procedere posse quādo iudex parte inscia vel inuita publicationem faceret. idem Barto. in aut. qui semel. C. de proba. dixit idem si publicatio non valuit puta quia facta die feriata vt tūc admittatur cum publicatio attestationum non valuerit. ⁊ dicit ibi quod publicatio attestationum potest sumi dupliciter. Primo qñ publicatur scriptura de dictis testiū vt faciat fidem. l. gesta. C. de re iudi. Secundo quando fit publicatio partibus ⁊ tunc publicatio idē est quod partibus manifestatio: ⁊ sic sumitur in dicta aut. eo. isti tamen duo actus fiunt simul et semel: quia iudex pronunciauit attestationes esse publicatas ⁊ apertas: ⁊ vt pro publicatis ⁊ apertis habeantur: ⁊ verbum publicatio refertur ad primum: ⁊ verbum aperturam refertur ad secundum. quod bene no. d. Anto. multum instat dilatando materiam: ⁊ trahendo materias alibi discutiendas more repetentium. Ego vero ponam in locis suis. sed quantum ad hunc articulū attinet concludit ipse quod si certum sit partem non didicisse testificata ⁊ hoc probari possit nō impedietur pars ex sola publicatione attestationū per tex. in d. aut. eo. titu. fatetur tamen quod presumptio est contra partem quod testificata didicit ex quo facta fuit publicatio. et ita respondet ad iura que ponderant publicationem scilicet qđ hoc ponderāt propter presumptionem que insurgit

stes. hoc dicit no. in ver. patrem. in c. presens clericus. xx. q. iij. Item publicatis attestationibus possunt produci testes super habilitate impetrantis: maxime ad informationem iudicis. hoc dicunt do. de ro. deci. vj. sm ordinem meū nouissimū. de quo vide in terminis sm do. Anto. in c. auditis. in. iiij. col. de proba. Et etiam publicatis attestationibus possunt produci testes mistum cum instrumento. casus est sing. sm lect. do. Anto. in c. series. j. eo. ⁊ sequitur Ro. in rub. ff. de arb. ⁊ notaui etiā in c. series. Item publicatis attestationibus possunt produci testes in causa criminali. hoc dicit Bar. in l. diui fratres. ff. de penis. ⁊ in l. siue defendendam. eo. titu. ⁊ in l. j. §. si quis vltimo. ff. de questio. ⁊ in l. ij. §. si publico. vltra medium ver. vlterius vtrum. ff. de adulte. Sed in veritate Bar. in dictis locis non dicit quod possint produci sȝ qđ possunt recipi. ⁊ sic videtur dicere quod iudex ex officio videtur dicere qđ possit recipere de quo nullus dubitat per. c. cum clamor. j. eo. ad quod vide in terminis Bar. in l. iiij. §. hoc autem iudicium. in penul. col. de dam. infec. Sed ipsemet Bar. in aut. qui semel. in. v. col. versi. hoc est verū. C. de proba. hoc apertius dicit dicendo quod renunciatio vel cōclusio nō obstat productioni in causa criminali. per tex. in l. iuris gentiū. §. si paciscar. ff. de pactis. Sed ipsemet Bar. in ea. aut. in vlti. colū. ver. quero nunquid in causa criminali restringit quod superius dixerat dicēs qđ didicisse testificata in causa criminali obstat productioni partis: sȝ nō receptioni quam fecit iudex ex officio. ⁊ vide Spec. in titu. de teste. §. satis. vtiliter ver. hoc etiam no. vbi enumerat. xxxv. casus in quibus publicatis attestationibus possunt produci testes. Item publicatis attestationibus potest produci tabellio vt viua voce deponat ad corroborationem sui instrumenti: ita dicit Bar. in l. ampliorem. circa fi. princ. C. de app. vbi idem dicit de testi. productis ad corroborationem sui instrumenti. Item publicatis attestationibus possunt produci testes si consuetudo hoc dictet. ita dicit no. do. Anto. in c. series. in fi. j. col. j. eo. dicens hoc tenere Spec. in titu. de exceptio. §. dicto. versi. sed nunquid publicatis. sed gl. mag. in fi. in c. per tuas. j. eo. dicit qđ illa consuetudo est contra ius: vt etiam notaui in d. c. series. Item publicatis attestationibus possunt produci testes sup directo contraria probatione quādo ante publicationem articulus fuit ita generaliter confuse ⁊ nō clare positus quod pars super directo contraria probatione non potuit instrui. ita not. dicit Joan. and. in addi. Specu. in titu. de teste. §. sepe.

in j. colū. versi. de falsitate directe. quem refert et sequitur do. Anto. in c. ex tenore. in vlti. colū. versi. plus dicit. j. eo. Item quando dati fuerūt articuli iudici per partem super examinatione testium vtrinq approbati. et iudex omisit super aliquo ex illis articulis interrogare: pars que dedit interrogatoria etiam post publicatas attestationes poterit

ex ipsa publicatione quod testificata partes didicerunt. mihi placet dictum Jo. an. Bar. ⁊ Host.
⁊ aliorum. ex quo enim pars acquieuit publicationi testium videtur tacite renūciare productioni super illis articulis ⁊ sic licet nō sit subornationis timor cum certum sit partem testificata non
6 didicisse subest tñ tacita renūciatio. ¶ † Arg. eorum que not. in c. j. de elec. lib. vj. de eo qui actum gessit qui solet fieri post contestatam litem vt habeatur pro contestatione litis quo ad excludendas dilatorias. facit glo. in c. cum causam. de ap. videmus enim qđ sola renunciatio expressa siue scientia testificatorum inducit hanc prohibitionem: vt in c. de testibus. in fi. j. eo. ergo ⁊ tacita renunciatio que inducitur ex publicatione. facit pro hoc quia iura canonica cōmuniter ponūt publicationem solam pro termino exclusiuo ꝑductionis testium vt in multis c. huius ti. Item vt hic dicit Joā. an. publicatio non precludit viā productioni testiū ex solo timore subornationis sed vt aliquis sit productionū finis. ⁊ qq multi alij sint termini exclusiui: iste tamen vnus est ex illis. Et multum moueor ego ex tacito cōsensu: ad qđ cū publicationi cōsensit si intendebat testes pro-
a ducere: fateor ª tamē quod vbi superuenisset causa verisimiliter non cognita tempore consensus prestiti quod petendo nouam dilationem poterit admitti sicut admitteretur ex causa post dilationem. l. oratione. ⁊ l. fi. ff. de dila. ⁊ ar. in c. licet. de proba. nec erit timendum de subornatione ex
7 quo certum est testificata non didicisse. ¶ † Sed circa hoc dubitatur quare timetur magis de subornatione post publicationē q primo cū semper a principio potuerūt partes subornare. argu. in c. sicut. š. eo. ⁊ c. lȝ. de proba. Solu. dic post Jo. an. qđ ante publicationē nō est tātus timor: cū pars verisimiliter sperat posse probare intentionē suā

petere vt iterum interrogetur super articulis illis datis sup quibus non fuerunt interrogati quia forte articuli nō erunt circunstantes ad illos antiquos. hoc dicit Specu. in tit. de teste. §. iam de interrogatoriis. circa finem in versi. item caute. facit ⁊ sequitur domi. Ant. in c. p tuas. in fine. ij. col. ⁊ in c. cum causam. el j. in. vij. colū. ver. sed si iudex. j. eodem. Item adde quod pupillus ⁊ rusticus publicatis attestationibus possunt producere testes super eisdē capitulis: vt dicit Sul. de cu. in l. vbi exigitur. ff. de eden. ⁊ ibi etiam Bal. in apostilla. Sed illud dictum improbat ibi Ang. Item multos casus in quibus licitū est super antiquis capitulis producere testes publicatis attestationibus vide enumeratos p Imo. post Zenze. in clemen. secunda. super glos. in verbo producere. de testi. Item scias cautelam quam tradidit Bald. in l. fina. in fi. princi. C. de appellatio. dicit se dare nouum modum per quem semper poterūt produci testes publicatis attestationibus videlicet vt ille qui vult producere testes tradat eorū nomina iudici et se absentet ⁊ postea iudex eos examinabit ex officio suo. Sed istam cautelam per rationes ⁊ iura reprobat Roma. in l. iiij. §. hoc autem iudicium. in. ij. colū. de dam. infec. Et adde Flo. in l. cum de indebito. prope fi. princip. ff. de probatio. vbi dicit quod ille qui produxit testes ad probandam prescriptionem potest post publicatas attestationes eos repetere vt interrogētur de titulo vel de continuata bona fide: qr eos prius de hoc interrogare spectabat ad iudicem. ⁊ allegat Innocen. in c. per tuas. j. eo. Item adde hic duos alios no. casus in quibus publicatis attestationibus. vel per dicta testificata possunt produci testes super eisdē articulis quos ponit Bald. in c. j. §. item si vasallus. circa princip. in titu. de cōtro. inue. adde hic Ang. in l. per hanc. in. viij. colū. C. de tempo. appella. vbi dicitur quod in causa heresis non obstāte publicatione processus possunt produci testes. ⁊ alleg. c. fi. de here. lib. vj. et idem dicit Do. in c. vt officium. §. verum. de here. in. vj.

¶ Adde an publicatis testibus alij possint produci. Alexā. consil. cxij. lib. ⁊ an valeat consuetudo quod testes recipiantur publicatis attestationibus. vide Ro. fo. iiij. ⁊ an publicatis testibus possint alij produci cum instrumento per eandē singu. suis. fo. xxij. ⁊ ibi an testes examinati didicitis testificatis faciant presumptionem de eo quod hic in fine posuit hic addens allegando reprobationem Rom. in l. iiij. §. hoc autem iudicium. dic tu quod Ro. consi. cccclxxx. in fi. sequitur dictum Bal. ⁊ dicit illud mirabile. Ber.

a & Sebasti. Sapia. ¶ Fateor. Qđ ex causa de nō superuenīēte possint testes produci post publicatas attestationes tenet Ange. ⁊ Moder. in l. admonendi. ff. de iureiurā. que licet loquatur in instrumētis nouiter repertis habet etiā locū in testibus ⁊ aliis probationibus. idē tenet Pau. de ca. in l. oratione. ff. de ferijs. Bald. in cō. cccxxxv. incip. sup eo qđ queritur in. v. parte ⁊ in l. j. col. iij. versi. quarto quero. C. de cōdi. indebi. et in l. mancipiorū. ff. de optio. legata. ⁊ hanc opi. firmat p infinita Mar. Bo. in l. j. §. si quis vltro. col. v. ver. itē etiam alio casu. ff. de questio.

a ¶ Quis dicatur omnino nouus articulus vide p Spec. in ti. de teste. §. satis vtiliter. ver. an aut. & adde qd lz sit renunciatu pductioni in causa si reus facit capitulu quo actor est filiussa. Et dicit iudicem nullu qr litigauit sine consensu patris sup hoc pducere poterit testes: qr hic est nouus articulus ita dicit Spe. in ti. de actore. §. j. in. xxij. col. versi. quid si post §. Itez qs dicatur nou' articulus: vide per Bal. in. l. p hanc. C. de tpo. appel. Anto. Francis. ¶ Qui dicant articuli noui vltra ea q habent per Bar. in. l. p hanc hic allega. vide p Bal. i addi. Spe. in ti. de ap. in v. nouu. & in vsi. egi cotra colonu. & in margarita super Inno. in ver. articulus. & qn dicantur plura capitula seu plures articuli. vide Bar. in l. aurelius. l. §. ide qsit. ad fine. ff. de libera. leg. & Bal. in. l. ij. in. ij. col. C. de re iudi. & adde qd semp capitulor copia est danda parti vt possit opponere de ipertinetib' & no admittedis tn et si no detur no irritat pcessus propter hoc vt p bal. in dicta marga. sup Inn. in v. j. & in ver. interrogatoria. et in. l. ij. in ij. col. C. vt li. pen. & habet p Inno. in. c. inter. de purga. cano. & q differetia sit iter positiones articulos & capitula vide p Bal. l. l. gnalr. in §. sz iurameto. C. de reb. cre. et vide no. in. c. pstitu. de test. lib. vj. et per Alex. in. l. iter stipulate. l pn. ff. de ver. obli. & vide p d. Ant. in. c. ij. de cofes. & p Ioa. an. in. c. cu in positionibus. de iureiuran. lib. vj.

Sebasti. Sapia.

b ¶ Publicatis. Adde gnalr qd post publicatas attestationes no impedit pductio aliorum testiu qua do no pducitur testes ad nouam pbatione sed ad declaratione retro agitatoru vt tradit Bal. in. l. in bone fidei. C. de rebus credi. & in. c. j. §. si cu domino. coll. iij. quid sit inuestitura in vsibus feudorum. Alexan. in apost. ad Bart. in. d. aute. qui semel. d. Abb. in. c. ex tenore. in ii. j. eo.

vel aduersariu defecturu in probando contra eu sed post publicationem depositionu cu videt se succubiturum quia non pbauit vel quia aduersarius plene pbauit intentionem suam facilius inducitur ad testiu corruptione cu videat se destitutum omni spe. Item ante depositione no poterat aliter prouideri cu necessario testes essent producendi ad instructione cause & practica publicandi depositiones. vide per Spe. & Ioa. an. in addi. eo. tit. §. satis vtiliter. in prin. ver. est practica. satis tame est seruari quod. s. dixi sm Bar. ¶ Sed nuc quero que dicitur noua capitula super quibus testes produci possunt publicatione non obstante. Aduerte quia ex isto tex. & ex prin. huius glo. penul. colliguntur tres species capitulorum seu articulorum: quida sunt articuli oino noui: quidam noui dependentes tamen ex veteribus: quidam antiqui. adde alias duas species q colliguntur ex tex. & glo. cle. ij. eo. titu. Nam quida sunt articuli directe prioribus contrarij quidam indirecte 9trij. Et vt ista iuuenis intelligas scias quod capitulum & articulus capiuntur in materia nostra vt synonyma. i. ide significatia: & dicitur articulus pars intentionis continens aliqd qd pars probare intedit hoc probatur in. c. ij. eo. titu. lib. vj. iuncta glo. in verbo articulis. & super huiusmodi articulis pducuntur testes. exemplum volo probare qd beneficiu sancti Petri pertinet ad me faciam sic articulos vt testes sciant explicite & directe respodere ac cocludere intentione mea. Primo pono qd ptas coferendi beneficiu sancti Petri spectat de iure ad tale prelatum. Item qd talis prelatus erat in possessione coferedi tali tpore. Item qd eode tempore vacabat illud beneficium per morte talis. Item qd ille prelatus mihi tunc contulit. His articulis seu capitulis probatis fundata est intetio mea. Et ide dic in reo quo ad fundandam seu probadam exceptione sua vt puta reus vult probare in casu prescriptionis tibi non competere ius in illo beneficio. Articulabit eni sic: primo qd collatio beneficij sancti Petri pertinet ad epm. Item qd ille prelatus qui aduersario meo contulit non erat tuc in possessione conferendi. Item qd erat excomunicatus &c. isti sunt articuli seu capitula de quibus fit metio in

8 ter. nostro. ¶ †Venio ergo ad primu scilicet qui

a dicant articuli ᵃ oino noui. & breuiter dic q illi q sunt oino impertinentes in causa: ita qd no concludant nec coadiuuat intentu articulantis & super his non admittunt testes siue aliorum sint publicate depones siue no: quia non debet quis admitti ad probandum qd probatum non releuat. de offi. dele. cum contingat. & l. ad probatione. C. de pba. ideo iudex a principio debet corrigere et etia delere positiones & articulos impertinetes: vt no. glo. in. c. j. de cofes. li. vj. Scda est species articulor nouor dependetiu tn ex antiquis. & qui sunt isti Ioa. an. prosequit p exempla. d. Ant. hic late & gl. & Bar. in. l. per hanc preallé. Sed breuiter concludo qd sunt illi qui fundant seu coadiuuant intetionem articulantis in eadem causa de nouo formati: exemplum in. c. cum ioanes. de fide instrumentor. oportet tamen quod salte tacite non copreheenderetur in articulis antiqs quo ad necessitatem facti et probationis. debes enim scire vt fuit de mete Inno. & Io. an. hic. & magis explicite per Bar. in dicta aut. qui semel. de pba. q queda tacite includuntur sub priorib' capitulis seu articulis quo ad necessitate facti & probationis: exemplum quando articulatur super tali prescriptione que de necessitate requirit titulu: vtputa si dico quod prescripsi rem cotra ius commune vt in. c. j. de prescrip. lib. vj. vel dixi cotra priuatu me prescripsisse. x. annis. licet eni explicite no fuerit in articulo metio facta de titulo intelligebat tame tacite quo ad factu & quo ad onus probadi: qr aliter no erat prescriptio nec obtinuisset articulis. & hoc casu no pot sup titulo de nouo articulari: qr in effectu pot dici antiquu capitulu. & hoc in effectu voluerut hic Inno. & Io. an. p multa verba. & p hoc aut. c. §. qr vero. in verbo additameto. Queda coprehedunt sub priori articulo de necessitate facti sz no de necessitate pbationis. exemplu: articulaui qd mutuaui tibi centu de necessitate facti inest tpus: qr op3 qd mutuu sit factu tpore: sed no inest de necessitate probationis pot eni pbare mutuu absq3 tpore. l. testiu. C. eo. isto casu admittetur publicatione depositionu no obstate: articulus super tpore & noua probatio super eo. facit optime. c. ex tenore. j. eo. sm vnu intellectum. & tacite hec senserunt Inno. & Io. an. hic. Queda sunt que no coprehedunt de necessitate sub prioribus poterant tn coprehendi & no coprehendi vt alique qualitates q possunt adesse vel abesse circa 9ctum. & isto casu pot fieri sup illis coprehensibilibus noua articulatio & noua productio. argu. in. c.

9 venies. j. eo. ¶ †Et ex hoc decidit qd qua ponit hic Io. an. & dicit eam fuisse Bonon. de mandatu. Contra sentetia vel collatione opponebat excomunicatio iudicis vel executoris qui prebenda contulerat vel sententia tulerat succubuit excipiens qr no pbauit illam excoicationem publicam iuxta ea que le. & no. in. c. ad probandu. de re iudi. appellauit et in causa appellationis format capitulu super publicitate excomunicationis qritur vtrum debeat admitti. dicit Hos. in q. facti fuisse obtentu qd no qr non est nouu capitulu sed ide cu priori primo insufficieter & indiscrete pposito. hoc no placuit Ioa. an. ex quo qualitas publicationis no fuit deducta in priori articulo. sicut videmus in simili quo admittit ad pbandu qs se fuisse canonice electu qui prius pbat se electu. j. c. venies. posset tame ad illud. c. responderi quod prima pbatio fuit ibi facta in summario. & ad aliud agebatur postmodu vt ibi dicit in text. dat tamen Ioa. an. hic aliud exemplum. nam qui probabit rem valere vltra. xx. admittitur postea ad probandum quantu valuit vltra. j. eo. cum causam. ij. & qui probauit iniuriam probat eam notoria. j. de offi. deleg. c. j. lib. vj. fatetur tamen Ioa. an. quod male fecit iudex recipiendo probationem exceptionis que non releuabat per illa decre. ad probandum. allegare melius potuisset. c. pia. de excep. lib. vj. iuncta gl. vbi patet quod iudex non debet admittere exceptionem. in genere quado quelibet generis species non includit intetum excipientis ne vagetur cum iactura alterius vt. c. qui duas. de ele. lib. vj. & l. ait ptor. ff. de iniu. hanc determinationem sequitur do. Ant. dicens quod licet articulus sm subiectam materiam vt obstet debuerit intelligi de excomunicatione publica: tamen articulus non declaratur a natura subiecte materie sed intelligitur ruditer vt iudici proponitur: ideo si pono de excomunicatione non intelligitur de qualificata: lz hoc velit subiecta materia ad hoc. c. in presentia. de probatio. vbi articulus quod erat minor annis no intelligitur de minori. xxv. licet hoc expectet subiecta materia.

10 ¶ †Idem dic vt dicitur ex theorica Barto. supradicte qualitates que no includunt ex necessitate facti licet possint includi no videtur deducte vnde appellatione excommunicationis necessario non includitur qualitas publicationis licet possit includi et per hoc aperitur intellectus ad multa in hac materia. Et satis per predicta declaratur tertia species articulorum scilicet qui dicitur articuli antiqui. cum enim noui & antiqui sint contraria declarato vno ex contrarijs remanet declaratum reliquum. l. j. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. dic ergo breuiter antiquos articulos esse qui explicite comprehendebatur in prioribus super quibus testes fuerunt producti et publicati. idem si comprehendebantur implicite quo ad necessitatem facti et probationis vt patet

11 ex predictis. ¶ †Quarta species articulorum quando sunt directe cotrarij vt si primo fuit capitulatum de legitimitate nuc publicatis attestationibus volo capitulare de illegitimitate vel primo de minori etate nunc de maiori: primo de sana mente: et nunc de insana et similibus. et in istis dic quod non admittuntur regulariter tales articuli publicatis attestationibus vt. s. dixi etiam in causa appellationis: quia semper subest timor subornationis vt in dicta clemen. ij. et hic et no. Bar. in. l. per hanc. hoc limita nisi aliquid de nouo addatur per quod tollatur timor subornationis saltem presumptiue: vtputa quia corrupti falsa dixerunt vel quod dolose puta odio vel amore vt in. c. licet. de probatio. not. gloss. in clementi. ij. j. eodem titu. facit. l. nec exemplo. C. de fal. Nam non possum probare quod falsa dixerint nisi probem directe cotrariu eorum que dixerunt. Sed quia addo qualitatem corruptionis vel odij tollitur illa presumptio subornationis cum hoc sit nouum capitulum. et idem dic in similibus. Et per hoc pot seruari vnus intellectus qui datur ad. c. series. j. eode vt publicatis attestationibus admittantur testes super directo contrarijs quando cum testibus producitur instrumentum publicum. ex quo enim concordat instrumentum tollitur presumptio subornationis testiu. Sic etiam salua dictum notabile Innocentii in. c. cum clamor. j. eodem. et sentit glossa in. c. ex te-

b nore. eodem titulo. vt publicatis ᵇ attestationibus admittantur testes

super

super eisdem quando veniunt ad coadiuuandum priores testes meos vt si probaui per duos testes intentionem meam tu probasti contrarium potero postea plures testes producere: qr non est quid imputetur si plures nō produxi cum essem confisus de duobus. vnde nō est psumptio quod alios velim subornare cū cōcordent cū prioribus pductis ante publicationē quod no. Ultima species articulorum est quando sunt indirecte contrarii prioribus: & tūc in dubio admittitur pbatio indirecte cōtraria: vt in.c. ex tenore. l.eo. & notat in.d.c.ex.ti. sed oportet intelligere sm qd plene no.in.d.c.ex tenore. s. quando ante publicationē pars aduersa nō potuit instrui sup pbatione directe contraria: qr articulus fuit generaliter productus sed testes specifice deposuerunt quod declara vt plenius ibi dicetur.
12 ¶ † Omnia predicta limita vt super nouis articulis liceat testes pducere qñ testes fuerūt primo producti super certis capitulis. si autem non fuerunt editi certi articuli: sed simpliciter sup tota causa fuerūt producti: & ita iurauerunt non possunt postea iterum produci: quia nō possunt dici noua capitula ex quo comprehendunt in petitione sup qua testes generaliter fuerunt examinati vt patet ex rationibus predictis. & ita voluerunt hic cōmuniter doct. et Barto.in.d.aut. qui semel. C.de proba. & per hoc satis declarata est hec materia huius.c. Alia que tanguntur hic per aliquos dicetur in locis suis.
13 ¶ † Uenio nūc ad gl.fi. que ponit.v. capitula iuranda per testes dicit Jo.an. quod addit sextum capitulum de facto. s. quod secrete teneant dictū suum vsq; ad publicationē & per hoc vide ho.ex. iiij.q.iij.§.qui falsa. vbi dicitur iudicē debere punire eos qui partibus prodiderant sua testimonia scilicet ante publicationē. & vide hoc in Spec. eo.tit.§.sequitur. Et aduerte qualiter debent iurare a testes. debent enim iurare testes tactis euangeliis: vt est tex.in.c. hortamur. iij.q.ix. & idē fere dicendum in iuramentis omnibus que deferuntur a iure. de quo vide glo.no.in cle.j.de here. que etiam no. dicit quod hodie apud italicos de consuetudine receptum est vt sufficiant tangere quālibet scripturam quod bene no. cessante b autem consuetudine non videretur valere actus vbi ius pro solēnitate exigit tacturā euangeliorum si pretermittitur. vide de hoc glos.not.in.c.vt circa. de elec.lib.vj. iuramentum tamen de se est validum sine tactura: vt in.c. & si christus. de iureiurā. vide glo.xxij.q.j.in summa: sed tactura maxime euangeliorum exigitur ad maiorē terrorem: & quia magis peccat transgrediens: quoniam tanto magis peccat quis qto super sanctiori re fit iuramentū. xxij.q.j.monet. no. Inno.in.c. & si christ. de iureiuran. ¶ An autem in dubio presumatur testem
c attigisse scripturam c cum in actis dicatur solum quod iurauit. Joā.and. remittit ad not. per se in specu.eo.titu.§.sequitur. super ver. & no. et ibi in effectu cōcludit quod sic propter autoritatem notarij & iudicis & taciturnitatem partis nō oppo. quod satis placet. argu.eorum que no. Innocen. in.c.j.de cleri.pere. & c.innotuit.de eo qui fur. or. re. et per Barto.in.l.theopompus.ff.de do.pre.et l.sciendum.ff.de verb.obliga.

1 ¶ Testis iurans de non testificando cōtra aliquem non ligatur iuramento.
2 Testes an possint pduci post publicationē per restitutionem in integrum.
3 Iurans alicui nō reuelare secretū si producitur in testem debet reuelare: et non peccat.
4 Subscribens pbationes aduersario an debeat perdere causam.

Intimavit.

Qui iurauit testimonium nō dicere testificari compellitur si attestationes publicate non sunt. hoc dicit. In prima parte conquestio. In secunda prouisio ibi: ideoq;. ¶ Casus literalis. Quidam. R. nomine habebat causam cum. U. clerico: idem. U. suū capellanum & alios qplures iuramento astrinxit quod contra ipsum. U. pro dicto. R. non ferrent testimonium nec cōsilium vel auxilium preberēt eidem: vnde dicitur. R. cōquestus fuit dño pape. Mandat papa quod si testimonium illorum testium productorum non esset publicatum nec abrenūciatū testibus iudex recipere non postponat illos q sunt iuramēto astricti et alios si ne
d cesse fuerit. Ber. ¶ † No.j. q iuramētū d pstitum quib' examiatis si postea visuz fuerit necesse ēt alij pñt examiari. & ista ppriae mihi vr mēs hui' decre. ¶ Adde an ille q iurauit non testificari possit ppria autoritate venire 𝔷 iuramētū qd voluit Ol. de iurāte non reuocare testamentum eius consi.clx. & .cxxvij. & quod voluit de iurāte non fideiubere. cōsi.xc. & qd voluit de abbate iurante nō creare monachos. 𝔷si.xcvij. & an testis qui iurauit aliquem tenere secretū possit probare absq; labe periurij. vide do. Cardi. consi.xxxj.
Ant. Fran. ¶ An ppria autoritate possit qs 𝔷uenire iuramento temerario quo iurauit nō testificari vl' deponere in causa. dicas primo q iuramētū temerariū nō repellit testē a testificando vel ab accusando neq; ex tali iuramēto inducit infamia. ita Spe.i ti.de teste.§.j.v. itē excipitur qd est infamis. & habet p Inno.in.c. intimauit. & in.c. 𝔷stitut'. hoc codē tit. & adde q huic iuramēto de nō testificando in cā vel 𝔷 aliquē nō pōt 𝔷ueniri ppria autoritate vt p Spe.in tit.de teste.§.xiij.in v.qd si qs. & in tit.de excep. & repli.in.§.iij.in v.sz qd si gratia. & an q iurauit nō reuelare secreta. & an si sit cleric' vel laic'. dicas q reuelās credētias iuratas nō est piurus si reuelat cū licētia ei' cui pmisit nō reuelare neq; tenet ad penā. ita Bal.no.in.c.j.in fi.de noua for.fide.in vsi.feu. sz si reuelat sine licētia dz pṽari suo offō: tex. est no. & ibi Bal.in.§.credētia .in fi. de pa.con. & adde q reuelās secreta alicui' tenet ēt si ei dānū nō inferat ita bal.i.c.j.i v.nota reuelationē.qb.mo.feu.amit. & tenet ei cui' secreta reuelat actiōe in factū ad interesse & actiōe iniuriarū si iniurie cā illud fiat.l.iij.§.sz & si qs.ff.ad.l.aql. & ibi p Flo. & adde q qs pōt reuelare secreto ex iusta cā ēt si iurauerit nō reuelare puta si pducat i testē: vt voluit Inn. & d. Abb.i.c.qualr.el.j.de accu. & idē.d. Abb.in.c.si sacerdos. de offi.or. vbi dicit h esse verū ēt si sit sacerdos cui sit datū i pña & nō in 𝔷fessiōe q si eēt datū i 𝔷fessiōe nō posset illō deponere vt testis: sz vt de' & iō nō dz reuelaf ēt si epūs vl' papa mādet: alś reuelās punit vt p.d.ab.i c. dilect'. d exce.fil. & no.i.c.ois.de pe. & re. & p spe.i ti.de pba.i.§.pbato

a ¶ Iurare. Qualiter habeat iurare ille qui vult testificari. vide p glos. in.l.iurisiurādi.de test. & adde hic vnū singulare verbū Archi.in.c.nullus laicus.ij.q.vij. qd refert do.Ant.in.c.cōstitutus.el' vij. circa pnci. de app. Et adde hic do.Ant.in.c. tuis.in penul.col.v. quero an aliter.j.e. vbi ponit qplures ignotos modos qbus testis astringat ad veritatē aliter q per iuramentū. Sed eius dicta ibi improbat do. Abb. per tex.i.c.hortamur. iij.q.ix. qui requirit tacturā euangeliorū nisi aliter dictet 𝔷suetudo. Qualiter debeat iurare iste testis ponit Jo.an.in sua sūmula de testi.in ver. quō testes debeat iurare. & vide archi.in.d.c. nullus. in fi.ij.q.vij. vbi dicit qd vltra ea q continent in hac glo. testis iurabit aliud capl'z vz q neutri pti manifestabit dictum suū anteq̄ fuerit publicatū: & alleg.c. vltra tertiam.j.e. & l.q falsa als varia.ff.de testi. & ita dicit tenere Hosti.hic et vide Bal.in.l.presbyteri.C.de epis. & cle.circa pn. vbi ponit formam iuramenti testium. l.v.quarto no. & c. · Anto. Francis. ¶ Circa hoc a qd testis debeat iurare & qualiter. Dicas q testis debet iurare in iudicio als nō pbat.l.ij. in.§.fabino. & ibi glo.vnica.ff.de testi. & debet iurare in manu iudicis non autē notarij nisi de cōmissione iudicis. ita Bar. in.l.hec sentētia.ff.de test.in. & Bal.in.l.iudices.§.de fide instru. in no. cum dicitur testis iurasse nisi iudex intelligat & approbet eius iuramētum saltem tacite sm Bal.in.l.fi.in.j.col.C.de compē. & debet iurare dicere puram & merā veritatem. ita Bal.in.c.j.in.iij. col.in ver.no. formā iuramenti.in tit.si inter do. & vasal.lis ori.in vsibus feudorum. & nihil potest addere vel immutare quod fit.vt in.c.cū dilectus. & ibi per Inno.ad fi.de accus. & debet iurare dicere veritatem super tota causa non solum super articulis productis: vt no. Inno.in.c.per tuas. hoc eo.ti. & no. Bar. & Bal.in.l.si duo patroni.in.§.idem iulianus.ff.de iureiur. & ideo dixit glo.quam ibi etiam Bar. sequitur. & Bal.in aut. sed iudex. C.de episco. & cleri.qd testis debet deponere & debet interrogari per iudicem super tota causa in qua debet testificari pro vtraq; parte quod etiam voluit Bal.in.l.ij.in.j.col.C.de eden. & in addi. Specu.in titu.de teste.in.§.fi.in versic. testis productus. & vide per Alex.in.l.ij.in penul. colum.ff.de iurisdi.om.iudi.
b e.† Seba. Sapi. ¶ Cessante. Uide Alex.in.l.iij.§.iurari.ff.de iureiur. Abb.in.c.laudabilem.de frig. & malefi. Bal.in aut. sacramēta puberū. C.si aduer.vendi. & Corset. in repe.rubri.de iureiur.
c ¶ Scripturā. Si apparet de iuramēto testis vtrū psumat de tactura. Et adde Bal.in.c.𝔷stitutus.j.e.in.ij.col.ver. sed pone q in actis. vbi dicit q si notari' scripsit talis iurat' deposuit nō solū psumet iuramētū sed qualitas iuramēti. & vide bal.in.l.fi.C.si ex fal.instr. vbi dicit q psumitur q testis iurauerit corpaliter tactis p locū a cōsuetudine generali. sup hoc tñ remittit se ad no.in.c.vt circa.de elect.in.vj. & idē qd dicit hic do.Ant.in.xlvj.col. repetit in.c.tuis .in.ij.col.j.eo. Itē ad hoc facit qd no. Ro.in.l.sciendū.in.vij.q.de ver.oblig. vbi dicit si reperit partem iurasse non psumit ex h delationē aduersam pcessisse. & ita dicit tenere Bal.in.l.eit ptor.in pn.de iureiu.per doctrinā Inno.in.c. innotuit.de eo qui fur.or.su. Itē ad hoc facit qd no.do.Anto.in.c.sicut.in.v.co.vl. ex his deciditur quod si instrumenta.j.eo.de re iudicata.
¶ Adde an si scriptum reperiat titius iuratus deposuit presumantur omnia solenniter acta. Old.consil.cccxxij.
d ¶ Iuramētum. Utrū ille q iurauit nō testificari possit ppria autoritate venire cōtra illud iuramētum. vide Spe.in ti.de teste §.de testiū cōpulsiōe.v.qd si qs iuramēto. vbi vr cōcludere q sit petēda absolutio a iuramēto ad cautelā. sed Pet.de ancha.h dicit q iuramentū ipso actu hoc casu apparet temerariū non expedit iplorare absolutionē. et istam partē teneo p tex. in.c. cōstitutus. el grāde.j.eo. vbi dr q tale iuramentū nō tenet. nec obst. iste tex.in vsi. necesse & c. q 𝔷rii videt sentire: qr respondeo q verba illa nō referuntur ad illos testes quibus odatū fuerat iuramentum: sed ad alios q inuiti ppriē verba tex. dū dicūt et alios si necesse fuerit & c. vult dicere q alij sunt examinandi illi quibus delatum fuerat iuramentū: qr psumit q detulerit iuramētum illis q melius sciebāt veritatē ne veritas occultaretur merito illi pri' sunt examinādi: vt in.c. vr q ina. accusa. pos.

circa si. et adde etiā q reuelās factum iuratum in consilio est periurus. vt p Bal. in l. nullū. in j. col. C. de testi. vbi ponit qn̄ pbet factū esse in consilio si est iurata credētia. de quo vide p Inno. in c. lris. el. ij. de presum. dicas tū q reuelans crimen lese maiestatis etiā qd iurauit non reuelare tenetur illud reuelare si potest proba re alis nō secundum Baldum in cōsil. suo

qd incip. ... alle gata sint multa. et habet p ang. are. in tract. malef. in vsi. traditor de la tua pftia. in. ij. colū. et si pōt pbare et non reuelat ipe tenet eodē crimie lese maies. l. qsqs. C. ad l. iul. maie. sz si reuelat est venia dignus et per hec limitatur qd volunt Bart. in l. vtrū. de pari. et p Bart. in l. j. in §. occisorū. ff. ad sil. vbi dicit Ro. se cōsuluisse ptra bar. p opi. Bal. i ciuitate florētie. ang. aūt in l. frater. ff. ad leg. pompe. de pari. dicit se vidisse decapitari plures ciues qui non reuelauerunt tractatum ciuitatis sue et non fuerunt participes illius. et male: qz debuerūt relegari sicut filius sciens et nō reuelās pris mortem. item dicit ibi Ang. forēsem sciētē tractatum in ciuitate fieri non teneri reuelare nec puniendū eē si nō reuelet ex sola sciētia per tex. in d. l. vtrū. in §. occisorum. iuxta glo. in versi. conscios. dū ibi subaudit: participes: dubito tamē q in practica seruaret opi. bar. propter criminis atrocitatē et bart. auctoritatem.

a ¶ Ex. Et vide. d. Ant. s. c. c. fraternitatis. in. xxxi. col. vbi sentit non debere admitti ex clausula generali sed solum ex speciali. de hoc vide per bal. hic.

Sebast. Sapia.

b ¶ Clausula generali. Idem tenet Cardi. in consilio xxiij. incipiē. in cā amarett. vbi allogat Specu. idem tenētem. in tit. de renū. et conclu. §. et scias. idem voluit Ludo. Roma. in repe. rubri. de arbi. char. viij. col. vlti. faciunt not. per Alexā. in l. admonendi. col. v. ff. de iureiu. vbi dicit quod ex clausula si qua mihi iusta causa. quis restituitur ad producendū instrumēta post sententiam quando non commisit negligentiam.

c Seb. Sapia. ¶ Reuelare secretum. Vide q̄ no. Ang. de are. in tractatu maleficiorum. in vsic. che hai tradito la patria tua. vbi ponit de sacerdote cui fuit sibi aperta proditio patrie an teneatur reuelare.

de non prebendo testimoniū consilium vel auxilium cōtra aliquē nō ligat iurantem quominus ductus in testem teneat ptra illum ferre testimonium: ratio est: qz ferre testimoniū est munus publicum ad qd cōpellit quis etiā inuitus. l. si quādo. C. eo. et j. tit. pri. per totum. xi. q. iij. quisqs. de cri. fal. c. j. non potuit ergo iste sub capitaneo iuramēto ab hoc onere se absoluere. arg. c. si diligēti. s. de fo. cōpet. et de hoc. j. lati⁹ et idē dic respectu auxilij non prestandi debet enim intelligi in dubio de auxilio iniusto fm Jo. an. alleg. c. petitio. de iureiur. de his que fi. a ma. par. ca. c. j. et j. de ex cess. prela. graue. secus dicit de auxilio iusto. puta fauore patrie. non enim potuit iste se obligare cōtra dispositionē iuris cū iuramentū non liget ad illicita: et cōtra ius in. c. quāto. de iureiur. ¶ No. ij. quod etiā testes quos aduersarius nisus est subtrahere recipi nō debēt post publicationē aliorum testium vel renunciationē. Et not. q sola publicatio ponderatur et non discere testifica. facit ad ea que dixi. s. c. pri. ¶ Oppo. contra literam de cōtrarietate in eo q primo dicit q isti testes erāt iuramento constricti etc. et postea presupponit q iam deposuerant vt patet ibi si testimoniū illorum. ¶ Glo. j. metu contrarii exponit et bene intelligēdo. ver. ideoqz etc. de dictis aliorum testiū non istorum qui iurauerant non testificari. Ex quo infert q si dictum aliorum testium fuisset publicatū non reciperentur: nec isti qui iurauerant nec alij vt satis colligitur ex tex.

2 ¶ †Sed aduerte ad mirabilē limitationem quā ponunt hic Inno. Host. et Joan. and. dicunt enim istos qui iurauerant non recipiendos post publicationē seu renūciationem de iure cōi: seu per viam iuris cōmunis sed beneficio restitutiōis ex^a clausula generali ^b si qua mihi iusta causa etc. ff. ex qui. cau. ma. l. j. bene recipientur publicatione vel renunciatione non obstante maxime prestito a petente iuramento q hoc maliciose non petit. ar. op. in aut. eo. ti. §. qz vo multi. vbi dicitur fm eos quod etiam post conclusionē admittuntur. et conclusio plus deberet impedire q̄ sola renūciatio. arg. ad idem. ff. de eden. l. si qs ex argētarijs. §. si. et l. seq. Alij tamen dicunt hoc posse fieri solum per beneficium restitutionis in integ. speciale. de quo. s. de in integ. rest. p totum. primum tamē dictum plus eis placet. vel tertio quod hic dicitur de publicatis vel renūciatis refertur ad alios testes de quibus hic fit mētio: nō autem ad istos iuramento dolose astrictos. Sed hoc vltimum mihi non placet: qz est destruere hāc literam. Secūda vero solutio seu limitatio est vana in se: sed procedit iure speciali in ecclesijs minoribus et similib⁹ priuilegiatis nec restringo hoc beneficiū in his testibus dolo subtractis sed idē dico in alijs arg. c. auditis. et c. ij. de in integ. resti. p qd dico hanc limitationē nō cadere hic. Prima limitatio q audiat aduersari⁹ beneficio generali ex clausula si qua mihi iusta cā etc. nō placet mihi indistincte sed distinguerem sic q aut ex subtractione aduersarij fuit impeditus hos testes producere ari renunciationē seu publicationē aliorum: puta quia interrogauit illos testes an sciuissent aliquid in ista cā et illi maliciose vt nō pducerentur dixerunt q non: qbus iste credens consensit publicationi aliorum vel productioni renūciauit et tunc audiet p beneficiū restitutionis ex clausula gnali ex quo fuit certiorat⁹ de iuramēto per contrario post ꝯsensum renunciationi vel publicationi pstitū: hec enī est iustissima cā admittendi eum maxime in odiū aduersarij sui: als reportaret ex dolo suo malitiam cōtra. c. et si necesse. de do. post dinos. resti. aut ante cōsensum publicationi seu renunciationi prestitum sciuit de hoc iuramento et nihil dixit vel non curauit eos producere: et tunc non audietur quia non subest aliqua iusta causa audiendi eum: et sic procedit iste tex. simpliciter p ductionem post publicationem vel renūciationē prohibens: et sic limito hunc tex. et dicta doct. hic ¶ Oppo. ij. et videtur q isti qui iurauerant non deponere non debeant compelli nec admittendi sunt ad deponendum: qz contra iuramētum proprium nemo debet compelli: vt. c. debitores. et in c. et si christus. et c. quāto. de iureiur. Item si dicores iuramentū non valuisse ergo isti iurando peccauerunt: et sic peccatum debet eos repellere a testimonio. j. eo. c. testimonium. Sol. glo. n. ponendo duas le. ad tex. prima quod isti testes compellantur deponere super principali. Ad contraria respondet quod erat hoc iuramentum illicitum non poterat obseruari sine peccato: qz celare veritatem etc. et presumptio erat contra istū quod iniquam causam foueret ex quo voluit subtrahere aduersario copiam probationis. nec ob. temeritas iurantis: quia sicut temerarium iuramentum non repellit a promotione. j. de iureiurā. sicut. sic nec a testimonio. Secunda lect. est q isti testes nō deponerent super principali: sed solum ad detegēdum illam fraudem aduersarij. et hoc innuit tex. in c. peruenit. j. titu. proxi. Hanc vltimam lec. tenuerunt hic Lau. Tā. et Vin. qui dicebant iuramentum seruandum ex quo sine interitu salutis eterne potest seruari: qz scilicet poterat aliter subueniri illi cuius testes fuerunt corrupti. allegant xxij. q. iiij. §. vlti. sed Inno. et Jo. and. et cōmuniter sequētes tenent primam lect. nam fm vltimā lec. frustra pōderasset papa publicationem aliorum testium qz cū hec fraus esset nouum capitulū potuissent induci isti et alij testes: vt in. c. s. proxi. et j. eo. cum venissent. Itē dico q de hoc est casus in. c. qz plerique. de offi. ord. lib. vj. et c. olim. j. de accus. et in. c. constitutus. j. eo. vbi denunciant tales iuramento non teneri. et facit quod. s. dixi in no. j

3 ¶ †Et pro hoc facit quod no. dicit Innoc. in. c. qualiter. et quando. el. j. de accu. vbi dicit q si quis iuramento promisit alicui non reuelare secretum^c sibi dictum si tamen producitur in testē tenetur illud reuelare: qz aut cogitauit istum casum quando iurauit et est illicitum iuramentum ideo non seruandum de iureiur. quanto. aut non cogitauit istum casum et non extenditur ad istū casum. xxij. q. v. humane aures. si tamen dixisset sibi in penitentia nō tenetur illud reuelare de excess. prela. dilectus. ¶ Aduerte tamen: quia tūc dicitur in penitentia dictum quādo querebat salutem anime. secus si causa lasciuie. sic no. dicit Innoc. in. c. ois. de pe. et remis. tūc enim non tenet locum dei. Et ex hoc intellectu sic defensato collige duo. primo q iuramentū temerariū nō repellit a promotione. secundo quod licet quis subtrahat testes aduersario nō tamen per hoc debet perdere causam: als frustra fuissent hic recepti testes super principali. Sed circa primū dic latius q aut isti temere iurantes non penituerunt vt qz compulsi venerunt ad testimoniū. et admittitur ptra talem qui eos ad iurandum induxit: quoniā ipse non potest contra hos excipere de hoc delicto cuius fuerit actor et sic facile repellitur replicatione doli. de adul. c. penul. et vlti. et c. discretionem. de eo qui cogno. consan. vxo. nec iudex debet hūc repellere ex officio in odium illius qui hunc induxit ad iurādum et vt dolus illi⁹ non noceat alteri pti

d lz als iudex^d ex officio repellat testes indignos.

d ¶ Iudex. Iudex potest ex officio repellere testes indignos et criminosos: licet pars nō opponat. vide gl. et domi. Abba. et quod ibi notaui in. c. nulli. de accusa. Sed tu dicas quod illud dictū non est omnino verum. Et ideo vide domi. Ant. in hoc passu eleganter distinguentem in. c. bone. el. j. i. vj. colum. de postul. prela. et pleni⁹ per eundem in. c. cum dilectus. in. x. col. de consuetu. et per domi. Abb. in. c. cum causam. el. j. super glos. in ver. de causis. j. eodē. dum tractat de illo articulo an testis teneatur respōdere iudici de proprio crimine. et vide glos. in. c. alicui. secunda. q. vij. et de ista questione vide p Roma. i. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dāno infec. sz quod iudex ex officio possit repellere testem inhabilē. tenet bal. in dicta l. quos prohibet. ff. de postu. et ad hoc alleg. glos. in. l. prima. §. si pfes. ff. de ma. conue.

Anto. Francis. ¶ An iudex possit testem nō idoneum ex officio repellere etiam parte non petente. vltra Innocen. hic videas Lanfran. in. c. quoniam cōtra. in versi. testes de probationib⁹. et est conclusio q sic: quod tamen intellige verum si constat ex actis de inhabilitate testis ita Ange. notabilr in aut. de testi. § pri. et in. l. si parēs. de inoff. testa. et habet p bal. i. l. j. i. §. si curatores. ff. de magi. cōue. et vide glo. in. l. iiij. ff. de testi. et per Bart. et Ang. in. l. iiij. §. hoc autem. ff. de dam. infec. et habetur per bal. in. l. cum mulier. col. xxiiij. ff. solu. mat. et p Jo. an. in addi. Spe. in tit. de ... ff. de postu.

teste.in.§.i.in ḋ.quid de domestico.z vide Alex.l.d.l.iij.de testi.z habetur per do. Anto.i.c.cū dilectus.de ꝯsueta.quod adeo verum est vt iudex ex officio possit repellere testem infamē productum contra aliquē infamē ꝗuis ille contra quem producitur non possit opponere cōtra testem de infamia cū etiā ipse sit infamis:vt per Bart.in.l.in arena.C. de inoffi. test.z p Alexā.in.d.l.iiij.§.hoc adit.ff.d vl no infec.

Sebasti. Sapie.

a ℭ Priuilegium. Vide mста cumulata p Feli.i.c.ij.col.vi.ḋsi.filius cuius.ē.de rescri.z Roma.in cōsil.cclxxvi.incip.qd est.z ꝙ isolita arguāt fraudis suspicionē.no.alex.in consi.xlvi.col.j.car.si.in.iij.vol.Bartho.vero.in tract.simulatio.l vij.z.ix.ꝑsūptione.Roma.in ꝯsi.cccc.xiij.inci.pro pleniori.in fi.z cō sil.ccccxx.incip.circa propositam col.iij.And.sicu.in repe.rub.de fi.instru.char.xvij.col.iiij.

b ℭ Solitum. Ad idez ego alle.tex.in.c.ex parte.de capel.mona.dico ꝙ ex ista presumptiōe ꝙ in priuilegio sit clausula inconsueta poterit puniri de falso.casus est sing.in.d.c.porrecta.d cōfir.vti.vel inuti.Et vide domi.Abb.in.c.ex parte.cl.ij.circa finē.de offi.deleg.Itē si priuilegium vl̄ rescriptum i mō narrādi habet stilum inconsuetū ꝑsumitur falsum tex.est in.c.ex gra tia.de crimie fal. Et si instrumētū habet clausulas i consuetas ꝑsumitur de falso cōtra notarium glo.est not.ꝑm Bald.ibi in.l.si sub conditione.ff.de cōdi.institu.ad qd do.pet.de ancha.hic ponderat hāc gl.

ff.de postu.l.quos ꝓhibet.ij.q.vij.si qui sunt.z c.querendum.z qd ibi not.fortius admittiē iste si penituit:z sic intellige Do.H. Aut ꝓducunē isti testes cōtra aliū:z tunc repelli poterunt si ipsos non penituit.ar.c.testimonium.ſ.eo.Aut egerūt penitentiam z admittentur tunc:tum ꝗ modicum fuit delictum:tū etiā ꝗ egerunt penitentiā z eandem distinctionem adhibeas cum queritur an temere iurās repellatur a promotione.ad hoc adduco ho.gl.lxxxvi.di.c.i.z tex.in.c.testimoniū.ſ.eo.z ibi per Hosti.z Io.an.

4 ℭ†Circa ista queritur an debeant perdere causam illi qui aduersariis subtrahunt copiam probandi.hic videtur tex.in arg.ꝙ non.In contrarium facit.c.peruenit.ſ.titu.proxi.z sentit hoc Inno.in prima solutione.Sꝫ circa hoc vide quod no.ſ.eo.c.cū causam in glo.in verbo compellas.z tex.in.c.constitutis.el.i.ſ.eo.z quod in eis no.

1 ℭ Priuilegium vel rescriptum cōtra solitum morem priuilegiorum vel rescriptorꝫ est de falsitate suspectum.

2 Publicatio vel renunciatio attestationum non excludit productionem testium circa noua capitula dependentia:vel circa antiqua super quibus testes nō fuerunt examinati.

3 Princeps concedendo motu proprio priuilegiū insertis de iure tertij nō videē tertio ꝓiudicare.

4 Motus ꝓprius principis excludit omnem surreptionem z non aliud.

5 An sola cōmissio cause vel notificatio:vel citatio faciat rem litigiosam:vt priuilegium lite pendēte valeat vel non valeat.

Causam. Publicatio vel renunciatio testium in certis capitulis nō ꝓiudicat volēti testes producere in aliis.h.d. quo ad titulum. Habet enim alia dicta que non faciūt ad titulū:ideo illa nō summanē:sꝫ infra declarabūtur. Cōmunis diuisio.scda ibi:iudicibus. ℭ Casus literalis. Inter mōachos de martyra ex vna parte:z plebanum z clericos eiusdē loci ex altera questio vertebaē ꝗ fuit cōmissa quibusdā iudicib⁹ coram quibus testes fuerūt hincinde recepti z renunciatū ꝓductioni testiū z attestationes etiam publicate. Tādē monachi quoddā priuilegium impetratum lite pendente produxerūt in mediū p quod iuri alterius partis generari ꝓiudicium videbaē. Iudices sup hoc dubitātes ꝯsuluerunt do.papam.sup hoc scribit papa ipsis monachis dicens ꝙ ipse mandauit iudicibus vt reciperēt testes idoneos qui producti fuerunt super aliis capitulis:si qua fuerunt alia ab his super quibus testes recepti fuerunt:z eorꝫ attestationes publicate:non obstantibus aliquibus capitulis nouiter impetratis per nuncios monachorū que continentur in priuilegio vel aliis literis sibi concessis postꝗ̄ causa ipsa eisdem iudicib⁹ cōmissa fuit que videbātur prestare impedimentū alteri parti:z causam ipsam cōcordia vel iniustitia mediāte decidant. In fi.mandat monachis quod priuilegium illud per nūcium suū ad presentiam suā

Et scias ꝙ in dubio quando aliquid obtineē contra ius cōmune illud in dubio intelligitur ambitiose obtentū.glo.est not.in.c.fi.de transla.prela.qd est verū qñ obtinetur ad postulationem.secus si motu ꝓprio vt dicit bal.in.l.cū de cōsuetudine.ff.de legi.vbi dicit ꝙ si notarius rogatus est vt conficiat instrumentū intelligiē licito z consueto modo:qꝛ insolita sunt suspecta:vt not.in.l.vj.ff.de condi.insti.

Anto.Francis. ℭ An ex clausulis inconsuetis reddatur instrumentum suspectum de falso.dicas quod instrumentū vel priuilegiū est suspectum de falso si in eo deficiunt solēnitates requisite ꝑm Barto.in.l.nulli.C.de numera.lib.xij.vel si est litera noua in charta rasa:vel antiqua:vt per Innocen.in.c.cum ioānes.de fide instru.z per Bald.in.l.si veritas.C.de fideicom.resultat etiam instrumenti suspicio seu priuilegij ex interlocutoria subscriptione z rasura.l.si vnus.z ibi Bal.C.de testi.et per Specu.in titu.de instru.edi.§.postremo.versicu.item excipitur quod est vituperatum.et per Alexan.in.l.fi.C.de edic.diui Adriā tollē.et adde etiā quod instrumentum seu priuilegium redditur suspectū ex ꝑsona scribētis:si scribēs est ꝑsona vilis ꝙ adeo verū est ꝙ si scribēs est ꝯdēnat⁹ et priuat⁹ officio nō potest fideiussione iuuari etiā viua testium depositione ꝑm Bald.no.in.l.iubemus.in fi.C.de proba.et quibus modis reddatur instrumētum suspectū:et quibus casibus testes cōtra illud non admittātur et quot testes contra illud admittantur.vide p Specu.in titu.de instrumē.edi.in.§.viij.z an ex clausulis incōsuetis inducatur suspicio falsitatis instrumenti vel priuilegij:dicas qd quēadmodum cōsuetudo potest derogare solēnitatib⁹ instrumenti:ita clausule consuete apposite reddunt instrumentum suspectum:vt p Innocen.in.c.i.in vlti.colum.in versi.item not.quod si priuata scriptura.de fide instru.et per Bal.l mar ga.super Innocē.in versi.consuetudo.in ver.ij.et vide etiam que habentur et not.in.l.barbari⁹.ff.de officio procon.

transmittant:qꝛ Florentinus episcopus significauit.d.pape quod quedam capitula cōtra rationem erant ibi inserta. Ber. ℭ Not. quod nō solū in causa appellationis possunt testes produci super nouis articulis seu capitulis publicatiōe vel renūciatione non obstante:sed etiam in causa ꝑncipali.de primo patet in.c.fraternitatis.ē.eo.de secundo patet hic.et in.c.cum venissent.ſ.eo.intellige prout dicetur in.d.c.cum venissent. Secūdo no.ibi in hac causa zc.quod priuilegiū impetratum lite pendente nō videē omnino nullum licet de lite pendente non faciat mētionem:sed illi liti non preiudicat valebit ergo respectu alterius instantie.tamen iste tex.potest induci ad cōtrariū:qꝛ non dixit de instantia:sed in hac causa. vnde lꝫ instantia pereat per sententiam causa tamen est eadem:iuxta no.in.c.i.de procu.lib.vi. Sed vide quod latius circa hoc dixi in.c.fi.vt lit.pend.z ſ. aliquid tangam.

1 ℭ†Vltimo tene semper menti

a hunc tex.ꝙ priuilegium^a obuium seu contrarium

b rationi z contra solitum ^b cursum priuilegiorum est de falsitate suspectum propter quod debet remitti vna cum presentante ad papam.idē dic in rescripto:vt in.c.ij.ē.de rescrip.nō debet ergo ordinarius esse facilis in executione horum priuilegiorū:sed consulere principē et expectare secundā iussionē. Vide tex.op.in.c.ad nostrā.et in.c.porrecta.de cōfir.vti.vel inuti.facit.c.cū adeo.cum ibi

2 no.ē.de rescri.z.c.in memoriā.xix.di. ℭ†Quero de quibus capitulis intelligiē iste tex.glo.i.ponit duos intellectus. Primus vt intelligaē de capitulis nouis dependentibus tamen ex antiquis.iuxta ea que dixi.ē.e.c.fraternitatis.et ꝑm hūc intellectū colligit qd etiam in causa cōsultationis:possunt testes produci super nouis capitulis:z dicit in causa consultationis:qꝛ iudices hic consuluerant papam super istis dubiis de quibus hic in tex.dicit.dic tamen quod hoc non est multum ponderandum:qꝛ de hoc fuit facta consultatio:et sic perinde est ac si causa non fuisset remissa consulēda. Si autem visis iuribus partium iudices remisissent decisionem cause consulendam per papam:tunc non possent amplius produci ante sententiam:qꝛ talis relatio haberet vim conclusionis in causa.iuxta no.in.c.intimasti.ſ.de appel.et in.l.i.et.ij.C.de rela. Secūdus intellectus ꝑm glo.est vt intelligaē de capitulis antiquis super quibus testes nō fuerunt producti et publicati.z hic intellectus plus placet glo.z eundem intellectū sequitur hic Hosti.sed Lau.et Tan.sequunē primum:dic vtrūꝗ intellectum verum in se:neutro enim casu obstat renūciatio vel publicatio ad certa capitula restricta:vt.ē.dixi.et dicetur latius.ſ.eo.cum venisset.

3 ℭ†Secundo queritur quare papa mandat hanc causam decidi priuilegio alterius partis nō admisso cum instrumenta possint ꝓduci vsꝗ ad conclusionē in causa.ſ.de fi.instru.cum dilectus. Glo.ij.tacite respondet ꝗ fuit impetratum non facta mentione de lite ex quo colli

c git nō valere pūilegiū lite pēd.impetratū. Idē^c tenet Ho.si ꝓprio motu ꝑncipis pūilegium esset

ℭ Adde qd operetur motus proprius.Ro.consil.ccccxvij.z an notarius debeat apponere clausulas ꝯsuetas.vide Alexan.cōsi.xxvij.lxxviij.ij.lib.

Anto.Francis.

ℭ De ista motus ꝓprij.dicas ꝙ illa non tollit effectum persone.gl.est no.in cle.si romanus.in ver.quā tocunꝗ.de ꝓben.

nec operaē cōtra mentē ꝓcedentis prius declaratā.no.Io.and.in cle.cū dilectus.de iure patro.z vide do.Ab.de effectu huius cle.in.c.cū olim.in.vj.col.de re iudi.vide Car.in.d.cle.si romanus.z in cle.ij.de preben.vbi dicit quod tollit subreptionē sꝫ nō ampliat gratiā nec operatur in his que non sunt expressa.z vide do.de ro.in deci.cccxxv.in no.vbi dicunt ꝙ motus proprius non pōt ꝓbari per testes.de quo' per Alexā.in l.iij.in prin.ff.qd quisꝗ iu.z vide Car.in cle.ij.in.iiij.q.de offi.ordi.vbi dicit ꝙ facit ꝑsumi omnia rite facta per partem.et vide de materia in c.si motu proprio.de rescrip.in.vj.

c ℭ Idem. Aduerte.nam si vellet aliquando princeps preiudicare non posset:vtputa si princeps vellet compellere aliquē ad vendendum rem suā vel ipsemet princeps non posset res alienas vendere vel obligare.

glo. est sing. in. l. ij. C. que sit lon. consue. circa medium glo. magne. hinc
est q princeps vel ciuitas faciens legem que solum concernit singula-
res psonas non valet p exceptionem doli q potest opponi. l. j. in fi. ff. de
excep. do. et ita tenent canoniste in. c. cū oēs. de constit. et Abb. in rubri.
Bar. in. l. oēs ppli. i. v. q. pn. ff. de iusti. et iur. et ēt Bar. i. l. fi. de ap. reci. d.
Alex. et ang. in. l.
ij. ff. qd quisq iur.
Bal. in. l. quisqs.
C. quorum ap. nō
reci. vbi notabili
ter determinat q
si statutum vel cō
stitutio esset gene
ralis quo ad vba
sz quo ad effectū
specialis non va-
let. Facit ad hoc
id quod vult pe.
de ancha. in. c. ca-
nonū statuta. de
consti. vbi cōclu-
dit statutū ciuita
tis: spoleti: q̄uis
generale quo ad
verba: sed q tātū
respiciebat molē
dinū q habebat
ibi archiepus nō
valet. et illud seq-
tur Alexan. in cō
sil. ccix. in. ij. vol.
Ber. force.
Anto. Francis.
C. An valeat lex
falsa a pncipe vel
ciuitate que con-
cernit singulares
psonas dicas qd
leges debent esse
giales iuste: ho-
neste et possibiles
vt in. c. erit autē
lex. iiij. dis. et dicit
Aulus gellius li.
ix. c. xx. quod lex
est generalis ius-
sus principis siue
generalis iussus
ppli rogāte ma-
gistratu factus et
videno. maxime
per Ange. are. in
§. sed quod prin
cipi. insti. de iure
naturali. ideo di
cebat Bal. in. l. tā
mādator. in. iij.
col. C. de non nu.
pec. quod lex edi-
ta de certa perso-
na dicitur pot9
rescriptū q lex.
Sebast. Sapia.
a C. Motus ppri9
Qd plura quid
operetur motus
proprius per Lu
do. roma. in cōsil.
cccxvij. inci. iste
sunt. et infinita p
Feli. in. c. ad au-
res. col. iiij. versi.
quinta cōclusio.
ā. de rescri. et Lae
di. in consil. lxx-
viij. incipi. papa
vnnue quādā abbatiā. et Pet. de anch. in cōsi. clxxiiij. inci. visis cōsilns.
b C. Causa est commissa. Quo ad impetrationem priuilegij dicitur lis
pendere per deleg. cause. vt hic per do. Anto. sed Do. in. c. fi. in antepe.
col. vt lit. pen. dicit q hoc casu p citationē de lis pendere. et Ange. in cōsi.

cessum vt non preiudicaret parti aduerse. si aūt
priuilegium nil noui concederet in preiudicium
aduersarij, tunc bene valeret sm Tan. et Goffre. et
no. bene ex hoc dicto Host. quod princeps conce-
dendo motu proprio priuilegium inscius jalteri9
iuris non videtur velle illi pudicare: facit. c. sup
eo. de offi. deleg. et in. l. fi. §. si quis a principe. ff. ne
4 quid in loco publi. C. † Ad idē vide bonam glo.
in cle. si romanus. de preben. que dicit quod mo-
a tus proprius9 excludit dūtaxat surreptionem nec
aliud operatur vltra intentionem scribētis: et sic
non validat gratiam contra intentionem scriben
tis et vide per Jo. and. in. c. si motu proprio. de p-
ben. lib. vj. et per do. de Ro. deci. xlv. et aliquid di
co in. c. cum dilectus. de iurepa. De intētione au-
tem principis in dubio non est velle alteri preiu-
dicare non certificatus de iure illius. vide tamen
5 quod dicam in. ij. glo. C. † Glo. in vbo cōmissum9.
b colligit quod postq causa est cōmissab iudicibus
res videtur esse litigiosa ita vt non valeat priuile-
gium postea impetratum. et hoc tenuit Lau. Ho-
sti. vero dicit hoc posse procedere presentatis lite-
ris cōmissionis. j. de appel. super eo. ij. de citatio-
ne secuta. arg. de offi. deleg. gratum. vel saltē post
notitiam. de appel. meminimus. et de ali. iudi. mu.
causa fa. c. j. Jo. cal. videtur simpliciter sequi glo.
vt sufficiat sola cōmissio sine notitia literarum et
sine citatione per. c. cū olim. de re iudi. Do. Ant.
distinguit quod si agitur prorsus de nullitate re-
scripti ex vitio surreptionis sufficiat sola cōmis-
sio cum notitia absqz citatione. Si agitur de nul
litate rescripti ex vitio pendentis litis: tūc exigi-
tur citatio: vt in cle. ij. vt lite pen. de quo per Jo.
and. in. c. j. de priuile. lib. vj. Ego distinguerem sic
quod aut priuilegium preiudicaret ei cui culpa
sciebat verisimiliter preiudicaturum. et tunc non
corruit aliquo casu ex vitio surreptionis non ob-
stante quod precesserit commissio in forma iuris
quia si papa tollit ius fortius videtur velle tolle-
re rescriptum concessum dūtaxat ad illius iuris
executionem. exemplum: contentio erat inter re-
ctorem parochie et monasterium sup quibusdam
decimis predialibus: facta cōmissione ad petitio
nem rectoris vt fieret ius: monasterium impetra-
uit exemptionē illarum decimarum. certe non ap
paret hoc casu quare esset facienda mentio de com-
missione vel de iure rectoris cum exemendo mo-
nasteriū satis facit mentionē de iure rectoris: nec
pudicat ex hoc liti cū nulla adhuc subesset. d. cle.
ij. vt li. pen. nec de iure cōmuni erat facienda mentio
cum aliter non esset priuilegium et papa bene sci-
uit decimas prediales pertinere ad rectorē paro-
chie. et sic videtur quod de hoc iure non erat facien-
da mentio. et ad hoc quod not. in. c. j. de cōsti. lib.
vj. Si autem preiudicaret ei de quo papa verisi-
militer ignorabat. et tunc fateor q corruit ex sur-
reptione nisi faciat mentionē de iure alterius. ad
hoc qd not. in. c. dudum. de priuile. et. c. ij. de deci.
lib. vj. vbi p gl. et sic intellige illud. c. cū olim. de re iu
di. alle. p Jo. cal. ibi enī papa presumebat circum-
uentus cū venisset cōtra sniam suā interlocutoriā
et dic vt ibi. Sed si queris nunqd corruit priuile-
giū respectu lit. pē. dic q si ante citationē factam
prout dicitur in. d. cle. fuit impetratum. non ob.
pendentia lit. vt ibi: si vero post citationem: tunc
impediuntur vires priuilegij solum ad tempus
scz respectu illius instantie: qz non fuit de intētio
ne pncipis pudicare liti quā ignorabat. in aut.
in nie. litis lae. ius. non fie. et. d. c. fi. vt lit. pen. sed

suo. ccc. qd incipit in dei nomine cuiusq matris virginis marie: ordina-
mentum factum. et vide. d. Ant. in. c. j. in vlti. col. vt lit. pen. et ibi melius
p do. Abb. et vide do. de Ro. deci. cdxxi. vbi dicunt q nō habet locum
in curia ro. Itē vide do. de Ro. in nouis deci. xx. itē adde hic qd no. do.
in. c. qm̄. circa pn. ver. no. q sol9. de immu. eccle. lib. vj. et vide. d. Anto. in
c. tenor. in fi. de re
iudica.
C. Addo qn̄ dicat
lis pendere. Ro.
consil. cccxx.
Anto. francis.
C. Dicas qd lis
dicit pendere plu
ribus modis. pri-
mo p oblationem
libelli factā iudi-
ci. l. j. C. vt lit. pē.
scdo p appellatio-
nē: vt in ti. nil no.
ap. pē. tertio p re-
lationē vel cōsulta
tionem factam su
periori p iudicē. l.
ex do. C. de appel.
quarto p iudicis
recusationem. c. ij.
requiris. et. c. cum
speciali. de app. l.
apertissimi. C. de iu-
di. quinto per in
itegrū restitutio.
intentatā: vt in. l.
j. C. de in integ. re
stit. postu. nil no.
sic. sexto per libel-
li porrectionē fa-
ctam principi. l. j.
et. ij. quādo li. pn.
da. item per inter
pretationem iudi
cis. c. suggestum.
de appel. et p Car.
in cle. ij. vt lit. pē.
in. iij. oppo. vbi ēt
dicit q per com-
missionem cause
potest dici lis pē
dere. et an per so-
lam citationē seu
citationis cōmis-
sionē dicatur lis
pēdere. vide in. c.
relatū. et in. c. gra-
tum. de offi. dele.
et in. l. et quia. ff.
de iurisdi. om. iudi.
Zacharias.
c C. In identitate
cause. Adde tu de
hac questione per
Celsum in apost.
ad Lanfran. in. c.
quoniam contra.
§. testium deposi-
tiones. nume. 5.
versicu. pro decla-
ratione. in apost.
in ver. et similib9.
S. de proba.
Anto. Francis.
C. An similitu-
do cause appellat
testem vide q ha-
bentur in. c. cum
R. canonicus. de
offi. dele. vbi etiā

in alia lite valebit: qz vt dixi non peccat in surro
gatione respectu iuris indulti ex quo papa sciebat
q iuri alterius pudicaret: sed solū respectu istius
instantie litis. et vide quod dixi in. d. c. fi. C. Ulti-
mo nota bene glo. fi. et adde quod dixi in vltimo
notabili. et vide vltra predicta text. in. c. qd super
his. j. de fi. instrumentorum vbi plenius de hoc vi
dere poteris.
1 C. Laborans eodē vel simili aut dissimili deli-
cto: repellitur a testimonio.
2 Testis an possit testificari, si habet consimilē cau
sam illi in qua testificatur.

Personas. Ad testimonio re
pellitur filii mor-
bo laborans. h. d. C. Sic pone casum
sm quod loquitur hec decreta. Uacat
aliqua ecclesia filius prelati decedētis vel vicarij
vel etiam alius cum platus ad quem spectat insti
tutio eccle dicat se ius habere in ecclesia: appel-
lat ne prelatus ordinet ecclesiam. Dicit papa q
si etiam coram isto episcopo vel etiā alio hmōi ne
gotia ventilentur non vult vt aliqui morbo cōsi-
mili laborantes: et hoc certum sit aut pbari pos-
sit in testimoniū admittant si ab alterutra parte
adducti fuerint p illud vbū huiusmodi. qd erat
in antiqua decret. videbat hec decre. locū habere
in similibus causis. Sed in ista decre. nō est istud
verbū huiusmodi sed simpliciter dicit negotia.
Unde videtur intelligenda decre. in omnib9 cau
sis vt quicunqz habet simile negotiū non admit-
tatur in testimoniū similis cause. Verū. C. No. q
per verbum volumus. respondetur de iure. vide
glo. in cle. vna. de offic. iudi. C. No. ij. q nō omne
probabile est certum. hic enim ponuntur ista vt
diuersa et exponit Jo. an. certum. i. notorium qd
non egeat probatione. de fil. presby. c. qm̄. proba-
bile vero est quod pbari potest difficulter. quod
not. pro statutis omne tamen probabile est certū
nature: licet nobis incertū sit. l. si pater. ff. de solu.
1 C. † Sed quero dicitur hic quod simili morbo la-
borans et c. Qualiter sumitur hic morbus glo. vi
detur hic intelligere de peccato: vt sic sit sensus q
laborans eodem delicto repellitur a testimonio et
iste intellectus est verus in se. nec oportet tunc ne
cessario ponderare consimilitudinem seu confor
mitatem delicti: qz etiam dissimile repellit: vt in
c. testimoniū. j. e. sed nec etiam oportet indagare
de delicto cuius. s. impugnātis vel pducentis de
bet esse consimile prout quidam voluerunt hic ex
antiquis. satis enim est eum esse criminosum. nā
et crimininosus potest excipere cōtra criminosum
quia criminoso non est deneganda defensio. vt le
c gitur et not. in. c. a nobis. de excep. et. c. cum inter.
eodem titu. et pro hoc facit tex. ibi ab vtraqz par-
te. Et ad tex. hic qui ponderat conformitatem de
licti. dic quod ita accidit hic in facto: quia pdu-
cebantur complices et socij non tamen sequitur
quin aliter et criminosi debeant repelli: vt. c. testi-
monium. Ad predicta faciunt. c. j. de confes. et. xv.
2 q. iij. nemini. C. † Sed queritur nunquid possit
verificari decisio huius casus in identitate cau-
se: c vt sic assumat similitudo morbi pro similitu-
dine cause. Glossa ista aperte non aperit sed vide
tur tacite hoc sentire in eo quod deducit similitu
dinē in iudice: quia repellitur vt suspectus si ha-
bet vt priuatus causam consimilem sibi vt iudici
cōmissam. vt in. c. causam q. de iu. Sz aptius hoc
tenet Spe. eo. ti. §. j. v. itē qd hz. Hosti. 5. dicit enī
absurdū q vnus emptor non possit esse testis in
habetur an si nō repellātur testes ex cause similitudine saltem reddā-
tur suspecti ita vt eis minuatur fides: quod tamen puto arbitrarium
considerata qualitate et quātitate cause et quātitate personarum iuxta
ea que haben tur in. l. iij. ff. de testi.

causa

a ¶ Jo. an. Hanc opinionem sequitur hic. d. Anto. et Jmol.
b ¶ Seba. Sap. ¶ Usurarius. Uide Bal. in. l. dictantibus. C. de testam. Roma. in sing. cccl v. incip. volo probare. Lauren. de rodul. in trac. usurarum. q. xxvii. alleg. Feli. in. c. veniens. j. col. pe. et glo. in v. confessio. ij. eod.
c ¶ Iudei. Adde ad materiam q iudeus regulariter nō admittitur ad testificādum text. in. c. j. ij. eo. et in. c. placuit. iiij. q. ij. et de hoc vide late p Spe. in tit. de teste. §. j. in. xxiiij. colū. v. item q iudeus. Sed dicas h esse verum non solum si est nunc iudeus sed etiā si noviter a iudaismo vel heresi ad catholicam fidē est cōversus: ut est tex. sing. ad hoc in. c. non pōt. ij. q. vii. et facit tex. in simili in. c. j. et ij. xlix. dist. et idem forte posset dici si non de novo sz iā longo tpe elapso fuisset conversus dūmō habeat filios vel uxorem iudeos quos neglexit ad fidē xpi convertere. casus est sing. cū glo. in. c. q crimē. vi. q. j. Item scias q iudeus est idoneus testis in testamēto. text. est not. in. l. qm̄. C. de here. ubi tex. dicit q iudeus vel hereticus in quocūq contractu inter vivos est idone⁹ testis. Et p hoc videt tex. in. c. si hereticꝰ. ij. q. vii. item iude⁹ est idoneus testis ad p̄bandū īterruptionē prescriptiōis fz Ro. in. l. pactuz qd do tali. de col. dicens de hoc esse casum fin. in glos. in. d. l. qm̄. item an iudei admittūtur ad testificandū in exec. criminibꝰ. gl. valde dubitat et videtur dicere q non in. c. pagani. ij. qd. et idē dicit. d. Anto. in. c. j. ij. eo. et facit. c. in fidei favorem. de here. in. vi. Item scias q qui iudeus admittitur ad testificandum nō debet super euangeliīs sed sup suam legem iurare: ut dicit Jmo. in de. j. circa prin. de test. etiam Domi. Anto. in proe. Frego. in. ij. col. adde q quando catholicus litigat cum heretico potest adducere hereticum in testem ɔtra hereticū in testimonium: sed si adducat hereticus cōtra catholicū nō valet eius dictū nisi quatenus deponitꝰ p catholico. tex. est not. in. c. si hereticus. ij. q. vii. glo. tn̄ ibi videt destruere illū tex. Et vide oīno ad idē materiā qd singulariter scripsit do. Bar. de belle. post do. Anto. in. c. veniens. el. ij. in. viij. col. j. eo. in apost. magna. et intellectum. d. l. quoniam. de here. vide bene declaratū p Bal. in. d. l. cūctos populos. in lec. in fi. v. op. C. de sum. tri. ¶ Adde ad id q iudeus qui est factus christianus non pōt esse testis. Roma. in fin. el. sed cōtrariā opinionē semper tenui. et tenuit idē Abb. in. c. cū te. j. de rescri. in ulti. not. et idem Abb. in. c. at si clerici. §. de adul.

causa alterius emptoris: et dicit decre. intelligendam de socio et participe fm q loquitur. l. qm̄ liberi. C. eo. Joā. an. ᵃ dicit idem dicendum in teste prout dixit in iudice. d. c. causam que. de iud. et sic videtur velle quod si ex decisione cause sue in qua testificatur concluditur ad decisionem cause sue repellendꝰ est: et sic poterit secundo modo iste tex. intelligi non autem quelibet similitudo cause saltem in genere repellet: et sic potest salvari dictum Host. hoc dictum Jo. an. non placet do. Ant. sed plus sibi placet dictum Hostie. indistincte: q2 testis non habet attestari super iure sed super facto et nunq fm eum ex dicto testium solo potest concludi ad decisionem cause privati: secus in iudice qui habet decidere fm ius. nō credo cum bene dicere q etiam ex edicto seu sententia iudicis nō infertur ad decisionem cause necessario quam hz ut privatus: q2 alius iudex nō hz sequi suam iniustā sententiam cum legibus non exemplis sit iudicādum. l. nemo. C. de sen. et no. in. c. de quibus. xx. distinc. sed repellitur ne ductus affectione cause sue quam iustam putat sic iudicet in causa alterius. Idē propterea sepe potest contingere in teste. pone enim qd sit questio utrum certa consuetudo sit in loco producitur in testem ille qui habet causam: in qua allegat illam cōsuetudinē certe de facili deponet de cōsuetudine cū eam asserat in alio iudicio in causa propria. Aliud exemplum p̄ducit̄ qs
b ad testificandum q titiꝰ fuit publicus usurariꝰ ᵇ et ille idem qui p̄ducitur in causa alterius p̄tendit in causa sua illum fuisse publicum usurarium Certe iste nō debet admitti q2 non est liber testis propter affectionem quam habet ad causam. ar. c. repellantur. j. de accu. et quod no. in. l. quoniam liberi. C. eo tit. hoc idem videtur sentire Fed. ɔsil. lxij. in fi. intelligo ergo similitudinem modo p̄dicto et non in qualibet similitudine in qua nō concluditur affectio: et sic potest salvari dictum Joā. and. Ad idem facit quod no. in glo. in. l. quoniaz liberi. que querit nūquid in civilibus repellatur socius partis: et respondet quod non si ius suum nullo modo ledat̄ alīs secus ut si esset socius oīm bonorum. In casu autem nostro infertur preiudicium saltem respectu presumptiōis que oritur contra eum propter quod evitandum licitum est tertio appellare a sententia lata contra eum: ut in l. a sententia. ff. de appella. ¶ Obstare videt̄ predictis quod habetur de legatariīs testificantibus in causa testamenti. institu. de testa. §. legatariis. Sed dic ut plene dixi in. c. insuper. ij. eo. Et p hoc habes duos intellectus ad tex. posset tamen non absurde dici quod admitti possunt sed quanta fides sit eis adhibenda ex variīs circūstātiīs arbitrabitur bonus iudex. argumē. eorū que legunt̄ et not. in. d. c. insuper. et glo. in simili in. c. in literis j. eo. Nec obstat. c. causam que. de iudi. quia facilꝰ repellitur iudex q testis: ut not. in gloss. in. c. cum R. de officio delega. erūt ergo testes sed nō omnino integri. et tunc dic ad tex. q non admittuntur in effectu sz quo ad plenā probationem. Et pro hoc facit quod no. per Hostien. et alios docto. in d. c. super eo.

1 ¶ Papa in concernentibus decorē xp̄iane religionis habet in laicos iurisdictionem.
2 Iudei rōne humanitatis a xp̄ianis sunt fovēdi.
3 Iudeus an possit excipere xp̄ianos non repellendo a testimonio et ab accusatione.
4 Iudeus non potest esse doctor.

c Iudei. ᶜ Christianus contra iudeum in testem admittitur. Primo ponit dictum. Secundo addit penam. ibi: et anathemate. Tertio addit causam. ibi: cum christianus. ¶ Casus literalis. Dicitur q testimoniū christianorū recipiendum est in qualibet causa cum ipsi iudei adversus christianos suis testibus uti presumant. Et qui iudeos volūt christianis in hac parte preferre sunt excōmunicandi: q2 iudei debent subiacere christianis. Ber. ¶ Not. primo christianum admittendū in testem cōtra iudeos et contra infideles impetrantes privilegia ut non possint cōvinci per christianos et est hodie p̄visum in cle. j.
1 eo. titu. et ibi vide. ¶ † No. secūdo q in cōcernentibus decorem xp̄iane religionis papa habet iurisdictionem etiam super laicos: vn̄ excōicat preferētes christianis infideles. p hoc vide bonum tex. in. c. j. de homi. lib. vj. ¶ No. tertio q iudei debēt esse subiecti christianis. unde alibi dixit tex. q iudei debent saltem per effectum operis se illorum servos recognoscere quos christi mors liberos et illos servos efficit: ut no. in. c. et si iudeos. de iude. unde dicūt hic doctores q debēt christianis subiacere tanq servi: et sic inducitur servitus de iure canonico. sicut alīs inducitur. xv. q. ulti. cum mul
2 te. et de iudeis. ita quorundam. ¶ † Nota ultimo q ratione humanitatis sunt iudei a nobis fovēdi: sunt enim proximi nostri cum sint nature nostre participes: et idem dic de aliīs infidelibus. vide tex. cum glo. de penitē. di. ij. proximos. ¶ Opponitur et videtur iniquus iste tex. quod iudei possint testificari contra christianos: sicut ecōtra. qd videtur contra. c. non potest. et. c. si hereticus. ij. q. vij. Glossa prima respondet quod cōtraria pro-
d cedūt de iure. ᵈ qd hic dicitur procedit de facto. et bene loquitur. unde pondera verbum textus qn̄ dicit p̄sumunt. sonat enim in malam partem. ut not. in. c. j. de vita et honestate clericorum. ¶ Ultimo hic querit̄ an iudeus possit excipe cōtra christianū de crimine ut sic repellat euz a testimonio vel accusatione. Hosti. primo arguit q sic. c. cum inter. de except. et de usur. q2 frustra. dicit demum posse distingui an id de quo excipit̄ sit peccatum utraq lege veteris et novi testamēti: et tūc admittitur: aut lege veteris testamēti tm̄: et tūc non admittit̄: aut novi tm̄: et tūc repellit̄ et in penā sui erroris. vel fm cū pōt dici hoc casu eū admittendū cū fm legē romanaz illos iudicare debeamus: et sic fm illā excipere p̄st. C. de iude. l. iudei. Item videmus q etiā excōicatus excipit de excepti. c. cū inter. nec debet claudicare iudicium ut ibi. Et ex

in penul. col. ij. de iudi. facit tex. in. c. q2 fidelior. et in. c. sanctitas tua. l. xi stin. et vide omnino glo. in. c. obeuntibus. in fi. in glos. magna. ad fi. lxiij. distin. que vult quod emendatus prefertur illi qui fuit semper bonus. quod iudeus non possit esse doctor. adde Barto. in. l. omnes. de defen. civita. lib. x. et in. l. generaliter. §. fi. ff. de decurio. et in. l. fin. C. de postul. et Bald. in. l. j. C. ne rei do. vel templo. et an iudeus possit esse tutor christiani vide pulcre et plene examinatum per do. Jasonem maynum in rubrica de iusti. et iure. ff. Ber. forte Anto. Francis. ¶ Circa eaq hic dicitur de iudeo dicas qd iudeus cōtra christianū nō admittitur in testem sed iter se indistincte admittitur ut per Alexan. in prima cōstit. ffonum. et per Specu. l. titu. de teste. §. j. in versic. item qd est iudeꝰ et per Car. in clemen. j. in. iij. q. de testib. factus autem christianus absq dubio credo quod possit eē testis: quia p baptismum liberatur a servitute iudaica. xxviij. q. j. c. iudeorum. et ibi per glos. et in. c. iudei. de iude. utrū autem iudeꝰ possit doctorari aut aliam dignitatē conseq. vide Baldū in. l. j. C. ne rei domi. vel templo. ubi dixit qd non et vid not. p Cardina. in clement. j. de testi. j. tertio notabili. et domi. Abb. in. c. cuz sit. de iud. et habetur per Barto. et Alexand. in. l. generaliter. in. §. j. ff. de decu. et vide gl. et Bart. in. l. fin. C. d iudeis. et Ang. in aut. iusiurandū quod presta tur ab his. §. j. et vide glo. in. l. spadonem. §. ita autem. d excusatio. tutorum. et adde quod iudei non admittuntur ad publicum officium l. finali. C. de iudeis. liiij. distinctione. c. nulla. c. constituit. xvij. questione. iiij. cap. penultimo. de iudeis. quod est verum etiam si sit baptizatꝰ. p̄eallegato. c. constituit. et habetur per Roma. in suis singula. in versiculo iudeus. ubi dicit quod est sacrilegium eis credere publica officia. dicas tamen quod si iudeus est medicus potest esse testis super cicatrice an mansura sit vel non: quia deponit de experientia artis: ita Bald. in consilio suo incipiente in christi nomine amen. stante statuto quod super dubio.

d Sebastia. Sapia. ¶ De iure. Quod iudeus non possit esse testis contra christianum etiam si de proximo fuerit effectus christianus. voluit glossa in. c. constituit. xvij. questione. iiij. vide Jason. in rubrica. ff. de iustitia et iure. col. j.

✝ Sebastia. Sapi.
a ¶ Pluribus locis Uide Bar.in.l.si volūtate.C.de do tis pmis.z bal.in l.ij.§.fi.ff.si cer.pe ta.cū multis alle gatis p.d.Jas.in l.ex hoc iure.col. xj.v.tertius effe ctus est.
b ¶ Nota multos modos qbus qs dr supra alios. Et quō intelligatur maior:puta si di ctum fuit q̄ here ditas debeat de uenire ad maiorē de domo an intel ligatur d maiore etate vl statura vl diuitiis vel repu tatus. vid p Pe. de anch. in repe. c.canonum.in.vj. pncipali quesito. in.xlv.col.illi⁹ qsi ti.vsi.ziuluit etiā Bal.de cōstit.Et adde hic gl. sing. in.c. sedes. de re scri.in gl. mag. q̄ dicit q̄ iiat arbi trio iudicis q̄ di cat maior psona. ¶ Addo q̄ appel latione maiorum intelliguntur oēs de scendentes a tri tauo.§. l. iurisco sult⁹.ff.de gradi. z est gl.in.c. nam z ego.de v.sig.in terdū tn̄ appella tione maiorū cō tinentur pr̄ z auus ita dicit Do.in.c. is q.ar.fi. pnc. de sepul.lib. vj.z i.c. cū quis.i pnci. de sepul. co.li.q ter. dicūt debere sepe liri in loco maio rū zuicto.c. ebrō. xiij. q.j. Item de multiplici maio ritate qua qs di cit maior alio:vi de p.d. Ant.in.c. statuum⁹. ex. pn. de ma.z obe.z la tius p Archi.i.c. ☩☩.circa prin.ij. q.vij. Itē adde q̄ dicūtur maiores illi quorum consilio cōuentus regitur glo.in ver. maio res.in.c. veniens de simo.
¶ Adde quis ve niat appellatiōe maioris cū testa tor dixit q̄ maior natu semp succe dat. Alex. consil. i in.lib.iiij.
Anto.Francis.
¶ Quis dicatur

omnibus predictis no.q̄ iudei nō pñt vti munere te
4 stificandi inter xpianos.¶ † Idē dic de aliis mu neribus publicis:vt in.c.cū sit.J.de iude.sed inter se pñt habere:vt.l.gnaliter.§.fin.ff.de decur.z ibi no.p qd arguit ibi Bart.in.l.fi.C.de iud.q̄ iude⁹ non potest esse doctor cum sit preeminētia magna J.de magistris. quanto.z quod ibi dico.

1 ¶ Mater admittitur in testez p filiis vbi agitur de matrimonio ɔ̄hendo vel vbi reuocatur in dubiuz matrimonium ɔ̄ctum vbi esset equalitas zc.8.
2 Due mulieres sufficiūt ad perhibēdū testimoniū sup cōtrahendo vel dissoluendo matrimonio.
3 Mulieres nobilitantur ex psonis virorum suorum:et talem honorem retinent etiam in viduitate.
4 Donatio facta sponso sponse z collata in tps ma trimonij valet si sponsus est inferior.
5 Quatuor qualitates superioritatis vez diuitie: nobilitas:potentia:z honor.
6 Unus testis deponens super facto facit indiciuz: sed non super indicio.
7 Unus testis pbat vbi agitur ad impediēdum pecca tum:z de iure tertij nil minuitur.
9 An mater sit idonea testis vbi filia sua excellit in vno z vir in alio.
10 Testimonium matris nō est ita suspectum in spō salibus sicut in matrimonio.
11 Parentes an admittantur in testes in matrimo nio spirituali.

Super eo. Testimonium ma tris est suspectum vbi filia petit in virū aliquē se maiorē hoc primo. Ad dictum solius matris de impedimento deponētis impeditur matrimo nium sed cōtractum nō dissoluit.duo sunt dicta et quodlibet subdiuiditur.vt per se patet.¶ Ca sus literalis. Aliqua mulier petit aliquem in vi rum:vir negat q̄ non contraxit cū ea:mulier vult pbare intētionem suam per matrē z aliā mulierē Queritur vtrum mater sit admittenda in testimo niū p filia. Rñdet papa mater diligere vr incre mentum z honorē filie sue.Et id vbi vir superior est diuitiis nobilitate z potētia vel honore suspectuz est testimonium eius.z ideo non est aliquatenus admittendum. Scdo ponitur alia questio. Aliqua mulier vult ɔ̄here cū aliquo:mater alterius dicit q̄ sunt consanguinei. Queritur an sint coniungē di vel non pp̄ter solum dictum matris. Respon det papa q̄ si matrimonium non est ɔ̄ctum inter eos matre asserente illos esse consanguineos non debent coniungi. Si vero iam cōtractum est ma trimonium non debent separari sine iuramento plurium personarum. Ber.¶ No. primo de ver bo affidare.idem em̄ importat quod dare alicui fidem super aliquo facto:z hic sensus est q̄ nega bat sibi dedisse fidem seu secum cōtraxisse matrimo
1 nium.¶ † Nota secundo vnum casum in quo ma ter testificatur p filia seu filio scz cum agitur de ma trimonio cōtrahendo vel cōtracto:z cessat suspi cio contra matrem ex qualitate contrahentium. Et aduerte q: admittitur in testimonium non so lum si agatur de cōsanguinitate probāda vel im probanda:vt in.c.vl.J.qui ma. accu.pos.sed etiaz vbi agitur seu reuocatur in dubium de ipso cōtra ctu matrimonij:quod alibi ita bene non proba tur.quod videtur admissum fauore matrimonij cū alias regulariter in criminalibus causis z cō tractibus parentes z liberi non admittantur ad inuicem:vt in.d.c.videtur.z ibi bonus text.in fi.
2 z.iiij.q.iij.testis idoneus.¶ † No.tertio ar.opti. z quasi expressum in text.quod etiam ad matri monium coniungendum vel separandum suffi ciunt duo testes non solum masculi sed etiam fe mine.hic enim fuit quesitum de duabus mulieri bus z papa remouit matrez dūtaxat certo casu. pro primo q̄ sufficiant duo:facit tex.hic in pma parte z in scda.in fi.iuncta regula pluralis locu tio.de regu.iur.lib.vj. Itē regulariter duo testes sufficiunt etiā cōtra papā:vt dicit gl.no.ij. q.iiij. presul.z nullibi cauetur cōtrarium in causa matri moniali:imo expresse pbatur qd dixi i.c.lz ex qua dam.J.eo.vbi sufficiunt duo etiā qui deponunt de audita q̄ plus est. Secūdū q̄ sufficiāt mulieres: pbatur hoc per arg.nam remouendo matrē cer to casu videtur pmisisse aliā mulierē de qua etiā querebatur cum vno ex duobus illatis negato alterum concessum videatur. de psump. nōne.xxv. dis.qualis. Item mulier regulariter admittitur in testem.xv.q.iij.ex eo.z hoc tenet expresse Host. nisi ex nimia familiaritate vel vicinitate vel aliter sit suspecta.J.eo.in literis quod not.¶ No. quar to bonum ar.z limitationē ad multa iura quod vbi ex cōtractu cum filia seu filio honor vel incre mentū nō accrescit filio mater testificatur in causa
3 filij.cessat enim causa suspicionis.¶ † No. q̄ ho nor z incrementū est mulieri si nubit se potentio ri vel nobiliori seu ditiori:nobilitantur enim mu lieres ex personis maritorum.l.fi.C. de incol.lib. x.z.l.femine.ff.de sena.z hunc honorē retinet mu lier etiam soluto matrimonio dū remanet in vi
4 duitate:vt in.c.lz.§.mulier.de sepul.li.vj.¶ † Et hoc facit ad qōnem quā ponit Bar. in pluribus
a locis[a] quod valet donatio facta sponse vel sponso spe futuri matrimonij seu collata ad tempus ma trimonij quādo ille qui donat est inferior cū non videatur donasse affectione libidinis seu coniu galis affectus:sed vt acquireret illum honorem z parentelā alterius:vnde non est donatio simplex que prohibetur inter coniuges sed remunerati ua:vt ipse plenius not.in.l. si ita stipulatus .§. si tibi nupsero.et.l.si diuortio.ff.de verb.oblig.z.l.j
5 C.de dona.ante nup.¶ † No. [b] quatuor qualita
b tes superioritatis:vt respectu diuitiarū nobilita tis potētie z honoris.Et ex his vbis not . plura Primo q̄ diuitie exaltant hominē:et sic nō sunt reprobate:intellige cum sint quesite cū bonis ope rib⁹.vide pulchrum tex. in.c.hoc scripsimus.xxx. dist.z in.c.habebat.xij.q.j.et glo.in.c.clericus.ea dem causa z qōne.vnde ecclesia narrat diuitias Job.z Psal.dicit:Diuitie si affluant nolite cor apponere.¶ Secundo collige ex verbo nobilita tis quod quidam etiam fm canones sunt nobi les et quidam ignobiles.et quidam nobiles pro honorantur.pro hoc.c.de multa.in fi.et.c.penulti.de preben.vide bonum tex.cū glo.in.c.que cōtra pa cē.xxiiij.q.j.z plenissime p Bar.in.l.j.C.de digni. lib.xij.vide tamen cōtra nobilitatē generis z pro nobilitate respectu virtutum pulchrum tex.in.c. nunq̄.lvj.dist.z in.d.c.pe.z gloss.in.c.qm̄ vetus. xxiiij.q.j.¶ Tertio not.de potentia:z dic poten tia.s.amicorum.vide tex.cum gl.in.c.constitutus ij.de app.z quod ibi no.Hostien.facit.c.officij.de elec.¶ Quarto not.de preeminentia honoris:et exponunt doc.qm̄ est iudex balliuus doctor consi liarius principis vel magni viri.Ex quo nota q̄ doctorat⁹ est honor:z potest dici dignitas:vt sen tit Bar.in.l.fi.C.de iude.z melius in.l.j.C.de no. codi.compo.vide pulchrum text.in.c.quanto. de mag.z quod ibi dico.z in.l.j.§.j.ff.de va.z extra ordi.cogni.vide quatuor qualitates quibus dici
6 tur qs maioris nature.ij.distin.c.lex.¶ † Nota in
c ver.super.quod dictum vnius[c] facit presumptio nem non modicam ideo sufficit ad torturam vt est glos.no.in.l.in.C.ad legem iul.maiesta.z intel lige qñ deponit super facto secus si super indicio tunc enim non probat indicium vt eleganter vo luerunt glo.z Bar.in.l.fi.C.de iudeis.facit quod
7 habetur per eundem in.l.fi.de qōne.¶ † Ultimo
d nota casum in quo dictū vnius [d] facit plenam p bationem:scz cum agitur ad matrimoniū impe diendum.facit.c.preterea.de sponsa.Et per ratio nem huius litere ponam vnā regulam q̄ vbicūq; agitur ad peccatū impediendum nec diminuitur ius alteri⁹ sufficit dictū vni⁹.facit qd no.glo.in.c. nup.J.e.z de cōse.di.j.solēnitates.z.ij.q.j.multi .et
8 qd dixi in.c.at si clerici.J.de iudi.¶ † Glo.j.est fa cilis z satis.J.in notabilibus declarata. Nota ta men eam inquātū dicit q̄ vbi esset equalitas iter filiam z virum qui impetitur vel modica excellen tia quod tunc admitterentur parentes ad testifi candum super contractu.z satis probatur in tex.
a contrario

superior alteri:vi de p bar.i.l. cū qs in.§. scientiā.ff.d leg.ij.z qūo quis dicatur esse maior altero dicas q̄ qs liber q pest mino ribus reputatur maior:vt est gl.in c.statutū.d rescri. li.vj.z vide Inn. i.c.series.de testi. vbi ponit multos modos qbus qs dicatur maior alte ro.z dicas q̄ qñ fit mētio d minore in dubio intel ligitur de etate nisi rō subiecte mate rie aliud suadeat p.l.si pf.§.fi. cū.l. seq.d adop.z per l.cū q.in pn.ff.de interdi.z releg.z vide tex.in.c.ma ior.xxiiij.q.j.z vi de ēt tex.l.l. iuris gētium.i.§. parē tes.ff.de gradi.z in.l.qcunq;.in.§. parentes.ff.de in ius voc.vbi dr qd maiores dicitur oēs ascēdentes:z vide Alex.in ɔ̄si. iiij.l.iiij.pte cōsil.
Anto. Francis.
c ¶ Unius. Dicas q̄ regulariter re quiruntur duo testes in omni negotio hoc eo.titu.l.vbi numerus.ff.eo.c. cū esses.z.c.rela tū.de testa.multi aūt sunt casus in qb⁹ sufficit vnus testis quos enu merat Bertha.d fr.in suo repe. in v.testis.in vsi.te stes quot z qlos.i vsi.xxvij. illius vsi.testes quot.q pñt ibi videri.
✝ Sebasti. Sapia.
d ¶ Unius. Uide xxx.casus in qui bus dictū vni⁹ te stis facit plenam pbationē enume ratos p Spe.i ti.de teste.vsi.hoc fallit.z plos enu merat Jas.i repe. l. admonēdi. col. lxxiij.vsi.z q sunt casus.ff.d iureiu.

a In literis. ¶ Vide glos. iiij. q. v. in summa.

b ¶ Filius. An filius notarius possit conficere instrumentum in causa patris. vide qđ no. Bal. in. l. instrumēta. in fi. C. de ꝓba. ⁊ Bar. in. l. qđ dicimus. §. si pater. ff. de auto. tu. ⁊ i ꝯsil. inci. filiussa. notari⁹. Et de hoc vide ꝑ Bart. in. l. si pater. ff. de fal. hoc idē dicit Glo. in. l. testis idoneus. ff. e. ⁊ Dy. in. l. qđ dicimus. in fi. de auto. tuto. ⁊ vide ꝙ notaui post. d. Anto. in. c. j. in. x. col. de fid. instru. Et an ecōtra pater notarius possit cōficere instrūm scā filij. vide bar. i. l. si pr̄. ff. de fal. Anto. Francis. ¶ An fili⁹ possit scribere instrūm ꝑ prē. dicas ꝙ si est emācipatus pōt als nō. l. si pater. ⁊ ibi ꝑ Bar. ff. de pac. l. qui testō. in §. j. ⁊ ibi ē ꝑ Bar. ff. de testa. ⁊ in. l. si filius emācipatus. i pn. ff. de fal. ⁊ in. l. de eo. eodē tit. ⁊ in. l. impuberē. ff. de falsis. ⁊ vide Bal in tra. de tabel. in. xx. q. ⁊ ꝑ Spe. in tit. de instru. edi. in. §. nono. ⁊ ibi per Jo. an. in addi. in v̄. quid ergo. et per Bald. in. l. instru domestica. C. ď ꝓba. ⁊ ꝑ Alex. in. l. sacdut. in. iij. col. ff. de v̄. ob. ⁊ i. o. l. si pr̄. ď fal. ⁊ an pr̄ sibi ⁊ filio scribere possit et qđ de matre. vide Bal. in addi. Spec. in ti. de instru. edi. in v̄. notarius pr̄. et vid ꝑ Paul. ď ca. in suo ꝯsil. inci. filia in ptāte. ⁊ vid Paul. de ca. in. l. quedam. §. nihil. ⁊ l. l. si quis ex argētariis. in. §. cogunt. ff. de eden. et an si notari⁹ possit publicare instrumentū prīs notarij mortui: ⁊ sibi etiā per Ang. ⁊ an filius notarius rogatus de testa. patris possit sibi aliqd ascribere vel rogatus de testō extranei possit sibi vel matri ascribere. vide in. l. j. in. §. ex illa quoqꝫ. ff. de fal. ⁊ in. l. j. ⁊ toto titu. de his qui in testa. sibi ascribūt. ⁊ ibi per Sali. ⁊ adde ꝙ filius notarius nō potest esse actuari⁹ in causa in qua pater est ꝓcurator: qꝛ suspicio est in eo. vide Lāfr. in c. qm̄ contra. in ver. sententias. in. xj. col.

a cōtrario in. d. c. videtur. ⁊ licet illud. c. loquatur cū agitur de matrimonio respectu impedimenti consanguinitatis: tamen in fi. loquitur generaliter. Et glo. istam sequitur Host. plus dicunt Tāc cred. ⁊ Lau. quod etiam in casu huius. c. admitterentur parētes si essent valde honesti. Hinc dixit Host. ꝙ quicquid scribatur hoc est arbitrariū. ff. eo. l. in. §. eo. preterea. ⁊. c. in nostra. possent enī esse circūstantie ꝓpter quas iudicaretur nō suspecti puta qn̄ nobilis diligebat multum plebeiam valde formosam quā habere nō poterat nisi cū ea cōtraheret ⁊ parētes als sunt honesti. cessantib⁹ do circūstantijs inequalitas facit testimoniū parentum suspectū als de facili ꝓbaret plebeia se despōsatam ꝑregem Francie vel plebeius se desponsasse reginam. s. adducendo parentes proprios. ⁊ vide Spe. eo. ti. §. j. ver. j. iiij. ad finem prime col. vbi dicit ꝙ etiam data in omnib⁹ paritate adhuc erit arbitrariū an admittant̄ parētes. Sꝫ ego intelligo ꝙ nisi iudex moueatur ad repellēdum ex aliqua ꝓbabili causa: als ab eo poterit appellari cum iura hoc casu admittant parētes: vt hic. ⁊ in. d. c. testimoniū. An aūt idē sit i alijs cōsanguineis: puta hic di de matre. Hosti. in summa eo. ti. §. vj. v̄. vbi aūt ꝙ sic. puto ꝙ non sunt tn̄ suspecti: sed credit̄ plus vel minus sm̄ quātitatem affectionis: ⁊ sm̄ qđ sibi attinent: iuxta no. ꝑ gl. in. c. in literis a. j. eodē. † Sed quero quid si mulier excedat in vno puta in nobilitate vir in alio puta qꝛ est plebeius ditissimus. dicit Jo. an. qđ bonus iudex arbitrabit̄ an testimonium matris sit suspectum ⁊ inspiciet cōsuetudinem regionis. de quo in Spe. eo. tit. §. j. in fi. prime col. qđ satis placet. ¶ † Ulterius queritur quid si agatur de sponsalibus probandis an testimonium matris sit suspectū cōcurrētib⁹ istis qualitatibus. Ho. dicit ꝙ sic. Jo. an. dicit se credere ꝙ nō sit ita suspectum sicut qn̄ dr̄ matrimoniū cōtractum ꝙ plus placet: qꝛ multa sunt remedia contra sponsalia. de iureiur. quēadmodum. ⁊. c. sicut. de sponsa. ¶ † Quero nunquid parentes admittātur in matrimonio spūali. vide tex. cum gl. in. c. ꝑsens. xx. q. iij. vbi innuitur ꝙ sic: etiā vbi agitur ad m̄rimonium spūale dissoluendum ⁊ idem sequitur hic. d. Anto. ego credo hoc arbitrariū vt. s. dictum fuit. qđ enī si parentes sunt auidi vt ingrediatur monasterium vel tpe ingressus habebant alios filios qui omnes decesserūt: vel quoddam simile. Uide de materia. iij. q. v. in summa et in. c. consanguinei. ⁊. ij. q. vij. queritur. ⁊ in Spec. de fi. instru. §. instrumentum. v̄. item qđ est domesticus. vbi tractatur an filius b possit conficere instrumentum in causa paterna.

1 ¶ Lucidiores debent esse probationes cōtra clericum ꝙ contra laicum.

2 In decisionib⁹ causarū pōt allegari ius diuinuꝫ.

3 Jus diuinum pōt limitari per ius positiuum.

4 Cause que requirunt vltra duos testes.

5 Cause in quibus sufficit testimonium vnius.

c Licet. c Judeus nil potest probare minus ꝙ per duos testes fideles ⁊ honestos. vel summa sic. Ad decisionē cause maxime pro parte iudei non sufficit regulariter minus testimoniuꝫ

c ¶ Licet. Inquantum iste tex. appellat iudeum crucis christi inimicum. adde ꝙ alibi iudeus appellatur blasphemus christi. textus est in. c. j. et in. c. cum sit nimis. de iude. dixit tn̄ glo. not. in. c. sicut. in v̄. cimiterium. j. de iude. qđ licet iudei sint hostes fidei nō tamē sunt hostes nostri: imo a nobis debent foueri. vt dicit tex. in. c. iudei. ꝫ. eo. et est scriptum ꝙ reli

quie israel salue erunt: dicit glo. in. c. iudeoꝝ. xxviij. q. j.

¶ Adde an iudei dicant̄ hostes nři vel amici. Pe. de anc. consi. cclxxij. Anto. Franc. ¶ Dicas ꝙ iudei lꝫ sint confouēdi a xp̄ianis ratione humanitatis ⁊ nature: vt in. c. iudei. hic alle. ⁊ ibi plene ꝑ do. Abb. tn̄ dicūtur subditi xp̄ianorū sed nō serui vēdibiles: vt ꝑ Alexā. in cōsil. lxj. in. ij. parte cōsil. dicas tn̄ ꝙ non debent cum xp̄ianis habitare. c. ad hꝫ oībus. de iude. ⁊. xxviij. q. j. c. sepe. ⁊ se quen. ⁊ adde ꝙ lꝫ iudei dicāt se esse meliores cōditionis quā sint xp̄iani: qꝛ ipsi nūꝙ vexantur a demonibus sꝫ xp̄iani sic. tn̄ verū dicunt ꝙ nō vexant̄ qꝛ diabol⁹ diabolos nō vexat. ita Archi. in. c. clerici. xxxij. dis. ⁊ multa circa materiam iudeorum vide in titu. de iud. ⁊ ꝑ Spe. i ti. de iude. vbi dicit ꝙ conuersatio iudeoꝝ est euitanda a christianis i quantū potest: qꝛ sunt inimici christianorum in forma specifica.

ꝙ duorum ꝓbate vite ⁊ laudabilis ꝯuersationis hoc dicit. Et facit quatuor. ꝓmittit causam dicti ponit dictum ibi: mandamus quod ꝓbat autoritate ibi: iuxta. soluit obstaculū ibi qꝛ. ¶ Casus literalis. Dicitur i hac decretali ꝙ nulli christiano ⁊ multominus iudeo licitum est causam suā probare per vnum testem. vnde si questio aliqua emerserit inter aliquos nō min⁹ ꝙ duoꝝ vel triū testimonium admittatur qui sint probate vite ⁊ fidelis cōuersationis: qꝛ vt oīs dicit: In ore duorum vel trium testium stet omne verbum. tamen quedam etiam sunt que plures ꝙ duos requirunt. Sed nulla est que vnius testimonio quātūcūqꝫ legitimo terminet̄. Ber. ¶ Not. ꝙ iudeus nō debet gaudere maiori prerogatiua ꝙ christian⁹. cō cor. ꝫ. eo. iudei. Et nota quod ꝓhibitum superiori censetur ꝓhibitū minori: ⁊ sic valet arg. a maiori. ꝫ. de elec. cum in cunctis. ⁊ in aut. multomagis. C. de epis. ⁊ cleri. ¶ † Nota quod contra christianum maxime clericum non admittunt̄ testes nisi sint christiani ꝓbate vite. Et nota ex dictione maxime posita in tex. quod lucidiores debent esse ꝓbationes cōtra clericum ꝙ cōtra laicū: duo tn̄ probate vite ⁊ omni exceptione maiores sufficiunt etiā cōtra papā: vt est glo. no. ij. q. iiij. ꝓsul. Et no. ꝙ testimoniū duoꝝ nō sufficit indistincte sed oportet ꝙ sint omni exceptione maiores: scꝫ probate vite ⁊ fidelis conuersationis: vt sic nulla exceptione possint repelli. vide glo. in. c. j. de consangui. ⁊ affi. ⁊ in. c. j. ꝫ. eo. ¶ † No. ꝙ ad decisionē causarum possint allegari autoritates iuris diuini. pro hoc. j. de accu. c. qualiter: ⁊ quando. xxv. q. j. sunt quidam. ¶ † No. hic expressum ꝙ ius diuinū etiā morale potest distingui ⁊ limitari per ius positiuū. vt patet hic in numero testiuꝫ. vide Inno. in. c. que in ecclesiarum. de constit. ⁊ in. c. fi. de consuetudi. ⁊ per Barto. in. l. fi. C. si cōtra ius vel vtil. publi. ¶ Nota optimum tex. quod iura ciuilia requirentia in certis causis plures testes d duobus: non sunt irrationabilia: d sed potius approbata per ius canonicum. vide omnino quod dixi in repetitione. c. cum esses. de test. nunqd ꝓcedat indistincte ius ciuile requirēs precise septē testes in testamento: dic vt ibi. ¶ † Que autē sint cause que requirunt vltra duos testes. Glos. magna prosequitur hic. ⁊ dicit glo. procedere de iure ciuili non de iure canonico ⁊ maxime ad pias causas. dic vt in. d. c. cum esses. ⁊. c. relatum. eo. ti. ⁊ per Barto. in. l. j. C. de sacrosan. eccle. ⁊ in eo qđ glo. inter exceptos casus ponit casum. c. presul. ij. q. iiij. quod videtur requirere. lxxij. testes ad conuincendum episcopum cardinalem dic quod loquitur in testibus non integris. als vero sufficerēt duo testes: vt dicit Gea. in. §. fi. in eadē cā ⁊. q. e ⁊ idem Hosti. e hic vel sm̄ eū loquitur de rigore f iuris q seruandus non est. ⁊ vide de materia glo. in summa illius questionis. ⁊. j. de regu. iur. pluralis locutio. li. vj. ⁊ in Specu. e. ti. §. restat de numero. ¶ † Opp. ⁊ videt̄ ꝙ sufficiat testimonium vni⁹. de cōsecra. di. iiij. cū itaqꝫ. ⁊. c. paruulos. ⁊. l. theopompus. ff. de do. ꝓlega. Glo. fi. rn̄det cōtrarium ꝓcedere vbi nō agit̄ de alterius preiudicio puta qꝛ dubitabat̄ an aliquis fuerit baptizatus

¶ Sebasti. Sapia.

d ¶ Irrationabilia. Uide Feli. in c. ꝙ in ecclesiaruꝫ. col. ij v̄. prima cōclusio. ꝫ. de cōstit. ⁊ ibi col. vij.

e ¶ Hosti. Et istū intellectum Hos. ⁊ Joā. an. ad. d. c. presul. sequuntur Jo. de san. ⁊ Do. de scto Ge. in. d. c. ꝓsul. ⁊ Ro. i repe. ij. aut. si liter. C. ad. l. fal. in v̄. xxxiiij. tu adde hꝫ spe cu. i tit. de teste. §. restat. in pnc. vbi enumerat. xxvij. casus in quib⁹ requirunt̄ plures quā duo testes. an aūt ď heresi possit qs cōuinci ꝑ duos testes. vide late per Jo. an. in. c. vt officium. §. j. in verbo testiū. Inn. de here. lib. vj. vbi vr̄ valde dubitare. ⁊ ibi vide oino ꝑ. d. de hoc. Itē. viij. casus in quib⁹ requirātur plures ꝙ duo testes vide enumeratos ꝑ Archi. ij. q. iiij. in sum. Et de hoc an sufficiat duorum vel trium testimoniū. vide ꝑ beatū Tho. in scda scde. qđ. lxx. ar. ij. Quid in instro. vide tex. ⁊ ibi Bar. in aut. sed nouo iure. C. si cer. peta.

¶ Adde q̄ requirant̄ vt quis tanꝙ hereticus excōicetur. Old. cōsil. cex.

f ¶ Rigore. Sed archi. in. d. c. ꝓsul. intelligit illum tex. de clericis subdiaconibus vel ꝑsbyteris curie ro. qb⁹ datū est hꝫ priuilegium ꝓpter insolentiā aliquoꝝ q nitebant̄ papā ⁊ cardinales accusare ⁊ ponere alios i eoꝝ loco. ⁊ hoc dicit verū de his q̄ cōmittūt postꝙ sunt priuilegiati. Sed de his q̄ cōmiserunt ante non habent hoc priuilegiū ꝑ. l. j. ff. de pe. sm̄ eū.

a ✠ Seba. Sapia. ¶ Consecrata. Hec et aliis approbat d. Ias. in repe. l. admonendi. col. xxv. ff. de iureiurando.

b ✠ Seb. Sap. ¶ Deierare. Vide ad hoc qd no. d. Abb. i. c. clericos. j. de coha. cleri. et mulie. vbi dicit q non est deferendū iuramentū his q veri similiter deierarent et propterea subdit debere puideri q scholares non iurarent obedire rectori qr de faci h̄ conueniunt ad qd faciūt not. p Feli. in c. apostolice. in ii. col. j. de excepc.

c ¶ Familiares. vide late p Do. in c. fi. in v. col. de v. signi. l. vi. Itē adde Do. in c. regule. xxix. dist. Itez adde q in actiōe iniuriarū indistincte cōsanguineus repellitur a testimonio i cā cōsanguinei fm Bar. in l. lex corne. in pn. ff. de iniu. An autē frater possit testificari in causa fratris: scripsi late post d. Ant. in c. literas. de psump. vbi do. Abb. late hoc examiat. An autē dispositio l. parētes. C. eo. habeat locū in filio spūali. vide p do. Ant. in c. cum nūcius. in pe. colū. et qd ibi late scripsi. eo. tit. Et l hac materia qn domesticus possit testificari pro domestico. vide Angeluz in consiliis suis: consil. j. et vide bonum tex. in c. constituimus. et in c. accusatores. el. iii. iii. q. v. An autem vasallus possit testificari pro domino. gl. dicit quod non. c. de forma. xxii. q. v. et de hoc vide per Specul. in tit. de teste. §. j. in vi. col. vsi. sed nunqd vasallus. et p do. Abb. in c. accedens. el. ii. vt lit. nō contest. cir. fi. et vide d. Ant. in c. insuper. in pen. col. eo. et adde hic Bal. in l. etiā. C. eo. vbi dicit q familiares honesti et bone fame recipiuntur vt familiares epi vel abbatis vel alicuius magni dni q nō consueuerūt tenere inhonestas psonas: sec' dicit si sint pauperes et viles vt familiares scholariū vel cerdonū vel biroarii qui stant cum aliquo officiali: et alleg. Inn. in hoc. c. in literis. et in c. insinuāte. de offi. deleg. Et an subditi alicuius regis vel tyranni possint p eo rege vel tyranno testificari. vide p Bal. in l. eos. C. eo. et adde q innocentia pōt pbari p domesticos et cubicularios. h. d. Flo. in l. testis idone'. ff. de testi. et dicit q de hoc est sing. dictū Spe. in ti. de inquisi. §. j. v. sz nūquid eos. Sed p hoc allego tex. in c. cū pastoris. ii. q. vii. et q illi q als nō sunt idonei admittunt ad pbandū innocentiā: vt est tex. in c. iii. xviii. q. ii. Ponit etiā Flo. in d. l. testis idoneus. An cōpater possit testificari p cōpatre et dicit q sic cū non reperiat phibitus. Et de hoc an familiaris admittat ad testificādū p familiari. vide plene p eūdē Flo. in l. pe. ff. de testi. vbi ponit oia ad lrām q dixerat Bal. in d. l. etiā. et alleg. Inno. hic et in c. insinuante. de offi. deleg. Itē qs dicat domestica psona. vide p glo. in. §. in testibus. in v. in ea re. insti. de testi. et in q. v. in sum. et p Ioā. an. in sua summa de testi. in prin. v. itē domestici phibent. Itē adde h Bal. in apostil. in l. testimoniū. ff. eo. vbi dicit q testis qui repellit a testimonio qr est domesticus si examinet nō facit indiciū. et alleg. Spec. eo. tit. §. j. versi. itē quid si testis domesticus. Et adde pro intellectu huius decre. qd no. Ang. in consiliis suis cōsil. cxii. fm ordinē meū. Et adde quod testis affinis parti repellitur a testimonio propter affinitatē. text. est in c. absens. el. ii. iii. q. ix. et facit tex. in c. similiter. iii. q. v. et adde hic Ange. in l. iii. ff. de cōfes. vbi dicit q ad excusandū quē vt non cōmiserit homicidiū admittuntur testes parētes et cōsanguinei forte pbando q ille homo viuat ad qd facit qd not. Bal. in d. l. parētes. C. eo. et in apost. suis in l. vbi numerus. ff. eo. cuius verba retuli post d. Ant. in c. veniens. i. e. et de ista qōne an domestic' sit idone' testis. vide p Domi. in c. fin. de here. in sti. in ii. col. ii. et vide qd pulchre scribit d. Ab. in c. cū oporteat. sup glo. ii. j. de accu. et adde hic elegans dictū Pet. de ancha. in c. sup eo. el. ii. j. eod. vbi dicit q si mistum est inseparatū est inseparabiliter cōmodū cum incōmodo ipsius domestici pro quo debet ferri testimoniū testificari potest domestic' pro domestico et hanc dicit esse rationez quare etiaz testificatur pro filia in cā matrimoniali quando inter coniuges est paritas affectionis. Dubitatur de famulo mercenario an admittatur ad testificandum p domino. de hoc vide p Bal. et do. Ab. hic et per Bal. in instit. de testi. §. pe. et p do. Ant. in c. insinuāte. de offi. deleg. vbi etiā latius per Imol. et per Spec. in titu. de teste. §. j. v. item excipit qd est domesticus. Et adde vnū sing. q id qd dicitur de famulo quod non potest testificari habet locū in salario: sec' si non esset salariatus. ita signanter dicit Spec. in ti. de teste. §. j. in fi. iii. col. v. sed quid de mercenario qd dictū refert et sequit Ro. in quodā suo cōsilio qd incipit omnipotētis dei postulato suffragio. Et ad id qd dicit hic do. Anto. qd si nisi septēnio ibi: p septēniū: tu dicas q imo ista fuit ratio q domesticus nō fuit admissus: qr matrimonium durauerat septē annis propter quod presumebatur contra testem: et hūc intellectū ad istū textum tenet glo. xxiii. q. ii. in summa. als sequeretur grande contrarium. de c. quoties. et c. super eo. el. ii. j. eo. et dicto. c. videtur. qui ma. accu. pos. cum hic ageretur ad dissoluendum matrimonium. cogita super hac solutione: qr per docto. non tangitur.

¶ Adde an consanguineus possit esse testis pro consanguineo. Alex. consilio. xix. libro. iii. et ibi quid de proxeneta et mediatore. consi. cxxii. libro. ii. et an possit esse testis frater pro fratre quantum ad defendendum per eundem cōsil. cxxii. libro. ii. et quid de domestico vel mercenario et an gener pro socero: per eundem consilio. lxxviii. et an compater pro compatre. per eundem consilio. xc. et quid de domestico et olim famulo: per eundem consil. cccc. lib. j. et quid de familiaribus episcoporum an possint contra ipsos testificari. per Old. consi. cclv.

c ✠ Seb. Sap. ¶ Colonos. Quod familiares nō possint eē testes et domestici. vide Alex. in consi. xxiiii. col. iiii. in ii. vol. et consi. xcviii. in. iiii. vol. et in consi. v. in. v. col. in j. vol. et in consi. xiii. col. xii. et consil. lxxviii. in. iiii. col. eo. vol. j. et q dicant familiares domestici adherētes et cōplices. et sic ponit late Feli. in rub. j. de treu. et pace. col. vj. et vij.

a vel ecclesia consecrata^a vel an sint cōsanguinei ad effectum impediendi matrimoniū iūbendū in l. theopōpus testator voluit vt staretur dicto vni' ad declarādū voluntatē ipsi' testatoris ita q nō tractabat de piudicio alteri'. vide glo. in c. nup. j. eo. et qd dixi in c. sicut. de proba. per Spec. in d. §. restat. eo. titu. in vsi. hoc tamen fallit. vbi ponit xl. casus in quibus creditur vni etc.

1 ¶ Affinitas contrahitur per illicitum coitum potens ad dissoluendum matrimonium post cōtractum: secus si ante.

2 Que domi aguntur possunt probari per seruos quando agitur inter virum et vxorem.

3 Familiares repelluntur etiam ad faciendā qualemqualem presumptionem.

4 Persona addita persone per carnis copulā mutat genus non gradum.

5 Qui dicuntur familiares et domestici et an indistincte admittantur in testimonium.

6 Testes si nō sunt vlterius familiares deponunt de eo qd viderunt in familiaritate admittuntur. Idem si tempore contractus non erant familiares: sed tempore depositionis sic.

7 An vxor sit idonea testis pro marito vel econtra: et an cōpellatur testificari contra maritum.

In literis.

Non sunt idonei testes quos actor de familia sua producit. secunda ibi: respondemus. ¶ Casus literalis. Quidam nobilis contraxit matrimonium cū quadā muliere cui fere per septēnium cohabitās consobrinā patris ipsius mulieris anteq eā duceret se asseruit cognouisse: vñ petebat separari ab ipsa ad quod probādum adduxit tres testes de familia sua. Queritur an tales testes sint admittendi. Respon. papa: si res ita se habet pro illorum testimonio ab vxore separari non debet. Nec aliq admittantur nisi sint probate vite et opinionis: de quibus non sit verisimile quod debeant deierare

1 Ber. ¶ † No. q affinitas contrahitur etiam per illicitum coitum inter virum et consanguineos mulieris et illam mulierem et consanguineos viri potens ad impediendum et dirimendum matrimonium post contractum. secus vbi affinitas superuenit contracto matrimonio: vt in c. discretionem. de eo qui cog. consan. vxo. sue.

2 ¶ † No. ii. quod licet fornicatio occulte committatur nō potest tamē probari per famulos viri seu mulieris ad effectum dirimendi matrimoniū legitime cōtractum quod videtur prima fronte contra l. cōsensu. C. de repu. vbi dicitur quod adulterium et similia que domi aguntur possunt probari p seruos et ancillas: qr per alios facile probari nō possunt: potest dici illud speciale cū agitur inter maritum et vxorem de his que domi acta dicuntur. et est casus notabilis et specialis quod non cōtin

3 git hic. ¶ † Nota regulā quod hi qui sunt de familia producentis non admittuntur in testes: et credo quod capitur hic familia pro seruitoribus siue sint liberi siue serui ex quo stant in domo ad seruiendum. l. ii. §. familie. ff. vi bono. rap. et l. pnunciatio. §. j. ff. de verb. signi. vbi plene habetur quid venit appellatione familie. et vide bonum textum. iiii. q. iii. §. testes. vbi dicitur testes quos accusator de domo sua pducit interrogari non placuit. Et no. q dicit interrogari. et sic nō debēt recipi etiam ad faciendam qualēcunqz presumptionem. ¶ Nota vltimo vnam generalē doctrinam quales debent esse testes. debent enī esse probate vite et opinionis: et quod nulla sit verisimili

b tudo quod debeāt deierare: ^b et nota hoc vltimū.

4 ¶ † Quero psupposito quod iste cognouisset cōsobrinā patris vxoris sue quale erat illud impedimentum. Respondet glo. j. quod erat inter eos impedimentum affinitatis in primo genere et in tertio gradu et bene loquitur. nam vxor istius attinebat consobrine patris in tertio gradu cōsanguinitatis. ergo isti viro attinebat in tertio gradu affinitatis: qr persona addita persone per carnis copulam mutat genus sed nō gradum. et declara hoc vt plene no. in c. non debet. de consan. et affini. super arbore affinitatis. ¶ Glo. ii. colligit q illi quos actor seu accusator de domo sua producit non sunt in testes admittendi: vt hic et in l. penul. ff. eo. idem dicit de domesticis: vt in l. ii. C.

5 eodem. ¶ † Sed querit glos. qui dicantur fami

c liares^c et q domestici: et an indistincte omnes isti repelluntur a testimonio. et respondet in versi. dicuntur: et in fine cōcludendo dicit quod domestici dicūtur omnes quibus imperari potest ratione patrie vel dominice potestatis. et isti indistincte repelluntur. et tales putat istos de quibus in tex. fuisse. familiares vero appellat consanguineos

d colonos^d et ascriptitios mercenarios etc. non tamen omnes repelluntur a testimonio indistincte sed illi quibus imperari potest omnino non admittuntur: alii vero admittuntur: sed iudex fm qualitatē familiaritatis arbitrabitur q̄ta fides

a ¶ Testimonii. an ille qui desiit esse domesticus possit pro olim domestico testificari. vide late per Bal. in l. servus. C. de qoni. et q olim familiaris possit pro me testificari. tenet Bal. in l. etiam circa fi. C. eo. et Jo. de fan. in c. consanguinei. iii. q. v. nisi in fraudem eius a me repulissem qd presumitur si statim postquam tulit testimonium eum recepio: secundum Bar. in d. l. i. § si servus. ff. de qonib. et Jo. de fan. l. d. c. consanguinei. et de illo qui expulit famulum qui locavit se cum alio: an possit pro primo testificari. vide per Bar. in l. vir mulieri. ff. de do. inter vi. et vxo. p illum tex. et an famulus olim quem nunc eius expulit ppter scelera possit testificari contra eum. vide Jo. an. in addi. Spe. l ti. de teste. vers. tertio querebat. vbi videtur de olim famulo vide quod no. do. de Rota i nouis. decisione lxv.

✝ Sebastia. Sapia.

a ¶ Testimonii. de hoc articulo vide bal. l. l. dictantibus. C. de testa. in l. qui testamento. § quecunque. ff. de testa. in l. i. C. de epi. et cle. Alex. in cons. v. ici. in causa ingsitionis. col. vi. l. i. vol. et de famulo q hz salarium a dno q possit testificari: vide Roma. cons. cccccx. inci. preposita qstio Marsi. in sing. v. incip. regula est.

b ¶ De vxore. An vxor possit testificari pro marito: gl. dicit quod no. in l. i. § si vir aut vxor. ff. ad filleia. et in l. sed et si qs. § preterea. ff. si qs cau. in ver. domestica. quia vxor est domestica viri: vt dicit glo. iii. q. v. i sum. et in. § necesse. in versi. domesticis. xlviii. dist. et glo. in l. ii. C. de testi. et ibi Bal. in fine. ponit

erit eis adhibenda. et ita dicit Hugo. iiii. q. v. in sum. et in. c. i. qd semper no. Habes ergo qui dicantur domestici et qui familiares. et verbum familiares est magis latum quam verbum domesticus. et vide quod no. Cy. et alii in l. ii. C. eo. vbi hoc examinat. et quod conclusio glo. sit vera probatur. iiii. q. iii. idonei. et § testes quos. vbi probatur q illi quibus potest imperari non debent examinari: quia non sunt liberi testes: et tales sunt servi seu servientes pro precio. Consanguinei vero qui licet largo modo sint nobis familiares: tum qz tunc habent nobiscum familiaritatem: tum quia sumus de eadem familia: iuxta l. pnunciatio. § i. ff. de ver. signifi. tum quia eis imperari nō potest debent in testimonium admitti: sed propter affectionem non sunt omnino integri vt in c. consanguinei. iuncta glo. ii. q. v. facit c. literas. de presump. vbi frater admissus fuit ad purgandum fratrem: et opti. facit insti. de testa. § testes. vbi consanguinei heredis admittuntur in testimonium in causa testamenti nisi sint fratres heredis et sub eadem potestate: qz tunc videretur causa cōis. ¶ Sed contra predicta et contra tex. oppo. glo. de c. super prudentia. xiiii. q. ii. et de c. insuper. et c. cum nuncius. s. eo. vbi illi de vniversitate qui sunt familiares vniversitatis admittuntur in causa vniversitatis: rndet glo. dupliciter. primo q favore ecclesie illi admittuntur. et no. hanc solutionem quia facit ad ea que dixi in d. c. insuper. Secundo rndet q illi non ferunt testimonium pro aliquo singulari: sed pro ipso corpore vniversitatis. et hec sol. infert vt etiā illi de vniversitate singulari possint testificari in causa vniversitatis. sed hec solu. mihi non satisfacit: quia lz non testificentur pro aliquo singulari testificantur tamen pro ipsa vniversitate cui sunt domestici et familiares. arg. in c. ii. de penis. et aperte probat in d. c. super prudentia. ideo dico q isti possunt dici domestici et familiares vniversitatis nō tamē subsunt ratione patrie vel dnice potestatis: ideo admitti debent et in ecclesia facient plenam fidē favore ecclesie. in aliis crederetur eis secundum circunstantias. vt dixi in d. c. insuper. et dic vt ibi cum queritur: an singularis de vniversitate testificetur pro

6 ipsa vniversitate. ¶ † Sed extra glo. pro declaratione materie quero quid si super facto non habeo testes nisi familiares meos qui mecū sunt in servitio: Dic q consiliū est vt eos expellā a servitio meo: et postea potero eos pducere in testes. sa-

a tis enim est q tēpore testimonii[a] non sint mihi domestici. l. iii. § i. ff. eo. ita firmat Cyn. in d. l. ii. et Spe. eo. titu. § i. versi. quid si olim. vide Barto. in qui testamēto. ff. de testa. et melius per eundem in l. i. de questioni. vbi etiam querit quid ecōverso: si tempore facti aliquis non erat mihi domesticus sed tempore testimonii est domesticus: et concludit q admittitur dūmodo hoc contingat sine fa-

7 cto meo: dic plenius vt ibi per eum. ¶ † Querit

b quid de vxore[b] an admittatur in testem in causa mariti: et quid econtra: vide per Cy. in d. l. ii. per Specu. in d. § i. vbi prosequitur multas similes questiones. glo. iiii. q. iii. § idonei. dicit vxorē non admitti: quia sibi imperare pōt cū sit sibi subiecta. argu. xxxiii. q. viii. mulierē. Sed Specu. et clarius etiam Cy. vbi s. videntur cōcludere q inspiciamus qualitates viri vel vxoris. si autem talis est vxor vt verisimiliter timeat maritum non dz admitti. et idem dicendū in marito respectu vxoris: alās secus cum nullibi hoc phibeatur: nec est simpliciter verum q vxor sit sub potestate mariti: vt patet in l. si vxorem. C. de condi. inser. nisi ordine nature: et quo ad quedam servitia: vt dixi in c. literas. de resti. spo. sed crederetur plus vel minus secundum circūstantias: vt hic in glo. An autē compellatur vxor testificari contra maritū vel maritus contra vxorem: Cy. in d. l. ii. in fin. videtur velle quia non debet cōpelli ad testificandum cōtra domesticū et eum cum quo est vna caro. de biga. debitum. quod placet. argu. iiii. q. iii. nulla. vbi patet q etiam contra socerum nō compellitur quis testificari. hoc fatetur nisi in defectu testium: quia

tunc cessat privilegium: vt dixi in c. si qui. s. eo. et no. in c. i. s. de testi. cogē.

1 ¶ Appellās faciens actum corā iudice a quo videtur sue appellationi renūciasse.

2 Morte iudicis delegantis extinguitur iurisdictio delegata.

3 Facta publicatione attestationū: an liceat alios testes producere.

Cum venisset. Donec attestatiões fuerint publicate et eis renunciatum produci possunt testes: postea vero nō super eodem capitulo: sed super alio sic. h. d. quo ad titu. habet enim aliud dictum in principio quod nō facit ad materiam et potuisset hoc omitti. et sunt due partes. In prima partis questio. In secunda dat iudices. ibi: mandamus. quibus tria mandat. secunda ibi: questiones. tertia ibi: si que vo. ¶ Casus literalis. Inter abbatem de Sicolañ. ex vna parte et magistrum Martinum ex altera controversia super pluribus articulis vertebatur quam Lucius papa cōmisit quibusdam iudicibus fine debito terminandā. iudices tulerunt sniam super quibusdam articulis pro magistro. M. dicebatur q snia non valebat cum esset lata post appellationē interpositā occasione mortis delegantis. rndebatur ex parte magistri M. q appellatio non impedit quominus snia debeat cōfirmari cum post illam appellationem egerit et respōderit et testes pduxerit. et sic appellationi renūciavit et citatio iudicis mortem delegantis preuenerit. mādat papa quatenus si sententia fuit canonice pmulgata iudices illam cōfirment non obstante appellatione predicta: cum post illam appellationem egerit rnderit et testes produxerit: citatione facta ante mortem delegantis. Alias vo questiones super quibus testes producti fuerant et publicate attestationes vel etiaz si renunciatum sit hincinde testibus nullis aliis receptis super eodem articulo ab alterutra parte secundum tenorem illarum attestationū debeant terminare. Et si alie qstiones fuerint super quibus testes non fuerunt recepti: vel renūciatū eisdem: audiant hincinde partes que proponere voluerint finem debitum imponentes eisdem. Beri.

1 ¶ † No. i. q comparens et respondens seu actum positivum faciens super eo super quo appellaverat coram iudice a quo videtur sue appellationi renunciare. ad hoc s. de offi. deleg. gratum. et dic vt leg. et no. in c. si a iudice. de appel. lib. vi. et c. iii. de eo qui mit. in posses. ¶ No. ii. arg. q morte delegantis re integra non expirat ipso facto iurisditio: sed opus est exceptione: vnde si non excipitur valet pcessus. ita tenuerunt quidam per hunc tex. et quasdam alias rationes: quod puto verum: vt. j. dicam. et dic q ibi ponderatur tacitus consensus partium ad effectum concludēdi appellationem super qua pars adversa se funda-

2 bat ad impediēdas vires sententie. ¶ † No. in § questiones. qd publicatio attestationū impedit vtrāqz partem producere testes super eisdem capitulis vel directe contrariis: quod est expssum in cle. ii. eo. tit. ¶ No. arg. q cōmissa causa possunt iudices super aliquibus capitulis prius testes pducere et publicare et postmodum facere transitum super aliis nec publicatio in certis impedit productionē super aliis. Item not. q publicatio vel renūciatio facta super certis capitulis nō impedit testes pducere sup novis depēdētibus a veteribus. et hoc secundum aliū intellectum. potest enī iudicio meo iste § intelligi dupliciter. Primo q ista erāt capitula antiquitus pducta sed super eis non erat facta pductio nec renūciatio sed super aliis. Secūdo pōt intelligi q de novo fuerūt pducta tangētia tn causam: prout dixi in c. fraternitatis. s. eo. et vterqz intellectus est verus in se: et potest ad hanc literam applicari. ¶ Venio nunc ad materiam: et sicut sunt duo principalia dicta ita duo sunt discutiēda et vtrūqz applicabo ad glo. et primo videtur tex. iste innuere q mortuo mandato-

quid de ocubina. et q vxor sit domestica viro: tenet gl. in l. psenti. § sane. in ver. domestica. C. de his q ad eccl. cōfu. sed de hoc vide late p Spe. qui videtur cōcludere cōtrarium in titu. de teste. § i. in v. colū. vers. sed qd de vxore. et nunqd cōpellatur testificari contra maritū vide Spe. in d. titu. § pe. vers. sed nunqd vxor. ¶ Adde Ab. cons. lii. Ang. cōsi. lii.

Anto. Francis.

¶ An vxor testificetur pro viro vel cōtra virū: dicas q nō credo q possit pro viro testificari quia nō solū sunt domestici: et ideo eis est phibitū testimonium. vt in l. omnibus. et l. l. etiā. C. de testi. sed dicūtur socii divine et humane dom. l. possessionū. C. cō. vtriusqz iud. contra virū aūt puto etiā q non possit cogi testificari ne mutuo amore se spoliēt et det inter eos causa inimicitie et rācoris. iuxta ea q plene habentur i tit. de dona. inter vi. et vxo. de concubina autem dic q potest quia amica: per l. assurius. ff. de ver. signi. secundum Ang. in l. i. in § si vir. ff. ad filleia. et per doc. in l. parentes. et in l. etiaz. C. de testi. tn Bal. in d. l. etiā. in fi. dicit contra: et ibi Sali. cum sequitur: quia eqparatur vxori in affectu nō in honore: et ideo repellitur a testimonio sicut vxor. de q et per Lāfrā. in c. qm contra in ver. testes. de pba.

a ¶ In cõclusione. An facta in causa principali intelligat facta in causa appellationis: vide per Bal. in c. fraternitatis. in vlti. colũ. ŝ. eo. ⁊ an ⁊ quãdo sola renũciatio impediat pductionẽ testiũ: adde qd̃ no. per glo. ⁊ do. Anto. in c. cõstitutus. cl. ij. ŝ. eo. ⁊ vide eundẽ in c. vltra tertiã. ŝ. eo. ⁊ in c. in causis. in. iiij. col. ŝ. eo. ⁊ vide qd̃ no. ŝ. c. in vlti. col. ⁊ adde gl. in aut. qui semel. C. de pba. que dicit ꝙ sola renũciatio nõ ipedit productionẽ. ⁊ de ista qõne an impediat in causa appellationis propter renũciationẽ in causa principali: vide Imo. in cle. ij. i. ij. col. vẽ. deinde tractat. c. ti. ⁊ p Bar. l. o. aut. qui semel. in. iiij. col. vẽ. qro. vtrũ renunciatio. vbi cõcludit ꝙ nõ obstet in causa appellationis nisi in renũciatione hoc fuisset expssum. ⁊ alr. Specu. in tit. de renũ. ⁊ conclu. §. i. in. i. colũ. versi. hoc autẽ scias. ⁊ Inno. i. c. intimauit. ꝺ testi. ibi etiã ponit in versi. qro quid si vnus. vtrũ renũciatio vnius piudicet alteri: ⁊ ꝯcludit ꝙ nõ per aut. iubem'. C. de iudi. an autẽ conclusio in causa pncipali ꝑcludat viã ⁊ facultatẽ in causa appellationis: vide do. Ant. i. c. cum dilect'. circa fi. de fi. instru. ⁊ de hoc articulo videlicet an renũciatio in causa principali extendat ad causam appellatiõis: vide p Bal. in l. ij. ff. eo. in apost. vbi refert dictũ Inn. hic: ⁊ de isto termino exclusiuo facultatis pbãdi videlicet renũciatiõe: vide plene p Bal. in. o. aut. iubem'. in penul. col. C. de iudi. ⁊. d. Ant. aliquid tangẽtem. ŝ. eo. fraternitatis. in. viij. col. ⁊ adde quod istud dictũ Inno. hic valet ꝙ renũciatio vel cõclusio in causa pncipali nõ obstãte in causa appellationis. alr. ⁊ dicit esse multum no. dictum do. Anto. in c. cum olim. in. xij. colũ. de censi. ⁊ idem dicit Bar. in l. si accusatorib'. C. de accu. de quo vide per Bal. in sua marga. Inno. in versi. renũciatio. in. vij. q. vbi idem dicit de cõclusione. vide do. Anto. in c. pastoralis. in. iij. col. de cau. posses. ⁊ proprie. Anto. Francis.

re integra iudices possunt pcedere de cõsensu partiũ. Sed ꝯtra hoc facit quia per mortẽ mandatoris re integra iurisditio extinguit ipso facto: vt in c. gratum. ⁊ c. licet. de offi. dele. ergo partes non potuerũt dare iurisditionẽ non habenti: quia ꝯsensus priuatorũ ⁊c. de foro cõpe. significasti. facit. c. significantib'. de offi. dele. cum simi.

2 ¶ † Glos. ij. hic assumit disputationẽ super hoc articulo ponendo duas opi. quidam enim dixerunt iurisditionem non expirare ipso iure: sed opus esse exceptione. ⁊ hanc opi. tenuerunt hic Goffre. ⁊ Philip. ⁊ expresse Inno. in c. licet. de offi. lega. ⁊ adducit istum text. in arg. ⁊ Bartho. brixiẽ. in q̃stione venereali que inci. querit vtrum morte. Inno. vo hic nõ loquit ita assertiue sicut fecit in. d. c. licet. sed refert quosdã dicere ꝙ iudices delegati etiam post mortẽ delegãtis iurisditionẽ habent: licz possint exceptione elidi ⁊ si non excipiat cõtra ipsos iudices tenet qd̃ faciũt. et est ad hoc arg. fm eũ: quia tempus date inspiciẽdũ est. ŝ. de rescri. cum te. Item quia sola pñtatione rescripti iudicio perpetuatur: vt postea nõ valeat rescriptũ impetratũ cõtra illud. vt not. ŝ. de rescrip. plerũq. Item quia super ipsis psonis et rebus in libello expressis statim habet iurisditionem delegatus. ŝ. de ꝑscrip. pastoralis. §. i. refert tamen alios tenere ꝯtrium. Illud tamen constat fm Inno. ꝙ partes possunt iurisditionem prorogare per suos cõsensus: vt hic. et de offi. dele. sane. et sic Inno. non bene firmat hic pedes: nisi in hoc vltimo scilz respectu prorogationis fiende: videt tamen magis declinare in primã partem vt ipso iure nõ expiret iurisditio. Secundã opi. ꝯtrariam firmat hic glo. ⁊ ex toto ꝯtradicit opi. Inno. dũ dicit ꝙ etiam partes non possent in hoc cõsentire: quia ꝯsensus priuatoꝝ ⁊c. ⁊ hanc secũdã opi. tenuit Vincẽ. in c. licet. de offi. dele. ⁊ Hosti. hic. ⁊ Gul. in spec. de lega. §. restat. versi. item mortuo. alr inci. quid si delegat'. ⁊ refert Bar. in c. gratum. ꝙ hec questio de facto cõtingens fuit missa Bononie ꝯsulenda ⁊ cõsultores inter quos fuit Egid. cõsuluerunt pro hac parte. ⁊ hec opi. placet Jo. and. hic. ⁊ Bart. in l. et quia. ff. de iurisdi. omniũ iudi. ⁊ Butriga. in l. eius qui in prouincia. ff. si cer. petatur. ⁊ in l. i. ff. de iurisdit. omniũ iudi. ⁊ cõmuniter Moder. hic. licz aliter senserit Archi. in c. si a subdelegato. de offi. deleg. lib. vi. vbi tenet opi. Inno. ꝙ opus sit exceptione per illum tex. sed precedentẽ opi. puto longe veriorem nam multa sunt iura que dispositiue loquentia aperte innuũt iurisdictionẽ expirare ipso facto: ⁊ nullum ius aperte dixit oppositũ. ad hoc tex. in c. gratũ. ⁊ c. licet. preall. vbi nulla fit mẽtio de exceptione: ⁊ magis expssum videt in c. fi. §. officium. eo. titu. lib. vi. vbi ipso iure expirat officiũ conseruatoris qui habet delegatũ: vt ibi no. ⁊ in. c. i. eo. tit. ⁊ lib. ⁊ dixi de ꝯseruatore: quia in eo videbatur magis dubiũ cum daretur: nõ ad certã causam certo tẽpore expediendam: sed opus esset conseruare ius impetrãtis. Item videmus regulariter quodlibet mandatum re integra euanescere ipso iure. insti. mãda. §. item si adhuc integro. habem' enim regulã pro ista parte cui standum est nisi aperte pbetur oppositũ. vt no. glo. super rub. de iureiurã. in. vj. ⁊ pbatur in c. ij. de coniu. lepro. in fi. non ob. iura alr. pro ꝯtra parte nec rationes. Et primo ad hoc c. ridet dupliciter intelligendo ꝙ hic precesserat citatio. vt dicit glo. sed hec sol. non placet: tum quia diuinat: tum quia esset de in dubio: per. d. c. gratũ. melius ergo dicẽdum ꝙ solum hic tollit appellatio: vt patet ibi: ne appellatio ⁊c. non enim poterat pars impedire confirmationẽ sñie fundãdo se super appellatione cum illa renũciauerat agẽdo coram iudice a quo post appellationẽ: vt. ŝ. dixi. non enim per hoc infert quin nullitatis via potuisset pars se defendere aduersus sñiam. ad hoc qd̃ legi. ⁊ not. in c. licet. de sen. excõ. lib. vi. ⁊ in c. sepe. ⁊ in c. dilecto. ŝ. de appel. ⁊ per hoc no. ꝙ non solũ renũciat appellationi qui cõparet coram eo qui nõ habet iurisditionẽ: sed etiã si cõparet corã illo cuius iurisditio in veritate est extincta ex quo de hoc dubitat. Ad c. si a subdelegato. dic ꝙ ibi fuit exceptũ ⁊ appellatũ vt euitaret grauamẽ factũ: ibi enim non dicit ꝙ fuerit necesse appellare. simile in. d. c. dilecta. ⁊ in c. exhibita. de iudi. cum multis simi. Non obst. rationes Innocẽ. ꝙ debebat inspici tempus date: ⁊ ꝙ iurisditio imprimit a tempore pñtationis ⁊c. quoniam licz iurisditio imprimat tunc: exercitiũ tamen non est perpetuatum ⁊ radicatũ in eo nisi vti ceperit: ideo si morit mãdans sicut iurisditio euanescit in psona illius: ita ⁊ in persona mãdatarij: vide simile in quolibet mãdatario nam a tẽpore mãdati imprimitur potestas exequẽdi ⁊ nihilomin' morte mãdatoris ipso facto extinguit mãdatũ re integra existẽte. ad idem. c. i. de offi. vica. li. vi. vbi extinguit seu suspendit iurisditio vicarij extincta vel suspẽsa iurisdictione episcopi: quia tota iurisditio est in epo ⁊ ab eo deriuatur in vicariũ: ita est in delegãte ⁊ delegato re existente integra. argu. in l. i. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdi. et c. sane. de offi. delega. alr si diceren' ꝯtrium ad quid tunc iura ponderarẽt mortẽ mãdatoris re integra.

3 ¶ † Uenio nunc ad secundũ passum: et quero quid si fuissent pducta aliqua capitula: ⁊ aliquib' testib' receptis: vel non receptis fuisset facta renũciatio nunquid liceret amplius testes pducere: Glo. fi. ꝯcludit ꝙ nõ: quia cuilibet iuri suo renunciare licet ⁊c. vt in glo. Aduerte latius post Inno. quiꝗ renunciatio pductionis testiũ fuit restricta ad certa capitula: quãꝗ fuit generalis. Primo casu vult Inno. qd̃ nec in principali nec in causa appellationis licet ampli' super illis testes pducere. arg. a ꝯtrario. ŝ. eo. cõstitutus. cl. ij. sed sup nouis bene licet: ⁊ in principali: ⁊ in causa appellatiõis: vt hic. ⁊. ŝ. eo. c. fraternitatis. ego fateor ꝙ in causa principali non licet nisi per beneficiũ restitutiõis in integrũ speciale si est ecclesia: vel minor: vel generale ex iusta causa si est maior: iuxta ea q̃ dixi in c. intimauit. ŝ. eo. Sed dubito an hoc dictũ pcedit in causa appellatiõis: cum renũciatio simpliciter facta in causa principali rescindat per sñiam: sicut ⁊ alia acta vsꝗ ad litem contestatã: vt in. l. ita demũ. ⁊ qd̃ ibi no C. de procu. hoc patet in cõclusione[a] facta in causa principali que habet vim renũciationis:[b] vt in c. cũ dilectus. de fi. instru. ⁊ tamen non extẽditur ad causam appellatiõis: vt in c. cum ioannes. de fide instru. ⁊ facit qd̃ dicã in seq. mẽbro. ⁊ hoc in-

¶ Circa istam materiã de cõclusione in causa: dicas ꝙ ꝯclusio in causa facit nullas esse partes iudicis nisi in iudicãdo. ⁊ propterea dicebat Inno. in c. pastoralis. de cau. posses. ⁊ ppric. ꝙ impediebat allegationes fieri tam in iure ꝙ in facto: qd̃ tamen non videt procedere quantum ad allegationes iuris: quia ille semper post cõclusionẽ in causa fieri possunt. ⁊ ita seruat cõmunis practica fm do. Card. in cle. j. in. xij. q. de cau. posses. ⁊ propric. adde tamen ꝙ iudex post conclusum in causa non potest ipse supplere in aliquo: fm Bal. in l. fi. in. xviij. colũ. in versi. sed dubitat an ꝯclusio in causa. C. de edi. diui adria. tol. ⁊ vide do. Anto. in c. dudũ. el. i. in. ij. col. et do. Abba. ibidẽ in. ij. col. ⁊ sequẽ. de dec. vbi dicit ꝙ cõclusio in causa nunꝙ tollit allegationes iuris. et adde etiã ꝙ talis cõclusio licz impediat pbationes fieri nõ tamẽ tollit pbationem que fieret per partis ꝯfessionem. ita no. voluit Bal. in rub. C. de pba. in iij. col. et Pau. de ca. et Alex. in l. publia. i. §. i. ff. depo. qd̃ est verũ fm do. Pau. ibi in spontanea ꝯfessione: vt per do. Ant. in c. licet causam. e. ti. de proba. nec etiaz tollit pbationem que fieret p inspectionẽ oculorũ: vt plene reddit in locis preall. ⁊ adde etiã ꝙ cõclusio in causa ciuili nõ preiudicat i criminali: fm Bald. in l. si quis testib'. in pe. colũ. C. de testi. ⁊ l. fi. C. de fi. instru. nec etiam tollit in integrũ resti. vt per do. Cardi. in clemẽ. ij. de testi. in iiij. q. et per dñm Pau. i ꝯsi. cccij. nec etiaz impedit interrogatiões fieri posse per iudicẽ etiã ad partis instantiam in causa summaria. ⁊ est gl. reputata singu. in ver. interrogabit quã etiã ibi doct. no. in clemẽ. sepe. de ver. signi. ⁊ vide per Spe. in tit. de renũ. et cõclu. i. §. i. vbi etiã ponit nũquid tollat probatiões in causa appellationis maxime sup nouis articulis: quia dici solet in causa appellationis: nõ deducta deducã ⁊ non probata pbabo. l. per hãc. C. de tẽp. appel. et adde ꝙ ꝯclusio i causa tacite reuocat si iudex post illã admittat articulos: fm do. de Ro. in deci. v. ic. itẽ si post. in no. et lz loquant in cã bñficiali: tñ vide d. Anto. ⁊ Jo. de imo. i. c. auditis. i fi. de pba. ⁊ do. Ab. in c. qm̃ ẽ. in. xiij. col. et vide Alex. in l. admonẽdi. in. xiij. col. de iureiu. ⁊ eũdẽ Alex. in ꝯsi. lxv. in. iiij. parte. ⁊ d. Ant. in cle. testib'. in. ij. col. de test. ⁊ Sebast. Sap.

b ¶ Uim renũciationis. Qd̃ ꝯclusio in causa ⁊ renũciatio pductioni testiũ equipareat: tenet Spe. in ti. de renũ. et cõclu. versi. et nota ꝙ eo ipso. et Cardi. in ꝯsil. xxiij. inci. in causa amarcti. in princi.

telligẽ vbi

a Seba. Sapia. ¶ Et l. lucius. De intellectu illius l. lucius ff. de condi. et demo. vide Feli. in rub. de proba. col. ii. vers. sed adverte. et ibi late per Deci.

b ¶ Notari⁹. An notari⁹ possit conficere instrumentum super nativitate alicuius maxime qui non vidit partum exeuntem de ventre matris. et a quo tunc rogari debeat notari⁹. vide per do. Anto. in c. i. in fi. viii. col. de fi. instru. et de quadruplici scriptura natalium: vide bal. post Nico. de mat. i. l. neque natales. C. de proba. ad ô alex. consi. crix. Anto. Francis.

¶ Dicas quod notari⁹ non potest rogari neque conficere instrumentum nisi de his que vidit: vel audivit: et de his que fiunt in sui presentia: ut per Inno. i. c. fraternitatis. de heret. et per Bal. l rub. C. de fi. instr. et in l. cum precibus. C. de pba. et l auf. sed novo iure. C. si cer. peta. et per Inno. in c. i. de fi. istru. et per Pau. de ca. in consi. xl. et ideo non potest conficere instrumentum super nativitate alicuius nisi ipse et testes in instrumento descripti viderint illum nasci vel de morte alicuius nisi vidissent illum mori vel de vulnere illato alicui: nisi et notari⁹ et testes vidissent de mandato tamen iudicis posset instrumentum conficere faciendo in instrumento mentionem de tali iudicis mandato: ut per Pau. de ca. in l. fior aut. §. i. in fi. et ibi per Alex. ff. de edē. et Bal. in tit. de pa. consti. i. §. possessiones in ii. col. et in l. imperator. ff. de sta. hoim. et in rub. C. de fi. instr. l. iii. col. et i. l. neque natales. C. de pba. ubi dicit quod tale instrumentum sic factum de mandato iudicis non probat sed facit aliquale indicium. et vide Jo. and. in addi. Spe. i tit. de istru. edi. i. §. post quam. in addi. que incipit hanc materiam.

Sebastia. Sapia.

b ¶ Notarius. De quibus rebus notari⁹ possit conficere instrumentum: vide Feli. in c. i. col. vii. vers. item regris. i. de fi. istr. Zacharias.

c ¶ Plenam fidem. Addeque etiam favore dotis inducunt plenam probationem. no. Rom. sin. suo cccxxvi. ici. verba enunciativa. et ô

tellige ubi obstat timor subornationis: ut quia super illo c. aliqui fuerunt testes producti. Si vero fuit renunciatio generalis: et tunc videtur velle Inno. ut non extendat ad causam appellationis que est alia a prima: nec credendum quod de hoc intellexerint: nisi expresse dixissent quod renunciabant etiam respectu cause appellationis. fatetur tamen Inno. quod sicut renuncians potest excipere: ita et testes super exceptione producere. arg. hic. et i. eo. causam. ii. Primum membrum mihi placet. et facit ad ea que dixi in precedenti membro. sed dictum est generale quare puto quod super exceptione poterit testes producere sed capitula de novo ad fundandam intentionem suam facere non poterit in causa principali obstante renunciatione generali: ut patet. Hec omnia predicta limita quando in causa fuerunt facta capitula. si autem non fuerunt tradita capitula: sed super libello: et sic super tota causa fuerunt producti testes non licet amplius post publicationem seu renunciationem producere testes: quia non est dare capitula nova. iuxta ea que dixi post docto. in c. fraternitatis. etc.

1 ¶ Accusatio quandoque ponitur pro actione.
2 Instrumentum an possit fieri circa consanguinitatem probandam.
3 Verba enunciativa quando faciant probationem et quando coadiuvent.
4 Instrumenta possunt produci usque ad conclusionem.
5 Quibus casibus publicatis attestationib⁹ licitum sit alios testes producere.
6 Non valet consuetudo impediens productionem testium fiendam per eum.
7 Testes inducti pro adversa parte per quos testes possunt probari.

SEries. Legitur variis modis: sed duobus modis summari solet per docto. secundum duos intellectus communiores. et primo sic. Publicatis attestationibus potest falsitas priorum testium reprobari. hec tamen lec. simpliciter non est vera ut patebit ex infra dicendis. secundum summarium est. In causa matrimoniali publicatis attestationibus super eodem capitulo possunt alii testes induci. Ego summo etc tertio non ponendo aliquam specialitatem in causa matrimoniali et reperendo primum summarium sic. Publicatio attestationibus potest falsitas priorum testium etiam directe probari si super directa vel indirecta probatione non potuit pars ante publicationem instrui. Vel quarto summo sic et notabili⁹: potest reus producere testes ad probandum contrarium eius quod actor probavit si publicatio attestationum non est facta consuetudine contraria non obstante. h. d. Cōis divisio. secunda ibi: presenti. ¶ Casus litteralis. Filii quorundam nobilium contraxerunt adinvicem matrimonium tandem pars una matrimonium accusavit: et testes produxit legitimos qui consanguinitatem inter predictos firmiter asserebant: ponentes duas personas in primo gradu. B. videlicet et J. dicentes illos esse fratrem et sororem. pars adversa dicebat id falsum esse scilicet B. esse sororem. J. et ad hoc probandum inducebat testes et publicum instrumentum. Sed pars illa que matrimonium accusabat dicebat testes illos non esse recipiendos: et iudex esse dicebat: quia non erat consuetudo ecclesie sue ut post tales receptos et publicatos qui consanguinitatem computant alii ex opposito admitterentur. iudex consuluit quid sibi esset agendum: rndet papa quod si non est aliud quod impediat non obstante illa consuetudine iuris contraria testes admittat ad probandum quod primi tulerunt falsum testimonium: quia et post sententiam etiam admitterentur: cum per illos ecclesia decepta fuisset. et ita sententia contra matrimonium lata non transit in rem iudicatam: quia semper auditur volens proba-

re contrarium. Ber. ¶ † No. ibi: accusabat etc. non vitiari libellum licet verba improprie ponantur. hic enim cum ageretur ad dissolutionem coniugii propter consanguinitatem non cadit proprie accusatio que fit cum agitur criminaliter ad penam condignam imponendam. ut in c. qualiter et quando. ii. de accu. et c. per tuas. de simo. vide pro concor. ho. tex. cum glo. in c. constitut⁹. de rei. domi. facit l. si quis intentione ambigua. ff. de iudi. sed pro tanto hic fuit appositum verbum accuso: quia versatur crimen incestus data consanguinitate. Ex his infero quod accusatio criminalis vel civilis non discernitur ex verbis: sed potius ex conclusione libelli. simile in c. ex parte. ii. de fo. compe. ¶ No. ii. iuncta glo. i. quod ad probandum consanguinitatem non est necesse incipere a stipite primo id est a communi parente a quo isti descenderunt. sed satis est incipere a primo gradu: scilicet a fratrib⁹ seu sororib⁹. et clarius est expressum in c. tua. i. de consan. et affini. ¶ No. non valere consuetudinem veritatis investigande ad peccatum evitandum impeditivam: alia non colliguntur quia

2 veniunt examinanda cum glo. ¶ Venio ad glo. fi. quia prima fuit. i. expedita et opp. videtur enim quod instrumentum erat inutile circa consanguinitatem probandam cum super ea non possit confici instru-

a mentum. ad hoc c. per tuas. i. de pba. et l. lucius.^a ff. de condi. et demo. ubi habetur pro impossibili quod quis possit se probare fore filium certe persone. Glo. fatetur contrarium et tex. rndet quod instrumentum inducebatur hic ad probandum consanguinitatem indirecte: ut quia ibi nominabantur aliter quam frater et soror. Nec obstat publicatio productioni instrumenti: per c. cum dilect⁹. de fi. instru. Tria habes colligere ex hac glo. Primo quod super consanguinitate non potest directe confici instrumentum. Hosti. sentit contrarium. dicit enim quod forte de natalib⁹ fuit confectum instrumentum in quo continebatur quis et ex qua talem susceperat: et quo anno et die nata seu natus fuerat. all. C. de inge. et manu. l. penul. et l. ista quidem. quod me. cau. que iura hoc non probant unde dicit do. Anto. se non videre quomodo scriberet

b notarius^b qui non fuit presens actui partus nisi forte fuisset presens quod satis videtur verecundum vel nisi scripsisset circumstantias actus vel si hoc audivisset a testibus: sed tunc esse instrumentum de auditu. Ego credo quod respectu patris non posset nec instrumentum scribi: nec per testes probari ut patet ad sensum. et probatur in d. l. lucius. et in d. c. per tuas. posset tamen scribi presumptio que iuris dispositione probat filiationem: quia nat⁹ fuit ex tali muliere coniuge talis etc. l. si vicinis scientibus. C. de nup. et l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. sed respectu matris bene posset probari quia mater semper certa est. l. quia mater. ff. de in ius vocan. Sed oportet quod notari⁹ esset presens vel scriberet actus circumferentes partum quod de facili non con-

3 tingit. ¶ † Secundo habes ex glo. multum not. quod verba enunciativa instrumenti confecta non principaliter propter se sed propter aliud faciunt fidem. quod videtur contra c. si papa. de privile. lib. vi. et no. in l. ex hac scriptura. ff. de dona. sed intellige glo. quod faciunt fidem: non tamen plenam sed coadiuvant alias probationes. pro hoc quod legi. et no. in c. si. de succes. ab inte. ubi plene no. de istis verbis enunciativis. Et ubi ageretur de modico preiudicio faciunt

c plenam fidem.^c ut est tex. iuncta glo. no. in c. cum olim. de censi. facit quod leg. et no. in c. cum causam. i. de proba. et vide ho. text. cum glo. in c. illud. de

4 presump. et hoc no. ¶ † Tertio no. ex gl. in fi. sui intellectum ad c. cum dilect⁹. de fi. instru. ut instrumenta possint produci usque ad conclusionem in causa post publicationem attestationum etiam si sint contraria attestationib⁹ alterius partis. et sentit gl. in ii. q. iii. in fi. quia non est ita timendum de subor-

Anto. Francis. ¶ Circa verba enunciativa primo que dicantur verba enunciativa: vide Bal. in l. i. i. col. in vers. ulti. all. et in ii. col. in vers. quero quid. C. de fal. cau. adie. le. et an probet in dote seu pro dote: dicas quod saltem probant semiplene et plene cum iuramento uxoris: vide de Bar. fin. in consi. xxxiii. inci. factum sic se habet titi⁹ et sei⁹. ubi etiam dicit quod pro dote quandoque plene probant. l. i. cum gl. C. de do. promis. et vide Pau. de ca. in consi. lxxxii. inci. titi⁹ de bellanis. et videre do. Ant. in c. si. de iureiu. et vide per Ale. in l. ex hac scriptura. ff. de dona. et an probent in contractu: vide in l. opti. C. de contrahen. et commit. stip. et vide Bar. i. l. si forte. de castren. pecu. et per Alex. i. l. rem alienam. de pig. act. et in l. si donatione. C. de col. la. et an et quando etiam probent: vide Bar. in l. luci⁹. i. §. filiam. ff. ad treb. et vide per Bal. et Ang. i. l. cum aliqs. C. de in. deli. et per Bar. et Alex. i l. non epistolis. C. de pba. et per Alex. i. l. emptor. l. §. ancilla. de rei vend. et an et quando disponant in ultimis voluntatibus in contrib⁹ et in statutis: vide i. d. l. ex his verbis. C. de te. mili. ubi ponuntur multe remissiones per Bar. et Alex. l. d. l. ex hac scriptura. de dona. adde tamen quod in testamentis ad piam causam disponunt. casus est singularis secundum Card. in c. indicante. de testa. et vide Bar. i. l. i. in ii. q. vi. prin. q. C. de sa. san. eccle. i. xx. col.

ver. de futuro emissis an et quando disponat per eundem Roma. sing. cliii. inci. quid si dicit testator. et generaliter an et quando probent: vide per Bal. in prelu. feu. v. charta. vers. et circa hoc dubitatur. Bar. in l. gerit. col. xxxiii. et seq. ff. de acq. here. et Alex. in l. ex his. ubi multas remis. all. C. de testa. mili.

Sebastia. Sapia.

a ¶ In causa matrimoniali. imo vbi suadet equitas videtur ꝙ post publicatas attestatiões possint de nouo testes pduci: vt generaliter sentit dñs Ant. in. c. i. §. de iudiciis. vbi dicit ꝙ post ꝯclusũ i causa possunt pduci instrumẽta qñ equitas suadet: ⁊ ita dicit de facto obtinuisse. hic est ꝙ qñ sunt testes legalissimi possunt pduci post ꝯclusionẽ i causa: vt p Alexã. in aut. iubem⁹. C. de iudi. qđ saltem procedat allegata equitate canõica fm do. Anto. in. c. fi. in fi. §. de pba.

b ¶ Iudex. Publicatio verbalis in iudicio sola nõ ipedit pductionẽ testium. ⁊ ita tз do. Ant. h in vlti. col. vñ. ꝯcludẽ aliqua ex predictis. ⁊ hoc idẽ dicit do. Ant. in. c. fraternitatis. in. xxiii. col. §. eo.

c ¶ Indiscrete. publicatio attestationũ discrete facta volente vel inuita parte nõ impedit pductionẽ testiũ. ⁊ ad hoc vide hic do. Ant. i. vlt. col. ibi q̃dã est publicatio. ⁊ in. c. cõstitutus. d. iñ. circa fi. §. eo. ⁊ i. d. c. fraternitatis. i. xxiii. columna. §. eo.

d ¶ Octauam lectu. Publicatis attestatiõib⁹ possunt produci testes mixtim cũ istrumẽto. ⁊ istud singu. quẽ q̃tidie allegãt aduocati. sentit etiã do. Ant. h. §. primi. col. v. vł dicas. ⁊ amplius. §. eo. c. in fi. vlt. col. ⁊ sequit Roma. in repe. ru. fin. ff. de arbi. ⁊ facit ad hoc qđ not. Ia. but. ⁊ Bal. i. l. certi condictio. §. q. fi. ff. si cer. pe. vbi dicũt ꝙ si p statutum non põt fieri pbatio p testes a certa quãtitate supra si tñ approbationes debiti pducant testes ⁊ istrumẽta: l͡s se in uicẽ coadiuuãtia admittit illa probatio lз

tatione in notario ⁊ testib⁹ sicut in solis testib⁹. ¶ Opp. cõtra tex. ⁊ videtur ꝙ hec ꝯsuetudo de qua in tex. non sit iuri ꝯtra vt innuit iste tex. in fi. imo potius sit iuri consona cum iure satis cautũ sit vt publicatis attestationib⁹ alii testes sup directo ꝯtrario non recipiantur. §. c. proxi. ⁊ clarius in cle. ii. eo. tit. Sol. glo. fi. sentit quatuor intellectus ad tex. Primus fuit Vincen. acquiescẽtis ꝯtrario: ⁊ ad istum tex. respõdẽtis ꝙ non est decretalis: sed hoc reprobat glo. ⁊ bene. nam olim forte anteꝗ̃ hec decretalis esset hic incorporata potuisset hoc dici: sed hodie non: vt patet. §. in proemio. ⁊ profecto hoc dicit Vincen. tunc vt refert Io. and. hodie autem in secundo apparatu aliter dicit: vt. §. subnectam post glo. Secũdus intellect⁹ glos. est ꝙ speciale est cum aduersari⁹ vult pbare falsitatem testium: nam illa pbari potest etiam post sñiam vt in iuribus all. in glo. Iste intellect⁹ non est verus simpliciter: q2 lз possit agi de falsitate etiam post sñiam non tamen debet pbari directe ad effectum obtinẽdi seu reprobãdi sñiam: quia esset producere testes sup articulis directe primis cõtrariis ꝙ non licet propter timorem subornationis. vt i cle. ii. eo. titu. sed debet probari indirecte vel cum adiectione corruptionis. iuxta no. in. c. licet. de proba. Tertius intellect⁹ ꝙ iste erat articulus nouus: vt sentit glos. ibi: qñ super eo articulo ⁊c. Et clarius ponit hoc Inno. hic dicens hunc esse nouum articulũ pendentẽ ex veterib⁹: sed certe hoc non procedit quia lз sit nouus est tñ directe ꝯtrarius antiquo. naз cum fuisset probatum A. ⁊ B. esse fratrem ⁊ sororẽ. ⁊ iste nunc volebat probare ꝙ non erant frater ⁊ soror. ergo volebat probare directe ꝯtrarium qđ non licet. vt in. d. cle. ii. Quartus intellect⁹ est ꝙ ponit casum specialem in causa m̃rimoniali. sicut eñ in illa licet probare ꝯtrarium etiam post sñiam cum non trãseat in rem iudicatã: ita ⁊ forti⁹ post publicationẽ. Nec obst. c. iurauit. §. de proba. quia fm glo. hic non poterat omnia hec probatio sine periculo anime cum ageretur de matrimonio iam ꝯtracto: ibi vo nullũ suberat periculũ in non ꝯtrahendo. ¶ No. bene hanc rationẽ glos. que fundat se super peccato ⁊ nõ super fauore matrimonii. Ex quo infert vnũ verum ⁊ notandũ ꝙ tunc in causa matrimoniali a p⁹ publicatis attestatiõib⁹ recipiunt testes cum versat peccatũ non remissibile per partes. infert ratio secundo ꝙ vbicũꝗ versat tale peccatũ non obstat publicatio productioni testiũ. vide in hoc quod plene dixi in. d. c. iurauit. ⁊ qđ no. in. d. c. lator. ⁊. c. ꝯsanguinei. de re iudi. hanc vlti. lec. sequitur Host. ⁊ dicit eam tenendã quicquid alii scribant. ⁊ hanc opi. sequit Io. and. hic. ⁊ dicit eam probari in. c. cum in tua. §. eo. ⁊ in hoc est duplex fauor matrimonii fm eum. Primo quia in aliis causis non licet pbare falsitatẽ directe proiũ testium: quia esset pducere testes super articulo directe cõtrario quod non licet. vt in. d. cle. ii. sed in causa m̃rimoniali licet vt hic. scđo quia in causa matrimoniali super capitulo super quo deposuerunt testes si non pbauerunt poterũt alii produci quod in aliis causis non licet in. d. cle. ii. Et vult dicere in effectu: quia in causa matrimoniali possunt produci testes publicatiõe non obstante super eodem capitulo vel super directe ꝯtrario. Sed aduerte quia restringit hoc in eo qui stat p matrimonio: secus in illo qui stat contra matrimoniũ. Sed Io. cald. hoc vltimũ reprobat dicẽs idem esse in eo qui stat contra matrimoniũ allegando impedimentũ perpetuũ cum sit eadẽ ratio: scз peccatũ euitãdi. Item fauor est dissoluere matrimoniũ contra legẽ dei ꝯtractum sicut cõsolidare legitime ꝯtractum. ⁊ hoc sequit do. Ant. hic. ⁊ est dictuз verissimũ. ⁊ facit bene. c. i. cum glo. fua. §. de ꝯsan. ⁊ affi. ui. Et dic plenissime vt dixi in. d. c. iurauit. hanc lec. dico verissimã in se lз Goffr. in. c. sicut. §. de spõsa. ⁊ in sum. huius ti. in penul. col. tenuerit ꝯtrarium dicens ꝙ admittere testes super eodẽ capitulo non est augere fauorẽ: sed viã falsitatib⁹ aperire. vt in aut. eo. §. quia. ⁊ iuitur

ridere ad istũ tex. ⁊ ad. c. ex tenore. et. c. cũ in tua. §. eo. ⁊ videtur non recte ridere adducẽs pro se. c. constitutis. el. ii. §. eo. quod non facit vt ibi dicet. Sed multũ facit contra ratio illa quam sentit. timor enim subornationis impedit productionem testium super eodem capitulo directo ꝯtrario. vt. d. cle. ii. sed in hac causa matrimoniali non est minus hic timor precauẽdus. argu. c. i. de iura. calũ. lib. vi. Item vbi maius periculum vertit ibi cautius est agendũ. in. c. vbi periculũ. de elect. lib. vi. Sed in casu nostro vertitur periculũ maius ꝗ̃ in aliis: ergo cautius est vitandũ falsitatis periculũ. Ego riderem dupliciter. et primo sic ꝙ in causa impeditiua non est timor subornationis dũtaxat: sed etiam occurrit culpa non pducentis ante publicationẽ et tacita renũciatio que oritur ex publicatione. Item vt litium sit finis nec liceret in infinitũ testes pducere: vt colligi potest ex not. p Io. and. ⁊ per me in. d. c. fraternitatis. ac etiam in causa m̃rimoniali: lз subsit periculũ subornationis: alie tamen rationes non ꝯcurrunt: per ea q̃ leg. ⁊ no. in. c. ꝯsanguinei. et. c. lator. de re iudi. Secundo potest rideri sic ꝙ lз subsit timor tñ propter ꝑsumptionẽ cui poterit iudex caute puidere non debet impediri via veritatis habende ad euitandũ periculũ animarũ. nam plus ponderat ratio peccati ꝗ̃ timor subornatiõis: qđ patet expresse in. d. c. lator. ⁊. c. ꝯsanguinei. vbi pars admittitur etiam post sñiam: et hec not. Sed quãꝗ̃ hec lec. sit vera in se non tamen cõgruit multum huic litere: tum quia non fundat se super matrimonii fauore: tum quia nullam facit mentionem de publicatione. Unde legitur quinto fm Vincẽ. b ꝙ hic non erat facta publicatio sed iudex b simpliciter dixerat reo reprobatũ esse ĩpedimentũ et ppter hoc iudex nolebat eum admittere ad probandum ꝯtrarium qđ non erat fiendũ cum non didicisset plene testificata nec sciuisset formam ⁊ circunstantias depositionũ. Vel sexto fm eũdẽ erat de cõsuetudine puincie illius vt pars interesset depositioni testium: et propter hoc iudex volebat excludere partem: qđ non est fiendũ: qđ no. Item c septimo fm eandem Vin. iudex indiscrete c publicauit testes et ideo non fit preiudicium parti quominus alios pducat. pro hoc qđ no. Spe. eo. tit. §. satis vtiliter. ver. xvi. et dixi in. c. fraternitatis. Iste tamen tres vlti. lec. lз sint vere in se. et nod dinumant tamen ad istum tex. Octauam lect. d sentit hic do. Ant. ꝙ pductio instrumenti illidebat presumptionẽ subornationis testiũ. hec lec. mihi placet in se. vide ad hoc qđ in simili no. Inno. in c. clamor. §. eodem. et quod dixi in. c. fraternitatis. §. eo. sed non puto ꝯuenire huic litere: maxime in fi. dum dicit ꝙ hec ꝯsuetudo erat iuri contraria. sed nullibi hoc cauetur expresse vt pductio instrumẽtorũ: maxime quo ad verba enũciatiua aperiat viam pductioni testium. Nona lec. est vt pcedat iste tex. quãdo pars non potuit ante publicationẽ attestationũ instrui super directa vel indirecta pbatione ꝯtraria: ideo non est sibi imputandũ: iuxta ea que leg. ⁊ no. in. c. ex tenore. §. eo. ⁊ fm hunc intellectũ tertio summaui. ⁊ sentit Io. and. hic in quadã apostil. super tex. ⁊ sic declara. Instãs contra matrimoniũ simpliciter pposuit consanguinitatẽ in casu pbibito nec in suis articulis distinxit gradus sed testes sui postmodũ producti distinxerũt gradus ponẽtes illos. I. et A. in primo gradu publicatis attestationibus pars aduersa voluit pbare illos non esse fratreз et sororẽ certe debuit admitti: quia non est quid sibi imputet quare primo non pbauit cum hoc ignoret. ad hoc qđ not. in glo. iiii. q. iii. si quis testibus. ⁊ Inno. in. d. c. ex tenore. Ponit decimã lec. que in veritate magis cõuenit litere quam alia precedentiũ videlз ꝙ hic non erat publicae tio attestationũ facta: sed erat hec cõsuetudo e qđ ex quo actor pbauerat cõsanguinitatẽ non deberet aduersa pars admitti ad pbandum ꝯtrarium: et satis erat iudici hoc esse notum ⁊ forte fuit inducta cõsuetudo ad euitandũ periculũ falsitatis et sic sola

adsint testes. et facit ad ꝯ qđ no. do. Ant. i. c. auditis. i ii. col. vñ. nota sex to. de testi. in inte. vbi dicit ꝙ illud ꝙ non põt pbari nisi per scripturã põt tñ coadiuuari ⁊ certificari per testes. et de hoc dicit ibi esse casũ q alibi non reperit. ¶ Adde ꝙ testes pduci possint vna cũ instrumẽto publicatis attestationib⁹. Roma. sing. suis. fo. ix.

Anto. Francis.

¶ Circa hoc õ publicatiõe testiũ: dicas ꝙ testiũ publicatio facit eoз datã ppetuo valere. ita Bal. i. l. publicati. i. v. q. C. de testa. non publicati autẽ nõ pbãt: fm Bar. i. l. solũ. C. de testi. an aũt postꝗ̃ est publicat⁹ pcessus ⁊ aperti testes possint alii testes pduci simul cum istrumẽto ⁊ an talis pductio iuuet pducẽtẽ. dicas ꝙ videt ꝙ talis pductio ex quo coadiuuat ad istrumẽtum si instrumẽtũ est de eadeз re sup qua deponit testis quia tũc videt cessare suspicio subornatiõis testiũ a rõne cessante. c. cũ cessante. de app. vł dẽda sunt ꝗ̃ plene in. c. fraternitatis et c. serie. §. eo. ti. ⁊ maxime p Imo. et alios post eum.

e ¶ Consuetudo. sed dicit glo. mag. in fi. in. c. p tuas. in fi. §. eo. ꝙ illa cõsuetudo est ꝯ ius cõe: ⁊ ꝙ valeat ista cõsuetudo: tз etiã Spe. i ti. de teste. §. satis vtiliter. in fi. col. ver. quid ergo si peto.

1 ℭ Testimonium.
An ꝑ dicta testiū
deponētiū de au-
ditu ꝓbet᷑ copula
et adde in hoc qḋ
scribit do. Anto.
plene in .c. tā lris.
j. eo. et in .c. ex lris
j. de ↄsue. ⁊ in .c. si.
de suc. ab intest. in
quib⁹ iurib⁹ plene
habet᷑ qñ valeat te
stimonium de au-
ditu.
b ℭ In .l. testiū. Et
idē dicit ibi Bal.
circa fi. ⁊ Jo. and.
in addi. Spe. i ti.
de teste. §. iā de in-
terrogatoriis . in
antepe. col. vñ. qd
si vn⁹. in addi. que
inci. idē in quouis
actu. ⁊ adde h bal.
in .l. neqꝫ natales. i
fi. in .j. col. C. de ꝓ-
ba. vbi dicit ꝙ ꝓ-
bat᷑ aliq̄ meretrix
nō ꝓbato tactu ſꝫ
probatis circūstā
tiis vt plurimū ve
risimilib⁹: vt quia
intrāt ⁊ exeūt scho-
lares de domo: de
die ⁊ de nocte: ⁊ di
cit ꝙ qñ scholaris
loquit᷑ cum puella
nō ꝓsumit᷑ dicere
pater nr̄. ⁊ ist᷑ dno
etiā ad literā dicit
Pe. de anc. i reg.
semel malus. l. vi.
charta. li. vi. ⁊ ad-
de h Bal. i. d. l. te-
stiū. C. eo. i ꝑn. vlt.
colū. vbi dicit ꝙ si
testes qui viderūt
iuuenē cū puella
iuuencula in lecto
deponāt eā eē cor-
ruptā magis eis
credit᷑ q̄ aliis dicē
tib⁹ eam virginē.
et de hac qōne ⁊ ꝑ
que signa dicat᷑ co
pula ꝓbari: vide
glo. fin. ſm Ange.
ibi in .l. j. ff. de va. ⁊
extraor. cog. glo. l
l. quod autē. ff. de
adult. ⁊ ideo dicit
gl. in .c. dixit dñs.
xxxij. q. j. ꝙ per su-
spicionē ꝓbat᷑ for
nicatio: et iō si ma
ritus fuit diu ab-
sens vel ꝑsens: sed
infirm⁹ ⁊ reperiat
vxorē habere filiū
anniculuꝫ ex h est
ꝓbata fornicatio.
vt dicit tex. in .l. fi-
liū. ff. de his q sunt
sui vel alie. iu. vñ
glo. i ver. discreto.
et in .c. inq̄sitioni.
de sen. exco. Et ad
de ꝙ testes q indu
cunt᷑ ad ꝓbandū
adulteriū nō pro- a

et sic sola ↄsuetudo erat causa prohibitiua: non
autem ius commune: vt clare colligit᷑ in ver. et ta-
men non esse de cōsuetudine: sed papa dicit eam
esse iuri ↄ̄riam: ideo non obstāte ea ⁊c. et profecto
erat iuri ↄ̄ria: quia ex quo non erat facta publi-
catio attestationū debebāt testes ↄtrarij recipi:
vt veritas magis dilucesceret. j. eo. in nostra. ⁊ .l. cir-
6 ca. ff. de ꝓba. ℭ †Ex his habes notabilem ⁊ nouū
intellectū vt nō valeat ↄsuetudo impediens pro-
ductionē testium fiendā per reum: lꝫ actor prius
ꝓbauerit intētionē suam: ex quo reus adhuc nō
didicit testificata alterius partis: ⁊ sic quarto loco
summaui: valet tamen ↄsuetudo per quam licet
ꝓducere testes etiam publicatis attestationib⁹:
sicut recitat hic do. Anto. tenere Jo. and. in ad-
di. Specu. in titu. de excep. §. dicto. versi. sed num-
quid publicatis: sed certe hic non dicit ibi Joan.
and. sed loquitur in alia q̄one nūquid reo liceat
publicatis attestationib⁹ nouā exceptionē pro-
ponere ⁊ ꝓbare: et sic non loquitur de eisdem ca
pitulis vel directe ↄ̄riis dictum tamen puto verū
in sequitur si partes possunt hoc cōmuni cōsensu.
in .c. fraternitatis. ſ. eo. multo forti⁹ hoc poterit
induci de consuetudine que est fortior. quod no.
7 ℭ †Ulti. extro glo. quero per quot testes repro-
bari possunt testes inducti pro aduersa parte:
Dic breuiter sic ↄcludendo: ꝙ aut volo reproba-
re ꝑsonas ipsorum testiū aut dicta vt primo ca-
su sufficiāt duo etiam ad reprobandū centum. se-
cundo casu requiruntur numero plures. ratio di
uersitatis est: quia in primo casu testes non depo
nunt super eodē: nec isti testes sunt soli ad repro-
bationē illorū testium: sed non est credendū cuili
bet illoꝝ dicēti se idoneū: quia etiā solus et in fa-
cto ꝓprio: sed isti duo sunt contestes et deponunt
in facto alieno: sed in secūdo casu deponunt sup
eodem: ideo si sunt ↄtrarij standū est plurib⁹ nu-
mero nisi alii preualerēt meritis: de quo tamē di-
cendū vt plene habet᷑ in .c. in nostra. j. eo. ⁊ in .l. iij.
ff. eo. et sic habes vnam differentiā an testes depo
nant contra ꝑsonas aliorum testium: an cōtra di
cta. Alia differentia: quia cōtra dicta non admit
tuntur testes publicatis attestationib⁹ nisi ſm
qḋ no. in .d. c. licet. de ꝓba. sed ↄtra ꝑsonas sic in-
telligēdo prout leg. et no. in .c. ꝑsentium. j. eo. titu.
1 ℭ Testes lꝫ vnus post alium viderint virum
super mulierem: probant adulterium.
2 Testes videntes virum et mulierem in latebris
inuicem se osculantes probant fornicationem.
3 Tota vicinie fama nō ꝓbat copulam carnalem.
4 Testimoniū de auditu proprio cum aliis admi-
niculis probat copulā carnalem.
5 Depositiōes de auditu cum fama et aliis admi-
nicula probant ad omnes effectus etiam ad sepa
rationem matrimonij.
6 Cecus et ille qui fuit retro cortinā si habet voces
contrahentium notas potest deponere de ↄtra.
7 Adminicula que sunt in casu istius capituli.
8 Unus testis cum aliis adminiculis est sufficiens
probati in factis antiquis.

Preterea. Carnalis copula probatur per cōue
niens testimoniū de visu. idem in te
stimonio audit⁹ ꝙ adminicula et fa-
ma coadiuuāt. Cōis diuisio. scḋa ibi: rñdemus.
ℭ Casus in fine. Aliquis accusat᷑ ꝙ ipse cogno-
uit aliquam mulierē. querit᷑ an testes qui ad hoc
probandū inducunt᷑ sint interrogādi de visu vel
etiam an sufficiat sola vicinie fama: vel vtrum sit
credendū testibus qui carnalis copule dicunt se
esse conscios: sed de visu nihil dicūt: rñdet papa
cōsultus ꝙ si testimoniū ↄueniēs reddat᷑ de visu
vel etiam de auditu ⁊ presumptionē violētā fama
cōsentiēs subministret ⁊ alia adminicula legiti-
ma adsint standū est testimonio iuratoꝝ quibus
omnib⁹ consideratis iudex ↄfirmabit motū ani-
mi sui ex argumentis ⁊ testimoniis que negotio
cōpererit aptiora ⁊ sic formabit sententiā. Ber.
ℭ No. ꝙ per solam famā non probatur carnalis
copula: nec etiam per testimoniū⁹ de auditu: nec

per sola adminicula: sed hec simul iuncta ꝓbant:
ex quo collige ꝙ diuerse species ꝓbationū simul
iungunt᷑ ad faciendū ꝓbationeꝫ perfectā. ad idē
l. in. ff. eo. ⁊ qḋ dixi in .c. cum causam. ſ. de proba.
vbi de hoc. ℭ No. si. ꝙ vbi datur testimonium de
visu non requirunt᷑ alia adminicula etiā ad pro-
bandū carnalē copulā. ⁊ pondera tex. dum dicit
conueniēs. non enim requirit᷑ ꝙ omnino perpe-
rint concubitū: sed satis est ꝙ perperunt illud qḋ
conuenicter in talib⁹ percipi potest: de quo. j. di-
cam. ℭ No. ibi: circūspectus iudex atqꝫ discret⁹
qualis debet esse iudex. Itē ꝙ commissa arbitrio
iudicis vident᷑ cōmissa tanq̄ arbitrio cirscunspe
cti ⁊ discreti viri: ideo si non facit tanq̄ circūspe-
ctus ⁊ discretus potest ab eo appellari. vt in .c. j.
de dila. ⁊ qḋ ibi dixi. facit qḋ no. Bar. in .l. si qua
pena. ff. de ver. sig. ℭ No. ibi: motū animi sui ⁊c.
ꝙ non potest dari certa doctrina circa probatio-
nem complendā: sed oportet ꝙ ita vageant ꝙ ani
mum iudicis inducāt ad credulitatē. de quo vi-
de per Bar. in .l. admonēdi. ff. de iureiur. facit .l.
iij. ff. eo. tit. Et no. ibi: rei aptiora ⁊c. ꝙ ille proba
tiones magis stringūt que sunt aptiores ⁊ veri-
similiores negotio de quo agit᷑ ad qḋ .iiij. q. iij. si
testes. ⁊ per Inn. in .c. auditis. de ꝑscrip. ⁊ ꝑ glo.
in .c. j. eo. tit. lib. vj. Nunc vt clarius habeas intel-
lectū huius. c. ⁊ glo. quero quot q̄stiones fuerint
hic formate: ⁊ qualiter ad illas rñdeatur: dic qḋ
1 questiones fuerūt tres. ℭ †Prima an in ꝓban-
da carnali copula sint testes interrogādi de visu.
Et ad istam. q. rñdetur ꝙ sic: ⁊ magis late rñde-
tur q̄ fuerit quesitū. dicit᷑ enim ꝙ ↄueniens testi-
moniū de visu sufficit: ⁊ sic non solū sunt interro
gandi: sed etiam sufficit tale testimoniū quia sa-
tis est ꝙ sit ↄueniens: vt in tex. ⁊ pro tanto dixit
papa ↄueniens: quia vt dicit Jo. and. sufficiens
testimonium in hoc reddi nō potest: lꝫ eñ testes
viderint virum supra mulierē non per hoc neces-
sario infert᷑ ꝙ illam cognouerit. forte eñ vir erat
frigidus vel maleficiat⁹ vel non potuit tunc coi-
re: lꝫ alś esset potens quia forte erat mulier arcta.
hec tamen dispositio sufficit: quia non potest iste
actus carnalis magis stricte ⁊ necessario perci-
2 pi. †Imo plus dico ꝙ lꝫ testes non viderint vi-
rum ⁊ mulierem cōmiscentes precise eodē tpe: sed
interpolatim ↄtinuo tamen vnus post aliū hoc
sufficit: quia per foramē viderunt successiue illos
coeūtes: quia cum iste actus sit successiu⁹ non vi-
dentur deponere super diuersis fornicationib⁹:
sed super vna tm̄: ita no. dixit glo. in .c. nihilomi
b nus. iij. q. ix. ⁊ Cy. in .l. testiuꝫ b. C. eo. adhuc plus
c dico ꝙ ꝓbata erit fornicatio c si viderūt virum ⁊
mulierē in latebris se osculātes ⁊ amplexātes: qꝛ
isti sunt actus ꝓpinqui ad actū. vnde alibi dixit
Bar. ꝙ dep̄hensis viro ⁊ muliere in huiusmodi
actib⁹ ꝓpinquis reddit᷑ adulteriū: seu fornicatio
notoria. ita no. in .l. ij. ff. de fur. ⁊ .l. capite quinto.
ff. de adul. facit .l. si quis non dicam rapere. C. de
epis. ⁊ cle. canonizata. de peni. dist. j. si quis. ⁊ hec
3 quo ad .j. q. ℭ †Secunda questio huius tex. fuit
an sola vicinie fama sufficiat ad copulā carnalē
probādā. Et ad hanc tacite in tex. rñdetur ꝙ nō
ex quo enim requirit᷑ cum fama testimonium de
auditu ac alia adminicula satis innuit famā so-
lam non sufficere: ⁊ per hoc facit: quia fama tāq̄
sepe fallax non ꝓbat. facit. j. eo. tam lris. iiij. q. iij.
item sepe. ⁊ hoc tū vide ⁊ quod plene dixi in .c. ve
niens. ſ. eo. ⁊ per Bar. in .l. de minore. §. tormēta.
ff. de q̄ni. ⁊ ↄ̄cum ad propositū dic hoc pcedere
cum agitur ad plenū preiudiciū inferēdum: alś
enim sola fama q̄qꝫ sufficit: puta quo ad impe-
diendū matrimoniū ↄ̄hendum: vt in .c. sup eo. j.
de cōsan. ⁊ affi. Item quo ad suspendendū infa-
matum donec se purgauerit. vt .ij. q. v. ꝑsbyter si. ⁊
j. de purga. cano. c. inter. item quo ad facultatem
inquirēdi de veritate. vt in .c. qualiter ⁊ qñ. el. ij.
4 de accu. ⁊ dic pleni⁹ vt no. vbi. ſ. remisi. ℭ †Ter-
tia questio huius tex. fuit vtrum sit credendū te-
stibus iuratis qui dicunt se carnalis copule con-
scios: sed de visu nihil affirmant: et ad istam. q.

hant nisi reddant
causas dicti sui: qꝛ
hoc non pōt plene
videri nec sentire.
ita Bal. in .l. solā.
in .ij. col. C. eo. Itē
adde h tex. cū glo.
in ver. ↄcubit⁹. j. c.
nec aliq̄. xxvij. q. j.
ℭ Adde qualiter
probet᷑ adulteriū:
Ro. ↄ̄si. cccxvij. ⁊
qualiter ꝓbet᷑ car
nalis copula: per
Areti. ↄ̄si. xiij.
Anto. Francis.
ℭ Circa ꝓbatio-
nem copule carna
lis: dicas ꝙ illa ꝑ-
sumit᷑ ex ↄfessione
vni⁹ ↄiugis lꝫ al-
ter negēt. vide In
nocē. i. c. ex parte. i
glo. mag. de resti.
spo. ⁊ vide eūdē in
c. cōtinebat᷑. de de
spō. impu. vbi di-
cit ꝙ ꝓbat᷑ per iu-
ramētū allegātis
illā interuenisse: qꝛ
in dubio ꝑsumit᷑
interuenisse: ſm
Bal. i. l. fine possi-
dētis. C. de colla. ⁊
vide q̄ habent᷑ i. c.
ex lris. de ꝑsump.
⁊ vide ꝑ Bal. in .l.
deo nobis. C. de epi
sco. ⁊ cle. vbi mul-
ta dicit vltra ea q̄
hic tāgunt᷑ ꝑ gl. ⁊
doc. circa istā ꝓba
tionē copule.
Sebastia. Sapia.
t ℭ Fornicatio. Ui
de qḋ dixit Bal. i
c. tue. de pcur. vbi
sentit ꝙ adulteriū
ꝓbet᷑ ex eo ꝙ visa
fuit mulier oscula
ri ⁊ ponere man⁹
ad māmillas: ⁊ iō
ex talib⁹ signis sꝫ
eā ita priuat᷑ dote
sicut ex adulterio:
de q̄ ꝑ Deci. l rub.
ſ. de iudi. in .j. lec.
col. j. vide etiā qḋ
not. Bal. i. l. neqꝫ
natales. C. d ꝓba.
vbi dicit ꝙ ꝓbat᷑
meretrix ex eo qḋ
probat᷑ scholares
ad eā passim acce
dere: ⁊ h materia
late ponit Ange.
areti. in trac. male
ficiorū. in ver. ehe
me hai adultera-
to la mia dona. co
luna. xj.

a ¶ Pre⁹ ꝙ regu-
lariter valeat testi
moniū de auditu
ꝑprio cortina vel
pariete itermedio
tenet Archi. in.c.
hoc vi. xxxij.q̃.v.
in.j.colū.q ab hac
regl'a excipit octo
casus q̄s oīno vi-
de ⁊ vltra illos ad
de ꝙ ꝑdicta regu-
la nō h₃ locū in te
stamēto:vñ nō suf
ficit ꝙ testes audi
uerīt testatorē cor
tina itermedia. ħ
dicit Cy.⁊ Bart.
in.d.l.si nō spāli.
ħ allˀ. Itē qñ agit
de ꝓbāda copula
ad effectum impe
diēdi nō ꝓbaꝫ co-
pula p testes q au
diuerīt pariete in
termedio: vt hic.
Itē addē ꝙ in cri
minalib⁹ nūꝙ va
let tale testimoniū
de auditu p corti-
nam itermediā vl'
tenuem parietē:₃
Ꝭmo. l. d. l.i sum.
ꝗ.idē₃ labeo.ff.de
aqua plu.arc.pro
quo optime ⁊ ge-
neralr in quocūꝙ
casu hui⁹ materie
facit tex.in auē.de
instru.cau.⁊fi.i.ꝗ.
si qs. Item de hac
materia vide per
Ange.in.d.l.si nō
speciali.C.d testi.
Itē.adde ꝙ de te-
stimonio auditus
late scribit.d. An
to.in.c.tam lr̄is.⁊
qd̄ ibi latissime.s.
eo. ¶ Aldo an va
leat testimoniū de
auditu. Alex.ꝯsi.
lxxxij.j.lib. Fran.
areti.cōsi.xxxvij.
Anto. Francis.
¶ An ⁊ qñ testis
de auditu ꝓbet vl
tra ħ allˀ.dicas ꝙ
testiꝰ₃ deponere
de his q̄ cadūt in
sensum ipsi⁹ vl' de
auditu: vl' de visu:
vl' de tactu h₃ sub-
iectā materiā ⁊ h₃
ꝙ ꝯuenit sensui p
quē deponit: vt p
Bal.in.l.cōsuetudi
ia₃.C.d epis. ⁊ cle.
⁊ per eūdē in.l.te-
stiū facilitati.C.d
testi.⁊ per Ang.i
auē.de instr.cau.⁊
fide.in.ꝗ.i.p illum
tex.i ver.ꝑsentib⁹.
⁊ in auē.de tabel.
in ꝑn.in.j.col.⁊ an
testes quorū vnus
deponit d vno seu
sui et alter de alio

papa non rńdet hic ſm Inno.ſed Hostiē.dicit ꝙ
rńdet.ſ.in ver.vel etiā de auditu ⁊c.Et satis pu-
to eum verū dicere:et mens est litere iudicio meo
ꝙ si testes dicunt se conscios:scil₃ ꝙ audiuerunt
eos cōmiscentos:sed nihil viderūt ⁊ cum hoc cō-
currat fama publica ⁊ alia adminicula satˀ erit
ꝓbata copula aliter non:⁊ l₃ papa dederit hanc
instructionē:tamen postea in ver.etenim circum-
spectus ⁊c.Papa rńdet magis generaliter ſm
Host.⁊ bene ꝙ in hoc non potest dari certa ⁊ in
uariabilis doctrina.Sed circunspectus iudex ⁊
discretus habebit examinare quādo predicta vl'
similia sufficiāt vel non.⁊ hec est rńsio tertie que-
stionis.capiē ergo hic testimoniū de auditu pro
auditu ꝑprio:vt quia audiuerunt eos cōmiscen-
tes:non autem pro auditu alieno:quia id non est
proprie testimoniū.vt dicit gl.in.l.in summa.ꝗ.
idem labeo.ff.de aqua plu.arc.⁊ sic facit ad pro-
positū q̄stionis formate.istud aūt testimoniū de
auditu proprio:l₃ alˀs sit per se sufficiēs.xiiij.q.ij.
quāꝙ.no.glo.in.d.ꝗ.idē labeo.tñ hoc per se non
sufficiebat:quia actus copule non percipitur sen
su auditus tñ:sed visus ideo requirunē hic alia
adminicula.⁊ per hec habes declaratā primam
5 glo. ¶ †Sed quero nunc expediēdo cum tex.to-
tam materiā.⁊ glo.si.nunquid sufficiāt tales de-
positiones:scz per testimonium de auditu fama
⁊ alia adminicula quo ad omnes effectus etiā si
agatur ad matrimoniū ꝯtractum dissoluēdum pro-
pter affinitatē prius ꝯtractam:Glo.allˀ.pro ⁊ cōtra:
⁊ tandem dat tres intellect⁹ seu effect⁹ ad quos
causandos sufficit tale testimoniū. Primo si agiē
ad matrimoniū impediēdū per viam denūcia-
tionis.⁊ sic dicit posse intelligi hunc tex.Sed cer
te hic intellect⁹ non ꝓcedit: quia ad hunc effectū
sufficeret sola fama:vt.s.dixi.⁊ tamen iste tex.re-
quirit hic vltra famam testimoniū de auditu et
alia adminicula. Secūdus intellectus glo. est vt
sufficiat quo ad ꝓbandum exceptionē adulterij
⁊ ad repellendā actionē institutam ad tori sepa-
rationem. Tertius intellect⁹ est si agaē de ꝓbau-
da copula ad effectū separādi matrimoniū quo
ad torum:nam in istis casibus agitur de modico
preiudicio:ideo sufficiūt tales ꝓbationes:secus
si ageretur ad separādum matrimonium vel ad
aliud graue ꝑiudiciū.⁊ sic multi restringūt intel-
lectum huius.c. Jo.andr.non placuit hui⁹ glos.
restrictio:sed itelligit tex.generaliter vt sufficiat
probare copulā modo predicto ad quēcūꝙ effe-
ctum agatur etiam si venit ad dissoluendum ma
trimoniū iam ꝯtractum intelligendo tamē de audi-
tu proprio ⁊ non de auditu audit⁹.vt.s.dixi.mo
uetur quia oportet illam ꝓbationē recipi ex qua
violēter id ꝑsumatur:sicut obseruaē in simili in
probāda paternitate ⁊ filiatiōe.c.per tuas.s.tit.
prox.⁊.c.trāsmisse.qui fi.sint legi. cum cōcor. ibi
positis aliter ſm eum possent dici iura superflua
que de impedimēto affinitatis tractāt: quasi ve-
lit dicere ꝙ de facili non potest probari carnalis
copula nisi modis predictis cum multū caute cō-
pleatur ⁊ sensus visus modicū plus opereē cum
necessario nō possit ꝓbari cōcubitus: vt.s.⁊ hoc
satis mihi placet:tum per rationes ꝑdictas:tum
quia iste tex.loquitur generaliter:⁊ sic debemus
6 eum intelligere quo ad omnē effectum. ¶ †Nam
a videmus in simili ꝙ cecus^a ⁊ ille qui fuit retro
cortinā vel tenuem parietē habens voces ꝯtrahen-
tium notas potest deponere super ꝯtractu seu ver-
bis prolatis a tertio:vt est glo.no.iij.q.ix.testes.⁊
in.d.ꝗ.idem labeo.⁊ idē ibi Bar.et per Cy.in.l.
testiū.C.eo.et per doc.nostros in.c.ij.de ꝯsuetu.l₃
antiqui dicant vt Ang.in.l.si non speciali.C.de
testi.ꝙ tales non faciunt talē plenā probationē:
quia decipi potuerūt in voce.ita dico in ꝑposito
ex quo prius viderūt virum ⁊ mulierē in eadem
camera ⁊ postmodū audiuerunt eos cōmiscentes
faciunt ꝑsumptionē maximā l₃ non plenam pro-
bationem:quia potuissent decipi in audiēdo sed
b cum fama^b ⁊ alijs adminiculis faciunt plenam
probationē maxime iunctis no.per Bar.in.d.l.

capite quinto.⁊.l.ij.de quib⁹.s.dixi.⁊ iste est ver⁹
7 intellect⁹ totius.c. ¶ †Si autem queris que di-
cantur adminicula in casu nostro:dicit Host. ꝙ
sunt tactus:visus:risus:iocus:missio nunciorū ⁊
localiū:cohabitatio:amplexus:osculū:et similia
et vide qd̄ habetur in.c.tertio loco.⁊.c.literis.de
8 ꝑsump.et.d.l.capite quinto.de adulte. ¶ †Adde
ꝑdictis no.dictū Ja.Bal.qd̄ recitat ⁊ sequiē hic
Host.qui dicit ꝙ si est vnus testis de visu cum fa-
ma ⁊ alijs adminiculis certis ⁊ ꝓbabilib⁹ suffi-
ciens est ꝓbatio in factis antiquis de quib⁹ non
est memoria ⁊ in delictis que occulte fiūt. ad hoc
faciūt in argu.multa iura.xxxij.q.j.dixit dñs.C.
de adul.auē.si quis ei.⁊.ff.de aqua plu.arcen.in.l.
in summa.ꝗ.idem labeo.et.ff.eo.l.iij.ꝗ.j.et.ij. et.c.
cum in dioceā.de vsu.et ele.vna.eo. titu. vide ad
confirmationem illius dicti Ja.Bald.qd̄ ponit
Lap.alle.lv.et facit.l.indicia.C.de rei ven. ⁊ vide
omnino que dixi in.c.tertio loco.de proba.
1 ¶ Uni etiam legato cardinali non creditur in
preiudicium tertij:pape vero sic.
2 An pape:cardinali:legato de latere:episcopo: et
iudici credatur.
3 An scriptū iudicis vel tabellionis possit per te-
stes et per quot reprobari.
4 An aduocatus vel procurator possit esse testis.

Cum a nobis. ^c Unius iudicis v-
bo non creditur: scripture vo eius p
testes reprobari possunt. fallit hoc in
papa:ita cōmuniter summaē:⁊ satis placet.ſ.tñ la
tius declarabiē.et secūda pars ibi:ne scriptū. ter-
tia ibi:salua. ¶ Casus lr̄alis. Querebatur vtrum
dicto seu verbo vnius iudicis sit credendū in cau
sa ⁊c. dñs papa rńdendo inhibet ne vnius iudi-
cis quantecūꝙ fuerit autoritatis verbo credatur
in causis: siue super testamētis: siue quibuslibet
alijs ꝯtractibus questio agitur:nec scriptum eorum
nisi testium adminiculo fulciaē eam obtineat fir-
mitatē:quin ei possunt et debent duoꝝ vel trium
testium bonoꝝ testimonia ꝑualere salua in oībus
sedis apostolice autoritate. Ber. ¶ No.ibi cano-
nica et ciuilia iura ⁊c.pro cōmuni vsu allegandā:
nam leges seculariū appellanē ius ciuile: pontifi
cum vo ius canonicū.Et sic no. ꝙ verbū canon
late intellectū cōprehendit in se omnem cōstitu-
tionem papalem seu vniuersalis ecclesie.q̄ꝙ su-
mitur vt species ꝯstitutionis:de quo dic vt legi.
et no.in sum.iij.dist.q̄ꝙ ius ciuile appellaē ius
humanū canonicū vo ius diuinū:vt in.c.j. de iu
ramē.calū.⁊ dic vt ibi dixi. ¶ No.ij.ex eodem ver
bo ꝙ licite allegaē iura ciuilia in foro ecclesia-
stico etiā vbi in eadem dispositione cōcurrūt ca-
nones.sic tēpera glo.in.c.si in adiutoriū.x.distin.
¶ No.publicū tex.iūcto princ. cum fi. ꝙ excepto
papa non creditur in preiudiciū alterius verbo
cuiuscūꝙ quātecūꝙ fuerit autoritatis.ex quo enī
tex.in fi.excipit papam solum videtur includere
omnes circa eum: nam exceptio firmat regulam
in alijs.xxxij.q.vij.dñs.⁊.c.ij.de conu. lepro. Ex
quo inferē ꝙ etiam legato cardinali non est cre-
dendū in preiudiciū alterius:vide bonā glo. que
hoc sentit in.c.sicut.de sentē.exco. ¶ No.ex hoc et
ex tex.qui in fi.generaliter excipit papā ab oībus
supradictis ꝙ non solū literis pape est credēdū:
sed etiam verbo suo:et sic litere pape et ipsius ver
bum nudum videētur equiparari.quod sentit hic
Host.in fi.et no.ꝙ videtur hoc ꝓcedere siue q̄stio
agaē de spiritualib⁹:siue de reb⁹ ꝓphanis etiam
si de ꝯtractibus seu testamētis quod est valde notā.
maxime ꝓpter no.per Innocē.in.c.inquisitioni. de
sentē.exco.facit.c.quicūꝙ.xj.q.j.siue intelligamus
id in summo pōtifice:vt intellexit hic Hostiē.siue
intelligam⁹ in quolibet epo inferiori:et tunc facit
arguēdo per locū a maiori. ¶ No.in in v.nec scri
ptum.ꝙ scriptura iudicis facit fidem non tamen
tantam quin possit reprobari per testes ⁊ pōdera
ex eo enim ꝙ dicit posse per testes reprobari in-
fertur ꝙ ex se sine alio adminiculo facit plenam
fidem qd̄ ꝑfecto non ꝓcedit in iudicialib⁹.per.c.
quoniam.

cōiungant ad finē
vt ꝓbēt ⁊ qñ depo
nūt de actu percepti
bili duob⁹ sensib⁹
probēt: vide q̄ ha-
benē i.c.ij.de ꝯsue.
et in.c.fi.de suc.ab
inte.⁊ p Bal.l.j.
in.vij.col. de ꝯsti.
et vide p Alex.i.l.
qd̄ meo.in.ꝗ.si vē-
ditorē.ff.de acqui.
pos.⁊ vide Jo. de
imo.in.c. ta₃ lr̄is.
hic allˀ.vbi tenet ꝯ
do. Ant.⁊ vide eū
dem Alex.l.l.si nō
speciali.hic alle.
a Sebastia.Sapia.
b ¶ Cum fama.Cū
fama cū alijs ad-
miniculis faciat
plenā probationē
late tradiē p bar.
⁊ alios in.l.admo
nēdi.ff.de iureiur.
et qñ ꝓbatiōes di
uersi generis cōiū
gant ad faciendū
plenā ꝓbationem
tradit Alex.i ꝯsi.
cxxviij.inci.pōde-
ratis.colū fi.in.ij.
vol.⁊ in ꝯsi.c.l. ici.
i causa ⁊ lite.col.fi.
in.v.vol.⁊ Are.in
ꝯsi.ciij.incip.viso
diligēter. col.viij.
c ¶ Cum a nobis.
Materiā hui⁹ de
creta.vide plene⁊
elegāter pro. An
to.in.c.nō sine. in
penul.⁊ vl.col. de
arbit. vbi exami-
nat an iudex arbi
ter assessor:vel ad-
uocat⁹ possint te-
stificari de his que
corā eis acta sunt.

quoniam. de proba. vbi secundum ibi not. in extraiudicialibus debz limitari secundum no. in. c. post cessionem. de proba. et dic plene vt ibi dixi. ¶ 2 †Quero quia tex. loquitur de vno iudice: quid si sint plures nunquid eis credendum sit? Glo. ij. videtur concludere q si aliquid asserunt in ipsa instantia vbi sunt iudices non est credendum nisi quatenus constaret legitimis documentis: per. d. c. quoniam. sed in causa appellationis eis credetur duabus circunstantijs concurrentibus: scilz q non sint alij testes: et sic in defectum. Item si deponant super processu: nam super principali causa non possunt esse testes: per. c. statuendum. ij. q. vi. ita concludit hec glo. de hac materia vide per Inno. in. c. ij. de arbi. et per do. Anto. hic qui late prosequitur sed intricate: et per Jo. calde. Sed clare prosequendo dic q aut queritur de literis pape. et dic vt plene legi ⁊ no. a in cle. literis. de proba. Aut de verbo[a] ipsius et si b perseuerat in eo sibi credendum est: [b] vt hic nemo enim illi contradicere posset secundum Host. alle. xix. dist. in memoriam. ix. q. iij. cuncta per mundum. et. c. per principalem. et. §. de offi. dele. ex parte. el. ij. potest tamen et dici secundum cum salua maiestatis reuerentia aliquid est de quo non recordamini: quia plerumque nos fallit obliuio. xxiij. dist. preterea. et ipsum decet patienter audire: ⁊ qd cum humilitate proponitur exaudire. §. de rescrip. si quando. de rest. in inte. cum ex literis. ego credo hoc verissimum in his in quibus papa habet liberam potestatem vt beneficialibus spiritualibus et similibus. Sz dubito quid de alijs: puta in causis laicorum prophanis ⁊ in alijs in quibus non potest vti potestate absoluta: iuxta no. per Inno. in. d. c. inquisitioni. nunquid sit credendum nudo verbo suo in preiudicium aliorum: ⁊ q non credatur facit qd habetur Joan. viij. c. transumptiue. in. §. j. ij. q. iij. vbi Christus noluit q sibi crederetur: sed voluit se conformare legi diuine dicenti in ore duorum ⁊c. Et inquit si duorum hominum testimonium verum est quare testimonium meum ⁊ patris mei non accipitis. ad idem facit in simili. ij. q. j. deus omnipotens. vbi dicitur q deus noluit punire peccata Sodomorum: lz sciret tanquam deus nisi prius eos conuinceret tanquam iudex. Item in lege diuina nullus casus est exceptus: nec alibi reperitur contrarium. ⁊ ad istum tex. posset dici q loquitur in his in quibus habet plenam potestatem: posset tamen argui de. c. quecunque. xj. q. j. sed illud est priuilegium imperatoris. vt no. Inno. in. c. nuper. §. eo. et loquitur quando deponit in forma testimonij: cogita aut loquitur in cardinali: ⁊ tunc si est legatus creditur verbo suo in his que sunt c non multi preiudicij: [c] iuxta ea que leg. ⁊ no. in. c. nobilissimus. xcvij. distin. et per glo. in. c. sicut. de sent. excom. in alijs secus vt hic et vide per Joan. and. in. c. j. de offi. lega. lib. vj. et quod no. in. c. constitutus. in princi. de appel. vbi de hoc. si autem esset non legatus regulariter non debet credi in alterius preiudicium: vt hic: nisi aliud habeat stilus curie: de quo in. d. c. constitutus. de literis vero cardinalium dic vt plene dixi in. c. quod super his. de fi. instru. Aut queritur de episcopis seu prelatis vel iudicibus inferioribus ⁊ respectu literarum siue habeant sigillum siue subscriptionem dic vt plene dixi in. c. post cessionem. de proba. Quo ad nudum verbum eorum aduerte q aut volunt deponere non in forma testimonij et eis non creditur in preiudicium aliorum etiam subditorum. vt in. c. si tantum. ⁊. c. placuit. vj. q. ij. facit c. si sacerdos. de offi. ordina. ⁊. ij. q. vij. c. plerique. ⁊ maxime hoc procedit in iudicibus: vt in. c. quoniam. §. de proba. possent tamen haberi dicta eorum vt instructiones. de confir. vti. vel inuti. cum dilecta. in prin. vbi per docto. facit. c. innotuit. de elec. no. Inno. in. c. ij. de arbi. Aut volunt depo- d nere in forma testimonij [d] ⁊ tunc aduerte aut volunt deponere in eadem instantia in qua sunt iudices: aut in alia. Primo casu non possunt: quia e non debent esse iudices ⁊ testes simul: [e] cum alius debeat esse iudex: alius testis: ⁊ alius examinator: alius examinatus. iij. q. iij. c. j. de ver. signifi. forus. de insti. c. si probatur aperte in. c. dilecto. §. eo. vbi repellitur iudex ab officio iudicandi vt sit testis: ⁊ sic intellige glos. istam in prin. dum facit differentiam inter primam instantiam ⁊ instantiam cause appellationis. in alia vero instantia in qua non est iudex: dic qd aut non iudicauit in illa causa: vt quia causa vertitur coram alio iudice: vel fuit remotus ab officio vt ferret testimonium: ⁊ potest testificari sicut quilibet alius testis nisi aliud obstet. vt. d. c. dilecto. ⁊ sic intellige. l. ob carmen. ff. de testi. non tamen crederetur vni soli. vt in. c. licet ex quadam. §. eo. ⁊ no. Inno. in. c. quoniam contra. preallegato. Aut iudicauit ⁊ subdistingue aut vult testificari super ipso negotio principali aut super actis iudicialibus: puta quia nunc contendit coram iudice appellationis: vel agitur de nullitate coram alio iudice vel est causa restitutionis in integrum vel consimilis. Primo casu sunt opi. glo. hic tenet q non potest: per. c. statuendum. ij. q. vj. Hosti. contra ⁊ ad tex. d. c. statuendum. vbi dicitur q in causa in qua fuit iudex ⁊c. supplet ipse ⁊ adhuc est: vel secundum eum oportet dicere q illud. c. in hoc est correctum sicut ⁊ in alio in quo dicit non cogendum clericum ad testimonium. xiiij. q. ij. super prudentia. Jo. calde. sequitur istam glo. presumitur enim secundum eum q habeat affectionem ad causam ex qua in illa iudicauit vt sententia sua effectum habeat sicut dicitur de aduocato. C. de assesso. l. vlti. in fi. ff. eo. l. si. ⁊ in. c. romana. eo. tit. lib. vj. nec placet sibi dictum Hosti. de correctione: quia contrarium tex. non habemus. ⁊ quia. d. c. statuendum. iuuatur ratione predicta. ⁊ hoc dictum huius glo. communiter approbatur: ⁊ satis placet: ⁊ no. glos. in. c. statuendum. ⁊ ideo videtur sentire Innocen. in. d. c. ij. de arbi. vbi dicit q iudex aduo-

a ¶ Aut de verbo. Et hoc est verum etiam de his que gessit ante papatum. tex. est in. c. querelam. in prin. de elect. vel que ab alijs gesta sunt. tex. est in. c. cum ex literis. de restitu. in inte. ⁊ in. c. j. de renun. lib. vj. et. c. ad apostolice. de re iudi. lib. vj. ⁊ vide ad hoc bonum tex. in cle. j. de reli. ⁊ vene. san. in antepe. col. versi. intellexisti. aut. lz glo. ibi in ver. reuelatur. videatur aliter loqui. ⁊ vide glo. in ver. premissis sent. i. d. c. ad apostolice. Item pro limitatione eius qd dicit do. Anto. hic vide singu. limitationem quam ponit do. Abb. in cle. j. de proba. circa fi. quam etiam repetit hic in lect. Adde hic qd dicit Bal. in. l. iurisiurandi. i. ij. col. C. e. vbi dicit q lz credatur dicto pape tamen si non recordatur licitum est salua maiestate reducere sibi rem in memoriam ne perseueret in errore: papa enim bene potest errare. tex. est in. c. tuz ex literis. de in inte. resti. ⁊ in. c. preterea. xxiij. dist. et in. c. sniam. xxxv. distin. ⁊ vide tex. ⁊ glo. in ver. emendare. in. c. si. de rescri. lib. vj. qd pz quia mutat interdum suam sniam. ⁊ est tex. i. c. alma. in prin. de sen. ex. eod. li. vj. sicut eam mutauit aug. in. c. certe. xxij. q. j. et facit. c. qualiter. el. j. de accu. adde hic do. de Rota i antiqs. deci. ccv. ¶ Adde Roma. sing. suis. x. incip. sanctissimus eugenius papa. vbi alle. glo. in. c. j. de renun. et in. c. ad apostolice. de re iudica. ⁊ dic q ita fuit iudicatum.

Sebastia. Sapia.

b ¶ Credendum est. Vide Pe. de anc. in consi. cccxviij. inci. vltra alia. qd alle. Fedi. hic. lz ad illud consilium vide eidem Fedi. i. c. causam que. in. vj. col. §. de rescriptis.

c ¶ Sebast. Sapia. ¶ Non multi preiudicij. Limita duobus modis vt per Roma. in consi. lix. inci. ad discutiendum. in. iij. dubio. et vide Bar. contrariantem in. l. vnica. C. de superindi. lib. x. ⁊ do. Jaso. in repe. l. admonendi. col. lxxv. versi. adde etiam q dicto cardinalis. vbi plura alle.

d ¶ Testimonij. Quando credatur iudici testificanti in causa quam ipse tractat vel tractauit. et adde qd no. Inno. in. c. cum dilectus. in glo. super ver. responsionem. de accu. et vide glo. et ibi Bar. in. l. ne in arbitris. C. de arbi. et Bar. late examinat vtrum arbiter possit esse testis de his que coram eo acta sunt: de quo per do. Anto. in. c. cum dilecti. et in. c. quintauallis. in. xvj. col. de iureiurando. et vide de articulo hic examinato per do. Anto. in. c. cum dilecti. in. viij. colum. de elec. vbi satis succincte ⁊ pulchre expedit istum passum etiam vide hoc videlz an ille qui est vel fuit iudex vel arbiter in causa possit in eadem causa testificari late per Floria. in. l. quoties. §. fi. ff. de proba. et do. Anto. post Inno. in. d. c. non sine. de arbi. ⁊ vide de hoc per Archi. in. d. c. de consilijs. xviij. dist. vbi dicit q iudex vel arbiter potest testificari de his que coram eo acta sunt dummodo alijs non fiat preiudicium. Item hoc vide per do. de Rota deci. lxxxvj. secundum ordinem meum nouissimum. Et de ista questione vide per Bal. i. d. l. ne in arbitris. in. ij. col. versi. iuxta predicta quero. C. de arbi. adde no. per Bal. in. l. iubemus. j. C. de sacrosan. eccle. ⁊ do. in. d. c. de consilijs. in fi. xviij. dist. an autem sollicitator possit esse testis in causa in qua fuit sollicitator. ad hoc vide quod no. do. Anto. in. c. insup. in vlti. col. versi. secundo aduerte. §. e. ⁊ vide do. in. c. romana. de testi. lib. vj. vbi dicit q sollicitator etiam datus a procuratore non est idoneus. ⁊ vide Ange. consi. xxxi. vbi dicit q sollicitator etiam sine inuestigatore non potest esse testis idoneus in causa: de quo vide per do. de Rota decisione clxxiij. secundum ordinem meum nouissimum quod habeo in singula. Ludo. in litera. T. incipiente: queritur an sollicitator. ⁊ fuit consilium do. Thome doc. de senis subscriptum per do. Jo. de ana. ⁊ videtur etiam Roma. in consi. incipiente: omnipotentis dei. Et adde omnino quod no. do. Anto. in. c. bone. el. j. de postu. prela. et per eundem in. c. ex literis. in. ij. nota. de transac. vbi videtur dicere singulare verbum loquendo de proxenetis: vide etiam de proxeneta vnum verbum quod ponit in. c. insuper. in. v. colum. §. eo. vbi dicit q licet testimonium proxenete admittatur: tamen non est integrum testimonium: ⁊ videtur dicere Bart. vno verbo in. l. omnibus. C. eo. ⁊ vide Specu. in titu. de teste. §. j. ⁊ vide quod no. do. Anto. in. c. cum dilecti. in. vij. colum. de elect. vbi dicit q proxeneta admittitur ad testificandum in negotio cui ipse fuit mediator in subsidium quando aliter probari non potest. Sed de hoc an proxeneta sit sufficiens testis: vide pulchre per Bal. in. d. l. omnibus. circa fi. C. eo. ⁊ vide glo. ⁊ quod ibi no. post Jo. and. ⁊ do. Ant. in c. dilectorum. de testi. cogen. ⁊ de officio proxenete: vide quod not. Bal. in. l. multum. C. si quis alte. vel sibi. ⁊ vide hoc quod subtiliter scribit do. Francis. de are. in. c. insuper. circa fi. super eodem. vbi ponit do. Anto. quid de administratore: ⁊ vide quod habetur in. l. si is cui per pecuni. l. C. de furtis. ¶ Adde an iudex possit esse testis de his que coram ipso acta sunt Fran. areti. consi. xiij. Rapha. cuma. consi. cxxxvij. ⁊ ibi quid de arbitro ⁊ procuratore.

e Sebast. Sapia. ¶ Et testes simul. Vide copiose per do. Ant. in consi. xxix. inci. questio hec dubia. ⁊ per Pe. de anch. in consi. clxxiiij. inci. visis ⁊ diligenter. Bal. in. l. iubemus. ij. §. sane. C. de sacrosan. eccle.

catus assessor et executor nõ possunt esse testes: per d.c. statuẽdum. et alia iura superius all. sed sunt consulẽda de facto suo. all. c. cum dilectus. §. de ac cusa. et per hoc videtur sentire q loquatur in instantia etiam vertente coram alio. Aut queritur nũquid posset esse testis super actis. et in hoc considera aut in actis gestis coram se: aut per se. primo casu glo. videt hic velle q sic: sed in defectum. Jo. calde. simpliciter dicit sibi credendum tanq̃ testi. Sed cõcorda q aut ex illo actu de quo agit sit gestus vel non dedecus vel laus vel vituperiũ in alterũ casum posset ascribi iudici et non debet sibi credi nisi saltem in defectũ. et sic posset saluari hec glo. et pro hoc ho. tex. cum glo. in. c. cum dilecti. de elect. Aut nullum interesse potest iudex pretẽdere: et sic est omnino integer testis. et sic intellige Calde. hoc enim casu non testificat sup eo in quo iudicauit: nec habet affectionẽ ad causam sicut als sentit Jo. and. in addi. Specu. §. opponitur. versi. item administrator. facit qd dixi in c. insuper. s. eo. Aut de gestis per se: et tunc putat Calde. ipsius testimoniũ non esse idoneum nisi contra se deponeret vel q̃tum ad presumptionẽ: et sic dicitur fore intelligendũ. d. c. ij. de arbi. Sed aduerte quia Inno. ibi sentit zrium: dicit enim se credere q si arbiter post laudũ confiteret corã iudice turpitudinẽ suam nõ deberet per hoc reuocare arbitrium: per. c. sicut. eo. et c. veniens. et xv. q. v. nemini. Satis crederem distinguendũ vt s. dixi. q si nec laus nec vituperiũ posset ascribi iudici posset esse testis: als non nisi forte in defectu aliorũ testium. ad hoc. c. inter dilectos. de excess. prela. et d. c. cum dilecti. et c. ij. preall. et in casu quo deponeret cõtra se dicerẽ q aut est tale quid quod reddit eum criminosum: et non debet credi in preiudiciũ alterius: nisi iuxta no. in. c. j. de confes. et in. d. c. sicut. Aut non reddit eum criminosum tali crimine quod repellit a testimonio: sed forte ostendit eum fuisse criminosum aut negligentẽ: et tunc secus. et sic concordo Inno. et Calde. et hoc no. Quando vo iudex non testificatur: sed vult interptari sententiã suam: nunquid possit. aliquid tangit Inno. in. d. c. ij. sed tu dic vt plene leg. et no. per glo. et Barto. in. l. ab executore. ff. de appel. et per hoc habes declaratã hanc glo. et primam partem. c. an et quando sit credendũ verbo iudicis cuiuscũq autoritatis sit. ¶ Nunc venio ad secundã partem: scilz ad ver. nec scriptũ. cõtra quem expediẽdo omnes glo. faciam tres oppositiones. primam sentit glos. in ver. scriptũ. adducendo tria iura: videlz. c. post cessionem. et c. curexi. qd. iij. et c. ij. non tamen ea inducit q̃do faciant in zrium: sed possunt induci quo ad corticẽ dupliciter. primo in eo q dicit iste text. scripturam iudicis posse reprobari. Secundo in eo q requirit adminiculũ testium. Glos. non sol. sed dic q si bene ponderetur potius concordant: nam. c. post cessionẽ. dicit q standum est literis episcopi: donec zrium probetur: nec zrium dicitur hic: imo idem presupponit. Item hic non requirit adminiculum testium ad substantiã probationis. sed ad hoc vt per duos testes reprobari non possit. et hoc vltimum intellige vt statim dicetur in seq.

3 contrario. ¶ Opp. ij. glo. contra eũdem versi. nec scriptum. sequẽdo opi. suam dãnatam. de quo in c. tertio loco. s. de proba. vbi tenuit q instrumen-

a tum non possit reprobari nisi adminus per quatuor testes: cuius zrium innuit ista litera in fi. et in hoc cõtrario multum inuoluit se gloss. in versi. scriptũ. cum seq. et in effectu sentiunt ambe duas solutiones. Prima q dictio nisi: non stat hic exceptiue: sed potius corroboratiue et affirmatiue. s. q̃uis. et tunc est sensus q q̃uis scriptum iudicis fulciatur adminiculo testium: nihilominus potest reprobari per duos vel tres testes: et tunc ad contrarium ridet glo. q loquit in instrumento publico. istud vo in scriptura iudicis que non est tãte autoritatis. Secunda sol. intelligendo dictionem nisi: proprie. et tunc dicit q textus non negat quin possit talis scriptura reprobari: sed non per duos testes vel per tres: sed adminus requiruntur quatuor sicut in instrumento confecto per manum publicã. Sed vt dixi fundamentũ glo. cõmuniter dãnatur in. d. c. tertio loco. et in. c. cum ioannes. de fi. instru. et tenetur cõmuniter q regulariter quodlibet instrumentũ possit per duos testes reprobari: vnde tunc fortiter ob. hec litera duobus modis. Primo in eo q psupponit a cõtrario sensu q scriptura iudicis testium adminiculo fulcita non possit reprobari per duos vel tres testes. Secundo in eo q tacite infert scripturã iudicis sine testiũ adminiculo facere plenam fidem: lz possit reprobari per duos vel tres testes: quod videtur esse contra. c. quoniam. s. de proba. et. c. ij. de fi. instru. et plene no. in. d. c. post cessionem. Et circa hec multa hic scribuntur per que inuoluitur intellectus huius versi. Sed tu dic breuiter et clare et primo quo ad primum vt non intelligat tex. cum scriptura iudicis est testib' subscripta tñ: sed cum est testium adminiculo fulcita: scilz deponentiũ viua voce et adiuuãtium illã scripturam: tunc enim non reprobatur per duos vel tres testes: sed oportet q sint plures reprobantes scripturam cum ibi sit autoritas iudicis et testium depositio iuxta not. in. d. c. cum ioannes. et hunc intellectũ sentit Host. in quadam apostil. parua. oportet enim sic intelligere cum enim zrium colligatur per sensum zrium elicitum ex tex. oportet q reducat ad terminos aliorum iurium. nam speciale est in scriptura pape vt non possit reprobari. vt. d. c. de. in literis. de proba. Itez si per duos vel tres testes reprobatur scriptura tabellionis subscripta testibus qui habet officiũ scribendi: fortius scriptura iudicis cuius officium non versatur in scribendo: iuxta no. in. d. c. post cessionem. intelligatur ergo tex. modo pdicto: scilz de testibus deponentibus viua voce pro scriptura. et hic intellectus nullum habet scrupulum. Circa scdm Inn. hic multũ instat et cõfuse: tandem dicit q nullo iure cauetur vt scripture iudicis etiam cum subscriptione testiũ credatur: et ad hunc tex. ridet q non loquitur de scriptura iudicis sed tabellionis: vnde debet expom sm eum nec scriptũ eorum: sc3 tabellionum: nam si intellexisset de iudice posuisset in singulari: scilz eius ppter singulare iudicis qd pmiserat. Item veritas est sm eum q apud Beneuentum vbi decretalis dirigitur nomina iudicum et tabellionũ sunt promiscua: sed hoc est destruere literam: nec est verum qd dicit Inno. iure non caueri vt credatur scripture iudicis cum subscriptione: quia imo cauetur: vt in. c. ij. de fi. instru. quinimo etiam sine subscriptione in multis casibus creditur: vt in. c. post cessionem. et c. cure. preall. ideo sine scrupulo dic q creditur scripture iudicis sine subscriptione in multis casibus: et in illis verificat hec litera vt lz probet: potest tñ reprobari. vt legitur et no. in. d. c. post cessionem. et ibi etiã plene dixi. An et q̃ probet etiam cum subscriptione. dic vt ibi: nam hic non datur regula vt semp probet: sed tñ dicit q non est tante autoritatis quin possit reprobari: scilz in casib' in quib' probat. et qui sint illi no. in locis suis: et maxime in. d. c. post cessionẽ. et per hoc declarat apertissime hoc. c. Nũc venio ad vltimã oppositionẽ facilẽ que colligit ex glo. fi. innuit enim iste text. q litere pape emanant sine subscriptione: cuius zrium pbatur in. c. cum redẽptor. xij. q. ij. Glo. fina. sol. q in priuilegijs pape bene subscribunt se cardinales: et sic loquit zrium: sed in alijs literis non: et sic potest procedere qd innuitur hic. et vide qd no. glo. in. d. c. cum redẽptor. et dic q hodie etiam in priuilegijs non subscribũt se cardinales. et vide qd in simi

4 li no. in. l. sacri affatus. C. de diuer. rescrip. ¶ Vltra glo. posset queri

b quia. s. vidimus de iudice an et quãdo possit esse testis: quid in aduoca

c to et in pcuratore: vide in aduocato qd legi. et no. in. c. fi. §. eo. lib. vj. et c. dilecto. §. eo. et in Specu. eo. titu. §. opponit. versi. quid si aduersarius. et in versi. item quod fuit. et in versi. quid si aduocatus. et per Cy. in. l. quoniã. C. eo. ti. et per glo. in. l. ij. ff. eo. de pcuratore tam ad iudicia q̃ ad negotia: vide quod dixi in. c. insuper. s. eo.

1 ¶ Dictum testis sine iuramento vel etiã q̃ iurauit super articulo certo et extra illum deposuit non valet.

2 Testis inductus ab aduersario meo ad certũ articulũ põt peti a me vt examinetur super alio: nisi zrietas resultet vel iuris ordo perturbetur.

3 Testis inductus super dilatoria opposita ante vel post litem contesta. vel super peremptoria opposita in vim dilatorie non debet audiri super principali.

4 Producens testes vel ille qui petit eos examinari super toto negotio non potest testes reprobare.

5 Exceptio peremptoria vel exceptio opposita contra personas testium potest produci et probari etiam post publicatas attestationes.

6 Testis productus super vno articulo potest peti q iuret super illo articulo: sed si super causa potest compelli vt iuret super tota causa etiam quod pars non petet.

7 Renunciatio impedit productionẽ quando est facta ab vtraq parte.

8 Dictum testis an valeat si prius deposuit et postea iurauit.

9 Dictum testis sine iuramento potest redargui de falso.

10 Testis scribens id quod voce poterat deponere: an probet.

De testibus. Testi super dilatoria inducto non creditur super principali: nec cogitur deponere: secus si super peremptoria. tunc enim cogi potest vt iuret deponere super toto. h. d. In prima decisa consultatio. In scda responsio. ibi: zsultationi. et responsio est bimembris:

secundum

Sebastia. Sapia.

a ¶ Instrumentũ. Per quot testes possit instrumẽtũ reprobari: late tradit Feli. in. c. cum ioãnes. col. xj. vsi. pma zclusio. §. de fi. instr. post Ab. et alios ibi.

Sebastia. Sapia.

b ¶ Posset queri. Quid aũt de procuratore: tãgit Felibici fi. vide Alex. in consi. xcvj. in. j. vol. et l zsi. cxxviij. in. ij. volu. et in zsi. clxij. in. v. vol.

¶ Procuratore. An ille qui est vel fuit procurator in causa possit l illa testificari: vid do. Ant. hic. et in. c. insuper. s. eod. circa prin. et in. c. ex literis. in. iij. colũ. de trãsac. et de isto articulo vide p Bal. in. d. l. omnib'. C. de testi. vbi pulcre loquit et per Pe. de ancha. in. c. romana. de testi. in vj. et ibi Dñi. et late per Flori. a. l. l. fi. ff. de testi. et do. de Rota deci. xxij. sz ordinẽ meum nouissimũ. de aduocato an possit esse testis in causa in qua fuit aduocatus: vide tex. et ibi do. Ant. in. c. ex literis. in. iij. col. de trãsac. et vid Bal. in. d. l. omnib'. C. eo. vbi dicit q aduocatus repellit a testificãdo in illa causa sine duret si ue finita sit sua aduocatio: qnia eius interest suã ignorantiã non detegi vide Dñi. in. d. c. romana. ¶ Add Alex. in zsi. lxiij. ij. lib. Fulg. consi. ccxix. et. clxxiij.

Zacharias.

¶ Add tu plenius eundẽ Alexã. zsi.

c xxxiij. colũna. iij. vol. j. et zsi. lxxviij. col. v. eo. vol. et qd de procuratore ad negotia vide eundem consi. xix. col. vij. volu. iij.

a ¶ Et materiam huius glo. vide plene examinatã ⁊ forte melius ꝙ alibi per Spec. in ti. de teste. §. j. in. xxiiij. colũ. ver. itẽ qđ deposuit sup alio etiã in eo. ti. §. sequitur. ver. illud aũt non est. vbi examinat an valeat dictum testis examinati vel extra articulum deponentis: de quo vide per Bar. in. l. ij. §. diuus. el. ij. ff. de q̃stio. ⁊ in. d. l. si duo patroni. §. idem in l. vbi plene. ff. de iureiu. vide Barto. in. l. si quis legatum. in fi. prin. ff. de fal. vbi dicit ꝙ testis deponẽs extra articulum non dicitur peccare in forma. ✝ Sebasti. Sapia.

b ¶ Extra illũ articulũ. Quando dicatur deponere extra articulũ declarat Bart. et alij in. l. si patroni. §. idem iulianus. ff. de iureiuran. ⁊ in. l. j. colũ. ij. ff. si cer. pe. Lanfran. de ori. in repe. c. quoniã contra falsam. in verbo testiũ. col. xvj. versi. quero nunquid istud sit verum ⁊ in repeti. l. admonendi. col. ix. ff. de iureiurã.

c ¶ Et vide hic. d. Anto. in. iiij. col. vbi dicit ꝙ si testis inductus super possessione deponit de ꝓprietate nõ probat. Et idem dicit glo. fi. in. l. momẽtanea. C. q le. perso. Sed tu contra hoc vide not. dictũ Innoc. in. c. pastoralis. post princi. de excep. vbi dicit ꝙ si testes iducti ad probandum vnũ deponunt super alio quod cõtingit principale negotium ad quod sunt inducti probant. ⁊ ideo dicit ꝙ si testes inducti ad probandum debitum dicunt deberi sed in diem ista dilatio proderit reo licet actor ad id testes nõ induxit. Et pro isto dicto Inno. opti. facit quod no. do. Anto. post Inno. in. vj. colũ. et melius in eodem. c. in. xvj. col. in. c. cum olim. de censi. ⁊ qđ no. d. Ant. in. c. quintauallis. in ver. xxij. differentia. de iureiur. Et contra ista glo. not. dictum Bal. in. l. peremptorias. circa finem. ver. quero actor. C. sen. rescin. non pos. vbi dicit ꝙ si testes inducti ad probandũ mutuum dicũt fuisse factum pactum de non petendo qđ ex hoc erit probata defensio rei: licet ad hoc non essent producti testes cum contingat negotiũ principale igitur in ꝓposito cum questio super proprietate absorbeat questionem possessionis ⁊ faciat causam momentaneam: vt in. c. j. de causa possessio. ⁊ proprie. ⁊ in. c. cum dilectus. eodem titulo. videtur ꝙ valeat dictum testis super proprietate deponentis tanꝙ contingentis negotium principale. Contrarium huius sentit Jo. an. in addi. Specu. in tit. de teste. §. j. xxvij. col. ver. hoc autem certum. in addi. que incipit nec ob. ver. ⁊ c. quare in hoc articulo do. Anto. crederem distinguendũ ꝙ aut questio proprietatis ⁊ possessionis simul tractantur: ⁊ tunc si testes inducti ad probandum super possessione deponunt sup proprietate valet eorum dictum tanꝙ deponentium super re contingente etiam principale negotium ad quod sunt inducti ⁊ facientes illam questionem esse momentaneam. Aut versatur solum questio super possessione ad quam probandam sunt inducti testes. ⁊ tunc crederem ꝙ nõ valeret dictum eorum si deposuerunt super proprietate: cum tunc forte nõ dicatur proprietas preiudicialis possessori: ⁊ eam non videaẽ contingere. cogita ⁊ intantum est vera ista regula ꝙ testis non possit deponere extra articulum ad quem probandũ est productus quod dixit not. Bar. in aut. qui semel in penul. colum. ver. ⁊ ex predictis apparet. ꝙ si testis productus super vno articulo deposuit etiam super alio qđ non continebatur in primo in necessitate probationis qđ nõ impeditur pars post dicta testificata testes producere super illo articulo super quo prius deposuit primus ad id non productus: quia ex quo deposuit nõ ꝓductus dictum suũ non nocet vt etiã dicit Bald. in. l. quoniam liberi. circa prin. C. eod. Et illud idem qđ Bar. in. d. aut. qui semel. tenet etiam do. Ant. in. c. fraternitatis. in. xvij. colũ. §. eod. dicens hoc verum: qđ vnus testis iurauit super vno articulo tantũ et deposuit etiã super alio. secus dicit si iurasset sup tota causa. Adde hic quod not. do. Anto. in. c. cũ causam. el. j. §. eo. in. ij. colũ. ver. inducit Jo. an. vbi dicit deponere super non contentis in libello poterit tamẽ deponere super circunstantiis ad petita in libello. Et adde hic omnino do. Anto. in. c. super hoc. de renũcia. in. vj. col. ver. ex quo habes vbi limitat hanc decreta. de testibus et vide Inn. in. c. inquisitionis. in glo. sua magna. que est super versi. afferunt. in fi. de accusa. ⁊ quod pulchre scribit domi. Anto. in. c. cum causam. el. j. xix. col. versi. tertio est dubium. §. eod. Item adde hic quod no. Bart. in. l. j. ff. si cer. pe. ⁊ ibi etiam vide Pau. de ca. qui vltra Barto. alle. tex. ⁊ ibi Ange. in. l. iam dubitari. circa medium. ff. de heredi. instituen. Item adde hic Bald. in fi. penul. colum. de confes. vbi dicit post Inno. ꝙ testis iurans dicere veritatem: intelligatur iurare super omnibus contingentibus negotium. Item adde quod ad dictum testis producti sup fama qui deposuit super veritate criminis non potest fieri condẽnatio. tex. est secundum vnum intellectum in. c. inquisitionis. §. in. ⁊ ibi gl. in verbo super illis. de accusa. Item quod testis qui iurauit dicere veritatẽ super principali videaẽ iurasse super dependentibus ⁊ connexis: ⁊ per consequens super eis deponendo non videatur deponere extra articulum. firmat Ange. in. l. ij. ff. de iurisdi. om. iudi. de quo vide qđ no. post Innocen. in. d. c. ij. de confes. ⁊ quod no. Bal. in. l. testium. in. ix. colum. versicu. circa tertium. C. eo. Item an testis deponens falsum extra articulum super quo est iuratum puniri debeat de falso. vide elegãter per Bal. in. c. cum venerabilis. in penul. col. de excep. vbi alleg. Cy. in. l. j. C. de sepul. violato.

¶ Adde tu an testis deponens extra articulum probet. Ang. cõsi. lxix. Alex. consi. v. j. lib. ⁊ an si iurauit dicere veritatem in ꝓsenti causa intelligaẽ de tota. vide Alex. consi. cxlj. ⁊ an puniatur cum dixit falsum extra articulum: vide per eum consi. lx.

secũdum membrũ prosequitur ibi: si vero. ¶ Casus literalis. Aliquis trahit aduersarium suum in causam reus obijcit exceptionẽ dilatoriam inducit testes ad eam probandã iuramento prestito altera pars petit eos compelli: vt deponant super negotio principali: queritur vtrũ sint ad hoc cogendi. Respõdet papa ꝙ si testes inducti sint solũmodo ad exceptionem dilatoriã probãdam cum super illa tantum iurauerint dicere veritatem super negotio principali non debent audiri nec compelli ad testimoniũ perhibendũ: qꝛ deponerent non iurati. Si vero inducuntur ad exceptionem peremptoriã probandã: ⁊ altera pars petat vt super negotio principali deponant ⁊ vt iurent super illo dicere veritatem sint sine dubitatione ad hoc cogendi: nisi forte sufficiens ꝓductio super principali iam sit facta: vel nisi sit renũciatum ꝓductioni testium vel nisi depositiones 1 testium sint publicate. Ber. ¶ † Not. j. ꝙ non valet dictum deponentis sine iuramento nõ solum quando nullo modo iurauit: sed etiam quãdo iurauit super articulo certo ⁊ deposuit extra illũ. 2 ¶ † Not. ij. ꝙ testes inducti per aduersariũ meũ ad certum articulum probandum possunt peti a me examinari super alio articulo seu super tota causa dummodo non resultet cõtrarietas vel iuris ordo perturbetur: ⁊ vtrunqꝫ resultaret si inductus super dilatoria probanda compelleretur deponere super principali. nam dilatoria indicat non procedendum in principali: si ergo simul deponerent super principali resultaret contrarietas. §. de iudi. exhibita. turbaretur enim ordo iuris: quia lite non contest. testes non sunt recipiendi super principali. §. vt lit. non conte. per totum sed si inducantur super peremptoria omnia predicta silent cum dilatoria coheret negotio principali ⁊ lis iam est contest. ⁊ testis debet esse cõmunis vtrique parti: licet per alium tantũ ꝓducatur vt in. c. non sane. xiiij. q. v. no. glo. in. c. fraternitatis. §. e. ⁊ ex hoc habes rõnes decidẽdi ad vtrũqꝫ membrũ huius. c. ¶ No. iij. testem cogẽdum ad deponendum pro vtraqꝫ parte. ¶ Nota tres terminos exclusiuos productionis testium. primus si sufficiens productio facta est in causa. secũdus si renunciatum fuit productioni testium. tertius si attestatiões publicate sunt. Et no. ꝙ in his casibus impeditur non solũ directa productio: sed etiam indirecta vt non examinetur super princi3 pali etiam productus p aduersarium sup perema ptoria. ¶ † Venio nunc ad glo.[a] ⁊ primo quero quare tex. iste dicit ꝙ testis ꝓductus super dilatoria non debet audiri super principali: quia deponeret nõ iuratus: hoc enim videtur falsum cũ quilibet testis iuret. §. eo. c. fraternitatis. et. j. eo. tuis. Sol. glo. ij. quod licet iuret super dilatoria non tamen super tota causa: ⁊ ideo extra illũ arb ticulum[b] deponeret non iuratus.[c] Sed q̃rit glo. c in secunda parte quid si pars aduersa petat vt iuret. respondet ꝙ si producitur testis super dilatoria que proponitur ante lit. conte. non debet cõpelli iurare super ꝑncipali: quia obstat defectus lit. contest. ¶ Aduerte sentit enim glo. secus esse in dilatoria que proponeretur post lit. contest. qđ tenet apertius Hosti. licet sit declinatoria. exemplum est in. c. insinuãte. de offi. deleg. Jo. and. tenet cõtrarium ⁊ adducit. c. exhibita. de iudi. Et hoc verius per rationem quã dixi. §. vt euitetur contradictio que ita imminet si dilatoria proponitur post lit. contest. sicut si ante. Et ex hoc dicit idem esse in peremptoria que proponitur in vim dilatorie: vt in exceptionibus litis finite quãdo proponuntur ad impediendum ꝓcessum. iuxta id quod habetur in. c. j. de lit. ꝯtest. lib. vj. eadẽ enim est ratio in illis sicut i puris dilatoriis. ¶ Quid autem in dilatoria solutionis. dicunt Pe. Abb. ⁊ sequuntur cõmuniter doc. ꝙ idem qđ in peremptoria: quia illa habet naturam peremptorij cũ probetur post lit. contest. C. de proba. exceptionẽ sed tu dic melius quod aut dilatoria solutionis opponitur ad effectum differendi processum: et tunc cum sit pure dilatoria ⁊ opponatur ante li. conte. idem est in ista quod in alijs per rationes supradictas. aut opponitur ad effectum differendi executionem sententie: ⁊ sic post li. conte. ⁊ tunc cum habeat naturam peremptorie saltẽ quo ad materiam idem dicẽdum quod in peremptoria ⁊ procedit dictum doc. hoc enim casu cessat contrarietas cum tacite velit procedere super principali: licet velit differre executionem. ita non turbatur iuris ordo cum sit lit. contest. facta. ¶ Et no. ex hac glo. iuncto text. quod non solum directa productio testium fieri non potest super principali lit. nõ contesta. sed etiam indirecta vt hic.
4 ¶ † Glos. in ver. cogendi. querit an pars producens possit illos testes reprobare quatenus aduersarius petit eos examinari super principali. ⁊ dicit ꝙ nõ: ex quo semel illos approbauit. iij. q. iij. si qs testibus. ⁊ hoc clarissimũ puto. Sed dubium est quid in isto qui petit illos examinari super toto negotio: nunquid poterit illos postmo-

a ꝛ.Sebasti.Sapia.¶ Iurauit. Uide Cy. ꝛ alios in.l.iurisiurādi.C. de testi.vbi tenēt ꝙ non valet dictū testis de quo latissime tradit Marti. Bono.in repe.l.fi.char.xxxij.C.de probatio.
b ¶ Io.an. Adde do.Ant.i.c.cū causam.in vlt.col. ꝛ qd si appareat dictū testis receptū legaliter: sꝫ nō apparet ꝙ ipse iurauerit an valeat eiꝰ dictū vide.d.Ant.in.c.fi.in.ix.col.de iureiur. Adde et ꝙ licꝫ dictū testis nō iurati non ꝓbet: facit tñ presumptionē.gl. est i.c. cū olim.el.j.i vēr. quorūdā.de pui. ꝛ de.q.h posita p d.Ant.i.ij.col. vide oio p Bal.i.l. iurisiurā.cir. pin. C.e.ēt facit optie ad h' qd pulchre no.Do.i.c. vt circa.§.j.in vlti.col. post gl.i ver. ꝓstito.de elec.in.vj.et i terminis Bal. i c.fraternitatis in ij.col.ver.quarto no.ā.eo.

¶ Adde etiam ꝙ licꝫ dictū testis nō iurati non ꝓbet facit tñ presump. gl.est i.c.cū olim. el.j.i ver.quorundā.de pui.ꝛ de.q. h posita p Ant.i ij.colū.vide oio p Bal.i.l. iurisiur. circa prin.C.e.ēt facit optie ad hoc qd pulchre notat Do.i.c. vt circa. §.j.i vlti.col. post gl.i ver.ꝓstito.de ele.l.vj.ꝛ in terminis Bal.i.c. fraternitatis.in.ij.col. v. tertio nota.ā.eo. Anto.Francis.

¶ De teste deponente extra articulū dicas ꝙ nō ꝓbat qꝛ nō vr deponere iuratus qm testis dꝫ deponere cū iuramēto: vt i l.iurisiurādi.C.de testi.ꝛ dꝫ iurans dicere ad plenū veritatē fm bal. i l.j.i.ij.col.si inter do.ꝛ vasal.lis ori. imo non ꝓsumit iuratꝰ ex vbis notarij dicentis: talis iurauit vel talis iuratꝰ ꝛc.vt p Fed.de se.in cōs. ccviij.ici.q'rit an dña margarita. imo testis deposi tio tradit ad tēps iuramēti: vt per glo.i de.j.de offi. dele.ꝛ p Bart.l.l. dāni.§.sabini.in vi.col.ꝛ ibi p alleḡ.alleg. multas ꝯcor.ff.de dā. ifec. imo dicimꝰ qd testis

dum reprobare cum non fuerit principalis ꝓducens. Hostiē.tenet hic ꝙ non cum reprobatio sit odiosa.hoc limitat verum nisi fit ex vi ꝓtestationis.j.eo.presentium.¶ Nota hic dictum Hosti. multum enim extendit illud.c.presentiū. sed nō puto hoc verum.nam hec protestatio est contraria facto cum illos approbet petendo eos examinari super toto negotio.ꝛ sic talis protestatio nō adiuuat post factū contrarium: vt in.c.cū. M. de consti.¶ Nec ob.c.presentiū.quia non loquitur in eo qui petit eos examinari: sed in eo quem petunt examinari.ꝛ satis hoc colligitur ex fine il
5 lius litere.¶ †Glo.vlti.in prin.colligit ex text. exceptionem peremptoriā posse probari post publicatas attestationes in principali: ꝛ ante adducit multa iura: ꝛ satis bene probatur hic.nā text. iste distinguit verū testis productus sup peremptoria debeat examinari super principali an sint attestationes publicate vel non: ꝛ vtroqꝫ casu admittet testes ad peremptoriam ꝓbandam.adducit simile in reprobatione testiū que licet sit peremptoria potest tamen fieri post publicationem. et reputat istum stultum qui vult illam peremptoriam probare ante publicationē.¶ Aduerte circa duo.Et primo circa primū dictum an ꝛ quando peremptoria possit probari post attestationū publicationem.dic vt plene dixi de ordi.cog.ca.j. ¶ Circa secundum quantum glo.dicit quod exceptio contra personas testium est peremptoria dic vt latius dixi in.c.ex parte ade.ā.eo.ti.in reli
6 quis glo.est clara.¶ †Extra glo.opp.ꝛ videtur quod etiam parte aduersa non petēte testes sunt interrogandi super tota causa.xxij.q.v. non sane.ꝛ iurare debet pro vtraqꝫ parte dicere veritatem: vt not.glo.in.c.fraternitatis.ā.e. Solu. dic post Hostiē. Aut producitur testis super toto negotio vel simpliciter in causa ꝛ tunc etiam parte non petente cogitur iurare super toto negotio vel in contrarijs.ꝛ facit.j.de priui.quia circa.cū suis ꝯcor. Aut producitur testis super certo articulo: ꝛ tunc non iurat nisi sup illo.ꝛ quatenus tangit ille articulus debet deponere veritatē pro vtraqꝫ parte: vt.d.c.non sane sed si aduersa pars petit illum examinari super toto negotio: serua qd hic
7 dicitur ¶ †Quero pro declaratione litere in fine qm renunciatio impedit ꝓductionem testium. dicunt doc.quando est facta ab vtraqꝫ parte.nā pꝰ que renunciauit posset testes producere.ideo cauti aduocati non patiuntur alterā partē renunciare nisi aduersarius etiam renunciet.qd no.ꝛ vide quid operetur hec renūciatio.quod plene dixi in
8 c.cum venisset.ā.e.¶ †Ulterius inducit hec litera ad.q.numquid valeat dictū testis si prius deposuit ꝛ postea iurauit.ᵃ Goff.in sum.huius ti. ante fi.ꝙ non quia prius debuit iurare ꝙ deponere iiij.q.ij.§.item in criminali.ver. itē iurisiuran.et d.c.fraternitatis.in fi. Bart.brixiē.in.q.venerea. xlvj.tenuit ꝯtrarium quia iste non est ordo substantificus.s.vt prius iuret.dicit tamē ꝙ Tancredus tenuit primam: tutius tñ est fm eum ꝙ post iuramentū deponat secūdo. Host.in sum. huius ti.§.super quibus.ver.sed quid si testis ꝯcor.cum Bar.Spe.tractat ꝛ nil approbat eo.ti.§. sequit ad fi. Archid.in.d.ver.itē iurisiur.ꝛ.xxij.q.ij.o.e. tenet primum.ꝛ allegat hoc.c.vbi ponderatur ꝙ dictum istorū non valeret: quia deponerent non iurati: ꝛ hoc sequitur do. Anto.hic quia iuramentum videtur de substantia testimonij. Gal.ponit hic duas opiniones quas dicit posuisse Ioā.cal. patrem suum. Prima ꝙ aut pars petit ꝙ prius iuraret ꝛ non valet: alꝛ secus. Secūda ꝙ si incontinenti post depositionē iurauit valet: quia q̄ incontinenti fiunt videnꝭ inesse.de elec.osficen.ꝛ.l.lecta.ff.si cer.pe. Ego puto ꝙ aut remittit iuramē

stis habilitas inspicitꝛ tpe iuramēti: vt p Bar.in.l.j.in.j.op.C.de testa. l.ad testiū.§.ꝯditionē.de testa.ꝛ vide Angē.ꝯsi.suo.j.vbi plene loquit de hac materia: imo testis dꝫ iurare in iudicio ꝛ in manibꝰ iudicis nisi forsan de cōmissiōe iudicis in manibus notarij.alꝛ non ꝓbat vt est gl.in.l.iij.in.§.sabino.ff.de testa.ꝛ ideo ex quo deponit extra articulū de deponere non iuratus nec dicit deponere falsum neqꝫ facit aliquā ꝓsumptionē aut indicium.

tum saltē vt in principio non iuret ab vtraqꝫ pte ꝛ valet: vt in.c.tuis.j.eo.aut nō interuenit remissio ꝛ non valet: qꝛ iura cōmuniter exigūt vt testes prius iurent: vt in.c.fraternitatis.in fi.ꝛ hic.ꝛ in d.ver.item iurisiuran.ꝛ.iij.q.ix.hortamur.ꝛ hic ordo videtur substantificus vt timore iuramenti dicat veritatem. Si aūt prius deposuisset postea non prodesset tantū iuramento: quia timeret reuocare ne puniretur per iudicē.arg.l.nullum.C. de testi.ꝛ.c.sup his.de pe.ꝛ dixit falsum forte credens non iurare.pro hoc vide bonā glo.in simili in.c.vt circa de elec.lib.vj.in ver.corporali.que dicit ꝙ vbi dispositio exigit iuramentū: cum tactura non sufficit si iuratur sine tactura: qꝛ non ita astringitur ad veritatem dicendū sine tactura sicut cū tactura.argu.xxij.q.j.mouet.ꝛ qd no. Inno.in.c.ꝛ si christus.de iureiurā.¶ †Aduerte tñ
9 ꝙ licet iuramentū sit de validitate testimonij ex dispositione iuris: nō tñ est de substātia falsi testimonij: vnde si quis ex obliuione non iurauerit: deposuit tñ falsum punit de falso ac si testimoniū valeret ex quo deposuit i forma testimonij: vt ple
b ne disputat et concludit Io.and.ᵇ in regula non est sine culpa.de reg.iur.lib.vj.in mer.ꝛ Bar.post Richard.malum.in.l.si quis legatum.ff.de fal.
10 ¶ †Ultimo hic queritur quid si testis scripsit te
c stimoniū ꝛ tradidit scripturam iudici an valeat.ᶜ Goff.hic ꝙ non: quia iudex debet cōsiderare vocem cōstantiam ꝛ trepidationem.ff.de questio.l. de minore.§.ij.ꝛ.v.q.ij.relatū.ꝛ.iiij.qd.ix.testes.ꝛ hec vera in illo q verba loqui potest.secus in muto.de quo in Spec.eo.ti.§.nūc tractandū.ver.qd de muto. Sed aduerte qꝛ bar.in.l.theopompus ff.de dote ꝓle.dicit ꝙ testis potest dictū suum scribere ꝛ tradere iudici: ꝛ valebit per illum tex.lꝫ iudex possit compellere testem ad referēdum viua voce vt facilius comprehendat veritatē. Ego puto hoc dictum Bar.esse de directo contra.d.c.testes.vbi expresse dicitur ꝙ testis non dꝫ testimonium suū deponere per scripturā: quare puto ꝙ altera partium posset cōtradicere ꝛ contradicendo annullare testimonium. Nec ob.d.l.theopompus.tum quia ibi nō loquitur in vero teste sicut hic loquimur: tum quia pars ibi non cōtradicebat nec partes possent etiā iuramentum remittere: vt in.c.tuis.j.eo.ti.

¶ An testis possit deponere per scripturam.vide oio tex.ꝛ.d.Ant. in.c.lꝫ ex q̄dā.j.e. ꝛ circa articulū h positū vid tex. ꝛ.d.Abb.ꝛ quod ibi late apostilla ui i.c.a nobis.j.q matr.accu.pos. Antoniꝰ Fracis.

¶ An testis possit deponere i scriptis ꝛ valeat eiꝰ dictū ꝓut cōiter seruatur i ista ciuitate venetiarū dicas qd pōt deponere manu ꝓpria in scriptis ꝛ dare iudici nisi iudex vellet ipse inspicere qualitatem ꝛ vultum testis vt possit videre quo vultu et q̄ palore loquatur. ita voluit Bart. in.l.theopompꝰ. in vi.col.ff.de dote prel.de quo vide p Bal.in.l.in bone fidei.i.iij.colū.C.de re.credi. vbi ēt p Alex.ꝛ vide Spe.ꝛ ibi per Io.and.in addi. in.§.nunc tractādum.in ver.quid de muto.in ti.de testi.ꝛ vide q̄ habentur in.l.a diuo pio.ff.de re iudi.ꝛ vide Bal.in l.iurisiurandi.in j.col.C.de testi.et per Lanfrā.in.c. qm cōtra.in ver. testis.in.ij.col.de proba.

1 ¶ Tertius cōparens pro interesse suo admittitur ad iudicium: sed non ad petēdum vt testes publicentur.
2 Idem testes non sunt in eadē cā sup eodē articulo examinandi nisi attestationes sint deperdite.
3 Depositio attestationū facta penes partē excludit illam quominus possit alios testes ꝓducere: si attestationes non sint sigillate.
4 Agitata coram cōferente vel eligente: an noceāt ei cui facta est collatio.
5 Attestatiōes minus validas: possunt partes ratas habere.

Constitutus.

Attestationū publicatio non fit ad petitionem tertij: ꝛ pars apud quā deposite sunt attestationes non pōt vlterius testes ꝓducere: vel summa sic fm alium intellectū. Dicta testiū nō sunt ad petitionē tertij publicāda. hoc primo. Is qui produxit testes corā certis iudicibus non pōt ad eundem effectū coram iudicibus alijs illos ꝓducere: sed illorū attestationibus debet esse contentus.h.d. Prima pars processum narrat. Secunda interloquitur: ꝛ interloquendo cōmittit.scđa ibi nos antē: ꝛ quia litera est multū inuoluta: pone sic casum in terminis. Decano ꝛ capitulo choracen.fuit concessum priuilegium vt archiepiscopus corū personam institutā per eū in dignitate vel prebenda

vel prebenda vacante deberet presentare decano & capitulo: & p decanũ
deberet installari: & si hoc modo nõ conferret infra sex menses a tpe va-
cationis liceret capitulo aliũ instituere. Contingit q archidiaconatũ
vacantem, cõtulit archieps magistro honorio: & scripsit dñitatas capitu
lo elapsis sex mẽsibus a tempore vacatiõis decanus & capitulum pretẽ
dentes collationẽ esse deuolutã ad eos: tum autoritate literarũ. concilij
s.c.ñ. de pces. pben. tum priuilegij ratione: q: nulla in literis fuerat fa-
cta mentio de decano dictũ archidiconatũ cõtulerunt magistro Ro-
ge. & eũ introduxerũt in possessionẽ, ratione huius institutionis quam
archieps dicebat non canonicã orta fuit cõtentio & lis inter archiepm
& illũ magistrũ Rogeriũ prouisum per capitulũ. Legatus coram quo
fuit mota questio cõmisit cãm epo & decano linconien. & archidiacono
de norano: coram quibus testes fuerũt pducti per vtrãq; ptẽ hac lite
pendente corã eis ille Honorius puisus p archiepm videns cãm agi-
tari sup institutione sui aduersarij timens sibi pindiciũ irrogari im-
miscuit se liti. & sm vnum intellectum pduxit ibi testes pro suo inter-
esse ad probandã suam institutionem canonicam & alterius minus iu
ste. Procedente lite iste magister Honorius spoliauit dictũ Rogeriũ
post appellationem p eũ interpositam ad papam. ille sic spoliatus im-
petrauit literas ad delegatos sup restitutione sua a quibus iudicibus
dictus Honorius appellauit: & literas reuocatorias impetrauit forte
ex aliqua causa volebat restitutionem fieri non debere ac etiam existẽs
in curia postulauit a papa vt faciat aperiri & publicari illas attestatio
nes receptas inter archiepiscopum & illum Rogerium: vel saltem lice-
ret sibi illos testes reproducere in hac causa: procurator illius Roge-
rij contradicebat: quia cum illi testes non fuissent inducti in hac cau-
sa: sed inter alias personas non debebant publicari ad petitionem hu
ius: nec etiam debebat admitti ad producendũ alios testes cũ ipse pro
duxisset testes sup eodem capitulo coram illis iudicibus & attestatio-
nes fuerat percunctatus cũ fuissent deposite apud eum: & hoc sm vnũ
intellectũ. secundũ aliũ volebat reproducere illos testes quos ipsemet
produxerat coram aliis iudicibus: & papa fuit interlocutus: vt patet in
litera in ver. nos. & responsio seu interlocutio pape habet duos intelle
ctus. Primus quod si iste Honorius produxit testes coram illis iudi-
cibus: & attestationes fuerunt apud eum deposite nõ admittatur am-
plius super illo articulo. Secundus intellectus q si ipse pduxit ibi te
stes & attestationes sunt salue: q: fuerunt deposite apud eũ. s. legatum
delegantem quãtuncũq; non fuerint publicate: non debet admitti ad
pducẽdum eosdem testes: sed debet esse illis attestationibus cõtentus
cum possit illas pducere coram istis vltimis iudicibus. non tamẽ ne-
gatur quia possit alios testes pducere alio impedimẽto non obstãte:
& vterq; intellectus est verus in se: & per hoc habes clare intellectus hu
ius. c. sine quibus male & difficulter possit intelligi. ¶ Casus literalis.
Vacãte archidiaconatu richmundie archieps eboracen. ad quem per
tinet collatio eiusdem tunc absens hoc audito contulit archidiacona-
tum illum magistro Honorio. decanus & capitulum eboracen. creden-
tes potestatem conferendi deuolutam ad eos autoritate lateranen. cõ-
cilij: tum etiam autoritate priuilegij sui archidiaconatum ipsum con-
tulerunt magistro Roge. & ipsum induxerunt in possessionem ipsius.
Sed magister Hoñ. post appellationem spoliauit eundem propter qd
magister Roge. ad dominum papam accedẽs sup restitutione sua ad
iudices literas impetrauit. Sed magister Honorius accessit ad curiã
& literas reuocatorias impetrauit. Unde pcurator Rogerij ad domi
num papã accedẽs ex pte Roge. pposuit. Inter alia pdictus Hoñ. po-
stulauit vt dominus papa quasdam attestationes faceret aperiri que
in eadẽ causa fuerunt recepte. pcurator Rogerij respondit illas nõ esse
aperiendas: cum testes illi non fuissent inducti in hac causa: sed in illa
causa que inter archiepm eboracen. & eũdem Roge. vertebatur do. pa-
pa noluit eas aperiri: sʒ causam cõmisit quibusdã iudicibus ita. s. q si
constiterit eis dictũ Hoñ. testes p se coram aliis iudicibus delegatis
produxisse sit ɔtentus attestatiõibus illis depositis apud ipsum. alio-
quin si nullos produxit eo non obstante q testes illi quorũ dicta Hoñ.
petijt aperiri: producti fuerunt coram iudicibus illis si pro dicto Ho-
1 no. pducti fuerunt ad testimoniũ admittantur. Ber. ¶ †No. i. vnum
notabile dictũ quod hic colligitur sm vnũ intellectũ q iʒ tertius com-
parens pro interesse suo admittatur ad iudicium: vt in. c. veniens. §. e.
& c. cũ sup. de re iudi. & l. si suspecta. ff. de inoff. testa. non tñ põt petere
vt attestationes recepte inter ptes principaliter contendentes aperiã-
tur & publicentur: vt satis pbatur hic. Et per hoc amplio dictũ com-
mune hic vt ad petitionẽ tertij attestationes non sint publicande etiã
si ille tertius non sit omnino extraneus: sed habeat aliquam cõmunita
2 tem in illa causa etiã testes pducendo. qd est no. ¶ †No. ij. sm vnum in
tellectũ q iidem testes non sunt in eadẽ causa iterũ producendi sup eo
dem articulo & inter easdẽ personas licet cõtingat iudicũ mutatio: ex
quo enim attestationes illorum nõ sunt deperdite debent coram istis
secundis iudicibus pduci. secus aũt vbi essent deperdite: & vtrũq; pro
bari videt in. c. fi. de pba. satis enim est q semel fuerint pducti. argu. c.
significauerunt. in fi. §. eo. & p hoc euitatur suspicio & periculũ falsita-
3 tis & corruptionis. facit qd no. Bar. in. l. eos. ff. de fal. ¶ †Scdm alium
4 intellectũ no. q ex quo attestatiões fuerunt deposite penes partẽ[a] etiã
non facta publicatione solẽni a qd potest pars de-
positaria super illis articulis vel directe contra-
rijs testes producere. & hoc est quia presumit testi
ficata didicisse. p hoc. c. vltra tertiã. §. eo. qd est ve
rum sm Host. nisi attestationes clause & sigillate
apud eũ deposite fuissent. & sic eas restitueret. fa-
cit. c. cũ olim. de offi. dele. ¶ No. ex hoc & ex tex. q
attestationes pñt ex cã deponi apud partẽ. nam
& quãdoq; quelibet pars remittitur ad superio-
rem cũ suis attestationibus & actis: vt in. c. cõdiũ
3 d. §. de dec. ¶ †No. q attestationũ publicatio nõ
nocet tertio quin posset sup illis articulis vel di-
recte cõtrarijs testes p suo iure producere etiã si
non sit omnino certus: sed habeat aliquã cõita-
4 tem in illa cã. ¶ †Ultimo notãt quidã ar. hic qd
agitata cũ conferente vel eligente non pĩunt vel
nõ nocent ei cui facta est collatio. lʒ sit disputatũ
sup iure eligendi vel cõferendi. tu vide gl. no. que
hoc disputat in. c. deniq;. in. q. vi. & de materia dic
vt plenissime no. in. c. pe. & c. cũ sup. de re iudi. li.
vi. & ad istũ tex. dic q solũ facit qñ puisus vel ele
ctus non tacet: sed instat p suo iure defendendo:
tunc enim non debent illa agitata sibi nocere: ex
quo nõ patiẽ aliquẽ experiri de iure suo: sʒ ipse-
met vult agẽ: vt. d. c. pe. & l. sepe. ff. de re iu. Quid
aũt si taceret & pateret illũ agere: dic vt not. in lo-
cis palleg. ¶ Glo. per pdicta sunt clare pter glos.
in ver. apud eũ. que querit: nunquid sola deposi-
tio attestationum apud partẽ sine alia publica-
tione excludit partẽ depositariã a productiõe te
stium. ¶ Glo. ponit opi. & vr tandẽ cõcludere qd
non: sed requirit etiã publicatio: & sic legit literã
cũ suppletiõe. Sed tu tene qd aut dixi quod fue-
runt deposite & reddite sigillate. & pcedit hec gl.
aut aperte & pcedit cõtrariũ. & p hoc iste tex. qui
simpliciter ponderat depositionẽ apud partem.
¶ Glo. in ver. alioquin. qrit de intellectu huius
verbi alioquin. s. in quo aduersat pcedentibus: &
rñdet vt pʒ in ea. Tu dic clarius & melius vt col-
ligit in positione casus. potest eñ dupliciter ad-
uersari pcedẽtibus sm qd duo intellectus appli-
cant ad pcedentia de qbus. s. ¶ Ultimo hic qrit
qd si vtraq; ps ɔsentiret vt ille attestatiões inter
archiepm & illũ Rogeriũ recepte faciant fidẽ in
hac causa inter tandem Rogeriũ & istum. dicit
Host. q tũc fieret publicatio illarũ. ar. C. de fide-
ius. l. i. C. de arbitris. l. pe. & C. eo. l. fi. §. eo. pñtata.
5 ¶ †Aduerte illud clarũ est q attestationes mi-
nus validas possunt partes ratificare: vt in. c. cũ
causam. & ibi not. §. eo. Sed nunquid debeat fieri
apertura attestationũ aliarũ personarũ ad peti-
tionem tertij cõtradicente illa persona ad cuius
petitionem attestationes recepte sunt. & credo q
non. ar. c. i. de proba. sed ea consentiente sic.

1 ¶ Exceptio contra personas testium non est
nec dilatoria nec peremptoria.
2 Publicatis attestationibus non potest opponi
contra personas testium.
Et per iuramentũ tollit suspicio q quis non fe
cerit malitiose & non suspicio subornationis.
3 In dependentibus a conscientia alicuius stan-
dum est suo iuramento.
4 An & quomodo protestatio facit q quis possit
producere testes post publicationem: & an cum
protestatione requiratur iuramentum.
5 Quis qd de nouo didicerit post publicationem:
que proponit probat per iuramentum.
6 Producens testes an possit eos reprobare vel di
cta ipsorum.
7 Approbans vnũ ad aliqd officium non potest il
lum reprobare ad aliud vbi requiritur eadẽ ido
neitas personarum.
8 Approbans testes in vna causa: põt illos in alia
reprobare.
9 Producens instrumenta nõ põt illa reprobare.
10 Si instrumentũ arguitur de falso: an possit pro-
ducens vt euitet penam falsi dicere se nolle vti il-
lo instrumento.
11 Iuramẽtum malitiose toties est prestandũ quo-
ties visum fuerit iudici.

Zacharias.
a ¶ Penes partẽ. Adde tu Lãfrã. de ori. in. c. qm ɔ. § testiũ depositio nes. nu. 35. ver. viso de vno termino. et ibi in apo bñd. vadi in ver. attestationũ. §. ð pba. de quo p Fe li. l. c. vltra tertiã. in prin. §. e. Alex. de imo. ɔsi. cij. vo lu. i. & ɔsi. lxv. vo. iij. & Pan. de ca. consi. x. inci. clarũ est in iure. colũ. ij. Aato. Francis. ¶ Qñ dicta te stiũ sunt ɔposita penes ptẽ quãuis nõ sint publicata an possint alij te stes pduci puta rẽ esse distinguẽ dũ an forte talia dicta sint deposi ta clausa & sigilla ta & tũc posset di ci arguẽdo a rõe cessante q ex quo nõ põt eẽ suspicio quod ps didice rit testificata qd tũc possent addu ci alij testes q: ces sat timor subor natiõis iuxta ma teriã. c. fraterni tas. & c. series. ß c. ti. sed si dicta te stium nõ fuissent deposita sigillata putarẽ non posse admitti ad talem pbationẽ faciẽdã pter timorẽ sub ornationis: vt in iuribus palleg. & id puto sup hoc multũ cogitãdũ.

12 Protestans se velle reprobare testes: an possit vti eorum testimonio pro se: et an potest renunciari protestationi.
13 Iurans se malitiose nō opponere: si deficit in probationibus an excusetur ab expensis.

a **Presentium.** [a] Publicatis attestationibus non opponitur in personas testium. Tres casus excipit et sm determinationē subdit. secundus casus ibi: nisi forsan. tertius ibi: vel ostendere determinatio ibi: ceterum. ¶ Casus literalis. Quia post publicatas attestationes frequenter obiiciebatur in personas testium malitiose causa differendi negotium statuit papa vt si aliquis post publicatas attestationes in personas testium aliquid obiicere voluerit: tunc demū id ei liceat si iuramento firmauerit q ad hoc ex malitia non procedat nisi ante publicationē illud fuerit protestatus vel nisi ostēdere potuerit quod post publicationem didicerit quod obiicit in personas. Sed si aliquis fuerit protestatus se velle repellere personas testium post publicationes ipsorum si quid pro ipso dixerint de facili non credatur. Bern.
1 ¶ † Nota primo
b q exceptio [b] cōtra personas testium non est proprie dilatoria nec peremptoria: nec mere sapit naturam alterius. nam dilatoria non est: quia non differt processum super principali sicut facit dilatoria. simile de in. exhibita. nec sapit naturā eius quia non est necesse eam proponere ante lit. contesta. sicut debet proponi dilatoria. j. de re iudicata. inter monasterium. et l. fina. C. de exceptioni. peremptoria nō est directe: quia exceptio peremptoria est actionis exclusio. concernit enim directe actionem in iudicio deductā. l. j. et ij. ff. de exceptio. et institu. eo. post principium. no. in. c. exceptionem. j. de excep. hoc autem non facit exceptio contra personas testium. nec etiam sapit ex toto naturam peremptoriarum cū non possit opponi publicatis attestationibus sicut alia perēptoria. vt in. c. de testi. §. eod. Sed in duobus accedit ad naturam peremptoriarum: primo quia potest opponi post lit. conte. secundo quia et si non directe saltem tamen indirecte perimit intentionem actoris: qz reprobatis testibus ius suum perdit in effectu. §. de testi. spo. sepe. et ar. in. l. duo sunt titii. ff. de testa. tut. vide gloss. not. in. c. ex parte ade §. eo. que dicit qd est peremptoria per obliquum.
2 et vide quod ibi dixi. ¶ † Nota ij. regulam et eius rationem. regula enim est quod post publicationem attestationum non potest obiici in personas testium scilicet eorum qui deposuerunt. Ratio huius colligitur tacite ex tex. quia est presumptio q malitiose velit eos nunc reprobare postq vidit quod deposuerunt contra eum quasi veniat nūc ad falsum obiiciendum prouocatus sicut dicim⁹ in simili quod timetur subornatione in productione testium super eodem articulo vel directe contrario publicatis attestationibus vt plene dictum fuit in. c. fraternitatis. §. eo. hoc colligitur ex eo: quia hec presumptio tollitur per iuramentum de malitia vt hic in text. Et not. qd facilius tollitur ista presumptio q illa de subornatione. ad illam enim tollendā non sufficit iuramentum sicut ad istam. et forte hoc ideo: qz non est tantum periculū hic cum potuerunt isti probari boni testimonij et fame. iuxta ea q dixi in. c. qm. §. de proba. et in. c. ij. §. de ordi. cognitio. non sic posset de facili sustineri contractus si probaretur per falsos testes contrarium. ¶ Nota tertio tres casus exceptos a regula suprascripta. primus si post publicationē iurat q malitiose ad hoc non procedit. secundus si ante publicationem fuit protestatus qd volebat testes post publicationem reprobare. ter-
c tius si [c] protestatione non facta vult nūc probare
3 q de nouo didicit que nūc obiicere vult. ¶ † Ex
d primo [d] casu no. q in dependentibus [e] a consciē-
e tia alicuius standum est suo iuramento. facit. c. si vero. j. de iureiur. et. c. nulli. de electio. li. vj. hoc tamen procedit indistincte: sed limita vt habes bonam glo. in cle. si quis suadente. de pe. et in glo. in ver. cōmode. de censi. cle. presenti in ver. non negotiandi. et vide tex. in. c. tua. j. de sponsa.
4 ¶ † Circa secundū casum queritur qualis debet esse protestatio ista ad hoc vt admittatur post publicationē dicit Innocē. q hec protestatio q liceat dicere in personas testium non est admittenda nisi iudex in hoc cum aduersario consentiat qd fiat probatio post publicationem testium: quia cum hec protestatio sit contra ius cōmune non valet nisi ex iusta causa fiat vel interueniat consensus iudicis vel aduersarij. iuxta not. in. c. cum. M. de constit. et in. c. cumana. de elec. Aduerte: quia hoc videtur prima fronte contra tex. qui permittit protestationem non facta mentione de consensu iudicis vel aduersarij. nec est hec protestatio cōtra ius imo sm ius cum permittatur hic. Sed dic colligendo mentem Innocen. et huius. c. qd aut quis protestatur vt licitum sit dicere in personas testium post publicationem: specificatione aliter non facta. et procedit dictum Inno. nō enim per hoc debet admitti post publicationem: quia est nuda protestatio et contra ius cōmune cum simpliciter velit admitti post publicationē. per hoc enim non satisfacit presumptioni iuris. Aut protestatur q vult testes repellere tanq nō idoneos et procedit iste tex. et hec protestatio sufficiat nec requiritur cōsensus iudicis vel partis. Et est ratio: quia hoc casu aperte dicit se velle reprobare testes: et sic tollitur presumptio malitie: et hoc casu loquitur proprie tex. iste vt colligit hic in ver. ceterum. et notabis hoc bene: quia est contra cōmunem practicam cum solum fiat protestatio generalis salua facultate opponēdi in personas testium. non enim hoc sufficit vt predixi: qz per hoc non dicit testes malos: sed solū vult sibi reseruare facultatē opponendi cōtra ius cōe. Et aduerte: quia a principio non est necesse aliter specificare o dicta vel defectus: sed postmodum nō debet admitti ad producēdum testes probatorios nisi prius specificet ea que probare intendit. et de hoc est tex. in. c. ij. eo. tit. lib. vj. et sic cōcorda istum text. et illum et attende: qz in hoc secundo casu tex. iste non requirit iuramentū sicut in primo. cuius cōtrarium videtur innuere. c. presentiū. in fi. eo. ti. lib. vj. vbi indistincte exigitur iuramentū malitie a volēte reprobare testes. So. Inno. qd istud est generale: illud vero procedit in eo qui vult reprobare testes super aliorum reprobatione inductos quare plus presumitur contra eum. et idem dicit seruandū vbicunq iudex habet suspectū producētem ex aliqua causa quo casu etiā cū protestatione exigitur iuramentum sm eum. et vide ibi bo. glo. et text. in. c. ij. de iura. calū. lib. vj. vbi habetur q iuramentum malitie potest exigi in quacunq parte litis si hoc iudici expedire visum fuerit et sic non solum a reprobare volente reprobatorios: sed etiam probatorios potest alibi exigi iuramentum

a ¶ Pro pleno huius decre. intellectu: vide. d. Ant. §. e. in. c. ex parte ade. i xviij. et xx. col. et in. c. cū causam. el. j. in. vj. col. j. eo. Itē vide Lap. alleg. lxxij.
b Sebasti. Sapia. ¶ Q exceptio. Vide Lapum allegatiōe. lxxxij. col. ij. Io. de imo. in cle. ꝯstitutione. col. v. de elec. cū allegatis p Feli. in. c. j. col. j. ver. dū dicit glo. j. de excep. vbi dicit q exceptio in psonas testiū regulat vt peremptoria.
c ¶ Adde tu aliū casum in q obiicitur exceptio in personas testiū post publicatas attestatiōes: imo post sententiam: scilicet quando p iudicem fuit impeditus opponere. tex. est sm intellectum glo. in ver. iuramēta. in fi. c. cū. J. et A. de re iudi. nec est mirū qz etiam exceptio dilatoria que als opponi debet añ lit. contest. eo casu admittit post li. ꝯte. vt dicit gl. in. c. ex cōquestione. de resti. spo. et adde hic duas limitatiōes ad istū text. quas ponit Bal. in. l. si qs testib⁹. C. e. et inquātum dicit debere procedere protestationem intelligitur quando ille ꝯtra quem producuntur testes est presens: secus si esset absens qz tūc non est necessaria: eo quia absens non intelligitur consentire. l. ij. in fi. ff. sol. matri. licet Nico. de ma. dicat vt intelligatur qñ exceptio poterat opponi ꝯtra testem mero fauore partis: vt quia erat inimic⁹ vel quia erat ꝯsanguine⁹ aduersario secus si poterat opponi fauore publico: puta qz erat criminosus quia tunc non erit necessaria protestatio. vtrum autē exceptio in personas testium q nō fuit opposita in causa pñcipali possit opponi in causa appellationis: vide glo. ma. in. c. j. de exce. et elegantissime p do. Fran. de aret. in. c. ex parte ade i vl. char. §. e. et formā hui⁹ ptestatiōis ponit spe. i ti. de teste. §. sepe. i pn.
d ¶ Et primo. in dependētibus a ꝯscientia stat iuramento alicuius vide. c. pastoralis. j. de exce. et glo. pul. in. c. pposuisti. lxxxij. distin. in gloss. magna. que vult q ignorantia probatur p iuramentum et scietia etiam vt vult glo. multum no. in. l. at qui natura. §. cum me absente. ff. de nego. gest. vide glo. in. l. j. C. ad legem corne. de sica. que vult q ad probandum qd quis dolo nō fecit vt aliquem casu vulnerauerit probatur iuramento: sed multū contra illam glo. stringit doctrina Bar. et cōmunis in. l. inter omnes. §. recte. ff. de fur. vbi dat istam regulā q quoties contra quem est aliq presumptio non statur suo simplici iuramento qd est in casu dicte glos. per illam. l. primā. cogita et p istam limitationem Barto. reprehenditur dictum not. Baldi in. l. ij. §. penulti. ff. si quis cautio. vbi voluit q statur simplici iuramento meo dicenti q citatio facta ad domū meā ad meam notitiam non peruenerit: quia quilibet presumit scire denunciatam glos. est multum notabilis in. l. si tutor. C. de peri. tu. aduerte etiaz qd tantum istud iuramentum defertur quādo psona est fide digna secus si est persona vilis vel infamis: vt voluit gl. oblitioni nō tradenda in. c. significasti. de homi. et Bal. in. l. falsus. in. iiij. colum. ff. de furt. pro quo facit quod vult notanter Ange. in. l. qui in iudicio. ff. de accusa. vbi determinat q tunc statur iuramento damnum passi per formaz statuti quādo est passus damnum in persona fide digna: idez in eo quod dicitur qd in parua summa statur iuramento mercatoris p id qd vult Bal. in. l. j. C. de cōfes. est verum si persona mercatoris est persona honesta et nō vilis. ita vult Bald. in. l. cūctos populos. C. de sum. trini. et fide catholi. Bernar. fortie.
Sebasti. Sapia.
e ¶ In dependentibus. Vide Ias. post glo. ibi in §. sed isti. colum. xx. institu. de actio. et Ias. in repeti. l. admonendi. char. xxx. colū. ij. ff. de iureiur. Io. de ana. in consi. xliij. Feli. in. c. si diligenti. col. iij. j. de pscrip. vbi limitat istud qd dicit Abb. hic nō pcedere vbi presumptio iuris est in ꝯtrariū quā limitationem etiā ponit Are. hic.

mentum

a ⁋ Alia. Et hoc est verū nisi testis fuisset prius approbatus in iudicio
summario quia non posset opponi exceptio in iudicio plenario. tex. est
in. c. veniens. j. eo. ⁊ ibi vide do. Anto. in. vij. col. quid autem econtra si
semel reprobaui testem in vno iudicio ⁊ fuit pronunciatus inhabilis
an possum eius personam approbare in alio iudicio. dic ꝙ non sed do.

mentū malitie ꝓmissa protestatione vel non si iu-
5 dex hoc approbauerit. ⁋ † Circa tertium casum
exceptiū quarto qño ꝓbabiť ꝙ de nouo didicit ea
que nūc ꝓponit post publicationē. Dic ꝙ p iura
mentum alis difficile posset ꝓbari. ⁊ hoc vult hic
glo. in ver. didicerit vide bo. tex. in simili. in. c. nul
li. de elec. lib. vj. ⁊. c. vt circa. eo. ti. ⁊ li. facit. c. inno
tuit. ⁊ qđ ibi no. e. ti. de elec. ⁋ Gl. j. format duas
oppositiões ⁊ duas q̄ones primo ꝓponit sic. tex.
iste vř presupponere ꝙ liceat indifferēter pti re-
probare testes. cōtra qđ facit: qr producēdo testes
adeo approbat psonas eoꝝ vt postea illos repro-
bare non possit. iiij. q. iij. si quis testibus. Gl. me-
tu ꝯtrariꝫ restringit tex. ad eū cōtra quē testes produ
cūtur. producēs aūt lꝫ possit reprobare dicta nō
tamē personas: ratione diuersitatis: vide in glo.
6 ⁋ † Aduerte: qr aut queriť de ꝓducente: aut de
eo cōtra quē ꝓducitur. primo casu dic ꝙ produ-
cens nō potest amplius reprobare productos ex
causa vel defectu tūc existenti. hec enī est approba
tio personalis que extēdiť etiā respectu aliorum
a vt in alia[a] causa: [b] vt probať in. l. si quis. C. eo. ca-
b nomꝫata. vbi. ž. ⁊ ex hoc no. vt sicut qualitas in-
ficiens ⁊ imitans personā sequitur personā quo-
cunqꝫ se vertat: vt in. c. testimoniū. j. eo. j. q. j. cito
turpem. ⁊ no. Innoc. in. c. qualiter ⁊ quādo. ij. de
7 accu. ita ⁊ hec approbatio personalis. ⁋ † Quin
imo plus dicit Innoc. in. c. cū venerabilis. de ex-
c cep. ꝙ approbando[c] vnū ad certū officiū non pos
sum eū reprobare ad aliud officiū vbi nō sufficit
eadē idoneitas personarū. Et hoc qđ. ž. dixi ꝓce
dit etiā si producens non sit vsus testibus: qr nō
potuit vt no. Gul. eo. ti. §. sepe testes. ver. quid si.
⁊ ver. sed. ⁊ idē tenent Pe. ⁊ Cy. in. d. l. si quis fic
vti voluit: semper enim subest eadē ratio scilicet
approbationis persone q̄ causatur ex sola ꝓdu-
ctiōe ad iudiciū. Limita tamē predicta duobus
modis. primo nisi velit reprobare psonas ex deli
d cto tunc verisimiliter sibi incognito[d] pro hoc bo.
tex. in. c. nulli. de elec. li. vj. vbi electores opponūt
crimina vel defectus cōtra electum si verisimili-
ter ignorabāt tempore electionis ⁊ statur in hoc
iuramento illoꝝ. Secundo limita si vult eos re-
probare ex causa procedente a ꝓducente illos in
alia causa. vtputa: induxit patrē tuū in testem in
causa que erat inter me ⁊ semproniū: nūc in cau-
sa que est inter me ⁊ te si vis producere eū te po-
tero eum tanꝗ̄ suspectū repellere. ita not. Inno.
in. d. c. cū venerabilis. dicta tñ testium pōt ꝓdu-
cens reprobare: quia respectu dictoꝝ non potuit
diuinare sicut videmus ꝙ quis appellat a sentē
tia illius quē in iudicem ipetrauit in. c. causam.
de re iudi. ⁊ in. l. ex consensu. ff. de appel. In eo ve

Anto. cōtra. in. c.
cum olim. in. viij.
colū. de censi. quē
ad hoc alleg. In-
no. in. c. cum vene
rabilis. de exce-
ptio. Sz ego hoc
limitarē nisi esset
talis inhabilitas
cuius habilitatio
pendet a potesta
te partis per do-
ctrinam elegan-
tem quā tradit
Do. post Archi.
in. d. c. si q vero.
xxxij. dist. Quid
autem in eodem
iudicio an possit
testis ꝑ parte re-
cipi: ⁊ pro parte
reprobari vide p
Bal. in. c. cum di
lectus. in vlti. col.
de consue. et Do.
in. d. c. si q ⁊c. Et
vide. d. Anto. hic
in. iij. col. ver. in-
quantū tñ gl. vbi
dicit ꝙ si produ-
xi vnū testem in
vno iudicio licet
non fuerit exami
natus non pote-
ro in alio iudicio
eius personā re-
probare. ⁊ hoc di
ctum ponit Flo.
in. l. producti. ff. de
testi. et alle. Spe.
in isto tit. in. §. se-
pe. ⁊ valde eum
commendat.
c✝ Sebasti. Sapia.
b ⁋ In alia causa.
Facit qđ not. bal.
in. l. si quis testi-
bus. C. de test. vbi
voluit qđ si pro-
duxi instrumen-
tum manu cuius
dā notarij alias
inhabilis nō pos
sum postea repro
bare aliquod in-
strumentū contra me ꝓductū scriptū manu illius notarij. ⁊ quod no.
Bal. in. l. data opera. col. xv. C. qui accu. nō pōt. ꝙ si feci citare aliquem
in testē in iudicio nō possum postea illū reprobare. qđ etiā voluit Bal.
⁊ Inno. in. l. ad testiū. §. cōditionē. ff. de testa. vide etiā ad hec Bartho.
vero. can. ccv. incip. si facis. Fel. in. c. capitulū sancte crucis. colū. ix. j.
de rescrip. vbi tradit qñ qs possit reprobare quod semel approbauit.
c ⁋ Qui approbat aliquē in vno officio vř ipsum approbare in alio: vbi
cōsimiles persone requirunt: secus si requirunť dissimiles. ⁊ ideo dixit
hic do. Abb. ꝙ approbatus in rectorē scholariū nō censeť approbatus
in doctorē: qr rectoratus nō ita exigit peritiā sicut doctoratus. Et vide
ad hoc qđ no. do. Ant. in. c. cū venerabilis. de excep. in. xj. col. ver. quid
si admitto. vide do. Anto. in. c. dilecto. in vlti. colū. ver. quero an remo
to. j. e. post gl. ibi in ver. testis defectū. super quo vide omnino do. Abb. ibi
q ponit vba ad ꝓpositū: ⁊ ponit ad supradictā. q. de rectore scholariū.
Et adde hic archi. in. §. si qs testibus. iiij. qđ. iij. vbi dicit ꝙ q admittit
aliquē ad aliqđ officiū non pōt eū remouere ab alio vbi cōsimiles pso-
ne requirunť. secus si requirunť dissimiles. ⁊ ita dicit tenere Inn. in. c.
cū venerabilis. de excep. Et adde hic Oldr. in ꝯsi. xviij. qđ plene ponit
Spe. in ti. de leg. §. si. qđ incip. postremo. in. j. ij. ⁊. iij. col. vbi ponit ꝗ̄plu
res optimas q̄stiones ad hoc ꝓpositū. ⁊ vide Inno. in. c. dilectus. ⁊ qđ

notari de eta. ⁊ quali. ⁊ facit ad hoc qđ no. d. Ant. in. c. at si clerici. §. de
adul. in. iiij. col. de iudi. ⁊ ibi plenius no. d. Bar. de bel. in illo articulo an
dispensatio extendať ad ꝯsecutiua sup quo etiā plenius no. post. d. Abb.
in. c. cum ex iniuncto. in fi. de here.
d c✝ Sebasti. Sapia. ⁋ Sibi incognito. Faciūt no. Fel. in. c. sup his. col.

ro cōtra quem testes fuerūt producti dic ꝙ pote
rit eos ⁊ eorū dicta reprobare nisi aliquo modo
eos approbauerit: quia tunc idem in eo quod in
8 producēte vt dixi in. c. de testibus. ž. eo. ⁋ † Sed
est dubium quid si in vna causa illos non appro-
bauit nec reprobauit nunqd poterit illos in alia
causa reprobare. dic ꝙ sic. non enim ex hoc illos
approbauit: licet ergo extunc renūciauerit facul-
tati reprobandi in vna causa: non tamen per hoc
videtur renunciasse in alia. pro hoc bo. text. in si-
mili in. l. voluntate. C. de excusa. tuto. ⁊ quod no.
doct. in. c. dilectus filius. j. de rescrip. ⁊ glos. in. d.
cle. sepe. de ver. sig. ⁊ hoc tenet Jo. an. post Jac. ⁊
Bal. in Spe. eo. titu. §. sepe. ver. sed quid si eum.
⁋ Oppo. glo. ij. contra ꝓdicta de hoc text. in fi. et
in hoc glo. loquitur nimis succincte nec inducit
contrarium nec soluit. Sed potest adduci finis
ca. hoc modo. si reprobare me velle psonas testiū
dixi videor reprobasse dicta. vnde illis pro me te-
stificantibus de facili postea non crediť. ergo eo-
dem modo dicendum est si approbaui personas
videor approbasse dicta. ⁊ sic nō debeo posse etiā
dicta reprobare. cuius contrariū innuit hic glo.
⁊ tex. in. d. l. si quis. ⁊ ꝙ ita voluerit inducere glo.
colligitur aperte ex glo. si. post princ. Solue duo-
bus modis. Primo ꝙ aliud in reprobatione ꝗ̄
in approbatione. nam si damno personā videor
damnare eius dicta ⁊ facta. de here. fraternitatis
immo plus est in facto nostro: quia hic damnat ex-
presse personas vt inficiat dicta: sed quando ap-
probo producendo eū vt dicat veritatē pro vtra-
qꝫ parte. xiiij. q. v. non sane. si reperio ꝙ veritatē
non dixerit possum illud dictū reprobare cum il
lud nō approbauerim. plus enim tollit negatio
ꝗ̄ ponat affirmatio vt in simili no. in. c. cum dile
ctus. de consuetu. ⁋ Secundo dic ꝙ tex. non di-
cit ꝙ nullo modo credatur: sed quod de facili de
quo in glo. si. vnde non debet credi de facili. sic in
casu contrario si approbaui personam creditur
sibi nec creditur mihi postea reprobanti sꝫ opor
tet quod plene probem reprobationē dictorum.
9 ⁋ † Tertio glo. querit nūquid idem sit in ꝓdu-
cente instrumenta cōtraria vt sic possit dicere cō-
tra illa sicut contra dicta testium productorum
et concludit qđ non. rationem vide in glo. ⁊ vide
per Innocen. in. c. cum olim. j. de censi. Nam pro
ducēdo instrumēta videť fateri ꝯtenta in instru-
mento. non mirum ergo si postea reprobare non
potest sed producendo testes non videť fateri ea
10 que dicturi sunt. ⁋ † Quarto ⁊ vlti. gl. querit nū
e quid si instrumentū[e] ꝓductū redarguitur de fal
f so [f] possit producens dicere se nolle vti instrumē
to. ⁊ dic ꝙ sic: p. l. iij. C. de fi. instru. In hoc tamen

viij. j. de accu. ⁊ in
c. pastoralis. j. de
excep. vbi dicit ꝙ
faciēs citare pso-
nam inhabilē vi-
detur approbare
nisi ignorabat de
fectū ꝓpter quē
citatur poterat re-
pelli quē ignorat
ꝓbať per iuramē
tum vt ibi p eum.
c✝ Sebasti. Sapia.
e ⁋ Si instrum. Ui
de Bal. in. l. j. col.
vlt. C. si ex fal. in-
strumē. ⁊ Gandi.
i trac. malef. sub
rubri. de falsis.
f ⁋ Falso. Utrum
ꝓducens falsum
instrumentū eui-
tet penam falsi si
dicat se nolle eo
vti. Et de hoc vi-
de meliorem tex.
de iure in. l. si fal-
sos. C. de fal. ⁊ ibi
est gl. sin. ꝯm Sa-
li. ꝙ vtens solum
falso instro minus
dꝫ puniri ꝗ̄ fal-
sans. Sꝫ ei ꝯcor-
dat alia gl. in. l. ij.
C. de fid. instru. et
bene facit text. in
c. ad falsariorum
de cri. fal. sed con
tra istas gl. videť
casus in. §. item
l. corne. de fal. vbi
dicit text. recita-
uerit. in fi. de pu-
bli. iu. sed de l. de
vide per Bal. in
l. iubemus. §. sa-
ne. d. l. ad fi. de sa
crosan. ecc. Et fa-
cit ad. q. an expē
dens scienter fal-
sam monetam de
beat puniri ac si
ipse falsasset de q̄
per. d. Abb. in. d.
c. ad falsariorū. et
in. c. quanto. de iureiur. Et de illo qui ꝓtestatur se nolle vti falso instru
mento. vide Bal. in. l. si aduersarius. circa med. C. de fi. instr. vbi alle. d.
l. si falsos. ⁊ adde quod no. Bal. in. l. quicūqꝫ. in prin. ij. col. ver. itē facit
qđ ille. C. de ser. fugi. item adde his plures. q. quas ponit Sali. in. d. l. si
falsos. ⁊ vide eundem in. l. eū qui. C. de fal. Adde tñ qđ vtens falso in-
strumento vel expendēs falsam monetam in dubio presumitur hoc fa-
cere ignoranter ꝯm Ang. in. l. si maiorem. in fi. C. de fal. Item qđ vtens
falso pariter possit accusari sicut falsans. est tex. in. l. si vt proponas. C.
si reus vel accu. mor. fue.
⁋ Adde an vtens falso instrumēto teneatur falsi. ⁊ equaliter euitet pe
nam Rapha. cu. ꝯsi. cxxv. ⁊ de falsificante monetam per eundem consi.
cxxxix. Alex. consi. cxl. j. lib.
Anto. Francis. ⁋ An vtens falsis testibus vel falsis instrumentis te-
neať pena falsi etiā si ipse non ꝓduxerit vel si illos ⁊ illa produxerit te-
neatur pena falsi. vide per Bald. in. l. si veteris. vbi bo. tex. C. de fide in-
stru. ⁊ vide Barto. in. l. si falsos. C. de fal. ⁊ Bart. ⁊ Bal. in. l. iij. in fi. C.
de fi. instru. ⁊ ibi Bart. ponit cautelam aduocatorum quod fiat prote
statio per producentem testes vel instrumenta cum intendit vti eis ni
si veritatem contineant ⁊ dicas quod accusatio falsi potest institui cō-
tra producentem falsum a se fabricatū etiam si dicat se nolle vti: secus

si produxerit falsum fabricatum ab alio ita Bar. post glo. in d. l. iii. vbi etiam per Sali. C. de fi. instru. de quo per Ang. in aut. de non aliena. §. quia verum. et per Bal. in l. iubemus. in §. sane. C. de sacrosan. eccle. et p Alex. in l. diuus. ff. de fal. et de expendente seu fabricante falsam monetam primo dicas quod fabricans falsam monetam dicitur committe-re crimen proxi-mum crimini le-se maiestatis. vt §. l. j. C. de fal. mo-ne. et dicas q mo-neta cudi non po-test in ciuitatib⁹ sine licentia prin-cipis. vt in l. fi. et ibi per Bart. C. de vete. numisma. pote. lib. xi. et in l. ex hoc iure. ff. de iusti. et iure. et per Bald. in tit. que sint regalia. i vsi. feu. et adde q cu-dens monetam etiam bonam extra lo-cum publicum ad hoc a principe de-putatum tenetur de falso secundum glos. in l. sacrile-gii. ad l. iul. pecu. et not. in c. quan-to. de iureiur. hic alleg. et habetur per Alexan. in l. singularia. in ar. colum. ff. si certum peta. et adde qd moneta ad hoc vt sit bona debet tantum valere for-mata quantum in massa. vt per glo. in l. j. ff. de contra hen. empt. et per Bar. in l. qui fal sam. ff. de fal. et p Joan. de imo. in l. paulus. ff. de so lu. et dicit Bart. in l. i. ff. de an. et argē. lega. et in l. fi. in §. mutuum. si cer. peta. et in d. l. i. de vete. numis. po. q moneta de-bet cudi expensis publicis. de quo etiam per canoni stas in d. c. quan to. de expendente vero sciēter quo-modo puniat. vi de Barto. in l. le ge cor. ff. de fal. et in l. sacculari. de extraor. cri. vbi dicit q expē. num mos plumbeos vel stāneos tene-tur de falso. secus si alias sit mone-ta falsa: puta q sit cusa extra lo-cum publicum vel habeat defectum in pondere quia tunc punitur ex-tra ordinem nisi doceat se ab alio habuisse considerata qualitate per-sone expendentis que ipsam monetam expendit si sit honesta vel vilis. Et adde q crimen false monete admittit socium criminis ad accusan-

aduerte q aut opponit q producens falsificauit instrumentum: et non sufficit desistere ab vsu: q ex delicto falsitatis puniendus est: vt in l. si falsos. C. de fal. Aut opponitur solum respectu vsus: vt q instrumentum est falsum: ideo non valet et tunc pro-cedit glo. in d. l. iii. vt sufficiat desistere ab vsu. nec poterit amplius illo instrumento vti: cum ex hoc reddat suspectum etiam quo ad aliam cām. vt in d. l. iii. si tamen non desistit ab vsu et instrumentum probat falsum puniet de falso: q cōmisit falsum in vten-do. vt d. l. si falsos. Ex hoc tradit ibi Bar. caute-lam cum testes deposuerunt falsum vt pducens di cat se nolle vti illis attestationibus. qd intelligit qn ipse non approbauit articulum falsum q tunc vr induxisse testes ad probandum falsum. et sic non est locus penitentie cum semel cum testibus cōmiserit falsum. ar. l. q ea mente. ff. de fur. et l. nō prodest. ff. vi bo. rap. Si aūt in primo casu vtat attestationi bus pōt accusari de falso cum testibus. ar. in d. l. si

11 falsos. qd not. ¶ †Opp. et vr q istud iuramentum de quo in text. dicitur non sit prestandum cum semel fuerit iuratum de calumnia: et hoc iuramentum non est in causa iterandum in aut. in hoc sacramento. C.

a de iura. cal. ¶ Glo. ii. multum instat. sed dic ho-die non instandum cum iuramentum malitie de quo lo quit iste tex. toties potest exigi quoties iudici fue rit visum expedire. vt in c. ii. eo. tit. lib. vj. Contra rium eum loquit in iuramento calūnie qd plu-ra capitula sub se ꝯtinet. iuxta not. in c. j. de iura. calū. sed hoc iuramento malitie solum ꝯtinet id qd verbum sonat. ¶ Glo. fi. primo querit de rōne deci dendi in fi. capituli rūdet q protestādo vr voluis se adhibere fidē dictis illorum ꝯtra se. ergo nec dz

12 recipere pro se. ¶ †Scdo op. glo. ꝯtra hoc et ꝯtra tex. q licet reprobem personam non per hoc videor reprobare dicta vt supra dictum fuit. Item licitum est desistere a proposito quādocūq ante sniam. l. papi. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. et sic sola pro-testatio non debet obesse. Sol. glo. opponit in effe-ctu duos intellectus. Primus vt intelligat text. qn protestans perseuerauit in sua protestatione quantum in eo fuit: sed reprobatio non habuit effe ctum: et tunc dz exponi tex. de facili non creditur id est nullo modo credit. Et p hoc facit regula ex eo. de reg. iur. li. vj. et c. cum olim. de censi. Secūdus intellectus vt intelligat qn solum fuit ptestatus: sz in ptestatione perseuerauerit donec testes depo-suerunt. Et hoc casu de facili non credit si aliquid dixerint pro protestante: quia est psūptio q ti-more protestationis deposuerunt pro eo. Expo-

suit tamen hoc casu illud verbum de facili dupli-citer: vt non credatur de facili. i. indistincte: sed de-bet haberi respectus ad qualitatē testium. Secūdo vt nō credatur de facili: et sine aliis adminiculis. Quidā tamen vt referunt hic doc. tenuerunt pri-mam opi. glo. vt procedat tex. qn protestans psi-stit in ꝯtradictione: secus si renunciauit. nā sicut appellans potest sue appellationi renūciare. n. q. j. si quis libellos. ita et iste protestans debet sue p testationi posse renunciare. Quidā alii vt hic re-fert Inno. limitauerunt hanc opi. vt liceat renū-ciare dūmodo non intersit aduersarii ppter ex-pensas et labores. ff. de regu. iur. l. nemo. nisi illud interesse vellet remouere satisfaciendo de expen-sis et aliis vt debet. et sic vult hec opi. vt licitum sit renunciare huic protestationi et redire ad ius pri stinum. Inno. dicit hoc firmum tenendum esse q post q induxerit testes ad reprobationē testium vlte-rius non poterit penitere. nam cum testes p vtra-q parte iurēt. xiiij. q. v. non sane. potest esse qd ea

dum et testificandum et cōdemnatus de falsa moneta non appellat: vt per Specu. in titu. de accu. in ver. item repellitur. et in ti. de app. in §. ii. in ver. xxix. et adde q falsificator monete potest inuitus per quēcunq adduci in iudicium sine aliquo precepto iudicis: vt per spec. in titu. de accu. §. j. ver. hoc tamen. et accusator false monete consequitur immuni-tatē pene: vt per spec. in ti. de li. ob cep. §. x. versi. xvj. Ipubes tamen fabri-cans falsam mo-netā nō punit de crimine false mo nete: vt p spec. in ti. de dona. i ver. qd si. quo aūt pu niat radens mo-netā. vide gl. Cy. et doct. in l. si qs. C. de fal. mone. et i. l. ii. et ibi p bart. C. de fal. et in l. fi. C. de vete. numis. po. ā. alleg. et vide gl. et Jo. an. in no uel. in d. c. quāto. et p specu. in ti. de cri. fal. in §. j. vbi cōcludit q tenet de falso. et scdō q nō dicatur quis fecisse falsam mo netā qui illā incē pit cudere sed nō impressit formā: q non dz puniri tanq delictum con summauerit sed alias extra ordi nē vt p Bal. in l. iii. C. d nau. feno. et p Bar. in d. l. q falsas. de fal. ¶ Judicio meo hec glo. male loq tur. nā Cōpo. et Hosti. in c. qd si-cut. de elec. et do. Ant. in repe. c. cū ad. in ix. col. de cōsti. et d. Abb. c. pastoralis. de ex cep. sing. dicūt q supueniētia no titie exceptionis peremptorie post terminum per iu ramentū pbari non pōt. Sed cer te ista exceptio in personas testium peremptoria di catur vt not. glo. in c. de test. ā. eo. vel quasi perem ptoria. vt dic gl. in c. j. de excep. et i. c. ex parte ade. de testi. ergo cum sit pemptoria cu⁹ supuenientia no titie non potest probari per iura mentum contra istam glo.

e-† Sebasti. Sapia.

b ¶ Citat. Sic etiā q facit citare, ine habilem vr personā suā approbare vt p Bart. in l. de pupillo. §. seruo. ff. de ope. no. nun. etiā in l. cū mulieri. col. ii. ff. sol. ma. et Jo. de ana. in c. intelleximus. j. de adulte. Bartho. vero in caute. ex. inci. si facto.

dicerent que potius facerēt ad cōfirmationē suo rum testium q ad reprobationē. Si aūt per instru menta vellet reprobare etiā post productionē po test desistere sm eum: qd intelligit Jo. an. nisi for san scriptura faceret contra ipsum. j. de censi. cū olim. qd debet producēs sibi imputare. arg. j. de fi. instru. imputari. refert tamen Inno. quosdam di cere q ex quo corā iudice obtulit se probaturum exceptionē ꝯtra testes vlterius reuocare non pōt quin super hac exceptione iudicet: cum de qua re cognouit iudex et c. fi. de iudi. de qua re. et q lz ex sua exceptione quesitum est ius parti vt testib⁹ pro te non credat. dicit tamen Inno. q tacite huic prote-stationi renūciatur si protestans mandat illos te stes interrogari sup capitulis suis. ar. iiij. q. iii. si qs testibus. Quidā tamen dicunt vt ipse refert q in-uito eo qui produxit capitula ptotestādo audiē di seu interrogandi nō sunt cum et si pro eo depone rent eis non crederetur sed plus placet Inno. vt interrogentur: quia et si non faciunt ad plenā p-bationē faciunt tamen ad presumptionē. Habes ex predictis primam opinionē multipliciter limi-tatam et variatā. sed infra subnectā quid tenēdum. Aliam opinionē ad intellectum tex. refert Inn. hic vt non credatur his testibus in fauorē prote-stantis si aduersarius vult habere ratā ipsius p-testationē: alioquin si vult vti testimonio eo⁹ pro se tenetur admittere et cōtra se. iii. q. viii. cuius in agendo. nec dz eadē res duplici iure censeri. xii. q. ii. cognouimus. Hostiē. ponit hic aliam opi. que videtur hic placere Jo. an. vt sit arbitrarium: an et inquantum his testibus contra quos processit protestatio sit credendum in fauorem protestantis et de materia vide in Spec. eo. ti. §. itē q is p quo et sequentibus tribus ver. Abb. tamen dabat hic cō-silium vt hec protestatio fiat post depositionē te-

a stium et ante publicationem: quia tunc cessabit suspicio q timore obiectionis dixerit pro prote-stante. Jo. an. dicit sibi nō placere: sed non expri-mit causaz. Aduerte distinguo sic: aut quis fuit protestatus post depositionē et ante publicatio-nem: aut ante depositionē. Primo casu Abb. di xit q protestatio non impedit ex quo non pcessit ad vlteriora. Et videt hanc opi. sequi hic Ant. et dicit se non videre causam quare hoc nō placuit Jo. an. Ego credo qd Jo. an. non intēdit q hoc casu minuetur fides istorum testium: sed qd talis pte statio post depositionē factam non releuat: quia sentit hic post Goffr. eam fiendam tempore pro-ductionis testium. Et hoc mihi placet. nā ex quo

b pars citatur ᵇad videndum iurare testes: et psens non excipit cōtra personas eorum videtur illos approbare. ar. c. ex parte ade. ā. eo. aut fuit prote-status tempore productionis et tunc aut pcessit ad actum reprobationis et obtinuit et non credi-tur in fauorem alicuius. vt in d. c. ex pte ade. aut deficit in probando. et tunc d. Ant. tenet indistin cte vt credatur in fauorē pducentis sed nō in fa-uorem protestātis. Ego dicerē q aut dicta testium cōtinent vnum factum inseparabile: et tunc si produ-cens vult pro se opz q recipiat ꝯtra se: vt in simi li no. Inn. in c. cū olim. de censi. facit qd not. in l. aurelius. §. idē quesiit. ff. de lib. leg. et in c. j. de con fes. lib. vj. Nec ob. q iste quantum in se fuerit illos reprobauit q reprobatio non habuit effectum. ar. in c. mulieri. j. de iureiu. Itē hoc ꝯtingit rōne in-diuiduitatis. arg. in l. si cōem. ff. si ser. ven. aut fa-ctum protestantis est separabile a facto pducen-tis et potest pcedere alia opi. vt in nihilum credat p ptestāte. ar. in l. papinianus. §. meminisse. aut

protestans

a Zacharias. ¶ Digniores. Adde de hoc p Ro. fin. suo. ccclxij. inci. duo testes. ⁊ Ant. corse. fin. cccl. in ver. testis. inci. etiam duo testes.
b e Sebasti. Sapia. ¶ Pro reo. Vide Bald. in l. qui accusare. in fi. C. de edendo. ⁊ do. Jas. in l. non est nouum. co. titu. ⁊ Abb. in c. examinata. colum. iij. ē. de iudi.

ff. de pba. vbi plc. examinat eius itellectũ. ⁊ vide late scripta per Jo. an. in sua summula. de test. i ver. qd si testes sunt diuersi. ⁊ adde hic no. dictũ Bar. i l. j. §. nõ aũt. in fi. ff. de bo. pos. fm ta. vbi dicit q si duo testes deponũt q titius occidit seiũ de mẽse aprilis: alii duo deponũt q semp̃onius occidit seiũ de mense maij cũ isti testes sint 2rij: neutris stabit

c ¶ Ista opi. host. pcedit qñ ex vna pte sunt pauci testes idonei ex alia pte multi inhabiles ⁊ indigni. sʒ si ex vna pte essent multi testes idonei: ⁊ ex alia pauci q tñ eẽnt idoniores: tũc pcederet distinctio huius gl. fm Inno. hic cuius distinctio mihi placet.
d ¶ Pro itellectu huius gl. vide gl. fi. l. d. c. eccl'ia. el. ij. ē. elec. ⁊ gl. pienissimã l. §. nũc aũt q̃rit. l. iij. di. ⁊ gl. in d. §. testes. i iij. q. õ. iiij. cir. pn. l ver. veritatis. ⁊ vid gl. i c. ego solis. ix. di. Et adõ h q si adducãt plures medici ad iudicãdũ an vuln⁹ fit mortale stat dictõ pauciorũ peritorũ. lʒ 2riũ dicat a pluribus ipertis. ita determinat spe. i ti. de homi. §. j. v. sed pone. quẽ refert ⁊ seqt Ro. in l. j. §. fi. l. iij. col. de ver. ob. ⁊ d. Ant. in c. pposuisti. in pe. col. v. pl⁹ dicit de pba. Jtẽ adde hic q̃d no. doc. l. c. ego solis. ix. di. in fi. Jtẽ adde q lʒ regulr stãte paritate meriti et depositiõis stet maiori numero testiũ 2cordãtiũ tñ si reperiunt 2lretiũ scripture antiquissime q̃nis 2ne lʒ p vna pte sint plures scripture q pro alia non pptere stat maiori numero ⁊ ad h dicebat do. Frã. de are. se põderare tex. valde sin. i. l. ij. i. ij. rñ. de offi. dsto. Jtẽ an testes deponẽtes sup idefinita pferant deponẽtib⁹ sup vniuersali vel deponẽtes super spe pferant depo nẽtib⁹ sup gñe vide multũ elegan-ter per do. Ant. post Inno. in c. auditis. in iij. col. de prescrip.

protestans non pcessit ad actũ reprobatiõis vel falte anteq̃ testes deponerẽt renunciet huic exceptiõi ⁊ tũc sentio cũ Host. ⁊ Jo. an. vt sit arbitrarium an ⁊ inquantũ credatur pro protestãte. habebit enim cõsiderare qualitatẽ testiũ. Jtẽ morã in qua stetit protestãdo ⁊ similia. fateor tñ vt etiã hic voluit d. Ant. q semp poterit huic 2testatiõi renũciare anteq̃ testes deponant: q2 semp agitur de fauore suo. sed p hoc nõ tollit iudicio meo qn relinquatur iudicis arbitrio quantũ sit credẽdũ pro eo cũ a principio illos quãtũ in se fuit reprobauit. sic in simili dicimus in approbatiõe. d. l. si quis testibus. ⁊ maxime q2 hec materia testiũ est arbitraria. l. iij. ff. e. ⁊ §. c. pri. v si iste tex. non dicit q̃d non credat: sed q̃d nõ de facili est credẽdũ. vñ 13 cõmittit hoc iudicis arbitrio. ¶ † Extra gl. q̃ro quid si qs iurauit se maliciose nõ opponere 2tra personas testiũ: tñ postea defecit in pbando nunquid excuset a 2dẽnatione expensarũ. Jo. an. dicit q̃d sic ppter onus iurãdi q̃d subijt ⁊ remittit ad spe. c. ti. §. j. ver. sed qd si admissus. d. Ant. putat eũ 2demnandũ: q2 talia iuramenta non excusant a 2dẽnatione expensarũ. Ego dico hic posse disceptari: an sit siendaista 2dẽnatio statim cum deficit in probãdo: an in fine litis ⁊ an habuerit probabilem causam opponendi vel non que oĩa declara secundũ ea que plene dixi in c. fine. de dolo ⁊ contumacia.

1 ¶ Ponit tria per que testes testibus pferunt.
2 Testis sibiipsi contrarius non probat nisi se corrigat incontinenti.
3 Quando vnus testis cõtrariat alteri neuter probat nisi alter melior sit qui puocet iudicẽ ad deferendum iuramentum in defectum ⁊c.
4 Concordia facienda est quando plures testes cõtrariantur pluribus.
5 Si duo vnam petunt vxorem: ⁊ equaliter pbant quis debeat obtinere.
6 Dignitas testiũ preferenda est numero. ⁊ magis creditur duobus testibus affirmantibus q̃ centum negantibus ⁊ quando.

In nostra. Si testes a diuersis producti deponẽtes cõtraria sint equalis honestatis stat maiori pti numero alias preualere poterit paucorũ autoritas vel summa sic. Si actoris ⁊ rei testes 2traria deponunt fidẽ sibi a non derogãt: sed pualent digniores a ⁊ verisimiliora deponentes: ⁊ si in ceteris est disparitas pfert numerus. h. d. premittit factũ ⁊ diffinitiõis cãm. scda ibi: mandamus. dat mandatum bimembre. scdm ibi: si vero. ¶ Casus literalis. Quidã archidiaconus habebat 2trouersiã cũ quibusdã monachis: que cõmissa fuit quibusdã iudicibus lite 2test. plures testes hincinde recepti fuerunt: quibus examinatis iudices dubitauerunt qualiter deberẽt ferre sñiam 2suluerunt do. pa. remittendo sibi attestatiões do. pa. diligẽter testibus examinatis scribit iudicibus illis cum plures testes tã ex parte archidiaconi quã ex pte monachoꝝ sint producti quos non solũ diuersa sed aduersa penitus testimonia cõstat reddidisse: non tamen ad multitudinẽ testiũ respicere opz: sʒ potius ad qualitatẽ testiũ ⁊ ad dicta ipsoꝝ quibus potius lux veritatis assistit ex q̃bus iudex motũ animi sui dʒ informare mandat papa iudicibus quatenus si testes vtrinq3 sint eiusdẽ honestatis ⁊ estimationis p archidiacono sñiam pferant: cũ plures testes archidiaconus produxerit quã monachi. Si vero testes monachoꝝ tante preeminẽtie fuerint q̃ autoritas eorũ alioꝝ sit multitudini pferenda absoluãt monachos ab ipetitiõe archidiaconi. Bern. ¶ No. q̃ data 2trarietate inter actoris ⁊ rei testes nõ iudicat indistincte pro reo lʒ sit fauorabilior actore: sed recurrit prio ad q̃litates testiũ dictoꝝ ⁊ ad maiorẽ numerũ: sed vbi
b cetera sunt paria tunc fert sñia pro reo: b vt in c.
10 ex literis. de proba. ⁊ hoc in gl. ¶ † No. ij. ex hoc ⁊ ex text. tria ex q̃bus testes testibus preferuntur. Primo ex eorũ autoritate: q2. s. sunt honestiores ditiores ⁊ melioris famie. Scdo ex depositorũ q̃litate: vt q2 sunt iuri cõi consona vel aptiora negotio de quo agit. iiij. q. iij. si testes. ⁊ in c. lʒ. de pba. p Inno. in c. auditis. de prescrip. Tertio ex eorũ multitudine: vt q2 sunt plures numero. Et dic
c prio recurrendũ ad autoritatẽ iã vt dicit Host. c possent esse. c. ribaldi ex vna parte ⁊ viles: ex alia parte duo tales ⁊ tante honestatis q eis potius staretur q̃ multitudini q̃d est notandũ. secundo ad verisimiliora. argu. c. quia verisimile. de presump. ⁊ de renun. c. super hec. de resti. spolia. sollicite. Tertio ad multitudinẽ vt hic. Adde quartam considerationem vt inspiciatur persona producens fm Hosti. nam ex qualitate producentis presumetur testiũ corruptela. Jn his tñ nõ puto posse dari certã doctrinã sed ex varietate ⁊ qualitate factorũ informabit iudex motũ animi sui d. c. testes. ⁊ l. iij. ff. eo. titu. ¶ No. q probationes debẽt esse tales vt moueant iudicis animũ ad cre
d dulitatem. ¶ Glos. d .i. est notabilis ⁊ habes fere similẽ in d. c. testes. iiij. q. iij. Et diuiditur hec gl. principaliter in tres partes. Nam in principio ⁊ in fine prosequitur contrarietatẽ testium directe seu indirecte productoꝝ. secundo prosequit 2trarietatẽ testiũ ad instrumentũ. tertio ponit q. dubitabilẽ ⁊ sol. prima pars subdiuidit. primo dicit quid iuris qñ vnus testis est sibi 2trarius vel p pte dicit falsum. scdo qd qñ vnus 2tradicit pluri
2 bus. tertio qñ plures 2dicunt pluribus ¶ † Veniamus nunc ad singula mẽbra declarãdo ⁊ sup
e plendo prout fuerit opportunũ. ⁊ pro igressu gl. e opp. ⁊ videtur q ex 2trarietate dictoꝝ testiũ dicta corruant ex toto vt in c. pura. iij. q. ix. ⁊ c. licet. de pba. Solu. fm glo. qñq3 vnus testis 2tradicit sibiipsi. ⁊ tunc procedit cõtrariũ. Et est huius dicti ratio: q2 ex 2rietate reddit testis suspectus ⁊ periurus cũ iurauerit dicere veritatẽ. ⁊ 2traria simul non pñt esse vera. xxxij. q. j. cũ renunciatur. xxxij. di. hospitiolũ. ⁊ eadẽ rõne verificat dictum sequens in gl. qñ testis pro parte dicit falsum nã annullat dictũ in totũ. ⁊ de hoc vltimo vide Jnno. in c. fraternitatis. de here. vbi etiã prosequit quid in instrumento in quo aliquid reperit falso scriptũ. ⁊ pro primo dicto vide Jnno. in c. preterea. de testi. cog. vbi prosequit qñ testis dicitur sibi 2trarius. ⁊ qñ varius vel vacillans. ⁊ p illum tex. limita hoc dictũ glo. nisi testis corrigat incõtinenti suã cõtrarietatẽ. nã tunc excusat. facit q̃d not. glo. in c. cũ in positionibus. de iureiuran. in verbo iusta cã. ¶ Jtẽ dic dictũ gl. procedere nisi possit reduci ad 2cordiã. ar. in c. iter dilectos. §. ceterũ. de fide instru. dixit in c. cũ tu. ē. c. vbi vide
f ⁊ habes primã partẽ glos. ¶ † Sed omittit glos. aliud membrũ qñ vnus testis contradicit vni in quo casu dicit hic Vin. q vtriusq3 dictũ annulla
g tur nisi alter tñ esse melior g ⁊ dignior q puocet iudicẽ ad iusiurandũ deferẽdũ. C. de re. cre. in bo ne fidei. ⁊ hoc dictũ singulare notabis pro intel- alleg. Jnno. in d. c. cum contingat.

vt eligent digniores. Sed si inuls ex testibus pductis deponit de certo tpe: tunc et titius ⁊ sempronius punient de homicidio cũ verificari posit dictum omnium testiũ: quia intelligit q titi⁹ ⁊ sempronius simul interfecerũt seium. Jtẽ ad materiã huius glo. in terminis vide multũ eleganter post beatũ Thom. in ij. ij. q. lxx. artic. ij. vltra med. ⁊c.
¶ Adõ an dicta testiũ contrariorũ corruant Alexan. consil. cxij. ij. li. ⁊ consi. xlij. iij. lib.
f ¶ Teste legaliori producto q cõtradicit testi non ita legali ab aduersario pducto põt deferri p hoc producenti iuramentũ in supplementũ ⁊ idem dicit Jo. an. in addi. spe. in ti. de teste. §. postq̃. circa prin. ver. qd si aliter. ⁊ vide q̃d no. do. Anto. in c. fi. in ij. colum. de iureiur.
g ¶ Ex his pt colligi doctrina q̃d illud q̃d dicit testes reduci ad cõcordiã vt probẽt est verum quando sunt pares numero: secus si sint impares vt quia vnus est ex vna pte ⁊ duo ex alia. ad quod eundiu alleg. Vin. ⁊ Jo. ad. in hoc c. tenet Fede. 2si. cxlvij. ⁊ Jmol. post Bal. in l. in insulas. §. fructus. in fin. ff. solu. mat. ad hoc alleg. Jnno. in c. cũ contingat. de offi. deleg. de hoc vide Jmol. in l. inter stipulãtem. §. j. ff. de ver. ob. ⁊ idẽ dicit Bal. in c. cũ tu. de te sti. et

e ¶ Adde an stet minori numero pitoꝝ cũ in 2riũ sũt multi iperiti. alex. consi. cxlix. ij. li. ⁊ qñ stet pauciori numero per eundem consi. xxvij. ij. lib.
f ¶ Pro intellectu huius gl. in j. pte vide diuo p Jo. an. in l. cũ de etate.
¶ Adde qñ testes reducantur ad 2cordiã: Ancha. 2si. ccclxxvi. ⁊ ... xcix. Alexan. cõsi. cxxxiij. ⁊ an dictum vnius sit reducendum ad concordiam per eundem consi. lxxxj. j. lib.

a ¶ Vide ibi d. Ant. ⁊ quod ibi ple. no.

b ✠ Sebasti. Sapia. ¶ Reductio. Vide Bar. ⁊ alios in l. gallus. §. ille casus. ff. de lib. ⁊ postu. late p Alex. in l. inter stipulantem. §. i. ff. de ver. ob. ⁊ Feli. in c. cū cōtingat. de offi. deleg. ⁊ in c. ex litteris. col. ii. de pba.

c ¶ Vel forte. no. q qñ est questio iuris nūq̄ recurrimus ad iudiciū sortis: ut voluit Bar. in l. si duo. in pn. ff. uti pos. ⁊ est gl. no. in l. uni. C. uti pos. ita t3 Bald. l. c. l3 eam. de pba. imo ⁊ alii moderni in l. hmōi. §. fi. ff. de lega. i. et Ange. in l. si ambo. ff. de iud. Ber. forte. Anto. Francis.
¶ De iudicio sortis quot ⁊ quibus modis capiat. vide Jo. an. in ver. sortis in pe. cle. et vide gl. xxvi. q. ii. l summa. et qñ sint sortes licite ⁊ illicite vide glo. summe. xxvi. q. ii. et adde q iudiciū sortis dr̄ iudiciū fortune ⁊ ideo h3 locū in q. facti non iuris ut p Bal. in l. si duobus. C. cōia de leg. in i. no. ⁊ p Alex. post Bart. in l. si duo. ff. uti pos. ⁊ vide in c. i. ⁊ toto ti. de sortilegiis.
✠ Sebasti. Sapia.

d ¶ Sniam differēdā. Vide Jo. de ana. in c. i. de sortilegiis. ubi refert Imo.

e ¶ In ista materia videt adducas duos optimos tex. s. text. in l. maiorē. ff. de pactis. et in l. fi. C. q̄n ho. eccl. pos. et qd no. Bar. in l. uni. §. cato. in fi. ff. de verbo. obli. Sed qd si testes hinc inde sunt pares dicitur recurrendū ad merita personarum: modo pone qd ex una parte sunt duo doc. plebei: ⁊ ex alia parte sunt duo nobiles qui debebunt preferri. ⁊ similiter questio ista potest occurrere in prelati elec. videt qd preferēdi sint doc. plebei. ar. eius qd dicit Bal. in l. nemini. C. de advo. diver. iu. ubi sentit qd doctor plebeius sit preferendus doc. nobili imperito. in contrarium facit text. ex ordine scripture in fi. ibi sublimes tamen ⁊ literatos ⁊c. de preben. ego dico qd hoc erit in arbitrio iudicis q habebit considerare quis sibi videatur dignior. Et ad hoc adduci potest elegans dictū spec. in titu. de test. §. i. in vi. col. ver. sed quid si vir ⁊ uxor. ⁊ qd scribit d. Ant. post Jo. an. in c. super eo. el. ii. in ii. col. de eod. Semper tamē in dubio debebit interpretari in partē benigniorē. arg. d. l. maiorem. in fi. videtur tamen text. ex ordine scripture probare in d. c. super eo. dum dicit divitiis nobilitatibus ⁊c. q testimonium divitis preferatur dicto eius qui est in dignitate alibi tamen nobilis et dives non nobilis equiparantur text. in l. nobiliores. C. nova vec. impo. non posse. ⁊ adde hic Bal. in l. testium. in pe. col. C. de testi. ubi dicit potius credendū esse duobus testibus nobilibus q multis clericis. Et adde q si dictum non integri testis concurrit cū dicto testis qui est legalissima persona sustentatur dictū testis non integri propter dictum legalissime persone. hoc fuit sing. dictum Ang. in cōsi. suis cōsi. i. ad hoc alle. tex. in l. si quis ex argentariis. §. i. ff. de eden. ⁊ circa id qd supra de paupere doctore sed ignobili. adde gl. in l. societates q est bona. ff. p soc. que dicit q bene literati debēt recipi i canonicos sicut nobiles. et ad hoc facit glo. in c. nunq̄. lxvi. dist. facit qd not. i proe. insti. in fi. ubi dicit q scientia civilis nobilitat addiscētes eā et exhibet magistratus ⁊ honores conduplicat. ⁊ ut vera p oia fatear futurū professores per orbem terrarum facit solēniter pncipari ⁊ habere sedē in aula iperiali vide etiā gl. in d. c. de multa. ⁊ adde qd no. Bal. in l. vidue. circa princi. C. de nup. ubi dicit qd nobilitas et virtus morū preferuntur divitiis. ⁊ ibi vide. ⁊ q ignobilis peritus equiparet nobili imperito est bonus tex. in l. prudentū. i pn. C. de postulā. Et adde hic Bal. in l. fi. C. cōmunia vel epi. ubi dicit q si inter testes utrinq3 pductos est oimoda similitudo tūc relinquit arbitrio iudicis quos preferre velit. idē dicit Bal. in l. cum magistrat⁹. in fi. C. qñ pro. nō est neces. dicēs q tū iudex in actis d3 facere scribi causam sue adhesionis. Et adde hic archi. l. c. ex multis. i. q. iiii. ubi p illū tex. ⁊ ex ordine litere dicit qd mores preferuntur sciētie. Itē adde hic glo. in l. nec ei pmittitur. §. fi. ff. de ado. que dicit q ad fidē exhibendam plus valet gravitas vel benignitas morū quā facultates. Itē adde q in dubio stat testibus rei l3 testes actoris sint aliqualiter legaliores ut q2 sunt clerici ⁊ testes rei sint laici. ad hoc est gl. fin. in c. clerici. lxxxi. di. quā ad hoc singulariter alle. d. Abb. hic ⁊ in c. ex litteris. de pbationibus. Et adde qd duo testes tabelliones pferunt duobus aliis testi. fm Bal. in aut. sed cū testator. in ii. col. C. ad l. fal. qui alleg. glo. fin. in aut. de here. ⁊ fal. §. si vero. Itē scias qd duo testes reddentes cām sui dicti pferuntur duobus aliis nō reddentibus rationē ēt qñ sumus in casibus in qbus v3 dictū testis non reddentis rationē si non sit interrogatus. istud dicit no. Bal. in l. presbyteri. circa finem. C. de epis. ⁊ cle.

lectu. c. si. de iureiu. ⁊ defendo dictū hac rōne sicut plena pbatio non cōfundit pleniorem cōtrariā ut h: ita nec semiplenā firmiorē. Quidā tū tenuerūt cōtrariū exemplo duarū psumptionū oppositarū sed nō pcedit: q2 una elidit aliā cū est fortior ut probat in c. literas. de presump. Quarto ⁊ secundo
a unus^a testis cōtradicit pluribus ⁊ talis cōtrarietas non ob. fm glo. ⁊ adduci pōt rō ad hoc precedens: sed intellige qñ unus testis ex toto cōtrariatur pluribus si aūt utrūq3 dictū esset possibile: ut q2 duo testes ex pte actoris deponunt sup mutuo unus testis ex pte rei deponit sup restitutiōe mutui tunc posset deferri iuramentū ad dictū unius iuxta no. in c. si. de iureiu. ⁊ p Bar. in l. admonendi. ff. eo. ⁊ dic ut plenius ibi no. ¶
4 †Quarto ⁊ tertio plures cōtradicunt pluribus. gl. reiecta opi. quorundā tenet q primo si fieri pōt iudex reducet ad cōcordiā. si aūt non est possibile dicit primo recurrendū ad autoritatem: secundo ad verisimiliora dictorū: tertio ad multitudinem et nota bene in hac glo. ⁊ idē per omnia tenet glo. in d. c. si testes nam primo habes ex glos. q licet testes p omnia non sint pares tamē prius sunt reducendi ad cōcordiā si fieri potest. nam contrarium sentit glos. in c. cum contingat. de offi. deleg. ⁊ ibi idē Inno. ⁊ Bar. in l. ii. §. creditū. ff. si cer. peta. dicunt enī q
b tunc fienda sit reductio^b ad cōcordiā quando testes sunt omnino equales: sed tu tene primū per rationem c. cū tu. de eo. ubi vide. ⁊ facit c. nihil obstat. de verb. signi. ⁊ de pe. di. i. periculose. ubi ho. text. cū glo. ¶ Secundo not. prius recurrendum ad verisimiliora q ad multitudinem. ⁊ satis hoc innuitur in text. in principio. ⁊ ultra ea que dixi in text. pone exēplū testes unius partis deponūt illum possedisse. xl. annis ⁊ etiam deponūt de titulo: testes plures numero alterius partis deponunt solum de possessione. nam illi preferunt. ar. c. licet. de proba. ⁊ voluit gl. in d. c. si testes. limita hoc dictum glo. quando testes cōtrarii deponunt in eadē instātia seu causa. secus in diversa seu ad aliū effectum. ut est ho. tex. in c. cum in tua. de eo. ⁊ per hoc etiā dic qd duo testes possunt reprobare centū quia non cōcurrunt super eodē: sed isti duo soli deponunt super indignitate illorū centū. ad hoc c. licet. ⁊ quod ibi no. de proba. Si vero testes per omnia sunt equales vel simpliciter vel facta compensatione excedentiū ⁊ excessorū: dicit glo. tunc ferendam sniam pro reo nisi in casibus exceptis ⁊ si neuter esset reus dividēda est res: vel gratificet iudex cui vult si res est indivisibilis vel sor
c te^c dividatur. ¶ Tu dic ut dixi in c. licet. de proba. post glo. ubi vide. Hec procedunt quādo testes directo cōtrarii super eodem articulo inducti fuerunt. Sed est dubiū quid si scdo inducātur testes ad probandū indirecte contrariū: ut in casu. c. ex tenore. de eo. glo. in fi. que hoc congruentius expedit: concludit idem dicendū qd. s. ut habeatur respectus ad dignitatem ⁊ multitudinē: ⁊ ubi oia sunt paria statur potius primis: quia psumitur potius subornatio in secūdis quod est valde notandū. Sed glo. multū no. in c. clerici. di. lxxxi. videtur sentire oppositū. dicit enim qd si duo clerici deponunt me cōmisisse fornicationē certa die ⁊ tot laici dicunt me fuisse cū eis tota illa die pponēdi sunt laici quia stant pro reo. ⁊ sic vult quod probantes indirecte preferant si stant pro reo: licet alii sunt idoneiores ut sunt clerici respectu laicorum: sed credo illā glo. pcedere cū duplici limitatiōe. primo qñ modicus est excessus in testibus actoris. secundo quādo fuerunt pducti ante publicationem aliorū testiū. tunc enim cessat psumptio subornationis super qua se fundat hec glo. utile est ergo producere plurimos testes etiā pro notoriis cause. ¶ Venio nunc ad scdam partem principalem glo. quid si testes cōtradicūt instrumento glo. distinguit. tu in utroq3 membro. vide plenius per Inno. in c. cum Joānes. de fide in
5 stru. ⁊ ibi dicā. ¶ †In tertia ⁊ ultima parte glo. querit quid si duo eandē petunt in uxorē ⁊ equaliter probant. ⁊ responde ut in ea habes. hec questio rarissime contingat: q2 fere semper danda est differētia inter pbationes: nec placet decisio gl. quia posset contingere ei qui non est maritus: ut q2 postea cōtraxit: l3 probari non possit. ar. l. duo sunt. ff. de testa. tut. ⁊ vide de hac q. p Inno. sup rubri. de spon. duorū. ubi inter cetera dicit sniam
d differēdam^d donec de anteriori tpe probet. ⁊ hec opin. securior est. ⁊ facit. c. grave. xi. q. iii. ⁊ cōpellet hoc casu mulier cōtinere non sine causa nec caret culpa in cōtrahendo cū duobus. ar. in c. qm. ut li.
6 non cōtest. §. si aūt. ¶ †Glo. ultima qrit an autoritas testiū indifferenter preferēda sit numero. et
e dicit q nō: s3 tūc tm qñ in modico excedit^e. Host. dicit gl. in hoc esse cōtra tex. qui dicit ad multitudinē non respiciendū sed autoritatē multitudini preferendā. nā pōt esse fm eum q centū viles ⁊ ribaldi essent pro una pte ⁊ duo honesti viri pro alia quibus staret. ⁊ hoc plus pl3. iudex ergo totū arbitrabit. Nec ob. iura allegata in glo. dico enī q loquūtur in habentibus mo digēdi qui non presumūtur viles: licet alii possent esse digniores etate: dignitate: sciētia: vel ordinibus. adde ad predicta quod no. Inno. in c. sup eo. de renū. ubi
f dicitur q plus creditur duobus^f testibus affirmantibus q centū negantibus. sed intellige qñ negativa nō est restricta ⁊ coarctata prout no. in c. bone. de elec. ubi de hoc.

1 ¶ Clericus iudex pōt excōicare laicū impedientem productionem testium coram se fiendam.
2 Electus cōfirmatus sed nondum cōsecratus potest dici prelatus sed non episcopus.
3 Inferior an possit relaxare suspensionem vel excōmunicationem factam a papa.
4 Falsificantes literas qualiter puniantur.
5 Testis de audita auditus non probāt: sed de auditu suo sic.
6 In causa criminali an sit deferendū iuramētum in defectum probationis.

f ¶ Nota limitationem ad glo. et not. in l. dicm proferre. §. si plures. ff. de arbitris.

Criminosus

7 Criminosus ꝛ infames admittūt ad excipiēdū ꝛ
exceptionē ꝓducendā: sed ipse non pōt ꝓbare.
a **Tam literis.** a Ad ꝓbāda impedimen-
ta electi laici etiā femine admittūtur.
adde q̄ testes de auditu ꝛ fama suffi-
ciēter nō ꝓbāt. Primo ponit q̄ ꝓbauerūt testes
ꝯ electū. Scdo ꝓseq̄tur articulū bigamie ibi: q̄
vero. Tertio ponit penā archip̄sbyteri ꝛ sacriste
ibi archip̄sbyterū. ¶ Casus lfalis. Ecclesia luca-
na vacāte qdā elect⁹ fuit in ep̄m ꝯ istā electionem
archidiacon⁹ lucan⁹ ꝛ. S. sacrista ꝛ qdā alii se op
ponebāt. Ūn denūciauerūt q̄dā ipedimenta dn̄o
pape ꝯ electū. ꝛ q̄ cōtraxerit matrimoniū cū vi-
dua. do. pa. sup his cōmisit inquisitionē. Itē ar-
chidiaconus ꝛ. S. sacrista ꝓdicti lr̄as sub nomie
maioris ptis capli cōtra electū miserūt do. pape.
Caplm hoc intelligēs significauit do. pape lr̄as
illas de ꝯscīa capli nō emanasse. sed q̄ false erāt.
Et de hac falsitate papa mādauit inquiri: iudi-
ces sup his receperūt testes ꝛ dum vellēt recipere
testes sup eo q̄ electus m̄rimoniū dicebat contra
xisse cū vidua appellatū fuit ad se. apo. ne laici vl̄
femine reciperent cōtra ip̄m in tali articulo. Ūn
iudices attestatiōes sup aliis articulis receptas
miserūt ad do. pa. cū lr̄is suis: papa examinatis
attestatiōibus illis rescribit iudicib⁹ dicēs q̄ tā
p lr̄as ipsorū q̄ p depositiones testium intellexit
nihil esse ꝓbatū contra electū predictū nisi de au
ditu ꝛ fama: ꝛ si aliis videant aliqua esse ꝓbata
testes vel sunt soli vel sunt tales q̄ nō potuerunt
illa ꝓbare. Sed q̄ super m̄rimonio ꝓpter appel
latione ꝓdictā testes nō fuerunt ꝓducti: mandat
quaten⁹ testes siue laicos: siue feminas idoneas
q ad huc articulū probandū ꝓducti fuerint: reci
piāt ꝛ examinēt diligēter excōicantes illos q eos
impedire ꝓsumpserunt quominus testimoniū ꝑhi
beant veritati: quib⁹ publicatis si irregularitas
ꝓbata nō fuerit indicāt electo purgationē super
obiectis p septem canonicos maioris ecclesie: vel
priores ꝛ ꝑsbyteros ciuitatis lucane: qua recepta
ꝑfigant ei terminū quo cōsecrandus ad do. pa. ac
cedat. si vero irregularitas probata fuerit: vel si
non fuerit probata: ꝛ infra terminum cōstitutū
purgationem non prestiterit: illum remoueant a
prelatione lucane ecclesie mandātes capitulo vt
de alio sibi ꝓuideant in pastorem. in fine dicit q̄
archidiacon⁹ ꝛ sacrista qui nomine maioris par
tis capituli. d. pape cōtra electum literas destina
runt ab officio ꝛ beneficio denuncient esse suspē-
sos: donec mereant a dn̄o pa. indulgentiam obti
nere: cum per attestationes predictas constet ma
iorem partem capituli huiusmodi literarum cō-
sciam non fuisse. Bern. ¶ Nota. i. quod electus ꝛ
cōfirmatus appellatur simpliciter electus. quod
eni iste fuisset confirmatus colligitur ex eo quod
infra statuitur terminus ad consecrationem reci
piendam ꝛ si succumbit amouetur a ꝓlatione. ad
idem. c. tua. de his que fi. a prela. ¶ Not. ii. quod
mulieres admittuntur ad testimonium cum agi
tur de irregularitate clerici. Idē si agitur de cri-
mine ciuiliter. vt in. c. quoties. ꝯ. co. secus si ago-
retur criminaliter. vt in. c. forus. ꝯ. de ver. sig. ꝛ dic
1 vt ibi. ¶ † Nota. iii. iudicem ecclesiasticum posse
excōmunicare omnes cuiuscunq̄ cōditionis im-
pedientes testes produci coram se. potest etiā cō-
pellere ipos laicos subtrahētes se a testimonio. ꝯ.
ueni. prori. per totum. ꝛ sic est casus in quo iudex
ecclesiasticus exercet iurisditionem in laicos: sed
laicus iudex non exercet iurisditionem in cleri-
cos in casu ꝑmisso vt in. c. q̄q̄. xxiii. q. ii. ꝛ. xi. q. i.
testimoniū. ¶ Not. purgationem posse indici nō
solum in causa delicti: sed etiam super irregula-
ritate ꝓueniente ex defectu sine aliquo delicto. fa
cit. c. accedēs. de pur. ca. ¶ Nota q̄ electus in ep̄i
scopū ꝛ confirmatus necessario nō se purgat per
episcopos vel consimiles electos. facit. c. cū. in iu-
2 uentute. de pur. ca. ¶ † No. ibi: a prelatione ꝛc. q̄
electus confirmatus nōdum consecratus potest
dici prelatus licet adhuc nō vocetur ep̄s. de aut.

ꝛ vsu pal. nisi. ¶ Not. q̄ etiam principaliores de
ecclesia non possunt impune scribere literas sub
nomine capituli inscio capitulo. ad idem. c. q̄to.
de his que fi. a prela. ꝛ nota tales suspendendos.
3 ¶ † No. viii. ibi: donec: q̄ suspēsus autoritate pa-
pe non restituit per inferiorē. ꝛ sic videtur aliud
in excōmunicatione. vt in. c. nuper. de sen. ex. sed
tu in suspensione vide gl. fin. in cle. i. de here. in v.
excōmunicatus. que vult q̄ aut suspēsio lata au-
toritate iuris habet terminum annexum. ꝛ nō re
laxatur per inferiorē ne frustretur ipsius effectus
ꝛ in hoc casu intelligo glo. not. in. c. cupientes. ꝯ.
ceterum. in ver. suspensos. de elec. lib. vi. Aut non
habet tempus determinatum ꝛ si superior reser-
uauit sibi absolutionem idem dicēdum vt hic. ꝛ
dicto. c. nuper. Aut non reseruauit ꝛ potest. ar. il
lius. c. nuper. sic distinguit glo illa que licet com-
b muniter approbetur mihi non placet b sed distin
c guo sic. quod aut suspensio c fit in penaz aut pro-
pter contumaciam primo casu inferior non po-
test suspensionem relaxare: quia non debet remit
tere penam inflictam autoritate iuris. arg. ii. q. ii.
ꝯ. notandum. nisi forte vellet dispensare in casib⁹
sibi concessis iuxta materiam. c. at si clerici. ꝯ. de
adul. de iu. Nec obstat. c. nuper. quia loquitur in
excōmunicatiōe que non est pena sed medicina:
nec est perpetua sed fert quodāmodo sub condi-
tiōe tacita donec satisfecerit. vn̄ ep̄s relaxando cū
satisfactiōe nil noui facit: sed potius ius cōe exe-
quitur: sed in casu nostro remitteret penā. et pa-
ria sunt quē suspendere propter delictum perpe-
tuo vel simpliciter vt in. l. seru⁹. C. de pe. no. Inn.
in. c. ex literis. de cōsti. ꝛ hoc casu bene militat ra-
tio glo. in. d. c. cupiētes. si vero fuit facta suspēsio
ꝓpter contumaciā tūc ꝓcederet equiparatio ad
excōicationem vt in. d. c. ex literis. facit pro hac
differentia qd no. Inno. in. c. i. de exces. ꝓla. per
hoc dico Inno. non bene dicere in. c. ii. de sol. qui
simpliciter sentit idem esse in suspensiōe qd in ex-
communicatione. et hoc no. ꝛ intelligo inferiorē
in casibus predictis posse quādo excōmunicatio
vel suspensio est lata a canone: secus si ab homine
ar. c. cum ab ecclesiarū. de offi. or. no. Ioan. an. in
c. ex frequētibus. de insti. ꝛ Archi. xvii. di. in sum-
4 ma. ¶ † Opponitur cōtra hoc ꝛ contra tex. videt
enī quod aliter ꝛ acrius debuissent isti falsarii pu
niri: vt in. c. ad falsariorū. de cri. fal. et in. c. ad au-
dientiam. sol. doc. aperte nō tangunt sed dicunt
istos non fuisse suspensos ipso facto ratione falsi
tatis sed suspendendos prius et postea denunciā-
dos ꝛ sic hec suspensio autoritate pape aliter fieri
non debuisset cum ad hoc non fuit actum. de hoc
de ord. cog. c. ii. sed papa punit crimina vndecūq̄
claruerint. xxiii. q. iii. ccce. vel dicēdum vt no. in. c.
ii. de confes. et. c. per inquisitionē. de elec. ita dicūt
Host. et Io. an. Sed tu dic latius ꝛ formali⁹: aut
d enī falsauit quis literas d pape ꝛ habet locum pe-
na. c. ad falsariorum. aut literas alterius princi-
pis inferioris. et procedit. c. ad audiētiam. aut ca
pituli aut alterius prelati. ꝛ sic procedit quod hic
dicitur puto tamen q̄ hoc casu pena sit arbitra-
ria cum hec pena suspensionis nō fuerit ordina-
rie imposita: cū non ageret ad hoc: vnde puto q̄
scdm qualitatē prelati aut capituli cuius sigillū
vel litere falsant: ꝛ s̄m qualitatem negotii in quo
falsitas cōmittitur iudex arbitrabitur penā. ar.
c. cum olim. de rescrip. ꝛ de offi. dele. cum olim. iii.
vbi imponitur alia pena q̄ cōtinuatur hic. et vi-
de bonum tex. in. c. si ep̄s. l. dist. vbi falsanti char-
5 tam imponitur depositiōis pena. ¶ † Venio ad
glo. et prima colligit testimonium de auditu cū
e fama plene non probare e allegat in cōtrarium. c.
preterea. ꝯ. eo. ꝛ. c. dicit. xxxv. q. i. et solū respōdet
f ad. c. dicit. dic clari⁹ colligendo dicta f doc. q̄ qn̄-
cunq̄ actus subiicitur sensui auditus tunc valet
testimonium de auditu proprio. in. c. ii. de cōsue.
sed de auditu alieno secus. ꝛ ita loquitur hic. Nā
talis non esset proprie testis vt no. gl. in. l. in sum
ma. ff. de aqua plu. arcen. ꝛ est ratio quia testis de
bet deponere de eo qd gestū est vel dictū in ꝑsen-

↪ Sebasti. Sapia.
a ¶ Tam literis. Pōdera huic tex. vt p Abb. in. c. reprehēsibilis. ꝯ. de appellatio. col. i.
b ¶ Nō placet. ad de vidē. Fed. consil. clxiii.

↪ Sebastia. Sapi.
c ¶ Aut suspēsio. Aliā differētiam inter suspensionē q̄ fit in contumaciā ꝛ suspensionē q̄ fit in penā ponit nouiter abb. in. c. sepe. col. vii. ꝯ. de appella.
d ¶ De falsificāte literas qua pena puniatur ponit etiā Bar. i. l. paul⁹ in fi. ff. de fal. et p Bal. i. rub. C. de fi. instr. l. xix. col. in v. q̄ro de illo q falsat ꝛc. et p Bar. i l. titio cū esset. ff. ad mu. in vi. col. et in. l. ii. ff. ad le. cor. de fal.
¶ Adde Federi. consi. cxxix.
Antoni⁹ Frācis.
¶ De falsificāte lr̄as pape vel alicui⁹ principis. vide q̄ habetur in. c. ꝑ graui. ꝛ i. c. ad falsariorū. de cri. fal. ꝛ quō hec falsitas deprehēdatur: vide ibi plene per. d. abb. et i c. ad hoc. de sent. excō. dicas tamē q̄ falsitas literarū nō dz de facili ꝑsumi. de quo vide plene p pau. ō cast. in suo consi. cclvi. ꝛ quomodo cognoscat falsitas bulle vel rescripti vide ple. per spe. in tit. de rescri. ꝑsen. in. ꝯ. igitur vbi ponit plura ex quibus talis falsitas deprehendit de quibus in pecalle. c. quā graui de cri. fal. per. d. abb. et doc.

↪ Sebasti. Sapia.
e ¶ Nō ꝓbare. cir. testimoniū de auditu qn̄ ꝓbet vid Alexan. in consi. clxxvii. incip. in hac cā in. ii. volu. et Alex. in consi. xxxvii. incip. sequendo ordinē. vbi ponit qd ad ꝓbandū parētelam antiquā admittitur testimonium de auditu.

f ¶ Quādo testimoniū de auditu plene probet ꝛ quando nō. vide hic plene per do. An. in. ii. col. ver. op. q̄ valeat testimoniū de auditu. vide tamē qd no. gl. et. in. ꝯ. de his. iii. q. ix. ꝛ pulchre p Bal. post glo. et Dy. in. l. si arbiter. C. de proba. ꝛ vide glo. in l. testium. C. de testi. in ver. presto fuerit. ꝛ adde qd no. d. An. i. c. quoties. in fi. ꝯ. eodē. vbi dicit quod testis de auditu nō est verus testis ꝛ ad hoc alle. glo. i l. i. summa. ꝯ. ide labeo. ff. de aqua plu. arcen. Item facias illum text. sing. in palleg. ꝯ. de his q dicit qd quoticūq̄ in ci talib⁹ testis fuit rogatus valet testimoniū de auditu. ꝛ de hoc articulo vide quod no. d. An. in. c. licet ex quadā. in trib⁹ primis no. ꝯ. eo. ꝛ eidem in ii. colū. ver. oppono qd nō valeat vbi no. dicit post Ioā. an. qd illud qd dicit quod in causa matrimoniali admittitur testimoniū de auditu est verū qn̄ agitur de probāda cōsanguinitate. secus si ageret de probando vel improbando matrimonio respectu alterius impedimēti vel defectus qd est verbum singulare ꝛ mirabile. Sed cōtrariū dicit Spe. in ti. de teste. ꝯ. i. i. ex. colū. ver. qd ergo si iuro. Item facit quod no. in. c. videtur qui ma. acc. pos. per glo. et doc. ꝛ per glo. iii. q. v. l summa. ver. item consanguinei. vbi mater admittitur i causa matrimoniali pro filio: nō solum cum agit de vinculo cōsanguinitatis s; et de alio impedimento vel etiam

ad probandum contractum. Item qd regulariter in causis quibuslibet nō fit sufficiens testimonium de auditu. est tex. in c. licet ex quadā. in prin. ibi propter communem formam ⁊ c. in c. tua nos. ibi ꝙ quia est minus validum. de cōsan. ⁊ affi. Et adde qd si testis deponat de auditu non sequitur ꝙ intellexit nisi presumptiue. vt dicit do. Ant. in c. auditis. in .i. no. de ele.

ad quod faciunt no. per Bar. in l. diem proferre. §. totam. ff. de arbi. ⁊ in l. i. vel .ii. ff. de aucto. tu. ⁊ ad hoc vltimum qd dixi vide do. Anto. in c. auditis .i. ij. no. de elec. etiaȝ facit tex. in l. compromissuȝ. ff. de arb. Iteȝ de isto testimonio audit᷒ vide tex. ⁊ glo. in c. in primis in ver. vtrū testimoniū ex auditu dixerit ij. q. i. ⁊ vid Spe. in titu. de teste. §. nunc tractandū. in .v. col. in ver. de auditu quoqȝ. et adde qd illud dicit esse notum qd scit per auditum tex. est cū glos. in c. olibus. in princ. ij. q. v. ⁊ dicit Cicero de republica qd nullus in nobis vberior sensus est ꝙ sens᷒ auditus. ⁊ Plaut᷒ dicit ꝙ pl᷒ ē ocu latus testis vni᷒ quā auditus decem. ⁊ de illo passu an valeat testimonium de auditu vide per Bar. in trac. de testi. in iii. col. ver. testis dixit aliqua vera esse: quia audiuit vbi iter cetera dicit qd si scriptura continens dicta testium deperiret ⁊ extarēt testes qui dicerent se audiuisse aliqs idoneos iurare

tia sua. vt in c. testes. iij. q. ix. ad c. preterea. dic ꝙ ibi loquitur nō de auditu alieno sed de ꝓprio: vt q̄ audierant illos cōmiscentes tenui pariete distāte ⁊ de intellectu illius capi. dic vt ibi plene nota. an autem fama cum teste idoneo faciat plenā probationem putat hic Gof. ꝙ sic alleg. iij. q. iii. c. sepe. tu dic vt latius dixi in c. veniēs. ī. eo. ⁊ generaliter per quē sensum habet testis deponere dic vt no. in d. c. ij. de consue. ⁊ in c. cum clam. ī. eo.

6 a ¶ †Oppo. ⁊ videtur.ᵃ ꝙ cum pro actore fuissent hic testes singulares debuit sibi deferri iuramentum in supplementum probationis: cum ad hoc vnus testis vel alia presumptio sufficiat. ī. de iureiu. c. fi. Sol. glo. n. ꝙ contrariū procedit in cā ciuili nō autē in criminali etiā ciuiliter mota vt hic qd bene no. Host. dicit glo. veram si ageret ciuiliter ad pecunie cōdemnationē: ⁊ remittit ad c. fi. Io. an. post Abb. dicit idē iudiciū esse in vtroqȝ casu. ī. siue cā sit mere ciuilis siue criminalis. naȝ in ciuili defert᷒ iuramētū ei qui melius credit᷒ veritatē scire ita hic cū nemo alius presumat᷒ meli᷒ scire ꝙ iste electus an cōtraxit cū vidua: ideo sibi fuit delatum. iuramētum vero purgationis adiungunt propter infamiā. Tu vide de hac questione latius p Bar. in l. maritus. ff. de q̄stio. ⁊ in l. ij. ff. de iureiu. et in l. cum qui. §. in popularibus. eodem titulo dicam plene in d. c. fina. an et quan b do ᵇ in causa criminali criminaliter vel ciuiliter mota sit deferendum iuramentū in supplementum probationis. Glo. in verbo soli: q̄rit᷒ quare isti testes dicuntur soli cū non sit de substantia ꝙ sint sociati. ⁊ satis est ꝙ sint plures numero. iii. q. vi. vbi numerus. et c. venerabilis. ī. eo. Glo. metu cōtrarij vt arbitror exponit soli. i. singulares. ⁊ dic singulares: q̄ non erant cōtestes. vt in c. cū dilecti. de elec. deponebāt eīm simpliciter super diuersis factis. Alij intelligunt ꝙ dicant᷒ soli qī sine adiectione cause testimoniū ferunt. ⁊ ꝓ hoc vide tex. ho. cū glo. iiii. q. iii. solā. ⁊ vtraqȝ expositio est bona.

7 ¶ †Quero tex. dicit ꝙ isti testes erāt soli vel tales ꝙ nō debuerūt admitti qī dicunt᷒ tales. Glo. in verbo tales: exponit tales. i. criminosi vel male fame: pro hoc fm Inno. quia lȝ tales nō repellant᷒ ab excipiēdo repellunt᷒ tñ a testimonio etiam sup exceptione qd no. Alij tñ cōtradicētes ꝙ sicut admittitur ad excipiēdū ita ad exceptionem ꝓbandā criminosi admitti debēt hic. Aut dicūt istos fuisse repulsos q̄r cōspiratores vel inimici vel aduersarij in hac cā fuerūt. primū dictū tñ placet Inno. ⁊ est verius: dic ergo ꝙ aut queritur nunqd criminosus admittatur ad ꝓbādum exceptionē criminis. ⁊ dicēdū ꝙ sic: q̄r nō ꝓdesset

solēniter examinari quod tūc dixerunt se vidisse stādū est dicto istoȝ deponentium de auditu. ⁊ adde qd no. do. Anto. post Inno. in c. significauit. in penul. col. in ver. no. hoc dictū. ī. eo. titu. quē sequitur ibi do. Abb. vbi dicit qd si in examinatione testis que fit ad perpetuā rei memoriam interfuerunt alij testes qd eis crederetur super examinatione ⁊ etiam super dicto testis: licet deponant de auditu. etiā dicit ibi Imo. alium esse casum sing. ⁊ mirabilem in quo admittitur testimonium de auditu indicis autoritate. ⁊ illud dictum intelligitur quādo primi testes deposuerunt super re nō perceptibili sensu auditus: vtputa ꝙ res esset alba alias illud dictum non esset no. ⁊ de hoc quando valeat testimonium de auditu maxime pariete vel cortina intermedia vide late p ro. in d. §. item labeo. ⁊ vide Io. an. in sua summa de testi. versi. quādo recipiēdi sūt testes de auditu. ⁊ ꝙ regulariter i actu nō sufficiat testimonium de auditu videtur tex. in c. super prudentia. ibi: quoniā auditu et visu. xiiii. q. ij. sed in contrarium videtur tex. in c. q̄ꝗ. ea. causa ⁊ q. ibi ⁊ aliud viderit ⁊ aud inerint ⁊ adde hic. d. de ro. decis. xxiii. vbi dicit qd in possessorio iudicio valet testimonium de auditu eius qui possidet rē spoliatam de quo agitur ⁊ hoc dicunt in ordine meo nouissimo ⁊ vide hic Ant. in aut. de here. ⁊ falc. §. hinc nobis in .iii. colla. ⁊ ibi vult gl. in verbo ⁊ vidisse q̄ est in. §. si vero absunt. in ca. aui. Et de hac materia vide p Bal. in l. cōuēticulū. in pe. col. de epis. ⁊ cle. ⁊ do. Ant. ī. e. c. cū clam.

d. i. in. ix. col. ⁊ in eo. c. xiiii. col. ver. per hoc pȝ quid de. Et adde qd lȝ in facto antiquissimo testes de auditu probēt vt hic dicit: tamen scriptura antiquissima de auditu nō probat. ad hoc est tex. cū glo. in verb. referre. in l. i. de offi. questo. ff.

¶ Adde an testis de auditu probet Archi. consil. xlv. ⁊ dnī. Alexan.

excipere nisi admitteret᷒ ad ꝓbandum exceptionem. vt in c. cum inter. de rescrip. sed debet ꝓbare ꝑ testes idoneos nō viles: q̄ regulariter testes a debent esse idonei. ī. c. i. Ratio diuersitatis est q̄ criminosus admittit᷒ ad excipiēdū ⁊ nō ad deponēdum sup exceptione: q̄ primo casu se defendit sed in testificando secus non eīm debet credi vilibus. ij. q. vii. non pōt. ¶ No. glo. in verbo siue laicos. ⁊ dic de materia vt dixi in c. decetero. ⁊ in c. qm̄. ī. eo. ⁊ ī. de accu. c. cū p. ¶ Not. practicā glo. vlt. ⁊ cā teneȝ aliter sentit hic Host. Io. and. sequitur glo. vt nō credatur testibus singularibus sed oportet ꝙ deponāt de conscientia capituli p modum hic traditū. ⁊ vide no. in c. tertio loco. de proba. Et no. in fi. glo. inquantum dicit ꝙ isti puniuntur tanꝗ falsarij. ergo sola pena suspēsionis nō videtur pena ordinaria ⁊ condigna. arg. in l. i. in fine. ff. de fal. ⁊ facit ad ea que ī. dixi in tertu. ¶ Extra glo. oppo. ⁊ videt᷒ ꝙ ex quo testimonia hic fuerūt publicata vt colligit᷒ ex principio non debuerūt testes iterū recipi: vt in c. fraternitatis. ī. eod. Sol. fm Inno. hic fuerūt testes recepti super alijs articulis. Nā sup irregularitate nō fuerunt testes recepti. ⁊ ad hoc c. cūȝ. ī. eo. ⁊ de materia dic vt dixi generaliter in d. c. fraternitatis. dic vt ibi.

consilio. lxxxi. et consil. i. ⁊ in alijs suis consilijs.

¶ An probanti per vnum testem in causa criminali ciuiliter intentata possit deferri iuramentuȝ in supplemētū probationis. ⁊ quod non possit tenet Pet. de Ancha. in c. mediatores. ver. not. iij. de testi. lib. vi. ⁊ alleg. hanc glo. Sed cōtrariū tenet bar. in l. in bonefidei. C. de re. cre. sed dissinguo vt p Bar. do. in l. maritus. versic. vlti. quero an in criminali. ff. de questio. ⁊ qd in causis criminalibus nō deferatur iuramētuȝ necessariū in supplementum probationis est communis ⁊ vera cōclusio quaȝ tenet glo. in verbo agatur ⁊ ibi doct. in l. iij. in prin. ff. de iureiuran. glo. et Bart. in d. l. maritus. ⁊ glo. in c. cum sint partiuȝ iura. de reg. iur. in vi. ⁊ glos. in c. fina. in verbo famosa. ⁊ ibi doct. infra de iureiur. Specu. in tit. de iura. dela. in prin. ci. versi. vt autem plenius instruaris. Hostien. in summa tit. de iureiuran. §. vt super. versi. quid si criminaliter. Archi. in c. si quis presbyter. ij. q. v. Bar. in l. fi. ff. de in litem iur. cum alijs concordātijs. de quibus in d. c. si cū olim. pro intellectu huius decre. cū materia vide Lapum allega. lij.

1 ¶ Delegatus datus ad causam instruendam potest citare ad audiēdam voluntatem in remissione cause.

2 An ⁊ qī particularis de ecclesia pōt agere pro iurib᷒ eccle: ⁊ multa ad intellectū capituli nostri.

3 Agens pro ecclesia sine mādato in casu permisso debet concipere libellum nomine ecclesie.

4 Sententia lata cōtra particularem ꝑsonaȝ ecclesie: parit exceptionē rei iudicate quominus alius admittatur.

5 Monachus potest agere pro abbate incarcerato vt liberetur.

6 Decanus ⁊ capitulū: an possit agere pro singulis beneficiatis in ecclesia.

7 Testes lit. nō cōte. ꝑsūt recipi fauore libertatis.

8 Sententie appellatione venit diffinitiua.

9 Testes recipiunt᷒ lite nō contest. qī procedit᷒ per viam inquisitionis.

10 Contradicens alicui cōtractui celebrādo a capitulo: auditur postea a superiore sine appellatiōe ⁊ litis contestatione.

Cum olim. In causa liberali ꝫ contumacem etiā lit. nō ꝯtest. testes recipi pōt. hoc dicit fm cōem intellectū. ⁊ not. lecturam. Prima pars decise narrat factū. secūda

¶ Antonius Franciscus. ¶ An ⁊ quando deferatur in supplementum probationis in causa criminali ⁊ in alijs etiam causis ciuilibus famosis vt est causa furti vel iniuriarum que sapiunt naturam criminalium: vide Specu. in titu. de iureiuran. in. §. i. in versicu. ⁊ vt plenius. ⁊ vide Bal. ⁊ docto. in l. in bone fidei. C. de reb. credi. ⁊ vide Alexan. in l. iij. in princip. eodem titu. vbi dicit qd regulariter non deferetur sed si accusator esset persona honesta ⁊ factum probasset plusꝗ semiplene posset tale iuramentum deferri de qua materia vide que plene habentur in c. finali. et ibi plenissime scripsi vltra alios de iureiurando.

b ⁊ Sebastia. Sapia. ¶ An ⁊ quando. Vide Bal. in l. iudices. C. de iudi. in l. in bonefidei. C. de rebus credi. in l. fi. in prin. C. si minor se maio. dixe. Pet. de ancha. in c. mediatores. in versicu. tertio no. de testi. in vi. Alexan. in consilio. lxvi. incipien. viso processu. in .i. colum. in .i. volumi. vbi dixi communiter teneri ꝙ in criminalibus non defertur iuramentum in supplementum probationis nisi in causa criminali in qua agitur de pena pecuniaria vel in causa criminali ciuiliter intentata.

ibi: mandamus

ibi: mandamus. dat iudices quibus cõmittit receptionem testium: et prouidet quid per eos agendum reo cõtumace. ¶ Casus literalis. Ecclesia vioneñ. olim fuit archiepiscopalis quam archiepiscopus cantuarieñ. tenebat pro sua suffraganea: archidiaconus ipsius ecclesie mouet questionẽ super statu seu libertate ipsius cantuarieñ. ecclesie contra archiepiscopũ in presentia dñi pape. vnde ipse cãm committit quibusdã iudicibus mandans eisdem quatenus nisi archieṗs archidiaconũ predictum possit repellere ab agendo per aliquã exceptionem conuocatis partibus vel eorũ procuratoribus ad locũ idoneum ⁊ securũ ⁊ lite legitime cõtestata testes vtriusq̃ partis recipiant diligẽter quos duxerint ꝓducendos. Sed si archiepiscopus legitime citatus non cõparuerit ꝑ se vel per ꝓcuratorem idoneum: aut litem noluerit cõtestari nihilominus recipiant testes maxime senes ⁊ valitudinarios: quos archidiaconus duxerit producendos nõ obstante appellatiõe: ⁊ depositiones eorũ studeant ad sedem apostolicam destinare: statuẽtes partibus terminũ peremptoriũ quo per se vel idoneos ꝓcuratores corã do. pa. se presentent sententiã recepture. Ber. ¶ No. i. qd̃ in causa liberali scʒ cum agit̃ de statu ecclesie põt interuenire ꝓcurator ex parte actoris ⁊ rei. ¶ No. ii. qd̃ lis est contestanda cum agit̃ de statu ecclesie data ꝓsentia vtriusq̃ partis. ¶ No. iii. qd̃ testes necessitate non sunt deducẽdi de longinquo ad presentiã iudicis sed possunt recipi in eorũ loco de quo vide qd̃ dicã in. c. causam. ĩ. eo. ¶ No. archiepiscopũ posse litigare personaliter. ⁊ sic non arctatur cõstituere procuratorẽ. ad idem in. c. fi. de iura. calũ. vide

a qd̃ leg. ⁊ no. in. c. fi. v. q. iii. ¶ No. qd̃ ad sententiam[a] scʒ audiendam citãtur partes peremptorie non ergo sufficit vna citatio sec° in causis summarijs vide tex. cũ glo. in cle. sepe. de verb. sig. in ver. perem. ⁊ qd̃ no. in

i c. cõsuluit. de off. deleg. ¶ † No. ꝙ delegatus datus ad cãm instruendã potest citare ad sñiam audiendam in remissione cause. sed hoc fuit expresse dictum. Quid autem si papa nil dixisset. vide Inno. in. c. fi. de accu. vbi videtur cõcludere qd̃ idem. ¶ Glo. i. ponit casum literalẽ vt in ea patet. Host. ponit alio modo ⁊ sic. Vacante ecclesia vioneñ. archiepiscopus cantuarieñ. volebat cõcedere beneficia vacantia spectantia ad collationem episcopi vioneñ. ⁊ presentatos instituere ⁊ custodiã vacantium ecclesiarum habere sicut in illis partibus moris est: forte vult dicere qd̃ archiepiscopus habet oĩa supradicta iura in diocesibus suffraganeorum suoꝝ sede vacante archidiaconus vioneñ. se opposuit dicẽs qd̃ nec illa ecclesia sibi subesse debebat: imo erat sedes archiepiscopalis: ⁊ preerat oĩbus ecclesijs vallie iure metropolitico. item qd̃ predicta ecclesia semper fuerit libera a predicta seruitute: ⁊ qd̃ ipse archidiaconus hoc iure fuerat vsus ab antiquo ipsa vacãte sede. quare non ad archiepiscopum sed ad ipsum spectabãt ꝓdicta. ⁊ per hũc modũ legendi dic istam decretalẽ planam. Item scd̃m eum põt esse qd̃ archidiacon° asserebat qd̃ vacante ecclesia vioneñ. spectabat ad ipsum custodia episcopatus ⁊ ecclesiarũ suarum: ⁊ qd̃ habebat iurisditionem ep̃alem in omnibus exercere in quorũ possessione se fore dicebat. sed archiepiscop° asserebat contrariũ dicens hec oĩa ad se non ad archidiaconũ pertinere et possessionẽ illorum habere: ⁊ sic erant, vterq̃ quasi reus ⁊ actor: ⁊ quasi vti possidetis adinuicẽ intentantes: de q̃bus mandauit papa in forma inquisitionis ꝓcedi. ⁊ dicit scd̃m hoc planã decretalẽ ⁊c. quare sic dicit

2 Host. videbitur statim in primo cõtrario. ¶ † Oppo. ⁊ videtur ꝙ iste archidiaconus nõ debuerit admitti ad agendũ pro iuribus ecclesie sine mandato ep̃i ⁊ capituli. vt in. c. i. de procu. ¶ Glo. ii. soluit fatẽdo cõtrarium ꝙ forte hanc exceptionem reseruat hic papa contra archidiaconum. sed hoc non placet glo. dicens ꝙ istud est speciale: cũ particularis de ecclesia prosequit̃ iniuriã ecclesie ne trahat̃ ad peiorem statũ ⁊c. vt in glo. alleg. in cõtrariũ. l. si quis hac lege. §. quoties. ff. qui ⁊ a q̃bus ma. li. non fi. vbi vero agit vnus ex patronis vt libertus ingratus reuocetur in seruitutẽ sine mandato aliorũ. glo. non soluit: sed solutio est q: hic agitur de libertate: ibi de seruitute. Item cã ibi est cõis vt singulis hic vt collegio. ⁊ ideo concludit hec glo. ꝙ defectus mandati nõ poterit hic opponi cõtra archidiaconum: sed de alia exceptiõe debet tex. intelligi. Aduerte latius ⁊ clarius colligendo dicta Inno. ⁊ aliorũ dico ꝙ iste tex. potest intelligi dupliciter scʒ quod ista ecclesia vioneñ. vacabat secundo ꝙ iste episcopus viuebat. ſm primum intellectum oportet intelligere ſm let. Host. de qua. ĩ. ꝙ archidiaconus agebat hic principaliter pro suo interesse proprio quare dicebat hec iura pertinere ad eum sede vacante ⁊ ius ecclesie deducebat in quandam consequentiam ⁊ sic non obst. defectus mãdati ecclesie cum nõ ageret principaliter pro eius iuribus. Nec obstabat vacatio ecclesie ratione predicta: q: non deducebat iura ecclesie in iudicium sed propria ipsius archidiaconatus. Si autem voluisset archidiaconus agere pro ecclesia nõ fuisset admissus secũdum omnes saltem illa ratione q: vacabat ecclesia. vt in. c. i. ne sede va. Item q: illo tempore non potest dici p̃latus negligens. arg. c. q: diuersitatẽ. de conces. preben. neq̃ ex dilatione imminneret ecclesie periculum cũ sede vacãte non currat prescriptio: vt in. c. i. ⁊ in. c. de quarta. de prescrip. nisi forte velles dicere ꝙ papa ex officio volens occurrere preiudicio saltem facto ipsius ecclesie vioneñ. ne interim sede vacante archiepiscopus exerceret illa iura voluit committere negotium per viam inquisitionis confidẽs de solertia archidiaconi qui fuerat actor in deferendo negotiũ ad papam. sicut enim prelato non valente ex aliqua causa agere papa prouidet ecclesie ex officio. vt in. c. cum venissent. in fi. de insti. ita potuit ecclesia vacante: cum paria sint inutilem prelatum et nullum habere. vt in. c. ii. de transla. prelato. ⁊ sic limita dicta docto. hic. facit ad hunc intellectum quod. ĩ. dicã. Si autem vis intelligere qd̃ hic episcopus viuebat ſm alium intellectum ⁊ tunc potest tex. habere triplicem intellectum. primus est ille Hosti. ꝙ archidiaconus agebat hic pro iuribus proprijs licet in consequentiam allegaret iura ecclesie dicendo eam esse liberam ⁊ silet contrarium. potest enim agere pro iuribus sue dignitatis sine mandato episcopi ⁊ capituli. ar. in. d. cũ venissent. ⁊ in. c. litere. de dila. cũ si. iste intellectus licet planus sit non tamen multum congruit litere que dicit ꝙ erat contentio super statu ecclesie vioneñ. ⁊ sic status ecclesie principaliter deducebatur in iudicium. secundo potest intelligi ꝙ ꝓncipalis questio erat de statu ecclesie: vt litera sonat. Et intelligit glos. i. que ponit satis apertum casum ad tex. ⁊ tũc dic ꝙ papa ex officio commisit inquisitionem. vnde archidiaconus non agebat hic tanq̃ actor sed prosequebatur inquisitionem cõmissam per papam: ⁊ hanc lec. sentit Inno. ⁊ pro hoc facit ſm eum ꝙ fertur hec sentẽtia lit. non contest. vt colligitur hic ex tex. Non obst. si dicatur hoc non cõuenire litere que dicit archidiaconum posse ex causa legitima repelli ab agẽdo: ⁊ sic presupponit ꝙ erat actor. ¶ Item hic requiritur lit. contest. saltem data partium presentia. ergo non procedebatur per viam inquisitionis cum tunc non sit cum quo lis contestetur: vt lit. non cõtest. c. quoniam. §. sunt ⁊ alii. Item archidiaconus constituit procuratorem quod non esset si procederetur ex iudicis officio. nam vt eleganter dicit Inno. non repugnat iuri vt promotor inquisitionis possit repelli ab inquisitione in c. cum dilectus. de accu. neq̃ qd̃ cõstituit procuratorem ⁊ qd̃ cũ eo lit. contest. fiat maxime si agitur de iure alicui dando vel cresendo: secus vbi ageretur de crimine. Item secus vbi papa ex officio suo procedit intellige semper sine promotore inquisitionis quod bene notabis. iste tamen intellectus licet sit verus in se nõ tamen iudicio meo cõgruit huic litere que dicit archidiaconum proposuisse questionem super statu illius ecclesie. Item hic repellitur ab agendo non tamen ab inquisitione promouenda. ⁊ nullum verbum est in text. sapiens inquisitionem ⁊c. Ideo datur tertius intellectus ⁊ notabilior ꝙ archidiacon° directa via agebat hic contra archiepiscopuʒ super statu ecclesie ⁊ admitti debet etiam sine mãdato ſm Inno.

b quia episcopus[b] erat negligens. ⁊ hanc potestatem agendi habet quilibet particularis de ecclesia etiã contradicentibus episcopo ⁊ alijs. xvi.

c q. ii. non liceat[c] de re. eccle. non alie. si quis presbyterorum. nec erit iste procurator ſm Inno. sed ꝓcurans sicut si pater ageret pro filio. conuincitur autem negligentia episcopi hoc ipso ꝙ non prosequitur ius ecclesie sue ſm Innoc. vel premittetur de hoc summaria cognitio ſm eũ: vel ſm Hostien. quia ter monitus ab archidiacono ipsum ius ecclesie prosequi non curat. dicit tamẽ in alia glo. ꝙ quicquid dicat̃ in hoc casu ⁊ similibus tutum esse vt hoc significetur capitulo anteq̃ archidiaconus vel alius admittatur ne postea veniẽs ⁊ allegans ignorantiam vel preuaricationem litem suscitare possit: ⁊ quia magis idoneus in talibus eligendus est ⁊ q: nec episcopus super talibus sine causa litigat. quidam tamen vt hic refert Inno. hunc intellectum non admittunt negantes particularem de ecclesia posse agere pro ipsius iuribus sine mandato etiã alijs negligentibus: ⁊ dicunt ꝙ iura superius allegata loquũ-

a ¶ Vide hic do. Ant. in vlt. no. vbi dicit qd̃ contumax in ꝓcessu iterato est citandus ad audiendã sententiã. ⁊ idem dicit Ray. post Jac. de arc. in. l. statuliberos. §. fructus annua. ff. de sta. lib. per illũ tex. ⁊ dicit ꝙ de hoc no. Spe. in ti. de deposi. §. viii. in fi. ⁊ arc. ⁊ Jo. mo. in. c. ii. de confes. eo. li. ⁊ dicit etiã Ray. se de hoc dixisse in. l. de vnoquoq̃. ff. de re iudi. ⁊ in. l. vlti. C. de in. Sed tu de hoc vl tra ista vide q̃ late notaui post gl. in. d. c. eius qui. de do. ⁊ cõtu. in. vi. ⁊ vide Bar. l. d. §. fructus annua. ⁊ predicta intellige nisi citat° fuisset primo ad totam cãm vt pʒ ex his q̃ no. d. Ant. post Innoc. in. c. cõsuluit. in vlti. col. de offi. dle. qd̃ q̃n ꝓcedat plene scripsi post do. abb. in. c. exposuit. de dila. Et vide bal. in. l. generaliter. §. i. in. i. colũ. C. de reb. cre. hoc tñ qd̃ hic dicitur limita nisi actus secũdus esset cõnexus ei ad queʒ primo citatus fuit cõtumax q: etiã ad illum actũ nõ est citãdus. tex. est no. in. c. fin. ⁊ ibi glo. Et ibi apertissime Do. circa pn. ⁊ in fi. de cõces. ꝓben. lib. vi.

Sebasti. Sapia.

b ¶ Ex episcop°. Vide Bart. in. l. nec quicq̃. §. fi. ff. de offi. ꝓcon. ⁊ lega. vbi ad hoc allegat bonũ tex. in §. finaũt. in autẽ. de ecclesiasti. tit. quẽ adducit Are ti. hic. et reputatur sing. per Romanum autẽ. similiter. char. in. l. ii. col. C. ad. l. falci. ⁊ in. l. si cũ dote. §. finaũt. co. vi. ff. so luto matri. vide And. sicu. in cõsi. viii. col. viii. in. i. volu. ⁊ in cõsi. xxi. colũ. xviii. in co. volu.

c ¶ Vide ibi archi. vbi repetit q̃daʒ ex dictis Inno. ⁊ hic etiam dicit qd̃ talis agẽs non satisdabit ꝓ ecclesia q: quasi populare iudiciũ ẽ. ⁊ dicas fuisse

obtentā in curia
q agens hoc mo
do poterit consti
tuere procurato-
rem ante lit. cōte.
Et adde q istud
idē qđ dicit do.
Ant. repetit ipse
idē in. c. edoceri.
in. ii. col. đ rescri.
et vide do. Anto.
ibi in vlt. col. vbi
dicit q canonic⁹
ecclesie cui pmit-
titur agere p re-
bus ecclesie alie-
natis pōt ad hoc
cōstituere procu-
ratorē etiā ante
li. cōte. et ita dicit
tenere pau. i cle.
j. de rescrip. et alle.
spe. in ti. de pcu.
§. j. ver. nunqd ca
nonicus. et idē di
cit Inno. post. d.
Abba. in. d. cle. j.
post. vij. col. dicē
tē hoc esse mira
bile dictum.
Adde q nō so
lū canonici illi⁹
ecclesie cui⁹ erāt
bona male alie-
nata possunt age
re pro rebus ma-
le alienat', sz etiā
canonici superio
ris eccle cui illa
ecclesia cuius bo
na sunt alienata
est subiecta ita di
cit Imola post
Pau. et do. Ant.
in. d. cle. j. in. vij.
col. de rescr. qđ di
cit eē satis no. itē
vid Bal. post gl.
in. l. iubemus. ij.
§. sane. C. de sacr.
san. ecc. in. j. co. de
hoc etiā vide per
Inno. post Pet.
de ancha. in. c. qm
uit. ver. vl. do. pe.
colligit de his q̄
fiūt a maio. par.
capitu.
Antoni⁹ Frācis.
De huiusmo-
di cautiōe p quē
prestetur et an de
beat prestari per
agentē noie eccle
sie vel per canoni
cum agentē noie
ecclesie et quid de
beat h cautio cō-
tinere et an sit pre
standa a prelato
agente sine cōsen
su capituli vide p
Spe. in ti. de ac
cu. in. §. ij. in v. sz
ponc aliquis vbi
dicit qđ canoni-
cus illam nō pre-
stat agens pro ec
clesia et eundē spe
cu. in ti. de satis.

tur in reuocatione male alienatorū tantum vbi
est specialer ex speciali causa illud cōcessum est sin
gulis clericis contra ius commune. Capitula ve
ro que habentur. ij. q. ij. quapropter. et sequentia
licet non restringantur ad reuocationē male alie
natorum non tamen dant clericis singularibus
facultatem agendi sed renunciandi excessus pre
latorum. et ad istud. c. dicunt intelligendū quod
papa commisit inquisitionem ad instantiam ar-
chidiaconi cū multa audiuisset de statu ecclesie.
et sic non firmando pedes trāsit hic Inno. sed al-
lego ipsuz in alio loco vbi aperte firmat pedes te
nendo hāc lectu. et videtur quasi tex. scilicet in. c.
dilecti. de maio. et obe. loquitur tamē ibi de capi-
tulo et dicit notandū ex illo tex. capitulum pro-
sequi iura episcopatus quando episcopus in pre
iudicium aliquid facit. Et idem intelligendum
sm eum si sit negligens. ar. xij. q. ij. nō liceat. et di-
cit ibi no. dignū q capitulum non solum appel-
lat pro iuribus episcopatus: sed etiam super eis
causam prosequitur. Et ex hac ea ratione qz spi-
ritualia et dignitates ecclesie: sunt cōmunia et cō-
muniter tenenē ab episcopo et capitulo: licet epi-
scopus sit caput. j. de verbo. sig. cum clerici. et q̄p̄
loquatur in capitulo eadem ratione puto idē in
particularibus negligente etiam capitulo: sicut
enim capitulum agit negligente etiam episcopo
vt ibi: ita et capitulo negligēte agit particularis
cum iura capituli deuoluātur ad vnum aliis ne
gligentibus. ar. no. in. c. cum nobis. et. c. quia pro
pter. de elec. et de his que fiunt a ma. par. cap. c. j.
Item ius publicum consistit in sacris. j. dist. ius
publicum. tene ergo hanc lectu. que est valde no.
et eā sequitur do. Anto. hic et do. Car. et vide La-
pum alle. lij. vbi firmat q quādo ab ecclesia fuit
res ablata potest de ea agi sicut de re male aliena
ta. et quia satis potest dici male alienata. ad hoc
quod no. Inno. in. c. episcopi. de re. eccle. nō alie.
et in Spe. in ti. de rescrip. presen. §. ratione forme
ver. item quod in rescripto. Itē ex predictis col-
lige q vbi prelatus et capitulum non sunt negli-
gentes non admittiē particularis de ecclesia ad
agendum sine mandato. secus ad defendendū de
quo tamē dic vt no. per glo. et doc. in. c. j. de pcu.
quod intelligo nisi intelligatur de re male aliena
ta. tunc enim non exigerem negligentiam prelati
et capituli cum indistincte detur in istis potestas
agendi: vt. d. c. si quis presbyterorū. et. c. non liceat
fateor tamen q si concurrerent ad agendum pre
fertur prelatus tanq̄ë dignior et idoneior et cuius
magis specialiter interest. arg. ff. de ac. l. si plures.
et. c. edoceri. de rescrip. Ex p̄dictis potes collige-
re an et quando particularis de ecclesia admitta-
tur ad agēdum pro ecclesia. et habes claros intel-
lectus huius capituli qui per alios inuoluunē.
3 † Sed nunc queritur ᵃ an in casib⁹ in quibus
a admittitur particularis de ecclesia sine mādato
b debeat libellum conficere nomine proprio ᵇ an ec
clesie. Inno. videtur hic variare. in vno loco di-
cit q aget noie proprio et non ecclesie sicut in po-
pulari actione: sed loquitur specifice quādo agi-
tur pro re male alienata: sed post principium lo-
quens generaliter aliis negligentibus dicit q li-
bellus cōcipietur nomine ecclesie: et consequetur
restitutionem nomine ecclesie: vel aliter iudicabi
tur pro ecclesia sm petitionem. et hec opi. videtur
tutior vt qualitercunq; agat pro iuribus ecclesie
agat ipsius nomine quod tenet Lap. in. d. allega
tione. ex quo enim autoritate iuris agit pro eccle
sia debet agere nomine illius. succedit enim loco
totius ecclesie ergo eodem iure censebitur. arg. c.
litere. et quod ibi no. de ora. et pro hoc vide Spe.
in ti. de pcu. §. ij. ver. quid si. et quod ibi no. in ad
4 di. et no. Inno. in. c. ex literis. de proba. † Sed
c quid sententia lata ᶜ cōtra particularem de eccle-
sia p̄iudicet ecclesie vt sic de cetero aliis nō admit
tatur obstante exceptione rei iudi. dicit Inno. q
sic sicut cōtingit in accusationib⁹ popularibus.
l. eū qui. §. in popularibus. ff. de iureiu. vide glo.
ij. c. cum dilecti. de elec. nisi pcui fuisset preuari-

catus. de quo vide qđ plene no. in. c. de his. j. de
accu. nec sm doc. tenetur iste particularis satisda
re vel defendere ecclesiam si recōueniaē cum hoc
ei concedatur a iure. alias huius timore sepe tra
heretur ab agendo. arg. ff. de iudi. l. ij. §. sed si. et te
net Guli. in spe. de recōuē. §. ij. ver. quid si cano-
nicus. qđ hoc casu potest ipse particularis de ec-
clesia cōstituere procuratorem etiam ante. li. con-
5 test. † Ad predicta vide qđ ponunt Do. de ro.
deci. cccxxv. vbi dicunt monachum posse agere
pro abbate capto et incarcerato vt liberēē a carce
ribus et restituatur regimini abbatie. cum enim
agat pro electione abba. de cōsue. cum dilectus.
de rescrip. cum dilecta. fortius poterit agere pro
iam confirmato et instituto. Itē cum agat pro re
d male ᵈ alienata vt. s. dictum est fortius aget pro-
alienatione persone. arg. xij. q. j. precipimus. facit
c. ex parte. de accusa. et habebit expensas a mona-
sterio. de quo dicendum vt not. in. d. c. ex parte. et
6 c. olim. eo. tit. † Nunquid autem decanus et ca-
pitulum possunt agere pro singulis beneficiatis
in ecclesia. Do. de ro. decisio. cccxxvj. q non: quia
hoc prelato soli est permissum. de rescrip. dene. j.
et de in. cum deputati. do. an. putat hoc verū in-
q̄tum tangeretur dūtaxat preiudiciū beneficia-
ti: vtputa quia disputatur de titulo vel obuētio
nibus spiritualibus. secus si tāgeretur preiudi-
cium ecclesie: vt quia ageretur de possessionibus
prebendarum. tunc enim negligentibus canoni-
co et prelato deberet audiri quilibet etiā vicinus
de ecclesia: quia quod deperit prebēde deperit ec
clesie. Unde si loquimur de prebēda et beneficiis
ecclesie cathedralis p̄cedat hoc dictum do. Ant.
nec puto do. de Ro. sensisse oppositū. et pro hoc
dictum Inno. in p̄cal. c. dilecti. de maiori. et obe.
quod. s. recitaui. Si vero loquimur de prebenda
vel beneficiis ecclesie inferioris: tūc est dubiū per
no. in. c. si. de succes. ab intest. nec de istis videē sen
tire do. Ant. ex ratione sua. sed nihilominus pu-
to q prelato et rectore negligētibus poterit capi-
tulum agere. ar. opti. d. c. cum clerici. de ver. signi.
et per rationem Inno. in. d. c. dilecti. et posset dici
qđ capitulo etiam negligēte poterit agere etiam
particularis de ecclesia puta canonicus: quia suc
cedit negligēte prelato et capitulo. vt. s. dici. et hoc
7 no. † Oppo. et aliter contra literā. cū cū lit. nō
cōtest. testes recipi nō possunt nec diffinitiua sen-
tentia ferri. s. vt lit. non cōtest. per totum. male fe-
cit papa mandando contrarium et citādo ad sen
tentiam audiendā. Solu. glo. si. ponendo princi-
paliter duos intellect⁹. primo vt dictio maxime
posita in tex. stet pro tantum: et tūc est sensus q se
nes et valitudinarii testes dūtaxat recipiunē ma-
xime iuxta formam. c. qm frequēter. in prin. e. ti.
non ob. qđ dicit de sententia: qz debet intelligi de
sententia interlocutoria scz missiōis in possessio-
e nem. Item potest intelligi litera de aliis testibus
sed nō super principali: sed ad effectū perueniēdi
ad missionem iste intellectus non placet Lāc. re.
nec finaliter videē placere glo. licet multū titu-
bet: tū qz de natura huius dictionis maxime est
vt ponat idem in alio casu: vt. d. c. qm. in ver. ma-
xime. Item in antiqua cōpilatione non erat ver-
bum maxime sed simpliciter mandabatur testes
recipi nec ad faciēdam missionē solent testes re-
cipi nec est v̄isimile q papa reseruauerit sibi sen-
8 tentiam interlocutoriam. † Item hic simplici
ter citatur pars ad sniam audiendam sed appel-
e latione ᵉ snie intelligiē de diffinitiua. Ex his col-
ligitur q oēs testes indifferēter hic recipiuntur
et sententia diffinitiua fertur. Ad contrariū vero
dicas ponendo scđm intellectū q hic ponitur ca-
f sus specialis fauore ᶠ libertatis. et hec lec. notabi-
lis est et cōiter tenetur quam ponit hic Lan. pla-
cet Hosti. et Host. et sentit Inn. et hoc inducit peri
culum animarū sm Hosti. fact. c. qm. §. porro. et
se. vt lit. nō contest. et cle. dispēdiosam. de iud. Ter
tiam lec. ponit Inno. sm quosdam q hic archi-
epūs diffamabat ecclesiam seu ipsius statum dicē-
do illā sibi subiectam: ideo p̄fligiē hic terminus
infra quē

in. §. expedito. in
ver. hec autē cau
tio. et in ti. de pc.
in. §. vt aut. in v.
et no. et eidem in
eo. §. vt autē. vbi
ponit qđ de pre-
lato agente. et vi-
de eundē in ti. de
acto. ver. sed po-
ne. et vide q habē
tur in. l. pōponi⁹
in. §. rati. ff. de pe
cu. vbi habeē qđ
talis cautio non
pōt exigi a procu
ratore post litem
cōtest. qui incipit
iam merita pera-
ctare. de quo vid
etiā per Bart. in
l. ij. in fi. C. de cō.
clus. litis.
Sebasti. Sapia.
a Queriē. Vide
Io. d imo. in cle.
j. eo. vij. de rescri.
et vide no. p Feli.
in. c. iij. in gl. j. de
pba. et in. c. edoce
ri. s. de rescrip.
b Vide archi. in
c. nō liceat pape.
xij. q. ij. vbi dicit
q agit suo pprio
et non nomine ec
clesie.
c Et vide archi.
in. d. c. nō liceat.
xij. q. ij. vbi sz qđ
sic: si ecclia nesci-
uit euz agere. et q
preiudicet: tenet
Imo. i cle. j. in. ij.
col. de rescrip.
d Probatur in
c. in vēditionib⁹.
circa prin. p illū
tex. xvij. q. iiij. et
in. c. cū venissent.
de insti. et. c. nō li-
ceat. xij. q. ij. Sed
dic qđ tunc debe
bit habere expē-
sas a monasterio
e Sed in cōtra-
rium vide glo. in
ver. snias. in cle. j.
de re iudi. et qđ
ibi no. de abbate
et qđ ibi apostilla
ui et vide qđ de
hoc late notaui
i meis recollectis
in rubri. de re iu-
dica.
f Quando agiē
cā libertatis te-
stes possunt reci-
pi lit. nō cōtest. et
procedi ad diffi-
nitiuā sententiā.
Sed tu dicas qđ
idez est in quaciī
q̄ causa fauorabilis vt
dicit Bal. in. l. j. in
fin. C. de testa. Et
adde gl. in. c. chri
stianus. xj. q. j.

a ¶ Quādo agitur con dictione ex. l. diffamari. C. de inge. ma. testes pos-sunt recipi lite nō contesta. Et de intellectu huius. l. diffamari. vide qd ple. no. Innoc. in c. causam. el. ij. §. qui fi. sint le. & vide Pet. de ancha. in c. frequens in pe. col. de resti. spo. vbi post Io. and. dicit q scholaris vo-lens repatriare potest instare apud iudicē vt prefigat terminū credito-ri differenti age-re doec velit ascē-dere equū vt im-pediat discessum post quem termi-num non audiet & hoc per. l. diffa-mari. C. de inge. ma. & cum eodē concor. spe. in tit. de actore. §. j. i fi. & glos. in. l. j. C. vt nemo inuit^9 age-re vel accu. & glo. magna i fi. in. d. l. diffamari. Itē adde hic q quan-do agitur condi. ex. l. diffamari de-bet agi coram il-lo iudice corā q̄ ageret diffaman-te agēte vt no. d. Ant. in. c. quinta-uallis. in. xi. col. ver. venio ad ter-tium de iureiurā. Item quādo in-tentetur cōdictio ex. l. diffamari. vi-de oīno per Bal. in sua margari-ta Innoc. in ver. silentium. in. j. q. Item quādo sta-tuitur terminus ad agendum dif-famanti secundū formam. l. diffa-mari. & secūdum formā glo. in. d. l. j. C. vt nemo in-uitus.
¶ An actor seu diffamans audi-ri debeat agendo post terminū si in prefixione ter-mini fuit ei sim-pliciter prefixus termin^9 sine ob-iectione clausule q vltra terminū non aget Ang. in. l. q̄diu. la. iij. ff. de acqui. here. dicit q debebit audiri post terminum nisi in prefixione termini iudex tulisset interlocutoriā q si infra terminū non egerit ex tunc pnunciet eum vlterius non au-diēdū. & ad hoc alleg. Inno. in. c. lator. qui fili sint legi. sed contrariū vi-detur tenere Inn. in. c. cū in tua. qui ma. accu. pos. de quo vide p Inno. in. d. l. q̄diu. la. in. in antepe. col. Item pro intellectu huius. l. diffamari vide qd no. do. Anto. in. c. conquerēte. in. v. & vj. col. de offic. or. & do. de Ro. in antiquis decis. cccxvij. & Bar. in. l. titia. cir. fi. ff. de ac. & Ange. in l. si ea. qui accu. nō pos. & vide Host. in summa. de li. obla. §. vtrū possit. ver. cōtra. credo. & Bal. in. d. l. j. C. vt nemo inuitus agere &c. & vide bal. in aut. ad hoc. in prin. peū. col. ver. quero nunquid si ego diffamo. C. de vsu. vbi ponit pulchrā questionē quam voluit practicare nō sunt mul-ti menses. Itē adde q rens intentādo cōdictionem ex le. diffamari po-test compellere aduersariū etiam excōicatum agere. ita firmat do. An. in. c. exceptionē. in. iiij. col. de excep. & vide qd ibi leg. & no.
Antonius Franciscus. ¶ De hmōi remedio. l. diffamari. de quo hic & de modo & forma illud intentandi. vide per Spec. in ti. de natis ex li-be. ven. in ver. in seruo. & in ver. quarti dicunt. & qd sit diffamatio in p-posita materia vide Bal. in. l. diffamari. in princ. hic alleg. vbi dicit qd diffamare aliquē est in vulgo predicare vel coram iudice dicere etiā non in figura iudicij. & dicitur quis aliquem diffamasse quando ptulit ali-qua verba contra aliquem etiam que nō tenderent ad iniuriam sed ad

infra quem probet ius suū alioquin diffinitiue ei precipietur ne vlterius inquietet ecclesiam. C. de
a inge. ma. l. diffamari^a. ¶ Ho. hunc intellectum & dicitur ferri diffinitiua inquantū pcipitur ne vl-terius inquietet & de hac snia & eius effectu vide per Bar. in. l. titia. ff. de ac. non tn̄ placet Innoc. quo ad tex. q̄ archieps hic possidebat: quare nō
9 est verisimile q diffamauerit ecclesiā. ¶ † Ān po-nit quartā lec. q hic fuit pcessuz p viā inquisitio-nis: vt. s̄. dixi. & ex hac lec. notabis semper q quo-ties procedit per viā inquisitionis interueniente actore & promotore inquisitionis sit cum eo li. cō-test. si est p̄sens. sic intellige. c. cū. I. & A. de re iu. & c. cum dilectus. de pur. ca. si autem pars est con-tumax proceditur nō ob. defectu contestationis ad receptionem testium & ad diffinitiuam sentē-tiam. ¶ Et vide quod dicam in. c. cum clamor. j. eo. hec tn̄ le. mihi non multū placet p supradicta
10 est tn̄ vera in se & notabilis. ¶ † Et ponit Inno. hic alium casum notabilē in quo procedi pōt lit. nō cōtesta. dicit enī q si aliquis de capitulo cōdu-cat alicui cōtractum celebrando per ecclesiā audie-tur postmodū agens ad illius retractationē co-ram superiore sine conte. & sine appellatione. arg. hic: & in. c. j. de his que fi. a maio. par. cap. qd bene notabis &c.
1 ¶ Spōsalia de futuro cū carnali copula indu-cunt matrimonium.
2 Testes se restringentes ad certū tps & locum re-probantur probata absentia a loco & tempore.
3 Testes debent deponere de tempore & loco: quā-do hec sunt necessaria ad concludēdum intentū articulantis.
4 An & quando allegans turpitudinem suam de-beat audiri.
5 Publicatis attestationibus, an & quando testes sint recipiendi.
6 Protestatio iuri contraria non valet.
7 Ad corroborationem priorum attestationū po-test actor post publicationem processus testes producere.

Ex tenore. Publicatis atte-stationibus falsi-tas priorū testiū potest indirecte pba-ri. sic cōiter summatur. Sed hec sum-matio nō cōtinet vsquequaq veritatē: vt ex infra dicendis apparebit. & ideo summo sic. Publica-tis attestationibus admittit aduersarius ad p-bandū cōtrariū si ante publicationē sup hac pro-batione cōtraria instrui nō potuit. & est casus sin-gularis scdm quē parū refert an velit pbare con-trariū directe vel indirecte: vt infra patebit. Cō-munis diuisio. scda ibi: nos. ¶ Casus litalis. In-ter. R. militē & M. mulierem cā matrimonij co-ram quibusdā iudicibus delegatis vertebat: co-ram qbus mulier pponebat qd dictus miles cor-poraliter prestitit iuramentū q ipsam duceret in vxorem & postmodū carnaliter cognouit eādem & traduxit in domū: miles vero inficiabat omni-no adijciēs q & si hec vera essent: eā tn̄ de iure nō poterat habere in vxorē eo qd aliā tunc viuentē duxerat in vxorē. Ad probandā suā intentionē pars vtraq testes pduxit testib us publicatis: p testes militis videbat esse probatū q ipse ante fe-stum purificatiōis beate Marie virginis. B. mu-lierē acceperit in vxorē. Et testes mulieris dicerēt
a qd in septimana paschali sequēte festū predictū de ea ducēda corporaliter p̄stitit iuramentū dict^9 miles petebat ab impetitione ipsi^9 mulieris ab-solui. Ex parte mulieris fuit replicatū qd eo tpe & etiā ante quo testes militis dixerāt eum cū alia cōtraxisse fuerat semp in eboracen. pūncia com-moratus cū testes ipsius militis dixissent hoc lō-ge extra dictā prouinciā actum esse determinan-tes tempus & locū: & hoc erat parata pbare per testes. Sed cōtra fuit ex aduerso respōsum. qd cū attestationes iam essent publicate hincinde: iam nō erat locus productioni testium. Dubitauerūt iudices vtrū testes mulieris essent sup hoc admit-tendi. Rūdet pa. cōsultus qd testes mulieris sunt ad probandū illum articulum admittēdi. Ber.
1 ¶ † Not. j. qd sponsalia de futuro cum carnis co-pula subsequēti inducūt matrimonium etiā ad impediendum matrimonū & dirimendum cum aliā postea contractū. & est casus in. c. is qui fidē. de spon. ¶ Not. ij. q aliud est contrahere matri-monium aliud traducere in domū nam scdm est in factū primū iuris: qd no. pro statutis faciēti-
2 bus mentionē de traductione. ¶ † Not. iij. q tpe paschali valēt spōsalia cōtracta: licet tps illud sit ad matrimonū contrahendū feriatū. de quo dic vt plene no. i. c. capellan^9. de ferijs. vt dixi. ¶ No. vnū modū bonū probandi falsitatē testiū vt si re-stringūt se ad certū locū & tps cōtractus probet eo tpe absentia a loco. dicit tn̄ Io. an. q testes de-ponentes sup absentia debēt dicere q viderunt illū cōtinue in tali loco cōmorantē ita q intra in-teruallū tēporis quo eū videre desierūt nō potuis-set ire ad locū vbi dicit fuisse prius & redijsse ali-ter nō pbarēt scdm eū qd no. & est ratio: q̄ testes
b debent cōcludere^b necessario: vt in. c. in pñtia. de pba. vide in simili glo. not. in. c. clerici. lxxxj. dist.

damnum puta qd esset debitor suus & qd talem fundum vel talem rem possidet quam dicit ad se spectare tunc potest adiri iudex & intētari re-medium dicta. l. diffamari. quo mediāte quāuis alias quis inuit^9 age-re non compellatur vt in titu. C. vt nemo inuitus age. vel accu. coga. ta-men hoc casu cōpellitur agere per. d. l. diffamari. & habetur per Bart. in. l. si sic. in fi. in ver. quero vides. ff. de leg. j. Et an talis termin^9 ad agēdū possit p̄ro-gari a iudice & quo modo debeat p̄ro-gari: vide Spec. in titu. de dilatio. in §. j.
¶ Adde qn̄ qs compellatur age-re Fede. consilio cliij. Ro. cōsi. liiij. Old. cōsi. lxxxiiij. Sebastia. Sapi.
a ¶ L. diffamari. Multa ad itelle-ctum illi^9. l. diffa-mari. cumulat. d. Geor. natta. in c. de sepe. i pri. col. xlij. cum plurib^9 sequētibus de v̄-bo. signifi. & vide Alex. limitātem in cōsil. xcv. circa finē. in. j. vol.
b ¶ Quia testes de-bēt necessario cō-cludere &c. & ideo oppo. cōtra text. qd in casu huius decre. testes nō vi-debantur admit-tendi eo quia di-cebant ipsam nō potuisse cōtrahe-re matrimoniū quia semper fue-rat in eboracensi prouincia cōmo-rata. nam isti te-stes non cōclude-bant. bene enī po-terat contraxisse per pcuratorem ar. c. fi. de pcu. in vi. Istud est forte contrariū nec cre-do aliē posse sol-ui nisi dicatur q testes a marito p-ducti dicebant eū personaliter contraxisse. Oppo. secundo q isti testes deponētes pro muliere in dicta probatione essent falsarij. nam dicebāt semper se vidisse maritū quod erat impossibile cum aliquando necesse fuerit eos dormire. solu. verbū semper prolatū a teste intelligitur. i. ho-ris competentibus: vt dicit Spe. in ti. de teste. §. post q̄. ver. quid si plu-res. pro quo facit glo. in. c. sac. san. xxij. dist. & in. c. nunq̄ de cōse. di. v. Et quod pulcherrime scribit do. Ant. in. c. rex pacificus. in prin. in. ij. col. in proc. greg. Et ideo verbū semper intelligitur qd viderūt eū cōtinue q intermissione visus nunq̄ fuit factū interuallum vt potuisset ire ad partes in quibus dicit se matrimonium contraxisse.
Antonius Frācisc9. ¶ Dicas circa hoc de dictiōe semp q regulari-ter denotat tpis cōtinuitatē p tex. in. l. j. & ibi p Bar. Ang. & doc. ff. sol. ma. & est tex. in. l. semp. ff. de iure immu. & p Ang. in aut. de here. & fal. in ij. col. in prin. ibi dum dicit tex. semp. & in versi. testes deponūt. & qn̄ hoc verbū profert a statuto qūo intelligatur habetur per Bar. in. l. si quis ita. ff. de cōdi. & demon. & qn̄ hoc verbum profert a teste debet intelligi horis cōpetentibus & tpe congruo vnde si testis dicat q ecclesia semp percepit decimas nō debet intelligi vt importet cōtinuitatem tēporis. Sed tpibus congruis quibus soluūtur. vt per Spe. in ti. de teste. in. §. post q̄. in ver. quid si plures. & per eundē Spe. in ti. de in integ. resti. §. j. quod tps. in versi. contra premissas. pro hoc facit qd dicimus de verbo vniuersali oībus. & de similibus verbis: q̄ talia verba restringūtur ad

pabilitatem. vt in l. i. in. §. oibus. ff. de no. ope. nun. & in. l. i. §. generaliter. ff. de leg. prestan. & ideo dicebat Bal. in. l. ad versus. in ver. vl. no. C. de vsur. q̄d dictio semper verificatur etiā in his que habēt tēporis interuallū et aliqū verificatur in triennio & aliqū in decēnio. sicut etiā dicim⁹ de vbo imperpetuum. vt in. l. i. §. qui imperpetuū. ff. si ager vec. vel emphi. pe.

✝ Sebasti. Sapia.
a ¶ Periculū aie. Idem tenet Ab. in. c. in loco. iterato no. de p̄sump. & gl. in. c. inter dilectos. j. de donationi.

que dicit q̄ si duo testes dicūt me cōmisisse aliq̄d maleficium tali die: & alij dicūt me fuisse cū eis illa die preferenf isti. Et intellige q̄ isti restringūt se vt supra dixi: ita q̄ cōcludant necessario q̄ nō potuissem cōmisisse maleficiū quin ipsi vidissent
3 vide circa hoc q̄d dixi in. c. in nostra. j. e. ¶ ✝ No. vltimo ibi tp̄s & locū q̄ testes debēt deponere de tp̄e & loco. sed intellige qū hec sunt necessaria ad cōcludendū intentū articulātis vt hic erat: q̄ miles fundabat se sup autoritate tp̄is alias secus vt p̄z in. c. cū ioannes. de fi. instru. vbi testes dixerūt se nō recordari de anno mense & die contractus & nihilominus fecerint fidē. dicit tn̄ Host. hic veri similiter p̄sumendū contra testes qū oēs r̄ndent eodē modo. Sed cōtra hoc facit. d. c. cum ioānes. nec ipse Host. videf in hoc p̄sistere: s3 dicit hoc arbitrariū & hoc verius. & vide q̄d no. Innoc. in. c.
4 qualiter & qū. ij. de accu. ¶ ✝ Oppo. & videf q̄ miles iste nō debuerit audiri allegādo turpitudinē suā q̄ tp̄e contractus cū hac muliere aliam haberet vxorē: vt in. c. cū super qōne. de cōces. p̄ben. So
a lu. glo. j. q̄d speciale est vbi vertitur periculū aie[a] quod no. & de materia an & qū audiri debeat allegans turpitudinē suā: dixi plene in. c. cum sup. vide per Bar. in. l. iusiurandū q̄d ex cōuentione. §.
5 p̄curator. ff. de iureiu. ¶ ✝ Oppo. q̄ publicatis attestationibus nō debeant testes recipi: vt in. c. fraternitatis. j. eo. Sol. glo. q̄ hic recipiunf super nouo articulo. cōtrarium loquif super veteri sed hec sol. non est bona: q̄ volebat mulier probare contrariū eius q̄d miles p̄bauerat q̄d non l3. vt in cle. ij. de testi. Host. dat scd̄z intellectū q̄ hic opponebaf falsitas testiū que potest obijci & probari etiā post sn̄iam: vt in. c. l3. j. de proba. hec lec. non procedit qū pars vult probare directe cōtrarium nisi adiicereť qualitas corruptionis: vt. d. c. l3. & legi. & no. in. d. cle. ij. Tertia lectura q̄ hic indirecte volebat mulier p̄bare contrariū probando absentiā a loco tp̄e allegati contractus. secus si directe voluisset probare cōtrariū: & sic de directa probatione cōtraria loquif tex. in. d. cle. ij. & sic glo. legit ibi istum tex. Sed in cōtrariū facit idētitas rationis. nam ita timeri p̄t subornatio testium in indirecta p̄batione sicut in directa. possunt eñ testes ita de facili induci ad deponendū sup absentia a loco sicut ad p̄bandū directe contrariū. ergo eadē debet esse p̄hibitio in. c. cū dilecta. de confir. vti. vel inuti. & l. nō possunt. ff. de legibus. & ideo dicebat hic Vin. q̄ sicut directa ita indirecta probatio cōtraria excludif publicatis attestationibus. & pro hoc. gl. no. in. iiij. q. iij. si quis testibus. Quartā lecturam multū notabilē sentit hic Inno. dicens hanc mulierē fuisse admissam publicatis attestationibus: q̄ post publicationē apparuit de loco & tp̄e cōtractus q̄ prius nō fuerunt declarata. hic eñ non dixit miles in articulis quo tp̄e contraxit cum priori: sed simpliciter q̄d prius contraxit cum alia. vnde nō poterat mulier prius probare absentiā a loco cū non restrinxisset se ad certū tempus & locum: & sic non fuit ei imputandū si ante publicationē hanc absentiā nō probauit. si aūt prius in articulis hec fuissent expressa non fuissent post publicationē isti testes admissi. & l3 iste intellectus appropnetur Inno. tn̄ in veritate est glos. in. d. c. si quis testibus. dicit tamen illa glo. q̄ si fuisset capitulatum de loco et die audiretur post publicationē si fuisset tūc protestata de absentia: quasi sentiat q̄ per hanc protestationem excluditur presumptio subornationis. hoc tamen vltimū non placet hic Jo. an. nisi fuisset protestatio conuentionalis: id est q̄d pars aduersa consensisset per no. in. c. fraternitatis. j.
6 eo. q̄d satis placet. ¶ ✝ Quia hoc non dependet a voluntate partis sed a iuris dispositione: ergo p̄testatio solius partis non prodest alias de facili eluderef iuris dispositio arg. in. l. alimēta. C. de neg. ge. nisi velis dicere prout infra tangam sed primū dictū Inno. & glo. expresse approbat & ampliat Jo. an. in addi. Specu. in ti. eo. §. sepe. in prin. & §. porro. vbi dicit q̄ etiā directa probatio cōtraria admittitur publicatis attestationibus qū articulus nō fuit debite specificatus. Exemplū si cōtra instrumentum obijcio in genere q̄d est falsum. testes inducti deponunt q̄ tp̄e confecti instrumenti notarius erat mortuus. certe poterit aduersarius attestationibus publicatis probare q̄d erat viuus: l3 hoc sit directe contrariū. nam non est sibi imputandum quare prius non p̄bauit cum non posset diuinare quid testes essent dicturi. indebita ergo specificatio admittit p̄bationē etiā directe contrariam. sicut indebita repellit probationem etiam directe contrariam: & hoc videtur subtilissimum & tenēdum. & satis probatur per istum tex. s̄m hanc lec. & per rationem naturalem que satis allegari potest in. c. si. requiris. de appel. & in. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de ex cu. tu. & s̄m hūc intellectū suminaui. & s̄m hoc est limitandus & restringendus Vin. qui nimis generaliter voluit excludere probationē contrariam publicatis attestationibus q̄ posset attentari quod vbi allegatur absentia a loco non debeat ita de facili timeri & presumi subornatio cum in facto quasi notorio non sit tanta presumptio vel suspicio arg. c. euidentia. de accusatio. Sed tene primum quia alias possent cōfingi multe fraudes que satis patent speculanti. Aln tamen voluerunt ponere quintam lec. quod procedat tex. in causa matrimoniali. & iste intellectus est verus in se iuxta no. in. c. curauit. de proba. & in. c. series. j. eo. sed nil noui afferret nobis iste tex. nec est p̄portionabilis lrē q̄ minime fundat se super fauore matrimonii. ¶ Vltimo querif: pone q̄ mulier probauerat absentiam militis nunquid possit p̄bare miles de nouo presentiam. Glo. ista. si. q̄ sic: quia est alius modus inducendi et ad aliud inducuntur nūc q̄ primo: quasi dicat q̄ primo induxit testes miles super presentia ad probandum principaliter matrimoniū. nunc vero vult inducere ad probandam presentiam contra probationem mulieris. Sed aduerte quia hic soluit contrarium inquantum obiicif de publicatione suorum testium: sed non soluit inquantum probat directe contrarium probationi mulieris: quia illa probauit absentiam: et iste nunc vult probare presentiam contra cle. ij. eo. ti. Ideo potes dicere q̄ admitteretur miles ante publicationem attestationū mulieris: potest etiam tolerari si vult probare etiam post publicationem per notabile dictum Inno. in. c. cum clamor. j. eo. quia ista vltima probatio venit ad confirmationem prioris. sic non presumitur subornatio maritime: quia satis potuit confidere in priori probatione. sed quia nunc deprehendit contrarium debet admitti ad cōfirmationem prime probationis. Et per hoc habes aliam limitationem notabilē ad iura prohibentia productionem testium post publicationem. dicit tamen Hosti. q̄ mulieri non licebit producere testes tertios contra hos secundos. argu. c. licet. ij. j. eo. quod no. & vide quare post instrumentum licet producere testes in cōtrariū & nō sic post attestationes publicatas p̄ glo. no. in. d. c. si quis testibus. iiij. q. iij.

1 ☞ Commissa causa ad instantiam actoris super possessione & proprietate: potest iudex super alterutro procedere: & actor inchoare quam vult.
2 Interdictum vnde vi datur heredi.
3 In iudicio possessorio potest appellari tam super diffinitiua quam super interlocutoria.
4 Acta inducunt notorium quando de causa plene liquet: & quando dicatur de causa liquere.
5 Petitorium an suspendatur: an vero in totum tollatur cumulato possessorio.
6 Litis contestatio constituit in mala fide reum & actorem respectu fructuum.
7 Renunciatio petitorij tollit effectum lit. conte. respectu restitutionis fructuum.
8 Non audif reus super possessorio condēnatus: si vult agere sup petitorio: nisi refectis expensis: & restitutis fructibus: & idem econuerso.
9 An super iusta causa in denegādo quartā productionem testiū: requiratur cause cognitio.
10 An teneat appellatio sub ista forma peto quartā productionē testium & si eam denegaueris ex nunc appello.
11 Excommunicatio conditionalis quamuis non debeat fieri: facta tamen tenet.
12 Grauatus nō censetur renunciare facultati appellādi acceptando dilationem datam ad aliquid probandum pendente grauamine.

Significauerunt. Si sine cā negef quarta dilatio petita cū solennitate legali potest appellari. vel summa sic. Indulgenda est in causa quarta productio testium petita cum solennitate legali causa legitima non refragante: alias legitime appellatur. In prima appellantis decisa narratio. In secunda appellationis commissio ibi: mandamus. ¶ Casus literalis. Inter monachos scī Dionysij ex vna parte & abbatissam & moniales de forcellis ex altera: tam super possessione q̄ proprietate prioratus de argentolio coram iudicibus delegatis questio vertebatur. Moniales super causa proprietatis primitus iudicium sunt ingresse & testes produxerunt in illo postmodum iudicio petitorio suspenso possessionis iudicium sunt ingresse super quo testes ab vtraq̄ parte sunt producti: ita quod publicatio testium fieri

a Sebastianus Sapia. ¶ Quod appellans. Vide Bal. in aut. hodie in prin. de ap. Spe. in ti. de instru. edit. §. nunc dicamus. vii. sed pone. Car. in cle. j. in. v. col. de dolo & contu.

b ¶ Ad intelligentiam tex. & glo. in ver. liquere. quando dicatur liquere. vide hic domi. Anto. in. ix. colum. versi. querit glos. & adde omnino hic quod no. Abba. in c. cum olim. de verb. signi. Et circa hoc vide gl. in c. decernimus iii. q. ix. plene et elegāter per do. Ant. in. c. prout in penul. colū. de dolo & contuma. vbi vide. item illud dicitur liquide cōstare quod constat per testes tex. est quem ibi no. do. Ant. in c. quoniam aliqua §. eo. Item illud dicitur cōstare liquidissimis probatiōibus quod constat per violētam probationē iuris glos. est singul. in l. si tutor. C. de peri. tu. quā alleg. pro singul. Flo. in l. patroni ff. de probatio. et Imol. in l. questi tum. ff. de re iud. & do. Alex. in l. frater tuus. C. de testa. mil. & quod dicatur liquere de causa quando est renūciatum: sentit Inno. in c. pastoralis. in gl. sua que est super verbo renunciatum de cau. poss. & vide Ange. in aut. qui semel. in fi. C. quomodo & quādo iud. vbi dicit quod tunc dicatur liquere quādo est cōclusum in causa. & alleg. Inno. hic & cum hac gl. concor. do. Ant. in d. c. pastoralis in. xvj. colum. de cau. possess.

stitum fieri iam debebat. Sed monachi quartam productionem testium cum iuris solennitate petierunt super iudicio possessorio: quam cū iudices denegassent ipsi ad sedem apostolicam appellarunt ab ipsorum interlocutoria: quibus peractis iudices processum suū domino pape significauerunt. Mandat papa quibusdam iudicibus quatenus si constiterit eis abbatem & monachos quartam productionem testium cum iuris solennitate super possessorio petiuisse. & propter hoc infra decem dies appellasse post interlocutoriā iudicum ad quartam productionem testium cū solennitate iuris admittant eosdem: nisi forte iudices quartam productionem negauerint vt effrenatam multitudinem testium refrenarent. Et si in probatione appellationis defecerint in expensis legitimis parti alteri condemnētur & causam possessionis ad quam moniales habuerunt recursum primitus debeant terminare: nisi esset in petitorio processum intantum quod possit de proprietate liquere. & tunc questionem determinent simul vtranque. Quod si de proprietate ad plenum adhuc non constet procedant super ipsa

1 iudicio possessionis finito. Her. ¶ † Nota. j. quod commissa causa ad instantiam actoris tam super possessione quam super proprietate potest actor super alterutra inchoare iudicium: prout sibi videbitur quinimo potest suspēdere iudicium proprietatis prius inchoatum & intrare iudicium possessorium procedit ergo. c. pastoralis. de causa possess. & proprie. tam coram ordinario quam coram delegato. & ratio omnium predictorum est fauor spoliati & odium spoliantis. in cle. j. eo. tit. que non alterantur ex iudicis qualitate. ¶ Not. ij. quod iudicium in causa monasterij fundatur in persona abbatis & conuentus & abbatisse et monialium. an autem solus abbas seu abbatissa possit agere & conuenire. dic vt plene notatur in c. edoceri. de rescrip. & c. contingit. de transactio.

2 ¶ † Nota. iij. quod successor vniuersalis potest agere possessorio pro violentia illata defuncto. & sic interdictum vnde vi datur heredi. concor. l. j. §. hoc interdictum. ff. de vi & vi ar. & vide quod dixi in. c. quia. §. de iudi. ¶ Nota. iiij. ibi: suspenso petitorio: quod potest transitus fieri ad petitorium: licet ex toto non renuncietur iudicio proprietatis prius inchoato: potest ergo duntaxat suspēdi: quod clarius probatur in fine litere vbi mandat vtrunque iudicium simul terminari si constat plene de proprietate: quod non faceret si tela illius iudicij fuisset extincta. l. postquam liti. C. de pactis. ¶ Nota quod petitio quarte productionis testium non est iusta nisi petatur cum

Antonius Franciscus. ¶ Ad hoc quando aliquid dicatur esse liquidum: vel dicatur de causa liquere vide gl. in l. si vnus ex pluribus. ff. de reg. iur. & in l. si de meis. in §. fi. ff. de arbi. vbi glo. dicit quod licet actor nō probet: tamen dicitur de causa liquere ad effectum vt iudex ferat sententiam absolutoriam iuxta materiam. l. qui accusare. C. de eden. & que dicatur liquida probatio aut debitum liquidum: vide no. per doct. in. c. super questionum. §. intentionis. de offi. deleg. vbi illud dicitur esse liquidum quod constat ex verbis intellectis a recte intelligentibus neque requiritur quod illud oēs intelligant. ¶ Et adde quod in interpretāda volūtate defuncti psumptiones & cōiecture dicunt esse liquidissime pbatiōes vt in. l. lz imperator. & ibi plene p Alex. ff. de leg. j. illud etiā dicit esse liquidum qd constat ex instrumētis q ex forma statuti habent executionem paratā. de quo p Bar. in. l. pinde. in. §. fi. ff. ad. l. aquil. Dicas tn quod liquidatio q fit p instrumēta pōt etiā fieri ex cōiunctione duorum instrumentorū. l. fi. & ibi p Bal. C. de fal. cau. adie. leg. & hec liquidatio q fit p instrumēta debet fieri parte citata. sm Bal. in. l. ij. C. d execu. rei iudi. & habet per Bar. in. l. iij. in. vij. q. prin. C. de pigno.

c ¶ Quero tex. Adde tu gl. sing. de iure ciuili in aut. co. §. qz vero. & aliā etiam sing. de iure cano. in. c. cum dilectus. j. de fi. instru. q glo. voluit quod tn dicatur conclusum in causa qn partes renunciauerunt attestationibus & nolunt amplius aliud probare. hoc notabiliter dicit Bal. in. l. si accusatoribus. ff. de accu. qd idem est renunciare probationibus & concludere in causa & potest concludi super vno articulo. Bal. in aut. iubemus. in vlt. col. C. de iudi. vide glo. sing. in cle. sepe. de ver. sig. que vult quod iudex in certis partibus potest concludere in cā. & ita tenet Bal. in c. j. si de inuesti. feu. his inter domi. et vasal. oria. Ber. fortze.

iuris solennitate. de qua in capitulo vltra tertiā quoque. & quid appelletur hic quarta productio: vide quod plene dixi in. c. in causis. §. eo. & dic vt ibi. ¶ Nota quod licet appellans ab interlocutoria teneatur probare causam appellationis esse veram: vt in. c. interposita. de appella. hoc tamen nō est necesse vbi causa appellationis iustificata est a iure: sed sufficit probare appellationem interpositam ob aliam causam. vt hic est casus. habet enim hoc casu intentionem a iure fundatā.

a ¶ Nota quod appellans[a] etiam ab interlocutoria habet necesse probare se appellasse infra decēdium a tempore sententie interlocutorie. vide qd no. Archi. in. c. romana. de appella. lib. vi. ¶ Nota quod vbi prius liquet de possessorio quam petitorio ferenda est sententia super possessorio: quo finito proceditur super petitorio. si autē de vtroque liqueat vna sententia terminabuntur. sic limita. c. cum dilectus. & c. pastoralis. de causa poss. &

3 proprie. ¶ † Nota vltimo quod in iudicio possessorio potest appellari ex legitima causa et quod plus est non solum ab ipsa sententia diffinitiua super possessorio: iuxta ea que dixi in. c. cū ad sedem. de restit. spolia. sed etiam a grauamine seu

b ab interlocutoria. ¶ Glo. [b] sunt faciles vsque ad illam que est in versi. condemnantes. illa enim oppo. videtur enim quod isti monachi deficiētes in iustificāda appellatione nō solū debuissent condēnari in expēsis: sed etiā remitti ad priores iudices vt in. c. accepta. & in. c. interposita. de appel. Sol. glo. quod isti priores iudices abdicauerant a se iurisditionem remittēdo negotium ad papam: sed certe hoc est diuinare cum in tex. nō fiat mentio nisi de sola appellatione. pari modo diuinat Jo. an. qui dicit quod forte illi detulerāt appellatiōi & sic cessat cōtrariū per. c. cum appellationibus. eo. titu. lib. vj. Hostiē. legit tex. cum suppletione. nam ad tex. ibi condēnantes supple & partes ad priores iudices remittatis. & nisi ideo &c. & hoc etiā diuinat. dic ergo qd appellatio fuit hic iustificata eo ipso qd constitit dilationem fore petitā cum iuris solēnitate & sine causa denegata. vnde si habita quarta dilatione coram iudice a quo non probant quod probare volebant non per hoc est minus iustificata appellatio. debet ergo intelligi tex. dum dicit si in probatione defecerunt scilicet super principali negotio & non super iustificatione appellationis: & sic litera est clara. et sic tacite hanc solutionem sentit Joan. andre. su-

4 per gloss. precedenti. ¶ † Quero tex. [c] mandat
c vtrunque iudicium simul terminari si de proprietate liquet quando dicatur de causa liquere. glossa penultima notabi. dicit quod nisi sit renunciatum

Antoni[us] Frācis. ¶ Circa hoc de cōclusione in causa qn dicatur fieri: & p quē actū fiat: vide Jo. an. in c. si. de in integ. resti. l nouel. vbi dicit quod fit per renūciatione actoris amplius nō faciēdo rū. & vide p Spe. in tit. de renūcia. & cōclusio. in. §. j. vsi. & no. & p Innocē. in c. pastoralis. in. j. col. de cau. pos. & pprie. & vide gl. p Ang. in aut. de testi. in §. qz vero. in ver. ɔcluserūt. & vide gl. in. c. cū dilect[us] in vbo ɔclusum. de fi. instru. et vide gl. in. c. qm. §. l vbo renunciationes. & ibi per do. Abb. in. x. col. de pba. & per Bal. l. ne causas. C. de app. vbi dicit qd fit etiā p lapsum termini pemptorij ad pponēdas pemptorias exceptiones & ad proponendū oia intra. & vide Bar. in l. error. l. ij. col. in fi. C. de iur. & fac. igno. vbi dicit quod fit etiā p pceptuz de soluēdo factū a iudice & vide. d. Car. in cle. j. l. xij. qd. de cā pos. & pprie. & vide glo. & Bal. ibi. l pe. col. in l. postq̄ liti. C. de pact. vbi dicit

quod si vna pars hodie renūciat pbatiōibus & altera renūciet cras dicatur esse ɔclusum in causa q̄uis non simul & semel renūcient. Et an conclusio in causa sit de substantia iudicis: vide per glo. & do. Car. in cle. sepe. in. §. & quia. in. xix. q. de vbo. sig. vbi dicit qd est potius de cōsuetudine q de substātia etiā in iudicijs ordinarijs. qd etiā videt tenere do. Bar. in. c. cū. J. & A. de re iudi. & adde quod cōclusio in cā facit nullas esse partes iudicis nisi in iudicādo & ideo impedit allegationes fieri tā in iure q in facto. vt p Inno. in. d. c. pastoralis. nō tn impedit fieri posse citationē ad sniam sm Bal. in Margarita sup Inno. in vsi. n. in vbo conclusio. neque impedit pbationē fieri p ɔfessionē partis: lz tollat alias pbationes. ita Bal. sing. quē ibi sequit do. Pau. in rubri. de pbat. in. iij. col. & lz Alex. in. l. publia. in. §. j. ff. depo. dicit tn. d. Pau. ibi illud esse verū in spōtanea cōfessiōe qd etiā voluit. d. Ant. in. c. licet cām. de pba. nec etiā impedit pbationē q fit per inspectionē oculorum: quia nulla certior probatio quā illa & excludit omnem suspicionē subornatiōis aut corruptionis. l. si arbiter. ff. de pbatio. & adde qd talis cōclusio non impedit interrogationem fieri posse per iudicem etiam ad partis instantiam in causa summaria. vt est glos. singularis in dicta clemen. sepe. in verbo interrogabit. vt tenet Specu. in dicto ti. de renūcia. & conclu. in §. j. & idem voluit Roma. in. l. admonēdi. ff. de iureiurā. vbi dicit illam

glo. singu. ⁊ vide
do. Ant. in. c. i. de
iudi. ⁊ multas cõ
co. alleg. ad hoc
nouissime i dicta
l. admonendi. in
plu. col.

Sebasti. Sapia.
a ¶ Usq ad cõclu-
sionem. Qd post
cõclusionẽ i cau-
sa dicat de causa
liqre facit ꝙ qñ ẽ
cõclusum in cau-
sa perinde est ac si
esset iudicatũ. vt
no. bal. i. l. error.
col. iiij. C. de iuris
⁊ fac. ign. ⁊ Ang.
aret. in. §. appel-
lant. in. iiij. colũ.
institu. de excep.
Roma. in cõsilio
cclv. icip. quo ad
primũ. circa fi. et
do. Ias. in repe. l.
admonẽdi. colũ.
xxiij. vñ. dicat aũt
cõclusum in cau-
sa. ⁊ col. xxvj. vñ.
itẽ adde vbi facit
mentionẽ de hac
glossa.

b ¶ Quartã pdu
ctionẽ. Adde vi-
dendũ Lap. alle.
xcij. Roma. cõsil.
cxxxj.

Sebasti. Sapia.
c ¶ Sub cõditiõe.
De snia excõica-
tionis cõditiõali
quẽ effectũ hẽat
ponit Pe. de an
cha. in consi. clxj.
icip. ex narratis.
in vlti. col. vbi di
cit ꝙ excõicatus
põt impetrare re
scriptũ añ euẽtũ
cõditionis qd nõ
esset si excõicatio
nis snia eẽt pura
vide Feli. hoc re-
ferẽtẽ in. c. si. col.
ij. vñ. fallit tertio.
j. de exceptio.

ciatum ⁊ cõclusum in causa non dicitur liquere
quin possent adhuc fieri pbationes: qd bene no-
tabis. ex hoc infero ꝙ ex prioribus actis nõ cau-
satur notorium cum sint in pendẽti vsq ad con-
a clusionem.[a] ⁊ sic no. volunt domi. de Ro. decisio.
cclxxxv. ⁊ sic intellige. c. cũ olim. de verbo. signi.
vbi dicitur ꝙ acta inducũt notoriũ. ¶ Sed tunc
op. nam intelligẽdo tex. sm hanc glo. infertur ꝙ
petitorium fuit suspẽsum post conclusionẽ qd est
cõtra. c. pastoralis. de causa pos. ⁊ ppie. Innocẽ.
hic non soluit sed dicit hoc posse fieri. et tunc de-
bet simul vtrũq negotium terminari. sed saluã-
do potest intelligi ꝙ suberat iusta causa amittẽ-
di possessionem quo casu fieri potest vt ibi: ⁊ tũc
no. ꝙ vtrũq iudiciũ simul terminat sm Innoc.
secũdo potest intelligi ꝙ potuit in causa cõcludi
pendente iudicio possessorio vel forte nũc dicant
actores se nihil amplius velle probare in iudicio
proprietatis: ⁊ idem rei: ⁊ sic non ob. cõtrarium.
5 ¶ †Quero si sententia veniret pro actore in pos-
sessorio et pro reo in petitorio: quid iudicabit de
fructibus a tempore deiectionis vsq ad sentẽtiã
perceptis. Glo. fi. attigit ⁊ dic vt in ea ex quo no.
plura. primo ꝙ sm leges nõ suspenditur petito-
riũ accumulato possessorio: sed ex toto debet re-
nunciari: secus sm canones. sed tu dic melius vt
6 dixi in. c. pastoralis. ¶ †No. ii. ꝙ lit. cõtesta. cõsti-
tuit in mala fide respectu restitutionis fructuum
nõ solũ ipsum reũ sed etiã actorem in casu in quo
fructus ex aliqua causa peruenerunt ad eũ. pone
exemplũ in casu huius glo. qd no. ꝑ intellectu. l.
certum. C. de reivendi. ⁊ eoꝝ que no. in. c. grauis.
7 de resti. spo. ¶ †Tertio no. ꝙ renũciato iudicio
petitorio tollitur effectus lit. cõtest. respectu fru-
ctuum restituendoꝝ qd videtur durũ vt effectus
causatus auferatur per peremptionem instantie
contra not. in. c. causam que. ii. eo. et in. l. cum lite
mortua. ff. iud. sol. nisi aliud dicatur in renuncia
tionis actu. vide quod not. in iuribus preallega.
¶ No. quarto ꝙ licet sententia feratur ꝓ reo in pe
titorio: sententia tamen lata ꝓ actore in possesso-
rio dicit habere executionem respectu fructuum
licet respectu rei principalis petitoriũ absorbeat
possessorium. ⁊ sic limita. c. cum dilectus. de cau.
posses. ⁊ ppie. Sed cõtrarium facit quia ex quo
fructus extant debentur ꝓprietario per cõdictio
nẽ sine causa. iuxta ea que plene dixi in. c. grauis.
precalle. nisi dicas hoc speciale in odium violẽti.
circa qd vide qd dixi in. c. cum super. ⁊. c. pastora
lis. de cau. posses. ⁊ ppie. vbi etiã tetigi an actor
qui obtinuit in possessorio cogatur redire ad pe-
titorium suspẽsum. dic vt ibi per que declaratur
8 materia huius glos. ¶ †Et vide not. dictũ do. de
Rot. decisi. cccxiii. vbi dicit ꝙ is cõtra quẽ actũ
fuit possessorio suspẽso petitorio non audit lata
sententia cõtra eum in possessorio volẽs pcedere in
petitorio nisi prius restitueret rem cũ fructibus
perceptis a tempore deiectionis: ⁊ oẽs expensas.
secus dicit in casu econuerso. nam sentẽtia lata in
possessorio cõtra actorem audietur actor volens
redire ad iudicium petitoriũ: licet prius nõ satis-
faciat de expẽsis. ⁊ est ratio: quia hoc vltimo casu
nõ reperit iure cautũ. aget ergo ipe reus ꝓ expẽ-
sis. nõ autem de eis potest excipere. sz in illo casu
illud fuit inductũ in fauorẽ spoliati ⁊ odiũ spo-
liantis. nõ enim tenet respõdere spoliatus super
proprietate nisi integre fuerit restitutus. vt in. c.
ii. ⁊ fi. de cau. pos. ⁊ ppie. qd no. ꝑ intellectu illo-
rum iurium. et tetigi in. d. c. fi. ¶ Sed cõtra hoc
oppo. quare fuerunt hic auditi monachi pducẽ-
tes testes in possessorio ante restitutionẽ monia-
lium cõtra palle. iura. Sol. dic ꝙ non pduxerunt
testes sup ꝓprietate sed defendendo se sup posses
sione qd non est phibitum vt in. d. c. fi. ⁊ argu. in
d. c. cum inter. de exceptio. forte enim vt dicit hic
Host. monachi volebant pbare ꝙ iam possedo-
rant cõtinue per. xl. annos: ⁊ sic ante spoliationẽ
pcensam: ⁊ sic volebant excludere violentam pos
sessionem: non enim potuissent duo eãdem rem
eodẽ modo insolidũ possidere. vt in. c. licet. de p-

batio. ⁊ si vtraq pars pbasset possessionẽ: dic ꝙ ceteris paribus fuis-
sent absoluti rei. de pbatio. ex literis. ⁊ dic plene put not. in. d. c. licet.
9 ¶ †Sed attingẽdo nunc materiam post hoc quero quid si pars sim-
b pliciter petit quartam pductionem[b] seu dilationẽ nõ adiecta cũ solẽ-
nitate legali. Sol. dicit Innocẽ. ꝙ iniusta est petitio ⁊ iusta est denega-
tio. ⁊ si ppter hoc appellaretur nõ valeret appellatio. pbat rõne. quar-
ta pductio testiũ simpliciter nõ seruata solẽnitate de qua. j. eo. in. c. vl-
tra tertiã. est a iure phibita: vt ibi. ergo iniusta est petitio. secus dicit si
petit cum solẽnitate legali. nam tũc petitio est iusta ⁊ denegatio iniu-
sta nisi allegaret causa rationabilis in contrariũ: vt hic. imo plus dicit
Innocẽ. ꝙ nõ sufficit ad euitãdum iustã appellationẽ allegare causam
rationabilẽ nisi etiã pmiserit sup ea cause cognitionẽ. Ratio quia iu-
ra indulgent quartã dilationẽ cum solẽnitate legali. j. eo. vltra tertiã.
ergo iudex grauat nisi expmat causam ⁊ de ea cognouerit. dicit tamen
ꝙ quidã cõtra. Hostiẽ. dicit qd licet primũ dictũ est subtilius: isti tamẽ
qui tenent contrariũ dicit verius: ⁊ in hoc multũ instat ⁊ concludit in
effectu ꝙ si iusta causa denegãdi in veritate subest potest iudex denega
re nõ pmissa cause cognitione nec etiã tenet tũc exprimere: qr si in veri-
tate causa subest non grauat partẽ in denegãdo maxime quia periculo
sum est hoc casu expmere causam ne pãdat aliquo modo motũ animi
sui in snia ferenda cõtra. l. vbi. C. de fal. nã si diceret nolo dare: qr suffi-
cienter pbasti ideo partes instruerent sup snia ferenda. Satis enim est
ꝙ corã iudice appellatiõis approbet iusta cã vel expmat cum denegat
appellationẽ recipere: ⁊ maxime pmittere cognitionẽ non tenet: quia
hoc relinquit arbitrio ipsius iudicis. argu. hic. licet si male arbitraret
valeret appellatio. ꝓ hoc adducit simile cũ appellat a pcesso grauami-
ne. nõ enim sufficit pbare ad iustificãdam appellationẽ ob iustam cau-
sam fuisse appellatũ nisi doceat illam esse verã. d. c. interposita. qr iudex
potuit moueri ex aliqua iusta psumptione: vt ibi no. ita in pposito ex
sola negatione nõ iustificat appellatio si põt docere de iniustitia nega-
tionis maxime si fuit expssa: lz non fuerit de ea cognitũ. Et hanc partẽ
puto veriorẽ ⁊ iudicio meo est tex. hic vbi in denegatione quarte pdu-
ctionis petite cũ solẽnitate legali nõ apparet ꝙ fuerit expssa cã: ⁊ tamẽ
papa dicit ex denegatiõe fuisse iustificatã appellationem nisi iudex vo-
luerit multitudinẽ effrenatã cõpescere. non dicit nisi iudex expssisset. sa-
tis est ergo causam in veritate subsistere. psumendũ enĩ est prima fronte
ꝓ facto iudicis. vt no. in. d. c. interposita. ⁊ per Inno. in. c. post electio-
nem. de cõces. pben. in fi. cõsiliũ tamẽ est vt iudex expmat causam ita cau
te vt nõ pandat animum suum vt sic retrahat partem ab appellando.
10 ¶ †Sed quero quid si isti appellassent ante denegationem sub hac cõ
ditione: petimus quartã dilationẽ cũ solẽnitate legali: ⁊ si eam denega
ueritis ex nũc appellamus. Inno. quẽ cõiter sequunt hic docto. dicit
hãc appellationem etiã secuta postea denegatione nõ valere nisi postea
geminet secuta denegatione. Ratio sm eũ: qr a futuro grauamine nõ
appellat sed a pterito seu saltem psenti. vt. j. de ap. cõsuluit. ii. ⁊. c. ex par
te. ii. ⁊. c. vt debitus. ⁊. c. cũ cessante. ⁊. c. dilecto. secus dicit si iudex prius
denegasset simplr: ⁊ monachi sic appellassent: petim⁹ reuocari graua-
men: ⁊ si ipm nõ reuocaueritis appellamus: qr non est hec appellatio a
futuro grauamine sed a psenti. Nec ob. si dicat ꝙ imo a futuro per ver
bum nisi reuocaueritis qd extẽsiuum est. ff. ad ter. l. filij mater. in fi. ⁊ fu-
turum subiũctiui modi: qr reuocatio que petit ⁊ que est de futuro non
est grauamẽ: sed illa denegatio pcedens fuit grauamẽ a quo potuit ap
pellari etiã sine vbo extẽsiuo sm Inn. fuit enĩ sm Host. illud positũ ad
cautelã ⁊ reuerẽtiã iudicis q reuocationẽ grauaminis poterat de iure
p seipm facere. d. c. cũ cessante. ⁊ que dubitationis tollẽde causa inserta
sunt ius cõmune nõ immutãt. l. qui mutuã. ff. man. ⁊ hoc dictũ Inno.
solet allegari ꝓ notabili ab omnibus. mihi placet multũ dictũ vt pos-
sit appellari a grauamine sine petitione reuocatiõis ⁊ qd petitio reuo-
cationis nõ immutat ius. ad hoc alleg. ho. tex. cum glos. in. c. si a iudi-
ce. de appel. lib. vi. ⁊ in. c. i. de dilatio. ⁊ qd ibi dixi. Sed primum dictuz
forte nõ est verum si recte ⁊ diligẽter ponderetur quoniã non appellat
simpliciter a futuro grauamine: sed potius a pterito: quia appellatio
est cõditionalis si denegaueritis ⁊c. ⁊ trahitur ad diem extantis cõdi-
tionis. argu. opti. in. c. si pro te. iuncta glo. de rescrip. ⁊ sic ad diem dene
gate dilatiõis: vnde perinde est ac si appellatio fuisset interposita post
11 grauamen. ¶ †Sicut in simili dicimus in excõmunicatione sub con-
c ditione[c] lata: puta si tale factum feceris te excommunico. nam excõmu
nicatio nõ habet vires incõtinenti sed adueniente cõditione ⁊ ad illud
tempus trahitur siue dixerit iudex excõmunico te ex nũc siue ex tunc:
vt in. c. preterea. de appella. ⁊ ibi latius per Inn. ⁊ ꝙꝙ ferri nõ debeat
excõmunicatio pro futuris culpis etiam sub cõditione: vt in. c. roma-
na. §. caueant. de sen. excõ. lib. vi. lata tamẽ tenet vt ibi no. ⁊ in. c. preter-
ea. sicut dicimus in sententia qd non deberet ferri sub conditione lata
tamen tenet. ij. q. vi. biduum. ita dico in proposito honestum esse vt ta-
lis appellatio nõ interponatur ante grauamen inflictum: si tamen sic
interponit debet valere qr trahit ad diem cõditionis. Nec obstat si op-
poneretur de. l. si pẽdente. ff. de pericu. ⁊ cõmo. rei vendi. vbi dies cõdi-
tionis astantis trahit ad diem celebrati cõtractus: qr loquit in cõtracti-
bus qui non dependent a voluntate vnius tantũ sed duorum. Sed hic
dependet appellatio a voluntate vnius qui solum intẽdit ⁊ appellare
vult in

vult in effectu post grauamen. ad hoc qd not. glo. in. d. c. si p te. et Dy. in
12 regu. qui prior. de regu. iur. li. vi. ¶ †Ultimo ponit hic Host. q. quid si pendente grauamine ante lapsum. x. dierũ iudex dat dilationem grauato ad aliquid faciendũ an acceptando dilationem videatur renunciare facultati appellandi: et cõcludit q nõ: quia iudiciũ reddit̃ in inutilem. l. inter stipulantẽ. §. si sticbũ. ff. de vbo. obli. tu vide latius per Jo. an. in. c. si. de appel. li. vi. et per do. de ro. deci. cclxxxviij. et per Inno. in. c. sollicitudinem. s. de appel. vbi dicam. Nico. abbas.

1 ¶ Tripliciter potest se gerere iudex circa recipiendos testes probatorios et reprobatorios.
2 Testis de auditu: fama et credulitate inducit presumptionem.
3 Iudex sm qualitatem cause potest, quandoqz plures quandoqz paucio res testes admittere.
4 Generalis rñsio testis super generali articulo fame q solet in fine poni: refertur ad omnes articulos intellige super quibus testificatus est.
5 Unusquisqz testis de per se debet examinari: sed duo alij possunt adhiberi quando examinatur: dummodo illi alij non habeãt examinari in per illa causa.
6 An et quo casu testimonium sine causa scientie valeat.
7 Iudex omittens interrogare testes in causa scientie tenetur parti ad interesse.
8 Que sit sufficiens causa scientie in teste et sensus visus est generalis ad omnes sensus.
9 An cecus possit esse testis in re pceptibili auditu: et quid si nõ est cecus et audiuit contrahentes: sed eos non videt.
10 Que sint circũstantie de quibus iudex interrogat vltra cãm scientie.
11 Notarius attestatur tantum de duobus de visu et auditu.
12 Notarius non potest conficere instrumentum de facto suo: sed de eo qd faciunt partes.
13 Testis an teneatur respondere de suo crimine: vel q sit talis q nõ possit esse testis.
14 Ordinandus tenetur omnino prodere ea que impediunt ordinis exsecutionem.
15 Pauper quis sit: et an repellatur a testimonio.
16 An testis ad hoc vt valeat eius dictum: requiritur vt habeat notos cõtrahentes.
17 Testes sunt interrogandi de tempore et loco: ad videndum si concordant vel discordant.
18 Impediens testem: si inpedimentũ cessare nõ potest an perdat causam vel an testis habeatur pro producto.
19 An ex facto amici vel consanguinei presumatur consensus partis.
20 Partes possunt ratificare attestationes nullas: licet non possint ratificare acta nulla que sunt de substantia iudicij.
21 Testis secundo inductus: si dixerit contrariũ eius quod primo dixit: an probet.
22 Iudex inferior a papa an possit alteri cõmittere examinationẽ testiũ.
23 Testis dicens aliud quã quod scripserit notarius: nũquid ipsi sit credendum an notario.

Cum causam. Diligenter examinãdi sunt testes et puniendi qui eos impediunt et ipsorũ testiũ multitudo est per iudices refrenanda. h. d. et habet tria decĩ: vt patet ex summatiõe. scdm ibi: qd si. tertium ibi: volentes. ¶ Casus literalis. Inter archiepiscopũ rauennatem et cõe fauentie vertebat̃ questio super iurisdictione quorũdam locorũ de qua habet̃. s. de pbatio. licet cãm. illa delata fuit ad do. papã lite cõtesta. et pstito iuramẽto ab vtraqz parte de calũnia: quia difficile fuit vtriqz parti testes pducere corã papa. Mãdauit episcopo placentino quatenus reciperet testes quos vtraqz pars tam super principali qz in personas testium duxerit producendos et eos diligenter examinet: et de singulis circũstantijs diligenter inquirat: scz de causis loco et tempore de auditu visu et scientia: et de omnibus ad negotium pertinẽtib⁹. Qd si forte fauentini vel alij testes quos archiepiscopus duxerit producẽdos psumpserint impedire: ipsos ab hmõi psumptione repellat: vt autem effrenata multitudo testiũ refrenet̃ precipit vt hincinde quadragenariũ numerũ excedere nõ permittat: ita vt si fauẽtini depositiones testiũ voluerũt ratas habere quo ab epo ferrariẽ. et abbate põposiano recepte fuerint testes illi cõputent̃ in numero predibato. alioquin cum attestationes ille sint clause ijdem testes si necesse fuerit iterum pducantur Ber. ¶ No. i. qd vbi testes sunt longe distantes potest iudex ipsorum receptionem partib⁹ cõmittere et hec est vna causa legitima et honesta cõmittendi testium receptiones. ad idem. c. constitutus. de fideius. et quod
1 s. subijciam latius. ¶ †No. scdo iudicem posse a principio recipere oẽs testes tam probatorios quã reprobatorios: et ipsorum validitatem reseruare in tẽpus disputationis: de quo disputat glo. i. sed tu dic vt late dixi in. c. ex parte adc. s. eo. per que declarat̃ tota ista glo. quã aliter non attingam. Sed dico iudicẽ tripliciter se posse habere in receptione testium. potest enim a principio recipere oẽs testes tam probatorios qz reprobatorios et reseruare validitatẽ illorum in tpe disputationis vt hic. et in. c. licet. de pba. Secundo potest a principio admittere exceptionẽ reprobationis et secundũ eorum dicta admittere pbatorios. Tertio potest admittere exceptiones reprobationis sed differre examinationẽ testium post publicationẽ probatoriorum. que omnia declaraui prout dixi in d. c. ex parte adc. ¶ No. iudicez ex officio suo debere inquirere et examinare testes nedũ super petitis in libello: sed etiam de causis sciẽtie et de omnibus circũstantijs. de quo vide qd leg. et no. in. c. per tuas. s. eo. ¶ No. iudicez debere inquirere de fama: et sic videt̃ qd fama aliquid addat. ad hoc qd leg. et no. iiij. q. iij. §. itẽ sepe. et facit pro cõi obseruantia nã hodie in fine articulorũ semper ponitur articulus de fama et quãtum pbet vide qd dixi in. c. veniens. s. eo. et per Bart. in. l. de minore.
2 §. tormenta. ff. de questio. ¶ †No. q testes inquiruntur de credulitate an scz credant ea que deponunt. et dicit hic Goffre. q de auditu credulitate et fama inquiritur, ad presumptionẽ non ad plenam probationem: qd bene notabis. sed vide ea que dixi in. c. quoties. s. eodem. et. c. tam literis. ¶ No. iudicem ecclesiasticum habere iurisdictionem in omnes impedientes testes producendos
3 coram eo. ¶ †No. q ad officiuz iudicis pertinet
a prestare certum numerum testiũ:ᵃ et qz in ista causa papa prefixerit numeruz quadragenariũ: iudex tamen in alijs casibus potest sm qualitatem cause et personarum quãdoqz plures admittere: quandoqz pauciores. ar. c. i. xxix. dist. et. c. de testibus. in fi. et. c. significauerunt. s. eo. et sic intellige Joã. and. hic. est enim hoc arbitrariũ qd no. ad cautelam seruandam per iudicem in refrenationem testium ne pandat animũ suum circa merita cause. vide per Specu. in ti. eo. §. restat de numero. ver. hoc etiam. et in summa per Host. de dila. §. ex quib⁹. et qd. s. dixi q quadragenarius numerus testium nõ sit ordinarius: firmat Jo. an. in addi. Specu. eo. ti. super rub. ver. querebatur
4 scdo. ¶ †Sed circa predictaᵇ et circa tex. dubitat̃
b quid si testis deponẽs sup articulis dixit se nihil
c scire exceptis paucis. deinde interrogatusᶜ sup articulo generaliter de fama que solet poni i fine articulorum: respõdit verum esse qd est fama. an hec responsio sit referenda ad omnia contenta in articulis: aut solum ad ea super quibus dixit se aliquid scire. de hoc in Specu. in tertia parte. de no. cri. §. vt autem. in fine. et quidam dixerunt vt ibi refert dictum illud generale restringendum. Alij qd generaliter debet intelligi sicut generaliter ponit nã responsio debet esse conformis interrogationi. insti. de inuti. stipu. §. preterea. nec per illud videt̃ sibi cõtrarius: quia põt esse qd aliquid nescit in veritate. et tamen est de illo publica vox et fama. equũ tamen est vt testes interrogentur iterum vt declarent dictum suum. et sic dicit fuisse obtentum inter archiepm rauẽn. et cõe forliuij in quadã causa. et ad materiam vide qd no. Jo. an. in addi. Specu. eo. ti. §. nunc videndum.
5 ad fi. ¶ †Uenio ad gl. et quero qualiter sint testes examinandi. respõdet glo. ij. qd sigillatim per se aliter nõ valeret receptio. qd no. et idẽ tenet Spe. eo. ti. §. nunc tractandũ. in prin. in versi. sed pone produxi. Et intellige glo. quãdo duo testes simul examinarentur. nam tunc est periculum ne vnus instruat aliũ nec posset falsitas deprehẽdi exemplo Danielis: secus si aliq extrinseci adhiberent̃ in examinatione maxime si vocarentur vt testes ad hoc. c. vt officium. de heret. li. vi. vbi in examinatione testiũ in causa heresis adhibent̃ duo religiosi et est cautũ hoc obseruare in omni cã graui pro hoc qd dixi in. c. sicut. s. eo. et qd ibi no. Host. in. c. albericus. ita dicit dicta testiũ posse probari
6 per alios testes tunc adhibitos. ¶ †Quero dicit
d hic testisᵈ interrogandum de causa sciẽtie quid si nõ reddit cãm sui testimonij: vtputa q dixit verũ esse simplr q titius mutuauit sempronio mille. Glo. in ver. de causis. distinguit qd aut fuit interrogatus de cã et cã nõ reddit. et tũc nõ valet testimoniuz. aut nõ fuit interrogatus et valet. et idem Accursius in. l. iij. ff. eo. non enim scõm eũ dz esse verbosus. ideo excusatur si nõ fuit interrogatus. argu. in. l. fi. C. de preci. impe. offe. et. l. ampliorem.

a ¶ Addõ hic Flo. i. l. i. ff. eo. circa fi. vbi dicit qd ista multitudo effrenata testiuz de ẽt sm estimationez iudicis. et allega. Inn. hic. et dicit Bal. q si statutũ iponit penã incedenti cũ multitudine armatorum nõ incurrit penã statuti q incedit cuz multitudine .c. armatoruz ad aliquod castrum expugnandum. ¶ Adde q additio Jo. an. h alle. p Abb. fuit t Old. consi. cclv.

b ¶ Predicta. addõ hic Ange. i. l. põponius. §. als icipit siuni circa pn. a. ff. de re iud. vbi dicit andiẽdũ esse testẽ q pri⁹ dixit se nihil scire. et ita refert dicet̃ Raz. Item addeidem qd dicit h. d. ant. in. q. hac decidit Sali. in. l. ea qdẽ. in pe. char. v. vij. quero. C. de accu. et Bar. in. l. de minore. §. tormẽta. in pe. col. vsi. qro quid si testis. ff. d qstio. de quo vide in terminis p. d. Maria. in repe. s c. qualiter et qñ. ii clari. q. ix. q. pnc. de accu. Sebasti. Sapia.

c ¶ Interrogatus Uid aliq similia posita p Jas. i. l. ait pretor. §. iurari. in fi. ff. de iureiuran. vbi ponit de testibus q dixerãt aliquid gestũ i psẽtia titij et sei. et postea interrogati qbus presentibus dixerũt nullis. Itẽ de testib⁹ q interrogati: qbus psentib⁹ rñderant nullis: postea fuit probatum q erãt aliq psentes. saluãtur enĩ talia dicta vt ibi per eum.

d ¶ Hic testem. an testis debeat reddere causam dicti sui. et de hoc vide late p. d. Ant. i c. sup hoc. in. vij. col. de renũ. et per Bart. et Pau. de ca. in. l. qui testõ. §. fi. de testã. q tex. semp allegat ad

hoc vide Bar. & Bal. in d. l. solā. & vide glo. in l. cū bi. §. in cā. in ṽsi. audiat. ff. de trāsac. gl. i. in prin. ff. de ope. no. nun. Et de hac materia vide Bal. in l. iij. in. i. col. ff. eo. vbi refert dicta hic per Inno. & adde qḋ testis deponēs sup valore nō probat nisi rōnem sui dicti reddat: quia istud cōsistit in intellectu. ita dicit Bar. in trac. de teste. in. iij. col. ṽ. testis dicit fundū valere. Et idē dicit d. Ant. & Abb. in c. cum clim. ii. j. eo. Idez dicit Pau. de ca. in l. pcia rerū. ff. ad legē fal. d quo vide p Bal. l. l. fi. ad fi. C. d iure do. Ipe. ad qḋ vid qḋ no. p Bal. in l. fi. circa fin. C. de rescin. vē. vid Bar. in repe. l. ad fi. C. de sen. q̄ p eo qḋ interest. & vid Ro. in l. mortis cā. ff. de do. cā mor. Et vide ibi qḋ subtiliter tāgit. d. Flo. in l. si seruū meū ff. ad le. aqli. item vide Bal. in l. pe. circa fi. C. d sen. q̄ sine ter. quā. vbi dicit ꝙ dictū testis deponētꝭ sup iurisditiōe districtu vel territorio vel sup iure decimādi non vz nisi reddat cām dicti sui: q꞉ hec magis rōne ꝙ sensu corporis pcipiunt: & dicit d hoc eē no. & multū vulgatū dictum Inn. hic. Itez scias ꝙ his casibus gb᷒ vz dictum testis nō interrogati d causa scientie si testes inducant ad pbandū tabellionē nō valet eorū dictum nisi reddat cām dicti sui. hoc dicit no. Bald. in l. presbyteri. in vlti. col. ver. iuxta predicta. C. de epi. & cle. in fi. vbi dicit ꝙ his casibus in qbus testis nō interrogatus nō tenet reddere cām dicti sui: duo testes reddētes rōnem preferunt duobus cōtrariis causaz nō reddētibus. qḋ dicit esse no. & se nunꝙ̄ inuenisse nisi in vno loco. s. in quadam disputatione Ia. bu. que incipit qḋ talis est. Idem dicit Ro. in repe. rubri. de arbi. in xi. col. Item scias ꝙ ad dictum vnius testis nō reddentis cām sui dicti etiā qñ non est interrogatus nō pōt deferri iuramentū in supplementum pbationis ēt in his qbus nō tenet reddere cām dicti sui. dictū est Bal. in c. sacramentū. in. ii. col. de ꝯsue. recti fen. Item de hac materia vide per Bal. in l. his q. ff. de tu. & cu. da. ab his. Bal. in l. pe. ad fi. ff. de pba. in recollectis. & aliqd per Bar. l. j. circa mediū. ff. si cer. pe. Item si testis interrogatus sup vita & moribus alicuius deponit & assignat cām quia sum eius vicinus an sit sufficiēs cā. dic ꝙ sic pm Bar. in tracta. de teste. in. v. col. ṽ. testis dū de vita. similiter testis deponēs sup vita & miraculis alicuius non pbat nisi reddat cām dicti sui. ita dicit Bal. in l. solā. in pe. col. ṽsi. modo b qrit. de testi. & alle. c. venerabilē. j. eo. Item de illa materia vide p Bal. in apo. in l. j. in penul. col. ff. eo. An autē testis deponens sup cōsuetudine teneat reddere rōnem dicti sui vide p Bal. in repe. l. de qbus. in. xxj. col. ff. de legi. & ibi in. xxiiij. col. dicit not. verbū vez ꝙ si vterqꝫ litigantiū pducat vnū testē ille qui reddit rōnem dicti sui pferē nō reddēti. imo singulariter dicit ꝙ testis nō reddens rōnem dicti sui nō debilitat dictū testis reddētis rōnem quin et qui pduxit illū vnicū testē reddentē rōnem possit deferri iuramentū in supplementuz pbationis. An autē reddat sufficientem cām testis q dicit sic est: quia mihi sic vr. vel si dicat sic est vt mihi vr. Imo. in cle. j. col. de rescrip. dicit ꝙ nō. & vide qḋ de hoc ibi not. Sz tu de hoc vide p Bar. in l. qd tñ. §. si arbiter. ff. de arbi. Et per Bar. in tracta. de teste. in. ii. col. ṽ. testis super aliquo interrogatus. & p eūdez in l. fratres. de libe. cau. Adde ꝙ testis deponēs sup adulterio tenet reddere rōnem ēt nō interrogatus: quia hoc cōsistit in iudicio rōnis. h. d. Bal. in d. l. solā. in. iij. col. Item de eo qḋ dixi an testis deponēs sup valore rei teneat reddere cām dicti sui ēt nō interrogatus. vide p Bal. in d. l. solā. in. ii. col. ver. qro nunqd. vbi distinguit an sit res in cui᷒ estimatione reqrit magna vel diligēs inquisitio put esset super pcio domus vel fundi tūc tenet reddere cām. Aut modica requirit inqsitio put esset sup valore frumēti & aliorum victualiū: & tunc nō tenet reddere. & si testis deponēs sup his q̄ sunt pceptibilia sēm rōnis reddat rōnē dicēdo dico sic esse: q꞉ pcepi p sensuz corporis an ista sit sufficiēs rō. dic ꝙ nō: q꞉ ista cā ē nimis gñalis: ideo reddit obscuruz dictuz testis. h. d. Bal. i d. l. testiū. i v. col. ṽ. tertio q̄rit. C. de testi. an āt testis deponēs sup notorio dēat reddere cām sui dicti ēt si ē interrogatus: vide p d. Ant. i repeti. c. vestra. i pe. char. in iij. col. illi᷒ char. ṽ. ad scdm qualiter. de coha. cle. & mulie. vbi plene sz tu vide d. abb. i. c. cū dilectus. el grande. circa pn. ii. col. de pur. ca. vbi dicit ꝙ testes deponētes super notorio satis reddunt sufficiētem cāz si dicūt ꝙ oēs de vicinia ita asserūt. Itē adde hic Bal. i dispu. sua accusat᷒ de vi turbatiua. in pe. col. vbi dicit ꝙ non sufficit qḋ testis simplr deponat de turbatiōe nisi etiā dicat d modo turbādi. & alle. Inn. in. c. lz cām. d pba. Et credo qḋ Bal. p illa verba alle. ꝙ talis dispositio de mō turbādi sit reddere rationē turbatiōis. Itē adde q̄ de hac materia scribit Bal. i. c. cū sup. in vlti. col. de cōfes. an sūt & qñ testis studiose nō reddens cām dicti sui possit puniri de falso: vide p Bal. i. l. p̄sbyteri. in. ii. col. ṽ. ex pdictis apparet. C. de epi. & cle. Itē adde ꝙ si testis dicit se scire ꝙ titius interfecit semproniū nō vz eius dictū si nō reddit rōnē ēt nō interrogatus. secus si dicat verū esse ꝙ titius iterfecit semproniū: q꞉ tūc valebit eius dictū sine alia rōne si nō interrogat. ita singulariter determinat Bal. in c. fi. in fi. de iura. calū. & dicit ꝙ hoc est nouū & singu. dictū suum. Item adde hic Pau. de ca. in l. ii. ff. qḋ cuiqꝫ iur. vbi dicit ꝙ si testis temerarie aliquid asserit: puta qḋ talis nulla bona hz & interrogatus quō scit: rñdit quia habere nō posset qn ipse sciret. certe si postea reperiat ꝙ habebat bona poterit testis accusari de falso & corpo ēt pbatū istū testē scienter & dolose asseruisse nō tñ sufficere ad īponēdā penā corporalē testi. & qḋ talis testis puniat ēt de falso vr tenere Ang. in l. penu. §. docere. ff. ne vis fiat ei. An aūt testis sup negligētia deponēs debeat rōnē sui dicti reddere & qualē: vide elegāter p Bart. in ꝯsi. suo qḋ incipit reuerendissime dñe. Adde hic ꝙ si testis in his q̄ nō pñt pcipi per verā scientiā: sz p credulitatē interrogatus rñdet scio inquātū humana fragilitas nosci sinit nō vitiat eius testimoniū: sz perinde est at si dixisset credo. ita not. dicit d. Ant. in c. vnico. in. j. col. de scru. p illū text. ad hoc not. vbi de hoc videt mihi esse casus peregrinus. Sed do. Ant. in c. pterea. in. ii. col. ṽ. eo. ver. opponō ꝙ nō vr post glo. dicere ꝙ in his q̄ nō sunt perceptibilia per sensum visus possit testis simpliciter deponere per verbum scio.

Antonius Frācis. ¶ An testis etiam non interrogatus debeat reddere rationem dicti sui ad finem vt probet. quia hic est longa apostilla de hoc solū me remitto ad ea que habentur in l. testiū facilitati. & in l. solam. & ibi per Bal. Sali. & do. Pau. C. de testi.

a Sebastia. Sapia. ¶ Presumptionem. Adde qḋ not. Ludo. ro. in repe. rubrice de arbi. col. x. versic. scias tamen. vbi vult ꝙ licet vnus testis faciat semiplenam probationē: istud procedit quando testis deponit cum causa secus si sine causa.

C. de appel. & idem glo. Joan. in §. solet. iiij. q. iij. Inno. & Host. hic & Specu. eo. ti. §. j. ver. item qḋ interrogatus qui plus ibi videtur velle scdm aliquos ꝙ si non reddit causam interrogatus non valet nec quo ad probationē nec quo ad presumptionem.[a] & idem dicit si reddidit sed inutilem: quia paria sunt non reddere & inutilē reddere. de translatione prelatorum. c. ii. qḋ not. hoc tamen vltimum videtur contrarium ꝓ dicto Hos. de quo in notabilibus. Sed dic qḋ scdm qualitatē cause iudex assumet quantitatem presumptionis. argu. in l. iii. ff. eo. tu magis scire potes &c. vt ibi. Inno. tamen hic tradit vnam theoricam que solet ab omnibus approbari. dicit ꝙ in perceptibilibus aliquo sensu corporeo potest procedere illa distinctio aut fuit testis interrogatus vel non: vt. ṡ. dicitur sed in perceptibilibus iudicio intellectus tantum est necesse ꝙ reddat causam: alias nō vz testimoniū etiam si nō fuit interrogatus: quia de his deponere nō proprie spectat ad officium testis. exemplū si dicit talem esse dñm talis rei. non dñium non percipitur sensu corporeo. ideo oportet ꝙ reddat causam per quā inferatur ad verba iuris per eū prolata: vt quia verba iuris adiungit: quia emit lanā & fecit illud vestimentū vel qd simile. hoc dictum Inno. approbat Bart. in tractatu de teste. & dicit pcedere in his que percipiūtur magno discursu rationis. secus in his q̄ percipiuntur facili discursu: ita ꝙ veniāt per sensum corporis ad intelligētiā faciliter: & valde supinus esset qui non intelligeret. exēplū in numeratione pecunie. nam testis non vidit nisi colorē: sed mente & corde vel ratione percepit an fuerit argentea vel aurea: in his enim valet testimoniū causa nō reddita si de ea non fuit interrogatus. hoc etiam dicit fore de mente Inno. quod satis placet. Per hoc dicebat hic domi. Cardi. ꝙ testis deponens simpliciter super fama vel notorio causa nō reddita si de ea nō fuit interrogatus valet: quia ista percipiuntur modico discursu. sed hoc non placet neqꝫ similia per eum posita per. c. consuluit. j. de appella. vbi dicitur multa dici notoria q̄ non sunt: vt dicit Jo. ii. q. j. manifesta. de notorio loqmur: & qd sit notoriū ignoramus. Item disputatur multū inter scientificos quando dicitur infamia: vt no. in c. inquisitionis. de accusatio. quomodo ergo credendum est ꝙ rudis testis hoc cōprehendat modico discursu: quia forte etiam cuz magno discursu nesciret discernere. oportet ergo ꝙ sint talia que ex communi hominū intelligentia capiantur sine magna solertia: vt voluit Barto. per hoc etiā puto do. Anto. nō bene dicere in eo qḋ reprehendit quosdā qui ex dictis Inno. in c. cū oporteat. de accusatio. colligebant causam esse reddendam in probatione infamie. dicit enim ꝙ intentio Inno. fuit ibi declarare causas quibus concluditur infamia: non autē arctare testem ad exprimendā causam si non interrogat. Ego dico ꝙ Inno. habuit cōtrariā mentē si bene ponderetur: & si nō esset illud dictū Inno. idem nihilominus esset dicendū per pmissam rōnē & vide Bar. in l. de minore. §. tormēta. ff. de questio. in ṽsi. qualiter pbetur. & versi. quero statutuz. versi. vltimo pone. vbi tenet ꝙ depositiones super fama cā nō reddita nō inducunt plenam nec semiplenā probationē: sed alias pbationes coadiuuant. sic dz intelligi. l. iii. ff. de testi. & iiii. q. iii. itē sepe. Et ex dictis Inno. hic pōt colligi alia theorica. dicit eniz ꝙ vbi testes deponūt sup his q̄ pñt trahi ad iudiciū rōnis & ad sensuz corporis debemus intelligere dictū testis quatenus cadit i sensum corporis. exēplum ponit in teste deponēte ꝙ titius possidebat. dz eniz exponi: id est de facto tenebat. nā possessio put est iuris nō cadit in sensuz corporis: sz pcipit iudicio intellectus: secus put est qd facti. & idē sentiūt gl. & Bar. in l. stipulatio ista. §. hi q. ff. de ṽbo. ob. p hoc habes limitatiōē vno mō membri distinctionis gl. Alio modo limitat hic Jo. an. dicit eniz ꝙ si pars petiit testē interrogari de cā scientie & interrogatus nō fuit nō valet dictū

eius: sed

a c. 3. Sebastia. Sapia. ¶ Si iudex. hoc etiam procedit quando fuisset
petitū a iudice q interrogaret testes: tunc enim si non interrogaret te-
neretur ad interesse vt hic per Feli. ad qd vide eundem in c. fi. autem.
col. iij. J. de rescrip. vbi multa de negligentia iudicis: et vide etiam Feli.
in c. tua nos. J. de homici. vbi ponit an iudex teneat parti que sua ne-
gligentia succu-
buit.

eius: sed poterit iterum interrogari de eā ad hoc
d. c. per tuas. J. eo. cum ibi no. Sepe enim experiē-
tia docuit testes aliquid asserere cuius sufficien-
tem scientie causā nō reddunt. per hoc dicit ho-
num cōsiliū vt pars semp det interrogatoria sua
saltē de causa scientie et petat sup illis examinari et
in actis redigi. pcedit ergo dictum glos. qñ pars
nō petiit: et iudex non interrogauit vt tūc valeat
dictū in perceptibilibus sensu corporeo vel modi
7 co discursu rōnis. ¶ † Circa qd notabiliter que-
ritur an iudex omittens hoc casu teneatur parti
ad interesse. hanc qōnem ponit Ioā. an. in addi.
Specu. eo. ti. §. j. versi. sed quid si causam. vbi re-
fert quosdam dicere q sic. arg. l. si quādo. in fi. C.
de testi. recitat alios hoc restringere qñ interue-
nit dolus vel notabilis iudicis negligētia. argu.
J. eo. per tuas. vbi ipse Ioan. and. putat q in his
duobus casibus saltē i foro penitētiali teneatur
iudex parti cōtra quam deposuit testis nō expssa
causa qua expressa nō nocuisset sibi: sed in foro iu-
diciali nō haberet locum petitio interesse sm eū
nisi reus cōfiteretur. Sed tu aduerte. nā ego non
video quomodo in foro iudiciali seu cōtentioso
iste iudex possit obligari ad interesse cum nō con
stet sententiā cōtrariam reportasse ex eo q iudex
nō interrogauit. nā forte si interrogasset ille red-
didisset cām sufficiētē sui testimonij: et non pbat
hoc esse qd ab hoc contingit abesse. C. de proba. l.
neqz natales. et de trāslatione prelato. c. ij. interesse
autē debet dare pbari: vt no. in c. dilecti. de foro
competē. p hoc institu. de verbo. obli. in fi. Sed si
a iudex* maliciose nō interrogasset: qz sciebat testez
non redditurum sufficientem causam vel testis
hoc cōfitet: et iudex omisit ex dolo vel lata culpa.
tūc credo iudicē posse condēnari tam in foro iu-
diciali q penitentiali. p primo facit. l. si quando.
C. de testi. et l. si filiusfamilias. ff. de iudi. et xxiij. q.
ij. dominus. p secūdo vt teneatur in foro anime.
facit. c. fi. de iniur. et dā. da. et notabile dictū Inn.
in c. sicut dignum. de homi. vbi singulariter dicit
quod in foro anime tenetur quis ad emendam
damni si fuit in lata culpa dūtaxat. secus si fuit in
leui vel leuissima. tunc eñ sufficit si p negligētia
penitentiam agat. argu. xv. q. j. c. inebriauerunt.
quod tenebis perpetuo menti. secus in foro iudi
ciali: quia ibi non requiritur culpa ita lata. vt in
l. lege aquilia. ff. ad legem aquil. ratio quia lex ci-
uilis tendit ad conseruationē patrimonij. et idē
dic de iure canonico quatenus agitur in iudicio
iuxta ea que leg. et no. in c. de commo. et c. ij. de de
posi. facit qd no. glo. sing. in c. fraternitatis. xij. q.
ij. que dicit qd in foro anime non imponit pena
dupli vel quadrupli que imponitur in iudiciali
8 pro furto vel simili delicto. ¶ † Sed ad declara-
tionem omnium predictorum quero que est cau-
b sa sufficiens scientie b in teste. et que sunt circūstan
tie de quibus iudex interrogat vltra causam sciē
tie. Sol. dic vt est de mente Inn. hic clarius Bar.
in d. tracta. de teste. q testis ad hoc vt concludat
debet reddere causam sciētie per illū sensum cor-
poris quo actus sup quo deponit pcipit. vnde si
deponit de re pceptibili visu tantū dicit q vidi.
si de perceptibili auditu tñ dicit q audiui. si depo
suit q res erat amara vel dulcis dicet: quia gusta
ui. si sup odorifera vel fetida: quia odoraui. si sup
re aspera vel leni: quia tetigi. vnde et quinqz sunt
sensus corporis: visus: auditus: tactus: gustus et
odoratus. ita hz deponere per aliquē istorū sen-
suum. p hoc allego bonū tex. in c. testes. iij. q. ix.
et in l. testiū. C. eo. ti. et vbi res est perceptibilis du
plici sensu dz deponere per vtrūqz sensuz. vt in c.
c ex literis. de cōsue. et qd ibi nota. et frustra c inter-
rogatur de causa scientie quādo depositio habet
annexam causaz sciendi: vt quia dixi ego vidi qd
titius percussit semproniam: vt dixit hic Inno.
d et bene. Item scias q sensus visus d est generalis
ad omnē sensum: vnde si deponit per hūc sensum
visus super re perceptibili alio sensu nō vitiatur
testimonium. ad hoc vide glo. no. iij. q. ix. testes. et
idem sentit Bar. in l. ij. §. idem labeo. ff. de aqua
plu. arcen. Ad predicta vide Specu. eo. tit. §. nūc
9 tractandum. versi. sic autem. et sc. ¶ † Et faciunt
ad qōnem an cecus possit esse testis super re pce-
ptibili auditu si habet notas voces cōtrahentiū
glo. tenet q sic in d. c. testes. Idem Specu. eo. tit.
§. j. versi. sed nunquid cecus. quia sm eum non
reperitur prohibitus. Ad idem allego gl. et Bar.
in d. §. idem labeo. qui vult dictum testis valere
si non vidit loquentes sed erat retro cortinaz vel
tenuem parietē. Idem sentit Ioā. an. in c. ad no-
straz. de consuetudi. et facit. c. preterea. et quod ibi
notat de testi. cogen. Sed Ang. de perusio in l. si
non speciali. C. de testa. dicit q licet testis possit
deponere licet non viderit cōtrahentes si habeat
notas voces contrahentium facit fidem: non ta-
men quo ad plenam probationem: quia de facili
potuit decipi in voce non autem sic in visu. Sed
Fran. accur. videtur ibi sentire primū dicit enim
q speciale est in testamentis: quia testes debēt vi
dere testatorem. et idem Bart. in d. §. idem labeo
quia propter infirmitatem de facili mutat vocē.
Ego dicerem q vbi quis in eodem loco vidisset
prius contrahentes: licet tempore cōtractus mo
dico facto interuallo nō vidisset poterit ferre te-
stimoniū si habebat notas voces contrahentiū.
et sic procedat glo. in d. §. idem labeo. et Ioā. and.
in d. c. ad nostram. Sed si diu nō vidisset vt cecus
vel alius tunc nō puto dictum suum sufficere ad
probationem: quia posset faciliter errare in voce.
potuit enim mutasse vocem: et hoc respectu in te-
stamento ius voluit vt testes viderent testatorem
vt in d. l. si non speciali. extēdenda enim est lex ex
paritate rationis in c. cum dilecta. de confir. vti.
10 vel inuti. et l. non possunt. ff. de legi. ¶ † Quo ad
secundum de circūstantijs pone exemplum si te-
stis dicat se vidisse titium percutere sempronium
interrogabit qui erant presentes et in quo loco:
an de die vel de nocte. Itē in quo loco ciuitatis et
similibus vt sic ex istis possit perpendi falsitas te
stium si non concordant in istis. vt no. in c. vene-
rabilis. J. eo. et. iij. q. ix. nihilominus vbi videas bo
11 nam glo. in materia ista. ¶ † Dubium est de nota
e rio e per quos sensus debet attestari an de oībus
sicut testis cū sit qdā testis. l. domitius. ff. de testa.

b ¶ Scientie. Per
quas causas scien-
tie debeat testis re
spondere. Et vide
de hoc per Bald.
in l. solam. in iij.
colū. ver. his pre-
missis. C. de testi-
bus. et Bal. in re-
peti. l. de quibus
C. de legi. et in l.
vnica. C. de cōfes.
et in l. data ope-
ra. C. qui accusa.
non possunt. per
Bart. in l. de mi
nore. §. tormēta.
ff. de questio. et in
l. labeo. ff. de sup.
lega. et in l. fi. C. de
peri. no. et tetigit
etiam Bal. in l.
nulla. ff. de legi. et
Bart. in l. precia
rerum. ff. ad legē
falci. et in l. si qs.
et in l. fi. de rescin.
vendi. que dicta
omnia remiss. sic
breuiter alle. do.
Alexā. in l. quod
meo. §. si vēdito-
rem. ff. de acquir.
possess. Sed tu vl-
tra eū de hoc vi-
de per Ange. in
aut. de heredi. et
fal. §. hinc nobis
in. iij. col.
¶ Adde an te-
stis debeat assi-
gnare rationem
dicti sui et quo-
modo. Alexand.
cōsilio. lj. et. cviij.
lib. ij. Fulgo. cōsil.
clxxiiij.
c ¶ Frustra. Quā-
do testis deposuit
per sensum visus
non tenetur aliā
reddere rationez
si non interroga-
tur: vt dicit Bar.
in tracta. de teste
in. v. col. versi. te-
stis dicit aliqua.
Et adde q vbi-
cunqz testis asse-
rit se vidisse fa-
ctū ab vno: qd tamē
non vidit: sed cer-
tum est ab alio fieri non potuisse: valet et tenet dictum testis dicētis vi-
disse se illud factum ab illo. ita singulariter et subtiliter dicit Barto. in
tracta. de aduo. super gl. in ver. quo tempore. qd perpetuo no. Et adde
hic cautelam ad reprobandum testem de visu. quem ponit Bald. in l.
arethusa. circa prin. ff. de statu homi. per locum a natura vbi dicit q si
testis dicit se vidisse in loco aliqualiter remoto titium de nocte inter-
fecisse semproniū: interrogatus an ibi esset lumen vel candela dixit qd
non: si probetur q illa nocte non lucebat luna annullatur dictum eius
testis. et de triplici visu vide Bal. Ang. et Imo. in l. j. in prin. ff. de his q
in test. delen. et de testimonio visus vide amplissime in rubri. C. si ex fal.
instru. et vide Bar. in l. fi. C. de peri. no. libro. xj. et vide que de hoc sensu
visus scribit Roma. in l. qd meo. §. non venditorem. ff. de acquirē. pos-
sessio. Item pro illo dicto Bald. in l. arethusa. vide Ange. in consil. suo
cccij. circa. j. col. sm quotam meā. Item adde hic Bal. in c. j. iuxta fi. in
tit. de cōtrouer. inter do. et vasal. Item adde Do. in c. hinc etenī. in j. co.
ver. no. ius pcedit. xlj. di. vbi dicit q testis qui deponit aliquem nō vi-
dere reddit suffi-
cientē causam di-
cti si dicat illum
habere pupillam
oculi altam.

d ¶ Sensus visus.
Sed tu de hoc vi-
de per Bal. in l.
solam. C. eo. l. iij.
colū. versicu. viij.
nunquid per ra-
tionem. vbi dicit
q sēsus visus ita
demum est gene-
ralis ad alios qñ
sensus super quo
testis deponit est
multum affinis
sensui visus. et de
illo ita cōmuni-
ter homines loqū
tur. et idem dicit
ibi de sensu tact*
quez dicit esse cō-
munem quo ad
omnes alios sen-
sus. sed ipse idem
Bal. in l. testiuz.
in. v. col. versi. ter
tio querit. C. de te
sti. dicit q tactus
est in omni sensu
sed per eum non
deponit in quoli
bet sensu: quia est
nimis generalis
et diceretur obscu
ra depositio. et de
hoc vide not. per
do. meum domi.
Ias. in l. manu-
missiones. in ij.
no. ff. de iusti. et iu.
vbi ponit de pe-
ne querēdo. et ad
illud de visu facit
vnū notabile ver
bum Bar. in tra
ctatu de allu. sup
vsi. quoquo mo-
niento. et qd sen-
sus visus sit gene
ralis ad omnes
alios sēsus tenet
Bal. in apostil. s
l. iij. in prin. ff. de
testi. et Imo. post
Bal. et Ang. in l.
j. circa prin. ff. de
his que in testa.
delē. et Bar. in l.
si titio et mihi. ff.
de leg. ij. in princ.
et idem dicit Ro.
in l. sciendū. in vj. col. de vbo. obli. et vide eundē in repe. l. admonēdi. in
xxvj. col. de iureiuran. vbi dicit q testis idiota et grossus recte deponit
per sensum visus in his in qbus ex propria et naturali redditiōe cause
debeāt deponere de auditu. et ita dicit tenere Bar. in l. j. C. de cōfes. per
tex. ad hoc singu. in c. fi. de success. ab intesta. Et de hoc vide per Bal. in
c. fi. in prin. vlti. col. de iura. calum. et ad hoc quod dicit hic in text. vide
per Bar. in l. fi. C. de pericu. tuc. lib. x. et Bal. in l. nō omnium. ff. de leg.
vbi ponunt an sensus tactus referatur ad omnes.
¶ Adde q testis de visu optime probat Ro. consi. cxc.

e ¶ Notario. De quibus sensibus attestetur notarius cōficiens instru-
mentum. et de hoc vide pulchre per Bal. in repe. rubri. C. de fide instru.

in.viij.col.versi.sed nūquid notarius. An autem notarius possit confi
cere instrumentum super consistentibus in iure. an vero circa concer-
nentia factum tantum: ⁊ quod possit de vtroq₃: tenet Specu. in titu. de
fin.§.i.in penul.col.versic.sed huic obstat ꝙ notarius. sed tu vide quod
de hoc no. Bar. in.l. mutū. in prin. C. de acqui. here. vbi ponit qualiter
notarius debeat
conficere instru-
mentū super adi
tióe hereditatis
fcā p mutuz. Sz
tu vide glo. no. in
auten. de instru.
cau.⁊ fide. in vlti.
absunt.§. si vero
morantur. que
dicit ꝙ notarius
non potest confi-
cere instrumētuz
de his que perce
pit alio sensu ꝙ̃
sensu visus vl' au
ditus. Itē an no
tarius possit con
ficere instrumen-
tum super his q̃
habēt causaz mo
mentaneam vide
per Imo. in.l. he
redes palā. i pnc.
in fi.j.col.ff.de te-
sta.⁊ vide qd no.
post do. Anto. in
c.cuz in ecclesijs.
de maio.⁊ obedi.
Itez de eo quod
dixi an notarius
possit cōficere in-
strumētū de his
que consistunt in
iure. vide p Do-
mi.l.c.si quis iu-
sto. in prin. in. iij.
col. de elect. in. vj.
⁊ adde quod pul
chre scribit imol.
in.l. in eo.ff.de te
stamen.
Antoni⁹ Frācis.
Circa hoc qd
dicitur de quib⁹
notarius possit
conficere instru-
mentū qd est rogatus. dicas qd debet rogari nisi de his que vidit ⁊ au-
diuit: put etiam iste dicit. ad qd vide Inno. in.c. fraternitatis. de here.
⁊ vide Bal. in.l. cū precibus. C. de pba. ⁊ in aut. sed nouo. C. si cer. peta.
⁊ adde ꝙ notarius nō potest rogari nisi de his que fiūt in sua p̄sentia
vt per Inno. in.c.i. de fide instru. ⁊ per do. Pau. de cast. in consi. suo. xl.
Et adde qd potest rogari etiā de his que percipiuntur sensu odoratus
gustus ⁊ tactus: sed tūc debet ipse ⁊ testes gustare odorari ⁊ tangere. ⁊
hoc facto ex ꝓprio sensu ⁊ dictis testiū partibus mandantibus potest
cōficere instrumētum: vt per Bald. no. in rub. C. de fide instru. vbi etiā
dicit qd notarius si cōficit instrumētū de gustu de partium mandato
nō tenet de falso: quia illa qualitas probat ex testibus ⁊ mandato par-
tis. ⁊ vide Bald. in tracta. schis. in. xij. col. vbi dixit ꝙ notarius nō pōt
ↄficere instrumētū de animo alicuius etiā verbis declarato. nec etiam
potest ↄficere instrumētum de vulnere illato per titiū caio ēt si rogetur
a parte. qd est verū nisi esset sibi per iudicē cōmissum qd deberet inspi-
cere vulnera: qꝛ tūc ibi referēti in scriptis credit: s̄m Bald. in. d. rubri.
de fide instru. in. vij. col. ⁊ habetur per Bar. in aut. si quis in aliquo do
cumento. C. de edē. ⁊ de quibus roget notarius ⁊ de quibus nō: vide p
Specu. in ti. de instru. edi. in.§. viii.

12 vide in Specu. de instru. edi.§. restat. versi. sed qñ
vbi dicit ꝙ attestatur solū de duobus. s. visu ⁊ au
ditu. ⁊ idem ibi Io. an. reliqui eñ sensus conue-
niunt testi ⁊ nō notario s̄m euz per qd dicitur ꝙ
notarius q gustat rem amarā vel odorat fetidā3
nō potest de hoc cōficere instrumētū: l3 possit con
ficere instrumentū de dicto eius qui gustauit. fa-
tet tñ ꝙ sua assertio iuuaret dictuz asserētis. vt si
diceret tale vinū fuit dulce vl' talis in p̄sentia mei
⁊ testiuz dixit ⁊ ego gustaui ⁊ sic erat: ⁊ hoc idem
sentit in simili qōne Inno. in.c. qm̄. ȷ. de pba. qd
12 bñ notabis. ¶ †Et vide notabile dictum^a Fede.
a cōsi. ccciij. q dixit notario credi de gestis corā eo
nō ab eo. ar.l. ab oībus. C. eo. ti. per quē dicit qd si
notarius in istrumēto dicat se certiorasse mulie-
rē vel minorē de beneficio sibi cōpetenti ei nō cre
dit: qd satis mihi placet. Et pro vtroq₃ dicto ad
duco hanc rōnem notarius cōficit instrumētum
nō de facto ꝓprio sed de gestis inter alios. in aut.
de tabel. ⁊ de instru. can. ¶ Sed reliq tres sensus
cōcernunt factū ꝓpriuin: puta ꝙ gustauit: odora
tus est ⁊ tetigit. Sz dices tu ꝗre testes de illis at-
testant: ⁊ non notarius q cōputat in numero te-
stium. d.l. domitius. Rñdeo vni testi nō credit et
eodē modo nec notario. Itē officiū notarij ver-
b sat in attestando dicta vel facta ab alijs nō autē
a se. An autē possit notarius^b scribere instrumen
tum eorū que gesta sunt iter homines diuerse lin
gue ad interpretis dictū: vide Ioā. and. in addi.
13 loco preallega. ¶ †Nunc capio secūdam partem
huius glo. in ver. sed nūquid testis. ⁊ quero cum
hic dicatur interrogandū testem de omnib⁹ cir-
cunstantijs: an teneat rñdere vtrū sit criminosus
vel talis qd non possit esse testis. ⁊ in hac q̄stione
ponā sex opi. succincte. ¶ Prima est opi. huius
glo. que cōcludit testem arctari ad respondēduz
solū de his que habētur. iiij. q. iij. si testes. cū seq.
¶ Scđa est opi. Hostiē. q dicit ꝙ de ibi expressis
debet iudex exquirere apud semetipsum ⁊ ab alijs
nō autē a testibus. ⁊ sic intelligit illa iura. ⁊ dicit
qd de noto presumit bonum in.c. si. de p̄sumptio.
de ignoto diligēter exquiret ⁊ nisi approbet non
credet ei maxime in criminalibus. ¶ Tertia est
opi. Ioā. ij. q. vij. querendum. qui dicit qd a teste
nō debet iudex querere de crimine in specie: quia

no. p Bar. in.l.i.§.i. circa prin. ff. de vbo. obli. ⁊ p Bald. insti. eo. tit. in fi.
Et cū eo qd dicit hic do. Anto. post Io. an. in addi. Specu. concordat
etiā Fede. in consi. cxlij. in prin. incipit. lex differentie. de quo vide etiā
Pe. de ancha. in de.i. de magi.
¶ Anto. Fran. ¶ An notarius possit ↄficere instrumentū inter hoīes
diuerse lingue, me
diante interpte.
dicas ꝙ sic: uno
isto casu creditur
vnico interpti: vt
per Bar. Ang. ⁊
Alexā. ple. vltra
alios in.l.i.i fi. de
vb. obli. hic alle.
qd est verū etiā si
interpres sit con-
sanguineus qui
pōt interpretari
signa ⁊ nutus s̄m
Bar. in.l. mutū.
ff. de acqui. here.
⁊ vid Ang. i aut.
vt prepo. no. ipe.
in prin. vbi dicit
ꝙ vnus grec⁹ po
test inter latinos
Iterptari linguaz
grecā: ⁊ vnus he
breus literam he
braicaz. Dicit tñ
Alexā. in. d.l.i. de
verb. obli. quod
plures interptes
debēt adhiberi ⁊
nō sufficeret vn⁹:
⁊ dicit se ita con-
suluisse. ⁊ vid ale
xā. consi. clxxviij.
in. ij. parte cōsi. ⁊
in cōsi. xxxv. in.i.
pte. qñ tñ est idez
cōsi. ⁊ vide Bal. i
l. directas. C. de
manumiss. testa.
vbi dicit ꝙ inter
pres adhibitus i
ↄtū habet p te-
ste. ⁊ id sicut vn⁹
testis non suffice
ret sed requirerē
tur saltez duo: vt
in.c. in omni ne-
gotio. de testi. ⁊ in.l. vbi numerus. ff. eo. ita etiam videnť esse necessarij
duo interpretes. ⁊ adde qd in sentētia ferenda per iudicē latinū inter
duos grecos vel alterius idiomatis debēt adhiberi Iterptes. ita Bald.
in.l. iudices. C. de sen. ⁊ interlo. om. iudi. ⁊ ideo in testamento qñ testes
sunt diuerse lingue ab ipso testatore dz interpres adhiberi: vt p Bald.
plene in.l. hac consultissima. in.§. illud. C. de testa.

nemo illud fateretur sed in genere potest querere
dicēdo es tu talis vt possis esse testis. argu.l.i.§.
qui questionez. ff. de questio. ¶ Quarta est Spe.
in titu. eo.§. iam de interrogatorijs. ad fi. versic.
porro. vbi videtur concludere qd ad omnia tene
tur respondere que reddunt eū inhabilem ad te-
stificandū si non queritur de crimine ⁊ ibi ponit
multas interrogationes que hodie sunt in vsu. ⁊
ibi vide pro practica. Quinta est Inno. qui hanc
materiam tetigit in.c. dudum. ij. de elec. ⁊ in.c. ij.
de confes. ⁊ in.c. inquisitionis. j. de accu. ⁊ in istis
locis simpliciter ↄcludit testes nō teneri ad pan-
dendum crimen vel cōditionem suam: quia exce
ptio ↄtra testem potius concernit producentem
ꝙ̃ eum. si tamen respōdet creditur sibi: quia sunt
c de circūstantijs testimonij. Aliud dicit in parte^c
scilz vt teneatur respondere positioni criminose
si de illo crimine isfamatur. Et de hoc vltimo dic
plenius vt no. per eum in. d.c. ij. sed in.c. dudum.
dicit ꝙ peracta penitentia non tenetur testis re-
spondere: quia sine peccato potest testificari in.c.
testimonium. j. eo. ⁊ dicit aliud in ordinando in
d.c. inquisitionis. ratione periculi animarum.
14 ¶ †Item ordinandus venit voluntarie. testis in-
uitus. nec ordinādus tenetur omnia prodere: sed
ea que impediūt ordinis executionē. ⁊ de eo vide
bonū tex. cum gloss. in.c. ex penitentibus. l. distin.
¶ Sexta ⁊ vltima opi. est Ioā. an. post Guid. de
suza. in addi. Specu. in loco proxime allega. con-
cludens ꝙ de oībus potest interrogari. ⁊ respon
dere tenet ad ea q̃ suam turpitudinem non dete-
gunt. ad ea vero que suam turpitudinem dete-
gunt respondere non tenetur: vt infamia excom-
municatione vel crimine alio. secus dicit de pau-
pertate. hec opinio mihi placet. facit ꝓ eo quod
dixi de paupertate: quia paupertas non est de ge
d nere malorum: ^d vt in.c. illa. xv. qōne.i. ¶ †Quis
15 autem dicatur pauper^e vide per Bar. in.l. si con
e stante. ff. solu. matrimo. ⁊ dicā vbi melius cadet.
sed ad repulsionem testis qui dicitur pauper dic
qui minus habet in bonis ꝙ̃ quinquaginta au-
reos. ⁊ idem in accusatore. vide tex. cum glo. in.c.
prohibentur. ij. q.i. intellige nisi alias sit bone fa-
16 me: vt ibi nota. ⁊ pbatur in.c. si qui testium. ȷ. eo.
f vbi de hoc. ¶ †Tertio hec glo.^f querit an testes

c ¶ In pte. Utrū pars ↄ quā opponit crimē cōpellat rñdere positioni
an cōmiserit illud crimē. Et de hoc vide p gl. ordi. ⁊ ibi Pe. de ancha.
⁊ qd ibi latissime notauit. d. Barto. de bellenzinis in.c. ij. de cōfes. in. vj.
d e⁊ Sebasti. Sapia. ¶ De genere malorū. Uide Are. in cōsil. xiij. incip.
diligēter. in. x. col. versi. ex predictis. vbi vult ꝙ admittatur pauper in
testem tamen si cōcurrat cum alijs testibus diminuitur de fide. ⁊ quis
dicatur pauper in hac materia ponit Ias. in.l. ij. in prin. col.i. ff. qui sa-
tisda. cogantur.
e Anto. Frā. ¶ Quis dicať pauper. dicas ꝙ istud relinquitur arbitrio
iudicis s̄m subiectā materiā. de quo vide plene per Ro. ⁊ Lanfrā. oria.
qui multa ad ꝓpositum alleg. in.l. si constante. in prin. hic alleg.
f ¶ Hec glo. An testes necessario cognoscere debeant litigantes distin-
gue vt per Barto. in.l. si. in prin. C. de iure deliberā. Et de hoc vide per
Bar. in.l. solam. in. v. col. C. eodē. vbi dicit ꝙ quando testes deponunt
super homicidio ad conuincendam negligētiam syndici qui non de-
nūciauit homicidium non est necesse ꝙ testes cognoscant neq₃ inter-
fectorem neq₃ interfectum. ⁊ alleg. glo. singu. ij. q. viij. c. libellorum. ⁊ de
questione hic posita vide glo. in versi. cognoscantur. ⁊ ibi per Bald. in
x. col. in.l. scimus.§. finantem. C. de iure deliberā. ⁊ aliquid per Bal. in
rub. C. de fide instru. in. vi. col. ver. circa tertium mēbrum. Item adde ꝙ
non est necessarium ꝙ aliqua ex partibus cognoscat testes qui produ-
cunť in Specu. in ti. de teste.§.j. in. xxj. col. in fi. versi. opponiť exceptio.
debeant

a e⁊ Sebastia. Sapia. ¶ Notabile dictum. Idem sequitur do. Anto.
in.c. quoniam cōtra. colum. xv. ȷ. de proba. Ludo. Rom. in.l. sciēdum.
vbi late Alexā. ff. de verbo. obliga. col. xvi. ⁊ Alexād. in cōsi. cxlj. incipiē.
mature. in vlti. colum. in primo volu. ⁊ Oldra. in cōsi. cccij. incipiē. an
negatio. colum. vlti. ⁊ Pe. de ancha. in cōsi. ccccij. incipiē. viso diligēter.
Ro. in cōsi. clvi. incipiē. honorande dñe. ⁊ Alexā. in cōsilio. cccvij. incipiē.
super hac dubitatione. in scđo volu.
b ¶ Notarius. Utrū notarius possit cōficere instrumētum ad dictū in-
terp̄tis mediatoris inter duos diuerse lingue cōtrahentes. ⁊ de ista. q.

debeant cognoscere eos a quibus & contra quos inducunt. & dic q sic plenius hoc psequit glo. in l. iij. §. j. ff. eo. & adhuc plenius Joan. an. in addi. Specu. eo. ti. §. j. ver. testimoniū autē. vbi distinguit inter eos qui describuntur in instrumento. & inter eos q deponunt voce viua inter litigātes primo casu dicit q ad validitatē instrumēti non reqrit
a necessario q testes sint noti.ᵃ ad hoc aut. eo. §. si vero ignoti. fallit in inuētario in quo reqrit q sint noti. C. de iure deli. l. fi. §. si autē. & aut. de here. & fal. §. si vero. Itē in instrumēto in scriptis confecto ab iperito literarū in aut. de istru. cau. §. ex his. & §. oportet. hunc tñ casum intelligo vt legi. & no. l. d. §. oportet. loquit enim quādo fit scriptura nomine imperiti sine tabellione. nā tunc debent esse testes noti vt subscribantur nomine cōtrahentis. Si autē tabellio interueniret tūc non est necesse qd sint noti. vt ibi colligitur p dictionē maxime: iuxta glo. Fallit etiā vbi est statutū quale est Bononiēsium cum vbi in omni instrumento oportet saltem vnū ex testibus in scriptis cognoscere cōtrahentes. In scdo casu dicit q aut id super quo deposuit recipit effectum ex parte vtriusq partis aut alterius tantū aut neutrius. primo casu necesse est vt vtrāq partem cognouerit & hoc clarū est. secundo casu sufficit illū cognoscere dato quod aduersarium ɔtra quem producitur non cognoscat. vt si volo probare me possedisse rem super qua inquietor vel me possedisse seu emisse vel qd simile. & hec duo volunt gl. in preallegata. l. tertia. §. j. dicens quod in psonali testis debet cognoscere personam. secus autem in reali. & quod dictum est in personali dic intelligendum quo ad testes qui de principali deponūt. nā si in personali incideret questio etatis. vt quia dicitur quod fuit minor tēpore obligationis satis est testem qui super illa deponit habere illum notum: licet aduersarium non cognoscat. & idem in simili. In tertio vero casu nō est necesse quod alterū cognoscat. In terminis casus petit actor a reo moroso decem corbes frumēti & quātoplus valuerunt a tempore more super tali estimatione deponere testes possunt partibus ignoti: & idē in similib⁹. hec sunt verba formalia Jo. and. in loco preallegato: que satis mihi placent: & verissima sunt in secūdo mēbro principali. Sz quo ad primum mēbrum de descriptis in instrumēto: ego dico qd testes debēt cognoscere partes inter quas cōficit instrumētum. dico cognoscere nō prius sed saltē tūc quādo cōtractus celebrat. als autem nō video quomodo possent esse testes maxime cū rogantur vt audiant. l. heredes palā. §. in testamentis. ff. de testa. & iij. q. ix. si debitum. sed nō requirit qd per prius sint noti contrahentibus nisi in casibus iure expressis. & sic intelligo
17 Jo. and. & iura per eū allegata. ¶ †Venio ad gl. que est super verbo tempore: & quero quid intendit litera dū dicit de tēpore & loco &c. Rñdit glo. dupliciter. primo vt queratur de loco & tēpore in quibus actus de quo querit fuit gestus. naz si in
b his testes essent diuersiᵇ nō valeret eorū testimoniū. vt l. c. nihilominus. iij. q. ix. & vide ibi gl. not. ad huius dicti limitationē. itez dic qd aut actus nō est iterabilis vt homicidiuz: aut iterabilis vt adulteriuz. si discordāt primo casu in tēpore aut loco nō valet testimoniū. si non remanet integra pbatio in aliquib⁹ eorū: vt quia oēs sunt singulares. secus videt si aliqui ɔcordant in omnibus iuxta no. p glo. in c. in nostra. ē. eo. scdo casu cum actus est iterabilis debēt indifferenter reduci ad cōcordiam vt euitent periurium & vt pbent dūmodo in aliqbus eorum remaneat integra pbatio: iuxta ea q plene dixi in c. cū tu. ē. eo. Et vide qd no. Spe. in ti. eo. §. iam de interrogatorijs. v. qd si vnus. & ver. idē de tēpore. & ver. sequētibus. & dic vt ibi de materia huius glo. scdo intelligit de tēpore. i. ex materia tēporis. vt puta qz est tardus in deponēdo. & licet hec expositio nō conueniat litere est tñ vera in se. & vide ho. glo. v. qd. v. c. vlti. que dicit qd testis repentine loquēs videtur mendax. morosus vō dubius. diget ergo mediū.
18 l. dist. ponderet. ¶ †Quero quia text. mādat impedientes compesci quid si de facto impedimentum cessare non potest. respondet gl. in verbo cōpellas qd debet testis haberi pro producto: quia presumitur quod pars faciat vel ɔsentiat &c. no.

Itē adde hic Floria. in l. ob carmē. §. fi. in fi. ff. eo. vbi dicit q non est necesse testē deponentē sup homicidio vel vulnere cognoscere hoiem interfectū vel vulneratum: sed sufficit q cognoscat qd sic corpus hois: & de hoc dicit esse gl. sing. ij. q. viij. c. libellorū. Itē adde Archi. in §. testium fides. iiij. q. iij. que dicit q testis dz cognoscere partes inter quas deponit. Sed dicit qd vbicūq testis nō testificat de facto eius cōtra quem pducit potest ferre testimoniuz de ignot⁹. Et an notarius qui ɔficit instrumētū necessario debeat cognoscere partes. vide p Bal. l rub. C. de fide istru. in vj. colū. in princi. Et de qstione hic posita per domi. Ant. vide Ang. l aut. de heredi. et fal. §. hic nobis. in iij. col. versic. & no. tex. Quid autē in teste qui est psona ignota an admittatur ad testificādū. vide gl. in c. canonica. iij. q. v. & ibi vide Archi. q dicit qd testis nō admittit l criminalib⁹ nisi primo approbet sed secus dicit eē in ciuilibus. & ita dicit tenere Inn. in c. inquisitionis. de accu. Item vide Bar. l. l. nō minorem. in fi. C. de transac.

☞ Sebasti. Sapia.

a ¶ Sint noti. vid. d. Jas. in l. nō minorē circa fi. C. de trāsactioni. post bar. & alios ibi.

b ¶ Diuersi. Adde circa hoc quādo testes discordant in tempore quod notat do. Anto. in repetitione c. finalis. de consuetudi. in antepenul. colū. Et adde gloss. in l. prius. ff. ad silleianum. que dicit q testis est interrogandus de die. Et adde ad materiā huius glo. q si tempus est de substātia eius de quo agitur oportet q testis deponat de tempore. Et idem dicit Bal. in l. matrem. circa medium. C. de proba. vbi etiam idē dicit de loco & de vtroq. idem dicit Innocē. in c. qualiter. in fi. j. col. de accu. & adde Bal. in l. testiuz. in vltima col. C. de testibus. vbi dicit post Cy. qd valet dictum testis non deponētis de tempore nisi esset de substantia probationum: & quod iudex vbi tempus est de substantia probationū debeat testes interrogare de hora. facit text. in l. titius. §. lucius. ff. de libe. & posthu. & glo. in verbo a nobis in c. duobus. de rescriptis. lib. vj. & glo. in versi. apparet. in c. si a sede. de prebē. eo. li. Et quod testis teneatur dicere de tempore quando tempus est de substantia probationum: tenet Specu. in titulo de teste. §. iam de interrogato. ver. itē de tempore. post prin. illius versi. & adde hic Flora. in l. iij. §. idem. ff. de testi. vbi plene ponit quando testis necessario habet deponere de tempore & quando non & quando debeat deponere de loco. vide per Bald. in apostillis. in l. j. in vltima col. ff. de testibus. Et adde hic Ang. in ɔsi. clvij. vbi dicit qd astringens se in mutuo petendo ad mutuum de certo mense succumbit nisi probet de illo mense. Et vide Ange. consil. cclxxvij. vbi dicit q licet testes dicant se non recordari de die: non propterea repelluntur: quia dies nō est de substantia probationis. Et adde qd not. Bar. in l. labeo. in vltima col. versi. sed quero quid si testis. de sup. leg. vbi dicit q si testis deposuit dictum deponendo de loco et tempore si postea interrogatus de ratione dicti sine loco & tempore valebit redditio rationis: quia videtur intellexisse de eo tempore & loco de quo prius dixerat. & idem dicit domi. Anto. in repeti. in c. fi. in vlt. col. de consue. vide do. de ro. deci. ccxvj. sm ordinem meū nouissimum circa fi. vbi ponit an sit necesse dicere de hora. Et de isto articulo quādo testis deponere debeat de tempore. vide late per domi. Anto. in c. cum ioānes. in penul. col. j. de fide instru. Et de quo tēpore debeāt deponere testes deponentes super valore rei. vide per Bart. in l. non intelligitur. §. diui fratres. ff. de iure fis. & per Bar. in l. non est necesse. ff. de probatio. ad qd facit qd no. glo. in c. cum dilecti. de emptio. & vendi. Item extendendo dictuz Archi. in d. c. nihilominus in fi. iij. q. ix. nam dicit ibi Archi. qd si testes dicāt se nō recordari de tpe valet eorū dictū p tex. l. d. c. cū ioānes. Sz dicit qd si interrogati de tpe varia deponant inficiat eorū testimoniū: vt in d. c. nihilominus. pdicta intelligit ibi vba Archi. nisi qñ de hoc ipso ageretur scilz de probando tpe: qz tūc semper est necesse qd testes deponāt de tēpore & ita dicit notanter Hostie. l. d. c. cum ioānes. & ibi Archi. in hoc ar. alle. Specu. in ti. de inqsitione. §. j. ver. item si inducantur ad pbandū &c. Itē adde hic Barto. in l. si librarius. an medium. ff. de regu. iur. vbi dicit qd valet dictum testis licet dicat se non recordari de tēpore. & ad hoc aleg. glo. in l. testium. C. de testi. Itē adde hic bar. in l. in summa. §. labeo. ff. de aqua plu. arcenda. vbi dicit qd testis non debet interrogari de tēpore nisi esset suspectus. Itē adde Bal. in l. j. in xx. col. C. qui accu. non possunt. vbi dicit de die facilis est obliuio nisi dies esset insignis: & vide eundē Bal. in l. data opera. in xij. col. C. qui accu. nō possunt. Item adde qd de hoc not. Bal. in c. ij. circa finem. ē. de confes. Item adde hic beatum Thomam in scda scde. q. lxx. arti. ij. vltra medium. vbi dicit qd nō vitiatur testimonium si vnus testis dicit se asserere determinate de loco & tempore. Alius vō dicit se nō recordari. Et vide de hoc Bald. in ca. ab excōmunicato. de rescrip. in penul. col.

¶ Adde an testis debeat deponere de tempore & quid si non est interrogatus. Alex. consi. liij. primo libro.

Antoni⁹ Francis. ¶ Circa hoc an testis debeat deponere de tempore & quando. Dicas qd quotiescūq testis est suspectus non solum potest interrogari de tēpore sed etiam de qualitate tēporis scz an esset tēpus nebulosum vel serenum: & non solum de tēpore sed etiam de qualitate ɔtrahentium seu facientium actum de quo agitur scilz qualiter erant vestiti contrahētes vt p Ang. in aut. de testi. in §. & licet. in vlti. colum. & habetur p Barto. in l. ij. in §. idē labeo. post glo. ibi. in j. colum. ff. de aqua plu. arcē. & vide per Specu. in titu. de teste. in §. iam de interrogatorijs. in versi. itē de tēpore. & ibi p Bald. in addi. in versi. testis debet interrogari. & vide glo. iiij. q. iij. in §. si testes. & in §. si testibus. & p do. Azo. in summa. de testi. & vide Alexan. in consi. lxxij. vbi etiam dicit in dicto ɔsi. in iiij. parte consi. quod possunt testes interrogari non solum de habitu ɔtrahētium sed etiam de forma loquēdi & an sederēt vel starent & ideo dicebat Bald. in d. titu. de teste. in addi. incipien. testis dz. quod testis pōt interrogari de omni eo propter qd posset repelli a testimonio. & non solum semel sed sepius pro veritate eruenda potest a iudice interrogari vt est bona glo. in c. grave. xxxv. q. ix. & vide etiam per Alexan. in l. si quis libertatem. ff. de peti. here. vbi ponit super quibus testes debeant interrogari.

a ¶ Probationes
Et vide qd no. d.
Abb. i. c. repellā-
tur. i fi. de accu. ⁊
d. Ant. hic i. xxij.
col. ver. p que di-
cit qd aliqs ⁊c.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Pro pducto.
Vide Abb. in c.
accepim⁹. i. ō fide
istru. Bal. l. i. fi ō
possessione. C. de
pbatio. d. Ant. i
c. puenit. i. de te-
sti. cogen.
Sebasti. Sapia.
c ¶ Aut delictum
Vid Bal. l. i. cir
ca fi. C. si quaci. p
ditus potesta. et
Feli. in c. petrus.
col. i. i fi. i. de ho-
mi. vbi ex pluri-
bus comprobat
hāc distinctionē.
d ¶ Ratificāt. atte
statiōes inualide
pñt et tacito con
sensu partiū vali
dari. sȝ 2triū dicit
Inno. i. c. signifi-
cauit. i. eo. put re
fert. d. Anto. i. vj.
col. v. fatet qd pri
mū tȝ Ro. i. l. na-
turaliter. §. nihil
cōe. in ix. col. vsi.
iij. potes itellige-
re de acqrē. pos. ⁊
idem dicūt do. de
ro. dci. cclviij. fm
ordinē meum no
uis. ⁊ alle. Inn. h
⁊ l antiqs ponūt
deci. clxxiij. ⁊ l no
uis. deci. lxxj. de q̄
vide p Bart. i. l. i.
circa mediū. ff. de
ferus. vbi alleg.
istū tex. et simili-
ter facere possunt
partes de suo cō-
sensu qd pbatio
semiplena habea
tur pro plena: vt
no. d. Anto. post
glo. i. cū dilectus.
§. nos igit. in pe-
nul. col. de ord. co
gni. ⁊ vide Bar. i
l. mutari. ff. de p-
cu. circa prin.
Anto. Fracis.
¶ An consensu
partiū dictum te
stis inualidū pos
sit validari: vide
Inn. hic ⁊ vltra
eū vid Bar. i. l. fi.
in. i. no. C. de test.
⁊. d. Abb. in c. cō
stitutus. in fi. hoc
eo. tit. ⁊ intelligit
Inn. hoc eē verū
de 2sensu partiū
pncipaliū. secus
añt de 2sensu p-
curatoris sȝ bal.
super marga. per

bene gl. In 2trariū opponit de. c. quia pslatus.
⁊ non soluit. ibi enim cōsanguinei cuiusdā psby-
teri contēplatione ipsius eruerunt oculos aduer
sarii sui nec factū illorū imputatur presbytero ex
quo sine ipsius cōsilio fecerunt. Hosti. dicit qd si
principalis vel alius eo mādāte hoc faciat habet
testis pro producto. argu. ff. si qs cau. l. ij. §. simili
modo. Idē si faciat per alium amicū principalē
ipso tacēte ⁊ dissimulante. ar. i. de simo. sicut a no
bis. ⁊ c. nobis. secus si hoc fiat ab inimico vel ab
amico ipo sine fraude cōtradicente. vt ibi. ⁊ in. d.
c. quia presulatus. ff. ex qui. cau. in possess. ca. l. i. §.
penul. qd no. i. eo. cōstitutus. d. i. idēq in effectu tȝ
Cy. post Ricar. ma. in. l. prouidendū. C. de postu.
allega. C. de proba. l. si de possessiōe. vnde dicit qd
a si aliquis mihi subtrahit probatiōes[a] testes cor-
rumpēdo vel cū eis hac de causa inimicitias cō
trahendo causam perdit. ff. de iure fisci. l. in. §. i. ⁊
ē. eo. constitutus. ⁊ in. c. intimauit. qd est notan-
dum: quia vult vt nō solum testis habeatur pro
pducto: sȝ etiam debet perdere causam. sed 2tra
hoc facit. c. peruenit. i. de testi. cogen. vbi non pu-
nitur in amissione cause ⁊. c. cōstitutus. ē. eo. vbi
extraordinarie punit donec cessauerit impedimē
tum. Ego dicerē q aut impedimentū seu fraus
interuenit in cā ciuili aut criminali. primo casu
siue qs impediat per se siue psumptiue per alium
b dȝ testis haberi p producto: [b] vt no. hic glo. ⁊ in
c. peruenit. facit qd no. in. c. si quis de clericis. xj.
q. ij. ⁊. c. fi. de iureiurā. ⁊ potest extraordinarie pu
niri in q̄tum eludit ⁊ contēnit iudicis autorita-
tem. argu. in. c. accedens. el. i. vt lit. non contesta. ⁊
sic pōt intelligi. d. c. peruenit. ⁊. l. puidēdū. palle.
vnde dicit Philip. in. d. c. peruenit. qd subtrahē
do alteri copiam pbationis non perdit eo ipso
cām si habet bonam causam. ⁊ cū illo dicto trāsit
ibi Ioā. an. ⁊ plus sentit ibi Vincē. scilicet quod
nō ex toto talis testis debet haberi pro pducto.
vnde dicit quod si vnus de suis testibus impedit
⁊ alius producitur nō sufficit ille testis solus ad
obtinendū: sed forte tunc deferetur sibi iuramen
tum. ar. c. ex insinuatione. de pen. qd satis placet
ne ex psumptione facili iudicetur cōtra aliquem.
scdo casu scilicet in causa criminali criminaliter
mota vel ciuiliter dico qd aut quis impedit p se
vel per alium. ⁊ hoc certū est ⁊ dicendū vt in pri.
membro p tex. ⁊ gl. in. d. c. peruenit. Aut impedi
mentū prestatur per aliū ⁊ verisimiliter psumit
partē dare operā vel cōsentire ⁊ punietur pars
extraordinarie. nō enim debet haberi p pducto
nec in crimine pcedat ex presumptione cū debent
esse pbationes luce clariores. ij. q. viij. sciāt cūcti.
19 ⁊ sic intelligo. d. l. 2stitutus. ¶ † Sed an ex facto
amici vel cōsanguinei psumatur consensus par-
tis. d. c. cōstitutus. facit qd sic: sed in 2triū est. c. q2
presulatus. palle. ad qd non videt bene respōsum
per Host. nā non apparet qd ibi presbyter 2dixe
rit vel consenserit. dicerem sic qd aut delictum cō
missum per cōsanguineos vel amicos contēpla-
tione partis est momentaneū vt homicidium vel
vulneratio ⁊ nō presumitur cōtra partē saltem
vt ex hac sola psumptione puniat pars: sed opȝ
qd alia indicia vigentia cōcurrant. ⁊ sic intelligo
d. c. quia pslatus. ⁊ facit qd legitur ⁊ no. in. c. pe
c trus. de homi. Aut delictū[c] est successiuū seu hȝ
causam permanentē: ⁊ tūc presumit contra par-
tem qd fiat de eius voluntate ex quo nō phibet:
qm cum fiat eius contēplatione presumendū est
qd eo phibente cessaret impedimentum vel deli-
ctū. ⁊ in eo casu intelligo. d. c. cōstitutus. nō enim
caret scrupulo societatis occulte qui cū pōt ma-
nifesto facinori desinit obuiare. de sen. excō. dile-
cto. li. vj. poterit tñ per aliquas coniecturas hanc
psumptionē eludere ar. c. sicut. ⁊. c. nobis. de simo.
no. gl. in. d. c. cōstitutus. Et hec no. q2 sunt quoti-
diana ⁊ p alios nō bene discussa. ¶ Gl. pe. nota-
biliter sentit testiū q̄titatē moderandā fm qua-
litatē ⁊ magnitudinē cause: ⁊ idem Inn. ⁊ cōiter
doc. vnde Vincē. reprehendit dicētes hanc nume
rū quadragenariū testium ordinariū a iure sta-

tutū cuilibet pducenti testes. dicit eñ q si iudex
moderet potest pducere quot vult. post modera
tionē vero quos melius scire credit. vide in Spe.
20 eo. ti. §. restat. in fi. ⁊ qd ē. dixi de hoc. ¶ † Oppo.
contra fi. c. videt enim qd testes als producti de-
beant cōputari in numero aliorum cum attesta-
tiones faciant fidē in eadē causa: vt in. c. fi. de pro
batio. Sol. gl. fi. dupliciter sed pseuerat in prima
solutione scȝ qd tex. iste debet intelligi fm distin-
ctionem. c. presentata. i. eo. forte enim fm Io. an.
⁊ Vin. iste epūs ⁊ abbas fuerūt arbitri vel si fue-
runt delegati duo pcesserunt sine tertio vel alter
eorū fuerat recusatus: ⁊ sic attestationes de iure
nō valebant merito requirebatur hic consensus
partiū. ⁊ tenēdo qd attestationes erant hic nulle
ex aliquo defectu qd satis innuit litera colligit
Inno. dictū notabile ⁊ multū allegabile qd atte-
d stationes que nō valent ratificantur[d] per consen
e sum partiū. [e] ⁊ facit. c. tuis. i. eo. secus dicit in re
iudi. lit. cōtesta. ⁊ alis que sunt de substantia iu-
diciorū: quia illa nō possunt ratificari: vt no. in
c. prudentiā. de offi. delega. licet enim fm eum ta-
lis receptio testiū non valeat tamen neutra pars
potest contradicere obstante sibi exceptione pa-
cti. dico tamen quod licet partes nō possunt rati
ficare acta nulla que sunt de substantia iudicii: si
tñ dubitabitur an talia acta interuenerint statur
confessioni partium vt est tex. no. in. c. fi. de pba-
tio. ⁊ ibi dixi. ⁊ pro primo dicto facit. c. sequens.
f do. Anto. [f] dat aliam lectu. ad fi. c. vt intelligatur
de attestationibus a suo iudice receptis sed non-
dum publicatis que nō faciunt fidē coram alis
iudicib⁹ nisi partes cōsenserint vt hic. sed in atte
stationibus publicatis pcedit contrarium: licet
aliud senserit Bar. i. l. ij. ff. iudi. sol. tu de hoc vide
qd plene dixi in. c. causam. ē. e. ⁊ plus placet mihi
precedens intellectus. ⁊ sentit Io. and. super tex.
in vsi. clause. qui supplet maxime per. c. psentata.
21 i. eo. ¶ † Glo. in sequenti parte. in verb. sed quid.
querit: quid si testis secūdo inductus dicit 2tra-
rium eius qd prius dixit: ⁊ respondet vt patet in
ea quam glo. not. ⁊ de hac materia vide glo. in. c.
seq. ⁊ in. c. cum causam. i. eo. ⁊ in. c. cum in tua. ⁊ p
Specu. eo. ti. §. i. ver. quid si idē testis. ⁊ sequenti.
facit glo. ij. in cle. testi. eo. ti. tu vide qd plene dixi
22 in. c. per tuas. de probatio. ⁊ dic vt ibi. ¶ † Vlti-
mo extra glo. quia papa cōmisit hic extra curiam
receptionem testium volens in hoc prospicere et
parcere laboribus partiū in producēdo testes ad
curiam quero an iudex inferior possit testes ad
suam presentiam reuocare. Aut debeat cōmitte-
re sicut facit hic papa. Ego vltra alios sic distin-
guo qd aut causa est criminosa ⁊ non debet fieri
cōmissio quia in tali causa testes sunt in psentia
iudicis exhibendi ⁊ examinandi vt cum res exe-
gerit tormentis subiciantur vt in aut. apud elo
quentissimum. C. de fide instrumē. ⁊ in aut. eo. §.
⁊ quoniā. no. glo. in clemen. vna. de offi. delega. ⁊
in. c. at si clerici. de iudi. ⁊ puto qd in hac causa ēt
de extra prouinciam sunt euocādi per iura supe-
rius allegata. licet Io. and. post Ioā. mo. videat
sentire quod etiam in criminali non sint reuocā-
di de extra prouinciaȝ per. l. iij. ff. eo. ⁊ hoc ponit
in. c. romana. §. contrahentes. de foro cōpe. li. vj.
Sȝ ego illam. l. restringo ad causas ciuiles. ⁊ pro
hoc glo. no. in. c. testes. iiij. q. ix. que dicit quod in
causa criminali semper testes debent esse psentes
sed in causa ciuili debet seruari cōsuetudo regio
nis. ⁊ alle. prealle. l. iij. ⁊ sic sentit qd tñ loquatur
in ciuili. ⁊ gl. videt aperte relata ad tex. in. c. cōsti
tutus de fideius. in versi. transmittentes. ⁊ cōperi
idē sentire Cy. in. d. aut. apud eloquentissimum.
vbi dicit qd nullo mō debet iudex cōmittere re-
ceptionē testium in causa criminali etiā si iudex
loci vbi sunt testes nolunt mittere ad locum vbi
sunt testes. refert tñ quo ad hoc vltimū alios te-
nere cōtrarium: tñ posset limitari hoc membrū
fm ea que habentur in. c. ij. de iudi. lib. vj. aut cā
est ciuilis: ⁊ tunc standū est consuetudini de quo
loco sint vocandi vt est tex. in. d. l. iij. vnde euocari
possunt

Inn. i vbo 2sen-
sus. in v. penul. ⁊
hoc siue ab arbi-
tro sint recepte p
batiōes siue a iu-
dice: vt p gl. in. d.
l. fin. C. de testi. an
añt cōsensus par
tiū possit valida
re sniam nullam
ex dfectu iurisdi-
tionis vel ex alio
defectu vide gl. in
c. significasti. de
fo. cōpetē. q̄ dicit
qd non. ⁊ vide ēt
tex. cū gl. in. c. cū
dilecta. de confir.
vtili vel inuti. qd
intellige verū vt
valeat i vim snie
siue forsan i vim
pacti. vt p glo. in
l. seq. C. cōia vtri.
iudi. ⁊ p Bar. i. l.
i. in vlti. col. C. q̄
puo. nō est ne.
Sebasti. Sapia.
e ¶ Partiū. An
attestationes ina
lide possint 2sen
su partium rati-
ficari late tradit
Alex. ⁊ Ias. in. l.
i. in prin. colū. iij.
post Bar. ibi. ff. d
ferus.
f ¶ Domi. Anto.
Vtrū attestatio-
nes facte i vno iu
dicio si nōdū pu-
blicate sūt faciāt
fidē i alio ēt inter
easdem psonas ⁊
vide qd no. bar. i
l. si superatus. ff. de
pigno. ⁊ adō hic
qd testes recepti
i vno iudicio in-
ter certas perso-
nas faciūt semi-
plenā pbationē
inter alias perso-
nas ita dic Bar.
in. l. admonendi.
in. iij. col. vsi. quero
quid si dicto te-
stiū. de iureiurā.
do. Ant. l. c. fi. in
x. col. i. de iureiu.
Item quando te
stes examinati in
vna istātia pñt vl
debeāt examina-
ri in alia sup eis-
dem arti. vide per
bart. i. l. pretor. la. i.
§. ex hoc dicto. v.
quero quid si ille
ff. vi bo. rapto. et
de qōne hic posi-
ta p gl. ⁊. d. Ant.
vide per eundem
latius in. c. cām.
el. i. in. iij. colū. ⁊
ibi plene scripsi.
ē. eo. titu.

pͥt vbicũqȝ sint si hoc foueat cõsuetudo. qḋ etiam no. glo. in. l. sed si quis
ex signatoribus. ff. quẽadmodũ testa. aperiant. & in. d. c. testes. Si vero
in hoc nulla est consuetudo: tunc si sunt alterius puincie non sunt in-
uiti euocandi: quia non sine magna captione a rebus nostris reuoca-
rentur. vt in preallega. l. sed si quis. iuncta. d. l. iii. sed tunc iudex cõmittet
examinationem vt in iuribus preallega. & facit. c. constitutus. de fide-
iusso. & c. peruenit. eo. ti. & hic. Si vero sunt eiusdem prouincie est in fa
cultate iudicis: an inuitus faciat coram se testes exhiberi per. l. si quan
do. C. eodem. An cõmittat in loco ipsorum examinationem: nam pro-
pter suspicionem ipsorum testium vel magnitudinẽ cause debet ipsos
coram se euocare vt presentia sua illos terreat. & sic intellige. §. illud. in
aut. vt defunctus seu ipsorum funera. collatione. v. alis potest cõmitte-
re. vt in aut. eo. §. & quoniam. & l. iudices. C. de fide instrumẽto. & quod
hoc casu sit in facultate iudicis tenet Accursius in preallega. §. & quo-
niam. & Archidiaconus in. c. ii. §. eo. titu. lib. vi. ad egregias tamen pso-
nas debet mittere vt ipsorum dicta recipiantur. vt in aut. eodem. §. et
quoniam. & in. l. ad personas. ff. de iureiurando. dic de his vt dixi in. c.
si qui testium. ṡ. eodem. & hoc in ciuilibus. In criminalibus vero de-
bent venire ad presentiam iudicis per iura superius allegata: qḋ tenet
Joan. and. in preallega. c. secundo. eo. tit. libro. vi. allegat preallega. c. te-
stes. & hoc no. De mulieribus & monialibus etiam in causis crimina-
libus tene quod habetur in. c. mulieres. de iudi. lib. vi. ¶ Aduerte ta-
men pro limitatione predictorum. nam quod. ṡ. dixi distinguendũ an
sint eiusdem prouincie: hodie non videtur procedere cum singule ciui-
tates habeant sua regimina sicut olim singule puincie. vnde hodie sa-
tis est quod sint diuerse ciuitates vt non possint trahi ad aliam ciui-
a tatem[a] vt in simili no. glo. singularis[b] in. l. si. C. de prescript. decem vel
b viginti ãno. super verbo prouincia. & facit preallega. l. sed si quis ex si-
gnatoribus. iudex tamen non debet esse facilis in cõmittendo huius-
modi examinationem cum tota vis questionis consistat in probatio-
nibus. & si elegit cõmittere non debet hoc iniungere soli notario maxi-
me simplici sed personis discretis maxime ecclesiasticis. ṡ. eodẽ. si qui.
& de consanguinitate & affinita. c. i. sm Innoc. & Hostiẽ. ȷ. eodẽ tit. in. c.
secundo. lib. vi. hodie tamen vt abiiciant a se hoc onus de facili vtpluri
mum cõmittunt quos redarguit Host. vbi. ṡ. & ad idẽ dicit hic Hosti.
vt soli tabellioni non cõmittat: licet sm eum videatur contradicere. ȷ.
tit. i. c. i. vbi de hoc. Sed ego dico qḋ hoc soli notario cõmittere potest.
ad hoc allego bonum tex. in. c. cum mulieres. de iudi. libro. vi. licet enim
ponat casum specialem in cõmissione non tamen in cõmittendo nota-
rio soli: quia eadeȝ est ratio in aliis causis & maior. & vide quod scripsi
23 in. c. quoniam contra. ṡ. de probatio. ¶ † Si autẽ solus notarius fuit
in examinatione testis: & postea testis dicat aliud dixi ꝙ per notarium
fuerit scriptum nunquid sit potius credendum instrumento tabellio-
c nis sine testibus & presentia iudicis ꝙ testi[c] neganti. Specu. hanc que
stionem ponit eodem titu. §. primo. versicu. sed pone. & tandem deter-
minat quod de facto creditur tabellioni: licet de iure secus videatur:
sed si iudex fuit presens tunc crederetur etiam de iure instrumento sm
eum. dicit tamen quod si testis accusaretur de falso: & ipse negaret se sic
dixisse vt notarius scripsit non crederetur tabellionis instrumento:
quia in criminali requirũtur probationes luce clariores. C. de proba-
tio. l. sciant cuncti. quod est notandum. & vide quod scripsi in. c. sicut. ṡ.
eodem. & ad primũ dictum vt credatur notario vide qḋ legi. & no. ȷ. de
rescrip. ad audientiam.

1 ¶ Tertius comparens pro suo interesse potest psequi appellationẽ
ab alio interpositam: & potest impedire ne sententia lata mandetur exe
cutioni in suum preiudicium.
2 Partes possunt approbare in alia causa & ad alium effectum.
3 Sententia diffinitiua lata post appellationem ab interlocutoria non
est exequenda.
4 Que in capitulis aguntur possunt per forinsecos probari.
5 Excõmunicati non admittuntur ad testimonium: licet excõmunicatio
sit nulla nisi absoluantur.
6 Tertius comparens pro suo interesse: an admittatur ad impediendũ
executionem.
7 Remedium. l. is a quo. ff. de rei vendi. habet locũ in spiritualibus.
8 Tertius cõparens potest prosequi ius suũ coram iudice delegato.
9 Tertius cõparens debet summarie probare de interesse suo vt admit-
tatur & non sufficit iuramentum.
10 In summaria pbatione tertii cõparentis pro interesse suo non admit-
titur reprobatio testium nec circa dicta eorum nec circa personas.
11 Infra quãtum tempus tertius cõparens admittatur ad probandum
interesse suum.
12 Attestationes facte in iudicio summario nõ faciũt fidem in plenario.
13 Nunquid attestationes quo ad substantiã pbationis & ad modũ pce-
dendi plenarie recepte faciãt fidem in plenario vel alio iudicio.
14 Sententia lata cum electoribus preiudicat electo si sciebat.
15 Publicatio facta de attestationibus productis in iudicio summario
non impedit productionem testium in iudicio plenario.
16 Attestationes facte in vno iudicio faciũt fidem ad reprobandũ in alio
iudicio scḋm dictum primo contrarium.
17 Clericus priuaṫ beneficio si exercet officiũ aduo-
cationis vel pcurationis contra ecclesiam suam:
secus si testificatur.
18 Excõmunicatus inductus in testem an & quãdo
debeat absolui ad cautelam.

VEniens. Ubi variatur mo-
dus agendi publi-
catis attestationibus super eodem ca-
pitulo testes pducere licet. vel summa
latius sic. Attestationes recepte in summario nõ
faciunt fidem in plenario iudicio & illarum pu-
blicatione nõ obstante iidem vel alii testes super
eisdẽ capitulis recipi possunt. Et tres sunt par-
tes. Primo ponit ordinem processus & disputa-
tionem partium super receptione testium. in se-
cunda papa interloquitur ibi: nos igitur. in ter-
tia causam cõmittit ibi: quo circa. ¶ Casus lite-
ralis. Uacante decanatu claromonten. archidia-
conus eiusdem ecclesie electus extitit in decanũ:
quidam opposuerunt se illi electo. causa cõmissa
fuit quibusdam iudicibus: qui tulerunt senten-
tiã super decanatu pro archidiacono & in parte
mandauerunt illã executioni. Sed quia ex parte
capituli ab illa sententia fuit appellatũ non fuit
in totum executioni mandata propter quod ar-
chidiaconus & procuratores capituli ad sedem
apostolicam accesserunt. Archidiaconus in pre-
sentia pape petebat sententiam pro se latã in to-
tum executioni mandari. procuratores capituli
dicebãt sententiam illam contra iustitiam & post
appellationem esse latam vnde debebat cassari.
Archidiaconus dicebat illos non esse audiẽdos
cum essent excommunicati. Dum hec pponeren-
tur. P. subdiaconus domino pape se opposuit
ex aduerso asserens se in decanum claromõten.
canonice electum: vnde dictus archidiaconus in
sua petitione non erat audiendus: quia decana-
tus ipse non ad illum sed ad se potius pertine-
bat. Tandem interlocutus fuit papa vt dictus
P. si posset incontinenti suam intentionem pro-
baret. Ipse vero super hoc testes & instrumenta
produxit: & domi. papa interlocutus fuit qḋ sua
intererat vt se posset opponere archidiacono p-
dicto. lite contesta. inter illos tam super electiõe
ꝙ super sententia: quesitum fuit ab archidiaco-
no vtrum admittere vellet in hoc iudicio attesta-
tiones primo receptas in articulo supradicto.
Qui respondit quod vellet dũmodo posset obii-
cere tam in personas testium ꝙ in dicta: quo au-
dito pars aduersa respondit quod attestationi-
bus illis vti nolebat cum nõ sup principali nego
tio sed super incidenti articulo fuissent lite nõ cõ
test. recepte. vñ super toto negotio & illos & alios
volebat producere testes. Pars autem aduersa
respondit qḋ cum testes illi tam super sententia
ꝙ super electione dixissent & corũ dicta publica-
ta fuissent in iudicio non licebat illi postꝙ testifi-
cata didicerat super eisdem articulis testes pro-
ducere domi. papa pronunciauit qḋ testes essent
super toto negotio recipiendi quos vtraqȝ pars
duceret producendos. vnde mandat quibusdaȝ
iudicibus quatenus receptis testibus & rationi-
bus partium intellectis causam ipsam tã super
principali ꝙ etiam super incidenti fine debeant
canonico terminare. in fine dicit illa que in capi-
tulo aguntur non posse de facili probari nisi per
canonicos. Unde mandat vt ad cautelam absol-
uant eosdẽ vt vocati ad testimonium libere pos-
sint p vtraqȝ parte testificari. Ber. ¶ No. primo
executionem sententie per partes factam non vi-
tiari: non est ergo de his que vno contextu impe-
diri debeat vt electio & testamentuȝ. de electio. qȝ
propter. & c. cum post petitam & C. de testamen.
1 cum antiquitas. ¶ † No. secũdo quod tertius cõ-
parens pro suo interesse potest prosequi appella-
tionem a reo interpositam. & hoc colligitur intel-
ligendo qḋ iste Petrus vellet prosequi appella-
tionem interpositã a capitulo quod satis colli-
gitur ex eo quia fuit lis postmodũ cõtestata sup
sententia lata inter capitulum & archidiaconum

a ¶ Aliam ciuita-
tẽ. adde quid sicu
dũ cũ testes exa-
minanṫ extra pro
uinciaȝ. Frã. arc.
consi. lxxxv.
Antoni° Frãcis.
¶ Utrum testes
cogantur depo-
nere extra iudi-
ciũ. vide. d. Abb.
qui dicit qḋ non
in. c. cũ olim. hoc
eo. ti. & vide q̃ ha
benṫ & notanṫ in
c. statutum. de re
scrip. lib. vi. adde
tamẽ qḋ licet nõ
cõpellantur in cã
criminali: tamen
possunt exorbita-
ri ipedientes eos
testificari sȝ abb.
antiquum. l. c. cõ
stitutus. hoc eo.
ti. & p Bal. i mar
ga. super Inn. in
versi. testis. in. ii.
col.
c-d Sebasti. Sapia.
b ¶ Glo. singula-
ris. Ad illam gl.
vid. d. And. sicu.
in. c. si. col. iii. ṡ. de
iudi. & oio. d. Jo.
baptistã de sancto
Seuerino i repe.
l. diem functo. i. i.
qḋ. ff. de off. asses.
& Are. in consilio
lxxxiii.
c ¶ Quam testi.
Adde Alex. cõsi.
lxx. i. lib. Ber.

actorem. dictum tamen est verū in se vt probari videtur in l. a sententia in fi. ⁊ l. si perlusorio. ff. de appel. no. Inno. in c. cū sup. de re iudi. ⁊ Bart. in dictis iuribus. ⁊ de hoc aliqd. j. ¶ No. tertio qđ tertius cōparens pro suo interesse potest īpedire ne sentētia lata cōtra reuz mandef executioni cū
a suo preiudicio[a]. concordat. d. c. cū super. ⁊ l. titia. ff. solu. matri. debet tñ incōtinēti de suo interesse docere. ⁊ de hoc latius. j. ¶ No. qđ etiā in beneficialibus nō admittitur quis ad impediendū executionē sententie nisi sua intersit specialiter ⁊ de tali interesse prius fidē faciat incōtinenti. Quid autem respectu facultatis excipiendi cōtra petētem cōfirmationem electionis vel cōsecrationis an debeat pretēdere speciale interesse an vero admittatur quilibet de populo. vide Inn. in c. sup
2 his. j. de accusa. ¶ † No. qđ partes possunt cōi cōsensu approbare attestationes productas in alia causa ⁊ ad alium effectum. concor. s. c. pori. in fi. nec mirū cum possint conuenire de certa sentētia ferenda. vt. l. si cōuenerit. ff. de re iudi. ⁊ remittere iuramentum testibus. s. eo. tuis. ista enim q̄ non sunt substantialia iudicij ⁊ que mere concernūt partium cōmodum possunt a partibus remitti. ¶ No. qđ vbi attestationes publicate fidez nō faciūt in causa: qr recepte in causa summaria vel ex alia causa legitima possunt testes de nouo recipi super eisdē capitulis publicatione nō obstāte. sic
3 limita. c. fraternitatis. ⁊ similia iura. s. e. ¶ † No. ex eo qđ procuratores capituli proponebant illā sententiam nō debere exequi tanq̄ latam post appellationē interpositā ab interlocutoria qđ sententia diffinitiua lata post appellationē ab interlocutoria ⁊ ea pendēte non est exequenda: qr pendet eius validitas ab euentu interlocutorie. si enī tenuit appellatio ab interlocutoria nō valuit diffinitiua: quia lata a iudice cuius iurisditio erat suspensa. de ap. si a iudice. ⁊ c. non solū. li. vi. ⁊ probaf aperte per locū a speciali i cle. j. de re iudi. nā ibi ponitur speciale cum tres sentētie diffinitiue late sint contra aliquē. cautum tamen est qđ appellans ab interlocutoria appellet iterū a diffinitiua ⁊ poterit psequi quā voluerit iuxta ea q̄ habentur ⁊ no. in cle. j. de dolo ⁊ cōtu. ⁊ per hoc est expedita glo. ii.
4 ¶ † No. ibi: non facile. qđ ea que aguntur i capitulo possunt per alios forinsecos probari: licet probatio non cōtingat de facili: qr raro admittunf extranei. si tamen admitterenf posset per illos probari. qđ tenet Jo. and. hic. ⁊ facit. c. vt iuxta. de offi. ordi. ⁊ qđ no. in c. quia propter. de elec. ⁊ de causa pos. ⁊ propie. c. cuz ecclesia sutrina.
5 ¶ † No. vlti. qđ excōmunicati nō admittunf ad testimonium quantūcunq̄ dicant excōmunicationem nullā nisi prius absoluanf ad cautelam[b]
b vel probent illam excōicationē nullā. de offi. deleg. cū contingat. ⁊ c. venerabilibus ppe finē. de sen. excō. li. vi. ¶ Quero primo quare procuratores capituli nō fuerunt admissi gl. in. respondet quia dicebaf eos fuisse constitutos a canonicis excōicatis vt colligif ex fine litere. hanc rōnem impugnat Inn. ⁊ cōiter doc. quia excōicati possunt se defendere maxime per alios: vt in c. cuz inter. de excep. ⁊ c. intelleximus. de iudi. forte etiā opponebatur fm doc. qđ isti procuratores erant excōicati: vt in c. post cessionē. de proba. vel a illegitime constituti vel non faciebant fidē de mandato nec cauebant vel qd simile nec est vis cū de hoc nō disputetur hic princip. aliter. ¶ Glo. quarta colligit qđ sententia lata inter te ⁊ me nō est executioni mandanda vbi ius alterius ledif. Aduerte quia nisi expeditā aliqua pulchra dicta Inn. aliquibus additis ⁊ declarabif p maiori parte itellectus huius c.
6 ¶ † Opp. cōtra hanc[c] gl. ⁊ text. de c. cū sup. j. de re
c iudi. vbi tertius cōparens p suo interesse nō ipedit executionē sententie nisi probet se legitimo tpe a sentētia lata cōtra reū appellasse ⁊ appellationē
d debito tpe prosecutum. Solu. distingue[d] sic quandoq̄ tertius appellat p suo interesse a sentētia lata cōtra reum. ⁊ sic potest appellationē psequendo impedire executionē sentētie. ⁊ est de hoc casus in d. c. cū super. nā pro interesse suo pōt quis appellare a sentētia lata contra aliū: vt ibi: ⁊ in l. a snia. ⁊ l. si perlusorio. ff. de appel. ⁊ vtrobiq̄ per Bar. ⁊ p Inno. in d. c. cū super. Quandoq̄ tertius nō appellat sed vult psequi appellationem per reū interpositam ⁊ potest vt est casus hic fm vnū intellectū. Et probatur in dictis legibus. ⁊ no. Inno. ⁊ Bar. in iurib⁹ proxime allegatis. Quandoq̄ reus principalis non appellat nec pōt appellare ex aliqua causa: nec tūc potest ille tertius q̄ pretēdit ius in causa illa. ⁊ tūc si sciebat causam illam agi ⁊ non appellauit nō audif volens impedire executionē snie. ⁊ iste est casus in d. c. cū super. An autē fecerit sibi preiudiciuz in totū ex sua taciturnitate ita vt etiaz super pprietate decetero non audiaf. dic plene vt ibi dicetur. Si ergo iste Petrus sciuisset ⁊ nō appellasset nec appellationez a capitulo interpositam psecutus fuisset nō impediuisset executionē sententie per d. c. cum super. qđ no. Bar. in d. l. si perlusorio. vñ intelligunt doc. hic qđ iste ignorabat ⁊ est necesse sic intelligere si iste nō psequeref appellationem hic interpositā a capitulo ⁊ habenti illā appellationem psequi non est necesse psupponere ignorantiam quia per appellationē suspensa est executio sententie. ⁊ hāc appellationē tertius potest prosequi: vt. s. dixi. Quandoq̄ tertius nō appellat neq̄ reus. Sz iste ignorauit causam illam agi. nunc autem allegādo interesse suum nititur impedire executionem sentētie. ⁊ dic quod aut fit executio in rebus non adiudicatis ⁊ admittitur ad docendū de iteresse suo: vt in l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de re iudic. no. Inno. in d. c. cum super. prope finē. quod procedit etiam si sciuisset causam agi inter alios. ⁊ est ratio quia non agebatur de illis rebus. vnde nō est sibi imputandum si nō contradixit: sed nunc capiuntur in causam iudicati: ideo satis est contradicere nūc. Quandoq̄ retētis eisdē terminis petitur executio in rebus adiudicatis per sentētiam. ⁊ tunc capiendo dicta in rei Inno. hic quē Bart. sequitur in d. §. si super rebus. Aut bona illa sunt vacantia ⁊ admittitur tertius contradicens p suo interesse. si vero bona illa possidebantur ab alio nō valet tertius cōtradicere ad impediendam executionem. arg. in l. is a quo. ⁊ l. seq. ff. de rei vendi. vbi habetur qđ si duo petant eandem rem a tertio sententia mandatur executioni p eo qui prius obtinuit prestita cautione reo de indēnitate cōtra alium. Et est ratio diuersitatis fm Inno. inter primū casuz ⁊ scđm. nā in primo fieret magnū preiudiciū tertio si sententia mandaretur executiōi: quia facilius obtinebit bona vacantia q̄ a tertio possessa. sed in alio casu non fit sibi preiudicium: quia ita possidere poterit ab isto qui obtinuit sentētiam sicut ab alio quod est valde notandum. Sed ego per hanc rationē puto quod vbi petens executionē esset longe durioris conditionis q̄ possidens quod tūc possit tertius impedire executionem cum possit pretēdere preiudicium in habendo duriorem aduersariū. argu. bonū in c. pisanis. de resti. spolia. nisi forte possit subueniri remedio cautionis. argu. in d. l.
7 is a quo. ¶ † Et no.[e] qđ remediū illius legis hz
e locū etiam in beneficialibus: vt no. Innoc. ⁊ Jo. and. in c. j. de cōces. preben. lib. vj. ⁊ Inno. in c. cū super. de cā posses. ⁊ ppie. ⁊ hoc not. dic ergo qđ decanatus h vacabat. An aūt iste tertius possit producere testes sup eisdem capitulis publicatis attestationibus.

a ¶ Preiudicio. Adde Pe. de ancha. consi. cccxxiiij.
b ¶ Ad cautelam. Adde Ouidra. consi. cclxviij.
c ¶ Op. cōtra hāc. An tertius appellans a snia inter alios lata īpediat executionē. vide Bar. in l. a snia. ff. de ap. ⁊ in l. si plusorio. §. j. e. ti. ⁊ de ista materia vide aliqd in l. ita tñ. §. quoties. ff. ad trebel. ⁊ vide quādam pulchra q̄ de isto tertio cōparēte notant post d. Ant. i. c. sup eo. de offi. dele. vbi tex. est singu. i hac materia. Itē adde hic qđ qñ est psumptio cōtra opponētē se p suo interesse non admittif ad īpediēdum executionē est gl. sing. fm bal. ⁊ d. Abb. ibi i. c. sup eo. in v. tenebit. de off. dele. quaz limitat ibi d. Abb. nisi vellet incōtinēti pbare. ⁊ qñ cleric⁹ comparet p suo interesse coram iudice laico an possit petere cām remitti ad iudicē ecclesiasticū vide Pe. de ancha. l. regu. ea q̄ in. xvi. q. princi. vers. occurrit tñ mihi dubiū ⁊c.
d ¶ Distingue. no. plenā distinctionē in materia tertij cōparentis p suo iteresse an habeat ipedire executionem. ⁊ vide Inno. in cle. j. de re iudi. in v. col. Anto. Francis.
¶ An tertius cōparens p suo iteresse possit īpedire executionem snie dicas qđ non fm Bar. in l. si partes. in fi. C. cō mu. adde tñ qđ pōt appellare p suo interesse ⁊ p viā appellationis facere suspēdi executionē. c. cuz sup. ⁊ ibi p Inno. de re iudi. ⁊ hz p Old. in cō. cclviij. inci. cōtra puisionē. et p And. sicu. i. c. sup eo. de offi. dele. et p Cardi. i cle. j. in pn. de cā pos. ⁊ p pri. ⁊ vide Bar. i l. a snia. ff. de ap. ⁊ ibi cautum est qđ tertius cuius interest sniam nō exequi hñs notitiam de tenore snie statim appellet ad impediendā ipsaz executionem. ⁊ qñ appellans p suo interesse debeat formare libellum vide per Inno. ⁊ doc. in d. c. cū sup. de re iudi. ⁊ vide Bar. in l. cū idē. in j. no. de pe. here. ⁊ in l. a diuo pio. in §. si sup reb⁹. ff. de re iudi. ⁊ i l. si perlusorio. i fi. ff. de ap. vbi vř tenere qđ tertius impediens nō īpedit executionē: qđ intellige nisi p viā appellatiōis. vt. s. dicas tñ qđ si cōstaret de psumptōe calūnia posset a iudice repelli nō ob. appel. vt p glo. ⁊ do. Abb. in d. c. sup eo. de offi. deleg. vbi dicit hoc esse verū etiam si offerat se pbaturū incontinenti: ⁊ adde qđ tertius p suo interesse pōt appellare nō ob. clausula appellatiōe remota apposita in rescripto fm Bar. in l. j. in §. si. in v. q̄ro imperator. ⁊ seq. ff. a q. ap. non lz. ⁊ hř in d. c. sup eo. ⁊ vide p And. sicu. i cōsi. suo qđ incip. scripsit ecclesiastic⁹ i. xiij. colū. qđ est post cōsi. Alex. cū. in iiij. pte consi. vbi alleg. ad hoc do. Ant. in c. vt debitus. de appel.
Sebasti. Sapia.
d ¶ Distingue. qñ tertius cōparens possit ipedire executionem sententie vide Bal. in l. consentaneū. vij. quero nunqd ad impediendaz. C. quō ⁊ quando iudex. ⁊ in l. ij. in j. questio. ff. si ex noxa. cau. aga. Pe. de ancha. in cōsi. ccvij. inci. de iure cōi ⁊ Bar. ⁊ alios in l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. ⁊ Calde. cōsi. ix. incipi. en i causa. sub titulo de re iudi.
e ¶ Et no. Aduerte. nam remediū l. is a quo. tūc habet locum quādo est lata sententia pro vno ⁊ illa res petatur ab alio tunc debet res restitui illi pro quo lata fuit sentētia cum cautione: ⁊ ita in hoc nostro capitulo tz Bal. ⁊ voluit Bart. in l. si alienam. ff. solu. ma. quis hec. l. l. si a furioso tenuerit laducēter contrarium.

attestationibus. Inn. in. c. cũ super. preallе. dicit
q̃ nõ si vult psequi cãm ab alio inchoatam: q2 dz
psequi in terminis suis: secus vbi de nouo vellet
oĩa incipere & priora acta sibi nõ preiudicarent vt
puta q2 ignorabat causam agi: sed Bar. in. d. l. si
perlusorio. tenet simpliciter oppositũ: quia sicut
non preiudicant sibi acta per ignorãtiam: ita nec
publicatio. & hoc dictum mihi placet vt possit p
ducere testes de nouo ad sui fauorem dũtaxat. ar.
optimum hic. & facit quod no. glo. in. l. si suspecta
ff. de inoffi. testa. & vide in Specu. in titu. de testa.
§. satis vtiliter. ver. quid si a sententia. & Innoc.
in. c. veniens. de sponsa. Sed aduerte nam dicta
procedunt in dubio quando petitur executio sen
a tentie late in petitorio. ¶ Quid autem^a si senten-
tia fuit lata in possessorio recuperãde: nũquid ter
tius cõparens p interesse suo possit impedire re
stitutionem in casibus in quibus. s. dixi eum de-
bere audiri. Inno. in. c. veniens. j. de sponsa. sen-
tit q̃ non. dicit enĩ quod si vxor petit restitutionẽ
mariti non poterit alia mulier pretendens se ve-
ram coniugẽ comparens pro suo interesse impe-
dire restitutionem in casibus in quibus. s. dixi &
solet illud dictũ Inno. restringi qñ ius tertii est
ita cõnexum cum iure spoliantis q̃ non põt sub-
ueniri tertio quominus subueniatur spolianti.
vnde sicut spoliatus nõ põt allegare ppñetatem
ad effectum impediendi restitutionẽ ita nec ter-
tius. Si enim nõ esset ita connexum posset bene
allegare pprietatem ad effectum impediendi re-
stitutionem. ita dicit do. de ro. deci. cliii. & sequit
do. Anto. in. c. in literis. de resti. spoli. & ibi plene
dixi. Sed hoc dictũ mihi nõ placet: q2 odiũ spo-
liantis nõ debet obesse tertio qui non fuit in cul-
pa. & iura cõiter excludunt ipsum spoliantem vt
non possit allegare pprietatem vt in. c. frequens
de resti. spo. lib. vi. & in cle. vna. de causa pos. & pro-
prie. & in. c. fin. de ordi. cog. vbi dixi & maxime hoc
esset admittẽdum: cum petitur restitutio vxoris
que nõ potest restitui sine maximo dedecore & pre
iudicio veri mariti & facit pro his aliqualiter iste
tex. nam ista dilatio executionis pderat aliquo
modo capitulo qd ztradicebat isti archidiacono
& nihilominus fauore tertii differt executio. Ad
idem dictũ. c. cũ super. dic ergo idẽ in possessorio
8 quod in petitorio. ¶ † Sed nunquid iste tertius
possit ius suũ pponere coram delegato. Inno. in
prealleg. c. veniẽs. qd sic. licet aliter nõ sit eius iu-
dex. & hoc rõne cõnexitatis iuris sibi cõmissi. ar.
ff. de quibus re. ad eun. iudi. ea. per totum. & hoc
no. pro extensione. c. p. & g. de off. dele. ¶ An aũt
iste tertius cõparẽs sit preferẽdus ei qui pncipa-
liter agebat. vide Inno. in. d. c. veniens. plenius
per Bar. in. d. l. si perlusorio. & collige ex no. in. c.
9 cum super. & c. pe. de re iudi. ¶ † Nũc restat que-
rere qualiter pbabit iste tertius suũ interesse ad
effectum vt admittatur ad ztradicendũ. Sol. di
cit Inno. sufficere qd probet se electum. nõ enim
requiritur vt probet canonice se electum qd bene
no. & est ratio q2 hec causa est summaria. non enĩ
agitur de totali preiudicio s3 solũ vt admittatur
ad cõtradicẽdum ad effectũ impediendi executio
nem. nõ tñ hoc casu sufficeret iuramẽtum partis
vt patet hic. dic ergo qd qñq3 causa summaria, est
nullius vel modici preiudicii: vtputa vt res exhi
beatur: & sufficit iuramẽtũ partis. l. thesaurus. ff.
ad exhibẽ. Quãdoq3 infert maius preiudiciũ vt
puta qd differat executio: & nõ sufficit iuramẽtũ
sed requiritur alia pbatio: puta testiũ vel instru
mentoȝ vt hic: sed nõ requiritur qd sit multũ stri
cta & necessario cõcludens sed tñ apparẽs p hoc
qd no. Spec. in ti. de offi. deleg. in. §. postremo. v.
10 vii. & Bar. in. d. §. super vẽditiõe. ¶ † Hinc nota
biliter dicũt hic Pe. & Abb. & sequit Jo. an. qd
in ista summaria nõ admittit reprobatio testiũ
nec respectu personarũ nec dictoȝ. ad qd facit. l.
fi. C. de edicto diui adria. & de re iudi. cum bertol-
dus. & c. ex literis. de in integ. restitutione. ¶ Ex
predictis no. qd in causa summaria nõ fit lit. zte.
& leuior exigitur pbatio q̃ in pncipali. & vide ple

11 nius de hoc per Spec. in loco prealleg. ¶ † Ulte-
rius queritur dicit hic qd incõtingenti dz iste in-
teresse suũ probare infra quãtũ tẽpus debet hoc
facere. dicit Inno. hoc relinquẽdũ arbitrio boni
b iudicis.^b forte sm eum vsq3 ad octo dies vel plu-
res. nõ autem expectabitur vt producat testes de
vltra mõtes. arg. in. c. literas. ad fi. de resti. spolia.
Bar. in. l. si is a quo. ff. vt in pos. leg. quẽ sequitur
do. Anto. hic: qui videtur velle quod generaliter
c omnis summaria^c cognitio que opponitur execu
tioni dz expediri infra illud tempus infra quod
expediretur ipsa executio. sed mihi hoc nõ placet
& videtur reprobari hic. nã executio hic erat fien
da in reali iudi. quo casu in executione nulla re-
quiritur summaria cognitio: vt no. Inno. in. d. c.
cum super. de re iudi. & Bar. in. d. §. si sup rebus
& tamen opponẽti datũ fuit hoc tempus ad pro
ducendum testes & instrumẽta. Dico ergo sequẽ-
d do Inno. quod tempus erit arbitrarium^d consi-
derata qualitate & quantitate cause & interesse p
bandi. argu. in. l. j. ff. de iure delibe. & c. de causis.
de offi. deleg. & per hoc fit expedita glo. sequens.
12 ¶ † Oppo. & vr q̃ nõ debuit inquiri ab archidia
cono an vti vellet istis attestationibus q2 iudiciũ
reddit in inutum. l. inter stipulantem. §. sacra. ff.
de verb. obl. & c. intelleximus. de iudi. Sol. glo. in
verbo admittere. qd ideo fuit interrogatus quia
non poterat ad hoc cogi cum ad pbãdum aliud
fuissent illi testes inducti: sed ex cõsensu cõmuni
valuissent. Idem tenet Host. sm quem patet qd
partes minus sufficiẽtibus pbationibus se sub-
mittere possunt ad hoc. j. co. c. pri. & quod ibi no.
Sed ztra hoc facit: q2 ex quo iste. p. subdiaconus
vsus fuerat istis attestationib^9 in hoc iudicio nõ
poterat amplius penitere. argu. iiii. q. iiii. si quis
testibus. xix. dist. si romanorum. tamen ex quo ar
chidiaconus erat nunc cõtentus: nõ poterat iste
p. resilire. Solu. triplex est sm Inno. Primo ad
hoc enim vt valeãt in isto vel in alio iudicio non
sufficit cõsensus vnius partis: sed ambarum con
sensum interuenire necesse est. Item & secũdo po
test allegari aliquid ex illis attestationibus: non
vt plene probent: sed ad presumptionem facien-
dam. Et no. hanc solutionẽ qd attestationes re-
cepte ad vnũ finem faciunt presumptionẽ cũ agi
tur ad aliũ finẽ. Tertio põt dici scdm qd falsum
dicebat archidiaconus: q2 nunq̃ de illis aliquid
allegauerat archidiaconus in hoc iudicio. Et ex
predictis potest solui cõtrariũ qd formari potest
de decre. presentata. j. eo. vbi optio approbãdi at
testationes datur non pducenti: sed ei cõtra quẽ
fuerant producte. nam dicit Host. quod illud lo
quitur quando super principali & lite contestata
fuerunt testes pducti. hic sup incidẽti & ante lit.
contest. Et est ratio diuersitatis sm eũ & Jo. an.
q2 primo casu mero iure tenet receptio quo ad de
ferendã diffinitiuã: in scdo nõ. Itẽ cũ primo pro-
cederetur summarie leuior sufficiebat pbatio q̃
in principali. Et ex his habes duas rões quare
attestationes recepte in summario fidem non fa-
ciunt in plenario: tum ppter defectum lit. cõtest.
que non precessit has attestationes: tum quia nõ
fuerunt plene examinate cum ageretur de modi-
13 co preiudicio quod no. ¶ † Quare reuoco^e in du
e bium quid si iste attestatiões fuissent recepte ple
narie quo ad modum producẽdi substantiã pro-
bationis: nunquid facerent fidẽ in plenario seu
in alio iudicio vbi ageretur de eadem re. Inno.
& doct. hic licet aperte non tangant: tamen tacite
sentiunt q̃ non propter tertiam rationem: quia
ad alium finem testes ibi fuerunt producti. vnde
sicut sententia non obstat si ad alium finem agi-
tur. l. cum queritur. cũ. l. sequen. ff. de exceptio. rei
iudi. ita dicendum in attestationibus. pro quo fa
cit. c. inter dilectos. versi. nec attestationes. de fide
instru. sed contrarium sentit Bar. in. l. ii. ff. vi bo.
rap. & vide omnino quod circa hoc dixi in. c. cau-
sam que. s. eo. & facit quod infra dicã super glos.
seq. ¶ Oppo. & videtur q̃ non oportebat istum
P. litigare super sententia cõtra capitulũ: quia

a ¶ Et an ille qui
nõ cõparuit in p-
ma nec in secũda
snia sup pma ap-
pel. a qua nõ fuit
appellatum si cõ
pareat ante ter-
tiã sniam debeat
admitti p suo in
teresse. vide Old.
in zsi. cclv. & adde
hic Bar. in. l. pe.
ff. de pet. her. vbi
refert in articulo
hic posito distin-
ctionẽ Inno. hic
videlicet an pos-
sessio sit vacãs vel
non.
→ Sebasti. Sapia.
b ¶ Boni iudicis
Uide Feli. in. c. p
terea. col. penult.
v. in glo. fi. in fi. s.
e. ti. vbi post abb.
ibi ponit quomõ
capiat aliqd fieri
incõtinẽti. & dicit
q̃ cõmuniter intel
ligit arbitrarie.
c ¶ Illa dicit esse
summaria pba-
tio qñ nõ exigit
plus tpis q̃ exi-
geret executio. &
idẽ dicit Imo. in
cle. j. in antepen.
col. de re iudi. de
quo vide p Bar.
in extrava. ad re
pri. in v. sũmarie.
d ¶ Arbitrarium
Idẽ dicit Imol.
e ¶ Uide hic do.
Anto. in. iiii. col.
& in. c. causaȝ. el. j.
in antepe. co. s. e.
vbi dicit q̃ dictũ
hut. loquit qñ p-
bationes recepte
in summario iu-
dicio fuerũt ple-
narie recepte q2
ille postea faciũt
fidẽ in plenario.
& vide do. Anto.
sequẽtẽ doct. hut.
in. c. fraternitatis.
in. xliii. col. s. eo.
Sed iterũ cõtra
doctri. hut. videt
obstare multum
iste tex. qui dicit
quod de interesse
fuit dictũ p testes
& instrumẽta que
sunt plene proba
tiones: & tñ nõ fa
ciũt fidem in ple
nario: & ideo dicit
Abb. hic q̃ dictũ
hutr. intelligatur
qñ pbatiões fue
runt plenarie nõ
solũ quo ad sub-
stantiã sed etiam
quo ad modũ p-
cedẽdi. Sed ego
saluo: aliter licet
iste tex. loquatur

de testibus in in-
strumentis nõ di
cat qd plene pba
rent. poterãt enĩ
forte esse tales
testes vel talia in
strumẽta que in-
ducebãt solã pre
sumptionem. Et
sol. do. Abb. non
videtur posse sta
re: q2 si attestatio
nes fuerũt in pri
mo iudicio plea-
rie recepte quo
ad modũ pcedẽ-
di illud iudiciũ
diceret plenariũ
nõ summarium
put loquit hutr.
nisi saluemus di
cendo singulari-
ter qd intelligit
quando fuit ob-
seruatus plenus
ordo iudiciarius
a pricipio donec
recepte fuerũt il-
le plene probatio
nes & in alio pces
su nõ fuit serua-
tus solẽnis ordo
iudiciari^9. qd est
licitũ i istis sum-
mariis vt dicit
iste tex. j. cle. sepe.
in fi. de ver. signi.
& Inn. in. c. quin
tauallis. de iure-
iurã. & est ho. tex.
& ibi aperte hal.
in. l. ii. de mi. te.
nam tũc iudiciũ
illud diceret sum
marium: et tunc
ille probationes
erant plenarie re
cepte. et quo ad
substantiam pro
bationis et quo
ad modum pro-
cedendi. Et per
hunc subtilẽ mo
dum saluat intel
lectus do. Abb.
qui habuit istaȝ
sol. a do. Ant. in
d. c. causam. s. eo.
in antepe. col. Et
qd pbationes fa
cte in summario
iudicio pbent in
plenario si sint
plenarie recepte
s3 Ro. in. l. gra-
liter. §. nihil cõe.
in col. viii. de ac-
qui. pos. Et dicit
qd de hoc habe-
mus vnã tñ au-
toritatẽ hu. in. §.
sed qd simplr. s3
dicit qd Bal. ex-
presse s3 Ȝciuȝ in
l. quo tpe. C. de te
sta. mil. Cui ego
addo qd hal. etiã
s3 Ȝcium eius qd
dixerat hut. in. l.
fi. C. de edẽ. & do.

Anto. in c. cum dilectis. §. si qui mei. versi. in .v. col. de ord. cog. vbi repro-
bat doc. hui. in. §. sȝ qđ simplr. ꝛ illud dictū But. etiā Angc. in .l. j. ff. de
his q sunt sui. sin illā doctri. hui. in. d. §. sȝ qđ simplr. secutus fuit Rey.
in. d. l. quo tpe. ꝛ Imo. in de. ꝯstōnē. in. iiij. col. de de. ꝛ sequitur etiā ipe
Imo. in. c. tum et literis. in. xviij. col. de rest. in inte. p quo facit qđ no.
gl. in. l. ij. C. de or-
iud. ꝛ qđ no. bar.
in. l. a diuo pio. §.
si super rebus. in
fi. opp. ff. de re iu.
ꝛ gl. ꝛ bal. in. l. pe.
de his q sunt sui.
ꝛ facit glo. in ver.
absens. in .l. ij. C.
de ꝯ. iud. tutc. ꝛ ß
vr̄ voluisse bar. in
extrana. ad repri.
in v̄ si. summarie.
vbi querit an si iu
dex in snia lata i
sūmario iudicio
dicit se habuisse
plenariā cause co
gnitionē: an illa
snia faciat ius in
alio iudicio vide
etiā bar. in. l. j. §. j.
ver. quero vtrum
pbationes facte.
ff. vi bo. rapt. Itē
adde qđ illud di-
ctū hu. in. d. §. sed
qđ simplr. alle. se-
quitur ꝛ dicit nō
esse alibi. d. Ant.
in. c. per inqsitio-
nē. in vlt. col. ver.
nūqd aūt. de ele.
ꝛ seqmt limitādo
do. Ant. in. c. dile
ctus. §. nos igit.
in pn. vlti. col. de
or. cog. ꝛ ad idem
vide Bar. in. d. l.
pe. ff. de his q sūt
sui vel alie. iur.
¶ Adde tu an p
bationes facte in
iudicio sūmario
faciāt fidē in ple-
nario. An. de bu
tri. consi. xxxvij.
Anto. Francis.
¶ An pbatiōes
facte i iudicio sū-
mario faciāt fidē
in iudicio plena-
rio. ꝛ generalr an
pbatiōes facte in
vno iudicio fa-
ciāt fidē in alio vi
de Bal. ꝛ doct. in
l. fi. C. de test. ꝛ ad
de qđ in iudicio
possessorio suffi-
cit sūmaria pba-
tio ꝛ per vnicū te
stē. ita no. Inno.
in. c. qm̄ cōtra. de
pba. ꝛ bar. in. l. j.
in pe. col. C. quoꝝ appel. nō reci. ꝛ in. l. ij. in. §. fi. C. vbi in rem ac. ꝛ adde
qđ pbatio summaria sufficit actori si reus nihil opponit qm̄ non offert
se pbaturum exceptionem incōtinēti. ita Bal. in. l. j. C. vt in pos. leg. in
ver. sed quero. ꝛ adde qđ summaria pbatio sufficit in causa filiationis
ꝛ vȝ etiā per coniunctos ꝛ corā iudice laico. ita Bal. in. l. ij. C. ad carbo.
ꝛ Bal. in. l. j. circa pn. C. quoꝝ bo. ꝛ tene menti qđ pbatio summaria suf-
ficit in iudicio preparatorio alterius iudicij intētādi. ita Bal. in. l. quo
tempore. C. de test. mil. ꝛ in. l. ij. in vlti. col. C. quando fis. vel priua.

a ꝯ Sebasti. Sapi. ¶ Snia. Vide do. Decciū in. c. at si clerici. in pnc. col.
vij. ver. scđa ꝯclusio. ꝯ. de adul. vbi dicit q acta corā iudice seculari non

res inter alios acta ꝛc. Sol. gl. in ver. quos. quod
sup hoc erat questio an snia sibi preiudicaret, nā
si actio primo loco sibi cōpeteret ꝛ permisit aliū
agere fecit sibi preiudicium si sciuit ꝛ nō cōtradi
14 xit: vt in. c. pe. ꝯ. de re iudi. ¶ † Et ex hoc dicto gl.
no. quod snia lata cum electoribus preiudicat ele
cto si sciuit ꝛ nō contradixit. quasi electus in hoc
habeat causam ab electoribus ꝛ ius eorum sit cō
iunctum ꝛ cōnexū. vide tex. cum glo. in. c. hec qp-
pe. iij. q. vi. ꝛ dic vt no. in. d. c. penul. ꝛ. c. cū super.
eo. tit. vel dic ꝛ aliter qđ cum iste. P. prosequere-
tur appellationem interpositā per capitulū po-
tuit pducere pbationes ad pbandam nullitatē
sententie vel iniustitiam vt sic etiam respectu pre
sumptionis illa snia sibi nō officiat. arg. l. a sentē-
15 tia. ff. de appel. ¶ † Iterum eadē glo. in v. preter-
ea. opponit. cum eīm testes fuissent hic recepti et
deposuissent tam super snia ꝙ super electione nō
debuissent alij testes recipi super eisdem articu-
lis istorū attestationibus publicatis: vt. c. frater-
nitatis. cum si. ꝯ. eo. Sol. glo. qđ ad alium finē nō
recipiūtur quasi dicat tūc obstat publicatio quā-
do ad idem agitur: ꝛ dic quod primo agebat ad
pbandum quod sua intererat ad effectum volen
di ꝯdicere: nunc vero agebatur vt res petita ad-
iudicaretur. vnde quēadmodum nō obstat sentē
a tia^a cum ad alium fidem agitur vt. ꝯ. dixi: fortius
non obstat publicatio. Item dicit quod cum hic
attestationes recepte super incidenti fidem nō fa
cerent super principali durum esset dicere qđ te-
stes idem vel alij nō possent induci cum non sit
16 causa sine pbatiōibus relinquēda. † Sed vltimo
glo. ista querit quid si illi idem testes qui depo-
suerūt in summario dicāt nunc cōtrarium in ple
nario. respondet q nō valebit illorū dictum licet
aliud sit istud iudicium. qđ est valde notandū. et
vide in hoc quod dixi plene in. c. per tuas. de pro
bat. Et ex hac particula glo. ꝛ ex superius dictis
habes quod attestationes recepte ad vnum finē
faciūt fidem quo ad quid nō quo ad totū in alio
iudicio. nam quo ad sententiā ferendā fidem nō
faciunt. secus quo ad reprobādum scđm dictum
primo cōtrarium. Sed cōtra hoc facit: quia qua
ratione nō faciunt fidem in principali eadem ra-
tione nō debent facere in reprobatione: qꝛ vna et
eadem res nō debet duplici iure censeri. de deci.
cum in tua. Item ꝛ secundo si nō possunt dicere
cōtrarium eius quod primo dixerūt: ad quid in-
ducunt in hoc iudicio: superfluus eīm nō est vten-
dū. l. hec stipulatio. §. diuus. ff. vt leg. no. ca. ꝛ cir-
cuitus vitandus est. de rescrip. c. le. auditor. Sol.
vt colligitur ex dictis Inno. alia ratio est in prin
cipali ꝛ alia in reprobatione. nā in principali nō
faciunt fidem: qꝛ testes nō fuerunt ad hoc indu-
cti: sed ad alium finē. oportet ergo vt prima causa
incipiat ꝛ postmodū instruatur. nō eīm prius de-
bet esse probatio ꝙ cause incohoatio. sed ad repro
bationem eorūdem testium sufficiunt attestatio
nes post recepte: quia per eas notorium iuris est
ipsos testes esse periuros ꝛ falsos quasi velit qđ
in preiudiciū eoꝝ testiū attestationes inducūt no
torium. ꝛ vide in hoc Bar. in. l. eos. ff. de fal. ꝛ qđ
dixi in. d. c. p tuas. ꝛ sic diuersitas rōnis inducit

faciūt fidem corā ecclesiastico quādo variatur modus agendi p istum
tex. ꝛ ibi late de materia qm̄ acta in vno iudicio faciunt fidem in alio.
b ꝯ Sebasti. Sapia. ¶ Nunꝙ. Vide Femi. in. c. solet. de testib. in. vi. et
Abb. in. c. excōicato. col. si. de rescrip. ꝛ in. c. significauit. de eo qui duxit
in matrimonio quam polluit per adulterium.

diuersitatē iuris. Sed aduerte qꝛ per hāc rōnem
Inn. posset argui in cōtrarium qđ vbi testes fuis
sent recepti solēniter ꝛ plene deberent fidē facere
inter easdē personas lȝ ad aliud nūc ageretur: qꝛ
prima solēnitas sufficit vt induceret notoriū. ad-
ducentur ergo nūc vt notoriū faciētes. p hoc no-
tabile dictū Inno. in. c. qualiter ꝛ qm̄. ij. ꝯ. de accu.
ppe fi. vbi vult quod snia lata ad vnū finem pōt
adduci vt notoriū inducēs ad aliū finē. ꝛ facit qđ
ponit Fede. cōsi. xciij. ꝛ vide in hoc qđ dixi in. d. c.
per tuas. Ad scđam obiectionē superius forma-
tā rn̄det Inno. qđ testes isti nō inducūtur vt di-
cant idē nec cōtrarium sed vt dicāt veritatē quā
sciunt: sicut cōtingit qm̄ inter diuersas personas
de eadem re ageretur: ita qm̄ agitur inter easdem
ad diuersum finē. Item dic possibile esse qđ nūc
recognoscerēt cōscientiā: ꝛ aliter testificarētur: ꝛ
licet nō valeret hoc scđm dictum tn̄ vtile erit par
ti contra quā testificātur: quia nec primū valet in
hoc iudicio. Item forte declarabūt ꝛ excusabunt
primū dictū. ac etiā per hoc iuri satisfit: qđ dispo
nit testes recipiendos lite cōtesta. ꝛ plenarie quo
ad substantiā pbationis: ꝛ ex his habes declara
tum intellectū huius. c. quo ad materiā principa
lem. ¶ Venio nūc ad glo. fi. que attingēs quādā
materiā extrinsecā tria format cōtraria. ¶ Pri-
mo eīm opp. de. c. in literis. ꝯ. eo. vbi testes familia
res ꝛ domestici repelluntur a testimonio et hic
admittūtur isti de capitulo. glo. nō soluit Io. an.
dicit qđ cōtrarium soluit in. d. c. in literis. vbi ha
bes glo. Vel dic qđ hic nō testificant p capitulo:
sȝ principaliter ferūt testimoniū inter istos duos
cōtēdētes nec sunt magis domestici vni ꝙ alteri.
17 arg. in. l. non solū. ff. de ritu nup. ¶ † Scđo opp.
de. c. fi. de postu. vbi clericus priuatur beneficio si
pcurationis vel aduocationis officiū exercet ꝯ
ecclesiā. Respōdit glo. quod illud nō procedit in
officio testificādi: quia illud est necessarium: cum
testes nō possent in his que aguntur in capitulo
de facili haberi. q. d. quod pdicta duo officia non
sunt volūtaria. ꝛ dicit Host. hoc verū in assumē-
do alterū illoꝝ officioꝝ voluntarioꝝ clericus de-
beat priuari nisi ex cā ad hoc cogeret. Qđ qm̄ fit re-
mittit ad summā de postu. vide qđ not. in. d. c. fi.
Et an ꝛ qm̄ cōpellāt clerici testificari ꝯ ecclesiā suā
dic vt plene no. in. c. cum nuncius. ꝯ. e. Et potest
dici ad istum tex. q non facit p nec cōtra: cum vt
ꝯ. dixi nō testificarentur cōtra ecclesiam sed inter
istos duos cōtendentes. ¶ Vltimo oppo. ex quo
isti canonici erāt excōmunicati nō debebant ab-
solui ad cautelā sed pure ꝛ simpliciter: cū absolu
tio sit necessaria excōmunicatis etiā post mortē:
vt in. c. a nobis. ij. de sen. excom. Soluit gl. quod
isti allegabant excommunicationem esse nullam
tanꝙ latam post appellationem: ideo absolutio
fit ad cautelam alr̄ fieret absolutio simpliciter. ꝛ
dicit glo. valde notanter quod ex isto tex. non dȝ
sumi regula vt excommunicatus quilibet absol-
uatur propter munus testificādi qꝛ hic absoluū-
tur ad cautelā propter necessitatem: cum p alios
18 non poterat fieri pbatio. ¶ † Nota primo ex gl.
b quod nunꝙ^b excōmunicatus^c absoluitur ad cau
c telam nisi quando excommunicatio allegat pro-

c ¶ An ꝛ quando
excōicatus possit
absolui p officio
testificandi. adde
qđ delegat^9 etiā
posset facere hāc
absolutionem: vt
dicit Io. and. in
addi. Spe. in ru.
de teste. v. super.
dila. Et qs possit
facere hanc abso-
lutionē. vide per
Oldr. consi. cxlv.
Et quod excōica
tus nō admittat
ad testificādū est
casus clarus in. c.
decernimus. de
sen. exco. lib. vj. et
probat text. in. c.
nullus. iij. q. iij.
de quo vide per
Spe. in tit. de te-
ste. §. j. in. xj. colū.
versi. itē quod est
excōicatus qđ li-
mita pmo nisi ex
cōmunicatus fue
rit descriptus te
stis in instrumē-
to: quia tunc pro
bat: vt no. Inno.
in. c. pia. circa fin.
de except. lib. vj.
qđ intellige put
ibi late notaui. se
cundo limita nisi
fuerit adhibitus
testis in testamē-
to cum reputare-
tur non excōmu
nicatus: vt dicit
Bar. in. l. j. versi.
quero quid de in
fame. C. de testa.
tertio limita nisi
esset excōmunica
tus excōmunica-
tione minori tn̄:
qꝛ illa nō repellit
nisi a perceptiōe
sacramētorum ec
clesie: vt l. c. si quē
de sent. excō. ꝛ in
c. engeltrudā. iij.
q. iiij. ꝛ quia dā
to quod excōmu-
nicatus excōmu-
nicatione minori
dicat esse in pec-
cato mortali per
c. sacris. qui ma.
accus. tamen pec
catū mortale nō
repellit a testimonio: vt est text. melior de iure secundum do. Abb. ibi
in. c. inquisitionis. §. iij. in fi. ibi forsan autem id iuramentum in frau-
dem. ꝯ. de accu. ꝛ hoc in terminis sentit glo. magna. in princi. in. d. c. de-
cernimus. nisi forte hoc casu diceremus contrarium ratione iuramen
ti quod debet prestari a teste quod est sacramentum. Sed posset respō-
deri quod. c. si quē. loquitur de sacramentis per que confertur gratia
vel alijs inductis ab ecclesia. de quibus per glo. in. c. veniens. de trāsac.
quale non est iuramentum: quia tale non appellatur sacramentum: vt
patet in titu. eo. de iureiuran. vbi patet quod tempore iurisconsultorū
qui fuerunt ante christum prestabatur iuramentum. super hoc tamen
habiliter

est ante cogitandum: quia non reperio bene declaratum. An autem excōmunicatus possit testificari cōtra excōmunicatum. Jo. an. in. d. c. decernimus. tenet q̄ non. de quo vide in Spec. de teste. §. j. in. d. versi. item quod est excō. An autem excōicatus indistincte post absolutionē admittatur ad testificandū. vide late glo. iiij. q. j. in summa. sed Archi. ibi dicit qd̄ aut fuerit excōicat' pro cōtumacia et admittit̃ post absolutionem: aut pro crimine ⁊ nō admittit̃ si possit de illo crimine accusari. Sed tu vide de h' multum late p Inn. l. d. c. testimoniū in gl. sua que incipit quid dicemus de excōmunicato. j. e. cuius dicta sequit̃ Archi. in. d. c. decernimus. Sed videtur q̄ non sit sem per verum quod excōmunicat' repellatur a testimonio maxime contra excommunicatum per tex. in. l. quoniam. C. de here. giuncto c. excōmunicam' eo. ti. ⁊ confirmari videt̃ per text. in. c. si hereticus. qui videtur velle quod dispositio illorum iuriū nō habeat locum de iure canonico s; postea dicit qd̄ tex. i. d. l. quoniā. ⁊ in. d. c. si hereticus. loquitur in hereticis qui nō sunt vere heretici peccantes directe contra articulos fidei: s; alias habētes peruersum dogma de quibus loquitur gl. in clem. j. de vsu. quia cū istis mitius agitur put singl'a. scribit do. in. c. si papa. xl. dist. in vlti. col. ⁊ tales nō sunt ipso iure excommunicati quia. c. excōmunicamus. de here. loquitur de illis hereticis qui peccāt in articulis fidei. nō mirum si tales heretici largo modo habentes peruersum dogma nō repellātur a testimonio. ⁊ ista est propria mens. d. l. quoniam. C. de here. ⁊ hoc videtur voluisse glos. scđm primum intellectum in. c. si hereticus. Et si hoc esset verum daremus magnam ⁊ singularem limitationē ad text. in. d. c. excōicamus. §. credētes. vt habeat solum locum in heretico stricte qui peccat in articulis fidei: nō autem in heretico large qui habet peruersum dogma. sed dato qd̄ in puncto iuris quilibet hereticus etiam largo modo sit excōicatus nō credo qd̄ sit dispositio dicte legis q̄n possit habere locum de iure canonico nec etiam ciuili: cum simus in materia peccati inquātum illa lex dicit hereticos admitti testes in testamento: qr cum in testamēto pro solennitate requiratur qd̄ testes sint rogati: vt. l. heredes palam. §. in testamentis. ff. de test. quis cogitur necessario peccare: sc; rogare testem excōmunicatum vt interesset testamento qd̄ non est dicendum nisi dicamus qd̄ ille tex. loquitur q̄n testificatur in testamentis indecenni: sed hec est diuinatio. vel possumus dicere: ⁊ est singula. rūsio que est de mente illius litere in. d. l. quoniam. in fi. quod ille tex. loquitur quando nō possunt haberi alij testes: ⁊ instat periculum nec adest tempus quo excōmunicatus faciat se absolui quo casu excōmunicatus poterit admitti ad testificandum in testamēto ⁊ in quocūq; cōtractu: qr tunc cessat ratio peccati excōicationis cum excōicato: quia nō peccat cum excōicato cōmunicans in necessitate: vt in. c. quis vere. de sententia excōmu. dico quod etiam omnis contractus mundi in quo testis non requiritur rogatus nec ad solennitatē sed ad probationem potest celebrari presente excommunicato ⁊ erit legitimus testis dūtamen postea se reperiat absolutū si contingat eum deponere in iudicio testimonium ad hoc optic adduco quod in simili questiōe scribit domi. Anto. in. c. fin. cum his que ibi late nota in post eū. de sen. excō. Aduerte tñ quod illi solutiōi quā dedi ad tex. in. d. c. q̄n. videl; qd̄ loquat̃ in casu necessitatis q̄n non pñt haberi alij testes fortiter ob. verba text. in d. l. j. q̄n. in. si. qd̄ dū dicit sine vlla di. tex ista doctrina do. An. ⁊ doc. hic collige duas pulchras limitationes ad quas doc. hic nō aduertūt. prima quod illud quod dicit̃ excōmunicatum ab hoīe nō posse absolui nisi ab excōmunicatore. vt habetur in. c. ex frequētibus. j. de insti. habet locū in absolutione perpetua: sed absolutio pōt ad tēpus fieri ab alio q̄ ab excōicatore vt h. ⁊ collige aliā limitationē ad id qd̄ dicit Innoc. l. o. c. decetero. de sentē. excō. ⁊ do. Abb. in. c. nup. eo. tit. vbi dicunt qd̄ vbi superiori nō reseruat̃ absolutio excōicationis maioris intelligitur permissa episcopo: non autē inferiori prelato: qr illud est verum in absolutione perpetua: sed secus est si fiat absolutio ad tempus vt hic ⁊c.

¶ Adde an infamis qui tamē reputabat̃ bone fame possit esse testis Alex. cōsi. cxxxviij. ⁊ qd de existēte in peccato mortali. p Fede. ẓsi. cxx. ⁊ an qs possit absolui ab alio q̄ a suo excōicatore per Ro. ẓsi. cclxxxi.

a ¶ Ex isto tex. cū glo. sua cōiuncto eo qd̄ no. Bar. in. l. fi. C. de in ius vo. pbat̃ qd̄ iuramentū nō est de substātia in teste. ad qd̄ etiam facit qd̄ no. Bar. in. l. q̄uis. ff. de in ius vo. in fi. vbi vide. legiste autē nō hñt tex. qd̄ iuramentū possit remitti testi. sed alle. gl. in. l. iurisiurādi. C. e. gl. in. l. ij. §. sed qr veremur. C. de iur. cal. bar. in. l. filiusfa. in pn. ij. col. ff. de dona. ⁊ vide glo. in. l. j. post pn. de fer. Bar. in. l. si quis legatū. in pnci. ff. de fal. Item adde hic do. Anto. in repe. in. c. fi. de cōsue. in pe. char. in vlti. col. illius char. vsi. ad primū si redacta. vbi dicit q̄ si agitur de pbanda cōsuetudine introducta a populo istius eiusdē ciuitatis credit̃ testibus etiā nō iuratis. Item adde hic qd̄ no. Spe. in tit. de test. §. sequitur circa fi. versi. qd ergo si testis. vbi dicit q̄ si testis noluit iurare tenetur resarcire parti dānum ⁊ interesse. Item adde q̄ in informatione super fama vel notorio creditur testibus non iuratis: ita dicit do. Anto. post Inno. in. c. cum in tua. in fi. de spon. Item vide quod no. do. Abb. post Inno. in. c. j. ppe fi. de postu. prela. vbi dicit quod quādo agitur de informatione fame pmouendi ad dignitatem creditur testibus non iuratis: ⁊ ibi vide etiam do. Anto. in. iij. col. versi. scđm cōtrarium. Item

babiliter nulla: puta quia lata post appellationē tunc enim est necesse quod constet appellationē precessisse licet adhuc nō ẓstet de legitimitate appellationis. nam si de ea cōstaret nō fieret absolutio sed pnunciaretur nulla ⁊ de hoc vide bonum tex. cū glo. no. in. c. venerabilibus. de sententia excōmunicationis. lib. vj. ⁊ ad plenum vide materiam per Jo. in. c. solet. eo. titu. ⁊ lib. ¶ Sed circa principale dictum glo. Inno. ponit hic tria. nam primo dicit qd̄ glo. hic vult quod excōicatus vocatus ad testimonium nō debet pp̄ter hoc absolui. sed isti fuerūt absoluti: qr erant excōmunicati post appellationem vt dicit patere in. registro. et ecclesia cōsueuit tales absoluere ad cautelam vocatis tamē his p quibus fuerūt excōicati ⁊ audiūtur si dicant quod pro manifesta offensa fuerunt excōmunicati. de quo dic vt plene legi. ⁊ no. in. d. c. solet. Scđo dicit qd̄ forte fuit ista vna specialis pūisio sal; presupponendo quod isti essent vere excōmunicati. ⁊ sic gratiose processit papa: vnde non est trahendum ad consequentiam. argu. c. in causis. de re iud. Ad tertio, refert alios tenere qd̄ hoc procedit quando alie probationes deficiunt Hosti. dicit quod de consuetudine curie est tales indifferenter absoluere ad tempus ita quod illato testimonio statim reincidant ipso facto in eandem sententiam. ⁊ dicit tales absolutiones potius verbales quo ad homines q̄ reales quo ad deū: cum eos non peniteat: nec ex corde petant veniā nec conterantur quapropter tex. dicit tales absolutiones de rigore iuris nō faciēdas. xj. q. iij. cum aliqs. do. Ant. dicit se putare qd̄ sicut excōicatio pōt fieri ad tps: ita ⁊ absolutio ad tēpus fieri pōt ⁊ qd̄ de iure tollatur vinculum excōicationis lic; nō vinculū peccati ex quo nō datur penitētia nā ab excōicatione pōt absolui inuitus ⁊ impenitēs l; secus in vinculo peccati. iuxta no. in. c. ab excōmunicato. de rescrip. ¶ Sed cōtra p̄dicta arguo sic. l; presupponatur vinculu; excōicationis tolli in nō penitēte tamen remanet peccatū nō modicum: tum pp̄ter cōtumaciā ⁊ inobedientiā in nō satisfaciēdo. viij. q. j. sciēdum. tum pp̄ter pseuerātiam in excōicatione. de qua nō curatur liberari que inducit presumptionē heresis. in. c. si. cum ibi no. de pe. ergo perseuerātia in tali delicto d; hūc reddere inhabilē ad testificādum: vt in. c. testimonium. j. e. ⁊. ij. q. vij. si qui sunt. ⁊. c. querendū. ⁊. c. nō potest. ad q̄ non videntur aduertisse docto. ⁊ ideo quicquid habeat cōsuetudo dico de iure aduertendos tres casus. ¶ Primus quando allegatur nullitas excōicationis: vt qr post appellationē lata. ⁊ hoc probat̃ licet nō cōstet de legitimitate cause nec aduersarius se offert ad probandū qd̄ pro manifesta offensa fuerit excōicatus ⁊ tūc in dubio post absolutionē ad cautelā licite fert testimonium: qr negat̃ hic delictū. ⁊ sic non cōstat de vinculo peccati nec excōicationis post absolutionem ad cautelam que iuste impēditur per supradicta: ⁊ de hoc est casus hic scđm istū intellectum. ¶ Secūdus casus q̄n allegatur iniustitia excōicationis. de qua pōt pbabiliter dubitari. et tunc satis pōt practicari opi. Host. vt absoluatur donec tulerit testimoniū. obstat tamen quia non petendo absolutionē videtur contēnere in. c. per tuas. j. de sen. excom. vnde posset teneri vlti. opi. Inno. vt hoc casu non absoluatur nisi in defectū aliarum probationū. argu. eorum que no. glo. in fi. c. cum dilecti. de elec. ¶ Tertius casus quādo non negat̃ iustitia excōicationis vel de ea cōstat: ⁊ tunc puto qd̄ non debet fieri absolutio: qr non posset etiā absolutus testificari propter perseuerantiam in peccato. de quo nō conterit̃ sed perseuerat in eo ⁊ maxime excōicatio que nō infertur nisi p graui excessu. xj. q. iij. nullus. ⁊. c. nemo. Et no. ex predictis ⁊ ex text. qd̄ ad cautelā fit absolutio ⁊ nō relaxatio. relaxatio enī fit seu reuocatio q̄n cōstat sniam esse iniustā. ⁊ sic intelligit̃. c. ad ordus. de solu. ⁊. c. sacro. de sen. excō. a suspēsione tñ fit relaxatio. ⁊ sic loqt̃. c. olim. de accu. fm Hosti. ⁊ Jo. an. quod no. ⁊ idem no. Jo. an. in. c. odo ardus. preallega. vnde etiā si ad tempus remittitur excōmunicatio debet fieri absolutio ⁊ nō relaxatio: vt sentit hic Host. ⁊ bene: ⁊ nota, de absolutione fienda ex causa ad tempus.

1 ¶ Qui dicantur conuersi: oblati seu donati.
2 Juramentum an sit de solennitate testimonij.
3 An iuramentū qd̄ defertur testibus vt remittat̃ a partibus requirat consensum iudicis.
4 In remittēdo iuramēto testibus requiritur consensus vtriusq; partis.
5 An partes in causa criminali possint remittere iuramentum testibus.
6 Juramentū calūnie pōt tacite a partibus remitti: sed nō expresse: ⁊ que sit ratio differentie inter iuramentū calūnie ⁊ illud qd̄ prestatur testibus.
7 Testis an aliter possit astringi ad veritatē dicendam q̄ per iuramentum.
8 Si non apparet an iuramentū fuerit remissum nec prestitum an presumatur prestitum.

a Tuis questionibus. Religiosi ad testificandū nō admittunt̃

quando sacerdos deponit super penitētia alicuius an teneatur iurare vide per do. Ant. post Inno. in c. testimonium. in pe. col. ij. eo. t. ibi etiam per do. Abb. Adde q̄ si sit multitudo testiū eis non credit̄ nisi iuratis vt no. do. in c. multis in. ij. not. per illū tex. xliij. di. Itē adde qđ ille cui est data potestas p̄nūciandi nulla iuris solēnitate seruata nō pōt pronūciare ad dicta testiū non iuratorū s̄m Bald. in l. milites. C. de mi. test. ⁊ idē firmat Imo. in l. filiusf. ff. de don. lꝫ Bar. ibi. dixerit contra. Itē adde q̄ etiā in causis summariis testes debent iurare: ita tenet Imo. post Io. de lig. in cle. sepe. in xxxvi. col. de v. s. Itē adđ q̄ iudex seu arbiter hūs potestatē pcedendi de facto ⁊ p̄nūciādi de iure tm̄ potest recipere testes non iuratos s̄m Bal. in c. consanguinei. ij. ff. de re iudi. Itē vide Bal. in l. presbyteri. in vlti. col. v. quero pone. C. de epis. ⁊ cle. vbi dicit q̄ potestas habens arbitriū p̄cedēdi sine solēnitate non pōt pcedere ad condēnationē vel absolutionem pp̄ter dicta testiū nō iuratorum.

Anto. Francis.

¶ An iuramētū possit remitti per partes. dicas qđ iuramētum pōt remitti parti vel tegi de consensu alterius partis. ita bar. post gl. et doct. in l. j. in. §. j. ff. de fer. ⁊ not. i. l. quoties. ff. de iureiu. qđ intelligit verū qñ iuramentum respicit commodū ptis. secus si respiciat dei reuerētiam. vt per do. Card. in cle. j. in. xiij. q. de vsu. ⁊ adde q̄ iuramentū remissum habet̄ pro prestito. l. si non. ⁊ ibi per doc. ⁊ per Alexā. ple. ff. de iureiur. et adde qđ iuramentū p̄stitū pōt remitti per p̄stantem ad effectum

absq̄ iuramento nisi a partibus remittat̄ ponit dictū a quo casum excipit ibi: nisi. ¶ Casus literalis. satis p̄ꝫ in text. Ber. ¶ †No. j. q̄ alij sunt

1 cōuersi monasterij ⁊ alij monachi. ⁊ sic appellatione monachoꝝ nō veniūt cōuersi. facit. c. nō dubiū de sen. exco. alij etiam dicunt̄ oblati seu donati vt in cle. j. de deci. ⁊ dic qđ monachi dicūtur illi qui sunt clerici ⁊ literati. cōuersi qui deuouerunt se ⁊ sua ⁊ nō sunt clerici: assumpserūt tm̄ habitū dispa rem professis ⁊ literatis seu clericis. oblati ⁊ donati dicūtur qui donauerūt se ⁊ sua monasterio: habitu tamē nō mutato. ad hoc qđ no. in d. cle. j. ⁊ vide de istis quod no. glo. in c. vt. l. continētie. xxvij. q. j. oēs enī isti possunt in causa monasterij testificari: qꝛ largo modo oēs possunt dici cōuersi ⁊ vide ad materiā qđ plene dixi in c. insup. §. eo.

2 ¶ †No. ij. ibi: pp̄rīs. qđ cause monasterij debent dici p̄prie monachoꝝ. ¶ No. iij. q̄ iuramētū nō

a est de solēnitate formali[a] testimonij cū posset partibus remitti. posset tamen dici cōtrarium per. c. de testibus. §. eo. vbi legi. ⁊ no. q̄ non valet testimoniū sine iuramēto. vnde dic q̄ est solēnitas formalis ⁊ substātialis. s; cōcernit fauorē partiū p̄ncipaliter. ideo pōt a partibus principalr̄ remitti secus si concerneret principalr̄ fauorem publicū. arg. l. nemo pōt. ff. de leg. j. ⁊ in c. vno. de lit. cōtest. ¶ Glo. ij. querit vnde insurgit hec potestas partibus vt possint remittere hāc solēnitatē iudicialem. Respondet q̄ ex eo: quia quilibet potest renunciare iuri fauore suo introducto. de regu. ad apostolicam. nam principaliter est introductum hoc in fauorem partiū vt predixi. nā partes possunt cōuenire vt staretur verbo alterius dūtaxat de fideicōmis. l. fi. no. glo ¶ Sed an valeat pactū a principio vt de omnibus dānis ⁊ expēsis stetur nudo verbo partis. vide qđ dixi in c. fine. de dol. ⁊ contu. ⁊ per Ber. in l. fin. de preto. st. ¶ Quid si testator dixit vt super aliquo stetur dicto tertij an ille habeat iurare. vide Bar. in l. theopōpus. ff. de do. preleg. plene dixi in c. ij. §. eod. vbi vide.

3 ¶ †Sed contra predicta ⁊ tex. glo. oppo. cum enī hoc iuramentum concernat etiam fauorem iudicis vt veritas detegatur ⁊ sua autoritas non circūueniatur non videtur q̄ possit remitti a solis partibus. Respon. q̄ hec remissio fiet autoritate iudicis. ⁊ sic sentit quod iudice resistente nō poterit remitti. ⁊ sic simpliciter transeunt hic doct. Sed aduerte pro gl. facit. l. acta. ff. de re iudi. vbi patet quod acta iudicij non destruuntur nisi procedat ex partiū ⁊ iudicis consensu. ergo idē dicēdum in casu nostro. Sed in contrarium adduco l. si conuenerit. ff. de re iudica. vbi dicitur quod si partes conueniunt vt iudex ferat certam sententiam debet iudex talem ferre. nam iudex ad nil aliud intendere debet nisi vt partes ad concordiā adducat. l. j. §. item queritur. ff. de noui ope. nuncia. Item iuramentum debet esse necessariū de iureiuran. ⁊ si christus. sed necessitas cessat ex quo partes de quarū fauore principaliter agitur remittunt. facit. c. significasti. de electio. Et p̄ hoc p̄nto consensum iudicis non necessariū vbi causa est mere priuata: hinc est quod iste tex. nullam facit mentionem de iudice non obstante. l. acta. quia procedit p̄pter interesse quod potest iudex pretendere ex destructione actorum vt ibi notat

4 Barto. ¶ †An autem sufficiat consensus aduer-

vt iurans vigeatur a periurio. l. fina. ff. qui ⁊ a quib. ⁊ maxime quādo remittitur anteq̄ incurratur periurium puta si est prestitum creditori de soluendo ad certum tempus ⁊ creditor illud remittat ante tempus ita Bar. in l. labeo. ff. de iureiurā. ⁊ habetur per Specu. in tit. de iureiuran. in versi. ⁊ no. sed non potest remitti per periurium cōmissum vt per Bal. in aut. q̄ eis. C. de nup. ⁊ adde q̄ si statutum disponit qđ alicui certe persone credatur non videtur ei remissum iuramentum vno

debet intelligi quod ei credatur cum iuramento. l. theopompus. ff. de dote prele. et habetur per Angel. in l. si vacantia. C. de bo. vac. libr. x. in versi. sed incidenter oppo.

a ⁊ Sebasti. Sapia. ¶ De solēnitate formali. Vide Bal. in. c. cōsanguinitatis. circa fi. j. de re iudi. vbi dixit q̄ iuramētum testis est de ordine non de substātia qđ examinat Io. and. in regu. non est sine culpa. col. iij. ver. in 2°. um. de reg. iur. in. vj. in mercuria. refert Fel. in. c. cum dilecta. col. xij. v. lunitas hec. §. de rescrip. ⁊ vide an gel. in. l. nemo po test. in. viij. et. ix. col. ff. de leg. j.

b ¶ Not. multos modos qbus testis pōt astringi ad dicēdū veritatē aliter q̄ per iuramētum: ⁊ adde q̄ plus obligat̄ q iurat per deus q̄ qui iurat ad scā dei euāge. text. est l. c. si aliqua. xxij. q. j. s; d. abb. hec probat istos modos vt hic per eū s; de quibusdam extraneis modis iurādi pōt plau. in come. captiui duo dū dicit prio parasito. q iurabat aleatori apollonota corā notā prenestē notā frusionē notā altorū. ⁊ dū antiq iurabāt per caput filij sui. vñ Verg. p caput hoc iuro p qđ pr̄ ante solebat. Itē adde qđ ille q i actis dixit sic deus me adiuuet si 2facit est piurus ⁊ extra ptectionē dei ⁊ ecclesie s̄m Bal. in. c. ego. N. l. ij. col. de iureiu. ⁊ de illo q dicit testis est mihi deus vel corā deo loquor vel p deū qđ idē est. vide. b. Tho. in. ij. ij. qđ. lxxxix. art. j. in fi. Itē adde q̄ paria sunt quē iurare p salutē suā ⁊ iurare per deū nisi qñ iuramētū a parte p̄ti fuisset delatū vt iuraret per deū. tex. est in l. qui per salutē. ff. de iureiur.

sarij tātum. tex. iste videtur velle q̄ sic cum de eo solum facit mentionem. sed Io. and. intelligit q̄ etiam consensus producētis interuenire debeat cum testis iurat p̄ vtraq̄ parte testificari ⁊ ex falso eius testimonio possit vtriq̄ parti preiudiciū generari ergo vtriusq̄ partis dꝫ consensus interuenire. ad qđ de reg. iur. li. vj. quod oēs tāgit ⁊c. ⁊ hoc placet. ⁊ ad tex. dico qđ iō nō facit mentionem de parte p̄ducente qꝛ p̄ducēs hic volebat q̄ cōuersi ⁊ fratres iurarent ⁊ sic habebatur cōsen-

5 sus. ¶ †Querit tertio glo. an in causa matrimoniali possint partes iuramētū testibus remittere ⁊ cōcludit q̄ nō si agitur de cōtractu dissoluēdo. secus si de cōiungendo ⁊ bene loquitur quasi primo casu negotium nō cōsistat in libera volūtate partiū s; in scđo sic. ⁊ idē cōiter sentiūt doc. ⁊ pro hoc. c. sicut. de spō. ⁊. c. attestatiōes. de despō. ipu. in quibus iudex ex officio exigit in hac causa iuramētum. ⁊ p̄ hanc rōnē dico generaliter q̄ in cā que nō depēdet a libera partiū volūtate nō hꝫ locum hoc qꝛ nō renūciat quis nisi iuri in sui fauorē introducto. pro hoc. c. si diligenti. de foro cōpe.

6 ¶ †Querit quarto glo. an iuramentum calūnie possit remitti a partibus sicut istud iuramētū testium ⁊ ponit varias opi. dic vt hodie habet̄ in c. j. de iura. cal. li. vj. vbi deciditur q̄ tacite potest omitti sed non expresse. vnde iudex pōt exigere ex officio suo ⁊ sic approbatur opi. Iac. bal. ⁊ sequacium posita hic in gl. ⁊ reddit Host. rationē diuersitatis inter iuramentū calūnie ⁊ testiū. Nā sine periculo anime nō pōt committi calūnia in quo deus offendit̄: respublica leditur: ⁊ ecclesia scandalizat̄: sed sine teste possum tibi de meo dare cessantib⁹ predictis. Aduerte qꝛ dictū Hosti. p̄cederet qñ sine depositione vellet pars acquiescere: sed quando testis etiā deponit sine iuramēto possunt cōcurrere mala sicut enī omittitur iuramētum calūnie. nam testis falsidicus est obnoxius deo iudici ⁊ parti: vt i. c. j. de cri. fal. tenetur enī testis pena falsi ac si iurasset vt no. Io. and. in regula nō est sine culpa. in mercu. dixi in c. ij. §. e. ergo illa nō est bona ratio. quare ergo redderem hāc diuersitatis rōnē. pactū expressum de nō iurando de calūnia aperte videtur inuitare partes ad delinquēdum ⁊ p̄tlandā lites in preiudiciū iudicis ⁊ boni publici ergo non vꝫ pactū vt in. l. cōuenire. ff. de pac. do. ⁊ in. c. quēadmodū. de iureiurā. sed pactū vt testis nō iuret est cōforme iuri diuino vt credatur p̄rimo. de elec. significasti. nec inuitat ad delinquēdū cū vt p̄dixi testis hꝫ timere penā falsi si aliter q̄ res se habeat dixerit. Item hoc iuramētū testiū concernit mere fauorē partiū lꝫ multos offendat dicendo falsum. Sed iuramētum de calūnia cōcernit fauorē publicum bonum ⁊ iudicē ne vexetur ex calūniosa lite et vt non p̄telētur plus debito: cōtinet enī in se multa

7 capitula: vt no. in. c. j. de iuramē. calū. ¶ †Quero

b extra gl. an[b] testes possunt aliter astringi ad veritatem dicendū q̄ per iuramētum do. Ant. q̄ sic vt per baptismū per fidē christi per eius iudiciū in vera obedientia te adiuro vt dicas veritatem

c xxv. q. vj. si duo. Item in periculo[c] anime tue. de frigi. fraternitatis. ⁊ similibus modis. Sed tanti

d viri reuerentia salua hoc dictum nō est verum.[d] licet enī fateor qđ multa ex predictis astringāt vt iuramentū. pro quo vide tex. in c. cōstitutus. ij. de

c ¶ Ille qui dicit p̄mitto dicere veritatē in periculo anime mee de iurare. ⁊ idem dicit do. post Io. an. in c. j. in princip. in ij. col. de sepul. in. vj. ⁊ Inno. in d. c. ⁊ si christus. circa medium ⁊c.

d ⁊ Sebasti. Sapia. ¶ Nō est verū. Vide abb. in c. laudabilē. j. de frigi. ⁊ malefi. ⁊ bal. in. c. j. §. sacramenta. de pace tenēda. ⁊ in rep. l. ij. char. xj. ff. de iureiuran. Alexan. in. l. iij. §. iurari. eo. titu. ⁊ Feli. in. c. fraternitatis. in fi. §. eo.

appel. iuncta glo. in ver. adiurauit. tamen in testibus nõ suf-
ficit simplex fidei prestatio vel iuramentum: sed dz esse presti-
tum tactis sacrosanc. euãgelijs. vt est text. expressus in. c. hor-
tamur. iij. q. ix. vnde cessante cõtraria ɔsuetudine nõ valeret
dictũ testis euãgelijs nõ tactis quãtuncũqȝ iurauerit: qȝ non
est iuri satisfactum. ꝑ hoc vide glo. sing. in cle. j. de here. in ver.
tacta. et facit glo. no. in. c. vt circa. de elec. lib. vj. viderentur eñ
hec iuramẽta corporalia magis obligare et tanto plus quãto
super re sanctiori prestãtur: vt in. c. mouet. xxij. q. j. no. Innoc.
in. c. et si christus. de iureiur. preallegato. dicit tñ illa gloss. in cle. j.
de her. qđ apud italicos interpretatur cõsuetudo vt sufficiat
quẽlibet librum seu scripturã quãlibet tangere. Sz dic quod
vbi hz cõsuetudo hoc põt sustineri cũ in totũ iuramentũ pos-
set remitti cõsensu partium. ergo fortius ex consuetudine ge-
nerali posset remitti tactura euãgeliorũ: sed vbi consuetudo
nil disponeret in contrarium circa tacturã euãgelioꝝ nõ vale
ret dispositio prestito iuramẽto sine tactura. et idem est vbicũ
qȝ a iure seu statuto requireretur iuramẽtũ corporale vt not.
in. d. glo. qđ bene not. et hoc qȝ vt predixi talia iuramenta ma-
gis astringũt. Et vide ad predicta gl. in. c. fraternitatis. ẽ. eo.
8 et quod ibi no. ¶ † Vltimo queritur quid si nõ apparet iura
mentum remissum nec prestitũ nũquid dz presumi qđ fuerit
prestitum. Dic qȝ nõ: qȝ hec est solennitas extrinseca que non
presumitur. l. quecũqȝ. ff. de publi. et c. dudum. ij. de ele. in ver.
nõ inuenimus esse factum etc. no. Bar. in. l. sciẽdum. ff. de ver.
ob. et in. l. theopompus. de do. prele. imo si in actis diceretur
qđ talis testis iuratus sic deposuit: lz tunc ꝓbetur iuramen-
tum prestitum: qȝ poterit interuenire tempore depositionis:
et sic verba enũciatiua faciunt fidem ẽm theoricã in. c. quoniã
contra. de ꝓba. et glo. in. l. j. C. de fide instru. lib. x. nõ tñ probat
qȝ pars fuerit presens in actu iurandi: vt no. in. d. l. theopom
pus. et vide qđ dixi in. c. ij. ẽ. eo. et. c. post cessionem. de ꝓba. et ꝑ
Fede. cõsi. ccxij. consilium bonum est vt in actis describatur
qualiter testis iurauit in presentia partis. Nico. Abb.

1 ¶ Femina est capax iuris conferendi prebendas etiã sacer-
dotales ex priuilegio.
2 Femina est capax iuris presentandi.
3 Prebẽde sacerdotales sunt q̃ habẽt onus celebrãdi annexũ.
4 Dispositio capituli nostri habet locum etiam si pars habet
duos testes.
5 Dispositio capituli nostri hz locum etiã in causa criminali.
6 Iudex delegat⁹ qui iurat se nihil scire in causa a qua petitur
remoueri: non remouetur a testimonio dicendo.
7 Iudex impetrat⁹ q volebat esse meus aduocat⁹ nõ ꝛemouet.
8 Iudex delegatus si anteq̃ incipiat cognoscere cõmittat totã
causam: an teneat cõmissio: et an possit testificari in causa co-
ram suo subdelegato.
9 Iudex a quo si efficiatur iudex ad quẽ cõmittit alteri cãm.
10 Papa propter suspicionem cõmittit alteri causam propriã.
11 Ordinarius an possit produci in testem coram suo vicario
vel officiali vel iudice foraneo.
12 Maior iudex falsum deponens an possit a minore iudice
puniri.
13 An aduersarius possit opponere contra iudicem remotum:
quando ipse impetrauit iudicem.
14 Dispositio capituli nostri habet locum etiam in vno iudice
et in persona impetrantis.

Dilecto. Delegatus necessarius in testem remouetur a iudicando et alius surrogatur. In prima ponitur impetrãtis quere la. In scđa ꝓuidet ibi: ne igitur. ¶ Casus litera-
lis. Inter prepositum auriensem et comitissam flandren. questio
vertebatur super donatione sex prebendarum sacerdotaliũ:
causa super hoc commissa fuit episcopo et abbati vedunensi. et
decano attrebatensi. idem prepositus in presentia iudicis con-
stitutus citra litis cõtestationem ꝓposuit qđ testimoniũ de-
cani necessarium sibi erat in causa predicta cum de suo iure
nõ nisi per ipsum et quendam alium testẽ tãtum fidem facere
posset. vnde petebat ab eis vt in causa ipsa ꝓcederẽt decano
excluso: vel supersederẽt negotio quousqȝ do. pa. alium sub-
stitueret loco sui. Sed iudices postulationem suã admittere
noluerunt: imo post appellationẽ a collatione prebendarum
ipsarum suspenderunt eundem prepositum: prepositus hec
omnia pape significauit. ne ergo propter defectum testium
iustitia prepositi valeat deperire loco ipsius decani do. papa
substituit abbatem vrsicampi mandans eidem quatenus si
est ita relaxata suspensione prepositi ꝓcedat in cã iuxta prio-
1 ris mandati tenorem. Bern. ¶ † Not. j. qđ mulier est capax[a]
a iuris conferendi prebendas etiam sacerdotales. et si vis intel
ligere et quod verbum donatio positum in textu stet pro colla

tione. pro quo facit. c. fin. de offi. vi. lib. vj. tunc stat quod dixi:
sed intellige quod habeat ex priuilegio pape. ꝑ hoc ho. text.
cum glo. in. c. nienam. ij. q. v. et. lxiij. dist. adrianus. alias non
posset iuxta no. in. c. ij. de iudi. nec ex cõsuetudine potest hoc
licere laico etiam per tãtum tempus de cuius initio memo-
ria non est. arg. in. c. causam. de prescrip. not. Io. an. in. c. ij. de
2 prebend. lib. vj. ¶ † Si vis intelligere text. in presentatione
tunc potest procedere sine dispensatione seu priuilegio. et qđ
possit sic intelligi probatur in. c. fi. de conces. preben. vbi pre-
sentatio appellatur donatio. et loquitur iste tex. de ista comi-
tissa flandrensi. et sic potest intelligi de eodem facto cum isto.
vnde verius puto qȝ hic erat contentio super iure presentan-
di. ¶ Et ex hoc et ex text. collige quod ius patronatus cadit
in feminam. et quãuis iste tex. loquatur in femina habente di-
b gnitatem idem tamen dic in priuata.[b] pro hoc facit tex. iun-
cta glo. no. in. c. quoniam inuestituras. xvj. q. vij. vide doc. in
cle. ij. de iure pa. qui notabiliter sentiunt quod heredes ma-
sculi et femine pariter succedunt in hoc iure patronatus et sa-
tis est hoc iure non prohiberi ipsis mulieribus. et vide quod
3 no. in. c. fi. de conces. preben. ¶ † No. ij. qȝ prebendarum quo-
dam sunt sacerdotales quedam non: et possunt dici sacerdo-
tales ille que habent onus celebrandi annexum. arg. c. signi-
ficatum. de preben. et vide tex. iuncta glo. ij. in. c. cui de non sa
cerdotali. de preben. lib. vj. et intellige hoc de speciali dispo-
sitione. nam de iure cõi nõ est diuersitas in prebendis nec re-
quirunt cõstitutum in sacerdotio. vide tex. cum glo. in cle. vt
hi qui. de eta. et quali. et qđ not. in. c. ij. de insti. ¶ Not. iij. qȝ in
eadem causa non potest esse quis iudex et testis. iij. q. v. iiij. c. j.
Item not. qȝ officiũ testificãdi est magis necessariũ q̃ officiũ
iudicandi. nam repellitur quis a munere iudicandi propter
actum testificandi vt hic: et hoc qȝ facilius reperiuntur centũ
iudices q̃ vnus testis. hinc est qȝ facilius recusatur iudex q̃
testis: vt leg. et no. in. c. cũ. R. de offi. deleg. et alia notabilia cla
ra sunt. ¶ Quero quid intendat litera dum dicit qȝ preposi-
tus ꝓposuit citra lit. conte. Rñdet glo. j. qđ fuit protestatus
qȝ per illa verba nõ intẽdebat litẽ contestari. sed dic melius
ẽm Hosti. et Io. an. qȝ hic non erat necessaria aliqua ꝓtesta-
tio qȝ per verba hic expressa nõ respõdebatur petitioni. vnde
dicit qȝ nulla fuit hic facta protestatio sed illa verba citra lit.
conte. denotant tẽpus exceptionis proposite. et ponderatur
hoc: qȝ post lit. conte. nõ potuisset petere aliũ surrogari. xiij.
q. iij. offeratur. de offi. deleg. insinuante. nisi ex noua causa vt
ibi. nam cõtestando litẽ coram illo tanq̃ corã iudice videreẽ
renunciare suo testimonio nisi nouiter percepisset illũ fuisse
et esse de causa informatum: quia tũc esset sibi subueniẽdum
etiam post cont. arg. c. presentium. ẽ. eo. et quod not. iij. q. vj. si
4 quis epoꝝ. vbi ho. gl. in fi. ¶ † Glo. ij. in effectu format. iij. q.
Prĩa nũquid dispositio huius. c. habeat locum si pars vltra
iudicem habeat duos testes et cõcludit qȝ sic: secus si haberet
plures. rationem vide in glo. sed hoc vltimum limitat glo.
in fi. nisi fraudulenter aduersarius impetrasset illũ in iudi-
cem quẽ volebat ꝓducere in testem. nam tunc remouebitur
etiam si haberet plures testes: qđ placet. nã forte alij nõ sunt
idonei vel repelli possunt et fraus nõ debet frauduloso pro-
5 desse. de rescrip. sedes. ¶ † Scđo querit an idem sit in causa
criminali. et concludit qȝ sic: quia licet testes in hac causa non
cõpellãtur: posset tamẽ iudex remotis precibus induci. dicit
tamẽ qȝ si omnino nollet testificari nõ remoueretur. Mihi
hoc vltimum nõ placet. nam iudex non remouetẽ nisi ob de-
fectum testium vt hic quo casu etiam in causa criminali te-
stes cõpelliũtur et sic non sufficit si iste iudex dicat se nolle te-
stificari. ad hoc quod no. in. c. dilectoꝝ. j. titu. pri. vbi dicetur.
dicit tamẽ hic Hosti. per illam decre. dilectoꝝ. qđ ad proban
dum crimẽ contra testẽ iudex remouebitur. ego remitto ad
6 dicẽda in. d. c. dilectorum. ¶ † Tertio et vltimo hec glo. que-
rit quid si iudex vellet iurare qȝ nihil scit in causa illa. Respõ
det qȝ non remouebitur. qđ placet Inn. nam si fidei sue se cõ-
mittit pars vt dicat testimonium super principali fortius
debet ei credere cũ iurat se nescire. C. de test. l. pe. et. iiij. q. iij.
si quis testibus. et de donat. inter vi. et vxo. per vestras. quod
placet cõmuniter docto. imo plus dicit Inno. qȝ is qui petit
iudicem remoueri et alium surrogari non est statim audien-
dus sed debet premitti aliqua cognitio verisimilis cõiectu-
re super duobus qȝ ille sit necessarius et qȝ de illa re veritatẽ
sciat. nam si ad recipiendum testes non datur dilatio sine
cause cognitione. iij. q. iij. spaciũ. l. a procedente. C. de dila. for
tius in hoc casu vbi qualequale preiudicium generatur al-
teri parti habenti iudicem gratum. Item grauatur saltem
in expensis factis in impetratione. et hoc satis placet. et dico
qȝ hic videtur text. nam iste proposuit qȝ iste iudex erat sibi

Sebasti. Sapia.
a ¶ Mulier est capax. Quid possit mulier. et quorum iuriũ sit capax et quoꝝ incapax la te prosequit do. Decius in rep. l. femine. ff. de re gu. iur.

Zacharias.
b ¶ Idem tamen in priuata. Ego contrarium dice rem per ea q̃ not. abunde Ia. reb. in rub. C. de iure fis. nu. iij. et ibi re mis. in apos. editis ad ipsam. lib. x.

†Sebasti. Sapia.
a ¶ Aduocatus al
terius. Uide fdi.
in. c. irrefragabi
li. in. j. col. ꝟ. de of
fici. ordi. vbi vult
ꝙ aduocatus nõ
põt in eadẽ causa
esse iudex quãdo
pars propalauit
animũ suũ: sed ꝑ
limitatione subĳ
cit ꝙ ego nõ pos
sum recusare illũ
qui fuit meus ad
uocatus lꝫ ꝑpa
lauerim ei oĩa se
creta: qꝛ hꝫ iudi
care per ꝑbata vt
hic per glo.
†Sebasti. Sapia.
b ¶ Inferior. Ad
uerte ꝙ illa regu
la ꝙ maior nõ pt
puniri ab iferio
re non ꝓcedit qñ
maior se subĳcit
iudicio minoris.
c. peruenit. xj. q. j.
c. mãdastis. c. au
disti. ĳ. q. v. item
si maior deliquit
in territorio mi
noris. aut. qua in
ꝓuicia. C. vbi de
crimi. agi opor. ⁊
ita preteritam re
gulã decla. Hos.
in summa tit. de
iudici. in. j. col. ex
quo vr̃ dicẽdũ ꝙ
maior testificans
falso corã minore
possit ab eo puni
ri qꝛ vr̃ se subĳce
re. ⁊ qꝛ delinqnit
in sua iurisdictiõe
c ¶ Glo. singu. ista
verba aurea. ⁊ ꝑ
hoc qȯ dicitur de
casu dubio bene
facit qȯ not. in l. si.
Bar. ⁊ Ang. in. l.
si. de pena iudi. q
ma. iu. ⁊ glo. inst.
de ob. que ex qsi
delic. in pñ. Item
not. hic duas sin
gulares limita
tiones ⁊ peregri
nas ad id qȯ ha
betur per gl. ord.
⁊ doct. in. c. vt de
bitus. de ap. vbi
dicit̃ ꝙ si iudex
appellationis ꝓ
nunciat bene ap
pellatũ ab inter
locutoria ad eum
deuoluit̃ cogni
tio super toto ne
gotio principali.
nã hoc fallit p̃io
nisi iudex a quo
male ꝓnũciasset
in casu valde du
bio per papã nõ
deciso: qꝛ tũc licet
ꝓnuncietur bene
appellatum non

necessarius. ⁊ papa fundando se super defectu ꝓbationum
surrogat alium cum clausula si est ita. ⁊ sic oportet ꝙ constet
prius de necessitate allegata saltẽ verisimilitudinarie. quod
no. ⁊ facit qȯ in simili not. Inno. in. c. tenor. de re iudi. glo. in
ver. excluso. dicit ꝙ illa petitio prepositi vt procederetur illo
iudice excluso hꝫ locũ qñ clausula ꝙ si nõ oẽs ⁊c. ponitur in
rescripto. vult dicere ꝙ vbi simpliciter esset facta cõmissio est
facta pluribus ⁊ vnus esset necessarius in testẽ non possunt
alĳ illo excluso ꝓcedere per. c. vno delegatoꝝ. ⁊. c. causam ma
trimonĳ. de offi. deleg. Sed habet tũc locum allegatio secun
de partis alternatiue scꝫ vt supersederetur negotio donec de
legans aliũ loco illius surroget. secus qñ ponitur illa clausu
la impotẽtie quasi sit purificata cõditio ex quo alter legitime
non põt interesse. qȯ no. qꝛ intendit multum virtutem illius
clausule ⁊ sic. c. sciscitatus. de rescrip. ¶ Glo. in verbo admit
tere. facit quinqꝫ. nã primo fortificat literam dicẽdo ꝙ male
fecerũt isti iudices in non admittẽdo istam petitionẽ ipsius
prepositi. nã ⁊ ipse prior qui est ordinarius suũ testimoniũ
dicere debet. iiĳ. q. iĳ. si res. ⁊. ff. de test. l. ob carmẽ. §. j. itelligo
hoc qñ ꝓducitur in testẽ in ea causa in qua nõ est iudex. nam
in eadẽ causa in qua est vel fuit iudex testis esse nõ põt vt hic
7 ⁊. ĳ. q. vĳ. statuẽdũ. dixi plene in. d. c. cũ a nobis. ꝟ. eo. ¶ †Se
cundo queritur quid si impetrasti in iudicẽ illum qui vole
bat esse aduocatus meus. respõdet ꝙ non remouebitur nisi
hoc feceris in fraudẽ. ⁊ hoc tenet Io. and. qȯ maxime ꝓcedit
sm̃ eum si ille erat generalis aduocatus ecclesie beneficio sibi
collato ab ecclesia. de iureiur. bteni. ¶ Tertio hoc dubium
fortificando querit: ecce cõclusum est supra ꝙ nõ dꝫ remoueri
a cessante fraude: ex eo qꝛ volebat esse aduocatus alterius[a] sed
quid si ob hanc causam qꝛ volebat esse aduocatus meus reue
laui ei secreta cause: concludit ꝙ etiã non sufficit: qꝛ iudex ha
bet iudicare secundum allegata: vt in. c. iudicet. iĳ. q. vĳ. ⁊ ple
8 nius in. c. pastoralis. de offic. deleg. §. quia vero. ¶ †Quarto
querit quid si iste iudex delegatus anteqꝫ peteret remoueri
ob munus testificandi cõmisit in totum causam suã alteri nũ
quid tenet cõmissio ⁊ si tenet an poterit coram subdelegato
testificari. Glo. ponit opi. Io. quod non: sed postea concludit
contrarium. arg. huius. c. nam iste fuit semel iudex et tamen
submotus a causa perhibet testimonium. primam opi. tenet
hic Inno. etiam si cõmisit in totum ea ratione: qꝛ delegatus
fungitur vice delegantis. l. j. §. vlti. ff. de offi. eius cui man. est
iuris. Hosti. tenet scdam opi. ⁊ facit ad hoc Io. and. c. iudex.
de offi. delega. lib. vj. Sentit etiam Abb. qui dicit ꝙ si impe
trauit mihi cõsanguineum meum in iudicẽ qui recusatus est
bene potero ipsum in testẽ inducere: quia licet remoueatur a
iudicando nõ tamẽ a testificando. de preben. literas. Ego di
cerẽ quod aut ante subdelegationẽ iudex ꝓcessit ad aliquam
sniam: ita vt ex hoc presumatur affectus ad causam ⁊ non po
terit esse testis ratione suspicionis qꝛ non dꝫ in eadem causa
esse iudex ⁊ testis: vt in. d. c. statuẽdum. iĳ. q. vj. facit quod no.
glo. in. l. ob carmen. §. j. ff. eo. titu. Aut commisit in principio
cause ⁊ tunc si erat delegatus ⁊ cõmisit in totum non video
aliquid rõnabile resistens officio testificãdi. hoc enĩ casu cessa
nit ratio opi. cõtrarie cum non fungatur subdelegatus iure
subdelegãtis: cum ille desierit esse iudex nec põt amplius re
assumere cãm nec ad eũ appellari. de offi. deleg. super qõnum
§. porro. ⁊ in. c. si delegatus. eo. tit. lib. vj. nec potest dici ꝙ ha
beat affectionem ad causam cum in ipsius principio subdele
gauerit. ⁊ sic cessat ratio. c. statuendum. ad hoc. d. c. iudex vbi
cessat hoc casu oĩs suspicio. aut subdelegauit non in totũ vel
erat ordinarius qui põt subdelegatũ remouere qñcũqꝫ per. l.
iudicium soluitur. ff. de iudi. ⁊ tũc est maius dubium ⁊ tunc
puto ꝙ de rigore non testificabit̃ cũ remãserit iudex ⁊ põt cau
sam reassumere ad libitum ⁊ ad eum sit appellandũ. d. c. su
per qõnuin. vnde semper clauditcaret in partẽ ꝓ qua tulit te
stimonium. sꝫ de equitate que satis iudicio meo poterit ser
uari admittetur: qꝛ expresse nõ reperitur iste repulsus. ⁊ edi
ctũ de testibus est ꝓhibitoriũ. in. l. j. ff. eo. nam iura repellunt
iudicẽ actualiter vel eũ qui fuit neytatur in eo duplici officio
incõpatibili: sed iste non fuit actualiter nec est iudex. nã sepa
ratum est istius tribunal a tribunali subdelegati: qȯ patet ex
eo qꝛ ad eũ appellatur a subdelegato qȯ fieri nõ posset si idem
esset tribunal. de ꝯsue. c. ĳ. lib. vj. nec in eadẽ causa erit iudex ⁊
testis: quia non ipse sed subdelegatus iudicabit. nec poterit
amplius reassumere cãm ad effectum iudicãdi qꝛ officiũ te
stificãdi reddidit eũ incapacẽ ⁊ appellabitur ad eũ nõ vt ipse
cognoscat ⁊ diffiniat sed vt causam alteri deleget: sicut obser
uatur in illo qui existens suspectus causam delegauit. nã ap
pellatur ad eum vt alteri delegat sꝫ per hoc suspectus iudi
catur: vt plene dixi in. c. si quis contra clericum. de fo. compe.

9 ¶ †Item si iudex a quo efficitur iudex ad quẽ pendẽte appel
latione cõmittit alteri causam: vt no. glo. in. c. querelã. de elec.
⁊. l. eos. C. de vsu. nec per hoc dicitur esse iudex etiam in causa
10 appellationis. ¶ †Item papa ad euitandã suspicionẽ com
mittit ꝓpriã cãm: vt no. in. c. cũ dilecta. de cõfir. vti. vel inuti.
⁊ in. c. ex parte. de verb. sig. nec per hoc dicitur iudex et pars:
ita dico in ꝓposito ꝙ cõmittẽdo cãm ⁊ testificãdo in ea nõ di
citur esse iudex ⁊ testis. nã in suspicione euitãda ꝯsideramus
non habitũ iurisdictionis sed actum vnde satis est ꝙ actuali
ter respectu exercitĳ iste nõ fuit nec erit iudex. ⁊ hoc est fauo
rabilius ne pereat ꝓbãdi facultas. ⁊ hec no. qꝛ per alios non
digesta: ⁊ per hec habes notabilẽ practicam ꝙ si ordinarius
cause est tibi necessarius in testẽ obtineas primo vt causam
11 alteri committat ⁊ corã illo ꝓducas eum in testẽ. ¶ †Ultimo
glo. querit an ordinarius possit ꝓduci in testẽ coram suo offi
ciali seu vicario. ⁊ cõcludit ꝙ sic. idẽ sentit Uinc. ⁊ plus dicit
ꝙ corã iudice cui est cõmissa causarum vniuersitas is qui cõ
misit põt esse testis. arg. ff. de iurisd. om. iud. l. est receptũ. Et
sic infero ꝙ eps̄ põt esse testis nõ solũ corã suo vicario genera
li cum quo facit idẽ cõsistoriũ. vt. d. c. ĳ. de cõsue. in. vj. sed etiã
corã officiali foraneo qui est delegatus ad vniuersitatem cau
sarum: vt no. in cle. ĳ. de rescrip. ⁊ in isto nõ est tãtum dubiũ
sicut in precedenti. q. nã officialis generalis hꝫ ordinariã sic
⁊ iudicat iure suo: vt no. in. c. licet. de offi. iudi. li. vj. Foraneus
vero seu delegatus ad vniuersitatẽ causarũ censet̃ quasi ordi
narius: vt no. glo. in. c. cum causam. de appel. tũ possent fieri
obiectiones predicte in precedenti. q. nam ab isto cui est dele
gata vniuersitas causarum appellatur ad ipm̃ delegãtem vt
no. glo. in. d. cle. ĳ. Item põt ordinarius vicario suo interdice
re ne cognoscat de certa causa ⁊ illã in se assumere vt no. In
no. in. c. romana. de app. lib. vj. ⁊ nihilominus põt esse testis
in eadẽ causa corã illo vt vult hic glo. nec doc. in hoc cõtradi
cunt ergo idẽ dicẽdũ in ꝑcedẽti. q. sꝫ dico ꝙ in. q. glo. ⁊ dicto
Uinc. obseruabitur qȯ dixi in ꝑcedẽti. q. circa appellationẽ ⁊
12 potestatẽ reassumendi causam ⁊ sic limita predicta. ¶ †An
autẽ maior iudex corã minori testificãs ⁊ falsum deponens vel
aliter vacillãs possit ab isto minori puniri vide varias opin.
quas recitat Spe. eo. ti. §. j. ver. quid si is qui. in. viĳ. col. ⁊ cre
do ꝙ si iste maior hꝫ iurisdictionẽ in minorẽ istũ non poterit
b ab eo puniri. de malo. ⁊ obe. cũ inferior.[b] ⁊ per not. in. c. ĳ. de
consti. lib. vj. in nouella. ⁊ in. c. j. de rap. ⁊ in regula cum licet de
regu. iur. lib. vj. in merc. sꝫ habebitur recursus ad superiorẽ:
aut est maior respectu potestatis sꝫ nõ respectu iudicis: ⁊ tũc
poterit ab eo puniri qꝛ hoc casu reputatur priuata persona.
13 arg. in. l. iĳ. ff. de offi. preto. ⁊ eoꝝ que no. in iu. preal. ¶ †Glo.
antepe. querit: pone ꝙ iste remoueatur vt in eã deponat nũ
quid aduersarius q̃ eũ impetrauerat in iudicẽ poterit obĳce
re in personã crimina vel defectus vt sic eũ repellat a testimo
nio. ⁊ respondet ꝙ nõ: qꝛ eum semel approbauit. Idẽ Inno.
hic ⁊ multi alĳ. Sed tu distingue vt no. Inn. in. c. cũ venera
bilis. de excep. ⁊ ibi se remittit Io. an. nã hoc ꝓcederet si vel
let obĳcere tale quid ꝙ etiã repulisset ab officio iudicãdi als
secus. ⁊ dic vt dicetur plenius. ⁊ vide de materia huius. c. in
Spe. e. ti. §. j. v̇. quid si impetres. ⁊ quattuor seq. ¶ Opp. ⁊ vr̃
ꝙ non erat opus declarare hãc suspicionis sniam cũ esset lata
post appellationẽ legitimã in. c. per tuas. de sen. excõ. glo. si. ꝙ
ad factũ refertur hec relaxatio: qȯ no. qꝛ verbũ relaxatio non
semper refertur ad ius. vel sm̃ Hosti. dic ꝙ stat ꝓpter: qꝛ ap
pellatio non potuit impedire ipsius vires cũ causa fuisset cõ
missa appellatione remota ⁊ anteqꝫ emanaret hec decre. ca
sus iste nõ erat decisus sic nõ poterat appellari per. c. pastora
lis. de ap. sed superioris officio debuit relaxari grauamẽ vt
ibi quod no. tenet ergo excõicatio lata post appellationem in
se iustam ex quo nõ est iure expressa ⁊ causa non fuit commis
sa appel. re. quod not. pro intellectu. c. pastoralis. preallег. Et
faciunt hec ad similem. q. quare causa ista remittitur ad prio
res iudices a quibus ratione grauaminis fuit appellatum
contra. c. accepta. de appel. Inno. dicit ꝙ hoc processit de vo
luntate partium. Io. and. sentit quod predixi ꝙ hoc fuit pro
c pter probabile dubium[c] huius casus qui non erat hactenus
determinatus quod placet ⁊ est notabile verbum. nam causa
non remittitur propter timorẽ suspicionis ex precedenti gra
uamine tantum: que ratio cessat vbi casus est dubitabilis. ar
14 gu. in. l. regula. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ¶ †Ultimo querit nun
quid esset locus dispositioni huius. c. si vnicus tantum esset
datus iudex. Hosti. ꝙ sic quod satis placet eadem ratione. ⁊
dicit quod hanc surrogationem posset petere ille net qui illũ
impetrauit in iudicem si probabili errore ductus in iudicem
petiit vel si corruptus fuisset eius procurator qui illum impe
trauit. quod placet.

devoluit cognitio toti⁹ cause ad iudicem ad quē secūdo fallit nisi postq̄ appellatū est a iudice a quo ei est adiunctus nouus officialis puta qr vbi erat vnus officialis ad idem tribunal et modo facti sunt duo. nā licet prīus cief bene appellatuz sit remissio ad illos iudices a quorū vno fuerat appellatū sm.d. Ant.hic.sed forte idē erit si nullus officialis est iudici a quo adiunctus sz ei soli alius officialis ē surrogatus ⁊ ipse a quo est appellatū desijt esse officialis: qr tūc lz pnuncietur bñ appellatū sit remissio ad priuz tribunal a quo est appellatū: ⁊ hoc videtur approbare tex.istius.c. dilecto.in fi.per quē si hoc est verū datur singularis limitatio ceteris oībus elegātior ⁊ prestātior ad no. in.d.c. vt debit⁹. quā tertiā limitationē credo verā qr eum appellatio ab interlocutoria iustificetur: non tñ ex iniustitia quātū ex ipsa culpa ⁊ iniquitate iudicis.vt not. Bar.in.l.per hāc circa princi.C. de tēp.app.⁊ do.an. in.c.ex parte ade circa pn.ē.eo.tit. hic cessat rō presumptiue future iniqtatis seu culpe iudicis in iudice surrogato q̄ militabat in illo iudice a quo fuerat appellatū pter precedētem culpā in interlocutoria prius adhibita sed scd̄am limitationez do. Anto.hic de adiuncto iudici a q̄ nō credo veram qr licet ei adiungatur alius officialis nō propter ea cessat ratio q̄ presumatur iudicem a quo grauare in futurum in toto negotio propter culpā ⁊ grauamen adhibitū in precedenti interlocutoria ex q̄ etiam ipse cū suo collega ei noviter adiūcto habz iudicare qd forte pcedit nō solū si ei adiūgatur vn⁹ officialis sed etiā si adiūgerentur plures: qr posset ceteros homines trahere in suam sententiaz.l.si in tres.ff.de arbitr. Sed dictum do. Anto.hic pōt sustentari si iste officialis qui noviter adiungitur a quo presumptiones future culpe i toto reliquo negotio ob reuerētiā quā habebit ad collegam suū tante sit honestatis quam ita nō habene alij collegę.ad hoc alleg. tex.in aut.si vero contigerit. C.de iu.cogita tamen bene: qr ista sunt noua ⁊ incōsiderata i hoc passu.

1 ¶ Ex sola fundatione ecclesie acquirit ius patronatus quod transmittitur in heredes.
2 Testis tunc videtur recipi quādo admittitur ad iuramentum.
3 Differentie inter capitulum nostrum ⁊ capitulū quoniam frequenter: vt lite non contestata.
4 Remedium capituli nostri an competat reo vel actori ⁊ qualiter procedat.
5 Ecclesia potest agere triplici via cōtra illum qui eam edificauit ⁊ remisit ius patronatus.
6 Unum remedium extraordinarium nō tollitur per aliud.
7 Practica probandi vel reprobandi instrumenta antiqua ⁊ qualiter probetur quod scriptor fuerit notarius.
8 Denūciatio de qua in capitulo nostro: an personaliter an domi sit fienda.
9 Attestationes recepte sm formā capituli nostri: an valeant si is qui produxit agat contra alios.
10 Coram quo iudice examinentur testes ad perpetuam rei memoriam.

Significavit. Ne probationis copia pereat citato aduersario recipiuntur ⁊ publicātur testes quos reus induxit.h.d.in prima parte petitio.in scd̄a iudicis datio.ibi: quo circa. ¶ Cas⁹ literalis. Quidā nobiles fundauerunt ecclesiam sancti Nicolai sabi. dioce. Et liberā eam esse volentes tēpore fundatiōis dixerūt se nihil iuris retinere in ea. Sacerdos illius ecclesie cū super tali libertate nulla instrumēta facta fuissent: timēs ne pcessu tēporis pbationis copia deperiret petiit a.d.papa sibi prouideri. Unde papa mādat iudici sabi.quatenus testes idoneos quos idē presbyter duxerit psentandos examinet diligēter ⁊ eoꝝ dicta in publica instrumēta redigi faciat denunciatione premissa fundatoribus antedictis vel eoꝝ heredibus vt receptioni testiū intersint si velint ⁊ super tali denūciatione fiat publicū instrumētum. B. 1 ¶ † Not.i. a qr ex sola fundatione ecclesie⁹ acquiritur ius patronat⁹ lz fundator hoc ius expresse nō retinuerit sufficit eñ qr fundationis tēpore illud ius non remiserit vt hic bene pbatur. facit.c.nobis.de iure patr.⁊.xvj.q.vij.decernimus.qd quidē ius trāsit etiam ad heredes licet expresse fundator nō dixerit arg.hic vbi citantur heredes in examinatiōe testium si eoꝝ nō interesset nō citarētur.facit.c. filijs.xvj.q.vij. ¶ No.ij.qr pars contra quā producuntur testes citari dz non solū quando pducuntur testes directe in causa iam in iudicium deducta.vt in.c.ij.ē.e.sed etiam quando pducūtur indirecte quadam via extraordinaria ad futurā rei memoriā.vt hic ⁊ in aut.lz ⁊ si qs.C.e.sm vnū intellectum. eadē eñ est ratio in vtrisqz.semper eñ dz premitti citatio vbi agitur de piudicio absentis.iij.q.ix.caueāt.⁊.c.omnia. ¶ No.iij.ibi cōficias.qd pars aduersa nō presumitur citata in examinatione testium.opz eñ ad attestationū validitatem qr cōstet de citatione p hoc qr solēnitas extrinseca nō presumitur.l.a quocunqz.ff.de pub. 2 dixi in.c.tuis.ē.eo. ¶ † Not.iiij.ibi: receptioni. qr testis vr recipi qd recipitur ad actū iuramēti. habetur eñ tūc testis p recepto.l.si qñ.C.eo.facit ad ea que dixi in.c.licet.de pbat.loquitur eñ. hic vt intersint nō examinatiōi cū fiat secrete.vt in.c. venerabili.j.e.sed vt videant illos iurare.ē.eo.c.ij. ⁊ faciant interrogatoria si velint in.c.ij.j.eo.ti.li. vj.⁊ hoc vltimū no.qd expresse voluit hic Jo.an. ¶ Opp.cōtra text.d.c.quoniā.in pnc.ē. vt lit. nō conte.vbi ante lit.cōte.recipiūtur solum testes de quoꝝ morte vel absentia timetur.hic autem reci3 piuntur omnes indistincte. ¶ † Glo.ij.tacite soluendo dicit qr multiplex est differentia inter casum huius.c.⁊ illius.⁊ ponit quinqz differētias: quartam impugnat.examinemus primo has differentias que faciunt ad intellectum vtriusqz.c.⁊ demum inferam ad verum intellectum vtriusqz. ¶ Prima differentia sm glo.est illa quā premisi qr hic recipiuntur indifferenter omnes testes.ibi solum senes ⁊ valitudinarij ⁊c. ¶ Secūda quia hic statim dicta testium publicātur ad eternam rei memoriam.ibi nō publicant sed differtur publicatio fiēda cū alijs recipiēdis post contest. lit. debito tēpore fiendā.sed Spe.eo.tit.§.nūc tractemus.ver.alias aūt.tenet publicationē non fiendā etiā in casu huius.c.⁊.c. albericus.j.e. mouet qr cum hec receptio testiū fiat in fauorē rei nō dz redūdare in eius preiudiciū qd fieret si dicta publicarētur cum nō liceret postea alios testes pducere ⁊ ad hoc.c.⁊.c.albericus. rñdet qr dicta testiū publicātur.i.in publicā scripturā redigūtur. sed primū dictū cōiter hic tenetur et sequit Bart.in d.aut.si quis.et expressius Jo.an.in loco preallē. in addi.in ver.itē quos.nec valeret ratio Spe.sm eum cū reus possit oēs testes ab initio pducere ⁊ si oēs psentes nō sunt pōt differre ⁊ idē in actore in casu quo agere pōt.qd qñ sit infra dicetur. ⁊ si tenēas posset tñ dici qr aut pars producens petit dicta publicari: ⁊ dz fieri publicatio qr succedunt de loco publici instrumēti: vt satis colligitur hic: ⁊.j.e.c.albericus.ideo eodē iure cēseri dz arg.c.ecclesia.vt lit.nō cōte.aut instat vt nō fiat publicatio ⁊ nō publicabūtur.est eñ quid imputādū actori quare agit. ¶ Tertia differētia est qr i casu.c.qñ nō valēt post annū nisi infra annū pducēs agat vel denūciet illi cōtra quē inducti fuerūt isti perpetuo valebūt tanqȝ publicū instrm.hec dffa mihi nō placet.nā denūciatio ibi requiritur qñ fuit facta receptio in partis absentia: sed hic loquitur qñ denūciatio precessit. vnde si ibi precessisset nō esset necesse infra annū agere.vt satis ibi colligit in tex.⁊ gl.⁊ dic de hoc vt ibi pleni⁹ no. ¶ Quarta dffa contra illos pōt obijci in personas: cōtra istos non: si cōstat de denūciatione sibi facta intellige ⁊ tūc nō opposuit.⁊ hoc tenuit Vinc.sed hoc non placet glo.nec videtur placere doct.hic.nam licet pars requisita nō venerit vel venerit ⁊ tunc non opposuerit: nō tñ per hoc inferf qr amplius opponere nō possit.solū eñ est statutū contra nō venientem vt testes recipi possint ac si fuisset pñs. in.c.ij.ē.eo.non ergo dz infligi alia pena iure nō expressa.s.vt non possit deinceps excipere contra personas testiū.ad hoc qd in simili no.gl.in.c.si. de iure pa.⁊ vide glo.no.in.c.ij.de do.⁊ ztu.li.vj. que dicit qr licet quis sit cōtumax in vno actu nō per hoc cēsendus est cōtumax in alio vt videt in terminis nostris esse quasi casus in.c.accedens.j. ē.vt lit.nō conte.nec ob.si fuit presens ⁊ nō opposuit.per hoc eñ sibi nō parat preiudiciū cū sciat facultatē opponēdi competere etiā post receptionem testium: vt in.c.presentiū.ē.eo. Sed aduerte qr Vin.potuit dicere verū certo casu.s.post publicationē.nā hic recipiūtur ⁊ publicātur: ergo post ea nō licet opponere: cū presumatur malitiose facere si a principio non fuit protestatus.vt in.d.c.presentium. Ideo ɔcordarem has opi.hoc modo: qr ante publicationē licitū est opponere siue fuerit presens in actu receptionis siue absens ⁊ pcedat dictū glo.post publicationē aūt nō lz nisi in casibus.c.psentium.⁊ procedat dictum Vinc.⁊ hoc credo verissimum licet docto.cōmuniter videnf reprobare dictum Vinc.⁊ nō bene iudicio meo. ¶ Quinta differētia hic producuntur testes vbi non mouet nec timetur lis in presenti: ibi secus quasi cessaret hoc remedium extraordinariū ex quo de proximo speratur lis in qua ordinarie po4 tuerūt testes produci. ¶ † Expedita est glos.vsqz ad ver.⁊ no.⁊ ibi examinat vsqz ad fi.an remediū huius.c.competat actori an reo tātum.⁊ Inno. dicit qr reo tantum nec obst.tex.in.l.lege aquilia. vbi ex parte actoris recipiuntur testes ante lit.cō test.ne tractu temporis facultas probādi pereat quia testes ibi consignantur.⁊ sic intelligebat.d. Azo illam.l.sm glos.⁊ dic consignantur.i.sigillo clauduntur ⁊ publicantur demum post lit.cōte. quasi loquatur in casu.c.quoniam.in princip.vt solum recipiātur testes de quorum morte vel absentia timetur vt ibi no.in glo.scd̄m vnum intellectum.sed glos.hic concludit cōtrarium dicens

Sebasti. Sapia.

a ¶ Ecclesie. Qr ex sola fundatione acqratur ius patronatus etiā qd fundator sibi nō reseruauerit tenet Jo.Calde.in consi.v.tit.de iure patro. Car.in consi.xi.inci. quedam societas.

a ⁂ Sebasti. Sapia. ¶ Et publicandi. Hoc nõ vr verũ q est pmissum vt possit petere q imponatur silẽtium actori vt tradit Bar. Ang. Pau. de cas. in l. si cõtendat. ff. de fideiussori. facit l. diffamari. C. de ingenu. manu. Sed vide solutionẽ per Feli. hic col. penul. rñdentẽ q predictum remediũ cõpetit ex equitate & sic est extraordinariũ. vnde loquitur illud q dicit Abb. hic q vnus remediũ extraordinarium aliud nõ tollit.

b ¶ No. istã glo. in fi. fuisse sentit q qñ sm leges ciuiles daf condictio ex l. sm canones intẽtatur officiũ iudicis & a doctoribus hoc nõ põderatur.

c ¶ Utrum debitor soluẽs possit cõpellere creditorem vt sibi faciat istrm liberationis vide hic p. do. ant. in. vii. col. & p glo. & ibi latius p Barto. & Inn. q alle. hãc glo. in. l. ii. in pn. ff. sol. ma. & ad hãc materiã vide ho. text. in. c. longinquitatẽ. & c. se pe. xii. q. ii. & vtrũ possim cõpellere debitorẽ vt faciat mihi instrumẽtũ de debito cõditionali: vide Paul. de ca. in. l. in oib' ff. de iudi. & vide Pau. de ca. in. d. l. ii. vbi alle. q̃dã alia ad hoc. & dicit qd de hoc est gl. in. l. chirographis de admi. tu. & i. l. pupillus. de noua. et dicit qd de hoc habef plene per Bar. in. l. in. §. nunc de effectu. de lib. lega. et in. l. si finita. §. eleganter. ff. de dãno infec. hic alle. per do. an. & abb. et vide ad idem Pau. de ca. in. l. si mulier. ff. de cõdic. ob cau. Et ad hoc optime facit qd no. do. Anto. in. c. finali. circa finẽ de rescrip. et qd ibi notaui. & d qõne hic posita p do. Anto. vide p Imol. in. l. huius modi. §. si ita cui legatum. circa fi. de lega. i. vbi concludit q nõ tenetur facere instrumentum solutionis sed cõpellitur facere acceptilationem. Item adde hic q p ista glo. optime facit tex. in. l. si quis fundũ. §. fi. cum. l. seq. que incipit & ego ex cõducto. & qd ibi no. Bar. ff. loc. & tex. in. l. a colono. ff. de vsur. le. aduerte tñ q si creditor meus hz apocham de manu mea sup debito si solui ei debitũ possum agere contra ipsum pignoratitia actione vt reddat mihi apocham meam. ad hoc est glo. no. quam ibi ad hoc no. Pau. de ca. in. l. si pecuniam. ff. de pigno. act. vel poterit p recuperatione apoche agere condictione ex. l. vel officio iudicis vt. l. dissolute. & quod ibi no. C. de cõdi. ex lege. & si solui debitũ creditori. & ipse nõ vult mihi facere instrumẽtum quitationis vel liberationis possum ipsum compellere vt deleat & casset instrumentum debiti. ita sing. no. Bar. in aut. cassa. in fin. C. de sacrosan. eccle. Adde q nunq possum compellere aliquem vt faciat quitationem generalem sm Bar. in. l. cum aquilia. ff. de transac. Itẽ vide Bart. in. l. si ita fuerit. i. ff. de manu. test. vbi dicit q iussus reddere rõnem reddere tenetur volumina rationũ. ¶ Adde an creditor teneatur facere quitationẽ debitori de recepto Bald. consi. cccclix. Anto. Francis. ¶ Circa hoc an debitor soluẽs creditori possit petere a creditore q casset instrumentum debiti vltra hic dicta. Dicas q põt petere & facere sibi cassari instrumẽtũ obligationis per not. in l. nihil interest. C. de sol. & per no. in l. luci'. ff. de pec. Et adde qd soluẽs creditori apo quem pro eo intercessit fideiussor cui pignus dederat potest a fideiussore pignus repetere. l. fideiussor. in princi. ff. de fideius. & si pign' est penes creditorem: soluens creditori pignus repetit a creditore. et si soluerit partem potest etiam partem pignorũ repetere. l. q̃diu. & ibi Bar. & doc. not. C. de distra. pigno. & l. si necessarias. in. §. si vn' ff. de pigno. acti. & adde q debitor habẽs duas quitatiões vnius tãtum debiti põt repetere a creditore vnam solutionem tanq indebitam. casus est singu. in. l. ne casu. C. de discussio. lib. x. sm vnam lecturam quam posuit Bal. in. l. seruo. in. §. appellatio. ff. de leg. i. & vide Lud. roma. in sing. suis. in versi. geminata. in versi. quero quidam &c. vbi dicit hoc esse singulariter notandum.

d ¶ Ex quo no. vide circa istã materiã Bal. in. l. i. §. per hãc. & ibi gl. no. ff. de rei ven. & Bal. in. l. in pruinciali. ff. de no. ope. nun. vbi multũ elegãter loquitur. & vide omnino Panor. in. c. ex parte. de rescrip. & doct. institutistas in. §. preiudiciales. insti. de acti. Ber. fortze.

hoc habere locum in actore quandoq per. d. l. in lege. nam ibi dicta publicãtur sicut hic & sentẽtia fertur sed solum differtur condemnationis executio in euentu conditionis. hoc ideo dicit: quia debitum erat ibi conditionale. fatetur tamen gl. quod testes in casu. c. quoniam. non publicantur & idem in aut. co. titu. secũdum vnum intellectũ. & si vis intelligere q aut. loquatur in casu huius c. scilicet q testes ibi recipiantur ad eternam rei memoriã tunc dicta publicantur. hoc vult in effectu glo. ista vsq ad fi. & lz habuerit bonum intellectum vt arbitror: tamen non recte soluit contrarium in prin. formatũ sed assignando alias differẽtias inter casum huius. c. & d. c. quoniã. multiplicat incõuenientia. nã de hoc querimus quare in casu huius. c. aliud obseruatur q ibi: nec apparet an & quãdo dispositio huius. c. locum habeat in actore sed simpliciter dicit q qñq hz locum in actore & nõ dicit quãdo. Inn. eñ clarius hic loquitur. dicit eñ q forma huius. c. cõpetit quãdo qs est in possessione alicuius iuris qd dicit suũ. Sed dubitat q morientibus aliquibus testibus q sunt
a huius iuris conscii aliqs posset sibi mouere questionem & obtinere deficientibus sibi probationibus. est enim iustum sm eũ qd hic statuitur quia nisi inuẽtus esset iste modus puisionis deperire posset ius talium personarũ possidẽtium cũ ipsi agere nõ possint cũ nõ possideãt nec alios possint cogere ad agendum. C. vt nemo inui. per to. meritorio eñ statuitur sm eũ q oẽs testes recipiantur et publicenf eorũ dicta perpetuo valitura. si tamen esset aliquis in possessione & haberet actionẽ contra aliam vt interdictũ vti possidetis vel cõfessoriam tunc nõ haberet locũ sm eũ forma huius. c. sed illius. c. quoniã. nec ob. illa lex. lege aquilia: qr illa. l. dicit pcedi sm tenorẽ illius decre. qñ. i pn. ¶ Ex quibus verbis clare videtur velle in summa q. c. quoniã pcedit in eo cui cõpetit facultas agẽdi. vnde non dz sibi succurri per hoc remediũ extraordinariũ: sed tñ recipiunf testes de quorũ morte vel absentia timetur. hoc vero. c. seu eius forma pcedit qñ nullũ ius agẽdi cõpetit possessori. nã nisi sic prouideretur posset ius suũ deperire mortuis testib' sui iuris cõsciis. hoc vult i effectu Inno. Sed cõtra dictum suũ aperte facit iste tex. iuncta gl. pe. Nã hic cõpetebat isti presbytero cõfessoria que datur in istis iuribus icorporalibus possessori: vt in. l. & si forte. ff. si ser. ven. no. gl. in. c. examinata. de iudi. c. cũ ecclesia sutrina. de causa pos. & ppie. Et idem Inn. in vtroq loco & nihilominus cõpetit sibi remediũ huius. c. Host. qui aperte sentit istũ potuisse agere: vt dicitur in glo. seq. rñdet aliam lect. ponẽdo. dicit eñ sub dubio hoc pcedere cũ vterq põt agere. q. d. q si iste qui petit examinationem testiũ solus põt agere non auditur petẽs put hic dr habet remediũ ordinarium. Aut vterq põt agere & tũc secus & hũc intellectum precise ad istum tex. ponit Bart. in. d. aut. si quis. C. e. nullã tamẽ mentionẽ facit de hoc dicto Host. sed vt habeas clare totam materiã distingue sic post Bar. in loco prealleg. faciendo tria membra q aut testes petuntur examinari ex parte actoris aut ex parte rei: aut ex parte illius qui põt esse actor & reus. Primo casu aut actor põt statim agere & non audietur intentando hoc remedium extraordinariũ: sed habet locũ regula q lit. non cõtest. testes nõ recipiuntur nisi put habef in. d. c. qm̃. Et est ratio qr non debet prius causa instrui q inchoetur. Si vero actor nõ põt de presenti agere & tunc aut facultas agẽdi non põt competere nisi post examinationẽ testium et debent tunc oẽs examinari put hic dicitur quia nõ est qd sibi imputetur quare nõ agat: pone exẽplum: vult quis petere bonorũ possessionẽ oportet q faciat prius fidẽ de testamẽto de quo prius facere non põt nisi per testiũ examinationẽ quia nõ fuit factũ in scriptis ad hoc. l. publicati. C. de testa. & de bo. pos. scdm tab. l. i. & ii. & quẽad. testa. ape. l. ii. Aut possibile est ius agẽdi supervenire testibus non examinatis & non auditur indistincte: sed tñ respectu testium de quorũ morte vel absentia timetur sm dictũ Bar. in. d. aut. si quis. et sic videtur intelligere dictã. l. in. l. aquilia. Et hoc videtur sentire q si debitũ est cõditionale vel in diẽ ex quo conditio vel dies põt extare ante mortem testium nõ debet fieri examinatio testium de qua hic. ¶ Sed glo. sentit hic cõtrariũ allegãdo illam. l. & ideo dixit quãdoq. Idem contra opi. Bar. aperte sentit Inno. in. c. quoniã. in princ. in versi. absens. & Jo. an. in addi. Spe. in loco superius alleg. sequitur do. Ant. hic & hãc partẽ puto veriorẽ & magis cõsentaneam litere illius. l. in. l. aquilia. & equitas maxime illam suadet: cũ enim nõ possit agere de presenti & nihil incertius hora mortis equũ est subueniri prout hic dicitur cum nullum in hoc sed in cõtrarium periculũ esse potest. Itẽ facit glo. no. in. d. c. quoniã. in prin. super verbo subtrahanf. que dicit q si dubitatur an testes variant dicta sua ppter morã sunt recipiẽdi. cum ergo in tẽpore cõditionis vel diei existentis possent testes dicta sua variare vt fortuitis casib' nõ superesse est merito puidendum prout hic dicitur. ¶ Uenio ad scdm mẽbrum quando testes petunf examinari ex parte rei quo casu scdm oẽs
a indifferenter testes sunt recipiẽdi & publicãdi. a cũ non sit sibi puisum de alio remedio ad hoc. d. aut. si quis. & hic scdm vnum intellectum. ¶ In tertio mẽbro quãdo is qui petit potest esse actor & reus dicendũ est idem vt hic scdm vnum intellectum quem supra latius declaraui. licet eñ iste posset agere nihilominus & aduersarius põt agere. imputetur ergo illi qui requisitus nõ exhibet se promptum ad agẽdum. nam isti facilius est intentare hoc remedium quam agere. agat igitur ille si in hoc pretẽdat preiudiciũ. & per hoc habes clarissime intellectum istorum iurium & diuersi-
5 tatis rationem. ¶ † Quero expediendo glo. b pe.
b an aliud c remedium poterat competere huic pres-
c bytero contra hunc patronum. respondet q sic. nam poterat agere vt faceret ecclesie chartam libertatis sicut p apocha agit is q soluit: vt. l. plures. C. de fi. instru. & libertus agit cõtra patronũ q faciat ei chartã manumissionis qd no. hoc ta-
6 mẽ est remedium ordinarium. ¶ † Ex quo not. d
d q vnum remediũ extraordinariũ non tollif per aliud. nam licet cõpetat remediũ de quo in glo. nihilominus etiam competit istud de quo hic in tex. & vide glo. in. l. de pecoribus. C. ad le. aquiliã. & qd no. in. c. fi. de collu. & insti. si qua pau. fe. di. in fi. & in Spe. de instr. edi. §. postq. ver. quid si debitor. & per Bar. in. l. si finita. §. eleganter. ff. de dã. infec. vbi generaliter tractat an & quando reus

agere

a ¶ Uide Bar. in.l.cū hi.§.trāsactionē.ff.de trāsac.& do.An.l.c. quinta uallis.in.iiij.col.in ṽ.venio ad q̄rtū.j.de iureiur. Itē qñ habeat locum ista examinatio de qua in hac decre.& in qb⁹ casib⁹ vide late p Bal. in sua marg. Inn.in ṽ.silētiū.in.j.q. Itē p illo dicto Bart.in.d.§.transactis.vide eū in simili.q.idē tenentē in.l.nā & postea.§.si minor.ff.de iureiur.& in.l.si so-

cietatē.§.arbitrorū.in.v. col.ff.pro soc.itē adde quād fieret si talis reus cui⁹ exceptio non erit pbanda p testes sʒ alio modo & timet ne pereat sibi pbatio quid erit fiēdū cū non possit h̄ casu habere locum examinatio testiū ad ppetuam rei memoriam nec possit cōpellere actorē agere.dic q tūc remedium erit vt eat ad iudicē & implo ret offiñ suū vt vi sa sua legitia exceptione imponat ppetuū silentium actori.istā cautelā tradidit gl. fin.in l.aureli⁹.§. centū. in ṽ. cōsequi possit.ff.de libe.lega. quā alle. p singu. Sal.in.l.iij.q ho. ce.pos. p qua ē casus in illa.l.iij.sm bal. ibi. Sʒ adde qđ idem dicit do. Ant.in.c. si autē. circa fi. de rescri. allegat ad hoc aliā gl. in.l. si cōtēdat. ff.de fideiuss. Ad q̄d quod remedium habeat exceptione tut⁹ro.ꝯsi. cccxij.& rel.

Zacharias.

b ¶ Uer⁹ valor rei adde ad pbandū verū valorē rei q̄ requirātur & q̄d admittat pbatio sufficiatq. vide per Lanfrā.de ori. in c.qm̄ ꝯ.§. testium depositiones.un. xcij. versic. quero secundo.cum duobus nume.se.ʒ.de probatio.de qua per Alerand. de Imol. consi. lxxv. Mda.foci. consi .lio. viij. incip. vi-sis.ver.& stant ista ibi quinimo singulariter volumi ne primo.

Anto.Francis.

¶ Quomodo pbetur ver⁹ valor alicuius rei: vide Bal.in. l.ij. in vlti.col.C.de rescin. vend.vbi dicit qđ pbatur per commune estimatio-

agere potest: & quomodo & quando faciendū sit instrumentum.dic etiam extra gl.q potuisset psbyter etiam agere via ordinaria intentando confessoriam vt.ʒ.dixi dicendo hoc ius libertatis eo dē sic competere.& sic petere pronunciari. Cui autem competet data libertate ius presentandi. dicit Uinc.q si ecclesia est collegiata collegium libe re diget ais.cessante collegio episcopus libere puidebit sicut in aliis.ʒ.de elec.c.j.& xvi.q.vij. omnes basilice. Dic ergo q ecclesia ista remanet libera in dispositiōe iuris communis si ius patronatus non competeret. ¶ Gl.vl.est clara sed contra eam & contra tex.op.videtur enim q denunciatio fienda patrono probari possit nedum per instrumentum sed etiam per testes. Item per sigillum autenticum.iuxta ea que habentur & not.in c.ij.de fi.instru.& c.licet vniuersis.de testi.doc.fatentur ꝯtrarium.sed quia testes isti eque possent deficere sicut in principali quos recipi mādat merito consulitur vt de hoc fiat instrumētum. Et si diceres nonne etiā probatio instrumenti potest antiquari. Item post centum an.negari poterit scriptorem instrumenti fuisse tabellionem.respōdet Host.q in primo casu prouidebitur per secūdam publicationem & reuocationē.de confir.vti. vel inuti.cum dilecta.in secundo forsan extabunt plura instrumenta eiusdem manus per quorum comparationem poterat roborari.C.de fi.instru.
7 comparationes. ¶ †Not.singulariter hoc dictū ex quo potes sumere practicam pbandi & impugnandi hec instrumenta antiqua.& vide Inn.in c.veniens.de ver.sig.vbi tractat qualiter probet
8 q scriptor instrumenti fuit notarius. ¶ †Sʒ quero vbi fiet hec denunciatio de qua in tex. Host.dicit q ad domum si absens est.ar.de elec.nō resi. extra.& ʒ.de eo qui mit.in pos.cau.rei seruande.c. fi. Inno.putat q data illius absentia debet expectari si sine periculo hoc fieri potest donec personaliter citetur arg.ff.que sent.sine ap.rescin.l.j.§. item cum ex eo.dicens notabile verbum qđ iura que dicunt sufficere citationem ad domū ponūt casus speciales & remittit ad no.in.c.fi.de eo qui mit.in pos.vide de hoc quod plene dixi in.c.ij.ʒ. eo.& est veritas q requiritur citatio personalis ex quo nunq̄ fuit in iudicio nec imminet periculum.secus si precessisset contumacia sm do.Ant. hic sed posset dici vt arbitror q cum hoc casu nō agatur de graui preiudicio poterūt testes recipi citatione facta ad domum si principalis se absentauit procuratore non dimisso. nam hoc casu pceditur ad missionem in possessionem ex primo decreto ex citatione domi facta iuxta no.in.d.c.fi. sed si esset presens deberet citari personaliter et non ad domum cū hec sit prima citatio: vt in.c. causam que.& quod ibi no.de do.& contu.vide ta
9 men quod scripsi in preallegatis iurib⁹. ¶ Ulterius quero an attestatiōes recepte sm formā huius decret.valeant si is qui producit agat contra alios. Inno.& bene q non secus dixit si ali⁹ agat contra eum.& hoc ideo qꝛ res inter alios acta &c. de fi.instru.c.inter dilectos.hoc limitat verū nisi alius successisset in ius illius contra quem testes fuerant recepti de quo vide plene per Io.an.in add.loco preal. Si autem testes fuerint recepti l terminis.c.quoniam.j.respon.dicit Inno.q si attestationes aperiuntur de consensu partium etiā ante lit.conte.valebunt ad eternam rei memoriā siue ille agat qui eos produxit siue ille cōtra quē producuntur: quia isto casu forma illius decre.cōuertit ad istū quod no. Sed si aperiantur a parte altera nesciente tunc nō valeret nisi tunc postea accederet consensus partis.& hoc quia nō debebant aperiri nisi post lit.contesta.tempore suo.
10 ¶ †Ultimo queritur corā quo iudice dʒ fieri hec

nem & ibi Bar.etiā post gl.dicit q pbat ex qualitate rei & quātitate redditiuū.de quo etiā per Bar.et Bald.in.l.si fundū per fideicōmissum.in prin.de le.j.& vide do.Alex.in ꝯsi.xc.in.iiij.parte ꝯsi.& vide Bar.in.l.filius.in.§.si quid alicui.ad fi.ff.de le.j.vbi dicit q pbat per vicinos dicētes q oēs cōiter emerēt rem de qua agit p tāto precio. & adde q valor

examinatio testium ad eternam rei memoriā dic q coram iudice principalis cause.si enim hec causa mouetur per fundatorem ageret contra ecclesiam coraʒ iudice ecclesiastico merito testes debēt recipi per eundem iudicem cum hoc sit pars cause principalis.& idē dic vbicūq testes reciperent super aliqua exceptione anteq̄ causa moueatur
a vt no.per Fed.consi.ccxx.per Barto.in.l.⁹si societatem.§.arbitrorum.ff.pro so.vide quod dixi in c.si quis contra clericum.de foro competen.et hec sufficiant.

1 ¶ Agens alternatiue vel quod rescindat venditio: vel q suppleatur iustum precium: nō astringitur ad probandum verum valorem rei.
2 In eadem causa si vnus producitur contra alium pluries non presumitur inimicus.
3 Testes inducti ad probandum valorem rei qualiter deponant in causa scientie.
4 Deceptio inter cōtrahentes an sit permissa de iure poli.

Cum in causa.

Post publicatas attestationes nouum capitulum probari potest etiam per testes antiquos.ita communiter summatur.sed secundum hoc nihil induceret de nouo hoc.c.cum hoc habeatur in.c.fraternitatis. & in.c.cum venissent.cum multis similibus ʒ.eo.ideo summo notabilius sic. Si materia antiqui capituli reperitur aliquo addito quod subijcitur necessitati probādi possunt testes etiam antiqui publicatis attestatiōibus produci.h.d. In prima parte ponitur decisa petitio. In secūda cōmissio ibi: cum igitur. ¶ Et pone casum literaleʒ vt colligitur ex glo.ii.monasteriū sancti martini de monte vendidit quedam casamenta ciuib⁹ viterbien.postmodum sentiēs se lesum vltra dimidiam iusti precij egit contra dictos ciues emptores cōdictione.c.cum dilecti.de emp.et ven. seu.l. ij.C.de rescin.ven.vt rescinderetur vēditio vel supplerent iustum precium probauit monasteriū in hoc iudicio se fuisse deceptum vltra dimidiam iusti precij. Sed non determinauerunt testes quanta fuerit illa lesio.et hec probatio sufficiebat si emptores voluissent venditionem rescindere: sed qꝛ dicebant se velle iustum precium supplere fuit dubitatum nunquid monasterium posset de nouo probare quātitatē excessus cum dicta testiū fuissent publicata super deceptione. Et respondetur q sic quia ista est noua materia licet habeat partem inclusam de antiqua non oportebit iterū probare monasterium fuisse deceptum sed de nouo nunc determinabit quātitas deceptionis & sic cessat timor subornationis cum ratione adiuncti videatur nouum capitulum sicut in simili videt cū additur q testes subornati falsum dixerūt iuxta no.in.c.licet.de proba.et per glo.in cle.ij. de testi. Hec colligitur ex hoc.c.et.c.cum causa.j.de emp.
1 et ven.et que in eodem facto loquuntur. ¶ †Not. j.ex hac casus positione q agens alternatiue vt rescindatur venditio vel suppleatur iustum preciū non astringitur ad probandum verum valorē rei sed satis est in genere probare deceptionem vltra dimidiam iusti precij.hec enim probatio facilior est q̄ determinare certū vel iustum precium.sufficit enim q res valeat vltra dimidiam per vnum bonon.vt dicit glo.in.d.c.cū causa.hec enim probatio sufficit ad rescindendū cōtractū. Sed si emptor dixit se velle supplere iustū preciū poterit de nouo pbari determinat⁹ valor rei vt hic. ¶ No.ij.
b q verus valor rei potest per testes probari. hoc pro tanto dico q verus valor nō deprehendit sensu corporeo sed iudicio intellectus qualiter autē
2 probabit dicā.j.cum glo. ¶ †No.ibi: easdē &c. qđ in eadē causa potest idē pluries pduci cōtra vnū

rei nō probat per testes quoꝝ vnus deponit rem valere.x. & alter deponit rem valere.xv. qꝛ tales testes dicunt singulares. ita Bar. in.l.si.§. q indiuisam.ff.de le.ij.et vide Bar. Ang.et Alexā.l.l. cū furti.ff.de in litem iurā. nec etiā pbat valor per instrumēta vēditionum pluries factarū diuersis psonis et diuersis tēporib⁹. sm Bal.l l.j.in vlti.col.C.de rescin.que p eo qđ inter.profe. Addas tū q qñ non pbat valor per partes iudex pōt suo arbitrio estimare valorem vel eligere estimatores q estiment sm Barto. in.l.si qđ ex pamphilo.ad finē.ff. d le.ij.& p Bald. et Bar.in vlti.col.C. de rescin.vē. et dʒ probari per testes deponētes de tempore psenti et non de tēpore pterito. ita Bar.in.l.cum emptor.in.§.si.ff. de dā.infec.& in.l. nō intelligit.in.§. diui.ff.de iure fis. & videas materiā que habent in.l. precia rerū.ff.ad l.fal.& denique adde q probatur valor rei per estimā cōis qꝛ p tāto fuit posita in estimo. l.bi qui.& ibi bar. no.C.de predi.namicu.li.xj. cui⁹ cōtrariū tenet Bal. in.l.ij.C.de rescin. vē.et istud forsan est verius nisi probaretur q in estimo cōis res esset allibrata et estimata precio cōmuni qꝛ tūc possit pcedere dictū Bart. alias apd me redditur multum dubium: quia solent in estimo communi res estimari minus quam valeāt communi precio ideo cogitandum relinquo.

Sebasti. Sapia.

a ℭ Testes inducti. vide Ang. areti. in. §. si quis agēs. col. iij. insti. de ac. vbi late quomodo pbet valor rei de quo etiā p Alexan. in ɔsil. lxxxv. in. iij. col. in. ij. volu. ⁊ Mariā. soci. in consi. viij. incivilis. v. ⁊ stāt ista in prima parte et ibi q̄ño debeant formari capitula seu capituli.

b ℭ Ergo dicere. adde q̄ño debeant deponere testes de valore rei. Alexā. consi. xcvij.

Sebasti. Sapia.

c ℭ Cō lex. An liceat contrahentibus se decipere vide do. Jas. in. §. sz iste. co. xxvj. instit. de act. Areti. in. l. si quis cum aliter col. pe. ff. de v. ob. ⁊ in consi. xcv. leviso legato. ⁊ practi. papi. in forma libelli in cā venditionis in ver. precio florenorum. et Bartho. vero. in trac. de simulatione contractuū in tertio casu principali. in secūda presumptione. colū. vij. dixi late. in. l. ij. in. j. no. C. de resci. vendi.

Sebastia. Sapia.

D ℭ Episcopalem. vide Calderi. sub rub. de prescri. cōsil. ij. vbi dicit q̄ inferior pōt p̄scribere cognitionem causarū matrimonialiū. de quo etiā per Alb. in. c. auditis. colū. vj. f. de prescrip. vbi Fedi. quē sequit Joan. Frācis. balbus in tract. p̄scriptio. in prima parte quinte partis principalis. q. vj.

nec ex hoc p̄sumit inimic⁹. Itē pōt produci super materia antiqui capituli addito aliquo nouo q̄ subijcit necessitati probādi. ⁊ vtrūq3 facit ad materiā. c. fraternitatis. ȝ. eo. ℭ Glo. ij. facit quatuor. nā in prima parte ponit quasi casum ⁊ declarat ⁊ dic latius vt. ȝ. dixi in prin. in secūda parte: ibi sz illi. ℭ Op. videtur ꝙ primi testes non debuerunt nunc admitti. an tenim tūc deposuerūt ⁊ habem⁹ intentū. aut interrogati de vero valore r̄diderunt ꝙ nesciebant ⁊ non debent vlteri⁹ admitti ne sibi contrarient. glo. so. dupliciter: ⁊ bene. primo ꝙ nō fuerūt interrogati nisi in gn̄e de deceptiōe vltra dimidiā. secūdo ꝙ p̄supposito ꝙ tūc dixissent se nescire nunc nō possunt esse de nouo informati. et sic cessat cōtrarietas. ℭ No. hanc solutionē ꝙ vbi factū habet causam manentē et nō momentaneā quis potest ex diuersitate tēporis scire q̄ aliquādo nesciuit nec per hoc dicit sibi cōtrari⁹. facit. c. pōderet. l. di. ℭ Tertio op. ꝙ publicatis attestationibus nō debuerunt testes de nouo pduci respondet glo. ꝙ super alio articulo nūc pducunt. et dic ꝙ licet materia antiqui capituli nūc repetatur in genere nihilominus ex eo ꝙ addit de precio determinato videt nouum3 capitulū ⁊ sic cessat timor subornatiōis: q̄ declara vt. ȝ. dixi: ⁊ ponit Jo. an. ad maiorē claritatem simile. Promisi tibi dare equū valoris decē florenoꝝ si sit maioris precij promisi vēdere. agis vt donē satis est mihi ad intentionē tuā excludendā probare ꝙ valet vltra decē licet q̄ntitatē nō exprimā. Si aūt agit ex parte secunda qꝛ vis vt vendā tūc per illos ⁊ alios testes potero probare verū preciu3 ita in proposito est dicendū. ℭ Ultimo querit glo. qualiter probabitur precium rei ⁊ ponit quattuor theoricas. Primo ꝙ ex quātitate redditui ⁊c. vt in ea pte ⁊ no. vltimā ꝙ nō debet estimari ex affectu singulari sz

3 communi estimatiōe: vt. l. precia. ad. l. fal. ℭ † Ex

a hoc determinat questio. Testes inducti ᵃad probandū valorē rei dicūt ꝙ res valebat centū: quia tantū ipsi dedissent nūquid ipsi probēt certe si apparet ꝙ propter vicinitatē loci vel aliquā aliā affectionē specialē illud preciū dedissent nō pbant qꝛ res est estimāda sm̄ ꝙ valet cōmuni estimatione: vnde Rico. ma. faciebat tria mēbra in hac materia vt refert hic Joā. cal. aut enī apparet testes ex aliqua affectione speciali tantū velle dare. aut constat ꝙ non ex affectiōe deponūt. aut dubitat. primi duo casus sunt clari qꝛ in primo nō probat. in secūdo sic. in tertio dicit valorē probatū: qꝛ ex quo de affectione dubitat standū est regule ꝙ res tantū valet quanti vendi potest. ff. de cōdi. furt. l. si seruus. ij. vnde cōtraria loquunt q̄ñ de affectiōe constat saltem ex coniecturis. vnde dicit prefatus Ric. ꝙ estimatio rei potest probari per testes ⁊ p instrumenta ⁊ per confessionē ⁊ delationem iuramenti per inspectionē oculoꝝ per cōiecturas et p accidētia sicut est rei qualitas fructus q̄ntitas cōmunis venditio rei ⁊ similiū que faciūt ad estimationē cōmunis precij: opportunitas loci et tēporis. ⁊ dicit ꝙ iudex ex talibus debet cū videt reū condēnandū estimare per se si nouit vel si nescit p se estimare debet adhibere personas habētes rei notitiā et per eas facere estimari prius prestito sacramēto. ad hoc. ȝ. q̄ me. causa. c. si. vnde male facit iudex sm̄ eū ⁊ Cal. qui absoluit reū propterea qꝛ nō est estimata q̄ntitas estimationis vel interest ex quo constat eū condēnandū: sed dubitat inquātum faciet ergo q̄ est dictū ad hoc de iureiurā. ex literis. hec sunt coꝝ verba que licet sint notāda ⁊ instruāt iudicē qualiter testes debeant aperte deponere: vnde aduerte tu clari⁹ post glo. ⁊ Bar. in l. ij. C. de rescin. ven. et. l. precia rerū. ff. ad. l. fal. ⁊ aliquid per eundē in tractatu de teste. ꝙ cum estimatio rerū nō cōprehendat sensu corporeo sz iudicio intellectus oportet ꝙ testis reddat causam sui testimonij etiam si non interroget alś nō valebit dictum super per ea que dixi in. c. cū causam. ȝ. eo. ⁊ ideo puto ꝙ si testis dixit talis res valet tantū qꝛ tantū dedisset. nō valet testimoniū qꝛ non sequit tantū dedissent ipse et alij testes: ergo tantū valet communi estimaitone. nam possunt decipi in precio. nec sequitur poterat istis pro tanto vendi: ergo tantum valet. nam sepe aliqui decipiuntur in precio vt in. c. cum dilecti. de emptione ⁊ vendi. pro hoc glos. no. x. questione secunda. hoc ius. in verbo vt plus. que dicit ꝙ si aliquis offert ecclesie p re sua plus q̄ valet non d3 recipere id quod est vltra iustū precium. ⁊ idem not. in. c. j. de emptione ⁊ vendi. oportet ergo ꝙ testes reddant causam concludentem communem estimationem que cum variatur ex tempore ⁊ ex loco: vt in. d. l. precia. debet se restringere ad locum vbi res est ⁊ ad tempus venditionis. vnde si res producit fructus vel redditus: debent testes dicere ꝙ talis res sita in tali loco tanti redditus solebat vendi tali tempore communiter pro tanto. nec nocet imo prodest si adderent ⁊ nos etiam tantum dedissemus si fuissemus empturi. ⁊ si iudex estimatores deputat debent se informare secūdum predicta. Si autem est res mobilis tunc dicent testes sm̄ Bartolum q̄ valet tantum qꝛ pro tanto potuisset vendi: vt. d. l. si seruus. ff. de condi. furti. Sed ego credo ꝙ idem seruandum sit in re mobili sicut in immobili omittendo q̄ dixit de redditu. nam licet res potuisset vendi pro tanto non sequitur ergo tantum valebat communi estimatione. nos enim de

b bemus considerare communem estimationem. debent ergo dicere ᵇꝙ talis res tempore tali ⁊ loco solebat communiter vendi pro tanto vel communiter reputabatur quod valebat tantum ⁊ pro tanto fuisset vē

4 dita. ⁊ hoc notabile. ℭ † Opp. vltimo ꝙ pro deceptione non competit remedium qꝛ licitum est contrahentibus ⁊c. vt in glos. si. que respondet ꝙ illud licet vsq3 ad dimidium iusti precij ⁊ non vltra. Aduerte non intellige ꝙ sit licitum id est quod sine peccato fieri posset. non est verisimi

c le ꝙ lex ᶜmaxime canonica permitteret deceptionē. ar. opti. xiiij. q. iiij. c. qui tempore messis. ⁊ in. l. bonam fidem. C. de actionibus et obligationibus. Item ex alio non debet intelligi de exceptione dolosa qꝛ vbi dolus dat causam contractui vel incidit in contractu competit remediū contra dolosos: prout no. in. c. cum dilecti. de empti. ⁊ vendi. ⁊. l. eleganter. ff. de dolo. vnde Inno. in quadam addi. quam fecit in. c. in ciuitate. de vsu. dixit ꝙ illud habet locum iure fori sed non iure poli id est iure celi seu dei. ⁊ in foro penitentiali. Sed dic clari⁹ ꝙ aut interuenit deceptio re ipsa sine dolo ⁊ facto partis ⁊ nō datur aliquod remediū citra dimidiā iusti precij. nec etiam credo ꝙ aliquod peccatum subsit. nam si nutriretur peccatum tunc ius canonicū daret remedium etiam in foro contentioso. ar. in. c. si. de prescri. aut interuenit deceptio re ipsa dolo partis quia induxit dolose ad vendēdum pro minus iusto precio ⁊ cōpetet remedium etiam citra dimidium iusti precij secundum not. in. d. c. cum dilecti. aut interuenit deceptio ex re ipsa ⁊ ex proposito non tamen interuenit dolus partis ⁊ procedat dictum Inn. vt in foro contētioso toleretur sed non in penitentiali quia non debebat pati primū decipi quem debet diligere sicut seipsum. de pe. di. ij. proximos. si autē vterq3 sciebat verum valorem rei tunc nullum subest peccatum lz res sit vendita pro minori precio arg. in. l. cuius per errorem. ff. de regu. iu. Et vide ad hanc materiam quod no. Jo. cald. in. c. nauiganti. de vsu. ⁊ hoc plene notabile.

1 ☞ Que spectant ad dignitatem episcopalem possunt prescribi ab inferiore ab episcopo ⁊ sede vacante spectant ad capitulum.

2 In causa matrimoniali an sit ferenda sententia in scriptis.

3 In receptione testium qui interfuerunt sententie: licet sententia non appareat in scriptis: citanda est pars dummodo non immineat periculum.

4 In actu vbi interuenit scriptura ⁊ est deperdita qualiter examinantur testes.

5 Qualiter facienda est exemplatio instrumenti vel priuilegij.

6 Facta publicatione an presumatur facta parte citata.

7 Instrumentum exemplatum a notario sine autoritate iudicis consensu partium facit fidem.

8 Qualiter facienda est ista publicatio testium de qua in. c. nostro.

Albericus. Recipiuntur ⁊ publicantur testes qui interfuerunt sententie vbi per scripturam de sententia nō apparet. In prima ponitur partis petitio. in secunda pmissio ⁊ iudicis datio ibi. ideoq3. ℭ Casus literalis. In albericum militem ⁊. C. mulierem vxorem ipsius coram capitulo reuennatēsi. matrimonialis questio vertebatur tandem sententia diuortij lata fuit inter eos: sed sententia non fuit redacta in scriptis: postmodum vero cōtraxit cum alia de qua filios suscepit ipse vero timens sibi ⁊ filijs preiudicium generari: quia sententia non fuit redacta in scriptis petijt a dom. pa. vt testes qui interfuerant sententie reciperentur ⁊ depositiones eorum in scripturam publicam redigerentur. Bernar. ℭ † Nota quod licet causa matrimonialis sit digni

1 tatis episcopalis: vt in capitulo accedentibus. de excessi. prelato. ⁊ capitulo primo de consanguinitate ⁊ affinitate. nihilominus potest tractari coram capitulo vt hic. quod intellige de iure speciali: puta ex priuilegio vel prescriptione de quo vide bonam glossam in capitulo literas. de restitutione spoliatorum. ⁊ quod ibi dixi. vel sede vacante secūdum doctores. argumentum infra de hereti. ad abolendam. Ex his

D nota duo. primo quod ea que spectant ad dignitatem episcopalem ᴰ non dico ordinem debent prescribi per inferiorem epo. secundo q̄ nodum in

a ¶ Utrum valeat senfētia lata in causa matrimoniali sine scriptis. Et quod valeat tenet Arc. in. c. statutis. circa me. n. q. i. ⁊ ita dicit tenere Hos. in hoc. c. albe. ⁊ vide gl. in. c. fi. de re iudi. in. vi. Qualiter autē depo nere debeant testes qui volunt probare sententiā in scriptis latā vide pul. per Bar. in. l. fi. iiij. col. ver. quero qualiter. C. de re iudi. ⁊ quod to nor sententie pro- bari possit per te- stes est tex. not. in c. sicut. de re iudi. ¶ Adde an sen- tentia possit pro- bari per testes vi- de do. de ro. deci. cccxix. in nouis. ꝯ re iudic. ⁊ an si p iure suo quis pos sit petere vt exa- minent testes ad eternā rei memo riam ⁊ coram quo iudice: vide Frāc. are. in cōsil. cclvij.

Anto. Francis.

¶ Circa hoc an sentētia in causa mrīmoniali pos- sit ferri sine scri- ptis. Dicas ꝙ re- gulariter senten- tiam describi ⁊ le gi: ⁊ alias non va let. l. i. ⁊. ii. C. ꝺ sen- ten. ex peri. reci. ⁊ ibi per Bar. in. i. no. ⁊ per Bal. in i. col. ⁊ per Bald. in. l. prolatam. de sen. ⁊ interlo. om. iudi. ⁊ per eundē in. l. fideicommis- sa. in. §. quoties. de lega. iij. in cau- sa tamē matrimo- niali valet etiam si feratur sine scri- ptis ꝺm Inn. hic ⁊ Bal. i sua mar- ga. sup. Innoc. in ver. sententia. in iiij. col. ⁊ vide glo. in. c. fi. in ver. illu- strium. de re iud. lib. vi. in causis ēt summariis ⁊ bre- uibus valet sentē- tia etiam sine scri ptis lata p illam glo. in. c. fi. et habe tur in aut. nisi bre uiores. C. de sent. ex peri. reci. valet etiā sententia si- ne scriptis super expensis ꝺm bal in. l. patris ⁊ filij. in fi. ff. de vulg. et pup. ⁊ tenet ro. in rub. ff. de re iudic. in. x. col. valet etiā sine scriptis lata etiā nullo verbo iudicis super questione incidenti vel emergēti secun- dum Bal. in. l. ij. in fi. C. de sentē. ex peri. reci. ⁊ est ex mente Barto. in. l. defendente. ff. de arbi. tu. valet etiā in notoriis sn̄ia lata sine scriptis se- cundum Bal. in aut. presbyter. in. ij. colum. C. de episco. ⁊ cleri.

b Zacharias. ¶ Instrm̄ perditū. Adde tu plene per Lanfrā. de orīa. in sepe alleg. c. quoniam contra. in prin. nu. xi. ver. quid si acta fiant.

c Sebasti. Sapia. ¶ Testes. vide Alex. in consi. cxcvi. inci. viso testa- mento. col. ij. circa fi. in. ij. vol. Feli. in. c. sicut. col. pe. ⁊ seq. ꝺ de re iudi. et Alex. in consi. cxiiij. inci. discussi. col. iij. in. i. volu.

d ¶ Nunquid in hac publicatione seu exemplatione scripture necessa- rio sit vocāda pars. Et vide de h̄ per Bar. in aut. si quis in aliq̄. de edē. vbi alle. Inn. in. c. fi. de fi. instru. ⁊ hic concludit ꝙ sic. ⁊ idem dicit Bar. in. l. ij. circa prin. ff. de fi. instru. de quo vide per do. Abb. in. c. venerabi- lis. de confir. vti. vel inuti. ⁊ ple. per do. de ro. deci. x. ꝺm ex. meā nouis. et vide Flo. in. d. l. ij. Item ꝙ in insinuatione seu exēplatione instrumenti nō requirat citatio ptis quā tenor instri. tꝫ Archi. in. c. ꝫ more. in. i. col. c. di. quam sententiam dicit expresse corroborari per illam doctrinam in fi. ꝙuis magni viri contrarium dicant. Sed ꝙ sint citandi tenet Bald. in apo. l. fi. ff. de fi- de instru. ⁊ ita di- cit tenere Spe. in ti. de instru. edi. §. restat. ver. pe. ⁊ vi- de qꝺ de hoc nota tur post do. Abba. in. d. c. fin. in ante- pe. col. vbi sing. lo- quit per Bald. in dicta aut. si quis i aliquo. ⁊ ibi p doc- to. per Gul. de cu. et Alberi. in. l. nam ita diuus. ff. de adop. et i. l. chi- rographis. ff. de admi. tu. ⁊ in. l. fi. circa vlti. col. ff. de tab. exhi. p Bar. i l. ii. C. de testamē. ⁊ ibi per Bal. in. vi. qꝺ. et aliquid per Bald. in. l. si quis ex argentariis. in fi. ff. de edē. ⁊ bal. in. l. fi. C. de eden. Et ꝙ pars sit vo- cāda in terminis tenet do. Abbas post Hosti. i. c. ab- bate. in vlti. col. de ver. sig. et idem te- net Odoff. prout refert Spe. in tit. de instru. edit. §. ostenso. vij. col. v. porro. ibi absen- tes. sed Specu. ibi videtur tenere cō- trarium dicit ta- men ꝙ tutius est ꝙ citetur.

¶ Adde an cita- tio requirat in exem platiōe instri are. cōsilio. cxxvi.

Anto. Francis.

¶ Circa istā ma- teriam de exēpla tione instrumen- ti an in illa requi- ratur citatio par- tis: dicas quod re gulariter semper pars est citanda vbi pretendere po test aliquod preiu dicium. l. de vno- quoq;. ff. de re iu- di. l. nā ita diuus. ff. de adop. tamen vide Bald. in addi. Spec. in tit. de instru. edi. in vsl. publicatio. et in auten. si quis in aliquo in penulti. colum. hic alleg. qui dicit quod exemplatio instrumēti mādati potest fieri etiam parte non citata. et de materia istius exemplationis quomodo fiat. et ad quem fi- nem et ad cuius instantiam: et an probet: vide ple. per Specu. in titu. de instru. edi. §. iij. in prin. et in ver. vbi autem. et se. et in. §. un. per totum. et in. §. vij. et in. §. ix. ver. item ꝙ non est. et adde ꝙ exēplatio debet fieri de verbo ad verbū nihil addendo vel minuendo. ita Bal. in. l. fina. C. de preci. impe. offe. et debet inseri totus tenor instrumenti exemplati. vide Car. in cle. fi. in prin. de sepul. et debet fieri cum die et consule et testibus et nomine notarii et loco de quo per Specu. in tit. de test. in. §. qualiter. in ver. eadē questio. et vide glo. magist. ⁊ ibi per doc. ⁊ Alexā. in. l. i. in. §. editiones. ff. de edē. ⁊ vide Bal. in. l. fi. C. si ex fal. instru. et in. c. per tuas. hoc eo. ti. ⁊ vide Io. an. in addi. Specu. in rubri. de instru. edi.

dū in iurisdictionalibus simpliciter sed etiam in spectātibus ad dignitatē episcopalē ex quo iuris ditionis sunt transeunt in capitulū sede vacāte. ¶ No. ꝙ acta iudicij in scriptis publicis nō reda cta possunt per testes probari. ad hoc. c. qm̄ cōtra. in fi. ꝺ de proba. ¶ No. iij. ꝙ ad perpetuandā me moriā alicuius actus satis est qꝺ testes qui actui interfuerunt per iudicē examinent ⁊ eoꝝ dicta i

2 scripturā publicā redigant. ¶ † Op. contra predi cta ⁊ contra tex. videtur enim ꝙ hec sententia nō tenuit. ex quo in scriptis lata nō fuit. ij. q. i. in pri- mis. ⁊ in. c. fi. de re iudi. li. vi. §. de sen. ex peri. reci. per to. ⁊ per consequens nō debet in scripturam publicā redigi. vt in. c. inter dilectos. de fi. instru.

a Sol. gl. i. ꝙ hoc est speciale i causis[a] matrimonia- libus sicut seruatur in causis breuissimis ⁊ inter clericos: vt in aut. nisi breuiores. C. de sen. ex peri. reci. ⁊. xi. q. i. si quis cū clerico. dic hoc nō procede re vt clare colligitur ex cle. dispendiosam. de iud. iuncta cle. sepe. de ver. sig. ex quibus clare colligit ꝙ sententia in hac causa ⁊ in aliis que tractātur de plano ⁊ simpliciter ⁊c. debet ferri in scriptis ⁊ ad istū tex. dic ꝺm Io. an. ꝙ potuit i scriptis reci- tari ⁊ de ea publicū instrumentū nō fieri. vnde pō dera tex. qui solū dicit ꝙ nō fuit in scriptis reda- cta nō dicit recitata ⁊ in fine mandat redigi in pu blicā scripturā quasi prius nō interuenisset publi ca sed priuata. ¶ Et no. bene ex hoc ꝙ licet de so- lennitate substātiali sentētie sit ꝙ pronuncietur in scriptis vt in. d. c. fi. nō tamen est necesse ꝙ illa scriptura sit publica sed sufficit priuata manu iu dicis fortassis scripta. sꝫ postea vt faciat fidē opor tet ꝙ notari[9] redigat in scriptis publicis. d. c. qm̄ contra. ⁊ de aliis casibus hic enumeratis in glos.

3 dic vt plenius dixi in. c. i. de libel. obla. ¶ † Sed quero nūquid in hac testiū receptione sint citādi hi quos negotiū tangit. ¶ Glos. ij. dicit ꝙ sic p. c. significauit. ꝺ. e. quod no. idē tenet hic Inn. alleg. aut. de instru. cau. §. de quibus. ff. de adop. l. nā. ⁊ C. de accu. l. vl. cū. d. c. significauit. Idē do. ꝺ ro. de ci. xiij. ⁊ hoc teneas. Sicut enim nō valet receptio testiū parte non vocata quando lis est de presenti vt in. c. ij. ꝺ. e. ⁊ in au t. e. §. ⁊ hoc multo fortius qn̄ recipiuntur ad perpetuā rei memoriā cum in pri mo casu non sit tantū periculū cū possit excipere tempore publicationis tam in personas ꝙ in di- cta ⁊ ꝓbationes de facili existāt. in casu vero no- stro post longū tractuꝫ temporis possit perire co pia testes reprobandi vel dicta. ad hoc. c. qm̄. i. rñ. vt lit. non conte. limita tamen gl. quando sine pe riculo pars absens vocari ⁊ expectari potest. alꝫ poterunt testes recipi ⁊ procedere secundū dispo sitionē. d. c. quoniā. scilicet vt īfra annū deficiet parti. ita notanter dicit Inn. in. c. significauit. in fi. ꝺ. e. quod notabis. facit ho. tex. in simili in. c. cū dilecta. de confir. vti. vel inuti. ¶ Nunc extra glo. expediendo gl. magnam Inn. ⁊ dicta aliorū suc- cincte ⁊ conclusiue quero nunquid omnia gesta ⁊ scripture poterūt sic exemplari ⁊ publicari: mul ta hic inuoluuntur maxime per do. Ant. Ego cla re ⁊ breuiter dico quod possumus cōsiderare tres casus. prim[9] qn̄ in actu gesto nulla interuenit scri ptura. exemplū in. c. significauit. ꝺ. e. secundus qn̄ interuenit sed fuit perdita nec supersunt testes q interfuerunt actui, sed illi qui viderunt scripturā et hunc casum non tangunt hic doc. tertius casus quando in actis interuenit scriptura ꝙ ex causa petitur tunc exemplari et publicari. In primo ca su testes possunt recipi qui deponent solūꝫ super illo actu citato aduersario seu quocūq; alio cu- ius interest. vt ꝺ. dixi in. d. c. significauit. ⁊ declara

4 latius vt in. d. c. significauit. ¶ † In secundo casu non sufficit ꝙ testes deponant se vidisse scripturā ad effectū vt eoꝝ dicta faciant fidē sicut instrumē-

b tum perditū[b] quia posset de facili fraus cōmitti cū testes nō possunt de facili ꝯprehēdere an istru- mentū seu priuilegiū esset falsum. Hinc est quod solus notarius nō sufficit ad scripturā exemplā- dam: vt in. c. fi. de fi. instru. sed oportet quod ꝓbe- tur saltem presumptiue perditio instrumēti ⁊ qꝺ

c testes[c] sint periti ita quod de facili non potuerūt decipi. vt probari videtur. vt in. c. cum olim. ꝺ de priui. et. l. testium. in fi. C. de testi. tenet Bar. in au ten. si quis in aliquo documento. C. de eden. vide plenius per doc. in. d. c. cum olim. ⁊ dic vt ibi. ⁊ in hoc casu requiritur vt pars aduersa citetur ⁊ sic fortius quam in casu precedenti cum agat de ma

5 iori preiudicio. ¶ † In casu tertio dic quod om- nes scripture possunt ex causa exemplari ⁊ auten ticari: puta quia incipiunt deleri vel timet quis ne perdat originale cum habeat transire per loca periculosa vel est procuratoriū ⁊ habet agere cō- tra diuersas personas vel simile quid vt in. c. fi. de fi. instru. ⁊ de confir. vti. cum dilecta. de priuile. ex parte abbatisse. cum fi. ⁊ in hoc casu dic qꝺ si idē notarius qui fuit rogatus de instrumēto vult exē plare non requiritur alia solennitas quia vnum videtur instrumentum licet multa sint exempla. l. vnum testamentum. ff. de testa. no. Bar. in. d. au ten. si quis. ⁊ doc. in. d. c. fi. de fi. instr. si vero nō est idem notarius qui fecit instrumentū tūc oportet quod recurratur ad iudicem vt in. d. c. fi. ⁊ ꝙ citet pars cuius interesse potest. nam in hac exempla- tione subest magnū periculū ⁊ non minus ꝙ qn̄ testes examinant uno maius cū instrumentū seu priuilegiū posset esse falsum latenter ⁊ iudex ⁊ no tarius de facili perpenderent cū non sint de ma-

d teria informati. Ideo dꝫ[d] vocari is cuius īteresse pōt vt se opponat si velit: alꝫ exēplū nō valebit ꝺ tenēt doc. cōiter h̄ ⁊ in. d. c. fi. et legiste maxie Bar. in. d. aut. si qs. et Spe. in ti. de īstru. edi. §. ostēso. ⁊ Do. de ro. deci. xiij. hñ facit. c. cū dilecta. fal. ⁊ h̄ hñ notabis qꝛ multi in hoc errāt faciētes solūmodo exēplari p notariū autoritate iudicis ⁊ plus dicit hic Inno. ꝙ si sit instrm̄ qꝺ aliū specialiter nō tā- git vt priuilegiū vel indulgentia et sic non est spe cialis aduersarius: debent saltē per edictū solen- ne vocari quoꝝ īterest aut interesse posset. alꝫ aūt

a ¶ De hoc an presumat citationem precessisse. vide glo. & do. Ant. in c. ea noscitur: de his q̄ fi. a prela. & quod ibi plenius notaui & vide do. Ant. in c. i. presentia. in pe. col. versi. venio ad secundū. de renū. vbi alle. dictū do. cto. hicitē de questiōe hic posita vide do. Ant. in c. i. in pe. col. ver. nū-quid autem presumat. de fi. instru. Itē adde q̄ si cōmissa ē citatio nūcio vt citet personaliter vel ad domum et notarius postea scribat qd̄ nuncius in oīb⁹ & per oīa fecit vt sibi cōmissum fuit: citato nō cōparente postea presumit in hoc dubio qd̄ nuncius citauerit ad domum et nō psonaliter qd̄ cuz agit de procedendo cōtra cōtumacem potius dz presumi culpa quam dolus ita sing. determinat Bal. in l. properandū. §. et siquidē. circa fi. in. col. C. de iudi. quē refert et sequitur Pe. de anch. in clemē. si ante de do. et contu. qd̄ te ne menti q̄z notarij ita scribūt. item ad predicta vide qd̄ eleganter scribit Bald. in c. i. §. si instrumentū. in tit. de notis feu. et adde hic Floria. i l. ii. ff. de fi. instru. vbi dicit q̄ si producat instrumentum lōgo tempore sumptū ab originali lz non appareat de citatione partis presu-

non valebit exēplatio sm eū nisi fieret per illū q ipsum concessit. sicut eī sine alterius vocatione a prin. ɔcessit ita pōt de nouo exēplare vel triplicare. ¶ Cōtra hoc tū op. de. c. cū dilecta. de cōfir. vti. vel inuti. vbi corā papa fuit aduersari⁹ repugnās reuocationē priuilegii. ridet Inno. ibi q̄ ibi non fuit emissum aliqd̄ edictū lz aduersari⁹ cōparuit et fuit auditus. vel sm Jo. an. licet is qui priuilegiū ɔcessit ex postfacto ipsum pōt publicare sicut a principio ɔcedere eū publicādo nisi aliud dicat nil de nouo dat. Itē dicit id qd̄ supradictū est intelligendū qn̄ priuilegium suspectū nō est nec de ipso refert q̄stio alioquin nūq̄ sine cause cognitione etiā per illū qui cōcessit priuilegiū debet postea publicari imo & vocādi sunt illi quos res tangit. & sic loquit dictū. c. cū dilecta. et. j. de priui. c. cū olim. & c. ex parte abbatisse. & ar. in eo qd̄ le. & not. in. c. causam. ā. e. §. i. ad fi. et si in instrumētis ɔtrarium diceretur possunt exinde magne fraudes & grauia piudicia prouenire cuz ex quo publicatio facta est de falsitate sine suspicione prioꝝ nihil vlteri⁹ dici posset & hec no. & vide qd̄ no. Inn. in c. ex parte abbatisse. preal. Satis enim mihi placēt predicta per iura superi⁹ allegata. nā & idē notarius qui fecit originale pōt de nouo illud exēplare sine partis vocatione. vt. ā. dixi: fortius pōt ille qui cōcessit & qui de nouo posset cōcedere: vtile tñ est et valde honestū vt pars vocet cum & principē
6 q̄nq̄ fallat obliuio. xxix. di. preterea. ¶ † Sz quero nūquid facta publicatione presumat a q̄ pars fuerit vocata vel q̄ edictū emanauerit cum tractu temporis obiciat q̄ non fuerūt vocati quoꝝ interat. Inno. refert hic duas opi. prima q̄ psumi dz oīa solēniter facta. l. i. & l. optimā. C. de ɔtrahen. stip. secunda sm alios q̄ si in publicatione contineat eos vocatos presumit alīs secus. ar. in. d. l. optimā. Host. ponit tertiā opi. distinguentē inter tps & tēpora. nā si publicatio fuit facta ita de recēti q̄ vtēs ea pōt de facili solennitatem pbare sibi incumbit onus pbandi nisi exprimat in publicatione q̄ solennitas fuit seruata. Si autē factum est ita antiquum vt impossibilis reddat pbatio: tūc oīa pre-
b sumātur solenniter acta. b l. si arbiter. ff. de proba. Ego arbitror indubie q̄ isti oēs nō bene dicant Primo eñ dico q̄ quātūcūq̄z in publicatiōe dicatur q̄ pars fuit citata nō stat his verbis enunciatiuis q̄z qn̄ aliquid enunciat in instrumēto qd̄ nō potest interuenire tpe cōfecti instrumenti verba enūciatiua nō faciunt fidē. vt in aut. si quis in aliquo documento preallegata. et ibi Bar. no. Inno. in. c. qm̄ cōtra. de proba. Itē solēnitas extrinseca nō presumit etiā si tps lōgissimū sit preteritum nisi alia presumptio adsit. l. quecūq̄. ff. de publi. & quod no. in. c. peruenit. de emp. et ven. potuit eñ quis dam facere publicari instrumentū falsum et semper illud tenuit in arca. non est eñ quid parti imputetur si nō cōtradixit. pro hoc qd̄ in simili no. Bar. in l. theopōpus. ff. de dote prele. & dixi in c. ii. & c. tuus. ā. e. Ad idē glo. no. i facto tex. in l. vna. C. de fi. instru. & iure hastē. li. x. nec ob. l. optimam. preall. que loquit qn̄ aliquid enunciat inter partes. tunc enim in preiudiciū partiū illud enūciatum probatur ex quo est de substātia act⁹ qui agitur. Sed in casu nostro alterā partē non apparet fuisse presentē. secus si in publicatione diceret qd̄ pars fuit presens q̄z tūc tractu temporis presumeretur citatio ex quo fuit psens publicationi & non contradixit iuxta ea que plene dixi in. c. qm̄. preal leg. et per Inno. in. c. innotuit. de eo qui fur. or. recē nec obstat predictis ratio impossibilitatis quā facit Host. quare debuit de requisitione facere cōfici instrumētū prout dicit in. c. significauit. ā. e. & tenere illud sicut exēplatū iuxta glo. notabilē in. c. cū in iure. de offi. dele. vel seruare in publicatione
7 ea que dixi in. d. c. qm̄ cōtra. ¶ † Aduerte tñ qd̄ si notarius exēplaret de cōsensu partiū cōfitentium vera esse que cōtinent in illo instrumento tūc etiā sine autoritate iudicis fidem faceret inter partes saltē tanq̄ confessio et pactū: et si non vt scriptura publica: cū notarius nō fuerit rogatus de contē-

tis in dicto istrumēto iuxta no. per Bar. in. d. autē. si quis. & per doc. in c. si. de fi. instr. & p Spec. de instru. edi. §. restat. ver. pe. & i. §. fi. ver. ii. quod
8 no. & sic limita. d. c. fi. ¶ † Quero qualiter fiet hec publicatio attestationū de qua l tex. Inn. primo dicit qd̄ postq̄ testes recepti sunt & dicta eoꝝ scripta debet fieri dictoꝝ publicatio a iudice ordinario sedēte pro tribunali & vocatis quoꝝ interest si adesse volūt. in aut. de instru. cau. §. de quibus. ff. de adop. l. nā. de accu. l. si. C. & d. c. significauit. & vocabit notariū qui scripsit dicta testiū quos sol⁹ tabellio receperat & nō adhibeatur sibi fides sine subscriptione testiū corā alio iudice nisi corā illo qui eos receperat in aut. de here. & fal. in. §. sancimus. Est enim adhuc priuata scriptura sm quosdam. sed ex quo fit subsequit publicatio per iudicem fides sibi adhibebit. sed ipse Inn. contrariū credit. nā sm eū ex quo acta scripta sint per tabellionē credit eis inter easdē personas sine alia publicatione. C. de dona. l. in donationibus. ā. de pba. qm̄ cōtra. ff. de iureiur. l. sed & si possessori. §. vl. cū l. seq. Si aūt attestationes inueniant apud iudicē sed nō autenticate per tabellionē necessaria est hec publicatio sm eū. ¶ No. bene hāc opi. Inno. nā primo sentit qd̄ in examinatione istorū testium qui recipiunt ad perpetuā rei memoriā nō est opus vt testes adhibeant sicut nec qn̄ lis pendet de presenti. & sic l acta quasi iudiciali puro de quo aliquid vidistis in. d. c. qm̄ cōtra. & c. post cessionē. de pba. Secundo sentit qd̄ testes possunt adhiberi & maior fides adhibet tūc scripture notarij p hoc qd̄ dixi in. c. cū causam. ā. eo. Tertio qd̄ de necessitate dicta istoꝝ testiū nō sunt publice manifestāda sed satis est q̄ p notariū redigātur i publicā formā & hoc vltimū singulariter notabis. nā vult q̄ faciāt fidē etiā corā alijs iudicib⁹ inter easdē partes sine qualibet alia publicatiōe. sed vide circa hoc qd̄ plene dixi in. c. causam que.
c ā. eo. ¶ Vltimo potest hic queri corā quo iudice c fiat ista publicatio respectu testiū recipiēdoꝝ. dic vt dixi in. c. significauit. pcalle. respectu scripture exēplāde. dic vt plene dicet in. d. c. fi. de fi. instru.

1 ☞ Accusator proprie est quando agitur criminaliter.
2 Tunc magis creditur duobus testibus affirmātibus q̄ mille negantibus: quando negatiua nō est coartata.
3 Nunquid admittatur testis deponēs ita ego depono prout in alia depositione dixi.
4 Si testes examinati i summario iudicio sint mortui an eorum dictum debeat valere.
5 Centum testes deponūt pro matrimonio: duo cōtra qui preferantur.
6 In causa matrimoniali publicatis attestationibus licitum est producere testes.
7 Protestatio facta tempore publicationis non releuat.
8 Actori ad confirmandam pbationem etiam in iudicio summario factam: publicato pcessu licitum est reproducere illos pmos testes nō nouos.
9 Quomodo probet testis qui secundo productus dicit contrarium eius quod primo dixerat.

Cum i tua. Potest dupliciter summari primo quod continet id quod. c. veniens. ā. eo. & secundum hanc intellectum. h. d. Variato fine agēdi publicatis attestationibus licet producere testes. Aduerte hec lec. procedit si habetur respectus ad secūdam productionem vel ad tertiam respectu prime. quia prima productio fuit facta extra iudicium dum procederetur secūdum formam. c. finalis. de clādesti. desponsat. vt matrimonium posset contrahi non obstante forte infamia in contrarium: sed secunda & tertia fiunt in iudicio dum directe agitur ad matrimonium seperandum propter consanguinitatem: sed quo ad tertiaz productionem nouissime fiendam respectu secunde iam in iudicio facte non procedit hic intellectus: quia in eodem iudicio agit & tertia probatio est directe contraria secunde

mitur partē fuisse citatam & alleg. Jo. an. hic & vtrū in facto antiquo ex diuturnitate tēporis presumatur solennitas extrinseca interuenisse & q̄ presumatur tz Ang. in l. sciēdū. ff. de v. ob. dicens esse casum singularē in. l. si filius. C. de peti. here. idem dicūt Bal. An. & Imo. & ro. in. l. gl alienā. in prin. p illū tex. ff. de acquirē. here. idez tenet do. Ant. in. c. peruenit post glo. in pe. col. de emp. et ven. de quo vide ibi lati⁹ p Imol. idē tenet do. Ant. in. c. illud. in. vij. col. de presump. & in. c. ea noscit. in vl. col. de his que fi. a prela. contrarium tenet Bal. in l. ii. C. de le. here. cū quo transit ro. in. d. l. sciendū. Sz primā opi. vez qd̄ psumat solennitas extrinseca i facto antiquo tenet do. Ant. in. c. in presentia. in vlti. col. de renun.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Solēniter acta. vide areti. idē tenentē in cōsi. xxvi. incip. casus talis est. in secundo dubio vbi defendit testamētū cuiusdaz cardinalis qd̄ erat de antiq̄ & opponebat qd̄ non interuenerāt solennitates requisite refert & sequitur do. Jas. l. i. publicati. col. iij. in fi. C. de testa.
Sebasti. Sapia.
c ¶ Corā quo iudice. vide do. Jaso. in. d. l. publicati. col. iij. v. in prima parte. C. de testa. vbi ponit q̄ publicatio pōt fieri corā ordinario et coram delegato.

+ Sebasti. Sapia.
a ¶ Accusatoris vi-
de do. Jas. instit.
de actio. in princi.
col. v. ⁊ no. q quã
doq; dispositio lo
quens de accusa-
tore habet locum
in teste ⁊ est glos.
in l. is qui iudi-
cio. ff. de accu. quã
dicit sing. And. si
cu. in c. j. §. de acc.
b ¶ Et ad hoc qd
no. spe. in ti. de te-
ste. §. qualiter. in
ij. col. versi. ceterũ.
vbi dicit qd ille
cui sunt facte po-
sitiões põt respõ-
dere credo prout
cõtinet in hoc in-
strumẽto si hoc in
strumentũ est pe-
nes se vel aduer-
sariũ ⁊ idem dicit
Bald. in l. ij. §. qd
obseruare. in si. C.
de iur. cal. ⁊ de q-
stiõe hic tacta an
testis repert' pos
sit dicere dico prout
dixi in alio iudi-
cio vide p Bal. in
l. si. C. de testi. ⁊ in
l. si. in ij. col. versi.
modo pone. C. de
re iudi. ⁊ p Bar.
in l. legata inuti-
liter. ff. de leg. j. ⁊
in l. eos. ff. de fal.
⁊ per Glo. in l. pri-
ma. ff. de testi. vbi
dicit q iudex põt
aduertere tale di-
ctum sed dicit qd
cõsulit testi q po-
tat sibi exhiberi
copiã primi dicti
⁊ de hoc an suffi-
ciat qd testis se re-
ferat ad contenta
in schartula vid an.
in cõsi. cclxxij. Itẽ
de qstione hic po
sita vide omnino
per Bal. in c. lite-
ras. in iij. col. de
psum. vbi dicit q
potest dicere dico
idẽ qd prius dixi
et postea suppo-
nit cautelã quam
sup hoc tradidit
Bart. in l. eos. ff.
de fal. quem videt
improbare Glo. in
l. qui falsa vel va-
ria. ff. de test. de q
vide elegãter per
bal. in c. p tuas in
prin. vj. col. de pro
ba. ⁊ adde q idez
qd Bal. in d. c. li-
teras in terminis
dicit Joã. de san.
in c. testes. in j. co-
lum. in qd. xx. vbi
refert et sequitur
dicta Bar. in d. l.

secunde et sic non deberet admitti publicatis at-
testionibus de. ij. j. e. ti. Ideo legitur aliter ⁊ com
muni' sic. publicatis attestationibus in causa ma
trimoniali super eodẽ capitulo vel directe cõtra-
rio testes produci possunt ⁊ hanc specialitatez in
causa matrimoniali probat hec litera medi' quo-
libet alio iure. Ego summo sic sm aliũ intellectũ
notabiliorẽ non ponendo aliquam specialitatẽ in
causa matrimoniali. Publicatis attestationib'
possunt produci testes super eodẽ articulo vel di
recte contrario qui prius fuerunt producti in iu
dicio summario seu extra iudiciũ et tunc expone
tex. in si. ibi: in hoc casu scilicet cũ testes alij produ
cti reproducantur. Cõmunis diuisio: secũda ibi:
quãq;. ¶ Casus literalis. Quidã vir ⁊ mulier vole
bant contrahere matrimoniũ dicebatur q erant
cõsanguinei ad hoc vt omnis suspicio tolleretur
xj. vel. xij. de antiquioribus et melioribus de con-
sanguinitate vtriusq; iurauerunt illos nõ esse cõ-
sanguineos distinguendo personas et gradus il
lorũ a quib' descenderunt: ⁊ sic matrimoniũ con
traxerũt. post ɔtractũ matrimoniũ quidã accusa
uit matrimonium illud: et induxit tres testes vel
quatuor per quos parentela probata fuit. querit
vtrũ propter dicta illoꝝ triũ vel quatuor posterio
rum derogetur fidei prioꝝ. xj. vel. xij. qui prius in
contrariũ iurauerunt: vel primi potius preferan
tur. respõdet papa quod licet ad aliud iurauerũt
primi q secũdi cũ in secũdo iudicio priores perso
ne inducte fuissent ⁊ iurati deponerent illa eadez
que primo dixerunt sine dubio preualerent dicta
illorum et sic matrimoniũ non separetur: per qd
datur intelligi qd si ille persone non fuerũt indu
cte in secundo iudicio preualerent dicta istoꝝ vel
triũ vel quatuor ⁊ sic separarentur nec possunt re
pelli eo pretextu quod partes testificata didico-
runt: qꝛ talis obiectio locũ non hꝫ in hoc casu. B.
¶ No. tertiũ posse impetere mrimoniũ īter alios
contractũ respectu consanguinitatis vel alterius
impedimenti licet nullũ pretendat interesse pri-
uatũ seu respectu peccati vel boni publici ad hoc
c. literis. ⁊ c. iij. de proba. Et not. qd talis impeti-
tor potest dici accusator licet solũ agat ciuiliter ad
separationẽ matrimonij. sed dicit Jo. an. qd im-
proprie dicitur accusator cũ non sit questio crimi
nalis sed mixta sicut in c. tue. de procu. et dicit qd
agitur de crimine incestus qui committitur inter
consanguineos. xxxvj. q. j. §. cũ ergo. ⁊ hoc respe-
ctu dicitur accusator sed nõ proprie vt dixi qꝛ non
agitur ad vindictã sed ad separationez dũtaxat.
1 ¶ †Ex quo no. quod appellatiõe accusatoris 'so
a lum venie proprie is qui agit criminaliter quod
no. ppter statuta. et quãdo dicitur agi criminali-
ter dixi. s. de iudi. super rubri. ¶ No. ij. quod pba
tio facta extra iudiciũ summarie ad certũ effectũ
non impedit probationẽ faciendã in iudicio ple-
narie quo ad illũ effectũ vel etiã ad effectũ contra
rium. et hoc procedit considerata secunda proba-
tione respectu prime. ¶ No. iij. quod tres vel qua
tuor testes deponentes super cõsanguinitate ⁊ sic
super affirmatiua non preferũtur pluribus in eo
iudicio deponentibus super nõ consanguinitate
et sic super negatiua cuius contrariũ sentit Inn.
2 in c. sup hoc. de renun. vbi dicit †quod magis cre-
ditur duobus affirmantibus quã centũ neganti-
bus: sed dic illud procedere in negatiua non coar
ctata que vere probari non potest secus in coarcta
ta vt hic. tunc enim idẽ dicendum vt in affirmati-
ua vt est casus hic. quod no. et tenet Jo. an. in d. c.
super hoc. de renũ. ⁊ c. bone. de elec. ¶ No. quod
propinqui et consanguinei nõ solũ admittunt cũ
agitur de consanguinitate in fauorẽ matrimonij
sed etiã preferuntur alijs extraneis si sint nume-
ro plures vt hic. et facit. c. videtur. j. qui matri. ac
cu. pos. et dicit Inno. quod in casu huius. c. pferũ
tur isti consanguinei etiã si essent numero pares
cum alijs qꝛ stant pro matrimonio. de proba. c. ex
literis. sed Host. intelligit et bene qd plures pre-
ualent nisi ex qualitate testiũ aliud iudicetur. de
quo satis dictũ fuit. s. e. l nostra. ¶ No. bonũ mo-
dum respondendi cum queritur de questione mi
nus dubitabili vt respondeatur ad questionẽ du
bitabilem que potest oriri ex materia questionis
⁊ sic indirecte respondeatur ad questionem ppo
sitam sicut fecit hic papa. quod declara vt in gl. j.
¶ No. quod etiam in spiritualibus habet locum
illa iuris subtilitas vt pbationes facte ad vnum
effectum vel extra iudicium non faciant fidẽ ad
alium effectum seu in iudicio quod notabis. con
3 cordat. c. veniens. s. eo. ¶ †No. ibi: illa eadem ⁊c.
quod testis secundo inductus super eodẽ ad aliũ
b effectum potest dicere ego dico illa eadem[b] que
dixi in prima depositione ⁊ hoc est cautum ne no
tetur de contrarietate. ⁊ vide Bart. in l. eos. ff. de
fal. vbi dicit q non reperit istam questionẽ tactã
⁊ q iudice acquiescente valebit tale testimonium
sꝫ iudex potest non admittere vt audiat testem ⁊
videat qua cõstantia seu trepidatione loquatur.
arg. l. de minore. §. tormenta. ff. de questio. ⁊ tunc
consulit testi vt faciat sibi exhiberi primam depo
sitionem vt habeat vel si non protestet in fine de-
positionis q tunc nõ ita recordatur sed vult per
omnia dixisse vt primo quia tũc melius recorda-
batur ⁊ sic per hanc relationem euitabit vitiũ cõ
trarietatis. facit quod in simili no. Inn. in c. cum
venerabilis. de excep. ¶ Glo. j. facit quatuor. nam
in prima parte ponit quasi casum declarãdo lite
ram ⁊ dic vt. s. dixi in prin. ¶ Secundo op. nã cũ
hic essent publicate attestationes non debuerãt
alij testes induci vt in iuribus vulgaribus. Sol-
uit q diuersus modus agẽdi hoc inducit. tu dic
vt latius dicetur cum gl. si. ¶ Opp. tertio q non
respondet papa ad questionem ppositam quia
hic querebatur an tres vel quatuor secundo loco
inducti deberẽt preualere. xj. qui primo deposue-
runt. Et respõdet papa q si illi. xj. de nouo depo-
suerunt ⁊c. dicit gl. ⁊ bene q indirecte respondet.
⁊ dic q hoc fecit papa: quia questio pposita erat
parum dubitabilis quia primi testes fuerunt p-
ducti extra iudicium ad effectum vt matrimoniũ
contraheretur cum esset forte suspectum de cõsan
guinitate nunc autem directe agebatur super cõ
sanguinitate ad effectum separãdi matrimoniũ
de facto contractum. ⁊ sic testes recepti in summa
rio extra iudicium non debebant facere fidem in
iudicio maxime plenario. d. c. veniẽs. ⁊ intelligo
q isti admittant de nouo contra matrimoniũ nõ
indistincte sed iuxta dispositionẽ. c. si. j. qui matri
4 mo. accu. pos. ¶ †Sed est dubiũ quid si primi te-
stes summarie recepti essent nunc mortui an eoꝝ
dictũ nũc debeat valere ⁊ videt q sic per. c. presen
tata. j. e. C. de testi. l. vl. sed Inn. Host. Jo. an. ⁊ cõ
muniter scribẽtes tenẽt ɔtriũ q nulla est in hoc iu
dicio vox illorũ ⁊ illa iura in contrariũ allegata
nõ tangũt hunc casum. nã ibi ad idẽ agitur quia
iudex ordinari' seu delegatus succedit loco arbi
tri. vnde si ille arbiter fuisset iudex non reciperẽ-
tur iterũ testes: sed quia arbiter nõ est tante auto-
ritatis dat optio in testibus viuentib': sed l casu
nostro iste nõ succedit loco primi iudicis: nec ad
idẽ agitur vt in lfa. qd bene notabis. ¶ Quarto
glo. op. videtur enĩ q isti tres vel quatuor non de
bebant preferri. xj. qui prius deposuerunt. Solu.
q hoc inducit diuersitas cause. q. d. q l ista causa
que nũc agitur illi nõ habentur pro pductis pro
5 hoc qd. s. dictũ est. ¶ †Sed pone extra glos. q de
nouo multi forte centũ pducant in fauorem ma-
trimonij an per tres vel per quatuor poterũt re
probari. Hosti. q sic allegat. s. eo. ex tenore. hoc tũ
arbitrabitur bonus iudex sm eum. s. e. in nostra.
Sed tu aduerte quia prima fronte hoc videt con
tra hanc literã. nã si illi. xj. iterũ deponebãt nõ re-
probantur per illos tres vel quatuor. Ideo dic ⁊
credo q fuit de mẽte Hos. qd aut querit de repro
batione personarũ: ⁊ duo possunt reprobare cen-
tum: qꝛ isti duo deponũt super diuerso articulo a
primis. Aut de reprobatione dictorum indirecte
fienda. ⁊ dic vt dixi in. c. in nostra. s. e. vbi glo. tan
git. aut de reprobatione directe fienda: vt quia tu
probasti maiorem etatẽ: ⁊ ego volo pbare minorẽ

eos. ⁊ do. An. hic
¶ Adde an test,
referens se ad id
quod alias dixit
probet Alex. con-
si. lxj. ij. lib.
Anto. Francis.
¶ Circa hoc an
testis referens se
ad id qd alias di-
xit in alio iudicio
vel in alia testifica
tione pbet. dicas
regulariter q non
sed dabitur ei ter-
minus ad delibe-
rãte deponẽdum.
ita Bald. in l. iu-
risiurãdi. in prin.
⁊ ibi omnino per
Sali. ⁊ in l. fin. C.
de testi. ⁊ habetur
p Alex. in consil.
lxvij. in. ij. parte
consi. ⁊ vide etiaz
per Bar. in l. eos.
in vlti. colum. vbi
etiam per Alexã.
ad finẽ. ff. de fal. ⁊
per Alex. in l. le-
gata inutiliter. hic
allega. in. iiij. par-
te consi. post An-
ge. vbi alleg. mul-
tas concor. de le. j.
⁊ vide etiã Bald.
in l. si. in. ij. col. C.
de re iudi. ⁊ vide
Paul. de ca. in cõ-
si. ccvj. ⁊ tene men
ti qd hic dicit do.
abb. q põt iudex
si vult nõ admit-
tere dictum testis
taliter deponẽtis
sed tunc est caute-
la semp menti te-
nẽda qd testis fa-
ciat sibi legi dictũ
suũ alias proteste
tur q vult dixisse
vt in primo dicto
⁊ per istũ modum
euitabit cõtrario-
tatem ⁊ valebit de
positio sm bar. in
d. l. eos. ⁊ habetur
per Paul. de cast.
⁊ ibi etiã p Alex.
in l. qui per salu-
tem. ff. de iureiu-
ran.

Sebasti. Sapia.
a ¶ Ultimo. vide
Car. in. c. veniẽs.
ij. col. pe. ꝫ. e. bal.
in. l. ij. colũ. iij. de
re iudi. Ro. in cõ
ſi. lv. inci. cum te
ſtis. vbi ponit de
teſte qui pmo di
xit ſe non recorda
ri poſtea depoſuit
ſuper illo de quo
dixit ſe non recor
dari qꝺ etiam tan
git Alex. in con
ſil. lvi. inci. viſo ꝓ
ceſſu in. iiij. col. in
ij. vo. vide ad hec
etiã Ang. in cõſi.
cccviij. inci. factũ
tale eſt ꝓpoſitus.
b ¶ Cũ teſtis di
cit vnũ in iudicio
ꝛ ꝯriũ extra iudi
ciũ vel in alio iu
dicio qd ſit pfe
rendũ. ꝛ vide qꝺ
no. do. ab. l. c. inq
ſitionis. §. fere. de
ac. vide text. in. c.
dilectis. de tẽpo.
or. Et in hac ma
teria adde opti.
tex. in. c. ſicut. ꝫ. e.
ꝛ adde Bal. l. l. ij.
in. iij. col. v. ſꝫ ſi va
riãt. C. de re iudi.
vbi dicit ꝙ ſi teſtꝭ
dicit vnũ in vno
iudicio ꝛ ꝯrium i
alio ſemp ſolẽni
ter deponẽdo qꝺ
neutrũ dictũ vꝫ.
ſecꝰ ſi in vno iudi
cio depoſuiſſet per
functorie ꝛ ſine iu
ramẽto: qꝛ tũc va
lebit illũ qꝺ dixit
iuratꝰ. ꝛ alle. her.
in. c. cũ cauſam. ꝺ
teſt. ꝛ de. q. hic po
ſita p do. Ant. vi
de p ſpec. in ti. de
teſte. §. j. in. xxvj.
col. v. qd ſi idẽ te
ſtis. ꝛ adde Bal. i
l. nullã. cir. pn. ꝯ.
ſed ſi extra iudi
ciũ. C. de teſti. vbi
dic ꝙ ſi teſtis prꝰ
dicit vnũ extra iu
diciũ nũc dicit ꝯ
riũ in iudicio ſtat a
ei qꝺ dicit in iudi
cio ꝛ alle. gl. in. d.
c. cũ cãm. ꝫ. eo. ad
de h Inn. l. c. pre
terea. j. ti. j. ꝛ adꝺ
ꝙ ſi teſtis ſemel ꝓ
ductꝰ dixit ſe ne
ſcire vel nõ recor
dari modo itera
to ꝓductus depo
nit ſuper negotio
vꝫ eiꝰ dictũ: quia
mõ pōt ſcire id de
quo tũc nõ recor
dabat. h. d. glo. in
c. cãm q̃ inter eo
nomũ. in glo. ij. ꝫ.

etatẽ ꝛ non procedit dictũ Hoſt. ꝙ ceteris paribꝰ
ſtatur pluribꝰ: de quo dic vt plene leg. ꝛ no. in. d.
c. in noſtra. ꝛ hoc ſatis ſentit Io. an. in. c. ſeries. ꝫ.
6 eo. vbi dixi. ¶ †Op. vlterius cũ enim per atteſta
tiones ſecundoꝝ teſtiũ eſſet probata cõſanguini
tas ꝛ publicatio eſſet facta: vt patet in prin. quare
papa permittit ꝙ illi. xj. teſtes de nouo poſſunt ꝓ
duci ad probandũ contrariũ cõtra de. ij. de teſti.
gl. vl. ſoluẽdo cõtrariũ ponit quatuor intellectus
ad tex. Primus ꝙ hoc eſt ſpeciale in cauſa matri
moniali. ꝛ ideo exponit tex. i hoc caſu idẽ in hac
7 cauſa. ¶ †Secundus eſt ſm Io. qꝺ aut pars fuit
proteſtata ante publicationẽ ꝙ volebat probare
contrariũ ꝛ admittitur. alr̃ ſecus. ꝛ hoc intellige
bat Io. generaliter in omni cauſa: ſed hoc nõ pro
cedit cũ hoc factũ depẽdeat ex iuris diſpoſitione
ꝛ nõ a voluntate partiũ: ꝛ ſic proteſtatio ſua non
hꝫ alterare iuris diſpoſitionẽ. l. alimenta. ꝛ quod
ibi no. C. de neg. geſt. ꝛ in. c. cũ. M. de conſti. ꝛ ple
ne hoc tetigi in. c. fraternitatis. ꝫ. eo. Tertius in
tellectus qui videtur magis placere gl. eſt qꝺ hoc
procedit quãdo agit de probanda falſitate prioꝝ
teſtiũ. nã falſitas poteſt probari etiã poſt ſenten
tiam in. c. licet. de proba. ꝛ. c. cũ venerabilis. de ex
cep. ſed hic intellectus videtur aperte cõtra de. ij.
nam hic directe volebat pars probare contrariũ.
Et ad id quod dicit de falſitate: reſpõde vt plene
ne fuit dictũ in. d. c. licet. de proba. Quartus intel
lectus qꝺ aliter agebat nũc i iſto iudicio ꝛ aliter
in primo: ſed hoc nõ valet quo ad tertiã ꝓductio
nem reſpectu ſecũde: vt. ꝫ. in prin. dixi. Ideo Io.
an. Hoſt. ꝛ cõiter doc. tenẽt primũ intellectum vt
ſpeciale ſit in cauſa matrimoniali. Sed tu hũc in
tellectũ intellige ꝛ reſtringe vt plene dixi in. c. in
nuit. ꝫ. de proba. ꝛ aliquid dixi in. c. ſeries. ꝫ. eo.
8 ¶ †Poteſt ꝛ quinto legi ſm do. Ant. qꝺ publica
tis atteſtationibus: lꝫ ſuper eodẽ vel directe con
trario articulo teſtes ꝓducere qñ probatio venit
non ſolũ ad reprobandã ſecundã probationẽ par
tis cõtrarie: ſed ad ꝯfirmandã primã etiã in iudi
cio ſummario factã. nõ enim poteſt imputari par
ti quare nõ produxit ante: cũ eſſet confiſa de pro
batione prius facta per plures teſtes. ad hoc qꝺ
no. Inn. in. c. cũ clamor. j. e. ꝛ qꝺ no. in. c. ex tenore.
ꝫ. e. hec lec. ſatis mihi placet. nã ſatis excludit ti
mor ſubornationis producendo illos eoſdẽ teſtes
quos prius produxerat cũ illa eadẽ dicãt que priꝰ
dixerunt: ꝛ ſic nõ poteſt cadere ſubornatio ꝛ ſic in
telligẽdo hec lectura eſt veriſſima. Sed dubium
eſſet quid ſi vellet ꝓducere alios ſeu nouos teſtes:
nã ſi bene ponderabis text. iſte ſolũ facit mentio
nem de prioribus teſtibꝰ. de quibus vt dixi nõ eſt
ſubornationis timor: ſed nihilominus idẽ crede
rem i cauſa matrimoniali per no. in. d. c. iurauit.
ſed in alia cauſa forte eſſet aliud dicendũ cũ ſcire
debebat ꝙ ille prime probationes nõ facerẽt fidẽ
in hoc iudicio: ꝛ ſic non debebat in illis ſpẽ pone
re: ſed probationes ſuas facere. ꝛ ſic puto reſtrin
gẽdũ dictũ do. Ant. nec ob. dictũ Inn. l. d. c. cũ cla
mor. qꝛ loquit cũ prima probatio erat facta prius
in eodem iudicio de quo poterat confidere. ſecus
9 ergo ſi erat facta in alio iudicio. ¶ †Ultimoᵃ hic
quero: pone ᵇqꝺ teſtes iſti qui fuerunt primo ꝓ
ducti dicunt cõtrariũ eius quod primo dixerũt.
gl. iſta vltima in fine dicit qꝺ non valet dictũ eoꝝ.
arg. hic. ꝛ in. c. per tuas. ꝫ. de ꝓba. nota bene hoc
dictũ qꝺ ſi teſtis in iudicio plenario dicat contra
rium eius qꝺ dixit in ſummario valet dictũ ſuũ.
Sed colligendo oẽs caſus in quibꝰ teſtis ſibi ipſi
poteſt cõtrariari diſtingue poſt Bar. in. l. eos. ff.
de fal. vbi proſequitur hanc materiã aliquibꝰ ad
ditis. quod aut teſtis contrariat ſibi in eadẽ inſtã
tia inter eaſdẽ perſonas. ꝛ tunc aut primũ dictuꝫ
fuit cũ tormentis ſecundũ ſine tormentis ꝛ valet
ſecundũ. arg. in. l. ſi poſtulauerit. ff. de adul. Item
credo ſi primũ dictũ proceſſerit calore iracundie.
arg. in. c. ex literis. de diuortijs. ꝛ in. l. quod calore
iracundie. ff. de iure iurã. Aut vtrũqꝫ fuit ſine tor
mentis: ꝛ ſi ſecundũ dictũ fuit animo corrigendi
reddendo rationẽ ꝛ incontinenti valet ſecundũ:

vt in. c. preterea. j. ti. proxi. alr̃ neutrũ dictum va
let ꝛ conuincitur teſtis de falſo: vt. l. eos. in prin.
preal. ſentit Barto. ibi: ꝛ expreſſius do. Ant. hic.
Ego aliter dicerẽ ꝙ aut teſtis in eadẽ depoſitiõe
dixit contraria nõ animo ſe corrigendi: ꝛ ꝓcedit
primũ dictum: ꝛ ſic intellige. c. licet. de ꝓba. Aut
ex interuallo dixit contrariũ. ꝛ tunc valet primũ
dictum: licet debilitetur per ſecũdũ contrariũ vt
no. dicit Inn. in. d. c. preterea. ꝛ fac. t ille tex. Quã
doqꝫ teſtis dicit contrariũ in diuerſis inſtantijs
ceſſante omni timore: ꝛ tunc teſtis cõuincitur de
falſo: vt. d. l. eos. in. ij. ri. ꝛ neutrum dictũ valet ſm
do. Ant. hic: ſed hoc non puto verũ: ſed teneo qꝺ
ꝫ. dixi ꝙ valet primũ licet debilitetur per ſecun
dum contrariũ. ar. in. c. per tuas. de ꝓba. ꝛ vide
quod no. Spe. c. tit. §. j. ver. quid ſi idẽ teſtis ꝛ ſe.
Quãdoqꝫ teſtis dicit vnũ i iudicio nullo: ꝛ aliud
in iudicio valido gl. l. c. cauſam que. ꝫ. e. dicit qꝺ
valet ſecundũ in iudicio valido quaſi primũ ſit ꝓ
nõ dicto. Tu dic melius ꝙ ſi fides ſit de primo fa
cto in iudicio nullo idẽ dicẽdũ ac ſi primũ fuiſſet
factũ extra iudiciũ ꝛ ſecundũ in iudicio. nam nõ
debet minus operari cõfeſſio in iudicio nullo fa
cta ꝙ facta extra iudiciũ iuxta ea que dixi in. c. at
ſi clerici. ꝺ iudi. ꝛ in hoc caſu quid dicẽdũ. dic ple
ne vt dixi in. d. c. per tuas. Quãdoqꝫ primũ dictũ
fuit in iudicio ꝛ ſecundũ extra iudiciũ: ꝛ ſi ſentẽ
tia fuit lata per primũ nõ reuocat: vt in. c. ſicut. ꝫ.
eo. Si autẽ ſententia nõ eſſet adhuc lata detraho
retur primo per ſecũdũ. ar. eius qꝺ no. in. d. c. pre
terea. ꝛ ſatis teſtis poſſet ex hoc ſubijci tormẽtis.
ar. in. l. capite quinto. cum ibi no. ff. de adulte.

1 ¶ Teſtis ꝓductus a parte ſine citatione iudi
cis non preſumitur ſuſpectus.
2 Iuramentum de non teſtificando etiam in cauſa
criminali non tenet.
3 Delictum ſeu impedimentũ habens cauſam ſuc
ceſſiuam cõmiſſum a cõſanguineo ſeu amico pre
ſumitur ꝙ fiat ex voluntate amici vel conſangui
nei. ſecus ſi delictum ſit momẽtaneum.
4 Temerarie iurans an admittatur in teſtem.

Conſtitutis. Excommu
nicari poſſũt
qui partẽ impediunt in teſtibus ꝓdu
cendis. ꝛ denunciandi ſunt teſtes non
teneri iuramento de veritate non dicenda: ꝛ ſi cõ
ſanguinei impediũt teſtes actoris punitur reus
de cuius voluntate hoc fieri preſumit. ꝛ tria ſunt
dicta. ſecundũ ibi: illos: tertium ibi: ſi quis. ¶ Ca
ſus literalis. M. canonicus ſurrẽtinẽ. in preſen
tia domini pape accuſabat de crimine ſimonie ar
chiepiſcopum ſuum: et proteſtatꝰ fuit ab initio
ꝙ cõſanguinei ipſius archiepiſcopi multa impe
dimenta preſtiterunt per ſuam potentiam dicto
M. quominus copiam probationum ſecum ha
beat inducẽdo quoſdam ad iurandum ne aduer
ſus archiepiſcopum aliquid dicerent: ꝛ alios mi
nis ꝛ terroribus a teſtimonio arcere nitãtur. do.
papa ex officio ſuo volens ſuper hoc ꝓuidere mã
dat cuidam iudici vt generalem proferat ſenten
tiam excõicationis in oẽs illos qui aliquod impe
dimentũ ipſi. M. preſtare pſumpſerint in teſtibꝰ
ꝓducẽdis ꝛ illos qui iurauerũt nõ ferre teſtimo
niũ ꝯtra archiepm denunciet iuramẽto hmõi nõ
teneri. Et ſi aliquis de cõſanguineis archiepi ali
quem de teſtibꝰ ipſius. M. pſumpſerit impedire
eundẽ archiepm ab officio pontificali ſuſpendat
ꝛ faciat manere ſuſpẽſum donec a tali pſumptio
ne deſiſtat: qꝛ non eſt veriſimile qꝺ eo inuito talia
fiant. ꝛ ob hoc nõ caret ſcrupulo ſocietatis occul
te eo qꝺ ſi voluerit poterit ꝓhibere vnde vꝫ expe
riri iudicis autoritatẽ clauſam qui defenſionis co
piam ſubtrahit aduerſario ſuo. Ber. ¶ Not. j. ca
nonicũ poſſe accuſare ꝓpriũ epm de crimine ſimo
nie. idẽ dic in alijs criminibꝰ. j. de accu. c. veniẽs.
ꝛ. c. ex parte. ꝛ. c. cum olim. cũ ſi. ¶ No. ij. ibi: in no
ſtra preſentia ꝛc. ꝙ in cã criminali teſtes ſunt pro
ducendi corã iudice etiã ſi ſint extra prouinciã. vi
de in hoc qꝺ plene dixi in. c. cum cauſam que. ꝫ. e.
1 ¶ †Not. ibi: ſecũ haberet. ꝙ teſtis productus per
partem

eo. ꝛ hoc idẽ ꝓbat
text. fin. ſm Bal. l
c. j. §. notandũ. de
notis feu. Et idẽ
dicit Ang. l. l. qui
dã tabulaꝝ. per il
lũ tex. ff. de fur. et
idẽ cõcludit ro. in
l. q bona. §. ſi qs
ſtipulatꝰ. ff. de vũ.
inſe. vbi etiam de
hoc p Bar. ꝛ vide
Bal. i ſpo. l. q ta
lia vel varia. ff. eo.
vbi dicit qꝺ ſi te
ſtis depoſuit vnũ
corã iudice incõ
petẽti ꝛ ꝯriũ poſt
ea deponit coram
idoneo iudice qꝺ
vꝫ ſcõm ꝛ alle. ſpe
cu. in. d. §. j. ꝛ adꝺ
h an. in ꝯſ. cccxj.
vbi dicit ꝙ ſi l du
bio teſtificat con
trariũ eiꝰ qꝺ dixit
extra iudicium fi
dei ſue detrahitur
aliquãtulũ nõ ãt
punit de falſo ꝫ
Bar. ꝛ vide Ang.
ꝯſi. cccvj. vbi dic
qꝺ ſi teſtis dicat
vnũ in iudicio et
poſtea extra iudi
ciũ dicat ſe dixiſſe
falſum in iudicio
ſtabit qꝺ dixit in
iudicio. ꝛ vide de
hoc p Bal. in. c. j.
§. cũ autẽ. in ſi. de
ꝯtro. inue. ꝛ adde
qꝺ in cã hereſis te
ſtis ꝓductꝰ dicit
illũ eſſe innocentẽ
ſi poſtea iterato ꝓ
ductus dicat con
trariũ eiꝰ vltimo
dicto ſtat text. eſt
in. c. accuſatꝰ. §. lꝫ
de here. in. vj. item
adde h do. de ro.
deciſ. cclxxxj. ſcõm
ordinẽ in cum no
uiſſi. ꝛ qñ liceat
teſt. variare. vide
Bar. in. l. quicqd
aſtringende. circa
fi. de ver. ob. item
adde hic bar. in. l.
ꝓcc. j. §. ex h edi
cto. v. quero qd ſi
ille. ff. vi bo. rapt.
¶ Adde an teſti
credat qui dixit
vnũ in iudicio: et
aliud extra iudi
ciũ Abb. cõſil. liij.
Alex. cõſil. cexxij.
ij. lib. Et an teſtis
qui dicit ſe non re
cordari ꝛ iterũ ꝓ
ductus deponat
ꝓbet: vide Fran.
are. cõſi. lxxj. ꝛ an
credat teſti q di
xit ſe depoſuiſſe
falſum. vide Bal.
cõſil. xxxv. v. lib.

partem sine aliqua citatione iudicis non iudicatur suspect⁹
etiā in causa criminali: non enim videt̃ sponte se offerre: sed
potius a parte stimulatus. ⁊ sic cessat ratio. l. qui omnia. ff. de
procu. ⁊ de hoc vide qđ not. do. de ro. decisio. ccl. ⁊ quod dixi
in. c. ij. ṡ. c. ¶ No. ibi ex officio. ꝙ iudex ex officio suo prouide
re debet vt salua sit rerū probatio: ⁊ iudex ecclesiasticus po
test excōicare etiā laicos vel quoscūq; impedientes partes in
explicandis his que sunt iudicio necessaria. Et no. practicaꝫ
vt feratur excōicatio generalis ex quo ignorant̃ impedien
2 tes. ¶ †No. ibi: non teneri. ꝙ non valet iuramentū de nō te
stificando contra aliū etiā in causa criminali: vnde licet quis
compellatur in causa criminali: nō tamen potest se iuramen
to astringere ad non testificandū: qꝛ est contra bonos mores:
⁊ qꝛ potuisset precibus induci. facit. l. si ita stipulatus. ff. de
ver. ob. facit. c. qꝛ plerūq;. de offi. ord. li. vj. ⁊ c. intimauit. ṡ. eo.
¶ No. ⁊ tene menti casum in quo quis punitur ex verisimili
presumptione de delicto. vide quod no. Inno. in. c. quia veri
simile. de presump. ⁊ quod dixi in. c. tertio loco. de probatio.
3 ¶ †No. vlti.ᵃ ⁊ tene menti ꝙ delictū seu impedimentum ha
a bens causam continuā seu successiuā cōmissum seu adhibitū
a cōsanguineo seu amico in fauorē alterius presumitur fieri
de voluntate illius de cuius fauore agitur. ⁊ ipse cōstringi ⁊
arctari potest etiā per pene appositionē vt faciat delictū seu
impedimentū cessare: ⁊ sic intelligo hunc tex. procedere duo
bus concurrentibus: scilicet quod fiat a cōsanguineo seu ami
co: ⁊ quod impedimētū ⁊ delictū sit successiuum. secus puto
b in actu momētaneo. ⁊ sic intelligo. c. qꝛ presulatus.ᵇ alleg. in
gl. licet gl. hoc aliter intelligat. ⁊ vide in hoc quod plenı⁹ di
4 xi in. c. cū causam. ṡ. e. super gl. in ver. compellas. ¶ †Glos. j.
in prin. est clara. in fine colligit qđ temerariū iuramentum
non repellit aliquē a testimonio. Inn. dicit hoc procedere in
odium archiepiscopi qui hoc creditur procurasse vel ad mi
nus in eius fauorem ꝓcuratum est: alias autē secus esset. xj.
q. iij. quisquis. ⁊ sic apertissime sentit Inno. quod temerarie
iurans non admittitur contra alium. Ego puto destinguen
dum qđ aut iste perseuerat in illo temerario iuramēto: ⁊ tūc
non debet contra aliū admitti: qꝛ perseuerat in delicto. j. eo.
testimonium. ⁊ sicut faciliter fuit inductus ad prestādū hoc
temerarium iuramentum ita posset induci ad deierandum:
sed contra illū in cuius fauorem iurauit cōpellitur indistin
cte in illius odiū: vt hic. ⁊ in. d. c. intimauit. ⁊ hoc casu intel
ligo dictū Innoc. non enim potest aduersarius excipere de
crimine cū ipse fuerit causa ⁊ in dolo illum inducendo ad te
mere iurandū si eius causa fuit procuratū. Aut est emenda
tus de delicto: ⁊ tūc puto quod etiam admittatur cōtra aliū
ad hoc. c. testimonium. j. ⁊ quia non omne delictum videtur
repellere: vt in. c. inquisitionis. j. de accu. ⁊ videtur hoc tene
re Host. in. d. c. testimonium. generaliter in quolibet temera
rio iuramento quod no. ⁊ vide quod in hac materia dixi in
c. intimauit. ṡ. eo. titu.

1 ¶ Discere testificata quando discutitur super processu cau
se matrimonialis excludit alias probationes.
2 An idem testis possit sepius induci super vna causa.
3 Publicatio sola etiam ante didicita testificata excludit pro
bationem testium.
4 Renūciatio simplex attestationū habetur pro publicatione

Constitutis. Qui testificata non didi
cit: nec renunciauit testi
bus producendis super antiquis articulis seu ca
pitulis testes etiā alias productos producere po
test. Prima pars ponit formā processus ⁊ grauamē appellā
tis. Secunda dat iudicē: ibi mandamus. ¶ Casus literalis.
Inter principē Boemoꝝ ⁊ vxorem eius sororem nobilis viri
Marchionis misinen. matrimonialis questio vertebat̃ ad
petitionē ipsius principis episcopus pragen. citauit vxorem
ipsius pro causa illa. et dum vellet ad ipsum accedere vt suas
ꝓponeret defensiones ipsa fuit ꝓhibita bis vel ter a seruien
tibus ipsi⁹ episcopi qui prohibuerūt ei ingressum ad ipsum
propter qđ ad se. apo. appellauit. Sed non obstante appella
tione episcopus tulit sententiā diuortij inter eos: a qua sen
tentia appellauit: causa appellationis cōmissa fuit iudicib⁹
qui processerunt in causa appellationis: tandē causa ipsa de
lata fuit iterū ad se. apo. Vn̄ papa cōmittit causam ipsam ar
chiepiscopo Magdeburgen. et eius coniudici mandās eisdē
quatenus partibus ad locū idoneū conuocatis recipiant te
stes quos ipsa nobilis pro se induxerit vel princeps pro par
te sua cū nondū testificata didicerit super processu pragensis
episcopi vel processu posterioꝝ iudicū duxerit producendos.
et ipsa nobilis inducat si voluerit testes quos prius induxit
vel alios cū nondū renunciauerit testibus producēdis. Ber.

¶ No. ibi: principis. alia enim litera habet regis: ⁊ hanc vi-
detur habuisse Host. qui dicit quod olim Boemia nō habe
bat regem: sed ducē. merito cū nō habeat iste Rex nisi vnum
episcopum in regno pragen. de quo sequitur vnde posset dici
Rex sine regno cū careat prouincia competēti de qua. vj. qđ.
iij. scitote. fatetur tamen quod diuitiis ⁊ strenuis militibus
abundat: et quod hodie ipsius dominiū est ad multas alias
ciuitates ⁊ dioceses dilatatum. ⁊ dicta hodie: id est tempore
Host. sed nunc tempore nostro inualuit ibi detestanda here
sis. Errant enim Boemi in multis articulis fidei ⁊ pro maio
ri parte regnū est rebelle romane ecclesie ⁊ mala multa com
mittit aduersus catholicos et fideles: ⁊ nisi deus apponat ma
num suam verēdum est de priori statu cum multa mala quo
tidie cōmittant. ¶ Not. tamen primū dictū ꝙ non est perfe
ctum regnum nisi habeat. x. vel. xj. ciuitates et saltem vnū me
tropolitanū. ¶ Secundo no. ibi: nuncio. quē posse litigare p
nūciū contra qđ videtur tex. in. c. bone. de elec. et. c. cū dilecti.
de dolo et cōtu. quapropter Io. an. exponit nuncio id est pro
curatore. non est enim curandū de nomine. de procura. c. peti
tio. sed potest dici ꝙ stat proprie cū non appareat ꝙ iste nun
cius veniret ad litigandū. forte enim fuit literatorie destina
tus propter dubium qđ deciditur in fine litere. vnde ex parte
mulieris appellatur procurator. sic enim dixisset de isto si fuis
set procurator. ¶ Not. ꝙ appellans ab interlocutoria potest
appellare a diffinitiua: et hoc est vtile cū possit prosequi; al
terā ad libitū intelligendo: tamen iuxta ea que leguntur et
notantur in. c. e. vna. de dolo et contu. ¶ No. vlti. duos termi
nos exclusiuos productionis testium: scilicet renunciatio et
1 attestationū publicatio. ¶ †Opponitur et videtur enimᶜ ꝙ
c si partes didicissent testificata: nihilominus cū causa sit ma
trimonialis debuissent admitti ad nouam productionem te
stium: vt. ṡ. c. cum in tua. et. c. serios. Solu. gl. ꝗ. hic procederet
si ageretur de consanguinitate probāda vel alio impedimen
to: sed hic agebatur super processu cause matrimonialis. qđ
bene et singulariter no. et idem tenet Host. et cōmuniter doc.
Et est fm eos diuersitatis ratio duplex. prima quia si iudex
non seruat ordinē iudiciarium dūmodo veritatē secut⁹ fue
rit non obest animę. de dolo et cōtu. c. j. de iudicijs. dilecti. ꝗ.
quia obijcere contra processum est de apicibus iuris. Item
non posse post publicationem testiū testes producere est etiā
de apicibus iuris. his ergo vtens in primo merito illas reci
piet in secundo vt sic ei respondeatur fm qđ agit. argu. iij. q.
viij. caius in agendo. Itē vt dixi in. c. iurauit. de proba. causa
matrimonialis est priuilegiata in hoc solum vbi agit̃ de pec
cato non remissibili per partes: sed vbi discutitur de valitu
dine processus et non de veritate cause nullum imminet pec
catum merito non debemus recedere a communibus iuris
regulis. Et pro intellectu scias ꝙ hic agebatur causa matri
monialis inter istos duos nobiles eps pragen. processit ad
diffinitiuā contra reginā tanꝗ contra cōtumacē a quo prius
illa appellauerat cū non posset habere accessum ad locum vbi
eps sedebat pro tribunali et de nouo appellauit a diffiniti
ua. rex impetrauit delegatos super confirmatione huius sen
tentie et contra vtrūq; processum. ista nobilis impetrauit iu
dices corā quibus super illis processibus fuerunt testes pro
ducti et ante aperturā attestationū fuerunt obtente iste lite
re de quibus in textu ad eosdē iudices vel alios: et in hoc non
est vis. vnde vt vides non contēdebatur nūc de substātia vin
culi matrimonialis: sed de validitate illoꝝ processuū ratione
ordinis iudiciarij nō seruati prout allegabat ista nobilis et
sic disputabant de apicibus iuris merito subtilitas iuris in
2 illo erat seruanda: et per hec habes intellectū. c. ¶ †Vlterius
quero an idē testis possit sepius induci in eadem causa ante
aperturā attestationū. glo. vl. in prin. dicit ꝙ sic: sed restringit
se ad casum. l. si. C. e. ⁊ illū casum videbis. j. eo. ꝓsentata. sed dic
ꝙ in diuersis articulis potest sepius induci etiam extra illum
3 casum: vt hic. et in. c. fraternitatis. ṡ. c. ¶ †Vlti. glo. querit qd
si attestationes sunt publicate sed pars non didicit testificata
respondet quod admittitur licet alia pars testificata didice
rit nisi renunciauerit productioni. Et hanc opinio. tꝫ Spec.
eo. ti. §. satis vtiliter. ver. quid si publicate. dicit tamen ibi qđ
clemens defendebat contrarium ad hoc. ṡ. c. causam. ꝗ. ⁊. c. cū
venisset. ⁊. c. de test. et hanc partem contrariam sequit̃ Host.
d in summa. e. ti. §. et vtrum. ver. dicas igitur. ⁊ Io. an.ᵈ hic di
cens dictā glo. posse ꝓcedere qñ iudex inscia vel inuita parte
faceret publicationem quod placet. et vide de hoc quod la
4 tius dixi in. d. c. fraternitatis. vbi hoc examinaui. ¶ †Nota
glo. istam in alio inquantum dicit ꝙ renuncians non admit
titur amplius etiam si nondum testificata didicit. sed Azo
tenuit contrarium vt no. in sum. e. ti. in vlti. colum. et de hoc

a ¶ Adde qđ ex h
not. Bal. in. l. j. C.
si qua ꝑ. pot. vbi
alle. h. c. ⁊ qđ factū
a coniuncto circa
res coniuncti ꝓsu
matur factū ex vo
luntate coniuncti
si fiat eo sciente est
opti. tex. in. l. si ser
uus cōis. ff. de do
na. inter vi. ⁊ vxo.
et facit. l. procula.
ff. de dona.
Sebasti. Sapia.
a ¶ Not. vlti. an et
quando delictum
factum per cōsan
guineos vel ami
cos presumat̃ fa
ctū de volūtate il
lius de cui⁹ fauo
re agit̃. vide Old.
xcij. incip. rex ha
bebat. cū multis
allegatis per Feli.
in. c. petrus. col. j.
in fi. j. de homici.
vbi facit mentio
nem de h tex. et di
cit esse singularē.
b ¶ Adde hic glo.
in ver. cōpellas. et
do. Ant. in. c. sup
eo. ⁊. c. cū causam.
ṡ. eo. el. j.
c ¶ Pro intellectu
huius glos. vide
no. p do. Ant. i. c.
fraternitatis. in
xxiiij. col. ṡ. eod. et
Bal. in. c. iurauit.
in fi. in. ij. col. de p
ba. ⁊ de h vide p
Bal. in. l. peremp
torias. in princi.
xj. col. v. qro qua
liter. C. senten. re
scin. non pos.
d ¶ Opi. Ioā. an.
vf sequi glo. l aut.
qui semel. C. de p
ba. et ibi clarius
Bar. in. v. col. vbi
etiam dicit ꝙ pu
blicatio nulla vt
puta qꝛ facta die
feriata vel parte
non citata nō im
pedit productio
nē nisi ps didice
rit testificata: qꝛ
tunc impedit nō
rōne publicatio
nis: sꝫ qꝛ didicit ⁊
p opi. Io. ā. hīi fa
cit qđ no. do. An
to. in. c. serios. i vl
ti. col. viij. quedam
est publicatio. ṡ.
eo. ⁊ in. c. fraterni
tatis. in. xxiiij. co
lū. ṡ. e. ⁊ in termi
nis. in. vj. colū. in
d. c. fraternitatis.
¶ Adde an non
didicitis testifica
tis obstet publi
catio testiū. Pet.
de ancha. consilio

cexvij. Et an pu-
blicatio nulla im
pediat productio
ne͂ testiu͂. vide do.
de Ro. in antiqs.
deci. cclxviij.
a ¶ Istu͂ tex. decla-
ra vt no. p Do. in
c. p̄sētis. vltra me-
diu͂ vij. quero an
ista cōstitutio. lv.
distin.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Propter ne-
cessitate͂. vide cu-
mulata per Feli.
in. c. querela͂. in fi.
j. de iureiu. And.
siculus in ru. ͂j. de
feriis. Ias. in. l. pri
cipalibus. ff. si cer
tum peta.
Sebasti. Sapia.
c ¶ De auditu. vi
de are. l. ꝯs. xxxvij.
incip. sequendo
ordine͂. Alexa͂. in
consi. dxxxvij. in
ci. in hac causa. in
secu͂do vol.
Sebasti. Sapia.
d ¶ Not. vlti. vide
Card. Alex. in. c.
continebat. circa
fine͂. j. de despon.
impube.
e ¶ An aūt possit
quis testificari p
scripturam. dic ꝙ
non. tex. in. c. to-
stes. iij. q. ix. ⁊ in
c. a nobis. q ma.
a ccu. pos. s͂m glos.
Inn. ⁊ do. Anto.
ibi: ⁊ vide de hoc
per Arch. v. q. ij.
relatu͂. ⁊ per do.
plene in. c. de te-
sti. ͂j. eo.
Anto. Francis.
¶ De hoc an va-
leat dictum testis
per scriptura͂ de-
ponētis: vide apo
stillam positā. ͂j.
in. c. de testi. ͂j. eo.
Sebasti. Sapia.
c ¶ Itē quero. vi-
de Ro. in singu.
viij. inci. an iura-
mētu͂ testis. Bar.
⁊ Alex. late in. l.
qui bona. §. q alie
no. ff. de dam. infe
cto. Fem. late in
c. vt circa. §. pe. de
elec. lib. vj.

remittit Io. and. ad Spec. c. ti. §. vi. ver. antepe. ⁊ ad not. in. c.
intimauit. ⁊. c. cu͂ venissent. ͂j. e. sed Specu. in loco preall. sen
tit cu͂ dicto huius gl. et hoc plus mihi placet per vltima iura
que simpliciter ponunt terminu͂ renunciationis pro separa-
to ab aliis terminis exclusiuis: vt in iuribus preall. et in eis
dixi. et Spe. ibi expresse reprobat dictu͂ Azo. et dicit hoc pro
cedere etia͂ si renuncia͂s nullu͂ teste͂ produxerat. habetur enim
renunciatio pro conclusione quo ad impedie͂dam productio
nem testium: vt in. d. c. cum venisset. Nico. Abbas.
1 ¶ Testimonium de auditu proprio valet vbi res est perce
ptibilis sensu auditus: secus de auditu alieno.
2 Testimonium de auditu admittitur super consanguinitate
probanda.
3 Ad probandum id quod excedit centum annos sufficit testi-
monium de auditu.
4 Statutu͂ pape vel cōcilij dicitur ius humanu͂ non diuinum.
5 Ubi in matrimonio contrahendo vel distrahendo allegatur
impedimentu͂ iuris diuini et probatiōes rei vel actoris sunt
dubie: sententia ferenda est pro reo.
6 Testis non potest iurare per procuratorem.
7 Que dicantur graues persone.
8 In testimonio auditus sufficit ꝙ plures audiuerint a duo-
bus licet illi duo audiuerint ab vno.
9 In testimonio auditus super probanda affinitate vel consan
guinitate: an sufficiat ꝙ vnus audiuit ab vno ⁊ alter ab altero.
10 An in probatione cōsanguinitatis sufficiat ꝙ duo testes pro-
bent de vno latere: alij duo de alio latere.
11 Testes probando singulariter actꝰ misse: probant missam.
12 In probanda consuetudine an sufficiat probare actus ꝑ par
te vt duo probant de vno actu: alij de alio ⁊c.

a Licet ex. quada͂. [a] Propter multa
dicta non recipit
congruam summationem sed generaliter summa
tur sic. Ponit concilium. xij. fine qbus ad proba͂-
dam consanguinitate͂ in causa matrimoniali non valet testi-
moniu͂ de auditu. Diuidit. na͂ primo ponit sex que respiciunt
personas. secundo alia sex que respiciu͂t dicta. secunda ibi: te-
stes aute͂. ¶ Casus literalis. Olim cōstitutum fuit ex quada͂
necessitate vt in cōputandis gradibꝰ consanguinitatis ⁊ affi
nitatis valeret testimoniu͂ de auditu: cu͂ propter breuem ho-
minu͂ vita͂ testimoniu͂ de visu proponere nō valerent vsqꝫ ad
xij. gradu͂. Sed qꝛ ex hoc circa legitima cōiugia multa peri-
cula proueniebāt statuit cōciliu͂ ne super hoc recipiantur te-
stes de cetero de auditu cu͂ prohibitio copule cōiugalis quar
tum gradu͂ nō excedat nisi forte persone tales fuerint quibus
sit fides merito adhibe͂da: ⁊ ante lite͂ mota͂ testificata didice-
rint ab antiquioribus suis nō ab vno cu͂ ille si viueret nō suf-
ficeret: sed a duobus ad minus nec ab infamibus ⁊ suspectis:
sed fidedignis: qꝛ absurdu͂ esset illos admitti quoꝝ repellerē-
tur autores. Et si vnus audiuisset a pluribus nō debet admit
ti: vel si infames licet ab oībus bone opinionis audiuerint nō
debent admitti: quia infamibus actus legitimi sunt interdi-
cti. Et testes adiciāt in suo iuramēto: ꝙ odio vel amore timo
re vel cōmodo ad ferendu͂ hoc testimoniu͂ nō procedunt desi-
gnādo personas expressis nominibus vel circu͂locutione suf-
ficienti: ⁊ ab vtroqꝫ latere singulos gradus distinguant: et iu
ramento suo adiciāt se intellexisse a suis maioribus ꝙ depo-
nunt et credūt ita esse. Sed nec tales sufficiunt nisi iurati de-
ponant se vidisse personas vel salte͂ in vno graduu͂ predicto
rum constitutas pro cōsanguineis se habere. Tolerabilius
est eni͂ aliquos contra statuta hominu͂ relinquere copulatos
ꝙ cōiunctos legitime ꝯ statuta dei separe. Ber. ¶ No. ex prici
b pio ꝙ ꝓpter necessitate͂ [b] recedit a cōi forma et iuris r͂ōa. vt in
1 regula qō nō ē licitu͂. j. de re. iu. ¶ † No. ij. ꝙ testimoniu͂ de au
ditu est cōtra seu ꝓter regulam iuris ⁊ forma͂: nec dicitur pro-
prie testimoniu͂: vt no. glo. in. l. in summa. ff. de aqua plu. arc.
debet enim testis testificari de eo qō nouit et quibꝰ interfuit
iij. q. ix. testes. et. §. de his. xi. q. j. sed iudex. et. l. testiu͂. C. eo. ⁊ in-
tellige de auditu auditus id est de auditu alieno. vbi aūt res
esset perceptibilis auditu et testis audiuisset ꝓprio sensu bn͂
valeret testimoniu͂ de auditu. de consuetudine. c. ij. et. ͂j. e. cau-
2 sam que. ¶ † No. ibi gradibus cōputandis. ꝙ testimoniu͂ de
c auditu [c] admittit solu͂ cu͂ agitur de cōsanguinitate vel affini-
tate probāda: secus ergo si agitur de aliis impedimētis: licet
causa sit matrimonialis qō tenet hic Io. an. ⁊ satis probatur
in tex. nam hec specialitas fuit inducta propter impossibili-
tatem probandi per testimonium de visu que cessat in aliis
impedimentis. puta si proponeretur ꝙ sunt cōpatres vel qd
3 simile. ¶ † No. ibi propter breue͂ hominu͂ vita͂ ⁊c. ꝙ vbi agit
de probando aliquid quod hominis vita capere nō potuit:

vtputa qꝛ excedit tempus centu͂ annoꝝ. arg. l. fi. C. de sac. san.
ec. admittit testimoniu͂ de auditu auditus. qō tenet hic Io.
an. ⁊ Host. na͂ licet iste tex. loquat de consanguinitate vel affi
nitate probanda: eade͂ tame͂ ratio est in aliis factis antiquis
de quibus testes haberi non possunt. ad hoc. l. si arbiter. ff. de
proba. ⁊. ff. de aqua plu. arc. l. j. §. fi. l. in summa. §. ide͂ labeo. ff.
de aqua quoti. ⁊ esti. l. hoc iure. §. ductus aque. na͂ lex nō fun-
datur super impossibili. l. fi. ff. que sen. sine ap. resciu. et in re-
gula nullus pluribus. de reg. iu. lib. vj. videt tamen Io. an. et
Host. requirere vltra testimoniu͂ de auditu fama͂ cu͂ aliis ad
miniculis: ⁊ allegant duos bonos tex. ͂j. eo. preterea. ⁊. c. cum
causam. ͂j. de proba. qō satis mihi placet. Nec ob. iste text. sed
potius facit pro. nam hic non sufficit testimonium de auditu
du͂taxat: sed requiruntur duodecim de quibus in litera. Ite͂
limitarem ego dictum hoc quando factum sui natura est im
probabile per testimonium de visu seu auditu proprio: vt in
casu nostro. secus vbi factum sui natura erat probabile per te
stimonium de visu: sed propter negligentiam seu dilationem
in agendo orta fit difficultas probandi vt in probando domi
nium alicuius rei: vel quid simile: pro hoc vide quod dixi in
c. veniens. j. ͂j. e. et in. c. cum ad sedem. de resti. spo. nec est sub-
ueniendum ei qui se angustauit. l. ij. ff. si quis cau. facit. c. fo-
pe. de restitu. spo. Requiruntur etia͂ alia que satis ex tex. et ex
j. dicendis colliguntur. et hec no. ¶ Ite͂ no. ꝙ vbi admittit te
stimonium de auditu nō sufficit ꝙ quis audiuerit post mota͂
litem: que presumit locutio presumptione litis facta. Ide͂ di-
cerem vbi agit de fama probanda nec ꝙ testes audiuerūt ab
vno nec a pluribus suspectis ⁊ male fame. Ite͂ oportet ꝙ isti
testes sint bone fame et ꝙ asserāt se illud credere quod audi-
uerant. ⁊ hoc vltimu͂ no. et vide in hoc consimile͂ tex. in. c. quo
tiens. in fi. ͂j. e. ⁊ quod ibi dixi. ¶ No. ꝙ dictu͂ vnius non suffi-
cit: licet sit in magna dignitate constitutus: vide ho. tex. et qō
ibi dixi. ͂j. e. cu͂ a nobis. ⁊. vj. q. ij. si tantu͂. ⁊. c. placuit. limita se
cundu͂ no. j. eo. nup. et dixi in. d. c. cu͂ a nobis. ¶ No. ibi: vel ex
demonstratione ⁊c. ꝙ paria sunt aliqua exprimi nomine pro
prio vel demonstratione vel circu͂locutione. facit. l. certu͂. ff. si
4 cer. pe. et. c. tua. de consan. et affi. ¶ † No. ibi: contra statuta ho
minum ⁊c. ꝙ statuta pape et concilij dicunt esse hominum et
non dei. ⁊ notabis hoc perpetuo: qꝛ licet deus videat promul
gare iura per ora principu͂. viij. di. quo iure. et spiritussanctus
presumitur loqui per os eoꝝ qui sunt in concilio generali. l.
di. si ille. ⁊ christus dixit in euangelio: Luce. iiij. qui vos reci-
pit me recipit: qui vos contēnit me contēnit. ad hec. ij. q. vij.
accusatio. tamen ius diuinu͂ magis stringit ꝙ ius humanu͂:
vt hic. ⁊ in. c. literas. de resti. spo. Item ius editu͂ a presidenti
bus in ecclesia militanti non dicitur ꝓprie diuinu͂: sꝫ huma-
num: ꝑ hoc est ho. tex. in prin. j. di. et vide omnino que dixi in
c. j. de iura. cal. Ite͂ ius diuinu͂ est de necessitate salutis non sic
ius humanum. Unde singulariter dixit Archi. in. c. vtinam.
lxxxvi. distin. quod licet veniens contra ius diuinum semper
peccet mortaliter non tamen sic ligatur veniens contra ius
humanum. nam potest euitare mortale si habet aliquam cau
sam rationabilem contrauenie͂di. et dic vt ibi latius per eu͂:
et dico in. c. nam concupiscētiam. de consti. ¶ No. ꝙ fere om-
nes gradus sunt prohibiti lege humana et non diuina: pau-
ci enim sunt prohibiti lege diuina. de quibus per glo. in. c. lite
d ras. de resti. spo. et ibi dixi. ¶ No. vi. [d] quod vbi agitur de im-
pedimēto a canonibus inducto iudicandu͂ est in dubio sem-
5 per pro matrimonio. ad idem. c. fi. de re iudi. ¶ † Sed hic for
mo dubium non tactum hic per doc. pone ꝙ allegatur impe
dimentum iuris diuini probationes vtriusqꝫ partis sunt du
bie qualiter sit ferenda sententia. nam in cōiungendo ⁊ sepa-
rando versat ius diuinu͂. ⁊ sic cessat ratio quā alleg. c. fi. crede
rem ꝙ hoc casu ferenda esset sentētia absolutoria ꝑ reo quia
cu͂ cessat fauor matrimonij seruanda est regula cōis: vt in du-
bio absoluatur reus. de ꝓba. ex literis. ⁊ in regula cum iura
partiu͂ sunt obscura. de reg. iu. li. vj. ⁊ sic limitare͂. c. fi. de re iu
6 di. quod no. ¶ † Ite͂ quero [e] nunquid testis possit iurare per
e procuratorem. Pet. ⁊ communiter docto. per istam literam
ibi: proprio ⁊c. dicunt quod non: sed credo quod licet aliquis
posset iurare per procuratorem habentem speciale manda-
tum: quia in effectu ipse videtur iurare prout not. in. c. fina.
per Io. and. de iura. calum. li. vj. ⁊ ibi bonus text. tamen qꝛ
iste tex. ad terrorem requirit proprium iuramentum: sic cu͂
doc. Et ex hoc infero quod vbi a iure seu speciali statuto re-
quiritur pro forma proprium iuramentum non sufficit iura
re per procuratorem etiam habentem speciale mandatum.
argu. hic. ⁊ eius quod no. glo. in. c. vt circa. de electio. lib. vj.
7 ¶ † Uenio ad glo. ⁊ primo not. glo. in versi. graues. que de-
clarat tibi qui testes seu persone dicantur graues. ⁊ facit ad
statuta

¶ Reddit. Nota hic de singularitate testium. de qua vide plene p Bal. in repe. l. de quibus. in. iii. q. col. ii. ff. de legi. in ver. sed an testes. Et adde dictum do. Ant. hic ꝙ ad ꝓbandũ hereticam prauitatẽ admittuntur testes singulares: vt not. voluit Bal. in. l. i. C. qui numero tu. Et de materia singularitatis testiũ si vis videre plene: vide Bal. in. l. testium. in. v. col. v. tu adde ꝙ decẽ modis C. de testi. vbi ample ⁊ diffuse ꝓseqtur hãc materiã. Et de ista materia remissiue per moder. in. l. inter pares. ff. de re iudi. Et adde glo. i §. de his. in. q. tr. que dicit ꝙ si duo interfuerũt testimonio quoꝝ vn⁹ est surdus: ali⁹ cecus ꝙ p istos nõ ꝓbatur cõtract⁹. Et de ista materia vide gl. ⁊ Archi. in. c. null⁹. nihilominus. iii. q. ix. ⁊ per Specul. in titu. de teste. §. iam de interrogatoriis. in. vi. columna. versic. quid si vnus testis. ⁊ ibi Jo. an. in addi. ⁊ vide tex. ⁊ quod ibi no. c. bone. el. i. de elec. in. c. cum dilecti. eo. titu. ⁊ in. c. licet causam. de proba. Et an valeat statutũ vt quis probet̃ vsurari⁹ per testes singulares: vide plene disputatum per Pet. de anch. in repe. c. canonum. de constit. in. iii. prin. q. in x. col. illius ver. accedit questio disputata. Et rationem quare testes singulares probẽt: vide plene per Bal. in. l. iurisiurandi. C. de test. ver. decinde no. rationem. ⁊ circa id quod. s. dixi de proban. hereti. praui. Adde quod idem dicit Bal. in. l. actor. C. de proba. ⁊ fuit originaliter dictum Jaco. de are. in. l. testium. C. de testibus. Sed in contrarium aperte tenuit Jo. and. in. c. vt officium. §. i. super ver. testium. de hereti. lib. vi. et do. Ant. in. c. qualiter ⁊ quando. ii. de accusa. vbi reprobat dictũ Butenentis contrarium in. l. ob carmen. ff. de testi. Et in hac materia singularitatis testium vide amplissime scripta per do. Anto. in. c. fi. de cõsuetu. in antepe. col. ver. hec procedunt. ⁊ vide glo. fin. ⁊ ibi vide Bal. in. l. ob carmen. §. i. ff. de testi. ⁊ vide do. Anto. in. c. veniens. el. i. in vlti. col. ver. ex hoc patet. s. eo. tit. In hac materia singularitatis testium: vide elegantissime ⁊ diffusissime scripta per Bal. in. l. i. in. v. col. ver. octauo quero. C. de testi. vbi examinat questionem hic infra examinatam p domi. Anto. ⁊ fere omnia que examinantur in remissionibus hic suprascriptis. ideo ibi vide ⁊ maxime in illa de probatiõe vsurarii per testes singulares. ⁊ adde hic Bal. in. l. ii. circa fi. ver. moueo dubiũ. C. qui. res. iudi. nõ nocet. vbi si vnus dicit factum de nocte: alter infra diẽ ⁊ noctẽ isti testes non probant: q2 sunt singulares: credo tamen quod tales testes excusentur a periurio nisi ambo dixissent maleficium illius manu fuisse cõmissum: q2 reducuntur ad cõcordiam vt vnus intelligat̃ deposuisse illum deliquisse vel interfecisse mãdato alius intelligatur de maleficio manibus cõmisso. per text. singu. in. c. periculose. de pe. distinc. i. Et adde in hac materia vnum singulare verbum quod dicit do. Ant. ⁊ do. Abb. in. c. nihil obstat. de verb. signi. vbi dicit quod quãdo testes habent probare de verbis testatoris si vn⁹ testis dicit testatorem dixisse Sempronium heredem facio. Alius dicit ꝙ testator dixit Sempronius heres esto: non probant: q2 licet sint concordes in substãtia tamen sunt discordes in forma deponendi: quod est supremum dictum. Idem dicit do. Anto. in. c. cum ecclesia sutrina. de causa posses. in. xx. colũ. Et de hac materia vide do. Anto. in. c. cum Joãnes. in. xii. col. cum duob⁹. seq. vbi subtiliter loquitur de fide instru. ⁊ vide Bald. in repeti. §. vlti. instit. de iure natu. gen. ⁊ ciui. in. xviii. col. versic. sed pone quod duo testes vbi repetit fere omnia que dicit do. Anto. in. d. c. fin. de consuetu. ⁊ adde quod no. do. Ant. in. c. cum causam. el. i. in. xiii. col. s. eo. vsic. quid si duo testes attestentur. Et vide etiam eundẽ. s. eo. c. in. xxi. col. Et vide de hac materia Fede. cõsi. clvii. ⁊ de ista materia singularitatis testium vide per Bal. in. l. bonorum. C. de bo. posses. sm tabu. ⁊ in tit. de no. feu. c. i. §. si instrumentum. in fi. x. col. ⁊ per Joã. and. in sua summa de testi. in ver. que diuersitates noceant testibus. Et vide de hac materia etiam per Bal. in. l. ob carmen. in apostil. in vlti. colũ. vbi inter cetera dicit id quod. s. dixi quod ad probandum hereticam prauitatem admittũtur testes singulares: puta si vnus dixit se audiuisse cuius dicentem credere christum non fuisse natum de virgine Maria. alius dicit quod audiuit eum dicentem se nõ credere christum esse verũ deum. isti testes probant. Sed hoc limitat esse verum quando testes inducuntur ad ꝓbandum heresim in genere: secus in specie: q2 tunc testes singulares nõ probant. Et adde hic Ange. consil. suo. cclix. vbi dicit ꝙ testis dicitur singularis quando allegat vel adducit cõtestem cuius dictum repellitur vel circunscribitur. Item adde hic quod de duplici genere testium singularium scribit Bald. in. c. i. in princi. in. i. col. de controuer. inuestitu. vbi dicit quod quedam est singularitas contraria: ⁊ quedam non contraria. Et quod per testes singulares ꝓbetur heretica prauitas: tenet Bal. in. c. cũ oẽs. de constit. Item de eo quod supra dixi: an valeat statutum quod per testes singulares probetur quẽ esse vsurarium: vide per Bald. distinguẽtem post Collec. in. c. cum oẽs. de cõsti. Fed. in cõsi. cclvii. Bal. in. l. oẽs populi. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ in. l. consulta diualia. C. de testi. ⁊ Ang. in. q. sua inci. astẽfis milos. l. vii. q. ⁊ Bal. consi. suo incip. veritas est. Salice. consi. suo incip. in nomine saluatoris. Bal. ⁊ Sali. in. l. eos. C. de vsur. do. Cardi. in cle. i. de vsuris. Jo. cal. in consi. vi. vii. ⁊ xxii. in titu. de consti. ⁊ in tit. de vsur. in. xv. cõsi. Itẽ de ista singularitate testium vide qd Jmol. post Bal. in. l. ex facto. §. item quero. ff. de vulga. ⁊ pup. ⁊ ad hoc roma. in. l. i. §. si quis simpliciter. ff. de verb. oblig. vbi in hac materia singularitatis testiũ dat multas remissiones ⁊ multa elegantia dicta supra relata quas nõ repeto. Sed vltra ꝓdicta dicit ꝙ de hac materia habet̃ p Bal. in. l. obseruare. C. quo ap. non reci. ⁊ p Bal. in. l. i. C. de confes. ⁊ in. l. cum antiquitas. C. de testa. ⁊ per eũdem in sua repe. l. data opera. C. q accus. non pos. ⁊ in. l. ii. C. de dona. ante nup. Itẽ vltra ꝓdicta de hac materia etiã vide aliqd per beatũ Tho. ii. ii. q. lxx. arti. ii. vltra medium. Et de ista materia singularitatis testiũ: vide amplissime ⁊ melius quã alibi per do. Maria. post Jmo. ⁊ do. Ant. in. c. qualr. in. xxxix. q. ix. q. principa. de accusa. ibi omnino vide: quia nunq̃ reperies melius ⁊ magis intellectualiter declaratam istam materiam.

Et ad quod dicit Gl. in.

8 statuta que in multis casibus requirunt graues personas. ¶ † Glo. in verbo vtiq3: facit quatuor.
a In principio reddit⁹ rationem quare non sufficit quod plures audiuerunt ab vno. ¶ Secũdo querit qd si plures audiuerunt a duobus: sed illi duo audiuerunt ab vno. glo. concludit hoc sufficere. non enim habent deponere a quo audiuerũt illi duo: sed sufficit ꝙ audiuerũt a pluribus. Hostien. idem videtur concludere maxime cum non de facili scire possunt testes a quo vel a quib⁹ habuerunt illi qui sibi retulerunt. nec hoc preterea est probatio angustãda dummodo honesti testes sint. hoc mihi placet per literam istam que solam requirit quod audiuerunt a duobus ad minus. sufficit enim quod plures sunt principium hu⁹
9 locutionis. ¶ † In tertia parte glos. querit quid si plures essent testes ⁊ quilibet eorum audiuisset ab alio: ꝙ alter. glo. dicit hoc nõ sufficere nisi quilibet illorum audiuisset a duobus ad minus vel nisi oẽs audiuissent cõiunctim a duobus. Inno. dicit non esse necesse quod quilibet a duobus audierit: sed necesse est quod plures sint principiũ huius auditionis: ⁊ sm hoc est argu. sm eum ꝙ si volo probare me fuisse vsum iurisdictione vel seruitute aliqua ⁊ vn⁹ testis dicit de vno actu alter de alio quod probant. Credit tamen Inno. tuti⁹ dicendum quod quilibet testis ab eisdem testib⁹ eodẽ tẽpore audire debet: al's in suis dictis erunt singulares. s. de elec. cum dilecti. Hosti. simpliciter sequitur glos. ⁊ plus dicit. s. nõ sufficere quod vnus testis audiuerit a plurib⁹ ⁊ alius ab alijs plurib⁹ sed requiritur quod iidẽ plures audiuerint ab eisdem pluribus. hãc opi. videt̃ hic sequi do. Ant. debẽt eñ esse cõtestes sm eũ cũ habeant deponere de aliorũ sensu. Ego simpliciter tenerẽ cum Inno. quod hoc sit tutius sed nõ necessariũ cũ non sit necesse probare quod titius ⁊ seius hoc dixerunt: sed quod isti testes a pluribus audiuerunt: ⁊ sic solus auditus de cõsanguinitate est de substantia ꝓbationis. Sufficit ergo quod testes

¶ Adde quando testes singulares probent. Alex. consil. cxxv. ii. lib. et consil. xcvii. ⁊ cxvi. ⁊ quando admittant̃ cõsil. li. i. lib. ⁊ an testes singulares probent copulam carnalem per Arc. consi. xxii.

Anto. Francis. ¶ Utrum vsurarius probetur quis per testes singulares ⁊ qualiter ꝓbet̃ vsurarius. dicas ꝙ probat̃ ex eo ꝙ plures deponũt se pro mutuo soluisse vsuras etiã si aliter nõ probent mutuũ. ita Bal. in marga. super Inno. in ver. testes. in. vi. col. ⁊ vide Card. in cle. i. in. §. i. in. iii. q. de vsu. vbi etiã dicit ꝙ probat̃ p prorenetas. ⁊ etiã per iuramẽtum. per not. per glo. in. c. frequenter. in. §. qd si super. ⁊ ibi etiã p Car. vt lit. non cõtest. ⁊ potest eps monere oẽs sub pena excõmunicationis ꝙ veniant ad deponendum contra talem an sit vsurarius. ⁊ vide Bal. in. l. i. in. viii. q. C. de vsur. vbi dicit ꝙ probatur vsurarius etiam p testes singulares quo ad infamiam: non autẽ quo ad repetitionem vsurarũ. de quo vide per Fede. de senis in consil. lxi. ⁊ in consil. lxviii. ⁊ vide Joã. and. in. c. ex literis. de iureiur. ⁊ vide omnino Alexã. in consil. iii. in. iii. parte consiliorum. ⁊ in cõsi. cxxiiii. in. ii. parte. ⁊ vide Roma. in. l. de pupillo. in. §. si quis ipsi pretori. ff. de noui opis nuncia. vbi dicit ꝙ probatur etiam per coniecturas ꝙ aliquis sit vsurarius. ⁊ vide Ang. in. l. sed ⁊ si quis. in. §. fi. ff. si quis cautio. ⁊ Alex. in. l. ii. ff. de furtis. ⁊ per Bald. in. c. i. in ver. quero de quibusdam pactis. de feu. da. in vi. le. cõmi. vbi dicit quod si vnus testis deponit ꝙ recepit vsuras a titio: ⁊ alter quod recepit a seio: probat̃ vsurarius. ⁊ vide do. Ant. idem tenere in. c. cũ oporteat. ⁊ in. c. cũ in diocesi. de vsur. ⁊ an per testes singulares ꝓbetur quis hereticus. dicas quod sic: vt not. Bal. in rub. C. de ꝓba. ⁊ in pecal. marga. super Innocen. in ver. testis. in. xiiii. colũ. vbi dicit quod testis deponens super vno articulo ⁊ alter deponens super alio articulo probent aliquem hereticum. quod etiam voluit Sali. in. l. testium. C. de testi. lz do. Anto. videatur sentire contrarium in. d. c. cum oporteat. de accusa. sed vide Car. in cle. i. in. §. penul. de hereti. ⁊ in cle. ii. in. §. i. eo. titu. ⁊ adde quod heresis probatur per signa etiam leuia sm Bal. in. l. i. in fi. C. famil. hercis. ⁊ vide Oldra. in consi. ccix. vbi dicit quod sortilegiũ ⁊ dare poculum amatorium alicui non sapit heresim. ⁊ de materia testium singularium ⁊ quotuplex sit singularitas in teste: vide late p Bal. in. l. solam. C. de testi. ⁊ tene menti dictum Bar. in. l. admonendi. ff. de iureiur. vbi dixit quod melius est habere vnum bonũ testẽ etiã qui sit solus q2 tunc potest deferri iuramentum in supplemẽtum quã plures testes singulares: q2 tũc non esset locus delationi talis iuramenti. de quo etiã per canonistas in. c. fi. de iureiur.

IIII

Sebasti. Sapia.

a ¶ Cõsuetudine. Vide Jo. fabri. i §. ex non scripto. insti. de iu. natu. gen. et ciui. vbi tz qd si testes deponant de diuersis actibus pbãt cõsuetudiẽ. vide alexan. in [con]sil. cxxxj. lci. visis et opportune discussis. in ij. colũ. in fi. in. ij. vol. Corn. in cõsi. lxxxix. in. ij. vol.

b ¶ Consuetudo. An testes dponẽtes super particularib[us] et diuersis actibus probent consuetudinẽ. de quo vide late per do. Ant. in repe. c. fi. in antepe. col. de consue. et videt[ur] qd ad pbandũ cõsuetudinẽ non sit necesse testes deponere de singulis actib[us] p[ro]ut id qd no. dicit Bal. i re collectis. in proe. insti. §. cunctos hoc deo. vbi per illũ tex. dicit qd ad probandum legalitatem hois sufficit qd testes dicãt qd in multis actib[us] p experiẽtiam sic viderũt: lz nõ specificent aliq act[us]. Sed [con]trarium credo qd deponere d[e] [con]suetudine vel legalitate hois consistit in iudicio rationis super quo testis simpliciter non potest deponere: vt not. s. eo. cum causam. el. j. et adde hic Ang. [con]si. cxxxj. vbi dicit qd testes deponẽtes super articulo concernente genus vel qd vniuersale nõ sũt singulares: lz deponant de diuersis speciebus. et vide Ange. et Inno. in l. ex facto. §. item quero. ff. de vulg. et pupil. qd testes inducti ad pbandũ hoc integrale s. recollectionem fructuum pbãt: licet vn[us] testis dicat qd recollegit x. corbes: alius dicat de. viij. et idem dicũt si ageret de probãdo quẽ decessisse in pupillari etate si vnus testis dicat qd habebat. x. ãnos quãdo mortuus est: alius dicat qd habebat octo. h idẽ dicit Joã. and. in no. in. c. j. de arbi. lib. vj. etc. et qñ qs vult pbare famã et producit testes quorum vnus dicit se audiuisse ab vno: ali[us] ab alio: vel vult probere qd quis habet merum imperium: et vnus deponit de vno actu alius de alio: an probẽt: vide Spec. in ti. de inquisi. §. j. v. qd si vnus. et Spe. remissiue in tit. de te. produ. in quo Bar. tenet qd sic. in l. de minore. §. tormẽta. in pe. colũ. ver. qd si testes ff. de q[ue]stio. de ista q. in terminis vide p Sali. in l. ea quidẽ. i pe. char. ver. ix. iuxta pmissa. C. de accus. vbi dicit quod tuti[us] est dicere qd non probent: nisi quilibet dicat se audiuisse: aut iducũt semiplenam probationẽ fame.

fint in hoc cõtestes. vide qd no. in. c. qualiter et qñ ij. de accusa. nã maior est psumptio pro cõsanguinitate qñ vnus audiuit a duobus alter ab aliis duobus: et sic de aliis: qz si duo audiuissent a duobus tñ cum in primo casu factum videat[ur] magis sparsum. ¶ Ultimo glo. colligit arg. qd nõ debet is admitti cuius autor cõpelleretur. ¶ Oppo. de c. si. qui ma. accu. pos. Soluit qd locum habeat in accusatore et p h no. sm doc. qz nõ p accusatores sed per testes factũ probatur. Item dic qd si testis causat fidem in casu nostro a suo autore merito repellitur ex psona autoris. sed in accusatore sec[us] cũ sibi non credat[ur] sed testibus idoneis quos producturus est merito nõ repellitur ipse licet repellatur is a quo audiuit p negligẽtiam suam. vide qd no. in. d. c. si.

10 ¶ Glo. pe. in prin. est facilis. †Secundo querit principaliter an sufficiat in computatione graduũ qd aliqui testes pbent de vno latere alii de alio. et ponit exẽplũ vt in glo. que pmo ponit opi. Joã. qd sic. Scdo opi. suam cõtrariam per hunc tex. qui requirit qd ab vtroq[ue] latere etc. primã opi. tenuit Joã. nõ solũ hic sed etiã in. c. de parentela. xxxv. q. vj. in glo. sua sequuntur Goff. Pbi. hic et Inno. s. eo. series. Vin. per illã decre. et istam distinguebat sic qd ad pbationẽ directaz cõsanguinitatis inter cõiugatos cõputari oportet ex vtroq[ue] latere: sed vbi indirecte querit[ur] de impugnatione vel approbatiõe certi gradus istud potest fieri per illos q sciũt illũ gradũ: vt in. d. c. series. Bar. brixi. in. d. c. de parentela. et Host. hic sequunt[ur] glo. et optime facit sm Hostiẽ. tex. iste in ver. sed nec tales. Jo. an. reducendo quasi ad concordiã has opi. per rationes istorũ distinguebat qd aut testes deponũt testimoniũ de sciẽtia et procedit dictũ Jo. et sequaciũ. aut phibent de auditu et procedit opi. contraria.

11 ¶ †Et not. hãc opi. ex qua infertur qd vbi ad vnũ totũ concludendũ partes exiguntur non est necesse testes esse contestes in ipso toto: sed sufficit eos esse [con]testes in pluribus ex quib[us] cõcludit[ur] totũ. ad hoc qd no. Innõ. in. c. qualiter et qñ. ij. de accus. vbi dicit: qz si volo pbare qd titi[us] dicit missam et vnus testis dicat de epistola: alius de euãgelio: et sic de aliis actib[us] seu

12 partib[us] misse tales testes pbãt missam. ¶ †Per hoc putat hic do. Ant. Cy. male dixisse in. l. ij. C. que sit lon. consue. vbi dicit qd in pbanda [con]suetudine

a que [con]cludit[ur] ex frequẽtia actuum nõ sufficit actus probare per partes vt duo deponãt de vno actu alii duo de alio actu: alii de alio etc. qz isti nõ pbant frequentiam actuũ ex qua resultat cõsue-

b tudo lz probet partes requisitas. Submittit tñ do. Ant. sub dubio forte pro cõcordia aduertẽdũ qualiter testes deponant: nã si pducãtur ad partes probandas eis pbatis bene cõcluditur totũ. sed si pducant[ur] ad pbandũ totũ et in causa respõdeant per partes non pbant qz nullus concludit sufficientem causam vt si interrogantur testes de consuetudine vel de consanguinitate vel missa et ipsi respondent deponendo super actu singulari et alius super alio actu singulari. Ego simpliciter inhereo dictis Jo. an. qualitercũq[ue] enĩ testes producantur: non enim habẽt deponere p verba iuris sed facti: vt no. in. c. cũ causam. s. eo. Sed iudex ex variis causis facti habet iudicare p iudiciũ rationis vt ex eis elicere ius: vt not. in. d. c. cũ causam. vñ ex quo p testes pbant[ur] singuli gradus lz nõ dicãt illos de quib[us] est questio esse [con]sanguineos: debet tamẽ iudex ex illis elicere ius sicut in simili pbatur aliquid meum esse et p [con]sequẽs probatur tuũ non esse. l. cũ querebat[ur]. C. vñ vi. et l. siue possidetis. C. de pba. xxiij. q. v. c. si quid inuenisti. et. c. multi. et. l. pẽpo. §. sed et is. ff. de procu. Item videmus in simili qd pbatio nõ resultat ex dicto vnius testis tñ: sed ex dictis omniũ: et sic habitis dictis omnium: iudex elicit quid iuris. et pro predictis induco ho. tex. in. c. licet. de pba. in ver. ex premissis. vbi papa ex pbatione diuersorũ elicit vnum expresse non depositũ per testes. allego tex. valde optimum in. c. cũ Joãnes. j. de fi. instru. in versi. verum. vbi primo fuerat capitulatum simpliciter illã venditionẽ fuisse conditionalẽ: nõ tñ testes expresse deposuerant de illa venditione q cõtinebat[ur] in instrumento: qz non recordabantur de tempore. Sz qz vtraq[ue] pars interrogata confessa fuit vnã venditionẽ fuisse celebratã: papa elicuit ex dictis testium et cõfessione partiũ illã venditionem fuisse cõditionalẽ: vnde nec testes p se nec confessio sufficiebat ad pbãdũ articulũ iam deductum: sed simul coniuncta suffecerunt ita dico in proposito. fateor tamẽ qd testes deponẽtes sup partibus nõ possunt dicere totum sed pars põt allegare et iudex eliciendo iudicare: et sic videmus in alio simili si duo deponũt de titulo: et alii duo de traditione satis est probatum dominiũ. arg. in. l. ij. C. de acquir. pos. et hec procedunt vbi testes super partibus deponunt per propium sensum sed vbi deponunt de auditu cum hoc testimoniũ non sit integrum: vt. s. dixi. merito est restringendum. intelligat[ur] ergo iste tex. vt iacet vt ab vtroq[ue] latere computent personas ne nimis sit vagum eorum testimonium.

1 ☞ An testes semel examinati possint se corrigere: an et quo casu possint repeti.

2 An sit danda copia capitulo[rum] et interrogatoriorum parti aduerse.

3 Qualiter iurabunt testes si capitula sunt producta per partes.

c **Per tuas.** ¶ Post publicationem ad petitionem producentis interrogari nõ debent testes nisi quãdo dolo vel negligentia examinatorum super omnibus capitulis interrogati non fuerunt. Cõmunis diuisio. secũda ibi: nos igit[ur]. ¶ Casus literalis. Inter canonicos sancti petri ex vna parte. et G. sancti Simonis ex altera corã iudice delegato sup quibusdã possessionibus questio vertebatur. G. tribus mẽsibus post testium publicationem elapsis petiit iterum interrogari testes suos. quesiuit iudex qd sibi super hoc esset agendũ. Respondet papa illũ non esse decetero audiendum nisi forte super certis articulis a principio petiisset illos interrogari et iudex id negligẽter vel malitiose pretermisisset. Ber. ¶ Nota primo vnã regulã in materia testium quod testis semel productus et examinatus nõ debet iterum super capitulis publicatis interrogari. quid autem si dictũ testis non fuerit adhuc publicatum: dicã. j. super glo. ¶ Nota ibi super certis capitulis qd pars potest super negotio in iudiciũ deducto certa capitula: seu certos articulos facere et super illos petere testes examinari: et si sint ad causam pertinentia non debet iudex illa vel illorum aliqua omittere. als repetentur facta publicatione. et de hoc. j. lati[us]. ¶ No. tertio qd malitia seu negligentia iudicis in causa nõ debet obesse parti. et not. casum in quo malitia et negligentia equiparantur. als differunt vbi agitur de puniendo dolosum vel negligentem: vt in c. super literis. de rescriptis. et. c. ad falsariorũ. de crimine falsi. ¶ †Quero enim primo de ratione decidendi in hac litera quare post publicatas attestationes testes non possunt iterato repeti. Et primo aduerte ne equiuoces hic enim non tractatur de nouis testib[us] examinãdis super antiquis capitulis. hec enim materia satis plene expedita fuit in. c. fraternitatis. s. eo. sed tractat[ur] hic de antiquis testibus iterum repetendis et quãdo liceat et traditur hic regula qd post publicationem non debent repeti. rationem decidendi ponit glo. j. in principio dicẽs qd quẽadmodũ propter timorem subornationis noui testes prohibentur produci publicatis attestationibus: ita et antiqui repeti. An autẽ hoc sit verum indistincte. glos. in effectu videt[ur] ponere tres casus in quibus testes possunt repeti. Primus quando ante aperturam attestationum testis vult iterum dicere: vel etiã se corrigere dũmodo hoc faciat incontinenti: vt in. c. preterea. j. tit. proxi. Secundus quando post publicationem iudex ex officio suo testem vult iterum interrogare: forte qz obscure deposuit: vt in. c. cũ Joannes.

Sebasti. Sapia.

c ¶ Per tuas. Extẽde istũ tex. vt p Pau. de ca. l [con]si. cclxix. inci. in casu de quo querit[ur] i vlti. col. Itẽ extẽde vt p Jo. an. in c. cũ cãm q iter archiepm. s. eo. quẽ sequit[ur] Alex. i [con]si. ciij. inci. circa primum. in vlt. col. i v. vol. vbi extẽdit procedere etiam qñ iudex non examinauit testes sup interrogatoriis sibi datis p partem aduersam: nõ enĩ valet dictum istorũ testiũ nisi examinent[ur] sup illis interrogatoriis: vt ibi per eos.

a ⁊ Sebasti. S ap. ¶ Sed q̄ro. vide ang. i. l. nõ qegd. ff. de iudi. cũ allegatis p decũ in. c. j. colũ. iij. ver. nunc cõclusio supra facta. s. de pba. vbi late que acta edi debeant.

b ¶ Predictorum. An copia articulorũ sit dãda partibus. ⁊ de hoc vide p Bal. in. l. ij. in pe. col. v. deinde ex illo verbo. C. vt lit. pend. vbi etiã ponit qd de copia positionũ. Item an admittat articul⁹ dubi⁹. dic q sic fm. d. Ant. i. c. dilecti. i. viij. col. de iud. q dicit h p tex. in. c. accedẽs. õ pcu. ⁊ i. c. lz cã. de pba. qd aũt de articulo p̄sumptiuo an debeat admitti: vide p bar. in. l. neq; natales C. de pba. An autẽ admittat articul⁹ alternatiu⁹: vide p Spec. i tit. de teste. §. nunc videndum.

Anto. Francis.

¶ An copia articulo⁊ debeat dari parti vide bal. i addi. spe. i tit. de test. in v. copia. ⁊ eiudẽ i marga. super Jnn. l v. interrogatoria. ⁊ in. l. ij. i. ij. col. C. vt lit. pẽ. vbi ẽt dicit q copia iterrogatorio⁊ non dz dari pti ne instruat testes sup eis. tñ si ñ det copia articulo⁊ pti nihilominus vz pcess⁹ fm Jnn. in. c. inter. õ pur. ca. ⁊ si iudex etiã dat iterrogatoria pti non peccat fm Jnn. i. c. p tuas. h e. ti. õ teste ⁊ vide Ro. in fin. suis. in v. allegationes l scripti. ⁊ adde q vbicunq; copia aliquorum istorũ danda esset parti: iuxta ea q̄ habẽt i. l. j. §. edenda sũt oia. ⁊ in. §. editiões. ff. õ edẽ. ⁊ i. l. ij. ⁊ ibi p bal. in. j. col. C. de edẽ. dz intelligi sp qõ dz dari de mãdato iudicis ⁊ soluta cõpetẽti mercede notario. l. argẽtari⁹. i pn. ff. de edẽ. ⁊ hr p pau. de ca. post bar. i. d. l. ij. C. de edẽ. ⁊ per bar. in. l. pcipim⁹ C. de appella.

c ¶ Interrogatoriorũ. An copia interrogatoriorũ sit dãda pti aduersẽ q̃ testes pducit Et istõ dictũ Jn no. allc. ang. in. l. nõ qegd. ff. de iu-

Joánes de si. instr. Terti⁹ si testis petat repeti super capitulis nouis. Quartus casus colligit ex tex. qñ pars petit interrogari testes a principio sup certis caplis: ⁊ dolo seu negligẽtia fuit omissum. Et põdera q materia hui⁹ capli pcedit qñ depositio facit fidẽ in iudicio: sz petit repeti vt addat vel corrigat. ⁊ p hoc decido multos casus q̄s posuit hic do. Ant. tanq̃ nõ faciẽtes ad ppositũ. Itẽ tertius casus. s. except⁹ p glo. nõ facit ad materiã nostrã: qz de capitulis nouis nihil hic deciditur: sz satis facit dictũ in. d. c. fraternitatis. s. e. Jnsistem⁹ ergo principaliter solũ circa duo. Primo an ante aperturã attestationũ possunt testes repeti sup eisdẽ capitulis vt addãt vel se corrigãt Secũdo an liceat post publicationẽ. Circa p̄mũ glos. videtur velle quod sic dummodo non fit in mora. faciat ergo incontinenti: ⁊ quando dicitur incõtinẽti: no. in. d. c. pterea. Sed glos. fi. in. c. cum causam. s. e. dicit q q̃diu attestationes sunt clause pñt iidẽ testes iterato induci vt addãt: qz forte nõ habebant oĩa in memoriã. in auf. eo. §. qz vero multi. ⁊ arg. ff. de qõ. l. repeti. sed se corrigere non pñt nisi hoc faciant icõtinẽti. d. c. pterea. d. Anto. vr velle q testis suo motu põt se repetere etiã corrigẽdo dummodo faciat incõtinẽti. ⁊ sic sentit q addere nõ põt ex iteruallo etiã si spõte velit addere. iudex vero ex offõ q̃ncũq; põt testes interrogare etiã post publicationẽ ad instãtiã autẽ partis nõ possunt: nec incõtinẽti: nec ex interuallo: siue vt addant siue vt corrigãt: siue vt declarẽt repeti: qz semp subest timor subornationis. ⁊ sic trãsit h do. Ant. Sed ipsemet circa primũ mẽbrum tenet ꝯtrarium post Jnn. in. d. c. pterea. nã ibi dicit Jnn. q si testis vult addere ⁊ nõ corrigere admittẽdus est etiã postq̃ potuit loqui partib⁹: sed minor fides ei adhibet q̃ si incõtinẽti addidisset. argu. in auf. eo. §. qñ. Et hoc placet. nõ eñ reperit hoc phibitum nisi in materia correctionis: ⁊ memoria hoĩs labilis est. xxiij. di. pterea. ⁊ hoc quo ad p̄mũ mẽbrũ. ¶ Uenio ad scdm. s. qñ petit post publicationẽ. ⁊ dic q aut nihil põt imputari examinatori: ⁊ nõ debẽt iterũ repeti: vt hic p rõnẽ quã. s. dixi. Aut põt aliqd imputari: puta qz omisit interrogare super capitulis datis p partẽ cõcernẽtibus substantialia negotij vel sup inclusis ⁊ cõnexis in ipsis capitulis: vt qz fuit capitulatus de pscriptione in materia in qua requiritur titulus ⁊ iudex omisit interrogare de titulo: ⁊ debẽt iterum interrogari: vt hic. ⁊ qõ dixi de cõnexis ⁊ inclusis expsse tenet hic Jnnoc. ⁊ ponit exẽplum pdictũ in articulo formato sup pscriptione. dicit eñ q lz articulus sit simplr format⁹: dz tñ iudex interrogare de titulo bona fide ⁊ ꝯtinuatiõe temporis: ex quo hec sunt necessaria ad substãtiã prescriptionis capitulate: nec est imputãdũ testibus si nihil dixerit de titlo ⁊ alijs necessarijs: qz forte nesciunt oĩa q̃ de iure sunt necessaria ad pbandũ pscriptionẽ. nã ⁊ rusticis ⁊ militib⁹ ⁊ mltis alijs lz ius ignorare. l. cũ de indebito. ff. de pba. nec in hoc dicit iudex supplere de facto sz potius de iure cũ ista includãtur sub pscriptione ad quã pbãdam pars fuit admissa. qõ bñ no. ⁊ vide qõ circa hoc dixi post Jnn. in. d. c. fraternitatis. s. eo. Jdẽ dic vbi capitula seu articuli nõ fuerũt dati: sz testes fuerũt examiati sup petitiõe. si eñ nõ examiauit iudex testes diligẽter vt dz iterũ pñt peti examinari p rõnẽ lr̃e ne dolus vel negligẽtia iudicis noceat parti. Et vt pdicta clare itelligas scias q de iure nõ est necesse articulos seu capitula tradi sz satis est testes induci sup petitione. ad hoc. c. in psentia. de pba. dixi in. c. fraternitatis. s. eod. ⁊. c. cũ venisset. Sed vt dicũt hic doc. ⁊ bene de ꝯsuetudine causarum inualuit q is q pducit testes dat articulos quos pbare intendit ⁊ alio vocabulo

⁊ hoc vide p Bal. in. l. ij. circa me. v. deinde ex illo vbo. C. vt lit. pẽ. Et q nõ sit dãda copia interrogatorio⁊ pti: tz Spe. ⁊ ibi Jo. and. in addi. in ti. de teste. §. iam de interrogatorijs. i pn. ⁊ idẽ sentit glo. in v. si eo pñte. in. c. in p̄mis. ij. q. j. quã ad hoc alleg. bal. in. l. data opa. in. xviij. colũ. C. q accu. nõ pos. Et de differẽtia inter capitula seu articulos ⁊ interrogatoria: vide gl. i v. articulos. i. c. pñtũ. de testi. in. vj. Et qõ dicat ppe articul⁹ vid bal. j. l. gñalr. §. j. in. j. col. C. de re. cre. et vidi pluries de h dubitari int scholares. Et de dña inter iterrogatoria ⁊ positiones: vide p bal. in. l. j. cir. fin. ff. de inter. act. ⁊ de positiõibus vide gl. magistrã i. c. j. de confes. l. vj. Jtẽ an copia iudiciorũ sit danda parti: dic q sic fm Bar. in l. fin. in pe. q. ff. de questio. ⁊ Ang. i l. si vacãtia. in. xxviij. col. C. de bo. vac. lib. x. ⁊ idem dicas de copia inquisitionis ⁊ articulorum super fama fm Bal. in. l. is apud quẽ. C. õ edẽ. ad hoc facit tex. in. c. qualiter. el. ij. §. debet. õ accu. ⁊. c. j. de accus. lib. vj.

Anto. Francis.

¶ An iudiciorũ copia sit danda reo vel eius aduocato vide gl. ⁊ bar. in. l. custodias. ff. de pu. iudi. ⁊ vid per Alexan. post Bart. in. l. ij. ff. de questio. tamen si non detur non vitiatur processus ipso iure. de quo vide ple. p Ang. are. in trac. malefi. in ver. comparentes inquisiti. ⁊ ibi per apostil. et vide do. Anto. et docto. in. c. qualiter ⁊ quãdo. el. ij. de accus.

appellant capitula. vt. d. c. fraternitatis. pars vero aduersa facit interrogatoria ad veritatẽ eruendã sup quibus petit testes aduersarij interrogari. ⁊ de vtrisq; vide ho. tex. cũ glo. in. c. ij. j. eo. ti. lib. vj. ⁊ iudex debet examinare tã capitula q̃ interrogatoria ⁊ supflua ⁊ impertinẽtia resecare. arg. in. c. cũ contingat. de offi. deleg. ⁊ in. l. ad pbationẽ. C. de pba. ratio qz nõ debet qs admitti ad pbandũ qõ pbatũ nõ releuat: vt in iur. palle. nec captiose partẽ interrogare: qz nõ est alicui laqueus iniciẽdus. de resti. spo. l. fas. ideo dz illa prius examinare. ⁊ si postea in examinatione testiũ omisit debitũ articulũ vel debitũ interrogatoriũ debẽt iterũ super omissis examinari vt hic dicit Uin. ⁊ Hos. ⁊ idẽ Spe. eo. ti. §. nũc vidẽdũ. in fi. ⁊ no. in q̃tum extẽdãt hũc tex. ad interrogatoria indebite omissa qõ placet eadẽ ratione ne dolus vel negligẽtia iudicis possit obesse parti. ⁊ facit dictũ. c. ij. eo. ti. li. vj. vbi expsse dicit de interrogatorijs. ¶ Circa tamen pdicta ego distinguerem sic q aut iudex a principio correxit capla ⁊ interrogatoria ⁊ patefecit partib⁹ ⁊ nemo appellauit. et nõ potest peti postea vt iterũ examinẽtur sup resecatis p iudicẽ qz illa resecatio habuit vim cuiusdã iterlocutorie vñ imputandũ est postea parti q̃ nõ appellauit: qõ puto etiã si iniuste illa resecauit. arg. c. cũ dilecti. de ele. ⁊ in. c. significauerũt. s. eo. ti. Aut iudex nõ patefecit animũ suum partib⁹: ⁊ tũc aut iniuste omisit aliqua capitula vel interrogatoria tanq̃ impertinẽtia vel captiosa nõ debẽt iterũ repeti: qz vt pdixi hz iudex facultatẽ illa corrigẽdi. ⁊ hoc casu cessat dol⁹ ⁊ negligẽtia: sup quib⁹ se fundat iste tex. Aut iudex iniuste illa pretermisit ⁊ debent repeti. ⁊ hoc casu pcedit iste tex. ⁊ satis hoc videt de mente Jnno. lz apte non detexit animũ suũ: ⁊

2 sic fm hanc limitationẽ intellige pdicta. ¶ †Sed

a quero[a] ad declarationẽ pdicto⁊[b] an copia capi-

b tulo⁊ seu articulo⁊ ⁊ iterrogatorio⁊[c] debeat edi

c partibus. dicit Jnno. copiã capitulo⁊ dandã vt postea ita de facili nõ audiant si dicerẽt q super illis articulis testes deponere nõ debuerũt. Sed si non fiat nihilominus valeat receptio testiũ: sed libere audit ꝯdicens allegans impertinẽtiã capitulorum: interrogatoriorũ aũt copia nõ est edenda parti aduerse: qz illa fiunt sup circũstantijs et dant ad instructionẽ examinatorum. ⁊ idem hic Uin. ⁊ hoc ne pars instruat ⁊ subornet testes eos auisando de interrogatorijs fiendis vt sic nõ possint capi in sermone. nã alr testes de facili cõuinci nõ possent de falsitate si falsitatẽ nutriũt. iuxta no. i. c. cũ clamor. j. e. ⁊. s. e. cũ causam. dicit tñ Jnn. q nõ peccaret dãs copiã interrogatorio⁊ parti producenti testes. Hosti. hoc fatet verũ in parte que fecit interrogatoria. potuit eñ in hoc sibi pũdicare sicut posset in tota cã. C. de pac. l. postq̃. ⁊. s. eo. tuis. fatue tñ facit pars hoc faciẽs. ⁊ si iudex h faceret grauiter peccaret fm eũ cũ hoc nil aliud sit q̃ partẽ pducẽtẽ munire ⁊ instruere ad testes subornãdos vt ꝯcorditer ad interrogata respondeant: nec possit falsitas deprehẽdi ad qõ inuẽta sunt interrogatoria. Et vide ad pdicta ho. tex. cũ glo. in. c. ij. in vbo interrogatoria. eo. ti. lib. vj. ⁊ ob hoc credo q si iudex vellet dare copiã parti licite alia ps appellat. ¶ Quero an expediat dare articulos ⁊ interrogatoria an melius sit testes interrogari simplr sup petitiõe. doc. dicũt vtile vt formẽt capitula vt sic fiat diligẽs examiatio. ⁊ bonũ est dare interrogatoria: cũ partes magis caute pcedant in facto pprio q̃ iudex. ⁊ sic habet hodie cõmunis ꝯsuetudo iudicio⁊. iudex tamen in omnib⁹ supplet: vt in. d. c. cũ causam. vbi de hoc.

3 ¶ †Ultimo querit qualr iurabũt testes si capitula sunt pducta p partes. dicit Hostiẽ. q iudex faciet testes iurare nedũ sup articulis dat; sz etiã

a ¶ Licet dilectus.
Dispositio ca. l3.
non h3 locū in cā
summaria: vt di-
cit sing. do. Ant.
post doc. in c. ve-
niens. el. ii. in. vi.
col. eo. titu.
+ Sebastia. Sapi.
b ¶ Reprobatorio
rū. vñ allegat iste
tex. q lex lq̄ue ab
horret infinitatē
vt hic dicit. addu
centē plura z ma
xime q si data est
arbitro ptās pro
gandi semel atq3
iterū nō intelliga
tur data vsq3 i in
finitū. de quo vi-
de. d. Bal. in. l. ve-
luti. § hec vox. ff.
de eden. Alex. in
cō. xx. in. ii. volu.
c ¶ Declaratione.
Vide h. d. Anto.
in v. qro an legi-
timatio. vbi facit
q ista decretalis
nō h3 locū qñ op
ponitur ɔtra di-
cta testiū: qz tunc
vltra scdam pba
tionem admittū-
tur etiā alie pba-
tiōes. Et scias q
duo testes pñt re
probare psonas
mille testiū pdu-
ctoꝝ fm do. An-
to. in c. series. i. ii.
col. § eo. Et adde
qd istud qd dicit
hic. d. Ant. tenet
Pe. de ancha. in
c. psentium. § te-
stes. in pe. colū. v.
no. quito. de testi.
in. vi. vbi vide p
intellectu huius
decre.
+ Sebastia. Sapi.
d ¶ Statuit. Limi
tat tñ vt p Domi.
in. c. ii. de test. l. vi.
qñ q vellet repro
bare dicta testiū
p instra qz posset:
cū phibitus op-
ponere alios te-
stes nō phibetur
opponere instra.
de quo hic p dicit.

super tota cā ne si aliquid dicant extra articulos
videant deposuisse nō iurati: z sic non valeret di-
ctum: vt in c. de testib⁹. §. eod. z idē Gul. in Spe.
eo. ti. § sequit. v. aliud. qd no. z vide latius p Ja.
de are. z Cy. in. l. fi. C. qui leg. p quoꝝ dicta refert
hic Jo. an. Dicunt eñ q aut testis deposuit sup
alia re vel causa z nō valet. ad hoc allegant multa
iura allega. §. c. de test. in glo. i. Aut sup re de qua
agit: s3 aliter q dicāt capitula: z tunc si iurauerit
sup capitulis tñ non v3: vt. §. dictū est. si vo iura
uit sup tota cā valet: z ideo sis cautus in practica
1 ¶ Non est licitum reprobare testes reprobato-
rios reprobatoriorum.
2 Dispositio c. nostri nec solū habet locū circa pso-
nas testium sed etiam circa dicta.
3 Quādo agit de reprobatione instrumēti an ad-
mittantur due reprobationes vel plures.
4 Dilatio debet dari breuis z causa cognita super
reprobatione facienda z reprobatio est causa.

a **Licet dilect⁹.** ᵃNouum est qd inducit
hec decre. prima nullo iure aperte pui
sum. z h. d. in summa. Testes sup pn-
cipali pductos reprobare licet: z reprobatorios
iterū reprobare z vlterius non est reprobationi
locus. vel summa darius sic cōprehēdēdo vtrūq3
intellectum. Testes probatorios z reprobatorios
pbatorioꝝ reprobare l3: s3 reprobatorios repro-
batorioꝝ nō. In prima pcessus narratio: in secū-
da cause commissio. scda ibi: mādamus quaten⁹.
¶ Casus literalis. Inter burgēsem epm ex vna
parte z clericos sācte marie de castro ex altera co
ram cardinali ti. sancte crucis questio vertebat:
pcurator epi pposuit se adhuc velle dicere cōtra
psonas testiū productoꝝ in negotio principali.
Mandat papa quibusdā iudicibus quatenus re
cipiant testes quos partes voluerint producere
contra personas testium pductorū sup negotio
pncipali. Et si rursus illos pars altera vel vtraq3
voluerit reprobare contra illos probationes ad-
mittant: ita q vltra non liceat partibus ad repro
bationem testiū aspirare ne diutius negotiū pro
rogetur si producendi quartos ɔtra tertios z sic
1 deinceps licētia tribuat. Berñ. ¶ †Nota hic fm
do. Ant. q cuilibet parti l3 facere vnā reprobato
riam testiū siue pbatorioꝝ: siue reprobatoriorum
nō vltra. Ex quo patet fm eū q inter pbatorios
z reprobatorios licet partibus facere duas pdu
ctiones z nō vlterius. Sed certe hoc iudicio meo
psise est contra istū tex. vbi patet quālibet partiū
habere duas reprobatorias z vnā pbatoriam in
principali. nā possum reprobare testes suos sup
pncipali productos. Item testes reprobatorios
meoꝝ testium quos induxi super pncipali. z idē
potes facere tu de testibus meis. Sed dictu3 do.
Anto. procederet qñ testes non essent inducti sup
principali nisi ex vna parte vt qz tu actor induxi-
sti testes super principali quos ego reus reproba
ui: tu denuo reprobasti reprobatorios meos: non
licet amplius mihi reprobationē facere qz esset re-
b probare reprobatorios reprobatorioꝝ: ᵇz sic esset
processus in infinitum. qd non licet. Sed text. no
ster nō loquit in hoc casu: sed in priori: l3 z in hoc
casu cum simili ratione verificetur. z vtrūq3 intel
lectum ponit glo. ii. hic. z videt probari in c. ii. eo.
titu. lib. vi. vbi darius. ¶ Sed contra hunc intel-
lectum opp. in iudicijs debet esse equalitas vt in
regula non licet. lib. vi. z in c. i. z. ii. de mu. pe. Sed
fm hunc intellectum actor habebit duas produ-
ctiones testium. s. probatoriorū z reprobatoriorū
reus vero habet solum vnam. s. reprobatoriorum
Respondet glo. q imputare debet sibi reus q nō
produxit testes in principali. nam si produxisset
fuisset equalis cum actore: vt hic: vel dic clari⁹ qd
semper seruatur equalitas. nam aut reus probat
in pncipali: z in dubio seruatur equalitas vt hic.
aut solus actor pduxit testes in principali: z etiā
seruatur equalitas respectu facultatis reproban
di: qz quelibet pars habet vnā duntaxat reproba-
toriam z in potestate rei fuit producere testes in

principali potuit enim in hoc sibi preiudicare. nā z idē videmus in reo
qñ ipse solus pducit testes super exceptiōe sua. actor enim habebit so-
lum vnā pductionem reprobatorioꝝ: z re⁹ habebit duas pductiones
sc3 pbatoriorū z reprobatorioꝝ. z sic quocūq3 te vertis inuenies equa-
litatē. hoc tene firmiter q nō l3 reprobare reprobatorios reprobatorio-
rum: ne pcessus sit infinitus: z qz hec reprobatio tanq odiosa fuit me-
rito restringēda. arg. in c. cū in multis. de rescri. lib. vi. z in regula odia
2 restringi. de regul. iur. lib. vi. z per hoc habes gloss. declaratā. ¶ †Sed
c pro declaratione ᶜmaterie subnciā duas notabiles questiones. ¶ Pri-
ma an qd hic dicitur q nō licet reprobare reprobatorios reprobatorio
rū: habeat locū in reprobatione dictoꝝ. Jo. and. dicit q non: qz text. lo-
quitur in reprobatione personarū: vñ bis in tex. hoc repetitur: z remit-
tit ad not. p se in c. ii. eo. ti. lib. vi. in glo. not. fm Inno. in nouella. et ibi
primo vide aperte fouere hāc partē. mouet pncipaliter: qz testis crimi
nosus posset dicere verū: vñ a iure in multis casibus admittitur vt in c.
per tuas. z c. l3 heli. de simo. z de here. in fidei fauorē. lib. vi. cum sim. s3
falsitas nunq approbat cū sit contra xpm dicētem: Ego sum veritas.
merito difficilius reprobatur psona q dictū. Itē z scdo testes possunt
reprobari ante aperturā dictorū si iudex prefigat prius terminū vt p3
in c. l3. de pba. z c. cū causam. §. eo. z in. d. c. ii. dicta vero non pñt repro-
bari nisi post publicationē qñ pars ignoret quid dixerit. Non ergo de
bet pars repelli ab hac reprobatione: qz reprobauerit prius personas
cū ignorauerit dicta illoꝝ prius. Item z tertio falsitas pōt pbari post
sniam: ergo multofortius post duas reprobationes personarū. sed post
ea idē Jo. an. videtur dubitasse. dicit enim q l3 hic multū habeat equi
tatis ratio: tñ dispositio huius c. volens his imponere limitē multum
obstat. eadē eñ videt ratio in dictis: ergo idem ius. de consti. translato
z sic trāsit ibi Jo. an. Joā. cal. hic tenet vltimā opi. vt idē sit in dictorum
reprobatione: tū per rationē predictā tum qz reprobatio dicti etiam no
tat psonā de mendacio vel periurio: z sic est quedam tacita reprobatio
ergo tanq odiosa restringenda. §. titu. pri. dilectoꝝ. Itē dicto crimino-
se persone non statur: qz non presumit verū dicere. §. eod. testimonium.
sicut igit nō admittit tertia reprobatio psone: ita nec reprobatio dicti.
z idē sentit Host. §. eo. ex tenore. Nec ob. q iste tex. loquit de reprobatio
ne personarū: qz in hoc factum notatur: sic eñ contingit hic. vnde non
dicit q non sit idē in reprobatione dictorum: imo potius ɔtra ar. l. nō
possunt. ff. de legi. Ad aliā rationē dic q p hoc nō approbat falsitas: sed
non psumit qd testes reprobatorij falsum dicāt. arg. c. si. de presum. Itē
fm illā rationem sequeret q ius approbaret personas criminosas: qd
est falsum vt p3 hic vbi nō admittit tertia reprobatio personarū. Nec
ob. q falsitas probet post sniam: qz illud est verum quando plures pro-
bationes non processerunt. Nec ob. q nō est sibi imputandū cū adhuc
non viderit dicta: qz nec hoc esset imputandum in tertia vel vlteriori re
probatione: z tamen vt infinitas euitet z odium restringat ɔtrarium
d hic statuitur. ᵈz hanc opi. teneo licet Pau. aliter senserit z do. Anto. §.
eo. testimonium. z idē do. Anto. hic. nā fm ɔtrariā opi. nunq esset re-
3 probationū finis. z hoc quo ad primā. q. ¶ †Secunda questio est quid
si agitatur de reprobatione instrumenti an solū admittant due repro-
bationes an plures. Jo. an. putat q reprobatio instrumenti per testes
habeat pro prima pbatione poterit ergo contra illā fieri prima z secun
de reprobatio. plane ergo vult hec litera qd contra testes probatorios
quicquid probant fiat prima reprobatio: z contra illam fiat secunda z
non vltra. Casus ergo non prouisus relinquat cōmunibus regulis su-
per quo remittit ad no. in c. susceptum. de rescrip. lib. vi. z eadem ratio
ne dicit quod secundoꝝ reprobatoriorum reprobatio licet non posset
fieri per testes: posset tamen fieri per instrumenta: cum litera ista satis
aperte ostendat quod verba generalia precedentia intelligantur de ter
tia reprobatione fienda p testes. z est simile: qz post publicationem atte
stationum licet non producantur testes: instrumēta tamē possunt pro-
duci. de fide instru. cum dilectus. z quod no. ibi gloss. i. hec sunt vba Jo.
and. que notabis. Et pone exemplum in primo dicto. Probasti per in
strumentum quod talis domus fuit tibi vendita tali die. Ego probo p
instrumenta quod tali die venditor erat in alio loco. si tu reprobas te-
stes meos ego potero reprobare tuos: qz prima probatio mea habetur
pro probatione z principali: z sic quilibet habet vnam reprobatoriam
testium. Ex scdo dicto nota quod licet largo modo appellatione in-
strumentorum veniant testes: vt in c. peruenit. §. de test. cogen. tamē in
materia odiosa prohibita probatione per testes non veniunt instrumē
4 ta vt hic. z fac. l. testium. C. eo. z. iii. q. ix. si debitum. ¶ †Vltimo scias
quod per hunc tex. qui videtur innuere reprobationes testiū esse odio-
sas: dicunt Inno. z Host. qd cum grandi cause cognitione debent da-
ri he dilationes z breues. pro hoc. §. de proba. c. licet. in prin. nam si scda
z vlterior dilatio nō datur in alijs sine cause cognitione. in. q. ii. spaciū.
fortior cognitio est adhibenda in ista: qd placet ar. regule odia restringi
de reg. iur. in. vi. z c. finem. de dolo z contu.
1 ¶ Compromissum factum a prelato super iure prelature transit in
successorem: licet de eo non sit facta mentio.
2 Cōpromissum soluitur per mortem z per longeuam arbitri absentiam.
3 Qui testes coram arbitro productos vult corā iudice reproducere: de-
bet suis expensis reproducere.

Optio

4 Optio de qua in tex. nostro solum datur parti contra quã te-
stes producti sunt.
5 Testes recepti coram arbitratore non faciunt fidem coram
iudice.
6 Coram arbitratore nullum est iudicium vel quasi.
7 Acta respicientia factum cause facta coram arbitro faciunt fi-
dem coram iudice.
8 Confessio facta coram arbitro facit fidem coram iudice.
9 Acta ordinaria facta coram arbitro: an faciant fidem coram
iudice.
10 Testes reproducti corã iudice si dicant contrarium eius quod
dixerant coram arbitro: an probent: ⁊ qd dictũ attendatur.
11 Testes reproducti coram iudice debent iurare q̃uis iurauerint coram arbitro.
12 Nunquid clericus per superueniẽtiam dignitatis possint co-
gi sententiare super compromisso.
13 In persona testium mortuorum potest obijci.

a **P Resentata.** ᵃ¶ Attestationes recepte
p arbitrũ fidem faciunt in
iudicio si testes mortui sunt. si viuunt est in optio
ne illius contra quem testes producti sunt an ve-
lit attestationes recipere: an testes de nouo deponere. Adde
etiam si attestationes publicate sint. ⁊ hoc vltimum non est
in. l. fina. C. eo. vbi ponitur casus huius. c. Diuiditur. nam in
prima ponitur partis petitio. in secunda cause commissio: ibi
discretioni. ¶ Casus literalis. Inter archidiaconum suessio
nen. ex vna parte: ⁊ capitulum sancti petri suessionen. ex alte-
ra super iurisditione quam idem archidiaconus se habere
in dicta ecclesia ratione archidiaconatus dicebat questio ver
tebatur. Tandem vt ad concordiam peruenirent cancella-
rium Parisien. ⁊ magistros. R. remen. ⁊. B. briton. clericos
super questione illa arbitros elegerunt qui suscepto arbitrio
vsq; ad sententiam processerunt: ⁊ cum sententiam proferre
deberent vnus illorum decessit ⁊ alius in archiepiscopũ ebre-
dunen. assumptus est qui distat per. xii. dietas ⁊ amplius ab
ipsis: ⁊ sic arbitrium expirauit: cum alter solus in ipso arbi-
trari non valeret. vnde petijt archidiaconus sibi super hoc
prouideri. Mandat papa quibusdam iudicibus quatenus
causam ipsam sm acta coram arbitris habita debeant termi-
nare: reseruata capitulo optione: vel vt recipiãt depositiones
eorum testium productorum qui supersunt contra eos: vel
si eas admittere noluerint consentiant vt ijdem testes iterum
admittantur: saluo iure quod in vtroq; casu competit ipsi ca
1 pitulo tam in personas testium q̃m dicta. Ber. ¶ †Not. j. ibi
b predecessorem ⁊c. quod compromissum ᵇfactum per prelatuz
super iuribus prelature transit in successorem: licet de successo
re expresse non caueatur in compromisso. quod tenent hic do
ctores si de autoritate superioris compromissum fuit: alias se
cus: vt in capi. decetero. ⁊ c. veniens. de transac. ⁊ hoc ideo: q2
nomine ecclesie videtur factum que non moritur. de rescrip.
si gratiose. lib. vj. ⁊. xij. q. ij. liberti. ⁊ sic non obst. c. ij. ᷤ. de arb.
quod not. ⁊ facit quod in simili not. Innoc. in. c. significauit.
de rescript. ⁊ quod not. in. c. dilecti. de foro compet. ¶ No. ij.
quod super iure spirituali potest compromitti in clericos. ᷤ.
2 de arbi. c. contingit. ⁊. c. per tuas. ¶ †Nota ibi per duodecim
dietas ⁊c. quod sicut per mortem vnius arbitrorum ita per
c absentiam longeuam ⁊ diuturnam ᶜexpirat compromissum:
vel saltem potest alia pars impune recurrere ad iudicem or-
dinarium compromisso non obstante. nam sicut pars hic im
petrauit delegatum ita consimili ratione potuisset recurro-
re ad ordinarium inferiorem. quod etiam hic tenet Hostien.
argu. l. penul. C. de arbi. quod no. ¶ No. ibi: iuxta huius acta
quod acta facta coram arbitris faciunt fidem coram iudice
in attestationibus tamen distinguitur vt hic ⁊ in. d. l. finali.
C. eod. ⁊ hoc clarissimum in actibus concernentibus factum
vt attestationes ⁊ confessiones per. l. penul. C. de arbi. in fine.
in actis vero ordinatorijs dubitari potest cum iste text. loqua
3 tur indistincte. sed dic vt. j. dicetur. ¶ †No. ibi: respuentes ⁊c.
quod pars contra quam testes fuerunt coram arbitro pro-
ducti si non vult stare attestationibus viuorum testium non
tenetur illos reproducere sed satis est dicere quod illis stare
non vult. Ex quo infero duo. Primo quod si is qui eos pro
duxit coram arbitro vult iterum coram iudice illos repro-
ducere: hoc faciet expensis suis: licet domi. Cald. hic voluerit
contrarium. alleg. iiij. q. iij. §. venturus. in versic. postulasti. et
videtur non ponderasse hunc text. nam sentit quod testes re
producantur ad petitionem partis contra quam fuerunt
producti. Primo quod non dicit hec litera: imo potius con-
trarium: sufficit enim respuere illas attestationes et consen-
tire vt iterum admittãtur. alia ergo pars postulat vt iterum
admittantur: ⁊ sic ipsa debet soluere expensas. per dictum. §.
4 venturus. ¶ †Secundo infero quod optio de qua in text. so-
lum datur ei contra quem agitur: ⁊ sic non vtriq; parti: quod
videntur tenere communiter docto. hic. ⁊ Barto. in. d. l. fin. ⁊
videtur probare litera illius legis ⁊ huius. c. licet secus sit cũ
attestationes ex aliqua causa fidem non faciunt: quia tunc
requiritur consensus vtriusq; partis: vt in. c. veniens. secun-
do. ⁊. c. cum causam. ᷤ. e. in fin. ⁊ est ratio q2 iudex hic succedit
loco arbitri: vnde in fauorem illius contra quem sit vt iteruz
non producantur maxime publicatis attestationibus: po-
5 test ergo huic fauori solus renunciare. ¶ †Sed formo quo-
d tidianam questionem an ᵈquod hic dicitur vt attestationes
recepte per arbitrum faciant fidem coram iudice habeat lo
cum in arbitratore. d. o. Anto. quod sic si testes fuerunt rece-
pti in forma iuris: q2 videntur tunc recepti coram quasi iu-
dice. secus si non in forma iuris. ⁊ hec fuit opi. But. ⁊ Barto.
in. l. fina. C. eod. allegans. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro
socio. ⁊ per. §. illum dicit hic do. meus Cardi. idem esse quali
tercunq; testes fuerint recepti per arbitrum: q2 text. ille ap-
pellat arbitrum etiam arbitratorem. ⁊ tex. iste ⁊ illius. l. si. lo-
quuntur in arbitro simpliciter. Ego vero puto totum con-
trarium quod qualitercunq; processerint arbitratores nunq̃
in eis habet locum quod hic dicitur siue testes supersint siue
decesserint. moueor quia arbitrator proprie est quidam bon⁹
vir assumptus ad componendum inter partes. in aut. vt dif-
ferentes iudices. nec coram eo est iudicium nec aliquid quasi
iudiciale: sed procedit extra iudicium ad sui instructionem.
6 ¶ †Unde singulariter dicit Innocẽ. in. c. quintanallis. de iu
reiur. quod non est vis vtrum arbitrator fecerit litem con-
testari inter partes vel si sententiam in scriptis pronuncia-
uerit vel simpliciter nudo verbo quod sibi visum est dixit: q2
coram eo non est iudicium nec quasi iudicium sed totum in
sua positum est voluntate. ⁊ predictarum solennitatum obser
uatio non est nisi coram iudice vel arbitro. et ita non potest
dici coram arbitratore sententia vel lit. contesta. sm eum. per
que clare patet Innocẽ. voluisse non esse differentiam an ar-
bitrator processit iudicialiter vel extra: q2 coram eo nunq̃ est
iudicium vel quasi. ad idem facit insti. de empt. ⁊ vendi. §. pre
cium. arbiter vero procedit iudicialiter ⁊ coram eo est quasi
iudicium velit nolit. vnde tenetur seruare ordinem iudicia-
rium: vt. l. j. ff. de arbi. ⁊. l. penul. C. eod. ⁊. l. omnes. C. de ferijs.
hinc est quod in facto proprio potest quis esse arbitrator ⁊ nõ
arbiter: vt in. l. penulti. ff. de arbi. coniuncto. c. quintanallis.
⁊. c. veniẽs. de iureiuran. quia arbiter tenet locum iudicis: ar
bitrator vero non qualitercunq; procedat. multeq; sunt dif-
ferentie inter arbitrum ⁊ arbitratorem quas ponit Innocẽ.
in. d. c. quintanallis. per quod notabiliter dicit q̃ si compro-
mittitur simpliciter tanq̃ in arbitrum ille non est arbitra-
tor: ⁊ si tanq̃ in arbitratorem ille non est arbiter. vnde ad pro
positum licet valeant attestationes facte coram arbitro non
tamen coram arbitratoribus cum coram eis non sit iudiciũ
nec quasi: vt. ᷤ. dixi: ⁊ sic per consequens non potest dici quod
iudex succedat loco arbitratoris maxime cum ille sit ami-
cabilis compositor. ⁊ iste est verus iudex: in habentibus enim
symbolum facilior est transitus q̃ in penitus diuersis. iuxta
no. in. c. quod in dubijs. de conse. eccle. vel alta. ⁊ in. c. cũ mar-
e the. de cele. mis. Itẽ probat alia ratione. testes recepti ᵉin sum
mario non faciunt fidem in plenario: quia ad aliud sunt rece
pti etiam si mortui sint. vt in. c. cum in tua. ⁊ ibi not. p Inno.
⁊ in. c. veniens. d. ij. ᷤ. e. sed testes recepti per arbitratores fue
runt recepti ad finem componendi inter partes maxime quã
do fuerunt recepti extraiudicialiter. ergo ⁊c. Non obst. pre-
dicta que dicuntur in. d. §. arbitrorum. quia ibi sumitur ver
bum arbitri generaliter. non enim potest sumi eodem mo-
do hic propter rationes preallegatas que concludunt in ar-
bitro non in arbitratore. nec debet intelligi ille. §. ita genera-
liter. alias diceremus quod omnia disposita in arbitro habe
rent locum in arbitratore quo nihil absurdius ⁊ contra. l. j.
ff. de arbi. ⁊ plene not. in. d. c. quintanallis. ¶ Aliud dubium
notabile est an omnia acta etiã litis ordinatoria facta coram
f arbitro faciant fidem coram iudice. ᶠInn. videtur velle quod
non. dicit enim quod confessiones ⁊ alia acta factum respi-
cientia coram arbitro valent in iudicio ordinario. C. de ar-
bi. l. penul. §. vlti. vbi bonus text. in testibus tamen constitui-
tur aliquid speciale vt hic dicitur: sed lit. contest. facta coram
arbitro non valet coram iudice: q2 sententia non habet vigo-
rem multominus lit. contest. nisi quo ad interrũpendã prescri-
ptionem. vt dicit text. in. d. l. penul. Petr. ⁊ Abb. latius hic
hunc articulum prosequuntur dicentes quod cum sententie
arbitri non stetur nisi metu pene. C. de arbit. l. j. si pars non

a ¶ Presentata. Pro intellectu hu ius decr. vide Inno. in. c. ex parte. ex. ij. col. vij. acta vero habita õ arbitris.
↪Sebasti. Sapia.
b ¶ Cõpromissum. Uide de hac materia p Abb. in. c. ij. ᷤ. de arb.
↪Sebasti. Sapia.
c ¶ Diuturnam. Uide Card. i cõsi. liij. incip. in examinatis. vbi allegat istũ tex. ⁊ alia iura ad h̃ q̃ mors ⁊ longeua absentia equiparant.
d ¶ An. Utrũ testes recepti coraz arbitratore p̃b͛e in iudicio ordinario. de q̃ vide per d. Ant. in. c. qntanallis. l. xxiiij. col. ij. de iureiur. et p Bal. in reprobatorio ad di. Innã. in lr̃a. ⁊ no. q̃ incipit factũ. ⁊ alle. ad hoc Inno. in d. c. qntanallis. et p bal. in. l. ij. C. de test. in pe. col. vbi cõcludit q̃ nõ nisi adesset consensus partiũ. ⁊ q̃d nõ faciãt fidẽ: ⁊ etiã h̃ vt vides. d. Abb. etiã si arbitrator seruasset ordinez iudiciariũ: cuius opi. mihi placebat etiã anteq̃ eũ vidissem.
¶ Addõ an testes examiati corã iudice ad eternã rei memoriã possint examinari coram arbitro: Bal. cõsi. xliiij. v. lib.
↪Sebasti. Sapia.
e ¶ Recepti. An testes recepti i summario faciãt fidẽ in plenario: vide Bal. in. l. j. col. vj. C. de ordi. iudic. ⁊ Bal. i. l. si iudex ff. de his q̃ sũt sui vel alie. iur. abb. consi. l. incip. circa qõnẽ vertẽtem in. j. vol. ⁊ late decisũ in cõsi. cxvj.
f ¶ Coraz iudice. Adde Alex. cõsi. xiij. j. li. ⁊. xix. iiij. lib.

• ¶ Arbitro. vide
hic. d. ant. l. pe. co
lū. ⁊ idē. d. ant. l. c.
quāuallis. in. xx
iii. col. v. xiii. d in
rcui. ⁊ vide bal. l
l. i. C. de cōfes. vbi
plene examiat an
valeat ꝯfessio co
rā arbitro. ⁊ dicit
quod confessio co
rā arbitratore nū
ꝙ vȝ nisi vt extra
dicialis. ⁊ idē ipe
ponit in. xxii. col.
Sȝ ꝙ ꝯfessio fcā
corā arbitro pbȝ
corā ordiario pro
baꝛ. nā facilꝰ in
scdo iudicio ad
mittiꝛ pbatio p
ꝯfessionē factā in
pmo ꝙ admictaꝛ
attestatio testiū.
qd pbaꝛ p tex. i. c.
veniēs. el. ii. s. co.
iūcto dcō Inn. in
c. cū dilectꝰ. de or.
cog. dū logꝛ d cō
fessiōe facta i iudi
cio sūmario. sȝ at
testatio vel rece
ptio fcā corā arbi
tro facit fidē corā
ordiario: vt ē tex.
h ⁊ i. d. l. fi. C. d te
sti. ergo mltofor
tiꝰ dȝ valere ⁊ p
bare ꝯfessio facta
corā arbitro. itcȝ
adde h bal. i. l. cū
antea. i fi. C. de ar
bi. vbi dic ꝙ ꝯfes
sio fcā corā arbi
tro non poia hȝ
vim ꝯfessionis iu
dicialis. de q vid
gl. i. l. fi. in fi. gl. in
v. iudicē. in fi. ff. d
interro. actio.
Anto. Francis.
¶ An ꝯfessio fa
cta corā arbitro
hēat vim ꝯfessio
nis iudicialis. di
cas ꝙ nec ōr facta
in iudicio nec hȝ
vim ꝯfessionis fa
cte i iudicio. l. pe.
⁊ ibi bal. i fi. C. de
arbi. sȝ bart. tȝ ꝯ
triū i. l. i. l fi. C. d cō
fes. sȝ vide alex. in
ꝯsi. xviii. i. iiii. pte
ꝯsi. vbi tenet opi.
bar. qñ sñia arbi
tri est emologata
alꝛ dicit pcedere
opi. bal. ⁊ vide. d.
An. i. c. fi. de ꝯfes.
sȝ facta corā arbi
tratore vȝ vt con
fessio extraiudi
cialis sm alex. in
ꝯsi. prealle. ⁊ vide
eundē Alexan. in
cōsi. xiii. in. i. par
te consiliorum.

consentiat: necesse erit de nouo libellum formare ⁊ delibera
torias dari: ⁊ de calūnia iurari ⁊ dilationes repeti ⁊ his simi
lia saluo ꝙ contestatio valet ad interrumpendā pscriptionē:
vt. s. dictum est. pro hoc adducunt istū tex. vbi daꝛ optio par
ti in testibus qui viuunt. ergo idē in aliis solēnitatibus. Non
obst. hec lr̄a in qua papa mandat causam decidi sm illa acta:
qꝛ processit hoc ex plenitudine potestatis. fatentur tñ attesta
tiones semper valere cum distinctione que hic ponitur. ista
enim factum respiciunt: ⁊ idem in confessionibus. d. l. penul.
in fi. ⁊ cum his dictis transit hic Joā. and. ⁊ si bene pondero
videtur velle in effectu ꝙ acta litis decisoria seu instructoria si
dem faciunt coram iudice: in attestationibus tamen distin
guitur: vt hic an testes sunt mortui ⁊c. acta vero ordinato
ria faciunt fidem quo ad effectus preteritos: vt quo ad inter
ruptionem prescriptionis: sed non quo ad futuros: puta vt
sententia posset ferri super illis per iudicem. secus vbi pars
consentiat. argu. hic ⁊ sic sentiunt partis consensum sufficere
sicut in attestationibus. quod an sit indistincte verum. j. subij
ciam. Specu. in titu. de lit. contesta. §. nunc attingamus. in fi.
tenet simpliciter nulla facta distinctione quod lit. conte. facta
coram arbitro facit fidem ⁊ valet corā iudice. sed infert Ubert
tum tenuisse contrarium vt super tali cōtestatione non possit
ferre iudex sententiam. Examinemus duo. primo quid in
actis factum concernētibus. secundo quid de ordinatoriis vt
7 libello: lit. contest. ⁊ similibus. ¶ † Circa primum dico ꝙ re
gulariter omnia acta factum respicientia fidem faciunt co
ram iudice. text. est in. d. l. pe. fallit in attestationibus eorum
qui supersunt in quibus adhibeꝛ distinctio de qua hic. Qua
re autem sit hic ista distinctio cum in actibus coram iudice nō
fiat: vt in. c. fi. de proba. no. Inno. in. c. significauit. s. c. ⁊ Bar.
in. l. fi. C. eo. docto. non aperiunt. sed pro his ⁊ infra dicendis:
vt habeas rationem decidendi: hic dico qd de mero ⁊ stricto
iure acta coram arbitro non deberēt valere vt acta iudicialia
qꝛ arbiter non habet iurisditionem sed quandam notionem
l. i. C. de arbi. ⁊ l. ait pretor. in prin. ff. de re iudi. ⁊ est ratio quia
partes compromittentes cū sint priuate persone non poterāt
dare iurisditionem non habenti: vt in. c. significasti. de foro
compe. ⁊ in. l. pacto priuatorum. C. de iuris. om. iudi. Sed lex
habens respectū ꝙ partes elegerūt arbitrū vt quēdā bonum
iudicē ⁊ qd graue esset ꝙ ista acta factum respiciētia perirent
cum non possent de facili haberi: ⁊ quod coram arbitro licet
non sit stricte iudicium: est tamen quasi iudiciū cum arbitria
sint redacta ad instar iudiciorū: hinc est ꝙ arbiter tenetur ob
seruare ordinem iudiciarium: vt leg. ⁊ no. c. in. d. l. i. ff. de arbi.
⁊ per Specu. in. d. §. nunc attingamus. in fi. statuit quod in
actis factum respicientibus possunt partes vti iudicio or
dinario: vt. d. l. penul. in fi. sicut in simili statuit quod perēpta
instantia non perirent acta ista cause seu litis vt plene dixi
in. c. causam que. s. eo. ⁊ no. Barto. in. l. iij. ff. iudi. sol. In atte
stationibus autem eorum qui viuunt cessat ratio prealle. cum
de facili possint haberi. ideo noluit lex recedere a stricto iu
re: sed dedit facultatem parti contra quam producti fuerunt
vt in text. dicitur. ⁊ ideo dico qd hoc procedit ex noua proui
sione legis. quod satis innuit tex. in. d. l. penul. in fi. dum dicit
sancimus. ⁊ non dicit declaramus. facit quod not. in. c. decer
8 nimus. de iud. ⁊c. ¶ † Et per hec decido aliam questionem an
confessio facta coram arbitro valeat coram iudice. doct. pre
dicti simpliciter tenuerunt qd sic. ⁊ videtur text. in. d. l. pe. sed
Cy. in. l. i. C. de confess. plene hoc tractans concludit post Pe.
qd valet facta tanꝙ extra ius sed non tanꝙ iudicialis etiam
si arbitrium sit emologatū qꝛ coram arbitro nō est proprie iu
dicium. ⁊ sic cum hac opi. transit Joā. and. in addi. Spec. in
titu. de confes. §. nunc videndum. versi. quid de cōfessione. Re
fert tamē Cy. ibi quosdam distinguere an arbitrium sit emo
logatum aut non. primo casu valeat vt iudicialis: secūdo nō.
Alij distinxerūt inter arbitrum ⁊ arbitratorem. sed ipse post
Pet. conclusit: vt. s. dixi. Barto. in. d. l. i. in fi. dicit cum hodie
arbitrium emologetur autoritate iuris: vt in. l. penulti. vide
tur idem esse in omnibus que fiunt coram arbitro eadem ra
tione vt in confessione ⁊ similibus. Sed Barto. aperte non
declarat animum suum: vtrum requiratur quod arbitrium
sit emologatum ad hoc vt confessio dicatur iudicialis. Ego
putarem per rationem predictam. ⁊ per text. in. d. l. penul. qd
licet talis confessio non sit proprie iudicialis: tamen iuris au
toritate potest pars eam allegare sicut iudicialem: ⁊ sic pote
rit iudex ea habita ferre sententiā. nec requiro quod habeat
requisita ad confessionem extraiudicialem: sed sufficit quod
habeat requisita ad confessionem iudicialem. iuxta not. in. c.
fi. s. de confessis. nam nulli dubium erat quod valeret tanꝙ
extraiudicialis. iuxta not. in simili in. c. at si clerici. de iudi.

vnde superuacuum fuisset quo ad hoc vt. l. pe. vteretur ver
bo sancimus. Item videmus quod attestationes mortuorū
valent tanꝙ recepte in iudicio ⁊ lite vere contestata. ita dicen
dum in confessione que de facili forte non posset iterum ha
beri a parte. Unde dictum Cy. procedit ex mero ⁊ stricto iure
sed dictum meū pcedit ex equa ⁊ noua prouisione legis. vnde
credo ꝙ licet nunꝙ sequatur arbitriū ista tamen acta factum
respicientia faciunt fidem modo predicto coram iudice: sicut
in simili videmus ꝙ valet confessio lȝ iudicium ex aliquo sit
frustratorium. iuxta no. p Inno. in. c. fi. de resti. spo. ⁊ hoc quo
9 ad primum. ¶ † Uenio ad secūdum de actis ordinatoriis. vi
distis quid doc. sentiāt. Ego distinguo sic ꝙ aut vtraqꝫ pars
consentit vt valeant coram iudice aut neutra: aut altera tātū
Primo casu aut loquimur de actis substātialibus que nō de
pendent volūtate partium vt est lit. ꝯtest. ⁊ nil operabiꝛ iudi
cio meo consensus partium qnicquid dixerit Abb. arg. in. c.
vno. de lit. contest. ⁊ per Inno. in. c. causam. s. eo. facit. l. nemo
potest. ff. de leg. i. nā huiusmodi acta sunt nulla p recessum ad
alium iudicem alterius tribunalis. ad hoc qd legi. ⁊ not. in
l. cum apud. ff. iudi. sol. ⁊ l. iij. eod. titu. Sunt enim ista acta
iudicij ⁊ nō cause merito deficiūt ex mutatione tribunalis ol
no separati: ⁊ maxime in casu nostro quando fuerunt acta
coram arbitroᵃ qui non est proprie iudex: nec occurrit hic illa
necessitas de qua. s. dixi per quam oporteat recedere a reg. iu.
⁊ videtur hoc expressum in. d. l. penul. in fi. vbi solum statui
tur in actis factum respicientibus. Ad istum text. respondeo
dupliciter. primo qd hoc processit ex speciali mandato pape.
secundo vt intelligatur de actis cause ⁊ non iudicij: ⁊ sic con
cordabit cum. d. l. pe. ⁊ cum. l. fi. C. eo. Aut loquimur de aliis
actis non substantialibus ⁊ sufficit partium consensus. illa
enim validantur ex partium consensu: vt in. c. cum causam.
s. eod. ⁊ ibi tenet Inno. Secundo casu dico simpliciter quod
non valent in iudicio ratione predicta: quia pereūt mutatio
ne tribunalis: ⁊ qꝛ non fuerunt facta in vero iudicio. dicitur
enim iudicium quasi iurisditio: vt in. c. forus. de verbo. signi.
sed arbiter non habet potestatem ius dicēdi cum non habeat
iurisditionem. vt. s. dixi. Et per hoc decido tertium casum, vt
non sufficiat consensus alterius partis. sumus enim extra
casum huius capituli. ⁊ sic data nullitate requiritur consen
sus vtriusqꝫ partis: vt in. d. c. cum causam. ⁊ c. veniens. Hic
enim datur optio alteri parti tātū: qꝛ de quadam equitate de
buissent valere indistincte cum attestationes respiciūt factuȝ
⁊ potest satis timeri de variatione: sed quia poterant iterum
haberi ius statuit medium vt detur optio ei contra quem fue
runt recepti sed acta ordinatoria ex toto sunt nulla mutatio
ne tribunalis: ideo requiritur vtriusqꝫ partis consensus.
10 ¶ † Sed cadit hic alia questio non minus notabilis: quid si
isti testes iterum inducti aliter dicant ꝙ coram arbitro di
xerunt. Joan. cal. videtur velle in effectu quod aut dictum se
cundum potest reduci ad concordiam cum primo ⁊ fiat redu
ctio: puta qꝛ melius est nunc instructus: ⁊ ideo plura dixit vel
declarat seipsum. facit quod not. in. c. cum causam. s. eo. Aut
non potest reduci ad concordiam ⁊ non valet scdm dictum.
vt in. c. cum causam. ⁊ in. c. cum in tua. s. eod. primum autem
valet sm eum in fauorem illius qui primo illos testes indu
xit: sed non in fauorem istius qui noluit stare illis depositio
nibus: quia spernendo illorum attestationes videtur noluisse
illas approbare etiam pro se. ⁊ cum hoc transic. hec conclusio
videtur mihi dubia ⁊ non vsquequaqꝫ vera. vnde fateor pri
mum membrum per ea que plene dixi in. c. cum in tua. ⁊ per
Barto. in. l. eos. ff. de fal. Sed vltimum membrum vt data cō
trarietate valeat primum dictum in fauorem primi produ
centis non puto verum. nam cum a iure detur potestas et
optio parti contra quam producantur testes vt possit illas
attestationes respuere ⁊ solum consentire: vt iterum admit
tatur: ergo prime attestationes eo nolente fidem non faciunt
alias vana esset hec optio. Item vt. s. dixi: de stricto iure non
debent valere in iudicio. vnde ex quo iterum fuerunt admis
si ad testimonium expirauerunt prime attestationes quo ad
faciendum fidem vt quedam confessio contra ipsum testem
per eas probetur periurus si variauerit: vt in. d. l. eos. ⁊ s. eo.
cum in tua. et melius per Innocen. in. c. veniens. ii. s. eo. Et si
vis tenere opinionem Cal. que tamen mihi nullo modo pla
cet dic quod primum dictum debilitatur ex secundo. vnde
non valebit tātū primum sicut si secundum contrarium non
11 successisset: vt in simili not. j. titu. proxi. cap. preterea. ¶ † An
autem isti testes debeant iterum iurare. Joan. andre. refert
Goffre. tenere in. d. c. preterea. quod non per. c. veritatis. de iu
ream. ⁊ idem Egi. hic. Sed tu dic contrarium. primo per glo.
que hoc tenet aperte in casu nostro. ⁊ l. fina. C. eod. Secundo
qꝛ perempta

a qꝛ perempta instantia que satis perijt. vt. ꝭ. dixi ex mutatione^a alterius
tribunalis pereunt omnia ista ordinatoria que restringuntur ad illã
instãtiã. ꝺ. l. cũ apud. ff. iudi. sol. ⁊ pro hoc iuramento vide ho. tex. in. l. q
bona. §. q stipulaturus. ff. de dã. infec. vbi hoc videt̃ tenere Barto. post
Dy. ⁊ allego ho. tex. in. c. ij. de iura. calũ. vbi in causa appellationis ite-
rũ iurat̃ de calũ. qꝺ non est ꝑpter aliud nisi qꝛ iuramẽtũ cõcernit instan
tiam in qua fuit ꝓstitũ. vñ tollit̃ sublata illa instãtia sicut qñ est accesso-
rium ad statutũ: vt no. in. c. dilecto. de prebẽ. ⁊ in. c. j. de his que fi. a ma.
par. ca. ¶ Uenio ad glo. q̃ satis sunt faciles. ꝓma q̃rit quare partes nõ
ꝓsequebant̃ corã archiepo ⁊ alio arbitro q superenat. Expediẽdo ꝓmã
⁊ secundã glo. dic q ex quo fuerit factus archieps post acceptionem
cõpromissi nõ poterat amplius cõpelli ad pronunciandũ per. ꝭ. non di-
stinguemus. §. sacerdotio. ff. de arbit. Item alia consideratione: qꝛ vbi
fuit cõpromissum in tres mortuo vno alij procedere non possunt imo
expirat cõpromissum: vt in. c. vno delegatorũ. ꝭ. de offi. dde. ⁊ in. l. itẽ si
vnus. ff. de arb. Aduerte secunda ratio est vera nisi fuisset dictũ in com
promisso vt duo possent procedere quo casu est examinandũ an in casu
nostro cõpromissum resederit in istis duobus ex quo alter fuit promo
tus in archiepm. ¶ Glo. j. sentit q non: qꝛ nõ poterat compelli ad pro-
nunciãdum ⁊ sic licitum est parti recedere impune ab illo cõpromisso.
Pe. ⁊ cõmuniter doct. sequentes sentiunt oppositum. nã. §. sacerdotio
loquit̃ in laico postea facto sacerdote. ⁊ sic cum mutauit forũ ꝑ iudicem
laicũ cõpelli non poterat q̃ ratio hic cessat. Alia est ergo ratio ſm Jo.
and. quã sentit Inno. super tex. videlicet q propter nimiã istius archi
episcopi a loco distantiã expirat cõpromissum. nã nisi aliud sit expres-
sum in cõpromisso non potest arbiter citare extra locum vbi factũ fuit
cõpromissum seu iuxta illum locum: vt in successibus si talis erat arbi-
tri cõsuetudo: vt in. l. si cũ dies. §. si arbiter. ff. de arbi. Alij tamen dixe-
runt q per duas dictas põt arbiter citare partes. argu. c. qꝛ nõnulli. de
12 rescri. qꝺ non placet Inno. nec cõiter scribẽtibus. ¶ † Ex predictis ha-
bes duas conclusiones. Prima q si clericus receperit vel acceperit com
promissum põt cogi ad cõpromissum ꝓnunciandum nec liberat̃ per su-
peruenientiam maioris dignitatis. Examinemus primo istã si digni-
tas nõ superuenit certum est q cogi potest ex quo erat clericus tpe acce-
ptationis. vt est text. in. ꝺ. §. sacerdotio. ad idẽ ho. tex. iuncta glo. in versi.
discreto. j. de ap. c. cũ speciali. j. rñso. si aũt dignitas superuenit gloss. tenet
hic q non est cõpellendus sed doct. sentiunt ꝯtrium: vt. ꝭ. vidistis. Sed
ego credo non esse cõdẽnandum ita de facili iudicium huius glo. nam
nõ est verũ qꝺ dicit ꝑ rationem illius. §. sacerdotio. esse: qꝛ laicus muta-
uit forũ: ⁊ sic ꝑ iudicem laicum cõpelli nõ potest. imo miror de eo q hic
dixit nõ põderato prius illo tex. fundauit enĩ ille tex. se aptissime super
alia ratione scꝫ q sacerdos habet nũc vacare sacris ideo in fauorem di
uine maiestatis non debet compelli. secus dicit si post clericatum acce-
ptauit. vnde si bene cõsideramus in ꝓmoto ad archiepatum illa ratio
concurrit. habet enĩ nũc vacare circa maiora longe q̃ prius. argu. vij.
q. j. qui epatum. ⁊ in. c. in scripturis. ⁊ melius in. c. ante oĩa. xl. dist. vnde
fauore onerum cultus diuini superuenientis cõpelli non debet cũ ma-
gis debeat versari in sacris ꝓmotus de clericatu ad epatũ q̃ de laicatu
ad clericatũ: ⁊ ideo magis excusandus. argu. in auť. multomagis. C. de
episc. ⁊ cleri. ⁊ in. c. cum in cunctis. de elect. ⁊ in. c. cum marthe. de celeb.
miss. in ꝟ. ceterũ. ⁊ hanc opi. sequor. ⁊ collige contrariam cõclusionẽ vt ꝑ
superuenientiam episcopatus non possit clericus cõpelli ad ꝓnunciã-
dum. ¶ Secũda ꝯclusio q si arbiter se absentauit ad remotas partes
nec sperat̃ rediturus in breui expirat cõpromissum. vnde pars impu-
ne potest ad iudicem habere recursum. ⁊ ꝓpter hoc in tex. ponderatur
magna distantia istius archiepi. ⁊ intellige quando cõmode compelli
non potest ad redeundum ⁊ officium suũ explẽdum. nã illud dicimur
13 posse qꝺ cõmode possumus. l. nepos ꝓculo. ff. de verb. sig. ¶ † Ultimo
gloss. fina. querit an in personas illorum qui mortui sunt possit obijci.
Respõdet quod sic: qꝺ mihi satis placet quia non agitur de puniẽdis
eis: ⁊ sic cessat oppositio quod crimina morte extinguuntur. xxiij. dist.
quorũdam. sed vt altera pars illorum testimonio non vtatur: ⁊ sic po-
tius videtur opponi contra partem aduersam. iuxta not. per Inno. in
c. verum. de foro compe. ⁊ sic ad alios effectus q̃ de crimine post mortẽ.
vt in. c. ij. de prescrip. lib. vj. cum ibi notatis. ⁊ dicit hic Hostien. q solu-
ta erat hec questio ꝑ tex. in litera vtroq; casu. quasi velit exponere illud
verbum quod siue testes sint mortui siue viui ⁊ reproducantur: aľs nõ
potest obijci in personas eorum. dictum est in se verum sed nõ multum
congruit litere. ⁊ de hac reprobatione testium an ⁊ quando posset fieri
dic vt in. c. presentium. ꝭ. eo. ⁊ hec notabis.

1 ¶ † Princeps potest statuere vt vni testi credat̃ in certis causis.
2 Imperator non potest aliquẽ priuilegiare in preiudicium canonum.
3 Episcopo soli nõ creditur in foro ecclesiastico: secus in seculari.
4 In dubio nõ presumit̃ ꝓfessio licet probetur ingressus: ⁊ monasterium
non potest agere possessorio nisi probet professionem.

N Uper nobis. Non creditur testi etiaꝫ religio-
so qui sine iuramento deponit.
hoc dicit. Cõis diuisio. secunda ibi: respondemus. ¶ Casus
literalis. Quidam presbyter. A. nomine ordinem fratrũ mi
norum intrauit causa probationis ⁊ postmodum nulla facta professio

ne infra annum exinde exiuit: sed fratres ipsum
super hoc molestabãt. vnde petiit a papa sibi sup
hoc prouideri misericorditer. Mãdat papa epi-
scopo peñ. vt si res taliter se haberet denunciaret
illum ad obseruationem illius ordinis nõ teneri
coram episcopo custos fratrum ad probandum
quod idem presbyter professionem fecisset quos-
dam testes de ordine suo induxit: qui deposuerũt
super hoc nõ iurati contradicẽte supradicto pre-
sbytero. vnde presbyter illud significauit domi-
no pape: ⁊ ipse respondit episcopo quod non est
credendum testimonio alicuius quantũcunq; reli
giosus existat in preiudicium alterius nisi sit iu-
ratus. Berñ. ¶ Nota quod frater minor potest
esse testis in causa sui ordinis. ⁊ idẽ dic extra cau-
sam sui ordinis. quod procedit etiam in alijs reli
giosis. vide Specu. eod. titu. §. j. versi. item excipi
tur quod est monachus. ⁊ apertius in versi. quid
de monacho. tenet glos. in auť. de mona. §. cogitã
dum. ⁊ idem Bal. in auť. ingressi. C. de sacrosan.
eccle. vide in hoc quod plene dixi in. c. insup. ꝭ. eo.
titu. ¶ No. ij. quod custos ecclesie ⁊ sic prelat^b fra
trum minorũ potest esse in iudicio repetẽdo fra-
trem sui ordinis. et idem dic in alijs prelatis re-
spectu suorum subditorum: vt in. c. j. quod metus
causa. xx. q. iij. presens. vide meliorem tex. xviij. q.
ij. in. c. abbates. ⁊ in. c. fina. de reg. Sicut ergo pa-
ter vendicat filium vel seruum. l. j. ff. de rei vendi.
sic superior monachum suum. liiij. distin. multos
¶ Not. quod per professionem professus obliga
tur monasterio: et professio potest probari per il-
los de conuentu: licet monasterium repetat pro-
fessum: qꝛ causa non est singulorum sed monaste-
rij: ⁊ sic nõ dicitur testificari in facto proprio. Et
ex hoc ⁊ ex tex. not. quod scriptura professi nõ est
de substantia professionis sed ad bene esse. ꝑ hoc
vide bonũ tex. cum glo. in. c. vidua. xx. q. ꝺ. j. ⁊ in. c.
porrectum. de regu. ¶ No. quod solus custos po
test agere nomine conuentus. vide quod legitur
et nota. in. c. edocen. de rescrip. ⁊ per Innoc. in. c.
fina. de maio. ⁊ obedien. Et dicit hic Uinc. quod
custos eum repetebat de mãdato maioris aľs nõ
posset ſm eum alleg. c. ex parte. j. de accus. Joan.
and. remittit ad not. in. c. cum deputati. de iudi.
forte hoc dixit Uincen. qꝛ custos non dicitur ha-
bere officium ad hoc. secus in alio ꝓlato: vt in iu-
ribus prealleg. ¶ Ultimo nota regulam quod
b testibus^b sine iuramento non creditur quantun-
cunq; sint religiosi: et licet causa sit spiritualis et
ecclesie vt hic. vnde infero quod etiã episcopo nõ
creditur vt testi sine iuramento: remittitur tamen
vt non tangat sed iurat propositis sibi euãgelijs:
vt in. c. si. de iuramen. calum. ⁊ vide quod ibi dixi.
¶ Glo. j. est facilis ⁊ no. eam. Secunda querit qd
si iste presbyter voluisset ⁊ consensisset. respondet
quod tunc bene valeret testimonium. ꝭ. c. tuis. ⁊
dicit hic Hostien. non sufficere quod pars aduer
sa non contradicat argu. in. c. de testibus. ꝭ. eod.
dummodo non consentiat expresse: ex quo no. q
requiritur consensus partium expressus. facit. l.
filiusfamil. §. inuitus. ff. de procurat. ⁊ l. qui vas.
§. vetare. ff. de furtis. ⁊ quod not. Innocẽ. in. c. in
genesi. de dec. ¶ Quero tex. dicit quod nulli^9 te-
stimonio creditur sine iuramento: nunquid cre-
datur vni cum iuramento. respondet glos. quod
non quo ad probationem sed bene quo ad ꝓsum
c ptionem^c vel vbi causa sit non preiudicialis: quia
tunc ex quo non agitur de preiudicio alteri^9 cre-
ditur vni soli. ⁊ in hoc no. glo. et idem Innocen.
super rubri. de consecra. eccle. vel alta. ⁊ glos. in. c.
licet vniuersis. ꝭ. eod. ⁊ vide. xvij. casus in quibus
creditur vni testi quos ponit Specu. eodem titu.
§. restat ver. hoc tamen fallit. vide quod no. Bar.
in. l. theopompus. ff. de dote preleg. ¶ Sed extra
glo. contra hoc dictum oppo. de. c. quicunq;. xj.
d q. j. vbi creditur soli episcopo^d in quacunq; causa.
Soluit Inno. quod illud non tenet quia cõtinet
priuilegium imperatoris ⁊ derogatur ei per ca-
nonem. vel ſm eum illud est speciale priuilegium
quod cõcessit imperator episcopis in causis que

Sebasti. Sapia.
a ¶ Ex mutatione
Uide Bart. l. l. ij.
col. j. C. ꝺ edẽ. vbi
dixit bal. q noua
instãtia requirit
noua acta. qꝺ tñ
limita nõ ꝓcede-
re qñ papa dispo
neret ꝯtrũ: vt hic
ꝑ Feli. Itẽ nisi in
teruenire consen
sus vtriusq; ptis
vide. ꝺ. Bartho.
Soci. in trac. fal-
lentiaꝝ in fallen-
tia. viij. de q̃ dubi
tat Abb. in. c. pe.
de iudi.

Sebastia. Sapi.
b ¶ Testibus. Ui
de Feli. in. c. in li-
teris. j. col. ad fi.
j. de ꝓsum. Decũ
in ꝯsi. xcj. in. j. col.
⁊ in ꝯsi. cxx. in. ij.
col. in fi.

Sebastia. Sapi.
c ¶ Presumptio-
ne. Casus i qbus
creditur vni vide
enumeratos ꝑ. ꝺ.
Jas. in repe. l. ad-
moneri. colũ. lxvj.
ꝟ. venio ad quar
tũ casum. ff. de iu
reiu. ⁊ vnũ ponit
idẽ Jas. in. l. ij. §.
si absens. ante fi.
ff. si ex noxa. cau.
aga. alios ponit
Feli. in. c. veniẽs.
col. vij. ꝭ. e.

d ¶ Epo. Stat̃ di-
cto solius epi pro
ducti in testẽ corã
iudice seculari in
ter laicos iudicã-
te. Et iste est sing.
intellectus ad il-
lud. c. oẽs. Atta-
mẽ cõiter tenet̃ q
illa lex sit abroga
ta. ⁊ istũ itellectũ
q sit abrogata tꝫ
ibi gl. in. c. nouit.
de iudi. in glo. in
ver. deponat. j. c.
cũ dilectissimam
xij. q. ij. Sed susti
neo istud mirabi
le dictũ Inno. po
test rñderi q cum
istius. c. qcunq;.
priuilegiũ transi
uerit iam in ꝓui-
legium vel ꝯtũ
non subditi non
potuit abrogari
in ꝓiudiciũ epoꝝ
per id qꝺ not. di-
cit do. ant. in. c. j. i
fiñ. j. col. de consti
tu. post Inno. in
ꝺ. c. dilectis. de tẽ
po. ordi. Sed dat̃
alius intellectus
ad. c. quicunq; cõ
muniter ꝑ alios

relatum vt loquatur de summo episcopo. i. de papa. & huic intellectum ponit do. Anto. in. c. cum a nobis. in fi. i. colu. ver. oppono quod de dictis vnius. e. c. Attamen intellectum Inno. hic sequunt omnes scribentes hic. nec est mirum si imperator dedit episcopis tale priuilegium: qr epi dicuntur precones veritatis vt dicit tex. in. c. sicut. vij. q. j.

Anto. Francis.

Circa hoc an credatur soli episcopo dicas quod regulariter vnus testis quatecunque sit dignitatis nõ facit plenã fidem requiritur enim saltem duo. l. vbi numerus. ff. de testi. c. in omni negotio. hoc eo. tit. c. cum esses. de testi. tñ sunt multi casus in quibus creditur vnico testi: puta in causa parua testis ẽ honesta persona ita do. Anto. in. c. veniens. el. j. hoc eo. tit. & idem ipse in. c. j. de appel. secũdus est qñ testator mandat stari dicto vnius fm Bar. in. l. theopõpus. in prin. ff. de do. prele. item statur dicto vni9 reuelanti insidias factas pape. ca. si quis. xxv. dis. vj. q. j. i. §. veri. Itez statur dicto vni9 doctoris practici de cõsuetudine & stilo fm Barto. in. l. de quibus. in iiij. q. prin. in rep. ff. de legi. & p do. Abb. in. c. ex publico. de cõuer. cõiug. Itẽ stat dictõ solius pape etiaz de his que vidit ante papatũ. glo. est in. c. j. de renũ. in. vj. & in cle. j. de testi. & i. c. apostolice. de reiudi. in vj. & vide Bal. in l. iurisiurandi. C. de testi. Item creditur soli cardinali & per Bal. in d. l. iurisiurandi. in. ij. col. & habet per Innocẽ. in. c. cum olim. el. j. de priuil. & in. c. cum dilectus. de accu. tamen vide do. Abb. in dicto. c. cum olim. post glo. maxime quãdo tractatur de preiudicio tertij: qr tunc videtur esse valde dubium an sibi soli credatur. de quo etiam vide per glo. in. c. nobilissimus. xcvij. distin. & per Bar. in. l. j. C. de superindi. lib. x. & per Bal. in. l. si qua per calũniã. in vlti. col. C. de episco. & cler. Item creditur soli regi. ita Bald. in. l. j. C. de offic. prefec. preto. & in. l. j. in. §. j. ff. eo. & vide Pau. de cast. in consi. suo xxxvij. incip. prius qñ. Itẽ creditur soli episcopo. vt hic & p do. Abb. in. c. cum nuncius. in fi. hoc eod. titu. & in. c. sicut. de proba. Itẽ credit soli sacerdoti deponẽti de penitẽtia pacta de peccato. ita Archi. in. c. in capite. l. dist. & in. c. ipsi. ij. q. vij. Item credit soli imperatori. ita Bal. in. l. ex his. in vlt. col. C. de testa. mil. & vide Pau. de ca. in cõsi. xxxiij. & in. l. qro in fi. ff. de edil. edi. & vide do. Car. in cle. ij. in. ij. q. de re iud. & de hocarti-

en & qñ credaf vni testi. vide Hosti. in. c. lz. hoc eo. ti. & vide p Spe. in ti. de teste. in. §. restat de numero. in ver. hoc tñ fallit. vbi ponit. xxx. casus in quibus vnus solus pbat. & adde qr de ɔcernẽtib9 fidẽ credif soli Joãni euãgeliste. vt p do. Car. in cle. j. in. §. hoc est. de summa trinitate. & vide plene p nouissi. scribẽ. in. l. admonendi. ff. de iureiuran.

monentur in iudicio seculari: quia in causis que
monentur in foro ecclesiastico coram iudice eccle
siastico non potest concedere priuilegium. ad qđ
alleg. Hostiẽ. de re. eccle. non alie. c. si. de deci. tua.
& quod not. j. ne cleri. vel monac. sicut. & notabis
1 bene hoc dictum. ¶ †Nam primo habes qr prin
ceps potest statuere ex causa etiam priuilegiũ cõ
a ferendo vt vni testi credatur[a] in certis causis[b] vel
b certa qualitate personarum inspecta: & sic recede
re ab illa regula iuris diuini: in ore duorum vel
triuz &c. e. c. licet vniuersis. & vide omnino quod
dixi in. c. sicut. de proba. & in. c. cum a nobis. e. eo.
2 ¶ †Secundo notabis quod imperator non po
test aliquẽ priuilegiare in foro ecclesiastico in pre
3 iudicium canonũ. ¶ †Tertio not. quod soli epõ
non credatur in foro ecclesiastico secus in seculari
fm vnum intellectum illius. c. quicũqz. quod alr
incipit omnes. licet credam hoc nõ obseruari de
4 consuetudine in foro ciuili. ¶ †Ultimo de profes
sione istorum mendicantium an possint profite
ri infra annum probationis: dic vt habetur in. c.
non solum. & in. c. constitutionem. de regu. lib. vj.
Et no. vnum ex tex. & ex dictis docto. quod in du
bio non censetur quis professus: licet probetur qr
ingressus fuerit ordinem: sed oportet quod pro
c betur[c] per monasterium ex quo alter negat. facit
c. statuimus. j. de regul. Item quod egrediẽdo de
monasterio non tenetur petere licentiã de neces
sitate: sed potest exire ad libitum ex quo professio
nem non fecit: nec tenetur redire nisi probetur cõ
tra euz professio vt hic. quod bene notabis. vnde
credo quod monasterium nõ posset agere posses
sorio nisi pbaret professionem qr liber homo pos
sideri non potest sine causa: vt in. l. cum heres. in
fi. ff. de acquir. pos. Ideo oportet quod probetur
illa causa possidendi sicut in simili obseruat quã
do maritus petit restitutionem cõiugis. de quo
dicendum vt legi. & no. in. c. ex parte. & c. ex trans
missa. de resti. spol. & puto quod illa materia pos
set obseruari in casu nostro. quod nota.

1 ¶ Quo ad canonizandũ aliquẽ requirit proba
tio bone vite cum miraculis.
2 An cõmissarij possint subdelegare examinationẽ
testium ad aliquem canonizandum.
3 Quilibet testis de per se debet examinari nõ pre
sente conteste.

Venerabili.

Venerabili. Diligenter et sigillatim examinandi sunt testes. supple etiã si agitur de vita & miraculis alicuius canonizandi. h. d. In prima parte ponit petitio. In secunda testium recipiendorum commissio. ibi: discretioni. ¶ Casus literalis. Multi episcopi & abbates et alij viri religiosi apud cistercium in generali capitulo cõgregati domino pape significauerũt quod meritis bene memorie. M. quondã abbatis monasterij sancti Martini ordinis cisterciẽ. corrisopiteñ. diocesis a domino multa miracula apparuerunt vnde supplicauerunt eidem vt ipsum in cathalogo sanctorũ faceret annumerari. Unde mandauit papa quibusdam vt diligenter veritatem inquirerent super vita & miraculis dicti abbatis: & eam sibi significarẽt. ipsi receperunt multos testes & eos do. pape remiserunt. do. papa inuenit ex relatione ipsorum inquisitorum quod testes illi non erant recepti secreto & sigillatim cum ea diligentia que solet in testib9 adhiberi vnde non adhibuit fidem eorum dictis vnde mandat episcopis presentibus quaten9 testes quos & monachi & abbas sancti Martini cisterciẽ. super vita & miraculis pie memorie. M. monasterij supradicti abbatis duxerint producendos sigillatim & secrete examinare procurent cum ea diligentia que solet & debet in receptione
1 testium adhiberi. Ber. ¶ †No. primo quod etiã
religiosi licite instãt pro canonizatione alicuius
sancti etiam si fuerit de ordine ipsorũ. nã omnes
isti de quibus in princ. capituli instabant et pces
d porrigebant pro istius abbatis canonizatione[d]
ad quorum petitionem papa commisit testiũ re
ceptionẽ super vita & miraculis illius. Et ex hoc
et ex tex. not. neminem canonizandum nisi prius
diligenter per depositionem testium fide digno
rum cõstet de illius vita optima & miraculis. nõ
enim sufficit vita sine miraculis. intelligo ad finẽ
canonizationis obtinende. non enim ad finẽ bea
titudinis. nam ad esse sanctitatis non requirun
tur necessario miracula: vt not. in. c. j. de reli. et ve
nera. sanc. & in. c. vno. eo. titu. lib. vj. sed non debet
canonizari: quia ignoramus sine miraculis: an
ficte vitam duxerit an fuerit dignus ira vel miso
ricordia: ad hoc. c. fi. & quod ibi no. de pur. ca. nec
sufficiunt miracula sine vita: qr sepe fiũt ex scientia
et nõ dono ex dono dei: vt in gl. j. sepe ex dono dei
sine merito vite & tales puniuntur magis: qr san
ctis vsi sunt non sancte. vide text. notabilem in. c.
prophetauit. j. q. j. & in. c. dictum. ca. causa. &. q. & in
c. solet. de conse. di. iiij. vbi Aug. infert quod tan
ta potest esse miraculosa fides sine charitate vt
quis transferat montes de loco ad locum. et hoc
bene notabis pro aliquibus vetulis que sine me
rito vite videntur facere miracula et predicere fu
tura. possunt enim habere spiritum prophetie ex
dono dei sine merito vite: vt in dictis iurib9 lz nõ
nulle faciant ex deceptione diaboli. argu. xxj. q. v.
episcopi. & q. iiij. c. sciendum. Et que requirãtur
vt dicatur miraculum. vide ho. glo. in. d. c. vnico.
et per Inno. in. d. c. j. vbi dicetur. ¶ No. ibi: quos
abb. &c. quod in inquisitione potest quis assume
re ministeriũ partis autoritate iudicis & illis pro
monere etiam si fiat ad inueniẽdũ miracula. secus
si agatur ad crimina inuenienda de quo. j. c. pri.
¶ No. qr testes debẽt examinari sigillatim. & fm
Jo. and. dic sigillatim. i. quilibet de per se nõ duo
e simul aliter non valet[e] testimonium fm eum. de
quo vide glo. in. c. cũ causam. e. eo. & ibi dixi qua
2 liter hoc esset intelligendum. ¶ †Not. quod cum
agitur de canonizando aliquo non est necesse vt
testes producantur de longinquo ad curiam ro
manam sed licite fit commissio in partibus. Et
an isti commissarij possunt subdelegare. Bona
3 guida putat quod nõ propter arduitatẽ negotij
& industriam

Zacharias.

a ¶ Ut vni testi credatur. Adde hoc qđ not. posui in apostil. ad istum in. c. cum contingat. in versi. dictũ vni9. e. de rescri. & in. c. post trãslationẽ. in fi. in ver. numero testium. & vtrobiqz remis. vbi allegaui duo singularia no. j. de renun.

Sebastia. Sapl.

b ¶ In certis causis. An autem valeat cõsuetudo qr vni testi credatur vide Matt. i no. lj. incip. no. qr cõsuetudo. Ias. l. l. de quibus. colũ. xvij. ff. de legi. vbi aliqua ad ppositũ. vid etiã Abb. et moder. in. c. ij. de proba.

Zacharias.

c ¶ Quod probetur. Adde si non possit probari professio an & quando presumatur animo profitendi intrasse religionem et qui sũt idonei testes hoc casu p Lanfrã. in. c. quoniã ɔtra. §. testiũ depositiones. nu. lx. ver. j quatuor tñ fallit casibus.

Anto. Francis.

d ¶ Canonizatione. Dicas quod sol9 papa potest sanctos canonizare & referre i cathalogo sanctorum & que requirãtur in ipsorum canonizatiõe vide no. glo. in. c. j. de reli. & venera. sanc. in vj. & vide Host. in summa de reli. et vene. sanc. & vide Spe. in ti. de leg. in. §. nũc ostendẽdũ. Et vide beã. Tho. in tract. de quolibet. in. viij. q. vbi dicit quod nullus canonizatorum est dãnatus.

e ¶ Non valet. Non valet examinatio testium si iudex simul examinat duos testes. et idem dicit Specul. in titulo de teste. §. nunc tractandum §. sed pone produxit in causa. & idem sentit in eodem. §. in principio. Sed in contrarium videtur casus apertus in capi. secundo de causa posses. sed potest responderi quod ille textus loquitur in testibus qui successiue recipiuntur qui largo modo satis dicuntur recipi. argumen. eius quod notat gloss. iij. questione. ix. in. c. nihilominus. vel dic quod dictio pariter ibi non determinat numerum testium sed pluralitatem causarum: quia testes simul possunt deponere de posses. et proprietate. et vide etiam quod not. domi. Anto. in dicto cap. secundo. in. j. colum. de causa pos. & proprie.

a ℭ An aūt quando testis examinatur debeant adhiberi testes vt inter
sint depositioni. Glo. in. l. curēt. ff. eo. dicit qd sic nisi cum iudice exami
nante adsit notarius. sed Bal. in. l. nullam. in. ij. col. ver. iiij. no. C. eo. re
fert Nico. ma. dicere quod consilium est vt in factis arduis testes depo
nant honestis personis & fide dignis presentibus. Circa istam questio
nē vide d. Anto.
in. c. cum causa. z.
el. j. in. ij. col. ver.
an solus. s. eo. et
ibi etiā do. Abb.
s. glo. ij.
ℭ Adde tamē ca
sum in quo lz cū
iudice adsit tabel
lio iudex dz exa
minare testes co
ram duabus per
sonis idoneis scz
cum recipiuntur
testes in cā here
sis. tex. est sing. in
c. vt officiū. §. j. de
here. in. vj. Et ad
de gl. in. l. solā. C.
de testi. sed cōtra
hoc facit tex. in. l.
sancimus. v. vel
inter acta mani
festauerit. C. de te
sti. vbi equipara
tur an aliqd fiat
coram idoneis te
stibus vel inter
acta. & vide quod
no. do. Ant. in. c.
qm cōtra. in. xvij.
col. ver. oppo. qd
non credatur. de
probatio.
Antoni⁹ Fracis.
ℭ Circa hoc an
in examinatione
testiū debeāt alij
testes adhiberi.
Dicas primo qd
testes nō debent
deponere et exa
minari simul li
cet possint simul
iurare: sed debēt
examinari sigilla
tim et separatim
adhibito tamen
notario. de quo
vltra hic allega
ta vide Spec. in
tit. de teste. in. §.
j. in ver. sed pone
ecce. potest tamē
per iudicem ordi
narium vel dele
gatum principis

et industriā electam. argu. in. c. fi. de offi. dele. Jo.
and. dicit tenēdum vt habetur in. cle. iudices. de
offi. deleg. & distingue vt ibi no. in glo. ℭ No. vlti
mo quod testes debent examinari diligenter: de
bet enim iudex inquirere de singulis circunstan
tijs: vt in. c. cum causam. s. eo. et omnia diligēter
3 percunctari. ℭ † Glo. sunt faciles. No. tamē glos.
a ij.ᵃ quare testes examinantur sigillatim. Joā. an.
addidit aliam rationem ne forte ipsis adinuicē
discordantibus vox contradictoria de foris au
diatur. arg. s. de elec. in causis. & sic partes discāt
testificata quo casu non esset amplius locus pro
ductioni testium. j. eo. c. vlti. prima ratio gl. plus
mihi placet: nec est verum dictum Joan. an. quia
nō posset pars ita diligenter percunctari ex sola
cōtradictione vt per hoc excludatur a pductio
ne aliorum testium vt dicetur in. d. c. vltra terti.
Est tamen casus in quo oēs coadiuuant scilz in
publicatione testamenti solēnis. C. de testa. l. pu
blicati. Quis autem possit canonizare. dic qd ne
mo preter papam. vt in. c. j. de reliq. & vene. sanc.
1 ℭ Iudex potest ex officio publicatis attesta
tionibus testes recipere non ad petitionem par
tis: & si non vult repetere non cogitur licet obscu
re deponant.
2 Publicatis attestationibus pōt actor ad corro
borandam probationem suam testes producere.
3 An indistincte liceat publicatis attestationibus
cum proceditur per inquisitionem testes de no
uo producere vel aliquos repetere.

Cum clamor. Iterū exa
minandus
est testis qui obscure deposuit supple
ex iudicis officio. In prima querelā.
In secunda mandatum ibi: mandamus. ℭ Ca
sus literalis. Archiepiscopus acherontinus sup
simonia & alijs criminibus erat apud. d. pa. mul
tipliciter infamatus: vnde frequentibus clamo
ribus excitatus dedit duobus episcopis in man
datis vt super his diligenter veritatem inquire
rent: & sibi quod inuenirent rescriberent diligen
ter ipsi super simonia & alijs excessibus testes re
ceperunt: et eorum attestationes remiserunt do.
pape: apertis attestationibus. R. &. G. sup simo
nia ita confuse deposuerunt qd ex dictis eorū ve
ritas non poterat declarari. Unde iterum man
dat papa quatenus testes illos iterū examinent
& alios qui super hoc sciuerint veritatem: & dicta
illorum & aliorz quos receperint sub sigillis suis
dño pape remittant. ℭ Not. ibi: apertis attesta
tionibus. qd testis potest repeti vt dictum suum
declaret etiam post publicationem. qd intellige
b vt dicetur cum glo. ℭ No. qd obscurum ᵇ dictum
habeř pro non dicto quo ad iuris effectū. ℭ No.
vltimo casum in quo idem testis repetitur super

committi notario vt ipse examinet vt in auť. apud eloquentissimum.
C. de fide instru. secus autem si delegatus inferioris cōmitteret notario
vt examinet nisi forte esset auditor camere apostolice vel dñi pape qui
committeret talem examinationem vt per Spe. in titu. de delegato. in
§. j. in ver. sed nunquid. et ibi per Bald. in additionibus. & quod talis
examinatio testium debeat fieri secreto et non in presentia partium ha
betur per glos. in. l. minime. et ibi per Pau. de cast. et docto. ff. de leg. et
per Specu. in titu. de teste in. §. id tractandum. in vlti. colū. & habetur
per glo. in. l. laudabile. C. de aduocatis diuer. iud. dicas tamē quod in
causis arduis bonum consilium est quod testes examinentur corā ali
quibus testibus qui iurent non reuelare dictum testis donec fuerit pu
blicatum vt illud sit secretum partibus et etiam aduocatis & procura
toribus ne examinator etiam sit suspectus partibus vt per glo. & Bar.
in. l. custodias. ff. de publi. iudicijs. et per eundem Barto. in. l. si postu
lauerit. in. §. questionem. ff. de adulte. et per Pau. de cast. in. l. legis vir
tus. ff. de legi.
b ℭ Obscurum dictū pro non dicto habetur. vt dicit glos. iiij. qd. iij. §. si
testes. versi. item in testibus & est glo. in. c. quia episcopus. in ver. simpli

cibus. xxiij. distin. et text. in. l. de etate. §. si interrogatus. ff. de interro.
actio. Adde quod testes deponentes super quantitate mutui non pro
bant qz nimis generaliter & nimis obscure deponūt saluo nisi p alios
testes probaretur aduersarium antea ex modico interuallo petisse ex
mutuo. ita dicit do. Anto. in. c. fi. in. ix. col. j. de iureiurā. vbi vide q ple
ne no. & de hoc an
valeat dictum te
stis obscure depo
nentis. vide bo
nam glos. iiij. qd.
iij. §. item in testi
bus. & vide Spe.
in titu. de teste. §.
j. in. xviij. col. ver.
item quod testis
obscure. et vide
Bald. in. l. j. C. de
emēd. insti. codi.
vbi dicit quod si
des testis dicitur
vacillare propter
nimiam obscuri
tatē. Alibi tamē
dicitur qd verbū
dubiū seu obscu
rum testis inter
pretatur ꝯtra p
ducentē: vt est gl.
in. c. in presentia.
de proba. et vide
qd ibi late nota
tur post. d. Ant. in
pe. char. adde hic
Bar. in. l. repeti.
ff. de qsti. vbi di
cit qd iudex dz re
petere testē vt di
ctū suuz declaret
vel rōnē dicti sui
reddat. & no. Ar
chi. post glo. in. c.
graue. xxxv. qd.
viij. vbi dicit qd
testes q dubie vel
ꝯfuse dixerūt pūt
iterato pduci vt
dicta sua valeant
declarare qz ob
scure dictū p nō
dicto habeř. & di
cit qd de hoc no.
Gof. i summa de
testibus. §. sup q
bus. ver. sz nūqd
teneř. cū ver. seq.
Itez adde hic qd
notāt do. de ro. i
nouis. deci. lxxxij.
Adde q dicta te
stiū obscura & in
certa declaranť &
ratificanť ex in

antiquis capitulis etiam post publicationem. vi
de ad materiam qd dixi in. c. per tuas. s. eodem.
ℭ Contra hoc & contra tex. oppono: videř enim
qd duplici ex capite non debuerit testes iterum
examinari. primo quia si obscure deposuerāt fien
da est interpretatio contra eum qui illos produ
xit. vt in. c. in presentia. de pba. & in regula contra
eum. lib. vj. secūdo quia est timor subornationis
post publicationē. vt in. c. fraternitatis. s. eo. sol.
glo. ij. anteq̄ attingat solutionem in cōtrarium
opponiť de. l. si quis intentione. ff. de iudi. vbi fit
interpretatio in fauorem proponentis & non sol
uit: sed illud procedit in actore in eo quod dixit
in principio cause. Et declara latius intellectum
illius. l. vt dixi in. c. cū ad sedem. de resti. spo. Sed
attingendo solutionē principalis questionis di
cit glo. quod istud qd hic dicitur procedit quādo
iudex moueť ex officio suo nō ad instantiam par
tis & precipue cū procedit per inquisitionē vt hic
procedebatur & maxime in crimine simonie: nā
iudex pōt interrogare qñcūq; sibi visum fuerit
xxx. q. v. iudicantem. & l. vbicūq;. ff. de inter. acti.
1 ℭ † No. bene hanc glos. vult enim iudicem ᶜ posse
c ex officio suo testes obscure deponentes interro
gare etiam vbi processit inter partes. & idem no.
glos. in. c. in presentia. de pba. in. c. per tuas. s. eo.
vide glo. xxx. q. v. iudicantē. & in hoc pdest multū
habere iudicē fauorabilē. nā iudex pōt sine iniu
ria alicuius testes obscure deponētes iterū nō in
terrogare & absoluere reum per regulam cū iura
partiū sunt obscura. li. vj. & per dictū. c. in presen
tia. Itē potest interrogare ad animi sui claritatē
quia graue est super re incerta certā ferre senten
tiā. xj. q. iij. graue. & d. c. iudicātem. & l. vbicūq;. ff.
de inter. act. Sed ad petitionem partis non tene
tur hoc facere: qz timetur de subornatione: nisi
2 in casib⁹ in quib⁹ dixi in. c. per tuas. s. eo. ℭ † Et
vide quod not. Inno. in. c. cū ioānes. de fi. instru.
dicit tamen hic singulariter Inno. qd etiā ad pe
titionē partis post publicationez possunt testes
d de nouo recipi ᵈ nō ad declarandum dicta aliorū
obscura sed ad confirmandū priorem probatio
nem ipsius producētis. ponit exēplū: p duos te
stes probaui me emisse tali die: aduersarius pro
bat me alibi fuisse illa die q̄ in loco celebrati con
tractus: possum etiam post publicationem alios
producere ad confirmandum priorum dicta scili
cet quod eadem die fui presens & emi quia nō est
timor subornationis propter probationē nec de
bet mihi imputari quare prius non probaui: qz
poteram cōfidere de mea priori probatione. vnde
satis cū iuramento de malitia debeo admitti. qd
no. & hoc latius attigi in. c. cū in tua. & c. ex teno
3 re. s. eo. & in. c. series. ℭ † Nunc quero ᵉ extra glos.
e an indistincte cum proceditur per inquisitionem

strumētis pductis. vt no. d. Ant. in. c. ad audiētiā. in. ij. col. de prescrip.
c ꝯ Sebastia. Sapi. ℭ Iudicē. Vide Bar. in. l. repeti. in pn. ff. de qōni.
d ꝯ Sebasti. Sapia. ℭ De nouo recipi. Vide Bal. in. c. j. §. si cū dño.
col. iij. qd sit inuestitura. in vsibus feudorz. Bald. in. l. in bone fidei. C. de
rebus credi. Alex. in auten. qui semel. in apostillis. C. de probatio.
e ℭ An & quādo promotor vel prosecutor inquisitionis publicatis atte
stationibus possit pducere testes. Et adde quod de hoc scribit Archi.
in. §. idem in criminali. iiij. qd. iij. Et vide Archidia. in. c. votum. ij. q. j.
vbi dicit qd si inqsitor ex officio suo procedit publicatis attestationib⁹
denuo pōt ab alijs testibus inquirere: sed nō sic qñ inquisitor procedit
aliquo adiuuante inquisitionē. ita dicit no. Goffre. in. c. qualiter & quā
do. §. debet. in glos. j. de accusa. et Goffre. in sua summa. de accusatio. §.
videamus. et vide per Bald. in apostil. in. l. iij. in. iiij. col. de testi. vbi re
fert dictū Inno. hic & ipsum limitat. et vide Bal. in. l. eos. §. si qd antē.
circa fi. princi. C. de appella. vbi dicit quod inquisitor pōt post divulgata
testificata producere testes in quacūq; causa. & allegat Inno. hic. Et ad
de hic Bal. in. l. ampliorem. prope finem princi. C. de appella. vbi dicit
quod iudex diuulgatis testificatis potest interrogare testes: qz in iudice

aliquid ex officio faciēte vel supplente nō timetur subornatio. z alleg. Inno. hic. Itē vide Archi. in.c. placuit. iiij. q. iiij. vbi dicit qđ est speciale in inquisitione que ex puro z mero officio fit: vt non attendat ibi testium publicatio quātum ad hoc qꝛ semper testes producerētur cū ibi esset subornationis timor. z dicit quod forte hec dilucidatio non est faciēda ad petitionē partis: ſꝫ officio iudicis z alle. Inno. hic. sed tu vide quod latissime z meliꝰ ꝙ alibi scribit domi. Maria. in repe. c. qualr. in. cxiiij. q. ix. pñ. de accu. z per Domi. post Archid. in. c. per hoc. §. j. de here. in. vi. z per Ang. in repe. l. si vacantia. in. viij. char. C. de bo. va. lib. x. Adde hic cautelam quam ponit Bal. in. l. fi. in fi. principij. C. de appella. vbi dat cautelam p quā semper poterūt produci testes publicatis attestationibus qđ tradat corā nomina iudici z se absentet et postea iudex examinabit ex officio et dicit istum esse nouū modū. z istam cautelam reprobat Ro. in. l. iij. §. hoc autē iudiciū. ff. de dā. infect. in. ij. colū. Itē an iudex ex officio suo possit recipere seu examinare testes super casu nullo pducēte eos. Bal. tenet quod sic in. l. iij. ꝫ. de adul. et in. l. eos. §. si quid autem. in fi. C. de appel. Sed vide de hoc melius p Bal. i. l. is apud quē. circa fi. i. col. versi. item argumentū qđ iudex. C. de eden. Item adde hic qđ not. do. Ant. in. c. auditis. in. iij. colū. de pcu. z Archi. in. c. iudicantem. xxx. qđ. v. circa fi. Item vide gloss. magnam Bart. super ea. in. d. l. is apud quem. C. de eden. item an iudex possit recipere testes ex officio. vide per Bal. de gātei in. l. presbyter. j. circa fi. j. colū. versi. dictum nota. C. de episco. z cleri. et eundem Bald. in. c. j. §. presbytero. que fuerit prima cau. be. amit. Et quod iudex in criminalibus possit recipere testes publicatis attestationibus. tenet Bar. expresse in. l. ij. §. si publico. vltra medium. versi. vlterius vtrum testes. ff. de adulte.

¶ Adde quod cautelam Bal. hic relatam per addētem sequit Ros. consi. cccclxxx. Et an in criminali publicatis attestationibus possint recipi testes vide Fran. are. consi. clxvij.

Anto. Francis. ¶ An et qñ publicatio testiū impediat productionē et examinationē aliorū testiū. Dicas regulariter qđ sic. z vide vltra hic alleg. Spe. in ti. de test. in. §. satis vtiliter per totū. §. z p doc. in aut. qui semel. C. de proba. z in aut. de testi. in. §. qꝛ vero. z vide Alex. in cōsi. lviij. et. cxxij. in. ij. parte cōsi. z in consi. lxv. in. iij. parte cōsi. Dicas tamen qđ in casibus in quibꝰ nūꝙ sententia transit in rē iudicatā: puta in causa matrimoniali. iuxta materiam. c. lator. z. c. ꝫ sanguinei. de re iudi. publicatio testiū nō impedit quo minus alij possint pduci vt p Ang. in §. qꝛ vero. in ver. vlteriꝰ oppono. l aut. de testi. z vide gl. in. c. cāꝫ matrimonij. de pba. z si vis ad saturitatem z vltra videre de materia: vide per Jo. bertachi. de fir. j suo reperto. in versi. testes post publicationē. vbi scribit per. v. colum. et vltra. Sebasti. Sapia.

a ¶ Dicta testiū. Quod in criminalibus non impediatur productio testium post publicationē tenet Roma. in repeti. rubei. de arbitr. colum. xiiij. Angt. in auten. de tabellio. in pn. et in auten. de litigiosis. z Ang. de are. in tractatu maleficiorum. in verbo q iudex dictuꝫ processum publicauit. col. j. et Fede. de senis consi. cliiij. z Ange. are. in preallegato tractatu in versi. comparuerūt dicti inquisiti z negauerunt totum colū. penul. versi. quero an post publicationem. vbi vult ꝙ etiā publicatis testibus ad offensaꝫ possunt alij testes examinari qđ qualiter intelligi debeat declarat Sali. in. l. fi. col. fi. C. de questioni.

b ¶ Adde hic qđ no. do. de ro. deci. lxxij. i nouis. que incipit: ille q obtinuit beneficiū. vbi ponit quādo pars produxit testes q deposuerūt aliquē cōtraxisse tēpore quo racemi īcipiūt maturari an pars ꝗ prius produxerat possit eosdē post publicatas attestationes pducere ad declarandū qđ sit tēpꝰ in quo racemi incipiūt maturari z cōcludit qđ nō.

c ¶ In interpretatione dicti testis potius attenditur cōmunis vsus loquendi ꝙ propria significatio vocabuli: vt dicit hic do. Anto. in vlti. col. z idem dicit Inno. in. c. cum causam. j. circa medium. ꝫ. eo. ista duo dicta Inno. simul alle. Ro. in suis sing. z idem dicit in. l. si finita. §. cum autem plures. ff. de dam. infec. allegando Inno. in. d. c. cum causam. et idem dicit Ro. in. l. sciendum. in. iij. col. ff. de verbo. obliga. et alleg. pro apparet

liceat post publicationem attestationū testes de nouo producere vel antiquos repetere vt declarēt dicta sua. Inno. hic ponit duas opi. prima qꝛ sic. z p hoc iste tex. vbi videtur vtrumqꝫ pbari ibi: tam eoꝝ ꝙ aliorum z c. Et est ratio sm Inno. qꝛ iudici semper sunt publica dicta testium siue per se receperit siue per tabellionē z sic non causatur in iudice timor subornationis pꝑter publicationem attestationis. nam propter hunc timorē statutum fuit vt post publicatas attestationes non liceret testes de nouo producere. vt in cle. ij. eo. ti. que ratio cessat in processu inquisitionis cū nullus alius sit ibi pars nisi fama vel iudex cui semper fuerunt nota dicta testiū. a Idē credit Inno. si aliquis fuisset specialiter deputatꝰ ad ministerium inquisitionis z illi fuissent publicate attestationes. nam licet sit minister inquisitionis nō tamē habet ius in inquisitione sicut pcurator qui nō potest remoueri post lit. contesta. nisi causa cognita. ff. de procu. l. post lit. z in. c. ij. eo. ti. lib. vi. et iste promotor inquisitionis semp mutari pōt. j. de accu. olim. nec videt quod talis possit appellare in processu inquisitionis qꝛ sua non interest nisi forte appellaret nomine superioris qui inquiri mādauit. Refert alios tenere quod inquisitor seu promotor habet ius in inquisitione ita qđ mutari non potest ex quo cepit et poterit appellare sicut qui agit populari actione: z postꝙ sibi fuerint publicate attestationes non poterunt testes produci nisi probaretur collusio. j. de collu. c. fi. et l. cum qui. §. in popularibus. ff. de iureiurā. z. l. fi. cu. ff. de accu. Ad hanc decre. respondent qđ hic non erat specialis executor inquisitionis. vel sm Inno. non dicitur hic qđ de nouo interrogētur aliqui vel noui inducātur propter specialitatem inquisitionis sed pꝑter obscuritatē ipsoꝝ pertinet ad officium iudicis vt ipsi se exponāt. et forte sm eum hec dilucidatio non est fienda ad petitionem sed ex offō iudicis. vt no. j. de accu. cū dilecti. nec repetanī vt addāt vel vt mutent vel si prius nihil dixerunt nūc dicant: qꝛ subest timor subornationis: sed vt obscure b dicta declarent. Sed cōtra eum est tex. hic. nam non solum testes hic repetuntur vt se declarent: sed etiā alij de nouo recipiuntur nisi forte vellet dicere quod recipiantur super nouis capitulis qđ est diuinare. vel qđ hic non erat executor inquisitionis. Host. concordādo satis notabiliter distinguit. z nota hec verba: quia alibi non habentur ita late quandoqꝫ enim iudex procedit ex officio suo mero sine promotore inquisitionis: quādoqꝫ cum promotore. z hoc dupliciter. quandoqꝫ ipse ex officio suo deputauit illum executorē ad eum iuuādum quandoqꝫ fuit ille deputatus a socijs vel solus ipse sua spōtanea voluntate illum promouet: vt quia forte illum impetrauit a papa. Primo casu non obstante publicatione potest testes etiam de nouo recipere. vt. ꝫ. dictum est sm Innocen. z tenet Spec. in titu. de inquisitio. §. nunc tractemus. versi. sed nunquid publicatis. pro hoc tex. iste. et. ij. qđ. j. in primis. z ea. causa. q. v. habet. z. c. mennam. z hoc verum nisi inquisitor se suspectum reddat maliciose differendo negotium recipiendo nūc vnum testem z publicando z nunc alium z c. hoc enī casu poterit reus recurrere ad superiorem iudicem z facere terminum sibi statui infra quem inquisitionem ceptam expediat: quo lapso inquisitū absoluat: si prius non fuerit expeditus. ad hoc allegat qđ legitur z notatur in. c. abbate. de appella. §. penulti. de restitu. spolia. frequens. §. solet. lib. vi. z qđ no. j. de appel. dilecto. melius facit iudicio ineo. c. lator. j. qui filij sint legiti. Secundo casu cum adest promotor inquisitionis deputatus per iudicem idem dicit Host. quod. ꝫ. in precedēti mēbro: quia vere loquēdo iste nō est vere pars sed quasi pars similitudinarie: qꝛ talis nullum libellum offert nec lis contestatur. et in hoc casu potest saluari: z intelligi prima opi. Innocen. In tertio casu quando executor datus est a socijs vel ipse se obtulit ita quod se promouet z prosequtur inquisitionem vt vera pars tunc procedat secunda opi. quam refert Inno. de qua. ꝫ. vnde tanꝙ pars habebit libellum offerre litem contestari et alia facere in iudicio expedienda. de purga. ca. cū dilecti. de iudi. exhibita. et sic potest intelligi de accusa. c. veniens. et. c. cum dilectus. et sic non poterit iste publicatis attestationibus alios testes producere. dicit tamen Host. quod si iudex videt ex probabilibus coniecturis quod non expedit ecclesie talem prelatum habere poterit non ad instantiam ex quo attestationes sunt publicate: sed ex puro et mero officio melius veritatem inquirere. ad hoc. ꝫ. eo. per tuas. vel sm eum iustius est et melius quod illo absoluto ab instantia prime inquisitionis aliam incipiat de nouo vel purgationem illi indicat que verba multum notabis. nam habes an et quando in processu inquisitionis debeat libellus offerri z alius iudiciarius ordo obseruari et quando non. z vide quod dixi in. c. cum olim. ꝫ. eo. z quādꝙ solū prosequat Hostiē. an et quando sit facultas testes de nouo producēdi in causa inquisitionis: idem per oīa ego puto quo ad repetēdos testes antiquos vt declarēt obscure dicta. nam ad petitionem illius quem dixi vere partem censeri nō debet fieri hec interrogatio: quia timeri pōt subornatio sicut in noua productione testiū: sed ex officio iudicis poterit hoc fieri vel ad instātiam illius qui vere pars nō est: vt quia deputatus per iudicem ad eum adiuuādum. z quādꝙ aliq quos refert hic Inno. dixerint tunc solū testes obscure deponētes iterū interrogādos quādo ita obscure dixerunt qđ nullū habent intellectū: secus si diuersimode possunt intelligi qꝛ tūc si id habet aliā interpretationē illā habebit. ff. de leg. ꝫ minime. de cōsue. cū dilectꝰ. alias quod benignius est interpretabimur. j. de verbo. signi. abbate. Alij aliter. plus tñ placet Host. qđ dictū suū debeat idistincte declarare. z hec mihi plus placet. z sentit Bar. in. l. si qs intētione. ff. de iud. vbi dicit qđ si dictum testis est ambiguū potest iudex si sibi videbit facere p testem declarari. alle. qđ legi. z not. in aut. de te. §. quia vero. z hoc in isto. c. Sed aduerte ad illam opi. quā. ꝫ. retuli sm Inno. nā potest adduci quod si iudex deliberat nō interrogare testem debet intelligere dictū
c sm consuetudinem intelligendi. c Si autem non

sing. illud dictum Inno. de quo vide per Bal. in. l. lucius. ff. de his qui no. infa. de quo late notaui post do. Abb. in. c. intelligentia. de verbo. signifi. vltra que vide Bar. in. l. iiii. ff. de lega. j.
Anto. Francis. ¶ An dictu testis debeat intelligi sm comune vsum loquendi. Solet dici quod comunis intellectus preponderat significationi verboz sm

1 ¶ Emendatus de crimine non remanet omnino integer.
2 Quis dicatur emendatus de crimine.
3 An omne peccatu mortale repellat a testimonio.
4 An criminosus repellatur ab officio iudicadi.
5 Quid si aliquis erat criminosus tempore depositionis & non tempore iuramenti: vel econuerso an admittatur in testem.
6 Infames de iure vel de facto quib' casib' admittantur ad testificandu: & quibus repellantur.
7 Periurus an sit infamis: & an quilibet periurus repellatur a testificando.
8 Conuictus in crimine & etiam emendatus repellitur a testimonio in causa criminali.
9 Acta in vno iudicio faciunt qualemqualem presumptione in alio iudicio etia iter alias psonas.
10 Excommunicatus etiam absolutus an a testimonio repellatur.
11 Confessus crime in vno iudicio repellit in alio a testimonio ferendo.
12 Qui potest conuinci de crimine obiecto per exceptionem & emedatus: repellitur a testimonio in criminalibus.
13 Filius ingressus monasterium propter ingratitudinem commissam in seculo: non potest a patre exheredari.
14 Quomodo probetur quod quis sit emendatus: et cui incumbit onus probandi emendationem: & sacerdoti creditur.
15 Emendatus per dispensationem an repellatur a testificando.
16 Testis cui obiecta sunt crimina non potest obiicientem repellere exceptione criminis: potest tamen probare se innocentem.

a **T**Estimonium. [a] Perseuerans in crimine etia in ciuili repellit a testimonio emedatus vero no infamis admittitur in ciuili & etia in criminali mota ciuiliter: fallit in periuro qui in criminali repellitur. Et sunt due partes. Prima tractat de criminoso perseuerante. Secunda vero de emendato ibi: si vero. Secuda subdiuiditur. In prima tractat de emedato qui producitur in ciuili vel criminali mota ciuiliter. Secudo de illo qui producitur in criminali mota criminaliter ibi: in criminali. ¶ Casus literalis. Testis inductus est in aliqua causa ciuili vel criminali: ab aduersa parte opponitur crime ipsi testi vt a testimonio repellat probatum est crimen contra ipsum: queritur an valeat testimoniu eius. Dicit papa si testis adhuc in crimine perseuerat siue causa ciuilis sit siue criminalis: testimonium eius non valet. Si vero sit emendatus de crimine & eum non concomitetur

Barto. in. l. si. in xxiii. q. C. de here. insti. de comuni vsu loquedi quando sit attededus: vide que habent per Bart. & doc. in. l. liberorum. §. qd tn cassi'. ff. de leg. iii. & vide bar. i. l. labeo. ff. de supel. lega. in. ii. col. & in. l. j. in pe. col. C. de digni. li. xii. vbi dicit qd talis comunis vsus loquedi inducitur ex cursu longi temporis de quo etia vide p Bart. in. l. cum delanionis. in. §. asinaz. ff. de fundo instr. & vide Bar. l. l. talis scriptura. i. ii. co. ff. de lega. j. & in. l. oes populi. in. iii. q. vi. prin. ff. de iu sti. & iur. vbi dicit qd comunis vsus loquedi preualet cuilibet constitutioni. Dicas tamen qd vsus loquedi non potest alterare ppriam vocabuli significationem. l. ii. C. de vsu earum re. que vsu consu. et vide Bar. in. l. liberoru. ff. de verborum signifi.

a ¶ Pro itellectu hui' decre. vide q late scribit Albe. in. iiii. pte stat. q. lxxi. Itez adde hic qd papa pot dispesare seu constituere qd periurus seu existes in pctō mortali admittatur ad testimoniu. idez dicit Archi. i. c. puuli. xxii. q. v. de quo vide p Spe. in ti. de teste. §. i. in. x. col. v. sz qrit vtru papa. Ite adde hic qd piur' admittitur ad testificandu in ca heresis. tex. in. c. accusat'. §. lz. de here. l. vi. Ite adde hic gl. fi. in. c. q fine peccato. iii. q. vii. ibi vide Archi. q dicit qd post penitetia bene admittit pterq in piurio. Ite adde hic Archi. in. c. qcuqz. in fi. vi. q. j. vbi dicit post Vguicciu qd temerarie iurans non repellit a testimonio postq punit. & ita dicit notari in hoc. c. testimonium. & adde hic gl. in. c. simpliciter. in versi. denuo. xxii. q. viii. Ite

apparet de certo intellectu tuc capiet: qd est benignius quod mihi no placet: qr dico qd intentio proponetis debet clare ac dilucide & explicite probari. ideo si probatio vel dictum testis est dubiu: interpretatio sit otra probare debente: qr no probat clare vt debet. ad hoc allego tex. apertu. in. c. in psentia. de proba. & d. Bar. in. d. l. si quis intetione. vbi hoc videt tenere. et vide qd dixi in. c. cu ad sede. de resti. spolia. vbi declaraui intellectum illius. l. si quis intetione. Ad omnem aut dubitationem tollenda seruet inquisitor cautela hic per Host. traditam vt prius examinet dicta testium q illa publicet. & si videat non probatu vel per tales probatu quos suspicat posse repelli no publicet si sperat alios habere posse.

pro intellectu huius decre. circa hoc crimen periurii vide omino Archi. in. d. c. paruuli. circa prin. xxii. q. v. qui plene hoc determinat.
Anto. Francis. ¶ An periurus possit esse testis. Dicas qd regulariter no pot. l. lucius. ff. de infa. l. q cu vno. ff. de re mili. & no. plene Bal. in aut. si dicat. C. de postu. & vide Bal. in. l. si vteris. in pe. q. C. de fi. instru. vbi dicit qd periur' repellit a testimonio et si no sit codenat'. vtru aut ex dispen. pa. admittat ad testificandu sicut iste dicit vide Spec. in ti. de teste. in. §. j. in v. sz qrit. & tex. in. c. cu. i. & a. d. re iudi. & odudit q pot cu eo dispesare sicut dispesat in multis etia grationb' iuxta gl. in. c. qd trasla tione. de offi. leg. & hr p Spe. co. ti. de teste. in. §. dice du. & adde quod periurus repellit qui iurauit super eo qd est de futuro quo casu otrauenies est infamis: secus si iurauit sup eo qd est de presenti vel de preterito quo casu no est infamis vt in. l. si quis maior. C. de trasa. et no. Auge. in. d. l. lucius. de infa. et adde qd piurus peracta pnia pot esse testis. l. impe rialis. l. §. j. et ibi p bart. C. de nup. & ide voluit Bal. in marga. super Inno. in ver. testis. in. j. colu. sed glo. vr tenere contrariu in. c. fin. de iureiur. lib. vi. de quo etiam vide p Lanfra. in. c. qm. z. in ver. testes. in ver. subsequeter. de proba. & vide glo. in. l. iiii. in. §. lege iulia. ff. de testi. & p Spe. in ti. de testic. in. §. j. in ver. ite excipitur qd est infamis. et in ver. item qd est periurus. et not. in. c. lfas. de presum. & vide Old. in zsi. cxcj. & vide tex. in. c. quicuqz. vj. q. j.
Sebasti. Sapia. b ¶ Emendatus. In contrariu facit glo. in. c. obeu tibus. §. fi. in gl. mag. ad fin. lxxxi. dist. que vult q emendatus presertim ille qui semper fuit bonus tenet Abb. in. c. at si clerici. §. de adulteriis. col. penul. s. de iudi. Ias. in rub. ff. de iusti. et iure. colu. j. Sed vide Fel. in. c. cum te. colu. viii. versi. infidelitas precedens non nocet. s. de rescrip.

infamia non debet repelli a testimonio in causa ciuili nec in criminali cu ciuiliter de crimine agitur preterq pro reatu periurii: qr periurus nullo casu ad testimonium admittitur. In criminali vero causa si couictus fuerit de crimine in alio iudicio instituta cotra ipsum accusatione vel confessus vel si nunc per exceptionem eiusde conuincatur vel si grauata sit eius opinio pro eo quod quandoqz fuit tali modo repulsus potest remoueri a testimonio licet egerit penitentiam. Sed in hoc casu vltimo si sit grauata eius opinio non repellitur in causa ciuili. ¶ No. primo ex isto tex. septem casus in quibus quis repellitur in causa criminali et tres in quibus repellitur in ciuili. ¶ Venio primo ad illos septem quoruz primus est si perseuerat in crimine & an omne crime sufficiat dicam cum glos. prima. Ex quo infero quod clericus cocubinarius no potest esse testis etiam in ciuili cum in eo cocubinatus sit graue crimen. xxxii. distin. nullus. & c. preterea. & c. accepimus. de etate & qualitate. et in. c. vestra. et in. c. fina. de cohabitatione clericorum. et forte idem in laico per tex. no. in. c. nemo sibi blandiatur. xxxii. q. iiii. facit quod infra dicam super glo. j. Secudus casus si est infamis infamia iuris. quid de infamato infamia facti infra dica. Tertius si est periurus quod an procedat in transgressore cuiuslibet iuramenti maxime temerarii infra dica. Quartus si alias instituta accusatione cotra eum fuit de crimine conuictus licet nunc sit emedatus: no enim prodest ad hoc vt admittatur in causa criminali criminaliter mota. hoc probatur in versi. licet. qui venit aduersatiue ad. §. precedentem. in quo emendatus admittitur in ciuili. Quintus si fuit alias de crimine in iudicio confessus non sufficit emendatio. vt. s. Sextus si potest modo per exceptione conuinci intellige quod alias comisit crimen. nam si posset conuinci quod hodie perseuerat idem esset in ciuili. s. in princip. debet ergo sic intelligi vt ponat speciale cum criminaliter agitur. et idem Innocen. et Ioan. and. sicut secundum eos repelleretur confirmatus consecrationem petens. de quo in. c. dudum. ii. de elect. et. c. super his. de accusatio. Septimus si grauata sit eius opinio pro eo quod tali modo scilicet per viam exceptionis fuit quandoqz repulsus. Casus vero in quibus in ciuili repellitur vel cu de crimine ciuiliter agitur sunt hi. primus si perseuerat in crimine. secundus si est infamis. tertius si est periurus. ¶ Nota secundo ex his duobus proximis casibus & ex litera quod no omnis periurus est infamis etia de iure canonico. quod probatur hic in litera. nam vt dicit Ioan. and. & bene si omnis piurus esset infamis frustra text. exciperet periuru cum supra excepisset infamem
1 sed an hoc sit veru generaliter infra dica. ¶ †No ta pulchrum tex. & menti tenendum qd emendatus de crimine non remanet omnino integer. vn no restituitur pristine presumptioni nature: qua quilibet presumitur bonus. vt in. c. si. de presumptionib'. sed in factis arduioribus remanet pre
b sumptio cotra. vides enim hic quod emedatus [b] licet presumatur idoneus in causa ciuili no tame in causa criminali. non ergo presumit innocens & integer actu alias sibi fides adhiberet etiam in causa criminali. ad hoc bonus tex. in. c. forus. in fi. de verborum significatio. Ex his habes limitare. c. ferrum. l. distin. vbi dicitur quod post penitentiam no debet inspici quod fuit. per regulam

a ¶ Peccatum mortale. Adde Fede. consi. cccx.
Anto. Francis. ¶ An existẽs in peccato mortali repellatur a testimonio. vide glo. et Bar. in d. l. iij. in. §. i. iul. ff. de test. vbi dicit q᷑ sic nisi poeniteat. et vide Spe. in ti. de testi. in. §. i. in ver. sed qd in crimine heresis. et in versi. itẽ oppono q᷑ est criminosus. vbi etiam dicit q᷑ pbat penitens p sacerdotẽ cui cõfessus est p c. nemo. de simo. et p. c. in capite. l. dist. et vide glo. in c. ipsi apli. ij. q. vij. et gl. in. c. preceptũ. xxxij. q. v. addo tñ q᷑ nõ oẽ peccatũ mortale repellit quẽ a testimonio puta si quis mendaciũ dicat puta si testis diceret q᷑ esset inimic᷒ vni᷒ partis vt euitaret onus testificandi cum tamẽ id non esset verũ. ex tali enĩ mẽdacio licet mortali peccaret vt l. c. ne qs. xxij. q. ij. tñ ex hoc nõ repelleret a testimonio. et est text. sing. sm do. abb. in. c. inquisitionis. de ac. dicit tamẽ Spe. i ti. de teste. in. §. i. ver. sz queritur q᷑ ex dispẽsatione pape existẽs in pctõ mortali põt testificari p ea q̃ habẽtur in. c. cum. i. et. a. de re iudi.

Sebastia. Sapi.
b ¶ Continuatione. Vide Abb. in c. a crapula. s. de vita et hone. cle. et q᷑ ex pseuerantia delictum aggrauat est tex. i. l. vnica. C. de superact. li. xi. et in. l. oẽs. C. de delato. li. x. cũ multis allegatis per dñm meũ do. Rochũ Curtiũ l repe. c. fi. in. i. not. s. de consuetudi.
c ¶ Vide Joã. an. in. c. si quando su per glos. fi. de cle. in. vi. vbi vult q᷑ criminosus sic repellit a iudicando sicut a testificando.
Sebasti. Sapia.
d ¶ A testificãdo. Vide multa congesta p Fcli. in. c. scifcitatus. col. i. ver. crimẽ nõ repellit. s. de rescri.
e ¶ Utrũ canonicus criminosus repellatur ab eligendo: et ad hoc vide aliqd per Joan. and. in. c. si qñ. super glo. fi. de cle. lib. vi. sed tu vide Archi. in. c. non põt. ij. q. vij. vbi dicit q᷑ si vacante sede capitulum vult deputare vnũ criminosum scrutatorem eligentiũ si ei opponat repellit: sed si post electionẽ factam adhuc opponat ex hoc sic poterit peti q᷑ cassari debeat electio. et ita dicit tenere Uincen. in. c. in Genesi. de electio.

semel malus. lib. vj. nam non presumitur bonus vel malus vsquequaq; saltẽ vt admittat ad act᷒ legitimos et publicos. et no. bene q᷑ nõ prefigitur hic aliquod tempus sed sufficit probare q᷑ alias fuit criminosus vel confessus seu cõuictus de crimine. Ex quo infert q᷑ peractio penitentie etiam cum internallo seu lapsu magni tẽporis nõ sufficit vt purgetur ex toto presumptio contra eũ ex delicto orta. alibi tamen videtur tex. nota. innuere quod triennalis temporis testimonium sufficit ad augmentum virtutis et vt presumatur bone vite. vt in aut. de mona. §. humana autem natura. ¶ Nota quod appellatione cause ciuilis non venit causa in qua agitur de crimine licet ciuiliter. ponantur autem ista hic vt diuersa. et dic quod hec causa est quasi mista inter criminalem et ciuilem vt est pulcher text. in. c. tue. de procura. facit. c. superbis. de accu. in fi. An autem aliquo casu appellatione simplicium veniãt mista vide per Bar. in. l. si ita. ff. de libe. et posthu. et per Jo. cal. in. c. per venerabilem. qui fi. sint legi. tetigi in
2 c. at si clerici. §. de adul. de iud. ¶ † No. vlti. quod dicitur quis emendatus de crimine cum de illo egit penitentiam. hoc probat finis. c. exponendo tacite principium vbi facta fuit mentio de emendatione. venit enim aduersatiue ad princi. quasi dicat licet is qui egit penitentiam cum sit emendatus admittatur in ciuili non tamen in criminali. vnde dicit hic Joan. and. super verbo perseuerat: quod perseuerare dicitur quis in delicto ex quo non egit penitentiam vel egit simulatam et ad vomitum rediit. de penitentia dist. ij. in principi. et in. c. si autem. et aliquid dicetur cum glo. fin. ¶ Unum nolo omittere quod colligi potest ex litera ibi: comitetur. c. quod infamia cõcomitatur infamatum. et sic concomitando associat. inheret enim sibi adeo quod ipsum nunq̃ relinquit. sequitur enim eum quocunq; se vertit sicut lepra leprosum. arg. i. q. i. cito turpem. et sic in quolibet loco potest tanq̃ infamis repelli: quia afficit personam. vide ad hoc quod no. Inno. in. c. qualiter et quando. ij. ad fi. de accusa. et Fede. de Se. cõs. xxiij. ¶ Quoniam casus superius collecti enacuãt totam fere materiam huius. c. quam glossator noster transiuit sicut muscipula super prunas: ideo examinabo prius quẽlibet casum de per se: et sic habetur longe clarius q̃ per alios huius. c. materia. Primus igitur casus est si productus in te-
3 stem perseuerat in crimine. ¶ † Circa quem quero an omne peccatum repellat a testimonio. Abbas hic cum quo simpliciter transit hic Joã. an. referẽdo sentit quod omne peccatũ mortale ᵃ suffi-
a cit: sic enim exponit verbum crimen quod hic in prin. ponitur. et remittit Joã. an. pro differentia inter crimen delictum et peccatum. ad glos. in regula peccatum. lib. vj. et ad. l. i. C. si aduersus delictũ. vide ho. tex. lxxxi. dist. c. i. vbi dicit q᷑ crimen est graue peccatũ accusatiõe et dãnatiõe dignissimũ. Alanus et Uincen. in. c. sup eo. cũ quib᷒ trãsit ibi Jo. an. dicunt referẽdo q᷑ crimẽ debet esse tale quod a promotione repellat et cũ eo non fuerit dispensatũ. et hanc opi. vt nõ sufficiat quodlibet crimẽ tenet Pan. hic vt refert do. Anto. quã sequi ipsemet videtur. Inherẽt aũt isti opi. Ala. et Uincen. facit sm eos qr tex. iste facit mentionẽ de crimine et nõ de peccato. Itẽ mẽdax q est in peccato testificatur. allegant. s. eo. c. iij. sed melius allegarent. c. inquisitionis. in versicu. et an fides. s. de accu. ergo non omne peccatum repellit. d. Card. instat tandem concludit quod cum de iure ciuili non repellatur testis ppter crimẽ nisi sit de eo dãnatus. s. eo. c. super eo. nec dãnatus de quolibet crimine repellitur: sed tantũ qñ dãnatus est in iudicio publico. ff. eo. l. iii. et. iiij. q. iij. item. l. iul. in quo dãnatus fit infamis. ff. de publi. iu. infamẽ. et de his qui no. infa. l. athletas. §. calũniator. de iure autem canonico nõ expedit quod sit dãnatus sed sufficit quod nunc probetur crimẽ. s. eo. c. super eo. et hic. nec in alio sm cum reperimus recessum a iure ciuili. remanet ergo ius ciuile saluũ in alio vt nõ sufficiat excipere de quolibet crimine nisi sit tale de quo possit accusari in iudicio publico. Sed aduerte quod hoc dictũ sentit hic Inno. et latius prosequitur. vult enĩ in effectu q᷑ de crimine q᷑ nõ irrogat infamiã condẽnato non põt excipi cõtra volentẽ accusare vel testificari contra laicũ sed contra clericum sic: quia ex quo crimẽ est tale q᷑ impedit eum promoueri ad sacerdotium non põt testificari vel accusare sacerdotẽ. facit. ij. q. vij. ipsi apostoli. et si hec forent vera esset maxima restrictio ad istũ tex. sed ego credo q᷑ de mẽte iuris canonici fuit repellere quẽlibet perseuerantẽ in quocũq; peccato mortali: vt sentit abbas. nam peccatum mortale põt dici peccatum graue cũ pro eo si nõ datur penitentia deus punit eternaliter perpetuo igne. vt in. §. alias ex demũ xxv. di. probatur etiã in. §. criminis. ea. dist. in fi. vbi peccatũ mortale lz nõ sit de grauioribus appellatur criminale. dicit enim q᷑ peccatũ ve-
b niale efficitur criminale ex consuetudine et cõtinuatione. ᵇ Item credo q᷑ perseuerãtia in quolibet peccato mortali excludit quẽ a promotione arg. xxv. dist. c. fi. Est enim species seu presumptio cuiusdam heresis perseuerare in peccato mortali. habet enim eũ ecclesia quasi pro infideli cum nõ velit acquiescere preceptis ecclesie. arg. viij. q. i. sciendũ. et. lxxxi. distin. si qui presbyteri. nam veniale efficitur mortale si datur in eo perseuerantia: vt supra dixi. fortius mortale multũ aggrauatur ex perseuerantia. Item videtur hoc probari in. c. forus. in fi. de verbo. signi. nam vt ibi clare colligitur in idoneitate testificandi solum inspicitur innocentia et integritas vite nõ autem publicitas criminis. dicit enĩ ibi tex. pulcherrimus et penitus destruens theoricã contrariã: q᷑ si bona vita defuerit in teste fide carebit. nõ enĩ potest iustitia cũ scelerato homine habere cõmerciũ. ad idẽ. ij. q. vij. nõ põt. vbi dicitur q᷑ nõ põt hostibus esse fidelis qui deo existit infidelis: q᷑ contingit ex perseuerãtia in peccato mortali. Item de iure canonico omne peccatũ põt dici publicum vt no. glo. in. c. i. et. ij. de collu. dete. et. ij. q. iij. §. preuaricator. Si aũt peccatũ fuit momentaneũ lz mortale ex quo nõ perseuerauerit diu in illo satis põt dici q᷑ ad hoc vt habeat locũ. §. in criminali. nõ sufficit quodcũq; peccatũ mortale sz debet esse de grauiorib᷒: qr tex. in illo. §. referendo eũ ad principiũ loquit qñ fuit alias cõuictus cõfessus vel repulsus: qr perseuerabat in crimine. vbi autẽ nõ probat perseuerãtia nõ aggrauatur tantũ peccatũ: quinimo nõ omittit nomẽ iusti is q statim surrexit. vt in. c. septies. de peni. dist. iij. et sup illo versi. in criminali. est posita illa glo. Inno. glo. tñ no. in. c. ipsi apostoli. ij. q. vij. dicit q᷑ ex quo quis semel incidit in peccatũ mortale non admittitur amplius ad testimoniũ in causa criminali quãtũcũq; sit emendatus. facit iste tex. in pe. casu et forte hoc verius: sed primũ equius. Hanc opi. predictam satis sentit hic Host. dum dicit q᷑ temerarium iuramentum repellit a testimonio si iurantem non penituit: et tamen non est crimen publicum nec de grauioribus peccatis: vt colligitur ex tex. et glo. xxij. q. iiij. qui sacramẽto. hoc idem sentit Inno. in. c. intimauit. s. eo. Ad idem bonus tex. maxime iuncta glo. que est in verbo compellendi. vj. q. i. illi qui. cum. c. precedenti. Nam perseuerans in peccato mortali notatur infamia canonica et repelli debet etiam ab accusatione vt in iuribus preallegatis. Non ob. c. inquisitionis. preallegatum quia non est sibi mortale. dicebat enim illud vt testificãdo euitaret inimicitias. Item et melius illud est in odium ipsius testis qui volebat se subtrahere a testimonio dicẽdo falso se esse inimicũ alterius partis. et si diceremus contrarium quilibet se hoc modo posset subtrahere a testimonio. facit quod dicit Innocẽ. in. c. intimauit. s. eo. pro hoc. c. licet. s. de proba. cum ibi not. vbi patet quod is qui est lenis opi. puta sm docto. ille qui est solitus dicere quotidiana mendacia licet nullum ledat non tamen admittitur in testem vel saltem modica fides sibi adhibetur. fortius ergo debet repelli is qui dicit mendaciũ cum iactura alterius et perseuerat in illo. Et vide ad materiam quod no. glos. ij. q. vij. ipsi apostoli. et tex. in. c. infames. vj. q. i. et in. c. constitutus. iij. q. v. Concludo ergo quod in foro canonico seruabitur quod statim dixi tam contra clericos q̃ contra laicos: sed in foro ciuili seruabitur ius ciuile cũ papa intendat illud in suo foro corrigere: vt satis colligitur in. d. c. super eo. et hec est theorica glo. in regula possessor. lib. vj. nam princeps debet habilitare criminosum ad facultatem testificandi vt satis colligitur in. c. per tuas. de simo. et in. c. in fidei fauorem. de heresi. lib. vj. sicut legitimat quo ad successionem. quod tenet hic Uincen. et Specu. eodem titu. §. i. in. ij. char. in versi. sed queritur vtrum papa.
4 ¶ † Aduerte ᶜ tamen quod licet criminosus repellatur a testificando ᵈ
c non tamen repellitur sic indistincte ab officio iudicandi. sed de hoc vi-
d de plene per Inno. et alios in. c. scifcitat᷒. de rescri. vbi dicã. et p Joã. an. in. c. si. de cleri. excõ. mi. Hinc dicit hic Uincen. q᷑ lz canonic᷒ crimino-
e sus repellatur a testimonio et ab ordinibus non tamen ab eligendo: ᵉ

quia sunt

a ¶ Si testis nõ erat criminosus tpe iuramēti sꝫ tpe depositionis vel ecõtra an valeat ei⁹ dictū. vide gl. in cle. i. de offi. dele. ⁊ qꝺ ibi no. sup Abb.

b ¶ An ⁊ quādo infamia repellat a testimonio: adde hic Jmo. in. l. cum lex. ff. de testa. vbi dicit ꝙ in actu extraiudiciali vel testimonio testis nõ repelliꝛ a testimonio ppter infamiā nisi de ea notorie constet. secus dicit fore in iudicio ⁊ de hoc dicit esse gl. valde no. ⁊ forte fin. Et ꝺ ḃ an ⁊ qñ infamia repellat a testimõio: vide egregie multū elegāter p Bal. i lec. i. l. cũctos populos. in. ii. char. ꝟ. qnto opp. C. de sum. tri. Et adde ꝙ testis deponēs ꝯ cardinalē repellitur a testimõio: ꝗuis sit infamis sola ifamia facti. hoc optime pbare vr tex. in. c. presul. in fi. ii. q. iiii. dum tex. dicit siue aliqua sit ifamia. Et de hoc an ifamia iuris repellat a testimonio: vide bal. i repe. l. cũctos. in. i. char. ꝟ. sꝫ infame infa. C. de sum. tri. an aũt infamis infamia facti repellaꝛ a testimonio: vid per Flo. in. l. in. i prin. de testi. Itē vide Archi. in. c. ipsi apli. cir. fi. ii. q. vii. vbi dicit qꝺ infamia facti tñ repellit testē i causa criminali. Itē adde hic Archi. in. §. cui⁹ in agendo. cir. prin. iii. q. viii. vbi dicit criminosum bene repelli a testimõio. Sed ꝑterea infamie ciuiliter non possum repellere eum a testificādo quē nõ reputaui infamē a iudicādo. Itē adde bal. in. c. ad nostram. cir. prin. de pba. vbi dicit ꝙ infamia facti nõ solū repellit a testimonio in cā ciuili ac dua sꝫ ꝫ si essent plurimi testes. et de hoc dicit ēē casum singu. in. c. lꝫ cām. §. qdā vo. de proba. Itē adde hic Bal. in. c. i. in ti. quot testes sint ne. ad pbandū ingratitudi. vbi dicit ꝙ qñ ius reqrit actu testes integre opi. si sint infames ifamia facti tūc repellunꝛ ppter infamiā facti. ⁊ alle. l. si qs ex argētariis. §. i. ff. de edē. sꝫ de qōne hic posita p. d. Anto. vide hic plene Bar. in. l. cassius. ff. de senato. ⁊ dato qꝺ infamis nõ posset testificari dico qꝺ si condēnatus de infamia pendente appellatione testificatur: sꝫ postea per desertionē appellationis snia fit confirmata: ⁊ sic infamia sit retractata tñ nõ vitiaꝛ illud testimoniū. ita elegāter decidit Bar. post Guli. de cu. in. l. furti. in prin. ff. de his qui notā. infa.

quia suum officiū exequitur. Sed si capitulū faceret illū electorē vel scrutatorem posset repelli: quia nõ est fide dignus. ꝫ. de elec. quia ppter. Et no. hoc quia facit ad multa predicta oīa sic stricte non accipiūtur in his que veniūt ad aliquē purgādū: sed dic in illis vt habes tex. in. c. cõstitutus. de purg. canoni. iuncta glo. pe. Cui aūt incūbat onus probandi perseuerantiā vel emendationē collige ex his que dicā sup gl. fi.

5 ¶ † Circa hūc [a] casum queriꝛ qd si criminosus erat tēpore depositionis sed nõ tempore iuramēti vel econtra. vide Archi. iii. q. v. cõstituimus. ⁊ Spec. eo. ti. §. opponiꝛ. ver. qd si testis. ⁊ ibi per Jo. an. in addi. ⁊ per eūdem in regula factū legitime. lib. vi. in mercurialib⁹. Et dic non sufficere qꝺ tempore iuramenti fuerit nõ criminosus: quia fides requiritur etiam tempore depositionis vt pbatur in. d. c. forus. i fi. aliud dicit in casu ꝯuerso: nam si erat criminosus tēpore iuramenti ⁊ nõ fuit oppositum nõ põt repelli nūc tempore depositionis ex quo nõ est emēdat⁹ nisi fm qꝺ hic dicitur. nam iuramentū astringit eū licet esset criminosus vel excõicatus. et hoc tene.

6 ¶ † Venio ad secundū casum q est ꝙ quātūcūꝗ quis est emēdatus de crimine ex quo eum comitaꝛ infamia repellitur [b] a testimonio: circa quem quero de qua infamia intelligiꝛ. Hostien. Pe. et Abb. dicunt ꝙ de infamia iuris. Nec ob. qꝺ dicitur in versic. quāuis. quasi dicat ꝙ infamia facti repellit in criminali dūtaxat. vt in. d. ver. ꝗuis. ⁊ vide ad hoc qꝺ no. in Spe. eo. ti. §. i. ver. qd de portantib⁹. ⁊ ver. item qꝺ est infamis. Jo. an. dicit ꝙ infamia facti tantū repellit in criminali: in ciuili vero si est infamatus de crimine etiaꝫ repelliꝛ. ad hoc ꝫ. tit. i. licet ver. quid vero. ⁊ ꝫ. eo. licet primo ⁊ scdo. ⁊ c. in literis. ⁊ ꝫ. ti. proxi. preterea. ⁊ de excep. c. i. qꝺ intelligit qñ infamia facti seu infamatio causaꝛ a crimine ita ꝙ crimen sit prima causa infamie vbi vero infamatio vel opinionis grauatio non causatur a crimine sed ab alio medio: puta quia incarceratus fuit vel a testimonio alꝰ repulsus: putat locū habere qꝺ hic dicitur vt aggrauatio opinionis nõ repellat in ciuili sed in criminali sic vel aliter scdm eū infamatio facta causata a crimine de quo cõstat quē emendatū nõ repellit in ciuili vt hic in fi. c. ⁊ si de emēdatione nõ cõstat repellit vt in predictis iuribus: in criminali vero repellit semp vt hic. hec sunt verba formalia Jo. an. que no. Bar. in. l. cunctos populos. C. de sum. trini. ⁊ sic distinguit ꝙ infamia iuris indistincte repellit: in subsidium tamen admittūtur cum tormētis. l. ob carmē. §. pe. ff. de testi. facit. l. qui vltimo. ff. de pe. infamia facti in criminali repellit vt hic nisi in subsidiū: vt supra dictū est in ciuili admittunꝛ sed minus eis creditur. ⁊ sic procedit glo. in. d. l. i. ⁊ quod no. in. l. iii. §. cause. ff. de car. edi. Possunt tñ testes esse ita ignobiles ⁊ infames ꝙ non admitterentur sine tormento: vt. ꝫ. Parum differt hec opin. a dicto Joan. and. sed illud plenius ⁊ subtilius. sed Bal. in. d. l. i. late in hoc instat concludens in effectu ꝙ infamia facti repellit in criminali et in aliis causis grauiorib⁹ in quibus requiruntur testes omni exceptione maiores. Nota bene hoc vltimum quia limitat istum tex. et allego pro hoc. c. licet ex quadam. ꝫ. eo. et. c. i. de cõsangui. et affini. ⁊ vtrobiꝗ per glo. vbi licet cause essent ciuiles requirunꝛ testes omni exceptione maiores: ⁊ sic nõ infames infamia facti: quia tales non admittuntur: in aliis vero causis admittuntur non vt per eos perueniatur ad sententiam diffinitiuā: sed valet ad instructionē ⁊ fundādam inquisitionē. ⁊ vt is cõtra quem deponunt subiciaꝛ torture. no. hoc. Sed in cõtrariū adduco tex. in. c. qualiter ⁊ quādo. ii. de accu. ⁊ in. c. cum in iuuentute. de presumpti. vbi patet ꝙ dicta non integrorum non sufficiunt ad fundandā inquisitionē. do. Car. tenet ꝙ infamia iuris vel facti indistincte repellit tam in criminali ꝙ in ciuili. mouetur: quia ista litera loquitur generaliter in principio ⁊ appellatione infamie intelligitur tam infamia facti ꝙ iuris nec reperitur ius contrarium probans. ad hoc qꝺ no. Dy. in regula infamibus. lib. vi. Non obstat fm eum iste tex. in ver. in criminali. quia non loquiꝛ in infamia facti sed in grauatione opinionis que in minus se habet quā fama. allegat ad hoc gl. no. in. c. super eo. de cõsang. ⁊ affini. Ego in hac materia dico ꝙ triplex est infamia: quedam iuris que dicitur ciuilis: quedam canonica: ⁊ quedā infamia facti que potius dicitur infamatio. Prima scilꝫ iuris indistincte repellit fm omnes. ⁊ probaꝛ hac ratione: quia fundamentum testimonii est fides: vt in. d. c. forus. in fi. sed iste caret fide cum eius status sit diminutus ⁊ maculatus iuris dispositione. ⁊ dicitur infamia iuris illa que irrogatur per sententiam vel ipso facto in casibus in quib⁹ iure cauetur dūtaxat. de quibus vide tex. ⁊ glos. bonā iii. q. vii. §. porro. ⁊ l. athletas. §. calūniator. cū. §. seq. ⁊ l. i. ff. de his qui no. infa. ⁊ tenet hanc regulā qꝺ regulariter oēs ifames fm leges sunt ifames fm canones. hoc pbat tex. no. i. c. oēs vero. vi. q. i. no. Inno. in. c. qualiter ⁊ qñ. ii. preallc. Quis aūt possit istā infamiā tollere ⁊ restituere pristine fame. dic vt plene no. in. c. cū te. de re iudi. ⁊ in. l. i. §. de qua. ff. de postu. ⁊ vide Bart. in. l. infamē. in fi. ff. de pub. iudi. vbi querit an ciuitas possit restituere fame. Admittunꝛ tales infamati [c] ad testificandū in subsidiū vt iudex ex eis eligat aliquam presumptionē. vt. d. l. ob carmē. ⁊ l. q vltimo supplicio. preal. Secūda infamia. s. canonica est illa q causatur ex quolibet peccato mortali. vt. c. infames. vi. q. i. ⁊ ibi per glo. ⁊ illa si datur perseuerantia repellit ab accusatione ⁊ testimonio de iure canonico. ⁊ hoc indubitatū si datur perseuerantia in crimine. vt. ꝫ. dixi. nam solū crimē continuatū sufficit vt prediri. Sed an sublato peccato remaneat effectus illius infamie. cõiter tenetur ꝙ non vt notaꝛ in iuribus ꝑalle. ⁊ gl. in. c. illa q. vi. q. i. ⁊ Inno. hic. ⁊. ꝫ. dicetur. Tertia. s. infamia facti in criminalibus indubie repellit. ⁊ idē in causis grauioribus: [d] vt prediri fm Bal. nisi quo ad ꝑsumptionem. in aliis vero puto ꝙ admittanꝛ sꝫ plus vel minus vel nihil credeꝛ fm qualitatē vel quātitatē infamie. de hoc videꝛ tex. nõ cauillādo litterā in. d. c. licet. de pba. vbi dicitur ꝙ quidā ex illis testibus erant ita male fame ⁊ leuis opinionis qꝺ modica vel nulla eis erat fides adhibēda. vñ intelligēdo alternatiuā vel proprie videꝛ ibi de hoc casus. facit etiā ad hoc tex. in. c. fi. ꝫ. eo. inducendo vt ibi dico. Itē pbo per istū tex. q in ver. in criminali. ponit speciale i cā criminali. ergo idistincte

¶ Adde an infamis possit esse testis: Alex. ꝯsil. lxxxvii. ii. lib. Ro. sing. suis. fo. xiii. ⁊ qd de infame q reputaꝛ bone fame p Alex. cõsi. lxxi. lib. i. Anto. Francis. ¶ Circa istā materiā de infamie an ⁊ qñ repellaꝛ a testimonio. Dicas qꝺ ad sui preiudiciū põt esse testis quo ad semiplenā proba. ⁊ quo etiā ad inducēdā ꝑsumptionē. de quo vide gl. in. l. mater. C. d calū. ⁊ habeꝛ p Pau. de ca. i. l. si. in. §. i. ff. si ex nox. cā aga. ⁊ adde etiā ꝙ ifamis testificaꝛ etiaꝫ de his q vidit anꝗ esset infamis: de quo p gl. ⁊ Bar. i l. iii. in. §. due cause. ff. ad carb. ⁊ habeꝛ p Bal. in. l. ii. C. de sentē. ⁊ vide Bal. in. c. i. i tit. q testes sint necess. ad pbā. ingra. in vsib. feudorū vbi multū videꝛ de ꝫ dubitare adde tamē qꝺ põt esse testis ad excusandā calūniam fm Specu. in titu. de calū. vbi etiam p Bald. in addi. in §. i. ⁊ adde qꝺ potest esse testis i testamento scripto manu testatoris: fm Bal. in. c. i. in tit. qui pares esse debe. in vsibus feudorū. ⁊ vide eundem Bald. in. l. i. C. de summa trinitate. et põt esse testis infamis qñ habeat alios contestes idoneos: secundū Jaco. butri. ⁊ doctores singula. et maxime Bal. in. l. si quis ex argentariis. in prin. in. §. qꝺ esti. ad fi. ff. de eden. ⁊ habetur p Sali. in. l. in bone fidei. in. xv. col. C. de rebus credi. ⁊ vide Paul. de cast. in consil. xciii. incipiē. non sequendo ordinē ad finē vbi etiaꝫ dicit qꝺ affinis q alꝰ repelleretur a testimonio rõne affinitatis simul cuꝫ aliis admittitur. ⁊ Sebasti. Sapia.

c ¶ Tales ifamati. Idē tꝫ Sali. in l. ea quidē. colū. i. versi. ad quintaꝫ questionem. C. de accusatio. vbi ponit exemplum in lenonibus de quo etiam per Alexā. in consil. lxiii. incipien. viso themate in. i. col. in. i. volu.

d ⁊ Sebasti. Sapia. ¶ Grauioribus. Quod in causis grauiorib⁹ repellaꝛ a testimonio infamis infamia facti tꝫ Bal. in. c. ad nostrā. in prin. ꝫ. de pba. ⁊ in. c. i. in prin. in titu. an remo. debe. testes. in vsibus feudoꝝ ⁊ ad hec no. dictū Ang. in. l. q iudicio. ff. de accusatio. vbi dixit qꝺ si ex forma statuti debet credi accusatori dāni dati vel alterius criminis nõ tamen credetur si ipse accusator sit infamis infamia facti.

a Sebasti. Sapia. ¶ Periuriũ. Quod periurus presumatur iterũ falsum iurare voluit glo. in c. paruuli. xxij. q. v. vnde semel piurus perdit beneficiũ iurãdi. vt no. Bal. in auth. ei qui. in prin. C. de bonis auc. iudi. possiden. Fede. de senis in cõsi. xxiij. incip. titius electus. et in consi. c.lv. incip. dñe Alexan. et Feli. post Abb. in c. ex parte. col. ij. ĩ. co. et Andre. sicu. in c. j. §. de accusa. et Lud. Ro. in l. admonẽdi. ff. de iureiurã. vbi dicit q illi q fuit periurus nõ defert iuramẽtũ.

b ¶ Utrum periurus sit infamis. et qd sit: tz Host. in sum. de vsu. §. pe. versi. qd de notarijs. quẽ refert et sequitur Archi. i. c. sicut non suo. xl. di. sz ipse idẽ Archi. in c. paruuli. xxij. q. v. dicit qd periuri sunt infames de iure canonico nõ aũt de iure ciuili nisi in casu. l. si qs maior. C. de trãsac. et qd periurus non sit infamis nisi i casu. d. l. si quis maior. tz Bal. i. l. ob seruare. §. profici sci. ver. xxxiij. qritur. ff. de officio procõ. Et de hoc vide p Imo. i. de. §. in. vi. col. de iure iur. et p Pau. de cast. post Sul. de cu. in l. iusiurandũ qd ex cõuẽtione. §. periurator. i fi. ff. de iureiurã. Itẽ vide Archi. in c. quicũq. circa mediũ. vj. q. j. vbi dicit q nõ obseruãs sacramentũ qd hz rei obseruãtiã: puta qi est de futuro et consistit in dãdo vel faciẽdo est infamis alis nõ. Et dic qd ĩ hac materia notat Hos. i summa de iureiur. §. qritur an periurus. Sed tu de ista qstione vide etiã p Archi. in c. inter cetera. xxij. q. iiij. ¶ Adde an piuro credat: Alexã. cõsi. cxxxiij. et an sit isfamis et ei possit pferri bñficiũ. Fede. cõsil. cxxix. Cal. cõsil. xxiiij. de iureiurã. et qñ habeat locũ. l. si qs maior. p Alex. cõs. cxxxiiij. li. j. Et an non seruans fidẽ promissam sit infamis. per Do. de ro. deci. suis i antiqs. de iureiurã.

in ciuili non repellitur. Non ob. si dicatur qd loquatur in grauatione opinionis: qz dico q grauatio opinionis non differt ab infamia facti: vt no. Dy. in d. regula infamibus. Host. et Joã. an. hic. et sentit gl. hic. in ver. grauata. in fi. allego tex. satis bene hoc probantẽ in c. tantis daniel. xxxj. dist. Nec ob. c. super eo. quod allegat do. Car. qui non loquitur in grauatione opinionis sed in rumore. Rumor vero bene in minus se habet q infamia seu fama. vt no. glos. in d. c. super eo. et aliã allego glos. in c. si duo. xxxv. q. vi. Nec obst. qd iste tex. loquatur in principio indistincte de infamia quia dico q necessario oportet intelligere de infamia iuris et non facti. nam infamia facti tollitur saltem quo ad iuris effectum per emẽdationem cum tollitur per purgationem quod minus est: vt est tex. in c. decretum. xv. q. v. et in c. mẽnam. ij. q. v. et c. cum in iuuentute. de presump. cum ergo hic excipiat infamiã ab eo quod dixerat de emendatione: necessario sequitur quod non loquit de infamia facti quod non debeat plus operari presumptio infamie quam veritas. sed si vere cõmisisset delictum et fuit emendatus nõ repelleretur in ciuili: ergo fortius quando fuit infamatus tãtum. loquitur ergo de emendato respectu delicti qui remansit infamis ex sententia vel ipso facto quando tale erat crimen: puta quia palam exercebat vsuram. vt in l. improbum fenus. C. de his qui notantur infamia. et. iij. qd. vij. porro. et hoc quo ad secundum casum. An autem infamia repellat ab officio tabellionatus sicut a munere testificandi: vide no. per Bar. in l. ca. ff. ad legẽ iul. repe. aliquid per Bald. in d. l. j. C. de sum. trinita.

7 ¶ †Uenio ad tertium casum: dicitur enĩ hic: periurus quantũcũq sit emendatus nõ admittitur in testem. Et aduerte quia loquitur iste text. etiã eo casu quo periurus nõ est infamis: alias nõ recte exciperetur a casu precedenti. ¶ Circa hũc casum quero an procedat hoc in quolibet trãsgressore iuramenti. Host. instat tandem ipse et Joan. and. concludunt distinguendo inter licitũ et illicitum iuramentum vt violans licitũ iuramentum indistincte repellatur a testimonio siue iurauerit de presenti siue de futuro siue preterito. et pro hoc facit qi iste text. repellit quẽlibet piurũ. siue ergo iurauerit falsum siue nõ: si nõ seruauerit iuramẽtum periurus est. Si vero iuramentũ fuit illicitũ cõcludũt qd nõ repellit a testimonio nec ĩfamat. Et dicit Host. cõiter teneri p doc. q temerarium iuramentũ nõ repellit a testimonio sicut nec a dignitate. de iureiur. sicut nostris. et vide de hoc gl. in c. florentinũ. lxxv. di. qd ipse Host. putat verum in eo quẽ penituit. et remittit ad summã. eo. ti. §. ij. ver. fama. et ver. excipit. et hoc placet et not. vt ĩ. dixi. Si aũt est dubiũ an iuramentũ est licitum vel illicitũ dicit idẽ ac si fuisset licitum: qz nõ debuit venire contra propria autoritate. de elect. venerabilẽ. et no. bene q talis habet pro periuro. et si diceres: vñ est ista specialitas in periuro cum secus sit in alijs criminib⁹ grauioribus. sufficit enĩ q quis sit emẽdatus vt in principio dicit Jo. and. post Hos. qd in teste pura et simplex requirit veritas. iij. q. viij. pura. iiij. q. iiij. c. j. et iuramentũ est cõfirmatio veritatis. de iureiurã. et si christus. Sed nil ita veritati cõtrariũ sicut falsitas que est eius immutatio. in aut. de instru. cau. in princip. Item periurus quodam respectu vincit homicidam. xxij. q. v. ille qui. Itẽ dicit hoc maxime pro-
a cedere qñ quis cõmisit periurium⁹ in testificãdo nam ex quo semel deliquit in illo officio: suspect⁹ est semper in illo. vt in l. si aliqd. C. de suscep. et ar. li. x. et est tex. in terminis nostris in c. qcũq sciẽs. vj. q. j. ¶ Sed cõtra hunc casum op. de supfluitate. sufficiebat enĩ excipere infamẽ cũ quolibet per-

b iurus sit infamis: vt in c. infames. vj. q. j. in c. cõstitutus. iij. q. v. vbi expresse. h. d. Uincen. et Gof. hic dicunt q sm canones quilibet periurus est infamis: vt in cõtrarijs. Secus sm leges etiã si fuerit dãnatus. ff. de crimi. stel. l. vlti. nisi in casu l. si qs maior. C. de transac. vbi tex. loquitur de veniente cõtra transactionẽ iuratã. sed per hoc nõ soluitur cõtrariũ cũ hic loquamur de iure canonico. et nihilominus infert cõtrariũ. Jo. an. aperte nõ tangit cõtrariũ nec soluit: sed ex tex. aperte colligitur qd ĩ. dixi vz periurum non esse infamẽ. et cũ illa opi. transit do. Ant. q putat periurum esse infamẽ infamia canonica que repellit a dignitatib⁹. d. c. infames. et sic dicit se intelligere Fed. cõsi. xxiij. et lx. et xix. quo ad infamiã iuris: secus vbi veniat cõtra iuramentũ firmans pactũ. et hoc casu loquit. d. l. si quis maior. que cum sit penalis debet restringi. nec est verũ sm eum qd quidam dixerunt sz iuramentũ in se habere pactũ. ad hoc quod no. in c. debitores. de iureiurã. d. Cardi. tenuit indistincte q quilibet periurus est infamis infamia ciuili sm canones per iura superius allegata. Nec ob. iste tex. qi non facit nisi per contrarium arg. qd cessat cum habemus iura superius allegata in contrarium. Ego dico q illa iura cõtraria debent intelligi de infamia canonica. quod patet ex eo qz omnes mortalibus criminibus irretitos appellant etiam infames: qd sonaret in absurdũ si intelligeretur de infamia ciuili. nam sequeretur ex hoc q semel notatus aliquo peccato mortali nunq amplius posset celebrare neq officium suum exercere nisi restitueretur fame per papã: quod est falsum. vt in c. si. de tempo. ordi. et quod intelligantur illa iura de infamia canonica: no. glo. in c. quicũq. vi. q. j. facit glos. in d. c. ille q. eadem causa et qõne. que quidem infamia tollitur per penitentiã. vt. ĩ. dixi. Non ob. glo. in c. querelã. de iureiurã. et in c. peruenit. de fideius. qz relate ad tex. solum probant de eo qui venit contra pactionem iuratã. Dic ergo sm leges q aut quis iurauit de preterito vel presenti et nõ efficitur infamis licet falsum iurauerit. Exemplum in eo qui falsum testimonium tulit si tamen in hoc vltimo casu condẽnaretur efficeretur infamis non tam ratione iuramenti q ratione falsitatis. Si vero iurauit de futuro et non seruauit: et tunc si iurat sibi vel deo nõ efficitur infamis. secus si iurauit ei cũ quo cõtraxit. Et sic loquitur. d. l. si qs maior. nã hoc casu plus deliquit: qz fefellit deum et proximũ. hoc voluit t in effectu glo. et Bar. post eam in l. lucius. ff. de his qui no. infa. ita Joan. de lig. sentit hic. et vide Archi. in c. autoritatem. xv. qd. vj. et in c. paruuli. xxij. q. v. Idem per omnia dic de iure canonico: quia nõ reperimus cõtrarium et materia est penalis. imo potius probatur contrarium hic si vis litere non infertur. frustra enim excepisset de periurio si quilibet
8 esset infamis sm canones. ¶ † Quartus casus cũ alias instituta accusatione fuit de crimine conuictus. intellige licet nunc sit emendatus vt ponat aliquid speciale in causa criminali. vt ĩ. dixi. pondera hunc casum. nõ enim requiritur q fuerit condẽnatus: sed satis est q fuerit cõuictus. fortius ergo procederet iste casus si fuit cõdẽnatus: vt dicit hic
9 Joã. and. et bene. ¶ †Ex hoc no. q attestationes facte in iudicio criminali faciunt fidem in alio iudicio etiam inter alias personas. Sed hoc procedit vbi non agitur de magno preiudicio: vt hic. alis secus. ad hoc quod no. in c. per inquisitionem. de ele. et in c. inter dilectos. de fi. instru. Ex quo etiam collige qd acta in vno iudicio faciunt qualẽqualem fidẽ
10 in alio etiam interueniente alia persona. ¶ †Et facit iste casus ad questionem nunquid sufficiat probare aliquem fuisse excõmunicatum ad hoc vt etiam absolutus a testimonio repellatur. argu. qd non. iiij. q. j. et ij. et ibi satis de hoc in summa. Inno. hic instat multum et in effectu ponit duas opiniones. prima videtur sua vt non obstet excommunicatio ex quo secuta est absolutio nisi propter crimẽ propter qd fuit excõmunicatus. Ratio qz potuit iniuste et sine cause cognitiõe excõmunicari. Item potuit esse iusta excõmunicatio et excõmunicatus extra culpam: puta qz iudex excõmunicauit non cõparẽtem in termino assignato: sz ille fuit legitimo impedimento detentus: quod non cõstabat iudici. nec ipsa excommunicatio debet obesse: quia est medicina. vt in c. j. de sentẽ. excõmu. lib. vj. ideo ea cessante non debet aliqua infamia remanere. Secunda est opinio quorũdam vt ipse refert qd nisi excõmunicatio fuisset lata expressa causa legitima quod tũc probatur culpa: nec est necesse aliter illam probare: puta quod fuit excommunicatus: quia erat contumax in parendo super crimine de quo fuerat condẽnatus. alias secus. Inno. videtur hanc opinionem limitare vt procedat quando tale crimen fuisset expressum in sententia quod ipso facto infamaret. In alijs autem criminibus secus: quia acta penitentia cessat infamia canonica. et in hoc obscure loquitur sed vult dicere q cum secuta absolutione dicatur emendatus de illo crimine non debet amplius obstare vt hic in prin. Sed nimis loquitur generaliter cum in criminali nõ sufficit eum fuisse emendatum: vt hic in versi. in criminali. do. Anto. et Host. videntur sequi hanc vltimam opinionem: vt licet excommunicatio de se non repellat ex quo fuit secuta absolutio: tamen obstat crimen expressum in ipsa excommunicatione: quod probatur per sententiam. Sed aduerte tamen tu: quia sm hoc hodie semper obstaret excommunicatio pecten ta in causa criminali cũ excõicatio nõ ferat sine expressione cause: alias declaratur tanq iniusta. vt in dicto c. j. de senten. excommu. lib. vj. quod est valde graue cum iura repellant solum excommunicatum de presenti. vt in c. decernimus. eo. titu. lib. vj. vbi de hoc per Archidia. et nunq aliqui

aliqui dicunt de excõmunicato in preteritum. Item cum excõmunicatio posset ferri extraiudicialiter et sine cause cognitione graue est dicere quod probat crimen in ea expressum. Obstant et multa alia que colligi possunt ex sequētibus. Unde ego distinguo sic: quod aut excõmunicatio fuit lata pro tali causa que non sufficeret etiam si expresse probaret ad repulsionem testis: puta pro simplici contumacia in qua diu nõ perseuerauit et non sufficit probare excõmunicationem post absolutionē. nā preterita excõmunicatio non obstat ratione predicta nec causa etiā si vera esset ergo etc. et hoc casu nullo modo procedūt dicta doctorum. Aut causa est sufficiens et tunc aut nõ fuit expressa in sententia et non obstat quia presumitur q̄ fuerit iusta maxime hodie. vt in. d. c. i. Aut causa fuit assignata in sentētia et si infra decendiū prefixū ad appellandum obtinuit absolutionē non prodest de ea obiicere post absolutionē nisi aliter vere probetur crimen. in auf. si quis in aliquo. C. de eden. Itē quia ante decendiū etiā excõicationis sentētia nõ presumitur iusta nisi aliter probetur: vt notanter dicit Inno. in. c. qm̄ contra. in fi. de proba. et in. c. bone. ij. de elec. Nec obstat q̄ petiit absolutionē: quia hoc potuit fecisse ex bona conscientia quia bonarū mētiū est timere peccatū etc. v. dist. ad eius vero. et de homi. c. exhibita. nec absolutio presupponit necessario vinculū quia pōt interpretari ad cautelā: vt no. Inno. in. c. venerabilē. de elec. Aut nõ appellauit et post lapsum decēdii fecit se absolui vel si appellauit appellationē deseruit: et tūc magis dubiū: videtur tū q̄ sufficiat probare excõicationē ad probationē criminis ad effectū vt repellatur a testimonio etiam post absolutionē: quia nõ appellādo videtur acquieuisse sentētie. et licet nõ trāseat in rē iudicatā quominus possit peti absolutio transit tñ quo ad certos effectus et inter alios est vt presumatur iusta: vt notāter dicit Inn. in. c. bone. et c. qm̄ cōtra. et Io. an. in. c. venerabilibus. de sen. excõ. lib. vi. et optime facit. c. ij. de sentētia excõicationis. lib. vi. vbi talis repellitur in iudicio et extra nisi probet q̄ iniuste fuerit excõicatus. nisi dicas qd̄ ibi perseuerabat in excõmunicatione. sed idē videtur post absolutionem quo ad effectus preteritos. hec intelligo vera qñ excõicatio fuit lata in presentē: secus si in absentē et ignorantē: quia tūc non videtur acquiescere. ad hoc. c. ad apostolice. de cle. excõ. mi. et per Inno. in. c. innotuit. de eo q fur. or. rece. hec procedunt indistincte si in sententia fuit expressum tale crimen qd̄ dānato irrogat infamiā nam tūc repellitur indistincte. In aliis autē criminibus obstat probatio excõmunicationis vbi nõ sufficit emendatio: vt in periurio et in criminali. sed vbi sufficit emendatio nõ obstat excõicatio preterita: quia probatur emēdatio per absolutionē: et hec tenet. lz alias nõ considerata. quicquid sentiāt hic doc. et gl. iij. q. i. in summa. Et ex predictis pōt etiā instrui an et qñ excõicatus debet absolui vt ferat testimoniū. de quo etiā dic vt dixi in. c. venies. ij. de eo. et maxime ad predicta facit iste tex. seu casus predictus et sequens in quibus sufficit probare qd̄ alias fuerit cōuictus vel cōfessus vel q̄ alias fuit repulsus: et sic sufficit
11 presumptiua probatio. fortius qñ fit modo predicto: et hoc bñ no. ¶ † Quintus casus qñ in alio iudicio instituta accusatione cōtra ipsum fuit crimē cōfessus. Ex hoc no. q̄ confessio facta in vno iudicio etiā criminali facit fidē in alio cōtra cōfitentē quo ad hoc vt repellatur a testimonio quasi sigillet opinionē ipsius. secus videtur in aliis. nā confessio facta cū vno nõ nocet quo ad aliū. ff. de interro. actio. l. pe. vide qd̄ not. Inno. in. c. ij. de ordi. cog. Et pōt adduci ad questionē nūqd per solā confessionē qs infametur si delictū erat famosum. de quo vide per gl. et Bar. in. l. ictus fustiū. ff.
12 de his qui no. infa. ¶ † Sextus casus qñ nunq̄ de crimine fuit accusatus sed nunc per exceptionē pōt cōuinci et sufficit ad repellendum. et intellige vt. ij. si etiā nūc esset de crimine emendatus. et sic ponat aliqd speciale cum agitur criminaliter. nā si perseueraret repelleretur etiam in ciuili et sic essemus in primo casu. et no. hoc: quia est valde durum vt semel delinquēs quantūcūq̄ sit emēdatus remaneat suspiciosus vt nõ admittatur in testem in causa criminali. puto q̄ si intrasset postmodū religionem sublata esset omnis causa suspicionis per text. no. in. c. fi. et pe. xix. q. vlti.
13 ¶ † Ubi dicitur q̄ nõ lz parentibus filios factos monachos [a] exhereda-
a re q̄uis dum essent in seculo inciderint in causam ingratitudinis. facit. d. auf. de monachis. ver. humana. ¶ Septimus casus qñ non probatur crimē de presenti neq̄ fuit cōuictus vel cōfessus lz q̄ aggrauata sit ipsius opinio pro eo qd̄ alias fuit repulsus ab actu testificandi. et declara hanc grauationem opinionis vt. ij. dixi. et videtur velle text. qd̄ si nõ est grauata ex hoc sua opinio alias lz fuerit repulsus nõ sufficit ad repulsionem. ¶ Uenio ad glo. que oēs sunt faciles et. ij. declarate et luminate preter finalem que est in principio facilis. In secunda parte querit
b qualiter probabitur qd̄ quis sit emendatus [b] de crimine. rñdet qd̄ pōt probari per sacerdotē suū cui fuit cōfessus. et no. glo. Host. et Io. an. dicūt hoc procedere in confessione et penitētie iniunctione: id est qd̄ per sacerdotem pōt probari cōfessio et penitentie iniunctio: exterior vero satisfactio probabitur per familiares et alios qui viderunt. et sufficit satisfactio occulta si crimen fuit occultum: si vero fuit manifestum debet esse penitentia manifesta: lz nõ solēnis. ij. q. i. si peccauerit. xlv. distin. sed
14 illud. l. dist. in capite. sm̄ Inno. ¶ † No. bene hoc dictum. sentiūt enim isti q̄ non sufficit quem esse contritū et confessum et actu destitisse a peccato ad hoc vt dicatur emendatus: sed requiritur satisfactio exterior q̄ tñ presumitur sm̄ Inno. si crimen fuit occultum confessionē probādo de delicto per sacerdotem. sed si peccatum fuit manifestū non presumitur
ex sola cōfessione: sed oportet qd̄ probetur aliter. a
Distinguit glo. in. d. c. ipsi apostoli. ij. q. vij. dicit enim qd̄ in ciuili presumitur quis emendatus si crimē fuit occultū: quia non presumitur immemor sue salutis: sed si crimen fuit manifestū probabit se egisse penitentiam per sacerdotē. In criminali vero siue crimē sit occultum siue manifestum siue egerit penitentiā siue non repellitur vt hic. et hanc opi. tenet Specu. eo. titu. §. i. versi. Itē opponitur. ego sequor primā opi. quia ex quo nõ fuit ita occultum quin nunc probetur per testes debet probari emendatio saltem per sacerdotem modo predicto. nam semel malus amittit presum-
c ptionem bonitatis [c] et presumitur semper malus nisi probetur bonus: vt in regula semel malus. li. vi. Ex his colligitur q̄ onus probandi se emendatum incumbit ei contra quē probatur crimē. An autem super confessione sit credendum simplici verbo sacerdotis sine iuramento. dicit Innocen. quibusdam videri q̄ sic sm̄ Host. facit q̄ sic: quia gerit vicem dei. ij. de offi. ordi. si sacerdos. vnde sicut a deo non exigeretur iuramētum ita nec ab eius vicario. facit. xciij. dist. c. si. dicit tamen Hostiē. aliquos dicere contrarium quia licet in foro cōfessionis tenet vicem dei: in cōtentioso vero in quo producitur secus. ad hoc. ij. eo. nuper. dicit Ioan. an. q̄ primum equius: secundum verius: qd̄ placet. Ex hoc no. casum in quo creditur vni testi et hoc propter facti qualitatem: quia confessio fit in se-
15 creto. j. de pe. distin. i. quem penitet. ¶ † Aduerte vnum no. dictum quod ponit hic Ioā. and. post Uincen. super glo. iij. dicit enim q̄ si quis fuerit emēdatus per dispensationē hoc ei proderit quo ad omnes questiones: scilicet tam ciuiles q̄ criminales. alleg. ij. de fil. presby. ex tua. et. j. de schisma. fraternitatis. et no. Inno. hic in ver. in criminali. qui vult istum emendatū in criminali repelli nisi secum sit dispensatum vel nisi sit in integrum restitutus. alleg. de re iudi. cum te. Ego hoc dictum admitto in restitutione in integrum: quia illa restituit in pristinum statum. ij. qd̄. in. in fi. Sed in dispensatione dico consideranda verba dispēsationis. nam posset fieri solum ad effectum vt nõ deponatur vel puniatur pena delicto condigna. ad hoc. §. indulgentia. ea. causa et. q. vide de hoc quod dixi in. c. at si clerici. §. de adulteriis. de iudi.
16 ¶ † Ultimo gl. querit an testis cui crimen obiicitur possit repellere obiicientem exceptione seu replicatione criminis. et tandem concludit et bene qd̄ non: quia obiiciens se defendit ideo nõ potest repelli pretextu criminis. Nec obst. c. personas. ij. eo. de qua glo. oppo. et non soluit. nam ibi simili- b
tudo morbi id est criminis repellit testem nõ autem partem obiicientem contra testem. Sed no. aliam rationem huius glo. dum dicit q̄ cōtra te- e
stem directe nõ agit sed potius cōtra partem ne c
vtatur illius testimonio et idem Inno. in. c. verū. de foro cōpe. Facit enim hoc ad multa. Primo q̄ si crimen obiicitur cōtra clericum testem in foro ciuili possit de hoc cognoscere iudex secularis Secundo ad vnum dictum Ioā. an. super tex. dicit enim q̄ huic testi contra quem obiiciūtur crimina nõ sunt capitula tradenda: vt not. j. de purga. cano. c. inter. Tertio facit pro opin. Ioan. et Philip. qui dicunt quod probare possum testes meos honestos quos aduersarius dixit et probauit male fame. allegat. iij. q. iij. de induciis. quod no. ij. eo. ex tenore. qd̄ placet: quia vt predixi potius iste se defendit contra exceptionē aduersarii quā alium defendat. Nūquid autem ipse testis possit assumere defensionem et probare innocentem. dicunt Io. Uincen. et Philip. q̄ sic. ne fama ipsius grauetur sicut pōt ostendere se liberum per chartam manumissionis. in auf. eo. ti. §. si vero dicatur. et hoc placet. nam licet directe non excipiatur cōtra testem vt. ij. dixi: tamē indirecte leditur ipsius opi. vt probatur hic in text. quia si semel fuit repulsus semper pōt repelli in criminali: ideo pōt pro suo interesse assumere defensionem. facit optime in simili. l. a sententia. ff. de appellatio.

a ¶ Tu vide glos. in verbo maculā. in. d. auf. de mon. que dicit q̄ de iure ciuili per ingressum mōasterii nõ absoluitur. causam ingratitudinis ponūt Cynus et Bal. in. l. deo nobis. C. de episco. et cleri. quamuis per ingressum monasterii filius dicatur legitimari: vt dixit singu. Bal. de ca. in. l. i. C. de sacrosan. eccle. et ibi refert et sequitur Bal. in lec. i. v. co. ¶ Adde tu quod Roma. sing. suis sol. xiiij. dicit qd̄ casus est sing. xix. q. vlti. c. nõ liceat. et qd̄ miratur q̄ docto. imbeatant.
Zacharias.
¶ Uoluit allegare Roma. in suis sin. in nu. cccdxxxi. incip. glo. in. l. deo nobis.
Anto. Francis.
¶ An legitimatio fiat per ingressum religionis. Uide Bal. i. l. i. in lec. in iiij. col. in ver. iuxta hoc q̄ro. C. de sacrosanc. eccle. vbi dicit q̄ legitimatio fit per ingressum religionis sicut per oblationē curie et vide per Ant. de rose. in tract. legi. in iij. lib. in fi. et per Alex. de Imo. in consi. lxxiiij. in. iiij. parte consi.
b ¶ Emendatus. Adde pulchre roma. consi. cccxv.
e † Sebasti. Sapia.
c ¶ Presumptionē bonitatis. Uide Bar. in. l. si cui. §. hisdē. versi. venio ad scdam partem. ff. de accusa. in. l. cassius. ff. de senato. Alex. in consi. v. in. i. col. in. i. vol. et in consil. xciij. col. ij. eo. vo. Feli. in. c. cum venerabilis. col. xvij. et seq. j. de excep. Marsi. in sing. cccxvij. incip. ter vel quater.

a ✠ Sebasti. Sapia. ¶ Prima. Uide Bal. et Jmo. in l. fi. §. inspectio. ff. quéad. testa. aperi. ubi dicunt q dicta testiũ nõ dicũtur didicita nisi sint intellectualiter et mature visa. et dicit Gemi. in c. scitẽdũ. in fi. xxviij. distin. q discurrẽs testes nõ põt dici cõsiũ dicta percunctatus qd refert et sequitur Feli. in gl. rub. proe. huius libri. col. pe. ver. adde prin. glo.

b ¶ Uiderit. An et qui propter didicita testificata excludatur ps a pducendis testib9. ad hoc qd no. Bal. in l. famulc. ff. de leg. ubi dicit q si ps ceperat legere testificata et supuenerit notarius q de eius manib9 abstulit attestationes ex hoc nõ dr perscrutat9 dicta testiũ ideo nõ repellit a productione ad qõnẽ sopositam. adde qd no. d. Anto. post alios in c. cõstitutus. el. iii. in gl. fi. s. c. Sciasvnũ in hac materia qd notarius q pandit attestationes alteri ex ptib9 anq fiat publicatio tenet pena falsi. Jdẽ dicit Bal. in c. publicato. l pe. col. de elec. h. d. Et no. Bal. in l. fi. in viij. col. ver. extra qrit. de editione. C. de edẽ. p tex. i. l. si qs aliqd. §. instrumẽta. ff. de penis. et ad hoc vid tex. in l. q falsa vl varia. ff. d testi. q text. põt intelligi etiã in teste reuelãte. et vide Bar. in l. i. §. q rõnib9. ff. de fal. imo ego dico q i hoc casu erit piur9 qr dicit venisse ꝯ vnuz ex capitulis iuratis ex creatione sua que enumerat. d. Ant. post Host. in c. sicut. l versi. quero hec habeãtur ibi: scdo q secreta. ne dici. vel mo. sed tu de hac q. vide p. d. Abb. l. c. cũ oliz. el. ii. de offi. deleg. et adde hic gl. l ahpe. co. in auť. matres se mel. C. de pba. q dicit q sola scientia testificatorũ ĩpedit pductionem testiũ. et alle. tex. l cor. de testi. sec9 dicit in renũciatiõe. et illo idẽ de didicit testificatis tz ibi Bar. in v. col. versi. veniõ ad quartum.

1 Qui vidit testificata si non plene examinauit: non prohibetur a quarta productione.
2 Qui intellexit a testibus productis id qd testes deposuerunt non prohibet a productione aliorũ testium nisi fuerit presens qñ testes deposuerũt.
3 Juramentum malitie semper potest exigi quãuis iuratum sit de calũnia.
4 An iudices possint dilationes datas a iure abbreuiare vel prorogare.
5 Tempus mediũ inter primã dilationem et secundam non computatur ad videndum an iste dilationes date excedant tempus triuum mensium.
6 Quando incipiunt dilationes currere.
7 Js qui habuit dilationẽ triũ mensium pro testibus in eadem prouincia existẽtibus: an habebit aliam dilationẽ sex vel nouẽ mensiũ pro testibus in longinquo existentibus.
8 Prouincie continentes que dicantur.
9 An in exceptionibus probandis sit locus quarte dilationi.

Ultra tertiam.

Quarta productio non est danda sine solẽnitate legali de qua hic primo ponitur regula. secundo exceptio ibi. nisi. ¶ Casus literalis. Aliquis habuit tertiam productionem testiũ: adhuc petit quartã: querit vtrum debeat audiri. Respondet papa q non nisi prestito iuramento. qd neqz per se neqz per alium testificata didicerit: nec per dolum nec per aliquã machinationem quartam petit productionẽ: sed qr illos habere non potuit quos nunc producere intendit. ¶ No. ibi: productionem qd super eodem nõ debẽt fieri vltra tres productiones testium nisi cum solẽnitate: de qua hic. Et aduerte quia licet glos. hic capiat productionem pro dilatione: vt sit sensus qd quarta dilatio et nõ productio hic prohibeatur: qd etiam sentit glo. iii. q. iii. spacium. que dicit infra vnam dilationem posse fieri mille productiones. tamẽ iste text. et c. significauerunt. et c. in causis. ꝯ. co. et auť. qui semel. C. de probatio. loquũtur et vtũtur verbo productionis et nõ dilationis. vide ad intellectum huius c. quod plene dixi in d. c. in causis. ¶ No. ibi. neqz p se neqz p aliũ. qd nõ refert an faciat quis per se vel per alium vbi idem resultat effectus. qd procedit etiam in penalibus. vt in c. si quis suadente. xvij. q. iiij. iuncto. c. mulieres. de senten. excõ. et vide quod ibi dixi. ¶ No. ibi subtraxerit quod eo ipso quod subtraxit testificata presumit quod fuerit percunctatus. presumitur enim contra eum ex delicto. arg. in l. si de possessione. C. de probationibus. sm Jnno. et Hostien. ¶ Not. ibi testificata quod non distinguit inter testificata sua et alterius partis. Ex quo colligit quod siue subtraxit testificata per se siue alterius partis vel fuerit percunctatus non admittit amplius ad productionem testium licet quidã contra: sed primum plus placet Jnno. et cõmuniter doctoribus. et intellige quod impediatur ac si publicatio fuisset solẽniter facta et non vltra. hoc dico: quia sicut publicatione non obstante admitteretur super nouis capitulis. vt in c. cum venisset. ꝯ. co. ita et fortius si fuisset priuatim testificata percunctatus. facit. c. constitutus. ꝯ. codẽ. in fine. ¶ No. ibi artẽ. qd hoc verbũ artẽ quãdoqz sumitur in malã partẽ. ad idẽ. xxii. q. v. quacũqz arte. et xlvij. dist. sicut qñqz sumit in bonã partẽ. xxi. di.
1 clericus. ¶ † Ultimo no. et põdera verbũ percũctatus. qd nõ sufficit quelibet inspectio momẽtanea actoꝝ ad hoc vt excludat qs a pductione testiũ. sed reqrit qd fuerit percũctatus qd idem est sm doctores quod diligẽter cunctatus seu valde scrutatus seu valde scrutãs nã dictio p auget. vt in l. vrbana. §. pernoctare. ff. de verbo. signi. et notatur in c. si cõstiterit. de accusa. Et per hoc deci-
a dunt doctores hic duas qstiones. ¶ Prima[a] an
b is qui viderit[b] testificata tñ illa non plene examinauit prohibeat a quarta pductione. et dicũt cõmuniter doctores qd nõ per predicta. et qr cessat finalis causa prohibitionis ex quo nõ vidit illa taliter qd possit alios per id subornare. de renũcia. post translationem. et c. cũ cessante. de appel. Cõsuluit tñ Host. qd quãcito perpendit attestatio-
2 nes esse suas desistat a lectione illarũ. ¶ † Secunda questio: qd si nõ vidit attestationes sed a testibus productis diligẽter exqsiuit et ipsi recitauerũt depositiones quas fecerãt: an phibeat deinceps pducere testes. doctores cõmuniter dicũt q nõ: tum qr nõ est iure cautũ. ff. eo. l. i. et supra. c. i. tũ quia nec ratio nec equitas hoc suadet cũ p viuã vocem potuerit plene instrui. facit. de priuileg. cũ persone. lib. vi. Addit Host. aliã rationẽ: qr põt esse qd testis falsũ refert. de accusatio. inquisitionibus. §. fi. qr vult cõplacere vel qr nõ recordatur. Et no. hãc rationẽ. facit ad ea q dixi in c. p tuas. de proba. qd si testis extra iudiciũ dixit vnũ et in iudicio aliter: statur secundo dicto iurato. ¶ Et no. quod vbi qs subtraxit testificata vel fuit percunctatus nõ solũ excludit a quarta productione: vt hic: sz etiã a secũda eadẽ ratione qua excluditur a quarta: scz per timorẽ subornationis. ad hoc dictũ c. constitutus. in fi. ꝯ. eo. vbi probatur. Hinc dicit glos. nota. ii. q. i. in primis. in verbo si eo presente. qd si pars interfuit examinationi testium nõ debet admitti amplius volẽs alios producere. et sic limita qd. ꝯ. dixi. Jtem scias qd hec quarta productio nõ datur indistincte etiã seruata solẽnitate de qua hic: sz oportet sm Jnno. qd petat infra tẽpora statuta de quib9. iii. q. iii. spaciũ. et l. i. C. de dila. nã vt ibi habet pro producendis testib9 qui sunt in eadẽ prouincia nõ dat vltra tres mẽses. si in cõtinenti prouincia non dat vltra sex: pro vltramarinis nõ vltra nouẽ. et illud tempus est prefixũ nõ vt possit abbreuiari sed vt non possit elõgari sine maxima causa: vt ibi. Si ergo pars habuit breuiorẽ dilationẽ ibi cõtentam admittit ad quartã productionẽ seruata solẽnitate de qua hic dũmodo nõ excedat tẽpora ibi statuta. alias autẽ nõ admitteť nisi p bñficiuz restitutionis. Ego non credo necessariũ bñficiũ restitutionis ex quo nõ est facta publicatio nec lata sententia sz satis est adhibere summariã cognitionẽ et si reperit cãm vrgentissimã dãdi dilationẽ vltra illa tẽpora põt iudex ꝯcedere et rõne triũ pductionũ factarũ seruare solẽnitatez: de qua hic. de hoc enĩ videť text. in d. l. i. et in d. §. spaciũ. et facit qd. ꝯ. dicã post gl. in. i. q. et si vis instrui quo ordine dantur dilatiões et quoties sue pductiones. vide qd dixi in c. ii. de dilatio. et i. d. c. de causis. Et tractauit hic Jnno. et Jo. an. et alij qdã q nõ sunt de materia huius. c. vnde primo expediã gl. scdo aliqd dicã. ¶ Op. et videť q ex quo semel in causa est iuratũ de calũnia non debet iterũ iurari: vt in auť.
3 hoc sacramentũ. C. de iur. cal. ¶ † Glo. ii. rñdet q istud iuramentum differt a iuramẽto calũnie: qr primũ est de veritate vt hic ptz. s. qd nõ didicit testificata. sz iuramẽtũ calũnie est de credulitate et c. vt in glo. Host. non videť hoc placere. dicit enĩ q iuramentũ calũnie extẽditur ad illũ qui dilationẽ petit superfluã. vnde dicit Jo. an. q hoc iuramentũ calũnie exigit ad tollendã presumptionẽ que est qd quamuis sit iuratum de calũnia petať malitiose hec dilatio. dic clari9 q hic nõ est iuramentũ de calũnia sed malitie qd nõ est ita generale sicut calũnie et istud põt peti et geminari in quacũqz parte litis iudex presumit malitiam: vt in c. ii. de iur. cal. lib. vi. Jtem posset dici q iuramentum calũnie nõ extenditur ad hunc casum: quia non petit

ibi etiã in ver. quero qd si publicatio. dicit q si publicatio attestationũ fuerit nulla. puta qr facta die feriata tñ si ps didicit testificata ista scitũ impedit productionẽ. sed ipsemet Bar. in ca. auť. in vlti. col. in ver. quero quid si prior. dicit q si examinatio testiũ sit nulla lz pars didicit testificata nõ impedit de nouo testes producere sup eisdẽ capi. et vide. d. Ant. in c. fraternitatis.

¶ Adde tu q ille q didicit dicta testiũ ab ipsismet testib9 possit iterũ pducere. Ro. sm. suis. fo. xxiiij. et qd publicatione non rite facta possint de nouo testes pduci. vo. de rota deci. cxiij. in nouis. incipiẽ. non distãte. Antoni9 Frãcis.

¶ An notarius reuelãs dicta testiũ añ illoꝝ aperturam teneať pena falsi. dicas qd sic. p text. in l. i. §. q instrumẽta. ff. de fal. et l. l. i. i pñ. et in l. si quis aliquid. in §. instrumentum. et in §. i. ff. de penis. et in l. saccularij. in §. i. ff. de var. et extraordi. cri. et habeť per Bald. in l. fi. in x. co. C. de edẽ. vbi plene examinat. Antoni9 Frãcis.

¶ Utrum publicatio testiũ nõ rite facta: puta qr sit facta parte nõ citata vel die feriata impediat pductionez aliorũ testiũ. vide Bar. dño in auť. q semel. C. de pbationibus. in ver. sed hic est dubitãdũ vbi dicit q nõ valet nec ĩpedit productionẽ aliorũ testiũ. et vide spe. in titu. de teste. in §. satis vult. vbi ponit formã qualiter fieri debeat ad hoc vt valeat et impediat pductionẽ alioꝝ: iuncta materiã. c. fraternitatis. et c. series. hoc co. tit. et vide Bal. in l. fi. in ij. col. in versi. quero qualr fiet ista publicatio. C. de re iudi.

non petit hanc dilationē superfluo vel vt lis tardet sed vt vere pducat testes: sed pbabiliter timetur ne corrumpat testes
4 si testificata vidiceat. glo. si. est clara. ¶ †Nunc extra glo. vt aliquid expediam de tactis per Innocē. et Jo. an. quero dixi. s. quod tempora sunt limitata pro testibus producendis que
a licet possint abbreuiari non tñ elōgari. in. q. in. spaciū. quid si pars petat suspendi a receptione testiū vel cause diffinitione donec possit habere testes vltramarinos captos vel infirmos. Inno. Host. et Jo. an. dicūt q non dz audiri vltra tempora statuta. poterit tñ ei post aperturam attestationum vel etiam post sententiā pmissa cognitione summaria subueniri per beneficiū restitutionis in integrū. de in integ. resti. c. ij. et c. ex literis. Et si diceres nōne melius esset differre q post publicationem et snie prolationem subuenire. respōdet Jo. and. q non: ne detur materia malignandi. si enim pp̄ter hoc et similia hec publicatio differretur posset quilibet inuenire tot vias diffugij q lites fierent immortales. et si pcedit ad vlterior a nullum vel modicū est preiudicium ex quo per restitutionis beneficium subuenitur. fatentur tñ pdicti doc. q iudex ex magna causa posset vltra tempora statuta aliquā dilationem dare vel prorogare. arg. ff. de re iudi. l. ij. et. ff. de iudi. l. nonnūq̄ in si. sed non immoderatā. arg. ff. de iudi. l. si longius. et facit c. consuluit. de offi. deleg. et hoc notabis p his que dixi. s. iudicem posse ex magna causa concedere quartam dilationem vltra tempora statuta sine beneficio restitutionis. facit qđ not. Barto. in. d. l. j. vbi notabiliter dicit q si iudex sine cause cognitione dedit dilationem vltra illa tempora non valet dilatio. probatur: q lex dicit iudicem ad hoc non habere potestatem. secus vbi hoc fecit cū cause cognitione: vt ibi. et. d. §. spa-
b cium. vbi est illa. l. j. canonizata. Secus etiā dicit vbi iudex b dedit scđam dilationem intra illa tpa: quia prima et scđa nō excedunt illam dilationem ordinariā. tunc enim valet dilatio licet in ea danda non adhibuerit cause cognitionē: quia videtur suppleuisse in secūda id quod defuit in prima. et hoc alleg. Inno. qui hoc sentit vt. s. dicam. Et no. hoc pro pluribus qui dicunt q secunda dilatio non est danda sine cause cognitione: vt no. in. c. ij. de dila. et in. l. oratione. et. l. si. ff. eod. tit. Sic etiam intelligas aliud no. dictū Bar. in auc. qui semel. C. de proba. vbi dicit q si iudex admisit quartā productionem sine solēnitate legali valet productio. intellige tñ nisi appelletur per partez aduersam q̄ in hoc satis grauatur. de quo vide qđ dixi in. c. significauerunt. et. c. in causis. s. eo. vbi satis tractatur materia huius. c. Est etiam aduertendum pro intellectu predictarum legum: sm Inno. et Jo. an. q illa. l. j. canonizata vbi. s. dicit non amplius q̄ tres mēses dari. per qđ datur intelligi q si in prouincia vel extra prouinciam testes sunt pp̄inqui dilationes ille minorabuntur. et ita obseruatur in facto: et satis hoc tex. dictorū iuriū innuit et facit. c. cū sit romana. de appel. et. C. de dila. l. siue pars. nec credas q imediate sit credendum parti asserēti se habere testes vltramarinos: quia sepe h̄ proponeretur in fraudem ad litem differendā. sed credo q iudex super hoc debet pmittere summariam cognitionē: qđ videt sentire hic Inno. dum dicit prudenter partē aduersam facere si ꝯsentit q aduersarius habeat nouem menses q̄si summaria cognitione pmissa ordinatū est q instructionem suam habeat de partibus vltramarinis. Itē dicit Inno. et Host. q parti que habuit minorē dilationem q̄ triū mensium vel sex vel nouē scđm distinctionē illius. l. j. de leui dabit alia dūmodo ambe simul iuncte non excedant dilationē illam trium mensium &c. et hoc voluit Bar. vbi. s. et alle. Inno. hic qđ no.
5 ¶ †Dicit etiā Inno. q in his tribus mensibus non computabit tp̄s mediū a fine prime dilationis vsq ad principium. Scđo intellige hoc dictū precedens quando iudex decurtauit illam dilationē et ea finita dedit secundam. nam ad cōsiderandū an prima et scđa simul iuncte excedant illam dilationem ordinariam non cōputabit internallū quod fuit post finem prime vsq ad principiū secūde qđ dicit Inno. procedere siue producens fuerit impeditus siue neglexerit. nam imputet sibi aduersarius si ex hoc pretendit damnū quare sibi nō preuidert faciendo citari aduersariū: quia vigilantibus et non dormientibus iura subueniunt. ff. ex quibus causis ma. l. non enim. et licet fateantur Inno. et Host. quādoq has dilationes vtile esse abbreuiare: dicunt tñ qđ ex abbreuiatione dubitationes occurrūt et diffugia sepe pcurant. et dic q hodie iste dilatiōes cōiter sunt arbitrarie: vt dixi plene in. d. c. ij.
6 ¶ †Sed quero quando incipiūt currere iste dilationes. dicūt predicti doctores qđ statum postq̄ sunt assignate. vñ caute faciat pducens si statim ipetrat literas et vadit vel mittat p testibus pducendis vel mitti faciat vt ibi reperiantur. et dicit Innocē. q istud tp̄s est continuū nō vtile adeo q nec dies feriatus nec recreationis testiū recipiendorū vel iudicū de ipso tpe deducitur dūmodo recreationes non sint malitiose vel tales p quas pducens impediatur producere testes suos. qđ plz. et facit. l. sed et si per ptoꝛē. ff. ex qui. cau. maio. et qđ notat glos. ff. de tempo. in integ. resti. super rub. q̄ dicit regulariter q omne tp̄s est continuum nisi aliud specifice caueat. ¶ Ex predictis no. q subuenit parti si fuit impedita p negligentiam examinatorū seu testiū facto qđ hic expressius tz Inn.
7 ¶ †Item querit nunquid is q habuit tres menses pro testi- a bus in eadem pūincia existentibus habebit postea sex si dicit se velle pducere testes de continenti pūincia et denique nouem si dicit se velle pducere testes vltramarinos. Inno. sentit hic q sic. et videt hoc velle. l. j. canonizata vbi. s. et quia per hoc causa plus debito progat sepe dat ipse ꝯsiliū q is cōtra quem sit productio faciat disquiri ab initio a pducente et rūsionem in actis scribi faciat an intendat cām suam instruere de partibus vltramarinis an de continentibus pūincijs an de eadē: est enim valde vtile si certū locum elegerit. nam habebit solū vnam dilationem. quasi velit Inno. q si hz testes in eadem prouincia et continentibus solū habet sex menses. dicit q in cōtinentibus et vltramarinis solū habebit. ix. sz aduerte quia sm hunc intellectū Inn. sepe ꝯtingeret q vni darent. xviij. menses p testibus pducendis qđ est incōueniens sm Jo. an. cū per hoc amplient dilationū materia cōtra mentem illorū iuriū. vnde recitat ipse Pe. de bel. et ponit Cy. in d. l. j. qui tenuit q tp̄s debeat in tpe computari vt si prius habuit tres menses p eadem prouincia et postea petat testes de pūincia incontinenti non dabunt sex sed tantū tres. si vero post primā de tribus mensibus petat tertiā. s. vltramarinā habebit solū sex menses. et sic nō habebit in effectu nisi nouē p omnibus distantijs locorū. et idē si dixerit q vult producere testes de omnibus tribus locis. Utile tñ est seruare consilium Inn. quia si eligit ibi certū locū: tunc non habebit nisi vnam dilationē statutā p illo loco: sed dato q interrogatio in principio facta nō fuerit: putat Jo. an. q si ps vult pducere testes sup principali vel eisdē articulis vel alijs q̄ a principio prouideri poterūt pcedit opi. Pe. si vero super exceptione vel replicatione improuisa peteret noua dilatio pcedere potest tam opi. Inno. q̄ Host. et addacit not. in. c. cupiētes. de elec. lib. vj. in glo. pe. prime partis. hec videt bona cōsideratio: sed nihilominus puto q totū hoc consistat in bono iudicis arbitrio. Pone enim q pduxi quosdā articulos in causa habeo testes in prouincijs cōtinentibus habui sex menses sed posthmodū in alijs articulis iz prouisis oportet producere testes vltramarinos ad quos itur prius p diuersam viam quā ad cōtinentē prouinciā. diceremus ne q solū habebit tres menses. certe durū est dicere. Dico ergo q bonus iudex hoc arbitrabitur vt innuit text. in. d. l. j. sed in formando arbitriū
8 habebit aspectū ad pdicta. ¶ †Quero quid in materia ista testiū appellabimus cōtinentē prouinciā. putat Inno. quod non archiepiscopalem sz prout exponit in. l. notionem. §. j. ff. de verb. signifi. quod declarat Host. sicut Italia: Gallia: Hispania: Prouincia: Sicilia: et similes. Pro pdictis adducit Jo. and. quod male inducie ille essent a iure limitate si in pūincijs archiepiscopalibus et in cōtinentibus tot menses darı deberent: cū quādoq parū distent ab inuicē. ad hoc de electione. coram. et quod ibi notatur. Et videmus hodie qđ in multis locis vnus archiepiscopus non distat ab alio p tres
9 dietas: vt in florentino et pisano. ¶ †Ultimo hic Jo. and. remittit ad Specu. an in exceptionibus probandis sit locus quarte dilationi seu pductioni: et per consequens etiam potest queri an debeant dari tres dilationes an solū vna. et vide Spec. eo. titu. §. qualiter. ver. sed cū superest. ibi Spe. videtur tenere sequendo opi. Gul. quod non dent tot dilationes in exceptionibus p decre. prudentiā. §. sexta. de offi. deleg. nā ibi dicitur q infra terminū competentē &c. ad idē. c. pia. de exceptio. li. vj. et. c. frequens. de resti. spo. eo. lib. nam tales exceptiones sunt odiose et non tanti preiudicij sicut principale negotiū. Jo. an. in addi. dicit hoc pcedere in exceptionibus odiosis que differunt et non perimūt quo casu non dabit nisi vna dilatio: vt in iuribus preallega. In peremptorijs autē in quibus est maius piculū dicit secus. nam vt patet. s. eo. de testi. quandoq testes deponūt sup principali et peremptoria simul. et sic videnť ista equata. Idem tz Lap. de ca. alle. lxxviij. vt numerus quarte dilationis det in exceptionibus etiā quasi peremptorijs vt exceptio testiū reprobatoria: put dixi in. c. ex parte ade. s. eo. Et idem dicit in causa matrimoniali et alijs summarijs. nam lz in illis dilationes sint restringende: necessarie tñ sunt resecande: vt dicit tex. in cle. sepe. de verb. signifi. et sequiť do. Ant. hic. Sed pfecto mihi non placet hec

Zacharias.
a ¶ Abbreuiari. Adde Lanfrā. de oppo. in. c. quoniaz cōtra. §. recusationes. in ver. finaliter vnum omitto. s. de probatio.

Sebastia. Sapie.
b ¶ Ubi iudex. hoc dictum Innoc. tz Sali. in. l. fin. §. et quidem per glos. ibi. i verbo sepe. C. de iure delibe. Pau. de cast. post Barto. in. l. j. C. de dila. Sed reprobat Barto. in. l. ij. ff. de re iudi. et in. l. si. ff. de fer. et vtrobiq Alex. et idem Bar. in ꝯsil. xcvij. incip. ex facto ponit. q in cā pecuniaria in scđo dubio vide late de veritate p Abba. i ꝯsil. lxxiij. inci. casus in effectu talis est quodam sonetti stat. in. ij. vol.

distinctio inter principalē ꝛ exceptiones dilatorias cū nulli-
bi hoc pbet nec iura superius allegata hoc pbant. simplici-
ter enim dicūt exceptionē ꝛ pbandā infra competentē termi
num. sed idē est in principali ꝛ in exceptione peremptoria. di
cunt enim iura qđ in causis ciuilibus nō dꝫ dari nisi vna di-
latio p instructione: vt in. l. oratione. ꝛ. l. fi. ff. de dila. tñ si qđ
inopinatū emerserit datur alia dilatio cū cause cognitione.
ita dicendū in proposito nam durū esset ꝙ si infra terminū
mihi assignatū nequiui sine culpa mea exceptionē meā pba
re qđ debeam excludi propter defectū alterius termini maxi
me cū in hoc iura loquant̄ indistincte. ꝛ iura superius allega
ta loquuntur qñ ex culpa sua non probauit quis exceptio-
nem suam. patet qꝛ punitur ibi non pbans saltē in expensis.
ꝛ quod debeat habere aliā dilationem optime facit tex. in. d.
c. j. fateor tñ ꝙ sunt magis restringende habent in exceptioni
bus ꝙ̄ in principali seu peremptoriis propter paucitatē pre-
iudicij ꝛ negotij.

1 ☞ In causa ciuili admittit̄ testis notatus infamia facti.
2 An proposita exceptione ꝯtra testē in totum testis repellat̄.
3 Accusatus de crimine in causa ciuili admittit̄ in testem.
4 Accusat⁹ de crimine admittit̄ in testē in exceptis criminib⁹.
5 Accusatus de crimine si appellauit an admittatur in testē.
6 Denūciatus vel inquisit⁹ de alio crimine an posset eē testis.
7 Dispositio hui⁹. c. an habeat locū in inquisito ꝛ denūciato.

Non debet. Accusatus criminaliter nō
admittitur in testem con-
tra alium in causa criminali sua accusatione pen-
dente nisi in exceptis criminibus. primo ponit̄ re
gula. scđo exceptio ibi: nisi. ¶ Casus literalis. Aliquis accu-
satus est de crimine pendente accusatiōe ꝯtra ipsum petit̄ in
testimoniū in alia causa criminali querit̄ an debeat admitti.
respondetur ꝙ non nisi forsitan in exceptis: quia etiā accusa
ti ab accusatione ꝛ ordinū susceptione repelluntur nisi prius
se probauerint innocentes. Bernar. ¶ Nota primo ꝙ ex pen
dentia accusationis criminalis grauatur opinio accusati vt
interim non dicatur integri status. hinc est qđ repellit̄ ab or-
dine ꝛ testimonio. Et p hanc rationē puto ꝙ in dicta vbi
8 requirit̄ integritas⁸ status talis accusatus repellerēt̄. Idem
puto vbi ex forma statuti vel iuris cōis requireretur testis oī
1 exceptione maior. ad hoc qđ dixi. s. c. testimoniū. ¶ †No. ij.
ex predictis ꝛ ex tex. argu. opti. qđ in causa ciuili admittitur
testis notatus infamia facti. nam iste de quo pendet accusa-
tio re ipsa ex iuris dispositione de facto notatur: ꝛ nihilomi-
nus quia adhuc non ꝯstat de veritate non repellit̄ nisi in cri-
minali. fortius non dꝫ repelli ille qui solū est notatus ex vul
gi opinione. nam de facili populus decipitur. de elec. dilus.
maior enim est ꝑsumptio ꝯtra aliquem cū deuentū est ad ac-
cusationem ꝛ maxime cū accusator astringit se ad penā talio
nis ꝙ̄ cū vicinia loquatur de aliquo cū hoc sepe procedat ab
2 emulis. ꝛ facit qđ notatur hic in princi. glo. ¶ †No. iij. casū
in quo per exceptionē propositam ꝯtra testem ex toto testis
non admittit̄ Joā. an. remittit ad not. in. c. ex pte ade. s. eo. ꝛ
ibi plene dixi. Sed ad propositū nostrū puto text. istū posse
intelligi duobus modis. primo vt admittat̄ a principio pro
batio pendentie accusationis ꝛ de ea ꝯstito nō recipiatur di
ctum testiū: ꝛ tunc dic hoc pcedere qꝛ exceptio non potest eē
notoria ex quo in iudicio cōtendit̄ merito non dꝫ ipsius pro
batio differri. iuxta not. in. d. c. ex pte ade. Scđo pōt intelligi
ꝛ subtilius qđ non debet admitti ad testificandū. s. in effectu
qꝛ non faciet fidē dictū suū si tpe ferende snīe pendeat adhuc
accusatio: sed nihilominus poterit dictū suum recipi ꝛ exce-
ptio reseruari in tpe ferende snīe. nam si ante snīam reperit̄
absolutus satis pꝫ qđ tpe testimonii erat integri status. pro
hoc facit ꝙ testis solū repellitur: qꝛ ꝑsumit̄ nocēs: vt in. c. fo-
rus. in fi. de verb. sig. sed nunc ꝯstat ꝙ erat innocens. facit qđ
in simili no. Jo. and. in. c. omnipotens. de accusatio. primus
intellectus vr̄ magis ꝯuenire litere: sed secūdus est magis ra
tionabilis. ¶ Not. iiij. bonū argumentū qđ ꝯtra testem pōt
excipi de crimine etiā non publico ꝛ pbatur ex eo qꝛ testis et
promouendus seu ordinandus hic equiparātur: sed certum
est qđ notatus crimine priuato repellit̄ ab ordine: ergo etiam
a testimonio. ad hoc. xxv. di. c. fi. ꝛ. lxxxi. dist. c. j. facit ad ea que
dixi in. c. testimonium. s. eo. ¶ No. vltimo ꝙ accusatus aliū
accusare non potest. hoc intellige iuxta ea q̄ habent̄ ꝛ no. ꝛ in
c. neganda. ii. q. xi. ꝛ plene per Bar. in. l. qui reus. ff. de pub. iu
3 di. ¶ †Uenio ad glo. que facit principaliter quattuor: nam in
prima parte ponit rationē decidendi tex. ꝛ est clara. In secū
da parte querit an iste accusatus admittatur in ciuili. et con-
cludit ꝙ sic dūmodo sit emendatus de crimine. ꝛ in hoc glos.
inepte loquitur. ex quo enim adhuc non constat de crimine
non requiritur emendatio. lꝫ enim pendente accusatione gra
uetur ipsi⁹ opi. vt in principio glo. tñ hec aggrauatio suffice-
re non videtur in ciuili: vel cum agitur ciuiliter: vt satis pba
tur hic. ꝛ in. c. testimoniū. in versi. in criminali. s. eod. ꝛ faciūt
similia de quibus in glo. ꝛ vide de hoc qđ no. gl. in. c. ipsi apo
4 stoli. ij. q. vij. ¶ †Tertio glo. op. quod etiā in exceptis crimi-
nibus non debeat iste admitti argu. ij. q. j. in primis. et in. c. p
tuas. de simo. vbi tam in accusatore ꝙ̄ in teste distinguitur an
accusatus sit bone fame an male. Solu. glo. dicit tex. illum in-
telligendū ſm distinctionem illorū capitulorum. et hanc solu
tionem videnť hic sequi Jo. an. Inno. et Abb. qui dicunt qđ
ppter hoc tex. iste dicit forsan. quasi dicat qđ indistincte non
admittitur. Sed potest dari alia solutio ꝙ illa iura pcedunt
qñ cōstat de crimine ꝯtra testes: hic vero qñ tantū est accusa-
tus. et hoc forte voluit ista glo. dum postea dicit ꝙ lꝫ iste accu
setur nihilominus remanet in statu suo quasi adhuc non cō-
stet qđ sit criminosus: sicut enim admittitur in ciuili ita etiā
in criminali. similiter exceptio in odiū criminis: et hoc plus
placet cū tex. iste loquatur indistincte. Que aūt sint crimina
excepta: vide in Specu. in titu. de accu. in fi. vbi enumerat cri
men lese maiestatis. vi. q. j. si quis. de here. vergentis. Itē cri-
men heresis. d. c. vergētis. ꝛ in. c. in fidei fauorē. eo. titu. lib. vi.
5 Item crimen simonie. d. c. p tuas. et similia dic vt ibi. ¶ †Ul-
timo glo. querit quid si accusatus condemnatus appellauit
an admittatur in testē. dic vt in ea. quā notabis ad cōsimiles
questiōes. et vide qđ in simili not. glo. in. c. sepe. de appellatio.
¶ Extra glo. oppo. cōtra tex. nam ex hoc capitulo datur ma-
teria malignandi. facile enim erit accusato vel timēti accusa-
ri subtrahere aduersario testes quibus timet cōuinci faciēdo
scilicet eos accusari vel plus accusando: ꝛ sic aperitur via ma-
litiis cōtra. c. quāto. j. de diuor. Soluit Jo. an. qđ hec malitia
non est presumenda: et vbi de ea esset presumptio posset pui-
deri ſm decretalem frequēs. de restitu. spolia. lib. vi. scilicet pre
figendo terminū infra quem probetur accusatio vel dictum
testis recipi reseruata fide ipsius in euentū finite accusatiōis.
ad hoc. s. eo. ex parte. Et nota hunc intellectū. nam vt supra
dixi non esset malū indistincte hoc obseruare. nec tex. iste con
tradicit intelligendo: vt supra in notabilibus dixi. ꝛ facit qđ
ipse Jo. and. no. in. d. c. omnipotens. vbi dicit ꝙ pendēte accu
satione quis potest eligi lꝫ cōfirmatio dꝫ differri ne in fraudē
6 procuretur accusatio. ¶ †Ultimo queritur an dispositio hu-
ius. c. habeat locum in inquisito ꝛ denuntiato. Inno. ꝛ Host.
ꝙ sic. Jo. an. fatetur hoc in inquisitione cum illa non fiat su-
per veritate criminis nisi precedat infamia. de accu. qualiter.
merito tanꝙ̄ infamatus repelleretur in criminali sed in denū
ciatione videretur distinguendum ſm eū an denunciatio sit
euangelica: an iudicialis: an canonica: an regularis. ꝛ si est iu
dicialis an denunciatus sit infamatus an ne. ꝛ sic cum his ver
bis transit Joan. and. quasi velit dicere quod nunꝙ̄ repellere
tur denunciatus nisi in iudiciali dummodo sit notatus infa-
mia. et cum hoc dicto transit Joan. and. sed non video quali-
ter fundetur hoc dictum. nam idem per oīa esset in aliis denū
ciationibus si denunciatus esset infamis infamia iuris vel fa
cti p rōnem quam supra dixi in inquisito. Itē negari non pōt
quin cōtra denunciatū inchoato pcessu oriat̄ suspicio ꝛ gra-
uetur opinio ipsius. d. c. oipotēs. ꝛ. lxxxj. di. tātis danid. sicut
ergo interim non pmouetur vt in iuribus pal. ita nec ad testi
monium in criminali admitti dꝫ cū isti parificent̄ vt hic. nec
debemus habere respectum ꝙ agatur ad penitentiam in de-
nunciatione qꝛ repulsio nō fit ppter penā futurā: sed ppter p
sumptionē male vite q̄ nō minus orit̄ cōtra denunciatū ꝙ̄ cō-
tra accusatū quinimo si recte velimus cōsiderare maior ꝑsum
ptio oritur cōtra denunciatum: qꝛ denuncians ꝑsumitur mo
ueri ex sola charitate cū nō agat ad penā: sed accusatus moue
tur qñqꝫ malo zelo. vñ accusatio appellat̄ genus illaudabilis
intentionis. ij. q. vij. si quis episcopus.

¶ De testibus cogendis. Rubrica.

¶ Quia offm̄ testiū quasi publicū est ꝛ ad illud inuerdū inui
ti cogant̄ iđ post tractatū de testibus ꝛ c. sic cōtinuat Jo. and.
¶ Not. tñ ex hac continuatione ꝙ offm̄ testiū est quasi publi
cum: sed vide latius p Inn. in. c. nihil ad fi. de elec. vbi dicit ꝙ
offm̄ testis in se est publicum ad hoc. l. j. ff. de testi. lꝫ testis non
fert testimoniū tanꝙ̄ habēs offm̄ publicum hinc est ꝙ p exce-
ptionem criminis repellitur nec pdest toleratio sicut in aliis
officiis publicis. s. ti. pxi. testimoniū. ꝛ qđ no. Inn. in. c. scisci-
tatus. de rescri. Ego cōtinuo sic. Uisum est. s. de test. sed qꝛ pos
set dubitari vtrum ad testificandum possint compelli merito
subditur ista ergo ꝛc.

Judex

Sebasti. Sapia.
8 Integritas. vi-
de Bart. in. l. ad-
monendi. col. fi. ff.
de iureiur. vbi vult
ꝙ infami ꝛ vili p
sone nō deferatur
iuramentum qꝛ il
le cui defert̄ debet
esse maior oī exce-
ptiōe. vbi videas
do. Jas. col. cuj.
in repe. ver. trige-
simosexto. et ibi
vult ꝙ vbicunqꝫ
admittit̄ pbatio
irregularis opꝫ ꝙ
testis sit omni exce
ptiōe maior. ꝛ pro
pterea repellit̄ vi-
lis persona ꝛ infa
mis. vt ibi p eum.

Causam —— 90 Super eo —— 91
Cum super —— 90 Super his —— 93
Ceterum —— 92
Cum contra —— 93

a ⁊ Sebastia. Sapia. ¶ Tacere veritaté. Vide do. Jas. in l. pscriptione. in scdo no. C. si cõtra ius vel vtili. pub. vbi tangit q ita punit testis tacendo veritatem ac si falsum dixisset de quo etiã p Ange. de are. in trac. malefi. in verbo falsario.

b ¶ An sit peccatum nõ testificari. vide etiã aliquid p sanctũ Tho. ii. ii. q. lxx. arti. i. circa fi. vbi dicit qđ testificari é de necessitate salutis supposita testis idoneitate et ordine iuris. alr secus. Item an et quando sit peccatũ mortale celare veritatem in iudicio vide domi. Ant. in c. i. in. i. colũ. versi. not. non compelli. ii. de probatio. et vide Abb. post Innocen. et quod ibi late nota. post eũ in. c. i. circa principium. ii. de cri. fal. et de isto argu. vide elegãter per beatum Tho. in ii. ii. q. lxx. articu. i. vbi concludit q si requiritur testimonium alicuius subditi autoritate superioris cui requisiti in his q ad substãtiam ptinent obedire tenentur non est dubium q tenet testimoniũ ferre in his in quibus sm iuris ordinem testimonium ab eo exigitur vt puta i manifestis ⁊ de quibus precessit infamia. Sed de occultis ⁊ de quib⁹ nõ precessit infamia non tenetur testificari. Si autem nõ requiritur eius testimonium a iudice superiori sed ab alio: ⁊ tunc aut ad hominem liberandũ ab iniusta morte vel falsa ifamia vel a pena quacũq; et tunc tenetur testificari: imo si eius testimonium non requiritur tamen tenetur facere quod in se est vt veritatem denunciet alicui qui ad hoc possit prodesse. super his vero que pertinent ad cõdemnationẽ nõ tenet quis ferre testimonium nisi cũ a superiore compellitur: sm ordinem iuris non attento quod immineret periculum accusatori: quia ipse sponte in hoc periculum sit ingressus.

c ¶ Qđ sic scias q inquisitus qui rñdendo inquisitiõi iurat nõ fecisse si postea appareat ɔtrariũ nõ per hoc punit tanq periurus. istud est dictũ solẽne qđ pauci sciunt. de quo p Alex. in addi. ad Bart. in l. i. ff. de bo. eo. q sibi mor. cõsci. vide oino vnã apost. ad Abb. in. c. is q. in. ii. no. in apo. mag. in. ii. i. de solu. ⁊ ita vt posset limitari dictũ Abb. h vt pcedat in foro poli non in foro fori. Aeneas de falco.

Anto. Francis. ¶ Circa hoc an inquisitus iurans contenta in inquisitiõe nõ esse vera si postea appareat ɔtrariũ teneat de periurio. dicas q inquisitus tenet rñdere et cum iuramẽto inquisitioni ɔ eum formare de crimine h est an deliquerit vel non ⁊ vide Spe. in ti. de posi. in §. vii. in ver. xix. ⁊ ti. de inquisi. in §. iii. nec dr ex h incurrere piuriũ. qđ voluit Jac. bu. in l. qđ se pe. in §. si do. ff. de ɔbẽ. emp. de quo vide p Alerã. in l. i. ff. de his q mor. sibi ɔsci. h allega. de quo tñ multũ dubito: q non dz quis deierare pro quocũq cõmodo personali ⁊ tpali vt in. c. si. xxii. q. i. imo poti⁹ dz oia mala tpalia pati quã cõsentire malo anime. c. suscepimus. de homi. ⁊ . xxxii. q. v. c. ita ne. ⁊ vide spe. i ti. de acto. ⁊ peti. l. §. iiii. v. qđ si forte.

⁊ Sebasti. Sapia.

d ¶ Condẽnatus. Vide do. Jas. i. l. admonendi. col. xv. i materia fugi. ff. de iureiurã.

e ¶ Et addo qđ iste psone pulegiate nõ dicunt inuite testificari lz fuerit citate ad iudiciũ pro testimonio si postea testificantur. ita dicit Bal. in l. si quando. in i. colũ. C. de test. et idẽ dicit vbi iã opposuit exceptionẽ priuilegij in. l. parites. i. vlti. col. C. de testi. vbi dicit ita se consuluisse. Itẽ vide Arc. in. c. statuendũ. ii. q. vi. vbi dicit qđ i ciuili cã vbi aliter vitas hri non põt compellitur etiã testes priuilegiati. de qđ vol. §. itẽ. l. iul. iiij. q. iii. ⁊ dicit qđ ita consueuit cõcludi in c. dilectorũ. de testi. cogen. Adde Ro. singu. suis. fo. viij.

1 ¶ Iudex potest committere examinationem testium etiam in causa matrimoniali ⁊ quo nomine appelletur ille cui est commissa talis examinatio.
2 Tacere veritatem an sit peccatum.
3 Accusatus negãdo veritatem peccat mortaliter.
Condemnatus ad mortem iuridice: ⁊ fugiẽs carceres peccat mortaliter.
Confitens falsum contra seipsum metu tormẽtorum peccat mortaliter.
4 Priuilegiati a ferẽdo testimonio an et quo casu possint compelli: et qñ peccent non testificando.
5 Eo ipso q testis non vult ferre testimonium in causa ciuili presumitur cõtra ipsum: secus in causa criminali.
6 Testis subtrahens se a testimonio psumit suspectus et contra ipsum potest iudex inquirere.
7 In causis criminalibus non admittit ad examinandos testes sed debent personaliter comparere etiam si sint egregie persone.

Causam. ¶ In causa matrimoniali cogẽdi sunt testes ferre testimonium. ita cõmuniter summatur: sed non placet inquantum ponit specialitatem in matrimonio: quia sic loqui videntur iura in alia materia ciuili. ideo generalius summo sic. In causa ciuili monendi. et monendi ⁊ inducẽdi sunt testes ad testificandũ. ⁊ si se subtrahant odio gratia ⁊c. cõpellunt. In pria parte ponit cause cõmissionẽ. In secũda pudet ptibus ibi: ideoq. ¶ Casus literalis. Quedã cã matrimonialis vertebatur inter. m. mulierem et virũ suũ: cõmissa fuit iudicibus. Mandat papa papien. electo q moneat testes ad ferendum testimonium quos vtraq pars sibi duxerit nominandos. si vero odio amore vel timore se subtraxerint quo ad ferendum testimoniũ corã predictis iudicibus vel nuncio quẽ ad hoc miserunt compellat eos per ecclesiasticã censurã. Bernar. ¶ No. i. ibi: moneas ⁊ inducas qđ per hec verba non designatur precisa compulsio. patet q in fine mandat cõpelli si induci non possunt. vide de hoc qđ not. in c. ii. de sponsalibus. ¶ Not. ii. q etiã in causa matrimoniali non debet iudex testes a principio cõpellere seu contra eos sniam fulminare: sed prius monere ⁊ inducere qđ puto verum nisi necessariũ sit illoꝝ testimoniũ: q aliter probari non potest: vel nisi iudex sit remotus a ptibus. tunc enim q de facili non potest iudiciũ iudicis geminari poterit iudex a principio pcipere ⁊ sub cõditione censuram ecclesiasticam fulminare. ⁊ sic iudicio meo intelligi põt. c. i. pri. ¶ † Not. iudicẽ posse cõmittere testiũ receptionẽ etiã in causa matrimoniali ⁊ nota q talis cõmissarius potest nũcius appellari. ⁊ dicit Jo. and. q iste qñq vocatur executor qñq auditor vel cognitor quẽ potest iudex quilibet ad certũ articulũ deputare. de offi. dele. super questionũ. §. i. ⁊ §. verum. Ego credo q qñ iudex prius examinat capitula ⁊ interrogatoria ⁊ postmodum mittit notariũ vel aliũ ad examinandũ testes iste sic missus potest dici nuncius: sic appellatur q mittitur ad ipsos testes: ⁊ qñq nullã habet iurisdictionẽ sed nudũ ministeriũ iuxta not. in cle. vna de offi. deleg. ⁊ videt tex. in. c. ii. de iudi. lib. vi. ⁊ sic loquitur hic vt pz ibi quẽ ad hoc miserint ⁊c. qñq cõmisit iudex simpliciter receptionem testiũ. ⁊ tunc ille non ppriẽ appellatur nuncius sed iudex seu cognitor: vt in cle. i. iudices. de offi. deleg. cũ ibi no. ¶ Oppo. videt enim q non erat opus scribere ordinario vt cõpelleret testes producendos corã delegato pape: q ipsemet hoc facere poterat cũ sibi oia videant esse cõmissa sine quibus cã cõmode experiri non põt. de offi. dele. c. pterea. ⁊ c. prudentiã. Sol. An. fatet qđ delegatus hoc posset ⁊ cõiter doc. post eũ: sed scriptum fuit ordinario q forte plus timebat in loco. qđ plz similiter cũ mandat ordinario vt exequatur sniam delegati apostoli cũ ⁊ ipse p se exequi posset. de offi. dele. in literis. c. significasti. ⁊ c. ɔtenti. ¶ Glo. i. qrit quare testes cõpellunt cũ regulariter qs nõ cõpellat de suo facere bñficiũ. x. q. ii. pcarie. rñdet q duplici ex capite. primo ppter bonũ publicum ne veritas occultet ⁊ malus vt bonus estimet. facit lz glo. nõ alleget. l. eũ q nocentẽ. ff. de iniur. ⁊ c. vt fame. de sen. ex. Scdo q tacere veri-
a tem a est peccatũ b mortale. xi. q. iii. qsquis. ¶ † Cõ-
b tra hoc opp. dupliciter. vt enim primo hoc fore
2 falsum. s. qđ tacere veritatem sit peccatũ mortale. nã Christus interrogatus a pilato quid est veritas nõ rñdit. vt habet in euangelio. glo. in. d. c. qsqs. dicit q primũ dictũ procedit cũ pducit in testem: alr bene potest ⁊ dz quis qñq tacere veritatem. vt in. c. i. ⁊ c. ne quis. xxii. q. ii. ⁊ vt habetur in ɔtrario. Si enim quis queritur ad mortẽ non tenetur rñdere: vt in iuribus pallega. ⁊ lz do. Anto. hic insistit. ego breuiter dico post Archi. ⁊ beatum Thom. vt not. in. §. itẽ qđ dicitur. xxii. q. ii. qđ in casibus in quibus iudex potest de iure interrogare non rñdendo sed negãdo vel celando veritatem qs mortaliter peccat: q dz quis obedire suo superiori in spectãtibus ad officiũ suũ. de maio. ⁊ obe. c. ii. ⁊ c. qui resistit. xi. q. iii. secus vbi inter-
3 rogat in non spectantibus ad officiũ suũ. ¶ † Et per hoc soluitur questio notabilis an peccet accusatus si timens ɔdemnari negat veritatẽ. con-
c clusio est q sic c p predictã rationẽ. ita in simili concludit Bar. in l. relegati. ff. de interdi. ⁊ relega. di-
d cit enim q cõdẽnatus d iuridice ad mortẽ peccat fugiendo carcerẽ: secus dicit vbi carcer esset violentus ⁊ iniuriosus. ad hoc qđ leg. ⁊ not. in cle. pastoralis. in glo. in verbo per violentã. Idẽ puto scz qđ peccat mortaliter qñ quis potest proximo prodesse ⁊ nõ vult. negando veritatẽ. argu. c. i. de fal. Nam quisq tenet diligere proximum sicut seipsum. de peni. di. ii. proximos. Idẽ dic si quis falso deponit ɔtra seipsum. vt est not. tert. in. c. si non lz. xxiiii. q. v. per qđ argue ɔtra illos q timo-
4 re tormentoꝝ ɔfitentur ɔtra se. ¶ † Secũdo op. e
e ad idem nã multi sunt iure ciuili priuilegiati a ferendo testimonio: vt habetur. iiii. q. iii. §. item lege iulia iudicioꝝ ⁊ no. in. c. si qui testiũ. e. ti. pri. qđ nõ esset si eẽt peccatũ nõ testificari cũ nulla lex vel priuilegiũ seu princeps excusare potest a peccato: vt in. c. si. de pscrip. ⁊ in. c. iulianus. ⁊ c. si dominus. xi. q. iii. imo nec pretextu pietatis excusat quis a peccato: vt in. c. sup eo. de vsu. Sol. notabiliter Host. qđ priuilegiũ pdictũ nõ excusat ex toto: sed tñc solũ cũ alij testes haberi possunt. vñ dicit q inter priuilegiatos ⁊ non priuilegiatos hec differẽtia notari põt vt non priuilegiati cogant etiã si per alios fides fieri possit ex quo moniti testificari recusant. priuilegiati vero non cogantur nisi vbi per alios veritas haberi non põt quo casu pcedit qđ dicitur de peccato. ¶ Nota hñ hãc solutionẽ quia per eam habes limitata iura que
f dicũt solũ parentes ⁊ similes non cõpelli: f debent enim intelligi qñ per alios veritas haberi potest. ¶ Scdo nota q non priuilegiati possunt cõpelli: lz veritas aliter haberi possit. ⁊ de hoc vide in

f ⁊ Sebastia. Sapia. ¶ Cõpelli. Vide Bar. in l. lege iulia. ff. de testi. ⁊ Marsi. in sing. suo. lxxvi. inci. plures sunt ⁊ in repe. l. si. char. ⁊c. cir. pn. C. de pba. ⁊ firma. in repertorio suo in verbo testes. ver. testiũ coactio.

a ¶ Vide gl.iii.q.ix.testes.vbi est gl.fin.iudicio meo.in ver.si psentes.qd nō vz ꝯsuetudo q examinatio testiū in criminalibus delegari possit. ⁊ ad hoc eā nūq̄ audiui allegari.⁊ adde hic Spe.in ti.de teste.§.nūc tractemus.ver.⁊ vide Bal.in.d.aut.apud eloquētissimū.vbi ꝯcludit q ēt in criminalibus pōt delegari receptio si testes sunt in alia ꝓuincia.Et addē q licet receptio testiuz in cā criali non possit delegari tñ pt delegari receptio in strumēti.tex.est l c.ꝯtingit.⁊ibi.d. Ant.circa fi.ver. no.pe.de fi.instru. ⁊ gnaliter qñ possit ꝯmitti examinatio testium ponit Dr.in.l.scire opz.§.j.ff.d excu. tu.⁊ spe.in tit.de teste.§.nunc tractādū.v̄.nūquid ad offiñ.quos remittit bal.l.l.iñ. §.idē diuus.ff.de testi.Et ad de qd istā regulā q dicit cām criminalem nō posse delegari quo ad receptionē testium limitat no.tex.i.d. c.mulieres.de in di.eē verā nisi ex pte testis ꝯcurrat qd sit psona priuilegiata q nō cogitur testificari i iudicio vel ex pte iudicis nō ꝯcurrat magna honestas vt q est epūs tunc posset delegari.⁊ h dicit Pe.d an cha.circa fi.Sed qd in cā criminali receptio testiū posset aliis ꝯmitti vf casus apertus in.c.vt offiñ. C.vex.ibi aliñ qs ad hoc duxerint deputādos de hereticis.in.vi.nisi rīdeas q ille tex. loqr in nuda examinatiōe cū iam testes iurassēt coraz inquisitorib' vel dicaꝭ q sit speciale i crie heresis sicut multa alia. Itē adde qd vbi agiꝭ de crie i modū exceptiōis pt cōmitti examinatio testiū.ita dicit Pe.de anch. in.c.pñtium.§.testes.in pn.de testi.in.vi.itē vide qd no.arch.in.d. c.pñtiū.§.testes. in vlti.col.v̄.q̄ro post Jo.an.Itē addē q papa indistincte pōt cōmittere examinationē testiū in cā criali.ita determinat Spe.in ti.de teste.§.nūc tractādū.in.ii.col.ver.in criali vō.ar.c.ille gladium.xxiii.qō.iiii.dicit tñ qd cōsuluit qd qñ papa tradit articulos delegato iniungat ei sub interminatione diuini iudicii ⁊ sub periculo aie sue q debeat bñ ⁊ legaliter sup quolibet arti.fm ipsam interlocutionē examinare.⁊ addē h Kap.alle.xlvi.An āt in cā criali possit delegari receptio testiū vel i alia cā spāli.vide tex.in.c.significauit.de offi.ordi.⁊ qd ibi no.

¶ Adde q in cā criali non possit delegari examinatio' testiuz.Rom. sing.suis.fol.xii. Anto.Francis.

¶ An examinatio testium possit ꝯmitti ⁊ qliter cōmittaꝭ maxime in crialib' ⁊ an iudici alteri' territorii:⁊ an debeat pꝭ aduersa moneri ⁊ citari ad comparēdū corā iudice cui cōmittiꝭ talis examinatio:⁊ de forma faciendi talē commissionē vide Bald.Sali.et doc.in.l.iudices. C.de fid.instru.⁊ in aut.apud eloquētissimū.eo.tit. ⁊ vide Bar.i.l.cū ab initio.ff.quē admo.test.ape.et vide oio Ang.in aut.de testi.i.§.⁊ qm.ii.⁊ vidē Inno.in.c.qm ꝫ.de pba.⁊ l.c.cū bertoldus.de re iu.⁊ in.c.ii.de iureiu.⁊ vide oino p do.Car.in de.j.in.vi.qō.ff.de offi.dcleg. Sebasti.Sapia.

b ¶ Iudex.Vide Inno.in.l.filiusfa.§.diui.post Bar.⁊ ange.ff.de le.i.et in.l.cū stipulatus sim mihi a procuło.ff.de ver.obli. Bald.in.l.cū allegās.colū.fi.C.de vsu.⁊ in.l.ii.colū.fi.ver.quarto quero.C.de lerui.et aqua.⁊ i aut.offeraꝭ.ver.sed iuxta hoc q̄ro.C.de lit.contest.Moder. post Bar.in.l.i.in princ.ff.si qs tui dicē.nō obtēpe.

glo.seq.alr enim nullū esset priuilegiū istorū priuilegiatorū.ꝯtra.c.statuēdū.in fi.ii.q.vi.⁊.c.q̄q̄.xliii.q.ii.vbi dicitur q clerici nō debent ad testi-
5 moniū vocari nisi in alioꝝ defectū. ¶ †Glo.ii.§.rit.hic dr testes cōpellendos qñ gratia vel timore se subtrahunt:⁊ idē in.c.super eo.ē.eo.qño ꝓbabitur q taliter se subtrahūt.Rñdet notabiliter q eoipso q requisiti nolunt ferre testimoniū pñsumiꝭ ꝯtra eos nisi cōstaret q per alios veritas haberi ⁊ comprobari posset.pondera bñ hāc glo.dicit enim duo.Primo q psumiꝭ ꝯtra testē eoipso q testificari recusat.Idē noc.glo.in.c.sup eo.⁊.c.ceterū.⁊.c.dilectorū.j.eo.Jo.an.post Inn. ⁊ Host.dicit hoc ꝓcedere in ciuilibus in quibus peccatū est tacere veritatē.⁊ hoc verū fm eū3 nisi hanc presumptionē elidat alia:vtputa quia religiosus est qui non in damnū proximi sed obtētu religionis iurare renuit.arg.ē.ti.j.nuper.⁊.j.de iureiu.⁊ si christus.in fi.vel subest alia similis cā. In criminalibus vero ⁊ in aliis in qbus non est peccatū veritatē celare nō est presumendū fm eū q is qui testificari renuit malitiose se subtrahat ⁊ ideo non est cogendus nisi manifeste appareat
6 de malitia.j.eo.puenit.ii. ¶ †No.bene hoc ⁊ videtur iudicio meo hoc ꝓbari.j.eo.sup eo.in ver.cōstiterit.⁊ dicam latius in.c.dilectoꝝ.j.e.vbi expediam hanc materiā.⁊ hoc ꝓcedit vbi veritas aliter haberi potest.Si autē aliter haberi nō potest tūc dicit Joan.an.post Innocen.per dictā decretalem puenit.ii.q in criminalibus ⁊ in causis in quibus alr testes nō coguntur nec cogentur etiā si nō se subtrahūt gratia odio vel timore.Idem Host.nam fm eū videmus q hoc casu compelliꝭ clericus.d.c.quāq̄.q alr est priuilegiatus:vt nō compellaꝭ.d.c.statuendū.in fi.Non obstat q ꝓhibitum sit iuramentū sine quo testis non deponit q hoc verū nisi in casibus quorum iste est vnus ⁊ de his casibus vide gl.in.c.nullus.j.de iureiur.⁊ predicta not.⁊ expediā latius in.d.c.dilectorum. Scdo videꝭ hec glo.primū dictū limitare vt presumaꝭ q gratia ⁊c.qñ veritas aliter haberi non potest qd non videtur ꝓcedere nisi in priuilegiatis vel in criminalibus vt ꝑpredicta.Et ex pdictis deciduꝭ tacite alia q̄stio cui incūbat onus ꝓbandi q veritas aliter haberi nō pōt.quam latius ⁊ explicite attingam.j.c.super eo.⁊vide ad ꝯfirmationem predictorū no.dictū Bart.in.l.i.§.i.ff.de fal.vbi dicit q si qs subtrahit se a testimonio reddit se suspectum de falsitate seu corruptiōe:vez q gratia seu cōmodo se subtrahat ex qua presumptione iudex poterit inquirere ꝯtra eū fm Bar. qd est mēti tenēdum:sed debet limitare fm predicta qñ.s.non subest alia psumptio hanc elidens. ¶ Ex oibus pdictis possunt elici tres ꝯclusiōes. ¶ Prima qd priuilegiū sup testimonio nō ferēdo concessum cessat deficientibus aliis probationibus siue sint laici siue clerici. ¶ Scda cōclusio qd in causis ciuilibus presumiꝭ quis corruptus si requisitus testificari recusat.⁊ ad hoc compelli potest:⁊ ꝯtra eum inquiri de corruptiōe nisi alia in ꝯtrariū presumptio subsit. ¶ Tertia cōclusio in criminalibus causis testes nō compelluntꝭ nisi aliis probationibus deficientibus.nec presumiꝭ corruptio si quis testificari recusat nisi aliter probetur quo casu fiet compulsio:licet aliter veritas probari possit.hec conclusio probatur in.c.super eo.iuncto.c.peruenit.ii.eo.ti.De iure vero ciuili aliud videꝭ.de quo vide tex.cū ibi no.j.eo.sup eo.
7 in fi. ¶ †Gl.ii.est clara ⁊ notabis eam q in cau-
a sis criminalibus non mittiꝭ etiā ad egregias personas sed oēs compellantur venire ad presentiā iudicis.hoc limita secundū tex.not.in.c.ii.de iudi.lib.vi.vide circa hoc quod plene dixi in.c.cum causam.j.ē.ti.j.

1 ¶ Testis nolens cōparere potest suspendi deponi ⁊ excōmunicari:⁊ iudex potest incipere ab excōmunicatione.

2 Iudex potest in primo precepto imponere mulctam contumaci.

3 An requiratur vna citatio an duplex an triplex ad hoc vt iudex possit mulctare.

4 Citatus ad certum tempus hora diei non expressa:debet tali hora comparere,vt possit explere officium suum.

5 Citatus certo die ad faciendam electionem debet mane comparere.

6 Iudex excōicauit testes non comparentes in termino prefixo ⁊ testes in dicto termino fuerūt impediti nunquid sint excōmunicati.

Cum super. Per excōicationis suspensionis ⁊ depositionis sniam cogendi sunt testes.vel summa generalius sic. Ubi testimoniū est necessariū cōpellendi sunt testes ad illud ferendū etiā per suspensionis excōicationis ⁊ depositiōis sniam.h.d. Tria facit.primo precipit.scdo punit ꝯtemnentē.tertio aggrauat.scda ibi:si vero.tertia ibi:⁊ si. ¶ Casus literalis.Mandat papa quibusdā pñbyteris quatenus ad presentiā suā accedant perhibituri testimoniū veritati sup causa que vertitur inter epm prenestinū ⁊ abbatē sublacensem. Si vero nō venerint sciant se ab officio ⁊ beneficio suspensos.⁊ si nec venerint excōicationis sniam poterint formidare.Ber. ¶ Not.j.qd vbi testimoniū est necessariū non premittiꝭ monitio:sed a principio potest testibus mandari vt veniant etiā si sint pñbyteri:vt hic iuncta suprascriptione. ¶ Et nota qd testes pñt compelli ire ad curiam romanā de longinquis partibus expensis tñ producentis:vt in c.statutū.ꝑpe finē.de rescriptis.li.vi.⁊.iiii.qō.iii.
t venturis. ¶ †Nota bonā practicā ꝓcedendi contra testem vel aliū absentē vt in eadem citationis litera si non venerit in termino pfixo fulminetur suspensio.⁊ si infra aliū terminū non venerit eadem litera prefixū feratur excōicatio si non venerit in tertio cōmineꝭ depositionem.⁊ sic vf Host. intelligere literā.⁊ hic intellectus est verus in se lz ex litera aperte non colligatur qd hic fuisset lata excōicatio sed potius innuitur qd solum comminata.credo tñ quod quilibet terminus debeat esse peremptorius.alr non deberet fieri suspensio vel excōicatio.ad hoc.c.sacro.de senten.excō.⁊ quod no.Inno.in.c.j.de excessi.prela.vide practicam per text.iuncta glos.in.c.constitutionem.de senten.excom.lib.vi.Et ex hoc ⁊ ex tex.innuit iudicem debere vltimo loco reseruare excōmunicationem et prius incipere a suspensione:quod est fm do.Anto.ꝯtra practicos nostri temporis:qui incontinenti incipiunt ab excōicatione.Ego dico q lz ceteris paribus hoc sit honestū non tamē necessarium.iudex enim potest incipere ab illa q magis timetur:vt in.c.qm.in fi.vt lit.non cōtest. ⁊ in.c.j.de iudi.vbi pro prima contumacia fuit lata excōmunicatio.vnde alibi dicit glos.qd quelibet minima ꝯtumacia est excōicatiōe digna.⁊ qd tanto maior est q̄nto ex minore resurgit.ita dicit gl.no.in.c.duo sunt.xcvi.di.vide ho.text.in.c.
2 tua.vt lit non constet. ¶ †No.⁊ tenementi q iu-
b dex ᵇpōt in prio precepto apponere mulctam nō parēti.⁊ facit q iudex possit precipere aliqd sub certa pena.de quo vide per Spe.in ti.de sen.pla. §.n.ver.sed nunqd iudex.⁊ ibi vf cōcludere q sic si euidenter psumit cōtumaciā.⁊ idē deberet obseruari in excōicationis prolatione:vt ꝓbaꝭ in.c. romana.§.caueant.de sen.ex.lib.vi.sed ꝓpter viarum distantiam cū sit difficile geminari precepta satis poterit obseruari prima vice qd hic dr.nam ex causa

ex causa rationabili potest pro futuris culpis sub cōditione excōicatio
ferri: vt ibi. secundo facit ꝙ post cōtumaciam possit iudex sine noua cita
3 tione infligere mulctā. de quo dic vt plene dixi in. c. j. de iudi. ¶ †Oppo.
contra hoc et ꝯtra tex. videtur enim ꝙ ex prima contumacia non possit
iudex mulctare iuxta no. in. c. ij. de procura. Vin. dicit ꝙ isti puniuntur
quia hoc fuit in citatione expressum. No. hanc sol. ex qua innuitur ꝙ si
iudex precipit simpliciter aliquid fieri non dʒ illico infligere mulctam
non parenti: sed geminare preceptum: sed credo posse dici tres citatio-
nes requiri ad causam principiandam. et sic loquitur lex ad perempto
rium. ff. de iud. ⁊ no. per Innocē. in. c. ad petitionem. de accusa. sed vbi
fit preceptum aliud vt hic non est opus geminare citationem. argu. in
l. j. ff. si quis ius di. non obtem. primum tñ equius. No. tamen ex dicto
Vin. ꝙ iudex licite exprimit penam ex prima contumacia facit pro al-
legato dicto Spe. ¶ Oppo. videtur enim ꝙ hec citatio nō arctabat cū
esset sine termino. Glo. j. metu cōtrarij supplet ꝙ hic fuit terminus con-
stitutus: et ꝙ isti debebant comparere ea hora qua possent expedire offi
tium ad quod erant vocati. dic ꝙ etiam sine certo termino valeret cita-
a tio^a et intelligitur vt citatus veniat ꝙ̄ citius pōt: vt plene dicam in. c. cū
4 parati. de appel. ¶ †Scdo collige ex glo. ꝙ citatus ad certum terminū
hora dici non expressa tenetur cōparere tali hora ꝙ possit explere offi-
5 tium seu negotiū ad quod citatur. ¶ †Et facit qd̄ in simili no. Inno. in
c. cum nobis. de elec. vbi dicit ꝙ citatus vt cōpareat certa die ad electio
nem faciendam debet comparere de mane: quia tali tempore fit electio
propter missam spiritussancti. hinc Vin. in secunda solutione dicit hic
ꝙ debet venire tali tempore citatus pro testimonio ferendo ꝙ deponat
ieiunus. xxij. q. v. honestū. et. ʒ. titu. prori. c. j. vel fm eum in prima solu-
tione satis est quod ea die iuret. nam pro actu depositionis potest testis
teneri per. xv. dies: vt. l. pe. C. de test. Cōclude ergo ꝙ citatus ad certum
diem sine hora debet comparere tali hora qua expedire posset id pro-
pter quod vocatur in dubio satis est ꝙ veniat ante noctis tenebras: qꝛ
totus dies sibi cedit. de quo in. d. c. consuluit. et. c. cū nobis. ¶ Oppo. in.
de. c. cum non ab homine. ʒ. de iudi. vbi fit primo depositio: et postea ex-
cōmunicatio et hic econtra. Solu. glos. ij. ꝙ istud procedit vbi processus
fundatur super contumacia. nam tunc incipitur a mitiori pena. contra
rium procedit vbi fundatur super crimine: ⁊ dic vt ibi plenius no. Glo.
iij. colligit ꝙ in vna citatione possunt fieri plures citationes. de hoc dic
6 vt leg. ⁊ no. in. d. c. cōstitutionē. ad qd̄. ʒ. remisi. ¶ †Glo. ij. in princi. est fa
cilis postea formauit questionē quotidianam. Iudex excommunicauit
testes nisi comparerent in termino prefixo. in termino testes fuerūt im-
b pediti: queritur nūquid sint excōmunicati. ^b Concludit ꝙ quo ad deū
non sunt excōmunicati: tamen quo ad ecclesiam sic: tamen docto de im-
pedimento absoluentur sine difficultate. idē tenet glo. in. c. vno. iiij. q.
v. super verbo occurrerit. Spec. aūt in tit. de cita. §. pe. ad fi. refert quos-
dam tenere contrariū. s. ꝙ excōmunicatio non tenet: vnde pronuncian-
dum est excommunicationem nō tenere nec tenebitur ad expensas: ⁊ cū
illa opi. transit ibi Spec. Host. dicit qd̄ si papa tulit talem sniam omni-
no ligat. de offi. deleg. ex parte. nec est nostrū reprehendere. xj. q. iij. alio-
rum. Si inferior eam tulit aut taliter citatus detinetur impedimento
incōmodatus aut facti. Primo casu ligatus est tñ nisi in citatione ex-
pressa esset talis causa propter quam omittere debuerit propria nego-
tia sine difficultate debet absolui alꝰ satisfieri oportebit. secundo casu
non indiget absolutione cū preceptū non obliget ad impossibile: et sic
snia est nulla: sufficit ergo relaxatio: vt in. c. odoardus. de sol. posset etiā
fieri absolutio ad cautelam fm cā. Jo. an. hic remittit ad no. p Innocē.
in. c. p. et. g. de offi. delega. et dicit ꝙ hec questio videtur expedita. de sen.
excom. venerabilibus. §. idem. lib. vj. et ibi tex. innuit ꝙ iste sit ligatus:
sufficit enim presumpta contumacia. Sed aduerte qꝛ ille text. loquitur
qñ quis fuit excommunicatus pro contumacia de preterito: vt quia iu-
dex reputans aliquē cōtumacē illū excōmunicauit: sed hic loquitur de
excommunicatione lata pro ꝯtumacia de futuro: vnde iudicis animus
videt̄ decisse. tñ vt dicit do. Anto. ille tex. loquitur indistincte: et ideo se-
quitur ipse hic opi. Jo. an. et dicit eam esse cōmunem. Nec ob. si dicatur
hanc sniam ꝯtinere intolerabilem errorem: quia vt dicit Inno. in. d. c. p.
et. g. hic error non est patens ex verbis snie: licet ex mente sit reducibilis
ad errorē: talis autem error non inducit nullitatē snie: vt ibi nota. Ego
in hac. q. soleo sic distinguere: ꝙ aut ex tenore snie apparet ꝙ iudex vo-
luit omnino ligare nō comparentem in termino: siue esset impeditus:
siue non: ⁊ talis snia non tenet tanꝙ̄ continens errorem intolerabilē. de
sen. excō. per tuas. Aut non ꝯstat ex tenore snie: quia iudex simpliciter
excōicauit non comparentē in termino: ⁊ aut ex aliquibus verbis pōt
iudicis mens deprehendi: vt quia dixit si contempseris vel si distuleris
in termino comparere. et non erit excōmunicatus: qꝛ qui non pōt non
contemnit nec differt: vt no. glo. in. c. quā sit. de ele. lib. vj. in ver. distule-
rit. Aut non pōt deprehendi: ⁊ tūc non est excōicatus quo ad deum ex
quo non deliquit. de re iudi. c. j. lib. vj. Sed qꝛ quo ad ecclesiam excōica-
tio iniusta ligat: maxime quādo est apparēter iniusta poterit fieri ab-
solutio saltem ad cautelā. plus tamen in subtilitate placet opi. Host. et
Spe. vt dato ⁊ probato impedimento facti nulla indigeat absolutio-
ne: quia non videtur verisimile ꝙ iudex voluerit eū ligare. arg. c. vt no-
strum prodeat. vt ecc. benefi. ⁊ per hec puto idem dicendū in snia pape:
⁊ fortius qꝛ snia hoc casu nō infringitur ex defe-
ctu potestatis sed potius voluntatis que volun-
tas potius debet presumi in papa tāꝙ̄ iustior ꝙ̄
in alio. argu. xl. dist. c. j. facit. c. in causis. de re iu-
di. Ad. §. idem allegatū per Jo. an. potest videri
ꝙ loquitur qñ excōmunicatus allegabat impe-
dimentū sed non probabat: tunc a principio ab-
soluitur prestita cautione: vel ille volebat ꝯtende-
re de nullitate. facit. c. cum olim. de re iud. vbi sen
tentia pape interlocutoria decernitur nulla si ex
circunstantijs apparet eum fuisse circumuentum
vel immemorem.

1 ¶ Notorium non inficitur: licet pars aduersa
negauerit factum.
2 Testis non cogitur facere testimonium in crimi
nalibus nisi a parte aduersa subtrahatur.
3 Testes de iure ciuili indistincte cogendi sunt.
4 Testes presumuntur timore aduerse partis nol-
le testificari: qñ requisiti nolunt testificari.
Cui incumbit onus probandi ꝙ per alios testes
probari non possit: nisi per illos quos adducit.

SVper eo. Testis qui timore aduerse partis se
subtrahit testificari compellitur. ad-
de etiam in criminali fm communē in
tellectū: vt sic aliquid addat ad. c. j. ʒ. eod. ⁊. c. dile
ctorum. j. eo. in prima decisa ꝯsultatio. in secūda
responsio ibi: ꝯsultationi: in qua distinguit ⁊ se-
cundum membrū prosequitur ibi: verū. cuius re
sponsio moderatur ibi. nisi. ⁊ demū querētem in
struit ibi: licet. ¶ Casus litteralis. Aliquis conue
nitur de aliquo facto corā iudice: ille factū negat
queritur an illi qui interfuerunt negotio cogen-
di sint ferre testimoniū veritati. Respondet pa-
pa si factū notorium est non sunt necessarij testes
cum talia probationē vel ordinem iudiciarium
non requirant. Si vero non est notoriū ⁊ is qui
conuenitur factum negauerit testes qui interfue
runt monendi sunt non cogendi nisi forte timore
aduerse partis a ferendo testimonio reuocentur
de iuris rigore tñ indistincte sunt cogendi. Ber.
¶ Nota primo qd̄ notoriū non indiget testibus
hoc intellige prout plene no. in. c. vestra. de coha.
1 cleri. ⁊ mulie. ⁊. ij. q. j. manifesta. ¶ †No. ij. ꝙ in fa
cto notorio non distinguitur an neget pars vel
c confiteatur. Ex quo infero ꝙ negatio partis ^c nō
inficit notoriū nec reddit rem dubiam vt hic cla-
re probatur: licet soleat ad hoc allegari dictum
Inno. in. c. tua. de coha. cle. ¶ Not. iij. ꝙ in facto
non notorio per negationem partis res efficitur
dubia. vnde deueniri oportet ad instructionem
2 cause. ¶ †No. bonā limitationem ⁊ iura que di-
cunt ꝙ in criminalibus testes non compellūtur
non enim procedunt qñ timore aduerse partis se
subtrahunt. nam tunc in odiū partis compellū-
tur: vt hic. Et idem dicit Inno. si aliter malitio-
se per partem aduersam a testimonio retrahan-
tur. j. c. proxi. ⁊ idem cōmuniter doc. quod placet
eadem ratione. secus dicit Abb. si amore partis
se subtrahunt. nam ista litera nullam mentionē
facit de amore. quod not. sed nunc compelluntur
deficientibus alijs probationibus. vt dixi. ʒ. c. j.
⁊ quod litera ista pcedat in criminalibus tenent
cōmuniter doc. quia loquitur de notorio. ⁊ com-
muniter delicta ⁊ non cōtractus sunt notoria. ad
hoc quod no. Inn. in. c. tua. prealleg. ⁊ probatur
hoc procedere in criminalibus etiam. j. c. proxi.
¶ Not. ibi: consistere. ꝙ malitia partis non pre-
sumitur ex eo ꝙ testis in criminali testificari non
vult: sed oportet aliter probari. ⁊ vide quod. ʒ. di
3 xi. c. j. ¶ †Nota ibi: passum. qd̄ de iure ciuili non
fit distinctio in compulsione testium inter causas
ciuiles ⁊ criminales ⁊ an res aliter probari pos-
sit vel nc. ⁊ an impediatur per aduersarium vel
non sed indistincte possunt compelli. ⁊ notabis
hoc: quia clare in ciuili iure hoc non probat̄ nam
l. si quando. C. eo. ti. ⁊ aut. ibi posita loqui viden
tur in ciuili: sed idem videtur in criminali vt hic
videtur tamen quod primo monendi sunt vt leu
tat hic Host. ff. de tabu. exhi. l. locum. §. exhiberi.

m iij

Sebasti. Sapia.
a ¶ Citatio. Vide
Fel. hec in. c. con-
suluit. col. ij. ver.
not. tex. ibi. ea ho-
ra. ʒ. de offi. deleg.
Anto. Francis.
b ¶ Excōicati. Cir-
ca istam. q. an ius-
sus cōparere i cer-
to termino sub
pena excōicatio-
nis si fuerit impe-
ditus iusto impe-
dimento sit excō-
municatus: vide
do. Abba. in. c. p.
⁊. g. ⁊ ibi Andre.
sicu. in. xiij. ⁊. xiiij.
col. de offi. delega.
post Inno. ⁊ vide
i. c. inquisitor. de
sentē. excō. ⁊ vide
Bald. h ⁊ hr p le-
gi. i. l. col. ff. de ar-
bi. ⁊ in. l. quesitū.
ff. de re iudi. ⁊ vi-
de Aldr. in consil.
suo. cclxxvij. ⁊ ad-
de ꝙ cōtra cōmu-
nem sniam est ho.
tex. in. c. vno. iiij.
q. v. iō cogita sup
hoc.

Sebasti. Sapia.
c ¶ Negotio ptis.
An ⁊ qñ per ne-
gationem res effi-
citur dubia vide
Bart. in. l. j. C. de
pcur. vbi. d. Ias.
col. ij. ⁊ ꝙ in noto
rio negatiua non
faciat rem dubiā
voluit idem Ias.
in. l. post rem. ff. de
transactio.

a Zacharias. ¶ Non possit. Uide banc. q. in terminis posita & deci
sam per Lanfran. sepe alleg. c. &. §. testium depositiones. nu. 28. ver. sed
modo stat difficultas. s. de proba.
b ¶ Sed qualiter cōpelluntur testes de iure ciuili ex quo nō pōt īponi iste pe
ne dic qd cōpelluntur captis pignorib⁹. ita dicit glo. in. l. si qn. C. de testi. sz
de h vide Spe. in
ti. de testi. §. testiū
cōpulsiōe. ver. sed
qualiter coguntur.
c ¶ Ad hoc vide
bar. plene in. l. in
fraudem. §. neqꝫ.
ff. de iur. fis. l ver.
fi. sz appellatione
testiū iam nō com
prehēdunt instra
vt est text. i de. se
pe. ver. eo saluo. ꝯ
verb. sig.
Anto. Francis.
¶ Dicas circa h
an app. testiū ve
niant instra q sz
testes & instra pa
rē vim habeāt. l. i
exercēdis. C. de fi.
instru. dicas h ve
rū nisi in pbatio
ne facti antiqui &
facti pplexi & du
bij vt p spe. in tit.
de pba. in. §. iii. &
etiā qn scriptura
esset de substātia
act⁹. de quo vide
p bald. in. l. iii. C. si
mi. se ma. di. & per
doc. in. l. emptor.
in. §. lucius. ff. de
pac. & i. l. optimā.
C. de 3hen. et cō.
stip. & vide p spe.
l tit. de instr. edi. l
§. restat. versi. sz si
alij. & conclude qd
qn pducuntur ab
eadē ptem equipa
rant. secus autē si
producerent a di
uersa pte & adin
uicē 3dicerent. de
quo vide per Cy.
Bal. & doc. in. l. si
qs decurio. C. de
fal. & p do. Abb. &
alios in. c. cum io
annes. j. de fi. in
strumentorum.
d ¶ Si statutus est
termin⁹ ad pdu
cēda instra pote
rūt produci testes
qd intelligit verū
hic Imo. qn ē sta
tutus post publi
catas attestatio
nes: sec⁹ si an. sed
vide Bal. i. l. si ex
falsis. C. de trāsa.
& ponit h 3e. de
ancha. si statutū i imponit fabricanti falsum instrm penā: an habeat lo
cum in corrūpente testes. Et determinat q non. de quo p But. & Sali.
in. l. j. ff. de fi. instru. & p Imo. in rub. j. ti. priori. Et vtrū appellatiōe do
cumentorū contineantur testes. Uide text. in. l. celsus. ff. de testi. glos. in
versi. alibi. in. c. cupientes. §. ad hoc. de elec. in. vi. & glo. in. c. coram. de in
integ. resti. Quid aūt 3tineat appellatione documentorū vide bo. tex.
in. c. pleriqꝫ. ij. q. vij. & qd no. d. Ant. in. c. qm 3tra. in. xxiiij. col. de proba.
vide Bal. in. l. pe. C. de trāsac. Itē adde q cū eo qd dicit h Imo. de test.
publicatis. s. vt. s. retuli in terminis 3cor. do. in. c. eos. in pn. in. col. de
test. ex. in. vj. itē an delegatus datus ad recipiendū testes & instra possit
recipere cōfessiones partiū. vide plenis. p Do. post do. de ro. in. c. presen
tium. §. testes. in. ij. col. de test. lib. vj.
e & Sebasti. Sapia. ¶ Produci testes. Uide Rotam decisi. xxviij. vbi
vult q post conclusionē in causa non possint produci testes sz possunt
produci instra. i efert Ias. in repeti. l. admonendi. col. xxv. ff. de iureiur.
vide etiaz Feli. in
c. cū dilectus. j. de
fide instru.
f ¶ Sed qd imo h
casu debeat per
dere causam: te
net Innocē. in. c.
intimauit. de te
sti. quem refert et
sequitur Ange. in
l. j. in. §. si reus. ff.
de eo per quē fac.
est. Et si quis lace
rat instrumentuz
aduerse ptis vtrū
debeat pdere cau
sam et qua pena
debeat puniri vi
de per do. Anto.
post. Ioan. and.
in. c. accepimus.
j. de fide instru. et
vide quod ibi no.
Et an ille qui cor
rumpit testes ad
uersarij vel cōtra
hit inimicitias vl
subtrahit copiaz
probandi aduer
sario ex hoc solo
debeat pdere cau
sam. vide per do.
Anto. post glo. in
c. cum causam. et
j. in. xxij. col. s. ti
tu. j. & vide gl. sin
gu. in ver. compel
las. in. d. c. cū cau
sam. Item adde
hic qd not. in. l. si
de possessione. C.
de proba. et quod
not. Bal. in. l. j. §.
ille casus. C. de la
tib. tol. et vide de
hoc not. per Bal.
in. c. intimauit. s.
titu. j.
Anto. Francis.
¶ An subtrahēs
phationes aduer
sario: puta corrū
pendo testes de
beat perdere cau
sam vide Cyn. in
l. prouidendo. C.
de postu. & Ang.
in. l. satis aperte.
C. de fal. & Bart.
in. l. fal. in fi. C. si
ex fal. instru. vbi
dicunt q perdit
causaz & punitur
etiam pari pena
cum ipso de ste fal
so. de quo vide Spec. in tit. de teste. in. §. j. in. ver. quid si is qui perdat te
stimonium. & eodem modo dicas de corrumpente notarium actoris vt
debeat perdere causam: vt in. l. in fundū. in. §. quoties. ff. de iure fis. & in
l. si quis obiecerit. de fal. & vide Bal. in. l. si. in. j. colū. C. de pena iudi. qui
male iu. & vide Barto. in. l. j. in. §. sed &. ff. de calum. vbi etiā dicit q cor
rumpens aduocatum partis aduerse nō perdit causam quāuis tenea
tur parti ad interesse. quid autem de corrumpente arbitrum: vide glo.
in. l. venales. C. qn prouo. non est neces. & habetur per Cy. in. l. sed si in ser
uuz. in. §. sunt & alij. ff. de arbi. & late habetur per Lanfran. in tracta. de
arbi. in. xiiij. col.

Glo. ii. querit nūquid saltem snia sit necessaria in
notorio. & rndet q sic. alij addunt etiā citationē.
ego remitto ad no. in. d. c. vestra. & aliquid dicā in
4 c. cū olim. de re iudi. ¶ † Glo. fi. querit quō cōsta
bit q timore aduerse partis se subtrahunt. rndet
hoc presumi eo ipso q requisiti testificari nolunt
no. glo. & eam allegaui. s. c. j. & declara & restringe
put ibi dixi. Sed Io. and. post antiquos format
hic vtilē questionē cui incūbat on⁹ probandi q
a veritas aliter probari non possit.ᵃ Et vt clarius
intelligas vtilitatē huius qstionis scire debes q
vt cōclusi. s. c. j. priuilegiati non compellūtur nisi
qn veritas aliter probari non pōt: & idē in crimi
nalibus regulariter pone tūc in terminis partē
dicere rem aliter probari non posse nisi p illos te
stes quos adducit: testes dicunt oppositū: qs ha
bebit hoc probare. Allegatur cōtra actorē primo
q ipse probet: q ipse dicit ergo &c. de renū. super
hoc. nā si diceremus q testi incūberet onus pbā
di esset res in magno circuitu si quilibet testis ha
beret hoc probare. In contrariū allegatur: q qui
dicit per aliū rem posse liquere excipit. probet er
go ipse. ff. de proba. l. in exceptionibus. & l. j. ff. de
excep. facit. c. cū ecclesia. de cau. pos. & proprie. & sic
transit Io. an. Putat. d. Anto. q in ciuili onus
probandi incūbat testi: q fundata est psumptiue
intentio producentis nisi testis sit priuilegiatus
in criminalibus vero pbet actor quia oporteret
actorē ostendere cām compellēdi. qd satis placet
& credo posse dici q vtroqꝫ casu staretur iuramē
to ipsius testis an res p alios possit probari: q si
ent producens submittit se super principali iura
mento ipsius testis: ita dz se submittere super isto
preambulo. facit qd in simili no. in. c. dilecto. s. ti.
priori. Item posset capi media via vt iudex sum
marie informet se super hoc.

1 ☞ Appellatione instrumentorum an veniant
testes.
2 Constito de malitia subtractoris testis est etiā su
per causa examinandus.
3 Propter malitiam subtractoris testis etiam in
criminali est cogendus.

b Peruenit. Compellit testisᵇ illius fraudē dete
gere qui aduersario pbationis copiā
subtrahit. sic cōiter summa. sed ego
summo notabilius fm vnū & cōmunē intellectū.
Compellūtur testes etiā in criminali causa quos
accusatus malitiose accusatori subtraxit. h. d. cō
munis diuisio. secunda ibi: nos. ¶ Casus litera
lis. Quidam noie. P. de sancto Laurentio accu
sat⁹ corā iudice suo de simonia & adulterio astrin
xit per iuramentū quendā qui 3tra eū ducendus
erat in testimoniū q 3tra ipsum non deponeret.
dubitauit iudex qualiter aduersus eū sit procedē
dum: & an testis ille sit cogēdus ad testimonium
proferēdū: quesiuit a papa quid iuris sit. Papa
considerans q nemo debet aduersario instrumē
ta subtrahere: quorū appellatione testes cōtinen
tur: & q ille qui hoc fecit & qui parem copiā aduo
cationis subtrahit aduersario suo iniquā a se li
tem foueri ostendit. rndet ipsum testem cōpellen
dum esse ad detegendū cōmentum tante callidita
tis & fraudis. Berñ. ¶ Not. j. q etiā in criminali
non pnt testes cōstringi iuramento vt non depo
nant. ad idē. c. cōstitutus. s. c. proxi. Est enim con
tra bonos mores inducere aliquos ad tacendum
veritatem cū expediat reipubli. peccata nocentiū
esse nota. vt in. l. cū q nocentē. ff. de iniur. & c. vt fa
me. de sen. excom. vnde sz aliter testes non compel
lantur: tn malū est eos iuramento ad testificāduz
cōstringere. & hoc probat tex. in ver. nemo debet. &
1 clarius in pecalle. c. cōstitut⁹. ¶ † No. ii.ᶜ q appel
c latione instrumentorū veniūt testes. nā instruunt
causam merito appellari possunt instrumēta. ad
idem. l. j. ff. de fide instru. & c. forus. j. de ver. signi.
quod procedit in lata significatiōe: secus vbi ma
teria esset stricta cū aliud instrumenta sint aliud
testes: vn videmus q post publicationem attesta
tionū possunt instrumenta pduci: testes vero nō
d vt in. c. cum dilectus. de fide instru. Ex hoc ᵈ infer
tur q si datur terminus ad productionē instru
e mentorū non pnt produci testesᵉ facit. l. testiū. C.
eo. ti. & vide Spec. in ti. de dila. §. videndū. ver. itē
no. vbi hoc tenet. & Pe. hic. sunt enim hec diuer
sa: vt in. c. cū ioannes. de fide instru. & in. c. forte. in
fi. xxiij. q. iiij. ¶ No. cum puniendū qui probatio
nes & aduocatos aduersario subtrahit. 3cor. d. c.
2 cōstitutus. ¶ † Quero nunquid testis iste qui iu
rauit non testificari compellatur ad deponendū
super principali an super malitiosa subtractione
seu inductione facta per aduersarium. ¶ Glo. fi.
ponit tres opiniones. prima q debet seruare iu
ramentuz deponendo duntaxat super fraude: sz
fraude manifestata habeẗ pro producto. ¶ No
ta q isti solū sentiunt vt habeatur pro producto
& sic si haberet aliū testem in causa obtineret: sed
hoc placet Uin. sed forte fm eum deferetur iura
mentū in supplementū probationis. de procura.
ex insinuatione. quasi sentiat q non dz haberi ex
toto pro producto. & dicit hic Phi. q licet ex hac
subtractione oriatur suspicio contra subtrahen
tem q iniquam causam foueat: non tn ex hoc de
f bet perdere causamᶠ si iustitiam fouet: qd no. Tu
in hoc vide quod plene dixi in. d. c. constitutus. &
dic vt ibi. ¶ Secunda opi. est qd etiam sup prin
cipali debet compelli ad deponenduz. ¶ Tertia
opi. glo. vt non compellantur deponere sup prin
cipali per. c. dilectorum. sed super fraude sic: qua
manifestata denunciabitur iuramento non tene
ri: & postea si soluerit poterit deponere sup prin
cipali. Ego dico tenendo secūdā opi. qd compel
letur super vtroqꝫ prius tamen debet constare de
malitia subtractoris: & hoc in odiū fraudulenti.
qd multum bene probat hec litera: & sic intellexit
hoc. c. Inn. s. c. proxi. nam detegit cōmentū depo
nendo super ipso crimine. De iuramento non est
dubiū q ipsos testes non stringit tanqꝫ cōtra bo
nos mores prestitū: vt predixi. & probatur in. d. c.
constitutus. & quod ibi dixi tetigi etiam in. c. in
3 timauit. s. eo. ti. pri. ¶ † Sed hoc. c. etiā inducit de
nouo vt testes compellantur in criminali pp̄ter
malitiam partis vbi alias non compellerentur. et
tetigi in. c. j. s. eo. & hoc etiam probo per. c. sup eo.
s. eo. vbi compelluntur in criminali si timore aduer
se partis se subtrahunt: fortius hoc dicendū si ex

adversarij

aduersarii malitia hoc contingit de confirma. vti. vel inuti. cũ dilecta. et hec bene notabis.

1 ☞ Testis reddens causam scientie: quia fuit presens probat.
2 Multe lecture ad textum nostrum.

PERUENIT. Super pbãda iniuria clerico illata cogẽdi sunt testes. Ego summo generaliᵃ fm aliam lectu. notabiliorem sic. Si res aliter probari non potest etiam in causa criminali compellendi sunt testes. Cõtς diuisio. scda ibi: cõsultationi. ❡ Casus literalis. Laici frequenter enormẽ ⁊ intolerabilẽ iniuriam inferunt clericis multis presentibus et videntibus: iniuriantes in causam tracti negant se tale facinus cõmisisse: clericus p illos qui presentes erant desiderat suam intentionẽ probare: sed illi noluerũt testimoniũ perhibere: quesitũ fuit a papa quid iuris esset: et ipse rñdet indistincte ꝙ hi qui pro ecclesiasticis testificari recusanti aliter veritas haberi non potest ad illud per censurã ecclesiasticã com-
1 pellendi sunt. Ber. ❡ †No. j. ibi multis astantibus et videntibus: ꝙ te-
a stis in reddendo causam sui dicti non sufficitᵃ qd dicat se fuisse presentem nisi etiã dicat se vidisse: qd tamen non est verum: qꝛ non dicitur qs
b actui presens nisi etiã intellexeritᵇ quid ibi ageret: vt. l. coram. ff. de ver. sig. et. l. diem proferre. §. coram. de ar. le. et no. in. c. corã. xi. q. iii. vide Jo. and. in. c. presentiũ. de testi. lib. vj. Ad istũ text. dic ꝙ verbũ astantibus: largo modo capitur pro his qui exhibent corpus et non sensum corporeum. qd non est sic capiendum quando a principio testis dixit se scire. ❡ No. ij. clericũ posse conuenire laicũ qui iniuriã corporalem sibi intulit etiam coram iudice ecclesiastico. pro hoc. c. cum sit generale. et qd ibi no. de foro compe. et quod est plus laici ad testimoniũ adduci possunt
2 et per censuram ecclesiasticam ad testificandum compelli. ❡ †Op. ⁊ videtur qd cũ hec causa esset criminalis non debebant testes compelli. s. eo. dilectorũ. ❡ Glo. hic ponit duas lecturas ad text. Primo fatendo contrarium: ⁊ ad hunc tex. respondet quod potius probat contrarium nam cum papa fuit consultus de iniuria ⁊ ipse respondeat ꝙ in rebus ecclesiasticis compelluntur testes: dat indirecte ad intelligendum ꝙ super iniuria non compelluntur. ❡ Secundus intellectus est qd hic papa satis respondeat ad quesitũ: quia prosecutio iniurie clerici satis potest ratiõe persone dici res ecclesiastica: sed debet intelligi qd agebatur ciuiliter de iniuria pro suo interesse: puta ad impẽsas factas ⁊ operas amissas. ⁊ hanc lectu. videntur tenere Pet. ⁊ Abb. ❡ Tertiã lect. sentit Ala. qui videtur intelligere quãdo testes gratia vel odio se subtrahunt ⁊ tunc ad tex. in ver. clerici. supplet maxime. ❡ Quartã lecturam ponit hic Innocẽ. quod hoc sit introductum in fauorem clericorum: et ne laicorum iniuria remaneat impunita. ❡ Ego pono quintam lecturam quã ad istũ tex. sensit Inno. s. eo. c. j. post principium. quod loquiť quando agitur criminaliter et alie probationes desunt: tunc enim ne crimina remaneant impunita compelluntur testes. et pro hoc tex. ibi si aliter veritas ⁊c. ⁊ ad tex. ibi de rebꝰ eccle. supple maxime quia idem in aliis: sed maxime in istis de quibus querebatur: et secundũ hanc lecturã habes hic casum notabilem.

1 ☞ Testes in causis spiritualibus sunt cogendi.
2 Causa consanguinitatis quando dicatur spiritualis.

CETERUM. Super consanguinitate probanda cogẽdi sunt testes: sed mihi nõ placet hoc summarium: quia si bene ponderetur finis. c. nullũ speciale ponit in consanguinitate probanda cũ exigat quod odio gratia ⁊c. ideo potest summari prout summati. c. j. s. eod. ❡ Casus literalis satis apparet ex text. ❡ Nota ꝙ consuetudo potest concurrere cum
1 iure cõmuni. ❡ †Secũdo no. fm Inno. in spiritualibus causis testes esse cogendos. et notabis bene hoc dictũ: quia vult extendere istũ textũ ex idẽtitate rationis ad omnes causas spirituales dicit Joan. an. ꝙ hoc dictũ procederet si hic agebatur de consanguinitate probanda ad ma-
2 trimonium coniungendum vel disiungẽdum. †Si autem querebatur de ꝯsanguinitate ad successionẽ seu tutelã deferendã vel iudicẽ recusandum vel his simile: tũc cessat hoc dictũ. quasi dicat ꝙ tunc esset cã spiritualis: et per consequens non recte extenderetur ad causas spirituales. Ego dico ꝙ etiam si ad primũ effectum fuisset hoc actum: non tamen colligitur hoc dictum Inno. quia si bene tex. ponderetur non dicit simpliciter hic testes in hac causa esse cogendos: sed loquiť conditionaliter sicut fecit in. c. j. s. eo. ⁊ in aliis iuribus. s. gratia vel odio ⁊c. et sic nullum speciale in effectu inducitur hic. sed de consanguinitate mentionem fecit qꝛ sic fuit in facto quesitum. ❡ No. iii gl. iij. que dicit ꝙ eo ipso qd se subtrahit presumitur qd odio. sed intellige prout latius dixi. s. in. c. j. ❡ Ultimo no. glo. fin. inquantũ qd dicitur de odio extẽditur etiam ad odiũ iuramenti vt sunt multi qui habent solũ iuramentũ odio: secus dic vbi facerent ob reuerentiam sicut multi boni viri religiosi: vt dixi in. c. j. s. eo. et facit. c. nuper. s. titu. proxi.

1 ☞ Capitulum sede vacante vel quando prescripsit potest cognoscere super causa matrimoniali.
3 Testis qui testificatus est in vna causa non compellitur testificari coram alio iudice.
4 Testis incontinenti se corrigens non habet docere de errore suo: ⁊ idẽ est in parte corrigente confessionem suam.
5 Testis synodalis dicitur proprie denunciator.
6 Qui possunt denunciatores constituere.
7 Denunciatoribus an plene credatur.
8 Denunciator an admittatur in testẽ in cã quam denunciauit.
9 Denunciator non potest denunciare illas personas ꝯtra quas non potest esse testis vel illas non potest accusare.
10 Denunciator an compellatur coram alio iudice deponere vel denunciare.
11 Superior inhabilem assumẽs ad aliquod officiũ an videatur cũ eo dispensare de inhabilitate.
12 Testis quando dicatur corrigere dictum suum incontinẽti: ⁊ quando incõtinenti potest primo dicto addere.
Incontinenti quid importet.
13 Quis dicatur sibi contradicere: quis variare et quis vacillare.

PRETEREA. ❡ Testis synodalis qui coram ordinario sup matrimonio deposuit non compellitur iurare super eo corã delegato. hoc primo. Propter superuenientem infamiam a testimonio repellitur. hoc secundo. Potest tamẽ si errauit incontinenti: non ex interuallo dictũ suum corrigere: hoc tertio. ita cõmuniter summatur. Et quia variis modis intelligiť posset aliter summari: sed quia hec summatio generalis potest conuenire cuilibet intellectui trãseo pro nunc cũ omni summario. nam ex infra dicendis patebit clare intellectus. tres sunt partes q per se patent. ❡ Casus literalis. Cum epũs visitat parochiam suam ꝯuocato populo facit aliquos honestiores de plebe iurare ꝙ ipsi diligenter inquirant si aliqui consanguinei matrimonialiter sunt ꝯiuncti vel si aliqui tales coniungi velint qꝛ denunciabunt epõ vel eius misso. testes isti dicũtur synodales. de quibus legitur. xxxv. q. vj. epũs in synodo. ⁊ hoc fm consuetudinem alicuius loci: vbi hoc dicit: quos tua ciuitas nũcupat synodales. fm hoc sic pone casum. Testes isti coram epõ vel capitulo semel tulerant testimoniũ in aliqua causa si illa causa postmodũ pertineat ad aliquem delegatũ super eadem causa nõ debẽt compelli iterato iurare: dũmodo delegatus veritatẽ aliter intelligere possit nisi forte articulus noue questionis emergat. Secũdo dicit ꝙ si testes isti postq̃ in cõmunum iurauerũt infamiã ꝯtraxerunt debent a perhibendo testimonio remoueri: ⁊ si testes isti in suo testimonio errauerũt: sed si studiose incõtinenti se correxerint reprobari non debẽt: secus autem erit si sue correctioni interposuerũt interuallum. Ber. ❡ No. j. ꝙ quidam sunt testes publici qui alio vocabulo dicũtur synodales. Et pro horum intellectu scire debes ꝙ quilibet episcopus debet constituere in synodo sua aliquos viros idoneos per totam diocesim quos dꝫ iuramento astringere ad denunciandũ sibi vel per ꝯcõmisso quicquid perpenderint fieri cõtra voluntatem dei ⁊ totam christianitatem qd pertineat ad iurisditionem ecclesiasticã: vt habetur in. c. episcopus in synodo. xxxv. q. vj. hinc appellantur synodales: quia constituebantur in synodo. publici vero quia reipub. seruiunt cuius interest ne crimina remaneant impunita. de sen. excõ. vt fame.
1 ❡ †No. ij. ibi: vel tuo capitulo ⁊c. ꝙ capitulũ potest iudicare super causa matrimoniali. cõtra qd videtur tex. in. c. accedentibus. de exces. prela. ⁊ in c. j. de cõsan. ⁊ affini. vbi dicitur ꝙ hoc ptinet ad dignitatẽ episcopalẽ: propter qd doc. intelligunt istũ tex. sede vacan. s. de here. ad abolẽdaꝫ. vel qꝛ hoc habebat ꝯsuetudo prescripta. ⁊ ꝯcor. s. titu.
2 proxi. albericus. ❡ †Not. bene hoc dictũ ꝙ capitulum succedit sede vacante: ⁊ in cognitione cause matrimonialis. Item ꝙ ex consuetudine pre-
c scriptaᶜ potest hoc spectare ad inferiorẽ epõ: licet Hosti. in hoc vltimo senserit contrariũ: in. c. literas. de resti. spo. sed glo. ibi tenet primum: sed vide qd ibi dixi tenendo primum dictũ hic. ⁊ idem
3 doc. s. tit. proxi. albericus. ❡ †No. ex tex. fm vnũ

m mmm   iiij

❧ Sebasti. Sapia.
a ❡ Non sufficit. vide Bal. tenentẽ ꝯtrariũ. in. l. testiũ. colum. iij. C. de testi. vbi dicit quando testis adducit rõnem scio qꝛ psens fui: subintelligitur ⁊ intellexi. ⁊ si dicať ꝙ põt esse presens ⁊ non intelligere: rñdet Bald. ꝙ hoc nõ põt esse qꝛ ꝯtrariũ asseuerat testis. ex quo verbum psens includit sensum et intellectũ. q verba refert ⁊ sequiť Feli. alia adducẽs in rubr. primũ gregoriani. colũ. pe. v. Itẽ inquantũ dicit. d. Abb.

Zacharias.
b ❡ Nisi et intellexerit. adde Anto. corse. fin. cclxxj. in ver. minor. qd cũ aliis remis. allegaui in apo. ad istũ s. in pe. post Berlan. coapostillatorem meum in ver. fine eo qd legant.

Zacharias.
c ❡ Ex cõsuetudine pscripta. adde ad hoc Inno. late in. c. lras. in pn. in glo. in ver. matrimonialis. s. de resti. spo.

❧ Sebasti. Sapia.
c ❡ Prescripta. vide Abba. in. c. auditis. col. vj. in. vj. no. s. de pscri. vbi ẽt Feli. ⁊ eundem in. c. cuꝫ ex officij. colũ. j. de pscript. ⁊ Calde. in ꝯsi. ij. sub tit. eodem titu. de pscriptio.

intellectū. arg. optimū q ex quo quis semel tulit
testimoniū in vna causa non debet iterū compel-
li ad testificandū corā alio iudice nisi i defectum
pbationū: et hoc ne incurrat plures inimicitias:
et forte ne incidat in cōtrarietatē. iuxta illud Sa-
lomo. In multiloquio non effugies peccatū. Ex
quo habes vnū casum q recusando testificari nō
psumat hoc facere odio timore etc. et sic limita qđ
dixi in. c. j. §. eo. ¶ No. vlterius ar. ho. et quasi ex-
pressum q ad denūciationē istorū testiū synoda-
liū non fert snia cōdēnatoria. nā si sic esset nō opor
teret q iterū tanq̄ testes deponerēt: sed prime at
testatiōes facerent fidē: cuius cōtrariū hic innuit.
et hoc idē not. in. §. aliqñ. iiij. q. iij. et in. l. ea quidē
C. de accusa. et. j. latius dicā. ¶ No. ex secūda par-
te in. §. hmōi. q propter infamiā quis repellitur
ab officio publico: vide tex. in. c. inter dilectos. de
exces. prela. et in regula infamibus. de reg. iur. lib.
vj. quid in notorio. vide Bar. in. l. eadem. ff. ad le
gem iul. repe. ¶ Nota q testis nō potest ex inter-
a vallo[a] corrigere dictū suū. et est text. in hoc valde
not. et quotidie allegat per legistas et canonistas.
4 ¶ †Itē no. bene et tene menti q si testis corrigit
dictū suū incontinenti non habet docere de erro-
re. Idem puto in parte reuocante incontinēti cō
fessionē suam. vide glo. not. in. c. apud. xxxiij. q. j. et
in. c. cū in positionibus. de iureiur. li. vj. et sic limi
b ta. c. fi. de cōfes. et. l. error[b]. C. de iur. et fac. igno. pbo
hoc ratione. difficilius testis corrigit errorē suum
q pars cōfessionē suam. et hoc propter timorem
subornationis. arg. hic iuncto. d. c. fi. sed testis po
test incōtinenti non docto de errore: ergo fortius
pars. facit. c. ex literis. et quod ibi not. de diuor. et
de pe. dist. j. c. diuortiū. Dicit tamen multum no.
hic Inno. circa dictū testis q iudex debet diligē-
ter attendere modū et cām correctionis. j. de accu.
cū dilecti. et nisi cognoscat eū probabiliter se posse
corrigere incidit in suspicionē vel vacillationem
ff. de test. in testibus. et eadē ratione. et p. d. c. cū di
lecti. idē puto dicendū in parte cōfessionē suā in-
cōtinenti corrigēte. et hec bene no. ¶ Ultimo hic
c no. quē posse in eadē causa[c] nedū in diuersa depo
nere pluries cōtra eundē: nec ex hoc presumit ini
micus: vt sit hoc ptextu possit repelli. et quāq̄ iste
tex. loquatur in ciuili: tñ idem puto in criminali
cū isti testes seu officiales cōstituantur principali
ter ratione odicti euitandi. et pro hoc vide ho. gl.
iiij. q. iij. §. item in criminali. et qđ dixi in. c. frater-
nitatis. §. tit. proxi. hoc dico propter no. in. c. ini-
5 nimimus. de accusa. ¶ †Oppo. anteq̄ descendā
ad glo. vt declarē naturam istorū testiū synoda-
lium qui hodie vtplurimū constituunt in parti-
bus tuscie per potestates seculares in qualibet vi
cinia. vr enim q isti non debeant dici testes cū iu
rent in absentia partiū cōtra. c. ij. §. ti. proxi. Sol.
Inno. vt arbitror metu seu dicit q isti non repre
sentant proprie officium testiū; sed officialiū de-
nunciatorū. alleg. ad hoc. C. de accu. l. ea quidē. ff.
de re. co. q sub tu. l. magis puto. §. cui[9] officio. et
sic cōiter transeunt hic doc. ego latius attingens
hanc materiā post Bar. in. l. diuus. ff. de cust. reo.
dico q proprie iste talis denunciator non est accu
sator. hinc est qđ in denunciatione seu denuncia-
tionis prosecutione non inscribit se ad penam ta
lionis: vt in. l. ea quidē. C. de accu. et in. c. sup his.
de accu. nec est proprie testis. pz ex eo: quia iurat
prius absente parte. Itē si esset testis non produ-
ceretur iterū vt testis corā delegato: sed sufficeret
attestatio habita coram ordinario. ad hoc. c. fi. de
proba. et. c. causam. §. ti. proxi. sed est potius denū
ciator habens officiū in publico ad denunciādū
et potest talis comprehendi sub iuribus dispone-
tibus de denūciatore seu denunciatiōe: quia tra-
hitur ad illorū naturā nisi quatenus habeat offi-
ciū de publico. qđ ex multis sentit Bart. in. d. l.
6 diuus. ¶ †Et ex isto denūciatore quero de pluri
bus. Primo quis possit tales denūciatores cōsti-
tuere. dicit Bart. in. d. l. diuus. q quilibet iudex
vel vniuersitas que habet merū vel mixtum im-
periū ad hoc. l. j. §. quies. ff. de offi. prefec. vr. et. d. l.

↔ Sebasti. Sapia.
a ¶ Ex interuallo. Uide Bar. in. l. repeti. in prin. ff. de questioni. et in. l. qcqd astringēde. circa finē. vbi alijs ff. de ver. obli.
b ¶ No. diligenter ad limitationē et declarationē. l. error etc. q quilibet erronea cōfessio siue facta in iudicio: siue ex pōt absq aliq̄ alia probatione erroris reuocari dūmō incontinēti reuocetur: secus si ex interuallo. Sicut etiam testis pōt incontinēti reuocare: vt est pul. gl. i ver. in sta. c. cū i positionibus. h allt. per istū quā sequūtur ibi doc. no. Bald. ad literā in repe. paduana in. l. edita. C. de edē. in pe. colum. ver. sept accidit quod qs vult ei dare positio. et idē Bal. i. l. j. in vl. colū. in ver. et not. q interdum. C. de fur. Intellige tñ q confessio erronea potest incontinenti reuocari vt sit singulr verum nisi confessio erronea talis fuerit expresse acceptata p partem tunc non poterit amplius reuocari absq pbatione erroris. Ideo in practica cautela est qđ ps semper acceptet cōfessionē. ita fin. determinat ad literā Bal. in. l. gallus. §. qdam recte. ff. de libe. et post. hu. in. ij. col. sequit Lu. ro. in. l. j. §. si quis simplr. ff. de ver. ob. et. d. alexā.

ea quidē. Ex quo infero q lz. c. eps in synodo. di-
cat epm cōstituere in synodo tales denunciatores
nihilominus cōstituere potest extra synodū per se.
et idem in legato pape. argu. in. c. ij. de offi. lega. li.
vj. et idem in quolibet ecclesiastico iudice habēte
ex iure cōmuni vel speciali merū aut mixtū impe-
rium. nam isti cōstituunt quasi ad coadiuuandū
7 officiū iudicis: vt. d. §. quies. qđ not. ¶ † Secūdo
quero an istis denūciatoribus plene credat. gl. in
d. §. aliquādo. dicit q sic si denunciant notoria: si
vero aliud crimē non credit eis nisi pbēt. alleg. l.
curiosi. C. de decu. lib. xij. sed gl. apertissime tz cō-
trariū in. d. l. ea quidē. C. de accu. debet enim sal-
tem probari notorium. et idē glo. sentit in. d. l. j. de
decur. Cy. in. d. l. ea quidem. multas recitat opin.
sed tandē breuiter ipse concludit qđ huic officia-
li seu nūcio creditur de facto suo sibi cōmisso: pu-
ta si dicit se aliquē citasse vel fecisse aliquid ex mā-
dato iudicis. et sic intelligit oia iura que videtur
contraria: sed si refert maleficiū alterius sibi non
creditur nisi probet: vt in. d. l. diuus. et. l. curiosi.
Barto. in. l. j. §. quies. ff. de offi. prefec. vr. hāc opi.
tenuit: licet in. d. l. diuus. vbi latius attingit ma-
teriam aliter distinguat. dicit enim quedā esse ma
leficia grauia: et in istis non creditur denūciatori
bus. sic loquūtur. l. diuus. et. l. ea quidē. et. l. curiosi
preallег. Quedā sunt maleficia non grauia. et tūc
aduertendū: quandoq constituitur denunciator
ad denūciandū illud qđ reipsa inuenit. exēplum:
mittitur aliquis per ciuitatem ad scrutandū lu-
dentes vel portantes arma vel quid simile et tali
officiali referēti se sic inuenisse creditur. ita loqui
tur fm eum. l. j. §. quies. prealle. facit. l. leuia. ff. de
accu. Si vero officialis non mittitur ad referen-
dum id qđ videt: sed aliud qđ reperit ex auditu et
fama aliorū: tunc istis officialibus non creditur:
sed prodest vt perueniat ad inquisitionē vt pbat
tex. in. d. l. diuus. Mihi placet primū et vltimum
membrū: sed scđm non vsquequaq. nullibi enim
probat q officiali credatur de facto alterius ma
xime si est vnus cū vox vnius sit vox nullius q̄ ad
cōdemnationē: vt in. c. lz ex quadā. §. tit. proxi. vbi
dicitur q vni testi non credit etiā si presidiali pre
fulgeat dignitate. nec iura alle. per Bar. hoc pro
bant quo ad hoc vt iudex possit ad penā perueni
re ex sola denūciatione. posset tñ dici q vbi cōcur-
rerent duo. s. q crimina essent leuia et isti officia-
les essent plures q credatur eis et sic videtur iudi
cio meo velle glo. no. iuncto text. in. l. ictus fustiū.
ff. de his qui no. infa. que p alios ad hoc non alle.
fm predicta puto temperandū dictū Archid. in
d. c. eps. q simpliciter tenuit qđ istis officialibus
8 non credit nisi probēt ¶ †Sed formo hic aliud
dubiū no. nunquid isti officiales seu denūciato-
res possint esse testes in crimine denunciato. Ar-
chi. in. d. c. eps. videt velle q ille qui denūciat non
potest testificari: sed alios officiales poterit vt te-
stes adducere. Sed in contrariū aperte facit hec
litera vbi isti producūtur corā delegato: lz prius
denunciassent ordinario. Bar. lz hanc. q. princi-
paliter non tractauerit in. d. l. j. tamen incidenter
sentit q sic. Dicit enim q si iudex processit per in
quisitionē sup crimine denūciato poterit denun-
ciantē admittere in testē. et in hoc differt ab accu-
satore qr ipse non admitteretur in testē. de simo.
lz heli. hoc idē videntur tacite sentire doct. sz hoc
indistincte sentire mihi videtur maxima iniqui-
tas. nam testes maxime in criminali debent esse si
ne omni suspicione: vt in. c. fin. de testa. lib. vj. et. l.
sciāt cuncti. C. de pba. canonizata. ij. q. viij. sciant.
Sed isti qui denunciant non carēt suspicione ma
gna: cū veniant puniendi si non probant q denū-
d ciarunt:[d] vt in. d. l. j. C. de decu. facit text. in. c. fi. de
calum. et tenet Bar. in. d. l. diuus. nam lz se nō in-
scribāt ad penā taliōis: vt dictis iuribus puniun
tur tñ pena extraordinaria: vt in iuribus palleg.
Quomodo ergo credetur eis cū pretendāt inter-
esse maximū. facit qđ dixi in. c. insuper. §. de testi.
et qđ no. Bar. in. l. differre. ff. de iure fi. Ideo dice-
rem sic: q in causa in qua procedit vigore denun-
ciationis

imo. cōsi. xc. incip. fere ois vis istius cōsultatiōis etc. refert et sequit do. meus do. Ias. de may. i. d. l. error. in ij. col. vbi mandat esse hñ menti tenēdū: qr est pulchra decisio.
¶ Adde qñ cōfessio erronea possit reuocari: Ro. cōsi. cccl vj. et. cccxcj. Anto. Francis.
¶ Circa hoc an et qñ cōfessio nō acceptata p ptez noceat vel nō: primo dicas q non acceptata non nocet. l. fin. vbi p Cy. in. ij. q. C. de cōfes. et ibi p Sali. in. xv. op. et vide Bal. i. l. iij. C. de repu. he. qđ adeo verum est: vt non sufficiat dicere cōfessionē ee factā pte psente nisi etiā dicat et acceptāte vt p Alexā. in cōsil. xix. in. iij. pte cōsi. et hr p Sali. in. l. inhem[9]. C. de lib. cau. et in. l. gñaliter. C. de non nu. pec. et vide gl. et doc. l. l. hmōi. ff. de lega. j. vbi hr q cōfessio facta p ptē si fuit acceptata p aliquem p absente non nocet deq per Bar. in. l. j. C. de cōfes. et per do. Paulū in. l. tale pactū. ff. de pac. et in consi. suo. lxxj.
↔ Sebastia. Sapia.
c ¶ In eadem cā. Pondera hunc text. vt ponderat do. Abb. in. c. cū p. mancondla. j. de accusatio.
↔ Sebastia. Sapia.
d ¶ Denunciarūt. Q. denunciatores si non probant debeant puniri tradit Bald. in. l. j. in princi. C. de erro. aduoca. vbi limitat vt ibi p eū. vide de Ange. de arc. l trac. malef. i verbo necnon ad denunciationez. col. vj. vbi late Aug. ari. et Feli. in. c. sicut olim. colū. pe. j. de accu. vbi plura de materia denunciatorum.

a ¶ Non dz. Uerū iterato pduct⁹ iterato debeat iurare: ꝛ videt ꝙ sic p tex.i.c. fraternita tis.i si.ō testi. vbi vide.d. Ant.i vlt. no.ꝛ hoc tz gl. in l.si.C.de testi. ꝛ ibi vide p Bal.l vlti. col. sed ꝫriū dicit Bar.i.l. heredes palā.§.si post.i si. ff.de test.ꝛ bal. in d.l.si.C.de test.dicit ꝙ aut pducūtur testes iterato corā alio iudice vl' corā eodē:sed sup nouo articulo ēt cōpellunt iterato iurare: ꝛ sic pōt intelligi prima iura.aut iterato pducunt corā eodē iudice nō sup nouo articulo:sz ad declarādū: ꝛ nō cōpelluntur iterato iurare. ꝛ ita ppe loquit bar.in d.l. heredes palā. ꝛ vide hoc p bal.l. d. aut.hodie.cir.pn ci.C. de iura. cal. vbi dicit ꝙ testis iterato pduct⁹ in eadē cā debeat iterato iurare. ꝛ vid de h̄ p Bal.l apo. in.l.iij.i.iij. col.ff. ō testi.vbi dicit ꝙ si testis iterato pducat sup eodem cap.nō dz iurare secus si sup alio. et ita dicit tenere Inno.in d.c.fraternitatis. nisi a pncipio iurasset sup tota causa. vide per bal. in.c.ij. circa pn.de ꝯtro. inue.sz do. Abb. in.c.fraternitatis. intelligit istū tex. q̄n testis qui modo examinat sup nouis caplis pri⁹ in alia depositiōe iurauerat depōere sup certis articulis:sz si iurasset deponere sup tota cāz modo producat iterū super nouis caplis:siue in eadē causa appellationis nō cōpellit in eadē causa iurare.

ciationis eorum illi qui denunciauerūt non possunt esse testes:sed alij sic qui carent dicta suspitione.ꝛ sic pcedit dictum Archi.sed in alia instātia:puta quia tunc agitur corā delegato vel alio iudice:nō vigore huius denūciationis:ꝛ tūc admittunt in testes. Cessat enim tūc suspiciōis causa:ꝛ ita iudicio meo loquit hic multum notāter iste tex.ꝛ lz videatur aliqualis suspicio cōtra eos vigore denunciationis precedentis:tamē illa cōfunditur ratione publici officij:cuius ꝓtextu fecerunt:nec nūc expectāt penā si delictū non probatur.nam vt.s̄.dixi:in leuibus creditur si sunt plures.ita nūc debet eis credi in magnis si ferūt testimoniū corā alio iudice:potest enim quis ferre testimoniū in diuersis instātijs:vt in.c.cum in tua.s̄.titu.pri.ꝛ hec bene no.quia hactenus per alium nō sunt discussa.ꝛ cum hoc temperamēto puto intelligēda:no.in.c.in omni.s̄.tit. pri. vbi denūciator admittit in testem:non enim videt pcedere vbi denūciator veniret puniēdus si non
9 probaret. ¶ †Ult. scias hic anteꝙ̄ descendā ad glo.ꝙ Bar.in d.l. diuus. posuit in hac materia magnā restrictionē.dicit eñ ꝙ isti denūciatores possunt denūciare illas psonas cōtra quas testimonium non ferunt:seu quas accusare non possunt:quia hec denunciatio habet vim accusationis:vt.d.c.in omni. Ego non puto verū: quia vt predixi:hic proprie non est accusatio vel testificatio:nec faciunt hoc sponte sed necessitate ex debito officij.fateor tamen ꝙ ex circunstantijs minor fides eis adhibebit: puta si essent inimici. dictū tamen Bar.est equum: vt sicut non tenent cōtra patrem vel similes psonas:ita nec denūciando. no.tamen dictū Bar.in practica:maxime pro limitatione.d.c.si episcopus. ¶ Nūc venio ad glo. et primo quero quare isti tres non iurant coram delegato cum nulli sit credendū sine iuramento. ¶ Glo.ij.rūdet ꝙ ex eo quia iuramētum primo prestitū extēditur ad totam illam causam coram quocūꝙ tractetur.ꝛ ex hoc sentit glo.ꝙ isti bene debent deponere coram delegato:sed non cōpelluntur iurare. In ꝫrium facit text. sequens dum dicit dūmodo aliter fides ꝛc. Ex quo infertur ꝙ vbi aliter fides haberi non potest cōpellātur iurare:quod non esset si iuramentū extenderet ad totam causam. ¶ Glo.sequens supplet maxime: dixit eñ ꝙ sicut testis qui semel iurauit non cōpellitur amplius iurare lz iterum deponat:ita et
10 isti testes publici. ¶ †No.j.ex similitudine glo.ꝙ
a testis semel iurans non debet[a] iterum in eadem causa iurare lz deponat coram alio iudice. Abb. no.hic dicit ꝫrium.arg.l.cum apud.ff.iudi. solu. vbi dr ꝙ cautio de stando iuri prestita coram vno iudice non extenditur ad alium si mutetur iudicium.procedit ergo glo.fm eum quando coram eodem iudice deponit:secus si corā alio:qō satis mihi placet.ꝛ ad hoc all'.glo.ordi.que hoc sentit in.l.fin.C.de testi.dixi plenius in.c. presentata.s̄. tit.proxi. Sed redeo ad intellectū.c.intelligit ergo glossator coniungendo.ij.glo.iij. ꝛ.iiij.qō isti debēt iterum deponere coram delegato: sed non iurare nisi oriatur nouus articulus ad quem iuramentum prius prestitum non extendit. Inno. ponit hic duos intellectus.vnum qui concordat cum glo.alium ꝙ isti testes publici ex quo semel denūciauerunt non cōpellantur amplius super eodem nec iurare:nec testimoniū dicere in publico nisi quādo alij testes nequeūt inueniri. ꝛ hoc ideo fm eū ne per redditionē testimonij sibi inimicos plures acquirāt.hoc videtur placere do. Anto.ꝛ addit aliam rationē:quia periculū posset esse testi toties super eodem deponēdo ne incidat in ꝫrietatem:sed tn ad hoc vitandū: vide qō dixi in.c.cum in tua.s̄.titu.proxi. ¶ Tertiā lect. prin.ponit Host.qui dicit hanc esse mentē litere ꝙ testis synodalis qui semel testimoniū suū tulit ammodo non cogitur super eo iurare:nec testificari dummodo aliter fides haberi possit: alias compelleretur testificari sed non iurare nisi forte nouus sit articulus non cōprehēsus in primo iu

ramento.quo casu cōpellitur non solū testificari: sed etiam iurare.ꝛ hoc videtur placere Io.and. et do.Anto.mihi non placet. sequendo dictum Abb.de quo.s̄. nam enim testificent tunc in alia instātia coram alio iudice primū iuramentum se ad hunc casum nō extēdit:vt plenius dixi in.d.c. presentata. Item probo alia efficacissima ratiōe. isti testes publici non sunt pprie testes:vt.s̄. dixi sed denūciant tanꝙ̄ officiales.cum ergo nunc coram delegato deponāt vt testes debēt iterum iurare:quia se ad hunc casum primum iuramentū non extendit:maxime quia testes debent iurare coram parte:vt in.c.si.s̄.titu.pri.ꝛ per hoc vide no.dictū Inno.in.c.bone.de elec.ꝛ Bar.in.l.fin. ff.de questioni.vbi dicunt qō testes qui deposuerunt in inquisitione generali in qua fuit aliquis nominatus non faciunt fidem postea in inquisitione speciali contra illum:sed oportet ꝙ iterum
b iurent[b] ꝛ deponāt parte citata. ad idem bonus tex.in aut.de fide instrumē.§. in his.vbi dicitur si vertitur in dubium:an instrumentū in iudicio productum fuerit confectū per tabellionem asser tum debet ille notarius sub iureiurādo recognoscere suum instrumētum:ꝛ sic non sufficit primū iuramētum. Inhēreo ergo predicte opi.ꝛ lectu. Inno.latius declarādo qō si officialis semel denūciauit non compellitur coram alio iudice nec deponere:nec testificari rationibus predictis: sz in defectum aliarum pbationum compellit iurare ꝛ deponere.ꝛ hoc vltra predicta pbat apertissime iste tex.in ver.dūmodo.qui venit exceptiue ab eo qō dixerat de iuramēto.ꝛ capitur ibi iuramentum pro depositione iurata. argumē.in.l. si quando.C.de testi.ꝛ.c.ij.eo.tit.ꝛ habes nūc declaratam primam partem.c. ¶ Uenio ad secundam partem ꝛ quero quare isti testes publici repelluntur propter infamiam sequentē ꝛ non precedentem: Glo.nititur respōdere in ver. propter infamiā.dicens ꝙ infamia superueniēs non potest inficere testimonium:al's legitime prestitum: quia qō legitime factū est ꝛc. Aduerte lz hoc dictum sit verum in se non tamen satisfacit litere: quia litera latius loquitur.dicit enim ꝙ propter infamiam precedētem non possunt repelli a testimonio perhibēdo.ꝛ sic non impedit testimoniū perhibēdum si fuit ante assumptū officium contracta.quod est contra.c.testimoniū.s̄.tit. proxi. Inno.in hoc multum instat:ꝛ inter cetera dicit ꝙ differētia inter infamiam precedētem ꝛ sequētem causat ex eo:quia ex quo fuit ad officiū infamis assumptus videtur dispensatum super infa
c mia precedente:ideo non debet amplius reprobari.argu.in.l.pomponius.ff.de procu.ꝛ.c. hortendus.xxxi.q.v.que ratio cessat in infamia contracta post officium assumptum:imo grauius delinquit ratione officij.argu.xi.q.iii.precipue.ꝛ de
11 voto.magne. ¶ †No.bene hic dictum Inn. vult enim quod superior assumendo aliquem inha-
c bilem[c] ad aliquod officium videtur secum dispēsasse.ꝛ idem sentit in.c.diuersis fallacijs.de cleri. coniu.sed contrariū tenuit in.c.veniens.de filiis presbyte. Ioan.in glo.suis fuit etiam sibi contrarius.nam vnum tenuit in.c.si quis sine.lxxxi.di. et aliud in.c.qui in aliquo.lj.dist. Host.hic videtur approbare dictum Inno. hic in notorio vel saltem famoso:secus in occulto: quia tunc videtur imputandum testi qui hoc tacuit.argu.in eo quod legit ꝛ no.in.c.exposuisti.de corpo.vitia.et de prebē.cum non ignores. ¶ No.hoc viti.ꝙ imputandum est ei qui assumitur ad officiū publicum si non detegit inhabilitatē suam occultā. et clari⁹ reperio hoc tenere Bar.in.l.ij.C.si ser. aut liber ad decu.aspi.lib.x. ꝛ dicit qō ex hoc potest
d puniri[d] per illum tex.qō no.ꝛ vide qō dico in.c. suscitatus.de rescrip. Sed quo ad primū an videatur dispensatū:no.sing.opi.Host.quia possumus limitare dictū Io.and.ꝛ aliorum in.c.ij.de schisma.q dicūt ꝙ si fuit premissa cause cognitio videt dispensatū:al's secus.nam hoc posset procedere vbi inhabilitas esset notoria vel famosa.

Sebasti. Sapia.
b ¶ Iterū iurent. Quid autē si testis vult declarare dictū suū an debeat pars citari: Bal. in aut.hodie.C.ō iura. calū. tenuit ꝙ nō.sed ꝫriū sentit bar.in.l.ab executore. colū.iij.ꝟ. quero qn̄ fiet.ff. de appella.

Sebasti. Sapia.
c ¶ Inhabilē. Uide Abb.in.c.fraternitati.in colū. ij.ꝟ.de schisma.et Moder.in.l.quidam cōsulebat.ff. de re iudi. Feli.in c.nōnulli.colum. xvi.ꝟ.confirmat ista quarta fallentia.s̄.de rescript. Calde.in ꝯsi.viij. incipit.an existēs. sub tit.de rescrip. ꝛ in cōsi.xxij.inci. Papa reseruat. sub tit. de reg.cū multis all'.per eūdē; Feli.hic. vide etiā Feli.in.c.postulasti.in.xv.col. s̄.de rescrip.

d ¶ Pōt puniri. Adde Roma.cōsilio.lxxvij.

a ¶ Incōtinenti. Glo. ꝯo in. d. c. apud. xxxij. q. j. videt velle q dicerent incōtinēti corrigere si corrigat anteq̄ redigat in scriptis. postq̄ est redacta in scriptis p notariū sec⁹ esset. ⁊ reputat ad hoc singu. mihi non plz ¶ Adde an testis possit errorē suū corrigere. Roma. ɔsi. liv.
b ¶ Notabilis psona. Facit qd dicit hic Bal. ⁊ in. c. curauit. in. iij. col. de pba. q ille qui est bone ⁊ spectate si dei pōt corrigē di ctū suū: ⁊ post ap ta di dicta testifi cata nouos testes pducere: q: in eo cessat timor ⁊ suspicio subornatio nis testium.
c ¶ Ecclesia. qualr cōpellant testes te stificari: vid Spe. i ti. de teste. §. d te stiū ɔpulsiōe. vsi. sed qualr cogunt ⁊ adde q testis q nō vult iurare te neī parti ad ites esse vt dicit Spe. i ti. de teste. §. seq. l. si. ⁊ de. q. h. posi ta p do. Ant. vid Glo. i. l. j. ff. de test. vbi recitat quādā doctri. Bar. i. l. j. §. j. ff. d fal. q dicit q iudex dz tūc for mare īqsitionē d falso ꝯ testez ex q accepit pecuniā vt nō testificet ⁊ debe bit ɔdēnari d fal so: p q ille timore ne ɔdēnet cogēt te stificari: sz Glo. in d. l. j. nō sequit illā doctrinā Barto. ¶ Adde q illaz cautelā Bar. i. d. l. j. §. j. ff. d fal. mul tū cōmēdat ⁊ seq tur do. Maria. i repe. c. qualr. el. ij. in. xxv. q. x. q. pnc. circa pri. de accu. sz tu vide q elegā ter scribit bal. i. l. b psbyteri. i pn. vlt. col. v. deinde hic videt. C. de epis. ⁊ cler. vbi dicit q: lz te. hs occultās ve ritatez nō possit puniri d falso nisi pn⁹ als sūpserat officiū testificādi vt not. Jnn. i. c. j. d cri. fal. tn iudex poterit eū punir crimie stellionat⁹ vl ciuilit tenebit pti actione de do lo. arg. cor. q not. Cy. i. l. j. C. d sepu. vio. sz Glo. i. d. l. j. d test. dicit q isto casu meli⁹ esset te stes extraordiarie puniri ppter ɔtu maciā. itē qn esset talis psona testis qd in eū nō possit iudici mulcta: vel nō possint capi pi

⁊ pro hoc all. glo. sing. que hoc tenuit in. d. c. qui in aliquo. lz gloss. tenuerit ɔtrium in. d. c. si qs fine. sed pro primo dicto multū bene facit iste tex. ⁊ l. barbari⁹. cum ibi not. ff. de offi. pto. quod habeo pro indubitato quo ad principē pmouētem: sed quo ad inferiorem distinguerez an subesset causa dispēsandi ⁊ videtur dispēsasse ne psumam⁹ odi ctum: aut non suberat ⁊ secus pro hoc quod not. Jnno. in. c. cū ad monasteriū. de sta. regu. ppe fi. ¶ Glo. antepe. colligit q ifames repellunt a denūciādo. tu distingue plenius prout dixi in. c. no uit. ꝯ. de iudi. ⁊ no. ij. q. j. si peccauerit. ⁊ ad hunc tex. dic q non pbat dictū glo. sed solum probat q infames repellunt a testimonio: vel q ecclesia nō debet habere officiales infames: nam isti qui con stituunt debent esse veraciores: iustiores ⁊ hone stiores totius parochie vbi cōstituunt vt in. c. eps 12 in synodo. xxxv. q. vj. ¶ Gloss. vlti. querit † qn te a stis dicit dictū suum corrigere incontinenti.ᵃ et dat tres solu. Prima q hoc faciat anteq̄ loquat partib⁹. Secunda q hoc est ɔsiderandū ex quali tate psone. Tertia remittit ad. l. ɔtinuus. ⁊ ad. l. qd ait. ⁊ videt hoc sentire qn nullū actum ɔtrium interposuit. Alii ex glo. posuerūt quartū intelle ctum dicentes: q hoc potest vsq3 ad sniam sicut principalis. qd non placet Goffre. ⁊ bene: q: prin cipalis hoc non potest nisi pbet errorē: vt in. d. c. fi. de confes. ⁊ l. error. preall. Quinto Jnn. nota biliter distinguit: an testis velit corrigere dictum suū: an addere. Primo casu hoc facere potest an teq̄ exeat ɔspectū iudicis seu partibus loquat. si autē fecerit postea stabit primo dicto. argu. in. c. sicut. de testi. debilitat tn primū per ɔtrium: scdm qd bene no. Si vero vult addere hoc faciat anteq̄ exeat ɔspectū iudicis ⁊ licitū est: vt hic. si aūt hoc faciat postq̄ potuit partib⁹ loqui audiēdus est: sed minor fides sibi adhibeat. argu. hic. ⁊ in auē. de testi. §. quia vero. ⁊ notabis bene hanc differen tiam. ⁊ vide circa hoc qd dixi in. c. per tuas. ꝯ. tit. prox. Hosti. videt inherere secūde opi. glos. dicit tn̄ q quicqd circa hoc dicat putat ipse hoc esse arbitrariū ɔsiderata qualitate psone ⁊ quantita te interualli: colloquio partiū ⁊ reliquis circun stantiis: ⁊ iudex fm hoc q̄nq3 correctionē admit tet: q̄nq3 non. hec opi. satis mihi placet. ¶ Quid enim si causa est inter viles ⁊ eps vel alia notabi b lis psonaᵇ producitur in testē qui ex interuallo corrigit dictū suū: quia melius recordabat: debe mus ne dicere q psumat corruptus a vili rustico: minime. ar. in. c. ⁊ si questiōes. de simo. ⁊ maxime per illā reg. tu magis scire potes quanta fides sit testibus adhibēda. de testi. l. iij. ⁊. iiij. q. iij. si testes. ¶ Glo. in fi. oppo. contra tex. de. c. qd quis cōmi sit. xxxv. q. j. rndent q non tāgit hic. ⁊ de hoc vide qd no. in glo. j. illud enim loquit fm Joā. and. in alienatione rei ecclesiastice indebite facta q reuo catur etiā ex interuallo ⁊ per successorem. istud in teste qui ppter timorē subornationis ex interual lo se non corrigit. tu dic vt. ꝯ. dixi post Hostien. 13 ¶ † Postremo scias q Jnno. ponit hic quis di catur sibi ɔdicere variare vel vacillare: vide hic per eum ⁊ qd no. Bar. in. l. eos. ff. de fal.

Super his.

Super his. Cum de fama vel vitio falsi tatis inquirit cogēdi sunt testes. Jta summat Jo. and. sed nimis restringit iudicio meo: non enim apparet quare his casi bus ⁊ non aliis cogant testes: ideo lege tu ⁊ sum ma vt ex. j. dicendis apparebit. ¶ Casus lr̄alis. Quidā electus fuit in epm Lucan. quidam cano nici opposuerunt se dicentes q erat male fame: ⁊ q matrimonium ɔtraxerat cum vidua: ⁊ literas 1 ɔtra ipsum nomine capituli ad dnm papam mi c serunt: super his articulis cōmisit papa inqsitio

gnosa: neq3 extrahi de domo: put ɔtigit in mulierib⁹ q raro exeūt do mū: tūc iudex ad cōpellēdas eas poterit practicare doctr. Bar. i. d. l. j. ff. de fal. ⁊ doctri. Bar. i. l. psbyteri. poterit etiā ad cōpellēdū eas venire ad testificādū practicare doctri. Bar. p quā in cā ciuili qs inuit⁹ extra hit de domo: quā ipse ponit in. l. cū co. ff. ad l. iul. pecu. Jtē adde h q si testis fuit ɔpuls⁹

nem: dubitabat an ad hec pbanda essent cōpel lendi: rndet papa q testes qui ad hec pbāda no minati fuerint cōpellātur. Ber. ¶ No. q contra eos pcedi potest qui nomine capituli psentāt li teras quarū capitulū vel maior pars est inscia: ⁊ intellige hoc per ea que habent in. c. tam literis. ꝯ. tit. pri. ⁊ in. c. quāto. de his q fi. a pla. ¶ Opp. contra tex. de. c. dilector. j. eo. vbi testes in crimi nali non cōpellant. Glo. remittit ad ibi not. Ex glo. dant quatuor intellect⁹. Prim⁹ fm Vincē. q hoc pcedit cum de causa aliter non pōt liqre. ꝯ. c. puenit. ⁊ fit hoc fm eū: quia ciuiliter agebat. Secūdus intellect⁹ fm Jnno. quia in modū in quisitionis hic pcedebat. ⁊ no. hunc casum: quia est multū generalis. Tertius fm eūdē: quia deli ctum cōmissum lite pendēte fuit: vnde fit hoc fa uore iudicii: ne ipsorū iurisditio eludat. no. etiam hunc casum generalē. Quartus q est speciale ne indign⁹ in epm pficiatur ⁊ quilibet potest susten tari. sed generaliter dic vt in contrario dicetur.
f ¶ Intellectus ad istud capitulum.

Cum contra.

Cum contra. Super crimine falsi cogēdi sunt testes. sic summat Jo. an. sed certe nō dicitur hoc simpliciter ex tex. q: mādat sub conditione si se gratia odio ⁊c. et sic non ponit speciale in crimine falsi: quia sic loquit in aliis causis criminalib⁹. ꝯ. eo. super eo. Lōis diuisio. Secunda ibi: nos igitur. ¶ Casus lr̄alis. Magister Rodulph⁹ impetrauit lr̄as a sede apostolica dum ipse per se vel pcuratorē il lis literis vteret: obiectū fuit ei qd essent false: qd cum ipse negaret: pars aduersa voluit hoc pba re: petēs vt testes quos ad hoc pbandū nomina ret cōpellerent: q̄siuit archieps vtrū testes super articulo falsitatis huiusmodi essent cōpellendi: rndet papa q si se odio: amore: vel timore subtra xerint vt veritati testimoniū perhibeāt cōpellat eos. Ber. ¶ Glo. opp. de. c. dilector. j. eo. ⁊ remit tit pro solutiōe ad ibi no. ⁊ videt sentire ibi q de iure ciuili non cōpellant testes in criminali: cui⁹ ɔtrium sentit in. d. c. dilector. ⁊ aperti⁹ hoc pbat in. c. super eo. ꝯ. eo. vbi dixi. sed glo. hic loquit ar gumētatiue. Jnno. ponit hic vnū intellectum qd loquit cum agit de falsitate ciuiliter: ne sc3 quis per falsas lr̄as fatiget: ⁊ pderet ius suū. ⁊ p can 1 to videt peccatū tacere veritatē istarū. ¶ † Ego dico q nullū speciale ponit hec litera: quia siue criminaliter: siue ciuiliter ageret loquit determi nate fm alia iura: vt patet in. c. j. ⁊. c. sup eo. ꝯ. eo. ⁊ ideo debet intelligi fm qd ibi dixi.
1 ¶ In casib⁹ in quib⁹ testes cogendi sunt cēsu ra ecclesiastica cōpellunt per iudicē ecclesiasticū: per iudicem vero secularem imponitur mulcta.
2 An ⁊ qn testes sint cogēdi tam in causa ciuili q̄ in criminali: ita de iure ciuili q canonico. ⁊ nu. se.
3 Mediatores vel pxenete quo casu cōpellantur ad testificandum.

Dilectorum.

Dilectorum. Non summat nec diuidit ⁊ merito ppter varietatē lectu. ¶ Casus lr̄alis. Jnter caplm Vulte ranū ex parte vna ⁊ epm eorūdē ex altera sub di uersis articulis p cōuictionis ⁊ recōuictionis mo dum q̄stio vertebat pcuratorib⁹ vtriusq3 partis in psentia pape cōstitutis lite cōtest. mādat papa quibusdā iudicib⁹ quaten⁹ testes qui fuerint no minati: si se odio: gratia: vel timore subtraxerint preterq̄ super criminib⁹ per censuram ecclesiasti cam compellant testimoniū veritati perhibere. ¶ No. hic tex. apertum qd cause criminales ⁊ ci uiles non per oia regulantur eisdem regulis: ma 1 xime in cōpulsione testiū. ¶ † Scdo not. q eccle c siaᶜ cōpellit testes qui se a testimonio subtrahūt per censurā

venire ad iudiciū si test; postea testi ficat de spōte testi ficat⁹ fm Bal. i. l. parētes. i vlti. col. C. d test. vbi dicit se ita cōsuluisse. ⁊ idē dicit Hug. i. l. lege iul. ff. de test. Jtē an valeat di ctū testis q fuit at tract⁹ p capillos: dic q sic fz Bal. i l. si qn. circa pn. v. no. etiā hāc. l. C. d test. Jtē p eo q di xi testē q nō vult te stificari teneri ad interesse pti: facit qd no. d. Ant. i. c. cū clam. j. in. vj. co. ꝯ. c. ⁊ qd ibi no. re ferēdo dcm Ray. i sum. itē vid bal. in. l. psbyteri. i fi. la. j. C. d epi. ⁊ cle. vbi dic q testis vt notari⁹ nō solū te net ad iteresse pti rōne falsitatis cō misse sz ēt rōne er ror; q: error i no tario ⁊ i teste dr eē i culpa lata sec⁹ tn̄ dicere esse i obli uiōe test; qd dcm̄ iudicio meo n̄ so lū pcederet i foro iudiciali: sz ēt i fo ro ɔsciē p ea q scri bit Jnn. i. c. sic di gnū. vsus fi. d ho mi. sz i ɔtrium iquā tū dixi de teste er rāte: all. tex. in. c. hoies falsuz. ⁊. c. is aūt. ⁊ q ibi no. in tex. xxij. q. ij. Antoni⁹ Frācis. ¶ An test; nolēs testificari possit puniri dicas q te st; ɔpellit mulcta idicta ⁊ captis pi gnorib⁹ ad depo nēdū. ita Bal. i. l. qb⁹ dieb⁹. i pn. iv. no. istud pn. ff. de ɔdi. ⁊ dmō. ⁊ hr p Jnn. i. c. j. vbi ēt p gl. ⁊ doc. d test. co. pmo testis nolēs testificari psumit subornat⁹ ab ad uersario et tenet pti ad iteresse ēt si latitat vt nō exa minet. ita bar. l. i. j. §. j. ff. d fal. ita An ge. ⁊ pau. d ca. ibi ēt p alex. i. l. argē tari⁹ i. §. cū aūt. ff. d edē. ⁊ vid Bal. i i. psbyteri. i. ij. col.

per censurā ecclesiasticā. Ex quo infert̄ q̄ peccant mortaliter.
arg.xi.q.iij.nemo.⁊.c.nullus.iudex aūt secularis fm̄ Innoc.
hoc casu inducit mulctā.ff.si qs ius di.non obtē.l.j. vel capit
pignora sicut in tutoribus ⁊ curatorib⁹ nolētibus satisdare:
quorum officiū est publicum sicut testiū.insti.de satisd. tuto.
§.fi.de excu.tut.l.j. miso.sicut etiam parens nolens filiū alere.
2 ff.de lib.agno.l.si quis a liberis.§.si quis. ¶ †Oppo.⁊ videt̄
q̄ iste tex.generaliter disponens vt in criminalibus testes nō
cōpellantur:sit cōtra.c.super eo.peruenit.super his.⁊.c.cum
contra. Sol.glo.nostra ad quam quotidie fit remissio: mul-
tum laborat in declarādo an ⁊ quando testes sint compellen-
di.⁊ principaliter prosequitur duo mēbra.primo quid iuris
in causa ciuili.secundo quid in causa criminali. In primo gl.
3 ponit regulam ⁊ duos casus exceptos. Regula est † quod si
requisiti nolunt testificari compellantur.fallit primo in me-
4 diatoribus:qui al's proxenete^a appellant̄:qui non compellun
tur nisi de consensu partium:fm̄ glo.secundo fallit in p̄sonis
priuilegiatis vt nō testificent̄.tn̄ de hoc vltimo dic melius vt
dixi in.c.j.ī.eo.⁊ de mediatoribus dic vt no.glo.in aut.de te-
sti.§.quoniā.que ex mēte illius litere colligit tres casus. Pri
mus si partes cōsentiunt vt testificentur:⁊ tunc compellūtur.
Secundus quando partes ambe cōsentiunt vt non testificē-
tur nec compellunt̄.⁊ isti duo casus sunt clari. Tertius quā-
do altera pars tantum consensit:⁊ tunc possunt testificari:
sed non cōpelluntur indistincte vt dicit ibi glo.quia presum-
ptio est quod sint affecte ad causam:tum ꝑpter lucrū quod
habuerūt vel quod sunt habituri:tum quia presumunt̄ velle
vt res per eos inchoata habeat effectum.dicit Jo.an. hic q̄d
hec ratio concludit eos etiam non admittendos si volūt al-
tera parte non consentiēte.aliter hic Jo.and.non dicit quasi
tacite sentiat q̄ non debeant admitti nisi vtraq̄ parte con-
sentiente:quasi tunc admittantur ⁊ cōpellantur ⁊ non aliter.
idem videtur velle glo.in.c.j.de testi.lib.vj.in ver.ciuiliter. ſʒ
certe hoc videt̄ cōtra mentem illius.§.quoniā.⁊ aperte cōtra
glo.ibi positā.adeo dicerē q̄ altera parte nō consentiente ad
mittūt si volūt.sed quāta fides eis sit adhibēda iudex cōside
rabit ex circūstantiis ⁊ qualitate personarū ⁊ cause.circa pri
mā regulā predictā dic vt.ī.dicam. ¶ In secūdo mēbro: scilʒ
quid in causa criminali.glos.latius instat.primo allegando
pro ⁊ contra.secundo ponit vnam opi.in ver.super hoc. ter-
tio illā reprobat.ibi:sed huic distinctioni.quarto ponit opi-
nionē suam.ibi:ideoq̄.quinto rn̄det ad contraria.ibi:quali-
ter rn̄debis.sexto redit ad opinionē primam quam reproba-
uerat dando alium intellectū ad istum tex.ibi: sed predictis.
septimo in fine ponit opi. Inno.cōmentatoris. Et per hanc
diuisionē habes glos.declaratā que in effectu ponit tres opi.
Prima q̄ si agatur directe in modum accusationis nō sunt
testes cōpellendi.si vero agitur de crimine ciuiliter in modū
exceptionis:denūciationis:vel inquisitionis:tūc cōpellūtur.
Secūda opi.q̄ super criminibus testes cōpellendi non sunt:
siue directe siue indirecte agat̄ de crimine:vt hic.⁊ contraria
iura ponūt casus speciales:vt in hac glo. Tertia opi.q̄ si nō
est peccatū tacere id super quo testes inducunt̄ non cōpellun
tur al's secus.⁊ hec est opi. Inno.quam ipse posuit: nō hic ſʒ
in.c.j.ī.eo.vbi latius eam p̄sequit̄.⁊ ibi dat primo exemplū
quando non est peccatū tacere:scilicet quādo agit̄ criminali-
ter vel ciuiliter excipiendo:vel alio modo ad penā tantum:q̄ꝛ
tunc peccatū non est sed meritoriū celare crimē fratris. arg.
ij.q.j.si peccauerit.q̄d dicit verū nisi perseuerauerit in crimi-
ne:quia tunc essent testes cogēdi vt pena reuocet a malo quē
dei timor a malo nō reuocat.ar.c.vt clericoꝝ.de vi.⁊ hone.cle
ri.xxij.q.v.hoc videtur.⁊ hoc in manifestis:in occultis vero
non compellerētur nisi crimē occultū esset periculosum sicut
heresis:dilapidatio ⁊ similia:⁊ que sine periculo dissimulari
non possunt. Idem dicit ibi Inno.si dicatur quis condem-
natus de crimine:tunc enim sunt testes cogendi:quia cū per
sentētiam sit notoriū:peccatum est hoc celare. idem de fama
vel infamia ꝓbanda.quid de sn̄ia excōicationis:dicit q̄ cogē
di sunt testes ad eam ꝓbandam cum illa non sit crimen cum
possit sine peccato excōmunicari.de sentē.excō. inq̄sitioni.et
latius ibi p̄sequitur. Aliam theoricā seu opi.ponit Inno.ī.
c.pri.licet videatur incidere cum precedenti.dicit em̄ q̄ vbi-
cūq̄ ex ꝓbatione criminis quis cōsecuturus est sn̄iam lucro-
sam:vel vitaturus est dānosam semp cogēdi sunt testes:quia
tunc peccatū esset in alterius preiudiciū tacere veritatē.et sic
habes quartā opi. Quintā opi.iudicio meo possum⁹ collige
re ex dictis eiusdē Inno.in.d.c.j.ī.eo.vbi dicit q̄ deficienti-
bus aliis probationibus semper cogēdi sunt testes etiam in
causa criminali:per.c.peruenit.ī.eod.ij. Sextam opi. ponit
Host.qui tenuit precise in criminali testes cogēdos vbicūq̄

crimen venit puniendū per depositionē: priuationē: vel ali-
ter.⁊ ad istam decre.rn̄det q̄ loquit̄ de cōpulsione non fien-
da qn̄ ꝓbato crimine criminosus ex eo non puniret̄: sed so-
lum de facto infamaret̄:vt in crimine ꝓbato contra testem
vel accusatorē:tunc em̄ non cogerent̄ testes fm̄ eum nisi ma-
gnum preiudiciū fieret parti vt.ī.c.proxi.⁊ hoc dicit ipse de
mente iuris quicquid habeat ꝯsuetudo ecclesie Romane.et
ꝯtra opi.multis rationibus impugnat̄ fm̄ eum:nam per eā
deus offenditur:respublica ledit̄:primus corrūpitur:mate-
ria delinquēdi ⁊ corrūpendi testes ministrat̄:neruus vtriusq̄ a
iuris peruertit̄:obediēs qui remunerādus esset opprimit̄ et
punitur:inobedientes qui pena debent affici de sua malitia
gloriant̄. Ad has ergo absurditates euitandas ⁊ vt crimi-
nosi ⁊ crimina puniant̄:cōcludit ipse testes in criminibus cō
pellēdos:nec obst.fm̄ eum q̄ quedā iura dicūt testes in ciui-
libus cōpellendos:quia supplet̄ per alia que idem dicunt in
criminalibus:⁊ huic opi.sue dicit illam scd̄am opi. Inno. fa
uere:q̄ꝛ per ꝓbationē criminis accusator est vitaturus dāno
sam ⁊ cōsecuturus lucrosam sn̄iam:scilicet euitādo penā ta-
lionis si non ꝓbaret:nec est fauendū reo in occultatione veri
tatis. Septimā opi. posuit Jo.de amelia in opere suo de te-
sti.vt hic recitat Jo.an.vt testes compellant̄ in criminalibus
etiā si agat̄ de pecuniaria pena vt fit per statuta.si vero agat̄
ad penā corporalem non.vnde dicebat etiam hic Host.q̄ vbi
agitur ad penā sanguinis:etiam coram tp̄ali vicario ep̄i qui
vtrūq̄ habet gladiū non essent testes cōpellendi:quia nō spe
ctat hoc ad officiū iudicis ecclesiastici.ī.ne cle.vel mona. sen-
tentiam.dicit Jo.an.q̄ hoc est clarū de clerico. Sed quid de
laico qui forte aspirat ad clericatū:⁊ ideo non vult deponere
in causa sanguinis:honestū esset fm̄ eum non cogi etiam in
foro ciuili. Nota quia non dicit necessariū:⁊ sic sentit q̄ in fo
ro ciuili laicus possit cōpelli etiam in causa sanguinis. Et di
cit Jo.an.q̄ ex predictis posset formari vtilis distinctio quā
postea Jo.calde.secutus mentē predictorum formauit quod
omissis aliis opi.antiquoꝝ que satis colligi possunt ex his
que dixi in.c.super his.⁊.c.cum cōtra.⁊.c.peruenit.ī.eo.sub-
mitto.que talis est:videlicet aut testes nominant̄ super cau-
sa mere ciuili aut sup crimine. Primo casu aut nō sunt p̄sone
priuilegiate:⁊ tunc indistincte cōpelli debent:vt in hoc titu.
quasi per totū.⁊.C.de testi.si quādo. Aut sunt p̄sone priuile-
giate:de quibus.iij.q.iij.§.itē in criminali. versi.item.l.iul.
iudicioꝝ.⁊ duobus versi.seq.⁊ tales fm̄ leges non cōpellunt̄
vt in dictis iuribus volētes tamen admittūtur.iij.q.v.c.j. de
mediatoribus dic vt.ī. Sed fm̄ canones eque distinguit̄ fm̄
b Host. Aut per alios veritas ^b potest haberi:⁊ tunc non com-
pellunt̄:aut per alios haberi non pōt:⁊ tunc cōpelli debent.
Si vero nominant̄ sup crimine aut directe ꝓposito: aut per
exceptionem apposito. Primo casu aut de illo agitur ciuili-
ter aut criminaliter. Primo casu sunt cōpellendi.ī.eo.super
literis.⁊.ī.c.peruenit.ij. Si criminaliter aut agit̄ in foro eccle-
siastico aut seculari. Primo casu indistincte cōpelli debent.
ī.c.pri.⁊.c.peruenit.j. Si agitur in foro seculari:aut quo ad pe
nā pecuniariā forte per statuta vel aliter aut corporalē. Pri-
mo casu debent cōpelli laici:vt in decr.peruenit.ij.sed clerici
nō sunt cōpellēdi si p alios veritas haberi pōt: si aūt p alios
veritas haberi nō pōt cōpellent̄ etiā clerici testificari:tamē iu
rabūt in manibus alicui⁹ clerici ⁊ fit cōpulsio per ecclesiasti-
cum iudicē ipsorū clericoꝝ ⁊ non per secularē:vt in.c.quāq̄.
xiij.q.ij. Si autem corā ecclesiastico iudice agit̄ ad penā cor-
poralē tunc laici compelluntur.ī.eo.in fi.sed clerici non com
pellunt̄ etiam corā iudice loci qui est de tēporali iurisditione
prelati ecclesiastici ꝓpter irregularitatis timorē.v.c.sententiā
de rapt.in.c.in archiepātu.⁊ melius.xi.q.j.testimoniū.itē fm̄
Joā.and.honestū esset hoc casu nō cogere laicū qui intende-
ret clericari etiā in foro ciuili. Si autem de crimine excipitur
tunc aut ꝓbato crimine punitur is contra quem excipit̄:pu-
ta quia repellit̄ a ꝓmotione vt.ī.de accu.super his.⁊ tūc sunt
compellendi.ī.eo.super his. Aut non puniret̄:vtputa q̄ꝛ ex-
cipit̄ cōtra accusatorē vel testē vel ꝓcuratorē vt.ī.de ord.cog.
c.ij.⁊ hoc casu nō debēt cōpelli testes ꝓpter odiū talis repro-
bationis ex q̄ sola infamatio sequit̄:⁊ intelligi dʒ hec decre.
hoc verū fm̄ Host.nisi magnū fieret parti p̄iudiciū quo casu
essent compellēdi.ī.c.pri.hec sunt verba Cald.que in effectu
licet per alia verba sequi videtur do. Anto.hic:⁊ si bene con
sideralis vt plurimū sunt extracta ex dictis Hostien.hic.et
ī.eo.c.j. Et omnia predicta possunt ad hanc breuem distin-
ctionem reduci q̄d in causa ciuili indistincte cōpelluntur te-
stes tam de iure canonico q̄ de iure ciuili nisi persone sint in
hoc priuilegiate que tamen cōpelluntur aliis ꝓbationibus
deficientibus:in criminali vero vbi agitur directe de crimine:

C.de epi.⁊ cle.vbi
dicit eū teneri de
crie stellionat⁹ et
eū debere ex̄ordi-
punir.tn̄ Inno.
quē oīno vide i.c.
j.de fal.dicit q̄ te
netur pena falsi.
Anto. Francis.
a ¶ Proxenete.an
proxeneta possit es-
se testis:⁊ qn̄: di-
cas q̄ de cōsensu
vtriusq̄ ptis no-
dū pōt esse testis:
ſʒ etiā cogit̄ testi-
ficari:neutra vo
pte nolente repel
lit̄ ex toto: altera
tn̄ parte volente
pōt esse testis vo-
lens nō inuit⁹:vt
p Ange.plene in
§.qm̄ vo i aut.de
test.⁊ vide ho.gl.
in.c.j.in v̄.media
tores.ō testi. l.vj.
q̄ dicit esse spāle
vt admittat̄ i cri-
mīe simonie.⁊ vi
de etiā gl.in ver.
in testē.i.c.roma-
na.de testi.l.vj.et
vide p alex.l cōsi.
xvij.i.iiij. pte ꝯsi.
⁊ p Spe.in tit.de
teste.i.§.j. v̄si. q̄d
de proxeneta.⁊ vid
oīno alex.in cōsi.
cxviij. l.ij. parte
cōsi.⁊ i l. deferre.
ff.de iu.fis.vbi in-
ter cetera dicit q̄
nō repellit̄ officio
iudicis:ſʒ tm̄ pte
opponēte:ō quo
ēt p do. Ant.in.c.
cū dilect⁹.de cōsi.
⁊ p Alex.in.l.iiij.
§.hoc autē iudi-
ciū.ff.de dā. infe.
Sebasti. Sapia.
a ¶ Proxenete.qn̄
proxenete admittā
tur in testes:vide
Feli.remissiue i.c.
cū a nobis.i fi.ī.
de testi.alex.i ꝯsi.
xcvj.in.j.vol.⁊ in
cōsil.cxxviij.in.ij.
vol.⁊ in ꝯsi.cliiij.
in.v.volu.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Veritas. Sic
etiā cogit̄ laic⁹ di
cere testimoniuʒ
ꝯ clericū in causa
criminali q̄n aliter
veritas haberi nō
pōt vt not.singu.
d. Abb.in.c. dece
tero.vbi dn̄s Fel.
sequit̄.ī.ō testi.⁊
sequit̄ etiā alex.i
l.marit⁹.in apo.
ff.de q̄ōni.⁊ ibi di
cūt q̄ tale dictū
laici facit indiciū
ad torturā cōtra
clericum.

siue criminaliter siue ciuiliter compelluntur in vtroqꝫ foro: clerici tamen non compelluntur in causa sanguinis. ⁊ honestum ⁊ idem seruare in laicis qui volunt esse clerici. Si autem de crimine excipitur aut sequitur aliquis effectus punitionis: puta repellit a promotione ⁊ compelluntur testes: secus si nulla punitio inde sequatur: vtputa quia repellit tantū a testimonio vel ab accusatione: qđ intellige nisi magnum parti fieret preiudicium. hoc voluit in effectu tota distinctio Card. Sed certe hoc indistincte tenere est peruertere totum istum titu. ⁊ maxime ea que dixi in. c. j. ⁊. c. super eo. ē. cod. videntur enim isti concludere ꝙ tunc solum in crimine non compellātur cum excipitur ad nudum finem repellendi: quod aperte est contra. c. super eo. vbi agebatur directe de crimine fm communem intellectum ibi traditū. ⁊ tamen dicit ibi tex. ꝙ testes monendi sunt non cogendi nisi cōstiterit qđ odio ⁊c. vt ibi. ⁊ sic faciendo ibi exceptionē firmat regulam in ꝯtrarium in. c. dominus. xxxij. q. vij. Item fm hanc opi. Hostiē. ⁊ Calde. nulla esset differentia in hoc inter ius canonicū ⁊ ciuile. ⁊ tñ text. in d. c. super eo. voluit in hoc aperte differētiam denotare: vt ibi dixi. Item in ciuili text. in. c. j. ē. eo. ponderat si se subtrahunt timore odio ⁊c. ⁊ tunc dicit testes compellendos. ⁊ facit quod dixi in. d. c. j. Item text. j. c. pxi. ponderat defectum probationum. ⁊ tex. in. c. peruenit. ij. ē. eo. pōderat ꝙ testimonium erat ibi necessarium. ridiculosum ergo est dicere ꝙ tam in ciuili ꝙ̄ in criminali indifferēter testes sint compellendi: vnde puto de iure canonico sic dicēdum ꝙ in causa ciuili testes primo sunt monendi: ⁊ si requisiti testificari nolunt sunt cogendi: quia presumitur qđ timore vel gratia ⁊c. nisi sint priuilegiati: vel nisi alia presumptio hanc eludat. hoc verum nisi alie probationes deficiant: quia tunc indistincte omnes sunt compellendi. hoc declaraui vt dixi in. d. c. j. ē. cod. In criminali vero si veritas aliunde haberi non potest: dico idem vt in. c. fina. j. eo. ⁊. ē. eo. peruenit. ij. Expedit enim reipublice peccata nocentium esse nota: ⁊ vt crimina puniantur saltem ad aliorum terrorē. ff. de iniu. l. cum qui nocentem. ⁊. j. de sen. excō. vt fame. ⁊ ne multis crassantibus locus fit exēplo. l. aut facta. ff. de penis. vnde salutem respublica est consecutura lucrosam sniam que est magis fauorabilis ꝙ̄ persona priuata. ff. sol. matri. l. j. ⁊ qđ ibi nota. de postu. prela. bone. Et puto hoc pcedere etiam si de crimine excipitur contra testes: nam si testes criminosi admittantur cum presumptio sit contra eos de falsitate: vt not. ē. tit. proxi. c. testimonium. reus reportabit iniuste dānosam sniam: ⁊ sic punietur innocens qđ sonat in absurdum. maior enim est fauor vt innocens non puniatur ꝙ̄ vt puniatur nocēs. nam vt dicit. l. absentem. ff. de penis. sanctius est nocentem impunitum relinquere ꝙ̄ innocentem dānare. facit. c. sacris. de sepul. Si ergo compelluntur testes quando agitur vt puniatur reus fortius quando reus certat vt iniuste non dānetur. Si vero adsunt alie pbationes tunc non coguntur nisi constet ꝙ maliciose reus subtraxerit testes: vt in. c. peruenit. ē. cod. j. notabi. Innocen. in. d. c. super eo. vel nisi timore aduerse partis se subtrahant. vt in. d. c. super eo. ⁊ qđ ibi dixi. ad hanc distinctionē puto reducenda omnia iura que obuiare videntur. Ad hoc c. potest rñderi ꝙ non constabat alias pbationes deficere: vel vt sentit Hostien. excipiebat hic de crimine cōtra testes ⁊ leue preiudicium inferebatur parti ex non cōpulsione: secus si magnum vt predixi. promptū enim est iura iuribus cōcordare de elec. cum expediat. lib. vj. ⁊ per hoc tollitur cōtrariū qđ formari posset de ꝯtrario intellectu huius litere dū innuit testes in criminali non compellendos etiā si se subtrahāt odio timore ⁊c. vel vacat hic argumētū a cōtrario: quia iura dicunt communiter in hoc oppositum.

1 ☞ Quid sit coniuratio ⁊ conspiratio.
2 Ex defectu probationis legitime ex natura criminis admittitur probatio minus legitima.
3 Relaxatio iuramenti illiciti non est necessaria.
4 Conspirantes contra epm vel facientes tumultū ꝯtra aliquē qua pena plectantur.

VEnerabilis. Ad detegendam veritatem coniurationis cogūtur socij ⁊ iurati. Diuiditur. Nam in prima parte ponitur iusta petitio. In secunda ipsius exauditio. ibi: ideoqꝫ. ¶ Casus literalis. Ciues Ceruicenses cum duobus. M. ⁊. L. quondā clericis ecclesie Rauēnatensis quādam fecerūt coniurationem contra archiepm Rauennaten. dantes eisdem clericis quandā pecunie quantitatē: ⁊ ad hec celanda se iuramēti vinculo astrinxerūt. archieps super his ⁊ quibusdā alijs articulis contra ciues ⁊ clericos predictos ad Bonon. epm ⁊ eius coniudices impetrauit literas: vnde cum intentionē suam probare non posset nisi testimonio ciuium pdictorū supplicauit dño pape: vt sibi pridere super hoc dignaretur: ne ergo pro defectu testiū sua iusticia deperiret: mandat papa eisdem iudicibus quaten⁹ monitione premissa per ecclesiasticam censuram cōpellant illos quos viderint cōpellendos vt ab huiusmodi iuramento absoluāt illos quos archieps ad testimoniū duxerit producendos: ⁊ nihilominus si illi se gratia odio vel timore subtraxerint simili censura cōpellant eosdem ad perhibendum testimoniū veritati.
1 ¶ †No. j. ꝙ is contra quem fuit coniuratum potest agere contra coniurantes ad penam eis imponendā vel ad satisfactionem iniurie. ⁊ dicitur cōiuratio quasi cōspiratio facta cum iuramēto cōtra aliquē in damnū illius: ⁊ de cōspiratio quasi simul spiratio: quia simul spirant ⁊ tendunt cōtra illū. ⁊ de hoc in. c. coniurationum. ⁊. c. conspirationum. xi. q. j. per Inno. ⁊ doc. in. c. cum. J. et. A. de re iudi. ⁊. c. exhibita. de iudicijs. Scias tñ ꝙ aliqñ fit in partem bonam vt cum fit contra prelatū dilapidatorē ad sibi resistēdum vel quid simile. ad hoc. c. sane. xvi. q. vij. no. in. d. c. cum. J. ⁊. A. prima tamē frōte
2 presumitur illicita fm Vincen. vbi. ē. qđ no. ¶ †No. ij. ⁊ tene
a menti ꝙ in defectu a probationum cum scꝫ ex negotij seu criminis natura non potest haberi probatio legitima admitti-
b tur probatio minus legitima b ⁊ alias insufficiens. ⁊ vide hoc tex. cum glo. in. c. cūm dilecti. de elec. ⁊ in. c. preterea. ē. de testi. et no. etiam in hac glo. ij. in fi. nam admittuntur hic in testes
c criminosi ⁊ participes c delicti ⁊ de se confessi: contra. c. j. de cōfes. ⁊ vide quod leg. ⁊ no. in. c. j. de testi. lib. vj. ¶ Tertio no. ꝙ in criminibus cōpelluntur testes non simpliciter: sed in defectum aliarum probationū. ⁊ not. ꝙ si se subtrahūt gratia ⁊c.
3 ¶ †No. ꝙ vbi iuramētum est illicitū ex parte recipiētis pōt compelli recipiens ad illud relaxandū ⁊ si ille non vult relaxare iudex hoc faciat. sic intelligas hunc text. in versi. nihilominus. fm Inno. ⁊ idem no. in. c. debitores. de iureiur. ⁊ ibi dicam. ⁊ in. c. j. eo. titu. hic tamen non erat necessaria relaxatio: sed fit potius ad cautelam fm glo. ij. ⁊ bene: quod probo duplici ratione. Prima quia illud iuramētum non poterat seruari sine salutis interitu ideo non obligabat. de iureiurā. quanto. xxij. q. iiij. per totum. Secunda quia iuramentum simpliciter prestitum de non reuelādo certum quid non obligat si iurās producitur in testem: quia non extēditur ad illū casum si fuit simpliciter prestitum: ⁊ si fuit cogitatū de hoc casu fuit illicitum: quia ad hoc non potest quis se obligare cum non sit in sua facultate: nam officium testificādi est publicum in se: vt dixi. ē. super rub. ⁊ sic concludit no. Inno. in. c. quali-
4 ter ⁊ quando. j. de accu. ¶ †Gloss. j. querit qua pena sunt pu-
d niendi coniurantes contra epm d proprium: Rñdet ꝙ si sunt clerici deponūtur ⁊ traduntur curie seculari: per iura allegata in ea. intellige tu hanc glos. quando sunt incorrigibiles: et sic debent intelligi iura in ea all. ⁊ ad hoc quod no. in. c. nouimus. de ver. signi. ⁊ dic vt plenius dixi in. c. cum nō ab homine. ⁊. c. at si clerici. de iudi. laici vero excōicantur ⁊c. addit Jo. and. post Hostien. ꝙ etiam sunt singuli in vna libra auri condemnādi: vt in consti. Frede. de pace tenen. hac edictali. §. conuēticulas. Et si quis tumultū contra aliquem fecerit vel seditiosas voces emiserit capitalis est pena. C. de his qui ad eccle. confu. l. denunciamus. C. de sedi. l. j. ⁊. ij. ⁊. ff. de pen. aut facta. §. respōso. ⁊. C. de epi. ⁊ cleri. cōuenticulā. ⁊. ff. de vi publ. qui cetu. Et in his reperies qđ nec cetum nec turbam debet quis congregare: quia omnia hec et similia sunt pbibita nisi reperiantur cōcessa. ff. de colle. illic. quasi per totū. ¶ Glos. ij. est declarata per predicta: ⁊ quia oppo. de. c. venerabilem. de elec. ⁊ non sol. dic ꝙ procedit quando iuramentū est dubium tunc enim illud est seruādum: sed nos loquimur hic vbi est certum illud esse illicitū ⁊ de iure non seruādum: sed tūc ad cautelam propter opi. vulgi fit solutio.

¶ De fide instrumentorum. Rubrica.

1 ☞ Instrumentum capitur stricte: large ⁊ largissime.

¶ Continuata est hec rub. fm Jo. and. ē. in rubri. de testi. vel dic tu sic. Supra visum est de vna specie probationis que scꝫ fit per testes nunc subijcit de alia que fit per instrumenta. Et dicit Jo. an. hic ꝙ instrōrum appellatio cōprehendit omnia per que instruit causa. ē. titu. proxi. c. peruenit. el. j. sed tu dic hoc verū late sumpto vocabulo: vt ibi dixi: non autē semp. et dictū Jo. and. simpliciter hic recitatū apparenter confunditur hic ex diuersitate hui⁹ tit. ⁊. ē. de testi. nam si hic appellatione instrōrum venirent etiam testes nō debuisset hic poni rubrica specialis. sed sub isto titulo de vtroqꝫ tractari. vnde dic qđ in isto titu. instrumentum capitur pro scriptura redacta in aliqua materia que differt ab instructione que fit per testes: vt patet

Sebasti. Sapia.
a ¶ In defectu. Vide do. Jaso. in. l. j. in lec. Paduans C. de summ. tri. ⁊ fide catholi.
b ¶ Minus legitima. Adde Alex. ꝯsi. xxxiij. in. lib. Zacharias.
¶ Add. de ista regu. remissiue ad nauseam vsqꝫ p Hippoli. d. mar. sing. lxxiij. incipi. plures sunt. ⁊ ibi multa no. qualiter debeat intelligi pdicta reg. ꝙ in defectu pbationis legitime admittatur probatio min⁹ legitima.
Sebasti. Sapia.
c ¶ Et participes. Qꝫ participes delicti admittātur in testes qñ aliter veritas haberi non pōt: tenet Bal. in l. qm. C. de testi. ⁊ Alexā. in cōsi. lxi. inci. in causa illorum. in fi.
d ¶ Contra epm. Adde Roma. singula. sua. fo. xxj. ⁊ si hꝫ fundū cui applicet. vide Old. consi. xvij.
Zacharias.
¶ Adde pmissis qđ no. in apo. ad istū in. c. at si clerici. nu. 34. in apo. in ver. deponi. ē. de iudi.

Accepimus — 100
Contingit — 101
Cum dilectus — 105
Cum Joannes — 107
Cum P. — 112
Imputari — 100
Pastoralis — 105
Quod sup — 109
Scriptura — 95
Scritta uera — 97

a ¶ Fundus exercetur. Adde Fran. con. si. dx.
b ¶ Scriptura priuata. Adde Roma. consil. xxi. Fran. are. consi. lj. vbi quid in statuto.
c ¶ In preiudiciū alterius. Adde Roma. sing. suis. fo. xxi. et vide quod voluit Oldra. consi. xxxvij.

stipu. nam Bal. in. d. l. si quis cum. §. i. pro suo dicto all. Inno. in. c. con suluit. de offi. dele. sed cum ipso optime facit qd no. Bal. in. l. si testamētum. C. de testa. et circa hoc de die: vide bo. glo. in. c. si qua beneficia. xxv. q. ij. Et si instrumentū fuit factū de nocte an vitietur si notari⁹ scribat fuisse factū tali die cum ipse intelligeret de die naturali: vide do. Ant. post Inn. in. c. cō suluit. i. iiij. col. de offi. dele. et p Bal. in. l. nō minorē. C. de trāsa. Et an valeat ꝯsuetudo ꝙ in instrumentis nō appōnāt dies: die ꝙ non: sm do. de Rota decisio. sua lxv. in nouis. que inci. vtrū valeat. Et quid si notarius in vno istrumento apponit diē et cōsulē: in sequētibus vo nō. Et qd si i vltimo ponit et nō in pcedētibus: vide plene per bar. in. l. si qs ex argētariis. §. si initium. ff. de edē. vbi ponit aliquas pulcras qōnes circa hoc. Et scias ꝙ in epistola nō requiritur dies de q est pulcher tex. in. l. cū, taberna. §. idē queritur. ff. de pig. et ibi Bal. plene examinat an in instrō requirat dies. et si statuto caueat qd in instrō apponatur nomē diei puta die martis vel die lune: et si non fuerit appositus vitiet instrm: vid Albe. in. i. parte statu. q. dv. Et an in scriptura priuata sit necessarius dies: vid elegāter et multum solēniter p Bal. post Ja. but. in. i. cōsti. C. §. quibus ij. colū. ¶ Adde tu qūo solennitates requirunt in instrumento: Ang. consili. cdxxiij. et adde etiā qd bal. cōsi. lxiij. v. lib. cōsuluit qd valeat statutū Corton. disponēs ꝙ istrumentū nō vitiet: lz nō sit indictio nec dies: et ꝙ soli notario credatur absqz loco et testibus.

Sebasti. Sapia.
c ¶ In preiudiciū alteri⁹. vide no. p Abb. in. c. cū a nobis. col. si. § de testi. et ibi do. Fel. tāgit an papa possit facere ꝙ scriptura nō aut. probet: et de ꝯsuetudine an valeat: traditur in. c. cū dilect⁹. j. eo. vbi dicetur.
d ¶ Scriptura publica. Adde Ro. cōsi. lxiiij. Alexā. ꝯsi. lxv. iiij. li. et an instrm antequā sit publicatū dicat publicū: vid Jo. de ana. ꝯsi. xxxiij. Anto. de butrio consi. xi.

Sebasti. Sapia.
e ¶ Inuocationē. Uide latissime p do. Andr. sicu. in repet. rub. de fide instru. col. xix. cū pluribus seq. et ibi ꝓsequitur oīa que requirunt i instris.

Sebasti. Sapia.
f ¶ Publicū. Facit qd no. Bal. in rub. de pa. cōstā. vbi dicit: ꝙ si in instrō nō interueniant solēnitates que requirunt de cōsuetudine non valet instrumētū.
g ¶ Exigit. Adde hic do. in. c. vt officiū. §. ad cōpescēdas. i. si. de heret. in. vi. vbi dicit qd quā extēditur instrm debet in istrumēto appōi dies rogatiōis et nō extēsionis. Itē adde gic gl. mag. in pn. in. §. itē verborū. insti. de inuti. stip. Item adde hic qd no. Spec. in ti. de instru. edi. §. istrumētū. vide Bal. in. l. si qs. §. i. ff. de val. et pup. vbi dicit ꝙ si notari⁹ cepit scribere istrumētū die iouis et pfecit scripturā die veneris dz in instrō dicere se rogatū fuisse die veneris quia attēditur tps perfecti instrumenti. et qd reqrat dies in instrumēto: tz ang. in. l. op. circa fi. C. de ꝯben. et cōmit.

stes: vt ptz per totū istū tit. et vide text. qui ponit ista duo vt distincta in. c. forus. de ver. sig. in ver. causa autem. et vide quod dixi in. d. c. peruenit. et scias ꝙ instrumentū potest capi latissime: late: et stricte. Primo modo appellatiōe instrumēti venit omne vas domus seu instrm quo fund⁹ exer
a cetur:ᵃ de quo. ff. de fun. instru. quasi per totum. vnde et mulieri q est ita stricta vt mater fieri non possit dicitur deesse naturale instrm: vt in. c. fraternitatis. et c. ex literis. j. de frig. Scdo modo capitur p omni eo qd habet causam in iudicio deductā instruere: et hoc casu veniūt testes vt in. l. j. ff. de fi. instru. et. d. c. peruenit. Tertio modo capitur pro scriptura que fit ad ꝓbationem alicuius rei in futurū faciendā: et hoc modo capitur hic. et de his per Host. in sum. eo. ti. Et per hoc dico
b qd scriptura priuataᵇ que tñ fidem facit dicitur instrumentū: qz instituit causam: qd probatur in rubro et nigro in quo tractat etiam de scriptura priuata: vt. j. c. ij. idem dico de qualibet scriptura siue cōtineat priuilegiū: siue ꝯtractum: siue dispositionē: siue quicquid aliud ex quo fit ad fidem faciendam in futurū ad instructionē cause: vt ꝓbatur in nigro iuncto rubro. et vide Bar. in. l. si quis legatum. ff. de fal. qui appellat instrm ipsam chartam scriptā ꝯtractum vo qui agitur inter partes: vnde partes dicūtur ꝯtractum facere: princeps dat priuilegiū vel quid simile. notarius vero habet facere instrm. et idem in qlibet scriptura que fidē facit: vt prediri: et hoc notabis pro statutis.

1 ☞ Princeps non potest dare fidē ex postfacto scripture non autentice de potentia ordinaria.
2 Que sit publica q priuata et q autētica scriptura.
3 Que requirantur ad hoc vt sit instrm publicum.
4 Notarius a quib⁹ dz esse rogat⁹ vt instrm valeat.
5 Instrm facit fidē in fauorē alteri⁹ ex mādatorib⁹.
6 Notarius qualiter debeat esse rogatus.
7 Notarius an teneatur scire iura.

SI scripturam. Breue est et sūmat sic sm ipsius mētem. Instrumēti exemplum non solenniter sumptum fidem non facit absqz originali. ¶ Casus literalis faciliter ex litera patet. Ber. ¶ No. quod scriptura faciens fidem dicit autētica: secus si fidem
1 non facit vt. j. c. pxi. et hic. ¶ † Not. ij. ꝙ etiā princeps non potest dare fidem ex postfacto scriptu
c re non autentice in preiudicium alteriusᶜ partis. nam vbi negatiua precedit verbum pōt: denotatur necessitas: vt dicit glo. not. in regu. j. de regu. iur. lib. vi. et hoc puto absolute verū in his in quibus princeps non habet liberā facultatem. arg. in cle. pastoralis. de re iudi. in aliis vo pcedit dictum de ordinata potestate non autē de absoluta. argu. in. c. ꝓposuit. de conce. ꝓben. facit qd no. glo. in. c. constitutus. de rescri. et per Inno. in. c. ij. de confir. vti. vel inuti. ¶ Uenio nunc ad declarationē materie in qua est aduertendū ꝙ hec litera habet duas partes quo ad intellectū. In prima parte tractatur de scriptura autētica. In secūda de exēplata ab autētica. prima glos. intrat primā
2 partē: secunda secundā. ¶ † Quero igit capiēdo primā partem que scriptura dz autētica. glo. posuit exēpla et aliter nō declarat nec ex ea potes bñ instrui. Sed ponit Inno. aliqd hic. et in. c. seq. nititur ostēdere differentiā inter publicā et autenticam: sed iudicio meo nō bene declarat sed multum intricat materiā. ideo dicta sua in hoc omitto. et breuiter dico ꝙ scriptura publica est illa q cōfecta extitit a publica psona: scilz a notario cū solēnitatibus reqsitis. hoc ꝓbatur. j. c. seq. iuncta glo. in ver. publica manu. autētica vero dicit que per se fidem facit: siue ex appositione sigilli autētici: siue alio modo: ita ꝙ ad sui validitatem non reqrit aliud adminiculū: vnde pōt dici autētica quasi ex se autoritatē habēs. hoc satis pōt probari per. c. seq. Ex hoc infertur ꝙ omnis scriptura publica est autētica: sed non omnis autentica est publica: habēt eñ se vt superius et inferi⁹. Ex hoc etiā infero ꝙ scriptura priuata antequā sit cōfessata vel per testes iurata non potest dici autentica: sed postea sic. Itē infert ꝙ scriptura confecta per aliquē officialē super pertinentib⁹ ad officiū suū: lz sit autētica non tamen publica: quia nō est confecta a notario cū solēnitatibus reqsitis. hoc vltimū sentit Bar. in. l. quedam. in. §. nummularios cū. l. seq. ff. de eden. Idē dico de scriptura que reponit in archiuo publico: vt si non habeat signa publicitatis mō pdicto dicat autētica sed nō publica: vt sentit idem Bar. in aut. et si ꝯtrus. C. de fi. instru. et glo. ordi. in aut. ad hoc. eo. ti. qlibet ergo scriptura que ex se fidem nō facit antequā fides sibi imponat potest dici priuata: quia non publica nec autētica quasi a priuato: pd est nō habente officiū publicū cōscripta. Ex his habes breuiter
d et clare que dicat scriptura publica:ᵈ et que priuata: et que autētica. Et sm pdicta debes limitare et restringere exēpla posita in glo. j. lz Inno. hic. et j. c. pxi. et Specu. eo. titu. §. nunc videndū. in prin. aliter sentiāt: et maxime ponēs sex modos quib⁹ scriptura dz publica: sed non placet. et videtur ibi Specu. quasi cōcordare cum ista gl. et vide bonū tex. in. l. cōparationes. vsi. sed tantūmodo. C. eo. vbi aperte ꝓbatur ꝙ si scriptura priuata et testibus subscripta et approbata non dz publica: licet posset dici publice cōscripta: vt in prin. huius. l. et ibi etiā probatur iūcta aut. seq. ꝙ scriptura alias non ꝯfecta per tabellionē non dz publicū instrumentū: lz pducat ex archiuo publico lz sit autentica: nam si esset publica frustra illa aut. hoc adiecisset de nouo: cum in lege antiqua pcedēti fuisset facta mētio de publico instrumēto. et hoc aperte tenet glo. in. d. aut. ad hoc lz aliter et minus bene d. Ant. post Inn. hic. et in. d. c. seq. dicat. Et scias quod scriptura qñqz conficitur a iudice seu prelato vel ipsius autoritate cum sigilli appositione et testiū subscriptione vel sine his: et an et qñ faciat fidem ita vt dicat autentica non tracto hic: quia plenissime fuit dictū in. c. post cessionē. de pba. et aliquid in. c. cū a nobis. ē. de testi. Qñqz fit a priuato et inter priuatos: et an et qñ talis scriptura faciat fidem: dicam. j. c. seq. Qñqz et tertio scriptura est facta vel exēplata a tabellione. et de hoc aliquid pro instructione saltē generali dicimus hic nam longissimus esset in hoc tractat⁹: vnde ꝓsequemur quedā generalia que requirunt ad hoc vt talis scriptura fidem faciat. et primo de origi
3 nali: secundo de exemplato. ¶ † Debet enim in se continere multa que enumerat glo. in. l. generali. C. de tabu. lib. x. et Specu. eo. titu. scilz de instru. edi. in prin. ¶ Et primo sm Specu. debet conti
e nere inuocationēᵉ nominis domini dicendo: In nomine domini: vel similia verba. videtur hoc tamen limitare in arduis et perpetuis instrumentis. In minoribus vero nō est necessarium lz decens. ego vero dico ꝙ de iure hoc non probatur etiam in magnis vt sit de necessitate sic qd alias non valeat instrumētū sed honestum est semper ponere. et pro hoc vide bonum tex. Actuū. xvij. et in. c. non licet. xxvi. q. v. vbi ponitur dictum apostoli: Omnia quecūqz facitis in verbo: aut in opere: in nomine domini nostri Jesu Christi facite: et per illum text. iuncta consuetudine que viget
f hodie vt apponatur in omni instrumēto posset dici instrumētum publicūᶠ aliter non valere: ad hoc quod. j. dicam de annis domini. ¶ Secūdo
g exigiturᵍ vt apponatur annus domini: sm Spe. vbi. s. dicunt tamen quidam ꝙ potius de cōsue

tudine ꝙ de iure apponitur. fatentur tamen qđ si non apponat non valet instrumentũ ꝑpter cõsuetudinẽ. hoc tenet glo. in aut. vt prepo. no. impe. in prin. ꝛ quidam alij vt refert Specul. vbi. ʒ. Sed ipse Spec. dicit hoc de iure induci per. c. in nomine dñi. xxiij. dist. qđ not. ibi cũ inuocat nomen dñi ꝛ apponit annus eiusdẽ. ibi tñ non dicitur vt sic fiat: sed potest dici ꝙ consuetudo est ibi de iure approbata. ¶ Tertio nomen imperatoris vel pape vel regis illi' loci: vt in aut. vt ꝑpo. no. impe. ꝛ quaten' dicit de nomine regis vel pape intelligo in loco vbi papa vel rex hʒ iura imperij. pro hoc qđ in simili no. Barto. in. l. infamẽ. ff. de pub. iud. ꝛ vtile est vt apponat nomẽ vtriusꝙ ꝛ dies coronatiõis seu ann' imperij seu papatus qđ idem est: ꝛ hoc est necessariũ. vt in. d. aut. vt prepo. no. impe. ¶ Quarto nomen ɔsulis anni illius: ſm gloss. in. d. l. generali. sed dic ꝙ hodie non seruat: vnde non est necesse ponere: vt not. in glo. in. c. quoties. j. q. vij. ¶ Quinto debet apponi a locus 3ctus: a vt in. c. abbate sane. de re iudi. li. vj. ꝛ ibi no. q̃re ꝛ an debeat poni locus loci dixi vt ibi no. ¶ Sexto mẽsis ꝛ dies instrumenti. ¶ Septimo indictio. ꝛ quid sit indictio: no. in. c. inter dilectos. j. eo. ꝛ quid si anni dñi non cõcordant cuʒ indictione: not. per Jo. andr. in data lib. vj. ꝛ per Bart. in. l. si librari'. ff. de regu. iur. ¶ Octauo series facti. ¶ Nono testes. ꝛ aduerte quia Specu. simpliciter requirit ꝙ testes inscribant per notarium: non aũt requirit ipsorũ testiũ subscriptionem: vt clarius ponit in. d. §. j. ais. ij. ṽsic. post locum. vbi ponit practicã inscribẽdi testes. sed glo. in. d. l. generali. videt subscriptionẽ testiũ requirere. ꝛ idẽ dicit ibi glo. de subscriptione partium ɔhentiũ ꝛ notarij. fateor hic de notario vt in aut. de instru. cau. sed de partib' ꝛ testib' lʒ possint se subscribere. arg. c. cum inter. de renũ. nõ tñ videt hoc necessariũ in scriptura publica: quia nullibi probat sed potius innuit ɔtrium in. §. sed ꝛ si instrumẽta. ꝛ in aut. ſalt. ꝛ ibi glo. ꝛ hoc tenet aperte in versi. adijciat. in prin. dicit tñ in hoc seruandam ɔsuetudinẽ. ꝛ aperte sentit Innoc. in. c. j. de his que fi. a pla. vbi dicit ꝙ subscriptio proprijs manib' nunꝙ est necessaria nisi in casib' iure expressis. ꝛ bene facit. c. j. proxi. ibi: si testes sunt inscripti ꝛc. ꝛ. c. a nobis. ʒ. de test. An aũt testes debeant esse rogati. Spec. in. d. versi. post locũ. dicit ꝙ non est necessariũ: lʒ soleat dici ꝙ fuerũt rogati cõcludens ꝙ de necessitate nõ requirit ꝙ testes sint rogati nisi in quibusdã casib': de quibus remittit ad tit. de teste. §. j. prope fi. versi. item quod nõ fuit rogatus. idem tenet gloss. preall. in. d. aut. de instru. cau. in versi. adijciat. Idem in glo. in. §. de his. in. q. tc. ꝑpe fi. que not. dicit qđ si 3ctus sit in scriptis testes debent esse rogati. ꝛ sic dʒ intelligi aut. nisi rogati. C. de testi. als sec'. nisi in quibusdam casibus de quib' in glo. in. c. debitũ. eadẽ causa. ꝛ. q. intellige ɔtractum fieri in scriptis: vt. j. subijciã. ¶ Decimo requirit ꝙ notarius appob nat signũ b suum solitũ: ſm Specu. vbi. ʒ. ꝛ idem gloss. in. d. §. sed ꝛ si instrumẽta. in ver. oportet. dic citur tamen ꝙ illud sigillum nihil significat: c sed ponit ad cõparationẽ faciendã scʒ in casu dubij d

quod no. ꝛ videt Barto. velle in prima cõstitutione digestorũ: ꝙ non valeat instrm nisi habeat signum notarij. ꝛ vide per Guli. de cu. in. l. comparationes. C. de fide instru. sed Jo. an. in addi. Specu. in titu. de istru. edi. §. j. in ṽsi. in fine autẽ. tenet ꝙ signũ notarij nõ est de substãtia istrumẽti: quia nõ reperit cautum iure. ꝛ sic ponit de cõsuetudine potius ꝙ iuris dispositione. Itẽ quia omissio modice solẽnitatis nõ vitiat. ff. de ventre c inspi. l. j. §. fi. Item quia Accur. illud omisit i. d. l. generali. preallega. ꝛ sic trãsit hic do. Anto. sed nõ viderũt isti iudicio meo Accur. qui hoc apte tenet per illum textũ vbi. ʒ. allegatũ scilicet in. §. sed ꝛ si instrã. vnde sequor Barto. ꝙ vitiet instrumentũ: tum quia tex. videt hoc requirere in. d. §. sed ꝛ si instrã. tum quia subest cõsuetudo ad hoc quod. ʒ. dixi de annis dñi: tñ quia hoc ponit ad facilius veritatẽ inueniendã: maxime quãdo instrumẽtum est de facto antiquo. Nõ. tñ in practica opi. Jo. and. quia nõ est modice autoritatis. Aduerte tamẽ ꝙ id qđ predixi de subscriptiõe testium ꝓcedit regulariter: sed fallit in actib' iud diciallib'. de quo tamẽ dic vt dixi in. c. qm̃ cõtra. de proba. no. Spe. de istru. caute. §. restat. ṽsi. sed cum literis. Item ſm Inno. hic vbi subesset ɔsuetudo. argu. c. cũ dilectus. j. eo. Tertio qñ instrm fit corã populo i publico parlamẽto. ꝛ nota hoc singu. qđ ponit Specu. in loco ꝓxime all. ꝛ dicit qđ fuit dictũ Vber. argu. C. de his q in eccle. ma. l. j. C. de testi. oim. prope prĩ. ꝛ. C. de laci. lib. tol. l. vna. vbi autẽ testes debẽt scribi quot requirant: dic ꝙ ad minus duo. ita no. dixit glo. i. d. §. sed ꝛ si instrã. in ṽbo adijciat. sed vide pleniorẽ distinquam ponit in aut. eadẽ. prope fi. in ṽbo scriptũ. ꝛ oino vide Bar. ꝛ glo. in aut. sed nouo iure. C. si cer. pet. ꝛ Jo. and. in reg. pluralis locutio. de reg. iur. lib. vj. vbi repies plenissimã' ꝛ notabilẽ glo. in materia. ¶ Undecimo reqrit ex parte solẽnitatis extrinsece qđ scriptura cõfecta per notariũ sit corã partib' lecta: als nõ valeret instrm: ſm Jo. and. in addi. Spe. co. ti. §. ostẽso. ṽsi. illud quoꝙ. C. de fi. istru. l. 3ctus. ꝛ sic recitãdo hoc dictũ trãsit simpliciter hic Jo. an. sed tu dic meli' hoc dictũ ꝓcedere dũtaxat in ɔctib' q fiunt in scriptis id est illis in qb' scriptura est de substãtia ex contrahentiũ cõuẽtione: ꝛ sic loqtur. d. l. 3ctus. ꝛ hoc ponit Bart. in. d. l. 3ctus. ꝛ. l. gallus. §. qdã. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ p illã. l. 3ctus. notabilr dicit ibi Bart. ꝙ vbicũꝙ scriptura est de substãtia vt in s̃nia: appellationib': ꝛ simili. postꝙ scriptura est lecta nihil potest addi vel minui. nec aliqd valet nisi tota scriptura legat: qđ bene notabis. sec' dic in alijs que rediguntur in scriptis: nõ vt scriptura sit de substãtia: sed poti' ad ꝓbationẽ cõseruãdã tũc eñ nõ est necesse vt legat corã partibus: quia 3ctus potest scribi abbreuiate: vt in. c. cũ. P. tabellio. j. eo. sufficit ergo in illis notariũ esse rogatũ. ¶ Duodecimo reqrit extrinsece ex parte scribẽtis ꝙ fuerit cõstitutus tabellio ab habẽte potestatẽ: ꝛ qs in hoc dicat habere potestatẽ notabitur plene. j. eo. cũ. P. tabellio. Et circa hoc dubitat qd si non cõstat illũ qui scribit hanc potestatẽ habuisse a superiore: ꝛ sic negat d notarius.

a ¶ Locus 3ctus. De hoc an locus sit de substãtia instrumẽti: vide per Archi. in. c. cum redẽptor. xij. q. ij. vbi videt ɔcludere ꝙ sic. ꝛ idem dicit glo. j. in data sexti. ꝛ vide per Bal. in. l. cõtractus. in. iiij. col. versi. modo queritur. C. de fi. instru. ꝛ ꝙ requirat locus in instrumẽto: tenet Ange. in. d. l. opti. circa fi. ꝛ ꝙ in instrumento apponi debeat locus loci: tenet Dñi. xxiij. dist. in nomine dñi. in. x. colũ. Et adde hic ad materiã Ang. i ɔsi. cxxviij. vbi dicit ꝙ si in prothocollo notarij non est i dictio neꝙ locus generalis vꝫ: castri: ville nec signũ notarij: ꝛ i eo apparet notariũ non esse rogatum nulli' est in omentũ: neꝙ ex eo põt leuari publicum instrumẽtũ. ꝛ vide quod not. Bart. in. l. j. §. vbi autẽ. ff. de vi ꝛ vi arma. vbi dicit ꝙ in libello accusationis non dʒ inseri locus loci.

↪Sebasti. Sapia.

a ¶ Locus 3ctus. Hoc intitũ ꝓcedit ꝙ nõ valeret cõsuetudo in contrariũ: ſm Rota decisio. vj. i tit. de consue. in antiqs sequit Roma. i. l. in illa. ff. de ṽbo. obl. ꝛ And. sicu. in consi. iij. col. ij. volumi. iij.

b ¶ Signũ. Et dicit Bal. i ꝑde. C. in. ij. col. ꝙ notarius non põt mutare signũ suũ cõsuetũ: ꝛ si apponeret hodie vnũ signũ cras aliõ puniret pena falsi. ꝛ ita dicit tenere Guil. de cug. in. l. cõparandes. C. d fi. instr. ꝛ vide qđ d hoc signo notarij post do. Abb. in. c. dilecta. j. d ex ces. prela.

Anto. Francis.

¶ Circa h qđ hic dicit de signo notarij: dicas ꝑrio ꝙ signuʒ notarij positũ i ꝑricipio vel in fine protocolorũ trahitur ad oẽs 3ctus ibi scriptos ꝑcedẽtes vł sequẽtes. ita bar. ꝛ Alexan. post eum in. l. si qs ex argẽtarijs. in. §. si initiũ. in repe. in. xvj. col. ff. de edẽ. habet per Bald. ꝛ Sali. in. l. eo quod. in. j. no. C. si cer. pet. ꝛ per Alexã. plene in cõsi. clij. in. ij. parte consil. ꝛ adde ꝙ signũ notarij requirit in quibuscũꝙ instrumentis publicis: sed non in scriptura priuata facta per notariũ: als instrumentũ non valet. ita Bart. in proe. ffor. in. ij. col. ꝛ Ange. in aut. de tabel. in. ij. col. ꝛ vide Specu. in ti. de instru. edi. in. §. j. in ver. si autem. ꝛ ibi per Jo. and. in addi. ꝛ vide glo. in. c. ad audientiã. de prescrip. ꝛ aliam glo. insti. de publi. iudi. in. §. itẽ lex. ꝛ maxime quãdo est ɔsuetudo ꝙ apponat signum in instrumẽto per notarium: quia tunc sine eo instrumentũ est nullum. de iure autem communi signũ non est de substãtia instrumẽti: vt per Bar. ꝛ p eũdem in. l. ad testium. in. §. si quis. ff. de testi. ꝛ vide Alex. post Bar. in. l. si ita stipulat'. in. §. chrysogonus. in. iiij. colũ. de ṽbo. obli. vtrum autem sigillũ possit mutari seu signũ notarij: dicas ꝙ nõ: als tenet de falso. ad quod etiam vide Bal. in. j. cõstitu. C. imo nec valet instrumẽtum cum signo notarij nõ ɔiuncto: vt per Bal. ꝛ Philip. i c. significauit. de appel. p illũ tex. ꝛ p. l. fi. ff. de assi. ꝛ vide q̃ habent in §. videndũ. isti. de publi. iudi.

↪Sebasti. Sapia.

c ¶ Nihil significat. Vide Kardi. i ɔsi. xxxiij. ꝛ Angelũ in cõsi. xx. ꝛ Bal. ꝛ Inno. in. l. ad testiũ. §. si quis. ff. de testa. ꝛ Bal. i l. non aliter. ff. de adop. ꝛ i. l. lucius. in princi. ff. d testa. mili. ꝛ i. l. scripturis. C. q potio. in pig. habea.

d ¶ Negat. Qualiter probet quẽ esse notariũ: vid do. Ant. post Host. i c. significauit. in pe. col. vij. itẽ qd si post cẽtũ annos. ʒ. d testi. ꝛ Inno. i de. j. i. v. col. v. qd etiã si renouet de pen. p Bal. i. l. j. C. ad maced. vbi dicit ꝙ ex quo qs ɔfecit plura istrumẽta vt tabellio: licet nõ appareat priuilegiũ seu instrumentũ sui tabellionat' tamẽ illa sua istrumẽta valẽt. sed de h ipe ibi se remittit ad id qd dixit i. l. barbarius. ff. de offi. pto. ꝛ i. l. si solẽnibus. C. de fi. istru. sʒ tu de hoc vide p Bal. i. l. j. in. iij. col. C. de fideicõ. Bal. i. l. j. C. de testi. p Ang. i aut. d here. ꝛ fal. §. hic nobis. ꝛ p Ang. i l. iij. ff. ad mace. ꝛ aliquid p Bal. ꝛ Inno. i. l. testiũ. §. cõditionẽ. ff. de testa. ꝛ i. d. l. barbarius. ꝛ vid i apo. in. l. fi. ff. de fi. istr. vbi dicit ꝙ ille ꝑsumit tabellio q est i possessiõe tabellionat'. Et qualiter probet notariũ fuisse ꝑsonã autẽticã ꝛ eius scripturas fuisse autẽticas: vide pulchre p Ang. ɔsi. cxxxviij. ꝛ adde h Bal. in. l. j. C. de mãda. prici. vbi dicit ꝙ si aliqs dicit se tabellionẽ ex priuilegio ꝑricipis nõ credit nisi ꝓducat instrm priuilegij. ꝛ adde hic Bal. in l. fi. in fi. C. de sa. sanc. eccle. vbi refert doctrinã Innocẽ. in. d. c. veniẽs. de ṽbo. sig. ꝛ adde quod no. Bart. in. l. herẽnius. ff. de decu. vbi dicit ꝙ lʒ quis probet aliquem plura instrã fecisse et gessisse se pro tabellione qđ propter hoc nõ probat quem esse tabellionẽ. ꝛ all. Specu. in titu. de instrumẽ. editio. §. restat. ṽsicu. illud. ꝛ ṽsicu. quid si. Adde hic Baldum in. l. j. C. de emancipa. libe. vbi dicit: qđ si quis per centum annos repu-

Jo. and.

taretur legitimus ⁊ reuera esset bastardus nõ prescriberet iura legiti-mationis. ⁊ alt. glo. sing. in. l. nemo. ff. de vsuca. pro leg. Adde hic duas questiones quas ponit do. Ant. in. c. cum causam. el. i. in. xvi. col. versi. dubiũ est de testibus. vbi ponit de quibus sensibus corporis debeat attestari notarius ꝯficiens instrumentũ de gustu ⁊ odoratu. Secũdo ibi examinat an notari⁹ possit cõficere instrumẽtũ ad dictũ interpretis mediatoris inter duos diuersarũ linguarũ inuicem contrahẽtes: ⁊ sic dicit statutũ ꝙ ꝑ notariũ forẽsem non possit exercere officiũ sn̄ia de qua fuerit rogatus erit ipso iure nulla: ſꝫ Ang. in consilio. cxcij. ⁊c. Anto. Francis. ¶ An legitimitas possit ꝓscribi dicas ꝙ non quãtocũqꝫ tẽpore qs fuerit habit⁹ pro legitimo qꝛ legitimatio a solo principe fieri potest: ⁊ ei soli cõuenit cui princeps cõcessit: vt per Bal. in. l. i. C. de in. au. annul. ⁊ per Pau. de ca. in cõsi. cccxv. com petit etiã ſꝫ dñm Abb. in. c. per venerabilẽ. qui filiĩ sint legi. ꝓincipib⁹ non recognoscẽtibus superiorẽ de facto: de quib⁹ ꝑ Bar. i. l. hostes. ff. de capti. ⁊ ꝙ talia iura legitimitatꝭ non ꝓscribanẗ nisi interueniat cõfirmatio ꝓncipis vide bonũ tex. l. q in ꝓuincia. in. §. diuus. ff. de ritu nupt. et in termi nis per illã. l. hoc tenuit Bal. in. l. nullo iusto. in. l. colũna. C. de rei vendicatione.

Jo. and. recitat dicta Innocẽ. in. c. veniens. ſ. de ver. signi. lib. vi. que etiam in effectu replicat hic que etiam videas in Spe. de proba. §. i. ad fi. ver. verum licet probatio. cum versi. sequentibus. ibi tamen Inno. prosequitur duo membra. Primũ quãdo questio est cum ipso notario: ⁊ tũc habet ipse plene probare cum debeat esse de facto suo certus. Secundus qꝺ facit ad propositum quando de hoc est inter partes contentio. ⁊ in hoc ponit tres practicas probãdi. Primo vt probetur per instrumentum vel per testes officium fuisse illi commissum per superiorem. Secundo si probatur per testes quod tempore illo quo fuit factum instrumentum de quo contẽditur publice fungebatur notarius officio. argu. ff. de offi. preto. l. barbarius. ⁊ in. l. ij. ff. ad macedonia. Tertio quod quasi in idem in effectu reincidit licet varietur in facto si appareant instrumenta multa ⁊ diuersa inter multos ⁊ diuersos ꝑmanus eiusdem conscripta que firma manent ⁊ sine contradictione ab omnibus tanq̃ publica recipiũtur: et quot instrumenta sufficiant relinquendum est iudicis arbitrio: secundũ Hostien. vide in Specu. de instru. edi. §. restat. versi. ⁊ scias. ⁊ versicu. illud autem. Aduerte quia Specu. in preallega. §. versi. quid si is. videtur sentire contrariũ quo ad secundam ⁊ tertiam practicam. dicit enim quod communis error non potuit illum facere notarium: nec instrumenta valere ex quo non habuit potestatem a superiore: secus si habuisset potestatem a superiore: sed ex aliqua causa non valuisset: puta quia erat seruus occulte: sic loquitur. l. barbarius. preal leg. hanc materiam latius attingit Jo. and. in addi. predicta. versi. et scias. vbi narrat Mart. de sill. disputasse et tenuisse qꝺ oportet vere probare officium fuisse commissum: nec possessio releuat ab onere probandi nisi forte instrumẽtum produceretur de longinquo. et vide ibi plenius ⁊ maxime in eo qꝺ ꝓsequitur an per descriptionem in matricula[a] probetur qs notarius: et concludit quod nõ: vbi videas. do. Anto. [b] hic putat quod si sciente ⁊ patiente superiore sit possessionem ingressus istud sufficit. argumẽ. in. c. cõsultationibus. de iure patro. ⁊ cum hoc temperamento dicit se intelligere Specu. in titu. de proba. §. i. versi. item etiam. ⁊ Joã. and. in addi. Specu. super. d. §. restat. versi. quid si producatur. Ego credo ꝙ sola scientia ⁊ patiẽtia superioris non habeat prodesse si cõstaret postmodum de vsurpatione officij cum ex parte superioris non interuenerit aliquis actus positiuus cũ

a ¶ In matricula. Et adde ꝙ per inspectionẽ matricule ꝓbatur quem esse de vniuersitate. ita no. Dñi. in. c. quo iure. in. i. col. viij. distin. ⁊ in. c. cleri. circa prin. xvi. dist. ⁊ vide etiam quod no. Dñi. xx. dist. in sum. circa mediũ. ⁊ in. c. si romanoꝝ. in. i. col. ca. dist. ⁊ vide quod no. Bar. in. l. non aliter. ⁊ in. l. petitionem. C. de aduo. diuer. iudi.

b ⁊ Sebast. Sapia. ¶ Do. Anto. Vide plene per do. Jaso. in. l. barbarius. col. xi. versi. secundo cõmunem sententiã. ff. de offi. preto. vbi dicit dictum do. Anto. hic esse mirabile ⁊ cõfirmat vt ibi per eum: ⁊ vide late per do. Alex. in consi. cxxxvij. incip. opportune. in. i. vol.

c ⁊ Sebast. Sapia. ¶ In dubio. Vide Alex. in consi. xiiij. incip. ponderatis verbis testamẽti. col. vi. in. iij. volu. ⁊ in consi. xlvij. incip. abunde per celeberrimos iuriscõsultos. col. ij. in. ij. vol. ⁊ Bartho. veroñ. in cautela. cxcv. ⁊ cautela. dxvi. ⁊ Pau. de ca. in consi. ccii. inci. in causa consiliorum. ſm antiquã impressionẽ. And. sicu. in consi. xxxi. inci. scribitur preclare. in. vi. col. in. i. vol. Areti. in consi. xxxij. inci. consulcatio hec. et Alex. in consi. cxxiij. inci. viso processu. col. ij. in. ij. vol.

d ¶ Rogatus. Vide Bal. in apostil. in. l. fi. ff. de fi. instru. vbi dicit ꝙ notarius rogatus presumiẗ rogatus vt instrumentũ cõficiat cum clausulis cõsuetis. ⁊ de hoc vide per Bal. in rub. C. de fi. instru. in. x. col. ⁊ etiã in. v. col. ⁊ vide Bal. in aut. rogati. C. de testi. ⁊ in. l. i. C. de fi. instru. lib. xii. in. x. col. Bal. ⁊ Inno. in. l. i. in prin. ff. de here. insti. Bal. post Cy. in l. hac cõsultissima. in prin. C. qui test. face. pos. aliqd per Bar. in. l. hero-

des palam. in prin. ff. de test. Ange. post glo. in. §. nos autem in auẗ. de tabel. do. Anto. in. c. sicut. in. v. col. de re iudi. per Roma. in. l. sciẽdum. in. xix. q. de ver. obli. vbi aliquas allegationes addit ad Bar. ⁊ dicit ꝙ vbicũqꝫ reperitur per campsorem aliquid in suis libris scripsisse pertinens ad rem alterius semper presumiẗ scripsisse hoc ad illius petitionem ⁊ rogatũ: et dicit h̄ fuisse singula. dictũ Gul. de cug. in. l. edita. C. de edẽ. quod sequitur ibi Bart. alt. glo. ordina. in auẗ. de tab. §. nos autem. quid autẽ de teste an ꝓsumatur rogat⁹: vide per Specu. in ti. de teste. §. i. ver. ſꝫ quid in predictis in penul. col. ⁊ qꝺ ibi de illa q̃stione late notatu. adde ꝙ opi. Bar. in. d. l. si vnum. in hoc passu: an notari⁹ presumaẗ rogat⁹: sequiẗ ibi Imo. ⁊ Ang. in. l. quoties. §. fi. ff. de publ. ⁊ Ang. cõsi. ccvi. inci. reperiẗ quodam imbreuiatura ⁊c. ſꝫ opi. in. d. §. nos autem. loqꝫ cur Bart. in. d. l. domiti⁹ labeo. ff. de testi. et circa illud dictum Gul. de cãpsore seu argẽtario. s. relato. adde qꝺ idem dicit Bal. in. l. i. circa penul. col. C. de eden. ¶ Adde cum qꝺ lꝫ Ang. consi. nubi. lxxxiij. voluerit ꝙ notari⁹ nõ ꝓsumaẗ rogatus. qꝺ tñ Bald. consi. xxx. i. lib. tenet cõtrariũ: ⁊ dicit male loqui tenẽtes aliam opi. an presumaẗ rogatus apponens clausulas consuetas: vide alex. ꝯsi. xxxvj. ii. lib.

requiratur officij collatio seu creatio. arg. c. cum tandudum. in fi. de preben. ⁊ quod no. per glo. ⁊ doct. in. c. quia circa. de consan. ⁊ affini. ⁊ in cle. si romanus. de senten. excom. ⁊ bene facit. c. ad decimas. de restitu. spo. lib. vi. iunctis his que dixi in. c. cum ecclesia sutrina. de cau. posses. ⁊ proprie. hoc idem videtur velle Inno. in. c. nihil. de elect. Nec obst. c. cõsultationibus. de iure patrona. qꝺ loquitur de possessione bona fide quesita: al's nil valeret presentatio. vt ibi not. ⁊ plenius per Innocen. in. c. ij. de in inte. restitu. sed si non constat de vsurpatione officij: sed solum reuocatur in dubium de potestate: prout loquitur Innocẽ. puto Inno. verum ⁊ eleganter dixisse cum hoc temperamento iudicio meo vt probetur ꝙ longo tempore fuit palam ⁊ publice in possessione tabellionatus. nam ex hoc presumitur habuisse titulum quia nõ est verisimile quod tanto tempore fuisset sine titulo toleratus. hec probo apertissime per no. in. c. illud. de presumpt. ⁊ per Innoc. in. d. c. ij. de in integ. resti. facit. c. cum ecclesia sutrina. preallega. ſm intellectum quem ibi dedi. ⁊ si diceremus contrarium infinita instrumenta perirent tractu temporis cum moriantur notarij et perdantur instrumenta collationis officij: ⁊ durum esset hec omnia semper recensere: vt in simili not. in. c. quoniam. de proba. Vnum tamen nota hic qꝺ si producitur instrumentum in forma publica maxime de longinquo ⁊ nemo cõtradicit nec apparet in aliqua parte suspectum ei standum est. arg. in. l. fi. C. de edi. diui adria. ponit Joã. an. in addi. prealleg. ⁊ Gul. de cug. in. l. comparationes. C. de fide instru. ¶ Terciodecimo requiritur etiam ex parte notarij qꝺ fuerit rogatus de confectione instrumenti: al's nihil valet instrumentum. in auẗ. de tabel. §. nos autem. not. Innocen. hic. refert tamen quosdam dicere ꝙ in dubio[c] presumitur rogatus[d]. C. de cõtrahen. stipu. l. i. insti. de fideius. in fin. ⁊ hanc opi. tenet Accur. in auẗ. de tabel. §. nos autem. in ver. iniungatur. in fi. qui dicit qꝺ semper presumitur qꝺ notario fuerit mandatum seu iniunctum vt cõficeret instrumentum. ipse tamen Innoc. videtur velle qꝺ ipse notarius scribat in instrumento se fuisse rogatum: ⁊ hoc sufficiat ad faciendam fidem de rogatione. Bar. in. l. sciendum. ff. de verbo. obli. tenet qꝺ in dubio non presumatur rogatus: sed si ipse hoc attestatur in instrumẽto vel apponat similia verba: puta ego notarius scripsi vel publicaui: ⁊ tunc sufficiet: quod placet. ⁊ vide in Specula. eo. titu. §. breuiter. versic. et nota ꝙ tabellio.

Anto. Francis. ¶ Circa hoc qꝺ dicitur de rogitu notarij: qꝺ de tali rogitu debet notarius in instrumẽto attestari: al's nõ presumeretur rogatus: de quo vltra hic all'. vide per Bal. in rub. C. de fi. instru. in. ij. col. tamen glo. in. §. nos autem. in auẗ. de tabel. dicit ꝙ eo ipso ꝙ notarius cõficit instrumẽtum presumiẗ rogatus: de quo vide per Cardi. in cle. i. in §. i. de iureiuran. ⁊ vide consi. Anto. de prato veteri inci. mutinẽsis quidam. quod est. lxxij. in. i. parte consi. Alex. vbi dicit ꝙ si notarius viuit et dicit se esse rogatũ de instrumẽto qꝺ creditur ei: al's probatio incumbit ꝓducenti instrumẽtum: vt per Specu. in tit. de instru. edi. in. §. ij. in versi. et nota ꝙ tabellio. ⁊ vide Bar. in. l. i. in prin. ff. de here. institué. et Alex. in. l. stipulatio ista. in. §. si quis ita. de verb. obli. vbi dicunt ꝙ notarius asserens se rogatũ intelligiẗ rogatus a partibus de cõtractu. de testamẽto autem a testatore. ⁊ tene menti ꝙ si ageretur de probãdo notarium fuisse rogatũ: vel testes adhibitos fuisse rogatos si sufficeret ꝙ testes simpliciter dicerent ꝙ notarius vel testes fuerunt rogati: sed est necesse ꝙ deponant ꝙ fuerũt presentes: ⁊ intellexerũt dicta per partes vel testatorem: vt preal leg. cõsi. Anto. de prato veteri. ⁊ per Alex. in consi. dxxix. in. ij. parte consi. ⁊ ꝙ notarius presumatur rogatus apponere in instrumẽto clausulas consuetas ſm naturam contractus: vide glo. ⁊ Bar. in. l. fina. C. de fideicõmiss. ⁊ vide no. in. l. non omnibus. ff. de arbi. in. l. si pignore. in. §. fina. ff. de pigno. act. ⁊ vide Pau. de cast. ff. de iurisdi. omnium iudi. in. l. ij.

a ¶A quibus. A quib⁹ debeat rogari notari⁹ vt ↄficiat instrumentum: et adde glo.in ver.huius edicti.in.l.pretor ait.in prin.ff.de eden.que dicit q hodie tabelliones semper rogant a partib⁹ hincinde. et adde vnũ verbũ hic qd ponit Pau.de cast.in.l.heredes palã.§.in testamẽtis.sup glo.i.ff.de testa.vbi dicit q notari⁹ dz rogari ab eo ad quẽ act⁹ ptinet. et all.tex.et glo.in §.nos aũt.in aut.de tabel.et de h vide aliqd p Mo.in de.i.ot iurein.circa pn.vñ.nota ex tex.sc.et etiã gl.ibi in ver.rogatis adde hic Bar.i.l.sciẽdũ.circa fi.ff.de ver.obl.vbi dicit q si notarius scribat:ego notari⁹ rogat⁹ scripsi: psumit rogat⁹ a ptib⁹.et facit ad hoc gl.in aut.rogati.C.de testib⁹. ¶Adde an notarius debeat eẽ rogat⁹ ab ambab⁹ partib⁹.et an sufficiat eẽ rogat⁹ ab vna. Alc.consi.x.ij.libro.

b ¶Notari⁹. Et vide bar.idẽ dicẽtẽ et Pau.de ca.l.i.seru⁹.ff.de testi.et verũ fili⁹ possit cõficere instrumẽtũ i causa pris:vide do.Ant.in.c.sup eo.el.ij.i fi.d testi. et vide oino Bal.in.l.iudices.C.de fi.istru. Et an adhibeat fides istrumẽto q nũc pduci a notario pcuratore cũ ipsemet notari⁹ ↄfecisset illud istrumẽtũ pmo aũq esset pcurator:vide Jo.an.in mercu.in.c.cũ qd vna via.de re.iur.l.vi.et per do.Ant.in.c.ex litis.l pe.col.o trãsa.et idẽ ibi qd no.Jo.an.dicit Pet.de ancb.i.c.cũ a nobis vbi etiã ponit l terminis.et sibi decidit q.quã ponit h do.Anto.et an notari⁹ possit ↄficere istrumẽtũ de ppa cõmissiõe sibi facta p iudices:vide pulcre p Bal.in.l.ex snia. ff.de testa.tute.et vide de hoc Bar.in.l.lucius.ff.de mili.testa.et an notarius possit cõficere instrumentũ quo ipse obliget alus:vide Barto.in.l.impuberẽ.§.fi.ff.de fal. Itẽ scias q notarius potest cõficere instrumentum pro vxore sua.tex.est et ibi Bar.in.l.vxori.ff.de fal.et de questiõe an notarius possit cõficere instrumentũ et id scribere:vide in terminis per Bart.in.l.fistulas.§.i.ff.de ↄben.emp.et de illa questione.s.tacta an adhibeatur fides instrumento qd producit a notario pcuratore meo qui confecerat instrumẽtum illud anteq esset pcurator:vide Flora.in.l.fi.ff.de testi.qui simul cum Butrig.cõcludit q non. ¶Adde an notari⁹ possit instrumenta contra se conficere Bal.consi.xliij.in.lib.

c ~Sebasti.Sapia. ¶Ipse notari⁹. Vide latissime p Feli.in.c.series.col.ij.s.de testi.vbi tradit de quibus notarius nõ possit facere instrm.

4 ¶†Sed circa hoc est forte dubiũ a qb⁹ a debeat esse rogat⁹:circa qd multũ istat Inn.h ponendo sparsim tres opi. Pria q debeat esse rogatus ab ambobus ↄhẽtib⁹ vel altero tñ:vel saltem ab illo cui⁹ interest. Et caueat notari⁹ q nihil scribat de his q vidit vel audiuit nisi sibi fuerit iniũctũ a psonis pdictis. Et no.hoc vlt.q sepe rudes tabelliones extẽdũt instrũa capite eorũ apponẽtes ea q nũq fuerũt a partib⁹ dicta. Scda opi.distinguit inter ea q fiũt a plurib⁹:et ea q fiũt ab vno:dicitq vt primo casu necesse sit q oẽs ↄhẽtes ↄsentiant nec sufficit q vnus solus mãdet instrm fieri sicut nec in psona vnius põt ↄctus ↄsistere:et forti⁹ fm eum nõ poterit extrane⁹ mãdare instrm confici: quia sua nõ interest. In aliis aũt in qb⁹ nõ requirit ↄsensus pluriũ vt testamẽtũ:snia:protestatio: et similia:sufficit fm eũ mãdatũ ipsius qui hoc dicit vel fieri facit:et q sic debeat obtinere satis probatur ex tenore iuramẽti qd prestant notarij in susceptione officij sui:scz q de his que vidẽt vel audiunt fideliter ↄficiẽt instrumẽta fm qd eis a partibus vel a iudice iniungit. Tertia opi.quã dicit de facto obseruari est vt glibet etiã extraneus possit mãdare instrumẽtũ confici.et pro hac opi.assignat Inno.hãc ronẽ:quia nõ semp fiũt instrumenta habita cõsideratione psentis interesse:sed quia potest in posterũ interesse:et vix est aliqd de quo nõ possit alicui⁹ interesse de eo qd agit instrumenti habere:et dicit q oĩbus inspectis plus videtur rõni inniti hec opinio:scz q glibet cuius interest possit pcipere fieri instrumẽtũ:et etiã ille cui⁹ nõ interest et instrm sic manu publica ↄfectũ valet. Mouet etiã quia nullo iure hoc prohibet. ff.de pba.l.ab ea parte. secũdo quia instrumenta inter eos confecta psunt alus.argu.in.l.in fraudem.§.ex his bonis.et §.seq.ff.de iu.fi.vnde cum ille qui non rogauit non possit petere vt sibi edatur.ff.de edẽ.si qs ex argẽtarijs.§.ij.et seq.interest ergo cuiuslibet vt pcipiat fieri instrumentũ:et sic possit editionẽ illius petere:quia aliter sibi denegaret:vt dictũ est.de hac materia vide in Speculo.tit.§.ij.versi.sed pone.et in.§.postq.vẽ.itẽ nũquid.et ibi scz in proti.ver.ponit Jo.and.notabilem additionẽ.dicit enim qd quedã sunt que dependẽt a volũtate vnius vel pluriũ:quedã a volũtate nullius. Primo casu ponit regulã q illi⁹ rogatio requirit ab substãtiã pbationis cuius consensus requirit ad substãtiã actus:et ideo si dependet a volũtate duoꝝ vt ↄctus illoꝝ requiritur rogatio:si vnius vt appellatio illi⁹ soli⁹ sufficit rogatio.ar.in.l.in hac.C.de dona.et in.l.ij.C.de rela. Secundo casu subdistinguit qd aut ex illo facto producit parti aliqs iuris effectus vt actio:exceptio:accusatio:et similes.exemplũ in ruina:incendio:et simi.et idem dicat qd.s.in precedẽti mẽbro. Si vero effect⁹ nõ põt tolli vel induci volũtate alicuius priuati vt est natiuitas hois quo ad successionẽ patris tunc scriptura nõ fiet ex mãdato alicuius priuati et facta non faceret fidem:sz dz fieri si videbit iudici ipsi⁹ autoritate qui hz respicere aduersitatem sibi cognitã:quia hoc posset eẽ vtile in futurũ.arg.in.l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.presi.et de his que requirunt iudicis autoritatẽ notari⁹ non ↄficit instrm sine ipsius mãdato. C.de iu.fi.l.i.in.lib.x.do.Ant.dicit qd Bar.in.l.seruus cõis.ff.de stipu.ser.tenet q non rogat⁹ possit in hoc vltimo mẽbro cõficere instrumentum:quia in actib⁹ in quib⁹ non sunt partes potest iudex officiũ propria autoritate impartiri.vt no.in.l.un.§.hoc autem iudiciũ.ff.de do.

b infe.per que dicit Bar.q notarius b potest cõficere instrumẽtũ si constituit aliquem suũ procuratorẽ et probat ad incõmodũ cõstituentis non ad cõmodum. Item q potest sibi cõficere propriũ testamentũ:et sic simpliciter trãsit hic do.Anto.nihil approbãdo vel reprobãdo. Ego dico esse duo discutiẽda.primo cum partes sunt.secũdo cum nullius principaliter interest.in primo casu vt vides est discrepãtia inter Innocen.et Jo.and. Ego hacten⁹ solebam inducere et sequi glo.in.§.nos autẽ.in aut.C.de tabel.que sic distinguit q aut instrumẽtũ fit gratia vtriusq et in vtriusq preiudiciũ:et tunc oportet vtrũq mãdare:et sic intelligit illum.§.nos autẽ.aut fit gratia vnius tñ:et tunc sufficit eum mãdare cui fit.forte enim alter nunq mandaret in cuius fit preiudiciũ.vt.ff.de ver.obli.inter stipulantẽ.§.j.et ita dicit seruari maxime in denũciationibus que fiũt ab vno alteri ex varijs causis:sed nouissime captata opportunitate latius inuestigãdi arbitror predictã opi.Jo.and.fore veriorem vt in actu qui perficit ex voluntate et consensu duorũ vel pluriũ illorum mandatũ debet interuenire:si autem perficit volũtate vnius: sufficit illius mãdatũ.moueor principaliter:quia si iudex non recipit probationẽ contra me nisi prius me citato et admonito:vt.c.ij.de testi. fortius notari⁹ non debet de facto meo cõficere instrumentum ad mei preiudiciũ me non mandãte. Eadem ratione idem dico de extraneo vt non possit rogare vt de facto meo me non mãdante cõficiatur instrumentum. Si enim alia pars vult cõseruare sibi pbationẽ agat aliis iuris remedijs de quibus dixi in.c.significauit.et.c.albericus.de test.et.l.dissolute.C.de condi.ex lege.et hanc opi.reperi sentire expsse Bar.in.l.seruus cõmunis.ff.de stipu.ser.et tenet Jo.and.tam in criminali q in ciuili actu in reg.semel malus.de reg.iu.lib.vj.in mercu.is tamẽ solus de cuius preiudicio agitur mãdare potest in vtroq.vt ibi no.de crimine et de alio actu probo per.c.quoties cordis.i.q.vij. ¶Quo ad scdm.§.vbi non sunt partes:teneo etiam cum Jo.an.nec est verum qd Bar.loquatur simplr:prout all.do.Anto.imo potius sentit ibi ↄtrium.solum enim dicit q notarius pcurator potest de sua pcuratione quam fecit in personam alterius cõficere instrumentũ:et idem dicit in testamẽto:et hoc ideo quia nulli fit preiudiciũ nisi sibi scribẽti:et sic non vitiat si nõ fuit rogat⁹:nam et persona priuata hoc posset in facto proprio.in.c.fi.de procu.et in.l.quoties.ff.de heredi.insti. Sed nos loquimur vbi scriptura fit nõ de facto proprio sed alieno:et posset tertio preiudicare quo casu dic audacter q hoc non pertinet ad officiũ tabellionis:quia notarij fides fuit electa solum ad puidendũ his quorum interesset et a quibus esset rogat⁹:vt in.d.c.nos autem.hoc etiam sentit Bart.in aut.si

c quis in aliquo documẽto.C.de eden.vbi dicit q de eo qd ipse notari⁹ c percipit proprio sensu non debet cõficere instrumentũ nisi sibi mandet. Item video q etiam de cõsensu partium nõ potest exẽplari instrumẽtum ad fidem ↄseruandã vel testes recipere.vt in.c.penul.et vlti.j.e.dixi in.d.c.significauit.et.c.albericus.fortius non poterit ipse solum de alieno facto cõficere instrumentũ:lz tunc nullus speciali⁹ intersit.et hec notabis quia puto verissima.

5 ¶†Et ex hoc infero ad alteri⁹ qstionis decisionem quam tractat etiam hic confuse Inno.an instrumentũ faciat fidem in fauorẽ alterius ex mandatorib⁹.et ponit varias opi.vt.s.sed videtur in summa inherere q sic.ex quo est scriptura publica:lz terti⁹ non possit petere iure suo editionẽ.de quo tamẽ dicut plene dixi in.c.i.de proba.et credo q probat ↄtenta in eo ex quo a principio habuit sua substãtialia etiam in preiudiciũ tertij.exemplũ: probo contra Titium nouum possessorẽ fundi q illum fundũ emi a vero domino qui mihi tũc illum tradidit:non enim induco illud principaliter in preiudiciũ tertij:sed ad probandũ dñium et ius mihi competens.ad hoc.l.ij.C.de

6 acqui.possi. ¶Ulterius circa pdicta querit † qualiter notari⁹ debeat esse rogatus: Inno.pulchre et prolixe tractat cõcludens q nõ in secreto sed in publico cum officiũ suum sit publicũ:si tamen hoc non seruetur sed in secreto rogat:cõcludit q valet instrumentũ lz sit suspicio contra actum gestum non tamen talis q faciat vacillare instrumentũ ex quo non apparet ex sui forma vitiatum vel suspectũ:ipse tñ notari⁹ ex hoc puniẽdus est:fm eum.quod no.all.c.vt nostrum.vt eccles.benefi.dicit tamen Host.q hec suspicio potest tolli ex causa:puta quãdo pp iustum timorẽ partis vel iudicis:nec pars nec tabellio auderet hoc publicare.ad hoc.c.si iustus met⁹.de appel.et.c.pastoralis.de offi.ord.c.fi.

7 ¶†Et ex his infero ad qõnem an notari⁹ debeat scire iura.videt enim sic cum in multis debeat esse cautus:vt patet per pdicta. Item punit si cõfecit instrumẽtũ de actu a iure reprobato.l.iubem⁹.C.de sa.san.eccle. glo.in.l.generali.C.de tabel.lib.x.dicit q sic.idem Spe.de instr.edi.§.restat.versi.sed nũquid tabellio.in vlti.col.Bar.in.l.ↄctus.C.eo.tit.dicit hoc verum quo ad pertinẽtia ad artem notarie:debet enĩ scire summam et simi.alias imperitia sibi imputabit:non autem tenet esse doctor vel aliter accurate scire iura.et hoc placet q quilibet debet habere scientiam sufficiẽtem.et sufficiens dicitur secundum qualitatem officij sui: vt no.

a vtno. Inno. in. c. cū in cunctis. de elec. Et not. qđ dixi qđ de imperitia[a] tenebitur si parti aliquod preiudicium est illatum. ad hoc. l. illicitas. §. sicuti. ff. de offi. presi. ꝛ in. c. non est sine culpa. de regu. iur. li. vj. ℂ Quartodecimo ꝛ vltimo requiritur ꝙ notarius sit habilis. quid autē si esset excōmunicatus notorie. vide plene per gloss. in. c. decernimus. de sentē. excōmu. li. vj. quid si infamis vel condēnatus in officio. vide pulchre p Bart. in. l. eadē. ff. ad legem iuli. repe. ℂ Circa secūdam partem. c. videlicet de scriptura exemplata nihil hic tracto: quia satis plene dixi in. c. albericus. de testi. ꝛ aliquid dicetur in. c. fi. j. eo. vbi est proprie materia. Tene hic sententiam gloss. ij. quā cōmuniter hic sequuntur doc. ꝛ vide in Spec. de instru. edi. §. videndum. ver. sed quid ecce. vbi ponit ꝛ sequitur dictum glo. ꝛ omnino per eundem. eo. ti. §. restat. ver. fi. seu pe. ꝛ gl. magna. in. c. abbate. de verbo. signi.

1 ℂ Que dicatur autentica ꝛ que priuata scriptura.
2 Scriptura priuata quando non est subscripta nec a partibus nec a testibus: quam fidem faciat.
3 Scriptura priuata subscripta a partibus tm̄ quā fidem faciat.
4 Scriptura priuata subscripta a testibus tantū quā fidem faciat.
5 Scriptura priuata subscripta ꝛ a partibus ꝛ a testib⁹ quam fidē faciat
6 Scriptura priuata reperta in archiuo publico cū causa fidem facit.
7 Scriptura priuata an debeat habere solēnitates q̄ requirunt̄ i publica.
8 Epistola confessata vel cū sigillo scribentis facit fidem.
Comparatio literarum sola an operetur quod epistole credatur.
9 Liber rationum non facit fidem pro scribente: sed cū adminiculis facit presumptionem.
10 An liber rationum faciat fidem contra scribētem: ꝛ quid si aliquid cōtineat pro scribente ꝛ aliquid contra scribentem.
11 Liber rationum an faciat fidem contra tertium.
12 Liber rationum an debeat habere diem ꝛ consulem.
13 Qualis debeat esse scriptura de qua fit cōparatio ꝛ quod quis potest compelli ad scribendum vt fiat comparatio.
14 Quale debet esse sigillum vt fidem faciat.
15 An sufficiat quod sigillum sit in charta impressum sine eo ꝙ pars dicat se apposuisse.
16 Habens sigillum proprium: debet illo sigillare ꝛ non alieno: nisi ex cā.
17 Episcopus vel alius prelatus potest alicui honeste persone sigillū suū committere.
18 Sigillum appositum charte vacue data postea autoritate cōmissario vt scribat quicquid voluerit an probet.

Scripta vero. Joan. and. non summat quia breue. do. Anto. summat sic. Priuato instrumento non creditur: publico sic. ꝛ publicū dicitur si manu publica est cōfectum vel sigillo autentico sigillatum cum subscriptione testium. hec summatio mihi non placet: tum quia ex litera non colligitur: tum quia nō puto veritatem in se continere per ea que dixi in. c. precedēti. ꝛ. j. statim aliquid submittā ideo summo sic. Corruit instrumentū si testes inscripti decesserint nisi sigillum habeat autenticum vel a notario sit confectū. Et non diuiditur quo ad literaz sed quo ad intellectum diuido sic: primo ponit dictum ꝛ duos casus excipit. ℂ Casus literalis. Ecce aliquis in iudicio exhibet aliquā scripturam factā per manum aduersam vel ab alio: ita tn̄ ꝙ nō per publicam personā cum subscriptione tm̄ testiū sed testes inscripti in illo instrumēto mortui sunt: querit̄ vtrū scriptura illa valeat ꝛ fidē faciat si neget̄ ab aduersario. Rn̄det papa ꝙ si testes inscripti mortui sunt scripturam illam non obtinere firmitatē: nisi per manum publicā facta fuerit vt appareat publica aut habuerit sigillum autenticū per qđ possit probari. ℂ No. primo ꝙ ois scriptura publica est autentica vt probatur ex prin. iuncto ver. publica. sed nō omnis autētica est publica vt latius dixi. ṡ. c. pri. Ex quo infero ꝙ scriptura priuata habens sigillū autenticum nō est scriptura publica licet sit autentica: cuius contrariū sentit do. Ant. in summario ꝛ in quodā notabili. mouet̄ per istū tex. q iudicio meo potius probat 3riuim. nā ponit ista vt diuersa. Itē sigillum etiā nō habet publicare scripturā priuatā cum hoc nullibi reperiat̄: licet habeat autenticare: qr prestat̄ fides rōne sigilli sed non efficit̄ publica: qr sigillum non habet hoc officiū a publico sicut habet notarius. ℂ No. ij. qđ istrumentū publicum facit fidem: licet testes inscripti decesserint. ꝛ idez dic etiam si notarius obijt. Qualiter autem ꝑcedetur si per partem aduersam negatur illum fuisse notarium vel instrumentū esse publicū: vide ho. text. in. §. sed si instrumentum. in auten. de instru. cau. ꝛ quod plene dixi. ṡ. c. proximo. ℂ Not. tertio quod sigillum autenticum probat contenta in scriptura cui fit appositum licet testes decesserint. An autem sigillum probet sine inscriptione vel subscriptione testium ꝛ quid si testes sunt inscripti per eum qui fecit scripturam ꝛ non suscripti ꝓpria manu: dic vt plene dixi in. c. post cessionem. ṡ. de probationibus. ℂ No. vltimo quod scriptura priuata non habens sigillum nec testes subscriptos vel non superstites robur firmitatis non habet. an autem faciat
1 aliquā presumptionē. j. subiiciā. ℂ †Oppo. contra literam de contrarietate. nam primo appellat illam scripturam autenticam quā in fi. dicit nullius esse firmitatis. Sol. Inno. multū mitat in describendo que dicat̄ scriptura autentica. de quo dic tu omissis suis inuolutionibus vt plene ꝛ clare dixi. ṡ. c. pri. ꝛ istā literā expone put dicit Host. videlicet ꝙ allegabatur autentica sed nūc non constabat esse autenticā. nam si vere autentica fuisset seu cōstaret eam esse mors testium non noceret. vt sequitur in tex. fm̄ Host. ꝛ bene. ℂ Venio nunc ad intrinsecam huius. c. materiā. ꝛ sciendū est ꝙ hoc. c. principaliter tractat de scriptura priuata ꝛ incidēter de publica ꝛ autētica. de publica plene diximus. ṡ. c. proxi. ꝛ ibi etiā aliquid de autētica. Nūc vero principaliter ꝛ plene tractabimus de ꝑuata q̄ est materia quotidiana ꝛ cōsequēter in scđo ꝑncipali membro aliqđ dicemus de autētica seu de scriptura habēte i se sigillū. De primo. s. scriptura priuata sine sigillo habes per Bar. in. l. admonēdi. ff. de iureiur. ꝛ in. l. nuda. ff. de dona. ꝛ in aut. ꝛ si cōtract⁹. C. de fi. instru. ꝛ in. l. scripturas. C. qui po. in pi. ha. ꝛ satis plene tractat̄ in oībus his locis. Jo. an. post Rima. posuit magnā ꝛ intricatā addi. i Spe. ð istru. edi. §. nūc dicēdum est post principiū. d. Ant. voluit hic ꝑcedere per casuū enumerationē ꝛ iudicio meo valde legentiū intellectū cōfundit. Ego clariori stilo prosequendo ꝓmitto primo ꝙ tres sunt spēs scripture priuate. vna q̄ vocat̄ apocha vel schedula seu apodixa q̄ scribit̄ iter p̄ntes: reliqua vocat̄ epistola que mittitur ad absentem ꝛ vulgariter appellat̄ missiua litera. tertia ꝛ vltima appellatur liber rationū quē cōmuniter solent facere exercentes aliquā professionē seu boni ꝛ curiosi patresfamilias. ℂ †Circa primā[b] spe
2
b ciē formo quatuor casus. Primus qn̄ nō est subscripta nec a partibus nec a testibus. Secundus quādo est subscripta tantū a partibus. Tertius qn̄ est subscripta a testibus tātum. Quartus qn̄ a partibus ꝛ a testib⁹. Primo casu aut pars cōfitetur. ꝛ facit plenam fidem contra scribentē confessum. vt in. d. l. scripturas. sed alteri nō facit ꝑiudiciū. ꝛ ideo si alter haberet obligata bona illius debitoris preferendus est isti qui habet hāc scripturam priuatā: licet in data sit anterior in obligatione bonorū nisi hec scriptura priuata iuuaretur per testes. vt ꝓbatur in. d. l. scripturas. sed aliter non facit preiudiciū. ꝛ est ratio: qr si diceremus aliter posset debitor ad libitū fraudare primum creditorē constituēdo per literas suas priuatas alium anteriorem. ꝛ hoc vult gl. i. d. l. dū dicit ꝙ in reali actione preferendum est instr̄m publicum alterius creditoris licet priuatum instrumētum sit anterius in data nisi haberet subscriptionem testiū qui scilicet adiuuarent instrumētum priuatum. vt. j. subiiciam. Aut negat pars illam literam fuisse propriā: vel illi consensisse si fuit ab alio scripta: ꝛ tūc per comparationem literarū: ꝛ per testes simul qui fuerunt presentes quādo ista apocha fuit scripta plena inducitur ꝓbatio. non enim est necesse ꝙ testes sint subscripti in apocha ad quem fit comparatio: licet secus sit in apocha ex qua fit cōparatio vt. j. subiiciaz. hoc probatur in aut. sed nouo iure. C. qui po. in pig. ha. ꝛ in corpore de instru. cau. §. si quis igitur vult. ꝛ intellige ꝙ testes deponant ꝙ illā scripturam viderunt confici a conuento nihil autē deponunt sup contentis. nam si deponerent de contētis: puta quia viderunt mutuum contrahi vel depositū vel qđ simile non esset necessaria comparatio literarum ꝛ sufficerent duo testes. ar. l. in exercendis. C. eo. ꝛ in. c. cum ioānes. j. e. sed in priori requirunt̄ tres testes: vt no. glo. in. d. §. si quis igitur. ꝛ Bar. in. l. scripturas. ꝛ. d. aut. ꝛ si contractus. quod no. Et quāuis Spe. in ti. de instru. edi. §. nūc dicendū. in prin. ver. v. dicat ꝙ secūdū canones sufficiūt duo testes. alle. istum tex. ꝛ. c. quoniā contra. de probacum si. mihi tamen hoc dictū nō placet: quia non reperimus cōtrarium de iure canonico: cum isti testes nō deponant de contractu. quo casu etiam de iure ciuili sufficerent duo testes: vt. j. dicā. sed ꝙ illa est scriptura cōuenti: quia erāt p̄sentes qn̄ illam scripsit. possent enim de facili errare ꝓpter similitudinem literarum ideo ius ciuile requisiuit tres testes: vt in. d. l. scripturas. ꝛ in auten. de

a Sebasti. Sapia. ℂ De imperitia. Ad tenetur ad iteresse parti vide Feli. in. c. cū dim. j. col. n. ṡ. de testi. ꝛ de qua culpa teneat̄ vide. d. Jaf. in. l. si mora. col. penul. ff. solu. matri. Feli. in. c. tua. col. ij. j. de homi.

b Sebasti. Sapia. ℂ Circa primā. Circa apocham qn̄ approbet vide Abb. in ꝯsil. xxvi. icipi. circa primū dubiū. i vlti. col. l. ii. vol. Are. i cōsi. lxvi. incipiē. diligēter ꝛ mature. Bar. in aut. ꝛ si cōtractus. C. de fide instru. Bal. Pau. d ca. ꝛ Alexan. in. l. cū antiquitas. C. d testamē. Bal. in rub. C. de fide instru. col. penul.

instru. cau. §. si quis igitur. facit quod no. glo. in regula pluralis locutio. de regu. iur. li. vi. et in c. cum esses. de testa. Si vero non producuntur testes ad probandam scripturam modo predicto: videtur quod tunc nullius firmitatis sit arg. hic. nam si hoc contingit quando testes fuerunt inscripti et decesserunt fortius procedit quando nullo modo fuerunt subscripti nec presentes. Bar. tamen in l. scripturas. preallega. dicit quod facit semiplenam probationem. et sic dicit se intelligere glo. in l. admonendi. prealle. et in l. in bone fidei. C. eo. ti. que hoc velle videntur. et cum hac opi. transit hic d. Ant. Sed reperio eundem Bar. in l.
a admonendi. [a] dixisse quod facit minus quam semiplenam probationem quia non est verisimile quod quis falsam scripturam fabricaverit cum debuit timere penam falsi et scire debuit quod illi soli fides non adhibetur: ideo non debemus illius fidem omnino annullare. et hec vltima opi. vt non faciat semiplenam sed minus plus mihi placet ad quod probandum induco istum tex. hic in fi. vbi dicitur quod non habet robur alicuius firmitatis. non enim sic absolute dixisset si faceret semiplenam probationem ar. in c. fi. de iureiur. et in c. sup eo. §. i. de testi. dicerem tamen quod si probabitur per comparationem literarum inducetur semiplena probatio: vt sic cum vno teste vel cum iuramento partis adverse considerata qualitate personarum et cause faciat plenam probationem. et sic multum notabiliter salvabimus gl. i. d. l. admonendi. et l. in bone fidei. et dictum Bart. in d. l. scripturas. habebitur solemnis limitatio ad istum tex. Nec ob. tex. in d. §. si quis. vbi dicitur quod comparatio sine testium augmento non sufficit: quia debet intelligi quo ad plenam probationem. sed quo ad semiplenam sic. et pro hoc quia ante tempus autenticorum sufficiebat sola comparatio: vt in l. comparationes. C. de fide instru. et videtur quod etiam hodie sufficiat sola comparatio quando contractus non excedit libram auri vt in aut. et si contractus. C. e. et quod no. in
3 d. §. si quis igit. ¶ †Secundus casus quando est subscripta a partibus tantum. et tunc fere idem dico. dixi fere quia arbitror quod faciat maiorem presumptionem quam in primo casu. alias frustra l. scriptura. ponderaret subscriptionem partium non tamen plene probat sine augmento testium: vt in preallegatis iuribus.
4 ¶ †Tertius casus quando est scripta a testibus tantum. Bar. communiter tenet vt testes deponentes modo predicto per se non sufficiant ad probationem complendam: quia possent de facili errare propter similitudinem literarum. nec comparatio per se sola sufficit eadem ratione sed requiruntur ambo simul vt videtur velle tex. cum gl. in d. §. si quis igit. Advertere tamen quod si comparatio discordat a dicto testium committitur arbitrio iudicis cui plus velit inherere vt singu. innuit tex. in d. §. si quis. et arg. in l. iii. ff. de testi. Ex quo infertur ad id quod s. dixi quod comparatio sola sine testibus facit semiplenam probationem cum quandoque faceret plenam scilicet cum testes fuerunt subscripti et discrepant a comparatione: sed tanta est comparatio vt iudex ad eam animum firmet. Et adde hic et in precedenti casu limitationes traditas in priori.
5 ¶ †Quartus casus quando habet subscriptionem partium et testium: et hoc casu Bar. tenet solam depositionem testium modo predicto in priori casu sufficere ad plenam probationem. movetur per l. scripturas. C. qui po. in pigno. habeantur. vbi nulla fit mentio de comparatione literarum: et hoc ideo secundum eum: quia cum sint tot subscriptiones non possunt testes sic de facili decipi. probatur etiam eadem ratione sola comparatione literarum. et hoc vltimum ponit Bar. in d. aut. et si contractus. per dictam l. scripturas. que tamen hoc non probat vt predixi: sed facit in ar. modo predicto: et licet do. Anto. sequatur hoc mihi tamen non placet: quia tex. in d. §. si quis igitur. simpliciter resistit soli comparationi. Item non video quid plus afferat respectu comparationis subscriptio partium. nam sicut potuit falsificare seu contrafacere scripturam adversarii: ita potuit addere subscriptionem suam propriam. Sed in priori casu quando testes recognoscunt scripturam potest subscriptio partium aliquid afferre: quia
6 non sic de facili testes errant. ¶ †Potes addere
b quintum [b] casum [c] quando scriptura privata reperi
c tur solenniter recondita in archivio publico. i. in loco vbi ponuntur scripture autentice a com deputato. talis enim scriptura sine alia comparatione et approbatione fidem ratione loci facit. ad quod leg. et no. aut. ad hoc. C. de fide instru. et in c. ad audientiam. de prescrip. et per Jo. in addi. predicta omnia predicta intellige vera quando scriptura habet in se causam sufficientem. ar. c. si cautio. i. eo. et l. cum de
7 indebito. ff. de pba. ¶ †Item versatur in dubium an scriptura privata debeat ad sui validitatem diem locum annos domini et alia de quibus dixi. s. c. primo continere. Bar. in l. cum tabernam. §. idem quesiit. ff. de pigno. et in prima constitutione. Flor. tenet quod non per d. §. idem quesiit. idem glo. xxv. q. ii. §. rescripta. ver. si qua. Jaco. butri. contra in l. i. §. quibus. C. de no. codi. compo. et Spec. in ti. de pena. §. iii. ver. sed quid si mandato. sentit Hostien. i. eo. c. inter. communiter tenetur primum dictum. Ego concordando opi. distinguerem sic quod aut agitur de solo preiudicio scribentis: et non exigitur dies nec consul nec similia que sunt de solemnitate. ad hoc d. c. si cautio. et d. l. cum de indebito. et l. scripturas. prealle. Aut agitur de preiudicio alterius saltem secundario: et tunc aut dies venit necessario probanda et requiritur. exemplum: dico me creditorem priorem in hypotheca. tu dicis te priorem vel equalem et producis scripturam privatam vbi non apparet de die obligationis. certe ego sum preferendus quia probatio tua tanquam incerta mihi non preiudicat. arg. in c. in presentia. de probatio. quod etiam voluit Bar. in d. §. idem quesiit. Idem puto vbi ex non appositione diei auferretur alteri parti defensionis copia. exemplum: producis instrumentum procuratorium manu privata confectum sine die: certe non debet valere in preiudicium adversarii cum non possit probare an tempore constitutionis procurator esset excommunicatus: vel an sit revocatus per constitutionem alterius procuratoris. et his casibus et similibus procedere potest opi. contraria.
8 ¶ †Nunc venio ad secundam speciem [d] . s. epistolam
d in qua Bart. in l. nuda. ff. de dona. sic distinguit quod aut queritur de effectu eius quod in ea continetur: et dicendum vt no. Cy. in l. non nudis. et l. non epistolis. C. de probatio. non enim est materia nostra. Quandoque queritur an probet et est materia nostra proprie in qua dicendum quod aut epistola confessatur et probat: vt in l. publia. in fi. ff. deposi. cum si. Aut non confessatur: et tunc si habet sigillum autenticum
e probat: [e] vt l. si quis per calumniam. et ibi per doc.

a ¶ L. admonendi. Et hanc opi. tenet post etiam Ja. de bel. in §. si quis igit. in aut. de instr. cau. tenet d. Ant. et Imo. hic imo fortius vt velle Ang. in d. l. admonendi. in iii. col. quod talis apocha isto casu nullam probationem nec presumptionem inducat et sic nec etiam aliqualem. Et optime probat tex. hic in fi. qui vult quod non habeat robur aliquod firmitatis nisi intelligas tex. istum quantum ad plenam vel semiplenam probationem prout declarat hic d. Ant. in iiii. col. stat ergo conclusio quod apocha nullo adminiculo suffulta si facit plenam vel semiplenam probationem limita singulariter nisi talis scriptura esset antiqua et de facto antiquo quia tunc bene facit presumptionem seu semiplenam probationem quia licet privata instrumenta non probent de per se tamen cum alio adminiculo bene probant l. exempla. et l. instrumenta. et l. rationes. C. de proba. et xxxiii. q. ii. c. sane. ita in terminis Jo. and. post Nico. de ma. in tit. de instru. edit. §. nunc dicendum. su per ver. qd si producens. refert et sequitur d. Ant. de bu. hic in iiii. col. v. tertius casus quando scriptura nullo modo approbatur etc. quod est bene not. secundum do. meum do. Jas. in d. l. admonendi. in lxxiii. col.

¶ Adde videndum Rom. consil. cciii. Pau. de ca. consil. cl. in primo impres. Fran. de are. consi. clii. et quid de scriptura a testibus subscripta. vide Rom. consi. cccii.

b ¶ Quintum. Adde etiam sextum casum in scriptura privata mariti quando declarat et plene probat res parafernales vxoris. l. si ego. §. dotis. ff. de iure do. per totum. §. secundum bal. in l. ii. in vlti. col. C. ne vxor pro marito. Et hoc verum secundum eum quando patet ita esse ex ipsarum rerum qualitate: quia sint vestes muliebres et alia muliebria. septimus casus est in quo privata apocha plene probat quando in actis reperitur: quia obtinet vim publici instrumenti. ita no. Bal. in l. ne in arbitris. in. iii. no. post illum tex. C. de arbi. et reputat valde tenendum menti quod idem operatur privata scriptura manu propria scribentis in actis facta manu publici tabellionis nam secundum eum potest quis in actis scribere suam responsionem: vel confessionem. sed Bal. in aut. offeratur. C. de litis conte. restringit dictum suum quod privata scriptura que reperitur in actis plene probat quando notarius actorum redegit in actis et proprio testimonio confirmavit alias secus. pro hoc adde quod tenet hic do. Ant. in ii. col. in versi. septimus casus. et ibi Imo. in ix. col. vbi voluit quod si privata scriptura sic coram iudice examinata approbata et publicata tunc plene probat licet sit privata sicut instrumentum testamenti publicati iuxta l. publicati. C. de testa. tamen istud vltimum procedit propter testes qui in publicatione scripture interveniunt ad eius confirmationem. Octavus casus est quando consuetudo loci esset quod privata apocha probaret vt est venetiis valeret consuetudo et esset standum c. cum dilectus. de consuetu. secundum do. Anto. hic in iii. col. et Imo. in ix. et ancos tenet Innoc. quem ipsi non allegant in c. cum p. tabellio. de fide instru. Et subdit multum egregie do. Ant. quod stabitur consuetudini illius loci in privatis scripturis in illo loco factis etiam si alibi agatur vel in alio loco producatur quod est diligenter not. si est verum secundum do. meum do. Jaso. in dicta l. admonendi. in lxxv. col. subdentem videnda esse que habentur per rationes in l. cunctos. C. de summa trini. cum suis concord. et que singulariter decidit Bal. in l. ii. in iii. et v. q. C. ne si. pro pa.

¶ Adde de scriptura archivii publici: Roma. consi. cccciv. et quando scriptura privata fidem faciat. vide Jo. de ana. consi. xxxiii. et an scriptura debeat habere annum diem et locum vide Alexa. consi. lxxv. i. lib. et cv. in. lib. ~Sebasti. Sapia.

c ¶ Quintum casum. Vide Feli. et alios in c. ad audientiam. de prescri. et que ponit idem Feli. in c. cum causam. de pba. col. i. et ii. vbi tangit quando credatur scripturis antiquis.

d ~Sebastia. Sapia. ¶ Ad secundam speciem. Vide Bal. in rubri. C. de constituta pecu. col. iii. versi. que circa literas mercatorum. et in rub. de fide instru. col. xxviii. versi. quero qd de literis transmissis. Alexan. in consil. lxxvii. incip. causa et lite vertente. in i. col. in i. volu.

e ¶ Autenticum probat. Hoc est verum quando talis epistola fuit acceptata per eum ad quem destinatur secus si expresse contradixisset. ita l. C. de epi.

mittat Roma.in.l.nuda.in.vi.col.ff.de dona.et no.q5 ille q simpliciter acceptat epistolam et retinet si ei expresse non contradicat videtur fateri vera esse omnia que in epistola continentur.l.si filius.ff.ad ma.in de.l.de pcurato.et.l.cum tabernam.et ibi Bar.no.expresse in vlt.no.ff.de pigno.idem Bart.in.l.quo enim.§.i.ff.rem ratam habe.Bal.in rubri.C.co.de fide instru. in.xviii.col.versi. qd de literis trāsmissis.et in.l.literas.ad si.ff. man.et in.l.si.C.ad macedo.et in.l.si defunctus.et in.l. si pcurator.ff.de pcurato.et i.l.si absentis.C.si certuz peta.Bald. Raphā.et Fulgo. in l.ēptor.§. lucius.per illum text.ff.de pac.dota.Alexan.imo.in cōsil. incipiē. in causa et lite vertente inter Bartol. in.i.colū.et ex hoc habes mirabilē modum extorquendi confessionē vel consensuz mediāte rescriptione literarum facta in presentia testium qui sint informati de contentis in literis vt in specie no.do. Mat. in not.xxiii.et do. Bartho.veronē. a sis l caute.xxiii. vbi istud singulari.limitat vt ibi per eum: contra quam limitationez facit dict^9.§. lucius.vt ibi per Bald. et Fulgo. Secundo limita et intellige q5 epistola probat si peruenit ad eum cui mittebatur viuo adhuc mittente: secus si esset mortuus mittens antequā epistola perueniret ad illum ad quem mittebatur.ita in specie limitat Ro.in.d.l.nuda.in penulti.col.in fi.pro quo signanter facit q5 decidit do.Anto.de but.in.c.fi.in.vii.col.de cōfes. vbi dicit q5 licet confessio extra iudicium facta absente parte fiat per epistolam vel in scriptura libri rationū preiudicat confitenti non solum quo ad probandū sed etiam quo ad obligandum.l.publia.§.fi.ff.deposi.eo quia talis scriptura semper loquitur:vt no.in.d.l.nuda.tamen dicit se putare hoc verum viuente eo qui confitetur.eo autē mortuo scriptura eius non loquitur.ideo credit scripturam cum nō obligare vel heredē p no.in.c.dilectus.de succes.ab intesta.et facit optime q5 decidit singu. Inno.in illo.c.cum dilectus.circa medium quod confessio extraiudicialis preiudicat confitenti eo viuo:sed eo mortuo quia nō potest dare intellectum sue confessioni.argu.c.cum dilectus.de accu.non preiudicat.et hoc sequitur ibi do.Anto.in vlti.col.Ange.in.l.i.circa medium.ff.de confes.Quid autem de literis cōmendaticiis an obligent scribentem.vide Ioan.de imo.in.c.fraternitatis.de cleri.non resi.Bal.in.l. si literas.C.manda.et in.l.institor.ff.de institо.Glo.in versic. diocesanis.in clemen.i.de iure patrona.et ad materiam epistole vide que not.Bal.in proe.ffor um.in vlti.col.et do.Ias.de may.in sua notabili repe.l.admonendi.in.c.colum.cum seq.et seq.

C.de episco.et cleri.et p Bar.in.l.si publicanus.ff.de publi.et idem dico in apocha:videlicet q licet nō habeat testes iscriptos nihilominus si habet sigillum autenticum probat etiam sine alia comparatione vt hic.et vide alium bonum text.in ca.tertio loco.de proba.et quod ibi dixi. Et puto et sufficere sigillum priuatum ipsius contrahentis dummodo sit certum:vt quia habet certos characteres vel literas.appello enim illud autenticum in preiudicium ipsius contrahentis.et idem si sit anulus habens characteres vel literas vt sentit hic Inno.et facit.l.contra.C.de reb.alie.non alie. Aut non habet sigillum autenticum.et tunc sm Barto.vbi.s.debet approbari per comparationem literarum.et idem dicit de libris rationum ita quod faciant fidem ac si essent confessata per l.comparationes.C.de fide instru.illa enim lex nō exigebat augmentum testium respectu scripture probande:sed solam comparationem.que quidē lex secundū eum solum fuit mutata in apochis non in aliis scripturis.ratio:quia epistola mittitur absenti.vnde non est quid imputetur si non adhibuit testes.Si vero daretur presenti licet in modum epistole:idem esset dicendum quod in apocha:vt dixi.s.Item quod in libris rationum non sit idē quod in apocha.facit sm eum:quia facilius potest quis cōtrafacere vnam apocham q̄ vnū librum rationum.Insuper apocha fit presenti sed librum rationum quis facit in absentia partis ppria volūtate.vult ergo in effectu q epistola et liber rationū pbentur per solam comparationē literarum si negantur.et hanc opi.Bart.sequitur simpliciter do.Anto.hic.Sed ^a certe si bene ponderet tex.d.aut.de instru.cau.nō patit hanc restrictionem Bar.loquitur enim indistincte et maxime in princ.vbi facit mentionem in genere de legibus permittentibus comparationē et postmodū subiicit rationem generalem cuilibet scripture priuate conformē dicens q occasione legis permittentis cōparationem sine augmento testiū homines multum adulterabantur documenta adeo quod semetipsos ab imitatione literarū se exercerēt:ideo volens pуidere subiectis et obuiare falsitatibus statuit vt sola cōparatio non sufficiat:maxime quia est pbatio fallax propter similitudinē literarū.vnde solam rationē specialem induxit magis in apocha q̄ in aliis cum facilius possit quis falsificare epistolam que scribit ad absentem q̄ apocham que fit inter presentes.verum ex quo tex.correctiuus loquitur indistincte et ratio sua est vniformis dз vniformiter intel-

Adde q̄ epistola pbet Rapha.cōmen.cōsil.clxxvi.et vide que posui post nouis.in.l.admonēdi.in apostil.ad Bar.in ipressis de tortis.Alex.consi.lxxviii.i.lib.do.de Ro.deci.ccccxxx.in antiquis.de probatio.

a Sed.Et hanc opi.cōtra Bar.tenet etiā Bal.in.l.fi.in.xiiii.col.in.v.q.et idē Sali.C.de edi.di.adri.tol.Ang.in.d.l.comparationes.et est de mente Ia.de bel.in.§.fi.in aut.de instru.cau.et ista opi.etiā magis placet dño meo do.Ias.in.d.l.admonendi.in.xxviii.col.q quātum ad cōparationem literarū idem sit in epistola q5 in apocha vt nec vbi cōparatio literarum plenā fidē faciat.et sic in vtroq3 sit correcta.d.l. comparatiōes.Et ad istā materiā epistole quā fidē faciat:vide q5 pulchre et signanter decidit Specu.l ti.de obli.et solu.§.pnotādum.in ver.pone mercator.et p Bal.in rubri.C.de cōsti.pecu.in.iii.col.ver.mōdō q̄ro circa literas mercatorū. +Sebasti. Sapia.

b Ad tertiā speciē.Vide Bal.in l.cōparationes.C.de fide instru.Ang.in.l.i.§.editiones.ff.de edē.et an valeat consuetudo q libris mercatorū credatur:vide Are.in cōsi.xlv.incipien.visis.vbi psupponit valere3 vide Bartho.vero.in cōsi.xl.incip.luci^9 l.vi.dubio vbi dicit q nō valet talis cōsuetudo q5 oi scripture mercatorū credat.q esset indiscreta et tenderet ad falsum cōmittendū quod etiā tenet Bald.in consilio cccclx.incipien.si hoc queritur.in qnta pte.Andr.siculus in rubri.s.de cōsuetu.col.pe.Alexā.in cōsi.iii.incipiē.in cā et lite.col.ii.in scdo volumi.Ias.in.l.de quibus.col.xviii.ff.de legi.

ligi.xxxi.q5.i.q5 si dormierit.et in.c.maiores.de bapti.Nec ob.si dicatur q5 tex.i.§.si quis igitur.in versi.si tamen quispiam.videtur loqui de apocha seu contrahente cōsultiue:quia dico q facit mentionem de contrahente consultiue.nō enim potuit sic consulere ei cui epistola dirigitur cum nō sit in sua potestate propter absentiam.Item inquantum loquitur de contrahentibus potest intelligi etiam de libro rationum:quia quandoq3 contractus redigitur in libro rationum.ff.de eden.l.quedam.§.nummularios.Insuper est aduertendum pro opi.predicta q5 tex.in.d.aut.in correctione non fundat se super negligentia partis in non exhibendo testes sed potius super malitia hominum qui sunt proni ad falsitatem:et quia illa probatio est fallax.Et postquam hanc opinio.tenui reperi Barto.in.d.aut.et si contractus.qui videtur hoc idem velle in epistola.dicit enim quod si negatur debet probari sicut apocha.et solum videtur persistere in libro rationum vt ibi sufficiat sola comparatio.equitatem habet hoc dictum licet iure non probetur.debuit enim esse cautus a principio quādo contraxit cum illo et sibi prouidere iuxta consiliū illius auten.et nō se exponere fortune.et sic cessat ratio Bart.quod non est quid sibi imputet:quia imo est:non dico tempore scripture libri sed tempore quo contraxit.et hec bene notabis:q non discussa per alios.

b c † Venio ad tertiam speciem: ^b scilicet librum ^c rationum in quo facio tria membra.Aut queritur nūquid probat pro scribente aut contra scribentem:aut cōtra tertium.Primo casu dic q in dependentibus a voluntate sua probat secūdum omnes:vt in.l.nescimus.ff.de neg.gest.facit.c.fi.de succes.ab intesta.Aut sum^9 in aliis:et reperio tres opinio.Vna q5 nihil probat.idem not.glo.ii.hic in fi.et clemē.i.de vsur.l.per exēplum.C.de probatio.hoc voluit Bar.in.l.nuda.ff.de dona.idem clarius dixit in.l.admonendi.vbi clare dicit q5 nihil probat:sed notāter limitat nisi sit scriptura alicuius defuncti qui fuit bon^9 homo tūc facit aliquam presumptionē ita vt cum aliis adminiculis probet.Adducit.l.rationes.C.de probatio.in eo quod dicit solas rationes non probare.q.d.q per se non plene pbent secus cū aliis.facit.l.qui cum maior.§.penulti.ff.de bo.liber.

Scda fuit opi.quorūdam vt recitat Io.and.post Nico.mat.in addi.predicta quod scripture etiam mercatorum etiam pro se semiplene creditur sit locus iuramēto in supplementum probationis que quidem opinio cōmuniter nō placet

c Scilz librū.Vtrū libris rationū sit adhibēda fides.et de hoc vide p Imo.in de.i.in.x.col.de vsuris.et de hoc an credatur libris rationum:vide p Bal.et Sali.in.l.i.C.de eden.p Bal.in.l.rationes.C.de pbatio.et in rub.C.de fide istru.in.xviii.col.v.sequit videre de scripturis quorundā officialiū.et vide Ro.i.l.nuda ratio.ff.de dona.post Bar.et adō inquātum dicit q liber defuncti qui fuit bonus homo facit aliqualem presumptionem pro herede.quod idem tenet do.Anto.hic in.v.colū.et in.c.fi.s.de iuriur.idem tenet Bal.post Nico.de mata.in.d.l.rationes.C.de probatio.et facit quod dicit Bal.in.l.comperationes.in penulti.col.in prin.C.de fide instru.intellige et limita vt procedat in libro rōnū defuncti habente formā debitam rationis.et sic continente data et recepta:secus si esset simplex scriptura vnius debiti tantū:quia nihil probaret.ita no.limitat Bal.post Nico.i.d.l.rationes.sequit Pau.de ca.in.d.l.admonēdi.in penul.col.et do.Alexā.hic in duob^9 locis.s.xxviii.col.et in.xxix.et circa istuz primū casum vide oino' p do.Ias.de may.in sua no.repe.l.admonendi.ff.de iureiuran.facientem regulā negatiuam cum sex fallentiis in.lxxxiii.col.cum.viii.col.sequen.

Adde an libris rationum sit danda fides cundē Abb.consil.lii.i.lib.et.xcix.ii.lib.Roma.consilio.cccxlvi.et vide q5 ibi vult Pau.de ca.cōsi.di.Alexan.consi.liii.ii.libro.et quid de libris officialium:vide Alexan.consi.lxxi.secundo libro.

doc. nec Cy. in l. instrumēta. C. de pba. Nō enim potest plus opari scriptura vniꝰ hominis quā ipsius viua vox. sed vox viua nō potest inducere semiplenam pbationē cum non admittatur in testimonium p se vt. xiiii. q. ii. in prin. & iiii. q. iii. nullus idoneus &c. Item absurdum videtur vt detur sibi iuramentū cum tunc tota pbatio penderet ab autoritate sua: & sic idem his cōputaretur: & faceret maiorem fidē in facto pprio quā in facto alieno. ¶ Tertia est opi. predicti Nic. q dixit quod cum aliis adminiculis pbat pro scribente per l. instrumenta. pre alleg. illa tamen lex posset intelligi alio modo & ibi no. Cy. scilicet qñ inducit instrumentū domesticū contra scribentem. tenet opi. Bar. quā videt hic sequi d. Anto. nec esse malum dicere quod etiam pro viuēte faciat qualēqualem fidem fm qualitatē scribentis & cause: quia non est verisimile qd bonus mercator debeat suum librū falsificare maxime pro modica quātitate. argu. c. ad audientiam. de pscrip. & in l. rationes. que licet loquatur in libro defuncti: tamen eadem ratio est in viuente ratione predicta.

10 ¶ †Secundo casu nunquid faciat fidem contra scribentem. Bart. in d. l. admonendi. simpliciter dicit quod sic per l. quedam. §. numularios. ff. de edē. & simpliciter ipsum secutus est do. Antoni. hic. sed idem Bar. latius hoc assumpsit examinandum in d. l. nuda. nam videtur huic dicto obstare. l. certum. §. si quis absente. ff. de confess. & c. fi. de confes. cum ibi no. Nō enī valet confessio etiam viua voce absente parte facta: licet per notarium sit redacta in actis cause. ergo fortius non debet valere quando in statione sua in absentia partis quis scribit librum ratiōis. Soluit Barto. quod in contrario fuit simpliciter cōfessio: licet esset redacta in scriptis per alium vt per notarium cause. Sed in casu nostro fuit scriptura que semper loquitur. ideo nūc cum peruenit ad te tibi loquitur sicut epistola quam tibi mitto. Et de epistola quod faciat fidem probatur in d. l. publia. in fi. & ex hoc dat vnam restrictionem. dicit enim se putare quod si in libro rationum quis fecerit scribi per alium hoc nō probat cōtra se si fuit hoc actum absente parte sicut in confessione in iudicio facta parte absente & in scriptis redacta. d. §. si quis absente. qd dicit notandum. Sed Bald. quem sequitur do. Ang. de perusio impugnat hoc dictum scilicet primū dicens quod aliud in epistola que mittit ad absentem: quia sic mittendo voluit in partis presentia cōfiteri: vt. d. l. publia. Sed liber cōficitur in absentia ad instructionē scribentis nec habuit animum confitendi in partis presentia: ideo illa cōfessio non deberet valere. Jo. an. post Nico. ma. sequitur primum dictum vt faciat fidem contra scribentem. allega. l. de etate. §. i. ff. de inter. actio. que tamen non multū facit: quia loquitur in cōfessione facta in partis presentia. a sed ego[a] cui placet illud dictū allego tex. no. in cle. vna. de vsuris. iuncta glo. notabili in ver. rationū. nam liber ibi pducitur vt fidem faciat contra scribentem. nec est speciale in hoc cōtra vsurarium: quia eius cōfessio viua sibi non preiudicat si in absentia partis confessus fuerit: vt no. in c. ii. de vsu. lib. vi. nec fecit sibi librum ratione officii: quia tunc de iure etiam fuisset cōpulsus vt. d. l. quedam. ff. de edē. & dixi in c. primo. de probatio. sed fecit ad suam instructionem & nihilominus probat ꝯ eū: solū enim inducitur ibi specialitas vt compellat edere proprias rationes vbi als non compelleretur: vt in c. i. de proba. cū ibi no. nec debemus dicere q sit alia specialitas: scilicet respectu pbationis contra vsurariū: tum quia due specialitates non debent concurrere circa idem. l. i. C. de do. pmis. tum quia hoc non colligitur ex illo text. & aperte sentit hoc ibi glo. & facit gl. in l. inter chartulas. C. de conue. fisci debi. lib. x. Sed nunc vltra alios moueo ibi dubium pone q liber rationis aliqd contineat pro scribente aliquid contra & sic factū
b concernens eandem personam[b] nunquid possit illa persona approbare librum quatenus facit p se & nolle stare quatenus facit cōtra se. Pone enī in facto q mercator scripsit in libro suo q titius deposuit penes se centū postea scripsit q ex illis restituit sibi quinquaginta vel quid simile. dico q potest approbare pro se & nolle stare quatenus facit cōtra se. de quo videtur tex. scdm cōmunem lecturā. quam etiam sequitur Bart. in l. publia. §. fina. ff. depositi. & licet loquatur in epistola tamē eadem ratio est in libro. Idem Bart. in alia scriptura in l. aurelius. §. idem quesiit. ff. de libe. leg. & per Cy. in l. i. C. de confessis. non tamen pro se sicut dicimus in confessione viua voce emanante in diuersis orationibus. pro hoc facit quia licet quis possit testificari contra se non tamē pro se. xiiii. q. ii. in princi. & hoc tene. licet domi. Cardina. aliud senserit in c. bone. ii. de postula. prelato. per c. cum olim. de censi. sed istud potest intelligi in instrumento publico. & dic vt ibi not. per Innocen.

11 ¶ †Tertio casu principali nunquid faciat fidem liber rationis contra tertiū. dicit Barto. in dicta. l. nuda. quod aut liber fuit confectus
c auctoritate publici[c] officii sicut olim faciebāt numularii & facit fidem: vt. d. l. quidam. §. numularios. ff. de edem. facit. ff. de administratio. tuto. l. lucius. §. tutela. Si vero nō est confectū ratione publici officii: & tunc nō facit plenā fidem: vt no. in d. §. numularios. supple nisi hoc habeat consuetudo. pro hoc. c. cum dilectus. J. eodem. dicit tamen quod hodie campsores & mercatores qui iurant in arte sua succedant in locum illorum qui erant officiales publici licet non habeāt hodie officium publicum: dicendum est vt eorum libris sit credēdum quo ad semiplenam probationem si sunt homines probati & bone fidei & fame: per notata in dicto. §. numularios. & sic potest intelligi secundum alium intellectum glossa in dicta l. admonēdi. & in d. l. in bone fidei. que dicunt qd

a Sed ego. Imo plus dico qd si mercator negaret scripturam que reperitur in libro rationū suarū sua manu vel sua voluntate scriptam: nihilominus plene pbat contra eum fm Nico. de ma. quem refert & sequitur Jo. and. in d. §. nunc dicendum. in addi. magna. posita super ver. priuatorum. in. v. col. de instru. edi. Ita expresse tenet Bal. sed Jo. an. non allega. in rubri. C. de fide istru. in. xiii. col. ver. sz hic quero. pone qd i libro merca. Lu do. ro. in d. l. nuda. i penul. col. ff. de do. limitat nisi pars tali libro rationū primo expresse contradixisset: quia si postea in suū fauorē vellet stari tali libro cōtra scribentē: non est audiendus vt in regula ex eo. in. vi. ita specifice & bñ limitat Lud. ro. in d. l. nuda. i. iii. col. facit optime qd in simili dicimus in materia positionū. nā ex positione quā qs semel negauit fūdare se non pōt vt not. doc. in c. i. de cōfes. i. vi. Ang. & idem Ludo. ro. plene i l. i. §. si qs simpliciter. ff. de verbo. obli. Cōfirmat ēt do. meus do. Jas. in d. l. admonendi. p aliud bonum simile: qt si qs negat acta cause non potest postea ex illis se iuuare fm Bal. singu. l. i. ad fi. C. de confes. sicut in simili reus neget cōtenta in libello esse vera non pōt postea ex illis se iuuare fm Bal. in l. precum. & ibi no. Sali. C. de lib. cau. Bar. in l. naturaliter. §. nihil. ff. de acqr. posses. in. vi. col. Confirmat etiā ex eo qd singulariter not. Bal. in l. iii. in fi. no. p illum tex. C. de repu. here. vbi no. qd qui nō acceptat expresse verba aduersarii. itē si dissimulet nō potest se ex illis iuuare quāto minus in pposito nostro poterit se iuuare si expresse contradicat ad quod vltimū dicit esse videnda no. p Cy. in l. i. in. vi. q. & ibi per Sali. in l. generaliter. C. de nō nume. pecu. & in l. iubemus. C. de li. cau. Flora. de san. Petro in l. finali. C. de inter. actio. Secūdo limita dictum Bar. & Panormi. hic in hoc secundo casu vt procedat in libro rationū in quo continue scribuntur per mercatores data & recepta iuxta. l. si quis ex argentariis. §. rationem. ff. de edendo. secus si sit scriptum in aliquo memoriali vel in aliqua schedula: quia dato q illa reperiant in libro mercatorum tamen non probant contra mercatorem. ita Bal. in dicta rubrica in d. xiii. col. in versi. item dubitatur vtrum ista scriptura. idem in rubri. C. de consti. pecu. sequitur expresse Ludo. roma. in dicta. l. nuda. in. iii. colum. imo fortius subiungit Bal. in dicta rubri. C. de fide instrumē. quod etiam si reperiatur scriptum in libro mercatorum: sed nō sit scriptum in forma rationis: quia forma rationis est quod cōtineat data & recepta. nam si contineret vnum actum tantum puta vt quod vulgo dicimus vnam postam si esset scripta absente parte non probaret contra scribentem. & ita tenet etiam Bald. in l. rationis in. i. col. ad fi. C. de probatio. & sequuntur in simili Pau. & do. Alexan. in d. l. admonēdi. & domi. Ja. in. lxxii. co lū qui dicit qd est diligēter notandū. ¶ Addo an libris mercatorum credatur Fran. are. cōsi. xliii. & si statutum disponat q credat: an debeat intelligi etiā de his que nō pertinent ad mercātiam: per eūdem consi. xxxiii. Sebasti. Sapia.

b ¶ Eandem personam. Vide Rapha. cuma. in consilio. xxxvi. incipiēte visis instrumentis. colum. ii. vbi vult q ita demum liber rationum probat contra scribentē dūmodo etiā fides adhibeatur versa vice his que sunt pro scribente. contrariū consuluit Roma. in cōsilio cccxlvi. incipiēte in hac causa. sed Matthe. in not. lxxviii. incipien. no. mirabilē doctrinā. distinguit vt ibi per eum. vide etiam Alexā. in consili. clxxii. incipiente lectis. in. iii. colum. in secundo volumine vide etiam Subgo. in cōsi. xxxvi. vbi ponit an probet pro scribente quādo scripsit in libro alterius. Et Paul. de cast. in consilio. ccclxxv. incipien. in causa arbitrali secūdū antiquā impressionem.

c ¶ Publici. An hodie adhibeat fides libris campsorū. & vide qd super hoc scribit Bal. in rubri. C. de fide instru. in. xiiii. & xv. colum. & de libris mercatorum vide per Bald. in suo tracta. constitu. in. iii. colum. & vide domi. Anto. in c. si cautio. in. iiii. col. versi. ex his decidit. J. eodem. & vide que latissime scribit Bal. in c. fi. in penul. & vlti. col. de confes. adde quod si statutum dicit q adhibeatur fides libris mercatorū intelligit de spectātibus ad suā mercantiā: fm Bal. in l. fi. C. ad mace. p quo facit text. in l. in. §. eo modo. ff. naute cau. sta. & in l. si quis ex argētariis. §. rōnē. ff. de eden. itē de q. hic posita p do. Ant. in terminis vide latissime per Ro. post Bar. in l. nuda. ff. de do. in. iii. col. versi. vii. inquātū. & Bar. in l. quedā. §. numularios. hic alle. vbi etiam ponit an adhibeatur hodie fides libris gabellariorū. & vide Bal. in l. cūctos populos. in lec. in pechar. versi. vlti. querit. C. de summa tri. vbi dicit q valet statutū qd credatur scripture campsorū vel mercatorū tanq̄ instrumento publico. ¶ Adde an hodie detur fides libris campsorū. Jo. de ana consili. lii.

priuata

priuata scriptura facit semiplenā probationem. Et notabis singu. hunc intellectū ad illas gl. nā supra dedi alios intellectus. ⁊ hāc opi. approbat a idem Bar. in d. l. admonendi. [a] maxime cum hoc habeat cōsuetudo que in talibus multū est attendenda. vt no. Inno. in c. 2. prori. ꝓbatur in d. c. cu3 dilectus. Et aduerte quia Bar. loquit̄ de his mercatorib⁹ q̄ sunt approbati in eorū arte. secus videt̄ vbi quis ꝓpria autoritate assumit sibi artem. tunc enim non debet facere semiplenā in p̄iudicium alterius cum sit omnino priuata ꝑsona.

12 ¶ †Sed quero an iste liber debeat habere diē ⁊ b cōsulem. vide Ioā. an. [b] in addi. predicta vbi post Nico. dicit q̄ quatenus ꝓducitur contra scribentem nō est necesse q̄ habeat dictas solēnitates vel similes: s3 quatenus p̄iudicat alteri debet habere suas solēnitates: quia equiparantur scripturis argētariorū: vt s. dixi. Item debet continere ex c qua causa [c] recepit vel expendidit ⁊ similia. non tamen requirit̄ q̄ habeat testes inscriptos sicut nec illi argentarii ad hoc arctabant̄. Itē dicit q̄ d isti possunt per alios [d] libros scribere sicut hodie cōis vsus habet: vt ipsi videntur scribere quorū nomine scribitur. ff. de regu. iur. qui per alium. ff. de admini. tuto. l. ita. §. gessisse. ⁊ idem in tutoribus ⁊ curatoribus. quod not.

13 ¶ †Postremo in hac materia quero qualis debet esse scriptura ex qua fit cōparatio. Solu. habemus quoad propositum duplicem scripturam. Unam ad quā probandam fit cōparatio: ⁊ de hac qualis debeat esse ⁊ qualiter ꝓbetur satis plene. s. dictum fuit. Alia est ex qua fit comparatio. i. que ꝓducitur ad comparationem faciendā cum illa que negatur: ⁊ ista debet habere vnā ex quinq3 qualitatibus q̄ enumerantur in l. cōparationes. iuncta aut. ad hoc. C. eo. vt sit scriptura publica vel facta in iudicio vel chirographum priuatum cum subscriptione trium testium ita vt prius sibi fides imponat̄ vel producta ex archiuo publico vel aduersarius ⁊ tanq̄ propria ea vtatur in iudicio. Ex alia vero scriptura non pōt fieri cōparatio s̄m gl. ⁊ Bar. in d. aut. ad hoc. ⁊ in aut. ⁊ si 3ctus. Et hoc facit ad e notabilē questionem nūquid deficiēte scriptura [e] qualificata modo predicto possit iudex negantē cōpellere ad scribendu3 de nouo vt sic possit fieri cōparatio. Bart. in d. aut. ⁊ si cōtractus. tenet q̄ nō per tex. in d. l. cōparationes. iuncta gl. in ver. licet in semetipsum. ⁊ glo. in d. aut. ad hoc. vbi videtur innui q̄ extra casus predictos non fit comparatio etiā si pars confiteatur suam esse scripturam. do. Cardi. dicit q̄ vtrunq3 dictum est cōtra tex. illius aut. de instrumen. cau. §. si quis igitur. nam quando pars confitetur suā esse scripturam illa habet vim publice quātum ad cōparationem fiendā ⁊ in preiudicium scribentis: ⁊ q̄ possit cōpelli ad scribendū est tenendū: s̄m eum ad faciliorem expeditionē iudiciorū sicut interrogat partes in quacūq3 parte iudicii: vt in c. cum ioānes. j. eo. ⁊ l. vbicūq3. ff. de interrogato. actio. Ego idē puto latius tñ materiam explicādo quā ipse faciat. nā fateor quod ex l. C. scilicet cōparationes. C. de fide instrumē. non fiebat comparatio ex scriptura priuata nisi haberet subscriptionē trium testiū. sed postea superuenit aut. de his qui ingre. ad appel. §. illud. collatione. v. que disponit q̄ si pars vtit̄ sua scriptura vt propria pōt ex illa fieri cōparatio: ⁊ sic tacite innuit q̄ vbicūq3 certū est scripturā esse ꝓpriam potest ex illa fieri comparatio hinc postea superuenit aut. de instru. cau. vbi narratur q̄ quidam exorta dubitatione fuit cōpulsus ad scribendū vt sic posset deueniri ad comparationem: quasi innuat dubitatū esse quē posse cōpelli ad scribendū. Itē adduco duas alias rationes extrinsecas. Prima q̄ lex non debet esse imposita verbis sed reb⁹ in c. cōmissa. de electio. lib. vi. Ad quid ergo exigi d3 subscriptio testiu3 vel q̄ pars vtat̄ in iudicio ex quo certū est quod ipse illam scripturā fecit. iste eni3 solēnitates seu qualitates requirunt̄ vt liqueat illam scripturā esse ꝓpriā que cessare debet ex quo clarius liquet eam esse ꝓpriam: vt quia confitetur vel scribit in p̄sentia iudicis. de appellationibus. cū cessante. ⁊ frustra fit p plura q̄ expediri potest p pauciora. non enim d3 ius vti superfluis remediis. l. hec stipulatio. §. diuus. ff. vt leg. no. ca. ⁊ l. e. sicut. de ꝓbatio. ⁊ q̄ ibi dixi. Scda ratio magis vrgens. video enī q̄ iudex cōpellit partē ad respondēdum positionibus alterius partis ad releuādum illā ab onere ꝓbandi in c. ii. de test. li. vi. ⁊ in cle. sepe. de verbo. signif. cū similibus. ergo fortius debet posse cogere ad scribēdū vt fiat cōparatio. ⁊ dicit hic do. Cardi. q̄ ipse Bar. mutauit in hoc opi. suā vt reperit in quibusdā scriptis suis. ⁊ certe si non mutauit debuit mutasse per p̄dicta. q̄ notabis. Et ex p̄dictis potes colligere multas species scripture autēntice.

14 ¶ †Nūc venio ad scdm principale dictū huius capituli videl3 ad materiā sigilli [f] ex qua resultabūt spēs alique scripture autētice: ⁊ omittā hic que notauit Inn. s. c. primo. ⁊ hic. an ⁊ quādo credat̄ sigillis prelatoꝝ: q̄ plene dixi in c. post cessionē. s. de ꝓbatio. Sed reliquā materiā sigilli hic tactā per eū breuissime cōcludam p quinq3 q̄ōnes. Prima sit quale debeat esse sigillum vt fidem faciat. Scda an sufficiat sigillū esse charte ipressum: an vero requiratur q̄ sigillans exprimat suū sigillū apposuisse. Tertia an possit quis signare alieno sigillo seu anulo. Quarta an eps possit alicui ꝑsone sigillū suum cōmittere vt vice sua sigillet. Quinta ⁊ vltima an sigillū appositū schedule seu charte vacue data cōmissario potestate postea scribēdi faciat fidē respectu scripture postmodū facte. Quo ad primā concludo post Inno. q̄ sigillū debet habere certos characteres vt sic possit cognosci vel certas literas legibiles cū aliter non ꝓbet: vt in c. inter dilectos. j. eo. cu3 alia vero reputa corrigia: q̄ non sit disposita ad signandū vel sigillandū sigillari non pōt. ad hoc l. ad testiū. de testa. ff. ⁊ c. significauit. j. de appel. Itē debet esse autenticū puta epi vel alterius magni viri: ⁊ hoc qñ prestat autoritatē scripture principaliter puta qi sigillat in facto aliorū: ⁊ ita loquit̄ hic. Si vero nō prestat autoritatē principaliter sed secūdario: q̄ sigillat vt testis tūc sufficit sigillū suū priuatū apponere dūmodo sit certum modo p̄dicto. d. l. ad testiū. §. penul. ⁊ ff. quemad. testa. aperi. l. ii. cū ibi notatis. Idē est si cōtrahēs obligat se sigillo ꝓprio licet priuato. ff. depositi. l. publia. l. j. C. de reb. alie. non alie. ⁊ s. dixi. Et q̄ dictum est de sigillo idē est in anulo dūmodo sit sculptus ad modū sigilli modo p̄dicto. nā nō est fienda vis in nominibus. argu. de ꝓcurato. petitio. nam s̄m Inno. q̄ nos vocamus sigillū ius ciuile appellat anulū. ⁊ hodie multi tales anuli reperiuntur. ⁊ vide ho. tex. in c. in noie dñi. lxxiii. distin.

15 ¶ †Ad scdam q̄ōnem an sufficiat sigillū esse charte ipressu3. Inn. ponit duas opiniones. Prima vt nō sufficiat nisi is q̄ apposuit dicat se apposuisse. arg. ff. de test. l. penul. ⁊ C. de testi. ⁊ l. si vnus. ⁊ l. hac cōsultissima. Scda opi. cui videt̄ ipse Inno. inherere est vt sufficiat si in charta cōtrahentiū ⁊ loquentiū contentorū sigilla apponant̄ etiā si non exprimāt q̄ sigilla sua apposuerunt. C. arbi. tut. l. fi. ⁊ j. eo. inter dilectos. hoc eñ limitat verū si talia sunt sigilla quib⁹ credēdum est vt sigilla epōrum ⁊ inferiorū prelatorū saltem in his q̄ spectant ad iurisditionem suam respectu istorū inferiorū. Credo q̄ in hoc Inn. nō loquat̄ perfecte: vnde distinguo sic q̄ aut sigilla inserta

a ¶ L. admonēdi. Idē tenet do. Ant. in c. fi. j. de iureiurā. idē tenēt Jac. bu. ⁊ Nico. vt refert Bal. in d. §. nummularios. nisi scribens esset ꝑsona suspecta. idē ibi sequunt̄ Moder. Pau. de ca. ⁊ do. Alexā. ꝓ ista opi. bene facit q̄ dicit Bal. i rub. C. de cōsti. pecu. in pe. col. vbi dicit q̄ mercatores hodierni tp̄is quāuis nō habeāt publicū officiū ꝑut olim habebāt argentarii gerūt tñ q̄si publicū offi. ⁊ ide3 Bal. in rub. C. de fide istru. in xvi. col. dicit q̄ mercatores ⁊ campsores hodierni temporis habēt magnā similitudinē cū illis nummularis āntiqui tp̄is. ⁊ ide3 do. Bal. in d. l. instrumēta. ⁊ Sali. in l. j. i vlti. col. circa mediū. C. de edēdo. Sed Imol. in l. nuda rō. ff. de do. i vlti. col. circa mediu3 reprobat istā opinio. ꝑut optime refert do. me⁹ do. Jas. in d. repe. l. admonēdi. i. xv. col. cū seq. et cōis opi. est q̄ liber rōnum mercatoris vel cāpsoris intra ti vel matriculati semiplenā ꝓbationē facit p tertio 3 aliū secus si nō sit iuratus. limita tñ nisi ꝑsona mercatoꝝ eēt īfamis vel aliter suspecta. scdo qñ eēt liber cōtinēs forma3 rationis: ⁊ sic recepta ⁊ data: secus si vnam postam tantum. Tertio in spectātib⁹ ad eius exercitiū ⁊ nō aliter.

b ¶ Jo. an. Idem tenet d. Ant. hic in v. col.

c ¶ Ex qua cā. q̄ liber rationū debeat cōtinere cām debiti ad hoc vt ꝓbet 3 scribētem vide oino Bar. i d. l. nuda. i. j. col. i fi. ⁊ se. ⁊ ibi Lud. ro. i. j. col. tribus modis pulchre limitantē Specu. in ti. de confes. §. nunc videndū. in versi. sed q̄ est rō. ⁊ versi. seq. Bar. ⁊ Bald. in l. scripturas. C. q po. i pig. hab. ⁊ Bald. in l. instrumēta. C. de probationibus. tex. ⁊ doc. in c. si cautio. hoc eodem titulo. tertiū in l. non solum. §. an obitoi. ⁊ ibi Bar. ff. de penis. ⁊ Ang. de are. in §. actiones autem de pecu. in fi. col. vltra medium. in versi. sexto premitto in actionibus. Bal. in rubrica. C. de fide instru. in xiii. col. versi. sed quero si in libro mercatorū ⁊c. Subdit tamen ibi no. Bal. q̄ isto casu sufficeret cōiecturalis ꝓbatio cause ꝓpter scripturaz libri rationum vbi alias oportet probari de vera causa.

d ¶ Per alios. Nota q̄ non refert an liber rationu3 sit scriptus manu ꝓpria an per suos factores vel aliū: vt plene probet cōtra scribentem. ⁊ idē tenet do. Anto. hic in v. col. ⁊ idē no. Bal. in rubri. C. de fide instru. in xxvii. col. in ver. sed hec q̄stio pone q̄ i libro mercatorum.

Sebasti. Sapia.

e ¶ Deficiēte scriptura. Uide bal. in aut. si qs vult. ad finē. C. qui potiores in pignore habeant̄. et in d. l. cōparationes. col. iii. C. de fide instrumen.

f ¶ Sigilli. Nota h̄ plenissime materia3 sigilli. quā autē probationē faciat seu īducat sigillu3: vide plenissime p Inno. in c. j. in ix. colū. sup gl. in v. l̄ris. de ꝓcura. ⁊ Ro. i repe. l. admonendi. in xvi. colū. de iureiu. Et de ista materia vide plene p Pau. de ca3a. in d. c. cū dilectus. j. eo. ⁊ in c. tertio loco. de ꝓbatio.

¶ Adde Ro. cōsilio. cccui.

Sebasti. Sapia.

f ¶ Sigilli. Uide Alexā. in l. pacta nouissima post glo. ibi. C. de pac. Feli. in c. post cessionē. s. de ꝓbatio. vbi late ō materia sigilli: Rot. deci. vii. icipiē. nō credit̄ de proba. in antiqs. ⁊ deci. vii. inci. verū credat̄. in tit. de offi. delega. l antiqs. Cardi. in cle. j. in prin. de ꝓcurat. Bal. in l. si quis per calūnia3. col. fi. ver. querit hic Sali. C. de epis. ⁊ cleri.

a Epm. Et de isto sigillo epi vide qd no. d. Ant. in c. post cessionem. in vij. τ viij. col. de pba. τ bo. tex. in c. puenit. de fideiu. τ vide Old. consi. lxxiij. τ seq. An autẽ credat sigillo legati de latere. vide p Specu. in ti. de leg. §. superest. in .viij. col. versi. creditur quoq sigillo legati.

Anto. Frã. Circa istam materiã de sigillo dicas qd sigillatio obligat sigillantẽ qui pri9 legit scripturã q sigillat alias non. l. ij. τ ibi bal. post glo. in ver. cõquisita. C. de reb. alie. non alie. τ vi de Ang. Joã. de imo. τ Alexã. qui multas cõcor. alle. in. l. si ita stipulatus. in. §. grisogonus. de ver. obl. τ vide Innoc. in. c. quãto. de his que fiunt a pla. vbi dicit q pôt sigillari etiã schedula nõ lecta. τ vid Pan. de ca. l cõsi. cc dij. inci. de casu pñti. τ adde q sigillatio pôt fieri ẽt cũ alieno sigillo: dũmodo de hoc fiat mẽtio: vt in. l. ad testiũ. in. §. ñ. τ ibi p Bar. de testa. τ l. §. possunt. insti. de testa. τ vide p Bart. in. l. si pcuratorẽ. ff. de pcu. τ vide Spe. in ti. de instru. edi. l. §. restat videre. i v. itẽ qd sigillũ. et in §. xiiij. in v. illud. τ an sigillum possit alteri cõmitti. vide Bar. an. d. l. ad testiũ. τ Bal. in. l. distrahẽte. C. de re. alie. τ adde q sigillans videt approbare τ consentire. l. tribun9. in. §. j. de testa. mili. τ no. Bar. in. l. in fraudẽ. in. §. fi. cuti. eod. ti. τ per Bal. in. c. j. de pa. cõstan. τ adde qd sigillans cũ sigillo superioris aut principis vel alterius dñi vel etiaz epi absentis vel ignorantis nõ dr falsarius neci dolo si cõsueuit sigillare ĩ persona domini: quia cõsuetudo excusat euz a dolo. ita Bal. i rubri. C. de fide instrumẽ. in. v. col.

b Renunciare. Adde Alexã. cõsilio .xxxiij. lib. j. Jo. consi. cccxliij.

sunt ipsorũ quorum nomine fiunt instrumẽta: et pcedit hec secunda opinio. nam presumunt apposita ad prebendam fidẽ scripture τ de cõsensu ipsorũ nisi aliud pbetur: vt in. l. ij. C. de reb. alie. nõ alienã. τ in. c. tertio loco. de probationi. τ hoc casu nõ requiro sigillũ autenticũ sed sufficit priuatum ipsorũ contrahentium: vt supra dixi. Aut sunt sigilla aliorũ: τ pcedat prima opinio vt non sufficiat appositio sola: sʒ oportet qd ipsi contrahentes vel is cuius est sigillum attestetur ad qd illud sigillum fuit appositũ: alr presumit adulterium in dubiũ τ falso appositum cum in dubio sigillum debet congruere dignitati sigillantis et materie descripte in charta sigillata: vt apte probatur in. c. inter dilectos. j. eo. τ facit qd dicam in
16 sequẽti qõne. †Ad tertiam qõnẽ dicit Innoc. quod si quis habet sigillum pprium: tunc ipso τ nõ alieno sigillare debet: alioquin non pdest nisi ex causa fiat vt sequit: nec mirum quia nec pprium prodest si ad aliud officium est deputatum vt in d. c. significauit. de appellatiõibus. Si aũt nullũ sigillum pprium habet vel non habet pre manibus vel non pôt aliud haberi de facili: tunc pôt vti alieno sigillo. debet tamen exprimere ſm cum cui9 sigillo signat τ quare alieno. τ potissima ratio est vt videlicet discerni possit quo τ a quo et ex qua causa signatũ est instrumentũ. nã ex multis τ diuersis causis apponuntur in literis subscriptiones τ sigilla. Quãdoq enim in signũ consensus. xij. q. ij. sine exceptione. τ s. de procura. c. j. Quãdoq in signũ testimonij. ff. de pigno. actio. in. l. cauis. Quãdoq in signum autoritatẽ pstantis. xij. q. ij. sacrorum. τ c. cum redemptor. Qñq in signum cõfirmationis vt. j. eo. inter dilectos. τ multis alijs ex causis. Ex quo infertur secũdum eum qd semper debet exprimi cuius est sigillũ et a quo apponitur τ ppter quid apponit. τ notabis hec verba quia quotidiana: τ faciunt ad ea q dixi in precedenti questione. Dicit tamen Inno. qd si in litera hec non specificarentur non habẽt viciare dũmodo ex alijs circũstantijs possint hec deprehendi. Episcopus tamen sigillando cum sigillo ecclesie nõ intelligitur vti alieno sigillo ſm Inno. qd no. alleg. c. in nomine patris. lxxiij. dist. τ. vij. q. j. scire. qd ego intelligo quãdo est solitus cum illo sigillare. secus si tãtum capitulum cum illo sigillat. argu. in. c. significauit. de appellatio.
17 †Venio ad quartam questionem in qua dicit
a Inn. episcopum a posse alicui honeste persone sigillum suum cõmittere τ ſm potestatem sibi datam poterit is cui fit cõmissio sigillare de his que pertinent ad episcopum: puta causas cõmittere citare τ confirmare τ generaliter omnia alia que sibi cõmissa sunt poterit expedire τ sigillare etiã si prelatus cuius sigillũ est eas non viderit sigillare: sic enim videmus papã vti. j. de cri. fal. c. dura. τ multos alios prelatos dicit tamen qd in cõtractibus aliarum personarũ non debet nomine episcopi sigillũ testimoniale apponere nisi τ ipse eps interfuerit ipsi contractui cum testimonium sit tãtum de visu τ auditu τ de his que testis nouit. iij. q. ix. testis. τ sic loquit aut. de tabel. §. nos autem credimus. Si vero haberet cõsuetudo vt is qui habet sigillum talia instrumẽta sigillaret etiã absq scientia epi non damnat Inno. consuetudinem nec etiam Host. nã videtur hoc fieri nomine ipsius cuius est sigillum. τ hoc notabis maxime in eo qd Inno. sentit sigillum epi dare autoritatẽ instrumentis super contractibus τ similibus: licet non pertineat ad officium episcopi. et satis hoc facit iste tex. τ vide qd plene dixi in. d. c.
18 post cessionem. de pba. †In vltima qõne dicit Inno. quod aut tradita est potestas ad certũ articulũ inscribendum in huiõi schedulis: τ tunc si aliud inscribat ibi τ de hoc cõuincatur poterit tanq falsarius puniri. Aut data fuit generaliter potestas ad scribendum quicquid placuerit τ in hoc ponit tres opi. Prima quod valet quicquid ibi scribit etiam aliũ obligando dũmodo tale quid inscribatur ad qd constitui potuit procurator. Scda opinio qd nihil poterit ibi scribere ad obligandum alium nisi solũ illum cuius est sigillum. Tertia opinio in qua videtur residere Inno. q nec illum cuius est sigillum obligare potest nec aliqd scribere qd de iure valebat: quoniam ille cuius est sigillũ dat autoritatem sigillo: τ sigillũ debet dare fidem scripture τ scriptura contractui. Sed in casu nostro hoc nõ potest contingere: quia ex quo scriptura nõ est facta tempore quo apponitur sigillum non est aliquid cũ ipsum sigillum prestet autoritatem. τ pro hoc optime facit. c. ad audiẽtiam. de eccle. edifi. Item multa incõuenientia inde possent sequi que vide hic per Inno. vide etiã Inno. in. c. ij. de solu. τ notabis ista: quia sepe principes τ prelati dant huiusmodi schedulas vacuas sigillatas corã procuratoribus τ nuncijs vt scribant in eis scdm temporum τ locorũ indigentiam seu exigentiam quandoq dant sigillũ simpliciter. si enim de hoc constaret nõ faceret talis scriptura fidem nec scribens esset immunis a falsitate cum scribat literas in vno loco τ in charta scribit alium locum τ tempus vt litere appareant date in partibus.

1 Cancellatio non tollit dispositionem fauorabilem: quando nõ est facta consulto.
2 Quid sit rescriptum τ quid priuilegiũ: τ facilius presumitur falsitas in priuilegio q in rescripto.
3 An aliquis possit abradere instrumentum si constat de errore.
Notarius an possit abradere instrumentum.
4 An rasura in narratione facti τ in nominibus possessionum vitiet rescriptum.

Ex literis.

Rescriptum apostolicũ propter rasuram in loco non suspecto non censetur vitiosum. hoc dicit secũdum mentem. c. Communis diuisio. secunda ibi: dicimus. Casus literalis. Inter magistrum A. τ R. vertebatur questio super capella de ambitoria que fuit commissa quibusdam iudicibus partibus coram iudicibus constitutis dictus R. postulauit sibi copiam literarum ostendi: qui cum eas inspiceret: cepit illas arguere de falso pro eo quod in narratione facti: vbi scriptum erat iura parochialia τ c. erant abrase. iudices super hoc dubitantes quesiuerunt an propter hoc debeant dici false. Respõdet papa q propter abrasionem illam litere non possunt dici false nec suspecte: quia etiam priuilegia in nominibus possessionum abraduntur: et litere si in narratione facti erratum est possunt abradi. Not. ibi copiam iuncta glo. prima quod rescriptum impetratum per alterã partem efficitur cõmune saltem post citationem. vide in hoc qd dixi in. c. ex
1 conquestione. de restitu. spo. †Not. q abrasio facta in narratione rescripti vel priuilegij non censetur facta in loco suspecto qd tamen intellige vt. j. dicam. de quo a contrario colligitur secus esse si foret facta in verbis dispositiuis: quod procedit etiam in alijs instrumentis vt in. c. cum venerabilis. de reli. domi. sed fallit in dispositiõe fauorabili: vt in legato liberationis vt in. l. proxi. in fi. ff. de his que in testa. delen. vnde quantũcunq fiat ibi cancellatio non per hoc vitiatur legatum liberationis. τ hoc intellige quando dubitatur an testator voluerit illud delere an inconsulte hoc processerit vt ibi no. Si autem appareret de voluntate tunc in dubio tolleretur legatum. ad hoc. l. cancellauerat. ff. eo. τ. l. si vnus. C. de testa. vbi notabiliter dicit Bar. legatum ad pias causas iudicandum vt legatũ liberationis quo ad priuilegium supradi-
2 ctum. †No. q rescriptum ad lites non dicitur priuilegium. est enim rescriptum ſm ius quia mãdat ius impetranti fieri: priuilegium vero est proprie contra ius. iij. distin. priuilegia. de quibus vide quod no. in c. olim. de verbo. signific. τ in. l. beneficium. ff. de constitu. prin. Nota penultimo q strictius iudicatur priuilegium q rescriptum ad lites. vnde facilius presumitur falsitas in priuilegio q rescripto. ad hoc. c. penulti. de crimi. falsi. τ qd not. Innocẽ. in. c. episcopi. j. de rebus eccle. non alie. Vltimo collige q licite abradũtur instrumenta in loco nõ
3 suspecto si deprehenditur error. †An autem possit quis corrigere et abradere si deprehendit errorem. doc. hic tenent cõmuniter q nõ quinimo si hoc presumeretur careret oi cõmodo rescripti. vnde dicit Host. q in curia est canon late sententie excõmunicationis in quẽcunq aliũ ab officialibus super hoc in curia deputatis qui in rescripto bullato vel notato aliquid saltem vnam figuram vel literã vel etiam dimidiã abraserit: deleuerit: diminuerit: compleuerit vel mutauerit sine illius ad quem spectat data licẽtia. τ dicit q sepe hoc publicatur in curia vt non possit quis pretendere ignorantiam. ff. de insti. l. sed τ si. §. de quo palam. τ. j. de iude. ita quorundã. τ. xvj. dist. qd dictis. τ ita stricte hoc seruat curia vt cũ magna difficultate absoluat ligatos. posset tñ impetrans sine aliqua pena totã literam dilaniare ac etiã bullam si illa vult
b nõ vti. τ no. hoc vltimũ. nam licitũ est cuilibet iuri suo renunciare b et vide de hoc qd plenius dixi in. d. c. ex cõquestione. Habes etiã ex predictis q simplex notarius qui literas apostolicas scripsit non pôt illas corrigere sine licẽtia officialis ad hoc deputati. vnde facit hoc ad. q. an

in alijs

a ¶ Possit notarius. An z qñ notarius possit corrigere errorem suum vide Bal. in l. si vnus. C. de testi. z in l. ambiguitates. in fi. eo. tit. z vide multa q̃ circa cancellationẽ scribit Bald. in l. nostrã. C. de testa. z de hoc ar. hic posito p. d. Ant. vide p Bal. in l. ea q̃. C. cõmi. vel episto. z q. hic positã in terminis vide p Bal. i rub. C. de fide istru. in xi. col. v. sed pone q tabellionis libro-matura. z vid qd no. Ang. de hoc i 2s. suo. cdxxxviii. z vide Pan. i sca in l. iudex postea ꝙ. ff. de re iu. vbi de ista qõne se remittit ad Bart. i l. si librarius. vbi plenissime. ff. de re iu. z adde Spe. i ti. de instru. edi. ꝙ. postremo. ver. sz nunqd cõfectũ sz tu vide q̃ de hoc scribit Bar. in l. diuus. la. j. ꝙ. item senatus. ff. de fal. z vide Bar. in l. edicto. ꝙ. fin. autẽ. in. j. col. C. de edi. diui adri. z ibi ẽt vide Bal. in fi. v. col. v. iiii. oppo. z de hoc etiã vide p Cy. z Bald. in l. Imperatori. z ibi ẽt plene Bart. ff. de sta. homi. z Bal. eleganter. in l. j. z ibi ẽt plene Bar. in fi. de no. co. cõ. z multũ late per Do. in. c. abbate sane. ꝙ. fi. in vlti. col. de re iu. in. vj. vbi refert Jo. an. i addi. Spec. Itẽ de ista materia vide elegantissime Bal. l. c. publicato. l. j. col. de elect. vbi refert quoddam cõtrarium. Lan. de rampo. Antoni⁹ Frãcis. ¶ Circa hoc de errore notarii dicas q semper presumit potius errare quã falsum cõmittere: sm Bal. in l. errores. C. de errore aduoca. z l. l. errore. C. de testamẽ. z per Bar. in l. quoties. l. ꝙ. sed hoc. ff. de heredi. instituẽdis. z per Alexan. in l. si quis obrepse-rit. ff. de fal. vbi dicit hoc esse verũ nisi ex cõiecturis cõstaret de dolo. de quo per Bal. in l. j. ff. de legi. et per Ang. in l. iuris gentiũ. in ꝙ. qd fere. ff. de pac. z per Alexã. in l. iubemus. C. de testa. z dicit Bal. in d. l. errore. qd notarius psumit scripsisse quicqd habuit a partib⁹ in mãdatis. z vide ẽt Alexan. in l. iubemus. C. de testa. z in l. si librarius. de regu. iur. z vide de materia Alex. in 2s. lxxiii. z in cõsl. xxvii. in. ii. pte cõsl. z vide Bar. in l. quoties. C. de here. isti. z Bal. l. l. ipator. ff. de sta. ho. z vide no. p doc. in. c. ad audictiã. de rescri. z adde qd notarius põt corrigere errorẽ suũ anteq̃ det copiã instri vel testiũ examinatorũ ptĩ: alĩs nõ: vt per Bar. in l. imperator. ff. de sta. ho. z ibi p Alex. vbi ponit qñ hoc dz facere de licẽtia iudicis. z vide Bal. i tit. de pace con. l. ꝙ. pacti. in fi. z plen⁹ p eũdẽ Bal. in tracta. de tabel. in. viii. q. z addo q si notari⁹ errãs nõ põt corrigere errorẽ suũ tenet pti ad interesse: vt per Bart. in d. l. imperator. z per Bald. in l. pſbyteri. C. de epi. z cle. z de ista correctione erroris faciẽda per notariũ vid Jo. an. in addi. Specu. vbi etiã p Bal. in tit. de instru. editi. in vsi. rogatus. z v. notarius nõ põt z sequẽti. z vide Bal. in l. si. in penul. col. C. de edẽ. z vide Alexan. in consil. cv. in scda parte. consi.

b ¶ Notarius. Et ad idẽ vide Bar. in l. si vnus. in fi. C. de test. z an debeat exprimere ciz cancellatiões: vid Bal. in l. nostrã. C. de testa.

Sebasti. Sapia.

c ¶ Attestet. Idẽ tz Bar. i. l. i fraudem. ꝙ. sicut. ff. de testa. mili. Qd ãc si notarius dicat iterlineaturã fuisse factã de volũtate ptiũ an credat, vid bal. pau. de ca. z Ang. in l. si vnus. C. de testa. late p Alexan. in 2s. lix. incip. viso processu. col. ij. in ij. volu.

Sebasti. Sapia.

d ¶ Hec probatio. Vid Deciũ post Jas. in l. si. col. v. C. de edi. diui Alexandri. tollẽ. z Bartho. soci. in suis fallentiis fallentia prima.

Sebastia. Sapi.

e ¶ Qd rasura. vide Bal. in l. iubemus. C. de testa. Fedi. l. c. fraternitatis. col. v. v. fallit antẽ ista cõclusio. de hereti. Jas. in l. si ex falsis. circa finez. C. de trãsactio. vide tamen do. Jas. in d. l. si. C. de edi. diui adri. tollen. vbi vult q vitiet instrumentum rasura in loco suspecto: sed reprehendit Decius ibi z no. in d. l. si vnus. C. de testamen.

a in aliis instrumentis possit notarius[a] corrigere vel addere si comperit se errasse. qd tractauit do. Anto. sed tu vide plene per Jo. and. super data li. vj. in nouella. z per Bar. i l. barbarius. de offi. pretoris. per Archidia. xxxv. q. ix. ꝙ. j. in Specul. de instru. edi. ꝙ. instrumentũ. versi. nunquid confecto. z ibi in additionibus p Joã. and. z per eũdem eo. ti. ꝙ. ostenso. versi. quid de contractibus. z p Specu. in d. ꝙ. instrumentum. ver. quid ergo

b si Inn. Unũ tñ tene menti q vbi notarius[b] facit vnam interlineaturam z abrasionem si vult ois

c cesset suspicio attestetur[c] in fine istrumẽti q ipse illam interlineaturam vel abrasionẽ fecit. ad hoc Bar. z tex. in l. j. ff. de his que in testa. delẽ. z p dictum Archidia. i. d. ꝙ. j. z si pars corrigit vel abradit instrumentum debet puniri. de quo vide glo. in d. l. j. in verbo substitutus. z tex. cum ibi notatis in. c. olim. de rescrip. z in. c. cum olim. de offic. delega. z intellige quãdo dolose facit circa substantialia vel circũstantias negotii. nam sine dolo nõ cõmittitur falsitas. ad hoc. l. j. z. ii. ff. de fal. secus putarem si per simplicitatem corrigeret aliquid qd est extra substantialia vel circunstantias negotii vt cognomen vel quid simile. ad hoc qd no. Innocẽ. in simili in. c. fraternitatis. de here. z per Bar. in d. l. j. ¶ Oppo. contra text. z videt quod propter abrasionem reddatur instrumentũ suspectum: z in l. si. C. de edi. diui adri. Soluit gl. ii. quod hec fuit ratio dubitandi in tex. sed rõ decidendi in contrarium redditur in litera. nõ enim procedit contrarium si abrasio fuit facta in verbis

4 narratiuis z in nominibus possessionũ. ¶ † Sz contra hoc z contra tex. oppo. nã z in verbis narratiuis z in nominibus possessionũ tam in priuilegiis quã i rescriptis posset fieri fraus. Pone enim qd priuilegio cõceditur mihi vna res parua z illa cancellata rescribitur res magna. Item pone quod in rescripto reposui rem magni valoris adiecta clausula generali vt sic possem trãsire ad pares qd alias non licebat vt in. c. sedes. de rescrip. Solu. pp ter hoc cõtrarium Inno. z Abb. dicunt hunc tex. nõ procedere in priuilegiis seu rescriptis originalibus sed in cõfirmatoriis, duntaxat. quasi dicat suspicionẽ tolli in cõfirmatoriis p originalia. z idẽ dicit tenendum eadem rõne in instrumentis donationũ vel aliorum cõtractuũ. z hoc videt tenere etiã Joã. an. super gl. vltima. Sed certe hec est nimia restrictio z nullo mõ iudicio meo litere huic cõsentanea: quinimo dico potius ex litera colligi cõtrarium: q: cũ text. hic arguit a fortiori de priuilegiis ad rescripta: si tex. intelligeret de confirmatoriis z veritas appareret in originalibus nullũ fuisset dubiũ. Itẽ est maxima diuinatio ad istũ tex. maxime cũ nõ soleãt in rescriptis emanare duo paria literarũ scz originalia z cõfirmatoria. Itẽ si veritas patuisset hic in originalib⁹ hoc. c. fuisset d idubitato nec papa rñdisset p simile priuilegii. arg. in. c. cũ in iure. de offi. dele. z fugiendi sunt intellectus iuris q reducunt iura ad casum nõ dubitabilez: vt in l. j. ff. ad munici. z in l. qd labeo. ff. ad carbonianũ. z forte ob hoc Hos. posuit hic aliũ intellectũ intelligendo. s. tex. de modica mutatione lfe vel syllabe. sec⁹ dicit si in toto nomẽ raderet. arg. d. c. ii. de dolo et cõtu. nisi sm eũ constaret rasum p manũ eiusdez scriptoris qd etiam p cõparationem eiusdem lfe cõstare poterit. ad hoc. C. eo. titu. l. cõparationes. do. Ant. in effectu videt hic sequi mentẽ Inno. z Hos. vt intelligatur litera qñ ex precedentibus z sequentib⁹ constat de veritate rescripti in abraso loco vel qñ per aliam scripturam apparet de veritate vel qñ correctio fuit facta de eadem manu. hoc vltimũ qd etiam fuit Hos. mihi nõ placet. nã duo requirunt vt abrasio non vitiet. Primo qd in loco nõ suspecto. Scdo q reposita sit scriptura de eadẽ manu. vt no. in d. c. cũ venerabilis. de re. do. Nõ ergo sufficit q eadem videat manus si in loco suspecto est facta: quia de facili similat li-

d tera alterius. vnde hec probatio[d] que sit per solam cõparationem est fallax vt dicit tex. in aut. de instru. cau. in prin. per primã col. do. Cardi. ex alio capite impugnat dictũ Hos. qui intelligit literã de mutatiõe litere vel syllabe que sit in loco suspecto de quo nos loqmur intelligendo prout supra dixi. vñ dat ipse tertiũ itellectũ vt lfa itelligat tã in priuilegiis originalib⁹ q̃ cõfirmatoriis q̃ i aliis rescriptis: z hoc qñ abrasio est facta in narratiõe facti: quia illa subiacet probationi. Sed certe iudicio meo hoc non tollit cõtrarium eius qd supra formaui maxime dũ dicit litera de possessionib⁹. Itẽ potuisset quis narrare falsitatẽ improbabilem z timẽs carere cõmodo rescripti iuxta. c. super literis. de rescri. abrasit illã narrationem z aliter narrauit negotiũ quis enim negabit rescriptum esse falsum. Quare dico ponẽdo quartũ intellectũ literã intelligendã qñ in loco nõ suspecto facta est rasura z nõ sit ita magna q inducat presumptionẽ fraudis hoc aptissime voluit hec lfa dum ponderauit narrationẽ facti cũ nõ sit verisimile q qs falset lfas de iustitia que faciliter obtinent vt in. c. pcñ. de cri. fal. z ita itellige de nominibus possessionũ. Pone eñ priuilegiũ cõcessum p hec verba cõcedimus tibi oẽs ecclesias q̃ sunt in tali castro quas his vocabulis duximus exprimendas ecclesiã sancti Nicolai zc. certe abrasio i noĩe nõ hz vitiare cũ ad cautelã fuit facta spãlis mentio cũ cõprehenderent sub generalib⁹ verbis. vel pone q est tali mõ cõcessum q subiacet probatiõi: puta cõcedimus vobis oẽs ecclesias per nos cõstructas quas psentib⁹ duximus nominib⁹ exprimendas: ecclesiã sancti Antonii zc. certe abrasio i noĩe nõ vitiabit: q: oportet probare q ecclesie fuerint p eos cõstructe iuxta no. in. c. inter. j. eo. z idẽ dicit in similib⁹. nõ enim põt in his dari certa regula sz bonus iudex ex variis circunstantiis hoc

e arbitrabit. ¶ Ultimo qrit pone q rasura[e] sit facta in loco suspecto nũquid vitiabit totũ instrm an solum illã partẽ cui inheret. Vid. tz q non vitiat in totũ vt recitat Bal. in l. si. in. iii. 2rio. C. de edi. diui adri. secus in dicto testis. nã illud vitiat in totũ rõne partis false: q: testis ex hoc reddit periurus. vt probat in. c. pura. iii. q. ix. qd no. z intellige qñ instrm habet plura capitula separata. ad hoc qd no. Inno. in. c. fraternitatis. de here. allego etiã ho. tex. in. c. si eo tpe. de rescri. li. vi. vbi patet q surreptio cõmissa in vna gratia non vitiat rescriptũ respectu alteri⁹ gratie. z hoc satis mihi placet qñ rescriptum vel aliud instrumentum est cancellatum in certa parte. Sed magis dubium est quãdo cõtinet falsitatẽ pro parte nunquid vitietur in totũ. de quo vide bonã glo. hoc disputã tem. ix. distin. si ad scripturas. z p Inno. z alios in d. c. fraternitatis. z per Specu. in ti. de instru. edi. ꝙ. instrumẽtum. versi. quid si aliquod instrumentum. Et hec sufficiant.

1 ¶ Preceptũ iudicis nõ dz obseruari si est difficile vel periculosum z põt ab eo pars appellare. z quod dicatur facile statur arbitrio iudicis.

2 Preceptum pape quãuis durum est seruãdum: si non contineat peccatum.

3 Uolenti accusare de falso potest statui terminus
peremptorius: quo elapso non potest accusare.
4 Quis lacerans literã scriptã in presentia iudicis
contra ipsum latam: tenetur ad interesse partis
et punitur arbitrio iudicis.
5 Prelatus lacerans priuilegia partis aduerse an
noceat ecclesie.
6 Prelatus preiudicat ecclesie sue sm̃ terminos. l.
diffamari. de inge. ⁊ manu.
7 An ⁊ quando instrumentum dicitur falsum de
beat iurari de calumnia vel malitia.

ACcepimus. Redarguen
ti priuilegiũ
de falso iudex faciet illud exhiberi co
rã iudice ⁊ paucis ⁊ in loco cõgruo ⁊
securo ⁊ interim stabit snie late p illud. In prima
ponitur partis decisa petitio. In scda pape prui
sio, ibi: cũ priuilegia. ¶ Casus literalis. Inter ar
chiepm̃ Cantuarien. ⁊ monasteriũ sctĩ Augu
stini orta fuit cõtrouersia super statu ⁊ libertate
ipsius monasterii. Ex parte monasterii exhibita
fuerunt priuilegia quorum obtẽtu lata fuit snia
pro monasterio. postmodũ archieps dicens illa
priuilegia esse falsa: sniaꝫ seruare nolebat. abbas
timens aggrauari ab ipso appellauit ad sedem
apostolicã: ⁊ archieps tulit sentẽtia interdicti in
ecclesias monasterii propter qđ abbas dño pape
fuit conquestus. Sup hoc scribit papa archiepi
scopo eboracen. ⁊ eius cõiudicibus dicens qđ pri
uilegia nõ suspecta nõ possunt argui de falsitate:
⁊ quia difficile esset ⁊ periculosum ea apud sedẽ
apostolicã exhiberi: precipit vt exhibeant predi
cto archiepo Cantuarien. in claustro ipsoꝝ fra
trũ: vel in alio cõgruo ⁊ securo loco vsqꝫ ad nati
uitatẽ proximam sancti Joãnis baptiste. Si vero
nõ venerit nec sufficientẽ misalem miserit impo
nant ei perpetuum silentiũ ea vlterius arguẽdi.
interim vero nõ vult papa illa priuilegia vacilla
re: precipiens sentẽtiam que eorũ autoritate lata
est inuiolabiliter obseruari: ⁊ archiepm in inspe
ctione priuilegiorũ duodecim hominũ numero
faciant esse cõtentũ. ¶ No. qđ etiam snia lata sm̃
tenorẽ priuilegioꝝ possunt ipsa priuilegia de fal
so redargui. cõcordat in simili. s. de pbatio. licet.
¶ No. scdo casum in quo qs compellit ipsa origi
nalia parti ostẽdere palpãda ⁊ examinãda: scꝫ cũ
1 ea vult de falso notare. ¶ † No. ibi difficile sit ⁊ pe
riculosum qđ non debet quis cõpelli ad pducen
dum originale in loco remoto pp̃ter periculum
interitus. ⁊ ideo consilium est vt prius solẽniter
exemplent iuxta materiã tradẽdam. j. eo. c. fi. Et
ex hoc ⁊ ex tex. arguit Host. nil difficile vel pericu
losum debere fieri parti per iudicẽ. aliter sm̃ eũ
posset appellare hac cã expressa qđ est bene notã
dum. p quo allego bonum tex. in. c. ex parte. j. de
appella. ⁊ clemẽ. pastoralis. de re iudi. ⁊ de preco
ptis extraiudicialibus vide pulchre p Inn. in. c.
ad aures. de tempo. ordi. dicit tamen hic Hostiẽ.
qđ inter difficile ⁊ facile ⁊ periculum arbitrabit
bonus iudex. argu. j. de spõ. de muliere. ⁊. j. vt lit.
2 nõ cõtesta. accedẽs. ij. ¶ † Ego in papa dico obe
diendũ etiã si mandatũ sit durum: dum ex certa
sciẽtia precipiat vt in. c. memoriã. xix. distin. dum
modo non cõtineat peccatũ vel scandalũ inde ti
meat: vt no. Inn. in. c. inquisitioni. de sentẽ. excõ.
⁊ vide Jo. an. in. c. significauit. de offi. ordi. ⁊ in. c.
3 cũ adeo. de rescrip. ¶ † No. ⁊ tene menti qđ semel
impugnanti priuilegia de falsitate potest p supe
riorem statui certus terminus peremptorius ad
pbandam falsitatem. si in termino nõ fecerit impo
nit ei silentiũ in perpetuũ: ⁊ sic fert sentẽtia diffi
nitiua lite nõ contestata cum agit cõdictione ex
l. diffamari. C. de inge. ma. ⁊ vide p Inno. in. c. cõ
querente. de offi. ordi. ⁊ in. l. tutia. ff. de accusatio. ⁊
ibi de hoc plene p Bar. ⁊ hoc procedit etiam vbi
infamaret persona: vt in iuribus preallegatis.
¶ No. vltimo partem non cõpellẽdam ad osten
dendum originalia in iudicio nec etiaꝫ ad ea ibi
exhibenda nisi locus alias sit tutus a personarũ
multitudine. Sumitur ergo qꝫ ipsa originalia dili
genter inspiciant ⁊ copia partibus tradat vel in
iudicio exhibeat vbi opus est: vt in. c. primo. Et
vide qđ no. in. c. quoniam contra. j. de probatio.
⁊ in. c. cũ in iure. de offi. deleg. ¶ Sed qro quare
archiepiscopus nõ potest habere secum tempore
inspectionis priuilegiorũ nisi. xij. homines. Rñ
det Tancre. ne violentia monachis inferatur. ⁊
dicit Hostiẽ. qđ etiã qualitatẽ istorũ. xij. dꝫ iudex
arbitrari. debẽt enim esse tales de quibus nõ sit
verisimile qđ aliquã violentiam cõmittant. arg.
ff. de offi. ordi. c. vt iuxta. Itẽ consulit Hostiẽ. vt
iudex prius diligenter ipsa priuilegia examinet
voluat ⁊ reuoluat ⁊ cognoscat si nouũ quid acci
dat. ego do cõsiliũ predictũ ⁊ vt pars faciat solẽ
niter exemplari credo qđ hoc casu poterit fieri exẽ
plario sine partis citatiõe ex quo timet de ipsius
vel suorũ violentia. argu. c. qm̃ vt lit. nõ contesta.
sed periculo sublato poterit fieri cũ solẽnitatib⁹
4 debitis. ¶ † Sed pone qꝫ iste archieps patenter
a ⁊ violenter[a] in pñtia iudicis literã ipsam lacera
uit. dicit Host. qđ iudex debeat acriter lacerantẽ
b extraordinarie[b] punire. argu. ff. de publi. l. licita
tio. §. qđ illicite. ⁊ experiri dꝫ talis violentus iudi
cis autoritatem elusam: scꝫ pena docente. arg. s.
ti. primo. puenit. j. cũ concor. suis. Ego dico hoc
pcedere quo ad iudicis cõtemptum puniẽdum:
sed quo ad interesse partis aliter pcedet. nã cre
do perinde pcedendũ ac si plene priuilegia pba
ret contra lacerãtẽ ad hoc bonus tex. in. l. de pos
sessione. C. de pba. ⁊. c. si quis de clericis. xij. q. ij.
facit. c. olim. de rescript. ⁊. c. cũ olim. de offi. deleg.
nã de eodem delicto põt quis puniri ciuiliter ad
interesse partis ⁊ criminalr pp̃ter iudicis et rei
publi. cõtemptum ⁊ offensam: vt. d. §. qđ illicite.
vide ad hoc qđ notãter dicit Bar. in. l. inter oẽs.
§. recte. ff. de fur. ⁊ hoc iudicio meo in dubio pce
deret qsi ageret de piudicio iuris priuati ipsius
5 lacerãtis. ¶ † Sed an preiudicet ecclesie si causa
est ecclesie tex. in. d. c. si quis. facit qđ nõ. ad idem
regula delictũ. de regu. iuris. lib. vi. In cõtrariũ
facit qđ no. glo. in regula delictum. prealleg. que
dicit qđ in iudiciis delictuꝫ prelati nocet ecclesie
per. c. cum olim. de censibus. ¶ Pro ⁊ cõtra facit
qđ quam ponunt hic doctores. querunt enĩ an in
casu quo archieps iste contumaciter non compa
reret put hic dicitur an sententia per quã impo
nit sibi silentium in perpetuũ super facultate ar
guẽdi priuilegia de falso piudicat suis successori
bus. ⁊ videntur primo Host. ⁊ Goffre. sentire quod
sic. dicunt enim qđ hic in antiqua erant illa vba
⁊ suis successoribus ⁊c. sed fuerũt detracta scdm
eos: quia intelligunt tacite arg. in. c. j. de solutio.
vel ideo quia si dolose omitteret non obesset suc
cessoribus. argu. xvj. q. vj. si episcopum. de restitu.
in integrũ. c. j. li. vj. quod verius est sm̃ Host. Et
ex his verbis sentit quod cum dolus non debeat
obesse ecclesie non imputabit successoribus. ⁊ sic
fortius non deberet obesse quãdo priuilegia lace
rauit. Contrarium facit qđ non debent isti priui
legiati iure suo sic priuari sine aliqua culpa. Ego
de cõquestione illa generali an ⁊ quando delictũ
prelati solius vel etiã capituli noceat ecclesie. dixi
plene in. c. j. de dolo ⁊ contuma. Sed in hac que
stione speciali dicerem quod aut laceratis origi
nalibus potest fides aliter fieri ⁊ illud delictũ pre
lati vel alterius singularis persone non nocebit
ecclesie. ad hoc allego bonum tex. in. c. cum vene
rabilis. de exceptio. Hoc enim delictum sicut de
lictum falsitatis omnino est alienum a negotiis
iudicialibus. argu. in. l. si procurator. ff. de condi
ctione indebiti. sed ipse lacerans punietur in pro
prus facultatib⁹ ad iteresse partis vt in. d. c. si qs
de clericis. vbi bonus tex. pro isto membro. Aut
non põt aliter de continentia priuilegiorum con
stare ⁊ credo quod pcedetur perinde ac si plene
cõtinerent: prout pars allegabat nõ ex eo capite
vt ecclesia puniatur ex delicto istius singularis:
sꝫ quia presumptio est qđ sic dictarẽt priuilegia
⁊ probatio est reddita isti impossibilis ex facto
prelati. facit quod legitur ⁊ notatur in. c. si. quod
metus causa

a ¶ Et violenter
violans literam
seu instrumentũ
aduersarii debet
puniri acriter si
facit in pñtia iu
dicis. ⁊ adde qđ
Ludo. dicit hoc
singulare in suis
nota. ⁊ idẽ dico si
aufert lꝫ nõ vio
laret p tex. no. in
l. si qs id qđ. §. do
li. ff. de iuri. om.
iu. ⁊ adde qđ istud
dictũ glo. an. re
fert ⁊ dicit nõ esse
alibi Bal. in. l. j.
C. de fide instru.
Sed qđ diuersi
mode puniri de
beat corrumpẽs
⁊ auferẽs est opti
ma glo. in v̇. codi
tio. relata ad illũ
tex. in. l. argenta
rius. §. fi. ff. d edẽ.
imo videt qꝫ sub
trahẽs instrumẽ
ta aduersario de
beat perdere cau
sam p. l. si de pos
sessione. C. de pba.
ad qđ vid qđ no.
po. i. d. Ant. in. c.
puenit. el. j. s. ti. j.
Sed in ꝯtrarium fa
cit tex. i. l. sub pro
textu. C. de trãsa.
Itẽ ado hic bar.
in. l. paulus. ff. de
falsis. vbi dicit qꝫ
q extraxerit bul
las de literis pa
palibus incidit in
pena falsi. Item
ad dc qꝫ p illa gl.
in. d. l. argẽtarius
allego optimum
tex. in. l. furtũ. §. si
quis radicibus.
ff. arbo. fur. Sed
in cõtrariũ opti.
facit in. d. l. pau
lus. ⁊ l. l. j. §. si qs
in rõnibus. ff. de
falsis. ⁊ gl. in. c. si
quis de cle. xij. q.
ij. ⁊ text. in. l. eum
C. de fal. vbi surri
piens vel celãs in
strumentũ puni
tur. l. corne. d fal.
sicut puniret fal
sans. p quo vide
elegans verbum
Bal. in. d. l. eum.
de notario negã
te se fuisse roga
tũ. qđ dictũ etiã
ponit Bald. in. l.
q accusare. C. de
eden. sed illud di
ctũ. sing. limitat
Jo. and. in addi.
Specu. in tit. de
instru. edi. §. istru
mentum. in prin.
¶ Adde an lace
rans instrumen
tum puniat pena
fal. pulchre Pe.
de ancha. cõsilio
clxxij. in ordine
meo.

Antoni⁹ Frãcis.

¶ An istud de la
cerante vel surri
piente instrumẽ
tum. dicas qꝫ la
cerans scripturã
de libris cõis vel
fisci debet puniri
pena. l. si quis id
quod. in. §. j. sm̃
Bar. ibi. ff. de iu
ris. om. iudi. ⁊ la
cerans instrumẽ
tũ aduersarii fa
ciens ꝯtra se qño
puniat. vid Bal.
in. l. j. C. de fide in
stru. ⁊ vide Flori.
in. l. aquilia si de
lectuꝫ. ff. ad legem
aqui. in. §. qui ta
bu. ⁊ dicit Bald.
in. d. l. j. qđ vltra
perditionẽ cause
punitur arbitrio
iudicis. de quo vi
de etiã p Alexan.
l. respiciẽdum. in
§. delinquunt. ff.
de penis.

Sebasti. Sapia.

b ¶ Extraordina
rie. Hoc dictũ di
cit singulare Ro.
in singu. cclxxvj.
incipit. dũ cõtra
aliquẽ. vbi dicit
qꝫ non reperit qꝫ
pbet contra lace
rantẽ per iuramẽ
tũ. sed vide Bal.
in. l. qui accusare.
C. de eden. ⁊ in. l.
si de possessione.
C. de pbatio. vid
eundẽ Bal. in. c.
peruenit. j. s. de p
batio. vbi dicit qꝫ
fiat laceratio vt
veritas occultet
puniat pena falsi
als vero punitur
extraordinarie.

Zacharias

a ¶ Originale dimittere. Tu addē de hoc p Lanfrāc. de ori. in. c. qm̄ ꝯ. nu. ii. vsi. attendite ꝙ vbi litere ibi ꝛ est aduertēdum ſm Spec. ꝯ. de ꝓbatio.

Anto. Francis.

¶ Circa hoc an instrumēta ꝓducta in iudicio debeāt dimitti apō acta. dicas ꝙ non debent dimitti penes notariū actorū sed debent registrari ſm hoc l. c. j. de ꝑcu. ꝛ hꝫ p Bal. in additio. Spe. l ti. de ꝑcu. in vsi. procuratoriū. ꝛ per eundem Bald. in. l. instrumē. C. de fideicō. ꝛ per eundē Bal. l. l. additio. Spe. i ti. de instru. edit. i. §. v. ꝛ in. l. eos. i. §. sup. C. de app. de quo tū vide p Alexā. post Bar. in. l. si fi nita. l. §. iulianus. in. v. char. vbi concludunt qȯ debet originale dimitti apud notarium. qȯ forte procedit qn̄ non registraretur apud acta vt posset semp inspici p iudicē et per partē. ꝛ vide Ange. in aut. vt spōsalitia largi. in. §. hoc insup. vbi dicit ꝙ hn̄s origina le instrumentum nō audit volēs ꝓducere copiā nisi forsan copia esset auscultata ꝛ reperiret esse conformis cū origiāli. ꝛ de hoc attestaretur notarius apō acta: vt ibi late p eum.

metus causa. ꝛ in. l. si quādo. C. vnde vi. ꝛ hoc habet equitatem: que omnia notabis: quia non discussa hic per aliquem.

6 ¶ † Item notabis bene ex dicto Hostiē. ꝛ Goffre. ꝙ sententia cōtra prelatū lata nocet ecclesie nō solum quādo probationibꝰ factis fuit lata: ꝛ sic discusso iure ecclesie: sed etiā quādo prelatus noluit comparere ad docendum de iure suo. iuxta. l. diffamari. C. de ingenuis manumiss. ꝙ non memini alibi legisse nisi prelatus

7 malitiose distulit scd̄m eos. ¶ † Glos. sunt faciles. prima tamē assumit tacite disputationem an volens dicere priuilegiū vel instrumentū falsum teneat̄ iurare ꝙ calūniose hoc non dicat. Et primo dicit ꝙ sit per. l. fi. C. eo. titu. refert alios dicere ꝙ illa lex loquit̄ quando de falso agitur criminaliter. secus si ciuiliter vt hic agebat̄. glos. tamē videt̄ placere primus intellectus quē tamen limita quando de calūnia in causa iuratū non esset. ꝛ idem Goff. j. c. proxi. ꝛ sic transeūt hic simpliciter docto. Tu aduerte: nam glo. in dicta. l. fi. videt̄ tenere scd̄m intellectū: sed certe principiū illiꝰ legis facit ad vtrūq̄ modū intelligendi: sed quatenus postmodū subijcit de subscriptione facit ꝙ intelligi debeat quādo agit̄ criminaliter. Sed posset respōderi tenendo alium intellectū ꝙ si agit̄ ciuiliter subscribet se ad penā extraordinariā. argu. c. super his. j. de accusatio. ꝛ sic vtroq̄ modo pōt illa lex intelligi. sed inq̄tū ista glos. dicit ꝙ si fuit prius iuratum de calūnia nō debet amplius iurari. Cyn. sentit cōtrarium in dicta. l. fi. quia hoc iuramentū tendit ad decisionē alterius litigii. s. falsi. Sed puto posse distingui ꝙ aut deducitur questio falsi criminaliter: ꝛ sic instituto nouo iudicio. ꝛ debet iurari quia est nouum iudicium et sic procedat opinio Cyn. aut deducitur ciuiliter per viam exceptionis in iudicio iam inchoato ꝛ procedit ista glo. nam primū iuramentū extenditur ad totam litem. vt in hac gl. vel dic ꝙ ille tex. non loquitur de iuramēto calūnie sed malitie qȯ potest ad iudicis volūtatē exigi in quacūq̄ parte iudicij etiam si prius fuit iuratum de calūnia: vt in. c. ij. de iuramen. calumnie. libro. vj. Ex quo infertur ꝙ etiam presupposito ꝙ illa lex loquatur cum de falso agitur criminaliter: nihilominus cum agit̄ etiam ciuiliter poterit ratione presumptionis exigi illud iuramentum malitie: illa tamen lex videtur magis loqui cū agitur criminaliter si bene per omnia ponderetur sed quo ad iuramentū nō est vis per predicta. ¶ Ultimo notabis glos. iij. quam intellige quando precessit infamatio: aliter regulariter non debet quis compelli ad agendum seu ad accusandū. vt. l. vna. C. vt nemo inui. ꝛ no. in. l. diffamari. ꝛ l. titia. ꝛ c. cō querente. preallega. ¶ Item inq̄tum glo. sequēs opponit de. c. fina. ꝯ. de testibus. ꝛ non soluit sed remittit ad ibi not. dic ꝙ etiam ibi nō soluit. sed solutio est quia tex. hic loquitur quo ad effectum consummatū. nā sententia hic erat lata que non debebat vacillare ex institutione accusationis de falso. sed in contrario agitur de actu futuro: scilꝫ vt reddat testimoniū. Item in teste requirit̄ idoneitas respectu temporis testificandi vt sic testis opinio in nullo vacillet. hinc est ꝙ post factū nō nocet detectio inhabilitatis. l. j. C. de testamen. in casu nostro. nā tēpore sententie testes siue instrumenta in nullo vacillabāt: ideo ꝛc. ꝛ sic cessat contrarium.

1 ¶ Utens priuilegio vel alio instrumēto in iudicio: nō tenet̄ originale dimittere apud acta.

2 Allegans statutū non tenet̄ edere totū volumen statutorū: ꝛ quid in instrumento.

Contingit. Instrumētum vel priuilegium quo quis vtitur corā iudice aduersario integraliter legi non debet sed solum illud capl'm de quo agitur edi debet. Cōmunis diuisio. Secūda ibi: cōsultationi. ¶ Casus literalis. Abbas ꝛ cōuentus sancti Secundi quādocūq̄ litem habentes parti aduerse cōpellebantur priuilegiū suum quo in iudicio vtebant̄ integraliter exhibere: vnde accidit qȯ occasiōe vnius capituli super quo conueniebantur plurima litigia suscitarentur. vnde petebant a domino papa sibi super hoc prouideri. Respondit eis papa vt quandocūq̄ sup exhibendo priuilegio vel indulgentia seu instrumento fuerint requisiti presente iudice vel aliquibus viris a iudice ad hoc deputatis tantūmodo recitetur audiēte parte aduersa. ꝛ si pro vno capitulo tantū questio fuerit id solūmodo rescribatur: et parti aduerse eius copia fiat.

1 ¶ † Nota primo maxime iuncta glo. j. quod vtens priuilegio vel alio instrumento in iudicio

a nō tenetur originale dimittere[a] apud acta sed satis est presentare in iudicio presente parte ad fidē ei imponendā ꝛ copiam illius capituli de quo est questio edere: qȯ bene notabis. ꝛ facit ad idem. c. cū persone. de priuileg. libro. vj. primo responso. in fine. ꝛ videtur tex. iuncta glos. fina. ꝛ ibi Bart. C. eodē. l. fina. ¶ Nota secundo argumē. ꝙ ex simplici lectura instrumēti non presumitur audiēs vel legens plene instrui de contentis in eo saltem eo modo quo instructus fuisset si apud eum longa mora fuisset. facit ad ea que dixi in. c. vltra tertiam. ꝯ. titu. proxi. ¶ Nota ꝙ sicut testes producuntur parte aduersa presente ita ꝛ instrumenta edi ꝛ legi. Ex quo sumo efficax argumē. ꝙ in cōpilatione instrumēti solēniter fienda pars aduersa debet requiri. de quo dixi plene in. c. albericus de testibus. ꝛ aliquid dicetur. j. eodem. c. fi. ¶ Nota ꝙ in vno instrumento possunt multa ꝛ diuersa priuilegia contineri. Et pone exemplū in priuilegio Bonifacij qȯ concessit predicatoribus ꝛ minoribus in quo conclusit effectum quasi oium priuilegiorū ordinis qȯ vocatur mare magnum.

2 ¶ † Nota hic argumentū[b] ꝛ quasi expressum ꝙ

b allegans statutum[c] non tenetur edere totū volu

c men statutorum: sed satis est edere illud quod facit ad materiaꝫ de qua agitur: sicut videmus hic obseruari in instrumento continente plura ꝛ diuersa capitula: quod tenet Barto. de noui oper. nuncia. super rubrica. in hoc tamen est diuersitas quia cum allegatur statutū vel liber rationis nō est necesse producere totum librum statutorū vel rationis etiā ad inspiciendū: sed satis est producere totā illā rationē vel statutuꝫ de quo agitur: vt tenet Barto. vbi. ꝯ. ꝛ allegat tex. in. l. argentarius. §. edi. ff. de edendo. Sed instrumentū quantūcunq̄ magnū debet totū produci ad inspiciendum ꝛ legendū: sed solum illud capl'm quo queritur parti editur vt hic. et hodie habetur clarius in dicto. c. cum persone. ꝛ vide quod ibi notatur in glos. in verbo integraliter. ꝛ rationē diuersitatis credo fore: quia in priuilegio seu instrumento nunq̄ apponitur vna clausula in fine que limitat omnia precedentia vel saltem declarat: vt in. l. si seruus plurium. ꝛ. l. qui filiabus. ff. de legatis. j. et in. c. cum dilecti. de donationibus. non sic faciliter contingit in libro statutoruꝫ vel rationum cū quodlibet capl'm sit per se distinctū ꝛ sub rubrica sua: vnde quodlibet capitulū perfectuꝫ habet̄ loco vnius instrumēti. Ex quo infero aliud ꝙ si capitulū seu integrum statutū habet plures partes: ꝛ satis est integrā statutum in iudicio producere ad legendū ꝛ parti solum est fienda editio illius partis que tangit materiā subiectam. ꝛ ideꝫ dic de ratione: quod tota ratio iudici exhibeatur sed solum edatur particula imminens. sic intelligo Barto. in loco preallega. ꝛ Io. and. hic super glos. fina. et vide ad materiam que dixi in. c. j. de probatio. ¶ Glos. sunt faciles et per supradicta declarate.

1 ¶ Prelatus ecclesie collegiate potest agere nomine dignitatis sue: ꝛ conueniri sine mādato capituli.

2 Fructus pōt peti in genere si accessorie petuntur.

3 Fractura sigilli vel perditio nō viciat instrumentum quando est publicum.

4 Que detrahant fidei sigilli et faciant sigillum vacillare.

5 An quis possit esse comes ꝛ episcopus.

b ¶ Uide Bart. et Bal. i. l. fin. in fi. C. de pet. impe. of. et adde hic Bart. et Ange. in. l. fi. C. de bo. auto. in. pos. vbi dicit ꝙ petenti edi copiam instrumenti non dꝫ edi nisi illa particula q̄ pertinet ad petentē. Itē vide qȯ no. Bal. insti. de suspec. tu. §. fi. in fi. Itē facit ad hoc optime qȯ de editio. testamenti scribit Angel. in ꝯsi. clxij. ꝛ bar. l. l. publicati. in fi. C. de testa. Iteꝫ vide text. in. l. fi. C. quēadmo. testa. aper. fortius ꝛ singularius dixit Bar. in l. j. ad fi. ff. de cur. bo. dā. scitis ꝙ tutor nisi ꝯfecerit inuentariū rerū pupilli nō hꝫ administrationem: pone tutor agit contra vnum debitorem pupilli: debitor opponit ꝙ nō fecit inuētarium: opꝫ ꝙ tutor det sibi copiam inuētarij: nūquid dabit copiaꝫ inuentarij cū oibus rebus insertis: dicit ꝙ nō sed satis est ꝙ detur sibi ꝓncipium. Sebastia. Sapia.

c ¶ Allegās statutū. Uide Alexā. in consi. lxxxij. col. ij. volu. iij. Cardi. in ꝯsil. lxxj. in fine. et Are. in cōsi. clxij. col. j. ꝛ Feli. in. c. j. col. ij. et seq. de re iudic. et de instrō an sufficiat edi ꝑticula: vide Feli. i. c. j. col. xv. ꝯ. de ꝓbatio. Bald. in. l. inciuile. ff. de in st. ꝛ iure. Bar. in l. oēs ppli. in fi. ff. eo. titu.

6 Fama cum adminiculis que faciant semiplenam probationẽ: in factis antiquis probat.
7 Notarius an possit per aliũ scribere instrumentum ⁊ postea se subscribere.
8 Ubi non valet concessio non valet confirmatio: ⁊ non valet cõfirmatio instrumenti falsi etiã si princeps vtatur his verbis supplẽtes de plenitudine potestatis.
9 Ad probationẽ prius cõcessorũ an sufficiat pbare confirmationem.
Cõfirmatio an presupponat ꝯfirmatũ validum.
10 Clausula salvo iure addendi ⁊ diminuẽdi est necessaria in libello.
11 Donatio Constantini facta ecclesie valet.
12 Consumptio et rasio in quibus locis inducant suspicionem.
13 Indictio debet poni in instrumento.
Indictio quid sit ⁊ quãdo probetur falsitas per indictionem ⁊ annos dñi.
14 In privilegiis faciẽda est mentio sentẽtie vel compositionis: si privilegiũ tendit contra sentẽtiam vel compositionem.
15 Res inter alios acta aliis non ꝑiudicat: quomodo intelligat in terminis textus nostri.
16 An ⁊ quãdo cõductor possit opponere de dominio locatori.
17 An scholaris recedens possit aliũ ponere in domo vel camera ab ipso conducta.
18 In materia odiosa scholares stantes in eadem domo nõ veniũt appellatiõe sociorũ: secus in materia favorabili.
19 Scholaris insolens potest ab aliis deiici.

Inter dilectos. Reus absolvitur cũ iura actoris sunt obscura: vt quia ipsius instrumẽta sunt obscura: vel litere vel sculpture sigilli delete. Ego summo sic vt faciat magis ad titulũ. Instrumentũ publica manu non cõfectum habẽs sigillum cuius lr̃e non sunt legibiles vel sculpture delete vel enormẽ patitur fracturam non probat. ⁊ est casus quotidianus ⁊ notabilis pro istis sigillis antiqs. Dividitur in tres partes. In prima parte petitio ⁊ iura ⁊ allegationes actoris. In secunda responsiones rei: ibi sed cõtra. In tertia sñia ibi: cũ autem. ¶ Casus literalis. Inter abbatem sancti Donati de scozula ex vna parte ⁊ archiepiscopũ Mediolanẽ. ex altera: vertebat questio super pluribus articulis. petebat abbas nomine monasterii sui habẽs a capitulo suo mandatũ a procuratore archiepiscopi nomine Mediolanẽsis ecclesie restitui monasterio suo portum scozule cum honore districtu ⁊ iurisditiõe ipsius loci dicẽs hec omnia ad monasteriũ pertinere. et hoc idem dicebat de hominibus qui habitãt in curte Biniẽsi ⁊ tenẽt res monasterii in gralia: de quibus monasteriũ obtinuerat in iudicio possessorio coram episcopo Veronẽsi. hec omnia petebat cum omnibus fructibus inde ꝑceptis. Ad omnia ista probãda inducebat primo privilegiũ Luitardi comitis quondam epi Lucani qui monasteriũ fundaverat: et premissa oia donaverat monasterio. secũdo inducebat instrumentum sñie archiepi Mediolanẽ. quã olim tulit ex delegatione Ludovici imperatoris sup predictis cõtra nepotem Luitardi predicti: qui super his monasterium molestabat. Tertio privilegia romanorũ imperatorũ: ⁊ presertim Henrici qui omnia supradicta monasterio cõfirmabat vel etiam conferebat. Quarto per instrumenta locationum testes etiam sup hoc induxit per que omnia intendebat predicta probare ad suum monasteriũ pertinere. Cõtra predicta fuit ex adverso responsum. Et primo privilegio Luitardi contra qõ multa proponebant. Primo ꝙ consumptum erat in annotatione indictionis. Secũdo charta vetustissima videbatur: scriptura recentior apparebat. Tertio quia falsum sigillum videbat appositũ. ⁊ hoc apparebat per imaginem ipsius sigilli ⁊ per lr̃as ipsius que propriũ nomen Luitardi nõ videbant exprimere sed potius hoc nomen Lotharius. Item cera sigilli ab interiori parte vetustissima erat: ⁊ cera q̃ videbat apposita ab exteriori parte quasi ad conservationem sigilli recens erat ⁊ mollis. Qõ cum diligẽter investigatũ fuisset repertũ fuit qõ charta sub vetusto sigillo fuerat perforata ⁊ per glutinum nove cere que posita erat exterius: quasi ad conservationem sigilli vitiose fuit ipsi charte subiũctum: ⁊ eadẽ fere specie falsitatis cetera privilegia romanorũ imperatorũ preter privilegium Henrici vel falsa reperta sunt vel falsata. Sed privilegiũ Henrici ad fidem faciendam nõ sufficiebat: quia nõ erat publica manu cõfectum: nec sigillum habebat autẽticũ ex eo qõ erat ex media parte consumptum. nec plus de proprio nomine apparebat nisi hec vox icus cum hac adiectiõe dei gratia: ita qõ ex literis illis non poterat magis probari qõ esset Henrici ꝙ̃ Ludovici. Instrumentũ quoq; sententie multis modis videbatur suspectum: tum quia quedam litere apparebant in ipso: tum quia subscriptio notarii videbatur alterius manus fuisse ꝙ̃ subscriptio instrumenti: ⁊ tamẽ notarius confitebat se propria manu instrumentum scripsisse: ⁊ litera recẽtior videbatur ꝙ̃ charta ⁊ aqua videbatur incaustum infectum vt antiquius appareret. In omnibus autem imperialibus privilegiis que posteriora erant: nulla de ipsa sententia mentio habebatur. ⁊ si instrumentũ sententie legitimũ esset per illam tamen sententiam nullũ Mediolanẽ. archiepiscopatui preiudiciũ poterat generari cũ ipsa sententia inter alios lata fuit: ⁊ res inter alios acta non nocet aliis: nec attestationes nocebant cũ inter alias personas recepte fuissent: sed privilegiũ Henrici videbatur confirmatorium ⁊ donatorium extitisse: vnde videbatur ꝙ Henricus dominiũ rerum donatarum monasterio contulisset ꝙ̃vis ex forma petitionis que in ipso privilegio continetur confirmatoriũ videtur. vt ergo intelligat eo modo quo magis valere possit distinguendũ videbatur vt Henricus alia donaverit ⁊ alia cõfirmaverit: quia eadẽ nõ possunt cõfirmari ⁊ donari. cõfirmant enim prius habita ⁊ possessa: donant que ad huc habita nõ sũt. vnde illa nõ poterant intelligi per privilegiũ illud donata sed confirmata: quia qõ meũ est ex alia causa meũ fieri non potest nisi desierit esse meum. Cum ergo privilegiũ Henrici confirmatoriũ tantum fuerit quo ad illa que deducta fuerant in iudiciũ si principale non tenuit nec accessoriũ. per instrumẽta vero locationũ non est probata proprietas nec possessio cum ad probationẽ rei sue sive ad defensionẽ nõ sufficiat locatio facta. postꝙ̃ vero super his fuerit litigatũ diutius: quia legitime probata non fuerãt que petebant ad monasteriũ pertinere: ab impetitione ipsius procuratorẽ archiepiscopi dominus papa absolvit nomine Mediolanẽsis ecclesie: quoniã cum obscura sunt iura partium

1 consuevit contra eũ qui petitor est iudicari. Ber. ¶ †Nota primo ꝙ prelatus ecclesie collegiate sive sit secularis vel regularis potest agere nomine dignitatis sue ⁊ conveniri etiã sine mandato capituli. ⁊ hoc tene quicquid dixerit hec glos. j. diminando qõ abbas iste habuerit mandatũ. nam videmus qõ hic archiepiscopus solus procuratorẽ constituit: vt dicit Hostiẽ. super glos. prima ⁊ bene. ⁊ de hoc dic vt plene notatur in. c. edocen. de rescriptis. Et ex hoc ⁊ ex tex. nota ꝙ prelatus nedum solus per se agit nomine ecclesie sue: sed etiã solus procuratorem cõstituere potest. ⁊ pro hoc facit dictũ Innoc. in. c. cum. J. ⁊. A. de reiudica. vbi dicit ꝙ regulariter qui in iudicio per se esse potest et procuratorẽ constituere potest. Itẽ nota ꝙ prelatus quantũcunq; magnus agit ⁊ convenit super iuribus ecclesie nõ nomine proprio sed ecclesie. ⁊ vide circa hoc qõ plene dixi in. c. iij. de dilatio. ¶ No. ꝙ ad monasteriũ possunt pertinere aliqua loca cũ honore ⁊ iurisditiõe ⁊ districtu: ⁊ sic monasteriũ monachorum est capax iurisditionis temporalis. Quid autẽ in monachis Cisterciẽ. vide qõ legitur ⁊ notat in. c. recolentes. de statu regu. ⁊ de honore iurisditione ⁊ districtu vide quod le-

2 gitur in. c. licet. de probatio. vbi dixi. ¶ †No. ibi: cum honore ⁊c. ⁊ ibi cum omnibus fructibus ⁊c. ꝙ satis est libellum esse certum in re petita principaliter: in accessoriis autẽ potest esse incertus. Et maxime nota ꝙ fructus possunt peti in genere: qõ intellige vt predixi quando veniunt accessorie: sed postmodum poterunt in probatione declarari. de quo vide Innocen. in. c. tanta. de exces. prela. ⁊ Bart. in. l. ex diverso. ff. de rei vendica. ⁊ in. l. j. ff. de edendo. ⁊ Cyn. in. l. cum te. C. si quis sibi vel alteri. ⁊ Innocen. in. c. ij. de libel. oblatio. ⁊ credo ibi plene dixisse ⁊ aliquid in. c. cum ad sedem. de restitu. spoli. Et nota ꝙ sufficit petere fructus perceptos nec est necesse petere percipiendos post litẽ contestatã quia illi veniunt officio iudicis: sm Hostien. ff. de edil. edic. l. ediles. §. sciendum. de officio deleg. cum olim. el. j. ¶ Nota quod quis potest esse episcopus ⁊ comes: quod est contra glos. in. c. presens. xx. qõnc. iij. que dicit quod per clericatum desinit quis esse comes. ⁊ pro primo adduco. c. fina. ne clerici vel monachi. libro. vj. ⁊ quod ibi notatur per Joã.

a and. ⁊. j. dicam latius. ¶ Nota ꝙ prelatus* potest esse delegatus imperatoris. concor. in. c. in archiepiscopatu. de rapt. vide quod notatur in c. te quidem. xj. qõ. j. dixi plene in. c. ij. de iudiciis. ¶ Nota ibi: quod et publica ⁊c. quod cautum est in fine articulorum generaliter capitulare de fama publica respectu omnium petitorum seu articulorum: ⁊ sic hodie hz communis observantia. ⁊ circa hoc vide quod dixi in. c. veniens. j. ii. de testibus. ⁊ Bal. in. l. de minore. §. tormenta. ff. de questionibus. ¶ Ex secunda parte in versi. sed contra no. ibi: cõsumptum ⁊c.

iuncto

* Sebastia. Sapia.
a ¶ Qõ ꝑlat*. Vide Calde. late in cõsi. vj. in tit. de legat. Decium post Abba. plenissime in. c. decernimus col. viij. §. de iudi. Roma. in consil. ccccix. incip. quo ad primũ. in secũdo dubio.

a Sebasti. Sapia. ¶ Cui ascribitur. Vide q̃ ex hoc per istum text. di-
cit do. Abb. in. c. si. in primo nota. ē. de rescrip.
b Sebasti. Sapia. ¶ Ex q̃litate. Vide Mattheſi. in not. cxvij. incip.
nota mirabilē doctrinā. Alex. in cōsi. xxxix. incip. visis scripturis. colū.
ij. in. ij. volu. Andre. sicu. in consi. xxxvij. incip. scribit sapiēter. col. x. vſi.
pretterea dico rō-
nē. ⁊ in cōsil. xxxv.
incip. sapiēter scri
bit. col. iij. in. ij. vo
lu. vbi plura ad-
ducit ad hanc re-
gulaȝ q probatis
extremis pbātur
media.
Sebastia. Sapia.
c ¶ Annullato pri
cipali. Vide An-
dre. sicu. in consil.
xlix. colum. vij. vo-
lumi. iiij. ⁊ in cōsi.
lij. colū. ix. eo. vol.
Nūquid antē an-
nullato principa-
li corruat qd venit
occasionaliter. vi-
de Bal. in. c. nam
cōcupiscētiā. ē. de
consti. vbi singulr
tradit q non per
tex. in. l. verū. ff. de
fur. et vide ibi la-
te de hac regula.
d ¶ Dictio ex: deno
tat causam proxi-
mam ⁊ immedia-
taȝ. sed dictio ob:
denotat causaȝ re
motam et media-
tā. adde text. ⁊ ibi
Bart. no. illū in. l.
non dubium. C. de
leg. in vlt. col. ⁊ alij
oēs ibi. ⁊ Bart. in
l. j. §. si ex incendio
ff. de incend. rui.
nau. vbi tn̄ dicit
Bar. qd hoc qñq
fallit. ⁊ late Bar.
in. l. cuȝ filibus. §.
heres. ff. de leg. ij.
⁊ in. l. ptor ait. §. j.
nd fin. ff. de bonis
autori. iudi. pos.
Ex qd dictio ex:
denotat cām pri-
mā ⁊ immediatā.
adde tex. in. l. j. vbi
doc. notant. et ibi
latissime Bal. de
varijs dictionib⁹.
C. si ser. ex. Bald.
in. l. ex hoc iure. in
vj. colū. ff. de iusti.
⁊ iur. Bal. in. l. ex
arctali. C. de act.
emp. ⁊ in. l. iij. §. ꝗ
cūq. ff. de iniur.
vide text. cū gl. ij.
in. c. auditis. de p
cura. et text. cū gl.
in si. c. si. de rerū p-
mu. Cano. in. c. j.
de ope. no. nun. et
Innocen. in. c. qualiter. de electio. Item de natura huius prepositionis
ex: vide tex. not. in. §. sane. institu. vi bo. rap. faciētem differentiam inter
prepositionē in ⁊ ex. Itē adde idē esse in dictione de: q̃ denotat causam
proximā ⁊ immediatā. sȝ dictio ppter: denotat cām remotā ⁊ mediatā.
tex. est de vtroq valde not. in. l. j. §. nunc videamus. ad fi. ff. de cōiun. cuȝ
eman. libe. vbi dicit text. hoc eni nō de bonis aui sȝ ppter bona hoc eis
accrescit. ⁊ dicit ibi Bart. in. §. emācipatus. q nō haben⁹ alibi text. ita

iuncto text. j. in versi. instrumentū quoq tria de-
trahētia fidei instri. Primo si est consumptū vel
abrasum seu subtilizatum in loco ex quo facilius
potuisset falsitas deprehēdi vt in annotatione in
dictiōis vel hmōi. Scdo si charta existente vel ap
parēte vetustissima litera seu scriptura videatur
recentior. ⁊ ideo cautū est vt semp capiatur char-
ta recēs. dicit tn̄ notabiliter Inno. q hoc suspicio
nē inducit nō pbationē cum ⁊ nouus cōtractus
fm eum. in charta vetustissima scribi posset: sed
hec ⁊ alia que hic psumptiue tāgūtur onerāt ad-
uersarium ad probandum id verum esse. qd not.
Tertio cū subscriptio notarij est alteri⁹ litere q̃
totus tenor instri: cum tamen notari⁹ fateatur se
3 instrumentuȝ ppria manu scripsisse. ¶ †Ex quo
videtur inferēdū notariū posse instrm per alium
scribere dūmodo in subscriptiōe sua hoc ipsuȝ fa
teatur. qd an sit verum. j. subijciam. Adde quar-
tū qñ fuit nō publica manu confectum nec habet
sigillum autenticum. et dicitur non autenticum
fm Inno. si litere nō sunt legibiles vel nō est inte-
grum qd bene probatur hic ⁊ dixi. ē. eo. c. ij. Et ex
hoc ⁊ ex textu nota singulariter q fractura sigil-
li nō viciat instrumētū si fuit a principio publica
manu cōfectum cum debitis solēnitatibus. ⁊ cla-
rius hoc tenet Inno. hic dicens q si tempore do-
nationis non fuisset ipsa donatio scripta manu
tabellionis ⁊ tali instrumento fuisset vt moris est
ad cautelam sigillum appositū valeret instrumē-
tum habens subscriptionem testiū licet sigillum
esset perditum. quod placet Hostiensi nisi vbi si-
gillum esset de substantia quia hoc fuisset a prin-
cipio conuentum. argu. in. l. cōtractus. C. eo. hoc
tamen raro accidit quia semper ponit ad caute-
4 lam quādo instrumentum est publicum. ¶ †No-
ta quatuor detrahentia fidei sigilli ⁊ facientia il-
lud vacillare. Primo cum non congruit in scul-
pturis dignitati sigillātis: nō enim presumitur si
gillum fuisse illius cui ascribitur si sibi nō conue-
nit. Ex quo dico hic eē casum de eo quod dixi. ē.
c. ij. q sigillum alienum appositum instrumento
fidē nō facit si non dicitur quare ⁊ a quo fuit ap-
positum. in dubio enim psumitur vitiose et false
appositum. Scdm est cum litere sigilli sunt non
legibiles: vel legunt ita pauce q necessario non
a cōcludunt sigillum esse illius cui ascribitur^a: sed
oritur equocatio. facit. l. duo sunt titij. ff. de testa.
tu. ⁊ idem si sculpture sunt consumpte nec aliter
potest certificari cuius sit illud sigillum. Tertio
quando patitur enormē fracturam: ita q ex resi-
duo nō potest clare colligi cuius sit. Quarto quā
do charta sigilli interior est vetustissima: sed per
glutinuȝ noue cere fuit charte connexum. Et ad-
uerte quia certum est omnia ista simul iuncta one
rare aduersarium ad probādum sigillum seu pri
uilegium esse verum: vt colligitur ex textu ⁊ ex-
pressius hic Innocen. Sed ad singulariter consi-
derata sufficiant. Innocen. instat et sentit q enor
mis fractura sufficiat. Idem quando deficiūt tot
litere q sensus variatur. alia vero per se non suffi
ciunt sed simul iuncta sic. ego credo totū hoc refe
rendū ad arbitriū boni iudicis sicut dicimus in
pbatione testium. l. iij. ff. de testi. iiij. q. iij. si testes.
b ¶ No. ibi nō erat spacium ⁊c. q ex qualitate^b et
quātitate extremorū psumit de medijs. vide in si-
mili ho. gl. in. c. accedēs. de cōuer. cōiug. vſi. porro.

expressum. per quē decidit not. Bal. in. d. l. nō dubiū. post Iac. bu. in. v.
not. q stāte statuto q bānitus de homicidio nō possit rebanniri: pone
aliqs mādauit fieri homicidiū ⁊ factum est ppter qd fuit bānitus: an
poterit rebānniri non obstāte statuto. determinat not. q sic. qr statutum
dicit bānitus de homicidio. pōdera q dictio de: denotat cām primā et
immediataȝ. opȝ
ergo q ipe imme
diate fecerit ho-
micidiū. et no. qr
pul. decisio est ꝯp
hoc refert ibi do.
meus do. Ias. de
may. secus esse si
statutum diceret
bānit⁹ ppter ho-
micidiū cum di-
ctio ppter: deno-
tat cām remotā.
⁊ ibidē cōfirmat
per aliud qd not.
decidit Bal. in. l.
de pecoribus. C.
ad leg. aquil. vbi
determinat stāte
statuto q de per-
cussionibus san-
guinolentis non
possit fieri pax sȝ
iponat certa pe-
na. pone ego per-
cussi vnū pugno
et ppter pcussio-
nē cecidit in ter-
rā et fregit caput
cū sanguinis ef-
fusione nunquid
erimus in casu il
lius statuti. deter
minat no. Bald.
q nō: qr statutuȝ
dicit de pcussioni
bus sanguinolen
tis ⁊ dictio de: de
notat cām proxi-
mā ⁊ imediatam.
opȝ ergo q imie-
diate fecerim san
guinē. In 3ium
tamē q dictio de
denotat tām re-
motā. alleg. text.
quē ad hoc expſ-
se ibi no. Bar. in
l. si finita. §. j. ff.
de dam. infec.
Anto. Francis.
¶ An dictio ex:
denotat cām pri
mā ⁊ imediatam
vltra h alle. vide
Bal. i. c. iniuriā.
ad si. de pa. iura.
fir. in vſi. feud. et
Bart. in. l. j. in. §.
si plures. in. iiij.
col. ff. de exerci. ⁊
in. l. q̃ tpe. in. §. sa
nus. ff. de pecu. ⁊
Bald. in. l. maxi-
mū vitiuȝ. in. iij.
col. C. de lib. pte.
vbi dicunt q de
notat tām imme
diatam. ⁊ vide Pau. de castro in consi. xxxix. ⁊ Oldra. in consi. xlix. vbi
plene ponunt de natura istius dictionis et in locis predictis etiam po-
nitur de dictione propter: ⁊ de dictione ob: ⁊ vide Pe. de ancha. in. c. si
propter. de rescrip. lib. vj. ⁊ gl. in. c. petitio. in. §. si. de offi. dele. ⁊ adde qd
dictio ex: denotat separationem adeo qd si dicat ex tali die facit nō com
putari de momēto ad momentū. vide per Bal. in. l. si. C. de iure do. im-
pe. ⁊ per Alex. in. l. pater. in. §. sexaginta. ff. de adulte.

¶ Nota q sicut tertio non preiudicat snīa ita nec
attestationes. iudicant ergo a pari. sic econuerso
cui preiudicat snīa ⁊ attestatiōes etiā preiudicāt.
vt not. Innoc. in. c. causam que. ē. de testi. ⁊ Bar.
in. l. iij. ff. iudi. solu. Dixerunt tamen quidam q
attestationes ideo hic non nocuerūt archiepo: qr
nō fuerūt publicate qd est falsum: fm Inno. quia
idem si fuissent publicate. publicatio eni nil facit
fm eū nisi qd prius nō erat autēticū post publica
tionem efficit autenticum et valet inter personas
inter quas actum est ⁊ qñ ad idem agit qd nota.
Et ex hoc sentit q attestationes nō publicate si-
dem nō faciūt etiaȝ inter personas inter quas nō
fuerūt recepte ex quo aliud nūc est iudicanȝ. Cui⁹
cōtrarium semel Innoc. tenuit in. c. albericus. ē.
de testi. sed tu dic vt plene dixi in. d. c. causaȝ que.
in vſi. ceterū. ¶ Nota bonā limitationē ad id qd
dicit: videlȝ q ex forma petitionis interpretāda
est rñsio vel cōcessio. vt institu. de inuti. stipul.
§. pterea. illud eni procedit nisi ex responsione seu
cōcessione aliud clare colligat. pcedit ergo in du-
bijs illa regula. nam hic ex forma petitionis pri-
uilegiū Henrici erat pure confirmatoriū: tamen
qr in eo dicebat confirmamus ⁊ donamus fit in-
terpretatio q alia ꝯfirmauerit ⁊ alia donauerit.
Alia vtilia pro prouectis colligi non possunt: sed
tu inueniis collige q priuilegium est in dubio ita
interpretandū: vt poti⁹ valeat. j. de vbo. sig. abba
te. ⁊. ff. de vbo. obli. quoties. Item q inter donan
tem ⁊ cōfirmantē debet esse distinctio psonarum.
śile de institu. c. si. Itē qd meū est ex vna cū ex alia
meū fieri non pōt nisi desinat prius esse meū. hoc
limita fm no. per Io. an. in. c. cū psone. de priuile.
lib. vj. sup glo. vlti. Itē q vbi confirmās innititur
priori cōcessioni si prima cōcessio ex aliquo vitio
repit nulla etiā illa confirmatio corruit: de quo. j.
c ¶ Not. ibi: ex eo vel ob id. q annullato pncipali^c
corruūt oia secuta mediate vel imediate. nam di-
d ctio ex:^d denotat cām ppinquā. dictio vō ob: de-
notat cām remotam. vide Bar. in. l. liberorū. ff. de
vbo. sig. Itē q instrumēta locationis non pbant
proprietatē rei locate nec possessionē. ratio qr nō
pbat hoc esse qd ab hoc cōtingit abesse. in. c. ij. de
trāsla. pla. sed locari pōt res aliena ⁊ ab alio pos-
sessa. l. nemo. C. loca. ergo ⁊c. et de hoc aliqd cū gl.
5 antepenul. ¶ †Vltimo nota finē. c. ⁊ regulā que
ex illo colligit que quotidie allegat anteq̃ desce-
dam ad gl. que nō sunt magne importātie anne-
ctam q̃dā dicta doctorū q̃ veniūt ad declarationē
pdictorū ⁊ tex. Et pmo opponit in eo q hic innuit
istū Luitardum fuisse epm ⁊ comitē nō eni videt
istas dignitates posse concurrere in eadē psona.
argu. in. c. psens. xx. q. iij. Sol. abbas specifice nō
tetigit hoc 3riū sed tacite sensit. dixit eni q iste h
appellat comes iuxta cōsuetudinē lōbardie q̃ est
q si i aliquo genere fuit comes oēs de genere isto
comites appellant: sȝ sigillū sculpi nō debet cum
imagine comitis nisi comitis pncipalis q̃lis iste
nō erat fm eum. ex hoc sensit q iste nō fuit verus
comes. ⁊ sic cessat 3trariū. et tūc dic q istud sigil-
lum cū imagine comitis erat vitiosum: quia non
congruebat illi sed comiti principali. Secūdo di-
cit qd presupponēdo q iste esset verus comes ta-
men donationē fecit eo tempore quo factus erat
episcopus. Et ideo sigillum suū representare de-
bebat imaginē episcopi non principis secularis

a ✝ Sebasti. Sapia. ¶ Innuit eñ. vide Alex. in. l. quedam. §. nihil. col. in. ff. de edê. et in 2si. xli. incip. viso tenore. in. j. volu. Pau. de cast. in cõsil. cxxv. in secunda parte sm nouissimã impressionem.

b ¶ An quis possit scribere instrm p aliũ de quo vide p glo. fi. in. c. cũ. p. j. co. z per. d. Ant. in. c. qm 3. de pba. et late in. c. fi. de offi. dele. in vi. colũ. et vĩ q sic dũmodo se subscribat: maxie p dictũ ange. in. l. si stipulatus. §. chrisogonꝰ. ff. de verbo. oblig. vbi dicit qd si statutum dictat qd scriptura priuata manu debitoris faciat plenam fidem habebit locũ statutũ si sit scripta manu alterius et subscripta manu debitoris. p quo facit tex. in. l. ne in arbitris. C. de arbi. z de. q. hic posita per Abb. pañ. vide Bald. in. l. i. §. nec autẽ. l. iij. col. C. de cadu. tollẽ. z in. l. repetita. C. de episco. z cler. vide Bart. in. l. qdã. §. interest. ff. de edẽ. vbi dicit qd si notariꝰ est impeditus longo tpe durat(uro) impedimẽto potest ex suis protocollis facere fieri instrm per aliũ. argu. l. si longius. ff. de iudi. de quo vide p Bar. in. l. diuus. la. ii. §. ipẽ senatus. ff. de fal. z adde ad hoc tex. z glo. in v. sua vice. in. c. cũ inter vos. de re iudi. et de. q. h posita vide in terminis p Bal. in rub. C. de fi. instru. in. xi. col. in v. sz tñ hic dubitat. et Do. in. c. si pp ter. de rescri. in. vi. vbi p illum tex. qui dicit scripta lra dicit q ille qui scribit per aliũ satis dr ipse scribere: qd dicit facere ad statuta loquentia de scribẽte. p quo alleg. optimũ text. in. c. cũ in positionibꝰ. prope fi. de iureiu. pan. in. vj. An autem notariꝰ possit partim scribere per se partim p aliũ dic q non: qz tunc scriptura instrumẽti non diceretur munda put esse debet sed esset suspecta. ita dicit not. Bal. in. l. contractus. in. v. col. a v. demũ quero si h

vnde cum principis secularis imaginẽ representaret non videbatur bonum priuilegium. et hũc intellectum satis innuit litera ista que simul appellat hunc episcopum z comitem sm eum: z facit mẽtionem de comitatu: quia de rebus ppriis donationẽ fecerat nõ de rebus ecclesie. hinc est qd imperator causam istã delegauit. hec sunt in effectu vba abbatis satis bona. ¶ Ex quibus sunt notãda duo. primo q comes potest pmoueri in episcopum z sibi comitatum retinere. Secũdo q si disponit in factis comitatus nõ debet sigillare sigillo representante imaginem principis secularis sed potius episcopi: quia iam desijt esse secularis. Dic ergo q litera potest intelligi multipliciter. Primo q iste erat de genere comitũ z non comes eo qd haberet comitatũ. ad qd vide bonã glo. xxiii. q. i. c. fi. Secũdo qd erat comes ratione episcopatus: vt quia habebat dignitatẽ comitatus: vt est episcopatus parmẽsis. Tertio q erat comes per prius nec incurrerat irregularitatẽ. z iste intellectus est magis litere cõsentaneus cum appellatur prius comes q episcopus. et ita vidi in personã quondam neapolitani archiepiscopi qui fuit de progenie illorum comitum de rubeis in diocesi Parmensi. Erat eñ comes ratione patrimonij z possidebat comitatũ et nihilominus erat archiepiscopus. et videt probari posse in. c. fi. ne clerici vel monachi. lib. vj. iuncto eo qd ibi not. per Jo. and. z ad. c. presens. alleg. in cõtrariũ dic qd forte ille sponte renũciauerat. Non eñ dicitur ibi q aliter non posset esse clericus. Si enim episcopus vel abbas seu alius platus ista possidere potest ratione ecclesie: fortius ratione ppriĩ

6 patrimonij. vt in. d. c. fi. ¶ † Secundo opponitur quia hic fuit probatuz qd publica fama habebat hec omnia pertinere ad monasteriũ: ergo debuit sufficere cum factum esset antiquũ z cõcurrerent alia adminicula. vt in. c. cum causam. 3. de probationi. z. c. preterea. de testibus. Sol. Jo. and. non format directe hoc cõtrarium sed ipsum sentiendo dicit primo q ideo hic contẽnitur hec probatio fame: ita vt de ea nulla fiat mẽtio: quia etiam in antiquis factis sola fama nõ probat. Secũdo dicit posse dici sm Hostiẽ. qd ideo hic non curat de fama: quia alia inducta sic euidenter reprobãtur q prestãt adminiculum cõtra famam que potuit oriri ex falsis instrumẽtis de quibus sequit. alias sufficeisset fama cũ alijs adminiculis de quo remittit ad dictũ. c. preterea. Nota bene ex primo dicto Hostiẽ. qd fama nõ releuat quãdo alie probationes reprobant. Secundo perpetuo nota q fama cum alijs adminiculis probat dominiũ in antiquis factis. qd tamen ego simpliciter nõ admitto nisi saltem illa adminicula facerẽt semiplenam pbationẽ. de quo vide qd dixi lati in. c. veniens. el. j. 3. de testi. vbi tractaui effectũ fame. z p Bar. in. l. de minore. §. tormẽta. ff. de questi. z vide Inno. in. c. illud. de psump. in fi. z qd dixi in. c. cũ ad sedem. de resti. spol. Tertio ad istũ tex. respondet Jo. and. q hic pars nitebatur probare famã sed non probauit: vt colligitur ex text. ibi nitebatur. z per hoc euitat aliud contrarium quare testes non releuauerunt abbatem cum deposuerũt qd a. lx. annis z infra zc. nam testes non sic deposuerũt sed abbas nitebatur sic probare. Uel dic z quarto vt dixi in. c. licet ex quadam. 3. de testibꝰ. q in factis antiquis que sui natura non possunt probari nisi per famã tunc fama multum operatur. Secus in alijs que sui natura potuissent vere probari licet per negligẽtiam partis probatio propter antiquitatem sit facta difficilis vt in dominio probãdo. ¶ † Oppo. tertio contra vnum notabile et cõtra textum. Innuit enim a iste text. in vñ. instrumẽtum. q notarius b possit per aliũ

apparet. C. de fide instrumen. Item adde hic quod quando quis teneatur se subscribere in actu si nesciat vel non potest debet facere hoc per tabelli. ad hoc solum deputatum. tex. est in. l. fi. §. fin autem dubium. C. de iure deliberã. sed qd tunc sufficiat scribere per alium probare videtur tex. in. l. libellorum. ff. de accusa.

instrumẽtum scribere contra tex. in aut. de tabel. §. nos autem. vbi text. videt velle q notarius debet per se totum complere. Soluit hic Hostiẽ. q licet text. hoc innuere tacite videatur: non tamen est verum si hoc facit scribi per manum priuataz: sed nec etiaz per publicam nisi iudicis auctoritas interueniat. vt in dicta aut. z. j. eo. c. penul. z vlti. Jo. and. remittit ad Spec. de instru. edi. §. restat. versi. quid de hoc. et ibi Specu. nil approbat sed Jo. and. latius prosequitur post Nico. matha. in §. instrumẽtis. ver. item opponitur. vbi in effectu videtur velle q si tabelliones sunt per se sine statione: tunc ipsi qui fuerunt rogati debent per se instrumẽtum totum scribere z complere. vt in dicto. §. nos autẽ. nisi subsit cõsuetudo vt vnus notarius possit scribere instrumentum ex protocollo alterius que seruanda erit. argu. c. cũ dilectus. j. eo. z. l. i. C. que sit lon. consuetu. Si autẽ in statione est magister z discipulus z ambo audiũt tunc potest discipulus scribere z magister se subscribere. nec hoc impugnat. d. §. nos autẽ. Aduerte tamen quia glo. ibi intelligit quãdo etiam discipulus fuit rogatus. et credo q etiam fuit de mente Jo. and. in loco prealleg. vbi vide latius per eũ. Do. Anto. leuiter hic transit. dicit enim se putare q de iure toleraretur instrumentum si ambo essent rogati z quilibet se subscriberet et vnus scriberet z sic dicit seruari bononie. Sed de hoc non dubito nam impossibile est qd scribãt ambo. videtur tamen do. Anto. sentire q regulariter notarius qui non est magister non possit per aliũ scribere. Idem sentit glos. in. l. generali. C. de tabu. lib. x. et in. c. cũ. p. j. eo. d. Cardi. j. co. dicit se 2suluisse notarium posse per alium etiã priuataz scribere instrumẽtum dũmodo ipse qui fuit rogatus se subscribat. ad hoc. tx. qd. ii. cum redẽptor. z hoc. c. inducendo. vt. 3. z in aut. de tabel. §. antepe. et pe. z in aut. de instru. cau. §. in his vero. mouetur hac ratione: quia industria tabellionis non eligitur in scribendo: sed vt det fidem gestis quam satis prestat in se subscribẽdo. z hoc mihi satis placet z in multis locis de consuetudine obseruatur. Nec obstat. §. nos autem. quia dico cõsiderata ipsius mente potius facit cõtra. nam emanauit ibi illa prouisio quia ille qui rogabat non audiebat verba contrahentiũ sed alij cõmittebat z ipse postea se subscribebat: secus ergo si ipse rogatus fuit presens z postea scribat per alium maxime eo dictãte z in fine se subscribat: vt in regula: qui p alium. de regu. iur. lib. vj. z in. c. mulieres. de sentẽ. excõ. vbi mãdans dicitur vere facere quo ad iuris effectum. Item de hoc videtur text. hic a contrario

8 non cauillando literam. ¶ † Quarto oppo. per rationem litere cõtra text. nam dicit litera quod meum est ex vna causa zc. sed ista non erant monasterij: quia priuilegiũ luitardi erat falsum ergo donatio imperatoris debuit valere. arg. de restitu. in integ. cõstitutus. Sol. dicit Inno. z Hostien. post eum qd ideo non valuit factum imperatoris: quia nõ intẽdebat illa dona de nouo donare monasterio cum cederet propter donationem precedentem luitardi quam credebat tenere illa bona esse monasterij. reperta eñ falsitate primi priuilegij corruit ipso facto confirmatio. nam in donatione intẽtio est necessaria. insti. de dona. §. z in summa. z. C. de dona. l. nec ignorans. Item sicut non tenet sentẽtia lata ex falso instrumento: ita z priuilegiũ ex falsa causa vel falso instrumento cõcessum non tenet. C. si ex fal. instru. l. i. z. ii. qd bene notabis. Si autem in primo originali priuilegio non apparuisset falsitas vel illi non inniteretur princeps sed diceret talia z talia tibi concedimus z confirmamus: tunc non quereretur sm Innoc. que sunt concessa et que confirmata: quia in quibus

¶ Adde an notarius possit p aliũ scribere Alexand. consi. cxxvi. j. lib. Antoniꝰ Francus. ¶ Circa h an notarius possit per aliuz scribi facere instrumentũ z illi se subscribere qñ forsan est impeditus ipsemet scribere: dicas quod si scribens scribit de mandato notarij rogati de instrumẽto de quo mandato notariꝰ subscribens dz in subscriptiõe fidem facere valet talis subscriptio perinde ac si ipse notariꝰ principaliter scripsisset: qz subscribens se scripture alterius manu scripte de suo mandato consetur totã scripturam scripsisse. l. ita stipulatus. in §. chrysogonus. z ibi p Bart. in pe. colũ. z p Ange. et Alexã. ibi de v. obli. et hr p Bal. in. l. hac 2sultissima z. in. l. cũ antiquitas. i vlti. colũ. C. q testa. fa. pos. z hr per Bal. i aut. cõtra qui propriã. C. de nõ nu. pecu. z p Alexã. in cõsi. cxvij. in. ij. parte consil. et adde q subscriptio notarij in archiui publici copie instri dãdi alicui sufficit lz testes trãsumptioni interfuerit. ita Bart. in rubri. C. de fi. instrumen. in. ij. colum. et de subscriptione notarij facienda instrumento vel finis qualr fiat z quid operet: vide per Spec. in tit. de instru. edit. in. §. i instrumẽtis. in v. itẽ qd nõ ẽ a tabellione. z in ti. de sentẽ. pla. in. §. vt autez. in ver. notarius.

a ¶ Priuilegiũ ɔfirmationis impetratũ a papa vel a principe si sit sur-
reptitiũ: puta qꝛ sit ɔfirmatoriũ alicuius instrũ qđ erat falsum vel alicu-
ius ɔtractus simulati ⁊ de his nõ sit facta notitia pape vel principi cõ-
firmãti talis ɔfirmatio nihil penitus operatur etiã qđ est fortius si in cõ-
firmatiõe apponantur illa vba ɔfirmamus actũ si de se est validus alias
de nouo concedi-
mus nihil opera-
tur etiã si adesset
qđ est forti⁹ clau-
sula supplẽtes de
plenitudine pote-
statis oẽs defect⁹
tã iuris q̃ facti si
q sunt adhuc stan-
tibus oibus istis
clausulis cõfirma-
tio nil valet ⁊ ni-
hil operatur ꝓpter
vitium surreptio-
nis vt hic latius p
istum quod no. qꝛ
frequẽtissimũ est.
ad ꝑdicta etiã fa-
cit illud quod no.
Bart. in. l. j. ꝑ glo.
j. ff. de his qui sunt
sui vel alie. iuris.
vbi etiam alij do-
ctores q si papa
confirmat priuile-
gia alicui ecclesie:
vel princeps cõfir-
mat statuta alicu-
ius ciuitatis intel-
ligitur solum con-
firmare que iusta
sunt ⁊ non alia.
idem dicit Bald.
in. c. in presentia.
in. v. colum. de ꝓ-
batio. ⁊ in. l. cum
oportet. i ꝑn. post
Cy. ibi. C. de bo-
nis que libe. ⁊ in
l. j. in. j. colũ. ff. de
constitu. princi. ⁊
in. c. j. vbi omnino
videas aliq̃ pul-
chra ad ꝓpositũ
in titul. per quos
fiat inuesti. ⁊ in. l.
j. C. de mono. ⁊ in
l. iij. C. de preci. im-
pera. offe. Ludo.
ro. in cõsil. ccxviij.
incip. viso instru-
mẽto: ⁊ ti. qõnis.
in antepenulti. colum. Sicut videmus in confirmatione feudorũ quã
princeps facit: quia solum vera ⁊ legitima feuda dicitur cõfirmasse ⁊ non
alia. tex. est de hoc valde no. in. c. j. ⁊ ibi Bal. no. in tit. p quos fi. inuesti.
⁊ in alijs locis ꝑalle. ⁊ sic vides q papa vel princeps cõfirmando priui-
legia nõ semp intelligitur de nouo dare etiã si sint inualida. Accedat etiã
illud qđ pulchre voluit Bal. in. l. oẽs. in. viij. colũ. ff. de iusti. ⁊ iure. vbi
elegãter dixit q si papa vellet posset expsse cõfirmare statuta ɔdita con-
tra libertatẽ ecclesie: tamẽ in generali cõfirmatione statutoꝝ nõ intelli-
gitur ɔfirmasse statuta ɔ libertatem ecclesie. de quo dicto ⁊ eius verita-
te ibi vide latius per Bal. ⁊ do. meum do. Jas. de may. Ad ꝑdicta etiã
faciũt not. per Alexã. Jmo. ⁊ latius per do. Jas. in. l. more. in. x. colũ. ⁊
sequen. ff. de iurisdi. omniũ iudicum.
¶ Ad de qd operetur clausula supplẽtes omnẽ defectũ. Alex. cõsil. lxviij.
j. lib. ⁊ de cõfirmatione pape quo ad statuta: eũdem ɔsi. lxix. j. lib. ⁊ vide
quo ad qõnes abbatis: Areti. ɔsi. viij. ⁊ ɔsi. xv. ⁊. lxij.

b ¶ Sebasti. Sapia. ¶ Defectus. Vide Feli. in. c. postulasti. col. xv. de
rescrip. vbi allegat concor.

c ¶ Sebastia. sapia. ¶ Presupposita. Vide Cardi. in ɔsi. cxix. incip.
monasteriũ sancti iuliani. col. vj. Gemi. in. c. j. in prin. col. iiij. de senten.
excõi. in. vj. Ange. in. l. si donatio. C. de donatio. Feli. in. c. ij. colũ. xviij.
versi. leges inserte. s. de rescriptis.

d ¶ Sebastia. sapia. ¶ De necessitate. Qđ ꝑdicta clausula nisi operetur
cõcludunt docto. cõiter in. d. l. edita. Sed Jas. ibi. col. fi. limitat tripli-
citer primã tamen limitationẽ reprobat. vltimã reprobat Decius in. c.
licet causam. col. xvij. versi. septimo limita. de probatio.

e ¶ Et cũ Bar. tenẽt ibidẽ alij ꝑsertim Salice. in. ij. col. Bar. in. l. nõ so-
lum. §. morte. in. x. col. ff. de ope. no. nun. ⁊ in. l. cum procurator. §. si dñs.
ad fi. j. col. eo. ti. ⁊ in. l. nesennius. in. j. no. per illũ tex. ff. de nego. gest. cum
alijs cõcordan. ibi
signanter per do.
Alexan. Jmo. be-
ne facit quod deci-
dit Baldus in. l.
tres denunciatio-
nes. ad fin. in vlti.
q. C. quõ et qñ iu.
ɔfirmat istã deci.
vltra alios domi.
Jas. de may. in. l.
edita. in antepe.
col. C. de eden. per
illud qđ singu. et
forti⁹ decidit bal.
in auth. hodie. ad
fi. C. de iura. calũ.
vbi decidit Bal.
post lit. contest. qñ
nõ est licita emen-
datio vel mutatio
libelli non posset
fieri etiam de con-
sensu vtriusq3 par-
tis: ꝗtominus pro-
pter solã contesta-
tionẽ vnius. et de
ista clausula sal-
uo iure addendi
vel minuẽdi vide
omnino Bal. in. d. l.
edita. in repe. pa-
duana. in. ij. colũ.
pe. charte nia. in
versicu. item dubi-
tatur an clausula
saluo iure ⁊ c. vbi
inter cetera limi-
tat singulariter de-
cisionem Bart. ⁊
eũdem ꝓcedere qñ
clausula fuit con-
cepta sub verbis
quib⁹ vtitur Bart.
vbi. s. et Abb. pa-
nor. hic: videl3 sal-
uo iure addendi
vel minuendi: qꝛ
tũc etiam si aduer-
sarius consentiret
illa clausula ad-
huc nihil operaretur:
ratio qꝛ ꝓtestãs ad ius se retulit dũ dicit saluo iure. secus si ita diceret:
saluo mihi arbitrio addendi vel minuendi. tunc ista clausula operare-
tur q posset emendare vel mutare post lit. contest. alleg. tex. in. l. in. ra-
tione sui ibi: ad ius se retulit. C. de here. institu. qđ reputat valde not.
sed do. meus do. Jas. dũ legeret. d. l. edita. dixit hanc limitationẽ Bal.
nullo modo sibi placere eo qꝛ arbitriũ nõ importat neq3 respicit merã
voluntatem sed iuris dispositionẽ ꝓut declarãt Bar. et doc. in. l. si sic. ff.
de lega. j. ergo illa vba saluo arbitrio regulantur sm dispositionẽ iuris
ergo non est differentia dicere saluo iure vel saluo mihi arbitrio. Jmo
plus tenuit ibi qđ etiã si clausula ista ꝓtestationis cõciperetur per verba
importãtia liberã et absolutã voluntatem adhuc ipsa nil operaretur: nec
eius vigore posset aliqua emendatio vel mutacio fieri post terminũ iu-
ris. hoc probat primo per rationem Bar. vbi. s. quã refert ibi Abbas
Panormi. quia quando aliquid non pendet a voluntate partium sed
stat in dispositione iuris certe protestatio partium quomodocũq3 con-
cipiatur nihil potest operari. secundo quia si de consensu vtriusq3 par-
tis non potest ista mutatio vel emendatio fieri. vt. s. proximo dixi in
ver. confirmat. ꝗtominus poterit fieri per solam protestationem vnius
partis tantum. Et si diceretur quod postq̃ iam lis est cõtestata: et iam
per lapsum termini ꝑclusa est via tũc cõsensus vtriusq3 partis nihil ope-
raretur. Sed nos loquimur qñ ꝓtestatio fit tẽpore cõgruo: quo casu post
lit. cõtest. et sic post terminum iuris debet esse licita emendatio vel mu-
tatio quasi trahatur retro ad tẽpus facte ꝓtestationis. et respondet q

in quibus non valet confirmatio per consequẽs
non valet concessio. hec enim tunc videtur princi-
pis intentio quasi diceret in omnem euentum vo-
lumus vt monasterium hoc habeat siue vt dona-
ta siue vt confirmata. ⁊ hoc verum sm eum nisi
a per surreptionem ᵃ priuilegium sit obtentum vt
hic ⁊. j. c. j. ⁊ hec verba bene notabis quia faciunt
ad multa. dic etiam quod in priori casu cessaret
interꝑtatio pape si sub ɔditione donasset: puta si
dixisset donationẽ talem cõfirmamus si tenuit:
⁊ si non tenuit de nouo damus: vt voluit hic Jo.
an. ⁊ bene. Jtẽ dico dispositionẽ hui⁹. c. ꝓcedere
circa predicta etiam si princeps confirmasset ap-
posita illa clausula supplentes de potestatis ple-
nitudine si quis defectus interuenit ⁊ c. ratio quia
b per illã clausulam solum suppletur defectus ᵇ com-
missus circa iuris solẽnitatem. secus si alius sub-
erat defectus: puta quia illegitimus vel falsa-
rius literarum vel quid simile. ita notanter dicit
Specu. in titu. de lega. §. nunc ostendendum. ver.
xviij. Sentit Hostien. in. c. j. de transactio. ⁊ idem
vbi esset defect⁹ potestatis vt in clemen. pastora-
lis. §. ceterum. de re iudic. fortius ergo vbi esset
defectus consensus: vt quia priuilegium fuit fal-
so fabricatum vt hic. princeps enim non inten-
dit talia confirmare: quia nec proprie in talibus
cadit confirmatio cum nullum subsit fundamen-
tum. facit quod no. Jnnocen. in. c. quod sicut. de
elec. idem dico eadem ratione vbi confirmasset ex
certa sciẽtia. nõ enim videtur velle supplere hos de-
fectus naturales. argu. in. l. nec ignorans. ꝑalleg.
9 ¶ † Et hec possunt adduci ad questionem quo-
c tidianam an presupposita ᶜ cõfirmationis validi-
tate sufficiat ad probationẽ prius concessorũ pro-
ducere ipsam ɔfirmationem an sit opus probare
aliter ipsa prius donata ⁊ concessa ⁊ postea cõfir-
mata. Sol. ex dictis Jnno. que ponit hic obscu-
re Jo. and. vt iacent colligi potest. ⁊ credo quod
Jnnocẽ. posuerit hec in addi. quia cõmuniter in
originali Jnnocẽ. hec nõ reperiuntur. dicit enim q
priuilegia cõfirmatoria sunt his meliora que con-
ceduntur ad instar: quia in ɔfirmatorijs dicitur de
re aliqua q sit donata vel vendita ⁊ pro tali ha-
betur: nec intelligitur per predicta vba donatio cõ-
firmata licet in priuilegio dicatur in principio con-
firmamus omnia habita ⁊ habenda nisi ea que
dantur vel statuuntur principaliter innitãtur confir-
mationi: ita qđ cõfirmatio est principalis causa
quare sit donatum vel statutum. ⁊ nõ ponitur con-
firmatio narratiue tãtum. ⁊ dicit repetenda que
not. in summa. C. de sal. cau. adie. l. j. Secus dicit
quãdo in priuilegio continetur: concedimus hoc
priuilegium ad instar: quia tunc omnia que con-
tinentur et sequuntur concessa intelliguntur ad
instar. vnde si sequatur in eodem priuilegio: et do-
namus vobis talem ecclesiam. intelligendum est
ad instar. et idem si dicat decernimus vel statui-
mus. ⁊ idem si dicat: adncim⁹ q habeatis ius in
tali ecclesia. vel si dicat: eam eximimus quia semp
intelligitur ad instar. et intendit per hec verba
Jnnocen. sm Joannem andream quod necesse
sit hoc vltimo casu probari istud ad quod fit rela-
tio. facit. j. de presumptio. auditis. hoc patet etiã
ex eo quod ipse Jnnocen. subdit dicens quod qñ
in priuilegio dicitur: eximimus omnes ecclesias
vestras que per nos sumpserunt regulam Augu-
stini in quibus has duximus exprimẽdas. hec ver-
ba ponuntur narratiue. argu. in. q. vi. hec quippe. et
ideo nulla ecclesia expsse probatur excepta nisi p eos
probetur qđ sumpserit regulã Augusti. hec sunt
vba Jnno. que ad literam refert hic Jo. an. que vt
vides satis sunt obscura in primo mẽbro. Et cre-
do qđ mens Jnno. fuerit distinguere inter priuile-
gia cõfirmatoria et illa que ɔceduntur ad instar. vt
primo casu si cõfirmatio fit ex certa scientia: pu-
ta qꝛ narrat seriose priorem concessionem et eam
postea cõfirmat: tunc non sit necesse exhibere pri-
mam concessionez 3 sufficit sola ɔfirmatio. secus
vbi ita nõ narretur prima cõcessio: vt si simpliciter
et generaliter diceret: cõfirmamus omnia habita
⁊ habẽda: ⁊ postea narratiue aliqua de donatiõe
exprimeret. et hoc apertius voluit Specu. in ti. de
instru. edi. §. nũc autem. in. j. col. sed in scdo mem-
bro. vbi dicit qđ ad instar talis predecessoris no-
stri cõcedimus ⁊ c. tũc enĩ semp oportet qđ docatur
de prima cõcessione. Et idẽ vbicũq3 cõcedẽs refert
se ad aliud: qꝛ tũc debet ꝓbari illud ad qđ fit rela-
tio: et hec notabis in practica. nã quotidie impe-
trantur talia priuilegia cõfirmatoria vel ad instar:
et originalia sunt ꝑdita. ¶ Venio nũc ad gl. ⁊ pri-
me quatuor sunt faciles ⁊ expedite p supradicta.
10 ¶ † Glo. v. querit an hec clausula saluo iure ad-
dendi ⁊ minuẽdi. sit necessario apponẽda in libel-
lo. respõdet sm quosdã q sic. argu. huius lre. Sed
glo. cõcludit cõtrariũ dicẽs q ad cautelam poni
d potest sed nõ de necessitate: ᵈ quia apponatur vel
nõ: libellus mutari potest vsq3 ad lit. cõtest. et non
postea. vt. l. edita. C. de edẽ. ¶ Not. bene glo. ⁊ idẽ
tenẽt hic cõiter doc. ⁊ Specu. in titu. de libel. con-
e cep. §. nũc videndum. circa fi. Sequitur Barto. ᵉ

hoc nihil valet p-
pter duo. Primo
per regulam. l. qd
spōse. C. de dona.
añ nupt. quam ibi
no. Bar. nūq̄ fal-
lere. scd̄o p aliam
regulam q̄ sumit
ex aureo text. l. in
bonor. ff. rē ratā
ha. glo. in regula
ratihabitionem.
in. vi. in p̄n. decla-
rat pfundū Bar.
in diuina repe. l.
si is qui p empto.
ff. de vsuca. dicit
etiā Bal. l. d. l. edi
ta. in. d. repeti. pa-
duana. in. iij. col. ⁊
in. d. l. nescenni⁹. in
iij. col. ff. de nego.
gest. ꝙ q̄tus ista
clausula saluo iu-
re addendi ⁊c. ni-
hil opet̄ q̄tum ad
facultatē emēdan
di libellū ⁊c. opa-
tur saltē istum effe
ctū sm̄ eum qd ille
q sic protestat̄ non
videt̄ cōuere age-
re sed diuisim. et
ideo nō vr̄ ad ali-
qd se astringere.
a ❡ Idē dicit In-
noc. in. c. certifica
ri. de sepul. in sim-
pliciter agente vt
videat̄ intentasse
oē ius suū vel sibi
competens siue sit
ius cōe siue muni-
cipale siue consue
tudinarium. ⁊ in-
telligitur illud de
duxisse qd sibi pl⁹
cōferret ad victo-
riā obtinēdam. et
refert et reputat
no. Bald. in. l. ge-
neraliter. in. ij. co-
lū. ad fi. C. de epi-
sco. et cleri.
❡ Adde Alexan.
consi. xxxi. i. lib.
Sebastia. Sapia.
b ❡ Falsum. vide la
te per do. Andre.
sicu. in repe. rub.
de fi. instru. colū.
xix. Bald. in. l. im-
perator. i. colū. in.
ff. de statu homi.
b ❡ An vitietur in-
strumentū si repe-
tur falsitas in idi-
ctione. vide. d. An
to. in. c. venerabi-
lis. circa fi. de reli.
do. et p Bar. in. l.
librari⁹. in. ij. col.
ver. qn̄q̄ est erra-
tū. de reg. iur. et p
do. Ra. in. l. noia-
tim. ff. de cōditio.
et demon. et dicit
ibi Bar. ꝙ nō vi-
tiat̄ instrm̄ si no-
tari⁹ omisit indi-

in. l. edita. falleg. in penulti. colū. vbi dicit ꝙ hec
clausula nihil operatur. et probatur ratione: mu-
tare libellū non dependet a voluntate libellātis sȝ
a legis dispositione. vt. d. l. edita. et in aut. qui se-
mel. C. quomodo et quādo iudex. ergo protestatio
partis nil operatur. vt no. in simili in. l. alimenta.
C. de nego. gest. et in. c. cū. M. de ↄstitu. An ⁊ quā
do libellus possit mutari addēdo vel minuēdo vi
de plene per Bar. in. d. l. edita. ⁊ dixi aliquid in. c.
ij. de libel. obla. ❡ Quero ꝙ ius deduxit abbas in
hoc iudicio. Glo. vj. dicit ꝙ omne ius competens
a monasterio qd dicit patere per verbū pertinere
positū in tex. et no. in hoc glo. ⁊ idē Inno. in. c. cū
ecclesia sutrina. de cau. pos. ⁊ proprieta. Et ex hoc
⁊ ex tex. no. ꝙ in rei vēdicatione potest actor cōclu
dere rē restitui put petebat iste Abbas vt patet
in principio non tamē intelligit̄ de nuda posses-
sione sicut quādo agitur possessorio: nec mireris
qꝛ rei vendicatio possessionem aduocat. C. de ali-
u. mu. cau. fa. l. vna. ⁊ tenēt hic Goffre. ⁊ Io. and.
et vide qd no. in. c. ij. de dolo et cōtumia. ⁊ per glo.
11 institu. de actio. in princi. ❡ †Quero dicitur hic
in tex. ꝙ priuilegiū Henrici ↄferebat vel etiam cō
firmabat. videtur enim hoc impossibile. argu. in
c. ij. de institu. Soluit glo. in verbo vel cōferebat ꝙ
Henricus ↄferebat tanq̄ dn̄s p̄dicti comitis: qꝛ
ille comes non potuit alienare feudum etiam in
ecclesiam sine licentia dn̄i. no. hoc dictū. sed dic de
hoc plenius et melius. vt no. in. c. ij. de rebus eccle.
non alie. ⁊ in. c. que in ecclesiarum. de ↄsti. Secun-
do soluit vt dicitur in tex. ꝙ ad alia referebat̄ con
firmatio et ad alia cōcessio. An aliter dicune que
referre non curo: quia tex. met hoc declarat. et su-
pra aliqua tetigi circa virtutem huius confirma-
tionis. Nam dicebāt primo ꝙ ↄfirmatio respicit
hoc casu vtile dn̄ium: qd habebat vasallus in quo
trāsferendo licentia dn̄i erat necessaria. Collatio
vero respiciebat maius et directum dominiū qd
habebat dn̄s: qd tamen nō placet Innocen. qꝛ nō
est credendum ꝙ dn̄s per hec verba voluerit a se
directum dominiū abdicare. nec etiam potuisset
si voluisset sm̄ Hosti. argu. in. l. legatus. ff. de offi.
preti. hoc vltimū est falsum quia sm̄ hoc non fuis-
set valida Constātini donatio facta in ecclesiam.
Cuius contrarium cōiter tenet̄ ⁊ probat̄ in. c. fun
damenta. de elec. lib. vj. cum fi. Item dic ꝙ primū
est ↄtra hūc tex. qui interpretat̄ donationē referē-
dam ad alia bona que cum non fuerunt expressa
12 per nos exprimi non possunt. ❡ †Glo. in v̄. con
sumptum querit in quibus locis cōsumptio vel
abrasio inducat suspicionē. responde vt in ea quā
no. Idem dicūt Io. et An. in testium coactione
vel in iuris narratione. Itē sm̄ Inno. et Io. and.
in noībus iudicum vel partium vel rerum super
quibus est litigium vel in data vel in narratione
seu cōclusione iuris vel correctione attestationū ⁊
in multis aliis que iudex discretus poterit intue-
ri. ⁊ vide de hoc qd notatum fuit. s̄. eo. ex literis.
dicit tamē Inno. iudicem debere attendere si con
tra istas suspiciones appareāt alie in cōtrarium.
vt in. c. penul. et vlti. de cri. fal. dicit etiam ꝙ plus
reddit rescriptū suspectum rasura q̄ cōsumptio
per. c. ij. j. eo. et de cōfirma. vti. vel inuti. in. c. cū di-
13 lecta. qd not. ❡ †Glo. ver. indictionis. facit qua
tuor. primo querit an indictio semp debeat inse-
ri in instrumēto et dicit ꝙ sic et addit quedā alia
inserēda. Tu de hoc dic vt ple. dixi in. c. j. s̄. eo. tit.
❡ Secūdo querit an instrumētum debeat edi cū
die et cōsule. dic vt plene dixi in. c. j. de probationi.
❡ Tertio querit quid sit conditio. ⁊ respōdet qd
est quidā numerus annorum constans ex tribus
lustris ⁊c. vt in glo. et dic ꝙ quinq̄ anni faciunt
vnum lustrum. ff. loca. l. itē querit̄. §. qui impleto.
et dicitur indictio ab indicendo quia in singulis
xv. annis indicebantur tributa a romanis. nā in
primis quinq̄ annis indictiōis dabat̄ romanis
tributū in ferro pro armis. in secūdis in argento
pro stipendiariis. in tertiis in auro seruando pro
republi. et de hoc. C. de iusti. co. confir. l. vna. in fi.
et per glo. in aut. vt prepo. no. impera. in v̄bo in-

dictiones. simile no. de triplici corona imperato
ris: quarum vna est ferrea: alia argentea: alia au-
rea. in clemē. romani. de iureiuran. ❡ Quarto ⁊
vlti. querit glo. quomodo potest perpēdi falsitas
instrumēti ex falsa indictione. ⁊ ↄsequēter queri-
tur quō dignoscit̄ quota indictio currebat anno
confecti instrumēti. Respōdet in effectu ꝙ debet
prius videri quotus annus dn̄i currebat tunc et
diuidantur anni dn̄i per. xv. ⁊ quicquid supest a
xv. ita ꝙ nō cōpleat. xv. additis tribus annis ta-
lis debet esse indictio in instrumēto. ⁊ si nō est ta-
lis falsum est instrumentū sm̄ glos. ❡ No. plura
ex hac particula glo. primo regulam ad indictio
nem inueniendā vt diuisis annis dn̄i per quinde
cim addantur tres anni residuo. ⁊ dic ꝙ illi tres
anni adduntur quia anno natiuitatis dn̄i tertia
erat indictio. ❡ Secūdo not. ꝙ si indictio est fal-
sa puta quia non ↄcor. modo p̄dicto cum annis
b dn̄i reddit̄ instrumētum falsum. b hoc non est in-
distincte verū. sed dic vt no. Io. and. sup data. vj.
lib. in nouella. ⁊ per Bal. in. l. si librarius. ff. de re
gu. iur. ⁊ per Specu. in ti. de instru. edi. §. j. iuxta
prin. ⁊. §. instrumentū. vsi. item qd non est. ⁊ Ar-
chidia. xxiij. q. v. de liguribus. ❡ Item no. tertio
c ex glo. ꝙ anni dn̄i cōputātur c a natiuitate. qui-
dam tamē computāt ab incarnatione. vt in. c. in
noie dn̄i. xxiij. dist. prima tamen cōputatio videt̄
rectior: de quo vide per do. de Ro. sua decisi. xliij.
An autem dies ⁊ consul ⁊ similia debeāt poni in
instrumento priuato plene dixi in. c. ij. s̄. eo. per q̄
decido q̄ hic notauit Hosti. de procuratore cōsti-
tuto per lr̄as ↄfectas sine die ibi dixi. ❡ No. glo.
in ver. magis. que innuit chronicā in iudicio pro
bare. ⁊ vide gl. in. c. venerabilē. de elec. in v̄. trāsta
14 lit. ⁊ Bar. in. l. j. ff. si cer. petat. ❡ †Glo. in v̄. men
tio. colligit ꝙ in priuilegiis fienda est mētio sen-
tentie sicut ⁊ cōpositionis ⁊c. Ego hoc credo ve-
rum quādo priuilegium esset ↄtra sentētiam vel
compositionē: quia princeps in dubio non intel
ligitur seu presumit̄ velle venire ↄtra sententiam
vel compositionē de eis mentione non habita. vt
in. c. ex multiplici. de decimis. ⁊ in. c. cum olim. de
prescript. Si autem priuilegiū esset sm̄ sniam nō
video ad quid sit necesse facere mentionē de sentē
tia cum quis possit multiplicare titulos. vt. in. c.
post electionem. de ↄces. preben. ⁊. j. in glo. in v̄bo
15 qd meum. in fi. ❡ †Oppo. ↄtra tex. in v̄. nec atte-
stationes. ⁊ videt̄ ꝙ iste attestationes debuissent
valere inter alias psonas. vt in. c. cum causam. et
c. cōstitutus. s̄. de testi. respondet glo. in v̄bo no-
cumentū: ꝙ partes non compellunt̄ tales attesta
tiones recipere vt hic: sed bene possent cōi cōsen-
su approbare. de quo vide qd dixi in. d. c. cū cām.
❡ Sed contra hoc ⁊ contra tex. oppo. videt̄ enim
ꝙ ex necessitate iste attestationes ⁊ sententia de-
buissent preiudicare archiepiscopo cum ipse tu-
lerit sententiam pro monasterio. ⁊ sic in fauorem
monasterij. ad hoc. j. de re iudica. q̄tus. ⁊. l. sepe.
ff. de re iudi. ff. de pig. l. fideiussor. Sol. multiplex.
primo sm̄ Innoc. iste archiepiscopus iudicauit
ex necessitate officij non autē volūtate. Officium
autem necessariū non debet esse alicui dānosum.
de elec. cū non deceat. lib. vj. Iura autem ↄtraria
loquunt̄ quādo quis potest aliū remouere a iudi
cio ⁊ non remouit. de quo in. d. c. q̄tus. vel quan-
do subscripsit se vt testis in re sua que alteri obli
gabat̄: vt in dicta. l. fideiussor. idem quando exer-
ceret aliud officiū voluntarium: vt quia esset ad-
uocatus vel testis. l. antepenul. ff. de inoffi. testa-
men. in. c. ex literis. cū ibi no. de transac. Sed offi-
cium iudicādi est necessariū. ff. de mune. ⁊ hono.
l. munerū. §. iudicandi. ❡ No. bene hanc solutio
nem que cōiter approbatur a doctoribus ⁊ rela-
ta ad tex. pbat hoc dictū pcedere etiam in iudi-
ce delegato qualis erat iste archiepūs. Sȝ ego du-
bito an sit vera maxime relata ad tex. quia causa
fuit hic commissa per imperatorem qui nō habe
bat iurisditionem in archiepūm. ⁊ per cōsequens
non necessitabat eū. ⁊ sic non poterat dici officiū
necessariū sȝ poterat se excusare ⁊ fuisset iusta cā
non acceptādi

ctionem p errorē.
de q̄ etiā p Bal. l.
imperator. ff. de sta.
homi. ⁊ adde hic
q. que fuit senis in
facto pducebatur
instrm̄ cōfectū pa-
risius ꝙ non habe
bat idictionem ad
uersari⁹ opposuit:
allegabatur ꝙ con
suetudo parisius
dictabat quod nō
apponeretur indi
ctio que consuetu-
do vȝ vt optime p
bat̄ in. c. cum dile-
ctus. j. eod. deficie-
bat aduersari⁹ pro
bare cōsuetudinē:
quia difficile erat
ire parisius pro te
stibus reptum fuit
dictū sing. Bal. in
l. j. in fi. C. ad velle.
vbi dicit ꝙ si pars
volēs probare con
suetudinem pdu-
cit in iudicio sex vl'
octo istrumēta pa-
risi⁹ cōfecta in qb⁹
nulla ē indictio ꝙ
satis erat pbata
consuetudo qd est
dictum ius.
❡ Adde an omis
sio indictionis vi
tiet istrm̄ Ro. ↄs.
cccxxv. ⁊ an pbe-
tur cōsuetudo ex
eo ꝙ octo instrā
cōfecta sunt absq̄
indictiōe vide qd
voluit idē Abb.
cōsi. liij.
Antoni⁹ Francis.
❡ Circa materiā
indictionis. s. q uō
dicat̄ et qualiter
connumeret̄ ⁊ qn̄
ann⁹ idictiōis in-
cipiat ⁊ quō ap-
ponatur i instris
⁊ quare sit in ucta
vide plene p spec.
i ti. de instru. edi.
in. §. j. in vsi. post
annos. ⁊ in versi.
breuiter. ⁊ sc. ⁊ vi-
de glo. j. cōsti. C. et
aliā glo. in rubri.
de indic. C. lib. x.
c ❡ Qualr̄ compu
tādi sunt āni dn̄i
vide glos. ordi. l. fi.
in aut. vt hpo. no.
ipe. q̄ dic qd a na-
tiuitate. sȝ Imo.
in. l. de diuisione.
ff. solu. ma. distin-
guit vt ibi p eū. ⁊
vide Domi. post
Arch. in. c. j. de re.
domi. vbi dicit ꝙ
anni dn̄i cōputan
tur ab incarnatio
ne. ⁊ ita etiā tenet
Do. in. d. c. in no-
mine dn̄i. in. xx. no
ta. xxij. distinc.

a ¶ Et vide tex. in. c. venerabilis. de relig. do. z tex. in. l. solennibus. C. de rei ven. z in. l. ad pbationē. C. loca. glo. in v. quodā iure. in. d. c. cū bar. z glo. in. l. qui vniuersas. §. qd p colonū. ff. de acq. pos. z vide Bart. in. l. j. §. Huius. ff. eo. Itē vide do. de Ro. in anti. deci. cīj. altas. ccīj. itē vtrū p pceptionē pensionis pbet possessio vide per. d. Anto. in. c. cū venissent. in. iiij. col. de restitu. spo.

b ¶ No. ad intellectum. l. si quis conductionis. C. loca. z adde quod cius dispositio hz locū in contractu cōmodati z in aliis contractibus. vt dicit Pau. de cas. in. l. commodare. ff. cōmo. ita dicit not. l. l. rem alienā. ff. de pigno. act. z dicit ipse do. Pau. in d. l. rem alienā. q doct. dicūt qd hz locum in ol alio cōtractu ex q oritur obligatio rem restitui z ibi est gl. volens qd. d. l. si qs cōductionis. hēat locū i cōtractu precarij. supradicta limita z declara vt per Pau. de cas. in. l. q rez suā. ff. depo. ¶ Adde an p locationē probet dominiū: Alex. cōsi. x. z. vij. z. cliij. Antoni⁹ Francis. ¶ De hoc an probet dn̄ium p instrumētum locatiōis. dicas q non pbatur nisi pbaretur titulus z q etiam fuit locatori soluta pensio vide per Bar. in. l. ad probationem. C. loca. z vide Paul. d ca. in consi. cclxxxi. dicit tamē Bar. in. l. non ab re. C. vnde vi. qd lz non pbet dn̄ium p talem locationem facit talis locatio locantē p̄sumi dn̄m: de quo p Alex. i cōsi. x. z. xij. in. iiij. parte cōsi. z de multis modis pbādi dominium vide per Spec. in tit. de loca. in. §. vj. in ver. lv. z seq. z in versi. cxlviij. z vide etiā p Bar. z Bal. in l. cum res. C. de pbationibus.

c ¶ Et vide Pau. de cast. in. l. et hec distinctio. §. cum fundū. ff. loca. z si non posuerit dato q alius socius qui remansit vtatur tota domo debebit soluere partē pensionis que contingebat socio qui se absentauit sm Imol. in. d. l. duo fratres. ff. de acqui. here. Anto. Francis. ¶ Circa hoc qd hic dr de socio dicas q soci⁹ pōt inuito socio vti re cōi vel cōducta ad vsum destinatū: puta domo ad habitandū: naui ad nauigandū: sylua ad incidendū ligna. vt est glo. in. l. labo

non acceptandi vel alteri non subdelegandi. vt no. in. c. pastoralis. de offi. dele. Item notarius hz officium publicum z dicitur seruus publicus. z tamen si scribit aliquid contra se facit sibi preiudicium: vt est tex. not. in. l. vxori. in fi. ff. de fal. In contrarium tamen pro dicto Inno. facit. c. suborta. j. de re iudi. sed certe potius facit pro: si bene ponderetur. nam loquitur in ordinario. Itē papa ibi protestatus est de suo iure. Secundo soluit Inno. q archieps tulerat hic sniam sup possessione tm̄: nūc aūt agebat petitorio merito sibi non debebat preiudicare. ff. de acqrē. pos. l. naturaliter. §. nihil cōe. Hec solu. licet sit vera in se z pbet in. c. si. de cau. poss. z ppie. tn̄ non cōgruit lre que fundat se q res fuerat inter alios acta nūc: q2 ad aliud nūc agebat. Tertio soluit qd ex nouo iure potuerūt ista post sniaz ad mediolanēsem ecclā puenire. ¶ Hec solu. mihi nō placet: q2 monasteriū sm hoc debuisset obtinere nisi archieps ostenderet de iure suo: q2 semel dn̄s semp presumit dn̄s nisi pbetur cōtrariū. vt in. l. fine possidetis. C. de pba. dixi in. c. cū ad sedē. de restitu. spol. Quarto soluit Hostiē. dicēs in effectu q snia lata per archiepm nō potuit piudicare ecclesie: quia aut archieps sciebat factū z delictū nō debuit preiudicare ecclesie. vt in regula delictū. de reg. iur. li. vj. z de in integ. resti. c. j. lib. vj. Aut ignorabat z debet esse probabilis ignorantia excusata in. d. c. ad apostolice. de dc. exod. Cōtra hāc solutionē facit q2 tex. non fundat se sup hac ratione: sed quia res inter alios acta. vnde lra ista magis facit pro prima solutione Inno. nisi obstarēt contraria supra formata. Sed cunctando om̄ia credo posse dici qd respectu ecclesie cuius noie agebat satis de sententia inter alios acta. nā archieps tulit sniam non noie ecclesie vel tanq eius minister sed potius vt delegatus imperatoris qui forte tanq dn̄s feudi delegauit. Not. tamē ex pdictis cautū esse q processus substātialis cū snia publicetur sicut hic factum fuit. nā vt vides in instrumēto snie continebant oēs attestationes: vt sic si cōtra pcessum aliquid obijciet possit fides fieri per instrumentum snie: sed vt dicit Jo. an. olim de facili hoc fieri poterat: q2 breues erāt depositiones testium: sed hodie tāta est interrogatoriorū pluritas qd hoc facile fieri nō posset. ¶ Glos. in vbo quo magis. in fi. opponit z nō soluit. Jo. and. remittit ad no. in regula vtile. z in regula cū eum. de reg. iur. lib. vj. ¶ Glo. in ver. cōfirmari. opponit de tribus iuribus z nō soluit. sed Jo. and. dicit qd in. c. in synodo. improprie ponit cōfirmatio. ad. c. in noie dn̄i. dicit q speciale est cuius ratio patet. j. de dec. lz. z dic qd illud. c. nō facit in oppositū. solū eñ probat q electus in papā administrat ante cōfirmationē seu installationē. ad. c. cum inter. dic q ille alio iure elegit z alio confirmauit scz tanq alter vt ibi no. z in. c. vt circa. de elec. lib. vj. ¶ Glos. in verbo qd mei. allegat primo cocordātias. secūdo opponit de. l. possideri. §. ex pluribus. ff. de acqr. pos. Sol. q licet possessio possit ex pluribus causis haberi nō tamē dn̄ium vt hic. ad hoc. c. vt qs duas. de elec. lib. vj. Bart. in. d. §. ex plurib⁹. dicit q ex diuersis causis eodē tpe cōcurrentibus pōt vna effici mea. l. marcellus. ff. de leg. j. Secus si cōcurrant diuerso tēpore. z vide de hoc ibi plene p eum: z aliquid p Jo. and. in. d. c. cum persone. de priuile. lib. vj. Tertio glos. querit an debeat suo

boribus. in. §. nauis. in vsi. nauiget. de vsufruct. et pōt etiā ducere in domū cōmunem vel cōiter cōductā amicū suū socio inuito. vt per Bar. Ange. z Alex. in. l. si stipulat⁹ fuero p te. ff. de vbo. obli. qd tn̄ intellige verū nisi vellet inducere in domo inimicū socij ipso socio inuito. ita Bal. no. in. l. j. in. ij. col. C. qui testa. fa. pōt. nec posset inducere aut retinere cōcubinam vel inducere meretrices inuito socio in domo. ita Bal. l. l. si cōuenerit. ff. pro socio. et adde qd socius pōt alium loco sui eq idoneū inducere inuito socio. z hoc habebit iudex arbitrari an sit eq idoneus vel sit honesta persona. vt p Bal. late in. l. j. in vlti. col. C. qui testa. facere possunt.

c ✝ Sebastia. Sapia.

d ¶ Glos. vide moder. late in. l. j. C. qui testa. face. pos. vbi Bal. dicit gl. in. d. §. fin. institu. loca. eē singularē. et de veritate vide p Alexā. in. l. seruū electione. §. labeo. ff. de leg. j. z Ang. in. l. duo fratres. ff. de acquirē. heredi. vbi ponit an si plures scholares cōducunt domum et vnus recedat: an illi qui remanēt debent soluere p parte illi⁹ qui recessit.

e ¶ Unde si vnus ex socijs scholaribus q simul conduxerunt domū ita alte legit quod impedit aliū studere potest cōpelli vtili act. pro socio vt ab hoc desistat vt hic per do. Anto. et adde q etiā vnus ex scholaribus non pōt inuito socio retinere meretrices i domo: vt dicit gl. in. l. non aliter. ff. de vsu et hab. imo pōt repelli socius de societate scholariū si ali⁹ sit rixosus et scandalosus. vt. l. si conuenerit. ff. p socio. et est bonus tex. in. c. ex lris. de cōstitu. et tenet do. Anto. in proemio Greg. in. v. colū. et vide quedā alia ad ppositum que ibi scripsi post eum. et vide ad predicta Ange. de are. in. §. fina. institu. loca. in penulti. colū. et dicit Bald. in. l. j. C. si de momen. pos. fuerit appella. q ab hac sententia non poterit appellari quia celeritatem desiderat: si tamen scholaris vagando in scholis doctorem legendo impediret non per hoc debebit a legendo desistere vt est glo. xlvj. dist. c. scimus. quā ad hoc alle. Ro. in. l. j. ff. solu. matri. sm Alexan. ibi.

cumbere allegās diuersos titulos sui dn̄ij. z videtur velle q sic si vult rem nancisci ex diuersis titulis nō concurrentibus. Secus si rōne vnius egit z rōne alterius vult excipere. Et no. in hoc gl. z primum membrū videt pbari in. d. c. vt qs duas. vt patet ex not. in. c. post electionē. de cōcess. pben. vbi dixi. z vide qd not. in regula nullus pluribus. de regu. iur. lib. vj. ¶ Glo. in ver. nec accessorium. primo allegat cōcordantias. scdo allegat in cōtrariū de iureiurā. debitores. vbi iuramentū accessoriū ad contractum non sortit naturā cōtractus: imo tenet licet cōtractus vsurariū sit nullus. Rn̄det q est speciale. tu dic melius vt ibi plenius dicetur. Postea opponit iterū et solu. vide ad materiam

16 qd no. in. d. regula accessoriū. ¶ ✝ Glo. in ver. non

a sufficiant. ᵃoppo. q imo locatio pbet dn̄ium nā videmus q cōtra locatorē agentem non potest inquilinus referre questionē dominij. vt in. l. si quis cōductionis. C. loca. sicut nec contra agentem cō-

b mo. vel pignoratitia. Soluit ᵇglo. q cōtrariū procedit si ageret actione locati: sed hic agebat rei vēdicatiōe que pponit tanq contra quēlibet extraneum. ideo locatio non pbat dn̄ium cū cōductor possit rem cōductā alteri locare. l. nemo. C. loca. et non probat hoc esse zc. vt. s. dixi in notabilibus. et dic clarius quo ad casum nostrū q hic non agebatur cōtra cōductorē quo casu posset disceptari: an contra locatorē possit cōductor excipere de dominio: sed agebatur rei vendicatione cōtra extraneum. et sic oportebat pbare dn̄ium qd non pbat per locationē per supradicta. An autē et quando possit cōductor excipere de dn̄io contra locatorē. vide per Barto. in. l. si quis conductionis. C. loca. vbi post discussionē materie sic distin. Aut enim locator agit cōdictione. l. si colonus. et non excipit nec de dominio pprio nec alieno: sed oportet qd prius res restituat locatori. z fuit illud inductum in odium illoz qui per varias exceptiones volebant eludere locatores. Aut agit actione locati z aut dubitatur de locatione et potest excipi de dominio. vt. l. litibus. C. de agri. et cēsi. libro. xj. Aut cōstat de locatione et si excipit de dominio pprio auditur quia exceptio resoluit cōtractum locationis. l. qui rem propriam. C. locati. Aut excipit de alieno: et tunc aut ille dn̄s assistit et nō admittit. l. bona fides. ff. deposi. Aut non assistit et nō admittitur: quia nō resoluit ius agendi cum non dominus possit locare. dicta. l. nemo. Aut agit locator rei vendicatione et potest conductor excipere de dominio: quia agitur contra eum tanq contra

17 quemlibet extraneum vt dixit glo. et bene. ¶ ✝ Ultimo scias quod finis huius gloss. adducitur ad

c questionem an scholaris ᶜ recedens possit alium ponere loco sui in domo vel camera. et dicendum quod sic quia conductor potest locare zc. Sed du-

d bium est an possit hoc facere inuitis socijs. glo. ᵈ institu. loca. in fine dicit quod licet possit alteri locare iure locationis. vt. s. dixi. ratio tamen societatis prohibet que preualet cum videatur electa industria psone. institu. de societa. §. soluit. idem Specu. in ti. de iudi. §. ij. versi. circa hoc queritur.

18 vbi latius per eum. ¶ ✝ Ex his no. q iura loquētia de socijs pñt adaptari ad scholares et alios in eodē cenaculo habitantes qd clarius tenuit Azo per. l. pomptone. ff. de his qui deie. vel effu. vt recitat Specu. in loco preallega. vnde dicit quod si

e scholaris ᵉ non versat in domo vt deberet: potest

Zacharias.

a ¶ Preter stilum. Adde Felin. in c. sedo. colū. x. versi. stilus curie. ḋ. de ꝓscrip. not. l. apostil. ad istum in c. ex literis. in apostil. in versicu. stilus curie. ḋ. de rescrip. et in c. cum dilecta. eod. versi. nunc. ij. eo. tit.

Sebastia. Sapia.

b ¶ Et sigillis. vide roma. in consil. lix. incip. ad discutien. in. iiij. dubio et multa allegata per domi. Ias. in repe. l. admonendi. colū. lxxix. versi. adde etiam q̄ dicto cardinalis. ff. de iureiuran.

c ¶ An ⁊ quando creditur literis vel dicto cardinalis. ⁊ adde hic q̄ᵭ notatur post glo. ⁊ domi. abb. i. c. sicut. senten. excom. ⁊ de hoc vide per do. Anto. in c. quoniā cōtra. i. xxviij. col. ⁊ q̄ᵭ ibi notatur. de ꝓba. itē vide q̄ᵭ de hoc late scripsit Ro. in l. sciendū. ver. xxiij. decidit. de verbo. obli. vbi latissime hoc examinat. dat amplissimas remissiones. nā vltra hic allega. per do. Anto. allegat Inno. in c. cū dilecti. de accu. et in c. cū olim essent. de priui. Lap. all. sua. xv. circa prin. ⁊ allega. xxxij. vltra medium. bar. in l. i. C. de indi. lib. ⁊ bal. in l. exemplo. in fin. C. de proba. vbi alleg. Io. an. i. c. ex lris. de l in ite. resti. ꝑ bald. in l. si quis ꝑ calū. C. de epis. et cle. in vlti. colū. v. ꝑ cide ꝗro legat². et tu etiam vide bald. in l. iureiurā. C. de testi. ⁊ in. l. eā q̄dem. in fin. col. C. de accu. itē vide do. de ro. in antiquis deci.

contra eū agi actione ꝓ socio. agitur tamen vtili actione ꝓ socio: vt ibi not. ⁊ est ratio quia directa actio daf q̄n societas ꝯtrahitur ad cōmodiorem vsum ⁊ vberiorē questum. ⁊ illa dicif ꝓprie societas de qua leges loquunf. vt no. Spec. in ꝑalle. §. ver. hoc etiā not. Per hoc dixi in q̄ōne facti q̄ᵭ in materia odiosa appellatione socij nō veniet socius in domo: et ideo si statutū dictat q̄ socius teneaf ꝓ socio non tenebitur scholaris ꝓ socio in domo ōnitat: at quia illa ꝓprie nō est societas ⁊ in odiosis debemus capere verba stricte. vt in l. vlti. §. hec autē verba. ff. de nego. gest. ⁊ in c. in nr̄a. de iniur.

19 ¶ † Insup etiam puto q̄ si scholaris male versaf in domo nec cōpesci pōt a sua insolentia poterit expelli per. l. si ꝯuenerit. in fi. ff. ꝓ socio. ⁊. v. q. iiij. in loco. ⁊ hec sufficiant.

1 ¶ Cardinales ex commissione pape dispensant circa votū vltramarinū ꝓ terre sancte succursu.
2 Litere impetrate ꝑter stilum curie sunt de falsitate vel surreptione suspecte.
3 Vouens simpliciter potest compelli ꝓ executione voti.
4 An quinq̄ ignota sigilla vel vnū notū ꝓbent.
5 An sit credendum cardinalibus: vel corū sigillis vel prelatis alijs.

Quod super. Non valēt litere super absolutione voti per crucesignatum impetrate tacita veritate vel expressa falsitate. Communis diuisio. secunda ibi: ad q̄ᵭ ⁊c.

¶ Casus literalis. In archiepiscopatu cantuarien. erāt q̄dā crucesignati: mādauit papa cātuarien. episcopo vt eos ad voti executionem cōpelleret. ⁊ dum ipse eos cōpellere vellet ad votū soluendum: ipsi super absolutiōe voti redeūtes ab apostolica sede ostendebāt cardinaliū sigilla ignota: cum super impedimentis que exponebāt nō esset eis de leui credendū: quesiuit archieps̄ quid agere debeat super his. ⁊ papa respondit q̄ aliquando literas talib⁹ cōcedit ⁊ rescribit illis qui sciūt personas ⁊ facultates eorum hoc modo vt diligēter inquirant veritatē super impedimētis expositis, sup hoc q̄ᵭ animarū saluti et succursui terre sancte magis nouerint expedire statuant prouidentes ne in fraudem voti aliquid fiat. vnde si tales lr̄as impetrauerunt tacita veritate vel exp̄ssa falsitate siue sint cardinalium siue etiam pape et non solum dubie: sed etiā certe lr̄e ille nō valent ⁊ eis non obstantibus debent ad voti executionem compelli. Ber. ¶ † Not. primo arg. q̄ cardinales dispensant circa votum vltramarinum pro terre sancte succursu emissum. In ꝯtrarium tamen videtur tex. in c. ex multa. iuncta glos. in. ḟ. de voto. vbi patet q̄ᵭ circa hoc votum nullus citra papā sine ipsius speciali licentia dispensef: ideo intelligē istū tex. q̄ ex speciali cōmissione pape que sepe fit cardinalib⁹ viue vocis oraculo cardinales dispensabant. ¶ Not. secūdo q̄ sigilla cardinalium

2 sunt autentica dūtamen sint nota. ¶ † No. tertio
a q̄ litere impetrate preter stilum^a curie sunt de falsitate vel surreptione suspecte. ad hoc q̄ᵭ legitur ⁊ notatur in c. causam que. el. i. ḋ. de testibus. et in c. q̄ graui. de crimine falsi. ⁊ in c. ex literis. de constitu. ⁊ not. formam literarum cum scribitur pro absolutione crucesignatorū. ⁊ dicūtur crucesignati illi qui emisso voto pro succursu terre sctē assumebant crucem in signum peregrinationis eorū pectoribus annectētes. Idē tamen esset si emisso voto crucem non assumpsissent: quia nō minus sunt obligati. ¶ Not. ibi carere volumus ⁊c. Ex hoc enim ego arguo q̄ᵭ litere surreptitie sup voti absolutione sunt ipso iure nulle. q̄ᵭ ꝓbo per. c. nouit. iuncta glos. si. ḟ. de his que fiūt a prela. facit q̄ negari non potest quin in alio sint gratiose. ergo irrite interce dente surreptione. de fi. presby. c. i. et ñ. lib. vi. ⁊ q̄ᵭ not. in c. ad audientiam. de rescrip.

3 ¶ † Vltimo not. ex fi. litere q̄ vouens simpliciter potest compelli ad executionem voti. Ad idem. c. ex parte. de censi. simplex enim votū obligat etiā de iure ciuili. l. ij. ff. de polli. hinc dixit Inno. q̄ si aliquis simpliciter vouit intrare aliq̄ᵭ monasterium potest monasteriū instare vt cōpellatur intrare. ita not. in. d. c. ex parte. ⁊ vide per eum in c. scripture. de voto. ⁊ ho. tex. in c. licet. eodem titu.

4 ¶ Oppo. cōtra tex. d. c. post cessionem. de ꝓba. vbi statur vni sigillo donec ꝓbetur contrarium. Ad idē. ḋ. eo. c. ij. glo. iij. hic instat ⁊ in effectu concludit q̄ aut sigillum est notū ⁊ loquif cōtrariū. Aut ignotū ⁊ non creditur ei soli: sed oportet q̄ᵭ ad minus sint quinq̄. vt in c. i. xcviij. dist. ⁊ in c. i. de cleri. peregri. vtrunq̄ membrū limitatur hic per docto. Nam circa primū quādo nō est notū. dicit Hostiē. q̄ si is contra quē ꝓducitur negat illud esse verū sigillū eius cuius esse dicitur ex quo reputatur notum ei incūbit onus ꝓbandi. vt in c. tertio loco. de ꝓbatio. posset tamen fieri collatio cum alijs sigillis illius si habeātur sicut fit collatio literarū. l. cōparationes. C. eo. tit. intellige tū hoc dictū in casibus in quibus sigillum facit fidem. q̄ᵭ quādo fit dixi in c. post cessionē. ꝑallega. aliquid. ḋ. c. ij. Secūdum membrū vt stetur q̄nq̄ sigillis quādo sunt ignota: limitaf hic per Io. and. quando nulli fit p̄iudiciū. Tu dic melius q̄ aut sigilla ⁊ illi quorum nomine sigillaf sunt penitus ignota ⁊ non creditur etiam si essent mille q̄ eadē ratio est in mille ignotis penitus que in vno. vt dicit glos. no. in c. i. xcviij. dist. Aut habef aliqualis cognitio sigillorū vel sigillantiū: ⁊ tūc si nō agitur de alterius p̄iudicio speciali credif si sunt quinq̄. ⁊ sic intellige iura superius alleg. q̄ᵭ sensit Inno. in. d. c. i. de cleri. peregri. Aut tractatur de preiudicio alterius ⁊ non creditur. ⁊ sic intellige limitationē Io. hic pro hoc quia vbi agif de preiudicio alterius debent ꝓbationes esse clare. vt in c. in presentia. de ꝓbatio. ⁊ probatur ad propositū. ḋ. c. primo. in fi. in ratione sui. ⁊ in regula cum iura partium sunt obscura. lib. sexto. ¶ Sed contra p̄dicta facit iste tex. saltē a contrario in quo innuitur q̄ cessante surreptiōe staretur singulis sigillis ignotis cardinaliū ⁊ sic non requirunf quinq̄ saltem. Sol. Inno. dupliciter primo q̄ in contrarijs vbi requirunf quinq̄ non solum sigilla erant ignota sed etiam episcopus ⁊ episcopatus. Vel secūdo ibi erat maius periculū q̄ hic. ⁊ idem Abb. facit. c. quiescamus. xlij. dist. vbi creditur alteri ex quo nō agitur de alterius preiudicio. sed cōtra hoc facit. nam hic agitur de p̄iudicio terre sancte. Credo posse dici q̄ᵭ hoc. c. procedit quādo litere impetrātur in forma iustitie: licet aliquā contineant gratiam: vt probatur in verbo ad q̄ᵭ. vnde ex quo de cardinalibus habetur certa ⁊ indubitata notitia nō obstat ignorantia sigillorū cum in his q̄ sunt quasi iuris nō ꝑsumatur de facili falsitas. vt in c. penulti. de crimi. fal. est enim iuris vt dato impedimēto procedatur ꝓut dicitur hic in ver. ad quod. ⁊ de impedimēto est fiēda fides corā cōmissario. Secus vbi simpliciter absolueretur a voto: tunc enim militaret q̄ᵭ. ḋ. dixi. Et sic limita predicta ⁊ bene probatur hic.

5 ¶ † Sed nunc attingendo specifice an
b ipsorū cardinalium relatibus ⁊ sigillis^b sit certa
c fides adhibenda quero^c an sit eis credendum vel eorū sigillis de quibus minime dubitatur q̄ sint ipsorū cardinaliū. Vnde aut cardinalis dicit se esse legatū ⁊ ei creditur: maxime quia non cōsueuerunt exire curiā sine legatione: sed si diceret aliquid sibi concessum specialiter vltra debita legationis officio generali nō crederef nisi fidem per literas faceret. de quo plene per Io. and. in c. i. de offi. leg. lib. vi. ⁊ in c. ad eminētiam. de sentē. excō.
d facit q̄ᵭ legitur ⁊ nota. in c. nobilissimus.^d xcvij. distinc. ⁊ per Specu. in titu. de lega. §. superest. v. quid si de legati iurisditiōe. ibi tamē dicit q̄ᵭ raro eius potestas in dubium reuocatur ⁊ raro literas ostendit. vide Bal. in l. exemplo. C. de probatio. Aut asserit se esse delegatū pape ⁊ maxime cum dicit papā sibi viue vocis oraculo cōmisisse certū negotiū. do. Ant. dicit q̄ si literis suis hoc attestaf credendū est sibi vt alteri ꝓlato scribēti. Ego credo q̄ sit in hoc differētia inter prelatum inferiorem

ceñ. vbi dicunt q̄ᵭ legat⁹ q̄ exigit ꝓcurationē non tenef ostēdere originale.

¶ Adde an credatur cardinali quo ad preiudiciū tertij: eūdē abb. cōsi. xviij. ⁊ cū asserat se habere maiorē commissionem q̄ ostendat per eundem consi. lxiij.

d ¶ Adde quia spec. in tit. de leg. §. superest. in versi. q̄ᵭ tamen dicunt. videtur singulariter ampliare illud. c. nobilissimus vt illud quod dicif de cardinali extēdatur ad quemlibet alium notū ⁊ non suspectum. quod clarius etiam dicit specu. in titu. de leg. §. excipien. in vij. colum. versi. itē excipif quod non extendit. ⁊ ꝓ hoc est glos. in c. cum olim. in glo. magna. quam ibi ad hoc notat domi. Abbas circa fi. de priuileg. Et vide quod ibi no. glos.

¶ Adde Roma. consi. lix.

a ¶ Vide hic do. Ant. vbi dicit quod dispensatio in voto eundi ad sanctum Jacobum vel Romam non est reservata pape. item pro hoc vide quod no. s. Tho. in. iiij. sen. dis. xxxviij. q. i. ar. iij. vbi dicit quod rari sunt casus in quibus solus papa possit dispensare sicut est votum religionis et alia huiusmodi vota que sunt perpetua: sed in alijs votis temporalibus sicut peregrinationis ieiuniorum: vel huiusmodi possunt epi dispensare nisi papa aliquid hoiu sibi reservaverit a sicut est dispensatio in voto terre sancte. Anto. Francis.

b ¶ Circa hoc an cardinali credat sine literis pape vide Bart. in. l. i. C. de superindi. c lib. x. & Bal. in. l. si qua per calumniam. C. de epis. & cle. in vlt. col. & vide Inno. in. c. cum olim. el. i. de privile. vbi dicit quod credit sibi in commissis ei a papa. et vide etiam Bal. in. l. iurisiurandi. in. ij. col. C. de testi. dicas tamen quod dicto cardinalis in his que concernunt alterius preiudicium non creditur sicut nec dicto vnius etiam excelsi viri tantum vt est gl. multum not. in. c. sicut nobis i gl. fi. de sen. exc. & ibi plene per do. Abb. & vide Angel. in. l. quicumque. in. §. fin. ff. de pub. vbi dicit se ita consuluisse apud veronam & i est illud consiliu Ang. i nu. xxxij. quod incipit mandatum principis: et adde quod si cardinalis legatus asserit se habere certas commissiones puta legitimandi: restituendi infames: creandi notarios et similia quamuis non ostendat literas sue commissionis si tamen ista publice exercet et communiter existimatur eum habere talem potestatem valent tales actus ratione communis erroris. ita Bald. in. l. exemplo. in fi. C. de probat. et in. d. l. si qua per calumniam. et not. in. c. ex literis. de resti. spol. & adde quod Card. in titulo sui cardinalatus dicitur habere iurisditionem quasi episcopalem vt no. in. c. cum in ecclesijs. de maio. & obe. in. c. i. e. tit. lib. vi. & no. in. c. cum te. de re iudi. & ideo dicimus quod no potest audire causas absque delegatione pape nisi sit in episcopatu suo vel in titulo suo. vt per Spe. in tit. de lib. concep. in. §. iam nunc. el. ij. in ver. cardinales. et adde quod parochia cardi. habetur pro diocese. et in ea tenet locum episcopi quia tituli card. comparantur ecclesijs parochialibus et parochijs episcoporum vt plene per do. Cardi. in clemen. ij. in. §. irritum. in. iij. q. de elect. vbi etiam dicit quod sunt preferendi episcopis no quia habent maiorem dignitatem sed quia habent maius officium de quo etiam per Alex. in rub. de iur. om. iudi. & habetur per Bar. in. l. prima. in. §. si quis. ff. de app. & vide glo. in. c. quoniam. ij. q. vij. & vide do. Abb. in. c. ecclesia vulterana. in penul. et fin. col. de elec. & adde quod cardinales possunt dispensare cum infamibus. ita Bar. in. l. infamem. in fi. colum. de publi. iudi. quod intellige collegialiter sede vacante non singulariter vt per Inno. in. d. c. cum te. de re iudi. et per Pet. de ancharano consilio suo quod incipit reverendissimus in Christo pater. et vide Cardi. in. d. cle. ij. in. §. irritum. et ibi etiam dicit quod numerus cardinalium debet esse certus ad instar discipulorum christi: tamen aliquando fuerunt plures & aliquando pauciores & dicit Card. in cle. ne romani in. §. porro. quod tempore pontiani fuerunt. cccxxvi. quod etiam dixit Arch. in. c. vbi periculum. in. i. col. de elec. lib. vi. & dicit Car. in cle. ij. in. §. i. in. v. q. de eta. et qualit. quod cardinalis ad minus debet esse diaconus quod etiam voluit Host. in. c. ij. eo. ti. & de preroga. card. vide per Spec. in ti. de leg. in. §. iiij. circa prin. & in tit. de advo. in. §. nunc de exordijs. & in ti. de teste. in. §. restat de nume. circa prin. & vide Ro. in consi. cccxcix. ici. vos estis lux mundi. et vide Jo. an. in. c. ad liberandu. de iude. & Host. in. c. cum ex eo. de pe. et remis. & vide glo. in. c. i. in ver. sede vacante. de schismati. lib. vi. et an cardinalis no eps possit vti insignibus episcopalibus maxime si esset presbyter cardinalis vide Jo. and. in. c. i. de supp. neg. pla. dicas tamen quod non possit dispensare circa sacrum concilium disponens circa electionem pape de quo l. c. vbi periculum. de elect. li. vi. & habet plene p Bal. in tractatu schismatis. in ij. colu. & adde quod canonici ecclesie ravenate. dicunt canonici cardinales. de quo vide p Spe. in ti. de iur. cal. in. §. restat videre. is ver. qd si aliqd. et ibi vide etiam per Jo. and. in additio. & vide Car. in cle. i. post gl. in princ. de elec. vbi dicit ide esse in ecclesia compostellana que habet etiam canonicos cardinales: et de amplitudine & prestantia cardinalium & eorum prerogativis vltra ea que habentur per Spec. in tit. de leg. in. §. iiij. vide plene per Andr. sicu. in tracta. quem fecit de prestantia cardinalium.

inferiorem & cardinalem vt cardinali hoc attestanti credatur: cum sibi credatur circa maiora: scilicet cum asserit se legatum fortius ergo circa partem. arg. in. c. pastoralis. ver. item cum tociens. ff. de offic. dele. & videtur probari in isto tex. nam vt dixi cardinalis non potest absolvere a voto[a] vltramarino sine speciali licentia sedis apost. de qua hic fides non fiebat sed statur solum literis cardinalibus asserentibus de commissione: et maxime qui he commissiones quotidie fiunt cardinalibus in curia. Si tamen[b] aliquid attestaretur vltra generalem commissionem in preiudicium partis non puto ei credendum vt sentit gl. nota. in. c. si. de sent. exc. & facit. c. cum a nobis. J. de testi. Inferiori vero prelato hoc asserenti non puto credendum nisi plene doceat de mandato[c]. vt in. c. cum in iure. de offi. deleg. & quod not. in. d. c. post cessionem. ad idem. l. vnica. C. de manda. princi. et quod no. do. de Ro. consi. cclxxxiiij. in fi. vbi dicunt quod etiam per testes probari non potest extra curiam Romanam de commissione facta per papam: sed oportet probari per ipsius literas. ad hoc. d. l. vnica. Posset tamen dici quod si esset valde illustris persona sibi crederetur. ar. c. nobilissimus. prealle. de stilo tamen curie servatur contrarium: vt no credatur sine literis. Quandoque cardinalis legatus vel no aliquid asserit literis vel verbo vltra commissionem generalem vel specialem sibi factam et de rigore iuris non est sibi credendum in alterius preiudicium vt no. in. d. c. sicut. Et sic dicebat Clemens papa vt refert Jo. and. in. c. constitutus. de app. sed de consuetudine secus: ideo dixit de rigore. et facit tex. in. d. c. constitutus. et vide Specu. in tit. de teste. §. i. ver. quid si advocatus. Ego tamen non crederem in grave alterius preiudicium per d. c. cum a nobis. maxime iuncto fine. Et vide circa hec que dixi in. c. post cessionem. de proba. & quod dicam in. c. si. de confir. vti. vel inuti. Et predicta faciunt pro dicto Host. in. c. ecclesia. ij. de elec. vbi dicit quod cardinalis est maior episcopo in officio. & facit quod notat Joan. mo. in. c. super eo. de here. lib. vi. Ego allego tex. notabilem in. c. per venerabilem. qui filij sint legi. in ver. rationibus. vide ad materiam bonum text. cum glos. in. c. quoniam. ij. q. vij. alia hic sunt clara.

☞ Sententia lata contra extravagantem no est ipso iure nulla sicut quando fertur contra ius incorporatum.

2 Allegans statutum non tenetur illud producere nec extravagantem publice notam: sed consuetudinem debet probare.

3 Quando extravagans dicitur iuri coi dissona. Iudex an teneatur consulere superiorem.

4 Rescriptum contra ius non est servandum: nisi dicatur non obstante tali iure.

Pastoralis. Si de extravaganti dubitatur an decretalis sit autentica: aut est iuri consona & tunc iudicatur secundum illam: aut dissona: & tunc papa consulitur. & secunda ibi: verum.

¶ Casus literalis. Aliquando allegantur decretales in iudicijs de quibus decretalibus non constat per bullam quesitum fuit a papa quid iuris esset. Statuit papa vt si aliqua decretalis allegatur de qua iudex dubitet si illa consonat iuri communi secundum illam non dubitet iudicare: sed si iuri communi sit dissona non iudicet secundum ipsam sed consulat superiorem de illa. Ber. ¶ No. ar. quod vbi alle-
d gatur statutum vel consuetudo[d] iuri communi consona non est necesse de illa fidem facere: quia iudex non tam secundum illam quam secundum ius procedere videtur: sicut vides hic in extravagan. de qua dubitatur an sit decretalis. ¶ Not. ibi: iuri communi sit consona &c. quod appellatione iuris communis no venit stricte extravagans: sed id quod in corpore iuris redactum est. ¶ Not. iij. quod quandoque no immerito dubitatur
e de extravaganti[e] an sit decretalis: et facit in hoc iste tex. multum bene quod ignorantia extravagantis sit probabilis: nam si iudex vel eps merito quandoque dubitat vt in tex. iuncta suprascriptione: fortius inferior qui in talibus non versatur. ¶ Sed primo quero quando dicitur merito dubitari. Respondet Innoc. quando non est in compilatione approbata vel no est sub bulla. Item non semper sufficit bullam pendere in litera. argu. in. l. ij. C. de leg. qui posset dubitari an sit ius generale vel speciale rescriptum respectu certarum personarum vel locorum. His et similibus casibus posset iudex merito dubitare. De decretalibus tamen que fuerunt ante istam compilationem gregorianam edite dic vt in prohemio gregoriano. De alijs vero que fuerunt edite post hanc compilationem ante compilationem sexti libri tene quod habes in prohemio sexti libri. Item secundum Bo. dubium poterat esse in litera diversa et contraria quam diversimode habent libri. pone

b ¶ Vide quod dicit hic do. Anto. & ad idem adde do. Ant. in. c. cum in iure. in. vi. col. de offi. dele. & in. c. sua. de offi. vica. & do. Abb. in. c. quod translationem. de offi. leg. & vide Ang. consi. suo. clxxx. vbi dicit quod creditur dicto legati de latere asserenti se habere potestatem legitimandi dispensandi a papa absque literis. & idem quod do. Ant. hic in hoc tenet Ludo. ro. in l. sciendum. ver. xiiij. deciditur. de ver. ob. sed aliter videtur decidere saltem de consuetudine et stilo curie Lap. alleg. xxxiiij. et cum dicto do. Anto. hic concordat is terminis Bal. in. l. si qua per calumniam. in vlt. col. ver. deinde quero legatus. C. de epi. & cle. & do. in. c. eos qui. §. i. circa fi. de sen ten. exc. in. vi. pro quibus alleg. tex. & meliorem de iure. is versi. sciretis. in. l. i. C. de manda. princ.

c ☞ Sebasti. Sapia. ¶ De mandato. hoc intellige procedere quando princeps qui fecit mandatum est absens secus si esset presens vt per Jas. in. l. ij. in i. no. ff. si quis in ius voc. no ierit. & per Feli. hic.

d ☞ Sebasti. Sapia. ¶ Consuetudo. Contrarium tamen sentit Bar. in. l. i. col. pe. ff. si cer. pet. vbi dicit quando allegatur autoritas generalis & publica non probat nisi producatur scriptura nisi dixeris quod Bar. loquitur in teste alias secus vt patet ex no. per eundem in. l. oes popli. col. pe. & fi. ff. de iusti. & iure.

e ¶ Vide de hoc do. Bart. de bellen. in. c. i. de re iudic. et vide Bald. in. c. i. circa princi. in titu. quot test. sint neces. ad proban. no. ingra. vbi dicit quod quando dubitatur de aliqua extravag. melius est in dubio regu. iur. deservire. et alleg. istud. c.

¶ Adde an sententia lata contra extravagantem sit nulla: Ro. consi. cclxv.

Sebasti. Sapia.
a ¶ Extrauagãtẽ. vide late p Feli. in.c.j.col.vij.d. limita. iiij.j. de re iudic.

Sebasti. Sapia.
b ¶ An allegans. vide Aret. in cõsil.cliiij. colũ.j. et Alex.i cõsi.lxxxij. col.ij. in.iij.volu. Pe. de anc. in re pe.c. canonũ statuta. cbar.xxxi.s. de constit.

c ¶ Hãc decr. solẽniter cõmẽtauit Pau. de cle. ad de hic Bar. in.l. diui fratres.ff.d pen. vbi dicit qd etiã post cõclusionẽ in cã pñt pduci instrumẽta in cã ciuili. et vide do. de ro. in antiquis decis.clxxij. An aũt post conclusionẽ in cã possint pduci instrã de nouo reperta. vide per Bar. in l.admonẽdi.ff.de iurein. et ibi latiꝰ p Pau. de cas. in s.iiij.col. sup hoc distinguentem.

Sebasti. Sapia.
d ¶ Cõsuetudo loci. vide Old.i cõsi.cv. incip. videt dicendũ et Card. in cõsi. lxxij. inci. titius. col.iij. cũ duabus seqñ. et Abb. in cõsil.liij. inci. in predicta causa i.ij.vol. vbi dicit q ad hoc et vt scripture non autentice det fides oportet pbare q tali scripture fides fuit adhibita.

e ¶ Instrã et pbatiões nõ pñt admitti vel produci post cõclusionem in cã. hãc regulã ampliat sing. Lu do. ro. in.l.admonẽdi. in.vj.col.ff. de iurein. vt procedat nõ solũ qñ instrã pducerent ad probãdũ: sed etiã si pducerent solũ ad declarandũ alia prius pducta qr ẽm eum nõ pñt post cõclusionẽ in cã produci aliq instra sine tendẽtia ad pbãdũ sine solum ad declarandũ iã pbatũ casum dicit

exemplũ. de elec. nemo. lib.vj. et qd ibi notat in glo.
¶ † Et hec faciũt ad questionẽ notabilẽ et quotidianã an sententia lata contra decretalem extrauagantẽ[a] sit ipso iure nulla: sicut quando fert contra ius incorporatũ. Et intellige quando error exprimitur in sententia. alias questio non esset dubitabilis. vt no. in.c.j. de re iudi. et ij.q.vj.§. itẽ si sententia contra ius. et in.l.ij.C. quando prouo. non est ne. Bar. in.l. cum prolatis.ff. de re iud. tenet qd nõ: qr in ea est probabilis ignorantia. et est ibi tex. s3 vnũ intellectũ. Hanc opi. sequitur hic do. Ant. et communiter moderni. dicit tamen do. Ant. hoc. verũ quando fertur sententia anteq̃ papa sit cõsultus. secus si postea: qr tũc esset certus de extrauaganti. sed ego non dubito quin idẽ senserit Bart. nã ipse sustinet sententiã propter probabilẽ ignorantiã: vt innuit tex. in. d.l. cum prolatis. que cessat secuta responsione pape. insti. de iure natu. gen. et ciui.§. sed quod principi. Sed dico qd aliter est limitandum dictũ Bar. scilicet quando in loco probabiliter dubitat de extrauagãti. Si aũt est publice nota quod pro tali habet licet nõ sit incorporata vel sub bulla erit nihilominus sentẽtia cõtra eum lata nulla. Pone exemplũ in extrauaganti execrabilis. Jo.xxij. ad hoc.c.j. de postu. prela. et.c. qd dicitur.xvj.di.si. cessat enim tũc probabilis ignorãtia. et ratio huius litere ibi: de qua merito dubitet et c. et hãc limitationem sentit Bal. in.l. leges sacratissime.C. de legi. Sed cõtra hoc dictum insisto sic. cõstitutio pape ligat post duos mẽses a tempore publicationis in curia romana: licet non promulget in prouincia: vt est glo. no. in data.vj.li. et idẽ tenet ibi Jo.mo. et quilibet presumit scire cõstitutionẽ. vt in.d.c. constitutionẽ. et in.c. proposuisti.lxxxij. distin. et in glo. in proemio cle. etiã si cõstitutio non sit redacta in voluntatẽ iuris: vt est tex. in.c. si romanorũ.xix.di. quinimo nõ est de substãtia iuris vt redigatur in scriptis: vt plene no. per Jo.and. in regula nemo potest. de reg. iur. li.vj. in mercu. et p do. de ro.cccxviij. deci. videt text. in.c.j. de renũ.lib.vj. cũ ergo hec sententia lata sit cõtra ius scriptũ nõ deberet valere per iura hoc dicentia.s. allegata. et maxime presumitur hec sententia in epo qui tenetur indagare an in curia romana sit edita aliqua cõstitutio: vt in.c. ego.N. de iureiu. Item et fortius video qd vbi papa vult cõstitutionem suã ligare a tempore publicationis: licet ignorãtes non inuoluant culpa tamẽ actus cõtra constitutionẽ gestus est nullus: licet probabiliter ignoret: vt est glo. no. in cle.ij. de here. in verbo et nũc fortius in casu nostro sentẽtia debet esse nulla quãdo presumit sciẽtia: vt qr longo tempore precessit cõstitutio extrauagans: et hec opinio forte est verior de rigore iuris: licet communis opi. sit in contrariũ: sed nõ pbatur aliquo iure. nam.l. cũ prolatis. preall. super qua illa opinio fundat hoc non probat: qr non loquitur quãdo fuit error iuris expressus in sententia: sed quãdo allegata cõstitutione iudex putans non facere ad causam tulit sententiã in contrariũ: vel loquitur quando de intellectu constitutionis erat probabile dubiũ quo casu nõ puto sentẽtiam esse nullã etiã si sit ius incorporatum. de hoc.l.ij.ff. de iur. et facti igno. et qd not. Inno. in.c. speciali. de ap. et in.c.p. et.g. de offi. dele. Sed si vis opinionem communem tenere potes dicere qd licet presumat scientia constitutionis quo ad effectum rei. tamen quo ad penam nullitatis sententie vel vt quis puniatur de cõtemptu legis nõ presumit scientia ex quo merito põt dubitari vt hic. et facit.c.ij. de consti. Sed in contrariũ videt qr retractatio actus videtur hoc casu prouenire ex natura ipsius actus qui fit contra legẽ.C. de leg. non dubiũ. hec tamen opinio cõmunis est equior: et facit vt idẽ dicamus in statutis vt sentẽtia lata cõtra statutũ incorporatum in volumine statutorũ sit ipso iure nulla: secus si reperit lata cõtra aliquã reformationẽ extrauagantẽ de qua probabiliter dubitat. facit quod no. Bar. in.d.l. cum prolatis. et Bal. in.d.l. leges sacratissime. facit tex. iũcta glo. in.c. si laicis.xxxviij.dis.
2 ¶ † Itẽ faciũt predicta et iste tex. ad questionẽ an

b allegãsb statutũ in iudicio teneat illud pducere et de eo fidẽ facere: nam possumus dicere sicut in allegatione iuris cõis vt si statutũ sit eiusdem loci et incorporatũ nõ sit necesse aliter producere sicut nec cõstitutionẽ iuris incorporati: nã statuta loci habent pro iure cõi. vt.l. omnes populi.ff. de iusti. et iur. hinc est quod appellant ius ciuile.j.dis. ius ciuile. Si vero sit extrauagans: puta reformatio quedã extra volumẽ statutorum aut est publice nota et nõ est necesse producere. ar. in.c.j. de postu. prela. Aut probabiliter ignoratur et debet produci autẽtica. sicut hic dicit de extrauagãti idem dicendũ de cõstitutione alterius loci qui pbabiliter ignorat hic: vt in.c. si. qui ma. accu. pos. no. Inn. super rub. de consuetudine. sic videmus qd consuetudo d3 probari tanq̃ extrauagans de consuetudine quasi per totũ: et hec vident de mẽte Bart. in.l. omnes popu-
3 li. preal. prope si. que no. ¶ † Sed quero qñ extrauagans dicit iuri cõmuni dissona. dicit Hosti. qñ est cõtraria iuri diuino vel canonico.j. de accu. qualiter.ij. et de elect. significasti. de iura. calũ.c.j. vel iuri ciuili iuri nostro nõ contrario. de no. ope. nũ.c.j. vel naturali rationi deficiente iure.j.di. cõsuetudo. insti. de iure natu.§. qd vero naturalis ratio. vel consuetudini. insti. de iure natu.§. ex non scripto. de consuet. cum dilectus. Sed hoc vltimo casu nõ puto necessariũ consulere principẽ: qr consuetudo vincit legẽ nisi dubitaret de probabilitate consuetudinis. An autem iudex teneat consulere principẽ: prout hic dicit. Pet. et Jo. an. qd non: vnde licet possit: nõ tamen artat ex quo sibi nõ cõstat: quod sit decere. in contrariũ: iudicio meo facit iste text. in si. qui loquitur per verba imperatiui modi ibi: superiorẽ cõsulat et c. vnde puto qd aut nulla notitia habetur extrauagantis allegate et procedat prima opi. doctorum: quia videtur allegata in fraudẽ dilationis cause. Aut habetur aliqualis notitia sed iudex dubitat de validitate: et tunc iudex tenetur consulere: et hoc voluit iudicio meo iste tex: dum dicit si merito dubitet et c. fateor tamen quod si papa non consulto ferret sententiam non annullaretur sententia ex hoc solo quia principem non cõsuluit: sed ipse veniret puniendus. facit in ar.c. venerabilem. de elec. et hoc videtur sensisse
4 hic glo. fi. ¶ † Glo.j. querit quid si producitur rescriptũ contra ius nũ quid debeat obseruari quod hic dicitur in extrauaganti. Respondet quod non imo statim tale rescriptum est abijciendum quia rescriptum contra ius non valet.xxv.q.ij. rescripta. Host. dicit hoc verum nisi in rescripto dicatur non obstante tali iure de quo vide bonam glo. in.c.j. de consti. lib.vj. que incipit est contra: et plenius notatur in.c. nonnulli. de rescrip. vbi dicam maxime concludendo aliqua no. per Jo. an. in.c.j. de excep. lib.vj. alia que tractãtur hic in gl. sunt clara. ¶ Vltimo dicit hic Hosti. quod licet in aliquo volumine decretalium sit aliqua decretalis scripta non per hoc habebitur pro decretali nisi communiter in libris alijs habeantur: quod not. quia idem dicendum quando litera reperitur varia vt recurrendum sit et tenendum quod in voluminibus communiter habetur.

1 ☞ Conclusio et publicatio attestationum non sunt de substantia vt aliter sententia non valeat.
2 Consuetudo potest dare alicui potestatem tabellionatus et iudex ex cõsuetudine potest scribere acta cause.
3 Casus in quibus post conclusionem in causa possunt produci instrumenta.
4 An pars possit producere instrumenta ante conclusionem: si infra tempus statutum a iudice ad producenda instrumenta non produxit.
5 Instrumenta in quibus adhibetur fides ex consuetudine: faciũt fidem in foro ecclesiastico et in negotijs ecclesiasticis.
6 Consuetudo valet vt credatur instrumento sine testium subscriptione.
7 An instrumẽtum confectum per notariũ infamẽ sit ipso iure nullum.
8 Per conclusionem non solum renuntiatur probationibus: sed etiam allegationibus.

Conclusum in causa quando dicitur.

c Cum dilectus. c Post publicatas attestationes vsq ad conclusionem pos-
d sunt instrumenta produci. hoc primo. Consuetudo locid facit instrumentum autenticũ. hoc secundo. secunda pars ibi: super tertio. ¶ Casus literalis. Quia appellatione instrumentorum continentur et testes et post publicationem testium alij testes non possunt produci: dubitatum fuit an post publicationem attestationum instrumenta produci possunt. Respondetur quod instrumenta produci possunt vsq ad sententiam anteq̃ sit conclusum in causa. Super tertio vero articulo. Consuetudo erat in partibus Scotie quod aliquis per instrumenta regis probabat intentionem suam in iure: dubitauerunt iudices isti vtrum instrumenta regis admittere debeant in causis. Respondet papa consultus quod si consuetudo illius patrie obtinet approbata: vt fides adhibeatur instrumentis illius regis et ipsi poterũt ea in causis admittere presertim cum rex ipse tante fuerit honestatis quod instrumenta sua maxime habeantur autoritatis in partibus scotianis. Her. ¶ Not. terminum exclusiuum productionis instrumento-
e rum scilicet conclusionem[e] in causa: vsq ergo ad conclusionem possent instrumenta a qualibet parte produci et postea regulariter non licet: quando dicatur in causa conclusum dicetur.j. cum glo. ¶ No. ibi sententie calculus et c. quod calculus appellat quãq sentẽtia eodẽ modo capit in.c. si inter.

esse de hoc no. in c. auditis. de in integ. rest. g tex. s̄m dñm meū do. Jas. de may. ibi in xlv. col. nō sufficiēter p̄bat. ⁊ l Zenō facit trita rl'a q̄ hȝ qđ qui solū declarat nihil de nouo dat. l. hredes palā. §. si qd post. ff. de test. ¶ Adde an post conclusionē in causa possunt produci instrumēta. ro. cons. xx. Et an in criminalibꝰ concludat̄ in causa. ⁊ multa de ɔclusione in causa per eundem cōsil. clxxvi. ⁊ an sententia lata omissa publicatione testiū valeat per Pet. de Anc. cōsil. cxxxvii. Anto. Francis. ¶ An post cōclusionē in cā psit p̄duci instrumēta. Dicas qđ in causa principali non possunt p̄duci sȝ in causa appellationis bene possunt produci vt p Inn. in c. cum venissent. de testi. et vide per Inn. in c. in tua. qui matri. acc. pos. ⁊ per Spec. in ti. de p̄ba. in §. vidēdū. l vlt. quid si data. ⁊ Pau. de cas. in l. orationē. in fi. ff. de fer. ⁊ per Alex. in l. j. in §. edēda. ff. de edē. ⁊ vide gl. in cle. sepe. §. ⁊ qr. de ver. si. ⁊ p bar. in l. mācī. C. de app. ⁊ vide do. de ro. in deci. xxviij. inci. item fuit dubitatum.

a ¶ Judici nunq̄ concludit̄ in causa: sed semper vniformit̄ viget eiꝰ officiū vsq; ad sētētiā īclusiue ita pul. inquit Ang. in cōs. cclxv. inci. visis attestationibus testiū productorū ⁊c. in vlt. co. et licet ipse nō dicat ratio pōt esse s̄m dñm meū do. Jas. in d. l. admonendi. q: cōclusio in causa dicit̄ renunciatio probationū quā faciūt partes p qđ vinculū non debent manus iudicis ligari. per reg. c. cū clamor. ē. de test. l. si vnus. §. ante oia. ff. de pac.

b ¶ Que icipit itē si post ɔclusionē. idē etiā dicit ipsemet Abb. Pan.

in c. si inter. vi. q. iiij. Quādoq; capitur pro carbone. viij. q. j. in scripturis. in fi. Quādoq; pro ratione seu numero. C. de erro. calcu. per totum. datur ver. Calculus est ratio numerus sententia carbo. ¶ † No. quod in causa fit attestationum publicatio et conclusio. An autem ista sint de substātia vt aliter sententia non valeat circa primum. Bar. in l. prolatam. C. de sen. ⁊ interlo. tenet quod licet sit de iustitia non tamen de substantia. Id enim est de substantia actus quo remoto remouetur actꝰ. sed sententia bene potest ferri sine publicatione attestationum: vtputa si testes nō fuerūt in causa producti. ē. de presum. afferte. ergo non est de substantia sententie. Idem sentit Inn. in c. cum. J. ⁊ A. de re iudic. et Jo. an. in addi. spe. de renun. et conclu. in prin. et hoc teneas. et vide per Bart. in d. l. prolatam. vbi prosequitur actus multos qui sunt de substantia ordinis iudiciarij. et per gl. ij. q. j. in summa. ⁊ in c. vxor. xvij. q. iiij. de conclusione vero vide gl. bonam in cle. sepe. de ver. sig. iuncto tex. et Jo. an. in addi. Specu. in loco preal. vbi sentit qđ non sit de substantia. dic tamen quod est de iustitia: quia speciale est in causis summarijs vt possit iudex ad sententiam procedere conclusione nō facta: vt in d. cle. sepe. ⁊ vide in hoc quod no. in c. pastoralis. de causa pos. ⁊ proprie. ¶ No. ex secunda parte quod non creditur instrumēto alicuiꝰ presidentis etiam si sit rex. Nam creare tabellionē spectat ad imperatorem: de quo dicam plenius ī. co. cum. P. et vide quod legi. et no. in cle. literis. de
2 proba. ¶ † No. et tene menti quod valet consuetudo disponens circa solennitates alicuius actus ⁊ circa principi reseruata. cōcor. c. super quibusdā. de ver. sig. Nam vt hic vides cōsuetudo potest dare alicui potestatem tabellionatus. et licet loquatur in rege eadē ratio est in alia persona inferiori quod tenet per istum tex. Jo. an. in c. seculares. de fo. compe. li. vi. in nouel. quod no. idem Barto. in l. seruus communis. ff. de stipul. seruo. vbi per istū tex. plus dicit qđ iudex potest scribere acta et ei fides adhibebitur si hoc habet consuetudo qđ singulariter nota pro limitatione. c. quoniam contra. de proba. facit quod not. Inno. ē. c. ij. cessante autem cōsuetudine solum hoc poterit si etiam est notarius: et hoc fecerit in his que sunt voluntarie iurisditionis vel in paruis causis in qbus potest procedi sine scriptura. ad hoc gl. ⁊ plenius p Bar. in l. iubemus. C. de sa. san. ec. facit in aut. nisi breuiores. C. de sen. ex peri. reci. Et quia glos. hic multum lente transiuerunt expediam prius quedam pulchra pro intellectu ⁊ limitatiōe vtriusq;
3 partis. c. ¶ † Et primo circa primam partē quero an indistincte post conclusionem non liceat instrumenta producere. dic quod non: imo fallit in multis casibus quorū aliquos notabiles hic collegi ego vltra alios docto. Et primo in casu. c. pastoralis. de causa pos. et proprie. Secundo in his in quibus iudex procedit ex officio si hoc viderit expedire. nam sibi nihil est preclusum. ᵃarg. dicti c. pastoralis. hoc tenent do. de Ro. deci. vij. ⁊ vide pro limitatione que dixi ē. de testib. cum clamor. Tertio in criminalibus causis cum reus vult suā innocentiam probare. arg. in l. diui. ff. de penis. ⁊ ibi hoc expresse tenet Bar. ⁊ in l. j. ff. de quest. in fi. plus dicit scilicet quod etiā post publicationem

in c. quoniā cōtra falsam. ē. de proba. in xiiij. col. sequunt̄ do. An. de bu. et Imo. in c. auditis. in fi. de procu. do. Car. flo. in cle. testibꝰ. in ij. colū. de testi. Bal. in l. perēptorias. in ij. col. C. senten. rescin. nō pos. do. Alexan. de imo. in d. l. admonēdi. in xiiij. col. ff. de iureiu. ⁊ do. Jas. de may. in xlvi. col. cuius sibi contrariū teneat ⁊ male Pau. de cast. in xi. co. quā in hoc ibi specialiter reprobat idē do. Alex. Itē adde qđ allegatio notoria facti vel que patet ex actis potest opponi post cōclusionem in causa. vnde si opponat̄ inhabilitas testis que patet ex actis potest opponi ⁊ detegi etiā post conclusionē in causa s̄m ipsum Abb. Panor. in c. dudum. el. j. in ij. col. ⁊ seq. de elec. vbi limitat verū dūmodo sit notoriū facti permanentis. secus si sit notoriū facti transeuntis vt ibi per eum. Idē etiā no. ibi do. Ant. de bu. in ij. col. vbi etiā no. d. Anto. qđ licet sit cōclusum in causa nunq̄ tamen intelligit̄ preclusa via allegationibus

poterunt in predicto casu testes de nouo recipi. post sententiam autem aliquo remedio non suspēsam soli principi licet beneficio speciali admittere probationes etiam de nouo repertas ad probandam innocentiam condemnati. vt in d. l. diui notabiliter ⁊ singulariter probatur. vide tamē in hoc quod no. in c. ij. de purg. vulg. Quarto in causis cōmunibus idest etiam vbi proceditur ad instantiam si instrumenta sunt de nouo reperta: vt l. admonendi. ff. de iureiur. secundum vnam lect. quam sequitur ibi Barto. Quinto si de facto recipiuntur tenet receptio et videtur a cōclusione recessum eo quod partes non cōtradixerunt. vt no.
b do. de ro. deci. v.ᵇ regulariter autem non possunt recipi et si recipiuntur posset altera pars appel
c lare.ᶜ arg. hic et in d. c. pastoralis. ¶ † Nunc que
4 ro an liceat indistincte p̄ducere instrumenta vsq; ad conclusionem. iste tex. videtur aperte probare quod sic. quod indubie procedit vbi iudex prius non prefigit terminum ad illa producenda. Si autem prefigit certum terminum nūquid pro clapso liceat citra conclusionem. Questio est notabilis. ⁊ multe sunt opi. Jo. an. hic sentit quod non liceat post terminum. et est opi. Spec. in ti. de dila. §. videndum. ver. quid si datus. sed ipsemet Joā. and. plenius hoc tractauit in gl. ordinaria quam fecit in cle. sepe. preal. in ver. non obstante. et ibi tenuit opi. quorūdam distinguentium quod aut ius aduersarij est illesum: et tunc licet etiam post terminum aut lesum: vt quia perirent testes quibus potuisset reprobare instrumenta si fuissent in termino producta et non licet ⁊ pro vtroq; membro facit. l. manciporum. ff. de optio. lega. Tertij dicunt quod indistincte hoc licet ante cōclusionem: quia non potuit pars cogi instrumenta exhibere anteq̄ eis esset vsurus. ad hoc iste tex. et l. j. §. edēda. ff. de eden. Pau. ibi dicit quod iudex non potest prius partem compellere q̄ sit conclusum in causa vt hic. Sed si sponte recepit terminum sibi preiudicante. Bar. in d. l. mācipiorum. dicit quod si iurauerit instrumentum ad eum de nouo peruenisse admittetur. als non. arg. op. in simili. in c. pastoralis. ē. de exce. Sed tu aduerte. nam d. l. mācipiorum. multum facit p opi. Jo. an. in gl. preal. nam ibi fuit terminus per iudicē statutus ad seruum eligendum cū comminatione quod post terminum non audiectur et nihilominus audit̄ post terminum re integra etiam sine iuramento si preteritio dici damnū aduersario non intulit. ad idē potest adduci. c. si tibi absenti. et quod no. de preben. li. vi. quod quasi idē in aliis terminis disponit. Sed his non obstantibus dico quod. l. mancipiorum. habet aliam rationem decidendi loquit̄ enim quando re existente integra post terminum cessat omnino causa propter quam statutus fuit ille terminus vt clare innuit ille tex. et sic cessante causa cessat effectus. vt in c. cum cessante. de app. et sic etiam loquitur. c. si tibi absenti. facit. c. si quis mat. accu. pos. Sed in casu nostro post lapsum terminum etiam iure aduersarij illeso existente non cessat omnino causa p̄pter quam fuit terminus statutus quia terminus statuitur non solū vt parti alteri sit facultas reprobandi: sed principaliter statuitur ad faciliorem et breuiorem exitum litis vt patet in c. pastoralis. de exce. ⁊ c. finem. de dolo

iuris: quia semp iura et leges allegari possint quātum ad hoc nunq̄ intelligit̄ esse clausū os parti. ita etiā not. ingt Bal. in aut. iubemus. in vi. col. C. de iudi. alleg. l. q̄uis ı dubitati. C. de adul. ⁊ in aut. vt cū de ap. co. in princ. ⁊ ita debet intelligi ⁊ limitari dictū Inno. in d. c. pastoralis. de causa pos. ⁊ p̄prie. vbi dicit Inn. qđ post cōclusionem ī causa nil pōt allegari vel de iure vel de facto. nam debet itelligi: nisi allegatio consisteret in solo iure vide etiaȝ Abb. ipsum Panor. in d. c. pastoralis. in fi. de causa pos. et p̄prie. vbi ponit aliū casuȝ in quo possunt fieri probationes post cōclusionē in causa. Quosdā alios casus vltra p̄dictos in quibus probatio admittit̄ post cōclusionē in causa. vide per Spe. in ti. de renū. ⁊ cōclu. §. i. v. et scias per Bal. in l. j. in j. col. C. vt q̄ desūt aduo. Itēȝ adde qđ iudex ex officio etiā partibus inuitis potest cōcludere in cā seu pronūtiare qđ sit ɔclusuȝ in causa qū sufficientes dilatiōes date sunt que sunt trāsacte glo. est. j. ⁊ sing. in cle. sepe. circa fi. I ver. ɔclusione. de ver. sig. que etiaȝ ponit nūquid de iure canonico et fo. cano. ita semp concludat̄ in causa sicut de iure ciuili. et an vna possit cogere aliā ad concludēdum in causa disputat Bal. ⁊ videtur concludere quod sic post Old. Lau. in c. j. in iij. col. si de inuesti. inter do. et vasal. lis oriatur.

c ⁊ Sebasti. Sapia. ¶ Appellare. Adde aliū casum in quo post conclusionē in causa licet testes p̄ducere vȝ qđ testes sunt legalissimi vt tȝ Spec. in ti. de instru. edi. §. si. v. sed pone ecce q in instro sequit̄ Alexā. in aut. iubemꝰ. col. iij. in prin. C. de indi. aliū casum ponit Bal. in c. causam. col. j. ē. de pb. vȝ qū recipiunt̄ testes sup citatrice remansura de q tradit Marā. in sing. lxvj. inci. publicatis attestationibus alios casus

enumerat idem Marsi.in.l.j.§.si quis vltro.ff.de questio.
a Sebasti. Sapia. Si iste rex.vide Bar.in.l.eadem.ff.ad.l.iul. re
pe.Bal.in.l.cunctos populos.in.v.oppo.C.de sum.tri.⁊ fi.catho.Cal
deri.in consi.ij.sub ti.de fi.instru.et Feli.in.c.fraternitatis.j.de hereti.
b Et adde gl.no.in.§.quia vero multi.in gl.parua.in verbo conclusē
runt. in aut.de te
sti.quam gl.dixit
esse sin.de iure ci
ui Lud.ro.in.l.j.
in.iij.col.ff.de ar
bi. Adde spec. in
ti.de renun.et cō
clu.in.§.j.versi.et
no.vbi etiā ponit
an si est renuntia
tum allegationi
iuris dicatur cō
clusum in causa.⁊
an renuntiare et
ↄcludere sint idē
ibi vide per eū.⁊
dicit no. Bal. l.l.
si,accusatoribus.
circa si.C.d accu.
ꝙ de cōsensu par
tium pōt ↄcludi
super vno articu
lo cause et nō sa
per alio.⁊ de hoc
dicit esse gl. sing.
no.in.d.§.q:vero
multi. Et ex h di
cit apparere qd
idē est renūtiare
probationibus ⁊
ↄcludere l causa
alleg.no.per Jo.
an.in.c.ij.de in in
teg.restit.in.vj.in
nouel.⁊ qd idem
sic dicit etiā bal.
in aut.iubem⁹.in
vlt.colū.C.de in.
Item adde ꝙ eo
ipso ꝙ partes vel
iudex cōmittunt
causam ad consi
lium sapientis vt
tota die sit d: cō
clusum in cā: ita
no.inquit do.an
to.de but.in.c.qu
dum.el.j.in.ij.co.
in.iij.no.de elect.
quod reputat esse
notandū nil tñ al
legat.et vltra ad
ducit do.me⁹ do.
Jas.vnam ratio
nem in.d.l.admo
nēdi. in. xlviij.co
lum de iurein.q:
quando causa es
set commissa con
silio sapientis cū
debeat esse plene
instructa iudex q
commisit non po
test alias nouas
probationes reci
pere. tex. est not.
in.l.ex illo. C.de
ap.et ibi eum ad
hoc no. Bar.⁊ di
cit esse perpetuo
tenendum mēti.
Item nec ipse sa
piens cui cōmis
sa esset causa pos
set alias ꝓbatio
nes nouas recipere.ita no.Bart.in.l.j.per illum tex.C.de rela.⁊ in.l.si.
in vlt.col.ff.de fer.⁊ ibi Bal.in.vij.col.et alij Bart.in.l.j.§.quesitū.ff.de
ap.⁊ in.l.in offerēdis.C.de ap.no.etiam multum ꝙ paria sunt vel latā
esse sententiam vel esse conclusum in causa ista parificant ita dicit sin.
Bar.in.l.si mater.§.eandem.in si.de excep.rei iudi.idem ipse do.Abb.
Panor.in.c.pa
storalis.de exce.
Bal.j.l. error.in
iiij.col. C.de iur.
et fac.ig.vbi adh
alleg.Joā.mo.et
Joā.an.in.c.si.de
in integ.restit.in
vj.in no.Bald.in
l.j.in.iij.col.C.ne
ex deli.defun.Lu
do.ro.in.l.si titi⁹.
de ver.obl.domi.
me⁹.d.Jas.in.d.
l.admonendi.in
xxxix.co.vbi etiā
dicit bene facere
ꝙ pul. ingt Bal.
in.l.īdubitati.C.
de adul.vbi tꝫ qd
exceptiones que
nō possunt oppo
ni post sententiā
non possunt etiā
opponi post con
clusionem in cau
sa:q: ista duo pa
rificantur.
Adde qd bal.
consi.clxxvij.j.li.
dicit ꝙ coram cō
sulto possunt pro
duci instrumēta
liquida.
Anto. Francis.
Dicas circa h
qd petito cōsilio
sapientis donec
acta sūt apud cō
sultorem nō pos
sunt alia de nouo
produci:de q vl
tra dicta per bar.
in.l.ex illo. hic al
leg.vide eundem
Bar.in. l.j.in.§.si
plures.in.vj. col.
ff.de exer.et vide
Bald.in.l.j. ff.nil
nouari appella
tione penden.qd
intellige vt non
possint ꝓduci co
ram iudice nec co
ram cōsultore.de
quo etiam p bar.
in.l.j.§.quesitum.
in.j.col.ff.de app.
⁊ in.l.j.C.de rela.

et contu.et hec causa non cessat licet ius aduersa
rij circa reprobationē sit illesum.⁊ p hoc dico qd
post terminū nō debet audiri nisi in casib⁹ de qui
bus in.d.c.pastoralis.de excep.⁊ credo per illum
tex.iudicē posse ante conclusionē statuere huc ter
minum:q: boni iudicis est lites ↄcidere ⁊ breuio
res facere ꝙ potest.vt in.l.quidā estimauerūt. ff.si
cer.pe.⁊ in iuribus.s.allegatis.nā terminus lit.
conte.statuit a iure p exclusione dilatoriarū:vt le
gi.⁊ no.in.c.inter monasteriū. de re iudi.⁊ tamen
potest iudex prius terminū statuere certū ad oēs
dilatorias proponēdas.d.c.pastoralis. Itemvsq
ad publicationē attestationum possunt de iure te
stes reprobari in.d.c.presentiū.s. de testi.⁊ tamē
iudex potest per prius prefigere terminum infra
quē producant simul testes approbatorij ⁊ repro
batorij:vt in.c.licet.de proba.⁊ in.c. cū causam.s.
de testi. Itē ad prosequendū appellationē ⁊ finiē
dum iura prefigūt annū ⁊ tamen iudex abbreuia
re potest respectu ꝓsecutionis.vt in.c.cū sit roma
na.⁊.c.personas.de ap.⁊ sic in multis similibus ⁊
sic potest iudex ex causa abbreuiādi lites huc ter
minū ante ↄclusionem prefigere:et sic tollo illam
opi.Pan.et talis terminus hominis censet loco
termini iuris.vt no. Inn.in simili in.c.ex ratione.
de ap. Ideo sicut nō admittit post ↄclusionem ita
nec post hunc terminū.posset tamen ex quadam
equitate dici qd cū in mora modici tēporis nō sit
magnū periculū.vt.l.si debitori.ff.de iudi.qd duo
bus concurrentib⁹ poterit admitti post terminū
scilicet si ius aduersarij nō sit lesum ⁊ parū post la
psum terminū hoc petīt. ar.in.d.l. mancipiorū.⁊
sic posset singulariter limitari.d.c. pastoralis. qd
tamen loquit indistincte.hoc verū nisi in penam
negligētis aliud statuat.⁊ sic intellige.c.si pluri
bus.de preben.li.vj.⁊ hec quo ad primam partē.
5 † Venio ad secūdā partē in qua quero an istis
instrumentis quibus adhibet fides ex consuetu
dine credendū sit in foro ecclesiastico ⁊ in ecclesia
sticis negotijs:et quod in foro ecclesiastico sit cre
dendū:casus videtur hic iuncta suprascriptione.
apertius tenet Jo.an.in.d.c.seculares.de fo.ↄpe
ten.li.vj.respectu vero negotiorū dicit hic Hosti.
quod credit sup ciuilibus ⁊ temporalibus rebus
confectis.secus si super spiritualib⁹ qui remittit
ad nota.in.c.sicut te.ne cleri. vel mona.fatetur tñ
qd vbi talia instrumenta inducunt vt priuilegia
ab ipso rege concessa vel quo ad feudalia bene fa
cerent fidē.de fo.cōpe.ex transmissa. Pet.autē et
Abbas vident hic sentire qd indistincte credat
talibus instrumentis:dicūt enim quod dubitatio
hic fuit qd laici super ecclesiasticis negotijs pote
statem nō habēt.vt in.c.ecclesia sancte Marie.de
consti. Sed contrarium hic statuit vt vides.mihi
placet indistincte vt credat:q: notarius est quidā
testis.l.domitius labeo.ff.de test.vnde sicut laic⁹
perhibere potest testimonium in causa spirituali
ita ⁊ instrumenta cōficere nec est hoc iurisditiōis
cōtentiose:⁊ sic cessat.c.ecclesia sancte Marie.sed
voluntarie:q: audit super confectione instrumen
ti.facit.c.j.de procu.li.vj. Itē sicut dicimus in simi
li quod instrumentū notarij confectū intra terri
torium ↄstituentis facit fidē extra territoriū. ita
no.Bar.in.l.cūctos populos.de sum.tri.⁊ q: cir
ca solennitates actus inspicitur sola ↄsuetudo lo
ci vbi actus gestus est.vt.l.j.C.de emāci.lib.⁊ not.
in.c.per venerabilem.qui fil.sint legi.ita satis est
istum haberi pro notario in patria sua vbi confe
cit instrumentū nec curandū an fecerit super tem
poralibus an spiritualibus.⁊ hoc teneo quicquid
alij scribāt.i.d.c.sicut te.⁊ vide quod no.Gasp.de
cal.in.d.c.per venerabilē.⁊ Spec.in tit.de instru.
6 edi.§.restat.ver.⁊ not.⁊ seq. † Alterius querit
an credatur huic instrumēto sine subscriptiōe te
stium si hoc habet cōsuetudo. Inno.⁊ Host.ꝙ sic
allegant no.in.c.ij.s.c.quod no. Ex hoc infero va
lere consuetudinē vt instrumento notarij credat
7 sine testiū subscriptiōe. † Quero qd si iste rex⁹
a fuisset male fame ⁊ vilis opinionis nunquid cre
deret. Host.dicit ꝙ nō.vnde verbū presertim ex
ponitur pro maxime:⁊ sic cū eo transeunt cōmuni
ter doc. Ex hoc vident sentire ꝙ instrumentū cō
fectū per notariū infamē sit nullū quod nō est ve
rum indistincte:vnde dicerem ꝙ aut in principio
anteꝙ esset inducta cōsuetudo erat male fame et
non valuit cōsuetudo tanꝙ irrationabilis.de cō
sue.c.si.⁊ procedit hoc casu dictū Host. aut supue
nit mala fama postꝙ fuit consuetudine pro nota
rio approbatus.⁊ tunc idē dicendū qd in alio no
tario qui post officium assumptū effectus est infa
mis quo casu dicendū est vt elegāter not.Bar.in
l.eadē.ff.ad.l.iul.repe.qui in effectu concludit qd
aut cōmisit fraudē in officio ⁊ nō credit amplius
ēt si nō sit effect⁹ infamis:vt l.l.si aliqd.C.de susce.
et ar.li.x.aut cōmisit fraudē extra officiū ita ꝙ sit
effectus infamis:⁊ tūc ad officium qd habet in se
dignitatē promoueri non potest:puta vt sit nota
rius principis.l.j.C.de mā.prin.q: infamibus di
gnitas nō defertur.l.ij.C.de digni.li.xij.⁊ in regu
la infamibus.de reg.in.li.vj.nec etiā ad aliud of
ficiū publicū:puta vt sit notarius in bācho.⁊ hoc
q: infamis nō pōt aliquod officium publicū exer
cere:vt dicit gl.no.iuncto tex.in.l.ij.§.miles. ff.de
his q no.infa.facit.c.pterea.de testi.cogē. Aut nō
eligitur ad officiū publicū sed cōsensu partiū est
aditus ⁊ valet q: notari⁹ est seruus publicus:nec
minus desinit esse propter infamiā:vnde possunt
partes cōi consensu sibi preiudicare:testis autem
esse nō potest:q: producit ab vna parte altera in
uita:et sic loquit.c.testimoniū.s.c.quod est singu
lariter notandū. Ego limitarē hoc verū quando
pars nō diffitetur talē tabellionē rogasse vel si ne
gat cōuincitur per testes.vbi autē omnino negat
et dicit instrumentū falsum nec potest cōuinci ꝙ
rogauerit notariū:puta q: testes sunt mortui cre
do ꝙ instrumentū nō probabit contra eū ex quo
confectū est ab infami:tūc enim militat ratio.c.te
stimoniū:⁊ credo ꝙ Bar.nō dixisset contrariū si
hunc casum preuidisset. Itē dico predicta ꝓcede
re in infami infamia iuris:secus si infamia facti:
q: tunc credit licet minus per ea que dixi.in.c.te
stimoniū.et que no.in.c.sciscitatus.de rescri.⁊ hoc
bene notabis. Venio nūc ad gl. Et prima que
rit de ratione dubitandi ⁊ assignat in fi.duplicem
rationē decidendi ⁊ rationis diuersitatē inter at
testationes et instrumēta. Et notabis eā inquan
tum dicit ꝙ facilius deprehendit falsitas instru
mentorū ꝙ testiū. Et pro hoc fin Jo.an.in instru
mento enim poni debent locus:tps:testes: dies:
de quibus.j.de re iud.abbate.ad fi.li. vj.sꝫ de his
testis interrogatus dicit se nō recordari.j. c.pxi.
sed alio respectu facilius falsat instrumentum:q:
facilius est corrūpere vnū notariū ꝙ duos testes
facit quod no.de ele.pereg.c.j.sed dic ꝙ examina
tio et approbatio notarij tollit hanc ꝓsumptio
8 nem.facit.c.ad audientiā.de prescri. † Glos.ij.
querit quādo dicitur in causa conclusum.⁊ respō
b det vt in ea patet. Et no.ex gl.b quod per conclu
sionē renuntiatur nedū ꝓbationib⁹:sed etiā alle
gationibus:⁊ sic non restat nisi ferre sententiā de
quo per Inno.in.c.pastoralis.de causa pos.⁊ pro
prie.⁊ ibi dixi. Et intellige tex.dū dicit ꝙ post cō
clusionē nō licet instrumēta producere scilicet in
causa in qua facta est cōclusio.secus in appellatio
nis causa:vt.j.c.proxi.et no.in.c.j.de except.et est
ratio diuersitatis quia cōclusio facta in principa
li non extendit ad causam appellationis nisi fuis
set dictum.vt no.in Spec.de renun.et conclu.§.j.
ver.hoc

ver. hoc autem scias. et est ratio rationis: quia appellatio suspendit oia vsq3 ad lit. cõtest. vñ peremptorie possunt opponi vt. j. c. pxi. sed dilatorie nõ vt. l. ita demũ. C. de procu. et intellige ꝙ suspendit oia: nisi alia ratio impediat: vt timor subornationis ppter quẽ nõ pñt pduci testes super eisdẽ capitulis vel directe contrarijs. vt in cle. ij. de testi.

1 In eodem libello quis potest plura et diuersa petere.
2 Ubi ex parte actoris debitum est liquidũ per cõfessionem rei admittitur compensatio: licet debitum non sit liquidum.
3 Modus largo modo potest appellari conditio.
4 Testimonium non vitiatur licet testes non recordentur de die mẽse et anno quibus fuit actus gestus.
5 In instrumento publico nõ est necesse ꝙ testes se subscribant.
6 Quando testes contradicũt instrumento. pro concordia presumitur pluralitas actuum: nisi partes confesse fuerint vnitatem.
7 Dicta obscura testium non releuantur per cõfessionem vel articulum a parte formatum: sed per confessionem aduerse partis bene releuantur.
8 Iudex potest vsq3 ad sententiam et post cõclusionem in causa interrogare circa merita cause.
9 Sententia potest pro parte infirmari et pro parte cõfirmari per iudicem appellationis.
10 Uenditor si habeat facultatem rei tradende cõpellitur precise: si vero dolo vel culpa desijt habere tenetur ad interesse: si vero neutrum interuenit in totum liberatur.
11 Appellatur ad papam si iudex a quo superiorem in temporalibus non recognoscit.
12 Appellans a diffinitiua potest aliam causam ab illa quam expressit coram iudice a quo prosequi: secus si appellauit ab interlocutoria.
13 Duo testes de illis qui nõ sunt scripti in testamẽto omni exceptione maiores probãt cõtra instrumentum.
14 Testes descripti in instrumento si per directum vel indirectum deponunt contra instrumentum: an faciant illud vacillare.
15 Testes interrogati de tempore si varie respõdẽt: vel inducti ad probandum tempus dicant se non recordari: non valet eorum testimonium.
16 Sunt descripti duo in instrumento expresso eorum nomine et cognomine: qui negant se interuenisse in illo instrumento: an tale instrumentum valeat.
Ad petitionem apppellati potest sententia retractari.
18 Causa nullitatis deuoluit totam causam ad iudicem: vnde poterit reformare sententiam.

Cum ioannes. † Falsitas instrumenti vel qđ deest instrumento probari potest per testes. In prima parte ponitur processus cause principalis. In scđa processus cause appellationis. ibi: cũ igit. In tertia diffinitio ipsius cause appellationis ibi: de consilio. ¶ Casus literalis. Joãnes eremita corã iudicib⁹ ciuitatis viterbij petebat a Petro cõcine ipsius cxxx. libras senens. ex cã mutui. Ex aduerso ppofuit idẽ. P. ꝙ idẽ Jo. tenebat eidẽ in. clxxx. libris pro pretio cuiusdã domus quã ipsi Jo. vẽdiderat vnde petebat vt. cxxx. sibi deberet cõpensare et residuũ sibi debere persolui: petit insuper possessionẽ ipsius domus sibi tradi vacuã et liberã lit. conte. super hoc et alijs articulis: et cũ fuisset hincinde aliquãdiu disputatũ: iudices auditis attestationibus et allegationib⁹ cõdemnauerũt ipsũ. P. vt eidem. J. possessionẽ predicte domus vacuã et liberam traderet ab hac sentẽtia dictus. P. ad sedem apo. appellauit. papa dedit. T. capellanũ suũ partib⁹ auditorẽ corã quo ex parte ipsius. P. fuit ppositũ vẽditionẽ ipsi⁹ dom⁹ nõ purã sз cõditionalẽ fuisse: et ideo ipsum nõ teneri ad traditionẽ ipsius ad hoc probãdum quatuor testes induxit: cũ esset nouũ capitulũ pendens ex veteri. qui iurati dixerunt se interfuisse cõtractui inter ipsum. P. et J. super eadẽ domo celebrato p certo pretio. hac adiecta conditione: vt idẽ. P. domũ ipsam inhabitaret in vita sua: et post obitum suũ domus illa remaneret. M. et R. filijs ipsius. P. nepotib⁹ ipsius Jo. de anno mense ac die de quo facta fuit venditio dixerũt se non recordari dictus Jo. venditionem nõ conditionalem sed purã fuisse dicebat. ad hoc probandũ induxit instrumẽtum venditionis et tabellionẽ qui fecit instrumentũ et vnũ de testibus inscriptis in instrumẽto. Dubitatũ fuit que pbatio valere deberet: proponebat ex parte ipsi⁹ P. ꝙ licet testes et instrumẽta eandem vim obtineant in causis: non tñ instrumentũ tanti dз esse valoris vt preferat depositionibus trium vel plurium testiũ. Ex aduerso fuit respõsum ꝙ cum ipse J. intentionẽ suã per instrumẽtũ probasset. et. P. venditionẽ nõ purã: sed conditionalẽ fuisse pponeret: nec per testes. P. de certo tẽpore facta fuit fides: vnde nõ apparebat ꝙ super illa venditione deposuissent et in instrumẽto certũ tempus adijceretur: probatio ipsius. P. inefficax erat ad intẽtionẽ contrariã elidendã: sed dicebat ꝙ responsio ista inualida erat: qñ vtraq3 pars interrogata cõfessa fuit in iure ꝙ vnica vẽditio ipsius domus facta fuit: sed per testes probaf conditionalẽ fuisse. et sic per confessionẽ vtriusq3 colligit venditionẽ fuisse cõditionalẽ: nec obstare: ꝙ interrogatio facta fuit postq̃ in causa cõclusum fuit: qr iudex ad prolationẽ sententie potest interrogare de facto b quoties dubitat. Istis omnib⁹ cõsideratis do. papa de consilio fratrũ pronũtiauit venditionẽ predictam conditionalẽ fuisse et dictũ. P. nõ teneri ad ipsius domus possessionis traditionẽ. ipsi Jo. super hoc silentiũ imponendo sententiã predictorũ iudicũ quo ad hunc articulũ infirmando quãuis aꝰs iuste pronũtiauerint qr hec exceptio non fuit pposita corã ipsis: quo ad alios articulos cõ-
1 firmauit eandẽ. Bern. ¶ † No. j. ꝙ in eodẽ libello potest quis plura et diuersa petere. nam petebat iste Jo. habere. cxxx. libras occasione mutui et domum vacuã sibi tradi occasione vẽditionis. et licet hoc vltimũ non exprimatur in litera ista exprimebatur tamen in litera antiqua et colligit satis hic dum dicit ꝙ iste Jo. in hoc fundauerat intentionem suã. Itẽ iudex non potuisset aliter sup domo pronuntiare: vt in. c. licet heli. de simo. fatuus est enim iudex qui pronũtiat sup nõ petito. l. fin. C. de fideicõ. lib. ¶ Ex his et ex tex. no. duo. primo formam libellandi in causa mutui. secũdo ꝙ contractu emptionis precedente potest precise peti rem venditam tradi: nec est necesse petere interesse et multũ bene in hoc facit iste tex. licet multe in hoc
2 sint opiniones: vt. j. videbis. ¶ † No. iij. ho. arg. p dicto Cy. in. l. fi. C. de cõpen. ꝙ vbi ex parte actoris debitũ est liquidũ per solã cõfessionẽ rei admittitur cõpensatio opposita per ipsum reũ. licet debitum suũ non sit liquidũ de presenti sed liquidandum. Hic enim cõstabat per confessionem de mutuo et debitũ rei protrahebaf in litigiũ: vt patet in litera et nihilominꝰ fuit admissa cõpẽsatio licet posset dici ꝙ licet super traditione disputaref super pretio nõ fiebat hesitatio nisi diceres ꝙ dilatata traditione rei differebaf et pretiũ. l. iulianus. §. offerri. ff. de act. emp. et quod not. in. l. si traditio. C. de act. emp. et de materia vide qđ dicã. in. c. ij. de
3 deposito. vbi de hoc. ¶ † No. ibi: secundũ cõditionale. ꝙ modus largo modo potest appellari conditio. nam hic non interuenit vera cõditio que de sui natura habet suspendere effectũ actus gesti in euentu conditionis. vt no. in. c. verũ. de condi. appo. et in. l. j. C. de condi. infer. sed modus qui nõ suspendit sed qualificat et cõditionalem reddit actũ gestũ. venditio enim fuit perfecta de presenti. sed fuit appositus modus vt in vita sua libere habi-
b taret. ¶ No. ꝙ rõne oneris annexi res valet minus iusto pretio: et sic onus appositũ videtur pars pretij quod no. Ad idẽ ho. tex. in. l. fundi. ff. de contrahẽ. emp. et facit ad materiã. c. cũ dilecti. j. de emptio. et venditio. l. ij. C. de rescin. ven. ¶ No. arg. qđ

a ¶ Quia i tex. huius. c. fit mẽtio de vacua possessiõe. Qñ dicatur tradi vacua possessio vide per Ang. et leгistas. in. l. in conuentionalibus. §. si quis in vacuam ff. de ver. obli. et p Bar. in. l. ij. §. j. de act. emp. et gl. in. l. nõ idcirco. C. de fi de instru. et in. l. improba. et in. l. j. C. de acqui. pos. et in. l. fi. in vbo vacuam. C. vnde vi. et qño interdum possessio dicitur plena: interdũ semiplena: interdũ vacua. vide gl. in instit. de vsuca. §. qđ aũt. in vers. vacantę. cũ duab⁹ sequẽtibus que non est alibi sm Ang. in l. si me in vacuam. C. de acqui. pos. et de hac materia vide per Bart. in. l. meuius. §. fundo ff. de leg. ij. p bal. in. l. fi. C. de pact. inter emp. et c. per Bal. i. l. si plures. in. iij. col. C. de cõdi. infer. Anto. Fran.

¶ Que dicaf vacua possessio. Dicas primo qđ illa dicif vacua q̃ nec animo: nec corpore detinef. l. rõ. in §. j. et ibi per Bar. ff. de act. emp. l. ij. §. j. et ibi p Alexã. 18 eo. ti. et vide gl. in ver. vacuã. in. l. fi. C. vnde vi. et in. l. si quis fundũ. de act. empt. et vide Ang. in. l. in conuentionali. in. §. si quis vacuam. de ver. ob. et vide gl. in. l. non idcirco. C. de fi. instru. et in l. proba. C. de acqui. pos. vbi ponitur qñ possessio dicaf tradi vacua et tenementi gl. instit. de vsuca. §. qđ autẽ. que dicit qđ possessio dicif vacua tribus modis de qua materia vide etiã bal. in. l. fi. C. de pact. inter empt. et c. Et adde qđ possessio vacua probaf eo ipso qđ auctor vel eius successor diu rem possedit arbitrio iudicis vt p Bald. in. l. cũ res. in. ij. col. C. de proba. vbi etiã p Salic. et per Alex. in cõsi. xi. in. iiij. parte. cõsi. et adde qđ possessio dicif vacua etiã si in re debeaf alteri seruitus nõ dicif libera: ita Bar. no. in l. meui⁹. in. §. fundo. in vlt. col. et in l. vim facit. et in. l. ij. in. §. vacua. ff. de act. emp. et ideo si quis tenetur tradere possessionez vacuã et liberã dз traderre illã liberam etiã a seruitute: secus si tantum tenef vacuã tradere sm Bar. in. d. l. ij. ff. de acti. emptio.

b ¶ Item adde ꝙ res min⁹ valet ratione mali vicini l. cũ sepe. §. fi. ff. de ed. emp. et quod no. Bar. in. l. si ita mulier. ff. de fun. instru. et qđ habef in. c. cõstitutus. de in integ. resti. et in c. ad questiões. de rerũ permu. facit dictũ Uergilij in Buc. Mãtua ve misere nimiũ vicina cremone. et apđ Luca. O male vicinis hec menia condita gallis. Et de valore rei in reb⁹ mobilibus. vide Bar. in l. pretia. in fi. ff. ad le. fal. et in. l. septẽ diebus. de eroga. mi. an. et de valore rei sm q̃titatem fructuũ. vide in. l. siquidẽ. de euic. et de materia vide omnino Bart. et alios. in. l. j. §. heres percepto fundo. ff. ad trebel. et in. l. si seruus. ff. de condi. fur. Ange. in. l. si quis vxori. §. fi. ff. de fur. Ange. de aret. in. §. si quis agens. insti. de actio.

¶ Addẽ qualiter pbetur valor rei Fulg. consil. cxliij.

a ↪Sebasti. Sapia. ❡ Probatur valor. vide de hac regula Bart.in.l.
j.§.si heres percepto fundo.ff.ad treb.et in.l.mortis causa capimus.§.
j.ff.de dona.cau.mor. Ang.aret.in.§.si quis agens. col.v.insti.de actio.
lanfran.de oria.in repe.c.quoniam contra falsam.in verbo testium.col.
xxviij.ver.quero ergo qualiter probetur valor rei.ꝫ.de probat.

vide omnino ibi per ipsum multa pulchra.
e ↪Sebasti. Sapia. ❡ Dubia.vide Cardi.in consil.lxxiij.inci.titius.
et Ang.in consi.cclxxxv.inci.visis attestationibus testium predictorũ.
in vi.col.vbi dicit ꝙ iudici nunꝙ concluditur in causa sed firmiter vi-
get eius officium vsꝗ ad sententiam inclusiue.

↪Sebasti. Sapia.
b ❡ Ubi testes.vi-
de do. Jas.in.l.ij.
col.iij.vers.no. ex
ista decisione.C.de
bo.poss.sm tabu.
vbi meminit hu-
ius tex.et Alexã.
in consil.cxxxiij.
in.ij.vol.
c ❡ Facit quod di
cit Bal.in.d.l.ij.
C.de bo.poss.secũ
dum tab.ꝛ nunꝙ
obliuiscaris ꝙ si
testes deponãt su
per testamento q̃
liter talis testator
coram.vij.testib⁹
fecit testamẽtum
in quo talem in-
stituit heredem ꝛ
qlibet testis par-
ticulariter depo-
nit se fuisse p̃sens
tali testamẽto in-
terrogati de con-
testibus q ꝛ quot
essent p̃sentes di-
cunt ꝙ non recor-
dantur: tamen ta
les testes plene p
bant testamentũ
ꝛ presumũtur om
nes fuisse conte-
stes.quod dictum
reputat ibi paul.
de cast. multũ no.
ꝛ quotidianũ idẽ
tenet ibi do. Ale-
xan.ꝛ idẽ do. Ale
xã.in ꝯsi.cclxxxix.
inci.p̃deratis in b
pe.colũ.ex hoc di
cto Bal.elicit ꝙ si
testes cõcordant
omnes i dicto su-
per quo deponũt
licet aliter nõ ap
pareat ꝙ omnes
eodẽ tempore fue
rint presentes: ta
men in dubio pre
sumitur cõtestes
et de eo actu de-
ponere. et idẽ te-
net Bald.in.l.de
quibus.ff.de leg.
in antep.co.ꝛ do.
Alex. in hal.ꝯsil.
❡ Adde Angel.
consil.cclxxxiij.
d ❡ Facit quod si-
gnãter voluit bar
to.in.l.admonen-
di. in.xij.col.ff.de
iureiur.vbi dicit ꝙ si duo testes dicãt vidi ꝙ sempronius mutuauit ti-
tio pecuniam sed nescimus aut non recordamur de q̃titate concludit
ꝙ si q̃titas posset suppleri alio modo:puta si probaret per alios duos
testes ꝙ titius petijt a sempronio decẽ ducatos mutuo per istos duos
deponentes ꝙ viderunt numerari pecuniã ex causa mutui:licet quãti-
tatem ignorent iudex deberet deferre iuramentum in supplementum
probationis que decisio est multum notanda et eam sequitur do. An-
to.in.c.si.in vi.col.de iureiur.ꝛ do. Alex.in.d.l.admonendi.in.xxxij.co-
lum.et Jas.de may.in.c.xl.col.alij non tangunt et ad corroborationem

a probat valor^a rei si testes dicant ꝙ tantũ a tali po
tuit habere quasi tantũ valeat res quantũ vendi
potest.de quo tamen dic vt no.plene in.d.l.ij.ꝛ di-
xi in.c.cũ causam.ij.ꝫ.de testi.ad istũ tex.posset di
ci ꝙ per hoc non probat verus valor rei sed indu
citur ad presumẽdũ vẽditionẽ pro illo pretio non
fuisse purã cum potuisset ab alio habuisse maius
pretium. vnde non est verisimile ꝙ iste vendidis-
set pure pro minori:ꝛ sic non probaretur hoc pri-
mũ dictũ enĩ ex speciali affectione quis potuisset
4 offerre pretiũ vltra communẽ valorẽ rei. ❡ †No.
pulchrũ tex.ꝙ testimonium non vitiatur:licet te-
stes cõmuniter non recordentur de anno mense ꝛ
die quibus fuit actus gestus qd intellige nisi dies
esset de substãtia:vt no. Innoc.in.c.qualiter et qñ.
de accu.in ver.sic dictus. ❡ No.ꝙ tabellio qui in-
strumentũ scripsit ꝛ testes in eo scripti p̃duci pos
sunt in testes ad coadiuuandũ instrumentũ.et est
vtile propter no.in.c.cũ a nobis.ꝫ.de testi. hic ta-
men profuerunt.tam qꝛ vt patet in antiqua testis
productus dixit se nõ recordari an fuerit cõditio
nalis venditio an pura:tũ qꝛ ipsi erant duo et alij
5 contra instrumẽta erãt quatuor. ❡ †No.ibi: sub-
scriptiones.ꝙ in instrumento publico testes de-
bent se subscribere. hoc enim videt innuere ver-
bum subscripti quasi subtus scripti:sed Inno.in
telligit ꝙ subscribunt per notariũ.vnde exponit
subscripti id est inscripti.non enĩ est moris sm eũ
ꝙ in instrumento tabellionis se subscribat testis
sed in priuato tantũ.ꝛ remittit ad no.ꝫ.co.c.ij.ego
dixi.in.c.j.e.tit.ꝛ hoc no. Si antẽ cõtractus fiat in
scriptis ita ꝙ scriptura sit de substãtia: tũc dic de
subscriptionib⁹ vt habet in.l.contractus.C.co.ti.
❡ No.regulã et limitationẽ ad eã. Regula enĩ est
ꝙ parẽ vim habẽt instrumenta et testes:vt hic. et
in.l.exercẽdis.C.e. Limitatio est vt hoc procedat
quando producunt ab eadẽ parte vel si a diuersis
testes tamẽ instrumẽto non contradicũt.si aũt te-
stes contradicũt tunc nõ obtinent eandẽ vim sed
preualẽt ceteris parib⁹ ipsi testes: de quo.j.lati⁹.
6 ❡ †No.ꝙ vbi testes^b vident contradicere instru
b mẽto si fieri potest debet presumi actus multipli-
catus vt sic testes ꝛ instrumenta reducant ad con
cordiã sicut dicimus in testib⁹ vtriusꝗ partis:vt
in.c.cũ tu.ꝫ.de testi.hic enĩ fuisset facta hec inter-
pretatio vt innuit litera nisi partes fuissent cõfes
se vnitatẽ actus. Et ex hoc nota bonã practicã ad
excludẽdam presumptionẽ pluralitatis actus: vt
fiat interrogatio super vnitate actus.dicit tamen
Inn.posse dici ꝙ etiam si interrogatio facta non
fuisset:tamen hoc modo debuerũt instrumentũ et
c dicta testiũ concordari:^c qꝛ licet instrumentũ dice
ret ꝙ Petrus vendidit domũ Joãni non negat
per hoc contractũ fuisse conditionalẽ:vnde admit
tenda erat probatio que instrumẽto cõtraria non
erat.mihi tamen plus placet primũ dictum indi-
stincte:qꝛ ex quo testes nõ recordant de die nõ vi-
dentur deponere super illo cõtractu qui ex forma
instrumẽti apparet purus:ꝛ ideo conditionalis.
et hoc sentire videt Bart.in.l.ij.C.de bo.poss.sm
tabu.ꝛ.ff.quemad.test.aperi.l.ij.posset tamen dici
ꝙ aut ex forma instrumenti apparet cõtractũ pu-
rũ.ꝛ tunc eũ testes deponentes illũ fuisse cõditio-
nalẽ contradicãt instrumento debet p̃sumi actus
multiplicatus ex quo non recordãtur de tempore
ne instrumentũ aut testes reprobent.ar.in.d.c.cũ
tu.aut instrumentũ simpliciter loquit ꝛ testes di-
cunt illũ contractũ fuisse conditionalẽ:licet nõ re
cordent de tempore ꝛ debet presumi ꝙ de eodem
deponãt:ꝛ sic intelligat dictũ Inno. Ratio qꝛ po
tuit esse contractus cõditionalis: et tamẽ nõ fuit
rogatus de conditione vel per obliuionẽ notari⁹
omisit:ꝛ cũ instrumẽta ꝛ testes habeãt eandẽ vim
debet fieri suppletio adinuicẽ sicut fit inter euan-
gelistas.in.c.nihil.de ver.sig.ꝛ in.c.periculose. de
peni.di.j.facit optime qd no. Inno.in.c.qualiter ꝛ
qñ.de accu.vbi dicit ꝙ si aliqui testes deponũt de
die vel certis personis ꝛ alij dicãt se nõ recordari
de certo die vel personis debet presumi ꝙ de eis-
dem isti deponãt.facit dictũ.c.in presentia.de pro-
7 batio. ❡ †Itẽ no.ꝙ probatio vni⁹ partis dubia
clarificat ex cõfessione alterius partis. Ex hoc su
me limitationẽ ad dictũ Inno.in.c.cũ contingat.
de offi.dele.vbi dicit ꝙ dicta testiũ obscura nõ re-
leuant per confessionẽ seu articulũ per partẽ for-
matũ.debet enim intelligi in confessione propria
que non prodest cõfitenti.xiiij.q.ij.in prin.et pro-
batur clare dictũ Inn.in.c.in presentia.de proba.
Secus in confessione alterius partis que valet cõ
tra eã vt hic. Et ex hoc et ex tex.no.ꝙ vbi ad pro-
bandũ vnũ totum vel quid certũ inducant testes
nõ est necesse ꝙ testes deponant super toto sed sa
d tis est ꝙ ex dictis omniũ testiũ^d et partiũ confes-
sione eliciat id qd erat necessario probãdũ vt hic
notanter probat.facit ad ea que dixi in.c.licet ex
8 quadã.ꝫ.de testi. ❡ †Not.ꝛ tene menti: qꝛ ad hoc
allegatur quotidie iste tex.ꝙ iudex potest vsꝗ ad
sententiã:ꝛ sic post conclusionẽ partes interroga
e re ad clarificanda dubia^e circa merita cause etiã
si procedat ad vtilitatẽ priuatã. Inno.tamẽ in ad-
di.limitat hoc singulariter qndo interrogat cir-
ca dubia eorũ que acta sunt ante conclusionem de
alijs vero querere non posset.refert tamen ꝙ alij
f contra.potest tamen dici ꝙ vbicũꝗ^f equitas mo-
uet eũ potest interrogare:vt in.l.vbicũꝗ.ff.de in-
terro.acti.ꝛ.c.iudicantẽ.xxx.q.v.ꝛ intellige predi
cta in iudicijs ordinarijs.nã in summarijs inter-
rogabit testes partis etiã ad instantiã sm glo.no.
in cle.sepe.de ver.sig.in verbo interrogabit.et fa-
9 cit ibi tex.per locũ a speciali. ❡ †Item in vltima
parte nota ꝙ sententia potest pro parte cõfirma-
ri et pro parte infirmari. Et no.ꝙ in causa appel-
lationis sententia est confirmatoria vbi bene fuit
iudicatum: et infirmatoria seu retractatoria vbi
male.et potest exprimere si vult causam retracta-
tionis ꝛ confirmationis in sententia. Et ex hoc ꝛ
ex tex.no.ꝙ iudex appellationis non tenetur sim
pliciter pronuntiare male vel bene fuisse iudica-
tum sicut innuere videtur tex.in.§.vl.ij.q.vlti.sed
potest distinguere ꝛ verba dispositiua proferre.fa
cit.c.cum causam.de re iudi.et quod no. Bar.in.l.
cum apud.ff.iudi.sol.et hec sufficiant ad superfi-
10 cialem declarationẽ tex. ❡ †Uenio nunc ad glo.
et quero cũ gl.ij.quid si venditio pura fuisset nun
quid iuste condemnasset iudex ad rem vacuã tra-
dendam.respondet ꝙ sic. No.bene in hoc glo.que
satis bene iudicio meo probat maxime iũcto tex.
in fi. vbi ponũtur verba pape emptorẽ posse rem

f ❡ De hoc vide
do. Ant.in.c.j.de
iudi.in.iij.col. Et
ꝙ non possit post
conclusionẽ inter
rogare super no-
uo articulo prius
agitato.tꝫ Spec.
in ti. de deposi.§.
iiij.ver. sed si an-
te.alias est. versi.
quidam tamẽ di-
xerunt et ro.in.l.
iiij.§.hoc autẽ iu
dicium. in.iiij.co
lum.ff.de dam. in
fect. vbi sequitur
Inn.hic.et idem
videt dicere Bal.
in.l.per hanc.cir-
ca princ.ver.dicit
C.de tempo.app.
Pe.de anc.in.c.j.
in fi.j.col.de con-
fes.lib.vi.sed opi.
d. Ant.hic sequi-
tur ro.in.l.admo
nendi.ff. de iure-
iur. in.xxviij.col.
vbi vide. pro qua
allego optimũ ca
sum et meliorẽ q
sit in iure ad hoc
a doc.non ponde
ratum in.d.c. pa-
storalis.l fi. de cã
pos.ꝛ propꝛie. Et
vltra glo.alle.hic
per istũ quã etiaꝫ
Lud.ro.vbi.ꝫ.re-
putat singu.adde
tu aliam plenio-
rem in.c.quoniaꝫ
contra falsam. in
ver. interrogat⁹.
et ibi late doct.ꝫ.
de proba.intantũ
ꝙ dicit do. Ant.
de bu. in.c.j.de iu
di. se in cõtingen
tia facti cõsuluis-
se ꝙ iudex post cõ
clusionem in cau-
sa potest facere in
terrogatiões nõ
solum ad declarã
dum dubiam pro
bationem . iuxta
c.cum ioannes.ꝫ.
eo.ꝛ quod not.gl.
sing.in.§.quia ve
ro.in aut.de testi.
sed etiam ad fun-
dandam intẽtio-
nem aduersarij p
regulam dicte. l.
vbicunꝗ.hic alle.per istum.et.l.generaliter.§.j.C.de reb.cre.nõ tamen
cogitur iudex istud facere.l.non quicquid.ff.de indi.et sequitur Imol.
ibi et adde do. Ant.et Imo.in.c.cum causam.de iureiur.ꝫ.in terminis
Bal.in.l.ampliorem.in.ij.col.de ap.et in.l.per hanc.in princ.C.de tem-
po.ap.et in.l.ij.§.quod obseruari.in.vi.col.C.de iura.calum.et ita com-
muniter tenetur.in contrarium tamen facere videtur gl.no.in.l.filiusfa.in.§.veterani.in gl.j.ff.de procura.que vult qd iudex non potest sup-
plere vltra tempus parti concessum quod bene no.facit quod not.in.l.
querelam.C.de fal.

a ¶ Utrum venditor teneatur ad rem tradendã precise emptori, de hoc vide quod no. do. Anto. in c. latoꝛ. de pig. ⁊ per Archi. in c. qui studet. j. q. i. Item adde ꝙ etiam in obligationibus facti ratione ultime voluntatis quis precise compellitur ad factũ. tex. est no. in l. fideicommissa, §. si ff. de leg. iij. Item adde ꝙ qui vendit simpliciter fundum nõ tenetur tradere libe-rã: sed qualis est. secus si in venditione venditor dixisset vendo tibi istum fundũ uti optim⁹ maximus ꝙ est. tex. est in l. cũ ostenderes. ff. de contrahẽ. empti. ⁊ ad idem est tex. in l. servo legato. §. si fundus ff. de lega. j. sed tu vide gl. in d. l. cũ ostẽderes: sed an ille qui tenet tradere fundũ tenet eum tradere liberũ a servitute do cto. l. l. stipulatio ista. §. si quis forte. post glo. ibi. ff. de verb. ob. communiter tenẽt ꝙ sic excepto Rap. qui ibi tenet contrarium per tex. ubi dicit esse casum l. l. meuius. §. fundo. ff. de lega. ij. sʒ text. in d. §. fundo loqtur quando fund⁹ debetur ex causa lucratiua sed si deberetur ex causa onerosa: tunc procedit communis opi. doc. in d. §. si quis forte. pro quo facit tex. in l. quoties. ff. de edi. edi. coniũcta l. i. §. cã. eo. tit. et tex. in l. in vẽdendo. ff. de a cõtrahen. empt. et glo. in d. l. cum venderes. ⁊ quod ibi not. ⁊ in l. i. in ver. securitati. de actio. emp.

¶ Adde an venditor teneat p̃cise ad tradẽdum: Alexan. consilio lxix. iiij. lib.

b ¶ Et ad hoc põdera tex. in c. exposita. de arb. ubi de iniquitate laudi dux venetorũ cognoscit. ⁊ vide quod ibi singulariter scribit do. abb. circa princi. post Inn. Item adde ꝙ hoc dictũ Host. alleg. hic p do. Ant. refert et ii sequitur domi. Abb. in lectu. in c. i. de proba.

emptam precise peteret: ⁊ ita venditorẽ esse condẽnandũ: nec est opus petere interesse. hoc pro tanto dico quia iura in hoc ciuilia varie loqui videntur ac etiã scribẽtes: vt l. i. ff. de act. emp. ⁊ l. ex empto. c. ti. ⁊ in l. si traditio. C. e. ⁊ vtrobiꝙ per Bar. plenissime per eundẽ in l. stipulationes non diuidunt. ff. de ver. ob. Quidã enim voluerunt ꝙ sufficiat prestare interesse sicut in obligationibus facti succedit obligatio ad interesse: vt in l. si qs ab alio. ff. de re indi. ⁊ pro hoc intellectu videtur facere. d. l. i. ⁊ l. si traditio. ⁊ videt velle gl. in d. l. i. Sed Mar. antiquus glossator iuris ciuilis tenuit primum scilicet venditorẽ precise teneri rem vẽditã tradere emptori si illã habet ⁊ pro eo multũ bene facit. d. l. ex empto. Sed s̃m Host. ius canonicũ videtur adherere opinioni Mar. vt patet hic. et in c. per tuas. de arbi. ⁊ c. i. de pac. ⁊ c. iij. eo. tit. ⁊ i. q. i. qui studet. Inn. in c. cũ olim. de censi. in princi. tenet ꝙ ad rem venditã bene agit: qꝛ res est in obligatione: vt in d. l. ex empto. Sed liberatur venditor satisfaciendo de interesse. et sic concordat. l. i. cũ d. l. ex empto. Sed prima opinio videt communior vt precise compellat rem tradere si facultatẽ habet. alias tenetur ad interesse. quã cõmuniter sequuntur doc. hic ⁊ Bart. in d. l. i. ⁊ l. stipulationes non diuidunt. ⁊ Archi. in c. qui studet. Io. and. in addi. Spec. in ti. de emp. ⁊ ven. §. in anterioribus, ubi dicit ꝙ si habet facultatẽ rei tradende cõpelli tur ad rem tradendã. si vero dolo vel culpa agitur ad interesse. si autem non habet sine dolo ⁊ culpa: tunc ad neutrũ tenetur. Ego allego ad hoc gl. singu. que precise facit omnia hec mẽbra. insti. de emptio. ⁊ ven. si pretiũ in verbo tradat: ⁊ optime ibi facit tex. pro hac opi. ⁊ intellige iura contraria secundũ distinctionẽ precedentẽ. Et vt habeas subtilius hãc materiam scias ꝙ aut quis obligat ad dandum et precise cõpellit si potest. l. ubi. §. si. ff. de ver. ob. Aut obligat ad faciendũ et regulariter in obligatiõe hominis succedit obligatio ad interesse: vt in l. si quis ab alio. ff. de re indi. et hoc quia videtur quedã species servitutis si precise cõpelleretur facere. vt no. Bart. in d. l. stipulationes non diuidũtur. ubi plenissime videas de hac materia. Est et tertia species obligationis scilicet rem tradi. et in hac aut obligatur ex contractu[a] emptionis et precise compellitur si habet facultatem: vt in iuribus superius allegatis. vt in aliis cõtractibus ⁊ sufficit prestare interesse per l. si fundum. ff. de verb. ob. Ratio diuersitatis est qꝛ in contractu emptionis illa obligatio rem tradi participat de obligatione rem dandi ⁊ rem faciendi: qꝛ si est venditor dñs debet rem tradendo facere emptorẽ dominũ ⁊ in hoc accedit ad obligationẽ dandi qꝛ dare est accipientis facere. insti. de actio. §. sic itaꝙ. Si autẽ non est dñs prestat tradendo causam usucapiendi: ideo si habet facultatẽ tenet precise tradere qꝛ quasi videt obligatus ad dandũ. hec sunt de mente Bar. in d. l. i. de act. empt. et in l. stipulationes non diuidunt. ff. de ver. obl. que bene notabis. An autem sufficiat venditori prestare patientiam an teneat rem tradere: dic ꝙ in incorporalibus sufficit prestare patiẽtiã: sed in corporalibus tenetur tradere rem. de quo dic vt not. in d. l. i. Et quatenus dicit tex. ꝙ debet venditor tradere possessionem vacuam. intellige vacuam idest nõ possessam legatorum seu fideicommissorum causa vel nomine ventris. ad hoc enim pertinet vacui appellatio: de quo vide quod leg. et not. in l. ij. §. vacua. ff. de act. emp. ¶ † Opp. ꝙ a iudice laico non

c ꜵ Sebastia. Sapia. ¶ Supplet papa. vide Feli. in c. si duobus. §. de appellatio.

d ꜵ Sebasti. Sapia. ¶ An in causa. vide abb. in c. significauerunt. col. iij. §. de excepti. Gemi. in §. biduum. versi. quandoꝙ. ij. q. vi. ver. Mod. in l. ita demum. C. de procu.

e ¶ Utrum autem appellatus in causa appellationis a diffinitiua possit deducere nouum capitulum. vide hic do. Ant. in vi. col. ver. vii. facio vnum dubium pulchrum ⁊c. Et adde ꝙ mihi videtur de hac q. casus in dicta l. per hanc ibi tam appellatori quã aduerse parti. C. de tẽpo. ap. et pro opi. qñ appellat⁹ possit: facit optime qđ not. archi. in ver. sunt quorum. §. quãdoꝙ. ij. q. vi. ubi dicit ꝙ si in prima instãtia actore petente cẽtum iudex condemnauit reum in quinquaginta ⁊ aliis quinquagita absoluit si re⁹ appellauit ab illa sententia ⁊ nõ actor appellatus in cã appellationis corã iudice appellationis poterit iterũ petere integra centum si ex eadem cã petat: secus si ex diuersis causis non cõnexis. et ita dixit sentire Bar. hic ⁊ gl. i. q. dominica. ii. q. lxiii. que incipit petebat. ⁊ vide do. Ant. in c. significauit. l. iij. de excep.

Anto. Francis.

¶ Dicas circa hoc de appellato. qđ potest inherere appellationi aduersarii ⁊ illam prosequi si sua interest. l. si. ⁊ ibi plene p doc. C. de appel. qđ tñ intellige verũ si ipse appellãs incepit p̃sequi: sed si non p̃sequeret vel appellationi renuntiaret non posset appellat⁹ illã prosequi: vt no. voluit Io. an. in addi. spe. in ti. de ap. in. §. i. in v. xxxiiij. ⁊ vide cardi. in cle. constitutionẽ. in v. q. de elec. ⁊ eundem in cle. j. in iij. not. de app. ubi dicit qđ appellat⁹ potest inuito appellante vel literis impetratis per ipsũ appellãtem ⁊ corã iudice appellationis potest p̃sequi omne ius sibi competere et non deducta deducere et non probata probare iuxta materiam dicte l. per hanc. C. de tempo. appellatio. ita Bald. in additio. Specu. in titu. de appel. in versi. officium iudicis. et in ver. an inuito.

debuerit appellari ad papam: vt in c. si duobus. de app. Sola gl. iij. vt patet in ea. Host. dicit glos. procedere ꝙ regulariter a laico nõ appelletur ad papam nisi iudex a quo appellatur superiorem in

b temporalibus non recognoscat.[b] §. qui fil. sint legi. per venerabilem. §. rationibus. de fo. compet. licet in aut. vt diffe. iudi. §. si tamen cõtingit. ⁊ notabis hoc dictum singulariter. cui videtur concordare aliud dictum singulare Inn. in c. licet ex suscepto. de fo. cõpe. ubi dixit ꝙ deficiente potestate secuiari de iure: quia non est dare superiorem vel de facto: quia superior non potest de facto iurisdi-

c ctionem suam exercere supplet papa[c] arg. hic. et in d. c. per venerabilem. et facit quod plene dixi in c. nouit. de iudi. sic limita gl. que videtur contrariũ

12 dicere in c. quoniam. x. dist. ¶ † Glo. in verbo pendebat. querit quid si capitulum fuisset omnino nouum. respondet et bene scilicet ꝙ non fuisset admissum: ⁊ est ratio: quia iudex ad quem non debet admittere aliqua impertinentia ad causam cum habeat solum decernere an sit bene vel male iudicatum. ij. q. vi. ad si. ⁊ l. per hanc. C. de temp. appel. ⁊ quod dicatur nouum capitulum omnino vel dependẽs ab antiquo dic vt dixi in c. fraternitatis.

d §. de testi. Scđo querit an in causa[d] appellationis

e possum prosequi[e] aliam causam ꝙ̃ expressam in ipsa appellatione: et respondet ꝙ sic: vt in l. scio. ff. de app. ⁊ intelligo hoc cum appellatur a diffinitiua: de quo dicendum: vt not. in c. cum causam. §. de app. in vi. glo. secus cum appellatur ab interlocutoria: vt in cle. appellãti. e. ti. ubi de hoc. ¶ Glo. in ver. quodlibet. primo colligit quod instrumentum ꝗ̃tũcunꝙ autenticum potest per testes vt falsum reprobari vt hic. secũdo querit quot testes requirantur. Respõdet ꝙ quatuor meliores de scriptis in instrumẽto seu quinꝙ. ratio: quia fides tabellionis equiualet duobus. vt in c. quoniam contra. de proba. ipsum vero instrumentum valet tantum ꝗ̃tum duo testes: hinc est quod habet duos testes inscriptos ad minus. ad hoc l. in exercẽdis. C. eo. sed reprobatio debet fieri per plures seu saltem meliores: vt in c. in nostra. §. de testi. ergo requiruntur quinꝙ. Nec ob. iste tex. ubi fuerunt producti quatuor tantum nec dicitur quod erant meliores qꝛ s̃m gl. isti testes non reprobãt instrumentum sed addebant quod notarius omiserat: ⁊ habes nunc gl. declaratam. Ex qua not. primo quod instrumentum quantũcũꝙ autenticum potest reprobari pretextu falsitatis. intellige quando dicitur instrumẽtũ ex toto falsum: secus si dico aliqua in eo contenta falsa: qꝛ tunc aliquando nõ admittitur reprobatio: vt qñ inducitur probatio iuris ⁊ de iure: vt in casu l. finalis. C. arbi. tu. scilicet si vult reprobare confessionẽ suã in casu l. antique. C. ad velleia. et dic de his vt ibi no. per hoc reprobatur s̃m Io. and. opi. Lau. cremeñ. qui dicebat p testes non reprobari instrumẽtum nisi esset suspectũ vel ex parte conficientis vel ex parte p̃ducentis: reddebat rationem: quia memoria hominis labilis est nec communiter testes sunt intenti sicut tabellio quare plus creditur instrumento secundũ eum sed minus bene locutus est: vt patet hic. et. §. lati⁹.

13 ¶ † Secundo no. quod quando testes addunt ad instrumentum sufficiunt duo. ¶ Tertio no. quod quando reprobãt requirũtur quinꝙ vel quatuor ad minus et hec est vna opinio: sunt ⁊ alie opiniones quas. §. videbis. Sed vt habeas clare materiam difficilem hic prolixe tractatã per doctores cum queritur de reprobatione instrumenti fiẽda

per testes scias quod quandoq; contra instrumētum producunt testes in instrumento non descripti quandoq; hi qui sunt descripti.ᵃ primo casu multe reperiunt opinio. sed recitabo principaliores vt magis elucescat materia. Prima est opi. vt incipiam a glossatore nostro qđ requirunt quinq; vel saltem quatuor. et idē tenuit in.c.iij.de prob.§. vidisti rationem sui. Secūda fuit opi. Accur. in l.in exercendi s.preal. qui dixit qđ licet duo reprobent instrumentū priuatū.C.de contrahen. et cōmit.stip.l.optimā. ad reprobandum tamen instrumentū publicū requiruntur ad minus tres: q2 instrumentū valet tantū quantū probatio duoꝝ ad minus. vt.d.l.in exercendis. ergo oportet quod reprobatio per testes sit plenior: t pro opi. Accur. facit iste tex.qđ dicit triū vel plurium. Tertia fuit opinio que recitatur in Specu.e.tit.§.restat.ver. sed pone. que attribuitur Azo. quod ad directam reprobationē instrumenti requirūtur tres. ad indirectam per modum de quo.§.de testi.ex tenore. C.de contrahen.stip.optimā. sufficiunt duo. et facit quod no.insti.de inuti.stip.§.item verboꝝ obligatio.in gl.no.quod dices. Quarta fuit opi. Odof. qui dixit quod vbi causa talis est in qua requirūtur plures testes vt in testamentis codicillis t similibus per plures testes quā causa requirat debet fieri reprobatio. vnde testamētum reprobabit per octo. codicillus per sex. reliqua vero vbi sufficiunt duo reprobantur per tres. Quinta fuit opi. Nicol.de mata.in suis disputationibus qui dixit hoc esse arbitrariū vt videat iudex cui magis sit adhibenda fides. tanta enim posset esse p̄sumptio pro instrumento ex nimia legalitate notarij vel alia de causa quod preferretur instrumentū testibus. ad hoc facit litera hec dū dicit: non tū quodlibet instrumentū. Sexta fuit opi. quorūdā quos recitat Inno.hic qui dixerunt quod in facto propinquo magis creditur testibus. in antiquo vero remoto magis creditur instrumento.ff.de proba.l. si arbiter.ff.de carb.edic.l.iij.§.duo. Septima est opi. Inno. qui tenuit quod instrumento quātumcunq; publice confecto t q̄tūcunq; testes habeat inscriptos derogatur per duos testes vel ad plus per tres qui probant contractū de quo loquit instrumentū non fuisse celebratū illo tempore et illo loco t inter illos de quibus loquitur cum probēt ipsos vel eoꝝ alterū adeo remotos fuisse ab illo loco illo die quod impossibile est eos tunc ibidem fuisse et contraxisse: vt in.l.optimam.C.de contrahen. t commit.stip. t.§.de test.ex tenore. hanc opi. videtur sequi Spec.in ti.eo.§.restat.ver. sed quero. vbi remittit ad hoc dictū Inno. t Jo.hic. mouentur omnes isti q2 instrumētum non habet fidē nisi ab officio et auctoritate notarij cui iustum est dictū duoꝝ preferri: hoc verum nisi instrumētum per testes inscriptos vel alios viua voce iuuetur in aut.e.ti.§.si tamen quisq̄.t.§.si vero mortantur t sequenti: tunc enim requirūtur plures quam viua voce deponētes propter autoritatē instrumenti t testiū viua voce deponētium. Et pro hac opi. videtur casus s̄m Jo.an.in.c.cum a nobis.§.de testi. si intelligatur quod ibi dicit testiū adminiculo scilicet viue vocis. Nec obstat qđ ibi loquit de scriptura iudicis: q2 ibi notarij vocantur iudices: vt ibi no.s̄m vnum intellectum. Item negari nō potest s̄m Jo.an. quin duo testes vacillare saltem faciant instrumētum t fidē eius: nam hoc facit comparatio literarum que minor est quā assertio duorum testium: patet vtroq; in aut.e.tit.in prin.t.§. j.alli ergo non stabitur nisi aliter adiuuetur.C.eo. titu.l.si.C.de proba.iubemus. Itē facit ratio quā ponit Inno.j.e.cum.p. vbi dicit quod p̄batio per instrumentum est supernaturalis et contra ius vt credatur pelli animalis mortui. Sed p̄batio que fit per duos testes est naturalis et secundum ius diuinum et humanum: ergo hec est preferenda. Non obstat ratio huius gl. quia s̄m Jo.and.hic t Bar.in.l.ij.§.si dubitetur.ff.quemad.test.ape. his reassumitur idem per modum notatum.ff.de verbo.obli.l.quotiens.§.in stipulationibus. nam dicēdo instrumentū equiualet duobus includit autoritatem notarij. postea dicendo notarius valet duos vel plus quam vnus: reassumit idem: non est ergo verū quod scriptura per se equiualet duobus: sed scriptura cum inscriptione testium t autoritate officij tabellionis est que equiualet duobus: nec valet alia opi. secundum quam requirūtur duo propter testes inscriptos et duo propter tabellionem. nam procederet qñ testes subscripsissent t hoc constaret: sed quādo solū sunt inscripti seu subscripti per notarium patet quod sicut fides instrumenti ita et fides subscriptionis testium dependet a notario. Item secundum opinionē contrariam sequeretur absurdum quod si.xx. testes essent inscripti ad reprobationem talis instrumēti requirerentur.xxij. et sic facile falsus notarius tolleret facultatem instrumenti reprobandi: sicut enim falsum scribit in cōtractu sic facile multos testes falsos scribere potuit in instrumento. Quare Jo.an.ex multis concludit tenendam opi. Inno. t q omne instrumentum reprobari possit per duos testes cum omnis eius fides a tabellionis fide dependeat. ad tex. istum.§. adductum pro opi. Accur. respondet q tex. non dicit tres testes requiri contra instrumentum sed q instrumētum non prefertur. Ad rationem.§. inductam respondetur s̄m eum q plena fides instrumenti p̄cedit ex presumptione publici officij: sed sicut violentam presumptionem per quam alis iudicaretur reprobāt duo testes pone exemplum in.c.proposuisti.de proba. sic et hanc presumptionem per quam nūs iudicaretur reprobāt duo testes. Item iuramentum per iudicem delatum in supplemētum probationis plena est probatio ex qua iudicari potest et tamē reprobatur per instrumentum vel duos testes. vt in.l.admonendi.ff.de iureiuran. Item nonne sigillum autenticum probat.iuxta no.§.e.c.j.et.ii. de proba. post cessionem. et tamen plena probatio fidei illius derogat. vt.d.c. post cessionem. ita in proposito licet instrumentum faciat plenam probationem: tamen reprobari potest per duos testes viua voce in contrarium deponentes: hanc opi. sequitur do. Ant. t expressius Joan.cal.in sua distinctione. dicit enim q licet sit illorum opi. equa qui totum hoc committunt arbitrio iudicis qui iudicabit habita consideratione ad qualitatem tabellionis et testium t negotij an sit antiquum vel recens tamen verior videtur sibi precedens opi. vt duo idonei testes faciāt vacillare instrumentum vt probet nisi aliter iuuetur. Bart.in.d.l.ij. t do. Car. hic sequuntur opi. Nico.mat. quam.§. tetigi vt non sufficiunt indistincte duo testes sed iudex considerabit ex qualitate notarij testium et negotij cui magis sit fides adhibenda. ad hoc.l.optimam.in fi.C.de contrahen. et commit.stip. per quam mouetur Bar. ille tamen text. iudicio meo non probat: solum enim requiric q testes sint idonei et omni exceptione maiores. Ego concordandoᵇ has duas opi. in quas doc. communiter incidūt dicerem q iudex habebit arbitrari an illi duo testes sufficiant quia oportet quod probatio sit liquida et manifestissima et fiat vel per aliam scripturam vel per testes vndiq; idoneos et omni exceptione maiores. vt.d.l.optimam. hoc autem non deprehendit nisi iudicis arbitrio. vt.l.iij.ff.de test.et.iiij.q.iij.si testes. Sed si in veritate testes sunt tales quales.§. dixi et manifestissime deponunt contra instrumentum debet iudex arbitrari testes preualere et si aliter faceret licite appellaretur: q2 faceret contra illā.l.optimā. debet enim arbitriū suum informare s̄m leges: vt dixi.in.c.j.de uila. et quod legi. et not.in.l. si qua pena.ff.de ver.sig. t predicta intellige in casibus in quibus iura disponunt vt instrumentū faciat presumptionē iuris t de iure. de quo
14 dic vt.§.supra.in.dixi. ¶ † Venio ad s̄m membrūᶜ principale quādo scilicet aliquis de inscriptisᵈ in instrumento contradicūt instrumēto: quo casu multe sunt opi. vt plene tractat Innoc. t Bar.in.d.l.ij. Sed t clare concludendo veritatē dicit q aut testes directe reprobant instrumētum: puta q2 dicūt non sic fuisse actum sicut scriptum. et dic per omnia vt.§.in prece. membro dixi. et est de mente Inno.hic. nam hoc casu fortius instrumentū reprobatur q̄ in casu precedenti. Aut non contradicunt ita expresse sed per quoddā mediū: t tunc aut dicunt se non recordari an interfuerint. aut simpliciter t absolute dicunt se nō interfuisse. Primo casu sustinetur instrumētum: q2 cū eius probatio sit plena non debet vacillare per depositionē incertā t dubiā testium q2 in dubio debz fieri interpretatio benigna. de testi. cum tu. t.j.de verb.signi. abbate. et hoc voluit Inno. t hoc cōmuniter doct. t seq. t Bar.in.d.l.ij. Secundo casu subdistingue aut vnus solus dicit se nō interfuisse aut plures: quo casu aut probat per alios se non interfuisse per modum. de quo in.c. ex tenore.§.de testi. et probatur instrumentum falsum. vt in.c. quanto.§. absentium. de his que fi. a prela. nam in eo quod false scripsit hunc testem interfuisse falsificatur instrumentum.d.c. quanto. et argu.ix.dist. si ad sacras.iij.q.ix. pura.q̄ q̄ contractus posset per alios testes probari. Si vero non probatur absentia per alios: tunc sunt opi. Sed communiter distinguitur q aut est de necessarijs in instrumento t probat falsum: quia ad hoc exhibentur testes necessarij vt per eos possit probari: et sic intelligitur.d.l.ij.ff.quemadmo.testa.aperi. aut non est de necessarijs: quia vltra illū remanet in instrumento numerus necessarius et non vitiatur instrumentum: quia plena probatio que resultat ex instrumento confundit dictum vnius testis. arg.c.licet ex quadā.§.de testi. hoc sentit hic Inno. et clarius Jo.cal. et alij moder. t Bar.in.d.l.ij. Si v̄o sunt plures dicētes se nō interfuisse aut p̄bant absentiā p alios:

t dic vt.§.

↪ Sebasti. Sapia.

a ¶ Descripti. vide Bar. Bald. et Ang.l.l.j.§.si quis neget.ff.quemadmo.testa.ape. vbi etiā late per Jo. de imo. per Bal. t Sali.in.l.i. exercendis.C.de fi. instru. t in.l.ij.C.de bo.pos. s̄m tabu. n Pet.de anc. in consil.lxxiij.inci. visa limitatio cōmissione t in cōsil.cclxx.incip. in primo dubio.

b ¶ Ego cōcordando. adde quot testes possūt reprobare instrumentum. Jo. de ana. cōsil.xxvij. Alex. cōsi.xlvij.ij.lib.

Zacharias.

¶ Addē pleniss. per Lāf.in.c.quoniam cōtra.§.instrumentoꝝ productiones. nu.xxvi. vers. quero nunquid instrumentum. t ibi in npo. Bene.va.in ver. per quot testes. Tu adde p̄di. Bar. sozi. consilio.xciiij. incip. prestantissimi.v. preterea.circa si. volu.ij.

c ¶ Ad secūdum membrum. adde Ange.consi.clix. Rapha. comen. cōsil.cxxv. Fran. are.cōsi.xcviij.

↪ Sebasti. Sapia.

c ¶ Secundū membrū. vide Ange. in.§.si quis igit. in aut.de instr.caute. Bal. in consil. lv.l.iij.parte. alexan.in cōsi.xcvij. in.ij.vol. Roma. in Rub.de arbi. in.xv.quest. Bal. in.l.i.in p̄n.C.de senten.q sine certa quanti.

d ¶ Et de hoc vide etiā per Bal. in.l.l exercēdis. in vi.col.C.de fi. instru. t de ista.q. in terminis vide p Specu.in ti.de instru.edi.§.instrumētum.in.v.col. ver.item qđ testis inscriptus rc.

& dic vt.s. Aut simpliciter ipsi afferunt & si sunt de necessarijs idem di-
cendum q.s. si vero nõ sunt de necessarijs est dubium nõ paruum. Qui
dam dicunt q non vacillat per hoc instrumentum: quia sunt testes sin-
gulares. ad hoc. c. cum dilecti. s. de elec. & s. de testi. tam literis. Quidã
contra quia videntur contestes respectu falsitatis. Item dicendo quili
bet se interfuisse: dicit etiam de alijs. Inno. variat. videtur tamen ma-
gis inclinare vt instrumentum vacillet. tradit tamẽ vnam regulam q
in dubio magis presumatur pro instrumẽto q̃ cõtra vt res potius va-
leat q̃ pereat. Bar. in. d. l. ij. tenet instrumentum reprobari. Nam dicit
istos esse contestes. omnes enim testes respectu sensus quo percipitur
possunt dici singulares: q: sensus tuus non est meus: sed respectu obie
cti ad ipsum sensum testes dicuntur contestes: vnde quemadmodum p
approximationem sensati seu obiecti ad sensum testes sunt cõtestes vt
accidit in actu affirmatiuo quando simul audiuerunt vel viderunt ita
per remissionem sensati seu obiecti a sensu dici debẽt cõtestes vt quan-
do deponunt super absentia: q: plures non viderunt. do. Anto. in hoc
membro dicit aduertendum qualiter deponãt testes. si enim dicunt se
non interfuisse: q: primo illa die fuerunt in vnum collecti. & probent: q:
sensatum abstrahitur a sensibus in vnum cõgregatis: & sic potest intel-
ligi. c. tertio loco. de proba. Si autem quilibet dicat se simpliciter non
interfuisse sunt singulares & non probant. Nec ob. motiuum Bar. q si-
cut approximatio sensati &c. q: consequentia non est bona q: appro-
pinquatio sensati ad plures attrahit sensus plurium in vnũ sed abstra
ctio nõ põt abstrahere nisi singulariter: q: illud de quo agitur non fuit
appropinquatum sensui meo nec tuo. nõ autem omnibus simul. Credo
hoc dictũ verius vbi testes sunt de non necessarijs. si aũt de necessarijs
procedat dictum contrarium. nam tunc cõtradictio etiam vnius facit
vacillare instrumentũ. vt. s. dixi. & per hec habes clarissime hanc mate
riã declaratam. ¶ Oppo. & videtur q lz sit probata exceptio tñ nõ sen
tentiatur pro reo vt in. c. fi. de or. cog. Sol. glo. in verbo in modum for-
mat oppositionẽ & non soluit. P. dicit illud verũ in exceptione dilato-
ria secus in peremptoria que probata bene iudicatur pro reo. Jo. and.
dicit q sentẽtia qua reus absoluitur põt pcedere dupliciter: aut ex de-
fectu pbationis actoris: aut p peremptorias rei. hic aũt & in contrario
reus absoluitur ratione pbationis sue. & sic cõcordãt. dic formaliter ad
cõtrarium q lz ibi probata spoliatione per modum exceptionis nõ re
stituatur reus spoliatus: absoluitur tamen ratione cuius de spoliatiõe
excepit. hic etiã solũ excepit ad excludendam intentionẽ actoris vt nõ
teneretur domũ tradere. & sic absolutionem ꝯsecutus fuit ex quo patet
15 hec iura sibi non cõtradicere. ¶ † Oppo. videtur eñ ex quo testes non
deponebant de die seu tpe contractus non debebat eor dictum valere
ar. in. c. in presentia. de proba. & s. eo. inter dilectos. ¶ Glo. in verbo de
certo: tangit hanc questionem seu oppositionẽ et non soluit sed solutio
redditur in litera vt ex pdictis patuit. ex quo enim partes confesse fue-
rant vnicam interuenisse venditionem: satis colligitur testes de illa de
ponere: & sic preteritio temporis nõ reddit depositionem dubiã. Et di-
cunt hic Goff. Host. & Jo. an. q regulariter q̃uis testes nõ deponãt de
die vel tempore: q: nõ recordãtur non minus valet ipsorum testimoniũ
a vt hic: sed si interrogati respõdeãt varie nõ valet ipsor testimonium[a]
iij. q. ix. nihilominus. & qđ. s. dictum est procedit nisi agatur de tempore
pbando: vt. s. de testi. ex tenore. tũc enim nõ valet testimonium cum nõ
dicant id ad qđ principaliter inducuntur in. c. de testi. s. de testi. & ff. de
peti. here. l. si quis libertatem. §. fin. cauere tñ debet iudex sm Hosti. ne
testes malitiose dicãt hũc premeditatũ sermonẽ scz se nõ recordari de
tẽpore vt postea reprobari nõ possint. & hec notabis. & vide qđ not. s. c.
ex tenore. ¶ Glo. in verbo postq̃. colligit duo. sed eam limita & declara
vt. s. dixi in. c. cũ clamor. s. de test. ¶ Gl. pe. ponit de. c. j. s. de or. cog. vbi
dicitur q super incidenti nõ pronũtiatur. glos. soluit & male. nam bene
potuisset hic pronuntiari super principali: & sic indirecte fuisset pronũ-
tiatum sup incidenti sicut fit in instantia cause principalis. dic ergo q
hoc fuit factum ad honorem iudicis a quo cõseruãdum cum fuerit pro
cessum ex notis actis. Item licet nõ sit necessarium vt pronuntietur si
tamen pronuntiatur nõ per hoc retractatur sentẽtia vt no. in. d. c. j. & de
16 materia dic vt plene dixi. ¶ Glo. finalis est facilis. ¶ † Sed extra glo.
quero de questione notabili. pone q in instrumẽto sunt descripti a et b
expresso eorum cognomine pro testibus. demum dicitur instrumẽtum
falsum & producuntur duo qui dicunt se vocari illis nominibus sed ne-
gant se interfuisse: nunquid hoc sufficiat ad reprobationem instrumen
ti. do. meus do. Cardi. consuluit q nõ: quia hic non est probatum istos
esse illos qui sunt descripti in instrumento: potuissent enim sibi muta-
re nomina. ar. l. i. C. de mu. no. Item dic & melius q possibile est q tem-
pore confecti instrumẽti erãt alij qui vocabãtur hoc nomine qui inter-
fuerunt contractui. vnde hec probatio nõ cõcludit necessario. argu. c. in
presentia. de proba. & in dubio vt. s. dixi fauendum est instrumento. ar.
c. cum tu. de testi. & j. de prescrip. ad audiẽtiam. Ad hoc ergo vt ꝯcludãt
oportet probari q tempore confecti instrumenti isti qui producuntur
nunc vocabantur illo nomine: & q tunc non erant alij qui vocabantur
17 his nominibus. & hec no. pro limitatione predictorum. ¶ † Ultimo q̃-
ritur de vtili et quotidiana questione. videmus enim hic q ad petitio-
nem appellantis iudex ad quẽ reformat sentẽtiam: an hoc possit facere
ad petitionem appellati: vt si videat detrahẽdum
vel addendum sentẽtie hoc licite iudex faciat ipso
b appelato postulante.[b] hanc questionem formant
do. de Ro. deci. cccliij. & ratio dubitãdi est q: appel
latus nõ appellãdo videtur acquieuisse sententie.
in. c. qđ ad consultationẽ. de re iudi. & l. si. C. de sen.
que sine cer. quãti. ergo non dz audiri petens eam
reformari. Sed hoc nõ obstãte per oẽs dominos
fuit contrarium conclusum: quia ex quo per vnam
partem fuit appellatum a tota sentẽtia ipsius effe
ctus in totum fuit suspensus. l. j. ff. ad turp. & c. ve-
nientes. de iureiur. ergo sicut per appellãtem pe-
ti põt reformatio: ita et per appellatum. Sepe eñ
quis cõsequitur ex persona alterius qđ ex se con-
sequi nõ posset. l. petende. C. de temp. in inte. rest. &
c. autoritate martini. de conces. prebẽ. lib. vi. Item
iudex supplet de facto vbi cõstat ei ex dictis testiũ
vel instrumẽtorum. ad hoc quod notabiliter not.
Inno. in. c. j. de postu. prela. & not. bene hoc dictũ.
Hinc alibi dicit glo. no. in. l. j. C. qui et aduer. quos
iudicem supplere posse de sibi noto et notorio per
illum tex. Addo etiã ad predictam cõclusionem. l.
omnem honorem. C. quãdo prouo. nõ est neces. vbi
ad appellationẽ victi cõsequi potest victor cõdem
nationem expensar omissam a iudice a quo. Non
ob. primum motiuũ quis procedit vbi aliter etiã
non appellatur sed per appellationem vnius su-
spenditur sententia in totum. Ego limitarem pdi
ctam cõclusionem nisi appellans restrinxisset se in
appellando ad capitula facientia contra eum dũ-
taxat: tunc enim arbitror causam non deuolui ad
iudicem ad quẽ: nisi respectu illorum capitulorũ
que faciũt cõtra appellãtem si sunt ab alijs sepa-
rata per tex. in. l. etiam. ff. de mino. tot eñ videntur
sententie quot capitula sentẽtie vt ibi. & no. glo. in
c. ij. de ordi. cog. in versi. eadem. in fi. & arbitror idẽ
sensisse do. de Ro. in predicta decisione dum põde
rant q a tota sententia fuit appellatum. secus er-
go si a parte. ¶ Et ex his no. bonam practicã ap-
pellandi vt appelletur a partibus & capitulis fa-
cientibus contra appellantem. sed bona cautela
erit ex parte appellati vt etiam ipse appellet qua-
tenus facit ꝯtra se. Similis theorica no. in instru-
mento producto. de qua dic vt not. in. c. cum olim.
de censi. ¶ Item no. perpetuo aliam cõclusionem
ex predictis quod nedum iudex a quo: sed etiam
ad quem: potest ex officio supplere etiam in prola
tione sentẽtie ea que sibi sunt nota vel notoria vel
ex actis cause. Iudex enim ad quem: succedit loco
iudicis a quo: vnde debet & potest facere totum id
quod debuisset & potuisset facere primus iudex: vt
18 dicunt dom. de Ro. vbi. s. ¶ † Ad predicta vide
Bart. in. l. si expressim. ff. de appel. vbi dicit quod
causa nullitatis deuoluit totam causam ad iudi-
cem: vnde poterit iudex in causa nullitatis refor-
mare sententiam sicut in causa appellationis. et
alleg. Innoc. in. c. cum contingat. de offi. delega. &
hec sufficiant.
1 ¶ An ex defectu litere dictionis vel syllabe: vi-
tietur rescriptum. 2.
3 Si falsa latinitas resultat ex appositione vnius li
tere loco alterius non vitiat rescriptum.

E X parte. Defectus litere non
vitiat rescriptũ. h. d.
Cõmunis diuisio. scda ibi: q:. ¶ No. q
modicus defectus scriptoris nõ vitiat
1 rescriptũ pape. ¶ † Glo. ponit rõnem dubitãdi &
decidendi: et in fi. ampliat dispositionem huius. c.
vt pcedat etiam in defectu syllabe. Innoc. magis
adhuc ampliat. dicit enim idem forte dicẽdum in
defectu dictionis vel orationis dũmodo deprehẽ-
datur intellectus pape. Refert tamẽ alios dicere
c qđ & si aliquãdo sit tolerabilis error in litera[c] vel
dictione: iudex tamen nisi vitium sit occultum su-
spectas habebit literas cum multi sint officiales
in curia qui examinant vitia literarum. prius ta-
men dictum magis placet Innocẽ. cum per bul-
lam satis tollatur suspicio et oculi officialium se-
pe falluntur: sicut in simili legitur in cap. causam
matrimonij. s. de probatio. Uel posset distingui

Sebasti. Sapia.

a ¶ Testimonium. Uide q̃ pulchre scribit Jaso. in. l. fi. col. penul. C. de bo. pos. sm tab. vbi dicit q testes varij in his que nõ sunt de substantia nõ puniuntur pena falsi nec reprobatur eor dictũ. Item q suf ficit testes cõcordare in substãtia & in effectu nisi pducerẽtur testes ad pbandum ali qd formaliter vt ibi per eum.

b ¶ Appellato po stulãte. Adde qđ voluit Fede. cõsi. cxxxiij. & clxxiij.

c ¶ Error in lite ra. Adde Ro. in consi. cccxlviij.

a Sebasti. Sapia. ¶ Multe qōnes. Uide similes qōnes positas per Bal. in. l. imperator. ff. de statu homi. et Jas. in. l. si quis mihi bona. §. q si mandauit. ff. de acqui. her. vbi ponit de notario qui volens dicere renuntiat beneficio velleiani dixit valeriani: et falcidinia pro falcidia: q etiam refert Feli. in. c. ad audientiam. col. iij. extra de rescrip.

Zacharias.

b ¶ Duraturas. adde tu vnā aurea et memoratu dignū do. Dy. in l. si testā. et ibi late p Celsum i apo. ad ipm. ff. de le. i. q si illa falsa latinitas sit leuis error vel p grāmatice figuras possit saluari. tūc in dubio non vitiat rescriptū. ita no. Bal. in. l. eā quā. col. ij. de fideius. q quo p gl. et doc. in c. forus. de v. sig. et in. c. ad audientia. extra de rescrip. Anto. Francis.

¶ Circa istā falsitatē insurgētē ex falsa latinitate. dicas qd illa si sit leuis defectus nō vitiat rescriptū: vt p gl. et doc. in. c. forus. de v. sig. sz si sit magnū vitiū latinitatis ita vt nō possit saluari etiā per figuram bz vitiare rescriptū vt plene tradit in. c. ad audiē tiā. vt rescri. et in c. sedes apl'ica. e. ti. qd aūt de falsa latinitate circa instrumētum. vide Bar. in. l. planti9 de auro et ar. leg. et per glo. et Bar. in. l. iperator. ff. d statu ho. vbi d: q non vitiat instr̄m an autē vitiet testamētū vide etiā bart. in. d. l. plautius. et videq habentur per Bal. in. l. in legatis. C. de leg. et qd de falsa latinitate commissa in sententia. vide per gl. bal. et doct. in. l. ij. C. de sent. ex peri. reci.

c ¶ Uicarior. add' Fede. cōsi. penul.

Sebasti. Sapia.

d ¶ Epi. An vicari9 possit aliū vica riū dare vid' Car. in cle. j. l. gl. q. xiiij. ꝫ. xix. d off. vic. et l cle. et si pncipalis in. ij. q. de rescrip. bal. i. l. aliqn. ff. de of. pcō. et le. et. l. c. i. l. j. col. iij. d of. dle.

sm Hostiē. inter rescripta gratie et iustitie. arg. de cri. fal. c. penul. remittit tamen ad no. extra eo. ex literis. et de rescri. ad audientiam. do. Card. tenet idē in rescri. gratiosis dummodo sensus non mutetur quod mihi plus placet per id quod leg. et no. in. c. cū venerabilis. j. de relig. do. et in. c. inter dilectos. extra eo. facit. l. i. et. ij. ff. de his que in test. delen. secus dic vbi sensus mutaretur seu induceretur equiuocatio. nam tunc defectus etiam litere vitiaret: vt d. c. inter dilectos. et tenet Vinc. hic qd no. ¶ † Ex 2 predictis possunt decidi multe questiones.[a] Quidam impetrauit ecclesiam sancti Pancratij. in litera vero dicebatur paneratij. ita q c erat mutata in e. nunquid ex hoc vitietur rescriptum. dom. Card. refert se obtinuisse q non. sicut enim defectus litere nō vitiat vbi constat de sensu: vt hic. ita et si litera ponatur loco alterius vt in questione nostra. dummodo ex alijs appareat papam sensisse de illa ecclesia sancti Pancratij: secus autē si induceret equiuocatio. ¶ Alia questio. Papa mandabat in rescripto impetrantem debere mitti in corporalem et fuit omissum verbum possessionem. dicit do. Cardi. se obtinuisse quod per hoc non vitiabatur rescriptum: quia per alia verba apparebat de intētione pape: quia submittebat: et defendas inductum. ¶ † Et hec questio satis deciditur 3 per dictum Inno. hoc idem dicit si per appositionem vnius letere loco alterius induceretur falsa latinas. sicut accidit in facto. dicebat enim in quadam indulgentia pape presentibus perpetuis tē poribus duraturas.[b] debebant enī dicere duraturis. et sic i fuit mutata in a. Refert enī se cōsuluisse per hec literas nō vitiari: tum q2 hodie curia non admittit exceptionem false latinitatis: tum p predicta: q2 sicut defectus litere non vitiat: ita et si vna litera ponatur loco alterius qd mihi satis placet nam de facili hoc potest contingere sicut defectus litere. Intelligatur aūt. c. ad audiētiam. de rescri. quando contingit falsa latinitas apparenter non aūt ex transcursu penne seu ex mutatione vnius litere loco alterius quod facilius contingit.

¶ Uicariorum quidam sunt perpetui et quidam temporales. 1

2 An vicarius possit agere sine mādato pro iuribus ecclesie vel p iuribus spectantibus ad suā vicariā.

3 Appellatus an coget appellantem vt edat sententiam quam asserit iniquam vel iniustam.

O. Perpetuus.

Licite appellatur a iudice qui parti hoc petenti nō facit edi cōmunia instrumēta. h. d. In prima appellātis narratio. In secūda cause commissio. ibi: ideoq. ¶ Casus literalis. Prior et cōuentus de ledis corā iudicibus delegatis traxerūt in causam. B. perpetuum vicarium de rhetam super quibusdam decimis: dictus vicarius recōuenit eosdē super cōsimilibus qōnibus: petēs a iudicibus vt cōpellerent partem aduersam vt faceret ei copiā quorūdam instrumentor cōmunium per que intētionē suam super principali negotio pbare volebat: et q2 hoc fieri non faciebāt eidem ad sedē apo. appellauit mādat papa quatenus si est ita reuocato in statum debitum quicqd post appel. &c. B. ¶ † No. q vicariorum[c] quidam sunt perpetui quidam temporales. perpetui sunt qui constituuntur in perpetuum. prout not. in. c. si. de offi. vica. et vide meliorem glo. in. c. ad hoc. e. ti. idem tex. et doc. in. c. extirpande. in. §. qui vero. de preben. et cle. vna. cuz ibi no. de offi. vic. tēporales vero sunt qui cōstituūtur ad tempus: vt habetur in. c. peruenit. de app. et in. c. cum ex eo. de elec. li. vj. dicit tamen hic Vinc. 3

e ¶ Et istud dictum Inno. sequit bar. in. l. i. §. edenda. ff. de eden. et in. l. is apud quem. C. de eden. versicu. sed circa hoc quero. Et adde quod not.

q vicarius ad tempus non est cēsendus vicarius. quod no. Ex quo infero q appellatione vicarij nō cōprehenditur vicarius temporalis qui pro necessitate temporis cōstituitur ad seruiendum ecclesie: q2 talis proprie nō est vicarius: q2 titulus vicariat9 est perpetu9 et superioris autoritate ꝯstituitur: vt in. d. §. qui vero. d. cle. vna. An autem rector ecclesie possit solus cōstituere ex causa vicarium in ecclesia sua ad tempus vide tex. et ibi plenius per Jo. and. in. c. cum ex eo. prealleg. De vicario vero

d episcopi:[d] dic vt leg. et no. in cle. et si principalis. de rescrip. vbi ho. glo. et cle. si. de procura. ¶ No. secūdo et tene menti q vicarius ecclesie perpetuus potest esse in iudicio p spectantibus ad vicariam suam: de quo. j. latius. ¶ No. iij. q instrumenta cōmunia possunt peti vt edantur nō so

2 lum ad instructionē cause principalis sed etiā recōuētionis. ¶ † Opp. et videtur q iste vicarius non poterat esse in iudicio pro iuribus ecclesie cum eam non possideat nomine proprio sed rectoris. vnde debebat dominum in iudicio nominare vt lit. non cōtest. quoniam. §. pe. Gloss. i. circa hoc instat et facit tria. primo allegat cōtra. secundo pro. tertio soluendo ponit opi. suam dicens istum vicarium habuisse mandatum generale vel speciale a rectore alias non fuisset admissus cum non habebat titulum in ecclesia. Hosti. dicit q ista ecclesia erat istorum prioris et conuentus et percipiebant ibi omnia temporalia exceptis minutis decimis et quibusdam alijs pro sustentatione vicario reseruatis. et tunc erat questio inter eos quid contineretur nomine minutarum prior autem et conuentus cōueniebant vicarium et recōueniebantur ab illo et sm eum monachi produxerunt instrumentum ꝯtinens quid fuerat vicario assignatum: et quia eius copia vicario petenti fuit denegata: extitit per eū appellatum. ¶ Ex his habes duas lectu. vnam glo. q questio erat hic inter extraneum et vicarium habentem ad hoc mandatum a rectore. Aliam Hostien. q questio erat inter vicarium et istos rectores ecclesie. Tertium intellectum sentit Hostien. hic super verbo decimis. dicens questionē hic fuisse super minutis decimis vicario pro sua sustentatione assignatis et q ratione perceptionis conueniri poterat vicarius nō solū a priore et conuentu: sed a quolibet alio. argu. ff. de rei vendi. offic. ff. de ser. l. fina. et extra de offi. iudi. ad hec. et. j. de preben. c. de monachis. sed in contrarium opponitur de. c. querelam. de elect. et de re iudi. cum super. et de confir. vti. cum dilecta. §. qui vero. Soluit quod possessor conueniri potest reali vt in primis concor. sed non preiudicatur superiori: vt in cōtrarijs: nisi sciat causam suam agi. j. de re iudi. c. penul. sm eum Aduerte quia iste intellectus facit magis ad intellectum gloss. sentit enim q vicarius super iuribus sibi assignatis possit conueniri tanq possessor: sed sententia contra eum lata non preiudicat rectori nisi presciuerit causam suam agi. Ego distinguerem latius sic. cum queritur: nunquid vicarius possit agere vel cōueniri ita q factum suum preiudicet ecclesie q aut loquimur de vicario temporali vel perpetuo. Primo casu non puto eum posse agere nisi habeat mandatum a rectore et hoc casu potest procedere dictum huius gloss. Ratio quia non habet titulum in ecclesia vel administrationem: licet aliquid detur sibi pro sua sustentatione. facit per locum a speciali clemen. i. de offi. vica. et quod. extra. dixi. Secundo casu subdistinguo q aut vult agere vel conueniri pro iuribus vicarie. et potest licet nullum habeat mādatum ab ecclesia seu rectore. habet enim titulum in ecclesia: vt. d. clemen. vna. et. c. extirpande. §. qui vero. de preben. sicut enim agit canonicus nomine sue prebende licet prebenda sit ecclesie: vt in. c. iij. et quod ibi not. de proba. et ita et fortius agit vicarius nomine sue vicarie pro iuribus ipsius et factum suū preiudicabit ecclesie sicut factum alterius administratoris: et pro hoc optime facit iste textus non diuinando et cauillando literam. fateor tamen q rector posset sibi assistere in lite. s. ratione preiudicij quod sibi ex contrario euentu litis posset irrogari cum perditis bonis vicarie oporteret prouideri de alijs bonis ecclesie. ar. de preben. de monachis et pro hoc. l. si suspecta. de inoffic. testa. et. l. a sententia. ff. de appel. Aut vult agere vel conueniri pro alijs iuribus ecclesie que remanserunt apud rectorem et non potest nisi habeat mandatum a rectore: quia in illis nullum titulum habet. et hoc etiam casu posset procedere dictum glo. Ad predicta faciunt not. in. c. exposuisti. de preben. et. d. §. qui vero Et per hoc habes clare expeditam materiam huius prime gl. ¶ Glo. si. intra materiam editionis et pōdera eam quatenus dicit q sicut reus non tenetur actori propria instrumenta quibus non vtitur edere ita nec actor reo. Tu vero de hoc et de tota materia glos. et eorum que tractant hic docto. dic vt plenissime dixi in. c. i. de probatio. vbi reperies quando instrumenta dicantur communia: et an in editione fienda sit

3 differentia inter actorem et reum. ¶ † Extra gloss. quero de questione quam ponit hic Innocentius quidam petit sententiam latam contra se pro petro super tali fundo cassari: vel quia nulla est vel quia iniusta et ab ea est appellatum. Petrus respondet exhibe sententiam: actor respondet ego non habeo scriptam: quia iudex noluit mihi copiam ex ea facere vel quia amisi queritur an reus cogendus sit eam exhibere. Innocen. dicit quod sic per istum text. quasi sententie instrumentum sit commune. ideo compellendus est illud edere sicut alia communia instrumenta vt hic. Ad idē adducit. l. is apud quem. C. de eden. vbi iudex appellationis precipit exhiberi omnia acta cause. dicit etiā

e Innocentius[e] quod si reus non diceret sententiam latam interrogabitur

Anto.in.c.j.in.iij.col.ij.de proba.dicit ꝙ Spec.ponit hic dictum Inn. ad literā in ti.de instru.edi.§.nūc dicamus ver.sꝫ pone peto.⁊ ibi vide in.ij.col.⁊ vide Bal.in.l.ij.circa fi.j.col.versi.iuxta hoc quero.C.vt lite pen.vbi refert cum magna elegantia ⁊ sequitur istud dictum Inno.de quo etiā vide per Bal.in.l.hi qui ad ciuilia.circa me.ver.querit Inno. C.de ap.Et istud dictum Innocē. alle.⁊ sequit̄ pet.de anch.in.c.cor-di in prin.vj.col.de appel.in.vi.et per Bart.⁊ Bal.in.l.si appellatio-nē.in fi.C.de ap-pel.⁊ Bal.in.l.fi. C.de eden.⁊ An-gel.in consil.suo cxcij.circa fi.ſm oi .meum nouis.ad idē vide bal.in.l.nostrā.in.iij.colū.C.de testi.et Pet.de anch.in cle.j.§.ceterū.de vsu.⁊ aduerte qz Bartol.in.d.l.is apud quem.non videtur bene pō-derasse v̄ba In-nocē.nam Bart.ibi dicit ꝙ si ad-uersarius negat

a se habere senten-tiaꝫ iudex potest pronuntiare esse reuꝫ ita sequitur Sali.ibi.Sꝫ Ful go.⁊ Pan.de ca.l.d.l.is apud quē ⁊ Ange.ibi dicit ⁊ recte ꝙ Barto.ibi non recte pō-derauit v̄ba In-nocē.qꝛ Innocē.hic non loquitur quando aduersa rius negat se ha-bere sententiam sed negat senten tiam latam ⁊ est verum qꝛ Inno.ita loquit̄ dictuꝫ

b tamen Barto.est verum per suam rationē pro quo est tex.in.d.l.sed ⁊ si per pretorem §.si cum decreto

c cū glos.ex q.cau.ma.ita dicit hic do.Bar.de bel.⁊ cū Bar.tenet ibi

d do.Alex.per snā rationem . Sed do.meus.d.Ias.ibi in.iij.co.dicit aduertēdum per regulam singula rem per quam di cit ꝙ aut funda-mentum et ratio Bart.nō est vera aut debet multum limitari per regulam videlicet que colligitur ex gl.sing.in.§.si quis aūt qui est.§.ij.in aut.de here.⁊ fal.quā glo.Ang.ibi in j.col.ad illud no.pro sing.⁊ multum extollit.vide ibi per Ange.

¶ Adde Rap.alle.x.⁊ vide eundem.Alex.consi.lviij.

a ¶ Est corrupta allegatio.est enim in consi.ccij.

b ⁓ Sebasti.Sapia.¶ In terminis.Idem tenet Pet.de ancha.in.c.j.col.vj.de appellatio.in.vj.⁊ Bal.in repe.l.ij.in.vj.char.ff.de iurciur.du bitat tamen Ias.in.l.ij.C.de eden.per glo.in.§.si quis autem non inu-

bitur an talis sententia pro eo lata sit.ff.de inter.l.pe.⁊ si negauerit cogetur edere vel iudex pnun-tiabit si qua sentētia apparuerit pro Petro in ta li causa lata nullas vires habeat.ar.e.ti.l.nō alie-num.nam confessioni sue facte in iudicio standum est.ff.ad.l.aquil.l.proinde.si respondere nollet ha-betur pro confesso.ff.de interrog.act.l.de etate.§.qui tacuit.de confes.c.ij.¶ Item contra istum qui dicit nullam sententiam pro se latam prouiden-dum est actori vt negatio sua sicut ⁊ cōfessio facta contra se autenticetur ⁊ publicetur que sic auten-ticata ⁊ publicata obstabit ipsi reo in perpetuum etiam in alio iudicio.C.de libe.causa.iubemus.ij.q.i.multi.⁊ facit quod legi.⁊ not.in.c.significauit.de testi.⁊.c.albericus succurritur tamē reo si pba biliter deceptus falsum respōdet satisfactio tamē debet fieri aduersario de suo interesse.ff.de inter-rog.act.de etate.§.ex causa.⁊ hoc si poterit proba re contrarium per ostensionem sententie vel alio modo.nam hoc casu probatio preualebit confes-sioni erronee.C.de iur.⁊ fac.igno.error.ſm Inno. Sed contra hanc sententiam Inno.facit ſm Io.an.in.c.romana.§.si vero.de app.lib.vj.vbi appel lās habet probare se infra decem dies appellasse. Sed potest responderi ſm eum ꝙ predicta proce dunt in illo qui non potest id ostendere sine culpa sua.Fede.de se.suo consi.cxcvj.ᵃ licet non multum firmat videtur tamen ab hac sententia Inno.de-uiare:fundat se:qꝛ videtur hec sententia implica-re contradictionem.nam si actor nō probat appel lationem interpositaꝫ debito tempore quomodo potest iudex appellationis se interponere cum iu risditio sua non sit fundata:videtur tamē velle ꝙ contra reum contumacem posset procedere illud dictum per id quod no.Compo.de rescript.super literis.hoc vltimum videtur approbare Arch.in d.§.si vero.vbi dicit ꝙ si aliquis dicit se appellasse vbi non appellauit vel vbi lapsum erat tps appel landi vel non poterat appellare:qꝛ bis appellaue rat tenet sententia lata in contumacem appellatū super principali:licet aliter nō doceat actor se ap pellasse vel infra tempus debitum appellasse do. Anto.licet non loquatur aperte videtur tamen in clinare in sententiam Inn.⁊ dicit ꝙ eam sequitur Rapus alle.x.in fi.⁊ ꝙ videt̄ casus in.l.fi.C.de fid.instrumē.⁊ non stādo in verbis illam sententiam Inno.puto verissimam in terminis ᵇ in quib⁹ lo-quitur scilicet cum sine culpa sua appellans sniaꝫ habere non potest:licet enim charta cōtinens sen tentiam sit appellati:quia forte eam habuit a no-tario expensis suis contentum tamē in charta est cōmune:ideo potest iudicis officiuꝫ implorare vt reum ᶜ cōpellat ad producendum ex quo aliter eā habere nō pōt iuxta no.in.d.c.j.de proba.Nec ob.ratio Federici qꝛ dico ꝙ ex quo iudex appellatio nis habet iurisditionē in principali:habet per cō sequens in preparatorijs ᵇ vt compellat reum ad exhibendū instrumentum sententie:ar.in.l.ad rē mobilē.⁊.l.ad legatum.ff.de procu.⁊ in.c.pruden-tiam.de offi.dele.vbi bonus tex.in simili in.c.sup literis.de rescrip.puto etiam preallegatum dictū Arch.non procedere simpliciter prout ipse ponit qꝛ si in veritate non erat appellatum vel talis fuit appellatio que non habuit iurisditionē deuolue-re ad iudicem ad quem snia:licet contra ꝯtumacē lata reperitur a non habente iurisditionem:ideo non valet ad hoc cle.si appellationem.⁊ qd ibi no.de app.debuit enī iudex prius pnuntiare se iudi-cem vel appellatū fuisse:⁊ tunc demū pcedere sup principali iuxta notabilem theoricā Inn.in.c.ij.de dila.⁊ per Io.an.in regula sciēti.de reg.iur.li.vj.in mercu.⁊ per doc.in.c.super literis.de rescri.

1 ☞ Ex sola ostensione facta iudici absqꝫ pductio ne instrumenti:non dicit̄ instrumentū commune.
2 Instrumenta contraria directe vel indirecte:sibi inuicem fidem derogant.
3 Quando testes sunt cōtrarij statur dignioribus.
4 Producens vel scripturas publicas contrarias vel priuatas vel vnam publicam ⁊ aliam priuatā est sibi contrarius ⁊ non auditur.
5 An reus producendo duo instrumenta contraria ad vnum probandum vel duas exceptiones circa diuersa audiatur.

Imputari. Imputatur producenti scripturas ꝯrias in hoc qꝛ inuicem sibi dero-gant.Vel clarius sic.Scripture cōtra-rie ab eodē producte fidē non faciūt.ponit primo dictum.scdo ipsius rationem ibi:cū ipsius.¶ Ca sus literalis.Aliquis agebat contra aduersariū suum puta petēs ab eo aliquā pecuniam ad suam intentionem probandam produxit duo instrumē ta contraria:querebat̄ cui illorum vel neutri stan dum esset.Respondet papa qd iste scripture con-trarie fidem sibi adinuicem derogant:⁊ sic non va lent ⁊ imputet sibi qui eas in iudicio protulit:qa in potestate sua fuit quam voluerit non proferre. debuit enim eas preuidisse et alteram protulisse. Ber.¶ Not.j.a contrario sensu quod habens scri pturas contrarias potest vti illarum altera.Nam ex solo vsu illarū fides tollitur vt patet hic in pn-

1 cipio:⁊ clarius in fi.¶ † No.ij.ibi in iudicio pro-tulit.quod non dicitur quis vti instrumento ante quā in iudicio sit productum:ex quo infero quod ex sola ostensione illius instrumēti facta absqꝫ p-ductione iudiciali non dicitur instrumentum fa-ctum commune ita vt alia pars possit illius edi-tionem inuito domino petere:⁊ sic intellige not.p glo.in.l.j.ff.de eden.¶ Nota ibi cum in ipsius ⁊c. quod quis non cogitur edere suum proprium in- d strumentum etiam si sit contrarium illi quo in iu-

2 dicio vtitur quod tene mēti.¶ † Glo.ij.facit tria. primo querit in qua contrarietate verificatur iste tex.respondet quod tam in directa ꝙ in indirecta ⁊ vtriusqꝫ ponit exemplū.Primum tn̄ exemplum de directa ꝯrietate non placet doct.qꝛ nō est talis contrarietas per quam fidei alterius instrumenti derogetur:sunt enim hec compassibilia quod tūc promiseris mihi soluere ⁊ ego p aliud instrumen tum fecerim tibi pactum de non petendo sed con trarietas hoc casu respicit intentionem agentis: qa feci tibi pactum de non petendo nequeo effe-ctualiter petere.Alij ponunt alia exēpla de qbus non curo:satis enī est ꝙ vbi instrumenta sunt con traria directe vel indirecte vt fidem sibi derogēt. ¶ Secundo glo.querit an dispositio huius.c.ha-bet locum siue ab eadē siue a diuersis partibus in strumenta ꝯria producantur.Et concludit qd nō solum habet locum qn̄ ab eadē parte:de quo.j.la-tius dicā.¶ Tertio querit an idē sit in testib⁹ cō-

plenis in ver.admonitus.in aut.de here.⁊ fal.vbi requirit binam moni tionem anteqꝫ quis possit priuari suo iure incontinenti.Sed de veri-tate illius glo.vide per Feli in.c.ex literis.in.vj.col.ij.de consti.

c ¶ Intellige tamen sane dummodo pars contribuat in expensis quas fecit in redimendo sententiam a notario:ita dicit Fulg.in.d.l.is apud quem.C.de eden.in.ij.col.sub du-bio tamē forte di cens hoc sibi vi-deri multū equū idē tenet Pau.ibi:sed ante eos istud tenet ibi ge neraliter Bal.in l.iij.ad fin.in ver.iuxta hoc queri-tur pone qd ille a quo petit̄ edi-tio ⁊c.vbi gene-raliter concludit ꝙ quis nūquam tenetur dare co-piam alicui⁹ in-strumēti vel act⁹ nisi prius contri-buatur in expen sis solutis nota-rio per regulam.l.sepe.C.de erog.mi.an.lib.xij.⁊.l.iij.ff.finium reg.est verum ꝙ bal.alleg.l.iiij.debet alleg.l.iij.idē te-net Inno.in.c.j.de proba.Spec.in titu.de instru.edit.in.§.viden-dum.in versic.ex premissis.et pro hoc quod debeat fieri contributio in expēsis est tex.melior de iure in l.fin.C de bonis auto.iudi.poss.in versi.⁊ expensas.secundum debi-torem quantita-tes persoluant.

d ¶ Ista solutio Panormit.non satisfacit domin.meo.d.Ias.in.d.l.is apud quē.in v.colum.quia di cit ipse ꝙ non est verum qd in ca-su nr̄o iudex ap-pellationis de cu ius iurisditione dubitatur videat̄ pnūtiare de pre-iudicijs seu prepa ratorijs: imo di-cit̄ diffinire cau-sam principalem considerato effe-ctu si potest pro-nuntiare instru-mentum senten-tie esse nullum et cassum et non habere effectum quamuis non ostendatur sententia a qua non fuit infra legitimum tempus appellatum.nam aliud esset si solum pronuntiaret se esse iudicem in causa appellationis vnde di-cit esse videndum Bald.qui sentit istam difficultatem.in.l.i.eodē tit.C.de eden.qui conatur aliter respondere:quamuis etiā sua solutio sibi non satisfaciat:sed mihi videtur ꝙ Panor.hic in fi.defendat suam so-lutionem ab impugnatione ipsius:⁊ subiungit ibi.d.Ias.ꝙ placet sibi distinctio Imo.hic.

traria deponentibus ab eadem parte productis.
Et respondet quod non et rationem diuersitatis
exprimit hoc voluit tota ista glo. Sed tu colligē-
do dicta aliorum distingue latius cōcludēdo mē-
tem.c.⁊glo.quod aut instrumenta cōtraria produ
cunt in iudicio aut testes. Primo casu aut est vnū
instrumentum contrarium aut plura: si vnū dero-
gat sibi fidem nisi aliqua sub diuisione saluari pos
sit ad hoc.c.inter dilectos.§.ceterum.ē.co.⁊.l.vbi
repugnantia.ff.de reg.iur.tenet Bar.in.l.scriptu-
re.ē.co. Si plura aut producuntur ab eadem pte
⁊ tollunt sibi fidem: vt hic.⁊.d.l.scripture.nisi per
diuisionem siue īterpretationem saluari possit di
eta contrarietas.arg.c.cū tu.de testi.⁊.c.nihil ob-
stat.de verb.sig. Aut a diuersis partibus ⁊ statur
digniori.in.l.optimam.C.de contrahen.⁊ cōmit.
stip.⁊ in.l.scripturas.C.qui pot.in pig.ha.de quo
in Spe.de instru.edi.§.postremo.als instrumētū.
ver.sed pone pducto. Si vero per oīa sunt equa-
a les [a] tunc iudicabit contra illum qui pbare debe
bat quasi nihil pbauerit qz cum tanta fides adhi-
beatur vni scripture sicut alteri nihil ergo est p-
batum: ⁊ sic si reus habebat pbare iudicabit con-
b tra eum. Idem in actore [b] nisi cā esset fauorabilis
iuxta ea que leguntur ⁊ notātur in.c.ex literis.de
proba.⁊vide circa hoc qđ dixi in.c.in presentia.de
proba.vbi di an ⁊ quando inficitur pbatio vnius
3 per probationē alterius. ¶ † Scđo membro pn-
cipali qn testes sunt contrarij dicitur ꝙ indistin-
cte statur dignioribus p rationem glo.⁊expedias
latius hunc articulum per no.in.c.in nostra.ē.de
4 test.vbi dixi. ¶ † Sed circa predicta queritur de
duobus.primo an dispositio huius.c.procedat tā
in scripturis publicis ꝙ̄ priuatis: gl.in.l.scriptu-
ras.preal le.videtur intelligere de publicis: si cū
vna esset publica ⁊ altera priuata: tunc staretur di
gniori: per.d.l.scripturas. Jo.an.dicit se audiuis-
se aliquos legum doc.ibi tenentes hoc locum ha-
bere siue vtraqꝫ scriptura sit publica siue priuata
siue altera publica ⁊ altera priuata. Equales enim
sunt quo ad hoc quando ab eadem parte producū
tur: licet differunt quo ad aduersarium conuincē-
dum: ⁊ dictum glo.contrarie procedit qn a diuer-
sis partibus producunt: ⁊ sic loquitur.d.l.scriptu
ras.⁊ hoc mihi placet: qz respectu eiusdem produ
centis nulla apparet diuersitatis ratio inter pu-
blicam ⁊ priuatam: cū illa pducēdo videat omnia
in eis contenta confiteri iuxta no.per Inno.in.c.
cum olim.de censi.⁊ sic reperitur sibi contrarius.
5 ¶ † Scđo queritur an pcedat iste tex.tā in actore
ꝙ̄ in reo. Hosti.⁊ Goffr.videntur restringere istū
tex.ad actorem: reo aūt licet producere ɔ̄ria instru
menta cum liceat sibi vti contrarijs defensionib⁹
vt in regula nullus.de reg.iur.lib.vi. Rei enī sunt
fauorabiliores.ff.de regu.iur.nec ad illud etiā ad
mittitur reus sine protestatione.C.de excep.si qui
dem sin cos. Jo.an.putat etiam reo preiudicare
si ad exceptionem probādam producit duo instru
menta contraria que se non compatiunt. Nec ob.
ꝙ contrarijs defensionibus potest vti: qz facilius
sustinetur reus allegans contraria ꝙ̄ pbans Jo.
de lig.dicit ꝙ nec exceptiones contrarie simul p-
poni possunt nec probatio contraria est admittē-
da: sed successiue potest quis excipere contraria ⁊
probare sed certe hoc fuit de mente Jo.an.in re-
gula nullus pluribus.prope finē preal leg.dic me
lius ꝙ aut scripture contrarie producunt ad pro-
bandum certum quid ⁊ habet locum iste text.⁊.ē.
dicta: loquitur enim iste tex.indistincte ⁊ facit ra-
tio superius allegata. Aut producuntur ad pban
dum diuersa ꝙ̄ in se sunt contraria ⁊ tunc hoc de-
pendet ab alia questione: nunquid liceat propone
re simul contrarias exceptiones.nam si licet pro-
ponere licitum est eas probare: de qua questione
dic vt plene no.per glo.⁊ Dy.in dicta regula nul-
lus pluribus per Bar.in.l.nemo.ff.de exce.⁊ Ja.
de but.in aut.ɔ̄ qui propriam.C.de non nu.pecu.⁊
no.in.c.cū venerabilis.de excep.in glo.fi.⁊ sup ca.
1 ¶ An confessio simplex sine causa valeat: ⁊ an in
probatione indebiti requiratur scriptura: ⁊ quid

a ¶ Si a diuersis producuntur diuersa instrā ⁊ meritis equalia prefertur qđ factum est ad liberationem vel pro cā fauorabili: als reijciuntur ⁊ iudicabitur contra illū q grauabat onere pbandi vt hic per do.Ant.i vl. col.etiā de hoc vide p do.Anto.in d.c.in nostra.circa fi.de test.⁊ addo hic do.Ant.in.c.ex tenore.in vlti. col.ver.quiqꝫ litere.de rescrip. Et vide multas simi les qōnes quas ibi no.post eū.et circa predicta vide Spec.in ti.de pcur.§.rōne aūt forme ⁊ materie in.vi.col.versic.si aūt dicti essent ⁊ do.in.c.si duo.in prin.in.iij.col.de procur.in sexto.

Sebasti. Sapia.

b ¶ In actore. Vide Bal.⁊ Sal.in l.scripture.C.de fide instr. Bal.in l.iperator.j.ff.de statu homi.et in l.cum pponeret vbi Joā.de imo.ff.de leg.ij.

c ¶ Vide Bar.in materia hui⁹.c.l l.diuus.ff.de fal. vbi alia ponit ad materiam facientia.

veniat appellatione cautionis.
2 Cautio pactum nudum: confessio ⁊ stipulatio sine causa non valent: fal
lit in libertate: ⁊ quando est facta in vltima voluntate: in iudicio vel in
pia causa.
3 Fundans libellum super confessione probatiua obligationis vel indu
ctiua an debeat obtinere.
4 Fundans se super mutuo si probat confessionem non obtinebit.
5 Confessio procuratoris de recepto non preiudicat domino qui consti-
tuit ipsum ad recipiendum.
6 Confessio facta absente parte etiam de iure canonico non obligat cōfi
tentem tam in ciuili ꝙ̄ in criminali.
7 Confessio absente parte facit semiplenam probationem.
8 Renuntiatio exceptionis non numerate pecunie non valet si fiat incō
tinenti.
9 Exceptio non numerate pecunie durat perpetuo ecclesie in casibus in
quibus necesse est probare quod pecunia sit versa in vtilitatē ecclesie.
10 Elapso biennio in obligatione literarum pōt opponi exceptio doli.
11 Exceptio non numerate pecunie tunc habet locum quādo interuenit
scriptura: secus si non interuenit.
12 Quando quis bis confessus fuit: non habet exceptionem non nume-
rate pecunie vel dotis.

c **SI cautio.** [c] Si in instrumento debiti exprimitur
causa condemnatur debitor nisi probet
indebitum: si non exprimitur necesse est vt creditor probet
id fore debitum. Ponit dictum quod diuidit in duo mēbra
⁊ secundum membrū ibi: sed si. ¶ Casus literalis. Aliquis agebat con
tra aliquem aduersarium suum petens ab eo certam pecunie quanti-
tatem: ad quod probandum inducebat quoddam instrumētum in quo
reus simpliciter confitebatur se debere quantitatem petitam nullam
causam exprimendo ex qua deberetur: querebatur an ex tali cautione
reus sit condemnandus. Respondetur ꝙ actor tenetur ostendere de-
bitum quod in cautione illa continetur. Si vero causam reus expresse
rit in scriptura illa propter quā scriptura facta fuit sue confessioni sta-
bitur nisi probet se id indebite promisisse. Ber. ¶ Nō colligo more so-
lito notabilia propter varietatem intellectuum: sed per questiones de-
clarabo literā: qua declarata poterunt notabilia ⁊ cōclusiones colligi.
1 ¶ † Queritur igitur primo quid cōprehēdatur hic appellatione cau
tionis. Hostiē.videtur tex.intelligere in promissione seu pfessione de-
biti in scriptis publicis redacta: dicit enim tex.istum nō procedere in
confessione simplici cum quis scilicet confitetur se debere decem titio:
licet non dicat ex qua causa nec liquet de illa: reddit rationem diuersi-
tatis.nam tabellio scribit instrumentum vt vult ⁊ sibi placet.de ɔ̄uer.
coniug dudum ideo effectualiter non probat si causa in eo non expri-
mitur: que quidem ratio cessat in cōfitente cum potuerit dicere ꝙ sine
causa promiserat: ⁊ legē apertius dicere.ff.de pact.veteribus.⁊ de ver.
obli.l.quicquid astringende.imputet ergo sibi si hoc non facit: arg.ē.c.
proxi.in fi.nam ex quo confitetur se debere presumit efficaciter: ⁊ ver-
ba cum effectu sunt sumenda: de cleri.non resi.relatum. Et hoc dicit te
nendum remittens etiam ad summam.de confes.§.fin.⁊ cum hoc tacito
transit simplr Jo.an.hic.⁊ pondera.nam per rationem suam videt idē
dicendum in scriptura priuata per confitentem facta qđ in simplr con
fitente.nā latius potuit deliberare ⁊ distincte loqui scribendo ꝙ̄ sim-
pliciter ⁊ ex abrupto confitendo.d.Ant.non plz hec differentia Host.
quia maiorem vim debet habere confessio instrumentalis que fit a pe
rito quam illa que simpliciter emanat: ad hoc quod legi.⁊ not.in.l.j.C.
de vsur.⁊ in.l.sciendū.ff.de verb.ob.⁊ insti.de fideius.in fin. Ego allego
glo.ordinariā que aperte tenet contra dictū Hosti.in.l.cum de indebi-
to.§.fi.ff.de proba.que aperte vult tex.istum pcedere siue confessio ema
nat in instrumento publico siue priuato siue qualibet scriptura: ⁊ pro
hoc facit tex.illius.l.⁊ huius.c.vbi fit mentio de confes. Item confessio
nocet qn est dilucide facta: vt in.l.generaliter.C.de non numera.pecu.⁊
in.c.per tuas.de probatio. Non enim potest dici dilucida confessio si est
facta sine causa: potest tamen signari differentia an fiat in scriptis an
sine secundum glos.preallega.quia quando interuenit scriptura expssa
causa: tunc oportet quod contraria seu indebitum probetur per aliam
scripturam: et hoc casu procedat ille casus in fin.requirens scriptu-
ram ad probationem indebiti. Si autem nō interuenit scriptura suffi
cit probare indebitum per testes: arg.in.l.nihil.tam naturale.ff.de re-
gulis iur. ¶ Attende tu canonista circa hoc vltimum.nā licet iste tex.
sit extractus ex dicta.l.cum de indebito.§.finali.nullam tamen facit
mentionem de scriptura respectu probandi indebitum: sed simplici-
ter dicit nisi probaueris te id indebite promisisse ⁊c.sed tex.in dicto.§.
in fin.requirit scripturam. Barto.ibi remittit ad nota.in glos.in.l.ge-
neraliter.C.de non numera.pecu.⁊ per ibi not.videtur intelligere hoc
procedere quando scriptura cautionis est de substantia: vt qz fuit actū
vt interueniret scriptura: secus si interuenit solum respectu proba-
tionis fiende: quia tunc admittitur probatio contraria per testes.C.
plus valere quod agitur.l.prima ⁊ secunda.⁊ latius de hoc per Bart.
in dicta.l.generaliter.et videtur hic sequi domi.Anto.allega.Barto.
in dicta.l.quicunqꝫ.C.de apo.publi.lib.decimo.⁊ pro hac opinio.Bar.
satisfacit

a ✠ Sebasti. Sapia. ¶ Omnino nuda. Vide Alexã. in consi. xviij. in iij. col. in iiij. vol. ⁊ in cõsi. lxxxiiij. in iiij. col. in j. volu. ⁊ in cõsi. xiij. incip. ex his que in themate. col. xij. in 9si. clviij. incip. circa primã in j. colũ. in ij. vol. ⁊ in l. a titio. ff. de verb. obli. Roma. in cõsi. cxxcij. inci. p habẽda in fine ⁊ in cõsi. ccclxxiij. incip. in casu proposito.

b ¶ An et qñ probet confessio sine causa. vide glo. in l. j. in fi. ff. de inter roga. act. hic alle. et Bal. in l. illud. C. de sacrosan. ec. in pe. col. ver. iiij. ⁊ vltimo circa insinuationẽ: i. l. fi. i fi. C. si cer. pe. barto. in l. si cũ falsa. vbi etiã p alios. C. de iur. ⁊ fac. ig. ⁊ Barto. plene in l. generaliter: vbi etiam per alios. C. de nõ nu. pecu. ⁊ Ang. de are. in stitu. de lib. ob. in ij. col. in fi. ⁊ adde q si cõfessio obligatoria sine cã fie 2 ret in instr̃o cõfessionato vel guarentigionato idẽ a operaretur ac si esset expssa causa ita signanter no. bal. in l. sicut. per illã tex. in ij. not. C. de repu. here. ⁊ bal. in l. ij. in iij. col. C. de exce. rei iud. sꝫ alibi idem Bal. tenet de directo 9trium ⁊ forte melius in l. si nõ sortẽ. §. i. ff. de cõdi. inde. potes cõcordare ex quibusdã vbis Imo. in l. si. in vſ. iij. limita. ff. a quibus appel. non licet. ¶ Adde an confessio sine cã probet alex. cõsil. iiij. ⁊ xiij. j. lib. ⁊ quid veniat appellatione canonis vi b de old. cõsi. lxviij. ⁊ an cõfessio i reali piudicet p frãc. are. cõsil. xxxvi. et quid de cõfessione facta corã arbitro sine cã. vide Alex. cõsil. alleg. ⁊ qd de iudiciali. Rom. cõsil. cliiij. ⁊ an 9fessio sine cã iurata valeat per eũ cõsi. ccclxxiiij. Jo. de ana. consi. lxxxv. Anto. Francis.

satisfacit iste tex. in fi. text. tamen in d. §. fin. exigit simpliciter scripturam in probando indebitum: sed potest distingui per illud dictum Bart. ⁊ per istum text. ¶ Ex his concludo quod hic appellatione cautionis venit omnis promissio vel simplex confessio ex accidẽti causa: siue sit redacta in scriptis publicis: siue priuatis: siue nulla scriptura interuenerit: ⁊ pro hoc. l. sancimus. C. de verbo. signific. vbi dicitur quod appellatione cautionis venit nuda promissio. ⁊ intelligitur de promissione sine fideiussione: vel pignoribus: siue sit in scriptis redacta: siue non: ⁊ de priuata scriptura: vide quod notat Jo. and. in addi. Specu. super rub. de depos. vbi dicit q si in libro numularij reperitur scriptum: debeo titio centum nec exprimitur causa non intelligitur depositum vel alia causa: et sic dicit quẽdam docto. disputasse per. d. l. cum de indebito. §. si. vbi habetur q hic dicitur. facit. l. nuda. ff. de dona. q dicit verum nisi ex precedẽtibus presumatur causa. ff. de eden. si quis ex argẽtarijs §. si initium. ⁊ de verb. oblig. l. titia. §. idem respondit. ⁊ idem quod. s. vult glo. j. hic. ¶ † Nũc intro aliam questionem difficiliorem. an omnis cautio sit inefficax causa non expressa. In qua aduerte quandoq enim cautio est omnino nuda: [a] quia non interuenit stipulatio ⁊ regulariter non habet effectum vt hic. ⁊ d. l. cum de indebito. in fin. Et ex hoc ⁊ ex text. no. limitationẽ ad. c. j. de pact. ⁊ xxij. q. v. iuramenti. vt pactum nudum obliget cum limitatione sꝫ huius. c. quando exprimitur causa. alś presumitur per errorem promisisse. ⁊ sic nõ potest allegari consensus naturalis cum nil sit tam contrarium consensui sicut error. xxix. q. j. ⁊ in l. si quis per errorem. ff. de iurisdi. om. iudi. Secus si dixerit promitto tibi donare. x. nam tunc liberalitas donandi est causa promissionis: vt in. c. j. de dona. Idẽ videtur si promisit dare alicui loco pio nam videtur se obligasse fauore pie cause. non enim presumitur ibi error. arg. in. c. fi. de suc. ab intesta. sed do. Anto. videtur hoc restringere quando cõfessio emanaret in vltima voluntate seu in extremis: sed tunc nulla esset specialitas in ecclesia: vt j. subijciam. Predicta intelligo vera vt regulariter cautio omnino nuda non habeat effectum nisi in casibus in quibus stipulatio sine causa haberet effectum: nam in illis obligauit de iure canonico sicut stipulatio de iure ciuili. argum. in. c. j. de pac. ⁊ quod ibi not. Et qui sunt illi casus dicetur in sequẽti membro. Fallit predicta regula seu iste tex. in confessione libertatis: illa enim valet [b] sine cause adiectione vt in l. tale pactum. ff. de pac. no. in l. generaliter. C. de non nume. pecu. Fallit secundo in reali: quia si rem meam confiteor tuam preiudicat mihi confessio: quia ex hoc surgit habitus pro derelicto. ff. pro dereli. per totum. ⁊ l. si qui. §. differentia. ff. de acqui. pos. ⁊ de hoc per Cyn. in d. l. generaliter. ⁊ in Specu. de confes. §. nunc videndum versi. in fun. ⁊ ver. quid si cõfiteor rem meam. Fallit tertio in vltima voluntate nam tunc confessio sine causa valet: quia saltem inducit legatum. l. cũ quis decedens. §. codicillis. ff. de lega. iij. ⁊ l. j. et. ij. C. de fal. causa adie. le. ⁊ de hoc plenius in. c. fin. de suc. ab intest. Idem putat hic domi. Anto. qualitercunq proferatur ab existente in extremis. sufficit enim in talibus voluntas qualitercunq pa

¶ Adde primo que dicatur cõfessio sine causa. ⁊ dicas q dicit quando quis confitetur se debere. x. titio: vel qd accepit decẽ a titio nec dicit ex qua causa: vide glo. no. ⁊ Alexan. in l. cum de indebito. de pbat. et vide eundem Alex. in consi. iiij. prima parte consi. ⁊ quare ista confessio sine causa non inducat donationẽ vltra hic dicta per do. Ant. ⁊ Abb. vide plene per Alex. in d. l. cum de indebito. in §. sed hoc. ff. de proba. et per eundem in l. publia. ff. depo. ⁊ in preallег. cõsi. iiij. ⁊ in cõsil. xiij. in pma parte. ⁊ in consi. lxxxiij. ⁊ quod cõfessio sine causa ipso iure non valeat:

habetur etiam in. c. in presentia. de proba. nisi forsan sit facta in iudicio sm Bal. in l. sicut. in j. col. C. de rep. heredi.

c ¶ Est verum si acceptetur per partẽ. alias cõfessio facta ad obligandũ etiam in iudicio ⁊ etiã in presentia partis nõ preiudicat. secus est in cõfessione liberatoria. ita tenet per multa Sali. post Ricar. patruũ suum in l. j. in xv. opposi. C. de confess. et idẽ in l. generaliter. in vj. qd. C. de non nume. pecu. ⁊ idem in l. iubemus. C. de libera li cau. ⁊ tenet vbi q consulẽdo do. Alexan. in consi. ccclxxvi. incip. viso superiori themate. in v. colũ. ⁊ seq. vbi plenius examinat quam alibi. et in consil. ccccv. incipi. in cã appella. in j. colũ. in consil. cccclxv. incip. in causa et lite vertẽte inter prouidum mercatorẽ ⁊ capitulũ ⁊ no. qr est de pane querendo.

✠ Sebasti. Sapia.

d ¶ Quia causa. Hoc etiã firmat Lud. ro. in consi. ccclxxiij. incip. in casu pposito ante fi. Alex. in cõsi. iiij. inci. circa primum quesitum. colũ. penulti. in j. volu. ⁊ in consilio lxxxiij. inci. in cã. ⁊ lite. eo. vol. j.

e ¶ Idem refert ⁊ sequit Lud. rom. in d. l. admonẽdi in xxxi. col. vbi dicit se nouiter de hoc dare casuꝫ in d. l. instrumenta. cũ glo. ⁊ tanẽ an eum spe. niet. all. vt hic per istum. Ideꝫ simpliciter tenet idem Lud. ro. in l. nuda rõ. in j. colũ. ff. de do. Idem pulchre tenet do. Math. in not. xiiij. ⁊ p hoc dicit se allegare duas gl. j. in l. iij. §. eiusdem. in vb. speciem. ff. de tes. aliam in l. finali. C. de conuc. fi. de bi. lib. x. Et dicit in practica posse ad hoc adduci exemplũ quotidianum si in presentia duorum testium

testa. argu. in. c. cum tibi. de testa. et generaliter an ⁊ quando confessio inducat obligationem vel dũtaxat probet seu habeat effectum inductiuum seu declaratiuum: vide per Cyn. in d. l. generaliter. per Bart. in d. §. codicillis. per Dy. in regula quod semel. de reg. iur. lib. vj. ⁊ quod not. in. c. fin. de suc. ab intest. Fallit quarto in confessione facta c in iudicio. [c] illa enim presumitur deliberate facta ⁊ in iudicio quasi contrahitur. l. iij. de pecu. ideo non exigitur causa ad sui validitatem: vt sentit glo. in. c. fi. de confes. vbi dixi not. in l. certum. ff. c. ut. per Jo. and. in addi. Spec. in titu. eo. §. videndum. in princip. tenet Cy. in d. l. generaliter. per l. de etate. §. qui interrogatus. ff. de interr. act. vide Dy. in d. l. regula quod semel. Quandoq cautio non est omnino nuda: quia interuenit stipulatio causa non expressa. ⁊ videtur idem qd. s. dixi in pmissione seu cõfessione simplici per istum text. et in d. l. cum de indebito. in fi. nam hec iura loquuntur de cautione ⁊ appellatiõe cautionis venit pmissio cum solẽnitate verborum: vt. d. l. sancimus C. de verb. sig. cum ibi not. ⁊ scdm hoc videtur hic tex. q stipulatio sine causa in dubio videtur inefficax. ⁊ pro hoc ho. tex. in l. ij. §. circa. ff. de do. exce. vbi plene de hoc not. Barto. ⁊ alij ⁊ per Cyn. in l. generaliter. prealleg. ⁊ Dy. in d. regula. qd semel. d per Jo. andr. in addi. Specu. in titu. de confes. §. nunc videndum. versi. sed que est ratio. ⁊ dic vt in dictis iuribus no. ¶ Aduerte tamen aliquos casus in quos videnṫ cõuenire doctores. Primus quando promittens credebat causam subesse qd poterat apparere ex coniecturis ⁊ non valet confessio cum promissione sꝫ cum effectu: quia obstat exceptio doli. d. l. ij. §. circa. ¶ Secũdus casus cũ certum erat causam non subesse in dubio non presumitur velle donare. l. campanus. ff. de ope. libe. ⁊ l. eius qui per errorem. ff. de reg. iur. vide tamen in hoc Dy. in dicta regula quod semel. ¶ Tertius e casus quando dubitatur an causa subsit vel an pmittens putauerit causam subesse et non valet in effectu promissio obstãte exceptione doli: quia in dubio non presumitur quis velle donare suũ. d. l. cum de indebito. ⁊ c. super hoc. de renuntia. et de hoc casu videtur proprie loqui iste tex. ¶ Tertio queritur an procedat iste text. indistincte vt talis cautio sine causa nõ valeat omnino ita vt nullam producat effectum. solu. Specu. valde notabiliter dicit in tit. de confes. §. nunc vidẽdum. ver. sed que d est ratio: quia causa [d] allegata per agentem talis e causa pbat semiplene [e] ⁊ sic dicit Marti. de fa. tenuisse per l. instrumenta. C. de proba. qd satis placet. ⁊ facit quod in simili no. Bal. in l. admonendi. ff. de iureiuran. quod. j. subijciam. ¶ Nunc venio ad glo. ⁊ primo quero: quia text. exigit causam in cautione exprimi quando dicitur causa expressa. Respondet glo. iij. quãdo pecunie pmisse causa exprimitur: vtputa promitto tibi dare. x. qr mihi mutuasti: vel qr apud me deposuisti. vel quid simile. Si autem causa nõ exprimitur nil valet talis cõfessio etiã cum pmissione. ⁊ no. in hoc glo. qr sentit tex. etiã pcedere vbi interuenit pmissio sine causa. ⁊ idem no. gl. in d. l. cũ de indebito. in fin. Secundo glo. querit quid si nõ interuenit pmissio sed nuda confessio ex causa antecedẽti: vtputa confiteor me tibi debere. x. ex causa depositi vel ex

dixi: da mihi illos decẽ ducatos quos debes nõ expressa alia causa ⁊ tu respondisti in presentia testium est verum qd debeo tibi dare. x. ducatos: sed volo q adhuc me expectes per vnũ mensem. nã si tale debitum pbaretur per vnũ testem certe simul cũ ista cõfessione deberet obtinere in causa. Si vero nihil pbat de debito: sed solum pbat per duos testes istã cõfessionem extraiudicialẽ factã sine causa in presentia partis certe cũ faciat semiplenam pbationẽ debebit sibi deferri iuramentum in supplementum probationis. quod no. qr quotidianum.

a ✠ Sebasti. Sapia. ¶ Si cōstitui. Vide de hoc arti. late per Deciū in c. cum olim. i. vbi etiam Feli. ā. de offi. delega.

b ¶ Si constitui pcuratorem ad recipiendū mutuū vtrū dicatur impleuisse mādatū si cōfessus est se recepisse mutuū. & istā q. vide per do. abb. in. c. cū olim. el. i. de offi. deleg. & de ista. q. vide etiaȝ latissime per Ro. in l. pdia. in. iiij. col. ver. iij. si cōstituo. ff. de acquir. poss. vbi ꝯcludit ꝙ nō 3 pīudicat dño tan ꝗ̄ excesserit fines mandati. & vltra oīa hic allegata allegat etiā bart. in. l. si debitorē. ff. de noua. & format aliā. q. ne pcuratore cōstituto ad recipiendā pecuniam mutuo & ad cōfitendū se recepisse an preiudicet dño si confitetur se recepisse ex mutuo ciuili vȝ sicto cū nō interuenerit numeratio vbi refert Bart. in. d. l. ij. §. fin. ff. si cer. pet. tenerē qd nō: sed ipse tenet cōtra bar. sequendo Ang. in. d. l. si debitorē. vide ēt q. quaȝ hic ponit do. Anto. & adde qd not. Ang. in. l. in diuo pio. §. si emptor. ff. de re iud. vbi determinat ꝙ talis pcurator 4 per suā confessionem nō pīudicat & ibi vide qꝛ examinat alia membra siue. q. similes vez an & qñ cōfessio de receptione pecunie preiudicet dño nā si pcurator fisci ꝯfiteretur se recepisse pecuniam a debitoribus fisci debitores liberant. tex. est in. l. oēs. in fin. C. de quadri. pre 5 scrip. & ideȝ dicit a Bart. in. l. si pcu b rator. §. fi. ff. de in re fis. & de arti. hic posito vid p pan. de cas. in. d. l. ij. §. si. circa fi. ff. si cer. peta. Itē ad hoc facit qd not. Bal. in. l. i. in. vij. colū. C. de inoffi. dona. vbi dicit ꝙ cōfessio de receptione 6 non probat verā numerationem quo ad pīudiciuȝ tertij. & vide quod not. Bartol. in. l. lucius. §. tutele. ff. de administra. tuto. & vide Iacob. de castel. in. l. certum. §. sed an ipsos. ff. de confes. Item de questione hic posita: vide in terminis per Domi. post Pet. de ancha. in. c. generaliter. §. fina. in fin. de procura. lib. vj.

¶ Adde an confessio pcuratoris de recepto noceat domino. do. Pau.

alia causa. Responde ꝙ idem est ac si interuenisset promissio. & tenetur ex illa confessione no. glo. & idem glos. in. d. l. cum de indebito. in fi. ¶ † Sed aduerte nunc extra glo. ad. q. quotidianam: pone quod munitus tali confessione format libellū fundans se solum super illa confessione & eam pbans vt qꝛ dicit titium fuisse cōfessum esse debitorē suū in. x. ex causa depositi. ideo petit eum condemnari ad restituendū: & ad hoc probandū inducit instrumētum cōfessionis depositi nūquid ex hoc debeāt obtinere. Nic. mat. vt refert Io. an. in addi. Spec. in tit. de teste. §. i. ver. sed pone egi contra te ad. x. prolixe disputando cōcludit ꝙ non: & fundamētū suum est: qꝛ actor debet se fundare super causa inducēte obligationē. arg. in. l. licet. §. ea. ff. de pcu. & in. l. fi. C. de fideicō. libe. Sed hec confessio non inducit obligationem: sed probat ideo nō debet obtinere. hoc dictum iudicio meo procedit de subtilitate iuris: sed de equitate quadam dicendū esset oppositum: qꝛ allegans confessionē allegat probationem obligationis & per cōsequens tacite allegat ipsam obligationē & libellus dȝ late intelligi in fauorem libellantis: vt. l. si quis intētione dubia. ff. de indi. & in. c. constitutus. cum ibi not. de relig. do. Item intellige dictum Nico. quando cōfessio est declaratiua seu probatoria tm̄: vt in exemplo premisso. secus si est inductiua: qꝛ tunc satis est se super illa fundare cum inducat tunc obligationē. pone exemplum si dico ꝙ titius in testamēto fuit confessus se mihi debere. x. & probo hanc confessionem. nam ex hoc inducit legatū. vt. l. i. C. de sal. cau. adde. leg. & sic allego & probo obligationem. et dic idem vbicunque confessio inducit obligationem facit quod notat Ioan. and. in addi. Specu. in tit. de confes. §. fina. versic. que autem actio. ¶ † Sed circa idem quero quid si me fundo super mutuo et postea probo confessionem mutui. Specu. eo. tit. §. 4. versic. sed pone. Egi. finaliter concludit quod non debeo obtinere: quia non probo id super quo me fundaui. sunt enim mutuum & confessio diuersa. quod etiam sentit Barto. in. l. ij. §. appellata. et §. fina. ff. si certum peta. nam libellus fundatur super mutuo naturali & probatio est facta de mutuo ciuili. Concludo ergo quod habens confessionem probatoriam debet in libello se fundare super causa obligationis: vtputa quia deposui & vtile est facere mentionem de confessione & postea ad probationem obligationis probare confessionem. facit l. publia. ff. depo. et. l. de etate. §. qui interrogatus. ff. de interro. actio. & hec notabis tanquam quotidiana. & vide latius in locis preallega. ¶ † Per hoc dicit Io. and. in addi. in. d. §. fin. ꝙ si constitui[a] procuratorem[b] ad exigendum & ad fidem faciendum non obstat mihi confessio procuratoris de recepto nisi solutio aliter probetur quia fuit constitutus non ad confitendum: sed recipiendum. Idem sentit Bar. in. d. l. ij. §. fi. si cer. peta. vbi dicit ꝙ si constitui procuratorem ad mutuum recipiendum non obst. confessio procuratoris de recepto: quia constitutus fuit procurator ad recipiendum mutuum naturale. & tunc probatur mutuum ciuile que no. & vide quod in simili no. idem Barto. in l. a diuo pio. §. sed si emptor. ff. de re iudi. & Feder. consil. iij. ¶ † Tertio principaliter ista gloss. iij. querit quid si quis confiteatur se mihi obligatum in certa quātitate: intellige causa expressa sed absente parte respondet ꝙ talis confessio nō nocet ad instar stipulationis. & idem not. glo. in. d. l. cum de indebito. in fi. Et not. singulariter hoc dictum glo. ꝙ etiam de iure canonico non nocet confessio absente parte facta. Ioan. andr. dicit videndum quod not. glos. i. q. vij. quoties. ibi gloss. iiij. in fine dicit se credere iure canonico me teneri si promitto tibi me daturum. x. titio. argu. xxij. q. v. iuramēti maxime vbi interuenit iuramentum. argumen. de constitu. pecu. l. i. nec aliter Ioan. and. declarat animum suum. sed domi. Anto. aperte dicit se putare quod forte de equitate canonica valeret confessio absente parte facta: quia sola mens debet sufficere quomodocunque de ea constet. allegat nota. in. d. l. quoties. quod maxime procedit secundū eum quando transit in dispositionem que fit ex aliqua causa stimulante conscientiam. ff. de condi. pecu. l. si titius. Sed tu aduerte latius. nam presupposito quod gloss. dicto. c. quoties. esset vera non tamen facit contra hanc gloss. quia illa glo. loquitur quando verba dispositiua proferuntur in tertium presentem: vt quia dicit promitto tibi quod dabo titio. x. quo casu oritur obligatio naturalis etiam de iure ciuili. secus quando verba proferuntur in absentem vt quia dico promitto tali absenti. x. tunc enim etiam naturalis obligatio non oritur: quia non est cui acquiratur. ita not. glo. & doc. in. l. stipulatio ista. §. si quis insulam. ff. de verbo. oblig. & in. l. i. ff. de pact. facit. l. absenti. ff. de dona. & l. que absenti. ff. de acqui. pos. & in. c. si tibi absenti. cum ibi no. de preben. lib. vj. vnde in proposito

c cum cōfessio fit simpliciter in fauorem absentis:[c]

d puto qd de iure etiam canonico[d] nō possit absens se ex illa fundare cum absente parte nō videatur facta ex certa scientia: sed potius ex arrupto et ex aliqua occasione. sepe enim ad se excusandum dicit quis se debitorem alicuius absentis cui in veritate in nullo tenetur. Et pro hoc facit ille text. sicut enim de iure ciuili non valet cōfessio sine causa: quia presumitur erronea: ita video hoc sancitum de iure canonico. Item video qd in criminali non probat confessio extra iudicium facta: vt in c. ꝗ̄ sit graue. de exces. prela. & quod ibi no. p Inn. in. c. at si clerici. de iudi. ita dicendum in confessione facta absente parte: non enim presumitur deliberate prolata. & hoc voluit glo. in. c. fi. de confes. & vide quod not. in glo. i. in. c. constitutus. de procu. puto etiam ꝙ de iure canonico non poterit quis stipulari alteri per. c. ꝗ̄ꝗ̄. de vsu. lib. vj. vbi etiam in causa fauorabili: puta in causa restitutionis vsurarum requiritur persona publica ad valitudinē stipulationis pro absentibus: puto tamē ꝙ si verba proferuntur in presentem vt quia promitto tibi quod dabo titio absenti. x. quod per viam denuntiationis euangelice potero compelli ad soluendum & sic saluo & intelligo illam glo. nunc nouissime scribendo. Sed contra euȝ directe agi nō poterit: non enim per istum cui facta est promissio: quia sua non interest & sine actione nemo experitur. l. si pupilli. ff. de nego. gest. et. l. stipulatio ista. §. alteri. de verbo. obligat. nec per illum absentem cum illi per alium queri non potuit. d. §. c alteri. & c. si tibi absenti. Nec obst. c. i. de pact. quia loquitur de pacto facto cum illo cuius interest pactum obseruari merito directe potest agere de iure canonico. Sed in casu nostro pactum fuit initū cum illo cuius non interest. Et hec bene notabis: quia alias non discussa. et ad hoc puto reducenda ea que scripsi. ā. in procmio Grego. Concludo ergo qd regulariter non valet confessio facta in

de cast. consil. vlti. in primo impressis. Roma. consi. xciiij. Ange. consil. cxliiij. Raph. co. consil. xxiiij.

Antonius Francis. ¶ Circa istud de confessione de recepto facta per procuratorē an noceat domino. vide que habētur in. l. in contractibus in. §. sed quoniam. in fin. C. de non numerata pecunia. & vide Bald. in ad hec. C. de quadri. prescript. vbi dicit quod nō nocet domino nisi reuera receperit. et vide eundem post Barto. in auten. hoc ius porrectum. in. v. col. C. de sacrosanc. eccle. et eundem Bal. in. l. non abstulit. in. i. q. C. de nouatio. et vide Bartol. in. l. ij. in §. fi. in vlti. col. ff. si certum peta. et vide domi. Abb. in. c. i. in. x. col. vt lite penden. et ad de ꝙ confessio procuratoris constituti ad recipiendum non habet domino nocere. ad quod etiam vide Barto. in. l. certum. in. §. sed an ipsos. ff. de cōfes. et generaliter an et quando factum procuratoris noceat domino que plene traduntur vide in. l. i. C. de procura. et an et quando confessio procuratoris noceat domino vel non vltra predicta vide Oldra. in consil. cxxvj. et Specu. in titu. de procura. §. vt autem. in ver. ceterum. & seque. in titu. de confes. in. §. nunc videndum. nunquid cōfessio procuratoris et in. §. postea. in versi. si vero fit per procuratorem: & an confessio procuratoris de pluri debito: vide Bald. in. l. i. in. i. colum. C. de plus peti.

✠ Sebasti. Sapia. c ¶ In fauorem absentis. Vide Gemini. in. §. de his. iij. q. ix. Bal. in. c. innotuit. in prima colum. ā. 6 electi. Bald. in. l. rationes. C. de pbationi. & in. l. i. Bald. in. i. columna C. de sacrosan. eccle. & in. l. generaliter. in. x. questi. C. de non numera. pecu. vbi vult ꝙ valeat confessio fauore anime.

d ¶ Canonico. Et cum Panormi. tenet etiam Ioan. de imola hic. et idē firmat domi. Alexan. in consilio. cccxx. incipien. in causa angeli hebreorum. in. iij. colum.

absentis

a ¶ Semiplenam. Cõfessio extra iudicialis facta absente parte semiple nam probationẽ facit. adde qd ista est cõis snia a qua nõ esset cõsulẽdo vel iudicãdo recedendũ: quãuis sit pulcher et subtilis passus. Et adde qd istud tenet Bar. in. d. l. admonẽdi. in. xij. col. in ver. his premissis quero verũ duo semiplene etc. Idem tenet Bar. in cõsil. suo inci. factũ sic se hz. Titius et seius etc.

sequitur Ant. in c. si. j. de iureiur. et ibi Imo. idem tz in. iij. colũ. sequitur expresse Lud. ro. in cõsil. ccclxxxiij. incip. in casu pro posito visis alle gationibus. circa fi. Paul. de ca. in cõsil. lxxxij. inci. de bellanis. et in cõsil. cclv. inci. visis actis. sensit Bal. in. l. j. circa. viij. col. C. de cõfes. qui Bal. limitat sin gulariter nisi in tali cõfessione ex traiudiciali par te absẽte emana ta iteruenisset iu ramentũ: quia cum iuramẽtum sup pleat presentiam partis faceret qd tũc probaret ple ne ita in terminis singulariter inquit bal. in rubr. C. reos in ter alios acta. Et hoc idem voluit Bart. in duobus locis in. l. cũ quis decedens. §. codi cillis. ff. de le. iij. refert sic et sequitur do. Ias. de may. in. d. l. admonẽdi in. ix. col. in versi. circa scdm qd vi sus est velle Bar. ¶ Adde an con fessio extraindi cialis parte ab sente probationẽ inducat: Ro. cõs. cevj. et cexcj. Ioã. de ana. cõs. lxx viij. Are. cõs. lx. et ibi qd de iure ca nonico: Fulg. cõs. cxcvij. Alex. cõs. xlv. j. li. et xxiiij. ij. lib. et si stat parte presente an necesse sit qd acceptet p eã cõsil. xx. iiij. lib. et an valeat qd ad liberãdũ p Bal. cõs. cxviij. v. lib.

b ¶ Limitat. Con fessio facta ex cã mutui nõ preiudi cat vsque ad bien niũ quia presumitur fa cta spe future nu merationis qd li mita tertio vltra Pan. h nisi hec cõfessio esset facta

absentia partis et hoc tenet etiã de iure ciuili sm
cõem opi. nã Pe. tenuit cõtrariũ: vt recitat Cy. in
d. l. gñaliter. de quo vide per Bar. in. d. l. certum. §.
7 si quis absente. ff. de cõfes. ¶ † Etiã idẽ Bar. dicit
in. l. admonẽdi. ff. de iureiur. qd talis cõfessio facit
a semiplenam[a] probationẽ: vnde cum vno teste plene
probat: alleg. c. si. de suc. ab intest. qz tñ nõ pbat hic
Ro. tamẽ dictũ suum: vide tñ aliquos casus in qui
bus plene probat absente parte in. d. c. si. de cõfess.
8 vbi dixi in. c. ij. §. eo. ti. ¶ † Opp. cõtra tex. qz licet
sit causa in confessione expressa: nõ tamen per hoc
plene pbat. vt ptz in. l. in cõtractibus. C. de nõ nu.
pec. et in. l. fin. C. de do. cau. nõ nu. et in auf. sine a me.
C. ad vellei. Sol. dicit glo. v. qz fallit in istis tribus
casibus. Primo casu. s. in eo qui fuit cõfessus rece
pisse mutuũ: nõ obstat exceptio nõ numera. pecu.
infra bienniũ post biẽniũ aũt nõ potest opponi
b d. l. in Zctibus. Hosti. aũt limitat[b]: dicit eñi qz põt
opponi hec exceptio nisi ei fuerit renũtiatum: et sic
not. qz valet talis renuntiatio. Idem not. in. l. si ex
c cautione. C. de nõ nu. pec. per glo. sed Bart.[c] tenet
ibi contrarium nisi ex interuallo fiat renuntiatio:
quia qua fragilitate inducitur ad confitendum eadẽ
inducitur ad renuntiãdum qz placet. Simile not.
9 in. c. si diligẽti. de fo. compe. ¶ † Secundo limitat
vt hec exceptio tollatur biẽnio inter laicos et forte
inter clericos proprio nomine contrahẽtes: secus
dicit vbi prelatus cõtraheret nomine ecclesie sue
et pro ipsis ecclesie negotijs expediendis confite
tur se mutuũ recepisse: hic enim post bienniũ et in
perpetuũ cõpetit contra creditorem exceptio nisi
ipse probet in vtilitatẽ ecclesie pecuniã fuisse con
uersam. x. q. ij. hoc ius. de quo remittit ad. c. fin. de
solu. vbi idem firmat. Tu in hoc dic melius qz aut
sumus in casu in quo necesse est probare versum: et
tunc procedat precedens dictum Hosti. et hoc non
ea ratione: quia. l. in contractibus. non habet locum
in ecclesia: sed quia ecclesia est priuilegiata vt non te
neatur nisi probet versum. Sed in casu in quo non
est necesse probari versum: quod quando sit plene
not. in. c. quod quibusdam. de fideiuss. et in. c. j. de de
post. tunc dico qd ecclesia non auditur vltra bien
nium ratio predicta. l. in contractibus. non indu
cit prescriptionẽ in odium debitoris: imo inducit
priuilegium in fauorem ipsius: cum enim alias non
audiatur cõtra cõfessionẽ propriam: vt hic. et in. c.
per tuas. de proba. illa lex inducit vt infra biẽniũ
possit debitor opponere exceptionem non nu. pe
cunie. ita qz onus probãdi pecuniam numeratam
incũbat ipsi creditori. Si ergo ecclesia vult vti pri
uilegio illius legis oportet qz recipiat cum prefi
nitione tẽporis ibi prefixi: et hoc teneas qd latius
10 dico post Hoder. in. c. si. de sol. ¶ † Aduertendũ
tamen pro limitatione illius. l. ad multa. Primo
casu vt dicit hic Hosti. et bene licet post biennium
d non admittatur exceptio nõ nu. pec.[d] poterit tamen
de dolo et fraude creditoris excipi. s. qd repetit pe
cuniam nõ numeratã: et poterit hoc probari per cõ
fessionem creditoris vel saltem propositam exce
ptionem doli cum aliquibus probabilibus conie
cturis onus probandi transfertur in creditorem
sm eum: et hoc est dictum valde notabile et menti
commẽdandum: et vide ad materiam qd not. in. d.
11 c. si ex cautione. et in. d. c. si. ne sol. ¶ † Secundo li
mita vltra alios hic qz tempus biennij est prefini
tum quando cõfessio est in scriptis. Si autem sine
scriptura potest tũc in perpetuum obijci exceptio
pecunie non numerate: hoc voluit glos. si. in. l. si nõ
singuli. C. si cer. peta. sed Barto. in. l. si ex cautione.
prealleg. tenet non esse in hoc differentiam. alleg.

in vltima volũtate: quia tũc nõ presumitur spes numerationis. glo. est sing. in. l. j. C. de sal. causa adie. leg. quã sequitur Bal. in extrau. ad de pa. constã. in ver. vasalli. et in. l. generaliter. et. l. si. C. de non nu. pec. et Bal. in. c. literis. de presump. in. si. col. et Ang. in consi. suo. in versi. in fi.

¶ Adde an confessio facta ex causa mutui preiudicet post biennium: Ange. consi. clxvi. Fulg. consi. cxxxiij.

c ¶ Etcũ Bar. tenẽt cõiter doc. sm Ang. de are. inst. de lib. ob. invlt. col.

d Sebasti. Sapia. ¶ Exceptio nõ nu. pec. Qñ exceptio nõ numerate

pecunie admitta tur ponit Ias. in l. qui pecuniã. ff. si cer. pet. et inter alia dicit qz de e quitate canoni ca semp põt op poni qz etiam vo luit Ang. in cõs. clvj. inci. vr pma fronte. vide etiaz Alex. in cõs. xxxv. in. j. vol. Ido. Frã cis. curtiũ in cõs. vij. inci. vr itera to. vbi ponit qd nõ dat huiusmo di exceptio qñ a lius fideiussit.

e ¶ Confessio sup receptione dotis nõ preiudicat. de quo vide per do. Abb. in. c. j. in si. de adul. et qd ibi late notaui.

¶ Adde an con fessio dotis rece pte preiudicet ma rito Bald. cons. cxlviij. Ro. cõsil. cccxlvj. et latius ponã loco alle. in proxi. apo.

Sebasti. Sapia.

f ¶ Dotẽ recepis se. Vide do. Ias. in. l. et si post tres. in. v. col. ff. si quis cauti. vbi ad hoc aliqua adducit et hoc dictuz Abb. sequitur marsilius bono. in. l. j. col. ij. versi. sed etiã pro plena doctriã. ff. de questio. et ad ducit aliqua de effectu confessio nis geminate.

g ¶ Adde gl. in v. penit. an prin. in §. j. in. l. in Zctib. C. de nõ nu. pec. que est mihi sin. cõtra tñ vr facere tex. not. multũ in l. aurelius. §. si. ff. de lib. leg.

b ¶ Idẽ tz ipsemet Abb. pañ. i repe. c. p tuas. de arbi. in. ix. col. paul. de ca. in. l. publia. ff. si. ff. depo. Ludo. ro. l. j. sed et si pos sessori. §. fin. ff. de iureiur. et in cõsil. cccx. inci. in casu pposite consulta tiõis breuiter di cẽdũ do. Frã. etc. Ias. de may. in. l. admonendi. ff. de iureiurã. in. cviij. col. vbi pro hoc dicit bene facere. l. j. ad si. in ver. et secundis confessionibus. C. de plus peti.

glos. in auf. rogati. C. de testi. Cy. et Pet. et. l. gene
raliter. sequuntur glos. in. d. l. si non singuli. et idem
Iaco. but. in. d. l. si non singuli. et Angel. de peru. in
l. si ita stipulatus. §. chrysogonus. ff. de verb. oblig.
Nec ob. glos. in aut. rogati. quia loquitur in credi
tore confitẽte nõ autem debitore. hoc dictum pu
to equius. facit tex. insti. de literarũ obli. in prin. et
in. l. in contractibus. prealle. vbi ponderatur scri
ptura. sed dictum Bart. puto verius de subtilita
te iuris: moueor hac ratione ex quo cõfessio ema
nauit cum debitis solẽnitatibus ei stãdum est do
nec per ipm confitentẽ probetur cõtrarium vt hic
et in. d. l. cum de indebito. in fin. exceptio vero non
nu pec. indulgetur infra biennium ex quadã equi
tate: quia debitores anxietate consequendi debitum
de facili confitentur ante pecuniã numeratã: vnde
cõfitens viua voce debet aut stare confessioni sue:
aut probare cõtrarium: aut capere indulgentiam
legis cum sua limitatione sicut. §. dixi in ecclesia. e
¶ Tertio limita exceptionem infra biẽnium cõ
petere quãdo debitor fuit confessus distãtãr: secus
eñi si notarius scripsisset debitorem pecuniã rece
pisse in sui presentia et testium: quia tunc cessat exce
ptio nõ nu. pec. quod voluit hic Inn. et latius per
legistas in. d. l. si ex cautione. ¶ Scdo principali
e ter fallit in confessione dotis[e] quia maritus celeri
tate cõsequendi vxorem de facili cõfitetur dotem
recepisse quam in veritate nõ recepit. Sed de hac
exceptione dic melius et plenius vt legi. et no. in. d.
l. fin. C. de do. can. ¶ Tertio fallit in auf. sine a me.
C. ad velleia. qñ. s. mulier consentit alienationi rei
sibi assignate propter nuptias: nõ eñi valet primus
cõsensus sed oportet vt scdo cõsentiat interueniẽ
tibus alijs de quibus ibi et plene not. in. c. perue
12 nit. de emp. et ven. ¶ † Vltimo iudicio meo posset f
attentari qd si quis bis ex interuallo confiteretur
f pecuniam vel dotem recepisse[f] nõ posset amplius
opponere exceptionem non nume. pecu. vel dotis
nisi vellet in se assumere onus probandi moueor
g per. l. si cũ scimus. et qd ibi no. Bart.[g] C. de agric. et
censi. lib. xi. vbi colligit singularis theorica qd vbi
non preiudicat confessio ex defectu presumpte vo
b luntatis si fuerit geminata[h] valet quod bene nota
bis et idem dicit ibi Bar. in verbis enuntiatiuis et
hec faciunt ad multa.

t ¶ Quinque que requiruntur vt vnus notarius publicet instrumentum de quo fuit rogatus alius notarius.

2 An semp est necessaria autoritas ordinarij in publicatione per alium notarium facienda.

3 An protocollum faciat per se probationem.

4 An instrũm probet si tpe rogationis protocollũ nõ fuit lectum coram partibus.

5 Notarius quomõ publicabit rogationes mortui si abbreuiate sunt scripte per dictionem etc.

6 Forma subscriptionis notarij qui publicat rogationes alterius.

7 Qui possunt creare tabelliones.

8 Statutũ qz credatur instrõ priuati non valet.

9 Notarius an possit conficere instrũm extra territorium illius qui ipsum constituit notarium.

10 Notarius an per alium possit conficere instrũm.

Cum. P. ¶ Autoritate ordinarij potest notarius tabellionis mortui notas in publicam formam redigere. Primo factum ex quo questio. Secundo decisio ibi: ad petitionem. ¶ Casus literalis. P. tabellio preuentus morte quedã instrumenta non perfecit que redacta erãt in notam per eundem querebatur quid deberet

fieri de huiusmodi in notam redactis. Respōdet
pa. J. tabellioni qd ad petitionem illorū ad quos
pertinet autoritate iudicis ordinarij poterit illa
instrumēta in publicā formā redigere: de hoc per-
petuo valitura ac si a dicto. P. completa fuisset.
Ber. ¶ No. j. q notarius appellatur tabellio: als
dicitur tabularius. C. de tabu. l. generali. in rubro
et nigro. lib. x. Et de multiplici nomie notarij no.
in. c. quoniā contra. de pba. ¶ † Scdo not. quinq;
que requirūtur vt vnus notarius publicet instru-
mentum de quo fuit rogatus alius notarius que
hic colligit Joā. and. per ordinem. Primo vt hoc
faciat ad petitionē eorum quoꝝ interest. Ad quos
autē dicit pertinere seu interesse. dic vt in. l. si quis
ex argentarijs. §. pertinere. ff. de eden. Secūdo vt
hoc faciat autoritate ordinarij. Hostiē. hic intelli-
git de ordinario administrationē habēte. Idem
dicit de delegato a sede apostolica ad hoc speciali
ter deputato: alleg. j. de te stib. albericus. sed ipse
Hosti. aliter sentit in summa. eo. tit. §. fi. in princ. et
refert Spec. eo. tit. §. ostenso. versi. fiebat. ibi enim
tractans de publicatione instrumenti dicit tam
posse fieri coram defensore ciuitatis: vt in aut. de
defen. ciuita. §. sed neq;. colla. iij. et coram ordina-
rio etiam administrationem nō habente et coram
delegato ab ordinario habente administrationē.
alleg. c. pe. de in integ. restitu. et sic dicit intelligen
dum illud. c. cum. p. et. c. fin. j. eo. Sed Joan. and. in
addi. in. d. versicu. fiebat. dicit qd vbi hoc fieret de
cōcordia partium procederet illud dictum Hosti.
vt sufficeret autoritas ordinarij administrationē
non habentis: als secus cum sit necessaria citatio:
vt. d. c. significauit. que fieri non potest per ordina
rium administrationem nō habentem: et an in ca-
su nostro sit necessaria citatio: infra dicetur. Ter-
tio requiritur: vt iste cui sit cōmissio publicādi sit
notarius: vt patet ex subscriptione. Quarto requi
ritur q fiat fideliter ibi: fideliter. et c. s. nihil ad sub-
stantiā pertinens addendo subtrahendo vel mu-
tando. arg. iij. q. ix. pura. et. c. hortamur. non tamen
refert sm Jo. and. an loquat in prima persona vel
tertia. j. de cōuer. conin. dudū. Quinto q redigat
in publicam formam: vt patet ibi: in publicam for
mam et c. Requiritur sm Hostiē. etiam sextum qd
vocentur hi quos res tāgit et super vocatione fiat
publicum instrumētum: et remittit de hoc. j. de te-
stib. significauit. et. c. albericus. et idem Egidius et
Hos. Sed certe hoc dictum iure nō probatur: nā
iura preallegata loquuntur in alio casu. s. cum instru
mētum exemplatur nō a protocollo. ibi enī subest
magnum periculum qz statur exemplato sicut ori-
ginali: nec potest amplius detegi falsitas: sz in ca-
su nostro secus cum semper possit recurri ad origi
nale[a] vt in. c. quoniā contra. de proba. et qd non sit
opus citare partem bene facit. l. si quis ex argenta
rijs. §. j. et. l. quedam. §. nihil interest. ff. de edē. pos-
set dici q aut cōmissio fit per iudicem: et tūc in ge-
nerali cōmissione poterit fieri vna citatio genera-
lis vt compareant ad contradicendum si qui sua
putant interesse: sed in qualibet autentica citatio
ut nō est necesse partem citare: vnde Spec. requi-
rens citationē loquit qñ insinuatur seu exēplatur
instrm: nō aūt in casu nostro: vt not. per eū. e. tit. §.
ostēso. ver. qualiter. Itē dicit q requirit septimū
q is qui fuit rogatus sit morte preuentus. vt in li-
tera. Itē si lōgo impedimēto detētus als aūt non
pōt vnus notarius publicare rogationē alterius
vt in aut. de tab. per totū. no. Bar. in. d. l. quedam.
§. nihil interest. Octauo requirit qd notarius qui
fuit rogatus redegerit rogationē in notā. i. proto-
collū seu abbreuiaturā suā: vt patet ibi in nota re-
dacta: als autē nō videt scriptura alicuius autori
2 tatis nisi de ea cōstaret per testes. ¶ † Sed reuoco
in dubium nūquid autoritas ordinarij sit semper
necessaria. Jo. an. et do. Ant. vidētur velle q sic. di
cunt enim q si rogationes[b] essent legate alicui no
tario vt forte cōtingit hic sm eos necessaria est iu-
dicis autoritas de qua in tex. alleg. Joā. and. C. de
eden. l. pcurator. et. l. chirographis. ff. de admi. tut.
que iura pfecto hoc non probāt quinimo adduco
iura que vidētur pbare contrarium in herede le-
gatario et donatario. d. l. si quis ex argētarijs. §. j. et
d. l. quedā. §. nihil. et expressius hoc tenet ibi Bar.
illa enī iura simpliciter dicūt heredē notarij posse
compelli ad edendū sicut defunctus olim poterat:
qz succedit in loco illius. Idē in legatario et dona
rio: et faciunt notabiliter illa iura qd nedū legari:
sed etiā in vita donari possunt rogationes per no
tarium rogatū q intelligit Bart. in. d. §. nihil. qñ
donator impedit lōgo impedimēto: als nō potest
per aliū rogationes cōplere vt hic in glo. qd intel
lige vt dixi in. c. inter dilectos. j. eo. Et nulla sit in
dictis iuribus mētio autoritatis iudicis. Istū tex.
ego intelligerem qñ iste notarius cui scribitur nō
erat heres nec legatarius nec donatarius nec hoc
apparet in litera: sed tñ aliquo modo ad manus
suas iste rogationes peruenerāt et hoc casu posset
seruari qd. s. dixi de citatione generali fiēda: licet
in veritate iure nō probet: sed cautū esset eā facere
in commissione huic notario generaliter fienda.
3 ¶ † Ulterius queritur an ptocollum seu nota si-
ue abbreuiatura que idē sunt faciant per se fidem.
Accur. in. l. argētarius. ff. de eden. et Spec. de instr.
edi. §. videndū. vers. et no. q tabellio videt velle qd
sic. pro quo facit qz omnino protocollū hz illa que
habere dz instrumentum et plus qz ipsa rogatio
est origo et fons vnde sumitur instrumentum: et sic
plus illi credēdum est. ix. di. c. vt veterum. et quod
ibi no. et. lxxvi. dist. ieiunium. ij. C. de eden. l. penul. et
aut. si quis. sed Ric. mal. cōtradicit vt recitat Jo.
and. in addi. Spec. in. d. ver. et no. dicens protocol
lum esse principium instrumenti nondum comple
ti. vnde nisi compleatur pro nihilo habetur. argu.
C. ad ſille. l. penul. ad finem et ad simile de testamen-
to: et de sentētia que nondum cōpleta: licet scripta
nil probāt. patet primū. ff. de testa. l. si is. et. l. si ex ea.
ij. C. de sent. ex peri. rec. l. j. et videtur sm eum casus
C. de fide instru. l. cōtractus. in princi. ibi nō aliter
vires habere et c. licet ibi loquat de cōtractu in scri
ptis quo ad substantiam probationis. idem tamē
videtur in alio ex idētitate rationis. arg. c. cum di
lecta. de confir. vti. et videtur hoc vltimum place-
re do. Jo. and. ibi: et adducit ad principale dictū
c. ecclesia vestra. el. j. de electio. Ego dico tex. istum
facere pro et contra. facit enim pro prima opin. in-
quantum facit fidem vt alius notarius possit ro-
gationes illas publicare. Ad idem. c. quoniā con-
tra. de proba. vbi originalia cōseruātur: vt si quid
difficultatis emerserit in exemplatis ad illa pos-
sit haberi recursus. Sunt ergo maioris autorita-
tis originalia quam exemplata et publicata. In[c]
contrariū pro secūda opi. facit tex. in duplici loco.
Primo quatenus dicit q defectus nō perficit: et
sic ante publicationē videtur scriptura imperfe-
cta quo ad faciendum fidem in preiudicium alte-
rius. Secundo facit in fi. ibi perpetuam fidem et c.
que verba satis innuūt q ante hanc publicationē
non faciūt fidem in iudicio. Sed cōcordādo opi.
dicerē sic q aut actus gestus est per extensum de-
scriptus in protocollo: ac habet omnes solēnita-
tes publici instrumenti: et procedat prima opi. cū
rationibus suis maxime quando protocollū pro-
ducitur a notario rogato. Aut est abbreuiate scri
ptus sm consuetudinem notariorum. et procedit
secūda opi. cum enim multa possint intelligi sub
illis abbreuiaturis non est congruū fidem adhi-
beri anteq sit rogatio in publicam et extensam for
mam redacta. et ita loquitur iste tex. vt sonant illa
verba in nota redacta et c. Nec est credendum ver-
bo notarij. vt no. in. c. post cessionem. de probatio.
¶ Et hec faciūt ad questionem quā pluries agi-
tari vidi: pars ad faciendam fidem de procuratio
ne producit protocollum notarij negatur quod fi
des sit illi adhibenda habes per predicta quid iu
4 ris: et idem in similibus. ¶ † Infero etiā ad aliā
questionem quotidianam an protocollum[c] faciat
fidem quo ad publicationem fiendam si non fuit
lectum et recitatum prius coram partibus et gene
raliter potest queri de quolibet instrumento no-
tarij an faciat fidem si protocollum vnde fuit in-
strumentum

a ¶ Ad originale. ita tenet hic do. Card. et cōsuluit contra Hostien. Andre. Barb. ¶ Uide ad hoc Bar. in. l. diu⁹. §. itē senatus. ff. de i fal. item vide do. Ant. in. c. j. in aū- pe. colū. v. ex his appart t. extra. e. ti. et J. no. in. l. gal lus. §. idē creden dū. ff. de li. et posth. ad fi. Itē no- tarius cui legata sunt ptocolla te- net suare formā hui⁹ decr. in extē dēdo: sz tu i Ita vide Bald. in. l. si quis ex argētarijs. in fi. pri. ff. de edē. vbi dicit q si vn⁹ tabellio instituit heres ab alio ta- bellione non trit necessaria i extē- dēdo hec solēni- tas: qz ista ptās vr sibi ꝯcessa a le ge q si essent plu res heredes oēs dñt se subscribe- re qre ista decre. est intelligēda in tabellione nō he rede neq; legata rio q de cōsensu partiū ad hoc as sumat magis qz etiā Bar. ibi idē dicit in tabelliōe cui legant rogit⁹ q ds scribere pro tocolla vt nō te- neat seruare hāc solēnitatē: et idē dicit Ange. i. d. l. qdā. §. nihil. hic alle. ff. de edē. s. q poterit absq; au- toritate iudicis. Sz Jo: nū vt audio tz spe. j ti. de istr. edi. §. postremo. et adde hic qd not. ang. l ꝯsi. cclxxij. et dicit Bal. in. d. l. qdā. in apost. q tabellio pōt ali- cui legare suas abbreuiaturas. et alle. spec. in ti. de instr. edi. §. oñso. ver. qd si aliquis. ¶ Adde an im- breuiatura nota rij mortui possit in publicā formā redigi et illa reda cta aliquid addi. bal. cōsil. lxij. v. li. Lap. alle. lxxvij. Alex. ꝯsi. cxxxvi. et. cl. ij. lib.

b ¶ De hoc pacto vide olno p Bal. post Jac. de are. in. l. fideicōmissa. §. j. ff. de leg. iij. et in rub. C. de fi. in- stru. in. x. col. inb. sed tertio querit nunqd imbreuia tura et c. et dino vi- de inb. seq. s. qrto qro nūqd suā im breuiaturam et c. vbi pul. determi nauit bal. an ipse idē notarius vel alius eo mortuo cui ꝯmissa essent sua ptocolla pos sit tales ibreuia- turas extēdere et qño et an possit aliqd addere vel diminuere. de quo etiā aliqd p Bal. post Cy. i. l. Scr⁹. in. iiij. co. C. de fi. instru. Ang. in. l. lucius. ff. de test. mil. et in ꝯsi. ccxx. inci. ad B vt scri- ptura sit publica et in cōsi. celxxiij. incip. thema sup quo petit Jo. an. in addi. Spec. in ti. de instr. edi. §. vidēdū restat. in v. et no. qd tabel- lio. Bal. i aut. qd fine. C. de testa. et vide qd no. arch. in. c. iudicet. cir- ca prin. iij. q. vj. ¶ Adde an pro- tocollū nō lectuz possit publicari: Jo. de ana. cōsil. xxxiij. et ibi alia vide de ptocollo et vide Alex. alle- gato consi. clj. ¶ Et illā decisio nē Bart. in. d. l. si is. sequit expresse Bar. in. l. contra ctus. l. iiij. col. ad fi. C. de fi. instru. Sali. in. l. fina. in iiij. q. C. fam. her.

c + Sebasti. Sapia. ¶ Protocolluz. Uide Soci. in cō sil. cxcix. incip. in cā. in pma et scda parte. et Alex. in cōsi. cv. inci. et cue rēde dñe in prin. in. ij. vol. et qd re- currēdum sit ad abbreuiaturā tra dit Feli. in. c. qm̄ ꝯtra. in septimo not. s. de proba. et Jai. in repe. l. ad monendi. c. hart. xxiij. ff. de iureiu. vbi plura circa hāc materiam.

strumentum sumptu͂ lectum non extitit tēpore rogationis corā partibus et testib⁹. d. Ant. tenet hic q̄ nō: allegat dictū Jo. an. in addi. Spe. in. §. ostenso. ver. illud. in addi. magna. vbi hoc tenet pro indubitato. et facit. l. si fideicōmissa. §. i. ff. de leg. iij. et ibi est bo. text. in arg. tñ. sed glos. ibi notabilior que aperte videt̄ hoc tenere loquit̄ tñ in testamēto. Ego credo hoc dictū pcedere vbi scriptura est de substātia pbationis: vt quia actus est talis de sui natura vel actū fuit inter partes vt actus fieret in scriptis: tunc enī clarissimi iuris est qd nō valet quicqd scribit̄ nisi prius cōplete scribat̄ et postea legat̄ corā partib⁹ et testibus. et de hoc est tex. not. in. l. contract⁹. C. eo. et ibi p Bar. et in hoc casu pōt intelligi gl. in. d. §. ꝓx. qñ scʒ testator volebat solēniter testari in scriptis: sʒ protocollum non fuit lectū vel qñ ipsemet testator scripsit animo postea publicādi. et corā notario. et morte preuentus nō fecit. talis enī scriptura fidē nō facit saltem inter extraneos. vt no. ibi Bar. in. l. si is. ff. de testa. sed in aliis actibus in quib⁹ scriptura fit solū ad facultatē probandi nō puto necessarium qd notarius legat protocollū corā partib⁹ et testib⁹: qr hoc nullibi pbatur: imo potius probat̄ cōtrariū per locum a speciali in. d. l. cōtractus. et hoc in arg. cū enim alii actus describantur in protocollo vt plurimū abbreuiate īpossibile esset illa legere: qr qd nō est scriptū legi nō pōt: hoc etiā videt̄ tacite sentire Bar. in. l. gall⁹. §. idē credendū. ff. de libe. et posthu. et in. d. l. cōtractus. Item iura solū videntur requirere q̄ tabellio fuit rogatus in aut. de tab. §. nos aūt. facit. c. qm̄ contra. de proba. vbi solū requirit̄ q̄ acta scribant̄ ad hoc vt faciāt perpetuā fidē et qñ extra opus exemplētur. fateor tamen q̄ si scriptura esset imperfecta ita qd appareret notarium voluisse plus scripsisse q̄ talis scriptura non faceret fidē per. d. l. si is. ff. de testa. et ibi per Barto. Exemplū dicatur in protocollo: talis vēdidit titio domū pro centū his cōditionib⁹ et nihil ampli⁹ dicit nec est dictio etc. vel simis. et hoc notabilis qr quotidiana

5 et facit quod statim dicaʒ. ¶ †Quero quomodo notarius[a] publicabit

n rogationes mortui si sint abbreuiate scripte more tabellionum q plures gemināt in vno cōtractu dictionē etc. dicēdo renūtiat etc. pmisit defendere etc. obligando se ad dāda etc. et sic de similib⁹. et de hoc vide Spe. eo. ti. §. ostēso. ver. qd si abbreuiatura. et ver. seq. Host. hic dicit q̄ si contractus est in scriptis nullū est remediū. C. eo. l. cōtractus. Idem et clarius Bar. in. l. gallus. §. idē credendū. ff. de li. et posth. ratio est: qr vt. s. dixi: talis actus nō valet nisi prius plene scribatur et corā partib⁹ et testibus legatur. d. l. cōtractus. per qd dicit Bar. male facere notarios qui scribētes appellationē dicūt appellauit in his scriptis etc. Nā nihil po

b test addere[b] post q̄ lecta est. Idē in sentētiis et similibus q̄ debēt in scriptis ferri. Si vero scriptura nō exigitur de substātia sed fit ad pbationē et tunc debet attendi cōsuetudo notariorum et abbreuiature precedētes et sequētes. Et si ex his potest intētio notarii mortui elici fiet publicatio scd̄m quod hic dicit̄. ad hoc. l. si seruus plurium. ff. de leg. i. et de fun. instru. l. cū de lanionis. §. asinam. Item pōt intentio notarii mortui perpendi ex comparatione aliorum instrumentorum que fecit inter easdeʒ vel alias personas sup simili contractu in aut. eo. ti. §. sed et si. col. vi. et idē vult in effectu Bar. in. d. §. idē credendum. Addit tamen hic Host. q̄ cetera q̄ deficiunt ex quo de his pbabiliter apparet autoritate iudicis supplebunt. arg. ff. qd cum fal. tut. l. ii. in aut. vt fra. fi. §. illud quoq̄. coll. viij. ita tamen quod decisio cōtrahentis vix aut nūquā suppleatur sup quo remittit ad no. in. c. ii. de lib. obla. et huc dici verū sine noua probatione. Idē per oīa vult Spe. in preallē. ver. sʒ Jo. an. in addi. d. ver. sʒ qd si abbreuiatura. recitat Nico. ma. tenuisse qd idez notarius q rogationes scripsit poterit abbreuiate scripta in protocollo extendere scd̄m interpretationē iuris vel consuetudinis seu cōis intellectus: sed alius notarius hoc non poterit quia ignorat mentē alterius nec habet potestatem interpretandi. et ideo dicebat q̄ debet in publicatione ponere prout reperit in protocollo. hoc non placet ibi Jo. an. quia nimis rigorosuʒ. ideo tenet quod. s. dictum est. consuluit tamen pro tutione vt in dubiis fiat declaratio per notarium iudicis auctoritate scd̄m predicta: vbi autē non potest dari certus et tutus intellectus notarius ponet prout stat in protocollo: qr nec ipse: nec iudex scit intentionem mortui secundū Spe. ibi. Nunquid autem heredes poterunt conueniri si notarius ita confuse et defectuose rogationem scripsit quod publicari non pōt recitat ibi Jo. and. quendam doctorem disputando determinasse qd poterunt conueniri ad interesse. facit. l. illicitas. §. sicut. ff. de offi. psi. et vide ibi plenius. Tractauit etiam ille doctor an possit iste notarius supplere ea que ille omisit in protocollo. et determinauit quod si omisit aliqua de substātialibus de quibus in aut. vt prepo. no. impe. quod cum tūc scriptura sit nulla nō poterit supplere. secus si circa alium defectum omisit. de quo vide quod no. Bar. in. l. si libiatius. ff. de re. iur. et Joan. an. super data

6 lib. vi. et hoc no. ¶ †Queritur qualiter subscribet se iste notarius q publicat rogationes alterius. Host. ponit hanc formam. Ego talis tabellio supradictum instrumentum de verbo ad verbum suscepi de nota talis tabellionis mortui qui ipsam manu propria quam bene noui scripserat: et hoc de mandato talis iudicis quo ad substantiam nullo de tracto addito vel mutato vel transportato et in publicam formā redegi

7 et meum signum apposui. ¶ †Vltimo hic queritur quis possit tabel

c liones creare.[c] Innocen. hic instat ponendo varias opi. ipse autem in hoc finaliter residet vt solus princeps hoc possit scilicet papa vel imperator nisi aliquis habeat priuilegium a principe concessum vel consuetudine. argu. l. i. C. de emāci. lib. et in. c. cum dilectus. de consue. qd sic probat. certum est quod officiū tabellionis est cōtra ius qr charte animalis mortui creditur sine alio adminiculo. Sed contra ius naturale vel nouū vel vetus testamentum nulli venire propria auctoritate licet sicut dicemus in dispēsatione que est cōtra ius. de tempo. ordi. dilectus. sicut nec licet restituere infamē: nec ligitimare illegitimos vel arrogare nisi principi et paucis aliis quib⁹ est specialiter concessuʒ. vt no. s. qui filii sint legi. per venerabilem. et ff. de post. l. i. §. de qua. ff. de adop. l. i. et. ii. nota. s. de re iudic. cum te. Sunt enim hec quasi contra naturam et miraculosa de infami facere bone fame: de illegitimo legitimum: et hominem sui iuris subiicere alteri. fatetur tñ. Inn. quod si aliquis habet de consuetudine qd possit facere tabelliones: quod hec consuetudo seruāda est. Credit etiam quod reges habentes supremū imperium possent tabelliones creare aliis auteʒ qui sunt subditi ecclesie vel imperio hoc non liceʒ

8 scd̄m eum. ¶ †Nec etiam pacto nudo potest quis se ligare quod credatur instrumento alicuius priuate persone: nec etiam statutuʒ ab aliis q̄ a predictis conditum valet: quia non licet contra ius naturale et leges publicas statuere. Quare autē valet consuetudo et non statutū. Respondet Innocen. quia ad hoc vt valeat consuetudo oportet vt interueniat consensus principis tacitus vel expressus. quod autem princeps approbat ipse facere videtur. l. i. C. de vete. iur. enucle. secus auteʒ est in statuto. hoc voluit in effectu Inno. Sed certe hec vltima ratio non est bona: quia valet consuetudo q̄q̄ ignorante principe inducta: vt not. glos. iiij. distin. leges. Hostien. autem reddit aliā rationem. dicit enim quod in consuetudine concurrit consensus plurium scilicet vniuersitatis et populi qui possunt ordinariam iurisdictionē dare quod est maius. ergo multo fortius possunt cōcedere hoc officium quod est minus. argumen. s. de deci. ex parte. ii. Statutum autem inferioris a principe cum solus sit tantam autoritatem nō habet. et ex hoc arguit qd sicut vniuersitas possit facere ordinarium iudicem sic et is qui vniuersitatem regit de ipsius consensu tabellionem facere: quod omnino credit verum esse nec est cōtra ius tabellionem facere secundum eum: imo est secundum iura que volunt quod instrumentu tabellionis credatur. et in hoc instat Hostiē. et eum eo. Joan. and. transire videtur hic et Spec. de instru. edi. §. restat. versi. sed quis potest tabelliōes facere. vbi plene inuenies de materia in sequentibus ver. Conclude tu clarius et latius materiaʒ quod de imperatore et papa et aliis principibus

d non recognoscentibus superiorem[d] saltem de facto ciuitatibus exercētibus iura principis non est dubium quin possint tabelliones constituere et alia iura principis exercere: vt legitimare et restituere fame et similia. vt voluit hic Innocen. et Barto. in. l. infamē. ff. de publi. iudi. videtur tex. in. c. super quibusdam. §. i. s. de verbo. signifi. facit. c. per venerabilem. qui filii sint legi. Ideʒ dic in ciuitatibus et aliis magistratibus seu dominis iurisdictionem habentibus respectu iurisdictionis eorum. argu. c. cum dilectus. s. eo. et in aut. de defen. ciui. ex prouinciali. et hoc vult Bar. in. l.

a †Sebasti. Sapia. ¶ Quomodo notarius. Vide Andre. siculum. in repeti. rubri. de iureiur. col. xxxij. cū pluribus sequentibus. et de modo extendendi abbreuiaturas vide Alex. in consi. l. incip. si vera sunt. colū. ij. in. v. volu. Andre. sicu. in. c. quo ad cōsultationem. col. v. s. de offi. lega. et in consi. xiiij. in. ij. volu. circa medium.

†Sebasti. Sapia.

b ¶ Pōt addere. Vid Bartho. vero. l. ante. xxiiij. incip. no. q̄ea que celebrāt̄ ī scriptis. Felī. in. c. ex litis. col. iij. s. eo. Soci. late in. d. §. idem credendū. vbi declarat quod dicit Abb. hic tripliciter.

c ¶ Quis possit creare tabelliōes. de hoc vide consi. iiij. Oldra. consil. lxxv. et si princeps idest imperator cōcessit alicui priuilegium vt possit creare tabelliōes ꝓrorā oibeʒ post ea q̄dam cōmunitas fecit statutuʒ qd nullus possit ibi conficere istrumētū nisi sit creatus tabellio de cōsensu cōitatis. an per hoc preiudicetur priuilegio prius cōcesso. vide p Alb. l. i. parte statu. q. lxxij. Item an spurius possit creari tabellio et si fuerit creat⁹ an credat̄ eius istrumētis. vide. ange. consi. cclxxiij. Anto. Francis.

¶ Quis possit creare notarios. vide Spec. in tit. de fi. instru. i. §. restat. in versi. sʒ qs pōt. vbi dicit qd pōt a pncipe creari et etiam a quocūq̄ habēte potestatem a papa vel impatore p ea q̄ habent̄ in. l. i. C. de emā. libe. et vide q̄ habent̄ in. c. accedēs. de cō. pre. et p Bar. in. l. barbarius. ff. de offi. pto. et in. l. i. ff. de of. pcō. et vide Alex. in. l. i. in. §. si. ff. de ver. oblig. et adde qd tales sic creati pñt cōficere instrumenta vbiq̄ de q̄ p Bal. in. l. i. l. vi. q. C. de testa. et vide p eundē Bal. in tract. de tabel. in. i. q. vbi plene tractat istā materiā et vide etiā Ange. in aut. de tabel. in. §. i. et adde qd notari⁹ a iudice creari nō pōt q̄uis possit aliquē adhibere ad scribendū acta in defectum notarii vt p Bal. in rubri. C. de fi. instru. in. i. col. et p Lanfran. per illū tex. in. c. qm̄ contra. de proba. et vide per Bar. in. l. nec ei. in. §. eorum. ff. de adop.

d ¶ Non recognoscentib⁹ superiorē. Adde videndū eundē cōsi. ciiij.

¶ Utrum creatus tabellio ab inferiore a principe possit conficere instrumentum extra locum ubi est creatus. de hoc vide per do. de Ro. deci. cclxxxix. secundum ordinem nouis. per do. in d. c. romana. §. fi. hic alle. ⁊ per bal. in l. i. ff. de offi. pro. ⁊ pulchre per Bal. in l. cunctos populos. ⁊ pe. de ubal. ⁊ andream ro. circa hic alleg.

¶ Adde Pau. de ca. consil. ccxxi. in ii. impressis. Alex. Francis.

¶ Dicas circa hoc an notarius conficiens instrumentum extra territorium ciuitatis quod si est creatus a papa vel imperatore qui sunt domini totius orbis: vt in c. cuncta per mundum. ix. q. iii. ⁊ l. i. deprecatio. ff. ad l. rho. vt ab habentibus potestatem ab eis potest vbique conficere instrumenta. secus autem si esset creatus a populo vel ciuitate: quia tunc non possunt conficere instrumentum extra territorium creantis per ea quae habentur in l. ii. ff. de offi. procos. ⁊ habetur per Jo. de lig. in tracta. de fruten. excom. l. ix. char. in ver. sed dicebam ⁊ faciunt ea que plene habentur in l. fi. de iurisdic. om. iudi.

Sebastia. Sapi.

b ¶ Ciuitates laboreres. Vide Alexan. in consil. clii. incip. viso prima considerationem de dicendum. co. ii. in pri. l. i. ii. vo. vbi dicit quod cauti notarii ponunt in fi. originalis. nota breuiarii iaci. tunc enim talis clausula habet vel subscriptionis vid. eundem Alex. in consil. xlii. incip. viso tenore l. i. vol. vbi ponit an notarius debeat scribere manu propria.

omnes populi. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ l. i. de offi. proco. ⁊ l. non enim. ff. de adop. ⁊ Bal. in l. cunctos populos. C. de summa trini. ⁊ Spec. vbi. §. qui plus sentit scilicet quod prelati in eorum iurisdictione seu in spiritualibus pertinentibus ad eos possunt tabelliones creare. facit. c. quoniam contra. de probatio. ⁊ in c. abbate sane. ⁊ quod ibi no. de re iudic. lib. vi. ¶ Sed dubium est an vbique locorum possunt predicti instrumenta publica conficere. et hec est

9 subtilior questio. ¶ † Concludo quod creatus a papa potest exercere officium in terris subiectis pape ⁊ in spectantibus ad suam iurisdictionem: ⁊ idem in creato ab Imperatore respectu sue iurisdictionis ⁊ territorii sicut dixi in papa. arg. in c. si duobus. de appella. Creatus autem a papa non potest in terris imperii: nec creatus ab imperatore in terris ecclesie nisi per viam approbationis seu de consensu partium. Nam potestas a principe concessa potest exerceri extra territorium in his que sunt voluntarie iurisdictionis ⁊ potestatis. vt l. ii. ff. de off. procon. ⁊ c. nouit. ⁊ quod ibi no. de offi. deleg. alias secus. quia extra territorium concedentis censetur priuata persona. l. ii. ff. de offi. presi. facit. d. c. si duobus. instrumentum tamen confectum intra territorium constituentis facit fidem etiam extra territorium: quia fides iam orta est in loco constituentis. ⁊ idem est in creato ab inferiori a principe. arg. l. i. C. de eman. li. et c. cum dilectus. de co. ti. tenet Barto. ⁊ Bal. ⁊ Spec. vbi. §.

8 Si vero tabellio fuit constitutus ab alio quam a principe: tunc aut instrumentum fuit scriptum intra territorium constituentis: ⁊ facit fidem ibi et extra etiam si ab extraneis fuit rogatus: quia inspicimus locum vbi instrumentum scriptum fuit. d. l. i. ⁊ quod nota. in d. l. omnes populi. Aut extra territorium: ⁊ tunc aut inter extraneos ⁊ sunt opi. Sed communiter est opi. quod non facit fidem: vt sentiunt predicti docto. in loco preallega. ⁊ videtur tex. in c. romana. §. sed nec. de fo. compe. li. vi. ⁊ ibi hoc aperte tenet Jo. and. post Pe. de sam. Aut inter subditos constituentis. ⁊ idem videntur communiter predicti docto. sentire excepto Bal. Mouentur quia iurisdictio etiam voluntaria ab alio concessa quam a principe non potest extra territorium concedentis exerceri. d. l. ii. ff. de offi. procon. cum ibi not. ⁊ in d. §. sed nec. Bal. in d. l. cunctos populos. tenet contrarium. Mouetur quia tabellio non exercet iurisdictionem: sed habet officium quoddam sine iurisdictione: sed tale officium non astringitur territorio. arg. in l. quero. ff. de sol. Sed in contrarium facit iudicio meo quia officium tale non extenditur extra territorium constituentis. dicitur enim notarius seruus publicus in c. ii. de vsuris. lib. vi. sed constitutus ab alio quam a principe non potest dici publicus extra territorium constituentis. argu. in d. l. ii. ff. de offi. presi. ⁊ satis in hoc posset stari consuetudini: vt dicit Specu. in d. §. ver. scias quod tabellionatus. arg. c. cum dilectus. de co. tit. Et circa hanc materiam vide no. in d. c. per venerabilem. ⁊ l. c. sicut te. i. ne cleri. vel mona. vbi tractatur vtrum constitutus in temporalibus possit conficere instru-

10 mentum in spiritualibus. ¶ † Unum quotidianum, nolo hic omittere quod ponit Spe. in d. §. restat. ver. quid de hoc quod faciunt quotidie ta-

b belliones. nam ciuitates laboreres ⁊ quandoque forte ascicentes faciunt formam instrumenti per aliquem contrahentium ordinari ⁊ ipsi postea scribunt ⁊ in publicam formam redigunt nunquid possint. dicit quod sic. vt. xii. q. ii. cum redemptor. ibi scribendam dictauimus ⁊c. ipse tamen notarius postea per se diligenter considerabit singula verba ⁊ quod ei videbitur emendabit. melius tamen est si id per se faciat cum ad hoc teneatur secundum eum. ⁊ hec no.

1 ¶ Quid sit exemplatio: quid publicatio: quid insinuatio.

2 Exemplatio instrumenti coram quo iudice possit fieri. Uicarius episcopi habet ordinariam iurisdictionem.

3 Uitia visibilia instrumentorum impediunt exemplationem: inuisibilia non.

4 Unus notarius sufficit quod exemplet ⁊ non requiruntur plures.

5 Exempla solemniter scripta eandem habent fidem quam habent originalia.

6 Partes cum auctoritate iudicis possunt facere quod vna scriptura priuata exempletur.

7 Consensus partium quod scriptura priuata exempletur sine iudice preiudicat eis ratione pacti vel confessionis.

8 Exemplatio preiudicat presentibus: vel contumaciter absentibus.

9 Coram quo iudice petenda est exemplatio.

10 An ⁊ quando testamentum faciat fidem sine publicatione.

Si instrumenta.

Instrumentum exemplatum per tabellionem autoritate ordinarii eandem vim habet cum originali. primo ponitur questio. secundo solutio ibi: coram. Materiam huius c. plene expediui in c. albericus. ⁊ aliquid tetigi in c. significauit. de testi. ideo hic leuiter transibo. ¶ Casus literalis. Aliquis instrumenta propter vetustatem vel aliam iustam causam quasi consumpta sunt petitur exemplari queritur quid fieri debeat. Respondet papa quod presententur coram ordinario vel coram delegato specialiter ad hoc deputato: ille postmodum inspiciat diligenter illa instrumenta ⁊ si in nulla parte sui viciata sint: precipiat illa exemplari per publicam personam. ⁊ habebunt eandem autoritatem cum originalibus. Ber. ¶ No. i. quod omnis scriptura faciens ad instructionem alicuius cause potest peti exemplari. hoc colligitur hic in ver. instrumenta. quod est verbum generale comprehendens omnem scripturam facientem ad instructionem cause. vt in l. i. ff. de fi. instru. facit. c. peruenit. el. i. §. de testi. cog. ⁊ generaliter secundum Inno. ⁊ Host. omnia de quibus non habetur sufficiens documentum ⁊ timetur probandi facultas possunt peti exemplari ⁊ publicari ne pereat probandi commoditas: etiam si sint dicta testium: vt in d. c. significauit. ⁊ c. albericus. ⁊ dixi plene ⁊ plenius in d. c. alberic. facit. l. curet. ff. de testi. ⁊ l. in lege aquil. ff. ad l. aqui. ¶ No. ii. ibi: vel aliam iustam causam. quod omnis causa iusta sufficit ad petendam hanc exemplationem ⁊ publicationem ⁊ potest dici iusta causa omnis causa per quam timetur verisimiliter ne pereat probandi facultas: hoc probat verbum antecedens ibi: propter vetustatem iuncta illa dictione vel aliam. nam dictio alias facit positionem eiusdem qualitatis cum precedentibus. vt no. in c. sedes. de rescrip. ⁊ ponit Host. aliqua quotidiana exempla vltra glo. Pone enim quod originalia sunt transferenda ex causa ad locum remotum: ⁊ timetur de perditione in via vel consumptione. ex hac enim causa poterit peti vt exemplentur vel forte originalia sunt scripta in papyro. de confir. vti. vel inuti. cum dilecta. vel sunt communia inter heredes vel socios quorum quilibet eget vno. l. si que sunt. ff. fami. hercis. ⁊ de fi. instru. l. fi. nec debet iudex hoc negare secundum Hostie. etiam si contra ipsum sit vt in aut. de defen. ciui. §. sed neque colla. iii. Ex hoc ⁊ ex tex. infero quod cessante iusta causa iuste denegatur exemplatio: nam posset esse aliquando perniciosa cum forte originalia sint corrupta ⁊ sic vitium non poterit amplius detegi cum non

1 sit amplius necesse originalia producere vt in fi. tex. colligitur. ¶ † No. iii. ibi: exemplari. quod instrumenta alias publica proprie petuntur exemplari non autem publicari cum ex se sint publica. Exemplum tamen etiam debet esse publicum: alias non faceret fidem. vt in c. i. de co. vnde dicit hic Inno. quod proprie loquendo autentica et publica exemplantur: priuata vero ⁊ non autentica publicantur quod no. vt habeas rectum modum loquendi. ⁊ dic quod insinuatio proprie differt a predictis. fit enim quando iure disponente actus geritur ⁊ describitur in actis publicis coram iudice. pone exemplum in donatione excedente trecentos vel quingentos aureos iuxta l. sancimus. et l. si quis pro redemptione. C. de dona. ⁊ de hac

2 insinuatione vide plene per Bar. in d. l. modestinus. ff. de solu. ¶ † No. hic quod exemplatio debet fieri coram ordinario iudice seu ipso autorizante vel coram delegato ab eo specialiter deputato. Et ex verbo specialiter infertur secundum Joan. an. quod delegatus deputatus ad causam non prestat autoritatem huic exemplationi etiam si instrumentum faciat ad causam illam: sed oportet vt specialiter ad hoc deputetur. quod no. ex hoc etiam voluerunt inferre Goffre. Uincen. ⁊ Hostie. quod per generalem vicarium episcopi hoc non poterat expediri: quod falsum est secundum Joan. and. et bene: quia vicarius episcopi habet ordinariam: vt nota. in c. suam. de offi. iudi. ⁊ in c. perlectis. xxv. dist. ⁊ in c. licet. de offi. vica. lib. vi. sed posset dubitari de officio foranei qui habet delegatam: vt not. in clemen. ii. de rescrip. habet tamen eam ad vniuersitatem causarum ex quo in aliquibus equiparatur ordinario. vt not. gl. in c. cum causam. de appella. sed puto per istum tex. quod sua potestas ad istum casum non extendatur. facit quod dicam in d. c. cum causam. An autem opporteat ordinarium habere administrationem. Hostien. hic quod sic. et idem dixi. §. c. proximo. in casu illius. c. sed tu in hoc dic vt ibi dixi. ¶ No. officium iudicis adiri super hac exemplatione. debet enim priuilegia vel instrumenta coram eo presentata diligenter inspicere. ⁊ si in nulla parte vitiosa reperit mandare per publicam personam exemplari. non ergo sufficit eius simplex autoritas. Et ex hoc infero contra practicam hodiernam. nam tabellio qui transcribit attestatur quod ipse diligenter inspexit et nullum vitium reperit ⁊c. quod est officium iudicis ⁊ non tabellionis: vt colligitur hic in tex. ⁊ ideo deberet dicere quod

• ¶ Ubicūq̄ imminet instans periculū perditionis instrumētorū pōt exēplari instrumentū parte nō citata qō perpetuo tene mēti.ꝛ pro hoc facit qō no.Do.post.Host.ꝛ Jo.and.in.c.pro humani.§.fi.in antepe. col.de ho.lib.vi.ꝛ adde qō illud dictum Inno.alleg.pro singu.ꝛ sequitur Ang.in auē.si quis in aliquo.C.de eden.

¶ Adde Frāciſ. areti.xxxvi.

b ¶ Adde qō licet exēplatum autoritate iudicis equipolleat originali instrumento scripto manu publici notarij de contractu rogati et habeat executionem paratam nō habebit locum in exemplato autoritate iudicis: qñ nō est scriptū manu notarij de contractu rogati.gl. est nota.quam ibi hic ponderat bal. in.l.pbatorias.in versic.autoritate. C.de diuers.offici. libr.xij.ad hoc faciunt que no.post do.Abba.in.c.in his.de verb.signi.

¶ Addō Ro.ꝯsil. ccv.et.ccij. Anto.Franciſ.

¶ Quomō fiat exemplatio alicuius instrumēti vel alicuius scripture et ad quē finem fiat et ad cuius instantiaꝫ.vide per Specu.in titu.de instru.edi.§.§.iij. in prin.ꝛ in versic. vbi autem.et seq. et in.§.iiij.et in.§. vij.ꝛ adde qō illa proprie dicuntur exempla seu exemplaria q̄ per aliaꝫ manum quaꝫ per eum qui est rogatus de instrumento transcribuntur ex originali quoniam si essent per eādem manū notarij rogati factā dicerētur originalia.de quo in auē. de tabel.in.§.fi.et in.l.vnum ex familia.ff.de lega.ij. ꝛ per Bar.i.l.sem promus.ff.de leg. ij.et vide Bal.in l.in bone fidei.in iiij.colū.C.de reb. cred.vbi dicit qō exemplū scriptuꝫ per notarium bone fame sine autoritate iudicis facit semiplenā probationem de qua materia plene tra ditur in auē.si quis in aliquo documento.C.de eden.hic alleg.

index diligēter inspexit ꝛ nullo vitio reperto mādauit sibi vt exemplaret.nec est dānosum:imo est
vtile si notarius vult etiam attestari de suo sensu
quod sibi etiaꝫ videbatur omni vitio carere sicut
in simili dixi post Inno.in.c.qm̄ ꝯtra.de proba.
cum iudex deprehendit testem variare.ꝛ hoc no.
quia ꝯmuniter in hoc erratur ex defectu nō ponderandi diligenter verba tex.An autē iudex debeat partem cuius interesse posset facere citari.
Inn.ꝙ sic.tu vide quod latius circa hoc dixi in
3 d.c.alberic⁹.¶ †No.ibi nulla sui parte ꝛc.ꝙ vitia instrumenti si que sunt impediunt hanc publicationem seu insinuationem.non enim debēt
insinuari nisi prius decernatur causa cognita super illis.arg.in.c.cum dilecta.de cōfir.vti.dictamē ḟm Host.ꝛ Jo.an.ꝙ aut vitia sunt visibilia
vt cancellature rasure ꝛ similia:ꝛ impediūt hanc
exemplationem quod intellige.vt.ē.dixi scꝫ nisi
prius tollatur illa suspicio per testes vl̄ alio modo legitimo.Aut vitia sunt inuisibilia:vt qō instrumentum fuit confectū ab excōmunicato vel
seruo ꝛ similia ꝛ non impediunt:audiret tamē cōtradicens ꝛ scriberet cōtradictio:ꝛ reseruaretur
disputatio ad aliud tēpus in auē.de testi.§.si vero.de test.significauit.ꝛ de priui.ex parte.que ita clare hoc nō probāt dictū tñ placet ꝛ pōt esse
diuersitatis ratio inter primū casum ꝛ secūdum
nam si in primo casu fieret statim exemplatio nō
subesset postea remedium impugnandi cū nō sit
opus producere amplius originalia i quib⁹ dō
tarat vitia insunt.Sed in secūdo casu nullū subest periculū cum vitium sit extrinsecū.qō probari pōt sine productione originaliū.ꝛ ideo pōt distingui per alia verba inter vitia extrinseca ꝛ in
4 trinseca.¶ †No.ibi:per publicaꝫ personam:qō
ad hunc actum exēplationis sufficit vnus tabellio cum autoritate iudicis ꝛ per hūc tex.sing.in
hoc loquētem reprobat Jo.an.in addi.Specu.
eo.ti.§.ostenso.ver.sed nūquid opinionē quorūdaꝫ qui tenuerūt requiri quatuor seu tres tabelliones qō falsum est vt hic vides.licet hoc sit cōmendāduꝫ ad maiorē cautelam maxime quādo
fit in partis absentia iuxta ea que dixi in.d.c.albericus.nam vt dicit hic no.Inno.qñ aliqua in
a strumenta sunt in casu perditionis ꝓpter vetustatem vel aliquā aliā cōsimilē causaꝫ ꝛ adeo est
periculū imminēs ꝙ hi quorū interest ꝛ q absentes sunt ꝯmode vocari ꝛ expectari nequeant statim possunt trāscribi ꝛ publice exemplari saluo
tñ ḟm Host.iure absentium vt ita possint obijcere in hanc secundā scripturā sicut ꝛ in primā poterāt.ar.vt lit.nō cōtest.qm̄.i.respon.ꝛ in.d.c.cū
dilecta.de confir.vti.Ego tñ hoc casu diceres qō
adueniente illo cuius interest debet sibi intimatio de hoc fieri.ar.l.d.c.qm̄.ꝛ eo postulāte debet
exhiberi originale propter vitia intrinseca et inuisibilia alś nō esset sibi ꝯsultuꝫ per supradicta.
5 ¶ †No.vltimo ex fine litere effectū hui⁹ exēpla
b tionis.nam talia exempla⁵ solēniter sumpta habent eandē autoritatem cū originalibus ex quo
infero ꝙ non est opus post exemplationem solēniter factam producere ipsa originalia.intelligit
c tamen Inn.ꝛ bene qō totus tenor᷍ debet trāscribi alias assertio notarij dicentis se vidisse instrumentum esset potius testimonium reddere q̄ vetusta exēplare.de quo remittitur ad no.in.c.abbate.de verbo.signi.ꝛ vide ibi quod no.in glo.ex
hoc ꝛ super ea.ꝛ quod dixi post Inno.in.c.quoniam contra.de proba.ꝛ per hec no.cum pingue
dine collecta habes quasi expeditam materiam

c c+Sebastia.Sapi.¶ Totus tenor.Uide Andre.Sicu.in.c.cū in iure. col.xxiij.ū.de offi.deleg.Cat.in cōsi.xxxiij.incip.cum inter religiosos.

Pau.de cast.in cōsi.xci.incip.super eo ꝙ querit.Oldra.in ꝯsi.cccxiij. incip.circa primū.Alexan.in consi.iiij.incip.videret in.ij.col.in.ū.vo.
d c+Sebasti.Sapia.¶ Quod tabellio.Uide ange.in.§.ꝛ hec insuper. in auten.vt sponsal.largi.Moder.post Bar.in autē.si quis in aliquo. C.de eden.et Feli.in.c.albericus.col.ij.ē.de testi.vbi tenet post Cat.ibi

6 huius.c.ꝛ gl.declaratas.¶ †Sed vltra eas que
ro breuissime de aliquibus.Primo quid si tam
pars q̄ omnes quorum interest cōsentiant ꝙ ta
d bellio aliquam priuatam scripturam publicet
ita qō tali scripture adhibeatur fides ac si a prin
cipio per manum publicam fuisset confecta:nunquid talis scriptura faciet fidem perpetuam inter illas personas inter quas saltem fuit conuentum.Host.ꝛ Joan.and.dicunt qō ex vi pacti is
qui consensit poterit per talem scripturam conuinci si tamen pactum sic formatum fuerit qō ad
hoc extendatur.l.iurisgentiuꝫ.§.ait prætor.ff.de
pact.et in.l.si conuenerit.ff.de pact.C.de tempo.
app.l.si.facit quod leg.ꝛ no.in.c.j.ꝛ.ij.de pac.nō
tamē possunt partes facere ꝙ talis scriptura cēseatur publica nisi autoritas iudicis interueniat
vt hic.nam priuatorum consensus priuataꝫ scripturā non potest facere publicam sicut nec priuatam personā facit publicā:nec iurisdictionē alicui conferre.vt in.c.significasti.ꝛ quod ibi no.de
fo.compe.quod no.idem sentit Inno.dicēs ꝙ si
partes exemplationi consentiāt sine iudice non
valet vt hic:lꝫ partiū consensus sufficeret sine iudice ad faciendū instrumentū de cōtractu vel su
7 per confessione de ꝯtractu iam facto.¶ †Et no.
hoc vltimū de confessione.valet enī ꝛ preiudicat
talis exemplatio sine iudice inter cōsentiētes ratione pacti ꝛ confessionis.ꝛ vide ad materiā spe.
in.d.§.ostenso.ꝛ Barto.in auē.si quis in aliquo
documēto.C.de edi.ꝛ quod dixi in.c.albericus.
8 de test.¶ †Secundo queritur quib⁹ preiudicat
hec exēplatio iudicis autoritate facta.dicit hic
Inno.ꝙ quantūcūqꝫ autenticū sit instrumentuꝫ
nō preiudicat aliꝭs nisi pñtib⁹ vel cōtumaciter absentibus:ꝛ contra illud pōt dici ḟm tenorē
l.si.C.de si.instru.vbi dicit ꝙ nō sufficit instrumētum exhiberi in iudicio nisi ꝛ ei fides imponatur
quinetiā denuo illud exhiberi teneatur.ꝛ hec no.
Ex hoc dicto no.ego infero ꝙ lꝫ instrumētum sit
exemplatuꝫ iudicis autoritate nihilominus ille
qui exēplationi non cōsensit nec fuit presens volens postea dicere cōtra originale pōt petere vt
illud exhibeat ꝛ teneat pars exhibere nisi iuret se
nō habere facultatem exhibendi sine sua malitia
iuxta.l.si.C.eo.titu.ꝛ idem puto dicendum in eo
qui fuit presens exemplationi dūmodo expsse originale non approbauit ex quo iurat qō malitiose non perdit originale non exhiberi.argu.d.l.si.ꝛ
sentit in simili Bart.in.l.ij.ꝫ.respon.in si.ff.quē
9 admo.test.ape.¶ †Tertio queritur coraꝫ quo
iudice peti debet hec exemplatio.dicit hic Joā.
e and.ꝙ corā ecclesiastico⁹ in ecclesiasticis:in ciuilibus vero corā ciuili iudice ꝛ sic pōt intelligi ḟm
eū.C.de epi.ꝛ cle.repetita.C.de test.ꝯsulta.ꝛ hoc
est satis rationi consonum vt ille iudex adeat coram quo questio principaliter moueri posset.ar.
eorum que dixi in.c.si quis cōtra clericū.in prin.
de fo.compe.In contrarium tñ facit ꝙ nō apud
ecclesiasticum:sed apud secularē scꝫ magistrū cēsus hec publicatio fieri debet.C.de test.l.ij.ꝛ.l.cōsulta diualia.vbi dicit tex.ꝙ opprobrium est clericis si ad discrepationē forensium volūt esse periti.Joan.and.dicit hec iura ꝛ similia intelligenda ḟm predictam distinctioneꝫ.Uel secundo ḟm
eū posset dici leges illas loqui de religiosis simplicibus.argu.de syndi.c.vno.de postu.c.ij.Uel
ḟm Hostiē.corriguntur leges per id quod hic dicitur.ꝛ.j.de test.cum esses.Item ḟm eum nec ille
leges nec alie astringunt clericos nisi veniant in
fauorem.iuxta no.in.c.si.de solu.Ego non credo

ꝙ etiam cōsensus partium tacitus possit facere quod scriptura non autentica probet.

e ¶ Utrū publicatio seu insinuatio instrumētorū seu testamētorū possit fieri coraꝫ iudice ecclesiastico:et circa hoc vide no.q. quaꝫ plene dispu tat Bald.in.l.testā.C.de testa.et Pe.de ancha.in repe.regu.ea que. in.xvi.q.principa li.lib.vi.

¶ Adde frā.are. cōsi.ē.alle.xxxvi. Anto.Franciſ.

¶ Circa hoc qō hic dicitur de insinuatione instrū dicas ꝙ illa nō pōt fieri coram iudice incompetente ḟm Bar.in.l.cōsulta diualia.C.de test. et qō dicat iudex cōpetens insinuationis.vide Joā. an.in addi.spe.in ti.de instr.edit.in §.porro.in ver.donatio.et in titu.de in.om.iu.in versi. notādum.vbi dicit qō iudex loci cōtract⁹ vel actus insinuandi est iudex cōpetens de q plene p alexā.in.l. modestinus.ff.de dona.ꝛ p eundem post bal.l.l.testā. oīa hic alleg.vbi etiam dicit ꝙ insinuatio debet fieri coraꝫ iudice laico p statutū deputato etiā si hēs causā dus esset clericus vel forēsis.ꝛ adde ꝙ insinuatio pōt fieri coram iudice etiā extra suū territorium existēte. arg.l.emācipari. ff.de adop.et hoc qꝛ dꝫ esse voluntarie iurisditionis ꝛ ea que sunt voluntarie iurisdictionis possunt fieri i quocunqꝫ loco etiam in domo propria quod voluit Oldra.cōsi.tuo.cclij. ꝛ Alexand.in.d.l. modestinus.imo

potest etiam fieri in ecclesia cuꝫ non requiratur aliquis strepitus iudiciarius.vt in.c.decet.de immu.eccle.lib.vi.ꝛ potest etiā fieri coraꝫ iudice delegato ḟm Bal.in.c.j.in.iij.colū.de succes.feu.

• ❡ No. tñ diligen ter in predictis q̄ qñ exemplatio te stamēti vel publi catio est de anti quo oia p̄sumerē tur solēniter acta ppter antiquita tē etiaʒ qd̄ est for tius si notari⁹ in tali testō non cōū piaret vel attesta ref solēnitates in exēplādo vel i pu blicādo a iure re q̄sitas iteruenisse nec tūc posset op poni qd̄ publica tio testamēti non fuerit solēniter fa cta. Et hoc ppter lōgingtateʒ tp̄is ppter quā esset i possibilis aut val de difficilis pba tio ita colligitur ex not. p cano. in d.c. albericus. de testi. ⁊ ita in spe cie cōsuluit egre gie d. Frā. de are. in testō cuiusdam car. qd̄ erat de an tiquo i ɔsil. cccvi. incip. casus talis est presupponit i facto in scdo du bio pn. Sicut in simili dicimus in sn̄ia qd̄ p̄sumit p sn̄ia que fuit lata de antiquo etiam si solēnitates non sunt in sn̄ia enun tiate sm do. Car. do. Anto. et alios i.c. qm̄. de proba. habet in.c. cum in ter. de re iudic. qñ aūt dicat exēpla tio instrī antiqui. Item ⁊ qñ sn̄ia di cat de antiquo. vi de multū subtili ter elegāter ⁊ egre gie do. Frā. d are. in cōsi. xxxvi. inci. casus talis est pre supponitur in fa cto. in. ij. colū. per totum.

Anto. Francis.

❡ Ad hoc an ex antiqtate act⁹ pre sumant solennita tes iteruenisse. di cas q antiquitas facit oia presumi solēniter acta nisi ex ispectione scri pture appareret ɔtrariū pro quo vi de pulchrū ɔsi. d. Pau. d ca. xlviij. ⁊ tenemēti qd̄ sen tentia dr̄ antiqua vltra biennium vt no. Host. ⁊ doc. in c. cum inter. de re iudi. ⁊ adde quod 1

quod aliquo modo leges ille sint correcte cum di sponant super substātia laicorum ⁊ vt quietē pre beant clericis. quare dico qd̄ aut queritur de pu blicatione solēnis testamēti: vt qr testamentū est clausum ⁊ sigillatum ⁊ petitur nūc aperiri ⁊ pu blicari iuxta ea que habentur quēadmodū testa. ape. ff. ⁊ C. ⁊ dico qd̄ talis publicatio est fiēda co rā iudice seculari: ex quo testator fuit secularis: ⁊ ignoratur materia ibidē contenta. ⁊ sic loquūtur iura ciuilia: aut publicuʒ instrumētum petit exē plari sm materiā huius decretalis ⁊ secus predi ctam distinctionē. Et scias qd̄ Inno. hic multuʒ instat circa hāc materiā publicatiōis testamēti q̄ nō sunt trahēda ad materiam exemplationis de qua hic. et inter cetera scias in summa qd̄ mate ria publicationis testamēti pcedit qñ testamen tū est cōditum cū solēnitate seu in scriptis sʒ scri ptura est priuata iuxta materiā. l. hac consultissi ma. C. de test. Si auteʒ tabellio scripsit ⁊ septem testes signauerūt ⁊ dixit testator: qd̄ sine scriptis nuncupatiue testari volebat tale testamētum fa cit oimodam fidem. C. qui testa. fa. pos. l. hac con sultissima. nec est necessaria publicatio sm Host. licet vtilis sit ad cautelam qr testamētum amitti posset. C. de testa. public. et maxime hoc procedit sm cano. arg. c. cū esses. de testa. facit. l. in exercē dis. de fi. instru. Ex quo dic qd̄ ex quo hodie cō muniter testameta fiūt nūcupatiue p tabellionē nō est necessaria alia publicatio sed instrumētuʒ tabellionis facit plenā fidē. Idē voluit Barto. in. l. ij. ff. quēad. testa. ape. ⁊ sentit ibi glo. Et scias quod duo articuli essent in materia examinādi. ❡ Primū⁹ qualiter debeat fieri publicatio testa menti. de hoc hic p Inno. in prin. ⁊ Bar. in. l. i. §.
10 fi. ff. quēad. test. aper. ❡ † Secūdus an ⁊ qñ testa mentū faciat fidē sine publicatiōe. et iste expedit plenius in. d. l. i. p Bar. ⁊ aliqd ponit peū in. l. i. C. de tes. ⁊ in. l. fi. C. de fideicom. Conclusio est qd̄ etiā si testamentū fiat in scriptis ex quo tabellio illud scripsit facit fidem sine alia publicatione: lʒ aliq ɔtra: sed primū tenet glos. in. d. l. ij. ⁊ Bar. in l. i. C. de testi. Idem si testamentum fuit scriptum manu priuata ⁊ signatū ⁊ subscriptum a testibus sʒ testator corā tabellione pfessus fuit illud esse testamentum suū quia scriptura tabellionis sine alio adminiculo facit fidem in. c. cum. p. ā. co. ⁊ l. in exercendis. C. eo. ⁊ hoc tenet Bart. in. d. l. ij. qd̄ no. Quandoq ⁊ tertio testamentū est confectum manu priuata ⁊ consignatū ⁊ scriptū a testibus ⁊
a non facit fidem nisi solēniter^a aperiatur ⁊ publi cet corā iudice. nam iudex mittet ad testes vel te stes ad se vocabit si cōmode vocari possunt vt co gnoscant sua sigilla et subscriptiones. hoc facto iudex facit redigi in scriptis vocatis prius quo rum interest in publicam formā. Idem puto di cendum quādo testator sine qualibet scriptura te stamētum fecit in presentia testium nam poterit peti vt dicta testium recipiantur. ⁊ sic testamētū publicetur ⁊ reducatur in publicam formā iuer ta. c. significauit. ⁊ c. albericus. ā. de test. idem di co si ipse notarius super hoc scripserit manu pro pria ⁊ in presentia testiuʒ legit ⁊ dixit illā esse suā vltimā volūtatem. ⁊ sic de similibus. Et aduerte quia his casibus in quibus testamentū ex se sine publicatione nō facit fidē si vnus de testibus ne cessarijs moritur ante publicationē corruit totū testamentū. ar. in. l. si vnus. C. de testa. no. in. d. l. ij.

❡ De presumptionibus. Rubrica.

❡ Quia presumptiones quādoq plene probāt vt violente quandoq semiplenam probationem faciunt quandoq alias presumptiones adiuuāt vt patet. j. i processu ti. ideo post tractatū de pro bationibus. de testi. ⁊ de fide instru. merito autor annectit hanc rubricam in qua tractatur de qua dam specie probationis. ⁊ vide ad materiam qd̄ dixi in. c. tertio loco. ā. de proba. et not. gloss. in. c. ferrum. l. distinc.

❡ Existens in vno territorio si percutit sagit ta existentem in alio territorio: potest vtroq lo co conueniri.

2 Mandans in vno loco vt fiat delictū in alio lo co: debet conueniri vbi delictum fuit cōmissum.

3 In malefactis semper p̄sumitur malus animus que presumptio per aliam tollitur.

4 Qui proponit in aliquo festo locū famosum: ra tione ludi non excusatur a pena.

Sicut noxius.

❡ Ludus noxius inducit pre sumptionem fraudis vel sic. In dubio in delictis presumitur do lus. Uel tertio et melius. Sicut manifeste nocēs est pene obnoxius ita ⁊ occult⁹ licet postea dicat se iocose fecisse. h. d. ❡ Casus literalis loco. Sicut ille q mittit lanceas et sagit tas vt aliquē interficiat noxius est: ita ille q frau dulēter nocet amico suo: ⁊ postea dicit ludēs feci. Ber. ❡ Et aduerte q verba tex. nō sunt pape sʒ Salomonis in parabolis: vt patet in suprascri ptiōe ⁊ habētur originaliter in parabolis. in. c. xxvi. sed qr tex. est hic canonizatus facit fidē: ⁊ in ducit necessitatē sicut si edit⁹ fuit a papa: qr oia
b nostra facim⁹ quib⁹ autoritatē nostrā imparti mur. l. i. C. de ve. iur. enucle. ⁊ in. c. si apostolice. de prebē. li. vi. ⁊ ptʒ. ā. in proe. huius ɔpilationis. ⁊ vide gl. ij. q. i. in primis. in verbo lex. ❡ An aūt citra canonizationem dicta Salomonis sint ap probata ab ecclesia cū sint incorporata i biblia. dic vt dicit gl. no. in. c. i. xvi. di. ⁊ idē tenet Hiero. in prefatione sup libro pũerbioʒ. ⁊ videt ɔclude re q sint apocrypha. qd̄ est not. Et tū ob hoc tū
c qr Salomon nō habuit potestatē condēdi cano nes. pone casum literalē referēdo ɔsultationē ad papā autorē huius cōpilationis. ⁊ idē debes ob seruare in oibus capitulis quoʒ autores nō ha bebāt potestatē legis cōdēde. ⁊ dicas sic. Quidā accessit ad Greg. ix. querēs ab eo. pater sancte q dam intrauit domū cuiusdā qui reputabat ami cus suus ⁊ clandestine quedā iocalia subtraxit ⁊ reclusit sub mātello suo: cū aūt dominus domus hoc detexisset: ille ad excusationē suam dixit qd̄ iocose fecisset: vellem scire an ex ɔfessione sua ille
d sit absoluēdus. Dominus papa respōdet quod huius solutio questionis ex dictis salomonis in parabolis colligit euidenter q inter cetera dicit qd̄ sicut noxius. i. nocēs est is q manifeste nititur nocere lʒ forte no fuerit secutus effectus ita is q nocet occulte. licet in dep̄hensionis actu dicat qd̄ iocose fecit. q. d. qd̄ sibi nō ē credēdū ex quo act⁹ in se est nociuus. ❡ Hic primo no. qd̄ habēs ani
b mū nocendi^b si perueniat ad actū exteriorē tenet lʒ effect⁹ non fuerit subsecutus nec p eū defecerit: hoc ptʒ hic in eo qui mittit lanceā vel sagittā in mortē alicuius q ex hoc solo iudicat nocēs licet mors nō fuerit subsecuta. ⁊ hoc clari⁹ probatur in. l. is q cum telo. C. de sica. ⁊ in. l. si quis nō dicā rapere. C. de episco. ⁊ cleri. Et an ex inchoatione debeat puniri ac si delictuʒ perfecisset. no. in legi
1 bus preal. dixi in. c. i. de eo q mit. in pos. ❡ † No. ex hoc ⁊ ex tex. ar. opti. ⁊ quasi expressum pro de cisione questionis quam ponit Ioā. an. in regu la in obscuris. de reg. iur. lib. vi. i mercu. quod si
c existēs in vno territorio^c percutit sagitta seu lan cea vel lapide existenteʒ in alio territorio potest ratione huius delicti cōueniri in vtroq loco scʒ vbi delictum inchoauit mittendo sagittā vel la pidem quia ex hoc dicitur nocens vt hic. ⁊ etiam vbi delictum consummauit ⁊ de hoc vltimo non est dubiuʒ. de fo. compe. c. fi. est ergo locus preuē tioni iter iudices vtriusq loci. de quo vide lati⁹
2 in loco preallega. ❡ † Et facit hoc ad questionē de mādāte delictū fieri in certo loco: nunqd sub secuto delicto per mandatarium possit manda
d tor conueniri tam in loco^d vbi mandauit q̄ in lo co vbi delictum fuit subsecutum. vide text. ho. in cle. pastoralis. ver. necnon. de re iudi. qui optime facit in arg. iuncta glo. quod non in loco manda ti sed vbi delictum fuit cōmissum ɔueniri potest ratione

in alia materia fa ctū dicat antiquū post centū annos vt voluit archi. in c. si plures. xvi. q. iij. ⁊ hr̄ p Io. an. in. c. i. de iure pat. li. vi. ⁊ vide Alex. q plura ad h̄ ad ducit in cōsil. liij. in. iij. pte consi. et plene per Ioā. de imo. in. l. sciendū. ff. de ver. ob. et qd̄ dicat vinuʒ nouū ⁊ vet⁹ vide q̄ not. in. l. vinū. ff. si cer. pet. et in. l. vet⁹. ff. de vino tri. et oleo leg. ⁊ vide bart. in l. cum qd. ff. si cer tum peta.
Sebasti. Sapia.

❡ Animū nocen di. Uide Alexā. ⁊ Iaso. in. l. i. §. hec verba. ff. qd̄ quisq iur. circa finem. et Feliñ. in tractatu qñ conat⁹ puniat quē reassumit fe re totum hic.
Sebasti. Sapia.

❡ In vno terri torio. De hac que stiōe vide Gemi. in. c. i. §. fin. col. iij. de stat. mo. in. vi. Bal. i. l. si qs non dicam rapere. co. v. C. de epis. et cle. ⁊ in. l. ij. C. vbi de crimi. agi opor.
Zacharias.

❡ Tā in loco. tu vide. j. p istū alle. Bar. in. l. apud la beonē. si manda to. ff. de iniu. bal. in. l. i. C. de ser. fu gi. et in. l. fi. C. si a non cōpe. iud. pe. de su. l. l. heres ab sens. §. penul. ff. d iudi. Bart. in. l. si annua. d ānn. leg. Bal. in. l. nō iō. C. de ac. ange. arc. in trac. maleficio. in v. mādatorē. et in ver. existens florē tie. Ant. de but. in c. fi. d fo. compe. ⁊ Gemi. i. c. fi. et ibi celsum i apost. ad ipsum circa fi. de homi. lib. vj.

Sicut noxius —— 114
[illegible] —— 115
[illegible] —— 123
[illegible] —— 123
[illegible] —— 116
Nullus dubitat —— 116
Non re benedic —— 116
Mandata celestia —— 117
Quosdam —— 117
Quanto ex in [illegible] —— 117
[illegible] —— 118

ratione delicti. & vide latius per Bar. in l. sive proponitur. ff. de fideiuss.
& in l. non solū. §. si mandato. ff. de iniur. vbi idem videtur concludere
quia rei turpis nullū fuit mandatū. & dic plenius vt ibi per eū no. & cre-
3 do aliquid dixisse in c. si. de fo. compe. ¶ † No. qd in malefactis[a] presu-
a mitur prima fronte malus animus & dolus. facit. l. j. C. de sica. Dic di-
cit hic Inno. qd malū & dānū illatum semp presumitur factū malo ani-
mo nisi probetur cōtrariū vel prevaleat alia presumptio. ff. ad leg. aql.
Item si obstetrix. §. si. & l. seq. & l. item mela. j. respon. & j. de regu. iur. c. j.
Et no. hoc vltimū vt cōtraria presumptio tollat presumptionem frau-
dis. qd intellige in presumptione vehemētiori. j. eo. literas. Idez quod
Inno. tenet hic Host. dicēs qd hec presumptio quādoq; & in aliquib[us]
ex varijs circūstantijs tollitur vt pz. xxij. q. ij. qd nit. & c. ne qs. de cōse.
dist. iij. solet. bonus ergo iudex arbitrabitur. prima tamen facie est pre-
sumptio cōtra delinquentem seu rem illicitam facientē vt satis innuit
hic tex. & voluit hic glo. si. sed ex varijs presumptionibus quas pbabit
reus poterit hec presumptio purgari. Idem sentit glo. si. insti. de obli.
que ex delic. nasci. §. placuit. & plenius Bart. in l. inter omnes. §. recte.
ff. de fur. vbi dicit qd si cōtrectans rem alienā allegat qd credebat dñm
cōsentire sibi nō creditur. imo presumptio est cōtra eum tanq̄ cōtra fu-
rem nisi ex alijs cōiecturis sua allegatio corroboretur qz in dubio dñs
nō presumit cōsentire. vt in l. qui vas. §. vetare. ff. de fur. & in l. cū de in-
debito. de proba. facit. c. sup hoc. de renun. & vide qd dixi in. c. cū dilecti.
de accu. & sic intellige qd no. in c. dudum. de elec. in glo. in versi. furtum.
4 ¶ † Vltimo scias qd tex. iste adducitur p Host. & alios cōtra illos qui
in aliquo festo faciūt ɔtra aliquē carmē famosum seu ignominiosum
vt propter occasionem ludi non excusentur a pena. C. de famo. li. l. vna.
& v. q. j. c. j. ij. iij. & iiij. facit. vj. qd. j. ex merito. & c. deteriores. & ponit hic
Abbas versum pro intellectu litere. Si videor ludo alias sacco cūcta
recludo.

1 ¶ Exemplis principum recte iudicare possumus.
2 Confessio facta ratione tormentorum: vel renuntiatio facta rōne pieta-
tis vel iracundie: non preiudicat.
3 Iudex potest procedere ad diffinitivam ex presumptione violenta nō
probata nec allegata.
4 Quando presumptio oritur ex facto illius de cuius favore agitur de-
bet allegari.
5 Sententia valet per presumptiones violentas sine probationib[us] & de
presumptione faciat iudex quod constet in actis.
6 Iudex an possit ex presumptionibus infligere penam corporalē vl pe-
cuniariam: & quando agitur civiliter vel criminaliter.
7 Si due mulieres contendentes de filio decedant: an vtriq; vel neutri
vel cui succedere debeat iste filius.

Afferte. Ex violenta presumptione fertur diffinitiua et est casus notabilis. Dividit. nam primo
pars ponit factū ex quo secunda diffinit ibi: respondet. Et
adverte quod dispositio vel decisio non fuit originaliter pa-
pe: sed Salomonis: & habent hec verba. iij. Regū iii. c. iij. vñ hic in su-
prascriptione dicit idem & habet respectum ad capitulū. s. priori. ¶ Et
pone casum literalem vt ibi dixi. vel specialius sic. Quidam proposuit
corā Romano pontifice. an iudex valeat sententiam diffinitivā proferre
ex sola presumptione vigentissima. Respondet papa quod sic ad quod
probandū inducit auctoritatē & exemplum Salomonis qui ex sola pre-
sumptione iudicavit inter illas mulieres meretrices contendētes de fi-
lio & vide latius hāc hystoriā in biblia in loco preallē. ¶ Casus litera-
lis. Cum due mulieres essent simul in vna domo & vtraq; haberet filiū
parvulū infantē: contingit qd alter filius mortuus est: & illa cuius mor-
tuus erat filius accepit filiū vivū alterius & filiū ipsius mortuū posuit
latēter ad latus illius cuius erat filius vivus. postea ille due mulieres
ceperūt contēdere inter se: illa cuius filius erat vivus petebat filiū suū
ab alia. Illa aūt respondit filius tuus mortuus est: meus autem vivit.
Alia respondebat ecōverso. accesserūt ad regē salomonē & ceperūt con-
tendere corā rege: cū illa cuius filius erat vivus non posset pbare: dixit
rex. Afferte mihi gladium: allato gladio ait: dividite infantē vivū & da-
te dimidiā partē vni & dimidiā partē alteri. Illa cuius fili[us] erat vivus
dixit. domine date illi infantē vivū & nō occidat. econtra illa alia dice-
bat: nec mihi nec tibi sit: sed dividatur: tunc ait rex date scz ei que nole-
bat eū dividi infantē vivū: hec est mater eius. & ita rex ad hāc presum-
1 ptionē tulit sententiā rectā. Ber. ¶ † No. qd exemplis principū appro-
b batis recte iudicare possumus.[b] & sic limita. l. nemo. C. de sen. q̄ dicit le-
gibus nō exēplis iudicandū. vide ad hoc gl. no. in c. si. xx. di. Et ex hoc
& ex tex. no. qd exēplis veteris testamēti licite iudicamus maxime si sint
divina vt in c. qualiter & qñ. ij. de accu. ij. q. j. deus oīpotēs. ¶ No. qd li-
citū est iudici causa veritatis explorāde aliqd simulare & fingere se ali-
quid facturū qd in veritate facere non intendit sicut fecit hic salomon
in prin. ad hoc bo. tex. cū glo. xxiij. q. ij. dominus. & facit iste tex. pro iu-
dicibus qui ad terrorem incutiendum duci faciūt reum ad locū tormē-
ti. licet non habeant animū torquendi: sed causa veritatis investigāde.
¶ No. argu. quod in dubio potest iudex rem deductaz in controversiā
d dividere inter litigantes. & facit ad ea que dixi in c. licet. de probatio. sz
hoc procederet vbi res cōmode posset dividi. et probationes hincinde

sunt eius pares quod potest de facili cōtingere in
interdicto vti possidetis cū ambo pariter pbant
possessionez: sed in casu nostro nō potuisset de iu-
re hoc fieri: tum qz res scz puer erat indivisibilis.
tum quia probationes non erant per omnia pa-
res: imo altera mulier que subtraxerat filiū alte-
rius erat in possessione & alia nil probabat. Sed
salomon illa verba dixit tētative vnde iudex nō
debet esse facilis ad divisionē sicut faciūt rustici:
& cōtra illā sententiā rusticorū. vide qd le. & no. in
l. nesennius. ff. de neg. ge. ¶ No. quod ex dilectio-
ne & pietate presumitur pro paternitate vel filia-
tione. & ex non pietate in filios presumitur contra
paternitatem. nam vt dixit lex. nullus affect[us] vin-
cit paternum. l. si. C. de cu. fu. & alibi dicitur quod
parentes quādoq; magis terrentur in filijs q̄ in
2 seipsis. l. isti quidem. ff. qd me. causa. ¶ † No. qd
licet vera mater dixerit date illi &c. tamen hec cō-
fessio seu litis renūtiatio sibi non pīudicavit. Ex
quo sentit Vincen. quod sicut confessio causa tor-
mentorum facta non preiudicat nisi detur postea
perseverantia. l. j. ff. de questio. Ita confessio seu
renuntiatio facta causa pietatis. sed dic qd satis
hec mulier cruciabatur ex timore filij. d. l. isti qui-
dem. & melius facit quod no. in c. ex literis. de di-
vor. vbi habetur quod cōfessio facta calore iracū-
3 die non preiudicat. ¶ † No. vlti. & tene semp mē-
ti iudicem posse procedere ad diffinitivā ex psum-
ptione violēta etiam si presumptio nō probetur
nec allegetur per partes. sufficit enī qd iudex ex
varijs circūstantijs iudicio intellectus illam pre-
sumptionem percipiat seu eliciat quāq; pars cre-
dat ob probationis defectum in causa succūbere.
4 ¶ † Ex pdictis & ex tex. possunt multa elici. Pri-
mo moveri posse iudicem ad sententiam ex causa
non allegata vel cogitata per partes. intellige p-
dicta quando presumptio elicitur aliūde q̄ ex fa-
cto ipsius de cuius favore agitur. si autē presum-
ptio eliceretur ex facto partis non debet iudex ex
se moveri nisi allegaretur per partem. sic intelli-
go sing. tex. & quod ibi no. Bart. in l. si adulteriū
cum incestu. §. idem imperatores. versic. incestū.
ff. de adulte. & potest esse ratio: qz cū presumptio
oriatur ex facto partis si non allegat presumitur
non vera. nam presumptio iuris tollitur p aliam
presumptionem. vt not. in c. requisisti. de testi. in
gl. in ver. presumitur. que ratio cessat qñ presum-
ptio oritur aliūde. & pro hoc vide l similī tex. no.
fm intelle. Inno. c. raynutius. §. si. de testi. vbi iu-
dex fuit motus ex iure non allegato per partem.
vnde si iudex vidit in iudicio ius competere alte-
ri parti. licet per partem nō allegetur pōt supple-
re dūmodo decernat deducta in iudicio: quia illa
sunt sibi nota vt notoria quo casu iudex supplet
l. j. & quod ibi no. C. qui & adver. quos. facit. c. cū
5 dilectus. de consoc. que not. ¶ † Secundo qd va-
let sententia lata sine pbationibus. sufficit enī q̄
subsint presumptiones violente etiaz in actionē
probate. & pro hoc dico multum limitari gl. in c.
ecclesia sancte marie. de consti. ij. q. j. in summa. et
Inno. in c. tua. prope fi. de cohabi. cleri. & mulie.
vbi cōmuniter no. sententiā non valere sine pba-
tionibus. debent enim omnia restringi quando
nihil agitatum est in causa: qz tunc presumit lata
animo nō instructo. ad hoc. c. cum ex literis. de in
integ. resti. ij. qd. j. nos in quādā. secus aūt si aliqd
in causa est agitatum: licet nulle probationes fue-
rint facte: qz poterat iudex moveri ex aliquibus
presumptionibus quas ipse solus elicuit iudicio
intellectus: vt bene probatur hic: vnde imputan-
dum est non appellanti. & sic intellige no. p Bar.
in l. prolatam. C. de sen. Ad predicta faciunt no.
per Inn. in c. quoniam contra. de probatio. et. c.
causam. de re iudi. & quod ibi no. & in c. in presen-
tia. in prin. de renun. & iij. qd. iij. si testes. in quib[us]
iuribus dicitur quod si iudex ad vnam speciem
probationis nō applicat mentem suā: sed ex con-
fessionibus: depositionib[us]: allegationib[us]. et alijs
que in eius presentia proponūtur: informat ani-
mi sui motū. & tunc tāta est iudicialis auctoritas

Sebastia. Sapi.
a ¶ In malefact. No. tñ q̄ si male-
factus pōt aliquo
modo excusari p-
sumit factū eo ca-
su quo lz vt elegā-
ter tradit Barto.
in l. non solū. §. sz
vt probari. ff. de
ope. no. nū. vbi p
Alex. plura ad p-
positū. vide & la-
te p Deciū l. c. j. p-
sentia. l. xij. not. s.
de pba. p Feli. l. c.
auditis. colū. xj.
versi. obstat tertio
j. de prescrip. & l. c.
nōnulli. §. sunt et
alij. col. vj. s. de re
scrip.

Sebastia. Sapi.
b ¶ Recte iudica-
re possumus. Vl
de Cur. in c. sana.
ix. dist. vbi dicit q̄
exēplis est iudicā-
dū quando inniti-
tur rationi. aliam
declarationē tra-
dit. d. An. & Imo.
in c. cū inter. j. de
re iudic. vbi dicūt
q̄ inter easdē perso-
nas exēplis est iu-
dicandum.

a ✠Sextia. Sapi. ¶ Diffinitiua. Unde Pau. de cast. in consi. ccxix. incip. visa inquisitione. col. iij. in. ij. parte fm nouissimā impressionem. Barbo. vero. in consi. vi. incip. veritas primi dubij. colū. iij. Alex. in consi. xv. incip. viso processu inquisitionis. col. ij. io. i. volu.

b ¶ Nota qd licet ex presumptione violenta feratur sententia diffinitiua non tamen sententia corporalis. imo videtur ferri sententia: qr si quis stetit in excommunicatione propter heresim p annum iudicatur hereticus per capitulum excōicamus. de here. et c. cū cōtumacia. eo. tito. in. vi. Sed tu ad illa iura respōde prout not. Inno. in. c. sicut. el. i. de simoni. vbi dicit qd speciale est in criminibus exceptum in quibus per leuia signa quis conuincitur dūmodo illa signa sint plene probata. et illud dictum refert Jod. an. in. c. vt officiū. §. i. sup ver. testiū. de here. li. vi. et sic tunc qd. d. dictum est poterit puniri clericum p iudicem prius degradatus vt dicit text. in ca. excōmunicamus. de here. el. ij. et circa hoc vide. et adde qd scribit do. Abb. post Car. in ca. accedens. in. ij. col. de accu. et do. Anto. in. c. quō. i. eo. et do. Abb. i. c. tertio loco. in fine. de proba. vide qd no. do. Abb. in. c. cōstitutus. el. i. de test. sed dicit glo. in. d. c. excōicamus. §. i. qd presumptio de qua ibi non solum est violēta sed violentissima. et vide ad hoc Glo. in rub. C. de proba. et do. Anto. in rub. circa mediū. d. de pba. et in. d. c. tertio loco. in. vi. col. et Bal. in. l. nec natales. in si. i. col. C. de proba. vide etiā albe. in rub. C. de proba. et pro ista opi. qd in criminalibus feratur sentētia ex violēta presumptione alle. tex. in. c. rursus. xi. q. iij. Itē pro ea parte etiā arguo de sicubi in probatione habet pro cōuicto vt hic et in. c. de hoc. de simo. et c. accedens. de accu. cum si. Sed qñ quis deficit in purgatione condēnat ex violēta presumptione vt dicit glo. sing. fm do. Abb. in. c. insinuatum. de simo. ergo ex violēta presumptione pfertur sentētia in criminalibus sed vide do. Car. in recollectis in. c. cōstitutis. el grāde. de testi. preterea qd quis condemnetur in criminalibus ex presumptione violēta allego casum expressum fm do. Ant. in. c. porrecta. ibi puniās tanq falsitatis autores. de cōfir. vti. vel inuti. sed qd doctrina do. Ant. hic nō sit vera nec Inno. vt in. d. c. qr verisimile. probatur sic. nā dolus dicitur male sciū vt dicit Bal. in. l. i. §. nūc tractemus. in fi. ff. de ru. et ra. distra. vbi dicit qd si statutū loquitur de cōmittēte maleficiū habebit locū in cōmittente dolū. item condēnatus de dolo dicitur corporaliter condēnatus probatur qr condēnatus de dolo est infamis. vt est text. in. l. i. §. i. et in. l. athletas. §. si. ff. de his qui no. infa. quia infamia vna afficit personam et eam sequitur quocunq vadat sicut lepra leprosum. vt est tex. cū gl. in. l. ex ea. ff. de postu. Sed de dolo quis conuincitur per coniecturas vt est tex. in. c. ij. de renū. lib. vi. et in. l. Alle. ff. solut. matri. ergo prima facie doctrina hic tradita per do. Anto. non videtur vera. attamen. vide qd de hoc scribit Pet. de ancha. in. l. semel malus. in. v. char. vbi alle. et cōmēdat illud dictum Inno. in. d. c. quia verisimile. et sequitur etiam idem do. Pe. in sua reperi. regule sine possessione. lib. vi. et adde qood illud dictum Innocen. in c. quia verisimile. sequitur Oldrad. in consi. cxcij. Itē adde hic casum in quo quis criminaliter damnatur ex argumentis et presumptiōibus. tex. est in. c. pro huma ni. circa finem. in versicu. probabilibus cōstiterit ergo. quem ad hoc ibi pōderat Do. in. §. fin. in. i. et. v. colū. de homi. in vi. post Hostien. et est verum qood text. in. d. c. pro humani. dicit probabilibus constiterit documentis. Sed contra dictū Innocen. in. d. c. qr verisimile fortiter videtur obstare text. in ca. de hoc. de simo. in. v. i quo si defecerint sunt tanq autores tanti sceleris puniendi: vbi patet qood ex presumptiōibus quis punitur de grauissimo crimine. Sol. dic quod tex. in. d. c. de hoc intelligitur de presumptione iuris et de iure: dictū autem Innocen. in. d. c. quia verisimile. intelligitur de presumptione hois que facilius fallitur q presumptio iuris ita no. dicit do. Abb. l. c. accedens. in. ij. co. de accusa. exeuius doctrina datur singularis limitatio ad dictum Inno. in. d. c. quia verisimile. Item adde q vbicunq ex psomptionibus proceditur ad condemnationem in criminalibus ista est sufficiens causa minuendi penam a iure pro illo delicto impositam fm materiam. d. l. quid ergo. §. pena grauior. de his q no. infa. ita singulariter no. Bal. in. d. l. sciant. C. de probatio. cum si. pro quo est casus in. c. inter sollicitudines. de purga. canom. pro quo vide Bal. in. d. l. presbyteri. in penulti. colū. versi. quod quando. C. de episco. et cleri.

vt semper pro ipso presumi debeat donec cōtra ipsum aliqd legitime cōprobet vt dicit tex. in. d. c. in presentia. et c. cum. Sed ad vnū aduerte ne circa predicta decipiaris. si enim presumptio violēta mouet te ad sententiā pferendā facias illā scribi in actis. alias si appellaretur et ex actis sententia nō iustificaretur: licet tu iuste fueris motus: iudex tamē ad quem cui de hoc nō constat iuste retractaret sententiā. iuxta no. p Inno. in. c. quoniā contra. de pba. et per doc. i. c. in presentia. ¶ † Inducitur preterea iste tex. et per Inn. et Host. j. eo. qr 6 verisimile. et Abb. hic qd quādo diffinitiua [a]fertur ex presumptione [b]violenta debet iudex multū tēperare sententiā et maxime ne cōdemnet nisi raro et modice ad penam nec pecuniariā nec corporalem vt colligit hic ex sentētia Salomonis: licet enim ex presumptione adiudicaret vni mulieri filium. nō tamē voluit aliā condēnare ad mortem ad quam iustissime erat condēnanda si legitime fuisset probatum contra eam quod filium alterius surripuisset fm Inn. ibi quod bene no. d. Ant. dicit hoc posse dici qd nō agebat ad penam sed p restitutiōe filij ciuiliter. Dic tu qd aut agitur ciuiliter et regulariter nō infligitur pena sine procedatur ad sententiam ex presumptionibus: siue ex aliis legitimis pbationibus. vt in. c. ij. de ordi. cog. et in. c. i. de excep. et. l. socius. ff. de his q no. infa. Aut agit criminaliter et cōstat de delicto ex presumptionibus duntaxat. et tūc aduerte ad validitatē presumptionis. si enim sunt vigentissime: tunc potest infligi pena ordinaria quantūcunq maxima: vt probatur in. l. sciant cuncti. C. de proba. canonizata. ij. q. vij. scias. et in. l. indicia. C. de rei ven. pone exemplum ex his que dixi in. c. tertio loco. de proba. vbi plenius dixi. Aut presumptiones nō sunt vigētissime. tamē sunt in tantū violente quod potest ferri sentētia ciuiliter. et tūc habet locum iste tex. et in summa fm earum validitatem potest iudex exasperare sententiam mulctando vel aliam penam infligendo. ad hoc text. in. c. literas. j. eodem. et in. c. constitutis. el. i. d. de testibus. et qd ibi dixi. et de his presumptionibus vide quod no. glos. j. eo. quoniā. et quod ibi dicam. ¶ † Glo. omnes sunt clare et ideo nō indigent re7citatione excepta. gl. si. in si. sui querit. Pone c qd iste mulieres contendentes de filio decessissent lite pendente an vtrique vel neutri vel cui debebat succedere iste filius ex quo vtraque dicebat eū esse filium. Glo. prima arguit qd vtrique. arg. ff. de re. du. qui duos. vbi dicitur qd si habens duos impuberes substituit titium illi qui supremus morietur et ambo simul i naue moriuntur: titius vtriusque est heres. In cōtrariū adducit quod neutri succedat. ff. de re. du. si fuerit. vbi videtur quod si legatur illi ex cognatis qui primo aliquid fecerit: et simul duo faciunt. vel quia est maior etate et duo sunt pares etate: vel sempronio amico et duo sunt eque amici. vel ex pluribus seruis eiusdem nominis vni libertas relinquitur neutri debetur. Itē sicut confessio non nocet quādo ponit aliqd impossibile fm naturam. vt in. l. confessionibus. ff. de interroga. act. ita in caso nostro nō est iste audiendus volens succedere vtrique cum sit impossibile secūdum naturam quod habuerit duas matres. Tertio prope finem obscure soluit: sed mēs eius videtur quod debet succedere illi que erat in possessione filiationis. et fuit opi. Uin. Sed Lau. hoc expresse tenuit per rationem positā in si. glo. Goffre. dicebat quod si puer vtrāque hereditatem possidet habet exceptionem competētem quando is proponat contrariam. ff. de exceptio. l. nemo. nisi probetur quod alterius filius fuerit. si aūt alius possideat vtrāque si puer vtrāque petat repellit se ipsum tanq proponens cōtraria. in diuersis autem instantiis cōtra diuersos auditur licet proponat cōtraria. C. de inoffi. testa. l. cōtra maiores. et possibile est eum vincere quando is iniuste ageret dummodo non est qui contra id quod intendit aliquid proponere valeat. C. de transact. vbi pactum. Hostie. dicit quod magis placet sibi dicta opi. Lau. cum prius animas deinde linguas fieri eruditas oportet vt in proe. ff. §. antepenul. in si. Bar. hic. in questione que incipit cum duc et c. dixit eum succedere ei qui in possessione filiationis erat. Si autem neutra possidebat. et vult alteri succedere oportet quod probet se illius filiū. Jod. an. nihil hic eligit inter has varietates: sed dicit quod volens dilatare materiam videat questionem Jaco. de bel. quā posuit super. l. i. C. quorū bo. in qua querit de prole de qua probabiliter dubitatur an fuerit primi vel secundi mariti: et ibi in si. inuenies quod no. Dy. ff. de adi. leg. l. ij. §. si duobus. do. Anto. dicit se putare quod si vna sola est in possessione illius hereditatem obtinebit quo ad alteram dicēdum vt in sequenti membro si autem neutra est in possessione tūc dicit distinguendum vt diffinivit Goffre. qui optime distinguit fm eum. Ego in hac questione tanq contingenti raro non multum insistam. tamen illa opinio que videtur placere do. Anto. mihi non placet: quia incontinenti quod immiscuit se hereditati vnius videtur se constituisse verbo et facto cognouisse illam in matrem. et sic nō video quod in excipiendo vel agendo possit detinendo vel possidendo hereditatem alterius dicere contrarium quod esset allegādo se filium alterius vt in. c. per tuas. de proba. iūcta. l. pro herede. ff. de acquirē. here. vnde placet mihi opi. Lau. et Bar. hic. quam sentire videtur glos. et Hostien. et credo qd in casu in quo neutra esset in possessione daretur facultas puero adeundi alterutrius hereditatē: quia confessio in libello facta facit fidem contra

¶ Adde an ex psumptionibus violentis quis possit dānari. Ro. cōsil. liij. Joan. de ana. consi. lix. Alex. consi. xv. primo lib. et eo. cōsil. xxiij. et. xxix. Pau. de cast. consi. cxviij. in primo impressis.

c ✠Sebastia. Sapia. ¶ Pone. Similem questionem ponit Albe. de rosa. in. l. septimo. ff. de sta. homi. quod si mulier que cōsummauit matrimonium cum primo marito postea eo mortuo consummauit cū secundo. et peperit filium cui succedat filius an primo an secūdo an neutri vide ibi late per eum. et per Bald. in. l. vulgo. eodem titulo de statu hominum.

constitentem

confitentem.l.cum precum.C.de libe.cau.& qr noiavit eu filius in actu
propositionabili tantu filio.facit aut.si quis liberos.C.de natu.lib.sed
electa vna precludit sibi viam quo ad alia sicut dicimus cum due actio
nes contrarie competunt.l.qd in heredem.§.eligere.ff.de tribu.& qd.not.
Inno.in.c.audiuimus.de collu.

1 ¶ Per exteriora presumitur de interioribus.
2 Simplicitas que est dolo contraria comendatur.

Ex studijs.

¶ Conuersatio in adolescentia facit presumptione in senectute.primo ponun
tur verba Salomonis in parabolis.c.xx.secundo ponitur
verba Hierony.illa exponentis ibi:quecunq.& pone casum.
vt in.c.precedentibus.referendo consultationes ad papa.¶ Casus lite
ralis. Puer aliquando presumitur qd bonus debeat esse ex actib' suis
quando videmus aliquem puerum bona opera facere:puta libenter au
dit sapientes:studet virtutibus:audit mandata dei:per ista signa exterio
ra presumitur quod bon' futurus sit.Ber.¶ Not.i.quod presumitur
habitus virtutu per earu exercitium.nam quod exterius agit interio
1 rem mentis dispositione & habitum representat.vt in cle.exiui.de ver.
signi.¶ No.ibi:auditioni sapientum &c.qd magnum bonitatis signu
est audire & consulere sapientes.vnde ait Hiero.super Esa.lib.ij. Pri
mo beatus est qui per se sapit.secundo qui sapientem audit.is aut qui
vtrumq caret inutilis est ta sibi q alijs.& Tulius lib.ij.de officijs.Pri
ma comendatio adolescentis proficiscitur a modestia cu pietate in pa
rentes:in suos beniuolentia.deinde etiam in optima partem peruenire
cognoscitur si ad sapientes & claros viros & bene consulentes reipub.se
2 contulit & cu his assiduus sit.¶ No.ibi maxime simplicitati &c.quod
simplicitas & humilitas maxime inter alias virtutes comendatur.& in
tellige de simplicitate que est dolo contraria:no illa que est contraria di
scretioni.de vtraq vide bo.glo.in.c.si cupis.xvi.q.i.de humilitate vo
vide glo.opti.in cle.i.de rel.do.¶ Oppo.& videtur qd ex operibus vir
tutu non possit quis dici virtuosus quia possunt fieri animo no bono
non autem satis est bene facere nisi ex bono fonte procedat.lxxxvi.dist.
non satis.hinc dicit glos.in.c.i.de collu.quod deus no est remunerator
nominum sed aduerbiorum.Glo.i.vt arbitror meta contrario expoint
tex.ibi intelligit.i.presumitur qr per exteriora presumit de interiorib':
et bene loquitur.Vincen.aut et Abb.ponut versus.Intima per mo
res cognosces exteriores.Rustice qualis erit bos ex vitulo modereris.
Annus qualis erit cognosces tempore veris.Et no.de significato illius
verbi intelligitur:alia sunt clara.Et in eo quod glo.ij.alle.dictum Sa
lomonis.dic vt habetur prouer.xx.& vide aliud exemplum seu simili
tudinem de sagitta emissa ad locum destinatum quam ponit idem Sa
lomon Sapientie.vij.non sunt alia.

1 ¶ Presumendum est pro eo qui se offert iustitie:et contra illum qui
subterfugit iudicium.
2 An sola fuga vel contumacia sufficiat ad condenationem.
3 Non sunt admittendi petentes improbe dilationes vel eis iuramentum
est deferendum.

Nullus dubitat.

Presumitur contra illum qui dilationibus subterfu
git iudicium.& Abbas dicit casum ponendum per decre.ve
ritatis.de do.& contuma.¶ Casus literalis. Re' qui est in
aliquo delicto de quo conuenitur semper fugit nunq vellet venire ad iu
dicium.& hoc ipso presumitur contra ipsum.& ille qui est innocens li
benter querit vt absoluatur nec aufugit.& ex hoc presumit qd sit inno
1 cens.Ber.¶ †No.presumendum pro illo qui offert se iustitie seu iudi
cio & contra illu qui subterfugit iudicium primus enim videtur confi
dere de iustitia.& secundus diffidere.pro hoc ho.text.in.c.decernimus.
ij.q.ix.¶ Oppo.primo.& videtur quod multi possunt dubitare de fa
cto an foueat quis iustitiam vel iniustitiam ex oblatione vel dilatione
iudicij.Sol.meta contrario vt arbitror exponit Jo.an.text.nullus dubi
2 tat.i.dubitare debet.¶ †Opp.& videtur quod subterfugiendo quis
non confiteatur imo potius oppositum est dicendum cum impossibi
le sit confiteri si petit dilationes.hec enim non sunt compatibilia. Sol
uit glo.si.tex.intelligendu de confessione interpretatiua.Triplex enim
est confessio sm glo.quam in hoc not.dicunt tamen docto.& bene quod
hec confessio presumpta non sufficit vt reus statim condenetur super
principali sed punitur quandoq propter contumaciam in expensis.&
quandoq penam patitur grauiorem.C.de iudi.sancimus.xi.q.iij.rur
sus.& c.quicuq.& de iudi.c.i.dic tamen quod quandoq sufficit sola con
tumacia in non assumenda purgatione.habetur enim tunc pro conui
cto.vt est casus no.in.c.decernimus.prealleg.sm vnum intellectum.de
quo tamen plene dixi in.c.veritatis.de dolo et contu.vbi etiam tetigi
b an sola fuga a loco iudicij sufficiat ad condenatione.de quo per Bar.
in.l.admonendi.ff.de iureiuran.et in.l.lege cornelia.ff.ad silleia.vide
Joan.and.in addi.Specu.in titu.de presump.§.ij.versi.violenta.vide
etiam ad predicta ho.tex.in.c.cum contumacia.de here.lib.vi.et.c.rur
sus.& c.quicuq.xi.qd.iij.et quod circa illorum capitulorum intellectu
3 dixi in.c.i.de iudicijs.¶ †Vltimo queritur an contra istos improbe
dilationes petentes sit proditum aliquod remedium.Hostie.dicit qd
sic.cum enim iudex debeat dilationis amputare materiam.C.de temp.
appel.l.ij.potest quandocunq sibi videbitur ab
excipiente et dilationem petente vel aliud propo a
nente si habet eum suspectum:exigere sacramen
tu quod hoc non proponat maliciose.de quo ho
die est dicendum.vt in.c.ij.de iurame.calu.li.vi.
Ego dico q si vehementer presumit contra pro
ponentem potest eum non admittere nec curet
de appellatione.iuxta no.per Inno.in.c.post ele
ctionem.de conces.preben.& per Joan.and.in.c.
super eo.de appella.vbi vide.

1 ¶ Tacens an presumatur consentire vel con b
tradicere.
2 Si constitutio episcopi est quod aliqua res non
possit vendi sine licentia:& fiat alienatio qd pre
sumitur licentia episcopi.
3 Si quis ingrediatur possessionem presente dno
an dominus presumatur consentire.
4 Si actus est gestus absente domino:& ex postfa
cto superueniat scientia domini:an presumat ra
tum habere.
5 Ratihabitio potest fieri absente illo qui actum
gessit.

Nonne benedici/

mus. Qui tacet consentire psumit.ita c
summat Jo.an.sed hec sumatio est ni
mis gnalis.& contra regula is q tacet.de reg.iur.
li.vi.ideo summo sic. Qui ex duobus illatis alte
rum negat reliquum affirmare presumitur. Et
primo ponuntur verba euangelij.secundo verba
Greg.exponentis seu inferentis ad decisione que
stionis.secunda ibi:duo quippe.¶ Casus litera
lis. Dum iudei disputabant cum Jesu sine con
tendebant dixerunt Jesu:nonne bene dicimus:
quia samaritanus es tu & demonium habes. Re
spondit Jesus.ego demonium non habeo. Di
cit Grego.duo illata sibi fuerunt:per hoc quod
vnum negauit de alio intelligitur confiteri tace
do.Ber.¶ No.quod dixi in summario q cu
disputetur an tacens debeat haberi pro confite
te an negante.vt.i.plene dicetur:tamen puto qd
vbi duo impinguntur vel inferuntur alicui seu
proponuntur vno negato alterum videtur affir
matum:vt hic optime probatur.hoc idem sentit
Hiero.contra Joan.episcopum dicens qui ar
guitur de pluribus & in delatione criminum ali
quid pretermittit:quicquid tacuerit confitet.fa
cit.c.i.de postu.prelato.¶ No.ij.quod christus
fuit samaritan' idest de prouicia samarie. Qui
dam vero vt hic refert Joan.and negant Chri
stum fuisse de samaria:& tunc expone sm pet.sa
maritanus idest custos:na sic interpretatur illa
1 dictio samaritanus.¶ †Oppo.intrando glo.vi
detur enim quod tacens debet haberi pro cosen
tiente:vt in regula qui tacet.ff.de reg.iur.& in re
gula is qui tacet.eo.titu.lib.vi.vbi dicitur q ta
c cet no fatetur nec vtiq negare videt &c.Gl.vlt.
multum insistit in hac materia & in effectu tradit
duas theoricas.prima quod vbi agitur de domi
nio rerum admittendo tacens regulariter no co
sentit.Fallit ratione vicinitatis et melius dice
ret ibi proximitatis.vt in.l.si seruus communis.ff.
de dona.inter virum et vxorem.vbi dicitur tres
erant fratres qui habebant seruum communem
quorum vnus eundem seruu alijs presentibus
et tacentibus donauit sue vxori.et concludit va
lere donationem respectu tacentium.videntur eni
consensisse in eorum preiudicium ratione proximi
tatis:vt ibi est casus valde no.Sed contra hanc
regulam superius traditam.facit.c.si seruus scie
te.liiij.dist.vbi tacens cessante proximitate habe
tur pro consentiente & agitur de dnio serui amit
tedo.ad idem.l.fideiussor.§.pater.ff.de pi.& for
san meta horum contrariorum & similium glos.
transit hic ad secundam theorica que videt sibi
prius placere vz qd vbi per prohibitione meam
possum phibere qd fit & taceo:taciturnitas habe
tur pro consensu. Si vero no possum phibere tuc
taciturnitas mihi no obest.exemplu:re aliena qs
pot vendere inuito dno non tn fit preiudiciu dno

a Sebasti. Sapia
¶ Inhibit'. Huic
tex.summat bald.
hoc modo spina
ehe de pungere pu
gendo naso facit
ad hoc not.glo.in
§.panonum. in fi.
instit.de re.diuisio.
b Sebasti. Sapis.
¶ Sola fuga.vi.
de Ange.de aret.
in tractatu malefi
ciorum in verbo
fama publica.ver
sic.an fuga faciat
indiciu.cum mul
tis allegatis per
domi.Jaso.in re
pe.l.admonendi.
colum.lxij.versic.
assumo ex ordine
tertium casum de
fuga.ff.de iureiu.
c ¶ Glos.Vtrum
tacens videat co
sentire.hic adde
plene not.per do.
Bart.de belle.in
reg.is qui tacet.l
vi.& que late nota
ui post do.Anto.
in.c.in gen.de ele.
Ite hic adde ele
gans dictu Inn.
in.c.i.in sua glo.q
est sup versi.obie
ctura.circa me
dium.versi.vn di
cimus.de his que
fiunt a maio.par
te capit.vbi dicit
quod si qs de eccle
sia eligitur ad di
gnitatem in eccle
sia et tacet presu
mitur consentire.
secus si sit extra
neus qr in extra
neo no sufficit ta
citurnitas.sz requi
rit expressus con
sensus. Sed illud
dictum ibi repro
bat Hosti.prout
ibi refert.d.Ant.
in.iij.col.ver.per
predicta. Item ad
de q latissime scri
bit Bal.in.§.pe.
insti.quibus mo.
ius pat.pot.solu.
Ite vide qd not.
post Do.in ca.ij.
in fi.de accu.li.vi.
Item adde q in
iudicialibus taci
turnitas ptis pre
sentis habetur p
consensu & sibi pre
iudicat vt est tex.
no.in.c.ij.de accu
sa.libr.vi.facit.l.
cum ostendimus.
§.fi.ff.de fi.tut.de
cui' intellectu ple
ne scribit in.l.i.in
princ.ff.de verbo.
obli.hinc pul.di
xit Bart.in.l.j.C.

pe dila. quod si iudex faciat aliquẽ actũ p̃iudicialẽ parti presenti: pars tacẽdo sibi preiudicat. ideo debet expresse cõtradicere & facere in actis scribi & hoc presente parte & non cõsentiente sed cõtradicente: qđ dicit Bar. esse perpetuo menti tenendũ per illum text. qui est ad hoc valde no. s̃m eum. & ita cõsuetudo obseruat. hinc est quod l3 secunda dilatio concessa actori ad producendos testes propter impedimentum quod habuit in prima dilatione iuxta .c. vltra tertiam .ff. de testi. non se extendat nisi ad illos testes quos in prima dilatiõe producere volebat vt not. Barto. & alĩ in. l. admonẽdi. in iĩ. columna post Iaco. butri. ff. de iureiurã. per illu3 text. ver. de quib9 solis &c. si tñ alĩ noui testes fuerint recepti per iudicem parte non opponẽte plene pbabunt et debebit p ducens obtinere. ita not. tenet bal. in. l. si. in lect. antiqua. ff. de fer. quẽ sequit̃ do. Alexã. Imol. in. d. l. admonẽdi. in. vi. co. ar. c. i. de rest. spo.

¶ Adde an taceñs videat̃ cõsentire raph. comẽ. cõs. cxlĩĩ. & lxxĩĩ. & vide ad. l. cum ostendimus. Roma. cõsi. cccxi. et an taciturnitas inducat consensum per Alex. consi. xiĩĩ. & qđ tacere sit mediu3 inter cõsentire & contradicere. vide pe. de anchar. consil. cxxv. et vide q̃ posui. l. l. que dotis. in apostil. ad Ba. de tortis.

a Sebastia. Sapi. ¶ Actus positiuus. Vide Abb. in. c. cu3 virum. in iĩ. not. ff. de regulari. Bart. vero. in cautẽ. xxiĩĩ. et Matthe. in not. xxĩĩ. incip. no. mirabilem modu3. & Felĩ. in proe. huiꝰ libri. colũ. vi. ver. secundus casus.

b Sebastia. Sapi. ¶ Si tacens. Vide do. Iaso. in. l. si fundum. per fidei cõmissum. col. iĩ. ff. de lega. i.

sed ipse venditor obligatur personaliter ad tradendũ vel ad interesse. l. re3 aliena. ff. de cõtrahẽ. emp. Si presens est dñs & tacet nõ facit sibi preiudiciũ ratione predicta. sed rẽ alienam qs obligare nõ potest. q2 in obligatione ius cõstituitur in re. l. rem alienã. ff. de pig. act. vnde dñs rei contradicendo impedit obligationẽ. ideo si presens est & tacet facit sibi p̃iudiciũ. l. si fine. C. ad vellei. hanc theoricam per hanc rationẽ videt̃ sentire expressius glo. in. d. l. rem alienã. & l. si fine. Io. an. hic dicit qđ moderni doc. legũ dicunt in preiudicium dominorũ neutrum fieri posse sed in preiudicium contrahentis sic. sicut enim valet vẽditio in preiudicium venditoris & nõ domini. d. l. rem alienam. ita & pignorum obligatio. vt in. l. tutor. §. cõtrariam. ff. de pigno. actio. vbi dicitur qđ cõtra pignorantem rem alienã ignorãti datur pignoratitia contraria. nec s̃m illos doc. mihi preiudicatur si me presente rem meã obligas per. l. sicut. §. non videtur. ff. qui. mo. pig. vel hipo. sol. vbi dicitur qđ si dominus rei vendidit rem alteri obligatam presente creditore & tacente nullu3 preiudicium sit ipsi creditori cum sciat ius suum vbiq3 durare. Nec ob. p̃dicta. l. si fine. C. ad velle. loquitur enim inter cõiunctos sc3 cum maritus sciente vxore dat pignori rem ipsius tũc eñ taciturnitas ipsius habet̃ pro cõsensu. d. l. si seruus. secus inter extraneos. vt i p̃ealle. §. nõ videtur. nisi taceret dominus in fraudem. l. iĩ. C. si res ali. pig. da. sit. & dic quod hanc opi. tenet expsse Cy. in. d. l. si fine. l3 de eo Io. an. mentionem nõ faciat sed loquit̃ modo predicto. & sic sentit Cy. qđ regulariter tacens non habetur pro consentiente. hanc tamen materiam latius ipse attingit in. l. inuitus. C. de procura. Tertiam theoricam ponit Inno. in. c. in genesi. de elec. & glo. sequit̃ in. c. is qui tacet. de reg. iur. lib. vi. vbi dicitur quod si agitur de re meritoria & concupiscibili tacẽs habetur pro consentiente. l. qui patitur. ff. man. Si vero agitur de re onerosa habetur pro contradicẽte. l. filiussa. §. inuitus. ff. de procu. Hec theorica licet sit nota & in multis verificetur tamẽ est nimis generalis. vt. j. apparebit. do Ant. videtur hic apponere quartam quod tacens regulariter habetur pro cõtradicẽte. & ponit aliquos casus fallentie. sed vt dixi super hoc sic asserere est dicere contra regulam iuris. de reg. iur. is qui tacet. que dicit quod tacens non consentit nec negat: et regula precedens dicit qui tacet consentire videtur. Bart. aliquid ponit in. l. que dotis causa. ff. solu. matri. sed nõ perfecte explicat iudicio meo. fateor tamen quod hoc brocardicum habet fere infinitos sensus ita qđ omnes casus sub distinctione comprehendi non possunt: sed secundum factorum diuersitatem & qualitatem terminandi sunt. Sed vt habeatur saltem in genere aliqualis notitia dico quod sic. quod tacens proprie non consentit nec contradicit & hoc quia tacere tenet medium inter consentire & cõtradicere hoc aperte probat dicta regula is qui tacet. vnde quandocunq3 per hoc medium potest cõsequi aliquem effectum ab extremis separatum illum consequitur nec accedit ad aliquod extremorũ. põt opponi exemplũ in. l. i. §. scientiã. ff. de trib. vbi aliud disponitur cum expresse consentit dominus contractibus serui sui. et aliud cum contradicit: aliud vero cũ tacet. cuius diuersitatem

c Sebasti. Sapia. ¶ Preiudicium. Vide Bald. in. l. suus heres. C. de repudia. heredi. vbi dicit ꝙ quãdo quis simulat non audire preiudicat sibi ita vt habeatur pro consentiente.

d Sebasti. Sapia. ¶ Respectu viri. Hanc opi. tenet Alexã. in. l. interpositas. in vlti. col. C. de transactio. & in. d. l. que dotis. ff. solu. matri. vbi etiam do. Ia. l. idem tenet reprobata opi. Bar.

vide per glos. in dicta regula is qui tacet. vbi vero non est inuenire effectum huius mediĩ: tunc quandoq3 sumit effectum vnius extremorum quandoq3 alterius s̃m varias cõiecturas. nã sicut dicimus in hermaphrodito qđ debeat tribui sexui vbi magis incalescit. l. querit̃. ff. de sta. ho. iiĩ. q. iĩ. hermaphroditus. ita dicẽdũ in casu nostro qđ tacere sit referendũ ad consensum vel dissensum in quo magis incalescit s̃3 varias coniecturas. & facit ad hoc qđ no. Dy. in regula is qui tacet. et Barto. in. d. l. que dotis. et in hoc casu sic distingue. quia aut agitur de obligatione personali et tacens habetur pro contradicente. l. filiussa. §. inuitus. ff. de procura. vbi dicitur quod si is qui constituitur procurator est presens & tacet nõ videtur consentire. Fallit hoc fauore pupillorum in fideiussore tutoris qui patitur nomen suum scribi. l. iiĩ. §. vlti. ff. de fideiuss. tut. Item fallit in. c. vno. de despon. impub. lib. vi. vbi filius tacens et presens obligatur ex matrimonio contracto per parẽtes. & hoc inducit ibi fauor matrimoniĩ et parentum. hoc enim non procederet in aliĩs etiam consanguineis. vt not. Ioan. and. in nouella. Item fallit si est contumax in respondendo: habetur enim talis pro consentiente vel negante quatenus magis vertitur in suum preiudicium. de iuramen. calũ. c. si. & in. c. si post prestitum. de confes. li. vi. l. de etate. §. qui tacuit. ff. de interroga. actio. no. Barto. in loco prealleg. Item fallit et quarto

a quando vltra tacere interuenit aliquis actus positiuus [a] vt puta recepit scienter literas quibus cõstituebatur pcurator. vt in clemẽ. vna. de procu. vel exhibuit reuerentiã aduersario tanq̃ prelato. vt in. c. ex ore. de his que fiunt a maio. par. capit. Aut agitur non de obligatione personali sed de alio preiudicio et tunc si est contumax in respondendo dic vt. s. Aut non est contumax quis non arctatur aliquo iure ad loquen-

b dum et tunc si tacens [b] non potest contradicendo impedire quod agitur habetur pro contradicente. et sic potest intelligi. l. qui vas. §. vetare. ff. de fur. et quod le. et no. in. l. caius. ff. de pig. act. et in hoc omnes cõueniunt. Aut contradicendo potest impedire. & tunc aut simulat seu ta-

c cet in fraudẽ alterius: et facit sibi preiudicium [c] ac si expresse cõsentiret in. l. iĩ. C. si res ali. pig. da. fu. vbi dicitur quod si te fraudulenter tacente alius rem tuam tanq̃ suam pignorauit fit tibi preiudicium. Aut nõ constat de fraude et tunc opiniones. Quidam enim volunt quod regulariter non fit tacenti preiudicium. per. d. l. sicut. §. non videtur. ff. quibus mo. pig. vel hipo. solu. quod voluit Cy. vbi. s. Aliĩ tenent contrarium. vt glos. hic. et in. d. l. si fine. licet aliud sentiat in. d. l. iĩ. puto quod si constaret quod non fraudulenter tacuit haberi debeat pro contradicente: quia in dubio non presumitur quis velle preiudicare iuri suo et iactare suum. l. cum de indebito. ff. de probatio. et in. c. super hoc. de renuntia. facit quod no. in. l. cum quid. ff. si certum peta. et potest constare de non fraude per coniecturas. et sic potest intelligi secundum alium intellectum. d. §. vetare. & pro hoc. d. l. si fine. C. ad vellei. vbi tex. in fine ponderat calliditatem et commentum mulierum. et hec est melior responsio ad illam. l. q̃ dictum Cy. de quo. s. ad idem. d. l. iĩ. que facit mẽtionem de taciturnitate dolosa. sed in dubio crederem presumendam fraudem ex quo est presens & potest impedire & tacet. & sic de fraude presumpta intelligo. l. si fine. et illam. l. iĩ. et sic in veritate loquuntur si bene ponderetur principium in quo nulla fit mentio de fraude. & sic limitarem glos. in. d. l. iĩ. et ad hoc facit ratio. c. penulti. j. de re iudi. & l. sepe. ff. eo. titu. Non obstat. d. §. non videtur. super quo se fundat Cyn. quia creditor ibi contradicendo non poterat impedire venditionem rei alienenam dñs vendit ius suum. licet sit alteri obligatum sed res trãsibit cum onere suo: vt ibi. Predicta falliunt ratione coniunctionis. nã tunc tacens habetur pro consentiente. vt in. d. l. si seruus communis. hoc vltimum limitat Barto. in prealleg. loco nisi sit coniunctio habens in se reuerentiam. vt in. l. i. §. que onerande. ff. quarum rerum actio non datur. et sequitur Domi. Anto. hic quasi tunc videatur facere non ratione coniunctionis quia velit consentire sed potius ratione reuerentie:

d vt in seruo seu liberto domini vel in vxore respectu viri. [d] sed hoc mihi non placet indistincte per tex. nota. in. d. c. vno. de despon. impu. lib. vi. vbi est coniunctio habens in se reuerentiam et magis est filius subiectus patri quam vxor marito. potest cum ipsum vendere tempore necessitatis. et tamen ex taciturnitate habetur pro consentiente etiam in actu in quo requiritur consensus omnino liber ab omni coactione vt in actu matrimoniĩ: vt in. c. cum locum. de sponsa. Non obstat text. in dicto. §. que onerande. quia tex. loquitur cu3 limitatione scilicet quod reuerentia excusabit si causa cognita pretori liquido constiterit quod ob reuerentiam libertus promiserit patrono &c. vt ibi. Debent ergo esse alique circonstantie ad hoc vt reuerentia excuset et excludat tacitum consensum: vt quia patronus erat terribilis homo vel vir erat terribilis vxori. vnde solebat seuire et acriter tractare vxorem dissentientem et non se conformantem sue voluntati. argumen. eorum que Innocen. nota. in. c. causam matrimoniĩ. de offi. delega. & aperte videtur velle idem Barto. in. l. ad inuidiam. & l. metum. C. quod metus causa. & secundum hoc posset solenniter limitari dictum. c. vnicum. vt filĩ non habeantur pro consentientibus si causa cognita constiterit ob reuerentiam paternam tacuisse tempore contractus matrimoniĩ. dico etiam quod vbi ex contradictione expressa verisimiliter tenetur de aliquo damno saltem de facto contradicenti infligendo quod tunc tacẽs non habetur

habetur pro cōsentiente sed pro contradicente etiam si daret verba generalia. pro hoc allego ho. text. in. c. cum venissent. de insti. Item fallit fauore cultus diuini seu religionis ⁊ sub hoc potest optime cōprehēdi casus. c. si seruus sciente. liiij. dist. vbi dicitur quod si seruus ordinatur sciente domino ⁊ non contradicente videtur consentire. nā in hoc casu subest illa ratio coniunctionis de qua. s. cum ecclesia sit mater nostra.
a xvij. q. ij. qui abstulerit. Aut non agitur de preiudicio tacētis sed de re concupiscibili ⁊ meritoria: ⁊ haberi potest pro consentiente. d. l. qui patitur. ff. manda. ⁊ l. si remunerandi. §. qui passus. eo. tit. ita tenet Inn.
2 ⁊ glo. vbi. s. ¶ †Et possunt hic applicari questiones quas posuit Jo. and. in regula is qui tacet. de re. iu. lib. vi. in mercu. ⁊ vna quā posuit in regula qui tacet. qui concludit φ si constitutio episcopi prohibet alienationem fieri sine sua licentia quod si fiat alienatio in eum videtur consentire ⁊ licentiam dare ⁊ comprehenditur magis sub eo qd̄ dixi quando vltra nudam taciturnitatem interuenit aliquis actus positiu⁹. predicta omnia procedunt quando aliqua coniectura facit presumi cōsensum aut dissensum ad hoc quod leg. ⁊ no. in. l. ij. C. de acqui. pos. facit. l. quam tuberonis. ff. de pecul. ⁊ vide specialiter circa preiudicium possessionis quod no. Bar. in. d. l. que dotis causa. que tamē possunt ad pre
3 dicta reduci. ¶ †Queritur enim quid iuris si me presente aliquis intrat possessionem seu aliquid capit de rebus meis. ⁊ dicit φ aut precessit titulus ratione cuius tenebar possessionem tradere ⁊ presumor consentire: vt in. d. l. ij. C. de acquir. pos. Aut non precessit titulus talis ⁊ si agitur de magno preiudicio non presumor consentire: vt no. in. d. l. ij. facit d. §. vetare. Si vero agitur de modico preiudicio presumitur cōsensus in. l. predicta. quam tuberonis. §. sunt quidam. vbi dicitur φ dominus presumitur consentire peculio serui eo ipso quod scit eum habere peculium ⁊ expresse non adimit. ⁊ hoc vltimū potest adduci ad multa: tamen vt dixi iudex ex multis coniecturis presumit in aliq̄s consensum
4 vel dissensum. ¶ †Et aduerte vt habeas perfecte materiā: nā predicta procedunt quando datur patientia tempore actus gesti. quando enim actus geritur me absente ⁊ scientia ex postfacto superuenit: nunqd videor per hoc actum habere ratum maxime gestum nomine meo. glos. in. l. quo enim. ff. rem ra. habe. dicit φ non improbare superueniente sciētia ratihabitioni par est. quasi velit dicere φ statim cum sciuit debuit contradicere alias videtur consentire. Bar. ibi melius distinguit φ aut geritur aliquis actus pertinens ad acquisitionem ⁊ mei cōmodum et tunc non improbare est approbare: vt in. l. si absente. C. si certum peta. et ibi per glo. ⁊ doc. ⁊ hoc casu potest procedere illa glo. Quandoq̄ geritur actus concernens meum preiudicium. ⁊ tunc aut superuenit simplex scientia. ⁊ tunc nō approbare est improbare: vt. l. procurator. in fi. eo. ti. ff. rem ra. ha. Aut interuenit scientia cum aliquo acto vt cum receptione literarum vel instrumenti: vt q2 dominus recepit literas seu instrumentum de actu gesto: ⁊ tunc non improbare est approbare. vt. l. si filius. ad maced. facit clemē. i. de procur. ff. fur. aduersus nau. l. i. §. fi. predicta fallunt sm̄ eū in. l. fi. ff. qui ⁊ a quibus. ⁊ in. l. in sponsalibus.
5 in fi. ff. de spon. ¶ Utrum autem quis possit habere ratum parte absente. Bar. in loco preelleg. tenet quod sic. alleg. no. in. l. pomp. scribit. ff. de nego. gest. ⁊ per hoc habes declaratam ⁊ ampliatam materiam huius. c.

1 ¶ Cōmissio officij an censeatur realis vel personalis. ⁊ sic an censeatur electa persona an dignitas.
2 Legatus ex quo gerit vices pape. an possit extendere manus circa que potest papa.

Mandata celestia. Ex preteritis presumimus circa futura. Quatuor facit. primo premittit exordium. secundo subdit narrationem ibi. proinde. quam tertio determinat ibi: quas non loco quarto rationem subiungit ibi: quia. ¶ Casus literalis. Dominos papa cōmisit officiū legationis super omnes ecclesias sicilie Martino episcopo non loco sed persone illius episcopi: cōfidens de eo quod ex transacta vita illius didicit quid de subsequenti cōuersatione ipsi⁹ presumere possit: premittens φ dum onera sua cum fratribus partitur mandata celestia gerere comprobatur. Ber. ¶ No. primo quod efficacius geritur quod a pluribus explicatur. Item quod prelatus debet procurare vt secum habeat coadiutores in officio. vide ad idē ho. tex. in. c. fi. de offi. archipresby. ¶ No. ibi onera. quod officium etiam papale est onus. alibi autem appellatur summa dignitas. xl. distin. c. i. quin imo etiam episcopatus appellatur culmē dignitatis: vt in. c. penul. de prebē. sed dic quod principaliter est oneris omnis dignitas ecclesiastica. vt in. c. qui episcopatum. viij. q. i. vnde christus dixit petro faciēdo ipsum vicariū suum. pasce oues meas. de elect. significasti. ⁊ sic vsus est verbis denotantibus laborem ⁊ ministerium. ⁊ non sapientibus fastū superbie ⁊ dignitatis. fatendum tamen est quod respectu huius exercitij ⁊ contemplatione illius cuius vices gerit debetur sibi honor maximos. de quo vide per Archi. in dicto. c. qui episcopatū. ¶ No. ibi: vi
b ces. quod legatus pape dicitur gerere vices pape: hinc. d. glo. no. in. c. que de causa. ij. q. v. quod debet honorari vt papa. argu. ho. in. c. si. xciij. distin. ¶ No. ibi: quas nō loco ⁊c. quod legationis officium quādoq̄ conceditur certo loco seu dignitati: exercendum tamen per presidētem in illa dignitate: ⁊ talis dicitur legatus natus. vt in. c. i. ⁊. c. penul. de offi. lega. vbi de hoc. quādoq̄ cōceditur persone vt hic. ⁊ sic sequitur personam ⁊ extinguitur cum persona: vt in regula priuilegium. de regu. ior. lib. vi. ¶ Nota quod ex bonis actibus precedentibus presumitur de vita futura. ⁊ in hoc vltimo facit iste text. ad titu. ⁊ ideo vt reducas decre. ad titulū potes ponere casum in terminis referendo consultationem ad Greg. autorem huius compilationis. Nam querebat an ex preteritis sit presumendū circa futura. ⁊ Grego. pro solutione inducit autoritatem Greg. qui scribens mario episcopo dixit vt habetur in tex. ex quo colligitur solutio questionis ad partem
1 affirmatiuam. ¶ †Sed quero pro intellectu litere quid si papa in cōmissione huius officij non fecisset illam protestationem quod committebat non loco sed persone: an cōmissio fuisset realis. dicit Joan. and. quod non: ⁊ hoc quia scribebat expresso nomine persone. ⁊ remittit ad Spec. de instrumen. edi. §. nunc autem. versicu. quid si papa. ⁊ ad id quod habetur in regula priuilegium. de regu. ior. lib. vi. in mercu. do. Cardi. tenet hic contrarium quia exprimebatur etiam hic nomē appellatiuum. Item quia dicendo contrarium protestatio fuisset hic superflua quod non est dicendum in principe. arg. xix. distin. si romanorū. Ego dico primum dictum verius alia ratiōe φ mouetur Jo. and. ⁊ primo q2 ad considerandū an sit cōtemplata dignitas an persona debemus prius recurrere ad cōiecturas φ ad expssionē nominis proprij vel appellatiui. hoc probatur i. c. requisisti. de rest. no. idem Jo. and. in regula priuilegium. in mercu. vnde si ex cōiecturis videtur contemplata persona presumitur dispositio personalis: etiā si solum nomen appellatiuum fuisset expressum: vt leg. ⁊ not. in. d. c. requisisti. sed ex verbis huius commissionis apparet satis personam et non dignitatem fuisse contemplatam: vt patet ex illis verbis q2 ex transacta in te vita ⁊c. que verba conueniunt non dignitati sed persone. Ex quo infero quod etiam si solum nomē appellatiuum fuisset hic expressum nihilominus commissio fuisset personalis. Secūdo moueor quia vtpz in soprascriptione fuit expressum vtrumq̄ nomen sed proprium per prius: vñ posito quod omnes coniecture cessarent: ⁊ sic res esset dubia: tamen ex quo nomen propriū fuit primo expressum ⁊ persona erat nota scribenti. videt persona ⁊ non dignitas contemplata: vt optime probat in. l. si cōmunis seruus. ff. de stip. ser. iuncta. l. qui habebat. ff. de tute. vult glo. in. l. cum ita datur libertas. §. fi. ff. de condi. ⁊ demō. ⁊ de materia vide in. c. quoniā abbas. de offi. delega. ¶ Uenio ad glo. ⁊ qro de quibus mandatis celestibus loquitur hic papa: respōdet glo. i. quod de illo alter alterius. Sed ego non credo glo. verū dicere: quia illud nō refert ad iniungentē onus sed ad eū qui debet onus alterius subire. papa aūt hic loquit de se: quare arbitror φ papa loquit hic de mandatis celestibus sibi iāq̄ vicario factis circa pascendū populū dei. nā efficaci⁹ adimplet assumēdo multos ad hoc ministeriū. iuxta illud euāge. messis quidē multa. operarij autē pauci. rogate ergo dn̄m messis vt mittat operarios i messē suā. xxi. di. §. i. ¶ Scđa gl. colligit ar. de officijs partiendis: vt officia cōmittātur singulis personis. ¶ Op. in 3tiā de multis inti b⁹ q̄ expedias hūc
2 arti. vt dixi in. c. ex līis. de proba. ¶ †Gl. ij. q̄rit ex quo legatus gerit vices pape nunqd pōt extēdere manū ad oia q̄ pōt papa. ⁊ī. glo. φ nō q2 nō pōt attētare ea q̄ papa i signū vlis dn̄ij sibi reseruauit: vt in. c. qđ trāslationē. de offi. leg. ⁊ sic sentit glo. quod reliqua nō reseruata possit legatus attentare: quod clarius tenet glo. in. d. c. quod trāslationem. quod dictū ego non puto verū: q2 nullo iure probatur: imo potius probatur contra-
c rium in. d. c. dilectus. el. i. de prebēdis. vbi patet quod non potest dare ius ad vacatura beneficia.
6 Et colligit ibi glo. qđ contra conciliū gn̄ale le

→Sebasti. Sapia.
a ¶ De preiudicio. vide Abb. i. c. i. cans. col. ij. ⁊ in. c. q2 ppter. in prin. eo. vi. s. de elec. ⁊ in. c. ij. vbi limitat hoc ⁊. de his q̄ fiunt a pla. sine cōsen. ca. and. de iserm. l. c. i. q. mo. feud. amit. in vsi. feu. Gemi. l. c. sicut. post gl. ij. de elec. in. vi.

→Sebasti. Sapia.
b ¶ Uices pape. vide ro. i sin. dcxxxi. lci. bar. l. i. si ali⁹. cū allegatis p Feli. hic ⁊ per Deci. in. c. sane. in. i. not. s. de offi. deleg. ⁊ p Fel. in. c. cū olim. ij. s. de offi. deleg.

c ¶ Conciliū. adde qn̄ possit ro. cōsil. cccxxv.

gatus non dispensat. ad idem vide glo. in c. fi. de hereti. lib. vi. que dicit legatum non posse cōmittere causam tractandam simpliciter et de plano sine strepitu &c. q; esset tollere ius superioris. & idē Specu. quod non potest in tit. de leg. §. superest. ver. sed nunquid pōt cognoscere. & alibi dicit idē Specu. q̄ nō potest legatus supplere defectū cōmissum in cōtractibus vel in iudicijs: vt ipse notat in titu. de leg. §. nunc ostendendū. ver. xliij. & in eo. ver. legatus. ponit vnū dictū generalius et notabilius dicēs legatū nō posse omnia que sibi sedes apostolica specialiter non reseruauit si illa sunt ardua sed sunt ad papā referenda. facit glo. no. in c. sicut. de sent. excō. & vide ad hoc qd̄ latius dicam in c. fi. de confir. vti. vel inuti.

1 Testis deponēs de facto vicini: & in cā sciētie dicit q; vicinus probat.

2 Qui dicantur vicini.

3 Allegans ignorantiā contra p̄sumptionē scientie ob vicinitatem: an admittatur.

Quosdam. Ex vicinitate p̄sumitur notitia facti loci vicini. h. d. Et ponit casum Abb. quod forte isti quibus scribitur petebant prebendas ibi: & erant ibi vicini quos papa voluit exaudire cū terra ipsa satis oppressa esset a tartaris q̄ ipsi vicini melius scire debebant rōne vicinitatis. ¶ Casus literalis. Hoc capitulum & duo sequentia per se patent. Bern. ¶ No. primo duo quibus patria vastatur: mortalitate scz & lāguore. ¶ No. secūdo q̄ tāto quis subtilius presumitur scire factū alterius quanto vicinior est. ¶ 1 No. q̄ qs presumit scire factū vicini sui. a ex quo infertur qd̄ si testis deponens de facto vicini interrogatus de causa scientie respōdet q̄ sum vicinus b probat: q; concludit presumptiue presumptione iuris. de quo Bar. in l. j. ff. si cert. pet. ¶ 2 No. q̄ dicūtur vicini hi qui sunt de diuersa patria non multum abinuicem distātes ex quo puto limitandum dictum Bart. & aliorū in l. si tertius vicinus. ff. de aqua plu. arcē. vbi dicitur quod ille dicit vicinus qui alta voce clamādo potest audiri. nam debet intelligi quādo tractatur de vicinis eiusdē loci. & potest dici vicinus vico qui sunt eiusdē vici seu strate. secus vbi tractatur de vicinitate respectu locorum. nam tunc possunt dici vicini si nō multum eorū loca distāt abinuicem: vt hic & in c. sed & cōtinuo. de pe. di. i. ¶ 3 Glo. j. querit an contra hanc presumptionē admittatur dicens & allegans ignorantiā respōdet quod de facili non admittit allegat iura. ego dicerem quod aut factum est notum in loco & presumitur illius habere notitiam nec de facili audiretur probando contrarium. & hoc casu loquunt iura alleg. in glo. puto tn̄ q̄ vbi non agit de graui p̄iudicio admitteretur volens p̄bare ignorantiam per proprium iuramentū. vide ad hoc glo. in c. pposuisti. lxxij. dis. & qd̄ no. in c. ij. de consti. Aut factū vicini nō est notū in loco: & aut iste tenebatur ex officio suo inuestigare & p̄sumit scientia. ad hoc c. innotuit. & qd̄ ibi no. de elec. Aut nō tenebat indagare ex officio & creditur ibi ignorātiam alleganti. arg. in regu. presumitur ignorantia. de reg. iur. li. vi. In glo. fi. de hac materia dic vt plene dictū fuit in c. pe. de iur. cal. & vide gl. in c. ij. de testi. lib. vj. & in l. ij. C. de iura. calū.

1 Verbū pōt nō semper importat necessitatem: lz precedat negatiua.

2 Quid sit presumptio iuris tm̄: & iuris: & de iure: & quō cognoscatur: & quid sit opinio.

3 Que dicatur presumptio hoīs: q̄ an p̄bet iudex arbitrabitur: & si male appelletur.

Quanto & infra. Presumit factum notum in vicino loco qd̄ est notum in remoto. h. d. Et ponit casum literalem sm̄ Joā. Forte enim papa reprehendit episcopum de negligentia circa correctionem delicti subditi sui cuius clamor ad ipsum papā peruenerat. & quia episcopus allegabat in hoc ignorātiam papa sibi rescripsit vt hic habet. ¶ No. primo arg. a maiori de quo de elect. cū in cūctis. 1 ¶ Oppo. contra text. in eo quod dicit non potuit non peruenisse ad istos qui erant in loco vicino ex quo puenit ad papā. nā qui erat in loco remotiori. nā sepe videmus oppositū qd̄ multi de loco remotiori sciunt qd̄ plerics vicinioris ignorant. Metu contrariū glo. j. exponit nō potuit. i. presumitur non potuisse. admittitur tamen probatio in contrarium sicut cōtra aliam iuris presumptionē. ita dicit hic not. glo. in sui p̄n. ex qua iuncto tex. no. quod verbum pōt non semper importat necessitatem licet precedat negatiua cuius contrariū dicit glo. in reg. j. de reg. iur. lib. vi. sed dic illud procedere nisi resultaret absonus intellectus tunc enim importat p̄sumptionē vt hic q̄ diligenter no. quod facit ad cōmunē vsum loquēdi ad dictū testis. ¶ Cōtra predicta glos. op. de c. si qui clericorum. xi. q. j. vbi videtur probari q̄ contra p̄sumptionē iuris non admittitur probatio in contrarium et non soluit. Joan. and. dicit quod ibi soluitur. forte hoc dixit quia glō. ibi dicit quosdam dixisse quod ibi est presumptio iuris contra quam nō admittitur probatio quasi illa presumptio sit iuris et de iure. Ego dico qd̄ ille tex. non repellit probationem cōtrariam sed excusationem partis cōtra veram probationem sicut in simili fit in c. ad nostram. de test. ¶ Ultimo glo. querit an presumptio sufficiat ad condēnationem. Et respondet distinguendo tres species presumptionis. nā quedam est temeraria et hec repellitur. quedam probabilis: & hec inducit quandoqz expurgationē: quedā violēta: & hec inducit quandoqz sufficientē probationem ad sententiam. ¶ Et aduerte q; glos. non declarat tibi quando sufficiat ad purgationem indicendam: vel ad sententiam nec declarat quando probabilis dicatur et quando temeraria vel violēta. Jo. and. etiam transit ponēdo solum quedam dicta Inno. in c. quia verisimile. j. eo. titu. vbi vltra ea que dicunt hic dicit q̄ est presumptio iuris et de iure que non admittit probationē in contrariū. Item iuris tātum cui statur donec contrariū sit probatum. Probabilis vero quandoqz inducit e semiplenam probationem. de sen. excom. inquisitioni. de restit. spol. solicite. quandoqz sufficit ad purgationem indicēdam. ij. q. v. presbyter si. et. j. de pur. ca. si quis de gradu. Quandoqz requirit probationem contra se. ff. quod met. caus. non est verisimile. Quandoqz nullam probationē cōtra se admittit nisi fama vel alia circūstantia sit contra ipsam: vt in p̄ealle. c. q;. Quādoqz refundit probationem in reum. C. de proba. sine. et de hoc j. vt eccle. bene. c. vno. Quandoqz secum adducit sententiā. j. eo. illud. & c. literas. ij. eo. afferte. Idē in effectu. d. Ant. hoc idē q̄ glo. hic not. gl. in c. j. semper. ij. q. j. & c. duo. vi. q. j. & in c. dixit. xxxij. q. j. ibi tamen glo. vtitur verbo suspicione. & sic videtur velle q̄ idē sit presumptio & suspicio. Specu. latius attingit. eo. rnu. §. ij. a prin. vsqz ad fin. dicens inter cetera q̄ licet communiter assignentur tres p̄sumptionū species: vt hic p gl. ipse tn̄ addit quartā videlicet necessariā. & appellat illā necessariā que non admittit p̄bationē in contrarium que magistraliter appellat presumptio iuris & de iure & sic ponit quatuor species presumptionis scz temerariā: probabilē: violentā & necessariam. 2 ¶ Ego aūt ne laboremus in incerto latius et clarius attingendo materiam dico quod c multa reperiūtur vocabula de hac materia c vt indicium. l. indicia. C. de rei ven. & dixi in c. tertio loco. de p̄ba. ar. vt in c. forus. de ver. sig. Suspicio vt in c. primo semper. ij. q. j. & in c. dixi. xxxij. q. j. & l. absentē. ff. de pe. Opinio vt colligitur in l. iij. §. eiusdem. ff. de test. p bar. i. l. admonēdi. ff. de iure iu. Presumptio temeraria. de sen. ex. inqsitioni. Presumptio nō modica: vt in c. sup eo. de testi. Presumptio probabilis vt i. d. c. inquisitionis. Presumptio vehemēs: vt i. c. līas. j. c. Presumptio violēta: vt hic in glo. q̄ idē est qd̄ vehemēs: vt in c.

Sebasti. Sapia.

a ¶ Uicini sui. Uide late p Fel. in c. literas. j. eo. & vide Bar. in l. is pōt. eo. v. v̄. nūc videamus. ff. de acq. here. vbi vult q̄ vicini non p̄sumātur scire facta vicinorū nisi prius constat q̄ erat fama in vicinia qd̄ dictum seqt ibi are. & multū cōmēdat: sz reprobat ibidē. do. Alex. & do. Jas. sz dictū bart. saluat Soc. in l. j. col. vi. ff. si certum peta.

b ¶ Uicinus. Hic dixit ang. i. §. hic nobis. i auf. de here. & sal. in i. col. qd̄ paupertas & diuitie melius p̄bant per vicinos q̄ per alios vt ponit gl. in l. ij. C. qn̄ si. vel pri. p quā glo. dicūt doc. q̄ si testis interrogat an tit. sit pauper. & rn̄dit qd̄ sic. interrogatus quō scit. dicit q̄ est suus vicinus q; rō sua cōcludit et p̄bat pauptatē vel diuitias. allecris bar. ita tenere l. d. l. j. ff. si cer. pet. ¶ Adō qualiter p̄bet paupertas pulchre ro. ɔsl. cc xlv. & allegāti paupertatē incūbit onus p̄bādi: vt p eūdez consi. clxij.

Antonius Fran. ¶ De vicino an p̄sumat scire facta vicini & maxie circa habilitatez vel bonitatē pauptatē vel diuitias dicas qd̄ sic vt dixit Ang. i auf. de tes. l. §. j. i fi. & itellige q̄ hoc nō scit vicinus p veritatē ex sensib. corporis sz p famā & vehemētē opinionē sz. d. alex. in l. j. in x. co. ff. si cer. pe. & id dixit bal. i. l. j. i. §. cū sgit. in. vj. co. C. de

in. dclj. qd̄ adeo p̄sumunt vicini cognoscere vicinos & scire eorū facta. vt sufficiat q̄ notarius cōficiēs instrm̄ apponat testes vicinos dicēs partib. vicinis & vide bal. i. l. cōducticulā. in. ij. col. C. de epi. & cle. vbi dicit q̄ est sufficiens rō dicere scio q; vicinus sicut ēt dixit ang. l loco hic als. & adde q̄ testis deponēs de bois bonitate vel malitia dz reddere sufficiētes rōnem si dicat scio q̄ est bonus vl malus q; plures exptus sui ad qd̄ vide Ang. in auf. de mona. in. §. j. i ver. & hoc facit ad gōnē. & in autē. de san. epis. in pri. & l §. si qs. tn̄ aduerte q̄ non sufficerent duo testes ita deponentes sz requirent plures sm̄ ang. in auf. quō opor. epi. i. §. quāta igitur. & quō p̄betur pauptas & cui incūbet talis p̄bationis talis. pro. & Lāfrā. oria. post eū in l. si cōstāte. i prin. ff. sol. ma.

c ¶ Materia. No. de multiplici gn̄e p̄sumptionū et de indicijs. vide do. Ant. in c. iij. loco. de p̄ba. Et ō multiplici gn̄e p̄sumptionū. vide p pe. de anc. in re. semel malus. li. vi. bart. i. l. admonēdi. i. ij. e bar. ff. de iureiu. & do. Ant. i. c. fi. in vi. & vij. colū. j. de iureiur. & per Archi. in c. oīs. vi. q. j. ibi vide vbi ponit bonū dictū qd̄ retuli post d. ant. in c. fi. in x. col. j. ō iureiur. & de p̄ba. ex p̄sumptionib. vide pulchra verba per Bar. in l. necqz natales. C. de p̄ba. & de qualitate p̄sumptionis & fictionū. vide bal. in l. non ignorat. in. j. & ij. col. C. qui accu. nō pos. Item de multiplici genere presumptionū. vide p san. T ho. in. iij. sent. di. v. q. iiij. ar. v. vltra medium. vbi dicit qd̄

vt in.c.cum contumacia.de heret.lib.vi.et d.c.literas.sed ignoramus quã dicit probabilis vel violẽta ec. Ego prius attingam presumptionem iuris.secundo hominis. ¶ Circa primũ advertẽdum q̃ quã ius dispo nit aliquid statuẽdo super certo qđ tñ in se non est verũ: et illa appellatur fictio.exẽplũ in.l.vna.C.de rei vxo.act.vbi ius fingit mulierẽ dotẽ sibi fuisse stipulatã q̃ in veritate non fuit stipulata.et hoc facit ius. Quñq3 in fauorem alicuius.et de hoc ibi in glo.et per doc.in.c.is q.de spon. Quñq3 ius p̃sumit super incerto ex aliquib' cõiecturis.et hoc dupliciter.qñq3 enim ius presumit intantũ q̃ super illa p̃sumptione statuit aliquid ac si verissimũ esset qđ presumit.exemplũ in.c.is qui de spon. vbi dicitur q̃ si quis cognouit carnaliter sponsam de futuro p̃sumitur q̃ secũ tunc
a voluerit cõtrahere matrimoniũ p verba de presenti:nec admittit pro batio[a] in contrarium.et ista appellatur magistraliter p̃sumptio iuris et de iure. Unde scias q̃ ista nõ sunt vocabula iuris sed magistralia: vt.s.sentit Spe.vbi.s.et glo.in.c.ferrũ.l.di.et vt plurimũ quã ius indu cit hanc p̃sumptionẽ exprimitur q̃ non admittit pbatio in contrariũ sed idẽ dic tu quando hoc nõ exprimit dũmodo super sua p̃sumptio ne statuit vt pbat in auté. sed iam necesse.C.de dona.ante nup.iunctis doc.dictis ibi.et glo.ordi.in corpore vnde illa auf.sumit. Quñq3 ius pre sumit aliquid sed super sua presumptione non firmat intãtum pedes vt super illa certũ quid statuat et illa appellatur simpliciter p̃sumptio iuris.et contra eam semper admittit pbatio in contrariũ vt dicit gloss. et bene in.d.c.ferrũ.not.in.d.c.is qui. Quñq3 tamen ius exigit strictiorẽ pbationẽ vno casu q̃ alio:vt in.c.qr verisimile.s.e.et.c.sup hoc.de renũ. et in.l.non est verisimile.ff.quod met.cau. Quandoq3 vero non p̃sumit intantũ vt requirat probationẽ in cõtrariuz.sed solũ exigit vt indicat purgatio.ii.q.v.presbyter si.et in.c.ii.de pur.ca.et in hoc nõ potest dari certa doctrina sed serua legem s'm qđ disponit argu.in.l.prospexit.ff.q
3 et a qui.et.vi.q.ii.scriptum est in lege. ¶ Venio nũc ad secũdũ scilicet presumptionem hominis et appello p̃sumptionẽ hominis quã iudex ex aliquibus coniecturis aliquid pro vel cõtra aliquẽ seu in aliqua causa presumit vbi ius specifice aliquid nõ presumit.pone exẽplũ in.c.afferte.s.eo.iii.q.ii.si testes.et in.l.ii.ff.de test.vbi dicit q̃ iudex dz sui ani mi motũ informare ex argumẽtis et testimonijs q̃ rei aptiora esse cõpe rit ec.facit.c.causam.de re iud.et melius.c.in p̃sentia.de renũ. Cũ eñ iu dex nõ possit perduci ad verã sciẽtiã facti p aliquẽ sensum corporeum nisi factum esset notoriũ p'manẽs oportet q̃ adducat ad firmã creduli tatem ex p̃sumptionib' q̃ quidez p̃sumptiones causant ex multis con iecturis: et ex dictis testiũ nã iudici nõ cõstat vt testes verũ dicãt.et maxi me qñ sunt contrarij: sed ex multis argumẽtis et cõiecturis hoc p̃sumit ideo dicit lex q̃ animi sui motuz iudex informare debet ex argumentis et testimonijs que rei aptiora eẽ cõperit et vero p'ximiora.nec enim ad multitudinem respici opz sed ad sincerã testimoniorũ fidẽ et testimonia quibus potius lux veritatis assistit.et hec habentur in.d.c.si testes.iii. q.ii.et.d.l.ii.ff.de testi.et alibi dicit glo.iuncto tex. q̃ si testis cito respõ det est presumptio q̃ sit mendax.si vo est morosus presumit dubitare: vt habet.v.q.v.sed aliud.et Inno.in.c. quã contra. de pba.dicit q̃ si iu dex ppendit testẽ vacillare non debet sequi dictũ suũ.et iuris cõsultus in d.l.ii.dicit iudici.tu magis scire potes quãta fides sit testib' ad hibẽ da.q.d.q̃ super hoc non potest dari certa doctrina:sed ex varijs conie cturis iudex presumit pro vel cõtra testes.nã p̃sumptio nõ est aliud q̃ quedam suspicio q̃ causat in animo iudicis vel cuiuscunq3 ex varijs cõ iecturis vel argumentis seu indicijs.et s'm q̃ coniecture vel argumenta vel indicia vigent causatur firmatur vel augmẽtatur illa suspicio. Si enim indicia seu argumẽta essent temeraria:vt puta qđ fuit visus cleri cus loqui cũ muliere nulla alia coniectura existẽte vis presumere adul
b terium.[b] certe male presumis.nõ enim ex hoc debet causari aliqua si nistra suspicio.ad hoc quod nota.xi.q.iii.absit.et si de facto causaret illa est suspicio seu presumptio temeraria.de quo i.d.c.inquisitioni. Si ve ro coniecture aliquatenus vigent:puta quod fuit visus sepe secuz in se creto loqui et confabulari et vterq3 est iuuenis:tunc causabitur suspi cio seu presumptio probabilis.argu.lxxxi.dist.clericus solus.nõ ta men ducit iudicem ad credulitatem vt eum propter hoc solum de cri mine adulterij condemnet sed procedet vt habetur in.c.ii.de coha.cler. Item possent esse alie coniecture magis vigentes ita quod causarent suspicionem seu presumptionem magis vehementem:et tunc procede ret ad magis grauia:puta ad purgationem indicendam. Quandoq3 etiam ad suspicionem a beneficio et officio donec se purgauerit:vt in.c. inter.de purg.cano.et quod' no. Joan.and.in.c.i.de accu.lib.vi. Quan doq3 coniecture sunt strictissime et vigentissime:ita vt vix ipse reus au deat diffiteri delictum:et tunc causatur tanta presumptio quod addu cit iudicem ad credulitatem et fertur sententia contra eum de ipso de licto ad hoc.c.preterea.de test.c.afferte.s.eo.et ho.tex.in.l.sciãt cuncti. C.de proba.canonizata.ii.q.viii.sciant.vide bona exempla per. Jo.an. in Spec.in addit.titu.de proba.§.videndum.versi.xii.diu plenius in d.c.tertio loco.vbi vide. Ex quibus cõclude q̃ nõ põt dari certa doctrina quã p̃sumptio sufficiat ad sententiaz:quãdo ad semiplenã probationez. quando ad indicium seu torturam quando ad purgationem indicen dam:quando ad suspẽsionem beneficij et officij vel ad similes effectus: sed iudex ex suo bono et equo iudicio ex varijs coniecturis arbitrabit hoc vt in iuribus superius alleg.et si male arbi trabitur corrigetur factum per iudicem appella tionis:iuxta no.in.c.preterea.preallegato.et per In nocen.in dicto.c.quoniam contra. Ex his etiam concludo non curandum qualiter appelletur su spicio vel presumptio an scilicet vehemens an probabilis an violẽta an necessaria ec.quia hec sont potius vocabula magistralia quam iuris. assumunt enim sibi nomen secundum ipsarum potentiam. Nam appellatur violẽta illa que suf ficit ad sententiam:quia quasi violenter trahit iudicem ad credulitatem. Vehemens dicit quia intantum viget quod vehementer facit iudicem suspicari contra reum.s.eodem literas. Proba bilis quasi proba seu recta.idest iuste causata et
a non temere.vel quia reddit factũ verisimile:nõ tamen ita violenter vt sufficiat ad sententiam.vi de ad hoc ho.gloss.in capitu.insinuatum.in fine de simo. Sed vt dixi.s.nõ cures tu de his nomi nibus siue vocabulis.imponas enim quod no men vis:sed considera qualitates et potentias et circunstantias coniecturarum et secundum illas iudicetur effectus.ideo dixit Innocen.in.d.c.qr s.eo.in si.quod quidam appellant violentas pre sumptiones quas alij dicunt probabiles.sed in hoc non est vis nisi in verbo secundum eum et di sputatio de vocabulis est pertinacibus relinquẽ da:vt ibi no. Inno.et glo.super rubri.infortiati. q.d.quod non est flenda vis qualiter nũcupetur. non enim habemus iura que dicunt que cõiectu re inducant presumptionem violentam et q̃ pro babilem:et que vehementem:nec quid operet ve hemens quid probabilis.nam varij effectus cau santur s'm quod coniecture vigent:vt colligit ex iuribus superius alle.quinimo glo.et doc.nõ po
b nunt vehemẽtem presumptionẽ pro specie distin cta vt in hac glos.et in alijs superius allegatis:qr forte comprehendere eam voluit sub violẽta:vt sentiunt doc.s.eo.literas. Sed nos videm' q̃ ve hemens non semper sufficiat ad condẽnationem vt patet in.c.inter.de purga.cano.et in.c.cum cõ tumacia.de heret.lib.vi.s.eo.literas.ergo theori ca illa non est bona:et sic essent quinq3 species.nec propterea potes ex iure colligere quid operet ve hemens suspicio.ergo dic quod fere infinite sont species presumptionis sicut sunt cõiecture ex qui bus ipse presumptiones insurgunt. ¶ Ex supe rius dictis et his que dixi in.c.afferte.s.eo.et.c.ter tio loco.de proba.potest capi satis sufficiens do ctrina circa materiam istam. Et scias quod pre sumptio quandoq3 sumitur ex facto de presenti: quandoq3 ex facto de preterito:et vtriusq3 tempo ris tripliciter.nam ex presenti circa presens item circa preteritum et circa futurum. Item ex facto de preterito p̃sumit qñq3 circa p̃terita: qñq3 circa p̃ñtia qñq3 circa futura:de quo vide glo.cũ iuri bus in ea alle.s.eo.et.c.seq.et in.c.cũ per bellicam xxxiii.q.ii.et.c.peruenit.xviii.dist.et.c.in maltis. xlviii.dist.

1 ¶ Triplex p̃sumptio oritur ex facto de p̃ñti:et triplex ex facto de futuro.

2 Quidam fuit minatus percutere aliquem:et ille repetitur percussus et ignoratur a quo:an presu matur quod fuerit ille qui minatus est.

Scribam. Breue est et in ef fecto intendit qđ ex preteritis presumitur circa futura. et pone casum literalem vt dixi in pre cedentibus capitulis. ¶ Nota primo quod diu negligens in preterito presumit quod erit negli gens in futuris. Ex hoc dicit Host.quod qui ne gligẽter studuit in iure canonico presumitur qđ studebit negligenter in iure ciuili:et econuerso. ¶ Secundo nota quod prelatus nõ tenetur as sidue monere peruersum et negligentem ex quo vehementer presumit se nõ profecturum.debet eñ tunc tacere ne mittat margaritas inter por cos.vide ad hoc ho.tex.in.c.quãdo.xi.q.iii.et.l.c. ephesijs.xliii.dis. ¶ Tertio no.ibi:appet i'fecta gloss.si.q̃ id qđ p̃sumit põt dici apparere.ad idẽ

triplex est presum ptio violenta ad cui' contrariũ nõ admittit pbatio sicut si inueniatur solus cũ sola nud' cũ nuda in lecto i secreto loco et tpe apto ad cõmissio nẽ alia ẽ p̃sũptio pbabilis sicut si i ueniat solus cũ so la loquẽs in locis suspectis.
Sebasti. Sapia.

a ¶ Probatio.qđ cõtra p̃sumptionẽ iuris et de iure nõ admittat pbatio in cõtrariũ fallit quoq3 modis vt hic Fel. vltra eũ.adđ q̃ fal lit quã p̃sũptio iu ris et de iure esset cõ psonã legalissimã et fidedignã qr ta lis psona põt pba re cõtrariuz.ita singu lariter dixit.d.an to.in.c.vidua.s.õ regu.sequit mar sil.in.l.i.§.si quis vl tro.col.iii.versi.p quibus facit.ff.de questio.
Sebasti. Sapia.

b ¶ Adulterium. Vide tñ Abb.in c.estote.de reg.iu. vbi vr reprobare gloss.in.d.c.absit. xi.q.iii.dũ vult qđ cleric' si visus est cũ muliere et am plexus fuerit p̃su mit amplecti hñ dicẽdi cã.vide an ge.are.in trac.ma leficiorũ.in versi. che me hai adul terato la mia do na.et Frã.brun' i trac.õ maleficijs. in tit.de indicijs. §.spẽs.vbi dicunt q̃ a tali hñdictio ne liberet nos do minus. vide alex. in cõsil.cxvii.inci. visa inquisitione. col.ii.in.iii.vo.

a ✠ Seb. Sap. ¶ Minatus. An ex minis oriat̄ p̄sumptio ꝙ q̄s fuerit vulneratus a minātē. vide plura allegata p̄ Alex. in cōs. xiij. incip. ponderatis. in. iij. vol. Feli. in c. afferte. col. fi. ē. co. ⁊ Frā. brunū in trac. maleficiorū. col. xiij. ver. quero vlterius. ⁊ col. xvij. vers. item licet ex minis.
b ¶ Ibi latius. Et idē met Panor. in c. literas. in. j. col. ſ. co. ⁊ Cy. in. l. j. C. si q̄s impe. male. facit gloss. ⁊ ibi clare Cy. in. l. metū. C. q̄d met. cau. bal. ⁊ imo. ⁊ doct. in. l. fi. C. de hered. insti. vbi dicūt q̄d si quis est minat⁹ alicui mortem si postea mortu⁹ reperiat̄ mine sūt sufficiēs indicium vt possit minās poni ad torturam si erat talis qui solet minas suas exequi. ⁊ vide p̄ Do. in c. sane. circa medium. xi. disti. An autem propter solas minas fuisset illi licitum minātem ⁊ vulnerare ⁊ occidere. tāgit. d. Ant. in c. olim. j. ē. de restit. spol. in pe. col. Cyn. in. l. j. C. vnde vi. Ange. de are. l. §. ius aūt gen. in. iiij. col. l. fi. instit. de iu. na. gē. et ciui. vbi distinguunt ꝙ si erat talis qui verisimiliter erat solit⁹ mandare executioni minas sit licitū. al's secus de quo vide p̄ Bald. ⁊ Imo. limitantes in d. l. fi. ff. de hered. inst. puto tñ q̄d is hoc dici debeat meli⁹ in. l. j. in fi. C. q̄n li. se sine iudic. vin. vbi dicit ꝙ q̄n aliq̄s minatur mihi ⁊ est in actu q̄n est is actu licitum est mihi vulnerare vl' occidere: q̄r nō debeo expectare q̄d aliq̄s me vulneret vel occidat al's p̄pter solas minas si minans non est is actu non est licitum occidere. Antonius Fran. ¶ Circa hoc q̄d hic dicit̄ de minis dicas ꝙ mine precedētes secuto delicto faciunt indicium cōtra minātem: vt per Sali. post Cy. ⁊ docto. in. l. j. si quis impera. mal. hic alt. quod intellige cū limitatione d⁹ quia hic si mine fuerit illate ab eo qui consueuit minas exequi ad quod vide Spec. in titu. de presum. in. §. ij. in ver. sed pone quod minat̄ ⁊ ideo dicebat Bart. in. l. iij. ff. ex qui. cau. maior. quod si mine fiunt a tyranno vel ab homine pestilentioso vel a persona verisimiliter timenda vel potente ⁊ consueta male facere tales mine inducunt iustum metū f̄m Bar. l. metus. ff. quod met. cau. adeo ꝙ potest minatus excipere cautionem a minante de non offendendo vt per Bal. ⁊ Ange. in. l. decernimus. C. de episcop. audien. ⁊ in. l. sed ⁊ si susceperit. in. §. j. ff. de iudi. ⁊ per Bart. in. l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offic. preto. ⁊ in. l. famosi. ff. ad leg. iul. maie. ⁊ dum dicitur de minante mortē quod potest impune occidi. dicas illud verū in solito minas exequi vt. ē. ⁊ in ipso actu minandi f̄m Bal. in. l. j. hic allegata. C. quando li. se sine iu. vin. secus autem sine mine fiāt ab his qui solēt multa minari et pauca facere f̄m Bar. in. l. hoc auté. ff. si cui plus q̄ per le. falci. ⁊ vide Angel. aret. in tract. malefi. in gl. iij. vers. verba iniuriosa. et tene mēti dictum Bal. in. l. j. de ser. fu. de quo meminit Alexan. l. l. j. C. de his qui bus vt indig. vbi dicit q̄d mine faciūt presumi mandatum. et ideo si quis minatus fuerit de faciendo aliquem occidi ⁊ ille reperiat̄ occisus non a minātē sed ab alio p̄sumptio est quod fuerit occisus de mandato illi⁹ maxime quādo ille qui occidit erat amic⁹ vel familiaris minātis: que omnia bñ no. vt scias practicare quando casus accideret in allegari de tit. de pro. in. §. ij. in vers. sed pone.

c ¶ Quia verisimile. Adde Cepo. p̄ istum textum no. dicit Barto. in. l. cum quid. ff. si certum pet. quod ad probandum debitum sufficit q̄d testes viderint tradi pecunias ꝙuis nihil dictum fuerit nec de mutuo nec de donato vbi etiam dicit de illo q dixit tolle hanc pecuniam an presumat̄ donare vel dare alo repetendi. de quo vid. plene ⁊ pulchre p. d. ab. l. c. si cautio. in pe. char. ē. ti. j. ¶ Adde Roma. consi. ccxx.
✠ Sebasti. Sapia.
d ¶ Puto tñ. Idē tz do. Abb. in c. j. ſ. de cleri. nō residentibus. vide petrū de anch. is ɔs. cccliiii. incip. in casu p̄misso. Pe. de peru. in trac. p̄mutationis. colū. vij. ⁊ Rot. decis. cxliij. in antiquis.
e ¶ Durioribus. Opponēs exceptionē nō verisimilē grauat̄ duriori onere p̄bandi. ⁊ ad hoc vide do. Anto. in c. si cautio. is pe. char. ē. titu. j. et in c. super hoc. in. xij. col. de renū. sed imo quod sit repellendus per ea q̄ scribit do. Anto. post Inno. in c. post electionē. circa finē. de concess. preben. sed dic ꝙ est i arbitrio iudicis cōsiderare quāta p̄sumptio ɔtra excipiētē sit: vt hic sentit d. Ant. post Ho. ⁊ clari⁹ in d. c. sup h. l. xiij. col.

bonus tex. ē. c. prox. ⁊ vide ad materiā quod ibi dixi. ¶ Glo. j. ponit duos intellectus ad tex. primus est melior. ⁊ pro eo facit. c. quando. ⁊ c. ex his. ē. alle. ¶ Glo. ij. ponit triplicē p̄sumptionē ex presenti ⁊ triplicē ex preterito. ⁊ pro expeditione quero hic dicitur presumptio ex preterito circa futura. nūq̄d aliis modis eliciat̄ presumptio. ¶ Glo. respon. quod sic. nam presumptio quādoq̄ elicitur ex facto de p̄nti quandoq̄ ex facto
1 de preterito. ¶ † Primo casu tripliciter. nā quādoq̄ ex presenti circa presens. pone exemplum si quis de presenti est criminosus presumit̄ ꝙ accusat non bono zelo. ideo repellit̄. vj. q. j. qui crimē. ⁊ in c. j. de accus. Quādoq̄ presumitur ex presenti circa preterita. exēplū si mulier nupta allegās maritū captū ⁊ mortuum alteri nupserit si postmodū audito de vita primi mariti nō recedit is continenti a secūdo presumitur ꝙ causa incontinentie trāsiuit ad secundas nuptias: vt in c. cum per bellicam. xxxiiij. q. ij. Quandoq̄ ⁊ tertio presumitur ex presenti circa futura. exemplū si quis de presenti est negligens seu incōtinens presumitur ꝙ talis erit in futurum vt in c. si quis diaconus. l. dist. ¶ Secūdo casu principali inducitur presumptio etiam tripliciter. Quādoq̄ enim ex preterito circa preteritū. exēplū si incōtinēter aliqua mulier vixit nō presumitur quod fuerit maritata. xxviij. dist. q̄r sunt culpe. Quādoq̄ ⁊ secundo ex preterito presumitur circa presens vt si querit̄ de fama alicuius. nā presumit̄ quis bonus vel malus f̄m vitā de preterito. vt in c. mōach⁹. nouitius. lxxvij. dist. facit q̄d no. in. l. fi. ff. de q̄sti. Quādoq̄ ⁊ tertio ex preterito presumit̄ circa futurū: vt hic. ⁊ no. hanc glos. ⁊ idem in effectu not. in d. c. cum per bellicā. p̄call. ⁊ c. peruenit. xviij.
2 dist. ⁊ c. multis. xliij. dist. ¶ † Et faciunt hec ad questionem quidā fuit minatus⁎ cuidā de percutiēdo eum. deinū fuit p̄cussus ⁊ nescit̄ a quo: queritur an sit presumēdum ꝙ fuerit ille qui minas intulit ⁊ videtur quod sic: q̄r ex p̄terito presumitur circa presens: vt patet ex predictis. dic q̄d bñ inducitur presumptio contra eū: nō tamen sufficit ad condēnationem: q̄r is criminali debēt esse probationes luce clariores. l. sciant cūcti. C. de proba. casonizata. ij. q. viij. dicit tamen Spec. in tit. de p̄sum. §. ij. circa fin. ꝙ talis p̄sumptio sufficiet vt supponat̄ torture. quod no. ⁊ vide ibi latius⁎ ⁊ quod not. in c. auditis. de in integ. restitu. et in c. auditis. de prescri.

¶ An sit presumēdum cōtra permutātes bñficium tenue cum pingui.
Contra presumptiones admittitur probatio in contrarium: ⁊ debet esse clarissima: sed cōtra presumptionem iuris ⁊ de iure non.
Contra testes deponētes cōtra verisimile: as sit suspicio falsitatis.

Quia verisimile.

Efficiot probatio requirit̄ ab illo qui probare vult quod non est verisimile. Diuiditur. Nam primo ponit causam finalem. Secundo prouisionem. Tertio prouisionis causam impulsiuā. secunda ibi: prouideas. tertia ibi q̄n. ¶ Casus literalis. R. capellanus dicebat quod H. presbyter cōcesserat sibi personatum ecclesie: ⁊ ab eo vicariam ipsius ecclesie idem. H. recuperat. ⁊ hoc dicebat se probaturum. ⁊. R. molestabat eūdem. H. significatum fuit domino pape. Super hoc scribit papa decano cassinensi dicens quod nō est verisimile quod. H. personatū ecclesie concesserit dicto. R. ⁊ vicariam ipsius ecclesie recepit ab eodem. vnde mandat decano ne super hoc probationem recipiat nisi communis fama loci habeat hoc. vl' nisi tales persone appareant de quibus non sit verisimile quod debeāt deierare: q̄r sepe cōtingit quod testes corrupti inducant̄ ad falsum testimoniū proferēdum. Ber.
1 ¶ † No. j. istū tex. cōtra permutātes beneficium tenue cum pingui. presumēda enim est talis permutatio fraudulenta ⁊ simoniaca. cū nō sit verisimile ꝙ sine causa resignet quis beneficiū pingue pro tenui. arg. hic ⁊ in c. super hoc. de renun. facit quod leg. ⁊ not. in c. ij. de renun. lib. vj. puto
d tamen⁎ quod hec sola presumptio nō sufficiat ad sniam proferendam: sed prestat legitimā causam indicendi purgationē seu aliter p̄cedendi. argu. in c. iter. de pur. ca. sed si adessent alia adminicula poterit snia ferri exemplum permutauit quis beneficiū pingue cum nepote iuuene habente tenue. hic enim concurrit suspicio sanguinis vltra tenuitatē beneficij. arg. x. q. ij. hec vsus prestatio: maxime si alter erat senex: ⁊ hoc videt̄ velle Joā. an. in d. c. ij. de renun. lib. vj. licet contrariū velit Joan. de lig. in c. j. de cle. non resi. sed p̄imū puto verius ⁊ quia valet argu. a cōiter accidētibus vt. d. c. j. ⁊ cōmuniter videm⁹ ꝙ ista fiunt in fraudem. hec puto vera nisi sit alia presumptio istam excludēs: vtputa quia non poterat secure morari in beneficio pingui vel alia similis. arg. de re-sci. ad supplicationē. ⁊. vij. q. j. pastoralis. ¶ Se-
2 cundo no. ⁊ tene mēti † ꝙ lz contra p̄sumptionem iuris admittat̄ probatio vt hic. ⁊ dictū fuit. ē. in
e c. q̄rto. tamen aggrauatur probans durioribus⁎ probationibus q̄n verisimilitudo est contra eū. Unde scias ꝙ quādoq̄ verisimilitudo est tanta quod non admittit probationem in contrarium vt in c. filij. de he. li. vj. ⁊ hoc puto procedere: vbi ius exprimit: sicut facit l. d. c. filij. vel sup illa presumptione statuit. vt dixi. ē. co. q̄rto al's semp admittitur probatio in contrarium lz exigatur strictior: vt hic. Quandoq̄ verisimilitudo est maxima: ⁊ tunc non admittitur probatio in contrariū nisi precedat prius aliqua cause cognitio: vt i. c. super hoc. de renun. Quandoq̄ est verisimilitudo magna non tā maxima. ⁊ tunc p̄cedat iste tex. vt admittat̄ p̄batio: lz debet esse clarissima sicut in causa criminali: vt hic ⁊ in. l. nō est verisimile. ff. quod metus causa. ⁊ hoc not. facit etiam quod
3 legi. ⁊ not. in c. solicite. de restitu. spol. ¶ † Nota quod contra testes deponentes cōtra verisimile est presumptio falsitatis: et sic non faciunt fidem nisi sint tales de quibus non est verisimile quod debeant deierare vel nisi habeāt aliquā presumptionem secū: puta famā vel q̄d simile. ¶ Opp. ⁊ videt̄ q̄ alio respectu nō valuerit hec permutatio: q̄r nō interuenit autoritas episcopi. ſ. de rerum permu. quesitum. cum simi. Sol. intelligendum est f̄m doc. quod hec autoritas etiā allegabatur. sed non est verisimile quod hec intercessissent sed falso modo allegabantur.

Sola

1 ¶ Sola cohabitatio maris ⁊ femine non inducit presumptionem in matrimonio.
2 Seruus in spiritualibus potest esse in iudicio.
3 Signum equiuocum ad plura nõ probat nec presumptionẽ facit pro altero tantum.
4 Delatio annuli in muliere est signum matrimonij.
5 Si maritus tenet vxorẽ extra lectũ ⁊ mensam nõ tractat eã vt vxorem.
6 Solum instrumentum dotis vel donationis propter nuptias an probet matrimonium.
7 An fama vel cogitatio probent matrimonium carnale vel spirituale.
8 An fama cum actis proportionalibus probet matrimonium.
9 Si probet per duos testes ꝙ vir iacuit cũ vna muliere: ⁊ vir intendat conseruare possessionẽ iuris matrimonialis: ⁊ hoc intendat mulier: an per hoc probetur matrimonium.
10 Maritus põt vendicare vxorẽ adiecta causa de iure canonico ⁊ de iure diuino: ⁊ datur etiam ei officium iudicis ⁊ interdictum ⁊c.
11 Dñs cõstituens dotem vel donationem propter nuptias seruo vel ancille videtur ei conferre libertatem.
12 Si probet ꝙ maritus dederit annulũ mulieri an p̄sumat mrĩmoniũ.
13 An si probet tñ ꝙ mulier portat annulum presumatur matrimoniũ.
14 Sola cohabitatio sufficit de iure ciuili ad probationem matrimonij.

Illud quoqꝫ. Per nominationem cohabitationem ⁊ famã probat coniugiũ
maxime si appareant instrumẽta dotalia. ita summat Joã.
andr. que summatio iudicio meo oĩno non colligitur ex isto
tex. tũ qꝛ in isto tex. nulla fit mentio de cohabitatione nec nominatione
vltra instrumenta dotalia. tum qꝛ per dictionem maxime sentit Joan.
and. ꝙ absqꝫ instrumento dotali fuisset hic per alia posita in tex. probatum matrimoniũ ideo magis inherendo litere summo sic. Per cohabitationẽ ⁊ diutinã famam de matrimonio ⁊ cõtractibus matrimonialibus ac alia adminicula probat matrimoniũ. h. d. Cõis diuisio secũda
ibi verũ. ¶ Casus literalis. Quedã mulier libera per. x. an. ⁊ vltra scienter cohabitauit cuidã seruo tanq̃ legitimo viro: ⁊ ab eo fuit carnaliter
cognita postmodum asserebat illum suum non esse maritum: sꝫ vir dicebat illam esse suã vxorẽ ostendens publicũ instrumentũ in quo se cõiuges nominabãt: ⁊ per quod ipm donationẽ ꝓpter nuptias fecisse eidem apparet. mulier asserebat instrumentũ istud factũ esse in fraudẽ vt
dñs seruo suo fraudaret insuper produxit testes ꝙ ille pluries rogat⁹
fuerat ab amicis mulieris ꝙ eã desponsaret: nec desponsasse nec desponsaturũ seipsam firmiter asserebat. vir predictũ instrm̃ ꝓducebat ⁊ quosdam testes qui viderãt eã annulos deferentem. ad hoc respõdebat mulier ꝙ hoc faciebat s̃m cõsuetudinẽ illarũ que panes vendũt. Judex super hoc consuluit papã ⁊ ipse respõdet ꝙ in hmõi dubietate fama vicinie dꝫ attendi: ⁊ si fama loci habet ꝙ vir ipsam in lecto ⁊ in mensa sicut
vxorem tenuerit. cogenda est mulier vt eidẽ viro affectu adhereat cõiugali: precipue si dictum instrumentũ ab eo sit factũ qui officiũ suũ fide
1 liter adimpleuit. Ber. ¶ †No. j. expressuꝫ in litera ꝙ sola cohabitatio
maris ⁊ femine etiã diutina nõ inducit p̄sumptionẽ mrĩmonij ⁊ qđ pl⁹
est etiã si masculus sit seruus ⁊ femina libera. nã prima frõte videret cõ
trarium. cũ non videat verisimile ꝙ libera velit cohabitare cũ seruo ꝑter affectũ coniugalẽ cum vix reperiat aliqua que cũ seruo velit etiã matrimonialiter cohabitare. j. de cõiu. ser. quasi per totũ. sꝫ rõ decidẽdi in
contrariũ est. qꝛ cũ matrimoniũ sit magnũ sacramentũ ⁊ maximi preiudicij non dꝫ iudicari ex leui p̄sumptione. argu. in. c. literas. j. eo. ⁊ in. c. lꝫ
2 ex quadã. š. de test. ⁊ de hoc aliqđ. j. super glo. in ver. vxorẽ suã. ¶ †Secũdo no. casum in quo seruus põt esse in iudicio nomine proprio ⁊ pro
iure proprio. s. causa petendi vxorẽ suã. in istis enim spiritualibus non
cuncatur dñica potestas sicut nec patria. de iudi. si annum. lib. vj. ⁊. c. j. et
quod ibi no. de cõiu. seruo. ⁊ de materia in. l. vix certis. ff. de iu. ⁊ in. c. nõ
a est. j. de sponsa. ¶ Tertio no. ibi: vendicãs. quod maritus[a] potest vendicare vxorem. ⁊ sic videt ꝙ maritus habeat dñium in vxorẽ cũ rei vẽ.
non competat nisi ratione dominij. l. j. et. l. nostrum. ff. de rei vẽdicatio.
⁊ no. in. c. examinata. de iu. Jn contrarium facit. l. si vxorem. C. de condi.
inser. vbi dicit ꝙ mulier est in potestate patris ⁊ non mariti. ideo dic vt
j. latius dicam. ¶ Nota hic apertissime ꝙ instrumentum donationis
propter nuptias. lꝫ in eo enuntietur matrimonium non tñ per hoc probat matrimoniũ sine aliis adminiculis. de quo. j. lati⁹ dicã. ¶ No. ibi:
desponsasse nec desponsaturum ⁊c. ꝙ lꝫ voluntas semel fuerit posita et
pluries repetita: tamen per varias ꝓbationes seu coniecturas põt pro
3 bari mutata. ¶ †Nota ibi: more illarũ que panes ⁊c. quod presumptio
surgens ex signo tollitur si probatur illud signum equiuocum ad plura. Ex quo colligitur quod signum equiuocũ ad plura nec probat nec
precise presumptionẽ facit pro altero tantũ facit. c. in presentia. de ꝓba.
E cõtrario vero signum ad certum quid restrictum probat vel saltẽ pre
4 sumptionẽ magnã facit de signato. facit. c. dilecto. de preben. ¶ †Item
ex hoc ⁊ ex tex. not. quod delatio annuli in muliere alio non probato est
signũ matrimonij. pro hoc. xxx. q. v. femine. vbi ponitur tex. quare vxori
datur annulus a marito ⁊ quare ponitur in quarto digito. ¶ Nota in
ver. verum quod in probatione matrimonij vbi vere probationes non
sunt pre ceteris attẽdenda est fama vicinie. ⁊ sic habes casum in quo fa

a ¶ Maritus. Quomodo ⁊ quibus modis debeat quis vẽdicare vxorẽ suã. vide do. Abb. in. d. c. non est. de sponsa.
Anto. Franci. ¶ Circa hoc an vxor possit vendicari a viro. dicas ꝙ lꝫ vxor non sit in dñio neqꝫ in p̃tate viri nisi quo ad vsum ⁊ debitũ carnis ⁊ maritalia seruitia ita ꝙ posset dici ꝙ directa rei vẽdicatio non possit

5 ma plurimũ valet. ¶ †No. ibi: in lecto[b] ⁊ in men
b sa ⁊c. duo signa ad presumendum matrimonium
inter virum ⁊ mulierem: vt quia vir teneat eam
in lecto ⁊ in mensa vt vxorem. Ex quo infert do.
Anto. quod si maritus tenet vxorem extra lectũ
suum ⁊ mensam nõ tractat eã vt vxorem ⁊ posset
vxor virum constringere vt eam in predictis et
aliis tractet vt vxorem. quod not. ⁊ adduco. c. ex
parte. de spon. ⁊ quod not. in. c. ij. de cõiug. lepro.
⁊ vide glo. in. c. manifestũ. xxxij. q. v. que vult vxorem non posse inuito marito vouere vt iaceat de
nocte cum camisia: quod nõ esset si vxor non teneretur secum iacere: ⁊ si tenetur vxor ergo ⁊ maritus cum quo ad carnale debitũ non iudicent ad
imparia in. c. gaudemus. de diuor. ⁊ facit descriptio matrimonij que sequitur in litera. ibi: indiuiduam vite consuetudinẽ retinens ⁊c. ¶ Not.
ibi: seruiat affectu coniugali. quod vxor tenet seruire marito. ⁊ alibi dicit textus quod est pene famula viri: vt in capi. hec imago. xxxiij. q. v. sed tu
pondera literam que qualificat hoc seruitium. vt
scilicet debeat seruire affectu coniugali. ⁊ sic non
sumitur simpliciter. Ad que autẽ teneatur vxor:
vide quod satis dixi in ca. literas. de restitutione
spoliatorum. ¶ Anteq̃ gl. iuxta ordinem attingam expediam intellectũ capituli. ¶ Quero igitur primo per que probatur hoc matrimonium:
cum fiat mentio de instrumento donationis propter nuptias in quo nominabãt se coniuges. Jtẽ
de delatione annuli. ⁊ papa respõdet quod in talibus fama vicinie magis debet attendi. ⁊ pondera verbum magis quasi sola fama non sufficiat.
Solu. glo. nostra tangit intellectum huius capituli in. v. locis. ¶ Primo in ver. nominationem.
⁊ in ver. donationem. ⁊ in ver. si fama. ⁊ in versic.
vxorẽ. ⁊ in ver. presertim. sed nullibi iudicio meo
declarat perfecte intellectum huius capituli. nã
in ver. nominationem solum dicit quod nominatio presumptionem inducit sed non probationẽ.
in versic. donationem. dicit quod instrumentum
donationis propter nuptias inducebat presumptionem sed non plene probabat. qꝛ non fuit factum super matrimonio per. l. neqꝫ sine nuptiis.
C. de nup. Jn ver. si famam. dicit quod fama per
se plene non probat: sed cũ aliis adminiculis seu
presumptionibus valet: quia que nõ prosunt singula ⁊c. sed non exprimit qualia debent esse alia
adminicula seu presumptiones. Jn ver. vxorem.
dicit qđ sola cohabitatio nõ probat mrĩmoniũ.
Jn versi. presertim dicit qđ fama cũ aliis sufficit
hic etiam sine illo instrumẽto: sed non dicit eum
quibus aliis forte habuit respectum ad cohabitationem ⁊ delationẽ annuli. Alia enĩ nõ allegabantur preter instrumentũ. Nominatio vero hic
non probatur extra instrumẽtum ⁊ videtur glossator magis in ista glo. q̃ in qualibet alia animũ
suum exprimere. sed certe si hunc intellectum habuit nõ recte sensit. Primo qꝛ hec lec. nõ cõgruit
litere que licet ponat in fine ver. presertim. nõ tamen per hoc intendit excludere totaliter probationem instrumenti sed innuit quod tunc maxime est attendendum si fuit confectum ab eo qui
suum officium consueuit diligenter exercere. Jtẽ
non videtur vera in se vt sola cohabitatio cum fama sufficiat: quia ex hoc sequeretur quod sola fama per se sufficeret. cum habitatio nihil probet.
Jtem essent ꝓbationes nimis fragiles ad tantũ
negotium probandum et nullibi hoc probatur.
imo vt dixi hec lectura in fin. innuit contrarium
cum ponderat instrumẽtum. Et hoc quo ad primum intellectũ quẽ sensit glo. sed eam saluando
posset dici quod ponderauit vltra famã cohabitationem diutinam: nominationem cõiugalem.
delationem annuli. ⁊ hec satis videntur sufficere

dari qꝛ illa nõ datur nisi dño cõtra
possessorẽ: vt i. l. j.
C. de alie. iu. mu.
cau. fac. ⁊ in. c. examiata. de iu. tñ potest vendicari adiecta cã quia vxor de
iure ca. sicut vẽdicat p̃r filium rõne
p̃rie p̃tãtis de iure romanorũ. vt in
l. j. §. per hãc. ff. de
rei vẽdi. imo vxor
fugiens a marito
posset repeti interdicto. de libe. ho.
exhi. s̃m Bal. in. l.
fin. C. de libe. exhi.
adde tñ qđ si vxor
fugit a viro etiam
culpa mulieris ꝑetere sibi caueri
a viro de nõ offendendo maxime si
vir sit senus et sit
suspicio offensionis: vt i. c. literas.
de restit. spol. imo
si iudex mulierẽ suspicaret de offẽdẽdo. ita qđ videret
non posse prestari
sufficientẽ cautionem a viro posset
illã vel recludere i
monasterio vel recondere apud aliquã honestã psonã. dicas tñ ꝙ non
obstante tali cautione p̄stita p virũ
posset ipse marit⁹
ẽt castigare: vt in
ca. ex transmissa. ⁊
ibi plene p do. abba. de resti. spol.
Sebasti. Sapia.
a ¶ Marit⁹. Uide
de hoc Card. in. c.
ex parte. in. vj. oppo. de restit. spoli.
Ray. in summa d
matri. in. iij. quo ⁊
qualr mulier possit petere quẽ i virũ. ⁊ bald. in. l. non
ignorat. i. iij. col.
C. qui ac. non pos.
⁊ i. l. neqꝫ natales.
i vj. col. C. de pba.
b ¶ Jn lecto. No. signa tractandi aliquã vxorẽ. aliud tñ
ẽ tractare aliquaꝫ
vt vxorẽ. aliud tractare aliquaꝫ honorifice vt vxorẽ.
vt dic̃ bal. i. l. c. ego
N. d iurein. l. ij. co
lũ. i v. ex his colligi. Jtẽ adde h̃ qđ
no. bal. i. c. ex trãsmissa. ad fi. j. colũ.
de resti. spo. ⁊ bar.

in.l.si vxor.§.si in ea.ff.de adul.

Sebastia. Sapia.
a ¶ Solū instr̄m. Uide Ro.ia fin. cccclvj. inci.nun quid p instr̄m do tis. Bald.in.l.ad pbationē.colū.ij. vsi.qro instr̄m.C. de loca.in autēt.si qs in aliquo.col. iij.vsicu.iuxta hoc qro.C.de edē.et in rubr.C.de puileg. do. in vlt.co.Jas. in pn.feu.col.vij. vers.ad cōtraria.
b ¶ Matrimoniū. An p instr̄m do tis vel do. ppter nup.pbet matri monū. adde bal. in.l.i.in pen.co.C. de puil.do.bal.in l.neq.C.de aupt. Ludo.ro.in.l.i.in pn.ff.de oper.no. nū.Bar.⁊ Sali.i p.autē.si quis.C. de eden.
¶ Adde ro.sing. c suis.fo.xiij.
Anto. Franc.
¶ An p instr̄m dotis vl donatio nis ppt nuptias pbet mr̄imonium dicas q illud per talia instr̄a nō p bat neq presumit quo ad vinculum mr̄imoniale.l. do nationes in cōcu binam.⁊ ibi Dy. no.ff.de do.et bal. in.c.j.in.§.natura les. in.ij. colum.si de feu.fue.ztro.et plene p Alex.in.l. si vxor.l.§.sz si ea. ff.de adul.⁊ Bar. in.q.incip. quidā hñs filiū.etiam tz Pet.de anch.in cle.j.ō pba.⁊ Jo. an.in.c.ex tenore. q fil.sint le.⁊ bal. in.l. filiuz diffini mus.de his q sūt sui v.l alie.iur.et in.l.ij.C.de fer.in xix.col. ⁊ j.l.ij.ad ff.de exe.rei iu.qō tū intellige veruz nisi quo ad repe titionē dot; date: vt l auf.vt fra. ff. in pn. ⁊ p Bal. in l. ab executiōe.C. quor ap.nō reci. ⁊ p Bal. in addi. Spec.in tit.de in integ.restu.in ver. p instr̄m.itez hoc veruz nisi quo ad filiationē probnn dam: vt p Flo.de scīō pe.in.l. ⁊ ba

siue alio instrumēto: vt ex infra dicendis patebit.
6 ¶ †Secūdus intellectus colligit ex dictis Jnn. q dicit q lz fama plurimū adiuuet: tn̄ per eā non indicatur matrimoniū sed ppter instrumentum quo cōtinet donatio ppter nuptias in quo se cō iuges nominabant. Donatio em̄ ppter nuptias locū non habet nisi vbi est matrimoniū.j.de dote post diuor.re.⁊ si necesse. Nec ob.q obijciebat in strumentū ia fraudē cōceptū: qz hoc nō pbabat nec psumebat ex quo notari⁹ cōsueuit suum offi cium fideliter exercere. Hoc tn̄ limitat fz alios ⁊ bene fm eum vt instr̄m dotis ⁊ donationis ppter nuptias pbet matrimoniū si nō agit de piudicio alteri⁹ matrimonij. alr̄ secus cū vba sunt necessa ria ad zctū mr̄imonij exprimētia zsensum de pre senti.j.de sponsa.duo. Examinemus pmo hūc in tellectū anteq̄ descēdamus ad alios. Host.dicit q p solū instr̄m a dotis vel donationis ppter nu n ptias nō pbat matrimoniū b etiaz si nominarent b se ibi ziuges alle.l.neq sine nuptijs.quā alle.hic glo.q quidē in hoc tenuit idē q do.Ant.hic.Nō ob.l.optimā.C.de zhen.⁊ cōmit.stip.vbi dicit q si in stipulatione dicit q seruus tuij fuit stipula tus ⁊c.⁊ p hec vba enūtiatiua ex quo sunt necessa ria ad stipulationis actū pbatur illū esse seruum tuij.nā fm eū illa verba enūtiatiua probant enū tiatum solū quo ad pbandū actum de quo prin cipaliter agit: cū act⁹ nō possit subsistere sine enū tiato.sec⁹ si simpliciter de enūtiato ageret: vnde ibi probat q sit seruus p illa vba enūtiatiua quo ad validitatē stipulationis cū sine hoc nō valeret stipulatio.secus si ageret de seruitute ad aliū effe c ctū: vt hic.⁊ dicit q hec est solennis limitatio c ad illam.l.optimā.sed certe ego allego glo.in v̄.⁊ ser num.q aperte hoc vult.⁊ sic intelligit ⁊ restringit illaz legē p.l.cū aliqs.C.de iure delib.vbi vr hoc pbari. ¶ Sed aduerte qz Bal.in auf.si qs in ali quo documento.C.de eden.referens dictū Jnn. hic dicit q text.fin.videt in oppositum in auf.vt fra.fil.§.illud quoq.iuxta prin.vbi dicit apte p bari q p instr̄m dona.propter nuptias insinua tum pbat matrimoniū.sed ipe reducit ad cōcor. q in preiudicium partiū inter quas zficit instru mentū pbat tale instr̄m matrimoniū: vt in pall. auf.sed in preiudiciū aliorū non.⁊ sic pcedat dictum Jnno.sz certe hoc voluit in limitatiōe quā postea fecit.et hāc opi.Bal.videt sequi do.Car. hic.sed hec opinio nunq̄ mihi placuit: imo de di recto z eam videtur tex.hic quē isti reuerētia cor salua nō videntur ponderasse.naz hic nō agebat de piudicio alterius matrimonij ⁊ zcurrebat nō solum tale instr̄m sed etiā diutina cohabitatio et annuli delatio.⁊ tn̄ papa non fuit ztentus his p bationibus: sed dixit attendendā etiā famā vici nie.si em̄ simpliciter p tale instrumētū pbaretur matrimoniū papa mandasset absq alia pbatio ne illā cogi. Jtē in fine tex.apte innuit q tale in strumētū solū adminiculet p̄sertim si est zfectum ab eo q officium suū diligēter exercebat: nec valet si dicat q instr̄m hoc erat vitiosum: qz h̄ fuit fal sum.fuit enim allegatio partis: vt.s.dixi.si enim fuisset verū non prestitisset adminiculū: nec fama aliqd pbaret cū p̄sumeret orta ex falso instrumē to ⁊ reprobato: vt legi.⁊ no.in simili.in.c.inter di lectos.de fi.instru.vnde ratione fraudis adhibi te fuisset p̄sumptum cōtra matrimoniū: q tamē non fuit vt hic patet.⁊ qō de iure nō probet cum principaliter agit de matrimonio est text.iuncta glo.in.d.l.neq sine nuptijs.⁊ in.d.l.cum aliquis. iuncta gl.in.d.l.optimā. Ad auf.vt fra.fil.respō deo q nō pbat id ad qō inducit si bene ponderet ibi em̄ solum pbat matrimoniū quo ad donatio nē propter nuptias.⁊ sic respectu eius qō princi paliter cōtinet in instrumēto.⁊ hoc negat nemo. cū tex.sit in.d.l.optimam.⁊.d.l.cum aliquis.non autem probatur ibi matrimoniū p̄cipaliter cū non ageretur ibi de matrimonio.⁊ quod hoc sit de mēte illius tex.primo patet ex rubro illi⁹ auf. nam ibi tractatur solūmodo de modo insinuādi donatiōes ⁊ ipsas zsequēdi soluto matrimonio

vnde in rubro non ponit de modo pbādi matri monium: sz potius ponit in auf. quib.mo.natu. effi.leg.§.qm̄.⁊ nigrum debet cōuenire rubro: vt not.in.c.tibi qui.de rescri.lib.vj.⁊ in.c.si sup gra tia.de offi.deleg.co.lib. Jtē hoc patet ex princi pio.§.illud quoq.de cuius.mente videt qō mēs imperatoris fuit ibi cōsulere ⁊ puidere mulieri bus.ne instrumētis cōfectis sup donatione pro pter nuptias perditis mulier nō valeat cōseq do nationē propter nuptias.patet enim ibi ex.§.se quen.vnde ibi pbat matrimoniū quo ad hoc vt posset consequi donationem soluto matrimonio c seu nd aliū effectū dum agitur de ipsa donatione si enim ibi ageretur p̄ncipaliter de matrimonio imperator nō cōsuluisset mulieribus vt facerent insinuari instrumenta donationis: sed potius vt facerent recipi testes qui interfuerunt ad ppetuā rei memoriā: vt in.c.significauit.⁊ in.c.albericus.
7 de testibus. ¶ †Tertiū intellectū sensit idē Jnn. qui dicit hoc esse notandū diligēter q si aliqs pe tit aliquā in vxorem ⁊ pbatur q per.x.annos si mul cohabitauerunt ⁊ fama viciaie habet qō eā tenuit vt vxorē obtinebit.nulla em̄ eque pbatio est ita bona in his sicut fama viciaie.et hoc dicit forti⁹ pcedere si agatur possessorio ad restitutio nem possessionis vxoris.vult em̄ in effectu q taz respectu possessorij q̄ petitorij sufficiat probare duo.s.cohabitationē per decenniū ⁊ famam vici nie qō eā tenebat vt vxorē.⁊ per idētitatē ratio d nis.idē puto dicēdū in matrimonio spūali d qō si dm quis stetit in aliqua ecclesia vt cleric⁹ vl vt rector: ⁊ pbat per famā vicinie q ita sit q nō solū iudicabit p eo in possessorio sed etiā in peti torio.arg.z.eo.qz verisimile. Et si zrium diceret sequeret magna absurditas q oporteret semper quoscūq habere paratas pbationes de sua cano nica institutione.sed ab hoc intellectu recedit fi naliter Jnno.dicens hanc absurditatē admittē dam ne sequat maior absurditas.nā sequeret fm predicta q si quis pbaret se domū vel possessio nem aliquā tanq̄ suam aliquāto tempore posse disse: ⁊ super hoc haberet famā vicinie obtineret etiā in petitorio: quod cōstat omnino falsum esse d fm eum cum habet necesse legitimum titulū pro bare atq dominium.l.in rem.ff.de rei vendica.⁊ C.eo.l.fin.quare concludit qō petenti ecclesiam vel mulierem non sufficit probare possessionem vel administrationem etiam cū fama vicinie nisi ⁊ aliud probet.alioquin is qui impetitur absol uetur.C.de proba.actor. Hostie.circa hoc multū instat ⁊ conclusio sua est quod hoc vltimū dictū Jnno.pcedere potest in domo possessione ⁊ hu iusmodi rebus propbatis: sed in ecclesia ⁊ vxore procedat primū dictum. Ratio diuersitatis pos set reddi fm eum: quia in rebus priuatis iudices ⁊ superiores non solent inquirere quale ius ha beant illis possessores.imo quandoq propter dominium negligūt.sed in ecclesia ⁊ vxore aliud est. nam iudices ecclesiastici solēt de eis ex officio in quirere: nec cōsanguinei solēt pati vt eorū cōsan guinea teneatur vt concubina saltē a pari vel in feriori.arg.de re iudi.cōsanguinei.nec subditi so lent ei qui non habet titulum libenter obedire. ideoq dicit q ex sola possessiōe temporaliū pos sessionum etiā cū fama vicinie non potest ita pre sumi pro possessore sicut in eccl̄ia ⁊ vxore.in illis nēpe verisimile est q si quis ecclesiā vt rector vel mulierez vt maritus longo tēpore tenuerit in ea ius habet.dicit tandē in talibus distinguendum vtrum factum sit olim recens satis ⁊ in hoc casu habent locū dicta Jnnoc.⁊ q statim dicā fm eū vel sit antiquū nimis ⁊ pcedit dictū Hosti.s.re citatum.qō autē in hoc casu dicatur satis recens vel antiquū arbitrio boni iudicis fm varias cir cunstantias dicit relinquendum.arg.in.c.de cau sis.de offi.deleg.⁊ remittit ad id qō de tribus et x.annis no.in.l.si filius.in.j.gl.C.de peti.her.dicit tn̄ q q̄uis p̄sumat pro illo q diu ecclesiā possedit si nō zstaret de intrusiōe vel alio vitioso ingressu olim poterit remoueri.ad hoc qō legi.⁊ not.in.c. dilecto.

rō.l.§.si querit.ff. si ser.ven.vbi alle. dictū tex.in auf.vt fra.fil.in pn.et ibi ēt dicit se credere q pbet p talia in stra quo ad ipsos zhentes p ea q ha bent in.l.optimā. C.de cōtrahē.⁊ cō. stipu.
¶ Limitatio. no ta ad intel.limita tionē.l.optimā.q si in instr̄o aliquid enūtiatiue pferat qō sit de substātia ⁊ validitate illius actus tale instr̄m pbat iter easdē p sonas in istis ter minis ppue pce dit regula.d.l.op timā.quātum aūt nd aliā nō pbaret etiā iter easdē pso nas. Et hāc limi tationē seu decla rationē do.Anto. ad.d.l.optimā. re fert ⁊ multū no.d. mathe.in no.lxx. Et nō adō Aug. idē dicētē l.l.iuris gētiū.§.qō fere.ff. de pac.d.alex.i zsi. cxxvj.lcip.viso et examiato pcessu.i xō.col.ad fi.cū se.
¶ Adō quod vo luit Ro.sin. suis. fo.xvj.⁊ cōsil.lxij.
¶ Spūali. Utrū ille q diu fuit i pos sessiōe pacifica bñ ficij haberi debeat p plato siue agat petitorio siue pos sessorio vide qō de hoc no.do.Ant.⁊ ibi notant in.c.ex frequētib⁹.de in sti.et qō no.d.ant. in.c.ex insinuati o ne.⁊ qō ibi not.de pcu.⁊ facit ad hoc q ipse not.in.c.al bericus.in.vj.col. post Hos.ibi.⁊ qō ibi late not.de tes. vide Do.in.c.si in dex.de sen.exco.

8 dilecto.de preben. ¶ † In alia parte tex.dicit Hostie.quod
fama cum his duob' q in eodē paraphide vel incisorio secū
comedit.sicut vxorē induit:ad ecclesiā mittit:in lecto suo re-
cipit:matrimoniū psumptum inducunt.qn vero tenet illam
vt ancillā:vestit vilibus vestibus:mittit ad aquā. lectū ha-
bet separatū ad quē declinat qn placet nō ipsa vero ad suuz
venit tūc psumit stuprum.xxx.q.v.aliter.z sm hoc dicit q
magis qd ponitur in tex.stat cōparatiue:cū enī in his mul-
tum operetur fama.s.c.pri.vult hic tex.eā magis.i.pre cete-
ris considerandā quasi dicat sm eum euidentior est hec pba-
tio q pbatio instrumēti q̄uis et illud coadiuuet: vt in fine.
et videt Hosti.velle pdicta pcedere etiā in facto recenti: sed
maxime dicit pcedere in facto antiquo. ¶ Ex his dictis ego
collige quartū intellectū.q fama vicinie super matrimonio
cū predictis adminiculis pbat matrimoniū.qd autē hic di-
citur de instrumēto nō esse necessariū.q2 ponderat tanq ad-
miniculās vnde sufficiunt adminicula alia predicta loco hu-
ius.z sic declarat Hugo quartum intellectū do. Anto.dicit
q si pbant hec copulatiue:scz q eā tractauit in actibus par-
ticularibus vt vxorē:z q hoc habeat cōis opinio et fama vi-
cinie indubitanter procedit dictū Hosti. sed litera ista pbat
plus sm eum:videlicet q si sola fama vicinie habet hoc q eā
tractauerat vt vxorem in particularibus proportionalibus
vxori q ɔcludit matrimoniū psumptū qd dicit nota. et hoc
dicit satis pcedere qn tractat' fuit longi tēporis vt decēnij
vt pbat litera.z sic dicit hic casum in quo fama obtinet locū
plene pbationis:q2 probat tractatum in particularibus ad
matrimoniū z tractatus probat matrimonium.hec sunt ver-
ba sua formalia. ¶ Ex quibus potest elici quintus intelle-
ctus:sed profecto hic intellectus nullo modo est verus si in-
telligit q sola fama etiā de particularibus actibus propor-
tionalibus matrimonio pbat ipm matrimoniū vt vba sua
sonare videnf:nā vt.s.dixi tex.requirit famā pre ceteris:non
autēz q sola fama probet:vt ipsemet dns Anto.videt velle
hic in alio mēbro.bene aūt pbat hec litera q fama pre cete-
ris valet:nō solū qn est de matrimonio sed etiā si est de acti-
bus particularibus proportionalibus matrimonio: requi-
runt tn alia adminicula z hec erant de quibus.s. z sic habes
dicta aliorū ordinata que hic confuse per alios recitantur.
Ego dico sic q aut querit nunquid sola nolatio.i.q nola-
bant se coniuges pbet matrimoniū:z dico q non sine nola-
tio sit facta in instrō vt hic inducendo:vt.s.siue sit facta ore
pprio:q2 sepe fornicatores siue adulteri ad palliādū delictū
appellant se coniuges:vt no.Inno.in.c.ex parte.de restitu.
spo.z videt probari in.l.nō nudis.z in.l.non epistolis.C.de
pba.Aut querit nunqd sola cohabitatio sufficiat : et dicen-
dum etiā q non.vt hic z in.d.c.aliter.xxx.q.v. Aut queritur
de instrō cōfecto sup dote vel donatione pter nuptias.z di-
cendū q plene non probat vt hic.z.s.plene dixi. Idē dicen-
dum de sola fama:q2 illa regulariter non pbat ea que sunt
grauis preiudicij:vt.s.dixi.z plene in.c.veniens.j.s. de testi.
qd probat hic inducēdo.vt.s.Aut pbat fama vicinie z tra-
ctatus matrimoniales.s.q eaz tenebat z tractabat in oībus
vt vxorē.Hosti.et do. Ant.dicunt hoc sufficere. qnimo dns
Anto.videt hoc pro indubitato habere:vt patet ex pdictis.
Ego puto ista sola nō sufficere in facto recēti: q2 fama plene
nō pbat.Alia vero adminicula cōcernūt poti' possessionē
q pprietatē:z matrimoniū debet vere pbari cū nō sit verisi-
mile q fuerit clandestinū.facit.c.ex trāsmissa.z.c.ex parte. de
resti.spol.nec iste pbationes fame et tractatus admittuntur
in facto pprio:q2 pbationes debent esse clare ex quo factum
sui natura est pbabile:vt not. Innoc.in.c. veniens. de verb.
sig.lib.vi.facit.c.in presentia.de proba.nā z dominiū rei pro
pbane vbi nō agif de tanto piudicio non pbaf per famaz et
huiusmodi actus:vt dixi post do.de ro.in.c. cū ad sedem. de
resti.spol.z sequif ibi do. Ant.fortius non debet sufficere in
casu nostro vbi agif de maximo piudicio.arg.c. vbi pericu-
lum.de elec.lib.vi.Non ob.iste tex.q2 vltra famā hic erat diu-
tina cohabitatio scz.x.annorū: z instrumētū donationis p-
pter nuptias et annuli delatio.Et q mulier niteretur has
presumptiones infringere:nō tn pbauit. z idē puto et forti'
in matrimonio spirituali vt illa duo sola nō sufficiāt preser-
tim cū fama facile orif ex possessione.z plari hodie sunt mul-
tuz negligētes ad inquirendū.z sic sto cū Inno. nisi alia ad-
minicula ɔcurrāt.Vñ dico ponendo verū intellectuz huius
capituli:qd solū pbat q diutina cohabitatio puta.x.anno-
rum cū fama nō solū de matrimonio sed etiā de tractatibus
b matrimonialibus^b vna cū aliis adminiculis plene pbat ma-
trimoniū:nec curo an concurrat instrumētū dotale vel non:
q2 hic ponderaf tanq adminiculans nec multum cōsideraf:
vt patet in tex.in ver.psertim.z sic idē dico si esset instrumen-
tū z succedat aliud adminiculū.arg.in.c. cū causam.de pba.
et per hoc puto q si probatur diutina cohabitatio et fama
de matrimonio ac per testes pbanf actus particulares ma-
trimonij:puta q2 eam in lecto:tabula seu mēsa:et aliis cōmu-
nibus tractabat vt vxorē:qd satis pbet matrimoniuz absq
aliis adminiculis.z sic probatio actuum particularium suc-
cedat loco instrumēti de quo hic. nā hic nō probabātur vere
illi actus particulares sed solū per famā:merito ponderatur
etiam adminiculū instrumenti.z idē dicendum in similibus
adminiculis.z per hoc habes clarum intellectū hui' capli.
9 ¶ † Sed circa pdicta quero. qd si quis petit aliquaz in vxo-
rem z nihil probaf de fama sed solū per duos vel tres testes
probaf q vir cū muliere iacuit z stetit volens vel intendens
querere z conseruare possessionē iuris vel vinculi matrimo-
nialis:z mulier hoc idē sciebat z intendebat q vir. Inno.di-
cit q inter tales iudicabif matrimoniū.z si spoliatio interue-
nerit est restitutio fienda.z q Inno.hoc dixerit sub dubio
forte.Hosti.tn oino putat hoc sufficere qūs ad probationez
veritatis matrimonij dūmodo habeāt intētionem ipsam et
expresserint coram testibus:alr non prodesset voluntas mē-
te retenta.l.si repetēdi.C.de condi.ob causam. nec testes pos-
sent super ea deponere : q2 non possunt diuinare in.c.vt no-
strum.vt eccl.benefi.nec possunt deponere nisi de his que in
eorum presentia gesta sunt.iij.q.ix.testes. ¶ Ex his infert.q
matrimonium pōt contrahi sine verbis etiam inter eos qui
fari possunt.et ex illa questione dependet ista. ideo de hac re-
mitto te ad ea q notanf in.c.tue.de spons. ¶ Opp. veniendo
ad glo.et videf q huic mulieri cōpetebat alia exceptio vltra
enumeratas in text.vcz q vir erat seruus:vt in.c.proposuit.
de coniug.seruo.Sol.contrarium procederet si ignorāter ha-
bitasset cum eo:sed hic sciebat illuz esse seruum. z sic non ob.
contrariū:vt in.c.proposuit.z in.c.si.eo.titu. z hoc voluit in
10 effectu glo.j. ¶ † Oppo.secundo contra tex.z videf q iste ser-
uus non poterat istam mulierē vendicare : q2 rei vendicatio
competit domino rei ratione dominij.l. in rem.ff. de rei ven.
sed maritus non habet dominiū in vxorē: tū q2 est libera:tū
q2 dicitur socia humane z diuine domus.ff. de ritu nup.l.j.z
not.glo.xxvij.q.ij.in princi.facit.xxxiij.qō.v.c.si. Sol. glo.ij.
metu contrarij vt arbitror exponit ver.vendicans.i.eam pe-
tijt in suam vxorem quasi sentiat quod non proprie vendica-
bat. Innoc.capit illud verbum proprie dicens.quod mari-
tus vendicat vxorez non proprie simpliciter sed adiecta cau-
sa de iure canonico sicut filius petitur per rei vendicationez
adiecta causa de iure quiritum.i.romanorum . Aduerte re-
spectu filij.vide glo.satis plenaz in.c.ij.de conuer. infide.re-
spectu vxoris.vide Ioan.and.in addi. Specu.super tit.qui
filij sint legi.vbi post Roffr.dicit quod mulier non est in po-
testate viri iure romano:sz in officio.vt.l.assiduis.C.qui po-
tio.in pig.habē.z sic non vendicat eam proprie: sed agit in-
terdicto de vxore exhibenda si ab alio detinef:vel p vtile in-
terdictū de libero hoīe exhibēdo si ab alio non detinef.si aūt
sui ɔtrouersiam vxor facit petitur officio iudicis.C. de insti-
tu.z substitu.l.reprehendenda.dicit etiā ibi Ioā.and. quod
officiū iudicis super reintegratione possessionis matrimo-
nij potest implorari etiā in foro seculari dūmodo non dispu-
tetur de titulo matrimoniali seu de substantia vinculi:quod
idē est.in omni tn casu pōt agi corā iudice ecclesiastico: vt in
c.non est.j.de sponsa.Si aūt vxor esset in potestate viri vt est
iure lombardorum bn posset vendicari:sm euz.et sic cum eo
transit simpliciter do.Ant. Vide vt clarius habeas hāc ma-
teriā.rei vēdicatio pprie nō cōpetit nisi ei q acqsiuit dñium
de iure gentiū aut iure ciui.vt dicit tex.in.d.l.in rem.in pnci.
ff.de rei vend.vnde liberas personas p hāc actionē vendica-
re non possumus: lz sint in potestate nostra nisi adiecta cau-
sa illius iuris quo sunt in potestate nostra.nā per adiectionē
illius cause restringif vendicatio vt non denotet simpliciter
dñium sed potestatē cōpetētez iure expresso:vnde pōt pater
vendicare filiū adiecto iure romanorū: q2 illo iure fuit intro-
ducta patria potestas.insti.de pat.pote.§.ius.Eodē modo
pōt abbas vendicare monachū suū:et platus clericum suuz
adiecta cā de iure canonico:sicut ciuitas vendicat ciuē suum
adiecta cā de iure ciuili.l.de iure.ff.ad mun.z sic de similib'.
hoc legi.z not.in.l.j.§.per hāc.ff.de rei ven.Ad propositum
ergo inferendo:si vxor esset in potestate mariti aliquo iure:
tunc posset vēdicari adiecta causa illius iuris.De iure autez
ciuili non est in potestate mariti sed sui patris. si vxor nō est
c emancipata:nisi quo ad debitū carnis^c et quo ad operanduz
q2 operaf ad lucrū mariti:vt est text.cum glo.in.l.si vxorem.
C.de condi.insfer.z.l.sicut patronus.ff.de oper.libe.z vide de

Sebasti. Sapia.
a ¶ Qd fama. Ex quibus actibus pbet mrimoniū. tradit bal. in.c.ex transmissa. in.ij. col.s.de resti.spo. z in.c.ego eiū.l.ij. col.j.de iureiur.

Sebasti. Sapia.
b ¶ Matrimonialibus. Facit q ex diuturnitate temporis psumunf legitime solennitates vt late tradit Ias.in.l.j.col.vj. C.q admit.et in.l. q in aliena.in prin-ci.ff.de acq. here. z in.l.sciendū.col. v.ff.de verb.obli.

Sebasti. Sapia.
c ¶ Debitum carnis. Vide Alexā. in cōsi.xlij.z in cō si.cxxi.in.iij.vo. lu. vbi ponit quomodo et in quib' teneaf operari: et nunqd si aliquid acqrit: acqrit patri.vide etiā Ias. in.l.j.colū.j. C. de lega.

¶ Utrū creatus tabellio ab inferiore a pricipe possit ɔficere instrumētū extra locū vbi est creat⁹. de hoc vid p do. de Ro. deci. cclxxix. fm ordinē meū nouiss. z p do. in. d. c. romana. §. fi. hic alle. z p bal. i. l. i. ff. d offi. pcō. z pulchre p Bal. i. l. cūctos pplos. i pe. char. ꝟ. ndeq̄ ro circa hic alleg.
¶ Adde Pan. d ca. consil. ccxxi. in ꝟ. impressis. Anto. Francis.
¶ Dicas circa h an notari⁹ ɔficiēs instrumētū extra territoriū ciuitatis qd si est creat⁹ a papa vel iperatore q sunt dn̄i toti⁹ orbis: vt in. c. cūcta p mūdū. ix. q. iii. z l. i. depreca tio. ff. ad. l. rho. vl ab habētib⁹ ptātē ab eis pn̄t. vbiq̄ ɔficere istrumēta. sec⁹ aūt si essēt creati a pplo vel ciuitate: q2 tūc nō possent ɔficere istrm̄ extra territorium creātis p ea q̄ habentur in. l. ii. ff. de offi. procō. z habetur p Jo. de lig. in tracta. de senten. excō. l. ix. char. in ver. scdo dicebā. z faciunt ea q̄ plene habent i. l. fi. de iurisdi. om. iudi.
Sebastia. Sapi.
b ¶ Cuitātes labores. Uide Alexā. in ɔsi. clii. incip. videt pma ɔsideratiōe dicēdū. co. ii. in pri. l. ii. vo. vbi dicit q̄ cauti notarii ponūt in si. originalis. nota breuiarii inci. tūc em̄ talis clausula habet vi subscriptionis vid eūdē Alc. in ɔsi. xli. incip. viso tenore. l. i. vol. vbi ponit an notari⁹ debeat scribere manu ppria.

omnes populi. ff. de iusti. z iure. z. l. i. de offi. pcō. z. l. nonenim. ff. de adop. z Bal. in. l. cunctos populos. C. de summa trini. z Spec. vbi. s. qui pl⁹ sentit scilicet quod prelati in eorum iurisdictiōe seu in spiritualibus pertinentib⁹ ad eos possunt tabelliones creare. facit. c. quoniam cōtra. de probatio. z in. c. abbate sane. z qd ibi no. de re iudic. lib. vi. ¶ Sed dubiū est an vbiq̄ locorū possunt predicti instrumenta publica conficere. et hec est
9 subtilior questio. ¶ †Cōcludo qd creatus a papa potest exercere officium in terris subiectis pape z in spectantibus ad suam iurisdictionē: z idē in creato ab Imperatore respectu sue iurisdictionis z territorii sicut dixi in papa. arg. in. c. si duobus. de appella. Creatus autem a papa non potest in terris imperii: nec creatus ab imperatore in terris ecclesie nisi per viam approbationis seu de ɔsensu partium. Nam potestas a principe cōcessa potest exerceri extra territorium in his que sunt volūtarie iurisdictionis z potestatis. vt. l. ii. ff. de off. procon. z. c. nouit. z quod ibi no. de offi. deleg. alis secus. quia extra territoriū concedentis censetur priuata persona. l. iii. ff. de offi. presi. facit. d. c. si duobus. instrumentum tamen confectum intra territorium constituentis facit fidem etiam extra territoriū: quia fides iam orta est in loco constituētis. z idem est in creato ab inferiori a principe. arg. l. i. C. de eman. li. et. c. cum dilectus. s. eo. ti. tenet Barto. z Bal. z Spec. vbi. s.
[illegible] Si vero tabellio fuit constitut⁹ ab alio⁹ q̄ a principe: tunc aut instrumentum fuit scriptum intra territorium constituentis: z facit fidem ibi et extra etiam si ab extraneis fuit rogatus: q2 inspicimus locum vbi instrumentum scriptum fuit. d. l. i. z quod nota. in. d. l. omnes populi. Aut extra territoriū: z tunc aut inter extraneos z sunt opi. Sed communiter est opi. quod non facit fidē: vt sentiunt predicti docto. in loco prealleg. z videtur tex. in. c. romana. §. sed nec. de fo. compe. li. vi. z ibi hoc aperte tenet Jo. and. post Spe. de fam. Aut inter subditos constituentis. z idem videntur communiter predicti docto. sentire excepto Bal. Mouentur quia iurisdictio etiam volūtaria ab alio concessa q̄ a principe nō potest extra territorium concedentis exerceri. d. l. ii. ff. de offi. procon. cum ibi not. z in. d. §. sed nec. Bal. in. d. l. cunctos populos. tenet contrarium. Mouetur quia tabellio non exercet iurisdictionem: sed habet officium quoddam sine iurisdictiōe: sed tale officium nō astringitur territorio. arg. in. l. querro. ff. de sol. Sed in contrarium facit iudicio meo quia officium tale non extenditur extra territorium constituētis. dicitur enim notarius seruus publicus in. c. ii. de vsuris. lib. vi. sed constitutus ab alio q̄ a principe non potest dici publicus extra territorium constituentis. argu. in. d. l. ii. ff. de offi. presi. z satis in hoc posset stari consuetudini: vt dicit Specu. in. d. §. ver. scias qd tabellionatus. arg. c. cum dilectus. s. eo. tit. Et circa hāc materiam vide no. in. d. c. per venerabilem. z i. c. sicut te. ī. ne cleri. vel mona. vbi tractatur vtrū cōstitutus in temporalibus possit conficere instru-
10 mentum in spiritualibus. ¶ †Unum quotidianum, nolo hic omittere quod ponit Spe. in. d. §. restat. ver. quid de hoc quod faciunt quotidie ta-
b belliones. nam ciuitātes labores^b z quādoq̄ forte nescientes faciunt formam instrumēti per aliquem contrahentium ordinari z ipsi postea scribunt z in publicam formam redigunt nunquid possint. dicit qd sic. vt. xii. q. ii. cum redemptor. ibi scribendam dictauimus zc. ipse tamen notarius postea per se diligenter cōsiderabit singula verba z quod ei videbitur emendabit. melius tamen est si id per se faciat cum ad hoc teneatur fm eum. z hec no.

1 ¶ Quid sit exemplatio: qd publicatio: quid insinuatio.
2 Exēplatio īstrumēti corā quo iudice possit fieri. Uicarius epi habet ordinariam iurisdictionem.
3 Uitia visibilia instrumentorum impediunt exēplationem: inuisibilia non.
4 Unus notarius sufficit qd exēplet z non requirūtur plures.
5 Exempla solenniter scripta eandem habent fidem quam habent originalia.
6 Partes cū auctoritate iudicis possunt facere quod vna scriptura priuata exempletur.
7 Consensus partium quod scriptura priuata exēpletur sine iudice preiudicat eis ratione pacti vel confessionis.
8 Exemplatio preiudicat presentibus: vel cōtumaciter absentibus.
9 Coram quo iudice petenda est exemplatio.
10 An z quando testamentum faciat fidem sine publicatione.

Si instrumenta.

Instrumentū exemplatum per tabellionē autoritate ordinarii eandē vim habet cū originali. primo ponitur questio. secūdo solutio ibi: coram. Materiā huius. c. plene expediui in. c. albericus. z aliquid tetigi in. c. significauit. de testi. ideo hic leuiter transibo. ¶ Casus literalis. Aliqua instrumenta propter vetustatē vel aliam iustam causam quasi consumpta sunt petūtur exēplari queritur quid fieri debeat. Respondet papa q̄ presententur corā ordinario vel coram delegato specialiter ad hoc deputato: ille postmodum inspiciat diligēter illa instrumēta z si in nulla parte sui vitiata sint: p̄cipiat illa exemplari per publicam personā. z habebūt eandē autoritatē cum originalibus. Her. ¶ No. i. q̄ omnis scriptura faciens ad instructionē alicuius cause potest peti exemplari. hoc colligitur hic in ver. instrumēta. qd est verbū generale comprehēdens omnē scripturā facientē ad instructionē cause. vt in. l. i. ff. de fi. instru. facit. c. peruenit. el. i. s. de testi. cog. z generaliter fm Inno. z Host. omnia de quibus nō habetur sufficiens documentū z timetur probādi facultas possunt peti exemplari z publicari ne pereat probandi cōmoditas: etiā si sint dicta testium: vt in d. c. significauit. z. c. albericus. z dixi plene z plenius in. d. c. alberic⁹. facit. l. curēt. ff. de testi. z. l. in lege aquil. ff. ad. l. aqui. ¶ No. ii. ibi: vel aliam iustam causam. q̄ omnis causa iusta sufficit ad petendā hanc exemplationē z publicationē z pōt dici iusta causa omnis causa per quā timetur verisimiliter ne pereat probandi facultas: hoc probat verbū antecedēs ibi: propter vetustatem iuncta illa dictione vel aliā. nā dictio alius facit positionem eiusdē qualitatis cum precedētibus. vt no. in. c. sedes. de rescrip. z ponit Host. aliqua quotidiana exēpla vltra glo. Pone enī q̄ originalia sunt transferenda ex causa ad locum remotum: z timetur de perditione in via vel consumptione. ex hac enī causa poterit peti vt exemplētur vel forte originalia sunt scripta in papyro. de confir. vti. vel inuti. cum dilecta. vel sunt cōmunia inter heredes vel socios quorū quilibet eget vno. l. si que sunt. ff. fami. hercis. z de fi. instru. l. fi. nec debet iudex hoc negare fm Hostiē. etiam si contra ipsum sit vt in aut. de defen. ciui. §. sed neq̄. colla. iii. Ex hoc z ex tex. infero. q̄ cessante iusta causa iuste denegatur exemplatio: nam posset esse alias perniciosa cum forte originalia sint corrupta: z sic vitium non poterit amplius detegi cum non
1 sit amplius necesse originalia pducere vt in fi. tex. colligit. ¶ †No. iii. ibi: exemplari. q̄ instrumenta alias publica proprie petūtur exemplari non autem publicari cum ex se sint publica. Exemplum tamē etiam debet esse publicum: alis non faceret fidem. vt in. c. i. s. eo. vnde dicit hic Inno. q̄ proprie loquendo autentica et publica exemplantur: priuata vero z non autētica publicantur qd no. vt habeas rectū modū loquendi. z dic quod insinuatio proprie differt a predictis. fit enim quādo in re disponente actus geritur z describitur in actis publicis coram iudice. pone exemplum in donatione excedente trecentos vel quingētos aureos iuxta. l. sancimus. et. l. si quis pro redēptione. C. de dona. z de hac
2 insinuatiōe vide plene p Bar. in. d. l. modestin⁹. ff. de solu. ¶ †No. hic quod exemplatio debet fieri coram ordinario iudice seu ipso autorizante vel coram delegato ab eo specialiter deputato. Et ex verbo specialiter infertur secundum Joan. an. quod delegatus deputatus ad causam non prestat autoritatem huic exemplationi etiam si instrumentum faciat ad causam illam: sed oportet vt specialiter ad hoc deputetur. quod no. ex hoc etiam voluerunt inferre Goffre. Uincen. z Hostiē. quod per generalem vicarium episcopi hoc non poterat expediri: quod falsum est fm Joan. and. et bene: quia vicarius episcopi habet ordinariam: vt nota. in. c. suam. de offi. iudi. z in. c. perlectis. xxv. dist. z in. c. licet. de offi. vica. lib. vi. sed posset dubitari de officio foranei qui habet delegatam: vt not. in clemen. ii. de rescrip. habet tamen eam ad vniuersitatem causarum ex quo in aliquibus equiparatur ordinario. vt not. gl. in. c. cum causam. de appella. sed puto per istum tex. quod sua potestas ad istum casum non extendatur. facit quod dicam in. d. c. cum causam. An autem oporteat ordinarium habere administrationē. Hostien. hic quod sic. et idem dix. s. c. proximo. in casu illius. c. sed tu in hoc dic vt ibi dixi. ¶ No. officium iudicis adiri super hac exemplatione. debet enim priuilegia vel instrumenta coram eo presentata diligenter inspicere. z si in nulla parte vitiosa reperit mandare per publicam personam exemplari. non ergo sufficit eius simplex autoritas. Et ex hoc infero cōtra practicam hodiernam. nam tabellio qui transcribit attestatur quod ipse diligenter inspexit et nullum vitium reperit zc. quod est officium iudicis z non tabellionis: vt colligitur hic in tex. z ideo deberet dicere quod
iudex

a ¶ Ubicūq̄ imminet instans periculū perditionis instrumētorū pōt
exēplari instrumenta parte nō citata q̄d perpetuo tene mēti.⁊ pro hoc
facit q̄d no. Do. post. Host.⁊ Jo.and.in.c.pro humani.§.fi.in antepe.
col.de ho.lib.vi.⁊ adde q̄d illud dictum Inno.alleg.pro singu.⁊ sequi
tur Ang.in auē.si quis in aliquo.C.de eden.

Pau.de cast.in cōsi.xci.incip.super eo ꝙ querit.Oldra.in ꝯsi.cccxiij.
incip.circa primū.Alexan.in consi.iij.incip.videret in.ij.col.in.ū.vo.
d e✝Sebasti.Sapia.¶ Quod tabellio.Uide ange.in.§.⁊ hec insupec.
in auten.vt sponsal.largi.Moder.post Bar.in autē.si quis in aliquo.
C.de eden.et Feli.in.c.albericus.col.ij.ʒ.de testi.vbi tenet post Car.ibi

¶ Adde Frācis.
areti.xxxvi.
b ¶ Adde q̄d licet
exēplatum auto
ritate iudicis eq
polleat originali
instrumento scri
pto manu publi
ci notarij de con
tractu rogati et
habeat executio
nem paratam nō
habebit locum in
exemplato auto
ritate iudicis: qñ
nō est scriptū ma
nu notarij de con
tractu rogati. gl.
est nota.quam ibi
hic ponderat bal.
in.l.ꝓbatorias.in
versic. autoritate.
C.de divers.offici.
lib.xij.ad hoc fa
ciunt que no. post
do. Abba.in.c.in
his.de verb.signi.
¶ Addo Ro.ꝯsil.
ccv.et.cciij.
Anto.Francis.
¶ Quomō fiat
exemplatio alicu
ius instrumēti vel
alicuius scriptu
re et ad quē finem
fiat et ad cuius in
stantiaʒ. vide per
Specu.in titu. de
instru.edi.§.ij.
in prin.⁊ in versic.
vbi autem.et seq.
et in.§.iiij.et in.§.
vij.⁊ adde q̄d illa
proprie dicuntur
exempla seu exem
plaria q̄ per aliaʒ
manum quaʒ per
eum q̄ est roga
tus de instrumen
to transcribuntur
ex originali quo
niam si essent per
eādem manū no
tarij rogati factā
dicerētur origina
lia.de quo in auē.
de tabel.in.§.fi.et
in.l. vnum ex fa
milia.ff.de lega.j.
⁊ per Bar.i.l.sem
pronius.ff.de leg.
ij. et vide Bal.in
l.in bone fidei. in
iiij.colū.C.de reb.
cred. vbi dicit q̄d
exemplū scriptuʒ
per notarium bo
ne fame sine auto
ritate iudicis fa
cit semiplenā pro
bationem de qua
materia plene tra

index diligēter inspexit ⁊ nullo vitio reperto mā
dauit sibi vt exemplaret.nec est dānosum:imo est
vtile si notarius vult etiam attestari de suo sensu
quod sibi etiaʒ videbatur omni vitio carere sicut
in simili dixi post Inno.in.c.qm̄ ꝯtra.de proba.
cum iudex deprehendit testem variare.⁊ hoc no.
quia ꝯmuniter in hoc erratur ex defectu nō pon
derandi diligenter verba tex.An autē iudex de
beat partem cuius interesse posset facere citari.
Inn.ꝙ sic.tu vide quod latius circa hoc dixi in
3 d.c.alberic⁹.¶ †No.ibi nulla sui parte ⁊c.ꝙ vi
tia instrumenti si que sunt impediunt hanc pu
blicationem seu insinuationem.non enim debēt
insinuari nisi prius decernatur causa cognita su
per illis.arg.in.c.cum dilecta.de cōfir.vti.dic ta
mē ſm Host.⁊ Jo.an.ꝙ aut vitia sunt visibilia
vt cancellature rasure ⁊ similia:⁊ impediūt hanc
exemplationem quod intellige.vt.ʒ. dixi sc; nisi
prius tollatur illa suspicio per testes vel alio mo
do legitimo.Aut vitia sunt inuisibilia:vt q̄d in
strumentum fuit confectū ab excōmunicato vel
seruo ⁊ similia ⁊ non impediunt:audiret tamē cō
tradicens ⁊ scriberet cōtradictio:⁊ reseruaretur
disputatio ad aliud tēpus in auē.de testi.§.si ve
ro.de test.significauit.⁊ de prior.ex parte.que in
ca clare hoc nō probāt dictū tñ placet ⁊ pōt esse
diuersitatis ratio inter primū casum ⁊ secūdum
nam si in primo casu fieret statim exemplatio nō
subesset postea remedium impugnandi cū nō sic
opus producere amplius originalia i quib⁹ dū
taxat vitia insunt. Sed in secūdo casu nullū sub
est periculū cum vitium sit extrinsecū.q̄d proba
ri pōt sine productione originaliū.⁊ ideo pōt di
stingui per alia verba inter vitia extrinseca ⁊ in
4 trinseca.¶ †No.ibi: per publicaʒ personam:q̄d
ad hunc actum exēplationis sufficit vnus tabel
lio cum autoritate iudicis ⁊ per hūc tex.sing. in
hoc loquētem reprobat Jo.an.in addi. Specu.
eo.ti.§.ostenso.ver.sed nūquid opinionē quorū
daʒ qui tenuerūt requiri quatuor seu tres tabel
liones q̄d falsum est vt hic vides.licet hoc sit cō
mendādūʒ ad maiorē cautelam maxime quādo
fit in partis absentia iuxta ea que dixi io.d.c.al
bericus.nam vt dicit hic no. Inno.qñ aliqua in
a strumenta sunt in casu perditionis⁺ ꝓpter vetu
statem vel aliquā aliā cōsimilē causaʒ ⁊ adeo est
periculū imminēs ꝙ hi quorū interest ⁊ q absen
tes sunt ꝯmode vocari ⁊ expectari nequeant sta
tim possunt trāscribi ⁊ publice exemplari saluo
tñ ſm Host.iure absencium vt ita possint obijce
re in hanc secundā scripturā sicut ⁊ in primā po
terāt.ac.vt lit.nō cōtest.qm̄.§.respon.⁊ in.d.c.cū
dilecta.de confir.vti.Ego tñ hoc casu diceretʒ q̄d
adueniente illo cuius interest debet sibi intima
tio de hoc fieri.ac.l.d.c.qm̄.⁊ eo postulāte debet
exhiberi originale propter vitia intrinseca et in
uisibilia alias nō esset sibi ꝯsultuʒ per supradicta.
5 ¶ †No.vltimo ex fine litere effectū hui⁹ exēpla
b tionis.nam talia exempla⁺ solēniter sumpta ha
bent eandē autoritatem cū originalibus ex quo
infero ꝙ non est opus post exemplationem solē
niter factam producere ipsa originalia.intelligit
c tamen Inn.⁊ bene q̄d totus tenor⁺ debet trāscri
bi alias assertio notarij dicentis se vidisse instru
mentum esset potius testimonium reddere q̄ ve
tusta exēplare.de quo remittitur ad no.in.c. ab
bate.de verbo.signi.⁊ vide ibi quod no.in glo.ex
hoc ⁊ super ea.⁊ quod dixi post Inno.in.c.quo
niam contra.de proba.⁊ per hec no.cum pingue
dine collecta habes quasi expeditam materiam

6 huius.c.⁊ gl.declaratas.¶ †Sed vltra eas que
ro breuissime de aliquibus.Primo quid si tam
pars q̄ omnes quorum interest cōsentiant ꝙ ta
d bellio⁺ aliquam priuatam scripturam publicet
ita q̄d tali scripture adhibeatur fides ac si a prin
cipio per manum publicam fuisset confecta:nun
quid talis scriptura faciet fidem perpetuam in
ter illas personas inter quas saltem fuit conuen
tum.Host.⁊ Joan.and.dicunt q̄d ex vi pacti is
qui consensit poterit per talem scripturam con
uinci si tamen pactum sic formatum fuerit q̄d ad
hoc extendatur.l.iurisgentiuʒ.§.ait pretor.ff.de
pact.et in.l.si conuenerit.ff.de pact.C.de tempo.
app.l.fi.facit quod leg.⁊ no.in.c.j.⁊.ij.de pac.nō
tamē possunt partes facere ꝙ talis scriptura cē
seatur publica nisi autoritas iudicis interueniat
vt hic.nam priuatorum consensus priuataʒ scri
pturā non potest facere publicam sicut nec priua
tam personā facit publicā: nec iurisdictionē ali
cui conferre.vt in.c.significasti.⁊ quod ibi no. de
fo.compe.quod no.idem sentit Inno. dicēs ꝙ si
partes exemplationi consentiāt sine iudice non
valet vt hic:l; partiū consensus sufficeret sine iu
dice ad faciendū instrumentū de cōtractu vel su
7 per confessione de ꝯtractu iam facto.¶ †Et no.
hoc vltimū de confessione.valet enī ⁊ preiudicat
talis exemplatio sine iudice inter cōsentiētes ra
tione pacti ⁊ confessionis.⁊ vide ad materiā spe.
in.d.§.ostenso.⁊ Barto.in auē.si quis in aliquo
documēto.C.de edē.⁊ quod dixi in.c. albericus.
8 de test.¶ †Secundo queritur quib⁹ preiudicat
hec exēplatio iudicis autoritate facta .dicit hic
Inno.ꝙ quantūcūq̄ autenticū sit instrumentuʒ
nō preiudicat alijs nisi presentib⁹ vel cōtumaci
ter absentibus:⁊ contra illud pōt dici ſm tenorē
l.fi.C.de fi.instru.vbi dicit ꝙ nō sufficit instrumē
tum exhiberi in iudicio nisi ei fides imponatur
quinimō denuo illud exhiberi teneatur.⁊ hec no.
Ex hoc dicto no.ego infero ꝙ l; instrumētum sit
exemplatuʒ iudicis autoritate nihilominus ille
qui exēplationi non cōsensit nec fuit presens vo
lens postea dicere cōtra originale pōt petere vt
illud exhibeat ⁊ tenet pars exhibere nisi iuret se
nō habere facultatem exhibendi sine sua malitia
iocta.l.fi.C.eo.titu.⁊ idem puto dicendum io eo
qui fuit presens exemplationi dūmodo expsse ori
ginale non approbauit ex quo iurat q̄d malitio
se non petit originale non exhiberi.argu.d.l.fi.⁊
sentit in simili Bart.in.l.ij.§.respon.in fi.ff.quē
9 admo.test.ape.¶ †Tertio queritur coraʒ quo
iudice peti debet hec exemplatio.dicit hic Joā.
c and.ꝙ corā ecclesiastico⁺ in ecclesiasticis:in ciuili
bus vero corā ciuili iudice ⁊ sic pōt intelligi ſm
eū.C.de epi.⁊ cle.repetita.C.de test.ꝯsulta.⁊ hoc
est satis rationi consonum vt ille iudex adeat co
ram quo questio principaliter moueri posset.ac.
eorum que dixi in.c.si quis cōtra clericū.in prin.
de fo.compe.In contrarium tñ facit ꝙ nō apud
ecclesiasticum:sed apud secularē sc; magistrū cē
sus hec publicatio fieri debet.C.de test.l.ij.⁊.l.cō
sulta diualia.vbi dicit tex.ꝙ opprobrium est cle
ricis si ad discrepationē forensium voluit esse pe
riti.Joan.and.dicit hec lucra ⁊ similia intelligen
da ſm predictam distinctionē. Uel secundo ſm
eū posset dici leges illas loqui de religiosis sim
plicibus.argu.de syndi.c.vno.de postu.c.ij. Uel
ſm Hostiē.corriguntur leges per id quod hic di
citur.⁊.j.de test.cum esses.Item ſm eum nec ille
leges nec alie astringunt clericos nisi veniant in
fauorem.iuxta no.in.c.si.de solo. Ego non credo

ꝙ etiam cōsensus
partium tacitus
possit facere quod
scriptura non au
tentica probet.
c ¶ Utrū publica
tio seu insinuati o
instrumētorū seu
testamētorū pos
sit fieri coraʒ iudi
ce ecclesiastico: et
circa hoc vide no.q.
quaʒ plene dispu
tat Bald. in.l.te
stā.C. de testa. et
Pe. de ancha.in
repe.regu.ea que.
in.xvj.q.principa
li.lib.vi.
¶ Adde frā.are.
cōsil.ʒ.alle.xxxvi.
Anto.Francis.
¶ Circa hoc q̄d
hic dicitur de insi
nuatione instrū di
cas ꝙ illa nō pōt
fieri coram iudice
incompetente ſm
Bar.in.l.cōsulta
diualia.C.de test.
et q̄d dicat iudex
cōpetens insinua
tionis.vide Joā.
an.in addi. spe.in
ti.de instr.edit. in
§.porro.in ver. do
natio.et in titu.de
in.om.io.in versi.
notādum.vbi di
cit q̄d iudex loci
cōtract⁹ vel actus
insinuandi est iu
dex cōpetens de q̄
plene p alexā.in.l.
modestinus.ff. de
dona.⁊ p eundem
post bal.i.l. testā.
oia hic alleg. vbi
etiam dicit ꝙ insi
nuatio debet fieri
coraʒ iudice laico
p statutū deputa
to etiā si hrs citā
dus esset clericus
vel forēsis.⁊ adde
ꝙ insinoatio pōt
fieri coram iudice
etiā extra suū ter
ritorium existēte.
arg.l. emācipari.
ff.de adopt.et hoc
q̄ dī esse volunta
rie iurisdictionis ⁊
ea que sunt volun
tarie iurisdi..ō.s
possunt fieri l quo
cunq̄ loco etiam
in domo propria
quod voluit Ol
dra.cōsi. suo.cclij.
⁊ Alexand.in.d.l.
modestinus. imo

dicitur in auē.si quis in aliquo documento.C.de eden.hic alleg.
c e✝Sebastia.Sapi.¶ Totus tenor.Uide Andre.sicu.in.c.cū in iure.
col.xxiij.ʒ.de offi.deleg.Car.in cōsi.xxxiij.incip.cum inter religiosos.

potest etiam fieri in ecclesia cuʒ non requiratur aliquis strepitus iudi
ciarius.vt in.c.decet.de immu.eccle.lib.vj.⁊ potest etiā fieri coraʒ iudi
ce delegato ſm Bal.in.c.j.in.iij.colū.de succes.feu.

a ¶ No. tñ diligen
ter in predictis q
qñ exemplatio te
stamẽti vel publi-
catio cẽt de anti-
quo oïa p̃sumerẽ
tur solẽniter acta
ꝑpter antiquita-
tẽ etiã qd est for-
tius si notari⁹ in
tali testõ non enũ
tiaret vel attesta-
ret solẽnitates in
exẽplãdo vel i pu
blicãdo a interue-
gistas interuenisse
nec tũc posset op-
poni qd publica-
tio testamẽti non
fuerit solẽniter fa
cta. Et hoc ꝑpter
lõginqtatẽ tpis
ꝑpter quã esset i-
possibilis aut val
de difficilis ꝓba
tio ita colligitur
ex not. ꝑ cano. in
d.c. albericus. de
testi. ⁊ ita in spe-
cie cõsuluit egre-
gie. d. Frã. de are.
in testõ cuiusdam
car. qd erat de an
tiquo i ꝯsil. cccvi.
incip. casus talis
est presupponit l
facto in scdo du-
bio p̃n. Sicut in
simili dicimus in
snia qd p̃sumit ꝑ
snia que fuit lata
de antiquo etiam
si solẽnitates non
sunt in snia enun-
tiate fm do. Car.
do. Anto. et alios
i. c. qñ. de proba.
habet in. c. cum in
ter. de re iudic. qñ
aũt dicat exẽpla- a
tio instrũ antiqui.
Item ⁊ qñ snia di
cat de antiquo. vi
de multũ subtili-
ter elegãter ⁊ egre
gie do. Frã. d are.
in cõsi. xxxvi. inci.
casus talis est pre
supponitur in fa-
cto. in. ij. colũ. per
totum.
Anto. Francis.
¶ Ad hoc an ex
antiqtate act⁹ pre
sumant solennita
tes interuenisse. di-
cas q antiquitas
facit oïa presumi
solẽniter acta nisi
ex ispectione scri-
pture appareret
ꝯtrarium pro quo vi
de pulchrũ ꝯsi. d.
Pau. d ca. xlviij.
⁊ tene mẽti qd sen
tentia dr antiqua
vltra biẽnium vt
no. Host. ⁊ doc. in
c. cum inter. de re
iudi. ⁊ adde quod 1

quod aliquo modo leges ille sint correcte cum di
sponant super substãtia laicorum ⁊ vt quietẽ pre
beant clericis. quare dico qd aut queritur de pu
blicatione solẽnis testamẽti: vt qñ testamentũ est
clausum ⁊ sigillatum ⁊ petitur nũc aperiri ⁊ pu-
blicari iuxta ea que habentur quẽadmodũ testa.
ape. ff. ⁊. C. ⁊ dico qd talis publicatio est fiẽda co
rã iudice seculari: ex quo testator fuit secularis: ⁊
ignoratur materia ibidẽ contenta. ⁊ sic loquũtur
iura ciuilia: aut publicuꝫ instrumẽtum petit exẽ-
plari fm materiã huius decretalis ⁊ serua predi
ctam distinctionẽ. Et scias qd Inno. hic multuꝫ
instat circa hãc materiã publicatiõis testamẽti q
nõ sunt trahẽda ad materiam exemplationis de
qua hic. et inter cetera scias in summa qd mate-
ria publicationis testamẽti ꝓcedit qñ testamen
tũ est cõditum cũ solẽnitate seu in scriptis ꝫ scri
ptura est priuata iuxta materiã. l. hac consultissi-
ma. C. de test. Si autem tabellio scripsit ⁊ septem
testes signauerũt ⁊ dixit testator: qd sine scriptis
nuncupatiue testari volebat tale testamẽtum fa
cit oĩmodam fidem. C. qui testa. fa. pos. l. hac con
sultissima. nec est necessaria publicatio fm Host.
licet vtilis sit ad cautelam qñ testamẽtum amitti
posset. C. de testa. public. et maxime hoc procedit
fm cano. arg. c. cũ esses. de testa. facit. l. in exercẽ-
dis. de fi. instru. Ex quo dic qd ex quo hodie cõ-
muniter testamẽta fiũt nũcupatiue ꝑ tabellionẽ
nõ est necessaria alia publicatio sed instrumẽtuꝫ
tabellionis facit plenã fidẽ. Ideꝫ voluit Barto.
in. l. ij. ff. quẽad. testa. ape. ⁊ sentit ibi glo. Et scias
quod duo articuli essent in materia examinãdi.
¶ Primũ⁹ qualiter debeat fieri publicatio testa
menti. de hoc hic ꝑ Inno. in prin. ⁊ Bar. in. l. i. §.
10 fi. ff. quẽad. test. aper. ¶ † Secũdus an ⁊ qñ testa
mentũ faciat fidẽ sine publicatiõe. et iste expedit
plenius in. d. l. i. ꝑ Bar. ⁊ aliqd ponit ꝑcũ in. l. i.
C. de tes. ⁊ in. l. fi. C. de fideicom. Conclusio est qd
etiã si testamentũ fiat in scriptis ex quo tabellio
illud scripsit facit fidem sine alia publicatione: ꝫ
aliq ꝯtra: sed primũ tenet glos. in. d. l. ij. ⁊ Bar. in
l. i. C. de testi. Idem si testamentum fuit scriptum
manu priuata ⁊ signatũ ⁊ subscriptum a testibus
ꝫ testator coram tabellione ꝓfessus fuit illud esse
testamentum suũ quia scriptura tabellionis sine
alio adminiculo facit fidem in. c. cum. p. ã. eo. ⁊. l.
in exercendis. C. eo. ⁊ hoc tenet Bart. in. d. l. ij. qd
no. Quandoq ⁊ tertio testamentũ est confectum
manu priuata ⁊ consignatũ ⁊ scriptũ a testibus ⁊
a non facit fidem nisi solẽniter^a aperiatur ⁊ publi-
cet corã iudice. nam iudex mittet ad testes vel te
stes ad se vocabit si cõmode vocari possunt vt co
gnoscant sua sigilla et subscriptiones. hoc facto b
iudex facit redigi in scriptis vocatis priis quo-
rum interest in publicam formã. Idem puto di-
cendum quãdo testator sine qualibet scriptura te
stamẽtum fecit in presentia testium nam poterit
peti vt dicta testium recipiantur. ⁊ sic testamẽtũ
publicetur ⁊ reducatur in publicam formã iux-
ta. c. significauit. ⁊. c. albericus. ã. de test. idem di-
co si ipse notarius super hoc scripserit manu pro 1
pria ⁊ in presentia testiuꝫ legit ⁊ dixit illã esse suã
vltimã volũtatem. ⁊ sic de similibus. Et aduerte
quia his casibus in quibus testamentũ ex se sine
publicatione nõ facit fidẽ si vnus de testibus ne- c
cessariõs moritur ante publicationẽ corruit totũ
testamentũ. ar. in. l. si vnus. C. de testa. no. in. d. l. ij.

¶ De presumptionibus. Rubrica.

¶ Quia presumptiones quãdoq plene probãt
vt violente quandoq semiplenam probationem
faciunt quandoq alias presumptiones adiuuãt 2
vt patet. j. i processu ti. ideo post tractatũ de pro
bationibus. de testi. ⁊ de fide instru. merito autor
annectit hanc rubricam in qua tractatur de qua d
dam specie probationis. ⁊ vide ad materiam qd
dixi in. c. tertio loco. ã. de proba. et not. gloss. in. c.
ferrum. l. distinc.
1 ¶ Existens in vno territorio si percutit sagit-
ta existentem in alio territorio: potest vtroq lo-
co conueniri.
2 Mandans in vno loco vt fiat delictũ in alio lo-
co: debet conueniri vbi delictum fuit cõmissum.
3 In malefactis semper p̃sumitur malus animus
que presumptio per aliam tollitur.
4 Qui proponit in aliquo festo locũ famosum: ra-
tione ludi non excusatur a pena.

Sicut noxius.

¶ Ludus noxius induxit pre-
sumptionem fraudis vel sic. In
dubio in delictis presumitur do
lus. Uel tertio et melius. Sicut
manifeste nocẽs est pene obnoxius ita ⁊ occult⁹
licet postea dicat se iocose fecisse. h. d. ¶ Casus
literalis loco. Sicut ille q mittit lanceas et sagit
tas vt aliquẽ interficiat noxius est: ita ille q frau
dulẽter nocet amico suo: ⁊ postea dicit ludẽs feci.
Ber. ¶ Et aduerte q verba tex. nõ sunt pape ꝫ
Salomonis in parabolis: vt patet in suprascri-
ptiõe ⁊ habẽtur originaliter in parabolis. in. c.
xxvi. sed qr tex. est hic canonizatus facit fidẽ: ⁊ in
ducit necessitatẽ sicut si edit⁹ fuit a papa: qr ola b
nostra facim⁹ quib⁹ autoritatẽ nostrã imparti-
mur. l. i. C. de ve. iur. enucle. ⁊ in. c. si apostolice. de
prebẽ. li. vi. ⁊ ptꝫ. ã. in proe. huius ꝯpilationis. ⁊
vide gl. ij. q. i. in primis. in verbo lex. ¶ An aũt
citra canonizationem dicta Salomonis sint ap
probata ab ecclesia cũ sint incorporata i biblia.
dic vt dicit gl. no. in. c. i. xvi. di. ⁊ idẽ tenet Hiero.
in prefatione sup libro ꝓuerbiorum. ⁊ videt ꝯclude
re q sint apocrypha. qd est not. Et tũ ob hoc tũ
qr Salomon nõ habuit potestatẽ condẽdi cano- c
nes. pone casum literalẽ referẽdo ꝯsultationẽ ad
papã autorẽ huius cõpilationis. ⁊ idẽ debes ob
seruare in oĩbus capitulis quorum autores nõ ha
beãt potestatẽ legis cõdẽde. ⁊ dicas sic. Quidã
accessit ad Greg. ix. querẽs ab eo. pater sancte q
dam intrauit domũ cuiusdã qui reputabat ami
cus suus ⁊ clandestine quedã iocalia subtraxit ⁊
reclusit sub mãtello suo: cũ aũt dominus domus
hoc detexisset: ille ad excusationẽ suam dixit qd
iocose fecisset: vellem scire an ex ꝯfessione sua ille
sit absoluẽdus. Dominus papa respõdet quod d
huius solutio questionis ex dictis salomonis in
parabolis colligit euidẽter q inter cetera dicit
qd sicut noxius. i. nocẽs est is q manifeste nititur
nocere ꝫ forte no fuerit secutus effectus ita is q
nocet occulte. licet in dep̃hensionis actu dicat qd
iocose fecit. q. d. qd sibi nõ ẽ credẽdũ ex quo act⁹
in se est nociuus. ¶ Hic p̃mo no. qd habẽs ani-
b mũ nocendi^b si peruenit ad actũ exteriorẽ tenet
ꝫ effect⁹ non fuerit subsecutus nec ꝑ eũ defecerit:
hoc ptꝫ hic in eo qui mittit lanceã vel sagittã in
mortẽ alicuius q ex hoc solo iudicat nocẽs licet
mors nõ fuerit subsecuta. ⁊ hoc clari⁹ probatur
in. l. is q cum telo. C. de sica. ⁊ in. l. si quis nõ dicã
rapere. C. de episco. ⁊ cleri. Et an ex inchoatione
debeat puniri ac si delictuꝫ perfecisset. no. in legi
1 bus preal. dixi in. c. i. de eo q mit. in pos. ¶ † No.
ex hoc ⁊ ex tex. ar. opti. ⁊ quasi expressum pro de-
cisione questionis quam ponit Ioã. an. in regu-
la in obscuris. de reg. iur. lib. vi. i mercu. quod si
c existẽs in vno territorio^c percutit sagitta seu lan
cea vel lapide existentem in alio territorio potest
ratione huius delicti cõueniri in vtroq loco scꝫ
vbi delictum inchoauit mittendo sagittã vel la-
pidem quia ex hoc dicitur nocens vt hic. ⁊ etiam
vbi delictum consummauit ⁊ de hoc vltimo non
est dubiuꝫ. de fo. compe. c. fi. est ergo locus preuẽ
tioni inter iudices vtriusq loci. de quo vide lati⁹
2 in loco preallega. ¶ † Et facit hoc ad questionẽ
de mãdãte delictũ fieri in certo loco: nunqd sub-
secuto delicto per mandatarium possit manda-
d tor conueniri tam in loco^d vbi mandauit q̃ in lo
co vbi delictum fuit subsecutum. vide text. ho. in
cle. pastoralis. ver. necnon. de re iudi. qui optime
facit marg. iuncta glo. quod non in loco manda
ti: sed vbi delictum fuit cõmissum ꝯueniri potest
ratione

in alia materia fa
ctũ dicit antiquũ
post centũ annos
vt voluit archi. in
c. si plures. xvi. q.
vij. ⁊ hr ꝑ Io. an.
in. c. i. de iure pat.
li. vi. ⁊ vide Alex.
q plura ad h ad-
ducit in cõsil. liij.
in. iij. pre consi. et
plene per Ioã. de
imo. in. l. sciendũ.
ff. de ver. ob. et qd
dicat vinuꝫ nouũ
⁊ vet⁹ vide q not.
in. l. vinũ. ff. si cer.
pet. et in. l. vet⁹. ff.
de vino tri. et oleo
leg. ⁊ vide bart. in
l. cum qd. ff. si cer-
tum peta.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Animũ nocen
di. Uide Alexã. ⁊
Iaso. in. l. i. §. hec
verba. ff. qd quisq
iur. circa finem. et
Felin. in tractatu
qñ conat⁹ puniat
quẽ reassumit fe-
re totum hic.
Sebasti. Sapia.
c ¶ In vno terri-
torio. De hac que
stiõe vide Gemi.
in. c. i. §. fin. col. ij.
de stat. mo. in. vi.
Bal. i. l. si quis non
dicam rapere. co.
v. C. de epis. et cle.
⁊ in. l. ij. C. vbi de
crimi. agi opor.
Zacharias.
d ¶ Tã in loco. tu
vide. j. p istũ alle.
Bar. in. l. apud la
beonẽ. si manda-
to. ff. de iniu. bal.
in. l. i. C. de ser. fu-
gi. et in. l. fi. C. si a
non cõpe. iud. pe.
de fu. i. l. heres ab
sens. §. penul. ff. d
iudi. Bart. in. l. si
annua. d ann. leg.
Bal. in. l. nõ id. C.
de ac. ange. are. in
trac. maleficio. in
v. mãdatorẽ. et in
ver. existens stoiẽ
tic. Ant. de but. in
c. si. d fo. compe. ⁊
Gemi. i. c. si. et ibi
celsum i apost. ad
ipsum circa si. de
homi. lib. vi.

Sicut noxius —— 114
[illegible] —— 115
[illegible] —— 123
[illegible] —— 123
[illegible] —— 116
Nullus dubitat —— 116
Non ne benedici —— 116
Mandata celestia —— 117
Quesdam —— 117
Quanto et in sa —— 117
[illegible] —— 118

ratione delicti. et vide latius per Bar. in. l. sive proponitur. ff. de fideius.
et in. l. non solu. §. si mandato. ff. de iniur. vbi idem videtur concludere
quia rei turpis nullu fuit mandatu. et dic plenius vt ibi per eu no. et cre
3 do aliquid dixisse in. c. fi. de fo. compe. ¶ †No. qd in malefactis[a] presu
a mitur prima fronte malus animus et dolus. facit. l. j. C. de sica. Dic di
cit hic Inno. qd malu et dānu illatum semp presumitur factu malo ani
mo nisi probetur cōtrariu vel prevaleat alia presumptio. ff. ad leg. aqL.
Item si obstetrix. §. fi. et. l. seq. et. l. item mela. i. respon. et. j. de regu. iur. c. j.
Et no. hoc vltimu vt cōtraria presumptio tollat presumptionem frau
dis. qd intellige in presumptione vehementiori. j. eo. literas. Idez quod
Inno. tenet hic Host. dicēs qd hec presumptio quādoqz et in aliquib[9]
ex variis circūstantiis tollitur vt pz. xxij. q. ij. qd ait. et c. se qs. de cōsc.
dist. iiij. solet. bonus ergo iudex arbitrabitur. prima tamen facie est pre
sumptio cōtra delinquentem seu rem illicitam facientē vt satis innuit
hic tex. et voluit hic glo. fi. sed ex variis presumptionibus quas pbabit
reus poterit hec presumptio purgari. Ideo sentit glo. fi. insti. de obli.
que ex delic. nascu. §. placuit. et plenius Bart. in. l. inter omnes. §. recte.
ff. de fur. vbi dicit qd si cōtrectans rem alienā allegat qd credebat dnm
cōsentire sibi nō creditur. imo presumptio est cōtra eum tanqz cōtra fu
rem nisi ex aliis cōiecturis sua allegatio corroboretur qr in dubio dns
nō presumit cōsentire. vt in. l. qui vas. §. vetare. ff. de fur. et in. l. cu de in
debito. de proba. facit. c. sup hoc. de renun. et vide qd dixi in. c. cu dilecti.
de accu. et sic intellige qd no. in. c. dudum. de elec. in glo. in versi. furtum.
4 ¶ †Ultimo scias qd tex. iste adducitur p Host. et alios cōtra illos qui
in aliquo festo faciūt cōtra aliquē carmē famosum seu ignominiosum
vt propter occasionem ludi non excusentur a pena. C. de famo. li. l. vna.
et. v. q. i. c. j. ij. iij. et. iiij. facit. vj. qd. j. ex merito. et. c. deteriores. et ponit hic
Abbas versum pro intellectu litere. Si videor ludo alias sacco cūcta
recludo.

1 ¶ Exemplis principum recte iudicare possumus.
2 Confessio facta ratione tormentorum: vel renuntiatio facta rōne pieta
tis vel iracundie: non preiudicat.
3 Iudex potest procedere ad diffinitivam ex presumptione violenta nō
probata nec allegata.
4 Quando presumptio oritur ex facto illius de cuius favore agitur de
bet allegari.
5 Sententia valet per presumptiones violentas sine probationib[9] et de
presumptione faciat iudex quod constet in actis.
6 Iudex an possit ex presumptionibus infligere penam corporalē vel pe
cuniariam: et quando agitur civiliter vel criminaliter.
7 Si due mulieres contendentes de filio decedant: an vtriqz vel neutri
vel cui succedere debeat iste filius.

T Sferte. Ex violenta presumptione fertur diffinitiva
et est casus notabilis. Dividit. nam prima
pars ponit factū ex quo secunda diffinit ibi: respondet. Et
adverte quod dispositio vel decisio non fuit originaliter pa
pe: sed Salomonis: et habent hec verba. iij. Reguz in. c. iij. vn hic in su
prascriptione dicit idem et habet respectum ad capitulū. s. priori. ¶ Et
pone casum literalem vt ibi dixi. vel specialius sic. Quidam proposuit
corā Romano pontifice. an iudex valeat sentētiam diffinitivā proferre
ex sola presumptione vigentissima. Respondet papa quod sic ad quod
probandū inducit auctoritatē et exemplum Salomonis qui ex sola pre
sumptione iudicavit inter illas mulieres meretrices contendētes de fi
lio et vide latius hāc hystoriā in biblia in loco preallē. ¶ Casus litera
lis. Cum due mulieres essent simul in vna domo et vtraqz haberet filiū
parvulū infantē: contigit qd alter filius mortuus est: et illa cuius mor
tuus erat filius accepit filiū vivū alterius et filiū ipsius mortuū posuit
latēter ad latus illius cuius erat filius vivus. postea ille due mulieres
ceperūt contēdere inter se: illa cuius filius erat vivus petebat filiū suū
ab alia. Illa aūt respondit filius tuus mortuus est: meus autem vivit.
Alia respondebat ecōverso. accesserūt ad regē salomonē et ceperūt con
tendere corā rege: cū illa cuius filius erat vivus non posset pbare: dixit
rex. Afferte mihi gladium: allato gladio ait: dividite infantē vivū et da
te dimidiā partē vni et dimidiā partē alteri. Illa cuius fili[9] erat vivus
dixit. domine date illi infantē vivū et nō occidat. econtra illa alia dice
bat: nec mihi nec tibi sit: sed dividatur: tunc ait rex date scz ei que nole
bat eū dividi infantē vivū: hec est mater eius. et ita rex ad hāc presum
1 ptionē tulit sententiā rectā. Her. ¶ †No. qd exemplis principū appro
b batis recte iudicare possumus.[b] et sic limita. l. nemo. C. de sen. q dicit le
gibus nō exēplis iudicandū. vide ad hoc gl. no. in. c. fi. xx. di. Et ex hoc
et ex tex. no. qd exēplis veteris testamēti licite iudicamus maxime si sint
divina vt in. c. qualiter et qn. ij. de accu. ij. q. j. deus oipotēs. ¶ No. qd li
citū est iudici causa veritatis explorāde aliqd simulare et fingere se ali
quid facturū qd in veritate facere non intendit sicut fecit hic salomon
in prin. ad hoc bo. tex. cū glo. xxiij. q. ij. dominus. et facit iste tex. pro iu
dicibus qui ad terrorem incutiendum duci faciūt reum ad locū tormē
ti. licet non habeant animū torquendi: sed causa veritatis investigāde.
¶ No. argu. quod in dubio potest iudex rem deductā in controversiā
d ividere inter litigantes. et facit ad ea que dixi in. c. licet. de probatio. sz
hoc procederet vbi res cōmode posset dividi. et probationes hincinde

forent eis pares quod potest de facili cōtingere in
interdicto vti possidetis cū ambo pariter pbant
possessionez: sed in casu nostro nō potuisset de iu
re hoc fieri: tum qr res scz puer erat indivisibilis.
tum quia probationes non erant per omnia pa
res: imo altera mulier que subtraxerat filiū alte
rius erat in possessione et alia nil probabat. Sed
salomon illa verba dixit tētative vnde iudex nō
debet esse facilis ad divisionē sicut faciūt rustici:
et cōtra illā sententiā rusticorū. vide qd le. et no. in
l. nesennius. ff. de neg. ge. ¶ No. quod ex dilectio
ne et pietate presumitur pro paternitate vel filia
tione. et ex non pietate in filios presumitur contra
paternitatem. nam vt dixit lex. nullus affect[9] vin
cit paternum. l. fi. C. de cu. fu. et alibi dicitur quod
parentes quādoqz magis terrentur in filiis qz in
2 seipsis. l. isti quidem. ff. qd me. causa. ¶ †No. qd
licet vera mater dixerit date illi et c. tamen hec cō
fessio seu litis renūciatio sibi non p̄iudicavit. Ex
quo sentit Vincen. quod sicut confessio causa tor
mentorum facta non preiudicat nisi detur postea
perseverantia. l. j. ff. de questio. Ita confessio seu
renunciatio facta causa pietatis. sed die qd satis
hec mulier cruciabatur ex timore filii. d. l. isti qui
dem. et melius facit quod no. in. c. ex literis. de di
vor. vbi habetur quod cōfessio facta calore iracū
3 die non preiudicat. ¶ †No. vlti. et tene semp mē
ti iudicem posse procedere ad diffinitivā ex psum
ptione violēta etiam si presumptio nō probetur
nec allegetur per partes. sufficit enī qd iudex ex
variis circūstantiis iudicio intellectus illam pre
sumptionem percipiat seu eliciat quāqz pars cre
dat ob probationis defectum in causa succūbere.
4 ¶ †Ex p̄dictis et ex tex. possunt multa elici. Pri
mo moveri posse iudicem ad sententiam ex causa
non allegata vel cogitata per partes. intellige p
dicta quando presumptio elicitur aliūde qz ex fa
cto ipsius de cuius favore agitur. si autē presum
ptio eliceretur ex facto partis non debet iudex ex
se moveri nisi allegaretur per partem. sic intelli
go sing. tex. et quod ibi no. Bart. in. l. si adulteriū
cum incestu. §. iidem imperatores. versic. incestū.
ff. de adulte. et potest esse ratio: qr cuz presumptio
oriatur ex facto partis si non allegat presumitur
non vera. nam presumptio iuris tollitur p aliam
presumptionem. vt not. in. c. requisisti. de testi. in
gl. in ver. presumitur. que ratio cessat qn presum
ptio oritur aliūde. et pro hoc vide i simili tex. no.
sm intelle. Inno. c. raynutius. §. fi. de testi. vbi iu
dex fuit motus ex iure non allegato per partem.
vnde si iudex vidit in iudicio ius competere alte
ri parti. licet per partem nō allegetur pōt supple
re oīmodo decernat deducta in iudicio: quia illa
sunt sibi nota vt notoria quo casu iudex supplet
l. j. et quod ibi no. C. qui et aduer. quos. facit. c. cuz
5 dilectus. de consue. que not. ¶ †Secundo qd va
let sententia lata sine pbationibus. sufficit enī qr
sabsint presumptiones violente etiaz in actionē
probate. et pro hoc dico multum limitari gl. in. c.
ecclesia sancte marie. de consti. ij. q. i. in summa. et
Inno. in. c. tua. prope fi. de cohabi. cleri. et mulie.
vbi cōmuniter no. sententiā non valere sine pba
tionibus. debent enim omnia restringi quando
nihil agitatum est in causa: qr tunc presumit lata
animo nō instructo. ad hoc. c. cum ex literis. de in
integ. resti. ij. qd. i. nos in quēqz. secus aūt si aliqd
in causa est agitatum: licet nulle probationes fue
rint facte: qr poterat iudex moveri ex aliquibus
presumptionibus quas ipse solus elicuit iudicio
intellectus: vt bene probatur hic: vnde imputan
dum est non appellanti. et sic intellige no. p Bar.
in. l. prolatam. C. de sen. Ad predicta faciunt no.
per Inn. in. c. quoniam contra. de probatio. et. c.
causam. de re iudi. et quod ibi no. et in. c. in presen
tia. in prin. de renun. et. iiij. qd. iij. si testes. in quib[9]
iuribus dicitur quod si iudex ad vnam speciem
probationis nō applicat mentem suā: sed ex con
fessionibus: depositionib[9] allegationib[9]. et aliis
que in eius presentia proponūtur: informat ani
mi sui motū. et tunc tāta est iudicialis auctoritas

a †Sebastia. Sapi. ¶ In malefact[9]. No. tn qz si malefactus pōt aliquo modo excusari psumit factū eo casu quo lz vt elegāter tradit Barto. in. l. non solū. §. sz vt probari. ff. de ope. no. nū. vbi p Alex. plura ad ppositū. vide et late p Deciū i. c. i. p sentia. l. xij. not. s. de pba. p Feli. i. c. auditis. colū. xj. versi. obstat tertio. j. de prescrip. et l. c. nōnulli. §. fuat et nlij. col. vj. s. de re scrip.

b †Sebastia. Sapi. ¶ Recte iudicare possumus. Vide Car. in. c. sana. ix. dist. vbi dicit qz exēplis est iudicādū quando innitū tur rationi. aliam declarationē tradit. d. Alu. et Imo. in. c. cū inter. j. de re iudic. vbi dicūt qz iter easdē personas exēplis est iudicandum.

vt semper pro ipso presumi debeat donec contra ipsius aliqd legitime cprobet vt dicit tex. in. d.c. in presentia. & c. cum. Sed ad vnu aduerte ne circa predicta decipiaris. si eni presumptio violenta mouet te ad sententia pferenda facias illa scribi in actis. alr si appellaretur & ex actis sententia no iustificaret: licet tu iuste fueris motus: iudex tamen ad quem cui de hoc no constat iuste retractaret sententia. iuxta no. p Inno. in. c. quonia con- 6 tra. de pba. & per doc. i. c. in presentia. ¶ †Inducitur preterea iste tex. & per Inn. et Host. s. eo. qz verisimile. & Abb. hic qd quado diffinitiua fer- a tur ex presumptione violenta debet iudex mul- b tu teperare sententia & maxime ne codemnet nisi raro & modice ad penam nec pecuniaria nec corporalem vt colligit hic ex sententia Salomonis: licet eni ex presumptione adiudicaret vni mulieri filium. no tame voluit alia condenare ad mortem ad qua iustissime erat condenenda si legitime fuisset probatum contra eam quod filium alterius surripuisset fm Inn. ibi quod bene no. d. Ant. dicit hoc posse dici qd no agebat ad penas sed p restitutioe filij ciuiliter. Dic tu qd aut agitur ciuiliter & regulariter no intelligitur pena sine procedatur ad sententiam ex presumptionibus: siue ex aliis legitimis pbationibus. vt in. c. ij. de or. cog. & in. c. i. de excep. & l. lucius. ff. de his q no. infa. Aut agit criminaliter & costat de delicto ex presumptionibus o(s)tarat. & tuc aduerte ad validitate presumptionis. si eni sunt vegentissime: tunc potest infligi pena ordinaria quantucunq maxima: vt probatur in. l. sciant cuncti. C. de proba. canonizata. ij. q. vij. scias. et in. l. indicia. C. de rei ven. pone exemplum ex his que dixi in. c. tertio loco. de proba. vbi plenius dixi. Aut presumptiones no sunt vegetissime. tame sunt in tantu violente quod potest ferri sententia ciuiliter. & tuc habet locum iste tex. & in summa fm earum validitatem potest iudex exasperare sententias mulctando vel aliam penam infligendo. ad hoc text. in. c. literas. s. eodem. et in. c. constitutis. el. i. d. de testibus. & qd ibi dixi. de his presumptionibus vide quod no. glos. s. eo. ij to. et quod ibi dicam. 7 ¶ †Glo. omnes sunt clare & ideo no indigent re- c citatione excepta. gl. si. in si. sui querit. Pone qd iste mulieres contendentes de filio decessissent lite pendente an vtriq vel neutri vel cui debebat succedere iste filius ex quo vtraq dicebat eu esse filium. Glo. prima arguit qd vtriq. arg. ff. de re. du. qui duos. vbi dicitur qd si habens duos impuberes substituit titium illi qui supremus morietur & ambo simul i naue moriunt: titius vtriusq est heres. In cotrariu addunt quod neutri succedat. ff. de re. du. si fuerit. vbi videtur quod si legatur illi ex cognatis qui primo aliquid fecerit: & simul duo faciunt. vel quia est maior etate & duo sunt pares etate: vl sempronio amico & duo sunt eqde amici. vel ex pluribus seruis eiusdez nominis vni libertas relinquitur neutri debetur. Ite sicut confessio non nocet quado ponit aliqd impossibile fm naturaz. vt in. l. confessionibus. ff. de interroga. act. ita in casu nostro no est iste audiendus volens succedere vtriq cum sit impossibile secundum naturaz quod habuerit duas matres. Tertio prope finem obscure soluit: sed mens eius videtur quod debet succedere illi que erat in possessione filiationis. & fuit opi. Vin. Sed Lau. hoc expresse tenuit per rationem posita in si. glo. Goffre. dicebat quod si puer vtraq hereditatez possidet habet exceptionem competetem qnius proponat contrariem. ff. de exceptio. l. nemo. nisi probetur quod alterius filius fuerit. si aut alius possideat vtraq si puer vtraq petat repellit seipsum tanq proponens cotraria. in diuersis autem instantiis cotra diuersos auditur licet proponat cotraria. C. de inoffi. testa. l. cotra maiores. & possibile est eum vincere qnuis iniuste ageret dummodo non est qui contra id quod intendit aliquid proponere valeat. C. de transact. vbi pacem Hostie. dixit quod magis placet sibi dicta opi. Lau. cum prius animas de mo linguas fieri eruditas oportet vt in proe. ff. §. antepenul in si. Bar. hic. in questione que incipit cuz duc & c. dixit eum succedere ei qui in possessione filiationis erat. Si autem neutra possidebat. et volt alteri succedere oportet quod probet se illius filiu. Ioa. an. nihil hic eligit inter has varietates: sed dicit quod volens dilatare materiam videat questionem Iaco. de bel. qua posuit super. l. i. C. quorum bo. i qua querit de prole de qua probabiliter dubitatur an fuerit primi vel secundi mariti: et ibi in si. inuenies quod no. Dy. ff. de adi. leg. l. ij. §. si duobus. do. Anto. dicit se putare quod si vna sola est in possessione illius hereditatem obtinebit quo ad alteram dicedum vt in sequenti membro si autem neutra est in possessione tuc dicit distinguendum vt distinxit Goffre. qui optime distinguit fm eum. Ego in hac questione tanq contingenti raro non multum insistam. tamen illa opinio que videtur placere do. Anto. mihi non placet: quia incontinenti quod immiscuit se hereditati vnius videtur se constituisse verbo & facto cognouisse illam in matrem. & sic no video quod in excipiendo vel agendo possit detinendo vel possidendo hereditatem alterius dicere contrarium quod esset allegado se filium alterius vt in. c. per tuas. de proba. i(n)cta. l. pro herede. ff. de acquire. here. vnde placet mihi opi. Lau. & Bar. hi(c) xien. quam sentire videtur glos. & Hostien. & credo qd in casu in quo neutra esset in possessione daretur facultas puero adeundi alterutrius hereditate: quia confessio in libello facta facit fidem contra

a ✝Sebastia. Sapi. ¶ Diffinitiua. Vide Pau. de cast. in consi. cccix. incip. visa inquisitione. col. ij. in. ij. parte fm nouissima impressionem. Barth. vero. in consi. vi. incip. veritas primi dubij. col. ij. Alexa. in consi. xv. incip. viso processu inquisitionis. col. ij. in. i. volu.

b ¶ Nota qd licet ex presumptione violenta feratur sententia diffinitiua non tamen sententia corporalis. imo videtur ferri sententia: qz si qs steterit in excommunicatione propter heresim p annum iudicatur hereticus per capitulum excoicam. de here. & c. cu cotumacia. eo. titu. in. vi. Sed tu ad illa iura respode prout not. Inno. in. c. sicut. el. i. de simon. vbi dicit qd speciale est in criminibus exceptis in q bus per leuia signa quis conuincitur dumodo illa signa sint plene probata. & illud dictum refert Ioa. an. in. c. vt officiu. §. i. sup ver. testiu. de here. li. vi. & sic tunc qd. d. dictum est poterit puniri clericus p iudicem prius degradatus vt dicit text. in ca. excomunicamus. de here. el. ij. & circa hoc vide. et adde qd scribit do. Abb. post Car. i ca. accedens. in. ij. col. de accu. et do. Anto. in. c. qrto. s. eo. & do. Abb. i. c. tertio loco. in fine. de proba. vide qd no. do. Abb. in. c. costitutus. el. i. de test. sed dicit glo. in. d. c. excoicam. §. i. qd psumptio de qua ibi non loquitur est violeta sed violentissima. & vide ad hoc Flo. in rub. C. de proba. & do. Anto. in rub. circa mediu. d. de pba. et in. d. c. tertio loco. in. vi. col. & Bal. in. l. neqz natales. in si. s. col. C. de proba. vide etia albe. in rub. C. de proba. & pro ista opi. qd in criminalibus ferat sententia ex violenta presumptione alle. tex. in. c. rursus. xi. q. iij. Ite pro ea parte etia arguo de sicies in probatione habet pro couicto vt hic & in. c. de hoc. de simo. & c. accedens. de accu. cum si. Sed qn quis deficit in purgatione condenat ex violenta presumptione vt dicit glo. sing. fm do. Abb. in. c. insinuatuz. de simo. ergo ex violenta presumptione pfertur sententia in criminalibus sed vide do. Car. in recollectis in. c. costitutis. el grade. de testi. preterea qd quis condemnetur in criminalibus ex presumptione violenta allego casum expressum fm do. Ant. in. c. porrecta. ibi puniatur tanq falsitatis autores. de cofir. vti. vel inuti. sed qd doctrina do. Ant. hic no sit vera nec Inno. vt in. d. c. qz verisimile. probatur sic. na dolus dicitur maleficiu vt dicit Bal. in. l. i. §. nuc tractemus. in si. ff. de to. & ra. distra. vbi dicit qd si statutu loquitur de comittente maleficiu habebit locu in comittente dolu. item condenatus de dolo dicitur corporaliter condenatus probatur qr condenatus de dolo est infamis. vt est text. in. l. i. §. i. & in. l. athletas. §. si. ff. de his qui no. infa. quia infamia vna afficit personas & eam sequitur quocuq vadat sicut lepra leprosum. vt est tex. cu gl. in. l. ex ca. ff. de postu. Sed de dolo quia conuincitur per coniecturas vt est tex. in. c. ij. de renu. lib. vi. & in. l. sib(e). ff. solut. matri. ergo prima facie doctrina hic tradita per do. Anto. non videtur vera. attamen. vide qd de hoc scribit Pet. de ancha. in. l. semel malus. in. v. char. vbi alle. & comedat illud dictum Inno. in. d. c. quia verisimile. & sequitur etiam idez do. Pe. in sua reperi. regule sine possessione. lib. vi. et adde quod illud dictum Innocen. in c. quia verisimile. sequitur Oldrad. in consi. cxcij. Ite adde hic casum in quo quia criminaliter damnatur ex argumentis & presumptioibus. tex. est in. c. pro humanu. circa finem. in versicu. probabilibus costiterit argu. quem ad hoc ibi poderat Do. in. §. fin. in. i. et. v. colu. de homi. in vi. post Hostien. & est verum quod text. in. d. c. pro humani. dicit probabilibus constiterit documentis. Sed contra dictu Innocen. in. d. c. qz verisimile fortiter videtur obstare text. in ca. de hoc. de simo. in v. i quo si defecerint sunt tanq autores tanti sceleris puniendi: vbi patet quod ex presumptioibus quis punitur de grauissimo crimine. Sol. dic quod tex. in. d. c. de hoc intelligitur d presumptionibus iuris: dictu autem Innocen. in. d. c. quia verisimile. intelligitur de presumptione hois que facilius fallitur q presumptio iuris ita no. dicit do. Abb. i. c. accedens. in. ij. co. de accusa. ex cuius doctrina datur singularis limitatio ad dictum Inno. in. d. c. quia verisimile. Item adde qr vbicunq ex psumptionibus proceditur ad condemnationem in criminalibus ista est sufficiens causa minuendi penam a iure pro illo delicto impositaz fm materiam. d. l. quid ergo. §. pena grauior. de his q no. infa. ita singulariter no. Bal. in. d. l. sciant. C. de probatio. cum si. pro quo est casus in. c. inter sollicitudines. de purga. canoni. pro quo vide Bal. in. d. l. presbyteri. in penulti. colu. versi. quod quando. C. de episco. & cleri.

¶ Adde an ex psumptionibus violentis quis possit danari. Ro. consi. liiij. Ioan. de ana. consi. lix. Alex. consi. xv. primo lib. ex po. cosil. xxiij. et. xxix. Pau. de cast. consi. cccviij. in primo impressis.

c ✝Sebastia. Sepia. ¶ Pone. Similem questionem ponit Albe. de rosa. in. l. septimo. ff. de sta. homi. quod si mulier que cosummauit matrimonium cum primo marito postea eo mortuo consummauit cu secundo. et peperit filium cui succedat filius an primo an secudo an neutri vide ibi late per eum. et per Bald. in. l. vulgo. eodem titulo de statu hominum.

confitentem.l.cum precum.C.de libe.cau.& qr noiavit eu filiuz in actu
proportionabili tantu filio.facit aut.si quis liberos.C.de natu.lib.sed
electa vna precludit sibi viam in quo ad aliam sicut dicimus cum due actio
nes contrarie copetunt.l.qd in heredem.§.eligere.ff.de tribu.& qd not.
Inno.in.c.audivimus.de collu.

1 ¶ Per exteriora presumitur de interioribus.
2 Simplicitas que est dolo contraria comendatur.

Ex studijs.

¶ Conversatio in adolescentia facit pre/sumptionem in senectute.primo ponun/tur verba Salomonis in parabolis.c.xx.secundo ponitur verba Hierony.illa exponentis ibi:quecunq.& pone casum.
vt in.c.precedentibus.referendo consultationez ad papam.¶ Casus lite/
ralis.Puer aliquando presumitur qd bonus debeat esse ex actibus suis
quando videmus aliquem puerum bona opera facere:puta libenter au
dit sapientes:studet virtutibus:audit mandata dei:per ista signa exterio
ra presumitur quod bonus futurus sit.Ber.¶ Not.i.quod presumitur
a habitus virtutu per earu exercitiuz.nam†quod exterius agit interio/
1 rem mentis dispositionem & habitum representat.vt in cle.xxiii.de ver.
signi.¶ No.ibi:auditioni sapientum &c.qd magnum bonitatis signu
est audire & consulere sapientes.vnde ait Hiero.super Esa.lib.ij.Pri
mo beatus est qui per se sapit.secundo qui sapientem audit.is aut qui
vtroq caret inutilis est tam sibi q alijs.& Tulius lib.ij.de officijs.Pri/
ma comendatio adolescentis proficiscitur a modestia cu pietate in pa/
rentes:in suos benivolentia.deinde etiam in optimam partem pervenire
cognoscitur si ad sapientes & claros viros & bene consulentes reipub.se
2 contulit & cuz eis assiduus fit.¶ No.ibi maxime simplicitati &c.†quod
simplicitas & humilitas maxime inter alias virtutes comendantur.& in
tellige de simplicitate que est dolo contraria non illa que est contraria di
scretioni.de vtraq vide ho.glo.in.c.si cupis.xvi.q.i.de humilitate vo
vide glo.opti.in cle.i.de rel.do.¶ Oppo.& videtur qd ex operibus vir
tutum non possit quis dici virtuosus quia possunt fieri animo non bono
non autem satis est bene facere nisi ex bono fonte procedat.lxxxvi.disti.
non satis.hinc dicit glos.in.c.i.de cullu.quod deus non est remunerator
nominum sed adverbiorum.Glo.i.vt arbitror metu contrarij exponit
tex.ibi intelligit.i.presumitur qr per exteriora presumit de interioribus:
et bene loquitur.Vincen.aut et Abb.ponunt versus.Intima per mo/
res cognosces exteriores.Rustice qualis erit bos ex vitulo moderet.
Annus qualis erit cognosces tempore veris.Et no.de significato illius
verbi intelligitur:alia sunt clara.Et meo quod glo.ij.alle.dictum Sa
lomonis.dic vt habetur prover.xx.& vide aliud exemplum seu simili/
tudinem de sagitta emissa ad locum destinatum quam ponit idez Sa
lomon Sapientie.vij.non sunt alia.

1 ¶ Presumendum est pro eo qui se offert iusticie:et contra illum qui
subterfugit iudicium.
2 An sola fuga vel contumacia sufficiat ad condemnationem.
3 Non sunt admittendi petentes improbe dilationes vel eis iuramentum
est deferendum.

Nullus dubitat.

Presumitur contra illum qui dilationibus subterfu/git iudicium.& Abbas dicit casum ponendum per decre.ve
ritatis.de do.& contuma.¶ Casus literalis.Reus qui est in
aliquo delicto de quo convenitur semper fugit nunq vellet venire ad iu
dicium.& hoc ipso presumitur contra ipsum.& ille qui est innocens li/
benter querit vt absolvatur nec aufugit.& ex hoc presumitur qd sit inno/
1 cens.Ber.¶ †No.presumendum pro illo qui offert se iusticie seu iudi
cio & contra illum qui subterfugit iudicium primus enim videtur confi/
dere de iustitia.& secundus diffidere.pro hoc ho.text.in.c.decernimus.
ij.q.ix.¶ Oppo.primo.& videtur quod multi possunt dubitare de fa
cto an foveat quis iustitiam vel iniustitiam ex oblatione vel dilatione
iudicij.Sol.metu contrarij vt arbitror exponit Jo.an.text.nullus dubi
2 tat.i.dubitare debet.¶ †Opp.& videtur quod subterfugiendo quis
non confiteatur imo potius oppositum est dicendum cum impossibi/
le sit confiteri si petit dilationes.hec enim non sunt compatibilia.Sol
vit glo.si.tex.intelligendum de confessione interpretativa.Triplex enim
est confessio secundum glo.quam in hoc not.dicunt tamen docto.& bene quod
hec confessio presumpta non sufficit vt reus statim condemnetur super
principali sed punitur quandoq propter contumaciam in expensis.&
quandoq penam patitur graviorem.C.de iudi.sancimus.xi.q.iij.rur
sus.&.c.quicunq.& de iudi.c.i.dic tamen quod quandoq sufficit sola con
tumacia in non assumenda purgatione.habetur enim tunc pro convi/
cto.vt est casus no.in.c.decernimus.prealleg.secundum vnum intellectum.de
quo tamen plene dixi in.c.veritatis.de dolo et contu.&ibi etiam tetigi
b an sola fuga a loco iudicij sufficiat ad condemnationem.de quo per Bar.
in.l.admonendi.ff.de iureiuran.et in.l.lege cornelia.ff.ad sillena.vide
Joan.and.in addi.Specu.in titu.de presump.§.ij.versi.violenta.vide
etiam ad predicta ho.tex.in.c.cum contumacia.de here.lib.vi.et.c.rur/
sus.&.c.quicunq.xi.qo.iij.et quod circa illorum capitulorum intellectu
3 dixi in.c.i.de iudicijs.¶ †Ultimo queritur an contra istos improbe
dilationes petentes sit proditum aliquod remedium.Hostie.dicit qd
sic.cum enim iudex debeat dilationis amputare materiam.C.de temp.
appel.l.ij.potest quandocunq sibi videbitur ab
excipiente et dilationem petente vel aliud propo
nente si habet eum suspectum:exigere sacramen
tum quod hoc non proponat malitiose.de quo ho
die est dicendum.vt in.c.ij.de iurame.calu.li.vi.
Ego dico q si vehementer presumit contra pro/
ponentem poterit eum non admittere nec curet
de appellatione.iuxta no.per Inno.in.c.post ele
ctionem.de concel.preben.& per Joan.and.in.c.
super eo.de appella.vbi vide.

1 ¶ Tacens an presumatur consentire vel con/tradicere.
2 Si constitutio episcopi est quod aliqua res non
possit vendi sine licentia:& fiat alienatio qd pre/
sumatur licentia episcopi.
3 Si quis ingrediatur possessionem presente dno
an dominus presumatur consentire.
4 Si actus est gestus absente domino:& ex postfa
cto superveniat scientia domini:an presumatur ra
tum habere.
5 Ratihabitio potest fieri absente illo qui actum
gessit.

Nonne benedici/mus.

Qui tacet consentire presumitur.ita
summat Jo.an.sed hec summatio est ni
mis generalis.& contra regulam is q tacet.de reg.iur.
li.vi.ideo summo sic.Qui ex duobus illatis alte
rum negat reliquum affirmare presumitur.Et
primo ponuntur verba evangelij.secundo verba
Greg.exponentis seu inferentis ad decisionem que
stionis.secunda ibi:duo quippe.¶ Casus litera
lis.Dum iudei disputabant cum Jesu sine con
tendebant dixerunt Jesu:nonne bene dicimus:
quia samaritanus es tu & demonium habes.Re
spondit Jesus.ego demonium non habeo.Di/
cit Grego.duo illata sibi fuerunt:per hoc quod
vnum negavit de alio intelligitur confiteri tacen/
do.Ber.¶ No.quod dixi in summario quamq enim
disputetur an tacens debeat haberi pro confiten/
te an negante.vt.i.plene dicetur:tamen puto qd
vbi duo impinguntur vel inferuntur alicui seu
proponuntur vno negato alterum videtur affir
matum:vt hic optime probatur.hoc idez sentit
Hiero.contra Joan.episcopum dicens qui ar/
guitur de pluribus & in delatione criminum ali
quid pretermittit:quicquid tacuerit confitetur.fa/
cit.c.i.de postu.prelato.¶ No.ij.quod christus
fuit samaritanus idest de provincia samarie.Qui/
dam vero vt hic refert Joan.and negant Chri/
stum fuisse de samaria:& tunc expone secundum pet.sa/
maritanus idest custos:nam sic interpretatur illa
1 dictio samaritanus.¶ †Oppo.intrando glo.vi
detur enim quod tacens debet haberi pro consen
tiente:vt in regula qui tacet.ff.de reg.iur.& in re/
gula is qui tacet.eo.titu.lib.vi.vbi dicitur q ta/
c cet non fatetur nec vtiq negare videtur &c.Gl.vlt.
multum instat in hac materia & in effectu tradit
duas theoricas.prima quod vbi agitur de domi
nio rerum admittendo tacens regulariter non con
sentit.Fallit ratione vicinitatis et melius dice/
ret ibi proximitatis.vt in.l.si servus comunis.ff.
de dona.inter virum et vxorem.vbi dicitur tres
erant fratres qui habebant servum communem
quorum vnus eundem servuz alijs presentibus
et tacentibus donavit sue vxori.et concluditur va/
lere donationem respectu tacentium.videntur enim
consensisse in eorum preiudicium ratione proximi/
tatis:vt ibi est casus valde no.Sed contra hanc
regulam superius traditam.facit.c.si servus scien
te.liiij.dist.vbi tacens cessante proximitate habe
tur pro consentiente & agitur de dno servi amit/
tendo.ad idem.l.fideiussor.§.pater.ff.de pi.& for/
san metu horum contrariorum & similium glos.
transit hic ad secundam theoricam que videtur sibi
prius placere vez qd vbi per prohibitionem meaz
possum prohibere qd fit & taceo:taciturnitas habe
tur pro consensu.Si vero non possum prohibere tunc
taciturnitas mihi non obest.exemplum:te alienam qs
pot vendere invito dno non tamen fit preiudicium dno

Sebasti. Sapia
a ¶ Habitus. Hunc
tex.summat bald.
hoc modo spina
ebe de pongere pun/
gendo nasco facit
ad hoc not.glo.in
§.pavonum. in fi.
insti.de re.divisio.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Sola fuga. vi
de Ange.de aret.
in tractatu malefi
ciorum in verbo
fama publica.ver
sic. an fuga faciat
indiciu. cum mul
tis allegatis per
domi.Jaso.in re/
pe.l.admonendi.
colum.liij.versic.
assumo ex ordine
tertium casum de
fuga.ff.de iureiu.
c ¶ Glos.Utrum
tacens videatur con/
sentire. hic adde
plene not.per do.
Bart.de bellem.in
reg.is qui tacet.l
vi.& que late nota
vi post do.Anto.
in.c.in gen.de ele.
Item hic adde ele/
gans dictu Inn.
in.c.i.in sua glo.q
est sup versi.obie/
ctura. circa me/
dium.versi. vnde di
cimus.de his que
fiunt a maio.par/
te capit. vbi dicit
quod si qs de eccle
sia eligitur ad di/
gnitatem in eccle/
sia et tacet presu/
mitur consentire.
secus si sit extra/
neus qr in extra/
neo non sufficit ta/
citurnitas.sz requi
ritur expressus con
sensus. Sed illud
dictum ibi repro/
bat Hosti.prout
ibi refert.d. Ant.
in.iij.col.ver. per
predicta. Itez ad
de q latissime scri
bit Bal. in.§.pe.
insti.quibus mo.
ius pat.pot. solu.
Item vide qd not.
post Do.in ca.ij.
in fi.de accu.li.vi.
Item adde q in
iudicialibus taci
turnitas ptis pre
sentis habetur pro
consensu & sibi pre/
iudicat vt est tex.
no.in.c.ij. de accu
sa.libr.vi. facit.l.
cum ostendimus.
§.fi.ff.de fi.tut. de
cuius intellectu ple
ne scribit in.l.i.in
princ.ff.de verbo.
obli. hinc pul. di/
xi Bart.in.l.i.C.

pedita. quod si iudex faciat aliquē actū preiudicialē parti presenti: parte tacēdo sibi preiudicat. adeo debet expresse cōtradicere et facere in actis scribi et hoc presente parte et non cōsentiente sed cōtradicente: qd dixit Bar. esse perpetuo menti tenendū per illum text. qui est ad hoc valde no. sm eum. et ita cōsuetudo obseruat. hinc est quod lz secunda dilatio concessa actori ad producendos testes propter impedimentum quod habuit in prima dilatione iuxta .c. vltra tertiam. ff. de testi. non se extendat nisi ad illos testes quos in prima dilatiōe producere volebat vt not. Barto. et alij in. l. admonēdi. in iij. columna post Jaco. butri. ff. de iureiurā. per illuz text. ver. de quibus solis etc. si tñ alij noui testes fuerint recepti per iudicem parte non opponēte plene pbabunt et debebit producens obtinere. ita not. tenet bal. in. l. si. in lect. antiqua. ff. de fer. quez sequit do. Alexā. Jmol. in. d. l. admonēdi. in. vi. co. at. c. i. de rest. spo.

¶ Adde an tacēs videat cōsentire raph. comē. cōs. xlij. et lxxij. et vide ad. l. cum ostendimus. Roma. cōsi. cccxi. et an taciturnitas inducat consensum per Arct. consi. xiij. et qd tacere sit medium inter cōsentire et contradicere. vide pe. de anchar. consil. cxxv. et vide qd posui. l. l. que, dotis. in apostil. ad Ba. de tortis.

Sebastia. Sapi.

a ¶ Actus positiuus. Uide Abb. in. c. cuz dicum. in ij. not. j. de regulari. Bart. vero. in caute. xxij. et Matthe. in not. xxij. incip. no. mirabilem moduz. et Feli. in proe. huius libri. col. vi. ver. secundus casus.

Sebastia. Sapi.

b ¶ Si tacens. Uide do. Jaso. in. l. si fundum. per fidei cōmissum. col. ij. ff. de lega. j.

sed ipse venditor obligatur personaliter ad tradendū vel ad interesse. l. rez alienā. ff. de cōtrahē. emp. Si presens est dñs et tacet nō facit sibi preiudiciū ratione predicta. sed rē alienam qs obligare nō potest. qz in obligatione ius cōstituitur in re. l. rem alienā. ff. de pig. act. vnde dñs rei contradicendo impedit obligationē. ideo si presens est et tacet facit sibi pǳudiciū. l. si fine. C. ad vellei. hanc theoricam per hanc rationē videt sentire expressius glo. in. d. l. rem alienā. et. l. si fine. Jo. an. hic dicit qd moderni doc. legū dicunt in preiudicium dominorū neutrum fieri posse sed in preiudicium contrahentis sic. sicut enim valet vēditio in preiudicium venditoris et nō domini. d. l. rem alienam. ita et pignorum obligatio. vt in. l. tutor. §. cōtrariam. ff. de pigno. actio. vbi dicitur qd cōtra pignorantem rem alienaz ignorāti datur pigneratitia contraria. nec sm illos doc. mihi preiudicatur si me presente rem meā obligas per. l. sicut. §. non videtur. ff. qui. mo. pig. vel hipo. sol. vbi dicitur qd si dominus rei vendidit rem alteri obligatam presente creditore et tacente nulluz preiudicium fit ipsi creditori cum sciat ius suum vbiqz durare. Nec ob. pdicta. l. si fine. C. ad velle. loquitur enim inter cōiunctos scz cum maritus sciente vxore dat pignori rem ipsius tūc eñ taciturnitas ipsius habet pro cōsensu. d. l. si seruus. secus inter extraneos. vt l. preallē. §. nō videtur. nisi taceret dominus in fraudem. l. ij. C. si res ali. pig. da. sit. et dic quod hanc opi. tenet expsse Cy. in. d. l. si fine. lz de eo Jo. an. mentionem nō faciat sed loquit modo predicto. et sic sentit Cy. qd regulariter tacens non habetur pro consentiente. hanc tamen materiam latius ipse attingit in. l. inuitus. C. de procura. Tertiam theoricam ponit Jnno. in. c. in genesi. de elec. et glo. sequit in. c. is qui tacet. de reg. iur. lib. vi. vbi dicitur quod si agitur de re meritoria et concupiscibili tacēs habetur pro consentiente. l. qui patitur. ff. man. Si vero agitur de re onerosa habetur pro contradicēte. l. filiusfa. §. inuitus. ff. de procu. Hec theorica licet sit nota et in multis verificetur tamē est nimis generalis. vt. j. apparebit. do Ant. videtur hic apponere quartam quod tacens regulariter habetur pro cōtradicēte. et ponit aliquos casus fallentie. sed vt dixi super hoc sic asserere est dicere contra regulam iuris. de reg. iur. is qui tacet. que dicit quod tacens non consentit nec negat: et regula precedens dicit qui tacet consentire videtur. Bart. aliquid ponit in. l. que dotis causa. ff. solu. matri. sed nō perfecte explicat iudicio meo. fateor tamen quod hoc brocardicum habet fere infinitos sensus ita qd omnes casus sub distinctione comprehendi non possunt: sed secundum factorum diuersitatem et qualitatem terminandi sunt. Sed vt habeatur saltem in genere aliqualis notitia dico quod sic. quod tacens proprie non consentit nec contradicit et hoc quia tacere tenet medium inter consentire et cōtradicere hoc aperte probat dicta regula is qui tacet. vnde quandocunqz per hoc medium potest cōsequi aliquem effectum ab extremis separatum illum consequitur nec accedit ad aliquod extremoruz. pōt opponi exemplū in. l. i. §. scientiā. ff. de trib. vbi aliud disponitur cum expresse consentit dominus contractibus serui sui. et aliud cum contradicit: aliud vero cū tacet. cuius diuersitatem vide per glos. in dicta regula is qui tacet. vbi vero non est inuenire effectum huius medij: tunc quandoqz sumit effectum vnius extremorum quandoqz alterius sm varias cōiecturas. nā sicut dicimus in hermaphrodito qd debeat tribui sexui vbi magis incalescit. l. queris. ff. de sta. ho. iij. q. iij. hermaphroditus. ita dicēdū in casu nostro qd tacere sit referendū ad consensum vel dissensum in quo magis incalescit sz varias coniecturas. et facit ad hoc qd no. Dy. in regula is qui tacet. et Barto. in. d. l. que dotis. et in hoc casu sic distingue. quia aut agitur de obligatione personali et tacens habetur pro contradicente. l. filiusfa. §. inuitus. ff. de procura. vbi dicitur quod si is qui constituitur procurator est presens et tacet nō videtur consentire. Fallit hoc fauore pupillorum in fideiussore tutoris qui patitur nomen suum scribi. l. iij. §. vlti. ff. de fideius. tut. Jtem fallit in. c. vno. de despon. impub. lib. vi. vbi filius tacens et presens obligatur ex matrimonio contracto per parētes. et hoc inducit ibi fauor matrimonij et parentum. hoc enim non procederet in alijs etiam consanguineis. vt not. Joan. and. in nouella. Jtem fallit si est contumax in respondendo: habetur enim talis pro consentiente vel negante quatenus magis vertitur in suum preiudicium. de iuramen. calū. c. si. et in. c. si post prestitum. de confes. li. vi. l. de etate. §. qui tacuit. ff. de interroga. actio. no. Barto. in loco preallcg. Jtem fallit et quarto

a quando vltra tacere interuenit aliquis actus positiuus [a] vt puta recepit scienter literas quibus cōstituebatur pcurator. vt in clemē. vnic. de procu. vel exhibuit reuerentiā aduersario tanqz prelato. vt in. c. ex ore. de his que fiunt a maio. par. capit. Aut agitur non de obligatione personali sed de alio preiudicio et tunc si est contumax in respondendo dic vt. s. Aut non est contumax quia non arctatur aliquo iure ad loquen-

b dum et tunc si tacens [b] non potest contradicendo impedire quod agitur habetur pro contradicente. et sic potest intelligi. l. qui vas. §. vetare. ff. de fur. et quod le. et no. in. l. caius. ff. de pig. act. et in hoc omnes cōueniunt. Aut contradicendo potest impedire. et tunc aut simulat seu ta-

c cet in fraudē alterius: et facit sibi preiudicium [c] ac si expresse cōsentiret in. l. ij. C. si res ali. pig. da. fu. vbi dicitur quod si te fraudulenter tacente alius rem tuam tanqz suam pignorauit fit tibi preiudicium. Aut nō constat de fraude et tunc opiniones. Quidam enim volunt quod regulariter non fit tacenti preiudicium. per. d. l. sicut. §. non videtur. ff. quibus mo. pig. vel hipo. solu. quod voluit Cy. vbi. s. Alij tenent contrarium. vt glos. hic. et in. d. l. si fine. licet aliud sentiat in. d. l. ij. puto quod si constaret quod non fraudulenter tacuit haberi debeat pro contradicente: quia in dubio non presumitur quis velle preiudicare iuri suo et iactare suum. l. cum de indebito. ff. de probatio. et in. c. super hoc. de renuntia. facit quod no. in. l. cum quid. ff. si certum peta. et potest constare de non fraude per coniecturas. et sic potest intelligi secundum alium intellectum. d. §. vetare. et pro hoc. d. l. si fine. C. ad vellcia. vbi tex. in fine ponderat calliditatem et commentum mulierum. et hec est melior responsio ad illam. l. qz dictum Cy. de quo. s. ad idem. d. l. ij. que facit mētionem de taciturnitate dolosa. sed in dubio crederem presumendam fraudem ex quo est presens et potest impedire et tacet. et sic de fraude presumpta intelligo. l. si fine. et illam. l. ij. et sic in veritate loquuntur si bene ponderetur principium in quo nulla fit mentio de fraude. et sic limitarem glos. in. d. l. ij. et ad hoc facit ratio. c. penulti. j. de re iudi. et. l. sepe. ff. co. titu. Non obstat. d. §. non videtur. super quo se fundat Cyn. quia creditor ibi contradicendo non poterat impedire venditionem rei alienē: nam dñs vendit ius suum. licet sit alteri obligatum sed res trāsibit cum onere suo: vt ibi. Predicta fallunt ratione coniunctionis. nā tunc tacens habetur pro consentiente. vt in. d. l. si seruus communis. hoc vltimum limitat Barto. in preallcg. loco nisi sit coniunctio habens in se reuerentiam. vt in. l. i. §. que onerande. ff. quarum rerum actio non datur. et sequitur Domi. Anto. hic quasi tunc videatur facere non ratione coniunctionis quia velit consentire sed potius ratione reuerentie:

d vt in seruo seu liberto domini vel in vxore respectu viri. [d] sed hoc mihi non placet indistincte per tex. nota. in. d. c. vno. de despon. impu. lib. vi. vbi est coniunctio habens in se reuerentiam et magis est filius subiectus patri quam vxor marito. potest enim ipsum vendere tempore necessitatis. et tamen ex taciturnitate habetur pro consentiente etiam in actu in quo requiritur consensus omnino liber ab omni coactione vt in actu matrimonij: vt in. c. cum locum. de sponsa. Non obstat text. in dicto. §. que onerande. quia tex. loquitur cuz limitatione scilicet quod reuerentia excusabit si causa cognita pretori liquido constiterit quod ob reuerentiam libertus promiserit patrono etc. vt ibi. Debent ergo esse alique circunstantie ad hoc vt reuerentia excuset et excludat tacitum consensum: vt quia patronus erat terribilis homo vel vir erat terribilis vxori. vnde solebat seuire et acriter tractare vxorem dissentientem et non se conformantem sue voluntati. argumen. eorum que Jnnocen. nota. in. c. causam matrimonij. de offi. delega. et aperte videtur velle idem Barto. in. l. ad inuidiam. et. l. metum. C. quod metus causa. et secundum hoc posset solenniter limitari dictum. c. vnicum. vt filij non habeantur pro consentientibus si causa cognita constiterit ob reuerentiam paternam tacuisse tempore contractus matrimonij. Dico etiam quod vbi ex contradictione expressa verisimiliter timetur de aliquo damno saltem de facto contradicenti infligendo quod tunc tacēs non habetur

c Sebasti. Sapia. ¶ Preiudicium. Uide Bald. in. l. suus heres. C. de repudia. heredi. vbi dicit qd quādo quis simulat non audire preiudicat sibi ita vt habeatur pro consentiente.

d Sebasti. Sapia. ¶ Respectu viri. Hanc opi. tenet Alexā. in. l. interpositas. in vlti. col. C. de transactio. et in. d. l. que dotis. ff. solu. matri. vbi etiam do. Jaso. idem tenet reprobata opi. Bar.

habetur pro consentiente sed pro contradicente etiam si daret verba generalia. pro hoc allego ho. text. in. c. cum venissent. de insti. Item fallit fauore cultus diuini seu religionis ⁊ sub hoc potest optime comprehendi casus. c. si seruus sciente. liiij. dist. vbi dicitur quod si seruus ordinatur sciente domino ⁊ non contradicente videtur consentire. nam in hoc casu subest illa ratio coniunctionis de qua. s. cum ecclesia sit mater nostra.
a xij. q. ij. qui abstulerit. Aut non agitur de preiudicio tacentis sed de re concupiscibili ⁊ meritoria: ⁊ haberi potest pro consentiente. d. l. qui patitur. ff. manda. ⁊. l. si remunerandi. §. qui passus. eo. tit. ita tenet Inn.
2 ⁊ glo. vbi. s. ¶ †Et possunt hic applicari questiones quas posuit Jo. and. in regula is qui tacet. de re. iu. lib. vi. in mercu. ⁊ vna quam posuit in regula qui tacet. qui concludit quod si constitutio episcopi prohibet alienationem fieri sine sua licentia quod si fiat alienatio in eum videtur consentire ⁊ licentiam dare ⁊ comprehenditur magis sub eo quod dixi quando vltra nudam taciturnitatem interuenit aliquis actus positiuus. predicta omnia procedunt quando aliqua coniectura facit presumi consensum aut dissensum ad hoc quod leg. ⁊ no. in. l. ij. C. de acqui. pos. facit. l. quam tuberonis ff. de pecul. ⁊ vide specialiter circa preiudicium possessionis quod no. Bar. in. d. l. que dotis causa. que tamen possunt ad predicta reduci.
3 ¶ †Querit enim quid iuris si me presente aliquis intrat possessionem seu aliquid capit de rebus meis. ⁊ dicit quod aut precessit titulus ratione cuius tenebar possessionem tradere ⁊ presumor consentire: vt in. d. l. ij. C. de acquir. pos. Aut non precessit titulus talis ⁊ si agitur de magno preiudicio non presumor consentire: vt no. in. d. l. ij. facit. d. §. vetare. Si vero agitur de modico preiudicio presumitur consensus vt in. l. predicta. quam tuberonis. §. sunt quidam. vbi dicitur quod dominus presumitur consentire peculio serui eo ipso quod scit eum habere peculium ⁊ expresse non adimit. ⁊ hoc vltimum potest adduci ad multa: tamen vt dixi iudex ex multis coniecturis presumit in aliquo consensum
4 vel dissensum. ¶ †Et aduerte vt habeas perfecte materiam: nam predicta procedunt quando datur patientia tempore actus gesti. quando enim actus geritur me absente ⁊ scientia ex postfacto superuenit: nunquid videor per hoc actum habere ratum maxime gestum nomine meo. glos. in. l. quo enim. ff. rem ra. habe. dicit quod non improbare superueniente scientia ratihabitioni par est. quasi velit dicere quod statim cum sciuit debuit contradicere alias videtur consentire. Bar. ibi melius distinguit quod aut geritur aliquis actus pertinens ad acquisitionem ⁊ mei commodum et tunc non improbare est approbare: vt in. l. si absente. C. si certum peta. et ibi per glo. ⁊ doc. ⁊ hoc casu potest procedere illa glo. Quandoque geritur actus concernens meum preiudicium. ⁊ tunc aut superuenit simplex scientia. ⁊ tunc non approbare est improbare: vt. l. procurator. in fi. eo. ti. ff. rem ra. ha. Aut interuenit scientia cum aliquo actu vt cum receptione literarum vel instrumenti: vt quia dominus recepit literas seu instrumentum de actu gesto: ⁊ tunc non improbare est approbare. vt. l. si filius. ad maced. facit clemen. j. de procur. ff. fur. aduersus nau. l. j. §. fi. predicta fallunt secundum eum in. l. fi. ff. qui ⁊ a quibus. ⁊ in. l. in sponsalibus.
5 in fi. ff. de spon. ¶ Utrum autem quis possit habere ratum parte absente. Bar. in loco preallegato tenet quod sic. alleg. no. in. l. pomp. scribit. ff. de nego. gest. ⁊ per hoc habes declaratam ⁊ ampliatam materiam huius. c.

1 ¶ Commissio officij an censeatur realis vel personalis. ⁊ sic an censetur electa persona an dignitas.
2 Legatus ex quo gerit vices pape an possit extendere manus circa que potest papa.

Mandata celestia. Ex preteritis presumimus circa futura. Quatuor facit. primo premittit exordium. secundo subdit narrationem ibi. proinde. quam tertio determinat ibi: quas non loco quarto rationem subiungit ibi: quia. ¶ Casus literalis. Dominus papa commisit officium legationis super omnes ecclesias sicilie Martino episcopo non loco sed persone illius episcopi: confidens de eo quod ex transacta vita illius didicit quid de subsequenti conuersatione ipsius presumere possit: premittens quod dum onera sua cum fratribus partitur mandata celestia gerere comprobatur. Ber. ¶ No. primo quod efficacius geritur quod a pluribus explicatur. Item quod prelatus debet procurare vt secum habeat coadiutores in officio. vide ad idem ho. tex. in. c. fi. de offi. archipresby. ¶ No. ibi onera. quod officium etiam papale est onus. alibi autem appellatur summa dignitas. xl. distin. c. j. quinimo etiam episcopatus appellatur culmen dignitatis: vt in. c. penul. de preben. sed dic quod principaliter est oneris omnis dignitas ecclesiastica. vt in. c. qui episcopatum. viij. q. j. vnde christus dixit petro faciendo ipsum vicarium suum. pasce oues meas. de elect. significasti. ⁊ sic vsus est verbis denotantibus laborem ⁊ ministerium. ⁊ non sapientibus fastum superbie ⁊ dignitatis. fatendum tamen est quod respectu huius exercitij ⁊ contemplatione illius cuius vices gerit debetur sibi honor maximus. de quo vide per Archi. in dicto. c. qui episcopatum. ¶ No. ibi: vi
b ces. quod legatus pape dicitur gerere vices pape: hinc. d. glo. no. in. c. que de causa. ij. q. v. quod debet honorari vt papa. argu. ho. in. c. fi. xciij. distin. ¶ No. ibi: quas non loco ⁊c. quod legationis officium quandoque conceditur certo loco seu dignitati: exercendum tamen per presidentem in illa dignitate: ⁊ talis dicitur legatus natus. vt in. c. j. ⁊. c. penul. de offi. lega. vbi de hoc. quandoque conceditur persone vt hic. ⁊ sic sequitur personam ⁊ extinguitur cum persona: vt in regula priuilegium. de regu. ior. lib. vi. ¶ Nota quod ex bonis actibus precedentibus presumitur de vita futura. ⁊ in hoc vltimo facit iste text. ad titu. ⁊ ideo vt reducas decre. ad titulum potes ponere casum in terminis referendo consultationem ad Greg. autorem huius compilationis. Nam querebatur an ex preteritis sit presumendum circa futura. ⁊ Grego. pro solutione inducit autoritatem Greg. qui scribens mario episcopo dixit vt habetur in tex. ex quo colligitur solutio questionis ad partem
1 affirmatiuam. ¶ †Sed quero pro intellectu litere quid si papa in commissione huius officij non fecisset illam protestationem qood committebat non loco sed persone: an commissio fuisset realis. dicit Joan. and. quod non: ⁊ hoc quia scribebat expresso nomine persone. ⁊ remittit ad Spec. de instrumen. edi. §. nunc autem. versicu. quid si papa. ⁊ ad id quod habetur in regula priuilegium. de regu. iur. lib. vi. in mercu. do. Cardi. tenet hic contrarium quia exprimebatur etiam hic nomen appellatiuum. Item quia dicendo contrarium protestatio fuisset hic superflua quod non est dicendum in principe. arg. xix. distin. si romanorum. Ego dico primum dictum verius alia ratione quam mouetur Jo. and. ⁊ primo quia ad considerandum an sit contemplata dignitas an persona debemus prius recurrere ad coniecturas quam ad expressionem nominis proprij vel appellatiui. hoc probatur i. c. requisisti. de test. no. idem Jo. and. in regula priuilegium. in mercu. vnde si ex coniecturis videtur contemplata persona presumitur dispositio personalis: etiam si solum nomen appellatiuum fuisset expressum: vt leg. ⁊ not. in. d. c. requisisti. sed ex verbis huius commissionis apparet satis personam et non dignitatem fuisse contemplatam: vt patet ex illis verbis quia ex transacta in te vita ⁊c. que verba conueniunt non dignitati sed persone. Ex quo infero quod etiam si solum nomen appellatiuum fuisset hic expressum nihilominus commissio fuisset personalis. Secundo moueor quia vt patet in suprascriptione fuit expressum vtrumque nomen sed proprium per prius: vnde posito quod omnes coniecture cessarent: ⁊ sic res esset dubia: tamen ex quo nomen proprium fuit primo expressum ⁊ persona erat nota scribenti. videtur persona ⁊ non dignitas contemplata: vt optime probatur in. l. si communis seruus. ff. de stip. ser. iuncta. l. qui habebat. ff. de tute. vult glo. in. l. cum ita datur libertas. §. fi. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ de materia vide in. c. quoniam abbas. de offi. delega. ¶ Uenio ad glo. ⁊ quero de quibus mandatis celestibus loquitur hic papa: respondet glo. j. quod de illo alter alterius. Sed ego non credo glo. verum dicere: quia illud non refert ad iniungentem onus sed ad eum qui debet onus alterius subire. papa autem hic loquitur de se: quare arbitror quod papa loquitur hic de mandatis celestibus sibi tanquam vicario factis circa pascendum populum dei. nam efficacius adimplet assumendo multos ad hoc ministerium. iuxta illud euange. messis quidem multa. operarij autem pauci. rogate ergo dominum messis vt mittat operarios in messem suam. xxj. di. §. i. ¶ Secunda gl. colligit ar. de officijs partiendis: vt officia committantur singulis personis. ¶ Op. in contrarium de moltis iurib. sed expedias hic
2 arti. vt dixi in. c. ex literis. de proba. ¶ †Glo. ij. querit ex quo legatus gerit vices pape nunquid potest extendere manum ad omnia que potest papa. re. glo. quod non quia non potest attentare ea que papa in signum vniuersalis dominij sibi reseruauit: vt in. c. quod translationem. de offi. leg. ⁊ sic sentit glo. quod reliqua non reseruata possit legatus attentare: quod clarius tenet glo. in. d. c. quod translationem. quod dictum ego non puto verum: quia nullo iure probatur: imo potius probatur contrarium in. d. c. dilectus. el. j. de prebendis. vbi patet
c quod non potest dare ius ad vacatura beneficia.
c Et colligit ibi glo. quod contra concilium generale le

✝Sebasti. Sapia.
a ¶ De prodicio. vide Abb. l. c. l causis. col. ij. ⁊ in. c. quia propter. in prin. co. vi. s. de elec. ⁊ in. c. ij. vbi limitat hoc j. de his que fiunt a pla. sine consen. ca. and. de iscrin. l. c. i. q. mo. feud. amit. in vsi. feu. Gemi. l. c. sicut. post gl. ij. de elec. in. vj.

✝Sebasti. Sapia.
b ¶ Vices pape. vide ro. l fin. dccxxj. lci. bar. l. l. si filius. cum allegatis per Feli. hic ⁊ per Deci. in. c. sane. in. j. not. s. de offi. deleg. ⁊ per Fel. in. c. cum olim. §. s. de offi. deleg.

c ¶ Concilium. adde quod possit ro. consil. cccxxv.

gatus non dispensat. ad idem vide glo. in c. si. de
hereti. lib. vi. que dicit legatum non posse cõmit
tere causam tractandam simpliciter et de plano
sine strepitu ꝛc. qꝛ esset tollere ius superiorꝭ. ⁊ idẽ
Specu. quod non potest in tit. de leg. §. superest.
ver. sed nunquid põt cognoscere. ⁊ alibi dicit idẽ
Specu. ꝙ nõ potest legatus supplere defectũ cõ
missum in cõtractibus vel in iudicijs: vt ipse no
tat in titu. de leg. §. nunc ostendendũ. ver. xliij. ⁊
in eo. ver. legatus. ponit vnũ dictũ generalius et
notabilius dicẽs legatũ nõ posse omnia que sibi
sedes apostolica specialiter non reseruauit si illa
sunt ardua sed sunt ad papã referenda. facit glo.
no. in c. sicut. de sent. excõ. ⁊ vide ad hoc qđ latius
dicam in c. si. de confir. vti. vel inuti.

1 ☞ Testis deponẽs de facto vicini: ⁊ in rõ sciẽ
tie dicit qꝛ vicinus probat.

2 Qui dicantur vicini.

3 Allegans ignorantiã contra p̃sumptionẽ scien
tie ob vicinitatem: an admittatur.

Quosdam. Ex vicinitate p̃
sumitur notitia
facti loci vicini. h. d. Et ponit casum
Abb. quod fortr isti quibus scribitur
petebant prebendas ibi: ⁊ erant ibi vicini quos
papa voluit exaudire cũ terra ipsa satis oppres
sa esset a tartaris ꝙ ipsi vicini melius scire debe
bant rõne vicinitatis. ☞ Casus literalis. Hoc
capitulum ⁊ duo sequentia per se patent. Berñ.
☞ No. primo duo quibus patria vastatur: mor
talitate scꝫ ⁊ lãguore. ☞ No. scdo ꝙ tãto quis
subtilius presumitur scire factũ alterius quanto
vicinior est. ☞ ✝ No. ꝙ qs presumit scire factũ vi
cini sui. ᵃ ex quo infertur qđ si testis deponens de
facto vicini interrogatus de causa scientie respõ
det ꝙ sum vicinus ᵇ probat: qꝛ concludit presum
ptiue presumptione iuris. de quo Bar. in l. j. ff. si
cert. pet. ☞ ✝ No. ꝙ dicũtur vicini hi qui sunt de
diuersa patria non multum abinuicem distãtes
ex quo puto limitandum dictum Bart. ⁊ aliorũ
in l. si tertius vicinus. ff. de aqua plu. arcẽ. vbi di
citur quod ille dicit vicinus qui alta voce clamã
do potest audiri. nam debet intelligi quãdo trac
tatur de vicinis eiusdẽ loci. ⁊ potest dici vicinꝰ
a vico qꝛ sunt eiusdẽ vici seu strate. secus vbi trac
tatur de vicinitate respectu locorum. nam tunc
possunt dici vicini si nõ multum corũ loca distãt
abinuicem: vt hic ⁊ in c. sed ⁊ cõtinuo. de pe. di. j.
3 ☞ ✝ Glo. j. querit an contra hanc presumptionẽ
admittatur dicens ⁊ allegans ignorantiã respõ
det quod de facili non admittit allegat iura. ego
dicerem quod aut factum est notum in loco ⁊ pre
sumitur illius habere notitiam nec de facili audi
retur probando contrarium. ⁊ hoc casu loquunt
iura alleg. in glo. puto tñ ꝙ vbi non agit de gra
ui p̃iudicio admitteretur volens p̃bare ignoran
tiam per proprium iuramentũ. vide ad hoc glo.
in c. pposuisti. lxxxij. dis. ⁊ qđ no. in c. ij. de consti.
Aut factũ vicini nõ est notũ in loco: ⁊ aut iste te
nebatur ex officio suo inuestigare ⁊ p̃sumit scien
tia. ad hoc c. innotuit. ⁊ qđ ibi no. de elec. Aut nõ
tenebat indagare ex officio ⁊ creditur sibi ignorã
tiam alleganti. arg. in regu. presumitur ignoran
tia. de reg. iur. li. vi. In glo. si. de hac materia dix
vt plene dictũ fuit in c. pe. de iur. cal. ⁊ vide gl. in
c. ij. de test. lib. vj. ⁊ in l. ij. C. de iura. calũ.

1 ☞ Verbũ põt nõ semper importat necessita
tem: lꝫ precedat negatiua.

2 Quid sit presumptio iuris tñ: ⁊ iuris: ⁊ de iure:
⁊ quõ cognoscatur: ⁊ quid sit opinio.

3 Que dicatur presumptio hoĩs: ⁊ an p̃bet index
arbitrabitur: ⁊ si male appelletur.

Quãto ⁊ infra. Presu
mit fa
ctum notum in vicino loco qđ est no
tum in remoto. h. d. Et pone casum li
teralem ſm Joã. Forte enim papa reprehendit
episcopum de negligentia circa correctionem de
licti subditi sui cuius clamor ad ipsum papã per
uenerat. ⁊ quia episcopus allegabat in hoc igno

tãtiam papa sibi rescripsit vt hic habet. ☞ No.
primo arg. a maiori de quo de elect. cũ in cũctis.
1 ☞ ✝ Oppo. contra tex. in eo quod dicit non po
tuit non peruenisse ad illos qui erant in loco vi
cino ex quo puenit ad papã. nã qui erãt in loco re
motiori. nã sepe videmus oppositũ qđ multi de
loco remotiori sciunt qđ plerique vicimores igno
rant. Ideo contrariũ glo. j. exponit nõ potuit. i.
presumitur non potuisse. admittitur tamen pro
batio in contrarium sicut cõtra aliam iuris pre
sumptionẽ. ita dicit hic not. glo. in sui p̃n. ex qua
iuncto tex. no. quod verbum põt non semper im
portat necessitatem licet precedat negatiua cuꝰ
contrariũ dicit glo. in reg. j. de reg. iur. lib. vi. sed
die illud procedere nisi resultaret absonus intel
lectus tunc enim importat p̃sumptionẽ vt hic ꝙ
diligenter no. quod facit ad cõmunẽ vsum loquẽ
di ad dictũ testis. ☞ Cõtra predicta glos. op. de
c. si qui clericorum. xj. q. j. vbi videtur probari ꝙ
contra p̃sumptionẽ iuris non admittitur proba
tio in contrarium et non soluit. Joan. and. dicit
quod ibi soluitur. sed tu hoc dixit quia glo. ibi di
cit quosdam dixisse quod ibi est presumptio iu
ris contra quam nõ admittitur probatio quasi
illa presumptio sit iuris et de iure. Ego dico qđ
ille tex. non repellit probationem cõtrariam sed
excusationem partis cõtra veram probationem
sicut in simili fit in c. ad nostram. de test. ☞ Vlti
mo glo. querit an presumptio sufficiat ad condẽ
nationem. Et respondet distinguendo tres spe
cies presumptionis. nã quedam est temeraria et
hec repellitur. quedam probabilis: ⁊ hec inducit
quandoque expurgationẽ: quedã violẽta: ⁊ hec in
ducit quandoque sufficientẽ probationem ad sen
tentiam. ☞ Et aduerte qꝛ glos. non declarat tibi
quando sufficiat ad purgationem indicendam:
vel ad sententiam nec declarat quando probabi
lis dicatur et quando temeraria vel violẽta. Jo.
and. etiam transit ponẽdo solum quedam dicta
Inno. in c. quia verisimile. j. eo. titu. vbi vltra ea
que dicunt hic dicit ꝙ est presumptio iuris et de
iure que non admittit probationẽ in contrariũ.
Item iuris tãtum cui statur donec contrariũ sit
probatum. Probabilis vero quandoque inducit ᶜ
semiplenam probationem. de sen. excom. inquisi
tioni. de restit. spol. solicite. quandoque sufficit ad
purgationem indicẽdam. ij. q. v. presbyter si. et. j.
de pur. ca. si quis de gradu. Quandoque requirit
probationem contra se. ff. quod met. caus. non est
verisimile. Quandoque nullam probationẽ cõtra
se admittit nisi fama vel alia circũstantia sit con
tra ipsam: vt in preal. c. qꝛ. Quãdoque refundit
probationem in reum. C. de proba. fine. et de hoc
j. vt eccle. bene. c. vno. Quandoque secum adducit
sententiã. j. eo. illud. ⁊ c. literas. ij. eo. afferte. Idẽ
in effectu. d. Ant. hoc idẽ ꝙ glo. hic not. gl. in c. j.
semper. ij. q. j. ⁊ c. ouẽs. vi. q. j. ⁊ in c. dixit. xxxij. q.
j. ibi tamen glo. vtitur verbo suspicione. ⁊ sic vi
detur velle ꝙ idẽ sit presumptio ⁊ suspicio. Spe
cu. latius attingit. eo. titu. §. ij. a prin. vsque ad fin.
dicens inter cetera ꝙ licet communiter assignen
tur tres p̃sumptionũ species: vt hic p gl. ipse tñ
addit quartã videlicet necessariã. ⁊ appellat illã
necessariã que non admittit p̃bationẽ in contra
rium que magistraliter appellat presumptio iu
ris ⁊ de iure ⁊ sic ponit quatuor species presum
ptionis scꝫ temerariã: probabilẽ: violentã ⁊ neces
2 sariam. ☞ ✝ Ego autẽ ne laboremus in incerto la
tius et clarius attingendo materiam dico quod
ᶜ multa reperiũtur vocabula de hac materia vt in
dicium. l. indicia. C. de reiven. ⁊ dixi in c. tertio lo
co. de p̃ba. ar. vi in c. forus. de ver. sig. Suspicio
vt in c. primo semper. ij. q. j. ⁊ in c. dixit. xxxij. q. j. ⁊
l. absentẽ. ff. de pe. Opinio vt colligitur in l. iij. §.
eiusdem. ff. de test. p bar. l. l. admonẽdi. ff. de iure
iu. Presumptio temeraria. de sen. ex. inquisitioni.
Presumptio nõ modica: vt in c. sup eo. de testi.
Presumptio probabilis vt l. d. c. inquisitionis.
Presumptio vehemẽs: vt l. c. litas. j. c. Presum
ptio violẽta: vt hic in glo. que idẽ est qđ vehemẽs:
vt in c.

Seba̅sti. Sapia.
ᵃ ☞ Vicini sui. Vi
de late p Fel. in c. 1
literas. j. eo. ⁊ vide
Bar. in l. is põt. 2
eo. v. ꝛ. sic viden 3
mus. ff. de neg. he
re. vbi vult ꝙ vici
ni non p̃sumãtur
scire facta vicino
rũ nisi prius con
stat ꝙ erat fama i
vicinia qđ dictuꝫ
segk ibi nre. ⁊ mul
tũ cõmẽdat: sꝫ re
probat ibidẽ. do.
Alex. ⁊ do. Jas. sꝫ
dictũ bart. saluat
Soc. in l. j. col. vi.
ff. si certum peta. 1
ᵇ ☞ Vicinus. Dix a
dixit sng. l. §. hle
nobis. l. aut. de he b
re. ⁊ sal. in i. col. qđ
paupertas ⁊ diui 2
tie melius p̃bant
per vicinos q̃ per
alios vt ponit gl.
in l. ij. C. qñ si. vel
pri. p quã glo. di
cũt doc. ꝙ si testis
interrogat an ti
tiꝰ sit pauper. ⁊ rñ
dit qđ sic. interro
gatus quõ scit. di
cit ꝙ est suꝰ viciꝰ 3
ꝙ rõ sua cõcludit
et p̃bat paupertatẽ
vel diuitias. alle.
etiã bar. in tenere
l. d. l. j. ff. si cer. pet.
☞ Adõ qualiter
p̃bet paupertas
pulchre ro. cõs. cc
xlv. ⁊ allegãti pau
pertatẽ incũbit onꝰ
p̃bãdi: vt p rũdeꝫ
consi. clxiij.
Antonius Fran.
☞ De vicino an
p̃sumat scire facta
vicini ⁊ marie cir
ca habilitateꝫ vel
bonitatẽ paupta 1
tẽ vel diuitias di
cas qđ sic vt dixit 2
Ang. l aut. de tes.
l. §. j. l si. ⁊ itellige 3
ꝙ hoc nõ scit vici
nus p veritatẽ ex
sensibꝰ corporeis sꝫ
p famã ⁊ vehemẽ
tẽ opinionẽ sꝫ. d.
alex. in l. j. in x. co.
ff. si cer. pe. ⁊ idẽ di
xit bal. l. l. j. l. §. cũ
agit. in vj. co. C. de

in. deli. qđ adeo p̃
sumunt vicini co
gnoscere vicinos
⁊ scire eorũ facta.
vt sufficiat ꝙ no
tarius cõficiẽs in
strũm apponat te
stes vicinos dicẽs
partibꝰ vicinis ⁊
vide bal. l. l. cõuẽ
ticulã. in. ij. col. C.
de epi. ⁊ cle. vbi di
cit ꝙ est sufficiens
rõ dixere scio qꝛ vi
cinꝰ sicut ẽt dixit
sng. l loco hic all.
⁊ adde ꝙ testis de
ponẽs de bonitate bo
nitate vel malitia
dꝫ reddere sufficiẽ
tes rõnem si dicat
scio ꝙ est bonꝰ vl
malus qꝛ pluries
expertus suꝫ ad qđ
vide Ang. in aut.
de mona. in. §. j. l
ver. ⁊ hoc facit ad
qđ nẽ. ⁊ in aut. de
san. epis. in pri. ⁊ l
§. si qs. tñ aduerte
ꝙ non sufficerent
duo testes ita de
ponentes sꝫ requi
rent plures ſm ang.
in aut. quõ opor.
epi. l. §. quãta igi
tur. ⁊ quõ p̃betur
paupertas ⁊ cui in
cũbat talis p̃ba
tio vide talia. p ro.
⁊ L. ãfrã. oĩa. post
eũ in l. si cõstãte. l
prin. ff. sol. ma.
ᶜ ☞ Materia. No.
de multiplici gñe
p̃sumptionũ et de
indicijs. vide do.
Ant. in c. iij. loco.
de p̃ba. Et õ mul
tiplici gñe p̃sum
ptionũ. vide p pe.
de anc. in re. semel
malus. li. vi. bart.
l. l. admonẽdi. l. ij.
char. ff. de iureiu.
⁊ do. Alex. l. c. si. in
vi. ⁊. vij. colũ. j. de
iureiur. ⁊ per Ar
chi. in c. oẽs. vi. q.
j. ibi vide vbi po
nit bonũ dictũ qđ
recitat post. d. ant.
in c. si. in x. col. j. õ
iureiur. ⁊ de p̃ba.
ex p̃sumptionibꝰ.
vide pulchra ver
ba per Bar. in l.
neque natales. C. de
p̃ba. ⁊ de qualita
te p̃sumptionis ⁊
fictionũ. vide bal.
in l. nos ignorat.
in. i. ⁊. ij. col. C. qui
accu. nõ pos. Item
de multiplici gene
re presumptionũ.
vide p san. T. bo.
in. iij. scot. di. v. q.
iij. ar. v. vltra me
diuꝫ. vbi dicit qđ

vt in.c.cum contumacia.de heret.li.vi.z.d.c.literas.sed ignoramus qn dicif probabilis vl' violēta zc. Ego potius attingam psumptionem iuris.secundo hominis. ¶ Circa primū aduertēdum q qn ius dispo nit aliquid statuēdo sup certo qd tn in se non est verū:z illa appellatur fictio.exēplū in.l.vnic.C.de rei vxo.act.vbi ius fingit mulierē dotē sibi fuisse stipulatā q in veritate non fuit stipulata.z hoc facit ius. Qnq; in fauorem alicuius.z de hoc ibi in glo.z per doc.in.c.is q.de spon. Qnq; ius psumif super incerto ex aliquib' cōiecturis.z hoc dupliciter.qnq; enim ius presumit intantū q super illa psumptione statuit aliquid ac si verissimū esset qd presumit.exemplū in.c.is qui de spon.vbi dicitur q si quis cognouit carnaliter sponsam de futuro psumitur q secū tunc voluerit cōtrahere matrimoniū p verba de presenti:nec admittif pro-
a batio[a] in contrarium.et ista appellatur magistraliter psumptio iuris et de iure. Unde scias q ista non sunt vocabula iuris sed magistralia: vt.d.sentit Spe.vbi.s.z glo.in.c.ferrū.l.di.z vt plurimū qn ius inducit hanc psumptionē exprimitur q non admittaf pbatio in contrariū sed idē dic tu quando hoc non exprimit dūmodo super sua psumptione statuit vt pbaf in autē.sed iam necesse.C.de dona.ante nup.iunctis doc.dictis ibi.z glo.ordi.in corpore vnde illa aut.sumif. Qnq; ius presumit aliquid sed super sua presumptione non firmat intātum pedes vt super illa certū quid statuat et illa appellatur simpliciter psumptio iuris.z contra eam semper admittif pbatio in contrariū vt dicit gloss. et bene in.d.c.ferrū.not.in.d.c.is qui. Qnq; tamen ius exigit strictiorē pbationē vno casu q alio:vt in.c.qi verisimile.s.e.z.c.sup hoc.de renū. et in.l.non est verisimile.ff.quod met.cau. Quandoq; vero non psumit intantū vt requirat probationē in cōtrarium.sed solū exigit vt indicaf purgatio.ij.q.v.presbyter si.z in.c.ij.de pur.ca.et in hoc nō potest dari certa doctrina sed serua legem sm qd disponit argu.in.l.prospexit.ff.q
3 z a qui.z.vi.q.ij.scriptum est in lege. ¶ †Uenio nūc ad secūdū scilicet presumptionem hominis z appello psumptionē hominis qn iudex ex aliquibus coniecturis aliquid pro vel cōtra aliquē seu in aliqua causa presumit vbi ius specifice aliquid nō presumit.pone exēplū in.c.afferte.d.eo.iij.q.ij.si testes.z in.l.iij.ff.de test.vbi dicif q iudex dz sui animi motū informare ex argumētis z testimonijs q rei aptiora esse cōperit zc.facit.c.causam.de re iud.z melius.c.in psentia.de renū. Cū em iudex nō possit perduci ad verā sciētiā facti p aliquē sensum corporeum nisi factum esset notoriū pmanēs oportet q adducaf ad firmā credulitatem ex psumptionib' q quidē psumptiones causanf ex multis coniecturis z ex dictis testiū nā iudici nō cōstat vt testes verū dicāt.z maxime qn sunt contrarij: sed ex multis argumētis z cōiecturis hoc psumit ideo dicit lex q animi sui motū iudex informare debet ex argumentis et testimonijs que rei aptiora eē cōperit et vero pximiora.nec enim ad multitudinem respici opz sed ad sincerā testimoniorū fidē z testimonia quibus potius lux veritatis assistit.z hec habentur in.d.c.si testes.iij. q.ij.z.d.l.iij.ff.de test.z alibi dicit glo.iuncto tex.q si testis cito respōdet est presumptio q sit mendax.si vo est morosus presumif dubitare: vt habef.v.q.j.sed aliud.z Inno.in.c.qm contra.de pba.dicit q si iudex ppendit testē vacillare non debet sequi dictū suū.z iurisconsultus in d.l.iij.dicit iudici.tu magis scire potes quāta fides sit testib' adhibēda.q.d.q super hoc non potest dari certa doctrina:sed ex varijs coniecturis iudex presumit pro vel cōtra testes.nā psumptio nō est aliud q quedam suspicio q causaf in animo iudicis vel cuiuscunq; ex varijs cōiecturis vel argumentis seu indicijs.z sm q coniecture vel argumenta vel indicia vigent causatur firmatur vel augmētatur illa suspicio. Si enim indicia seu argumēta essent temeraria: vt puta qd fuit visus clericus loqui cū muliere nulla alia coniectura existēte vis presumere adul-
b terium.[b] certe male presumis.non enim ex hoc debet causari aliqua sinistra suspicio.ad hoc quod nota.xi.q.iij.absit.z si de facto causaref illa est suspicio seu presumptio temeraria.de quo i.d.c.inquisitioni. Si vero coniecture aliquatenus vigent:puta quod fuit visus sepe secū in secreto loqui et confabulari et vterq; est iuuenis: tunc causabitur suspicio seu presumptio probabilis.argu.lxxxi.dist.clericus solus.non tamen ducit iudicem ad credulitatem vt eum propter hoc solum de crimine adulterij condemnet sed procedet vt habetur in.c.ij.de coha.cler. Item possent esse alie coniecture magis vigentes ita quod causarent suspicionem seu presumptionem magis vehementem:et tunc procederet ad magis grauia:puta ad purgationem indicendam. Quandoq; etiam ad suspicionem a beneficio z officio donec se purgauerit:vt in.c. inter.de purg.cano.z quod[i] no. Ioan.and.in.c.i.de accu.lib.vi. Quandoq; coniecture sunt strictissime z vigentissime:ita vt vix ipse reus audeat inficiteri delictum:et tunc causatur tanta presumptio quod adducit iudicem ad credulitatem et fertur sententia contra eum de ipso delicto ad hoc.c.preterea.de testi.c.afferte.d.eo.z ho.text.in.l.sciāt cuncti. C.de proba.canonizata.ij.q.viij.sciant.vide bona exempla per.Jo.an. in Spec.in addit.titu.de proba.§.videndum.versi.iij.dixi plenius in d.c.tertio loco.vbi vide. Ex qbus cōclude q nō pōt dari certa doctrina qn psumptio sufficiat ad sententiā:quādo ad semiplenā probationē. quando ad indicium seu torturam quando ad purgationem indicendam:quando ad suspēsionem beneficij et officij vel ad similes effectus: sed iudex ex suo bono et equo iudicio ex varijs coniecturis arbitrabif hoc vt in iuribus superius alleg.z si male arbitrabitur corrigetur factum per iudicem appellationis:iorta no.in.c.preterea.prealleg.z per Innocen.in dicto.c.quoniam contra. Ex his etiam concludo non curandum qualiter appelletur suspicio vel presumptio an scilicet vehemens an probabilis an violēta an necessaria zc.quia hec sunt pocius vocabula magistralia quam iuris. assumunt enim sibi nomen secundum ipsarum potentiam. Nam appellatur violēta illa que sufficit ad sententiam:quia quasi violenter trahit iudicem ad credulitatem. Uehemens dicif quia incantum viget quod vehementer facit iudicem suspicari contra reum.s.eodem literas. Probabilis quasi proba seu recta.idest iuste causata et non temere.vel quia reddit factū verisimile:non tamen ita violenter vt sufficiat ad sententiam.vide ad hoc ho.gloss.in capitu.insinuatum.in fine de simo. Sed vt dixi.s.nō cures tu de his nominibus siue vocabulis.imponas enim quod nomen vis:sed considera qualitates z potentias et circunstantias coniecturarum z secundum illas iudicetur effectus.ideo dixit Innocen.in.d.c.qm s.eo.in fi.quod quidam appellant violentas presumptiones quas alij dicunt probabiles.sed in hoc non est vis nisi in verbo secundum eum z disputatio de vocabulis est pertinacibus relinquēda:vt ibi no.Inno.z glo.super rubri.infortiati. q.d.quod non est fienda vis qualiter nūcupetur. non enim habemus iura que dicant que cōiecture inducant presumptionem violentam z q probabilem:z que vehementem:nec quid operef vehemens quid probabilis.nam varij effectus causantur sm quod coniecture vigent:vt colligif ex iuribus superius alle.quinimo glo.z doc.nō ponunt vehemētem presumptionē pro specie distincta vt in hac glos.z in alijs superius allegatis:qr forte comprehendere eam voluit sub violēta:vt sentiunt doc.s.eo.literas. Sed nos videm' q vehemens non semper sufficiat ad condēnationem vt patet in.c.inter.de purga.cano.zin.c.cum cōtumacia.de heret.lib.vi.s.eo.literas.ergo theorica illa non est bona:z sic essent quinq; species.nec propterea potes ex iure colligere quid operef vehemens suspicio.ergo dic quod fere infinite sunt species presumptiōis sicut sunt cōiecture ex quibus ipse presumptiones insurgant. ¶ Ex superius dictis z his que dixi in.c.afferte.d.eo.z.c.tertio loco.de proba.potest capi satis sufficiens doctrina circa materiam istam. Et scias quod presumptio quandoq; sumitur ex facto de presenti: quandoq; ex facto de preterito:z vtriusq; temporis tripliciter.nam ex presenti circa presens item circa preteritum z circa futurum. Item ex facto de preterito psumif qnq; circa preterita:qnq; circa pñtia qnq; circa futura:de quo vide glo.cū iuribus in ea alle.s.eo.z.c.seq.z in.c.cū per bellicam xxxiij.q.ij.z.c.peruenit.xviij.disti.z.c.in multis. xlvj.dist.

1 ¶ Triplex psumptio oritur ex facto de pñti:z triplex ex facto de futuro.

2 Quidam fuit minatus percutere aliquem:et ille reperitur percussus z ignoratur a quo:an presumatur quod fuerit ille qui minatus est.

Scribam. Breue est z in effectu intendit qd ex preteritis presumitur circa futura. z pone casum literalem vt dixi in precedentibus capitulis. ¶ Nota primo quod diu negligens in preterito presumif quod erit negligens in futuris. Ex hoc dicit Goff.quod qui negligēter studuit in iure canonico presumitur qd studebit negligenter in iure ciuili:et econuerso. ¶ Secundo nota quod prelatus non tenetur assidue monere peruersum et negligentem ex quo vehementer presumit se non profectutum.debet em tunc tacere ne mittat margaritas inter porcos.vide ad hoc ho.tex.in.c.quādo.xi.q.ij.z'l.c. ephesijs.xliij.dis. ¶ Tertio no.ibi:appet ista gloss.si.q id qd psumif pōt dici apparere.ad idē

triplex est presumptio violenta ad cui' contrariū nō admittif pbatio sicut si inueniatur solus cū sola nud' cū nuda in lecto i secreto loco z tpe apto ad cōmissionē alia ē psūptio pbabilis sicut si i ueniaf solus cū sola loquēs in locis suspectis.

Sebasti. Sapia.
a ¶ Probatio.qd cōtra psumptionē iuris z de iure nō admittaf pbatio in cōtrariū fallit quinq; modis vt hic Fel. vltra cū.adde q fallit qn psūptio iuris z de iure esset cōtra psonā legalissimā z fidedignā qr talis psona pōt pbare cōtrariū.ita singulariter dixit.d.anto.in.c.vidua.s.de regu.sequif marsil.in.l.i.§.si qs vltro.col.iij.vers.p quibus facit.ff.de questio.

Sebasti. Sapia.
b ¶ Adulterium. Uide tñ Abb.in c.estote.de reg.iu. vbi vr reprobare gloss.in.d.c.absit. xi.q.iij.dū vult qd cleric' si visus est cū muliere et amplexus fuerit psumif amplecti bñdicēdi cā.vide angē.are.in trac.maleficiorū.in versi. che me hai adulterato la mia donna.z Frā.brun' i trac.d maleficijs. in tit.de indicijs. §.spēs.vbi dicunt q a tali bñdictione liberet nos dominus. vide alex. in cōsil.cxxvij.inci. visa inquisitione. col.ij.in.uij.vo.

a ↪Seb. Sap. ¶ Minatus. An ex minis oriatur p̄sumptio q̄ q̄s fuerit vulneratus a minante. vide plura allegata p Alex. in cōsi. xiij. incip. ponderatis. in. iij. vol. Feli. in. c. afferte. col. fi. ā. co. & Frā. brunū in trac. maleficiorū. col. xiij. ver. quero vlterius. & col. xvij. vers. item licet ex minis.

b ¶ Ibi latius. Et idē met Pano. in. c. literas. in. j. col. s. co. & Cy. in. l. j. C. si q̄s impe. male. facit gloss. & ibi clare Cy. in. l. metū. C. q̄d met. cau. bal. & imo. & doct. in. l. fi. C. de hered. insti. vbi dicūt q̄d si quis est minat⁹ alicui mortem si postea mortu⁹ reperit mine sūt sufficiēs indicium vt possit minās poni ad torturam si erat talis qui soleret minas suas exequi. & vide p Do. in. c. sane. circa medium. xv. disti. An autem propter solas minas fuisset illi licitum minātem & vulnerare & occidere. tāgit. d. Ant. in. c. olim. j. ā. de restit. spol. in pe. col. Cyn. in. l. j. C. vnde vi. Ange. de are. l. §. ius aūt gen. in. iiij. col. l fi. iustic. de iu. na. gē. et ciui. vbi distinguunt q̄ si erat talis q̄ verisimiliter erat solit⁹ mandare executioni minas sit licitū: alś secus de quo vide no. Bald. & Imo. limitantes in. d. l. fi. ff. de hered. inst. puto ist q̄d in hoc dici debeat meli⁹ in. l. j. in fi. C. q̄ñ li. se sine iudic. vin. vbi dicit q̄ q̄ñ aliq̄s minatur mihi & est in actu q̄ñ est in actu licitum est mihi vulnerare vl' occidere: q: nō debeo expectare q̄d aliq̄s me vulneret vel occidat alś ppter solas minas si minans non est in actu non est licitum occidere. Antonius Fran.

¶ Circa hoc q̄d hic dicit de minis dicas q̄ mine precedētes secuto delicto faciunt indicium cōtra minātem: vt per Sali. post Cy. & docto. in. l. j. si quis impera. mal. hic all. quod intellige cū limitatione d: quā hic si mine sunt illate ab eo qui consueuit minas exequi ad quod vide Spec. in titu. de presum. in. §. ij. in ver. sed pone quod minat̄ & ideo dicebat Bart. in. l. iij. ff. ex qui. cau. maior. quod si mine fiunt a tyranno vel ab homine pestilentioso vel a persona verisimiliter timenda vel potente & consueta male facere tales mine inducunt iustum metū sm Bar. l. metus. ff. quod met. cau. adeo q̄ potest minatus exigere cautionem a minante de non offendendo vt per Bal. & Ange. in. l. decernimus. C. de episcop. audien. & in. l. sed & si susceperit. in. §. j. ff. de iudi. & per Bart. in l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offic. preto. & in. l. famosi. ff. ad leg. iul. maie. & dum dicitur de minante mortē quod potest impune occidi. dicas illud verū in solito minas exequi vt. ā. & in ipso actu minandi sm Bal. in. l. j. hic allegata. C. quando li. se sine iu. vin. secus autem sine mine fiāt ab his qui solēt multa minari et pauca facere sm Bar. in. l. hoc aūtē. ff. si cui plus q̄ per le. falci. & vide Angel. aret. in tract. malefi. in gl. iij vers. verbo iniuriosa. et tene mēti dictum Bal. in. l. j. de ser. fu. de quo meminit Alexan. l. l. j. C. de his quibus vt indig. vbi dicit q̄d mine faciūt presumi mandatum. et ideo si quis minatus fuerit de faciendo aliquem occidi & ille reperiat̄ occisus non a mināte sed ab alio p̄sumptio est quod fuerit occisus de mandato illi⁹ maxime quādo ille qui occidit erat amic⁹ vel familiaris minātis: que omnia bñ no. vt scias practicare quando casus accideret in allegatiōe rif. de pro. in. §. ij. in versi. sed pone.

bonus ter. ā. c. prox. & vide ad materiā quod ibi dixi. ¶ Glo. j. ponit duos intellectus ad tex. primus est melior. & pro eo facit. c. quando. & c. ephesius. ā. alle. ¶ Glo. ij. ponit triplicē p̄sumptionē ex presenti & triplicē ex preterito. & pro expeditione quero hic dicitur presumptio ex preterito circa futura. nūq̄d aliis modis eliciat̄ presumptio. ¶ Glo. respon. quod sic. nam presumptio quādoq; dicitur ex facto de p̄nti quandoq; ex facto

1 de preterito. ¶ †Primo casu tripliciter. nā quādoq; ex presenti circa presens. pone exemplum si quis de presenti est criminosus presumit̄ q̄ accusat non bono zelo. ideo repellit̄. vi. q. j. qui crimē. & in. c. j. de accus. Quādoq; presumitur ex presenti circa preterita. exēplū si mulier nupta allegās maritū captū & mortuum alteri nupserit si postmodū audito de vita primi mariti nō recedit incontinenti a secūdo presumitur q̄ causa incontinentie trāsiuit ad secundas nuptias: vt in. c. cum per bellicam. xxxiiij. q. ij. Quandoq; & tertio presumitur ex presenti circa futura. exemplū si quis de presenti est negligens seu incōtinens presumitur q̄ talis erit in futurum vt in. c. si quis diaconus. l. dist. ¶ Secūdo casu principali inducitur presumptio etiam tripliciter. Quādoq; enim ex preterito circa preteritū. exēplū si incōtinēter aliqua mulier vixit nō presumitur quod fuerit maritata. xxviij. dist. qui sunt culpe. Quādoq; & secundo ex preterito presumitur circa presens vt si queritur de fama alicuius. nā presumit̄ quis bonus vel malus sm vitā de preterito. vt in. c. monach⁹. nouitius. lxxvij. dist. facit q̄d no. in. l. fi. ff. de q̄sti. Quādoq; & tertio ex preterito presumit̄ circa futurū: vt hic. & no. hanc glos. & idem in effectu not. in. d. c. cum per bellicā. preall. & c. peruenit. xviij.

2 dist. & c. multis. xliij. dist. ¶ †Et faciunt hec ad

a questionem quidā fuit minatus* cuidā de percutiēdo eum. demū fuit percussus & nescit̄ a quo: queritur an sit presumēdum q̄ fuerit ille qui minas intulit & videtur quod sic: q: ex p̄terito presumitur circa presens: vt patet ex predictis. dic q̄d hñ inducitur presumptio contra eū: nō tamen sufficit ad condēnationem: q: in criminali debēt esse probationes luce clariores. l. sciant cūcti. C. de proba. canonizata. ij. q. viij. dicit tamen Spec. in tit. de p̄sum. §. ij. circa fin. q̄ talis p̄sumptio sufficiet

b vt supponat̄ torture. quod no. & vide ibi latius* & quod not. in. c. auditis. de in integ. restitu. et in c. auditis. de prescri.

1 ¶ An sit presumēdum cōtra permutātes bñficium tenue cum pingui.

2 Contra presumptiones admittitur probatio in contrarium: & debet esse clarissimis: sed cōtra presumptionem iuris & de iure non.

3 Contra testes deponētes cōtra verisimile: an sit suspicio falsitatis.

c Alia verisimile.* Efficacior probatio requirit̄ ab illo qui probare vult quod non est verisimile. Diuiditur. Nam primo ponit causam finalem. Secundo prouisionem. Tertio prouisionis causam impulsiuā. secunda ibi: prouideas. tertia ibi q̄ñ. ¶ Casus literalis. R. capellanus dicebat quod H. presbyter cōcesserat sibi personatum ecclesie hic: & ab eo vicariam ipsius ecclesie idem. H. receperat. & hoc dicebat se probaturum. & R. molestabat eūdem. H. significatum fuit domino pape. Super hoc scribit papa decano cassinensi dicens quod nō est verisimile quod. H. personatū ecclesie concesserit dicto. R. & vicariam ipsius ecclesie recepit ab eodem. vnde mandat decano ne super hoc probationem recipiat nisi communis fama loci habeat hoc. vl' nisi tales persone appareant de quibus non sit verisimile quod debeāt deierare: q: sepe cōtingit quod testes corrupti inducant̄ ad falsum testimoniū proferēdum. Ber.

1 ¶ †No. j. istū tex. cōtra permutātes beneficium tenue cum pingui. presumēda enim est talis permutatio fraudulenta & simoniaca. cū non sit verisimile q̄ sine causa resignet quis beneficiū pingue pro tenui. arg. hic & in. c. super hoc. de renun. facit quod leg. & not. in. c. ij. de renun. lib. vi. puto

d tamen* quod hec sola presumptio nō sufficiat ad sniam proferendam: sed prestat legitimā causam indicendi purgationē seu aliter p̄cedendi. argu. in. c. iter. de pur. ca. sed si adessent alia adminicula poterit snia ferri exemplum permutauit quis beneficiū pingue cum nepote iuuene habente tenue. hic enim concurrit suspicio sanguinis vltra tenuitatē beneficij. arg. x. q. ij. hec visus prestatio: maxime si alter erat senex: & hoc videt̄ velle Ioā. an. in. d. c. ij. de renun. lib. vj. licet contrariū velit Ioan. de lig. in. c. j. de cle. non resi. sed primū puto verius & quia valet argu. a cōiter accidētibus vt. d. c. j. & cōmuniter videm⁹ q̄ ista fiunt in fraudem. hec puto vera nisi sit alia presumptio istam excludēs: vtputa quia non poterat secure morari in beneficio pingui vel alia similis. arg. de renū. ad supplicationē. & vij. q. j. pastoralis. ¶ Se

2 cundo no. & tene mēti q̄ lz contra p̄sumptionem iuris admittat̄ probatio vt hic. & dictū fuit. ā. in

e c. q̄sto. tamen aggrauatur probans durioribus* probationibus q̄ñ verisimilitudo est contra eū. Unde scias q̄ quādoq; verisimilitudo est tanta quod non admittit probationem in contrarium vt in. c. filij. de he. li. vj. & hoc puto procedere: vbi ius exprimit: sicut facit l. d. c. filij. vel sup illa presumptione statuit. vt dixi. ā. eo. q̄sto alś semp admittitur probatio in contrarium lz exigatur strictior: vt hic. Quandoq; verisimilitudo est maxima: & tunc non admittitur probatio in contrariū nisi precedat prius aliqua cause cognitio: vt l. c. super hoc. de renun. Quandoq; est verisimilitudo magna non tñ maxima. & tunc p̄cedat iste tex. vt admittat̄ probatio: sz debet esse clarissima sicut in causa criminali: vt hic & in. l. nō est verisimile. ff. quod metus causa. & hoc not. facit etiam quod

3 legi. & not. in. c. solicite. de restitu. spol. ¶ †Nota quod contra testes deponentes cōtra verisimile est presumptio falsitatis: et sic non faciunt fidem nisi sint tales de quibus non est verisimile quod debeant deierare vel nisi habeāt aliquā presumptionem secū: puta famā vel q̄d simile. ¶ Opp. & videt̄ q̄d alio respectu nō valuerit hec permutatio: q: nō interuenit autoritas episcopi. j. de rerum permu. quesitum. cum simi. Sol. intelligendum est sm doc. quod hec autoritas etiā allegabatur. sed non est verisimile quod hec intercessissent sed falso modo allegabantur.

¶ Quia verisimile. Adde Cepo. p istum textum no. dicit Barto. in. l. cum quid. ff. si certum pet. quod ad probandum debitum sufficit q̄d testes viderint tradi pecunias q̄uis nihil dictum fuerit nec de mutuo nec de donato vbi etiam dicit de illo q̄ dicit tolle hanc pecuniam an presumat̄ donare vel dare aio repetendi. de quo vid. plene & pulchre p. d. ab. l. c. si cautio. in pe. char. ā. ti. j.

¶ Adde Roma. consi. ccxx.

↪Sebasti. Sapia.

d ¶ Puto tñ. Idē tz do. Abb. in. c. j. j. de cleri. nō residentibus. vide petrū de anch. in ꝯs. cclxxix. incip. in casu p̄misso. Pe. de peru. in trac. p̄mutationis. colū. vij. & Rot. decis. cxliij. in antiquis.

e ¶ Durioribus. Opponēs exceptionē nō verisimilē grauat̄ durioti onere p̄bandi. & ad hoc vide do. Anto. in. c. si cautio. in pe. char. ā. titu. j. et in. c. super hoc. in. xij. col. de renū. sed imo quod sit repellendus per ea q̄ scribit do. Alato. p̄st Inno. in. c. post electionē. circa finē. de conces. preben. sed dic q̄ est in arbitrio iudicis cōsiderare quātā p̄sumptio ꝯtra excipientē sit: vt hic sentit. d. Ant. post Ho. & clari⁹ in. d. c. sup h. l. xiij. col.

Sola

1 ☞ Sola cohabitatio maris & femine non inducit presumptionē in matrimonio.
2 Seruus in spiritualibus potest esse in iudicio.
3 Signum equiuocum ad plura nō probat nec presumptionē facit pro altero tantum.
4 Delatio annuli in muliere est signum matrimonij.
5 Si maritus tenet vxorē extra lectū & mensam nō tractat eā vt vxorem.
6 Solum instrumentum dotis vel donationis propter nuptias an probet matrimonium.
7 An fama vel cogitatio probent matrimonium carnale vel spirituale.
8 An fama cum actis proportionalibus probet matrimonium.
9 Si probet per duos testes ꝙ vir iacuit cū vna muliere: & vir intendat conseruare possessionē iuris matrimonialis: & hoc intendat mulier: an per hoc probetur matrimonium.
10 Maritus pōt vendicare vxorē adiecta causa de iure canonico & de iure diuino: & datur etiam ei officium iudicis & interdictum &c.
11 Dñs cōstituens dotem vel donationem propter nuptias seruo vel ancille videtur ei conferre libertatem.
12 Si probet ꝙ maritus dederit annulū mulieri an p̄sumat matrimoniū.
13 An si probet tm̄ ꝙ mulier portat annulum presumatur matrimoniū.
14 Sola cohabitatio sufficit de iure ciuili ad probationem matrimonij.

Illud quoqꝫ. Per nominationem cohabitationem & famā probat coniugiū maxime si appareant instrumēta dotalia. ita summat Ioā. andr. que summatio iudicio meo oīno non colligitur ex isto tex. tū q2 in isto tex. nulla fit mentio de cohabitatione nec nominatione vltra instrumenta dotalia. tum q2 per dictionem maxime sentit Ioan. and. ꝙ absqꝫ instrumento dotali fuisset hic per alia posita in tex. probatum matrimoniū ideo magis inherendo litere summo sic. Per cohabitationē & diutinā famam de matrimonio & cōtractibus matrimonialibus & alia adminicula probat matrimoniū. h. d. Cōis diuisio secūda ibi verū. ☞ Casus literalis. Quedā mulier libera per. x. an. & vltra sciēter cohabitauit cuidā seruo tanqꝫ legitimo viro: & ab eo fuit carnaliter cognita postmodum asserebat illum suum non esse maritum: sꝫ vir dicebat illam esse suā vxorē ostendens publicū instrumentū in quo se cōiuges nominabāt: & per quod ipm donationē ꝑpter nuptias fecisse eidem apparet. mulier asserebat instrumentū istud factū esse in fraudē vt dñs seruo suo fraudaret insuper producit testes ꝙ ille pluries rogat⁹ fuerat ab amicis mulieris ꝙ eā desponsaret: nec desposasse nec desponsaturū seipsam firmiter asserebat. vir predictū instrm̄ ꝑducebat & quosdam testes qui viderāt eā annulos deferentem. ad hoc respōdebat mulier ꝙ hoc faciebat f̄m cōsuetudinē illarū que panes vendūt. Iudex super hoc consuluit papā & ipse respōdet ꝙ in hmōi dubietate fama vicinie dꝫ attendi: & si fama loci habet ꝙ vir ipsam in lecto & in mensa sicut vxorem tenuerit. cogenda est mulier vt eidē viro affectu adhereat cōiugali: precipue si dictum instrumentū ab eo sit factū qui officiū suū fideliter adimpleuit. Ber. ☞ † No. i. expressum in litera ꝙ sola cohabitatio
1 maris & femine etiā diutina nō inducit p̄sumptionē matrimonij & qd pl⁹ est etiā si masculus sit seruus & femina libera. nā prima frōte videret cōtrarium. cū non videat verisimile ꝙ libera velit cohabitare cū seruo ꝑter affectū coniugalē cum vix reperiat aliqua que cū seruo velit etiā matrimonialiter cohabitare. j. de cōiu. ser. quasi per totū. sꝫ rō decidēdi in contrariū est. q2 cū matrimoniū sit magnū sacramentū & maximi preiudicij non dꝫ iudicari ex leui p̄sumptione. argu. in. c. literas. j. eo. & in. c. lꝫ
2 ex quadā. s. de test. & de hoc aliqd. j. super glo. in ver. vxorē suā. ☞ † Secūdo no. casum in quo seruus pōt esse in iudicio nomine proprio & pro iure proprio. s. causa petendi vxorē suā. in istis enim spiritualibus non curatur dñica potestas sicut nec patria. de iudi. si annum. lib. vj. & c. j. et quod ibi no. de cōiu. seruo. & de materia in. l. vir certis. ff. de iu. & in c. nō
a est. j. de sponsa. ☞ Tertio no. ibi: vendicās. quod maritus ᵃ potest vendicare vxorem. & sic videt ꝙ maritus habeat dñium in vxorē cū rei vē. non competat nisi ratione dominij. l. j. et. l. nostrum. ff. de rei vēdicatio. & no. in. c. examinata. de iu. In contrarium facit. l. si vxorem. C. de condi. inser. vbi dicit ꝙ mulier est in potestate patris & non mariti. ideo dic vt j. latius dicam. ☞ Nota hic apertissime ꝙ instrumentum donationis propter nuptias. lꝫ in eo enuncietur matrimonium non tñ per hoc probat matrimoniū sine alijs adminiculis. de quo. j. lati⁹ dicā. ☞ No. ibi: desponsasse nec desponsaturum &c. ꝙ lꝫ voluntas semel fuerit posita et pluries repetita: tamen per varias ꝓbationes seu coniecturas pōt pro
3 bari mutata. ☞ † Nota ibi: more illarꝫ que panes &c. quod presumptio surgens ex signo tollitur si probatur illud signum equiuocum ad plura. Ex quo colligitur quod signum equiuocū ad plura nec probat nec precise presumptionē facit pro altero tantū facit. c. in presentia. de ꝓba. E cōtrario vero signum ad certum quid restrictum probat vel saltē pre
4 sumptionē magnā facit de signato. facit. c. dilecto. de preben. ☞ † Item ex hoc & ex tex. not. quod delatio annuli in muliere alio non probato est signū matrimonij. pro hoc. xxx. q. v. femine. vbi ponitur tex. quare vxori datur annulus a marito & quare ponitur in quarto digito. ☞ Nota in ver. verum quod in probatione matrimonij vbi vere probationes non sunt pre ceteris attēdenda est fama vicinie. & sic habes casum in quo fa
5 ma plurimū valet. ☞ † No. ibi: in lecto ᵇ & in men
b sa &c. duo signa ad presumendum matrimonium inter virum & mulierem: vt quia vir teneat eam in lecto & in mensa vt vxorem. Ex quo infert do. Anto. quod si maritus tenet vxorem extra lectū suum & mensam nō tractat eā vt vxorem & posset vxor virum constringere vt eam in predictis et alijs tractet vt vxorem. quod not. & adduco. c. ex parte. de spon. & quod not. in. c. ij. de cōiug. lepro. & vide glo. in. c. manifestū. xxxij. q. v. que vult vxorem non posse inuito marito vouere vt iaceat de nocte cum camisia: quod nō esset si vxor non teneretur secum iacere: & si tenetur vxor ergo & maritus cum quo ad carnale debitū non iudicent ad imparia in. c. gaudemus. de diuor. & facit descriptio matrimonij que sequitur in litera. ibi: indiuiduam vite consuetudinē retinens &c. ☞ Not. ibi: seruiat affectu coniugali. quod vxor tenet seruire marito. & alibi dicit textus quod est pene famula viri: vt in capi. hec imago. xxxiij. q. v. sed tu pondera literam que qualificat hoc seruitium. vt scilicet debeat seruire affectu coniugali. & sic non sumitur simpliciter. Ad que autē teneatur vxor: vide quod satis dixi in ca. literas. de restitutione spoliatorum. ☞ Anteqꝫ gl. iuxta ordinem attingam expediam intellectū capituli. ☞ Quero igitur primo per qꝫ probatur hoc matrimonium: cum fiat mentio de instrumento donationis propter nuptias in quo nominabāt se coniuges. Itē de delatione annuli. & papa respōdet quod in talibus fama vicinie magis debet attendi. & pondera verbum magis quasi sola fama non sufficiat. Solu. glo. nostra tangit intellectum huius capituli in. v. locis. ☞ Primo in ver. nominationē. & in ver. donationem. & in ver. si fama. & in versic. vxorē. & in ver. presertim. sed nullibi iudicio meo declarat perfecte intellectum huius capituli. nā in ver. nominationem solum dicit quod nominatio presumptionem inducit sed non probationē. in versic. donationem. dicit quod instrumentum donationis propter nuptias inducebat presumptionem sed non plene probabat. q2 non fuit factum super matrimonio per. l. neqꝫ sine nuptijs. C. de nup. In ver. si famam. dicit quod fama per se plene non probat: sed cū alijs adminiculis seu presumptionibus valet: quia que nō prosunt singula &c. sed non exprimit qualia debent esse alia adminicula seu presumptiones. In ver. vxorem. dicit qd sola cohabitatio nō probat matrimoniū. In versi. presertim dicit qd fama cū alijs sufficit hic etiam sine illo instrumēto: sed non dicit cum quibus alijs forte habuit respectum ad cohabitationem & delationē annuli. Alia enī nō allegabantur preter instrumentū. Nominatio vero hic non probatur extra instrumētum & videtur glossator magis in ista glo. ꝙ in qualibet alia animū suum exprimere. sed certe si hunc intellectum habuit nō recte sensit. Primo q2 hec lec. nō cōgruit litere que licet ponat in fine ver. presertim. nō tamen per hoc intendit excludere totaliter probationem instrumenti sed innuit quod tunc maxime est attendendum si fuit confectum ab eo qui suum officium consueuit diligenter exercere. Itē non videtur vera in se vt sola cohabitatio cum fama sufficiat: quia ex hoc sequeretur quod sola fama per se sufficeret. cum habitatio nihil probet. Item essent ꝓbationes nimis fragiles ad tantū negotium probandum et nullibi hoc probatur. imo ve dixi hec lectura in fin. innuit contrarium cum ponderat instrumētum. Et hoc quo ad primum intellectū quē sentit glo. sed eam saluando posset dici quod ponderauit vltra famā cohabitationem diutinam: nominationem cōiugalem. delationem annuli. & hec satis videntur sufficere

n ☞ Maritus. Quomodo & quibus modis debeat quis vēdicare vxorē suā. vide do. Abb. in. d. c. non est. de sponsa.
Anto. Franci. ☞ Circa hoc an vxor possit vendicari a viro. dicas ꝙ lꝫ vxor non sit in dñio neqꝫ in ptāte viri nisi quo ad vsum & debitū carnis & maritalia seruitia ita ꝙ posset dici ꝙ directa rei vēdicatio non possit dari q2 illa nō datur nisi dño cōtra possessorē: vt l. l. j. C. de alie. iu. mu. cau. fac. & in. c. examiata. de iu. tñ potest vendicari adiecta cā quia vxor ō iure ca. sicut vēdicat pr̄ filium rōne p̄rie ptātis de iure romanor. vt in l. j. §. per hāc. ff. de rei vēdi. imo vxor fugiens a marito posset repeti interdicto. de libe. ho. exhi. f̄m Bal. in. l. fin. C. de libe. exhi. adde tñ qd si vxor fugit a viro etiam culpa mulieris ꝑt petere sibi caueri a viro de nō offendendo maxime si vir sit seuus ex sic suspicio offensionis: vt l. c. literas. de restit. spol. imo si iudex multū suspicaret de offēdēdo. ita qd videret non posse prestari sufficientē cautionem a viro posset illā vel recludere i monasterio vel recondere apud aliquā honestā psonā. dicas tñ ꝙ non obstante tali cautione p̄stita p virū posset ipse marit⁹ eā castigare: vt in ca. ex transmissa. & ibi plene p do. abba. de resti. spol.
Sebasti. Sapia.
n ☞ Marit⁹. Vide de hoc Card. in. c. ex parte. in. vj. oppo. de resti. spoli. Ray. in summa ō matri. in tit. quō & qualr mulier possit repetere quē i virū. & bald. in. l. non ignorat. i. iij. col. C. qui ac. non pos. & l. l. neqꝫ natales. l vi. col. C. de pba.
b ☞ In lecto. No. signa tractandi aliquā vxorē. aliō tñ ē tractare aliquā vt vxorē. aliud tractare aliquā honorifice vt vxorē. vt dic̄ bal. l. c. ego ff. ō iureiu. i. ij. colū. & v. ex his colligi. Itē adde hꝙ qd no. bal. i. c. ex trāsmissa. ad fi. j. colū. de resti. spo. & bar.

fine alio instrumẽto: vt ex infra dicendis patebit.
6 ¶ †Secũdus intellectus colligit ex dictis Inn.
q dicit ꝙ licet fama plurimũ adiuuet: tñ per eã non
iudicaret matrimoniũ sed ꝓpter instrumentum
quo cõtinet donatio ꝓpter nuptias in quo se cõ-
iuges nominabant. Donatio eñ ꝓpter nuptias
locũ non habet nisi vbi est matrimoniũ. ff. de dote
post diuor. re. ⁊ si necesse. Nec ob. ꝙ obijciebat in-
strumentũ in fraudẽ cõceptũ: q2 hoc nõ ꝓbabat
nec ꝑsumebat ex quo notarius cõsueuit suum offi-
cium fideliter exercere. Hoc tñ limitat s3 alios ⁊
bene sm eum vt instrm̃ dotis ⁊ donationis ꝓpter
nuptias ꝓbet matrimoniũ si nõ agit de ꝑiudicio
alterius matrimonij. alias secus cũ verba sunt necessa-
ria ad 3trũ mr̃imonij exprimẽtia 3sensum de pre-
senti. ff. de sponsa. tue. Examinemus ꝑmo hũc in-
tellectũ anteꝙ descẽdamus ad alios. Host. dicit
a ꝙ ꝑ solũ instrm̃ dotis vel donationis ꝓpter nu-
b ptias nõ ꝓbat matrimoniũ etiã si nominarent
se ibi 3iuges alle. l. neq3 sine nuptijs. quã alle. hic
glo. ꝗ quidẽ in hoc tenuit idẽ ꝙ do. Ant. hic. Nõ
ob. l. optimã. C. de 3hen. ⁊ cõmit. stip. vbi dicit ꝙ
si in stipolatione dicit ꝙ seruus tuus fuit stipula-
tus ⁊c. ⁊ ꝑ hec verba enũtiatiua ex quo sunt necessa-
ria ad stipulationis actũ ꝓbatur illũ esse seruum
tuũ. nã sm eũ illa verba enũtiatiua probant enũ-
tiatum solũ quo ad ꝓbandũ actum de quo prin-
cipaliter agit: cũ actus nõ possit subsistere sine enũ-
tiato. secus si simpliciter de enũtiato ageret: vnde
ibi probat ꝙ sit seruus ꝑ illa verba enũtiatiua quo
ad validitatẽ stipulationis cũ sine hoc nõ valeret
stipulatio. secus si ageret de seruitute ad aliũ ef-
c fectũ: vt hic. ⁊ dicit ꝙ hec est solennis limitatio ad
illam. l. optimã. sed certe ego allego glo. in v. ⁊ ser-
uum. q aperte hoc vult. ⁊ sic intelligit ⁊ restringit
illã legẽ ꝑ. l. cũ aliqs. C. de iure delib. vbi vr̃ hoc
ꝓbari. ¶ Sed aduerte q2 Bal. in aut. si qs in ali-
quo documento. C. de eden. referens dictũ Inn.
hic dicit ꝙ text. fin. videt in oppositum in aut. vt
fra. fil. §. aliud quoq3. iuxta prin. vbi dicit apte ꝓ-
bari ꝙ ꝑ instrm̃ dona. propter nuptias insinua-
tum ꝓbat matrimoniũ. sed ipse reducit ad cõcor.
ꝙ in preiudicium partiũ inter quas 3ficit instru-
mentũ ꝓbat tale instrm̃ matrimoniũ: vt in ꝑal.
aut. sed in preiudiciũ aliorũ non. ⁊ sic ꝓcedat di-
ctum Inno. s3 certe hoc voluit in limitatiõe quã
postea fecit. et hãc opi. Bal. videt sequi do. Car.
hic. sed hec opinio nunꝙ mihi placuit: imo de di-
recto 3 eam videtur tex. hic quẽ isti reuerẽtia cor
salua nõ videntur ponderasse. nã hic nõ agebat
de ꝑiudicio alterius matrimonij ⁊ 3currebat nõ
solum tale instrm̃ sed etiã diutina cohabitatio et
annuli delatio. ⁊ tñ papa non fuit 3tentus his ꝓ-
bationibus: sed dixit attendendã etiã famã vici-
nie. si eñ simpliciter ꝑ tale instrumẽtũ ꝓbaretur
matrimoniũ papa mandasset absq3 alia ꝓbatio-
ne illã cogi. Itẽ in fine tex. apte innuit ꝙ tale in-
strumẽtũ solũ adminiculet ꝑsertim si est 3fectum
ab eo q officium suũ diligẽter exercebat: nec valet
si dicat ꝙ instrm̃ hoc erat vitiosum: q2 hoc fuit fal-
sum. fuit enim allegatio partis: vt. s. dixi. si enim
fuisset verũ non prestitisset adminiculũ: nec fama
aliqd ꝓbaret cũ ꝑsumeret orta ex falso instrumẽ-
to ⁊ reprobato: vt legi. ⁊ no. in simili. in. c. inter di-
lectos. de fi. instru. vnde ratione fraudis adhibi-
te fuisset ꝑsumptum cõtra matrimoniũ: ꝙ tamẽ
non fuit vt hic patet. ⁊ qd de iure nõ probet cum
principaliter agit de matrimonio est text. iuncta
glo. in d. l. neq3 sine nuptijs. ⁊ in d. l. cum aliquis.
iuncta gl. in d. l. optimã. Ad aut. vt fra. fil. respõ-
deo ꝙ nõ ꝓbat id ad qd inducit si bene ponderet
ibi eñ solum ꝓbat matrimoniũ quo ad donatio-
nẽ propter nuptias. ⁊ sic respectu eius qd princi-
paliter cõtinet in instrumẽto. ⁊ hoc negat nemo.
cũ tex. sit in d. l. optimam. ⁊ d. l. cum aliquis. non
autem probatur ibi matrimoniũ ꝑncipaliter cũ
non ageretur ibi de matrimonio. ⁊ quod hoc sit
de mẽte illius tex. primo patet ex rubro illius aut.
nam ibi tractatur solũmodo de modo insinuãdi
donatiões ⁊ ipsas 3sequẽdi soluto matrimonio

vnde in rubro non ponit de modo ꝓbãdi matri-
monium: s3 potius ponit in aut. quib. mo. natu.
effi. leg. §. qm̃. ⁊ nigrum debet cõuenire rubro: vt
not. in. c. ubi qui. de rescri. lib. vi. ⁊ in. c. si sup gra-
tia. de offi. deleg. eo. lib. Itẽ hoc patet ex princi-
pio. §. illud quoq3. decuius mente videt qd mẽs
imperatoris fuit ibi cõsulere ⁊ ꝓuidere mulieri-
bus. ne instrumẽtis cõfectis sup donatione pro-
pter nuptias perditis mulier nõ valeat cõseq do-
nationẽ propter nuptias. patet enim ibi ex. §. se-
quen. vnde ibi ꝓbat matrimoniũ quo ad hoc vt
posset cõsequi donationem soluto matrimonio e
seu ad aliũ effectũ dum agitur de ipsa donatione
si enim ibi ageretur ꝑncipaliter de matrimonio
imperator nõ cõsuluisset mulieribus vt facerent
insinuari instrumenta donationis: sed potius vt
facerent recipi testes qui interfuerunt ad ꝑpetuã
rei memoriã: vt in. c. significauit. ⁊ in. c. albericus.
7 de testibus. ¶ †Tertiũ intellectũ sensit idẽ Inn.
qui dicit hoc esse notandũ diligẽter ꝙ si aliqs pe-
tit aliquã in vxorem ⁊ ꝓbatur ꝙ per. x. annos si-
mul cohabitauerunt ⁊ fama vicinie habet qd eã
tenuit vt vxorẽ obtinebit. nulla eñ eque ꝓbatio
est ita bona in his sicut fama vicinie. et hoc dicit
fortius ꝓcedere si agatur possessorio ad restitutio-
nem possessionis vxoris. vult eñ in effectu ꝙ tã
respectu possessorij ꝙ petitorij sufficiat probare
duo. s. cohabitationẽ per decenniũ ⁊ famam vici-
nie qd eã tenebat vt vxorẽ. ⁊ per idẽtitatẽ ratio-
d nis. idẽ puto dicẽdũ in matrimonio spirituali
qd si diu quis stetit in aliqua ecclesia vt clericus vel
vt rector: ⁊ ꝓbat per famã vicinie ꝙ ita sit ꝙ nõ
solũ iudicabit ꝓ eo in possessorio s3 etiã in peti-
torio. arg. d. c. eo. q2 verisimile. Et si 3trium diceret
sequeret magna absurditas ꝙ oporteret semper
quoscũq3 habere paratas ꝓbationes de sua cano-
nica institutione. sed ab hoc intellectu recedit fi-
naliter Inno. dicens hanc absurditatẽ admittẽ-
dam ne sequat maior absurditas. nã sequeret sm
predicta ꝙ si quis ꝓbaret se domũ vel possessio-
nem aliquã tanꝙ suam aliquãto tempore posse-
disse: ⁊ super hoc haberet famã vicinie obtineret
etiã in petitorio: quod cõstat omnino falsum esse d
sm eum cum habet necesse legitimum titulũ pro-
bare atq3 dominium. l. in rem. ff. de rei vendica. ⁊
C. eo. l. fina. quare concludit qd petenti ecclesiam
vel mulierem non sufficit probare possessionem
vel administrationem etiam cũ fama vicinie nisi
⁊ aliud probet. alioquin is qui impetitur absol-
uetur. C. de proba. actor. Hostiẽ. circa hoc multũ
instat ⁊ conclusio sua est quod hoc vltimũ dictũ
Inno. ꝓcedere potest in domo possessione ⁊ hu-
iusmodi rebus prophanis: sed in ecclesia ⁊ vxore
procedat primũ dictum. Ratio diuersitatis pos-
set reddi sm eum: quia in rebus priuatis iudices
⁊ superiores non solent inquirere quale ius ha-
beant in illis possessores. imo quandoq3 propriũ
domini negligũt. sed in ecclesia ⁊ vxore aliud est.
nam iudices ecclesiastici solẽt de eis ex officio in-
quirere: nec cõsanguinei solẽt pati vt eorũ cõsan-
guinea teneatur vt concubina saltẽ a pari vel in-
feriori. arg. de re iudi. cõsanguinei. nec subditi so-
lent ei qui non habet titulum libenter obedire.
ideoq3 dicit ꝙ ex sola possessiõe temporaliũ pos-
sessionum etiã cũ fama vicinie non potest ita pre-
sumi pro possessore sicut in ecclia ⁊ vxore. in illis
nẽpe verisimile est ꝙ si quis ecclesiã vt rector vel
mulierẽ vt maritus longo tẽpore tenuerit in ea
ius habet. dicit tandẽ in talibus distinguendum
vtrum factum sit oino recens satis ⁊ in hoc casu
habent locũ dicta Innoc. ⁊ ꝙ statim dicã sm eũ
vel sit antiquũ nimis ⁊ ꝓcedit dictũ Host. s. re-
citatum. qd autẽ in hoc casu dicatur satis recens
vel antiquũ arbitrio boni iudicis sm varias cir-
cunstantias dicit relinquendum. arg. in. c. de cau-
sis. de offi. deleg. ⁊ remittit ad id qd de tribus et
x. annis no. in. l. si filius. in. i. gl. C. de peti. her. dicit
tñ ꝙ ꝗuis ꝑsumat pro illo q diu ecclesiã possedit
si tñ 3staret de intrusiõe vel alio vitioso ingressu
oino poterit remoueri. ad hoc qd legi. ⁊ not. in. c.
dilecto.

in. l. si vxor. §. si in-
ca. ff. de adul.
⁊ Sebastia. Sapia.
a ¶ Solũ instrm̃.
Vide Ro. in sin.
cccclvi. inci. nun-
quid ꝑ instrm̃ do-
tis. Bald. in. l. ad
ꝓbationẽ. colũ. ij.
vers. qro instrm̃. C.
de loca. in autẽ. si
qs in aliquo. col.
ij. vers. iuxta hoc
qro. C. de edẽ. et in
rubr. C. de ꝑuileg.
do. in vlt. co. Ias.
in ꝑlu. seu. col. vij.
vers. ad cõtraria.
b ¶ Matrimonium.
An ꝑ instrm̃ do-
tis vel do. ꝓpter
nup. ꝓbet matri-
moniũ. adde bal.
in. l. i. in pen. co. C.
de ꝑuil. do. bal. in
l. neq3. C. de nupt.
Ludo. ro. in. l. i. in
ꝑn. ff. de oper. no.
nũ. Bar. ⁊ Sali. in
d. autẽ. si quis. C.
de eden.
¶ Adde ro. sing. c
suis. fo. xiij.
Anto. Franc.
¶ An ꝑ instrm̃
dotis vel donatio-
nis ꝓpt nuptias
ꝓbet mr̃imonium
dicas ꝙ illud per
talia instra nõ ꝓ-
bat neq3 presumit
quo ad vinculum
matrimoniale. l. do-
nationes in cõcu-
binam. ⁊ ibi Dy.
no. ff. de do. et bal.
in. c. i. in. §. natura
les. in. ij. colum. si
de feu. fue. 3tro. et
plene ꝑ Alex. in. l.
si vxor. l. §. s3 si ca.
ff. de adul. ⁊ Bar.
in. q. incip. quidã
hns filiũ. etiam t3
Pet. de anch. in
cle. i. de ꝓba. ⁊ Io.
an. in. c. ex tenore.
q fil. sint le. ⁊ bal.
in. l. filium diffini-
mus. de his q sũt
sui vel alie. iur. et
in. l. ij. C. de fer. in
xix. col. ⁊ l. l. ij. ad
ff. de exe. rei iu. qd
tñ intellige verum
nisi quo ad repe-
titionẽ dotis date:
vt i aut. vt fra. ff.
in ꝑn. ⁊ ꝑ Bal. in
l. ab executiõe. C.
quorũ ap. nõ reci.
⁊ ꝑ Bal. in addi.
Spec. in tit. de in-
imeg. resti. in ver.
ꝑ instrm̃. item hoc
verum nisi quo ad
filiationẽ proban-
dam: vt ꝑ Flo. de
sctõ pe. in. l. ⁊ ha-

rũ. l. §. si queri. ff.
si ser. ven. vbi alle.
dictũ tex. in aut. vt
fra. fil. in ꝑn. et ibi
ꝫ dicit se credere
ꝙ ꝓbet ꝑ talia in-
stra quo ad ipsos
3hentes ꝑ ea q ha-
bent in. l. optimã.
C. de cõtrahẽ. ⁊ cõ.
stipu.
¶ Limitatio. no-
ta ad intel. limita-
tionẽ. l. optimã. ꝙ
si in instro aliquid
enũtiatiue ꝑferat
qd sit de substãtia
⁊ validitate illius
actus tale instrm̃
ꝓbat inter easdẽ ꝑ-
sonas in istis ter-
minis ꝓprie ꝓce-
dit regula. d. l. op-
timã. quãtum aũt
ad alia nõ ꝓbaret
etiã inter easdẽ ꝑso-
nas. Et hãc limi-
tationẽ seu decla-
rationẽ do. Anto.
ad. d. l. optimã. re-
fert ⁊ multũ no. d.
mathe. in no. lxx.
Et eis adde Ang.
idẽ dicẽtẽ in. l. iuris
gẽtiũ. §. qd fere. ff.
de pac. d. alex. l. 3si.
cxxxvi. lcip. viso et
examiato ꝓcessu. ⁊
xij. col. ad fi. cũ se.
¶ Adde quod vo-
luit Ro. sin. suis.
fo. xvi. ⁊ cõsil. lxij.
¶ Spũali. Vtrũ
ille q diu fuit in pos-
sessiõe pacifica bñ-
ficij haberi debeat
ꝓ plato siue agat
petitorio siue pos-
sessorio vide qd de
hoc no. do. Ant. ⁊
ibi notam in. c. ex
frequẽtibus. de in-
sti. et qd no. d. ant.
in. c. ex insinuatio-
ne. ⁊ qd ibi not. de
ꝓcu. ⁊ facit ad hoc
ꝙ ipse not. in. c. al-
bericus. in. vi. col.
post Hos. ibi. ⁊ qd
ibi late not. de rel.
vide Do. in. c. sin-
dex. de sen. exco.

8 dilecto.de preben.¶ †In alia parte tex.dicit Hosti.quod
a fama cum his duob[9] q in eodē parapside vel incisorio secū comedit.sicut vxorē induit:ad ecclesiā mittit:in lecto suo recipit:matrimoniū p̄sumptum inducunt.qn̄ vero tenet illam vt ancillā:vestit vilibus vestibus: mittit ad aquā. lectū habet separatū ad quē declinat qn̄ placet nō ipsa vero ad suum venit tūc p̄sumit stuprum.xxx.q.v.aliter.⁊ fm̄ hoc dicit q magis qd ponitur in text.stat cōparatiue:cū enī in his multum operetur fama.s.c.pxi.vult hic tex.cū magis.i.pre ceteris considerandā quasi dicat fm̄ eum euidentior est hec pbatio q̄ pbatio instrumēti q̄uis et illud coadiuuet: vt in fine. et videt Hosti.velle p̄dicta pcedere etiā in facto recenti: sed maxime dicit pcedere in facto antiquo.¶ Ex his dictis ego colligo quartū intellectū.q fama vicinie super matrimonio cū predictis adminiculis pbat matrimoniū.qd antē hic dicitur de instrumēto nō esse necessariū.q2 ponderat tanq̄ adminiculās vnde sufficiunt adminicula alia predicta loco huius.⁊ sic declarat Hugo quartum intellectū do. Anto.dicit q si pbant hec copulatiue:scz q eā tractauit in actibus particularibus vt vxorē:⁊ q hoc habeat cōis opinio et fama vicinie indubitanter procedit dictū Hosti. sed litera ista pbat plus fm̄ eum: videlicet q si sola fama viciniae habet hoc q eā tractauerat vt vxorem in particularibus proportionalibus vxori q ɔcludit matrimoniū p̄sumptū qd dicit nota. et hoc dicit satis pcedere qn̄ tractat[9] fuit longi tēporis vt decēnij vt pbat litera.⁊ sic dicit hic casum in quo fama obtinet locū plene pbationis: q2 probat tractatum in particularibus ad matrimoniū ⁊ tractatus probat matrimonium.hec sunt verba sua formalia. ¶ Ex quibus potest elici quintus intellectus: sed profecto hic intellectus nullo modo est verus si intelligit q sola fama etiā de particularibus actibus proportionalibus matrimonio pbat ip̄m matrimoniū vt v̄ba sua sonare vident: nā vt.s.dixi tex.requirit famā pre ceteris: non autē q sola fama probet: vt ipsemet dñs Anto.videt velle hic in alio mēbro.bene aūt pbat hec litera q fama pre ceteris valet:nō solū qñ est de matrimonio sed etiā si est de actibus particularibus proportionalibus matrimonio: requirunt tñ alia adminicula ⁊ hec erant de quibus.s. ⁊ sic habes dicta aliorū ordinata que hic confuse per alios recitantur. Ego dico sic q aut querit nunquid sola noiatio.i. q noiabant se coniuges pbet matrimoniū:⁊ dico q non siue noiatio sit facta in instr̄o vt hic inducendo:vt.s.siue sit facta ore pprio: q2 sepe fornicatores siue adulteri ad palliādū delictū appellant se coniuges:vt no.Inno.in.c.ex parte. de restitu. spo.⁊ videt probari in.l.nō nudis.⁊ in.l.non epistolis.C.de pba.Aut querit nunqd sola cohabitatio sufficiat : et dicendum etiā q non.vt hic ⁊ in.d.c.aliter.xxx.q.v. Aut queritur de instr̄o cōfecto sup dote vel donatione pp̄ter nuptias.⁊ dicendū q plene non probat vt hic.⁊.s.plene dixi. Idē dicendum de sola fama: q2 illa regulariter non pbat ea que sunt grauis preiudicij:vt.s.dixi.⁊ plene in.c.veniens.i.s. de testi. qd probat hic inducēdo.vt.s.Aut pbat fama vicinie ⁊ tractatus matrimoniales.s.q eā tenebat ⁊ tractabat in oīb[9] vt vxorē.Hosti.et do. Ant.dicunt hoc sufficere. qnimo dñs Antn.videt hoc pro indubitato habere:vt patet ex p̄dictis. Ego puto ista sola nō sufficere in facto recēti: q2 fama plene nō pbat. Alia vero adminicula cōcernūt poti[9] possessionē q̄ p̄prietatē:⁊ matrimoniū debet vere pbari cū nō sit verisimile q fuerit clandestinū.facit.c.ex trāsmissa.⁊.c.ex parte. de resti.spol.nec iste pbationes fame et tractatus admittuntur in facto pprio: q2 pbationes debent esse clare ex quo factum sui natura est pbabile:vt not.Innoc.in.c. veniens. de verb. sig.lib.vi.facit.c.in presentia.de proba.nā ⁊ dominiū rei probane vbi nō agit de tanto p̄iudicio non pbat per famaz et huiusmodi actus:vt dixi post do.de ro.in.c.cū ad sedem. de resti.spol.⁊ sequit ibi do. Ant.fortius non debet sufficere in casu nostro vbi agit de maximo p̄iudicio.arg.c. vbi periculum.de elec.lib.vi.Non ob.iste tex.q2 vltra famā hic erat diutina cohabitatio scz.x.annorū: ⁊ instrumētū donationis pp̄ter nuptias et annuli delatio.Et q̄q̄ mulier niteretur has presumptiones infringere:nō tñ pbauit. ⁊ idē puto et forti[9] in matrimonio spirituali vt illa duo sola nō sufficiāt presertim cū fama facile oriat ex possessione.⁊ p̄lati hodie sunt multū negligētes ad inquirendū.⁊ sic sto cū Inno. nisi alia adminicula ɔcurrāt.Vñ dico ponendo verū intellectū huius capituli: qd solū pbat q diutina cohabitatio puta.x.annorum cū fama nō solū de matrimonio sed etiā de tractatibus
b matrimonialibus[b] vna cū aliīs adminiculis plene pbat matrimoniū:nec curo an concurrat instrumētū dotale vel non: q2 hic ponderat tanq̄ adminiculans nec multum cōsiderat:

vt patet in tex.in ver.p̄sertim.⁊ sic idē dico si esset instrumentū ⁊ succedat aliud adminiculū.arg.in.c. cū causam. de pba. et per hoc puto q si probatur diutina cohabitatio et fama de matrimonio ac per testes pbant actus particulares matrimonij:puta q2 eam in lecto: tabula seu mēsa: et aliīs cōmunibus tractabat vt vxorē: qd satis pbet matrimoniū absq̄ aliīs adminiculis.⁊ sic probatio actuum particularium succedat loco instrumēti de quo hic. nā hic nō probabātur vere illi actus particulares sed solū per famā: merito ponderatur etiam adminiculū instrumenti.⁊ idē dicendum in similibus adminiculis.⁊ per hoc habes clarum intellectū hui[9] capli.
9 ¶ †Sed circa p̄dicta quero. qd si quis petit aliquaz in vxorem ⁊ nihil probat de fama sed solū per duos vel tres testes probat q vir cū muliere iacuit ⁊ fecit volens vel intendens querere ⁊ conseruare possessionē iuris vel vinculi matrimonialis:⁊ mulier hoc idē sciebat ⁊ intendebat q vir. Inno.dicit q inter tales iudicabit matrimoniū.⁊ si spoliatio interuenerit est restitutio fienda.⁊ q̄q̄ Jano.hoc dixerit sub dubio
a forte.Hosti.tñ oino putat hoc sufficere quo ad probationez veritatis matrimonij dūmodo habeāt intētionem ipsam et expresserint coram testibus: al's non prodesset voluntas mēte retenta.l.si repetēdi.C.de condi.ob causam. nec testes possent super ea deponere : q2 non possunt diuinare in.c.vt nostrum.vt eccl.benefi.nec possunt deponere nisi de his que in eorum presentia gesta sunt.iij.q.ix.testes.¶ Ex his infert.q matrimonium pōt contrahi sine verbis etiam inter eos qui fari possunt.et ex illa questione dependet ista. ideo de hac remitto te ad ea q notant in.c.tue.de spons. ¶ Opp.veniendo
b ad glo.et videt q huic mulieri cōpetebat alia exceptio vltra enumeratas in text.vcz q vir erat seruus:vt in.c.proposuit. de coniug.seruo.Sol.contrarium procederet si ignorāter habitasset cum eo:sed hic sciebat illuz esse seruum. ⁊ sic non ob. contrariū:vt in.c.proposuit.⁊ in.c.si.eo.titu. ⁊ hoc voluit in
10 effectu glo.i.¶ †Oppo.secundo contra tex.⁊ videt q iste seruus non poterat istam mulierē vendicare : q2 rei vendicatio competit domino rei ratione dominij.l. in rem.ff. de rei ven. sed maritus non habet dominiū in vxorē: tū q2 est libera: tū q2 dicitur socia humane ⁊ diuine domus.ff. de ritu nup.l.i.⁊ not.glo.xxvij.q.ij.in princi.facit.xxxiij.qd.v.c.si. Sol. glo.ij. metu contrarij vt arbitror exponit ver.vendicans.i.eam petijt in suam vxorem quasi sentiat quod non proprie vendicabat. Innoc.capit illud verbum proprie dicens.quod mari-
c tus vendicat vxorez non proprie simpliciter sed adiecta causa de iure canonico sicut filius petitur per rei vendicationez adiecta causa de iure quiritum.i.romanorum . Aduerte respectu filij.vide glo.satis plenaz in.c.ij.de conuer. infide.respectu vxoris.vide Joan.and.in addi. Specu.super tit.qui filij sint legi.vbi post Rosfr.dicit quod mulier non est in potestate viri iure romano:sz in officio.vt.l.assiduis.C.qui potio.in pig.habē.⁊ sic non vendicat eam proprie: sed agit interdicto de vxore exhibenda si ab alio detinet:vel p vtile interdictū de libero hoīe exhibēdo si ab alio non detinet.si aūt sui ɔtrouersiam vxor facit petitur officio iudicis.C. de insti-tu.⁊ substitu.l.reprehendenda.dicit etiā ibi Joā.and. quod officiū iudicis super reintegratione possessionis matrimonij potest implorari etiā in foro seculari dūmodo non disputetur de titulo matrimoniali seu de substantia vinculi:quod idē est.in omni tñ casu pōt agi corā iudice ecclesiastico: vt in c.non est.s.de sponsa.Si aūt vxor esset in potestate viri vt est iure lombardorum bñ posset vendicari:fm euz.et sic cum eo transit simpliciter do.Ant.Vide vt clarius habeas hāc materiā.rei vēdicatio pp̄rie nō cōpetit nisi ei q acqsiuit dñium de iure gentiū aut iure ciui.vt dicit tex.in.d.l.in rem.in p̄nci. ff.de rei vend.vnde liberas personas p hāc actionē vendicare non possumus: lz sint in potestate nostra nisi adiecta causa illius iuris quo sunt in potestate nostra.nā per adiectionē illius cause restriagit vendicatio vt non denotet simpliciter dñium sed potestatē cōpetētez iure expresso:vnde pōt pater vendicare filiū adiecto iure romanorū: q2 illo iure fuit introducta patria potestas.insti.de pat.pote.§.ius.Eodē modo pōt abbas vendicare monachū suū:et p̄latus clericum suuz adiecta cā de iure canonico:sicut ciuitas vendicat ciuē suum adiecta cā de iure ciuili.s.de iure.ff.ad mun.⁊ sic de similib[9]. hoc legi.⁊ not.in.l.i.§.per hāc.ff.de rei ven.Ad propositum ergo inferendo:si vxor esset in potestate mariti aliquo iure: tunc posset vēdicari adiecta causa illius iuris.De iure autez ciuili non est in potestate mariti sed sui patris. si vxor nō est
c emancipata:nisi quo ad debitū carnis[c] et quo ad operandūz q2 operat ad lucrū mariti:vt est text.cum glo.in.l.si vxorem. C.de condi.insert.⁊.l.sicut patronus.ff.de oper.libe.⁊ vide de

Sebasti. Sapia.
a ¶ Ob famā. Ex quibus actibus pbet mr̄imoniū. tradit bal. in.c.ex transmissa. in. ij. col.ū.de resti.spo. ⁊ in.c.ego eth.i.ij. col.j. de iureiur.

Sebasti. Sapia.
b ¶ Matrimonialibus. Facit q ex diuturnitate temporis p̄sumant legitime solennitates vt late tradit Jas.in.l.i.col.vij. C.q admit.et in.l. q in aliena. in p̄inci.ff. de acq. here. ⁊ in.l.sciendū.col. v.ff.de verb.obli.

Sebasti. Sapia.
c ¶ Debitum carnis. Vide Alexā. in cōsi. xlij.⁊ in cōsi.cxxxi.in.iiij.vo. lu. vbi ponit quomodo et in quib[9] teneat operari: et nunqd si aliquid acqrit: acqrit patri.vide etiā Jas. in.l.i.colū.j. C. de lega.

hoc quod latius dixi in.c.literas.de restit.spo. De iure etiã
canonico nõ reperit in potestate mariti.imo quo ad debitũ
carnis nõ iudicant ad imparia: vt in.c.gaudemus.de diuor.
Item vxor potest petere maritum sibi adiudicari: vt legi.et
not.in.c.i.de ord.cog. et vterq possidet ab alio ita q est reci-
proca possessio inter eos: vt in.c.ex trãsmissa.et.c.literas.de
restit.spo. Sed cõsidero q licet vtroq iure nõ reperiatur vxor
in potestate mariti sicut filius in potestate patris: tñ ex qua
dam larga potestate et ratione seruitij vxor est sub potestate
mariti de iure diuino et canonico.nã vt habet Gen.iij.c.de
dixit ad mulierẽ post peccatũ. In dolore paries filios et sub
viri potestate eris. Et in canone dicit. Mulier nõ habet po
testatẽ sui corporis sed maritus.nec maritus habet potesta
tem sui corporis sed vxor.et originaliter sunt verba apostoli
vt in.c.non debet.de consan.et affi.et est text.in.c.diuersis.de
coha.cle.et mu.et alibi dicit q vxor est sub dominio viri: et pe
ne eius famula: vt in.c.hec imago.et.c.mulierem.xxxiij.q.v.
ad idẽ.c.literas.et qd ibi no.de restit.spol.quare rõne huius
subiectionis et seruitij puto firmiter maritũ posse vendicare
vxorem adiecta cã de iure diuino et canonico: sicut ciuitas ra
tione seruitiorum vendicat suum ciuem et dñs vendicat colo
num et ascriptitium: vt no.in.l.i.preallega. nam magis vide-
tur astricta vxor marito et fortiori vinculo q ciuis ciuitati.et
idem puto dicendũ in vxore respectu mariti vt possit illum
vendicare eodẽ modo.nam tenet vxor assistere marito et eũ
alimẽtare et mutuo sibi seruire. Unde dicit deus vt habetur
Gen.ij.c. Propter hoc homo relinquet patrẽ et matrẽ et ad
herebit vxori sue et erunt duo in carne vna. et transumptiue
habet in.c.i.xxv.q.x.et in.c.vno.de voto.lib.vi. et in euange.
dixit saluator.non licet viro dimittere vxorẽ suã quacũq de
causa excepta fornicatione.et transumptiue habet in.c.si.de
cõiug.lepro. Si ergo eã dimittit et sibi nõ adheret iuxta pre-
ceptum diuinum et canonicũ poterit eã vendicare adiecta cã
de iure diuino et canonico.et pro hoc dictum.c.nõ debet.vbi
dicitur q vir nõ habet potestatẽ sui corporis sed vxor. et fa-
cit.c.omnes causationes.xxxij.q.vij. alibi dicit q apostoli
coniugij sarcinam cõsiderantes dixerunt si talis est causa viri
ad vxorem iam non expedit nubere. Itẽ videmus q vterq
agit possessorio et petitorio contra reliquũ: vt hic.et in.d.c.i.
de ordi.cogni.et in.c.literas.et.c.ex conquestione. de rest.spo.
et p hoc saluo hunc tex.et similes. in quib' dicitur quod ma-
ritus vendicat vxorẽ et econtra.quod diligenter nota. qr ne-
mo ista aperit. Et aduertendum quod licet possit eam ven-
dicare: non tamen per hoc non cessant alia remedia vt inter-
dictum de vxore exhibenda vel iudicis officiũ sicut diximus
in patre respectu filij: vt.d.l.i. possunt enim multa remedia
simul concurrere.l.quoties.ff.de actio. et obliga.et quod not.
Innoc.in.c.audiuimus.de collusio.et hoc iudicis officiũ est
fm ius: non autem extraordinarium contra ius sicut illud
per quod petitur restitutio in integrum. quod nõ potest cõ
currere regulariter cum remedio ordinario: vt in.l.in cause
ff.de minorib.et sic soluitur contrarium illius legis. vt not.
glo.et Bar.in.d.l.i.quod not. Item in simili vult Jo.and.
in.c.non solum.de appell.lib.vi.et interdictum proprie non
competit nisi quando ab alio detinetur: qr interdictum da-
tur inter duos: videlicet inter agentem et eum qui detinet vt
eam exhibeat officium iudicis quando a nemine detinetur.
nam non potest hoc casu proprie agi interdicto de vxore ex-
hibenda: qr non est ad quem dirigatur. poterit etiam agi rei
vendicatiõe: vt dixi: vt hic.et.d.c.i.de ordi.cogni. Et per hoc
habes satis bene materiam declaratam maxime tu canoni-
sta. Et nota ex preallegato dicto Jo.an.quod de re spiritua
li: vt est matrimonium potest agi possessorio corã iudice se
culari aduersus laicum ex quo non negatur matrimonium.
vide quod dixi in.c.cum sit generale.de foro competenti. et.c.
literas.de iura.calum. Alie glos.sunt.s.expedite vsq ad glo.
que est in versi.dominus. Illa colligit aliquos casus in qui-
bus dominus fraudatur seruo.sed per hoc non declarat tex.
in eo quod dicit mulierem allegasse instrumentum vitiosum
11 vt seruo dominus fraudaretur. ¶ † Quero igitur in quo
dominus fraudatur ex matrimonio contracto per seruum
cum text.in.c.i.de coniug.ser.dicat quod nihilominus serui
teneantur dominis ad debita seruitia. dicit Goffre.et Ala.
quod forte in instrumento dicebatur quod dominus consen
serat.dic clarius quod dominus fraudatur seruo in multis
casibus inter ceteros est iste quod si dominus constituit do-
tem vel donationem propter nuptias ancille vel serui vide
tur ei conferre libertatem. vt.l.i.C.de ser.fugi.et in.l.i.§.sed et
si quis homini.C.de lati.lib.tol.quia hec non fiunt nisi inter
liberos.et forte idem dicẽdum qñ dñi sunt presentes et tacẽt

Sebasti. Sapia.

a ¶ Quõ vir. Uide Jas. in preludijs feudorum. col.vij.v. ad contraria.

b ¶ Deferebat annulum. Adde an anuli traditio probet matrimonium et an verba requirantur. Lap.alle.lvij.

arg.c.si seruus sciente.liiij.dist. Ad idem qd habet in aut.de
nup.§.si vero ab initio.vbi dicit q si dñs tradit ancillã vl ser
uum matrimonio vt liberã seu liberũ: qr nullã mẽtionem fe
cit de seruitute ex: psi seruos seu serua de seruitute. Dicebat
ergo mulier istud instrm ad hoc fraudulẽtum: qr forte frau-
dulẽter fiebat in eo mẽtio de cõsensu dñi: vt sic consequeret li
bertatẽ: sed hoc nõ probauit. Ex his habes declaratos duos
casus positos in hac glos. Alius est in.c.ij.de cõiu. ser.dic vt
ibi. Quartus est in aut.q̃ cõsti.lib.a pat. pote. circa prĩci. vbi
dr q si presente dño fui' cõsequit militiã vl aliã dignitatem ab
imperio cõsequit libertatẽ. Sũt et alij casus extra glos.quos
12 nõ expedit psequi. ¶ † Quero qr hic ponderat delatio an-
nuli qd significat ipsi' delatio. Glo.in ver.anulos. videt vt
a ptz in ea. Tu aduerte qr quãq probat q vir' dedit annulũ mu-
lieri.quãq q mulier portabat annulũ.primo casu dicendum
vt plene leg.et not.in si.de despon.impu.et vide ho.glo.in.c.te.
not.de re iudic.et in.c.nostrates.xxx.q.v. et in hoc varie sunt
opi.et in hoc credo q stãdũ sit cõsuetudini.nam in aliquibus
partib' dat tpe spõsalior.et tunc in dubio significabat spõsa
lia: in alijs dat tpe matrimonij: et tunc significabit matrimo-
niũ.hec enim signa dubia declarant a loci consuetudine.arg.in
l.qd si nolit.§.qui assidua.ff.de edi.edi.et in.l.si seruus plurib.
de leg.i.et in.c.ex literis.de spõ.et in.l.nemo est q nesciat. et qd
ibi not.ff.de duo.re.et sic intellige gl.i.c.femine.xxx.q.v. Aut
nõ apparet de cõsuetudine.et hoc dupliciter. Quãq enim nõ ap
paret de cõsuetudine.q.d.vario mõ obseruatum est in loco: et
tunc precise non probat matrimoniũ vel spõsalia: qr probatio est
dubia vt hic.et in.c.in presentia.de pba. Quãq nil pbat de con-
suetudine: et tũc aut annulus fuit simpliciter datus mulieri et
presumit donatio.arg.l.i.q spõse.ff.de dona.ante nup. Aut
vir posuit mulieri in digito et psumit matrimoniũ.hec enim vi
detur psumptio iuris: vt in.d.c.femine. vbi dicitur q annu-
lus ponit in digito mulieris ad designãdũ q corũ corda iũ-
guntur. et c.qd non fit p spõsalia.nã cõiunctio cordiũ designat
consensum de presenti.et in hoc casu intelligo glo.in.c.tenor. de
re iudi.hec vera nisi alie cõiecture sint in oppositũ. nã iuris
presumptio faciliter tollit p cõiecturas: vt legi.et no.l.c.requi
siti.de testa.maxime iũcta glo.in ver.psumit. et iste non est ca
sus noster: qr hic nõ probabat q vir iste imposuisset annulum
mulieri: sed qd dicebat mulier deferebat annulum et sic frus
13 stra in hoc glo.posuit illã cõsideratiõnẽ. ¶ † Uenio ad secũ
b dũ principale mẽbrũ.s.qñ solũ pbat q mulier deferebat' an
nulum.et iste est pprius casus noster in quo puto dicendum
q aut sole mulieres coniugate deferunt annulos: ita q alijs
nõ pmittit: et tunc si mulier cohabitãs viro portat annulum
tũc satis in dubio psumit matrimoniũ. qr aut vir imposuit
sibi: et habeo ppositũ p supradicta. Aut mulier assumpsit ex
se viro vidente et non cõdicente: et psumit q voluerunt contra
here matrimoniũ sicut dicimus in nouitijs q ingerit se acti-
bus pfessorũ. ex hoc enim vr pñteri et inducit professio taci
ta. vt in.c.vidua.de reg.et no.in.c.ij.de testa. ad idẽ.c.dilecto.
et qd ibi not.de prob.et in.c.cũ. M.ferrarien.de cõsti.pdicta pce
dunt nisi alie cõiecture resistant: vt.s. dixi.arg.c.lras.j. eodẽ.
Aut nõ pbat q sole cõiugate deferũt et facit tale quale indi-
cium sed non probabit matrimoniũ: qr cõiter delatio anuli
equiuocat ad plura.nã quãq designat matrimoniũ: vt in.c.fe
mine.quãq est signũ venditionis panis vt hic. quãdoq est si
gnum dignitatis aut etiã leuitatis: vt in.c.clerici.de vita et
hone.cle.quãq designat inuestiturã: vt in.c.ex ore. de his q̃ fi.
a ma.par.cap.quãq est signũ libertatis.vt in.l.ij.C.de iu.an.
anu.et sic nõ pbat precise alterũ qr nõ pbat hoc esse qd ab hoc
cõtingit abesse in.c.ij.de trãs.pla.et in.l.neq natales.C.de p-
14 ba. ¶ † Ulti.opp.videt enim q sola cohabitatio sufficiat ad
probationẽ matrimonij: vt in.l.in libere.ff.de ritu nup. Sol-
uit gl.in v.vxorẽ.q illud pcedit de iure ciuili.secus de iure ca
nonico.vt hic.et.d.c.aliter. Uin.dicit q etiã de iure ciuili nõ
pbat hodie matrimoniũ p solã cohabitationẽ: vt in aut.q.
mo.na.effi.le.§.qui.col.vi.vbi dr q pbari dz q cohabitaue-
rũt vt vir et vxor.et p illã aut.dicit corrigi.l.in libere. palle.et
quicquid sit in hoc stãdũ est iuri canonico in.c.pe.et vlt.et qd
ibi no.j.de secũ.nup.alie gl.sunt.s.declarate.

1 ¶ Testimoniũ de credulitate valet in actib' ppinqs rei
probãde ex his q̃ nõ pñt per sensum directe probari.
2 Qñ ex vno facto insurgunt duo delicta que habent se vt spe-
cies separate: de vtroq potest puniri.
3 Separatio matrimonij quo ad thorũ pp̃ter adulterium vel
incestum potest fieri.

Literis. Per violentam presumptionẽ
probat carnis copula: cõis diui
sio.scda ibi: cõsultationi. ¶ Casus lralis. Quidã
Petrus

Sebastia. Sapi.
a ¶ Testimonium. Uide Bar. i. l. ij. ad fi. ff. de adul. cũ all. per do. Ias. in rub. ff. de iureiur. col. ij. vsi. secũdo limita pdictã reg.
b ¶ De credulitate. Utrũ valeat dictũ testis deponẽtis de credulitate. ⁊ vide Bar. in suo cõsi. inci. vãnuti⁹. vbi ponit vnũ bonum casũ in quo valet testimoniũ d credulitate: quẽ refert ⁊ sequit do. 1 Alexã. cõsi. lxxvj. inci. visa inqsitiõe formata ꝯtra fortunatũ ⁊c. ¶ Ad a de qñ valeat testi b moniũ de credulitate. Ang. ꝯsi. iij. Frã. are. ꝯsi. cliij. Anto. Francis. ¶ Circa testes deponẽtes de credulitate: dicas ꝙ deponẽtes de credulitate simpliciter nõ deponũt affirmatiue. vt est gl. quã doc. ibi no. in. l. te 2 stium. C. de testi. ⁊ no. Bal. in. l. siue possidetis. C. de pba. ⁊ Alex. in rub. ff. de iureiu. ⁊ vide Alex. in cõsi. lvi. i ij. parte. et in cõsi. lxx. ⁊ in cõsi. xxv. in. iij. parte cõs. ⁊ eũdẽ in cõsi. clx. in j. parte. et in cons. cxxxij. i ea. parte. ⁊ hoc verũ intellige nisi addat verbũ firmiter: puta qr dicat testis firmiter credo sꝫ Bal. in. l. i. in antiq lec. 3 C. de sal. can. adic. leg. ⁊ habet p eundẽ Bal. i. l. si seruus. i. §. quiqꝫ. ff. de leg. i. ⁊ idẽ dicas si vltra verbũ credo addat testis rationẽ ꝯcludẽtẽ: puta si dicat credo qr vidi vel interfui: ad qd vide Bal. i. l. si. in. x. co. C. d edi. di. adria. tol. et eundẽ i. l. solam. i. v. q. C. de testi. et in. l. ꝯuẽticulam. C. d epi. ⁊ cle. ⁊ i. l. dota opera. c C. q accu. nõ pos. ⁊ vide etiã Alex. in ꝯsi. iij. in. iij. parte cõsi. itẽ dicas illud esse verũ nisi testis deponat qd verisimile quia ꝙ

petrus nomine cõtraxit matrimoniũ cũ. A. muliere petẽs postmodũ separari ab ea quo ad mutuam seruitutẽ pro eo quod postꝙ mulier cum predicto viro cõtraxerat matrimoniũ cõsanguineus ipsius viri eam cognouit. ad hoc pbandũ testes inducti fuerũt qui dicebãt ꝙ viderunt cõsanguineũ illius viri solũ cum sola nudum cum nuda ea intentione vt credebãt vt eam cognosceret carnaliter. ⁊ hoc viderunt in multis locis secretis ⁊ horis electis. ꝗrebat an ꝓpter has presumptiones deberent separari. Respõdet papa ꝙ ꝓpter hmõi violentam suspicionẽ fornicationis possunt quo ad seruitutem mutuã separi. ita tamen vt vir illa mortua cũ alia cõtrahat si voluerit. mulier vero sine spe coniugij permanebit. Ber. ¶ Nota pmo ꝙ matrimoniũ põt separari quo ad thorũ rõne fornicationis: lꝫ fornicatio nõ probet aperte p testes nec per cõfessionẽ mulieris inculpate. sufficiũt enim violente presum-
1 ptiones. vt hic. ¶ † No. scho iuncta glo. ij. ꝙ vbi actus nõ põt directe pbari p sensum sufficit testes deponere super actib⁹ ꝓpinquis dũ tñ adhiciunt se credere ita esse. ⁊ sic not. casum in quo vꝫ
a testimoniũ de credulitate quãdo. s. est cõiunctũ
b actibus ꝓpinquis rei pbande. ⁊ vide circa hoc qd dixi in. c. quoties. š. de testi. ¶ Et no. ꝙ ad pbandã fornicationẽ nõ est necesse deponere qd viderũt testes ⁊ virum ⁊ mulierẽ simul cõmiscẽtes sed satis est deponere super nuditate et solicitudine loci. ¶ No. ꝙ suspicio seu psumptio violenta sufficit ad ferendã sniam etiã si agitur de crimine ciuiliter. ⁊ vide in hoc qd plenı⁹ dixi in. c. tertio loco. de pba. ⁊ no. ꝙ suspicio sumit quandoqꝫ p psumptione. vide qd dixi in. c. ꝓ illo. š. eo. ¶ No. ꝙ sufficit dictũ testis cõcludere psumptiue qñ psumptio est violẽta ⁊ iuridica. ad hoc qd
2 no. Bar. in. l. i. ff. si cer. peta. ¶ † Itẽ no. ꝙ vbi ex eodẽ facto insurgũt duo delicta que habẽt seu species separare põt quis de vtroqꝫ puniri. nam ꝓpter adulteriũ separat hic matrimoniũ quo ad thorũ. ⁊ ꝓpter crimẽ incestus priuat mulier facultate contrahendi matrimonium. ad hoc. l. si adulteriũ cũ incestu. ff. de adul. vid plene p Bar. in. l. senatus. ff. de accu. ⁊ p Jo. an. in addi. Spec. de homi. post princi. ⁊ sic limita glo. in. c. virginibus. xxvij. q. i. ¶ Et ex hoc ⁊ ex tex. no. ꝙ incestuosa priuat spe cõtrahẽdi matrimoniũ etiã si actum fuerit ciuiliter et nota. hoc vltimũ. videtur enim quod ista sit ipso iure pena delicti qualitercunqꝫ de eo cõstat. argumen. hic in. c. si quis sponsam. xxvij. q. i. ¶ Opponit et videtur qd ꝓpter incestum vel aliud quodcũqꝫ delictum non separetur matrimoniũ iam cõtractum maxime carnali copula cõsummatum. vt in. c. hi qui vxores. et in. c.
3 hi qui matrimonium. xxxij. q. vij. ¶ † Glossa prima metu cõtrarij dicit quod hic petebatur separari quo ad thorũ: et sic videt ꝙ hic agebat ciuiliter. quod probat litera dum dicit ꝙ petebat separari ⁊c. Ex quo dicendum ꝙ verbũ accusatores in litera positũ stat improprie vnde expone sm Jo. an. idest procuratores mariti ⁊ prosecutores accusationis iam facte ab ipso ciuiliter: alias ꝓcuratores non potuissent interuenire. in. c. tue. de procu. ⁊. c. veniẽs. de accu. nec etiã potuissent nomine proprio accusare mulierẽ ciuiliter ad separationẽ thori solus enim maritus admittitur cuꝫ ipsi⁹ solius intersit. hinc est ꝙ potest sibi parcere ⁊ eam sibi reconciliare. vt in. c. quẽadmodũ. de iureiu. ⁊. xxxij. q. i. si quis vxorem. ⁊. q. v. precepit. tenet Inno. in. c. i. de adul. ⁊ Joã. and. hic alie glos. sunt clare. ¶ Ultra alios quero an pbatio adulterij de qua hic sufficiat si ageret de adulte-
c rio et incestu criminaliter: puto ꝙ sic: ᶜ quia iste psumptiões ex solitudine: nuditate: loco et sexuũ diuersitate sũt ita stricte ⁊ violẽte vt vix ipsa res denegare facin⁹ audeat. ⁊ de his põt intelligi. l. sciant cũcti. C. de pba. canonizata. ij. q. viij. sciãt. ⁊ vid qd dixi in. c. preterea. de testi. ⁊ in. d. c. tertio loco. de proba. ⁊ maxime cum iste actus fornicationis non subiaceat sensui.

1 ¶ Ubi vertitur periculũ anime auditur quis allegans turpitudinem suam.
2 Fama ⁊ notoriũ toti⁹ vicinie pbatur per testes
3 Manifestũ est id quod a pluribus predicatur: de quibus in tex.
4 Nunquid quelibet psumptio de per se de quib⁹ in tex. sufficiat ad probandam fornicationem.
5 An appellatione vxoris veniat illa cum qua cõtractũ est matrimoniũ per verba de psenti: ⁊ non est traducta ad domũ nec carnaliter cognita.

Tertio loco.

Casum summarium pone vt in pcedenti capitulo. primo consultatio. secũdo rñsio. ibi: nos. ¶ Casus [i]s talis. Quidã iuuenis ꝯtraxit cum quadã p verba de psenti. alia mulier neptis pdicte sponse proposuit ex aduerso se prius cognitã ab illo iuuene ꝙ cum illa ꝯtraxisset: ad quod pbandũ testes produxit qui dixerunt se pro certo credere ꝙ illa dicti iuuenis extitit cõcubina: adhiciẽtes ꝙ eos viderãt insimul per plana nemora vias et inuia pluries ꝯuagãtes: ⁊ fama vicinie super hoc erat inde ad maiorẽ certitudinẽ iuramentũ vtriusqꝫ
c recepit qui ꝯfessi fuerant ꝙ carnaliter se adinuicem pcognouerãt. lꝫ iuuenis ab ea recedere nollet quam desponsauerat. quesitũ fuit a papa quid iuris esset. ⁊ ipse rñdet ꝙ cum hoc non dicat occultum sed pdicetur a pluribus manifestũ solutis sponsalib⁹ separent. Ber. ¶ No. i. ⁊ tene mẽti ꝙ appellatione sponse qñqꝫ venit illa cuꝫ qua ꝯtractũ est matrimoniũ per verba de psenti carnali copula adhuc nõ interceděte. ¶ Et no. ibi: vxorem ⁊c. ꝙ ante traductionẽ ad domũ spõsi ⁊ carnalem copulã subsecutã: lꝫ ꝯsensus de psenti interuenerit: non di vxor sed spõsa. qd an sit verũ indistincte dicam. š. ¶ No. ꝙ ex illicito coitu cõtrahitur affinitas habilis ad impediendũ et dirimendũ matrimoniũ ꝯhendum cum omnibus cum quibus cõtracta existit: vt sunt ꝯsanguinei ipsius mulieris cognite vsqꝫ ad quartũ gradũ. in. c. non debet. de cõsan. ⁊ affi. ⁊ in. c. discretionẽ.
1 de eo qui cog. ꝯsan. vxo. sue. ¶ † No. ꝙ vbi verti
d tur periculũ anime ᵈ auditur quis lꝫ denunciet turpitudinẽ suaꝫ. ad idem. c. pterea. de sponsali. vide qd plene dico in. c. cum super. de ꝯces. pben. et per Bar. in. l. post mortẽ. ff. de ado. ¶ No. ibi pro certo credere ꝙ quis potest habere certã credulitatem de aliqua re ex certis signis exterioribus. ad idem tex. š. c. proxi. ¶ No. ꝙ ex loci solitudine ⁊ diuersitate seu disparitate sexuũ inducitur psumptio fornicationis. concor. c. ij. de coha.
2 cle. ⁊ mu. ⁊. lxxxi. dist. cleric⁹. ¶ † No. ibi: testimonium vicinie. ꝙ duo testes deponunt testimoniũ vicinie. ⁊ sumit hic testimoniũ pro assecuratione extraiudiciali sine iuramẽto: sicut in. c. tua. de cohabi. cle. ⁊ mulie. Ex quo colligũt ꝙ per duos testes potest pbari fama totius vicinie: ⁊ sic nõ requirit ꝙ maior pars vicinie deponat sicut existimant quidã minus intelligentes. ⁊ est in hoc iste tex. no. ⁊ sic intellige. c. inqsitionis. in fi. j. e. et hoc tenet glo. no. in. §. si. ij. q. i. ⁊. iij. q. ij. §. item scpe. et in. l. ij. §. que argumẽta. ff. de test. ⁊ hoc. in. d. c. inqsitionis. ⁊ Bar. in. l. de minore. §. tormẽta. ff. de qõni. facit. c. tuꝫ literis. de testi. ⁊. l. ij. C. de bo. posses. sm ta. vbi per duos pbatur inscriptio septem testiũ quinimo ⁊ notoriũ pbatur per duos testes. vt no. gl. in. d. §. si. ¶ No. ꝙ vbi agitur de solutione matrimonij tutũ est vltra pbationes psumptiuas recipere iuramẽta ipsorũ coniugũ.
3 ¶ † No. in fi. litere ꝙ manifestũ dicit qd a pluribus pdicatur: et sumit hic manifestũ pro specie distincta a notorio. ⁊ de hoc vide qd no. in. c. vestra. de coha. cleri. ⁊ mulie. ⁊ no. in hoc istum tex.
4 ¶ † Sed quero hic in tex. sunt diuerse psumptiones nũquid qlibet per se sufficiat. Sol. aduertendum ꝙ hic primo ꝯcurrebat credulitas istorũ testiũ asserentiũ firmiter se credere ꝙ illa fuerit istius iuuenis ꝯcubina: ⁊ hec sola sm omnes nõ sufficit quia testes debẽt deponere de his q percipiunt aliquo sensu corporeo. vt in. c. testes. ij.

nis deponat pverbum credo pbat: puta si dicit ꝙ credit Tityũ cognouisse Bertaꝫ quia vidit solũ cuꝫ sola in loco secreto: sꝫ do. Abb. i. c. quoties. š. de testi. ⁊ in c. pterea. eo. ti. addẽs tñ ꝙ verbũ credo pbatuꝫ a teste examinato sup pe ritia artis facit pbationẽ. vt i. c. fraternitatis. d frig. et in. c. ꝓposuisti. de pba. ⁊ in. l. hac edictali. in. §. his illud. C. d sec. nup. ⁊ in. l. i. de vẽ. ispi. in. l. semel. C. de re mili. lib. x.
c ¶ Q sic. Adde Roma. cõsi. cccli.
Sebasti. Sapia.
d ¶ Periculũ aie. Uide do. Ias. i. l. iusiurandũ qd ex cõuẽtione. §. pcuratoꝝ. col. pe. vers. adde tres alios casus. ff. d iureiurã. vbi ponit regu. ꝙ quis nõ audit qui detegit turpitudinem cũ suis limitationibus.

g ✝ Sebast. Sapia. ¶ Probari adulteriũ. Vide Ange. areti. in tract. malefi. in ver. ch'e me hai adulterato la mia dona. vbi late quõ probari possit adulterium. & per Bal. in. l. neq; natales. C. de pba. & ad hec vide Pe. de anch. in cõs. ccviij. inci. probata tanti viri sciẽtia. vbi dicit q̃ qñ tractatur de amissione dotis oportet pbare verũ adulteriũ.

f ✝ Sebasti. Sapia.

h ¶ Qõnem arduã. Vide Signorel. de homode. in consi. cxlvi. inci. in qõne vertẽte. & Abb. in cõsi. i. in. i. vol. & eũdem in cõsi. clxxv. in. ij. volu. & in. c. si l tervirã. s. de spõ.

f ¶ Lucraref. Tenet Bar. i. l. nihil. ff. re. amo. & cuz eo tenẽt Bal. & Ang. in. l. solet. ff. de his q no. infa. & Pau. de ca. in. l. si donatur'. §. i. ff. de cõdi. a ob cãm. vbi dicit q̃ p opi. Bar. vidit cõsultũ per oẽs doc. idẽ dicit do. Jas. in. l. nõ tñ. C. de leg. q̃ vidit al's cõsultũ p oẽs doc. cuz infinitis cõcor. ibi signatis p do. Ale. vltra q̃s all. glo. in. §. nuptias. in. iij. col. i aut. de nupt. idẽ tz Bal. in. d. l. non tñ. vbi sing. inquit q̃ etiã si mulier stetisset momẽto cum marito tñ marit' lucratur dotẽ. & idẽ q̃ sufficiat matrimoniũ momentaneum vt marit' lucref dotem virtute pdicti statuti: tenet ibi Ang. i lec. Floria. aliq nõ tangunt fm do. Jas. s de mar. ibi q addit q̃ p dicta dci. Bal. & Ang. facere tex. in. l. ij. C. de postbu. here. insti. ad idẽ dicit facere qõ signanter decidit Bal. i. c. i. §. cũ b etiã in tit. epm vel abb. ad idẽ qõ no. decidit Bal. in. l. i. §. in nouissimo. ij. col. C. de cadu. tol. vbi qrit rẽtẽta cõi opi. q̃ filius suus

q. ix. & in. l. testiũ. C. de test. non autẽ de credulitate: vt in. c. cum causaz. eo. tit. sed hoc faciebat adminiculũ: fm Goffre. Secũdo concurrebat q̃ testes istos viderãt insimul per plana: & nemora: et vias: & inuia plures cõuagantes. Jano. credẽdo dicit hanc esse violentã p̃sumptionẽ que sufficit ad scãm: sic. s. pri. & xxx. q. vi. ab isto. fatef tñ q̃ aliqui cõdicunt dicẽtes nullũ ex his p̃missis per se sufficere quib' ego magis assentio. nam nõ video q̃ istud solũ habeat pbare fornicationẽ maxime ad separationẽ matrimonij. vt hic intendebat: cum loqui in via: vel ire per nemora non sit actus oino ppinquus fornicationi nec ius presumit nisi pcessisset monitio vt non cõfabulenf. vt in de. c. clericus. & in. c. ij. facit. C. de adul. aut. si quei. et lz Bar. in. l. furem. ff. de fur. dicat pbari adulteriũ si aliquis fuit dephẽsus in domo alicuius pulchre mulieris: quia est actus ppinqu': tamẽ cõtrium sentit post glo. in. l. capite qnto. ff. de adul. vbi dicit requiri ad pbationem delicti qõ fuerit dephẽsus in actib' venereis. vnde puto q̃ si fuisset repert' in camera cum muliere sola horis ad hoc commodis hoc satis sufficeret ad pbationẽ delicti vel ipsam osculantẽ: vel ipsam tangẽtem: vel in similib' actibus ppinquis: al's secus. & hoc videtur pbare iste tex. nam iudex iste coram quo vertebaf questio per supradictas probationes: & etiam per credulitatẽ testium noluit moueri: nec papa in hoc cum rephendit sed voluit insup recipere iuramẽta illorũ: item habuit famã vicinie: imo papa videtur approbare & omnia simul põderare: vt patet in rñsione ipsius in ver. nos. ibi: que dicta sunt &c. Cõcurrebat hic tertio fama vicinie que per se non pbat in. c. si duo. xxxv. q. vi. & in. c. sup eo. de eo qui cog. cõsan. vxo. sue. Cõcurrebat quarto assertio viri & mulieris iuramẽto firmata que per se fides non faciebat in preiudiciũ matrimonij dictis iurib' si duo. et. c. sup eo. Ex quib' patet q̃ nullũ pdictorũ p se faciebat fidẽ. nunqd autem cõfessio istorũ cum fama suffecisset sunt opi. Ego autẽ remitto ad plene no. in. c. super eo. & c. si duo. preall. vbi de hoc & ea que le. & no. in. c. p̃terea. de testi. vbi habetur de modo probandi copulã. gl. omnes sunt faciles. ¶ & Ultra alios hic qro an appellatione vxoris veniat illa cum qua cõtractum est matrimonium per verba de presenti: nõ tñ adhuc est ad domũ traducta nec carnaliter cognita. & iste tex. in pri. facit q̃ non dum appellat istam talem sponsam: & qrebatur nunquid posset iste iuuenis illam habere in vxorẽ non obstãte affinitate p̃sumptiue pbata. Et facit hoc ad qõnem arduã h in qua cõsului hic Senis que p̃stitit mihi causam latius p̃sequẽdi hanc materiã. questio fuit talis. Quidaz. A. cõtraxit spõsalia per verba de p̃senti cum. L. & ab ea recepit dotis nomine mille. contigit q̃ anteq̃ sic despõsata duceref ad domũ vel aliter cõsummaref matrimoniũ vita finita extitit: querebaf an di

trãsmittat ex potẽtia suitatis hereditatẽ pris non aditã ad quoscũq;. l. si infanti. C. de iu. delibe. nunqd istud pcedat in filio infante qui post mortẽ patris non vixit nisi per vnã horã: & determinat q̃ sic: quia momentũ sufficit: vt ibi per cum. subijcit tñ lz pdicta decisio Bal. sit sing. et non habeat ibi cõdicentem q̃ vehemẽter dubitat q̃ non debeat sufficere momentaneũ matrimoniũ quia in tali statuto nõ potest assignari nisi vna ratio: scilz ppter onera matrimonij. l. pro onerib'. C. de iu. do. propter que marit' dz habere in dote titulũ onerosum. l. i. C. de impo. lucra. descr. lib. x. & non solũ in dote sed etiã lucro dotis qõ deferf ex forma statuti: & si statutũ dicit q̃ decedẽte vxore & marit' lucref dotẽ lz statutũ vtaf verbo lucref: tñ lucrũ dz habere verbo oneroso. gl. est singu. in. l. si donatur'. §. si. ff. de do. ob cau. cũ ergo in tali statuto lucrãde dotis non possit assignari nisi ista sola ratio ppter onera matrimonij: certe habeaf pro expssa. glo. est in. l. quãuis. & ibi expssius Bal. & Pau. C. de fideicõ. ergo qñ matrimoniũ non durauit nisi momẽto & per cõsequẽs

nõ potuerũt sustineri onera matrimonij: & sic cessat ratio statuti: videf q̃ isto casu statutũ locũ nõ habeat. & ita per hãc rõnem: & alios cõ Bar. vbi. s. tenet Bal. in multis locis maxime in. l. nõ fine. C. de bo. q lib. & in l. deo nobis. vbi per Cy. & p alios. C. de epi. & cle. & multũ late Sal. in. l. cum te. vbi intrepide tenet cõtra Bar. C. de do. ppter nup. pro cui' veritate videas etiam ips Pan. diffuse examinãtem in. c. tertio loco. de pba. do. An. & alios in c. i. de spõ. & diffuse Ang. de are. in. §. fuerat. insti. de act. et ipse recolligit oẽs cui addo do. Pe. de ferra. papien. s. in practica sua. in lib. quo vxor agit ad dotẽ. i gl. vxor quondã. in. ij. col. vbi dicit q̃ in hac pre cõ Bar. videtur cõsuetudo leluasse. ¶ Addo eũdem consi. i. Bal. consi. xcviij. lib. v. Anto. Francis. ¶ Circa istã. q. an statutũ de lucro dotis hẽat locũ qñ adhuc vxor ñ trãsducta moref dicas cõsiderãda eẽ v̇ba statuti: & istud nõ aliter p̃sequor: quia ple. tradif p bal. & doc. in. l. si donatur'. in. l. cũ te. & in l. deo nobis. all. in apo. dicas tñ q̃ tale statutũ nõ hz locuz qñ simul vxor et vir decessissent: puta ex ruina domus: quia tũc nõ p̃sumif mulier cõ ius obitior prius decessisse. ita cõsuluit do. Signo. de homo. in cõsi. inci. i noĩe dñi: qõ presupponif i hac forma. qõ cõsi. refert & sequif do. Alex. i c. si. in vlti. char. de dõa. iter vi. & vxo. vbi dicit idez esse etiã si vxor ingrediaf monasteriũ. et adde q̃ tale lucrũ dotis delatũ a statuto nõ est ppe lucrũ: sz dz esse cõcessum viro ex titulo oneroso: sz pp

e eius sponsus lucraretur' dimidiã dotis: viso statuto infrascripto cuius tenor talis est: videlz si qua decesserit sine filijs ex viro cui nupta est tempore sui obitus remaneat dimidia pars suarum dotium apud maritũ non cõputato in dicta dimidia lucro donationis propter nuptias q̃ parte maritus priuari possit: postmodum fuerunt facte ad dictũ statutũ alique additiones in quibus semper fuit facta mẽtio de filijs existentib': vel non. & hanc qstionem plene p̃secutus fuit in consi. qõ inci. facti cõtingentia &c. & principaliter cõsistit eius decisio super illa qstione an talis mulier dicatur nupta: & vir dicaf marit' ex quo non fuerat facta traductio ad domum viri: nec aliter carnaliter cognita. Et p̃sequendo dic aliqua vtilia succincte. in videf primo q̃ dicatur nupta: et sic vxor. & hoc videtur pbari per tex. no. in. l. cum fuerit. ff. de condi. & demõ. vbi apertissime pbatur nuptam dici ex quo interuenit ad matrimonium consensus de p̃senti: lz nondũ fuerit cognita nec traducta: quia solus cõsensus facit matrimonium & non cõmistio carnalis: vt pbatur in fine illius. l. & hoc tenet glo. & Bar. ibi. ad idem. c. sufficiat. xxvij. q. ij. ¶ Secundo principaliter pbare videtur per. l. iij. ff. de dona. inter vi. & vxo. iuncta glo. in ver. cõcubine. ibi no. q̃ postq̃ interuenit cõsensus ad matrimoniũ inter virũ & mulierem appellaf matrimoniũ & ipsi cõtrahentes dicuntur maritus & vxor: & quãq̃ gl. ibi dicat hoc procedere de iure canonico. tamen dico idem dicendum de iure ciuili. vt pbatur in autẽ. de nupt. §. nuptias. & ibi vide h . gl. ¶ Tertio hoc probo per multa iura canonica que cõiter dicunt matrimoniũ verum esse ex solo cõsensu de presenti: lz aliud non interuenerit: vt patet in. c. si. de spõsa. duo. & in. d. c. sufficiat. & in. c. cum initiaf. cũ multis seq. xxvij. q. ij. ad idem. c. vnum. de voto. li. vi. et no. per Host. in. c. ex publico. de cõuer. cõiu. facit etiam diffinitio matrimonij que ponif et declaratur. xxvij. q. ij. in prin. & super rub. de sponsali. Quarto videf de hoc casus fm intellectũ Bald. in. d. l. deo nobis. C. de epis. & cleri. intelligẽdo q̃ ibi non interuenerat carnalis copula qõ est presumendũ cum alter potuerit ingredi religionem altero in seculo remanente. vt in. d. c. ex publico. de conuer. cõiu. In cõtrium facit istud. c. & c. sicut ex literis. & c. penul. de sponsa. ¶ Pro solutione aduertendum q̃ verbum nuptie multipliciter in iure capitur. Quãdoq; enim capif pro ipsa mera essentia coniugij que solo cõsensu de p̃senti interueniente causatur: vt pbatur in. d. l. cum fuerit. & d. §. nuptias. & c. omne nuptiarum bonum. xxvij. q. ij. cum simi. Qñq; sumif pro ipsa cõmistione carnali que interuenit cõtracto prius matrimonio: vt pbatur in. c. quod autem. & c. quidã. et lucce clarius in. c. genuit. maxime iuxta glos. iij. que hoc tenet apertissime. ea. cau. & q. & ibi aliqd per Archi. Qñq; sumif pro apparatu et festiuitati

onera matrimonij sicut etiã ipsa dos: vt l. i. p onerib'. ff. de iu. do. & q̃uis mulier nõ sit trãsducta potuit marit' facere diuersas impẽsas puta p vestiẽdo ipaz mulierẽ l iocalib': & si. ad qõ vide Bal. i. l. hac edictali. C. de se. nup. & d. Alex. i. l. si fraudator. §. si assero. ff. de his q l frau. cre. & adde ẽt q̃ vir pdit lucrũ sibi delatũ a statuto si nõ vidicauit mortẽ vxoris occise: vt p bar. i. l. sequẽs. i. §. si. ff. ad sill. & i. l. ei q mortẽ. C. de his q. vt idi. & lõge magis illõ pdit fm Bar. ibi qñ ipse marit' occidisset vxorez. idẽ dicas si marit' nõ adhibuit medicos peritos l curãdo vxorẽ infirmã vt ple. tradif p doc. i. l. si cũ dotẽ. i. §. finaũt i senissimo. ff. so. ma. & adde q̃ tale lucrũ ẽt nõ aditũ vel agnitũ trãsmittif ad vxorẽ viri: fm Bal. i. l. si arrogator. i. ij. col. ff. de adop. & p Alex. i. l. cũ antiquorib'. i. iij. col. C. de iu. delibe. & etiã adde q̃ tale lucrũ dotis nõ se extẽdit ad feudũ vxoris: qz marit' nihil lucraf de ipso feudo stãte etiã statuto vel cõsuetudine de lucro dotis: ita Bal. in. l. i. in. §. qñ aũis. de inue. de re alie. fa. in vsi. feu. & idẽ Bal. in. c. i. in. iij. col. de pbi. feu. alie. p Fed. & in. c. i. qñ ma

bus que

bos que sunt tẽpore quo vxor ducitur ad domũ viri: vt probatur in c. nostrates. z c. femine. xxx. q. v. z sic capit in euãgelio vbi dicitur. nuptie facte sunt in chana galilee zc. z q̄ Christus ibi in cõuiuio fecit de aqua vinum. z ita sentit Gasp. de cald. super rub. de spõsa. vnde in quibusdã locis appellant in vulgari le noze. Item sciendũ q̄ verbũ matrimonij seu coniugij q̄nq̄ verificat in matrimonio ɔtracto per verbũ de p̄senti: lʒ nondũ sit carnali copula ɔsummatũ z vulgariter appellant sponsalia per verba de p̄senti: vt in iurib⁹ superius all. Qñq̄ verificat verbum matrimonij seu vxoris z mariti solum in cõiugio carnali copula cõsummato. vt no. p̄batur in c. debitum. in prin. z in fi. de biga. z hic z in d. c. ex publico. z elegãtius. in c. si quis desponsata. xxvij. q. ij. vbi dr q̄ si quis desponsata z traducta vtitur rite coniugiũ appellat. ad idem. c. quaptopter. z in c. omnis ea causa z. q. et vñ surrogat hec diuersitas satis potest colligi ex his que le. z no. in d. c. debitũ. z per glo. in d. c. quapropter. z per docto. in d. c. ex publico. His p̄missis dico q̄ de pp̄rio z stricto significato verborũ maritus z vxor matrimoniũ appellari possunt postq̄ interuenit consensus de p̄senti sponsus z sponsa z spõsalia ante talem ɔsensum de p̄senti z post ɔsensum de futuro: nam dicuntur spõsalia a spondeo spondes: quod idem est q̄ promitto p̄mittis: inde sponsa idest p̄missa sed post ɔsensũ de p̄senti nõ potest dici stricte seu proprie sponsa: quia non solũ est p̄missa sed obligata z nupta: sed propter significationẽ matrimonij ex quodam largo significato verborũ non potest adhuc dici maritata seu coniugata ex quo adhuc nõ est traducta ad domũ viri q̄si adhuc in effectu sit sine iugo z sine viro et quodãmodo p̄missa respectu effectus matrimonij. z sic possunt loqui iura in ɔtrarium all. Quare concluderẽ q̄ vbi agitur de materia odiosa appellatione vxoris vel mariti seu matrimonij non veniunt sponsalia cõtracta per verba de p̄senti nec ipsa spõsalia ɔhentes. si autẽ agit de materia fauorabili veniunt etiam sponsi qui ɔtraxerunt per verba de futuro: vt in l. non fine. C. de bo. que li. vbi pulcher casus. Si v̄o materia est indifferẽs venient illi qui tñ ɔtraxerunt per verba de p̄senti: lʒ copula nondum interuenerit z fortius si interuenerit. nam in materia odiosa verba non capiant: ita stricte sicut importare possunt ex proprio significato verbor: maxime qñ reperiunt habere aliam significationẽ viciniorem. vt in c. cum dilect⁹. de consue. z in c. cum in cunctis. de elec. in cto. c. si cõpromissarius. co. tit. lib. vi. facit qd leg. z no. in c. statutũ. co. tit. lib. vi. z per Jo. and. in reg. odia. de re. iur. lib. vi. in merc. z per hec possunt reduci ad concordiã iura superius all. z longe plenius hanc materiã p̄sequor in dicto consilio: sed ista sufficiũt in p̄senti passu.

1 ☞ Frater an sit idoneus testis pro z contra fratrem: z an possit compelli. z numero. 8.
2 Standum est dicto testis iurati: et preualet dictum iuratum dicto non iurato: nisi pro dicto iurato sint p̄sumptiones.
3 Per presumptionẽ minatum quis cõdẽnandus non est de homicidio de quo nescitur a quo actum sit.
4 Cautio sufficiens potest peti ab illo qui est suspectus de penitentia nõ peragenda.
5 Condẽnatio d crimine q̄tumcunq̄ graui potest fieri per presumptionem que oritur ex deficiẽtia in p̄batione vel purgatione.
6 Episcopus ex officio potest p̄cedere cõtra hereticos z multa ponunt ad intelligentiã capituli.
7 An de causa criminali possit fieri cõpromissum.
9 Juramentum non exigitur in purgatione facienda.
10 Dictio preter: an ponatur inclusiue vel exclusiue.
11 Per cõpromissum simpliciter factum non expirat iurisdictio delegata super illa re.
12 Cõpromissum expirat si itur ad iudicem ordinariũ vel delegatum.
13 Delegati qui p̄nuntiauerũt vt arbitri possunt p̄nuntiare vt delegati.

Literas. Propter presumptionẽ etiam vehemẽtẽ non debet quis de graui crimine condẽnari. h. d. In prima iudicũ ɔsultatio. In secũda responsio. ibi: nos v̄o. que subdiuidit. In prima ponit motiuũ mandati. In secunda mãdatum. ibi: quo circa. Et pone casum litalem vt patet ex litera iuncta glo. in ver. purgãdo. que ponit partem casus. ¶ Casus literalis. Ep̄s altisiodorẽ. impetrauit literas contra quosdã Burgenses de charitate quos impetebat de heresi quorũ vnus extiterat. G. de quo hic agitur vt causa possit facilius expediri. vtraq̄ pars cõpromisit in duos de iudicib⁹ sub certa pena reseruata sibi nihilominus delegata potestate. coraʒ arbitris istis p̄ponebat ep̄s q̄. G. erat hereticus et periurus pro eo qd cũ ipse. G. suspectus de heresi ɔfess⁹ fuit heresim suam apud charitatem redeũdo ad catholicã vnitatem: z idem ɔfessus fuit de quodã fratre suo qd eodem laborasset errore: z cum postmodũ frater ille corã Bituricẽ. archiep̄o de heresi ɔueniretur purgatio sibi fuit indicta per Guil. fratrem suum qui vere catholicus credebat: ipse G. purgauit fratrem suum quem primo hereticũ asserebat: z ideo ep̄s proponebat ipsum. G. duo ɔtria dixisse: vnde z periurus et heretic⁹ dicebatur ab ipso episcopo z in heresim relaps⁹: ipse v̄o hoc negabat: qr lʒ de se confessus fuisset: de fratre tamen nihil dixerat: sed ep̄s ipsum cõuincit per testes. propter huiusmodi ɔtrietates iudices isti habuerunt G. de heresi suspectũ: vnde miserunt illum cum literis suis ad papam. his omnibus diligenter consideratis dominus papa habuit istum. G. vehementer de heresi suspectũ: tum quia quod bene dixerat postea negauit se dixisse: tum quia vel mendaciũ prius dixerat in fratrem asserẽdo illum hereticũ: vel postea periurium cõmisit in deum purgãdo illũ de heresi: quorum vtrũq̄ reddit eum valde suspectum. verisimilius tamen videtur q̄ eo tempore quo reuertebat ad fidem tam graue mendaciũ non dixisset in fratrem nisi fuisset accensus zelo catholice fidei: vnde p̄sumit q̄ cum postea purgauit eum de heresi turpiter deierauit: vnde papa mandat iudicibus presentib⁹ quatenus cum propter solam suspicionem noluit illum de tam graui crimine condẽnari talem et tantam securitatem ab ipso recipiant preter iuratoriam cautionem q̄ timore pene temporalis debeat coerceri districtam penitentiam iniungentes eidem: et qua appareat an sit vere penitens an ficte cõuersus: z si taliter cum verum catholicum cognouerint non permittant eum vlterius indebite molestari: alioquin tanq̄ hereticum eum condemnẽt. Ber. ¶ No. episcopũ posse aliquos d heresi impetere iudices delegatos impetrãdo. ¶ Secũdo no. q̄ super causa heresis potest cõpromitti etiam in iudices delegatos: z sic potest quis esse delegatus z arbiter etiam in causa criminali qd
1 qualiter p̄cedat. j. dicetur. ¶ †Not. q̄ quis potest
ii testificari⁹ pro z contra fratrem. hoc tamen aperte nõ p̄batur: quia in primo iudicio fuit sponte confessus cõtra fratrem. in secundo fuit vnus de cõpurgatoribus qui in multis equiparant testibus. ad hoc qd leg. z no. in c. constitutus. de purga. cano. in glo. in ver. tolerentur. dictum tamen est verum saltem in ciuilibus. de quo tamen dic vt no. glo. iij. q. v. c. i. z in §. item. l. iul. z in §. parentes. iiij. q. iij. ¶ No. q̄ vbi due p̄sumptiones contrarie oriuntur contra aliquem standum est validiori: z sic vna p̄sumptio vehementior elidit aliam minus vehementem. z ad hoc quotidie allegatur iste tex. z colligitur hic quia iste. G. primo dum rediret ad fidem confessus fuit fratrem laborare eodeʒ morbo: postea v̄o in alio iudicio dum fieret inquisitio contra fratrem purgauit illum cum iuramẽto dicendo q̄ credebat illum fuisse z esse catholicum. z sic aut primo dixit mẽdacium aut postea periurium: sed papa arbitratur q̄ potius incidat in periurium: qr nõ est verisimile q̄ iste tempore conuersionis sue dixisset mendaciũ in fratrem: erat tamen p̄sumptio pro secundo dicto quia fuerat iuratũ: sed prima pre-
2 sumptio erat validior. ¶ †Et ex hoc z ex tex. singu. no. q̄ si concurrũt duo dicta contraria ab eo-
b dem vnum cum iuramẽto^b aliud sine: standum est dicto non iurato si coniecture sunt pro eo magis q̄ pro dicto iurato. Ceteris ergo parib⁹ potius p̄sumendum est pro dicto iurato: lʒ postea emanato q̄ simplici assertioni prius facte. z faciunt hic no. ad ea que tetigi in c. p̄ tuas. de proba. z ɔtra Bar. l. i. eos. ff. de fal. q̄ si testis prius dixisset vnum extra iudiciũ sine iuramento: et in iudicio dixit ɔtrarium cum iuramẽto standum est secundo dicto p̄pter p̄sumptionẽ iuramenti nisi subsint alie p̄sumptiones pro primo dicto sicut hic erãt quia tempore quo dixit primuʒ dictum erat accensus zelo fidei orthodoxe: idest catholice cum nouiter reuerteret ad fidem. Item amor fraternus quia non est verisimile qd falso illum
c dixisset hereticũ. z hoc bene no. ¶ †No. q̄ suspi-
3 cio non sufficit ad condẽnationeʒ alicuius etiã si sit vehemẽs. litera tamen a ɔtrario videtur probare q̄ in crimine non graui sufficit vehemens suspicio. de hoc tamen dic vt plene dixi in c. quanto. j. eo. vnũ tamen aperte probat hec litera q̄ quãto crimen est grauius tanto p̄sumptiones debẽt esse vehementiores: quia vbi maius periculũ ibi cautius est agendũ. vt in c. vbi periculũ. de elect. lib. vi. z facit hec litera in arg. s̄m Jo. an. q̄ propter p̄sumptionẽ minarũ vel iniuriaruʒ non sit condẽnandus de homicidio de quo nescit a quo

ritus fuere. vxo. in bo. in vlt. sen. et in aut. res q̄. C. cõia de leg. z vide Roma. in aut. preterea. C. vñ vir z vxor.

a †Sebasti. Sapia.
ii ¶ Potest testificari. Duas respõsiones ad istũ tex. ponit Bal. i. l. pa rentes. C. de testi. aliã addit Frãcis. areti. in c. cũ oporteat. j. de accu.

†Sebasti. Sapia.
b ¶ Cum iuramẽto. Vide Feli. i. c. cum in tua. col. ij. versi. quarta ɔclusio. j. de testi. z ibi an ille q dixit vnũ iurat⁹ aliud nõ iurat⁹ possit puniri de falso.

c ¶ Bene no. Aldecundẽ cõsi. iij.

a ↦ Sebasti. Sapia. ¶ Cautio sufficiēs. Vide qd per hoc dicūt Host. Jo. an. et do. Abba. in c. grauem. j. de senten. excom.
b ¶ Violenta. Adde que posui. s. in. d. c. scribam.
c ¶ Contumax. No. q ɔtumax in assumēda purgatione punit vt conuictus: vide tex. c. tua nos. de cohabi. cleri. et mulie. Andre. Barba.

d ¶ In indicē. An et qn possit cōpromitti in iudicem alias ordinariū: et de hoc vide bonū tex. iūcta glo. in v. ɔiūctionē. in auth. si vo ɔtigerit. C. de indi. et vide glo. in ver. in ptāte. in c. innotuit. de arbi. et qd ponit do. An. in c. exposita. e. ti. Itē vide gl. et Archi. l. §. tria. et l. §. si vo iudex. iij. q. vij. et vide tex. in c. cū tpe. et c. cū olim. et c. ex parte. de arb. et Bar. post gl. l. l. si seruū. §. j. ff. de arb. et glo. in l. j. ff. de iudic. circa medium glo. magne.

k ¶ Frater. An et qn frater possit testificari pro fratre vel ɔ fratrē. et vide de hoc etiā p Bar. et Imo. in l. q testamēto. §. j. ff. de testam. et l. l. lege cornelia. et ibi Bal. ff. de iniur. p Spe. in ti. de teste. §. j. vsi. sed nunqd frater. p do. An. et Imo. in c. insinuāte. de offi. dele. et vide qd no. ipse Abb. in c. cū oporteat. super glo. ij. de accu. et de hoc vide pul. Bal. in §. testes. Insti. de testi. et p Flo. i. l. testis idone'. de test. et Imo. in c. cū te. de offi. dele. vbi dicit q frater non repellit a testificādo in causa fratris si sit religiosa psona puta si sit religiosus Cisterciēsis vl' Cartusien. vel etiā laic' qui esset religiosa psona: et pro hoc vlti. facit in fi. ho. tex. l. c. in l. fi. a. fi. s. de testi. et facit pro cōfirmatione istius dicti qd voluit sing. do. Ant. de but. in c. postremo. j. de app. q lz coniunctus parti possit recusari ab aduersario vt suspect' ppter ɔiunctionē sanguinis. vt ibi. tn si ille coniūctus esset homo magne sanctimonie non poterit recusari vt suspect':

factum sit. et remittit ad Specu. eo. tit. §. ij. versi. sed pone q minatus est. vbi dī velle Spe. q hoc sufficiat ad torturā: vnde vide ibi latius et tetigi in. d. c. scribaz. ¶ No. q ɔuersus seu reuersus ad fidē incidēs in manifestū peccatū presumit relapsus vel non plene ɔuersus: non hoc tn solū suf- 4 ficit ad condēnationē: vt hic. ¶ No. fere nouū dictū q a suspecto de penitētia peragēda potest a exigi cautio sufficiēs: scz de certa pena soluēda si eam non egerit. qd intellige qn pro peccato manifesto imponit publica penitētia ab habēte iurisdictionē etiam fori ɔtentiosi hoc dico: quia in foro omnino penitētiali hec cautio non exigeret saltē ab inuito. arg. in c. si sacerdos. de offi. ord. et 5 c. si. de tēpo. ordi. ¶ Ulti. no. ex fi. litere q de crimine quātūcunqz graui potest quis cōdemnari ex b psumptiōe violēta que satis orit ex defeciētia in purgatione. facit c. excōicamus. §. i. ne heret. et c. cū ɔtumacia. eo. tit. lib. vi. ¶ Et ex fi. litere et ex medio no. q vehemēs psumptio non sufficit ad condēnationē: sed violēta sic: qd voluit hic glos. penul. facit qd no. glos. in c. insinuati. de simo. sz 6 dic vt dixi in. d. c. quāto. ¶ Anteq̃ veniam ad glo. declarabo pri' aliqua textualia. Primo eni quero quare epūs ipetrauit delegatos ɔtra illos de heresi suspectos cū potuisset ex officio procedere ɔtra istos. vt in c. ad abolendā. de here. vbi patet in fi. p hoc bene facit. c. j. de offi. ord. q etiā exempti tenent in hoc obsequi epo loci. facit cle. j. et ij. eo. tit. Sol. hic non apparet quis impetrauit istos delegatos. forte enim duz impetrarent ab epo seu molestarent extra iudiciū impetrauerunt ipsi istos delegatos quib' fuit cōmissum vt audirēt causam inter eos et epm autoritate apostolica. nec apparet hic qualiter ageret eps cōtra eos. Inno. dicit q forte eps iste denuntiauit crimen istorum pape vel petebat bona istoz ppter heresim. Host. dicit q agebat ciuiliter vel ex officio impetebat ipsos. arg. in c. ad abolendā. nam si criminaliter non potuisset in arbitros cōpromitti qd hic factum fuit. potes tn dicere q forte agebat criminaliter. Nec ob. q fuit cōpromissuz quia papa non approbat sed recitat hic compromissum: vt dicit hic Jo. an. super glo. vnde dicit q in hoc non est vis. in hoc enim non cōsistit intellectus. c. cui eni applicent bona clerici vel laici de heresi dānati. dic vt dixi in. d. c. excōicamus. §. dānati. et in c. cū sm leges. eo. tit. li. vi. ¶ Questio secūdo pro declaratione fine litere quō apparebit ex iniūctione penitentie an sit verus penitēs vel ficte ɔuersus. Sol. sm Host. et Jo. an. si paratus est prebere dictam securitatē et penitentiā benigne suscipere quam postea deuote et efficaciter implet psumptio est de vera ɔuersione: alioquin idest si non vult cauere vel penitentiā recipere vl' lz caueat et penitentiā recipiat illam tn negligit adimplere est psumptio de ɔtrio. et hoc satis placet et elicit ex ipsa litera. et facit de pe. dist. ij. c. j. Et ex hac expositione no. q non solū deficiēs in pur- c gatione punit vt ɔuictus. sed etiam ɔtumax in eam recipiēdo: de quo tn dic vt no. in c. excōicamus. pre alle. et vide qd dixi in c. veritatis. de do. et 7 contu. ¶ Glo. i. facit duo. Primo instat an in d iudicē possit cōpromitti. et dic vt in eo. et latius vt no. in c. cum tēpore. de arbi. Secūdo principaliter an de causa criminali possit compromitti: et nil boni cōcludit: sed potius remittit ad c. pe. de in inte. resti. vbi de hoc Goff. hic dicit q agebat ciuiliter: et sic vult q vbi de crimine ciuiliter agit potest cōpromitti. et idem Host. et idē gl. et Bar. in l. non distinguem'. §. iulian'. ff. de arbi. et pōt dici q vbi agitur de solo p̃iudicio partiū potest cōpromitti: secus in preiudiciū fisci seu reipublice. facit qd no. in l. inter. §. recte. ff. de fur. et l. licitatio. §. qd illicite. ff. de publi. de quo tamē dic vt plenius not. in. d. c. pe. et. d. §. iulian'. hic tn nihil probatur: vt. s. dixi. quia solum recitat factum.

8 ¶ Oppo. et videt q frater non debet admitti c contra fratrē in magnis criminib'. vt in l. si magnum. C. qui accu. non pos. glos. in ver. de fratre. dicit illud regulare: sed fallit in crimine heresis in quo admittit etiam cōtra parētes. xxiij. q. v. si audieris. ¶ Aduerte lz doc. hic leuiter transeāt. l. si magnū. alle. in glo. loquit in accusatione et non in testimonio: et pcedit hoc nisi vite fratris fuerit insidiat': nam tunc et mater cōtra filiū: et etiaz pater admittunt ad accusationē. vt not. in. d. l. si magnū. Respectu vo testimonij dicēdum q aut loquimur in ciuili aut in criminali. primo casu tenet Spe. in tit. de teste. §. j. vsi. sed nūquid frater. f q admittit pro et ɔtra fratrē: sed creditur plus vel minus sz affectionē quia nulla lex prohibet hoc. fallit sm eū nisi habeāt omnia pro indiuiso vel sint ambo sub potestate vni' patris. An aūt cōpellat testificari contra fratrez. remittit ad. §. de testium. vsi. sed nūquid. eo. titu. et ibi videt sentire q sic: dando regulā q quilibet non priuilegiatus in testimonio ferēdo admittit et compellitur si non vult: quia iura volūt generaliter testes cōpelli. l. si quādo. C. de testi. et. s. de test. cog. per totū. In criminali vo dicit q non admittitur. iiij. q. iij. lege iul. facit. iij. q. v. c. j. ¶ Aduerte tu subtili'. nam potest dici q inter causaz criminalem et ciuilē certo respectu nulla est differētia. Aut enim qritur nunquid frater cōpellat dicere testimoniū contra fratrē vel aliquem consanguineum: et dicendū q non: siue causa sit ciuilis siue criminalis. Et qd dixi de alio cōsanguineo intellige vsqz ad tertiū gradum: et idem in quibusdā aliis psonis enumeratis in. d. l. lege iulia. et licet Spe. videat illā. l. intelligere in criminali: prout sentit etiam glo. in. l. parētes. C. de testi. glo. tn in l. iulia. ff. eo. tenet eam pcedere indistincte prout generaliter loquit: et cum illa glo. trāsit ibi Bar. quod mihi plus placet ratione honestatis et vt charitas ɔseruetur inter ɔiūctos nisi necessitas immineret: prout dixi in. c. j. de testi. cogen. Aut querit nūquid volēs admittat contra fratrē: et puto q sic tā in criminali causa q̃ in ciuili: quia d. l. lege iulia. solū priuilegiat nolētes testificari. volentes autem non repellit: qd etiam ibi sentit Bar. nam solū inter parētes et filios reperit iure cautū vt etiam volētes nō admittant. vt. d. l. parētes. et intellige volētes qn sunt a parte inducti: nam si se offerrēt essent suspecti: vt legi. et no. in l. qd omnia. ff. de pen. et in l. vxori. §. j. ff. de fal. vide qd dixi in c. ij. de testi. Aut querit nūquid frater admittat pro fratre in ipsius fauorē. et distinguo inter causam ciuilē et criminalē vt primo casu admittat: sed credet plus vel minus sm quātitatē affectionis: sic itellige glo. iij. q. v. c. j. et c. in literis. de testi. nam nullo iure in totum repellit. In secūdo casu non admittit: quia agit de maiori p̃iudicio in quo testes debēt esse omnino integri. et idem videt in aliis ɔsanguineis et domesticis. et sic loquit. d. c. j. et facit. xiiij. q. ij. super pru- g dentia. puto tn q in defectū illorū admittātur saltem ad faciendū indiciū vt perueniat ad torturam. arg. in c. si. de testi. cog. et in c. cum dilecti. et qd ibi no. de elec. et in his casib' puto fratrē co- h gendum dicere testimoniū pro fratre: quia priuilegiū est vt non cōpellat aduersus fratrē. vt. d. l. lege iul. qd cessat cū agit de ipsius fauore. arg. in l. qd fauore. C. de leg. et in c. et si necesse. j. de do. inter vi. et vxo. Ex his patet q hoc c. non ɔdicit dictis iurib': lz Spe. vbi. s. voluerit saluare per viam specialitatis: scz q speciale sit in causa heresis. et ita sentit hic etiam glo. nam nulla est specialitas cum

quod tene menti. ¶ Adde an frater possit esse testis p fratre. Roma. cōsi. cclxxxij. et pro vltimo dicto pcedentis apost. facit qd voluit idem Roma. cōsi. ccccxx. vbi dicit: q lz alis famulus phibeatur a testimonio ferendo p domino qd tamen si sit honeste vite non prohibetur. Anto. Francis. ¶ An et qn frater admittat ad testificandū pro fratre: vide glo. Bald. et doc. in l. parētes. C. de testib'. et vide Spe. i ti. de teste. in §. j. vsi. sed nunqd frater. et ibi per Bal. i addi. l. vsi. j. et vide do. Ant. et Abb. l. c. cū oporteat. de accu. et est cōclusio q regulariter nō phibetur esse testis in causa fratris: tn in multis casib' repellit aut saltē minuit fides: de qb' vide p Jo. her. de firma. in suo reper. in vsi. frater testis p fratre. vbi etiā ponit qn frater vel ɔiunctus esset vir magne sanctimonie: vel religiosus possit testificari p fratre: et vide etiā Salicet. in l. etiā olb'. C. de testi.
↦ Sebasti. Sapia.

f ¶ Admittit. Limita tn vt p Bal. in l. j. in vsi. quoto operat. C. de testi. vbi dicit q si duo fratres sunt in potestate pris: vel simul habitāt repellunt a testimonio: ita q vn' non pōt testificari in causa alteri'. et idem voluit Gemi. i summa. iij. q. j. Ang. et Salice. in l. j. C. de raptu virgi.

g ¶ Admittitur. Item credo q admitteret ad pbandū innocētiā fratris accusati: p id quod sing. inquit Spec. in tit. de inquisi. §. j. in vsi. sed nunqd cas. vbi tenet q licet alias testes domestici et cōiuncti repellant a testimonio tāq̃ suspecti tn qn pducerent ad pbandū innocētiā accusati puta ad pbādū defensiōeqz necessariā plene pbāt sicut si nō essent ɔiūcti vl' domestici. idem tz bal. l. l. parētes. C. de testi. p istū tex.

h ¶ Item cogēdū. Sz Bal. i. l. parētes. C. de test. videt itelligere istū tex. indistincte. And. Barbatia.

a ¶ Odiosis. Ad/
de glo.sing.l cle.i.
in v.facere.de vsur.
que sing.dicit ꝙ si
stat statutũ de no/
uo ꝙ null⁹ fenera
tor:null⁹ vsurari⁹
possit capere pro
vsura preter duos
denarios ꝑ libra:
illa dictio pter nõ
icludit nec ponit
ꝙ possit capere il/
los duos denarios
quia est materia
odiosa: quem gl.
all. Bal. ꝑ no.in
mille locis:in auc.
ad hec.l.iiij.col.C.
de vsur.in.l.gall⁹.
§.ille casus.ff.de li.
⁊ posthu.in.§.qui
iniuriarũ.i.l.si eã.
ff.sign can.⁊ adde
Bar.in.l.actione.
C.de trãsact.⁊ ibi
Moder.plene po
nũt an ⁊ qñ hec di
ctio pter:stet exce/
ptiue ⁊ qñ augmẽ
tatiue sequit An/
ge.in cons.ccxciij.
inci.qm i vltimis
volũtatib⁹.in.iij.
col. Et de natura 9
ipsi⁹ dictiõis pter.
vide etiã tex.i auc.
hoc ampli⁹.quez
ibi põderat Bar.
in.iij.colũ.C.de si
deicõ.late ꝑ Alb.
in diciõario suo.
in ver.pter.et late
etiã per Ludo.ro. 10
i cõs.ccxxviij.lei.
psens ꝯsultatio in
plura ɋ̃sita diuidi
tur.in.i.⁊.ij.colũ.
Quid aũt i dicti
one vltra:an iclu/
dat vl' excludat.vi
de do.Car.i.c.vl/
tra tertiã.de tes.po
nit Bar.i.l.i.v.de
i do.ple.Bal.i.d.§.
q iniuriarũ. An/
ge.in ꝯs.cviij.An
ge.de are.in.§.cuz
autẽ.in.j.col.inst. 11
de adop. ¶ Addẽ
de dictiõe preter.
Ol.ꝯs.xlix.et ibi
vide de multis aliis
dictionib⁹ an stẽt
exclusiue vel inclu
siue.
Anto.Francis.
¶ De dictiõe p/
ter:⁊ similibus ui
ctiõib⁹ an stent ex
ceptiue vel exclusi 12
ue:vid Bar.i.l.i.
ff.de pig.ac.⁊ in.l.
si tutor.in.§.si tu/
tor.ff.de pe.leg.et
vide Bal.in.c.i.i
§.sz ⁊ reo.ꝑ quos
fiat inue.i vsi.feu.
⁊ vide Inno.in.c.

cialitas cum hic non fuerit cõpulsus dicere testi
moniũ contra fratrẽ:imo in ipsius fauorẽ ipsum
purgauit: ⁊ in primo dicto non per viã testimo/
nij:nec inuit⁹ dixit fratrẽ eodẽ morbo laborare:
puto tñ ꝙ vbi esset necesse compelleretur frater ꝯtra
fratrẽ in causa heresis:non per istud.c.sed per.c.
in fidei fauorẽ.de hereti.lib.vi. Glo.in ver.verũ.
colligit primo stãdum ei ꝙ quis prius dixit:siue
in iudicio:siue extra.sed hoc simpliciter non colli
gitur ex tex.quia vt.s.dixi.multe presumptiones
concurrebãt hic ꝙ prius verũ dixerat.sed de ma
teria dic vt lati⁹ dixi in.c.per tuas.de proba.⁊ in
c.cuz in tua.s.de testi. Secũdo glo.hic colligit ꝙ
vna ꝑsumptio prepõderat alteri. ¶ Opp.in con
trariũ de.c.cum inter.R.de elec.vbi inuicẽ se eli/
dunt:cõiter soluitur ꝙ aut sunt paris potentie:⁊
vna non prepõderat alteri:vt in ꝯrio.⁊ sic inuicẽ
se tollũt:si altera prepõderat illa ꝑualet. An aũt
et quãdo sint paris potentie vel altera prepõde/
ret:discernet discret⁹ iudex ex varietate factoruz
ex quibus ꝑsumptiones oriunt:vt hic.⁊ facit qđ
no.in.c.trãsmisse.qui fi.sint leg.⁊ per Jo.and.in/
c.penul.j.de crimi.fal. ¶ Glo.penul.op.de.l.ij.
C.de hereti.vbi ex leui argumẽto quis probatur
hereticus. Sol.ꝙ ibi sufficit leue argumentũ quo
ad facultatez inquirẽdi contra eum non vt habea
tur pro cõuicto. Uel dic sm doct.ꝙ ibi appellat
leue argumentũ ꝙ de facili potest ꝑbari:vt puta
quia aperte erret in articulis fidei: vel non vult
iurare dicẽs hoc esse peccatũ: ve in.c.excõicam⁹.
j.de here. ¶ Secundo glo.oppo.de.c.dixit dñs.
xxij.q.i. Et sol.vt in ea.⁊ dic de materia vt dixi.
in.d.c.quanto.s.eo. Et no.glo.ꝙ cõtra violentã
presumptionẽ admittit ꝑbatio in cõtrarium: vt
probat in iurib⁹ all.in ea.⁊ in.c.fi.de presby.non
9 bapti. ¶ Ulti.glo.querit † quare ab isto non exi
gitur iuramentũ sicut exigitur regulariter in pur
gatione prestãda.j.de purg.can.quoties. Rñde
vt in ea. Sed aduerte:quia dictũ glo.pcedit si di
ctio preter:stat exclusiue.sed cõiter doct.tenẽt ꝙ
stat inclusiue:vt sic vltra cautionẽ teneat iurare.
et hoc plus placet. Nec ob.motiua gl.quia hoc
iuramentũ est oneris ⁊ non honoris:⁊ sic non in/
spicitur qđ alii deierauerit: vt in.c.cum in eccle/
10 sijs.de maio.⁊ obe. † Et de hac dictione preter:vi
de qđ no.in.c.dudum.ij.de elec.⁊.c.decet.ad fi.de
immu.eccl.lib.vi.⁊ per Jo.de lig.in cle.ij.de pe.
et plenius per Pau.in cle.j.de sum.trini.et fide
catho.⁊ per Archi.in.c.chron.xij.q.ij. Item fru
stra fuisset hic facta mẽtio de iuramento si dictio
preter:nõ includeret cum non oportuisset exclu/
dere id qđ non excludebat. nam exceptio debet
esse de contentis sub regula: vt not.sub ru.de re.
iur. Et vt dicit Bar.in.l.seio.§.vxori.ff.de annu.
leg.vbicũq; dictio preter:ponit inter res quarũ
vna non continetur sub reliqua stat inclusiue ne
frustra videat apposita.⁊ videt probari per illũ
tex.secus si vna cõprehendit sub altera vt si poni
tur inter genus ⁊ speciem nisi aliud dicamus in
odiosis:⁹ vt velle videtur Inno.in.d.c.dudum.
quasi tunc regulariter excludat. dic tñ pleni⁹ de
ipsius natura:vt no.in iuribus preall. ¶ Ultra
glo.quero hic fuit cõpromissum in delegatos re
tẽta potestate delegata:quid si nõ fuisset hec po/
testas reseruata nunqd expirasset per cõpromis/
sum: Inno.hic ꝙ non nihil allegat. ¶ No. hoc
11 dictũ ꝙ per cõpromissum simpliciter factũ non
expirat iurisdictio delegata super illa re.ego al/
lego cle.quãdiu.de appel.⁊ in auc.si tamen.C.de
tẽpo.appel.⁊ qđ no.per glo.⁊ Jo.and.in.c. signi
ficãribus.de off.dele.per Pau.in.d.cle.quãdiu.
12 ¶ Quid ecõtra † an expiret cõpromissum si itur
ad iudicẽ ordinariũ vl' delegatũ: dic ꝙ sic: sed pe
na cõmittitur.vt.l.si quis rem.ff.de arbi. Item
si itur ad alios arbitros.l.sed ⁊ si in seruum.⁊ in
duab⁹ seq.ff.eo. Et est ratio diuersitatis quia po
testas arbitrorum est volũtaria.et habet ab homi/
ne:potestas do iudicis est necessaria.l.inter stipu
lantem.§.sacrã.ff.de ver.obl.⁊ in.c.intelleximus.
de iudi.et habet a lege vel a principe:merito faci

lius tollitur prima ꝙ̃ secũda.⁊ vide in hoc qđ la/
tius dicam in.c.ad petitionẽ.de accu.et vide per
Spe.in tit.de arbi.§.finitur.in fi. ¶ Ulti.quero
13 pone † ꝙ isti delegati ꝑnũtiassent vt arbitri: sed
pars reliqua noluisset stare dicto eorum ⁊ petijsset
procedi per eos tanꝙ̃ delegatos qđ fieri potest:
vt.s.dictũ est:nũquid potuissent pronũtiare cõ
trariũ eius ꝙ sententiauerunt vt arbitri:' videt ꝙ
non.arg.c.per tuas.de proba. Item non potest
quis suam sniam rescindere.C.senten.rescin.non
pos.per totum.dic ꝯtrium:quia nunc ꝑnunciane
b vt iudices⁹ ⁊ tũc ꝑnunciauerunt vt arbitri.item
videmus ꝙ ex noua causa appellationis tracta
tur sentẽtia.in.c.cum ioãnen.de fi.instru.⁊.l. per
hanc.C.de tẽpo.app.⁊ idem iudex a quo appel/
latum est quãdoq; audit causam appellationis
cum alio vt si appellat ab archiepo ad cõcilium
prouinciale cui preest ipse archiepo.vt in.c. mul
tis.xvi.dist.no.glo.in.c.a colla.de appel.li.vi.et
facit in simili ille text.in.l.i.§.sed si preses.ff. qñ
appel.sit.⁊ hoc tenent cõiter doc.et pro hoc vide
quod no.in.c.cũ inter canonicos.de elect.in glos.
in ver.⁊ etiam cõfirmauit.vbi cõcludit ꝙ ꝑlatus
eligẽs vt arbiter:seu ꝯpromissari⁹ potest postea
ex nouiter gestis illam electionẽ infirmare vt iu/
dex:qđ no. An nũt potuissent isti simul ꝑcedere
vt arbitri ⁊ iudices:dic vt no.in.c.cum ex officij.
de ꝑscri.⁊.c.nisi essent.de ꝑben.hic non sunt alia.
1 ¶ Inquisitio non est faciẽda ꝑpter infamiaz
a maliuolis ortam nisi de fama requirat.

Cum in iuuentute.

¶ Non presumit incontinẽs in sene/
ctute qui in iuuentute cõtinuit maxi/
me si est literat⁹.h.d. Diuidit in quinq; partes.
In prima ꝑmittit exordiũ circa excusationẽ epi.
In secũda ibi:licet.ponit delationẽ ipsi⁹. In ter
tia ibi:quia tamen.ponit delationis repulsionez
et causam. In quarta ibi:sed vt.ponit inquisitio
nis cõmissionẽ. In quinta ibi:qui nobis inqui/
sitorũ relationẽ. ¶ Casus literalis. Episcopus
Quincleseñsis de Ungaria diffamat⁹ erat apud
regem ꝙ cum quadã sua nepte perpetrabat ince
stum:propter qđ rex Ungarie misit literas dño
pape denũtiando sibi crimen ipsius:postulãs vt
malũ hoc perniciosum exemplo de Ungaria re
moueret.sed qr huius suggestio nõ procedebat
bono zelo:noluit papa fidẽ adhibere dictis eius
sed voluit scire vtrum hoc ex charitate ꝑcederet
scripsit episcopo Aurieñ.vt prudẽter et caute a
coeptis aliis inquireret vtrũ crederet illum tali pec
cato respersum.⁊ ipsi episcopi postmodũ rescri/
pserunt dño pape:qđ ipsi credebãt eum virũ ho
neste ꝯuersationis personã ipsius multipliciter
cõmendãtes. vnde super hoc scripsit papa istis
episcopo ⁊ abbati dicẽs ꝙ epũs idem adeo se ma
turum honestũ et prouidũ exhibuit ꝙ ab eccle/
sia Romana pallio meruit decorari:quare non
est de leui credẽdum:ꝙ postꝙ̃ ad senilẽ peruenit
etatẽ turpiter abiecit iugum domini:quia huius
modi labes que aliquãdo in iuuẽtute ꝯhibetur in
senectute frequenter purgat.preterea non est cre
dendum ꝙ vir talis ad hoc se cõuerteret vt cum
propria nepte abhominabilem perpetraret ince/
stum:quia etiam sm leges naturale fedus nihil
permittit inter tales personas leuis criminis su
spicari.Ber. ¶ No.presumẽdũ pro illis qui in
dicio principis:seu populi dignitatẽ:seu hono/
rem adepti sunt.nam ꝑsumptio est prima fron/
te ꝙ eorum virtutib⁹ exigentib⁹ honorẽ adepti
sunt.pro hoc vide bonum tex.lxi.dist.miramur.
prope fi.hinc glo.colligit ibi arg.ꝙ electus ꝑsu/
mitur melior aliis:vide ad idẽ.c.dist.contra mo
rem.vbi dr:moribus indecoru pallio decorati non
debẽt. ¶ Aduerte tamẽ quia ꝑsumptio ista ori/
tur ex eo ꝙ promotor seu honoris delator facere
debet.nam sepe ꝯtrium cõtingit:ideo alibi dicit
multi sacerdotes et pauci:multi noie : pauci re:
nec facit cathedra sacerdotez: sed sacerdos facit
cathedrã.xl.disti.multi.⁊ in fi.illius.c. dr ꝙ non

dudum.ij.de elec.
vbi dicit ꝙ in dis/
pensationib⁹ non
includit sed remo
uet vitiũ obiectio
nis.⁊ vid Bar.in
l.seio.l.§.vxori.de
an.leg.vbi dicit ꝙ
e dictio exclusiua.
⁊ vide Bal.in.l.si
ita legatũ.i pñ.de
leg.j.⁊ l.i.l.si cũ ita.
de do.ꝑleg.vbi di
cit ꝙ si legant cen
tum pter dotẽ qđ
vr esse legata dos
⁊ vide Car.i cle.j.
de sum.trin.et in
cle.i.in.§.penul.de
here.⁊ in cle.ij.in
prin.de pe.vbi di
stinguit an ponat
post ꝑpositionẽ af
firmatiuã vl' nega
tiuã.⁊ vide Dy.i
reg.peccatũ.de re
gu.iur.li.vi.⁊ vide
Bar.in.l.si cuz.in
§.si.l.ij.co.ff.si qs
cau.⁊ vide Bart.
Bal.et Sali.in.l.
actionẽ.C.de trãs
actioni.
b ¶ Judices. facit
text.in.§.si tutor.
insti.de inoff.test.
⁊ glo.in reg.ex eo.
lib.vi.⁊ adde tex.
in.l.tutorem.ff.de
his qui.vt idi.vi/
de ad hoc do. Ant.
hic in vlti.col.⁊ in
c.cuz venissent.in
vi.col.vsi.no.hãc
reg.de eo q mi.in
pos.⁊ vide de hoc
qđ plenissime scri
bunt do.de Rota
deci.cccix.in ordi
ne meo nouiss.

qui maior fuit in honore est iunior: sed qui est iunior ille maior est. qd no. ¶ No. q sepe ex priuilegio conceduntur insignia dignitatis ei qui illaȝ dignitatē non habet. nam palliū est ornamentū episcopale: vt. ẜ. de vsu pal. per totū. ⁊ tamē hic fuit cōcessum epō ad ideȝ. c. vt apostolice. de priuile. lib. vi. ¶ No. q sertacū luxurie dicit abijcere iugū dni. quia vt dicit Hiero. non potest corde toto habitare cum deo qui mulierū accessib⁹ copulat. xxxij. dis. hospitiolū. ¶ No. ibi: fetores libidinis contra indulgētes libidini. vnde dicit Socrates. quis enim aliqd humani pudoris habens bis duab⁹ voluptatib⁹ coeundi atq comedēdi que homini ⁊ asino ꝯmunes sunt delectat: quasi dicat delectari non debet. ¶ No. q libido presumit diminui in senectute: vnde Seneca. cuȝ cetera vitia cū homine senescāt sola auaritia iuuenescit. ⁊ Terētius. ad omnia alia etate sapim⁹ rectius: hoc vnuȝ presta t malū senectus: omnes acutiores sum⁹ ad reȝ quam expediat. ¶ No. q magis detestabilis est luxuria in senectute q̄ in iuuētute. hinc Tulli⁹ lib. i. officiorū. luxuria cuȝ omni etate sit turpis: senib⁹ maxie fedissima est. ¶ No. psumendū pro viro litterato vt non ita inclinetur ad passiōes vt ignarus: nec peccare pōt per ignorantiā sicut ille. vnd e alibi di ignorātia mater cūctorū error. ⁊c. xxxviij. dist. ignorātia. ⁊ alibi dicit Hiero. ama scripturarū scientiā: ⁊ carnis vitia non amabis. ¶ Aut. q inter coniunctos est quoddā naturale fedus qd prohibet carnis debitū inter eos psumi. Alibi dicit lex q natura inter homines quandā cognationeȝ constituit ppter quam hominem homini insidiari nephas est. l. vt vim. ff. de insti. ⁊ iu. ¶ †No. arg. q propter infamiā ortam a maliuolis nō debet superior moueri ad inquirendū. de qua per glo. in c. qualiter ⁊ quādo. ij. de accusa. ⁊ ibi plene dico. ¶ Opp. ⁊ videt q litera sit ꝯtra sibi. nam primo dicit q nō vult moueri ex maligna delatione: tñ mouet in eo q cōmittit inqsitionē epo Aucien. soluēdo dicit q papa noluit moueri ad inquirēdum de veritate criminis: sed cōmisit inqsitionē sup infamia que est pparatoria inqsitionis fiēde super veritate. Et hic etiā no. q ex denūtiatione facta per non idoneū potest iudex moueri ad inquisitionē faciendā super tali infamia: qd satis sentit hic Io. and. ⁊ pbatur clare per istum text. ⁊ fm pdicta limita hic glo. penul. que colligit q propter infamiam a maliuolis ortam non est inquisitio faciēda vel purgatio indicēda. deberet⁹ intelligi de solēni inqsitione que fit super veritate criminis: secus in occulta indagatione credulitatis ⁊ fame: vt pbatur fm Io. and. hic. quod bene no. Item dic q etiam solēnis inqsitio fieri debet super veritate quādo infamia a maliuolis orta est apud bonos ⁊ graues tanta qd generat scādalū. vt no. glo. in c. tum dilecti. de pur. cano. in ver. apud bonos. quaȝ sic intelligo. ⁊ sic ꝯcor. cum glo. c. qualiter ⁊ quādo. ij. vbi plene dixi.

i→Sebasti. Sapia.
a ¶ Infamiā. Vide qscribit Feli. in c. veniēs. i. col. xvij. ij. de testi. vbi tradit de famaq habet ortū ab inhonestis psonis an probet. vide eūdē Feli. in c. inquisitionis. §. qsuisti. col. iij. vsi. ij. no. ex tex. j. de accu. vbi dicit de infamia orta a maliuolis non est curādum.
b ¶ Ex sic. Adde qd voluit Bal. ꝯs. xvi. i. lib. vbi ꝯsuluit q narrās pōtifici se studet i iure ciuili ds potiꝰ gratia ls studeret i ciuitate Mediolani: non Perusij vel Bononie.
→Sebasti. Sapis.
c ¶ Facilius. vide Feli. i. c. in nostra. col. vi. v. ibi tonica mētionū. ij. de rescriptis.
→Sebastia. Sapi.
d ¶ Presumit bonus. Limitat plurib⁹ modis vt hic p Feli. maxie qñ psumere qualitateȝ bonitatis esset in pindiciū illius p quo psumit. de quo vide p Alex. in ꝯs. cxxvij. inci. saluatoris. col. iij. in. ij. vola.

1 ¶ Omne expssum quo tacito gratia non fuisset obtenta saltem ita faciliter reddit literas vitiosas.
Scholaris psumitur facilius impetrare rescriptum q̄ alius.
2 Rector ecclesie potest cōpelli vt recipiat clericū.
3 Ecclesia collegiata non potest cōpelli vt recipiat aliqueȝ in fratrem si facultates ecclesie non sunt sufficientes.
4 Exceptio peremptoria potest opponi in vim dilatorie contra rescriptum gratiosum.
5 Imperator non tenetur pbare omnia ꝯtenta in rescripto si habet intentionem fundatam iuris presumptione.
6 Idoneitas extrinseca an psumat: ⁊ si non presumatur cui incumbit onus illam probandi.
7 Si papa nominet quē clericum in collatione beneficij: non est sufficiens probatio clericatus.
8 Quādo aliqua opponūtur contra rescriptū vel contra gratiam cui incumbit onus probandi.
9 Si impetrās non exprimit verū valorē beneficij gratia est ipso iure nulla: ⁊ ipse tenetur probare valorem.
10 Si fuit exceptum de insufficiētia facultatū alicuius ecclesie cui incūbit onus probandi.
11 Fundans se super negatiua debet illam probare.
12 Executor ad beneficia potest assumere partes iudicis.
13 Executor quo casu tenetur sumere partes iudicis.
14 An coram executore sit lis contestanda.
15 An ⁊ qñ sit appellandū a processu executorū ad beneficia.
16 An teneat collatio si clausula apposita in rescripto non verificatur.
17 An conferens beneficium scienter indigno collatio teneat.

Quidam. Is pro quo beneficiādo scribit cum clausula si idoneus fuerit non tenetur probare se idoneū cum idoneus psumatur. h. d. Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudicē. ibi: causam. ¶ Casus literalis. Quidam scholaris. C. nomine impetrauit literas ad Mediolan. archiepm vt ipsum faceret recipi in clericū ⁊ in fratrem si persona esset idonea a psbytero ecclesie sancti Victoris in qua cōsueuerunt esse clericus ⁊ sacerdos: sed psbyter ille curam archidiaconi ꝯstitutus pposuit q facultates ecclesie duobus clericis non sufficiebāt: adijciēs q idem C. non erat idoneus ad beneficiū illius ecclesie obtinendū: dubitatum fuit ⁊ cōtentio erat super hac idoneitate: an deberet iste se probare idoneum: vnde propter hoc redierunt partes ad papā. mandat papa istis iudicib⁹ vt ex illa clausula: scilȝ si persona fuerit idonea que in rescripto erat inserta eidem scholari pbandi se idoneū nulla necessitas imponatur: cum prima facie psumatur idoneus: nisi probetur indignus.
1 Ber. ¶ No. i. q† quādoq in rescripto fit mentio q impetrās sit scholaris: an autem vitietur rescriptū si impetrās non est scholaris: credo
b q sic: quia facilius obtinetur gratia hac qualitate expssa. facit quod
c no. Inno. in c. cum in cunctis. de elec. ⁊ omne expressum quo tacito gratia non fuisset obtenta saltem ita faciliter reddit literas vitiosas: vt in c. postulasti. ⁊ quod ibi no. Hosti. de rescrip. facit quod no. Spec. de rescrip. presenta. §. ratione autem impetrātis. vers. sed vbi scribitur pro
2 scholare. ¶ †Secundo no. q etiam in ecclesia non tamē collegiata pōt constitui beneficiū pro clerico super redditib⁹ ipsius ecclesie. ad hoc. c. cōquerente. de cleri. nō resi. quod sic potest intelligi. vel dic sic no. q rector ecclesie potest cōpelli ad recipiendū aliquem in clericū ⁊ in fratreȝ lȝ pro eo non sit specificatū beneficiū in ecclesia: sed oportet sibi puidere de redditib⁹ ecclesie. nam in hac ecclesia non erat beneficiū pro clerico: nec erat collegiata: vt colligit ibi facultas ecclesie ⁊c. ¶ Ex hoc fin. no. q rector ecclesie non solum debet habere clericū: iuxta. c. vt quisq. cle. de vi. ⁊ hone. cleri. sed etiā pōt cōpelli vt illum suscipiat in titulū ecclesie sic sue vt sic censeat ibi beneficiat⁹: ⁊ quāq hoc. c. loquat in papa: idē tñ puto dicendū in epo. arg. in c. extirpāde. in fi. ⁊ qd ibi dixi de prebē. et facit quod no. in c. exposuisti. de pben. ⁊ in c. postulasti. de iurepat. et
3 hoc no. ¶ †Si autem vis intelligere q hec ecclesia fuerat instituta vt esset collegiata: quod innuit illud verbum positum in tex. ibi: in clericū et in fratrem ⁊c. tunc no. collige q platus ecclesie non tenetur aliquem recipere in canonicum ⁊ in fratrem seu in clericum si facultates ecclesie non sufficiunt: quia clerici non sunt etiam in ecclesijs collegiatis instituendi vltra facultates ecclesie. vt in. c. i. de insti. ⁊ in c. vno de sta. regu. lib. vi. ⁊ sic ipse solus capiet totum. ⁊ hoc puto pcedere si bona sunt cōmunia. si aūt prebende essent distincte non video quomodo posset iste excipere contra impetrātem cum illi sit imputādum si minus sufficiēs beneficium impetrat. vt in. c. clericus victum. ⁊ quod ibi no. xci. distin. hic autem bona erant cōmunia: vt patet ibi facultates ecclesie ⁊c. et sic agebatur de preiudicio ipsius rectoris cum minus sufficiat q in plures esset distribuendū: vt in. c. cū. M. de consti. ¶ †No. iij. q exceptio
4 peremptoria contra rescriptum gratiosum potest opponi in vim dilatorie. hoc probatur ibi: declinans examen ⁊c. quod tenet hic Hosti. c. lȝ aliud sentiat Inno. sed primū verius. ⁊ est ratio quia surreptio vitiat rescriptum ex quo datur iurisdictio. potest ergo opponi peremptorie quatenus opponit ad graciaȝ: potest excipi dilatorie quatenus opponitur contra defectum iurisdictionis. ⁊ de hoc per Inno. ⁊ alios. de re-
5 scrip. ꝯstitutus. ¶ †No. ⁊ tene menti hoc dictum meum ⁊ quasi nouuȝ q impetrator non tenetur probare ⁊ verificare omnia cōtenta in rescripto etiam si videantur expressa in forma conditionis si pro illis habet intentionem fundatam iuris psumptione: sed onus probandi contrarium incumbit negantī: vt hic sing. probatur. ⁊ sic limita no. per Io. and. in c. i. de lit. cōte. lib. vi. ¶ Ulti. no. q quilibet psumitur idoneus etiam ad beneficiū obtinendū. facit. i. q. i. sicut christus. ⁊ respectu beneficij obtinendi intelligo dūmodo sit clericus: alr non est idoneus. vt in c. ij. de insti. ⁊ in c. ex literis. de institu. sed respectu bonitatis intrinsece
d quilibet psumitur bonus etiam si sit laicus: fm Hosti. vt in. d. c. sicut
6 facit qd no. Dy. in re. semel malus. lib. vi. ¶ †Sed aduerte quia fortiter nunc opp. contra istum tex. idoneitas est duplex. Quedam intrinseca cum qua homo nascitur: puta q sit castus: sobrius ⁊c. hec psumitur, maxime post baptismum. d. c. sicut. Quedam est idoneitas extrinseca vt q quis sciat cantare: legere: ⁊ simi. que spectant ad clericum. ⁊ ista non psumitur imo si opponit contra aliquem defectus scientie subijcitur ille examini: vt est tex. cuȝ glo. in c. si forte. de elec. lib. vi. Item verbum idoneitas

bum idoneitas verificatur in etate. vt in. c. super inordinata. de preben.
Item vt non habeat quin plura beneficia. vt in. c. ex cui. eo. titu. lib. vi.
male ergo dicit tex. q iste prima facie est presumendus idoneus: nisi con
trarium probetur. Sol. do. Anto. tacite videtur respondere huic con
trario dicens. q ex quo aduersarius opponit debet probare: quia cum
actum impetrationis iste exercuerit presumendus est idoneus. Item
hic fuit facta collatio per papam vel alium: et sic status collationis eum
releuat ab onere probandi. Item fuit hic oppositum contra literas de
non idoneitate. vnde presumptio idoneitatis in hoc fuit ne impedia
tur processus sufficiens ad aggrauandum partem onere probandi. Et
sic ponit tres solu. quarum vltima est multum diuersa a duabus prece
dentibus: tamen nulla mihi placet. Prima non valet: quia per actum
impetrationis non debet presumi idoneus cum papa expresse mandat
7 inquiri si est idoneus. † ad idem quod ponit Jo. an. in regu. non licet
actori. de reg. iur. lib. vi. vbi dicit q si etiam papa nominet quem cleri
cum in collatione beneficii non tamen est sufficiens probatio pro cleri
catu: si vendicando beneficium allegat se clericum vel aliter agendo. pro
hoc extrauag. Bonifa. que inci. iniuncte. Nec secunda sol. sua procedit:
quia si papa contulisset non mandasset inquiri si sit idoneus cum ante
collationem eum examinasset. arg. c. quando episcopus. xxiiii. dist. Item
presupposito q non examinasset satis est q nunc mandat eum exami
nari per illam clausulam si est idoneus: ergo non presumpsit eum ido
neum. Tertia etiam sol. non procedit: quia papa committit causam in
totum: et sic etiam quo ad merita: et decernit vt virtute illius clausule
non arcetur iste ad probandum se idoneum. Item hec tertia sol. nimis
restringit tex. et est quasi contra duas precedentes. quare ego dicerem q
tex. iste in fi. debeat intelligi de idoneitate intrinseca. et sic videtur intel
ligere glo. in. d. c. si forte. nam idoneitas extrinseca non presumitur. In
hac autem extrinseca cui incumbat onus probandi. dico q aut tertius
se opponit: ille habet probare. vt l. c. i. et in. c. vt circa. de elec. lib. vi. et c.
cum dilecti. eo. titu. et c. tam literis. de testi. cum multis simi. ratio quia
excipiens in excipiendo fit actor. l. i. ff. de excep. Aut nemo se opponit: et
tunc is qui habet prouidere seu electionem confirmare debet de omni
bus inquirere etiam de his que presumuntur ratione bonitatis intrin
sece. vt in. c. cum dilecti. et c. cum nobis. de electio. et in. c. nihil. eo. titu. et
lxxxiii. dist. c. quid est. et sit hec inquisitio etiam si infamia non precedat
cum non agatur ad penam imponendam. vt no. in iuribus preall. et no.
8 Inno. in. c. i. de postu. prela. † Predicta videntur de mente Jo. and. in
regu. infamibus. de regu. iur. lib. vi. in mercu. et hec procedunt respectu
eorum que opponuntur in personam. Quandoque aliqua opponuntur
contra rescriptum seu gratiam et cui incumbat onus probandi: recur
re ad not. per Jo. an. in. d. c. i. de lit. conte. lib. vi. vbi videtur post alios
velle: q in expressis incumbat onus probandi impetranti qui habet
probare ea que narrauit in rescripto. In tacitis vero probat opponens:
quia in excipiendo efficitur actor: vt. s. dixi. et faciunt hec ad questionem
9 quotidianam. † Quidam impetrauit beneficium sancti Martini et nar
rauit q ipsius redditus centum florenos non excederent. Oppo. q va
let plus: queritur de duobus. Primo presupposito valoris excessu: nun
a quid ex hoc capite gratia sit nulla.[a] Secundo cui incumbat onus pro
bandi: presupposito q habeat nocere. et videtur primo q non debeat no
cere ex quo constat de corpore beneficii. arg. eorum que not. in. c. signifi
cante de rescrip. et sic non obst. c. cum. de non. de preben. lib. vi. loquitur
enim de impetratione generaliter facta. Sed hoc non obstante contra
b rium teneas. dic enim q si non expressit verum valorem[b] gratia est ipso
iure nulla: et onus probandi quod non valeat vltra expressionem incum
bit impetranti cum sit pars gratie sue. et sic consuluerunt Gas. et Jo.
de fan. vt hic refert do. Cardi. sed ego allego do. de Rota. deci. cclxxxii.
vbi hoc expresse tenet: et plus dicunt: q Urbanus papa. vi. ordinauit vt
quisque teneatur facere mentionem de valore beneficii quod impetrat et
etiam obtentorum et aliter gratia facta non valeat. et est ratio primi: qr
citius mouetur papa ad concedendum beneficium modici valoris
quam magni et exprimens minorem valorem videtur fraudulenter fecis
se vt citius papa induceretur ad concedendum: non immerito gratia in
ficitur. vt. d. c. postulasti. de rescrip. Quid autem si in literis fit mentio
de valore impersonaliter: vt quia dicitur tantam summam vt asseritur
non excedit etc. Dicit hic do. Anto. q quedam decisio Rote habet falsi
tatem non vitiare quasi hoc non referatur ad impetrantem. contrarium
tenet ipse: quia debet intelligi q per impetrantem illud fuit assertum.
Ego dicerem q aut propria verba erant concepta in personam impe
trantis: vt quia dicebatur pro parte talis nobis fuit insinuatum q ta
le beneficium vacauit tanto tempore etc. cuius redditus vt asseritur va
lorem centum florenos non excedunt. et tunc non debet intelligi q per
impetrantem illud fuerit simpliciter assertum: sed q impetrans dixit
illud ab aliis asseri: et eo casu sufficiat impetranti probare q ita assere
retur. nam in generali sermone non intelligitur persona loquens. vt in
auf. si quando. C. de non numera. pecu. et in. c. petitio. de iureiura. Aut
omnia verba rescripti loquuntur vniformiter: et tunc debet intelligi q
per impetrantem fuit facta relatio. intelligitur enim clausula si preces
veritate nitantur in. c. ii. de rescrip. et sic oportet impetrantem expresse pro
bare. et hoc not. et vide que dico in. d. c. postulasti. et c. ad aures eo. titu.

10 † Expediam primo glo. Bernar. consequenter
glo. Inno. satis notabi. et quotidianam. Glo. i.
in principio est satis clara: et. s. latius expedita.
In secunda parte querit. hic fuit exceptum
de insufficientia facultatum cui incumbit onus
probandi: an rectori quod facultates non suffi
ciant: an impetranti quod sufficiant? Respondet
q rectori quia ecclesia presumitur sufficiens. In
contrarium alleg. l. ex persona. C. de probat. vbi
dicitur: q qui dicit alium esse soluendo debet pro
bare saltem q aliquando fuerit soluendo quo
probato presumitur in futurum esse soluendo.
Jo. and. dicit: q aut constat de precedenti statu
ecclesie: et iuxta illum statum presumitur ecclesiam
esse soluendo: et asserenti contrarium incumbit
onus probandi. argumen. in. c. ex parte. de con
cel. preben. in fi. et de rescrip. c. i. lib. vi. et quod no.
in. c. vno. vt ecclesiasti. bene. in fi. Si vero non con
stat de precedenti statu debet presumi quod saltem
sufficiat pro duobus argumen. in. c. vt quisque. de
vita et honesta. cleri. et c. nemo. de consecra. dist. i.
et dicens minus vel vltra habet probare secundum eum.
quod placet do. Anto. nisi ecclesia sit collegiata:
tunc enim cum ad minus requirantur tres. l. ne
ratius. ff. de verbo. signifi. Presumendum est suffi
cere pro tribus. hoc dictum est satis equum: nec
credo quod aliter intellexerit Jo. andr. Sed an
illud sit verum de iure canonico vt tres ad mi
nus requirantur ad esse collegii: remitto te ad glo.
c. i. x. q. i. et plene dico in. c. i. de ele. Ad predicta vi
de etiam glo. in cle. ne in agro. de stat. regu. §. ad
hec. in ver. seruitutis. que dicit sufficere si rector
ecclesie tenet clericum seruitorem et tale quid suf
ficit rectori et vni seruitori quod non sufficeret duo
bus sociis. et videtur dictum. c. vt quisque. intelli
gere in seruitore et non in socio: et sic doctrina sua
hic non esset bona: cum iste debeat recipi in cleri
cum et in fratrem. Sed illa glossa procederet vbi
alias redditus non sufficerent: sed a principio ec
clesia debet esse sufficiens pro clerico idoneo: vt sa
tis colligitur ex. d. c. vt quisque. et c. nemo. et sic te
ne dictum Jo. and. hic vide quod dixi in. d. c. vt
11 quisque. † Gl. vltima in prin. est facilis postea
oppo. videtur enim q neganti impetrantem ido
neum non incumbit onus probandi cum nega
tiua sit improbabilis. gl. remittit de hoc ad not.
in. c. bone. de elec. Aduerte nam et glo. sentit illam
oppositionem propter opin. quorundam dicen
tium q negatiua transfert onus probandi in ad
uersarium in cuius personam resoluitur in affir
matiuam: quod tamen est falsum: quia fundans
se super negatiua habet illam probare: vt proba
tur in. c. i. de confes. lib. vi. no. Jo. and. in reg. sine
possessione. de regu. iuris. libro. vi. in mercuria.
et no. in dicto. c. bone. et si est negatiua mera pote
rit facere positiones. vt dicto. c. i. de quo dicendum
vt ibi. Secundo glo. querit quomodo proba
bitur iste non idoneus. et respondet satis bene. et
vide in dicto. c. si forte. et quod. s. dixi. Nunc ve
nio ad difficilem glo. Inno. quam voluit ad bre
uiora verba reducere Joan. and. in clemen. vnica.
de offi. delegati. in glo. sua dominus Anto. eam
valde ampliauit. Ego clarius reliquam prose
quor tria. Primo: quia hic sumus in materia
executorum. quero nunquid executor ad benefi
cia possit assumere partes iudicis: an debeat pro
cedere extraiudicialiter. Secundo an saltem ali
quo casu teneatur procedere iudicialiter. Ter
tio nunquid valeat prouisio per eum facta non
12 verificatis requisitis in rescripto. † Uenio ad
primum in quo Inno. in effectu concludit q siue
executor sit datus cum clausula importante mo
nitionem siue conditionem. exemplum prime: si
est idoneus. Exemplum secunde si est doctor vel
similis semper potest assumere partes iudicis si
vult et sic citare illos quorum interesse potest vel
iudicialiter inquirere de veritate et idoneitate
istius recipiendo testes et alias probationes. ra
tio quia commissa prouisione videntur omnia si
bi commissa per que peruenitur ad illam. de off

a Gratia sit nul
la. An debeat exprimi
valor beneficii: vide
do. Pe. in cle. i. de
concel. preben. And.
Barbatia.
Sebasti. Sapia.
b Uerum valorem.
Uide Car. in consil.
xxiii. incip. M.
ccclxxxii. die. x. men
sis iulii. et Rotam
deci. xli. inci. nota
secundum opi. aliquorum.
in antiqu. cum alle
late per Feli. in. c.
ad aures. colum. iii.
versi. de expressione
valoris. s. de rescr.

a ✝ Sebasti. Sapia. ¶ Executor merus. Quis dicatur executor merus: ⁊ quis executor mistus: late tradit dominus Feli. in. c. decetero. in prin. ſ. de re iudi. vbi plura in materia executorum.
b ✝ Sebasti. Sapia. ¶ Venio. Vide Rotam deci. cclviij. incipiente: si in forma communi. ⁊ Cardi. in consi. lxxvj. incip. reuerende pater.

c ¶ An executor. De hac materia vide etiā per Innocen. in. c. ad dissoluendū. ſ. de desponsa. impu. per eundem in. c. j. de conces. prebende. libr. vj. circa principium. ⁊ per eundem in ca. decetero. de re iudicata. aliquid per dominum Anto. in ca. cum nostris. de cōcessione prebē. in vij. col. per Pau. in clemen. j. de concessio. preben. per Innocen. i. c. vltimo. de translatio. prelato. ⁊ aliquid per eundem in. c. duduꝫ. el secūdo. de elect. ⁊ etiam in c. cum inter dilectos. de exces. prelato. per Bart. in l. ij. in vlti. coll. C. quando prouoca. non est necesse. per Jo. and. in. c. capitulum de rescrip. per glo. in. c. pastoralis. §. quia vero de offi. delega. per glossam. in. c. sunt quorum. versi. ab executore. ij. q. vj. ⁊ vid Jmolā post Lapū in clemē. j. de re iudi. in. vij. colum. vbi dicit: qd licet executor non admittat exceptiones: tamen tenetur admittere exceptionem notoriam. et vide de hoc Archidia. in c. quatuor. xij. q. ij. vbi dicit: ꝙ si papa mandat executori dicendo hoc modo: cōferas vel assignes bñficiuꝫ tali clerico si reperertis eum idoneū ꝙ potest conferre beneficium nullo vocato: nec aliq̄ informatione habita: sec⁹ dicit si papa mandasset per hec verba prouideas vel prouideri facias. ⁊ ibi etiā dicit ꝙ eo casu procederet nullo vocato si ille cuius ius leditur postea compareat auditur. ⁊ si ius habeat cassabitur quod factum est. ⁊ vide archidia. in. c. ondum. xvij. q. iij. vbi dicit: ꝙ si papa mandat alicui executori hoc modo: mandamus tibi vt assignes prebendam illi si fuerit idoneus vel dignus: vel si voluerit residere. ꝙ cum iste clausule soneut ad instructionem ⁊ monitionem remet quod ipse facit. sed si leditur ius litigatoris est appellandum. ⁊ all.

ficio delega. preterea. ⁊. c. prudētiam. ⁊. ff. de procura. l. ad rem mobilem. et. l. ad legatum. Item cum ipse delegans potuisset sic procedere: ergo et ipse delegatus qui fungitur vice ipsius. de offic. dele. super eo. ⁊. l. j. ff. de offic. eius cui man. est iurisdi. quinimo plus dicit Innocē. ꝙ etiam si sine clausula executor deputetur nihilominus poterit assumere partes iudicis: quia semper subintelligitur illa clausula si est idoneus. vt not. in. c. cum adeo. de rescrip. ⁊. c. causam. de elec. ⁊ sic trāsit cum eo. do. Anto. hic. ¶ Sed tu attēde quia Inno. in hoc vltimo sentit contrarium in. c. ad dissoluendum. de despon. impube. ibi enim dicit ꝙ si executor datus est simpliciter ad conferendum non habet cognitionem: vnde si vellet admittere exceptiōes posset dicere is cui prouisio est faciēda. nō spectat ad te: quia tu es executor. idem videtur sentire Innocē. in. c. decetero. de re iudi. vbi dicit ꝙ executor datus ad conferēdam prebendam si vacat habet tm̄ cognitionē in cognoscendo an vacet: sed constito ꝙ vacet remanet purus executor: ⁊ sic sentit ꝙ si datur simpliciter nullam habet cognitionem. sed gl. no. in. c. pastoralis. §. quia vero. de offi. dele. dicēs nō. executorem datum ad conferendum esse mistuꝫ nec requirit appositionem clausule. et sic concordat cum dicto Innocē. hic. plus hoc mihi placet qd probo ratione. executor merus a est ille qui deputatur post negotium plene discussum: ita quod non restat nisi actualis executio. vt in. l. executionem. C. de execu. rei iudi. et iste merito nullam habet potestatem. exemplum in nuntio cui committitur executio sentētie. vt in. l. si vt proponis. C. eo. per Bart. in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. dico plene in. c. decetero. ſ. eo. titu. sed iste executor qui datur ad prouidendum vel ad compellēdum est deputat⁹ negotio prius nō discusso: imo intelligitur clausula si est idoneus: vt. ſ. dixi. ergo non potest dici iudex merus executor ergo tacite iudex seu superior prouisionem cōmittendo videtur committere etiam iurisdictioneꝫ circa illam et pro tanto dicitur executor et non iudex: quia non deputatur inter contendentes: nec principaliter ad actum iudicialem: sed ad actum qui extraiudicialiter exerceri consueuit: nec est verisimile quod voluerit eum esse merum cum posset alteri fieri preiudiciū ⁊ collatio posset fieri indigno negotio prius plene non discusso seu examinato: vt. ſ. dicam. ¶ Venio b nunc ad secundum articulum ✝ an executor c teneatur assumere partes iudicis saltem aliquibus casibus. Innocen. hic multum variauit et in effectu ponit hic tres opi. ¶ Prima ꝙ nō teneatur siue sit datus sine clausula: siue cum clausula sapiēte monitionem seu instructionem: vt est illa si est idoneus: siue sapiente conditionem. fundamentum huius opi. est quia actus conferendi est extraiudicialis: ergo satis est ꝙ ad instructioneꝫ suam se informet extra iudicium de contentis in litteris. Item quia delegatus extraiudicialiter potuisset procedere et plus videtur velle Inno. ꝙ non teneatur iste executor ante prouisionem admittere exceptiones alterius partis pro interesse suo comparentis nisi opponatur de defectu potestatis: puta ꝙ rescriptum sit nullum: oportet enim ꝙ primo cōstet de potestate. ar. l. cedere diem. ff. de ver. signi. secus vbi non contenderetur de fundamento iurisdictionis. argu. i. c. constitutus. ſ. de appella. ¶ Secunda opi. est vt distinguatur inter clausulam sonantem in monitionē ⁊ clausulam sapientem conditionem. Et primo casu non teneatur adhibere cause cognitionem. Secundo casu subdistinguit: quia si alteri sit preiudiciū: puta episcopo vel capitulo ad quos pertinebat collatio: et tunc debet procedere partibus vocatis ⁊ cum cause cognitione alr̄s non teneret prouisio. Aut non sit alteri preiudiciuꝫ ⁊ potest procedere sine cause cognitione: quia videtur hoc casu sibi mandatum tanꝗ bono viro: prouisio tamen erit nulla conditione non purificata. ¶ In tertia opin. videtur Innoc. residere in prima opi. cum quadam tamen limitatione: vt semper possit executor procedere extraiudicialiter partibus non vocatis nisi tria concurrāt. Primo ꝙ clausula apposita sapit conditionem. Secundo ꝙ inserta sit per verba sapientia cognitionem iudicialem: vtputa si tibi constiterit qd sit magister in theologia. Tertio quod alteri irrogetur preiudiciū. nam si nulli sit preiudicium videtur commissuꝫ vt sibi constet tanꝗ bono viro. ⁊ cum hac opi. videtur transire glos. in dicta clementi. j. de officio delega. Sed idem Innocen. clarius locutus est in. c. proposuit. de concessione prebende. in versi. executorem. ibi enim ponit in hac materia duas opiniones: ⁊ expresse eligit alteraꝫ. Primo eniꝫ dicit ꝙ executor datus ad prouidendum est purus ⁊ merus executor. ita quod nullam habet iurisdictionem nec debet citare partes nisi in litteris hoc caueatur. tūc enim est seruanda forma mandati. de rescriptis. cum dilecta. vnde plus videtur sm̄ eum: quod si comparet quis qui velit aliquid dicere in personam eius cui est facienda prouisio non debet eum audire: quia purus et merus executor est et nullam habet iurisdictionem. allegat notata in. c. decetero. de re iudicata. et idem dicit si velit hunc executorem recusare ꝙ non est audiendus. de officio delegati. nouit. potest tamen sm̄ eum opponi de rescripti surreptione: quia ob hanc causam reuocaretur quicquid fecisset etiam post executionem. Refert tamen ibi alios tenere: ⁊ forte bene sm̄ eum: quod licet iste executor nullum vocare teneatur: si tamen aliquis compareat qui velit aliquid dicere in personam debet audiri. argumen. ſ. de accusationibus. accedens. quia iste executor habet iurisdictionem. sed Innocen. approbat ibi primū dictum: dicens ꝙ de stricto iure magis potest sustineri. et clarius loquitur ibi post aliquas lineas dicens se fateri quod si omissa cognitione summaria ⁊ repulsis contradictorib⁹ exequatur mandatum quod valet: quia est merus executor ad implendum mandatum. Item quia summaria cognitio non est semper de necessitate: neqꝫ de substantialibus executionis mandati. fatetur tamen ꝙ in compulsione est necessaria cause cognitio. ⁊ sic contradicit Innocen. his que dixi supra in. j. articulo scd̄m eum. Sed in dicto. c. ad dissoluendum. prope finem sentit aliam opinionem dicens: ꝙ executor ad prouidēdum simpliciter deputatus non debet admittere exceptiones contra personam cui fienda est prouisio quia non est iudex: nec in forma iudicij procedere debet: secus dicit si est datus cum clausula illa si est idoneus: vel vtaliter cōpellat tūc oppositam

Vincē. in. c. mādatum. de rescrip. quem dicit ita tenere. ⁊ dicit etiam ꝙ de hac materia no. Inno. hic. ⁊ vide Archi. in. c. i. xxi. q. j. vbi dicit: ꝙ si papa dat facultatem episcopo deputādi in sua ecclesia vnum clericum quem ad hoc idoneum esse putauerit non poterit in ecclesia sua deputare clericum qui habeat sufficiēs beneficium. adde quod no. Jo. and. in. c. accepim⁹. de eta. ⁊ qualita. vbi ponit: an executor possit mittere in posses. nō oblato libello. et eum all. Bal. i. l. si. ff. de cōstitu. prin. Itē an verba que quotidie cōtinentur in lr̄is apostolicis quo dirigit ad executores: videlꝫ si tibi cōstiterint inducant cōditionē vel monitionē: vide p Bal. in. l. nō dubium. in. x. col. C. de leg. vbi facit mentionem de doctrina Innoc. hic. item quādo papa scribit si tibi constiterit verū possit deferri iuramētū in supplementum probatiōis: vide sing. p Bald. in. l. in bone fidei. ſ. pe nul. col. C. de reb⁹ cre. vbi tꝫ ꝙ non. iteꝫ adde Oldra. consi. cccvij. item an sit differentia si in literis apostolicis dicatur si eum vite laudabilis esse repereris vl' si dicatur si predictus cleric⁹ eēt vite laudabilis: vide Ol. cō. sno. xlj. ⁊ adde hic qd no. d. Ant. in. c. ex pte de constitu. in. ij. col. adde hic qd no. bal. in. l. prescriptiōe. in. ij. col. C. si contra ius vel vti. pu. versi. venio ad secūdam. vbi ponit de illa forma prouideas tali si est ō nobili prole: vel si sit doctor decretorum: et dicit ꝙ cū tales cōditiones cum sint tacite inducunt cōditionē non monitionē. et all. Inno. hic sec⁹ dicit si alr̄s subesset: de quo vide p Bar. in. l. eos qui duob⁹. §. j. ff. d acquirē. here. ⁊ adde hic Bald. in. l. certum. in si. C. vnde cog. vbi dicit: ꝙ si princeps mandat aliquem examinari si est dignus iudex non tenetur citare partem. Adde hic quod no. do. Anto. in. c. contingat. in. ix. col. versi. ex istis patet determinatio. de rescrip.

¶ Adde an executor teneatur assumere partes iudicis. Petrū. de ancharā. consilio. cxxv. abbatem Panormita. consilio. xxxiij. Lapum allegatione. xv. ⁊. lxj.

exceptionem

exceptionem vel denuntiationem debet admittere et appellari potest ab eo et cassaretur quicquid faceret post talē appellationem si probatio fuerit oblata.j.de appellatio.interposita.aliter locutus est Innocē.in.c.decetero.de re iudica.vbi dicit q̄ quedam est executio pro parte mera et p parte mixta. vt si mandatur alicui vt titio prouideat de tali prebenda si vacat:nam cognitionem habet in hoc si vacat:sed postq̄ constiterit q̄ vacat non habet amplius cognitionem.ideo si aliquis vellet obijcere in personā aut iudicis aut illius cui facienda est prouisio non est audiendus s̄m eum.adducit not.in.d.c.proposuit.et xxv.q.ij.et si non cognitio.et de rescrip.cum dilecta.et sic videtur sentire ibi Innocen.per hec verba et si bene ponderentur q̄ si datur simpliciter nullam habet cognitionem.ᵃsi autem datur cū aliqua clausula habet cognitionem quatenus venit purificanda illa clausula et non aliter.et hec multum differunt a precedentibus.Aliquid de materia tetigit idem Inno.in.c.fi.de transla.prela.vbi dicit q̄ is cui mandatur iurisdictio vt alicui prouideat si est idoneus extra iudicium se informet de idoneitate nec credit necessarium q̄ huiusmodi executor debeat aliquē vocare ad sciendum si velit dicere illum pro quo scribitur non esse idoneum sȝ antequā prouideat debeat examinare an sit idoneus vel ne:vt no.s.de postu.prela.in.c.i.sed in.c.i.de conces.preben.lib.vj.et c.cum olim.j.de priuil.videtur limitare omnia predicta.dicit enim q̄ licet executor cui scriptum est vt prebendam conferat et in possessionem inducat et cōtradictorem cōpescat posset prebendam conferre non vocatis his quorum interest:tamen nullo modo debet auferre possessionem alicui prius nō vocato et conuicto possessore nec etiam alias statum possessionis mutare.C.si per vim vel alio modo.l.fi.nisi primo collationem fecisset vocatis partibus et cum cause cognitiōe in danda possessione:quia tunc datio possessionis est executio collationis primo facte cum cause cognitione:nec est vis s̄m eum in cōmissione pape siue tantū dicat cōferas siue adijciatur et in possessionem inducas:quia semper possessionem dare potest in.c.significasti.de offi.deleg.et idem quo ad premissa videtur velle Io and.in addi.Spe.in tit.de pe.et pos.§.fi.ad fi.facit quod leg.et no.in.c.licet episcopus.de prebē.li.vi.et c.ordinariū.de offi.ordi.lib.vi.hec sunt dicta Inno.in hac materia in varijs locis sparsa ex quibus potes colligere difficultatem huius passus.Hosti.in.c.proposuit.preallе.tenet executorem datum etiam simpliciter ad prouidendum artari ad admittendas legitimas exceptiones cum sic executor mixtus:et in talibus literis semper intelligitur clausula si idoneus fuerit.de rescrip.cū adeo.et no.hic q̄ legitime exceptiones sunt semper admittēde:licet precise scribatur.de offi.de lega.ex parte.§.et sic tȝ secundum opi.quam ibi recitat Inno.quā.s.retuli.Clarius adhuc loquitur idem Hostiē.in.c.decetero.preallega.vbi referens dicta Inno.dicit ibi illa dicta mira et noua.aut quod ipse non intelligit concludēs certum esse q̄ cum papa scribit pro aliquo beneficiando admittuntur exceptiones proposite et contra beneficiandum et cōtra rescriptum et cōtra executorem vt patere dicit:vt l.eo qd leg.et no.s.de rescrip.ad aures.et c.cum adeo.et c.postulasti.et c.si proponente.et in multis alijs iuribus et.s.de offi.dele.pastoralis.§.si vero.Posset tamē saluari illud dictum Innoc.s̄m eum si sic intellexerit quando papa certo iudici et pro certa persona et de certa prebenda precise et ex certa scientia scribit exprimens sufficienter in sua litera quod non vult cōtra hoc mandatum suum aliquam exceptionē admitti.dicit tamen q̄ vix in hoc casu saluabitur cū papa dicat q̄ nec se nec antecessores suos credat hoc expressisse:vt legi.et no.in.d.c.ex parte.§.de offic.delega.dicit etiam q̄ dictū Inno.possit saluari quando papa vel alius alicui sibi noto beneficiū vacans confert quem etiam mandat per aliquem executorem in possessionem induci.talis enim executor nō habet prima facie exceptionem admittere.de quo dicit dicendum vt nota.in.c.cum ecclesiastice.de excep.et c.accedens.de accusa.Io.and.etiam fuit varius.nam in.c.capitulū sancte crucis.de rescrip.in pe.col.transiuit cum Compost.qui dixit Inno.mandasse seruari q̄ si ante prouisionem executor vult admittere exceptiones oppositas cōtra rescriptum vel personā assumendo partes cognitorum possit quasi videatur sibi mandatū:q̄ si audiat aliquos que ipsum moueant cognoscat si velit de his vel negotium remittat ad superiorem.de re iudic.decetero.et.s.de rescrip.si quando.de fal.super eo.sed si repulsis legitimis exceptionibus appellet et nihilominus prouideat executor dicit quod probata exceptionum veritate cassabitur collatio:alias non cassabitur etiā si appellans se obtulerit probaturum cū oblatio sit extraiudicialis ex quo executor cognitionem non assumpsit et in extraiudicialibus nō proficit oblatio:vt no.in.c.cū inter.de elec.et c.interposita.de appel.Nec ob.scdm eum.de appel.dilecto.qr ibi per confessionē partis cōstabat de varietate exceptionis vel ibi de executoris cōpulsore qui sine cause cognitione nō compellit.hic loquimur de prouisione:que verba not.quia faciunt ad multa.Sed idem Io.an.in.c.dudū.ij.de elec.in.v.col.post Inno.dicit qd si qs autoritate rescripti petit sibi prouideri de beneficio nō est necessaria li.cōtes.quia is cui scribitur potius est executor q̄ cognitor.s.de offi.deleg.super questionū.§.porro.sed exceptiones legitimas dȝ admittere:vt.s.de rescrip.cū adeo.et c.cōstitutus.et c.capitulū.nihil enim potest petere impetrans q̄ id qd in rescripto continetur nec ex alia causa.et ideo rescriptum ᵇsufficit pro libello.ᵇar.s.de dila.pterea.et cōtradictio est pro responsione.tutius tn̄ est s̄m eum vt aliqua petitio offeratur et lis cōtestetur.arg.in.d.c.dudū.et c.vno.de lit.cōte.et hoc etiā voluit Inn.in.d.c.dudum.que verba no.Alia verba posuit post Compost.in.c.mandatum.de rescrip.in.v.col.vbi dicit qd si est rescriptū vt compellat vel vt pvideat insistandum est apud executorem vt exequatur mandatū vel cōferendo si ad hoc habet mandatum vel mandando capitulo vt illum recipiat.et si capitulum opponit legitimam exceptionem quare non teneatur recipere audietur.de appel.dilec.et de elec.cū inter canonicos.si aūt nullam legitimam proponit vel proponit sed non probat tunc executor sine li.cōtest.cōpellit.videtur tamen s̄m eū qd vbi partes iudicis assumpsit executor sit ferenda diffinitiua que sine lit.cōtest.peti nō dȝ.potest etiā peti ab executore q̄ pronuntiet se ad executionem mandati vel compulsionē capituli oppositis non obstātibus debere procedere:que verba etiam no.qr instruunt in modo procedendi coram executore.Clarius loquitur idē Ioā.and.in.c.accepimus.de eta.et quali.in ver.per exceptiones.nā per illū tex.dicit q̄ qn̄ scribitur pro aliquo beneficiando non est necesse qd lis contestetur nec q̄ libellus detur in scriptis:sȝ sufficit q̄ impetrans dicat executori supplico exequamini mādatum vobis iniunctum et si nil opponatur procedat s̄m formam mādati.de rescrip.cum dilecta.et c.si quando.et idē si friuola exceptio opponatur.de preben.dilectus.ij.de conces.preben.c.cū nostris.Si vero aliquod rationale opponatur illud examinabitur et executio suspendentur.s.de rescrip.cōstitutus.et de app.dilecto.sȝ super exceptione opposita prius q̄ testes recipiantur erit lis cōtestāda s̄m eū allega.c.veniēs.de renū.et remittit ad plene no.in summa.§.quando.sub.§.de dilatorijs.ver.pe.et vlti.et sic vult in hoc loco simpliciter q̄ exceptiones sunt admittende et lit.contest.sup eis vide eundē Io.an.in ti.de pe.et pos.§.fi.in addi.mag.vbi format.q.Papa mandauit executori q̄ si cōstaret.A.tenuisse duo curata cōtra decre.execrabilis Io.xxij.q̄ alteriū cōferat.B.impetrāti.executor processit illo.A.possessore nō vocato et postq̄ cōstitit sibi de facto contulit impetratori bn̄ficiū de quo in rescripto ac illū induxit in possessionē:possessor appellauit et petijt ante oia se restitui ad possessionē cum fuerit de facto spoliatus iuxta no.in.c.cōquerente.de offi.ordi.queritur quid iuris.nam opponebatur q̄ executor poterat procedere parte non vocata per ea que ponit hic Inno.sed Ioan.and.determinat illum primo restituendū quia executor non poterat recipere pbationes parte nō vocata.Nec ob.no.hic quia procedūt cū gratia est facta:sed in qōne nostra gratia erat fienda prius constito qd ille teneret beneficia cōtra extrauagā.execrabilis.sed non poterat cōstare illo non vocato cū ageretur de facto suo.Idē s̄m cū presupposito q̄ fuisset oīcrus executor facte gratie non tn̄ debebat impetrantem inducere in possessionē possessore non vocato cum posset sibi ius competere.hoc enī nō lȝ ordinario collatori:vt in c.lȝ epus.de prebē.lib.vi.fortius.nec delegato cum ordinaria potestas sit fauorabilior:vt in.c.j.et ibi per glo.de rescri.lib.vj.arg.in.c.fi.de re iud.et vide ibi latius per eum.et hec bene no.quia multum limitant hic do.per Innu.Habes nunc dicta antiquorum in vnum collecta que sparsa ingerunt difficultatē do.Anto.in effectu clare cū recitando distinguit inter executorem ad prouidēdum et executorē ad compellendum.Primo casu si in literis est clausula vocatis vocandis:ᶜvel q̄ debeat citare partē et tunc est clarum q̄ tenetur citare vt voluit Inno.in.d.c.proposuit.quin imo plus dicunt do.de ro.seu collector decisionum.q̄ taliter deputatus videtur iudex potius q̄ executor.de quo vide per eos.deci.cccxxvij.et sic habebit procedere in loco vbi deputatus fuit p.c.statutū.§.in nullo.de rescri.li.vi.de quo p Guil.de mon.lau.de rescrip.clem.i.et vide p do.de ro.ccclxij.deci.Aut in literis hoc non cauetur et tūc aut simpliciter sine aliqua clausula purificanda mandatur prouisio et dicit se credere qd

Sebastia. sapia.

ᵃ Cognitionē.vide Car.in cle.j.in §.q.de cōcel.pbē.et in cle.j.in tertio not.de offi.dele.

ᵇ Si qs autoritate rescripti petit sibi pvideri de bn̄ficio rescriptū sufficit p libello.et vide do.Ant.in.d.c.preterea.de dil.in.ij.col.vbi dicit q̄ in bn̄ficialibus citatio cum assertione rescripti hȝ vim libelli.vbi ēt dicit qd in causis summarijs et breuioribus in qbus non requiritur libellus:sȝ sufficit qualisqualis petitio iuxta cle.sepe.de verb.sig.illa citatio cum insertione rescripti delegatorū quā facit delegatus hȝ vim libelli.nā delegatus in citatiōe dȝ inserere tenorē rescripti delegatorū put cōsuetudo obseruat et hr̄ i.l.ij.ff.si qs in ius vo.nō ie.q̄ bn̄ no.et idē dicit In.i.c.dudū.s.d elec.i gl.fna.i ver.cōtestatione.tȝ et cbi.i.c.offeratur.ij.q.viij.

Adde q̄ i citatiōe sic inserēd⁹ tenor delegatiōis.Ang.cō.xxix.

Sebasti.Sapia.

ᶜ Vocatis vocādis.Quō debeat pcedere executor q est dat⁹ cū clausula vocatis vocādis vide Car.i cō.lxiij.ici.dñs noster papa.et i cōsi.xxiij.ici.nobiles viri quē refert Fe.in.c.decetero.col.ij.ver.qd de clausula.j.de re indi.

Sebasti. Sapia.
a ¶ Merus execu tor. Vide tñ Lu. ro. in cõs. lv. inci. at tentis his. ⁊ Fel. i. d. c. decetero. col. ij. vers. ij. cõclusio.
Sebasti. Sapia.
b ¶ An executor. add. q executor q cepit procedere vt mistus põt desiste re ⁊ pcedere vt me rus. vt tradit Fe li. in. c. cũ ordinez. co. iij. v. ⁊ dicit pe. de anc. ĩ. de rescr. et qñ exceptiones dz admittere exe cutor merus vel mixt⁹ tradit Feli. in. c. pastoralis. §. qr vero. col. ij. glo. in verbo ⁊ si sciat. ĩ. de offi. deleg.
Antonius Fran.
c ¶ Circa h de me ro executore: pu ta nũtio dicas qd non cognoscit de nullitate sine quã hz exeq: nec dz ali quã exceptionẽ ad mittere vt p bar. ⁊ doct. in. l. a diuo pio. ff. de re iu. ⁊ p bal. in. l. et si nõ co gnitio. C. si cõ ins vel vti. pu. ⁊ hr p do. Ant. in. c. dece tero. de re iu. ⁊ per do. Car. i cle. i. is §. pe. l. v. q. de for. cõpe. vbi dicit qd si admittit ẽt exce ptionẽ nullitatis. ⁊ vid. Host. i. c. ad consultationẽ vbi ẽt p Inn. de re iu. ⁊ arch. i. c. sicut. ij. q. i. ⁊ vide p spe. i ti. de exe. sen. in. §. si in ver. fin. vbi ẽt d. cit q si admitte ret exceptionẽ pos set ob eo appella ri. tñ dicit. d. Car. in loco palle. q ta lis executor ẽt me rus põt admittere exceptionẽ nullita tis non vt pronũ ciet sz vt instruat se ⁊ si viderit verã exceptionẽ super sedeat qd etiã vo luit do. Car. in. c. pastoralis. i. §. qr vero. de offi. dele. subdit tñ qd si de tali exceptiõe nul litatis fuisset co- a

debent admittere exceptiones per quas arguitur sue potesta tis defectus ⁊ hoc voluit Innoc. in pluribus locis superius alleg. alias autem exceptiones de iure deberet admittere: sed hoc non admittit stilus curie vt dicit Compost. vbi. ĩ. voca re autẽ partes non arctatur sm eum nec assumere partes iu dicis anteq̃ opponatur vt voluit Innocẽ. in locis preallег. Aut fuit deputatus cũ clausula ⁊ tũc aut cum clausula sonã te in monitionem ⁊ nos arctatur assumere partes iudicis. pu tat tñ q lz de iure non tenetur citare tñ exceptiones legit. as tenetur admittere saltem vt superiori referat sed dicit q pra ctica hoc non admittit: vt dicit Compost. in. d. c. capitulum. Aut sonat in conditionẽ: ⁊ tunc si non tangitur preiudicium tertij putat idem quod in precedenti membro. Si aũt tangi tur preiudiciũ tertij vocandus est ille cu. us interest ⁊ dz par tes iudicis assumere de iure. ⁊ sic tz secũdã opi. Inn. hic. nec placet sibi differentia illa Inno. an dicatur si tibi constiterit ⁊c. vel simpliciter si est de tali vita ⁊c. nam illud verbũ consti terit potest referri ad sui cognitionẽ. idem dicit. s. q dz citare partem quãdo apponitur clausula que debet purificari quo ad alium anteq̃ conferat: vt not. Joã. and. in addi. Spec. lo co preallег. vtputa si constiterit q talis possidet duo benefi cia curata ⁊c. ⁊ dic q hoc membrũ includebat sub precedenti cũ hec clausula sonet in conditionẽ ⁊ venit in preiudiciũ alte rius. Scdo casu principali scz in executore ad compellẽdum dicit q aut deputat ad compellendũ habentes potestatẽ cõ ferendi ⁊ tunc ex quo precessit prouisio nulla admittitur exce ptio. de app. constitutus. de accusa. accedens. lz possit si velit saltem vt referat. ⁊ sic potest intelligi sm eum qd no. Host. in d. c. decetero. sed certe nimis generaliter in hoc loquit cũ pri opponi exceptiones de quibus in. c. accedẽs. ĩ. de accusa. Itẽ contra rescriptum. Omittit etiam membrũ. s. qñ fuit deputa tus ad compellendũ ordinariũ ad cõferendũ quo casu dic q debent admitti exceptiones legitime: vt voluerunt Innoc. ⁊ Joan. and. in pluribus locis preallег. Aut est deputatus ad compellẽdũ possessorem beneficij ⁊ tunc dicit q tenet citare ⁊ iudicis partes assumere. argu. in. d. c. lz epõ. ⁊ not. Innoc. ⁊ Joã. andr. vbi. ĩ. hec procedunt quando deputatur executor ad compellẽdum respectu iuris de nouo creati in literis. Si autem datur ad ius creatum ante literas vt in forma. c. cum secundum apostolum. de prebẽ. refert duas opinio. Prima quod est iudex ⁊ non executor ita quod oportet quod proce dat vt iudex exceptiones admittat: vt dicit esse tex. in. c. acce pimus. de eta. ⁊ quali. ⁊ alle. Inno. ⁊ Jo. an. ibi: sed certe illa decre. hoc non probat: imo potius probat oppositũ dum di cit q mandat illos examinari si sint idonei. Itẽ non dicit qd debeat citare epm sed admittere exceptiones illi⁹ si quas for te voluerit opponere nec Inno. nec Jo. hoc sentiunt imo op positum. nam loquit Joã. and. vt. ĩ. dixi. sumendo generali ter arg. ex tex. illo ad alios executores. Secunda est opi. pre cedenti contraria: nã sentiũt do. de ro. ccccij. deci. ⁊ alle. pau. in cle. i. de conces. preben. dicunt enim q ex quo precessit exa minatio in ordinatione non videtur datus vt iudex sz vt exe cutor ⁊ purificationem gratie habebat facere se informando extraiudicialiter vt bonus vir etiam in absentia impetran tis: quia cum alias fuerit examinatus non exigitur presentia sed fiet extraiudicialis inquisitio de moribus ⁊ vita vbi fuit conuersatus. de elec. si postq̃. ⁊ hec opin. mihi placet ⁊ vide tur tex. in. d. c. accepimus. maxime in eo quod dicit quod ex superabundanti mandat inquiri iterum. Hec possem tacere cum tanta sint sparsa ⁊ satis fatigatus in colligendo ⁊ fideli ter recitando aliorũ dicta: tamen ne cupientibus ⁊ affectanti bus iudicium meum desit: clare ⁊ breuiter dico q quidã sunt casus in quibus clarum est quod non potest iudicis partes sumere: ⁊ quidã sunt in quibus tenetur. Remanẽt aliqui du bij in quibus dicam quod mihi videtur. Primus casus quã do delegans non habebat iurisdictionem nõ enim potuit cõ mittere quod non habebat: quia nemo dat quod nõ habet. j. q. vij. daibertum. ⁊ c. quod autem. de iurepatr. quod sentit hic Innocen post princi. Ex quo infero q isti inferiores ha bentes de iure speciali cognitionẽ sine iurisdictione non pos sunt nec per se nec per suos cõmissarios partes iudicis assu mere sed extraiudicialiter ad eorum instructionem poterunt informationẽ sumere sicut faciunt arbitri ⁊ arbitratores: etiã si in commissione dicatur si tibi constiterit ⁊c. nam possunt il la verba referri ⁊ verificari in extraiudiciali instructione. tex. est no. in. c. cum contingat. de rescrip. Secundus casus quan do superior delegans prius cognouit plene de iuribus par tium etiam respectu executionis fiende ⁊ simpliciter mandat vt conferat ⁊ inducat in possessionem: talis enĩ est merus exe cutor^a ⁊ nullam exceptionem debet admittere. l. executorẽ. et

l. si vt proponis. C. de execu. rei iudi. not. in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. ⁊. d. c. decetero. Tertius casus quando superior pro uidit seu prouideri mandat alicui ex certa scientia remouen do aperte omnes exceptiones reseruando sibi cognitionem. argum. eorum que no. in dicto. c. ex parte. de officio delegati. ⁊ per Hostien. in dicto. c. decetero. ⁊ in hoc est diligenter ad uertenda forma mandati. argumẽ. de priuile. porro. In his enim casib⁹ ⁊ similibus si qui possent occurrere executor est omnino merus. ⁊ dicitur merus: quia non habet misturam iurisdictionis. ⁊ in istis non habet locum glos. in dicto. c. pa storalis. Casus vero in quibus debet assumere partes iudi cis sunt isti. Primus si in literis mandatur vt citet aduersa rium vel apponitur clausula vocatis vocandis ⁊c. vt. ĩ. dixi. ⁊ bene facit. c. exhibita. ⁊ quod ibi nota. de iudic. Secundus casus quãdo vult dare possessionem quam alius obtinet. de bet enim illum vocare quãtumcunq̃ simpliciter scribatur: quia non est de intentione principis vt quis remoueatur a possessione sine cause cognitione. l. fina. C. si per vim vel alio modo. iij. q. ix. caueant. ⁊. c. omnia. ⁊ tenent docto. in locis pre alleg. ⁊ probatur in. d. c. licet episcopus. de prebẽ. lib. vi. Ter tius casus si executor fuit datus cum clausula que venit pu rificanda ex facto tertij de cuius preiudicio agitur tũc enim tacite videtur mandata cognitio quia causarum merita par tium assertione panduntur in cap. cum ex literis. de in integ. restitu. ⁊. d. l. fina. ⁊ hoc est quod voluit Joan. andr. in. d. ad ditio. Quartus casus quando executor datur ad compellẽ dum ordinarium collatorem vt conferat debet enim cũ mo nere et citare vt conferat ⁊ si ille opponit exceptiones legiti mas audiendus est: vt est casus cum ibi no. in. c. accepimus. in fin. de etata ⁊ qualitate. ⁊ in. c. capitulum. ⁊. c. constitutus. de rescriptis. volunt docto. in locis preallег. non enim debet quis impugnari ⁊ defensio negligi. contra capi. cum inter. de exceptio. In his enim et similibus casibus executor dicitur mistus quia habet cum executione iniunctam misturam iu risdictionis quia ex quo superior prius non cognouit de iu re executionis fiende videtur suo commissario etiam iurisdi ctionem dedisse. argu. c. ex literis. de offi. deleg. ⁊ dicto. c. acce pimus. et. ⁊ ff. qd. ij. et si non cognitio. non autem appellatur iudex quia iurisdictio hic datur accessorie ad ministeriũ exer cendum quod ex sui natura est extraiudiciale nec deputatur inter partes contendentes: sed quia accessorie habet iurisdi ctionem ⁊ ratione predicta tractatur ipsis materia. vt in. c. super eo. de offic. deleg. ad denotandum quod habet iurisdi ctionem delegatam ⁊ innuit ibi glo. ⁊ in. c. tibi qui. de rescri. lib. vi. Ex his habes fundamentum huius materie. ¶ Ex
b tra predictos casus remanet dubietas an executor^b possit as sumere vel non partes iudicis ⁊ an teneatur exceptiones ad
c mittere^c vbi eligit viam meri executoris. Et in hoc conclude rem quod si vult potest iudicis partes assumere etiam si fuit datus simpliciter per ea que dixi. ĩ. in. i. artic. Si autem vult procedere extraiudicialiter dico quod etiam potest: quia cũ actus sui natura sit extraiudicialis potest a principio proce dere vt vult sicut ille qui habet duas vias põt eligere a prin cipio quam vult: vt no. in simili in. c. quintaualli s. de iureiu ran. ⁊ capi. vt quis duas. de elec. lib. vi. quod dico procedere etiam si sit apposita clausula sonans in conditionem per ver sicu. si constiterit. quia cum hec verba possint referri ad extra iudicialem instructionem vt in. d. c. cum contingat. non debet per hec verba alienari natura negotij: nam si tenetur a princi pio citare esset potius iudex quam executor. nec curo de pre iudicio alterius extrinseco vtputa qr ad epm pertinebat col latio vt si superior potuisset extra iudiciũ se informare veru; in pro quo mãdat sit de tali loco vel magister ⁊c. sic poterit ⁊ iste: sed vbi ageretur de iure alterius tunc bene fateor vt. ĩ. di xi quod ille sit vocandus: puta si diceretur in literis si consti terit episcopum fuisse negligentem in conferendo rem vel si constiterit quod talis teneat duas ecclesias curatas ⁊c. nam hoc casu tacite videtur mandata cognitio quia causarũ me rita partium ⁊c. vt. ĩ. dixi. sed si compareat is qui pretendit ali quod preiudicium fateor q debeat audiri: ⁊ tunc debet assu mere partes iudicis vt in. d. c. accepimus. in fi. ⁊. c. cum adeo. ⁊. c. si qñ. de rescrip. cum multis similibus. probat ratione. ex quo superior non cognouit de iure executionis videtur hoc mandasse suo cõmissario. argu. in. d. l. a diuo pio. ⁊ probatur hoc in fi. vbi potest presbyter iste in se assumere onus probã di istum impetrantẽ non esse idoneũ ⁊ dz audiri. ⁊ sic illud di ctum Compo. in. c. capitulum. non videtur generaliter proce dere. nam ad hoc habet iurisdictionem mistam vt ibi expe diat assumat cognitionem. quod satis videt expedire vbi qs pro suo preiudicio se opponit. argu. opti. in. d. c. ex parte. ĩ. de offic. deleg.

guită ꝛ de ea pronuntiată etiā si sit notoria non oȝ illam admittere nec ꝙ supersedere qḋ ēt voluit .d. abb. in.d.c. decetero .ḋ re iud. ꝛ de qb⁹ exceptionib⁹ possit executor cognoscere vltra ea q̄ dicit Inn.in.d.c.de cetero. ꝛ l .c.ad dissoluēdū. ḋ despō. ipu. vide Bar.in l.pe.in fi.ff.de confes.dicas tñ ꝙ executor exequēs sententiā latam in cā criali a iudice incompetente si hoc est notoriū punif vt p Bald.in.l.in criali .C. de iuris. om . iud.dicas tñ ꝙ executor non tenetur seruare ordinē iuris fm Inn. in.§.ex rōe.de appe. ꝛ in.c.petitionē.de accu.ꝛ bř p Bal.in.l.j. in pe. col.C. de iuris et fac.igno.ꝛ per do. Car.in cle.j.in.§. pe.de fo.cōpetē.ꝛ no. Bal.i.l.fi.cīj. q.C.de 3bē.emp. ꝛ bř per Are.in.c. statutum. lib. vi.

Sebasti. Sapia.

a ℭ Ubi executor. Uide Feli.i.c.cū ꝗ. col.xiij. versi. non obstāte collatiōe.ḋ. de rescrip.

b ℭ Merito subditur.istaȝ cōtinuationeȝ reprebēdit Pet.b: qꝛ nimie restringit istuȝ ti. vbi tractaf pncipaliter ḋ iuramēto prestito super actu vel 3ctu.vid hic p eū.Item qꝛ continuatio est in gñe ȝ oȝ fieri ad proxima.l.ij.ff.de sta.bo.ergo oȝ fieri ad ti.de presumptiōibus.Bal.ḃ dicit viso de presumptionib⁹. sed qꝛ iuramentū pſumif verū iō videndū est de iureiur. posset sic summari iudicio meo.vi so de specieb⁹ pbationis vt de testie instris ꝛ presumptiōibus sed qꝛ iuramentuȝ est spēs pbationis: qꝛ ex delatione ti⁹ fert sola vt.l.non erit.§. dato.ff.eo. c.fi.j.e.cū fi.iō sequtur de iureiu. vel

offi.delega.ꝛ.c.sup eo.eo.ti.l.ij.§.si quis a principe.ff.ne quid in loco pub. ℭ Sed dubiū est quid si qs sic opponat nō ex pindicio priuato sed publico vt qꝛ comparet tertius ꝛ dicit illū non esse idoneum nūqd debeat audiri. Et hoc casu forte posset procedere dictū Compost. vt executor non teneaf eum audire cū sit executor extraiudicialis ȝ agat postmodū ille per viam denuntiationis vel accusatiōis sicut nec cōmittēs ordinario tenebaf admittere vt no. Inno.in.c.ad dissoluendum.de despō.impub.sed de mero iure 3trariū puto verum licet enim fatear ordinariū posse non tamen ei⁹ delegatū:quia in dubio debemus credere ordinariū noluisse qḋ indigno fieret prouisio.arg. in.l.si procurator.ff.de cōdi.indebi.ꝛ maxime qñ expressit illam clausulaȝ si est idoneus. Item sicut in confirmatione admittitur excipiens contra electum pro interesse publico iuxta tamē no.in.c.super his.de accu.ita in puisionis actu cum prouisio habet vim electionis ꝛ confirmationis . iuxta no.in.c.cū olim.de cau.pos.ꝛ proprie.ꝛ presumendum est ꝙ superior voluerit poti⁹ a principio occurrere ꝙ post causam vulneratā remediū querere iuxta consiliū.l.fi.C.in quib.cau.in integ.resti.

14 nō est neces. ℭ †Et his infero incidēter ad duas questiones. Prima est an corā executore sit fienda litis constatio. vidisti.ḋ.varias opi.satis credo ꝙ vbi executor⁹ processit cū 3tradictoribus sit fienda litis contestatio:quia talis cōtradictio hȝ vim cuiusdā petitionis:vt no.in.c.sup eo.de elec. hoc dico saluo eo qḋ hodie habef in cle.dispēdiosam.de iudi.secus vbi processit sine 3tradictore.ꝛ

15 hoc satis sensit Io.an.in.d.c.accepimus. ℭ †Secunda questio an ꝛ qñ sit appellandū ꝛ an necesse sit appellare a processu executoꝝ ad beneficia. Et in hoc concludo cū Inno.ꝛ doct.hic.qḋ aut processit sine cause cognitione : ꝛ tunc si non fuit appellatum infra decendium poterit nihilominus obījci post:qꝛ actus extraiudiciales non transeūt in rem iudica. posset tamen quis infra decendiū appellare si sentiret se grauatū: vt in.c.cōcertationi.de app.li.vi.ad idem.c.constitutus.ij.eo.titu. Si aūt processit cum cause cognitiōe:puta inquirendo de meritis persone ꝛ aliīs in rescriptis contentis:tunc necesse est vt hi qbus infertur preiudiciū appellent infra decendium:vlterius autē non sunt audiendi.de electio.cum dilecti.ꝛ.c.fi.de elec.lib.vi.quod potest intelligi ȝ Ioā.and.siue fuerint absentes siue presentes etiam non vocati ex quo cuȝ primo sciuerunt factam prouisionem infra decendium non appellauerunt.ff.que sen.sine ap.resti.l.i.§.item cum ex edicto.quod intelligo nisi a principio fuissent specialiter vocandi: nam tunc processus esset nullus.ij.q.ix.caueant. ꝛ dixi.ḋ.post Io.and.in addi.Spec.Si vero vocati fuissent vt contumaces:tunc non audirentur appellantes.ij.q.vi.§.sunt quodā.ꝛ.xxiij.q.iij.de illicito. ℭ An autē per viam denuntiationis vel accusationis audiri possit quis tunc comparens vide per Fed.consi.xxij.ꝛ.xxvij.ꝛ qḋ dico in.c.cuȝ olim.de cau.pos.ꝛ proprieta. Unū tamē quo ad predicta no.ꝙ vbi conditio est notoria ordo non est seruandus fm Inno.pro quo alleg.c.quoniā. de fil.pſby.ꝛ.c.ad nostram.de iureiur.ꝛ.l.j.C.qui ꝛ aduer.quos.iuncta glo.dicit tamen Inn.quod hoc ipsum debet exprimere vel in relatione vel in interlocutoria vt si verū est non sit ei vlterius contradicēdi facultas nisi appelletur.ij.q.vi.biduū. hoc vltimū puto cautum sed non necessarium p ea que no idem Inno.in.c.tua.in fi.de coha.cle.ꝛ

16 mulie.pro hoc.c.ij.xxiij.disti. ℭ †Uenio nūc ad vltimum articulum.s.an teneat collatio si clausula apposita in rescripto non verificatur. Inn.hic concludit ꝙ aut erat clausula sapiens monitionē ꝛ instructioneȝ vt illa si est idone⁹: ꝛ ȝ collatio licet in veritate non sit idoneus:quia cū illa clausula intelligatur ipso iure si exprimetur non dat nouam formaȝ mandato. ad hoc.c.significasti.ꝛ ꝙ ibi no.de elec.ꝛ.l.iij.ff.de lega.i.vide in simili not. dictum Inno.in.c.prudentiam.de offi.deleg.vbi

dicit ꝙ si exprimatur clausula concernens instructionem circa merita cause que alias intelligebatur non dat nouam formā mādati. Hinc dicit qḋ si executor pro executione mandati excōmunicaret cōtradictores ȝ excōicatio qꝛ iurisdictionem habet. Si vero clausula sapiebat conditionē:tūc nisi prius verificetur collatio nō tenet:quia cum daret nouam formam mādati non ȝ cōmissario egredi formaȝ rescripti qḋ si fecerit actus est ipso iure nullus neqȝ ȝ excōmunicatio ab eo lata.d.c. cum dilecta.de rescri.ꝛ.c.venerabili.de offic.dele.

17 ℭ †Nō enim habet potestatem anteꝙ purificef conditio:vt.l.cedere diem.ff.de ver.sig. Primū tamen dictum videf Innoc.hic limitare nisi collatio fiat scienter indigno. Et no. hoc dictū sing. sentit enim qḋ collatio facta scienter indigno per executorē est ipso iure nulla:qḋ clarius tenet idem Inn.loquēs expresse in cōmissario pape in.c.inter dilectos.de exces.pla.ibi tamen loquif de collatione facta scienter notorie indigno.hic autem nullam mentionē fecit de qualitate notorietatis. In contrarium facit dictum Compo.recitatū et non impugnatū per Ioā.an.in.c.capitulū.de rescrip.in pe.col.prope fi.vbi dicit ꝙ collatio facta criminoso non est ipso iure nulla sed annullanda alle.ho.tex.l.d.c.inter dilectos. Ego in hoc essem in opi.sing.distinguerem enim sic.ꝙ aut collatio fit incapaci:puta laico femine Isanti vel similr iuxta no.per Inno.in.c.cū nostris.de conces.pben.ꝛ nō tenet collatio quia papa per verba generalia non intendebat secum dispensare cum ignoraret defectū.l.barbarius.ff.de offi.preto.ꝛ qḋ no.in.c. ij.de schisma. Aut fit capaci ȝ alias indigno qꝛ minori iuxta etatem requisitam a canonibus vel alias indigno ea indignitate q̄ reddit ipsam collationē ipso iure nullā.iuxta ea que habenf ꝛ not. in.c.cū in cunctis .de elect.in fi.iuncto.c.ꝗ̄ꝙ.in fi. eo.ti.lib.vi.ꝛ tunc ȝ collatio ordinariȷ vel ipsius cōmissariȷ fit ipso iure nulla vt dictis iurib⁹ iuncto.c.si cōpromissarius.eo.tit.li.vi.sec⁹ puto per collationem factam per cōmissarium pape quia iura inducentia nullitatē sunt penalia ꝛ loquuntur in ordinariȷs.ꝛ ideo non debēt extēdi ad papam vel ad suū cōmissarium.l.pnceps.ff.de leg. ꝛ in.c.innotuit.de elec.hoc enim nullo iure cauef ꝛ pene nō debēt extēdi ad casus non expressos.de pe.dist.i.pene.no.gl.in.c.fi.de iorepa.pro hoc gl. no.in clem.fi.de beneficio.de preben.in verbo epi. que dicit ꝙ ȝ executor differat cōferre beneficiuȝ vacans infra sex menses non per hoc perdit potestatem conferendi.nam.c.ij.de conces.preben.loquitur in ordinario. Idē ergo dicendū in proposito ꝙ contulit indigno.fateor tñ ꝙ propter indignitatē ille poterit priuari seu collatio cassari vide ad hoc.d.c.inter dilectos.que no. Nec ob.si dicatur qḋ papa mādauit conferri si est idoneus qꝛ vt.ḋ.dixi illa clausula sapit monitionem ꝛ nō conditionem.

ℭ De iureiurando. Rubrica.

1 ℭ Quid sit iuramentum sacramentum ꝛ iusiurandum.

2 Super quo est iurandum.

ℭ Quia in defectū probationū recurritur ad iuramentū.j.eo.c.fi.ḋ.de pcur.ex insinuatione.ideo post tractatum de probationib⁹ tam in specie ꝙ

b in genere merito subditur[b] hec rub. Est cū iura-

c mentum[c] maximum litium expediendarū remedium.l.j.ff.eo.ꝛ alibi dicif ꝙ omnis controuersie finis est iuramentū.j.eo.ꝛ si christus.vide ad materiā glo.xxij.q.j.in sum.q̄ ponit qd sit iuramentum:quid iurare:q̄ fuit causa institutionis iura-

d menti.item formā iurādi ꝛ penam periuriȷ[d] prosequamur hic primum ne edificemus sine fundamēto.nam ignorantis principiȷs opȝ ignorare ea que sequunf.i.q.j.cū paulus glo.pcal.dicit ꝙ iurare est aliquid deo teste dicere.iuramentum est vox ipsius iurātis vel actus ipse vel ipsum qḋ iuraf. Host.in sum.eo.ti.§.j.dicit ꝙ est assertio vel

sic viso de pbatione ordinaria:vidēdū est de pbatiōe subsidiaria.ȝ vbi deficit pbatio ordinaria recurrim⁹ ad iuramētū vt ē gl.i.c.finō.de sen.exc.insti.de actio. §.alie.cū si.ergo ꝛ ista est rō q̄re pōit post pcedentes titulos qꝛ est remediū extraordinariū.pondera ēt qꝛ iuramētū ḋi pbatio legitima vt.c. sicut.de pba.ergo debuit incipere a iuramētor nō a psumptiōib⁹:qꝛ psumptio pprie nō est pbatio.vt gl.ꝛ Bar.i.l.j.C.de fi. instru.ꝛ iur.baste fis.li.x.dic ꝙ ex q̄ iuramētū est probatio subsidiaria: ideo postpōitur. And.barba.

c ℭ Casus virtutꝫ sit act⁹ iuramēti. vide beatū tho.in ij.ij.q. lxxxix. arti. iij.p Ang.de are.ꝛ do. Ias.de may. in.§.itē si quis.in sti.de actio.

Sebasti. Sapia.

c ℭ Iuramētū . vide gl.in.c.sup hec. ḋ.de renun.q̄ vult ꝙ hoc ēt pcedit ī iuramento pstito nō in figura iudiciȷ.ꝛ eā ad hoc no. ibi do.Ant.ꝛ Io. de imo.vide bart. ꝛ alios in.l.aurū postea.in prin.ff. de iorem.

d ℭ Et an piuriū semp sit pcm̄ mortale.vide beatum Tho.ij.ij.q. xcviij. ar.ij.ꝛ.iij.ꝛ i ea.q. ar.j.ponit late an periuriū possit cōmitti sine falsitate.

Ad nostram — 142 131
[illegible]stram — 143
[illegible] sa[illegible]itatus — 139
Cum quidam — 136
Cum contingat — 155
Clericus — 1[illegible]
Ex rescripto — 134
Et si christus — 153
Ex literis — 169
Intellecto — 164
Iuramentum — 166
Mulieri — 164
Nimis — 162
Querellam — 135
Quanto — 140
Quintavalis — 145
Quem admodū — 151
Si vero — 132
Sicut ex literis — 137
Sicut nostris — 1[illegible]
Veniens ex — 142
Veniens — 138

a ¶ Firmata. pōderandū dicit sacre rei: qꝛ Jacobus in sua canonica di
cit nolite iurare nec per celū nec ꝑ terrā ⁊ dicit qualiter prestat iuramē
tum sine attestatione rei sacre. Jtē in veteri testō prestabat iuramentū
viuit anima mea. ⁊ sic sine attestatione rei sacre. And. bar.

b ¶ Religione. Jtē pondera qꝛ apud liuiū de scdo bello punico in pri.
scribit tactis scri
pturis iuran. ecce
qualiter sine vera
religione ꝓstat iu
ramētum. facit. c.
cum mouet. te. xxij.
q. i. sꝫ qd si reperit
qd titius iurauit
an ꝓsumat tactis
scripturis ad san
cta dei euangelia
Joā. de imo. cōs.
lxxxvi. cōcludit ꝙ
sic. ⁊ idē dixit si no
tarius inuenit ⁊c.
And. bar.
Antonius Fran.
¶ Sup qua ma
teria sit prestādus
iuramentum ⁊ de
forma sm quam
debeat iurare di
cas non referre su
per qua materia
iuret dūmodo iu
ret. id dicit Bar.
i. l. qui per salutē.
ff. de iureiu. ⁊ bal.
in aut. sacramēta
puberum. C. si ad
uer. vē. ꝙ valet iu
ramentum presti
tum per euange
lia corporaliter ta
mē tactis quibus
cumqꝫ scripturis:
nec etiā ipsis euā
gelijs: vt in autē. vt
omnes obe. iudi.
proui. in. §. i. ⁊ ha
betur per Jo. an.
i. c. vt circa. de ele.
lib. vi. in nouel. et
per Specu. in tit.
de iura. dela. in. §.
i. ⁊ vide Bald. in
c. ij. in tit. quid sit
inue. ⁊ i. c. item sa
cramenta. de pace
iura. fir. in vsi. feu.
⁊ vid Cy. ⁊ Bal.
in. l. testium. in. i. q.
⁊ in. l. iurisiurādi.

negatio de aliquo honesto licito ⁊ possibili sacre
a rei attestatiōe firmata^a Cy. in aut. sacramēta pu
berum. C. si aduer. ven. dicit qd est affirmatio vel
b negatio verbis expressa cū vera religione^b tamē
postea nō ꝓsistit in eo qd dixi de expssione verbo
rum cōcludēs ꝙ expressio verbalis nō est de sub
stantia iuramenti. nā non reperit sm eum cōtra
ctus aliquis ad cuius esse verba requirant nisi cō
tractus stipulationis. l. i. ff. de ver. ob. qlibet diffi
1 nitio predictarū pōt tolerari. ¶ † Jtē scias qd
iuramentū sacramentū ⁊ iusiurandū sunt synony
ma. i. idē significātia quo ad materiā nostrā. De
pmo ⁊ tertio pꝫ hic in rubro ⁊ nigro. nā in rubro
ponit de iureiu. ⁊ in nigro tractat de iuramento.
pꝫ ēt in. l. iusiurādū. ff. co. De scdo pꝫ in. d. aut. sa
cra. Qñqꝫ tñ aliter accipit sacrm: vt. i. d. de sacr. vn
ite. p glo. c. veniēs. de trans. ⁊. i. q. i. multi. Quare
aūt appellat iusiurādū. dicūt qdā vt no. i. d. aut.
sacra. ꝙ ius ponit pro expssione verborū qd non
plꝫ ibi Pet. ⁊ Cy. ⁊ dicūt ꝙ ponit qꝛ multa sunt
necessaria vt iuridice iuret quasi sit sensus de iu
c reiurando^c. i. de iurando iure. i. iuramēto iure fa
cto. ⁊ dicit Hosti. in. d. §. i. ꝙ melius diceretur de
facto iurato vel de iure iurato. Si aūt queris de
etymologia nois dic ꝙ dr sacramentū quasi per
sacra astringimentū. Juramētū vero dr qñ iuris
2 astringimētū. ¶ † Sup quo aūt sit iurādū. i. su
per qua maēia vt sup euangelia an sup reliquijs
vt sup corpore christi. vide glo. no. semp mēti te
nedā in cle. i. de here. in ver. tacta. ⁊ dic ꝙ ad sub
stantiā iuramēti nō reqrit tactus vt pꝫ ex diffini
tione ⁊ probat in. c. ⁊ si christus. j. eo. sꝫ qꝛ fortius
stringit iuramentū corporale: igit iura cōiter exi
gunt corporale iuramentū. ij. q. ix. hortamur de
elec. vt circa. lib. vi. ⁊. d. cle. i. cū multis si. Hic di
cit Ang. no. in. c. mouet. xxij. q. i. quāto id p qd iu
ratur magis sanctū est tanto magis est penale p
iurium. ⁊ no. Jo. in. d. c. ⁊ si christus. ⁊ hoc qꝛ vr
magis ꝯtemnere in trāsgressione. Hinc est quod
quandoqꝫ iurat per deū omnipotentē ⁊ quatuor
sancta euangelia: vt in. c. quoties cordis. i. q. vij.
Quandoqꝫ super altari. Quādoqꝫ super sanctō
rum reliquijs. vt in. c. habem⁹. xxij. q. i. Jtē scias
ꝙ vbi dispositio pro solēnitate actus requirit iu
ramentū corporale seu cū tactura non est iuri sa
d tisfactū ex solo verbali iuramēto:^d vt dicit gl. no.
in. c. vt circa. ꝓalle. De fide aūt qualiter multipli
citer sumat. vide ho. glo. in. d. c. mouet. Et qñ ma
gis astringat iuramentū ꝙ fidei interpositio. di
co plene in. d. c. ad aures. qd met. cau. vide archi.
in. c. j. de sepul. lib. vj.

post glo. C. de testi. ⁊ vide glo. ⁊ do. Car. in cle. i. in. §. porro. de here. vbi
etiam ponit de iuramento prestando tam a parte ꝙ a testibus: ⁊ etiam
ab imperatore iurante fidelitatem pape. ⁊ ibi etiam dicit post gloss. qd
non sufficit presentia scripture nisi ille tangatur ad hoc vt iuramentum
valeat. ⁊ vide plē per Alex. post Pau. de ca. in. l. ij. in. §. iuraui. ff. de iu
reiuran. vbi etiam dicit ꝙ iurans simpliciter intelligitur iurare per euā
gelia vel secundum Bar. in. d. l. qui per salutem. intelligitur iurare per
deum. ⁊ adde ꝙ iuramentum non prestatur sine verbis ab eo qui loqui
potest. secus autem si prestetur a muto quia sufficit iurari per signa. vt
per Alex. in. l. i. in prin. ⁊ in. §. i. ff. de verb. obl. ⁊ in. l. qui iurasse. in prin.
post doc. omnes ibi. ff. de iureiur. ⁊ per Pau. de ca. ⁊ ro. in. l. ij. ff. de iu
reiur. ⁊ per do. Anto. in. c. cum apud. de spon. de multiplici autem for
ma iuramenti prestandi per iudeū habetur per Bar. in. l. iusiurandum.
in. §. ait ptor. in si. ff. de iureiur. ⁊ vide ꝙ habētur in. c. monet. xxij. q. i. hic
alleg. ⁊ in. c. q studet. i. q. i. ⁊ vide Spec. in ti. de iura. cal. in. §. restat. ver.
pe. ⁊ adde qd iuramentum iudei per euangelia vel per iesum christum
nō valet sm Bar. in. l. ait pretor. in. §. iurari. ⁊ ibi per Alex. de iureiur.
⁊ in. l. spadonē. in. §. iā aūt. ff. de excu. tut. nec etiā valet si iuret per virgi
nem cogitur tñ seruare tale iuramētū nec peccat christianus qui taliter
illud recipit a iudeo sm Bar. ⁊ Alex. in. l. cōstitutionē ffor. in prin. ⁊ ha
betur per Ang. in aut. iusiurandū qd prestat ab his. in. §. i. ⁊ adde etiā
ꝙ iuramentū testis scriptū in actis presumit tactis scripturis ⁊ solem

niter qñ fuit prestitū parte presente et iudice deferente vt per Jo. an. in
addi. spec. in ti. de teste. in. §. sequit. ver. ⁊ no. ⁊ per do. Anto. in. c. frater
nitatis. de testi. ⁊ per do. Abb. in. c. tuis. eo. ti. ⁊ per Bal. in. l. iurisiurā
di. C. de testi. ⁊ in. c. i. ⁊ in. §. i. quid sit inuesti. in vsi. feu. ⁊ per Alexā. in. l.
nā ⁊ postea. in. §. i. ⁊ in. l. idē iulianus. ff. de iureiur. ⁊ adde ꝙ iuramentū
prestitum per illa
verba deus sit mi
hi testis vꝫ ⁊ obli
gat per tex. l. aut.
quib. mo. natura.
effi. le. in. §. qñ. et
per Alexas. post
Ro. in. l. ij. in. §.
dato. in fine de iu
reiur. ⁊ adde ꝙ iu
ramētū epi sic per
solā propositionē
libri euāgelici abs
ꝙ tactu scripturā
rum. c. si. de iura.
cal. c. non flagita
tur. xi. q. i. ⁊ ple. p
Spe. i tit. de iura.
cal. i. §. pe. ⁊ p car.
in cle. i. i. §. porro.
precalle. ⁊ sub qua
forma iuret Ab
bas. vide in ca. ne
dei. ō si. ⁊ sub qua
forma iuret Ab
bas. vide in. c. nui
lus. hoc eo. tit. ⁊ p
Car. in cle. qꝛ con
tingit. in. i. col. de
reli. do. ⁊ sub qua
forma iurent cleri
ci non beneficiati
vide in. c. cū in ec
clesijs. de maio. ⁊
obe. ⁊ de forma iu
ramenti prestādi
per tutorem ⁊ cu
ratorem vide glo.
⁊ Car. in cle. qꝛ cō
tigit. in. §. ille. ⁊ p
Spe. i ti. de tuto.
in. §. i.
¶ De iureiur. tu
pōdera quia ideo
dicit de iureiurā.
quia adhuc nō est
prestitum vnde lo
quitur de iuramē
to adhuc nō pro
ducto i esse ⁊ sic lo
quitur in genere ⁊
bene quia ois no
stra cognitio inci

1 ¶ Ex iuramento super vsuris soluēdis presti
to obligatio saltem secundaria acquiritur parti
suscipienti.
2 Ex puro iuramēto oritur parti suscipienti obli
gatio saltem naturalis.
3 Juramentū cōtinens turpitudinē ex parte susci
pientis tantum est obligatorium.
4 Si ille in cuius fauorem iuratur obligationē re
mittit non indiget iurans alia absolutione.
5 Judex ex offō suo pōt occurrere peccato futuro.
6 Que remedia competant qñ quis iurauit simpli
citer soluere vsuras.
7 Ad remedium ꝙ creditores cōpellant remitte
re iuramentum sit subsidiarium.
8 Que remedia cōperant iuranti soluere vsuras et
nullam questionem mouere.
9 Que remedia competant quando vsure sunt so
lute: ⁊ qui iurauit non repetere ⁊ nullam questio
nem mouere.
10 Nunqd in absolutione a iuramēto sit citāda ps.
11 Filij legitimati succedūt vna cū legitimis ex alia
vxore postea natis; ⁊ sic nota ꝙ legitimatio nō vi
tiatur per superuenientiam filiorum.
12 Vbi iuramentum validat contractū sublato iu
ramento non propterea rescinditur contractus.
13 An absolutio teneat parte non citata.
14 Quid veniat appellatiōe districtiōis ecclastice.

Ex administratio

nis. Creditores cōpellunt relaxa
re iuramētū de vsuris sibi soluē
dis. h. d. quo ad lr̄am sꝫ quo ad
intellectū gñalis sic. Aligi pōt nō
relaxationē iuramēti cuius implementū turpitu
dinē cōtinet ex parte suscipientis. ⁊ est casus not.
¶ Casus lr̄alis. Per verba tex. lucide apparet
1 ideo p Ber. alr̄ nō exprimit. ¶ † No. i. qd ex iu
ramēto prestito super vsuris soluēdis obligatio
saltem secūdaria acquirit parti suscipiēti. cuius
contrariū tenuit do. Ant. in. c. debitores. j. eo. sed
cōtra eum iudicio meo est casus hic. nam si nulla
obligatio acquireret parti nō cōpelleret ad rela c
c xationē iuramenti:^c nā relaxatio ꝓsupponit vin
culum. j. de desponsa. impube. ad dissoluendū. et
l. decem. ff. de verb. obli. nec esset iste iurans tutus
ex relaxatione solius partis cū nemo dare possit
qd non habet. i. q. vij. daibertum. ⁊. c. quod autē.
2 de iurepatronatus. ¶ † No. ij. ex hoc ⁊ ex tex. qd
ex puro iuramēto oritur parti suscipienti obliga
f tio^f saltem naturalis. nos enim hic ponderat pa
ctum precedens ⁊ presupposito quod precessisset

pit in genere postea venit ad indiuidua. l. j. ff. si cert. pet. l. j. ff. de iust. ⁊ iu.
Philosophus in. i. ethi. And. barba.

d ¶ Verbali iuramēto. Pondera quia. §. sed neqꝫ. plene loquitur de au
toritate Jacobi in sua canonica dum dicit nolite iurare ⁊c. ⁊ sic loquit
de iuramento verbali ⁊ non corporali tamē realiter ⁊ formaliter requi
rit verba vt ibi decidit text. cum autem debet deferri muto potest dici
vt dicit glos. in. l. cum notissimi. C. de prescriptio. xxx. ann. ꝙ requirūtur
verba in matrimonio contrahendo in valentibus loqui. ita dicamus.
in iuramento. And. barba.

e ¶ Ad relaxationem iuramēti. Pondera si dici possit qd de facto fiat
ista relaxatio ex eo qꝛ istud iuramētum erat nullū quia prestitū contra
ius diuinum ius naturale ius canonicum. quia iurauit soluere vsuras
⁊ ideo Bal. hic dicit ꝙ si iurasset soluere vsuras expresse non valuisset
iuramentū. Jdeo dico quod emanauit de facto ista relaxatio. faciat si
mile de. c. graui. de offi. ordi. vbi per te ipsum relaxes. Si opponitur de
c. delatores. j. eod. dic ꝙ non fuit expressum de vsuris soluendis nec est
absurdū quod ponantur verba de facto vt patet in. c. accedens. cum si
milibus vt lit. non contest. vide. c. quintauallis. vbi verbū reuoces itel
ligitur de facto. And. barba.

f ¶ Obligatio. pondera. c. sequens vbi dicit distringi vinculo iuramen
ti qꝛ probat qd officio iudicis compellitur ⁊ non actione ad obseruan
tiam iuramenti. And. barba.

nullam

nullam obligationē induxisset.j.eo.debitores.solū ergo iu-
ramentum fuit hic obligatorium.quod videtur cōtra Bar.
in.l.si quis pro eo.ff.de fideiusso.vbi dicit quod ex iuramen
to extraiudiciali nulla obligatio etiam naturalis parti ac-
quiritur per illū tex.sed lz forte procedere possit de iure ciui
li secus de iure canonico.argu.opti.hic.& quia iurans parti
intendit illi promittere licet ad confirmationem adducat re-
ligionem iuramenti.& de hoc aliquid dicetur.j.eo.cuz contin
3 gat.habet enim iuramentū pactū inclusum. ¶ †Not.ij.
quod iuramentū continens turpitudinem & peccatuz ex par
te suscipientis est obligatoriū.satis enim est ꝙ ex parte pre-
stantis turpitudinem non continet alias non valeret vt in.c.
si vero.j.eo.xxij.q.iiij.per totū.Ex quo infero qꝺ promittēs
soluere vsuras non peccat.concor.j.eo.debitores.sed tu hoc
limita & restringe prout no.Inn.in.c.sup eo.j.de vsu. ¶ No.
iij.iudicem ecclesiasticū habere iurisdictionem in laicos ra-
tione iuramenti non solum quando agitur ad obseruantiam
ipsius ia.c.si.de fo.compe.lib.vj.& in.c.nouit.de iud.sed etiā
vt cōpellat suscipientes ad relaxationem quod turpiter re-
4 ceperunt. ¶ †Not.vlti.quod licet iuramentū [a] principaliter
obliget deo.j.eo.debitores.tamen si ille in cuius fauorem iu
ratur obligationem remittit non indiget iurans alia absolu
tione:qꝛ deus videtur etiam remittere cū ad vtilitatem alte
rius iuramentū receperit.ad idem de spon.c.ij.secus si prin-
cipaliter iuraretur contemplatione dei.nā tunc etiam papa
non remittit sine causa vt dicetur.j.eo.quanto.Et videt̄ mi-
rabile ꝙ deus recipiat iuramentū in fauorem facinorosi ho
minis:cū Psal.dicit.Odisti oēs qui operantur iniquitatē.
& lex ciuilis dicat ꝙ nemo ex improbitate sua debet actionez
consequi.l.itaqꝫ fullo.ff.de fur.Solu.potest dici quod deus
non considerat vtilitatez suscipientis sed religionē & promis
sionem iurantis.ex quo enim assumpsit religionem iuramen
ti ad implementū promissionis quam potest sine suo pecca-
to exequi debet ob dei reuerentiā exequi.sed si suscipiens re-
mittit iuramentū etiam deus remittit.quia per iuramentū
5 non intendebat placere deo:sed satisfacere proximo. ¶ †Ue
nio ad glo.oppo.contra tex.videtur enim ꝙ creditores non
debeant compelli ad relaxationez iuramenti cum obligatio
quesita eis sit de iure naturali que per principem tolli nō dꝫ
in cle.pastor.de re iudi.per Innoc.in.c.que in ecclesiarum.de
consti.Glo.j.metu contrarꝫ vt arbitror dicit ꝙ hoc facit ec-
clesia ratione peccati quia sine eorū peccato non potest iura-
mentum adimpleri.Ex hac solutione no.qꝺ iudex ex officio
suo potest occurrere peccato futuro et impedire ne fiat.facit
quod legi.& no.in.c.ex litteris.& in.c.ij.de spon.Itē potest cō
pellere laicū ad restituēdam rem quam sine suo peccato reti
nere non potest. ¶ Glo.subsequenter querit quid si debitor
soluisset vsuras & iurasset non repetere respōdet dando duo
remedia.Primū vt debitor denunciet hoc ecclesie quia ille
stat in peccato et sic indirecte compellitur restituere vsuras
officio iudicis.Secūdum vt petat absolutionem seu relaxa-
tionem huiusmodi iuramenti et postea poterit repetere nec
violat iuramentum petendo relaxationē iuramenti licet per
relaxationē perueniat postmodū ad repetitionē.et hoc ideo
quia cū hoc iuramentū sit odiosum non debet extendi sed in
propriis terminis obseruari argu.ho.in ca.ad audientiam.
quod met.cau.facit quod not.Innocen.in.c.super hoc.de re
nun.Ponit tertium remedium in casu quo vsure non essent
solute vt compellatur desistere creditor officio iudicis ad ex-
actionem illarum.ca.per tuas.j.de vsur. ¶ Sed vt plenius
quam alibi habeas hanc materiam hic vtilem et quotidia-
nam simul collectam distinguo principaliter in duo mēbra
et in quolibet ponā duos casus contingentes.Aut enim vsu
re nondum sunt solute aut sic.Primo casu aut iurauit quis
simpliciter soluere vsuras:aut iurauit soluere & nullam que-
stionem & querimoniā mouere nec iudici denunciare.In se-
cundo casu qñ vsure sunt solute:aut iurauit debitor simplici
ter non repetere aut iurauit non repetere & nullam questionē
6 seu querimoniam facere nec iudici denūtiare. ¶ †Uenio ad
primum casum primi membri.s.qñ simpliciter iurauit sol-
uere in quo dico multa remedia competere iuranti.Primū
facile est.s.vt soluat & sic adimpleat iuramentum & postea re-
petat vt.j.eo.debitores.Secundū remediū vt petat credito-
rem compelli ad relaxationē iuramenti vt hic.sed hoc reme-
dium dico competere si non instat terminus solutionis fien-
de.nam si non posset fieri hec compulsio quominus interim
incideret in periurium non debet iste audiri:sed dꝫ prius sol
uere ad hoc rō.c.debitores.j.eo.& hoc ibi aperte sentiūt Io.
and.& Uin.idē cōfirmat Io.an.in addi.Spec.eo.ti.super
Rub.in vlt.q.Idē dico ꝙ vbi lapsus esset terminus solutio
nis fiende & sic incidisset in periuriū:non enim dꝫ audiri vo-
lens attentare remediū huius.c.qꝛ sic staret interim in pecca
to periurij:& peccata tāto sunt grauiora quāto diutius infe-
licem animā detinent alligatā in.c.si.de consue.& hoc aperte
sentit Fede.consi.cclxxix.Tertiū remediū est vt debitor pe-
tat absolutionem ab episcopo nam epūs potest absoluere a iu
ramento turpiter suscepto:vt no.Inno.eleganter in.d.c.de-
bitores.prealleg.& in.c.ad aures.quod met.cau.facit.c.j.& qꝺ
ibi not.de voto.vbi dispensat ex causa super voto.quod est
de iure diuino sicut iuramentum:vt.c.licet.& c.magne.de vo
7 to.quod tene menti. ¶ †Sed dubium est nūquid pretermis
so remedio huius.c.posset attentari hoc remedium absolu-
tionis petende.an vero sit istud subsidiarium remediū.In-
no.in.c.debitores.videtur velle ꝙ prius sint creditores cō-
pellendi iuxta formā huius.c.& si sic non pñt induci tunc epi
scopus iste absoluet nam epūs ex causa absoluit a iuramentis
etiam licitis.vt in.c.nos sanctorum.& c.iuratos.xv.q.vj.& re
fert hic domi.Anton.sic vidisse alias consultū:sed ipse dicit
lz hoc sit vrbanius.argu.in.l.quidā iberus.ff.de ser.vrb.pre
di.non tñ necessariū est:quia ista sunt duo remedia eque prī
cipalia.j.eo.c.si vero.& ibi qꝺ me.cau.Abb.in.c.ad aures.Sz
reperio Io.an.in.d.addi.sensisse oppositum sequendo dictū
Inno.prealleg.sed mihi plus placet dictum do.Anto.nam
si episcopus absoluit principaliter quando iuramentum est
metu prestitum nec est necesse recurrere prius ad iuramenta
suscipientis:vt.d.c.si vero.& no.Inno.in.d.c.ad aures.ergo
fortius in casu nostro nam ex his que fiunt per metū obliga-
tio etiam primaria acquiritur parti vt no.plene in.c.abbas.
prealleg.& nihilominus epūs principaliter absoluit constito
de iusto metu.ergo fortius poterit in casu nr̄o in quo ex pro
missione nihil acquiritur parti.vt.d.c.debitores.& iuramen
tum principaliter dirigitur in deū vt ibi patet.ergo cōgruē-
tius adhuc videtur ꝙ epūs qui est dei vicarius in sua dioce si
absoluat vt in.c.mulier.xxxiij.q.vj.Item vbicumqꝫ reperiā
tur a iure duo remedia prodita videtur eque principaliter
competere nec vnum est subsidiariuz ad reliquum:vt.l.quo-
ties.ff.de actio.& obli.Nec obst.si dicatur ꝙ.c.si vero.loqui-
tur in papa qꝛ in hoc recitat factuz.nam cū episcopus possit
absoluere vt.s.dixi.ergo procedit etiam in episcopo.An au-
tem in absolutionis actu debeat episcopus vocare partē ad
uersam dicam.j.Item intelligo ꝙ hoc remedium competat
intelligendo vt.s.dixi in precedenti remedio quando scilicet
anteqꝫ terminus solutionis fiēde immineat actus absolutio
nis posset expediri per supradictam rationē predictū reme
dium absolutionis aperte sensit glo.in.d.c.debitores.in ver.
cogendi.Quartum remedium satis notabile si veritate ful-
citur est vt debitor conuentus ratione iuramenti excipiat qꝺ
non debet cogi ad obseruantiam iuramēti cum ipse creditor
teneatur propter suam turpitudinem illud relaxare.& sic il-
lud sibi relaxari petit.& ꝙ hoc fieri possit videtur velle Fed.
consi.cclxiij.alleg.not.per glo.in.c.pastoralis.de causa poss.
& pro.in glo.penul.& facit quia per viam exceptionis potest
peti restitutio in integ.l.nam & postea.§.si minor.ff.de iureiu
ran.& hanc sententiam sequitur hic do.Anto.sed contra hāc
opin.adduco ea que in precedentibus membris dixi.et dixit
Fede.consi.cclxxix.vbi in fi.dicit ꝙ petens absolui a iuramē
to debet preuenire terminum solutionis faciende.non enim
debet audiri post terminum cum inciderit in periuriuz quia
frustra auxilium legis inuocat &c.de vsu.quia frustra.facit
quod not.Ioan.and.j.eod.debitores.vbi vult quod instan-
te termino solutionis fiende non pōt peti relaxatio iuramen-
ti ne interim incidat in periurium.Ideo in premisso articu-
lo sic dicerem ꝙ aut lapsus est terminus anteqꝫ conueniatur
debitor & non potest predicto modo excipere ne perseueret in
periurio sed debet soluere & postea repetere.argu.j.eo.c.de-
bitores.Aut terminus nō est lapsus sed mora committitur
ex sola interpellatione iuxta.l.sciendum.& l.mora.ff.de vsur.
& post interpellationem non poterit supradicto modo exci-
pere ne incidat in periuriū ratione predicta.Restat ergo di-
cere quod solū poterit sic excipere anteqꝫ constituatur in mo-
ra soluendi & qꝺ possit liquere de turpitudine recipientis iu-
ramentum anteqꝫ instet terminus adimplendi iuramentum
b per predicta.& hec puto verissima.Quintum remedium [b] est
vt iudex ex officio suo compellat creditorem desistere ab exa-
ctione vsurarū:vt in.c.tuas.j.de vsu.& hoc remedium prode
rit qñ iurans non cōstitueretur in mora sine interpellatione
creditorum.nam alias non esset tutū quia dies interpellaret
8 pro homine in.c.potuit.de loca. ¶ †Uenio ad secundū ca-
sum quando scilicet iurauit soluere & nullam qōnem mouere
&c.dico ꝙ hꝫ iste primū remediū scilicet soluendi & postea re-

†Sebasti.Sapia.
a ¶ Lz iuramētū. Uide Spe.i ti.de legato.§.nūc ostē dēdū.vi.hoc qꝫ. & Card.in cle.j.in iij.q.de iuretur. bal.in auf.ꝙ ei.C.de nup.& in.l.j.co.iij.C.de pact.vbi sentit ꝙ ēt partes pñt tacite remittere tale iuramētū.

†Sebasti.Sapia.
b ¶ Quintū remediū.Uide Lan.de rodul.in trac.de vsu.qsti.xxiij.et Old.in cōsi.xviij. inci.ex ordine videatur.vbi tāgit an si petat creditores cogi ad relaxandum huiusmodi iuramentū sup vsuris possit iudex absoluere illum q iurauit in contumaciam creditoris.

petendi. nā non iurauit non repetere. & hoc iuramētū est stri-
cte intelligendū. arg. in. c. ad aures. qd̄ inc. can. Secūdum re
mediū vt denunciet ecclesie. nam nullū iuramentū obligare
potest quin possit quis denuntiare criminosum ecclesie vt in. c.
quēadmodū. in fi. j. e. & no. gl. in. c. ad nostrā. ij. j. e. & c. veniēs.
de regu. & in. c. autoritatē. xv. q. vi. debet tn̄ denuntiās se fun-
dare super salute proximi & non principaliter super interesse
suo: quia tunc obstaret illi iuramentū: vt no. Host. in. c. quē-
admodū. Dicit tn̄ hic do. Anto. qd̄ dupliciter potest veni-
a re iste denuntians[a]. scz per viam denuntiatiōis euangelice vel
iudicialis & tunc habet seruare formā monitionis de qua in
c. nouit. de iudi. & ij. q. j. si peccauerit. Itē p viam cuiusdā in-
timationis vt iudex auisatus insistet circa correctionem pecca
ti & in hac non credit monitionē necessariā mihi allegat. sed
ego alle. ho. tex. in. c. preterea. ij. de spon. vbi casus de hac in-
timatiōe que fit iudici ad peccatū obuiandū sine aliqua mo
nitione. facit. c. tertio loco. de presump. sed primū dictū do.
Anto. vt habeat hoc casu locū denuntiatio iudicialis mihi
non pl;: qr illa fundatur magis super interesse proprio q̄ su
per salute proximi. Tertiū remediū vt petat debitor absolu
tionē a iuramēto absq; eo qd̄ faciat citari creditorē. & hoc re
mediū sentit Jo. an. in predi. addi. in fi. dicens q̄ p eam non
detrahit multū iuri aduersarij. simile in liberto qui petit ve
niam a iudice vt possit agere contra patronū. l. quisquis. in
prin. ff. de in ius vo. sed hoc mihi non pl; ex duplici capite.
Primo qr satis exponit querelā de aduersario ppomēdo q̄
illicite eū astrinxit iuramento. Secundo qr non potest nega
ri quin ex relaxatione iuramenti fiat preiudiciū creditori. ar.
in. c. fi. de fo. cōpe. lib. vi. ergo non debet fieri absolutio eo nō
vocato & vocari nō potest quin aduersarius incidat in periu
rium exponendo querelā contra illū & facit qd̄. j. in fi. dicam.
Quartū remediū vt iudex ex officio suo compellat credito-
res relaxare hoc iuramētum vt hic vel compellat eos desiste
9 re ab exactione. in. c. tuas. j. de vsu. ¶ †Uenio ad secundum
principale membrum qn̄ scz vsure sunt solute. Et primus ca
sus fuit qn̄ iurauit nō repetere & dico q̄ competūt tria reme
dia. Primū vt petat absolutionē huius iuramenti. ar. in. c.
si vero. j. e. & declara vt dixi in precedenti membro. Secundū
vt petat creditorē cōpelli ad ipsius relaxationē vt hic. Ter-
tium vt denuntiet hoc iudici. Potest addi quartū vt iudex
ex officio compellat ad restituendū: vt est casus in. d. c. tuas.
& declara hec omnia scdm predicta. Secundus casus quādo
soluit & iurauit non repetere nec vllā querimoniā facere nec
denūtiare. dic q̄ hz remediū denūtiandi intelligendo. vt. s.
dixi in alio membro. Itē iudex ex officio poterit creditorem
compellere ad restituendū & declara vt dixi in scdo casu pri-
10 mi mēbri. ¶ †Nunc extra gl. quero qr. s. dixi iurantē solue
re vsuras vel solutas non repetere posse petere relaxationē
seu absolutionē iuramenti: nunquid in hac absolutione de-
beat creditor vocari. Jo. an. late prosequitur in addi. predi.
in vlti. q. & tandem ɔcludit q̄ quandoq; iuramentū est teme
rarium etiā ex parte iurantis. & tunc non requiritur partis
vocatio. vt in. c. constitutus. de testi. pro hoc qr tunc potius
requiritur denuntiatio q̄ non sit ligatus q̄ relaxatio. & in-
telligo hoc qn̄ manifeste constat iuramentum non ligare. nā
in notorijs non est opus venire ad iudiciū: vt in. c. quoniā.
de fil. presby. si autē posset dubitari. tunc puto aduersarium
cui iuramentū fuit prestitū vocandū: quia cū sua intersit ne
relaxetur. ergo dz vocari. xij. q. ij. omnia. & c. cauete. de causa
pos. & propie. c. j. & l. de vnoquoq;. ff. de re iudi. Si vero iura
mentum non fuit temerarium ex parte prestantis: vt in casi
bus premissis: tunc dicit q̄ siue agatur vt absoluat ab obli-
gatione contractus quem dicit vsurariū: siue petat absolu-
tionem a iuramento de vsuris infra certum tempus soluen-
dis prestito: siue de solutione non repetēda semper est pars
aduersa vocanda nisi taliter iurasset q̄ vocari non posset qn
incideret in periuriū. puta fm eum si iurauit illū in iudicio
non vocare vel denuntiare. tunc enim poterit absolui credi-
tore non vocato. hic enim non detrahit iuri ptis sicut cū li-
berto petit veniā vt possit vocare dñm in ius. l. quisq;. ff. de
in ius vo. hec sunt verba sua. & subijcit q̄ procedit in hoc ar
ticulo fm formam clem. dispendiosam. de iudi. idē scilicet q̄
pars sit vocāda. sentit Joan. and. post Uin. in. c. debitores.
prealleg. & Fede. consi. cclxxix. vbi dicit q̄ petens absolutio
nem a iuramento pretendens contractum vsurarium debet
parte vocata probare saltem semiplene contractum fore fe-
neratitium & valebit hec semiplena probatio ad obtinendū
dūtaxat absolutionem a iuramēto. sed postmodum vt pro-
nuntietur contractus vsurarius oportet q̄ plene fiat proba
tio nec illa semiplena facit fidem in hoc iudicio cū ad aliud

agatur nunc. vt in. c. veniens. ij. de testi. & plus dicit qd̄ iudex
ecclesiasticus non debet facere inhibitionem iudici seculari
ne procedat ad executionem ɔtractus qui prima fronte non
apparet vsurarius nisi parte vocata sicut iudex ad quē non
inhibet iudici a quo nisi vocatis partibus: vt in. c. romana.
§. si vero. de appella. lib. vi. dicit etiam ibi q̄ pendente que-
stione an debeat absolui a iuramento non debet fieri inhibi
tio iudici seculari: quia coram iudice seculari agitur de exe
cutione instrumēti & coram ecclesiastico agitur de facto ab-
solutionis. & sic cessat. c. tuam. de ordi. cogni. Et subijcit etiā
ibi notabile verbum q̄ postq̄ quis incidit in periurium: qr
non satisfecit in termino prout iurauit non auditur petens
b absolutionem sed compellitur satisfacere:[b] quia frustra le-
gis auxilium inuocat &c. de vsur. quia frustra. sed respectu
principalis questionis refert dominus Anto. j. eod. debito-
res. se audiuisse Pau. et Cal. consuluisse q̄ aut petitur ab-
solutio a iuramento firmante contractum et debet pars ci-
tari cum ex hoc contingat rescissio contractus et sic agitur
de preiudicio partis. Aut illud iuramentū non firmat con-
tractum sed petitur absolutio vt aperiatur via ad rescinden
dum contractum: & non est necesse partem vocari: quia non
preiudicatur parti. et quia hec absolutio est potius peniten
tialis q̄ iudicialis: dominus Anto. dicit se putare q̄ aut iu
ramentum non est obligatorium ex parte iurantis et non
requiritur vocatio partis. vt. s. dixi secundum Jo. an. Aut
est obligatorium ex parte iurantis sed continet turpitudi-
nem ex parte recipientis: & tunc aut non est tanta turpitu-
do quin saltem sibi acquiratur secundaria obligatio: et de-
bet pars vocari ratione sui interesse: et maxime hoc proce-
dit secūdum eum si iuramentum firmat contractum cum ex
absolutione sequatur rescissio cōtractus. secus dicit vbi tan
ta turpitudo versatur ex parte recipientis quod nulla ob-
ligatio ex iuramento sibi acquiritur nec contractus firma-
batur iuramento. nam hoc casu cum nullum interesse pos-
sit pretendere: cum obligatio acquiratur soli deo non est ne-
cesse illum vocari: satis est q̄ absolutio fiat per illum qui te-
net in hoc casu locum dei. ponit exemplum in iuramento de
vsuris soluendis vel non repetendis prestito. nullum enim
ius agendi nascitur ex hoc parti scdm eum: licet vt quilibet
alius possit iudici intimare q̄ iurans peccat non obseruan-
do iuramentum. Et subijcit notabile verbum q̄ presuppo-
sito q̄ pars sit vocanda tamen tenet absolutio ea non voca-
ta sicut dicitur in absolutione ab excōmunicatione vt no. in
c. qua fronte. de appella. Item dicit sibi non placere premis
sum dictū Fede. quatenus dixit illū qui incidit in periuriū
non posse petere absolutionem quia iurans erat obligatus
ad duo scilicet ad soluendū in termino & ad soluendū simpli
citer. de do. & contu. c. dilecti. & l. celsus. ff. de arbi. quia si nō
soluit in termino incidit in periuriū. sed quatenus remanet
obligatus post terminum potest petere absolutionē. d. Car
di. in. d. c. debitores. simpliciter tenuit cū Jo. and. & Fede. vt
in absolutione sic pars vocanda cū agatur de ipsius preiu-
dicio & sic dicit se sepius ɔsuluisse. Quid dicendum in tanta
c varietate[c] certe multa ex predictis mihi non placent. & pmo
illud dictum Jo. and. in addit. predicta quatenus dixit q̄ si
quis iurauit non vocare aduersarium nec denuntiare q̄ po-
d terit absolui[d] absente parte cum non possit vocari vel denū
tiari sine periurio. nam hoc est falsum respectu denuntiatio-
nis cum vt. s. dixi nullum iuramentum possit ligare ad nō
denuntiandum cum sit contra preceptum euangelicum si pec
cauerit in te frater tuus &c. Item negari nō potest quin par
ti inferatur preiudicium ex hac absolutione cum sine ea non
poterat in iudicio molestari per aduersariū ergo debet vo-
cari ante absolutionem vt suum ius defendat: vt in cap. j. de
causa possess. et proprieta. cum aliis superius alleg. Secun-
do non placet dictum Pau. et Calde. quos sequitur Domi.
Anto. in. d. c. debitores. in eo q̄ sentiunt contractum rescin-
di si tollitur iuramentum quod firmauerat contractum. naz
cum contractus ex interpositione iuramenti habuerit suam
e firmitatem non debet corruere[e] licet nunc cesset causa confir
mans ex quo non peruenit causa annullans vt probat in re-
11 gula factū legitime. de reg. iur. lib. vi. ¶ †Facit qd̄ no. Bar.
f in. l. ex facto[f]. ff. de vulga. & pup. vbi post Ray. de forli. cōclu
dit q̄ si habens filios naturales tantum fecit eos legitima-
ri vt sibi succederent licet postea duxerit vxorem et ex ea ha-
buerit filios legitimos nihilominus legitimati succedent
vna cum legitimis et naturalibus quia ex quo actus legi-
timationis est completus & consummatus nō debet irritari
lz peruenerit ad eum casum a quo non potuit habere princi
piū vt dicta regula factum legitime. & sic non sufficit a modo
q̄ ex isset

Sebasti. Sapia.
a ¶ Iste denūtiās. Uide Lau. de rodul. in palle. trac. de vsur. q̄stio. xx vi. & Calde. in rit. de accusa. cōsi. v. incip. denuntiat ecclesie.

Sebasti. Sapia.
b ¶ Compellit satisfacere. vide alexan. l. cōsi. ccxxiij. inci. visa facti nar ratiōe. in. ij. no.

Sebasti. Sapia.
c ¶ In tāta varietate. Uide circa hanc q̄stio. plura per Laurē. de rodul. in palle. trac. de vsu. qd̄. xxxi. & p. d. Fran. cur. in cōsi. xlvij. incip. in facti contingentia. col. vij. versic. aggrediēdo & d. Jas. in. l. nec quic q̄. §. vbi decretū. col. v. ver. octauo fallit. ff. d offi. pro con. & lega. & Alexā. in cōsi. cxxiij. inci. visa facti nar ratione. colū. iij. ver. preterea. in. ij. volumi.

d ¶ Poterit absolui. Pōderes qr in odium recipiētis iuramētū ɔtingit vt eo non citato possit absolui. ar. c. ex tenore. de rescrip. et lz inferat illi piudiciū ipu-tet sibi qr ex parte sua illud cōtingit: qr noluit ad iudicium vocari. And. barba.

e ¶ Corruere. nota ɔtra hoc qr resoluta cā resoluit effect⁹ qr eo ipso q̄ remouet iuramētū cōtract⁹ est nullus nec dr factum legitime. Andr. barba.

f ¶ L. ex facto. ad illud rnde q̄ habuit initiū legitimū. And. barba.

12 ꝙ cesset causa ↄcessionis priuilegiꝭ qḋ est not. ¶ † Hoc idē in propriꝭ
terminis vꝫ voluisse do. Ang. de peru. in quadā disputatione que inci
pit dña Catherina. vbi inter cetera dicit magnam esse differentiam an
contractus conualidetur iuramento an vero iurans sit tantū astrictus
ad obseruantiam iuramenti. vbi enim ↄtractus iuramento firmatur lꝫ
quis absoluatᷣ a iuramento non ꝑpterea potest venire ↄtra contractū
quia ↄtractus de se est validus propter interpositionē iuramēti ⁊ ab-
solutio hoc solū operatur vt ↄtrauenieꝰ non incidat in periuriū non
autē annullat contractū vnde nullus dicat ꝑm cū ꝙ minor qui iurauit
super ↄtractu aut maior qui iurauit ⁊ est deceptus vltra dimidiū iusti
precij si absoluatᷣ a iuramento per superiorē possit propterea venire cō
tra ↄtractū quia ↄtractus est validus ⁊ irreuocabilis. Si aūt iuramē
tum non validat ↄtractū sed solū obligat personaliter ad non cōtraue
niendum immediate cū est absolutus potest venire ↄtra ↄtractū. non
enim ob. iuramentū qꝛ est ab illo absolutus ꝑ superiorē: non ↄtractus
quia nullus. vñ qui iurauit se soluturū vsuras aut non venire ↄtra con
tractū pignoratitiū cōceptū in forma venditionis immediate cum est
absolutus prosequi pōt ius suū qꝛ tale iuramentū non firmauit pro-
missionē sed solū obligauit eū ad non veniendū ↄtra. qḋ est bene no. et
de hac materia an ⁊ qñ iuramentū validet ↄtractū dicam plene. j. c. cū
ↄtingat. Concludo ergo cōtra predictā opi. ꝙ vbi iuramentū validat
ↄtractū sublato iuramento non propterea rescinditur cōtractus. Ter
tio non placet mihi opi. d. Ant. inquantū vult ꝙ ex iuramēto prestito
super vsuris soluendis vel solutis non repetendis obligatio nō oritur
a parti etiam secundaria. nā ↄtra hoc vꝫ tex. hicᵃ vt latius. ā. in prin. dixi.
Item video ꝙ iuramentū vi extortū obligat parti: vt. j. eo. si vero. ⁊ ū.
qḋ not. cau. in. c. abbas. ⁊ in. c. ad audientiā. cum si. ergo fortius in casu
nostro vbi iuramentū fuit sponte prestitū. deus enim tꝫ istud vinculū
propter obligationē quesitam parti. qḋ patet ex eo quia parte remit-
13 tente deus remittit sine alia absolutione vt hic. ¶ † Quarto non pla-
cet indistincte dictū do. Anto. inquantū dixit ꝙ presupposito ꝙ pars
deberet vocari tñ si non vocaretᷣ valet absolutio: dico enim ꝙ aut cla-
rissime constat iuramentū continere turpitudinē ex parte suscipiētis
⁊ non erit opus partem vocare in absolutionis actu. vnde tenebit abso
lutio parte non vocata. arg. in. c. cū olim. de re iudi. ⁊. j. latius dicam. ⁊
hoc casu poterit saluari opi. d. Anto. aut actus super quo iuramentū
fuit prestitū non apparet prima fronte vitiosus ⁊ non tenebit absolu
tio parte non vocata. Ratio apertissima est qꝛ a iuramento parti pre-
stito non absoluit epūs imo nec papa sine causa cū deus receperit obli-
gationem in fauorē partis vt no. glo. in. c. quanto. j. e. ⁊ Inn. in. c. cum
inter. p. de renus. ante ergo ꝙ sibi ↄstet causam subesse non hꝫ potesta
tem absoluendi presupposito ꝙ subsit. quia ignorat id qḋ est fundamē
tum sue potestatis: vt no. Bar. in. l. ij. ff. de iudi. ⁊. l. multi. ff. de condi.
⁊ demon. facit qḋ le. ⁊ no. in. c. ex parte a. Tensis. j. de ↄcel. preben. nec po
test sibi de causa constare parte non vocata quia causarū merita par-
tium assertione panduntur. l. fi. C. si per vim vel alio modo. ⁊ in. c. tum
ex literis. de in integ. resti. Aliud est in absolutione ab excōmunicatio
ne quia illa semper pendet a volūtate excōmunicatorū. valet enim sem
per siue iusta siue iniusta sit excōicatio: vt pꝫ in. c. venerabilibus. §. vbi
aūt. de sen. excō. li. vj. ⁊ hec no. qꝛ sepe accidunt ⁊ puto verissima. Quin
to non placet reprobatio do. Ant. ad dictum Fed. dum dicit ꝙ si pars
incidit in periuriū quia non soluit in termino nō auditur petens abso
lutionem. nā puto hoc dictū satis equū. Nec ob. ratio do. Ant. imo po
tius facit pro. nam si post terminū remanet obligatus ⁊ sic perseuerat
b in periurio ᵇergo debet compelli q̄citius pōt vt ab illo peccato se ab-
soluat ⁊ iuramentū adimpleat vt hic. si enim compellitur instante ter
mino vt soluat vt hic fortius dꝫ compelli post terminū tum in odium
sui vt a peccato liberetᷣ: tum vt non perseueret in peccato vt. ā. dixi. pu
to tamen ꝙ si petendo absolutionē non perseueraret in peccato ꝙ pos
set petere absolutionem etiā post terminū licet inciderit in periurium
semel contraueniendo exemplū in eo qui per metū rem vendidit ⁊ iu-
rauit non ↄtrauenire. lꝫ enim de facto ↄtrauenerit ⁊ sic inciderit in per-
iurium nihilominus poterit petere absolutionē postea vt sic licitū sit
sibi venire contra venditionē. hoc enim casu cessat perseuerātia in pec
cato: imponi sibi tñ debet penitentia de periurio: et in hoc casu posset
saluari dictū do. Anto. ¶ His aūt sic discussis venio ad principalem
questionē in qua breuiter pono hanc conclusionem ꝙ vbicunqꝫ iura-
mentum est obligatoriū ex parte iurantis ⁊ aliquam vtilitatem conti-
c net ex parte recipientis nunqꝫ debet reuocari nisi vocata parte. ᶜ ratio
huius conclusionis est quia ex quo per absolutionis actum preiudi-
cium irrogatur parti in eo ꝙ sibi vtilitas adimitur debet pars voca
ri quia nil debet fieri in preiudiciū absentis in. c. j. de causa pos. ⁊ pro-
prie. ⁊ in. c. inter quatuor. de ma. ⁊ obe. ij. q. ix. caueant. ⁊. c. omnes. ff. de
re iudi. l. de vno quoqꝫ. ⁊. l. fi. C. si per vim vel alio modo. partis autem
recipientis videtur quasi semper interesse quia vtile est habere partem
vinculatam iuramento. cū multa iuramentum operetur ⁊ saltem accu-
mulet forum foro in. c. fi. de fo. compe. lib. vj. ⁊ quod ibi no. facit. l. cū pa
ter. §. filius matrem. ff. de lega. ij. ⁊ quod ibi not. Item absolutio non
debet fieri nisi causa cognita vt not. Inno. in. c. ad aures. ꝙ me. causa. ⁊
Specu. in titu. de leg. §. nunc ostendendū. ver. ↄtra. ⁊ se. nam vt. ā. dixi
non potest episcopus absoluere causa nō assistē-
te sed cause cognitio adhiberi non potest parte
nō vocata. l. in cause. §. causa cognita. ⁊ quod ibi
no. ff. de mino. dicto. c. tum ex literis. de in integ.
restitu. ⁊ in. l. fina. C. si per vim vel alio modo. ⁊ si
aliter sit absolutio nō valet per ea que. ā. dixi. hec
puto vera nisi notorie constet iuramentum con-
tinere turpitudinem ex parte recipientis ita qḋ
certum sit parti absenti in hoc nullam defensio-
nem competere. nam tūc puto absolutionem va
lere parte non vocata. nam si hoc casu valeret sen
tentia super principali vbi agitur de maiori pre
iudicio fortius valebit absolutio, vbi non agitur
de tanto preiudicio. ad hoc. c. bone. §. contra le-
ga. de elec. ⁊. c. quanto. ⁊ quod ibi not. Innoc. de
transla. prela. c. venerabilem. de elec. cū olim. de
re iudi. ⁊ quod leg. ⁊ not. in. l. ij. ff. de admi. re. ad
ci. perti. ⁊ pro hoc optime facit precalle. c. ꝑ tuas.
de vsur. vbi mandatur iudici vt vsurarios reci-
pientes iuramenta super vsuris sibi soluēdis vel
solutis non repetēdis debeat compellere ante so
lutionem ab earum exactione desistere ⁊ post so-
lutionem illas restituere. Si ergo questio iura-
menti est coram eo ⁊ notorie constat de illius tur
pitudine pōt absoluere ab illo iuramento absqꝫ
eo ꝙ vocet partem ⁊ pro hoc ho. text. in. c. prori.
Ex per hoc infero ad intellectum. c. debitores. j.
eo. vbi compellitur iurans soluere. Debet enim
intelligi quando non constat ꝙ iurauit soluere
vsuras vt quia contractus erat sub forma licita
conceptus non poterat constare ante finem ter-
mini vel propter absentiam partis vel quia ter-
minus instabat vel procedit quando pars nō cu
rabat petere absolutionem vt ibi sentit glo. ⁊ qḋ
ā. dixi iurantem posse petere absolutionem ⁊ re
laxationem iuramenti procedit non solum in ter
minis huius. c. quando iurauit soluere vsuras
sed idem vbicūqꝫ pars turpiter recepit iuramen
tum vt patet in. c. prori. ⁊. c. si vero. not. Inno. in
c. ad aures. quod me. cau. latius per Fede. consi.
clxxiij. precalle. quod est no. habes nunc expedi-
14 tum hunc vtilē ⁊ quotidianum arti. ¶ † Venio
nūc ad glo. in ver. districtione. que querit qd cō-
prehendatur hic appellatione districtionis eccle
siastice. Respondet ꝙ suspensio vel excōmunica
tio per. c. querenti. de ver. signi. sed gl. debuisset
addere etiam interdictū cū de his tribus fit mē
tio in illo. c. vel dic aliter ꝙ illud. c. loquitᷣ de cen
sura ecclesiastica. sed tex. iste loquitᷣ de districtio-
ne que magis cōgrue refertur ad penam tempo-
ralem. censura vero ad spiritualem: lꝫ quandoqꝫ
capiātur pro eodē. ¶ Vltimo gl. querit qua po
testate isti compellēt creditores ad relaxāda hec
iuramenta. Respondet dupliciter. Primo qḋ
vt delegati. Secundo qḋ vt ordinarij. ⁊ tene hoc
vltimum. ad hoc. d. c. per tuas. ⁊ quod no. Inno.
in. d. c. debitores. ordinarij ergo hoc faciant iure
proprio. sed prima expositio glo. fuit facta quia
olim in suprascriptione dicebatur omnibꝰ chri-
stianis: ⁊ sic videbatur qḋ deberēt facere vt dele
gati. sed hodie illa suprascriptio fuit remota ad
denotandum quod ordinarij hoc faciant iure ꝓ
prio. facit quod legitur ⁊ no. in. c. j. de voto. ⁊. c. or
dinarij. de offi. ordi. lib. vj.

1 ¶ Potest peti absolutio a iuramēto quod cō
tinet turpitudinem ex parte exigentis: licet non
vergat in dispendium salutis iurantis.
2 Iuramentum an sit obligatoriū quando inter-
ponitur super rebus iurantis intiu.
3 In relaxatione ⁊ absolutione a iuramento quis
est competens iudex.
4 An iuramentum prelati preiudicet ecclesie: ⁊ an
prelatus obligetur.

Peruenit. Legitur duobꝰ modis. Primo
qḋ iuramentū fuit prestitum super re
bus ecclesie ⁊ secundum hunc intelle-
ctum. h. d. Non valet iuramentum prestitū a pre
lato de non repetendis rebus ecclesie. Secundo
d modo intelligitᷣ ᵈ qḋ fuit prestitum super rebus

a ¶ Tex. hic. pondera hñ qꝛ si vbū relaxāde intelligitᷣ de facto dicit c. graue. d offi. or. nō ꝓbatᷣ hoc dictū d. Abb. ⁊ sic non obst. iste tex. dicto do. Anto. And. barba.

b ¶ In piurio. pōdera qꝛ ↄtēpsit iuramētū idō dꝫ puniri de cōtēptu et sic non audietur. And. barba.

c ¶ Vocata parte. Adde videndum Old. ↄsi. clxxxvj. Pe. de ancha. cōsi. cxcvj. Pau. de ca. ↄsi. cxxvj. l pri mo ipressis. Cal. ↄsi. vij. hoc eo. tit. Sebasti. Sapia.

c ¶ Vocata parte. Vide Alex. i ↄsil. xxi. incip. visis ac mihi trasmissis. col. iij. in. ij. vo. et in ↄsi. ix. incip. pre stantissime doct. in. iij. vol. et in. l. iij. §. ↄdēnatum. ff. de re iudica. et in. l. titya. §. fin. ff. solu. mat. ⁊ Are. in cōsi. xxxiij. inci. ↄsultatio ꝑmissa. col. ij. ⁊ ↄsi. xx. incip. in qōne. et. d. Frā. cor. in halle. ↄsi. xliij. col. vij.

d ¶ Intelligitur. Pondera verbū distringi. qꝛ probatᷣ ꝙ non oritur actio ex iuramento sꝫ iudicis officio. And. barba.

a ¶ Sit obligatoriũ. Videt qd nunq̃ deus acceptet iuramẽtũ prestitũ contra voluntatẽ: q: deus respicit voluntatẽ ⁊ non factũ. c. cũ volũtate. de sen. exco. xxxij. q. v. c. proposito. And. bar.

b ⊷ Sebasti. Sapi. ¶ Peti absolutio. Hoc intellige verũ qñ est talis metus q debuisset cadere in ꝯstantẽ virũ vt decla. signanter. d. Abb. in c. cũ dilecti. in vlt. col. ẽ. qd met⁹ cã.

c ¶ Et ibi de h ẽt vide p ipm Pa. I pe. col. ⁊ p Sal. in auť. sacra. L. v. col. C. si aduer. vẽ. vbi dicit qd lz iuramẽ tũ extortum metu sit nullũ de iure ciuili vt l. d. auť. tñ 1 de iure canonico nõ põt sperni pro pria autoritate lz peti dz absolutio. ita no. in. c. ad au dientiã. qd me. cau. vbi ẽ tex. lz Inn. in. c. venerabilis. de ele. ⁊ in. c. ad au res. qd met. cã. ar chi. in. c. ij. de pac. in. vj. Pau. de ca. L. d. auť. vbi tã l le ui actu quã repu. cõstituit naturalẽ dñiam inter iura mẽtũ interpositũ per vim ⁊ interpo sitũ p metũ atten to iure canonico. ¶ Adde Angel. cõsi. cxxv. Cal. ꝯsi. qd me. cau. meli⁹ Are. cõsi. xiiij.

d ¶ Sup rebus ec clesie. Adde Frã. Are. consi. xiiij.

e ¶ Infringere vo tum. pondera: q: non facit ad tit. de 2 iureiur. vnde de buisset potius po 2 ni i ti. de voto. põ dera etiã q: lz in principio appo nat verbũ propo sitũ tã in fine non replicat nisi vbũ b pmissum. põdera c etiã q: vtitur illo verbo etiã quasi si tu iurasti et ali⁹ non iurauit tu po tes venire cõtra. And. barba.

⊷ Sebasti. Sapia.

e ¶ Infringere vo tũ. Vide late do. Abb. in. c. scripture. j. de voto. ⁊ Ri char. in. iiij. sentẽ tiaꝝ dis. xxxviij. q. 3 viij. art. ij. ⁊ sanctũ Tho. ij. ij. q. lxxx viij. arti. vlti.

propriis. ⁊ tunc summa sic. Si iuramento metico loso sit absolutio p iudicẽ ecclesiasticũ. Cõis di uisio. secũda ibi: cognita. ¶ Casus literalis. Co mes arnolphus spoliauit epm Ladicen. reb⁹ ec clesie sue ⁊ compulit ipsum iurare qd non repete ret sic ablata. peruenit hoc ad dominũ papã. ipse hoc audito valde doluit dicẽs qd per illud iura mẽtum nullo modo fuit obligatus vel astrictus tamen ad cautelam ipsum absoluit quod taliter coactus iurauit. Ter. ¶ † No. i. quod lz iuramẽ tum possit seruari sine interitu salutis eterne ex parte iurantis: ex quo tamen continet turpitudi nem ex parte exigentis potest directa via peti ab solutio a superiore nec exigit vt prius cogat reci piens iuramẽtũ illud relaxare. facit ad ea q̃ dixi ĩ. c. proxi. ¶ No. ij. qd vbi superiori ꝯstat de tur pitudine recipiẽtis iuramentũ non est necesse vt in absolutionis actu vocetur aduersarius qd la tius dixi. ĩ. c. proxi. alia veniũt examinãda cũ gl. ¶ Oppo. videt enim iste tex. sibi contrarius. nã primo dicit istũ epm non potuisse iuramento cõ stringi. secundo dicit qd papa absoluit eũ nã ab solutio presupponit vinculũ. de desponsa. impu. ad dissoluendũ. ⁊ l. decem. de ver. obli. Sol. tres intellectus colliguntur ex glo. i. ⁊ ij. Primus qd nullum iuramentũ metu extortũ obligat. ⁊ tunc oportet nos dicere qd verbũ hoc absoluim⁹ stat hic ĩproprie. ⁊ hunc intellectũ ponit glo. ij. in pri cipio. qui tñ communiter non tenetur. Secũdus intellectus qd met⁹ non impedit vires iuramẽ ti: vt in. c. si vero. j. eo. ⁊ in. c. ad aures. ⁊. d. c. ad au dientiam. quod met. cau. ideo necessaria hic fuit absolutio. ⁊ dum tex. dicit qd non poterat astrin gi iuramento. dic in effectu quominus possit ob tineri absolutio. Tertius intellectus qd iuramẽ tuz fuit hic interpositũ super rebus ecclesie. ideo ipso iure nullũ. ⁊ tunc verbũ absoluimus stat im proprie vt in gl. Aduerte q: hic sunt duo exami nanda. Primũ nunquid iuramentũ metu extor tum sit obligatoriũ[a] super rebus priuatis ipsius iurantis prestitũ. Secũdum quid si fuit prestitũ sup rebus ecclesie in dãnũ ipsius eccłie. ¶ † Ad primum cõmuniter tenetur qd iuramẽtũ sit ob ligatorium q: metus non excludit consensum: vt in. c. merito. xv. q. i. ⁊. l. si mulier. ff. quod me. cau. no. plene per glo. in. c. abbas. quod met. cau. et in c. autoritatem. xv. q. vi. ⁊ idẽ ibi Archi. potest ta men peti absolutio[b] a iuramentu: vt hic: et in. c. si vero[c]. j. eo. ⁊. d. c. autoritatem. ⁊ dicit hic Innoc. not. verbũ quod contra proprium iuramentum non datur restitutio in integrũ sz absolutio tan tum. Contra iuramentũ vero ab alio prestitum bene datur restitutio in integrum. vbi causa exi git: vt in. l. nam ⁊ postea. §. si minor. ff. de iureiur. ⁊ idẽ doc. cõmuniter hic. glo. tñ in. d. c. autorita tem. videtur velle qd iuramentũ metu extortum possit rescindi per exceptionẽ vel actionez quod met. cau. per to. ti. qd me. cau. Mihi plus placet primũ dictũ per ista iura superius alleg. cũ enĩ obligatio sit deo quesita oportet q remittatur p eum qui tenet vices dei ⁊ non per actionez quod me. cau. ¶ † Et aduerte. aut enĩ agitur vt quis absoluatur a iuramento: ⁊ tunc oportet vt adea tur iudex ecclesiasticus. ad hoc qd no. Inn. j. eo. debitores. ⁊ Spec. in ti. de leg. §. nunc ostenden dum. ver. xxiij. ⁊ se. facit. c. venerabilem. de elec. aut agitur vt turpiter recipiens cogatur relaxa re iuramentũ ⁊ poterit hanc compulsionẽ facere iudex etiam secularis: vt not. Fede. consi. cclxiij. in fi. hoc puto verũ quando non dubitat de tur pitudine recipientis. sicut enim compellit ad ob seruantiam in. c. licet. j. eo. ti. lib. vj. melius facit c. si. de fo. compe. lib. vj. ⁊ Joã. and. in nouel. facit etiam quod notat Fede. cõsi. cclv. in fi. ita potest ad relaxationẽ: sed si dubitatur de viribus iuramenti: tunc debet adi ri iudex ecclesiasticus: vt in. d. c. venerabilem. Quis aũt sit in hoc cõpe tens iudex an. s. iudex rei vel actoris. vide qd dixi in. c. si quis ꝯtra cleri

4 cum. in prin. de fo. compe. ¶ † Venio ad secundũ principale membrũ

d quando iuramentum fuit prestitũ per prelatum super rebus ecclesie.[d] Inno. velle videt q sit etiã obligatoriũ distinguit tamen q aut p vio lentiam quis iurauit in damnũ ⁊ absoluitur vt illas repetere possit vt hic. ⁊. j. eo. si vero. ⁊. c. verũ. que iura intelligunt generaliter siue rebus propriis siue rebus ecclesie quis spolietur. Si vero iurauit sine violen tia et dolo: tunc dicit q superior vel faciet absolui p̃latum qui iurauit vel dabit curatorem bonis vel prouidebit aliter prout melius poterit vt ecclesia res suas recuperet vt iurans non veniat directe contra iura mentum. argu. ff. de nego. gest. l. at qui natura. §. cum me absente. ⁊. j. c. debitores. Si aũt per alium res ecclesie recuperari non possunt q̃ per iurantem: tunc etiam eidẽ dabitur licentia repetendi quia iuramentũ hoc casu nõ potest obseruari sine interitu salutis illius qui iurauit. j. c. si vero. ⁊. c. tua. Hostiẽ. videtur velle q talia iuramenta nõ ligant que fiunt in dãnum ecclesie sed potius sunt periuria. j. eo. sicut nostris. vide tur tamen se restringere in vltimo casu Inno. quando scilicet per aliũ non possunt res ecclesie recuperari. Joã. and. ex suo summario videtur velle q iuramentũ tale non sit obligatoriuz: sed aliter ipse restringit in c. cum venissent. de institu. ibi enim dicit q aut alienans bona ecclesie iurauit non contrauenire: aut nullũ iuramentum prestitit. primo casu subdistinguit. aut in confirmatione iurauit non alienare et stat priori iuramento vt in. c. intellecto. j. eo. aut primo non iurauit: et tunc debet iuramentum obseruare: vt. d. c. cum venissent: si vero in alienatione nõ iurauit non contrauenire: ⁊ tunc cõtra illã licite potest venire: et sic in telligit. c. si quis presbyterorum. de re. eccle. nõ alie. ⁊. xxxv. q. ix. qd qs. Hosti. vbi videtur velle iuramentum seruanduz quando aliter potest ecclesie consuli: vt. d. c. cum venissent. alias secus: vt in. d. c. sicut. j. c. do. Anto. dicit se putare q si in alienatione tangitur preiudicium solius prelati: quia separabile est preiudicium prelati a preiudicio ecclesie iu ramentum obliget: vt in. d. c. cum venissent. sed si non est separabile a preiudicio ecclesie non videtur q seruari possit absq̃ anime periculo: ideo illum non repellit. nil aliud inducit. Ego dico q de hac sua di. est glo. ordi. in. d. c. cum venissent. in ver. obijciebatur. Itẽ adduco. gl. no. in. c. i. de in integ. resti. lib. vj. que dicit q ecclesia in petenda restitutio ne aduersus contractum ecclesie damnosum est magis priuilegiata q̃ minor: quia si minor iurauit non contrauenire non potest petere resti tutionẽ in integrũ: vt in auť. sacramenta puberum. C. si aduer. ven. Si aũt prelatus iurauit non repetere vel contrauenire sic iurando deiera uit ⁊ ecclesia codez petente vel alio ex iudicis officio restituitur. xxxv. q. ix. qd quis. ⁊. c. sicut. j. eo. cũ si. ⁊ sic illa glo. non distinguit an possit per alium consuli vel non: nec requirit absolutionẽ vt idẽ possit contraue nire. ⁊ per hec dico ⁊ per rationem quã. j. subiciam nullum iuramẽtũ ligare prelatum in dãnum ipsius ecclesie. probo ratione iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis. j. eo. quãto. sed si istud ligaret he ne esset vinculum iniquitatis: q: illaquearet ad rem illicitam obseruã dam contra. c. cum quidam. ⁊. c. sicut. j. eo. Item per iuramentũ nõ po test se quis subtrahere ab onere publico in. c. si diligenti. de fo. compe. sed hoc est onus publicum quod incumbit p̃lato circa defensionem iu rium ecclesie. xlij. di. sit rector. ⁊ melius in. d. c. si quis presbyterorũ. er go ⁊c. ⁊ multum bene facit. d. c. si quis presbyterorũ. naz ibi punit alie nator nisi sibi per celerem repetitionem prospexerit. quõ ergo per iura mentum suum potest se liberare a precepto iuris: facit. l. legatus. et qd ibi no. ff. de offi. presi.

1 ¶ An licitum sit cõmutare votum de bono in melius sine superio ris licentia.

2 An in cõmutatione promissi iurati requirat superioris autoritas.

3 Qñ me obligaui sub certa conditione vel sub spe aliquid consequendi si mihi non seruatur fides ego non tenetor alteri seruare.

4 Doctor qui promisit legere sub certo salario: si sibi nõ soluit salarium potest non legere: ⁊ si non legit an illo tpe debeat habere salarium.

PEruenit. ij.

Non deierat qui iuramenti imple mentum in melius commutat. hoc dicit primo. Non astringitur quis iuramento ad implen dum quod iurauit si ab alia parte non impletur cuius re spectu prebuit iuramentum. duo sunt dicta. secundũ ibi: nec to. ¶ Ca sus literalis. Rex Francorum promisit regi Anglie vel alicui alij pre stare consilium vel auxilium sibi aduersus suos. simili modo rex An glie promisit regi Francie prestare iuramento interposito vel inter positione fidei super hoc prestite. Rex Anglie non seruauit regi Fran cie quod promisit: dubitauit rex Francie an teneretur sibi seruare pro missum. Respondet papa: quod non dicitur mutare propositum aut promissum qui in melius illud commutat. nec tenetur illi regi ad pro missum seruandum si constat eum non paruisse conditioni etiam si iu ramentum interuenisset in illa promissione vel fides hincinde data fue

1 rit. Ber. ¶ † Anteq̃ alia attingaz q̃ro de intellectu litere in vtroq; di cto. Sol. Inno. vt intelligere primũ dictũ in vouente vt non dicat in

c fringere votũ[e] si in melius illud cõmutat. intelligit tamẽ q fiat cõmu tatio autoritate

a ¶ An liceat cōmutare votū propria autoritate.τ de hoc vide beatū Tho.in.ij.q.lxxxviij.arti.vlti.τ vide glo.in ver.redimet.in.c.presbyter. lxxxij.distin.

Anto.Frācis.¶ An quia propria autoritate possit venire contra proprium iuramentum vel cōmutare votū in melius videas Jo.an.in.c.i.ꝑ.de vot.τ Archi. in.c.ꝗ.xxxij.q.vij. τ vide Bal.i marga.super Inn. in ver. votu3. τ vide Inn.in.c.ꝗ.de re/si.domi.τ quicqd sit potuerim nūq̄ licere ꝑpriā autoritate venire ꝯtra votū vel iuramētū ꝑsupposita validitate voti τ iuramēti.fateor eni ꝙ si iuramentum esset metu vel minis vel per violētiam aut dolo extortum illud non obligaret ad obseruantiam vt in regu.non est obligatoriu3.de regu.iur.lib.vi.τ ibi p Jo.andr.plene in mercur.τ in autē. qđ eis. et ibi per Bar.τ Bal.C.de nup.τ per Bar.l.si qs p eo.ff.de fideius.τ in.l.si.C. de pact.τ p Bal. in ti.de pa.cōstā. in.§.ite3 sacra.tū q: dispēsatio i voto seu cōmutatio nō debet fieri sine cā:imo ea q̄ habent per glo.in.c. non est.de voto.τ etiam debet adhiberi cognitio qualitatis τ conditionis vouentis τ in iuramento etiā d3 adhiberi cognitio an obliget vel non obliget iuxta ea que habētur in c.debitores.τ i.c. cū contingat. hoc eo.ti.puto tutius esse semp adire superiorē q habeat de h recognoscere τ dispēsare vel relaxare put ei videbitur cōsideratis his que sunt in tali dispensatione et relaxatione consideranda q: alias non esset dispensatio vel commutatio sed potius dissipatio vel transgressio vt dixit gl. in.d.c.non est.de voto.

b ¶ Aditus superioꝛ.pōdera quia imo ille tex. declarat: q: pōt ꝑpria autoritate facere. And.Barba.

tatio autoritate superioris.allega.c.ex multa.de vo.idem videt velle Jo.and.τ Goffre.qui dicūt ꝙ si primū votū esset maius τ illud in qđ cōmu-
a tator esset vtile:tūc li3 propria autoritate* cōmutare.vt in.c.mulier.xxxij.q.ij.τ sic dicūt intelligēda omnia.c.illos questionis.sed certe illud non est cōmutare in melius sicut loquit iste tex.q: cōparatiuū presupponit positiuū.l.vbi autē.ff.de ver.obli.Sed qñ primum votum fuit illicitū nō dicitur cōmutari in melius sed potius dicit deseri τ hoc non solum est licitū imo necessariū.hinc dicit canon.In malis pmissis rescinde fidem:in turpi voto muta decretū.Impia est pmissio q̄ scelere adimplet.xxij.q.iiij.in malis promissis. do.Ant.dicit ꝙ vbi cadit dubiū an id in quo fit cōmutatio sit maius bonū pcedit dictum Inn. vt in cōmutatione habeat superiorū autoritas. idem dici si euidēter est maius bonū.pōt tamen vtrūq3 adimplere.tūc enim cū cōmutatio sit voluntaria non debet fieri sine superioris autoritate.ad hoc.c.i.de voto.Si vō nō potest adimplere primū votū sine desertione seu turbatione maioris boni:li3 tutū sit habere superioris licētiam: tū etiam sine ea poterit ipse pmissor cōmutationem facere.ad hoc qđ no.in.c.cōmissum.de spō. τ de reg.licet.scdm tū.Aduerte tamē dictū do. Anto.est pulchrū sed nō probat iuribus alleg.
b per tū.nā in.c.cōmissum.fuit aditus superior.b Item cōsulitur illi vt prius cōtrahat sicut iurauerat τ postea religionē ingrediat.c.lic3.potius probat oppositū.nā ibi dicit ꝙ non d3 qs intrare religionem strictiorem nisi prius petita licen-
c tia* a superiore.sed ego allego text.hoc pbantem in.c.scripture.de vot.τ ibi apertissime hoc sensit Inno.in prin.hinc est ꝙ si prius emisit votū nō cogit post religionis ingressum illud pficere vt no.glo.in c.monachis.xx.q.iiij.ad hoc.c.volunt. xxxiij.q.v.Dico tamen aduertendū ꝙ istud.c.in prin.loquit in ꝑposito τ in pmisso.τ p primo vide ho.text.in.c.qui bona agūt.xvij.q.i.vbi pt3 ꝙ postq̄ qs in animo suo deliberauit aliqua bona seu meliora facere si deliberāte nō facit peccat q̄si
d ex proposito firmo obliget quis deo.* τ fortassis propter hoc dixit iste tex.ꝙ nō infringit qs ꝑpositum qui in melius illud cōmutat τ hāc cōmutatione3 in melius puto ꝙ possit qs sine alia superioris licentia facere cū non sit obligatus ecclesie ex quo nō puenit ad expressionē.iuxta no.in.c.literarum.de vo.vide tamen circa hoc oīno qđ ibi no.Joan.an.post hē; Tho.τ Archi.in.d.c.qui
2 bona.¶ †Quo ad scdm sc3 promissum puto vt text.faciat ad titulū ꝙ debet intelligi de pmisso iurato vt sic sit sensus ꝙ non dicit trāsgredi iuramentū qui in melius illud cōmutat.quo casu dico ꝙ aut iuramēti implementū cōcernit honorē dei aut vtilitatē priuatā.primo casu placet vt requirat superioris autoritas in commutatione si vtrūq3 pōt adimpleri.τ ꝙ iuramentū possit eps
e cōmutare in melius sicut votū allego Innoc.* in c.debitores.in si.j.eo.vbi dicit ꝙ si quis iurasset ire ad sanctū Jacobū τ nunc vellet facere maius bonū poterit eps cōmutare illud iuramētū sicut dicimus in voto.τ ad hoc alleg.istū tex.in argu. qđ est no.Si aūt non posset seruare iuramentu3
f sine turbatiōe maioris boni* tenet simpliciter.d. Anto.vt.s.dixi ꝙ nō peccat cōmutationē faciendo ꝑpria autoritate.ꝙ ego indistincte nō admitterem.pone eñ ꝙ qs iurauit seruire vni hospitali nūc vult seruire alteri hospitali magis religioso τ populoso dicemus ne ꝙ hoc poterit sine su-
g perioris autoritate.certe credo ꝙ nō* q: sic liberaret se ꝑpria autoritate ab obligatione τ cōtrariū restringerē nimis.c.i.de vot.sed si vellet tēporale obsequiū cōmutare in perpetuaz religionis

c ¶ Petita licentia.pondera etiā q: hic dicitur ꝙ ꝑpria autoritate potest venire contra iuramētum.si sibi non seruantur cōuenta sic d3 pariformiter intelligi.ergo idem erit in voto ex quo ita loquitur hic text. in voto sm Inn.And.Barba.

d ¶ Obliget quis deo.pōdera bene q: nos sumos in ti.de iureiur.ergo debet intelligi de ꝑposito iurato et sic expresso.And. Barba.

obseruantiā tunc puto ꝙ poterit τ sic loquit.d.c. scripture.τ huius dicti duplex est ratio.primo fauore religionis.scdo quia impendit pro tēporali obsequio perpetuū deo seruitiū ꝙ non cōtingit e qñ simpliciter cōmutat in maius bonū τ minus ex hoc offendit iuris regula.Secūdo casu qñ iuramentū seu pmissum cōcernit vtilitatē priuatā dico ꝙ sine illius cui fuit prestitū cōsensu cōmutari etiā in melius nō potest nec pdest in hoc superioris autoritas ad hoc qđ no.j.eo.ꝗto.τ Innocē.in.c.cū inter.p.de renū.sentit Jo.and.in regula in malis.de regu.iu.in mercu.pro quo facit quia debitor nō potest vnā rem etiā meliorē pro f alia soluere inuito creditore:vt in.l.ij.ff.si cer.pe. τ insti.qui.mo.tol.ob.in princ.τ per hoc est expe-
3 dita prima pars.c.¶ †Uenio ad secūdā parte3 c.τ quero de intellectu ipsius.Sol.dic vt sentiūt doc.potest intelligi qñ quis se obligauit sub certa cōditione vel respectu alicuius rei cōsequende tacite vel expsse.exemplū obligaui me tibi seruire g in bello ratione feudi qđ mihi concessisti.certe si auferres mihi feudū nō teneor tibi ad seruitiu3. arg.in.c.i.de feu.τ de loca.potuit. vel promisi te nō expellere de domo tibi cōcessa p me in emphyteosim.certe tacite subintelligitur si solueris mihi canonē.alias si nō solui s possum te expellere: q: tu nō seruas id ratione cuius facta fuit pmissio.l.quero.§.inter locatorē.ff.loca.τ p predictis est illa iuris regula.Frangenti fidē fides frāgat eidem.vt in regula frustra fidē.de regu.iur.li.vi.
h hec etiā pcedunt in pmissione iurata* vt hic.cadem ratione Host.ponebat casum in eo qui iurauit alicui seruire vsq3 ad tēpus pro certo salario sibi quolibet mēse soluendo.cessatū fuit in solutiōe.querebat an sine metu periurij posset iste a seruitio desistere τ religionē intrare. Respōdet ꝙ sic duplici rōne sm eū.τ p hoc sentit ꝙ prin.et s.c.ponant vnum τ idem factū τ licet hoc posset admitti tū de modico deseruiret prima ratio.c. quia potest iste venire cōtra pmissionē sm hanc casus positionem etiam nō facta commutatione
4 in melius.¶ †Et do.ex hoc τ ex tex.ꝙ doctor* q
i promisit legere p certo salario sibi soluendo certis tēporibus licite desistit a lectura si sibi non satisfit in tēpore sm promissionē tempore obligationis factā.τ hoc habeo pro indubitato cū non possit cōductor agere cōtra eū nisi adimpleat cōtractum ex parte sua.argu.l.iulia.§.offerri.ff.loca.τ.l.ediles.in fine.ff.de edi.edic.τ.d.regula frustra fidem.Sed dubitandū est an tēpore quo nō legit ex defectu solutionis non facte possit petere salariū.τ videt ꝙ nō:q: ipse nō adimpleuit contractū pro parte sua.p hoc iura prime allega.et maxime facit.d.l.ediles.in si.per quē text.audiui ita determinasse Alber.de rosa.Ego hoc admitterem qñ potuit adimplere cōtractū τ nō adimpleuit.nā tunc videtur voluisse recedere a cōtractu.nā poterat agere cōtra cōductorē actione locati.τ sic cōsequi salariū.si aūt nō legit q: ꝑpter pecunie defectū nō potuit stare in loco.saltē puto ꝙ poterit agere ad interesse ex quo per eū non stetit p hoc ho.tex.in.l.si in lege.§.colonus.ff.locati.ad idem.l.qui operas.co.ti.¶ Sed cōtra p dicta τ cōtra tex.op.videtur enim ꝙ seruanti fidem sit fides seruāda.vt in.c.noli estimare.xxij. q.i.vbi dicit ꝙ hosti est fides seruanda.ad idē.c. qđ deo pari.xxxiij.q.v.vbi dr ꝙ si marit* τ vxor promiserunt cōtinentiā:licet alter non seruet reliquus tū seruare tenetur.facit etiam.c.innocens. xxij.q.iiij.vbi fides fuit seruata illi qui fraudulenter illā accepit.So.de his tribus canonibus gl. opponit τ soluit vt in ea pt3.Sed tu dic clarius: qñq3 eñ due obligationes respectiōe ad inuicem vt q: pmisi tibi certū qđ quia tu pmisisti

e ¶ Allego Inno. pōdera hñ q: hic loquit qñ qs non adimplet promissum tunc pōt cōmutare in melius sed qñ adimplet videt secus pōdera hñ.And.barb.

f ¶ Maioris boni.tu pondera.c.q bona agunt.vbi peccat q agit bonū τ delibcrat facere melioꝛ si nō facit.And.barb.

g ¶ Non nō.pōdera in rub.C.q admit.vbi dicit potestas iurauit seruare statutū postea illud statutum efficit iniquum.dici posse venire cōtra statutū autoritate ꝑpria. And. Barba.

h ¶ Jurata.τ iste est vnus casus in quo licitū est sibi ipsi ꝑpria autoritate remittere iuramentū de qbus videat p moder.l c.venerabilem.de elec.τ aliqd p ipsummet Abb.panor.in.c.si vero.in ij.co.ver.tertio cū iurat ⁊c.j.eo. Sebasti.Sapia.

i ¶ Nō doctor.cōtrariū voluit bal. in.l.i.p illū tex.C. de adiio.fis.ꝙ qualiter pcedat declarat Feli.in.c.q:.j. de magi.vbi dicit ꝙ non pōt doctor desistere nisi pateret tale icōmodū ex nō solutione q̄ nō posset insistere lecture.τ ita intelligit.d.Abb.hic.

¶ Itē adde .d. regulā frāgenti fidem ec. nō pcedere in treuga: qr licet vnos fregisset treugā non tñ est licitum alteri. ita dicūt Inn. Jo. an. et Imo. hic. Istud idem voluit Jo. and. in addi. Spe. in ti. de treu. & pa. sup rub. in prin. & ibidē refert Archidi. ita tenere in. c. illi. xxij. q. iij. per tex. in. c. inter verba. xi. q. iij. istud idē voluit Ang. & Imo. in. l. si ex lega ti cā. ff. de ver. ob. vbi dicūt q̄ istud pcedit potius de cōsuetudine q̄ de iure. Bar. in. l. cō uētionē. ff. de pac. vbi dicit Bar. q̄ fides nō est seruā da hosti a priua to sed bene a du ce belli vel ab alia publica persona qd nota. dicit ta men ibi Fulgo. q̄ armigeri nr̄i tem poris seruant cō trarium. et adde tex. no. in. l. nam & seruus. in prin. vbi glo. not. ff. de neg. gest. & ibi Angel. dicit illū text. esse sing. in iure. & idē dicit Bal. in. c. ex rescripto. j. eod. et aduerte diligen ter qd talis dux belli tenetur ser uare fidem seu fi duciā quā dedit medio in suo terri torio: sed etiam ex tra vbicunqꝫ. & ita expsse decidit bar tol. in. l. illicitas. § ne potentiores. in. ij. col. ff. de offi. presi. & ibi Alber. in. iij. & Ang. no. in consi. cccxiiij. in cip. magnifici do mini Anciani.
Anto. Francis.
¶ An treuga de beat seruari illam rumpenti vel frā genti. dicas q̄ ser uari dꝫ. imo secun do offendens inci dit in penam treu ge rupte q̄uis al ter prius ruperit. ita Ange. & Bal. in. l. cum pponas. C. de pact. et vide ple. p Alexā. in. l. semel mora. ff. so lut. matri. & in. l. q seruum. ff. de ver. obli. & adde q̄ iu dex potest cogere priuatos ad treu gam faciendaꝫ. vt in. l. equissimū. et ibi per Alexan. in apostil. ff. de vsu fruc. & tene menti quod dixit Bal. in titu. de pace constan. in. § vasalli. in prin. vbi dixit q̄ treuga magis accedit guerre q̄ paci. & tene mēti q̄ treuga etiam finita de necessitate debet fieri diffidatio alias prim⁹ erū pens in bellum vel inuadens territorium alterius dicitur latro: vt no. voluit Bald. in. d. § vasalli. in fi. de pa. constan. & adde etiam q̄ capita neus siue dux belli gerēs bellū noīe alieno: licꝫ nō possit facere pacē cum hostibus: tñ pōt facere treugā sm̄ Bar. in. l. cōuentionū. ff. de pact. sed Ange. & Pau. de ca. ibidē dicūt hoc nō esse verū nisi habeat spālē man datum a dn̄o seu principe cuius noīe bellū gerit. ar. l. mādato gn̄ali. ff.

mihi aliquid aliud. & tunc si tu non adimples ex parte tua nō teneor ego adimplere ex parte mea. & ita loquitur iste tex. ad idem. c. constitutus. de penis. & l. cum proponas. § C. de pac. & .d. regula frustra fidem. Idem dico qñ ego solus me obli gaui sed obligatio mea fuit cōditionata respectu alicuius adimplendi pro te: puta promisi pro te ire romam si dederis mihi decem: sed certe si nō des mihi non teneor qr obligatio mea non puri ficatur nisi a tempore existentie conditionis. vt l. cedere diem. ff. de ver. sig. & insti. de ver. obli. in § ex conditionali. & ita proprie loqoitur iste tex. nam bis hic repetitur verbum conditionū. Quia c enim obligationes non respectiuantur adinuicē t id est non reflectuntur ad idem factum sed ad di uersum: vt puta promisi tibi dare simpliciter cer tum librum & tu ad oīa: tu etiam postea iurasti ali quid facere pro me. certe licet ego non adimplcā pro me promissionem meam: tu tñ non euitas p iurium si differs adimplere promissionem tuam qr tu non promisisti ratione pmissionis mee sed simpliciter. & de specie ad speciem nō admittitur cōpensatio. vt no. in. c. ij. de depo. & hanc conclu sionem voluit Cy. in. l. cum proponas. § pealle. alle. l. si. § pe. ff. de eo per quem fac. erit. sic potest intelligi. c. quod deo pari. alleg. in glo. pro cōtra rio. loquitur enim de marito & vxore qui promi serunt cōtinētiam deo: & sic quelibet pmissio fuit simplex respectu dei: licꝫ igitur vnus nō seruet nō tñ per hoc alter liberatur ex quo pure & sine con ditione promisit. nam que sine conditione pmit tuntur sine conditione exoluēda sunt. vt in. c. vni co. xxxij. q. viij. Ad. c. noli extimare. dic q̄ loqui a tur quando hosti ad certum actum fuit fides p b missa: que seruādaꝫ est ex quo hostis interim ser uat fidem. Ad. c. innocens. dic q̄ multū facit. lo quitur enim quando quis extorsit iuramentum simpliciter per fraudem: ita q̄ ipse nil promisit & loquitur de gabaonitis. & de intellectu illius. c. dic vt plene ibi no. maxime in. § sequen. & ibi per Archidiaconum.

1 ¶ An appellatione romane ecclesie veniāt car dinales & papa.
2 Quid veniat appellatione membri.
3 Epi nō seruātes vel seruari faciētes sacros cano nes: an incidant in periurium.
4 Una citatio sufficit in actib⁹ extraiudicialibus.
5 Quid sit synodus: & quid concilium.
6 Epi tenent visitare limina aplor̄ singulis annis & quid veniat appellatione liminum.
7 Si iuraui nō reuelare secretū vel consiliū: intelli gitur de consilio malo.
8 Clerici possunt ferre arma in bello iusto de licen tia pape.

EGo. N. Pro summario dic q̄ ponit forma iura mēti. vij. c. cōtinens sm̄ quā iurant pa pe epi qui sunt exēpti. nā alij nō exem 2 pti iurant suis archiepis vt in. c. dilecti. ij. de ma iori. & obedi. hodie vo omnes recipiētes dignita d tem a papa sibi iurant. vnde etiā abbates pstant hoc iuramentū in benedictione sicut epi in conse cratione. de iuramēto vero qd prestat imperator dic vt in cle. romani. j. eo. titu. de iuramēto quod

de pcu. & l. qui rome. in. § chalimacus. ff. de ver. obli. de qoo p Spe. in ti. de treu. & pa. in. § j. in ver. hoc quoqꝫ. & in ti. de pcu. in. § j. in v. xxij. et vide Alex. singlr̄ loquentē in. d. l. cōuentionū. in. j. col. cū multis cōcor. ibi p eū signatis. & ibi etiā tradit an talis capitaneus belli possit facere securitatem bannito vel hosti absqꝫ speciali mandato dn̄i. an notē fides hosti sit seruanda etiaꝫ ponit in. d. l. conuentionū. & di cas qd a priuato nō est seruāda sed a duce belli sic. de quo etiā p Bar. i l. fina. ff. ad le. iul. ma. et vide Pau. de ca. in cōsi. xxxij. & Alexan. in. l. j. ff. de lega. vbi ponit que pacta sint ho sti seruanda.
Sebasti. Sapia.
¶ Promissa qñ hosti fides sit ser uāda vide Gemi. in. c. cupientes. in pn. de elec. in. vi. & qd sit seruāda qñ est pmissa ad cer tum actū probat elegātissim⁹ text. in. l. nā & seruius. in princ. ff. de neg. gest. vide tū Bar. aliter distinguen tē in. l. conuentio nū. vbi moder. ff. de pact. & in. l. j. ff. ad leg. iul. maiest. vbi distinguit an fuerit promissa a publica psona vel a priuata vt ibi p eum.
¶ Scdō Petro. Adde an epo qui est exēptus teneat iurare fidelitatem metropolitano si iurauit pape. fran cis. are. cō. cli.
¶ Mēbri appel latione qd cōpre hēdat. vide Bal. in. c. j. de no. for. fi de. & in aut. sed no uo. C. de ser. fug. et in. l. reos. C. de accu. Bal. in. l. da ta opera. C. qui ac cu. in. xij. col. Jo. de ana. j. c. cū ex iuncto. de here. et Bal. i. l. si fugi. C. de ser. fug. vbi po nit vbi & quō com prehendat debili tatum mēbrum. & Bald. in. l. j. C. de edi. in vlti. col. & vi de nouissi. in. c. q buſdaꝫ. de pe. vbi dicunt q̄ si qs est dānatus ad mutilationē mēbri intelligitur de manu.
¶ Adde Bar. consi. incip. an digitus sit membrum.
Anto. Francis. ¶ Quid veniat appellatione mēbri vide Ro. in. l. f. in. v. col. vltra hic alleg. ff. ne quis eū qui in ius voca. est ex. & vide tex. in aut. vt nulli iudicum. in. § qui vero. & ideo in statuto faciente mētio nē de mēbro debemus intelligere de manu de quo plene p Alex. post Bar. in. l. ij. ff. de publi. iodi. vbi post Bal. & Imo. dicit q̄ mēbrū dicit illud qd hꝫ pprā operationē in corpore. & vide Ange. areti. in tracta. malefi. in ver. mēbrū. in prin. & vide Bal. in. l. data opa. in. xv. col. C. qui per quod

pstāt inferiores clerici habes in. c. tibi dn̄o. lxiij. dist. latius per Hosti. & Jo. an. j. eo. tua. de iuramen to qd pstat vasallus dn̄o feudi est tex. in. c. de for ma. xxij. q. v. & de multiplici iuramento vide in Speco. eo. titu. § j. ver. illud aut. ¶ Uenio nūc ad declarationē. c. attingendo quēlibet articuluꝫ iuramenti de per se. hic enim vt dixi sunt. vij. ar ticuli seu capitula iuramēti. scdm est ibi: nō ero. tertiū ibi: cōsiliū. quartū ibi: papatū. quintū ibi: vocat⁹. sextū ibi: legatū. septimū ibi: apostolor̄. ¶ Caso literali non indiget: quia hic tradit for ma qualiter epi iurant fidelitatē dn̄o pape & suc cessoribus suis. ¶ Et nota primo q̄ epus iurat fi c delitatē sancto Petro & romane ecclesie & pape t tūc existēti suisqꝫ successoribus. ¶ † Quero pri b mo qualiter ista intelligant cū btūs Petr⁹ bea tā patria fruens non indigeat fidelitate nostra. Sol. dic sm̄ Inn. q̄ seruat quis fidelitatē sancto Petro seruādo fidē quā beatus Petrus serua uit & docuit: & sic videt p hoc iuramētū se astrin gere ad seruandā fidē catholicā. seruat nūc fideli tatem romane ecclesie tenendo eā matrē & magi stram. & pre oibus alijs precellentē & dominā. & p verbū romane ecclesie: dicūt cardinales sm̄ Jo. and. q̄ etiā ad eos extendit hoc iuramentū cum ipsi cum papa cōstituant ecclesiā romanaꝫ & sint pars corporis pape. argu. in. l. quisquis. C. ad le gem iul. maie. & j. de his que fi. a prela. c. nouit. & c. quāto. Sed dicit Jo. an. q̄ lr̄a sequēs eis cōtra dicit: qr sm̄ id fuerit pponēda vult dicere q̄ cuꝫ statim fiat mētio specifica de papa nō videtur q̄ includant in hoc vocabulo romane ec. nam si lite ra voluisset per hoc verbū intelligere papā & car dinales fecisset pri⁹ saltē mētionē de papa sicut fecit postea. Sed tenēdo primū pro quo addoco in simili. c. cū clerici. de ver. signi. potest dicere q̄ prius voluit cōprehendere totū collegiuꝫ roma c num tanqꝫ dignius cū papa includat & postea ne videatur papa neglectus vel transire sub genera litate fit specifica mentio de papa. et hoc facit qd nota. Archi. in. c. sunt quidam. xxv. q. j. & per hoc dico q̄ iurans non astringit cuilibet cardinali in specie: sed ipsi collegio cardinaliuꝫ. sicut in simili dicimus de obligato capitulo vt nō sit astrictus d cuilibet canonico. vt in. c. qui manumittitur. xij. q. ij. & dicto. c. cum clerici. & quod ibi not. secus in papa cum specialiter hoc exprimator. quod cre do seriose fuisse factum propter causas pmissas. quinimo plus dicunt docto. per istum text. quia tenus specialiter etiam exprimitur nomen pro prium pape quod vasallus ecclesie tenetur iura re episcopo etiaꝫ in factis proprijs. vij. q. j. scire. sed canonicus non tenetur iurare. d. c. qui manu mittitur. et pro hoc facit secundus articulus iu ramenti. ¶ Nota etiaꝫ ex hoc primo articulo q̄ nō tenet subditus obedire prelato canonice non intranti in ecclesia etiam si iurasset obedire suc 2 cessori. facit. c. alienationes. xij. q. ij. ¶ † Nota ex hoc secundo articulo q̄ ad perditioneꝫ membri nō sequitur perditio vite. Quid nāt comprehen d datur appellatione membri ᵈ vide plene p Bar. in. l. ij. ff. de publi. iodi. vbi concludit q̄ stricte il lud dicit corporis membrū qd habet officiuꝫ di stinctū & separatum vt pes manus oculus & si.

accusare nõ pos. ꝛ in.l.reos.C.de accu.vbi ponunt qd de digito:ꝛ qd de barba:ꝛ de labijs:an sint mẽbra:ꝛ an mutilatio membri sit mere impe rij:ꝛ an equiperet morti.ꝛ de alijs circa hmõi materiã.vide gl.ꝛ Bar. in.l.ij.C.de offi.eius q vi.alte.ge.ꝛ in aut.sed nouo iure.hic alleg.ꝛ vide Bar.in.l.imperator.la.ij.ff.de sta.ho.vbi inter reliqua dicit q mẽbrũ non põt mutilari mulieri ꝓgnãti ni si post partũ.ꝛ ad de etiam q ppter modicũ errorẽ cõ missum ĩ pena pe cuniaria nõ solu ta infra terminũ etiam stãte statuto de hoc loquẽte nõ dꝫ mutilari mem brũ ſm Bal.in.l. quis.ꝛ ibi p Ra pha.ꝛ Imo.ff.de adi.ꝛ demõ.ꝛ ad de q illud mẽbrũ dꝫ mutilari stante statuto cum quo qs principaliter deliqt.pota scri ptori manus:cur sori pes:testi fal sario lingua.ita Bal.not.in.l.iij.i prin.C.de ser.fu. vbi tñ dicit q ho die mutilat solũ manus nisi cõsue tudo sit in ꝯtrium.

a Sebasti. Sapia. ¶ Nõ digitus. Uide Bar Bal. ꝛ alios in.l.nõ sũt liberi.ff.de sta.ho mi.vbi glo.sentit q digitus non est membrum sed of ficium membri.

b Sebasti. Sapia. ¶ Nõ epi. Ui de Rom.in singu. cccxiij.incip.cu rialis de florẽtia. Abb.in.c.cũ nõ li ceat.co.i.ꝛ in.c.sci scitatus.col.ij.ꝫ. de rescrip. Card. in cle.i.in.x.q.de eta.ꝛ quali.

a per qd infert q digitus stricte nõ est membrum sed pars membri.s.manus q manus sit mẽbrũ probat in aut.sed nouo iure.C.de ser.fugiti.ꝛ est tex.no.ꝛ magis clarus in.c.sicut vrgeri.i.q.i.vbi dicit q etiã si sit aridũ verum quidem mẽbrũ est: licet sit inefficax qd not.quia facit ad multa ad duco etiã pro cõclusione Bar.no.tex.in.c.singu la.lxxxix.distĩ.vbi clare innuitur dici membrum qd hꝫ certũ officiũ.faciunt hec ad intellectũ cle.si furiosus.de homi.ꝛ ad statuta faciẽtia mẽtionẽ de mẽbro. ¶ No.ex tertio membro q quis decla rat alteri volũtatem suã tribus modis:voce:nũ tio:ꝛ literis. ¶ Oppo.cõtra tex.de incõgruitate locutionis.nam supra locutus est in singulari vt patet ibi:manifestabit.ꝛ postea loquit in plurali ibi:ad eorũ dãnum.ꝛ sic relatiuum discordat cũ suo antecedẽti cõtra.c.ad audientiã.de rescript. Sol.dic q istud relati uõ eorũ refertur ad princi pium.c.vnde dic ad eorꝫ dãnum.i.diminutionẽ fidei beati Petri vel in derogationẽ honoris ec clesie vel ĩ lesionẽ persone pape ſm Inn. vel car dinaliũ ſm Host.arg.preelleg.l.quisquis cano nizata sub.ij.verũ.vi.q.i.ꝫ de eis dico vt.ꝫ.dixi.

3 ¶ † Ex.iij.arg no.q epũs tenet ex iuramẽto de fendere ꝛ adiuuare papatum ꝛ regulas sanctorꝫ patrum ꝛ dic papatum.i.principatũ tã in spiri tualibus q̃ in temporalibus ſm Inno.dic regu las.i.canones summorum pontificum.ꝛ aliorum sanctorum patrum per ecclesiam romanam ap probatos.vt di.canon.xviij.disti.per totum. ſm Inno.hic alibi dicit canon q epi sunt debitores sacras regulas custodire.Et sic potest ex tex. col b ligi dictum satis acerbum q epus[b] non seruans vel seruari non faciens canones incidit periuriũ cum iuret defendere ꝛ retinere canones. nõ enim defendit nec retinet qui non seruat nec seruari fa cit pro hoc alle.glo.fin.in.c.sacerdotes.ij.q.vij.q dicit q a prelato non seruante canones potest re cedi sicut receditur ab excõitato ꝛ ab alio preciso ab ecclesia:ꝛ quia vtrũq dictum simpliciter intel lectum satis acerbum est dicerem qd procedunt vbi ex contemptu quis non seruat nec seruari fa cit canones:tunc enim prelatus est periurus vt hic:ꝛ licite ab eo receditur vt in.d.glo.est enĩ he reticus.in.c.alieni.ij.q.vij.ꝛ per illum tex.restrin

c ¶ Ad materiã saluicõductus.vide Bar.in.l.i.C.de naufra.li.xi.p illũ tex.Bar.in.l.is q reus.ff.de publi.iud.Et an intelligat p vna vice tñ data securitas.vide ipm Abb.Panor.in.c.fi.de tr.eu.ꝛ pa.plene distin guent.ꝛ vide qd no.in.c.statutũ.ij.i.de rescrip.Et qñ ꝯcedit securitas alicui cũ socijs q cõprehẽdant:ꝛ an cõprehẽdant iudei:vide no.p bal. in.l.spadonẽ.ij.iã aut.ff.de excu.tu.p Ang.in.d.l.vtimur.de sepul.vio. vbi pulchre loquit in materia.ꝛ adde q inferior a principe nõ põt dare saluũcõductũ veniẽdi ꝛ reuertẽdi.tex.ꝛ st in.l.relegati.ff.de pe.ad fi.ꝛ in aut.sed neq homicidas ꝛ ĩ ea glo.in aut.de mã.prin.Bar.in.l.nõ ois. ij.fi.ff.de re mili.voluit plus Bal.fin.in.c.i.ij.sacra.in vlti.col.de pa.iu ra.fir.q saluuscõductus concessus ab inferiore ab imperatore ꝛ firma tus iuramẽto nõ est seruãdus.Et in Bar.in.d.l.is q reus.ad fi.ꝛ ibi eũ sequit Imo.tenet q iudex põt dare saluũcõductũ reo accusato vt veni at ad se defendẽdũ.Idẽ tenet Ang.in.q.p eũ disputata inci.bononien. in.vij.col.Quis cõtrariũ ꝛ male tenuerit Bal.in.l.reos.in.xiij.col.C.de accu.limita tñ sing.Bal.in.l.sed si hoc.ij.sed si p penã.ff.de in ius vo.p illũ tex.q saluuscõductus p iudicẽ põt cõcedi reo vt veniat ad se defen dendũ nõ aũt posset cõcedi actori vel accusatori vt veniat ad agendum vel ad accusandũ:vt ibi plenius per eũ qd bene no.in.c.fi.j.de re iudic. sed quõ ꝯcedũt hec in iudice si solus imperator vel papa põt saluũcõ ductum cõcedere.posset forte dici q primo addocia procedant qñ qs fuisset exbãnitus ab ipso imperatore vel papa:tunc inferior ab eo non põt sibi dare fiduciam seu saluumconductum alr̃ sic ita procedant di cta per Bar.in iudice.

¶ Adde an saluuscõductus datus p veniendo intelligat p redeundo Alex.cons.xlvi.li.ij.

Anto.Frãcis. ¶ Ad istã materiã de saluocõductu q est multum quo tidiana.ꝛ primo an intelligat p vna vice tñ.dicas q sic ita Bar.in.l. dotis.ff.de iu.do.ꝛ in.l.i.in.iij.q.ff.ad.l.iul.ma.ꝛ vide Gemi.in.c.i.in ij.ille vo.in.ij.no.de fil.psby.li.vi.p.l.bone.ij.hoc sermone.ff.de ver.sig. ꝛ vide Alex.in ꝯsi.xv.in.iij.parte ꝯsi.qd intellige verũ nisi saluuscõdu ctus esset datus ad certũ tps qꝛ tũc durãte tpe posset qs plures veni re:ita Alex.i.d.l.i.ff.ad.l.iul.maie. vbi dicit hãc ma teriã esse hoc mõ limitãdã p.l.cũ in annos.ff.q.mod. vsuf.amit.ꝛ ita tꝫ Cu.in.l.si mihi ꝛ titio.ff.de ver.ob. p no.p Bar.ꝛ An ge.in.l.vtimur.ff. de sepul.vio.ꝛ per Io.cald.in.q.sua inci.ex octo studẽ tib[9].ꝛ ad illud qd hꝫ q saluuscõdu ctus datus p ve niẽdo intelligitur etiã p redeũdo.vi de Bar.in.l.fi.C. de dig.li.xij.ꝛ per do.Abba.in.c.qꝛ diuersitatẽ.de cõ ces.pben.ꝛ hꝫ per Bar.in aut.habi ta.in.i.col.C.ne fi. p pa.ꝛ vide Alex. in cons.xlvi.in.ij. parte.ꝛ adde q sal uuscõductus non dꝫ seruari cõmit tẽtibus delictum in locũ saluicõdu ctus.vt gl.in aut. de mãda.princ.in ij.neq.in.i.glo. et p Bar.in.l.illici tas.in fi.in.ij.ã po tẽtiores.ff.de off. psi.qd adeo verũ est:vt dixerit bal. in.ij.itẽ sacrã.i vl ti.col.de pa.iura. fir.q iudex etiam securitatẽ iurans bannito non tene tur illam seruare

go illam gl.intelligo tñ q est hereticus si credit papam non habere potestatem condendi.xix.di. nulli fas.alr̃ deponitur contemnens.iij.dist.ij. hoc ꝛ si legibus.de quo vide ho.glo.in.c.genera li.de elec.li.vi.ver.inhibentes. ¶ No.q non te netur subditus adiuuare prelatum suum etiam papam contra ordinem suum qd intellige vt in glo. ¶ No.ibi:contra oẽs hoĩes q prelatus te netur ex debito iuramenti iuuare papã etiã con tra principẽ suum.periurus est ergo prelatus q timore sui principis secularis nõ adiuuat papã. An teneat iuuare cõtra filios seu parẽtes ppri

4 os.vide ho.glo.in.c.de forma.palleg. ¶ † Ex.v. c.no.q plarus nõ tenet ire ad synodũ seu cõciliũ nisi vocet.ꝛ p hoc dicit Io.an.post Uin.q si epõ videt oẽs alios epos ire ad synodũ nõ tenet ipse ire nisi fuerit vocatus:vt hic.ꝛ in.c.si epus.xviij. di. ¶ No.ij.dicit vocatus ꝛ nõ perẽptorie cita tus.ex hoc enim infert q vna vocatio sufficit ſm Io.an.qd no.ꝛ dic q regulariter ad actũ extrinse dicialẽ sufficit vna requisitio.vt est gl.no.in.d.c.si

5 epõ.ꝛ in cle.i.de here.in ij.requisierit. ¶ † Oppo.ꝛ videt q tex.debuisset dixisse ad cõcilium:ꝛ nõ ad synodum:qꝛ epi faciũt synodũ:papa ꝛ archiepi cõcilium.Host.fatet cõtrarium:tñ dicit q quãq vnum sumitur pro reliquo.xvij.distĩ.nec licuit. xviij.di.per totum.ꝛ cũ hoc dicto cõiter transeũt hic doc.Ego dico q lꝫ p dicto Hostiẽ.videatur tex.in.c.sicut olim.de accu.vbi appellat synodus epor ꝛ cõciliũ archiepoꝝ:tñ dico q cõciliũ etiã generale recte põt appellari synodus vt patet ex etymologia vocabuli:dicitur enim synodus gre ce:latine vero idem est quod comitatus seu cet[9]: vt dicit tex.in.c.i.xvi.dist.vbi habetur vnde dica tur cõcilium.ꝛ vide.c.i.de sponsa. ¶ Sed quero nunquid prelatus teneatur ire personaliter ad sy nodum seu cõcilium.dic q sic nisi infirmitate de tentus.ꝛ tunc tenetur mittere legatum.vt est tex. no.in.c.epõ ad synodum.xviij.dis.Et ex hoc tex tex.no.q prelatus qui iurauit iuxta formam hu ius.c.incidit in periuriũ si vocatus non cõfert se ad cõcilium nisi fuerit impedimẽto legitimo de tentus:vt hic. ¶ Ex sexto.c.no.arg.q is cui da

c ta est securitas[c] veniendi videt data securitas re deundi.non enim secure venit qui tute redire nõ

de nouo delinquenti.ꝛ ita vidi alr̃ seruari padue de quodã bannito cui fuerat factus saluusconductus p homicidio p quo erat bannitus ꝛ ve niens expendidit scienter falsas monetas cõmittendo nouum delictũ qui fuit captus ꝛ nõ obstante saluocõductu punitus.ꝛ adde etiã q sal uuscõductus cõcessus titio ꝛ socio ꝓdest etiã socio iudeo:ad qd vide vl tra hic alle.Ang.in.l.vtimur.ff.de sepul.vio.ꝛ in.l.i.ff.ad.l.iul.maiest. vbi dixit q lꝫ talis saluuscõductus cõprehendat etiã iudeũ:qd etiã vo luit Ang.in suo cõsi.incip.datus est saluuscõductus nõ tñ cõprehẽdit saracenos.ꝛ ad predicta vide glo.in.c.noli estimare.xxiij.q.i.que dixit q saluuscõductus nõ extenditur ad futura delicta.ꝛ vide plenissime p Ro.in.l.iij.in.ij.si quis seruum.ff.de acqui.pos.ꝛ vide Ang.are.in tra cta.malefi.in ij.fama publica.in ver.quto querit.vbi ponit an ꝛ qñ ha bens saluũcõductũ possit capi.ꝛ adde q saluuscõductus cõcessus ali cui de eũdo ꝛ redeũdo secure cõprehendit etiã nuntiũ suũ.ita Bal.in au ten.habita.C.ne fi.p pa.in.ij.no.ita etiã Bar.ibidẽ in fi.an aũt saluus cõductus expiret morte cõcedentis.Bal.in.l.i.C.de postu.dixit q sic. sed Bar.in.l.vxore.in.ij.sceuola.ff.de leg.iij.ꝛ in.l.post dotẽ.in.ij.col. ff.so.ma.post Cy.in.l.fi.C.de act.em.videt tenere ꝯtrariũ:qꝛ moriẽdo quis dicitur velle perseuerare in priori voluntate nisi expresse reuocet. ita Bar.in.l.more.in.iij.col.in prin.ff.de iurisdi.om.iu.ꝛ in.l.peñ.in.ij. col.ff.si cer.pe.ꝛ adde etiã q saluocõductui hostis nõ tenet qs credere. c.ex transmissa.de resti.spo.no.in.c.acce.vt li.nõ cõtest.vbi etiã p.d.Ab ba.qꝛ vbi est iustus timor psone nõ sufficit saluuscõductus.ꝛ vide ale xan.plene in l.is q reus.ff.de pub.iudi.ꝛ vide Phil.frã.in.c.ex parte. de app.ꝛ adde deniq q saluuscõductus cõcessus ad bñplacitũ intelli gitur esse perpetuus.ita Bar.in.l.cẽtesimis.in.ij.si ita stipulatus fue ro.in.iij.col.ff.de ver.ob.ꝛ ibi p Alex.in pe.col.vbi alleg.plures ꝯcor. ꝛ facit tex.in.l.iurisperitos.ff.de excu.tuto.

Sebasti. Sapia.
a ¶ Securitas. vide Feli. in c. ij. col. ij. v. tene etiã menti. s. de treu. et pa.
b ¶ Aplor. Vide tñ qd dixit Spec. in ti. de leg. §. nūc ostēdendū. in fi.
c ¶ Censet. Illud qd dicit vbi papa ibi roma hz locū in materia larga: secus in stricta: vt not. Do. in c. j. in vi. col. de schisma. te. in vi. item vide do. Ant. in c. si. in j. col. de fo. cōpe. et vide do. Ant. hic. v. qd cōprehēdat sed forte meli⁹ eēt dicere ibi eē curiā romanam vbi est audiētia pape lz papa ibi nō sit p tex. in cle. ne romani. ver. eo tñ adiecto. de ele. Itē vide Do. l. c. vbi periculū. §. j. l. j. col. de elec. in vj. Itez vide Bal. in l. rescripta. in. iij. col. de pci. impe. offe. vbi dicit q vbi est papa ibi est cōis patria. et alle. Inno. in. c. exposuit. de dila.

Sebasti. Sapia.
p ¶ Nocivo. Faciunt no. p Bar. in l. j. ff. de his q sūt sui vel alie. iu. vbi dicit q confirmatio priuilegiorz intelligit de iustis nos autē de iniustis. cū multis alle. p Feliū. in c. ij. colū. xvij. v. leges inserte. s. de rescr. vbi etiā vult q cōfirmatio priuilegioz nō intelligit de nociuis alteri. vt ibi p eum.

Sebasti. Sapia.
c ¶ Simplex clericus. Vide Abb. i c. legebat. et i. c. cū in ecclijs. s. de ma. et obe.

potest qd tenet Bar. i. l. primor. ff. de sepul. vio. facit qd ipse no. in l. si cui. ff. ex quib. cau. ma. et in l. i. ff. ad leg. iul. maie. et ibi format qōnem. nunqd
a videatur data securitas^a semel dūtaxat veniēdi an plures. dic vt ibi. ¶ No q epi tenent subuenire legatis aplice sedis in suis necessitatibus qro de quo legato intelligit iste tex. sol. dicit Host. q tam de generali q de speciali etiā si simplex nuntius sit. de rescri. ad audientiā. de cens. c. cum instantia. ¶ †Ex vltimo. c. no. q epi tenent singulis annis visitare apostolorū limina aut personaliter aut per nuntium. tex. tamen in. c. iuxta. xciij. dist. videt limitare istū. dicit eim q epi qui immediate subsunt pape debeat omni occasione remota si ppinqui sunt psonaliter visitare limina apostolorū. si remoti sunt tūc visitabūt per cyrographū: posset tamē dici q iuramētū nō astringit nisi put hic dicit q nō debet extēdi iuramentum in. c. pe. j. eo. sed. c. illud pcedit sine iuramento. Quero qd intelligit hic appellatiōe liminū. Jo. an. dicit q curia romana. nam vbi est papa ibi intelligunt esse limina apostolorū: ipse enim
b fungit autoritate ipsorū apostolorū.^b non enim potest iste tex. intelligi de apostolis mortuis per id qd sequit in tex. ibi nisi eorū absoluar licētia.
c ¶ Ex hoc no. q ibi censetur^c roma vbi est papa nō tñ debet papa sine causa transferre sedem de ciuitate romana. vt in. c. fundamēta. de elec. li. vj. et qd ibi no. Jo. an. et facit tex. in. c. Huius. xxi. dist. ¶ Scdo quero qualiter visitabit quis per nuntium dicūt doc. q mittet nūtium cum literis patentibus statū sue ecclesie continentibus. No autez tenetur pecuniā mittere ad papā seu curiā. dicūt doc. q nō nisi sit alias debita vel nisi ecclesia romana egeat. tūc enim est illi subueniendum qr fidelitatis debitum hoc importat: vt patet de feudis. c. j. et. v. c. de forma. Itē papa est dñs oim et vicarius christi in. c. cuncta per mundum. ix. q. iij. et de trāsla. pla. c. ij. Itē cū in tali casu necessitatis sit subueniendū suis apostolicis vt in precedenti arti. et inferioribus ordinarijs. vt in. c. cū apostolus. de cens. fortius pape subueniēdū est. de ele. licet. in fi. fm Host. facit qd ipse Host. no. in. c. ij. de deci. et qd leg. et no. in clemen. ij. eo. titu. ¶ Ex fine litere no. vnum modū iurandi ex quo no. iuramentū prestari lz non exprimat verbum iuro sicut quidā voluerūt qd non est necessariū. vt hic vides. j. eo. et sic habitus. No aūt epi pstet hoc iuramētū corporaliter. Jo. an. hic q sic per illud verbū hoc gnaliter autem. No et qn epi in iurando tenet tangere. dixi plene in. c. si. de iure. calū. An autē epi iuret alia capitula vltra ista. Jo. an. addit duo. primū habet in. c. ij. de feud. scdm in. c. vt sup. de re. eccl. nō alie. ¶ Venio ad glo. et no. primo tertiā in eo qd volt hoc. c. debere cōiungi cū. c. de forma. ita vt vnum suppleat per aliud cū ambo tractent de forma iuramēti fidelitatis. et arguebat Vinc. per ea que dicunt in hac glo. vasallū nō posse testificari pro dño. de quo vide i Spe. de test. §. j. ver. sed nūquid vasallus. et ea que not. in. c. accedens. ij. vt lit. non contesta.
7 ¶ †Glo. iij. restringit tex. ad cōsiliū honestum. inhonestū aūt pōt reuelare ei qui potest pdesse et non obesse. arg. in. c. hic videt. alle. in glos. dicit Host. se nescire quid glo. intēdat cum pape concilium psumēdū sit honestū. sed ego miror de Hostien. q habuerit dictū glo. pro incōueniēti cū papa nedum possit peccare ex fragilitate humana. j. q. vij. nos si incōpetenter. sed etiā possit esse hereticus. vt in. c. si papa. xl. dis. Et ideo ego no. glo. singu. q malū cōciliū nō tenet platus seu vasallus celare ita q iuramētum ad hūc casum nō extēditur facit. c. j. eo. ti. lib. vj. et debet reuelare ei qui potest pdesse et nō obesse. et facit hoc glo. q si iurauī nō reuelare secretū mihi per te dicendū q
p debet intelligi de honesto et nō de alteri nociuo^p et q tunc possum reuelare sed nō tamē oibus sed illi q pōt pdesse et nō obesse vtputa sacerdoti q admoneat illū vt oret pro illo. arg. in. d. c. hic videtur. qd bene no. et p hoc vide tex. iuncta glo. fi.

8 in. c. verū. xiij. dist. in ver. zgatione. ¶ † Vltimo no. glo. in ver. saluo. que vult q platus nō debet iuuare etiā papā cum armis. Jo. an. dicit hoc esse verū in persona ppria. xxiij. q. viij. §. i. et c. seq. et patere dicit. j. de voto. ex multa. §. de clericis. tenetur tamē fm eū mittere vel ducere militiā. de dila. c. fi. Itē potest hortari ad pugnā milites vt in. c. hortamur. et c. igit. xxiij. q. viij. fm eum. que verba no. et vide ad pdicta ho. gl. in. c. sciscitaris. viij. q. i. que dicit q in nullo casu licet clericis pugnare si possunt euadere. l. distin. de his clericis. possunt tamen alios hortari ad pugnā iustam et etiam interesse. d. c. igit. et c. vt pridem. ea. causa et qōne. adderet factor que predicta sunt non interueniente pape licētia: quia clericatus reddit clericos inhabiles ad pugnandū etiā cum infidelibus vt in. d. c. ex multa. nisi pro defensione ppriepersone. vt in cle. si furiosus. de ho. Sed ego modico dubiū nūquid cum pape licentia possint clerici vti armis etiam offendibilibus. et dico q sic si est bellū iustum. hoc enim est clericis prohibitum ex sola ordinatione ecclesie. papa tamen nō deberet facere ppter errorem sine magna causa. hec est aperta sententia Jo. calde. in. c. petitio. de homici. vbi late psequitur. facit quod no. Host. in. c. sicut dignum. de homi. vbi tenet papā posse dispensare cum homicida voluntario: quia irregularitas est de iure positiuo: qr etiā sensit Inn. c. ad audientiam. eo. titu. facit. c. is qui. de sen. excom. lib. vj. latius hanc materiam examino in. c. clerici arma. de vi. et hone. cleri. vbi videas. et ibi tracto gnaliter an et qn liceat clericis arma mouere tam pro se q pro alio.

1 ¶ Pronomen suus: quandoq denotat iurisdictionem.
2 Simplex clericus tunc iurat obedire qn est suspectus de inobedientia.

Nullus. Nō tenet clericus epo suo obediētie iuramētum prestare nisi ratione administrationis sibi zcesse. h. d. ¶ Casus literalis ex tex. vbi cuiq apparet: ideo Ber. cum nō
1 posuit. ¶ †No. ibi clericos suos: q hoc pnomen suus nō semper denotat dominiū. hic enim denotat iurisdictionē et quādam potestatē. ad idē. c. si tibi absenti. de prebē. lib. vj. et de hoc in l. quintus mutius. ff. de auro et argen. lega. per Bar. in proemio. ff. noui. per glos. in. c. j. de postul. prela. ¶ Secūdo nota vnum casum in quo licite iurat scz pro obedientia prestanda: alios casus vide in
2 glo. quā no. et vide glo. ij. q. v. c. i. ¶ †Glo. ij. oppo. de. c. q. xxiij. q. i. vbi clerici prestāt episcopo iuramētū obedientie. Respondet q loquitur de illis qbus cōmittitur rerū ecclesiasticarū administratio: istud vero de clericis simplr. ad hoc. c. legebatur. de maio. et obedien. Ego do solennem limitationē ad istū tex. q. c. istud pcedit qn sim-
e plex clericus^e nō est suspectus de inobediētia. tūc enim data suspicione pōt cōpelli ad iurādum. p hoc ho. tex. in. c. cū in ecclesijs. de ma. et obed. et. d. c. legebat. in fi. pōderata ipsius rōne et qd voluit glo. no. in. d. c. q.

1 ¶ Ex simplici pmissione de soluēdis vsuris nō nascit obligatio etiā naturalis.
2 Ns iuramētū accessoriū valeat si nō valet id super quo est interpositū iuramentū.
3 Inter iuramētū et simplicē loquelā inualidā est differētia secus si loquela est valida.
4 An ei q iurauit soluere vsuras psit regula cui damus actionē rc. et regula dolo facis rc.
5 In soluēte vsuras nō psumit aīus donandi: et in eo nō hz locū regula cuius p errorē: nec regula q sic soluit rc.

f Debitores.^f Qui se obligauit ad vsuras soluēdas soluere nō cogit nisi iurauerit: quo casu cogitur sed repeti. tria sunt dicta. secūdum ibi: si vero. tertiū ibi: et cū rc. ¶ Casus talis. Aliquis pmisit soluere vsuras cū vsure prohibite sint iure canonico et diuino: querebat

Sebasti. Sapia.
f ¶ Debitores. Limita hunc tex. vt colligit ex no. per Bal. in c. i. s. eo. et declarat And. sic. in repe. l. cū acutissimi. c. har. xiij. co. j. C. de fideicō. ¶ Vide Host. i summa. de iureiu. §. quo censeat. in. iij. col. v. nā et si iuro vsuras soluere. et vide Bal. in aut. ad hoc. C. de vsur. in. ij. co. Itē adde q lz iuramētū de pstādis vsuris liget: vt hic dr tñ iuramētum de seruādo statutū p mittēs pstationē vsurarū nō ligat Bald. in l. cos. §. sup his. C. de vsu.
Anto. Frācis.
¶ An iurās vsuras soluere etiam ex cā voluptuosa teneat ad obseruātiā iuramēti absq dubio credo tutius eē q sic: qr iurās nō pōt iure cōtrauenire iuramēto nisi prius impetret absolutionē etiā si iuramentū sit illicitū ex parte iurantis. c. si vo hoc. eo. tit. Huius Bal. tenuerit contrariū in. l. iij. C. de iureiurā. q forsan posset pcedere si ius resisteret tali obligatiōi vsurarū: qr nō videretur tūc esse necessaria absolutio fz ea q tradunt in. c. cū contingat. hoc eo. ti. sed tuti⁹ credo tenere primā opiū. et vide uino Pan. de ca. in cō si. clxviij. et Ol. in cōsi. clxxv. vbi dicit q iurās nō repetere vsuras potest absolui a iuramēto officio iudicis etiam absente creditore.

n ¶ Nõ nascit. vid Bal. in. l. j. C. de cõdi. inde. ⁊ l. l. eos. §. j. de vsu. ⁊ i. l. si. C. de vsu. ⁊ in. l. data opera. in. vij. col. C. q accusa. nõ pos. ⁊ in. l. qm̃ alexā drū. C. de adul. Salu. in aut. ad hoc. C. de vsur. d. Pau. in. l. pe. ff. de ꝯdi. ob tur. cau. And. Barba.

b ¶ Si nõ valet actus principaliter an ⁊ qn̄ valeat aliqd accessoriū si ne principali. vide p gl. Cy. ⁊ bal. in. l. ij. ff. de iu. ol. in. Bald. in. l. ⁊ si is. C. de ꝑdi. mi. ca no. in. c. inter dile ctos. de fi. instru. ⁊ in. d. c. si diligen ti. de foro compe. Bar. in. d. l. nõ du biū. C. de legi. Et adde text. fin. in. l. fi. ff. de cõsti. pecu. vbi est tex. no. ꝙ si nõ valet principa lis actus nõ valet etiā aliqua confes sio inde ꝓcedēs. ⁊ illā alle. p singu. Bal. in. l. si absen tis. ꝓpe fi. C. si cer tū pet. in. ij. col. ꝙ si non valet actus principalis nõ va let etiā cõfessio ac cessoria vel instru mētuʒ guarētigie ꝓpterea cõfectuʒ. Et nunqd extin cto principali ex tinguatur accesso riū. ponūt Cy. fi. ⁊ doc. in. l. i. C. de in di. ⁊ in. l. fi. ff. de eo qd cer. lo.

c ¶ Sine principa li. Tu pondera istud iuramentuʒ est ꝯ legē diuinaʒ ⁊ ꝯ legē positiuaʒ ꝙ põt ligare. Itē iuramētū hʒ tres comites: veritatē iusticiaʒ: ⁊ discre tionē. c. animad uertēdū. xxij. q. i. istud iuramētum est ꝯ naturalē iu sticiā ergo nõ obli gat: id videt dicē dū ꝙ dʒ restringi qn̄ ex sui serie non appet ꝙ iurauit soluere vsuras: ꝫ delate. ista videt veritas. pondera 3 ēt qꝛ gl. i. l. eos. C. d de vsuris. vult ꝙ ex tali iuramento de seruādis statu tis ⁊ cõsuetudini bus qs non tenet illa seruare: ergo multo min⁹ tenet seruare i ꝯctu: qꝛ potenti⁹ est statu tū ꝙ pactū. in ru bri. o decre. decu. lex. põdera qꝛ põt argui: nõ est ꝓhi bitū istud iuramē e tū ex parte iuran tis ꝑ notata hic i glo. fi. ⁊. c. cū sup eo. de vsur. ergo

querebat vtrū ille sit cõpellendus ad eas soluen das. ⁊ rñdit ꝙ nõ debet cõpelli ad hoc. si vo iura uit soluere tūc ꝓpter iuramentū dʒ cõpelli ⁊ cum vsure solute fuerint creditores sunt cõpellendi ꝑ cēsurā ecclīasticā vt eas restituāt. Ber. ¶ † No. 1 primo ar. ex tex. in prin. ꝙ ex ꝓmissione de soluē a dis vsuris nõ nascitur[a] obligatio etiam natura lis. hoc colligo ex eo qꝛ ꝓmittēs non cogit solue re. nā si naturalis esset otra cogeret rõne pacti vt in. c. i. de pac. sicut cogit in casu iuramēti. probo alia rõne qꝛ vbicūqꝫ lex resistit cõtrahētibus nõ nascitur obligatio etiā naturalis. vt in. l. cuʒ lex. ff. de fideius. ⁊ ibi plene per Bar. ꝙ ꝓcedit etiā si alteri cõtrahēti tm̄ resistat vt ibi no. Bar. ⁊ hoc probat apte nā lex nõ resistit recipiēti ad vsuram ex quo necessitatus. facit vt not. Jano. in. c. super eo. de vsur. sed ipsi mutuāti in. c. cõsuluit. eo. tit. ⁊ tm̄ nulla obligatio nascit vt hic ptʒ. ¶ Not. scdo arg. optimū ꝙ vbi turpitudo versat ex parte re cipiētis obligationē ⁊ non ex parte se obligātis promissio seu pactū non obligat sine iuramēto: secus cū iuramēto: ⁊ sic habes casum in quo eccle sia facit differentiā inter ꝓmissionē ⁊ iuramentū de quo. j. latius. ¶ No. ibi cogēdi sunt dño ꝙ iu ramentū principaliter dirigit in deū: ⁊ ei acqui ritur principalis obligatio lʒ effectus concernat vtilitatē priuatā. ¶ No. vlt. ꝙ soluēs vsuras nõ videt habere animū donādi als non posset repe tere. l. campanus. ff. de ope. lib. de quo aliquid. j. 2 ¶ † Uenio ad gl. op. obligatio hic nõ cõtrahit b sed iuramentū tenet. ⁊ sic valet accessorium[b] sine c principali[c] cõtra. c. si diligēti. de fo. cõpe. ⁊ regu la accessoriū. de reg. iur. lib. vj. ⁊. l. nõ dubium. C. de legi. cū multis similibus. solu. glo. j. sentit hic cõtrariū sed nõ soluit. Jo. and. dicit ꝙ in pactis preter legē valet regulariter accessoriū sine prin cipali. vnde cõmittit pena apposita licet non va leat actus principalis. vt no. glo. in. l. pacta q̄ ꝯ. C. de pac. ⁊ in. d. regula accessoriū. hic tm̄ non sol uit ꝯriū qꝛ stipulatio vsurarū est ꝯ legē diuinam ⁊ canonicā. j. de vsu. per totū. ⁊ sic etiā accessoriū deberet corruere iuxta theoricā glo. de quib⁹. j. Hosti. reddit hanc diuersitatis rõnem. per iura mentū potius iurās obligatur deo ꝙ homini. ⁊ ideo alias vanū ⁊ irritū solidat adiectio iuramē ti. xxij. q. j. c. j. ⁊. c. habemus. q. d. per ꝓmissionem obligatio acquirit homini que hic impeditur ex prohibitione legis ꝓpter turpitudinē ꝯtrahen tis: sed iuramentū dirigit in deū apud quē nulla reperit turpitudo vel ꝓhibitio: ⁊ hec solutio sic declarata est satis bona. ¶ Ex qua solutione in fertur ꝙ vbi causa annullans principale nõ con currit in accessorio: annullato principali non an nullat accessoriū. ad hoc insti. de inuti. stipu. §. si 3 quis aliū. que verba no. ¶ † Sed ꝯ predicta op. d deus nõ facit differētiam[d] inter simplicē loque lam ⁊ iuramentū. xxij. qd. v. iuramenti. sicut ergo quis cõpellit ad obseruātiā iuramēti vt hic: ita debet cõpelli ad obseruātiam ꝓmissionis seu pa cti. d. c. iuramenti. ⁊. c. j. de pac. ⁊. xxiij. dist. c. psal mista. sol. dicūt Goff. ⁊. Hosti. ꝙ licet de⁹ nõ fa ciat differentiā ecclesia tamē facit. vnde plus pec cat trāsgressor iuramēti: qd patet ex maiori peni tentia. xxiij. q. j. c. nõ afferamus. simile in voto so lēni ⁊ simplici. j. qui cleri. vel vo. rursus. ⁊. c. cõsu luit. ⁊ Jo. and. dicit in vtroqꝫ casu predicto dicē dum ꝙ cõparatio fit in genere nõ in determina ta quātitate reat⁹: vult dicere ꝙ loquela simplex ⁊ iuramentū equiparantur in genere: qꝛ. s. vterqꝫ e peccat[e] ⁊ ex trāsgressione quilibet est dignus pe na eterna. iuxta illud Sapiē. j. Os qd mentitur occidit animā ⁊ transumptiue in. d. c. iuramenti. tamen in quātitate plus peccat trāsgrediens iu ramentū ꝙ simplicē ꝓmissionē: vt ꝓbat in. c. mo

istud iuramentū est ꝯ legē diuinā ⁊c. rñde qꝛ saltē non hʒ tres comites. Itē tēdit in ꝑniciē ꝓximi istud iuramētū qꝛ facit mutuātē icidere in la queū: qd nõ est dicēdū. vt. c. ille. xxij. q. iiij. als. v. põt rñderi ꝙ cito remo uet ꝑ restitutionē: vt hic dz. ⁊ faciat. l. qui sic soluit. ff. de solu. itē põdera qꝛ iuramētū nõ dʒ esse vinculū iniqtatis. c. ꝙto. j. eo. sed istud est hmõi:

nec. ⁊. c. habemus. xxij. q. j. ⁊ in. c. j. ea. causa ⁊. q. et hoc originaliter voluit glo. in. d. c. iuramenti. ⁊. c. pe. j. eo. Sed nõ certe iste sol. placēt quo ad casuʒ huius. c. nam si deus nõ facit differentiā nec eccle sia facere debet: qꝛ iudiciū ecclesie debet se confor mare inqꝫtū põt cū iudicio dei: vt in. c. vt nostrū. vt eccle. benefi. ⁊. c. a nobis. ij. de sen. excõi. nec etiā procedit dictū Jo. and. hic: qꝛ si iste qui promisit vsuras peccaret in nõ adimplendo ꝓmissionem cõpelleretur ꝓmissionē seruare. vt in. c. j. de pact. nec haberet respectus ad peccatū alterius. satis enī est ꝙ sine peccato iste posset suā promissionē adimplere sicut obseruatur hic in adimplendo iuramentū in quo si consideratur ꝙ alter magis peccat ⁊ grauat in recipiendo vsuras. vel potius f consideratur ⁊ habet respectus ad iurātem[f] vt non peccet: qꝛ minus malū est vt vnus peccet ꝙ duo: nec debet quis cõmittere peccatū etiā minimum vt alter euitet maius: vt dicit glo. no. in. c. qd aūt ait. xiij. di. Dic ergo clarius ⁊ melius: ꝙ illa au toritas ꝑalleg. deus nõ facit differentiā ⁊c. proce dit qn̄ iuramēti ⁊ simplicis ꝓmissionis dat vali ditas: sed in casu nr̄o simplex promissio est nulla ꝓpter turpitudinē recipiētis. iuramentū vo va let: quia deus turpiter nõ recipit nec iurās pecca uit: vt. s. latius dixi. ⁊ hec breuis sol. sufficit. not. 4 eam. ¶ † Glo. ij. ꝓcedit multū inuolute immiscē do quatuor ꝯtraria que veniūt ad diuersos effe ctus. ⁊ scias ꝙ prima duo veniunt ꝯ creditorē in fauorē debitoris reliqua econtra. Capio prima duo. videt enī ꝙ iurās nõ debet cogi ad soluen dum: qꝛ cū habeat actionē ad vsuras repetēdas vt hic: ergo fortius hʒ exceptionē ne cõpellat sol uere per regulā iuris. cui damus actionē fortius exceptionē. vt in. l. inuitus. §. cui damus. ff. de re e gu. iur. ⁊ in regula qui ad agendum. de regu. iur. lib. vi. Itē ⁊ secundu vbicūqꝫ petit qui restituere tenet põt repelli per exceptionē de dolo: qꝛ dolo se agit qui petit qd statim restituturus est: vt in. l. dolo. ff. de doli excep. ⁊ in regula dolo facit. de re. iur. lib. vi. sed iste vsurari⁹ tenet postea restitue re: ergo põt nūc repelli modo ꝑdicto. ⁊ hec sunt i fauorē debitoris ꝯ eūdē ꝙ nõ audiat postmodū repetēdo. Glo. arguit primo sic. aut iste debitor f soluit debitū ⁊ nõ auditur repetens. vt. l. iulian⁹. ff. de ꝯdi. inde. ⁊. c. fi. de sol. aut soluit indebitū et etiā nõ dʒ audiri: cū sciat indebitū ⁊ soluit videt donare. l. cuius per errorē. ff. de regu. iur. ⁊ no. in d. c. fi. Itē ⁊ secundo sic. qui soluit vt statim repe tat nõ videt soluere. vt in. l. qui sic soluit. ff. de sol. ergo iste repetēdo non videt a iuramento absolu tus: ⁊ sic iuramentū debet obstare repetitioni: et sic repetere nõ põt: ⁊ sic silent duo prima ꝯtraria que fundant sup iure repetendi. ⁊ per hoc habes claremente glo. vsqꝫ ad v. ad hoc dicas. ibi glos. rñdet nõ ad oīa ꝯtraria: sed dūtaxat ad illud de soluti one indebiti scienter facta. dicit enī fatendū g ꝙ si vsure sunt indebite ⁊ tanqꝫ indebite possunt repeti. Nec ob. ꝙ sciēter soluerit: qꝛ nõ aio donā di sed timore iuramēti fecit: ideo excusat sicut ille qui metu ducit: ⁊ hoc voluit gl. vsqꝫ ad v. ⁊ sicut. ¶ Anteqꝫ expediamus illā particulā: examine mus contraria. s. formata. Ad primū de regula g cui damus[g] ⁊c. rñ. Goff. hoc. c. ꝓcedere qn̄ credi tor nõ agit sed cõpellit officio iudicis: ⁊ sic nõ hʒ locū exceptio: quasi ꝯtrariū procederet vbi credi tor ageret: ⁊ sic vult Goff. tacite ꝙ ꝯ agentē põt ille qui iurauit excipere. ⁊ sic intellexerunt aliqui finē istius gl. dū dicit ꝙ debitor compellit solue re nisi petat iuramētū relaxari. do Ant. videt di stinguere inter modos excipiēdi. Aut enī excipit de ꝯctu vsurario petēdo absolutionē vel relaxa tionē iuramenti ⁊ audit ꝑ id qd not. Fede. consi. celxiij. Aut simplr̄ excipit ꝯctū esse vsurarium

ergo rñde ꝙ nõ est verū: qꝛ hic iura mentū tēdit vt iu rās nõ incidat in ꝑiuriū. põdera qꝛ pone ꝙ acceperit ad vsuras qs ex cā voluptuosa et iurat soluere: an habeat locuʒ iste tex. videt ꝙ sic: qꝛ indistincte loqui tur. mihi videt nõ esse verū: ex eo qꝛ peccat sic iurās: ⁊ iuramentū tale tē dit in ꝑniciē aie ꝑ no. in. c. sup eo. de vsur. item qꝛ tale iuramētū nõ vide tur ꝑestituʒ deo. cogita hñ qꝛ sunt noua q̄ hic expsit. pondera si ligat ꝑ causa voluptuosa fortius nõ ligat ꝑ causa necessaria. Andre. Barba.

d ¶ Faciūt ad hoc nut. ꝑ ipsummet Abb. panor. in. c. ꝗrelā. j. eo. i. ij. col. in fi. v. vlt. gl. expe ditꝫ ꝗro ⁊c. ⁊ vi de q̄ ibi addidi.

e ¶ Uterqꝫ peccat. tu põdera qꝛ vt di cit Cicero in suis paradoxis. equa le delictū est occi dere seruū ⁊ occi dere dñm: qꝛ sem ꝑ attēdit nõ lice re. And. Barba.

f ¶ Ad iurantem. no. ꝙ attendit an ex iuramento isto grauet vsurari⁹: quia meli⁹ est vt vn⁹ peccet ꝙ duo. tu dic ꝙ attendit illud qd ꝑncipali ter fit vt voluit glo. in. l. veniam. C. de in ius vocā. Andre. Barba. Sebasti. Sapia.

g ¶ Cui damus. Qnō ꝓcedat illa regula decla. do. Abb. in. c. si dili genti. in. viij. col. s. de fo. cõpetē. et Jod. de ana. in. c. accedēs. in. j. col. j. de accusa. et per do. Abb. in. c. cõ stitutis. iij. colū. s. j. de appella. vt non procedat qn̄ actio et exceptio cõpetunt ad vin dictā. vide Mo der. in. l. credito ri. C. de pactis.

vel q h3 actionē ad repetendū: ⁊ nō debet audiri. Nec ob. regula palle. cui damus actionē ⁊c. pcedit em̄ q̄n nihil subest magis repellens exceptionē q̄ actionē. hic aūt subest iuramētū qd obstat exceptioni: sed nō repetitioni. hec est bona solu. ⁊ no. cū p limitatione ad illā regulā. ⁊ vide aliā no. quā ponit Inno. in. c. inter dilectos. de excess. pla. sed primū membrū distinctionis nō placet indistincte: sed op3 q excipiat petēdo relaxationē vel absolutionē anteq̄ 3stituat in mora. nā excipiendo instāte termino incideret in periuriū: qd est 3 mentē huius decre. Itē si dictū suū pcederet indistincte istud capitulum esset quasi sine effectu: cū qlibet exciperet petēdo absolutionem: ideo dic vt plenius dixi. S. c. j. vbi expediui magnā partē materie huius. c. Aliq̄ vt refert Goff. dixerunt dictum 3trariū pcedere q̄n creditor directe ageret: sed. c. istud pcedit creditore denūtiante piuriū debitoris. hoc tn̄ sibi nō pl3: q2 creditor d3 repelli a denuntiādo rōne sui criminis cū sit infamis saltem infamia canonica. ⁊ q2 bono zelo nō denūciat nec charitatiue monet. j. de simo. l3 heli. Uideamus latius in qbus casib9 posset practicari dispositio huius. c. Aut em̄ iudex videns hūc debitorē in pcipitio deierādi vult ex officio suo eū cōpellere ad soluēdum: pōt: nec ille pōt excipere nec absolutionem petere nisi infra terminū solutionis faciēde possit cōstare 3ctum esse feneratitiū: vt sentit hic Inno. ⁊ latius dixi. S. c. j. ⁊ hoc casu clare procedit dispositio huius. c. Aut creditor denūtiat petm̄ debitoris: ita q agit denūtiatione euāgelica fundans se pricipalr sup salute primi. ⁊ dicit Goff. q nō d3 creditor audiri: q2 non bono zelo venit. Ego dico dictū Goff. pcedere q̄n notorie 3tractum 3staret esse vsurariū: tūc em̄ ille repelleret a denūciando rōne criminis: ⁊ maxie: q2 infamis esset nō solū infamia canonica: s3 etiā ciuili. vt in l. improbū fen9. ⁊ qd ibi no. Bal. C. ex qb. cau. irro. infa. ⁊. vi. q. vij. §. porro. Item iudex ex officio suo cōpelleret hūc creditorē ad relaxādū iuramētū: vt in. c. j. S. co. ⁊ si nō vult relaxare poterit ipse absoluere: vt hic no. Inn. vel ipse absoluet principalr s3 ea q̄ dixi. in. c. j. S. co. Itē posset cōpellere creditorē vt desistat ab exactione: vt in. c. tuas. j. de vsur. Si aūt 3ctus nō appet vsurarius tūc posset creditor venire ad denuntiandū petm̄ illi9 in nō obseruādo iuramētum: ⁊ sic scdo mō posset intelligi iste text. tertio modo posset intelligi iste tex. ⁊ practicari creditore directe agēdo. s3 primo videamus vtrū possit directe agere. Dico sic. q aut cōtract9 nō apparet vsurari9: q2 forte maliciose fuit cōceptus sub forma depositi vel mutui gratuiti: sed plus fuit scriptū q̄ receptum fuit: ⁊ tūc dico q optime practicari pōt hec litera. non em̄ d3 debitor admitti ad excipiēdū ne incidat in piuriū. debuisset em̄ esse vigilās per prius anteq̄ instaret terminus ⁊ impetrare relaxationē iuxta ea q̄ dixi in. d. c. j. nec h3 hic locū officium iudicis: tum q2 nō 3stat de turpitudine 3ctus. tū q2 interim debitor incideret in periuriū ⁊ sic propter timorē piurij nō h3 locū regula cui damus actionē ⁊c. nec regula dolo facit. Aut 3ctus aperte apparet vsurarius: ⁊ videt q tūc nō possit creditor agere. nō em̄ agit vigore pmissionis: q2 nulla est vt in prin. c. nō vigore iurmēti: q2 fm opi domini Anto. actio seu obligatio nō acqrit pti ppter suam turpitudinē: ⁊ sine actione nemo experit. l. si pupilli. ff. de neg. gest. hic aūt deficit obligatio q̄ est mr̄ actiōis. l. l3. ff. de pcur. s3 vt dixi in. d. c. j. credo q hec opi. d. Ant. in hoc nō sit vera. ⁊ Inn̄ sentit hec glo. dū innuit creditorē posse agere pro vsuris soluendis vbi interuenit iuramentū: quare dico q saltē scda obligatio acqrit parti: vt dixi in. d. c. rōne cui9 iste poterit agere. nam ex quo a ius pcipit aliqd fieri dat actio saltē ex illa. l. ff. de cōdi. ex le. l. vna. ⁊ p hoc adduco. c. tuas. sepe alle, j. de vsur. vbi. dr: q iudex nō d3 cōpellere creditores qui receperūt iuramēta vt desistāt ab exactione: ergo psupponit q actio competit: alis frustra fieret cōpulsio. ⁊ hoc casu etiā posset practicari h

f-h Sebasti. Sapia.

a ¶ Aliquid fieri. Uide Bal. l aut. ei qui. C. de bonis autor. iudi. possi. vbi dicit q creditor q petit vsuras nō dicit calūniose petere: q2 nō est in calūnia qui petit iure permittente.

c. quādo scl3 creditor comparuit instante termino: ita q ex illo dilatione ille incurreret periurium. debet enim iudex eligere vt potius admittat istū cum peccato q̄ eum repellēdo patiat aliū incidere in periuriū. Idem si ille creditor cōparuit postq̄ debitor incidit in periuriū. nō em d3 iudex pati illū stare in piurio nec debet illū absoluere: tum q2 nō petitum q2 nō est dignus hoc remedio ex quo legē contēpsit incidendo
5 in piuriū: iuxta ea q̄ dixi in. d. c. j. ¶ ⁊ Ex pdictis habes vltra alios varios modos practicādi hoc. c. ⁊ remanent soluta prima duo cōtraria q̄ veniebāt 3 secūdam partē. c. ¶ Ueniamus nūc ad alia duo cōtraria q̄ militāt 3 tertiā partē. c. in qua pmittit repetitio post solutionē. Glos. ista vt. S. vidistis rńdet ad primū q timor iuramēti excludit psumptionem donationis. Hosti. ⁊ Io. and. vident hoc dictū impugnare. nā ex hoc sequeret q si is qui nō iurauit soluit vsuras nō possit repetere cum in solutione cessat timor iuramenti: qd tn̄ est falsum fm cos. nihil allegāt ad hoc. sed p hoc facit tex. in. c. ad nostrā. de emp. ⁊ ven. ⁊. c. illo vos. de pig. ⁊ clarius. j. de vsur. q2 frustra. ⁊ in. c. michael. Dicūt ergo Inn. ⁊ Hosti. q hic admittit repetitio scientia indebiti nō obstāte in fauorē seruantis iuramentū vel pmissum ⁊ in odiū creditoris. Itē fm Hosti. leges 3trarie loquunt de solutione q̄n nō improbat a lege de qua per eū in sum. de vsur. §. si. v̄. sed quid. Itē ⁊ tertio fm eūdē hoc est spāle in vsura vt repetat nō obstāte q scienter soluit indebitū ⁊ hoc ppter periculū anime ipsius recipientis. Quartā solutionē ponit do. Anto. dicens. q aut interuenit iuramentū: ⁊ tunc in dubio excludit psumptio donationis ppter timorē piurij: vt hic. Aut interuenit simplex pmissio: ⁊ tūc si 3stat q voluit donare ⁊ casus est clarus q cessat repetitio. Aut constat de 3trario: ⁊ tunc dat repetitio: sed si sumus in dubio dicit adhuc dandā repetitionē: q2 ex quo pcessit causa psumit q voluerit satisfacere pmissioni saltē naturali ⁊ nō donare. ⁊ p hoc videt velle. d. Anto. q in simplici pmissione vsurarū oritur obligatio naturalis qd puto falsum cū lex resistat: vt. S. dixi. Dico ergo q presumptio donationis hic excludit: q2 aut a principio soluit ⁊ necessitatus fecit cupiditate cōsequendi pecuniā mutuo aut ex postfacto. ⁊ videt voluisse vt parceret padori suo nec notaret de fractione pmissionis apud vulgus. arg. op. in. l. quintus mutius. ff. man. ⁊ in. c. tua. j. co. cū ibi not. nemo em̄ est ita sapiens q libenter soluat vsuras. l. cū de indebito. ff. de pba. ¶ Nota tamē ex glo. ⁊ ex pdictis q vsure repetunt ex quasi 3tractu per cōdictionem indebiti. de hoc remitto ad glo. ⁊ doc. in. d. c. michael. ⁊ per gl. xvi. q. vij. si epm. per Specu. in tit. de act. ⁊ peti. §. ij. v̄si. qd aūt dixi. vbi consuluit q petens se non arctet ad condictionē indebiti. dic vt in. d. c. tua vero. ¶ Ad vltimū 3trariū de. l. qui sic soluit. glo. hic nō rńdet: sed Hostie. dicit q q̄n ppter iuramentū soluit vsura ius nō intendit vere solui sed potius numerari: ita q ex sola numeratione iuris interpretatione satisfacit iuramēto. ad hoc insti. quib. mod. tol. obli. in princi. Uel dic clarius. q2. l. qui sic soluit. loquit in obligatione a iure nō improbata. hoc aūt a iure improbat nec pōt creditor retinere sine peccato. vñ satis est vt interueniat numeratio ad satisfactionē iuramēti: vt sic 3sulat debitori ⁊ creditori. Uel dic vt forte voluit gl ista soluere in v̄. vel sic. q iste pure soluit ratione iuramēti: nec apposuit pactū de repetendo seu restituendo: l3 alio iure repetit. s. q2 soluit indebitū: ⁊ q2 ille peccat retinēdo sine iusta causa ⁊ 3tra legē diuinā ⁊ humanā. ¶ Nunc venio ad vltimā particulā glo. in ver. ⁊ sic habet. q̄ sentit oppositionē de. c. j. S. co. vbi iurans non cōpellitur soluere: sed creditor cōpellit relaxare iuramentum. Glo. rńdet q debitor habet vtrūq3 remediū. nam si vult petere absolutionē audiet vt ibi: sed si nō petit ⁊ cogit soluere habet remedium repetendi: vt hic in fine: sed certe fm hoc vana esset huius. c. dispositio: cū qlibet pōt se petere absolui: ideo dic vt late dixi in. c. j. S. co. Per pdicta habes clare tria dicta huius. c. quare sc3 nulla nascit obligatio ex promissione vsurarū. Item quare compellitur iste adimplere iuramētum. Item ⁊ tertio de iure repetendi.

1 ¶ Absolutus ab excommunicatione an teneatur prestare cautionē iuratoriam vel fideiussoriam vel pignoratitiam.

2 Fructus rei pignorate non computātur in sortē quando debitor iurauit non molestare: nisi prius sortem soluerit.

3 Promittēs soluere cum iuramento: si compensat non est periurus.

4 An isti debitores de quibus in capitulo nostro ex violentia illata cadant a iure eorum.

AD nostram. Si debitor creditori iurauit rem pignoratā nō repetere nisi prius debitū soluat iuramentū seruare compellit. sic summat Io. and. sed hec summaria nullā dubitationem cōtinet: sed forte ppter varietatem lect. summauit Io an. ita gn̄aliter: ideo summo sic. Debitor qui iurauit creditori nullū grauamē sup re pignorata inferre donec soluerit debitū non audit repetēs pignus volendo compensare fructus in sortē: sed d3 prius debitū integraliter soluere ⁊ demū rem cū fructibus inde pceptis exposcere: ⁊ est notabilis casus. Cōis diuisio. secunda ibi: ideoq3. ¶ Casus literalis. Quidā. P. nole quandā pecunie summā mutuauit quibusdā hoibus recipiēdo ab eis quasdā possessiones ⁊ reditus in pignore pstito iuramento ab eis q ipsi. P. super illis nullū grauamē inferrēt donec sibi pecuniā soluerent. Et anteq̄ de possessionibus ⁊ redditibus illis sortē suā deduxisset: ceperunt illū coram

archiep̄o

arebiepo molestare: ita q per arebiepm dictus
P. fuit excõicatus: vñ sup his questus fuit do.
pape: τ ipse mãdat eidẽ archiepo τ ei⁹ cõiudicib⁹
quatenus recepta sufficiẽti cautione ab ipso. P.
q eorũ debeat stare mandato ipsum absoluant:
postmodũ cõpellãt creditores si est ita vt posses-
siones τ reddit⁹ pdictos eide. P. restituant: qr cõ
iuramentũ suũ venerãt nec sibi molestiã inferãt
vel grauamẽ donec pecunia fuerit restituta: cum
aũt fuerit restituta sicut iurauerãt cõpellant dic-
tũ. P. vt quicqd vltra sortẽ recipit deductis ex
pensis restituant eis: qđ si nõ fecerit excõicent illũ.
Ber. ¶ No. q licite capit qs in pignore posses-
siones τ reddit⁹. Et no. q vbi possessio qñq3 ca-
pit p pprietate rei τ nõ p nuda possessiõe. cõtr.
c. qm frequẽter. §. qđ si sup reb⁹. vt lite nõ cõtesta.
¶ No. q creditor deducit ante oĩa expensas q̃s
fecit in re pignorata: τ q fructus dz soluum id qđ
supest deductis expẽsis. l. j. C. de sm. τ lit. expẽ. τ l.
fruct⁹. ff. de impẽ. in re dota. ¶ No. q vbi est cõ-
tentio de obseruantia iuramẽti vel de fructib⁹ in
sortẽ cõputandis põt adiri iudex ecclesiasticus in
a ter laicos. ¶ No. sm cõez⁹ intellectũ τ tene semp
menti q iuramẽtũ est obseruandũ in forma speci
fica nec sufficit illud adimplere l effectu. ptz: qr
iurans prius soluere: tenet actualiter soluere nec
sufficit cõpẽsare: q̃q cõpensatio sit ficta solutio.
l. si peculium. §. j. ff. de statulibe. de quo. j. latius.
¶ No. quẽ posse cõpelli per ecclesiasticũ iudicẽ
ad restituendũ qcqd pcepit ex re pignorata: q̃q
cõtractus pignoratici⁹ nõ pcesserit: quasi videat
re ipsa vsuras cõmittere retinẽdo sibi fruct⁹ vel
redditus occasione mutui pcedentis. ¶ No. vl.
ex fine litere. q absolut⁹ ab excõicatione cũ solẽni
tate debita de parẽdo mãdato iudicis nõ reinci
dit ipso facto in excõicationẽ: q̃q mãdato vt pro-
misit nõ pareat: sed opus est vt de nouo in illã re
ducat. ad idem. c. questioni. de appel. fallit in casi
bus cõtentis in. c. eos. de sen. excõ. li. vi. ¶ Uenio
ad gl. τ primo: qr hic papa mãdat recipi in abso
lutionis actu sufficientẽ cautionẽ: quero qualis
dz esse hec cautio. glo. ij. dicit q pignoratitia seu
fideiussoria ex q̃ hic adducit qualitas sufficiẽtie.
2 ¶ †Sed cõtra hoc τ cõtra tex. opp. videt enim q
nulla cautio erat hic prestanda: qr vbi excõicatio
est iniusta debet relaxari sine aliquo grauamine.
vt in. c. j. de sen. excõ. lib. vj. τ c. sacro. de sen. excõi.
sed hic fuit iniusta cũ non tenerent creditores re-
stituere res pignoratas ante solutionem sortis.
Sol. Hosti. q cõtraria pcedunt qñ nulla causa
exprimit in sñia: vel exprimit manifeste falsa vel
iniusta vel qñ nõ fuit seruatus ordo. vt in. d. c. sa-
cro. sed in casu nostro ordo fuit seruatus τ causa
expressa que nõ fuit iniusta vel falsa sed dubia: qr
debitores dicebãt de fructibus satisfactum: credi
tores autẽ negabãt: vnde qr nõ constabat adhuc
de veritate fit absolutio τ rõne dubietatis debet
pstari sufficiẽs cautio. Et sic no. sm Jo. an. q lz
pro dubia causa non sit qs excõicandus: lata ta-
b men sñia tenet.ᵇ simile. ij. q. vi. biduũ. Uel potest
dici scdo sm Hostiẽ. q sufficiẽs cautio vocat hic
iuratoria τ nõ pignoratitia vel fideiussoria: put
dixit glo. qr obstãte iuramẽto ante solutionẽ pe-
cunie nõ poterat de fructibus q̃stio referri. τ pro
hoc inducit finẽ. c. vbi nõ mãdat creditorẽ istum
distringi per cautionẽ pignoratitiã vel fideiusso
riã: sed solũ eum reducendũ in primã sententiã.
Certe vtraq3 solu. Hostiẽ. videt mihi falsa. Pri
ma eñi est aptissime cõ tex. in. d. c. sacro. §. caueãt.
vbi dicit. q absq3 manifesta τ rõnabili causa nõ
est excõicatio pferenda: qđ si cõ factũ fuerit est ta-
lis sñia sine aliquo grauamine reuocãda. ad idẽ
c. nemo epis. ij. q. j. τ c. graue. xi. q. iij. sz hec cã erat
dubia sm opi. Hostiẽ. ergo sine aliqua cautiõe
erat relaxãda. Scda solutio nõ pcedit: ex eo qr si
non poterat referri questio fructuũ ante solutio-
nem: ergo excõicatio fuit iniusta: τ per cõsequens
sine grauamine relaxãda ita vt iuramentũ pstã-
ri nõ debeat. Inno. dicit q iste fuit excõicatus p
cõtumacia: τ hoc fuit iustũ. τ idcirco nõ absoluit

nisi pstita cautione τ iuramẽto: fatet tamẽ q sen
tentia restitutionis rerũ fuit iniusta: τ ideo cõtra
ipsam mandat q res creditoribus restituantur.
hoc dictũ nõ placet Hosti. qr aut iste fuit excõica
tus p cõtumacia cõmissa in nõ parẽdo sñie resti-
tutionis rerũ: τ excõicatio fuit iniusta cũ non te-
neret parere illi sñie vt iniuste: τ sic per cõsequens
non fuit cõtumax: ergo sine cautione venit absol-
uendus. Aut fuit excõicatus p cõtumacia com-
missa in non cõparendo τ adhuc iniuste hic agit
cõtra eũ cũ deberet sufficere iuratoria cautio. j. de
verbo. sig. ex parte. τ c. cũ olim. τ sic nõ põt dictũ
Inno. saluari nisi dicat sm Hostien. q creditor
c violenter restitit debitori in occupatione rerũ q̃
fiebat iudicis autoritate modũ excedẽdo: τ monĩ
tus noluit satisfacere: pter qđ iuste fuit excõica-
tus: τ rõne huius offense saltem dubie cauere de-
buit. vel sm eũ iste fuit excõicatus pter contu-
maciã τ pter expensas quibus ante oĩa cauen-
dũ fuit. de iudic. c. j. he due vltime solu. satis sunt
vere in se licet non multũ cõueniãt lre. Dico etiã
q solu. Inn. põt satis sustineri qr excõicat⁹ p cõ
tumacia in nõ cõparẽdo corã iudice nõ dz absol-
ui sine sufficiẽti cautione: nec sufficit iuratoria vt
est tex. iuncta glo. no. in. c. qua fronte. de appel. fa-
cit tex. in. c. j. de do. τ cõtu. li. vi. d. o. Anto. dicit se
putare q iste ideo absoluit cũ cautione: qr senten
tia fuit lata ex causa pbabiliter dubia in iure ex
qua petebat vt fructus cõpensarent in sortem vt
patebit ex his que dicã in seq. glo. τ maxime qr re
tracto grauamine sñie restabat aliquid implen-
c dumᶜ ex parte creditorum: vt ptz in. d. c. Hec solu.
licet videat applaudere lre: non tamen puto eam
verã qr pbabilis error licet habeat excusare iudi
cem vt non condẽnet excõicato ad interesse: non
tamen aggrauat excõicatũ qui insons est vt pre-
stet cautionẽ de parẽdo: cũ illa exigat pter pre-
sumptionẽ inobediẽtie causatã ex culpa cõtracta
in excõicatione. τ hec satis colligunt in. d. c. sa-
cro. Illa ergo Innoc. solutio iurata vt. s. magis
videt iuri cõsona vt dicamus istũ fuisse excõica
tum pter cõtumaciã cõmissam in nõ comparẽ
do in iudicio moto ob causam in tex. cõtentam.
τ hec sola solutio sufficisset: sz vt antiquorũ dicta
non trãsissent indiscussa instat plus q̃ oportuit.
2 ¶ †Oppo. scdo τ videt q nõ teneat debitor sol
uere prius integram sortẽ: sed q possit cõputare
d fructusᵈ in sortẽ. vt in. c. j. τ ij. j. de vsur. cui⁹ con-
trariũ innuit lra. Sol. ex glo. iñ. eliciunt duo in-
tellectus. Primus vt lra intelligat cũ suppletio
ne. s. vt sors pri⁹ soluat vere vel p cõputationem
fructuũ vt in cõtrario. In hoc tamẽ glos. nõ per-
sistit sed transit ad secundũ intellectũ vt speciale
sit hoc pter iuramentũ pstitum de nõ molestã
do donec fuerit satisfactũ. vnde oportet q prius
soluatur vera sors τ postea quicquid inde potuit
creditor pcipere repetat. Glo. habuit in hoc bo
num intellectũ sed nõ ponit bonũ exemplum. nã
vt dicit hic Jo. and. τ bene si iurasset debitor nõ
e molestare nisi prius satisfecerit ᵉ non procederet
dispositio vel decisio lre: qr ex quo satisfactũ esset
de fructibus non videret venire contra iuramen
tum vnde potuisset iuste repetere pignora. Dicit
ergo Jo. and. q ex forma iuramenti requirebat
numeratio pecunie τ solutio. q. d. non sufficere q
ex fructibus satisfiat. et dicit post Boat. q cum
hic non fuerit iuratum de vsuris soluendis non
est locus petitioni relaxationis iuramẽti: de quo
s. eo. c. j. Et hunc intellectũ aperte sentit Innoc.
hic in si. dicens: q etiam si creditor ageret repetẽ
do pecuniam nõ posset debitor fructus cõpensa
re cum iurauerit non molestare nisi prius sortem
solueret non cõputatis fructibus. hoc enim actũ
erat inter eos et hic intellectus cõmuniter tenet
sm quem elicitur: vt dixi in vno no. q iuramen-
f tum debet impleri in forma specificaᶠ nec sufficit
q in effectu impleatur. Adducte aut fructus su-
perfuit τ in dubio non potest opponi compensa
tio per debitorẽ si creditor parat⁹ est eos redde-
re soluto sibi debito duplici ratiõe. Prima quia

Sebasti. Sapia.
a ¶ Scdm cõem. Uide ad hoc do. Jas. in. l. si pecu-
niã in prin. col. ij. versi in ea. glos. ff. de condi. ob cau. vbi ponit q qñ le-
teruenit iuramentum dz promissum pcise obseruari.
b ¶ Tenet sententia. Tu pondera qr videt q in du-
bio debuit fauere reo. c. ex lris. de p ba. τ sic nõ excõi-
care. And. barba.
c ¶ Aliqd implẽ-
dũ. Tu pondera qr hic dr propter hoc fuit excõicat⁹
quasi velit dicere pter illud pnctũ videbat cõtr⁹ vsu-
rari⁹ vsq3 erat vsurarius creditor. Andre. Barba.
d ¶ Not. hic quõ intelligat q dicit q fructus pigno
ris cõputentur. et vide plenis. p do. Ant. hic τ casus i
qbus fallit hec re gula enumerant i c. conquestus. de
vsur. p glo. τ doc. τ per gl. xiij. q. iij. in summa. τ an in
sorte computent nõ solũ fructus p cepti sed etiã qui
pcipi potuerunt. vide late do. Abbã. Panor. post
doc. in. c. j. de vsu.

e ¶ Prius satisfecerit. Facit differẽ
tiã Jo. and. inter verbũ soluere τ satisfacere. idẽ dixit
do. Pe. in. c. si pp ter. de rescri. lib. vi. τ in repe. tu põ
dera quin hic iu rauit soluere pecu niã. And. Barb.
Anto. Francisc.
¶ An iurans sol uere possit aliter sa tisfacere absq3 p
iurio. putarẽ q in uito creditore hoc facere non possit:
qr satisfacere gñe ret sicut voluerit creditor: vt p spe
cu. in tit. de oblig. τ solu. in. §. vi. ver sic. qđ si lnta. τ hẽ
per Bal. in. l. per diuersas. in. iij. col. ff. man. τ ideo
dicebat Bal. in. l. j. ff. q satis. cog. q satisfacere nõ dici
tur q dat fideius sores. p aut. si qñ. C. de consti. pecu.
τ per. l. si compro missor. in. §. cõstitu tutor. ff. eo. ti. τ ad
de q q cedit credi tori actiones non dicit satisfacere vl
soluere: vt est glo. in. l. legati. §. si. ff. de libe. lega. τ vid
Alex. in. l. in cau se. ff. de pcurato.
f ¶ Est passus du bius τ disputabi lis multũ: τ idem
tenẽt Inno. τ do. Ant. de but. in. c. veniẽs. j. eo. τ ibi
dem p ipsummet Abb. panor. vbi satis ple. examinat.
ibi vide cõcor diam τ discordiã.

de specie ad quātitatē non fit cōpensatio. vt not. in.c.fina.de depo.⁊ hoc alio modo voluerūt Innocen.⁊ quidam alij intelligere tex.istum: sed nō est bonus intellectus iudicio meo: q: fm hoc frustra ponderaret hoc iuramentum. dictum tamē est verum in se. Secunda ratio quare non posset opponi compensatio est: quia fructus rei pignorate non cōsumpti sunt in causa pignorum sicut ipsa res principalis.l.Quis.in fi.⁊ qđ ibi no.glo. C.in quibus cau.pig.ta.cōtra. Aut fructus non supersunt quia consumpti: ⁊ sic creditor obligat in quātitate vel recipit quantitatem ex re pignorata: ⁊ tunc non interueniente iuramento de quo hic in dubio est fienda compēsatio: ⁊ sic debet intelligi.c.i.⁊.ij.de vsuris.⁊.c.cum cōtra.de pigno. Aut interuenit iuramētum de non inquietando nisi prius soluat debitum: ⁊ hic casus est dubi⁹. doctores nostri communiter sequuntur qđ predixi vt non habeat locum compensatio: vt sic iu-
3 ramētum impleatur in forma specifica. ¶ †Sed
a contrarium^a reperio sensisse Bar.in.l.amplius. ff.rem ratam haberi. vbi ponit talem questionē. Quidam promisit tibi soluere certā quātitatem ⁊ hoc iurauit: postea compensat tecum: nunquid per hoc sit periurus. videt tex.innuere ꝙ sic. contrarium ipse determinat: mouet quia. edicta seu cōditiones debēt impleri in forma specifica sicut iuramentum. vt in.l.qui heredi. in principio.⁊.l. meuius.ff.de condi.⁊ demoustra. sed iussus dare seu soluere implet cōditionem compensando: vt l.si peculium.§.i.ff.de statulibe.ergo ⁊c. preterea si ego impedior iusta de causa facere quod promisi non sum periurus. vt.l.fina.ff. qui satisdare cogan.⁊.c.significante. de pig. sed si ego non soluo quando tu debes mihi reddere ego impedior a te: quia ideo tibi nō soluo quia tu mihi non solus: vnde quasi facto tuo impeditus non debeo esse periurus. hanc rationem facit tex.in.l.ij.circa prin. versi.item queritur.ff. de statulibe. quid dicendum. potest dici ꝙ ante factum esset sequenda opi. Jo.and.⁊ Inno. sed post factum vt quis excusetur a periurio sequenda est opi. Bart. que procedit generaliter quando quis tenetur soluere. sed opi. nostrorum docto. procedit in casu huius.c. quādo: scʒ tempore traditi pignoris interuenit hoc iuramentum de non molestando ante solutionem sortis. nam tacite videtur actum vt fructus nō compensentur ante solutionem alias nihil operaretur iuramentum: quia de iure est vt ſ.dixi: vt ante compensationē fructuum non fiat compensatio: ⁊ hoc casu puto ꝙ posset peti absolutio a iuramento licet aliter senserit Jo.andre. post Hostiē. nam licet hoc non sit vsurarium tamen turpiter tenet istum vinculatum iuramēto: cum sine aliqua iusta causa recuset cōpēsare quan-
b titatem debitam^b ratione fructuum consumptorum. ⁊ posset attentari hoc esse vsurarium cū velit interim percipere vtilitatē huius pecunie cōtra illud euāgelicum. Mutuum dantes et nihil inde sperantes. de vsuris. consuluit. ⁊ per hoc habes intellectum huius.c. omissis quibusdā aliorum lecturis que magis inuoluunt quam declarent.
4 ¶ †Oppo.iij.⁊ videtur ꝙ debitores isti debuissent ex violentia illata cadere a iure eorum. vt.l.si quis in tantam. C. vnde vi.⁊.xvi.q.i. placuit. glo. fina. ponit quatuor solutiones. Prima. ꝙ in causis ecclesiasticis rigor ille non seruatur. sed certe hec solutio est falsa: tum quia causa non erat hic ecclesiastica nec ratione rerum nec personarum. tum quia etiam inter personas ecclesiasticas quādo agitur de earum iure priuato pena illorum iurium habet locum: vt patet in.c.cum qui. de prebēdis. libro.vi. Secunda solutio quod non fuit actum ad hoc. ⁊ hec est satis bona. nam pena illorum iurium non committitur ipso facto: vt in eis nota. Tertia solutio. quod isti debitores excusantur. quia autoritate iudicis istum creditorem expulerunt. hec solutio mihi non placet: quia autoritas iudicis impensa non excusat. de hoc vide p Bartoli.in.l.iuste possidet.ff.de acquiren. possessione.⁊ vide quod dixi in.c.conquerente.de restitutio.spoliatorum. Quarta solutio. quod de hoc cognoscere inter laicos non spectat ad papam. ⁊ hoc placet.

1 ¶ Renuntians beneficio per metum non indiget alia collatione.
2 Juramentum non est seruandum: quando sine interitu salutis eterne vel corporalis seruari non potest.
3 An iuramentum tendens in dispendium salutis sit seruandum ⁊ qualiter dicatur tendere in dispendium.
4 Juramētum ꝙ nunꝗ̄ cōtrahat vel clericus an sit obligatorium.
5 An valeat iuramentū qđ quis prestat de non fideiubendo pro aliquo.
6 An eleemosyna sit in precepto.
7 An iuramentum ⁊ confessio facta calore iracundie valeat.
8 Is qui iurauit redire ad carcerem debet seruare iuramentum.
9 Juramētū metu extortū an obliget ⁊ in foro penitētiali ⁊ in foro fori.
10 Juramentum metu extortum an obliget contra venientem ad peccatū mortale an ad veniale.

SI VERO. Si iuramentum per metum extortum seruari potest sine interitu salutis eterne seruandum est. Ecclesia tamen Romana consueuit a tali iuramento absoluere. Cōis diuisio. Secunda ibi: tibi. ¶ Casus literalis. Aliquis per metum grauissimum cōpulsus fuit renūciare beneficiū suum iuramēto interposito de eodem vlterius non repetendo: ⁊ sic ille cōpulsor retinuit sibi beneficiū illud: queritur quis illorū beneficium illud debet habere an neuter. Respondet papa ꝙ non est tutum alicui venire contra iuramentum suum nisi illud tale sit qđ seruari non possit sine periculo anime: nec papa vult alicui dare materiam contra iuramentū suum veniendi ne autor periurij videatur: tamen in romana ecclesia a pluribus romanis pontificibus factū est ꝙ clerici qui coacti beneficium suum abiurauerāt de iuramento absolutionis beneficium meruerunt ⁊ ad coercendam iniquitatē illorū qui illos iurare cōpulerant permissi sunt eadē beneficia obtinere. Ber. ¶ Not. primo regulam ad quam alleg. quotidie iste tex. ꝙ iuramentum qđ seruari non
c potest sine interitu salutis eterne non est obligatoriū^c: ita ꝙ propria autoritate potest iurans contrauenire: ⁊ dic ꝙ non solum potest: sed imo etiam debet. xxij.q.iiij. quasi per totū. A contrario collige ꝙ vbi seruari potest sine interitu salutis eterne est seruandum: qđ tamen falsum est in regula non est obligatorium. de regu. iuris. lib.vi. ⁊ ibi ho. glo. ⁊ clarius patebit ex infra dicendis. non enim valet argu. a contrario sensu vbi cōtrarium reperitur expressum. ſ.de senten. excō. a nobis. ij. ¶ No.
d secundo ꝙ valet renuntiatio^d beneficij metu facta. ad hoc vide quod legitur ⁊ notatur in.c. super hoc. de renū. ⁊ per domi. de Ro. deci. ccclxij. ⁊ in.c. solicite. de restitutio. spo. ⁊ quod ibi dixi. ¶ Nota tertio ꝙ iuramento turpiter recepto potest ecclesia absoluere nec est necesse ꝙ is qui turpiter recepit moneatur primo ad illud relaxandum. ad hoc quod plene dixi. in.c.i.ſ.eo. licet hoc dicatur de ecclesia romana: tamen idem intelligas de episcopo: vt notat Innocen. in.c. ad aures. quod metus causa. ⁊.c. debitores. ſ.eo. ⁊ de romana ecclesia dicitur causa exempli seu q:
1 sic factum esse reperiebatur. ¶ † Nota vltimo argumentu. optimum. ꝙ renuntians beneficio per metum non indiget noua collatione: sed per actionem qđ metus causa restituitur in pristinum statum facta absolutione a iuramēto: ⁊ credo ꝙ dupliciter potest metū passus agere. Primo intentando vtilem actionem in rem: quia per resignationem metu factā solum perdit directa actio: vt est tex. notabilis. in.l. metum. §. volenti. ⁊.l. mulier. in fi. qđ metus causa. Itē secundo per actionem personalem quod metus causa. per quē omnia debent reduci ad statū pristinum: vt in iuribus preallega. ad hoc adduco istum tex. ⁊.c. ad audientiā. ⁊.c. abbas. qđ metus causa. vbi sine noua collatione restitutus fuit renuntiās ad beneficium metu resignatū. ¶ Sed contra predicta facit tex. iste in ver. permissi. qđ verbum denotat dispensationem. sol. Hos. vt arbitror metu contrarij exponit permissi. i. dimissi. quia fm eū post absolutionem non requiritur aliqua dispensatio: sed ius commune est qđ hic dicitur ⁊ hoc satis placet ⁊ aperte pbat per dictū.c. abbas. et.c. ad audientiam. Inno. videtur intelligere istum tex. de permissione que sequitur ex absolutione iuramenti: quasi pmissio fuerit in eo quod superior prestitit autoritatem solutionis actu. d. Anto. dicit ꝙ si teneatur opinio: ꝙ renuntiatio meticulosa quasi habens in se aunctam voluntatem excludat ius beneficij qđ renuntiauit: oportet ꝙ vltra absolutionē permittat ibidem celebrare. ⁊ remittit ad nota. in dicto.c. abbas. Ego dico vt.ſ. dixi. ꝙ licet renuntians perdat ius ⁊ directam actionem: remanet tamen sibi vtilis per quam potest sine noua collatione repetere
e beneficiū metu resignatum^e: vt aperte probat in dicto.c. ad audiētiam. Item dico ꝙ per actionem qđ metus causa. omnia reducuntur in statum pristinum. vt in.d.§. volenti. ⁊ quod ibi notat Bart. ¶ Oppo. secundo contra text. de.c. ad audientiam. preallega. vbi sine absolutione iuramenti fuit ille auditus: quia licet iurauerit resignare non tamē iurauit non repetere. Sol. intellige ꝙ hic nō solum iurauit resignare: sed etiam non repetere: alīs procederet contrariū cum tunc non veniret cōtra iuramentum repetendo: ⁊ hoc credo voluisse hic gloss. fina. que per
2 hoc remanet declarata. ¶ †Oppo. tertio. videtur enim ꝙ licet nō vergat in interitum salutis eterne spiritualis: nihilominus iuramentum non est

Sebasti. Sapia.
a ¶ Contrarium. Opi. Bar. sequit d. Abb. in.c. cum dilect⁹. colū.xij.ſ. de ordi. cogni. et Jo. de imol. in.l. iulian⁹.i.ff. de cōditio. et demon. et Jo. fa. in.§. in bonefidei. institu. de actioni. cōtrarium firmat Bal. in.c. q in ecclesiarū. col. vi.ſ. de constitu. ⁊ vide nota. per do. Jas. in.l. si pecuniā. in pn. col. pe. ff. de cōdi. ob cau. Maria. Soci. in c. querelā.ſ.eo.
b ¶ Quantitatem debitā. Pondera quia pactū de nō molestādo intelligit de facto ⁊ non de iure: vt p Bal. in.l.i.C. de his q pene no. ideo non videt actū ꝙ non cōpensent fruct⁹. Andre. Barba.
c ¶ Obligatoriū. vide.c. ad audientiā. qđ me. cā. vbi vnū v̄bo grauissimo. vide.l. metuʒ. ff. qđ me. cā. in v̄b. in constantissimo hoie. And. Bart.
Sebasti. Sapia.
d ¶ Renuntiatio. Vide Ro. decisi. ccclxxiij. inci. fuit dubitatum. Jo. d imol. in.c. ad aures. colū. pe.ſ. qđ me. cā.⁊. Abb. in c.ij. col. iiij.ſ. de restitu. spoliato.
e ¶ Metu resignatum. pōdera si nō tʒ resignatio metu facta: q: nulla est ipso iure: ergo nō est opus intentare vtilem vel directam actionem qđ me. cau. ꝙ sit nulla: ptʒ p cle. ij. d pe. ⁊ per.c. ad audiētiā. qđ me. cā. in v̄bo carere. ⁊ ratio. q: in cōtrahēdo matrimonio spūali requirit libertas.c. vbi periculū.§. ceterū. de elec. li. vi. ergo in eo dissoluēdo ⁊c. Andre. Barba.

+ Sebasti. Sapia.
a ¶ In peiorē exi-
tum. Qñ iuramē
tū vergat in peio
rem exitū decla-
rat pulchre Bal.
l. si ad ostenden-
dā. C. de episco. et
cleri.
b ¶ Aut qꝫ erit cle
ricus. Quid si qs
iurauit accipere
aliquā in vxorē ꝛ
ea relicta iret re-
ligionē ad sit per
h̄ pinrus. dic qd̄
nō tex. est not. l. c.
ex publico. de cō-
uer. ziu. et in. c. lz.
d̄ regu. bene facit
illud qd̄ lz Host.
in sum. sua in tit.
de obli. ad ratio.
in. §. si qs oblige-
tur. in v̄sic. nunqd̄
ergo ptās. Et vid̄
circa p̄dicta text.
sulēnem. in. c. bea-
tus. xxij. q. ij.
Zacharias.
c ¶ Sūt seruanda.
Casus est de hoc
in. l. si. ff. ad muni.
cum modificatiōe
de qua ibi quem
ad hoc alleg. Ro.
flog. cccccij. inci.
qd̄ si vnus iurat.
c. retuli. et secut⁹
suum post istum
ꝛ alios quos al-
leg. in. c. ex pte. na
me. 2. in apo. l v.
piurij. ā. d̄ rescri.
ꝛ in. c. cum inter.
nn. 13. ā v. litigare. 3
ā. de renun.
+ Sebasti. Sapia.
d ¶ Decidit qstio.
Super hac qōne
cōsuluit Oldr. in
consi. xc. inci. que-
dam iurauit.
e ¶ Fideiubendo.
Istam qōnē po
nit etiam ipse. d.
Abb. pan. in dis-
putatione sua in-
cip. stāte statuto.
in. xxxv. col. v. fa-
ciunt etiam not. p
Pe. de ancha. in
c. cū. C. laicus. ꝛ
do. Anto. in. c. cū
quidā. j. e. Et vid̄
de hac. qd̄. consi.
Old. cōsil. xc. inci.
quidā iurauit. et
qd̄ istud iuramen
tum saltem in an-
tiquo non teneat
qñ nutriens pec- a
catū: adduco qd̄
not. Arch. in. c. si
cut est. xi. q. i. vbi
dicit qꝫ laicus te-
netur fideiubere
pro proximo suo
qd̄ nisi faciat pec
cat, ꝛ qd̄ lz non te-

non est seruandū cū possit vergere in perditionē
vite corporalis. vt in. §. si. xxij. q. iiij. Sol. glo. h̄. fa
tetur cōtrarium. ꝛ sic ad text. debet subaudiri p. d.
§. ꝛ p hoc ego facio hanc rationem. quemadmo-
dum enim nō valet iuramentū tendens in mortē
alterius. xxij. q. iiij. c. j. cum quatuor seq. ita ꝛ for-
tius non debet valere si tendit in mortē propriā:
vt in. c. si non licet. xxiij. q. v. intelligit tamē ista
gl. quando directe vergit in mortem: secus si oc-
casionaliter. ponit exēplū in vltramontanos qui
iurauit trahere morā de mense augusti rome. nā
sic iurans debet seruare iuramentū: s̄m gl. quasi
velit gl. dicere qꝫ licet aliquando ex tali mora p-
pter intemperiem aeris ꝯtingat vltramontanis
mors: tamen hoc nō semp accidit. ꝛ sic directe nō
tendit ad mortem sed occasionaliter. sed Jo. an.
dicit dictū gl. verū nisi ex imminente infirmitate
vel cōplexione indicaret sic iurans moriturus ex
tali mora: qd̄ est valde no. ꝛ pbo rōne. nā ex his
circūstantijs iuramentū apparet temerarium nec
est verisimile qꝫ deus velit recipere tale iuramētū
per quod creatura sua incurrat mortē quam ipse
tanta attentione formauit. Et per hoc dicerē qꝫ
si a peritia medicis diceret fratrem cartusien. or-
dinis nō posse aliter mortē euadere nisi per esum
carnium: qd̄ nō obstante regula seu voto deberet
carnes comedere. sicut enī iuramentū nō ligat p-
pter periculū mortis ita nec votū cū paribus pas
sibus ambulent: vt no. in. c. j. ꝛ. c. debitores. ā. co.
ꝛ l. c. licet. ꝛ. c. magne. de voto. fert tñ qꝫ magister
Arnaldus de villa noua summus et quasi diui-
nus medicus fecit tractatū in quo cōcludit vitā
posse restaurari sine esu carniū. dixit enī qꝫ vinū
mediocre maxime aromaticum ꝛ vitella ouorū
mediocriter mollia q̄ acutissima digestiōe ꝯuer
tunt in laudabilē ꝛ multū sanguinē sunt ad hoc
magis cōpetentia q̄ carnes. ꝛ certe si hoc verū est
cessat primū dictū. sed vbi ex circūstantijs medi-
ci dicerent cōtrarium certe pcederet dictū meū.
Item posset cōtingere qd̄ infirmo oua sunt fasti
diosa: ita qd̄ non potest illa capere vt plures exi-
stunt quo casu in dubio illud esset tenēdū. nā ne-
cessitas excusat ab omni p̄cepto vt l. c. ij. de obser.
ieiu. cōclusio ergo sit: iuramentū nō esse seruandū
qñ sine interitu salutis corporalis vel spūalis ser
uari nō pōt. ¶ † Oppo. quarto ꝛ aliter. vr enim
hoc non sufficere p. c. si aliquid. xxij. q. iiij. vbi iu-
ramētū nō seruat si vergit in deteriorem exitum
seu in dispendiū salutis licet nō tēdat in interitū.
Sol. hic gl. h̄. in si. fatet cōtrarium: ꝛ facit hāc se-
cundam suppletionem ad tex. Et aduerte vt intel-
ligas: qñq; iuramentū vergit in interitū salutis
spūalis vel corporalis: qñq; in dispēdium: qñq;
in peiorem exitū. Tunc vergit in interitum quā-
do obligat ad peccatū mortale qd̄ est mors aie:
nā decedens in peccato mortali punit pena eter
na. xv. dist. vnū orariū. ꝛ hoc respectu salutis spi
ritualis. Vergit aūt in interitū salutis corpora-
lis qñ obligat ad id qd̄ est mors corporis. dicit
autē vergere in dispendiū qñ obligat ad veniale.
nā peccatū veniale tendit non in interitū salutis
q2 per id nō priuatur quis vita eterna: sed in dis
pendium. i. in diminutionē: quia īpedit vt nō ci-
to perueniat ad vitam eternā. nā oportet vt pri⁹
purget in purgatorio si illo decedit: vt l. c. qua-
lis. xxv. dist. ad hoc. c. ij. ꝛ qd̄ ibi no. de pac. lib. vi.
Tertio casu qd̄ tendit in peiorē exitum. attende.
est enim hoc multū generale ꝛ pōt in se cōprehē-
dere peccā mortale ꝛ veniale. vnde tex. l. c. si aliqd
preal. dicit tale iuramentū nō obseruandū. dicit
tamen ibi no. Archi. qꝫ iuramentū vergit in peio
rem exitum sex modis. Primo qñ iurat aliqd
quod est mortale. Scdō qñ iurat: qd̄ est veniale
in se. Tertio cū iuratur aliquid qd̄ in se est indif-
ferens tñ ex circunstantijs efficit veniale vel mor
tale. ponē exēplum ꝯ ipsemet Archi. no. in. c. ani
maduertendū. xxij. q. ij. si quis iurauerit qꝫ nunq̄
erit negotiator vel miles vl qd̄ nō recipiet feudū
a tali dño vel qd̄ nō recipiet mutuū vel qd̄ simile
certe si res venit ad casum in quo non pōt aliter

viuere nisi veniat contra iuramentum non tenet
illud obseruare: ratio q2 si a principio fuisset iste
casus iuramentū fuisset temerarium: ꝛ ideo pōt
propria autoritate cōtrauenire s̄m eū qd̄ est not.
Quarto cum iuramētū excludit opus ex necessi
tate faciendū vt quādo iurat quis qd̄ nil ex cha
ritate dabit tali vel qd̄ non colet deum. non enim
est verisimile qꝫ deus recipiat talia iuramenta cū
ipse mandat opera charitatis exerceri ꝛ iuramen
tum nō debet esse iniquitatis vinculū. j. eo. q̄to.
4 ¶ † Quinto cū excludit opus de genere bonorū:
vt cū quis iurat qꝫ nunq̄ erit episcopus vel cleri
cus vel monachus. In contrarium tamen facit
tex. in. c. archidiaconum. als incipit florentinum
xv. dist. vbi videt valere iuramentū vt non acce
dat seu pmoueatur ad episcopatum. idem sentit
glos. in. c. innocens. xxij. q. iiij. in verbo argumen-
tum est hic. Idem no. Hug. xx. qd̄. iij. in prin. vbi
b dicit. qd̄ si quis iurat qꝫ nunq̄ erit clericus b vel re
c gularis talia iuramenta sunt seruanda c ꝛ genera-
liter s̄m eum omnia iuramenta quibus iurat ali
quid qd̄ nec mortale est nec veniale. Idem videt
sentire Gra. in. §. fin. xxij. qd̄. iiij. sed Archi. post
Ray. sentit contrarium in. d. c. si aliqd. ꝛ l. c. inno
cens. dicens qꝫ tale iuramentū cōsideratur in. d.
c. archidiaconum. nō qꝫ sit obligatoriū: sed quia
mortaliter peccat temere iurādo. nā due sunt spe
cies iniustitie facere malum et declinare a bono.
vnde sicut non obligat iuramentū ad faciendum
malum ita videtur quod non obligat ad declinā
dum a bono cum nulla sit vtilitas in obseruatiōe
huius iuramenti. Preterea cum dominus cōsu-
lat opera pfectionis cōtrarium quodāmodo esset
si vellet qd̄ occasione talis iuramēti abstineret a
bono. Nec ob. dictū Gra. q2 s̄m Archi. nō dicit
qꝫ huiusmodi iuramenta sint obligatoria s̄m qd̄
non prohibentur obseruari. hoc vltimum mihi
non placet cum vult contrauenire ppter bonum
publicum. primū placet cū nitit propter bonū
priuatū. s. vt pfit. ꝛ nos pfit. ad hoc. c. qui epatū.
5 viij. q. i. ¶ † Sexto dicitur vergere in peiorē exi
tum cū excludit opus indifferens pia intentione
p deo aut proximo faciēdum. vt si quis iurat vt
nō loquatur martiso vel qd̄ non intrabit domū
eius vel quid simile non enim tenet iurans ad ob
seruantiā talis iuramenti si vult contrariū facere
pia intentione ppter deum vel salutem primi. ꝛ
de hoc vide qd̄ no. j. eo. c. cū quidā. Ex his decidit
d questio d an valeat iuramentū qd̄ quis qñq; pre-
e stat de nō fideiubendo e pro alio. Laurē. tenuit qꝫ
sic: quia sicut potest qs iurare pro vtilitate pri-
mi ita pro vtilitate ppria: vt recitat Archidia.
in. c. non est contra. xxij. q. i. ꝛ Jo. andr. in. c. si. de
foro cōpe. lib. vi. sed idem Jo. an. latius hoc assu
mit in addi. Specu. eo. ti. sup rub. ꝛ ibi concludit
qꝫ si salus proximi periclitaretur nisi fideiuberet
non tenetur ad obseruantiam talis iuramenti q2
iuramentum non extenditur ad hūc casum inco-
gitatū. ꝛ si cogitauit hunc casum iuramentū fuit
temerariū ꝛ sic non obseruandū. simile habet in
c. j. eo. ti. li. vi. Ego hoc dictū habeo p indubita
to q2 in tanta necessitate tenet quilibet subuenire
primo. lxxxvi. di. pasce. lxxxiij. dist. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. xlij.
distin. c. sicut. vnde nō potuit per iuramentū suū
se subtrahere ab hoc onere. arg. in. c. si diligenti.
de foro cōpe. ꝛ plus ego sentio qꝫ tale iuramentū
non obliget vbicūq; proximus vere indiget tali
fideiussione: licet non periclitetur salus propria.
quia tenemur ex precepto dei diligere proximos:
sicut nosmetipsos: de pen. dist. ij. proximos. Ideo
tenemur eis subuenire in ipsorum necessitatib⁹:
ergo per iuramentum nostrū nō possumus nos
subtrahere ab hac pietate ex necessitate fiēda: vt
in. d. c. si diligenti. ꝛ hoc procedit tenēdo quod te
neamur subuenire proximo in suis necessitatib⁹
6 ex precepto. ¶ † Sed si volum⁹ tenere opi. beati
Tho. scda scde. qd̄. xxxij. arti. v. vbi examinans il
f lum articulum an elemosyna f sit in p̄cepto dicit
duo consideranda: vnum ex parte dantis: aliud
ex parte recipientis. Ex parte dantis dicit consi-

neatur de iure scri
pto ciuili vel ca-
nonico. tenetur ta
men de iure natu-
rali. ꝛ ad hoc pōt
cogi. ꝛ qd̄ iuramē
tum de non fide-
iubēdo non obli-
get qñ ille p quo
fideiub. l esset in
discrimine nisi p
eo fideiubeat. lz
Ro. in. l. nō solū.
§. morte. in. ij. col.
ff. de ope. no. nun.
ꝛ alle. Joā. and. in
addi. Spec. in ru
bri. de iureiurā. et
facit qd̄ no. Bar.
in. d. §. morte. de
illo qui fuit pre-
status qd̄ si ꝯtin-
geret eū fideiube-
re non intēdebat
obligari et qd̄ nō
volebat qd̄ vale-
ret fideiussio.
Antoni⁹ Frācis.
¶ An iurans nō
fideiubere p pri-
mo debeat illud
seruare. dicas qꝫ
non quia videtur
esse cōtra ius na-
turale ꝛ diuinum
p̄ceptum vbi dile
ctio primi sicut
primi mandat: et
ideo non obligat.
ad qd̄ vide Spe.
in ti. q fil. sint legi.
in ver. lz pone que
dā. ꝛ ideo tale iu-
ramentū nos vi-
det obligatorium.
vt in regu. non est
obligatorium. de
reg. iur. in vi. ꝛ in
c. j. de iureiur. eo.
lib. ꝛ qbus casib⁹
iuramentum sit li
citū de iure cano
nico vide gl. in. c.
significasti. et l. c.
nullus hoc. eo. ti.
ꝛ in specie. de hoc
vide nota. p doct.
in. c. si. de foro con
petē. lib. vi.
+ Sebasti. Spaia.
¶ An elemosy-
na. Vide Car. ale
xan. l. c. nō satis.
lxxxvi. dist. ꝛ Feli.
in. c. j. colū. vlti. j.
distin. aliquid per
eundē in. c. j. ā. de
offi. indi.

derādū vt in elemosynā erogetur quod est dāti
superfluū. vt habet Luce. xi. Quod superest date
elemosynā. & dicitur superesse nō solū respectu
sui met: sed etiam respectu illorū quorū cura sibi
incumbit. prius enim tenetur quis talib⁹ subue
nire: & postea aliis. Ex parte autē recipiētis requi
ritur qꝺ necessitatē habeat: nec omnis necessitas
obligat ad ei dandū ex precepto: sed illa solū sine
qua necessitatē patiens nō potest aliter sostenta
ri. vt. d. c. pasce. & sic cōcluditur scḋm eum qꝫ elee
mosyna tunc est in precepto: cum quis habet sup
fluua modo predicto: & similiter est in tāta necessi
tate qꝺ nō potest aliter sustentari: alias est de cōsi
lio. & hoc casu dico quod est magis dubiū nunquid
iuramentum obliget ex quo proximus nō est in
tali necessitate: sed nihilominus puto qꝺ nō obli
get tale iuramentum. ratio qꝫ licet fideiussio non
sit hoc casu de precepto tamen est de cōsilio & est
opus ex pietate faciendum ꝓpter deum & amorē
proximi. sed vt. s. dictum est nō potest quis obli
a gari vt nō faciat opera pietatis^a et perfectionis:
quia nō est verisimile qꝫ deus recipiat talia iura
menta cōtra suum cōsiliū cum ipse dixit. Si vis
perfect⁹ esse vade & vēde omnia que habes & da
pauperibus: vt habetur in euangelio. si tñ quis
non obseruat nō peccat: vt dixit Gra. in. d. §. si.
& idē per omnia puto qñ quis iurauit non mu
tuare pecuniam eadē ratione. & hoc no. quia pñt
decidi multe qōnes. & vide ad primum dictū qꝺ
no. Jo. an. in. c. ij. de sol. vbi dicit qꝫ si ecclesia ha
bet pecuniam soperfluam illam recte mutuat. cū
enim teneatur de superfluo facere elemosynam.
xij. q. ij. aurum. xvi. q. i. c. si. fortius tenet mutuare
indigentibus. Nunc habes ex ꝑdictis multiplici
ter limitatam illam regulam positā in tex. vt di
camus iuramentū non esse obseruandū si vergat
in interitum salutis eterne: vt hic. idem si salutis
corporalis vel si vergit in peiorē exitū. idē dicas
si est contra bonos mores naturales vt puta si ꝑ
bet occasionē delinquēdi: vt in. c. quēadmodum. ſ.
eo. & regula nō est obligatorium. de reg. iur. lib. vi.
& ibi videbis multa exempla in gloss. secus si est ꝯ
bonos mores ciuiles: vt in. c. cū contingat. ſ. eo. &
7 d. c. ij. de pac. lib. vi. ¶ †Adde aliā notabilē limi
tationem quā sentit Jo. an. ſ. eo. sicut ex literis. ſ.
b cū temeritate & calore iracūdie^b qs iurauit quasi
non videat habere cōsensum iurantis sicut in si
mili dicit gl. no. in confessione in. c. ex literis. de di
uor. do. Anto. in. d. c. sicut. dicit se putare qꝫ si ca
lor iracūdie fuit tantus qꝫ illud deliberate nō fe
cisset iuramentū non est obligatoriū: quia hec vo
lūtas nō est discreta: vel si est de facili est per eps
cōmutanda. de quo per Ray. in sum. eadē. circa
ꝓn. & hoc placet & credo qꝫ hoc idē voluit Jo. an.
8 ¶ †Quid autē de eo qui iurauit redire ad carce
rem. dicit qꝫ tenetur obseruare etiam si subsit pe
riculū mortis: dummodo carcer non sit iniurio
sus: de quo vide gl. no. in cle. pastoralis. de re iu.
in ver. violentiā. & per Jo. an. in addi. Spe. in ti.
sup rubri. facit qꝺ no. Bar. in. l. relegati. ff. de pe
nis. Extra hos casus iuramentū regulariter est
obseruandū: licet sit temerariū: nam temerarium
est qñ necessitas non impellit ad iurādum: tñ ni
hilominus est obseruandū: vt glos. no. in. c. archi
diaconū. als florentinū ꝑal. not. Arch. in. d. c. ani
maduertendū. ¶ Glo. iij. colligit arg. ex tex. qꝫ iu
9 ramentū metu extortū obligat. ¶ †Op. in Jnno
de. c. abbate. & in. c. i. cū si. qꝺ me. causa. soluit po
nendo tres opi. prima qꝺ non est obligatorium.
scḋa distinguit an habuerit animū obligandi se
& obligat an defuit animus se obligādi & nō obli
gat. tertia opi. quā dicit gl. cōmunē est vt obliget
dūmodo seruatum nō vergit in peiorem exitum.
vt hic ꝓbari videtur. Et in fi. videt gl. velle face
re differentiā inter iuramētū assertorium & ꝓmis
sorium. Et dicit qꝫ assertoriū dicitur cū est de pñti
vel de preterito: & istud dꝫ prestari ꝯ veritatem per
quēcūqꝫ metum grauissimum: quia potius debet
oīa mala pati &c. qꝺ metus cā. sacris. Promisso
riū de futuro cum quis ꝓmittit se aliquid factu

¶ Opera pieta
tis. Pondera qꝫ
non est declinare
a bono sed a per
fecto. vnde quili
bet pōt declinare
si non cōtemnat.
And. Barba.

Sebasti. Sapia.

b ¶ Calore iracun
die. Vide Roma.
in singu. ccccc viij.
incipiē. volo com
mentare. l. quicqd
calore. vbi sic. tertio
ꝓncipaliter qrit. &
Fel. in. c. matthe
us. ſ. de simonia.
Zacharias.

c ¶ Obliget ipso
iure. Adde Ro.
sing. suo. cccccxv.
incipien. tu scay.
qꝺ. c. i. ꝺ iuranū.

rū vel dictorū. & istud indubie nō est seruandū cū seruari non pōt sine
peccato. si autē cessat peccatū in obseruātia sunt opi. vt. s. vidisti. Nunquid
quid metus impediat obligationē. & glo. tenet qꝺ est obligatorium: vt
hic. Jo. an. hic. & ſ. eo verum. & in. c. ad audientiam. qꝺ met. cā. vꝫ velle
qꝫ predicta scḋa opi. posita in glo. habeat locū in foro penitentiali. vbi
de omnibus creditur confitenti. de homi. significasti. vnde si non habuit
animum se obligandi: sed solum voluit tps redimere & euadere nō obli
gatur apud deū qui solū respicit cor. xxij. q. v. si qd lucrifti: sed in foro
iudiciali sibi non creditur: vt in. c. tua de sponsa. not. Jnno. ſ. eo. veniens.
vnde hoc casu ecclesia in reuerentia iuramenti statuit vt debeat obser
uari ac si obligaret: quasi velit in hoc ostendere fortitudinem iuramen
ti: vt hic. & dicto. c. verum. & idem tenet ibi Host. idem: scilicet qꝺ obli
get in foro iudiciali. tenet Calde. & refert beatū Tho. hanc opi. tenere.
scḋa scḋe. q. lxxix. arti. vij. & videtur sentire qꝺ obliget etiam in foro con
scientie: qꝺ intelligo sḋm distinctionem ꝑcedentem. hanc etiā opinionem
tenet gl. in. c. auctoritatem. xv. q. vi. dicit tamen qꝫ licet iuramentum metu
c extortū obliget ipso iure. ^c datur tamen exceptio vel actio quod me. cā.
ad rescindendū. ff. quod metus causa. per totum & not. hoc vltimum. sed
Arch. dicit ibi & meli⁹ qꝺ licet habeat exceptionem quod me. cau. de
iure possit agentem repellere: non tñ potest ea vti sine peccato. si tamen
vellit ea vti repellitur agens & ille vtens est absoluēdus a iudice. hoc vl
10 timum ego intelligerem sḋm ea que dixi in. c. i. ꝯ. eo. ¶ †Sed dubium est
nunquid iuramentum metu extortum obliget cōtrauenientem ad mor
tale an solum ad veniale. tex. in. c. verum. ſ. eo. videtur qꝫ tantum ad ve
niale. & satis hoc sentit ibi gl. Jo. calde. sentit hic quo ad mortale. et ad
c. verum. §. ceterum. respondet tripliciter. primo quod loquitur post ab
solutionem hec tamen solutio non placet ibi Jo. and. secūdo respondet
quod procedit in foro iudiciali. secus in foro penitentiali. tertio qꝫ text.
ibi solum dicit contrauenientem non puniendum pro mortali. non au
tem dicit qꝺ non peccat mortaliter. Archidia. in. c. habemus. xxij. q. i.
post beatum Tho. tenet quod obliget ad mortale. dicit enim qꝺ periu
rium ex suo genere est mortale peccatū: quia importat contemptum dei:
nec excusatur a peccato mortali non implens quod coactus iurauit. sꝫ
gloss. in. §. alias ea demum. xxv. distin. in fine clare non aperit intentum
suum: sed referendo finem ad principium videtur sentire quod obli
get solum ad veniale per illud. c. verum. & sic intellexit eam ibi Joan. de
forli. vt ibi recitat Archidia. Ego complectendo hūc articulum et pre
cedentem distinguo sic qꝫ aut iste metum passus non habuit animum
se obligandi & nō indiget quo ad deum absolutione: quia deus recipit
iuramentum prout ex corde procedit: vt in. c. humane aures. xxij. q. v.
peccauit tamen iurando: quia assumpsit nomen dei sine effectu: erit tñ
peccatum veniale. & forte hoc procedit solum in homine perfecto. sed in
alio nullum erit peccatū cū excusetur ratione metus. & pro hoc qꝺ ha
betur in simili. in. c. ne quis. xxij. q. ij. Aut habuit animū se obligandi: &
tunc puto qꝫ contrauenīendo peccat mortaliter quia affuit consensus
sed ratione metus non punietur ita acriter sicut si venisset contra iura
mentum libere prestitum. argu. in. d. c. sacris. ij. q. i. in primis. Et crede
rem quod vbi constaret de hoc. s. quod habuit animum se obligandi
deberet puniri pro mortali: licet nō ita acriter. & sic restringo. c. verum.
§. ceterum. ſ. eo. Aut sumus in dubio. verum scꝫ habuit animū se obli
gandi vel nō: & dico qꝺ proprie loquitur. d. c. verum. nam in dubio ꝑsu
mendum esset qꝫ nō haberet animū se obligandi. argu. in. c. super hoc.
de renuntia. & l. cum de indebito. ff. de proba. & ita sentit Joan. an. post
Host. in. d. c. verum. & in. c. ad audientiam. quod metus causa. sed quia
posset accidere contrarium. item ne ecclesia sic daret materiam deierā
di voluit qꝺ in dubio obseruaretur tale iuramentum quasi voluerit se
obligare: sed post factū respectu pene que est restringenda presumitur
in mitiorem partē vt nō puniatur tanqꝫ ꝓ mortali. tum in odium metum
inferētis: tum qꝛ ex quo ecclesia ꝓcedit ex presumptione debet in pena
infligenda temperare sententiam: vt not. Jnno. in. c. quia verisimile. de
presum. & hūc puto verū intellectum istius. c. per quē saluatur dictum
beati Tho. Arch. & aliorū. Et ex his pōt reddi ratio de qua alias du
bitaui. quare votum metu factū nō est obligatoriū. vt not. in. c. abbatē.
ꝑalle. sed iuramentū sic cum sit quoddam votum & iudicetur a pari. ex
no. in. c. debitores. & in. c. i. ꝯ. eo. dico enim qꝫ vt supra dixi iuramentū non
debet esse obligatoriū si nō habuit animum obligandi. & sic deberet ꝑ
sumi: sed ecclesia aliter statuit ne detur materia allegandi metum: & sic
deierandi cum frequenter iuramentum interueniat in actibus homi
num. & vt habeatur in maiori reuerētia debet peti absolutio: que ratio
cessat in voto quod raro emittitur.

1 ¶ Monachus an obligetur naturaliter & cum consenso abbatis an
obligetur ciuiliter.
2 Fideiussor clerici potest cōueniri coram iudice seculari.
3 Interdictum latum ꝓ pecuniario debito est nullum.
4 Totus cōuentus an possit subtrahi ꝓ vtilitate monasterij.
5 Abbas an possit vni cōcedere vt perpetuo stet extra monasterium.
6 Abbas an possit cōcedere vni monacho vt seruiat vni prelato.
7 Laici an possint dari in obsides.
8 An & quando monachi clerici possint dari in obsides.
9 Juramentum tollit beneficium. velleiani.

Promittens

¶ Ex rescripto. Ro. in. l. sciendū. ff. de verb. obli. dicit in hac decre. esse singu. casum pro dicto Archi. in. c. q̄uis. de pac. in. vi. ⁊ Jo. an. in. c. cū causam. de emp. ⁊ vendi. videlicet qḋ q̄n in cōtractu interuenit iuramentum non requiritur certificatio priuilegij.

Anto. Frācis. ¶ An in renuntiatione iurata requiratur certificatio iuris renuntiati videas plene p docto. moder. in. l. si. in. §. idem questi. ff. de condit. inde. et in. l. ij. eo. titu. ⁊ adde qḋ talis renunciatio iurata per defunctū afficit etiam heredes vt ibi per doct. dicas etiā qḋ renuntians priuilegiu non videtur renūtiare iuri cōi vt in. l. miles. in. §. sexagīta. ff. de adul. ⁊ habet p Bal. in. l. sed et si qs. in. §. questitum. ff. si qs cautio. et adde gl. in cle. dudum. de sepul. ⁊ gloss. in. c. cum non deceat. de elec. lib. vi. que dicit qḋ renūtiatio oīm statutorū vel bñficiorū non se extendit ad statuta iurata. et de huiusmodi certio ratione facienda & cum iuramēto an sit necessaria vide not. in. l. quamuis. C. ad velle. et vide glo. in. l. si. in §. penul. ff. eo. tit. ⁊ adde p Bart. in l. patroni. in. §. iulianus ⁊ ibi plene p Alex. in. iij. co. ff. de iureiuran. et vide do. Anto. in c. si diligēti. in. vi. col. de foro compe. ⁊ adde Bal. in l. i. in fi. C. ne vxor p marito.

b ¶ Seculari. Idē tz do. Ant. hic in ij. colū. ver. q̄ fideiussores laici ⁊c. ⁊ Roma. ponit hoc in suis sing. et idē tenet Bald. in ru C. de pri. do. et tenet expresse Archi. in. c. te quidem. in fi. xi. q. i. ⁊ allegat Spe. in loco hic per do. Anto. et ipsum allegato. bene facit gloss. in ver. fideiussorib⁹. §. fi. insti. de repli. q̄ dicit qḋ exceptio que cōpetit principali rōne persone non cōpetit fideiussori. Sed priuilegiū qḋ hz clericus vt nō conueniatur coram laico ei cōpetit ratione psone ergo nō transibit in fideiussorem. Quid ecōtra si clericus fideius. it p laico coram iudice laico an p̄textu illius snie possit ꝫ clericū fieri executio. vide p Pet. de ancha. in. c. ea q̄. de regu. iur. in. vi. xxi. q. circa fi. ⁊ qd si duo fideiubeant p aliquo quorū vnus est clericus alius est laicus corā quo debebūt cōueniri Bart. in. l. precipimus. § eadem obseruando. C. de appel. dicit qḋ etiam laic⁹ hoc casu debebit conueniri coram iudice ecclesiastico.

Anto. Fran. ¶ Circa istū passum valde dubitū an exceptio competēs principali cōpetat etiā fideiussori. vide Bal. in. l. exceptionē et in. l. tam mandatori. ff. de excep. ⁊ in. l. ij. C. de nō nu. pecu. ⁊ vide Bar. in. l. si ea lege. C. de vsu rei iudi. ⁊ in. l. i. in fi. vbi p Bal. C. ꝺ fideius. mino. vbi inter reliqua dicūt qḋ fideiussor pōt excipe de nō nume. pecu. reo etiā inuito, ita qḋ licet debitor cōpareat agnoscēdo debitum ⁊ cōfitendo pecuniam sibi fuisse numeratā potest fideiussor excipere exceptionem non numerate pecunie. qḋ tñ intelligit Bal. verū in. l. tam mādatori. in vlti. colū. ⁊ l. l. si cui. C. de nō nume. pecu. si debitor est pauper sec⁹ si ē diues ⁊ ibi etiā dicit qḋ pōt excipere eo casu quo cōtractus est vsurarius etiā si principalis cōfiteatur cōtractū esse verū ⁊ predicta intellige vera etiā si qs fideiussit nō rogat⁹: vt. l. si mulier. in. §. fi. ff. ad velle. ⁊ vide Bal. in. l. si mulier. in. xv. col. ff. solu. ma. vbi ēt dicit quod fideiussor potest opponere exceptionem cōpetentē rei principali quā ipse re⁹ etiā opponere nō pōt ⁊ vide Rom. in singu. suis in v bo exceptiones. q̄ ⁊ vide Spe. in tit. de accusa. in. §. vi. versi. itē querit. ⁊ in tit. de fideius. ⁊ not. dicit tamen Bal. in aut. habita. C. ne fil. pro patre. qḋ fideiussor scholaris nō gaudet priuilegio scholaris ⁊ vide Bar. in. l. si. C. ad macedo. vbi dixit qḋ fideiussor filiifamī. iuuatur bñficio macedoniani nisi pater habuerit ratū mutuū factum filiofami. de quo etiam per Barto. in. l. sed si potest. in. §. nō solum. ff. ad mace. ⁊ no. in. l. si filius p mulierib⁹. ff. que res pigno. oblig. po. ⁊ ad materiā vide que habentur in. l. si eum. in §. i. ff. si quis cau. ⁊ Bal. in. l. constitutionibus. C. de vsu. ⁊ in. l. si quis postq̄. et in. l. vbi cūq̄. de fideius. et an fideiussor cōueniatur in foro suo vel in foro sui principalis. dicas qḋ cōuenietur in suo foro nisi renuntiauerit priuilegio fori: quia tunc poterit conueniri in loco contractus si ibi repertus fuit vel si ibi promisit se representare vel soluere iuxta materiā. l. heres absens. ff. de iudi. ⁊ c. romana. §. contrahentes. de foro competen. lib. vi. et vide Bal. singu. loquentem in. l. cum archimedoram. C. vt in pos. lega. ⁊ quando ex duobus obligatis vnus est clericus ⁊ alter laic⁹ corā quo iudice debeant conueniri. dicas qḋ si promissio est diuidua qlibet conuenitur in suo foro alias conuenientur in foro clerici vt per Bart. in. l. p̄cipimus. C. de appel. quia magis dignū attrahit ad se minus dignū. vt in. c. aqua. de consecra. eccle. vel alia. cum simi.

10 Promittens factū alienū cum iuramento obligatur acsi se obligasset curaturum ⁊ facturum.

a **Ex rescripto.** [a] Monachi qui pro debito monasterij iurāt stare in obstagio: ⁊ fideiussores qui iurauerūt creditorē indēnē seruare: iuramēta seruare cogūtur. ¶ Cōmunis diuisio. scḋa ibi: ideoq̄. et pone casum in terminis. Quidam abbas pro vtilitate monasterij certam quantitatem pecunie recepit mutuo a quodam. p. et conuentum fuit inter eos vt certis loco et tempore solueretur dicta pecunia per abbatem dicto. p. et pro hac conuentione obseruanda quosdā ex suis monachis obsides dedit qui de obseruanda conuentione iurauerunt. Item pmisit dict⁹ abbas quod si illi monachi dati pro obsidibus aliquo casu deficerent alios in eorum loco surrogaret. insuper si fidem monachi nō seruarent abb. dedit fideiussores quendam nobilem virum ⁊ eius vxorem qui sub iureiurando etiam se obligauerunt. deniq̄ omnibus deficientibus in dicta conuentione obseruanda: iste. p. creditor conquestus est pape qui mandauit vt habetur in litera. in ver. ideoq̄ mandamus ⁊c. ¶ No. abbatem posse pro vtilitate monasterij aliquos ex monachis tenere extra monasterium etiam dando eos in obsides. ¶ Not. ij. quod clerici etiam religiosi possunt pro vtilitate ecclesie se obligare ad standum in obstagio: ⁊ est obstagium conuentio iurata vel alias obnoxia astringens quem ad non exeundum de certo loco donec fuerit principali conuentioni satisfactum. ⁊ est fm Host. communiter vulgare lingue latine maxime ī Frācia Lombardia ⁊ prouincia: ⁊ vtimur hodie hoc cōmuniter in Jtalia. 1 ¶ † No. iij. qḋ monachus pōt pro vtilitate monasterij se obligare personaliter etiam cum iuramento. Ex hoc text. colligit Ho. arg. imo dicit expressum p naturali obligatione actionē dari. nam monachi nō poterant obligari ciuiliter sed naturaliter tantum. Aduerte de dicto pricipali. dic vt plene no. in. c. i. de pac. sz quo ad alia credo dictum Hos. hic non colligi qr monachi se obligauerunt cum consensu abbatis ⁊ p vtilitate monasterij. ⁊ sic puto qḋ etiam ciuiliter fuerunt obligati cum eorū consensus ⁊ voluntas dependeat a voluntate abbatis: vt in. c. si religiosus. de elec. lib. vi. puto etiam quod sine consensu abbatis monachus non obligat etiā naturaliter quia ius resistit huic obligationi: vt in. c. nō dicatis. xij. q. i. ⁊ in. c. ij. de testamen. lib. vi. ergo nulla oritur obligatio: vt in. l. cū lex. ⁊ ibi per Bar. ff. de fideiusso. qḋ no. sec⁹ dico in seruo. ille enī obligatur naturaliter: vt in. l. naturaliter. ff. de cōdi. inde. ⁊ hoc ideo quia ius ciuile non resistit sz nec assistit. hinc forte dixit text. not. in. c. multos. lxiij. dist. seruitutē istā spiritualē que est in monacho strictiorē fore seruitute humana. et facit ad hoc qr seruus nō renuntiat pprie voluntati sed monachus sic: vt in. d. c. nō dicatis. Ex hoc infero aliud notabile qḋ in obligatione monachi sine ꝯsensu abbatis nō potest accedere fideiussor. l. i. ⁊. ij. ff. de fideius. vide tñ de his contractibus monachorū eleganter in. c. cum olim. ij. per Inno. de priui. et c. qḋ quibusdā. de fideius. ⁊ per Bar. in. l. si cōis seruus. ff. de stipu. seruo. Not. non improbarū vt clerici etiam religiosi iurent super contractu obseruando. ¶ Item no. quod laicus iurās super cōtractu etiam tanq̄ fideiussor potest conueniri coram iudice ecclesiastico: facit. c. si. de foro compe. lib. vi. 2 ¶ † An autem fideiussor clerici possit b cōueniri coram iudice seculari [b] cum principalis ibi cōueniri non possit. vide p Spe. in. ti. de competen. iudi. adi. §. i. versi. sed pone. ⁊ conclusio est 3 quod sic. ¶ † No. mirabile quod tota terra [c] potest subijci interdicto ex eo quia dominus nō seruat cōuentionem iuratam etiam si cōuentio concernat commodum pecuniarium et priuatum interesse. hodie vero ipso iure est nullum iterdictū latum in aliquem locum pro pecuniario debito. de quo dic vt habetur in extraua. Bonifa. que incipit prouide. ¶ Oppo. ⁊ videtur quod isti monachi non poterant detineri vt obsides. argu. in c. nuper. ⁊. c. contingit. de senten. excōmu. ¶ Sl. prima metu contrarij vt arbitror dicit quod isti fuerunt dati voluntate eorum alias detineri non possent. Hostien. dicit hoc non procedere in monachis quia non habent velle: quare dicit quod de imperio abbatis et pro vtilitate monasterij seu necessitate manebunt in obstagio. de postu. c. ij. Nec ob. fm cum quod stabilitas loci vel claustri fit de regula. f. eo. sicut ex literis. et quod monachus sine claustro non viuit. xvi. q. i. placuit et quod abbas tenetur reuocare vagantem. de offi. ordi. quanto. et. c. fin. de regu. ⁊ quod beneficiati vel existentes in sacris non sunt auocandi a diuinis: vt in. c. si. lxxxviij. distin. et argu. ff. de arbi. nō distinguemus. §. sacerdotio. hoc enī dicit procedere cum auocaretur totus conuentus etiam ad tempus vel de vno monacho in perpetuum. sed d pro necessitate [d] vel vtilitate monasterij hec tolerantur ad tempus de abbatis imperio sicut aliquando manēt in alicuius prelati vel magnatis seruitio qḋ fit nō sine vtilitate monasterij cū per illū negotia monasterij promoueantur. sicut in simili dr de cle. non resi. cū dilectus. ⁊ facit qḋ no. 4 in. c. cū. J. ⁊. A. f. de re iudi. ¶ † No. plura ex his dictis Host. primo qḋ totus cōuentus nō potest subtrahi a monasterio p necessitate vel vtilitate monasterij etiam ad tempus. Ego distinguerem causā necessitatis ⁊ vtilitatis. ar. in. c. si canonici.

c ↪ Sebasti. Sapia. ¶ Tota terra. Uide Gemi. i. c. si snia. de sentē. excom. in. vi. ⁊ Calde. in tracta. de ecclesiastico interdicto. in. ij. mēbro. q. xvi. Archi. in. c. sicut dñi vestimentum. xvi. q. vij.

d ↪ Sebasti. Sapia. ¶ Pro necessitate. Uide Abb. idē tenentē in. c. quāto. ī. de offi. ordina. ⁊ Cardi. in cle. i. §. ex premissa. de supplē. negligen. prelatorū. vbi dicit q̄ quādo abbas dedit licentiam cum causa q̄ monachus staret extra claustrum. non potest talē licentiā reuocare sine cā ex quo limitat dictum Inno. in. c. insinuante. f. q cleri vel vouen. vbi dicit q̄ abbas nō potest se obligare q̄ monachū non reuocabit hoc enī debet intelligi qn causa subesset reuocandi.

a ¶ Unū casū i q̄ liber hō est nec⁹ pignori. vide l. i. sem̄ it⁹. §. fi. ff. de le. s.
b ¶ Obside. An liberi hoīes pñt dari obsides. : de h̄ vide Bal. vbi po nit Bar. vbi in. l. obsides. C. de act. ⁊ Bal. in extrava. de pa. cōstā. i gl. in ver. dāas. ⁊ per Bal. in. d. l. C. de pa. qui fi. distra.

Antoni⁹ Frācis. ¶ Circa hoc qd hic d: de obside an dari possit liber homo. dicas qd hō liber non pōt dari p obside pro qualibet cā priua sed bñ pōt dari pro cā publica. ita bal. i. l. obses. C. de actio. ⁊ obli. ⁊ in. l. ob es. C. de h̄. mino. et an pos sit dari fili⁹ p pa tre vide q̄ habet tur in aut. et oīno. C. de act. ⁊ obli. et p Alex. post bal. in. l. i. ff. in ius vo. vt tant. et adde qd obses datus sine cōsensu supioris habētis ius in eo pōt reuocari qr dari non potuit ita Bal. in. l. ij. C. de pa. q fi. dis. vbi ēt dicit qd obsi des nō tenēt fui re ei cui dati sunt nec pñt locari vel pignorari nec ēt pñt se reuocare in libertatē si consen serunt se dari pro obside. ⁊ adde qd cleric⁹ non pōt p eps dari obses p fiducia treuge vt est gloss. reputata singu. in. c. vt pri dem. xxij. q. viij. quā allegat etiā p sing. Ro. i suis sing. in ḋ. treuga. ⁊ versi. nūqd eps. vbi etiā dicit qd nec monach⁹ pōt dari obses p ab batē nisi cū auto ritate pape.
c ¶ Dubitari. tu pōdera ꝯ oēs: qr d. c. ij. de pignori bus. dicit qd li ber hō non potest detineri: ergo con funditur oīs do ctrina doctorum. pōdera: qr iste tex. loqtur in mona cho qui est seruus monasterij: et sub ditus sub iugo ab batis: et tñ requi rit iuramentū: ergo liber hō non po terit. Item quia hic agit de fauo re monasterij: et sic fauore publico vt dixit Bald. et Sali. in. l. olei. C. de act. ⁊ obli. pon dera ēt qr hic li ber hō nō pōt facere conuentionē vt fit seruus. l. ij. ff. de libe. homi. exhi. ergo nō pōt facere pactum vt detineat. pondera qr legi prohibitiue nō potest renuntiari. glo. in. l. i. C. ne fideiu. do. den. sed. d. c. ij. phibet: ergo pondera qr p istud pactū videt dari iurisditio priuato homini: quia cē quo detinet p vim: ergo nō valet tale pactum. C. de priua. car. l. i. Item carcer non solum est locus arctus sed vna ciuitas vt per Ange. in. l. si a bone fidei. ff. de rei ven. ergo non valet hmōi pactio. And. Barba.

Antoni⁹ Frācis. ¶ Circa hoc quod hic dicit de libero homine dicas qd cum liber non recipiat estimati onem vt in. l. li ber homo. ff. ad. l. aqui. l. ideo nō po test vendi. l. libe ri. ff. de ꝯtrahen. ēptio. l. homo li ber. de hbo. obli. ⁊ p Specu. in tit. de feud. in. §. ij. in ḋ. ij. potest tamē obligari pro pi gnore in redēptio nem captiuorum l. ab hostibus. et ibi bal. C. de post li. reuer. et qr non recipit estimatio nē nec est dñs mē brorū suorum vt in. d. l. liber hō. et p Bal. in. l. ob es. C. ō pre. minor. nō potest volens fa cere se perpeti vt per Bar. in. l. i. in §. vsq. ⁊ ibi vide as per Alexan. ff. de iniu. tamen vi det tex. in. l. cū ho mo. xxv. qd. v. qd potest se obliga re ad penā corpo ralē sed quod vid omnino Bald. in d. l. ob es. et adde qd hō liber non potest in facie si gnari ob reueren tiam creatoris ad cuius similitudi nē est facta facies hominis. ita not. voluit Innocē. in c. ad audientiam. d crimi. fal. dicas tamen quod licet homo non sit do minus suorū mēbrorū habet tamen libe rum arbitrium. xxij. q. iij. l. c. nas buchodonosor et in. c. q episcopus. xxij. distin. ⁊ in. c. si. de penitē. dis. ij. ⁊ ipsi homini oīa subiecta sūt quia hominis gratia oīa fuerant facta a deo. cle. i. §. indi uim. ⁊ ibi plene p Do. Car. de reli. ⁊ vene. sanct. et an possit se ad carce rē obligare. vide plene per Ange. i l. nemo carcerem. per illos text. C. de exac. trib. li. x. ad de ēt qd si homo liber est in obligatione est repetendus ⁊ eximendus ab obligatione: ia dicis tñ officio erit estimatio prestanda ⁊ ad illā fiet condēnatio vt per Specu. in ti. de obli. ⁊ sol. in. §. iij. in ver. ad vlteriora.

de offi. ordi. lib. vi. ⁊. c. ex parte. ī. de verb. signi. ⁊ in. c. ij. de iurepatrona. vbi ho. tex. sed pro leui cā
5 non esset siendum ⁊ sic procedit. d. Host. ¶ † Se cundo no. abbatem non posse ꝯcedere vni mona cho vt in perpetuū stet extra claustrum. In con trarium adduco. c. insinuante. ne cle. vel mona. et qd ibi no. Inno. vbi dicit quod licet abbas non possit se ad hoc obligare. arg. c. cum ad monaste riū. ver. nec alicui. de statu regu. tamen pōt conce dere monacho vt stet in certo loco extra monaste rium in. d. c. insinuante. nam vt dicit abbas in. c. cum illorū. de sentē. excōmu. vbicūq fuerit mo nachus dūmodo sit sub obediētia abbatis sem per fingitur esse in claustro. sed pro dicto Hostiē. adduco tex. not. in. c. monachum. xx. q. iiij. vbi di citur quod etiam propter necessitatem infirmita tis non licet monachis relicta cōgregatione eli gere sibi cellulas solitarias extra septa monaste rij. potest dici quod sine causa vel leui non potest abbas hoc concedere: sed ex causa vrgenti ⁊ pro babili hoc poterit. facit quod not. idem Inno. in
6 c. porrectum. de regu. ¶ † No. iij. abbatem posse concedere monachum vt sit in seruitio alicuius p lati vel alteri⁹ magnatis. pro hoc ego allego. c. cū pastoris. ij. q. vij. vbi est text. not. probans mona chum posse esse episcopi cubicularium. et ibi gl. examinat an episcopus inuito abbate possit il lum habere. et facit hoc ad id quod superius di xi. nam ibi deputatur ad seruitium episcopi sine temporis prefinitione. ⁊ vide quod no. Inn. in. c.
7 cum I. et A. preallega. ¶ † Secundo hic glos. i. principaliter op. videtur enim quod liberi homi nes non possunt obsides dari de pig. c. ij. ⁊. l. qui filios. C. que res pigno. ob. possunt. in quib⁹ pa tet quod liber homo non potest dari in pignus ⁊ qui recepit punitur. vt in aut. vt nu. l. iudi. In cō trarium arguit gloss. nam iura videntur hoc per mittere: vt in. c. vt pridem. ⁊. l. obsides. allega in gloss. Solu. gloss. tripliciter. Primo quod liber homo non potest detineri vt ius constituatur in
a eo tanq̄ in pignore⁹ iusti in casu. l. ij. C. de pat. qui fil. distra. sed bene potest teneri nuda detentione vt fiat quod conuenit inter partes. ⁊ pro hac sol. facit sm. Joan. and. quia quandoq tenetur reus pro ea pecunia pro qua obligata non fuit. vt in. l. vna. C. etiam ob chiro. pecu. pigno. act. po. Secū do soluit glo. quod hic narratur factum quasi di cat ius hic nō poni. Tertia solu. quod pro pecu nia obligari nō potest sed pro pacto ineunde pa cis vel consimili sic vt hic. et. c. exposita. de arbi. Gl. x. q. ij. hocius. in verbo conflata. tenet primā solutionem eam tamen restringendo per hanc vl timā vt pro pecunia nō possit ita restringi. c. vt pridē. xxij. q. viij. ⁊ videtur ibi velle qd inuiti re tineri possunt isti dati obsides. quod tamē dicit non procedere in clericis quia clericus nō potest renuntiare beneficiu canonis. si quis suadente. vt in. c. contingit. ij. de sen. excō. ⁊ ad. c. istud. dicit qd autoritate pape p necessitate ecclesie hoc fuit fa ctum sed certe hoc est diuinare ad istum text. po tius colligitur cōtrarium. Innocē. primo ponit solu. gl. postea dicit quod obsides vocat eos qui iurant qd non recedent de certo loco quousq ob eis fuerit satisfactum. nam si detinerentur inuiti essent excōmunicati detentores. xvij. q. iiij. si quis suadente. etiam si de eorum voluntate detineren tur. d. c. contingit ⁊ idem sentit Host. Jo. and. di stinguit modum tenendi. si enī clericus promisit obstagium in castro vl palatio ⁊ ne dicat fractor fidei si ibi sponte manet pudori suo parcēs cessat excōicatio. si vero tenetur i copedibus vel in car cere inuitus vt fugere nō possit tunc est loc⁹ pene. do. Anto. nil dicit hic de suo. sed sola recitatione fuit contentus sed ꝑfecto articulus iste nō est cla
b rificatus per precedētē. ¶ Unde cū queritur an liber homo possit dari in obsidem⁹ facio tria mē bra. aut queritur de laicis aut de monachis aut de clericis secularibus. Primo casu dico qd ab imperatore suis hostibus ⁊ ecōtra possunt dari: ⁊ isti obsides hoc casu sunt quasi serui: vnde non possunt testari sine licentia principis: vt in. l. obsi des. ⁊ qd ibi no. ff. de testa. Idē puto de aliīs prī cipibus habētibus iura principis seu ius indi cendi bellū. ad hoc qd in simili no. Bar. ff. de pu bli. iudi. l. i. infamē. ⁊ isti proprie dicunt obsides veri. Aut querit nunqd possint dari ab inferio ribus et gloss. in. l. ij. C. de pa. qui fi. distra. dixit quod non licet fateatur de facto vsurpatum con trarium ⁊ idem do. Azo in summa de test. Bar. in. l. obsides. non eligit sed remittit ad istum tex. Ego credo quod non possunt dari vt sint pro prie obsides vt sic perdant quodammodo liber tatem quia immutare statum hominis est solius principis. argu. l. i. §. de qua. ff. de postu. et forte hoc voluit Inno. hic dum dixit. quod hic vocan tur obsides qui iurant quod non recedant ⁊c. q. d. istos non esse proprie obsides. Aut dantur vt non recedant de loco donec fiat quod inter par tes conuenit ita quod aliter non alteratur istorū
c status ⁊ potest probabiliter dubitari⁹ ⁊ credo qd si non interuenit iuramentū nō possint saltē inter priuatos de iure dari quia videtur quedam spe cies seruitutis. nā videu qd obligatus ad factū precise non ꝯpellitur cum videatur quedam spe cies seruitutis: vt le. ⁊ not. in. l. stipulationes non diuidunt. ff. de verbo. obli. l. si qs ab alio. ff. de re iudi. facit etiam qd not. in. l. cum tale. ff. de cōdi. ⁊ demō. sed succedit obligatio ad interesse: vt in iu ribus prealle. not. igitur fortius dicendū in casu nostro vt non valeat hec obligatio quatenus te neatur stare ⁊ nō recedere de certo loco. Itē hic videtur quidam carcer priuatus quē iura miro modo detestāt. vt. l. i. C. de priua. car. Et ad iura que vident aliud velle est dicendū qd narrant fa ctum ⁊ nō ponunt ius saltē inter priuatas perso nas: sed si interuenit iuramentū puto qd is q iu rauit pōt cōpelli ad obseruationē ipsius vt stet in loco donec fiat qd cōuenit non tamen aliter dz detineri inuitus. ⁊ sic intelligerē istū text. nō enim crederē valere iuramentū vt possit inuitus deti neri: quia esset ꝯ bonos mores ꝯ. c. nō est obliga
8 toriū. de re. iur. li. vi. ¶ † Uenio ad fm membrū videlz qd de monachis. ⁊ puto qd tā in eis q̄ in clericis secularib⁹ qd solus papa possit eos dare obsides vt ꝑprie sortiantur naturam obsidū de quo. ā. sr. in. c. cūcta per mūdū. ⁊. c. p principalez. ix. q. iij. ⁊ sic ꝑcedit glo. in. d. c. vt pridē. Aut dant nō vt ꝑprie sint obsides sz vt stēt i certo loco ⁊c. vt. ā. ⁊ puto qd abbas poterit monachum suum deputare pro necessitate vel vtilitate monasterij etiā inuitū. quia monachus nō potest abbati re sistere cū volūtas sua dependeat a volūtate abba tis vt in iuribus prealle. ex qua ratione puto qd eū detinentes etiā inuitū dūmodo de voluntate abbatis nō sint excōicati. argu. c. vt fame de sen. excō. sed inuito abbate non poterit retineri. tum quia hz beneficiū canonis si quis suadēte. ⁊ facit c. nup. ī. de sen. excō. tum qr esset quedā spēs serui tutis tenere hominē inuitum. vt. ā. dixi in laicis. Si autem interuenit iuramētū serua qd. ā. dixi

in laicis

Sebasti. Sapia.
a ¶ Vigore iuramenti. Vide Alex. i cons. xlij. l. vi. col. i v. optime facit. et i cons. xxiij. i pen. col. i. i. vol. et i cons. cexij. inci. visa sacti narratione in. §. volu. Immo. i. c. cum contingat. in. xxi. colu. i. co. vbi dicit quod iuramentum habet vim certiorationis nam ad hoc quod mulier possit renuntiare velleia no. oportet quod sit certiorata si ante iuramento potest renuntiare: ergo iuramentum habet vim certiorationis. et ad hoc iste text. reputatur singu. vide Alex. i. l. sciendum. ff. de verbo. obli. et Corse. in repeti. rubrice huius ti. in xij. privilegio. et d. Ant. bauerian in trac. de virtute iuramenti. in. §. et inxvij. effectu. et Ias. l auth. sacramenta pubero. col. xiij. C. si aduer. ven. et in. d. l. sciendum. col. xij. et d. Fel. cur. in. cons. xliij. inci. sup contingentia col. v.
b ¶ Alienum. No. sing. limitationem ad regulam. §. si quis aliud. isti. de inuti. stipu. cum si. ex no. effectu iuramenti. et idem tenet ang. de are. i d. §. si quis alium. in vi. fallentia. et i. §. vsa vice. i co. tit. et d. Ias. de may. in §. item si quis. l. ij. col. i. ix. effectu iuramenti i fi. isti. de act. Quis referat Io. fa. i. d. §. si quis tenere. Item quod per missio seu stipulatio sci alieni iurata non teneat de iure ciuili p. l. non dubium. C. de leg. vbi dicitur clarum et expeditum. Quis de iure canonico secundum cum sub dubio tamen forte sit secus per istum textum vide quod addidi in. c. quanto. i. co. ti. in. i. col. Antonius Franc. ¶ An istud de promittente factum alienum cum pena interposito iuramento quod valeat talis promissio. vide Ang. in. l. inter stipulan

is laicis. et idem per omnia dico in clericis secularibus nisi quia non poterunt per episcopos deputari sicut monachi cum non sint ita astricti nec poterunt inuiti teneri licet a principio consenserint sine excommunicationis pena. argu. preallegato c. contingit. nec episcopus in hoc potest dispensare arg. c. si diligenti. de
9 foro compe. ¶ †Oppo. contra tex. in eo quod mandat vxorem compelli ad obseruantiam fideiussionis. nam mulier iuuatur beneficio velleiani vt non teneatur obligans se pro alienis debitis. ff. et C. ad velleia. per totum. not. in. c. si diligenti. de foro compe. So. gl. ponit tres solu. Prima quod mulier audietur si excipit de suo beneficio. hoc diuinat. Secunda quod forte hec mulier renuntiauit huic beneficio. hec etiam diuinat. et an et quando valeat renuntiatio dixi plene in d. c. si diligenti. Tertia solu. quod hic obligatur
a vigore iuramenti. arg. c. cum contingat. de foro compe. et hoc mihi placet. et est valde no. et notabis semper in hoc hunc text. iuncta hac glo. quod mulier obligatur ex fideiussione si iurauit. et plus dicit Bar. in. l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. quod contractus fideiussionis firmatur iuramento quod bene no. nam mulier principaliter iuuatur in fauorem sui merito contractus in contrarium firmatur iuramento. arg. in. c. ij. de pac. li. vi. An autem posset petere relaxationem vel absolutionem iuramenti. vide
10 quod dicam in. d. c. cum contingat. ¶ †Ultimo op. videtur enim quod ex alio capite hec mulier et maritus non poterant conueniri quia non potuerunt promittere factum alienum. isti. de inuti. stipu. §. si quis aliud. Soluit glo. si. quod isti solum compellentur ad dandum operam vt conuentio obseruetur etc. Aduerte quia glo. videtur sentire istos fuisse fideiussores obligationis facti videlicet vt conuentio de obsidibus et aliis obseruetur. quo casu cum promittant facto alieno tenentur solum prestare operam quam possunt et non aliud. Et secundum hunc intellectum collige vnum singulare quod licet alius promittens factum
b alienum ad nihilum obligetur nisi specifice promiserit se curaturum et facturum vt in. d. §. si quis aliud. tamen si simpliciter promisit factum alienum cum iuramento obligatur ad operam prestandam sicut si se specifice obligasset vt sic valeat iuramentum eo modo quo valere potest. ar. in. c. ad nostram. i. eo. et. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de leg. ij. et ad hoc facit tex. cum gl. in. c. ex literis. ij. de spon. si autem vis intelligere tex. quod isti obligauerunt se vt fideiussores debiti principalis tunc cessat motiuum glo. et tunc poterunt conueniri iuxta ea que habentur in auth. de fideiuss. in prin. et vt no. in. c. ij. de fideiuss.

1 ¶ Propter periurium potest quis a beneficio et ab ordine deponi.
2 Sola cessatio biennij solutionis census vel pensionis an et quo casu sufficiat ad priuandum clericum de beneficio.
3 Infamia nunquid ipso iure priuet quem titulis sui beneficij dignitatibus et honoribus.
4 Is cuius interest potest agere ciuiliter de crimine vt quis remoueatur a beneficio.
5 Non obseruans fidem an efficiatur infamis et priuetur beneficio.
6 Periurus non dicitur qui ob necessitatem non adimplet iuramentum vide in primo no.

Querelam. Periurus est et ab ecclesia remouendus qui non necessitate sed voluntate venit contra licitum iuramentum. h. d. Prima pars ponit impetrantis querelam. secunda dat iudices ibi: quoniam. ¶ Casus literalis. Guilhelmus clericus promisit iuramento interposito. r. clerico lincolniensi se soluturum annuatim ipsi. r. duos bisantios nomine ecclesie de flatera sed per biennium a solutione pensionis cessauit: propter quod dictus. r. conquestus fuit domino pape. super hoc papa scribit iudicibus dicens quod non merentur ecclesias regere qui sunt crimine periurij irretiti. vnde mandat quatenus si constiterit dictum Guilhelmum clericum contra iuramentum suum cessasse in solutione pensionis non necessitate sed voluntate: ab ipsa ecclesia ipsum remoueant et eam prefato. r. restituant. Ber.

c ¶ No. i. quod non adimplens iuramentum ex necessitate non incidit in periurium. deus enim respicit animum. xxij. q. v. si quid inuenisti. vide de hoc quod
1 dicet. i. e. breui. ¶ †Not. ij. quod periurium est remotione beneficij dignum et colligitur intelligendo quod iste clericus habebat hanc ecclesiam in titulum. sed si habebat ad pensionem respectu fructuum et erat vicarius temporalis tunc istud non colligitur sed primum dictum est verum. immo plus dico quod propter periurium potest quis deponi ab ordine et beneficio vt probatur in. c. cum non ab homine de iud. facit. c. si quis episcopus. l. di. et in detestationem huius criminis vide ho. tex. in c. si. xxij. q. i. et ibi gl. tractat cui sit maior penitentia imponenda homicide adultero vel periuro: ibi videas. ¶ Opp. videtur enim quod iste clericus non fuit obligatus ex illo iuramento eo quod sine auctoritate episcopi non potuit ecclesiam constituere censualem: vt in. c. prohibemus. et c. preterea. et c. significauit. de censi. nec ligat iuramentum contra ius publicum prestitum. de foro compe. c. si diligenti. sol. c. istud potest intelligi dupliciter vt sentit gl. si. et doc. primo quod ecclesia ista erat annexa prebende illius canonici ad sustentationem illius iuxta ea que habentur in. c. extirpande. §. qui vero. et c. exposuisti. de preben. secundo potest intelligi quod iste clericus erat vicarius temporalis et conductor fructuum illius ecclesie et prestitit iuramentum de soluendo vt patet in litera. et quilibet intellectus est bonus: primus tamen melior: cum litera dicat quod debebat soluere nomine ecclesie.
2 ¶ †Oppo. videtur enim quod sola cessatio biennij sufficiebat ad priuandum istum clericum sine delicto periurij. vt in. c. potuit. et c. propter. i. de loca. Sol. glo. prima fatetur contrarium. tu dic hoc procedere secundum illum intellectum habentem quod iste erat rector vel vicarius temporalis sed intelligendo quod erat rector vel vicarius perpetuus sola cessatio solutionis census: seu pensionis non sufficit ad priuationem. ad hoc. c. constitutus. et quod notatur ibi de religio. domi. ideo forte ponderatur hic periurium et hunc intellectum puto veriorem. nam secundum primum non oportebat adire papam cum ipso iure cecidisset a locatione vt in dictis iuribus. Item iste potuisset istum remouere a vicaria temporali ad libitum vt in. c. ad hoc. de offi. vica. et sic frustra respectu remotionis ab ecclesia secundum primum intellectum ponderatur periurium. ¶ Gl. ij. querit quare periuri non merentur ecclesias regere. respondet quia sunt infames et infamibus porte dignitatis etc. Ex hac gl. et ex glo. c. peruenit. i. de fideiuss. quidam tenuerunt quod periuri indistincte sunt infames secundum canones. sed certe hoc non dicit glos. immo relata ad tex. non posset melius dicere. cum enim iste clericus venerit contra promissionem iuratam fuit statim infamis non solum infamia canonica sed etiam ciuili: nec respectu iuris canonici tantum sed etiam de iure ciuili: vt in. l. si quis maior. C. de transac. secundum eundem intellectum qui ibi traditur. de quo dixi satis plene in. c. testimonium. i. de testi. dic vt ibi.
3 ¶ †Sed ego quero vltra glo. nunquid infamia priuet quem ipso facto titulo sui beneficij et aliis dignitatibus seu honoribus. Ego semper de hoc dubitaui. d. Card. videtur tacite hic sentire quod non.
d dicit enim hoc casu quod periurium non priuat ipso facto quem beneficio suo licet collatio facta periuro non teneat: vt not. Fede. consi. xlviij. adducit ipse no. per Inno. in. c. cum nostris. de concess. preben. sed certe Innocen. ibi nil specifice dicit de periurio sed aperte hoc sentit iudicio meo in. c. inter dilectos. de exce. prelatorum. post prin. vbi dicit quod petenti beneficium suum non potest opponi exceptio periurij vel adulterij vel alterius criminis quod non inducit priuationem ipso facto: non tamen loquitur de quolibet periurio nam posset intelligi de periurio quod non infamat infamia ciuili: vt si venit contra iuramentum assertorium iuxta ea que no. Arch. l. c. auctoritatem. xv. q. vi. et dixi in. d. c. testimonium. tamen quicquid sentiat nihil adducit ad hoc probandum. Sed in contrarium ego adduco tex. no. in. l. ij. §. miles. ff. de his qui no. infam. vbi aperte

tem vbi et per Alex. ff. de verb. ob. et l. l. stipulatio ista. in §. alteri. per Alexan. post Rom. et addo quod valet etiam promissio facti alieni quando simul promittitur factum proprium: videlicet quando quis promittit se facturum et curaturum quod alius faciet vt per Bart. i. l. qui aut. in. §. si quis. in fi. ff. de consti. pecu. et vide Bal. i rub. C. de consti. pecu. in vlt. col. et adde etiam quod in sponsalibus et matrimoniis promissio facti alieni simpliciter facta semper in dubio presumitur esse cum clausula se facturum et curaturum. ita not. voluit Bal. i. l. si. in pen. colu. C. de spon. et in. l. si. in. i. colu. C. de non nu. pecu. et idem dicas si promittatur factum aliquam in quibuscunque spiritualibus quia semper intelligitur cum clausula se facturum et curaturum et valet promissio etiam sine pena et iuramento secundum d. Ant. et Abba. in. c. literas. el. ij. i. i. no. de spon. et ibi dicit d. abb. quod promittens dare filiam tuam in vxorem alteri intelligitur promittere quod curabit iuxta posse et valet promissio. quod et voluit Sal. in l. fin. C. de non nu. me. pecu.
Sebasti. Sapia.
c ¶ Adimplens. Quod necessitas excuset. multa adducit Feli. hic et Ias. in. l. principalibus. ff. si cer. pe. et Feli. in. c. cum I. ecclesie. i. de simo. Andr. siculus in extrauag. i. de feriis.
Sebasti. Sapia. Vide Gemi. inc. studeat. l. dist. col. ij. et in. c. quo iure. col. penul. viij. di. Ioa. de ana. in. c. inquisitionis. in prin. i. de accusa. Abb. in. c. si consiterit. col. ij. eo. titu.

a ℭ Homicida. Sed mihi vr qd sit ipso iure puat⁹. ad hoc alle. text. istuz
dũ dicit remouẽtes denotat puationẽ esse factã a iure: sz iportet execu
tionẽ ia fieri ab hoie allego. c. ex tuo. de cle. nõ resi. in simili. et addo eo in
simili. c. si. de postu. et qd ibi no. d. Ant. et tex. in. c. ex lris. de excel. pla. in
v. amouẽtes. vbi verbũ amouentes iportat puatũ eẽ a iure: et pondera
qz in. c. seq. dr con
trarium in vbo ex
cludat dic qd ibi
fuit temerarium
iuramẽtũ. Et pon
dera qz in. c. cum
nõ ab hoie de iu
di. non iponit ipso
iure pena deposi
tionis periuro. sz
multomi⁹ hic.
Rñ. qd ibi agit d
maiori pena hic
de minori. Item
hic agit de hono
re ecclie vt non re
gat p piurũ. pon
dera qz glo. h sen
tit qd requiritur
snia. And. barb.
b ℭ Uer. querelã.
No. de vbo q̃relã
dixi in. c. querelã.
de elec. et sic pon
dera qz in modo
opponendi gloss.
sentit qd vbũ que
rela iportat cãm
ciuilem. sed in mõ
soluendi infert qd
importat causam
criminalem. et di
cit. d. Car. qd est
sing. inquãtũ im
portet cãm crimi
nalẽ. sed ego alle.
aliã i. c. maximia
nus. lxxxi. dis. Et
videtur dicendũ
hoc modo videlz
verbũ equiuocũ
positũ in libello
attenditur penes
ꝯclusiones: vt col
ligit ex his q̃ re
misi ad Lud. ro. i
l. viro. ff. solu. ma.
qz libellus atten
dit penes conclu
sionem: vt in. c. ex
parte. de rescrip.
in casu nro ita ẽt
papa hoc ꝯdẽna
uit priuando ab
ecclia vr qd istud
fuit petitum. ar. c.
l̃z beli. de simo. q̃
casu vbi petit na
turalis pena deli
cti iponi vr agi d
crimine ciuiliter.
casus est sing. in. c.
per tuas. d simo.
naturalis pena periurij est deponere vt in. c. cũ non ab hoie. de iud. sed
hic fuit expulsus ab ecclesia. ergo nõ fuit iposita naturalis pena deli
cti. et sic videtur intentasse causam criminalẽ ciuiliter. And. Barb.
Ant. Frã. ℭ Circa h qd h dr d q̃rela. dicas qd q̃rela simplr nõ ẽ actio
ita Bar. i. l. nã et postea. i. §. si minor. ff. de iureiur. in. ij. col. imo dr eẽ re
mediũ subsidiariũ: vt ibi. tno. Bar. in. l. maximũ vitiũ. l. ij. not. C. d lib.
pteri. et alibi dr qd est accusatio fm Bal. i. l. certũ. i vlti. col. in pn. C. vñ
cog. Bar. tñ in. l. postbu. i. §. si qs. ff. de ioffi. test. dicit qd nec ẽ actio nec
exceptio nec accusatio sed officiũ iudicis vt ibi p glo. in. §. successionẽ. et
de mõ formãdi libellũ vbi querela intẽtat. vide Spe. i ti. de li. ꝯce. i. §.
nũc videã. in. v. sz a q̃d in q̃rela. et in ti. de te. in. §. i. in v. in q̃rela. et in ver.
sz quare. et vide Bal. in. l. nã et in. in. §. huius. in pn. ff. de inoffi. testa. et in

c l. q repudiãdis. in. §. i. circa pn. c. ti. de ioffi. testa. q̃ñqz tñ capit p in inte
grum restõne q̃ñqz p appellatione et nullitate. et ideo qd importet co
gnoscit ex modio cõcludendi fm Bart. in. l. ij. in. i. col. C. quo et qñ iud.
et Sebasti. Sapi. ℭ Fidei violate. Uide Rotam decisi. clij. inci. item
no. et decisi. ccccxxxv. incipiẽ. verũ violator fidei. Alex. in. l. si qs maior.
et ibi Moder. re
peti. l. x. not. C. de
trãsac. et Alex. l. i.
ij. §. iurati. ff. de
iureiur. et Corse. i
repe. rubri. huius
ti. in. vlt. q̃stio.
d ℭ Extendi. Et p
hac opi. facere vi
detur illud dictuz
Joã. fab. in. §. itẽ
si qs postulante.
isti. de ac. vbi dicit
nos qd quẽadmo
dũ ex iuramento
oritur actio et ex
ceptio aliq̃ñ actio
in factum. aliq̃ñ
actio ex ꝯctu sic iu
ramentũ ẽ formis
ꝯstitutũ. l. actori. C.
de re. cre. cũ si. nun
qd eodem mõ ex
simplici ꝓmissio
ne p fidez oritur
actio et exceptio
sicut si esset iura
tũ. determinat tan
dẽ q nõ: qz licz cũ
iura multũ põde
rãt iuramẽtum. q̃
non sufficit sola p
missio p fidez. sed
huic fundamento
rñdeo qd non est
verũ qd iura ita
ponderãt iuramẽ
tũ et actualẽ ꝓsta
tionez iuramenti
sicut dicit Jo. fa.
ptz nã si iuramen
tũ sit remissum. et
sic non sit ꝓstituz
ꝓuis actualr iu
ramentũ ñ sic secu
tũ. ita tñ oritur actiõ
et exceptio datur
sicut si actualiter
fuisset iuratum. l.
nã et postea. §. i. et
l. remitti. ff. de iu
reiur. ergo non est
verum qd ad hoc
vt oriatur actio et
exceptio quod. l.
ponderet ipm iu
ramẽtũ nec est ve
rũ fundamentum
d. Car. dum dicit
qd ex quo hec pe
na puationis non
reperit inflicta ꝯ
violatorem fidei
non debet ad eã extendi: qz dico qd imo est extendenda quia vbicunqz
tractat de dispositione iuramenti illa dispositio censetur fauorabilis.
et cõsequẽter extendenda fm do. Anto. in. c. si. in. i. fallẽ. de ꝯsue. Pe. de
anch. et Jmo. in. c. q̃uis. de pac. in. vj. no. expsse Gem. in. c. i. de tempo.
ordi. p illũ text. et do. Alex. in. l. qui iurasse. in pun. ff. de iureiuran. item
facit qz quotiescũqz agit de delicto puniẽdo illa nõ est materia odiosa
sed dz extendi sicut materia mere fauorabilis. istã regulã tradit Bart.
in. l. quẽadmodũ. circa mediũ p vnam glo. ibi. C. de agri. et censi. li. xi.
idem expresse dicit Pau. de cas. in. l. bonefidei. per illum tex. ff. de posi.
ergo sicut ratione periurij potest quis priuari beneficio. idem erit ra
tione fidei violate: quia cum ista materia sit mere fauorabilis vt deli
cta puniãtur et non odiosa debet extendi.

videt innuere qd infamia priuat ipso facto quez
militia. et gl. singu. dicit ibi quod pari rõne puat
quẽ militia celesti et aliis dignitatibus et honori
bus. idẽ videtur glo. velle in. l. frustra. C. de remi
lita. lib. xij. ad idem. l. infamia. de decu. lib. x. vbi
dicit litera quod infamia quesitũ adimit hono
rem. et sic loquit per verba ꝓsentis tpis. ex quo vi
det q ipso iure priuat honoribus quesitis iuxta
theoricã glos. in regula in penis. de regu. iur. lib.
vi. secũ que dixi in. c. si diligenti. de foro compe.
et satis hoc puto ꝓcedere in dignitatibus et ho
noribus circa titulos beneficiales. sz in illis du
bito: quia non reperio tex. hoc dicentem imo vi
deo quod ꝗtuncũqz quis sit criminosus nõ ꝑdit
ipso facto beneficium acquisitũ per prius etiam
a si esset homicida vt ꝓbatur in. c. clericus. ne cle.
vel mo. et in. c. ex literis. de excel. prelato. et tamen
homicida est detestabilior canonibus. est enĩ irre
gularis adeo vt dubitetur an papa possit cũ eo
dispensare. vt no. in. c. sicut dignum. de homi. sal
tem negari non potest quin difficillime dispensa
retur per. c. minor. l. distin. vbi tex. no. facit vt dis
pensari non possit licet quidam illuz referant ad
difficultatem dispensandi. facit pro dicto princi
pali qd not. Jnno. in. c. cum nostris. prealle. et iste
tex. in ver. remouẽtes. licet possit responderi qd
debeat referri ad remotionem facti. tamen satis
est quod nõ dicitur quod ipso iure. vnde nõ debe
mus imponere hãc penã specialẽ ex quo de iure
canonico expresse non cauetur. vt in simili dicit
glo. in. c. si. de iurepatro. fateor tamen qd collatio
facta infami est ipso iure nulla vt in regula infa
mibus. de regu. iur. lib. vi. et in. l. ij. C. de digni. li.
xij. facit qd no. in. c. inter dilectos. ꝑalle. et vide qd
ibi not. et ad primũ dictũ facit gloss. ij. hic in si. q̃
dicit qd merito iste debuit priuari cum esset infa
mis. et sic not. ver. priuari. ℭ Oppo. vlteri⁹ et vi
detur quod iste priuari non debuit ratiõe periu
rij quia hic ciuiliter agebatur de pensione: et sic
etiã probato crimine priuari non debuit. vt in. c.
ij. de ordi. cog. et. c. super his. de accusa. et qd age
batur hic ciuiliter probant Tancre. et Uincẽ. per
b ver. querelã positum in princ. c. tuo. bene hoc v.
quia istud verbuz querela ex proprio significato
conuenit cause ciuiliter et criminaliter intentate.
et vide de hoc verbo qd no. glo. i. in. c. querelaz. ã.
de procu. et in. l. ij. C. quo et qñ iudex. Solo. glo. si.
ponit duos itellectus vt. ã. dixi. Primus qd iste
erat vicarius tẽporalis et conductor fructuum. et
fm hunc intellectũ cessat contrariũ quia nõ prin
cipaliter ratione periurij sed ob defectum pẽsio
nis non solute infra biennium iste fuit remotus.
4 ℭ † Scdõs intellectus qd habeat beneficiuz in ti
tulũ et tũc ad contraria respondet qd per modũ
denunciationis fuit hec querela ꝓlata: et ad hoc
agebat vt ecclesia priuaret. et ꝗꝗ hoc ꝯmuniter
transeant cũ hoc intellectu mihi tamen non satis
facit: quia denunciationis via non admittit mo
nitione trina nõ precedente: vt i. c. nouit. de iudi.
melius in. c. cũ dilectus. de accu. Item denuncia
tio tendit principaliter in finem boni publici vt
anima fratris corrigat vt in. d. c. super his. et no.
in. d. c. nouit. hic autem iste canonicus fundat se
super iure priuato: vt patet in prin. et ver. querel
lam et ex fine vbi mandat papa huic canonico ec
clesiã restitui. quapropter dico qd iste canonicus
agebat contra istũ clericũ eum deferendo de cri
mine periurij ciuiliter non vt deponeret ab ordi
ne sed vt ab administratione ecclesie tanqz indi
gnus remoueretur. qd fieri potest vt est ho. tex. in
c. per tuas. i. in fin. de simo. et hoc pro suo interesse
tum quia non soluebat pensionem sibi vt iura
mento firmauerat: tum quia cuz ecclesia esset sua
vel sibi subiecta interesat sua ac ipse periurus et
infamis illam detineret et super hoc impetrauit
iudices delegatos a papa et ob h i fine papa mã
dat huic canonico ecclesiam restitui si constiterit
ita esse vt narrabat. vide p hoc glo. in. c. ex parte.
de testi. in glo. i. in si. et ibi per docto. Ex his tene
unum menti fm hunc intellectum qd is cui eccle
sia est subiecta vel aliter interest potest agere con
tra rectorem ciuiliter de crimine vt remoueatur
a beneficio. et vide quod dixi super rubri. d iudi.
5 ℭ † Ultimo glo. expeditis quero supra vidim⁹
qd ratione periurij potest quis priuari beneficio
suo: nunc quero an quid idẽ sit ratione fidei vio
c late. Archi. in. c. iuramenti. xxij. q. v. refert Ber.
Joã. et Hostiẽ. tenere quod sic in. c. querelaz. j. ne
prela. vi. su. sed ipse finaliter tenet contrarium di
cens qd licet omnia ista possint dici iuramenta:
tamen quia grauius peccat veniens contra iura
mentum qz fidei interpositionem non debet iste
scds ita stricte puniri sicut primus. ar. c. non est
grauius. xxiij. q. i. Ex quo infert quod non debet
priuari beneficio sicut periurus. et idem videtur
velle idem Arch. in. c. i. de sepul. lib. vi. facit qd in
simili not. glo. in. c. penul. j. eo. et hanc opinionem
videt sentire et sequi do. Ant. sz tu aduerte lati⁹:
nã Gas. de cal. in. c. ij. de spõ. primo recitat Rotã
tenere illam opinio. Arch. postmodum videtur
ab illa declinare dicens qd omnia ista sunt iura
menta vt primo dixit Arch. do. Card. in. d. c. ij. et
i. c. ad aures. qd mi. cã. sequitur primã opi. quia
ex quo hec pena priuationis non reperit inflicta
d contra violatorẽ fidei non debet ad eũ extendi et
videtur ibi velle dare regulã in cognoscẽdo iura
mentũ a fidei interpositione dicens nunqz esse iu
ramentũ nisi exprimat verbũ iuro. Jan. vero cir
ca hoc vltimũ aliter dixit i. c. ad aures. dixit enim
iuramentuz esse qñ fit sup libro vel reliquiis vel
alia re sacra. et p hoc vltimũ videt itellexisse de li
bro euangeliorũ seu missali. quia alij libri nõ bñ
dicuntur. fidei autem interpositionem dicit esse
qñ promissio est facta per deum vel fidem suaz q̃
verba ex toto mihi nõ placẽt: nec aliquo iure ꝓ
bantur. Primo enim dictũ Jano. non procedit
dum tacite sensit iuramentum non esse si nõ ꝓsta
tur sup aliqua re sacra. hoc enim expresse est ꝯtra
c. et si christus. j. eo. tit. et plene dixi. ã. eodẽ. super
rubrica. imo quod plus est iuramentum dicitur
licet prestetur per creaturam licet sic iurari non
debeat: vt in. d. c. et si christus. et. xxij. q. j. mouet.

Theorica vero domi. Cardina. est aperte contra.c.ego.N. in fin.s.eo.
vbi non exprimitur verbum iuro et tamen est iuramentum.ad idem.c.
et si christus. vbi ponuntur multe forme iurandi absq3 verbo iuro et
vide bonam gloss.xxij.q.j.in summa.et per hoc etiam dico dicta illorū
qui volunt indistincte facere differentiam inter iuramentum et fidei
prestationem non procedere.nam sic dicendo: sic deus me adiuuet iura
mentum: vt dicto.c.ego.N. vel testis est mihi deus &c. vt dicto.c.et si
christus.multo fortius debet dici iuramentum si dico promitto per fi
dem meam vel per deum.pro hoc facit diffinitio iuramenti quam po
sui.s.super rubrica.nam hoc casu adhibetur ipse deus seu eius fides ad
confirmationem simplicis assertionis. non enim debent esse euangelia
in maiori reuerentia q̄ ipse deus seu ipsius fides.imo per euangelium
iuratur per respectum ad ipsum deum quamobrem puto quod om
nis fidei prestatio est iuramentum: sed non econtra vnde fidei presta
tio proprie est quando quis interponit fidem suam: vt quia dicit pro
mitto per fidem meam vel per deum . Iuramentum vero generaliter
est quando simplici assertioni interponitur vinculum religionis et sic
possunt intelligi multa iura que ponunt ista vt diuersa vt in.c. perue
nit.de fideiusso.et.c.querelam.ne prela.vi.su.et.c.ij.de spon. Et per hoc
infero ad dubium principale an quid violator fidei veniat priuandus
beneficio.et puto quod sic: quia periurium committit vt supra proba
tum est.et iura volunt quod pro periurio quis priuetur vt hic dicit.c.
non ab homine.nec est verum fundamentum tenentium contrariam
sententiam.scilicet quod minus peccat violator fidei: quia dico posse
a contingere quod magis peccaret[a] quoniam periurium tanto grauius
est quanto sanctius est id super quo iuratur vt in dicto.c. mouet.et no.
Innocen.in.dicto.c.et si christus.sed posset contingere quod iuramen
tum esset prestitum per aliquam creaturam quo casu non est dubium
fidem interpositam esse magis sanctam. Item iura non ponderant
quantitatem delicti cum quandoq3 minus quandoq3 plus delinqua
tur vt.s.dixi: sed simpliciter attenditur periurium quod est grauissi
mum peccatum maxime in clerico: videtur enim non obseruans deum
contemnere.et ideo gloss.no.dixit in.c.ij.de spon. fidei prestationem et
iuramentum equipollere: idem voluit gloss.in.c.fina. ne prela.vi.su.et
in.c.constitutus.de transac.licet Collec.aliud ibi senserit dicens quod
violator fidei non est infamis sicut violator iuramenti. quod puto fal
sum per predicta.facit.c.tua.j.eo.vbi sm cōmunem lectu.probatur qd
pro periurio clericus vitari non potest quo ad vulgi opi. licet in veri
tate non sit periurus: quia iuramentum non erat licitum imponitur pe
na priuationis beneficij.ergo fortius hec pena imponenda est vbi vio
lauit fidem legitime prestitam.

1 ❡ Rector ecclesie non potest se obligare ad soluendum censum.vel ad
augendum solitum.
2 Periurus ratione certi beneficij priuatur omnibus beneficijs.
3 An pro temerario iuramento priuetur quis beneficio vel inhabilitetur
ad promotionem: vel deponatur.
4 Qualiter peccat transgrediens licitum iuramentum: vel temere iurās.
5 Forma iuramenti qd prestatur a clerico episcopo.

Tua nos. Si presentatus iurat p̄sentanti de anti
quo censu augendo et postea contrariū
iurat instituenti.valet secundum et non primum: tamen ab
ecclesia remouetur. Cōmunis diuisio. secunda ibi: tue igit.
❡ Casus literalis. Monachi seu viri religiosi habent aliquando pre
sentationem in ecclesijs a quibus certam percipiunt pensionem cum
ipsi eligunt clericos ad easdem ecclesias constringunt eos iuramento
ad maiorem pensionem.cum vero episcopi eos instituunt iurant quod
pensionem annuam non augebunt: queritur hic quod iuramentum sit
seruandum: Respondet papa qd cum posterius iuramentum ratione
et autoritate lateranen. concilij iuuatur: ideo primo preiudicat quod
de cupiditate processit verūtamen iustum est vt clerici illi pro periurio
1 quod vitare non possunt ab ecclesijs perpetuo remoueantur. ❡ †No.
primo rectorem ecclesie non posse se obligare ad soluendū censum. vel
ad augendum solitum de redditibus ecclesie etiam in vita sua. quod
videtur clarius probari.j.de censi. preterea.in fi.nam hoc posset esse ec
clesie damnosum in futurum.argu.c.peruenit.de arbi.et not.quod etiā
2 patrono sponte soluere nomine census non potest. ❡ †No. scdm casū
no.quod constituens se inter iuramenta contraria tanq̄ periurus est
perpetuo ab omni officio remouendus. Et not.bene ex hoc et ex fine li
tere quod ratione periurij etiam cōmissi respectu certi beneficij priua
tur quis non solum ipso beneficio.sed etiam omnibus alijs et inhabi
litatur perpetuo ad beneficium suscipiendum. Et not.bene hoc proce
dere etiam si sit tale periurium quod infamiam non irroget. nam per
iurium de quo hic non irrogabat infamiam: quia non est proprie per
iurium vt dicam statim cum glos.et pro hoc facit.c.cū non ab homine.
de iudicijs.vbi simpliciter pro periurio statuitur pena depositionis.
❡ Oppo. et videtur quod iste clericus non cōmiserit periurium cum
proprie periurium sit transgressio liciti iuramenti.vbi autē quis trās
greditur iuramentum illicitum non incidit in periurium: imo meretur
transgrediendo licet peccauerit in iurando vt probatur. xxij.q.iiij.per
totum.xiii.c.quāto.j.eodem.quod autem primum iuramentum fuerit
illicitum patet ex not.in prima glo.et scda. Solu. a
gloss.ij.metu contrarij exponit ver.pro periurio.
idest pro temerario iuramento.et not. illam expo
3 sitionē. ❡ †Sed tunc fortiter oppo. vltra alios.
pro temerario iuramento non debet quis priua
ri beneficio.imo quod plus est nō inhabilitatur
ad promotionem. vt in.c.sicut.j.eo.not.glo. in.c.
florentinum.lxxv.disti.et.xxij.q.iiij.diffinitiue.et
specifice videtur probari quo ad casum nostrum
in.c.significauit.et.c.grauis.j.de censi. in quibus
clericus prestans temere tale iuramentū de soluē
do censum presentatori fuit absolutus a tali iura
mento imposita penitentia pro temeritate iuran
di. Sol. quidam senserunt quod ratione simonie
iste clericus priuatur.argu.c. cū clerici.s.de pac.
quod nihil est cum litera hic se fundat sup periu
rio. Alij dixerunt quod primum iuramentuz po
terat esse licitū respectu clerici iurantis.valuisset
enim superioris postmodum interueniente con
sensu.ideo non debuit propria autoritate contra
uenire iurando contrarium. hoc non placet.tum
quia non valuit tale iuramentum etiam quo ad
se per.d.c.significauit.et.c. grauis.cum simili.tuz
quia non iurauit contrarium sponte. sed ex pre
cepto superioris: vt patet in tex. Ideo ego soluo
aliter et sic. Quādoq3 quis promittit vel iurat sol
uere vel augere censum vt p̄sentetur ad ecclesiam
ita quod promittit temporale pro spirituali con
sequendo: et tunc ratione simonie priuatur bene
b ficio:[b] ita loquitur.c. cum clerici.de pac. Quan
doq3 non promisit seu iurauit soluere ex pacto,
sed simpliciter ita quod cessat simonia: et tūc aut
prestitit solum vnum iuramentum: et non debet
priuari licet contraueniat quia non peccat in cō
traueniendo: sed prius peccauit temere iurando.
c Aut postea iurauit contrariū:[c] et sic scienter con
stituit se inter duo iuramenta contraria.et habet
locum pena huius.c. vt iste priuetur tanq̄ periu
rus licet in veritate non sit periurus: et hoc id qr
quo ad se et quo ad vulgi opi. non potest euadere
periurium.et hoc sensit hic Inn. qui dicit qd iste
erat perplexus inter duo iuramenta cōtraria. vt
si vnū seruabat alterū seruare non poterat. sentit
etiā Io.an. dum exponit text.qd iste non poterat
vitare piurium sm fatuam opi.quorūdaz vel p
pter suā erroneam cōscientiam. Et ex his habes
casum sing. in quo qs priuatur beneficijs ppter
iuramentū temerariū: et puto qd tale piuriū non b
sit sufficiēs ad depositionē ab ordine iuxta no.in
d.c.cū non ab hoīe.cuz debeat intelligi de stricto
periurio et habes nūc vltra alios detectū vez: itel
4 lectū.c.huius. ❡ †Scdo principaliter glo.tāgit
incidenter et inuolute q̄liter peccet transgrediēs
licitum iuramentum vel temere iurās et capiēdo
mentē facit tres casus. Primus casus cū qs iu
rat licitū et scienter transgredit: talis peccat mor
taliter: vt.s.eo.querelā.et vide hon.tex.in.c.ille q.
xxij.q.v. Scdo cū qs iurat falsum credēs illud
fore verum et iste nullū peccatū incurrit. vt in.c.
homines.xxij.q.ij. Io.an.post Tancre.dicit hoc
verū si adhibuit omnez diligētiam: al's est venia
le: vel si fuit in culpa mortale. Tertius casus qñ
quis iurauit illicitū quo casu aut iurauit ex deli
beratiōe et pposito et peccauit mortaliter in iurā c
do.j.eo.sicut. Aut iocosa leuitate vel incaute et est
veniale.xxv.di.§.als ea demū. Uel potest intelli
gi glo. vt ponat in hoc vltimo duos casus prim⁹
quando scienter iurauit illicitū et peccat morta
liter. scds quando iurauit indiscrete: vt quia in
vanum assumpsit iuramentuz iocose vel leuitate
quadam: et hoc casu peccat venialiter.et facit pro
hoc.§.alias ea demū.in fi.et ibi glo. Sed aduerte
latius post beatū Tho.et Archi.in.c.habemus.
xxij.q.j. Aut enī quis transgreditur iuramentuz
licitum scienter et peccat mortaliter etiaz si iocose
vel indeliberate iurauerit quia periuriū respicit
dei contemptum qui quidem contēptus vitat lz
iocose qs iuret: quia non debet nomen dei iocose
assumere cum sit vnum de decez p̄ceptis diuinis.
Non assumes nomē dei in vanum &c. Quandoq3

❡ Magis pecca
ret. Tu pondera:
qr est text.quē de
mo alia aduertit in
c.ex rescripto .s.
eo.ubi fidez p̄stite
rūt.et postea dicit
adimpleant sicut
iurauerunt : ecce
nūc q̄r fidei p̄sta
tio est iuramētuz.
And. Barba.
Antoni⁹ Frācis.
❡ Fides ē seruā
da eodē mō sicut
iuramentuz alias
cōmittit piurium
et icurrit infamia
sm Spec.in ti.de
arbi.in.§.q̄r.vl.
sed idē est. et in v.
sequit. in v̄sic. sed
pone.et vide Io.
an.in.c.j.d sepul.
li.vj.Innoc.et vide
glo.l.c. peruenit.de
fideiuss.et habet p
Io.an.i.c.cū tpe.
de arbi. et vid ale
xan.in.l.ij.in.§.
dato.l fin.ff.de iu
reiuran. vbi dicit
idē eē ēt si pmis
sio est factā sub pe
riculo aīe: qr obli
gat sicut iuramen
tū rumpens tñ iu
ramentuz magis
punit q̄ simplicē
fidē vide.d. Ant.
in.c.querelaz. vbi
ēt p do. Abba.ne
prela.vi.su.et in.c.
ad aures. qd me.
cau.et vide Arch.
i.c.iuramēti. xxij.
q.v.
❡ Priuatur be
neficio. Tu pōde
ra text.cū dicit ex
cupiditate proces
sit et postea dicit
p piurio qd vita
re non pōt vñ vr
qd fuit verū iura
mētū simoniacuz
et sic non soluz fuit
temerariū sz etiaz
simoniacum et sic
fuit iuramētū te
merariuz q̄lifica
tū. Andr. barba.
Sebasti. Sapia.
❡ Iurauit ↄtriū.
Nusqd autez qñ
qs primo iurauit
vnū: postea iurat
ↄtriū. primuz iura
mentū debeat ser
uari traditur per
scribētes i.l.duo
bus.§.idez pom
ponius. ff. de iu
reiuran.et p Fel.
in.c.cū.M. ferra
riensis. col.xxvij.
ver.et pro hac fal
lentia.s.de consti
tutioni.

a ✝Sebasti. Sapia. ¶ In dignitate. vide Cardi. in cle. ii. §. v. questio. de vita et honesta. clerico.
✝Sebasti. Sapia. ¶ Contemptus. Quo autem cognoscatur contemptus
b declarat Fel. hic ex latius in c. ii. col. ii. vers. ulti. circa predicta. supra de maio. & obedi. & in c. i. col. vi. versi. alius casus est. supra de constitu.

c ¶ Quaz laicus. Pondera quia religiosus est dignior laico vel clerico iuxta not. per gloss. in c. a subdiacono. xxxii. dis. & maiorem gratiam habuit a deo. quia vocatur ad perfectionem ergo 5 cadens magis peccat per istum text. fateor tamen quod facilius resurgit non sequitur: ergo facilius peccat. seu levius. unde pone quod incontinenti moriatur. credendum est tamen quod deus non patiatur illum mori in peccato. et pondera quia in episcopo male loquitur quia dicit contra hunc text. quia dicit quod gravius punietur et pondera: quia Jo. an. loquitur ex eo quia episcopus dicitur religiosissimus. l. nulli. l. cum clericis. C. de epis. et cle. dicitur sanctissimus ut l. aut. de san. epis. et tamen gravius punitur ergo. Andr. Barba.

d ¶ Vide hon. tex. in l. aut facta. ff. de pe. vide Sali. in l. servos. C. ad legem iul. de vi publi. ubi arguit secundum eandem doctrinam. And. Barba.

✝Sebasti. Sapia.

e ¶ An publice. Vide Abb. in c. sane. supra de celebra. missarum. d. Jas. in §. sequens. versi. ex maleficiis. col. iii. insti. de act. Jas. in l. si quis id quod. i. iii. no. ff. de iuris. om. iudi. And. sicu. in cons. xlvii. incipien. scribitur preclare. col. xxv. in i. volu. ¶ In l. i. ii. Et ibi per Bald. & alios & vide gl. & ibi Bal. C. de iter. ma. qui volunt quod nunquam

quis indeliberate iurat falsum tamen scit se falsum iurare. & nihilominus peccat et mortaliter propter divinum contemptum. Quandoque quis iocose levi tate aliquid iurat quod postea ex aliqua necessitate adimplere non potest & peccat venialiter. & hoc ultimo casu intelligo tex. cum gl. in d. §. alias ea denuum. & vide ad materiam tex. no. in c. i. xxii. q. ii. ubi ponuntur & distinguuntur octo genera mendaciorum. ¶ ✝ Extra gl. quero quia si iste clericus iuravit episcopo quod solitam & antiquam pensionem non augebit quale iuramentum prestat generaliter clericus episcopo intellige de beneficiato: quia alii regulariter non iurant. supra eo. nullus. Sol dicit Hostie. quod licet diversa forma iurandi per rectores vel curatores secundum diversitatem locorum servetur: hec tamen videtur congrua: & per iura probari. Jurabit enim quod fidelis erit episcopo & obediens supra eodem nullus. sub quo intelligas quod servabit illius sententias & pro posse faciet servari. quod tamen aliqui exprimunt pro hoc. supra de offi. ord. cum ab ecclesiarum. & c. ad reprimendam. secundum capitulum quod mandata sua sancta & honesta adimplebit. supra de offi. ordina. c. fi. Tertium quod nihil alienabit sine ipsius licentia. xii. q. ii. abbatibus. xvii. q. iiii. in venditionibus. Quartum quod nomine ecclesie ultra certam summam quam arbitrarie determinet mutuum non contrahet. infra de fideius. quod quibusdam. Quintum quod ecclesiam non relinquet nec ad aliam se transferet sine ipsius licentia. supra de renun. admonet. Sextum quod iura ecclesie pro posse petet & defendet: utilia eius procurabit & nociva vitabit quod dicit intelligendum etiam postpositis negotiis propriis patrimonii. argu. vii. q. i. presentium & c. placuit. & xvi. q. i. qui vere. & c. nos autem. Septimum quod nil dedit vel dabit nec aliquod pactum fecit nec commisit aliquod illicitum per se vel per alium ipso sciente pro adipiscenda ecclesia: de pa. c. fin. de simo. nobis. & quod quamcito hoc vitium ad eum pervenit insinuabit episcopo et ad ipsius voluntatem renuntiabit. de elec. c. penulti. Octavum quod ordines suo tempore recipiet et hoc si ordinatus non est. de eta. et quali. queris. Nonum quod in ecclesia personaliter residebit et deserviet in ordine quem ipsius cura requirit de cleri. non resi. quia nonnulli. & c. relatum. Decimum quod non solvet ultra antiquam & solitam pensionem ut hic. et cum hac forma transeunt hic communiter doc. sed certe licet ad omnia superius contenta obligetur promotus: tamen iure non probatur ut ad omnia hec clericus debeat suo iuramento obligari. unde ego allego tex. & gl. ubi ponitur directa forma huius iuramenti nec inferuntur tanta sicut hic. xxiii. dis. quia. ubi videas. & dic ut ibi.

¶ 1 An dignitas delinquentis aggravet delictum. et quis magis puniatur maior in dignitate vel minor.
2 Magis excusatur qui deliquit cum pulchra quam cum deformi.
3 Quis magis gravatur de peccato: an peccans occulte: an publice.
4 Si professus exuit ordinem & accepit uxorem: an

excusatur mulier vel rusticus facientes actum clam. et quando dicatur aliquid clam vel occulte factum: vide Bal. in l. ii. de his qui ex pu. ra. li. x. & in l. i. in fi. de predi. cu. co. li. et quod magis puniatur vide Bart. in l. i. §. generaliter. ff. ut bo. rap.

Antonius Francis ¶ Licet rusticus & mulier equarentur moltis et excusentur quo ad iuris ignorantiam. l. ii. in fi. ff. de iure fisci. l. i. in. fi. ff. de edi. habetur p. d. Anto. & Jmo. in c. ii. de consti. tamen nunquam excusantur in facto clandestino: quia semper presumitur contra eos pro quo vide Alexan. plene in l. cum de indebito. ff. de proba. & quando quid dicatur fieri clam. vide Bar. i. l. fi. ff. de ritu nup. & in l. ii. versi. & sic nota. C. de his qui ex pub. ro. lib. x. & vide eundem Bart. in l. prohibere. ff. quod vi aut clam. & in l. clam possidere. ff. de acqui.

inquisitor possit procedere contra ipsum.
5 Non ita ignominiosa pena ponitur nobilioribus sicut vilioribus.
6 An iuramentum de non loquendo vel de non prestando officium charitatis sit obligatorium.

Cum quidam. Episcopi de periurio gravius quam alii sunt puniendi. h. primo. Illicitum est iuramentum de non prebendo subsidium coniuncto hoc secundo. & sunt duo dicta per se patentia. ¶ Casus literalis. Quidam episcopi de sardinia receperunt a quibusdam creditoribus quandam pecunie quantitatem: et iuraverunt illam ad certum terminum persolvere quod facere contempserunt. queritur quid sit istis episcopis faciendum pro eo quod contra iuramentum venerit. Respondet papa quod in ipsos tanto gravius est iudicandum quanto maiori dignitate precellunt: & quia eorum exemplo alii ad similia provocantur. Illi quidem iuraverunt non loqui patri sorori vel fratri. nec aliquod subsidium impartiri eisdem. dicitur quod isti ab isto illicito iuramento sunt absolvendi iniuncta eis penitentia pro eo quod male iuraverunt. Ber. ¶ No. primo duo ratione quorum maior penitentia imponitur pro delicto. Primo si delinquens est in dignitate a & tanto maior imponitur quanto in maiori dignitate est positus. vide ho. text. in papa. in c. aliorum. ix. q. iii. Secundo ex corruptione proximi propter malum exemplum. ut puta quia peccatum est palam commissum et tanto gravius ex hoc est puniendus quanto plures exemplo male vite corrumpit. unde Grego. Scire prelati debent quod si perversa unquam perpetrant tot mortibus digni sunt quot ad suos subditos perditionis exempla transmittunt ut legitur in c. precipue. xi. q. iii. ¶ Not. ex secunda parte non valere iuramentum contra officium pietatis charitatis & propinquitatis. rationem. infra videbis. ¶ 1 Oppo. contra text. in eo quod innuit dignitatem delinquentis aggravare peccatum videtur quod acrius sit puniendus ignobilis quam in dignitate positus. ut in l. ii. C. ut nemo pri. xxiii. q. i. qui contra pacem. Solu. gloss. in hoc instat & tandem videtur concludere quod aut queritur de quantitate peccati quo ad penitentiam imponendam in foro conscientie. aut quo ad penam fori contentiosi. Primo casu non consideratur immediate dignitas delinquentis sed quantitas contemptus. b unde sicut quanto quis magis seipsum affligit tanto magis est iustus. vii. q. i. §. cum ergo. ita quanto magis contemnit tanto magis peccat. unde possibile est quod in eadem specie peccati magis delinqueret rusticus quam magnus prelatus quia minus contempsit. sed in dubio ubi non constat de contemptu maior presumitur magis contemnere. quia videtur magis deo ingratus. et sic ratione presumptionis magis punitur. et sic secundum gloss. dignitas non aggravat delictum sed magis ipsum delinquentem ratione presumptionis. & sic intelligatur tex. iste. idem not. gloss. in c. homo christianus. xl. distin. Secundo membro scilicet quo ad forum contentiosum dicit quod in pena pecuniaria plus punitur nobilis & in dignitate positus. sed in corporali magis punitur privatus et ignobilis & sic reducit glo. ad concordan. & iura pro et contra in ea. allega. et hoc ulti. firmat Ho. in c. ea que. de statu regu. vide in ad primum membrum quod no. Jo. and. post beatum Thom. in c. accusatus. de here. lib. vi. ubi concludit c quod in eodem genere peccati minus peccat religiosus quam laicus c nisi in tribus casibus. Primus cum peccat contra votum religionis: posita fornicando contra promissionem continentie. Secundus cum excedit per contemptum: quia videtur magis ingratus cum ex dei beneficio esset productus ad perfectionis statum. facit quod habetur in aut. de mona. in princi. et in c. fin. xlvii. distin. Tertius cum peccat publice ita quod prebet aliis scandalum. nam tunc tenetur etiam de delicto aliorum. de voto. magne. & dicto. c. precipue. Extra predictos casus levius peccat religiosus. et hoc propter merita precedentia & sequentia. iuxta illud psal. Si ceciderit iustus non collidetur: quia dominus supponit manum suam. hinc Hiero. ut habetur de pen. dis. iii. Septies in die cadit iustus et resurgit. licet iustus cadat non tamen perdit nomen iusti ex quo per bona opera illico resurgit. Ex quo infero ad q. gl. quod positus in dignitate ut episcopus levius delinquit quam inferior cum dicatur religiosissimus. ut in c. ex multa. de vo. & sic in statu perfectionis. in c. licet. de regu. et in c. nisi cum pridem. de renuntia. nisi peccet contra votum emissum in receptione ordinis. vel ex contemptu. vel publice in scandalum aliorum rationibus preallegatis. & in tribus casibus preallegatis. vel eorum altero aggravatur peccatum ex dignitate: et sic potest recte intelligi iste tex. & c. homo christianus. preal. alias secus: ut in d. c. septies. & in dubio presumitur magis contemnere. ut hic in gl. & in d. c. homo christianus. et quod ibi not. de multis circumstantiis aggravantibus delictum
d vide ho. text. d cum gl. in c. i. de pen. distin. v. ¶ ✝ Et per hoc potest de-
2 terminari q. glos. in c. si. xxiii. q. si. et tangit glo. in d. c. i. utrum magis peccet cum muliere pulchra quam cum deformi. credo per predicta quod primo debeat attendi maior contemptus. & in dubio magis excusatur qui delinquit cum pulchra quia magis presumitur tentatus. facit de penite.
3 distin. ii. sciendum. ¶ ✝ Item faciunt hec ad aliam q. quis magis gra-
e vetur de peccatis an peccans occulte: an publice. e de qua vide glo. in c. de homine. de cele. mis. & l. c. nemo. xxii. q. iii. & in c. clericus solus. lxxxi.
f distin. Jac. but. subtilius distinguit in l. iii. f C. de summa tri. ubi dicit quod aut

pos. ꝛ in .l. non intelli. in .§. tacita. ff. de iure fi. ꝛ vide Bar. in .l. post contractum. in .iiij. col. in prin. ff. de dona. ꝛ vide plene per Alex. in .l. ij. § fi. post Bar. ff. vi bo. rap.

a ¶ Ad questionem. vide Bal. in .d. l. nemo. vbi aliter loquitur: ꝛ pondera: quia licet publice cōtrahat videtur ꝙ non erit ex eo excusatus: quia ista questio videt esse quando contrahat i loco vbi ignorat quod est monachus iuxta no. in .l. barbarius. ff. de offic. pres. ꝛ quod not. Bal. in .l. qui contra. C. de ince. nup. quo casu non videtur facere ex errore: sꝫ ex eo qꝛ credit occultum cum esse monachum. ideo satis vr esse in dolo. Andre. barb.

b ¶ De hac .q. vide bar. in .l. ij. C. de summa trin. ꝛ mod. in .c. ad abolendam. de here. Zacharias.

c ¶ Pena ignominiosa nobilibus. dic hoc esse verum ex consuetudine italica: ex gallica vero secus: vt per Ja. rebuf. in .l. quelibet. ꝛ in apost. C. de decu. lib. x.

d ¶ Casus in quibus iuramentum non obligat. vide ple. numeratos p Bal. in .l. si quis ad excludendam C. de iureiur. vbi inter alia dicit ꝙ iuramentum non obligat qñ est exclusiuum pietatis vel si iorauit non loqui. vide etiam Bal. in .c. j. §. item sacramenta. in ti. de pace iur. fir. et not. xxv. dist. c. j.

e ¶ Ad cautelā. tu pondera quia tex. dicit absoluendi sunt quo casu nō venit absolutio ad cautelam nisi a iure exprimatur. gl. in .c. capitulom. de rescrip. ergo non valet solutio glo. And. barba.

f ¶ Bonum aspectum. ꝓ certo non hꝫ loqui. d. ant. quia tex. iste dicit ꝙ est illicitū tale iuramentum. ꝛ est contra rationem: ergo loquitur in casu certo. And. barb.

quod aut tractamus de causa delicti: aut de effectu. si de causa que est dolus aut constat de dolo: non facit differētiam inter clam ꝛ palam. aut dubitatur: ꝛ tūc si tractamus de his que sunt de genere ꝓhibitorum nō est differentia: qꝛ semper presumitur dolus. l. j. C. de fica. ꝛ in .c. j. de ꝓsomp. et qd ibi not. aut loquimur de his que sunt in genere permissorum: in specie tamen sunt ꝓhibita: vt matrimonium: ꝛ tūc aut fiunt clam: ꝛ presumitur dolus aut palam ꝛ nō presumitur dolus sꝫ error. l. fina. ff. de ritu nup.

4 ¶ † Et hec faciūt ad .q.[a] que fuit de facto. Quidam frater professus[b] exiuit ordinem ꝛ accepit vxorem: querebatur an inquisitor heretice prauitatis posset d hoc cognoscere. hic. dicebat per predicta ꝙ aut accepit vxorē clam: ꝛ presumitur in dolo: nō in errore: ideo inquisitor non poterat cognoscere: aut accepit palam: ꝛ non presumitur in dolo sed errore. ꝛ quod patet sibi licere ꝛ quod erret in fide. ꝛ sic cognitio ꝑtinebit ad inquisitorem. qd no. Predicta ꝓcedūt cū cōsideratur delictum ex parte cause. si autem consideratur ex parte effectus ꝛ tūc peius est cōmittere delictū palā ꝙ̄ occulte. ad hoc .d. l. ij. C. de summa trini. ꝛ .d. c. precipue. ꝛ faciunt hec ad materiā supra tactam. Quis autem magis mereatur ex eodē genere boni an religiosus: an laicus. vide glo. not. in cle. si dominū. de reliq. ꝛ vene. sanc. vbi concluditur qd religiosus.

5 ¶ † Quo ad scōm membrum glo. vide in simili quod leg. ꝛ no. in .l. desertorem. ff. de re mili. ꝛ .l. capitalium. §. j. ꝛ §. serui testa. ff. de pe. vbi patet qd ꝓ eodem delicto non imponitur pena ita ignominiosa nobilibus[c] militibus ꝛ aliis viris honestioribus sicut vilibus tribaldis. ꝛ facit pro ꝯsuetudine hodierna vt viles tantum furca suspendātur. vt no. Barto. in .d. l. desertorem. ꝛ qui dicūtur ignobiles. vide bo. gl. in .c. qui contra pacem. xxiiij. q. j. ꝛ .l. ne qs. C. de digni. li. xij. ꝛ per Barto. plenius in .l. j. eodem tit.

6 ¶ † Venio ad secundam partem decre. ꝛ oppo. videtur eniꝫ ꝙ nō sit necessaria absolutio ab isto iuramēto. cum illicitum iuramentum[d] non obliget ne sit vinculum iniquitatis. xxij. q. iiij. inter cetera. Sol. gl. ij. metu cōtrariū intelligit qd hic sit absolutio ad cautelam.[e] Inn. refert quosdā dicere quod taliter iurās nō debet loqui patri donec per superiorem fuerit absolutus: quia tale iuramentum potest obseruari absq; detrimento salutis eterne. superior tamen potest ꝛ debet relaxare quo facto libere potest loqui. do. Ant. dicit se credere ꝙ inquātū iuramētū dirigitur ad nō loquēdum patri ex indignatiōe: vel qꝛ nō velit prebere officium charitatis nō sit obligatorium: nec ēget absolutione: qꝛ militat contra charitatem. Idem dicit si iuramentum sic prestaretur de alio consanguineo vel extraneo: quia dꝫ fratri suo ꝙ̄ citius potest recōciliari. Si vero tale iuramētum fuerit prestituꝫ ex aliqua iusta causa: vt quia forte locutiones istius erāt corruptibiles iuramētū esset obligatorium ꝛ non absolueretur: in dubio tamē tale iuramentum non habet bonum aspectum.[f] ꝛ quia posset eē obligatoriuꝫ sit absolutio: vt hic ſm eum. ꝛ sic videtur intelligere istum tex. in casu dubiū. sed certe cōtra eum aperte facit hec litera que assertiue dicit hoc iuramentum esse illicitum ee cōtrarium rationi et mandat isti imponi

g ¶ Ad cautelā. sed pōdera qꝛ si tale iuramentū est illicitum ꝛ cōtra rōnem non requiritur absolutio etiam ad cautelam. And. barba.

h ¶ De absolutione. pondera qꝛ filius tenet alere patrē rōne naturali. l. si qs a liberis. §. si parēs. ff. de lib. agn. ꝛ sic istud iuramentuꝫ est ꝯ naturalē rōnē. ergo nullo mō ligat ad qd ergo necessaria est absolō ꝛ do nouū intellectū ad text. ꝙ inquātum dicit absoluēdi sunt intelligit quo ad ꝑmū modū iurādi qꝛ iurauit nō loq patri. istud ꝑt se habere ad bonum ꝛ malū. ideo istud iuramētū ligauit: opus est ꝙ absoluat ar. c. iuuenis de spon. quo ad scōm modū qꝛ iurauit non prestare subsidiū est ꝯ rōnē: ideo nō est opus iuramento. ꝛ si opponat de clausula in fi. apposita qd refertur ad ꝓcedētia. dic ꝙ nō semper qñ rōne recti sermonis impedit vt per glo. in cle. ne romani. de elec. And. Barb.

penitētiam de eo qd male iurauerat. vnde placet mihi intellectus gl. qd absolutio sit hic ad cautelam.[g] vel intellige de absolutiōe[h] facti ne taliter iurās noceatur de facto de trāsgressione iuramenti:[i] ꝛ qd tale iuramētum ex indignatiōe prestitū nō liget. bene facit .c. qui sacramento. xxij. q. iiij. ꝛ de pe. di. ij. proximos. ꝛ generaliter quot modis iuramētum dicatur illicituꝫ. dixi in .c. si vero. ij. e. ꝛ qui possunt a iuramento absoluere not. in .c. j. ꝛ c. debitores. ij. eo. ꝛ .j. eo. quanto.

1 ¶ Abbas vel prior depositus ab abbatia vel prioratu remanet monachus.

2 Iuramētū emanatū calore iracūdie nō obligat.

3 Clericus abiurans claustrum nunquid sibi preiudicet.

Sicut ex literis.

Nō valet iuramētū monachi claustrū abiurātis ꝛ sibi de hoc grauis penitentia imponit. Cōmunis diuisio. secunda ibi: respōdemus. ¶ Casus literalis. Prior cuiusdaꝫ monasterij iracundie calore cōmotus iurauit quod in claostro eiusdem monasterij in quo professionēꝫ facit decetero cuꝫ .G. monacho non moraretur. Abbas suus dubitando super hoc consuluit papā: ꝛ ipse respōdit ꝙ non licuit illi monacho temerarium facere iuramentum contra fidem sue professionis ꝛ sue stabilitatis propositum. vnde mādat eidem abbati vt talem penitentiam sibi iniungat quod alij illius exemplo deterriti similia facere pertimescāt: ꝛ in claostro quod abiurare non potuit stabilitate perpetua suam penitētiā agat. Ber.

1 ¶ † No. ibi: prior iuncto text. ꝛ ibi monacho supradicto qd licet monachꝰ efficiat prior nō tamen per hoc desinit esse monachus.[k] facit .c. fi. de simo. ꝛ qd ibi no. Ex quo potest colligi. arg. qd prior vel abbas retinet ius monachatus. ꝛ sic licet renūtiet vel deponatur ab abbatia vel prioratu: remanet nihilominꝰ monachꝰ monasterij. Cōtrarium tamen sentit Joā. andr. in .c. cum ad monasterium. de statu monacho. ꝛ idem Fede. qui latius prosequitur consi. xix. ꝛ per Jo. de lig. in cle. ne in agro. de statu reg. sed do. Ant. tenet primum in .d. c. cum ad monasteriuꝫ. quod plus placet de equitate. ꝛ pleniꝰ dic vt ibi nota. Secundo no. ibi: cum fidem ꝛc. ꝙ non valet iuramentum monachi contra suam professionem. et sic arguo non valere iuramentum contra votum ꝛ est ratio. quia hoc non dependet a volūtate iurantis. vnde iuramētum non posset seruari sine dispēdio salutis eterne.

2 ¶ † Nota iij. penitētiam iniungēdam ei qui temere iurauit illicitum nec excusatur propter calorē iracundie.[l] Ex quo infertur quod calor iracundie non excusat a peccato quod no. puto tamen quod minuit culpam[m] licet eam totaliter nō excludat. arg. ij. q. iij. §. notādum. ad fi. ꝛ .l. vna. C. si quis impe. male. l. omne delictum. ff. de re mili. facit .c. inebriauerūt. xv. q. j. ꝛ vide gl. no. in .c. ex literis. de diuor. que dicit. confessionem factam calore iracundie non preiudicare nisi detur perseuerātia. Et facit hoc ad .q. sequentem: nunquid iuramentum alias licitum obliget si emanauit calore iracundie. Jo. an. sentit hic quod non. Dicit enim quod iuramētum de quo hic non obligat istum etiam si nō fuisset

i ¶ Trāsgressiōe iuramēti pōdera etiā: qꝛ nō loq nō pōt se habere ad licitū vt dicit do. Ant. qꝛ posito ꝙ sermōes essent corruptibiles: tamen debent loqui admonendo ꝛ sic impossibile est ꝙ nō loqui habeat iustaꝫ cām. ꝛ eodem mō de nō prestando subsidio: qꝛ gl. in .c. pasce. lxxxvj. dis. ꝛ in .c. filij qui. xxx. dist. dicit ꝙ filius tenet subuenire patri heretico. And. Barba.

k ¶ Esse mōachꝰ. faciat .c. j. §. porro de stat. re. lib. vj. ꝛ c. quoniaꝫ. de simo. ꝛ c. cū per exceptionem. de priuileg. lib. vj. Zacharias.

l ¶ Propter calorē iracūdie. secus est in confessione etiaꝫ iudiciaria vt p Lud. rom. sing. ccccxx. incip. volo cōmētari. vbi etiā dicit qd nec votū nec iuramētū calore iracundie emanatū ligāt. ita no. in apost. ad istū in ca. at si clerici. in .xv. i ver. calore iracundie. ā. de indi. Sebasti. Sapia.

l ¶ Calorē iracundie. Vid pulchre per do. Jas. in .l. si filiā tuaꝫ. col. ij. in ij. not. C. de inoffi. vbi ponit multa q̄ nō valent facta calore iracundie. ꝛ limitat tribus modis vt ibi p eū ꝛ d cōfessiōe facta calore iracūdie vide Dec. in .c. at si clerici. in princ. col. x. vsic. tertio limitatur. ā. de indi.

m ¶ Minuit culpā sꝫ pondera qꝛ iste tex. ꝯdicit hic calore ire iurauit: ꝛ tñ magis punit. ꝛ in ra q̄ hic alleg. do. Abb. loquitur i ebrio. ad .§. nōdū dic ꝙ ibi dr qd nullo mō punit ꝛ ita loquit. d. c. si qs irat. ij. q. iij. sꝫ loquit in delicto successiuo sꝫ nō in delicto momētaneo ꝛ pōdera si dici posset qd puniat ꝓ ebrietate sꝫ nō pro delicto: vt dicit gl. in .c. inebriauerūt. xv. q. j. §. q se loquit in offendente seipm. l. j. loquit de obloquēte de impatore q est clemēs. vide gl. in .l. ij. C. ad le. iul. maie. vbi nō tenet iuramētū ꝑstitū calore iracūdie. ꝛ etiam pōdera qꝛ monachus dꝫ esse māsuetus ꝛ nō iracūdus. l. si quis in hoc genus. C. de epis. ꝛ cle. vnde vr distinguēdū in personis. And. Barb.

a ¶ Formatū. pon
dera q2.d.ca. sunt
q opes. nō loquit
in calore: sed loqt
i tumultuario mē
tis impulsu ⁊ sic i
quadam incauta
deliberatiōe. An
dre. Barba.
Anto. Francis.
¶ An que fiūt ca
lore iracundie va
leant. dicas quod
iracūdia facit cō
tractū non valere
l. qō calore. ff. d re
gu. iu. l. ij. ff. d di
uor. nisi ad pias
causas per. c. sunt
qui opes. hic alle
gatū. ⁊ iracundia
facit licitationem
nō valere. l. licita
tio. i pri. ff. de pu
bli. impedit etiaʒ
votū vt est glo. in
c. dudū. de cōuer.
cōiuga. lʒ gl. in. c.
sunt qui opes. vi
deatur tenere con
trariū. ⁊ vide glo.
in ca. ex literis. de
diuor. ⁊ Alexā. in
d. l. qō calore. ⁊ ad
de qd iracūdia nō
excusat delictū. l.
si nō cōuitij. C. de
iniur. facit tamen
mitius puniri. l.
ij. si quis impera.
maledi. l. famosi.
C. ad le. iul. maie.
ca. si quis irascit.
xij. qō. iij. l. ij. C. de
abolitio. ij. qō. iij.
nōdū. xvi. q. i. inē
hebraicū. l. fina. et
ibi per Alex. post
Bart. ff. ad. l. iul.
repe. vide Spec.
is titu. de accus. in
versi. quid si revo
cavi. vbi dicit. qō
imo ex toto excu
sat delictum qi di
ctum vel factū ex
iracundia non dʒ
imputari. qō etiaʒ
voluit Spe. in ti.
de presum. in ver.
sed pone: pro quo
facit: qr iracundia
impedit electionē
ca. auditis. de ele.
facit etiam blas
phemiā mitiᵘˢ pu
niri fm Archid.
xiij. q. v. i. c. qcqd.
et habetur p Ro.
i singularibᵘˢ suis
in verbo iracūdia.
impedit etiaʒ vin
culum iuramenti:
vt in. l. ij. C. ad le.
iulia. maie. iracun
dia etiam in sen
tentiādo facit dif
ferri executionem
sententie: vt per

pfessus ex quo sic temerarie iurauit ⁊ calore ira
cundie. secus dicit si ex causa ⁊ cū deliberatiōe iu
rasset. puta quod nunq̄ intraret domū talis mu
lieris quaʒ turpiter adamauit. licet sit a talibus
iuramētis abstinendum per id quod habetur in
c. clericos. de coha. cleri. ⁊ mu. ⁊. c. sicut quod hū
no. do. Ab. putat quod si calor iracūdie fuit tā
tus quod illud deliberate non iurasset tale iura
mentum non est obligatoriū quia hec voluntas
non est discreta. vel si sit de facili per episcopū est
commutāda. de quo remittit ad Rayn. i sum. de
iureiu. circa prin. sed tu vide gl. no. in. c. dudum.
de cōuer. coniu. in ver. calore. qui vult votū emis
sum calore iracūdie non obligare. argu. illius. c.
⁊. d. §. notandum. in fi. ⁊ Jo. an. soluendo ibi con
a trarium formatū de. c. sunt qui opes. xvij. q. iij.
quod videtur probare contrarium. dicit glo. illā
procedere quādo est talis ⁊ tanta turbatio quod
sapit quādā mentis alienationē ⁊ ex multo fu
rore alias votū nō impedit: quia ea que in se bo
na sunt nō indigent deliberatione: ⁊ sic intelligit
d. c. sūt qui opes. vbi valet donatio ecclesie facta
tumultuario mentis affectu. ⁊ sic idem erit dicen
dum in iuramento cum procedant a pari. vt no.
S. eo. c. i. ⁊. c. debitores. Sed in contrariū adduco
dicta beati Tho. ij. ij. q. lxxxvij. arg. i. que recitat
Joan. an. in. c. literaturam. de voto. qui notā. di
xit tria esse necessaria i voto. primo deliberatio.
secūdo propositum volūtatis. tertio promissio.
⁊ satis bene facit. c. literaturā. ⁊. c. nuptiarum in
prin. ex vij. dis. ergo ideʒ in iuramento quod prin
cipaliter dirigitur i deū. deus enim respicit cor.
vt in. c. si quid inuenisti. xiij. q. v. ⁊ vult militē vo
luntarium. xv. q. i. non est. Item video quod con
fessio non preiudicat calore iracūdie facta. vt. S.
dixi. fortius nec iuramentum: quare concluderē
iuramētum non obligare ex arrupto factum: qr
nō habet in se consensum ad hoc quod not. Jan.
in. d. c. literaturam. ad cautelam tamē poterit pe
3 ti absolutio q̄ de facili est indulgenda. ¶ †Secū
do principaliter quero. iste monachᵘˢ abiurauit
claustrum: nūquid saltem preiudicauit sibi. vide
tur quod sic. argu. c. ex trāsmissa. de renun. ⁊ in. c.
quod in dubijs. vbi patet: quod renūtians bene
ficio in manibus nō sui superioris preiudicat: li
cet non valeat in preiudicium sui superioris. ita
videbitur dicendum hic vt iuramentum preiudi
cet ipsi monacho: nō autē monasterio quin pos
sit eum repetere. ⁊ hanc opi. tenuerunt quidā. sed
Jnno. ⁊ Host. contrarium. nec ob. iura superius
alle. loquuntur enim in clericis secularibus qui
sine ecclesiis esse possunt: monachi vero non pos
sūt nec debēt viuere sine claustro. xvi. q. i. placuit.
⁊. c. si cupis. vel dic melius ecclesie conferūtur cle
ricis secularibus aliquādo propter vtilitatem p
priam vt habeant vnde viuant. de preben. cū sm
apostolum. Aliquando propter vtilitatē ipsius
⁊ bonū publicum. ideo si illas abiurāt valet iu
ramentum quatenus eorum vtilitati preiudicet.
arg. c. ad apostolicam. de re. sed monachus tene
tur stare in claustro ob propriaʒ professionē quā
fecit: pmisit enim stabilitatem loci. ⁊ de hac pfes
sione facit mentionē hec litera a: qua quidē obli
gatione non potuit se per proprium iuramentū
absoluere. ar. de foro cōpe. si diligēti. ⁊ per hāc so
lutionē soluitur cōtrarium qō formari posset de
c. ex rescript. S. e. ⁊. c. cū pastoris. ij. q. vij. ⁊ d mul
tis alijs iuribus in quibus patet quod monachi
quādoq̄ stāt extra claustrū licite. nam pcedunt
quādo interuenit superioris autoritas. sed ipse
ppria autoritate hoc nō posset. nā vt no. Jnno.
in. c. si. de renūs. monachᵘˢ notaretur apostata si
nō esset sub obediētia superioris. facit. l. sicut. C.
de act. ⁊ obli.

1 ¶ Simplicitas sine dolo cōmendatur: cōtra
ria discretioni reprobatur.
2 Jurans alicui ⁊ successoribᵘˢ vel iurās alicui, tñ
expresso noīe pprio vel noīe dignitatis: an tenea
tur successoribus iurare.
3 Juramentū nō ligat heredes iurantis ⁊ sic obli
gatio circa spiritualia non transmittitur ad he
redes.
4 Promissio obediētie facta p vnū prelatū obli
gat alios successores pro quibus promisit.

Veritatis. Vasallᵘˢ qui iu
rauit plato suc
cessoribus iurare nō cogitur. In prin
decise ꝯsultatio. In secūda responsio
ibi: respōdemᵘˢ. ¶ Casus literalis. Clemēs pa.
iiij. idulsit Guillelmo regi Sicilie vt ipse nō tene
retur sibi prestare iuramētū fidelitatis p regno
Sicilie: ita tamē quod per hoc non fieret sibi vel
successoribᵘˢ suis i preiudiciū quominus sibi vel
successoribus suis heredes sui fidelitatē facere te
nerentur. Super ista indulgentia questio mota
fuit in presentia regis. vtrū singulis successoribᵘˢ
clemētis heredes regis deberent prestare fideli
tatem. duo cardinales legati apostolice sedis in
dulgentiam illam sic interpretati fuerunt. qō he
redes regis tenebantur prestare fidelitatem do
mino pape clemēti: ⁊ successoribus suis per iura
mētum quo prestito aliij iurare postmodū minime
cōpellantur. cōsultus fuit papa super illa in
terpretatione. ⁊ ipse respondit vt heredes regis
postq̄ sic iurauerūt successoribus suis iurare nō
cōpellātur: tamē ita tenētur seruare eis fidelita
1 tem ac si iurassent. Ber. ¶ †No. principium qō
quotidie alleg. hinc dicitur q qui verū dicit non
b laborat. ⁊ no. qō simplicitasᵇ cōmendatur. alibi
reprobatur. vnde repellit a pmotione. xxxix. dis.
petrus. Solu. simplicitas ꝯtraria dolo cōmēda
tur vt hic ⁊ in. c. si cupis. xvi. q. i. ⁊ dicitur tūc sim
plicitas quasi sine plica seu mixtura. illa vō que
est discretioni ꝯtraria reprobatur vt in cōtrario
⁊ dicit tūc simplicitas quasi sine mixtura discre
tionis: ⁊ ita no. in. d. c. petrus. ⁊. c. si cupis. ¶ Se
cūdo no. qō papa habēs iura imperij in loco lici
te recipit a subditis iuramēta homagij ⁊ fidelita
tis. facit cle. pastoralis. de re iu. ⁊ cle. ne romani.
de elec. vide ho. text. cū gl. in. c. tibi dño. lxiij. dis.
¶ Itē no. iuncta glo. qō regnū Sicilie est de tē
porali iurisdictione ecclesie. vñ rex iurat Pape
homagium ⁊ fidelitatem: ⁊ pro differentia inter
homagium ⁊ fidelitatem vide bonā gl. in. d. cle.
pastoralis. in versi. ligius. ⁊ ad primum dictū vi
de ho. tex. ibi. ⁊ in ca. ad apostolice. de re iud. lib.
2 vi. ¶ †Opp. dicitur in tex. q si vasallus iurauit
pape fidelitatem nō tenetur iuramētum iterare
in personā successoris. vnde ob. c. lōginquitate.
xij. q. ij. vbi dicitur q liberti tenētur pfessionem
status sui facere successori nō obstāte q eaʒ fece
rint predecessori. ad ideʒ. l. imperialē. §. preterea
de prohi. feu. alie. i li. feu. vbi dicitur. q si maior
quatuordecim annis sua incuria vel negligentia
inuestituraʒ nō petit a domino infra annū ⁊ dieʒ
perdit feudū ⁊ redit ad dominū. Solu. glo. fin.
sol. hoc cōtrariū dupliciter. primo. q hoc. c. cōti
neat in hoc specialem indulgentiā: sed hoc respe
ctu heredū nō colligitur ex litera. ideo trāsit ad
secundā sol. q vbi quis iurauit dño ⁊ successori
bus nō cōpellitur iterum iurare successoribᵘˢ qr
ex parte iurātis iuramentum est perpetuū. et sic
intelligatur hoc. c. sentit gl. secus esse si simplici
ter fuisset iuratū dño. ¶ Extra gl. doc. hic mīcū
instāt. sed tandē in eādē sententiam in effectu inci
dunt. Ex dictis cū P hi. Goff. ⁊ Ho. hec distin
ctio elicitur q aut qs iurauit alicui ⁊ successori
c bus ⁊ tunc nō cogitur amplius iurare: lʒ tenea
tur se recognoscere libertum seu vasallū seu sub
ditum. ⁊ de hac recognitione loquitur. c. longin
quitate. alle. p cōtrario. ⁊ hoc ne lōginquitate tē
poris pereat memoria originis. Aut nullā men
tionē fecit de successoribᵘˢ in iuramēto. sʒ simpli
citer iurauit personaliter: ⁊ tūc iurare cogit cui
libet successori ⁊ sic intelligatur. d. l. imperialem.
¶ Cōtra hāc cōmunem theoricaʒ facit iste text.
in eo q dicit. si iuratū est vobis vl alicui successo
ri ⁊c. ⁊ sic sufficit iuramentū esse prestitū sine con
memoratione successoꝝ. ideo dicerē sic. q aut in
iuramēto facta est mētio de successoribᵘˢ: ⁊ serua
quod supra

Specu. in titu. de
executione senten
tie in. §. iij. in ver.
porro. ⁊ deniq̄ di
cit Specu. in ti.
de aduoca. in. §.
iij. in versicu. no.
quod cautus ad
uocatus dʒ procu
rare ⁊ conari pro
uocare aduersa
rium ad irā: quia
ira impedit aium
ne possit cernere
verum iuxta di
ctum sapientis.
b ¶ Adde tex. l. §.
⁊ hoc quidā insti.
de legi. ag. succes.
c ¶ Amplius iu
rare. pondera q
iste text. non pbat
id ad quod alle
gatur. vʒ q iura
mentum prestitū
per defunctū non
transeat ad here
dem quo ad vin
culuʒ spirituale et
ēt quo ad forū. pri
mo qr hic dicitur
q fuit indultuʒ re
gi q non tenere
tur iurare: dicitur
q heredes tenen
tur iurare: ergo se
quitur q si iuras
set nō tenerentur
iurare vnde suffi
ceret qō rex iuras
set. ⁊ sic a cōtrario
sensu hic proba
tur contrarium ⁊
q sic transitoriuʒ
quo ad vinculum
faciat sermo testā
tis qui est pprius
sermo heredis. in
autē. de iureiur. a
mori. prestit. ergo
iuramētum testā
tis est primum iu
ramētū heredis.
Item virium de
functi trāsit in suc
cessorem vt ca. q2.
de iur. Bart. in. l.
ex diuerso. ff. de
rei vendi. vnde fa
teor. qō si testator
fuit piurus quod
periurium nō trā
sit in heredem qr
sluitur morno re
stāte: sed si heres
non vult implere
quod defunctus
iurauit quod iura
mētum respiciat
heredeʒ defuncti.
dico q eius heres
qui non vult im
plere incidit in p
iurium. et si dica
tur q ipse non iu
rauit. dico q satis
est q iurauerit ip
se defunctus quia
adeundo videtur
quasi contrahere

cum ipso defun-
cto vt impleat id
ꝙ ipse defunctus
debuit.⁊ vide do.
Abb.i.c.finali.de
de fo.cōpeten.vbi
alleg. Abb. anti-
quum tenuisse qd
trāseat in heredē
quo ad piurīū ⁊ q̄
ad foruz.Respon-
deo ad tex.illū qui
dicit ase.qd satis
dicit ꝯ secuz dicit
n defuncto per do
Ant.de iureiur.a
morē. pstitu.vid
q̄ dixi l recollectis
And.bar.
Zacharias.

a ¶ Successorē in
rātis.tu dic quod
iuramētuz afficit
heredem quo ad
validitatē contra
ctus non aūt quo
ad reatū periurij. 3
ita no.ang.in auc.
de iureiu.a mori. a
presti.§.i.colū.v.
Bal.i.l.ij.C.plus
vale.ꝙ agi.Pan.
de cas.consi.lxv.et
cōsi.cccvij.⁊ idem
est in iuramento
populi qui semp
ē idē ⁊ tñ successo b
res iurantium nō
ligātur periurio.
ita multū no. vo- c
luid card.in cle.i.
§. nos.q.iij.de iu
reiurando.
Anto.Francis.
¶ Circa hoc an
iuramentum affi-
ciat successorem ⁊
transeat in eum.
vide Bal.in.l.ij.
C.de fru.et litis ex
pen. vbi singula-
riter dicit.ꝙ si qs
iurat obseruare cō
tractum vel aliqd
facere p se ⁊ succes
sores suos ⁊ here
des iuramentum
non obligat here
des ⁊ successores
nisi quo ad obser
uantiam contra-
ctus qui trāsit in
heredes:vt tit.C.
vt ab here.et con
trahere. ⁊ in titu.
de heredi.act.nō.
autez obligat ad
periuriū et illius
penam.

b ¶ Voluntatem
patris . pondera
quia spiritualia
sunt magis pene
trabilia.nec obst.
c.i.de despon.im-
pu.quis loquitur
in matrimonio et
in actu necessario
sed titulus heredi 4
tarius est actus

qd supra dictū est.Aut simpliciter fuit pstitū. et
tūc aut prestitum sub noīe ꝓprio vel fuit appositū aliqd verbū personale vt puta promitto tibi
⁊c.⁊ tunc procedat op.premissa.si tamen is cui fuit
iuratum remoueretur a dignitate nō tenetur iu-
rans illi amplius ad iuramēti obseruātiaz:quia
intelligitur prestitum persone rōne dignitatis.⁊
de hoc est tex.in.c.venerabilem.in fine.de electio.
Aut fuit prestitum simpliciter sub nomine digni
tatis:⁊ tūc dico quod transit ad successores quā-
tūcunqz nō fuerit facta mentio de successoribus.
vt si dixerit promitto obedire epō senensi vel ro-
mano pontifici ⁊c.qr dignitas nō variatur ex di-
uersitate presidentiū vt in.c.liberti.xij.q.ij.⁊ in.c.
si gratiose.de rescrip.lib.vi.facit.c.quoniā abbas
de offi.deleg.⁊ ꝙ no.Bar.in.l.centesimis.ff.de v.
obli.Et pro hoc potes instrui tu scholaris an iu
ramētum semel rectori prestitū sit iterādum in p
sonaz successoris.Cōsuluit tamē Host.ꝙ platus
iuramentū recipiens nullā facit mētionē de suc-
cessorib⁹ vt sic iurās astringatur ad iterādū iura
mentū successorib⁹.¶ Quid aūt si postea vertat
tu oubiū an fuerit facta mentio successorum.dicit
Host.ꝙ ei qui dicit sic iuratum incūbit onus ꝓ-
bandi.ff.de ꝓba.ei qui dicit.Ex predictis habes
an ⁊ quando iuramētum sit reale vel personale ex
parte recipiētis.¶ †Nunc quero an ex parte iu-
rantis quādoqz sit reale vt sic iuramentū trāseat
in heredem vel successorē iurātis.ᵃSol.Host.⁊
cōmuniter doc.dicūt ꝙ nō etiā si quis iurasset ꝑ
se ⁊ successoribus suis seu heredibus:qr licet quis
possit obligare heredem temporaliter:imo etiaz
non faciendo mentionem de heredibus pactū re-
gulariter transit in eos:vt.l.veteris.C.de contra-
hen.⁊ cōmit.stip.spūaliter tamē non potest:quia
lz sit honestū vt in spūalibus obligationibus fi-
lius sequatur volūtatem patrisᵇ nō tamē est ne-
cessariuz: vt no.in.c.i.de despon.impub.⁊ in.c.ex
literis.de spon.in.c.vno.de despō.impub.lib.vi.
vnde filiusᶜ vel heres nunqꝫ esset piurus ex iura
mēto defuncti.arg.ho.in.c.pe.ꝯ.eo. Sed dices tu
quare quis pōt se obligare alicui ⁊ successoribus
nō autem obligare se ⁊ successores.Respōdetur.
primo casu agitur de obligatiōe ꝓpria quā qs
potest facere prout vult.secūdo vero casu agitur
de obligatione aliena quam nō pōt facere in istis
spiritualibus nisi interueniat mādatum speciale
de iur.cal.c.si.li.vi.¶ Ex his habes not.ꝯclusio
nem.ꝙ lz obligatio in tēporalibus trāsmittatur
in heredem:secus in spiritualib⁹.Ratio diuersi-
tatis potest esse:qr in istis spiritualibus ligatur
anima que sine ꝓprio cōsensu ligari nō potest:vt
in iuribus superius alleg.⁊ facit.xxx.q.ij.c.vno.⁊
quod no.gl.xxiij.q.iij.in summa.⁊.i. q.iiij. in sum
ma.⁊ hāc ꝯclusionē firmat Jo.an.in.c.si.ꝺ sepul.
vbi plus vult.ꝙ nō solū heres non obligatur ex
iuramento defuncti:sed etiam ꝙ ratione iuramē
ti defuncti nō possit ꝯueniri in foro ecclesiastico.
⁊ sic ꝙ.c.si.de fo.cōpe.lib.vi.non habeat locuz in
herede qd est no.⁊ vide qd dixi.in.d.c.si.¶ Alia
cōclusio est ex predictis.ꝙ iuramentū ex parte re
cipientis quādoqz est personale quandoqz reale:
ex parte vero iurantis semper est personale.An
aūt semper obliget personam iurātis. dic ꝙ aut
fuit prestitum simpliciter nō habito respectu ad
dignitatem eius cui iuratum est nec ad dignita-
tem iurantis ⁊ semper obligat si hoc possunt im
portare verba iuramenti.arg.xxij.q.viij.c. vno.
Aut fuit iuramentū respectu alicui⁹ dignitatis
seu alterius qualitatis existentis in personam iu
rantis vel recipientis:⁊ tunc cessante illa quali-
tate cessat iuramentum.exemplū.iuraui tibi qr
eras episcopus si deponeris ab illa dignitate nō
obligor tibi amplius:vt in.d.c.venerabilem.Ex
parte iurātis pone exemplū.iuraui seruare statu
ta ecclesie tanqꝫ canonicus:si nō sum amplius ca
nonicus nō astringor iuramēto.ar.d.c. venerabi
lem.⁊.c.cum inter.p.⁊ qd ibi no.de renun.⁊ tenet
Fede.ꝯsi.cclvi.¶ †Quero an dispositio hui⁹.c.
vendicet sibi locū in ꝓmissione obediētie. text.in

c.olim.ꝯ.de resti.spol.videtur velle ꝙ nō.vbi in-
nuitur quem posse ꝓmittere obediētiaz pro se et
successorib⁹ ⁊ aliis fratrib⁹.Sol.ille tex.prima
frōte hoc innuere videtur:sed per istum ⁊ ratio-
nes superius alleg.oportet illū restrigere vt ibi
dicūt cōmuniter doc.asserētes ꝙ ꝓmissio obediē
tie facta per vnū etiam prelatum alios non obli
gat nisi de ipsorum mādato promittatur sicut nec
votum nec iuramentū.sed dicitur sic ibi prestari
pro aliis in signū ꝙ alij debēt obedire. vnde di-
cunt ꝙ quilibet succedens illam obedientiam fa
cere tenetur sed nō cuilibet successori vt hic.Di-
cunt etiam ꝙ si alij ꝓ quib⁹ etiam iuratur sciunt
hanc obedientiā a suo prelato prestari vel eoruz
procuratore:⁊ hoc patiuntur obligātur efficaci-
ter ex iuramento vel obedientia sic prestita.C.de
iura.cal.l.i.⁊.ij.quod est not.facit quod in simili
no.Inno.in.c.ex parte decani.de rescrip.

1 ¶ Iuramētū metu mortis vel rerū amissiōe
interpositū est obligatoriū q̄ ad ecclesiā militātē.
2 Iuramētum vano metu interpositū nō fit obli-
gatorium.
3 Dispositio hui⁹.c.an habeat locū l ol coactiōe.

VErum. A iuramēto per me-
tū extorto eccl̄ia so-
let absoluere ⁊ eius transgressores vt
peccātes mortaliter non puniuntur.
Prima pars ponit q̄ōnem ⁊ ipsi⁹ responsionē.
scda rōnis illationē ibi:ceterū.¶ Casus lite-
ralis.Inuiti ⁊ cōpulsi fuerūt iurare ꝓ vita ⁊ re-
bus suis seruādis.querebatur an isti indigeant
absolutione an ipo iure sint absoluti.Respōdet
papa ꝙ nihil dicit aliud ꝙ antecessores sui dixe
runt qui taliter iurātes absoluerūt.verūtamē vt
auferatur materia deierandi nō est eis dicēdum
vt iuramētū nō seruent:sed si non ea seruauerint
nō sunt ꝓpter hoc tāqꝫ ꝓ mortali crimine puniē
1 di seu tāqꝫ pro directo periurio.Ber.¶ †Not.
i.ꝙ iuramentū metu mortis vel rerū amissionis
prestitū est obligatoriū saltem quo ad ecclesiam
militantē que nō iudicat de occultis.An scilicet
iurās habuerit se obligandi animum: an autem
liget quo ad deum.dic vt ple.dixi.ꝯ.eod.si vero.
2 ¶ †No.ij.ꝙ iuramentū turpiter receptuz vt pu
ta ꝑ metū pōt ꝑ superiorē remitti.nec est necesse
vt recipiens compellat prius remittere sed pōt
recta via adiri superior vt ab illo tanqꝫ turpiter
recepto absoluat:et sic videtur via ordinaria.de
quo plene dixi in.c.i.ꝯ.eo.⁊ lz dicatur hic de ab-
solutione facta per papaz.idem tñ est de epō.iux
ta no.per Inn.in.c.debitores.ꝯ.eo.sed hic factū
d narrat.¶ Not.ꝙ exemplis principisᵈ iudicare
possumus ad hoc.c.in causis.ꝯ.de re iudi.⁊.xx.di
stin.c.fin.¶ Not.ꝙ trāsgrediens iuramentū me
ticulose prestitū nō punit tanqꝫ pro mortali.An
aūt peccet mortaliter sunt opi.dic vt plene dixi
in.d.c.si vero.vbi examinaui intellectus hui⁹.c.
3 ¶ †Quero primo an procedat tex.in omni co-
actione . sol.dātur due limitationes.Prima vt
procedat in coactione conditionali non in abso-
luta:quia tunc non obligaret iuramentum . ⁊ sic
non egeret absolutione.nam vis absoluta nō ha
bet consensuz:et homo potius tunc dicitur pati
ꝙ agere.qd metus causa.factis.de ha.maiores.
l.dist presbyteros.fm Hoff.Dictū est verū in se
sed dicit Jo.and . se nō videre quomō qs possit
cogi absolute iurare verbaliter cum non possit
quis compelli precise ad loquendum.vnde phi-
losophus qui secundus vocabatur qui propter
casum matris plus loqui nolebat adriano scri-
psit in tabulis. Vocis mee proferende nulla tibi
potestas est.Et Boe.de conso.narrat ꝙ cum ty
rannus quidam hominem liberum supplicijs
putaret inducere vt proderet socios coniuratio-
nis:ille linguam suam momordit atqꝫ abscidit:
⁊ in os tyranni seuientis abiecit.Scdam limita-
tionem sentit glo.hec scda dicens tex.nō pcedere
intercedente vano metu.nam tunc nō absoluere-
tur iurans:sed necesse haberet stare iuramento.
arg.in.l.metum.ff.ꝙ me.cau. vbi patet ꝙ nō ex-

voluntarius.An
dre.Barba.
c✠Sebasti. Sapia.
c ¶ Filius.aduer-
te tamē ꝙ licet iu
ramētum nō trāse-
at in heredē quo
ad reatum periu-
rij transit tamen
quo ad robur con
tractus qn̄ inter-
ponitur super ali-
quo trāsitorio ad
heredez. vt notat
Bal.in.l.si.colū.
iij.C.de pact.de-
clarat Cors.in re
pe.rub.huius tit.
in.xxi.priuilegio.
quod iuramentū
transeat ad here-
dem tenet Paul.
de cast.in cōsi.clx-
vij.incip.visis et
cōsideratis omni
bus.et in cōsi.xiij.
in secūda parte sz
nouissimā impres
sionem.et Angel.
in cōsi.ccxxvi.in-
cip.ex themate et
actis.et Oldra.in
consi.ccdi.incip.
factum tale est.
✠Sebasti.Sapia.
d ¶ Exemplis pri
cipis.Idem est in
exemplis virorū
magne auctorita-
tis fm Bal.in.l.
nemo.C.de sen.et
interlocu.vide qn̄
exēplis sit iudicā-
dum per Cardin.
Alexā.in.c.sane.
xx.distin.do.Ant.
et Jaco.in.c.cum
inter.ꝯ.de re iud.

cusat nisi metus qui caderet in constantē. Hosti.
tenet cōtrariū dicēs. ꝙ etiā si metus fuit impro
babilis fiet absolutio in odiū cogētiū ne ex dolo
suo aliꝗ̄ reportēt dānū ⁊ ipsi cōmodū. ⁊ hoc mihi
placet. nā etiā de iure ciuili subuenit metū pas-
su ex iudicis officio: lꝫ nō fuerit atrox: vt. l. fi. ff. qđ
me. cau. ita no. glo. ⁊ Bar. in. l. interpositas. C. de
trāsac. Nec ob. d. l. metū. ⁊ similes: q̄ pcedūt re
spectu edicti. qđ met. cau. non aūt respectu officiꝗ̄
iudicis. de quo vide etiā bo. gl. i. c. pe. qđ me. cā.
in ver. nec metū. Itē satis est ꝙ pars turpiter iu
ramētū receperit. ar. c. i. ⁊. c. ¶ Ultimo q̄ro: an
finis litere intelligaf q̄n nulla interuenit absolu-
tio. Jo. an. ꝙ sic lꝫ quidā cōtra: sed tu tene primū
qđ etiā sentit glo. pe. si em̄ interueniret absolutio
non imponitur aliqua penitentia. ⁊. eo. si vero.

1 ¶ Nūqđ pars iniuriata possit ignoscere gra-
tis parti iniurianti.
2 Quando agitur de crimine criminaliter nō pōt
compromitti: secus si agatur ciuiliter.
3 Promittēs stare mādato alicuius videtur illū
elegisse vt bonū virū et amicabilē cōpositorem.
4 Juramentum in foro penitentiali interpretatur
secundum intentionem iurantis: sed in foro iudi
ciali interpretatur ſm ius.
5 Clericus q se obligauit stare mandato episcopi
si episcopus preceperit ꝙ renūtiet beneficio ⁊ ꝙ
nō appellet potest appellare: ⁊ nō est opus vt pe
tat relaxationem a iuramento.
6 Per secundū iuramentum non tollitur promis
sum alteri factum solēniter.
7 Obligans se iuramento ad factum compellitur
precise: nec succedit obligatio ad interesse.
8 Jurans seruare laudum intelligif iurare de sol-
uenda re laudata: vel de soluenda pena.
9 In obligationib⁹ facti an succedat obligatio ad
interesse quando factum potest adimpleri.

VEniens. Si is cuius man-
datū stare iuraui
aliqđ mihi p̄cipit cōtra iuramentū p
me prius licite factū: illud seruare nō
teneor. h. d. in herēdo ꝟbis litere: sed pōt aliter in
telligi: vt patebit ex infra dicēdis. In prima par
te ponif querela impetrātis. In scđa prouisio ibi
ver. ¶ Casus literalis. Quidā venet⁹ noīe Ala
nus habuit ꝟba cū. M. maurich. cōuitia inter se
īferēdo: pp̄ter qđ ille Alan⁹ graues inimicitias
dr̄ incurrisse. quidā amici vtriusq̄ ptis volētes
eos reducere ad cōcordiā suggesserūt illi. A. vt ī
satisfactionē iniuriarū iuraret stare mādatis. H
⁊. S. ⁊. M. cōsanguineoꝝ ipsius. M. ille non cre-
dēs se tale qđ fecisse pp̄ter qđ aliquod graue de
beret sibi īponi iurauit stare mādatis illoꝝ. ipsi
preceperūt ei sub debito iuramēti ꝙ nūq̄ curiā
intraret nisi q̄n ūes ḡnaliter vocarent. iste rece-
pto tā iniquo mādato accessit ad papā expōnēs
sibi predicta adijciens ꝙ erat cōsiliarius ducis ⁊
plurib⁹ ecclesijs quarū erat aduocatus iuramē
to tenebaf in iure suo adesse ⁊ nullo mō taliter iu
rasset si mādatū sic ɔtrariū presciuisset. vñ super
hoc scribit papa illis tribus ciuibus venetis di
cēs. ꝙ ipse sup hoc scribit patriarche grādēnsi vt
si mādatū illud priori iuramēto licite facto repu
gnet ipm autoritate pape denūtiet nō seruādū.
1 Ber. ¶ No. ꝙ sup satisfactione iniurie possunt
partes cōponēdo iurare de stādo mādato tertiꝗ̄.
Itē de stādo mādato officij: vc. j. e. quintauallis.
ꝑ hoc q̄ solū agif de partiū preiudicio. vñ gra-
tis pōt pars alteri ignoscere: vt in. c. si illic. xxiij.
q. iiij. hinc dicit Hosti. hic not. ꝟbū. ꝙ quātacūq̄
sit iniuria iudex dꝫ esse ɔtētus de satisfactiōe de
qua ɔtētatur iniuriā passus. nā per nudū pactū
remittitur iniuria. ff. de pac. si tibi. x. q. i. de pign.
act. si rē. Uinc. tñ ⁊ Inn. sentiūt aliter. dicūt em̄
hic hoc iuramentū sufficere ꝑ satisfactiōe nisi tā
ta sit iniuria qđ fuerit maiori pena puniēda qđ
arbitrio discreti iudicis est relinquēdū. ⁊ hoc di
ctū ego approbo: ꝑ quo allego casum in. l. licita
tio. §. qđ licite. ff. de pub. vbi ptꝫ ꝙ de eo qđ est
cōtra priuatū otif reipublice ius agēdi ad vindi

ctam. vnde lꝫ pars possit remittere quatenus tā
git preiudiciū ꝓpriū nō tñ in p̄iudiciū iuris rei-
a publice⁹ quesiti. ⁊ vide ad hoc quotidianā q̄ōnē
quā ponit Bar. i. l. inter oēs §. recte. ff. de fur. fa
cit. c. i. ⁊. c. crimina. de colla. dete. ⁊ qđ ibi not. ⁊ H
2 no. ¶ † Scđo no. ꝙ lꝫ vbi agitur de crimine cri-
minaliter nō possit ɔpromitti i priuatū: de quo
tamē dic vt in. c. pe. §. i. de in integ. rest. ⁊. l. nō di
stinguemus. §. iulian⁹. ff. d arbi. secus tñ vbi agi-
tur de crimine ciuiliter vt hic. ⁊. l. qđ ergo. §. ex cō
promisso. ff. d his qui no. infa. facit. c. q̄ntauallis
prealle. ⁊. c. literas. d presum. ¶ No. iij. practicā
precipiendi ei qui tenetur obedire virtute iura-
mēti: nā precipitur sub iuramēti debito cōcor. j.
c. pri. ¶ No. vltīo ꝙ iuramētū generaliter pre-
stitū de parēdo alicuius mādato nō est ita inter
pretādū vt cōprehendat oīa que ex verborū ge-
neralitate posset cōprehēdere. nō e i dꝫ extēdi ad
aliqđ ɔtriū priori iuramētu alteri p̄stito vt hic in
fi. nec verisilr̄ est cogitatū vt colligif ex narratiōe
facti de quo. j. latius. vnde dicit hic gl. i. quā no.
ꝙ dꝫ intelligi de idoneo mādato. argu. c. ad cāꝫ.
de elec. j. vt sit rōnabile ⁊ honestū qđ mandaf ſꝫ
Hosti. qđ bñ no. ꝑ istis iuramētis generalr̄ pre
stitis de stādo mādato seu arbitramēto alicui⁹.
de quo aliqđ. j. ⁊ per hoc fit expeditum prin. gl. i.
3 ¶ † Opp. ɔtra hoc ⁊ cōtra tex. vr̄ em̄ ꝙ stādū sit
dicto istoꝝ etiā si sit iniquū: vt. l. diē. §. stari. ff. de
arbi. r̄ndet gl. i. ꝙ isti nō fuerūt meri arbitri de q
bus loqtur ɔtriū: sꝫ arbitratores ⁊ amicabiles cō
positores quoꝝ laudū reduci pōt ad arbitriū bo
ni viri. l. si societatatē. §. arbitroꝝ. ff. ꝑ soc. qđ pꝫ
Host. ⁊ dicit hoc ꝓbari in tex. in eo ꝙ iurauit iste
stare mādato ⁊ nō snie. ¶ No. bene ex hoc dicto
iūcto tex. ꝙ si ꝓmitto staf mādato alicui⁹ videor
illū elegisse vt bonū virū ⁊ amicabilē cōpositorē
nō aūt vt arbitrū. Sꝫ ego tūc vltra alios oppo. si
ergo isti fuerunt arbitratores q̄re papa nō redu
xit istoꝝ laudū ad aliquā moderationē: sꝫ simpli
citer mādatū ꝓnūciauit nō tenere. puto posse di
ci ꝙ totū mandatū fuit iniquū ⁊ sic nō erat aliqđ
reducibile: ⁊ scđm hoc no. bene ad hoc istū tex. ꝙ
vbi iudex aditus super iniquitate laudi repetit
totū iniquū pōt simplr̄ illud ꝓnūtiare nō tenere
vel annullare nec aliqđ esse nec in aliquo partem
cōdēnare vt papa fecit hic. puto tñ ꝙ iudex pos-
set condēnare legitime put arbitratores potuis
sent cū succedat i locū illoꝝ ⁊ sic pōt facere qđ illi
facere debuissent: sicut dicim⁹ in iudice appella-
tionis: vt in. c. raynutius. ⁊. c. raynald⁹. de testa.
⁊ forte hic nō fuit aliqs qui hoc peteret nec cōsti
tit pape qđ iste debuisset pati ꝑ illa offensa maxi
4 me cū alternatim cōuitia sibi intulerūt. ¶ † Gl.
ij. primo colligit ar. iuramētū fore interpretādū.
b scđm intentionē iurātis.⁹ sed statim opp. ⁊ remit
tit ad. c. ex literis. de spō. ⁊ dic qđ hoc arg. solum
colligitur ex narratiōe partis: sed ex diffinitione
pape pōt colligi arg. ɔtriū cū papa fundet se sup
iuramēto ɔtio prius prestito de quo pars nullā
fecerat mētionē. sꝫ de hoc vide tu ho. gl. in. c. q̄rif
xxij. q. v. ⁊ aliqđ statim dicā. Sed gl. trāsit ad aliā
q̄ōnē in scđa parte ⁊ querit nūquid virtute hui⁹
ḡnalis iuramēti potuisset sibi p̄cipere vt cederet
bonis vel vt ei daret bona sua. Et r̄ndet ꝙ nō. q̄
nō extēditur ad ea de q̄bus nō fuit cogitatuꝫ. dꝫ
em̄ iuramētū generale ciuili mō intelligi. qđ bñ
no. ¶ Ex dictis Jon. pōt colligi hec distinctio:
qđ aut iuramētū fuerit ḡnaliter prestitū de parē
do mādato alicui⁹. Aut specifice ⁊ determinate.
sed oritur ex postfacto dubitatio sup ipsi⁹ intelle
ctu ⁊ interpretatione. Primo casu dicit ꝙ iuramē
tū nō extendif nisi ad ea de q̄bus cogitatū est vel
debuit merito cogitari. j. c. q̄ntauallis. j. de deci.
ex multiplici. cū simi. Refert alios dicer̄ ⁊ nō ma
le ſm eum nō sufficere si iurās dicat nō cogitaui
qđ hec mihi p̄ciperes dummō pena non excedat
culpā: imo oīa pōt precipere quatenus culpa pa
titur nisi sit cōtra ius. j. eo. quintauallis. vel ɔtria
primo iuramētū vt hic. v suis esset tale qđ secūdū
cōem reputationem nunq̄ iurasset si credidisset
hoc

a ¶ Juris reipu-
blice. Tu ponde-
ra pro quod hic
fuit iniuria vocis
vt apparet in ver-
bo conuitia. et sic
non fuit illata cor
pori: puta appo-
nere manum con-
tra aliuꝫ etiam si
pene stant in arbi
trio iudicis consi-
derata qualitate
persone: ideo non
probatur hoc di-
ctum Host. in spe
cie nec dictū Uin.
sed potius proba
tur dictum Host.
habēdo respectuꝫ
ad personam: ma
xime quia dicit. ꝙ
graues inimicitie
orte fuerit sed pos
sunt concordari ꝑ
dictum Bartol.
in. l. j. §. vsq̄ adeo
ff. de iniur.
Andre. Barba.
b ¶ Utrum iura-
mentum dubium
interpretari debe
at secundum intē
tionē iurātis vel
eius cui iuratur. ⁊

de hoc vide glos.
ordi. in. §. quere-
tur. xij. q̄ōe. v. et ꝑ
beatum Thom.
in. ij. ij. quest. xcix.
articul. vij. in fin.
vbi concludit. qđ
aut iurans adhi-
buit doluꝫ et intel
ligitur secundum
intentionem eius
cui iuratur. Aut
non adhibuit: ⁊ in
telligitur secundū
intentionem iurā
tis. et vide de hoc
per glos. in auten.
iusiurā. quod pre.
ab his. in princi.
in versic. quatuor
euangelia. colū. ij.
Anto. Francis.
¶ Circa hoc an
iuramentum intel
ligatur secundum
intentionem iurā
tis vel quomodo
vltra hic allegata
vide Bald. in. c. i.
in. §. idem sacra-
menta de pace. in
ra. fir. in. in vsibus
feu. et Bart. Le-
pol. veronēn. l. ru
brica. ff. de verbo.
sig. in. vij. q. vi. q.
princi. vbi dicitur
⁊ fit conclusio. qđ
in foro anime in-
terpretatur scđm
intentionem iurā
tis: in foro autem
contentioso secun
dum intentioneꝫ
deferentis: et vide
domi. Cardina. in
clemē. i. in. §. fi. in
xvi. q. de iureiurā.
⁊ eundem ibidem
in. j. q̄ōe. vbi dicit.
ꝙ iuramētum est
obligatio anime
iurantis ad aliqđ
afferendum faciē-
dum vel seruan-
dum deum voca-
tum in testem. et
dicit etiam quod
deferens iuramen
tum alicui quem
credit iuraturum
falsum magis pec
cat q̄ ipse periu-
rus. ad quod vi-
de gloss. not. in. c.
ille qui. cum. e. sr.
xxij. q̄ōe. v. et vide
etiam Bald. in. l.
fi. C. de non nume.
pecuni. vbi refert
Jo. and. hic. ⁊ di-
cit ꝙ iuramentuꝫ
interpretatur re-
stringitur et am-
pliatur scđm ius
in foro ciuili: ⁊ ſm
intentionem iurā
tis in foro consciē
[illegible] um est

a ✠Sebasti. Sapia. ¶ Appellare. De moltis clausulis que itelligunt in iuramento. vide per Bal. in. l. fi. C. de nō nu. pecu. ⁊ per Lud. ro. plene in. l. fi. ff. qui satis. co g. vbi etiā do. Jas. in. ij. col. multa accumulat. ⁊ per Ange. de are. in. §. eque inst. de excep. col. ij.

b ✠Sebasti. Sapia. ¶ Primo promisi. De hac qōne vid Jo. de imo. in. c. cū contingat. colū. xxxiij. et in seq. ſ. e. quez refere ⁊ sequit do. Jas. l. l. quoties. colū. x. vij. nunc vltra regulā ⁊ fallentias. C. de rei vend. vid Fel. in. c. cū super. colū. ij. ver. no. ⁊. ē. de offic. de lega. ⁊ Jas. in. §. itē si qs postulāte. colum. ij. inst. de actio.

✠Sebasti. Sapia.

c ¶ Licet iuramentum. Vide allegata per do. Jas. in l. si pecuniā. in pn. colū. ante pe. ff. de condi. ob cau. tibi etiaz tradit an iuramētum itelligatur secūdū naturā illius obligationis sup qua interponit. ō quo etiaz videas late peum dez do. Jas. in. l. si conuenerit. ff. ō in risd. om iud. ⁊ in l. si insulā. in vlti. char. colū. ij. ff. de verb. obli. ⁊ deci. post alios in. c. i. col. xx. cū sequentibus. ē. de iudi. et Alexā. in cōsi. xlij. in. ij. col. vsi. scdo. qr trāsactio. in. i. vol. Alexā. in. l. nemo. pōt. l. iij. col. vbi Jas. colū. vij. ff. de leg. i.

d ¶ Et hāc opi. ꝙ iuramētū neq; de iure ciuili neq; de iure canonico obliget quem precise ad factum tenoit do. Ant. sibi contrarius. in. c. i. in. xvij. co. de iudi. tenent Inn. ⁊. d. Ant. in. c. per tuas. de ar. Jo. de imo. sibi contrarius in. l. ij. §. sed ⁊ si quis. in vlti. col. ff. de do. Pet. de ancha. in. c. si. ne prela. vi. fu. et ibidem Joan. de ana. in. i. colum. ⁊ Fulgo. in. l. si pecuniam. ff. de cōdi. causa da. et pro hac snīa vltra motiuū qō facit iste hic in hoc v. cōtra mēbrum scōm ⁊c. cui rādet. ſ. in v. nec ob. facit fm Pe. de anch. in. d. c. fi. ⁊ Jo. de ana. ibi in vlti. col. nā ille qui pmittit factū pmittit duo vnū expresse aliud tacite: nā promittit facere: istud est expressum ⁊ si nō faciat pmittit interesse: istud est tacitū. l. stipulationes nō di. ff. de verb. obli. in ver. celsus. ⁊. l. si quis ab alio. §. fi. ff. de re iudi. ⁊ in electione eius est qō ex duobus istis ipleat vt dictis iuribus. Sed iuramentū et iā de iure ciuili si appo natur recipit tacitas cōditiones fm cōtractū precedentē. c. quēadmodum. de iureiur. l. fi. cū glo. ff. de libe. causa. ergo qui pmisit factum ⁊ iurauit cū intelligat duo pmisisse: expressum vnū ⁊ t[illegible]citum aliud: si interponitur iuramētū nō est verū dicere ꝙ precise obligetur ad factum sed aut ad interesse aut ad factum. Ad hoc fundamētum quod satis viget rā. informo. ꝙ iuramētum interpositum super cōtractu debet sortiri naturam contractus primordialem ⁊ non naturam accidentalem que ex mora contingat. glo. est no. in. l. certi cōditio. in prin. in gloss. ij. in fi. ff. si cert. peta. pbatur in fi. in. l. item veniunt. § cum prediximus. ff. de peti. here. tunc sic: si pmittatur factū tunc obligatur ad factuz: sed eo casu ꝙ non faciat bene ppter morā succedit obli. ad interesse: ergo iuramētum interpositum in[illegible]gitur fm naturā primordialē contractus nō autē accidentalez q[illegible]it ex mora. tertio p ista opi. mouetur. do. Ant. in. d. c. i. per il[illegible]volunt ca. Imo. Hosti. ⁊ Jo. an. vbi volūt: ꝙ si sit factū cōpromissum in arbitrū et sit iuratū stare sentētie arbitri: concludunt tamē ꝙ tale iuramētū nō obliget precise. Sed huic fundamēto est facile respōdere per text. no. apud legistas in terminis nostris in l. si libertus iurauerit. ff. de ope. lib. vbi est text. ꝙ si libertus iurauerit stare arbitrio vel patroni vel alterius intelligit si equū fuerit arbitratus. Sed istud nō potest cōuenire in terminis nostris. Quarto mouetur Imo. in. d. §. sed ⁊ si quis. et Fulg. in d. l. si pecuniaz. qr iuramentū de iure ciuili nō est modus inducendi obligationem nisi in liberto. l. vt iurisiurandi. in pr. l. ff. de ope. lib. si ergo quis pmisit factū et iurauit quomō iuramentū pōt de iure ciuili obligare pcise ad factuz. Ad hoc rāde primo prout rā. Ful. in. d. l. si pecuniaz. ꝙ verissimū est ꝙ iuramentū de iure ciuili non inducit obligationez: sed iste qui promisit factum et iurauit necessitatur preci se facere virtute iuramenti: non ꝙ iuramētum obliget de iure ciuili: sed qr alias incidit in periuriū et efficit infamis. l. si quis maior. ff. de trāsa. l. lucios. ff. de his qui not. infa. Vel aliter rāde et plenius. ꝙ iuramentuz in terminis nostris non inducit obligationem sed inductaz bū qualificat. nā pone per stipulationē promisi facere edificium ⁊ iuraui: certe virtute obligationis sum obligatus facere edificium: tā in obligationibus facti non cogor precise facere: qr iuramētū nō inducit obligationē sed bene qualificat. ⁊ sic in terminis nostris nō inducit obligationē sz inductā bene qualificat. Cōcludo ergo ꝙ hec est vera cōclusio. ꝙ tam de iure ciuili ꝙ canon. in obligationibus facti iuramētū simpliciter interpositū obligat precise ad factū. ⁊ hec snīa esset tenēda ꝯsulendo ⁊ iudicādo: quāuis articulus sit vari⁹ ⁊ disputādo posset vtraq; pars teneri. ⁊ istā opi. tz primo glossella in v. necesse habeas. in. d. l. si pecuniaz. quā ad hoc no. Bal. ibi: ⁊ l mille locis in. l. i. C. de sen. que p eo qō inter. in. ix. col. in ver. nunc quero de aliquibus. Bal. in. l. sed ⁊ hec. §. pretor. ff. de ꝯcu. ⁊ in preludijs feu. in. vij. col. ⁊ cū illa glo. tenet Inno. ⁊ do. Ant. de but. hic. idē tenent Jo. an. Hosti. ⁊ Imo. in. c. per tuas. de arbi. vbi etiā moder. satis plene examinat hūc passum in. xvi. col. ⁊ se. idem tenet Inno. in. c. i. de iudi. tenet Ludo. ⁊ magis cōiter alij moder. in. d. l. stipulationes. et do. Moderni. in suis no. dictis l no. lv. ⁊ facit l primis trita regla cano. ꝙ iuramentum quod potest specifice seruari sine interitu salutis eterne seruandum est ꝙois damnosum ⁊ dānum inferat. c. cum contingat. de iureiur. c. ij. de pac. in. vi. Secundo facit text. in. c. ad nostram. el. i. de iureiur. Tertio facit. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de lega. ij. de quo vide. ſ. in. c. quanto. in. i. col. versi. ex hoc patet. cum his que ibi addidi. Quarto ista pars optime suadetur per text. sing. in. l. fideicommissa. §. fi. ff. de le. iij. vbi si testator grauauit heredē ꝙ faceret opus reipublice dicit ibi text. ꝙ precise tenetur facere ⁊ non posset soluendo interesse liberari. siue ergo dicamus ꝙ illud ibi sit fauore vltime voluntatis siue fauore reipu. cui opus debet fieri. Quod iuramentum obliget ad fa-

hoc sibi mādari. ar. c. petitio. ſ. e. ⁊. C. ꝙ res pig. ob. pos. l. i. in fi. ff de pig. l. obligatione gnāli. ⁊ no. bn̄ hoc vltimū. ¶ Scdo mēbro pricipali dicit. qō in consilio anime sue fm intentionē iurātis est interpretandū: sz i iodicio recipit interpretationē fm ius. ſ. eo. venientes. qō est no. ⁊ semper hic allegat qō iuramētū recipit interpretationē fm ius in iudicio ꝯtentioso: sed in penitentiali fm intentionē iorātis. Qualiter aūt iudex interpretabitur fm ius vide glo. no. in. d. §. queritur. xxij. q. v. ⁊ in. c. ex literis. l. de spon. ⁊ respectu fori penitētialis vt cōsideretur intētio iorātis. vide ho tex. cū ibi no. in c. tua. de spon. facit in. c. significasti. ō homi. ⁊ per
5 hoc determinatur qō se. ¶ †Quidā clericus iurauit stare mandato epi qui pcepit ei vt beneficio renūciaret ⁊ ꝙ nō appellaret: certe ex quo hoc nō erat verisimile poterit pcepto nō obstāte appel-
a lare ⁊ ita fuit determinatū vt habetur in dsica. li. q. xxvi. ⁊ per hoc dico gl. se. nō pcedere in eo qō dicit si mādatū istud nō repugnet priori iuramēto sed alias enormez lesionē inferret in rebus tēporalibus quod petēda est relaxatio iuramēti. nā si verisimiliter nō cogitauit istū casum non video qō sit opus petere relaxationē iuramēti: cū iuramentū nō extendatur vltra cōsensum iurantis: vt patet ex predictis ⁊ firmat Joā. an. in. c. vno. de cōmo. vbi dicit. quod generalis renūtiatio casuum fortuitorū nō validat iuramēto ex defectu cōsen-
6 sus. p hoc etiā pōt decidi alia qstio. ¶ †Quid si mandatum istoruz nō fuisset contrarium priori iuramēto sed obuiaret alias solēniter promisso. so. dicit Innoc. quod debet seruare iuramētū seu mandatum factū in virtute iuramenti et de pmisso debet aliter satisfacere. quod probat hec litera secundū eum: quia in decisione fundat se super iuramento: ⁊ tamen supra facta fuerat mentio de pmisso. facit. c. nonne. ē. de presump. Hostiē. impugnat hoc dictum: qr si primo aliquid licituz pmiserat ad illud obseruanduz obligatur apud deū ac si iorasset. xxij. q. v. iuramenti. mādatū ergo cōtrarium tanꝙ cōtra deum ⁊ contra ius nō est seruandum. Item nō est presumēdū quod generaliter iurando hoc senserit vt mādaretur cōtrariuz sue promissiōi. ar. ex supra dictis. Item et tertio non videt ꝯcedendū vt possit mādatum fieri per qō alieno iuri illi⁹ scz cui facta est promissio preiudicet: qr nec mādatum pape ad talia se extēdit. ē. de off. dele. super eo. facit. l. ij. §. si quis pncipe

ff. ne quid in lo. pub. nec videtur pcedere fm euz dictum Inn. in eo ꝙ dicit: quod de promissio dz aliter satisfacere: qr nō pōt inuito creditore aliud solui. l. ij. ff. si cer. peta. ⁊ insti. de act. §. si quis gnāliter. Itez qr pōt contingere qō aliter satisfacere nō posset nisi adimplēdo qō pmisit. finge eū ꝙ promisit cōtrahere cū Berta: ⁊ nunc mandatur ne cōtrahat: certe nō valet: qr primam fidem non iuratā seruare tenetur. ſ. de spon. sicut. et sunt iste rōnes multuz vrgentes cōtra Inno. do. Ant. dicit se putare: ꝙ si prla pmissio obligat precise: vt qr est obligatio dādi non artaretur ad preceptū secūdi iuramenti nisi pars de alio contentaretur scz cui facta fuit pmissio. ¶ Sz si esset obligatio nō precisa vt in obligationibus facti in quibus quis precise nō obligaretur ad factum sed ad interesse: tunc qr pōt implere primum ⁊ scdm saltē specificum iuramentū ad hoc obligaretur: sz nō
b forte generaliter: vt si vni primo promisi⁹ tradere rez: postea promitto alteri ⁊ iuro. nam possuz seruare iuramentum tradēdo scdo ⁊ pmissum satisfaciendo de interesse. ⁊ dicit se putare hāc fuis-
7 se mentē Inn. secus aūt est in iuratis. ¶ †Et dicit hoc no. in obligationib⁹ iuratis: vt qs precise cōpellatur ad factum maxime cū iuramentū habeat vim illius clausule si nō valet quod ago vt ego valeat meliori modo quo pōt: vt no. in. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de leg. ij. ⁊. c. ad nostram. el. ij. ſ. e. ti. ⁊ si hoc esset verū multuz limitaret materiam. l. stipulationes nō diuiduntur. ff. de verb. obli. vult ergo in effectu do. Ant. ꝙ pmissio nō iurata nō obligat pcise ad factū de iure canonico sicut nec de iure ciuili: secus si fuit iurata. Sed ego dubito an hec ꝯclusio sit vera. ⁊ cōtra primū mēbrū facit mltū: qr apud deū ⁊ respectu peccati pariter obligat simplex pmissio ⁊ iuramētum: vt in. d. c. iuramēti. licet nō in quātitate reatus: vt no. in. c. pe. ſ. e. Idē expresse videtur facere. c. i. de pac. ⁊ expressius. c. qualiter. e. ti. vbi dicitur. studiose agendū est vt ea que pmittūtur opere cōpleantur. vnde pōdera illud verbū generale pmittūtur ⁊ illud opere cōpleantur. ⁊ sic requirit cōplemētum in forma specifica ⁊ nō respe-
8 ctu interesse. ¶ †Cōtra mēbrū scdm in quo dicitur: secus in iuramēto facit no. dictuz Inno. in c. per tuas. de arbitris. vbi dicit. ꝙ licet iuramē-
c tū ᶜ interuenerit in cōpromisso de seruādo laudo:
d nō tamē per hoc precise ᵈ compellitur ad ipsius

ctum est longe ma
ioꝛ fauoꝛ iuramen
ti ꝙ̄ reipubli. ani-
ma eni cunctis re-
bus pꝛeferēda est.
l. sancimus. C. de
sacrosanct. eccle.
Quinto pro ista
sententia est me-
lioꝛ text. de iure in
c. fina. ne pꝛela. vi.
su. et ibi do. Ant.
ad hoc not. illum
tex. Confirmatur
ista pars iuramē-
tum et sententia
equiparātur. l. ij.
z. l. sed et si posses-
soꝛi. §. sicuz de he-
reditate. ff. de iure
iuran. sed sic est ꝙ
si is sententia q̄
fuerit condēnatus
ad factum virtute
sententie obligat
ad factum et non
posset soluēdo in
teresse liberari: vt
est gloss. reputata
singul. in. l. qui re-
stituere. in ver. cō-
demnandus. ff. de
rei ven. z ibi bald.
et ang. ad hoc no.
illam glos. si ergo
sententia obligat
pꝛecise ad factum
multomagis iu-
ramētum. Et ista
pars est magis cō
muniter appꝛoba
ta: ec vltra docto.
pꝛealleg. tenentes
istā partez ad hoc
ꝙ istam partez te
net Jmol. in ca. ij.
de pigno. ro. in. d.
l. stipulationes. in
pꝛinc. bal. in. d. l. j.
in. ix. colū. z Salí.
xvi. col. Alexā. in
d. l. stipulationes
et in consi. clxxix.
Anto. Francis.
¶ Utrū iuramē-
tū obliget iurātes
pꝛecise ad factuz.
licet multa hic di-
cātur existimo ꝙ
ꝑcise non obliget:
q2 i obligatōib⁹
facti inest obliga-
tio successoꝛia ad
interesse ne quis
obligādo se ad fa-
ctum pꝛecisum vi
deatur se obliga-
re ad seruitutem
quandam. vt ple.
traditur in. l. sti-
pulationes nō di
uiduntur. in vers.
celsus. vbi ꝓpꝛia
materia de verbo.
obli. iuramentuz
autē hʒ vim clau-
sule vt actus va-
leat eo modo quo
valere pōt. l. cum
pater. §. filijs ma-

obseruantiam. sed dʒ intelligi iuramētuz qđ ser-
uabit sententiā arbitri sicut iurauit vel penā sol-
uet: vt sic iuramētū ītelligatur alternatiuū sicut
est materia subiecta super qua fuit interpositū:
ergo idē esset dicēdū in ꝓposito: ꝙ si interponit
in obligationibus facti dʒ interpꝛetari ſm natu
ram illius obligationis vt ꝙ faciat factū vel sol
uat interesse. In hac satis dubia. q. ego putarez
quē obligari ꝑcise ad fcm̄ si illud adimplere po
test dūmodo nō sit ꝯtra bonos moꝛes: siue ꝓmis
sio sit iurata siue simplex: z loquoꝛ ď iure diuino
z canonico. Moueoꝛ per dictuz. c. j. z. c. qualiter.
de pac. z pꝛealle. c. iuramenti. z ꝑ illud psalmiste.
Que pcedūt de labijs meis nō faciā irrita. xxij.
dist. psalmista. facit. c. licet. de voto. z de spō. ex li
teris. ij. z. j. eo. z si chꝛist⁹. z. j. c. pꝛi. z ho. tex. in. c.
nouit. de iudi. Nec obstat si dicatur ꝙ de natura
ipsius obligatiōis facti est vt sufficiat dare inter
esse: q2 h̄ pꝛimo posset negari etiā de iure ciuili.
9 ¶ † Sūt em̄ in hoc multe opi. adeo vt multi nō
parue autoꝛitatis tenuerint ꝙ si quis pōt adim-
plere factū tenet pꝛecise ad illud: sed si culpa sua
nō potest adimplere vel post moꝛaʒ inutile esset
alteri parti factū adimplere: tūc succedit obliga
tio ad interesse: vt no. i. d. l. stipulatiōes nō diui.
z in. l. si quis ab alio. in si. ff. de re iudi. Sed tenen
do aliaʒ opi. que videtur magis cōmunis z eam
sequitur Bar. in. d. l. stipulationes qđ in obliga
tione facti causata ex conuentione partium suffi
ciat soluere interesse: adhuc dico quod nō proce
det de iure canonico vl' diuino. rō q2 fundamētū
illius opi. est quoniā stipulatio fuit inuenta a iu
re ciuili vt quis stipularetur ꝙ sua interesset: sa-
tis est ergo ꝙ habeat suū interesse. ita dicit bart.
in. d. l. stipulationes. z sic illa opi. fundatur super
natura stipulatiōis. sʒ de iure diuino z canonico
alia est ratio ꝓpter quā quis tenetur adimplere
ꝓmissum maxime iuratum: ne scilicet incurrat
peccatum veniendo contra ꝓmissionem suā z de
cipiat sic ꝓximū: vt in. d. c. j. z. c. qualiter. de pac.
Item iuramentum tendit in deum in. c. debito-
res. ʒ. eo. z tenetur quis ex dispositiōe legis diui
ne reddere sua iuramēta domino. d. c. z si chꝛist⁹.
nam z ipse Bar. vult ꝙ vbi obligatio descēdit a
lege compellitur quis pꝛecise ad factū. arg. in. l.
qui liberos. ff. de ritu nup. cum si. Item si a testa
toꝛe idem: nisi inducat specieʒ seruitutis. l. titio.
§. titio. ff. de condi. z demon. idē ergo debemus
dicere in obligatione causata ex cōuentione par-
tium cuʒ iura diuina z canonica mandant illam
simpliciter obseruari. Nec ob. c. ꝑ tuas. de arbi.
vbi videtur ꝙ pꝛomittēs stare sententie arbitri
pꝛecise nō cogit sed sufficit pꝛestare interesse vel
penam soluere vt ibi: z in. c. dilecti. eo. titu. potest
enim respōderi ꝙ ibi pꝛecise z determinate se nō
obligauit ad certum quid: sed in genere vt staret
laudo dicēdo. vnde ne arbiter possit ad libitum
ledere iura statuerūt vt soluere penam sufficiat
vel interesse: quia vt dixi nō interuenit purus cō-
sensus super laudis. videmus enim ꝙ post emo-
logationem non competit aliquod remedium. l.
pe. C. de arbi. z. d. c. per tuas. per quod puto qđ si
cōpꝛomittēs aliquo modo cogitasset ꝙ arbiter
postmodū pꝛonunciauit et habuit animū se obli
gandi ad illius obseruantiā ꝙ sine peccato non
posset retrocedere. ar. d. c. iuramēti. cessat ei hoc
casu ratio pꝛomissa: z per hoc concludo cū pꝛeal
lega. opi. Host. ꝙ siue sequatur iuramentū gene
rale vt in terminis hui⁹. c. siue speciale: vt in exē-
plo do. Ant. nunꝗ̄ tollitur pꝛocedens contraria
pꝛomissio. videtur enim iuramētum temerariū
contra pꝛomissionē suam. argu. d. c. iuramenti. et
ho. tex. in. c. ex literis. z. c. sicut. ʒ. eodē. et ipsemet
Innocē. cōtrariū videtur sentire. vt in. c. sicut. de
sponsalibus. vbi dicit. ꝙ si pꝛimo cōtraxit spōsa
lia cū vna sine iuramento: deinde contraxit cum
alia cum iuramento: valent pꝛioꝛa licet sine iura
mento quasi non valeat iuramentuʒ contra pꝛo
missionem alteri factam. z ad istū tex. dicit quod
narrat factuʒ. nā iste obligauerat se isto ecclesijs

per iuramentū. vnde expone text. ex ꝓmisso scili-
cet iurato. et hoc colligitur ex respōsione pape q
simpliciter fundat se super pꝛioꝛi iuramento nec
mādat cōditionaliter inquiri si iurauit. z sic ha-
bes hīc vtilem materiā declaratam z decisionez
ad multas alias cōsimiles questiones. Et faciūt
hec ad aliaʒ questionē. Quidam filiusfa. vel cleri
cus iurauit non exire districtum senensem sine li
centia creditoꝛis. demuʒ reuocatur per patrē vel
episcopū: nūquid licentia nō obtenta possit inde
a recedere. vide⁹ Jo. an. in regula in malis de reg.
iur. lib. vi. in mercu. z Fede. consi. clxxvi.
1 ¶ Appellatio non suspendit obligationē pu-
re quesitam.
2 Religiosi appellātes a pꝛecepto superioꝛis nō
euadunt notam transgressionis obedientie.
3 Qui petunt sententiā arbitri reduci ad arbitriū
boni viri nō obstante iuramento an sint periuri.
4 Periurium impeditur ex difficultate: z an diffi
cultas impediat obligationem.
5 Qui iurauit ecclesiam defendere: an teneatur de
fendere sine requisitione.
6 Promittens defendere ecclesiam an teneatur si
ecclesia ei fidem non seruat.
7 Promittens defendere ecclesiā si ecclesia vel pꝛe
latus sibi auferat salarium: an teneat defendere.
8 Promittens iuuare ecclesiaʒ: an teneatur cōtra
conscientiam.

P Reui sciscitatus.

Qui iurauit ecclesiam defendere et re
quisitus sine iusta causa recusat periu
rus est nec eū defendit appellatio. z secūda ibi. re
spōdem⁹. ¶ Casus literalis. Aliqs iurauit de-
fendere ac seruare pro posse suo iura alicuius ec
clesie. ecclesia requirit ipm̄ necessitate imminēte
sub debito iuramēti: ipe appellat. querit vtrū in
currat periuriū si ecclesiaʒ non defendat an pꝛe-
textu appellationis a periurio excuset. Respon
det papa quod in hoc articulo appellatio nō ex
cusat illuʒ a periurio: immo periurij reatū incur s
rit nisi difficultas siue necessitas ipsuʒ excuset: ꝓ
pter ꝗ̄ non possit ecclesie subuenire. Her. ¶ No.
practicaʒ pꝛecipiendi ei qui iurauit obedire. pꝛe
cipitur enim sub iuramenti debito. cōcoꝛ. ʒ. eodē
c. pꝛioꝛ. ¶ Secundo no. quod nō obediens secū
dum iuramentuʒ pꝛopꝛiuʒ incidit eoipso in per
1 iurium nec requiritur aliqua sententia. ¶ † No.
quod appellatio etiā secūdum ista tempoꝛa non
suspēdit obligationem pure quesitam. z hodie
hec decre. nō habet dubium cum appellatio etiā
extraiudicialis nihil valeat nisi sit rationabilis.
j. de appel. vt debitus. z. c. j. eodem tit. libro. vi. z
opoꝛtet quod expꝛimat causaʒ vt ibi. Sed olim
dubitabat ex eo: quia omnis appellatio que nō
erat manifeste frustratoꝛia deuoluebat causam
ad superioꝛē. ij. q. vi. ad romanaʒ. z no. in. c. vt de
bitus. z ꝑ glo. in dicto. c. ad romanam. sed ratio.
decidendi in contrarium fuit duplex ſʒ Goffre.
Prima quia per appellatiōem nō potest impe
diri quod perpetuo edicto fieri pꝛecipitur. ff. de
appel. nō re. l. vl. ij. q. vi. diffinitiua. sed perpetuo
edicto pꝛecipitur ne in vanū nomen dei assuma-
tur. ¶ Item ne violetur iuramentū. j. e. z si chꝛi
stus. z. xxij. q. v. quacunꝗ̄. Secunda ratio quia li
cet secunduʒ ista tempoꝛa appellatio sine expꝛes
sione cause eximeret a iurisditione non tamen ab
2 obligatiōe: vt. ʒ. dixi. ¶ † Et ex h̄ z ex tex. no. con
tra religiosos appellantes: vt plurimū sine cau-
sa legitima a pꝛecepto superioꝛis. non enim eua-
dunt notam transgressionis obedientie vel iura
3 menti si pꝛius iurauerunt. ¶ † Item etiaʒ optu-
me facit iste tex. cōtra istos qui appellant seu pe-
tunt laudum reduci ad arbitrium boni viri sine
causa legitima non obstante iuramento pꝛestito
de stādo laudo. si enim postea declarat laudū nō
reducēdum patet eos esse periuros nisi pꝛobabi
lis erroꝛ eos excuset. argu. c. sacro. de sen. excom.
videte quod dico. j. eo. q̄n̄ auallis. ¶ Ultio no.
iuncta glo. j. quod sicut difficultas excusat a per
iurio: sic

trem. ff. de lega. ij.
habet per bart. et
doct. in. l. si qs ma
ioꝛ. C. de transact.
et in. l. j. §. si quis
simpliciter. et ibi
ple. per Alexā. ff.
de verbo. oblig. si
ergo obligatio fa
cti nō tenet respe-
ctu ipsius facti de
ducti in obligatio
ne: sʒ ad tantū re-
spectu obligatio-
nis successiue in in
teresse ergo iura-
mentum interpo-
situm super facto
operatur obliga-
tionem in interes-
se. putarem tamē
ꝙ si esset interpo-
situm iuramentū
in casu ī quo quis
pōt pꝛecise se obli
gare ad factuʒ pu
ta in casu gloss. l.
stipulatio. ff. de
oper. no. nun. tunc
tale iuramentum
firmaret illā pꝛo-
missionem pꝛeci-
sam. z hec opi. mi
hi videt esse ma-
gis equa q2 iura-
mentum nō vali-
dat pꝛomissionez
inutilem: vt per
Bar. in. l. si qs cū
ca. ff. de fideius.
¶ Et do. Anto.
hic qui etiam po-
suit hanc questio-
nem in. c. constitu
tus. in. ij. colū. de
rescrip. Et istā. q.
in terminis vide
per Pau. de cast.
in. l. in operis. ff.
loca. et facit quod
no. Host. in sum.
de maio. et obe. §.
ad qđ obediens.
ver. quid si duo. et
qđ plene et plena
rie habetur in. l.
si. ff. q satisd. cog.
et de ista. quest. in
terminis vide per
Jmol. in repe. ca.
cum contingat. in
si. de iureiur.

4 iuris sic ⁊ necessitas.ꝫ.co.querelam.⁊.l.si.ff.qui satis.cog.¶ † Sed cō
tra hoc op.de.l.cōtinuus act⁹.§.illud quoq₃.ff.de verb.oblig.Sol.glo.
a j.respondet quod difficultas[a] impedit periurium cōmitti sed non libe
rat a pena conuentionali:vt in contrario.Dama sus in sua tertia.q.di
cit qđ si impedimentum prouenit ex casu non cōmittitur pena sec⁹ si p
hominem.ff.ad.l.aquil.proinde.ad materiā quod no.per dy.⁊ Jo.an.
b in reg.peccatum.de reg.iur.lib.vi.vide[b] tu latius per bart.in.l.qđ te.ff.
si cert.peta.⁊ in.d.§.illud.vbi multa prosequit̃ circa hanc materiam et
aliquid ponit in.l.si decessero.ff.qui satis.cog.⁊ quantum ad propositū
in effectu dicit.quod aut pena venit committenda ex cōditionis euentu
aut ex cōmissione more.Primo casu difficultas prestationis nō impe
dit committi penam vt probatur in.l.in illa stipulatione si kalendis.ff.
de verbo.obliga.exemplum si tibi non dedero stichum in kalendis mar
tij promitto dare.c.certe licet casu moriatur stichus teneor nihilomin⁹
dare.c.vt in.d.l.in illa stipulatione.⁊ hoc ideo quia pena venit commit
tenda non ex mora sed ex conditionis euentu.s.si dedero stichum.licet
glos.aliud dixerit in.d.l.si decessero.Scđo casu pone exemplum.pmit
to tibi dare stichum ⁊ si non dedero promitto tibi dare.c.subdistingue:
aut in obligatione est factum aut aliquid dari.Primo casu difficultas
impedit moram cōmitti:⁊ per consequens penam:vt.l.si vehenda.§.
pen.ff.ad le.rho.de iac.vt puta promisi sub certa pena certo tēpore cō
ducere res tuas ad certum locum:certe si casu fui impeditus non com
mittitur pena.vt in dicto.§.pen.Secūdo casu etiã subdistingue.quod
aut certam speciē dari est in obligatione:aut quantitatem.Primo ca
su pena euitatur ex difficultate prestādi:vt si sub certa pena promisi da
re stichum qui casu mortuus est ante morã:vt in.d.l.quod te.⁊.l.si ho
mo mortuus.ff.de verbo.obli.Tertio casu dicit moram committi ⁊ per
consequens penam:vt.d.§.illud.nam si incendium non liberat ab obli
gatione quantitatis:vt.l.incendium.C.si certum peta.fortius nec diffi
cultas.⁊ potest esse ratio huius diuersitatis:quia vbi quantitas est in
obligatione difficultas non liberat.quoniam totum genus perire non
potest.obligatio vero est in genere cum certa quātitas promittitur:vt
in.l.in ratione.§.diligenter.ff.ad.l.fal.quod intellige nisi quantitas de
beatur vt species:vt puta pmitto.c.ex his que sunt in illa archa:tunc
est idem dicēdum quod in obligatione certe speciei:vt no.in.d.§.diligē
ter.⁊ in.l.talis scriptura.ff.de leg.i.⁊ sic tempera dictum Bar.Item in
alio limitarem suũ vltimū mēbrum:dicerem enĩ ꝙ vbi quantitas est
in obligatione ⁊ ex postfacto pmissor fuit impeditus per eū cōtra quē
non potest habere regressum seu casu fortuito:quod tūc pena non com
mittitur seu saltem restituetur ex clausula generali si qua mihi iusta
causa.⁊ est arg.op.in.c.significante.de pig.⁊ in.c.ij.de consti.⁊ in.c.ex li
teris.de in integ.resti.⁊.l.i.ff.qui.ex cau.ma.fateor tamen quod diffi
cultas seu casus non liberat ab obligatione:⁊ sic loquitur.l.incēdium.
⁊.l.continu⁹.§.illud.periurium autē semper impeditur ex difficultate:
quia iuramentū obligat data dūtaxat facultate.xxij.q.ij.beatus.et.ꝫ.c.
et si christus.ꝫ.co.querelam.An autē impediatur vinculum excōmu
nicationis si iussus aliquid facere minime fecit propter difficultatem
5 faciendi.vide ho.glo.⁊ quod super ea dixi de testi.cog.in.c.ij.¶ † Vl
terius queritur.tex.loquitur quando is qui iurauit ecclesiam defende
re fuit requisitus.dubitatur nunquid sine requisitione teneatur illam
defendere glo.ij.arguit pro ⁊ contra ⁊ nihil concludit.Jo.and.remittit
ad Spec.in ti.de aduo.§.i.ver.sed nunquid is qui iurauit.⁊ dicit quod
quicquid hic ⁊ ibi dicatur attendenda sunt verba iuramenti.Aduerte
aut iste iurauit defendere ecclesiam requisitus:⁊ tūc nō tenetur nisi re
quiratur.argu.c.porro.de priuileg.Aut iurauit simpliciter defendere
ecclesiam:⁊ tunc tenetur etiā sine requisitione si sciret ecclesiam suo pa
trocinio indigere:vt in.c.de forma.xxij.q.v.⁊ arg.l.in illa stipulatione.
per to.ff.de verb.oblig.sic salua Spec.in preallegato.loco.⁊ vide ad mate
riam bonam glos.in.c.cupientes.§.si vero.de elec.lib.vi.in ver.cōtem
6 pserit.¶ † Vltimo querit glo.nūquid iste qui iurauit ecclesiā defende
re incidat indistincte in periurium ex nō defensione.⁊ respōdet ꝙ non:
⁊ ponit tres casus in quibus nō tenetur defendere.Primus si ecclesia
non seruauit ei fidem in suis necessitatibus.Secūdus si ecclesia ei sub
traxit suum salarium consuetum.Tertius si eum remordet conscientia
de iniustitia cause.Dicit tamen glo.ꝙ hoc casu licet aduocatus debeat
sequi suam conscientiam:ecclesia tamen habebit eum pro periuro ex
quo non defendit ecclesiam vt promisit.arg.c.literas.de resti.spo.Ad
uerte primo circa primum casum.si enĩ ecclesia promisit sibi aliqua in
suis necessitatibus:⁊ postea nō seruauit:nō videtur iste casus in effectu
differre a secundo:ideo tunc dicendum vt super eo dicam.si vero glos.
intellexit de fide tacite prestita secundum quosdā qui dicunt ꝙ sicut va
sallus tenetur adiuuare dominum in necessitatibus:ita ⁊ dominus va
sallum.ad hoc qđ leg.⁊ no.in.c.de forma.xxij.q.v.quasi velit gl.ꝙ eccle
sia etiā vltra expresse pmissa teneatur subuenire isti qui iurauit defen
dere ecclesiā in suis necessitatibus.certe glos.non bene diceret:satis enĩ
est dominum teneri in his que expresse promisit:argu.in.l.sicut.C.de
act.⁊ obli.⁊ forte ob hoc voluit Gui.naso hic:ꝙ vasallus tenetur iuua
re dominum:licet dominus non iuuerit vasallum.ratio quia vasallus
tenetur domino per iuramentum:sed dominus tenetur vasallo ex vr
banitate:⁊ nulla pena est non facienti id nd quod solum quis tenetur ex

vrbanitate:vt no.C.de pigno.creditores.⁊.l.cius
le.C.de fur.⁊.j.de loca.potuit.⁊ hoc circa primũ
7 casum.¶ † Venio ad scđm in quo gl.dicit.ꝙ si ec
clesia illi subtraxit salariũ consuetum ⁊c.Host.
⁊ Jo.an.dicūt dictum glo.pcedere quando tota
ecclesia delinquit in subtrahendo sibi salarium:
secus si solus prelatus:alr̃ agat cōtra prelatū ⁊
iuuet ecclesiā.arg.in regula delictum.de reg.iur.
li.vi.nisi iste sub cōditione iurasset scꝫ si sibi sala
riū solueretur.ꝫ.co.peruenit.quasi velint ꝙ hoc
vltimo casu sufficiat ad nō defendendum ꝙ sala
rium sibi nō soluitur.not.bene ex hoc dicto ꝙ fa
ctuᷣ solius prelati sufficit vt deficiat cōditio:nō
autē vt cōtract⁹ modalis soluat̃ modo per ipm
prelatum non seruato:⁊ de hoc vide quod not.in
d.c.peruenit.⁊ in.c.verū.ꝫ.de condi.ap.Et ratio
diuersitatis potest esse:q₂ vt cōtractus conditio
nalis dissoluatur satis est conditionem nō fuisse
adimpletā etiam si sine culpa hoc cōtigit:vt in
l.in illa stipulatiōe.si kalendis.ff.de verb.obli.⁊
qđ no.Bar.in.d.l.si decessero.sed ꝙ dissoluat̃ p
pter modū non seruatum exigitur mora:vt.d.c.
verū.sed factū solius prelati nō facit ecclesiā esse
8 in mora.arg.xvi.q.vi.si episcopū.¶ † Venio ad
tertiū casum in quo gl.vult ꝙ contra conscientiā.
non tenetur iste iuuare ecclesiā:sed ecclesia habe
bit eū pro periuro.hoc vltimum nō placet Host.
q₂ sic daret̃ materia cuiq₃ per iuramētū astricto:
ad adiuuandum ecclesiā auferendo beneficiū seu
salarium deputatū contra.c.satis peruersuᷣ.lvi.
di.ꝫ.c.querelam.⁊ sic iste pateretur dānuᷣ:vnde
deberet premium consequi cōtra.c.sane.de renū.
Nec ob.sm eum iura que alle.gl.q₂ loquūtur in
matrimonio vbi timetur collusio.de eo qui cog.
cōsan.vxo.sue.super eo.⁊ in quo vertitur pericu
lū incōtinētie.nec pōt per alium licite deseruire:
secus in officio aduocatiōis quod per aliū expe
diri potest.C.de iu.l.rē nō nouā.dabit ergo iste
substitutum bonuᷣ qđ salua ꝯsciētia facere pote
rit.ar.ff.de neg.ge.at qui natura.§.cū me absen
te.⁊.l.pretor.ff.de iuris.om.iu.⁊ si nō posset aliū
inuenire nō habebitur statim p periuro:sed cō
siderabitur arbitrio boni viri pōderata qualita
te persone aduocati ⁊ cause an hoc faciat fraudu
lenter.⁊ si apparet fraus procedat̃ contra euᷣ.si
bona fides:absoluatur.ar.de rescrip.cū ꝯtingat.
in dubio vero relinquatur conscientie sue.ar.ꝫ.co.
mulieri.⁊.j.q.vij.sancimus.Et certe hec tria mē
b bra vltima sufficerent in hoc ar.premissis reseca
tis.nam si apparet de bona fide nō tenetur dare
c substitutū[c] cum promissio generalis nō se exten
dat ad istum casum vt defendat malā ⁊ iniquam
causam.ar.in.l.rem nō nouā.C.de iu.⁊.in.c.i.lib.
vi.de consti.⁊.l.si procurator.ff.de ꝯdi.inde.ideo
dixit.d.Ant.⁊ bene.ꝙ si certū est ecclesiā fouere
bonā causam procedit dictū glo.si certū est ꝙ fo
uet iniustitiā nō erit periurus nec reputabit̃ pro
periuro si est dubiū:ex quo cōstat eum nō defen
disse cū fundata sit intētio ecclesie allegātis per
iurium habebit̃ pro periuro:nisi ostēdat bonaᷣ
causaᷣ esse iniustā.nec curabimus de sola cōscien
tia ipsius:⁊ credo ꝙ l hoc casu dubij loquat̃ glos
sa nostra.facit.c.inquisitioni.de senten.excom.

→Sebasti. Sapia.
a ¶ Difficultas.
Quomodo diffi
cultas excuset.vi
de Feli.in ca.que
in ecclesiarū.colū.
xxvj.in gloss.ij.ꝫ.
de cōsti.Moder.
in.l.si quis maior
C.de transact.vbi
tradūt ꝙ difficul
tas excusat a piu
rio.Alexā.in cōsi.
cxcij.incip.perspe
ctis in.v.col.in.j.
vol.et do.Carolū
ruinū in rep.l.iij.
§.cato.circa nonā
oppo.Bart.ff.de
verb.obli.moder.
in.l.ij.§.si.ff.si qs
cautio.post pau.
de cast.et alios.
b ¶ Ex ibi vid mul
tum elegāter per
paul.de cast.circa
finem.
→Sebasti.Sapia.
c ¶ Substitutum.
Adde ꝙ imo:si
aduocatus offert
se auxiliaturū fo
uētem iniustitiam
tenetur ad interes
se parti vt tradit
Feli.in.c.tua nos.
ꝫ.de homici.et ibi
quid si consulat
astrictus.

1 ☞ Princeps non potest cōponere de damnis
subditis datis:non requisito eorum consensu.
2 Juramentū si non potest seruari in forma speci
fica debet seruari eo modo quo potest.
3 Jurans verū qui credebat falsum est periurus.
4 Falsarius monete qua pena puniatur.
5 Expendēs falsam monetā scienter:qua pena pu
niatur.
6 Inferiori a principe an licitū sit cudere monetā.
7 Si in lege sit mētio de pena capitis simpliciter:
intelligitur de pena deportationis.
8 Nūqd papa vel ep̄s possit absoluere a iuramēto.
9 An inscribens nomen alterius in moneta:incur
rat falsum.
10 An credatur inscriptionibus librorū monumē
torum ⁊ inscriptionibus columnarum.
11 Quot modis princeps vel ali⁹ habēs ius cudē

di monetam dicatur eam frandare.
12 Debitor an teneatur soluere id qd valebat mo-
neta tempore contractus que moneta fuit repro
bata vel deteriorata.
13 Si in testamētu relinquitur pecunia attenditur
valor monete qui erat tempore testamenti.
14 In statutis: mādatis: et grati[i]s: an attendat mo
neta que currebat tempore statuti: an que currit
post conditum statutum.
15 Mutuū vel depositū pecuniariū an debeat resti
tui in eadē forma et materia: vel an possit restitui
in diuersa forma vel in diuersa materia.

Quanto. Princeps qui iura-
uit certā suare mo-
netam si sciebat illā legitimo pōdere
frandatā penitere dz de iuramēto qd
fuit illicitū: et ideo nō seruādū. si vero ignorabat
tūc iuramētū seruet si illā facit restaurari. sic cōi
ter summatur. Sz ego summu generalius cōpre
hēdēdo etiā vltimum dictū. c. et sic. Iurās sciēter
illicitū nō indiget absolutione sed tenet illud nō
seruare: si vō iurauit ignorāter dz illud obserua
re si aliquid licitu modo est obseruabile. si aūt iu
rauit licitū qd putabat illicitū dz obseruare iura
mentū: sed de animo deprauato eget penitentiā
h. d. primo cōsultatio. scdo respōsio ibi: sup quo.
in qua tria mēbra distinguit scdz ibi: si vō. tertiū
ibi: verūtamē. ¶ Casus literalis. Quidā cōsilia
rij regis aragonie imo potius deceptores indu-
xerunt ipm vt iuraret irrequisito assensu populi
vsqz ad certū tps patris sui cōseruare monetam:
que circa mortē ei[us] legitimu pōdere fuerat dimi
nuta: ita qd graue scandalū in populo ortuz erat.
hoc intellecto rex qd indiscrete fecerat reuocare
volebat et satisfacere pplo: vnde petijt absolui ab
huiusmodi iuramēto. Papa scribit eidē dicēs:
qd in casu isto nō tā est absolutio necessaria q̄ in-
terpretatio adhibēda: cū eni iuramētū illud fecit
aut credebat monetā illā falsaz aut legitimā. Si
falsaz iuramētū fuit illicitū: et ideo nō seruādū: et
p eo dz illi penitētia indici. Si vō credebat legi-
timā iuramētū licitū fuit et ideo seruādū. Et pa
pa cōsulnit illi vt moneta illa reprobata q̄ dimi-
nuta fuerat a legitimu pōdere alia moneta cuda
tur noīe pris sui et illā reducat ad legitimū statū
quē habuerat tpe patris meliorē: et sic iuramētū
seruabit. verūtñ si credebat monetā diminutā qñ
iuramētū illud prestitit et sua cū cōsciētia remo-
det cōfiteat peccatū suū: et pro illicito iuramēto
pniam agat. her. ¶ No. i. qd si cōsiliarij pncipis
vel ciuitatis nō recte cōsulūt perdūt nomē consi
liariorū: et appellātur deceptores: et hoc ideo qz
officiū cōsiliarioz est iuste cōsulere. vnde ex consi
lio fraudulēto quis tenet de quo in regu. nullus
ex cōsilio. de reg. iu. lib. vi. et in. c. sicut dignū. §. qui
vero. de homi. ¶ No. ij. quē debere venire cōtra
factū ppriū idiscrete gestū: dz tñ discrete cōtraue
nire. qd intellige vt legi. et no. in. c. qualiter et qñ. i.
de accu. et magne sapiētie est. c. xxij. q. iij. magne.
¶ No. iij. qd ab illicito iuramēto nō est absolutio
necessaria. Rō qz absolutio psupponit vinculū.
de despō. impu. ad dissoluēdū. et l. decē. ff. d vb. ob.
sz iuramētū illicitū nō ligat. vt. xxij. q. iiij. quasi p
totū. et est rō: qz iuramētū nō dz esse iniqtatis vin
culū. i. nō dz ligare ad iniqtatē. nā cū prestet pnci
paliter deo: vt in. c. debitores. ā. eo. deus nō vult
vinculare quē ad iniquitatem. de hoc. s. latius.
1 ¶ † Nota. iiij. ibi: irrequisito. rc. qd princeps nō
debet aliquid agere in preiudicium populi ipso
rum assensu non requisito fm Io. and. et ad hoc
c. ad hec. de offi. arehi. quod not. et facit tex. iste in
arg. fm Host. quod princeps per se non potest
componere de dānis populo datis ratione guer
re. de quo remittit ad summaz. de pe. §. fina. ver.
sed pone quod guerra. Ex his nu. principem nō
posse disponere ad libitum de substantia subdi-
toruz. pro quo facit quod not. Inno. in cap. que
in ecclesiarum. de constitu. et legi. ste in. l. fina. C. si
2 contra ius velvti. pub. ¶ † Not. in versi. si vero.
et tene menti qd si iuramentum seruari non potest
i forma specifica debet seruari eo modo quo po
test. naz vt hic vides iste rex iurauit seruare mo-
netā patris sui et intellexit de presenti: tñ si illa re
peritur frandata tenet facere aliā monetā cudi
sub nomine patris sui: vt sic seruet iuramētuz eo
b modo quo potest. Ex hoc patet qd iuramētū[b] hz
c vim clausule si nō[c] valet quod ago vt ego valeat
vt valere potest. cō co. i. c. ad nostram. ij. j. e. et l. cū
pater. §. filius matrē. ff. de lega. ij. et vide quod di
xi. §. e. ad ntaz. et p hoc patet tex. ibi vsque hic de
3 bere exponi. i. eo modo quo potest. ¶ † No. vi. i
ver. verūtamen. intellige qd ponat tertium ca-
suz vt videtur placere Io. cal. et cōiter sequētib[us]:
vt sic intelligatur qñ credebat monetā frandatā
sed nō erat. et placet mihi iste intellect[us] vt sic dif-
ferat a precedētibus qd iurans licitum quod cre
dit illicitum peccat. per quod dicit Io. cal. qd iu-
rās verum quod credit falsum est periurus quo
ad deuz. Idem dicit in eo quod credit venire cō
tra iuramentum et non venit: vt si credebat iura-
mento non esse satisfactum cui tñ erat satisfactuz
quod satis placet quia de[us] respicit animū dolo
et nō factum. xxij. q. v. si quid inuenisti. et de pe.
4 dist. i. c. preterea. et c. si cui. ¶ † Uenio ad glo. et qz
hic tractat de falsa moneta: quero qua pena pu-
nitur falsarius monete. Rñdeo assumēdo mem-
bra gl. i. declarando qd aut falsat quis monetam
principis intellige de nouo eaz adulterādo et cō-
buri debet. l. ij. C. de fal. mo. Aut falsat monetam
ciuitatis seu alterius inferioris ab imperatore et
capite punietur: et sic intelligit glo. l. i. C. eo. Aut
non fabricat monetam de nouo sed fabricatā ra-
dit scilicet minuēdo vel tingit: puta monetā ercā
vt appareat aurea et punitur vltimo supplicio vel
datur ad bestias fm cōditionē psone. vt in. l. qui
cunqz. ff. de fal. et no. gl. p hanc dist. aperit intelle
ctum illorum trium legum et hunc intellectū seq
tur Bar. in. d. l. quicunqz. et gl. in. l. ij. fal. Alij vt
Iac. de are. in. d. l. ij. dicūt qd falsans aureā mone
tam principis cōburitur. et sic intelligitur illa. l. ij.
Aut erat moneta ere contaminata et pcedit. l. i. et
vterqz intellect[us] est bonus. Demū gl. ponit tria
specialia in hoc crimine. adde et quartuin qz accu
satori prestatur impunitas et quilibet falsarium
5 capere potest: vt l. d. l. i. ¶ † Extra gl. quero: qd
de eo qui sciēter expendit falsam monetam. solu.
videtur quod teneatur pena. l. cor. de fal. que re-
gulariter est deportatio et omniū bonorū publi-
catio. seruus vero vltimo supplicio afficitur. de q
dicendū vt in. l. i. in. fi. de fal. et quod talis expēdi
tor teneat hac pena videt tex. in. l. hac lege. ff. ad
le. cor. de fal. sed Bar. ibi dicit hoc pcedere quan
do expendit numos plūbeos vel stanneos quin
de eis tātum facit mentionem illa. l. alias dz pu-
niri pena extraordinaria. arg. in. l. saccularij. ff. de
extraor. cri. et sic dicit se multos defendisse a pena
legis cor. de fal. quod est no. etiā in materia extē
6 sionis. ¶ † Quero secūdo: quia glo. facit mētio
nem de moneta ciuitatis nūquid liceat inferiori
a principe vel imperatore cudere monetā. videt
qd nō per tex. in. l. i. et ij. C. de fal. mo. gl. hoc tāgit
in. d. l. ij. et dubitare videtur: tamē residere videt
vt non liceat sine concessione principis. et hoc se-
quūtur ibi Bar. Pe. et Cy. intellige nisi ciuitas
vel princeps inferior hoc prescripsisset per tātuz
tempus de cuius initio non extaret memoria: vt
in. c. super quibusdaz. de ver. sig. facit qd no. bar.
in. l. vectigalia. ff. de pub. vel nisi esset talis q pre
scripsisset iura imperij: vt not. in simili Innocē.
in. c. cum. p. tabellio. de fide instru. et in. l. infamē.
ff. de publi. iudi. p Bar. et sic salua istū tex. p quo
vide no. in. c. adrian[us]. ij. lxiij. dis. q dicit: reges hi
spanie nō subiacere imperio q regnū a faucibus
hostiū eruerūt de quo in. c. per venerabilē. qui fi.
7 sint legit. ¶ † Tertio quero: quia. ā. dixi falsariū
monete inferioris a pricipe vel monete eree ipsi[us]
principis secūdum alium intellectū debere capi
te puniri: nūqd debeat intelligi de pena mortis.
Sol. Gauffr. et Hostien. referunt Ioan. cremonē.
defendisse quēdam qui falsauerat monetā ciui-
tatis hon.

Anto. Francis.
a ¶ Circa hoc an
iuramētum de nō
reuelandu secreta
se extendat ad illi
cita: vide gl. in. l.
eos. C. de fur. et In
nocē. i. c. clericus.
hoc eo. tit. vbi cō-
cluditur. qd iurās
obseruare statuta
non obligatur ad
illicita et vide bal.
in. l. nec patron[us].
C. de ope. lib. vbi
dicit. qd iuramētū
nunqz trahitur ad
illicita vt in regu-
la. non est abliga-
torium. de regul.
iur. libr. vi. et vide
gloss. et docto. in. c.
j. de iureiurā. l. vi.
et glos. in. l. non vi-
demus. in. §. qui
iussu. ff. de re. iur.
et habet per bar.
in. l. si sub cōditio
ne. ff. de cōdi. insti.
et per Bal. l. antē.
habita. in. §. q. C.
ne fil. pro pa. imo
dixit ibi Bald. in
iij. q. qd iuramen-
tum in statutis il-
licitis dz relaxari
per episcopum.
Sebastia. Sapia.
b ¶ Qz iuramētū.
Uide Matthe.
in aut. lvj. incipi.
no. hanc regulā. et
Alexā. in cōsil. ij.
col. iij. in. j. vol. et
in cōsil. liij. in. iij.
vol. Corse. l repe.
rubri huius tit. in
xxij. priuilegio.
Ias. in. l. i. §. si qs
ita col. ix. v. iuxta
predicta q̄rit bar-
to. ff. de ver. obli.
Feli. in ca. cū sup.
col. iij. ā. d off. dle.
c ¶ No. vnū nota.
effectū iuramenti.
Et de hoc vide p
Bald. in. l. si quis
maior. cir. fin. vbi
etiā per Bart. C.
de trāsac. Et vide
circa hoc qd not.
Bart. in. l. si qs in
pri. testi. ad fi. ff. d
leg. iij. et in. l. ij. C.
de lega. et in. l. oēs
populi. in. ij. qōe.
prin. ff. de iusti. et
iur. et in. l. si quis
pro eo. ver. vij. cū
se. ff. de fideiuss. et
in. l. i. §. si qs ita.
cir. fi. ff. de ver. ob.
et in. l. eā quā. ver.
septimus casus.
C. d fideicommis.
Ang. in. l. hi qui.
C. de fideius. bart.
in. l. si maritus. C.
de testi. et in. l. j. in

iij. col. C. cōmo. et
vide bart. et Ang.
in. l. sed si quis. §.
quesitū. ff. si quis
cau. Ioan. and. et
alios in. c. i. de cō-
mo. Bal. in. c. i. de
contro. feu. apud
par. ter. imo. in. c.
cum contingat. in
xxviij. charta. de
iureiur. et p parte
affirmatiua hui[us]
articuli idez tenet
Pet. de anc. in. c.
ij. in pe. col. de iu-
reiurā. in. vi. item
aduerte qd ille. §.
filius matrē. pro-
bat singu. qd iura-
mētū in testamen
to minus solemni
prestituz facit qd
hereditas veniat
restituenda insti-
tuto n venientibus
ab Irestatu prout
facit clausula codi
cillaris vt est text.
l. l. querebatur. ff.
de mili. test. et bar.
et Bal. l. l. ex ea. ff.
de testa. p tex. etiā
in. d. §. filius con-
iuncta. d. l. quere-
batur. pbat sing.
qd iuramētum in
testamento appo
situm hz vim clau
sule codicillaris:
qd intellige veruz
si in illo testamen-
to interuenit tātā
tanta solemnitas
alias sufficeret in
codicillis et ita ex-
presse firmat imo
la. in repeti. c. cum
cōtingat. in. xxiij.
char. in vlti. colū.
illius char. versic.
et per predicta vi-
detur quod licet
dicamus. Item p
illum. §. filius ma
trem. probatur id
qd not. ipse. d. ab.
panor. in ca. ex re-
scripto. in fi. ā. eo.
item vide do. ant.
in. c. i. in. ij. oppo.
ad fi. de constit. in
vi. vbi dicit iura-
mētū non habere
vim clausule deru
gatorie sz bene vt
valeat omni mo-
do quo potest.

⁊ Sebaſti. Sapia.
a ¶ Super abſolu
tione iuramenti.
vide Feli. late l.c.
ij.col.vij.vſ.extra
gloſ.tractāt hic.j.
de ſponſalibus.
b ¶ An papa poſ
ſit abſoluere a iu
ramento. vide ali
quid per Bal. in
l.ſi.§.ſi.C.de bo.q
liber.et Cy.in.l.ſi.
C.ſi cōtra ius.item
adde hic ꝙ papa
non poteſt diſpē
ſare cū vaſallo p
iuro circa iuramē
tum quod impo
ſuerat pro domi
nu ſuo. ita dicit
Bald.in.c.j.circa
prin.de for.ſi.
Anto.Franciſ.
¶ Utrū remiſſio
iuramenti ⁊ quan
do ſit licitum vel
non ſeruandū per
tineat ad papam
declarari.c.ad au
dientiam. de cler.
non reſi.c.venera
bilem in.§.pe.de
ele. et vide Spec.
in tit.de leg.in.§.
ſ.i ver.xxiij.in pn.
⁊ adde quod iura
mentum pſtitum
in fauorē dei non
pōt remitti etiam
per papaʒ ſed pre
ſtitum in fauorē
hominis ſic: vt p
do.Car.in cle.i.in
§.nos autē.i.iij.
q.de iureiu. ⁊ adō
ꝙ lʒ iuramentum
remittaſ nō tamē
videtur remiſſum
id qō virtute iura
mēti veniret expli
candū: vt eſt glo.
in.l.que ſub con
ditione in princi.
⁊ in.§.quoties.ff.
ō cōdi.inſti.⁊ vide
Paulum de caſt.
in conſili.clx. in.ij.
et.iij.colum.
c ¶ Poteſt abſol
uere. vid tex. opti
mum in.l.ſi homi
nē.ff.manda. An
dre. Barbatia.
Zacharias.
d ¶ Nec ſeipſum.
Tu adde hanc. q.
ventilatā et deci
ſam per iſtū et ca
que poſui in apo.
ad eū in.c.cum in
ter. nu.ix. in ver.
diſpēſare.ſ. de re
nun. et ibi que ſit
cauſa diſpenſadi.
⁊ Sebaſti. Sapia.
d ¶ Seipſum. vid
abb.i.c. ꝑpoſuit.
ſ.de conceſ. ꝓben.
et deciū in.c.po

tatis hoſt. vt non puniretur pena mortis natura
lis ſed ciuilis: quia pena capitalis eſt triplex: vt
in.l.ij.ff.de pub.iudi.⁊ not. Inno.in.c.qualiter et
quādo.de accu. debet ergo intelligi de minori q3
pene ſunt reſtringende.de peni.di.j.§.pene.et in
regula in penis.de reg.iu.li.vi.⁊.l.pe.ff.de pe.ho
dic tamen ſtatuta terrarum communiter proui
dent.et cum illa opi. Jo.an.communiter trāſeūt
hic doc. Reliqua circa fraudationis materiā mo
8 dacte dicā poſt glo. ¶ †Sed quia hic fuit aditus
a papa ſuper abſolutione iuramenti nunquid pa
b pa poſſit abſoluere a iuramento glo.multū ple
ne hoc diſputat quam no. quia quotidie allega.⁊
in effectu videtur cōcludere: quod ex cauſa poteſt
c abſoluere ⁊ in aliud quod ſit magis deo acceptū
cōmutare ſicut facit in voto: ſed ſine cauſa nō po
teſt ex quo iuramentum eſt licitum. Idem Inno.
in.c.cum inter.p. de renū.et Archid.in.c.autori
tatem.xv.q.v.vbi glo.circa hoc multū laborat.
Idem ſentit glo.in.c.non eſt.de vo.et licet loqua
tur in voto tamen ipſius ratio includit etiam iu
ramentum. Idem Spec.in ti.de leg.§.nunc oſtē
dendum.ver.xxiij.vbi plene examinat iſtam ma
teriam iuramēti.et per Inno.in.c.venerabilem.
de elec.in.vi.col. Et concludendo in vnum mate
riam iſtam dico ſic.quod aut iuramentum eſt ta
le quod ſeruari nō poteſt ſine periculo anime: vt
ſi iurauit corrumpere monialem vel iugulare pa
rentes vel quid ſimile: et tunc non requiritur ab
ſolutio ſed autoritate propria poteſt contraueni
re: vt.ſ.dixi: licet debeat penitere de temerario iu
ramento: vt in.c.ad audientiam.in ſi.de ſponſa.⁊
xxij.q.iiij.c.j.et ſe.ita tenet Inno.in.d.c.venerabi
lem.et Hoſt.hic.aut poterat ſeruari ſine interitu
ſalutis eterne: ſed alſs erat temerarium et perni
cioſum exemplo vel periculoſum et non debet cō
trauenire ſine autoritate ſuperioris: vt in.d.c.ve
nerabilem.et.ſ.eo.cum quidam.§.ſi.et hoc eſt di
ctum Inno.in.d.c.venerabilem.quod intelligerē
in caſu dubio: alſs autem non obligat ex quo eſt cō
tra bonos mores licet poſſit ſeruari ſine periculo
anime: vt eſt tex.iuncta glo.in regula non eſt obli
gatorium.de reg.iur.li.vi.de quo vide quod dixi
in.c.ſi vero.⁊.d.c.cum quidam.ſ.e.et limitaui ibi
dixi. Aut iuramentum eſt illicitum ex parte reci
pientis ſed ex parte preſtantis licitum: et tunc nō
licet cōtrauenire ſine abſolutione: vt in.c.ſi vero.
et.c.verum.ſ.e. et multofortius quādo ex vtraq3
parte eſt licitum: vt in.d.c.venerabilē. ¶ Quis
autem tūc poterit abſoluere a tali iuramento dic
ꝙ aut fuit preſtitum per inferiorē in materia ſpe
ctante principaliter ad papam: vt ſi iurauerūt ca
nonici non recipere aliquem vltra numerum ⁊ po
teſt papa etiaʒ ſine cauſa abſoluere quia in tali iu
ramēto intelligitur excepta autoritas pape: vt in
c.venientes.ſ.e.quod ſic debet intelligi ꝙ etiam
voluit Hoſt.hic. Aut fuit preſtitum in alia mate
ria: et tunc aut pricipaliter ob dei reuerentiam ⁊
honorem ⁊ ſine cauſa nullus preter deum remitte
re poteſt.ſic intellige. Jo.an.poſt Uincē.in.c.ij.d
ſpon.et Spe.in ti.de le.§.nūc oſtendendum. ver.
hoc quoq3.vbi proſequitur iſtam materiā vbi vi
de. Papa enim non pōt ſine cauſa remittere obli
gationem deo queſitam.xxiij.q.i.manet.⁊.xxij.
q.iiij.in.c.ſi is qui. ¶ Ex quo infero ꝙ ſi papa nō
d poteſt abſoluere aliū multofortius nec ſeipſuʒ.
arg.c.ſi.de inſti.⁊.c.p veſtras. de iurepat.facit ad
hoc quod no. Jo.an.i.c.ſignificaſti.de fo.cōpe.et
do.Ant.in.d.c.cū inter.ſi tamen papa aliquē ab
ſoluit preſumitur in dubio cauſa quo ad eccleſiā
e militātem: vt in ſimili no. gl.in.d.c.non eſt.de vo
to.et per legiſtas.in.l.ſi.C.ſi contra ius vel vti.pu
bli. Aut ſubeſt iuſta cauſa: tunc papa poteſt a iu
ramēto abſoluere: vt in.c.ſi vero.ſ.eod.et eſt iuſta
cauſa ſi turpitudinē cōtinet ex parte recipientis:
vt ibi: vel propter ſcandalū euitādū vt hic no.gl.
⁊ Inn.in.d.c.venerabilē.vel maior vtilitas immi
net in commutatione ſicut dicimꝰ in voto.vt no.
Inn.in.c.debitores.ſ.e.vel ſubeſt aliqua alia iu
ſta cauſa.xv.q.vi.nos ſanctorū.et.c.autoritatem.

quinimo etiam epiſcopus poterit his caſibꝰ ab
ſoluere ſicut ⁊ votū cōmutare: vt no. dicit Inn.in
c.debitores.hec tamen erit differētia inter papā
et epiſcopum: quia in factis magnarum perſona
rum vel multum dubijs debet recurri ad papā.
ſic poteſt intelligi.c.venerabilem.ſed in alijs po
terit etiā epiſcopus reſpectu ſue dioceſis: ſed pa e
pa reſpectu totiꝰ orbis.ſic not. Specu.in ti.de le.
§.nunc oſtendendum.verſ.xxiij.ibi tamen ſentit
ꝙ ſine commutatione non poteſt epiſcopus dare
licentiam contraueniendi: quod ego non admit
to quādo ſubeſt alia cauſa iuſta.ar.in.d.c.ſi vero.
cum ſi. Alius autem prelatus citra epiſcopū qui
non habeat epiſcopalem iuriſdictionem nō puto
ꝙ poſſit abſoluere a iuramento ſicut nec in voto
diſpēſare poteſt: vt no.in.c.i.de voto.lib.vi. Aut
iuramētum reſpicit principaliter cōmodum ho
minis: ⁊ tunc ſine cauſa papa remittere non pōt:
ſed cū cauſa ſic: vt not.Spe.in.d.ver.hoc quoq3.
⁊ Archi.in.d.c.autoritatē.is tamen de cuius cō
modo agitur remittere poteſt: vt l.c.j.de iureiu.
⁊ c.ſignificauit.de cenſi.⁊ in.c.ij.de ſpon.⁊ ibi per
Jo.an.quod procedit etiā ſi iuramentum cōcer
nit vtilitatem vtriuſq3 contrahentium: vt qī ali
qui iurant ſibi adinuicem aliquid facere: vt in.d.
c.ij.ſecus puto vbi quis ſimpliciter iuraret ad cō
modum ſuum.nam nō poterit ſibi remittere iu
ramētum ne autorizet in facto proprio nec alius
poterit remittere ſine cauſa: vt ſentit Spec.in.d.
§.hoc quoq3. Adde ad predicta no.dictū Inno.
in.d.c.venerabilem.vbi dicit.ꝙ non ſolū in teme
rarijs iuramentis: ſed etiam in licitis licet cōtra
uenire ſine autoritate ſuperioris vrgente neceſſi
tate ſi non poteſt haberi ſuperior a quo petatur
abſolutio.xi.q.iij.anteceſſor.et idem dicit ſi forte
magna vtilitas ſpūalis hoc exigat.hoc vltimum
non placet ibi Hoſt.ꝙ non debet cōmitti periu
rium propter bonū ſpirituale contingens.argu.
in.c.ſicut non ſunt.xxij.qō.iiij.⁊ in.c.ſuper eo.de
vſur. Sed ſaluādo Inn.poſſet dici iudicio meo:
ꝙ non cōmittitur periurium ſi cōmutatur iura
mentum in maius bonū.in.c.peruenit.ſ.e.dʒ tñ
haberi autoritas ſupioris ſi haberi poteſt: vt.d.
9 c.venerabilē: ⁊ predicta no.bene. ¶ †Opp.in eo
ꝙ rex mādat cudi monetā ſub noie pris ſi iſte rex
credebat tpe iuramēti monetā eſſe legitimā ⁊ re
peritur defraudata: nā ex hoc videtur rex cōmit
tere falſuʒ.ſicut enim in moneta tria de ſubſtātia
requirunt: ſcilicet materia metallica: qītitas pon
deris: ⁊ publica forma.ff.de cōtrahē.emp.l.i.ita
⁊ in quolibet iſtorū cōmittitur falſitas. Sol.glo.
que eſt in verſi.nomine.ꝙ inſcriptioni monete fi
des nō adhibetur ⁊c.q.d.falſitatē cōmitti in ſcri
ptura que probat: nō aūt in illa que fidē non fa
cit.nota bene hoc dictum quia facit ad multa.ſed
mihi hec ſolutio non ſatiſfacit ſimpliciter intelle
cta: quia imo inſcriptio fit in moneta ad proban
dum publicam formam ⁊ autorē ipſius monete.
vnde chriſtus in euāgelio interrogauit cuiꝰ eſſet
ſuperſcriptio illius monete.⁊ cum fuiſſet reſpon
ſuʒ qō ceſaris: dixit.reddite ergo que ſunt ceſaris
ceſari ⁊c. Goff.ſoluebat obiectionē ꝓcedere ſi iſte
rex feciſſet cudi monetam ſub nomine patris: ſed
hoc nō faciebat ſed ſolū vtebatur veteri.hoc etiā
nō ſatiſfacit litere: vt patet ibi cudatur ⁊c. Hoſt.
dicit ꝙ iura contraria non habent locū in mone
ta: ſed in inſtrumentis ſic.nam dūmodo non fal
ſetur moneta nec alteri preiudicetur nō refert an
cudatur ſub nomine pris vel filij que figura po
natur vt hic dicit patere: ſʒ certe ſatis falſificatur
ex quo inſcribitur nomē illius qui nō fuit autor.
de his que ſi.a prela.c.qīto.dic ergo formaliꝰ: ꝙ
iſtud fiebat ab habēte poteſtatē ſine alicuius pre
iudicio ad bonū finē: ſcilicet vt ſeruaret iuramen
10 tum eo modo quo fieri poterat. ¶ †Hec tñ glo.
poſtea op.de.c.ſane.⁊ non ſoluit.ibi enim innuit:
ꝙ inſcriptioni libri ſtatur.per quē tex.colligit gl.
arg.ꝙ ſi in aliquo lapide vel colūna inuenitur ſcri
ptura fides eſt ei adhibenda.⁊ facit ille tex.in cō
trarium tenēdo dictum glo.ꝙ inſcriptio monete

recta.col.ij.vſ.cir
ca primū.j.de con
ſir.vti.vſ inuti.Fe
li.in.c.cōſtitutus.
co.t. ver.gnaliter
autē.ſ.de reſcrip.
¶ No.gloſ.pōde
ra qi non vſ vera
glo.c.nō eſt.q3 fo
rus eccleſie debet
adaptari foro dei
c.i.vt eccle.bñſ.ſʒ
forus dei requirit
cām legitimā: er
go ⁊ foriꝰ eccl[i]a.
itē erit dare cām
vt qs perdat ani
mam ſi vʒ in foro
eccleſie ⁊ nō in fo
ro poli.quia talis
abſolutio eſt dece
ptoria aīarum er
go non dʒ valere.
And.Barba.
Antonius Fran.
¶ An diſpenſa
tio pape ſine cau
ſa valeat.dicas qō
ſi eſt facta ad inſtā
tiam petentis vel
vouētis: nō eſt diſ
penſatꝰ tutus in
foro cōſciētie per
gloſ.in.c.nō eſt de
voto hic alle.⁊ vi
de do.Car.in cle.
ij.in.xi.q.in.§.j.de
peni.⁊ remi.⁊ vbi
⁊ quibus caſibus
pōt diſpēſare. vid
ſpe.in ti.de diſpē.
in.§.nūc breuiter.
⁊ in.§.nūc oſtendē
dū ⁊ vide p Bal.
in.l.reſcripta.C.d
pre.impe.offe.

a ✝ Sebasti. Sapia. ¶ Moneta. vide Bar. l. i. ij. §. mutui. datio. col. j.
in fi. ff. si cer. pe. vbi dicit: q de iure pecunia tantā vtilitatē dz prestare in
forma q̄ntā in materia tñ de consuetudine est secus ppter expensas que
fiunt in cudēdo. et idem dicit Bar. in. l. diuortio. §. ob donationes. ff. sol.
ma. et hāc consuetudinē tot⁹ mūdus obseruat sm Bal. in. l. libera. C. de
senten. et interlo.

b ¶ Vid. de hac q.
Bal. i. l. accepta.
in. xvij. q. C. d vsu.
et dixo Bal. in. l. si
qs argētum. C. de
dona. cir. me. et de
materia vide per
Bal. in. l. illud. ad
fi. C. de sa. san. ec. et
in. l. qcunq ad fi.
C. de ser. fu. et in. l.
ij. C. cō. de le. et sa
li. in. l. fi. et aut. ibi
posita. C. si cer. pe
ta. Jo. an. in ti. de
istr. edi. §. porro. i
fi. et qd in materia
no. Bal i. l. volū
tas. C. de fideicō.
vbi si aliqs se cōfi
teā habuisse centū
lib. an intelligat
de grossis vel mi
nutis. et istis adde
qd no. Bal. i. l. fi.
C. de nō nu. pec. et
de hac mutatione
monete qd tps in
spicit. vide not. p
Cy. i. l. vxori sue.
in pn. ff. de leg. ij.
✝ Sebasti. Sapia.

c ¶ Illi⁹ vsuz. vid
Bar. i. l. qd te. co.
ij. ff. si cer. pe. Pra
cticā pap. i forma
libelli. i actiō hy
pothecaria i vbo
relaxari. et do. Frā.
Curtiū in trac. de
mōeta. col. ij. et iij.

d ¶ Adde q h idē
tenuit Bal. i. d. l.
vxorē. et Lud. ro. et
Alb. in. l. cū qd. si
cer. pe. et vide olim
glo. mēti cōmēdā
dā. in. l. pe. de sun.
instr. q volūit. q i
legatis vniuersali
bus attēdit tēpus
mortis testatoris: sz
in legatis particu
larib⁹ attēdit tps
cōditi testamenti.
Ber. for.

e ¶ Aduerte ad id
qd voluit Bal. in
l. illō. C. de sa. san.
eccl. vbi voluit. q
quoties tractatur
de adhibitione so
lēnitatis quod at
tēdatur valor mo
nete que currebat
tēpore conditi sta
tuti et not. et hanc
opi. Abb. cōpro
bat p hoc funda
mentū. validū est
ar. ab vltimis vo
luntatib⁹ ad statu
ta bar. in. l. i. C. de
his q. vt indi. sed

non probat Jo. an. dicit q ibi nō assertiue sz sub
dubio forte dicit p descriptionē libri de ipsi⁹ au
tore constare. et facit. xvi. distin. c. i. et. c. clementis.
sed tu de his dic vt dixi in. c. causam. de proba.
11 ¶ † Fidc glo. declaratis attingā aliqua circa ma
teriam monete. Et prio quero. quot modis prin
ceps seu habens ius cudendi monetam dicit eā
fraudare. Inno. ponit duos modos. prim⁹ quā
do certum pōdus pro quolibet denario a princi
dio ordinatū diminuitur de mandato principis
mandātis illā sic diminutā postea recipi ac si pri
mi ponderis esset. secūdus cū ab initio cudit mo
neta multo minoris ponderis vel valoris q̄ esse
a deberet deductis inde expēsis. vult enim Inn. q
moneta⁹ in forma debet tantū valere q̄ntum valet
in materia deductis tamen expēsis quas autori
tatem prestās de suo facere nō tenetur. ex officio
enim non debet habere dānum. ff. ex qui. cau. ma.
l. i. et. c. cum non deceat. de reg. iur. li. vi. imo Inn.
plus credit q si priceps indiget poterit inde sen
tire aliquale lucruz vt sic min⁹ valeret q̄ valet in
materia etiam deductis expēsis cum ipse ex offi
cio det autoritatem monete. hoc verū nisi sparge
retur extra regnū quasi cum dāno non subditorū
hoc facere nō possit. Credit etiam Inn. q in pri
mo casu possit princeps cū cōsensu populi dimi
nuere monetā: quia quilibet potest renuntiare iu
ri suo. vij. q. i. q̄ periculosum. Et dicit sufficere cō
sensum maioris partis magnatū regni: quia ne
gotium regni reputatur negotiuz vniuersitatis.
arg. in. l. ij. C. de iur. eul. et facit qd ipsemet Innoc.
no. in. c. si. de ma. et obe. sed ego de hoc dubito cuz
tractetur de preiudicio singulorū. arg. eorum que
no. in. c. cum omnes. de consti. et C. qd sit lōga cō
sue. super Rubr. fatetur tñ Inno. consensum po
puli non sufficere quando illa pecunia esset expē
dendu extra regnū. et ideo Host. argu. in. l. fi. ff. de
iuri. om. iu. de consti. que in ecclesiarum. et. c. eccle
sia. sed circa dictum precedēs dicit Bar. in. l. ij. §.
mutui. ff. si cer. pe. et. l. paul⁹. de sol. quod pecunia
debet tantū valere quantū valet materia. expen
se autem debent fieri de communi. vt. l. i. ff. de con
trahen. emp. fatetur tamen quod de consuetudi
ne seruatur cōtrarium et dic quod seruat dictum
Inno. tā in expensis quam in modico lucro. Ho
stien. addit tertium modum fraudandi extrinse
cus: vt quia priceps bonam monetam reprobat
et equiualentē vel minus valentē suscipit ad hoc
vt reprobata bonū forū habeat et illā conflari fa
ciat et cudi. et in summa dic vt predixi: quod sicut
in moneta sunt tria: ita circa quodlibet pōt com
mitti falsitas: sed hoc vltimū dictum Hosti. con
cernit vsum monete et competit solum princip.
12 ¶ † Vlterius quero de questione quotidiana. tē
b pore⁹ dispositiōis seu cōtractus debiti currebat
certa moneta: cursu tpis illa mōeta est deteriora
ta seu diminuta: q̄rit. nūqd solutio debeat fieri sz
estimationē antiquā vl' put currit in tpe si repe
ritur noua melior. hanc qōnem satis succincte te
tigit gloss. in. c. olim. de censi. et in. c. quis ignoret.
xxij. q. ij. plenius per Host. hic. et Pau. in cle.
ij. de deci. per Cy. et Odoff. in. l. in minorū. C. in q.
cau. in integ. rest. non est necessaria. per Bar. in. l.
paulus. alias incipit creditor. ff. de solutionib⁹.
per spec. ti. de sol. §. nunc aliqua. versi. pone. et ibi
per Jo. an. in addi. et dom. Anto. satis plene hic.
Sed excipiendo materiā clare et conclusiue con
siderandū est q duobus modis principaliter po
test pecunia seu moneta deteriorari seu minui: sci
licet respectu cursus: quia stante eadem bonitate
intrinseca non valet tantum sicut valere solebat.
Item ex defectu pecunie: qz est diminuta in pon
dere: vt quia fuit tonsa circūcirca et per longum
vsum est facta erosa: vt puta erat de ere et insuper

habebat de argento quod ex longo vsu corruit. Primo casu distingue
q aut moneta est respectu cursus in totū reprobata: vtputa quia prin
c ceps interdixit in totum illius vsum:⁹ et tunc si debitor non fuit in mo
ra: tenuit Petrus et sequitur. Cy. in. d. l. in minorum. q potest solui de
antiqua: quia satis est mutuum restitui in eadem specie et bonitate ea
dem intrinseca: vt. l. cum quid. ff. si certum peta. Contrarium tenuerūt
Jaco. et Odo. et sequitur Bar. in. d. l. paulus. et do. Ant. hic et commu
niter tenetur: licet Host. hic videatur sentire primum dictum: sed tu te
ne precedens arg. in. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pigno. actio. Nec
ob. motiuum tenentium contrarium quia nō est verum q moneta ista
reprobata habeat eandem bonitatem intrinsecam: cum moneta ma
gis consideretur respectu cursus quam respectu materie. ad hoc bonus
tex. in. c. eijciens. lxxxvij. distin. debet ergo solui secundum estimatio
nem antiquam. et de hoc videtur text. in. c. olim. et ita tenet Specu. et
Jo. an. vbi. s. Aut non est in totum reprobata sed tantum alterata in
valore: quia non valet tantum sicut valere solebat: et subdistingue: aut
hec alteratio contingit in perpetuum: vt quia princeps interdixit ne
tantum valeret forte propter lucrum vt possit recolligere pecuniam et
facere conflari et de nouo cudi. et tenet hic Host. quod damnum perti
net ad creditorem ex quo debitor nō fuit in mora nec in aliqua culpa.
et idem Jaco. de are. et Barto. in. d. l. paulus. quia pecunia ista habet
suam bonitatem intrinsecam. sed Odoffr. in dicta. l. in minorum. et do.
Ant. hic tenet oppositum: scilicet: quod debeat solui ad estimationem
antique monete ratione supradicta: quia bonitas pecunie est respectu
vsus a principaliter ideo debet in illa bonitate fieri restitutio. dicta. l. cū
quid. ff. si certum peta. Item si in totum vsus pecunie esset reprobatus
deberetur estimatio vt in precedenti membro dictum est: ergo idem si
in parte est diminuta ar. l. que de tota. ff. de rei vendi. et. c. pastoralis. §.
item cum in totum. de off. dele. preterea hoc probari videtur in. c. olim.
de censi. preal leg. et hoc mihi placet ne iste creditor ex suo beneficio dam
num sentiat. Secundo casu quando alteratio non est in perpetuum sed
ad tempus sicut contingit quotidie vnum florenum magis valere vno
die quam alio ita quod crescit et decrescit valor secūdum tempora et cō
muniter tenetur hanc variationem non debere attendi. argu. opti. in. l.
pretia rerum. in fi. ff. ad leg. fal. sicut enim creditor vellet vt sibi soluerēt
si plus nunc valeret: ita debet recipere eādem monetam si minus valet:
cum speretur augmentum. sic voluit Bar. in. d. l. paulus. et alij in dicta
l. in minorum. quod est satis equum. puto tamen quod si non esset spes
quod de proximo haberet augmentum qd deberet haberi ratio ad esti
mationem que erat ratione mutui: quia verū est dicere quod hodie nō
habet illam bonitatem respectu cursus quam tunc habebat: et sic mili
tat ratio precedens: maxime quia potest esse quod nunquam cresceret.
argu. in. l. iurisperitos. in princi. ff. de excusatione tuto. et eius quod no.
glo. in cle. ij. de rescrip. ¶ Venio ad secundum casum principalem scili
cet: quando ex defectu ipsius monete contingit deterioratio. et commu
niter tenetur per cano. et legistas quod dānum pertinet ad debitorem:
quia moneta non habet suam bonitatem intrinsecam quā habebat tē
pore contractus mutui: vt dicta. l. cum quid. Item scias predicta pro
cedere etiam si debitor non fuit in mora: si autem fuit in mora tunc secū
dum omnes omne periculum spectat ad ipsuz debitorē. dz enī reddere
secundum estimationem que erat tēpore quo debebat soluere nisi fuis
set temporalis et momentanea: vt. s. dixi. pro. l. vinum. et quod ibi no. ff.
si cer. peta. hoc tamen limitauit Bar. s. quādo dānum contingit in pe
cunia grossa: secus si minuta: mouetur quia grossa estimatur per minu
tam: et non econtra: nam vnus denarius non potest estimari per solidū
argenteum vel aureum: et ideo cum illa minuta non capiat estimationē
non possumus dicere quod debeat attendi estimatio que erat tempore
more cōtracte vel postea vsq ad tempus solutionis sicut in alijs specie
bus cauetur. in. d. l. vinum. hec rō Bar. non videtur multū placere do.
Ant. hic: qz sm eum sicut grossa estimat minutam: ita minuta estimat
grossam si forte minuta aliquid affert vtilitatis. nam sicut pro paruis
emitur florenus: ita pro floreno possunt emi parui si aliqua necessitas
hoc impellat. et hoc plus placet quā dictū Bart. quod solū consistit in
subtilitate: lz enim vnus denarius non possit estimari tñ plures simul
sic. vnde dicerē q hec pecunia reprobat in totum et non pōt de eo solui.
d. §. si reprobos. idem puto in alio dāno contingente post morā dū mo
do directe ipsa deterioratio cōtingat ipsam monetā paruam: vt qz fuit
decretū vt duo valerent solū vnū de nouis: hec omnia procedūt qñ pe
13 cunia est debita ratione contractus. ¶ † Quid⁴ autem si ex testamēto:
d vt qz tēpore testamēti plus vel minus valebat moneta q̄ hodie valeat:
et intellige de perpetua alteratione: et dic q debet attendi valor existens
tempore testamenti: qz de eo videt testator sensisse: vt in. l. vxorē. §. testa
mento. ff. de leg. iij. et. l. si. in prin. ff. de an. et arg. leg. tenet Jo. an. in addi.
spe. in. d. §. nunc aliqua. ver. sed pone. et ita consuluit Old. vt recitat do.
Pet. de anch. in. d. c. olim. idem dixit Old. in precepto arbitrorū. et ea
14 dem ratione idem dic in iudice condēnāte in certa q̄ntitate. ¶ † Quid⁴
e autem in statuto. pone cauetur quod pro tali delicto soluantur. x. libre:
vel quod tot libre dentur officiali: deinum alteratur moneta perpetuo.
dicit notabiliter Spec. in loco preal. q debet solui de pecunia currenti:
quia de tali videtur statutum sensisse. vnde mutata pecunia videt muta
tum statutum.

in vltima volunta
te attendit tp̄s fa
cti testamenti.co
dē mō in statutis
Et hāc opi.secutꝰ
est idez bal.in.l.ij.
C.cōia de le.⁊ bal.
in.l.si tibi pecuni/
am.ff.si cer.peta.
Ber.for.
Antoniꝰ.Frācis.
¶ Ad hoc quod
tp̄s debeat attēdi
circa volorez mo/
nete soluēde si for
san moneta sit mu
tata vel decreue/
rit in valore me/
dio tpe inter pro/
missionem ⁊ solu
tionē:vide bar.in
l.cuz certum.ff.de
su.⁊ arg.le.⁊ vide
bal.in.l.acceptaz. 5
l.xvij.q.C.d vsur. a
vbi facit mentio
nē quādo moneta
decrescit iussu su
perioris vel alio
modo ⁊ vide tex.
et Bart.in.l.ij.C.
de vet.numis.po
te.li.xj.et vide spe
cu.in ti.de obli.⁊
sol.in.§.nūc aliq.
in ver.si.⁊ ibi bal.
in add.⁊ vide om
nimo do.cardi.in
cle.ij.in.rij.⁊.xiij.
q.de deci.vbi di/
cit quod si currūt
due monete pōt
debitor soluere de
qua velit.et vide
Old.in cōsili.xiij.
vbi dicit qō inspi
citur tempꝰ obli/
gationis vel sen/
tentie et non tem
pus sol.itez dicit
inspici tēpus ꝯdi
ti testamenti in le/
gato pecūie ⁊ non
tempꝰ mortis te/
statoris ⁊ vide ol
dra.in cōsil.xxxj.
et in consil.ccxlix.
vbi dicit qō inspi
citur tēpꝰ obliga
tionis.⁊ vide do.
abb.in.c.olim de
cēsi.et adde quod
moneta ātiqua q̄
non expēdit venit
a p.argenti et non
mōete:vt p Bar.
in.l.quintus.l.§.
j.ff.d auro ⁊ argē.
legato.
Sebasti.Sapia.
¶ Mutuaui.vi/
de Moderni.in.l.
ij.§.mutui datio
ff.si cer.peta.⁊ do.
Iaso.in.l.que ex/
trinsecꝰ.ff.de ver.
ob.post Bar.ibi.
et Bartol.in.l.di/
uortio.§.ob do/
nationes.ff.solu/

tū statutū.ar.c.trāslato.de ꝯsti.de quo ego multū
dubito.Quid eñ si tpe statuti florenꝰ valebat lō
ge plꝰ ꝙ̄ hodie dicemꝰ ne qō debeat solui ita mo
dic ūcū statutū voluerit mēsurare penā delicti ꝙ
fieri debet:vt in.c.nō afferamꝰ.xxiij.q.j.⁊.l.respi
ciendū.ff.de penis.⁊ idem dico in salario ꝯstituto
officiali.⁊ casus iudicio meo videt in contrariū in
d.c.olim.de censi.Nec ob.clem.ij.de deci.vbi solu
rio fit de pecunia currēti:q: ibi non alterat dispo
sitio.nam solū ibi dicitur ꝙ si alicui cōcedit deci/
ma bñficiorū pōt solui de pecunia currēti.nō eñ
est vis de qua soluatur dūmodo soluatur decima.
Quid aūt in mādato seu gratia facta per aliquez
dominū:vt puta qi concessit princeps alicui cen/
tum florenos annuatim super certis redditibus:
deinde alteratur perpetuo valor floreni.dicit hic
do.Ant.ꝙ si ignorabat pricepts valorem monete
debet intelligi qō fiat solutio de moneta currēti:
quod dicit tenere gl.et Guil.de monte lau.in di/
cta cle.ij.satis placet dum ponderat ignorātiam
pricipis:alr̄s puto secus.arg.in.d.c.olim.⁊ in.d.l.
si.ff.de auro et argē.leg.⁊ per hoc habes hunc ar
ticulū satis plene et clare pre ceteris expeditum.
¶ †Vltimo hic subijcio vnā questionē quotidia
nam.Mutuauiꝰ tibi centū in auro:nunqd teneor
recipere in argento vel in pecunia minuta.vel ecō
tra:mutuaui tibi in argento:an possis soluere in
auro me inuito vel etiā in eadez materia alterius
forme:puta mutuaui florenos senenses vis resti/
tuere florenos florentinos in eodem valore.Dic
cōcludendo mentē Bar.in.d.l.paulꝰ.ꝙ aut mu/
tuaui centū libras in florenis:⁊ tunc satis est resti
tui centū libras etiā in alia moneta:q: videor esti
mando illos florenos pro centū lib.illos sic vēdi/
disse sicut dicimꝰ in dote cū traditur estimata.in
l.cū dotē.C.de iu.do.⁊ idē dic i ōposito.Aut fuit
dictū mutuo vl̄ depono centū lib.in florenis:⁊ vo
lo mihi restitutionē fieri in florenis:et tūc pericu
lum et cōmodū diminutionis vel augmēti perti/
net ad debitorē seu depositariuz:vnde tenet resti
tuere in florenis ſm estimationē existētē tpe solu/
tionis fiende.ar.in.d.l.cū dotē.Aut fuit simplici/
ter factū mutuū:vt puta mutuo tibi.x.aut.c.flo.⁊
tūc aut sum passurꝰ aliqō dānū recipiendo in alia
forma ⁊ tūc nō teneor recipere vt.d.l.paulꝰ.Aut
nullum damnū patiar:⁊ tūc in alia materia nō te
neor recipere:puta argentū ꝓ auro:q: mutuū de
bet restitui in eodē genere ⁊ eadē bonitate.vt.d.l.
cū quid.⁊ aliud ꝓ alio inuito creditore solui non
potest:vt.l.ij.ff.si cer.pe.Aut vult restituere in ea
dem materia:sed in alia forma vt puta florētinos
ꝓ senēsibꝰ:⁊ cōiter tenetur qō teneor recipere vt
d.l.paulꝰ.cōsuetudo tamē est in multis partibꝰ
vt etiā in alia materia possit restitui que seruāda
est:q: tacite videtur cōtrahi ſm cōsuetudinē loci
vt.l.ꝙ si nolit.§.quis assidua.ff.de edil.edic.facit
l.labeo.ff.de sup.leg.tenet Bar.vbi.ſ.⁊ sic consu/
luit Oldra.Quid aūt in deposito:vide tex.no.⁊
qō ibi no.in.l.in naue.ff.loca.⁊ satis videtur cōsi/
derandū quid fuit tacite actū an.s.pecuniā depo/
sitā confonderet cū sua vel teneret separatam.

1 ¶ Ciuitas recognoscens superiorē nō pōt ali/
quid statuere i ꝑiudiciū preeminētie superioris.
2 Iuramētū nō obligat iurātē in ꝑiuditiū iuris su
perioris dūmō iuret sup re ꝑtinēte ad superiorē.
3 Clericus iurans non exire vnum districtum nisi
satisfacto suo creditori:an teneatur parere māda
dato superioris eum reuocantis.
4 Episcopus non potest statuere ꝙ ab interlocuto
ria non appelletur.
5 Populus potest statuendo vel per viam cōsue/
tudinis tollere tempos datuz iudicatis in actio/
nibus personalibus.
6 Appellatio an extinguat iudicatū:an suspēdat.

VEnientes. Iudices qui iu
rāt infra certuz
tp̄s sententias exequi hoc non obstan/
te appellationibus ab eis interiectis
deferre tenentur.hoc dicit.vel aliter generalius.
Non valet iuramentum prestitum in preiudiciuz

iuris superioris.Diuidit in quatuor.In prima
reprehensio consulū.In secunda ibi:verū ipsorū
excusatio.In tertia ibi:q: vero.ipsorū excusatio
nis reprobatio ⁊ gñale mandatū.In quarta ibi:
cū igit mandatū speciale ⁊ cōminatio non paren
tis.¶ Casus literalis.Quidam ciuis tudertinꝰ
S.nomine cōuentus fuit ab aduersario suo corā b
iudice ciuitatis super quibusdam possessiōibus:
iudex auditis meritis cause cōdemnauit ipm ad
restitutionem rerum petitarū:ab illa sententia ap
pellauit ad dñm papā:consules ciuitatis non ob
stante appellatione sententiā illā executioni mā/
darunt inducētes actorem in possessionē rerum
de quibus questio vertebatur.Super hoc appel
lans cōquestus fuit dño pape cui subest illa ciui/
tas quo ad temporalē iurisditionē:vnde ipse cō/
sulibꝰ ⁊ populo tudertino mādauit vt possessio/
nē ipsam restituant appellāti:alioquin nouerint
qō ipse mandauit nucerino epō vt eos ad id eccle
siastica censura compellat:cuiꝰ negotij occasione
premittit papa que procedunt dicēs.ꝙ ipse tene
tur humiliter ⁊ deuote appellationibus ad sedē b
apostolicā interpositis deferre:q: etiā leges secu
lares post sententiā beneficiū appellationis non
denegant grauatis:sed ipsi sentētias appellatio
ne suspensas exequuntur.Consules tudertini su/
per hoc se excusabant in presentia pape dicētes.
ꝙ cum aliqui vocant ad officiū consulatus iurāt
ꝙ super pecunijs iudicabunt ſm consuetudinē ci c
uitatis:⁊ infra.xxviij.dies sentētias exequentur:
vnde saluo hmōi iuramēto non poterant deferre
appellationibꝰ.Sed contra istam excusationē di
cit papa:ꝙ iudices nō minus ſm leges quā cōsu
les vestri ſm cōsuetudinem vestre ciuitatis iudi/
care iurauerūt:⁊ ideo sicut iudices possent graua
re subditos contra legē sic ⁊ consules isti possunt
contra consuetudinē suos subditos grauare:vn/
de precipit eis quatenus appellationibus ad se/
dem apo.interpositis deferant humiliter ⁊ deuo
te:cum iuramentū illud eos excusare nō possit in
quo ius superioris intelligitur exceptum.Ber.
¶ Not.primo iuncta glo.quinta.quod in terris
subditis temporaliter ecclesie appellatur a secu/
laribus iudicibus ad papam omisso alio medio
1 de quo in.c.si duobꝰ.de appel.¶ †No.ij.ꝙ ciui/
tates rescognentes superiorē non possunt appel
b lationem tollere nec super ea aliquid statuere in
preiudiciū preeminētie superioris.ergo.l.oēs po
puli.ff.de iust.⁊ iure.que dat licentiam subditis
statuendi dz intelligi dūmodo non statuant con/
tra ius ⁊ preeminentiam superioris:de quo vide
ibi latius per Bar.⁊ aliquid ad materiam tetigi
in.c.quod clericis.de fo.compe.Si vero ciuitas
non recognoscit superiorem potest tollere appel/
lationem sicut princeps.l.j.ff.a qui.ap.non licet.
tenet Bar.in.d.l.omnes populi.intellige in tem
poralibus non in spiritualibus.nemo potest pre
scribere contra supremā potestatē pape:vt no.di
cit Inno.in.c.bone.ij.de postu.prela.facit.c.nul/
la.xcij.di.Quid aūt si in ciuitate nō est prouisuz
de iudice appellationis vel mortuus est:ad quez
debeat tunc appellari si ciuitas non recognoscit
superiorem:vide Bar.in.l.vbi absunt.ff.de tut.⁊
cur.da.ab his.¶ No.ꝙ iudices debēt iurare vt
c iudicēt ſm leges vt in aut.iusiurā.quod ꝑstatur
ab his.Ex quo infertur ꝙ scdm cōscientiam quā
habent vt deus vel homo iudicare non possunt:
de quo in.c.pastoralis.§.q: vero.de offi.deleg.
2 ¶ †No.id ad quod quotidie allegatur iste tex.q:
iuramentum non obligat subditū iurantē in pre
iudicium iuris seu autoritatis superioris ⁊ sic vi
detur superiorem posse impartiri subdito facul/
tatē veniēdi cōtra propriū iuramentū:sed tu hoc
intellige in iuramēto prestito in materia pertinē
te ad superiorē vt hic:alr̄s secus:vt dixi.ſ.proxi.c.
3 ⁊ facit hoc ad questionē.¶ †Clericus iurauit in
studio existens non exire districtum senensem an/
teꝙ̄ suo creditori esset satisfactuz.ante solutionē
reuocatur ex iusta causa per suum epm̄:queritur
nunquid iuramento non obstante teneatur pare/

ma.⁊ Pro.papi.
in palleg.forma li
belli in actiōe hy/
pothe.in ver.rela
xandum.
Zacharias.
¶ Nō pōt appel
lationē tollere.ad
de istū ⁊ qō ibi no.
in apo.ad ipm.in
c.sup co.nu.iij.in
vers.clausula ap/
pellatiōe remota.
ſ.de offi.dele.et in
c.j.nu.j.in apo.in
ver.per solū prīci
pē.ſ.de rescri.vbi
legatꝰ de latere ñ
pōt.d quo p alex.
consi.cvij.vol.iij.
Sebasti.Sapia.
¶ Tollere.vide
cautelā quā ex his
colligit bal.hic et
refert bart.vo.so.
viij.l cautela inci.
vidistis.l.c.venie
tes.
¶ An iudex de/
beat iudicare ſz le
ges vel ſm cōsciē
tiā.⁊ qō ſz legē tm̄
est tex.iij.d.l ist.
⁊ d h an iudicādū
sit ſm alle.⁊ ꝓba.
an vero ſz cōsciaz:
vide plures gl.in
sti.qb.mo.tu.si.in
ꝑn.sup v.ex habi/
tu.⁊ glo.in v.iudi
cio.in.§.si minꝰ.in
sti.de act.gl.i.l.il/
licitas.§.veritas.
ff.de off.psi.gl.pe.
l v.atrox.in.l.ij.ff.
de ferijs.⁊ ibi An
ge.⁊ ibi ēt glo.no.
declarat qñ aliqd
dicat eē notū iudi
ci:q: est qñ sibi cō
stat ex actis ⁊ fert
aꝫo.ita rñdisse po
testati bononie et
gl.in.l.si irruptio
ne.§.si.in glo.si.ff.
fi.regū.⁊ glo.fi.i.l.
ij.ff.de l lit.iur.gl.
not.i.l.j.C.q ⁊ ad
qs.⁊ gl.l v.testifi/
catiōe.i.l.lex q̄ tu
tores.C.de admi.
tu.vide ēt.gl.in v.
sciēs.in.l.bonoꝝ.
C.q admit.p glo.
no.q̄ late disputat
⁊ examinat in.c.j.
l gl.in v.canones.
circa mediū.extra
de off.or.⁊ ibi ple
ne p mod.⁊ gl.i.c.
iudicet.iij.q.vij.⁊
i auf.de mā.prin.
l.§.fit tibi qz.⁊ gl.
l.c.ij.de post.ple.

a ¶ Homicida. Sed mihi videtur quod sit ipso iure privatus. ad hoc alle. text. istius ver. dicit removentes denotat privationem esse factam a iure: sed importat executionem in fieri ut hole allego. c. ex tue. de cle. non resi. in simili et addo dec. in simili. c. fi. de postu. et quod ibi no. d. Ant. et tex. in. c. ex literis. de exces. pla. in ver. amoventes. ubi verbum amoventes importat privatum esse a iure. et pondera

quia in. c. seq. dicit contrarium in verbo excludat dicit quod ibi fuit temerarium iuramentum. Et pondera quia in. c. cum non ab hole de iudi. non imponitur ipso iure pena depositionis periuro. sed multo minus hic. Resp. quod ibi agitur de maiori pena hic de minori. Item hic agitur de honore ecclesie ut non regatur per periurum. pondera quia glo. hic sentit quod requiritur sententia. And. barb.

b ¶ Ver. querelam. No. de verbo querelam dixi in. c. querelam. de elec. et sic pondera quia in modo opponendi gloss. sentit quod verbum querela importat causam civilem. sed in modo solvendi infert quod importat causam criminalem. et dicit d. Car. quod est sing. inquantum importet causam criminalem. sed ego alle. aliam l. c. maximianus. lxxxi. dis. Et videtur dicendum hoc modo videlicet verbum equivocum positum in libello attenditur penes conclusiones: ut colligitur ex his que remisi nam Lud. ro. in l. viro. ff. solu. ma. quia libellus attenditur penes conclusionem: ut in. c. ex parte. de rescrip. in casu nostro ita est papa hoc condemnavit privando ab ecclesia videtur quod istud fuit petitum. ar. c. licet heli. de simo. quia casu ubi petitur naturalis pena delicti imponi videtur agi de crimine civiliter. casus est sing. in. c. per tuas. de simo.

videtur innuere quod infamia privat ipso facto quem militia. et gl. singu. dicit ibi quod pari ratione privat quem militia celesti et aliis dignitatibus et honoribus. idem videtur glo. velle in. l. frustra. C. de re milita. lib. xii. ad idem. l. infamia. de decu. lib. x. ubi dicit litera quod infamia quesitum adimit honorem. et sic loquitur per verba presentis temporis. ex quo videtur quod ipso iure privat honoribus quesitis iuxta theoricam glos. in regula in penis. de regu. iur. lib. vi. et eorum que dixi in. c. si diligenti. de foro compe. et satis hoc puto procedere in dignitatibus et honoribus circa titulos beneficiales. sed in illis dubito: quia non reperio tex. hoc dicentem imo video quod quandocunque quis fit criminosus non perdit ipso facto beneficium acquisitum per prius etiam
a si esset homicida ut probatur in. c. clericus. ne cle. vel mo. et in. c. ex literis. de exces. prelato. et tamen homicida est detestabilior canonibus. est enim irregularis adeo ut dubitetur an papa possit cum eo dispensare. ut no. in. c. sicut dignum. de homi. saltem negari non potest quin difficillime dispensaretur per. c. miror. l. distin. ubi tex. no. facit ut dispensari non possit licet quidam illum referant ad difficultatem dispensandi. facit pro dicto principali quod not. Inno. in. c. cum nostris. pre alle. et iste tex. in ver. removentes. licet possit responderi quod debeat referri ad remotionem facti. tamen satis est quod non dicitur quod ipso iure. unde non debemus imponere hanc penam specialem ex quo de iure canonico expresse non cavetur. ut in simili dicit glo. in. c. fi. de iurepatro. fateor tamen quod collatio facta infami est ipso iure nulla ut in regula infamibus. de regu. iur. lib. vi. et in. l. ii. C. de digni. li. xii. facit quod no. in. c. inter dilectos. pre alle. et vide quod ibi not. et ad primum dictum facit gloss. ii. hic in fi. que dicit quod merito iste debuit privari cum esset infamis. et sic not. ver. privari. ¶ Oppo. ulterius et videtur quod iste privari non debuit ratione periurii quia hic civiliter agebatur de pensione: et sic etiam probato crimine privari non debuit. ut in. c. ii. de ordi. cog. et. c. super his. de accusa. et quod agebatur hic civiliter probant Tancre. et Vince. per
b ver. querelam positum in princ. c. et no. bene hoc ver. quia istud verbum querela ex proprio significato convenit cause civiliter et criminaliter intentate. et vide de hoc verbo quod no. glo. i. in. c. querelam. ne de procu. et in. l. ii. C. quando et quibus iudex. Solu. glo. si. ponit duos intellectus ut. s. dixi. Primus quod iste erat vicarius temporalia et conductor fructuum. et secundum hunc intellectum cessat contrarium quia non principaliter ratione periurii sed ob defectum pensionis non solute infra biennium iste fuit remotus.
4 ¶ † Secundus intellectus quod habeat beneficium in titulum et tunc ad contraria respondet quod per modum denuntiationis fuit hec querela proposita: et ad hoc agebatur ut ecclesia privaretur. et quia doc. communiter transeant cum hoc intellectu mihi tamen non satisfacit: quia denuntiationis via non admittitur monitione trina non precedente: ut in. c. novit. de iudi. melius in. c. cum dilectus. de secu. Item denuntiatio tendit principaliter in finem boni publici ut

naturalis pena periurii est deponere ut in. c. cum non ab hole. de iud. sed hic fuit expulsus ab ecclesia. ergo non fuit imposita naturalis pena delicti. et sic videtur intentasse causam criminalem civiliter. And. Barb. Ant. Fra. ¶ Circa hoc quod hic dicit de querela. dicens quod querela simpliciter non est actio teñ Bar. i. l. nam et postea. l. §. si minor. ff. de iureiur. in. ii. col. imo dicit esse remedium subsidiarium: ut ibi. tamen Bar. in. l. maximum vitium. i. ii. not. C. de lib. preteri. et alibi dicit quod est accusatio secundum Bal. i. l. certum. i. ulti. col. in prin. C. vi cog. Bar. tamen in. l. postbu. i. §. si quis. ff. de inoffi. test. dicit quod nec est actio nec exceptio nec accusatio sed officium iudicis ut ibi per glo. in. §. successionem. et de modo formandi libellum ubi querela intentatur. vide Spe. in ti. de li. conce. i. §. nunc viddraw. in. v. sed nunquid in querela. et in ti. de te. in. §. i. in v. in querela. et in ver. sed quare. et vide Bal. in. l. nam et si. in. §. huius. in prin. ff. de inoffi. testa. et in

l. qui repudiantis. in. §. i. circa prin. e. ti. de inoffi. testa. quandoque tamen capitur pro in integrum restitutione quandoque pro appellatione et nullitate. et ideo quod importet cognoscitur ex medio concludendi secundum Bart. in. l. ii. in. i. col. C. quando et quibus iud.
c et † Sebasti. Sapi. ¶ Fidei violate. Vide Rotam decisi. cliii. inci. item no. et decisi. cccxxxv. incipit. verum violator fidei. Alex. in. l. si quis maior.

animum fratris corrigatur ut in. d. c. super his. et ad. in. d. c. novit. hic autem iste canonicus fundat se super iure privato: ut patet in prin. et ver. querelam et ex fine ubi mandat papa huic canonico ecclesiam restitui. quapropter dico quod iste canonicus agebat contra istum clericum cum deferendo de crimine periurii civiliter non ut deponeretur ab ordine sed ut ab administratione ecclesie tanquam indignus remoueretur. quod fieri potest ut est ho. tex. in c. per tuas. i. in fin. de simo. et hoc pro suo interesse tum quia non solvebat pensionem sibi ut iuramento firmaverat: tum quia cum ecclesia esset sua vel sibi subiecta intererat sua ne ipse periurus et infamis illam detineret et super hoc impetravit iudices delegatos a papa et ob hoc in fine papa mandat huic canonico ecclesiam restitui si constiterit ita esse ut narrabat. vide pro hoc glo. in. c. ex parte. de testi. in glo. i. in fi. et ibi per docto. Ex his tene unum menti secundum hunc intellectum quod is cui ecclesia est subiecta vel aliter interest potest agere contra rectorem civiliter de crimine ut removeatur a beneficio. et vide quod dixi super rubri. de iudi.
5 ¶ † Ultimo glo. expeditis quero supra vidimus quod ratione periurii potest quis privari beneficio suo: nunc quero nunquid idem sit ratione fidei vioc late. Arch. in. c. iuramenti. xxii. q. v. refert Ber. Joan. et Hostien. tenere quod sic in. c. querelam. i. ne prela. vi. su. sed ipse finaliter tenet contrarium dicens quod licet omnia ista possint dici iuramenta: tamen quia gravius peccat veniens contra iuramentum quam fidei interpositionem non debet iste secundus ita stricte puniri sicut primus. ar. c. non affetamus. xxiii. q. i. Ex quo infert quod non debet privari beneficio sicut periurus. et idem videtur velle idem Arch. in. c. i. de sepul. lib. vi. facit quod in simili not. glo. in. c. penul. i. eo. et hanc opinionem videtur sentire et sequi do. Ant. sed tu adverte latius: nam Gas. de cal. in. c. ii. de spon. primo recitat Rotam tenere illam opinio. Arch. postmodum videtur ab illa declinare dicens quod omnia ista sunt iuramenta ut primo dixit Arch. do. Card. in. d. c. ii. et i. c. ad aures. quod tamen sequitur primam opi. quia ex quo hec pena privationis non reperitur inflicta
d contra violatorem fidei non debet ad eum extendi et videtur ibi velle dare regulam in cognoscendo iuramentum a fidei interpositione dicens nunquam esse iuramentum nisi exprimatur verbum iuro. Inn. vero circa hoc ultimum aliter dixit i. c. ad aures. dixit enim iuramentum esse quando fit sup libro vel reliquiis vel alia re sacra. et pro hoc ultimum videtur intellexisse de libro evangeliorum seu missali. quia alii libri non sancti dicuntur. fidei autem interpositionem dicit esse quando promissio est facta per deum vel fidem suam que verba ex toto mihi non placent: nec aliquo iure probantur. Primo enim dictum Inno. non procedit dum tacite sensit iuramentum non esse si non prestatur sup aliquam rem sacram. hoc enim expresse est contra c. et si christus. i. eo. ti. et plene dixi. s. eodem. super rubrica. imo quod plus est iuramentum dicitur licet prestetur per creaturam licet sic iurari non debeat: ut in. d. c. et si christus. et. xxii. q. i. movet.

et ibi Roder. repeti. l. x. not. C. de transac. et Alex. l. l. ii. §. iurari. ff. de iureiur. et Corse. l. repe. rubri. huius ti. in. v. questio.
d ¶ Extendi. Et pro hac opi. facere videtur illud dictum Joan. fab. in. §. item si quis postulante. Insti. de ac. ubi dicit nunquam quemadmodum ex iuramento oritur actio et exceptio aliqua actio in factum. aliqua actio ex contractu iuramentum est formiter prestitum. l. actori. C. de re. cre. cum si. non quia eodem modo ex simplici promissione per fidem oritur actio et exceptio sicut si esset iuratum. determinat tandem quod non: quia secundum eum iura multum ponderant iuramentum. quia non sufficit sola promissio per fidem. sed huic fundamento respondeo quod non est verum quod iura ita ponderant iuramentum et actualem prestationem iuramenti sicut dicit Jo. fa. patet nam si iuramentum sit remissum. et sic non sit prestitum quia actualiter iuramentum non sit secutum. ita tamen oritur actio et exceptio datur sicut si actualiter fuisset iuratum. l. nam et postea. §. i. et l. remittit. ff. de iureiur. ergo non est verum quod ad hoc ut oriatur actio et exceptio quod. l. ponderet ipsum iuramentum nec est verum fundamentum d. Car. dum dicit quod ex quo hec pena privationis non reperitur inflicta contra violatorem fidei

non debet ad eum extendi: quia dico quod imo est extendenda quia ubicunque tractatur de dispositione iuramenti illa dispositio censetur favorabilis. et consequenter extendenda secundum do. Anto. in. c. fi. in. i. salle. de consue. Pe. de ancha. et Imo. in. c. quia. de pac. in. vi. no. expresse Gem. in. c. i. de tempo. ordi. per illum text. et do. Alex. in. l. qui iurasse. in prin. ff. de iureiuran. item facit quia quotiescunque agitur de delicto puniendo illa non est materia odiosa sed debet extendi sicut materia mere favorabilis. istam regulam tradit Bart. in. l. quemadmodum. circa medium per unam glo. ibi. C. de agri. et censi. lib. xi. idem expresse dicit Pau. de cas. in. l. bonefidei. per illum tex. ff. deposi. ergo sicut ratione periurii potest quis privari beneficio. idem erit ratione fidei violate: quia cum ista materia sit mere favorabilis ut delicta puniantur et non odiosa debet extendi.

Theorica

Theorica vero domi. Cardina. est aperte contra. c. ego. N. in fin. ꝫ. eo. vbi non exprimitur verbum iuro et tamen est iuramentum. ad idem. c. et si christus. vbi ponuntur multe forme iurandi absq; verbo iuro et vide bonam gloss. xxij. q. i. in summa. et per hoc etiam dico dicta illorũ qui volunt indistincte facere differentiam inter iuramentum et fidei prestationem non procedere. nam sic dicendo: sic deus me adiuuet iuramentum: vt dicto. c. ego. N. vel testis est mihi deus ꝛc. vt dicto. c. et si christus. multo fortius debet dici iuramentum si dico promitto per fidem meam vel per deum. pro hoc facit diffinitio iuramenti quam posui. ꝫ. super rubrica. nam hoc casu adhibetur ipse deus seu eius fides ad confirmationem simplicis assertionis. non enim debent esse euangelia in maiori reuerentia ꝙ ipse deus seu ipsius fides. imo per euangelium iuratur per respectum ad ipsum deum quamobrem puto quod omnis fidei prestatio est iuramentum: sed non econtra vnde fidei prestatio proprie est quando quis interponit fidem suam: vt quia dicit promitto per fidem meam vel per deum. Iuramentum vero generaliter est quando simplici assertioni interponitur vinculum religionis et sic possunt intelligi multa iura que ponunt ista vt diuersa vt in. c. peruenit. de fideiusso. ꝛ. c. querelam. ne prela. vi. su. et. c. ij. de spon. Et per hoc infero ad dubium principale nunquid violator fidei veniat priuand⁹ beneficio. et puto quod sic: quia periurium committit vt supra probatum est. ꝛ iura volunt quod pro periurio quis priuetur vt hic dicit. c. nos ab homine. nec est verum fundamentum tenentium contrariam sententiam. scilicet quod minus peccat violator fidei: quia dico posse

a contingere quod magis peccaret^a quoniam periurium tanto grauius est quantu sanctius est id super quo iuratur vt in dicto. c. mouet. et no. Innocen. in. dicto. c. ꝛ si christus. sed posset contingere quod iuramentum esset prestitum per aliquam creaturam quo casu non est dubium fidem interpositam esse magis sanctam. Item iura non ponderant quantitatem delicti cum quandoq; minus quandoq; plus delinquatur vt. ꝫ. dixi: sed simpliciter attenditur periurium quod est grauissimum peccatum maxime in clerico: videtur enim non obseruans deum contemnere. et ideo gloss. no. dixit in. c. ij. de spon. fidei prestationem et iuramentum equipollere: idem voluit gloss. in. c. fina. ne prela. vi. su. et in. c. constitutus. de transac. licet Collec. aliud ibi senserit dicens quod violator fidei non est infamis sicut violator iuramenti. quod puto falsum per predicta. facit. c. tua. ʃ. eo. vbi ſm cõmunem lectu. probatur q̃ pro periurio clericus vitari non potest quo ad vulgi opi. licet in veritate non sit periurus: quia iuramentum non erat licitum imponitur pena priuationis beneficij. ergo fortius hec pena imponenda est vbi violauit fidem legitime prestitam.

1 ¶ Rector ecclesie non potest se obligare ad soluendum censum. vł ad augendum solitum.

2 Periurus ratione certi beneficij priuatur omnibus beneficijs.

3 An pro temerario iuramento priuetur quis beneficio vel inhabilitet ad promotionem: vel deponatur.

4 Qualiter peccat transgrediens licitum iuramentum: vł temere iurãs.

5 Forma iuramenti q̃ prestatur a clerico episcopo.

Tua nos. Si presentatus iurat p̃sentanti de aliquo censu augendo et postea contrariũ iurat instituenti. valet secundum et non primum: tamen ab ecclesia remouetur. Cõmunis diuisio. secunda ibi: tue igit.

¶ Casus literalis. Monachi seu viri religiosi habent aliquando presentationem in ecclesijs a quibus certam percipiunt pensionem cum ipsi eligunt clericos ad easdem ecclesias constringunt eos iuramento ad maiorem pensionem. cum vero episcopi eos instituunt iurant quod pensionem annuam non augebunt: queritur hic quod iuramentum sit seruandum: Respondet papa q̃ cum posterius iuramentum ratione et autoritate lateranen. concilij innatur: ideo primo preiudicat quod de cupiditate processit verũtamen iustum est vt clerici illi pro periurio

1 quod vitare non possunt ab ecclesijs perpetuo remoueantur. ¶ †No. primo rectorem ecclesie non posse se obligare ad soluendũ censum. vel ad augendum solitum de redditibus ecclesie etiam in vita sua. quod videtur clarius probari. ʃ. de censi. preterea. in fi. nam hoc posset esse ecclesie damnosum in futurum. argu. c. peruenit. de arbi. ꝛ not. quod etiã

2 patrono sponte soluere nomine census non potest. ¶ †No. scđm casum no. quod constituens se inter iuramenta contraria tanꝙ periurus est perpetuo ab omni officio remouendus. Et not. bene ex hoc et ex fine litere quod ratione periurij etiam cõmissi respectu certi beneficij priuatur quis non solum ipso beneficio. sed etiam omnibus alijs et inhabilitatur perpetuo ad beneficium suscipiendum. Et not. bene hoc procedere etiam si sit tale periurium quod infamiam non irroget. nam periurium de quo hic non irrogabat infamiam: quia non est proprie periurium vt dicam statim cum glos. et pro hoc facit. c. cũ non ab homine. de iudicijs. vbi simpliciter pro periurio statuitur pena depositionis. ¶ Oppo. ꝛ videtur quod iste clericus non cõmiserit periurium cum proprie periurium sit transgressio liciti iuramenti. vbi autẽ quis transgreditur iuramentum illicitum non incidit in periurium: imo meretur transgrediendo licet peccauerit in iurando vt probatur. xxij. q. iiij. per totum. ꝛ in. c. quãto. ʃ. eodem. quod autem primum iuramentum fuerit illicitum patet ex not. in prima glo. ꝛ scđa. Solu. gloss. ij. metu contrarij exponit ver. pro periurio. idest pro temerario iuramento. ꝛ not. illam expo

3 sitionẽ. ¶ †Sed tunc fortiter oppo. vltra alios. pro temerario iuramento non debet quis priuari beneficio. imo quod plus est nõ inhabilitatur ad promotionem. vt in. c. sicut. ʃ. eo. not. glo. in. c. florentinum. lxxv. disti. ꝛ. xxij. q. iiij. diffinitio. et specifice videtur probari quo ad casum nostrum in. c. significauit. ꝛ. c. grauis. ʃ. de censi. in quibus clericus prestans temere tale iuramentũ de soluẽdo censum presentatori fuit absolutus a tali iuramento imposita penitentia pro temeritate iurandi. Sol. quidam senserunt quod ratione simonie iste clericus priuatur. argu. c. cũ clerici. ꝫ. de pac. quod nihil est cum litera hic se fundat sup periurio. Alij dixerunt quod primum iuramentum potetat esse licitũ respectu clerici iurantis. valuisset enim superioris postmodum interueniente consensu. ideo non debuit propria autoritate contrauenire iurando contrarium. hoc non placet. tum quia non valuit tale iuramentum etiam quo ad se per. d. c. significauit. ꝛ. c. grauis. cum simili. tum quia non iurauit contrarium sponte. sed ex precepto superioris: vt patet in tex. Ideo ego soluo aliter ꝛ sic. Quãdoq; quis promittit vł iurat soluere vel augere census vt p̃sentetur ad ecclesiam ita quod promittit temporale pro spirituali consequendo: ꝛ tunc ratione simonie priuatur bene

b ficio:^b ita loquitur. c. cum clerici. de pac. Quandoq; non promisit seu iurauit soluere ex pacto. sed simpliciter ita quod cessat simonia: ꝛ tũc non prestitit solum vnum iuramentum: et non debet priuari licet contraueniat quia non peccat in contraueniendo: sed prius peccauit temere iurando.

c Aut postea iurauit contrariũ:^c et sic scienter constituit se inter duo iuramenta contraria. et habet locum pena huius. c. vt iste priuetur tanꝙ periurus licet in veritate non sit periurus: et hoc id q̃ quo ad se ꝛ quo ad vulgi opi. non potest euadere periurium. et hoc sentit hic Inn. qui dixit q̃ iste erat perplexus inter duo iuramenta cõtraria. vt si vnũ seruabat alterũ seruare non poterat. sentit etiã Jo. an. dum exponit text. q̃ iste non poterat vitare piurium ſm fatuam opi. quorũdã vel propter suã erroneam cõscientiam. Et ex his habes casum sing. in quo quis priuatur beneficijs ꝓpter iuramentũ temerariũ: ꝛ puto q̃ tale piuriũ non sit sufficiẽs ad depositionẽ ab ordine iuxta no. in d. c. cũ non ab hoie. cũ debeat intelligi de stricto periurio ꝛ habes nũc vltra alios detectũ vel intel

4 lectũ. c. huius. ¶ †Scđo principaliter glo. tãgit incidenter et inuolute q̃liter peccet transgrediẽs licitum iuramentum vel temere iurãs et capiẽdo mentẽ facit tres casus. Primus casus est q̃n quis iurat licitũ ꝛ scienter transgredit ꝛ talis peccat mortaliter: vt. ꝫ. eo. querelã. ꝛ vide hon. tex. in. c. ille q. xxij. q. v. Scđs cũ quis iurat falsum credẽs illud fore verum et iste nullũ peccatũ incurrit. vt in. c. homines. xxij. q. ij. Jo. an. post Tancre. dicit hoc verũ si adhibuit omnẽ diligẽtiam: alias est veniale: vel si fuit in culpa mortale. Tertius casus q̃n quis iurauit illicitũ quo casu aut iurauit ex deli

c beratiõe et ꝓposito ꝛ peccauit mortaliter in iurãdo. ʃ. eo. sicut. Aut iocosa leuitate vł incaute et est veniale. xxv. di. §. alias ea demũ. Uel potest intelligi glo. vt ponat in hoc vltimo duos casus prim⁹ quando scienter iurauit illicitũ et peccat mortaliter. scđs quando iurauit indiscrete: vt quia in vanum assumpsit iuramentũ iocose vel leuitate quadam: ꝛ hoc casu peccat venialiter. et facit pro hoc. §. alias ea demũ. in fi. ꝛ ibi glo. Sed aduerte latius post beatũ Tho. ꝛ Archi. in. c. habemus. xxij. q. i. Aut est quis transgreditur iuramentũ licitum scienter ꝛ peccat mortaliter etiã si iocose vel indeliberate iurauerit quia periuriũ respicit dei contemptum qui quidem contẽptus vitat̃ liz iocose quis iuret: quia non debet nomen dei iocose assumere cum sit vnum de decem p̃ceptis diuinis. Non assumes nomẽ dei in vanum ꝛc. Quandoq;

a ¶ Magis peccaret. Tu pondera: q̃ est text. quẽ nemo aiaduertit in c. ex rescripto. ꝫ. eo. ibi fidẽ p̃stiterũt. ꝛ postea dicit̃ adimpleant sicut iurauerunt: ecce nũc q̃r fidei p̃stitio est iuramẽtũ. And. Barba. Antoni⁹ Frãcis.

¶ Fides ẽ seruãda eodẽ mõ sicut iuramentũ alias cõmittit̃ piurium ꝛ incurrit̃ infamia ſm Spec. in ti. de arbi. in. §. q̃r. vñ. sed idẽ est. et in v. sequit̃. in vñc. sed pone. et vide Jo. an. in. c. i. õ sepul. li. vi. ꝛ nove. ꝛ vide glo. i. c. puenit. de fideiuss. et habet̃ p Jo. an. i. c. cũ tpe. de arbi. et vid alex. pan. in. l. iñ. in. §. dato. i fin. ff. de iureiuran. vbi dicit idẽ eẽ ẽt si ꝓmissio est fctã sub pena fidei: q̃ obligat sicut iuramentũ rumpens tñ iuramentũ magis punit̃ ꝙ simpliciter fidẽ vide. d. Ant. in. c. querelaz. vbi ẽt p do. Abba. ne prela. vi. su. ꝛ in. c. ad aures. q̃ me. cau. ꝛ vide Arch. i. c. iuramẽti. xxij. q. v.

b ¶ Priuatur beneficio. Tu põdera text. cũ dicit ex cupiditate processit et postea dicit ꝓ piurio q̃ vitare non põt vñ vr̃ q̃ fuit verũ iuramẽtũ simoniacũ ꝛ sic non solũ fuit temerariũ s; etiã simoniacum ꝛ sic fuit iuramẽtũ temerariũ q̃lificatũ. Andr. barba. Sebasti. Sapia.

c ¶ Iurauit cõtrariũ. Nunq̃d autẽ q̃n quis primo iurauit vnũ: postea iurat cõtrariũ. prius iuramentũ debeat seruari traditur per scribẽtes i. l. duobus. §. idẽ pomponius. ff. de iureiuran. et p Fel. in. c. cũ. M. ferrariensis. col. xxvij. ver. ꝛ pro hac fallentia. ꝫ. de consti tutioni.

a e Sebasti. Sapia. ¶ In dignitate. vide Cardi. in cle. ij. l. v. questio. de vita et honesta. clerico.
e Sebasti. Sapia. ¶ Contemptus. Quo aute cognoscat contemptus
b declarat Fel. hic et latius in. c. ij. col. ij. vers. vlti. circa pdicta. e. de maio. et obedi. et in. c. j. col. vj. vers. alius casus est. e. de costitu.
c ¶ Quaz laicus. Pondera qz religiosus est dignior laico vel clerico iuxta not. p gloss. in c. a subdiacono. xxxij. dis. et maiore gratiam habuit a deo. qz vocat ad pfectionem ergo cadem magis peccat p istum text. fateor tn qd facilius resurgit non sequitur: ergo facilius peccat. seu leuius. vn pone qd incotinenti moriatur. credendum est tn qd deus non patief illum mori in pctō. et pondera qz in epo male loqtur qz dicit cotra hunc text. q dicit qd grauius punietur et pondera: qz Jo. an. loquit ex eo qz eps dz religiosissimus. l. mulli. l. cum clericis. C. de epis. et cle. dz sanctissimus vt i auf. de san. epis. et tn grauius punitur ergo. Andr. Barba.
d ¶ Uide hon. tex. in. l. aut facta. ff. de pe. vide Sali. in. l. seruos. C. ad legē iul. de vi publi. vbi arguit 5 cōem doctrinam. And. Barba.
e Sebasti. Sapia.
e ¶ An publice. Uide Abb. in. c. sane. e. de celebra. missarū. d. Jaf. in §. sequens. vers. ex maleficijs. col. ij. insti. de act. Insi. in l. si qs id qd. i. ij. no. ff. de iuris. om. iudi. And. sicu. in c. xlvij. incipien. scribitur pclare. col. xxv. in. j. volu. ¶ In. l. j. ij. Et ibi p Bald. et alios et vid gl. et ibi Bal. C. de lter. ma. qui volunt qd nunq̄ excusatur mulier vel rusticus facientes actum clam. et quando dicatur aliquid clam vel occulte factum: vide Bal. in. l. ij. de his qui ex pu. ra. li. x. et in. l. j. in fi. de predi. cu. eo. li. et quod magis puniatur vide Bart. in l. i. §. generaliter. ff. vi bo. rap.
Antonius Francis ¶ Licet rusticus et mulier equparent multis et excusent quo ad iuris ignorantiam. l. ij. in fi. ff. de iure fisci. l. i. in. fi. ff. de edē. habet p. d. Anto. et Jmo. in. c. ij. de costi. tamen nunq̄ excusant in facto clandestino: quia semp psumit cōtra eos p quo vide Alerā. plene in. l. cū de indebito. ff. de pba. et quando qd dicat fieri clā. vide Bar. i. l. si. ff. de rita nup. et in. l. ij. vers. et sic nota. C. de his qr ex pub. rō. lib. x. et vide eundem Bart. in. l. phibere. ff. qd vi aut clā. et in. l. clā possidere. ff. de acqui.

qd indeliberate iurat falsum tamē scit se falsum iurare. et nihilominus peccat et mortaliter ppter diuinū cōtemptum. Quandoq; quis iocosa leuitate aliqd iurat quod postea ex aliqua necessitate adimplere non potest et peccat venialiter. et hoc vltimo casu intelligo tex. cum gl. in. d. §. alius ca demum. et vide ad materiam tex. no. in. c. j. xxij. q. ij. vbi ponunt et distinguunt octo genera mendaciorū. ¶ † Extra gl. quero quia si iste clericus iurauit episcopo quod solitam et antiquā pensionē non augebit quale iuramentum prestat generaliter cleric⁹ episcopo intellige de beneficiato: qz alij regulariter nō iurant. e. eo. nullus. Sol dicit Hostiē. quod licet diuersa forma iurandi per rectores vel curatores sm diuersitatem locoruz seruetur: hec tamen videtur congrua: et per iura pbari. Jurabit enim qd fidelis erit epō et obediēs e. eodem nullus. sub quo intelligas qd seruabit illius sententias et pro posse faciet seruari. quod tamen aliqui exprimūt pro hoc. e. de offi. ord. cū ab ecclesiarum. et c. ad reprimendaz. scōm capsm quod mandata sua sancta et honesta adimplebit. e. de offi. ordina. c. ij. Tertium qd nihil alienabit sine ipsius licētia. xij. q. ij. abbatibus. xvij. q. iiij. in venditionibus. Quartum qd nomine ecclesie vltra certaz summam que arbitrariē determinet mutuum non contrahet. j. de fideius. quod quibusdam. Quintum quod ecclesiam nō relinquet nec ad aliam se transferet sine ipsius licentia. e. de renun. admonet. Sextum quod iura ecclesie pro posse petet et defendet: vtilia ei⁹ procurabit et nociua vitabit qd dicit intelligendum etiam postpositis negotijs proprijs patrimonij. argu. vij. q. j. presentium. et c. placuit. et xvj. q. j. qui vere. et c. nos autem. Septimum quod nil dedit vel dabit nec aliquod pactum fecit nec cōmisit aliquod illicitum per se vel per alium ipso sciente pro adipiscenda ecclesia: de pa. c. fin. de simo. nobis. et quod quamcito hoc vitiuz ad eum peruenit insinuabit episcopo et ad ipsius voluntatem renuntiabit. de elec. c. penulti. Octauum quod ordines suo tēpore recipiet et hoc si ordinatus non est. de eta. et quali. queris. Nonum quod in ecclesia personaliter residebit et deseruiet in ordine quem ipsius cura requirit de cleri. non resi. quia nōnulli. et c. relatum. Decimum quod non soluet vltra antiquam et solitam pensionem vt hic. et cum hac forma transeunt hic communiter doc. sed certe licet ad omnia superius contenta obligetur promotus: tamen iure non pbatur vt ad omnia hec clericus debeat suo iuramento obligari. vnde ego allego tex. et gl. vbi ponitur directa forma huius iuramenti nec inferuntur tanta sicut hic. xxiij. dis. §§. vbi videas. et dic vt ibi.

1 ¶ An dignitas delinquentis aggrauet delictum. et quis magis puniatur maior in dignitate vel minor.
2 Magis excusatur qui deliquit cum pulchra q̄ cum deformi.
3 Quis magis grauatur de peccato: an peccās occulte: an publice.
4 Si pfessus exuit ordinem et accepit vxorem: an inquisitor possit procedere contra ipsum.
5 Non ita ignominiosa pena ponit nobilioribus sicut vilioribus.
6 An iuramentum de non loquendo vel de non prestando officium charitatis sit obligatorium.

Cum quidam. Episcopi de periurio grauius q̄ alij sunt puniendi. h pmo. Illicitum est iuramentum de non prebendo subsidium coniuncto hoc secundo. et sunt duo dicta per se patentia. ¶ Casus literalis. Quidam episcopi de sardinia receperunt a quibusdā creditoribus quandam pecunie quantitatem: et iurauerunt illam ad certum terminum persoluere quod facere contempserunt. queritur quid sit istis episcopis faciendum pro eo quod contra iuramentum venerit. Respondet papa quod in ipsos tanto grauius est iudicandum quanto maiori dignitate precellunt: et quia eorum exemplo alij ad similia prouocantur. Illi quidem iurauerunt non loqui patri sorori vel fratri. nec aliquod subsidium impartiri eisdem. dicitur quod isti ab isto illicito iuramento sunt absoluendi iniuncta eis penitentia pro eo quod male iurauerunt. Ber. ¶ No. primo duo ratione quorum maior penitentia imponitur pro delicto. Primo si delinquens est in dignitate a et tāto maior imponitur quanto in maiori dignitate est positus. vide ho. text. in papa. in. c. aliorum. ix. q. iij. Secundo ex corruptione proximi propter malum exemplum. vt puta quia peccatum est palam commissum et tanto grauius ex hoc est puniend⁹ quāto plures exemplo male vite corrupit. vnde Grego. Scire prelati debent quod si peruersa vnq̄ perpetrant tot mortibus digni sunt quot ad suos subditos perditionis exempla transmittunt vt legitur in. c. precipue. xi. q. iij. ¶ Not. ex secunda parte non valere iuramentum contra officium pietatis charitatis et propinquitatis. rationem. j. videbis. ¶ † Oppo. contra text. in eo quod innuit dignitatem delinquentis aggrauare peccatum videtur quod acrius sit puniendus ignobilis q̄ in dignitate positus. vt in. l. ij. C. vt nemo pri. xxiij. q. j. qui contra pacem. Solu. gloss. in hoc instat et tandem videtur concludere quod aut queritur de quantitate peccati quo ad penitentiam imponendum in foro conscientie. aut quo ad penam fori contentiosi. Primo casu non consideratur immediate dignitas b delinquentis sed quātitas contemptus. vnde sicut q̄to quis magis seipsum affligit tanto magis est iustus. vij. q. j. §. cum ergo. ita q̄to magis contemnit tanto magis peccat. vnde possibile est quod in eadem specie peccati magis delinqueret rusticus q̄ magnus prelatus q minus cōtempsit. sed in dubio vbi non constat de contemptu maior presumitur magis contēnere. quia videtur magis deo ingratus. et sic ratione presumptionis magis punitur. et sic scdm gloss. dignitas non aggrauat delictum sed magis ipsum delinquentem ratione presumptionis. et sic intelligatur tex. iste. idem not. gloss. in. c. homo christian⁹. xl. distin. Secundo membro scilicet quo ad forum contentiosum dicit quod in pena pecuniaria plus punitur nobilis et in dignitate positus. sed in corporali magis punitur priuatus et ignobilis et sic reducit glo. ad concordan. et iura pro et contra in ea. allega. et hoc vlti. firmat Ho. in. c. ea que. de statu regu. vide in ad primum membrum quod no. Jo. and. post beatum Thom. in. c. accusatus. de here. lib. vj. vbi concludit c quod in eodem genere peccati minus peccat religiosus q̄ laicus nisi in tribus casibus. Primus cum peccat contra votum religionis: puta fornicando contra promissionem continentie. Secundus cum excedit per contemptum: quia videtur magis ingratus cum ex dei beneficio esset productus ad perfectionis statum. facit qd habetur in aut. de mona. in princ. et in. c. fin. xlvij. distin. Tertius cum peccat publice ita qd prebet alijs scandalum. nam tunc tenetur etiam de delicto aliorum. de voto. magnc. et dicto. c. precipue. Extra predictos casus leuius peccat religiosus. et hoc propter merita precedentia et sequentia. iuxta illud psal. Si ceciderit iustus non collidetur: quia dominus supponit manum suam. hinc Hiero. vt habetur de peni. dis. ij. Septies in die cadit iustus et resurgit. licet iustus cadat non tamen perdit nomen iusti ex quo per bona opera illico resurgit. Ex quo infero ad. q. gl. quod positus in dignitate vt episcopus leuius delinquit q̄ inferior cum dicat religiosissimus. vt in. c. ex multa. de vo. et sic in statu perfectionis. in. c. licet. de regu. et in. c. nisi cum pridem. de renuntia. nisi peccet contra votum emissum in receptione ordinis. vel ex contēptu. vel publice in scandalum aliorum rationibus precalle. et in tribus casibus precalle. vel eorum altero aggrauat peccatum ex dignitate: et sic potest recte intelligi iste tex. et c. homo christianus. precal. ars secus: vt in. d. c. septies. et in dubio presumitur magis contemnere. vt hic in gl. et in. d. c. homo christianus. et quod ibi not. de multis circūstantijs aggrauantibus delictum
d vide ho. text. cum gl. in. c. j. de pen. distin. v. ¶ † Et per hoc potest determinari. q. glos. in. c. si. xxiij. q. si. et tangit glo. in. d. c. j. vtrū magis peccet cum muliere pulchra q̄ cum deformi. credo per predicta qd primo debeat attendi maior contemptus. et in dubio magis excusatur qui delinquit cum pulchra quia magis presumitur tentatus. facit de penitē. distin. ij. sciendum. ¶ † Item faciunt hec ad aliam. q. quis magis grauetur de peccato an peccans occulte: an publice. e de qua vide glo. in. c. de homine. de cele. mis. et l. c. nemo. xxij. q. iiij. et in. c. clericus solus. lxxxj. f distin. Jac. but. subtilius distinguit in. l. ij. C. de summa tri. vbi dicit quod aut

pos. ⁊ in.l.non intelli.in.§.tacita.ff.de iure fi. ⁊ vide Bar.in.l.post contractum.in.ij.col.in prin.ff.de dona. ⁊ vide plene per Alex.in.l.ij.§ fi.post Bar.ff.vi bo.rap.

a ¶ Ad questionem.vide Bal.in.d.l.nemo.vbi aliter loquitur: ⁊ pondera: quia licet publice cõtrahat videtur ꝙ non erit ex eo excusatus: quia ista questio videt esse quando contrahat i loco vbi ignorat quod est monachus iuxta no.in.l.barbari⁹.ff.de offic.pres. ⁊ quod not.Bal.in l.qui contra.C.de ince.nup. quo casu non videtur facere ex errore: sed ex eo qz credit decultum cum esse monachum. ideo satis dʼ esse in dolo. Andre. barb.

b ¶ De hac.q.vide bar.in.l.ij.C. de summa trin. ⁊ mod.in.c.ad abolendam.de here. Zacharias.

c ¶ Pena ignominiosa nobilibus. dic hoc esse verum ex consuetudine italica: ex gallica vero sec⁹: vt per Ja.rebuf. in.l.quelibet. ⁊ in apost.C.de decu. lib.x.

d ¶ Casus in quibus iuramentum non obligat. vide ple.numeratos p Bal.in.l.si quis ad excludendam C.de iureiur. vbi inter alia dicit ꝙ iuramentum non obligat qñ est exclusiuum pietatis vel si iurauit non loqui. vide etiam Bal.in.c.i.§.item sacramenta. in ti. de pace iur. fir. et not. xxv. dist.c.i.

e ¶ Ad cautelã.tu pondera quia tex. dicit absoluendi sunt quo casu nõ venit absolutio ad cautelam nisi a iure exprimatur. gl. in.c.capitulum.de rescrip. ergo non valet solutio glo. And.barba.

f ¶ Bonum aspectum. p certo non bñ loquit.d.ant. quia tex. iste dicit ꝙ est illicitũ tale iuramentum. ⁊ est contra rationem: ergo loquitur in casu certo. And.barb.

g ¶ Ad cautelã.sed põdera qz si tale iuramentũ est illicitum ⁊ cõtra rõnem non requiritur absolutio etiam ad cautelam. And.barba.

h ¶ De absolutione.pondera qz filius tenet alere patrẽ rõne naturali.l.si quis a liberis.§.si parẽs.ff.de lib.agn. ⁊ sic istud iuramentuz est ꝫ naturalẽ rõnẽ.ergo nullo mõ ligat ad quod ergo necessaria est absolõ ⁊ do nõnũ intellectũ ad text.ꝙ inquãtum dicit absoluẽdi sunt intelligit quo ad pͥmũ modũ iurãdi qz iurauit nõ loq patri.istud pt se habere ad bonum ⁊ malũ.ideo istud iuramẽtũ ligauit: opus est ꝙ absoluat ar.c.iuuenis de spon.quo ad scdm modũ qz iurauit non prestare subsidiũ est ꝫ rõnẽ: ideo nõ est opus iuramento. ⁊ si opponat de clausula in fi.apposita qd refertur ad pcedẽtia.dic ꝙ nõ semper qñ rõne recti sermonis impedit vt per glo.in cle.ne romani.de elec.And.Barb.

quod aut tractamus de causa delicti: aut de effectu. si de causa que est dolus aut constat de dolo: non facit differẽtiam inter clam ⁊ palam. aut dubitatur: ⁊ tũc si tractamus de his que sunt de genere ꝓhibitorum nõ est differentia qz semper presumitur dolus.l.i.C.de fisca. ⁊ in.c.i.de ꝑsump. et qd ibi not. aut loquimur de his que sunt in genere permissorum: in specie tamen sunt ꝓhibita: vt matrimonium: ⁊ tũc aut fiunt clam: ⁊ presumitur dolus aut palam ⁊ nõ presumitur dolus sz error.
4 l.fiãa.ff.de ritu nup. ¶ †Et hec faciũt ad.q.ᵃ que
a fuit de facto. Quidam frater professusᵇ exiuit or
b dinem ⁊ accepit vxorem: querebatur an inquisitor heretice prauitatis posset d hoc cognoscere.hic. dicebat per predicta ꝙ aut accepit vxorẽ clam: ⁊ presumitur in dolo: nõ in errore: ideo inquisitor non poterat cognoscere: aut accepit palam: ⁊ non presumitur in dolo sed errore. ⁊ quod putet sibi licere ⁊ quod erret in fide. ⁊ sic cognitio ꝑtinebit ad inquisitorem. qd no. Predicta ꝓcedũt cũ cõsideratur delictum ex parte cause. si autem consideratur ex parte effectus ⁊ tũc peius est cõmittere delictũ palã ꝙ occulte. ad hoc.d.l.ij.C.de sum trini. ⁊.d.c.precipue. ⁊ faciunt hec ad materiã supra tactam. Quis autem magis mereatur ex eodẽ genere boni an religiosus: an laicus. vide glo. not.in c.e.si dominũ.de reliq. ⁊ vene.sanc.vbi con
5 cluditur qd religiosus. ¶ †Quo ad scdm membrum glo. vide in simili quod leg. ⁊ no.in.l.desertorez.ff.de re mili. ⁊.l.capitalium.§.i. ⁊ §.serui te sta.ff.de pe.vbi patet qd ꝓ eodem delicto non im
c ponitur pena ita ignominiosa nobilibusᶜ militibus ⁊ aliis viris honestioribus sicut vilibus ⁊ triballis. ⁊ facit pro ꝯsuetudine hodierna vt viles tantum furca suspendãtur.vt no. Barto.in.d.l. desertorem. ⁊ qui dicũtur ignobiles. vide ho.gl. in.c.qui contra pacem.xxiij.q.i. ⁊.l.ne qs.C.de dig.li.xij. ⁊ per Barto.plenius in.l.i.eodem tit.
6 ¶ †Uenio ad secundam partem decre. ⁊ oppo. videtur eniz ꝙ nõ sit necessaria absolutio ab isto
d iuramẽto.cum illicitum iuramentumᵈ non obligat ne sit vinculum iniquitatis.xxij.q.iiij.inter cetera. Sol.gl.ij. metu cõtrariũ intelligit qd hic sit
e absolutio ad cautelam.ᵉ Inn.refert quosdã dicere quod taliter iurãs nõ debet loqui patri donec per superiorem fuerit absolutus: quia tale iuramentum potest obseruari absq3 detrimento salutis eterne. superior tamen potest ⁊ debet relaxare quo facto libere potest loqui. do. Ant. dicit se credere ꝙ inquãtũ iuramẽtũ dirigitur ad nõ loquẽdum patri ex indignatiõe: vel qz nõ velit prebere officium charitatis nõ sit obligatorium: nec eget absolutione: qz militat contra charitatem. Idez dicit si iuramentum sic prestaretur de alio consanguineo vel extraneo: quia dz fratri suo ꝙ citius potest recõsiliari. Si vero tale iuramẽtum fuerit prestituz ex aliqua iusta causa: vt quia forte locutiones istius erãt corruptibiles iuramẽtũ esset obligatorium ⁊ non absolueretur: in dubio tamẽ
f tale iuramentum non habet bonum aspectum.ᶠ ⁊ quia posset eẽ obligatoriuz sit absolutio: vt hic sm eum. ⁊ sic videtur intelligere istum tex.in casu dubiõ. sed certe cõtra eum aperte facit hec litera que assertiue dicit hoc iuramentum esse illicitum et cõtrarium rationi et mandat illi imponi penitẽtiam de eo qd male iurauerat. vnde placet mihi intellectus gl.qd absolutio sit hic ad caute
g lam.ᵍ vel intellige de absolutiõeʰ facti ne taliter
h iurãs notetur de facto de trãsgressione iuramen
i ti:ⁱ ⁊ qd tale iuramẽtum ex indignatiõe prestitũ nõ liget.bene facit.c.qui sacramento.xxij.q.iiij. ⁊ de pe.di.ij.proximos. ⁊ generaliter quot modis iuramẽtum dicatur illicituz.dixi.in.c.si vero.ij.e. ⁊ qui possunt a iuramento absoluere not.in.c.i. ⁊ c.debitores.ꝫ.eo. ⁊.j.eo.quanto.

1 ¶ Abbas vel prior depositus ab abbatia vel prioratu remanet monachus.
2 Iuramẽtũ emanatũ calore iracũdie nõ obligat.
3 Clericus abiurans claustrum nunquid sibi preiudicet.

Si cut ex literis. Nõ valet iuramẽtũ monachi claustrũ abiurãtis ⁊ sibi de hoc grauis penitentia imponit. Cõmunis diuisio.secunda ibi: respõdemus. ¶ Casus literalis. Prior cuiusdaz monasterij iracundie calore cõmotus iurauit quod in claustro eiusdem monasterij in quo professionez fecit decetero cuz.G.monacho non moraretur. Abbas suus dubitando super hoc consuluit papã: ⁊ ipse respõdit ꝙ non licuit illi monacho temerarium facere iuramentum contra fidem sue professionis ⁊ sue stabilitatis propositum. vnde mãdat eidem abbati vt talem penitentiam sibi iniungat quod alij illius exemplo deterriti similia facere pertimescãt: ⁊ in claustro quod abiurare non potuit stabilitate perpetua suam penitẽ
1 tiã agat. Ber. ¶ †No.ibi: prior iuncto tex. ⁊ ibi monacho supradicto qd licet monach⁹ efficiat
k prior nõ tamen per hoc desinit esse monachus.ᵏ facit.c.si.de simo. ⁊ qd ibi no. Ex quo potest colligi.arg.qd prior vel abbas retinet ius monachatus. ⁊ sic licet renũtiet vel deponatur ab abbatia vel prioratu: remanet nihilomin⁹ monach⁹ monasterij. Cõtrarium tamen sentit Joã.andr.in.c. cum ad monasterium.de statu monacho. ⁊ idem Fede.qui latius prosequitur consi.xix. ⁊ per Jo. de lig.in cle.ne in agro.de statu reg.sed do. Ant. tenet primum in.d.c.cum ad monasteriuz.quod plus placet de equitate. ⁊ plen⁹ dic vt ibi nota. Secundo no.ibi: cum fidem ⁊c.ꝙ non valet iuramentum monachi contra suam professionem. et sic arguo non valere iuramentum contra votum ⁊ est ratio.quia hoc non dependet a volũtate iurantis. vnde iuramẽtum non posset seruari sine
2 dispẽdio salutis eterne. ¶ †Not.iij. penitẽtiam iniungẽdam ei qui temere iurauit illicitum nec
l excusatur propter calorẽ iracundie.ˡ Ex quo infertur quod calor iracundie non excusat a pecca
m to quod no. puto tamen quod minuit culpamᵐ licet eam totaliter nõ excludat.arg.ij.q.iij.§.notãdum.ad fi. ⁊.l.vna.C.si quis impe.male.l.omne delictum.ff.de re mili.facit.c.inebriauerũt.xv.q.i. ⁊ vide gl.no.in.c.ex literis.de diuor.que dicit. confessionem factam calore iracundie non preiudicare nisi detur perseuerãtia. Et facit hoc ad.q. sequentem: nunquid iuramentum alias licitum obliget si emanauit calore iracundie. Jo.an.sentit hic quod non. Dicit enim quod iuramẽtum de quo hic non obligat istum etiam si nõ fuisset

i ¶ Trãsgressiõe iuramẽti põdera etiã: qz nõ loq nõ põt se habere ad licitũ vt dicit do. Ant. qz posito ꝙ sermõe essent corruptibiles: tamen debent loqui admonendo ⁊ sic impossibile est ꝙ nõ loqui habeat instaz cãm. ⁊ eodem mõ de nõ prestando subsidio: qz gl. in.c.pasce.lxxxvj. dis. ⁊ in.c.filij qui.xxx.dist.dicit ꝙ filius tenet subuenire patri heretico.And.Barba.

k ¶ Esse monach⁹. faciat.c.i.§.porro de stat.re.lib.vi.c. quoniaz.de simo. c.cũ per exceptionem.de priuileg. lib.vi.
Zacharias.

l ¶ Propter calorẽ iracũdie. secus est in confessione etiaz iudiciaria vt p Lud.rom.sing. cccccx.incip. volo cõmẽtari.vbi etiã dicit qd nec votũ nec iuramẽtũ calore iracundie emanatũ ligãt. ita no. in apost.ad istũ in ca.at si clerici.nu. xv.i ver.calore iracundie.ꝫ.de indi. ⁊ Sebasti. Sapis.

l ¶ Calorẽ iracundie. Aliõ pulchre per.do.Jas.in.l.si filiã tuaz.col.ij.in ij.not.C.de inoffi. vbi ponit multa ꝙ nõ valent facta calore iracundie. ⁊ limitat tribus modis vt ibi per eũ ⁊ d cõfessiõe facta calore iracũdie vide Dec.in.c.at si clerici.in princ.col.x. ⁊ sic tertio limitatur.ꝫ.de indi.

m ¶ Minuit culpã sz pondera qz iste tex. ꝫ dicit hic calore ire iurauit: ⁊ tñ magis punit. ⁊ infra q hic alleg. do. Abb.loquitur i ebrio.ad.§.nõdũ dic ꝙ ibi dt qd nullo mõ punit ⁊ ita loquit.d.c.si quis irat⁹.ij.q.iij.sz loquit in delicto successiuo sz nõ in delicto momẽtaneo ⁊ põdera si dici posset qd puniat ꝑ ebrietate sz nõ pro delicto: vt dicit gl.in.c.inebriauerũt.xv.q.i.§.q se loquit in offendente seipm.l.i.loqt de obloquẽte de impatore q est clemẽs.vide gl.in.l.ij. C.ad le.iul.maie.vbi nõ tenet iuramẽtũ ꝑstitũ calore iracũdie. ⁊ etiam põdera qz monachus dz esse mãsuetus ⁊ nõ iracũdus.l.si quis in hoc genus.C.de epis. ⁊ cle.vnde vr distinguẽdũ in personis.And.Barb.

a ¶ Formatū. pondera q̄. d. ca. sunt q opes. nō loquit̄ in calore: sed loq̄t̄ i tumultuario mētis impulsu ⁊ sic i quadam incautā deliberatiōe. Andre. Barba. Anto. Francis.
¶ An que fiūt calore iracundie valeant. dicas quod iracūdia facit cōtractū non valere n l. qđ calore. ff. d re. iu. l. iij. ff. d di uor. nisi ad pias causas per. c. sunt qui opes. hic allegatū. ⁊ iracundia facit licitationem nō valere. l. licitatio. i pri. ff. de publi. impedit etiaꝫ votū vt est glo. in c. dudū. de cōuer. cōiuga. lꝫ gl. in. c. sunt qui opes. videatur tenere contrariū. ⁊ vide glo. in ca. ex literis. de diuor. ⁊ Alexā. in d. l. qđ calore. ⁊ ad de qđ iracūdia nō excusat delictū. l. si nō cōuitij. C. de iniur. facit tamen minus puniri. l. 3 §. si quis impera. maledi. i. famosi. C. ad le. iuli. maie. ca. si quis irascit. xv. q. ij. l. ij. C. de abolitio. §. qđ. iij. nōdū. xvi. q. i. inē hebraicā. l. sina. et ibi per Alex. post Bart. ff. ad. l. iuli. repe. vide Spec. in titu. de accus. in versi. quid si tevocaui. vbi dicit. qđ imo ex toto excusat delictum q̄ dictum vel factū ex iracundia non dꝫ imputari. qđ etiaꝫ voluit Spe. in ti. de presum. in ver. sed pone: proquo facit: q̄ iracundia impedit electionē ca. auditis. de ele. facit etiam blasphemiā mitiꝰ puniri ſm Archid. xxij. q. v. l. c. gegd. et habetur p Ro. i singularibꝰ suis in verbo iracūdia. impedit etiaꝫ vinculum iuramenti: vt in. l. ij. C. ad le. 1 iulia. maie. iracundia etiam in sen 2 tentiādo facit differri executionem sententie: vt per 3

pfessus ex quo sic temerarie iurauit ⁊ calore iracundie. secus dicit si ex causa ⁊ cū deliberatiōe iurasset. puta quod nunq̄ intraret domū talis mulieris quaꝫ turpiter adamauit. licet sit a talibus iuramētis abstinendum per id quod habetur in c. clericos. de coha. cleri. ⁊ mu. ⁊. c. sicut quod hī no. do. An. putat quod si calor iracundie fuit tā tus quod illud deliberate non iurasset tale iuramentum non est obligatoriū quia hec voluntas non est discreta. vel si sit de facili per episcopū est commutāda. de quo remittit ad Rayn. i sum. de iureiu. circa prin. sed tu vide gl. no. in. c. dudum. de cōuer. coniu. in ver. calore. qui vult votū emissum calore iracūdie non obligare. argu. illius. c. ⁊. d. §. notandum. in fi. ⁊ Jo. an. soluendo ibi contrarium formatūꝰ de. c. sunt qui opes. xvij. q. iiij. quod videtur probare contrarium. dicit glo. illā procedere quādo est talis ⁊ tanta turbatio quod sapit quandā mentis alienationē ⁊ ex multo feruore alias votū nō impedit: quia ea que in se bona sunt nō indigent deliberatione: ⁊ sic intelligit d. c. sūt qui opes. vbi valet donatio ecclesie facta tumultuario mentis affectu. ⁊ sic idem erit dicendum in iuramento cum procedant a pari. vt no. ī. eo. c. i. ⁊. c. debitores. Sed in contrariū adduco dicta beati Tho. ij. ij. q. lxxxvij. arg. i. que recitat Joan. an. in. c. literaturam. de voto. qui notā. dixit tria esse necessaria i voto. primo deliberatio. secūdo propositum volūtatis. tertio promissio. ⁊ satis bene facit. c. literaturā. ⁊. c. nuptiarum in prin. xxvij. dis. ergo idē in iuramento quod principaliter dirigitur i deū. deus enim respicit cor. vt in. c. si quid inuenisti. xiij. q. v. ⁊ vult militē voluntarium. xv. q. i. non est. Item video quod confessio non preiudicat calore iracūdie facta. vt. s. dixi. fortius nec iuramentum: quare concluderē iuramētum non obligare ex arrupto factum: q̄ nō habet in se consensum ad hoc quod not. Inn. in. d. c. literaturam. ad cautelam tamē poterit peti absolutio q̄ de facili est indulgenda. ¶ †Secūdo principaliter quero. iste monachꝰ abiurauit claustrum: nūquid saltem preiudicauit sibi. videtur quod sic. argu. c. ex trāsmissa. de renun. ⁊ in. c. quod in dubijs. vbi patet: quod renūtians beneficio in manibus nō sui superioris preiudicat: licet non valeat in preiudicium sui superioris. ita videbitur dicendum hic vt iuramentum preiudicet ipsi monacho: nō autē monasterio quin possit eum repetere. ⁊ hanc opi. tenuerunt quidā. sed Inno. ⁊ Host. contrarium. nec ob. iura superius alle. loquuntur enim in clericis secularibus qui sine ecclesijs esse possunt: monachi vero non possūt nec debēt viuere sine claustro. xvi. q. i. placuit. ⁊. c. si cupis. vel dic melius ecclesie conferūtur clericis secularibus aliquādo propter vtilitatem propriam vt habeant vnde viuant. de preben. cū ſm apostolum. Aliquando propter vtilitatē ipsius ⁊ bonū publicum. ideo si illas abiurāt valet iuramentum quatenus eorum vtilitati preiudicet. arg. c. ad apostolicam. de re. sed monachus tenetur stare in claustro ob propriaꝫ professionē quā fecit: pmisit enim stabilitatem loci. ⁊ de hac pfessione facit mentionē hec litera a: qua quidē obligatione non potuit se per propriam iuramentū absoluere. ar. de foro cōpe. si diligēti. ⁊ per hāc solutionē soluitur cōtrarium qđ formari posset de. c. ex rescript. ⁊. c. ⁊. c. cū pastoris. ij. q. vij. ⁊ ō multis alijs iuribus in quibus patet quod monachi quādoq; stāt extra claustrū licite. nam pcedunt quādo interuenit superioris autoritas. sed ipse ppria autoritate hoc nō posset. nā vt no. Inno. in. c. si. de renun. monachꝰ notaretur apostata si nō esset sub obediētia superioris. facit. l. sicut. C. de act. ⁊ obli.

¶ Simplicitas sine dolo cōmendatur: cōtraria discretioni reprobatur.

2 Jurans alicui ⁊ successoribꝰ vel iurās alicui, tm̄ expresso noīe ppro vel noīe dignitatis: an teneatur successoribus iurare.

3 Juramentū nō ligat heredes iurantis ⁊ sic obligatio circa spiritualia non transmittitur ad heredes.

4 Promissio obediētie facta p vnū prelatū obligat alios successores pro quibus promisit.

Veritatis. Vasallꝰ qui iurauit prelato successoribus iurare nō cogitur. In prima decisa ꝯsultatio. In secūda responsio ibi: respōdemꝰ. ¶ Casus literalis. Clemēs pa. iij. idulsit Guillelmo regi Sicilie vt ipe nō teneretur sibi prestare iuramētū fidelitatis p regno Sicilie: ita tamē quod per hoc non fieret sibi vel successoribꝰ suis i preiudiciū quominus sibi vel successoribus sus heredes sui fidelitatē facere tenerentur. Super ista indulgentia questio mota fuit in presentia regis. vtrū singulis successoribꝰ clemētis heredes regis deberent prestare fideli- b tatem. duo cardinales legati apostolice sedis in dulgentiam illam sic interpretati fuerunt. qđ heredes regis tenebantur prestare fidelitatem do- c mino pape clemēti: ⁊ successoribus suis per iuramētum quo prestito alij iurare postmodū minime cōpellantur. cōsultus fuit papa super illa interpretatione. ⁊ ipse respondit vt heredes regis postq̄ sic iurauerūt successoribus suis iurare nō cōpellātur: tamē ita tenētur seruare eis fidelitatem ac si iurassent. Her. ¶ †No. principium qđ
1 quotidie alleg. hinc dicitur q̄ qui verū dicit non
b laborat. ⁊ no. qđ simplicitasꝰ cōmendatur. alibi reprobatur. vnde repellit a pmotione. xxxiv. dis. petrus. Solu. simplicitas ꝯtraria dolo cōmēdatur vt hic ⁊ in. c. si cupis. xvi. q. i. ⁊ dicitur tūc simplicitas quasi sine plica seu mixtura. illa vō que est discretioni ꝯtraria reprobatur vt in cōtrario ⁊ dicit̄ tūc simplicitas quasi sine mixtura discretionis: ⁊ ita no. in. d. c. petrus. ⁊. c. si cupis. ¶ Secūdo no. qđ papa habēs iura imperij in loco licite recipit a subditis iuramēta homagij ⁊ fidelitatis. facit cle. pastoralis. de re iu. ⁊ cle. ne romani. de elec. vide ho. text. cū gl. in. c. ubi dño. lxij. dis. ¶ Itē no. iuncta glo. qđ regnū Sicilie est de tēporali iurisdictione ecclesie. vñ rex iurat Pape homagium ⁊ fidelitatem: ⁊ pro differentia inter homagium ⁊ fidelitatem vide bonā gl. in. d. cle. pastoralis. in versi. ligius. ⁊ ad primum dictū vide ho. tex. ibi. ⁊ in ca. ad apostolice. de re iud. lib.
2 vi. ¶ †Opp. dicitur in tex. q̄ si vasallus iurauit pape fidelitatem nō tenetur iuramētum iterare in personā successoris. vnde ob. c. lōginquitate. xij. q. ij. vbi dicitur q̄ liberti tenētur pfessionem status sui facere successori nō obstāte q̄ eaꝫ fecerint predecessori. ad idē. l. imperialē. §. preterea de prohi. feu. alie. l li. feu. vbi dicitur. q̄ si maior quatuordecim annis sua incuria vel negligentia inuestituraꝫ nō petit a domino infra annū ⁊ diē perdit feudū ⁊ redit ad dominū. Solu. glo. fin. sol. hoc cōtrariū dupliciter. primo. q̄ hoc. c. cōtinet in hoc specialem indulgentiā: sed hoc respectu heredū nō colligitur ex litera. ideo trāsit ad secundā sol. q̄ vbi quis iurauit dño ⁊ successoribus nō cōpellitur iterum iurare successoribꝰ q̄ ex parte iurātis iuramentum est perpetuū. et sic intelligatur hoc. c. sentit gl. secus esse si simpliciter fuisset iuratū dño. ¶ Extra gl. doc. hic mltū instāt. sed tandē in eādē sententiam in effectu incidunt. Ex dictis enī P hi. Hosti. ⁊ Ho. hec distinctio elicitur q̄ aut qs iurauit alicui ⁊ successori-
c bus ⁊ tunc nō cogitur amplius iurare: ꝫ teneatur se recognoscere libertum seu vasallū suū subditum. ⁊ de hac recognitione loquitur. c. longinquitate. alle. p cōtrario. ⁊ hoc ne lōginquitate tēporis pereat memoria originis. Aut nullā mentionē fecit de successoribꝰ in iuramēto. ꝫ simpliciter iurauit personaliter: ⁊ tūc iurare cogit̄ cuilibet successori ⁊ sic intelligatur. d. l. imperialem. ¶ Cōtra hāc cōmunem theoricaꝫ facit iste text. in eo q̄ dicit. si iuratū est vobis vł alicui successori ⁊c. ⁊ sic sufficit iuramentū esse prestitū sine conmemoratione successoꝝ. ideo dicerē sic. q̄ aut in iuramēto facta est mētio de successoribꝰ: ⁊ seruatur quod supra

Specu. in titu. de executione sententie in. §. iij. in ver. porro. ⁊ deniq; dicit Specu. in ti. de aduoca. in. §. iij. in versicu. no. quod cautus aduocatus dꝫ procurare ⁊ conari prouocare aduersarium ad irā: quia ira impedit aium ne possit cernere verum iuxta dictum sapientis.
b ¶ Adde tex. l. §. ⁊ hoc quidā insti. de legi. ag. succes.
c ¶ Amplius iurare. pondera q̄ iste text. non phat id ad quod allegatur. vꝫ q̄ iuramentum prestitū per defunctū non transeat ad heredem quo ad vinculuꝫ spirituale ex ēt quo ad forū. primo q̄ hic dicitur q̄ fuit indultuꝫ regi q̄ non teneretur iurare: dicitur q̄ heredes tenentur iurare: ergo sequitur q̄ si iurasset nō tenerentur iurare vnde sufficeret qđ rex iurasset. ⁊ sic a cōtrario sensu hic probatur contrarium ⁊ q̄ sit transitoriꝫ quo ad vinculum faciat sermo testātis qui est pprius sermo heredis. in autē. de iureiur. a mori. prestit. ergo iuramētum testātis est primum iuramētū heredis. Item virium defuncti trāsit in successorem vt ca. q̄. de iur. Bart. in. l. ex diuerso. ff. de rei vendi. vnde facit. qđ si testator fuit piurus quod periurium nō trāsit in heredem q̄ finitur mortuo testāte: sed si heres non vult implere quod defunctus iurauit quod iuramētum respiciat heredeꝫ defuncti. dico q̄ eius heres qui non vult implere incidit in piurium. et si dicatur q̄ ipse non iurauit. dico q̄ satis est q̄ iurauerit ipse defunctus quin adeundo videtur quasi contrahere

cum ipso defun⸗
cto vt impleat id
ꝙ ipse defunctus
debuit. ⁊ vide do.
Abb. l. c. finali. de
de fo. cōpeten. vbi
alleg. Abb. anti⸗
quum tenuisse qd
trāscat in heredē
quo ad piuriū ⁊ q̄
ad forū. Respon⸗
deo ad tex. illū dū
dicit asse. qd satis
dicit a se eū dicere
a defuncto per do.
Ant. de iureiur. a
mouē. pstito. vid
q̄ dixi i recollectis
And. bar.
Zacharias.

a ℭ Successorē in
rātis. in dic quod
iuramētū afficit
heredem quo ad
validitatē contra
ctus non aūt quo
ad reatū periurij.
ita no. ang. in aut.
de iureiu. a mori.
presti. §. i. colū. v.
Bal. l. i. ij. C. plus
vale. ꝙ agi. Pau.
de cas. consi. lxv. et
cōsi. cccvij. ⁊ idem
est in iuramento
populi qui semp
ē idē ⁊ tñ successo
res iurantium nō
ligātur periurio.
ita multū no. vo⸗
luid card. in cle. i.
§. nos. q. ij. de iu
reiurando.
Anto. Francis.
ℭ Circa hoc an
iuramentum affi⸗
ciat successorem ⁊
transeat in eum.
vide Bal. in. l. ij.
C. de fru. et litis ex
pen. vbi singula⸗
riter dicit. ꝙ si qs
iurat obseruare cō
tractum vel aliqd
facere p se ⁊ succes
sores suos ⁊ here
des iuramentum
non obligat here
des ⁊ successores
nisi quo ad obser
uantiam contra⸗
ctus qui trāsit in
heredes: vt tit. C.
ve ab here. et con
trahere. ⁊ in titu.
de heredi. act. nō.
autē obligat ad
periuriū et illius
penam.

b ℭ Voluntatem
patris. pondera
quia spiritualia
sunt magis pene
trabilia. nec obst.
c. i. de despon. im⸗
pu. quia loquitur
in matrimonio et
in actu necessario
sed tit. alus heredi
tarius est actus

qd supra dictū est. Aut simpliciter fuit pstitū. et
tūc aut prestitum sub sole pprio vel fuit apposi
tū aliqd verbū personale vt puta promitto tibi
⁊c. ⁊ tunc pcedat op. premissa. si tamen is cui fuit
iuratum remoueretur a dignitate nō tenetur iu⸗
rans illi amplius ad iuramēti obseruātiā: quia
intelligitur prestitum persone rōne dignitatis. ⁊
de hoc est tex. in c. venerabilem. in fine. de electio.
Aut fuit prestitum simpliciter sub nomine digni
tatis: ⁊ tūc dico quod transit ad successores quā⸗
tūcunqȝ nō fuerit facta mentio de successoribus.
vt si dixerit promitto obedire epō senensi vel ro⸗
mano pontifici ⁊c. qr dignitas nō variatur ex di⸗
uersitate presidentiū vt in c. liberti. xij. q. ij. ⁊ in c.
si gratiose. de rescrip. lib. vi. facit c. quoniā abbas
de offi. deleg. ⁊ ꝙ no. Bar. in. l. centesimis. ff. de v.
obli. Ex pro hoc potes instrui in scholaris an iu
ramētum semel rectori prestitū sit iterādum in p
sonaȝ successoris. Cōsuluit tamē Host. ꝙ platus
iuramentū recipiens nullā facit mētionē de suc⸗
cessorib⁹ vt sic iurās astringatur ad iterādū iura
mentū successorib⁹. ℭ Quid aūt si postea vertat
in dubiū an fuerit facta mentio successorum. dicit
Host. ꝙ ei qui dicit sic iuratum incūbit onus p⸗
bandi. ff. de pba. ei qui dicit. Ex predictis habes
an ⁊ quando iuramētum sit reale vel personale ex
3 parte recipiētis. ℭ † Nunc quero an ex parte iu⸗
rantis quādoqȝ sit reale vt sic iuramentū trāscat
a in heredem vel successorē iurātis. ᵃSol. Host. ⁊
cōmuniter doc. dicūt ꝙ nō etiā si quis iurasset p
se ⁊ successoribus suis seu heredibus: qr licet quis
possit obligare heredem temporaliter: imo etiaȝ
non faciendo mentionem de heredibus pactū re⸗
gulariter transit in eos: vt. l. veteris. C. de contra⸗
hen. ⁊ cōmit. stip. spūaliter tamē non potest: quia
lȝ sit honestū vt in spūalibus obligationibus fi⸗
b lius sequatur volūtatem patrisᵇ nō tamē est ne⸗
cessariū: vt no. in c. i. de despon. impub. ⁊ in c. ex
literis. de spon. in c. vno. de despō. impub. lib. vi.
c vnde filiusᶜ vel heres nunq̄ esset piurus ex iura
mēto defuncti. arg. ho. in. c. pe. ſ. eo. Sed dices tu
quare quis pōt se obligare alicui ⁊ successoribus
nō autem obligare se ⁊ successores. Respōdetur.
primo casu agitur de obligatiōe ppria quā qs
potest facere prout vult. secūdo vero casu agitur
de obligatione aliena quam nō pōt facere in istis
spiritualibus nisi interueniat mādatum speciale
de iur. cal. c. si. li. vi. ℭ Ex his habes not. ꝯclusio
nem. ꝙ lȝ obligatio in tēporalibus trāsmittatur
in heredem: secus in spiritualib⁹. Ratio diuersi⸗
tatis potest esse: qr in istis spiritualibus ligatur
anima que sine pprio cōsensu ligari nō potest: vt
in iuribus superius alleg. ⁊ facit. xxx. q. ij. c. vno. ⁊
quod no. gl. xxij. q. iij. in summa. ⁊. i. q. iij. in sum
ma. ⁊ hāc ꝯclusionē firmat Jo. an. in. c. si. d sepul.
vbi plus vult. ꝙ nō solū heres non obligatur ex
iuramento defuncti: sed etiam ꝙ ratione iuramē
ti defuncti nō possit ꝯueniri in foro ecclesiastico.
⁊ sic ꝙ. c. fi. de fo. cōpe. lib. vi. non habeat locū in
herede qd est no. ⁊ vide qd dixi. in. d. c. fi. ℭ Alia
cōclusio est ex predictis. ꝙ iuramentū ex parte re
cipientis quādoqȝ est personale quandoqȝ reale:
ex parte vero iurantis semper est personale. An
aūt semper obliget personam iurātis. dic ꝙ aut
fuit prestitum simpliciter nō habito respectu ad
dignitatem eius cui iuratum est nec ad dignita⸗
tem iurantis ⁊ semper obligat si hoc possunt im
portare verba iuramenti. arg. xxij. q. viij. c. vno.
Aut fuit iuramentū respectu alicui⁹ dignitatis
seu alterius qualitatis existentis in personam iu
rantis vel recipientis: ⁊ tunc cessante illa quali⸗
tate cessat iuramentum. exemplū. iuraui tibi qr
eras episcopus si deponeris ab illa dignitate nō
obligor tibi amplius: vt in. d. c. venerabilem. Ex
parte iurātis pone exemplū. iuraui seruare statu
ta ecclesie tanq̄ canonicus: si nō sum amplius ca
nonicus nō astringor iuramēto. ar. d. c. venerabi
lem. ⁊. c. cum inter. p. ⁊ qd ibi no. de renun. ⁊ tenet
4 Fede. ꝯsi. cclvi. ℭ † Quero an dispositio hui⁹. c.
vendicet sibi locū in pmissione obediētie. text. in

c. olim. i. de resti. spol. videtur velle ꝙ nō. vbi in⸗
nuitur quem posse pmittere obediētiaȝ pro sect
successorib⁹ ⁊ aliȷs fratrib⁹. Sol. ille text. prima
frōte hoc innuere videtur: sed per istum ⁊ ratio⸗
nes superius alleg. oportet illū restrigere vt ibi
dicūt cōmuniter doc. asserētes ꝙ pmissio obediē
tie facta per vnū etiam prelatum alios non obli
gat nisi de ipsoruȝ mādato promittatur sicut nec
votum nec iuramentū. sed dicitur sic ibi prestari
pro aliȷs in signū ꝙ aliȷ debēt obedire. vnde di⸗
cunt ꝙ quilibet succedens illam obedientiam fa
cere tenetur sed nō cuilibet successori vt hic. Di⸗
cunt etiam ꝙ si aliȷ p quib⁹ etiam iuratur sciunt
hanc obedientiā a suo prelato prestari vel coruȝ
procuratore: ⁊ hoc patiuntur obligātur efficaci⸗
ter ex iuramento vel obedientia sic prestita. C. de
iura. cal. l. i. ⁊. ij. quod est not. facit quod in simili
no. Inno. in. c. ex parte decani. de rescrip.

1 ℭ Juramētū metu mortis vel rerū amissiōe
interpositū est obligatoriū q̄ ad ecclesiā militātē.
2 Juramētum vano metu interpositū an sit obli⸗
gatorium.
3 Dispositio hui⁹. c. an habeat locū i oī coactiōe.

VErum. A iuramēto per me⸗
tū extorto eccīa so⸗
let absoluere ⁊ eius trangressores vt
peccātes mortaliter non puniuntur.
Prima pars ponit qōnem ⁊ ipsi⁹ responsionē.
scda rňsionis illationē ibi: ceterū. ℭ Casus lite⸗
ralis. Inuiti ⁊ cōpulsi fuerūt iurare p vita ⁊ re⸗
bus suis seruādis. querebatur an isti indigeant
absolutione an ipo iure sint absoluti. Respōdet
papa ꝙ nihil dicit aliud q̄ antecessores sui dixe
runt qui taliter iurātes absoluerūt. verūtamē vt
auferatur materia deierandi nō est eis dicēdum
vt iuramētū nō seruent: sed si non ea seruauerint
nō sunt ppter hoc tanq̄ p mortali crimine puniē
1 di seu tanq̄ pro directo periurio. Ber. ℭ † Not.
i. ꝙ iuramentū metu mortis vel rerū amissionis
prestitū est obligatoriū saltem quo ad ecclesiam
militantē que nō iudicat de occultis. An scilicet
iurās habuerit se obligandi animum: an autem
liget quo ad deum. dic vt ple. dixi. ſ. eod. si vero.
2 ℭ † No. ij. ꝙ iuramentū turpiter receptū vtpu
ta p metū pōt p superiorē remitti. nec est necesse
vt recipiens compellat prius remittere sed pōt
recta via adiri superior vt ab illo tanq̄ turpiter
recepto absoluat: et sic videtur via ordinaria. de
quo plene dixi in. c. i. ſ. eo. ⁊ lȝ dicatur hic de ab⸗
solutione facta per papaȝ. idem tñ est de epo. iux
ta no. per Inn. in. c. debitores. ſ. eo. sed hic factū
d narrat. ℭ Not. ꝙ exemplis principioᵈ iudicare
possumus ad hoc. c. in causis. ſ. de re iudi. ⁊. xx. di
stin. c. fin. ℭ Not. ꝙ trāsgrediens iuramentū me
ticulose prestitū nō punit tanq̄ pro mortali. An
aūt peccet mortaliter sunt opi. dic vt plene dixi
in. d. c. si vero. vbi examinaui intellectus hui⁹. c.
3 ℭ † Quero primo an procedat text. in omni co⸗
actione. sol. dātur due limitationes. Prima vt
procedat in coactione conditionali non in abso⸗
luta: quia tunc non obligaret iuramentum. ⁊ sic
non egeret absolutione. nam vis absoluta nō ha
bet consensuȝ: et homo potius tunc dicitur pati
q̄ agere. qd metus causa. factis. de ha. maiores.
l. dist presbyteros. sm Host. Dictū est verū in se
sed dicit Jo. and. se nō videre quomō qs possit
cogi absolute iurare verbaliter cum non possit
quis compelli precise ad loquendum. vnde phi⸗
losophus qui secundus vocabatur qui propter
casum matris plus loqui nolebat adriano scri⸗
psit in tabula. Vocis mee proferende nulla tibi
potestas est. Et Boe. de conso. narrat ꝙ cum ty
rannus quidam hominem liberum supplicȷs
putaret inducere vt proderet socios coniuratio⸗
nis: ille linguam suam momordit atqȝ abscidit:
⁊ in os tyranni sevientis abiecit. Scdam limita⸗
tionem sentit glo. hec scda dicens tex. nō pcedere
intercedente vano metu. nam tunc nō absolueret
tur iurans: sed necesse haberet stare iuramento.
arg. in. l. metum. ff. ꝙ me. cau. vbi patet ꝙ nō ex⸗

voluntarius. An
dre. Barba.
Sebasti. Sapie.
c ℭ Filius. aduer⸗
te tamē ꝙ licet iu
ramētum nō trāse
at in herede quo
ad reatum periu⸗
rij transit tamen
quo ad robur con
tractus qñ inter⸗
ponitur super ali⸗
quo trāsitorio ad
hedes. vt notat
Bal. in. l. si. colū.
iij. C. de pact. de⸗
clarat Cors. in re
pe. rub. huius tit.
in. xxi. priuilegio.
quod iuramentū
transeat ad here⸗
dem tenet Paul.
de cast. in cōsi. cl⸗
vij. incip. visis et
cōsideratis omni
bus. et in cōsi. xiij.
in secūda parte sȝ
nouissimā impres
sionem. et Angel.
in cōsi. cccxxvi. in⸗
cip. et themate et
actis. et Oldra. in
consil. ccdi. incip.
factum tale est.
Sebasti. Sapie.
d ℭ Exemplis pri
cipis. Idem est in
exemplis viroruȝ
magne autorita⸗
tis sm Bal. in. l.
nemo. C. de sen. et
interlocu. vide qñ
exēplis sit iudicā⸗
dum per Cardi.
Alex. in. c. fane.
ix. distin. do. Ant.
et Jaco. in. c. cum
inter. ſ. de re iud.

casat nisi metus qui caderet in constantẽ. Hosti. tenet cõtrariũ dicẽs. ꝙ etiã si metus fuit improbabilis fiet absolutio in odiũ cogẽtiũ ne ex dolo suo aliq̃ reportẽt dãnũ ⁊ ipsi cõmodũ. ⁊ hoc mihi placet. nã etiã de iure ciuili subuenit metũ passo ex iudicis officio: lʒ nõ fuerit atrox: vt. l. si. ff. qd me. cau. ita no. glo. ⁊ Bar. in. l. interpositas. C. de trãsac. Nec ob. d. l. metũ. ⁊ similes: q2 pcedũt respectu edicti. qd met. cau. non aũt respectu officij iudicis. de quo vide etiã ho. gl. i. c. pe. qd me. cã. in ver. nec metũ. Itẽ satis est ꝙ pars turpiter iuramẽtũ receperit. sr. c. i. ĩ. e. ¶ Ultimo q̃ro: an finis litere intelligat qñ nulla interuenit absolutio. Io. an. ꝙ sic lʒ quidã cõtra: sed tu tene primũ qd etiã sentit glo. pe. si em̃ interueniret absolutio non imponitur aliqua penitentia. ĩ. co. si vero.

1 ¶ Aliqd pars iniuriata possit ignoscere gratis parti iniurianti.

2 Quando agitur de crimine criminaliter nõ põt compromitti: secus si agatur ciuiliter.

3 Promittẽs stare mãdato alicuius videtur illũ elegisse vt bonũ virũ et amicabilẽ cõpositorem.

4 Iuramentum in foro penitentiali interpretatur secundum intentionem iurantis: sed in foro iudiciali interpretatur sm̃ ius.

5 Clericus q se obligauit stare mandato episcopi si episcopus preceperit ꝙ renũtiet beneficio ⁊ ꝙ nõ appellet potest appellare: ⁊ nõ est opus vt petat relaxationem a iuramento.

6 Per secundũ iuramentum non tollitur promissum alteri factum solẽniter.

7 Obligans se iuramento ad factum compellitur precise: nec succedit obligatio ad interesse.

8 Iurans seruare laudum intelligit iurare de soluendo re laudata: vel de soluenda pena.

9 In obligationib9 facti an succedat obligatio ad interesse quando factum potest adimpleri.

Veniens. Si is cuius mandato stare iuraui aliqd mihi pcipit cõtra iuramentũ p me prius licite factũ: illud seruare nõ teneor. h. d. inherẽdo verbis litere: sed põt aliter intelligi: vt patebit ex infra dicẽdis. In prima parte ponit querela impetrãtis. In scđa puisio ibi ver. ¶ Casus literalis. Quidã venet9 noĩe Alanus habuit verba cũ. M. maurien. cõuitia inter se iferẽdo: ppter qd ille Alan9 graues inimicitias dr̃ incurrisse. quidã amici vtriusq; ptis volẽtes eos reducere ad cõcordiã suggesserũt illi. A. vt i satisfactionẽ iniuriarũ iuraret stare mãdatis. H. ⁊. S. ⁊. M. cõsanguineoꝝ ipsius. A. ille non credẽs se tale qd fecisse ppter qd aliquod graue deberet sibi iponi iurauit stare mãdatis illorũ. ipsi preceperũt ei sub debito iuramẽti ꝙ nũq; curiã intraret nisi qñ oẽs gñaliter vocarent. iste recepto tã iniquo mãdato accessit ad papã exponẽs sibi predicta adijciens ꝙ erat cõsiliarius ducis ⁊ plurib9 ecclesijs quarũ erat aduocatus iuramẽtũ tenebat in iure suo adesse ⁊ nullo mõ taliter iurasset si mãdatũ sic ɔtrariũ presciuisset. vñ super hoc scribit papa illis tribus ciuibus venetis dicẽs. ꝙ ipse sup hoc scribit patriarche gradẽsi vt si mãdatũ illud priori iuramẽto licite facto repugnet ipm autoritate pape denũtiet nõ seruãdũ. Ber. ¶ No. ꝙ sup satisfactione iniurie possunt partes cõponẽdo iurare de stãdo mãdato tertij. Itẽ de stãdo mãdato officij: vt. ĩ. c. quintauallis. p hoc q2 solũ agit de partiũ preiudicio. vñ gratis põt pars alteri ignoscere: vt in. c. si illic. xxiij. q. iij. hinc dicit Host. hic not. vbũ. ꝙ quãtacũq; sit iniuria iudex dʒ esse ɔtẽtus de satisfactiõe de qua ɔtẽtatur iniuriã passus. nã per nudũ pactũ remittitur iniuria. ff. de pac. si tibi. x. q. i. de pign. act. si rez. Vinc. tñ ⁊ Inn. sentiũt aliter. dicũt em̃ hic hoc iuramentũ sufficere p satisfactiõe nisi tãta sit iniuria qd fuerit maiori pena puniẽda qd arbitrio discreti iudicis est relinquẽdũ. ⁊ hoc dicũt ego approbo: pquo allego casum in. l. licitatio. §. qd licite. ff. de pub. vbi ptʒ ꝙ de eo qd est cõtra priuatũ dũt reipublice ius agẽdi ad vindictam. vnde lʒ pars possit remittere quatenus tãgit preiudiciũ pprium nõ tñ in piudiciũ iuris rei-

a publice quesiti. ⁊ vide ad hoc quotidianã qõnez quã ponit Bar. ĩ. l. inter oẽs. §. recte. ff. de fur. facit. c. i. ⁊. c. crimina. de collis. dete. ⁊ qd ibi not. ⁊ h

2 no. ¶ † Scđo no. ꝙ lʒ vbi agitur de crimine criminaliter nõ possit ɔpromitti i priuatũ: de quo tamẽ dic vt in. c. pe. §. ⁊. de in integ. rest. ⁊. l. nõ distinguemus. §. iulian9. ff. d arbi. secus tñ vbi agitur de crimine ciuiliter vt hic. ⁊. l. qd ergo. §. ex cõpromisso. ff. d his qui no. infa. facit. c. qntaualle. pcalle. ⁊. c. literas. d presum. ¶ No. iij. practicã precipiendi ei qui tenetur obedire virtute iuramẽti: nã precipitur sub iuramẽti debito cõcor. ĩ. c. pri. ¶ No. vltio ꝙ ioramẽtũ generaliter prestitũ de parẽdo alicuius mãdato nõ est ita interpretãdũ vt cõprehendat oĩa que ex verborũ generalitate posset cõprehẽdere. nõ ei dʒ extẽdi ad aliqd ɔtrariũ priori iuramẽto alteri pstitu vt hic in fi. nec verisilr̃ est cogitatũ vt colligit ex narratiõe facti de quo. ĩ. latius. vnde dicit hic gl. i. quã no. ꝙ dʒ intelligi de idoneo mãdato. argu. c. ad cãz. de elec. i. vt sit rõnabile ⁊ honestũ qd mandat sʒ Hosti. qd bñ no. p istis ioramẽtis generalr̃ prestitis de stãdo mãdato seu arbitramẽto alicui9. de quo aliqd. ĩ. ⁊ per hoc sit expeditum prin. gl. i.

3 ¶ † Opp. ɔtra hoc ⁊ cõtra tex. vt em̃ ꝙ stãdũ sit dicto istoꝝ etiã si sit iniquũ: vt. l. diẽ. §. stari. ff. de arbi. rñdet gl. i. ꝙ isti nõ fuerũt meri arbitri de quibus loqtur ɔtrũ: sʒ arbitratores ⁊ amicabiles cõpositores quoꝝ laudũ reduci põt ad arbitriũ boni viri. l. si societatatẽ. §. arbitroꝝ. ff. p soc. qd plʒ Host. ⁊ dicit hoc pbari in tex. in eo ꝙ iurauit iste stare mãdato ⁊ nõ sniẽ. ¶ No. bene ex hoc dicto iũcto tex. ꝙ si pmitto star̃ mãdato alicui9 videor illũ elegisse vt bonũ virũ ⁊ amicabilẽ cõpositorẽ nõ aũt vt arbitrũ. Sʒ ego tũc vltra alios oppo. si ergo isti fuerunt arbitratores q̃re papa nõ reduxit istoꝝ laudũ ad aliquã moderationẽ: sʒ simpliciter mãdatũ pnũciauit nõ tenere. puto posse dici ꝙ totũ mandatũ fuit iniquũ ⁊ sic nõ erat aliqd reducibile: ⁊ scđm hoc no. bene ad hoc istũ tex. ꝙ vbi iudex aditus super iniquitate laudi repetit totũ iniquũ põt simplr̃ illud pnũciare nõ tenere vel annullare nec aliqd esse nec in aliquo partem cõdẽnare vt papa fecit hic. puto tñ ꝙ iudex posset condẽnare legitime put arbitratores potuissent cũ succedat i locũ illoꝝ ⁊ sic põt facere qd illi facere debuissent: sicut dicim9 in iudice appellationis: vt in. c. raynutius. ⁊. c. raynald9. de testa. ⁊ forte hic nõ fuit aliqs qui hoc peteret nec cõstit pape qd iste debuisset pati p illa offensa maxime cũ alternatim cõuitia sibi intulerũt. ¶ † Gl.

4 ij. primo colligit ar. iuramẽtũ fore interpretãdũ

b scđm intentionẽ iurãtis. sed statim opp. ⁊ remittit ad. c. ex literis. de spõ. ⁊ dic qd hoc arg. solum colligitur ex narratiõe partis: sed ex diffinitione pape põt colligi arg. ɔtrũ cũ papa fundet se sup iuramẽto ɔtrio prius prestito de quo pars nullã fecerat mẽtionẽ. sʒ de hoc vide tu ho. gl. in. c. qñt xxij. q. v. ⁊ aliqd statim dicã. Sed gl. trãsit ad aliã qõnẽ in scđa parte ⁊ querit nũquid virtute hui9 gñalis iuramẽti potuisset sibi pcipere vt cederet bonis vel vt ei daret bona sua. Et rñdet ꝙ nõ. q2 nõ extẽditur ad ea de qbus nõ fuit cogitatuʒ. dʒ em̃ iuramẽtũ generale ciuili mõ intelligi. qd bñ no. ¶ Ex dictis Inn. põt colligi hec distinctio: qd aut iuramẽtũ fuerit gñaliter prestitũ de parẽdo mãdato alicui9. Aut specifice ⁊ determinate. sed oritur ex postfacto dubitatio sup ipsi9 intellectu ⁊ interpretatione. Primo casu dicit ꝙ iuramẽtũ nõ extendit nisi ad ea de qbus cogitatũ est vel debuit merito cogitari. ĩ. c. qntaualli. ĩ. de deci. ex multiplici. cũ simi. Refert alios dicer̃ ⁊ nõ male. sm̃ eum nõ sufficere si iurãs dicat nõ cogitaui qd hec mihi pciperes dummõ pena non excedat culpã: imo oĩa põt precipere quatenus culpa patitur nisi sit cõtra ius. ĩ. co. quintauallis. vel ɔtrã primo iuramẽto vt hic. vl̃ nisi esset tale qd secũdũ cõem reputationem nunq; iurasset si credidisset hoc sibi

a ¶ Iuris reipublice. Ta pondera prio quod hic fuit iniuria vocis vt apparet in verbo conuitia. et sic non fuit illata corpori: puta apponere manum contra aliqz etiam si pene stant in arbitrio iudicis considerata qualitate persone: ideo non probatur hoc dictum Host. in specie nec dictũ Vin. sed potius probatur dictum Host. habẽdo respectuz ad personam: maxime quin dicit. ꝙ graues inimicitie orte fuerit sed possunt concordari p dictum Bartol. in. l. i. §. vsq; adeo ff. de inior. Andre. Barbn.

b ¶ Utrum iuramentum dubium interpretari debeat secundum intẽtionez iurãtis vel eius cui iuratur. ⁊ de hoc vide glos. ordi. in. §. queratur. xxij. qõe. v. et p beatum Thom. in. ij. ij. quest. xcix. articul. viij. in fin. vbi concludit. qd aut iurans adhibuit doluz et intelligitur secundum intentionem eius cui iuratur. Aut non adhibuit ⁊ intelligitur secundũ intentionem iurãtis. et vide de hoc per glos. in auten. iusiurã. quod pre. ab his. in princi. in versic. quatuor euangelia. cold. ij. Anto. Francis. ¶ Circa hoc an iuramentum intelligatur secundum intentionem iorãtis vel quomodo vltra hic allegata vide Bald. in. c. i. in. §. iderii sacramenta de pace. iura. firm. in vsibus feu. et Bart. Cepol. veronen. i rubrica. ff. de verbo. sig. in. vij. q. vi. q. princi. vbi dicitur ⁊ fit conclusio. qd in foro anime interpretatur scđm intentionem iurãtis: in foro autem contentioso secundum intentionez deferentis: et vide domi. Cardina. in clemẽ. i. in. §. fi. in xvi. q. de iureiurã. ⁊ eundem ibidem in. i. qõe. vbi dicit. ꝙ iuramẽtum est obligatio anime iorantis ad aliqd afferendum faciẽdum vel seruandum deum vocatum in testem. et dicit etiam quod deferens iuramentum alicui quem credit iuraturum falsum magis peccat q̃ ipse periurus. ad quod vide gloss. not. in. c. ille qui. cum. c. se. xxij. qõe. v. et vide etiam Bald. in. l. fi. C. de non nume. pecuni. vbi refert Io. and. hic. ⁊ dicit ꝙ iuramentuz interpretatur restringitur et ampliatur scđm ius in foro ciuili: ⁊ sm̃ intentionem iurãtis in foro conscientie vt dictum est supra.

a ꝛ† Sebast. Sapia. ¶ Appellare. De multis clausulis que itelligunt
in iuramento.vide per Bal.in.l.si.C.de nō nu.pecu.ꝛ per Lud.ro.plene
in.l.si.ff.qui satis.cog.vbi etiā do. Jas.in.ij.col.multa accumulat.ꝛ per
Ange.de are.in.§.eque inst.de excep.col.ij.
b ꝛ† Sebast. Sapia. ¶ Primo promisi. De hac q̄ōne vid Jo.de imo.
in.c.cū contingat.
colū.ccxxiij.et in
seq.j.e.quem refert
ꝛ sequit do. Jas.
l.j.quoties. colū.
x.vij.nunc vltra re
gulā ꝛ fallentias.
C.de rei vend.vid
Fel.in.c.cū super.
colū.ij. ver.no.ꝛ.
ē.de offic.de lega.
ꝛ Jas.in.§.itē si qs
postulāte. colum.
ij.inst.de actio.
ꝛ† Sebast. Sapia.
c ¶ Licet iuramen
tum. Uide allega
ta per do. Jas.in
l.si pecumā.in pn.
colū.antepe.ff.de
condi.ob cau.ꝛ ibi
etiam tradit an iu
ramētum itellige
tur secūdū naturā
illius obligatio
nis sup qua inter
ponit.ō quo etiam
videas late ꝑeum
dem do. Jas.in.l.si
conuenerit.ff.ō in
risd.om.iud.ꝛ in
l.si insulā.in vlti.
ebar.colū.ij.ff.de
verb.obli.ꝛ deci.
post alios in.c.j.
col.xx.cū sequenti
bus.ē.de iudi.et
Alexā.in cōsi.xlij.
in.ij.col.vsi.scḋo.
qꝛ trāsactio.in.j.
vol.Alexā.in.l.ne
mo.pōt.l.iij.col.
vbi Jas.colū.vij.
ff.de leg.j.
d ¶ Et hāc opi.ꝙ
iuramētū neq; de
iure ciuili neq; de
iure canonico ob
liget quem precise
ad factum tenuit
do.Ant.sibi contrarius.in.c.j.in.xvij.co.de iudi.tenent Inn.ꝛ.d.Ant.
in.c.per tuas.de ar.Jo.de imo.sibi contrarius in.l.ij.§.sed ꝛ si quis.in
vlti.col.ff.de do.Pet.de anch a.in.c.si.ne prela.vi.su.et ibidem Joan.
de ana.in.j.colum.ꝛ Fulgo.in.l.si pecuniam.ff.de cōdi.causa da.et pro
hac snla vltra motiuū qḋ facit iste hic in hoc v̄.cōtra mēbrum scḋm ꝛc.
cui rn̄det.j.in v̄.nec ob.facit fm Pe.de anch.in.d.c.si.ꝛ Jo.de ana.ibi
in vlti.col.nā ille qui ꝓmittit factū ꝓmittit duo vnū expresse aliud ta
cite: nā promittit facere: istud est expressum ꝛ si nō faciat ꝓmittit inter
esse: istud est tacitū.l.stipulationes nō di.ff.de verb.obli.in ver.celsus.
ꝛ.l.si quis ab alio.§.si.ff.de re iudi.ꝛ in electione eius est qḋ ex duobus
istis ipleat vt dictis iuribus. Sed iuramentū etiā de iure ciuili si appo
natur recipit tacitas cōditiones fm cōtractū precedentē.c.quēadmo
dum.de iureiur.l.si.cū glo.ff.de libe.causa.ergo qui ꝓmisit factum ꝛ iu
rauit cū intelligat duo ꝓmisisse: expressum vnū ꝛ t[illegible] citum aliud: si inter
ponitur iuramētū nō est verū dicere ꝙ precise obligetur ad factum sed
aut ad interesse aut ad factum. Ad hoc fundamētum quod satis vrget
rn̄.in forma.ꝙ iuramētum interpositum super cōtractu debet sortiri na
turam contractus primordialem ꝛ non naturam accidentalem que ex
mora contingat.glo.est no.in.l.certi cōditio.in prin.in gloss.ij.in si.ff.si
cert.peta.ꝓbatur in fi.in.l.item veniunt.§ cum prediximus.ff.de peti.
here.tunc sic: si ꝓmittatur factū tunc obligatur ad factum: sed eo casu ꝙ
non faciat bene ꝓpter morā succedit obli.ad interesse: ergo iuramētum
interpositum intelligitur fm naturā primordialē contractus nō autē
accidentalem que succedit ex mora.tertio ꝓ ista opi.mouetur.do.Ant.
in.d.c.j.per illud qḋ ibi volunt ca.Imo.Hosti.ꝛ Jo.an.vbi volūt: ꝙ si
fit factū cōpromissum in arbitrū et sit iuratū stare sentētie arbitri: con
cludunt tamē ꝙ tale iuramētū nō obliget precise. Sed huic fundamē
to est facile respōdere per text.no.apud legistas in terminis nostris in
l.si libertus iurauerit.ff.de ope.lib.vbi est text.ꝙ si libertus iurauerit
stare arbitrio vel patroni vel alterius intelligit si equū fuerit arbitra
tus. Sed istud nō
potest cōuenire in
terminis nostris.
Quarto mouetur
Imo.in.d.§.sed ꝛ
si quis.et Fulg.in
d.l.si pecuniam. qꝛ
iuramentū de iu
re ciuili nō est mo
dus inducendi ob
ligationem nisi in
liberto.l.vt iuris
iurandi.in pri.ff.
de ope.lib.si ergo
quis ꝓmisit factū
et iurauit quomō
iuramentū pōt de
iure ciuili obliga
re ꝑcise ad factum.
Ad hoc rn̄de pri
mo prout rn̄.Fal.
in.d.l.si pecuniam.
ꝙ verissimū est ꝙ
iuramentū de iure
ciuili non inducit
obligationem: sed
iste qui promisit
factum et iurauit
necessitatur preci
se facere virtute iu
ramenti: non ꝙ iu
ramētum obliget
de iure ciuili: sed
qꝛ alias incidit in
periuriū et efficit
infamis.l.si quis
maior.ff.de trāsa.
l.lucius.ff.de his
qui not.infa. Uel
aliter rn̄de et ple
nius.ꝙ iuramen
tum in terminis no
stris non inducit
obligationem sed
inductam bn̄ quali
ficat.nā pone per
stipulationē pro
misi facere edifi
cium ꝛ iuraui: cer
te virtute obliga
tionis sum obligatus facere edificium: tn̄ in obligationibus facti non
cogor precise facere: qꝛ iuramētū nō inducit obligationē sed bene qua
lificat.ꝛ sic in terminis nostris nō inducit obligationē sʒ inductā bene
qualificat. Cōcludo ergo ꝙ hec est vera cōclusio.ꝙ tam de iure ciuili q̄
canon.in obligationibus facti iuramētū simpliciter interpositū obli
gat precise ad factū.ꝛ hec snia esset tenēda ꝯsulendo ꝛ iudicādo: quāuis
articulus sit vari[9] ꝛ disputādo posset vtraq; pars teneri.ꝛ istā opi.tʒ
primo glossella in v̄.necesse habeas.in.d.l.si pecuniam.quā ad hoc no.
Bal.ibi: ꝛ i mille locis in.l.j.C.de sen.que ꝓ eo qḋ inter.in.ix.col.in ver.
nunc quero de aliquibus. Bal.in.l.sed ꝛ hec.§.pretor.ff.de pcu.ꝛ in pre
ludijs feu.in.vij.col.ꝛ cū illa glo.tenēt Inno.ꝛ do.Ant.de but.hic.idē
tenent Jo.an.Hosti.ꝛ Imo.in.c.per tuas.de arbi.vbi etiā moder.sa
tis plene examināt hūc passum in.xvi.col.ꝛ se.idem tenet Inno.in.c.j.
de iudi.tenet Ludo.ꝛ magis cōiter alij moder.in.d.l.stipulationes.et
do.Mathesi.in suis no.dictis l no.lv.ꝛ facit i primis trita reglā cano.
ꝙ iuramentum quod potest specifice seruari sine interitu salutis eter
ne seruandum est q̄uis dāninosum ꝛ dānum inferat.c.cum contingat.
de iureiur.c.ij.de pac.in.vi. Secundo facit text.in.c.ad nostram.el.j.de
iureiur. Tertio facit.l.cum pater.§.filius matrem.ff.de lega.ij.de quo
vide.j.in.c.quanto.in.j.col.versi.ex hoc patet.cum his que ibi addidi.
Quarto ista pars optime suadetur per text.sing.in.l.fideicommissa.§.
si.ff.de le.iij.vbi si testator grauauit heredē ꝙ faceret opus reipublice
dicit ibi text.ꝙ precise tenetur facere ꝛ non posset soluendo interesse li
berari.siue ergo dicamus ꝙ illud ibi sit fauore vltime voluntatis siue
fauore reipu.cui opus debet fieri. Quod iuramentum obliget ad fa

hoc sibi mādari.ar.c.petitio.j.e.ꝛ.C.q̄ res pig.ob.
pos.l.j.in fi.ff de pig.l.obligatione gn̄ali.ꝛ no.bn̄
hoc vltimū. ¶ Scḋo mēbro pricipali dicit.qḋ in
consilio anime sue fm intentionē iurātis est inter
pretandū: sʒ i iudicio recipit interpretationē fm
ius.j.eo.venientes.qḋ est no.ꝛ semper hic allegat
qḋ iuramētū recipit interpretationē fm ius in iu
dicio ꝯtentioso: sed in penitentiali fm intentionē
iurātis. Qualiter autē iudex interpretabitur fm
ius vide glo.no.in.d.§.queritur.xxij.q.v.ꝛ in.c.ex
literis.j.de spon.ꝛ respectu fori penitēnalis vt cō
sideretur intētio iurātis.vide ho tex.cū ibi no.in
c.tua.de spon.facit in.c.significasti.ō homi.ꝛ per
5 hoc determinatur qō se. ¶ †Quidā clericus iu
rauit stare mandato epī qui ꝑcepit ei vt beneficio
renūtiaret ꝛ ꝙ nō appellaret: certe ex quo hoc nō
erat verisimile poterit ꝑcepto nō obstāte appel
a lare[a] ꝛ ita fuit determinatū vt habetur in dn̄ica
li.q.xxvj.ꝛ per hoc dico gl.se.nō ꝓcedere in eo qḋ
dicit si mādatū istud nō repugnet priori iuramē
to sed alias enormem lesionē inferret in rebus tē
poralibus quod petēda est relaxatio iuramēti.nā
si verisimiliter nō cogitauit istū casum non video
qḋ sit opus petere relaxationē iuramēti: cū iura
mentū nō extendatur vltra cōsensum iurantis: vt
patet ex predictis ꝛ firmat Joā.an.in.c.vno.de cō
mo.vbi dicit.quod generalis renūtiatio casuum
fortuitorū nō validat iuramēto ex defectu cōsen
6 sus.ꝑ hoc etiā pōt decidi alia q̄stio. ¶ †Quid si
mandatum istorum nō fuisset contrarium priori
iuramēto sed obuiaret alias solēniter promisso.
so.dicit Innoc. quod debet seruare iuramētū seu
mandatum factū in virtute iuramenti et de ꝓmis
so deberet aliter satisfacere. quod probat hec litera
secundū eum: quia in decisione fundat se super iu
ramento: ꝛ tamen supra facta fuerat mentio de ꝓ
misso. facit.c.nonne.ē.de presump. Hostiē.impu
gnat hoc dictum: qꝛ si primo aliquid licitum ꝓmi
serat ad illud obseruandum obligatur apud deū
ac si iurasset.xxij.q.v.iuramenti.mādatū ergo cō
trarium tanq̄ cōtra deum ꝛ contra ius nō est ser
uandum. Item nō est presumēdū quod generali
ter iurando hoc senserit vt mādaretur cōtrarium
sue promissiōi.ar.ex supra dictis. Item ex tertio
non videt ꝯcedendū vt possit mādatum fieri per
qḋ alieno iuri illi[9] scʒ cui facta est promissio pre
iudicet: qꝛ nec mādatum pape ad talia se extēdit.
ē.de off.dele.super eo.facit.l.ij.§.si quis a pncipe
ff.ne quid in lo.pub.nec videtur ꝓcedere fm eum
dictum Inn.in eo ꝙ dicit: quod de promissio dʒ
aliter satisfacere: qꝛ nō pōt inuito creditore aliud
solui.l.ij.ff.si cer.peta.ꝛ insti.de act.§.si quis gn̄a
liter. Item qꝛ pōt contingere qḋ aliter satisfacere
nō posset nisi adimplēdo qḋ ꝓmisit. finge enī ꝙ
promisit cōtrahere cū Berta: ꝛ nunc mandetur
ne cōtrahat: certe nō valet: qꝛ primam fidem non
iuratā seruare tenetur.j.de spon.sicut.et sunt iste
rōnes multum vrgentes cōtra Inno. do.Ant.di
cit se putare: ꝙ si pria ꝓmissio obligat precise: vt
qꝛ est obligatio dādi non artaretur ad preceptū
secūdi iuramenti nisi pars de alio contentaretur
scʒ cui facta fuit ꝓmissio. ¶ Sʒ si esset obligatio
nō precisa vt in obligationibus facti in quibus
quis precise nō obligaretur ad factum sed ad in
teresse: tunc qꝛ pōt implere primum ꝛ scḋm saltē
specificum iuramentū ad hoc obligaretur: lʒ nō
b forte generaliter: vt si vni primo promisi[b] trade
re rem: postea promitto alteri ꝛ iuro. nam possum
seruare iuramentum tradēdo scḋo ꝛ ꝓmissum sa
tisfaciendo de interesse.ꝛ dicit se putare hāc fuis
7 se mentē Inn.secus aūt est in iuramētis. ¶ †Et
dicit hoc no.in obligationib[9] iuratis: vt qs pre
cise cōpellatur ad factum maxime cū iuramentū
habeat vim illius clausule si nō valet quod ago
vt ago valeat meliori modo quo pōt: vt no.in.l.
cum pater.§.filius matrem.ff.de leg.ij.ꝛ.c.ad no
stram.el.ij.j.e.ti.ꝛ si hoc esset verū multum limi
taret materiam.l.stipulationes nō diuiduntur.
ff.de verb.obli.vult ergo in effectu do.Ant.ꝙ ꝓ
missio nō iurata nō obligat ꝑcise ad factū de iu
re canonico sicut nec de iure ciuili: secus si fuit iu
rata. Sed ego dubito an hec ꝯclusio sit vera.ꝛ cō
tra primū mēbrū facit mltū: qꝛ apud deū ꝛ respe
ctu peccati pariter obligat simplex ꝓmissio ꝛ iu
ramētum: vt in.d.c.iuramēti.licet nō in quātita
te reatus: vt no.in.c.pe.j.e. Idē expresse videtur
facere.c.j.de pac.ꝛ expressius.c.qualiter.e.ti.vbi
dicitur. studiose agendū est vt ea que ꝓmittūtur
opere cōpleantur. vnde pōdero illud verbū gene
rale ꝓmittūtur ꝛ illud opere cōpleantur.ꝛ sic re
quirit cōplemētum in forma specifica ꝛ nō respe
8 ctu interesse. ¶ †Cōtra mēbrū scḋm in quo di
citur: secus in iuramēto facit no.dictum Inno.in
c.per tuas.de arbitris.vbi dicit.ꝙ licet iuramē
c tū[c] interuenerit in cōpromisso de seruādo laudo:
d nō tamē per hoc precise[d] compellitur ad ipsius

ctum est longe maior fauor iuramenti ꝙ̄ reipubli. anima enim cunctis rebus preferẽda est. l. sancimus. C. de sacrosanct. eccle. Quinto pro ista sententia est melior text. de iure in c. fina. de prela. vi. su. et ibi do. Ant. ad hoc not. illum tex. Confirmatur ista pars iuramẽtum et sententia equiparãtur. l. ij. ꝛ. l. sed et si possessori. §. si cuꝫ de hereditate. ff. de iure iuran. sed sic est ꝙ si is sententia qs fuerit condẽnatus ad factum virtute sententie obligat ad factum et non posset soluẽdo interesse liberari: vt est gloss. reputata singul. in. l. qui restituere. in ver. cõdemnandus. ff. de rei ven. ꝛ ibi bald. et ang. ad hoc no. illam glos. si ergo sententia obligat precise ad factum multomagis iuramẽtum. Et ista pars est magis cõmuniter approbata: et vltra docto. prealleg. tenentes istã parteꝫ ad hoc ꝙ istam parteꝫ tenet Jmol. in ca. ij. de pigno. ro. in. d. l. stipulationes. in princ. bal. in. d. l. j. in. ix. colũ. ꝛ Salic. xvi. col. Alexã. in d. l. stipulationes et in consi. clxxix. Anto. Francis.

¶ Utrũ iuramẽtũ obliget iurãteꝫ precise ad factuꝫ. licet multa hic dicãtur existimo ꝙ p̄cise non obliget: qꝛ i obligatiõib' facti inest obligatio successoria ad interesse ne quis obligãdo se ad factum precisum videatur se obligare ad seruitutem quandam. vt ple. traditur in. l. stipulationes nõ diuiduntur. in vers. celsus. vbi ꝑpria materia de verbo. obli. iuramentuꝫ autẽ hꝫ vim clausule vt actus valeat eo modo quo valere põt. l. cum pater. §. filiꝰ ma

obseruantiam. sed dꝫ itelligi iuramẽtuꝫ qd seruabit sententiã arbitri sicut iurauit vel penã soluet: vt sic iuramẽtũ itelligatur alternatiuũ sicut est materia subiecta super qua fuit iterpositũ: ergo idẽ esset dicẽdũ in ꝑposito: ꝙ si interponit in obligationibus facti dꝫ iterpretari ſm naturam illius obligationis vt ꝙ faciat factũ vel soluat interesse. Jn hac satis dubia. q. ego putareꝫ quẽ obligari p̄cise ad ſeruã si illud adimplere potest dũmodo nõ sit ꝯtra bonos mores: siue ꝑmissio sit iurata siue simplex: ꝛ loquor d iure diuino ꝛ canonico. Moueor per dictuꝫ. c. j. ꝛ. c. qualiter. de pac. ꝛ prealle. c. iuramenti. ꝛ ꝑ illud psalmiste. Que ꝑcedũt de labijs meis nõ faciã irrita. xxij. dist. psalmista. facit. c. licet. de voto. ꝛ de spõ. ex litteris. ij. ꝛ. j. eo. ꝛ si ebriꝰ. ꝛ. j. c. pri. ꝛ ho. tex. in. c. nouit. de iudi. Nec obstat si dicatur ꝙ de natura ipsius obligatiõis facti est vt sufficiat dare interesse: qꝛ hꝫ primo posset negari etiã de iure ciuili.

9 ¶ † Sũt enĩ in hoc multe opi. adeo vt multi nõ parue autoritatis tenuerint ꝙ si quis põt adimplere factũ teneẽ precise ad illud: sed si culpa sua nõ potest adimplere vel post moraꝫ inutile esset alteri parti factũ adimplere: tũc succedit obligatio ad interesse: vt no. i. d. l. stipulatiões nõ diui. ꝛ in. l. si quis ab alio. in fi. ff. de re iudi. Sed tenendo aliaꝫ opi. que videtur magis cõmunis ꝛ eam sequitur Bar. in. d. l. stipulationes qd is obligatione facti causata ex conuentione partium sufficiat soluere interesse; adhuc dico quod nõ procedit de iure canonico vel diuino. rõ qꝛ fundamẽtũ illius opi. est quoniã stipulatio fuit inuenta a iure ciuili vt quis stipularetur ꝙ sua interesset: satis est ergo ꝙ habeat suũ interesse. ita dicit bart. in. d. l. stipulationes. ꝛ sic illa opi. fundatur super natura stipulatiõis. sꝫ de iure diuino ꝛ canonico alia est ratio ꝑpter quã quis tenetur adimplere promissum maxime iuratum: ne scilicet incurrat peccatum veniendo contra ꝑmissionem suã ꝛ decipiat sic ꝑximũ: vt in. d. c. j. ꝛ. c. qualiter. de pac. Jtem iuramentum tendit in deum in. c. debitores. ĩ. eo. ꝛ tenetur quis ex dispositiõe legis diuine reddere sua iuramẽta domino. d. c. ꝛ si christꝰ. nam ꝛ ipse Bar. vult ꝙ vbi obligatio descẽdit a lege compellitur quis precise ad factũ. arg. in. l. qui liberos. ff. de ritu nup. cum si. Jtem si a testatore idem: nisi indocat specieꝫ seruitutis. l. titio. §. titio. ff. de condi. ꝛ demon. idẽ ergo debemus dicere is obligatione causata ex cõuentione partium cuꝫ iura diuina ꝛ canonica mandant illam simpliciter obseruari. Nec ob. c. p tuas. de arbi. vbi videtur ꝙ promittẽs stare sententie arbitri precise nõ cogiẽ sed sufficit prestare iterelle vel penam soluere vt ibi: ꝛ in. c. dilecti. eo. titu. potest enim respõderi ꝙ ibi precise ꝛ determinate se nõ obligauit ad certum quid: sed in genere vt staret laudo dicẽdo. vnde ne arbiter possit ad libitum ledere iura statuerũt vt soluere penam sufficiat vel interesse: quia vt dixi nõ interuenit purus cõsensus super laudis. videmus enim ꝙ post emologationem non competit aliquod remedium. l. pe. C. de arbi. ꝛ. d. c. per tuas. per quod puto qd si cõpromittẽs aliquo modo cogitasset ꝙ arbiter postmodũ pronuntiauit et habuit animũ se obligandi ad illius obseruantiã ꝙ sine peccato non posset retrocedere. ar. d. c. iuramẽti. cessat ei hoc casu ratio promissa: ꝛ per hoc concludo cũ prealleg. opi. Host. ꝙ siue sequatur iuramentũ generale vt in terminis huiꝰ. c. siue speciale: vt in exẽplo do. Ant. nunꝙ̄ tollitur procedens contraria promissio. videtur enim iuramẽtum temerariũ contra promissionẽ suam. argu. d. c. iuramenti. et ho. tex. in. c. ex literis. ꝛ. c. sicut. ĩ. codẽ. et ipsemet Jnnocẽ. cõtrariũ videtur sentire. vt in. c. sicut. de sponsalibus. vbi dicit. ꝙ si primo cõtrari spõsalia cuꝫ vna sine iuramento: deinde contrari cum alia cum iuramento: valent priora licet sine iuramento quasi non valeat iuramentuꝫ contra promissionem alteri factam. ꝛ ad istũ tex. dicit quod narrat factuꝫ. nã iste obligauerat se illius ecclesije

per iuramentũ. vnde expone text. ex ꝑmisso scilicet iurato. et hoc colligitur ex respõsione pape q simpliciter fundat se super priori iuramento nec mãdat cõditionaliter inquiri si iurauit. ꝛ sic habes hãc vtilem materiã declaratam ꝛ decisioneꝫ ad multas alias cõsimiles questiones. Et faciũt hec ad aliaꝫ questionẽ. Quidam filiusfa. vel clericus iurauit non exire districtum senensem sine licentia creditoris. demuꝫ reuocatur per patrẽ vel
a episcopũ: nũquid licentia nõ obtenta possit inde recedere. videꝰ Jo. an. in regula in malis de reg. iur. lib. vi. in mercu. ꝛ Fede. consi. clxxvi.

1 ¶ Appellatio non suspendit obligationẽ pure quesitam.
2 Religiosi appellãtes a precepto superioris nõ euadunt notam transgressionis obedientie.
3 Qui petunt sententiã arbitri reduci ad arbitriũ boni viri nõ obstante iuramento an sint periuri.
4 Periurium impeditur ex difficultate: ꝛ an difficultas impediat obligationem.
5 Qui iurauit ecclesiam defendere: an teneatur defendere sine requisitione.
6 Promittens defendere ecclesiam an teneatur si ecclesia ei fidem non seruat.
7 Promittens defendere ecclesiã si ecclesia vel prelatus sibi auferat salarium: an teneaẽ defendere.
8 Promittens iodare ecclesiaꝫ: an teneatur cõtra conscientiam.

Breui sciscitatus.

Qui iurauit ecclesiam defendere et requisitus sine iusta causa recusat periurus est nec eũ defendit appellatio. ꝛ secũda ibi. respõdemꝰ. ¶ Casus literalis. Aliqs iurauit defendere ac seruare pro posse suo iura alicuius ecclesie. ecclesia requirit ipm necessitate imminẽte sub debito iuramẽti: ipe appellat. queriẽ vtrũ incurrat periuriũ si ecclesiaꝫ non defendat an pretextu appellationis a periurio excuseẽ. Respondet papa quod in hoc articulo appellatio nõ excusat illuꝫ a periurio: immo periurij reatũ incur- a rit nisi difficultas siue necessitas ipsuꝫ excuset: ꝑpter ꝙ̄ non possit ecclesie subuenire. Ber. ¶ No. practicaꝫ precipiendi ei qui iurauit obedire. precipitur enim sub iuramenti debito. cõcor. ĩ. codẽ c. priori. ¶ Secundo no. quod nõ obediens secũ- dum iuramentuꝫ propriuꝫ incidit eoipso is per-
1 iurium nec requiritur aliqua sententia. ¶ † No. quod appellatio etiã secũdum ista tempora non suspendit obligationem pure quesitam. ꝛ hodie hec decre. nõ habet dubium cum appellatio etiã extraiudicialis nihil valeat nisi sit rationabilis. j. de appel. vt debitus. ꝛ. c. i. eodem tit. libro. vi. ꝛ oportet quod exprimat causaꝫ vt ibi. Sed olim dubitabaẽ ex eo: quia omnis appellatio que nõ erat manifeste frustratoris deuoluebat causam ad superiorẽ. ij. q. vi. ad romanaꝫ. ꝛ no. in. c. vt debitus. ꝛ p glo. io dicto. c. ad romanam. sed ratio. decidendi in contrarium fuit duplex ſꝫ Goffre. Prima quia per appellatiõem nõ potest impediri quod perpetuo edicto fieri precipitur. ff. de appel. nõ re. l. vl. ij. q. vi. diffinitiua. sed perpetuo edicto precipitur ne in vanũ nomen dei assumatur. ¶ Jtem ne violetur iuramentũ. j. e. ꝛ si ebristus. ꝛ. xxij. q. v. quacunꝙ. Secunda ratio quia licet secunduꝫ ista tempora appellatio sine expressione cause eximeret a iurisditione non tamen ab
2 obligatiõe: vt. ĩ. dixi. ¶ † Et ex hꝫ ꝛ ex tex. so. contra religiosos appellantes: vt plurimũ sine causa legitima a precepto superioris. non enim euadunt notam transgressionis obedientie vel iura-
3 menti si prius iurauerunt. ¶ † Jtem etiaꝫ optime facit iste tex. cõtra istos qui appellant seu petunt laudum reduci ad arbitrium boni viri sine causa legitima non obstante iuramento prestito de stãdo laudo. si enim postea declaraẽ laudũ nõ reducẽdum patet eos esse periuros nisi probabilis error eos excuset. argu. c. sacro. de sen. excom. videte quod dico. j. eo. quãuallis. ¶ Ultio no. iuncta glo. j. quod sicut difficultas excusat a periurio: sic

trem. ff. de lega. ij. habeẽ per bart. et doct. in. l. si qs maior. C. de transact. et in. l. 1. §. si quis simpliciter. et ibi ple. per Alexã. ff. de verbo. oblig. si ergo obligatio facti nõ tenet respectu ipsius facti deducti in obligatione: sꝫ ad tantũ respectu obligationis successiue in interesse ergo iuramentum interpositum super facto operatur obligationem in interesse. putarem tamẽ ꝙ si esset interpositum iuramentũ in casu i quo quis põt precise se obligare ad factuꝫ puta in casu gloss. l. stipulatio. ff. de oper. no. nun. tunc tale iuramentum firmaret illã promissionem precisam. ꝛ hec opi. mihi videẽ esse magis equa qꝛ iuramentum nõ validat promissioneꝫ inutilem: vt per Bar. in. l. si qs cũ ea. ff. de fideiof.

¶ Et do. Anto. hic qui etiam posuit hanc questionem in. c. constitutus. in. iij. colũ. de rescrip. Et istã. q. in terminis vide per Pau. de cast. in. l. in operis. ff. loca. et facit quod no. Host. in sum. de maio. et obe. §. ad qd obediens. ver. quid si duo. et qd plene et plenarie habetur in. l. si. ff. q sarisd. cog. et de ista. quest. in terminis vide per Jmol. in repe. ca. cum contingat. in fi. de iureior.

4 iurio sic ⁊ necessitas.ex.eo.querelam.⁊.l.si.ff.qui satis.cog. ¶ † Sed cō
tra hoc op.de.l.cōtinuus act⁹.§.illud quoq̄.ff.de verb.oblig.Sol.glo.
a i.respondet quod difficultas ᵃimpedit periurium cōmitti sed non libe
rat a pena conuentionali:vt in contrario.Damasus in sua tertia.q.di
cit qḋ si impedimentum prouenit ex casu non cōmittitur pena sec⁹ si p
hominem.ff.ad.l.aquil.proinde.ad materiā quod no.per dy.⁊ Jo.an.
b in reg.peccatum.de reg.iur.lib.vi.videᵇ tu latius per bart.in.l.qḋ te.ff.
si cert.peta.⁊ in.d.§.illud.vbi multa prosequit̄ circa hanc materiam et
aliquid ponit in.l.si decessero.ff.qui satis.cog.⁊ quantum ad propositū
in effectu dicit.quod aut pena venit committenda ex cōditionis euentu
aut ex cōmissione more.Primo casu difficultas prestationis nō impe
dit committi penam vt probatur in.l.in illa stipulatione si kalendis.ff.
de verbo.obliga.exemplum si tibi non dedero stichum in kalendis mar
tij promitto dare.c.certe licet casu moriatur stichus teneor nihilomin⁹
dare.c.vt in.d.l.in illa stipulatione.⁊ hoc ideo quia pena venit commit
tenda non ex mora sed ex conditionis euentu.s.si dedero stichum. licet
glos.aliud dixerit in.d.l.si decessero.Scḋo casu pone exemplum. pmit
to tibi dare stichum ⁊ si non dedero promitto tibi dare.c.subdistingue:
aut in obligatione est factum aut aliquid dari.Primo casu difficultas
impedit moram cōmitti:⁊ per consequens penam:vt.l.si vehenda.§.
pen.ff.ad le.rho.de iac.vt puta promisi sub certa pena certo tēpore cō
ducere res tuas ad certum locum:certe si casu fui impeditus non com
mittitur pena.vt in dicto.§.pen.Secūdo casu etiā subdistingue.quod
aut certam speciem dari est in obligatione:aut quantitatem.Primo ca
su pena euitatur ex difficultate prestādi:vt si sub certa pena promisi da
re stichum qui casu mortuus est ante moraꝫ:vt in.d.l.quod te.⁊.l.si ho
mo mortuus.ff.de verbo.obli.Tertio casu dicit moram committi per
consequens penam:vt.d.§.illud.nam si incendium non liberat ab obli
gatione quantitatis:vt.l.incendium.C.si certum peta.fortius nec diffi
cultas.⁊ potest esse ratio huius diuersitatis:quia vbi quantitas est in
obligatione difficultas non liberat.quoniam totum genus perire non
potest obligatio vero est in genere cum certa quātitas promittitur:vt
in.l.in ratione.§.diligenter.ff.ad.l.fal.quod intellige nisi quantitas de
beatur vt species:vt puta pmitto.c.ex his que sunt in illa archa:tunc
est idem dicēdum quod in obligatione certe speciei:vt no.in.d.§.diligē
ter.⁊ in.l.talis scriptura.ff.de leg.i.⁊ sic tempera dictum Bar.Item in
alio limitarem suū vltimū mēbrum:dicerem enī ꝙ vbi quantitas est
in obligatione ⁊ expostfacto pmissor fuit impeditus per eū cōtra quē
non potest habere regressum seu casu fortuito:quod tūc pena non com
mittitur seu saltem restituetur ex clausula generali si qua mihi iusta
causa.⁊ est arg.op.in.c.significante.de pig.⁊ in.c.ij.de consti.⁊ in.c.ex li
teris.de in integ.resti.⁊.l.i.ff.qui.ex cau.ma.fateor tamen quod diffi
cultas seu casus non liberat ab obligatione:⁊ sic loquitur.l. incēdium.
⁊.l.continu⁹.§.illud.periurium autē semper impeditur ex difficultate:
quia iuramentū obligat data dūtaxat facultate.xxij.q.ij.beatus.et.s.e.
et si christus.ex.eo.querelam.An autē impediatur vinculum excōmu
nicationis si iussus aliquid facere minime fecit propter difficultatem
5 faciendi.vide ho.glo.⁊ quod super ea dixi de testi.cog.in.c.ij. ¶ † Ul
terius queritur.tex.loquitur quando is qui iurauit ecclesiam defende
re fuit requisitus.dubitatur nunquid sine requisitione teneatur illam
defendere glo.ij.arguit pro ⁊ contra nihil concludit.Jo.and.remittit
ad Spec.in ti.de aduo.§.i.ver.sed nunquid is qui iurauit.⁊ dicit quod
quicquid hic ⁊ ibi dicatur attendenda sunt verba iuramenti. Aduerte
aut iste iurauit defendere ecclesiam requisitus:⁊ tūc nō tenetur nisi re
quiratur.argu.c.potro.de priuileg. Aut iurauit simpliciter defendere
ecclesiam:⁊ tunc tenetur etiā sine requisitione si sciret ecclesiam suo pa
trocinio indigere:vt in.c.de forma.xxij.q.v.⁊ arg.l. in illa stipulatione.
per to.ff.de verb.oblig.sic salua Spec.in prealleg.loco.⁊ vide ad mate
riam bonam glos.in.c.cupientes.§.si vero.de elec.lib.vi.in ver. cōtem
6 pserit. ¶ † Ultimo querit glo.nūquid iste qui iurauit ecclesiā defende
re incidat indistincte in periurium ex nō defensione.⁊ respōdet ꝙ non:
⁊ ponit tres casus in quibus nō tenetur defendere. Primus si ecclesia
non seruauit ei fidem in suis necessitatibus.Secūdus si ecclesia ei sub
traxit suum salarium consuetum.Tertius si eum remordet conscientia
de iniustitia cause.Dicit tamen glo.ꝙ hoc casu licet aduocatus debeat
sequi suam conscientiam: ecclesia tamen habebit eum pro periuro ex
quo non defendit ecclesiam vt promisit.arg.c.literas.de resti.spo.Ad
uerte primo circa primum casum.si enī ecclesia promisit sibi aliquid in
suis necessitatibus:⁊ postea nō seruauit:nō videtur iste casus in effectu
differre a secundo:ideo tunc dicendum vt super eo dicam. si vero glos.
intellexit de fide tacite prestita secundum quosdā qui dicunt ꝙ sicut va
sallus tenetur adiuuare dominum in necessitatibus:ita ⁊ dominus va
sallum.ad hoc qḋ leg.⁊ no.in.c.de forma.xxij.q.v.quasi velit gl. ꝙ eccle
sia etiā vltra expresse pmissa teneatur subuenire isti qui iurauit defen
dere ecclesiā in suis necessitatibus.certe glos.non bene diceret:satis enī
est dominum teneri in his que expresse promisit: argu.in.l.sicut.C.de
act.⁊ obli.⁊ forte ob hoc voluit Gui.naso hic:ꝙ vasallus tenetur iuua
re dominum:licet dominus non iuuerit vasallum. ratio quia vasallus
tenetur domino per iuramentum:sed dominus tenetur vasallo ex vr
banitate:⁊ nulla pena est non facienti id ad quod solum quis tenetur ex
vrbanitate:vt no.C.de pigno.creditores.⁊.l.ciui
le.C.de fur.⁊.s.de loca.potuit.⁊ hoc circa primum
7 casum. ¶ † Uenio nūc scḋm in quo gl.dicit.ꝙ si ec
clesia illi subtraxit salariuꝫ consuetum ⁊c.Host.
⁊ Jo.an.dicūt dictum glo.pcedere quando tota
ecclesia delinquit in subtrahendo sibi salarium:
secus si solus prelatus: aūs agat cōtra prelatū ⁊
iuuet ecclesiā.arg.in regula delictum.de reg.iur.
li.vi.nisi iste sub cōditione iurasset scꝫ si sibi sala
riū solueretur.ex.eo.peruenit.quasi velint ꝙ hoc
vltimo casu sufficiat ad nō defendendum ꝙ sala
rium sibi nō soluitur.not.bene ex hoc dicto ꝙ fa
ctuꝫ solius prelati sufficit vt deficiat cōditio:nō
autē vt cōtract⁹ modalis soluat̄ modo per ipm
prelatum non seruato:⁊ de hoc vide quod not.in
d.c.peruenit.⁊ in.c.verū.s.de condi.ap.Et ratio
diuersitatis potest esse:qr vt cōtractus conditio
nalis dissoluatur satis est conditionem nō fuisse
adimpletā etiam si sine culpa hoc cōtingit:vt in
l.in illa stipulatiōe.si kalendis.ff.de verb.obli. ⁊
qḋ no.Bar.in.d.l.si decessero.sed ꝙ dissoluat̄ p
pter modū non seruatum exigitur mora: vt.d.c.
verū.sed factū solius prelati nō facit ecclesiā esse
8 in mora.arg.xvi.q.vi.si episcopū. ¶ † Uenio ad
tertiū casum in quo gl. vult ꝙ contra consciētiā.
non tenetur iste iuuare ecclesiā:sed ecclesia habe
bit eūⁿ pro periuro.hoc vltimuꝫ nō placet Host.
qr sic daret̄ materia cuiq̄ per iuramētū astricto:
nō adiuuandum ecclesiā auferendo beneficiū seu
salarium deputatū contra.c.satis peruersuꝫ.lvi.
di.ex.c.querelam.⁊ sic iste pateretur dānuꝫ: vnde
deberet premium consequi cōtra.c.sane.de renū.
Nec ob.sm cum iura que alle.gl.qr loquitur in
matrimonio vbi timetur collusio.de eo qui cog.
cōsan.vxo.sue.super eo.⁊ in quo vertitur pericu
lū incōtinētie.nec pōt per alium licite deseruire:
secus in officio aduocatiōis quod per aliū expe
diri potest.C.de in.l.rē nō nouā. dabit ergo iste
substitutum bonuꝫ qḋ salua ꝯsciētia facere pote
rit.ar.ff.de neg. ge.at qui natura.§.cū me absen
te.⁊.l. pretor.ff.de iuris.om.iu. ⁊ si nō posset aliū
inuenire nō habebitur statim p periuro: sed cō
siderabitur arbitrio boni viri pōderata qualita
te persone aduocati ⁊ cause an hoc faciat fraudu
lenter.⁊ si apparet fraus procedat̄ contra euꝫ . si
bona fides: absoluatur.ar.de rescrip.cū ꝯtingat.
in dubio vero relinquatur consciētie sue.ar.s.eo.
mulieri.⁊.i.q.vij.sancimus.Et certe hec tria mē
bra vltima sufficerent in hoc ar.premissa refeca b
tio.nam si apparet de bona fide nō tenetur dare
c substitutūᶜ cum promissio generalis nō se exten
dat ad istum casum vt defendat malā ⁊ iniquam
causam.ar.in.l.rem nō nouā.C.de iu.⁊.in.c.i. lib.
vi.de consti.⁊.l.si procurator.ff.de ꝯdi.inde.ideo c
dixit.d.Ant.⁊ bene. ꝙ si certū est ecclesiā fouere
bonā causam procedit dictū glo.si certū est ꝙ fo
uet iniustitiā nō erit periurus nec reputabit̄ pro
periuro si est dubiū: ex quo cōstat eum nō defen
disse cū fundata sit intētio ecclesie allegātis per
iurium habebit̄ pro periuro: nisi ostēdat bonaꝫ
causaꝫ esse iniustā.nec curabimus de sola cōscien
tia ipsius:⁊ credo ꝙ i hoc casu dubij loquat̄ glos
sa nostra.facit.c.inquisitioni.de senten.excom.

1 ☞ Princeps non potest cōponere de damnis subditis datis:non requisito eorum consensu.
2 Juramentū si non potest seruari in forma specifica debet seruari eo modo quo potest.
3 Jurans verū qui credebat falsum est periurus.
4 Falsarius monete qua pena puniatur.
5 Expendēs falsam monetā scienter: qua pena puniatur.
6 Inferiori a principe an licitū sit cudere monetā.
7 Si in lege fit mētio de pena capitis simpliciter: intelligitur de pena deportationis.
8 Nūqd papa vel epūs possit absoluere a iuramēto.
9 An inscribens nomen alterius in moneta: incurrat falsum.
10 An credatur inscriptionibus librorū monumētorum ⁊ inscriptionibus columnarum.
11 Quot modis princeps vel ali⁹ habēs ius cudē

Sebasti. Sapie.
n ¶ Difficultas. Quomodo difficultas excuset. vide Feli.in ca.que in ecclesiarū.colū. xxvi.in gloss.ij.ex. de cōsti. Moder. in.l.si quis maior C.de transact.vbi tradūt ꝙ difficultas excusat a piario.Alexā.in cōsi. cxcij.incip.perspe ctis in.v.col.in.i. vol.et do.Carolū ruinū in rep.l.iij. §.cato.circa nonā oppo.Bart.ff.de verb.obli.moder. in.l.ij.§.si.ff.si qs cautio. post pau. de cast.et alios.
b ¶ Et ibi vid mul tum elegāter per paul.de cast. circa finem.

Sebasti.Sapie.
c ¶ Substitutum. Adde ꝙ imo: si aduocatus offert se auxiliaturū fouētem iniustitiam tenetur ad interesse parti vt tradit Feli.in.c.tua nos. s.de homici.et ibi quid si consuluit astrictus.

Anto. Francis.
a ¶ Circa hoc an
iuramentum de nō
reuelando secretu
se extendat ad illi
cita: vide gl. in. l.
eos. C. de fur. & In
nocē. i. c. clericus.
hoc eo. tit. vbi cō
cluditur. q̄ iurās
obseruare statuta
non obligatur ad
illicita & vide bal.
in. l. nec patron⁹.
C. de ope. lib. vbi
dicit. q̄ iuramētū
nunq̄ trahitur ad
illicita vt in regu
la. non est obliga
toriom. de regul.
iur. libr. vi. et vide
gloss. & docto. in. c.
i. de iureiurā. l. vi.
& glos. in. l. non vi
demus. in. §. qui
iussu. ff. de re. iur.
et habet per bar.
in. l. si sub cōditio
ne. ff. de cōdi. insti.
& per Bal. i antē.
habita. in. §. q. C.
ne fil. pro pa. imo
dixit ibi Bald. in
iiij. q. q̄ ioramen
tum in statutis il
licitis dz relaxari
per episcopum.
† Sebastia. Sapia.
b ¶ Ex iuramētū.
Vide Matthe.
in not. lvj. incipi.
no. hanc regulā. et
Alexā. in cōsil. iij.
col. iiij. in. j. vol. et
in cōsil. liij. in. iij.
vol. Corse. i repe.
rubri huius tit. in
xxxij. priuilegio.
Jas. in. l. i. §. si qu
ita col. x. v. iuxta
predicta qrit bar
to. ff. de ver. obli.
Feli. in ca. cū sup.
col. iij. ē. d offi. dele.
c ¶ No. vnū nota.
effectū iuramenti.
Et de hoc vide p
Bald. in. l. si quis
maior. cir. fin. vbi
etiā per Bart. C.
de trāsac. Et vide
circa hoc qd not.
Bart. in. l. si qu in
pri. testi. ad fi. ff. d
leg. iij. et in. l. ij. C.
de lega. et in. l. oēs
populi. in. iij. qōe.
prin. ff. de iusti. et
iur. et in. l. si qoin
pro eo. ver. vij. cā
se. ff. de fideiuss. et
in. l. i. §. si qu ita.
cr. fi. ff. de ver. ob.
& in. l. eā quā. ver.
septimus casus.
C. d fideicommis.
Ang. in. l. hi qui.
C. de fideius. bart.
in. l. si maritus. C.
de testi. et in. l. j. in

di monetam dicatur eam fraudare.
12 Debitor an teneatur soluere id qd valebat mo
neta tempore contractus que moneta fuit repro
bata vel deteriorata.
13 Si in testamēto relinquitur pecunia attenditur
valor monete qui erat tempore testamenti.
14 In statutis: mādatis: & gratijs: an attendaī mo
neta que currebat tempore statuti: an que currit
post conditum statutum.
15 Mutuū vl' depositū pecuniariū ao debeat resti
tui in eadē forma & materia: vel an possit restitui
in diuersa forma vel in diuersa materia.

Quanto. Princeps qui iura
uit certā fuare mo
netam si sciebat illā legitimo pōdere
iā nō datā penitere dz de iuramēto qd
fuit illicitū: & ideo nō seruādū. si vero ignorabat
tūc iuramētū seruet si illā facit restaurari. sic cōi
ter summatur. Sz ego summo generalius cōpre
hēdēdo etiā vltimum dictū. c. & sic. Jurās sciēter
illicitū nō indiget absolutione sed teneī illud nō
seruare: si vō iurauit ignorāter dz illud obserua
re si aliqoid licito modo est obseruabile. si aūt iu
rauit licitū q̄ putabat illicitū dz obseruare iura
mentū: sed de animo deprauato aget penitentiā
h. d. primo cōsultatio. scdo respōsio ibi: sup quo.
in q̄ tria mēbra distinguit scdz ibi: si vō. tertiū
ibi: verūtamē. ¶ Casus literalis. Quidā ꝯsilia
rij regis aragonie imo potius deceptores indu
xerunt ipm vt iuraret irrequisitio assensu populi
vsq̄ ad certū tps patris sui cōseruare monetam:
que circa mortē ei⁹ legitimo pōdere fuerat dimi
nuta: ita q̄ graue scandalū in populo oriuxerat.
hoc intellecto rex qd indiscrete fecerat reuocare
volebat & satisfacere pplo: vnde petijt absolui ab
huiusmodi iuramēto. Papa scribit eidē dicēs:
q̄ in casu isto nō tā est absolutio necessaria q̄ in
terpretatio adhibēda: cū eī iuramētū illud fecit
aut credebat monetā illā falsaz aut legitimā. Si
falsaz iuramētū fuit illicitū: & ideo nō seruādū: et
p eo dz illi penitētia iniūgi. Si vō credebat legi
timā iuramētū licitū fuit & ideo seruādū. Et pa
pa cōsoluit illi vt moneta illa reprobata q̄ dimi
nuta fuerat a legitimo pōdere illa moneta cuda
tur noīe pris sui & illā reducat ad legitimū statū
quē habuerat tpe patris meliorē: & sic iuramētū
seruabit. verūtā si credebat monetā diminutā qñ
iuramētū illud prestitit & sua eū cōsciētia remor
det cōfiteaī peccatū suū: & pro illicito iuramēto
pniam agat. hec. ¶ No. i. q̄ si cōsiliarij pricipis
a vel ciuitatis nō recte cōsulūt perdūt nomē consi
liariorū: & appellātur deceptores: & hoc ideo qz
officiū cōsiliarior est iuste cōsulere. vnde ex consi
lio fraudulēto quis teneī de quo in regu. nullus
ex ꝯsilio. de reg. iu. lib. vj. & in. c. sicut dignū. §. qui
vero. de homi. ¶ No. ij. quē debere venire cōtra
factū ppriū idiscrete gestū: dz tñ discrete ꝯtraue
nire. qd intellige vt legi. & no. in. c. qualiter & qñ. i.
de accu. & magne sapiētie est &c. xxij. q. iiij. magne.
¶ No. iij. q̄ ab illicito iurāmto nō est absolutio
necessaria. Rō qz absolutio p̄supponit vinculū.
de despō. ipu. ad dissoluēdū. & l. decē. ff. d vb. ob.
sz iuramētū illicitū nō ligat. vt. xxij. q. iiij. quasi p
totū. & est rō: qz iuramētū nō dz esse iniqtatis vin
culū. i. nō dz ligare ad iniqtatē. nā cū prestet pnci
paliter deo: vt in. c. debitores. ē. eo. deus nō vult
vinculare quē ad iniquitatem. de hoc. j. latius.
1 ¶ † Nota. iiij. ibi: irrequisito &c. q̄ princeps nō
debet aliquid agere in preiudicium populi ipso
rum assensu non requisito fm Jo. and. & ad hoc
c. ad hec. de offi. archi. quod not. & facit tex. iste in
arg. fm Hosti. quod princeps per se non potest
componere de dānis populo datis ratione guer
re. de quo remittit ad summaz. de pe. §. fina. ver.
sed pone quod guerra. Ex his no. principem nō
posse disponere ad libitum de substantia subdi
torum. pro quo facit quod not. Inno. in cap. que
in ecclesiarum. de constitu. & legiste in. l. fina. C. si
2 contra ius vel vti. pub. ¶ † Not. in versi. si vero.
& tene menti q̄ si iuramentum seruari non potest

i forma specifica debet seruari eo modo quo po
test. oaz vt hic videtur iste rex iorauit seruare mo
netā patris sui & intellexit de presenti: tñ si illa re
peritur fraudata teneī facere aliā monetā cudi
sub nomine patris sui: vt sic seruet iuramētūz eo
b modo quo potest. Ex hoc patet q̄ ioramētū[b] hz
c vim clausule si nō[c] valet quod ago vt ago valeat
vt valere potest. cōcor. c. ad nostram. ij. j. e. & l. cū
pater. §. filius matrē. ff. de lega. ij. & vide quod di
xi. §. e. ad sf az. & p hoc patet tex. ibi vsq̄ꝗ de
3 bere exponi. i. eo modo quo potest. ¶ † No. vl. i
ver. verūtamen. intelligo qd ponat tertium ca
sum vt videtur placere Jo. cal. & cōiter sequētib⁹:
vt sic intelligatur qui credebat monetā fraudatā
sed nō erat. & placet mihi iste intellect⁹ vt sic dif
ferat a precedētibus q̄ iurans licitum quod cre
dit illicitum peccat. per quod dicit Jo. cal. q̄ iu
rās verum quod credit falsum est periorus quo
ad deuz. Idem dicit in eo quod credit venire cō
tra iuramentum & non venit: vt sic redebat iura
mento non esse satisfactum cui tñ erat satisfactuz
quod satis placet quia de⁹ respicit animū hois
& nō factum. xxij. q. v. si quid inuenisti. et de pe.
4 dist. j. c. preterea. & c. si cui. ¶ † Venio ad glo. & qz
hic tractaī de falsa moneta: quero qua pena pu
niatur falsarius monete. Rñdeo assumēdo mem
bra gl. i. declarando q̄ aut falsat quis monetam
principis intellige de nouo eaz adulterādo & cō
buri debet. l. ij. C. de fal. mo. Aut falsat monetam
ciuitatis seu alterius inferioris ab imperatore &
capite punietur: & sic intelligit glo. l. j. C. eo. Aut
non fabricat monetam de nouo sed fabricatā ra
dit scilicet minuēdo vel tingit: puta monetā ereā
vt appareat aurea & punitur vltimo supplicio vl'
datur ad bestias fm cōditionē psone. vt in. l. qui
cunq̄. ff. de fal. & no. gl. p hanc dist. aperit intelle
ctum illarum trium legum & hunc intellectū seq
tur Bar. in. d. l. quicunq̄. & gl. in. l. ij. de fal. Aliq vt
Jac. de are. in. d. l. ij. dicūt q̄ falsans aureā mone
tam principis ꝯburitur. & sic intelligitur illa. l. ij.
Aut erat moneta ere contaminata & pcedit. l. i. &
vterq̄ intellect⁹ est bonus. Demū gl. ponit tria
specialia in hoc crimine. adde & quartum qz accu
satori prestatur impunitas & quilibet falsarium
5 capere potest: vt j. d. l. i. ¶ † Extra gl. quero: qd
de eo qui sciēter expendit falsam monetam. solu.
videtur quod teneatur pena. l. cor. de fal. que re
gulariter est deportatio & omniū bonorū publi
catio. seruus vero vltimo supplicio afficitur. de q̄
dicendū vt in. l. j. in. fi. de fal. & quod talis expēdi
tor teneaī hac pena videī tex. in. l. hac lege. ff. ad
le. cor. de fal. sed Bar. ibi dicit hoc pcedere quan
do expendit nummos plūbeos vel stanneos quia
de eis tātum facit mentionem illa. l. alias dz pu
niri pena extraordinaria. arg. in. l. saccularij. ff. de
extraor. cri. & sic dicit se multos defendisse a pena
legis cor. de fal. quod est no. etiā in materia extē
6 sionis. ¶ † Quero secūdo: quia glo. facit mētio
nem de moneta ciuitatis nūquid liceat inferiori
a principe vel imperatore cudere monetā. videī
q̄ nō per tex. in. l. i. & ij. C. de fal. mo. gl. hoc tāgit
in. d. l. ij. & dubitare videtur: tamē residere videī
vt non liceat sine concessione principis. et hoc se
quūtur ibi Bar. Pe. & Cy. intellige nisi ciuitas
vel princeps inferior hoc prescripsisset per tātuz
tempus de cuius initio non extaret memoria: vt
in. c. super quibusdaz. de ver. sig. facit qd no. bar.
in. l. vectigalia. ff. de pub. vel nisi esset talis q pre
scripsisset iura imperij: vt not. io simili Innocē.
in. c. cum. p. tabellio. de fide instru. & in. l. infamē.
ff. de publi. iudi. p Bar. & sic salua istū tex. p quo
vide no. in. c. adrian⁹. ij. lxiij. dis. q̄ dicit: reges hi
spanie nō subiacere imperio q regnū a faucibus
hostiū eruerūt de quo in. c. per venerabilē. qui fi.
7 sint legi. ¶ † Tertio quero: quia. ē. dixi falsariū
monete inferioris a pricipe vl' monete eree ips⁹
principis secūdum alium intellectū debere capi
te puniri: nūqd debeat intelligi de pena mortis.
Sol. Goffr. & Hostien. referunt Joan. cremonē.
defendisse qo eādam qui falsauerat monetā ciui
tatis hoi.

iij. col. C. cōmo. et
vide bart. & Ang.
in. l. sed si quis. §.
quesitū. ff. si quis
cau. Joan. and. &
alios in. c. j. de cō
mo. Bal. in. c. j. de
contro. feu. apud
par. ter. imo. in. c.
cum contingat. in
xxviij. charta. de
iureiur. et p parte
affirmatiua hui⁹
articuli idez tenet
Pet. de anc. in. c.
hz. in pe. col. de iu
reiurā. io. vj. item
aduerte qd ille. §.
filius matrē. pro
bat singu. q̄ iura
mētū in testamen
to minus solemni
prestitūz facit qd
hereditas veniat
restituenda insti
tuto n veniētibus
ab irestato prout
facit clausula codi
cillaris vt est text.
i. l. querebatur. ff.
de mili. test. & bar.
& Bal. i. l. ex ea. ff.
de testa. p tex. etiā
in. d. §. filius con
iuncta. d. l. quere
batur. pbat sing.
q̄ iuramētum in
testamento appo
situm hz vim clau
sule codicillaris:
qd intellige verūz
si in illo testamen
to interuenit saltē
tanta solemnitas
alias sufficeret in
codicillis & ita ex
presse firmat imo
la. in repeti. c. cum
cōtingat. in. xxiij.
char. in vlti. colū.
illius char. versic.
& per predicta vi
detur quod licet
dicamus. Item p
illum. §. filius ma
trem. probatur id
qd not. ipse. d. ab.
panor. in ca. ex re
scripto. in fi. ē. eo.
item vide do. ant.
in. c. j. in. ij. oppo.
ad fi. de constit. in
vi. vbi diciciura
mētū non habere
vim clausule dero
gatorie sz bene vt
valeat omni mo
do quo potest.

tatis hoſt. vt non punitetur pena mortis naturalis ſed ciuilis: quia pena capitalis eſt triplex: vt in.l.ij.ff.de pub.iudi.⁊ not. Inno.in.c.qualiter et quãdo.de accu.debet ergo intelligi de minori qꝛ pene ſunt reſtringende.de peni.di.i.§.pene.et in regula in penis.de reg.iu.li.vi.⁊.l.pe.ff.de pe.hodie tamen ſtatuta terrarum communiter prouident.et cum illa opi. Io.an.communiter trãſeũt hic doc. Reliqua circa fraudationis materiã monete dicã poſt glo.

8 ❡ †Sed quia hic fuit aditus[a] papa ſuper abſolutione iuramenti[a] nunquid papa[b] poſſit abſoluere a iuramento glo.multũ plene hoc diſputat quam no.quia quotidie allega.⁊ in effectu videtur cõcludere: quod ex cauſa poteſt abſoluere[c] ⁊ in aliud quod ſit magis deo acceptũ cõmutare ſicut facit in voto: ſed ſine cauſa nõ poteſt ex quo iuramentum eſt licitum. Idem Inno. in.c.cum inter.p. de renũ.et Archid.in.c.autoritatem.xv.q.v.vbi glo.circa hoc multũ laborat. Idem ſentit glo.in.c.non eſt.de vo.et licet loquatur in voto tamen ipſius ratio includit etiam iuramentum. Idem Spec.in ti.de leg.§.nunc oſtẽdendum.ver.xxiij.vbi plene examinat iſtam materiam iuramẽti.et per Inno.in.c.venerabilem. de elec.in.vi.col. Et concludendo in vnum materiam iſtam dico ſic.quod aut iuramentum eſt tale quod ſeruari nõ poteſt ſine periculo anime: vt ſi iurauit corrumpere monialem vel iugulare parentes vel quid ſimile: et tunc non requiritur abſolutio ſed autoritate propria poteſt contrauenire: vt.ſ.dixi: licet debeat penitere de temerario iuramento: vt in.c.ad audientiam.in fi.de ſponſa.⁊ xxij.q.iiij.c.i.et ſe.ita tenet Inno.in.d.c.venerabilem.et Hoſt.hic. aut poterat ſeruari ſine interitu ſalutis eterne: ſed alias erat temerarium et perniciosum exemplo vel periculoſum et non debet cõtrauenire ſine autoritate ſuperioris: vt in.d.c.venerabilem.et.ſ.eo.cum quidam.§.fi.et hoc eſt dictum Inno.in.d.c.venerabilem.quod intelligerẽ in caſu dubij: alias autem non obligat ex quo eſt cõtra bonos mores licet poſſit ſeruari ſine periculo anime: vt eſt tex.iuncta glo.in regula non eſt obligatorium.de reg.iur.li.vj.de quo vide quod dixi in.c.ſi vero.⁊.d.c.cum quidam.ſ.e.et limitaui ibi dixi. Aut iuramentum eſt illicitum ex parte recipientis ſed ex parte preſtantis licitum: et tunc nõ licet cõtrauenire ſine abſolutione: vt in.c.ſi vero. et.c.verum.ſ.c. et multofortius quãdo ex vtraq; parte eſt licitum: vt in.d.c.venerabilez. ❡ Quis autem tũc poterit abſoluere a tali iuramento dic ꝙ aut fuit preſtitum per inferiorẽ in materia ſpectante principaliter ad papam: vt ſi iurauerũt canonici non recipere aliquem vltra numerum ⁊ poteſt papa etiaz ſine cauſa abſoluere quia in tali iuramẽto intelligitur excepta autoritas pape: vt in c.venientes.ſ.e.quod ſic debet intelligi ꝙ etiam voluit Hoſt.hic. Aut fuit preſtitum in alia materia: et tunc aut pricipaliter ob dei reuerentiam ⁊ honorem ⁊ ſine cauſa nullus preter deum remittere poteſt.ſic intellige. Io.an.poſt Vincẽ.in.c.ij.de ſpon.et Spe.in ti.de le.§.nũc oſtendendum. ver. hoc quoq;.vbi proſequitur iſtam materiã vbi vide. Papa enim non põt ſine cauſa remittere obligationem deo queſitam.xxij.q.i.manet.⁊.xxij. q.iiij.in.c.ſi is qui.

❡ Ex quo infero ꝙ ſi papa nõ
d poteſt abſoluere aliũ multofortius nec ſeipſuz.[d] arg.c.ſi.de inſti.⁊.c.p veſtras.de iurepat.facit ad hoc quod no.Io.an.i.c.ſignificaſti.de fo.cõpe.et do.Ant.in.d.c.cũ inter.ſi tamen papa aliquẽ abſoluit preſumitur in dubio cauſa quo ad eccleſiã
e militãtem: vt in ſimili no.[e] gl.in.d.c.non eſt.de voto.et per legiſtas.in.l.ſi.C.ſi contra ius vel vti.publi. Aut ſubeſt iuſta cauſa: ⁊ tunc papa poteſt a iuramẽto abſoluere: vt in.c.ſi vero.ſ.eod.et eſt iuſta cauſa ſi turpitudinẽ cõtinet ex parte recipientis: vt ibi: vel propter ſcandalũ euitãdũ vt hic no.gl. ⁊ Inn.in.d.c.venerabilẽ.vel maior vtilitas imminet in commutatione ſicut dicim⁹ in voto.vt no. Inn.in.c.debitores.ſ.e.vel ſubeſt aliqua alia iuſta cauſa.xv.q.vj.nos ſanctorũ.et.c.autoritatem.

quinimo etiam epiſcopus poterit his caſib⁹ abſoluere ſicut ⁊ votũ cõmutare: vt no.dicit Inn.in c.debitores.hec tamen erit differẽtia inter papã et epiſcopum: quia in factis magnatum perſonatum vel multum dubijs debet recurri ad papã. ſic poteſt intelligi.c.venerabilem.ſed in alijs poterit etiã epiſcopus reſpectu ſue dioceſis: ſed papa[e] reſpectu toti⁹ orbis.ſic not. Specu.in ti.de le. §.nunc oſtendendum.verſ.xxiij.ibi tamen ſentit ꝙ ſine commutatione non poteſt epiſcopus dare licentiam contrauenienda: quod ego non admitto quãdo ſubeſt alia cauſa iuſta.ar.in.d.c.ſi vero. cum ſi. Alius autem prelatus citra epiſcopũ qui non habeat epiſcopalem iuriſditionem nõ puto ꝙ poſſit abſoluere a iuramento ſicut nec in voto diſpẽſare poteſt: vt no.in.c.i.de voto.lib.vi. Aut iuramẽtum reſpicit principaliter cõmodum hominis: ⁊ tunc ſine cauſa papa remittere non põt: ſed cũ cauſa ſic: vt not.Spe.in.d.ver.hoc quoq;. ⁊ Archi.in.d.c.autoritatẽ.in tamen de cuius cõmodo agitur remittere poteſt: vt.ſ.c.i.de iureiu. ⁊ c.ſignificauit.de cenſi.⁊ in.c.ij.de ſpon.⁊ ibi per Io.an.quod procedit etiã ſi iuramentum cõcernit vtilitatem vtriuſq; contrahentium: vt qꝛ aliqui iurant ſibi adinuicem aliquid facere: vt in.d. c.ij.ſecus puto vbi quis ſimpliciter iuraret ad cõmodum ſuum.nam nõ poterit ſibi remittere iuramẽtum ne autorizet in facto proprio nec alius poterit remittere ſine cauſa: vt ſentit Spec.in.d. §.hoc quoq;. Adde ad predicta no.dictũ Inn. in.d.c.venerabilem.vbi dicit ꝙ non ſolũ in temerarijs iuramentis: ſed etiam in licitis licet cõtrauenire ſine autoritate ſuperioris vrgente neceſſitate ſi non poteſt haberi ſuperior a quo petatur abſolutio.xi.q.iij.antecesſor.et idem dicit ſi forte magna vtilitas ſpũalis hoc exigat.hoc vltimum non placet ibi Hoſt.ꝙ non debet cõmitti periurium propter bonũ ſpirituale contingens.argu. in.c.ſicut non ſunt.xxij.q.ij.⁊ in.c.ſuper eo.de vſur. Sed ſaluãdo Inn.poſſet dici iudicio meo: ꝙ non cõmittitur periurium ſi cõmutatur iuramentum in maius bonũ.in.c.peruenit.ſ.c.dz tñ haberi autoritas ſupioris ſi haberi poteſt: vt.d.

9 c.venerabilẽ: ⁊ predicta no.bene. ❡ †Opp.in eo ꝙ rex mãdat cudi monetã ſub noĩe pr̃is ſi iſte rex credebat tpe iuramẽti monetã eſſe legitimã ⁊ reperitur defraudata: nã ex hoc videtur rex cõmittere falſuz.ſicut enim in moneta tria de ſubſtãtia requiruntur: ſcilicet materia metallica: q̃titas ponderis: ⁊ publica forma.ff.de cõtrahẽ.emp.l.i.ita ⁊ in quolibet iſtorũ cõmittitur falſitas. Sol.glo. que eſt in verſi.nomine.ꝙ inſcriptioni monete fides nõ adhibetur ⁊c.q.d.falſitatẽ cõmitti in ſcriptura que probat: nõ aũt in illa que fidẽ non facit.nota bene hoc dictum quia facit ad multa.ſed mihi hec ſolutio non ſatiſfacit ſimpliciter intellecta: quia imo inſcriptio ſit in moneta ad probandum publicam formam ⁊ autorẽ ipſius monete. vnde chriſtus in euãgelio interrogauit cui⁹ eſſet ſuperſcriptio illius monete.⁊ cum fuiſſet reſponſuz q̃ cesaris: dixit.reddite ergo que ſunt ceſaris ceſari ⁊c. Goff.ſoluebat obiectionẽ pcedere ſi iſte rex feciſſet cudi monetam ſub nomine patris: ſed hoc nõ faciebat ſed ſolũ vtebatur veteri.hoc etiã nõ ſatiſfacit litere: vt patet ibi cudatur ⁊c. Hoſt. dicit ꝙ iura contraria non habent locũ in moneta: ſed in inſtrumentis ſic.nam dũmodo non falſetur moneta nec alteri preiudicetur nõ refert an cudatur ſub nomine pr̃is vel filij que figura ponatur vt hic dicit patere: ſz certe ſatis falſificatur ex quo inſcribitur nomẽ illius qui nõ fuit autor. de hiis que fi.a prela.c.q̃to.dic ergo formalius: ꝙ iſtud fiebat ab habẽte poteſtatẽ ſine alicuius preiudicio ad bonũ finẽ: ſcilicet vt ſeruaret iuramen-

10 tum eo modo quo fieri poterat. ❡ †Hec tñ glo. poſtea op.de.c.ſane.⁊ non ſoluit.ibi enim innuit: ꝙ inſcriptioni libri ſtatur.per quẽ tex.colligit gl. arg.ꝙ ſi in aliquo lapide vel colũna inueniat̃ ſcriptura fides eſt ei adhibenda.⁊ facit ille tex.in cõtrarium tenẽdo dictum glo.ꝙ inſcriptio monete

---

⁊ Sebaſti. Sapia.

a ❡ Super abſolutione iuramenti. vide Feli.late i.c. ij.col.vij.⁊ extra gloſ.tractãt hic.ſ. de ſponſalibus.

b ❡ An papa poſſit abſoluere a iuramento. vide aliquid per Bal.in l.ſi.§.ſi.C.de bo.q̃ liber.et Cy.in.l.ſi. C.ſi cõtra ius.itez adde hic ꝙ papa non poteſt diſpẽſare cũ vaſallo pro iuro circa iuramẽtum quod impoſuerat pro domino ſuo.ita dicit Bald.in.c.i.circa prin.de for.ſi. Anto.Franciſ.

❡ Utrũ remiſſio iuramenti ⁊ quando ſit licitum vel non ſeruandũ pertineat ad papam declarari.c.ad audientiam.de cler. non reſi.c.venerabilem in.§.pe.de ele.et vide Spec. in tit.de leg.in.§. ſ.i ver.xxiij.in pa. ⁊ adde quod iuramentum p̃ſtitum in fauorez dei non põt remitti etiam per papaz ſed preſtitum in fauorez hominis ſic: vt p do.Car.in cle.i.in §.nos autez.l.iiij. q.de iureiu.⁊ addo ꝙ lz iuramentum remittat̃ nõ tamẽ videtur remiſſum id q̃d virtute iuramẽti veniret explicandũ: vt eſt glo. in.l.que ſub conditione in princi. ⁊ in.§.quoties.ff. d cõdi.inſti.⁊ vide Paulum de caſt. in conſili.clx.in.ij. et.iij.colum.

c ❡ Poteſt abſoluere.vid tex.optimum in.l.ſi homi nẽ.ff.manda. Andre. Barbatia.
Zacharias.

d ❡ Nec ſeipſum. Tu adde hanc.q. ventilataz et deciſam per iſtũ et ea que poſui in apo. ad eũ in.c.cum in ter.nu.ix.in ver. diſpẽſare.ſ.de renun.et ibi que ſit cauſa diſpenſãdi.
⁊ Sebaſti. Sapia.

d ❡ Seipſum.vid abb.i.c.ꝓpoſuit. ſ.de conceſ.p̃ben. et deciũ in.c.poſ-

recta.col.ij.viſ.circa primũ.ſ.de conſtr.vti.vl'inuti.Feli.in.c.cõſtituis. eo.ſ.ver.gñaliter autẽ.ſ.de reſcrip.

❡ No.gloſ.põdera qꝛ non vr̃ vera glo.c.nõ eſt.qꝛ forus eccleſie debet adaptari foro dei c.i.vt eccle.bñõ.ſz forus dei requirit cãm legitimã: ergo ⁊ fori⁹ eccſia. itez erit dare cãm vt qs perdat animam ſi vs in foro eccleſie ⁊ nõ in foro poli.quia talis abſolutio eſt deceptoria alatum ergo non dz valere. And.Barba.
Antonius Fran.

❡ An diſpenſatio pape ſine cauſa valeat.dicas q̃ ſi eſt facta ad inſtãtiam petentis vel vouẽtis: nõ eſt diſpenſat⁹ tutus in foro cõſciẽtie per gloſ.in.c.nõ eſt de voto hic alle.⁊ vide do.Car.in cle. ij.in.xi.q.in.§.i.de peni.⁊ remi.⁊ vbi ⁊ quibus caſibus põt diſpẽſare.vid ſpe.in ti.de diſpẽ. in.§.nũc breuiter. ⁊ in.§.nũc oſtendẽdũ ⁊ vide p Bal. in.l.reſcripta.C.d prec.impe.offe.

a ✠ Sebasti. Sapia. ¶ Moneta. vide Bar. l. ij. §. mutui. datio. col. j. in fi. ff. si cer. pe. vbi dicit q de iure pecunia tantã vtilitatẽ dz prestare in forma q̃tã in materia tñ de consuetudine est secus ppter expensas que fiunt in cudẽdo. idem dicit Bar. in l. diuortio. §. ob donationes. ff. sol. ma. & hãc consuetudinẽ tot⁹ mũdus obseruat fm Bal. in l. libera. C. de senten. & interlo.

b ¶ Uid de hac q. Bal. i. l. accepta. in. xvij. q. C. d vsu. & uino Bal. in l. si qs argẽtum. C. de dona. cir. me. et de materia vide per Bal. in l. illud. ad fi. C. de sa. san. ec. & in l. qcunq3 ad fi. C. de ser. fu. et in l. ij. C. cõ. de le. et sali. in l. fi. et aut. ibi posita. C. si cer. pe ta. Jo. an. in ti. de a sit. edi. §. porro. l fi. & qd in materia no. Bal i. l. volũtas. C. de fideicõ. vbi si aliqs se cõfitet habuisse centũ libr. an intelligat de grossis vel minutis. & istis adde qd no. Bal. i. l. fi. C. de nõ nu. pec. et de hac mutatione monete qd tps inspicit. vide not. p Dy. i. l. vxori sue. in pn. ff. de leg. ij.

✠ Sebasti. Sapia.

c ¶ Illu⁹ vsuz. vid Bar. l. l. qd te. co. ij. ff. si cer. pe. Practicã pap. i forma libelli. i actiõe hypothecaria i vbo relaxañ. & do. Frã. Curtiũ in trac. de mõeta. col. ij. & iij.

d ¶ Adde q h idẽ tenuit Bal. l. d. l. vxorẽ. & Lud. ro. & Alb. in l. cũ qd. si cer. pe. & vide oĩno glo. mẽti cõmẽdãdã. in l. pe. de sun. instr. q̃ voluit. q i legatis vniuersalibus attẽdit tẽpus mortis testãtis: s3 in legatis particularib⁹ attẽdit tps cõditi testamenti. Ber. for.

e ¶ Aduerte ad id qd voluit Bal. in l. illõ. C. de sa. san. eccl. vbi voluit. q quoties tractatur de adhibitione solẽnitatis quod attẽdatur valor monete que currebat tẽpore conditi statuti & not. et hanc opi. Abb. cõprobat p hoc fundamentũ. validũ est ar. ab vltimis voluntatib⁹ ad statuta bar. in l. j. C. de his q. vt indi. sed

non probat Jo. an. dicit q ibi nõ assertiue s3 sub dubio forte dicit p descriptionẽ libri de ipsi⁹ autore constare. & facit. xvi. distin. c. j. et c. clementis. sed tu de his dic vt dixi in c. causam. de proba.

11 ¶ †Nũc glo. declaratis attingã aliqua circa materiam monete. Et prio quero. quot modis princeps seu habens ius cudendi monetam dicit eã fraudare. Inno. ponit duos modos. prim⁹ quãdo certum põdus pro quolibet denario a principio ordinatũ diminuitur de mandato principis mandãtis illã sic diminutã postea recipi ac si primi ponderis esset. secũdus cũ ab initio cudit moneta multo minoris ponderis vel valoris q̃ esse deberet deductis inde expẽsis. vult enim Inn. q
a moneta⁹ in forma debet tantũ valere q̃tum valet in materia deductis tamen expẽsis quas autoritatem prestãs de suo facere nõ tenetur. ex officio enim non debet habere dãnum. ff. ex qui. can. ma. l. j. & c. cum non deceat. de reg. iur. li. vi. imo Inn. plus credit q si priceps indiget poterit inde sentire aliquale lucruz vt sic min⁹ valeret q̃ valet in materia etiam deductis expẽsis cum ipse ex officio det autoritatem monete. hoc verũ nisi spargetur extra regnũ quasi cum dãno non subditorũ hoc facere nõ possit. Credit etiam Inn. q in primo casu possit princeps cũ cõsensu populi diminuere monetã: quia quilibet potest renuntiare iuri suo. vij. q. j. q̃ periculosum. Et dicit sufficere cõsensum maioris partis magnatũ regni: quia negotium regni reputatur negotiuz vniuersitatis. arg. in l. ij. C. de iur. cal. & facit qd ipsemet Innoc. no. in c. si. de ma. & obe. sed ego de hoc dubito cuz tractetur de preiudicio singulorũ. arg. eorum que no. in c. cum omnes. de consti. & C. qde sit lõga cõsue. super Rubr. fatetur tñ Inno. consensum populi non sufficere quando illa pecunia esset expẽdenda extra regnũ. & ideo Host. argu. in l. si. ff. de iuri. om. iu. de consti. que in ecclesiarum. & c. ecclesia. sed circa dictum precedẽs dicit Bar. in l. ij. §. mutui. ff. si cer. pe. & l. paul⁹. de sol. quod pecunia debet tantũ valere quantũ valet materia. expense autem debent fieri de communi. vt. l. j. ff. de contrahen. emp. fatetur tamen quod de consuetudine seruatur cõtrarium & dic quod seruat dictum Inno. tã in expensis quam in modico lucro. Hostien. addit tertium modum fraudandi extrinsecus: vt quia pricceps bonam monetam reprobat & equiualentẽ vel minus valentẽ suscipit ad hoc vt reprobata bonũ forũ habeat & illã conflari faciat & cudi. et in summa dic vt predixi: quod sicut in moneta sunt tria: ita circa quodlibet põt committi falsitas: sed hoc vltimũ dictum Hosti. concernit vsum monete & competit solum principi.

12 ¶ †Ulterius quero de questione quotidiana. tẽ
b pore⁹ dispositiõis seu cõtractus debiti currebat certa moneta: cursu tpis illa mõeta est deteriorata seu diminuta: q̃rit. nũqd solutio debeat fieri s3 estimationẽ antiquã vl' put currit & maxie si reperitur noua melior. hanc qõnem satis succincte tetigit gloss. in c. olim. de censi. & in c. quis ignoret. xxiij. q. iij. plenius per Host. hic. & Pau. in cle. ij. de deci. per Cy. & Odoff. in l. in minorũ. C. in q. ca. in integ. rest. non est necessaria. per Bar. in l. paulus. alias' incipit creditor. ff. de solutionib⁹. per spec. ti. de sol. §. nunc aliqua. versi. pone. & ibi per Jo. an. in addi. & dom. Anto. satis plene hic. Sed excipiendo materiã clare et conclusiue considerandũ est q duobus modis principaliter potest pecunia seu moneta deteriorari seu minui: scilicet respectu cursus: quia stante eadem bonitate intrinseca non valet tantum sicut valere solebat. Item ex defectu pecunie: q2 est diminuta in pondere: vt quia fuit tonsa circũcirca et per longum vsum est facta erosa: vt puta erat de ere & insuper habebat de argento quod ex longo vsu corruit. Primo casu distingue q aut moneta est respectu cursus in totũ reprobata: vtputa quia prin
c ceps interdixit in totum illius vsum: ° et tunc si debitor non fuit in mora: tenuit Petrus & sequitur. Cy. in d. l. in minorum. q potest solui de antiqua: quia satis est mutuum restitui in eadem specie et bonitate eadem intrinseca: vt. l. cum quid. ff. si certum peta. Contrarium tenuerũt Jaco. et Odo. et sequitur Bar. in d. l. paulus. & do. Ant. hic & communiter tenetur: licet Host. hic videatur sentire primum dictum: sed tu tene precedens arg. in l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pigno. actio. Nec ob. motiuum tenentium contrarium quia nõ est verum q moneta ista reprobata habeat eandem bonitatem intrinsecam: cum moneta magis consideretur respectu cursus quam respectu materie. ad hoc bonus tex. in c. eijciens. lxxxviij. distin. debet ergo solui secundum estimationem antiquam. et de hoc videtur tex. in c. olim. et ita tenet Specu. et Jo. an. vbi. s. Aut non est in totum reprobata sed tantum alterata in valore: quia non valet tantum sicut valere solebat: et subdistingue: aut hec alteratio contingit in perpetuum: vt quia princeps interdixit netantum valeret forte propter lucrum vt possit recolligere pecuniam et facere conflari et de nouo cudi. et tenet hic Host. quod damnum pertinet ad creditorem ex quo debitor nõ fuit in mora nec in aliqua culpa. et idem Jaco. de are. et Barto. in d. l. paulus. quia pecunia ista habet suam bonitatem intrinsecam. sed Odoffr. in dicta. l. in minorum. & do. Ant. hic tenet oppositum: scilicet: quod debeat solui ad estimationem antique monete ratione supradicta: quia bonitas pecunie est respectu vsus principaliter ideo debet in illa bonitate fieri restitutio. dicta. l. cũ quid. ff. si certum peta. Item si in totum vsus pecunie esset reprobatus deberetur estimatio vt in precedenti membro dictum est: ergo idem si in parte est diminuta ar. l. que de tota. ff. de rei vendi. et c. pastoralis. §. item cum in totum. de off. dele. preterea hoc probari videtur in c. olim. de censi. prealleg. & hoc mihi placet ne iste creditor ex suo beneficio damnum sentiat. Secundo casu quando alteratio non est in perpetuum sed ad tempus sicut contingit quotidie vnum florenum magis valere vno die quam alio ita quod crescit & decrescit valor secũdum tempora & cõmuniter tenetur hanc variationem non debere attendi. argu. opti. in l. pretia rerum. in fi. ff. ad leg. fal. sicut enim creditor vellet vt sibi solueret si plus nunc valeret: ita debet recipere eãdem monetam si minus valet: cum speretur augmentum. sic voluit Bar. in d. l. paulus. & alij in dicta l. in minorum. quod est satis equum. puto tamen quod si non esset spes quod de proximo haberet augmentum qd deberet haberi ratio ad estimationem que erat ratione mutui: quia verũ est dicere quod hodie nõ habet illam bonitatem respectu cursus quam tunc habebat: & sic militat ratio precedens: maxime quia potest esse quod nunquam cresceret. argu. in l. iurisperitos. in princi. ff. de excusatione tuto. & eius quod no. glo. in cle. ij. de rescrip. ¶ Uenio ad secundum casum principalem scilicet: quando ex defectu ipsius monete contingit deterioratio. & communiter tenetur per cano. et legistas quod dãnum pertinet ad debitorem: quia moneta non habet suam bonitatem intrinsecam quã habebat tẽpore contractus mutui: vt dicta. l. cum quid. Item scias predicta procedere etiam si debitor non fuit in mora: si autem fuit in mora tunc secũdum omnes omne periculum spectat ad ipsuz debitorẽ. dz eñi reddere secundum estimationem que erat tẽpore quo debebat soluere nisi fuisset temporalis & momentanea: vt. s. dixi. pro. l. vinum. & quod ibi no. ff. si cer. peta. hoc tamen limitauit Bar. s. quãdo dãnum contingit in pecunia grossa: secus si minuta: mouetur quia grossa estimatur per minutam: & non econtra: nam vnus denarius non potest estimari per solidũ argenteum vel aureum: & ideo cum illa minuta non capiat estimationẽ non possumus dicere quod debeat attendi estimatio que erat tempore more cõtracte vel postea vsq3 ad tempus solutionis sicut in alijs speciebus cauetur. in d. l. vinum. hec rõ Bar. non videtur multũ placere do. Ant. hic: q2 fm eum sicut grossa estimat minutam: ita minuta estimat grossam si forte minuta aliquid affert vtilitatis. nam sicut pro paruis emitur florenus: ita pro floreno possunt emi parui si aliqua necessitas hoc impellat. & hoc plus placet quã dictũ Bart. quod solũ consistit in subtilitate: l3 enim vnus denarius non possit estimari tñ plures simul sic. vnde dicerẽ q hec pecunia reprobat in totum & non põt de ea solui. d. §. si reprobos. idem puto in alio dãno contingente post morã dũmodo directe ipsa deterioratio cõtingat ipsam monetã paruam: vt q2 fuit decretũ vt duo valerent solũ vnũ de nouis: hec omnia procedũt qñ pe
13 cunia est debita ratione contractus. ¶ †Quid⁴ autem si ex testamẽto:
d vt q2 tẽpore testamẽti plus vel minus valebat moneta q̃ hodie valeat: & intellige de perpetua alteratione: & dic q debet attendi valor existens tempore testamenti: q2 de eo videt testator sensisse: vt in l. vxorẽ. §. testamento. ff. de leg. iij. & l. si. in prin. ff. de an. & arg. leg. tenet Jo. an. in addi. spe. in d. §. nunc aliqua. ver. sed pone. & ita consuluit Old. vt recitat do. Pet. de anch. in d. c. olim. idem dixit Old. in precepto arbitratũ. et ea
14 dem ratione idem dic in iudice condẽnãte in certa q̃titate. ¶ †Quid⁴
e autem in statuto. pone cauetur quod pro tali delicto soluantur. x. li. hec: vel quod tot libre dentur officiali: deinum alteratur moneta perpetuo. dicit notabiliter Spec. in loco preal. q debet solui de pecunia currente: quia de tali videtur statutum sensisse. vnde mutata pecunia videt mutatum statutum.

in vltima volunta
te attendit tps fa
cti testamenti.eo
dē mō in statutis
Et hāc opi.secut⁹
est idez bal.in.l.ij.
C.cōia de le.τ bal.
in.l.si cibi pecuni
am.ff.si cer.peta.
Ber. for.
Antoni⁹.Frācis.
¶ Ad hoc quod
tps debeat attēdi
circa volores mo
nete soluēde si for
san moneta sit mu
tata vel decreue
rit in valore me
dio tpe inter pro
missionem τ solu
tionē:vide bar.in
l.cuz certum.ff.de
su.τ arg.le.τ vide
bal.in.l. acceptaz. 5
l.xvij.q.C.d vsur. a
vbi facit mentio
nē quādo moneta
decrescit iussu su
perioris vel alio
modo τ vide tex.
et Bart.in.l.ij.C.
de vet.numis.po
te.li.xi.et vide spe
cu.in ti.de obli.τ
sol.in.§.nūc aliq̄.
in ver.si.τ ibi bal.
in add.τ vide om
nino do.cardi.in
cle.ij.in.xij.τ.xiij.
q.de deci.vbi di
cit quod si currūt
due monete pōt
debitor soluere de
qua velit.et vide
Old.in cōsili.xiij.
vbi dicit qd inspi
citur temp⁹ obli
gationis vel sen
tentie ee non tem
pus sol.itez dicit
inspici tēpus cdi
ti testamenti in le
gato prelie τ non
temp⁹ mortis te
statoris τ vide ol
dra.in cōsil.xxxi.
et in consil.cclix.
vbi dicit qd inspi
citur tēp⁹ obliga
tionis.τ vide do.
abb.in.c.olim de
cēsi.et adde quod 1
moneta ātiqua q̄
non expēdit venit 2
ap.argenti et non
mōete:vt p Bar. 3
in.l. quintus.l.§.
j.ff.d auro τ argē.
legato. 4
↔Sebasti.Sapia.
a ¶ Mutuaui.vi 5
de Moderni.in.l.
ij.§.mutui datio
ff.si cer.peta.τ do. 6
Iaso.in.l.que ex
trinsec⁹.ff.de ver.
ob.post Bar.ibi.
et Bartol.in.l.di
uortio.§.ob do
nationes.ff.solu

tū statutū.ar.c.trāslato.de cōsti.de quo ego multū
dubito.Quid eni si tpe statuti floren⁹ valebat lō
ge pl⁹ q̄ hodie dicem⁹ ne qd debeat solui ita mo
dicū cū statutū voluerit mēsurare penā delicti q̄
fieri debet:vt in.c.nō afferam⁹.xxiij.q.j.τ.l.respi
ciendū.ff.de penis.τ idem dico in salario cstituto
officiali.τ casus iudicio meo videt in contrariū in
d.c.olim.de censi.Nec ob.clem.ij.de deci.vbi solu
tio fit de pecunia currēti:qz ibi non alterat dispo
sitio.nam solū ibi dicitur q̄ si alicui cōcedit deci
ma bñficiorū pōt solui de pecunia currēti.nō eni
est vis de qua soluatur dūmodo soluatur decima.
Quid aūt in mādato seu gratia facta per aliquez
dominū:vt puta qz concessit princeps alicui cen
tum florenos annuatim super certis redditibus:
deinuz alteratur perpetuo valor floreni.dicit hic
do.Ant.q̄ si ignorabat pricceps valorem monete
debet intelligi qd fiat solutio de moneta currēti:
quod dicit tenere gl.et Guil.de monte lau.in di
cta cle.ij.satis placet dum ponderat ignorātiam
pricipis:alr puto secus.arg.in.d.c.olim.τ in.d.l.
si.ff.de auro et argē.leg.τ per hoc habes hunc ar
ticulū satis plene et clare pre ceteris expeditum.
5 ¶ †Ultimo hic subijcio vnā questionē quotidia
a nam.Mutuaui⁹ tibi centū in auro:nu aqd teneor
recipere in argento vel in pecunia minuta.vel ecō
tra:mutuaui tibi in argento: an possis soluere in
auro me inuito vel etiā in eadez materia alterius
forme:puta mutuaui florenos senenses vis resti
tuere florenos florentinos in eodem valore.Dic
cōcludendo mentē Bar.in.d.l.paul⁹.q̄ aut mu
tuaui centū libras in florenis:τ tunc satis est resti
tui centū libras etiā in alia moneta:qz videor esti
mando illos florenos pro centū lib.illos sic vēdi
disse sicut dicim⁹ in dote cū traditur estimata.in
l.cū dotē.C.de iu.do.τ idē dic l dposito.Aut fuit
dictū mutuo vl depono centū lib.in florenis:τ vo
lo mihi restitutionē fieri in florenis:et tūc pericu
lum et cōmodū diminutionis vel augmēti perti
net ad debitorē seu depositariuz:vnde tenet resti
tuere in florenis sm estimationē existētē tpe solu
tionis fiende.ar.in.d.l.cū dotē.Aut fuit simplici
ter factū mutuū:vt puta mutuo tibi.x.aut.c.flo.τ
tūc aut sum passur⁹ aliqd dānū recipiendo in alia
forma τ tūc nō teneor recipere vt.d.l.paul⁹.Aut
nullum damnū patiar:τ tūc in alia materia nō te
neor recipere:puta argentū p auro:qz mutuū de
bet restitui in eodē genere τ eadē bonitate.vt.d.l.
cū quid.τ aliud p alio inuito creditore solui non
potest:vt.l.ij.ff.si cer.pe.Aut vult restituere in ea
dem materia:sed in alia forma vt puta florētinos
p senēsib⁹:τ cōiter tenetur qd teneor recipere vt
d.l.paul⁹.cōsuetudo tamē est in multis partib⁹
vt etiā in alia materia possit restitui que seruāda
est:qz tacite videtur cōtrahi sm cōsuetudinē loci
vt.l.q̄ si nolit.§.quia assidua.ff.de edil.edic.facit
l.labeo.ff.de sup.leg.tenet Bar.vbi.s.τ sic consu
luit Oldra.Quid aūt in deposito:vide tex.no.τ
qd ibi no.in.l.in nauē.ff.loca.τ satis videtur cōsi
derandū quid fuit tacite actū an.s.pecuniā depo
sitā confunderet cū sua vel teneret separatam.
1 ¶ Ciuitas recognoscens superiorē nō pōt ali
quid statuere i pīudiciū preeminētie superioris.
2 Iuramētū nō obligat iurātē in pīudiciū iuris su
perioris dūmō iuret sup re ptinēte ad superiorē.
3 Clericus iurans non exire vnum districtum nisi
satisfacto suo creditori:an teneatur parere māda
dato superioris eum reuocantis.
4 Episcopus non potest statuere q̄ ab interlocuto
ria non appelletur.
5 Populus potest statuendo vel per viam cōsue
tudinis tollere tempus datuz iudicatis in actio
nibus personalibus.
6 Appellatio an extinguat iudicatū:an suspēdat.

VEnientes. Iudices qui in
rāt infra certuz
tps sententias exequi hoc non obstan
te appellationibus ab eis interiectis
deferre tenentur.hoc dicit.vel aliter τ generalius.
Non valet iuramentum prestitum in preiudiciuz

iuris superioris.Diuidit in quatuor.In prima
reprehensio consulū.In secunda ibi:verū ipsorū
excusatio.In tertia ibi:qz vero.ipsorū excusatio
nis reprobatio τ gñale mandatū.In quarta ibi:
cū igit mandatū speciale τ cōminatio aon paren
tis.¶ Casus literalis.Quidam ciuis tudertin⁹
S.nomine cōuentus fuit ab aduersario suo corā b
iudice ciuitatis super quibusdam possessiōibus:
iudex auditis meritis cause cōdemnauit ipm ad
restitutionem rerum petitarū:ab illa sentētia ap
pellauit ad dnm papā:consules ciuitatis non ob
stante appellatione sententiā illā executioni mā
darunt inducētes actorem in possessionē rerum
de quibus questio vertebatur.Super hoc appel
lans cōquestus fuit dño pape cui suberat illa ciui
tas quo ad temporalē iurisditionē:vnde ipse cō
sulib⁹ τ populo tudertino mādauit vt possessio
nē ipsam restituant appellāti:alioquin noueriut
qd ipse mandauit nucerino epo vt eos ad id eccle
siastica censura compellat:cui⁹ negotij occasione
premittit papa que procedunt dicēs.q̄ ipse tene ↔Sebasti.Sapia.
tur humiliter τ deuote appellationibus ad sedē b
apostolicā interpositis deferre:qz etiā leges secu
lares post sententiā beneficiū appellationis non
denegant grauatis:sed ipsi sentētias appellatio
ne suspensas exequuntur.Consules tudertini su
per hoc se excusabant in presentia pape dicētes.
q̄ cum aliqui vocant ad officiū consulatus iurāt
q̄ super pecunijs iudicabunt sm consuetudinē ci c
uitatis:τ infra.xxviij.dies sentētias exequentur:
vnde saluo hmōi iuramēto non poterant deferre
appellationib⁹.Sed contra istam excusationē di
cit papa:q̄ iudices nō minus sm leges quā cōsu
les vestri sm cōsuetudinem vestre ciuitatis iudi
care iurauerūt:τ ideo sicut iudices possent graua
re subditos contra legē sic τ consules isti possunt
contra consuetudinē suos subditos grauare:vn
de precipit eis quatenus appellationibus ad se
dem apo.interpositis deferant humiliter τ deuo
te:cum iuramentū illud eos excusare nō possit in
quo ius superioris intelligitur exceptum.Ber.
¶ Not.primo iuncta glo.quinta.quod in terris
subditis temporaliter ecclesie appellatur a secu
laribus iudicibus ad papam omisso alio medio
1 de quo in.c.si duob⁹.de appel.¶ †No.ij.q̄ ciui
tates recognoscentes superiorē non possunt appel
b lationem tollere[b] nec super ea aliquid statuere in
preiudiciū preeminētie superioris.ergo.l.oēs po
puli.ff.de iust.τ iure.que dat licentiam subditis
statuendi dz intelligi dūmodo non statuant con
tra ius τ preeminentiam superioris:de quo vide
ibi latius per Bar.τ aliquid ad materiam tetigi
in.c.quod clericis.de fo.compe.Si vero ciuitas
non recognoscit superiorem potest tollere appel
lationem sicut princeps.l.j.ff.a qui.ap.non licet.
tenet Bar.in.d.l.omnes populi.intellige in tem
poralibus non in spiritualibus.nemo potest pre
scribere contra supremā potestatē pape:vt no.di
cit Inno.in.c.bone.ij.de postu.prela.facit.c.nul
la.xcij.di.Quid aūt si in ciuitate nō est prouisuz
de iudice appellationis vel mortuus est:ad quez
debeat tunc appellari si ciuitas non recognoscit
superiorem:vide Bar.in.l.vbi absunt.ff.de tut.τ
cur.da.ab his.¶ No.q̄ iudices debēt iurare vt
c iudicēt sm leges[c] vt in aut.iusiurā.quod pstatur
ab his.Ex quo infertur q̄ scdm cōscientiam quā
habent vt deus vel homo iudicare non possunt:
de quo in.c.pastoralis.§.qz vero.de offi.deleg.
2 ¶ †No.id ad quod quotidie allegatur iste tex.qz
iuramentum non obligat subditū iurantē in pre
iudicium iuris seu autoritatis superioris τ sic vi
detur superiorem posse impartiri subdito facul
tatē veniēdi cōtra propriū iuramentū:sed tu hoc
intellige in iuramēto prestito in materia pertinē
te ad superiorē vt hic:alr secus:vt diri.s.prori.c.
3 τ facit hoc ad questionē.¶ †Clericus iurauit in
studio existens non exire districtum senensem an
teq̄ suo creditori esset satisfactuz.ante solutionē
reuocatur ex iusta causa per suum epm:queritur
nunquid iuramento non obstante teneatur pare

ma.τ Pra.papi.
in palleg.forma li
belli in actiōe hy
pothe.in ver.rela
xandum.
Zacharias.
b ¶ Nō pōt appel
lationē tollere.ad
de istū τ qd ibi no.
in apo.ad ipm.in
c.sup eo.nu.iiij.in
vers.clausula ap
pellatiōe remota.
s.de offi.dele.et in
c.j.au.j.in apo.in
ver.per solū prici
pē.s.de rescri.vbi
legat⁹ de latere n̄
pōt.d quo p alex.
consi.cvij.vol.iiij.
↔Sebasti.Sapia.
b ¶ Tollere.vide
cautelā quā ex his
colligit bal.hic et
refert bart.vo.so.
viij.l cautela inci.
vidistis.l.c.venie
tes.
c ¶ An iudex de
beat iudicare sz le
ges vel sm cōsciē
tiā.τ qd sz legē tm̄
est tex.iij.di.l ist.
τ d h an iudicādū
sit sm alle.τ pba.
an vero sz cōsciaz:
vide plures gl.in
sū.qb.mo.tu.si.in
pn.sup v.ex habi
tu.τ glo.in v.iudi
cio.in.§.si min⁹.in
sti.de act.gl.i.l.il
licitas.§.veritas.
ff.de off.psi.gl.pe.
i v.atrox.in.l.ij.ff.
de ferijs.τ ibi Au
ge.τ ibi ēt glo.no.
declarat qn̄ aliqd
dicat ee notū iudi
ci:qz est qn̄ sibi cō
stat ex actis τ fert
azo.ita rūdisse po
testati bononie et
gl.in.l.si irruptio
ne.§.si.in glo.fi.ff.
fi.regū.τ glo.fi.l.l.
ij.ff.de l lit.iur.gl.
not.l.l.j.C.q τ ad
qs.τ gl.l v.testifi
catiōe.l.l.lex q̄ tu
tores.C.de admi.
tu.vide ēt.gl.in v.
sciēs.in.l. honor.
C.q admit.p glo.
no.q̄ laie disputat
τ examinat in.c.j.
l gl.in v.canones.
circa mediū.extra
de off.or.τ ibi ple
ne p mod.τ gl.l.c.
iudicet.iij.q.vij. τ
l aut.de mā.prin.
l.§.sit tibi qs.τ gl.
l.c.ij.de post.pla.

a re mandato superioris. Et videtur q sic: qꝛ non
potuit iste clericus in preiudicium iuris ꝛ autori
tatis superioris se obligare: vt hic. ꝛ ita post mul
ta cōcludit Jo. and. in regula in malis. de reg. iu
ris. lib. vi. in merca. nisi de licentia superioris seu
epi fuisset in studio ꝛ p necessitate studij cōtraxit:
videt enī tunc se obligasse cū licētia epi qui dedit
licentiā: qꝛ vno concesso oia videns concessa sine
quibus illud explicari nō pōt: vt. c. preterea. ꝛ. c.
prudentiā. de offi. dele. ꝛ. l. ad rē mobilē. ꝛ. l. ad le/
gatū. ff. de procu. ꝛ ibidem per oia cōcludit idem
in patre reuocāre filiū qui predicto modo iurane
rat: ꝛ ego idem putarem in quolibet subdito. naz
ciuitas seu princeps pōt precipere subdito vt nō
exeat districtū vel vt non vadat ad certa loca. l. fi.
ꝛ qd ibi no. ff. de decr. ab or. fa. ꝛ. l. mercatores. C.
de cōmer. ꝛ merca. nō ergo potuit subdit⁹ se obli/
gare ad manendum extra in preiudiciū illius iu/
ris superioris nisi superior pri⁹ expresse vel taci/
te dedisset licentiā quod bene notabis pro docto
ribus forensib⁹ qui sine sui superioris licētia pro
mittunt legere ad certū tps extra natale propriū.
4 ¶ † Preterea per hunc tex. determinat questio.
an eps possit statuere vt ab iterlocutoria nō pos
sit appellari nisi in casibus in quibus iura ciuilia
appellationē admittunt. Et dicendū q nō: quia
non licet epo violare ius superioris ꝛ cōtra cano/
nes statuere: de quo plene p Jo. an. in. c. fi. de ap.
lib. vi. ꝛ in. c. vlti. de offi. arch. ꝛ per do. de ro. deci.
lxxvij. ꝛ vide respectu laicorū qd no. Jo. an. in ad
di. Spe. in tit. de app. in. §. nunc tractemus. iuxta
5 prin. ¶ † Ultimo op. ꝛ videt q ex alio capite nō
valebit statutū istorū disponens vt infra. xxvij.
dies iudicata mandarent executioni. nam condē
natis in actione personali dantur quattuor men/
ses: vt in. c. quod ad cōsultationē. de re iu. qd quis
dē tps licet cā cognita possit abbreuiari. ff. de re.
iur. l. ij. non tñ sine cā: ꝛ ꝗs quod deest suppletur a
lege. ff. de re. iur. l. iij. §. si quis. sed per istā cōsue/
tudinē seu statutū restringebat tps indistincte in
omni tali cā etiā si nulla causa subesset: ergo talis
cōsuetudo vel statutum non debebat valere. So.
Goff. fatetur contrarium sed fm Host. papa nō
reprobauit ex isto capite sz ex alio de quo l litera.
mihi non placet dictū Goff. licet enī iudex nō po
tuisset sine cā restringere etiā per viā statuti rōne
predicta. ꝛ p ea que no. Bar. in. l. omnes populi.
ff. de iustitia. ꝛ iur. populus tñ bene potuisset hoc
inducere in ipsorum preiudiciū per viam statuti
vel cōsuetudinis. arg. in. d. l. omnes populi. cum
per hoc nullū fiat p̄iudiciū superiori: sz duntaxat
ipsis litigantib⁹. ¶ Ueniond glos. satis breues
ꝛ faciles. Et quero quare appellatione pendente
sententia non potest executioni mandari. glo. pe.
respondet q per appellationē extinguit pronun
tiatum. l. i. ff. ad turpil. idē videt velle tex. in. l. ij.
6 ff. de pe. ¶ † No. glo. in eo quod dicit pronuntia
tum extigui per appellationē. Jo. an. dicit q im
mo suspenditur: vt patet hic in tex. do. Anto. di/
b cit q extinguitur de presenti: sz inspecto[b] exitu fu
turo suspenditur vt no. in. d. l. i. Sed cōtra hoc fa
cit. c. fi. de sequest. pos. ꝛ fruc. intelligēdo vt ibi di/
xit: ꝛ dic vt ibi. ꝛ vide per Arch. de app. non so/
lum. li. vi. ¶ In glo. fi. in fi. dic vt habet in. c. nō
solum. de app. lib. vi.

1 ¶ Usure non solū coram iudice ecclesiastico: sz
etiam coram seculari possunt repeti.
2 Quomodo debeant citari testes qñ ignorantur
persone testium.
3 Judex ex officio pōt prouidere qñ debitores iu/
rant non repetere vsuras.
4 Judex vbicūq equitas suggerit ꝛ pars non pōt
agere: pōt ex officio puidere parti.
5 Judex ex officio an possit inquirere de aliquo im
pedimento canonico inter coniuges.
6 Judex ex officio pōt ingrere de iurib⁹ principis.
7 Judex regulariter ex officio nō inquirit de crimi
ne cum agitur ad penam temporalem.
8 Super iurib⁹ ecclesie iudex pōt pcedere ex offi/
cio: ꝛ ita etiam in actu pio.
9 Super iuribus singularīū personarū non proce
ditur inquirendo nisi sint miserabiles persone.
10 Citatio facta parte non petente non valet.
11 Juramētū nunqd sit remissum debitoribus per
illa verba testatoris vt heredes restituerent vsu
ras qui probarent ꝛc.
12 Emanato edicto vt q nouerit veritatē cōpareat
ad testimoniū proferendū: poterūt debitores tō
parere iuramento non obstante.
13 In processu contra vsurarium admittūtur in te
stes debitores qui soluerunt vsuras: non tñ ad fa
ciendam plenam fidem.

T D nostram.

Per iudi/cis officiuz subuenitur illi qui propter iuramētū vsuras repetere nō potest. ita summat
Joan. andr. equidem procedit hoc summarium
secundum vnum intellectum satis clarum. secun/
dum aliud notabiliorem summo sic. iurans vsu
ras non repetere potest iuramento non obstante
ex noua causa repetere. Primo narrat factum se
cundo prouidet ibi: mandamus. ¶ Casus lite/
ralis. Quidam ciues pisani. J. ꝛ. G. cuidam vsu
rario. P. nomine multas vsuras soluerunt iura
mento interposito quod nec per se nec per alios
dictas vsuras repeterent: vel apud ecclesiasticum
iudicem vel etiā secularē super his deponerēt qd
nem. creditor postmodū condidit testamentū in
quo precepit heredibus suis vt omnib⁹ qui pro
barent se dedisse vsuras eidem ipsius eis restitue
rent sz dicti. J. ꝛ. G. non audebant petere vsuras c
propter huiusmodi iuramētum: heredes non sa/
tisfaciebant eisdem: peruenit hoc ad notitiam do
mini pape: vnde mandat pisano archiepo quate/
nus sub pena excommunicationis publice in ec/
clesia proponat: vt qui super hoc veritatem no/
uerint procedāt ad testimonium proferendū: ꝛ si
constiterit de premissis compellat heredes illius d
per censuram: vt vsuras quas pater illorū ex pre
dictis recepit: restituant vniuersas. Ber. ¶ No.
i. quod iuramentum de vsuris solutis non repetē
dis non operatur remissionem vsurarum: presu/
mitur enim tale iuramentum extortum. argu. ca.
1 super hoc. de renun. ¶ † Not. ibi: secularem. arg.
quod nedum coram ecclesiastico sed etiam coraz
seculari iudice vsure repeti possunt. sed Jo. and.
c dicit hoc nō probari hic quia sunt verba partis[c] e
ꝛ remittit ad not. per Arch. in. c. quid dicā. xiij.
q. iij. ꝛ ad glo. in cle. dispendiosam. de iudi. ego re
mitto ad plenius per me tractata. s. de foro com/
2 ten. cum sit generale. ¶ † No. bonam practicam
citandi testes quando ignorantur persone vt fiat
generale preceptū sub excommunicationis pena:
vt qui super tali facto nouerint veritatem cōpa/
reant ad testimonium perferendum. Et q̄ꝙ iste
tex. loquatur in materia peccati idem tamē puto
d dicēdum vbicumq testes compelli possunt:[d] qꝛ
tunc tacere veritatem est peccatum mortale in. c.
quisquis. xi. qd. iij. in. c. i. de cri. fal. de quo vide qd
dixi in. c. i. ꝛ fi. de test. cogen. ꝛ tene menti hanc vl/
timam practicam. Et ex hoc ꝛ ex tex. not. quod ra/
tione testimonij ferendi potest laicus compelli a
iudice ecclesiastico. et credo quod etiam in causa
vertente coram iudice seculari: poterit iudex ec/
clesiasticus ad requisitionē iudicis secularis hāc
sententiam excommunicationis generaliter et in
e specie ferre[e] si persone sciunt: quia sicut iudex se/
cularis impēdit auxilium iudici ecclesiastico ita
econtra debet facere ecclesiasticus. xcvi. distin. cū
ad verum. facit quod notat Innocen. in. c. licet ex
suscepto. de foro competēti. ꝛ. xxiij. q. v. c. quāq.
¶ Ultimo not. casum in quo iudex ecclesiastic⁹
procedit ex officio ad inquirēdum super veritate
infamia non precedente. Contra hoc oppo. de. c.
qualiter ꝛ quando. el. ij. de accusa. Solu. dic secū
dum Host. quod istud est speciale vbi agitur de
correctione peccatorum vel vbi imminet pericu
lum animarū. ad idem. c. vnicum. de eccl. benefi.
de cleri. peregri. c. fi. de preben. graue. cum simi. se
cus vbi fieret inquisitio ꝯ subditū ad delictū puniē
dum

---

c ✝ Sebasti. Sapia.
a ¶ Mandato su
perioris. vide Fe/
de. de senis. in con
sil. cxxi. inci. qd ta/
lis ē scholaris cle
ric.⁹ ꝛ Pau. de ca.
in. l. i opis. ff. loca.
cū allegat p Jas.
in. l. fi. col. ij. v. ista
regula facit. ff. q sa
tisda. cogā. vbi re
fert hāc qōnē cōti
gisse de facto in p
sona. Guil. de cu/
neo Bononie. ꝛ p
Feli. i. c. cōstitut⁹.
col. vi. ver. autori
tas pape est exce/
pta. s. de rescript.
vbi plura.
b ¶ Ita pprie di/
stiguit bal. ea. ru/
bri. C. d ap. sz bar.
i. d. l. i. i fi. ad tur.
indistincte cōclu/
dit qd extinguit: ꝛ
de hoc ēt vid bar.
in. l. i. ff. eo. de ap.
in pri. ꝛ qd appel
latio nō extiguat:
sz solū suspēdat: ꝛz
arch i. l. §. anterio
rū. l. aij. co. ij. q. vi.
pro quo alle. hūc
tex. ꝛ. c. cū inter. de
re iu. ꝛ. c. sepe. ver.
qd si. de ap. in. vi.
ꝛ i. d. c. anteriorū. l
ver. oriētalis. ꝛ vi
de arch. ij. q. vi. in
cap. placuit. circa
pn. vbi dicit q ap
pellatio extinguit
pnūciatū: eo qꝛ ex
illa snia nō oritur
actio ꝛ factū cū nō
dū trāsiuerit in rē
iu. sz qd nō penit⁹
extinguit qꝛ eo ad
huc appellationē
nō psequēte snia
posset verti in rē
iu. ꝛ alle. l. furti. ff.
de his q no. ifa. sz
sup hoc vide pul/
chrā distinctionez
bal. hic l. i. col. ꝛ p
bart. i. d. l. furti. in
pn. v. circa fin. ꝛ p
istū in ru. s. de ap/
pel. ꝛ tex. l. c. pasto
ralis. §. preterea. de
offi. deleg.
Antonius Fran.
¶ An appella/
tio extiguat vel su
spēdat pnūciata.
vide bar. in. l. tale
pactū. in. §. q pro
uocare. ff. de pac. l
repe. vbi dicit. qd
quatenus respicit
tps pns extiguit:
sz quaten⁹ respicit
tps futurū suspen
dit. ꝛ vide bal. l. l.
i. i. ij. co. C. ne ex de
li. defū. vbi dicit.
q ñ oio extiguit:
sz remanēt qdā rō
lige snie late. ꝛ vid
Flo. l. l. sz ꝛ si qs. l
§. iterdū. ff. de vsu
fruc. vbi dicit bal.
ibi dixisse in voce:
q si cōsideraf ap/
titudo appellatiā
suspēdit: si cōside
raf act⁹ rūpit sen/
tētiā. ꝛ vide bal. l
l. minorib⁹. l. i. co.
C. de his q. vt idi.
vbi dicit: q suspē
dit quo ad appel/
latē: tñ. ꝛ vid bar.
ꝛ alex. l. l. ītra vti/
le. in pn. l. ij. col. ff.
de mino. ꝛ vide p
Spe. l ti. de ap. in
§. restat. l fi. ꝛ vide
plene p Alex. i cl.
xxxv. l. iij. per. de
ap. ꝛ vide p Phi
lip. frā. in. c. cōstitu
tus. de ap. ꝛ an su
spendat possesso/
riū: vid bal. l. l. pē
dēte. in. i. col. C. de
secun. tab.
c ¶ Uerba ptis. tu
dicas q imo pba
tur qꝛ lz sit narra/
tio ptis: tñ ē iuris
ministeriū: vt hī l
c. post miserabilē.
de vsu. And. bar.
d ¶ Compelli pñt.
imo pcedit vbicū
q vitas aliter sci/
ri nō pōt: qꝛ indi/
stincte pōt qlibet
cōpelli testificari:
vt voluit Host. i
c. i. de testib⁹ cogē
dis. And. bar.
e ¶ In spē ferre. tu
dicas q hoc pbet
iste tex. tenendo q
hic pbef qd vsure
possint peti coraz
iudice seculari: vt
pbaf in. c. post mi
serabilez. de vsur.
And. bar.

dum: ut in contrario et vide per eundem Host. in
c. unico. quod no. Uide aliam limitationem quã
ponit Inn. in c. i. de postu. pla. ubi dicit: quod in
inquisitione que fit generaliter et non de certo cri
mine nõ requiritur infamia precedens ut ibi: idẽ
a dic in inquisitione generali[a] personarum: ut in c.
i. de offi. ord. & l. congruit. ff. de offi. presi. et ex isto
tex. sumpta occasiõe tractat hic Inno. in quibus
casibus sit iudici permissa inquisitio. & in quibus
prohibita que materia melius et congruenti[us] ex
peditur in c. qualiter et quando. preal. et per bar.
in l. ii. §. si publico. ff. de adul. & l. iii. §. hoc autem
iudicium. ff. de dam. infec. Sed ut non desint hec
verba Inno. que solent multum allegari et ut in
3 telligas cum effectu illa hic subiicio. ¶ † Ponit
enim aliquos casus in quibus iudex ex officio suo
potest procedere et aliquos prohibitos. Primus
de concessis est ubi agitur de restitutione usurarũ
quas debitores iuraverunt nõ repetere ut ex quo
pars impeditur agere possit iudex ex officio suo
b providere:[b] secus dicit ubi pars nõ sic ligavit se
ex iuramento: quia non debet iudex sic procedere
ad utilitatem privatam ex quo pars potest agere
& non petit. fatetur tamen postea q episcop[us] con
tra eum quem suspectum habe: potest inquirere
de usura. sicut et de aliis criminibus nõ ad priva
tum interesse alicuius private persone: sed ad pe
nitentiam imponendam: et sic loquitur. de offic.
ordi. c. i. dicit tamen Host. q tunc per consequen
tiã versatur privatũ interesse: q fructuosam penitẽ
tiam agere non potest nisi restituat alienum. xiiii.
4 q. vi. c. i. de usuris. cum tu. ¶ † No. q p hoc videtur
sentire Inno. q in primo casu quando iuravit nõ
repetere potest iudex principaliter procedere ad
utilitatem privatam: et pro hoc induco talem ra
c tionem. ubicunque equitas[c] suggerit pars nõ po
test agere: potest iudex ex officio providere parti.
l. plane. ff. de peti. here. not. Bart. in l. i. ff. quod vi
aut clam. facit. l. quintus mutius. in fi. ff. de annu.
leg. et ad hoc facit iste tex. quem not. nam papa vi
detur hic muneri non solum ob salutẽ anime de
functi: sed etiam ob utilitatem istorum qui iurave
5 runt non petere. ¶ † Secundus casus non dubi
tabilis s[ecundu]m Inn. quãdo episcopus inquirere vult
de consanguinitate inter coniuges. de divor. por
ro. xxxv. q. vi. si duo. et idem generaliter potest di
ci s[ecundu]m eum ubicunque vult inquirere de alio impe
dimẽto canonico. Eadem enim est ratio s[ecundu]m Ho
stiẽ. ergo idẽ ius. pro hoc. c. i. et. c. significavit. de
offi. ordi. et quod hoc possit in contrahendo est ex
pressum in c. fi. de claude. despon. sed idem dicen
dum in contractu ex quo non agitur ad penã sed
ad peccatum evitandum: ut no. s. et per Inno. in
6 dicto. c. i. de postu. prel. ¶ † Terti[us] casus cũ vult
inquirere de iuribus principis. C. de bo. vac. l. pe.
et ulti. lib. x. de quo remittit Host. ad. c. cum dile
cta. ver. nolentes. de cõfir. uti. vel inuti. Respectu
vero prohibitionis possunt elici tres regule ex di
7 ctis Inno. ¶ † Prima. q regulariter de crimine
non inquirit ex officio: sed tu intellige quãdo pro
d cedere vult ad penam non precedente infamia:[d]
alis secus: ut in. d. c. qualiter et quãdo. & expedias
hanc regulam melius: ut ibi no. per Bar. in. d. §.
8 si publico. ¶ † Secũda regula. q super iuribus
ecclesie non est procedendum semper per inquisi
tionem sed servato ordine iuris scilicet oblato li
bello nomine ecclesie et aliis rite observatis. fate
tur tamen q papa possit ex officio super illis pro
cedere de plenitudine potestatis: & sic videtur in
telligere. c. cum olim. de testi. Sed adverte: q idẽ
Inn. aliter videtur dicere vel saltem hoc limitat
in c. quoniam. §. sunt et alii. ut lite non contest. di
cit enim quod ratiõe excessuum potest iudex ex offi
cio suo procedere sup iuribus ecclesie occupatis
vel male detentis. alleg. d. c. cum olim. et c. illum. §.
sunt et alii. de accusa. qualiter et quãdo. prealleg.
cum si. dictum ergo suum hic oportet intelligere
quando iudex vult procedere super iuribus eccle
sie non occupatis vel male detentis: ita quod cui
tatur excessus. et vide circa hoc quod nota. idem

Inn. in c. episcopi. de re. ec. non alie. s[ed] mihi plus e
placet ut indistincte possit iudex procedere ex offi
cio super iuribus ecclesie: quia ad utilitatem pu
e blicam iudex procedit ex officio. l. congruit.[e] ff. de
offi. presi. & in aut. ut nul. iudi. §. i. & §. quoniam.
no. Bar. in l. iii. §. hoc autem iudicium. ff. de dã.
infec. sed ius publicum consistit in sacris sacerdo f
tibus & magistratibus. s. di. ius publicum. l. i. ff.
de iusti. et iur. Item si potest procedere ex officio
super iuribus principis tẽporalis: ut. s. s[ecundu]m In
no. fortius idem est permittẽdum super iuribus
f principis eterni:[f] nam bona ecclesie sunt dei. in ca.
cum ex eo. de elec. lib. vi. dixi in c. cũ super. de cau g
sa pos. & pprie. pro quo facit quod habetur in aut.
g de eccle. ti. §. si quis edificationẽ.[g] ubi tam ecclesia
sticus q secularis iudex ex officio pcedit in actu
pio. quinimo etiam ad utilitatem privatã potest
& debet iudex procedere quando agitur de mise
rabilib[us] personis & actu pio: ut in l. nec quicq. §. b
advocatos. ff. de offi. pcon. not. Bar. in. d. §. hoc
9 autem iudiciũ. quod not. ¶ † Tertia regula. qd
super iuribus singularium personarum non est
procedendum inquirendo vel extra ordinem sed
libello oblato & servato iuris ordine: quod etiam
sequitur Jo. an. in c. fi. de fo. cõpe. lib. vi. ubi hoc
10 approbat etiã si factũ allegetur notoriũ. ¶ † Ego
ad hoc allego. l. ad peremptorium. ff. de iudi. & l.
properandum. §. i. C. e. et aut. qui semel. C. quo et
quando iudex. ubi patet: q iudex non debet cita
re absentem nisi parte petente: et sic aliter nõ va
b let citatio:[b] ut dixi in c. i. s. de iudi. et no. Bart. in
dicta. l. ad peremptorium. hoc intellige verũ nisi
causa sit miserabilium personarum que non pos
sunt se iuvare: ut in c. ii. lxxxvii. dist. no. Bar. in. §.
hoc autem iudicium. & Jo. an. post Hosti. in c. ii. i
de rest. spo. ubi dicit. q in restitutiõe miserabilis
persone spoliate potest iudex procedere inquirẽ
11 do. argu. ibi. ¶ † Quero nunquid per illa verba
testatoris ut restituerẽt oibus q pbarẽt &c. videa
tur istis debitorib[us] remissum iuramentũ. glo. in
verbo oibus. finaliter concludit q sic: q in testa
mentis debemus facere largaz interpretationẽ.
c. cum dilecti. de dona. & l. in testamentis. ff. de re
gulis iuris. & sic iure legati poterunt petere usu
i ras[i] solutas. hanc opi. sequitur Goff. & Hosti. &
domi. Anto. nec obst. s[ecundu]m Goff. si dicatur legatũ
inutile ex quo legatur quod debetur: ut insti. de
leg. §. ecõtrario. quia non est ex toto inutile. Aut
enim pecunia non erat soluta & videtur legasse li
berationem respectu promissionis & iuramẽti. ff.
de libe. leg. l. iii. Aut erat soluta et intelligitur le
gasse exceptionis remissionem. l. si creditor. eo. ti.
unde non obstante iuramenti exceptione poterãt
repetere usuras: nam pars in cuius utilitatem iu
ratur potest iuramentum remittere: ut in ca. i. s.
eo. & c. ii. de spon. & quod ibi not. per Joan. andr.
Nec ob. quod tex. dicat: quod repetere non atten
tabant &c. quia sine causa timebant secundũ eum
forte tenti subtili reverentia iuramenti. C. de fide
instrumen. l. fina. et de fimo. et si questiones. Nec
ob. si dicatur testatorem nihil istis reliquisse cum
tantum loqueretur suis heredibus: quia ut dicit
domi. Anto. et bene non refert cum quo testator
de sua voluntate loquatur: unde inspicimus po
tius effectũ quam verba. l. miles ad sororem. §. i.
& l. peto. & l. cum pater. §. surdo. ff. de leg. ii. & per
hoc videtur tolli opi. Innoc. hinc qui dixit: iura
mentum istis obstare cum nihil fuerit eis remis
sum. & aliqui sequuntur hanc opi. Inno. adverte:
quia iste tex. facit pro & cõtra. primo tñ facit pro
opi. Innocẽ. in eo quod ipsemet papa dicit q ti
more iuramẽti non audebant usuras repetere. si
enim iuramentum in veritate non obstitisset pa
pa mandasset denuntiare eos iuramẽto non tene
ri sicut fecit. s. eo. quintavallis. & procedit in cau
sa ad istorum instantiam: nec processisset ex offi
cio suo. In contrarium facit: quia uno cõcesso vi
dẽtur omnia cõcessa per que venitur ad illud: ut
in c. preterea. & c. prudentiã. de offi. delega. & l. ad
rẽ mobilem. & l. ad legatũ. ff. de procu. sed iste mã

a ¶ In inqsitione generali. idem di cas in inquisitiõe q sit sup cõmitẽdo crimine: ut p Innoc. in. d. c. i. idẽ di cas si nõ opponit pcedit inquisitio. tex. ẽ i. c. i. de accu. libro. vi. Andre. Barba.

b ¶ Providere. s[ed] alle. Bart. in contrariũ l. l. nõ solũ. §. q[uo]q[ue]. ff. de iniu. ubi si q[ui]s nõ potest agere: non põt iudex ex suo officio inquirere ad eius utilitatem. pro di cto Abba. hic dixit quod voluit domi. Pet. i. c. cũ inter. de excep. et tex. in. l. nõ solum. in. §. q[uo]q[ue]. ff. de iniur. An. Barb.

c✝ Sebasti. Sapia
c ¶ Equitas. vide late per Alex. in l. iii. §. hoc aũt iudicium. ff. de damno infec.

c✝ Sebasti. Sapia.
d ¶ Infamia. vide tu do. Feli. in c. licet. colũ. ii. ver. in glo. not. singulariter. j. de accu. ubi dicit. q quãdo aliquis denuntiatur a persona fidedigna põt superior cõmittere inquisitionẽ sup crimine.

e ¶ Lege cõgruit. lex cõgruit loquitur in criminalib[us] ad purgãdũ provinciã malis hominib[us]. And. bar.

f ¶ Principis eterni. Sz põdera q l. l. pe. & l. fi. de bo. vac. est expssum. s[ed] i ecclesiasticis nõ. And. bar.

g ¶ Edificationẽ. loquitur in edificanda ecclesia favore cult[us] divini. Andreas bar.

Zacharias.

b ¶ Aliter nõ vz citatio. adde Fel. in c. i. in. ii. not. col. i. ver. vz aũt. ubi ponit casus in qb[us] citatio ad partis instantiã facta fuisse psumatur necne. s. de iudi. & Lanfrã. i. c. qm̃ s. §. citatiões. nu. v. v. est etiã notãdũ. & ver. nunqã citatio valeat. et utrobique in apos. Celsi & bened. vadi. s. de proba.

i ¶ Petere usuras. tu põdera: q aliud ẽ qrere verũ testator remiserit iuramẽtum & aliud verũ cõpetat actio ex testõ legatariis istis: q ex quo solverãt & iuraverãt nõ repetere legando in gñe nõ vr q veniãt legatarii iurati. & ad hoc allego gl. i cle. dudum. de sepu. q dicit. q lz fiat revocatio pactorũ nõ tñ venuit pacta iurata. & eodẽ modo: lz revocent statuta: tñ nõ veniũt statuta iurata ut ẽ gl. fin. in c. cũ nõ deceat. de elec. in. vi. & ibi vr cõprehẽdere legatarios nisi dicas q istõ pcedit favore ultime volũtatis & odio usurarũ & dat notabilis limitatio ad illas glo. Itẽ põdera q satetor qd testator remiserit vr istõ iuramentũ: s[ed] isti nõ poterãt pbare se soluisse usuras ppter iuramẽtũ q istud legatũ nõ facit de his speci alem mentionẽ. And. bar.

a ¶ Liberalr vsu-
ras. istō nō est ve-
risimile q libera-
liter remiserit vsu
ras. l. fi. §. si fenera
tor. ff. qd me. ca. et
lz istō dicat. d. car.
quem iste nō alle-
gat: tñ ipse consu-
luit Inn̄ vt hic re
fert. & faciat gl. l. l.
si conuenerit. ff. de
pig. act. pōdera ēt
qr ex quo astrixit
eos per iuramētū
vt non repetāt. vr
qd nulla liberali-
tas cadere potest.
And. bar.
b ¶ No. hec verba.
vide Bal. in. l. di-
ctātib⁹. C. de test.
& q ibi dix And.
barba.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Hec verba. idē
tz Bal. Fed. de se
nis & Laur. de ro
dul. i locis allega
tis per do. Alex. i
cōsi. lxx. inci. inspe
cto diligēter pcess
su. co. iii. in. i. vo.
Sebasti. Sapia.
c ¶ Presumptio-
nes. vide Bal. in
l. executorē. col. an
tepe. C. de exec. rei
iudi. Bal. & Sali.
in. l. addictos. C.
de appe. Bal. i. l.
raptores. C. d epi.
& cleri. Felin. in. c.
cū nō ab hoīe. col.
vi. ē. de iud. rom.
in cōsi. cccclxxii.
incip. dubitāt pri
mo. ad finem.

dauit vsuras restitui omnibus qui probarēt &c. ergo videtur remisisse omne obstaculū per quod impediretur probatio: sed his non obstātib⁹ di- stinguerem sic: q aut debitores remiserāt libera a liter vsuras creditori: & per illa verba generalia nō puto vsuras legatas: quia in dubio non videtur ius suom iactare voluisse maxime per verba generalia. de insti. cum venissent. & l. cum de indebito. ff. de proba. Aut non remiserāt saltem liberaliter: et tunc cum testator sic obligatus quo ad deum ad illas restituēdas debemus in dubio interpretari q illas legauerit cū nō debemus presumere cum sue salutis decessisse immemorem. i. q. vii. sancimus. facit. c. fin. de sepul. & hoc expedit saluti anime sue. facit quod not. in. c. vno. de seru. verba eñ dubia debent intelligi ciuiliter sm subiectam materiam. ff. de leg. i. si seruus plurium. & xi. q. iii. rogo. Ad hāc distinctionem facit qd not. Jo. an. in addi. Spe. in ti. de vsur. in. iii. colū. vbi inter cetera dicit notabile verbuz q si debitor remisit vsuras an valeat remissio coniecturādū per indicia an fuerit liberaliter facta an vero in fraudem. arg. in. c. ii. de renun. lib. vi. An autē per illa verba testatoris posita in text. vel similia probetur testatorem fuisse vsurarium. dic quod non cū simpliciter fateatur non se vsurariū. de quo vide no. per Fede. consi. lxx. argu. in. l. si non designata. C. de sal. can. adie. leg. & c. si papa. de priui. li. vi. Si autem vis tenere opinionem Inno. & queras de alio remedio repetēti vel posito quod testator nihil dixerit: dic vt in gloss. ii. & in ista in fine quam notabis: & plені⁹ dixi in. c. i. ē. c. ¶ Oppo. contra textum in eo quod papa mandat testes recipi lite non côte. contra tit. ē. vt lite non contest. Sed glu. vlti. dat tres solutiones. Prima qd hic procedebatur per viā inquisitionis. Secunda quod papa voluit extra ordinem procedi. sz hodie dic vt in cle. dispendiosam. de iudi. vbi dicitur quod in causa vsurarum potest procedi simpliciter &c. Tertia solu. quod hic agebatur de executione vltimarum voluntatum. & no. bene hanc sol. & procedit secūdum intellectum q hic fuit facta remissio in testamento. Et ex ea notabis qd super executione vltimarum volūtatum potest procedi ex officio inquisitionis qd indubie procedit in piis causis. de test. tua. & in aut. de ec. ti. §. si quis edifi-
12 catione. ¶ † Vlti. extra glo. qro. hic fit edictū generale: vt qui super eo nouerit veritatem compareat ad testimonium proferendū. nūquid isti debitores poterunt ad hoc comparere iuramēto nō obstante. Hosti. dicit q sic: qr hoc non est contra iuramentū presupposito q nō fuisset remissum: quinimo si ad hoc voluisset se astringere non valuisset iuramentū tanq̄ temerariū. xi. q. ii. qsq. de cri. fal. c. i. licet enim nō faciāt probationē posset tamen eis iuramentu deferri. alleg. de test. ca.
b in omni. & ii. c. fi. ¶ No. hec verba b lz sunt aliquātulum dubia: sed intelligo q nō faciāt probationem plenā cū agatur de eorū cōmodo tñ admittentur iudice procedēte per inquisitionem ad aliqualiter fidē faciendā cū agatur principaliter ad satisfaciēdum anime defuncti. argu. d. c. in omni.
13 ¶ † Ex hoc habes q in processu generali contra vsurariū admittunt debitores qui soluerunt vsuras in testes: non tñ ad plenam fidē faciēdam: de quo vide qd no. Fede. cōsi. xvii. Quid aūt si debitor qui iurauit nō repetere denūtiat an possit in causa denūtiationis testes producere. Pe. quod sic cū istud sit accessoriū ad ipsam denuntiationē qd plz. tenet enim dicere ecclesie cum effectu. pro hoc bonus tex. in. c. plerumq. ii. q. vii.

1 ¶ Generale dictū generaliter debet intelligi: vbi est eadē ratio secus vbi diuersa.
2 Dictio quasi: denotat causam imperfectam.
3 Jurans per metū obseruare id ad qd tenebat de iure si cōtrauenit incidit in periuriū: sz pōt petere absolutionem a tali iuramento.
4 In notoriis an requiratur citatio vel sententia.
5 Judex potest iudicare de eo quod est sibi notū vt notorium & extra iudicium.

6 Notorie excommunicatus in vna prouincia si in alia gerat officiū publicum gesta cum eo sunt valida.
7 Si iudex processit tanq̄ super notorio: et sibi non constabat an processus valeat.
8 An iudex in notoriis & summariis possit inuitis partibus vel consentientibus pcedere iuris ordine seruato: & an possit iuramēto se astringere ad hoc.

AD nostram. Judex qui iurauit in omni causa iudiciarium ordinem seruare in notoriis subtilitatem ordinis iudiciarii non seruabit. vel generalius summo sic. Juramentum generale debet ita intelligi si fieri potest vt non obuiet iuri als tanq̄ temerarium non obligat contra iuris obseruantiam. Diuiditur. Nam in prima parte recitat tenorem iuramenti. In secunda ibi: nos illud. dupliciter interpretatur. & secunda interpretatio ibi: quemq̄. Et vt clarius habeas intellectū pone sic casum. Archiepiscopus neapolitanus quasi per extorsionem fore ad instantiā sui capituli vel populi prestitit generaliter iuramentum vt in omni causa obseruaret ordinē iudiciariū processu temporis cū occurrerent facta notoria: dubitauit an deberet in eis ordinē iudiciarium obseruare. Papa super hoc consultus interpretatus est hoc iuramentum dupliciter. Primo vt non extendat ad causas notorias: sed intelligatur secundū subiectā materiā scz vt in causis nō notoriis obseruetur ordo iudiciarius. in notoriis vero non seruet per omnia: qr ordo in notoriis est vt per omnia non seruet iuxta illud vulgatū. In extraordinariis ordo est ordinē nō seruari. Secundo dicit posse intelligi vt referat ad causas in quibus ordo iudiciarius est seruādus. dicit enim q si iste archiepiscopus habuit in animu vt ordinē iudiciariū in omni cā pariter seruaret: & sic cessat predicta interpretatio: tale iuramentū cū sit contra canonicas sanctiones potius est dicendū periuriū nec aliqua ratione seruandū. ¶ No. i. q iuramentū contra canonē preditū in fauorem publicū nō ligat. facit. c. si diligenti. de fo. cōp. & ē. c. sicut. ¶ No. ii. q iuramentū generale debet restringi & intelligi sm subiectā materiā et reduci ad terminos iuris cōis q̄tū fieri potest. facit. c. i. e. ti. lib. vi. ¶ No. ibi: nam per omnia &c. q ordo iudiciarius nō videt ex toto in notoriis sublatus. facit ad id qd no. hic in glo. ii. ¶ No. q ordo quādoq consistit in nō seruādo ordinē solitum. ¶ No. q tela iudicii pōt dici ordo in eo quod inordinate pcedit. nam quandoq religio appellat ordo: qr dz esse ordinata & approbata: vt le. & no. i. c. ii. qui cle. vel vo. Quādoq appellatur ordo caracter qui imprimit in ordinatione clerici. de quo vide
1 xxxii. di. in fum. ¶ † Vlti. not. q dictum generale non semper generaliter intelligit. qd procedit quādo nō est eadē ratio omniū cōtentorū sub genere: als secus: & sic reducas ad cōcordiā iura alle. in glo. in fi. que per hoc remanēt declarata. ¶ Op. & videt ex quo per extorsionē hoc iuramentū fuerat prestitū non debebat ligare saltē effectualiter. arg. ē. eo. si vero. & c. verū. Sol. glo. i. dicit q ob hoc videbat nō tenere: sz aliter non soluit contrariū. dic tu simpliciter primo sm Jo. an. q hic nō fuit vera extorsio: secus in cōtrariis. facit de elec. quorūdā. li. vi. in prin. & cōstitu
2 tio Jo. execrabilis. in prin. hic tex. dicit quasi. ¶ † Ex quo no. q dictio quasi diminuit & rem imperfectā significat: vt no. in. l. in facto. ff. de con di. & demō. vbi tex. iūcta gl. & in. l. in personā. §. qui pecuniā. ff. de pac. vide gl. in. c. parochianos. de deci. & c. pur. de do. & cōtu. Unde ponit text. Inno. quasi per extorsionē id est cōtra cōsiliū vel desideriū suū: non tñ fuit vera extorsio sm eū. Secundo potest dici q psupposito q vere fuisset extortū per metū nihilominus ligat donec sequat absolutio per su
3 periorē vt in contrariis. & dic vt ibi pleni⁹ notatū fuit. ¶ † Sed hic aduerte ad vnā questionē vltra ibi tactā. pone q per metum quis obligauit se per iuramētum ad id ad qd als tenebat de iure cōmuni: nunquid tale iuramentū liget vt cōtrauenies incidat in periuriū. doc. hic instant sed in dubio tene q sic. nam si tale iuramentū obliget ad indifferentia: vt in. d. c. si vero. fortius ad id qd est sm ius. dicit tamē hic Jo. an. q p superiorē poterit a tali iuramēto absolui. qd bene no. Ex quo habes q licet quis sit obligatus ad aliquid faciendum de iure communi: tamen si per metū iurat illud facere: potest petere absolutionem ne forte contrauenies incidat in periuriū vbi als non incideret: & sic extendas. c. si vero. ē. eo. tit. nā iniuria sibi irrogat in eo quod illaqueat iuramēto ad
4 iuris obseruantiā. vt in. c. legebat. de ma. & obe. ¶ † Op. ii. in eo qd tex. dicit: in notoriis ordinem iuris non seruādum: qr imo seruari debet. ii. q. i. deus omnipotens. & c. porro. de diuor. Sol. glo. ii. supplēdu ad literam q non est ordo seruandus scilicet ex toto: sed in parte sic debet fieri citatio et sententia ferri: vt in contrariis. de hac materia dic vt plenissime not. in cap. vestra. & c. tua. de cohabitatio. cleric. & mu. Domi. Ab tomus dicit hic quod citatio exigitur: licet non peremptoria de sententia dic quod exigitur sed non cum solennitate vel scriptura. dic quod respectu citationis varie sunt opinio. nam glo. in capitulo porro. preallega. sentit quod non sit necessariu. Innocē. fuit varius: vt not. ipse in capitu. tua. preallega. & c. quantu. de transl. prela. & vide glo. ii. questio. i. in sum. & in capi. que lotharius. eadem. q. que mihi semper placuit. quod vbi factum est ita notorium vt inficiari non possit nec requiruntur ali
c que presumptiones: c non est necessaria aliqua citatio nec requiritur solennis sententia: sed sufficit quoddam preceptum. sic possunt intelligi.

c. cum olim.

c.cum olim.de re iudi.z.c.quanto.de transla.prela.et.c.bone.de electio.
alias autem procedat dictum gl.hic.pro qua optime facit iste tex.dum
dicit nõ per omnia zc.et ibi que debet in aliis zc.quasi clare innuat qđ
aliquis ordo est seruandus.et pro citatione facit.c.si.de offi.dele.li.vi.
iuncto.c.i.e.ti.et h.Et hec conclusio videtur de mente Jo.cal.in.d.c.ve
stra.vbi planissime de hac materia.sic limita Inn.i.c.ex parte.de ver.
sig.vbi dicit in notorio iudicem procedere potius exequendo quam sen
tentiando.ad predicta allego tex.gl.et Bar.in.l.etius fustiuz.ff.de his
qui not.infa.vbi probatur ẜm vnam lec.quod non requiritur in notor
rio cause cognitio nec solemnitas sententie:sed sufficit iudicis preceptũ
de exequendo.ad idem.l.ij.§.quod de frumentaria.ff.de admi.re.ad ci.
perti.vbi clare colligitur maxime per Bart.qđ vbi omnia iura partis
sunt nota iudici:vt quia producit librum vbi sunt omnes rationes po
test pronuntiare parte absente et non citata ratione notorietatis.z hoc
5 voluit Jano.in.d.c.ӡto.¶ †Sed quero vtrum indifferenter in notor
riis pretermittendus sit ordo iuris.gl.ista.ij.notabiliter distinguit.qđ
aut sunt notoria in hac prouincia iudici z aliis:z procedit quod hic di
citur.Aut non sunt notoria in hac prouincia sed alibi: vel si hic sunt no
toria non tamen iudici sed aliis:et tunc habet iudex duplicem modum
procedendi:vt patet in glossa.quaz singulariter notabis:maxime in eo
ꝙ aperte sentit quod de eo quod est notum iudici vt notorium:licet ex
tra iudiciũ põt iudex iudicare.et idẽ no.glo.in.l.i.C.qui et aduer.quos.
et bene facit iste tex.facit quod not.gl.et Bar.in.l.ictus fustiũ.ff.de his
qui not.infa.et inquantum gl.exigit notorietatem in prouincia:ego in
telligo de ea prouincia que habet vnum regimen sicut olim cum rege
batur vno preside in.c.ij.de offi.dele.li.vi.sed cum hodie singule ciuita
tes habent sua regimina:iuxta not.in.l.si.C.de prescri.lon.tem.require
rem notorietatem in ciuitate seu suo territorio.nam de eo quod est ex
tra territorium iudex recte informari non potest nisi per probationes.
6 arg.l.si.ff.de iur.om.iu.¶ †Et facit hec gl.ad questionem.pone quem
notorie forte esse excommunicatum in vna prouincia: in alia vero vbi
gessit officium publicum hoc erat occultũ an aliquid tenebunt gesta ha
bitu respectu ad prouinciam:vbi geruntur: vel nullo considerato qđ se
mel iste fuit notorie excommunicat⁹.facit hec gl.ꝙ debent tenere.Idez
tenet Paul.de lea.et refert.Jo.an.sic sibi respondisse.ita recitat do.
Ant.in.c.sciscitatus.de rescrip.qui tamen opponit de dicto Jo.an.in
c.inquisitionis.de sen.excom.Mihi placet primum dictum quod pbo.
arg.l.barbarius.ff.de offi.preto.et.l.ij.C.de sen.et.iij.q.vij.§.tria.ver.
verum.nam in illis iuribus dicitur tenere gesta a seruo tolerato ratio
ne publici officii:et profecto verisimiliter credendum est qđ in eorũ par
tibus notorium erat illos esse seruos.Item ratio communis erroris
procedit:licet in alia prouincia factum est notorium.Est eniz probabi
lis ignorantia respectu eoruz que geruntur extra prouincias.§.qui ma.
ac.pos.in.c.si.in aut.vt fac.no.consti.Ad dictum Jo.an.in.c.inquisitio
nis.dico ꝙ non obstat:quia solum dicit ꝙ notorie excommunicatus in
vna prouincia potest tanquã notorius vitari in alia per scientes: lz ibi
non sit notorius:et sic loquitur respectu scientium:sed respectu ignorã
7 tium potius sentit oppositum.et hec no.¶ †Sed circa hoc quero pō
ne ꝙ factum erat notorium non tamen constabat iudici z nihilominus
processit tanꝙ super notorio an aliquid teneat processus:gl.hoc nõ ape
rit:potius tamen videtur sentire ꝙ non in eo quod dicit iudicem debe
re hoc casu procedere tanquã super occulto vel premittere cause cogni
tionem an factum sit notorium:sed Inn.in.c.tua.in fi.de coha.cle.z mu.
tenet contrarium.ego sic distinguerẽ.ꝙ aut qualitas notorietatis erat
fundamentum iurisditionis.pone exemplum in.c.i.de offi.dele.li.vi.
et in.c.accusatus.in.§.sane.de here.li.vi.et tunc processus a iudice igno
rante notorium est nullus.arg.in.l.quero.ff.de eo qui pro tut.et in.c.ex
parte assensis.et quod ibi not.de conces.preben.ad hoc theorica Bart.
in.l.ij.de iudi.et.l.multum.ff.de condi.et demon.et.Inn.in.c.cum con
tingat de offi.deleg.vbi generaliter voluit ꝙ si iudex ignorat id quod
est fundamentum sue iurisditionis nõ valet processus:presupposito ꝙ
habeat iurisditionem.per hoc dixit notanter Bar.in.l.multum.z alle.
Inno.in.d.c.cum contingat.ꝙ si iudex mulctauit contumacem de con
tumacia prius sibi non constito non valet sententia.et idem tenet in.l.
si finita.§.iulia.ff.de dã.infec.quod not.Aut qualitas notorietatis nõ
erat fundamentum iurisditionis sed solum prestabat facultatez respe
ctu ordinis iudiciarii non obseruandi et valet processus.et hoc casu p̄
cedat opi.Inno.Ratio est quia error non est in fundamento sed in qui
busdã accidentalibus.ad hoc.l.ij.ff.de iu.vbi tenet sententia licet iudex
ignoret iurisditionẽ suã esse prorogatã.ad idẽ quod no.Bar.ibi in.d.l.
ij.z in.l.si is ad quem.ff.de acqui.here.z ideo bona cautela est vt iudex
semper per suã interlocutoriã pronũtiet factũ esse notoriũ:z postea p̄
cedat tanꝙ super notorio:z valet hec pronuntiatio in tantũ:qz etiam si
factũ non esset notoriũ:valebit tamen processus ordine non seruato.ad
hoc quod leg.et no.in.c.pastoralis.in gl.in ver.declarato.de re iudi.fa
cit qđ in simili no.Inn.in.c.ij.de dila.¶ Op.videt enim iuramentum
esse licitũ etiaz si extendat ad causas notorias:qz in eis potest iudex ad
8 cautelã iudiciariũ ordinẽ obseruare.vt in.c.bone.de ele.¶ †Glo.in v.
requirit.soluit z bene.ꝙ iuramentũ indifferenter prestituz ex duplici ca
pite videt iniquũ.primo quia lederet nimiuz ius actoris cui incũberet
onus probãdi.secundo qz lederetur disciplina iu
dicialis cũ non possent puniri notoria nisi proba
rentur.Ad.c.bone respondet vt patet in ea.vnde
sepe crimina remanẽt impunita cõtra.c.vt fame.
de sen.exc.z sic tale iuramentũ induceret periculũ
salutis.ar.xij.q.ij.cũ deuotissimã.ẜm Jo.an.ego
latius in hac materia sic distiguo.ꝙ aut iudex in
causis summariis non tamẽ notoriis vult proce
dere iudiciario ordine seruato z potest etiã parti
bus contradicentibus:qz hoc subiicitur arbitrio
suo.vt in cle.dispendiosam.de iudi.et ibi per glo.
non tamen puto eũ se posse ad hoc iuramento li
gare:qz licet hoc possit ex libero arbitrio:non ta
men posset se necessitate:cũ quãdoqz qualitas tẽ
poris aliud suadeat nec debet posse a se abdicare
facultatẽ a iure sibi ob bonũ publicũ cõcessam.si
mile in teste qui nõ cõpellitur in causa criminali:
z tamen illicitũ est iuramentum de non testifican
do.vt in.c.cõstitutus.de testi.z hoc intelligo quo
ad causas de quibus in.d.cle.dispẽdiosam.sed in
aliis causis que sui natura sunt summarie quas
tetigi in.c.i.de lib.obla.nõ puto ꝙ iudex inuitis
partib⁹ possit procedere plenarie.ad hoc.xi.q.i.
si quis cum clerico.z in aut.de mã.prin.§.si tibi.
Aut vult iudex procedere in notoriis iuris ordi
b ne seruato:z si partes consentiunt potest:qz res⁹
de facili redit ad naturam suam.xxxv.di.ab exor
dio.facit tex.in.d.cle.dispẽdiosam.in fi.z vide ibi
bo.glo.Aut inuitis partib⁹ z puto ꝙ nõ possit:
quia lederetur ius actoris vt dicitur hic in glo.z
bene facit.d.cle.sepe.in fi.neutro tamen casu po
terit iudex se astringere iuramento:vt hic per ra
tiones predictas.z per hoc potest dari ali⁹ intel
lectus ad ca.bone.quod ibi pars consensit:vnde
sponte actor testes produxit.z de intellectu illius
c.dic vt ibi plene no.

1 ¶ Soluens vni sponte quod alteri est debitũ:
non liberatur.
2 Protestatio non excusat id quod indebite fit.
3 Juramentum subditi de prestando obedientiam
illi cui non debet est illicitum.
4 Quis potest esse vasallus plurium.
5 Jurans fidelitatẽ pro syndicatu archiepiscopo
an sit feudo priuandus.
6 Ex solutione alteri facta an augeatur debitum.
7 Recipiens debitum alterius an teneat furti.
8 Debitor an possit soluere creditori creditoris ita
vt sequatur liberatio.

Ate. Qui iurauit cui nõ debuit cui deberet iurare cõpelli
tur.vel summa generalius sic.Si vnũ
iuramentũ vni debitum alteri p̄statur
illicitum est z eo non obstante cui debetur prestã
dum est.Primo ponit exordiũ.Secundo narra
tionem ibi:sane.tertio concludit ibi:cum igitur.
¶ Casus ita e.Dñs papa mãdauit archiepõ
turritano quatenus nomine ro.ec.iuramentũ fide
litatis exigeret z reciperet a iudice carolitano p
ipso iudicatu.Judex ille requisitus noluit iura
mentũ illud exhibere asserens ꝙ illud prestiterat
pisano archiepõ saluo ec.ro.honore.papa hoc in
telligens scribit sup hoc iudici supradicto dicẽs.
ꝙ nõ remittit debitũ:sed augetur:cum alicui sol
uitur quod alii est prestandũ.Sed cum iuramen
tum illud ec.ro.dictus iudex prestare teneatur:si
iuramẽtum iam prestitum contrariũ reputet illi
quod dño pape prestare tenet primũ illicitũ est z
illo non obstante illud p̄stare dz qđ ab eo petitur.
Si vero primũ iuramentũ non est contrariũ p̄stã
do iuramento illud sine mora prestare dz.Berñ.
1 ¶ †No.ꝙ soluẽs vni qđ alteri est debitũ nõ libe
ratur.hoc intellige qñ spõte soluit:secus aũt si cõ
pulsus iniuria ipsi⁹ creditoris vel aliter sine iiu
ria debitoris:tũc enim saltẽ hz exceptionẽ cõtra
verũ creditorẽ.ar.optimũ i.l.nouissime.ff.qđ cũ
fal.tu.de quo vide plene p Bar.in trac.de tyran
no.z aliquid per Innocẽ.in.c.nihil.de elect.facit
l.si merces.§.culpa.ff.locati.quod no.facit enim
pro istis qui soluunt aliorum credita tyrãnis vel
intrusis prelatis.de quo plene per Bart.in loco.

Sebasti. Sapie.
a ¶ Quero.vid no
ta.p Feli.in.c.cũ
ordinẽ.col.ix.ver.
q̄rta declaratio.
ẜ.de rescr.vbi tra
dit:qđ nõ dicit no
toriũ qđ nõ est no
torium iudici.
b ¶ Ad h facit qđ
vult gl.not.in cle.
sepe.i glos.fi.ff.de
ver.sig.z Inno.in
d.i.col.ꝙ lz cã or
dinaria nõ possit
de cõsensu partiũ
fieri summaria.vt
est gl.in.c.de cau
sis.de offi.dele.tñ
secus est econuer
so:qz cã summa
ria posset effici or
dinaria per istã re
gulã.qz res de fa
cili reuertit ad na
turã suã.hic vide
mus ꝙ lz aĩs i cor
rectoriis nõ fiat ex
tẽsio nedũ ex idea
titate rõnis:sz nec
etiã ex maioritate
ẜm veras et cões
cõclusiones q̄ tra
dunt in aut.quas
actiones.C.de sa.
san eccl.non tñ in
correctoriis semp
licita est extensio
qñ reditur ad iura
cõe z ad naturam
suã quasi materia
tunc sit fauorabi
lior:z qz res de fa
cili reuertit ad na
turã suã:ita dicit
glo.solẽnis z me
lior de iure i.c.sta
tutũ.in v.numerã
dum.de p̄bẽ.i.vi.
do.Ant.i.c.olim
tibi.de ver.sig.d.
Alex.imo.l.l.si cõ
stante.in pñ.i.vi.
col.ff.sol.mat.

a ¶ Et de hoc vide p Albe.in.ij.parte.statu.q.xlv.als.xlij.incip.sed qd
si qs dicat.r idē dicit Bar.distinguēs super hoc.in.l.ij crimina.ff.de p
cu.in princ.sequit do.Alex.in.l.turpia.ff.de leg.j.r in.l.si.ff.qd quisq; iur.
addo etiā sm Pan.qui idē tenet in.c.cum te.de re.iudi.q̄bois Ꝫnū te
neat Spec.in ti.de aduo.§.iā nūc.inv.hoc tn̄ caueat.Et pōdera dū iste
dicit hic.nā vbū
iniuriosum prece
dēs vl subsequēs
pōderat vbō sub
sequens.nā videt
velle q indistincte
siue ptestatio pre
cedat deide sequa
tur vbū iniuriosū
vel econtra idē iu
ris sit vt teneat.s3
inuenio qd io.ber.
in suo reptorio in
v.iniuria.l.iij.co.
t3 q si ptestatio p
cederet deide seq
ret verbū iniurio
so3 qd nō teneret.
vt si dicere3 saluo
honore tuo vl sal
ua reuerētia tua:
qd esse3 excusat.
S3 non puto q h
limitatio sit vera.
prio per regulā q
h3.q in hisq vno
cōtextu fiunt non
est dare prius:nec
posteri.l.nec em.
ff.de sol.iūcta do
ctrina Bar.l.si.in
l.ij.§.hec vba.ff.d
vul.r pu.Scdo p
regulā q h3.qd q
tiescūq; protesta
tio:siue pcedens:
siue subsequēs est
Ꝫria actui q gerit
nihil releuat.vt p
bat in.c.sollicitu
dinē.j.de ap.s3 in
iuria est Ꝫria pte
stationi siue ipsa p
testatio pcedat si
ue subsequatur.ergo
nihil releuat.r ita
vr mihi velle hic
Pa. ibi pcedens
vel subsequēs rc.
vt.s.dixi.
b Sebasti. Sapia.
¶ Salua reuerē
tia vestra.vid do.
Jaso.in.l.vtvim.
col.si.ff.de iusti.et
iure.vbi dr qd pt
dari libell iniuria
rū ei q dicit tu mē
tiris salua reuerē
tia:r subdit q nō
liceret replicare
imo tu mētiris.vt
ibi per eum.
c Sebasti. Sapia.
¶ Eo inuito.vid
Bar.idē tenentē.
in.l.non solū.§.si
na.in si.ff.sol.ma.
r Bal.in.l.j.C.de
excep.

2 preallegato.¶ † No.ij.q protestatio nō excusat
id quod indebite fit.r hoc quia videtur cōtraria
facto.de ap.solicitudinē.hoc facit sm Host.con
tra quēdam officialem qui fecit hominem suspē
di saluo iure suo.Itē facit sm Modernos vt nō
a minus teneatur de iniuria qui dixit salua reuerē
b tia vestra vos mentimini per gulam.nam ver
bum iniuriosum precedens vel subsequēs decla
rat quod non habet animum saluandi sibi hono
rem.ad hoc.l.si non conuitij.C.de iniu.r.l.si quis
extraneus.ff.de acqui.here.r ibi hoc no.bar.post
3 Dy.quod no.¶ † No.ibi illicitum.r tene menti
q si subditus iurat obedientiam r fidelitatem ei
cui non debet in preiudiciū superioris seu domi
ni:tale iuramentum est illicitum et hoc quia non
potest seruari sine salutis periculo cum nō possit
se obligare in preiudiciū superioris.j.eo.venien
tes.facit.c.cū contingat.in si.j.eo.r in.c.ij.de pac.
li.vi.r quod no.Inn.in.c.olim.el.ij.de resti.spo.
4 ¶ † Opp.videtur enim quod iuramentū prestit
tum archiepiscopo semper sit illicitū cum veniat
contra ius superiori debitum ar.in.c.intellecto.j.
eo.Solu.pōt intelligi sm Inno.quādo iurasset
archiepiscopo pro alio feudo seu alia iusta causa
r non pro isto iudicatu:tunc em̄ valet vtrūq; iura
mentum.r sic habes quod quis potest esse pluri
bus obligatus ad fidelitatē.secus in ligio.potest
enim quis esse vasallus plurium:sed non ligius.
de quo vide ho.glo.in cle.pastoralis in verbo ho
5 mo ligius.de re iudi.¶ † Quero secundo an iste
qui iurauit archiepiscopo fidelitatē pro iudica
tu sit priuatus feudo.Hos.dicit quod sic:qr quā
tum in ipso fuit feudum alienauit recognoscēdo
aliū in dominū vt in lib.feu.de feudo nō alie.im
perialis.et maxime si fiat contra pacta iurata.C.
de transa.si quis maior.sed in contrariū facit iste
tex.in eo.q papa exigebat iuramentū ab isto pro
illo iudicatu.Respōdeo dupliciter.primo saluā
do dictū Hostie.quod feudū ex hoc incidit in cō
missum fauore domini:ideo potest domin tole
rare illum si vult.arg.in.c.potuit.in si.r quod ibi
no.de loca.vel dic quia ex iusta ignorātia iste fuit
excusat r forte ob hoc dixit saluo honore sedis
6 apostolice.¶ † Opp.tertio:videtur enim quod
ex solutione alteri facta nō augeatur debitū:cum
nulla lege hoc caueatur.satis enim est quod sol
uatur debitum cuius solutione contingit libera
tio.l.ij.ff.si cer.pet.r insti.qui.mo.tol.obli.in pn.
Solu.glos.j.r bene quod debitū augetur ratione
difficilioris solutionis.vnde ex hoc grauatur ad
soluēdū his.Et per hoc infert glo.ij.quod peius
seu grauius est latroni qui partitur spolia cū so
cio quā si non partiat.Host.post Goff.dicit hoc
verū quando ideo non partitur quia penitet de
peccato r intendit vero domino restituere:secus
quando fidem promissam domino frāgit ad sui
commodum.r sic credo debere intelligi text.cum
glo.in.c.si ad peccatū.xiiij.q.iiij.vbi glo.vr cōtra
ria tex.r vide quod no.Joan.and.s.in proemio
7 super gl.fine fi.¶ † Quero hic:dicit tex.qd sol
uens alteri non liberatur sed nunquid recipiens
debitum alterius teneatur ad aliquid.gl.ij.dicit
q tenetur furti nisi creditor ratum habeat.alle.
ff.de fur.l.falsus.§.j.¶ Aduerte qr glo.generali
ter nimis loquitur.nam primo nō videtur proce
dere in caso nostro:qr in rebus corporalibus nō
cōmittitur furtum sicut nec in alijs rebus immo
bilibus.vt insti.de vsuca.§.quod autē.no.glo.in
c.dudum.de elec.ij.sed debet glo.restringi ad res
mobiles:r quando alter recepit sciens debitum
ad alium pertinere et simulauit se procuratorem
sic loquitur.l.falsus.vel quando recepit nomine
proprio sine aliqua iusta causa.secus autē si cre
debat debitum ad se pertinere:tunc enim excusa

retur a furto seu rapina.insti.vi bo.rapto.§.quia tamen.Idem si recu
8 pit vt negotiorū gestor.arg.l.pe.ff.de neg.gest.r.l.si pupilli.¶ † Nun
quid autem possum soluere creditori creditoris mei ita vt contingat li
beratio ipso iure:questio est vtilis r non tacta per canonistas.Dico qd
aut queritur nunquid creditor meus ex illa solutione sit liberatus:r di
co quod sic etiam si eo inuito soluissem creditori suo.vt.l.soluēdo.ff.de
nego.gest.r insti.qui.mo.tol.obli.in princ.Aut queritur.nunquid ego
sum liberat a creditore meo.bar.i.l.solutū.§.solutū.ff.de pi.act.sic no
tāter distinguit q aut ego soluo creditori creditoris qui h3 me vel bona
mea obligata.pone exemplum.si conduxi hospitium ab eo qui condu
xerat ab alio:r liberor ipso iure.vt in.d.§.solutam.vbi tex.no.nec mirū
cum possum ab illo cogi ad soluendum.vt.l.nomen.C.quo res pig.ob
li.pos.r ideo soluendo etiam creditori meo inuito liberor.l.vtrum.ff.de
consti.pecu.Quandoq; ille creditor creditoris mei nō habebat me vel
bona mea obligata:r tunc aut ideo ego teneor creditori meo:quia ipse
alij tenetur r possum alij soluere.vt.l.liber homo.ff.de neg.gest.vbi pa
tet quod si tu gerendo negotium meum recepisti pecuniam mutuam;
liberor a te soluendo creditori tuo:qr cōtemplatione mea tu es illi obli
gatus.Aut causa quare creditori meo teneor est omnino separata a pri
ma:r tunc aut soluo creditori creditoris:creditori meo volente:r in du
c bio contingit liberatio.Aut eo inuito:r tunc non contingit liberatio.
vt.l.inuito.de solu.r.l.si.C.de neg.gest.Aut eo ignorante r contingit li
beratio ope exceptionis.vt.l.si opera.ff.de do.excep.r ibi ho.gloss.Ex
his notanter dicit Barto.quod si primus creditor habet instrumentū
in quo continetur obligatio omnium bonorū:r per consequens iste de
bitor debitoris seu nomen eius est obligatum poterit soluere illi credi
tori creditoris:quod est notandum.vide tamen glo.insti.quib.mo.tol.
obli.in prin.que sentit quod cuilibet creditori creditoris potest solui et
inuito creditore r cōtingit liberatio.sed primum dictum credo verius
per.d.l.si opera.r tenet etiam glo.ibi.r in.d.l.solutum.§.solutam.r hoc
nota.

1 ¶ Iniurians licite iurat stare mandato iniuriati pro satisfactione in
iurie:r cum agitur de crimine criminaliter non potest compromitti.
2 In feminam pōt compromitti tanquam in arbitratricem non tanq̄ in
arbitram.
Femina potest esse arbitratrix sed non arbitra.
3 Arbitrator an possit mandatum reuocare.
4 Filius hereticus potest a patre exheredari.
5 In omnibus casibus in quibus pater potest filium exheredare potest
ei denegare alimenta.
6 Filia quam penituit luxuriosse debuit a patre ali r dotari.
7 Quis sit arbiter:r quis sit arbitrator.
8 An arbitrator possit assumi super lite decidenda.
9 Arbiter procedit seruato iuris ordine:arbitrator pcedit iuris ordine
non seruato:coram quo proceditur lite non contest.nec sententia datur
in scriptis.
10 Arbitrator quis potest esse in facto proprio:arbiter vero non.
11 Arbiter non iurat nec partes:arbitrator vero sic:r arbitrium iuratu3
parit officium iudicis.
12 Arbitrator an possit vt suspectus recusari.
13 Monachus an possit esse arbiter vel arbitrator.
14 Judex ordinarius potest esse arbitrator r non arbiter.
15 Ex arbitramentu an nascatur actio.
16 Arbitramentum an emologetur.
17 Quo iure sententia arbitratoris reducatur ad arbitrium boni viri.
18 Compromissum factum in arbitram soluitur morte vnius ex compro
mittentibus:secus si compromissum sit factum in arbitratorem.
19 Attestationes r confessio facte coram arbitro faciunt fidem coram iu
dice:secus si coram arbitratore.
20 Confessio facta coram arbitro potest reuocari etiam post sententiā la
tam:secus coram arbitratore.
21 Litis contestatio coram arbitro interrumpit prescriptionem:secus co
ram arbitratore.
22 Arbiter non potest procedere diebus feriatis arbitrator sic.
Instantia an currat coram arbitro vel arbitratore.
23 Arbiter r arbitrator an si semel pronontiauerunt possint mutare sen
tentias suas.
24 Arbiter vel arbitrator an cogantur laudare.
25 Arbiter non potest sententiam ferre in ecclesia arbitrator sic.
Dispositio.c.decet.de immunitate ecclesie.libro.vj.habet locum in ar
bitro.
26 Arbiter seu arbitrator an possint extendere manum extra compromis
sum.
27 Excommunicatus an possit esse arbiter:r quis dicatur notorie excom
municatus.
28 Arbitrator potest de bonis vnius alteri tradere:arbiter vero secus.
29 Arbitrium si continet manifestam lesionem r enormē potest per supe
riorem retractari
30 Que est ratio q sententia arbitri non reducitur ad arbitrium boni vi
ri:sed arbitratoris sic.

31 Promittens stare sententie arbitratoris sub pena vel iuramento: non incurrit penam nec periu rium si petit q reducatur ad arbitriũ boni viri.
32 An partes possint per pactum renuntiare reductioni ad arbitrium boni viri.
33 Reductio ad arbitrium boni viri pro quanta lesione detur.
34 Petens reductionẽ ad arbitriũ boni viri si succumbit an incidat in penam compromissi.
35 Reducens ad arbitriũ boni viri si pro parte succumbat ⁊ pro parte obtineat: an incidat in penã totam an excusetur.
36 Si petitur reductio ad decẽ: ⁊ iudex reductionis sententiauerit in quinq3 si non vult soluere quinq3 an incidat in penã compromissi.
37 Infra quantum tempus arbitrator debeat arbitramentum explicare.
38 Bonus vir est iudex: ⁊ ad quẽ iudicem fit ista reductio. 39.
40 A sententia iudicis reducẽtis arbitramentũ ad equitatẽ non potest appellari.
41 Pendente reductione ad arbitriũ boni viri impeditur executio arbitramenti.
42 Si est compromissum tanq̃ in arbitrum ⁊ in arbitratorem: an sit arbiter an arbitrator.
43 Is in quem est compromissum vt possit procedere de iure ⁊ de facto: sed in pronuntiando de iure tñ an sit arbiter an arbitrator.
44 Si arbiter assumptus modo predicto ferat sententiã iniustam: an valeat talis sententia.
45 Arbitrator potest ꝓcedere ad solam absentibus partibus: arbiter vero non.
46 Tertius nõ eligit si duo arbitratores discordãt.

Quintauallis.[a] Qui iurauit stare mandato alicuius non tenet parere si precipit illicita[b] vt q filium exheredet vel vxorem abijciat. ⁊ est. c. famosum valde propter materiam arbitrorum que tractatur. Communis diuisio. secũda ibi: quo circa. ¶ Casus literalis. Filie Quintauallis venerũt ad verba cum quibusdam aliis mulieribus ⁊ eis multas iniurias irrogarũt. ꝓpter quod dict⁹ Quintauallis iurauit stare mandatis illarum que tale fecerunt illi mandatũ sub debito iuramenti. qđ si aliquando filij aut filie aut vxor illius aliquod factum vel verbum contumeliosum mulieribus illis obijcerẽt q ipe Quintauallis filios ⁊ filias exheredaret: ⁊ vxorẽ a se remoueret. Quintauallis recepto tam iniquo mãdato significauit hoc pape: vnde mandat episcopo alatrino quatenus predictis mulieribus iniungat vt mandatum illud reuocet cum licitum fuerit iuramentũ ⁊ mãdatum illicitum. alioquin denuntiet illum non teneri ad obseruationem huius mandati. Bern.
1 ¶ †No. i. q pro satisfactione iniurie licite iuro stare mandato iniuriati: ⁊ sic possum valide me subijcere iudicio aduersarij mei. ⁊ q̃uis pater hoc iuramentum prestiterit occasione iniurie illate p filias: tamen eadem ratio est in ipsis filiabus: vt ꝓbatur. s. c. veniens. ⁊ facit. l. si libert⁹. ff. de ope. lib. Et ex hoc ⁊ ex tex. infero. q licet non possit cõpromitti cũ agitur de crimine criminaliter: vt. c. pe. de in integ. resti. ⁊ l. nõ distinguemus. §. iulianus. ⁊. §. de liberali. secus tamen est vbi agitur de
2 crimine ciuiliter vt hic. ¶ †Secũdo no. q in femina potest compromitti tanq̃ in arbitraticẽ:[c] secus tamen tanq̃ arbitram: q2 hoc vltimum est officium virile cum habeat ꝓcedere iudicialiter: vt probatur in. c. dilecti. de arbir. ⁊ l. fi. C. de arbi. quod intellige nisi femina ex dignitate habeat iurisdictionem: vt q2 est regina vel comitissa: vt. d. c. dilecti. ⁊ dic vt ibi not. ⁊ per glo. ⁊ per Bar. in. d. l. fi. ¶ Tertio not. quem posse ad obseruantiam arbitramenti se obligare per iuramentũ. Et no. hoc casu. arbitrator precipit sub debito prestiti iuramẽti. facit. c. breui. ⁊ qđ ibi dix. s. eo. ¶ No. iij. quod arbitrator potest pronuntiare sub conditione decernendo in futurũ vt patet ibi: si quãdo filie ⁊c. Et pro hoc: quia dictum arbitratoris non est proprie sententia sed potius quidam cõtractus seu transactio: vt in aut. vt dif. iud. in pñ. iuncta glos. in aut. si vero contigerit. C. de iudi. ¶ No. q in iuramẽto generali de obediendo vel parendo mandatis alicuius non veniunt illicita. pro hoc. c. veniens. s. eo. ⁊ c. i. eo. ti. lib. vi. ¶ No.
3 vlt. †q arbitramẽtum continens rem illicitã ⁊ a iure prohibitam est ipso iure nullum: vt probat in fi. ibi denunties ⁊c. nõ enim mandat a iuramẽto absolui sed denũtiat nõ teneri. is enim qui nũtiat nihil agit. l. heredes palam. ff. de test. Ex hoc infertur: q verbũ precedens ibi reuocet ⁊c. debet intelligi de facto propter opi. vulgariũ. Ex quo verbo potest argui arbitratorem posse suũ preceptum reuocare: qđ potest admitti quando pro
d nuntiauit cõtra formam cõpromissi[d] vel quãdo mandatum nõ tenuit. de quo tamen remitto ad ea que leguntur ⁊ notantur in. l. dicere. in fine. cum duabus sequen. legibus. ff. eo. ⁊ potes dicere tu3 in arbitro q̃ in arbitratore: q si ex toto pronuntiauit ita q finitum est officium suũ non potest illud reuocare: secus si interlocutoria per quam finitur potestas sua: dic vt in dictis iuribus plenius no. maxime per Barto. facit. c. si compromissarius. de elec. lib. vi. ⁊ l. si cui. ff. de seruitu. et c. in literis. de off. deleg. iste autẽ mulieres possunt reuocare mandatum: quia hoc concernebat earum personas: vnde reuocant tanq̃ partes. Item mandatum fuit ipso iure nullum. ⁊ reuocatio potius refertur ad factum q̃ ad ius: vt. s. dixi. dic tamen de materia vt plenius no. Bart. in. d. l. dicere. cum seq. ⁊ per Joã. and. in additio. Specu. in titu. de arbi. §. sequitur. ver. sed pone. ¶ Contra hoc ⁊ contra tex opp. arbitramẽtum tenet mero iure q̃tumcunq3 sit iniquum licet possit peti reductio ad arbitrium boni viri: vt in. l. si societatem. §. arbitrorũ. ff. pro socio. Sol. intelligo istum tex. quando arbitramentum est contra ius quo casu est prorsus nullum sine petitione reductionis: vt in. c. examinata. de cõfirma. vti. vel inuti. hoc enim mandatum fuit nõ solum contra ius ciuile sed etiam contra ius diuinum ⁊ gẽtiũ: vt sc3 filij sine causa sufficienti exheredarentur: et coniunx sine causa fornicationis repelleret: vt in aut. vt cum de ap. cog. §. aliud quoq3 capitulũ. ⁊ in. c. ij. de coniu. lepro. secus autem vbi mandatũ esset iniquum non tamen contra ius: ⁊ ita proce-
4 dat contrarium. ¶ †Opp. secundo ⁊ videtur q si etiam mãdatum non esset cõtra ius modo predicto: tamen iuramentum nõ astringebat istum Quintauallem: q2 iuramentum non extenditur ad verisimiliter non cogitata: vt in. c. veniens. et quod ibi no. s. eo. ⁊ quod no. Joã. and. in. c. vno. de commo. sed verisimiliter in iuramento generaliter prestito non videtur quis cogitasse: vt exheredet filios vel vxorem a se abijciat: ergo ad hoc non tenebatur. Sol. glo. ij. videtur hic stare contrario ⁊ bene: ⁊ videtur coniungere duas causas premissas simul: vt ratione illiciti mandati: q2 et verisimiliter hec non cogitauit nec obligabatur Quintauallis ad obseruãtiam istius mandati: ⁊ hinc sumpta occasione enumerat hic glos. causas legitimas exheredationis filiorum: quib⁹ adde nunc Per. ⁊ Abb. cum filius est hereticus. de he-
5 reti. excommunicamus. §. credẽtes. ¶ †Et dicit
e Joan. and. q in omnibus casibus[e] in quib⁹ pater potest filium exheredare: fortius potest alimẽta denegare. de quo remittit ad Spec. qui fil. sint

a ¶ Quintauallis. In ampla materia huius. c. adde qđ do. Anto. in. c. super questionũ. in. ij. col. de offi. deleg. dicit q si ex statuto oẽs sententie debeant poni in catastro non habet locum in sententia arbitri.
b ¶ Precipit illicita. vide Bal. in. c. i. §. i. de lege conra. ⁊ in aut. generaliter. in. iij. col. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in. l. si. C. de cõtrahen. emp. ⁊ in. l. iij. C. de do. ꝓmis. ⁊ l. aut. heres. C. de secun. nup. ⁊ l. l. hac edictali. eo. tit. d. car. in. c. exposita. de arb. vbi singl'r loquit. ⁊ põdera hũ in v̓. sij. q2 hic est casus. q in cõpromisso ⁊ sic in materia ꝯtract⁹ masculinũ ꝯcipic feminimũ: qđ est ꝯ Archi. i. c. si ꝯsuadẽte. xv. q. iij. vtrus dicens laudũ iniquus excuset a pena compromissi. vide Jo. de imol. ꝯsi. v. ⁊ ꝯsi. cxlvij. ⁊ in ꝯsil. suo. clxi. vbi ponit ꝯsi. do. Flo. ⁊ in ꝯsil. clxij. ⁊. lxxiij. And. bar. Zacharias.
c ¶ Arbitratricẽ. Aduerte tu q2 in ar. in. l. in multis. ff. de sta. ho. vr̄ h̄ dictũ restringere vt nõ habeat locũ iter ꝯiunctos. ⁊ ita debere limitari hũc tex. d. c. dilecti. ⁊ l. fi. C. de arbi. per istum alle. Anto. Francis. ¶ Circa hoc qđ hic dr̄ de muliere an possit esse arbitratrix. vid Spe. in tit. de dele. §. i. vij. in v̓. itẽ q est mulier. vbi dicit q nec iudex: nec arbitra eẽ põt: s3 arbitratrix sic. et vltra limitationẽ hic datam p istu3 existimarem etia3 posse limitare nisi mulier esset i dignitate constituta: quia tunc posset iudicare ⁊ arbitrari. nam mulier succedit i a dignitatibus: vt per. d. Abba. in. c. significauit. de rescrip. ⁊ doc. in. c. dilecti. de arbit. hic alle. ⁊ adde q mulier non fungitur officiis ciuilibus publicis: vt per Spe. in tit. de syndi. in §. quid de mulieri bus. et is titu. de cura. in. §. v. in. v̓. sed nũqd mulier. ⁊ ideo nec postulare nec aduocare potest: vt p Spe. is titu. de dispu. ⁊ alleg. in. §. iij. ver. vel illud. vbi ponit de illa calfurnia de qua loquitur tex. in. l. i. ff. de postu. quod vltimũ intellige verũ nisi pro personis miserabilibus pro quibus potest procurare ⁊ aduocare. c. fi. s. de pro. iij. q. vij. sunt autem. C. de aduo. diuer. iu. l. petitionẽ. §. licentiã. ⁊ vide Bar. in dispu. quã habuit beata virgo cum diabolo q̃ incipit. accessit mascharon ad olpotentis dei p̃ntia3. in. iij. colũ. ⁊ adde q mulier religiosa cõstitui potest procuratrix a papa: vt in. c. cum dilecti. de constit. ⁊ vide Card. in cle. ij. in. i. opposi. de procura. Sebasti. Sapia.
d ¶ Compromissi. Ex qñ pnuntiauit ꝯ formã compromissi laudum fit nullum: ꝓbat Roma. in consil. cxv. incip. visu cõpromisso. in fin. ⁊ in ꝯsil. cxli. incip. eximie doctor. ⁊ i consi. clxxv. incip. dictum laudum. imo nõ potest ratificari scđz in cõsi. clv. incip. ꝓmissum laudũ. ⁊ Ange. in ꝯsil. cxxvij. incip. visa narratione. col. vi.
e ¶ Casibus. Ex q bus causis potest pr̄ filiũ exheredare: põt ei alimenta denegare. et h̄ idẽ tenet. do. Anto. ⁊ do. Abb. pa. l. c. cũ haberet. de eo q dux. in ma. quã po. ⁊c. ⁊ Bart. in trac. de alimen. et idẽ vr̄ dicere gl. in l. fi. C. de alen. libe. ⁊ glo. magis expl. sa in. §. si igit oẽs memoratas. i autẽn. vt cum de ap. cog. Eodẽ mõ ex oibus causis supradictis ex qb⁹ pr̄ in testõ põt exheredare eos mõ filie tanq̃ ingrate nõ tenet dotẽ dare: s3 põt filiã priuare dote s̓m bal. in. l. fi. in. iij. colũ. C. de dot. promis. tamẽ subdit bal. q ex talibus causis non posset dotem preteritã iam datã auferre. Eodẽ mõ ex oib⁹ causis ex quibus põt quis exheredari et meret: ex illis oibus potest cogi emancipari: quia ista duo eqoiparantur s̓m Ange. de are. i. §. fi. insti. q. mo. ius pa. po. sol. in fi. ⁊ Angel.

ff. §. cum aũt. iesti. de actio. Eodem modo ex omnibus illis causis nedum filius potest exheredari nedum alimenta denegari & dos auferri & inuitus emancipari: sed etiam quod est fortius filius perdit priuilegium filii. Et ideo si pater interficeret filium qui commisisset in eum aliquã ex illis causis non tenetur pena paricidii: sed deberet aut relegari aut deportari. & similiter si filius interficeret patrem qui aliquam de .xiiii. causis ingratitudinis erga filium commisisset non incurreret penã parricidii sed penam deportationis. ita singulariter determinat Barto. in l. diuus. ff. de pari. quod est perpetuo menti tenendum secundum do. Barto. de bellẽ. hic: et do. Jas. de may. in l. ius ciuile est. in pe. col. ff. de iusti. & iure. qui dicit ꝙ nõ meminit se alibi legisse.
Anto. Francisc.

¶ Circa hoc an alimenta possint filio denegari ex illis causis ex quibus potest eũ exheredare de quibus hic & in §. causas. in auth. vt cum de ap. co. dicas absque dubio ꝙ sic: vt est glos. in l. si quis a liberis. in §. idem iudex. in ver. detulerat. ff. de libe. ag. et vide Barto. in l. si patrem. C. de alend. liber. & in l. diuus. ff. ad l. pompe. de pari. & hoc verum est etiam si mater peteret cogi patrem ad alendum filium: vt in l. ii. & ibi per Barto. C. de alen. libe. & adde quod adeo alimenta debentur a patre filio: quod nisi fili⁹ alatur & fame pereat tenetur pater. l. cornel. de sica. vt est glos. & Barto. in l. necare. ff. de libe. agno. & cogitur pater officio iudicis ad alendum filium: vt plene per Barto. in dicta. l. si quis a liberis. in princip. nec potest filius patre viuente aliquid vltra alimenta petere de bonis paternis: vt per Bald. in l. quãuis. C. de fideicom. post Cyn. in l. non potest. C. de adop. & istud intellige verum nisi filius posset laborare & viuere de suo labore secundum Barto. in l. i. de mendicã. vali. lib. xi. nisi forsan filius etiam artifex non posset artem exercere saluo honore: quia tunc pater quamuis filius posset viuere ex labore suo omnino tenetur eum alere: vt per Bart. in l. si quis a liberis. in ver. ꝙ si filius. & vide ad predicta etiam Ange. in l. i. C. diuor. fa. apud quem si. educ. debe. & adde etiam ꝙ si filius haberet aliunde vnde se posset alere non tenetur pater eum alere: vt per Bal. in auth. res que. C. communia de leg. & adde ꝙ filius peccans in corpus suum sicut potest exheredari: ita possunt etiam sibi alimẽta denegari: vt per Specu. in tit. qui fil. sint legit. in ver. quid si filia. & ibi per Bal. in addi. an autẽ possit filius inuitus emancipari a patre. Dicas ꝙ filius cogitur consentire emãcipationi quã vult pater facere de eo ex causa: vt quia sit nimis molestus patri secundum Bal. post Bar. in l. necan⁹. C. de emã. lib. alias autẽ nõ: vt p Bal. in l. vt liberis. C. de colla. p text. in auth. quibus mo. natu. effi. sui. in §. & generaliter. & habetur per Bal. in l. cũ ius. C. de fideicõ. & per Alex. post Jo. de imol. in l. vnum. ff. de verb. oblig. & per eundẽ post Bar. in l. quidam cum filio. co. tit. & vide Spe. in tit. de offi. ordi. in ver. reus vero. & in tit. de pig. in §. ii. in ver. arrogator. & an econtra pater possit cogi a filio emancipare illũ habetur in l. filius. in §. secundum vulgarem. ff. de leg. i. & in l. si cui. ff. de condi. & demõ. & in l. non potest. de adop. & per Pau. de cast. in consi. lxi.

legitimi. versi. quid si filia. & sequen. Idem tenet Bart. in l. diuus. ff. de pari. & per. l. si quis a liberis. de lib. agno.
6 ¶ † Adde tamẽ notabile dictũ
a Spec. in loco ᵃ preallegato. vbi dicit ꝙ si filia vult penitere de peccatõ que luxurie erat dedita pater debeat eam alere. arg. c. ferrum. l. dist. & p cõsequẽs dico ꝙ teneatur eam dotare: quia causa dotis non minus fauorabilis est quam causa alimentorum: vt no. Cy. in l. non omnium. C. de admi. tut. facit. l. i. ff. so. ma. & quod ibi dixi in. c. cum haberet de eo qui dux. in mat. & per Bart. in auth. ex complexu. C. de incest. nup. ¶ Ex predictis gl. tractabo hic aliqua circa materiam arbitrorum quatenus cõgruit materie huius. c. ratione glo. quam posuit hic Inno. que quotidie allegatur relique seruãdo titulo de arbitris. vbi melius tota materia cadere. & vide in fi. huius tractatus vbi pono p modum tabule ea que tractabo hic sub compendio.
7 ¶ † Et vt intrem materiã oppo. sic. hic fuit prestitum iuramentũ de parẽdo mandato istarum mulierũ quibus iniuria fuit irrogata. & sic erant iste arbitratrices in facto proprio contra. l. pe. ff. de arbi. vbi dicitur quod in facto proprio nemo potest esse arbiter sicut nec iudex. C. ne quis in sua causa. per totũ. & iii. q. iiii. c. i. & xxiii. q. iiii. inter. Solu. quod contrarium loquitur in mero arbitro. tex. autem hic & in. c. veniẽs. ẽ. eo. procedit in
b arbitratore. ᵇ In facto enim proprio quis potest esse arbitrator: vt hic. & in l. si libertus. ff. de ope. libe. Ratio diuersitatis est: quia arbiter est quasi iudex & eligitur vt procedat iuris ordine seruato & secundum ius: ideo dicit lex ꝙ arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum. vt. l. i. ff. de arbit. In facto enim proprio quis nõ potest esse iudex: quia nemo potest sibi ipsi imperare: vt in iuribus preal. ita nec arbiter: sed arbitrator eligitur vt quidam amicabilis compositor: & vt procedat extra iudicium & componat inter partes quod non repugnat in facto proprio: cum videatur sibi data potestas tanquam bono viro. d. l. si libert⁹. & ff. de fideicõ. li. l. i. haie. §. sororem. & de materia vide ho. tex. cum gl. in l. in personã. §. generaliter. ff. de re. iur. & in l. inuendentis. C. de contrahen. emp. Quapropter scias ꝙ licet appellatione arbitri generaliter sumpti veniat etiam arbitrator: tamen inspecta vtriusque natura in multis differunt: vt est originaliter tex. nota. & principalis & clarus in tota ista materia in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. vbi dicitur ꝙ arbitrorum duo sunt genera: vnum huiusmodi: vt siue sit equum siue iniquum parere debeamus: quod obseruatur cum ex compromisso ad arbitrium itum est. alterum huiusmodi: vt ad arbitrium boni viri redigi debeat &c. vide glo. ẽ. eo. veniens. & in c. causam que. ẽ. de elec. licet quidam dixerunt: vt Inno. hic & communiter doct. sequentes. & Bar. in d. §. arbitrorum. dicant arbitrum discerni & cognosci ab arbitratore in diuersitate nominis. vnde si compromittitur in aliquem tanquam in arbitrum: ille dicitur arbiter: si tanquam in arbitratorem ille dicitur arbitrator secundum eos. mihi tamen placet vt non ex diuersitate nominis: sed potius ex modo assumendi et potestate eis tradita dignoscãtur. vnde vt no. dicit hic Inno. arbiter dicitur qui eligitur vt iudex scilicet vt procedat seruato in substantialibus ordine iudiciario vt litem dirimat coram se ceptã: vel quodam alio ordine iudiciario seruato: licet teneat etiam si aliquę dirimat. ff. de arbi. l. qualẽ. & l. diem proferre. §. stari. vnde arbitrium diffinitur: ꝙ est certus actus personarum quasi in iudicio confligentium: vel cause in dicendo ius volũtarie posita. arbitrator autem est qui eligitur vt aliquid estimet: veluti pretium: vel operas: vel partes societatis: vel quid simile: & vt arbitretur secundum quod sibi videtur sine ordine iudiciario. institu. de emp. & ven. §. pretium. ff. de verb. obli. si quis arbitratu. & ꝙ non sit coram eo iudicium: patet hic: & in c. veniens. ẽ. eo. & d. l. si libertus. de ope. lib. Nam compromittitur in his iuribus in principalem aduersarium: quod non posset fieri si haberet procedere vt iudex: quia nullus in re sua potest esse arbiter vel iudex: vt. ẽ. dixi: & habetur in d. l. penul. idem probatur in l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. vbi habetur. ꝙ coram eo qui assumpsit officium inter partes componẽdi non est iudicium: nec in procedendo: nec in diffiniendo: vt ibi per Bart. Ex quibus potest inferri ꝙ ille proprie est arbiter qui eligitur vt iudex: arbitrator qui habet aliquid arbitrari ex bono & equo extra iudicium. de preben. ius. vbi pro bono pacis potest de iure vnius: moderate tamẽ alteri dare: vt in. d. c. ossi. & no. in. d. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. per Bar. in. d. §. arbitrorum. opi. autẽ Innocen. & aliorum vt discernatur vnus ab altero ex diuersitate nominum: potest saluari quando simpliciter fuit dictum cõpromittimus in te vt in arbitrum: aut compromittimus in te vt in arbitratorem: & non fuit aliquid additum per quod discernatur vnum ab altero ex proprietate cuiusque. pro hoc tex. no. in l. si de meis. §. recepisse. vbi dicitur. ꝙ proprie arbiter dicitur qui assumit offi-
c cium iudicis ᶜ in procedendo & diffiniendo. ille q

a ¶ In loco. In §. pe. in ver. quid si penitentiam egerit. & do. Anto. hic in .ii. col. & Bald. in l. filia. C. de inoffi. testa. vbi bal. ponit de bona filia que fuit meretrix si penitentiam egerit & reducatur ad bonã vitã non poterit exheredari: nec ei alimenta denegari tenet. d. Alexand. in l. i. in xvi. col. in fi. ff. solu. mat. Et sic per hoc sunt limitanda omnia dicta in precedenti additione. et iste est vnus not. effectus penitentie: vt per penitentiam recuperet priuilegium filiationis. adde tamẽ circa hoc dictum Bal. de filia meretrice. adde ipsum Bal. in l. arena. in eo. tit. C. de inoffi. test. vbi dicit. si filia est meretrix mater non potest eam excludere a querela inofficiosi cõtra suum testamentũ si ipsa mater etiã fuit meretrix.
Anto. Francis.

¶ Ad hoc quod hic dicitur de filia meretrice penitentiam agente an recuperet iura filiationis. ita ꝙ non possit tunc exheredari vel ei alimenta denegari. dicas ꝙ licet penitentia in foro cõscientie non tollat penã legalem: vt per do. vber. in. c. ii. de emp. & vend. & habetur p bal. in l. placet. C. de sac. sanc. eccle. & p glos. in. c. gaudemus. de diuor. tamen hoc casu talis penitentia operatur istum mirabilem effectum. ad quod etiam vide Spe. in ti. de cõpe. iudi. adi. in §. i. in ver. xvii. & pro hoc facit: quia filia meretrix que penitentia ducta matrimonium cõtrahit secundum materiam. c. inter opera. de sponsa. nõ potest capi personaliter: stante statuto ꝙ mulier meretrix possit personaliter capi: quia tũc censetur esse penitens secundum Bal. & doct. in l. consentaneum. C. quomodo & quando iudex. & habetur per Joan. and. in addi. Specu. in rub. de inin. & dam. da. de matre autem meretrice vt non possit filiam etiam meretricẽ exheredare: per ea que habentur hic in alleg. l. in arena. C. de inoffi. testa. adde que habentur & no. in l. viro atque vxori. ff. solu. matri. vbi paria delicta mutua compensatione tolluntur.

b ✠ Sebasti. Sapia. ¶ In arbitratore. Vide. d. Anto. in. c. cum venissent. col. pe. ẽ. de iudi. & in. c. cum olim. in pe. col. i. de prescri. & Old. in cõsi. clvi. incip. primum de quo queritur. & Jas. in l. qui iurisdictioni. in primis verbis. ff. de iuris. om. iudi.

c ✠ Sebasti. Sapia. ¶ Officiũ iudicis. Quod ex modo procedendi cognoscatur quis sit arbiter & arbitrator. vide Cuma. in cõsi. vii. incip. visio cõpromisso. in .ii. col. & Jo. & nunquid in dubio actus censeatur factus tanquam coram arbitratore. vide Alex. in consi. xiii. col. ii. Fran. cremen. in singu. clvii. incip. cõmissa est questio. Feli. in. c. cum ex officii. col. x. i. de prescrip. And. sicul. in. c. ii. in .i. no. ẽ. de offi. dele. & in c. volentibus. in .i. col. ẽ. de offi. leg. Areti. in l. nemo potest. ff. de leg. i.

assumit

assumit officiũ cõponẽdi nõ ꝓprie dicit arbiter: sꝫ in dubio posset di/
ci arbiter ⁊ meli⁹ iudicio meo: q2 si fuit cõpromissum simpliciter in ali/
quem tanq̃ in arbitrum: nec fuit dictum vt procederet iudicialiter nec
aliquid aliud per quod possit magis coniecturari de vno q̃ de alio: ꝙ
tunc si fuerit assumptus super aliqua discordia videt electꝰ vt arbiter:
si super aliquo contractu ad purificationem ipsius videtur assumptꝰ
vt arbitrator. ⁊ hoc proprie videtur velle tex. in. §. arbitrorum. cũ dua/
bus. ll. sequen. ⁊ sic limitarẽ dictũ Inno. hic ⁊ Bart. in. d. §. arbitrorũ.
⁊ facit ad predicta qđ not. Specu. in tit. de arbi. §. i. ver. arbitror vero.
8 ¶ †Et ex predictis collige aliquas differentias inter arbitrum ⁊ arbi
tratorem. Prima enim ⁊ principalis est: q2 arbitrator semper sumitur
circa contractum: arbiter vero assumitur in lite. ita dixit Iaco. de are.
vt refert Cyn. in. l. si qui ex consensu. C. de episco. audi. Sed istud prima
fronte videtur contra istũ tex. vbi arbitrator fuit assumptus non super
contractu: sed super satisfactione iniurie. Item contra. l. i. §. inde queri/
tur. ff. de noui ope. nuntia. vbi assumitur super lite. ⁊ idem ⁊ clariꝰ pba
tur in aut. si vero ꝯtigerit. C. de iud. ⁊ ideo aliq̃ dixerunt: vt refert Bar.
in. d. §. arbitrorũ. ⁊ Inno. hic. ꝙ arbiter est ille qui habet iudicare de iu
re ſm ordinẽ iudiciorũ: arbitrator vero est ille qui assumit de iure ⁊ de
facto. Bar. vero in. d. §. arbitrorum. dixit. ꝙ si bene aduertantur istorũ
opiniones non discordant. nã quando assumuntur super lite assumunt
super cõtractu scꝫ fiendo: q2 arbitramẽtum est quedã transactio: vt no.
in aut. vt diff. iu. in prin. vnde dicitur assumi sup contractu transactio/
nis incundo. vnde in effectu arbitrator semper assumitur sup cõtractu
nũc scꝫ cõplendo: qui fuerat a partibus inchoatꝰ: vt. d. §. pretium. instit.
de emp. ⁊ vendi. Aut super incũdo ⁊ perficiendo vt quando assumitur
super lite vt trãsigat inter partes. Nec ob. si diceres ꝙ ſm hoc nũq̃ po
terit arbitrator assumptus super lite in totũ absoluere vel in totũ con/
dẽnare: cũ arbitramentum sit transactio vt dictum est: transactio vero
nullo dato vel retento non valet. vt in. l. transactio. C. de transac. ⁊. c. su/
per eo. ẽ. eo. tit. Nam respondet ſm Bar. transactio est genus cõtinẽs
in se omnem modum per quem receditur a lite: vt probatur in. l. ij. ff. de
iureiur. vbi dicitur. ꝙ iuramentum delatũ in iudicio a parte parti dici
tur quedam transactio. vnde intelligas ꝙ arbitramentum est quedam
n transactioⁿ in genere: hoc est quedam conuentio per quam a lite recedi
tur. Contrarium vero procedat in transactione in specie: in qua requi/
ritur ꝙ aliquid detur vel retineatur. Ex quibus infertur: ꝙ arbitrator
assumptus super lite poterit in totum absoluere vel condemnare. pro
hoc iste tex. ⁊. ẽ. c. veniens. Concludo ergo: ꝙ prima differentia princi/
palis est quia arbiter assumitur super lite: arbitrator super contractu:
9 aut perficiendo aut incundo: vt patet ex predictis. ¶ †Secunda diffe/
rentia est: quia arbiter eligitur vt sit loco iudicis: ita vt habeat proce/
dere iuris ordine seruato. d. l. i. ⁊. l. si de meis. §. recepisse. vnde nõ debet
procedere diebus feriatis sicut nec iudex: vt. l. omnes. C. de arbit. ⁊ ple/
nius dicendum: vt in. l. si de meis. §. si. ⁊. l. feriatis. ff. e. debet etiam iudi
care ſm ius ⁊ non tollere vni vt det alteri sicut facere debet iudex: tamẽ
ex iniquitate non restituitur arbitrium: vt. l. diem proferre. §. stari. ⁊. l.
qualem. ff. de arbi. nisi interuenerit fraus seu pretium: de quo in. l. fin. C.
eo. arbitrator vero vt. ẽ. dixi assumit super contractu vt procedat extra
iudicium. est enim cõpositor ⁊ mediator inter ipsas partes: vnde sicut
iste partes procedunt ad compositionem extraiudicialiter: ita ⁊ arbitra
tor. Hinc dicit notabiliter hic Inno. se non facere vim: vtrum iste arbi
trator fecerit litem contestari inter partes vel si sentẽtiã in scriptis pro/
nuntiauerit: vel simpliciter nudo verbo quod sibi visum est dixit: q2 co
ram eo non est iudicium: nec quasi iudiciũ: sed totũ in sua positũ est vo/
luntate: ⁊ predictarum solẽnitatum obseruatio non est nisi corã iudice
vel arbitro: ⁊ ita nõ potest dici lit. contest. vel sentẽtia ſm eũ: que verba
bene notabis. per hec enim dixi in. c. prescatata. ẽ. de test. ꝙ licet arbi/
trator recipiat testes solẽniter: non tamen per hoc attestationes faciũt
fidem coram iudice: q2 illa solẽnitas perinde habetur ac si non interue/
nisset ratione predicta: ⁊ sic reperiuntur omni casu recepte sine lit. con/
10 test. ⁊ alio ordine iudiciario. ¶ †Tertia differentia colligitur etiam ex
predictis: q2 in facto proprio quis non potest esse arbiter: sed arbitra/
11 tor sic. rationẽ. ẽ. tetigi. ¶ †Quarta differentia: q2 arbiter nõ iurat nec
partes debẽt iurare de obseruãdo arbitrio vt hodie prouisum est de iu/
re ciuili. aut. decernimus. C. de arb. Sed in arbitratore nõ reperitur ꝓ
hibitum vt hic. ⁊. ẽ. eo. veniens. facit. l. hac edictali. C. de secũ. nup. ⁊ hoc
tenuerunt Bar. ⁊ Bal. in. d. aut. decernimus. Quid autẽ sit de iure ca/
nonico: certe in arbitratore. casus est hic. ⁊. ẽ. eo. veritas. in arbitro dic
vt legi. ⁊ not. in. c. ij. de arbit. vbi de hoc. Dicit tamẽ do. Bal. in. d. aut.
ꝙ licet arbitrium non pariat actionem quando fuit iuratum contra te
norem illius aut. tamen de iure canonico poterit iurans ex officio iudi/
cis compelli ad illius obseruantiam. arg. c. si vero. ẽ. eo. dic vt no. in. d.
c. ij. Barto. tamen tenuit contrarium dicens. ꝙ iurans peccauit in iu/
rando. dictũ Bald. plus placet. argu. eorum que dicam. j. eo. cum con/
12 tingat. ¶ †Quinta: quia arbiter recusatur vt suspectus. ff. de arbit. l.
nos distinguemus. §. cum quidam. secus in arbitratore ſm do. Anto.
hic alleg. d. §. cum quidam. ⁊. d. §. arbitrorum. ⁊. d. §. recepisse. ⁊. l. i. §. et
post operis. ff. de noui ope. nuntia. Sed certe illa iura non probant ar/
bitratorem non posse vt suspectum recusari: licet pro hac diuersitate

possit induci hec ratio. dicto arbitri statur omni
no metu pene: siue sit iniquum siue equũ: vt in. d.
a §. stari. merito ius prouidet vt possit ante senten
tiam recusari. intellige vt not. in. d. §. cum quidã
ex causa superueniente post compromissum. arg.
in. c. insinuante. de offi. deleg. Idem puto in cau/
sa prius orta nunc noviter detecta: vt est glo. no.
in. §. exceptio. iij. q. vi. in dicto vero arbitratorũ
est ꝓditum remedium: quia potest peti reductio
ad arbitrium boni viri. d. §. arbitrorum. ⁊ hic et
ẽ. eo. veniens. Sed hoc non obstante mihi illud
dictum non placet: nam video ꝙ in iudice est ꝓ
ditum remedium appel. ⁊ tamen potest ante fa/
ctum recusari: quia periculosum est coram suspe
cto agere: iij. q. v. quia suspecti. ⁊ de appel. cũ spe/
ciali. potest enim saltem de facto grauari ⁊ vexari
in appellando ⁊ petendo reductionẽ ad arbitriũ
boni viri: id est iudicis. ⁊ huic grauamini facti iu
ra volunt obuiare. de arbit. peruenit. ⁊ quod ibi
not. Item video ꝙ procurator potest vt suspe/ b
ctus remoueri. ff. de procura. l. item si suspectus.
licet contra eum posset agi si male versaretur in
officio. ff. manda. per totum. Item in notorijs iu
dex recusari potest si pena imponenda non est ex/ c
pressa in iure: sed venit imponenda arbitrio iudi
cis: quia in arbitrando posset grauare partem:
b vt no. Archi. in. d. c. quia suspectiᵇ ⁊ Hosti. ⁊ Io
an. and. in. d. c. cum speciali. de appel. dixi in. c. cũ
venissent. de iudi. ergo idem dicendum est in ca/
su nostro. Sed licet arbitrator procedat iuris or
dine non seruato. vt. d. §. recepisse. tamen arbitrã
do posset excedere modum: ⁊ periculosissimum
est: vt dicto aduersarij seu suspecti se quis expo/
nat: quare credo ipsum vt suspectum posse recu/
c sari.ᶜ pro hoc facit: quia text. in. d. §. cum quidã.
loquitur indistincte in arbitro. Sed largo modo
appellatione arbitri venit arbitrator: vt in. d. §.
arbitrorum. ⁊ nos non sumus in materia odiosa
vt debeat fieri restrictio sed fauorabili: quia recu
satio admittitur ex quadam equitate: vt in. c. cũ d
inter. de excep. Sed reperi hanc opi. Anto. fuisse
originaliter Guil. de cu. ⁊ Francis. de are. ⁊ ipse/
met do. Anto. in alia parte huius. c. refert. moue
tur iste: ꝙ a persona arbitratoris antequã arbitre/
tur non receditur. l. si quis arbitratu. ff. de verbo.
obliga. ⁊. l. fina. C. de contrahen. emp. Sed hec ra
tio mihi non satisfacit: quia ⁊ a persona arbitri
non receditur vt alius assumatur: imo vno defi/
ciẽte ex toto expirat compromissum: vt in. c. vno e
delegato. de offi. dele. ⁊ nihilominus potest recu/
sari propter suspicionem: vt in. d. §. cum quidã.
ergo idem in arbitratore. quinimo in multis ca/
sibus potest recedi a persona arbitratoris ⁊ aliꝰ
assumi: iuxta not. per Bal. in. l. si quis arbitratu.
13 prealleg. quod non est in arbitro. ¶ †Sexta dif/
ferentia colligitur ex his que dixi in notabilibus:
d quia mulierᵈ potest esse arbitratrix sed non arbi
trix: vt hic: iuncta. l. fi. C. de arbi. ⁊. c. dilecti. eo. ti.
rationem diuersitatis. ẽ. dixi. Et ob hoc dixerũt
quidam vt not. Spec. ⁊ Iõã. and. in addi. in titu.
de arbi. §. sequitur. ver. quid de simplici. ꝙ idem
e est dicendum de monachoᵉ vt nõ possit esse arbi
ter: quia non debet esse disceptator forensium ne
gotiorum. xvi. q. i. monachi. ⁊. c. de presentiã. sed
arbitrator sic: quia est officium pietatis reduce/
re discordãtes ad concordiam. vide ho. text. in. c.
iniustum. xi. q. iij. De arbitro idem voluit glo. in
l. pedius. ⁊. l. fi. ff. de arbi. ⁊ ꝙ possit esse arbitra/
tor tenet Pau. in clemen. ij. de rescri. requirit ta/
men licentiã abbatis. ⁊ idem dicit ad hoc vt pos
sit esse arbiter. ⁊ idem ibi Ioan. de lig. quia non
habet velle vel nolle: licet Old. non requirat licẽ
tiam vt possit esse arbitrator. ⁊ idem videtur vel/
le Iaco. de are. vt recitat Io. and. vbi. ẽ. ipse vero
Specu. velle videtur ꝙ non possit esse arbiter si
ne vtilitate monasterij sui ⁊ abbate impetrante.
arg. c. ij. de postul. ⁊. d. c. monachi. sed arbitrator
potest esse ex sola licẽtia abbatis: ⁊ hoc mihi pla
cet circa opinionem in. c. ij. de testa. li. vi. non enim
potest esse executor testamẽti: licꝫ actus sit fauora/

Sebasti. Sapia.
a ¶ Trãsactio. vi
de. do. Ias. in. l. cũ
te transegisse. C. de
transact. vbi post
Ange. infert. ꝙ ex
quo arbitramen/
tum est quedam
trãsactio: in eo nõ
requirit scriptu/
ra. vide Alexã. in
ꝯsi. lxxxij. in. i. vo.
vide etiam: q2 ex
hoc infert. d. Ias.
in. l. si super posses
sione. C. de trans.
colũ. i. ver. e. per
istum tex. vbi plu
ra infert.
b ¶ Ut suspecti. vi
de bal. in. l. aptis/
simi. C. de iudi.
Andre. Barba.
c ¶ Posse recusa
ri. tu põdera: q2 si
dedit potestatẽ le
dendi enormiter ⁊
enormissime ita vt
hodie sit: videtur
ꝙ non possit recu
sari vt suspectus
per id quod noc.
Bald. in. l. vendi
tor. C. de rescindẽ.
vendi. quẽ refert
Ludo. ro. in rub.
de arbi.
Andre. Barba.
Sebasti. Sapia.
d ¶ Ut mulier. vi
de Roma. in sin.
de lxxxiij. incipiẽ.
tu audiuisti. vbi
ponit vnũ casum
in quo mulier po
test esse arbitrix:
quẽ dicit canoni/
stis incognitum.
e ¶ De monacho.
An ⁊ qñ mona/
chus possit esse ar
biter vel arbitra/
tor. Et de hoc vi
de late p Imo. in
cle. ⁊ si principa/
lis. in. ix. col. de re
scri. ⁊ Archi. in. d.
c. presentiã. xvi. q. i.
tenet ꝙ non pos/
sit esse arbiter. ⁊ di
cit de hoc haberi
per Hosti. i sum/
de arbi. §. sꝫ quis
posset esse arbiter
in fi. de hoc etiam
vide p Imo. post
Guil. in cle. reli/
giosus in ver. tra
ctat hic. de ꝓcur.
An autẽ nouitiꝰ
existẽs in ꝓbatio
ne religionis infra
annũ probatiõis
possit esse arbiter.
vide elegãter per
Domi. in. c. bene
ficium. in vi. col. de
reg. lib. vi. Itẽ ad
de bal. in. d. l. si q
ex consensu. in. fi.

ij.col.C.de epi.au
dien. vbi dicit: q
monach⁹ pôt esse
arbitrator: sz non
arbiter nisi sit mo a
nach⁹ factus eps.
Et q monachus
nô possit esse arbi
ter sz Archi.in.c.
tria.v.si vo iudex.
circa ptin. p illuz
ter.cû monachus
dicaf seruus.ij.q.
vij.Bar.in.l.non
distinguemus.§.
sacerdotio.ff.de
arbi.de quo etiâ p
bar.in.d.l.pedi⁹.
§.i.eo.titu. ₇ vide
de hoc etiam p.d.
Anto.hic in.vij.
dña.xvij.col.
Anto.Francis.
¶ An monach⁹
possit esse arbiter
vel arbitrator. vi
de do.Abb.in.c.
cû ad monasteriû.
de sta.mo.vbi di
cit: q nô.₇ allegat
rônê glo.Bar. in
l.pedius.hic alle.
qr dr esse seru⁹ ₇c.
₇ idê voluit Bal.
i marg. sup Inn.
in.v.monach⁹.in
v.nij.₇ habef per
Spe.in tit. de ar
bi.l.§.vij. ₇ vide
d.Car.in cle.pue
nit.de arbi.₇ l cle.
religiosus.de pro
cur.hic alle.₇ vid
eûdê Car.plene i
cle.ij.in.tir. q⁶.et
xxi.de rescrip.vbi
dicit. q de licêtia
abbatis poterit
nedû esse arbiter:
sz etiâ arbitrator:
₇ poterit esse etiâ
vicari⁹ epi: vt ibi
p eû in.xvi.q.vbi
oino vide.de no
uitio aût crederez
q possit eê: qr no
uit̄ ante factâ p
fessionê infra an
nû sunt liberi: q
uis gaudeât priui
legio clericali ₇ di
canf religiosi: vt i
c.nullus.de elect.
li.vi.₇ p do. Car.
in cle.i.eo.tit.₇ in
cle.ij.in.xij.q⁶.de
priui.vbi dicit. q
gaudêt clericali p
uilegio etiaz quo
ad.c.si qs suaden
te.xvij.q⁶.iiij.p.c.
religioso.de sent.
excô.in.vi.₇ ibi êt
dicif: q nô est mo
nachus: vt p do.
Cardi.in cle.i.de
priuil. vñ cû sit in
libertate sua: pu
to q poterit esse
et arbiter ₇ arbi

bilis sine sui superioris licêtia: ergo nec arbitriû
in se assumere.facit.xij.q.i.non dicatis.et optime
facit.l.illa verba.ff.de verb.signi.vbi dicif: q illa
verba arbitratu lucij titij significant ius ₇ nô ca
dunt in seruum⁹ ergo nec in monachum: qr de ti
netur strictiori seruitute quo ad abdicationê p
prie voluntatis.l.iij.di.multos.₇ vide in simili gl.
not.in cle.religiosus.de procu.in verbo substitne
re. Et hanc vltimâ opi.Bal.sequif in.l.si qui eo
consensu.C.de epis.audiê.hoc tenê: licet do. Ant.
14 hic insiet. ¶ † Septima differêtia sz quosdâ est
qr in iudicem ordinarium subditi nô possunt cô
promittere: vt in arbitrû: sed vt arbitratorem sic.
tu de hoc dic vt plene no.in.l.sed ₇ si seruum.§.ij.
₇ in.c.cum tempore.de arbi.vbi ista declarâtur ₇
determinanf. ¶ Octaua differêtia est sm Innô.
hic in emologatione sententie. Nâ sententia arbi
tri emologatur.i.approbaf taciturnitate.x.die
rum: vt sic postmodû detur actio ₇ exceptio.l.pe.
C.de arbi.intellige si sine pena fuit côpromissum:
vt ibi no.₇ in.c.per tuas.de arbi. dictû arbitra
toris non emologaf pdicto modo: sed si illud ex
presse confirment partes: parit exceptionê quasi
transactionis vel pacti: imo sm Hosti.sic quum
sic etiam vna parte contradicente erit officio iu
dicis executioni mandatum.ar.ff.de re iudi. si cô
uenerit.₇ idê si iniquû sit postq ad equitatê fue
rit reductum.arg.c.ij.de arbi.₇ ad ibi no. remit
tit Hosti. Et aduerte qr hic sunt duo examinan
da. primo an pro executione arbitramêti def ali
qua actio ₇ que. secundo an ex taciturnitate tem
poris emologetur arbitramentum: adeo vt non
possit peti reductio ad arbitrium boni viri.₇ de
vtraq questione respectu sententie arbitri nô est
materia nostra: sed plene tractatur i.c. per tuas.
₇ in.c.dilecti.de arbi.₇ in.d.l.pe.C.eo.tit. hic autê
15 tractaf de sentêtia seu dicto arbitratorû. ¶ † Et
quo ad primam questionê instat plurimum hic
b Inno.sed in effectu côcludit si fuit iuratû⁹ oritur
actio in factum ex iureiurando. Si vero nô fuit
iuratum stare arbitrio arbitratoris: tûc ex ipsi⁹
sententia non oritur actio: qr proprie dicitur di
ctum eius sententia siue arbitriû: sed potius que
dam transactio: vt.s. dictum est: est tamen vtilis
arbitratio sine iuramento: qr si precessit stipula
tio agetur ex ipsa: vel si sine aliquo contractu ₇ le
ctus est arbitrator: puta vt arbitref de pretio ali
cuius rei vendite: tunc agetur ad arbitramentû
actione ex vendito vel ex alio contractu simili: vt
in.§.pretium.insti.de côtrahê.emp. quod est in
telligendû sm eum si incontinenti post côtractû
vel stipulationem conuenit de stando dicto talis
arbitratoris: secus si ex interuallo: tunc enim ex
dicto talis arbitratoris nô datur actio sed tantû
exceptio: sicut nec ex pacto nudo.ff.de pac.l.iuris
gentium.§.quinimo.₇ sequêti.₇.ff.si cer.pe.l.lecta.
Hostiê.autem aliter hic sensit: vt.s.dixi. videtur
autê velle q sufficiat nuda côuentio ₇ quod pl⁹
est q huiusmodi dictum habeat executionem pa
ratam. Bart.in.d.§.arbitrorum. placet dictum
Inno.respectu stipulationis. Item ₇ quando su
per aliquo contractu arbitrator fuit assumptus.
Et pro hoc vltimo adducit rationê. Arbitramen
tum implet contractum: ergo ex ipso contractu
orif actio: vt.d.§.arbitrorum.₇.l.vl.de côtrahê.
emp.₇.l.si quis arbitratu.ff.de verb.obli.₇.l.si li
bertus.ff.de ope.li.negat autê q ex iuramêto ₇ô
petat actio: licet sit prestitû de iuramêto obseruâ
do: qr sm eum ex iuramento non oritur actio nisi
qñ est decisorium litis: vt ipse no.in.l.iusiurâdû
quod ex côuêtione.ff.de iureiur. Sed iuramentû
qd apponif in côpromisso vt emt ad côfirmationê
côtractus: merito actionê non pducit. Et ex hoc
infert: q sententia arbitratoris nô habet paratâ
executionê: sed agendû est ex stipulatione ppo
sita: vel ex ôtractu preambulo impleto p arbitra
mentû: nô autê debet iudex incontinenti exequi:
vt.i.l.nimie ppere.C.de execu.rei iudic.₇.l.si cû
nulla.ff.de re iudi.licet Hosti. videatur innuere
ôtrariû: vt.s.dixi.do.Ant.placet dictû Bar.de

iure ciuili: sed de iure canonico tenet cû Inno.vt
ex tali iuramento def actio vel officij iudicis im
ploratio. Idê si nô est iuratum vt dixit Hosti.qr
negari non potest hic nô esse côsensum q de iure
canonico pducit ius agendi: vt no.in.c.i.de pac.
₇ p Host.in.c.p tuas.de arbi.fatef tñ q tale arbi a
tramêtû nô habet executionê paratâ. Nec Host.
aperte videtur hoc velle: qr arbitramentû nô ha
bet vim actus iudicialis: ₇ mihi satis placêt hec
dicta. nam iura canonica indistincte mandant iu
ramenta ₇ pacta seruari etiâ si contractus prece
dens esset nullus: vt in.c.debitores.s.eo.₇.c.₇ si
christus.i.eo.₇.ä.de pact.c.i.₇.ij.₇ plene dixi in.c.
cû venissent.de insti.₇.d.c.i.de pac.vbi plene dico
de pacto nudo: ₇ de iuramêto. Nec ob.si tu oppo
neres.d.c.p tuas.de arbit.vbi agif ad interesse si
arbitriû nô fuit emologatû: qr dico illud proce c
dere in sentêtia arbitri: cuius dicto pcise nô staf: b
qr a iure fuit illi traditus intellect⁹ alternatiuus:
vt.s.stef arbitrio vel soluaf pena vel interesse vbi
pena nô fuit apposita: ₇ hoc ideo qr cû nô sit ad
uersus illius iniquâ sniam de remedio puisum:
voluerunt iura refrenare illius potestatê: vt ibi
no. Inno. Sed in sententia arbitratoris hoc nô
cauetur: qr prouisuz est de remedio reductionis
ad arbitriû boni viri: vt in.d.§.arbitrorû.iô pre
cise potest cogi ad ipsius obseruantiam: vt hic.₇
s.eod.veniens a contrario. quod est notandum.
16 ¶ † Uenio ad secundâ questionê an scilicet ex ta
c citurnitate⁹ temporis emologef arbitramêtû: vt
sic non possit amplius peti reductio ad arbitriû
boni viri. vidisti quid.s. tenuit Inn. dicit eñi q
nunq emologaf taciturnitate.x.dierû. Spec.in
ti.de arbi.§.sequif.v.sed infra quod tempus.vi
detur dicere q ista reductio debet fieri infra decê
dies sicut in appellatiôe: qr ista est quedâ appel
latio seu appellatiôis spês.l.nô distinguem⁹.§.
cû quidâ.ff.de arbi.₇ sz hoc nô pcederet dicta di
fferentia inter arbitrû ₇ arbitratorê. Sed Bart.
in.d.§.arbitrorum.nô placet hec opi.quia redu c
ctio ad arbitrium boni viri petitur: aut iure ac
tionis: aut officio iudicis: aut per viam exceptio
nis: vt.i.subijciam: sed actionibus vel exceptio
nibus nô prescribitur tam modico tempore nec
officio iudicis. ad hoc.l. sicut.C.de prescrip. xxx.
an.₇.l.querelam.C.de fal.egreret sm eum princi
pis declaratione: sed de rigore iuris sm ea que
scripta sunt dicit: q si per annum taceat q videf
arbitramentû approbare.per.l.q sc grauatos.C.
de censi.₇ perequa.lib.xi. Si vero infra annû cô
questus est: aut coram iudice: aut extra iudiciuz:
ita q appareat ex taciturnitate non consensisse:
tunc eo casu quo reductio petif iure actionis vel
officio iudicis: quod loco actionis proponif: tûc
tanto tpe durat ius petendi quâto tpe durat illa
actio qua petitur reductio: sed quâdo officiû iu
dicis in petitione reductionis pponitur loco ex
cep.durat tunc perpetuo sicut exceptio.l.pure.§.
fina.ff.de do.excep.₇.l.iz.C.de excep. Si vero po
terat peti reductio ex officio iudicis principalr
intentato ₇ nô loco actionis: vt in contractibus
stricti iuris: vt.i.patebit: tûc debet peti infra an
num hodie: qr regla est. q quâdocunq officium
iudicis daf ad rescindêdum id qd de iure côi va
let vtili anno finitur: vt.l.in honorarijs.versi.sed
cû rescissa.ff.de act.₇ obliga. hec dicta nô placent
Frâ.de are.vt refert hic do. Anto.cû sequêdo.nâ
dictus ver.sed cum rescissa. loquitur in remedio
restitutorio ₇ ptorio q solum durat anno: qr re
stringibile tanq competens extraordinario mo
do: sed ista reductionis petitio côpetit ex equita
te ciuili ₇ iure consultorum: vt in.d.§.arbitrorû.
₇ materia est fauorabilis: qr reductio est integra
tio deceptionis realis ₇ purgatio doli. Non ob.
l.qui grauatos. quia ponit causam specialem.lo
quitur enim de grauamine iniuste adequationis
ad cognoscendum publicas functiones ₇ venitur
ibi contra actum factum ab habente autoritatê
de publico: vnde potest esse ibi fauor publice vti
litatis: vt post annû qs nô audiaf allegâs graua
men iniuste

trator. de quo êt
habef in côsil.dñi
Uincê.paleoli qd
est in.iij.pre ôsil.
alex.post ôsi.xvi.
¶ Ius seruû. Sed
pondera.l. cû pa
ter.§. hereditatê.
de leg.ij.₇ in.l. ex
facto.§.si quis.ff.
ad trebel. vbi de
portatus pôt eli
gere: ergo ₇ seru⁹
₇ monachus po
terunt arbitrari.
Andre.Barba.
Sebasti.Sapia.
¶ Fuit iuratum.
Uide Bart. in.l.
nemo pôt.col. iij.
ff.de leg.i. vbi po
nit qñ ex snia arbi
tri oritur actio.
vide êt Ias. in. l.
arbitro. in quar
to intellectu. ff. q
satisd.cog. vbi di
cit: q ex snia arbi
tri non orif actio:
qr côsensus priua
torû nô pôt dare
iurisditionê: q rô
pcedit etiâ i snia
arbitratoris: sec⁹
aût e sset qñ fieret
côpromissum de
licentia iudicis: vt
ibi per eum.
Zacharias.
¶ Ex taciturni
tate. Adde ad h
Anto.cons. sing.
suo.cclxxx.in ver.
taciturnitas. qd
inci. in onerosis.
de quo per Lâfr.
in.c.qñ contra.§.
interlocutorie et
appellatiôes.nu.
lxv.ver.ex quib⁹.
olbus. ₇ ibi i apo
stil.celsi.in ver.qd
nô.vbi ad plenû.
₇ remis.ad satur
tatem dixi etiâ in
apostil. ad istû in
c.cum dilect⁹. nu.
xvi.in ver. ad ar
bitriû.s.de arbit.

✝Sebasti. Sapia.
a ¶ Arbitratoris. Vide Bal. in. l. ij. in. i. q. C. de rescin. ven. tm. iij. q. bar. in. l. iulianus. ff. d condi. inde.
✝Sebasti. Sapia.
b ¶ Soluit mor te. Quid aūt si ali qd relinquat arbi triū alicui⁹: talis ptās arbitrandi transeat ad here des. vid Ias. in re pet. l. quominus. char. pe. col. iij. ff. de flumi.
c ¶ Coram iudice. limita nisi esset re dacta in scriptis confessio. p id qd hr in. l. rura. C. de oi agro deser. lib. xi. ⁊ in. c. fi. de con fes. in. vi. in gl. idē si qs eam accepta uit fm Bal. in. l. gallus. §. quidaʒ recte. ff. de liber. ⁊ posthu. and. bar.
d ¶ Arbitratore. verū ɔfessio facta coraʒ arbitratore faciat fidē in iudi cio. vide p Bal. i l. vnica. l. xxiij. co. C. de cōfes.
Ruto. Francis.
¶ An ɔfessio fa cta coraʒ arbitro vel arbitratore fa ciat fidē corā iudi ce vel possit reuo cari. dicas q ɔfes sio fctā corā arbi tro nō dr cōfessio iudicialis: nec hʒ vim ɔfessionis fa cte in iudicio. ita bal. in. l. pe. i fi. C. de arbi. tū Bar. i l. j. in. fi. C. de ɔfes. videt tenere ɔtrū: sed vide Alex. in cōsil. xviij. in. ij. parte ɔsil. vbi di cit. q qñ snia arbi tri q esset lata vir tute talis confes sionis esset emolo gata: tunc proce dit opi. Bar. alr dicit pcedere con trariā opinioneʒ: ⁊ videt esse ɔ men tem do. Ant. in. c. fi. de cōfes. ɔfessio aūt facta corā ar bitratore valet vt extraiudicialis: ſʒ facta corā vno ex arbitratorib⁹: nō nocet fm Alexā. vbi. s. ⁊ in ɔsi. xiij. in. i. parte. ɔsil. et addc: q confessio iudicialis pōt re uocari etiā post p ceptū de soluēdo

men iniuste adequatiōis ne illi officiales diu sint in sospēso. Ideo cū ille casus exorbitet nō debent extēdi ad decurtādas actiones: exceptiones: vel officiū iudicis in alia materia competētia cōtra regularē naturā actionū et exceptionū. ad hoc. l. j. §. meminisse. ff. de vē. inspi. Na si secus diceremꝰ eadē ratione posset dici q post. x. dies nō deberet audiri. arg. in. l. hi q ad ciuilia. C. de appel. Con cludūt ergo ipsi: q durat hec facultas petendi re ductionē fm naturā remediorū q cōpetūt ad eā petendā: vt si cōpetat officiū iudicis expectātur xxx. anni. l. sicut. C. de pscri. xxx. vel. xl. an. Si vero pervia exceptionis tunc ppetuo. d. l. pure. Si pe tit actione ex eo ɔctu: tūc durabit tanto tpe q̄to durat actio: ⁊ sic nō emulogabit taciturnitate. x. dier: sicut dicimꝰ in snia arbitri. Sed mihi plus placet opi. Spe. vt post decēdium nō audiat. mo ueor primo p. l. pe. C. de arbi. q lʒ loquat in arbi tro: tū qr arbitrator largo mō pōt dici arbiter: vt in. d. §. arbitrorū. ⁊ qr eadem ⁊ fortior ratio est in arbitratore debet esse idē ius. de cōfir. vtil. cū dilecta. q sit eadem ⁊ fortior rō ptz: qr dictū arbi tri nō restringebat sed solū ex contradictione re leuabatur: ⁊ solū tenebat ad interesse si stipula tio intercesserit: vt no. in. d. c. per tuas. dictū vero arbitrator restringit pcise nisi petat reductionē reclamando: ergo videt fortius ɔsentire. Item et secundu ex nō appellatione ius psumit condēna tum cōsentire ⁊ facto suo ɔfirmare sniam. in. c. q ad cōsultationē. de re iudi. ⁊ l. fi. C. de sen. que sine cer. quāti. ergo a paritate rationis idem est dicen dum in cōdēnato p arbitratorē: fortius enī ex ta citurnitate debet presumi ɔsensus in casu nostro q in cōdēnato p iudicē: qr iudiciū a principio ⁊ ex postfacto est necessarium. l. inter stipulantē. §. sticbū. de verb. ob. ⁊ c. intelleximus. de iudi. ſʒ ar bitramentū est volūtariū. vñ minus potest con queri de eo quē ipsemet sua volūtate elegit: vt di cit tex. in. c. causam. de re iudi. Si enī sibi arbitra mentum displicebat cur tādiu tacuit: vt in simili dicit tex. in. c. i. de fri. emale. Itē videmus q si ali quis nolatur ad aliquod officiū publicū nisi sta tim saltē infra. x. dies ɔclamet postea nō auditur vt. in. l. hi qui ad ciuilia. C. de ap. Nec obstāt mo tiua istorū doctor. respondeo enim vnico verbo. pcedunt enī qñ qs directe vellet pscribere contra actionē vel iudicis officiū vel exceptionem: sed in casu nostro ex taciturnitate nō causat pscriptio: sed presumit cōsensus approbatoriꝰ: sicut in simi li cōtra dñm nō psumit libertas nisi spacio. xx. annor: de quo dicendū vt in. l. ij. C. de pscrip. lō. temp. q pro libertate. tñ si seruꝰ alicuius ordinat eo presente ⁊ nō contradicente psumitur consen tire: adeo q statim pdit dñiū: vt in. c. si seruꝰ scien te. liiij. di. Et ad hoc possent adduci multa simi lia. ⁊ hec opi. hʒ magnā equitatē vt litiū materia auferat. l. quidam estimauerunt. ff. si certū pet. ⁊ c. finē. de dolo ⁊ cōtu. ⁊ hāc opi. videt sentire Fed.
17 licet nō multū firmet pedes. ɔsi. cclxxv. ¶ ✝ Nūc incidenter p declaratione predictorū querit. quo
a iure sententia arbitratoris reducat ad arbitriū boni viri. doct. hic ⁊ in. c. ij. de arbi. ⁊ Spec. eo. ti. §. sequitur. versi. sed quo iure. dicunt q officio iu dicis. ad hoc. c. ij. de arbi. ⁊ c. exposita eo. ti. Bat. in. d. §. arbitrorū. dicit. q aut loquimur in cōtra ctu stricti iuris: ⁊ tunc agitur per officiū iudicis: vt in. l. si libertꝰ. ff. de op. liber. ⁊ sic intelligit opi nionē pdictorū. Aut sumus in contractibꝰ bone fidei: tūc aut ex eo ɔtractu orit actio ei q vult pe tere reduci ⁊ petit actione ex eo contractu: vt. d. §. arbitror. vt in. l. vnde si nerue. eo. titu. Aut ex eius parte non oritur actio. exemplū. in cōtractu dotis fuit cōpromissum in aliquē vt statueret do tem alicui mulieri: qui grauando mulierē inique statuit: certe ex parte mulieris nō orit actio ad re petendam dotē cōstante matrimonio. l. quoties. ff. so. ma. tunc recurritur ad iudicis officium. ar gu. d. l. si libertus. pro hoc fm cum si mulier con ueniretur a viro vigore illius arbitramenti mu lier posset excipere de eius inigtate: ⁊ sic per offi

cium iudicis mercēnarium de eius iniquitate co gnosceretur: ſʒ vbi cōpetit exceptio etiam si nō cō ueniatur pōt iudicis officio super illa agi: ne ab aduersario inquietet. l. si contendat. ff. de fideius. ⁊ l. aurelius. §. centum. ⁊ qd ibi no. ff. de libe. leg. Fran. de are. vt refert do. Ant. nō placet illud di ctum Bar. vt in bonefidei iudiciis agat actione ex eo cōtractu: qr illa actio nō extendit ad incogi tata nō cōprehēsa in contractu: qr ibi nō est obli gatio que contrahit ex consensu: ergo nec actio: cū obligatio sit mater actionis. l. licet. §. ea obli gatio. ff. de procu. quare dicit agēdum officio iu
e dicis mercēnariū deseruienti actioni. arg. l. ij. C. de actio. emp. do. Anto. dicit tenendū qd not. in l. ij. C. de rescin. vē. ⁊ sic sentit q agat in bonefidei contractibus actione ex eo cōtractu: sicut tenuit Bar. nā in. l. ij. no. glo. ⁊ Bart. q ad rescindendā venditionē agit actione ex eo ɔctu: qd satis mihi placet. p. l. ex emp. §. si quis virginē. ff. de ac. emp.
f tene. ergo opi Bar. in h tñ nō esset maria vis te nendo q ex taciturnitate. x. dierū emologaret ar
18 bitramētū. ¶ ✝ Nona differētia: qr cōpromissuʒ
b factū in arbitriū soluit morte alteriꝰ cōpromitē tium. de arbi. c. fi. ⁊ l. diē pferre. §. i. ff. eo. vñ non trāsit in heredes nisi specialiter de eis i cōpromis so caueat: secus in arbitramēto: qr illud est pactū seu trāsactio q trāseūt in heredes. l. si pactū. ff. de pba. hoc tenet Hosti. ⁊ cōiter doc. in. d. c. fi. Spe. in titu. de arbi. §. finit. v. sed nunqd arbitrator. te net etiā Frā. de are. in. d. l. si qs arbitratu. ff. de v. oblig. etiā si sup contractu ineundo fuerit cōpro missum: qr spes cōditionalis obligationis trās mittit ad heredes. insti. de vb. obli. §. ex cōditio nali. nisi sit talis q psone cohereat. l. cētesimis. ff. de v. ob. nec vr quare ɔtractus debeat dissolui cū sit pfectꝰ ex parte vtriusq cōtrahentiū. l. potior. ff. q po. in pig. ha. Bart. in. d. l. si quis arbitratu. distinguit: q aut arbitrator fuit assumptus sup ɔctu nō pfecto: ⁊ idē in eo q in arbitro p. d. l. diē pferre. Aut sup ɔctu pfecto vt sup aliquo accesso rio. pone exēplū in. §. pretiū. insti. de ɔben. emp. ⁊ tūc transit in heredes. l. fundi. ff. de acqrē. posses. Mihi plus placet indistincte pcedens opinio p d. §. ex cōditionali. Et qr regulariter ois cōtractꝰ est trāsmissibilis in heredē. l. veteris. C. de cōtra hen. ⁊ cōmit. sti. ⁊ in tit. vt actio ab here. ⁊ ɔ here. p cutū. Quid si alter ex cōpromittentibꝰ hāniat:
19 vid Bar. in. d. c. si qs arbitratu. ¶ ✝ Decima dif ferētia: qr attestationes ⁊ cōfessio facta ⁊ recepta
c corā arbitro faciūt fidē postea corā iudice: secus
d in habitis corā arbitratore: qr corā illo non est iudiciū nec quasi. in hoc tñ sunt opi. ⁊ dic vt ple nius dixi in. c. psentata. s. de resti. ⁊ c. fi. de confes. ⁊ per Io. an. in addi. Spec. in titu. de cōfessio. §.
20 nūc videndū. v. si. qd de confessione. ¶ ✝ Undeci ma differētia colligit ex no. p Io. and. in. d. v. qd de cōfessione. vbi videt velle. q cōfessio facta corā
e arbitro pōt reuocari post sententiā anteq arbi triū sit emolugatū: qr ante emologationē non pōt dici finitū negotiū: cū nō cōpetat ex eo actio vel exceptio. d. l. pe. C. de arbi. ⁊ sic debet posse re uocari: vt in. c. fi. de cōfes. sed cōfessio facta coram arbitratore indistincte nō reuocat lando secuto si est validū: qr negotiū videt finitū p trāsactionē vt no. in aut. vt diffe. iud. in pn. ⁊. s. dixi. ¶ Duo
21 decima differētia ✝: qr lit. cōtesta. corā arbitro in terrūpit pscriptionē. l. pe. in. fi. C. de arbi. secus in arbitratore: qr corā eo nō est iudicium nec quasi: ⁊ sic nō potest esse lit. contest. de quo p Io. an. in addi. Spec. in titu. de litis contest. §. effectus. in prin. vbi plenius de hoc. ⁊ facit quod dixi in. d. c.
22 presentata. ¶ ✝ Terciadecima differentia: qr ar biter nō potest pcedere diebꝰ feriatis: vt. s. dixi. de quo dicendum: vt in. d. l. si de meis. §. vlti. ⁊ l.
f feriatis. ff. de arbi. sed arbitrator sic: vt no. Bar. in locis prealleg. qr arbitramentum est quedam trāsactio ⁊ ad concordiā ⁊ ad pacem reductio: qd cum concernat pietatem potest explicari diebus feriatis: vt in. c. ij. de ferijs. Ego aliter dicerē: q aut queritur: nunquid gesta corā arbitratore die

factum cōfessio iu xta materiā. l. de bitoris. ff. d iu. vt p Bal. in. l. nō fa tet. ff. de ɔfes. cuiꝰ tñ ɔtrariū ipse di cit in. l. error. i. v. col. in v. ⁊ ex h ap paret. C. de iur. et fa. igno. ⁊ istd cre do verius.
¶ Reuocari vtrū cōfessio facta corā arbitro vel arbi tratore possit re uocari. Et de hoc vide per Bar. i. l. nō fatet circa fi. ff. de confes.
¶ Arbitrator. Arbitrator pōt pcedere diebꝰ fe riatis in honoreʒ dei. ⁊ idē Bal. in l. fi. C. de fer. ⁊ bal. in. l. si vt pponis. §. circa pn. v. ſʒ nū qd arbitrator. C. quō ⁊ qñ iudex. vbi dicit. q arbi trator pōt pnun tiare die dñica. id dicit q id tūc po terit estimare pre tium rei: ⁊ execu tores eo die pote rūt eligere paupe res in quos fiat di stributio: ⁊ q pos sit pcedere diebꝰ feriatis arbitra tor: est tex. i. l. oēs dies. in fi. C. d fer. ⁊ glo. in. l. si feria tis. ff. d arbi. ⁊ vid bal. in. c. i. de fer.
Anto. Francis.
¶ Q arbitrator nō teneat seruare ferias: ⁊ q possit die dñica arbitra mentari vltra hic alle. vide Bal. in l. fi. in. iij. q. in v. et hoc apparet. C. de act. emp. ⁊ vide p Lāfr. oria. in tra. de arbi. in. vij. pte in. vi. q. ⁊ vid bal. ⁊ Cy. i. l. si d meis. in. §. ex cōpromis so. ⁊ etiā p Bar. i l. oppo. ff. de arb. ⁊ p Spec. in titu. de arbi. in. §. exci pis. in ver. itē pro nunciatur.

a ✠ Sebasti. Sapia. ¶ Coram arbitro. An corā arbitro sit locus peremptioni instātie. Vide Feli. in c. venerabilis. col. pe. ver. corā arbitro. ē. de iudi. r ibi quid corā arbitratore.

b ✠ Sebasti. Sapia. ¶ Arbiter. Vide Ro. in cō. lv. inci. si volum⁹ dicere Alex. in cōsil. cxxiij. incip. in cā r lite. in. ij. vol. r in consi. cxix. incip. titulus. cod. vo. r Ro. in cō. ccccij. inci. de decisione. r. d. Ant. de but. i cō. ici. visis actis r allegationibus cōtrarijs. r Ro. in cōsi. cxv. inci. viso cōpromisso. i primo dubio.

c ¶ Extēdere. vtrum arbiter vl̄ arbitrator possit extēdere man⁹ suas extra cōpromissum pnuntiādo super nō petitis. vide d. hoc do. Ant. in c. cōstitut⁹. in fin. de reli. do. r in c. nisi essent. de prebē. r Bal. i. l. si. §. si qs. versi. pōt arbiter. C. cōia de le. Et de hoc vide p Inn. in c. ex parte. circa a prin. de arbit. vbi dicit. ꝙ arbiter pōt iudicare super cōtiguis cōpromisso. r id dicit: ꝙ poterit pnūtiare super expēsis r sup fructibus: r pfigere terminum solutioni: lz hoc nō sit deductū in cōpromisso. p quo ego alle. tex. in l. quid tū solutioni. ff. de arbi. Itez ad hoc ꝙ arbiter possit ex cōpromisso extēdere man⁹ suas: vide plene per. d. Ant. r Abb. panor. post glo. in c. cū dilectus. in. ij. col. de arbi. r vide ad hoc elegās verbū qd ponit. d. Anto. in c. causam. in pe. co. de re iu. vbi Bal. ēt dicit: ꝙ si delegat⁹ excedit formā mādati: vz qd facit: dū tū sit ꝯgruētis forme. r facit qd no. d. Anto. in repet. c. vsa. in. iij. co. de coha. cle. r mu. dicit tex. r ibi Bart. in l. si cū tibi. C. de iudi. vide. d. Ant. in c. ꝯstitut⁹. in pe. co. ver. no. ꝙ delegatus. de ap. p illaz tex. r facit qd in simili de dicto test. no. Inno. in c. pastoralis. de excep. bal. in l. perēptorias. cir. fi. vsi. qro actor. C. sen. re. nō pos. facit qd in simili dicimus de procuratore q pōt facere vicissim mandato: vt. l. iam tñ. §. pe. ff. in sol. r c. post trāslationē. de renū. r no. glo. i. in c. lz ergo. vij. q. i. r vide qd sing. scribit do. Anto. in c. nōnulli. §. i. in j. col. v. no. ꝙ mādatum. de rescri. Itē ad hec facit qd scribit Bart. in l. alio herede. in. ij. col. vsi. quero vtrū executores. ff. de al. r cib. leg. r ad id qd dicit. d. Anto. hic. vide Ang. in repe. l. si vacātia. in. x. cher. C. d bo. vaca. li. x. Itē p hoc facit: q lz iuramentū sic stricū iuris: vel. c. pe. j. eo. tñ extēditur ad cōsecutiua ei⁹ super quo iurat. tex. est in l. si duo. §. si quis iurauerit. de iureiuran.

Anto. Fanci.

¶ An arbitrator possit pnūciare super non petitis: r extēdere manū ad ea q nō ꝯtinent in cōpromisso. vltra hic alle. vide Alexan. post Bart. et Ange. in l. cū aquiliana. C. de trāsac. vbi etiā p Pau. de ca. vbi dicit. ꝙ arbitrator elect⁹ sup certo fundo pōt pnunciare ēt super pcio: vt vn⁹ det alteri fundū vel pretiū: sed nō pōt extendere manū ad aliā rē. de q vide p Alex. i cō. cxliij. in. ij. parte cōsi. r vide etiā p Bal. in addi. spe. in ti. de arbi. in v. an possit. r eundē bal. in l. si. §. sed si quis. in. iij. colū. C. cōia de leg. vbi etiā dicit. ꝙ arbitrator in sūia pōt apponere quā cōditionē vult si eqtas ita suadeat. r vide etiā Spec. r Bal. in addi. in titu. de arbit. in. §. cher. in v. lz arbitrator vult. r vide Ro. in fin. in v. arbitrator. in versi. an arbitrator.

feriato teneat. dico ꝙ sic: qr cū corā eo nō sit iudicium cessat dispositio. c. si. de ferijs. facit qd no. in clē. vnica. de offi. deleg. Aut querit: an qd debeat arbitrator vel possit sine peccato pcedere. r dico ꝙ aut sperat per aut aliquis actus pius: r pōt vt in. d. c. i. Aut solū sperat adimplemētū alicui⁹ contractus: r tunc puto secus: qr talibus diebus non debent hoies intendere negotiationi r mercantijs. vt in. c. i. pealle. facit optime. c. qualitas. de pe. dist. v. Quid autē si titius habet arbitrari quantū fuit expensum in tali domo: vel collectū ex tali agro: dicemus ne licere huiusmodi intēdere. certe non: cum homines debent tunc intendere diuinis. arg. c. licet. eo. ti. cū similibus. vide ad materiam qd no. Spe. in ti. de arbi. §. sequit. vsi. sed nunqd amicabilis cōpositor. r sequēti. vbi dicit arbitratorē posse pcedere talib⁹ diebus: lz nō posse cōpelli etiā si partes paciscant: qr tale pactum modo predicto nō preiudicat arbitratori: sed ego intelligo cum limitatione predictorum.

¶ Quartadecima differentia: qr coram arbitratore non est locus peremptioni instātie p lapsuz triennij qr coram eo: vt. ē. dixi non est iudiciū vel quasi: r sic cessat dispositio. l. pperandū. C. de iudi. sed corā arbitro⁹ multi tenuerunt ꝙ sic. alij aliter: cum non habeat iurisditionē. de quo vide per Spec. in ti. de arbi. §. differt. versi. i. idem p Bar. in l. si de meis. §. si. ff. eo. per Io. an. in addi. Spe. in loco pealle. r per. Cy. in. d. l. pperandū. Cy. r Io. and. multis recitatis videntur residere: ꝙ coram arbitro non sit instantia. Mihi tamen de iure ciuili multū placet ꝯtraria opinio: qr arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum. l. i. ff. de arbi. Et coram eo est quasi iudicium. d. l. si de meis. §. recepisse. facit. l. omnes. C. de ferijs. r ꝑ consequēs debet habere locum dispositio. l. properandum. sed de iure canonico vide quod dixi in c. pe. de iu

23 di. ¶ † Quintadecima differentia: qr arbiter ex quo semel super toto pronunciauit seruando formam compromissi siue bene siue male funct⁹ est officio suo: vnde non potest amplius mutare sententiam suam: vt legit r no. in l. dicere. in fi. cum seq. ff. de arb. r. ē. tetigi. In arbitratore vero sunt opiniones. dicunt enim quidam: ꝙ cum corā eo non sit iudicium: vt. ē. dixi: nō habet locū. c. in literis. de offi. deleg. hanc materiam assumit plene Cy. post Pet. in l. fi. C. de contrahen. emp. facit etiam ad materiam. c. si cōpromissari⁹. de ele. li. vi. r quod. leg. r no. in c. causam que. r c. nosti. de elec. r c. si quis presbyterorum. de re. eccle. nō ali. Cy. in. d. l. fin. post Pet. sic in effectu concludit. ꝙ aut arbitrium seu electio competit mihi iure meo: r possuz licet male semel elegerim seu arbitraro fuerim iterū arbitrari. ad hoc. l. hec cōditio. ff. de condi. r demon. vbi dicitur. ꝙ si testator legauit mihi centum si nupsero: si nupsi inutiliter possum iterum contrahere r legatum consequi. Aut competit mihi super iure alieno: r tūc si nō seruaui formam possum iterum arbitrari. d. l. qd tamen. de arbitrijs. si vero seruaui formā nō possum iterum arbitrari. d. l. quid tamen. de arbit. si enim seruaui formam nō possum amplius me intromittere: qr siue bene siue male functus sum officio meo: vt in. d. c. si compromissarius. ad istū tex. dic vt. ē. dixi. r sic videtur ꝙ non sit differentia in hoc inter arbitrum r arbitratorem. Quid autem si fuit dictum in compromisso vt posset pluries pronunciare. dic vt not. Barto. in dicta

24 l. quid tamen. ¶ † Sextadecima differentia: qr arbiter non cogitur laudare: licet susceperit compromissum nisi ibi sit pena vel pignora: sed arbitrator sic: si compromissum recepit. sic refert domi. Anto. hic modernos tenere. in l. fina. C. de contrahē. emp. contra glo. si. illius. l. dicit etiam hoc tenere Spec. r Joan. and. in tit. de arbi. §. sequitur. ver. sed nunquid arbitrator. sed certe Jo. and. non sic loquitur. nec Cy. d. l. fi. dum reprehēdit illam glo. dicit enim ibi gl. tam in arbitro ꝙ in arbitratore ꝙ non coguntur pronuntiare: nisi pena vel pignora de stando sententie interuenerint. Cy. vero dicit ꝙ gl. nescit quid dicat: qr in vtroqz satis est distinguere an acceptauerint: et compellantur: als secus. r idem Joan. and. in loco pealleg. quasi dicat: ꝙ vterqz compellitur ex quo acceptauit licet pena non interuenerit: r bene loquitur. satis enim est ꝙ interuenerit stipulatio de iure ciuili: vel ꝙ arbitrator fuerit assumptus super aliquo contractu: vt. ē. dixi. vel ꝙ de iure canonico fuerit simpliciter compromissum de stando sententie. nam tunc sententia nō potest esse frustratoria: qr agit ad interesse respectu arbitri: r respectu arbitratorū potest agi ad ipsi⁹ executionem: vt patet ex predictis. Nec ob. l. non distinguemus. §. i. vbi dicitur. ꝙ nisi pena sit adiecta in compromisso non compellitur arbiter pnunciare: quia debet intelligi quando nudo verbo fuit compromissum. nam tunc sententia posset esse frustratoria de iure ciuili: qr ex nudo pacto non agit: secus autē si fuisset compromissum r per stipulationē fuisset compromissum de stando sententie: nam tunc arbiter compellitur: vt in l. dieni proferre. in. fi. ff. de arbi. r sic intelligit ibi Bar. Quid autem in hoc sentiāt Jo. and. r canonistę. dic vt no. per glo. r doc. in c. per tuas. de arbit. quod hic non examino. quia non est materia nostra: nam hic solum intendo tractare materiā arbitrorum r non arbitratorum. Cōcludo ergo ꝙ in hoc non sit differentia inter arbitrum r arbitratorem: sed solum debemus distinguere an

25 acceptauerit arbitrator vel nō: r h no. ¶ † Decimaseptima differentia: qr arbiter non potest sententiam ferre in ecclesia sicut nec iudex: r lata non teneret. de immu. eccle. decet. lib. vi. secus in arbitratore. l. fi. C. de feri. ita tenet hic Jo. an. fm Frā. de are. Aduerte tamen ad hoc dictū. Primo no. ꝙ voluit extendere. c. decet. ad arbitros. illud tamen. c. loquitur solum in iudice: sed placet mihi vt habeat locum in arbitro: qr arbiter largo modo dicitur iudex. ij. q. vi. a iudicibus. iuncto. §. sequen. r l. i. ff. de arbi. r cū illud. c. venerit ad peccatum impediendū non debet fieri stricta sed larga interpretatio: vt not. Jo. and. in c. ex tenore. q fil. sint legi. r in c. ij. de diuor. r facit glos. not. in c. sciant cuncti. de elec. lib. vi. r in c. fi. eo. titu. r lib. de quo tamen dubitari posset circa nullitatē pcessus. per id quod no. ibi glo. in. d. c. decet. de dicto arbitratorum seu pcessu indistincte teneo ꝙ valet: qr est quidaz contractus: vt. ē. dictum est. contractus autem initus in ecclesia nō irritatur per illum tex. vt ibi dicit glo. not. An autem peccet arbitrator sibi procedēdo: distinguerem vt. ē. dixi in cadē. q. an sit sibi licitum pcedere die feria

26 ta. r dic vt. ē. in. xiij. differētia dixi. ¶ † Decima-

b octaua differentia: arbiter[b] nō potest extendere[c]

c manus ad res extra compromissum: vt in. c. cum dilecus. de arbi. r in. l. non distinguemus. §. fi. ff. eo. sed arbitrator sic: vt not. Spe. in tit. de arbit. §. excipit. ver. sed pone. r facit qd ipse no. eo. ti. §. j. ver. arbitrator vero. ratio fm eum: qr dictū arbitratoris tenet: siue sit equum siue iniquum: sed per iudicem reducitur ad equitatem: vt. d. §. arbitrorum. Ideo dicit. ꝙ si coram arbitratore agebamus de certa re poterit arbitrator illam vni adiudicare recepta ꝗtitate pecunie ab alia pte. r pro hoc dicto videtur text. in c. nisi. de preben. et sentiunt doc. in c. constitutus. de reli. do. vbi tex. fm vnum intellectum. Aduerte nam exemplum Specu. procedit de iure: sed dictū suum est nimis

largum

largum ut possit extendere manus ad aliena de quibus non fuit cogi-
tatum in compromisso. unde in cōtrarium facit. l. cum aquiliana. ff. de
transa. maxime iuncta. l. unde si nerue. ff. pro socio. ⁊ l. cum aquiliana.
ff. de transac. ideo notāter dicit Bar. in. l. cū aquiliana. ff. de transac. qḋ
si coram arbitratore est cōtētio de uno fundo: licet cōpromissum sit ge
nerale: non tñ potest arbitrator condēnare alteram partem ut recipiat
illū fundū ⁊ det aliā rē de qua non fuit cogitatum: secus aūt si vult con
dēnare in pecunia qꝛ pecunia nō dicitur alia res: cum omnis res p eam
estimetur. l. j. ff. de contrahen. emp. Nam et iudex ad illud sup actiōe cō
muni diuidundo hoc facit. ut insti. de offi. iudi. §. officium et. l. ad offi-
cium. C. commun. diuidun. Per hoc dico: quod idem poterit arbiter
sicut iudex: unde concluderem quod in hoc nulla sit differētia inter ar
bitrum ⁊ arbitratorem ita quod nemo eorum poterit manus extende
re ad ea que sunt aliena prorsus ⁊ incogitata. et sic non ob. c. nisi. ⁊ not.
per doct. in. d. c. constitutus. qꝛ illa non sunt aliena prorsus a principa
liter petito cum in pecunia fuerit facta condemnatio: quod etiam hic
27 sentit. do. Anto. licet non ita clare. ¶ † Decimanona differentia: excō-
municatus non potest esse arbiter sicut nec iudex: de re iudi. ad proban
dum. intellige de notorie excommunicato ut ita affirmat Spe. in titu.
de arbi. §. differt. ver. item ſm cum. ⁊ idem Archi. iij. q. vi. a iudicibus.
super. j. glo. ⁊ ita refert Spe. in curia fuisse determinatū de mādato pa
pe. In arbitratore sunt opiniones. Bar. sentit quod possit: qꝛ excōmu
nicatus equiparatur deportato. deportatus autem non perdit ea que
dependēt ex consensu: ⁊ sunt de iure gentium. hoc sentit in. l. cum pater.
§. hereditatem. ff. de leg. ij. ⁊ in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad treb.
hanc questionem plene disputat Ioan. and. in regula dolo. de reg. iur.
lib. vi. in mercu. et tandem concludit in contrariam sententiam dicens.
quod si est notorie excommunicatus non cadit in eo arbitramentum
quod fit per modum laudi vel sententie. allegat quod de compromisso
rijs datis ad eligendum legit ⁊ not. in. c. i causis. de elec. ⁊ quod no. Ar
chi. iij. q. vi. a iudicibus. super. j. glo. ubi dicit: quod illa verba arbitratu
tuo ⁊c. sicut non cadunt in seruum. l. illa. ff. de verb. signi. ita nec in ex-
cōmunicatum qui est seruus peccati ⁊ extra cōmunionem ecclesie. facit
c. pia. de excep. lib. vi. cum si. Quis autem dicatur excōmunicatus no-
torie habes glo. not. in cle. j. de sepul. ⁊ dic ut ibi. Si vero excōmunicatꝰ
fuit simplex mediator ⁊ proxeneta ita quod ꝯtractus firmatur ex par-
tium conuentione ⁊ non ex pronuntiatione excommunicati: tunc actus
tenet. unde tandem videtur concludere. quod nec in lite nec super con-
tractu potest excōmunicatus notorie esse arbiter vel arbitrator: ⁊ si cō
tra fiat non valet arbitrium seu arbitramentum. hanc eandem senten-
tiam sentit Spec. in loco preallе. qui licet non dixerit specifice de arbi-
tratore: tamen hoc satis sensit ex ratione sua dum dixit. quod excommu
nicatus non potest contrahere per. c. cum excommunicato. xi. q. iij. ⁊ vi
detur hoc per hanc rationem velle Host. in. c. veritatis. de dolo ⁊ cōtu.
ubi firmauit cōtractum initum cum excōmunicato esse nullum. ⁊ secūdū
hoc dictum procederet quod predixi sine scrupulo. sed tenendo opi. cō
trariam. s. quod contractus initus per excommunicatū valeat quam
tenuit Innocē. ⁊ multi alij ut plene dixi in. d. c. veritatis. est maius du
bium. ⁊ tenet hic do. Anto. opi. Bar. contra Io. and. qꝛ negari non po
test ſm eum quin arbitramentum expediatur per viam contractus: sed
contractus initus per excōmunicatum tenet ſm opi. quam. s. tetigi. fa
tetur tamen quod durante excōmunicatione non potest arbitrator exer
cere arbitrium inuitis partibus: quia non tenentur sibi communicare.
hec. q. videtur mihi satis dubia: sed potius tenerem cum Io. and. alle.
ho. tex. in. c. post cessionem. de proba. ubi patet qḋ excōmunicatus non
potest esse procurator: ita quod hoc officium non cadit in eum: ut ibi
no. ꝓbatur: licet pro facto suo possit esse in iudicio: ut in. c. intelleximꝰ.
de iudi. fortius nec officium arbitratoris assumere cū hoc casu habeat
arbitrari tanquā bonus vir. sed non potest dici vir bonus ex quo perse-
uerat in excōmunicatione: cū ex hoc reddatur suspectus de heresi: ut. c.
si. de pe. Infamis autem potest esse procurator. institu. de excep. in fi. vñ
licet per se possit excommunicatus valide contrahere ſm illam opi. nō
tamen assumere hoc officium ciuile inter alios. argu. in. d. c. post cessio-
nem. ⁊. c. pia de excep. lib. vi. ⁊ ſm hoc non erit differentia hoc casu inter
28 arbitrum ⁊ arbitratorem. ¶ † Vigesima differentia est: arbiter debet
unicuiqꝫ partium reddere quod suum est: nec debet tollere de iure uniꝰ
ut det alteri. ideo dicit lex arbitrū assumere partes iudicis. l. si de meis
§. recepisse. ff. de arbi. Fatendum est tamen quod si male iudicat statur
sentētie ⁊ impotet sibi qui talem elegit: ut dicit tex. in. l. diem proferre.
a §. stari. ff. de arbit. Arbitratorꝰ vero potest de iure unius alteri dare pro
bono concordie. ita notabiliter dicit glos. in. l. sed et si in seruū. §. si quis
iudex. ⁊. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. ⁊ hic Inno. ego ad hoc addu
co tex. notabilem ⁊ apertum maxime iuncta glosa. in. c. nisi. de prebend.
Nam ibi impossibile erat de iure quod unus haberet titulum in bene-
ficio ⁊ alteri deberetur pensio et tamen pro bono pacis ex potestate ar
bitraria fuit illud toleratum: quod intelligit Barto. in. d. §. recepisse.
quando modice ledit: alś reduceretur ad arbitrium boni viri. ut. d. §.
arbitrorum. ⁊ per hoc puto male dixisse Bal. in usibus feud. in titu. de
lege conra. c. ij. ubi inter cetera dicit. quod si arbitrator ex certa scientia
de alieno largitur non valet quia nō est ei permissum dare de alieno. ff.
quod vi aut clam. l. ꝓhibere. §. plane. imo ſm eū
est species furti quandoqꝫ de alieno largiri. hoc
dictum est falsum ex quo facit pro bono pacis et
concordie: ⁊ videtur ad hoc habere mādatū dū
modo enormiter non ledat. ut. s. dixi. Si autem
vis saluare bal. intellige quando facit sine causa
vel quando in non modico ledit. Sed dices que
est diuersitatis ratio inter arbitrum ⁊ arbitrato
rem. Respondeo. arbiter eligitur loco iudicis et
ideo debet per tramitem ⁊ semitam iuris proce
dere tribuendo unicuiqꝫ quod suum est: ut in iu
ribus preall. ⁊. s. in proe. gregoriano. in ver. ideo
lex prodiit. Arbitrator vero eligitur ut amica
bilis cōpositor ⁊ trāsiēs inter partes: ut in autē.
si vero contigerit. C. de iudi. Ex natura vero com
positionis ⁊ trāsactionis est ut possit pro bono
pacis de iure unius dare alteri sine magna alte-
rius lesiōe. satis enim lucratur qui a lite recedit.
l. lucꝰ. ⁊ quod ibi no. ff. ad trebel ¶ Vigesima-
prima differentia ſꝫ Inno. hoc dictum arbitra-
toris non mutatur ubi modice ⁊ non grauiter le
dit: alleg. ff. de ope. lib. l. si libertus. Tu potes al
legare que in precedenti differentia dixi. dictum
vero arbitri nō mutatur etiam si grauiter ledit a
imo si pena promissa sit agitur ad penā. C. de ar-
bi. l. j. ⁊ si nō fuit promissa ſꝫ tñ stipulatio inter-
cessit agitur ad interesse. ff. de arb. l. diem ꝓferre.
§. si. ⁊ duabus ll. seq. ⁊. l. ita demum. No. qꝛ dicit
de stipulatione pro his que. s. dixi. ⁊ no. in. c. per
tuas. de arbi. Si aūt simpliciter compromissū
sit ⁊ sententia per partes expresse emologata fue
rit ⁊ infra. x. dies nulla pars contradixit: oritur
ex sententia actio ⁊ exceptio. l. penul. C. de arbi. ⁊
agitur tunc condictione ex illa. l. ſm Inno. et no.
qꝛ sentit quod arbitrium penale nō emologatur
taciturnitate. x. dierum. de quo in dicta. l. penul.
⁊. in. c. per tuas. preallеg. vult ergo in effectu In-
no. quod dictum arbitri non reducitur ad arbi-
trium boni viri etiā pretextu lesionis enormis: b
sed dictum arbitratoris sic ex quo enormiter le-
dit. primum probatur in. d. §. stari. secundum in
29 preall. §. arbitrorum. ¶ † Et circa primū vide
Host. in. c. ij. de arbi. qui dixit. qꝛ si arbitrium cō
b tinet manifestam iniquitatē poterit superiorᵇ ex
suo officio illud retractare. arg. illius. c. quod est
notabile dictū limitās singulariter illū. §. stari.
sed ego allego ad hoc ordinariā gl. mēti tenēdaꝫ
iij. q. vi. a iudicibus. ⁊ idem ibi Archi. Et de hoc
ego remitto ad plenius not. in. d. c. ij. quia hic ut
dixi non intendo tractare materiam arbitrorum
30 cū ibi sit specialis titulus. ¶ † Sed venio ad se
cundum dictum scilicet respectu arbitratorū. ⁊
quero de ratiōe istius diuersitatis: quare senten
tia arbitri nō reducit ad arbitriū boni viri sal-
tem ad petitionē partis ⁊ dictū arbitratoris sic.
Bar. in. d. §. arbitratorū. in ulti. col. dicit. qꝛ ideo
qꝛ ex cōpromisso in arbitrū fit iniuria iudici cu-
ius erat iurisditio cū adeat arbiter ut ꝓcedat iu
dicialiter sicut iudex: merito iudex se nō impedit
de iniquitate. ad hoc. l. litigatores. ff. de arbi. sed
qñ cōpromittit in arbitratorē tunc nulla iniuria
fit iudici cū fiat sup contractu: ut. s. dixi q celebra
tur ex partiū cōuētione ⁊ nō iudicis autoritate.
Sed contra hoc facit. l. iij. ff. de arbi. ubi dicitur.
qꝛ arbiter eligit tanqꝫ bonꝰ vir ⁊ sic videt electus
ut arbitrator. Sol. dicit ibi glo. notabilis qꝛ ar-
biter eligit ut bonꝰ vir ꝑcipue h est: ut ipse sit bo
nus vir cuiꝰ arbitrio pareat ita: qꝛ nō eligit com
parando bonitatē suā ad alterū sed habet respe-
ctus ad personam suā tm̄. sed arbitrator eligitur
ut bonus vir simpliciter. i. ut dicat id qḋ diceret
quilibet bonus vir: qꝛ si facit merito recurrit ad
arbitrium boni viri. i. iudicis. l. continuus. ff. de
verb. obli. ſm Bar. in. d. l. iij. ⁊ q̄q̄ ista videātur
notabilia: tamen mihi ex toto nō satisfaciunt: qꝛ
non videtur compromittendo irrogare iniuriā
iudici cum hoc fiat lege permittente. C. de adult.
grachus ⁊. xxiij. q. iiij. qui peccat. ⁊. c. cum ecclesia
vulterana. de ele. Itē si ista ratio esset sufficiens
pari modo iudex non impediret se in cōpellēdo

Sebasti. Sapia.
a ¶ Arbitrator. vi
de Bal. in. l. si. §. j.
C. commu. de leg.
ubi dicit. qꝛ arbi-
trator pōt in lau-
do declarare qḋ
actor vēdat omne
ius qḋ habet in re
de qua fuit factū
cōpromissum: re-
fert do. Iaso. in. l.
si sup possessione.
C. de transact.

Sebasti. Sapia.
b ¶ Superior. Nū
quid snia arbitri
posset rescindi p
officium iudicis.
vide Fulg. Bald.
Alexā. ⁊ Imo. l. l.
arbitro. ff. qui sa-
tisda. cog. circa se
cundū intellectū.

a ¶ Metu pene. Adde hic Ange. in .l. anteriorib⁹. §. fi. in fi. C. de ap. vbi dicit q pars nõ põt renuntiare reductiõi ad arbitrium boni viri qz daret materiã delinquendi. item qñ partes renuntiãt reductioni ad arbitrium boni viri: vide not. q. quã ponit Bart. in .l. iul. in .v. colũ. ff. de condi. indebi. Anto. Francis.

¶ An renũtiari possit reductioni ad arbitriũ boni viri. puto opinionẽ apostillãtis eẽ verã ne videatur pstari materia delictis imo põt peti reductio nõ obstante tali renuntiatione maxime qñ dolus interuenisset in sñia arbitri vel arbitratoris de q vide bal. in .l. iubem⁹. in fi. pri. C. ad treb. ⁊ in .l. fi. in vlti. q. C. de contrahen. emp. ⁊ vide Paul. de ca. in cõsi. lxxvij. inci. prio ⁊ ante oĩa. ⁊ in cõsi. lxxv. incip. qz frustra. vbi etiã ponit q talis reductio nõ tollitur etiã p renũtiationẽ iuratã si lesio sit magna. de quo p Bar. l. l. si societatẽ. in §. arbitro rũ ⁊ vlt. col. ff. p socio. ⁊ in .l. titia. in §. impator. de leg. ij. et in .l. fi. ff. q sa tis. cog. ⁊ p Spec. ⁊ Jo. an. in tit. de arbi. i. §. fi. in ver. itẽ si cõpromissũ ⁊ p Ang. i suo cõsil. incip. ludouicus. ⁊ p Ro. l ru. de arbi. in vñ. sed redeũdo in penul. ebar. ⁊ p Jo. cal. i suo cõsil. inci. duo litigantes. in quib⁹ locis plene habetur de materia.

b ¶ Renuntiare. Dic q recta rõ est qz iudiciũ redditur inuitũ. l. inter stipulantẽ. §. i. de v. oblig. idõ succurritur illi per appellationẽ: sed in arbitrũ nemo cõpellitur compromictere: ergo si cõpromittit imputet sibi ex q voluntarie cõpromi-

arbitrũ ad pnuntiandũ nec in mãdando executioni sententiã suã. qd tñ facit vt .l. ij. ff. de arbit. ⁊ .l. a diuo pio. ff. de re iudi. Ego dicerẽ hanc esse rationem. arbiter non eligitur vt arbitratu suo decidat: sʒ vt pcedat fʒ ius. d. §. recepisse. Ideo nõ põt reduci ad arbitriũ boni viri qz non habet in eo locũ arbitratus. appellari autẽ non põt qz ex sententia sua non datur actio iudicati: et sic appellatio non reperit quid suspendat vt leg. ⁊ not. in .l. j. C. de arbi. cum ergo non reperiatur competens remediũ standũ est sententie sue ⁊ imputandũ est cõpromittenti nisi iudex ex officio suo corrigat modo pdicto. Arbitrator autem eligitur vt arbitratu suo procedat: merito dictũ suũ reducitur ad arbitriũ boni viri. vt in .d. §. arbitrorum.

31 ¶ † Nunc circa istam reductionẽ ad arbitriũ boni viri quero de plurib⁹. Et primo quid si quis promisit sub pena stare dicto arbitratoris nũqd peti possit ista reductio si arbitrator inique pnũtiauit sine metu pene.ᵃ Instat Inno. ⁊ tandẽ cõcludit q non incidit in penã petẽdo reductionẽ iniqui arbitramenti: qz iuramentũ est fortius q̃ pena: sed iuramentũ non astringit ipsum ad parendum quousq redactũ sit ad arbitriũ boni viri vt hic patet: restat qd ⁊ pena min⁹ ipm astringere põt. hoc etiã tenet Hostiẽ. qñ generaliter est iuratum de stando dicto arbitratoris. Idẽ tenet Spec. in tit. de arbi. §. j. ver. sed pone p istũ tex. q mihi satis placet. nã verba generalia debẽt intelligi fm subiectã materiam. l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. ⁊ .l. si vno. eo tit. debet ergo pena ⁊ iuramentũ intelligi si enormiter non leserit sic in arbitro not. dicit Inno. in .c. per tuas. de arbi. vt iuramẽtũ de stando ipsius dicto intelligatur alternatiue: scʒ quod stabit vel soluet penaʒ aut interesse. ⁊ hoc no. Sed maius dubium est si specialiter ⁊ expresse dictuʒ fuit vt arbitrator possit ius vnius partis in totũ vel in partẽ dare alteri: ⁊ qd quãtũcunq inique pnuntiaret standũ nihilominus esset dicto arbitratorum: nunqd possit peti reductio ad arbitriũ boni viri maxime si interuenit iuramentũ vel pena dicit Hosti. q nisi arbitramẽtũ esset contra deũ quo casu nullo mõ esset parẽdũ: vt no. i. d. c. ad aures. de tẽp. ordi. meli⁹. in .c. dñs. ⁊ .c. iulian⁹. ⁊ .c. q resistit. xi. q. iij. debent partes arbitramentũ obseruare nec possent contrauenire sine metu pene siue piurij si pena vl iuramentũ interuenit: poterãt eñ partes in hoc se

b ligare ⁊ iuri suo renũtiare.ᵇ ad h. c. i. ⁊ ij. de pac. ⁊ vij. q. i. q̃ periculosum. ⁊ .l. in re mãdata. C. mãda. ⁊ .c. de his. de sepul. dicit tñ q forte ex quitate iudex deberet occurrere iniquitati ex officio suo pensatis personarũ ⁊ cause qualitatib⁹. de trãsa.

32 c. fi. qd verbũ est valde notandũ. ¶ Et attende qz predictoꝝ decisio depẽdet a qõne iam multũ trita q̃ adhuc sub iudice pẽderet. Nã p quot ora discurrit tot sentẽtias reportat. videlicet nunqd possint pares a principio renuntiare reductiõi ad arbitriũ boni viri. Et presupposito qd valeat

c renũciatioᶜ seu pactũ nũquid extendatur ad omnẽ lesionẽ maxime si interuenit iuramentũ vel pene appositio: ⁊ qz longissimũ ⁊ fastidiosuʒ esset oẽs opiniones ⁊ motiua narrare maxime cũ fiat discursus p multa mẽbra: ponã primo remissiões. secũdo cõcludã materiã sub quadã distinctione inferendo doc. pstantiorũ opiniones. de hac igitur materia videas p Cy. in .l. pe. C. de arbi. ⁊ ibi per multos ⁊ maxime p Bal. ⁊ fed. cõs. cc ix. p Spec. in ti. de arbi. §. fi. v. qd si cõpromis. ⁊ ibi satis per Jo. an. in addi. disputauit Jo. ca. ⁊ disputatio sua incipit litigãtes. tractauit satis plixe originaliter Dy. in reg. sciẽti. de reg. iur. li. vi. Ja. bu. in .l. si vn⁹. §. illud ff. de pac. ⁊ in .d. l. pe. Guil. i .l. si q ex cõsensu. C. de epis. aud. ⁊ aliqd p do. Car. in c. exposita. de arbi. p do. Ant. hic ⁊ Bart. in .d. l. pe. ⁊ i .l. quero. §. inter locatorẽ. ff. locati. ⁊ pleni⁹ in .d. §. arbitrorũ. ⁊ cõcludo sic oĩa. qd aut qs absente parte ⁊ extra iudiciũ renũtiat petitioni huius reductiõis. ⁊ non valet qz iuris futuri renuntiatio non tenet: vt .l. si ita scriptum. §. j. ff. de leg.

ij. no. plene. in .l. j. C. de pa. ⁊ .c. ex multiplici. de pe ci. Aut in iudicio vel extra in partis presentia in quibus casibus tenet iuris futuri renũciatio: qz habet vim pacti de non petendo iuxta no. in .d. l. j. C. de pac. ⁊ maxime per Bar. ⁊ per glo. in .l. j. ff. de cura. bo. dã. vel obligauit qs se p pactũ ad nõ petendũ hanc reductionẽ ⁊ sumus in casu dubij. Dy. in .d. regula scienti. loquẽs in simplici renũciatiõe seu pacto tenet q hoc nõ obstãte poterit ratione magne lesionis petere hãc reductionem: qz illud pactũ debet intelligi sive bon⁹ vir fuerit arbitrat⁹. arg. in .d. l. quero. §. inter locatorẽ. vbi tex. no. dicit. q si pmisit locator nõ expellere inqlinum intelligitur si ipse soluerit pensionẽ ⁊ idẽ per illũ tex. cõfirmat ibi Bar. ⁊ Joan. an. in .d. regula scienti. dicẽs illud etiã pcedere si interuenisset iuramentũ seu pena. idem Bart. in .d. §. arbitrorũ.

d dicens q iuramentũᵈ habet in se illã cõditionem quã habet pactũ preambulũ. s. nõ venire cõtra si eque fuerit arbitratus allegat istũ tex. ⁊ .l. fi. C. de nõ nu. pec. ⁊ .l. fi. in prin. ad muni. operatur eñ illud pactũ seu renuntiatio respectu modice lesionis. Et idẽ tenet hic do. Ant. ⁊ videtur quasi cõis opi. Itẽ fm Dy. in .d. regula scienti. nõ valet pactuʒ qz p illud inuitatur arbiter ad delinquendũ cõtra. l. conuenire. ff. de pac. do. ⁊ reiicitur dolus futur⁹ contra .l. si vnus. ff. de pac. ⁊ idẽ Spe. in loco preallег. Contrariũ tñ sentit Fede. in .d. cõs. ccx. dicens. q pactũ seu renuntiatio iuramento vallata stringit ad nõ cõueniẽdũ respectu cuiuslibet lesionis. hoc tñ bñ non pbat Jac. bu. idẽ sentit etiam sine iuramento vt refert Bal. in .d. l. pe. dicit etiã q qcquid dicat Dy. ipse nõ videt quare p pactũ non possit remitti reductio ad arbitriũ boni viri nisi dolus ex alo pcedat. sed vbi lesio interuenit re ipsa debet pactũ valere ex quo constat de intentione partium. Bald. dicit cõmuniter obseruari. qd nõ obstãte quacũq ṽboꝝ cautela pñter enormem lesionẽ põt peti reductio ad arbitriũ boni

c viri: qz nõ est ṽisimile q cõpromictẽtes senserint q arbitrator posset eos enormiter ledere. arg. in .l. cũ aquiliana. ff. de transa. Ego dicerẽ q aut deceptio interuenit ex pposito ⁊ tũc respectu quãtecunq lesionis põt peti reductio non obstante quocũq pacto: qz sicut expresse nõ põt renũtiari dolus futurus ita ⁊ forti⁹ nec tacite ⁊ sub inuolutione verboꝝ. Itẽ si arbitriũ retractatur pter dolũ .l. ij. C. de arb. ⁊ .l. ita demũ. ff. eo. forti⁹ arbitramentũ. ⁊ in hoc videntur cõuenire cõiter doc. ⁊ dicitur interuenire dolus ex pposito qñ sciẽter p fraudẽ dolum vel odium seu gratiam grauabit alteram partẽ. Aut deceptio interuenit re ipsa. s. sine dolo arbitratoris ⁊ tũc si modice ledit non fit reductio: vt no. in .d. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arb. ⁊ .s. latius dixi etiam si renuntiatio non interuenisset: vt .s. dixi. ⁊ patet in .c. nisi. de preben. Aut ledit non modice: ⁊ vidisti cõmunem opinionem quod possit peti reductio: sed mihi nõ placet: qz fm hoc illa ṽba renuntiationis nihil operarentur contra .c. si papa. de priuile. li. vj. ⁊ in .c. in his eo. titu. ⁊ .l. si quando. C. de inoffic. testamen. cum ibi not. nam sine renuntiatione non potuisset petere rationem modice lesionis. dicamus ergo vt verba aliquid operentur quod ratione magne quantitatis non poterit: secus ratione maxime seu enormis lesionis: qz illa in dubio videntur excepta argumen. in .l. omnes. §. lucius. ff. de his q̃ in frau. credit. nec ob. l. quero. §. inter locatorem. quia ibi verba aliquid operantur: vt ibi not. per Barto. sed hic nihil operarentur. Et nota quia dixi posse peti reductionem etiam si deceptio interuenit re ipsa. pro hoc optime facit .l. si quis cũ aliter. ff. de verbo. obligatio. Item quia satis est qd non fecit sicut debuisset facere qlibet bon⁹ vir vt .l. si libertus. ff. de oper. lib. hoc dicit: qz quidã fuerũt in opi. qd nunq̃ fit reductio nisi deceptio interueniat ex pposito arbitratoris sʒ pmã dictũ est communis opi. ¶ Uenio ad secundum membrum distinctionis: aut quis renuntiauit seu fecit pactũ de nõ petendo reductionẽ etiã preterꝰ

magne

sit id dixim⁹ q si cõuict⁹ ex statuto cõpromisit põt appellare: vt .l. fin. et ibi Bart. C. de iudi. cum si. Andre. Barbe.

Zacharias.

¶ Adde tu dum querit do. Barb. post istũ: an renũtiatio reductiõis ad arbitriuʒ boni viri iuramẽto valideť. ⁊ cõclude vt p Pau. de ca. con. si. lxxij. incip. qz frustra. Ang. cõs. cccij. inci. ius petẽdi reductionem Bal. cõs. cccxxi. incip. pmitto. volu. iij. ⁊ Old. cõsil. clvj. incip. primo de quo queritur. q non imo nulla ṽboꝝ cautela aut iurisiurãdi ptãt tolli põt. de q̃ n. dic vt p Lanfr. de oris. in .c. qñ contra. §. interlocutorie et appel. vers. ex qbus olb⁹. nu. xv. et ibi latiss. in apost. mag. i ver. qd nõ. Z. de. pba.

↪ Sebasti. Sapia.

c ¶ Renũtiano. vide Fede. de sen. in cõs. xxv. ⁊ Rom. in cõs. xc. ⁊ Bald. in consili. cccxxi. l. ij. parte. vbi refert quatuor opi. Bal. i .l. iubem⁹. in fin. pn. C. ad trebel. in .l. j. C. de his que pene noĩe. ⁊ in .l. cum antea. C. de arbitris.

↪ Sebasti. Sapia.

d ¶ Juramentum. Vide late p .d. Jaso. in .l. si conuenerit. ff. de iurisdi. om. iu. i .l. si pecuniã .l pri. co. pe. ff. de condi. ob cãm. nunqd aũt sit necessariũ petere absolutionem a tali iuramento. vide Alex. in cõsi. cij. col. iij. i pri. j. vo. Abb. i cõs. lxxvij. in ij. vol. Bal. in cõs. cccclxxiij. i. col. in. iij. pte. et paul. de ca. in cõs. cxvi. fm antiquam impressioneʒ. nunqd autẽ sit necessaria citatio. vide Feli. in .c. cũ olim. colũ. vi. j. de re iu. bar. tho. vero. l cau. c. In multis Zcub⁹ Jaso. in .l. nequaq̃. §. vbi decre-

n magne lesionis: et tunc si deceptio interuenit ex proposito nihilominus pot peti: quia dolus futurus remitti non pot vt predixi. Aut re ipsa et non poterit peti respectu magne quantitatis: quia potuit pars sibi ex magno pacto preiudicare. l. i. §. si conuenerit. ff. depos. et in regula contractus. et regula sciens. de reg. iur. lib. vi. Sed respectu maxime seu enormis lesionis sic: ex quo de tali non fuit expressum: quia renuntiatio non debet trahi extra intentionem agentis. l. qui iaione. ff. de furtis. et in. c. cum voluntate. de sen. excom. Bal. in. d. l. penul. et do. Anto. hic. et dicit Bal. quod magna quantitas vel parua dicitur respectu personarum et cause. alle. l. cum filius. §. heres meus. ff. de lega. secundo. vide bonam glos. in. c. fina. de re iudica. libro. vi. Aut renuntiatio seu pactum fuit multum generale: vt quod posset arbitrator alte et basse in totum et in partem de iure vnius tollere et dare alteri. et tunc aut preceptum arbitratoris fuit contra deum et non ligat quantumcunque sit iuratum vel pena sit apposita secundum Hostien. hic. et bene probatur. xi. questione. iii. qui resistit. et. c. dominus. Idem puto vbi sit contra ius commune non remissibile per partes. vt in. c. examinata. de arbi. et. c. peruenit. eo. ti. et de fo. compe. si diligenti. Aut est contra ius priuatum ipsius partis: et si deceptio contingit ex proposito et dolo arbitri pot peti reductio per rationem supra dictam. ita tenet Jo. cal. in sua dispu. et Joan. an. in addi. predicta. et Bart. in. d. §. arbitrorum. et est communiter dictum. Aut intercessit sine dolo: et valet ita quod non pot peti reductio. ita tenuit Jo. cal. et Jo. an. in addi. predicta. ita refert fuisse in quadam disputatione conclusum: quia satis hic constat de intentione renuntiantis seu paciscentis. Sed tu aduerte latius: nunc enim somus certi quod non interuenit dolus aut sumus in casu dubio. Primo casu tenuit do. Pe. de ancha disputando vt refert in repe. c. canonum. de consti. et pot peti reductio pretextu enormissime lesionis: quia pares sunt dolum interuenire ex proposito vel re ipsa. d. l. si quis cum aliter. ff. de verbo. obli. et. l. ii. ff. de do. excep. Sed communis opinio videtur in oppositum vt sentit Bar. in. d. §. arbitrorum. et Jo. cal. et Jo. an. vbi. s. et do. Anto. hic. et idem refert tenuisse do. Fran. de are. Non enim est hic opus coniecturare taciram voluntatem ex quo sumus certi de expressa. vt in. c. ii. de re iudica. Quisque enim pot iuri suo renuntiare. de reg. ad apostolicam. et. vii. q. i. quam periculosum. Et ad. l. si quis cum aliter. allegatam per do. Pet. respondeo. quod loquitur quando quis fuit deceptus ignoranter: sed in casu nostro scienter et appensate dedit illam amplissimam potestatem arbitratori: vnde de se conqueratur. arg. in. l. cum mandato. ff. de procura. et ita voluit Host. et Jo. an. in. c. si. de maio. et obe. et hec puto vera nisi fuisset appositum aliquod verbum illius pactis restrictiuum: vt puta: quod posset alte et basse etc. prout sibi videbitur et placebit. nam hec verba videbitur placebit important arbitrium boni viri: vt. l. thais. §. sororem. ff. de fideicom. liber. l. fideicommis. §. quotiens. ff. de lega. ii. no. in. c. ii. de cor. vitia. et idem dicendum in similibus. ad hoc quod no. Bald. in. d. l. ii. de leg. cor. putat tamen do. Ant. quod si ex aliqua legitima causa fuit arbitrator deceptus de qua constaret quod tunc saltem ex clausula generali vel iudicis officio subueniretur leso. arg. in. l. in ambiguo. ff. de rebus dubiis. et no. Specu. in ti. de arbi. §. sequitur. ver. quid ergo si proposuisset. et hoc casu puto posse procedere illud notabile dictum Host. preallegatum. quod in maxima quantitate iudex posset

d ex officio suo occurrere: vel quando dubitatur de dolo. vt in sequenti membro subiiciam. alias autem non video quomodo posset se iudex impedire ad vtilitatem priuatam contra pactum expressum. arg. in. l. iii. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infect. Ipse tamen do. Anto. in alia parte huius. c. videtur velle: quod quantumcunque verba sint large concepta nihilominus data enormi lesione etiam re ipsa dabitur reductionis remedium. Mouetur: quia talia verba in genere et effuso sermone prolata sunt sub confidentia discretionis et amicitie arbitrorum vt captet ipsorum beniuolentiam ad non ledendum. ideo non debet ita late intelligi sicut verba sonant: quia de verbis facile seruitur. si ergo reperiunt se in hac confidentia deceptos debet eis succurri. argu. s. eo. quanto. et c. veniens. et hic. et si iuratum fuit quia verba iuramenti obuiant absoluentur vel iudex ex officio suo prouidebit. et sic refert de facto consuluisse. et videtur hec opinio concordare cum illa opinio. do. Pet. de ancha. hec opi. habet equitatem. et pro ea optime facit. c. cum venissent. de institu. et. l. si libertus. ff. de oper. lib. Alia tamen opinio videtur verior de iuris subtilitate. argu. optimum in. c. quam periculosum. vii. questione. i. et. v. q. v. sed aliud. Sed quia notarii ex consuetudine solent apponere alia verba generalia satis potest teneri hec opinio do. Anto. vt nisi aliter appareat non videtur quis voluisse pati enormem vel saltem enormissimam lesionem. argumen. l. cum de indebito. ff. de probatio. et facit quod dicam. j. eo. cum contingat. vbi vide nisi aliud dicatur fauore litium dirimendarum. In vltimo membro scilicet cum dubitatur de dolo: tunc ratione enormissime lesionis potest peti reductio saltem officio iudicis quia presumitur dolus in tanta lesione vt. l. lucius. §. creditor. ff. de his que in frau. credi. tenet Barto. in. d. §. arbitrorum. et sic dicit posse saluari illud dictum Hostien. idem domi. Anto. hic. et Francis. de are. Nam ex facti qualitate presumitur dolus in. c. ii. de renuntia-

33 tio. libro. vi. et. l. dolum. C. de dolo. ¶ †Quero. s. visum est an et quando competat remedium reductionis facta renuntiatione: nunc quero: in quibus casibus competit: vt puta quia nulla interuenit renuntiatio vel si interuenit non impedit reductionem vt in casibus predictis pro quanta lesione dabitur. Solutio. non reperitur in hoc specifice prouisum; ideo insurgunt varie opi. Prima fuit quorundam quos recitat Cy. in. l. si. C. de contrahen. emptione. vt oporteat quem esse deceptum vltra dimidiam iusti precii. sicut in simili habetur in. l. ii. C. de rescinden. vendi. et. c. cum dilecti. et. c. penulti. de emptione et venditio. Que opinio non placet Cyn. et Petr. ideo ponunt ibi secundam opinionem: quod quantacunque fuerit deceptio competit hoc remedium: quia iura loquuntur indistincte. vt dicta. l. si libertus. ff. de ope. libertorum. et dicto. §. arbitrorum. Tertia opinio. quod sicut pro modico non datur restitutio in integrum. l. scientia. ff. de minori. et in capitu. i. de in integrum restitutio. ita nec remedium reductionis. hanc sentit Specula. in titu. de arbitris. §. vt autem. versicu. sed quo iure. videtur etiam de mente Bart. et Glo. in. l. si de meio. §. recepisse. et. l. sed et si in seruum. §. si quis iudex. ff. de arbitris. vbi dicunt arbitratorem posse de iure vnius dare alteri. et bartol. ibi dicit dummodo modice alias fiat reductio ad arbitrium boni viri. Quartam opinio-

e nem ponit Bartol. in dicto. §. arbitrorum. vbi distinguit an arbitrator fuerit assumptus super contractu an super lite. Primo casu requiritur excessus seu deceptio saltem in sexta parte totius. hoc nititur probare per dictum. §. arbitrorum. iuncta. l. vnde si nerue. ff. pro socio. vbi dicitur: quod si vni ex sociis adiudicauit vnam partem: alteri duas: potest peti reductio. Si vero fuit assumptus super lite non debet considerari simpliciter lesio respectu quantitatis debite: sed debet etiam ponderari euentus litis et status cause: vt probatur in. l. lucius. ff. ad trebellia. vbi valet transactio in quarta parte debiti. et sic ponderabitur quantitas lesionis habito respectu ad quantitatem cause. et idem firmat in. l. ii. C. de rescinden. vendi. Et ad illam legem que in venditione requirit deceptionem vltra dimidiam iusti precii. respondet. quod loquitur quando quis leditur in taxatione precii facta a se: secus in taxatione facta ab alio: tunc enim sufficit excessus in sexta parte: vt dictum est. s. Et per hoc infert ad notabile dictum sub dubio forte. quod si aliquis est deceptus in aliquo contractu per procuratorem forte in sexta parte quod poterit intentare remedium illius. l. ii. C. de rescinden. vendi. Sed contra procuratorem non potest habere regressum. argumen. predictorum iurium. Francis. de are. transit cum opinione illarum glossa. vt hic refert dominus Antonius qui in hoc articulo dicit sibi videri quod textus. in dicta. l. vnde si nerue. cum sequen. probat de dimidia: quia loquitur quando vni ex sociis assignauit millesimam alii duas millesimas.

f Ego tantorum patrum reuerentia semper salua dico text. in dicta. l. vnde si nerue. cum sequen. non probare nec de sexta parte: vt dicit Bartol. nec de dimidia. vt dicit domin. Anton. Ratio est in promptu. nam ibi fuerunt facte tres millesime: et sic partes tres vni ex sociis adiudicauit millesimam: et sic tertiam partem: alii adiudicauit duas millesimas et sic duas partes: ex quo euidens resultat inequalitas presupposita in sociis paritate. fuit alter deceptus non in dimidia nec in sexta parte debiti: sed solum in tertia parte portionis debite. debebat enim ex tribus millesimis habere

tum. col. ix. de offi. deleg. Alex. in consi. xlix. col. vi. in. iiii. volu. et ad predicta an requiratur absolutio vide. d. Fran. curtium in consi. lxvi. inci. sup premissa. col. xx. et in consi. lxiii. incip. super contingentia in additionibus.

a ¶ Et adde hic quod no. idem Abb. Panor. in sua disputatione inci. stante statuto. in pe. char. et vide do. Ant. hic in. iiii. char. et in. xvii. col. v. quartus casus quando renuntiatio. et vide quod in simili no. Do. in. c. cum contingat. j. e. vide ang. in consi. clxx. et si quis promittit non opponere de iniuria et iniustitia intelligitur de solita quasi iuris ordine seruato non de insolita secundum Ang. in consi. clxxxv.

c-+Sebasti. Sapia.

b ¶ Magna quantitas. Que dicatur magna vel parua quantitas vide rapha. comen. in consi. xvii. incipi. hieronymus. ad si. et in consi. l. in. ii. col. circa medium.

c ¶ Et adde quod no. do. Ant. in. c. prori. in. vii. col. et vide do. Abb. i disputatione sua incipi. stante statuto. in pe. char. in vlti. col. illius char. et de hoc vide Bal. in. c. i. §. inter partes de. l. contra. iusti. seu. vbi alle. Joan. an. in. c. humilis. de maio. et obe. et per Bald. in. l. et inter maiores. C. de appella. et de hoc vide per ru. in repe. rubri. de arbit. in. xiii. col. versi. sed pone. xi. vbi all. Jo. and. in. d. c. humilis. et bal. in. d. c. i. §. inter partes. et Pau. de ca. consi. lxvii. incip. prio et ante omnia. in vltima columna.

c-+Sebasti. Sapia.

d ¶ De dolo. Anquid ex enormi lesione presumatur dolus. vide sing. per Alex. l. i. si superstite. C. de dolo. cuius verba multum commendat. d. Fran. curtius preallegatum. consi. lxvi. col. ante penulti.

e ¶ Adde Pau. de ca. consil. lxx. incip. viso puncto suprascripto et aliis de quibus in eo fit mentio in. ii. col. circa medium.

f c-+Sebasti. Sapia. ¶ Ego. Vide Alex. in. l. si quis arbitratu. in si. ff. de verbo. obl. vbi dicit quod opi. d. Abb. reincidit in opi. Bar. quod an sit verum dixi late in. l. ii. C. de rescind. ven. et vide do. Barbo. vero. in tractatu de simula. contractuum. in. vi. casu principali. colum. xi. versi. quarta opi. vbi infinita ad hoc propositum. et vide etiam ad hec do. And. siculum in. c. penul. col. vi. j. de emptio. et vendi. Alexand. et alios in. l. si quis cum aliter. ff. de verbo. obliga.

a ¶ Justa causa excusat a pena cõpromissi. adde etiã si nõ sit vera. ita in terminis dicit Jo. an. in addi. Spec. in ti. de arbi. §. fi. in versi. itẽ quid si cõpromissum. & Guido de suza. quẽ simpliciter refert Pan. de ca. i. d. l. iul. ff. de condi. inde. in. vi. col. idẽ tenent Bal. & Ange. in. l. tres fratres. ff. de pactis. & in. d. l. qui cũ tutoribus. in prin. ff. de transac. & in. l. fi. C. de arbi. & l. l. nõ solũ. ff. de rei vend. do. Alex. Jmo. cõsil. clxxiij. inci. oportuit cõsiderato the mate. in. iij. col. ad finẽ facit aut. oẽs. & ibi Bal. C. cõtra. de succes.

→ Sebasti. Sapia.

b ¶ Allegat iniquitatẽ. Vide raph. comẽ. in cõsi. l. incip. stante statuto ciuitatis Vicẽtie. in vlti. col. & dom. Ant. in cõsi. xxiij. in. iiij. col. cũ duabus sequẽtibus & Abb. in cõsi. lxiiij. in. ij. col. in. i. vol. vbi tz q in dubio presumit pro eqtate laudi.

c ¶ Vide de hoc p do. Ant. in. c. qm̃ cõtra. in pe. charta. de proba.

→ Sebasti. Sapia.

d ¶ In casu reductionis. Vide do. Soci. in. l. multa. in. v. col. ff. de cõdi. & demon. vbi tangit an procedat corã iudice reductionis sicut corã arbitratore. vide etiã. d. Ant. in cõsil. l. incip. pacto iudicẽ nditũ. in pri. & per totum.

e ¶ Tu vide lati9 de hoc puncto per eundẽ Bald. in. l. eos. §. cautiõe. C. de appella.

→ Sebasti. Sapia.

f ¶ In arbitro. vide Practi. pap. i forma libelli quo agitur ad penã ex forma cõpromissi in versi. nec reductio. i vlti. colum. Lanfrã. de oria. i tractatu de arbi. i vlt. pte. alex. in cõsi. xv. i vlti. col. in ij. vol. Fel. in. c. ad consultationẽ. ad fi. j. de re iud. Corneũ in cõsi. clxxvij. ad. fi. in. ij. volu. et Soci. i cõsi. cc. cotiij. in. ij. pte. deci. in cõsi. xxix. col. vlti. do. vitalẽ in tractatu clausularũ. char. lxxxiij.

mille & quingẽta: ergo fuit solũ deceptus in quingentis que sunt tertia pars mille & quingentorũ licet esset sexta pars totius quãtitatis: sed nõ potest dicere se in tota illa parte deceptum: quia nõ debebatur sibi totum lucrum sed dimidium. habito ergo respectu ad partem sibi debitã fuit solum deceptus in tertia parte portionis sibi debite. probat ergo singulariter ille tex. quod deceptus seu lesus per arbitrium in tertia parte totius debiti potest dicere arbitramentum iniquum & petere reductionem ad arbitriũ boni viri. dico etiã nõ semper requiri lesionem in tertia parte: quia ille tex. non facit hic regulam: sed illud dixit causa exempli. & ea que dicuntur causa exempli non astringunt regulam. vt. c. i. & quod ibi not. ne clerici vel mona. Sed probatur ibi quod ex euidenti iniquitate potest peti reductio. Quando autẽ dicatur euidens iniquitas nõ credo posse dari certam doctrinam sed ex varijs circunstantijs bonus vir. i. iudex arbitrabitur. Nam facilius debet arbitrator induci ad dandum de iure vnius alteri quãdo non potest aliter sequi bona pax: q cessante hac rõne pacis cõsequende. Item aliter qñ ius est dubium obscurum et inuolutum q quãdo est clarum. Itẽ aliter qñ est diues q pauper & sic de ceteris circunstãtijs. arg. in. l. i. ff. de reb9 dubijs. & in. c. de causis. de offi. deleg. & quod not. gloss. in. c. fi. de re iudi. lib. vi. et quod supra dixi fm Bal. in alia questione. Pro hoc optime faciũt ea que dixi circa compositionẽ factam in. c. i. de mutuis

34 petitio. vbi vide & hec notabis. ¶ † Ulteri9 quero: an petens reductionẽ ad arbitrium boni viri: & succumbens quia non probauit iniquitatẽ euidentem iuxta superius dicta inciderit in penã cõpromissi tum promiserit sub pena stare arbitramento & non contrauenire. de hoc per Bar. in. d. §. arbitrorum. plenius in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verbo. obli. & adhuc plenius in. l. iulianus. ff. de condi. indebi. & originaliter in hac qõne consuluit Dyn. qui tenuit penã cõmitti maxime quando iurauit non petere reductionem ad arbitrium boni viri postea petijt & succubuit. hoc cõsilium etiam refert Joan. and. in addi. Specu. in titu. de arbi. §. excipitur. ver. quid si compromissum. & ibi refert Guil. de cu. hoc limitasse nisi habuerit iustam [a]causam petendi reductionẽ: vt q̃ probabiliter credebat arbitramẽtum iniquum. alleg. l. si quis forte. ff. de penis. Ego allego text. optimum in. c. sacro. de senten. excom. & quod no. in. c. finem. de do. & contu. Sed adde ad hoc duas notabiles limitationes Barto. primam in. d. §. duo fratres. vbi dicit: q incidit in penã etiam si sententia per quam fuit declaratum arbitramentum equum fuisset iniusta. & hoc per illum. §. duo fratres. vbi videtur tex. in simili. Aliam limitationẽ ponit in. d. l. iulianus. vbi distinguit: quod aut iudex declarauit arbitramẽtum equum: & sic hac cã expressa absoluit reũ & incidit in penã. Nec in hac qõne pene admittitur pars ad probãdum quod arbitramentum fuit iniquũ. vt in. d. §. duo fratres & facit gl. notabilis. in. d. l. iulianus. Aut primo fuit reus simpliciter absolutus vel iudex absoluit q̃ non fuit probatum iniquum. & tũc in questiõe pene poterit de iniquitate probare. Nã per hanc probationem detegitur iniquitas sententie que transit in rem iudicatam. & sic nõ obstabit exceptio rei iudicate. & vide plenius ad materiam. quod no. in. d. l. iulianus. & intellige oia predicta cum illa limitatione Guil. & Joã. andr. Et

b ex istis infertur q qui allegat iniquitatem [b]arbitramenti hz hoc probare: alias succũbit: q̃ presu

c mitur [c]pro iustitia. l. ab ea parte. ff. de app. qd tenet Jo. an. in loco pallegato. & Bar. in. d. §. arbitrorũ. probabit autẽ ex antiquis actis vel nouis probationibus sicut in causa appellationis obseruatur in. c. ioãnes. de fi. instru. & quod no. in. c. in presentia. de renun. & vide per Fede. in consi.

35 cclxxv. vbi oino vide is solutione. ¶ † Sed istud dubium notabile per istos doc. non tactũ est. quid si pro parte obtinuit & pro parte succubuit

36 an incidat in penã in totũ vel in partem vel euitat ex toto. ¶ † Quã reperi tetigisse Bal. in extraneo loco. s. in vsibus feudo. in ti. de lege co. c. ij. pone exemplum. arbitrator precepit quod darentur decẽ: iudex in cã reductionis statuit de quinq. Bal. tamen videtur hesitasse: quid si ista quinq non soluuntur nũquid committatur pena compromissi saltem pro rata: & finaliter concludit q non. q̃ nunc agitur non ex cõpromisso sed iudicis sententia. Unde mutata persona stipulatio pene non cõmittitur. l. cũ apud. ff. iudi. sol. & quod ibi no. & sic fm eũ impune a pena cõuentionali sentẽtie iudicis non parebitur: q̃ cõpromissum seu pena in eo apposita ad personã iudicis de quo non fuit cogitatũ se nõ extendit. l. in cõpromissum. ff. de arbi. & dicit hoc placuisse Bar. non tñ specifice tangit questionẽ quã in principio formaui. Et primo dubito de sua cõ

d clusione etiã in terminis suis: q̃ iudex aditus in casu reductionis [d]succedit in locũ primi arbitratoris. vt no. Innoc. in. c. presenti. hodie incipit statutum. de rescrip. lib. vi. Bar. in. l. i. ff. de lega. ij. ergo est eodẽ iure censendus tũ primo: nisi dicas q isti canones & pmissiones penales sunt stricti iuris. vñ non transeunt etiã in iudicẽ appellationis. vt. d. l. cum apud. vnde variato tribunali vel etiã nomine iudicis non habent locũ vt plene per Bar. in. d. l. cum apud. Potes ergo cõcludere. q aut iudex simpliciter cõfirmat arbitramẽtum & hz locũ pena fm distinctionem. s. in precedẽti qõne positã. Aut iudex reformat & tunc pena cessat in reformatis q̃ non agit amplius ex cõpromisso sed ex iudicis sententia. Sed quo ad primã. q. quam ego supra formaui: nunquid eo ipso q petijt reductionẽ totius simpliciter & obtinuit in parte cõmittatur pena in parte. Credo q non: q̃ iuste petijt reductionẽ toti9 arbitramẽti. hoc probo per. l. vnde si nerue. cũ seq. ff. pro socio. iũcto. §. arbitrorũ. prealle.

e vide quod in simili dixi in. c. finẽ. de do. & contu. Sed Bal. hanc. q. specifice tãgit in. l. fi. C. de arbi. vbi primo distinguit: q aut capitulũ in quo fuit lesus erat separatũ ab alijs & cõmittitur pena in totũ: secus si erat connexũ vel vnitũ: ita q non capiebat congruam separationẽ. arg. in. l. etiã. ff. de mino. postea videt velle q insolidũ cõmittat pena cũ debeat clare & separatim specificare grauamina. arg. in. l. qui solidũ. ff. de leg. ij. hoc vltimũ videtur mihi satis durũ & cõtra illã. l. vnde si nerue. cũ seq. vnde indistincte tenerẽ q supra dixi vt indistincte euitetur pena: cum arbitramentum sit quedã transactio super toto. vt in aut. si vero contigerit. C. de iudic. non põt iste dicere se magis grauatum super vno arti. q super alio: sed grauamen resultat ex toto cõpromisso simul cũ sit vnica transactio seu vnicus contractus. pro hoc iura superius alleg. Ex his potes instrui: nunquid petens reductionẽ incidat in periurium si iurauit laudum seruare: & postmodũ petijt reductionem & nõ obtinuit vel saltẽ

37 in parte. ¶ † Quero infra quantum tẽpus debeat arbitrator arbitra

f mentum explicare. Spec. mouet questionem in arbitro [f]non in arbitratore in titu. de arbi. §. differt. ver. ita qd infra triennium. & refert varias opiniones nec firmat in aliqua peden. Joan. and. ibi in addi. videt sentire cõpromissum non expirare triẽnio sicut quidam dixerunt per aut. si tñ. C. de tẽpo. appel. & cle. quãdiu. de appella. Bar. specifice in arbitratore tangit in. l. si quis arbitratu. ff. de verb. obli. & dicit: q ista potestas finitur eo nolente arbitrari. vt in. l. si merces. ff. locati. & in. §. pretium. in sti. de emptio. & vendi. Sed dubium est quando dicitur nolle arbitrari: ideo in hoc distinguit: quod aut arbitramẽtum fuit collatum in aliquẽ ex contrahentibus aut in tertium. Primo casu si compromissum consistat circa ea que sunt de substantialibus contractus vt circa rem ipsam tũc debet arbitrari infra. lx. dies. vt in. l. quod si nolit. §. si quid ita. ff. de edi. edic. si circa aliqua extrinseca tunc tenetur arbitrari q primum poterit. vt. l. hec venditio. ff. de contrahen. emptio. Secundo casu quãdo confertur in tertium: tunc si infra annum nõ arbitratur videtur nolle arbitrari. C. communia. de lega. l. fi. §. sed si quis. nec dicat aliquis secundum eum: quod ibi sit speciale fauore vltime voluntatis: quia in eo solum est speciale quod receditur a persona. Bald. in. d. c. ij. de. l. cor. dicit salua reuerentia Barto. iura superius alleg. non probare suam opinio. nam in. l. quod si nolit. erat collatum arbitrium super resolutione contractus & non tanq̃ in bonum virum sed tanq̃ in voluntatem eius cuius arbitrium non poterat reduci ad arbitrium boni viri. Nam ibi dicitur: qd si res sit vẽdita cum pacto vt si displicuerit redhibeatur: nec sit diffinitum tempus ad redhibendum quod infra. lx. dies potest redhiberi & non vltra. Item. d. l. fina. C. communia. de lega. non probat id ad quod Barto. inducit: quia ibi est casus specialis vt prefigatur annus: quia spectatur quod electio cõuertatur in aduersarium: ideo ipse dicit quod terminus debet statui a iudice: vt de iure delib. l. fi. in ratone. Item sine termini prefixione ex quo labitur tantum tẽpus infra quod bonus vir fuisset arbitratus expirat compromissum cũ in tum fuerit compromissum tanq̃ in bonum virum. argu. in. l. i. ff. si quis can. Et videtur sibi equum vt expectetur per annum: computãdo annum non a die compromissi: sed a die quo potuit cognoscere presentibus partib9 vel aliter fm eum. Aut fuit cõpromissum sup lite aut sup negotio. primo casu arbitrator succedit loco arbitri: ideo dabitur triennium. scdo

casu

casu vel assignabitur tépus arbitrio iudicis vel p lapsum anni inducet tacita renũtiatio cõpromissi tam partium q̃ ipsius arbitratoris.arg.ff. de arbi.item si vnus.§.si multoplus.simile ĩ an no.in.c.querenti.de offi.deleg.hec dicta Bal.nõ probãtur iure ꝛ maxime ad id qḋ sentit de arbitro vt expiret ipsi⁹ potestas per triẽniũ.ꝛ aliter ipsemet Bal.notauit in.l.ij.§.sꝫ ꝛ si quis.C.cõ de lega.Ego dico ꝙ aliud est querere nunquid triẽnio expiret instantia corã arbitro vel arbitratore:ꝛ de hoc dicit.ĩ.Aliud est querere quãto tẽpore duret potestas:ꝛ ĩ hoc in arbitro dicerẽ ꝙ durat quãto tempore durat actio nisi tacite vel expresse hec potestas reuocet a partib⁹:hoc videt probari in.d.aut.si tamen.ibi:si decies milies plus q̃ biennij tẽpus ꝛc.ꝛ in.d.cle.quãdio.simile in iurisdictiõe delegata que nisi reuocetur semp durat donec extinguatur.vt in.l.falso.C.de diuersis rescrip.ꝛ notatur in.c.si autem.c.plerũq̃.de rescrip.In arbitratore est maius dubium ꝛ crederem idem dicẽdum qḋ in arbitro.hoc probatur in dicta aut.si tamen.licet enim ibi tex.loquatur in arbitro tamen nõ apponit aliquid per qḋ appareat quod magis senserit de arbitro q̃ de arbitratore.Nam nomẽ arbitri est cõmune.vt in.d.§.arbitrorum.ꝛ ĩ.dixi.ꝛ nullus text.specifice facit mentionem de arbitratore:sed cõmuniter loquitur de arbitro.vñ vbi materia non est magis proportionabilis arbitro q̃ arbitratori appellatione arbitri debemus intelligere de vtroq̃.vt in d.§.arbitrorum.Et pro hoc bonus tex.in.c.exposita.de arbi.vbi arbiter appellatur is cuius laudum reducitur ad arbitrium boni viri.nam ꝛ arbitrator quãdoq̃ assumitur super lite ventilata corã iudice.vt in aut.si vero cõtigerit.C.de iudi.hoc verum vbi ipse arbitrator dixerit se nolle acceptare cõpromissum:quia statim expirat.vt in d.l.si merces.ff.locati.ipse tamẽ partes possunt post acceptationem sibi prouidere faciendo eum compelli per iudicem:vt supra dixi:vel cõmuni cõsensu ab illo recedere.l.ligatores.de arbitris.alias autem quod non mutatur quare stare prohibetur.vt.l.sancimus.C.de testi.ꝛ.l.precipim⁹.in.fi.C.de appella.ꝛ facit cle.quãdiu.vbi tex.loquitur simpliciter de cõpromisso.ꝛ dicit quãdiu ꝛc.sine prefinitione temporis:cõpromissum autem est commune arbitro ꝛ arbitratori.d.aut.si vero
38 contigerit. ¶ † Quero quis est iste bon⁹ vir⁹ ad
a cuius arbitrium recurritur pro iniquitate arbitramenti.Sol.communiter dicitur quod est iudex.l.continuus.§.cum ita.ff.de ver.obli.ꝛ.l.qḋ si ephesi.ff.de eo quod certo loco.ꝛ.l.vir bonus.iudi.solu.ita not.hic.ꝛ in.d.§.arbitrorum.ꝛ vide bonam gl.in.c.potuit.de locato.in verbo celeri.in fi.que generaliter dicit.quod vbi fit mentio de arbitrio boni viri in genere intelligitur de iudi-
39 ce.per.d.l.continuus. ¶ † Sed dubitatur.quis iudex erit cõpetens an iudex arbitratoris an rei an actoris.ꝛ sepe potest hec questio cõtingere cũ cõpromissum fit a clericis in laicũ vel a laicis in clericũ seu cũ cõpromittentes sunt laici ꝛ etiã arbitrator:sꝫ sunt diuersi fori.Bar.in.d.§.arbitrorũ.recitat aduocatos cõmuniter tenere ꝙ sit iudex cõpetẽs iudex appellatiõis:cũ ipsa reductio sit quedã appellationis species.l.non distinguemus.§.cuꝫ qdã.ff.de arbi.ipse vero tenet contrariũ.s.qḋ sit iudex is qui hꝫ iudicare in principali causa:ita qḋ si actor ĩ cã originali petit reductionẽ dꝫ recurrere ad iudicẽ rei:si ipse reus petit hꝫ recurrere ad iudicẽ suũ.rõ q2 siue petat iure actionis siue officio iudicis semp dꝫ adiri iudex rei:q2 semp actor sequit forũ rei.in.c.cũ sit.de fo.cõpe.cũ hic non agat ex cõpromisso:ꝛ sic non est adeund⁹ iudex arbitratoris.Si aũt reus ipe petit põt adire iudicẽ suũ:q2 quasi sup exceptiõe sibi cõpetẽti prouocat:ꝛ sic ad iudicẽ suũ q est iudex principalis cause puocare põt.ad hoc.l.fi.C.de vsur.pup.ꝑ mvnã lec.ad idẽ ho.tex.in.l.cũ hi.§.trãsactionẽ alimẽtoꝝ.ff.de trãsactio.vbi dicit ꝙ ille iudex debet arbitrari sup trãsactione q est futurus iudex super lite.ad hanc sentẽtiã adduco.c.exposita.de arbi.vbi pa.cognoscit de arbitramẽto lato n du ce venetoꝝ q sibi nõ suberãt:ptes tñ sibi suberãt.hec cõclusio Bar.placet hic do.Ant.vbi laudũ esset iuratũ:ꝛ dubitaret sup reductione ꝓpter iuramentũ.nã tũc debet adiri iudex ecclesiasticus:vt hic allego etiã tex.in.c.venerabilẽ.de elec.Itẽ si laudũ esset in materia ꝑtinẽte ad ecclesiã.argu.hic.vel si euidens nutriret peccatũ.de iud.nouit.Aduerte latius oẽs cõuenire videt ꝙ ad iudicẽ arbitratoris nõ sit recurrendũ:cum ista reductio nõ sit ꝓprie appellatio.qḋ etiã tenet colle.in.c.cũ dilectus.de arbi.sentit Fede.cõs.cclxxv. Sed ego limito nisi ex forma statuti laudũ haberet executionẽ paratã:tũc enim cũ pars conquerat directe de laudo dꝫ adiri iudex ipsius arbitratoris sicut obseruat in causa appellationis.ij.q.vi.anteriorũ.ꝛ.c.romana.§.debet.de app.li.vi.ad hoc allego Bar.i.l.ij.C.vbi ꝛ apud quẽ.vbi apertissime hoc tꝫ:cessante vero.d.l.municipali.lꝫ collec.dicat ꝙ petẽs debeat adire iudicẽ aduersarij:tamẽ mihi placet illa opi.precedẽs Bar.ꝛ facit qḋ no.ipse Fede.cõs.cxxxvij.vbi dicit.ꝙ si petat examinatio testiũ ad perpetuã rei memoriam dꝫ adiri iudex pricipalis cause siue petatur a reo siue ab actore:quod plenius dixi.in.d.c.cuꝫ sit generale.ꝛ.c.si quis cõtra clericũ.de fo.compe.ꝛ tenet Bar.in.d.§.arbitroꝝ.ꝛ hoc rõne predicta.Et q2 causa naturalis vincit accidentalẽ.l.qui habebat.ff.de tutel.dꝫ ergo cõsiderari origo cause ꝛ nõ id quod nunc accidentaliter petitur.Addo etiam aliã limitationem.qḋ vbicũq̃ pro parte ecclesie petit reductio poterit ex speciali priuilegio adire iudicem ecclesiasticũ si allegatur fraus vel minus legitimos contractus:vt notanter voluit in omni casu Inno.in.c.cum sit generale.prealleg.ꝛ vide
40 qḋ ibi dixi. ¶ † Nunc quero de notabili ꝛ quotidiana qõestione.ĩ.dixi quis est iudex cõpetẽs in ista reductione ad arbitrium boni viri.nunc que-
b ro⁹ an a sentẽtia iudicis reducẽtis arbitramẽtuꝫ ad eqoitatem possit appellari.do.Ant.refert hic Bal.in.d.§.arbitrorom.tenuisse quod sententia istius iudicis reducentis nõ possit reduci ad arbitrium boni viri:quia iudex nõ cognouit vt arbitrator:sꝫ vt iudex:sꝫ appellari bene poterit vt q2 iudex fecit.Io.andr.in addi.Specu.in tit.de app.§.in quibus.ver.xvi.recitat Rusticanũ doctorem antiquum disputasse ꝛ tenuisse quod a tali sentẽtia nõ appellatur.motus q2 ab arbitramẽto non appellatur ergo nec a sententia iudicis reducentis:q2 non cognoscit vt iudex sed vt bonus vir.ff.pro socio.si societatem.in fi.Surrogatum autem assumit naturam eius in cuius locum surrogatur.in.c.ecclesia.vt lit.pẽden.sicut enim quãdo arbiter cognoscit loco iudicis ab eius sententia appellatur.de off.deleg.c.ab arbitris.lib.vi.et.l.apertissimi.C.de iudi.ꝛ.l.arbitro.ff.q satisd.cog.ita non debet appellari a iudice qui cognoscit loco arbitratoris seu boni viri.do.Anto.sequitur hic But.scilicet vt possit appellari:quia in cõmissis ad arbitrium iudicis appellatur:vt no.in.c.super his.de appellatio.Item q2 hic nõ sorrogatur iudex in locum arbitratoris per oia:sed datur vt iudex iudicialiter corrigat quod extraiudicialiter est malefactum.sicut in simili non appellatur ab excõmunicatione:ꝛ tamen appellat a declaratione excommunicationis.adducit no.i.c.pastoralis.de appella.Ad.c.ab arbitris.dicit ꝙ facit ꝓ:q2 ibi cognoscũt vt iudices:ideo appellatur.dicit etiã ꝙ si teneret opi.qḋ iudex iste omnia vt arbitrator faceret:posset saltem ipsius sententia reduci arbitrium boni viri.alle.glo.in d.c.sup his.et sic ipse trãsit in cõtrariã sententiaꝫ qḋ nec appellari possit nec reduci ad arbitriũ boni viri.ego adduco Bar.in.l.j.in fi.ff.de le.ij.vbi hoc aperte tenet.alleg.Inno.in.c.presenti.de rescrip.lib.vi.hodie incipit statutum vbi vult.qḋ quando iudex cognoscit vt bonus vir non possit appellari sicut nec ab ipso arbitratore.Idem vi-
c detur velle Bal.in.l.fi.C.de cõtrahẽ.emptione.

a ¶ Corã quo peti debeat reductio sententie ad arbitriũ boni viri.ꝛ de hoc per Bal.in.l.pe.C.de arbi.ꝛ in.l.j.C.vbi ꝛ apud quos.ꝛ p eũdẽ in cõclusionib⁹ Spe.l ti.de arbi.ꝛ p Pet.de ancha.in repe.regu.ea q̃.in.xvij.col.v.iuxta predicta applico.de regu.iur.in.vi.ꝛ vide Ang.in consil.cxvij.et do.Ant.in.c.si clericus laicũ.in.xi.col.de fo.cõpe.ꝛ Do.in ca.statutũ.in prin.in vlti.col.de rescri.in.vi.etiaꝫ si sunt plures arbitri quorũ vnus est cleric⁹ alius laic⁹ an debeat peti reductio coram iudice laico an coram ecclesiastico.vid Bal.l.precipim⁹.C.de appella.ꝛ facit ad hoc qḋ no.Bart.in.l.iuris peritos.§.cũ ostendimus.ff.de excusa.tuto. Antonius Fran. ¶ Corã quo iudice sit petẽda reductio ĩ casu de quo hic.Mihi placet decisio qḋ pro reductione adeatur iudex ecclesiasticus quãuis vn⁹ ex arbitris sit laicus ꝛ hoc ex priuilegio eccl'ie que trahit reũ ad suũ forum ad quod vide do.Abb.in.c.exposita.de arbi.magis enim dignum attrahit ad se min⁹ dignũ.vt l.c.aqua.de conse.eccle.vel alta.ad qḋ ẽt vide Ange.i.l.q certo.de cõdi.ꝛ demon.ꝛ vide p Alexã.in cõsi.cxxxi.i.ij.parte cõsi.ꝛ vide etiã Ange.in.l.ꝛ si sus-specta.in.§.fi.ff.de cõdi.ꝛ demõ.ꝛ vide do.Car.in cle.j.in.v.q.de appe.Fede.de se.in cõs.cclxxiij.ꝛ Lãfrã.ora.l tractatu de arbitr.in septima parte in.xix.q. Sebasti. Sapia.
b ¶ Nũc quero.Vide.d.Frã.de arct.in.c.sup his.l.vij..viij.col.j.de accusa.vbi plura.
c ¶ Et vide per eũdẽ Bald.in.l.j.C. de cõtrahẽ.emptione.ꝛ vide per Bal.in.l.j.vna eademq̃ cã tertio pro.l.ij.col.ꝛ p Bal.in ti.quo tẽ.mi.in.c.fi.ꝛ in.l.j.l.xiij.col.ff.de leg.j.vide ẽt Bal.in.l.tale pactum.§.q prouocauit.in vlti.q.ff.de pac.l.l.j.C.de his q̃ pe.no.ꝛ p Bal.in.c.ad nostrã.cl.ij.in vlti.col.vers.quero nũqd statutũ ciuitatis.ĩ.co.ꝛc.ꝛ Pau.de ca.i cõs.xxij.incip.circa primũ qñtũ est videnduꝫ ꝛc.adde qḋ Inno.in.c.fin.de serũs.dicit.qḋ in cõmissis arbitrio non pt appellari.item facit qḋ no.d.Ant.in.c.fi.j.eo.in.iij.col.vbi dicit.qḋ qñ pars sponte defert iuramentuꝫ litis decisiuum alteri qḋ nõ põt deferẽs appellare si ille cui ẽ delatuꝫ perseuerauerit:q2 videtur cãm suã cõmisisse arbitrio iuramenti aduersarij.sed cõtrariũ ĩ illo articulo dicit dominos Ant.post Inno.in.c.visi.quod metus causa.in pe col.et de ista qõne h posita p istũ ꝛ p d.Ant.vid Imo.in cle.j.in.iij.col.versi.not.bene.de iudi.vbi all.bart.super hoc i extrauagan.ad repri-mẽ.in ver.hoc edictũ.ad istam questionem pondera glo.in ver.vnum.l.l.iij.§.j.ff.de arbitris.ꝛ de hoc vide per Sal.in.l.ij.C.de app.ꝛ in.l.si societatem.§.arbitroꝝ.ff.pro socio.et Ro.in.l.admonendi.l penul.charta.ff.de iureiuran.ꝛ in reperi.rubr.ff.de arbi.in xxiij.col.ver.sed ao sicut sententia arbitrator.ꝛ Inn.in.l.ij.ff.de publi.iudi.

† Sebasti. Sapia.
a ¶ Arbitramenti. Vide de hoc articolo p do. Bartho. Soci. in. l. iulianus. col. v. ff. de condi. et demon.

† Sebasti. Sapia.
b ¶ Alia qstio. Vide Abb. in. c. cum tepore. X. de arbitris. et Bald. in. l. solã. in fi. C. de testibus. et in. l. si nõ speciali. in fi. C. de testa. cũ allegatis p Feli. in. c. i. colũ. px. versi. et si dicat procedas o iure de facto. X. de constitutio.

Sebasti. Sapia.
c ¶ Contra formã cõpromissi. Vide Alex. in 9sil. xxij. colũ. fi. in. v. volu. Are. in 9si. lxviij. in vlti. col. Comẽ in 9si. lv. inci. duo habentes ad finẽ. And. siculũ in. c. ij. co. xij. X. de offi. deleg. Feli. late in c. causam. in ante penult. col. X. de re iudi. Lanfran. de ori. in tractatu de arbi. in. vij. c bar. versi. j.

vbi refert. Bar. sic tenuisse ipso audiẽte. vt in. d.
§. i. licet aliqui libri non habeant. ego tamen ha-
beo in meo et vidi aliã lecturã illud dictũ nõ ha-
bentẽ. Item dicit q nõ potest peti reductio ad
arbitrium boni viri: vt tenet ibi Bar. Hanc opi
nionem sequitur dñs meus do. Car. Flo. in. c. ex-
posita. de arbitris. et refere Bart. de Sali. sic 9so
luisse. Ego etiam sic 9sului in questione facti. Nã
ex cõtrario sequeretur q partes inciderent in an
fractus iudicio qs quos compromittendo euitare
voluerũt. Itẽ iudex super reductione habet pro-
cedere nõ fm merã ius sz equitate phabita: sicut
processisset arbitrator seu pcedere debuisset bo-
nus vir. vt. d. §. arbitro. et ibi per Bart. ergo nõ
procedit vt merus iudex. Item non debet peti re
ductio ad arbitrium boni viri: qt sic esset pcess9
in infinitum contra. l. terminato. C. de fruc. et lite.
expen. et qt hoc nullo iure cauetur. Non ob. gl. in
d. c. super his. allegata p. d. Ant. qt intelligo illã
glo. fm gl. ibi precedẽtem scz qd debet sentẽtia
reduci ad equitatem scz per viã appellatiõis qñ
iudex processit vt iudex nõ loco arbitratoris. nã
loquitur quãdo venit pena imponenda arbitrio
iudicis: et sic loquitur quãdo processit vt merus
iudex quo casu appellari põt. vt in. l. si qua pena.
iuncta glo. Bar. ff. de ver. sig. Nos aũt loquimur
quãdo iudex processit vt bonus arbitrator. hec
opi. habet equitatẽ vt cito finis litib9 imponat.
41 ¶ †Sed hic annecto dubiũ notabile: an p peti-
tionẽ istius reductionis debeat suspẽdi executio
a istius arbitramenti.a do. Cardi. in. d. c. exposita.
de arbitris. tenet q nõ: alleg. no. in. c. ex literis. de
in integ. resti. in glo. supplicauit. et sufficit fm cõ
q hoc iure nõ probatur. Nec obstat si dicatur: qd
hec petitio habet vim appellationis. d. l. non di
stinguemus. §. cum quidam. de arbitris. qt nõ p
omnia: vt ibi no. nam iudex hoc casu adif non p
viam appellatiõis. sed per querelam. et hec diffe
runt. vt in. c. concertationi. de appella. li. vi. Ego
indistincte tenerem contrariũ: qt quoad effectuz
differendi executionẽ habet hec petitio effectum
suspensiuũ. et sic vim in hoc appellatiõis: vt pro-
batur in. d. §. cũ quidam. Item iura dicunt quod
arbitramentum iniquum debeat reduci ad arbi
trium boni viri: ergo non debet executioni man-
dari ante reductionem: vt clare probari videt in
d. §. arbitrorum. in fi. iuncta. l. vnde si nerue. cum
seq. eo titu. hoc etiam videtur velle Inn. hic qui
dicit non valere dictum arbitratoris nisi sit equũ
vel ad equitatem redactum. et idem dicit gl. in. c.
causam que ð electio. ¶ Sed qt supra tacte sunt
multe differentie inter arbitrum et arbitratorem
tam in modo procedendi q̃ finiendi. Item ha-
buistis supra aliq̃s modos cognoscẽdi et discer-
42 nendi arbitrum et arbitratorez. ¶ †Quero nũc
de aliquibus casibus dubitabilibus: et q̃ro pri
mo. quid si fuit cõpromissum in aliquem tanquã
in arbitrium et arbitratorẽ: erit ne iste arbiter vel
arbitrator. Soluit Inno. hic et Bar. in. d. §. arbi
trorum. et cõmuniter doct. dicunt q ex modo pro
cedendi et pronũtiandi p expẽdemus vtrum fece
rit vt arbiter vel vt arbitratur. arg. eorũ que no.
in. l. j. ff. de iudi. et. l. epale. C. de epis. audi. Idem di
cit Inno. si fuit cõpromissum in aliquẽ qd possit
procedere seruato ordine iudiciario vel etiaz nõ
seruato. nã illa verba q possit procedere seruato
ordine iudiciario innuũt q cõpromittit in eũ tã
q̃ i arbitrũ. Alia vero verba q possit procedere
non seruato ordine iuris innuũt q tanq̃ in arbi-
tratorẽ. Ideo fm eũ si processit seruato ordine iu
ris stabit dicto suo etiã iniquo: qt videt pcessisse
vt arbiter. Si vero pcessit iuris ordine nõ serua
to: tũc nõ valebit dictũ suũ nisi sit equũ vel ad eq
tatẽ redactũ: qt videtur processisse vt arbitrator.
¶ Ego aũt cuz reuerẽtia h dicta nõ sequor: qt lz
possit eligere alterã viã tñ nõ eligẽdo põt pcede
re vtraq3 autoritate. ita no. Inno. in habẽte dele
gatã et ordinariã in. c. cũ ex officij. de prescri. Ego
allego ad hoc. c. nisi. de prebẽ. vbi simpliciter pba
tur. q si in aliquẽ delegatũ cõpromittit: ille põt
simul et semel in eadẽ causa pronũtiare vt arbitrator et vt delegat9. Ite
dico q si cõpromittitur vt in arbitriũ et arbitratorẽ vt pari rõne possit
procedere et pnũtiare vtraq3 psente si a principio expresse ad elegit: et si
cõtra iustitiã partẽ in modico lesit poterit peti reductio: et in dubio ex
qualitate facti psumit hoc fecisse vt arbitrator: vt probat in. d. c. nisi. fa
cit. l. cũ querit. ff. de sta. ho. et hoc bene no. qt quotidie accidũt et puto ve
rissima. Et per hoc determinat alia qstio. Pone tercio terminis: vt
X. dictũ est: processit cõpromissarius partim iuris ordine seruato: et par
tim iuris ordine nõ seruato: vt puta: fecit libellũ dari: litẽ 9testari: rece
pit tñ testes partib9 nõ vocatis et publicatis: sal az sine scriptis dedit.
dicit Hos. in hac qstione posse dici q sententia nõ teneat quasi eligẽdo
ab initio viã iudiciariã videat aliã renũtiasse. arg. de ap. solicitudine3.
et de presum. nõne. dicit tñ ipse melius esse vt dicamus sentẽtiã valere si
equa sit alioquin ad arbitriũ boni viri redigendã: vt sic interpretemur
talẽ nõ arbitrũ sz arbitratorẽ. hoc eñi est sauorabile vt cessent litigia. et
hoc mihi satis placet per predicta: qt ex quo habuit vtriũq3 potestatẽ
potuit pcedere seruato ordine iudiciario et nõ seruato. ad hoc vltra p-
dicta optime facit text. in. l. diẽ proferre. §. si quis litigatorũ. ff. de arbi.
vbi possunt partes a principio pacisci vt arbiter pronũtiet in absentia
partium: et sicut possunt in arbitro remittere pro parte ordinẽ iudicia-
rium: eadem ratione videtur et in toto. vnde licet in iudice hoc fieri non
possit iuxta not. in. c. fi. de re iudi. li. vi. et in. c. fi. de causis. de offi. dele. se-
cus tñ in arbitro. ratio quia arbiter assumit potestatem a partib9: nõ
sic autem iudex: et hoc puto verum quicquid sentit Barto. post Dy. in
d. §. arbitrorum. vbi videtur velle quod postq̃ elegit viam arbitri non
poterit redire ad viaz arbitratutis. illud enim procederet iudicio meo
vbi haberet necesse eligere vnã viam. ar. l. si cui. ff. de ser. secus si potuit
43 procedere vtraq3 via nec specifice pcedit a pricipio. ¶ †Per hoc etiã
b potest solui alia questiob quotidiana. pone fuit dictum q compromis-
sarius possit procedere de iure et de facto: pronũtiare tñ deberet fm ius
an talis erit arbiter vel arbitrator. Barto. in. d. §. arbitrorum. dicit se
credere quod est arbiter: quia iudex quandoq3 etiam cognoscit de pla-
no et summarie. l. nec quicq̃. §. de plano. ff. de offi. proconsu. et de verbo.
signifi. cle. sepe. Nec obstat fm eum si diceres ordinem iudiciarum non
posse remitti. l. ij. §. sed quia veremur. C. de iura. calũ. qt illud est verum
quãdo litigat coraz iudice qui habet iurisdictionem a superiore: secus
si coram arbitrio qui habet potestatem a partib9: quod dicit notãdũ.
hoc vltimum mihi placet: vt supra latius dixi. Sed circa primum pu-
to per ea que supra dixi quod ibi erit arbitrator et arbiter in procedẽ
do: sed in sententiando est solum arbiter: vt patet ex potestate sibi tradi
44 ta. et idem dicendum in aliq̃s similibus questionibus. ¶ †Sed circa
hoc cadit notabilis questio. quid si arbiter assumptus modo predicto
pronunciat iniuste: nunquid teneat sententia. Barto. in. d. l. diem pro-
ferre. §. stari. ff. de arbi. notabiliter dicit quod non. quia pronunciat con
c tra formam compromissi.c Fran. de are. in. l. si quis arbitratu. ff. de ver
obliga. tenet contrarium: quia exprimitur quod inest et sic non dat for-
mã. Item quia non valet compromissum in arbitro si non remaneret
sibi libera potestas valide eligendi quod vellet. ff. de arbi. l. qualem. fa
cit ad hoc quod no. Inno. in. c. prudentiam. de offi. delega. et quod no.
docto. in. c. ex insinuatione. de rescrip. dom. Anto. putat hoc non proce-
dere in arbitro sed in arbitratore sic vt tenet Bar. quia ille potest de iu
re procedere: et sic non inest illud a necessitate sicut in arbitro. Ego in. c.
cum dilecta. de rescrip. saluo simpliciter illud dictum Barto. quia licet
insit de institia vt arbiter procedat fm ius: non tamẽ de necessitate nec
inest sibi de forma: nũc autem exprimitur cum in compromisso inest de
necessitate et de forma. quod non inesset de necessitate q patet: quia arbi-
trium iniuste latum valet. Vbi autem id quod inest de iustitia exprimi
tur in forma hominis inducit necessitatem. vt probatur in. c. cum dile-
cta. prealle. iũcta gl. i. Preterea vbi verba possunt aliquid operari nõ
debẽt intelligi sine effectu. c. si papa. de priui. lib. vi. et. l. si quando. C. de
inoffi. testa. Sed in casu nostro possunt verba operari premissum effe-
ctum. ergo tc. Non obstat illud motiuũ Fran. quia dico. l. qualem. pro
cedere quando datur sibi certa forma pronũtiandi ita quod auferatur
sibi libera potestas. Sed in casu nostro hoc non fit licet detur sibi libe-
ra potestas si id quod inerat de iustitia reducitur in formam hominis.
Et ad dictum Inno. responde. q procedit quãdo id quod exprimitur
sapit instructionem cause: secus si dat modum procedendi. et latius di
45 co in. d. c. cum dilecta. ¶ †Vltimo vt nil boni ad materiam desit. que
ro an arbitrator debeat pronũtiare partibus presentibus. Sol. Cy. in
in. l. fi. C. de contrahen. empt. tenet qd sic. aliter nõ valebit sententia fm
eum. Mouetur principaliter per. l. si quis arbitratu. ff. de verbo. obli.
vbi dicitur. quod si per te stat quominus compromissarius arbitretur
committitur pena per partes: aut aliter stare non posset nisi ipsis ab-
sentibus posset arbitrari. Ex quo infertur quod partibus absentibus
non potest pronũtiari. Barto. in. d. l. si quis arbitratu. refert quẽdam
solennem aduocatum consuluisse contrarium: ipse tamen satis prolixe
sequitur primam opi. et pro casu alle. l. quod si nolit. §. si quid. ff. de edi.
edic. Item licet arbitrator non cognoscat iudicialiter inter partes: de
bet in iaca partes interrogare. l. i. ff. vbi pu. educa. de. et ad hoc allegat
multa similia. Fran. ð are. quẽ sequit hic do. Anto. dicit q si ptes sunt
presentes

presentes in discussione iam facta non est necessaria vocatio in arbitratore. arg. C. de adulte. l. quamuis indubitati. Et hoc tenet Cy. post Jac. de ra. et Pet. quod plus est in arbitro in. l. si qui ex consensu. C. de epis. aud. Si vero partes non fuerunt adhibite in discussione vel non constat: dicit quod si partes non requirunt ad hoc laudum erit nullum: quia talis modus procedendi non reperitur statutus a iure ipsis arbitratoribus. habent enim potestatem equum arbitrandi sine obseruatione alicuius forme: vnde esse debet in electione ipsorum an hoc velint obseruare. ad hoc. l. si defuncta. §. fi. ff. de vsuf. ad hoc quod in simili dicimus de executoribus in. c. fi. de presump. et in cle. vnica. de offi. deleg. de honestate tamen debent partes vocari: et si detractant venire non cogitur arbitrator iudicare: quia potest sibi dicere non liquere de causa et hoc modo poterit stare per non venientem quominus arbitretur. et sic potest intelligi. l. si quis arbitratu. Non ob. l. quod si nolit. quia ibi non dicitur quod in arbitrando requiratur partium presentia: sed excusatur quis parti in contumacia non restituendi propter absentiam eius cui debet fieri restitutio. Non ob. iura alle. per Bart. quia loquitur in actibus iudicialibus vel quasi: sed nos loquimur in actibus mere extraiudicialibus: vt in contractibus qui possunt compleri per nuntium et epistolam. l. consensu. C. de actio. et obli. et facit. l. certum. §. si quis. ff. de confes. iuncta. l. publia. ff. depos. hanc opi. ego sequor et originaliter fuit hec opi. Gui. de cu. in. l. episcopale. C. de epis. aud. sequitur Barto. in. d. l. si qui ex consensu. et. d. Cardi. in. d. c. exposita. sentit Hostie. hic in supradicta questione in eo quod sentit arbitratorem posse testes recipere et publicare. et sententiam ferre partibus absentibus. Idem sentit iudicio meo Inno. dum dicit quod coram arbitratore non est iudicium nec quasi: sed totum in sua positum est voluntate. nam solennitatum obseruatio non est nisi coram iudice vel arbitro secundum eum: sed extra iudicium ad sui instructionem laborat arbitrator ad veritatem inquirendam. Et pro hac opinione adducitur vltra predicta. ff. de lega. iii. l. cum pater. §. hereditatem. et. l. ex facto. ad trebel. vbi deportatus in longinquam prouinciam in remotis partibus arbitratur. ad idem. c. iii. de arbi. vbi exul et absens compromisit. Item arbitramentum non est ad instar iudiciorum sed contractus. vt. d. aut. si vero contigerit. contractus autem potest purificari etiam partibus absentibus ex quo dederunt potestatem mediatori. argu. in. l. iii. ff. de condi. et demon. facit etiam quod not. Inno. in. c. fi. de transla. prela. Sed ad predicta adde limitationem solennem. quod si arbitrator processit ex abrupto parte non audita nec requisita laudum est nullum: et ita allegatum fuit de facto et etiam pronuntiatum. vt no. refert Bal. in libro feud. in titu. de inuesti. in mari facta. c. i. prope fi. et facit secundum eum. d. l. quod si nolit. in fi. et quod not. Inn. et Jo. and. in. c. ex ratione. de appel. pro hoc facit quia bonus vir debet audire partes cum earum assertione causarum merita panduntur. l. fi. C. si per vim vel alio modo. et. c. cum ex literis. de in integ. resti. et quod no. Bart. in. l. cum prolatis. ff. de re iudi. et sic posses reducere ad concordiam opiniones contrarias. Et quia incidenter dixi. Ja. de ra. Pet. et Cy. tenere in. l. si qui ex consensu. C. de epis. aud. valere sententiam arbitri si partes fuerunt presentes in discussione cause vsque ad conclusionem. Contrarium puto verum per. l. diem proferre. §. si quis litigator. ff. de arbi. vbi tex. singulariter dicit quod non potest pronuntiari partibus absentibus: vel altera earum etiam data contumacia nisi fuerit hoc dictum in compromisso. quod videtur Bar. habuisse pro indubitatio. in. d. l. si quis arbitratu. et clarius Bal. in. d. l. si qui ex consensu. si ex contumacia committitur pena compromissi et expirat potestas arbitratoris secundum eum. vt. l. d. §. si quis. quod no.

4 a ¶ †Vltimo nolo hic omittere questionem notabilem[a] et quotidianam. compromissum fuit in duos et discordant: nunquid iudex possit eligere tertium seu eos ad electionem tertii compellere. hec questio fuit de facto: et intellige de arbitratoribus. Nam de arbitris non est dubium vt in. c. cum speciali. de app. et in. l. item si vnus. §. si in duos. ff. de arbi. Bal. in. d. c. i. de inuesti. in ma.

b facta. recitat fuisse per quosdam sapientes responsum quod non[b]: quia arbitratores sunt ad similitudinem proxenetarum. l. si hominis. §. recepisse. ff. de arbitris. sed certum est quod in proxeneticis non est tractandum de electione tertii. et hec opinio placet ibi Bal. et etiam mihi: quia a persona non arbitrante non receditur. vt. l. si quis arbitratu. ff. de verb. obli. et. l. si merces. ff. loca. Nunc ex predictis sub epilogo per modum tabule vt facilius inuenias materiam: habes viginti et vnam differentias inter arbitrum et arbitratorem: ex quibus colligitur maxime ex principio modus cognoscendi et discernendi arbitrum ab arbitratore. Secundo principaliter habes multas questiones ad materiam. tres habes incidenter postea. xviii. ¶ Prima est: an pro executione arbitramenti detur aliqua actio et que. ¶ Secunda: an ex taciturnitate temporis emologetur arbitramentum vt sic non possit peti reductio ad arbitrium boni viri. ¶ Tertia: quo iure petatur reductio ad arbitrium boni viri. ¶ Quarta questio post omnes differentias: quare dictum arbitri non reducitur ad arbitrium boni viri sicut dictum arbitratoris. ¶ Quinta questio: nunquid possit peti reductio arbitramenti si partes promiserunt sub pena stare dicto arbitratoris: et quid si fuit iuratum. ¶ Sexta questio: quid si fuit dictum quod possit alte et basse arbitrari et de iure vnius dare alteri in totum vel etiam in partem: et an valeat renuntiatio seu pactum de non petendo reductionem. ¶ Septima questio: pro quanta lesione potest peti arbitramentum reduci ad arbitrium boni viri. ¶ Octaua questio: an petens reductionem et succumbens incidat in penam compromissi vel periurii si iurauerat: et incidenter tangitur quis habet probare contra arbitramentum. ¶ Nona questio: quid si petens pro parte succumbit et pro parte obtinet: et quid si non seruauit partes arbitramentum pro iudicem moderatum an incidat in penam compromissi. ¶ Decima questio: infra quantum tempus debet arbitrator arbitrari. ¶ Vndecima questio: quis est iste bonus vir ad cuius arbitrium recurritur in causa reductionis: et an sit iudex arbitratoris an actoris vel rei. ¶ Duodecima questio: an a sententia iudicis reducentis arbitramentum ad equitatem possit appellari vel saltem petiui reducatur ad arbitrium alterius iudicis. ¶ Tertiadecima questio est: an per petitionem reductionis suspendatur executio arbitramenti. ¶ Quartadecima questio: quid si fuit compromissum in aliquem tanquam in arbitrum et arbitratorem: et quid si fuit dictum quod possit procedere seruato ordine iudiciario et non seruato. ¶ Quintadecima questio: quid si is in quem fuit compromissum modo predicto processit partim seruato ordine iudiciario et non seruato. ¶ Sextadecima questio: quid si fuit compromissum modo predicto vt compromissarius possit procedere de iure et de facto et pronuntiare de iure tantum et nunquid hoc casu valeat sententia contra ius seu iniusta. ¶ Decimaseptima questio: an arbitrator possit pronuntiare et procedere partibus absentibus. ¶ Decimaoctaua et vltima questio: nunquid duobus arbitratoribus discordantibus debeat deputari tertius. tractatur etiam in principio. c. an arbitrator seu arbiter possit mutare laudum. et latius in. xv. differentia vbi vide. questiones vero que eliciuntur ex differentiis supra positis poteris faciliter discurrendo videre.

Sebasti. Sapia.

a ¶ Questionem notabilem. Vide Franc. de are. in consi. c. col. pe. Roma. in fin. cliii. incip. ita habes in. c. innotuit. et Peru. in. c. cum speciali. co. iii. §. o appellatio.

1 ¶ Ex causa continentie possunt coniuges licite separare cohabitationem.

2 Iudex ecclesiasticus et secularis est competens iudex ad compellendum coniuges ad cohabitandum.

3 Permissum est coniugibus inuicem se dimittere propter fornicationem: et separare matrimonium propter continentiam seruandam.

4 Vnus coniugatus non potest ingredi religionem nisi alius ingrediatur.

5 Coniugati vouentes continentiam si alter labatur: an episcopus debeat eos reintegrare.

6 Coniugati vouentes continentiam si se reintegrauerint: proles nata est illegitima.

7 Iurans non diuertere an ex causa possit diuertere et non incurrere periurium.

8 Iurans non redire ad maritum: an obstante iuramento possit redire.

T Vanos. Coniuges abiungare se non possunt. ita summatur. Ego summo sic. Ex causa leui et temeraria coniuges etiam quo ad thorum et mutuam cohabitationem se separare non possunt etiam cum iuramenti interpositione. h. d. In prima consultatio. In secunda responsio. secunda ibi: nos igitur. ¶ Casus literalis. Quidam. H. nomine. et. A. vxor eius adinuicem iurauerunt se nunquam mutuo petituros: postea idem. H. coram iudice ordinario scilicet coram archiepiscopo Terraconensi illam instanter repetebat. A. econtrario affirmante quod prius se faceret sarracenam quam rediret ad eum. etc. Quesiuit ordinarius a domino papa quid sibi super hoc esset agendum. Mandat papa eidem quatenus vtrosque inducat ad continentiam obseruandam. quod si facere voluerint et seruare eam maneant separati: alioquin per excommunicationis sententiam appellatione remota compellatur mulier ad virum redire: cum iuramentum illud temerarium fuit et vterque illorum adulterium commiserit. Ber. ¶ No. quod dissolutio non dependet a voluntate coniugum sine agatur ad

Zacharias.

b ¶ Quod non. Ita vide per Bart. et Alexan. in. l. si in duos. ff. de arbi. Bald. in. l. i. in lectura antiqua. C. de his qui pene no. Jo. mo. in rubri. de arbi. li. vi. Jo. an. in addi. ad Spe. eod. ti. §. seq. v. quid si taceat.

dissolutionem quo ad substātiam vinculi. vt in. c. sup eo. de
eo qui cognouit consang. vxo. sue. sive agaf de dissolutione
respectu mutue seruitutis et cohabitationis: vi hic. ꝛ. j. de
1 conuer. coniuga. c. cum sis. ꝛ quasi per totū. ¶ †No. ij. ꝙ ex
causa cōtinētie seruande possunt cōiuges licite separare do
a micilium ꝛ cohabitationē. hoc intellige nisi sint iuuenes ꝛ
suspecti de incontinētia: tūc enī iudex dꝫ ex officio suo occur
rere et impedire separationē. ar. in. c. vxoratus. ꝛ. c. cū sis. de
conuer. coniuga. ꝛ sentit. Host. in. c. veniēs de regula. j. vbi
dicam. ¶ No. iij. ꝙ per ista verba moneas ꝛ inducas nō mā
datur precisa coactio. vide quod legitur ꝛ notatur in. c. ij. de
2 sponsa. ¶ †No. iiij. iudicem ecclesiasticū posse ꝛ debere cō
pellere coniugē ad petitionem alterius coniugis ad cohabi
tandum matrimonialiter cū suo coniugali. Et sic ecclesiasti
cus est iudex non solū vbi agiṫ de substantia vinculi matri
monialis: vt in. c. tuam. de ord. cog. ꝛ. c. lator. qui fi. sint legi.
sed etiam vbi agiṫ de integratione matrimonij quo ad mu
tuā seruitutē. ꝛ in hoc posset etiam adiri iudex secularis. vt
in. d. c. nō est. de spon. ꝛ sic vterqꝫ est ꝯpetens. Et not. ꝙ etiā
ecclesia nō cōpellit vxorē vt redeat ad maritū etiā si ꝑcise re
sistit. hic tn̄ solū dicitur de cōpulsiōe per censuram ecclesia
sticā. An aūt possit precise cōpellere: puta per familiā. vide
3 qđ dixi in. c. literas. de resti. spo. ¶ †Gl. i. querit quare hoc
iuramētū non fuit obligatoriū. respondet quia fuit temera
riū: vt l. tex. sed aduerte qꝛ per hoc non satisfit qōni. nā hoc
est repetere ipsum quare ideo est videndum quare hoc iura
mentū fuit temerariū. Ego respondeo ꝙ ideo: qꝛ coniuges
tenenṫ sibi propter bonū matrimonij ad mutua seruitia et
mutuo debitum reddendū: nec lꝫ viro dimittere vxorē nisi
ex causa fornicatiōis ꝛ econtra. nec vxori lꝫ dimittere viruꝫ
suum. xxxij. q. vij. c. apostolus. ꝛ in. c. oēs cautiones. Isti au
tem diuiserāt se ex quadā leuitate ꝛ temeritate. nā vt ptꝫ ex
fine litere vterqꝫ post separationeꝫ cōmisit adulterium: sec⁹
tn̄ esset si ex honesta causa hoc fecissent: puta ꝑpter continē
tiam seruandam. vt in. c. qđ deo pari. xxxij. q. v. ꝛ hoc est qđ
voluit Inno. hic dicēs: hoc iuramentū fuisse temerariuꝫ qꝛ
non fuit promissa cōtinentia nec animo concepta: qđ intel
lige vt. s. dixi qñ scꝫ non essent de incōtinētia suspecti. Sed
tunc diceres: quomodo preter fornicationis causam vir di
mittit vxorem cōtra. c. ij. de conuer. coniung. cū simi. Rñ. ꝙ
non diciṫ dimittere sed potius ex causa honesta ꝑpter deuꝫ
separāt cohabitationē vt facilius vacent orationi ꝛ cōtem
plationi ꝛ est honestū. ꝛ hoc faciūt autoritate episcopi. et sic
intellige tex. cum glo. in. c. si tu abstines. xxvij. q. ij. ꝛ vide qđ
scripsi in. c. ij. de conuer. coniuga. non est tn̄ hec autoritas de
substantia: vt hic. ꝛ. c. quod deo pari. prealleg. ¶ Querit se
cundario gl. qualiter isti punientur pro temerario iuramen
to. ꝛ est gloss. clara. Inno. hic dicit ꝙ punieṫur pro mortali
vide tu de hoc bo. gloss. et quod dixi in. c. tua nos. s. eodem.
4 ¶ †Oppo. ꝛ videtur qđ vnus nō possit sine altero commo
rari nisi vterqꝫ intret religionē. vt in. c. ad apostolicā. de cō
uer. coniuga. vbi ptꝫ qđ nō permittitur vni cōiugum intra
re religionē: nisi pariter reliquus ingrediatur. Sol. gloss. ij.
ꝙ quidā fatētur contrariū: sed ipsa tenet ꝙ etiam in seculo
causa cōtinētie possunt diuisim cōmorari. per. c. qđ deo pa
ri. Sed si alter vellet religionem intrare: tunc opꝫ etiaꝫ alte
rū ingredi vt in cōtrario. Ratio autem diuersitatis posset
esse sm̄ Hos. qꝛ si posset vnus profiteri altero iuuene rema
nente in seculo posset absurdum hoc sequi: quia iuuene non
continente vel professus educeretur de monasterio vel alter
viueret semper in adulterio. ad hoc. de conuer. coniuga. c. ex
parte. j. ꝛ. c. placet. vbi vero ambo sunt in seculo si non conti
nerent nil absurdum sequitur: sed alter cogiṫ alteri adhere
re vt hic. Aduerte bene. nā sentit Host. ꝙ si cōiuges se sepa
rent causa continentie ꝛ eā nō seruēt debēt cōpelli vt simul
cohabitent ꝛ reddāt sibi debitum. hoc dictum posset satis
admitti vbi nō emiserūt votū cōtinentie: sꝫ dixerūt simpli
ci verbo epo qđ etiā vellent seruare: ꝛ sic iudicio meo posset
intelligi tex. a cōtrario dum dicit. quā si ꝑmittere voluerint
ꝛ seruare. quasi si promittūt ꝛ nō seruāt nō dꝫ epūs eos pati
5 diuisim habitare. ¶ †Sed est dubiū qđ si vouissent cōtinē
tiā ꝛ postmodū alter lapsus est in adulteriū an epūs dꝫ rein
tegrare saltē ex officio illud matrimoniū. vide de hoc quod
not. in. c. dudū. de cōuer. cōiu. †Inno. videṫ ibi velle ꝙ non.
imo dicit ꝙ si isti vouētes cōiungerentur carnaliter proles
b inde genita esset illegitima.ᵇ Et idē tenet glo. in. c. minister.
lxxxi. dist. sentit etiaꝫ hic Inno. dū dicit ꝙ si isti iurassent se
mutuo nō petituros causa continētie nō possent se vlterius
repetere. Sed glo. in. c. nosse. xxx. q. i. ꝛ i. c. qđ deo pari. xxxij.
q. v. dicit ꝙ licet alterum repetere nō possit iudex tn̄ ex offi
cio suo reintegrabit matrimonium. arg. de diuor. ex literis.
Sed certe illud. c. non probat. loquitur enim in alio casu:
vt ibi no. ꝛ in oppositū multū facit illud. c. qđ deo pari. vbi
alter fuit lapsus. ꝛ tn̄ papa non restituit eum alteri sed hor
tatur vt seruet continentiā. Irōnaliter reportaret commodū
de delicto suo ꝛ volens indirecte repetere coniugē cōmitte
ret adulterium. Sed puto satis posse distingui ꝙ aut altero
lapso si nō per hoc vehemēs insurgit suspicio de perseue
rantia in peccato non debet matrimoniū reintegrari: et sic
loquatur. c. qđ deo pari. Aut est suspicio perseuerātie: vt qꝛ
est iuuenis ꝛ suspectus ꝛ tunc ex officio iudicis reintegrabi
tur matrimonium. Ratio: quia tale votum videtur fuisse il
licitum: nec debebat a principio emitti vel ab ecclesia reci
pi. sicut enim vnus non potest intrare religionem altero su
specto remanente in seculo propter timorem incontinentie:
vt in iuribus. s. alle. ita nō est permittendum vt voueant ꝛ
permaneant in seculo: ꝛ si de facto vouerunt episcopus ex
officio suo prouidebit: ne maius peccatum inde contingat.
7 quod no. ¶ †In secunda parte gl. ista querit. qđ si cōiuges
iurant nunꝗ̄ diuertere abinuiceꝫ: nunqđ tale iuramentum
omni casu sit seruandū. Et primo arguit ꝛ cōcludit quod si
vellent intrare religionē possunt: quia tunc cōmutarent iu
ramentum in melius. ꝛ sic videtur velle quod aliter nō pos
sent abinuicem diuertere obstante iuramento. Jo. and. di
cit. quod si iusta causa subesset: puta consanguinitatis vel
aliud perpetuum impedimentum: tunc non obstante iura
mento alter agere posset ad diuortium cum subaudiaṫ ibi
nisi ex causa: qꝛ nec contra ius intelligitur iurasse. s. c. prox.
ꝛ. c. ad nostram. el. ij. Aduerte qꝛ in istis exemplis Jo. an.
questio nō haberet dubiū cū iuramentū generale se non ex
tendat ad casum nutrientem peccatum ex tacita intentione
iurantis: ꝛ presupposito qđ habuisset illum animuꝫ tale iu
ramentum illicitum non ligaret vt probatur in. c. i. de iure
iuran. lib. vi. ¶ Sed dubium est. quid si oritur causa legiti
ma diuortij quā iurans posset remittere: vt puta inductaꝫ
in fauorē suum: vt si mulier cōmisisset fornicationē carnalē
vel spiritualem. vt. s. c. proxi. vel nō soluere dotē promissaꝫ
iuxta no. in. c. per vestras. de dote post diuor. restu. vel quid
simile: ꝙ possit diuortium petere non ob. tali iuramēto ge
nerali. videtur ho. tex. in simili in. l. quero. §. inter locatoreꝫ.
ff. loca. vbi dicit: ꝙ si locator promisit non expellere inquili
num intelligitur si soluerit pēsionem et sic si fecerit id ad qđ
tenetur ex natura cōtractus. Item si promisi filiū non exhe
redare: intelligitur nisi causam exheredationis dederit. l. qui
dam cū filiū. ff. de verb. ob. Item si promisi te non offendere
intelligitur nisi causam offensionis cōmiseris. l. qui seruū.
ff. de ver. obli. Et gnāliter sꝫ Bar. ibi. facit ille. §. ad oēs cō
tractus in quib⁹ vltro citroqꝫ aliqđ promittiṫ vt qs nō te
neaṫ seruare qđ ꝑmisit si ꝑ aduersam partē ola seruata non
sunt. facit. l. iulianus. §. offerri. ff. de acti. empti. debet ergo
sm̄ hoc intelligi illud iuramentum de nō diuertēdo: si alter
legē cōiugij seruauerit pro hoc: quia aliter matrimonia nō
essent libera in dissoluendo ex iusta causa contra. l. libera. C.
de inuti. sti. pro ꝛ cōtra faciunt ea q̄ dixi. s. proxi. c. in. q. illa
cum quis iurauit nō petere reductionem ad arbitriū boni
viri. vbi vide. ꝛ pro prima parte optime facit. c. pri. in prin.
8 ¶ †Gl. pe. querit an hec mulier potuisset propria autori
tate iuramento non obstante redire ad virum: ꝛ dicit ꝙ sic.
idē tenet Host. T an. ꝛ Gof. cōtra. Dicit Jo. an. ꝙ hec vlti
ma opi. posset procedere qñ esset dubiū an ꝑpter incōtinen
tiam ꝛ ad lasciuiā se abiurassent dicit ꝙ apud eum non pos
set cadere dubitatio. Aut enī iurauit ꝑpter cōtinentiā ꝛ nō
debet redire sine superioris autoritate iuxta superius dicta.
Aut propter lasciuiam et tenetur redire cum iuramentum
fuit temerarium: vt in litera.

Quemadmodum.

Is qui iuramento mu
liere contrahere propter superuenientē fornica
tionem vel difformitatem eam repellere pōt: ꝑ pro
pter precedentem non. h. d. primo. Si vir iurauit non accu
sare vxorem temerarium est iuramentum: sed si speci aliter
de adulterio hoc iurauit: denūtiare poterit sed accusare nō
debet. hoc vltimum non est sine dubio vt. j. patebit. Diui
ditur in tres partes principales. secunda ibi: illud autem.
tertia ibi: qđ si. Prima subdiuidiṫ. Nam primo inducit si
mile cōsultationi siende. Secūdo sol. ibi: ita si quis. Tertio
probat solutionē ꝑ euitationem absurditatis: ꝛ per ratio
nem ibi: alioquin. Quarto respondet oppositioni iuramen
ti ibi: nō obstāte. quod responsum probat per euitationem
absurditatis ibi: quid si post. Secūda ptis principalis nō
subdiuiditur

a Sebasti. Sapia. ¶ Iuuenes. faciūt not. p Pan. de cast. ꝛ Moder. in. l. i. §. iuris precepta. ff. de iusti. ꝛ iure. vbi dicūt qđ iudex pōt cogere aliquē ꝙ honeste viuat: ꝛ ꝙ dimittat concubinā qñ habet vxorem.

b Zacharias. ¶ Esset illegitima. Ego diceꝫ ꝙ non ponderatis ver. gl. l. de. j. ꝛ ibi Car. de sen. exco. vbi dicit ꝯuersos sancti Frācisci cōiugatos posse coire lꝫ sint cōtinētes ꝛ regulā seruēt. idē tenet Spe. l. ti. de dispu. et alleg. §. post hec. versic. et generaliter. vbi dicit votū inter coniuges nō obstare coitui inter eos.

subdividitur: sz tertia pars sic. q: primo ponit casum. scdo allegat pro
negativa ibi: cũ scriptura. tertio pro affirmativa ibi: sed nunquid. quar
to soluit ibi: tutius. ¶ Casus litalis. Quidam iuravit se ducturum ali
quã in vxorẽ: que post illa sponsalia sic ɔtracta fuit fornicata. queritur
an teneatur eam ducere in vxorẽ pretextu huius iuramenti. Rñdet pa
pa per simile et quasi a maiori si vir iurasset mulieri qñ contraxit cũ illa
qđ eam semper pro legitima teneret: eam nõ possit dimittere pro forni
catione quã ante contractum matrimonii cõmisisset. Sed si post ɔtra
ctũ matrimonii et prestitũ iuramentũ fornicatur: eam dimittere possit
nõ obstãte huiusmodi iuramento: q2 in illo talis conditio subintellige
batur si illa ɔtra legem matrimonii nõ peccaret. eodẽ modo si aliquis
iuravit se ducturũ aliquã in vxorem non põt ei fornicationẽ opponere
precedẽtem sed subsequentem vt eã ducere nõ teneat: q2 in illo iuramẽ
to talis debet conditio subintelligi: si illa cõtra legẽ desponsationis nõ
venerit. alioquin si post tale iuramentum fieret publica meretrix eã du
cere teneat: qđ esset prorsus absurdum. et hoc probat per locum a maio
ri. si vir post cõtractũ matrimonii propter fornicationẽ dimittere põt
vxorem: multofortius ante cõiugiũ celebratũ propter fornicationem
põt nõ admittere spõsam: q2 turpius eĳcitur ꝙ nõ admittitur hospes.
Nec obstat iuramentum in aliquo istoꝝ casuum: quia iuramentũ illud
tale est propter conditionem intelligendam quod potest servari et non
servari sine transgressione iuramenti. Preterea si post huiusmodi iura
mentum. M. mulier fieret leprosa vel paralytica. vel visum amitteret.
vel quicꝙ turpius ei cõtingeret: an teneret eam ducere in vxorem. rñ. si
esset vxor de presenti eã dimittere nõ posset: si sponsa de futuro eam du
cere non tenetur: q2 multa impediunt matrimonium contrahendum
que non dirimunt iam contractum.

1 ¶ Validum est argumentum a simili data similitudine in eo ad qđ
confertur.
2 Per ista verba promitto ꝙ tenebo te in vxorẽ inducitur matrimoniũ
de presenti.
3 Si duo fecerunt pacem: et vnus rumpat: primus rumpens potest accu
sari et non accusare.
4 Fornicatio subsequens dissoluit sponsalia de futuro quamvis iurata.
5 Iuramentum positum super actu intelligitur cum oĩbus condition
bus et limitationibus illius actus.
6 Contrahens non potest allegare debitorẽ suspectum propter pauper
tatem precedentem contractum.
7 Iurans non accusare an possit denuntiare: et iurans non denuntiare si
denuntiat an incurrat periurium.
8 Multe conditiones gñales que subintelliguntur in iuramento.
9 Depositarius non põt opponere compensationẽ: sed deponens sic.
10 Si sponsa labat facultatibus an licite possit a spõso dimitti.
11 Iuramentum contra legem non tenet: si iuramentum est reprobatũ per
ius canonicum.
12 Sponsus an possit dimittere sponsam de futuro: si p vim fornicata est.
13 Sponsa de presenti an propter fornicationem subsequentem vel defor
mitatem possit dimitti.
14 Iurans non accusare an obligetur et quomodo.
15 Maritus an possit castigare vxorem suam et invinculare.

Illud autem. In §. isto. q. ponitur que est talis. aliqs
iuravit ꝙ super nullo crimine accusaret
vxorẽ. queritur: an istud iuramẽtũ esset servandum. Rñ. papa ꝙ iura
mentum tale temerarium est: q2 si mulier fieret infidelis et nollet coha
bitare viro sine ɔtumelia creatoris: vel vt illũ traheret ad mortale pec
catum debet statim illã accusare apud iudicẽ suum vt eã nisi penitus se
corrigat omnino dimittat sm canonicas sanctiones. Sed si iuravit ex
presse qđ eam super adulterio nõ accusaret: nunquid debet servari hoc
iuramentum: et videt ꝙ non. q2 dicit scriptura. patronus est turpitudi
nis: qui crimẽ celat vxoris. et in euangelio dicitur. si primo et secũdo cor
recta non se emendat dicẽdum est ecclesie vt tanꝗ ethnica et publicana
postmodũ evitetur. Sed contrariũ videt ꝙ sit servandum: q2 non solũ
septies sed septuagesies septies dimittendum est vxori peccati. Respõ
det papa ꝙ in hoc casu tutius est propter iuramentum: vt eam nõ accu
set ad divortium celebrandum: sed denuntiare debet illam ad peniten
1 tiã peragendã. Ber. ¶ †No. i. qđ valet argumentũ a simili * data simi
a litudine in eo ad qđ cõfertur: lꝫ in aliꝗs illa non sit omnino similia: vt
patet hic in similitudine inducta inter matrimoniũ cõtractũ et contra
hendũ: qđ no. facit. c. cũ dilecta. de confir. vti. vel inuti. vide Io. an. in. c.
2 non põt. de preben. lib. vi. vbi hoc firmat. ¶ †No. ij. ᵇ arg. ꝙ p ista ver
b ba promitto qđ tenebo te pro legitima vxore cõtrahit matrimoniũ de
presenti. de quo vide bonum tex. cũ ibi no. in. c. ex parte. j. de sponsa. et fa
cit ꝙ in actibus pendentibꝰ a mera dispositione disponẽtis paria sunt
dicere volo ꝙ titius habeat pro tali vel qđ talis sit: vt puta qđ sit civis
vel qđ habeat pro cive. de quo per Bar. in. l. si quis pro emptore. ff. de
3 vsucap. ¶ †No. iij. et tene menti: ꝙ promittens et iurãs servare aliquez
contractum intelligit se obligare inquantum alius observat pro parte
sua: alĩs non tenet ad observantiam. concordat. l. quero. §. inter locato
rem. ff. loca. et facit iste tex. ad ea que dixi. de. c. priori. et qđ not. Bar. l. l. cũ
pater. §. libertus. ff. de lega. ij. vbi per illum text. dicit. ꝙ si duo fecerunt
pacem et promiserunt illam non rumpere: si post
ea rumpunt: qui rumpit secũdus potest accusare
p2imũ: sed primus nõ secundum: q2 secũdus nõ
erat obligatus: ex quo primus nõ servavit pacẽ.
facit quod ipse no. in. d. §. inter locatorem. et qđ le
4 gi. et no. s. eo. pervenit. ¶ †No. iiij. et menti tenete
vos auditores seu legentes. qđ alibi non ita bene
probatur qđ fornicatio subsequẽs dissolvit spon
salia de futuro etiam iurata: et licet iste tex. loqua
tur in sponsa fornicante: idem tamen dicendũ est a
in sponso: q2 quo ad ista non iudicantur ad impa
ria. vt in. c. apostolus. xxxij. q. vij. et ea. causa. q. vi.
nihil iniquius. et. c. indignatur. et ita in facto semel
cõsului. et intelligo quod fornicatio dissolvit spõ b
salia: scꝫ in favorem illius qui non peccavit: ille
enim potest illam non ducere: sed peccans nõ sol
vitur alio volente: quia delictum suum nõ debet
ei pstare immunitatẽ et absolutionem a cõtractu
suo. vt in. c. ij. de translatio. prelato. facit qđ in simili
habet in. c. de illis. el. i. j. de despon. impub. ¶ No.
ibi prorsus absurdũ. ꝙ valeat argumentũ a vita
tione absurditatis. cõcordat. c. ex ore. de privi. cũ
c simi. ¶ Not. ibi turpius ᶜ eĳcitur ꝙ nõ admittit
hospes. quod licite allegamus dicta poetarũ: ex
quo iura nõ cõtradicũt. Item de pverbĳs pbat
l. c. et. si iudeos. de iude. et quotidie allegat iste tex.
qđ facilius impeditur matrimonium cõtrahen
dum quã dirimat cõtractum. qui. cle. vel vovẽ. c.
5 rursus ¶ †No. in ver. nõ obstãte. et tene mẽti. qđ
iuramentũ appositum in aliquo contractu reci
pit oẽs cõditiones et subauditiões seu limitati o
nes quas hꝫ ille ɔtractꝰ. et idẽ dico si apponit in
alia dispositione seu obligatione vt reguletur ab
illa. p hoc. l. fi. C. de nõ nu. pecu. et p Ioan. q hoc
tenet. in. c. per tuas. de arbi. et Bar. in. l. si societa
tẽ. §. arbitroꝝ. ff. pro socio. s. eo. dixi. in. c. quieta
6 vallis. limita tñ sꝫ no. l. c. debitores. s. c. ¶ †No.
ꝙ turpitudo seu difformitas precẽdẽs cõtractũ
nõ põt cõtra contrahentẽ allegari sꝫ subsequens
sic. qđ optime facit vt contrahẽs nõ possit allega
re debitorem suspectũ pter paupertatem prece
d dentem seu mores precedẽtes. ad quod facit ᵈ tex.
in. l. si creditores. ff. de privileg. cred. et. l. fina. C. de
sponsa. et ibi per Barto. et. c. preterea. de testi. co.
et. c. si. de collu. detegen. Et ex hoc tex. argu. Hos.
prelatum pretextu criminis promotionem suam
precedẽtis nõ posse repelli. de quo in. d. c. preter
7 ea. et. c. si. de pur. ca. vbi de hoc. ¶ †No. ex vltima
parte, quod promittens seu iurans aliquem non
accusare potest nihilominus illum denũtiare ad
penitentiam peragendam. Et nota ex hoc et ex
text. finem denuntiationis euangelice. sit enĩ non
vt imponatur pena sed vt cogat penitere. ex quo
no. pe. quod probato crimine alicuius per denũ
tiationem superior nõ privabit illum vel suspen
det eum officio suo vel beneficio: sed solum coget
penitere: nisi in casibus de quibus in. c. inquisitio
nis. de accusa. quod dicit alibi melius non proba
ri. Sed adduco bonum tex. in. c. super his. de ac
cusa. vbi melius et generalius probatur. Sed que
ro. quid si quis iurat aliquem non denuntiare. vi
de gloss. in. c. ad nostram. ij. s. eo. que dicit iura
mentum non esse obligatorium quod est contra
preceptum christi et bonum charitatis. dictũ enĩ
est si peccaverit in te frater tuus etc. de iudeis. no
vit. c. §. qđ. i. si peccaverit. et vide quod dixi in. c. i.
s. eodem. Dicit tamen notanter hic Hosti. quod
aut iurans vult denuntiare principaliter pter
periculum anime delinquentis et iuramentum
non obstat: aut movetur principaliter propter
interesse proprium et nõ potest sine metu periu
rĳ quod satis mihi placet. Nam iuramentum va
let respectu interesse privati: sed non respectu in
teresse publici. l. si vnus. §. pacta. ff. de pact. facit
quod dicam super glossa. et hoc semper notabis.
8 ¶ †Venio ad glo. et notabis glo. ij. que in effectu
facit tria. Nam primo ponit multas conditiones
generales que subintelliguntur de iuramẽto. et qua
tenus dicit ꝙ intelligitur cõditio si placet pape;
intellige quãdo prestatur in materia spectãte ad

Sebasti. Sapia.
a ¶ Assimili. Aliõ
late p abb. et alios
in. c. translato. s. de
consti.
b ¶ Adde Barto.
in. l. si maritꝰ. §. i.
ff. ad. l. iul. de adul
te. contra facit. l.
rei iudic. ff. solu.
mat. vbi aliud est
esse patrẽ et aliud
haberi pro patre.
vide. l. i. C. de his
q sub modo. et in. l.
interdũ. §. q tute
lã. ff. de fur. et omno
vide Ro. cõs. xcij.
Ber. for.

Sebasti. Sapia.
c ¶ Turpiꝰ. Aliõ
Bar. et alios in. l.
j. ff. si cer. pet. Fel.
in. c. qualiter et qñ
ij. in p2inci. co. i. j.
de accusa. in. c. ij. l
fin. s. de rescrip.
d ¶ Et quod not.
ipse Abb. panoz.
in. c. cũ nos ab ho
mine. cir. fin. de iu
di. Et vide text. in
l. qui bona. §. de
illo. ff. de dã. infec.
et vide bal. l. l. dies
festos. C. de fer. et
in. l. ait pretor. §.
si debitorem. ff. de
his q in frau. cre.
et Bald. in. l. fi. de
spon. et Ang. in. l.
nemo carcerez. C.
de exac. trib. Ber.
forc.

a c. Sebasti. Sapia. ¶ Utroque casu. Per hanc rationem ita concludit Bal. in c. i. §. itē sacramenta. col. vlt. de pac. iura. fir. an vero aūt dolus de futuro possit remitti vide Jas. in l. actione circa fi. C. de transa. vbi ponit an pōt remitti p indirectum: vide etiā And. sicu. in c. fi. col. vij. s. de donatio. Feli. in c. ij. col. iiij. ver. fallit sexto. s. de fi. instru.

b ¶ Dolus de futuro per pactum remitti nō potest secus si esset de pterito. Et adde h dom. Anto. in. v. colū. versi. oppo. qd pactum nō excludit facultatem ec. qd limitat idē do. Anto. in c. fraternitatis. in. xvij. co. de test. esse verum in dolo vero qr dolus psum ptus ō futuro posset per pactum remitti. Et adde gl. nota. in l. vbi exigitur. ff. de edendo. que vult quod minor restituitur aduersus dolum presumptū licet nō restituatur aduersus verum dolum. l. ij. C. si mi. se ma. dixe. quod dixit Bar. esse verum in dolo presumpto de preterito: secus dicit si est dolus de futuro: qr tunc minor non restituetur. & vide de hoc Bar. in. l. i. §. nūtiatio. ff. de ope. no. nun. Anto. Francis. ¶ An dolus futurus verus vel presumpt possit remitti. dicas qd regulariter non potest remitti: sz preteritus bene pōt remitti. l. si vnus. §. illud nulla. et ibi per Barto. et Pan. de ca. ff. de pac. & not. in l. Laurelius. l. §. caius. ff. de liber. lega. et in l. si quis cū alter. ff. de verborū obligatio. et in l. tres fratres. ff. de pac. & in l. in commodato. in prin. ff. cōmoda. & i oībus bis locis per Bart. & p Bal. in l. i. in fi. C. de vsufruct. et vide per Alexan. in d. l. si vnus. vbi dicit q dolus presumpt pōt tacite remitti sz nō expresse.
c ¶ Sed . . hoc limita quando fit pactū de delicto quod consistit in umittendo: quia illud posset tolli per pactum hoc dicit gloss. singula. sm Bal. in l. diuus. ff. ad silicianum.

papam. sic loquitur. c. veniens. s. eo. vbi plene dixi: als secus: vt ptz ex notatis. s. eo. quāto. Secūdo dicit. q speciales conditiones non intelligun tur nisi exprimant. Tertio in fine dicit. q ppter conditiones subintellectas iuramentum non dicitur cōditionale sicut nec alia dispositio: intelligē etiam si exprimātur. vt in c. significasti. & quod ibi not. de elec. Joan. an. addit alias conditiones subintellectas. nā si iuro tibi decem reddere intelligitur: nisi iudex interdicat. Itelligo ex legitima causa. de censi. significauic. & ff. qui satisda. cogā. l. si. vel ius cōmune quia excōmunicat est de quo in c. veritas. de dolo & contu. s. eo. debitores. Itē quando pater iurat se daturum alicui filiā suam in vxorem intelligitur promisisse se facturum &c. de quo vide quod dixi in c. ex literis. de spon. vbi gl. Itē intellige saluo iure alterius. s. eo. veniēs. Item subauditur quod habes. s. eo. quintaualis. Item si iuraui aliqui ab eo debeo absolui. s. eo. quintaualis. & s. de sponsalibus. c. secundo: & vide ad materiam post Host. in summa. eo ti. §.
9 quod species. ¶ † In glo. in ver. fortius. in fi. dicit Joā. an. & melius quod licet depositarius non posset obiicere compensationem: vt in iurib allegatis. in fi. glo. deponens tamen potest eā obiicere cum in suum fauorem sit introductum: vt in deposito non fiat compensatio. argumen. in c. ad apostolicā. et c. statuimus. de regula. ¶ Opponitur et videtur quod propter superuenientē difformitatem non liberetur quis a spōsalibus: quia iuramentum est seruandū ex quo potest seruari sine interitu salutis eterne. vt in c. si vero. s. eo. Solu. glos. in verb. oculos. quod contrarium procedat nisi quis liberetur a iuramento per existentiam conditionis subintellecte. vt hic qd no. pro limitatione illius. c. si vero. et ibi plene dixi. ¶ Secundo glo. querit. quid si sponsa laberetur facultatibus. dic quod propter hoc non posset a sponso dimitti. hoc intelligit verum Joan. andr. nisi certa quātitas promissa fuisset: et tūc nō pōt promissionem adimplere. s. de cōditio. appo. de
10 illis. ¶ † Nota hoc dictum. nam illud. c. de illis. loquitur quando iuramentum fuit prestitum cōditionaliter. nos autē hic loquimur quando simpliciter. sed mulier promisit dare certam rem vel quantitatem & non potest promissionem adimplere. Sed aduerte: qr dubito etiam in terminis glo. nam ex quo mulier cōtraxit simpliciter sponsalia non promittendo certam dotem videt promisisse omnia sua bona in dotem. vt legi & notatur. in l. mulier bona. ff. de iure dotium. & p Bar. in l. si constante. ff. solu. matri. ergo si labitur facultatibus: & sic non potest omnia que habebat dare in dotem non debet sponsus obligari ad cōtrahendum: quia deficit cōditio subintellecta scz si res in eodem statu permansit vt in tex. & in glo. ij. facit. c. per vestras. & quod ibi not. s. de do. post
11 diuortium rest. quod notarur. ¶ † Item aduerte in eo quod glo. in prima parte dicit quod iuramentum contra leges non ligat &c. dicit not. Hostien. hoc verum vbi iuramentum reprobatur lege canonica. sicut. de fo. comp. si diligenti. & s. eo. sicut. simpliciter enim in hoc loco non statur legi ciuili: quia nec de foro suo est iuramentū. ō indi. sonic. & de elec. venerabilez. ad fi. in auf. vt clerici apud prop. epi. §. si vero ecclesiasticum. colū. vi. & sic facit quod statutum laicorum non potest impedire iuramenti absolutionem. vide quod di-
12 co. s. eo cum contingat. ¶ † Quero quid si sponsa de futuro fornicetur sea opprimatur per violētiam: nunquid sponsus possit eā dimittere. Glo.

ista concludit in fine quod sic. & idem Joā. and. non enim secūdum eum debet cpelli contrahere bigamiam. Secus dicit si fuisset sponsa de presenti: vt not. gl. in c. raptor. xxvij. q. ij. que etiam approbat precedēs dictum glos. & facit quod habetur. in c. discretionem. de eo qui cog. cōsan.
13 vxoris sue. ¶ † Quero quid si sponsa de presenti fornicetur vel incidat in aliquā difformitatē: nunquid a sponso possit ex toto dimitti. Gl. in ver. tenetur. dicit q nō. intellige q ppter adulteriū pōt dimitti quoad thorū. l. si vxor. §. diuus. ff. de adul. sed aliis difformitatibus nō obstantibus tenet eam ducere. vt in c. hi qui. xxvij. q. ij. qd no. ¶ No. ex glos. in ver. quis. q dictio quis regulariter aduersat precedētibus: quāq temē apponit causatiue: vt hic. itellige vbi subiecta materia hoc expostulat.
14 ¶ † Op. & videt q sicut nō valet pactū etiā iuratū de nō accusando aliquē de quocūq crimine: vt hic dicit. §. illud aūt. eodem modo nō debet
a valere si fit de certo crimine. nam vtroq casu a inuitat quis ad delinquen
b dum & remittitur dolus futurus b cōtra. l. si vnus. §. illud. & §. pacta. ff. de pac. vbi habes tex. expressum. ad idem. l. conuenire. ff. de pac. do. Pro sol. capio gloss. in verbo crimine. & in verbo in hoc casu. et in verbo desistit. que debēt ad hoc coniungi & tangūt hic contrararium multū facit. & mens glo. est. q circa crimen cōmittendū nō valet pactum & sic loquitur. §. illud. & l. si vnus. sed circa cōmissum valet. vt hic. & d. §. pacta. & sic videt intelligere versi. qd si. Aliam solu. sentit in d. gl. in verbo desistit. q pactum de non accusando de certo crimine puta adulterij valet quatenus tāgitur interesse priuatū. vt puta vt nō possit accusare ad diuor
c tiū celebrandū: sed quatenus tāgitur publicū c nō valet vt in contrario. Ex ista solutione infertur q si iste marit velles accusare de adulterio criminaliter ad vindictā publicam valet iuramento non obstāte. Aduerte Inno. videtur sentire istas solu. gl. & Jo. and. post eum recitādo. dixit enim sup verbo diuortiū seruandū esse iuramentū in eo qd tangit rem vel iniuriā familiarē: & est pactū factum de preterito adulterio non accusando. In his aūt que respiciūt alam seruandū non est & ideo pōt denūtiare adulterium cōmissum per quā denūtiationē precipiet iudex marito q non cohabitet vxori donec peniteat. quia nō iurauit nō cohabitare sed non accusare. Si autem vxori adultere nō penitēti cohabitare iurasset: nō esset iuramentū seruandū. argu. xxij. q. i. c. i. imo si nec per preces nec per denūtiationē ad penitentiam posset obtinere per iudicē vel vxoris consensum q cessaret ab eius cohabitatione: posset tūc eam accusare de adulterio sm eum. & Inno. ¶ Attende contra primā solu. gloss. quam etiā sentit Inno. vt intelligatur text. de adulterio iam commisso. multū facit iste tex. in ver. qd si expresse. qui venit aduersatiue ad illum. §. tamē cum ibi loquat text. de non accusando de quocūq crimine cōmittendo: ergo ver. qd si expresse. qui tantū aduersatur precedentibus qr loquitur de certo crimine debet intelligi de crimine cōmittēdo. Item si loqueretur de crimine iam cōmisso res nō fuisset dubia. p. d. l. si vnus. §. pacta. Item cessaret arg. litere quatenus arguit pactum non valere: quia preberetur libera peccandi facultas. cessat enim hec ratio in crimine iam commisso: quia respectu committendi tamē prōpta esset accusatio contra secundā sol. glo. vt intelligat nō respectu adulterij cōmittendi sed quatenus tangitur speciale interesse: quam etiam solutionem non aperte sed tacite sentit Inno. facit multum tex. in d. l. si vnus. §. pacta. vbi dicit. q nō valet a principio vt nō agat iterdictu vnde vi. Nā licet respectu restitutionis versēt vtilitas priuata: tū quatenus prestatur certo modo impunitas inuitat quis ad delinquendū: qd est cōtra publicā vtilitatē: vt in c. fame. de sen. excō. & melius in l. licitatio. §. qd illicite. ff. de publi. et vect. Sed non dubium est quin vxor fiat liberior ad fornicādū cū sciat se a marito de adulterio saltē respectu diuortij accusari nō posse. Cū ergo hoc iuramentū sit cōtra bonos mores valere nō deberet vt in regula nō est obligatoriū. de reg. iur. lib. vj. Et ob hoc intellectus hui. c. visus est semp mihi difficilis & male p doc. declarat forte. & ppter ista dixit hic Guil. na. qd verbū tutius positū in text. stat cōparatiue. designat enī q maritus nō obstāte iuramento possit vxorē accusare: sz tutius est vt nō accuset & forte hec lec. nō esset mala. facit tamen in contrariū: qr in dubijs eligimus qd est tutius. vt in c. iuuenis. de spon. ergo semper erit eligēda ista via vt nō fiat accusatio. Cōcludo sic totā materiā: qd aut intelligimus de cōmisso: & casus est clarus. d. §. pacta. & c. veniēs. s. de accu. Aut de cōmittendo. & tunc respectu accusationis criminalis nō valet pactū nec iuramentū: qr pstat materiā peccandi. vt in d. §. illud. & § pacta. Aut respectu accusationis ciuilis. s. ad diuortiū celebrādū ad cōmodū mariti: & est casus dubius. credo q simpliciter pactū nō valeret: sz si interuenit iuramētū est dubium. ideo litera arguit pro & cōtra: cōcludēs tū tutius esse vt nō accuset sz denuntiet cū p hāc viā puidebit circa delictū: & iste obseruabit iuramentū. & ppter hoc datur notabilis limitatio ad d. l. si vnus. & sic magis stringit iuramentū q simplex pactū. ar. c. debitores. s. eo. ti. facit qd no. Joā. an. in Spec. de dona. §. i. ver. quid si actum. credo etiā qd poterit accusare criminaliter qr in hoc nō versat cōmodū priuatum. vt. s. dixi. et ideo non sine ministerio dixit litera qd debet desistere eā accusare ad diuortium
15 celebrandum. Et ex his habes clarum intellectum huius. c. ¶ † Glo. viti. querit quid si ista mulier nollet corrigi ad denuntiationem ecclesie. Sol. Joan. and. dixit qd tunc vir potest eam deserere: quia videtur quasi heretica. Tan. fuit in contraria opi. vt dicitur in fi. glo. quod non debet

debet eam deserere. sed dz eam corrigere et in vinculis tenere et castigare etiam si mariti furore insidiaretur. inducit iura in ea. alleg. ¶ No. i. ex a gl. q maritus a potest licite ex causa mulierem castigare et invinculare. et tene menti hoc ultimum: quia tex. in c. placuit. p quem se fundat hic gl. loquitur de uxoribus clericorum adeo qd gl. ibi dixit illud non extendendum ad uxores laicorum. Sed gl. in c. sicut. vii. q. i. dixit maritum posse castigare uxorem suam sed non dz verberibus afficere: quia aliena illa esse debent ab ingenuis. vt l. consensu. C. de repu. Gof. et Host. hic dicunt q illa l. consensu. procedit nisi ex causa magna fiat vt in textu plo. gl. et nisi verbera sint levia illa enim videntur marito ex causa permissa. argu. in l. preceptori. ff. ad l. aquil. et de homi. ad audientiam. alias maritus punietur si sine causa vel enormiter hoc faciat. C. de repu. aut. sed novo iure. Concludo ergo qd secundum quantitatem culpe potest maritus corrigere uxorem: ita qd non procedat ad seeua. illa enim sunt iudici relinquenda etiam in servis propriis. insti. de his qui sunt sui vel alie. iur. §. sed hoc tpe. ¶ Scdo no. ex gl. q uxor est relinquenda maritum: lz insidietur vite ipsius. hoc puto verum si potest provideri adversus insidias: alias non tenetur se exponere periculo mortis vt in c. literas. in fi. de resti. spo. sic intellige ea que leguntur et no. p doct. in c. i. de divor. et in c. gaudemus. lz gl. aliter dixerit in c. quicquid mulier. xxxii. q. v. ¶ Tertio quo ad principale questitum glo. puto q similiter potest compesci et castigari ab insolentia sua. procedat ultima opi. gl. alias procedat prima opi. per illud qd d. dixi post Inno. ¶ Ultimo op. glo. prope medium. in eo qd hic denegatur accusatio et permissa est denuntiatio. et sic qd una via denegatur: alia conceditur contra iura alleg. in glo. de hoc brocardo vide qd no. gl. in regula cum quid. lib. vi. et dic q ad alium effectum permittitur hec denuntiatio et ad alium denegatur accusatio. nam accusatio denegatur quia agitur ad divortium. denuntiatio permittitur: quia agitur ad penitentiam.

1 ¶ Verbum necessitas comprehendit de larga significatione utilitatem.
2 Exceptio iuramenti est exceptio litis finite.
3 Ad substantiam iuramenti non est de necessitate verbum iuro: sed satis est q interponat deum implicite vel explicite.
4 Conversi monasterii non sunt de capitulo: et possunt testificari pro monasterio.
5 Quando due negationes faciant affirmativam: et quando negent.
6 An sit licitum iurare per crucem per evangelium: per angelum: et per salutem principis.
7 Ordinarius potest iudicare ultima die sue iurisdictionis si successor non venit: delegatus vero indistincte potest.
8 Iuramentum sine altero ex suis comitibus est servandum si est honestum.
9 De dictione amen: et kyrieleison.
10 Modus diversus iurandi.
11 Que sunt simoniaca ipso iure: et que per constitutionem ecclesie.
12 An indistincte prohibitum sit iurare cessante utilitate vel necessitate.
13 An sit peccatum christiano iurare per alienos deos: et an tale iuramentum sit servandum.
14 Christianus non peccat recipiendo iuramentum ab infidelibus secundum religionem eorum.
15 Qualiter peccet iurans sine causa et iocose.

Et si christus. Monachi et conversi iurare possunt pro testimonio ferendo in causa monasterii sui: ita communiter summatur. Sed hec summatio nimis restringit literam. ideo summo sic. Licite ex causa necessaria etiam per religiosos iuratur. h. d. Dividitur in quinque ptes. In prima rndet autoritati evangelice qua videbatur prohibitum iuramentum. secunda ibi. Iac. rndet autoritati apostolice. tertia ibi. Aug. probat multis autoritatibus novi et veteris testamenti q licitum est iurare. quarta ibi: quedam. dicit quare simpliciter prohibetur iuramentum. quinta ibi: lz. dat petentibus licentiam iurandi. ¶ Casus literalis. Ad finem collige casum et causam institutionis huius decre. Abbas et monachi castellionis habebant causas p monasterio suo: dubitabant utrum liceret eis ferre testimonium et iurare pro causis monasterii sui: et videbatur eis q non deberent iurare. Primo autoritate evangelii dicentis: sit sermo vester est est: non non: qd amplius est a malo est. Item Iacobus apostolus videtur prohibere iuramentum dum dicit. Ante omnia fratres mei nolite iurare. Dns papa consultus respondet primo autoritati evangelii: et eam exponit dicens sit sermo vester est est: non non: vt affirmatio vel negatio sicut procedit ex ore ita procedat ex corde: quia tamen malitia hominum excrescente non creditur de facili simplici assertioni vel negationi: ideo adiunxit qd amplius est a malo est. illud amplius s. iuramentum non est malum: sed a malo illius qui non vult credere nisi iuretur: et est pena illius non culpa. et lz dns videatur prohibuisse iuramentum: non tn prohibuit iurare per creatorem sed per creaturam ne per huiusmodi iuramentum transferretur ad creaturam honorificentia creatoris: unde cum premiserit nolite iurare omnino: statim subiunxit. neque per celum: neque p hierosolymam &c. tn si iuretur per creaturam servandum est iuramentum dummodo licitum sit quod iuretur. Scdo rndet autoritati Iacobi apostoli dicens. q Iacobus non simpliciter prohibuit iuramentum sed voluntatem iurandi dum dixit. Ante omnia fratres nolite iurare omnino quia nullus dz iurare voluntate: nisi necessitate instante. et tunc licite iuratur dummodo iuramentum habeat tres comites. s. veritatem: iustitiam: et iudicium: sed prohibuit iurare p creaturas: unde dicit apostolus: homines p maiorem suum iurant ostendens per quem sit iurandum. i. p deum. Et q iurandum sit in necessitate: ostendit exemplo angeli qui iuravit per viventem in secula seculorum. et exemplo dni qui legitur non plus dixisse qd est est: non non: dum dicit in veritate dico vobis. si enim iuramentum malum esset dns non iurasset. Tertio dicit q quedam prohibentur: quia p se mala sunt. quedam vero prohibentur ex causa: non quia mala sint: sed quia si fiant frequenter inde mala sequuntur: sicut vinum p se malum non est: sed ex frequenti et incauta potatione luxuria generatur: unde dixit apostolus. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. sic et iuramentum per se quidem malum non est: cum sit confirmatio veritatis: sed tn prohibetur ex causa: quia ex frequenti et incauta iuratione periurium sepe contingit. unde legitur. vir multum iurans implebit iniquitate. sed Paulus concessit discipulo suo vt utatur modico vino propter stomachum et frequentes infirmitates. sic certe cum necessitas exigit p re vera licita et honesta potest secure iurari: quia cessante causa cessat effectus. Ultimo rndet papa questioni proposite: lz enim sine viri perfecti vt quantumcunque possint iuramentum vitare debeant: volens tn indemnitati monasterii providere indulget eis ne propter defectum testium monasterium suum sui iuris sustineat a lesionem: vt deficientibus aliis testibus possint in causis monasterii veritati testimonium perhibere. Ber. ¶ Nota q non credere simplici assertioni proximi procedit ex pena peccati priorum parentum. inde orta sunt oblivio: ira: incredulitas: et similia. caro enim tunc corrupta extitit: ex cuius corruptione processit anime et corporis infirmitas. de quo vide ho. gl. xv. q. i. in summa. et tex. in c. ita ergo. xxii. q. i. ¶ No. q. non esse iurandum p creaturam b sed p creatorem. quidam enim honor exhibetur illi p quem iuratur cum assumatur ad confirmationem actus qui soli creatori: vt ipse solus recognoscatur in superiorem tribuendus est. ¶ No. tn q si de facto iuratur per creaturam ligat nihilominus tale iuramentum quia iurando p creaturam vr habere quendam respectum ad creatorem. vide ho. gl. in c. quoties. i. q. vii. in gl. que est sup verbo salus. ¶ Et ex hoc et ex tex. no. q lz verba legis prohibitiva dirigantur in psonam: non tn per hoc iuramentum in contrarium semp invalidatur contractus. Bar. in l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. et in aut. sacramenta puberum. C. si adver. venditio. patet ex illis verbis hic. Nolite iurare &c. et iurans in contrarium peccat: quia venit contra preceptum dei: et nihilominus tenetur ad observantiam iuramenti ex quo ipsum qd iuratur potest servare sine periculo anime. vide qd dicas in c. cum contingat. i. eo. et p archi. in c. non est contra. xxii. q. i. ¶ Not. iii. duo requisita ad hoc vt iuramentum fiat sine culpa. prio qd ex necessitate iuretur. secundo q iuramentum habeat illos tres comites: veritatem: iudicium: et iustitiam. Et adverte: quia verbum necessitatis capitur hic in tex. late vt comprehendat etiam utilitatem. videtur enim largo modo necessitatus c ad iurandum qn instat utilitas et sibi non creditur sine iuramento. unde non solum propter utilitatem propriam: sed etiam proximi pot quis licite iurare si aliter sibi non creditur: vt probatur in c. ita ergo. xxii. q. i. ubi ho. glo. et p Archid. in c. non est contra. eade causa et questione. Adde etiam ad predicta glo. no. in c. florentinum. lxxxv. distin. q per istum tex. dicit omne iuramentum fore temerarium cum ad iurandum non impellit necessitas. quod intellige largo modo: vt d. dixi. ¶ No. iiii. ibi. omnis controversie &c. q licite iuratur vt recedatur a lite. qd est contra illos qui verentur subire iuramentum a iudice vel a parte delatum. Et infertur ex hoc q exceptio qd causa fuit iuramento finita impedit litis contest. sicut quelibet alia exceptio litis finite: cum iuramentum debeat esse finis omnis controversie: de

Sebasti. Sapie.
a ¶ Maritus. Quo sit licitum maritum castigare uxorem vide Abb. i. c. cum contingat. col. vi. d. de fo. competen.
Zacharias.
b ¶ Per creaturam. Adde Bal. i. aut. sacra. C. si adver. ven. Spe. in ti. de iura. dela. in prin. Bar. in l. ait pretor. §. iurati. ff. de iureiur.
Sebasti. Sapie.
c ¶ Necessitatus. adde q sicut magna necessitas excusat. c. q non est licitum. de reg. iur. ita et magna utilitas vt tradit Feli. in ca. vt sup. in prin. d. de testi. cogen. et in c. cum accessissent. col. x. d. de constitutio.

qua vide ho.gl.in.c.i.de lit.cont.lib.vi.p Bart. in.l.cũ querebatur.ff.iudi.sol. ¶ Not.v.per quẽ sit iurãdum t quare sit iurandũ.est enim per solum deum iurandũ t nunq̃ per creaturã nisi in casibus in iure expressis:vt not.dicit hic glo.iiij. Est autem iurandũ ad finem cõtrouersie: intellige non solũ iudicialis:sed etiã extraiudicialis.l. sed t si.§.si autẽ hereditatẽ.ff.de peti.heredi. per Bar.in.l.amplius.ff.rem ra.ha.vbi pz q cõtrouersia dicitur ante litẽ contestã.t largo modo ad excusandum iuramentũ dicitur controuersia q̃n subest necessitas vel vtilitas t mihi nõ creditur sine iuramẽto:vt pz ex predictis. ¶ No.q p ista
a verba in veritate[a] dico vobis ꝛc.iurat quasi interponat ipsum deũ qui est veritas ad confirmationem actus.pro hoc.c.in quadã.de cele.mis.vbi dicit.q christus est veritas.ideo christ⁹ interrogatus a pilato quid esset veritas non respondit ne videretur seipm iactare:vt ibi no.t de multiplici forma iuramenti tam in primitiua ecclesia q̃ in hodierna:vide ho.gl.hic.t.xxij.q.i.in sum. ¶ No.q per illa verba morior per gloriam vestram ꝛc.apostolos iurauit t constat iuramentũ ex illis verbis per gloriam vestrã ꝛc.t est sensus sm Jo.an.morior.i.pericula mortis subeo vł paratus sum mori per gloriã vestrã.i.per gloriam eternã ad quã spero sic assero eum q̃ affirmo scri
3 ptor. ¶ †Ex aliis t ex predictis infero q ad substantiã iuramẽti non est necesse q exprimat verbum iuro:sed satis est quo ad confirmationẽ veritatis quis interponat ipsum deũ explicite vel implicite.de quo vide vt dixi in.c.querelaz.ĩ.eo. ¶ No.ibi:redde deo etiã.q iuramẽtũ tenemur seruare ex precepto iuris diuini. Ex quo infertur q papa non põt sine causa illud relaxare.de quo plene dixi.ĩ.c.quãto. ¶ No.ibi:cũ sit ꝯfirmatio ꝛc.q iuramẽtũ interponit ad ꝯfirmationẽ veritatis.i.simplicis assertionis.additur enim simplici assertioni religionis vinculũ.vnde vide ad hoc qđ.ĩ.dixi super rub. ¶ No.in ver.quedam: quare fuit iuramentũ cessante necessitate prohibitum.nõ enim prohibet quia in se malũ sit sed ꝓpter periuriũ qđ sepe ex incauta iuratiõe ozit. idẽ dicunt ne dei nomẽ in vanũ assumat. ¶ No. ibi:modico vino.iuncta glo.q aliq̃n indulgendum est corpori vt sit ꝓptũ ad exercitiũ virtutis. xlij.di.ꝯuiuia. Et no.ꝯtra istos qui ꝓpter abstinẽtiã nimiã incurrunt egritudines:incidũt enim in peccatũ nõ modicũ.t sm Hiero.offerũt isti rapinam in holocaustum dum nimia ciborũ egestate vel somni penuria corpus suũ immoderate affligunt qđ dñs odio habet.de quo in.c.nõ mediocriter.de cõse.distin.v.vbi tex.notabilis.
4 ¶ †No.in fi.vbi vos t conuersi.in secta suprascriptione in qua loquitur abbati t capitulo.q con
b uersi monasterij nõ sunt de capitulo[b] alias frustra dixisset.de conuer.de quo vide qđ legi.t no.in.c. ex eo qđ.in fi.de ele.lib.vi.t per Inn.in.c.ij.de instu. Et no.q nõ solũ monachi sed etiã conuersi possunt testificari in causa monasterij.facit.c.nuper.ĩ.de test. ¶ Aduerte tñ qꝛ tex.hic dicit deficientibus aliis ꝛc.t sicut innuere qđ in defectum duntaxat isti admittantur.sed Host.t Pet.simpliciter supplent ad text.maxime quasi etiã aliis testibus existentibus possunt exhibere testimonium.nã q̃nq̃ quis estimat se habere.x. bonos testes:t nõ habet nisi vnũ qđ no. sed vide latius de hoc in spe.de teste.§.i.ver.nunquid.t plene dixi in.c.insuper.in.iij.col.ĩ.de testi.t dic vt ibi.t ad istũ tex.potest dici q ideo papa dixit deficientibus ꝛc.ne isti iurando venirent cõtra conscientiam.nam dubitabãt iurare ideo dixit indulge-
5 mus. ¶ †Uenio ad gl.t primo op.videt enĩ qđ
c volens aliquid negare nõ debet geminare [c]nega
d tionẽ:quia due negationes[d] faciunt vnam affirmationem.vt in.l.duobus verbis.ff.de ver.obli. cuius ꝯtrariũ innuit ista litera dũ dicit est est nõ non. Sol.colligitur ex glo.ij.t.iij.videlicet q q̃n due negationes referũtur ad idẽ faciũt vnã affirmationem vt in contrario:secus si referuntur ad diuersa vt hic.sit enim hic geminatio vt vna referatur ad cor.alia ad os.qđ no. Idẽ vbi referunt ad diuersa in eadem oratione contenta:vt not.in d.l.duobus. Itẽ hoc limita nisi sequatur cõtrarius t absonus intellectus:tunc enim due negationes non faciunt vnam affirmationẽ: sed vna negatio stat proprie alia superabũdat.plerũq; enim ex abundantia cordis quis geminat negationes:vt colligitur ex no.in.l.ij.C.de ser.fugiti. vbi per Cy.facit.l.fluminum.in prin.ff.de dam. infec. ¶ Sed quid si apponũtur tres negatiões cõcernentes idem ercq; resultat ꝯtrarius seu absonus sensus.dic q due faciunt vnã affirmationem:t tertia stat proprie.l.i.de here.insti.ff.not. Bar.in.d.l.duobus t hoc no.t menti tene bene.
6 ¶ †Oppo.ij.videtur enim qđ licitum sit iurare per creaturas vt per crucem:per euangelium:per ordinẽ:per salutẽ principis:vt in iuribus superius allegatis in glos.iij.sol.dicunt iste gl.q nõ licet iurare nisi vbi in iure exprimit. Sed aduerte quia glo.nõ reddit rationem:quare in istis liceat iurare t nõ in aliis creaturis.dicerem quod in istis habetur respectus ad ipsum creatorẽ:nõ sic faciliter in aliis.vnde gl.no.in.c.quotiens.i.q. vij.dicit quod iurans per salutẽ principis videtur iurare p eũ cuius iudicio salus principis cõsistit:t sic iurans nõ peccat. Secus si haberetur respectus ad ipsam creaturam duntaxat intẽdens illam inuocare in testimoniũ seu ad cõfirmationem actus:tunc enim honorem deo debitum impenderet creature:t sic cõmitteret idololatriã.de conse.di.iij.c.perlatum.t.c.venerabilis.vbi text. cum glo. Per hoc arguit Host.cõtra illos qui plus homines q̃ deũ honorant.dum enim corã altari transeunt:nullam etiam inclinationem et reuerentiam exhibent: t q̃n coram dño veniunt quasi idolũ colunt in iungẽdo manus:vtrũq; genu flectendo:non solũ pileum sed clamidem t zonam remouendo cõtra id qđ legitur. Apocalip. xix.vbi angelus dixit beato Joanni cadere volenti ad pedes ipsius: vide ne feceris conseruus enim tuus sum.t licet reuerentia sit exhibẽda superiorib⁹.de maio.t obe.qđ super his.t.c.in q. t ipsi superiores debent ipsam recipere ne videãtur contemni.l.obseruãdũ.ff.de offi.presi.t in.c. quando necessitas.lxxxvi.dist.hec tamen idololatria esset corrigẽda t que exhibetur t recipitur debet exhiberi t recipi iuxta illud verbũ imperatoris Fede.flectentis pape qui dixit non tibi sed Petro. Et dicit q maxime prelati debent a talibus abstinere ne videantur vt dominãtes in clero.de quo vide ho.tex.cũ gl.in.c.esto subiectus. xcv.dis.t in.c.episcopus.cum.c.seq.ea.dist.t idẽ quod ista glo.notauit glo.in.c.si aliqua.xxij.q.i. ¶ Oppo.iij.in eo qđ in tex.dicitur nolite iurare omnino:t tamen in multis casib⁹ est licitũ iurare:vt no.ĩ.eo.nullus.so.glo.in ver.omnino.dicit q illud verbũ omnino non stat vniuersaliter sed exponitur omnino.i.ex leui causa.t adducit simile in.l.grece.ff.de fideius. Hostiẽ.reprehẽdit glo. quia istud omnino stat ibi pro nullo modo.t sic non est simile.ego dico etiaz q hic stat pro nullo modo.nam ista dictio omnino nõ qualificat verbum iurare:sed verba subsequentia.s.neq; per celom:neq; per terram:neq; per caput vel capillos ꝛc.quasi dicat nolite omnino iurare p creaturas
7 t tunc stat proprie. ¶ †Opp.q iuramẽtũ interpositũ per creaturam nõ sit seruandũ.cum iure etiam diuino prohibeatur.arg.x.distin.c.vides. t.l.nõ dubiũ.C.de leg.sol.dicit glo.in ver.seruãdum.q ex quo illud quod iuratur est licitũ seruãdum est iuramentũ qualitercũq; iuretur. multa enim fieri prohibẽtur que si facta sunt obtinent roboris firmitatem.etiam dat simile.iudex vltima die sue iurisdictionis iudicare nõ debet.l.eũ qui.ff.de iuris.om.iudi.si tamen iudicat sentẽtia tenet.l.meminisse.ff.de offi.procõ. Not.bene hoc vltimum pro intellectu illarũ legum.t hanc glo. alle.Bar.in.d.l.eum qui. Sed intellige q nõ de vltima die iudicare.s.post aduentũ successoris.expi-
hescit enim

Sebasti. Sapia.

a ¶ In veritate.vide Bal.in.c.i.§.fi.in vlt.col.ĩ.de psum ptio.t Jas.i.l.i.ij.§.iurari.colũ.iij. ĩ.de iureiur.
Zacharias.

b ¶ Nõ sunt de capitulo.adde Rom. sin.clv.incip.fuit a me q̃situm.t qđ no.i apo.ad istuz l.c.ecclesia sancte marie.nu.3.i ver. vna cum clericis. ĩ.de constitu.

Sebasti. Sapia.

c ¶ Geminare.vide glos.Jo.fab.et Angel.aret.in.§. cũq; hoc deo.i gl. in verbo secũdo.in proe.constitutio.

d ¶ Due negationes faciũt vnã affirmationẽ.et adde gl.t no.sup ca. in ver.superest.in d.§.i.adde Bal.i l.q se pfis.in.iij. colũ.C.vnde lib.vbi dicit q due negationes prolate ab hole grosso nõ affirmant.t idem dicit Sali.i.d.l.qui se pfis.t Ange.in repe in princip. et Bal.in.l.i.in.vi. col.C.de ser.fugi. adde Bart.in.l.i. ff.de cas.pe.et adde q q̃n due negationes affirmant iuncte cũ affirmatiua magis affirmant q̃ affirmaret pura affirmatiua. H credo probari p text.in.c.in noie dñi.ibi non ineuitabili.de testi.iũcto qđ ibi in fi.not.d.Anto.dũ dicit de vera cõtumacia.t hanc credo fuisse mentem d.Anto.ibi:itẽ limitarẽ istã regulam nisi cõis vsus hberet qđ due negationes non inducerẽt affirmatiuã: quia tunc non inducerent affirmatiuã.arg.eius qđ not.Inno.in.c.cũ clamor.i fi.t in.c. cũ cãm.el.ij.de testi. Itẽ adde q de istis dąb⁹ negatiuis scribit glos.t Bart.t Bal.in.l. i.C.de ser.fugit.et Bal.ibi ponit in ampe.col.t plenissime ro.in.l.i.§.si qs ita.ff.de verb, ob.et istã materiã declara vt p do.i c.qđ ad nos.in fi. xlvij.dis.t p imo. i.l.i.§.fi.i.i.col.ff. de here.insti.
Anto. Francis.

¶ An et quando due negatiue affirmẽt vel negẽt vide Bar.in.l.femine. ff.d sena.t i.l. duobus.ff.de ver.sig. et vide do.Car.in cle.i.de offi.dele.t dicas q due negatiue simul posite regulariter affirmant nisi pferant a rustico: qꝛ tunc stant in terminis negatiue et forte magis negãt sm Bal.i.l.q se pfis. Salic.t i.l.i.de ser. fugi.hic ẽt alle. in vij.co.t vide gl.t Bar.in.l.manifeste turpitudinis. de iureiu.t Bal.i l.plurimum.ff.de dã.infec.t i.l.q pignoris.ff.de acq. posses.t in aut.de his qui ingre.ad ap.in.§.si neuter. et in.l.i.in.§.si q's ita.ff.de ver.ob.t i aut.de her.t fal. in.§.inordinatum. t vide Bart.l.l.i. C.de cada.pum.t in.l.i.in.§.gñaliter.ff.de leg.pstã. vbi ẽt dicit Bar. q tres negatiue simul posite negãt sicut vna:qđ etiaz in.d.l.duobus.de verb.signi.volun t vide Jo.and.in addi.Spe.in rub. de suc.ab intesta.

deficit enim propter abdicationem iurisdictionis. ante enim aduentum iurisdictionis successoris licite iudicat. ɔ. l. meminisse. Itez intellige gl. in ordinario: secus in delegato. nã ille iudicat etiam vltima die iurisdictionis sue: vt in. c. consuluit. de offi. deleg. vbi per Jo. and. ⁊ vide q̄ habentur in auẗ. de admini. tut. §. illud. col. vij. Sed quo ad principale dictum glos. dic ꝙ non est sufficienter responsum ad contrarium. ego dico per. l. prohibeti ꝙ lex prohibet iurare per creaturã non ꝙ ipsum iuramentũ in se sit malũ: sed vt reuerentia exhibeat̃ principaliter ipsi deo. Si aũt contra fit valet nihilominus iuramentuz: quia saltem in consequentiam iuratur per creatorez. honor enim exhibitus creature redundat etiã consequenter in honorẽ creatoris. hoc probat hic text. in versi. quia testante. ⁊ sic lex prohibitiua non habet perpetuã ⁊ puram causaz prohibitionis ⁊ sic cessat cõtrariũ. facit quod not. glos. in. c. tua. de spo. duoꝝ. ℂ Gl. in verbo necessitas. est facilis ⁊ not. eam. ⁊ dic vt. s. dixi
8 in notabilibus. ℂ † Quero text. hic ⁊ clarius in. c. animaduertendum. xxij. q. vij. dicit ꝙ iuramentũ debet habere tres comites scz veritatem: iudiciuz: ⁊ iusticiam. aliꝭ si aliquid istorũ defuerit potius est periurium ꝙ iuramentũ. Qualiter aũt ista intelligantur. Sol. glo. in verbo. in veritate. cuz duobus seq. ad hoc tendunt. ⁊ expone ſm eam veritatẽ. s. conscientie. s. ꝙ id qd̄ iuratur debet quis putare verũ in ɔscientia. Non sufficit enim ꝙ in se est verũ nisi iurans credat illud verũ: aliꝭ illicite et cõtra conscientiaz iurat. xxij. q. ij. homines. no. glos. in. ɔ. c. animaduertendum. ⁊ est tex. ſm vnum intellectũ in. c. quanto. in fi. s. e. Dicit iudicium. i. discretionem vel deliberationez. debet enim iuramentũ esse discretum ⁊ hic quod dicitur discretuz ex modo iurandi: ⁊ ex causa propter quam iuratur. Si enim iurat per deum et ex causa necessaria seu vtili satis est discretum: vt. s. dixi. aliꝭ secus: vt hic probatur in text. et. s. dixi. et est text. xxij. q. iij. §. illicitum. cum sequen. dic iusticiam idest quod iustum sit iuretur vt in. c. quanto. s. e. Si enim ista vel aliquod istoꝝ defuerit non iuramentũ: sed periuriuz est censendũ ſm glo. hic. ⁊ sunt verba tex. vt. ɔ. c. animaduertendũ. ℂ Sed contra hoc ego fortiter oppono. Iuramentũ interpositũ super creatura non habet in se comitez iudiciũ qꝛ non est discretũ cum sit contra preceptũ dñi: ⁊ tñ precipitur illud obseruari: vt hic: ergo est iuramentũ ⁊ non periuriũ. Itẽ si quis discrete nulla necessitate vel vtilitate suadente iurat aliquid qd̄ in se non est maluz tenetur ad ipsius obseruantiam: vt in. c. cum quis. ⁊ qd̄ ibi no. s. eo. ⁊ in. ɔ. §. licitũ. ergo ad esse iuramẽti non requirit̃ illicitũ. Sol. dico ꝙ qñqꝫ iuramentũ est indiscretuz ex parte eius qd̄ iuratur: vt quia illud illicitum vergens ad interitũ vel dispendiũ salutis eterne ⁊ seruari tale non debet. xxij. q. iiij. per totũ. Quandoqꝫ indiscretũ est ex modo iurãdi vel ex causa: vt qꝛ iurat per creaturam vel sine deliberatione seu cessante necessitate vel vtilitate: ⁊ tunc dic ꝙ iuramentum obliget vt hic ⁊ in iuribus superius alleg. Et ad tex. c. animaduertendũ. dum dicit qd̄ est potius periuriũ ꝙ iuramẽtum dic ꝙ non est iuramentũ. s. licitũ sine peccato: sed est periuriũ. i. illicitum ⁊ incauta iuratio capitur ibi periuriuz largo modo pro incauta iuratione non pro transgressione liciti iuramẽti. Conclude ergo quia glo. ⁊ doct. hic non declarant ꝙ ad hoc vt quis iuret sine peccato ⁊ iuramẽtum ex omni sua parte sit licitũ debet habere illos tres comites: si tñ aliqd̄ illoꝝ defuerit dũmodo qd̄ iuratur sit licitum ⁊ honestũ est seruandũ ⁊ iuramentũ est: lꝫ nõ fuerit licitũ ⁊ peccauerit iurando: non tñ talis semper peccat mortaliter: sed qñqꝫ venialiter ſm quãtitatẽ culpe: vt not. archi. in. ɔ. c. animaduertendũ. Hoc vr̃ probari hic et clarius in. ɔ. §. illicitum. ⁊ not. in. ɔ. §. animaduertendũ. Uel est simile in eo qui contraxit matrimoniũ contra votuz castitatis. tꝫ enim matrimoniuz lꝫ ille peccauerit in contrahendo: vt in. c. vno. de
9 voto ⁊ vo. redemp. lib. vi. ℂ † Quero quid est dicere amen. glo. in ṽbo amẽ. exponit. i. sine defectu ⁊ ſm Hug. vt hic refert Joã. and. est hec dictio composita ab a qd̄ est sine ⁊ mene qd̄ est defectus. vide. c. renera. in fi. de ɔse. di. ij. vbi exponit̃ amen. i. verũ est. pro hoc est tex. hic vbi capit̃ amen pro veritate. ⁊ in effectu idẽ est qd̄ sine defectu. Aliqñ exponitur amen. i. fiat: ⁊ sic capit̃ cõmuniter in officijs diuinis. nam clerici respondent amẽ. i. fiat qd̄ petitũ est in oratione. hinc Hiero. ad marcellam dicit ꝙ septuaginta interpretes qd̄ in hebraicis legit̃ amẽ amẽ transtulerunt fiat fiat. ⁊ de verbo qd̄ dr̃ kyrieleison. dic ꝙ due sunt partes. et dicit̃ kyrie. i. dñe. leyson. i. miserere vt no. Jo. an. in addi. Spe. in ti. de sen. prola. §. vt aũt. ℂ Glo. in ver. testis. ponit formas iurandi in veteri testamento ⁊ tpe gratie. s. in primitiua ecclesia post aduentuz christi et in ecclesia hodierna: ex qua manifeste colligit̃ quod. s. dixi: vcꝫ ꝙ ad eẽ iuramenti non requirit̃ ꝙ iuretur expresse per verbum iuro. ⁊ vide de his pleniorem glo. xxij. q. i. in sum. ⁊ in eo qd̄ in fi. dicit glo. hodie iurari per dei euangeliũ. In contrarium facit quod habet̃. s. in glo. iiij. vbi etiam hodie ponuntur alij modi iurandi: ad idem. ij. q. v. c. si quis presbyter. Itẽ ex ɔsuetudine hodierna saltẽ apud italicos sufficit tangere quamli
10 bet scripturã: vt est glo. no. in cle. i. de hereti. ℂ † Ideo quero qualiter sit hodie in dubio iurandum: sol. dic comprehendendo glo. in. ɔ. cle. i. in verbo tacta. ⁊ Host. hic: ꝙ aut ius expresse in illo casu prouidet: puta vt in teste qd̄ debet iurare tactis euangelijs: et tunc oportet sic iurare: nec sufficit aliam scripturam tangere. iij. q. ix. hortamur. ⁊ communiter
a iuramenta ͣ que deferunt̃ a iure a iudice ⁊ partibus ex necessitate prestant̃ predicto modo. i. q. vij. quoties. xi. q. i. testimoniũ. de iura. calũ. c.

a ℂ No. hanc doctrinã ꝙ in oĩbus iuramẽtis q̄ ex necessitate deferunt̃ a iure vel a iudice vel a ptibus si nulla est distincta forma iuramenti dꝫ iurari sup euangelijs. ⁊ adde do. Anto. hic in. iiij. col. ver. itẽ in oĩbus aliis q̄ a iudice. ⁊ adde Bal. in. c. i. §. si a dño. ad fi. i. col. in ti. qd̄ sit inuesti. vbi refert Inno. tenere ꝙ in oĩ solẽni iuramento requiritur tactura pe ⁊. s. c. ego. N. Si nutẽ iuraret̃ aliter: licet illud esset iuramentũ et obligaret iurantẽ: non tñ esset satisfactũ iuri cũ pro forma exigat tacturã euangeliorũ. vide ho. gl. in. c. vt circa. de elec. li. vi. ego puto hoc verũ nisi consuetudo esset in contrariũ in. c. fi. de consue. Quandoqꝫ iuramentũ defertur voluntarie a pte pti: ⁊ tunc iurandum est ſm voluntatẽ deferentis: intelligẽdo tñ ꝙ illud sit permissum. l. iij. cũ. l. seq. ff. eo. tit. Quñqꝫ ptes conuenerunt de iurando non expressa certa forma. ⁊ dicit hic no. Host. iurãdũ esse modo predicto. s. sup euãgelijs qd̄ placet vt in dubio videat̃ actum ſm qd̄ iura deferunt cõmuniter. ar. ff. de edil. edi. l. qd̄ si nolit. §. quia assidua. ⁊ vr̃ tex. cuz ibi no. p Bar. in. l. qui p salutẽ. ff. eo. ti. ⁊ vide de materia p Host. in summa. eo. ti. §. quo sub. §. per quod.
11 ℂ † Glo. in verbo mala. ponit vnũ simile ad tex. nam quedã sunt simoniaca ipso iure vt vendere spũalia. quedam p constitutionẽ ecclesie vt dare aliquid pro benedictione nubentiũ vel p baptismo. ista duo exempla reprobat Jo. and. quia certum est ꝙ baptismus est sacramẽtũ ⁊ benedictio nubentiũ est sacre rei signum. ⁊ sic p illos confert̃ ⁊ augetur gratia spiritussancti. ergo ꝓhibitũ est aliquid dari: qꝛ simoniacũ. Sed forte iudicio meo saluando glo. posset dici ꝙ vendere ipsa spũalia est simoniacũ in se. Nam simon magus a quo dicta est simonia voluit emere gratiã spũssancti: vt no. i. q. i. in summa ſꝫ Archi. sed aliquid p ipsis dare vel accipere: non tñ vendendi vel emẽdi sed remunerandi prelatũ non est in se simoniacũ: sed dicitur simoniacũ: qꝛ a iure prohibitũ. facit ho. tex. cuz gl. i. q. i. emendari. ⁊ circa hoc cogitabis: quia esset notabilis limitatio ad materiaz simonie: ⁊ vide de materia glo. in. c. cũ pridem. de pac. ⁊. c. saluator. i. q. iij. vbi p gl. ℂ Quero qd̄ de tertio exẽplo glo. s. cum dat̃ pro ponendis platis in sede. Jo. an. reprobat dictũ glo. vt illud sit simoniacũ: qꝛ prohibitũ: sed ɔsidera quia gl. non aperit an velit intelligere de nuda institutiõe corporali: an etiã de collatoria tituli. vide circa hoc q̄ dixi in. c. i. de simo. ⁊ in repe. §. quia vero. de prebẽ. extirpãde. ℂ Glo. in ver. sequuntur. colligit aliquid prohiberi propter malũ qd̄ inde potest seq ⁊ oppo. in ɔtrariũ de. l. fi. ff. qui ⁊ a qui. ma. li. nõ fiunt. vbi dicit̃ ꝙ lꝫ stipulari operas vel mercedẽ a liberto: sꝫ stipulari non lꝫ simpliciter mercedẽ. ad idẽ. l. si vnus. §. illud. ff. de pac. vbi dolus futu
b rus ᵇ non potest expresse remitti: ⁊ tñ potest pacisci ne agatur depositi: ⁊ sic indirecte remittit̃ dolus futurus. gl. non soluit. sed dic quo ad. l. fi. ꝙ in stipulatiõe alternatiua non est prohibitum ꝙ solutio fiat voluntarie cũ optio det̃ ipsi liberto: vt in regula in alternatiuis. de re. iu. li. vi. Ad. l. si vnus. dic ꝙ potest pacisci ne agat̃ depositi scilicet respectu doli de preterito. ⁊ dic plenius vt ibi no. ℂ Gl. pe. instat an ⁊ qñ cessante causa cessat effectus: ⁊ videt̃ appellare causaz finalẽ propter quã excludẽdã. causam impulsiuã propter quã habendã. ⁊ mẽs gl. est ꝙ cessante causa finali cessat effectus: secus si cessat causa impulsiua et inuoluit se multũ. in hoc tamen dic vt plene ⁊ clare no. in. c. post translationez. de renun. in gl. in verbo cessante. sup ea. ℂ Glo. fi. tacite opponit. illi de collegio indistincte admittunt̃ in causa ecclesie ad testificandũ: vt in. c. sup prudentia. xiiij. q. ij. ⁊ in. c. insup. de testib᷒. ergo si frustra papa hic dicit indulgemus. frustra enim indulget̃ qd̄ communi iure conceditur. l. i. C. de thesau. li. x. gl. metu cõtrarij exponit. i. indultum esse ostendimus. Idez Inn. vel ſm Host. hoc fecit papa ad solandum istoꝝ conscientias qui aliter se securos esse non putabãt. ⁊ facit hec litera in ar. ꝙ regularis in alia causa ꝙ ecclesie nõ potest esse testis: aliter

euãgeliorũ: lꝫ non alleget ibi Inno. hoc dicat. et idem pũctualiter bal. in c. i. §. Itẽ sacra. in pri. iij. colũ. de pace iur. fir. ⁊ alleg. l. generaliter. §. fina. C. de re. cre. ⁊ ibi etiã bal. itẽ vide imol. in repe. c. cum contingat. in. xxiij. char. i. i. colũ ver. itẽ inquãtum dixit esse itelligẽdũ. s. e. ⁊ ꝫ ista ponderã tex. in. l. i. in vl. rñ. C. si mi. se ma. di. sed potes rñdere ꝙ iuramẽtũ nõ pstat̃ ex necessitate sed volũtate ⁊c. Anto. Francis.

ℂ Circa hꝫ de iuramento dicas ꝙ iuramentũ solẽne dꝫ prestari manu tactis corpaliter sacrosanctis euãgelijs vel etiã quibuscunqꝫ scripturis. vt in auten. vt ob. in. pn̄n. i. §. i. ⁊ vide Jo. and. in c. vt circa. de elect. lib. vi. in nouel. et vide spec. in tit. de iur. dela. p totum vbi plene examinat istũ passum. ⁊ vide plene p gl. et d. Car. i cle. i. l. §. porro. de here. et in cle. i. de iureiur. vbi dicit hoc pcedere etiã in imperatore iurante fidelitatem pape. et ibi etiam dicit qd̄ non sufficeret presẽtia scripture sine tactu ⁊ vide plene p Alex. post pau. de ca. l. l. iij. i. §. in rari. ff. de iureiur. Sebastia. Sapi.

b ℂ Dolus futurus. Et dolus de futuro ẽt nõ posse remitti p indirectũ tꝫ Joan. de ana. ⁊ ꝫ Dy. in consi. lxxx. incip. visis ⁊ itellectis. ⁊ Jas. in. l. actiõe. in fi. C. de transactio.

tamē dicat Accur. C. de testi. auth. si dicatur. ⁊ ple
nius in Specu. eo. ti. §. i. ver. item excipitur ꝙ est
monachus. ⁊ in ver. quid de monachis dixi l. d.
12 c. insuper. ℭ †Extra gl. quero an indistincte sit
prohibitum iurare cessante necessitate vel vtilita
te. dicit Inno. ꝙ sic. nulla enim vel modica est dif
ferētia sm eum: an quis iuret super euāgelia vel
reliquias: siue dicat tātum promitto hoc in fide
mea: quia non solū per creata sed etiā p increata
prohibetur iurare nisi necessitas vel vtilitas hoc
exposcat: vt hic. ⁊ qđ not. cau. c. ad aures. de ar.
a c. peruenit. Item iuramētū * est quando quis di
cit sub piculo anime sue. de frigid. fraternitatis.
dicit tñ ꝙ maior est contemptus ⁊ maius est pec
catum fallere iuramentū factū p increata vel su-
periores creaturas ꝙ p minꝰ sanctas. p hoc al-
lego tex. expressum in. c. mouet. xxii. q. i. vbi etiā
querit quis magis peccet an iurās p creaturas
vel p falsos deos ⁊ trāsgrediens: an trāsgrediēs
iuramentū factum per deū. Ratio dubitādi est:
quia primus peccauit bis. s. iurando ⁊ transgre
diēdo. ipse qui iurat per deū peccat solū in trās-
grediēdo: sed dic ꝙ istud vnicū peccatū prepon-
13 derat illis duobꝰ vt ibi. ℭ †Ex hic decidit alia
q̄stio. an sit peccatū christiano iurare p deos alie
nos: ⁊ an teneatur illud iuramētum adimplere.
Inno. dicit ꝙ peccauit in iurādo: vt hic ⁊ tenet
adimplere: vt. d. c. mouet. Nā qui iurat p creatu-
rā iurat quodāmodo per creatorē: quia creatu-
ra est testis creatoris: ⁊ creator honoratur i creatu
14 ra: sꝫ non principaliter. ℭ †Ulterius querit an
peccet christianus recipiendo iuramentū ab in-
fidelibus sm religionem ipsorū. Inno. dicit ꝙ
15 nō. pro hoc videtur tex. i. c. mouet. ℭ †Ultimo
querit qualiter peccet iurans sine causa vel ioco
se. vide qđ le. ⁊ no. xxv. di. §. alias ea demū. ⁊. c. flo
rentinum. lxxxv. dist. p Archi. in. c. non est ꝯtra.
xxii. q. i. ⁊ qđ no. ṡ. eo. tua.

Sebasti. Sapia.
a ℭ Iuramētum. hoc idē dicit Ge-mi. post Io. an. in c. i. de sepultu. in vi. refert Ias. in l. iii. §. iurari. colū. ii. ff. de iureiuran.

1 ℭ Cardinales si ante creationē summi ponti
ficis aliquid statuant ⁊ iurant: si vnus eorum sit
effectus papa: non tenetur illud seruare: si est cō-
tra dignitatem pontificalem.
2 Ad vtilitatē ecclesie nulla precedēte infamia po
test inquiri.
3 Existēs in peccato mortali an debeat remoueri
a beneficio et an temerarie iurās remouēdus sit
a testimonio ⁊ ab electione.
4 Donatio facta per epm de bonis sue mēse capi-
tulo an valeat: ⁊ an preiudicet successori.
5 Stāte statuto ꝙ mulier non possit cōtrahere si-
ne consensu duorum propinquorū: nō poterunt
isti consentire ad eorum commodum.

Sicut nostris.

Iura-mentū contra vtilitatē ecclesiasticā prestitū
nō tenet. Diuidit in tres partes. In
prima punit iuramentū temerariū. In secunda
punit iurantem ibi: pro iuratione. In tertia cō-
mittit inquirenda ⁊ retractāda ibi: q. ℭ Casus
literalis. Uacante ecclesia tudertina canonici an
teꝗ̄ tractatꝰ aliquis haberet de pastoris electio
ne quedā iuramēta fecerant in damnū episcopa
lis iuris. postmodū vnus ex illis electus extitit
in episcopum ⁊ consecratus epūs: ipse vidēs ꝙ ex
hoc redditus episcopales diminuebātur: q̄siuit a
papa vtrū iuramenta illa essent seruāda. Papa
considerans ꝙ iuramentū nō fuit institutum vt
esset iniquitatis vinculū ⁊ iuramenta que contra
vtilitatē ecclesiasticam attentantur non iuramen-
ta sed periuria nuncupantur: pro iuratione incau-
ta fecit ei penitentiā imponi. Mandans episco
po ameliensi quatenus a canonicis illis sup pre
missis veritatē inquirat: ⁊ si ita esse inuenerit in
statum pristinū appellatione remota reducat qc
quid in damnū episcopalis iuris datū esse repe-
rerit. Ber. ℭ No. i. argumētum ꝙ vacante eccle
sia possunt canonici facere statuta dūmodo non
sint contra vtilitatem ecclesie. an aūt durent crea
to episcopo: vel possint per episcopū reuocari. vi
de Fede. ꝯsi. xvi. ℭ No. ii. ibi: in minoribus ordi

nibus. ar. sm Io. and. canonicos non cogēdos: vt promoueantur. pōt
tñ hoc intelligi de minoribus p respectū ad etatem seu ordinē epalem
⁊ sic non colligitur argumentū. ⁊ de hoc dicendū. vt le. ⁊ not. in. c. queris.
1 de eta. ⁊ quali. in clem. vt hi qui. eo. titu. ℭ †Nota ꝙ iurans ante suam
promotionē in preiudicium dignitatis non tenetur ad obseruantiam
post promotionem. Isti enim canonici forte statuerant ꝙ quicunꝗ̄ ex
illis fieret epūs seruaret quedā que tendebant in preiudiciū ecclesie seu
pontificalis dignitatis. Ex hoc habes quid dicendū cū cardinales an
creationem summi pontificis aliqua statuunt ⁊ promittunt etiā cum
iuramento illa seruare si contingat aliquem eorū promoueri ad sum-
mum pontificatū. nam puto iuramentū non astringere si iuramentum
tendit in preiudiciū dignitatis pontificalis. ar. hic. ℭ Nota illicite et
temere iuranti penitentiā imponendā: licet non astringatur iuramento
⁊ videtur ꝙ sit imponenda penitentia vnius anni. vt in. c. qui sacramē
to. xxii. q. iiii. vbi bonus tex. cum glo. ⁊ vide glo. ṡ. eo. tua. ℭ Nota ꝙ il
licitū iuramentū largo modo potest dici periuriū. ⁊ hic periuriū. i. in-
discretum ⁊ illicitū iuramentū. Non enim capitur hic periurium pro
transgressione iuramenti liciti. simile in. c. animaduertendū. xxii. q. ii. di
xi. ṡ. c. prox. non enim peccat quis non seruando illicitum iuramentū:
sed peccat temere iurando. ṡ. eodem quanto. ⁊. xxii. qōe. iiii. per totum.
2 ℭ †No. vltimo ad vtilitatē ecclesie posse fieri inquisitionem etiā nulla
precedēte infamia. facit qđ no. in. l. iiii. §. hoc aūt iudiciū. ff. de dā. infec.
ℭ Sed cōtra hoc ⁊ ꝯtra tex. opp. videtur enim ꝙ non esset hic necessaria
inquisitio cum constaret de delicto epi ex confessione. So. dicit Io. an.
ꝙ isti epō credidit papa in suū preiudiciū: ideo sibi mandat penitētiā
imponi: sed in preiudiciū canonicorū noluit credere sicut nec debuit iō
mandat illorū respectu inquiri: ⁊ pro hoc allego tex. vi. q. ii. placuit. ⁊. c.
3 si tñ. vbi patet epō soli nō esse credēdū in piudiciū subditorū. ℭ †Gl.
i. colligit ex tex. ꝙ si existens in mortali peccato promouetur: non tñ ex
hoc dꝫ remoueri: sed penitentia de peccato est sibi imponenda sicut fa-
ctum fuit. In cōtrariū arguit de. c. quicunꝗ̄. lxxxi. dist. ⁊. xxiii. dist. c. vlt.
⁊. l. dist. ex penitentibus. Soluit in effectu qđ leuia peccata nō deijciūt
iam promotū vt hic: secus in grauibus: vt in contrariis. hoc enim pec
catū temerarii iuramenti est leue qđ pꝫ ex eo qđ solū imponitur peniten-
tia vnius anni: vt in. d. c. qui sacramento. pro aliis aūt mortalibus im-
ponitur. vii. annorū. xxiii. q. ii. hoc ipsum. ⁊ idem tꝫ Inno. q̄ aūt crimina
inducāt depositionē. dixi plenissime in. c. at si clerici. de iud i. ℭ Et no.
ex glo. qđ temere iurans peccat mortaliter: ⁊ idem sentit hic Inno. sed
tu intellige qñ iurauit illicitū: vt hic. ⁊ in. d. c. qui sacramento. secus si
iurasset temere. i. sine necessitate vel vtilitate seu iocose: nam tunc pecca
uerat venialiter. xxv. dist. §. alias ea demū. no. glo. in. c. florētinū. lxxxv.
dist. An aūt temerariū iuramētū repellat ab electione vel testimonio.
vide gl. in. d. c. florentinū. tetigi aliquid in. c. intimauit. ⁊. c. testimoniū.
ṡ. de testi. vide etiā nu. gl. xxii. q. iii. diffinitio. que cōcludit iuramentū
illicitū ⁊ temerariū non infamare nec impedire electionē factā vel faciē
dam: quatenus dicit de facta placꝫ: quia text. est hic. quatenus dicit de fa
cienda: credo qđ male dicat: nisi prius peracta penitentia. ar. c. si. de cle.
excō. mini. sentit gl. in. c. florentinū. ṡ. dicto. Pro opinione tamē illius
glo. inducit bonū tex. in. c. i. lxxxi. di. vbi graue peccatū duntaxat repel-
lit ab electione: sed istud nō pōt dici graue: vt pꝫ ex impositione peni-
tentie. primū dictū puto tutius: q2 oē mortale potest dici graue: q2 pri
uat vita eterna. xxv. dist. §. alias ea demū. Quid de eo qui iurauit non
episcopari. an ex hoc repellatur. Ioā. and. remittit ad. c. archidiaconū.
ad florentinū. preallegatū remitto ad. §. illicita. xxii. qō. iiii. ⁊ plenius
dixi in. c. si vero. ṡ. e. dic vt ibi. ℭ Glo. ii. colligit qđ sede vacante etiam
canonici nihil possūt disponere in ipsius piudiciū. vide. c. q2 sepe. de elect.
lib. vi. iuncta cle. statutū. eo. tit. ⁊. xii. q. ii. si quis de rebus. ℭ Opp. vr ꝙ
ex duplici capite ipsemet epūs poterat reuocare attentata in damnū ec-
clesie. Primo p. c. qđ quis cōmisit. xxv. q. ix. ⁊. c. si quis p̄sbyterorū. de
reb. eccle. non alie. vbi dicitur ꝙ etiā ipsemet qui indebite alienauit bona
ecclesie potest reuocationē facere seu bona repetere. Itē q2 iste iurauit
vt canonicus: nunc aūt erat epūs. pro hoc. c. venerabilē. de elect. ℭ Gl.
si. fatetur contrariū. dicit Io. an. hoc verum si intuitu dignitatis vult
venire cōtra iuramentum: secus si intuitu persone: quia tūc necessaria
est superioris autoritas. argu. in. c. predicto venerabilē. Hec limitatio
procedit respectu primi capitis: sed respectu secūdi: dicit qđ etiā si iste
iurasset tanꝗ̄ epūs non tñ astringeret eum iuramentū: q2 ex quo iura-
mentum est illicitū ⁊ in damnum ecclesie non refert an iurauerit vt ca
nonicus: an vt epūs: quia neutro casu valet iuramentū tanꝗ̄ indiscre-
tum ⁊ iniustum: vt hic. ⁊. c. peruenit. ṡ. eo. Sed si iuramentū alias fuisset li-
citum bene refert an iurasset vt canonicus: an vt epūs. d. c. venerabilē. re
4 ne ergo in hoc glos. ℭ †Ultimo ista litera facit ad questionē an dona-
tio facta per epm capitulo suo de bonis sue mēse preiudicet successori.
vr ꝙ non. argu. hic vbi factum capituli non preiudicat futuro epō. iste
tamen tex. facit multū a remotis: quia hoc factum fuit illicitū: nec in-
teruenit autoritas epi: cum iste tunc temporis esset canonicus. dictum
tamen est in se verū. ⁊ illud tenet Io. an. ⁊ Ant. hic. mouentur ea ratio-
ne: quia capitulum non potuit autorizare in facto proprio per ea que
habentur in si. in clem. ii. de reb. eccle. non alie. ⁊ ibi glo. format istā que
stionem. ⁊ per hanc rationem concludebat hic Io. alternatiue tñ nullā
ecclesiam

ecclesiam posse aliqd dare ecclesie cathedrali autoritate epi.xviij.q.iiij. questio.⁊ ista cõmuniter transeunt hic doc.hoc vltimũ ego puto verum qñ vellet donare cõi mense epi ⁊ capituli: quia tunc epũ autorizaret de
a facto proprio. ᵃsecᵒ si vellet donare ipsi capitulo vel ad fabricaz ecclesie cathedralis qz tunc eps non autorizat in facto pprio in alienatiõe quã facit.iuxta no.per Jo.an.in.c.si propter tua debita.de rescrip.lib.vi.⁊ in.c.vt nostrum.in fi.vt ecclesie.benefi.nec epũ dicitur cõsentire in facto proprio: qz in alienatione quã facit ecclesia inferior non requiritur nisi autoritas epi.xij.q.ij.abbatibus.⁊.c.placuit.no.in.c.i.de his que fiũt a prela.Sed dubitabile magis est primũ dictũ Vin.⁊ Joã.⁊ vide Host. in.c.nouit.de his que fiunt a prela.sine con.capi.vbi tenet episcopũ indigenti capitulo posse aliqua de pertinentibus ad mensam suaz donare: quia non dicitur proprie alienate cum omnia remaneãt in dominio ecclesie.l.vnum ex familia.ff.de lega.ij.Sed tene quod valet tantũ in vita episcopi:successor aũt potest reuocare: quia ius alienatione etiã irretractabili requiritur consensus capituli: vt in.c.sine exceptione.xij.q.ij.§.capitulũ.in iure hodierno non potest consentire ad sui cõmodũ: vt est expressum in cle.ij.de reb.eccle.non alie.⁊ hoc tenet Spec.⁊ Jo.an.in Spec.in titu.de his que fiunt a prela.in vlt.addi.sicut nec tutor autorizat ad sui cõmodũ in factis pupilli.l.j.⁊.l.pupillus.ff.de auto.tutorũ.
5 ¶ †Per quod dixit Bar.in.d.l.j.qd si statuto cauetur qd mulier non possit obligari sine cõsensu duorũ cognatorũ non poterunt cognati cõsentire ad eorum cõmodum.quod not.puto tamen quod si ex causa fieret venditio rerum episcopi posset capitulũ palam ⁊ publice sine fraude emere.quia tunc non dicitur consentire ad sui cõmodũ cum ille contractus fiat principaliter ad vtilitatem episcopi.sicut tutor emit palã rem pupilli ipso cõsentiente: vt notabiliter probatur.in.d.l.pupillus. ⁊ seq.⁊ capitulũ contrahendo vr consentire: vt not. Joã.an.in simili.in regula qui tacet.de regu.iur.lib.vj.in mercuria.⁊ Barto.in.l.cum pater.§.libertus.ff.de leg.ij.⁊ Bal.in.l.si filius.C.de peti.here.facit quod not.Oldra.consil.cxxviij.⁊ sic potest restringi ⁊ limitari.d.cle.si vna.de reb.eccle.non alie.

1 ¶ Reuerentia maritalis vel clericalis non facit presumere metũ vel dolum.
2 Mulier sine iuramento non obligatur etiam naturaliter vendendo rem dotalem nec eius fideiussor tenetur de euictione: sed maritus vendens tenetur ⁊ eius fideiussor.
3 Juramentum metu extortum an obliget.
4 An valeat ⁊ obliget iuramentum contra legem interpositum.
5 An vbi requiritur actus geminatus sufficiat vnum cum iuramento.
6 Juramentum est validum factum contra legem humanam super fauore vel odio priuato fundatam.
7 Juramentum temerarium si non est contra bonos mores: ⁊ ex eius obseruantia non sequitur peccatum esse seruandũ.
8 An per iuramentum validetur contractus de iure ciuili nullus.
9 Petita absolutione a iuramento validante contractum nullum an statim rescindatur contractus.
10 Statutum annullans iuramentum an valeat ⁊ an obligetur iurãs stãre dicto statuto.
11 Prodigus an obligetur iuramento.16.
12 Statutum laicorum non valet qd ex aliquo facto vel gesto contractus presumitur vsurarius.
13 Contra presumptionem iuris ⁊ de iure admittitur probatio per confessionem partis.
14 Sententia postq̃ transiuit in rem iudi.si cõstat de eius iniquitate per confessionem partis pro qua lata fuit: potest reuocari.
15 Quoties oritur dubium super iuramento non debet iudex secularis cognoscere.
17 Donatio facta vltra legitimum modum sine insinuatione non firmatur iuramento.
18 An iuramentũ excludat simulationẽ contractus.
19 Renũtiatio exceptionis: simulationis: vel fictionis non valet.
20 Renuntiatio priuilegij inducti propter fragilitatem persone non vz.
21 Jurans obseruare id quod fit contra legem vel statutum an audiatur petendo absolutionem.
22 Filiusfamilias iurans in renuntiatione macedoniani: an renuntiatio teneat.
23 Deceptus vltra dimidiam iusti pretij: si iurat an petẽdo absolutionez audiatur.
24 Vendens equum vel aliud animal tãq̃ cum omnibus vitijs: si postea appareat aliquod vitium.talis vendens tenetur.
25 Juramentum operatur q̃ si actus non valet eo modo quo agitur: valeat quo valere potest.
26 Defectus solẽnitatis an impediat obligationem ex iuramento.
27 Juramentum non supplet defectum solennitatis formalis.
28 Fideiussor si se obliget ad plus quam principalis tenetur.
29 Juramentum non validat contractum ratione rei seu materie prohibitum.
30 An transactio de alimentis: donatio inter virum et vxorem: ⁊ patrem ⁊ filium: firmetur iuramento.

a ⁓Sebastia.Sapia. ¶ Facto pprio.Vide no.p Fel.in.c.insup.co.iij. ver.fallit octauo.de testi.⁊.l.c.cũ numerus.col.fi.eo.ti.⁊ Old. ↄsi.xxvi. ⁊ Abb.in ↄsi.xl.in fi.l.ij.vo.⁊ And.sicu.in ↄsi.xlij.col.xiij.vo.iij.
b ¶ In materia istiᵘˢ.c.vide qd late no.pe.de anc.i repe.c.canonũ statuta.i pri.ɋstio.in.iij.col.illiᵘˢ ɋsti.ver.qd dicen i materia iuramenti.vbi

31 Juramentum super stipulatione facta alteri an operetur obligationem.
32 Juramentũ an obliget fideiussores dotare: ⁊ an firmet pactum de non cedendo bonis.

b Cum cõtigat. ᵇ¶ Nõ auditur mulier contra alienationẽ rei dotalis cui sponte consensit ⁊ non ɔtrauenire iurauit.sic summatur cõmuniter.Sed ego generaliter sic summo.Juramentũ prestitũ sup actu a lege infirmato principaliter fauore iudicis: lz secundario in fauorem publicũ necessario est obseruandũ si nõ vi nec dolo fuit prestitũ ⁊ in alterius preiudiciũ principaliter non redundat.hoc dicit multũ singulariter considerata medulla capituli.In prima parte ponitur ɔsultatio. In secũda rñsio ibi: non ¶ Casus literalis.Aliquis donauit res dotales: ⁊ alias quas donauerat vxori propter nuptias: presente vxore ⁊ consentiente alienationi alienauit: ⁊ ne vxor vlterius ɔtra alienationẽ veniat proprio iuramento qd cõtra alienationẽ non veniet firmat: postmodũ matrimonio soluto nitit venire in contrariũ.cõsulitur papa respondet.q̃ lz consensus mulieris nõ videatur in talibus obligatorius sm leges: tñ dz mulier seruare huiõi iuramẽtũ: ne tali pretextu viã cõtingat periurijs aperiri.⁊ hoc est verũ si iuramentũ tale sine vi ⁊ dolo sponte prestitũ fuit: qd in preiudiciũ alterius non redundet nec obseruatum vergat in dispendium salutis eterne. Ber.
1 ¶ †No.ex principio iuncto fine qd mulier cõsen
c tiens alienationi ᶜfacte per maritum de re dotali vel donata propter nuptias.idẽ ⁊ fortius de re vtriusq̃.cõi nõ presumit vi aut dolo inducta nisi probetur: vñ reuerẽtia maritalis nõ danat ipsam non excusat: qd bene notabis.vnde opz q̃ pbent verbera vel mine sufficientes ad incutiendum iustũ timorẽ.ad hoc qd no. Jano.in.c.cũm matrimonij.de offi.dele.⁊ Bar.in.l.ad inuidiaz.C.qd met.cau.⁊ vtrobiq̃ facit tex.ad idẽ.c.accedẽn.de conuer.coniug.⁊ sic limita quod legit ⁊ notatur in.l.j.§.que onerande.ff.quarũ rerum actio non datur.idem dic in clerico consentiẽte episcopo et
2 similibus personis ¶ †Secũdo nota quod ex cõscripto iuramento ɔsensus mulieris sup alienatione rei dotalis vel donationis propter nuptias nullã obligationẽ constante matrimonio induxit.⁊ sic videt quod etiã naturalis obligatio non oritur. Et nimirũ: quia ex contractu qui fit lege resistente nulla oritur obligatio: vt in.l.cum lex.ff.de fideiusso.⁊ qd ibi no.Bar.lex.enim huic alienationi resistit: vt.ff.de fun.do.per totũ.⁊ in aut.siue a me.C.ad vellea.⁊ per hoc videtur solui questio quam ponit hic do.Ant.an fideiussor accedens huic vẽditioni teneatur de euictione: ⁊ ponit multas opiniones.⁊ de hoc vide plene per Bar.in.d.l.cum lex.vbi tandem videtur cõcludere qd si mulier vẽdidit non tenetur ipsa nec fideiussor.d.l.cũ lex.sed si vendidit maritus vel alius ipse tenet ⁊ fideiussor.arg.in.l.⁊ si is.C.de predijs mi.sine decre.nõ alie.Ratio: quia lex non resistit vẽditioni.⁊ sic actioni personali: sed alienationi hoc est translationi dominij: vnde vxor non obligatur qz teneretur ad translationem dominij.l. exempto.de actio.emp.⁊ quod dixi in.c.cũ Jo.de wen.de fide instru.nec fideiussor: quia haberet regressum contra mulierem.Sed alius vendens ⁊ fideiussor tenẽtur: quia nemo prohibetur rẽ alienam vendere cũ solũ obliget personaliter ad tradendum rem vel interesse.vt in.l.rẽ alienaz.ff.de contrahen.emp.⁊ hoc teneas omissis varijs opinionibus recitatis p Jo.an.⁊.d.Ant. ¶ † No.
3 iij.quod iuramentum dolo vel metu prestitũ nõ est obligatoriũ.Aduerte respectu doli.casus est

ponit qd ac vtruz valeant statutũ q̃ ɔtrᵘ factᵘ a minore etiã cũ iuramẽto non valeat nisi interueniat certa alia solemnitas. ponit etiam questiones ad materiã: vide ibi p eũ. ⁊ adde hic q̃ iuramẽtũ sup stipulatione platũ hz vix clausule rato manẽte pacto: qz poterit pena peti et obseruãtia cõtractus .tex.est fin.in l.si qs maior.C.de transactio.sm do. Bar. ɔ hel.hic in addi.de quo vide Bart.in.d.l.si qs dicentem.p illum tex.q̃ iuramentũ hz viz clausule rato manente pacto qd limitat Bal.i aut. decernimus. in.i.no.C. de ar.secus esset i iuramẽto apposito in cõpromisso.veritas pendet ab intellectu illius autẽ.ponunt cano.in.c.ij. ɔ.co.Et de materia huiᵘˢ decre. qñ iuramẽtũ validet cõtractũ n.l. prohibitum.vide per Bal.in.l.non dubiũ.C.de le.i.xvi. col.Item adde hic octo vel.ix.cõclusiones pulchras i materia iuramenti: quas ponit idẽ Bal.in.c.⁊ si christus.l.iij.⁊.v.co. ɔ.co.Qualiter autẽ se habeãt leges ad canones in materia iuramenti vide per Pe.de anchara.in.d.repet. canonum.in.xxvi. colum.ver.quero qualiter.de cõsti. ⁓Sebastia.Sapia.
c ¶ Alienationi. Vide Abb.in ca. causam matrimonij.colũ.ij.§.de officio delegati. vbi Feli.colũ.ij.mo der.in.l.trãsactionẽ.C.de trãsactio.

clerus quando fuit talis quod habuit auferre cō sensum iuxta not. per Jo. an. in c. vno. de cōmo. Sed dubium est respectu metus per. c. verū. & c. si vero. §. eo. vbi patet quod tale iuramentū est obligatorium: licet posset peti absolutio a iuramento: vt hic ibi. & hoc communiter tenetur & quo ad casum nostrū videtur expresse tenere Arch. in l. c. §. de pac. li. vi. Et multi tenuerunt hoc dicentes ad istū tex. a contrario quod iuramentum metu extortū nō obligat. scilicet in effectu: quia potest peti absolutio ꝫ certe hec est improprietatio. maxime quia sic loquitur. d. c. §. & c. licet. §. eo. lib. vi. Ideo dicendū melius: quia aut iuramentum est metu extortum in casu a lege non prohibito & est obligatorium. & sic loquitur. c. verum. & c. si vero. §. eo. Aut in casu a lege prohibito: & tunc non obligat ipso iure quia propter legis resistentiā oportet quod sit spōte prestitum. Et iste est proprius casus istius. c. & c. licet. & c. §. preallē. & optime facit aut. sacramēta puberum. C. si aduer. ven. vbi dicitur q nullius est momēti interueniente metu & est singularis limitatio ad iura in contrariū allega. & hanc opi. reperi tenuisse do. Vincē. Mediolanensem eximiū canonistā. & hanc opi. semp tenui. & sic intellige & limita gl. in. d. c. §. alia non collige: quia veniunt. i. examinanda. ¶ Sed antequā descendam ad glo. formo vnicam oppositionem contra literam. videtur enim q respectu donationis propter nuptias frustra queritur de validitate iuramenti mulieris: quia soluto matrimonio dos redit ad mulierē & donatio ppter nuptias ad virū: vt in. c. si. de dote post di. resti. Solu. duplex est. forte ex forma statuti vel pacti mulier superuenieus lucrabatur donationem propter nuptias: ideo volebat nunc venire cōtra illā alienationē. Vel dic q dicebat illā rem sibi obligatam pro restitutione dotis: & sic agebat hypothecaria & dicebat alienationē nullā per illā aut. sine a me. replicabatur de iuramento. & respōde

4 tur vt in litera. ¶ † Nunc attingendo gl. & intrinsecam materiā huius. c. opp. cōtra tex. Iuramētum contra legē interpositū est nullū. vt in. l. non dubium. C. de leg. & c. si diligenti. de fo. competē. Sed lex prohibet fundi dotalis & rei donate propter nuptias alienationem: vt. §. dixi. ergo & alienatio & iuramentū nullius sunt momēti. & corroborat cōtrarium hic vt in principio gl. ex qua in effectu colliguntur tres solutiōes. ¶ Primo q lex ciuilis irritauit talem contractū considerando id qd erat vtile & honestū corpori. expedit enī mulieres saluas habere dotes &c. l. i. ff. solu. ma. Sed canon hic cōsiderat vtilitatē anime. anima enim preferēda est corpori & cūctis rebus. xii. q. i. precipimus. Hec solu. est bona i se & est sensus. qd licet lex ciuilis resistat huic contractui ob salutem corporis & conseruationem patrimonii: lex tamen canonica non vult resistere iuramento ne propter bona temporalia deturpia piurio. Hec solu. licet in se sit bona vt predixi: non tamen formaliter euacuat contrariū cū hoc iuramentū sit prestitum contra legem fundatā sup bona equitate. l. i. ff. solu. matri. ¶ Secunda solutio q aut mulier potest sibi cōseruare ex aliis bonis mariti vsq ad quantitatē dotis: & tunc iuramentum preiudicat mulieri: & ita loquitur hic: alias secus vt in dicta aut. sine a me. & ꝯm hoc canon nō corrigit legem: sed reducit ad terminos illius aut. sine a me. Hec solutio non videt placere gl. & bene: qz litera loquitur indistincte. Itē hic contra hanc solutionē facit tex. in. c. §. de pac. lib. vi. vbi tex. dicit quod omnino dz eiusmodi iuramentuz obseruari. ad idem. c. lz. eo. titu. lib. vi. vbi tex. loquitur indistincte. & tz Arc. in. d. c. §. ¶ Tertia so. q aut lex prohibens habet perpetuaz causaz prohibitionis & inuariabilem: vt puta qz prohibet ea que in se turpia sunt: & iuramētū nihil operatur vt in contrariis. Aut nō hz perpetuā causam prohibitionis & procedat iste tex. nā prohibitio huius alienationis non est perpetua: qz si mulier consentit iterū post biennium etiā sine iura

mento tenet alienatio: vt dicta aut. sine a me. Iuramentū hoc igit hz

5 vim secundi cōsensus. ¶ † No. singulariter istā solutionem [a] in se. ex quo

a habes q vbi ad validitatē actus requiritur geminatus cōsensus sufficit vnicus cum iuramento: tñ non satisfacit hec solutio ad tex. nostrū. procedit enim solum respectu donationis propter nup. & sic loquit illa aut. sine a me. non aūt respectu fundi dotalis. & ꝓꝓ gl. hic in fine adducat vnū simile in pacto legis cōmissorie qd est in pignoribus reprobatum: & tñ si interuenit iuramentū non audit volens cōtrauenire: vt in c. significante. de pigno. atñ in veritate non est simile respectu istius vltime solutionis sed potius contra: qz illa prohibitio hz causam perpetuam prohibitionis: & nihilominus iuramentū in contrariū est seruādum: sed potest dici simile respectu huius tex. generaliter intelligēdo. sicut enim hic valet iuramentū cōtra legē: ita & ibi. sed per hoc nō soluitur formaliter contrariū sed est multiplicare inconueniens. Dr. in regula non est obligatoriū. de regu. iur. lib. vi. Archidia. in c. quāuis. de pac. lib. vi. & multi alii dicunt q contraria procedant vbi iuramentum interponit contra ius cōe. Istud. c. & d. c. quāuis. & aut. sacramenta puberum. procedunt vbi iuramentū interponitur cōtra ius singulare editum fauore certarum personarū. Hec solutio vr multū colorata et exquisita. sed in cōtrariū facit. c. significante. de pigno. vbi valet iuramentum contra ius cōe. naz pactū legis commissorie de quo ibi improbat non fauore certe persone: sed generaliter improbatur quo ad oēs. Alii dicunt q aliud de iure ciuili aliud de iure canonico. & hec solutio incidit in idem cū prima: sed non procedit p aut. sacramenta puberū. C. si aduer. ven. vbi valet iuramentū cōtra legē. Unde formalius et clarius soluendo contrariū dico q quandoq lex aliquid prohibet ppter bo

b nos mores [b] conseruandos & iuramentū in contrarium non valet: vt in regula non est obligatoriū. de reg. iur. lib. vi. Ratio qz talis lex est fundata super equitate naturali que est indispensabilis et incōmutabilis maxime per istū iurantem cū sit persona priuata. v. dist. in prin. viii. dist. in. que contra mores. & intelligo de bonis moribus naturalibus: non aūt de ciuilibus tantum: quia omnis lex est fundata super bonis moribus ciuilibus & equitate ciuili. i. dist. consuetudo. hec aūt equitas ciuilis est variabilis in. c. non dz. de consangui. & affini. Nemo aūt dubitat quin lex que reprobat pactū legis cōmissorie in pignoribus sit funda

c ta super bonis moribus ciuilibus. & tñ iuramentū in contrariū valet: [c] vt. d. c. significante. & in hoc casu potest procedere cōtrarium. Quandoq lex fundatur super bono publico principaliter: & idem dicendū qd. §. quia pactis & iuramentis priuatorum ius publicū remitti non pōt. Ratio naturalis: quia quis non potest ei renuntiare qd pro se non est introductum in. c. ad apostolicam. de regu. & hoc casu possunt intelligi iura in contrariū allegata. ad hoc. l. ius publicū. ff. de pac. & c. contingit. de sentē. excō. Quandoq lex est fundata non super bonis moribus naturalibus nec super publica vtilitate principaliter: sed in odiū aliquorū & tunc cum nulla turpitudo reperitur in iurante: ita quod potest duntaxat cum dispendio rerū temporalium iuramentū adimplere contra legem obligat iurantem ad implementū. & iste est proprius casus. c. significante. de pigno. & facit. c. debitores. §. eo. sed non firmat contractū ꝯm Bart. & bene in. l. si quis pro ea. vbi taliter iurans habet omnia remedia competentia ei qui iurat soluere vsuram. potest enim a principio ante solutionē petere absolutionem a iuramento: vel instare vt creditor compellatur relaxare iuramentū: vt plene dixi in. c. i. §. e. vel post solutionē repetere. d. c. debitores. & hoc in odiū ipsius creditoris. arg. in. c. si vero. §. eo. & hoc est de mente Bart. in. d. l. si quis pro eo. Quādoq lex est fundata principaliter super fauore priuati: licet in consequentiā & secundario sit fundata sup publica vtilitate: vt in casu nostro: & casu c. §. de pactis. lib. vi. & aut. sacramenta puberū. & iuramentū in contrarium obligat iurantē. Et est iste proprius casus. c. nostri. & iuriuz proxime allegatorum. nec hoc casu procedit contrarium. Ratio est hec: qz cum lex non sit fundata super fauore publico: nec iuramentū contineat in se aliquam turpitudinem ex parte iurantis vel ex parte materie super qua fuit prestitum non potest lex impedire quominus quis se obliget deo. nam iuramentuz principaliter dirigitur in deū: vt in. d. c. debitores. & deus precepit. redde deo iuramenta tua. in. c. & si christus. §. eo. potest enim lex ad cōmodū subiectorum impedire obligationē querendam homini. l. cū lex. ff. de fideiusso. sed non obligationem querendam deo cū lex subiiciatur deo. ad hoc. xxiii. q. iii. si habes. & xi. qō. iii. iulianus. & c. si dominus. & c. qui resistit. quinimo etiā lex canonica non posset in fauorem priuatū impedire obligationem querendā deo. hoc probo per. c. ad apostolicam. de regu. non solum enim regula monachorū sed etiam statutū Gregorii solenniter interdicit vt ante annum probationis quis non suscipiatur ad professionē. & hoc fauore ingredi volentis & monasterii: vt dicto. c. ad apostolicam. xix. q. iii. monasteriis. & nihilominus si antea sit pfessio tenet: quia obligatio queritur deo: & respectu dei potuit iste renuntiare fauori suo non obstante interdictione legis. Ad idem ho. tex. in simili in. c. qui post votum. de regu. li. vi. Ad idem. c. debitores. §. eo. Lex enim canonica & diuina interdicūt cōtractum vsurariū. de vsur. super eod. Adde qd ex tali contractu nulla oritur obligatio. d. c. debitores. & tamen iuramentum de vsuris soluēdis valet: ex quo ex parte iurantis nullum subest peccatum. d. c. debitores.

Unde lex

† Sebasti. Sapia.

a ¶ Istam solutio. Vide do. Frā. cur. in cōsi. xvi. incip. sup premissa narratione. colū. ix. & in cōsil. clii. inci. sup cōtingentia. & in cōsi. lxxvi. incip. dūs Ludouicus. colū. vi.

† Sebasti. Sapia.

b ¶ Propter bonos mores. Vide Alex. in cō. clvii. col. pe. in. ii. volu. vbi dicit q qn iuramentū esset contra bonos mores de iure naturali vel induceret peccatū nō esset obseruādū.

c ¶ Et idez qd iuramētum validet cōtractū. l. cōmissorie. tenet Imol. in repet. in. xxiii. char. in. iii. col. illius char. & in. c. re pe. in pe. colū. ver. adde tū vnam &c. i referēdo Jo. an. in addit. Spec. in tit. de testi. ipo. v. & qz. qz vr multū restringere q hic dicuntur. sed ipse Imol. ibi non sequit ipsum Joā. and. in. d. addi.

Unde lex humana nec volt nec potest ex solo fauore priuato vel odio impedire obligationē que tendam deo: ex quo nec ex persona iurātis nec ex parte materie reperitur aliqua turpitudo contra bonos mores naturales: seu cōtra bonū publicum principaliter. ¶ Ex his habes clarū τ verū intellectum huius.c.τ.c.ij.τ aut. sacramenta puberum. omnia enim veniunt contra ius singulare editū fauore hominū. ¶ Sed circa intellectum istorū iurium dubitatur principaliter de duobus. Primo an indistincte valeat iuramentum cōtra legem humanam fundatā principaliter super fauore priuato: seu odio. Secundo an in casibus in quibus valet firmetur ɔtractus per iuramentū.
6 ¶ †Circa primū Bar. fuit in singulari opi. in.d. l. si quis pro eo. τ aut. sacramenta puberum. et.l.
a scius τ augerius.[a] ff. ad legem falci. dicens q̄ aut
b lex[b] non dirigit verba sua ad personā sed ad contractum: vt quia prohibet alienationē fundi dotalis: seu rei donate propter nuptias seu rerū minoris τ iuramentum valet: τ in hoc casu itelligit istū tex. τ.c.ij.τ aut. sacramenta puberum. prealleg. sed si lex preciperet persone dicēdo quod mulier non alienet: vel q̄ minor non vendat: seu q̄ aliquis non emat: iuramentū interpositū in contrarium nullius est momenti. Mouetur: quia sic iurans facit contra preceptū legis facte ab habēte potestatem: ergo peccat mortaliter cū scriptū sit. qui nō obedierit principi morte moriatur. de maio. τ obe.c.ij. Iuramentū autem super obseruatione peccati mortalis est nullū: quia ita demū debet obseruari si seruatū non vergit in dispendium salutis eterne. pro hoc adducit dictū Ioā. an. τ Host. in.c. licet. eo. titu. lib. vi. vbi gl. dicunt enim q̄ vbi mulier primo iurauit se non alienaturam fundū dotalē: si postea alienat τ iurat de non contrauemendo: non valet secūda alienatio. τ hoc dicit multū notandū ꝑpter statuta diuersa q̄ sunt per mundū vt semper inspiciatur an statutum prohibeat persona · ɔtrahere: an contractū fieri tantum. Ego in hac materia feci solēnē disputationem que incipit. stante statuto ꝛc. τ inter cetera attigi hanc differentiam Bar. que cōmuniter non placet canonistis. de ea enim nō videt curasse Fede. de sen. consi. cclxiij. imo omni casu sentit q̄ agens contra legem seu statutū est transgressor legis. τ quod iuramentū est obligatoriū: licet contrahens secum: quia peccat cōtrahendo contra legem teneatur ad relaxationem iuramenti. Hoc tamen vltimū. j. plenius discutias. Hāc etiā differentiam Bart. impugnat hic Ioan. de lign. τ dominus episcopus Vicē. quia quāq̄ lex prohibeat simpliciter tamen contrafaciens trāsgreditur legem: licet verba non dirigant ad personam. d. l. non dubiū. nec est verū sm Io. de lig. q̄ quilibet faciens cōtra legem peccet mortaliter etiam si lex sit prohibitiua nisi sit causa perpetue prohibitionis: cū alias lex in casibus permittat τ sic non potest esse mortale: sed circa hoc plenius dico in.c. nam concupiscentiā. de consti. do. Ant. in effectu Barto. impugnat concludēs q̄ si statutū seu lex est fundata principaliter super fauore solius iurantis iuramentū semp obligat ēt si in ɔsequentias remotas adsit prohibitioni fauor publicus velut q̄ liberi procreentur vel q̄ ciues diuites maneant τ non depauperent: quia in quantū preceptū dirigitur ad personam fauore
c persone preceptum sapit naturā ɔsiliū. ff. mandati. l. j. τ. l. cū pater. §. mando. ff. de le. ij. τ. l. titio. in princi. ff. de conditio. τ demonstra. cum simili. Nam precepta intelliguntur scdm materie subiecte naturam. xi. q. iij. rogo. idem voluit do. Pet. de ancha. in sua solenni repetitione. c. canonū. de constitu. dicens hanc distinctionem Barto. esse verbalem: quia statutum annullando contractū satis videtur prohibere ɔtrahentibus ne attentēt ɔtrahere. c. qui contra iura. de reg. iur. lib. vi. Et verba collata in rem cōcernunt potius personas q̄ res. de excess. prela. tanta. τ nos refert, cum quo quis loquat. l. cū pater. §. donationis. ff. de leg. ij.

a ¶ Et hoc. Bal. l. s. p glos. ibi. C. ne fi. do. den. τ ita consuluit i cōsi. inci. quero qd si statutum ꝛc. τ cum Bar. tz Ange. in. d. l. si qs p eo. in pn. τ cōsi. cliij. inci. do. Catha. q̄ alle. iste. j. colū. pri. vbi fortius concludit q̄ qn̄ statutum ꝓhibet ꝑsonā minoris vel mulieris ɔtrahere τ iurat: non pōt minor in tāis cōpelli ad obseruātiā iuramenti nedū in foro ciuili: sz nec ēt i foro canoni. ꝑpter peccatū q̄ ex iuramento resultat τ credo q̄ h̄ fuerit satis de mente Bart. τ dicit do. Ant. τ Alexan. in autē. sacra. q̄ ista est cōis opinio et legistarū τ canonistarū. τ alle. q̄ plures doc. ita tenere maxime ang. in. l. scius. ff. ad. l. fal. τ Bal. in plerisque locis q nihil penitus tangunt. nec est verū q̄ apud legistas aut cano. ista sit cōis et vā opi. et istā distinctionem Bar. seqt Pe. de anch. l. c. tz mulieres. in. v. col. de iureiu. l. vi. τ vide h̄ late p Io. de imo. l. iiij. char. in vlt. col. illius char. v. circa tertium quod difficilius. cū duabus seq. τ adde h̄ q̄ not. Inn. i cle. j. in. vij. colū. ver. quero tertio.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Aut lex. Idē dicit Bar. in ɔsi. inci. quo dicit statutū τ Ang. in cōsi. cliij. incip. dn̄a catharina. sed in ɔtrariū est cōis opi. vt p Moder. l. d. aut. sacra puberū. vide Paul. de ca. i. l. legis virtus. ff. de legi. τ in. l. is cui bonis. ff. de v. ob. vide ēt aliqd p Fel. i. c. ij. col. ij. de maio. τ obe.

Unde concludit iuramentū esse obligatoriū siue lex in prohibitione concernat personam siue rē. hanc opi. semper tenui τ sm eā decidi: licet do. Ange. de perusio in quodam suo ɔsilio quod incipit domina Catharina fuerit secutus Barto.
c Moueor primo in sententiam istā: qr si res prohibetur alienari persona intelligitur prohibita: quia res seipsam alienare non potest. non enī debet inspici cū quo quis loquatur: sed in quem dispositiōis effectus dirigitur: vt dicit text. in. l. cū pater. §. donationis. de lega. ij. Sicut enim vno ꝓhibito vendere alius tacite videt ꝓhiberi emere propter naturā correlatiuorū: quia vnū non potest esse sine reliquo: vt. l. j. C. de cupressis ex luco. lib. xi. no. Bart. in. l. penulti. C. de indi. vidui. τ. l. fi. de excep. facit quod no. gl. C. ne fideius. do. den. ita re prohibita alienari τ persone videntur prohibite cum sine eis nō fiat alienatio. lex enim est imposita non verbis: sed rebus. de elec. cōmissa. lib. vi. idem in simili si locus interdicitur ne in eo celebretur: clerici videntur interdicti in eo loco celebrare adeo quod celebrans ibi durāte interdicto incurrit irregularitatem: vt in. c. is qui. de senten. excō. lib. vi. τ dicuntur violare sententiā. interdicti vt in. c. i. de postu. pla. τ despicere Petri claues τ ecclesiasticā ledere potestatem: vt in c. si. de exces. prela. Ex quibus patet quod interdicta re inanimata interdictū dirigitur in effectu ad ipsos homines rem interdictam agitātes. ad idem illud. ca. ij. de maiori. τ obedien. quod allegat Bart. pro se. Nam ibi non fit differentia an verba legis dirigantur ad personā: an ad rē. sed simpliciter dicitur qui venerit contra decretum episcopi ab ecclesia eiciatur. et qui nō obedierit principi morte moriatur. non enim obseruat decretū principis qui alienat rem a principe prohibitam alienari: imo cōmittit cōtra legem τ preceptū principis: vt patet ex predictis. τ. xi. q. iij. si dominus. τ. c. iulianus. τ. c. qui resistit. τ euidentius probo sic. lex dirigit preceptū ad rem quod res minoris nō alienetur sine iudicis decreto. C. de predijs mino. sine. decre. non alie. per totū. tamen si minor alienet sine decreto. dicit lex q̄ est factū contra legis prohibitionem: vt. l. non solū. τ. l. si quidē. τ. l. ad resoluēdū. C. eo. ti. hinc est q̄ nulla oritur obligatio nec naturalis nec ciuilis. vt no. Bar. in. d. l. cum lex. ff. de fideiusso. ergo sequitur q̄ si minor facit contra legē peccat mortaliter. Et sic non tenetur ad obseruantiā iuramenti: quod est falsum: vt in prealleg. aut. sacramēta puberum. Ad idem. c. ij. de pac. li. vi. vbi dicitur q̄ lex ciuilis improbat pactū factū a filia vt dote contenta nullū regressum habeat ad bona paterna: vt habetur in. l. pactū. C. de col. τ de pact. l. pactum. ergo filia paciscens venit contra ius ciuile cū veniat contra vetitum per superiorem. et sm opi. Bart. peccaret mortaliter τ non deberet compelli ad obseruantiā iuramēti: q̄ est falsum vt in. d. c. ij. Ad idē facit optime τ clarissime tex. in. l. qui contra senatusconsultum. ff. de fideiusso. vbi dicitur q̄ mutuans filiofamilias facit contra senatusconsul. τ tū verba senatusconsulti macedoniani non diriguntur preceptiue vel prohibitiue ad personam sed tantū dicitur q̄ illi non detur actio. l. j. ff. ad macedo. ergo aperte pz q̄ ex quo simpliciter aliquid prohibetur ne fiat satis videtur prohibita persona ne faciat: τ si facit dicit facere ɔtra legē. τ si creditor prohibet mutuare: ergo filiusfamilias prohibet accipere: qr dispositū in vno ex correlatiuis extendit ad reliquū: vt. s̄. dixi. τ tū si minor accipit τ iurat reddere obligat ex suo iuramēto: vt ipsemet Bar. vult in. d. l. si quis pro eo. τ. l. scius τ augeri[9]. ad. l. fal. ex quibus videtur cōcludēdū q̄ istud capitulū procedat indistincte: vt ex quo lex aliquid prohibet principaliter fauore persone iurantis licet in consequentiam τ secundario in fauorē publicum iuramentum in contrariū prestitum est obseruādum: vt hic τ in. d. c. ij. τ aut. sacramēta puberū. τ ita. s̄. summaui. τ posset attētari quod si iste de

c vbi dicit q̄ tale statutū nō pōt inducere peccā mortale put ꝓsupponit bart. τ seqces. ¶ Idē dicit i simi. do. Alex. imo. l. l. is cui bonis. ff. de v̄bo. obl. τ ad hoc opti. facit q̄ not. bar. i. l. j. l. iij. col. ver. itē op. voluntas. C. de pact. et is terminis dixit Pau. de ca. in. l. si cōstāte. §. quoties vltra. l. iij. colū. ff. so. ma. τ vide imo. h̄ in repeti. in. xv. char. in. ij. col. illi[9] char. Et p h̄ clare tollitur fundamētū Bart. in locis. s̄. alleg. q̄ qn̄ lex vel statutū precipit aliquid q̄ ɔfaciens peccat mortalr. istud est verū qn̄ precipit aliqd q̄ respicit vtilitatē publicā sed qn̄ statutū precipit aliqd q̄ pricipalr respicit priuatā vtilitatē hoc casu cēset potius ɔsiliū q̄ ꝑceptū: tūc ɔueniens non dr peccare: imo tenet iuramētū seruare. ita respōdēt hic cano. τ bal. i. l. si. §. filios autē. C. de bo. q̄ li. pau. de ca. τ mod. in. d. l. si qs p eo. τ ɔ bart. etiā tz do. Alex. i cōsi. cxxvi. inci. visis et ponderatis statutis. l. x. colū. vbi dicit q̄ opin. bar. hic est cōiter dānata. idē tz late τ plenius q̄ alibi in cōs. xxvij. incip. viso libello ꝓducto p ꝓcuratorē petri de nola. τ est i anpe. colū. τ duabus sc. vbi ɔ bar. adducit decē pricipalia fundamēta q̄ tū si recte cōsiderent reducantur ad vnum vel duo. τ istam fantasiam bart. q semp distinxit an lex loqueret in rem vel in ꝑsonam reprobant cōiter cano. hic fz bar. de bel. hic in add. τ reprobat bal. in. l. iurisgentiū. §. τ gnāliter. ff. de pac. et in rub. ff. co. de iureiu. Sali. Ful. l. d. aut. sacramenta.

a ⁊Sebasti.Sapia.¶ Illicitum. Vide Alex.in cōsi.lix.in.ij.volu.⁊ in consi.lij.col.v.ver. Item statutum.in.ij.vo.

b ⁊Sebasti.Sapia.¶ Heres iurātis. An heres iurātis possit ꝯueni re q̄n statutū infringit ꝯtrā in fauorē iurātis vide Alexā.in cōsil.lix.in j.vo.col.ij.vbi dicit ꝙ heres tenet̄ obseruare q̄ in spūalibus ius natu rale positiuo pre fert.⁊ idem voluit Alex. i cōsi.xxix. in.ij.vo. ¶ Et vide p bar. ⁊ Moder.i autē. sacra.C.si aduer. ven.⁊ bal.in.c.i.§. item sacra.de pa. iur.fir.in vlti.col. vbi assignat rōnē diuersitatis.⁊ vi tramō.in.l.j.C.de ope.li. Et de hoc vide q̄ plene not. ā.in prin.hui⁹ de cre.et de h vide p Bal. i autē.sacra puberū.l.iij.col. ⁊ Bar.l.l.oēs po puli.ff.de iusti.et iu. Et adō hic.d. Ant.in.c.si quis ve nerit.i pri.de ma. et obe.vbi dicit il lum text.induci p Barto.ad.q.ꝙ si statutū annullat ꝯtrū factum a mu liere vl̄ minore si ne certa solēnitate nos valebit ꝯtra ctus absq̄ alia so lēnitate ēt si inter ueniat iuramētū. et de.q.hic posita vide Aleg.in cōsi. clviij. vbi ponit q̄ dam alia circa iu ramētū:⁊ vide la tissime p istū i di spu.sua inci.stan te statuto editer i Italia.vide bal.i repe.l.ij.ff.de iure iur.vbi i hoc pas su sequitur dictū Bart.l.d.l.oēs.et vide de h p bal.i ca.j.§.itē sacra.de pa.iur.fir.⁊ i cōsi. suo.xxi.⁊ i.§.si ve ro.i fi.in sūt.de cu ra.i fin.in vlti.col. et in ca.⁊ si xp̄s.in fi.vi.colū.ā.eo.ti. vbi dicit ꝙ si sta tutū ciuitatis di cat qđ nulla mu lier ꝯhat sine con sensu duorū ꝓpin quorū nō valebit ꝯtus mulieris si ne ꝓpinquis ēt si interpositū sit iu ramētum. Itē de q.hic posita p.d. Ant.vide Bal.in c.ad nr̄am.el.ij.ā. c.in vlt.col.v.q̄ro nunq̄d statutū et p Pet.de ancha. in repe.regule ea que in.ij.q.princi.ad fi.⁊ plenissi.per Imo.hic in re pe.in.xvij.char.cum duabus seq.⁊ in ca repeti.in.xxij.char.in.ij.et.iij. col.illius char.cum quatuor aliis sequen.

cuius fauore principaliter agit̄ iurauit cōtrariū non peccat.⁊ si in aliquo peccat iurando nō pec cat obseruando:imo peccaret in cōtraueniendo. primū ꝙ nos peccauerit iurando probat̄.q̄ cū lex ꝓhibuerit primū principaliter in fauorē per sone ⁊ eius cōmodū non intendit ipsam personā illaqueare ex trāsgressiōe ad peccatū sed potius ipsam priuilegiare:ne qđ statutū est in fauorē et conseruationē rerū temporaliū tendat in dānū ⁊ interitū vite eterne:ꝯtra legē.qđ fauore.C.de le gi.⁊ regulā qđ ob gratiā.de reg.iur.lib.vi. cuiq̄ enim lꝫ renūtiare priuilegio suo.C.de pac.l.si qs in cōscribendo.⁊.d.c.ad apostolicā.nec ex hoc dr̄ in effectu contēnere principē priuilegiantē vel cō sulentem.iij.distin.§.hec ⁊ si legib⁹.ad hoc text. optimus in.l.i.§.inde querit̄.ff.de no.oper.nun. vbi dr̄ ꝙ si post nouū opus nūtiatū ꝯueniat qs cū aduersario vt opus fiat:valet cōuentio:nec pe riculū est ne pacto priuatorū iussui pretoris an teposita videat̄.quid enī aliud agebat pretor q̄ hoc vt cōtrouersias eorū dirimeret a q̄b⁹ si spō te recesserit dꝫ pretor hoc ratum habere. ¶ Ex quibus verbis satis luculēter probat̄ ꝙ veniēs contra ius suū seu preceptū factum fauore sui nō peccat.hoc idē ⁊ clarius videt̄ probari in.d.c.ad apostolicam inducēdo.vt.ā.patet:ꝙ verba diri gebantur ad psonā tū si contra fit tenet:q̄ viden tur renuntiasse eorū fauori. Itē posito ꝙ in hoc reperiret̄ aliquod peccatū:nō tū dꝫ permitti ve niat ipse contra propriū iuramentū:ex quo in eius obseruātia peccatum aliter non nutritur ne iterū peccet cōtraueniendo:vt aperte probat̄ i.c. ⁊ si ebriū⁹.ā.eo.⁊.c.mouet.xxij.q.i.vbi ps ꝙ pre ceptū est diuinū ⁊ relatū ad personā ne quis iu ret per creaturam.⁊ tū dicit̄ ꝙ si iuratur:lꝫ iurās peccauerit:nihil ominus tenetur ad obseruantiā iuramenti ex quo pōt obseruari sine peccato.idē vl̄ in aliis iuramentis temerariis non habenti bus comitē discretionis.obligant enim iurantē ex quo possunt obseruari sine peccato: lꝫ temere iurans peccauerit in iurando vt probat̄ in.d.c.⁊

7 si ebriustus.iuncto.§.illicite.xxij.q.iij. ¶ † Ex qui bus pōt dari hec theorica ꝙ quātūcūq̄ iuramē tum sit temerariū seu illicitū ᵃ ex quo tū nō est cō tra bonos mores naturales nec in eius obseruā tiam imminet peccatū semp est obseruādū.vt ꝓ batur in iuribus.ā.allegatis. Iuramentū enim dꝫ habere tres comites.s.vt omnino sit licitū.nō aūt vt sine eis non obliget iurantem:vt plene di xi.ā.eo.⁊ si ebriustus.⁊ hec sufficiāt quo ad primā

8 questionē. ¶ † Venio ad scdāz.s.an ꝯtractus ta lis firmet̄ iuramento an solū obliget̄ ex suo iura mento ⁊ non ex ꝯtractu.⁊ est subtilissimus pun ctus ⁊ etiā magni effectus ſꝫ Bar.in.l.si quis ꝓ eo.⁊ Calde.inter vtrūq̄ casum. Nā si contractus firmatur iuramento nō lꝫ amplius cōtrauenire per se vel successorē:secus aūt si non firmat̄.nam hoc casu statim cū obseruaui ego possum repete re cū sine causa incipiat esse apud creditorē. Itē possū a principio petere absolutionē a iuramē

b to:vt l.c.j.⁊.c.debitores.ā.c. Itē heres iurātis ᵇ poterit ꝯtrauenire:cū iuramētū sit psonale ⁊ nō trāseat in heredē seu aliū successorē.ā.c.c.verita tis.har.tꝫ ꝙ hoc casu.s.cū lex ꝓhibet principali ter fauore psone seu fauore reipu.secūdario iura mentū firmet cōtractū:q̄ iurando lꝫ alienare vt hic ⁊.d.aut̄.sacra.in gl.sup verbo obseruari do. Ant.tꝫ contractū non firmari iuramēto nisi vbi lex canonica vl̄ ciuilis hoc exprimit:quia potuit lex ex causa ꝓhibere ꝯtractū:⁊ sic impedire obli gationem naturalē ⁊ ciuilem:lex autē canonica ſm eum nihil dicit de cōtractu:sed dicit iuramentū inuiolabiliter obseruādū propter pecca tum:vn̄ nihil cogit vt cōtractus validetur. Non obstant absurditates q̄ possent sequi ſm illā differētiā Bar.⁊ Cal.de qua.ā.q̄ ſm eū ex quo nulla arguit̄ turpitudo ex parte tenētis non hꝫ locū.c.debitores. Nec obst.si dicat̄ ꝙ adest turpitudo ex quo contrahit̄ contra legē:q̄ ex hoc nihil peccat in deū:lꝫ temere agat ⁊ sufficit si adest pena nullitatis cō tractus. Item recipiens iuramētū non peccat quo ad legē dei q̄ ꝑmit tit illū fauori tēporali propter votum renuntiare. Nec ob.ꝙ postq̄ iu ramentū est impletum teneat sine causa:quia cām habet a iurante re spectu secundarie obligationis ex iuramento q̄ ad deum dirigitur: vn̄ habet ius tenendi. Nec obst.ꝙ non transeat iuramentū ad heredes:q̄ lꝫ personaliter non obligentur ad periurium:seruare tū tenentur ne le dant animā defuncti.de sepul.c.si.de rap.in literis. Nos obst.ꝙ cessio narius poterit ꝯtrauenire:q̄ non poterit habens causam lucratiuam: vel vbi cessio fiat cū fraude:vbi vero hꝫ onerosam ⁊ nō apparet fraus dicit ꝙ lꝫ contractus nos validetur iuramento surgit tū obligatio que pretendit vinculū in partē sup obseruantia contractus qui produceret obligationē similē:⁊ illius nature cuius est ꝯtractus ⁊ obligatio:⁊ pro ficit omnibus quibus obstaret ⁊ proficeret contractus:⁊ sic firmiter et inuiolabiliter obseruabitur iuramentū. vult ergo in effectu qđ contra ctus non firmatur iuramēto tū iuramentū hꝫ illū effectū in retentione rei quā produceret ꝯtractus vn̄ putat ꝙ aduersus iuramentū nisi alia arguat̄ deceptio non dabit̄ remediū.d.Car.dicit tutius tenēdū vt hoc casu cōtractus firmet̄ iuramento:⁊ sic vitabunt̄ ꝑdicte difficultates.tū tenendo ꝙ non firmet̄ tꝫ ꝙ heres non poterit cōtrauenire:⁊ multo for tius nec ille q iurauit:lꝫ semel adimpleuerit. Fed.ꝯsi.cclxxi. tꝫ ꝙ firme tur iuramēto in casu huius.c.⁊ in.c.ij.de pact.lib.vi.⁊ aut̄. sacramenta puberū.⁊ sic ꝙ heredes nō poterāt ꝯtrauenire:q̄ lꝫ iuramentū nō extē dat̄ ad heredes:vt eos obliget ad periuriū:tū ꝯtractus extendit̄ cū sit validatus iuramēto.ad hoc tex.cū gl.in.d.aut̄.sacra.nā ſm eū ꝓhibe ret lex ⁊ deciperet ꝯtrahentē cū interpositione iuramēti. Idē archid.in d.c.ij.⁊ Cal.hic dicēs.ꝙ sicut iurans non pōt cōtrauenire:ita nec eius heres q̄ ius qđ qs nō hꝫ non pōt in aliū trāsferre.vt in reg.nemo pōt. de reg.iu.li.vi.⁊ ꝯcludit ꝙ in casu huius.c.⁊ similibus in q̄bus solo iu re ciuili ꝯtractus ip̄robat̄ heres vel successor nō pōt ꝯuenire . adducit d.c.ij.itē q̄ hoc iuramentū nullā ꝯtinet turpitudinē ⁊ est prestitū de eo qđ spectat ad iurantē:ergo dꝫ actū validare.facit.ā.c.si vero.⁊.l.cū qs decedēs.§.codicillis.ff.de le.ij.⁊.j.de insti.c.cūvenissent:p q̄ iura ꝓbat̄ ꝙ vbi quis renūtiat iuri suo lꝫ ex cā possit ꝯtrauenire:tū si iuramentū intercessit qđ factū est amplius rescindi nō pōt. Concludit ergo iura mentū validare ꝯtrū ⁊ ita refert Io.mo.archi.⁊ Ioā.and.in.d.c.ij.⁊ sic hec opi.ꝙ in casu huius.c.⁊ similibus ꝯtractus validet̄ iuramento est cōis ⁊ eam semp secutus sum. Et vi de hoc casus in.d.c.ij.vbi expresse dr̄ illud pactū iuramento firmari.vn̄ sicut in casu illius.c. firmat̄:pari rōne ⁊ in casu huius.c.⁊ aut̄.sacra puberū.cū eadē sit vtrobiq̄ rō. arg. c.cū dilecta.de ꝯfir.vti.vel inuti. Itē facit rō.d.Anto.quā retuli in ꝑce. q.s.ꝙ cū lex principaliter ꝯcernit fauorē iurantis vl̄ potius cōsultoria q̄ ꝑceptoria ⁊ obligatoria. Unde cū lex hoc casu nō resistat nec resistere possit iuramento vt dixi in ꝑcedenti.q.vr̄ superueniēte iuramento tol lere prohibitionē suā:vt expresse colligit̄ ex verbis illius aut̄. vbi man dat iuramenta inuiolabiliter obseruari qđ nō faceret si staret in prohi bitione sua.ar.in.d.l.si qs ꝓ eo.⁊ qđ ibi no.Bart.⁊ sic cōualidat̄ ꝯtrus cū nō reperiat resistentiā. Insup adduco aliā rōnē fere cōcludentē si iu ramentū non firmaret cōtractū in casu autē.sacra puberū.⁊ similiū:im perator nō mandaret iuramentū seruari: q̄ iuramentū extraiudiciale

c non inducit obligationem ᶜ de iure ciuili ſm opi.legistarū.per.l.si quis pro eo.de fideius.vbi per Bar.loquit̄ ergo autē.sacramenta puberū. de iuramento cōfirmatorio placet tū mihi opi.do.Ant.ꝙ ꝑsupposito ꝙ cōtractus non firmaret̄:tū heres vel successor singularis nō poterit contrauenire:⁊ multo fortius nec ipse iurans post adimplementū p.d. c.ij.vbi dicit̄ omnino esse seruandū dictū iuramentū.vn̄ p illā dictionē dilo:voluit excludere oēm cōtrauentionē:vt sentit ibi Archi.ad idem tex.in.d.autē.sacramenta puberū.in fi.dum dicit inuiolabiliter. Item facit istud.c.⁊.c.lꝫ.j.eo.tit.lib.vi.vbi nulla fit mentio de deceptione ali cuius sicut fit in casu.c.debitores.ā.eo. Secus tū puto vbi lex inhibet cōtractū odio creditoris vt in.c.debitores.⁊ in.c.significante.de pig.vt dixi plenius.ā.q̄ in odiū ipsius ſtabo.c.debitores.⁊.c.i.ā.e.ti.lꝫ Fed. in.d.consil.cclxxij.sentiat idē qđ in casu huius.c.sed minus bene p ea q̄

9 ā.dixi. ¶ † Sed vltra predicta aduerte ad illā difficultatē que dr̄.an contractus firmet̄ iuramento vel ne. Dicit enim Angel.de peru.in.d. cōsi.ꝙ vbi actus iuramento firmatur:licet quis absoluat̄ a iuramento non ꝓpterea pōt venire cōtra actū:q̄ actus est validus de se ꝓpter iu ramenti interpositionē ⁊ absolutio hoc solū operat̄ vt ꝯtrauenicēs non incidat in periurium:non aūt annullat contractū. vnde nullus diceret ſm eum ꝙ minor qui iurat super contractu:aut minor qui iurat ⁊ fuit deceptus vltra dimidiam iusti p̄cij si absoluit̄ a iuramento per supe riorē possit ꝓpterea venire contra actū:q̄ contractus est aliquis ⁊ ir reuocabilis.vbi vero actus non firmatur iuramento sed solum iurans astringit̄ ad non veniendū contra iuramētum immediate cum est ab solutus

solutus obtinet.non enim obstat iuramentū:quia est absolut⁹ a superiore non actus:quia nullus.vnde qui iurat se soluturū vsuras:aut nō venire contra actū pignoratitiū factū in forma vēditionis immediate cum est absolut⁹ ꝓsequi potest ius suū:quia tale iuramētū non firmat promissionē:sed solū obligat eum ad non ꝯueniendū.qđ est not.dictū iuramenti cōmendandū perpetuo.Sed Jo.cal.ꝛ Pau.in quodā ꝯſi.videtur sentire ꝯtrium in eo ꝙ dicūt ꝙ petens absolutionē a iuramento confirmāte ꝯtrā debet facere citari partē:quia tractat̃ de eius ꝑiuditio cū sublato iuramento sequat̃ rescissio ꝯtrus.sed mihi plus placet hoc dictum Roge.quia vt.ſ.dixi per interpositionē iuramenti lex tollit ꝓhibitionem.ꝛ sic ꝯtrus remanet validus sine alia ꝓhibitione:non ergo ꝺꝫ rescindi per absolutionē iuramenti:quia ꝯtrus assumpsit vires ex ꝯsensu partiū iuramento vallato:vnde non cessat nunc ex toto causa confirmans.arg.C.quādo li.ab emp.disce.ꝛ ff.per totum.ꝛ l.nihil tā naturale.ff.de reg.iur.ꝛ in.c.j.eo.tit.ꝛ hoc teneas.vnde merito dixit text.in.d.aut.inuiolabiliter ꝛc.ꝛ in.d.c.ij.omnino seruādū ꝛc.quasi decetero debeat valere vt ꝯtrus.In ꝯtrium tamē faciūt multa que sequunt̃.Item ſm opi.Ang.inutilis esset semper hec solutio si ꝯtrus postmodū foret irreuocabilis:contra.c.si vo.ſ.eo.vbi bonus tex.vnde potest distingui.ꝙ aut ꝯtrus sustinebat̃ solo iuramento:ꝛ tunc eo sublato dūmodo legitime tollit̃ ꝯtr⁹:quia tollit̃ illud vinculū quo solo sustinebat̃.arg.opti.l.stichū.§.naturalis.ff.de solu.ꝛ.c.cum cessante.j.de appel.Aut sustinebatur etiā alio iure:ꝛ tunc sublato iuramento datur facultas interpellandi aliud remediū prius cōpetens ad rescissionē ꝯtrus.Exēplū qñ quis in ꝯtru fuit decept⁹ vltra dimidiū iusti pretij quo casu ꝯtrus non est ipso iure nullus:sed sublato iuramēto pōt agi condictione.l.ij.C.de rescin.vēd.c.penu.ꝛ.c.cum dilecti.de emp.ꝛ vēd.ꝛ qñ in contractu inito per metū interuenit iuramentū.sic potest intelligi.c.si vo.preall.ꝛ hoc
10 de.ij.q. ¶ †Nunc ad ꝑdicta applico duo dubia quotidiana ꝛ multum no.que disputaui ꝛ cōtinent̃ in preall.disputa.veniāt ad limitationem predictoꝝ.hic enim patet ꝛ in iurib⁹ preall.valere iuramentū ꝯtra legē ciuilē emanantē principaliter in fauorē priuatū.pone enī ꝙ lex seu statutū irritet etiam iuramentū vel forma non seruata disponit ꝙ ꝯtrus habeat̃ pro ficto ꝛ simulato.Ecce in terminis statutū disponit non valere ꝯtrum minoris vel mulieris sine cōsensu duorū agnatoꝝ etiā si interponat̃ iuramentū.vel dicit ꝙ talis ꝯtrus habeat̃ pro ficto ꝛ simulato:nunquid iuramentū forma statuti non seruata prestitū obliget iurātem.Et ad hos duos articulos multa adduxi pro ꝛ contra in dicta disputatione que causa breuitatis omittā ꝛ solūmodo veniā ad decisionē.Et primo premittā opiniones pr̄icipaliores quas in materia reperio.
¶ Et primo sciendū ꝙ Ja.de belui.tam in filiofamilias ꝙ̄ in minore probibito ꝯtrhere sine certa solēnitate disputat vnā qōnem:quid iuris si cōtraxit cum iuramento non seruata solēnitate statuti.ꝛ concludit in filiofamilias ꝙ iuramentū dicto casu non dat robur ꝯtractui.tum quia est accessoriū ad ꝯtrum nullū:ergo nihil valet.d.l.non dubiū.C.de legi.tum quia ꝯtra bonos mores.nam talis ꝯtrus prebet causam delinquēdi ꝛ parētes depredādi.l.j.ff.ad macedo.ꝛ reg.non est obligatoriū.preall.de minore.dicit idem de iure ciuili:sed de iure canonico dicit eū obligari per istū tex.ꝛ.d.c.ij.ꝛ incipit questio.lege perusina cauetur.quam etiam recitat Jo.and.in addi.Specu.in tit.de senten.prola.§.vt autē.versi.sed pone.ꝛ similiter transit Fede.de se.ꝯſi.cclxxij.tāgit primū articulum:scꝫ quando lex irritat ꝯtrum ꝛ annullat iuramentū et loquit̃ in filiofamilias:ꝛ ꝯcludit iuramentū valere:quia obligat in casu fortiori:vt in aut.sacramēta puberū.vt hic.ꝛ in.c.significāte.de pig.ꝛ.d.c.ij.de pac.lib.vi.Nec obst.ꝙ statutū annullet iuramentū:quia hoc nō pōt facere cum non ptineat ad forum suum sed ecclesie:vt in.c.venerabilē.de elec.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iusti.ꝛ iure.in.viij.seu.ix.col.dicit ꝙ aut statutū simpliciter annullat iuramentum non seruata solennitate ꝛ non valet.Aut disponit ꝙ cōtractu aliter celebrato ꝑsumatur dol⁹ seu ꝙ minores dolo ꝑsumant̃ inducti ꝛ valet.mouet̃ quia statutū ꝑsumere potest dolū:sed iuramentū dolo extortū non valet:vt hic cum simi.Do.Bal.tāgit in aut.sacramenta.ꝛ dicit ꝙ etiā si statuta non fingāt dolū et simulationē:tamen si habēt rationē ꝛ equitatē:puta quia malitia illius loci erat multū prompta ad decipiendū minores:talia statuta annullātia iuramētū valēt:nec iuramentū est obligatoriū.Nam cum habeant equitatē ꝛ rationē naturalem non possunt dici iuri ꝯtria.Fatetur tamen bonā esse cautelā que in multis locis seruat̃ vt ꝯtrus cōtra statuti gesta presumātur dolo seu metu extorti.sed idem Bal.in.l.nō dubium.C.de leg.videtur aliam theoricā tradere.dicit enī de iure canonico esse dicendum ꝙ interdū iuramentū tollit causam ꝓhibitionis in iurisdictione ꝛ tunc seruandū est iuramentū.verbi gratia.si causa ꝓhibitionis est minor etas iuramentū fingat maiorē.ꝛ ideo tenet ꝯtr⁹:secus si non tollit causam ꝓhibitionis.Exemplū statutū ꝓhibet minorē contrahere:quia fingit dolū:certe ſm eum iuramentū[a] non tollit causam doli ꝑsumpti.ꝛ ideo nihil operat̃ iuramentū.arg.l.si quis inquilinos.ff.de leg.j.tantū ergo iuramentū operat̃ in causato ꝙ̄tū operari potest in causa nō plus.Nec ob.ſm eum.c.ij.de pac.li.vi.ꝛ.c.licet.ſ.eo.ti.ꝛ lib.et istud.c.quia in istis causa prohibitionis erat de iustitia positiua ꝛ mutabili ꝛ non de immutabili:ꝛ ideo in istis pōt iuramētū operari.Illa autem iustitia est mutabilis cuius trāsgressio non inducit peccatum de iure diuino.Illa vo est iustitia immutabilis cuius trāsgressio inducit peccatū:quia ius diuinū est immutabile:ꝛ in hoc fundatur ſm eū regula non est obligatoriū.lib.vi.hec sunt vera ſm eum qñ agitur de efficacia iuramenti respectu iurantis:sed qñ ꝓhibitio concernit aliū ꝙ̄ iurantē iuramentū vnius alteri obesse non pōt.vt no.C.de bo.que lib.l.fi.§.filijs autem.Et ex predictis breuiter cōcludit ꝙ aut iuratur contra ius iurātis:aut cōtra ius tertij.Primo casu aut ratio ꝓhibitionis fundat̃ sup equitate naturali:ꝛ non valet iuramentū:aut fundat̃ sup quadā eq̄tate positiua:ꝛ tūc valet iur̄m.Tertio casu non valet iuramētum que oīa dicit bene no.ad.c.debitores.rñ.ꝙ iuramētum super vsuris est ꝓhibitū in altero extremo:scꝫ in recipiēte:sed non est probibitū in promittēte:ꝛ ideo promittēs debet obseruare iuramētum non in fauore hominis sed respectu diuini nominis:quia deo iuratur:potest peti tñ absolutio:vt ibi.ꝛ in.c.j.ſ.eo.titu.hec Bal.ꝛ de hac materia aliquid per eūdē ī.l.fi.C.de non nume.pecu.ꝛ in.l.pactū qđ dotali.C.de coll.ꝛ in.l.seius ꝛ augerius.ff.ad leg.fal.Do.Anto.hic tenet iuramētum in casu nostro valere:lꝫ statuta annullent iuramēta vel ꝓhibeant:quia probibere iuramentū non spectat ad iudices seculares nec ad legē ciuilem:vt no.Host.in.c.quēadmodū.ſ.eo.vbi dixi.ꝛ Fede.vbi.ſ.idē dicit si annullaret instrumenta vel fraudem presumerēt alia non apparēte causa presumēdi vel si imponerēt penam venientibus contra contractū:quia omnia talia cōfingi possent ad excludendā iuramētalem obligationē via indirecta vbi indirecta fieri non potest:contra reg.cum quid.lib.vi.d.c.quāto.de priui.Nec obs.ſm eum quod dicitur de voto.l.ij.ff.de polli.vbi ius ciuile disponit super voto:quia non valent leges ille inquantū infringūt votum.ad hoc quod no.glo.in.c.mulier.xxxij.q.ij.ꝛ hoc est dictum Fede.in.d.consil.cclxxij.Sed ego intelligo ſm not.per Inno.in.c.scripture.de voto.nō enim deroga:ur
11 ex toto illis legibus:vt ibi sentit Innoc. ¶ †Et per hoc putat qđ alio extrinsecus non apparente iuramētum obliget prodigum.dūtamen sit consensus capax:lꝫ aliud voluerit Feder.consi.xxx.ꝛ Barto.[b] in.l.is cui.ff.de ver.obli.ad hoc quia in acquirendo equiparat̃ pupillo pubertati proximo.vt no.in.d.l.is cui.ꝛ ex delicto obligatur:vt ibi no.ergo ex iuramento de deli.pue.c.j.ꝛ.ij.Nec ſm eum ob.quod interdicta sit ei administratio:quia per hoc non est ei interdictū iuramentū nec interdici potuit.Nec ob.ꝙ lex equiparet eum furioso:quia non attenditur in hoc equiparatio legis:ꝛ quia totū hoc fit fauore suo.Nec obst.ꝙ legis resistentia impediat naturalē obligationē.ff.de fideius.l.cum lege.ꝛ.l.si non sortē.§.j.ff.de condi.inde.ergo pari ratione iuramentum.xxij.q.v.iuramentum.quia illud verum quando illi ꝓhibitioni consonat ius diuinum vt in vsuris.Item licet possint infringere naturalem obligationem inquantum obligat parti:et etiam iuramētalem quo ad secundariam obligationem que dirigitur in partem:non tamen infringit:nec infringere potest obligationem iuramenti inquantū principaliter dirigitur in deum:nec in hoc tunc sunt paria simplex loquela ꝛ iuramentum:quia iuramentum principaliter dirigitur in deum:loquela in partem.vide ergo in effectu concludere Do.Anto.quo ad vtrumq; articulū ꝙ iuramentum obliget:ꝛ sic obseruandū nisi qñ lex seu statutum presumit dolum seu fictionem ꝛ habuit legitimā causam hoc presumēdi:secus si hoc fecit mero fauore minoris.Do.Cardin.refert hic se consuluisse statutum valere ꝛ impedire iuramētum cum presumit dolum seu aliam iustam cām:et quia tunc contrahentes satis videntur in dolo esse.He sunt principaliores opiniones quas in materia reperire potui.et vt habeas rem clariorem subijciam per bimēbrem distinctionē qđ mihi in hac materia videt̃.Et dico sic.aut statutū sine alia presumptione fraudis probibet obligationē seu aliam

†Sebasti. Sapia.

[a] ¶ Juramentum. Videt̃ tñ qđ imo iur̄m faciat cessare ꝑsumptionē doli ꝑsumpti:quia per iur̄m ꝑsumit̃ deliberata volūtas:ꝛ oīa ꝑsumunt̃ facta ex certa scīa:vt p Alex.in rub.ff.de ver.ob.circa fi.ꝛ in ꝯſi.cxxxij.in ci.sup dūtis.col.ij.in.v.vol.

[b] ¶ Et Barto. Et bar.in recolle.l.l.si sciēs.ff.de ꝯtrē.emp.dicēs idē tenere Ja.de are.l.l.q hꝫ.ff.de tut.cui⁹ opi.lꝫ ang.ꝛ pau.de ca.l.d.l.is cui.sequēdo Bar.ibi quē sequit̃ Ray.ꝛ Ang.l.l.si quis pro co.in ꝑn.ff.de fide ius.ꝛ bar.in.l.j.in tij.col.C.de sa.sā.eccle.in lec.ꝛ l.l.fi.§.filij aūt.C.de bo.q̄ li.ꝛ in rub.ff.de iureiur.ꝛ l.ol.qui hꝫ.ꝛ aut.sacra.C.si adue.vē.lꝫ opi.d.ant.ī hoc passu sequit̃ hic Jmo.ī sua repe.in.v.mēbro prin.ꝛ Rom.in.d.l.is cui.et de hoc ar.vide ēt per bal.in.l.pactū.in vij.col.C.de col.ꝛ meli⁹ p eūdē distinguentē in.l.j.in fi.ff.de cura.furio.ꝛ de ista qōne in terminis vide bal.ī §.furiosi.l vl.col.vl.lꝫ iuxta ꝑdicta pōt esse dubiū.in fi.de cur.alis qui.non est pmis.face.test.ꝛp bal.in.c.ex pte.in.j.col.de cō sue.ꝛ vide istud.ſ.col.ij.in ver.in contū qđ do.Ant.reprobauit ꝛc.

Sebasti. Sapia.
a ¶ In istis spūali
bus. Hoc dictum
refert Alex.in ɔs.
lix.col.ij. in.i.vo.
ʒ in consi.xxxix.in
iij.volu.
b ¶ Per Innocē.
Istud dictuz inn.
etiā refert p sing.
idē do.abb.Pa
nor.l.d.c.is q fidē
ʒ.c.fi.de spō.ʒ l.c.
quāto.de psum.et
l disputa.sua lci.
stante statuto.in
xvij.col.vbi mltū
cōmendat hoc di
ctū Inno.qd ēt p
sing.tz idē.d.abb.
l.c.ij.d pur.vul.et
l.c.ffnitatis.d fri
gi.ʒ i.c.i.circa me
diū.de ɔtr.vti.vl
inuti.ʒ i.c.cū iter.
in.ij.col.de re iu.ʒ
ibi vide que circa
hoc addidi.

Sebasti. Sapia.
c ¶ Aut minor.ad
de q indistincte si
minor alienauit si
ne decreto iudicis
non obstāte iura
mento pt ɔuenire.
ita dixit signāter
bal.in ɔs.ix.lci.fa
ctū.col.iiij.in.i.p
te.refert Bauaria
Bonosi.in tra.de
virtute iuramēti.
in.xxx.effectu.
d ¶ Bieniū. Et si
esset minor qui iu
rasset soluere mu
tuū sub spe future
nūerationis pote
rit excipere etiam
post bienium.ita
no.dicit do.Bal.
in.d.l.fi.in fi.C.de
nō nu.pec.qd no.
ad limitationē.d.
aut.sacra puber.
C.si aduer.vē.ʒad
limitationē ti.in
sti.de lib.obla.vt
isto casu minor p
pter iurm non re
putet maior nec
ipi minori currat
dicta prescriptio
bienniū.ʒ rō est qz
cum istu casu defi
ciat ɔsensus eo qz
pecunia nō sit nu
merata iurm nu
bil operat.ʒ ad li
mitationē.d.l.fin.
adde h qd scribit
ipsemet abb.Pa
nor.in co.iij.ver.
ʒ vtrobiq bñ fa
cit qd not.Cy.tc.

actum etiam annullādo iuramentū nisi certa so
lennitate seruata:aut psumit fraudē:deceptionē:
dolū:metū:vel quid simile.Primo casu dico iu
ramentū obseruādum ex quo pricipaliter fauore
ipsius iurātis emanat statutū:vt probatur hic.ʒ
in.c.ij.ʒ.c.licet.ʒ in aut.sacramēta puberū.holle.
Nec facio vim an statutū dirigat verba phibiti
ua in personam aut ad rem:vt.s.plenissime dixi.
Hec pars satis.s.pbata est in intellectu hui⁹.c.
nūc restat vidēre aiil ad iuramentū impugnatū
per statutū.dico enim vt.s.dixi.satis dictum est
statutū non posse impedire ex mero fauore alicu
ius obligationē iuramētalem que acquirit deo:
quia inferior nō potest imponere legem superio
ri.in cle.ne romani.de elect.ʒ.s.latius dixi.Item
facit dictum Inno.in.c.ij.de regu.vbi dicit qd in
a istis spūalibus^a iu snaturale preferatur positiuo.
vnde cōcludit q quo ad offerendū filiū monaste
rio non est differentia inter patrē ʒ matrē.facit.c.
si annū.de iud.lib.vi.vnde cum ɔct⁹ minoris vel
mulieris habeat suū esse fm naturalē equitatē ʒ
fm ius gentiū ʒ interueniat iuramentū non est cu
randū de omissione solennitatis iuris ciuilis:vt
probaf in.l.i.eo.titu.ʒ in.d.aut.sacramēta pube
rum.ʒ ad idem facit qd leg.ʒ no.in.l.i.C.de sacro
san.eccl.vbi cōcluditur q in cōcernentib⁹ animā
attēdim⁹ solū solēnitatē iurisgentiū ʒ nō iuris ci
uilis.ʒ no.in.c.relatū.de testa.Nec potuit ius ci
uile seu statutū reprobare iuramētum etiā si mi
nores erant soliti in tali loco decipi.quicquid di
cat Bal.in.d.aut.sacramenta.quia hoc non spe
ctat ad legem ciuilem:sz ad papā.vt in.c.venera
bilem.de elec.ad idem.xcvi.dist.si imperator.vbi
expresse dicitur q in istis spiritualibus etiam im
12 perator dz habere recursuz ad ecclesiā.¶ †Et fa
cit qd ponit Fede.consi.xciij.vbi dicit nō valere
statutū laicorū q ex aliquo facto siue gesto presu
matur ɔctus vsurarius:puta si apparet solutio
de minore quātitate q contineaf in instrumento
intelligaf cōtractus vsurari⁹ʒ habeaf pro plena
probatione.mouetur qz cognitio vtrū debeat cē
seri ɔctus vsurarius necessario tangit spirituali
tatem:ideo non possunt laici super hoc constitue
re.c.fi.de re.eccle.nō alie.ʒ.c.ecclesia sancte marie.
de consti.ʒ.c.tuam.de ordi.cog.ʒ.c.lator.qui filij
sint legi.facit etiam quod no.Jo.and.in.c.statu
tum.de hereti.lib.vi.vbi cōcludit cōsimile statu
tum nō valere etiam respectu pene:vt si appona
tur pena contrahenti matrimoniū sine consensu
parētum.sic dico in proposito q lz statutū laico
rum possit prohibere contractum:non tñ potest
decernere inualiditatē iuramenti ex quo non pre
statur super re turpi:quia non est de foro seculari
sed ecclesiastico.de iud.nouit.cum alijs superius
alleg.nec in hoc habet autoritatem apostolicam.
imo mitteret falcem in messem alienam:nec dece
ptionem seu lesionē minoris curat imperator.vt
in.d.aut.sacramenta puberū.nec papa in.c.ij.de
pac.li.vi.ʒ hic.Nam propter fragilitatem sexus
ʒ etatis multis deceptionib⁹ expositā emanaue
runt illa iura in fauorem minoris et mulieris.vt
ff.de mino.l.i.ʒ ad vellei a.per totum.ʒ tamen iu
ramentū in cōtrarium valet:qz habef potius re
spectus ad animam q ad fauorē rerū tempora
lium:vt hic ʒ in simili.ʒ hoc quo ad primū mem
brum.¶ Secūdo membro principali quādo sta
tutum nō seruata solēnitate presumit dolum vel
aliam illicitam causaz.dico qd aut nulla apparet
specifica ʒ verisimilis coniectura presumēdi frau
dem ʒ non sufficit quo ad euacuādum iuramen
tum:quia non apparēte causa vigēte aia debet:
nec potest impediri obligatio querēda deo.arg.
xxv.q.i.sunt quidā.ʒ quod no.Innoc.in.c.que in
ecclesiarū.de consti.ʒ melius in.c.quia plerisq.in
fi.de immu.eccle.ʒ p legistas in l.fi.C.si cōtra ius
vel vti.publi.esset eñ tale statutū causa perfidie
ʒ periurij:cōtra.l.i.C.si aduer.vendi.ʒ istum text.
cum simi.Aut subest causa psumendi:vt qz com
muniter in loco minores decipiebantur ʒ induce
bantur dolo ad cōtrahendū ʒ sepe fingebant con

tractus obligatorij contra minores vnde statutū
arguendo a cōmuniter accidētibus quod licet in
c.i.de cleri.non resi.vbi per Cald.et Cy.in.l.nec
natales.C.de prnba.introduxit quandā solenni
tatem qua omissa psumit simulatū cōtractū siue
dolosum:ʒ tunc constat in foro anime per ipsum
minorē contractū esse verū ʒ non fictum:aut do
losum.ʒ puto ipsum astrictum ad obseruantiam
iuramenti:qz in foro anime creditur confitenti in
preiudiciū suū.de homici.significasti.no.in cle.i.
de pe.cessat ratio statuti:nam ex quo statutū est
contra obligationē diuinā cessante causa statuen
di cessat dispositio:vt not.sentit Inno.in.c.quia
plerisq.de immu.eccle.in fi.facit qd not.glo.in.c.
nō est.de voto.Et idem opinor dicēdum quo ad
forū cōtentiosum:vt si aperto ore postmodū con
fitetur cōtractū verū esse ʒ non simulatū siue do
losum q teneaf ad obseruātiam cum cessat ratio
13 ʒ causa statuendi.†Nam ʒ cōtra psumptionē iu
ris ʒ de iure admittif probatio in ɔtrium per con
fessionē eius de cuius fauore agitur:vt probaf in
aut.sz iam necesse.C.de do.ante nup.ʒ in.c.is qui
14 fidem.de spō.†Et in.d.c.quia plerisq.de immu.
b eccle.per Inno.^b vbi sing.dicit q postq̄ sentētia
transiuit in rem iudicatā si constat de eius iniqui
tate per cōfessionem partis pro qua lata fuit de
bet reuocari:qz cessat psumptio iustitie que ope
rabatur trāsitū in rem iudicatā:multo ergo for
tius debet hoc dici in iuramēto qd principaliter
obligat deo:vt in.c.de debitores.ʒ.c.tñ ebristus.s.
eo.ʒ hoc intelligo qñ cōfessio habet suas solēnita
tes requisitas.ʒ per hoc habes bonam practicaz
in locis vbi sunt talia statuta vt facias iurantem
interrogari iureiurādo:an intercesserit simulatio
c vel dolus.quod bene not.Aut minor^c seu mulier
allegat fraudē presumptā per statutū:seu non di
cit ɔctū licitū.ʒ poterit seruari opi.Bar.ʒ Bal.
ʒ aliorum.vt iuramentum tunc non sit obligato
rium:quia nō tollit presumptionē statuti legiti
me inductam.ad hoc tex.sing.in.l.fi.C.de non nu
mera.pecu.vbi patet q simpliciter cōfitens se re
d cepisse mutuum:tamen infra biēnium:^d excipere
potest confessionem emanasse spe future numera
tionis etiam si iuramētum a principio fuisset in
terpositum:vnde presumptio iuris nō operatur
effectum suum etiam si intercessit iuramentū:vn
de singu.ibi probatur q ois presumptio que est
in cōtractu vel cōditio tacita intelligitur in iura
mento super eo prestito.quod etiam not.ibi bal.
ʒ per Inno.in.c.veniens.s.eo.ʒ in.c.per tuas.s.
de arbi.ʒ.s.dixi in.c.quintauallis.ʒ hoc de secun
15 do.¶ †Vnū tamen non omitto q est in hac ma
teria singulare.qd in illis casibus in quibus dixi
iuramentum ligare:non debet iudex secularis di
cens contrarium de hoc cognoscere:quia cum ex
rationum ʒ opinionū conflictu reddatur saltem
probabile dubiū de validitate iuramēti non po
test iudex secularis de hoc cognoscere:sz debet re
ferre ad iudicem ecclesiasticū.de ordi.cog.tuam.
de sentē.excō.si iudex laicus.lib.vi.de iud.nouit.
no.de iuro cōpe.cum sit generale.ʒ per Joā.and.
eo.titu.c.fina.lib.vi.ʒ per Bart.in.l.titia.ff.solu.
matri.ʒ.l.i.ff.de iurisdi.omnium iudic.ʒ videtur
aperte probare tex.in.c.venerabilem.de elect.qd
solus papa de hoc cognoscat ex quo oritur pro
babile dubium.sed Spec.in tit.de leg.§.nunc de
eporum.versi.item papa.sing.dicit q etiam infe
rior a papa pōt interpretari iuramentū quando
dubitatur de eius validitate.Ad.c.venerabilez.
rñdit dupliciter.Primo qd procedit in negotio
arduo inter personas magnas:vel quando vule
dare licentiā cōtrauenīendi sine permutatione et
cōmutatione aliqua.ʒ hoc dictū Spe.sequif do.
Anto.s.eo.quanto.Ego adduco ad hoc dictum
Inno.s.eo.debitores.vbi patet ipsum episcopū
posse super iuramento dispensare ʒ sic fortius in
terpretari.quinimo etiam de interpretatione ex
presse sentit in exēplis per eum ibi positis.ʒ per
16 hoc habes decisionē illorum dubiorū.†In eo tñ
qd do.Ant.reprobauit opi.Fede.in pdigo plus
mihi placet

Antonius Fran.
¶ Circa istū pas
sum an minor ac
cipiens pecuniam
mutuo sub spe fu
ture numerationis
possit oppōere ex
ceptionē non nūe
rate pecunie si iu
rauit.dicas q per
eū qui est ɔfessus
pecūiā mutuo ac
cepisse l instrō cū
iuro nō pōt oppo
ni:secus si est ɔfes
sus in ɔctu etiā cū
iuramēto:qz pōt
illā oppōere si sit
illi etiā renūciatū
cū iuru:vt plene
declarit barto.et
Bald.in.l.fi.C.de
nō nu.pe.hic alle.
ʒ adde q exceptiu
nō nu.pe.ɔ cōfes
sionē factā in scri
ptis daf infra bie
niū:sz ɔ ɔfessionē
factā viua voce da
tur etiā post bien
niū:vt est gl.i.l.si
nō singlū.C.si cer.
pe.ʒ not.Guil.de
cug.ʒ bal.in.l.qui
pecūiā.c.ti.si cert.
pe.ʒ vide gl.i aut.
rogati.C.de test.ʒ
oino Bar.i.l.si ex
cautiōe.vbi limi
tat illā gl.C.de nō
nu.pe.ʒ vide alex.
l.i.l.ita stipulat⁹.i
§.chrysogon⁹.de
v.obli.in.v.char.
vbi ponit:an ɔ cō
fessionem sine scri
ptis factā corā te
stib⁹ def exceptio
vltra bienniū.

mihi placet opi. Fede. duplici ratione: quia ex quo erat sibi interdicta
administratio iuramentũ non poterat habere efficaciã. arg. §. eo. sicut
ex literis. Item quia meli° iudex interdicendo administrationẽ tanq̃ pro-
digo videtur ex iusta causa presumere dolum et fraudẽ secum contrahen
tis: ergo iuramentũ non obligat ratione fraudis presumpte. argu. hic
et ex supradictis. et hanc opi. Fed. sequit Bal. in. l. i. C. de sacrosan. eccle.
dicens q ex contrario interdicto esset frustratoria. et hanc opi. dicit etiam
17 tenere Ja. de are. in. l. qui habebat. ff. de tute. ¶ † Ex pdictis potest in-
a ferri ᵃ ad decisionẽ talis q̃stionis. an donatio facta vltra legitimũ mo-
dum sine legitima insinuatione cõfirmetur iuramẽto: vel saltem tale iu-
ramẽtum sit obseruandũ: Bal. in. l. id quod pauperib°. C. de epis. et cle.
tenet qđ non: quia propter fraudem talis donatio sine insinuatione est
a iure prohibita. vt. l. data. C. de do. vide latius per Joan. and. in addi.
Spec. in titu. de instru. edi. §. porro. versi. item si. Nam ibi sentit cõtrarium
et post multa videtur cõcludere iuramentũ seruandũ nisi dolo vel me-
tu fuerit prestitũ: quod plus mihi placet: quia lex ciuilis non presumit
firmiter dolum in tali donatione: sed induxit illam prouisionẽ vt vita-
retur fraus que posset interuenire sine insinuatione: vt. l. astringet. in-
de. l. data. de do. Emanauit ergo prouisio illa vt subueniret deceptioni-
bus piis ator: ergo valet iuramentũ in cõtrariũ: quia quis p̃sumitur in-
formatus veniẽs ad iuramentũ. facit. c. ij. de pac. lib. vi. iuncto eo quod
no. Bar. in. l. si quis pro eo. ff. de fideius. ad idem. c. istud. et c. licet. eo. ti.
lib. vi. et aut. sacramenta puberũ. C. si aduer. ven. propter vitandã dece-
ptionẽ et lesionem fuit introductũ: vt in cõtractu minoris interueni-
ret autoritas tutoris seu presidis. C. de pre. mino. sine decr. non alie. per
totum. iuncta. l. i. ff. de mino. et tamen iuramentũ a minore prestitũ sup-
plet defectũ omniũ solẽnitatum: vt in. d. aut. sacramẽta puberũ. Pre-
terea raro cõtingit q in donatiõe presertim a minore facta interueniat
dolus: ergo durum est indistincte impediri iuramento obligationem.

a **Additio** Nicolai abb. ¶ † Annecto nunc aliud dubiũ quo-
tidianum et difficile: quod etiam disputaui. Pone
recentis supradictis terminis q is qui iurat seruare cõtractum: maxime
si iurat omnia et singula fore vera vult probare simulationẽ, verum con
tractus: et sic cõtrauenire instrumento iurato: nũquid possit non petita
prius absolutione a iuramento. et hanc questionẽ satis arduam vidi in
facto: et q debeat audiri probatur sic. Juramentũ obligat iurantem ex
intentione ipsius iurantis. xxij. q. v. humane aures. et §. si ergo. et §. ex
his. et §. eo. quãto. sed qui simulate cõtrahit in veritate nihil agit: quia
deficit ibi substãtia cõtractus: scilz cõsensus: vnde perinde est ac si nihil
fuisset actum. vt. l. emptor. et quod ibi no. ff. de aqua plu. arcen. et. c. illo
vos. de pigno. et c. ad nostram. de emp. et vendi. l. si ancillam. cum seq. C.
de cõhe. empt. ergo ex iuramento super eo prestito non obligat. pro hoc
tex. in. d. l. si. C. de non nume. pecu. inducendo vt. §. indu. et qđ no. Inn.
19 in. d. c. per tuas. de arbi. ¶ † Secundo ad idem inducit quod no. Bar.
in. l. nemo. ff. de leg. i. in illa questione an renũtiatio exceptionis: simula
tionis et fictionis valeat: et concludit q non: quia inter eos actum est q
cõtractus sit simulat°. et sic deficit in substãtia: et sic non est cõtractus. l. ima
ginaria. ff. de reg. iur. et l. simulate. ff. de ritu nup. et si renuntiatio fictio-
nis in eo cõtractu facta valeret: idem esset dicere q esset simulat° et non
simulatus quod esse non debet. arg. in. l. nemo. precall. et c. cum super. de
offi. dele. et c. solicitudinẽ. de apple. vna enim et eadem res non debet pa
rere cõtrarios effectus. de baptis. maiores. Preterea sm eum quia sicut
cõtractus ipse fuit simulatus ita renũtiatio fuit simulata: ergo non est
renũtiatio. opponit ergo exceptio q cõtractus totus fuit simulatus. et
20 quicquid cõtinetur in illo instrumentu fuit simulatũ. † Ad idem qđ no.
b Cy. in. l. si ex cautione ᵇ. C. de non nume. pec. vbi cõcludit non valere re-
nuntiationẽ excep. non nume. pecu. in eodem instrumento factam: quia
sicut inducitur ad cõfitendum sic ad renũtiandũ. argu. l. si mulier. C. ad
velleia. et idem dic in omni priuilegio indulto alicui propter eius fragi
litatem: alĩs de facili tolleretur puisio legis sm eum: nec potest replica
ri q est renuntiatũ exceptioni simulationis: quia omnia ista fuerunt si-
mulata: secus tamen sm Bar. si talis simulatio vel renuntiato fieret ex
interuallo. arg. in. l. ij. qđ me. cau. Ita dico in pposito q ex quo actum
fuit vt cõtractus esset simulatus: ergo iuramentũ et quicquid secutũ est in-
continẽti fuit simulatũ. Non ergo est dicendũ q voluerunt valere et non
valere incõtinenti. arg. in. l. non ad ea. ff. de cõdi. et demõ. non enim pre-
sumitur quis velle incontinenti recedere a pposito suo: vt ibi. et in. c. ma
iores. de bapt. ¶ Tertio induco. c. tua. de sponsa. vbi patet q etiam in
matrimonio qđ est fauorabile et in multis priuilegiatũ. de condi. appo.
c c. si. simulatio etiam ex vna parte: qđ plus est et dolosa ᶜ et deceptoria im-
pedit vires matrimonij: ex quo cõstare potest de simulatione: ergo idẽ
et fortius in casu nostro. Ja cõtrarium facit quia simulate cõtrahens et reci-
piens iuramentũ a cõtrahente de non veniẽdo contra intẽdit iurantẽ illa-
queare vt saltem contra apparentiã et aspectũ cõtractus non veniat ne de-
tegatur vitium simulationis. arg. in. c. illo vos. de pigno. et c. ad nostrã.
de emp. et vendi. et iste etiam intẽdebat se ad hoc obligare: ergo non de-
bet audiri allegãdo simulationẽ: quia detegit vitium cõtractus contra in-
tẽtionem ipsorum cõtrahentium: quod esse non debet stante iuramento. ar.
in. c. quacũq arte. xxij. q. v. Item et secundo allegans turpitudinẽ suam
non est audiẽdus: maxime in elusionẽ rerum spiritualiũ. de cõcess. preb.

cum super. de dona. inter dilectos. plene per Bar.
in. l. post mortẽ. ff. de adop. Sed iste allegãdo qđ
simulate iurauerit allegat turpitudinẽ suam: vi-
delicet q dei nomen et eius religionẽ inuanum et
deceptione assumpserit. xxij. q. v. quacunq. ergo
non est audiendus maxime cum iurauerit omnia
in cõtractu cõtenta esse vera. nam allegat ppriũ per
iurium allegãdo simulationẽ. et sic non est audiẽ-
dus. arg. c. cum in positionib°. ſ. co. ti. lib. vi. mul
ta alia adduxi in dicta disput. sed causa breuita-
tis omitto. Retuli enim predicta vt appareat dif-
ficultas qõnis. nunc veniẽs ad solutionẽ sciendũ.
d q reperit glos. ᵈ in. l. emptione. C. plus va. qđ agi.
firmans iuramentũ non obstare quis possit op-
poni de simulatione quasi actum sit cõtra legem.
C. de legi. l. non dubiũ. et l. si ancillam. C. de cõhen.
emp. Ex qua glo. colligit ibi Cy. q pena adiecta
simulato cõtractui ex cõuentione non cõmittitur: qđ
dicit pculdubio esse verũ cum in locũ reprobati
contractus vere agitur alius simulat°. do. Ang.
de peru. in dicto cõsi. qđ inci. domina catharina.
videtur sentire simpliciter q qñ iuratũ est super
cõtractu simulate debet prius peti absolutio. lo-
quitur tñ qñ vnus cõtractus simulat° loco alteri°. di-
cit enim q qui iurauit se soluturus vsuras: aut non
venire cõtra cõtractum pignoratitiũ factũ in forma
vẽditionis immediate cum est absolutus psequi
potest ius suum: quia tale iuramẽtum nõ firmat
promissionẽ. idẽ sentit Fede. cõsi. cclxxix. do. An-
to. loquit hic multũ intricate. et vix põt elici per-
fectus sensus. ¶ Sed ex pcediẽdo ois clare proce
dam ad enumerationẽ casuũ qui possunt in ma-
teria cõtingere. ¶ Prim° casus est qñ intercessit
simulatio ex parte vtriusq cõtrahentis et actum fuit
inter partes vt tam cõtractus q iuramentũ essent si
mulata et intercessit simulatio ex iusta causa: pu-
ta propter iustũ timorẽ vel debitor ancius inue-
niendi mutuũ cõcepit pignus in forma venditio
nis vt creditor lucraret fructus. et tunc siue subro
getur in locũ alterius cõtractus siue non iuramẽtum
non obligat: quia deficit cõsensus et fuit iusta cau
sa simulãdi. ad hoc. c. i. quod me. cau. l. si. C. de nõ
nu. pe. ¶ Secũdus casus qñ interueniũt omnia
que ponunt in pcedenti casu: sed causa simulandi
fuit iniusta et praua. puta vt fraudaretur gabelle
finxerunt aliũ cõtractũ et iurauerunt vel ad dece-
ptionẽ alterius: et tunc est maius dubiũ. Sed di-
e co hoc casu aduertendũ ad formam iurãdi: ᵉ aut
enim iurat singula cõtenta in instrumẽto esse ve-
ra: et tunc incõtinenti fuit perius°: lz in mente con
ciperet illa esse falsa: quia simulatio intẽtionis ex
iniusta causa non excusat: vt nut. in. c. qđ interro-
gasti. xxvij. dist. sicut cõtingit in illo qui precio vel
precio corruptus deposuit falsum. de cri. fal. ca. i.
vnde non dz audiri allegans simulationẽ cum fa
teatur turpitudinem suam: scz periuriũ. d. c. inter
dilectos. cum simi. Si vero iurauit nõ venire con
tra illũ contractũ quem simulabat. et tũc puto q
lz grauiter peccet quo ad deũ assumendo religio d
nem iuramenti inuanũ: maxime ad deceptionem
alteri°: tñ si trãsgreditur non incidit in periuriũ:
quia non affuit intentio se obligãdi: vñ respectu
dei non exigit absolutio. arg. in. d. c. tua. de spon.
et qđ not. glo. in. c. tuarũ. de priui. et Archi. in. d. c.
quod interrogasti. sed quo ad forũ contentiosum
cõpellit iste seruare iuramẽtum quatenus venit in
sui preiudicium et nõ imminet ale periculũ quia
non debuit cõfundere ordinẽ rerũ maxime spiri-
tualiũ et abuti iuramẽto: maxime ad alteri° dece-
ptionem: vnde nõ debet audiri .hẽc turpitudinẽ
alle. ad hoc opti. d. c. qđ interrogasti. et qđ ibi no.
et per glo. in. d. c. tua. ¶ Terti° casus qñ simula- e
tio cõtractus interuenit ex parte vtriusq et iuramen
tum fuit prestitũ super tali cõtractu et actum fuit taci
te vel expresse vt nõ veniret cõtra apparentẽ con
tractũ: sed in veritate cõseruaret cõtractus verus: po
ta pignoratitius: et tũc absq dubio nõ põt cõueni
re nõ petita absolutione. et hoc casu intelligo dictũ
Ang. et Fede. hoc enim iuramẽtum sm intentio-
nem vtriusq obligat vt non detegat simulatio et

Sebasti. Sapia.
a ¶ Potest inferri. De hoc arti. vide Alex. in consi. nõ. inci. circa primũ. col. v. in. i. vol.
b ¶ In. l. si ex cautione. Adde idẽ qđ dz Bar. in. l. si. ff. ad velle. qđ mulier de iure nõ põt renũtiare velleiano cũ sit introductũ: ppter fragilitatẽ: tñ dicit bar. q de cõsuetudine seruat q possit renũtiare nõ de iure ũ q plene disputatur p Lud. roma. et Roder. l. i. sciẽdũ. ff. de ver. obli.
c ¶ Dolosa. hoc verum qñ tãta simulatio seu dolus interuenisset qđ remouisset cõsensũ: nã mrimoniũ dolose cõtractũ valet et tenet: nec põt rescindi: vt est glo. no. et ibi idẽ Panor. in vlti. col. in. c. cũ dilect°. qđ me. cau. et pcẽ dicit ibi inno. in specie. i vl. col. qđ si aliqua mlier dolose induxit aliquẽ vt secũ cõheret mrimoniũ simulans et asserens dolose esse multũ diuitẽ ostẽdẽdo multas pecũias q nõ erãt sue: quia i veritate nihil habebat si cõhit matrimoniũ habebit vires nec talis dol° vitiat mrimoniũ.
Sebasti. Sapia.
d ¶ Reperitur gl. Illa gl. est cõtter approbata vt attestat alex. et Jas. I d. l. nemo põt i. i. lec. co. viij. ff. de lega. i. aug. are. Ista. de exce. in pri. col. xxix. et Bartholo. veron. I trac. de simula. cõtractuũ. l. vij. psumptio.
Sebasti. Sapia.
e ¶ Formã iurãdi. Vide Alexã. in. l. sci° et augeri°. col. si. ff ad leg. fal. et in cõsi. xxxvi. inci. viso themate. in. ij. col. in. ij. vol. et in cõsi. cxxxij. inci. viso instrumento. co. vo.

vt rescruetur verus cõtractus pignoratiti⁹ forte vt sub isto velamine accipiet fructus loco vsure. vnde perinde est ac si iurasset soluere vsuras: quo casu non lz contrauenire non petita absolutione: vt in. c. i. ⁊ c. debitores. ⁊. eo. Et iste casus iudicio meo non habet dubium quando constat ꝙ iuramentum ad hoc fuit interpositũ vt cõtractus simulatus seruetur quo ad apparẽtiam: ⁊ sic vt nõ detegatur simulatio. Sed dubiũ est quid si iuramentum fuit simpliciter prestitum ⁊ nõ apparet quid senserint ꝯhentes circa iuramentũ. ⁊ dixi de hoc in seq. casu. ¶ Quartus casus quãdo cõtractus fuit simulatus: et iuramentum fuit super eo prestitũ ⁊ quamꝙ possit constare de simulatione cõtractus^a nõ tamen constat de simulatione iuramenti. Et hũc casum reputo dubium: puto tñ dicẽdum ꝙ quo ad talem obseruationẽ ꝯtractus simulati non obligatur ex iuramẽto: quia non est presumendũ qð incõtinenti ex interpositione iuramẽti voluerint ꝯtractum valere de quo actum erat vt non teneret nisi ex interuallo iurasset: vt in simili dixi post Bar. ⁊. in arg. Sed quo ad obseruantiam cõtractus in apparentia donec seruet qð tacite fuit inter ꝯhentes actum puto in foro anime standũ intentioni iurãtis: per ea ꝙ not. Inno. in. c. veniẽs. ⁊. eo. facit. c. significasti. de homi. In foro vero cõtentioso vbi fit interptatio fm ius ⁊ ex variis circũstantiis: vt no. Inn. in d. c. veniẽs. et hittor iuramentũ ligare: quia debemus presumere ꝙ noluerit abuti iuramento. argu. c. estote. ⁊. de reg. iur. Item iuramẽtum^a habet vim clausule si non valet qð ago vt ago valeat vt valere potest. in. c. ad nostram. el. iĳ. ⁊. eo. ⁊. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de lega. ĳ. ⁊ vtrobiqꝫ bene facit qð no. Cyn. in. d. l. ex cautione. C. de non nume. pecu. vbi concludit ꝙ iurans non opponere exceptionem^b non numerate pecunie obligat: lz simplex renunciatio non valeat. ergo in proposito si iuramentũ non obligat ad totalem obseruantiã ꝯtractus simulati propter cõtradictionẽ que inde oritur saltẽ obliget quo ad obseruantiã apparentis ꝯtractus: ⁊ maxime quia hoc tenere tutius est et verisimili⁹. Et hunc casum no. quia cõtingit quotidie. ⁊ predictum casum intelligo quando ex iusta causa et nõ ad decipiendum tertium facta fuit simulatio: alias seruet qð. ⁊. dixi. Item nisi alie circũstantie suadeant oppositũ. ¶ Quintus casus quãdo simulatio est de vno cõtractu ad alium ꝯtractum qui non potest seruari sine interitu anime: vel est contra bonos mores: puta agitur cõtract⁹ simoniacus: sed aliud concipitur ⁊ iurat: ⁊ tunc ex tali iuramento tenetur: nec ad obseruantiã totalis contractus nec quo ad apparentiam ex quorum obseruatione imminet peccatũ: lz enim peccauerit tũc iurando: non tamen peccat ꝯueniendo. vt. xxĳ. q. iiĳ. per totum. facit. c. si. de pac. ¶ Sextus ⁊ vlt. casus est quãdo simulatio intercessit ex parte iurãtis tñ: vt quia gerebat aliud in corde aliud in ore: vel vsus est verbis duplicib⁹ callide iurãdo. et tunc intelligit fm intẽtionem recipientis: ⁊ sic deus videt recipere: vt est tex. xxĳ. q. v. c. quacũqꝫ arte. ⁊ §. his omnibus. Ex pdictis remanet clare

21 dubiũ. ⁊. formatũ. decisum. † Consequenter subĳcio qõnem quotidianã ⁊ valde vtilem. nũquid in casu huius. c. ⁊ simi. vbi iuramentũ astringit contra legis vel statuti dispositionẽ interpositum audiatur petens ab illo se absolui. Hunc etiã articulũ disputaui in themate preallegato ⁊ omissis arg. que formaui ad vtrãqꝫ partem solum inferam solutionẽ. Et primo sciendũ est ꝙ Fed. de se. dicto cons. cclxxĳ. formans pũctum quasi in terminis nostris ꝙ statuto ciuitatis cauebat ꝙ certa confessio seu pmissio facta a filiofamilias sine cõsensu patris non valet ipso iure: etiã si iuratũ fuerit ⁊ quidẽ filiusfamilias hoc non obstãte promisit ⁊ iurauit conclusit iuramẽtum fore obligatoriũ. sed quia iuramẽtum recipiẽs fecit contra formã statuti ciuitatis ex causa edicti cui obtemperare debuerat ⁊ nõ contrauenire. viĳ. dist. que cõtra. ⁊ xi. q. iĳ. qui resistit. nec ex transgressione debet reportare cõmodum. sed potius puniri: quis potest compelli ad relaxandũ iuramentũ: nec in hoc venit iurans cõtra iuramentũ. imo petendo relaxationem iuramẽti fatetur se esse obligatũ iuramẽto: sicut accidit in eo qui fatetur se iurasse soluere vsuras qui obligatur iuramento et tamen potest petere relaxationẽ iuramenti. ⁊. c. i. sicut ergo ibi recipiẽs iuramentũ super re illicita quo ad se cogitur relaxare iuramẽtum: ita hic fm cum iuramentum erat illicitũ ex parte recipiẽtis propter prohibitionẽ legis municipalis cui debet obtemperare. Item videtur tenere hic Vinc. dicens qð in termino huius. c. iuramentũ obligat mulieres ad obseruãtiam ꝯtractus: lz debet instare vt absoluatur. Idem tenet Archidi. in. c. quãuis. de pac. lib. vi. per verbũ omnino ibi positũ. do. Ant. hic aliter sentit. dicit enim qð si non arguitur aliqua deceptio que non habet in se dolũ annexũ saltem presumptũ cõpetit remedium cõtra iuramentuz per quecũqꝫ verba loquat statutũ. Sed vbi deceptio argueret ex cõtractu tunc haberet remedia si deceptio esset enormis. ad hoc qð no. gl. ⁊. in. c. veniens. cũ iurib⁹ ibi alle. ⁊ hoc quia est enormis presumitur dolus ⁊ subest cã sic presumẽdi. vt. l. omnes. §. luci⁹. ff. de his que in frau. cred. ⁊. l. qui testamentũ. de pba. ⁊ qð ibi no. ⁊ idem dicit si cõtractus fieret cum verisimiliter cõsumpturo. vbi hoc constaret euidentia facti: qz notorie esset prodigus vel sibi vt prodigo bonis esset interdictũ: quia hic aliqualis esset turpitudo ex parte contrahẽtis qui materiam dat cõsumpturo ad proprium consumendũ: ⁊ lex ex causa legitima fraudem in talem presumit. vt. ff. pro emp. l. si quum sciret. ⁊. ff. de mino. l. quod si minor. §. si. ⁊. ff. mãda. l. si vero non remunerãdi. §. adolescens. Idem dicit si mutuaret vel contraheret cum parato ad ludum^c vel corrupto notorie in actu ludi ⁊ in vanitatibus mulierum. tunc enim foret remedium aduersus huiusmodi iuramenta: per iura superius alle. ⁊ hec verba satis placent: vt. ⁊. latius dicam. do. Pe. de ancha. in dicta repeti. c. canonũ. de constitu. aperte nõ exprimit quid sentiat in casu quo minor seu iurãs non esset lesus: sed attingit casum in quo interuenit deceptio. ⁊ cõcludit illud quod do. Anto. Et quia est casus quotidianus recitabo prius verba sua. format enim punctum super quo consuluit in hac ciuitate. Senarum. cauetur enim hic statuto qð nullus contractus finis ⁊ quietationis si fieret per minorẽ. xxv. annis valeat: nec de eo ius reddatur nisi intercederet solẽnitas certa. hoc statuto premisso: cõtingit ꝙ patruus tradidit nuptui neptem suã datis sibi in dotem quingentis: ⁊ ipsa neptis minor renunciauit dicto patruo omni iuri sibi competenti in paterna hereditate que valebat plus in quadruplum ⁊ iurauit non cõtrauenire: querebat ne esset aliquod remediũ rescissiuum huius contractus finis ⁊ quietationis. ⁊ consuluit ipse ꝙ poterit peti absolutio iuramẽti^d siue relaxatio. ad hoc primo inducebat regulam ꝙ iuramentũ non debet esse iniquitatis vinculũ. c. inter cetera. xxĳ. qð. iiĳ. quod verbũ iniquitatis multũ ponderabat. Item iuramentũ debet habere tres comites: veritatem: iudiciũ: ⁊ iustitiam. in. c. animaduertendum. xxĳ. q. ĳ. ⁊. c. ⁊ si christus. superius alleg. In questione autem predicta euidẽs patet iniquitas: vt cum pro modico quis renunciet hereditati paterne ⁊ ita locupletari. paria enim sunt in dispositione dolum adesse ex proposito vel re ipsa: vt in l. si quis cum aliter. ff. de verbo. oblig. ⁊. l. ĳ. ff. de do. excep. hic enim inherebat dolus re ipsa saltem propter graue damnũ. nedum enim vsqꝫ ad quadruplum: sed etiam vltra dimidiam vere estimationis iura subueniũt deceptis etiam maioribus. l. ĳ. C. de rescin. ven. ⁊. c. cum dilecti. de emp. ⁊ ven. In casu autẽ proposito est cum enormi deceptione cõiũcta est minor etas ⁊ sexus fragilitas: quibus iura multipliciter subueniũt ⁊ medent propter naturalẽ equitatẽ ⁊ deceptionẽ verisimilem tam in contrahendo ꝙ in solennitatibus adhibendis.

a ¶ Iuramẽtũ. Iuramẽtũ importat clausulã si non vz qð ago vt ago ⁊c. idẽ dic. ⁊. l. pe. col. inf. ad vaũ tñ dic aduertendum ⁊c.

b ¶ Exceptionem. Itẽ no. Io. de li. ⁊. c. si. de sol. ver. sz quero.

Antonius Fran.

c ¶ Ad ludũ. Circa hoc an ludẽs teneat ex ꝯtractu vl' ex mutuo sibi facto i ludo a sciẽte: vide bar. ⁊. l. si filio. l. §. ⁊. ff. q. re. ac. nõ da. hic all. ⁊ ibi dicit ꝙ nõ tenet si sciẽter fuit factũ mutuũ: qð ẽt voluit bar. ⁊ l. in cui lris. de v. ob. ⁊ vide Spe. in ti. de ac. ⁊ sol. i pn. ⁊ ibi p Io. an. i ad di. sec⁹ aũt si mutuãs vl' ꝯhẽs ignorauit illũ velle ludere. l. verum. l. §. pe. ff. de minor. qz tũc posset repetere nisi mutuãs esset collusor. ⁊ vid plene p imo. l. l. si quũ sciret. ff. p em. ⁊ vide Imo. in. c. pe. d vi. ⁊ ho. cle. ⁊ sdõ ꝙ lusori sicut prodigo ⁊ furioso põt interdici administratio bonorũ. ita bar. l. l. ea lege. C. de ꝯd. ob ca. ⁊ vide bal. in aut. qð locũ. C. de coll. vbi dixit: ꝙ ludẽs psumit dilapidare bona: ⁊ dr male vti substãtia sua. ⁊ qs lud⁹ sit pbibitus: ⁊ qs pmissus: vide gl. in. l. i. C. de spect. li. xi. et l. c. cũ deponũt. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊ l aut. alea⸫ vsus. C. d reli. ⁊ sum. fune. et l aut. iterdicim⁹. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ cõcludo ꝙ ois lud⁹ in quo versat fortuna vel ingeniũ ⁊ fortuna est pbibitus: sec⁹ si igeniũ tm̃ vt est lud⁹ scacorũ q etiã pmissus clericis: vt est glo. l. c. pe. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊ vid Inn. ⁊. c. lator. de here. ⁊ Ab. ⁊ imol. post Io. an. l. c. clerici. de vi. ⁊ ho. cle. vbi dicit ꝙ clericis si est pmissus ne cesset a diuinis. imo dixit imo. l. d. c. clerici. l. iix. col. ꝙ ẽt laicis est pbibit⁹ et cã auaritie l foro ꝯscie: sz qz lud⁹ in se est pmissus si tenet restituere qð vicit aut dat pauperib⁹ in ludo scacorũ: sz dz agere penitẽtiã de cupiditate. tñ do. Abb. ibi dicit: ꝙ olo tenet dare pauperib⁹. ⁊ qre lud⁹ alearũ sit pbibit⁹: vid p Arch. in. c. epũ. xxxv. dist.

Sebasti. Sapia.

d ¶ Absolutio iuramẽti. Hãc ptez tz Pe. de anc. l. c. canonũ i statuta. in ri. q. pn. de cõst. ⁊ in. c. quãuis. de pac. in. vi. ⁊ l ꝯsi. xxxix. inc. p clariori. aret. l ꝯsi. xxiĳ. col. ĳ. Ant. de bu. in ꝯs. xlvi. inci. dña ora bilis. cal. l ꝯs. viĳ. inci. due puelle. cũ multis alle. p do. Dec. in ꝯsi. clxxx. ⁊ ꝯs. clxxxi. vide. d. Frã. cur. ⁊ ꝯs. lxvi. incip. sup pmissa. col. xx. ⁊ l ꝯs. xliĳ. inci. sup ꝯtigẽtia. ⁊ Alex. in ꝯsi. xlĳ. inci. super pmisso themate. in. i. vol. vbi dicit cõez opi. eẽ ꝙ nõ possit cõtrauenire. ⁊ hãc ptem tz etiã Ro. in cõsi. cccxxxvĳ. inci. in casu pposito. Corne. in ꝯsi. xi. et in cõsi. cxxiiĳ. l. iĳ. vol. ⁊ Abb. in ꝯs. cvĳ. inci. quatuor sũt. l. ĳ. dubio. Cuma. ꝯs. clxxx. vide etiã late p Alex. i. l. stipulatio hmõ concepta. in vers. iĳ. limita. ff. de vb. ob.

bendis.l.i.ff de mino. Ex qualitate aut personarū ꝛ ipsius facti argui
tur cōtrahēs cū tali sua nepte de dolo.ad hoc.l.i.ꝛ qd ibi no.ff.de do.ex
ce. Ratione ergo euidētis iniquitatis ꝛ doli saltē re ipsa inherentis illi
renūciationi videbaṫ ſm eū iuramētū relaxādū sicut cū per metū quis
renūtiat bonis suis cū iuramēto.ſ.c.si vero. Paria sunt illa quo ad re
scissionē cōtractus dolus ꝛ metus.c.abbas.ꝛ.c.pe.qd me.causa.ad hoc
etiā adducit ſall.dictum Uinc. Si enī in casu huius.c.pōt mulier pete-
re absolutionē:ergo multo fortius in casu ꝑposito vbi cōcurrūt sexus
fragilitas ꝛ minor etas ꝛ enormis lesio:ꝛ etiā reuerentia quā puella seu
femina dꝫ habere ad patruū suū in cuius domo ꝛ sub cuius gubernatio-
ne remāserat post mortē patris.ad hoc.l.i.§.que onerādc.ff.qua.re.ac.
non da.ꝛ qd no.xxij.q.iiij.vnusquisqꝫ.ꝛ ſm ꝑdicta dicit debere limitari
auṫ.sacramēta puberū.vt nō habeat locū in casibus in quibus nō pōt
a cōtract[a] seu distractus argui de euidēti iniqtate.[a] ꝛ dolus re ipsa ex ꝑspi
cuis indicijs.l.dolū.C.de dolo.hec sunt sua vba q̄ satis placent ideo se-
riatim recitaui. Et aduertendū q: in quātū.ſ.recitauit opi. Uin.vṫ eaꝫ
approbare:ꝛ ꝑ cōsequēs sentire q etiā nulla data lesiōe ex quo contra
xit ꝫ legē pōt petere absolutionē.ꝛ idē sentit etiā recitādo ꝑalleg.dictū
Fed.ꝛ cū eo trāseūdo. Sed quaten⁹ dixit autē.sacramēta puberū.limi-
tandā qn̄ cōtractus nō pōt argui de euidēti iniquitate ꝛc.aperte sentit
q in casu illius auṫ.nō cōpetit absolutio:als nō esset limitatio ꝛ ꝑ cōse
quēs vṫ idē sentire in casu hui⁹.c.vt nō cōpetat absolutio nō data enor
mi lesione in cōtractu.ꝛ sic videṫ recedere a Uin.ꝛ vide quasi consimilē
questionē per Fede.cōsi.cxix. Bar.in.d.l.si quis ꝑ eo.ff.de fideiuſ.satis
sentit lꝫ nō aperte q ex solo cōtractu ꝫ legē non cōpetit absolutio.dicit
enī primo qn̄ contractus reprobaṫ odio creditoris non firmaṫ iuramē
to sed ipsum iuramētū est seruādū:cōpetit tn̄ absolutio. Sed qn̄ ꝫctus
reprobaṫ fauore debitoris tunc dicit q firmaṫ iuramento:ꝛ tunc nihil
dicit de absolutione.vn̄ sentit q hoc casu nō cōpetit absolutio. ¶ Ego
autem ad totalē materiā euacuādā procedam per casuum enumeratio
nem sicut feci in precedenti questione:ꝛ primo ponā casus minus dubi
tabiles. ¶ Primus ergo casus sit.qn̄ iuramentū ex omni parte est lici
tum:tam scꝫ ex parte iurātis q̄ etiā recipiētis q̄ ex parte materie super
qua prestaṫ:ꝛ tunc absolutio non est impendēda sed cōpellendus est iu
rans ad eius obseruationē.ſ.eo.ꝛ si xp̄s ꝛ.c.ad nostraꝫ.el.i.quinimmo
nulla causa intrinseca apparēte etiam papa a tali iuramēto absoluere
nō posset.de quo tn̄ dicendū vt plene dixi in.c.quanto.ꝛ.c.i.ꝛ.c.debito-
res.ſ.eo. ¶ Secūd⁹ casus.qn̄ iuramentū ex parte iurātis pōt seruari
sine interitu salutis eterne seu dispendio:ꝛ tūc nulla cōpetit absolutio:
peccatū enī fuit de iurando non in contraueniendo.ſ.c.quāto.ꝛ.xxij.q.
iiij.per totū. ¶ Tertius casus.qn̄ per partē iuramētum potest seruari
sine interitu seu dispendio salutis eterne:sed est cōtra bonos mores tūc
etiā nulla requiritur absolutio:vt in regula nō est obligatorium de reg.
iu.li.vi.ꝛ intellige de bonis moribus naturalibus:vt.ſ.dixi. ¶ Quar-
tus casus est.qn̄ iuramentum processit calore iracundie:posset tn̄ serua
ri sine dispendio aīe ꝛ de hoc dic vt dixi.ſ.in.c.sicut ex literis. ¶ Quin-
tus casus.qn̄ iuramētū est a principio sup materia indifferēti:sꝫ postea
deuenit ad casum de quo si cogitasset a principio non fuisset licitum
seu nō iurasset.ꝛ tunc no.dicit Arch.in.d.c.animaduertendum.xxij.q.
ij.q potest ꝑpria autoritate contrauenire:nec requiritur absolutio.pu
ta si iuraui non negotiari vel nō recipere feudū a tali dn̄o ꝛ deuenit ca-
sus q nisi negotiator sim vel recipiam feudū aliter viuere non possum.
ꝛ vide de hoc qd plene dixi in.c.pal.ꝫ.si vo.ſ. ¶ Sext⁹ casus.qn̄ iura
mentum fuit dolo aduersarij extortū ꝛ tūc considera q si contractus su
per quo prestaṫ est a lege reprobatus fauore ipsius iurātis tale iuramē
tū nō est obligatorium.casus est hic a contrario litere:vt.ſ.dixi in vlti-
mo no.nā tex.hic ꝛ in.c.ij.de pac.li.vi.ꝛ.c.licet.j.e.ti.ꝛ l.i.e.e in auṫ.sacra-
menta puberū.cōiter excipit casum in quo dolus interuenit ꝛ idē qn̄ in
teruenit met⁹.ex q̄ enī talia iuramēta sunt ꝫ legē nō ligāt nisi sint oino
voluntaria:qd sentit etiā bart.in.d.auṫ.sacramenta puberū.in fi.fateor
tutius esse qd his casibus petaṫ absolutio vt sentiūt multi doc.sed pri-
mū verius ꝛ notabilius. Si vero iuramentū non venit contra disposi-
tū a iure ꝛ interuenit dolus.ꝛ tūc subdistingue q aut tantus est dolus
q excludit mentem iurantis:vt puta quia cessante dolo nullo modo se
obligasset ꝛ iuramentū non ligat:ꝛ potest contrauenire nulla facta ab-
solutione.ar.optimum in.l.tres fratres.ff.de pac.ꝛ in.l.si soror.C.de col.
et quod no.Jo.an.in.c.j.de commo.et sic intelligo Fed.consi.cxcvi.vbi
expresse hoc sentit ponendo terminos in minore.xxv.an.que seducta a
fratribus hereditati paterne renuntiauit que valebat longe plusq̄ qd
habuit in dotem.quod est notandum pro limitatione.c.ij.de pac.li.vi.
quod non procedat quando dolus dedit causam contractui.nam vbi
b dolus ibi excluditur voluntas[b].l.j.ff.de dolo.et iuramentum non obli
gat vltra intentionem iurantis:vt in.c.veniens.ꝛ.c.quintauallis.ſ.eo.
Sed vbi dolus non excludit consensum vt q: non dat contractui cau-
sam:et tunc exigitur absolutio que debet prestari non obstante aduer-
sarij contradictione propter eius turpitudinem ꝛ doli. Et idem intelli
go vbi interuenit metus vt requiratur absolutio que debet impendi si-
ne difficultate in odium aduersarij metum inferentis.ſ.eod.§.si vero.
et.c.verum.ꝛ dic vt ibi plenius dixi. ¶ Septimus casus.quando iura-
mentū cōtinet turpitudinem ex parte recipientis ꝛ maxime cōcurrēte

turpitudine etiā ex parte materie super qua ꝑste
tur:sed ex parte iurātis nullū imminet peccatuꝫ:
ꝛ tunc iuramentum obligat:sed potest peti abso
lutio non obstante cōtradictione aduersarij.ꝛ iste
22 est ꝑprius casus.c.j.ꝛ.c.debitores.ſ.eo.† Et per
istum casum potest decidi quid dicendū in filio.
c familias renuntiante macedoniano[c] ꝛ iurāte non
contrauenire. Bar.in.d.l.si qs pro eo.decidit ſm
casum predictū vt iuramētum obliget:sed com-
petat absolutio. Jo.and.post Ja.de belui.plus
sentit in addi. Specu.in titu.de sentē.prola.§.ve
autem.versi.sed pone.scilicet q tale iuramētum
non teneat:q: contra bonos mores est.do. Ant.
hic dicit q si lex esset in loco vbi frequentaṫ qd fi-
lijfamilias inducanṫ ad parētes occidēdos q ta
lia iuramenta turpiter ꝑstita ꝛ cōtra bonos mo-
res non obligarent iurantem saltem respectu se-
cundarie obligationis que dirigitur in partem:ꝛ
anteq̄ solueret posset peti absolutio:quia inquā
tum creditor peteret:turpiter peteret:vbi autem
essemus in loco in quo communiter non inducerē-
tur ad tantū malum vt in Christianis hodie qui
talia valde abhorrent tunc iuramentū obligaret
nec posset peti absolutio.ad hoc qd no. Inno.in
c.quia plerique.in fi.de immu.eccle.ꝛ hanc opi.vt
tutiorem fui secutus in dicta disput.sed de iuris
subtilitate alia opi.quam Ja.de bel.ꝛ Joā.and.
sentiūt in loco ꝑalle.videtur verior quia negari
non potest quin filijfa.inducantur ex hoc ad de-
predandū parētes vel alios vt habeant vnde sa-
tisfaciant ne cogantur stare in carcerib⁹ vel cede-
re bonis vnde si bene ꝑōderetur.l.j.ff.ad maced.
illa prouisio emanauit non solum in odium cre-
ditoris:sed principalius ad compescendā libidi
nem peccantiū:ꝛ sic propter bonū publicum cor-
poris ꝛ anime contra qd iuramētum priuatorū
nullū est.de so.cōpe.c.si diligenti.ꝛ.c.cōtingit.j.
de sentē.excom.ꝛ.d.l.ius publicū. Item iuramē-
tum reprobatur non solum quādo in se continet
peccatū:sed etiā si potest esse occasio peccati.arg.
c.cum ab omni.de vita ꝛ hone.cleri.ꝛ.c.nam con
cupiscentiam.de cōsti.facit.c.sicut ex literis.ſ.eo.
¶ Octauus casus est.quādo nulla alia turpitu-
do reperitur in iuramento:nisi quia est prestitum
cōtra legem:ꝛ in hoc distinguo. Aut enim lex re-
sistit in fauorem reipubli.principaliter:ꝛ non est
necessaria absolutio:quia iuramentum non va-
luit.vt in.c.si diligēti.de so.cōpe. Aut principa-
liter in fauorem iurantis lꝫ secūdario in fauorem
publicū vt in muliere ꝛ in minore:et tunc sumus
proprie in casu.c.nostri.ꝛ in.c.ij.de pact.lib.vi.et
in auṫ.sacramēta puberū.ꝛ puto q absolutio sit
denegāda. Primo facit ad hoc regula generalis
q iuramentū est obseruandū vbi potest obserua
ri sine periculo anime.ſ.c.si vo.cum simi. Itē hic
nulla reperiṫ turpitudo.naꝫ ex quo lex ꝑuidet fa
uore persone ꝛ talis persona iurando renūtiat fa
uori suo:vt.ſ.dixi.nulla reperiṫ turpitudo in cō-
trahente.nam lex dei hoc non habet pro turpi vt
seruetur iuramētum:nec ex parte cōtrahētis pōt
argui dolus vel alia aliqua deceptio nec de se ma
teria est turpis.arg.opti.in simili in.c.ad aposto
licā.de regu.vt.ſ.induxi inducēdo in alia qōne.ꝛ
sic sum⁹ extra terminos.c.debitores.ꝛ.c.j.ꝛ.c.ve
rū.ꝛ.c.si vero.ſ.eo.ibi enim reperiṫ turpitudo ex
parte recipiētis:ꝛ peccatū ꝛ materia est ꝑhibita:
quia in se mala.de vsu.sup eo.que omnia cessant
in casu nostro:et si qua culpa reperiṫ satis puniṫ
in retractatione actus iuramēto nec obstāte.nec
videtur dictū Fede.ꝑbabile vt hic absolutio ex
eo:q: cōtractū est ꝫtra legē vel statutū.nā si hoc
esset verū de facili euacuaretur dispositio hui⁹.c.et
auṫ.sacramēta puberū.ꝛ.c.ij.ꝑalle.ꝛ in casibus
similibus petēdo absolutionē a iuramēto.nec est
verisimile q in aliquo istorū iuriū que emanaue-
runt ita solēniter nulla fuisset facta mētio de ab-
solutione sicut fit in.c.verū.ꝛ.ſ.eo.c.si vero.cū si.
Similiter nō placet dictū Uin.ꝛ Arch.ꝛ videṫ
hic casus ꝫtra eos itelligēdo ſm eūdem intellectū
vꝫ q etiā in casu huius.c.iuramētū metu extor-

a ¶ Iniqtate. Et
idē cōcludit expse
Pe.de anc.i.c.q̄
uis.de pac.l.vi.et
in dispu.sua inci.
cū.C.laic⁹.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Volūtas. Qd
vbi deficit ꝫsēsus
iurm̄ nihil opeṫ.
no.Bar.i.l.sꝫ ꝛ si
qs.§.q̄stuꝫ.circa
fi.vbi late moder.
ff.si qs cau.alex.in
l.j.§.si qsita.ff.de
ver.obli. And.si-
cu.in cōsi.xliij.ici.
sempiterna dignū
est memoria.col.
fi.in.ij.vol.ꝛ in ꝫsi.
lj.inci.scribit luca
lēter.col.fi.eo.vo.
Frā.cur.in ꝫsi.iij.
col.ij.
c ¶ Macedōiano.
De hoc vid late p
Imo.hic in repe.
in.xxiij.char.ma
xime in.iij.col.cuꝫ
duab⁹ seq.ver.per
ꝑdicta etiā pōt in
ferri.ꝛ i ea.repe.i
xxiij.char.i.xij.co.
cū trib⁹ se.v.ꝛ ad-
de iquātū dixi qd
qn̄ fili⁹ fa⁹ renū-
cio macedoniano.

tum est obligatoriũ. Sed pcedit hoc arg. a ɔrio
sensu habito respectu ad effectũ: q2 hoc casu fiet
absolutio. vt. ŝ. c. si vero. si ergo spõte est prestitũ
non debet impedi absolutio: quia alias non esset
differẽtia an spõte aut metu prestaret. Nec obs. si
dicat ꝙ turpitudo hec reperit ex parte recipien-
tis in eo ꝙ contra legẽ seu statutũ contraxit: quia
vt. ŝ. dixi. ex quo lex seu statutũ disposuit fauore
persone principaliter ɔhendo ⁊ iurãdo renũtiat
suo fauori: et sic nulla turpitudo maxime respe-
ctu dei ⁊ in actu spirituali vbi reputatur maior ⁊
discret⁹. de iudi. c. si annũ. lib. vi. ⁊ p hoc. c. ⁊ simi.
in qb⁹ excipit nisi interueniat dolus ⁊c. ergo ex so
lo ɔctu ɔ legẽ edito fauore psone nõ psumit dol⁹.
23 ¶ Nonus casus est qñ retẽtis supradictis ter-
minis: vt quia statuto seu lege resistente ɔhitur ⁊
datur lesio vltra dimidiã iusti pcij statuto non
resistente: vt in casu. c. cum dilecti. de emp. ⁊ vend.
l. ij. C. de rescin. ven. nũquid tũc poterit peti abso-
lutio a iuramẽto. Et dico ꝙ aut lesio est modica
⁊ dicendum ꝙ non: quia pro modica lesione iura
non curant dando speciale remedium. ad hoc ca.
abbas. qd me. cau. ⁊ c. frequẽs. de resti. spo. li. vi.
et. c. j. cum ibi no. de in integ. resti. et. d. l. ij. cum si.
Aut lesio fuit enormis: ⁊ tũc si iurm⁹ fuit simpli-
citer pstitũ de nõ veniendo contra audiet allegã-
do enormẽ lesionẽ: quia in tali enormi lesione pre
sumitur dolus. d. l. omnes. §. luci⁹. ff. de his que
in frau. credi. ⁊ l. qui testamentũ. ff. de pba. Non
enim presumit iurãs hunc casum cogitasse. arg.
eorũ que no. ŝ. eo. veniẽs. ⁊ c. quintauallis. Item
quia iura cõiter excipiunt dolum a talibus iura-
mẽtis: sꝫ paria sunt ꝙ dolus interueniat ex pro-
posito vel re ipsa. l. si quis cum aliter. ff. de verbo.
obli. Item turpitudo reperit nunc ex parte reci-
pientis. Et hec videtur vera non solum si verba
vel iuramenta ipsius sint indefinita: sed etiam si
sint generalia: vt quia iurauit non venire contra
vlla ratione vel causa. debẽt enĩ hec verba intelli
gi ciuiliter ⁊ excipi ab illis graues lesiones. arg.
opti. in. l. creditor. §. lucius. ff. manda. ⁊ in. l. aure
lius. §. j. ff. de libe. leg. Si autẽ verba sunt magis
specifica ⁊ lata ita ꝙ aperte videant excludere re-
media: vt quia iurauit non venire contra etiã ra
tione enormis lesionis: ⁊ tunc si verba cõcludunt
ad vnum dũtaxat remedium ⁊ non aliud vt quia
iurauit non venire cõtra ratione minoris etatis⁹
illud solum remediũ videt exclusum ⁊ non aliud:
vnde poterit cõtrauenire tanꝙ maior. ad hoc vi-
de glo. in c. penul. de emp. ⁊ vendi. ⁊. C. de rescind.
vendi. l. ij. ⁊ vtrobiqꝫ per doc. Si cõcludũt ad oĩa
remedia vt quia iurat non venire cõtra nulla ra-
tione: neqꝫ tanꝙ minor neqꝫ vt maior: ⁊ tunc te-
net do. Ant. ꝙ iuramentũ excludit maiorẽ ⁊ con-
tract⁹ remanebit validus ex quo aliter a iure nõ
impugnat. Item tenet in minori quo ad hoc: scꝫ
leuem lesionẽ: sed quo ad enormẽ putat non vale
re ɔctum ⁊ iuramentũ: sed poterit petere absolu-
tionem a iuramẽto in casu enormi etiã enormissi
me lesionis quantũcũqꝫ dicat ⁊ in iuramẽto spe-
cificet ꝙ nõ veniet cõtra cõtractum ratione enor
missime lesionis: lꝫ Bart. ⁊ alij teneãt cõtrariũ in
d. l. ij. quod dicit etiaꝫ procedere si minor dixisset
qd totũ illud qd plus valet dat ⁊ donare intẽdit
cõtrahẽti secũ vt multoties ponit in cõtractu: q2
non est sine dolo ⁊ fraude qui cõtrahit: nedũ cum
cõsumpturo sed cum actu male cõsumente. ff. pro
emp. l. si quis cum sciret. ⁊ l. si vero nõ remunerã
di. §. adolescens. ff. mãda. ⁊. l. ij. ff. qua. re. acti. non
da. Unde cum fraus fit ex parte recipiẽtis cano-
nica iura non assistunt talibus iuramentis. ⁊ hoc
putat verum etiam si minor iurauit omnia ⁊ sin-
gula vera esse ⁊ illud esse verũ pretium rei q2 con
stito de apposito talia possunt reuocari. j. eod. cũ
in positionib⁹. lib. vi. ⁊ qd ibi no. quia iuramẽtũ
censetur sic prestitũ sub cõfidentia ꝙ illud sit ve-
rum pretiũ de quo est conuentũ: vnde constito de
contrario non est periurus: lꝫ taliter iurauerit. ŝ.
eo. quẽadmodũ. ⁊ xxij. q. ij. c. beatus paulus. cum
c §. se. Et sic dicit in facto se consuluisse in casu cu-
iusdam puelle que fuit inducta vt sic iuraret: ma
xime quia talia verba sepe apponũt notarij ex se- c
ipsis ⁊ aliqñ sub inuolutione verborum obripiũ
tur iuramenta talia a minorib⁹: ⁊ maxime femi-
nis que non intelligũt quid agant. hec sunt satis
exquisita ⁊ omni equitate cõsona. Sed in eo ꝙ di
stinguit inter minorẽ ⁊ maiorem non ex toto pla
cet. puto enĩ ꝙ maior poterit cõtrauenire quãtũ
cũqꝫ illa verba late fuerãt ɔcepta lesione data sal
tem enormissima quia notarij solẽt hodie cõiter
apponere illa verba ad maiorẽ validitatẽ ɔct⁹:
cõtrahentes tamen putant illud esse verũ pretiũ
rei: nec in aliquo decipi. Unde sicut posset cõtra-
uenire saltem petẽdo absolutionẽ vbi interuenit
dolus ex pposito. argu. d. l. creditor. ita qñ dolus
interuenit re ipsa. in. d. l. si quis cũ aliter. de verb.
obli. ⁊ hoc verum nisi in aliquib⁹ circunstantijs
appareat ɔhẽtem vere voluisse illud in quo fuit
lesus donare ⁊ sic potest intelligi. l. si quis dona-
tionis causa. ff. de ɔhen. emp. In dubio enĩ quã-
tumcũqꝫ illa verba fuerãt late cõcepta non presu
mam animũ donãdi: sed potius apposita ex con
suetudine notarior: apponentiũ hec verba. valet
24 enim. argu. a cõiter accidentib⁹: vt. ŝ. dixi. ⁊ ad
predicta optime facit dictũ Spe. in ti. de empt. ⁊
vẽdi. §. nunc videndũ. versi. quid si vendẽs equũ.
d vbi ponit questionem de illo qui vendidit equũ
dolentem in spatula nõ tñ ostendẽtem dolorẽ qñ
erat calefact⁹ in eũdo. dicẽdo do tibi istũ equum
pro strabone: pro gibboso: dolentẽ spatulã: ⁊ ha
bentem omnes maculas: nec volo ex aliquo tene
ri. ⁊ dicit Spe. ꝙ nihilomin⁹ tenetur: ex quo als
specifice nõ propalauit defectũ. nam emptor fuit
decept⁹ vidẽs ꝙ falsitatẽ dixerat in alijs expssa-
tis ⁊ credit verisimiliter eũ falsum dicere de mor
bo spatuloso tũc latente. Sic dico ad ppositũ cũ
notarij ⁊ ɔhentes soleãt ad cautelã ponere verba
valde late excludẽtia omnia remedia nõ videtur
iste per illa verba generalia voluisse enormissimã
pati lesionem: sꝫ potius fuisse passum illa verba
apponi ad seruãdã cõsuetudinẽ notariorũ gene-
ralem. facit. l. cum de indebito. de pba. ⁊ c. cũ ve-
nissent. de institu. ⁊ idem videt sensisse do. Anto. in
c. quintauallis. ŝ. eo. vbi dicit se de facto cõsuluisse.
ꝙ quantumcũqꝫ verba late cõcipiant in psonas ar-
bitrorũ: vt puta ꝙ possent de iure vni⁹ dare alte-
ri in totũ vel in partẽ ꝙ nihilominus enormiter
deceptus poterit ɔuenire lꝫ non appareret de do
lo ex pposito sed tñ re ipsa: quia talia verba ser-
mone effuso emanata videnť plata sub quadam
cõfidentia psone ⁊ amicitie arbitrorũ: ⁊ vt captẽt
amicitiã ⁊ beniuolẽtiã arbitrorũ ad nõ ledendũ.
⁊ idem tenuit disputando do. Pe. de anc. vt dixi
ŝ. in. c. quintauallis. ⁊ aliq̃tenus sentit hic Hosti. lꝫ
multi cõtra. ⁊ ibi plene dixi. vnde hoc nõ est sine
dubio. ¶ Ex his habes quintum casum qñ iura
mentũ fuit interpositũ contra legẽ puidentẽ con
tra deceptionẽ. Quatuor collige ex his que dixi
ŝ. in prin. in discutione intellect⁹ hui⁹. c. ¶ Deci
mus casus qñ turpitudo reperiret ex parte reci-
piẽtis iuramentũ: ita ꝙ loc⁹ est petitioni absolu-
tionis: sed iurãs anteꝙ absolueret incidit in per
iuriũ: dubitat nũc nunqd possit petere absolutio
nẽ sicut potuit a principio. ⁊ est quotidian⁹ casus
eũ multi ɔueniãt: ⁊ postqꝫ excipit cõtra eos de iu
ramẽto ipsi petũt absolutionẽ. ⁊ dic de hoc vt. ŝ.
dixi. c. j. ¶ Undecim⁹ casus ⁊ vlti. est ꝙ iurat nõ d
repetere: nec absolutionẽ repetere: nec aliquã qri-
moniã sup his deponere. ⁊ hũc plene tetigi in. c. j.
ŝ. eo. dic vt ibi. ⁊ p hec habes clare materiã hui⁹
absolutionis. Itẽ habes qnqꝫ casus in qb⁹ iurm
apponit cõtra legẽ. Primus qñ lex versat circa
bonos mores. Scds qñ circa vtilitatẽ publicaꝫ.
Terti⁹ qñ lex phibet aliqd i odiũ alicui⁹. Quar
tus qñ phibet fauore ipsi⁹ iurãtis principalr: sꝫ
secundaria in fauorẽ publicũ. Quint⁹ qñ puidet
aduersus deceptiões: vt in casu. c. cum dilecti. de
emp. ⁊ ven. ⁊ l. ij. C. de rescin. vend. ⁊ l. pactũ. C. de
pac. ⁊ qd in eis dicẽdum. Sunt ⁊ alij casus quos
prosequit Bar. l. d. l. si quis pro eo. Et sic sextus
quando

Sebasti. Sapia.

a ¶ Si iuramẽtũ. Uide do. And. si cu. in cõsil. lij. lci. pclare scripsit. co. ij. ⁊ col. x. l. ij. vol. quid autẽ si iurat minor nõ venire ɔ quacũqꝫ rõne vel causa: an possit cõ trauenire ob enor mẽ lesionem: vide Alex. in cõsil. xlij. col. ij. in. j. volu. ⁊ latissime per dñꝫ Frã. cur. in consil. xxij. col. ix. ⁊ cõsi. lxvj. col. ix. vbi mĺ ta allegat.

b ¶ Rõne minoris etatiꝫ. Facit qd op portune dicẽ bal. i l. si. §. filij aũt. C. de bo. q libe. circa pn. vbi dicit: pone qd filiusfamilias alienat rẽ in q pa ter hꝫ vsumfructũ ⁊ iurat nõ ɔtraue nire: nũquid pote rit cõtrauenire: ⁊ dicit qd sic: q2 con tractus isti⁹ filijfa mi. tũc non solum est nullus ratione minoris etatis sꝫ alia: q2 filiusfami lias etiã si sit ma ior nõ põt aliena re res in qb⁹ pr hꝫ vsumf. ⁊ sic ɔctus est null⁹ alia rõne ꝙ minoris etatꝫ: imo pl⁹ crederẽ ꝙ si iuraret non ɔue nire rõne minoris etatis vl alia qua uis rõne adhuc si valeret pper pre iudicium pris cui debet vsusfr. arg. l. filiusfamilias. ff. de re mili. Itẽ fa cit optie qd deci dit bal. l. c. j. §. itẽ sacra. d pa. iu. fir. in. iij. col. in v. po ne adultus cõces sit feudum ⁊c.

Sebasti. Sapia.

b ¶ Rõne minoris etatis. Uide late p Jas. in. l. sciẽdũ. co. xiij. ff. de v. ob. vbi dicit cõeꝫ opi. eẽ ꝙ minor iurãs non venire ɔ rõne minoris etatis: põt alia de cã ɔue nire. ⁊ ideꝫ dicit in aut. sacra puberꝫ. co. xiij. C. si adue. vendi.

c ¶ In facto. tiñã opi. d. Ant. refert ⁊ sequit. d. Alex. de imo. l ɔs. cxxi. inci. viso pacto et instris in vlti. col. ⁊ in. l. stipulatio h modo cõcepta. ŝ. de ver. ob. vbi di cit ꝙ ista opi. est equa ⁊ sustentabi lis. Jo. de imo. h in. xxxi. char. ⁊ l. c. quintauallis. l ante pe. char. ŝ. eo. ⁊ l. c. quãuis. d pac. ⁊ l. q suprstitis. de ac qui. he. multũ du bitauit an h opi. sit vera pper illũ qd tenẽt gl. or. ap probate. cõiter gl. in. c. pe. de emp. et vẽdi. ⁊ gl. in. l. ij. C. de resci. vẽ. l istis locis tenent qd si fiat vẽditio citra dimidiã iusti pre tij: quo casu interue nit deceptio re ip sa nõ possit tñ re scindi ɔctus si sup eo interuenit iurm. Sꝫ aduerte q2 gl. ille loquunť qñ iu ramentũ fuit inter positũ a maiore. nos loquimur in minore. pterea ille gl. nihil loquũtur circa relaxationeꝫ ⁊ absolutionẽ iu ramẽti: sed solũ lo quunť nunqd ha beat locum reme diũ illi⁹. l. ij. ⁊ sic si multũ ad rẽbũ. et vide qd consulit e Bal. i ɔsl. inci. in rhi nole ɔsliũ di. ⁊c. vbi dixit qd si minor iurauerit si ɔuenire ɔctui rõe minoris etatꝫ: nec ex alia cã nõ obstã tib⁹ pdictis vbi s poterit itẽtare bñ ficiũ. d. l. ij. C. de re scin. vẽ. mor⁹ q2 ñ psumit consensus vbi est enormis le sio. ⁊ ita voluit sin gu. Pe. ⁊ Cy. l. d. l. ij. in. xiij. q.

Sebasti. Sapia.

d ¶ Qõnẽ. hoc do- ctũ refert ⁊ sequit Abb. l. c. ininstũ. j. de re. pmu. ⁊ An dre. sicu. l. c. cũ di lecti. j. d em. ⁊ vẽ. ⁊ in ɔsl. lvj. col. ij. inci. sapiẽter scri bit. in. ij. volu.

a ✝Sebastia. Sapia. ¶ Iuramentum. Vide Feli. in c. cum super. col. ij. versi. nota etiam. de off. dele. Iaso. in l. i. §. si quis ita. col. ix. versi. vltimo circa istam questionem. ff. de ver. obli.

b ¶ Testamentum. Iuramentum in testamento non solenni interpositum habet vim clausule codicillaris. et idem dicit hic Imo. in repet. xxiij. charta. in vlti. col. et Bar. in l. l. si quis pro eo. in penul. col. ff. de fideius. et in l. si quis in prin. ante si. pri. ff. de leg. ij. et in l. eam quam. in vi. casu. C. de fideicom. et do. Ias. de mai. in §. item si quis. in ij. col. insti. de act.

c ¶ Pactum. An pactum sup futura successione firmetur iuramento: vide Do. in c. quamuis. i. iij. col. de pac. l. vi. et glo. relatam ad tex. in ver. illicitum. in c. venerabilem. de elec. et Bar. in d. l. pactum quod dotali. C. de pac. et glo. in l. si quis. C. de inoffi. te. et in l. pactum. C. de col. vbi Bal. in v. opp. Bar. i. l. si quis pro co. l. j. membro. ff. de fideius. et l. l. si. versi. secundo quero. C. de pac. an teneat iuramentum de futura successione: dic quod non: de quo vide plene per Ioan. de lig. l. c. nulla. de conces. preben.

d ¶ Donatione. An donatio inter virum et vxorem validetur iuramento: vide per eundem do. Abb. in c. si. de do. inter vi. et vxo. et quod ibi no. et quod ibi latissime per Imo. hic in repe. in xliiij. charta. in iij. col. illius charte. in versi. circa tertium an valeat donatio.

e ¶ Contrarium. Et idem tenet Im. hic in penul. charta. et ista est melior per rationem Bar. quia hic non est prohibitum quia sit contra bonos mores sed quia de facili pro aliquo presenti quis renuntiaret alimentis futuris: et hoc principaliter non intendit ad fauorem publicum: ergo debet valere renuntiatio cum iuramento. quod tenet Fulgo. in d. l. cum hi. sequitur ibi

quando aliquid prohibetur ratione solennitatis probatorie: quo casu Barto. dicit iuramentum non conualidare actum si talis solennitas deficit: quia iste solennitates sunt ad publicam vtilitatem introducte: nec possunt pactis: nec iuramentis tolli. d. l. ius publicum. ff. de pac. et in d. c. si diligenti.
25 et l. nemo potest. ff. de leg. i. ¶ †Ad vnum tamen dicit aduertendum quod iuramentum[a] interpositum super aliquo actu importat idem ac si diceret quod si non valet isto modo quo agitur valeat omni modo quo valere potest. Et ideo si super testamento[b] iuratur: et ibi non est solennis numerus testium perinde est ac si diceret quod si non valet iure testamenti valeat iure codicillorum. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de lega. ij. quod dicit no. do. Anto.
26 dicit se putare quod nisi solennitas fundetur omnino super publica vtilitate eius defectus non impedit obligationem iuramenti. exemplum in statutis in quibus datur solennitas in fauorem mulierum vel minorum. Item dicit illud dictum Bar. non procedere etiam in illis in quibus solennitas inducta esset ob publicam vtilitatem si iuramentum non obseruatum lederet animam vt in legatis ad pias causas. Non puto per hec dicta questioni sufficienter fore responsum. Et vt clarius pateat ponatur exemplum in hac solennitate probatoria. dicit statutum quod nullum instrumentum probet sufficienter nisi fuerint rogati duo notarij: nunc producitur instrumentum iuratum de quo fuit rogatus vnus duntaxat notarius nunquid faciat fidem: certe dico quod in casibus in quibus valet statutum non facit fidem: quia sicut non probat statutum ita nec iuramentum. arg. in l. fin. C. de non nume. pecu. Sed si aliter constaret de iuramento puta per testes compellendus est iurans seruare iuramentum. Item deficientibus probationibus tenetur in foro anime: quia statutum non annullat obligationem in fauorem publicum: sed probationem. satis ergo est quod de facto aliter constet. facit quod no. in c. sicut. de proba. Nec distinguo an in fauorem publicum an priuatum statutum prouideat: quia idem iuris est ex quo non potest fieri probatio sufficiens de iuramento. An autem in concernentibus piam causam habeat locum tale statutum. remitto ad no. in c. relatum. de testa. et l. i.
27 C. de sacrosan. eccle. †Septimus casus quando aliquid prohibetur ratione defectus solennitatis formalis. exemplum in stipulatione in qua debent interuenire verba ex vtraque parte si ex alia parte non respondeatur non valet. vt in l. i. §. i. ff. de ver. obli. Nunc dubitatur quid si interueniat iuramentum. dicit Bar. in d. l. si quis pro eo. quod non firmatur quod fit stipulatio prout agebatur: quia deficit forma que dat esse rei tamen valebit vt pactum vestitum: quia iuramentum habet vim clausule si non valet
28 quod ago vt ago et c. quod no. †Et per hoc dicit quod licet fideiussor non teneatur quando intercessit in duriorem causam: vel quando promisit aliquid aliud. l. grece. ff. de fideius. tamen si intercessit iuramentum non tenetur vt fideiussor: quia deficit forma fideiussionis: sed vt principalis promissor quia iurando vult omnino teneri meliori modo quo potest. hoc dicit procedere nisi defectus sit circa consensum. nam tunc si consensus deficit totaliter vel limitatur certo modo: eodem modo intelligitur iuramentum: non enim se extendit nisi quatenus est consensum. d. l. vlti. C. de non nu. pecu. et l. si. ff. qui satisda. cog. et l. si li-
29 bertus. ff. de ope. lib. †Octauus casus quando statutum

Bar. aliquid non tangunt. et idem Fulg. in l. qui fidem. in prin. ff. de transactio. per illum tex. coniuncta glo. et idem tenet Bal. in l. pactum quod dotali. in vlti. q. C. de colla. motus quia iuramentum per quod quis incidit in periculum mortis vel in discrimen vite non valet nec est seruandum: prout est istud iuramentum per quod renuntiatur alimentis de futuro.

e ✝Sebasti. Sapia. ¶ Contrarium. Vide Alex. in l. si constante. §. quotiens. ff. sol. ma. et in consi. xx. inci. viso. col. vi. in §. vo. cum alle. per do. Ias. in l. de his. col. ij. ver. nota reg. ff. de transac.

f ¶ Stipulatione. Et quod stipulatio alteri facta validetur iuramento: vltra do. Anton. hic in xxij. colum. versi. sextus casus quando lex non resistit et c. idem tenet Bal. in §. si quis alij. in in- stit. de inuti. stipula. et de hoc per Pe. de ancha. l. c. licet mulieres. in penul. col. de iureiur. li. vi. et per do. Anto. de in proe. Greg. in xvi. col. vbi tenet quod ex stipulatione alteri facta possit agi si sit interpositum iuramentum: quod et Bar. i. l. si quis pro eo. l. vi. membro. ff. de fideius. et Imo. hic. l. xij. charta. dicens ad hoc esse gl. fin. in d. c. quotiens. quam alle. hic iste. Et idem tenet Bal. in auth. sacramenta. C. si aduer. vendi. in vlt. col. et in l. pactum. i. ix. q. C. de codi. et i rub. C. reus inter alios acta. et Pe. de an. in cle. de iureiur. et in cle. i. in prin. de vsur. et Rom. in l. stipulatio ista. §. si stipuler. l. vlt. col. de ver. ob. et est de mente Bar. in l. cum quis decedens. §. codicillis. de leg. iij. sed tu predicta intellige de iure canonico: nam de iure ciuili non videtur posse agi ex tali stipulatione et iuramento vallata: per tex. sing. l. l. certum. §. si quis absente. in ver. quia nec iurat. ff. de confes. et vide de hoc Bal. in l. quod procurator ex re. ff. de pecu. Imo. in repet. huius c. ponit in xl. charta. versi. octauum membrum est.

g ¶ Cedendo bonis. Vide hic d. Ant. in xvi. col. in vers. ex hoc patet et c. et si tu vis videre istum passum an valeat iuramentum de non cedendo bonis eleganter disputatum: vide do. de Rota in nouis deci. cxij. que incip. vtrum possit renuntiari. et eosdem in antiquis decisio. cxij. que incipit: item nota quod secundum aliquos. et plene hic per Imo. in repetitio. in xij. charta. et per eundem Imo. in xliiij. charta. in vltima colum. illius charte. circa principium. contrariam partem videtur tenuisse idem do. Anto. in hoc co. c. in xvi. colum. in versi. ex his deciditur. et videtur approbasse distinctionem cum qua transit iste.

prohibetur ratione rei seu materie super qua contractus fit. vt si contrahitur super re cuius non est commercium: tunc putat Bar. quod non validetur iuramento: quia videtur concernere impossibile de iure vel de facto. l. apud iulia. in fi. ff. de leg. i. et l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. obli. facit reg. ne-
30 mo. de regu. iur. lib. vi. et quod no. Dy. in regu. semel deo. in vi. †Nonus casus quando aliquid prohibetur propter alias subditorum vtilitates. exemplum in l. cum hi. ff. de transac. vbi prohibetur transactio super alimentis. et l. pactum. C. de pac. vbi prohibetur pactum[c] per quod quis renuntiat successioni future. etiam his casibus putat Bar. l. d. l. si quis pro eo. quod actus de iure canonico firmetur iuramento. vt in d. c. ij. de pac. lib. vi. quia hec non sunt prohibita quia contra bonos mores aut vtilitatem publicam: sed vt prouideretur vtilitatibus subditorum: quia de facili pro modico remitteretur illud ius futurum. Idem putat in donatione[d] que prohibetur inter virum et vxorem. et hoc dicit tenere Guil. de cu. in l. sed si pretori. §. item si iurauero. ff. de iureiuran. idem tenet Fede. de senis. consi. xxxvij. vbi plene vide. et videtur velle quod firmetur iuramento. d. Anto. tenet iuramentum valere sed non confirmare donationem. tu de hoc dic vt. s. plene dixi. vide Io. de lig. in cle. romani. i. co. vbi idem tenet. Sed aduerte quatenus hic dicit Bar. valere iuramentum super transactione alimentorum. Contrarium tenet in d. l. cum hi quis in princ. Idem sentit in l. de his. ff. de transac. quando fit transactio non visis verbis testamenti. Contrarium[e] tenet hic do. Anto. et melius quia vtroque casu principalis vtilitas est priuatorum. facit. l. i. et quod ibi no. C. de pac. An autem donatio facta filiofami. per patrem confirmetur iuramento: vide per Bald. in l. ij. C. de dona. et quod in simili no. Io. an. in addi. Spec. in tit. de teste. §. i. versi. sed pone filius. vbi querit: an donatio facta patri per filium existentem in potestate valeat interposito iuramento. vide tam in patre quam in filio: per Bar. in l. frater a fratre. in vlti. col. ff. de condi.
31 inde. et tex. et glo. in l. ij. C. de inoff. do. †Decimus et vltimus casus quando iuramentum interponitur in actu cui lex non assistit nec expresse reprobat. exemplum in stipulatione[f] alteri facta. insti. de ver. obligat. §. alteri. vel in pacto nudo de iure ciuili. Bar. putat quod de iure canonico conuentio validetur: sicut penalis stipulatio super eo apposita. d. §. alteri. ¶ Aduerte quando processit pactum non dubito de iure canonico. per c. i. de pac. et plenius de iuramento extraiudiciali quando non est contra legem: an ex eo detur actio. no. in c. cum venissent. de iudi. dic vt ibi. et etiam respectu iuris ciuilis. ¶ Ponit do. Anto. vnum notabile et singulare dictum dicens quod vbicumque precedit obligatio naturalis iuramentum super illa prestitum etiam de iure ciuili inducit obligationem: per tex. in l. iureiuran. ff. de ope. lib. ad idem l. i. §. si debitor. ff. de consti. pecu. Sed ego dubito in stipulatione alteri facta an confirmetur iuramento de quo vide ho. glo. in c. quotiens. i. q. vij. et posset dici quod vbi oritur naturalis confirmetur: alias secus quando sic colligitur ex no. in l. stipulatio ista. §. si quis insulam. ff. de verb. obli. et in l. i. ff. de pac. vide quod plene dico super proe. huius lib. vbi tango an de iure canonico quis possit alteri stipulari.
32 ¶ †Ex predictis reuocatur in dubium an valeat pactum iuro firmatum de non cedendo bonis:[g] vide Fed. consi. l. viij. Item an iuramentum obliget fideiussores dotium.

Bar.in.d.l.si quis pro co.dicit q non:quia preceptum dirigitur ad personam. do.Anto.tenet istud dictum:sed alia ratione.s.quia est cōtra bonos mores cum noteretur quedam perfidia ⁊ diffidentia inter coniuges.certe posset attentari contrariū:quia non sunt boni mores naturales:sed ciuiles:vt.s.dixi.nā procedit hoc ex quadā equitate positiua que est variabilis:nam sicut adueniente paupertate vxor sibi consuluit.vt in.c.per vestras.de do.post diuor.rest.ita ⁊ a principio videtur q possit sibi consulere:quia melius est ante tēpus occurrere q̄ post causam vulneratā remediū querere.l.fi.C.in qui.cau.in inte.restit.non est neces.vnde posset hodie lex statuere 3rium.ita ⁊ quis per iuramētum posset renuntiare huic fauori:maxime arg.l.i.ff.solu.ma.⁊ hic.Et hec sufficiant pro cōplemento huius profundissime materie.¶ In glo.fi.intelligo glos.fm doc.qñ directe fieret in preiudiciū filiorum tunc enim non valeret:puta quia bona essent obligata ex testamento aui:vel aliter:secus indirecte:nā semper preiudicat filijs:quia alias successissent in re illa si non fuissent alienata.⁊ vide quod no.glos.in.d.c.ij.de pactis.lib.vi.

¶ 1 Ecclesia ratione pacis fracte habet iurisdictionem in laicos.

2 Iudex ecclesiasticus cōpellit laicum relaxare iuramentū turpiter receptū in omni materia.

3 Propter delictū domini potest sua terra subijci interdicto.

4 Iuramentū de redeūdo ad carcerem an sit obligatorium.

5 An iurans obligetur si non consentiat ille cui fit iuramentum.

6 Si duo inuicem iurant:⁊ alter iuste impediatur adimplere:secundo iurans non obligatur.

7 Quid sit bellum proprie sumptum:⁊ bona mobilia statim efficiuntur capientiū:sed postea assignant duci belli vt ea destribuat:imobilia vero publicantur.

8 Non recognoscēs superiorē potest indicere bellum et hodie inter christianos non obseruat mos captiuitatis ⁊ postliminij.

9 Recognoscens superiorē si iuste mouet bellū contra subditos potest cognoscere q subditi capiantur et bona eorum:et ipsi capti dicuntur potius obsides non captiui.

10 Mouens bellum iuste contra non subditos vt puta pro defensione sua vel rerum suarū:potest percutere ⁊ interficere cū moderamine inculpate tutele.

11 Imperator an iuste possit indicere bellum cōtra papam.

12 Papa iuste potest priuare imperatorem ⁊ alios reges.

13 In dubio an bellum presumatur iustum vel iniustum.

14 Si aufero rem meā ab aliquo:an detur illi a quo abstuli actio vi bonorum raptorum.

15 Licitum est mihi furto recuperare rem meā non per mendaciū si aliter illam recuperare non possum.

16 Vocati ad bellum iustum vel iniustum an agere possint contra vocantē ad damna ⁊ expensas.

17 Mandans tenetur de casu fortuito de quo verisimiliter erat cogitandum.

18 Vocans ad bellum an possit agere vi bonorū raptorum contra illos qui spoliauerunt vocatos.

19 An vasalli seu milites vocati teneant ire ad bellum.

Sicut infra. Fides et iurata seruāda nō est ei qui fidem frangit. Ego comprehendendo totum text.summo sic.Mouens bellum iniustū compellit restituere que per violentiam occupauit ⁊ eos absoluere a quibus indebite iuramenta extorsit.hoc primo vsq ad versi.iuramentū.abinde vsq ad fi.fm verum intellectum.h.d.Non astringitur quis iuramento ad implendū quod iurauit si ob alio non impletur cuius respectu prebuit iuramētum.⁊ vt patet ex p̄dictis sunt due partes.secūda ibi:iuramentū.¶ Et pone sic casum literalē. Quidam Henricus iniuste mouit bellum contra quēdam Io.in quo multa eius bona per violentiam occupauit:ac cum captum forte ad iurandum induxit vt bona sic occupata non repeteret.vel fm alium intellectum relaxauit cum iuramento de redeundo ad vincula et hoc fuit primum iuramētum de quo tex.in prin.loquitur.demū prestitit aliud iuramentū:de quo in fine litere p̄ apparet super quo:sed forte fm Hos. iste Io.promisit Henrico centum libras si ipsum non offenderet:⁊ ille licet promiserit ⁊ iurauerit forte non offendere dictum Io.nihilominus cum offendit:quibus peractis iste Io.fuit cōquestus pape petēs super omnibus de opportuno remedio sibi prouideri.papa committit causam quibusdam quibus mandat respectu primi iuramenti vt habetur in litera in prin.respectu secundi respondet quid iuris:vt in ver.

a iuramētū.⁊ sic clara est litera.¶ No.i.ex parte priori q bellū mouēs tenetur restituere omnia occupata:quod pcedit quando iniuste mouit bellum:vt in litera.in ver.iniuste.alias si iuste fecit non tenetur ad restitutionem:fm Host.sed facit sua que occupauit.xxiij.q.v.dicat.⁊ not.i.

1 dist.ius gentium.⁊.j.latius dicam.¶ †No.ij.ecclesiam habere iurisdictionem in laicos ratione pacis fracte et posse directe inuasorem compellere ad restitutionem.nam si bene ponderabis hāc literam non fuit hic processum per viā denuntiationis cum nulla precessit monitio:sed via directa per viam querele fuit aditus papa tā super relaxatione iuramenti q̄ super restitutione inuasorum.quod sing.notabis pro intellectu.c.nouit.de iudi.in ver.licet.⁊ duplex potest esse huius dicti ratio. Prima:quia hoc dictum non poterat esse non notoriū in loco ratione cuius papa iurisdictionē exercet in laicos:vt dixi in.d.c.nouit.Secunda:q: rūpendo pacem venit qs directe contra charitatē.d.versi.licet.⁊ sic loquitur directe cōtra principale preceptū dei merito ipsius vicarius cognoscit.iuxta no.in.c.cum sit generale.de fo.cōpeten.¶ No.iij.⁊ tene

2 menti tu q iudex ecclesiasticus cōpellit laicum relaxare iuramentū ab eo turpiter receptū:nedū in materia vsuraria.vt in.c.i.s̄.eo.sed etiā alias qualitercūq turpitudo reperitur:ex quo ex parte recipiētis nō potest seruari sine dispendio salutis eterne.Ex hoc ⁊ ex tex.infero q etiam iuramentum turpiter receptū obligat parti saltē secūdario aliter nō posset relaxari saltē a parte:nam absolutio presupponit vinculū.l.decē.ff. de verbo.obli.⁊.c.ad dissoluendum.de despon.impube.facit ea que.s.

3 dixi in.c.i.¶ †No.iiij.q propter delictum domini perseuerantis in cōtumacia potest sua terra subijci iterdicto donec ille satisfecerit.⁊ sic no. q non est speciale in matrimonio:id qd habetur in.c.non est.j.de spon.

b ad hoc vide^b ho.glo.xxiij.q.iij.in sum.⁊.i q.iij.in sum.¶ †No.intelli

4 gendo q iste prestitit iuramentū redeūdi ad carcerē quod tale iuramētum est obligatorium.quod intelligo quando bellū esset iustū:tunc enim

c peccaret:non redeundo vel fugiēdo carcerem.^c vt no.glo.i.dist.ius gentium.⁊ per Bar.in.l.relegati.ff de penis.secus vbi detētio esset iniuriosa:⁊ timeret tūc de periculo persone:q: tūc iuramentū non posset seruari sine periculo salutis corporalis.xij.q.ij.§.fi.⁊ no.s̄.eo.si vero.vide gl. singu.in cle.pastoralis.de re iudi.in ver.per violentiā.⁊ qd no.Io.an. super rub.huius tit.in addi.Spec.⁊ sic limita dicta doc.hic.vnde oportet tunc intelligere istū tex.q hec absolutio fit ad cautelā.s.quo ad opi. vulgarium.argu.s̄.eo.cum.vel q hic non erat timor persone sed rerum.

5 ¶ †No.ex secūda parte ibi:si de assensu.q per iuramentū vel pactum nullus obligatur nisi consentiat ille cui fit iuramentū.qd dicit Spe.esse notandū.quod putat verū do.Anto.nisi ratificet postea.Item hoc verum quo ad obligationes partis:sz quo ad obligationē que dirigitur in deum satis obligat in absentia:per not.s̄.eo.debitores.⁊.c.cū cōtingat.ego dico sic q aut quis iurat principaliter in fauorē dei.i.intēdens principaliter deo placere:⁊ non requirit alterius consensus.nam deus vbiq p̄ns est:vnde cōstito de iuramēto cōpellit ad obseruantiā.s̄.eo.⁊ si xp̄s.in ver.imo.facit quod no.Inno.in.c.ex parte.de cens.Aut iurauit intendēs principaliter placere parti:⁊ tunc deus recipit:sed ad cōmodū partis lz absentis:⁊ q: primaria obligatio dirigit in deū.s̄.eo. debitores.verū si pars non curat de implemento nec etiā deus in.c.ij.⁊ qd ibi no.de spon.⁊ hoc respectu exigitur cōsensus partis.Sed nō puto hūc esse intellectū huius.c.q consensus partis hic ponderat ad inferēdum istū Io.nō esse obligatū si altera pars neglexerit seruare qd promisit:sed credo qd ponderatur respectu tacite cōditionis.s.si ille.H.obseruaret qd promisit:quasi dicat si assensu vtriusq partis quisq iurauit respectu eius qd erat per aliū implendū non teneat iste Io.implere

6 si ille.H.negligit obseruare qd promisit.¶ †Sz queru hic d: illū Io. non obligari ex secūdo iuramēto si ille.H.negligit obseruare ⁊c.quid si non negligit:sed necessitas vel aliud iustū impedimētū eū excusat.Solu.dicit Hos.secus esse alle.s̄.eo.breui.⁊.c.querelā.sed certe illa iura nō faciūt ad ppositū nostrū.pbat enī solum q impedimentū excusat quo ad hoc vt iurās non incidat in periurium non obseruando qd iurauit sed qd alia pars teneat ad obseruātiā sui iuramēti ex quo respectiue iurauit illa iura non probant:nec dictū est verū:quia iste videt tacite sub conditione iurare scilicet si alter impleret quod iurauit.quod tenet hic do.Anton.⁊ adducit no.in.c.fi.de condi.appo.ego adduco tex.cum ibi not.in.l.si vno.§.item cum quidam.ff.loca.vbi patet qd ex casu contingente

†Sebasti. Sapia.
¶ Bellū mouēs. Vide Bal.l.c.i.de mili.vasal q cōtu. est. Alex.in.l.si qd in bello.ff.de cap. et postlimi.reuer. Mode.i.Lex hoc iure.ff.d iust.⁊ iu.

b ¶ Vide. Et idez no.ipsemet Panor.i.c.sane quia. s̄.de offi.dele. Antoninus Fran.
¶ Circa istā materiā absolutiōis relaxatiōis:vel interpretationis:aut dispēsatiōis iuramēti putarē tuti⁹ eē q nūq debeat qs 3trauenire iuramēto incōsulto papa vl ecclesiastico supiore ad quē spectat cognoscere de iuramēto an sit licitū vel nō:seruandū vel nō:⁊ hz illud interp̄tari ⁊ declarari an debeat seruari vel nō. vt in.c.ad audientiā.de cle.nō resi. ⁊ in.c.venerabilē. in.§.pe.de elc.⁊ in c.vez.in.c.quāto. ⁊ in.c.intellecto.s̄ eo.ti.⁊p Spe.i ti. de leg.i.§.vi.in v. xxiij.⁊ istō credo magis tutū:de q̄ et vide in solēni repeti. Ant.rosel.q mirabiliter cōmētauit istum tex.
†Sebasti. Sapia.

c ¶ Carcerē. Vide Abb.in.c.i.col.i. s̄.de test.cog.glo. i cle.pastoralis.i ver.per violentiā. de re iu.Ias.in repeti.l.admonēdi. col.lxv.i materia fug.ff.de iurand.

a ✝Sebastia. Sapia. ¶ Papa. Quando bellū iustum possit mouere autoritate ecclesie ponit Fel. in c. excōicamus. col. j. ⁊ col. fi. ſ. de heret.
b ✝Sebasti. Sapia. ¶ Predicti effectus. Quomodo hoc possit pcedere cū ex vna parte oporteat ꝙ bellū sit illicitū declarat d. Jas. in l. ex hoc iure. col. iij. ff. de iusti. ⁊ iure in gl. j. ⁊ ibi etiā tangit quod bellū dicaẜ iustū: de quo
late p dnm̄ Tho
maꝫ scda scde. q.
xl. art. j. ⁊ p Jo.
fab. ⁊ alios in. §.
si ab hostib⁹. insti.
qui. mo. ius pat.
pote. sol. ⁊ Jo. de
lignano i tracta.
suo de bello.
c ¶ Qd̄ sic. Et idē
dicit fulgo. l. ex h
iure. ff. de insti. et
iure. in rege Ara
gonum ⁊ in rege
Frācoꝝ q nō re-
cognoscūt impe-
riū. c. p venerabi-
lē. q fi. sint legi. et
dicit qḋ duꝫ esset
in ꝯcilio ꝯstātie si
coꝝ legati publi-
ce protestati sunt
se venisse tanꝙ fi
deles christiani:
nō qꝛ recognosce
rent iperiuꝫ. Ad
idē qḋ non reco-
gnoscētes impe-
riū possunt mo-
uere bellum sicut
imperator: vide
Oldra. ꝯsilio. lex.
Et scias qḋ illu-
strissim⁹ dux me-
diolani in terris
suis hꝫ plenitu-
dinem potestatis
sicut impator fm
Ang. i ꝯsi. cccvij.
inci. in cā accusa-
tionis in. ij. col. et
de eo ⁊ de ei⁹ su-
prema ptāte vide
Pau. de cast. ꝯsi.
cccxv. inci. ad pri
mū. ppe fi. ꝯsilij.
Eodē mō veneti
sunt in quasi pos
sessione liberta-
tis quā pscripse-
rūt ꝯ imperium
fm Bar. l. d. l. ho
stes. Bal. etiaꝫ in
rub. ff. de rerū di.
tenet qḋ de iure
veneti sunt liberi
⁊ non alle. aliud
nisi quia ciuitas
eoꝝ est fundata i mari itē gulfus maris venetoꝝ est i eoꝝ dñio ⁊ pñt de iure iterdicere genueñsib⁹ ⁊ alijs volētib⁹ i eo nauigare ne possint i tali gulfo nauigare. l. sane. ff. de iniur. ⁊ ibi Ray. expsse ponit exēplū de gulfo venetoꝝ ⁊ expsse ⁊ late ꝯsuluit Ange. in qdā dñia q erat inter ipsos venetos ⁊ genuēses in ꝯsi. cclxxxix. incip. thema tale est: inter cetera capitula pacis in. ij. col. ⁊ dicit Albe. de ros. in. l. j. C. de sum. tri. se vidisse priuilegiū libertatis ⁊ exēptiōis venetoꝝ bullatū bulla aurea. ⁊ refert Ja. alua. in. c. j. in pn. qs dicaẜ dux vel comes ⁊ vltra pdicta an alius ꝙ imperator possit indicere bellū ponit Spec. in tit. de pmo ⁊ scdo decre. §. rj. circa mediū. Itēꝫ vltra pdicta q bella dicanẜ licita ⁊ qñ ⁊ quib⁹ liceat bellū indicere vide multas. q. per Bal. ⁊ Albe. d. l. ex hoc. ⁊ Bal. in l. j. in prin. vbi multa dicit. C. de cadu. tol. Ange. in. q. per eū disputata incip. renouata guerra. circa pn. ⁊ diffuse p Jo. de lig. in trac. de bello. Itē scias quodcūqꝫ bellū de iuūdo auꝫ esse licitū nisi diffidatio pcedat. ita inqt Jo. an. in. c. p humani. de homi. li. vj. in nouel. quē refert ⁊ sequiẜ Bal. in. l. ij. in. xxiij. col. C. de serui. ⁊ aqua. ⁊ in. l. si manumisso

gente in personā illius qui locat opas suas salarium non debetur. ad idē l. j. C. de re mili. li. xij. et l. scio. ff. de annu. lega. ⁊ facit qḋ not. Barto. in. l. diem functo. ff. de offi. asses. ⁊ l. in rebus. ff. cōmo. ⁊ l. si cū dotem. §. finantē. ff. solu. matri. ¶ Scdo qro quid si iste. H. nollet istū absoluere a iuramēto. dicit Host. qḋ ecclesia absoluet. vt in. c. si vo. ſ. eo. vel fiat prius cōpulsio de qua in litera. tn̄ dic vt plene dixi. ſ. c. j. ¶ Glo. j. extende ⁊ declara vt supra dixi in vno notabili. materiam gloss. ij. statim reassumam: ⁊ dic vt dicam statim. Ad ꝯtrariū glo. fi. dixit Jo. and. quod ibi fides data fuit deo: hic autem homini. declara tu latius vt dixi ſ. eo. c. ij. vbi declaratur secunda pars huius ca-
7 pituli. ¶ † Nunc restat expedire quedam notabilia dicta Inno. hic ⁊ in. c. olim. el. j. de restitu. spoliato. que hic reseruaui: tum vt materia non esset sparsa: tum quia illud. c. satis est oneratū sua materia intrinseca. ⁊ dicta hec ꝯcernunt materiam belli. de quo etiam per doct. in. c. pro humani. de homi. libro. vj. dicam satis conclusiue: quia materia de se longa est. Et primo quero quia hic mandatur inquiri si iniuste iste Henri. mouit bellum qḋ dicatur bellum iustuꝫ vel iniustū. Sol. de hoc vide gl. xxiij. q. ij. in summa. vbi ponuntur quinꝙ species iniustitie. Host. in. d. c. j. de homi. lib. vj. ⁊ Jo. and. post eum ponit septem vbi vide. Sed tu expediendo Inno. hic ⁊ in. d. c. olim. breuiter dicas quod duplex est bellum quoddam proprium quoddam impropriū. Bellum pprium est quod autoritate iuris seu principis superiorē nō recognoscentis indicitur: vt est imperator ⁊ maxime
n papa ⁿfm Host. xxiij. q. ij. c. j. ff. de capti. ⁊ postlimi. reuer. in. l. hostes. ⁊ ff. de verbo. sign. hostes. papa autem nulli subest. de iu. nouit. ⁊ de ele. licet in fi. ⁊. ix. q. iij. cuncta per mundū. ⁊ pro hoc qḋ papa ex causa possit indicere bellum ꝯtra laicos christianos. vide in. c. pro humani. de homi. li. vj. vbi ratione delicti exponit bona laicorū quibuscūꝙ. Item inducit seruitutem vt in. c. ita quorūdam. de iude. ⁊. xv. q. vlti. cum multe. cū si. ⁊ in istis pstertim duabus ꝯsistit proprium bellū: vt scilicet capti efficiantur serui ⁊ bona efficiantur capientiū. Et ex his sequitur tertiū scilicet ius postliminij de quo in. l. postliminiū. ⁊. l. si qd in bello. ⁊. l. hostes. ff. de capti. ⁊ est intelligēdum quod bona efficiuntur capientiuꝫ a principio: tñ debēt postea assignari duci belli vt ea distribuat inter pugnatores fm eorum merita: ⁊ ita seruaẜ de facto. Sic intellige qḋ legiẜ ⁊ no. in. d. c. dicat. xxiij. qḋ. v. l. si qd bello preallē. ⁊ per Barto. ibi: qui hoc tenet. ⁊ idē glo. in. d. c. dicat. Et quid sit postliminiū vide tu cano. glo. j. dist. ius gentium. ⁊ intellige pdicta de bonis mobilibus. naꝫ imobilia non efficiunẜ capientiū sed publicanẜ: vt legitur ⁊ no. in. l. si captiuus. §. j. ff. de capti. ⁊ per Bar. in. d. l. si quid in
b bello. Itē pdicti effectus ᵇsequunẜ etiaꝫ ex parte

ri. de obse. pa. ⁊ fil. pre. Quid autē in duello qḋ inter duos fit: nunquid de iure sit licitum ⁊ ꝯcedi possit habeẜ in. c. ex tuarū. de purga. cano. ⁊ in. c. j. ⁊. ij. de pur. vul. ⁊ in. c. j. de cle. pug. in duel. aliquid per glo. in clemen. pastoralis. in princi. ⁊ ibi do. Cardi. in. v. q. de re iudi. ponit Jo. de ana. in rubri. in. c. j. in dicto titu. de cleri. pug. ⁊ ibi no. ponit Specu.
in tit. de accusa.
in versi. quid si. ⁊
sequen.
Antoni⁹ Frācis.
¶ Circa istud ꝙ
hic dicẜ de vene-
tis. dicas ꝙ bar.
dicit l. d. l. hostes
de populo roma
no qḋ ex prescri-
ptione acquisiue
runt libertatem.
⁊ vide Bal. in. l. j.
ff. de rerū diuisi.
vbi dicit ꝙ sunt
dñi maris adria
tici ⁊ littoꝝ eius
ſꝫ in genere nō in
specie quia litto-
ra sunt ciuitatuꝫ
adiacentiū litto-
ri. et vide Bal. in
l. pe. C. de cō. iser.
⁊ Bar. in. l. quo-
minus. in. ij. q. de
flu. ⁊ Salice. in. l.
iij. C. d nau. feno.
⁊ ad de qḋ ciuitaẜ
i mari vel vicina
mari habet do-
miniū et iurisdi-
tionē i mari vsꝙ
ad cētū miliaria.
vt dicit Bar. i ti.
tiberia. in. ij. par-
te in ti. de insula.
in princi. ⁊ vide p
Bartho. cepo. in
tract. de ser. rusti.
pre. in tit. de ma-
ri. ⁊ eundem in. l.
euꝫ qui vectigal.
ff. de vbo. sig.
Antoni⁹ Frācis.
¶ Per quē pos-
sit indici bellū. vi
de q notanẜ in. c.
olim. iij. de restit.
spol. ⁊ p Alexan.
in. l. hostes. post
Bar. ff. de cap. et
postli. reuer. ⁊ in
l. ex hoc iure. in. j.
colū. ff. de iusti. et
iur. vbi declarat
que sint bella lici
ta ⁊ que nō ⁊ an
alius quam prin
ceps possit bellū
indicere. et vide Oldra. in consilio. lxvij. et vide do. Cardi. in clemen. j. de sepultu. ⁊ vide Bar. in. l. si quid in bello. ff. de capti. ⁊ per glo. in. c. j. xxiij. q. j. et adde ꝙ bellum contra infideles est licitum scdm̄ Barto. in. l. j. C. de paga. quia tenent occupatam terram sanctam: scilicet Hierusalem. ⁊ vide Inno. in. c. quod super his. de voto.
Anto. Fran. ¶ An ⁊ quando ⁊ a quo possit indici duellū. vide Spec. in titu. de accu. in. §. vj. in ver. quod si. ⁊ seq. ⁊ vide Alexā. post Barto. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ quibus vsibus permittatur de iure canonico. vide Bal. in. c. j. in. vij. col. de pa. tenē. in vsi. feudo. ⁊ adde ꝙ duello non debent interesse clerici qui sunt irregulares si faciant alteri ex partibus. vide Cardi. in clemen. j. in. §. porro. de sta. mona. ⁊ Bal. in. l. is puto. C. de pos. vbi dicit ꝙ duellum non dicatur illicitum quando id permittit consuetudo generalis.
d ¶ Vide pulchre Bal. in. l. j. C. de sacrosan. eccle. in. xj. col. in. xij. q. eodem modo capti in bello ciuili nunꝙ efficiūtur serui capientium: fm Bal. in. l. j. in princi. C. de cadu. tollen.

illoꝝ qui mouēt bellū cōtra romanū pontificem in. d. l. hostes. ita ꝙ propriū bellū est siue romanū imperiū moueat ꝯ aliquē siue ꝯ illud moueaẜ ab alio. Qualiter autē papa possit mouere bellū contra infideles vide per Innocē. in. c. qḋ sup his. de
8 voto. ¶ † An autē is qui non recognoscit superiorē de facto: vt rex Francie vel reges Hispanie
c possint indicere pprie bellū. dic ꝙ sic: ᶜqꝛ habent iura principis. nō autē possunt habere recursum ad superiorē: cū illū nō habeāt in temporalibus. hoc videẜ de mēte Inno. in. d. c. olim. sed clarius tenet Bar. in. d. l. hostes. vbi dicit vnū dictū mētitenēdum ꝙ hodie ex cōsuetudine inter christianos non seruamus iura captiuitatis ⁊ postlimi-
d nij vnde capti nō efficiūtur serui. ᵈsed qētū ad bona obseruamus: cui cōsuetudini stādū est fm eū: vt. l. postliminiū. ff. de capti. ⁊ hoc de bello pprie
9 sumpto. ¶ † Quoddā est bellum improprie sumptum: vt illud qḋ nō est indictū per principē mō predicto sed p inferiores recognoscētes superiorem: ⁊ si nō habēt iustā causam pugnādi: vt quia nō pugnāt ad eoꝝ seu rerū suarū defensionē: hoc est iniustū bellū: ⁊ dicunẜ isti poti⁹ latrūculi. d. l. hostes. nec bona nec psone efficiunẜ capientiū: ſꝫ tenenẜ ad restitutionē vt hic. si vero habent iustā causam pugnādi: vt qꝛ non pugnāt nisi ad defensionē ⁊ prosecutionē iuris eorū: ⁊ tunc refert fm Innocē. vtrū is qui bellū agit habeat iurisditionem vel nō. Si eīm habet iurisditionē super illis quibus guerrā facit ⁊ cōtumaces ei sunt ⁊ rebelles: potest statuere ⁊ ꝯcedere ꝙ liceat vnicuiꝙ res eorum inuadere ⁊ capere ⁊ suas facere: ⁊ liberos etiā homines rebelles capere ⁊ detinere quousꝙ dño fuerint assignati. vt not. ſ. de sentē. excō. a nobis. ⁊ fm Inno. hic. ⁊ tales potius possunt dici obsides ꝙ captiui. ⁊ fm hoc etiā potest intelligi ff. de lega. iij. l. j. primo respōso. ⁊. §. j. sed etiā sine aliqua cōstitutione potest tales rebelles si terrā suā inuaserint ⁊ in ea dānum dederint punire ⁊ dānare. C. vbi de cri. agi opor. auẜ. qua in prouincia. ⁊ patet ex eo qḋ legi. ⁊ not. in. c. j. de rapto. fm
10 Hostiē. ¶ † Si autē is qui tale bellū gerit nullā iurisditionē habeat super eo super quo bellū gerit: ⁊ tamen pugnat iuste: puta qꝛ alius inuadit ipsum ⁊ ipse se vel res suas defendit. ⁊ tūc licet ei vim vi repellere: ⁊ in defendēdo ⁊ in repellendo hominē pcutere ⁊ etiā occidere. sed cum moderamine inculpate tutele: de quo no. in. d. c. olim. tūc tamē nec bona aduersarij nec ipsum aduersariū licet capere nec capiēdo sua facere nec etiā inuasorē detinere cui tamē inuasori si in ipsa inuasione spoliet vel verbereẜ actio vi bonorū raptoꝝ ⁊ etiā iniuriarū denegaẜ: qꝛ exceptio paris criminis obstet ei. ſ. de adulte. intelleximus. sed bñ pōt res quibus spoliatus est vendicare: quarū remanet dñs sicut prius. ff. de rei ven. ad. l. in rē act. fm Inno. h q sunt vba notāda. ⁊ qḋ ſ. dixi de hosti-

bus habētibus iurisditionē vt possint ad suorū ꝛ eorū defensionē bellū mouere. dicit Inno. d. c. olim pcedere etiā in plātis q̄buscūq; iurisditionē tēporalem habentibus ad hoc. c. dilecto. ꝛ qd̄ ibi no. de sen. exco. lib. vi. possunt tñ interesse bello ſz non pugnare ppriis manibus. sed clamare pūt pugnate ꝛ capite: sed caueāt ne dicāt occidite: vt no. in. c. significasti. el. ij. de homi. ꝛ. c. ex literis. de exces. plā. de quo vide ho. glo. in. c. sciscitaris. vij. q. i. ꝛ qd̄ leg. ꝛ no. in. c. ex multa. de voto. ꝛ. xxiij. q. viij. hortat. ꝛ. c. igit. ꝛ si clerici sunt nō habentes iurisditionē: tunc dic vt. s̄. dixi in laicis nō habētibus iurisditionē vt liceat se ꝛ bona defendere etiā iniiciendo manus in clericos sed cū modera mine iculpate tutele. de quo plene le. ꝛ no. in ꝑal. c. olim. nō tñ dz pro defensione rerum procedere ad decisionē vel alia sena. vt in. c. suscepimus. de homi. de quo dicendū vt no. in. c. olim. Qū autē bellū non indicit a principe non dr ꝑprie bellū
11 sm Inno. ꝛ hn̄ sed potius defensio. ¶ †Sz circa predicta q̄ro dixi supra ꝑprie bellū indici ex iperatoris edicto. quid si iperator mouit bellū nūc ꝫ papā: nunq̄d dicitur iustū. ꝑpone in terminis quos ponūt Jo. an. ꝛ Host. in. d. c. olim. Imperator est iniquus ꝛ peccator: monitus se nō corrigit sed peiora cōmittit ꝛ tandē excōicat per papā et oīa contēnit. mouēs tandē bellum ꝛ indicens ꝑpter hoc cōtra ecclesiā dicetur ne iustū bellum ex parte ipsius cū ab iperatore sit indictū. Et prio sm illos q̄ dicunt duas habere iurisditiones. s. tēporalē ꝛ spūalē sic adeo ꝑcedere vt vna nō subsit alteri: ꝛ nihil ad ecclesiā. de tēporalibus oportet fateri q̄ sic. ſz absit hoc sm Jo. an. ꝛ Host. a fideliū cordib⁹. Imperator eī ex officio est aduocatus ecclesie. vnde nō dz eā impugnare ſz potius a malignoꝝ oppressionib⁹ liberare. de na. ex libe. ven. c. vno. ꝛ adde ho. tex. in clem. romani. ī. eo. ti. gnimo tāta ptinacia sm eos vix carere pōt labe heretice prauitatis. ad hoc quod no. ī. de hereti. excōicamus. ꝛ in tāta iniqtate ēt si papa in tēporalib⁹ esset inferior fieret superior ꝑpter peccatū ipsius. ar. xl. di. multi. in fi. tñ certū est q̄ papa est superior. vnde ipm electū examinat approbat et improbat. de elec. venerabilē. ꝛ circa hoc vide qd̄ plene dixi in. c. nouit. de iu. Et finaliter in hac q̄stione conclu dit tale bellū esse iniustū ꝛ qd̄ in hoc casu cōtra iniquū principem tenent oēs fideles ꝛ catholici ecclesie adherere: quos ēt si vasalli imperij sunt pōt papa ex hac cā absoluere ab obseruātia pstiti iuramēti super fidelitate: vt patet. xv. q.
12 vi. nos sanctoꝝ. ꝛ. c. iuratos. cum si. ¶ †Ego amplius dico sic. s. q̄ papa pōt ex causa ardua priuare imperatorē ꝛ alios reges: ꝛ cōtra eos indicere bellū publicū: vt no. in. d. c. venerabilē. de ele. ꝛ. c. nouit. de iudi. ꝛ. xv. q. vi. alius. ꝛ in. c. ꝑ humani. de homi. li. vi. ꝛ no. gl. iuncto tex. in. c. ad apostolice. de re iudi. li. vi. ꝛ doc. in. c. ex gestis. de cleri. nō resi. ꝛ hodie optime facit qd̄ habet in extrauagā. Bonifacij que incipit: vnā sanctā. Potest enim papa ex cā ardua iurisditionē in tēporalib⁹ quā a deo suscepit in habitu deducere ad actū contra quoscūq;: vt plene dixi in. d. c. nouit. vbi videas. Itē dico q̄ nō eoipso qd̄ iperator vel papa indicat bellū cōtra aliquē etiā inferiorē dr iustum. nā ꝛ ipsi peccare possunt. xl. distin. si papa. ꝛ. ix. q. iij. aliorum. ꝛ. d. c. ad apostolice. ꝛ cle. pastoralis. de re iudicata. habēt eñ summi principes a deo potestatem pascendi ꝛ recte iudicandi subditos nō autem delinquendi seu opprimendi. xl. distin. c. i. ꝛ. d. c. alius. oportet ergo qd̄ subsit legitima ꝛ naturalis causa: vtputa quia sunt cōtumaces ꝛ rebelles ecclesie seu imperio posset tamen admitti vt in dubio presumatur legitima causa in principe: iuxta no. per legistas in. l. prescriptione. ꝛ in. l. fi. C. si cōtra ius vel vti. publi. ꝛ per aliquos in. c. que in ecclesiarū. de consti. Puto etiā q̄ ex causa legitima ꝛ no. nō posset imperator indicere bellū contra personā pape non dico contra ecclesiam: vt si papa esset hereticus ꝛ nō posset iudicari per ecclesiam vel scismaticus vel alias icorrigibilis ꝛ ecclesia nō habeat qd̄ faciat. de quo remitto ad ea que habētur in. c. principes. ꝛ. c. regum. xxiij. q. v. ꝛ in. c. in noie dñi. xxiij. distin. ꝛ. c. nec licuit. xvi. dist. ꝛ ad hoc no. in. c. cū nō ab homine. de iudi. ꝛ in. c. nō vos.
13 ꝛ. c. de liguribus. xxiij. q. x. ꝛ vide gl. in. c. tua. de deci. ¶ †Ex his ifero ad aliam q̄ōnem an in dubio bellū presumat iniustū vel iustum. facit iste text. q̄ iustū: qi dicit si constiterit q̄ iniuste mouerit ꝛc. ꝛ sic onus ꝑbandi incūbit asserenti iniustum. Host. hic tenet cōtrarium dicens q̄ regulariter omne bellum presumat iniustū ꝛ dānatum. C. de gla. l. i. lib. x. ꝛ de pur. ca. c. i. ꝛ. ij. cū suis cōcor. Ad istum tex. rn̄det dupliciter. primo q̄ verbū cōstiterit poterit referri ad verbū iniuste. ꝛ tunc dicit cōstare de iniustitia eoipso qd̄ non constat cōtrariū. alle. in fi. C. q mili. nō pos. l. super seruis. li. xij. Ex quo no. q̄ istud verbū si constiterit positū in aliqua dispositione non inmutat ipsius naturā. sed satis dr constare ex quo ius cōmune fundat intentionē agentis in illo casu. Scdo hoc verbū si cōstiterit pōt referri ad verbū mouerit. ꝛ tūc text. nō facit vt bellū presumat iustū. ꝛ est tūc sensus litere: si cōstiterit qd̄. B. mouerit bellū ꝫ Jo. nā facta non presumunt. de offi. deleg. cum in iure. ꝛ sm Host. hic cū querit de restitutione dānorū datorū in bello debet queri quis fuerit bellū mouens: quasi illi sit iputandū totum cōmissum in illo cōflictu. C. de vi pub. vel pri. l. quoniā multa facinora. ff. ad le. aqui. si ex plagis. §. i. ꝛ ideo in litera papa mādat inquiri si iste mouit bellū. Dic tu ꝑcedere respectu resartionis dānorū. sed respectu eorū que fuerit occupata in bello distingue vt. s̄. in. q. pce. dixi. Item dico primū dictum Host. procedere in bello indicto a recognoscēte superiorem vt tunc in dubio presumatur iniustū. si aūt fuit indictū a supremo principe puto cōtrarium vt dixi. s̄. in. ij. q. per ea que no. in. d. l. fi. ꝛ. l. prescri
14 ptione. C. si contra ius vel vti. pu. ¶ †Quarto principaliter q̄ro: pone qd̄ tu tenes equum meum: ꝛ quia mihi repetenti denegas aufero tibi aliquid violenter. nunq̄d dabitur tibi actio vi bo. rap. cōtra me. videt primo q̄ sic. arg. in. l. extat. ff. qd̄ me. causa. Sed in contrariū facit quia adeo delinquis tu qui qd̄ meū est mihi reddere denegas sicut ꝛ ego q te spolio quia nō multū interest iniuste detinere vel inuadere aliquem vt in. c. sepe. de resti. spo. Et dicit Augu. q̄ si quid inuenisti ꝛ nō reddidisti: rapuisti. xiiij. q. v. si quid inuenisti. ergo videt quod si in hoc casu agis contra me obstat tibi exceptio paris criminis. vt dictuz est. Sol. dicit Inno. hec delicta esse circa diuersa; ideo non compensantur. Itē quāuis inuadere ꝛ detinere alienū parificetur: hoc verum in foro anime vt dicitur in. c. sepe. secus in foro iudiciali. in illo enim nō punitur detinens ex sola detentione: nec etiā cogitur restituere rem alienā nisi ꝑbanti intentionem suā. l. fi. C. de rei ven. inuadens vero ex ipsa inuasione punit ꝛ restituere tenetur. l. si quis in tantam. C. vnde vi. ꝛ. xvi. q. vi. c. i. Sed is qui detinet in cōtentioso foro potius negligēs vel culpabilis iudicādus est q̄ delinquens: is vero qui inuadit vere delinquēs ꝛ criminosus est. De culpa autem siue negligentia non admittit compensatio ad delictum qd̄ culpe preponderat. ff. ad legē aqui. l. si ex plagis. §. i. sm Host. ꝛ sm Inno. exceptio culpe nō impedit prosecutionē actionis de dolo vel de crimine. ff. sol. ma. si mora. Alii dicūt ꝛ melius sm Inno. q̄ quādo spoliatus suū spoliatorē spoliat: ꝛ si vtriq; contra alterum actio vi bo. rapto. ꝛ etiam iniuriarū competat: obstat tamē alterutri exceptio compensationis inquātum alterius spoliū vel iniuria poterit estimari. Sic enim intelligitur q̄ dolus cum dolo compen
a fatur.[a] ꝛ qd̄ paria crimina mutua compensatione tolluntur. de adul. c. pe. ꝛ vlti. ff. de dolo. si duo. adeo qd̄ non solum pecunia compensatur sed etiā redditio coniugalis debiti. vt in iuribus preallē. quo autē ad penas temporales seu ad spirituales siue etiam pecuniarias que applicant fisco nulla fit compensatio: imo omnes qui delinquunt debēt luere penas suas: vt patet. C. de modo mul. per totum. ꝛ no. in. d. c. intellecximus. de adul. q verba no. Et primū dictū dico procedere quādo quis potest res suas recuperare per iudicem. alias autez in defectum iudicis potest dñs rem suam etiā violenter ꝛ si aliter facere non potest
b recuperare. arg. l. nullus. C. de iude. ꝛ. l. ait pretor. §. si debitorem[b]. ff. de his q̄ in frau. cre. no. Inn. in. d. c. olim. ꝛ Bar. in. d. §. si debitorē. ꝛ gl. i.
15 dist. ius gentiū. ¶ †Dicit etiā notabiliter Inn. in. d. c. olim. qd̄ si rem
c meā nō possum aliter recuperare licitū est mihi illā furto subtrahere[c] dūtamen aliter a detentore iniusto scandalū non oriatur. non tñ licet eam recuperare per fraudem seu mendacium. Et no. hoc vltimū: facit
d quia nō licet mentiri[d] etiā propter salutem alterius. xxij. q. ij. ne quis. ꝛ. c. super eo. de vsuris. Et sic limita gl. no. in. c. cupientes. de elec. li. vi.
16 in ver. malignantiū. ¶ †Quinto quero an vocati ad bellum iustū vel iniustū agere possint cōtra vocantem ad expensas ꝛ dāna que ꝑpter hoc passi sunt. Sol. Host. ꝛ Inno. late hic ꝑsequuntur. Cōclusio eorū est q̄ si bellum erat iniustū non habent actionē mandati vel aliā cōtra mandantē seu vocantē: quia in re turpi nō contrahit obligatio. insti. manda. §. illud quoq;. ꝛ. ff. eo. l. si remunerandi. §. rei turpis. Aut erat bellum iustū ꝛ tūc habent actionē mandati contra vocantē nisi causa pietatis vel humanitatis siue parentele hoc faciāt. arg. ff. de neg. gest. l. nesennius. xxiij. q. iij. nō inferēda. ꝛ. c. si quādo. vel nisi ad hoc ex debito teneant. xi. q. iij. si dñs. ꝛ. c. iulianus. ꝛ no. bene istos casus. de istis q tenent ex debito dicit Inno. qd̄ excusantur si inimicis dānū dederint nisi notorie esset bellū iniustū: vt in. d. c. iulianus. q̄ in dubio obedire

tenentur

a ¶ Compsatur. Pondera q̄ in cōtrariū est text. in. l. i. §. j. ff. d alea. vbi si rapinā fecerint inter se cōpetit actio vi bon. rap. licet indigni sint. And. barb.

b ¶ §. si debitorē. Istud est cōtra. l. si quis in tantaz. C. vnde vi. nō ob. §. si debitorem. q̄ loquit in alio casu. And. Barba. Zacharias.

c ¶ Furto subtrahere. Ego puto opi. Inn. de qua hic nō esse veram per ea q̄ no. Bar. in. l. si ex stipulatiōe. ꝛ Alex. post Bar. in. l. eū qui. ff. de furtis. vbi tenent ꝛ alij docto. qd̄ hoc casu tenetur ac. fur. vt fur ꝛ predo.

d ¶ Licet mentiri. Mentiri istud videt contra. l. cum pater. §. titio fratri. ff. de leg. ij. vbi cū dolo pōt quis excludere alium. And. Barba.,

Sebasti. Sapia.

d ¶ Licet mentiri. Ex hoc Bar. inhibitur ꝫ aduocatum mentientem ꝑ clientulo vel ꝑ fideiussore in. l. et eleganter. §. si. ff. de dolo. ꝛ ibi etiā Bal. inuehitur ꝫ cardinales q dicunt aliquē esse idoneū ad beneficium cū sit indignus. Qd̄ autem sit licitum furari rē suā tenet Feli. in. c. ij. col. si. j. de sponsali. in. c. qm̄. col. si. j. de simo.

teneñ.xi.q.iij.quid ergo.xxiij.q.j.quid culpatur. Aduerte:
intelligo cũ q̃ isti qui ita tenentur etiã in dubio excusanẽ.
nã ⁊ alij excusantur si certum est bellũ esse iustũ: vt in.c.dile-
cto.de sentẽ.excõ.lib.vj.⁊ qd no.glo.xxiij.q.viij.in summa.⁊
Inno.in.d.c.si vero.de sentẽ.excõ.quasi in dubio isti non ex-
cusarent ex quo ex debito non tenebanẽ. argu.c.iuuenis.de
sponsa.⁊ qd no.gl.in.c.vno.de seru.⁊ sic intelligo hoc dictũ
Inn.sed subditi in dubio excusantur:quia teneñ obedire.
17 d.c.quid culpantur. ¶ †Dicit etiã Inno. qd vocati qui nõ
tenebanẽ possunt agere contra vocantem actione mandati
etiã ad dãna que cõtingunt casu fortuito dũmodo verisimi-
liter ptingere potuisset quasi vocans hoc debuit cogitare a
principio.⁊ sic dicit intelligendam.l.inter causas.§.nõ ola.
⁊.§.impendia.ff.manda.secus vbi dãna cõtigissent ex casu
fortuito qui verisimiliter nõ fuit cogitatus.vt.d.§.non ola.
que sunt verba valde notanda:maxime in materia fideiussionis:licet sit secus in cõmodato:quia cõmodatarius non
teneñ de casu fortuito:vt in.c.vno.de cõmo.sed hoc cõtingit
ex natura mandati:quia mandatarius regulariter agit ad
omnia impendia cum nõ intendat facere de suo beneficiũ.
d.§.impendia.⁊ de fideiusso.in.c.peruenit.⁊.c.constitutus.
⁊ circa hoc latius instat hic Inn.qd.s.dixi in vltimo summario.⁊ intelligo predicta in eo qui gratis suscipit mandatum.nam si aliquid mercedis recipit nõ dicitur mandatarius sed locator.mãdatum enim debet esse gratuitum:vt in
l.j.ff.man.Unde puto q̃ isti qui veniunt precio seu mercede ad bellum vt sunt hodie stipendiarij non possunt agere
ad dãna que contingunt sine culpa saltem leui mandatarij.
argu.in.l.contractibus.ff.de re iudi.nam ibi cõtractus plicatur gratia vtriusq;:sed mandatũ explicatur gratia mandantis tantum.Et circa predicta Inno.format aliam questionem notabilem de eo qui mandauit alicui vt faceret sibi
aliqd edificiũ in insula circũdata mari propter qd mandatarius ex casu naufragij icurrit multa dãna: nunqd possit
cõtra mandantẽ agere.⁊ in hoc multũ instat.tandẽ concludit q̃ potest dũmodo casus talis sit quem non incurrisset si
mandatum nõ habuisset.argu.l.si pecunia.ff.de cõdictio.ob
cau.Sibi videtur hoc dictũ cõtra.d.§.non omnia. vbi dicit q̃ vbi mãdatarius fuit spoliatus in via a latronib⁹ non
agit cõtra mãdantẽ:ideo placet mihi plus distinctio facta
s.aut verisimiliter aut non ⁊c.⁊ videẽ sentire Ioã.an.in re-
18 gula dãnum.de reg.iur.in merca. ¶ †Sexto querit ex quo
mandator tenetur vocatis pro dãnis:vt.s.dictũ est:nunqd
vocans possit agere vi bono.rap.cõtra illos qui vocatos p
eum spoliauerunt.Inno.concludit q̃ non:quia res ablate
non erant de bonis suis.nec erat ipse detentor.ad hoc.l.ij.§.
in hac actione.ff.vi bo.rap.sed ipsi homines spoliati singuli agere possunt.In his autẽ casibus ⁊ similibus dat Inn.
bonum cõsilium:vt mandator satisfaciat spoliatis:sed ante
satisfactionem cedi sibi faciat actiones. sic enim agere poterit cõtra spoliatores.C.manda.l.penul.⁊ fi. post solutionem
autem non prodest facta cessio nisi de ipsa facienda antea cõ
19 uenisset. vt.ff.de solu.l.modestinus.qd not. ¶ †Ultimo hic
a quero an vasalli seu milites vocati ᵃ teneantur ire ad bellũ.
dicit Innocẽ.qd de iure est qd vasalli licet teneantur esse in
consilio ⁊ auxilio qd dominus non ledatur.xxij.q.v.de forma.non tamen milites debent ire cũ armis in seruitio dñi:
nec aduocati teneñ pro eo aduocare vel alia seruitia ei exhibere nisi ex pactis ad hoc teneantur ad munera personalia
cum sumptu vel sine sumptu vel nisi in casibus qui ponuntur in vsibus feudo.vel nisi ↄsuetudine debeantur.hec sunt
verba formalia Inno.satis generalia ⁊ obscura:⁊ in eadem
forma hic recitata per doct.de materia Ioan.and. remittit
ad no.in.c.de feu.⁊ ad summam Host.eo.ti.§.quid sit fidelitas.⁊ibi specifice non tangitur de militibus ⁊ alijs subditis.Ego sic dicerem q̃ sub vno domino quidam sunt vasalli proprie:vtputa tenẽtes ab eo feuda.Quidam sunt vasalli
improprie:vt quia sunt duntaxat subditi ratione originis
vel domicilij:nihil tamen tenent ab eo:sed subijciuntur ratione nudi exercitij iurisditionis. accedat ad hanc distinctionem qd not.Bar.in.l.j.de iudicijs.⁊ melius in.l.prima.
§.⁊ post operis.in fi.de noui operis nunciatione.vbi hanc
distinctionem in alia materia sentit.⁊ vide qd no.Hostien.
in.c.proximo.vbi dicit q̃ non eo ipso quod qs habet possessionem infra aliquã prouinciam tenetur domino ad fidelitatem prestandã:quia res non presumuntur feudales nisi
probentur:quod latius ibi dicam.Quidã sunt milites veri
vt illi qui iurant ea que ponuntur per glo.j. in.l.penul.ff.ex
quibus cau.ma.⁊ inter cetera non euitare mortẽ pro republica:⁊ isti olim habebãt salaria de publico.Quidam enim
sunt milites non veri:sed tantum respectu honoris qui ista
non promittunt sed viuunt vt alij ciues de quibus per Cy.
in.l.j.C.de iuris et facti ignorã.His premissis distinguerem
sic:q̃ aut dominus vult alios pro libito voluntatis inuadere non fauore reipublice:⁊ non tenentur ex debito aliqui
eum sequi ad bellandum etiam si sint vasalli.argu.c.de forma.xxij.q.v.nisi aliud habeat cõsuetudo vel pactum. et sic
potest intelligi quod dicit Inno.de militib⁹. Potest enim
de militibus generaliter intelligi:id est de militantibus seu
aptis ad pugnam.Aut dominus inuaditur: ⁊ tũc si timor
est subitaneus ⁊ improuisus credo q̃ omnes apti ad pugnã
seu custodiam teneantur fauore reipublice: nã ⁊ clerici hoc
casu tenentur ad custodiã:vt in.c.peruenit. ⁊ quod ibi notatur de immuni.eccle.facit.xxiij.q.viij.omni timore.et.c. si
nulla.Aut non talis timor subest:⁊ tunc puto q̃ vasalli proprie dicti teneantur per.d.c.de forma.Item de militib⁹ proprie sumptis.d.l.penul.alios vero nõ puto compellendos
dummodo dominus sufficiat de per se ex redditibus quos
habet a laico.Nam propter hoc honorãt dominum in redditibus gabellis et similibus:vt eos necessitatis tempore dominus defendat.argumen.xxiij.q.v.principes. et.c. regum.
Si autem non sufficiat per se tunc puto omnes teneri pro
salute domini et patrie.d.c.si nulla.et.c.omni timore.et hec
sufficiant. Abbas.

1 ☞ Clerici tunc prestant iuramentum laicis quãdo ab eis
habent feudum.
2 Concessio generalis totius prouincie facta ab imperatore
vni non preiudicat habenti castrum in illa prouincia ex cõ-
cessione imperatoris vel prescriptione.
3 Ius canonicum potest dici ius diuinum.

b Nimis ᵇ Clerici non habentes temporalia a laicis non tenẽtur eis prestare iuramenta fidelitatis.primo ponit factum reprehensibile cui secũdo puidet ibi:quia. ¶ Casus literalis loco ponit illud quod sequitur per Bernar.
sc3.Clerici iuramẽta fidelitatis seruare non debent cũ nihil
temporale teneant ab eis:quia seruus suo domino stat aut
1 cadit. Ber. ¶ †Quero primo quid si clerici tenent temporalia a la[...] .anquid tunc teneñ eis prestare iuramenta fidelitatis.Sol.tex.hic a cõtrario videtur q̃ sic et sentit glo.j.
dicens q̃ tũc in illis temporalibus clerici essent inferiores.
de maio.et obe.c.solite. ¶ Aduerte non intelligas hoc indistincte in omnibus temporalibus qualitercunq; a clericis possessis quia esset contra.c.nouerit.x.q.j.sed intelligas in temporalibus que tenentur in feudum a laicis:ita q̃ laici sunt
domini feudorũ.⁊ hoc videtur iudicio meo velle litera ibi:
obtinentes ab eis ⁊c.non ergo sufficit q̃ obtineant temporalia in prouincia laicorum nisi obtineant ab eis.et hoc voluit Inno.in.c.solite.de maiori.et obe.sic intellige hic tex.B
etiam videtur velle Hostiẽ.hic dicens q̃ non hoc ipso q̃ aliquis tenet temporalia infra regnum vel prouinciam alicuius debet illi fidelitatem nisi ipsa se habere in feudũ cognoscat:quia non presumitur feudatarius nisi probetur. Nam
a primeuo iure omnis persona et omnis terra libera erat.j.
distin.ius autem gentium.Et facit autoritas Genesis quã
ponit glo.in.c.quãq;.de cẽs.lib.vj.per quã patet q̃ non omnis res temporalis est feudalis.Et no.hoc dictum: quia loquitur non solum in rebus temporalibus possessis a clericis:sed etiam a laicis quibuscunq;.et facit qd.s.dixi in.c.primo.hoc etiam voluit Innocẽ.etiam respectu infidelium.
⁊ vt ipsi sine peccato possideant ex dispositione iuris naturalis et gentium.vt pulchre per eum videre poteris in.c.qd
super his.de voto.Ex quibus collige q̃ reges et alij domini
terrarum non fundant intentionem suam super singularibus rebus et possessionibus ipsarũ prouinciarum seu terrarum:nec super vtili nec super directo dñio. vnde illarum
c rerum possessores ᶜ non possunt dici respectu illarum vasalli.Nec obstat si opponatur de.c.omnes basilice.xvj.qd.vij.
vbi dicitur q̃ omnes ecclesie existẽtes in dioceši sunt sub potestate episcopi:quia subsunt quo ad iurisditionem non autem quo ad dominium.nam bona spiritualia non sunt in
alicuius dominio in.c.primo.de re iudi. et institu.de rerũ
diuisio.§.nullius.et ita potest dici sm Hostiẽ.quo ad bona
temporalia vt quo ad iurisditionem subsint dominis locorum.et idẽ videtur in incolis:et sic potest intelligi.ff.ad municipalem.l.incola.et.ff.de censi.forma.§.si vites.et.ff.de publi.l.imperatores.et.C.vbi in rem ac.l.fi.ff.de offi.prefec.vrbis.l.j.§.
cũ vrbem.non autem subsunt quo ad dominium directum
vel aliam seruitutẽ nisi pbeẽ imposita vel annexa.j.de censi.
licet.facit.x.q.vij.qz cognouimus.⁊.xviij.qd.ij.cleutherius.

Sebastia. Sapia.
a ¶ Uocati. Uide
Bal.⁊ alios.l.c.j.
qb⁹ modis feudũ
amittaẽ.⁊ l.c.j. de
prohi.feu. alienatione p Fede. vbi
dicit q̃ vasall⁹ seq
teneẽ dñm etiam
si foueat causam
iniustam.

b ¶ Nimis.de verbo vsurpauerit in
tex.posito.vide.d.
Ant.l v.no de verbo vsurpare . qd
denotat vitiũ ⁊c.
aliqñ tñ sumiẽ in
bonã partẽ. vt est
bonus text. in.l.si
solẽnib⁹.C.de fide
Istru. sicut dicim⁹
de vbo occupare:
de quo est glo. or.j
c.generali.de ele.l
vj.et vide Archi.
in.c. pdia.xij.q.ij.
vbi dicit q̃ vbum
vsurpare aliqñ sumiẽ pro re illicita.
vt ibi aliqñ sumitur pro frequenti
vsu:vt.l.ij.ff.d vsuris.⁊ vide Archi.
l.c.puilegiũ.xj.qd.
iij.vbi dicit qd verbũ abuti et verbũ
psumere:et vbum
vsurpare:sumuntẽ
l bonã partem ad
vnũquodq; alleg.
iura et est differentia inter vbũ vsurpare et occupare:
vt.l. naturaliter.
ff.de vsuca.qd no.
ad practicam.
Antoni⁹ Francis.
¶ De hoc verbo
vsurpare quid significet. dicas qd
vsurpatio est interruptio vsucapionis ex frequẽti vsu
vt in.l.ij.ff.de vsuca.⁊ dicas q̃ lz verbum vsurpare vt
plurimũ capiaẽ l
malã ptẽ: tñ qñq;
ẽt i bonã vt h per
istũ.⁊ vide.d.Car.
in de.j.in pn. et in
xxiij.q.de bo. vbi
dicit q̃ vsurpare
⁊ detinere differũt
nam detentio pfert etiam ad ea q̃
eam aliquo titulo
detinentur saltem
colorato vt ibi late per eum.
Sebastia. Sapia.
c ¶ Possessores.
Uide Bar.in.l.j.
C.per hanc actionem.ff.de rei vendica.vbi declarat
qño imperator dicatur dñs totius
mundi.

⁊ questione sequẽti. hec vera ſm Hoſt. vt dominus prouin
cie habeat ius in tota prouincia niſi aliquis preſcripſerit oĩ
ius in aliqua ciuitate vel caſtro intra prouinciam. maxime
ſi nomine alterius ſuperioris hoc poſſedit et preſcripſit. arg.
de preſcrip. cum ex officii. poteſt enim tale caſtrum cum ter-
ritorio ad aliũ dominum pertinere. ⁊ ſic facere per ſe terri-
toriũ a prouincia. ar. ff. de verbo. ſig. l. pupilli. §. territorium.
⁊. ſ. de verbo. ſigni. c. cũ in partibus. et. ff. de verbo. ſigni. l. ſi.
Tu vide qd̃ in ſimili no. Jo. and. in. c. ſi epiſcopus. ⁊ de offi.
ordi. lib. vi. et quod dixi in. c. cum contingat. de foro compe-
tenti. de eo qui preſcripſit iuriſditionem epiſcopalem in cer
ta parte dioceſis. ⁊ dic vt ibi. Et nota hoc dictum Hoſtien.
Sed quatenus dicit iſtum preſcribere omnem iuriſditionẽ
in caſtro maxime ſi poſſidet nomine alterius videtur velle
per iſtam dictionem maxime: qd̃ nomine ſuo poſſet preſcri-
bere contra ſuperiorem. Ego dicerem ꝙ ſi iſte qui vult pſcri
bere erat alias ſubditus dñi prouincie tunc licet poſſit pre-
ſcribere iuriſditionem in caſtro: nõ tamen poteſt preſcribere
quo ad perſonam niſi paſſiue: iuxta ea que leguntur ⁊ notã
tur. ſ. de preſcrip. cum non liceat. et facit qd̃ dixi poſt Hoſt.
in. c. per venerabilem. qui filii ſint legitimi. quia non poteſt
eſſe acephalus: nec ſeipſum preſcribere. facit quod no. gl. in
c. nulla. xcii. diſt. ſecus autem ſi erat non ſubditus. Quam
autem iuriſditionem de iure communi habeat in ſe prouin
cia ciuitas vel caſtrum: vide pulchre per Bar. in. l. prima. ff.
de damno infecto. vide de caſtro quod dixi in. c. cum ad ſedẽ
de reſtitu. ſpoliatorum. vnde autem dicitur iuramentum fi-
delitatis cum omne iuramentum cõtineat in ſe fidẽ: ⁊ quid
contineat in ſe: vide per Joan. de ligna. in clemen. romani.
2 ſ. eo. ti. ⁊. xxii. q. v. de forma. ¶ †Sed circa predicta quero:
pone quod aliquod caſtrum vel ex preſcriptione vel ex impe
ratoris cõceſſione pertinet ad aliquẽ poſtmodum impera-
tor conceſſit totam prouinciam alicui infra quam ſitum eſt
illud caſtrum: nunquid ſit iſti preiudicium circa caſtrum.
Hoſtiẽ. dicit ꝙ non: quia id facere intelligitur ſine alterius
preiudicio. ff. ne quid in loco publico. l. ii. §. ſi quis a princi-
pe. facit optime. c. ſuper eo. de officio dele ga. quod maxime
procedit ſm Hoſtien. quando vterqȝ habet ab imperatore.
nam tantum valet ſpeciale quo ad quedam quantum gene
rale quo ad multa. de officio legati. ſtuduiſti. et. ff. pro ſocio.
l. renunciatio. §. actione. imo generaliter ſpecies derogat ge
neri. ſ. de regu. iur. generi. lib. vi. ¶ Secundo quero princi-
paliter nunquid clericis a clericis ſit hoc iuramentum pre-
ſtandum. glo. ii. dicit ꝙ nõ. Tu de hoc dic vt notatur in re-
gu. ſi. de regulis iuris. et in. c. nullus. ſ. eo. et. c. tua. ¶ Glo. ſi.
eſt in ſe clara. et facit ad propoſitum hec autoritas iungen-
do quod dicebatur in prima parte ipſius autoritatis. vbi
dicitur: Tu quis es qui alienũ iudicas ſeruum. ſeruus ſuo
domino ſtat ⁊c. quaſi dicat enim clerici nõ ſubſint laicis nõ
3 debent preſtare hec iuramenta fidelitatis. ¶ †Nunc extra
glo. oppo. contra princi. in eo quod dicitur iſtos laicos ni-
mis detrahere de iure diuino. nam nullum ius diuinũ pro-
hibet aperte hec iuramenta preſtare laicis. Sol. mētu vt ar-
bitror contrarii Hoſtiẽ. exponit ius diuinum pro eccleſia-
ſtico vel canonico. per quod colligit hic ius canonicum eſſe
diuinum. remittit ad no. in. c. primo. de iuramen. calũ. ſum-
ptum enim eſt ex diuinis ſcripturis. ſ. de accuſatio. qualiter
⁊ quando. ii. in princi. et ius quod papa vicarius dei pmul
gat ipſe deus promulgaſſe videtur. facit. c. ii. de tranſlatio.
prelato. Nec obſtat etiam ſm eum ꝙ leges ſunt per ora prin
cipum promulgate diuinitus. l. ſi. C. de preſcrip. long. tẽpo.
⁊. xvi. q. iii. in fine. quia illud procedit largo modo ſed ſtricte
de ſolo papa eſt intelligẽdũ quia ſolus eſt Chriſti vicarius
generalis ſm eum. ¶ Sed contra hoc oppo. de. c. nõ debet.
de conſangui. et affini. vbi conſtitutiones etiam totius con-
cilii dicuntur leges humane. hoc eſt quod poſſunt pro tem-
pore reuocari: vt hic: ſed ius diuinum eſt immutabile. v. di.
in prin. Item modica ſunt in iure canonico que ſunt extra-
cta ex nouo et veteri teſtamento. maxime reſpectu huius cõ
pilationis ⁊. vi. ⁊ cle. ideo ego intelligerem iſtum tex. ppie
vt loquatur de ipſo mero iure diuino. Nam clerici eximun-
tur a iuriſditione laicorum de iure diuino. vt in. c. ſi impe-
rator. iuncta glo. xcvi. diſtin. notat Inno. in. c. ii. de maioritate.
⁊ obedien. facit glo. in. c. q̃uis. de cenſi. libro. vi. merito iſti de-
trahebant iuri diuino exquirentes hec iuramenta a clericis
et a ſubditis. Abbas.

1 ¶ Iuramentum clerici preſtitũ laico in dependentibus a
poteſtate ſua eſt obligatorium.
2 Conſpiratio quid ſit.
3 Iuramentum extortum an obliget.
4 Generale iuramentum de non eſſendo contra aliquem: an
extendatur ad causas ſuas: conſanguineorũ: eccleſie ſue vel
patrie ſue.

Etitio veſtra. Qui iurat non eſſe contra aliquem po-
teſt in cauſis propriis ⁊ eccleſie ſue eſſe contra eũ.
Ita cõmuniter ſummatur. Et procedit hec ſum
matio ſcdm intellectũ glo. ſed habito reſpectu ad gl. Inno.
ſummo ſic. Qui timet conſpirationem iurat de non eſſen-
do contra eum poteſt tali iuramento non obſtante in pro-
priis ⁊ eccleſie ſue cauſis ſtare cõtra eũ. Sed limita hec duo
ſummaria vt. ſ. dicam. Cõmunis diuiſio. ſecunda ibi: inter-
pretatione. ¶ Caſus literalis. Antiochena eccleſia vacante
princeps Antiochenus timens conſpirationes cõtra ipſm
iuramentum extorſit a canonicis Antiochenis quod non
eſſent canonici decetero contra ipſum: canonici habebant
poſtmodum cauſas contra ipſum pro eccleſia Antiochena
⁊ etiam proprias queſiuerunt a domino papa qualiter ſup
hoc ſibi ⁊ eccleſie prouiderent propter iuramentum predi-
ctum. Papa interpretatur iuramẽtum predictum canoni-
cos illos non teneri huiuſmodi iuramẽto quominus libe-
re ſtare poſſint contra ipſum principem pro defendẽdis iu-
ribus ⁊ honoribus eccleſie ſue: ⁊ pro ſuis propriis coercen-
do ſe a machinatione ſolũmodo per quas princeps deberet
incurrere leſionem perſone vel amiſſionẽ ſui principatus.
1 Ber. ¶ †No. primo ꝙ licet clericus non debeat preſtare lai
co iuramentum fidelitatis. ſ. c. proximo. nec in manib' ſuis
aliter iurare ſine ſui ſuperioris licentia. xxii. q. v. nullus. de
quo tamen dic vt plene dixi in. c. j. de iuramen. calum. tamẽ
ſi illud preſtat in dependẽtibus a poteſtate ſua tale iuramẽ-
tum eſt obligatorium: quod tene menti. Ex quo no. ꝙ tranſ
grediens mandatũ iuris in iurando: tenetur nihilominus
a ſeruare iuramentum ᵃſi illud ſeruare poteſt ſine anime diſ-
pendio. ⁊ facit contra Bar. in. l. ſi quis p eo. ff. de fideiuſſo.
b vt dixi in. c. cum contingat ᵇ. ſ. eo. ¶ Nota ſecundo quod
iuramentum de non eſſendo contra aliquem eſt obligato-
2 rium. ¶ †No. vltimo ex fine litere ſm Abba. quod conſpi-
ratio eſt proprie confederatio facta in preiudicium perſone
alicuius vel ipſius dignitatis. ſed tu dic hoc pcedere in cõ-
ſpiratione illicita. nam conſpiratio quandoqȝ eſt licita. de
quo vide per Inno. in. c. cum. J. ⁊. A. ſ. de re iudica. ⁊ quod
ibi dicam. ¶ Oppo. videtur enim quod hoc iuramentum
non ſit obligatorium cum fuerit metu extortum: vt innuit
3 litera. ⁊ ad hoc. ſ. eodem. cum contingat. ¶ †Glo. prima in
effectu ſoluit dupliciter. Primo ꝙ hic allegabatur extortio
ſed de ea non conſtabat. Secundo ꝙ iuramentum extortũ
non obligat quo ad negotia propria vel eccleſie. vt in litera
patet. ſed vt nullam conſpirationem faciant contra ſtatum
principis ſic. vnde ad hoc de honeſtate ⁊ ex debito tenebã-
c tur. ᶜideo non curandum de extortione. ⁊ ſic arguit iuramẽ
tum pro parte valere ⁊ pro parte non. Aduerte quia gloſſa
nihil boni dicit. vnde dico ꝙ tex. poteſt intelligi dupliciter.
Primo ꝙ loquatur de extortione per importunas preces:
d ⁊ tunc talis extortio non excuſatur. ᵈſ. eodem. ad noſtram.
ii. ⁊ credo ꝙ de tali extortione loquatur tex. iſte: quia de me
tu nulla ſit mentio in litera. Secundo poteſt intelligi quod
fuit extortum per metum qui cadit in conſtantem: ⁊ tūc re-
ſpectu iurium propriorum eſſet obligatoriũ licet poſſet peti
abſolutio. vt in. c. ſi vero. ſ. eod. ſed in tex. noſtro non requi-
ritur quo ad negotia ppria vel eccleſie aliqua abſolutio ra-
tione metus: ſed quia iuramentum iſtud nõ extendebatur
ad hunc caſum: vt patet in interpretatione pape. ⁊ ex his q̃
infra dicam. Sed quo ad machinationem non fiendam vel
reſpectu cauſarum extranearum iuramentum ligat: vt in
litera. ⁊ in dicto. c. ſi vero. ⁊ puto quod licet alias reſpectu
machinationis non fiende iſti tenentur ex debito iuris ta-
men ex quo iurarunt per metum poſſent petere abſolutio-
nem a iuramento: quia tale iuramentum aggrauat factum
eorum ne ex cõtrauentione incidant in periurium ad quod
alias non eſſent aſtricti. ⁊ hoc videtur in ſimili ſentire Jo.
an. in. d. c. ad noſtram. ⁊ vide qd̃ ibi dixi: hic tamen nõ peto-
4 batur abſolutio. ¶ †Sed contra pdicta ⁊ contra tex. oppo.
videtur enim ꝙ ex quo iuramentũ fuit generaliter preſtitũ
generaliter debuit itelligi: vt in. c. ſolite. de maio. ⁊ obe. ⁊. c.
ſi romanorũ. xix. diſt. Sol. colligitur ex glo. ſi. in generali ſer
mone perſona loquens intelligiť excepta. Item in qualibet
alia pſona q̃ debet adiuuari ⁊ promoueri ſicut perſona pro
pria: vt eſt eccleſia ipſius loquẽtis ſeu iurantis. Itẽ propria
patria: vt in glo. ex qua eliciť prima lectu. ſm quã ſummani
vt pmittens ſeu iurans ꝙ nõ erit contra aliquem nõ poteſt
eſſe cõtra

a ¶ Seruare iuramentũ. Tu pondera ꝙ iſtud iuramentũ emanauit ad finẽ litium ⁊ etiam tenebať iurare vt nõ conſpiraret ꝯ principem. vt in. c. ſi qs laicus. xxii. qõ. v. Andre. Barba.

b ¶ Cõtingat. In vi. col. cũ ſeq. maxime in v. ex quibus videtur concludendum ⁊c.

c ¶ Tenebanť. faciat qd̃ dixit bar. in. l. i. C. de ſum. tri. ꝙ ſtatuta laicorum honeſta ligant clericos. Andre. Barba.

d ¶ Nõ excuſatur. Pondera ꝙ cõſiderata qualitate extorquẽtis inducat iuſtũ metũ. c. cum inter. R. ſe niorem. de elec. et l. i. C. ſi rector prouincie. Andre. Barba.

esse cōtra illum etiaȝ in iudicio nisi ꝓ negotiis propriis: vel ecclesie sue vel patrie. Et in eo qđ gl. dicit de patria videtur extēdere tex. sed latius potest dici ꝓprie ex quo est patrie sue. argu. xxiii. q. viii. si nulla. ⁊ c. in omni. ⁊ fm̄ hūc intellectū exponit tex. ibi ꝓ specialibus vestris scilicet iuribus. Pet. exponit magis large: videlicet. i. personis coniunctis: vt sit sensus ꝙ etiam ꝓ personis coniunctis potuerunt esse ꝯtra istum principem. allega. c. iii. de posthumis. C. de excusatio. tutorū. l. humanitatis. Abbas sequendo hunc intellectum exponit adhuc magis large scȝ pro amicis. Inno. vero posuit aliū intellectum intelligendo tex. magis stricte. dicit enī ꝙ papa interpretatur hic stricte iuramentum ꝓpter verba precedentia. nam timore cōspirationis hoc iuramentū fuit interpositum: ⁊ ideo nō debet extēdi ad causas ꝓprias vel ecclesie. secus autem si generaliter ageretur vt in nullo negotio esset cōtra ipsum: tunc enim in negotiis ecclesie non tenetur iuramētū seruare. ſ. c. ii. sed in ꝓpriis debet obtinere absolutionē si iustus metꝰ interuenit vel alia cā iusta quare fuerit iuramentum extortum: vt no. ſ. quod met. cau. ad aures. scđm Inno. ⁊ sic vult Inn. vt persona loquens non intelligatur excepta quando iuramentū fuit generaliter pstitum ex quo nō apparet extrinsecus de causa restringendi. q̄ lectura est prorsus contraria ꝓcedenti. do. Anto. transit simpliciter eandem recitando. Ego autem sic distinguerem: qđ aut verba precedentia ⁊ materia subiecta possunt dare intellectum ad generaliter prestitum iuramentū ⁊ fiet interpretatio larga ⁊ stricta fm̄ precedētia. sic intellige hic Inn. ⁊ in. c. veniens. ſ. eo. precedentia enī informant sequentia ⁊ econtra per sequentia quandoqꝫ declarantur precedentia: vt in. l. si seruus plurium. ⁊ l. qui filiabus. ff. de leg. i. ⁊ l. nummis. de lega. iii. ⁊ c. sedes. de rescriptis. ⁊ l. fi. §. cui dulcia. ff. de vino triti. ⁊ oleo lega. Et ideo si prestiti iuramētum timēti conspirationem ꝙ nō ero cōtra eum non videtur actū vt in iudicio vel extra pro rebus meis vel ecclesie nō sim ꝯtra

a eum. iuramentūa enim generale non extēditur ad verisimiliter non cogitata. ſ. eo. veniens. ⁊ c. quintauallis. Si autē prestiti iuramentum de non essendo cōtra te: eo quia in iudicio tecum egeram ⁊ inimicitiam contraxerimus: tūc ꝓcedit etiam lectu. Inno. vt videatur actum vt etiam in causis propriis non sim cōtra te: quia hoc videtur actum propter precedentia: vnde tunc necessaria est absolutio si interuenit metus vel alia rationabilis causa vt dicit Inno. ⁊ limitarem ego hoc dictum respectu eorū que inter nos erāt agenda de preterito. nam respectu eorum que de nouo accidunt: non puto iuramentum generale obligare. argu. in eo quod legitur ⁊ notatur in. c. cum inter. j. de renunciatio. per Bar. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verb. obliga. ⁊ in. l. quero. §. inter locatorem. ff. de loca. facit. l. si vnus. §. illud. de pac. nam in tali iuramento generali debet intelligi cōditio si res in eodem statu permanserit. ſ. eo. quemadmodū. ⁊ quod ibi no. Si enim sumus in dubio: quia non apparet de precedentibus: vel possunt ad vtrāqꝫ partē deduci: tunc profecto casus est dubius: sed credo faciendam interpretationem hic contentam. Ratio duplex. Prima quia in dubio non debet quis presumi ꝙ ius suum voluit negligere: esset enim quedam donatio quam iura in dubio non presumunt. l. cū de indebito. ff. de probatio. c. super hoc. de renunciā. ⁊ quod no. glo. no. in. l. cum quid. ff. si certum peta. facit optime tex. cum glo. in autenti. si quando. C. de constitu. pecunia. ⁊ l. qui insulaȝ. §. fi. ff. loca. Secūda ratio quia in dubio debet fieri interpretatio contra stipulātem. l. quicquid astringende. ff. de verbo. ob. ⁊ regula contra eum. de regu. iur. lib. vi. sicut in simili dicimus in eo qui promisit emptorem defendere de iure ⁊ de facto cōtra omnē personā. illud enim verbum de facto restringitur scđm naturam contractus. de quo no. in. l. fi. C. de actio. empti. ⁊ per Bar. in. l. stipulatio ista. ff. de verb. obliga. ⁊ sic limita omnia predicta. Non tamen placet in hoc casu opi. Pe. ⁊ Abba. vt veniāt cause coniūctorum ⁊ amicorum: q: esset nimis restringere iuramentum: sed ille cause dūtaxat que verisimiliter videntur includi in iuramento generali vt quia ad eas habet affectiones iurans tanq̄ ad proprias. arg. C. que res pigno. ob. pos. l. i. ⁊ c. veniens. ⁊ c. quintauallis. ſ. eo. ita vt possint dici speciales prout tex. exigit: sed sic posset persona esse coniuncta cognatione vel amicitia maxima vt etiā illorū cause excludantur: sicut in simili no. in. c. nōnulli. ⁊ c. ex parte decani. de rescrip. ⁊ l. sed ⁊ si he. ff. de procurato. ⁊ l. exigendi. C. eodem. ¶ Ultimo glo. ista in fine opponit de multis iuribus in quibus persona loquēs includitur in generali ꝓlatione verborū: sed dico qđ non potest dari certa ⁊ inuariata doctrina. sed secundum varietatem casuū vario modo decisio sequitur. Abbas.

1 ¶ Debitor agens ad relaxationem pignorum quasi sit satisfactum sorti ex fructibus pignorū habet probare quantitatem sortis ⁊ fructuum.
2 Fama in minus se habet q̄ notorium.
3 Fama etiā diuulgatissima non facit plenam probationem.
4 In causa vsurarum ⁊ in causa in qua imminet peccatū deficientibus aliis probationibus ⁊ eminentibus indiciis: pōt iudex deferre iuramentum de veritate dicenda.
5 In omni causa indirecte mediantibus positionibus hodie potest exigi a patre iuramentum de veritate dicenda.
6 Si probatur contrahentem esse vsurarium: ⁊ per famā probetur quosdam suos contractus vsurarios: est locus delationi iuramenti in defectum.
7 Iuramentum in defectum defertur repetenti vsuras qui ꝓbabit aduersarium suum fuisse vsurarium ante ⁊ post et tempore contractus.
8 Si per iuramentum de veritate non potest de vera sorte liquere: iudex ex coniecturis iudicabit.
9 Debitor repetens vsuras ad probandum ꝙ creditor ipsas receperit: an sufficiat probare ꝙ creditor sit vsurarius: ⁊ qđ tanto tempore durauerit obligatio.
10 In iuramēto de calūnia respondetur per verbum credo ⁊ non credo in iuramēto veritatis per verbum scio ⁊ nescio.
11 Confessio de credulitate eque preiudicat: sicut confessio de veritate.
12 Rūdens per verbū non credit: non incidit in periurium: licet probetur contrarium: secus si respondet de veritate.

Ex literis. Si iudex in principio cause iuramentū de veritate a partibus non exigit in processu illud exigere poterit. h. d. ⁊ sic cōmuniter summatur. Sȝ hoc summariuma licet sit verum in se: non tamen colligitur ex litera in qua non ponderatur qđ a principio non fuerat exactuȝ. Secūdo modo fm̄ alium intellectum summatur sic. Cum agitur de vsuris ⁊ ꝓbationes deficiant si fama est pro parte in supplementū probationis exigitur iuramentum. Hec lectura est notabilis ⁊ potest esse vera in se: sed non cōgruit huic litere que non loquitur de iuramēto litis decisiuo: sed de veritate dicenda que in se multū differunt: vt. j. patebit. Ego inherendo verbis litere summa sic. Cū agitur de vsuris potest iudex in qualibet parte litis ex officio suo deficiētibus probationibus exigere a partibus iuramentum de veritate dicenda: ⁊ idem puto eadem ratiōe in qualibet cā in qua imminet peccatum: vt infra dicam. In prima parte ponitur consultatio. In secunda responsio mandatum cōtinens. ibi: ne igitur. ¶ Casus literalis. Quidam. G. nomine impetrauit literas super restitutione vsuraruȝ cōtra. E. ad archidiaconum ⁊ magistrum. G. canonicum tallen. iudices lite cōtestata receperunt testes productos ab ipso. G. per quos nō potuit constare de quātitate sortis sed de obligatione pignoris bene constitit: ⁊ per famam quasi notoriū habebatur qđ ex quadam terra ipsius. G. pignori obligata predicto. E. sortē suam ⁊ amplius idem deduxisset vnde videbatur iudicibus quod iuramentum de veritate dicenda exigeretur a partibus et per iuramentum constaret de sorte: significauerūt hoc domino pape ne ex defectu huius iuramenti succumbat iustitia si veritas occultetur. Mandat papa quatenus compellant partes per censuras eccle-

1 sie ad prestandū huiusmodi iura iuramentū. Ber. ¶ † No. primo tex. optimum quod debitor agens ad relaxationem pignorum quasi sit satisfactum sorti ex fructibus pignoris habet probare quātitatē sortis ⁊ fructuum perceptorum: ⁊ sic non creditur sibi asserenti pignorasse pro certa quantitate: quia debet probare id totum qđ est causa sue intentionis. simile in. l. ii. C. cōmo. ⁊ quod ibi no. Ego in tali dubio vbi debitor non potest veram sortem probare: consulerē vt agat rei vendicatione. ⁊ si creditor excipiet de pignore habebit ipse probare veram sortem: cum sit fundamētum sue exceptionis. l. prima. ff. de excep. ⁊ in. l. de excep. ff. de proba.

2 ¶ † No. ibi: quasi notorium. quod fama in minus se habet q̄ notorium. ⁊ mirum quia fama sepe fallit. non sic notorium quod ita se exhibet vt nulla possit tergiuersatione celari. ⁊ de vtroqꝫ dic vt notatur in. c. vestra. de coha. cleri. et

3 muli. ¶ † No. tertio ⁊ tene menti quod famab etiam diuul-

b gatissima non facit plenam probationem etiam cum agitur de vsuris seu fructibus computandis in sortē. facit. c. cum in diocesi. ⁊ quod ibi no. de vsu. nam hic fama inducebat quasi notorium qđ erat ex fructibus satisfactum sorti ⁊

a ¶ Iuramentum. Uide do. Ias. in l. si cōuenerit. col. iiii. ff. de iur. om. iu. ⁊ que cōditiones subintelligantur in iuramēto ponit Ang. aret. in. §. eque. isti. de excep. colū. iii.

b ¶ Qđ fama. De hoc vide plene et elegāter p. d. Ias. de may. in sua nota. repetitio. l. admonendi. ff. eo. in diuā. col.

tamen non sufficit probationē. ⁊ vide quod de fama plene
dixi in. c. veniēs. ṡ. de testi. Et no. qꝺ dictio quasi diminuit
significatū eius cui adijcitur. vide qꝺ no. plene in. c. pront.
de dolo ⁊ contu. vbi tetigi. ¶ No. vltimo qꝺ iuramentum
de veritate dicenda potest exigi etiā in fi. cause. licet ergo de
beat sm ordinē iuris prestari in principio tamen nō est ille
ordo substantificus vt hic ⁊ clarius probatur tam in isto q̄
4 in iuramēto calūnie: vt in. c. j. de iura. calū. lib. vj. ¶ † Nunc
intro materiā. c. hic nō satis iudicio meo declaratā per doc.
⁊ primo quero in quibus causis prestatur istud iuramentū
veritatis. Respondet gl. j. quod solum in spiritualib⁹ cau
a sis. ṡ. de elec. dudum. in talibus enim non iuratur de calū
nia. Aduerte quia per hoc videtur sentire glo. quod causa
vsurarum sit spiritualis. sed aliter dicit. j. gl. fi. j. qꝺ est quasi
spiritualis: cū sit ecclesiastica. ⁊ pondera rationem ipsius.
vult enim qꝺ omnis ecclesiastica causa id est ecclesiastici fori
possit dici quasi spiritualis. Glo. in. c. si annum. de iudi. li.
vj. videtur dicere eam esse spiritualem. sed Joan. an. ibi in
nouella sentit qꝺ statim dicam scilicet qꝺ est spiritualis lar
ge. i. ecclesiastici fori. de iudi. decimē. fi. Et si diceres: que ergo
fuit ratio dubitandi hic ex quo ex natura cause prestari de
bebat iuramentum de veritate dicenda. Collige responsio
nem ex glo. fi. in fi. que dicit quod dubitatur ex eo quod nō
fuit prestitū in principio litis sicut debet ⁊ respondetur qꝺ
sic: quia non est de substantia vt prestetur in prin. ¶ Ex his
colligitur prima lectu. ad istum tex. quam tenent commu
niter doc. sꝫ mihi hec lectu. visa est improportionabilis ad
tex. ⁊ fundari ex falsa ratione. litera enī hic non faciebat du
bitationem: quia in principio non fuerat prestitum: sed quia
res aliter probari non poterat. Item fundatur super falsa
ratione: quia sequitur ex ratione glo. quod omnis causa ec
clesiastici fori debet tractari vt spiritualis: ⁊ sic debet iurari
semper de veritate dicenda: qꝺ est contra. c. literas. de iura.
calū. iuncto toto titulo. nam in toto ti. mandatur iurari de
calūnia. ⁊ solū excipiuntur cause mere spirituales: vt patet
in exemplis positis in. d. c. literas. quod. c. cū deuiet a regu.
iuris debet restringi ⁊ solum seruari in proprijs terminis:
alias in foro ecclesiastico superfuisset titulus de iura. calū.
Unde dico quod in causa vsuraria cū illa non sit mere spiri
tualis nec annexa sed solum agitur indirecte de peccato: nō
debebat regulariter iurari de veritate dicenda. Et hec fuit
ratio dubitandi hic. Sed papa hic mādat illud prestari li
mitatiue scꝫ deficiētibus alijs probationibus ne occultata
veritate iustitia pereat ⁊ peccatū vsurarū pullulet. ⁊ sic po
nitur hec decisio noua vt colligitur ex verbo mādamus. nō
enī dixit respondemus. simile no. in verbo volumus. in cle.
vnic. de offi. iudi. in glo. fin. Erit enī intellectus huius. c. qꝺ
in causa vsurarū vel alia in qua imminet periculū animarū:
licet ex natura cause non sit prestandum iuramentū de veri
tate ex quo nō est spiritualis iuxta no. hic in principio gl. ⁊
in. c. j. de iur. calū. lib. vj. tamen deficientibus alijs probatio
nibus ⁊ emināctibus aliquibus presumptionibus potest iu
dex ex officio exigere iuramentū de veritate dicēda. ⁊ est hec
5 notabilis ⁊ noua lectu. ¶ † Hodie autē consuetudo intro
duxit modū faciendi positiones in qualibet causa ad quas
cogitur pars rńdere de veritate vt in. c. ij. de testi. li. vj. ⁊ no.
in. c. dudū. ij. de elec. ⁊ in cle. sepe. de ver. sig. ⁊ in. c. ij. de con
fes. lib. vj. ⁊ l. ij. C. de iura. calū. ⁊ sic in qualibet causa potest
indirecte pars exigere a parte hoc iuramētū de veritate di
cenda. hoc tū iuramentū de veritate pōt exigi a principio.
d. c. j. ⁊ postea possunt fieri positiones. d. c. dudū. ¶ Alia est
lectu. ad istū tex. vt premisi quod loquatur in iuramēto de
ferendo in supplementū probationis. de quo. j. eo. c. fi. pote
b rat hic deferri: quia fama faciebat semiplenā probationē.
de quo vide qꝺ plene dixi in. d. c. veniens. de testi. Iste intel
lectus pōt esse verus vt dixi in. d. c. veniēs. vbi tractaui ple
ne de effectu fame. sed quo ad tex. nostrum non placet: quia
hic loquitur de iuramento non litis decisiuo: sed de verita
te dicenda. ista enī differunt inter se. nam post iuramentum
litis decisiuum nihil aliud queritur. ṡ. eo. c. ⁊ si Christus. et
l. j. C. eo. sed post iuramentum de veritate remanet saluum
ius cuilibet parti: quia istud defertur non ad decisionē litis sꝫ
vt clarius habeatur veritas vt in. c. ij. de testi. lib. vj. ⁊ d. c. li
teras. Item scꝺm hunc intellectum hec decre. esset de indu
bio. nam de iure decisum est an ⁊ quando sit deferendū iu
ramentum in supplementum probationis vt. j. eo. c. fi. et si
loqueretur de tali iuramento papa responderet sub condi
tione seu limitatione scilicet consideratis qualitatibus pso
narum ⁊ cause: ⁊ dixisset an actori an reo fuisset deferendū
prout facit. j. c. fi. tene ergo lec. quam premisi. quelibet tamē
6 istarum triū est vera in se intelligendo vt supra. ¶ † Et cir
ca hanc lecturā applico hic duas questiones quotidianas.
¶ Prima. Titius fecit cōtractum cū Sempronio ⁊ quia pe
cunia non fuit soluta in primo termino renouauit contra
ctum de pluri: ⁊ iterum de pluri. in fine secūdi termini post
mortē Titij reperiuntur instrumenta cancellata: ⁊ probat
per testes qꝺ Titius erat vsurarius ⁊ qꝺ fama erat illos cō
tractus vsurarios esse: ⁊ quod sic illi testes credebant: quere
batur nunquid esset locus delationi iuramenti. Joā. an. in
c. ij. de vsu. lib. vj. refert Jo. de deo tenuisse quod sic: conside
7 ratis tamen his que no. j. eo. in. c. fi. quod nū ¶ † Secūda
questio est an repetendo vsuras sufficiat probare illum esse
vsurarium ante contractum: ⁊ tempore cōtractus ⁊ post cō
tractum ⁊ qꝺ consueuit velle habere instrumentum de du
plo vt sic saltē sit locus delationi iuramēti. Archi. in. d. c. ij.
determinat qꝺ non. sed Jo. and. ibi dicit hoc dictum non
8 recipi in scholis ⁊ in iudicijs reprobari. qꝺ not. ¶ † Et pro
hoc facit. nam ex consuetudine hominis presumitur quali
tas facti. de pigno. illo vos. ⁊ l. qui semisses. ff. de vsur. ⁊ c.
si questiones. de simo. Unde saltē ex istis debet redūdare se
miplena pbatio vt sic sit locus delationi iuramēti: sed hoc
intelligo seruata distinctiōe de qua. j. eodem. c. fi. Quid enī
si iste cui dicit nūc gratis mutuasse est amicissimus vel pri
ma consanguinitatis vel affinitatis linea coniunctus: certe
non est verisimilis presumptio qꝺ contractus sit vsurarius
ex circunstantijs. ergo iudex arbitrabitur an sit ei iuramen
9 tum deferendum. ¶ † Circa precedentem intellectū quero
quid si per iuramētum istud de veritate non potest de vera
forte liquere: vt quia creditor dicit de cētum: debitor de de
cem. Sol. dicit Host. considerandum verum precium rei
⁊ consuetudinem creditorum: vt si ꝯsueuit velle pignus ad
valētiam dupli eius qꝺ mutuat: ⁊ sic sua subtilitate iudex
veritatē inquirendo causam decidat arg. ff. de pigno. actio.
l. si seruos. in fi. ⁊ l. qui semisses. preallega. vel secundū cum
his consideratis ⁊ fama vtriusqꝫ isti vel illi vsqꝫ ad certam
quantitatē de qua sibi videbitur deferat iuramentum. j. c.
fi. omnibus his deficientibus oportet reū absolui. j. eo. c. fi.
¶ Itē faciunt hec ad aliam questionem quotidianam. qui
dam repetit vsuras quas soluit titio: probat de forte ⁊ de
tempore quo durauit obligatio: item qꝺ ille est solitus fene
rari ad tot: pone quatuor denarios pro libra: sed de solutio
ne vsurarū pbare non potest: queritur an ex presumptione
debeat cōdemnari pro tempore quo durauit obligatio ad
summā quā ostendit ratio quatuor denariorū p libra. Jo.
an. dicit qꝺ sic: ⁊ dicit hoc multoties seruatum fuisse in fo
ro Bonon. ecclesie. ad qꝺ faciunt iura superius allegata in
quibus dicitur attendendam fore hominis consuetudinē:
vt. ff. de pba. si chirographū. ⁊ C. de apo. pu. quicūqꝫ. li. x.
Jac. de are. vt recitat Cy. in. l. j. C. de proba. tenet cōtrariū.
dicit enī probandam solutionem pecunie factam ex tali cā
sicut pbandū est ipsum creditorem tantū de fructibus per
cepisse. allegat istā decre. ⁊ c. ad nostram. el. j. ṡ. eo. Jo. an. in
herēs opinioni sue dicit qꝺ quātitas perceptionis fructuū
non sic venit presumptiue sicut quātitas vsurarū etiam in
supradictis terminis. ⁊ dicit qꝺ hodie forsan per libros ra
tionum decidentur predicta per cle. vnicam. eo. ti. ⁊ cū hoc
dicto transeunt hic communiter doc. moderni. Ego dubi
to que istarum opi. preualeat. nam contra Joā. an. facit quia
causa vsurarum habet in se annexum crimen: ideo iudex ec
clesiasticus cognoscit vt no. xvj. q. vj. si epus. ⁊ infamiam: iu
xta ea que no. in. §. porro. iij. q. vij. ⁊ l. improbum fenus. C.
ex quib. cau. ideo videtur quod ex solis presumptionibus
non sit in tanta causa iudicandum maxime cum non sint
violētē: vt enim dixi supra potuit alijs mutuare sub vsuris:
sed isti non: quia erat amicus vel alias sibi seruiuerat: ⁊ sic nō
probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse. c. ij. de trāsla.
prela. ⁊ l. neqꝫ natales. C. de probatio. Quinimo posset du
bitari: nūquid sit locus delationi iuramenti. per ea q̄ no. in
c. tam literis. de testi. facit ad predicta qꝺ no. Inno. in. c. quia
verisimile. de presum. posset tamē admitti per ea que supra
dixi ⁊ per. c. cum in dioces. de vsur. ⁊ in hoc dubio recurrat
ad iuramentum: seruatis tamē his que no. ⁊ habent in. d.
10 c. fi. ⁊ sic concordarē has opiniones. ¶ † Quero qualiter re
sponderet per iuramentū istud de veritate. Sol. dicit glo.
j. qꝺ per verbum scio vel nescio: sed in iuramento calūnie re
11 spondetur per verbū credo vel non credo. ¶ † Dicit tamen
singulariter gl. fi. quod eque preiudicat confessio de credu
litate sicut de veritate. intellige tū de facto proprio non alie
12 no vt in. c. licet. de proba. ⁊. c. cum causam. de testi. ¶ † Itē
dic quod si respondet per verbum non credit: nō incidit in
periuriū:

Zacharias.
a ¶ In spiritualib⁹ causis. Et h̄ succe
dit loco iuramen
ti calūnie. ita no.
Inn. in. c. lfas. j.
de iur. calū. item
pstat in causis cri
minalib⁹. no. doc
cto. l. c. cū dilecti.
j. de accusa. ⁊ bal.
in sua marga. in
ver. iuramētū. §.
iiij. aduerte tū qꝺ
tale iuramentum
hoc casu nō dꝫ iu
dex extorqre qꝺ
scit reū cōmisisse
delictū. ita p Inn.
no. ⁊ doc. in. c. cle
ricus. j. de cohab.
cle. ⁊ mulie.
Antoni⁹ Frācis.
¶ An iuramētū
calūnie sit pstādū
in criminalib⁹ di
cas qꝺ de iure cōi
est pstandū: sꝫ de
ꝯsuetudine iurat
accusator accusa
tionē verā ⁊ illaꝫ
nō fore pductam
alo calūniādi: re⁹
vero cōparēs iu
rat de veritate di
cēda tantūmodo
vt p gl. Cy. bar. ⁊
doc. in. l. j. C. de iu
ra. calum. ⁊ vide
Spe. l ti. de iura.
calū. in. §. ij. ⁊ vid
gl. in. c. j. ⁊ in. c. ij.
de iurein. ⁊ an ta
le iuramētū pstet
in causa spūali: vi
de glo. l. c. lfas. de
iura. calū. ⁊ gl. in
c. cū dilectus. de
elec. qui dicūt qꝺ
nō pstat in cā spi
rituali: tū Bar. sꝫ
cōtrariū in. l. ij. in
fi. q. C. de iura. ca
lū. p. c. ij. de iura.
calum. in. vj.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Semiplenā p
bationem. Qꝺ fa
ma cū aliqb⁹ ad
miniculis faciat
plenā pbationē ⁊
pbet quē esse vsu
rariū sꝫ. d. Abb. l
cōsil. lxxxi. inci. ex
thenate. l. h. vol.
⁊ nūqd qū ē fama
possit deferri iu
ramētū vide Ful.
in cōsi. cclv. incip.
qū plurime. ⁊ qꝺ
fama adiuuet ad
pbandū aliquē
vsurariū vide eū
dem Ful. in consi.
cccxviij. incip. vi
so processu.

periuri*:licet postea probetur contrariũ.secus
in iuramento de veritate.argumẽ.in.c.cũ in po
sitionibus.§.eo.titu.lib.vi.& vide latius p Spec.
consi.xxiiij.in fi.& idem quod glo.ista tenet Spec.
in titu.deposi.ver.hoc tamẽ.& Cy.in.l.ij.§.quod
obseruari.C.de iura.calũ.Dicit enim Inno.hic
quo ad primam partem glo.q in iuramento de
veritate respõdet non solum de eo quod scit:sed
etiam de eo quod nõ vidit si indubitatam habet
de eo notitiã.exemplum de Christo:Constãtino
& Iustiniano imperatoribus.Dicit tamen Ioã.
and.Archi.dixisse q hec non sunt verba Inno.
Sed certe Inno.hanc sniam expresse etiã firmat
& latius prosequitur in.c.fi.de iura.calũ.vbi etiã
Io.an.& Host.tangũt & vide qd ibi dixi.& in.c.li
teras.eo.ti.Secus est in teste sm Inno.ibi & hic:
quia testis habet deponere de his nõ solum que
nouit seu indubitatã habet notitiam:sed etiã de
his que acta & gesta sunt in presentia ipsius.l.te
stiũ.C.de testi.& optime pbatur.in.q.ix.c.testes.
Alia dicta glo.sunt clara:ideo specialiter nõ pse
quor.Et in eo qd vltima glo.dicit nõ esse malũ vt
in causis spiritualibus iuretur simul & de calum
nia & de veritate dicida:dic hodie vt habet in.c.j.
de iuramento calumnie.lib.vj. Abbas.

1 Reges non possunt facere alienationem de
bonis & iuribus regni.
2 Ut administrator ecclesiasticus:ita & positus in
dignitate seculari potest reuocare alienationem
a se factam de rebus dignitatis.
3 Rex tempore coronationis iurat nõ alienare bo
na regni.
4 Si rex non iurauit non alienare:sed post aliena
tionem iurauit non reuocare:iuramentum non
est obligatorium.
5 Reges fiunt per successionẽ non per electionem.
6 An donatio facta per Constantinum valeat.
7 Quod dicit qd imperator & rex pbibẽtur aliena
re:intelligit de magna alienatiõe:nõ de modica.
8 Iuramentum contra iuramentum an valeat.
9 Prelatus iurans nõ alienare bona ecclesie incõ
sulto papa si alienat tenet alienatio.
10 Iurans non alienare si locauit per centũ annos
an efficiatur periurus.

a INtellecto. [a]Si is q preest iurauit nõ alie
nare:nõ valet alienatio quã postea fe
cit etiã si iurat nõ contrauenire:sic cõ
muniter summat.Sed hec summatio nimis re
stringit literam que fundat se non solũ super iu
ramento:sed etiã super iuris debito:vt.j.latius
dicetur.ideo summo sic.Si positus in dignitate
alienat bona dignitatis non valet alienatio: et
ipsemet reuocare debet nõ obstante iuramẽto de
non reuocãdo:maxime si prius iurat nõ aliena
re.hoc dicit sm verum intellectũ.Ponit primo
factũ corrigendum.Secũdo corrigi mandat ibi
nos:submittẽs causam mãdati ibi:q.Casus
literalis.Rex Ungarie fecit quasdã alienationes
in preiudicium regni sui & cõtra honorem regis
iuramento interposito de ipsis non reuocandis
significatum hoc fuit dño pape:vnde scribit ar
chiepiscopo colloceñ.& eius suffraganeo & eidem
regi super hoc vt alienationes predictas studeãt
reuocare nõ obstante illo iuramento:quia in co
ronatione sua iurauit iura regni sui & honorem
illibata seruare:vnde illicitum fuit iuramentum
ab eo prestitũ de nõ reuocandis hmõi alienatio
1 nibus:& ideo nõ seruandum.Ber.† No.j.regẽ
nõ posse alienationem facere de bonis & iuribus
regni:bona enim sunt dignitatis & non propria
ipsius regis:licet ipse habeat iurisditionẽ & ad
ministrationẽ ipsius.hinc est qd regnũ vel comi
tatus seu alia dignitas nõ diuiditur post mortẽ
regis inter filios defuncti:vt legi.& no.i.c.licet.de
2 voto.& de hoc aliquid.j.† No.ij.q sicut admi
nistrator ecclesiasticus põt reuocare alienationẽ
quã ipsemet indebite fecit de iurib* dignitatis &
administrationis sue:vt in.c.si quis pbyterorũ.
de re.eccle.nõ alie.ita & positus in dignitate secu

lari quinimo nedũ potest.sz debet:vt hic.& .xij.q.
3 ij.nõ liceat.xxxv.q.ix.qd gs cõmisit.† Not.in.
q rex coronatur:& tẽpore coronationis iurat nõ
alienare bona regni.Ex quo infertur qd rex non
est merus dñs iuriũ regni:sed potius ppositus &
administrator.similiter in epo cum consecratur:vt
hic in prin.gl.Itẽ tempore coronationis rex in
ungitur.de qua inunctione in.c.vnico.de sacra
4 vnctio.† Quero qd si iste rex nõ iurasset prius:
sed facta alienatione iurauit non reuocare.Sol.
iste tex.prima fronte vr velle q tunc nõ posset cõ
trauenire:cum nõ reperiatur hoc iuramentũ al
teri esse cõtrariũ:& sic cessat ratio litere.& hoc idẽ
videt velle glo.in prin.dum arguit vltimũ iura
mentũ de nõ reuocando esse illicitũ:quia est con
trariũ primo licito:quia si vnũ contrariorum est
bonũ & licitum:reliquũ malũ est & illicitũ.xxxij.
dist.hospitiolum.Sed contrariũ firmiter est te
nendũ:quia vt.s.dixi bona regni nõ sunt ppria
ipsius regis:sz dignitatis regalis.hinc est qd gl.
notabilis in.c.moyses.viij.q.j.arguit per illũ tex.
regẽ eligẽdũ p electionẽ sicut iperatorẽ.xciij.di.le
gim*.sz glos.arguat Inuĩ.vij.q.j.deniqz.& .xxxvij.
5 q.j.c.fi.† De cõsuetudine seruat hoc vltimũ:&
ita pbatur in.d.c.licet.de voto.dicit tamen nota
biliter Inno.in.c.grandi.de supplen.neg.prela.
lib.vj.in prin.speciale esse in regno q reges non
põt priuare nedũ filios.sz neqz fratres nec alios
cõsanguineos ex stirpe paterna descendẽtes a re
gno sola voluntate:licet papa vel alius superior
possit ipsum priuare ex causa.d.c.licet.de voto.
6 † Hinc quod fortius est disputat de viribus
donationis facte ecclesie per Cõstantinum quia
sm omnes imperator nõ potest ad libitũ aliena
re iura imperij:licet habeat inter seculares prin
cipes supremã potestatẽ.Et tenet cõmuniter qd
imperator nõ possit alienare in graue preiudiciũ
imperij licet valuerit donatio facta ecclesie:quia
illa superior & non est proprie alienatio cuz papa
habeat saltem in habitu a deo iurisditionẽ in tẽ
b poralibus:de qua.q.plene per Bar.[b]in proemio
digestorũ.per Io.de lig.in cle.ne romani.j.eo.ti.
Si ergo imperator nõ potest fortius nec rex.vij.
q.j.in apibus.& .xcvj.dist.si imperator.Iuramẽ
tum ergo de nõ reuocando alienationem indebi
te factam est illicitum:quia contra ius cõmune:&
tendit in alterius dignitatis pîudiciũ:ergo non
seruandum.s.eo.cum contingat.in fi.& .c.ij.de pa
ctis.lib.vj.& .c.sicut nostris.s.eo.nam iuramentũ
non debet esse vinculum iniquitatis.s.eo.qñato.
& .xxij.q.ij.animaduertẽdum.& hoc videtur velle
gl.nostra in medio.in ver.huiusmodi enim iura
menta &c.vsqz ad fi.Nõ obstat iste tex.a cõtrario
in eo quod ponderat primũ iuramẽtum:quia si
bene ponderet monet per duas rationes quarũ
quelibet per se est sufficiens.Prima quia in pre
iudicium regni & cõtra honorem regis alienare
nõ poterat:vnde ex hoc tenebat reuocare.Unde
posito qd cessat vna ratio:non cessat per hoc iu
ris dispositio.institu.de nup.§.affinitatis.Hic
partem succincte sentit hic do.Ant.in gl.in ver.
liberam.in.c.ij.de sup.negli.prela.lib.vj.Sz ego
firmiter teneo per istũ tex.ea que superius dixi.&
facit.c.si diligenti.de foro compe.vbi dicitur nõ
valere iuramentũ in preiudiciũ iuris publici.fa
cit.c.scdm.s.eo.Et reducẽdo glo.nostram ad cõ
cordiam dic q prima pars fundatur sup ratio
ne iuramẽti:& de facto tollit excusationem de nõ
reuocãdo.Secũda pars fundatur super alia ra
tione tex.scz qd de iure in preiudiciũ dignitatis
7 alienare non poterat.† Et quod dixi reges vel
imperatorẽ nõ posse alienare in preiudicium re
c gni:[c]intelligit notabiliter hic Inn.de alienatiõe
per quam leditur grauiter dignitas regalis.nõ
enim per hoc interdicit omnis donatio vel alie
natio:quod bene notabis.nam propriũ regum &
principum est donare in.c.j.de dona.& idez tenet
Ioã.and.in.d.c.grandi.& facit quod ibi no.glo.
& idẽ dic in prelato qui iurat non alienare incon
d sulto papa.non enim debet intelligi de modica[d]

a Intellecto. p
hui* decre.itelle
ctu vide omnino
Old.in cõsi.xxiiij.
& .xcv.& Bald.in
sua marga.Inn.
in ver.iuramẽtũ.
l.xxiiij.q.q alleg.
Inn.i.c.dilecto.
de pbendis.
b Et Bar.in.l.
prohibere.§.fi.ff.
qd vi aut clam.
Sebasti.Sapia.
c In piudicium
regni.an rex pos
sit alienare ciui
tates sui regni:
vide Cardi.i cõsi.
cxxviij.incipiẽ.
ad quẽdã.in.iiij.
col.late p Fel.in
c.ad audientiam.
col.ij.vsi.de alijs
vero pncipib*.j.
de pscri.& p Ias.
in.l.debitorũ pa
ctionib*.circa fi.
C.de pac.& in film
di.feudo.charta
viij.col.iij.
d Modica.idez
decidit ipsemet
Abb.panor.in.c.
cũ sup.circa me
diũ.j.de re.eccle.
non alienã.q res
modicas seu mo
dice vtilitatis nõ
includitur sub iu
ramẽto plati iu
rantis nõ aliena
re immobilia ro
mano põtifice in
cõsulto.& idẽ de
cidũt Io.d imo.
& Pe.de ancha.
in.d.c.cũ sup.tan
gitur p Ioã.an.l
d.regu.q tacet.in
mercuri.facit qd
vult Ange.in.§.
hoc etiaz.in fi.in
aut.de alie.& em
phy.q dispositio
illi*.§.vñ sumit
aut.hoc ius por
rectũ.C.de sacro
san.ecc.& .xij.q.ij.
nõ pcedit in pla
to alienante rem
imobilẽ paruam
ecclesie p tex.i.d.
c.terrulas.xij.q.
ij.& sequit Pañ.
in.d.c.cũ sup.& in
c.olim.ij.in.ij.no
ta.de restitu.spo.
Et hec faciũt ad
limitationẽ.c.j.q
feu.da.pos.vbi ẽ
tex.in prin.a con
trario sensu:qd p
latus ecclesie nõ
potest res ecclesie
infeudare de no
uo quãdo nõ est
antiqua cõsuetu
do ifeudãdi.Fal
lit quando esset

res ecclesie par
ua:puta vna vi
neola vel pdiolũ:
tunc licet non sit
cõsuetudo:posset
tñ prelatus infeu
dare vel cõcedere
l ẽphyteosim.Et
possunt predicta
cõfirmari p mul
ta alia optia cõsi
lia et in primis p
tex.valde notabi
lem et sing.in.l.j.
§.sed sciendũ.ibi
proinde leuis fe
bricula.et ibi vel
vulnusculũ mo
dicũ.per que di
cit ibi Alberi.de
rosa.q statutum
loquẽs in vulne
re nõ habet locũ
in vulnusculo.et
tex.ibi.h.d.exps
se.& Bald.in.l.fi.
C.de edi.ac.dixit
per illum text.qd
statutum loquẽs
de vulnere nõ in
telligitur de mo
dica scissura seu
grafignatura vel
scorticatura & idẽ
Bal.i.c.cũ adeo.
s.de rescri.& ang.
in.l.si ignorez.§.
furẽ.ff.de fur.& in
l.etat.ff.qd me.
causa.Ludo.ro.
in.l.j.§.fina.ff.ad
sillcia.Sic consti
tutio penalis p
effusione sangui
nis non intelligi
tur d modica:seu
minima sm bal.
in.d.c.cum adeo.
Bald.& Imo.in
d.l.senat*.§.mar
cellus.& Bald.in
d.l.fi.fact.c.pro
illorũ.in fine.de
senten.excõm.&
ita tenet Pañ.in
c.proposuisti.de
cõsecra.eccle.vel
altaris.vbi ifert
ad statuta dispo
nentia de effusio
ne modici sangui
nis.Confirmo et
per illud qd vult
glo.in ver.facul
tatem.in.§.hinc
nobis.in aut.de
here.& fal.p quaz
gl.infert ibi ang.
in.j.colũ.q si sta
tutum disponat
qd nullus possi
dens apothecam
possit personali
ter capi si qs pos
sideat vilissimaz
apothecam pote
rit personaliter
capi non obstan
te statuto.facit
etiã scdm eũdem.

Ang.in.d.§.hinc nobis.quod vult glo.notabi.in.l.sciendum.in prin. in glos.prima.circa medium.ff.qui satisda.cogã. approbatam per oẽs ibi: quod possidens aliquem vilem cespitem terre non euitat satisdationem quam euitant possidentes immobilia.⁊ ibidem dicit Bal.qḋ idem esset si possideret aliquam domunculam.⁊ est singu.glo.in.l.si fideiuſ.§.fin.ff.qui satisda.cogi. Cõfirmo p illud qḋ vult glo.in versi.⁊ in.§.sed ⁊ si qs. in aut. vt hi qui obli.se.perhi.⁊c. ⁊ Ang.ibi in fi.j. colũ.⁊ glo.no.in aut. iunione.in glo.j.in prin.C.q da.tut.poſ.⁊ ibi Bald.⁊ Sali.qḋ debitor ⁊ creditor qui non põt esse tutores remouent a tutela: nõ remouebunt pro modico dbito vł credito nec p modica cõmunione vel vili possessione quod est no.dignissimũ.Confirmo per id quod dicit Bal.in aut. sed iaʒ necesse.C. de dona.propter nuptias.quod licet debitor possit iudicari suspect⁹ propter preparationẽ fuge: istud fallit i dbito paruo.facit etiaʒ qḋ vult Bal.in aut. preterea.l vlti.q. C.vñ vir ⁊ vxor. dũ querit an illa auten. disponẽs super cessione dotis non existentibus liberis habeat locũ in dote parua.de quo p Sali.⁊ alios moder.ibi Pau.et Ludo.in.l.diuortio.in prin.ff.sol. matrimo.facit ẽt quod dicit doct. reprobãdo Bar. in rubri.ff.solu. matri.qḋ pauce mẽbrane seu charte non faciunt cõseri volumen esse aut maius si adijciant: aut minus si volumini õtrahant.argu.in.l.j. §.sed sciendũ.v. vitiũ.ff.de edi.edic.⁊ glo.in.d.aut.minoris.⁊ ita do.Alexã.in.d.rubri. solu.matri.in.iij.col.in prin.facit etiã tex.singu.in.l.senatus.§.marcellus.ff.de lega.j.ẽm intellectũ Imo.quẽ ibi sequitur do.Alexã.de Imo. vbi phibitio de qua in.l.cetera.§.j.ff.de leg.j.nõ habet locũ in domũcula.facit etiam qḋ de cabana dicit Bal.in.c.si duo fratres.j.de duo.fra. de nouo benefi.inuesti.cum suis concor.ibi signatis.facit etiam qḋ voluit Bal.in.l.si pro ea.in prin.C.si man.vbi dicit non attendi dilapidationem nisi sit inordinata ad suspicionem.i.qḋ taliter dilapidet qḋ timere debeat de suo credito.¶ Adde glo.sing.in.c.quicũqȝ.xvj.q.vij.ꝗ vult ꝙ ille qui dat modicam dotẽ ecclesie vel altari non efficitur patronus.⁊ vide omnino do.Jaſ.may.in.l.sciendum.ff.qui satisda.cogan. qui ponit fere omnes predictos casus.⁊ vide eundem in aut.pterea.C. vnde vir ⁊ vxor.tenet Ber.forze.

Antoni⁹ Francis.¶ Circa istã materiã an si lex vel statutum loquat de aliqua re vel de vno facto intelligat de modico et re parua vide que habent in.c.terrulas.de re.eccle.non alie.⁊ ideo p minima lesione nõ dat restitutio in integrũ.l.scio.ff.de in integ.resti.l.in reb⁹.in.§.possunt.ff.cõmo.et hoc verum in his que sunt contra ius commune: secus in his que sunt secundũ ius commune per.l. si proprietarius. ff.de damno infecto.⁊ no.Bar.in d.l.scio.et ideo ẽt pro minimo grauamine potest interponi appellatio.C. appellationibus.et ibi per doc.de appella.⁊ vide in.c.penul. in.versi.minimũ. de rescrip.⁊ propterea dixit Spec. in titu.de rescripti presen.in.§. ix.in ver.que dicant.quod modicum incrementũ nõ velet mouere iudicem.et idẽ in tit.de iura.cal.in §.ij.in versi.quid si causa.vbi dicit ꝙ modicitas eie facit omitti solẽnitatem iuris: et dicit etiam in ti. de loca.in.§.vj.in ver.vt autem.qḋ gr̃a modici dãni non receditur a iure.et pro hoc est quia testes in modico varij nõ possunt dici varij: vt p.d.Anto. post glo.in.c.ij.de regu.⁊ per Alex. in.l.eos.de fal.et in.l.in insulã.in §.fructus.ff.solu. mat.quia variatio in modico nõ facit testẽ esse varium.et qñ quid dicatur modicũ vel paruũ dicas hoc relinqui arbitrio iudicis q cõsiderata qualitate psonarum et vtens circunstantiis habet hoc arbitrari: vt p glo.i l.bacten⁹.de vsufru.⁊ p glo.ij.q.vj.in.§.anterior. ⁊.xij.q.ij.terrulas.et vide glo.et Bar.in.l.sed ⁊ si susceperit.§.j.ff.de iudi.vbi habetur ꝙ si rex vel magn⁹ princeps daret etiã duo milia: diceret etiam modicũ dare.et vide Spec. in titu.de iura.dela.in ver.non igitur.

alienatione: quia iuramentũ non extendit ad verisimiliter nõ cogitata.ẽ.co.veniẽs.⁊ de istis modicis nõ videtur cogitatũ: cum sint exclusa a solẽnitate debita.xij.qḋ.ij.terrulas.⁊ ita determinat Fede.ꝯsi.ccxij.⁊ sic iunge cũ hoc dicto Inn.⁊ no.

8 ¶ †Ulterius aduerte: allegat cõmuniter iste tex. qḋ alienatio facta contra iuramentum non tenet etiã si sit iurata.vnde gl.notabilis in.c.licet.j.eo. lib.vj.per istũ tex.dicit ꝙ si mulier iurat non alienare bona dotalia sibi donata propter nuptias sine legali solẽnitate si postea alienat ⁊ iurat non contrauenire nõ valet alienatio: quia vltimũ iuramentũ fuit primo licito ꝯtrariũ.¶ Sed contra hoc ego oppo.de.c.sicut.de ipon.vbi valet iuramentũ contra iuramẽtum.⁊ dicit Inno.in.c.dilecto.de p̃bẽ.qḋ si iuraui nõ alienare liberũ postea alienaui valet alienatio lȝ sim periurus.ad idem qḋ no.Jo.in regula: qḋ semel placuit.de reg.iur. lib.vj.⁊.xxij.q.de.c.vnaqueqȝ.ibi cõcludit qḋ licet quis iurauerit nõ mutare testamentum tñ si mutat tenet scḋm: licet testator sit piurus: qr nullibi reperit qḋ actus gestus contra iuramentum non valeat.Cõtrarium videtur difficile ⁊ hic per aliquem non tactum.Ego dico sic quod quandoqȝ actus dispositio depẽdet a mera volũtate seu facultate iurãtis: ⁊ tunc pcedit contrariũ vt valeat alienatio etiam non iurata cõtra iuramẽtũ prius prestitũ licet iurans sit periurus.Qñqȝ actus dispositio nõ dependet a mera facultate iurãtis: vt quia interdicit a lege fauore ipsius iurantis.exẽplum in muliere ⁊ minore in.c.cũ contingat.ẽ.e. ⁊ in aut.sacramẽta puberũ.C.si aduer.ven.⁊ tũc actus etiã iuratus contra primũ iuramentũ non valet.sic intelligo glo.d.c.licet.Ratio quia actus sine iuramẽto erat ipso iure nullus obstãte phibitiõe legis.Ratio autẽ iuramẽti sustineri nõ põt: quia iam obligauerat se deo per prius in contrariũ.⁊ sic scḋm fuit illicitũ.Idem ⁊ fortius quãdo actus phibetur ratione publice vtilitatis: tunc enim scḋm iuramentũ non valet contra primum duplici ratione.Prima quia est illicitum cum sit cõtrarium primo licito.Scḋa quia tendit in piudicium alterius: vt supra dixi.⁊ iste est proprius

9 casus huius.c.¶ †Et per hoc potes decidere questionem notabilem quã ponit Baſ.de cal.ẽ.co.cũ contingat.prelatus iurauit nõ alienare bona ecclesie inconsulto papa vt cõmuniter hodie iurat: demum alienat contra iuramentũ an teneat alienatio.⁊ concludit ipse cõsulendo in questione facti ꝙ sic: ita ꝙ ratione iuramenti solius nõ venit reuocanda: qr regulariter tenet actus contra iuramentum ex quo lex aliter non resistit: vt supra declaraui.⁊ tenet etiam Archi.in.c.si a sede.de preben.li.vj.⁊ Specu.de emp.⁊ vendi.§.tertio loco.

10 ver.qd ergo.in fi.¶ †Quid autem si iurans non

a alienare locauit per cẽtum annos[a] nunquid erit periurus.pro ⁊ contra facit qḋ no.glo.in cle.j.de rebus eccle.non alie.Ibi tñ finaliter glo.ista concludit ꝙ ille qui nõ potest alienare non potest locare ad centuȝ annos.Recitat tñ Alecur.tenuisse cõtrarium in.l.penul.ff.de lega.ij.Baſ.in preal le. loco dixit ꝙ alienationis verbũ proprie sumptũ intelligit quando directe transfertur dominiuȝ: ⁊ licet non alleget tex.est in.l.ij.ff.de fun.dota.sed quia materia alienationis rei ecclesiastice sumit largissime prohibitus alienare prohibetur locare per centum annos.Item non potest pignorare: vt no.xij.q.ij.in sum.sed proprie sumpto vocabulo qui locat non alienat: vt dicit glo.in.l.j.§.qḋ autem.ff.de superfi.et.l.ij.ff.si ager vecti.peta.iuramenta autem sunt stricti iuris: ideo scḋm eum non extenduntur ad alienationẽ improprie sumptam: vt est locatio ad centũ annos: locans ergo ad tñ tempus nõ est periurus.alleg.qḋ in simili no.in.c.vt super.de rebus eccle.nõ alie.non tamẽ dicit ꝙ locatio teneat.Ego de hac decisione dubito et potius tenerem oppositũ: quia iuramentũ

b prestitum intelligitur ẽm qualitates materie[b] in qua prestatur.vnde assumit omnes tacitas conditiones et restrictiones ⁊ ampliationes ẽm naturam materie in qua pstatur: vt in.l.si.C.de condi. indebi.et.l.vlti.ff.qui satisda.cogã.not.Bar.in.l. si societatem.§.arbitrorum.ff.pro socio.⁊ Inn.in c.per tuas.de arbi.probatur.ẽ.co.quẽadmodum. Sed verbum alienatio intelligitur largissime in materia alienationis rei ecclesiastice: vt ipsemet Baſ.cõfitetur et probatur in.c.nulli.§.j.de rebus eccle.non alie.et quod ibi no.in glo.ergo iuramẽtum de non alienando super ea prestitũ debet intelligi largissime: ⁊ vt cõueniat materie subiecte ⁊ hoc credo verum. Abbas.

1 ¶ Licet matrimonium sit fauorabile nõ tamẽ super eius contractu statur soli iuramento.

2 Periurium nec excommunicatio impedit contractum matrimonij.

3 Due presumptiones paris potentie inuicem se collidunt.

4 Ecclesia non patitur vt quis veniat contra proprium iuramentum.

5 Actore non pbante reus absoluit: et confessio facta non prodest sed bene preiudicat confitenti.

6 Juramentũ in defectum semplene probationis an deferatur in causa matrimonij.

7 An stanti contra matrimonium deferatur iuramentum in defectum semplene probationis.

8 Juramentum in defectũ semplene probationis an deferatur in causa monachatus.

9 Potest quis agere pretextu detentationis rei vẽdicatione et pretextu possessionis cũulo interdicto vti possidetis.

10 An quis possit venire cõtra confessionem suam iuratam in causa matrimoniali.

11 Judex quid debeat facere si mulier petat poni bãna: vt in.c.si.de clandesti.despon.

c Mulieri.[c] ¶ Si mulier iurauit aliquem esse suum maritum ⁊ succubuit: quia aliter nõ pbauit nõ dat nec denegat ei licentia cum alio ꝯtrahendi.Diuidit quo ad intellectũ: qr primo ponitur questio.scḋo solutio ⁊ ibi ratio ibi: nec.

a ¶ Sebastia.Sapia.¶ Per centum annos.Que locatio dicatur alienatio vide per Ang.in consi.cxxxiij.incipien.ex forma et serie dictorũ instrumentorũ.in vltimo dubio.⁊ Jaſ.in.l.manumissiones.col.ij.vsi. secundo principaliter.ff.de iusti.et iure.

b ¶ Sebastia.Sapia.¶ Qualitates materie.Uide Oldra.in consilio cccxxviij.incipiẽ.cum mulier.⁊ do.Fran.cur.in consi.j.col.iij.et in consi. iij.incipiẽ.et si subtilissime.col.ij.

c ¶ Mulieri.Pro intellectu huius tex.vide que latissime scribit Host. in summa.eo ti.in rubricella de asser.iura.§.et super quibus.ver.quid de causa monachationis.vbi declarat eius medullam.

¶ Casus literalis. Mulier quedã petebat quendam in virum que in
iure prestito iuramento asseruit ꝙ ille in eam matrimonialiter cõsen-
serat per verba de pñti: vir hoc negabat: cũ mulier nõ haberet alias
probationes vir fuit ab eius impetitione absolutus. querit̃ vtrum iu-
dex debeat ei dare licentiã cum alio contrahendi. Respondit papa ꝙ
non: ne autor periurii videatur: nec debet ei prohibere: nã si forte falsũ
iurauit matrimoniũ ĩpediret: sed est sue conscientie relinquẽda. Ber.
1 ¶ † No. ꝗ. ꝙ licet matrimonium sit res multum fauorabilis: vt in. c. ex
literis. ꝗ. de procu. ⁊. c. ꝗ. de re iudi. cum ꝗ. non tamen intantum vt sup
eius contractu stetur soli iuramento alterius asserentis contractum.
2 ¶ † No. secundo ꝙ periurium non impedit contrahi matrimoniũ si-
cut nec excõicatio: vt leg. ⁊ no. in. c. significasti. de eo qui dux. in ma. et
crimina impedientia matrimonium vide per glo. in. c. ij. ꝗ. de pe. ⁊ re.
3 ⁊ qd ibi no. ¶ † Tertio no. iuncta glo. ꝗ. ꝙ vbi concurrũt due presum
ptiones: quarum vna alteri non preponderat: sed sunt paris potentie
4 inuicem se collidunt. simile in. c. literas. de presump. ¶ † Not. quod re-
gulariter debet ecclesia prohibere ne quis veniat contra proprium iu-
ramentum. facit. ꝗ. de spon. c. ex literis. ij. probatur enim hoc per locum
a speciali. ¶ No. vltimo ꝙ vbi agitur de dubio peccato quis relinquẽ
5 dus est conscientie sue. ¶ † Glo. prima diuiditur in duas partes. in pri
ma queritur an vir iste fuerit legitime absolutus: ⁊ respondet quod sic
quia actore non probante reus debet absolui vt in iuribus allegatis in
ea. Sed contra hoc ego oppo. sic. post iuramentum delatum parti ni-
hil amplius debet queri: quia habet vim transactionis. l. j. ⁊. ij. ff. eo. ⁊
l. j. C. eo. ⁊ tex. in. c. ⁊ ij. Christ⁹. ꝗ. eo. dicit quod omnis cõtrouersie finis
est iuramentum: sed ista mulier in iudicio iurauit istum virum contra
xisse secum matrimoniũ: ergo debet sibi adiudicari cum actio sibi cõ-
petat ex iuramento. l. actori. C. eo. ⁊. l. si duo. §. marcellus. ff. eo. Sol. dic
cõtrarium procedere si iuramentum fuisset delatũ huic mulieri in sup
plementum probationis: sed tex. loquit̃ de alieno iuramento. forte eñ
exegit iudex iuramentum de veritate dicẽda ꝗ. c. ex literis. ⁊ confessio
facta vigore talis iuramenti preiudicare potest cõfitenti: nõ autẽ ꝓdesse:
quia regulariter nõ valet confessio ad ꝓprium cõmodum confitentis
xxiij. q. ij. in prin. vel loquitur sm̃ Jo. an. de cõfessione mulieris facta in
positionibus suis quas suo posuit sacramẽto iuxta. c. cũ in positioni-
6 bus. ꝗ. eo. ti. li. vi. ¶ † Uenio nunc cõpetenti ordine ad scdam partẽ gl.
pone eñ ꝙ mulier habuisset vnum bonum testem nunquid fuisset sibi
deferendũ iuramentum in supplemẽtum ꝓbationis. ⁊ est ista questio
a notabilis[a] ⁊ difficilis in effectu cõsistẽs nunquid in causa matrimonia
b li[b] sit locus delationi iuramenti in supplementũ ꝓbationis. Glo. ꝗ. ar-
guit qd sic per iura generalia: sed finaliter cõcludit oppositum: q2 hec
causa est ardua cũ agat̃ quasi de statu hominis cũ p hoc seruitus cõsti-
tuat̃ in ipso: ⁊ no. bene hanc rationẽ ꝓ qua facit. c. non debet. de cõsan.
⁊ affi. ⁊. c. omnes causationes. xxxv. q. vij. Idem videt̃ sentire glo. iuris
ciuilis in. l. iij. §. quacũq3. ff. eo. ti. Hec opi. videt̃ etiã placere Abb. hic
qui respondet ad. c. attestationes. ꝗ. de despon. impu. vbi fuit in cã ma
trimoniali delatũ iuramẽtũ qd ibi non defert̃ sup principali actione:
sed super articulo postea orienti sup quo magna erat presumptio ꝯtra
reum. s. qd consensisset post etatem: vel sm̃ eum ibi actrix habebat pre-
sumptionem pro se: hic non. Et in hac vltima solutione videtur incli-
nare in contrarium opi. huius glo. Jo. an. dicit ꝙ illa decre. solũ vult
qd si presumptio est contra reum qui venit absoluendus in causa ma-
trimoniali non absoluetur nisi iuret ad excludendaz illã ꝓsumptionẽ:
quasi velit dicere ⁊ bene quod ibi non loquitur de iuramento in sup-
plementum probationis: sed de iuramento purgationis qd defertur
reo anteq̃ absoluatur vt sic purget presumptionem ortam contra eũ.
Unde per illud iuramẽtum nullum fit preiudicium matrimonio nec
actori sed est fauorabile eis cum aliter veniret pure absoluẽdus actore
nõ probante. aliter tamen Jo. an. non declarat in hac. q. mentem suaz.
Host. hic ⁊. ꝗ. eo. c. ij. ⁊ idem Philip. tenent contra opi. glo. dicentes ꝙ
in omni causa matrimoniali potest deferri iuramentũ consideratis tñ
circũstantiis ponit ipse Host. exemplũ in muliere honesta potẽti ⁊ di-
uite que petit aliquem in virum sibi inferiorem vel equalem qui sepi⁹
de stupro illam sollicitauerat ⁊ probat per vnũ testem omni exceptiõe
maiorem ꝙ iste desponsauit eam per verba de presenti. adducit de so-
polu. ex parte. de testi. super eo. ij. fatetur tñ ipse Host. ⁊ idem Phi.
ꝙ in causis matrimonialibus ⁊ similibus in quibus vertitur periculũ
anime sicut est ibi speciale vt non trãseat in rem iudi. sic oportet ibi spe-
ciale fateri quod si apparet decepta ecclesia retractabitur qd est factuz
ratione iuramenti delati. arg. ꝗ. de fri. fraternitatis. ⁊. C. eo. l. j. quod est
speciale contra legem. ff. eo. l. non erit. §. dato. fit ratio: quia in talibus
nec lex preualet nec cõsuetudo. ꝗ. de cõsue. c. ij. per que patet etiã in ma-
trimonio posse iuramentũ deferri ita tamen qd legitimo matrimonio
nullo mõ preiudicari possit nec salus anime impediri quoties de ipsius
periculo cõstaret. ⁊ sic transit Jo. an. cũ hac opi. Et videtur hic sentire
ꝙ possit deferri cum limitatione ꝓdicta. Bar. post Butri. in. d. l. iij. §.
quacũq3. dicit ꝙ statim ꝓ matrimonio potest deferri vt iuret pro ma-
trimonio: quia hic nullũ periculum est cum videat̃ de nouo cõtrahere
sub conditione si ille iurauit: sed stanti cõtra matrimoniũ non est defe-
rendũ: q2 non dependet illius dissolutio a facultate partiũ. ⁊ sic videt̃

sentire Bar. per rõnem suam hoc ꝓcedere in iu-
ramento iudiciali qd defert̃ a parte parti. in ne- a
cessario enim qd defert̃ a iudice non ꝓcederet pri
mum dictũ Bart. cum illud deferat̃ parte altera
nõ consentiente. l. admonendi. ff. eo. Item secũdũ
dictum Bar. nõ fundat̃ bona ratione: quia licet
iuramentũ deferat̃ stanti contra matrimonium:
non tñ per hoc dissolueret̃ cõiugiũ: imo q̃ñcũq3
cõstaret de cõtrario reintegraret̃ matrimoniũ p
c. consanguinei. ⁊. c. lator. de re iudi. ⁊. ꝗ. dixi sm̃
Host. ꝯ opi. Bar. videt̃ tex. in. d. c. attestatiões. et
eo modo tollit̃ ratio gl. in. d. l. iij. que videt̃ velle b
ꝙ ideo iuramentũ non est deferendum in hac cã
quia amplius nõ posset q̃ri de legitimitate ma-
trimonij obstante iuramento: qd est falsum: q2 si
snia non obstat fortius nec iuramentũ. do. Ant.
ꝗ. eo. c. ij. dicit ꝙ iuramentũ purgationis vbi nõ
est probatũ deferri põt: vt in. c. attestationes. de
despon. impu. iuramentũ vero necessariũ potest
reo deferri qui venit alĩs absoluẽdus. d. c. attesta-
tiones. Sed certe nõ differt hoc a ꝓcedenti arti-
culo quia istud nõ põt dici iuramentũ purgatio
nis: ex quo defert̃ reo: nõ eñ defert̃ sibi in supple
mentũ probationis cum reus non habeat ꝓbare
sed vt purget presumptionem contra eũ ortam.
Actori aũt semiplene ꝓbanti non est sm̃ eũ defe-
rendũ iuramentũ necessarium sed voluntarium
põt deferri inquãtũ iurans stat ꝓ matrimonio:
q2 partes possunt sibi preiudicare sed necessariũ
non est deferendũ: q2 causa est ardua. non ob. qd
posset retractari: q2 forte non potuerunt haberi
ꝓbationes ad retractãdum. Hec sunt que in di-
uersis locis scripta reperio per que mihi non vr̃
ad plenũ huic articulo quotidiano satisfactum.
¶ Ego cõprehendẽdo clare oẽs casus dico sic ꝙ
aut non constat de matrimonio: vt q2 de ipsius
cõtractu disputat̃ aut cõstat sed disputat̃ de ali-
quo impedimẽto ipsius: puta de ꝯsanguinitate.
Primo aut actor plene probat ⁊ non est curãdũ
de iuramẽto: vt in. c. sicut. de ꝓba. Aut nihil pro
bat: ⁊ idem q2 reus venit sine quolibet iuramen-
to absoluendus. ꝗ. eo. c. ij. sentit Jo. and. in. c. j. de
clã. despon. videt̃ tamen tex. in. c. ij. eo. ti. Aut ꝓ-
bat aliquid sed min⁹ q̃ semiplene: ⁊ tũc nõ acto-
ri sed reo deferendũ est iuramentũ purgationis:
⁊ iste est ꝓprius casus. c. attestationes. preall̃. Nã
ibi ex nisu ad copulã erat orta ꝓsumptio qd post
etatem legitimam puer consenserat in mulierẽ.
facit qd no. in. c. ij. Actori autem non est deferen
dũ: q2 non habet semiplenam pro se vt not. in. d.
c. ij. ⁊ loquor de iuramento necessario qd. s. defer
tur a iudice parti. Quid aũt in voluntario iudi
ciali: qd. s. defertur a parte parti. dico qd indubie
actor potest deferre reo quia sine illo venit absol
uendus ex quo plene non probat. Reus põt de-
ferre actori si sibi tantũ preiudicat: nam sicut pos
set de nouo contrahere ita posset deferre iuramẽ
tum actori licet semiplene vel nil ꝓbet vt in opi.
Bar. Aut semiplene actor probat: ⁊ hic est casus
magis dubitabilis in quo sic distinguo: qd aut
querit̃ de iuramento voluntario aut necessario.
Primũ põt deferri reo cũ veniat absoluendus
ex quo plene non constat de matrimonio. est eñ
hoc fauorabile matrimonio. d. ca. attestationes.
Actori autem potest deferri si reus sibi soli preiu
dicat ratione predicta. secus autẽ si preiudicaret
alteri matrimonio de quo constaret: q2 non pos-
set transigere tunc. ⁊ sic nec iuramentũ deferre in
preiudiciũ alterius matrimonij. iuxta not. in. d. c.
ij. de clã. despon. Scdm scilicet iuramentum ne-
cessariũ indubie potest deferri reo. d. c. attestatio
nes. q2 actor non potest conqueri ex quo suam in
tentionẽ plene ꝓbare non potest: nec per hoc iu-
ramentũ preiudicatur iuri suo: quia quãdocũq3
constiterit de contrario retractabit̃ attentatum
ratione iuramẽti vt. ꝗ. dixi. ⁊ facit. l. admonẽdi.
ff. eo. An aũt actori possit deferri est satis dubiũ
propter arduitatẽ cause. Ego indubie crederẽ p
tex. c. ij. ꝗ. eo. iuncta. l. iij. §. quacunq3. preall̃. hoc
fore relinquẽdũ discreti iudicis arbitrio vt cõsi-

Sebasti. Sapia.
a ¶ Questio nota-
bilis. Uide Bar.
in. l. manif⁹. in vñ.
vltimo quero. ff.
de qd. ⁊. d. Jas. in
repe. l. admonẽdi
col. xcvij vñ. scdo
principalr ex con
clusiõe gl. nostre.
ff. de iureiuran.
b ¶ In cã matrimo-
niali. Et qd non
possit hoc casu de-
ferri iuramẽtũ in
supplemẽtum tz
Do. in. c. j. in pri.
p illũ tex. de pcu.
li. vj. ⁊ ꝙ nõ tenet
et Bal. in. l. in bo
ne fidei. in. j. colũ.
versi. itẽ in causis
matrimonialib⁹
C. de re. cre. d quo
vide. ꝗ. c. ij. l. xiiij.
col. ⁊ adde ꝙ i cã
matrimoniali fit
deferri iuramẽtũ
a pte parti sm̃. d.
Ant. in. d. c. ij. in
iij. col. ver. aduer-
te tñ. ꝗ. eo. qd cre-
derẽ eẽ verũ qñ vi
tium est p pces re
missibile: alĩs non
Itẽ de. q. hic post
ta vide p Archi.
in. c. si qs ꝓsbyter.
circa prin. ij. q. v.
de hoc ẽt vide per
Azo. in sum. C. de
re. cred. circa me-
diũ. vbi tz ꝙ pos-
sit deferri iuramẽ
tũ in cã matrimo
niali. ⁊ hoc ponit
in ver. in cã mona
chationis. nã Ar
chi. l. d. c. si qs pre
sbyter. circa prin.
arguit ꝓ ⁊ cõtra.
⁊ remittit se ad. c.
viduas aũt vela-
re. xxvij. q. j. qd est
palea. vbi multũ
egregie tãgit istũ
passum ⁊ eãdẽ cõ
cludit qd meli⁹ ⁊
tutius est qd ei de
ferat̃ iuramentuz
qui matrimoniũ
asserit eẽ cõtractũ
⁊ ita dicit tenere
Host. in sum. §. sin
per quib⁹. v. qd d
cã monachatiõis
⁊ hoc dicit se cre
dere esse verũ ⁊ se
ipse de facto ita fe-
cisse cõsuli. vid de
hoc late Pau. de
ca. in. l. iij. §. que-
cũq3. ff. de iureiu.
⁊ ibi do. Alexan.
imo. Bal. in. l. in
bone fidei. i. j. col.
Bar. l. d. l. admo
nẽdi. in. xvij. col.

8 Ubi vertitur periculum anime nō remissibile per
partes: iuramentū iudiciale retractatur per no-
uas probationes.
9 Quando petit legatum et nō apparente testamen-
to defert iuramentū potest a tali iuramēto recedi:
si postea reperiatur testamentum.
10 An per nouos testes possit recedi a iuramento iu-
diciali.
11 An possit appellari a sententia lata vigore iuramē-
ti iudicialis.
12 Ratio quare in actionibus famosis non est licitū
iuramentum referre.
13 Nunquid in actionibus famosis et aliis crimini-
bus licitum sit deferre iuramentum indistincte.
14 Dato quod reus possit in criminalibus iurare an
actor incurrat penam talionis vel penam turpi-
liani.
15 Fama publica excusat accusatorem a calumnia.

Iuramentum.

Hoc capitulū
habet principaliter duas partes. secun
da est in. §. fane. Et primo legā istud prin
cipiū qđ communiter nō summatur. Sed pro iuue-
nibus summa sic. Iuramentum litis decisorium
a iudice delatum sine iusta causa recusari non pōt.
delatum vero a parte licite recusatur et refertur: in
actiōe tamen famosa nō licet reo referre. Diuidi-
tur hoc principium in tres partes. Prima tractat
de iuramēto necessario qđ sc3 defert a iudice par-
ti. Scđa de iudiciali qđ scilicet defert a parte par-
ti. Tertia tractat de relatione nō fienda per reū in
actione famosa. secunda ibi: Quis. tertia ibi: nec li-
cent. ¶ Casus literalis. Aliqui litigabant coram
iudice: iudex deferebat iuramentū alteri parti lo-
co probationis: queritur an istud iuramentum sit
de necessitate prestandū. Rñdet papa q iuramen
tum hoc recusari nō potest nisi iusta de causa qua
allegata et ostensa illud prestare non cogitur: sed si
vna pars defert iuramentum alteri parti in iudi-
cio: illud iuramentum licite potest recusari vel re-
ferri. Si vero aliqs conueniat actione famosa: tūc
non est licitum referre huiusmodi iuramentum.
1 Berñ. ¶ † Notabilia hic aliter non colligo: quia
esset replicare iam dicta in summario et statim di-
cenda. Sed pro declaratione ipsius toti⁹ materie
oppo. videtur enim litera sibiipsi contraria. Nam
primo dicit iuramentū non posse recusari. Secun
do dicit oppositum. solu. dic vt in principio glo. s.
quam melius ordinando et clarius et latius mate
riam expediendo: dic sic q quo ad propositum no
a strum iuramētum est duplex quoddam iudicia-
le: quoddā extraiudiciale. Primum duplex quod-
dam quod defert a iudice parti qđ appellatur ne
b cessarium: quia ᵇ sine iusta causa recusari non pōt:
vt hic in princip. iuncta suprascriptione. et in. l. ge
neraliter. C. de non nume. pecu. Appellatur istud
etiam litis decisorium seu delatorium qr prestatur
ad litis decisionem. vt in. l. ij. et. l. admonendi. et. l.
manifeste. cum simi. ff. eo. et in. c. et si christus. ē. eo.
Et hoc iuramentum producit actionem etiam de
iure ciuili. vt in. l. actori. C. eod. titu. et. l. si duo pa-
troni. §. marcellus. ff. eod. et dicvt ibi. Aliud quod
defertur a parte parti et istud stat in nomine sui ge
neris et appellatur iudiciale: et istud recusari po-
test: et referri vt in secunda parte huius principij.
qđ an sit verum indistincte vt recusari possit di-
cam. j. latius. et istud etiā iuramentū pducit actio
nem. vt dictis legibus. Secundum principale sc3
extraiudiciale appellatur voluntarium: quia vo-
luntate et ex conuentione partium suscipitur: nec
est necesse referre vt statim dicam in iudiciali. et de
isto non tractatur hic sm glos. sed dic qđ non tra-
ctatur explicite sed implicite sit mentio a contra-
rio sensu ibi: quod in iudicio etc. q. d. si est extraiu-
diciale non potest referri nec etiam deferri nisi ex
ipsarum partium conuentione. et dic qđ istud ex-
traiudiciale est multiplex: quoddam assertorium
de quo dixi. ē. eod. si vero. quoddam obligationis
introductoriū vt quando per iuramentū aliquid
promitto quoddam confirmatorium. exemplum
in. c. cum cōtingat. ē. eod. et in. c. ij. de pactis. libro. vj. in aut. sacramen-
2 ta puberum. C. si aduer. vendi. ¶ † An autem ex quolibet istoꝝ produ-
c catur actio ᶜ non est proprie materia nostra. de iure canonico. puto q ex
quolibet iuramēto licito pducatur actio dummodo materia sit ad hoc
apta: quia ius diuinū et canonicū mādant iuramenta seruari ē. eo. et si
christus. et. c. cum cōtingat. et. c. debitores. cum simi. ergo cōpetit ius agē
di. l. statuas. ff. de acquirē. rerū do. l. vna. ff. de cōdi. ex le. no. gl. in. c. cum li
berum. de sepul. et. c. si canonici. de offi. ordi. lib. vj. et de hoc articulo ple
3 ne per doc. et in. c. cum venissent. de insti. vbi plenissime dico. ¶ † Sed de
iure ciuili Bar. fuit in singulari opi. in. l. ij. ff. eo. dicit enim q si iuramen
tum assertorium est litis decisoriū licet extra iudiciū prestetur competit
d actio et habet executionem ᵈ paratā. exemplum: si extra iudicium aliquis
detulit alteri iuramentum super aliquo cōtractu seu controuersia et ille
iurauit qđ dictum fuit visum aliquibus legistis durū et mihi nunq pla
cuit: quia iura ciuilia dantia in hoc actionē loquuntur de iuramēto iudi-
cialiter prestito: vt innuitur in. l. actori. C. eo. facit tex. in. l. si duo patroni.
ff. eod. Et ratio quam ponit Barto. in. l. iij. §. si ex conuentione. ff. de re
iudi. De iuramento obligationis introductorio tenuit Bar. q nō com
petit ius agendi. per. l. si quis pro eo. ff. de fideius. vbi ponit hoc dictum.
vide in hoc quod dixi. ē. eo. cum contingat. de cōfirmatorio dic etiam vt
4 ibi dixi. ¶ † Sed contra predicta et contra tex. fortius oppo. videtur enī
q iuramentum iudiciale non possit recusari nisi saltem referatur deferē-
ti: aliter recusans sine causa debet condemnari vt confessus. vt in. l. ma-
nifeste. ff. eod. vbi dicitur q manifeste turpitudinis et confessionis est nō
iurare: vel nolle referre iusiurandum. ad idem. l. delata. C. eo. et. l. iusiurā-
dum qđ ex conuentione. §. ait pretor. ff. eo. vbi quasi idem habetur. Sol.
ex secunda parte huius glos. potest colligi duplex solu. prima q contra-
rium loquitur quando pars suscepit iuramentum sibi delatum a parte.
tunc enī habet necesse iurare aut referre. hec solu. nimis illa iura restrin-
git que loquuntur indistincte: secūda est q de iure antiquo pcedit ptra-
rium. hodie vero secus: vt hic. et. l. generaliter. C. eod. Et hanc solu. sentit
etiam gl. in. d. §. ait pretor. que dicit hoc iuramentū iudiciale hodie pos-
se recusari per. d. l. generaliter. hec solu. mihi non placet: tum quia euitā-
da est iurium correctio vt in. c. cum expediat. de elec. lib. vj. tum quia nō
est verisimile q. l. delata posita in eod. titu. corrigatur per. l. generaliter.
ibidem sequentem. Ad quod enim fuisset ibi posita. l. delata. Joan. an.
ponit tertiā solu. vt contraria iura intelligantur quando sine causa vult
quis recusare. l. generaliter. et hoc. c. loquuntur quādo ex causa: et sic illa iura
cōtraria nō corriguntur per ista sed glossantur et declarantur. et hanc so
lutionem tenet hic do. Ant. licet mentionē nō faciat de Jo. an. et Bart.
in. l. generaliter. C. eo. respōdendo ibi ad cōtraria. Hec sol. ab olim mihi
nō placuit ad istum tex. Nam si diligenter ponderetur probat q etiam
sine causa possit hoc iuramentū delatum a parte recusari. cum enim lo-
quēs a principio de necessario qđ defertur a iudice dicat sine causa iusta
recusari non posse postmodum aduersatiue veniat. ver. Quis. in quo vi-
detur q delatum a parte parti potest licite recusari debet intelligi vt pos
sit recusari sine causa quia alias non veniret aduersatiue ad precedentia.
nam dictio Quia est precedentiū aduersatiua regulariter. vt not. in. c. et si
christus. ē. eo. in glo. in ver. teneretur. et forte ob hoc quidam modernio
res legiste dant quartum intellectū ad istum tex. dicentes q dictio Quia:
ponitur hic aduersatiue in hoc quod iuramentum necessarium non po-
test sine iusta causa recusari etiam referendo: sed iudiciale potest recusari:
dummodo referatur. et sic tex. ibi: ac referri debet intelligi sm eos: dum-
modo referatur. Iste intellectus videtur satis coloratus: sed impropriat
literam dum exponit illam dictionem ac: conditionaliter. Nam ista di-
ctio ac: ponitur copulatiue vt sit sensus quod iudiciale potest recusari et
referri. Mihi placet quintus intellectus quem in duobus verbis sentit
hic Hostien. et latius Barto. licet non faciat mentionem de Hostien. in
dicta. l. manifeste. vt dicamus quod iuramentum iudiciale quod a par-
te parti defertur possit libere sine causa recusari etiam non referendo: vt
probatur hic. et in dicta. l. generaliter. §. sin autem. Ratio quia pars non
potest necessitare partem ad iurandum vel ad referendum. argumento
eorum que dixi in. c. prout. de dolo et contuma. sed si iudex approbat iu-
ramentum delatum a parte iubendo vt iuret: tunc teneretur pars iura-
re vel referre. et sic proprie loquitur tex. in dicta. l. generaliter. §. sin autem.
Et hoc casu procedunt contraria superius allegata. et hunc intellectum
etiam sentit glos. in dicta. l. delata. et in dicta. l. generaliter. et in. l. in bone
fidei. C. eod. in ver. per iudicem. etiam facit quod not. instit. de fideicom-
miss. here. §. fina. in gl. in ver. habere. fateor tamen quod lectu. Joan. and.
et Barto. in dicta. l. generaliter. est vera in se vt ex causa possit iuramen-
tum recusari etiam per iudicem approbatum non ob. l. manifeste. et Cy.
per dictā. l. generaliter. sed nō est simpliciter vera in se vt cessante appro-
5 batiōe iudicis nō possit recusari sine causa per supradicta. ¶ † Circa pre
dicta queritur que possit esse iusta causa recusandi iuramētum necessa-
rium vel iudiciale a iudice approbatum. Dic qđ multiplex. vtputa si is
cui defertur nō est bene informatus de materia. argu. in. l. marcellus. ff.
rerum amo. vel est talis materia super qua non potest cōueniri vel actor
plene probauit. ē. de probatio. c. sicut. et multos cōsimiles casus vide per
6 Bar. in. d. l. manifeste. ¶ † An autem ex parte rei sit causa legitima recu
e sandi: quia actor nihil probauit. ᵉ dico q sic. hoc sentit Joan. and. hic in
duplici

a ¶ Et adde aliud gen⁹: qr quoddā est iuramentū implicitū quoddam explicitū et qualiter ea sit dña vide p Imo. l. c. cū contingat. in. xxviij. char. l. j. col. ē. eo.

b ¶ Et qr iudex necessitatur deferre vt not. per istū in §. fane. j. eo. l. iiij. no. et ibi no. in sequenda additiōe.
Sebasti. Sapia.

c ¶ Producatur actio. Vide dñm Jas. in aut. sacramenta puberum. col. iij. in. j. nota. C. si aduer. vend. et adde casum in quo etiam de iure ciuili iuramētum obligatoriū pducit actionē vez qñ iuratum fuit ab vtraqꝫ parte: vt quia iuraui tibi dare. x. et tu iurasti mihi dare. x. quē casum ponit Francis. cremē. in singu. cxix. incip. ex iuramento.

d ¶ Hunc arti. an iuramētū habeat executionē paratā plene examiat Jas. de may ishi. de acti. in. §. item si quis. in vlt. char. vbi concludit cū Bart. in. d. l. ij. q sic. et pptera laudat et consulunt q l. si. cuiuslibet istrumētū semp apponat iuramētū eo modo de quo ibi per eum.
Sebasti. Sapia.

e ¶ Nihil pbauit. An re⁹ cogat suscipere iuramentū qñ actor nō pbauit. vid Pan. de ca. in. l. manifeste turpitudinis. ff. de iureiuran. et multa p ea ē per Jas. in repe. l. admonēdi. col. xxx. eo. ti. vbi dicit q magis cōis est q reus cogatur.

8 ¶ Et idē ibi ad fi. determinat Oldra. Ludo. ꝛ Abb. vbi querunt pone actor fecit citari reū corā iudice ꝛ qñ est corā eo petit cētum ex cā mutui ꝛ dicit ego nolo litigare volo stare d. iudex iuramento ipsius rei nunquid sibi mutuauerim ista centū: dicit reus si vis aliquid offeras quo oblato tibi r̄ndebo: dicit actor: nolo offerre libellum volo ꝙ sine casu iudicij decidat̄ hec questio ꝙ aut iures aut referas an teneatur reus aut iurare aut referre aut soluere. determināt sing. ꝙ actor prius dꝫ offerre libellum ꝛ postea si deferat iuramētū ꝙ tunc cogit̄ aut iurare aut referre. et ita dicunt debere intelligi ꝛ declarari. d. §. ait pretor. monentur per regulā. l. j. cū gloss. ff. de eden. ꝑ aut. offerat̄. C. ō litis cōtest. in quibus iuribus cauetur ꝙ in oī causa requiritur qō offeratur libellus. ad de hic quod dicit Paul. de ca. in. l. iudices. circa fin. C. ō iud. vbi multum exclamat qō licet iudex ex officio possit interrogare partē quam docūqꝫ sibi videbitur pro eruenda veritate. l. vbicūqꝫ. ff. de interro. act. tamē si pars faciat tibi vnum īterrogatoriū circa merita cause nō teneris r̄ndere. puta sum⁹ corā iudice dico debes mihi centum responde vtrū sit verū necne. dicit Pau. ꝛ multum cōmēdat ꝙ pars nō tenet̄ r̄spōdere nisi interrogatoriūꝫ fieret circa preparatoria iudiciorū: sꝫ potest dicere amice facias positiōes vel capitula et tūc respondebo tibi. et dicit Pau. qō in practica istud faceret magnū honorē ꝛ qō ipse iam practicauit ꝛ obtinuit. ꝛ vltra ibi allog. per cū vide Bar. in. l. j. in prin. ff. de interro. act. et in. l. j. C. de cōfes. ꝛ in. l. ij. §. qō obseruari. C. de iura. calū. in. iij. colū.

b ¶ Et cū Bar. tenet etiā Imol. hic in vlti. col. vbi etiā ipse reprehendit do. Anto. idē etiā tenet Ange. in. l. admonēdi. ff. de iureiuran. in. j. col. Ludo. ro. plenius ceteris in. xlvij. col. in v̄sic. vlterius in ꝑtum hic dicit in fi. ꝛc. ꝛ ibi reprehēdit etiā do. Ant. hic ꝛ r̄ndet duob⁹ suis fundamentis quib⁹ mouet̄. d. Ant. ꝛ p̄mo ad fundamentū qō facit per. c. veniēs. r̄ndet ipse Lud. aliter ꝙ r̄ndeat hic iste: nā dicit ꝙ d. c. veniēs. loquitur qñ primū iudiciū in quo facta fuit ꝑbatio semiplena erat summariū. vñ cū regulariter ꝑbationes facte in summario iudicio nō ꝑsint neqꝫ noceāt in ordinario casu ca. cū sup. vbi not. de re iudi. merito ibi semiplena ꝑbatio facta in summario iudicio nō abstulit ius plene ꝑbādi in ordinario sed nos loquimur qñ semiplena ꝑbatio per testes fuit facta in ordinario iudicio. igitur ꝛc. Ad aliud fundamentū do. Ant. qō refert hic iste ibi q̄ꝛ prima ꝛc. et nō r̄ndet ipse Lud. ꝛ vt clarius habeas responsionem q̄ꝛ iste hic decise multū adducit hoc fundamentū d. Ant. formo ipm̄ sic. nā ex quo non fuit oīno integra ꝑbatio retractari potest snīa ex quo cōtrariū reperitur clare ꝑbari per nouos testes. nam si non obstat snīa ꝑbationi fiēde per testes certe etiam non obstabit publicatio. c. lꝫ causam. de ꝑba. cū fi. r̄ndet ipse Lud. vbi. s. ꝙ snīa non obstabit productioni fiende per instr̄a. sed ipsa snīa simul cū publicatione testium bene impedit ꝑbationem ꝑ nouos testes ꝑ regulaꝫ aut. at qui semel. C. de ꝑbat. cum si. q̄ hꝫ ꝙ timore subornationis publicatio in vna causa īpedit testes produci in alia qui subornationis timor cessat si instrumēta producātur. Sed tenēdo cū d. Anto. cōtra Bartol. pōt r̄nderi ꝙ noui testes hoc casu admittunt̄ ad reprobationē aliorum testiū: qō fieri pōt vt not. Alberi. in d. aut. at qui semel. facit. l. si qui testium. C. de testib. ita dicit Albe. in. d. l. admonēdi. in antepenul. col. in ver. iiē quero. quia h̄ de nouis repertis instr̄is ꝛc. vbi cōcludit cōtra bar. ibi ꝙ nō obstāte qō testes fuerint antea publicati l instātia precedenti tamen poterūt noui testes ꝑduci ad retractationem talis sententie motus vt dixi primo q̄ꝛ tales testes producūtur ad reprobationē alioꝝ testiū ergo admittēdi vt dixi. Itē q̄ꝛ est noua instātia ergo noui testes ꝛ noue ꝑbatiōes admittēde. l. ꝑ hāc. in prin. C. de tem. po. appel. Et ista opi. Ȝ Bart. placet do. Jaꝯ. de may. in repetitio. d. l. admonendi. in penul. char. in v̄si. v. ꝛ vlti. querit bar. ꝛc. in fi. motus vltra predicta: quia nihil potest imputari parti cum tales testes sint nouiter reperti: ꝛ sic cessat timor subornationis: ꝛ cōsequēter ꝑdicta regula aut. at qui semel. que ita limitari debet. ꝛ hoc cōfirmat ex eo qō no. tradit Bar. in d. aut. in. iij. col.

¶ Antoni⁹ Frācis. ¶ An publicatis attestationib⁹ in summario iudicio possint de nouo testes examinari in ordinario. dicas hoc depēdere ab arbitrio iudicis qui habebit ꝯsiderare an subsit timor subornationis vel ne vt plene per doct. in. c. fraternitatis. ꝛ in. c. series. de testi. ꝛ in. l. fi. C. de testib. ꝛ adde qō ꝑbatio summaria sufficit actori si reus nihil opponit: vt per Bal. in. l. j. C. vt in pos. leg. in v̄si. sed quero. ꝛ in quibus causis sufficiat summaria ꝑbatio vide Bal. in. l. ij. C. ad car. ꝛ ꝑ Bart. in. l. j. circa prin. C. quoꝝ bono. vbi dicit ꝙ valet etiā in causa filiationis ꝛ pōt fieri etiā per cōiunctos. ꝛ vide Bal. in. l. ij. C. de resti. mili. ꝛ in. l. ij. in vlt. col. C. qñ fis. vel priua. vbi dicit ꝙ ꝑbatio summaria sufficit in iudicio preparatorio alterius iudicij.

duplici loco. primo in tex. sup ver. nihil aliud prestitit. scd̄o sup glo. ij. sed iudicio meo hoc ꝑbatur in. l. in bone fidei. C. eo. vbi dicit̄ qō causa cognita decidi debet lis per iusiurādum. ergo non ex simplici ꝛ volūtaria delatione. Ad idem iura vulgaria que dicūt reū absoluēdum actore nō ꝑbante etiā si nihil prestitit vt hic ꝛ. c. vnico. vt eccle. beneficiū. cū si. Et hoc videt̄ sentire glo. ꝛ Bart. in. d. l. in bone fidei. ꝛ. l. admonēdi. ꝛ hoc intelligo indistincte siue deferat̄ a iudice siue a parte. Nam si ex hac causa possuꝫ recusare iuramentū necessariū fortius iudiciale maxime tenēdo qō dixi iudiciale non arctare nisi approbetur a iudice. ꝛ sic limita dictas. l. manifeste. delata. l. iusiurandūꝫ quod ex cōuentione. §. ait pretor. *prealleg. ꝛ hoc not.

n quia multi decipiunt̄ credentes qō indifferenter possit actor iuramentum deferre reo. nam tex. in d. l. gn̄aliter. aperte dicit iuramentum necessariū ꝛ iudiciale posse ex causa recusari. hec autē causa satis est legitima ex quo actor nihil ꝑbat vt ꝑdixi. facit qō sentit Jo. and. in. c. j. de dan. despon. ꝛ tex. in. c. ij. eo. tit. ꝛ qō ibi dixi. s. eo. mulieri. ꝛ hāc opi. aptissime tenet Spec. in tit. de iura. dela. §. j. ver. finautē actor. nisi in casib⁹ in qbus iura deferrant iuramētum reo etiā si actor nil ꝑbat. vt in l. fi. §. sane. C. de his qui ad eccle. cōfug. ꝛ. l. vlti. C. de fide instru. de iure deli. l. fi. §. sentētiam. cum si.

7 ¶ †Quero vlteri⁹ an post iuramētum delatum possit recedi ꝑ nouas ꝑbatiōes in ꝯtrarium repertas. ¶ Glo. ista in tertia parte distinguit ꝙ aut iuramentū fuit delatū a iudice: ꝛ potest postea ꝑbari cōtrariū aut a parte ꝛ nō pōt recedi. vt. l. admonendi. ff. eo. ꝛ. l. j. ꝛ qō ibi no. C. eo. qō intellige etiā si pars aduersa velit ꝑbare periuriū. dicens tn̄ ꝙ est diuersitatis ratio: cū iuramētum necessarium deberet eē maioris roboris ꝙ iudiciale. dic qō rō diuersitatis est hec quia decisio litis facta ꝑ iuramentū iudiciale habet vim trāsactionis. videtur eīn pars deferēs trāsigere si alia pars iurauerit: trāsactio autē non infringit̄ ꝑtextu ꝑbationum nouiter repertarū. l. sub pretextu. C. de trāsactio. Iuramētū vero necessariū defert̄ sine ꝯsensu partis. ꝛ sic non pōt habere vim trāsactionis: ꝛ quia fert̄ snīa ex ꝑbatione nō integra sine partis consensu ꝑmittunt iura vt ex ꝑbationibus nouiter reptis possit retractari qō actum est ex vigore talis iuramēti. d. l. admonendi. ꝛ vide aliqua pulchra dicta q̄ circa hoc vltimum dixi in. c. ꝑposuisti. de ꝑbatio.

8 ¶ †Limita primū membrū vt non possit retractari gestū vigore iuramenti iudicialis nisi vertat̄ aie periculū nō remissibile cōsensu partiū vt in m̄rimonio carnali ꝛ similibus. ꝛ notāter dicit hic Host. ꝛ in. c. mulieri. s. e. ꝛ ibi dixi.

9 ¶ †Itē fallit in casu. l. fi. C. eod. vbi qñ petit̄ legatum ꝛ nō apparēte testamēto defert̄ iuramentū. Si eīn postea reperiat̄ in testamēto nihil relictū pōt a tali iuramēto recedi. ꝛ hoc ideo q̄ꝛ iuramētum vt. s. dixi habet vim cuiusdā trāsactionis. l. ij. ff. eo. Trāsactio v̄o fieri non pōt nisi cognitis verbis testamēti. vt. l. de his. ff. de trāsact. ꝛ de hoc ꝑ glo. in. d. l. fi. ¶ Et ex his infert̄ ad limitationē illius ꝑme limitationis quā. s. dedi sm̄ Host. nā vbi īminet peccatū nō remissibile per partes non pōt fieri irretractabilis transactio ꝑ. c. fi. ꝛ qō ibi no. de trāsac. ꝛ. c. sup eo. de eo q cog. cōsan. merito si post iuramentū ꝯstat de ꝯtrario debet fieri omnimoda retractatio. ꝛ tene mēti hanc rationē ꝛ nota bene hāc glo. que dicit a iuramēto ꝑ iudicē delato posse recedi ꝑpter nouas ꝑbationes: nec facit vim inter spēs ꝑbationis. ꝑ hoc dico notāter q̄ꝛ tex. in. l. admonendi. loquit̄ de instr̄is nouiter repertis.

10 ¶ †Hinc Bar. ibi in fi. format qōnē an ꝑ nouos testes possit pariter recedi. ꝛ post glos. ibi distinguit̄ ꝙ qdā sunt cause in qbus nō admittitur reprobatio ꝑ testes. vt. l. gn̄aliter. C. de nō nu. pe. ꝛ in istis nō est dubiū. Quedā sunt cause i quibus admittit̄ reprobatio ꝑ testes. vt in. d. l. gn̄aliter. ꝛ tūc si qdē fuerūt in ꝑma causa examinati et publicati testes et nō poterunt ꝑduci impediēte publicatiōe. si autem testes nō fuerūt examinati pñt de nouo ꝑduci eadem rōne qua instr̄a: q̄ꝛ appellatione instr̄oꝝ veniūt testes. vt. l. j. ff. de fi. instru. ꝛ. c. ꝑuenit. de test. cog. d. Ant. dicit se putare ꝙ indistincte admittant̄ testes nō obstāte publicatione: q̄ꝛ ꝑma nō fuit oīno integra ꝑbatio. vñ retractari pōt snīa ex quo clare pōt ꝑbari ꝯtrarium

b ꝑ testes. Mihi plus placet dictū Bart. ᵇmoueor tali rōne si añ sniam latā publicatis attestationibus voluisset actor vel re⁹ testes ꝑducere sup eodem articulo vel directe ꝯtrario nō fuisset admissus ꝑpter timorē subornationis. de test. cle. ij. ergo fortius nō dꝫ admitti post sniam cū adiciat vinculū. Nec ob. c. veniēs. de testi. q̄ꝛ loquit̄ qñ nō aliud nūc agit̄ ꝙ ꝑmo. Nec ob. si dicat̄ ꝙ appellatione instr̄oꝝ veniūt testes: q̄ꝛ illud ex lata ꝛ nō ex propria significatione v̄boꝝ. vt dixi in. d. c. ꝑuenit. q̄ quidē lata interꝑtatio nō dꝫ fieri hoc casu in quo recederet̄ a re. iu. sed debent verba sumi proprie. arg. c. statutū. de elec. lib. vj. ꝛ in. l. que ꝯ. ff. de legi. Sed in alio casu scꝫ qñ non obstat publicatio nō intantū recedit̄ a iure. merito ex paritate rationis potest fieri illa larga interpretatio. argumen. in. c. cum dilecta. s. de confir. vti. vel inuti. vbi bo.

n tex. sic limita gl. istā. ꝛ hoc not. ¶ †Supra visum est an decisio facta ꝑtextu iuramēti sit retractabilis ex postfacto: nūc quero vtrūꝫ possit appellari a principio antequā sentētia lata vigore iuramenti trāseat in rem iudicatā. hec questio pro parte expeditur in. d. l. generaliter. C. eo. et cōcludit qō aut lis decidit̄ vigore iuramēti necessarij ꝛ potest appellari sicut ab illa sententia. d. l. admonendi. aut vigore iuramenti iudicialis: ꝛ tunc is qui detulit appellare non potest si alter iurauit: quia videtur suo ꝯsensu transactū. d. l. gn̄aliter. aut is cui fuit

☞ Sebasti. Sapia.

a ¶ In actiõib⁹ famosis. Vide Alexand. in ↄsil. lxvj. incip. viso ꝓcessu cause vertẽtis. in j. volu. et in. l. iij. in ꝓnci. ff. de iure iur. ⁊ late p Jas. in repeti. l. admonẽdi. col. xcv. vsi. ex ista ↄclusione. ⁊ col. xcvij. v. tertio ex ꝓdicta conclusione.

b ¶ In causis famosis non defert iuramentũ necessariũ adde qd idẽ tenet hic Jo. an. ⁊ Imo. in. iij. col. ⁊ Spec. in tit. de iura. dela. in ꝓn. v. vt aũt. cũ v. se. Sali. in. l. in bone fidei. i. xvij. colũna. C. eo. Sali. ⁊ Lud. ro. in cõsi. xxxiij. in. l. admonẽdi. ff. c. ⁊. d. Alexan. imo. in. l. iij. in ꝓn. ff. eo. i. viij. col. limita tamen vt nota. in. c. mulieri. s. eod. in pe. col. in addi. q̄ incipit: ⁊ ita.

delatum retulit alteri deferenti. ⁊ ille nõ vult iu-
rare ⁊ fertur sententia cõtra eũ nec potest appella-
re: q̄ ex quo a principio deferẽdo elegit decisionẽ
per iuramẽtum nõ debet sibi illud relatũ recusa-
re dicta. l. generaliter. qd ego intelligo verum nisi
ex iusta causa recusaret. pone exemplũ q̄ in arca
paterna aliqs reperit instrumentũ debiti qd fa-
ciebat semiplenã probationẽ ⁊ non valens aliter
probare detulit iuramentũ reo: ille refert sibi: cer
te licite illud recusat ne cogat anceps subire per-
iuriũ cum sit de facto alterius. l. marcellus. ff. re-
rum amotarũ. Si vero is cui refertur iurat est du-
biũ nunquid referens posset appel. Pla. tenet q̄
sic. sed Jo. ⁊ Azo contra mouent q̄ omnis rela
tor est delator sed delator nõ potest appellare. d. l.
generaliter. ergo nec relator. Sed ꝓ opi. Pla. fa-
cit q̄ delator spõte detulit sed relator nõ. nã tene-
batur ad alterum duorũ. s. aut iurare aut referre.
cõstat aũt plus subueniri necessario agẽti q̄ vo-
luntario. de offi. deleg. in de arbitris. lib. vj. ⁊ qd ibi
no. in gl. ⁊ hoc cõmunius approbat fm Jo. an. ⁊
no. in. d. l. generaliter. ⁊ videt hoc sequi. d. Ant.
ego limitarẽ hanc opi. per ea que superius dixi.
Aut enim iudex iuramentũ nõ approbauerat: ⁊
tunc cũ referẽs illud fecerit voluntarie nõ poterit
appellare: aut iudex approbauit ⁊ mandauit vt
iuraret: ⁊ tũc secus per rationẽ ꝓdictã. ⁊ hec opi.
est indubitãter vera tenendo lecturã quã supra te-
nui: q̄ motiua tũc militãt. nã is cui defert iura-
mentũ recusat iurare nõ obstante approbatione
seu mãdato iudicis nec refert ⁊ debet ferri sentẽ-
tia cõtra eũ potest tamẽ appellare sed nisi coram
iudice appellationis ꝓbet iustam causam recusa
tionis iudex ad quẽ cõfirmabit sniam vt probat
in. d. l. generaliter. debet tamen iudex a quo ante
condẽnationẽ pronũciare illũ habẽdum pro con
fesso. arg. in. l. manifeste. ꝑalleg. iuncta. l. eius qui
delatorẽ. ff. de iu. fis. ⁊ hoc no. in. d. l. manifeste. ⁊. l.
12 eius. vbi de hoc videas. ¶ †Nemo nisi ad v. nec
liceat. ⁊ quero de ratione quare in actionibus fa
mosis non liceat referre iusiurandũ sicut in aliis
actionibus. Triplex ratio solet assignari vt not.
in. d. l. marcellus. Prima ratio q̄ lex defert iura-
mentum. nam in multis casibus lex defert iura-
mentũ in istis famosis ⁊ multos enumerat gl. in
l. ꝑsenti. §. sicubi. C. de his qui ad eccle. cõfu. vide
in Spec. de offi. iudi. §. vlti. v. vi. hec solutio non
est bona: q̄ vt colligit hic hoc hꝫ locũ etiã in iura
mento delato ab homine. loquitur enim iste tex.
in iuramento delato ab homine: cum versi. nec li
ceat. veniat cõtinuatiue ad ꝓcedẽtia. sic debet in-
telligi in eo casu cũ precedẽtibus iuxta ea que ha
bent ⁊ no. in. c. maiores. de bap. in. §. ceter. Scda
ratio reddit in odium criminis. hoc etiam mihi
nõ satisfacit quia anteq̄ probet delictum potius
est presumendũ pro reo q̄ pro actore vt in. c. esto-
te. s. de re iudic. ⁊ in. c. fi. de ꝑsumptio. ⁊ iura sunt
promptiora ad absoluẽdum q̄ ad condẽnandũ.
de ꝓba. ex litis. facit qd not. glo. in. c. clerici. lxxxj.
distin. Tertia ratio ⁊ cõmuniter cõmunior est q̄
cõuentus melius presumit scire veritatẽ q̄ actor
seu accusator. Nam si tu subtraxisti mihi rẽ meã
clam ⁊ defero tibi sup hoc iuramẽtum si tu refer
res mihi non possem cum bona ↄsciẽtia iurare
sed tu qui es informat⁹ de facto tuo debes subire
iuramẽtũ. Et ideo dicit Bar. in. l. iusiurandũ et
ad pecunias. §. ait ꝓtor. ff. eo. ⁊ in. l. lex cornelia. §.
hac lege. ff. de iniur. q̄ si actio famosa est talis in
qua accusator seu actor potest esse ita informatus
sicut reus potest iuramẽtũ referre: vt si accuso te
qd intuleris mihi iniuriã. ⁊ tenet hoc. d. Anto. lꝫ
non alleg. Bar. ⁊ satis placet mihi hoc. Nam ex
ratione cõiecturata legis possumus ⁊ debemus
leges restringere ⁊ ampliare ad limites rationis
vt no. in. l. nõ dubium. C. de legibus. per Cy. ⁊ per
Bart. in. l. item querit. §. qui impleto. ff. loca. Et
hac rõne infero ad limitationẽ notabilẽ omniũ
predictorũ vt tunc liceat ei cui primo iuramentũ
defert illud referre qñ deferens est vel verisimili-
ter esse debet informatus sicut is cui defert. aliter
autem lex esset imposita verbis ⁊ non rebus cõtra. c. cõmissa. de electio.
lib. vj. quilibet eñ de facili referret illi quẽ scit nõ esse informatũ ad iu-
13 randum vt sic releuet ab onere iurãdi. ¶ †Nunc circa predicta ⁊ circa
n tex. quero an in actionib⁹ famosis[a] ⁊ aliis criminib⁹ nõ famosis pos-
sit deferri indistincte iuramentũ. iste text. facit q̄ sic. nõ eñ posset refer-
ri nisi prius fuisset delatum. sup quo varie sunt opi. recitabo principa-
liores. Spec. in titu. de iura. dela. §. j. v. vt autẽ. dicit tam in criminali-
bus q̄ in ciuilibus famosis iuramentũ necessariũ nõ esse a iudice defe-
rendũ in supplementũ ꝓbationis: q̄ in istis requirunt ꝓbationes lu-
ce clariores. l. sciant cuncti. C. de ꝓbat. ij. q. viij. sciant. sed iuramẽtum a
parte parti deferri potest etiã si sit talis causa in qua nõ possit trãsigi:
quia in delatione iuramẽti nõ videt confiteri sicut in transactione sed
potius negare. ¶ Scda est opi. Accur. in. l. in bone fidei. C. eo. qui vt
refert Jo. and. hic tenet q̄ deferri potest mihi tamẽ nõ videt q̄ hoc te-
neat nisi forte tacite dando responsũ ad. l. maritus. ff. de questio. Sed
ipse tenet Accur. in. l. maritus. simpliciter tenet in criminalib⁹ iuramẽ-
tum nõ deferri. sed in. l. ij. §. quacũq3. ff. eo. tenet distinctionẽ quã. s. di-
xi tenere Spec. vt a parte possit deferri sed a iudice nõ. ¶ Tertia opi.
distinguit an agat criminaliter an pecuniariter: vt primo casu nõ de-
ferat: scdo sic. pro vltimo facit. ff. de iniu. l. lex cornelia. §. hac lege. sed cõ-
tra hoc vltimũ aptissime tenet glo. in. c. tam litis. s. de testi. vbi per illũ
tex. dicit q̄ vbi agit de crimine etiã ciuiliter non defert iuramẽtum in
supplementũ ꝓbationis: sed si reus esset infamatus deberet se purga-
re quasi velit dicere q̄ iuramentum purgationis possit reo deferri ad
purgandã ꝑsumptionẽ ↄ eum ortã ex probatione actoris nõ plena. qd
quidã plenius tenuerunt hic per. c. ij. de iura. calum. ⁊. s. de purga. ca. ꝑ
totũ. ⁊. C. de pena iudi. qui male iudi. in aut. nouo iure. ¶ Quarta est
opi. Hosti. hic ⁊. s. eo. mulieri. dicẽtis in omni causa iuramentũ defer-
ri reali ꝑsonali penali vel ciuili etiã si agat de cõditione vel iniuria per
sone vel an mulier sit pregnans: vel an debeat fieri missio in pos. vel nõ
vel alia quacũq3 causa. de lega. iij. ⁊. l. iusiurandũ ⁊ ad pecunias. ff. eod.
¶ Quinta est opi. do. Ant. hic: qui primo prosequit in criminalibus
scdo in famosis. In primo dicit voluntarium ⁊ iudiciale posse deferri
etiã si deferat actori q̄ reus deferẽs videtur cõfiteri si ille iuret. ⁊ ꝑ illã
dictionem etiã sentire videt q̄ etiã reo potest per actorẽ deferri: necessa-
rium autẽ si agit de crimine ciuiliter deferri potest vbi causa est leuis.
qñ autem dicat leuis patebit ex his que dicã. s. in. §. sane. idem fm eum
si agit criminaliter ⁊ pecuniariter. Si vero agat criminaliter ⁊ nõ pecu-
niariter potest deferri reo ↄ quem est semiplene probatũ. ⁊ nppellat sa
cramentũ purgationis: vt hic patet. ⁊. s. de purg. cano. per totum. ⁊ in
aut. sed nouo iure. C. de pena iudic. qui male iudica. et hoc verum vbi
actor semiplene probat. si autẽ plene reus semiplene defensiones putat
iuramentũ nõ deferendũ etiam reo: quia esset iuramẽtum non purga-
tionis sed probationis: actori autem nõ defert necessariũ in defectum
semiplene probationis: tum quia causa est ardua: tum quia requirun-
tur probationes luce clariores. ⁊ hoc dicit Butri. In secundis autem
b scꝫ famosis[b] dicit sacramẽtum necessariũ non deferri: quia causa est ar-
dua ⁊ probationes requirunt luce clariores. ⁊ sic transit. Sed ego repe
rio Bar. hanc questionẽ tetigisse in dicta. l. iij. §. quecũq3. ⁊. l. cum qui.
§. in popularibus. ff. eo. ⁊ plenius q̄ alibi. in. l. maritus. ff. de questioni.
vbi ponit vltra predicta suam opinionẽ que erit sexta in ordine predi-
ctarum: dicit enim qd aut agitur de crimine ciuiliter aut criminaliter.
Primo casu siquidem est actio priuata locus est delationi iuramenti.
alleg. dicta. l. iij. ⁊. l. si duo patroni. §. iulianus. ff. eo. Si vero agat actio
ne populari remittit ad nota. in dicta. l. cum qui. §. in popularibus. ⁊
ibi plene per eum. Secundo casu cũ agitur criminaliter aut loquimur
de iuramento deferẽdo a parte: aut de iuramẽto deferẽdo a iudice. pri-
mo casu si quidẽ accusabis de aliquo iudicio publico nõ est locus dela-
tioni iuramenti ante lit. contest. quia negocium adhuc non est propriũ
ipsius accusantis. vt. l. si cui. ff. de verbo. signi. Item dicit post litem cõ-
testa. ratio fm eum est: quia si reus in lite cõtestata fuerat confessus nõ
potest sibi deferri iuramẽtum ad absolutionem: quia esset actor in ma-
nifesta calũnia. dicta. l. cum qui. §. in popularibus. Si autem negaue-
rat est verisimile qd iterũ negabit. vt. l. si cui. ff. de accusatio. ideo deferẽ-
do sibi iuramẽtum videt calũniari. Preterea in iudicio publico quis
videt nomine publico accusare ⁊ crimen publicum agere. Sed ille qui
agit causam alienam non potest deferre iusiurandũ nisi ei specialiter sit
mandatũ vt in. l. iusiurandum qd ex conuentione. §. fina. ⁊. l. tutor. ff. eo.
⁊. c. qui ad agendum. de procura. lib. vj. Preterea fm eum si quis pos-
set reo deferre iuramẽtum tota materia turpilliani esset destructa quia
daretur licentia accusatori deferẽdi iuramentũ reo ⁊ desistendi impu-
ne: qd tamen fieri non potest sine abolitione. ⁊ hoc vltimũ videt etiam
sentire Cy. in. l. in bone fidei. C. eo. allega. in argu. in. l. fi. C. de abolitio. ⁊
idem qd. s. dixi: vt actor non possit deferre reo sentit Barto. in dicta. l.
cum qui. §. in popularibus. si agitur de alio crimine ad vtilitatem fisci
easdem rationibus. ¶ An autem reus possit deferre actori ad condem
nationem: vt quia dicat volo esse condẽnatus si actor iurabit sunt opi-
nio. inter Guil. de cug. qui tenuit quod non quia in criminalibus de-
bent esse probationes luce clariores. dicta. l. sciant cuncti. ⁊ Jac. but. qui
tenuit contrarium quia qui defert iuramentum videtur confiteri sub
conditione

a ¶ Idē tenet ipsemet Abb. panor. in. c. si. in. l. no. ad fi. ṡ. qđ metus caus. nam bt ibi ⁊ in. l. si qđ. C. vñ vi. qđ violētia debet plene pbari etiā si ciuiliter agatur ad dānum vel interesse dicit ibi Panormi. q̄ vbi ageretur de modico aut leui preiudicio si violentia esset semiplena probata per vnū testem posset deferri iuramētum in supplementū pbationis. idē tenet. d. Anto. de but. hic l. ix. col. ⁊ qđ immo in causa criminali etiam ciuiliter mota non sit loc⁹ hic iuramēto necessario vltra gl. solēnē quā adducit hic etiā iste ⁊ d. ant. ibi. ṡ. de testi. idē tȝ Pet. de ancha. in. c. i. l. iiij. not. de testi. in. vi. limita tū ex mente istius in. c. mulieri. ṡ. eod. in pe. col. in versi. qđ est si actor ⁊c. ⁊ ibidē notaui. Anto. Francisc⁹.

¶ Circa pbationem violentie: dicas illā posse probari p instrumentū sm Joā. an. in c. cū ad sedē. de restitu. spo. qđ intelligere vex si instrumētum sit confectum de volūtate vtriusq̄ partis: alias non. vt per Jo. and. in regu. qđ directo. de regu. iur. libr. vj. in trac. ⁊ p Alex. in l. senatus. in princi. ff. ad turpil. et an presumat ex dignitate et potentia alicuius vide Bart. in. l. ad inuidiā. et ibi etiā p Alexā. C. qđ met. cā. et in. l. si donationis. c. ti. et adde q̄ violentia probata per duos testes pualet violentie pbate etiam p multos testes vt per Jnn. in. c. sup hoc. ṡ. de renun. ⁊ Bal. l. l. nec q̄cq̄. in. §. pficisci. ff. de offi. pcō. ⁊ lega. ⁊ per Bal. in tract. schis. in. viij. colū.

b ¶ Et iđ aduertēdū est ex legibus quas alleg. Bar. in. d. l. marit⁹. qđ posset dici quod Bart. nō loquit̃ l iuramento necessario pȝt intellexit iste sed loquit̃ in iuramento volūtario ⁊ iudiciali pȝt etiā respondet hic iste ad. l. iij. quā alle. Bar. nā dictū doct. est intelligendū sm leges quas alleg. vt

cōditione si ille iurauerit. l. qui iurasse circa fin. ff. eo. sed ꝯfessio est pbatio luce clarior. ⁊ hoc dictum placet Bar. hoc etiam tenet Cy. d. l. in bone fidei. Si vero sumus in iudiciis priuatis tūc antequā pueniatur ad iudiciū potest quis iuramentum deferre. vt. d. l. iij. ff. eo. ibi: penali ⁊c. ⁊ argumen. l. iurisgentiū. §. si paciscar. ff. de pactis. sed postq̄ deuentum est ad iudicium accusator nō potest desistere. vt. l. ⁊ in priuatis. ⁊. l. si quis repetere. §. fi. ff. ad turpillianū. Unde dicit idem q̄ in publicis. Si vero queritur de iuramēto qđ defertur a iudice in defectum pbatiōis tūc reo ad absolutionē bene potest deferri. vt in. l. presenti. C. de his qui ad eccle. cōfugiunt. ⁊ dicitur iuramentū purgationis. Actori vero ad condemnationem non potest deferri q2 requirantur probationes luce clariores. d. l. sciant cuncti. ⁊ in hoc membro intelligit glo. in. d. l. maritus. hoc vltimum videtur etiā tenere Cyn. in. d. l. in bone fidei. mihi placet hec opi. Bart. preterq̄ in aliquibus. Primo enim sentit qđ si agitur de crimine ciuiliter indistincte est locus iuramento iudiciali ⁊ necessario qđ mihi videt̃ durum. quid enim si actio est famosa: vt iniuriarū dicemus ne vt iudex posset deferre iuramentum actori in supplementum pbationis cū tāto discrimine rei. vel quid si non est famosa: sed alias magna, ⁊ multum preiudicialis: certe non est dicendum nec credo qđ aliter sensisset Bar. si diligenter aduertisset. nam ⁊ in mera ciuili habet̃ hec consideratio. vt. j. §. proxi. Sed procedit eius opi. quādo causa non est mul-a tum[a] preiudicialis: alˀs secus. sic concordabimus glo. in. d. c. tam literis. cum opi. sua et aliorū. hoc etiā videt̃ in. d. c. tam lris. sentire Hostien. dum limitat illā glo. nisi ageretur ciuiliter ad pecunie cōdemnationē quasi secus si immineret aliud personale preiudicium: puta infamia. dico etiā qđ respectu condemnationis pecuniarie debet fieri distinctio premissa. ⁊ no. illā opi. Hosti. nam hic loquit̃ magis large. Et ad. l. iij. super qua se fundat Bar-b to. potest dici q̄ loquitur in iuramento[b] deferendo a parte non a iudice: vt ibi aperte sentit glossa. Secūdo nō placet dictū Bar. quatenus indistincte dicit q̄ si agatur de crimine criminaliter non pōt actor deferre iusiurandū reo. sed dicerē sic qđ in casibus in quibus licitū est trāsigere pōt deferri reo iuramētum per actorē: saltē reo cōsentiente cū huiusmodi delatio habeat vim cuiusdam transactionis. l. ij. ff. eo. ⁊ pro hoc facit iste tex. in ver. nec licet. ⁊. d. l. cornelia. §. hac lege. An autem actor ex hoc incidat in turpillianum vt cōdēnet̃ pecuniariter dicerem sicut dicitur in ipsa transactione. iuramentum tamē poterit deferri ⁊ impediet̃ pcessus ad instātiā ipsius actoris. de quo remitto ad no. p Bar. in. l. transigere. C. de transac. ⁊. c. fi. ṡ. eo. titu. ⁊ vtrobiq̄ plene no. an ⁊ quādo licitū sit in criminalibus transigere. ⁊. ij. q. iij. preuaricator. ver. in oibus. in tex. ⁊ glo. Tertio quatenus dicit Bar. ⁊ multi aliĳ qđ reus potest actori indistincte deferre iuramētum: q2 videtur cōfiteri si ille iurauerit. ego de hoc dubito: q2 non est verū q̄ reus simpliciter confiteat̃: imo potius negat: vt dicit Specu. in loco superius allega. ⁊ videt̃ deferre iuramentum sub quadā confidentia q̄ ille cōfitebat̃ cōtrarium vigore iuramēti. ad hoc eñ defert̃ iuramētū. vnde submittit se ⁊ corpus suum dicto vnius etiam aduersarĳ qđ quidem nō videt̃ posse facere: q2 nemo est dñs membrorū suorum. l. liber homo. ff. ad legem aquil. ⁊. c. contingit. de sen. excom. ad puniendum aūt aliquē corporaliter: ⁊ maxime capitaliter requiritur clara confessio. l. j. ff. de questio. vel pbatiōes apertissime vt ipse reus vix negare audeat. vt in. l. qui sententiā. C. de penis. Neutrū autē contingit in casu nostro. ad idē etiam facit. l. nō tantum. ff. de appella. vbi dicit̃ q̄ in causa corporali potest qui-

dicit ipsemet Bar. in. l. non solum. §. liberationis. ff. de libe. lega.

c ⁊ Sebastia. Sapia. ¶ Satis commune. Et ita cōmuniter tenetur vt per Alexan. in consilio. xv. incipien. viso processu inquisitionis formate. colum. xiiij. in primo volumi. vide Cardi. in. c. tue. de procura. ⁊ in. c. cognoscentes. in. vj. oppo. ṡ. de constitu.

libet appellare etiā reo inuito quasi non possit cōsentire iniuste condemnationi: ita in proposito ex quo iste directe nō confitetur crimen videt̃ q̄ non possit se subĳcere dicto vnius et maxime aduersarĳ. ⁊ sic forte opin. Sal. de sug. est verior licet ipse nō moueat̃ bonis rationibus. Ultimum dictum

c Bart. qđ est satis cōe[c] placet vt ibi agatur de crimine criminaliter non sit per iudicē deferendū iuramentū actori in supplementū pbationū. adduco rationem q2 in criminalibus[d] debent esse testes

d oino sine suspicione vt etiā aliquatenus domestici repellantur qui alias admitterent̃ in ciuilibus: vt probat̃. xiiij. q. ij. c. super prudentia. ⁊ legi. ⁊ no. iij. q. v. c. j. Ergo fortius ipse accusator non debet admitti ad faciendū aliquē gradū pbationis: tum quia presumit̃ inimicus. de resti. spoli. itē cū quis. ij. q. vij. si quis. tum q2 de facili iuraret cōtra reum vt euitaret penam calūnie. et hec sufficiant de hoc

14 articulo. ¶ † Et per hoc determinat̃ questio quā ponit Cyn. in. d. l. in bone fidei. ⁊ do. Anto. hic videlicet presupposito q̄ actor possit reo in istis criminalibus deferre iusiurandum vtrū ex hoc incidat actor in talionem: de qua plene legi. ⁊ nota. in c. sup his. ṡ. de accusa. ⁊ no. in. d. l. athletas. §. calūniator. ff. de his qui notan. infa. ⁊ intellige eo casu quo reus iurauerit illud crimē non commisisse. et videt̃ primo q̄ sic per id qđ habet̃. ij. q. iij. qui non probauerit. ⁊ in. l. fi. C. de accu. contrariū tenet hic Jo. an. arg. ff. de iureiurā. l. eū. in prin. ⁊. C. de plus peti. l. vna. ⁊ de prebē. si beneficia. lib. vj. do. Anto. limitat hoc in iuramento volūtario ⁊ iudiciali a parte delato. ⁊ in hoc casu pprie loquit̃ Joā. and. In necessario autē actor nō releuabit̃ ab illa pena sm eum nisi dicat̃ semiplenā probationem dedisse iustā causam litigādi vel infamiā precedentem. ṡ. de calū. c. fi. ⁊ qđ ibi no. de elec. cum dilecti. dico qđ licet in priori casu euitet penā talionis nō tamen euitat penā turpillia. que est q̄nq̄ librarum auri. non eñ potest negari quin deferēdo iuramentum reo desistat ab accusatione quo casu incidit in turpillianum. l. ab accusatione. ff. ad turpil. vbi dicitur qđ desistere videt̃ qui cōponit cū aduersario. pena vero turpilliani non est similitudo supplicĳ sicut pena talionis sed pecuniaria cum īfamia. de quo dic vt legitur ⁊ not. in. l. preuaricationis. cum l. seq. ff. de preuarica. ad pdicta facit qđ no. Bart. in. l. trāsigere. C. de transac. vbi vult q̄ transigens super crimine licet euitet penā calūnie: non tamen penam turpilliani. ita dicendū in casu nostro cum ex delatione ⁊ susceptione iuramenti fiat quedam trāsactio. vt. l. ij. ff. eo. Si vero iudex detulit iuramentum reo q2 actor fecit quicquid potuit ⁊ non probauit: dic q̄ ex hoc nō excusat̃ actor a pena calumnie: nisi aliis apertissimis documentis excusetur: vt dicit ho. tex. in. c. j. de electio. libro. vj. in fine.

15 ¶ † Et dic q̄ fama publica que erat tēpore accusationis cōtra accusatum est legitima causa credendi: ⁊ excusat accusatorem a falsitate ⁊ calumnia. vt not. dicit Bart. in. l. ij. C. si seruus vel lib. ad decurionatum aspi. lib. x. argu. l. j. C. de testa. et facit. §. veritatem. iij. q. vij. est enim hoc euidētissimum documentum: ⁊ idem de semiplena probatione ⁊ similibus. ⁊ hec not. Abbas.

1 ☞ Iuramentū non defertur reo quando actor nil probauit.

2 Reus non tenetur aliquid probare ad absolutionem consequendam.

3 Iudex hȝ necesse deferre iuramentum necessariū.

4 Uerbum oportet denotat necessitatem.

5 An purgationes sint arbitrarie.

6 Quando dicatur actorem nil probasse.

7 Quando dicatur plene probatum.

8 An semper recurrendum sit ad iuramētum dato aliquo gradu probationis.

d ¶ Itē q2 pbationes tāq̄ euidētes sufficerēt ad cōdēnādū puta q2 sūt violētę i criminalib⁹ nō sufficerent tñ signāter tenet idē Abb. panor. in. c. ij. de psump. et do. Anto. in. c. q̄to. eo. ti. Hosti. ⁊ Inn. in. c. q2 verisiste. eo. tit. Bal. in. l. fi. in viij. col. C. de pba. Ludo. ro. in. l. j. §. si quis in villa. ff. ad sill. do. Alex. imol. in ꝯsl. xv. incip. viso processu iquisitionis formate p potestatē parme ⁊c. in. v. col. Item in criminalibus nō credit̃ testib⁹ non assignantib⁹ sufficiētem cām dicti sui lȝ non interrogati. ita not. Sal. lic. in. d. l. fi. ⁊ do. Alex. in pal. cōsl. in. viij. col. Et q̄ non defert̃ istud iuramētum necessariū in criminalibus est cōis ⁊ vera opi. quā tenēt cōiter glo. ⁊ doct. in. l. iij. ff. eo. in v. agat̃. glo. ⁊ Bar. in. l. marit⁹. ff. de questio. ⁊ glo. hic in ver. famosa. et glo. fi. in. c. cū sint partiū. de reg. iuris. in. vj. ⁊ gl. ij. l c. tā lris. de testi. Hosti. in sum. huius titu. §. vt sup. v. qđ si criminaliter. Archi. in. c. si q̄s presbyter. ij. q. v. Specu. in ti. de iura. dela. in princip. in vñ. vt autē plenius instruaris. Bart. in. l. fi. ff. de in lit. iur. ⁊ l. l. eū q. §. in popularib⁹. in. j. col. ff. eo. Bal. in. l. iudices. in op. C. de iudicĳs. licet cōtrariū ⁊ male teneat glo. fi. in. l. ij. et in. l. in bone fidei. C. eo. ⁊ idē Bal. sibi contrarius in l. qui accusare. C. de eden.

9 Cui deferendum sit iuramentum in defectum scz an actori an reo.
10 An iuramentũ sit deferendũ qñ actor plene pbauit et reus semiplene: et cui sit deferendum.
11 Unus testis facit semiplenam probationem.
12 Casus in quibus vnus testis nõ facit semiplenaz probationem.
13 Domestica scriptura et fuga rei faciunt semiplenam probationem.
14 Dicta testium et sententia inter alias personas faciant semiplenam probationem.
15 An pars debeat petere vt hoc iuramentũ sibi deferatur.

Sane. Quia supra dixerat de iuramento deferẽdo a iudice et parte ne aliqs
crederet hoc iuramentũ indistincte posse deferri
subiicit hunc. §. in quo ponit notabilẽ et solẽnem
limitationẽ. et hoc intẽdit. Actore nihil probante
reus est absqz omni onere absoluẽdus. si vero pre
sumptio est p eo defertur reo iuramẽtum vel ipsi
actori consideratis personarum et cause circũstan
tiis. Et potest diuidi in duas partes. In prima
ponit regulã. In secunda eius determinationem
ibi: presumptione. ¶ Casus literalis. Dicitur qd
si actor oĩno deficit in pbatione reus debet absol-
ui q̃uis nil probet: sed si presumptio sit pro actore
reo potest deferri iuramentũ ad tollendam illam
presumptionẽ et suam innocentiam ostendendã.
et hoc est verũ nisi iudex cõsideratis circũstantiis
personarũ et cause videat iuramentũ illud deferẽ
1 dum actori Ber. ¶ Not. ibi: et si nihil etc. qd actor
nil probans nõ potest reo inuito deferre iuramen
tum: sed debet pare reus absolui. hoc pbat illud
verbũ et si nihil etc. Nam vt faciat ad titulum de-
bet intelligi etiã de iuramẽto. de quo plenius di-
2 xi.s.eo.c.in prin. ¶ † Secũdo not. q reus non te-
netur aliquid probare ad absolutionẽ consequen
a dam sed actore non probante debet absolui.[a] con-
b cordat.c.vnicum.[b] vt eccle.benefi.et.l. qui accusa-
re.C.de eden. et.l.fina. de rei vendi.et.vi.q.v.c.fin.
¶ No. tertio iũcta glo.fi. q vnus testis dicitur fa
cere presumptionẽ et vide ho.text.in.c.super eo.§.
j.s.de testi. vbi dicitur qd facit presumptionẽ non
modicã. et est ille ho.text.maxime ad infra dicẽda.
3 ¶ † Quarto no. q iuramentum nõ est de necessita
te deferendum reo vel actori etiã p̃sumptione fa-
ciẽte pro actore sed iudex habet hoc arbitrari con
sideratis circũstantiis cause. et personarum et pro
hoc facit verbum potest positum in tex. Nam nõ
quicquid iudicis potestati relinquitur iuris ne-
cessitati subiicitur.l.non quicquid.ff.de iudi. et.c.
consuluit.de offi.deleg. et hoc voluit Hostien.hic
qui videt voluisse hoc fore arbitrariuz nedum in
cui deferẽdo: sed etiã an deferat. dicit Io.and. qd
quidã habẽtes in.l.in bone fidei.C.eo. literã opz
tenẽt contrariũ sed ipse dicit se habere verbũ põt
et sic cõcordat huic et sic videtur transire cum opi.
Hosti. sed doct. iuris ciuilis in.d.l.in bone fidei. et
c Bar.in.d.l.admonẽdi.[c] tenẽt cõtrarium q2 text.
ibi dicit oportet: et ideo si iudex non defert vbi ad
d hoc concurrunt necessaria poterit appellari[d] sm
eos qd mihi satis placet. Nam sicut potest appel-
lari quãdo defert habenti iustã causam nõ iuran
di.l.generaliter.C.eo. ita qñ non vult deferre sug-
gerente legitima causa. et vidi in aliquibus libris
qd tex.in.d.l.in bone fidei. dicit q ppter pbatio-
num inopiã litẽ causa cognita per iusiurandum
4 decidi opz. et sic inducit necessitatẽ. ¶ † Et not. ex
ho dicto doctorz qd verbũ opz: inducit necessita
tem. facit.viii.q.j.c.opz. ad istũ tex. dico q dat ar-
bitriũ in deferendo reo nisi cõsideratis circunstã-
tiis etc. et sic inspecto fine loquit de arbitrio in cui
5 deferẽdo. ¶ † Item debet reduci iste text. ad termi
nos illius.l.in bone fidei.d. Anto. dicit sibi place
re opi. legistarũ in iuramẽto necessario. opi. vero
canonistarũ procedit in sacramẽto purgationis:
q2 in causa criminali purgationes sunt arbitra-
rie. hoc vltimũ nõ est verũ: q2 licet purgatiões sint
arbitrarie respectu numeri compurgatorz: non ta
men respectu purgationis indicẽde vbi cã sugge-
rit. sic loquit.c.oĩbus.ii.q.v. facit.c.ii.de purg.ca. et
c.inter. et.ii.q.v. pbt si a plebe. ¶ Oppo.z text. vi-
detur enĩ q nunq̃ sit locus delationi iuramenti.
aut enĩ actor plene probat et reus debet condemna
ri.s.de probat.c.sicut. aut nõ probat et reus debet
absolui.l.qui accusare.C.de eden.glo.fi.tacite sen-
tit cõtrarium et non formaliter respondet. tu dic
arg. non pcedere: q2 fit a partibus nõ sufficienter
enumeratis. dic enim q aut actor plene probat: et
debet obtinere: aut nihil pbat et reus absoluitur
etiã sine iuramẽto. Aut aliqd pbat seu est aliqua
pro eo presumptio et recurritur ad iuramentum
vt hic. et in.d.l.admonendi. et.l.in bone fidei. et ita
in eis nota. et sic suppleas primam partem glos.
6 ¶ † Circa quam prima quero qñ dicat actor nihil
probasse ad hoc vt reus possit diffinitiue absolui.
Respondeo vt notanter dicit Bart.in.d.l.admo
e nendi[e]. quãdoqz enim iurisditio iudicis aut instã
tia cause habet terminum prefixum a lege: et tunc
ad hoc qd dicatur actorẽ nihil probasse ad effectũ
vt possit sequi absolutio diffinitiue est necesse qd
ei sit statutus terminus ad probandum: q2 hic sta-
tutus nõ esset: puta q2 semper fuit absens: tũc non
diceretur actorẽ nihil probasse: sed diceretur nihil
sufficienter attentatũ esse et sequeret absolutio ab
obseruatione iudicii nõ a causa: vt.C.de iudi. pro-
perandum.§. et si quidem. et dixi in.c. prout.de do
lo et contu. et nota. per Innocen.in.c.consuluit.de
offi.delega. qñqz iurisditioni seu instãtie statutus
est terminus a partibus vt in cõpromissis sit tota
die vel deputatur iudex cum certo termino de con
sensu partium. et hoc casu terminus appositus ha
bet vim termini peremptorii dati ad probanduz:
ita qd si actor infra terminum nil probauerit reus
debet absolui. et de.h.d. esse casum in.l.si de meis.
§.fi.ff.de arbi. iuncta glos. super verbo liquere. alle
f gat etiã Inno.[f] in.d.c.super eo.ii.de appel. hoc vl-
timum esset valde singulare sed nõ puto verũ: sed
saltẽ magnã restrictionem exposcit. et primo respe
ctu arbitrorũ potest procedere quandocũqz data
absentia partiũ nõ potest arbiter pronunciare nisi
fuerit in compromisso dictum. vt.d.l.diem profer
re.§. et si quis litigatorũ.ff.de arbit. sed cõmittitur
pena cõpromissi. vt ibi. et in.l.ii.C.de arb. et ibi per
g Bar. Itẽ oportet qd lis sit cõtest.[g] alias non vale-
ret snia diffinitiua maxime in iudice delegato vt
per totũ titulum vt lit. nõ cõtesta. oportet ergo qd
dictũ Bart. restringat et intelligatur qñ seruatus
fuit ordo iudiciarius et corã arbitro partes sunt
presentes tẽpore pronunciationis. vnde terminus
h appositus ab homine operatur solum[h] vt habeat
vim termini peremptorii dati ad pbandum: non
autem supplet defectũ aliaz solẽnitatum. et sic in-
7 tellige oĩa allegata per Bart. et Innocẽ. ¶ † Scdo
querit qñ dicitur plene probatũ. Solũ. Bar. mul-
tum instat in.d.l.admonendi. et vide qd dixi in.c.
tertio loco. de proba. in fi. et in sum. dic qd tunc est
plene pbatũ qñ iudex ex his que sibi ostensa sunt
est adductus ad fidẽ et credulitatẽ eius qd intendi
tur.ff.de testi.l.ad fidẽ. et de proba.l. quinquagin-
ta. in fi. et qualiter adducat ad istã fidẽ et credulita
tem nõ potest dari certa doctrina. et qñqz adduci-
tur per testes qñqz per p̃sumptiones qñqz per con
fessionẽ et partim per presumptionẽ. de succes. ab
intest.c.fi.s.de pbatio.c.cũ causam. et vide qd dixi
ibi et in.l.iii.ff.de testi. ¶ Ex his potest dici quan-
do dicat semiplene pbatũ vel min9 q̃ semiplene vl
magis. nam dicit semiplene minus vel magis ha-
bito respectu ad extremũ gradũ probationis scilz
8 ipsam fidẽ et credulitatẽ. ¶ † Tertio q̃ro nũquid
semper sit recurrendũ ad iuramentũ dato aliquo
gradu pbationis. dic qd sic causa cognita vt dicit
tex.in.d.l.in bone fidei. posset enim esse ita leuissi-
mum indiciũ p actore vt nõ esset locus huic iura-
mento et forte ob hoc dicit tex. hic põt etiã etc. non
enĩ hic determinat qualis debet esse p̃sumptio sed
in genere loquit qd p̃sumptione faciẽte pro actore
potest deferri iuramentum. p̃sumptionis autẽ in-
finite sunt species. vt not. s.de p̃sump. quãto. tñ est
aduertendum qd si p̃sumptio pro actore non facit
semiplenam

Sebasti. Sapia.
a ¶ Debet absolui. An re9 debeat absolui ipso reo nõn petẽte. vide Bar. i.l.j.col.iii. vs. q̃ro qd si dico.ff. de except. Moder.l.l. qui accusare.C.de edendo.
b ¶ Et ibi vide gl. magistrã ponẽtẽ aliquos casus in qb9 fallit hec regula. et ibidẽ per Panor. Inno. et alios no. Spe. in §. pbare. i v. nũc ad ppositũ. de pbatio. vide etiã p eandẽ Spe. pponentẽ. xi. casus in qb9 fallit p̃dicta regula in.d.ti. de pbat. in pn. q̃sdã fallentias etiã posuit Ja.bu. Bal. et Salice.in.d.l.q accusare.
c ¶ In vltis col. et dicit ibi Pau. de cast. in.vi. col. qd ista est cõis opi. et ex hoc habes qd de iuramentũ necessariũ tñ ex pte iudicis q necessitatur deferre: q̃ ptis q necessitatur subire. nec posset referre: vt s.eo.c.in pn. Intellige tñ verũ in iudicẽ necessitari si petat a parte sm eandẽ Bar.in.d. vlti. colũ. et hoc p istũ in fi. et q̃uis multi in hoc cõdicãt Bart. tñ vera et cõis est cũ Bar. qd requirat expsse et qd petat a parte nec iudex ex officio posset deferrẽ. ex formã petitionis hui9 iuramẽti vide per Sali. ibi in.d.l. admonendi. et in.d.l. in bone fidei. in pe. col. circa fi.i.v.q. Et idẽ dicas i iuramẽto in litẽ qd iudex necessitet il lud deferre: prout not. Raph. ful. et do. Alex. in.l. nummus.ff. de in litem iurã. p illũ text. in ver. nõ opz. Intellige cõcurrentib9 requisitis notatis p Bar.in.l.in actionib9. in eo.tit. de in lit. iurã. Sz ex cã bene posset iudex non deferre.l. videamus.§. deferre.l eo.tit. sicut etiam in isto iuramento necessario qd ex cã potest iudex non deferre.

Sebasti. Sapia.
d ¶ Põt appellari. Uide ad h Felin. in.c. exceptionẽ. col.iii.j. de exceptio. vbi tangit qñ possit appellari ex eo qd iudex non vult ipartiri officium suum in arbitrariis.
e ¶ In.iii. colum. in.q.j.
f ¶ Et illã decisionẽ Inno. refert et sequit Spe. in.§. nũc videndũ. ver. il lud9 aũt. in tit. de snia. et cũ Bar. tz Ang. et do. Alex. imo. in.d.l. admonendi. vbi vide. et per do. Matthe. de matthesi. limitantẽ dupli i suis no. in no. xix.
g ¶ Et ita etiã declarat quo ad lit. cõte. Paul. de ca. in.d.l. admonendi. xii. colũ.ff. eod.
h ¶ Imo aliõ operat: q2 ẽt hz vi termini peremptorii ad audiẽdã sniaz: et iõ iudex in vltia die termini poterit reũ diffinitiue absoluere actore aũr peremptorie nõ citato. ita signanter et singulr inquit Bal. i aut. ei q. in j. col. v. q̃ro nũqd absens i vltia die etc.C. de tẽpo. ap. pperatio not. et vide etiã Bal. in.l. q aute.ff. de vbo. obli. et hoc dictuz Bal. refert et seqt Pau. de ca.l.d.l. admonendi. xiii. colũ. facit qd not. gl. in de.j. de ap. et p Bar. in.l. itẽ illam. in pris.ff. de consti. pecu.

a ex Sebasti. Sapia. ¶ Sed nunc quero. De hoc articu. vide Bal. in. c. j. qui testes sint necessa. ad pbādā nouā inuestiturā. in vsibus feudo. et Ange. in disputa. sua incip. astēsis miles. col. xxix. vbi dicunt q̄ est arbitrarium iudici cui velit iuramētum deferre an actori an reo. sed verior est opi. quā refert et sequitur Abb. hic q̄ cōsiderari debeat cōditio cause et psone quā dicit esse cōem do. Jas. in. d. l. admonendi. colū. xiij. ver. tertia et vltia principalis opinio.

b ¶ Cui deferendū sit iuramētum necessariū an actori an reo. Et vide p doc. post glo. in l. in bone fidei. C. eo. et pSertim per Cyn. ibi in. vi. et viij. q. et lati° Salice. i. xiiij. col. ad fi. et. iiij. seq. et gl. i c. cū sint partium iura. de reg. iur. l. vi. et in. c. j. in fine. de gra. suc. i feu. et gl. in v. iureiurādo. §. si vero pecunie. et ibi Ang. in §. si vo vsufru. in aut. d nup. aliqd gl. in. l. maritus. ff. de qō. Spec. in tit. de iura. dela. l v. vt aūt plenius instruaris. cū vs. seq. et de hoc vide latissime p Lud. ro. i repe. l. admonēdi. ff. eo. in. xxx. col. v. vltio restat aiaduertēdum. et plene et egregie. p do. Jas. may. ibidē sup gl. magna in vbo exacto. in fi. in. xxix. col. et p Bal. in. c. cum ecclesia sutrina. de cā possess. et ppriet. et p do. Abb. in. c. in omni negotio s. de test.

c ¶ Istū vsum allegat glos. in. l. qō si nolit. §. q mācipia. ff. de edil. edi. et vult gl. decreti. et glo. vi. q. j. c. sequitur. in gl. v. q etiā alleg. istū tex. Insequitur leuiter filia matris iter. et idem Panor. in c. cū in cunctis. in fi. in prin. de elec.

d ¶ Ita tz Bar. in l. admonēdi. ff. e. in pe. colū. ad fi. et ibidē Lud. ro. in xxviij. colū. et do. Alex. imo. in vlt. col. ad fi. idem tz Bal. in ti. de controuer. inuesti. sup rub. Ang. in q. p cuz disputata incipi. astensis miles. in. xxix. col. et

semiplenā non pōt deferri iuramentum actori. Ratio est in promptu quia ipse actor maxime in causa ppria nō potest facere vltra semiplenam: et sic non potest resultare plena probatio. qō etiam sentit Bart. in. l. in bone fidei. sed tunc si videbitur iudici deferetur iuramentum reo ad purgādum illam presumptionem vt hic et pro hoc. c. tam literis. de testi. in dicta. l. in bone fidei. vbi generaliter dicitur qō propter probationum inopiam recurrit ad iusiurādum.
6 ¶ †Sed nunc quero[a] cui
a deferetur[b] iusiurandum actori scz an reo presup-
b posito q̄ actor habeat ad minus semiplenam pse. Sol. hec glo. fi. in secunda parte sui attingit tacite hoc dubium et clare non decidit sed dicit qō quandoq̄ reo quādoq̄ actori videtur tamē magis velle quod reo regulariter. sed actori si visum fuerit iudici et habeat pro se vnam bonam presumptionem vel vnum bonum testem et quantitas non sit magna: et sic sentit quod supra dixi videlicet non deferendum actori nisi habeat pro se ad minus semiplenā pbationē sed reo sic quia sibi deferetur nō ad complendā probationem sed ad purgādam illā presumptionē. et sic non est necesse q̄ cōcurrat semiplena sed sufficit qualiscūq̄ vrgens ne remaneat suspicio cōtra eū. Et in principali questione cui scz sit deferendum quot capita tot repериūtur sententie. Hostiē. clare non dicit sed videtur velle qō reo nisi esset vilis et cōsueuisset deierare vel nesciret veritatē: quia ex facto alieno litigat. tunc enim esset deferendū actori si habet vnū bonū testem pro se et est bone fame et causa nō est magna. et dicit causam magnam vel paruā ex qualitate personarū et regionū. et sic intelligit tex. dum dicit iuramentum deferēdū reo nisi cōsideratis circūstantiis deferat actori. et hāc opinio. sentiunt glos. cōmuniter iuris ciuilis vt not. in. l. admonendi. et in. l. in bone fidei. preallē. Abbas refert hic Hdos. dixisse deferēdum ei pro quo facit semiplena presumptio cuius virtute defertur vt aliquid sibi prosit. argumē. ff. de lega. j. si quando. ad istum tex. dicit quod procedit quādo reus est honestior et melius nouit veritatē. dicit etiam qō si actor semiplene probauit intentionem et reus semiplene defensionem adhuc defertur reo dato qō in omnibus sit perit° quia reus est fauorabilior et iura sunt promptiora ad absoluendum q̄ ad condēnandum. et c. de proba. ex literis. et idem Gul. in Spec. de iura. dela. ad fi. ver. quid si actor. vbi etiā recitat super hoc quatuor opi. Cy. i dicta. l. i bone fidei. dicit doc. tenere quatuor attēdenda in predigendo: scz cui deferatur primo attendenda est conditio persone. secundo natura causarum. tertio quātitas rerum. quarto qualitas factorum. ¶ Conditio persone attēditur circa legalitatē vt legaliori deferatur. legalitas autem ista cōsideratur ex origine ex rerū accidētia et ex origine persone: quia si est natus ex bonis et legalibus parentibus presumitur bonus et legalis vt. ff. de edil. edi. qō si nolit. §. qui mancipia. melius facit. l. si quis. C. ad legē iuli. maie. et vi. q. j. verum. §. si quis cū militibus. iuxta illud:
c Sepe[c] solet filius similis esse patri. ¶ Ex rerum accidētia vt ex diuitiis vel paupertatibus. nam pauperes facilius deierāt q̄ diuites. ff. de testi. l. iij. et. iiij. q. iij. testium fides. qō procedit in diuitiis iuste acquisitis. Si autē quesite sint per vsurariā prauitatē vel rapinā nō est sic presumendū: quia sicut dānauit animā suā in acquirendo sic est nūc presumendū quod deierarat vt obtineret in causa. argumen. c. semel malus. de regu. iuris. lib. vj. ¶ Secundo principaliter attēditur natura causarum vtrū sint criminales vel ciuiles exigentes perspicuā probationē. de his dixi. s. eo. in prima parte. ¶ Tertio attēditur quātitas rerum vt si magna sit res que petitur opus est maioribus indiciis. Magnitudo autē vel paruitas rerū attēdenda est sm eum ex conditione personarum litigantiū et ex diuersitate locoz. Nam in quibusdam locis res vilis reputatur preciosa et cara. pari. distin. legimus. ¶ Quarto debet attendi qualitas factoz vt magis scienti factum deferatur iuramētū q̄ ignorāti. ff. ad vellei. quāq̄. et. l. marcellus. ff. rerū amotarū. Si vo omnia hec sunt hinc inde equalia cui sit deferēdum. Refert ipse quosdam dicere q̄ aut vnus petit qō sibi deferatur et alter nō: et tunc nō petenti est deferendū: quia ille qui ingerit se est suspectus. ff. de procu. l. que oia. Aut vterq̄ se ingerit vel neuter: et tunc actori dicunt deferēdum qui laborauit in probādo semiplene. hec ratio non placet Cy. quia non est hec renūciatio faciēda. Nā si actor nihil probasset quātūcunq̄ laborasset nulli deferretur iuramētum. refert alios dicere reo esse deferendum: q2 fauorabilior. et quod actori non sit deferendum videtur quia nemo est testis idoneus in causa ppria. iiij. qō. iij. omnibus. vnde Azo habuit pro absurdo ex hac ratiōe vt ipsi actori deferat. Refert etiam Cy. canonistas dicere quod reo sit deferendum. Refert vltimo Pe. quem ipse sequitur tenere vt omnibus existentibus paribus actori sit deferendum et non reo. probat hec ratione: quia iuramētum est deferēdum ei de quo verisimile est qō minus facile periuret. argu. in. l. n. C. de indi. vi. tol. facit. c. clericos. de vita et honesta. cleri. sed magis est verisimile qō deieraret reus q̄ actor: quia grauius est perdere q̄ nō acquirere. l. si sponsus. §. si maritus. ff. de dona. inter virū et vxorem. Bar. in dicta. l. admonēdi. dicit q̄ aut actor habet pro se tantū qō facit suspicionē nō presumptionem vel semiplenā probationē: et tunc nunq̄ sibi defertur iuramētum: q2 iuramētum suum nō perficeret pbationem vt. s. dixi. sed isto casu defertur reo ad purgationē sui. allegat istum text. et hoc prodest actori: quia admittitur etiā post sententiam ex nouis instrumētis. dicta. l. admonendi. et dixi. s. in prima parte. Idem dicit in reo si actor plene probasset intentionem suā: et reus probasset solutionem per aliquod indicium leue. non enim defert iuramētum ipsi reo: quia nō perficeret probationem suam sz defertur actori eadem ratione qua supra. si vero actor haberet semiplenā probationem tunc si quidem actor nescit veritatem per veram scientiā que habet per sensum posito qō sciret per firmam credulitatē et nō deferret ei iuramentū qō videtur tenere glo. in. d. l. in bone fidei. Ratio quia hoc procederet etiā in extraneo teste cū habeat deponere de his que percepit suo sensu. l. testiū. C. de testi. et. iiij. q. ix. c. testes. multo fortius in facto proprio et hoc casu defert reo. si vero actor haberet perfectam scientiam de eo qō queritur: vt q2 agit de mutuo de se facto: et tūc si qui-
d dem ipse est vilis[d] persona vel alias infamis tūc non defert sibi iuramētum eadem ratione: quia etiā si esset extraneus testis huius cōditionis nō perficeret probationē: et sic defertur reo iuramentum. Idem dicit econtra si reus probasset defensionem suam semiplene et actor probasset intētionem suam plene non defertur iuramētum reo eo casu quo supra dixi non deferendum actori. sed si oia ista cessant q2 causa nō est magna et actor scit plene veritatē et est persona honesta si habet p se vnū bonū testē defert sibi iuramētum et perficiet probationē. et idem ecōtra si reus semiplene probasset defensionē suā tunc sibi defertur iuramentum sm illam regulā: in ore duorum scz dicētis et testis adhibiti stat omne verbum: per quā regulam respōdet ad illud absurdum Azo. videlicet qō quis nō debet esse testis in causa propria. hoc

in. l. post §. ff. de pac. imo generalius et notabilius. et est ista not. regula vbicunq̄ quis repellit a testimonio ex causis enumeratis in. l. ij. §. lege iul. ff. de testi. multo fortius repellitur ne sibi deferat istud iuramētum necessariū cū efficiat testis in causa ppria. l. fi. C. de fideicō. et cōsequēter sit testis irregularis ꝫ regulam. l. oībus. C. de test. et. l. nullus. ff. eod. tamen no. Bar. in. l. qui accusare. ff. de edēdo. et refert Lud. ro. in. d. l. admonēdi. in. xxxvi. col. in. xiij. fallētia. facit qō singu. dicit Ange. i. l. ij. §. si dubitet. ff. quē admo. te. ape. qō stante statuto qō delictū pbet p solam famā ops qō talis fama habuerit ortum a persona fide digna q̄ sint oi exceptione maiores q̄ quotiescūq̄ admittitur probatio irregularis requirit qō talis testis sit oi exceptione maior. Et hoc notat multū p statutis disponentib° qō credi debeat iuramento damnum passi. pone eū qō ille qui iurauit se passuz dānū fuit interrogat° de cā et illā non reddidit certe nō valebit tale iuramentuz ad similitudinē testis. arg. corū q̄ no. in. l. solā. C. de testi. iūcta. l. fi. C. de fideicō. et ita dicit pstantissimus doctor do. Marti. lau. in. l. si postbumus. §. fi. ff. de lib. et postbu. vbi dicit se audiuisse a prestante doctore. d. Pe. de besu. confirmo p illud qō i specie ponit do. Ant. de alexādro doctore nea. in. d. l. qui accusare. in. ij. colū. C. de edē. qō stante pdicto statuto qō de dāno dato in fundo alicui° stet soli iuramēto damnum passi requirit qō ille dānum passus ad hoc vt possit iurare sit oi exceptione maior cū ista sit probatio irregularis vide etiā qō ex pdicta regula infert Ludo. ro. in d. l. admonendi. in. xl. col.

enim nō est absurdū ſm cā. nā decre. ꝟ. de iudic.
nouit. refert verba domini in euangelio dicentis:
Si peccauerit in te frater tuus ꝛc. in qua quidē
auctoritate innuit vt vnus testis sufficiat cū dicen
te. ꝛ clarius hoc habet in. c. in omi. de testi. quod
Bar. nō allegat. ꝛ illud ius diuinū alternatiue lo
quens interpretatur ius ciuile ſm eum qd in cau
sis grauibus ꝛ magnis requirūtur duo testes cū
dicēte. in causis non magnis vbi non possunt ha-
beri alie probationes sufficit vnus testis cum di-
cente in. d. l. in bone fidei. causa tamen cognita vt
ibi in cause cognitione versatur quicquid. ꝟ. di-
ctum est. Joan. andre. tenet potius pro reo per
hanc decretalem que presumptione etiam facien
te pro actore defert potius reo. ꝛ qꝛ succumbere
opprobriosius est actori qui prouocauit: ideo de
periurio plus est suspectus. ꝛ per hoc tollit moti
na Pet. ꝛ Cy. Idem vult domi. Anto. alia ratio
ne. dicit enim ꝙ si actor semiplene probauit reus
deberet ex iuris regula absolui: quia actore non
probante ꝛc. C. de eden. l. qui accusare. ꝛ c. vt no-
strum. vt ecc. benefi. Unde actor releuatur ꝛ reus
grauatur. quia pure nō absoluitur merito debet
reus in hoc releuari vt sibi ꝛ non actori deferatur
iuramentum per hanc rationem idem infert si
actor plusꝙ semiplene probauit. vt hic. argu. ad
predicta in. l. cū qui. ff. eo. si vero actor plene pro-
basset ꝛ reus semiplene defensionē: tunc in eū de-
ferendum est sibi actori predicta ratione: qꝛ debe
ret de iure reus condēnari: ex quo plene nō pbat
defensionē suā: ꝛ actor plene probat intentionem
suā. Et ſm hūc opi. dicit ꝙ nunꝙ quis reperitur
testis in facto proprio. Non ob. c. in omni. ꝛ. c. no
uit. qꝛ loquunt in materia peccati ꝛ denunciatio
nis. Quidā aūt tenuerūt oppositū cū opi. Bart.
vt actori sit deferendū. per. c. fi. de testi. lib. vi. vbi 11
solum fit de actore. Ego cōsidero nō posse negari
quin in causa ppria attētis circūstantiis psona-
rum ꝛ cause qs qꝫ testificet. vt hic in fi. ꝛ in. d. c.
fi. ꝛ expssius in. c. ex insinuatione. de pcu. vbi fuit
iuramētum delatū actori in causa reuocationis
procuratoris per quā quidē reuocationē omnia
gesta veniebāt annullāda: ꝛ sic optime pcedit cō
sideratio Bar. dico tamē illud indistincte nō ad-
mittendū: sed placet prima fronte ꝙ iuramētum
deferat reo nisi cōsideratis circūstantiis psonarū
ꝛ cause iudex arbitret deferendum actori vt quia
actor melius scit veritatē. et sic pcedit dictū. c. ex
insinuatiōe. vel est legalior ꝛc. vt. ꝟ. dixi in opini. 12
Hostiē. Probat aptissime hoc hic nō cauillādo
literā. nec obst. c. fi. de testi. lib. vi. qꝛ loquit negati
ue dicēs nō deferendū indistincte actori sed consi
deratis circūstantiis ꝛc. et sic in effectu pcedit vt
hic ꝛ fecit mentionē de actore ꝛ nō de reo: quia iu b
dex ibi deferebat indistincte appellāti eum fouē-
do qꝛ causam ad eū detulerat. vnde papa illū re-
prehēdit in hoc vt ibi not. Jo. an. in nouel. quicquid c
tū hic ꝛ alibi scribitur hoc tamen videt arbitra-
riū: ꝛ raro ꝯtingere pōt qd oīa vtrinqꝫ sint pa-
10 ria. ¶ †Sed qꝛ supra incidēter tetigi an iuramē- d
tum sit deferendū eo casu quo actor plene proba- e
uit intētionē ꝛ reus semiplene defensionē quero
an hoc sit verū indistincte. Sol. doc. iuris ciuilis
in. d. l. in bone fidei. ꝛ. l. admonēdi. ꝛ docto. nostri
cōiter dicūt qd aut in his que sunt directe cōtra-
ria occurrit plena ꝛ semiplena. exēplū: per duos
testes pbaui ꝙ mutuaui tibi tali loco et tēpore:
tu per vnū testē probas qd eras eo tpe absens ab
illo loco ꝛ non est locus delationi iuramenti: sed
tūc plena pfert semiplene ꝛ illā elidit in totum:
ꝛ hoc casu pcedūt iura dicētia illum debere obti
nere qui habet iura potiora. vt pbat in. c. in nsa.
de testi. ꝛ. c. licet. de pba. ꝛ. l. ii. C. de edic. di. adria.
no. glos. in. c. suggestū. de iure pa. sed si plena ꝛ se-
miplena sunt cōpassibilia. Exemplum: pbo per
duos testes de mutuo tu per vnū pbas solutio-
nem vel pactū de nō petendo ꝛ nō recurrit ad iu-
a ramētum ᵃ alias sequeret absurdū ſm Jo. an. qꝛ
in nulla causa in qua fundata esset de iure cōmu-
ni intētio agētis posset deferri iuramentum per
semiplenā pbationē factā a reo super defensione
sua. Cui aūt sit hoc casu iuramentū deferendum
Bar. in. q. pcedenti sentit qd ipsi reo si est idone⁹.
Idē sentit hic Jo. and. dum dicit hoc casu ad iu-
ramentū recurrendū si quātitas cause ꝛ alie cir-
cunstātie de quibus in pcedēti questiōe hoc sua-
dent. nā respectu actoris hec nō sunt cōsiderāda:
qꝛ si nō defertur ipse obtinet vigore sue plene. do.
Anto. sentit qd actori: quia grauat in hoc quod
reus pure nō condemnatur. vnde debet releuari
vt iuramentū sibi deferat. vt dixi. ꝟ. mihi placet
hoc dictū: qꝛ in defensiōe reus est actor. vt in. l. in
exceptionibus. ff. de pbat. si ergo habet semiple-
nam deferat prima fronte ipsi actori ad purgan- c
dum presumptionē ortam cōtra eū nisi cōsidera-
tis circūstantiis iudex deferat ipsi reo. sicut. ꝟ. di-
11 xi in actore. ¶ †Nunc quero quia supra pluries
facta est mentio de semiplena probatione nun-
quid vnus testis faciat semiplenā probationem.
Glos. dicit hic quod sic. idem dicit glo. in. l. admo
nendi. ꝛ in. l. in bone fidei. palleg. Nam si duo fa-
ciunt plenam ergo vnus semiplenam: ex quo de-
ponit super eodem facto. Nam fidem de aliquo
habere est dimidium. Non ob. quod dicitur vox d
vnius vox nullius: quia illud procedit quo ad
plenam probationem non quo ad semiplenam.
hoc probatur in. c. ex insinuatione. de procura. ꝛ
in. c. fina. de successio. ab intesta. facit. l. iii. ꝟ. cause.
ff. ad carbo. ꝛ hoc communiter tenent legiste ꝛ ca-
12 no. ¶ † Sed aduerte ad aliquas limitationes.
dic enim hoc dictum procedere quando vnus te-
stis deponit super facto: secus si super indicio ad
factum. tunc enim facerent ad semiplenam pro-
bationem de indicio ꝛ non de facto vt not. per
b glo. ꝛ Barto. ᵇ in. l. fina. C. fami. hercisc. ꝛ in. l.
fina. ff. de questio. quod not. Item procedit ſm
Barto. in dicta. l. admonendi. et glo. ꝛ Domini.
c hic quando testis est omni exceptione maior. ᶜ
Si vero testis esset alicuius conditionis pro-
pter quam fides eius vacillaret in aliquo vtpu-
d ta consanguineus ᵈ vel multum amicus ᵉ parti
e et similia non faceret semiplenam probationem.

a ¶ Adde qd cū ista doctrina simplr trāseūt Fulg. in. d. l. admonēdi. in pe. col. ꝛ Pau. de ca. in. xiiii. col. ꝛ Bal. in. c. ii. de pba. in vlti. colū. dicēs istud ibi not. pbari i illo tex. si subtilr intelligat ita etiā tꝫ Bald. in. l. in bone fidei. ad fi. in vlti. q. ꝛ ibi Sali. in. xvi. q. ꝛ do. Ant. de bu. hic i. vii. col. vbi dicit qd ista est cōis opi. ꝛ do. Alexā. imo. in ꝯsi. cclxxvi. incip. in cā et lite vertente inter Albertinū de mainam. adde tex. in. c. post de-ctionē. ꝛ ibi do. Ant. de bu. ꝛ i. c. cū sup. de conces. pben. et tex. l. c. vt nrm. ꝛ q̄ ibi not. d. Anto. de offic. archi. Bart. i. l. i. in pnc. p illū tex. ff. de vē. inspi. per d. Ant. in. c. fi. in vlti. no. de suc. ab inte. facit qd not. Bal. in. l. vbi pactū. C. de pac. i. q. de nō soluēte collectam. ꝛ qd not. Bal. l. l. impator. ff. de sta. ho. allegādo gl. in. l. i. C. qui ꝛ ad q̄s. facit etiā qd dicit bal. in. c. i. ꝟ. sacrm. in iiii. colū. de ꝯsue. recti feu. cōfirma per illud qd not. dicit Sali. in. l. si q adulteriū. p illū tex. C. de adul. qd si fundata intentiōe actoris excepiones rei et replicatiōes iter se ꝯdicūt nihilominus ferēda ē sentētia p actore qꝛ adhuc manet fundata intētio sua. ſꝫ aliter videt tenere Bal. in. d. l. admonēdi. in. ix. col. in pnc. v. q̄ro quid si actor probat per duos testes: vbi i hac. q. qñ actor p duos testos probauit ꝛ reus per vnū. respōdet ꝙ si tales probationes sint ꝯdictorie ab origine sicut verū ꝛ falsum: tūc pfert probatio actoris plena. sed si sunt ex postfacto vt qꝛ actor pbauit per duos testes intētionē suā: reꝰ aūt p vnum testē probauit pactum de non petēdo tunc dicit qd in hoc sunt opi. doct. in. d. l. in bone fidei. sed ipse dicit indistincte tenere validiorē probationem vincere etiā minus validā nihil operari etiā in eligendo qd est ꝯ doct. pre-allega. remittit tamē se ad ea que dixit in. d. l. in bone fidei.

b ¶ Et ibi etiā Bal. in fi. ꝛ illā glo. in. d. l. fi. reputat multum sing. Ange. in. l. fi. circa fi. prin. vbi ad hoc adducit duo pulchra exēpla. ff. qd metus causa. ibi vide per eum. Et in terminis nostris adde Bald. in. c. i. ꝟ. sacramentū. in. iiii. col. de ꝯsuetu. rec. feu. ꝛ in specie idē dicit Pau. de ca. in. l. admonēdi. ff. eo. in vlti. col. Et vide Ange. in auē. de testa. impfec. in prin. vbi ponderat esse aliam glo. ꝙ vnus testis nō probat indicium ad factū sed duo. ꝛ idem Ang. in. l. fi. C. de codi. vbi pōderat de hoc esse aliam glo. Bal. in. l. si quis ex argētariis. ꝟ. i. ver. quid enim. ff. de eden. et in. l. fi. in prin. in prima lectu. ff. qd metus causa. ꝛ in. l. ii. in prin. ff. de excusa. tuto. ꝛ in. d. l. admonendi. in. x. col. ff. eodem. Anto. Francis.

¶ Ad istā materiā an indiciū debeat pbari per duos testes vel sufficiat pbare per vnū testē. dicas vltra hic allegata per do. Abb. videndū esse Bar. in. l. maritus. ff. de questio. ꝛ qd habet p Alex. in cōsi. clxxix. in ii. parte vbi etiā dicat qd si vnꝰ testis pbet vnū indiciū ꝛ alter aliud an cōiungātur. ꝛ vide etiā Alexā. in ꝯsi. xi. in quarta parte ꝯsi. ꝛ eūdem in. l. fin. ff. de questio. ꝛ Joā. de imo. in. l. cū pponeret. vbi dicunt ꝙ qñ ex ꝯiectura vel indiciis surgit plena pbatio requirunt tot testes ad illū quot requirunt ad negotiū pncipale: sed qñ p indiciū non insurgit plena probatio tūc vnus testis directo pbans factū facit īdiciū alias autē requirūtur duo testes. ad qd vide Inno. in. c. sicut. de simo. et Bald. in consilio suo incipi. an mādatarius ꝛc.

c ¶ Qd est qñ nulla exceptio nulla macula impingi pōt. glo. in versi. idoneos. in. ꝟ. itē verbor. instit. de inuti. stipul. ꝛ gl. in ꝟ. maiores. in c. i. vbi doc. de cōsangui. ꝛ affi.

d ¶ Idē tenet do. Ant. hic Bal. in c. ii. in vlti. col. de pba. Salicet. in. l. l bone fidei. C. eo. in. x. colum. ꝛ ibi Ang. in vlt. ꝛ idē Ang. in. l. admonēdi. in penulti. col. ff. eo. bene facit qd inquit in fi. Bald. in. c. i. ꝟ. sacramētum. in. ii. col. de cōsue. recti feu. ꝛ hāc decisionem Bar. in. d. l. admonēdi. et gl. ꝛ doct. hic sequit do. Alex. imo. in cōsi. xiiii. incip. ex his que in themate narrata sunt difficultas reducitur ꝛc. ꝛ in consilio xviii. incip. viso processu cause vertentis inter antonium. ꝛ in cōsil. xxii. incip. viso puncto. ꝛ in dubiis in cōsi. cclxiiii. incip. viso pcessu vtriusqꝫ cause. in. ii. col. adde solēnem tex. in. c. accusatores. iii. q. v. glos. no. in. ꝟ. cogitandum. in verbo testes. circa fi. ꝛ in auē. de mona. Sebastia. Sapia.

e ¶ Multū amicus. Vide Alexā. in cōsi. cii. ad fi. in. v. volu. ꝛ in cōsi. cxlvi. in. ii. volu. ꝛ in cōsil. cxxxiii. in. iiii. col. in. i. volu. ꝛ in cōsi. xc. in. ii. volu. Arct. in ꝯsi. lxxi. in. v. colū. circa fi. ꝛ ad hec etiam vide Alexā. in cōsi. xxxii. in. i. volumi. vbi vult ꝙ nō deferat iuramentū propter vnum testem qui plene tamē narrauit factum ꝛ nō assignauit rationem dicti sui: ꝛ quādo testis est colonus producentis. vide etiam Deci. in consi. cv. col. iiii. ꝛ. vi.

ad hoc

ad hoc quod not. glos. in. l. etiam matris. de pro
ba. Itē hoc verum sm̃ Bar. nisi circa idē possent
verisimiliter haberi plures testes: vt puta cū ali-
a quid est pbatū p famā[a]. Est enī psumptio contra
pducentē & contra testem si solū3 producit vnus
b testis sup ea. Itē procedit illud dictu3 nisi testis[b]
deficiat aliquatenus in dicto vel quia requirant
vltra duos. Nam tūc & in similibus casibus vn[9]
nō faceret semiplenam probationē. ex his potes
instrui sup multis limitationibus similib[9] quas
13 hic breuitatis causa omitto. ¶ †Ulterius queri-
tur ex quibus preter depositionem testis resultat
semiplena probatio. Solu. hoc esset valde longū
& magis laboriosum q̃ subtile. & circa hoc vide
multa que ponit Bar. in dicta. l. admonendi. & l.
fina. ff. de questio. glo. in dicta. l. admonendi. & di
cta. l. in bone fidei. ponit exēplū in domestica scri
ptura & i fuga rei. De pmo vide tu qđ dixi plene
in. c. ij. de fide instru. De secūdo in. c. veritatis. de
dolo & contu. de vtroq3 per Bar. in dicta. l. admo
nēdi. Jo. an. hic simpliciter approbat glo. accur.
14 ¶ †Unū notabile dictu3[c] ponit Bar. in dicta. l.
c admonendi. inter alia. dicit enī quod dicta testiū
recepta & examiata inter alias psonas faciūt semi
plenam pbationem sicut dicimus de sentētia qđ
limitat si modo illi testes de nouo examinari nō
d possunt: alis est parti imputādom[d]. arg. in. l. si. C.
de testi. & c. presentata. eo. titu. & vide quod dixi
15 c. veniens. ij. de testi. ¶ †Quero vtrum pars pos-
sit vel debeat petere vt hoc iuramentum sibi defe
e ratur. Bar. in. d. l. admonendi[e]. dicit qđ sic per. l.
iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. vbi di
citur qđ iudex nō tenetur impendere officium ad
cōmodum partis nō petentis. & dicit qđ hoc pete
re possit vsq3 ad conclusionem in causa. & sic dicit

seruare consuetudinem. ego puto qđ sine quali-
bet petitione potest iudex & de3 hoc iuramentum
deferre p tex. in dicta. l. in bone fidei. in ver. opor-
tet. & facit hic tex. in versi. potest. et in fi. in ver. vi-
deat. quinimmo ex petitione videtur pars aliquan
tulum suspecta. Si enim extraneus testis se inge-
rēdo redderetur suspectus vt dixi in. c. ij. de testi.
fortius pars p hoc qđ dixi in aliis questionibus.
Item oritur euidens presumptio q̃ p se iurabit
ex quo illud petit & ideo sibi vt suspecto non esset
deferendum iuramentum sed fortius alteri par-
ti non petenti vt quidam dixerunt vt refert Cy.
vbi. s. Sed nec ob. si dicatur iudicem non teneri
impendere officium suu3 non petenti: q2 satis est
partem a princi. petiisse iustitiam. iudex autē de-
bet cuncta rimari & modis omnibus laborare ad
veritatem habendam. xxx. q. v. iudicantem. C. de
testibus. nullus &c.

¶ Finis secunde partis Commētariorum Panor
mitani in Secundum Decretalium.

¶ Lugduni ex officina typographaria Joannis
de Cambray als Moylin: Anno a Christo na
to trigesimoprimo supra sesquimillesimum.

¶ Scrutinium quaternonum.

aaaa. bbbb. cccc. dddd. eeee. ffff. gggg. hhhh. iiii.
kkkk. llll. mmmm. nnnn. oooo. pppp. qqqq. rrrr.
ssss. tttt. vvvv. xxxx. Quorum. x. x. quinternio:
Reliqui quaterniones.

iij. Esdre. iij.
¶ Super omnia autem veritas.

a ¶ Et idem tenet do. Anto. hic. in. v. col. & Bal. in. ix. & Bal. in. l. in bo
ne fidei. C. eo. in. iij. colū. & ibi Salice. in. xij. & Bar. in. d. l. admonēdi. in
x. col. ff. eo. & cū ipso tenēt ibi Ange. Fulg. Pau. de cast. & do. Alexā. be
ne facit qđ voluit Bal. in. l. de quibus. in. xvij. col. ff. de leg. vbi tenet q̃
vnus testis nō sufficiat vt sit locus iuramēto in supplementū pbatio-
nis ad pbandu3
consuetudinē vel
notoriū cū veri
militer debeāt eē
multi vltra istas
quatuor fallētias
in quib[9] vnus te
stis nō facit semi
plenā pbationē.
Aliā vide p Bal.
in. c. j. §. sacramē
tum. de cōsue. re.
feu. in. ij. col. in fi.
qñ testis deponit
super eo qđ est re
motum a natura
cōtractus. hāc fa-
cit qđ not. idem
Bal. in. c. j. §. si. p
illū tex. qđ sit in-
uesti. vbi dicit qđ
cum pacta extra
nea nō psumant
vnus testis de eis
deponēs nō pro-
baret semiplene.
Aliam etiā fallē.
vide per eundem
Bal. l. d. §. sacra-
menti. in. ij. col.
si testis etiā nō in
terrogatus non
assignat rationē
dicti sui: tunc nō
facit semplena3
pbationē: refert
& seq. Lud. ro. in
d. l. admonēdi. in
xxv. col. in. vj. fallētia. & in sequēti col. in. x. fallentia. & in repeti. rubri. ff.
de arbi. in. xj. col. sequit simpliciter do. Alex. imol. in. d. l. admonendi. in
xxxi. col. facit bene vnū dictū Jac. bu. qđ pro valde no. & refert & sequit
idē Bal. in. l. presbyteri. circa fi. C. de epis. & cle. sequit Ludo. ro. in. d. re
peti. rubri. de arbi. in. x. col. & in. l. j. in prin. ff. de ope. no. nuncia. Ad idē
qđ decidit idē Bald. in. l. de quibus. in repeti. in. xxiij. colū. ff. de leg. q̃
testis qui assignat rationē sui dicti preferatur dicto alterius nō redden
tis: vide omino ibi per eum. Septimā fallentiam vide etiam per eundem
Bal. in fi. & ibi clarius Ange. circa prin. ff. qđ metus causa. Idem Bal.
in. d. l. in bone fidei. in. j. col. in. iii. oppo. Bal. in. d. l. de quibus. glo. Bar-
to. et Baldus in. l. j. C. qui & aduer. quos. Ludoui. roma. in consilio. xcj.
incip. visis ac perscrutatis actis. in. v. col. alias vide per Ludo. roma.
& Moder. in. d. l.
admonendi. ff. eo.
Antoni[9] francis.
¶ Anvnus testis
sufficiat ad pban
dam cōsuetudinē
esse cum iuramen
to. dicas vt plene
tradit in. l. de qui
bus. hic allegata.
addas tamen q̃ si
vnus doctor solen
nis attestaret de
consuetudine ei[9]
dictū pbaret con
suetudine3 vt per
do. Abba. in. c. ex
publico. de cōuer.
coniuga. qđ est val
de notandum.
↪ Sebasti. Sapia.
b ¶ Nisi testis. Ui-
de. d. Bartho. ve
ronē. in cau. cccx.
& Alexan. in cōsil.
xxxi. in. j. vol.
↪ Sebasti. Sapia.
c ¶ Notabile dictū
De veritate hui[9]
dicti vide p Alex.
in. l. sepe. l. vj. char
ta. ff. de re iudica.
et in. l. si duo pa
troni. in princip.
ff. de iureiurand.
& Francis. de are.
in consil. clxiiij. in
iij. colum.
d ¶ Idem tenet do. Anto. de bu. hic & Jmol. in. iij. col. Idem do. anto. in
c. finis. de re iudi. ange. in. l. ij. ff. de eden. Alexā. imo. in repe. l. sepe. ff. de
re iudi. in. xxxvj. col. vbi multū exclamat. tū dicit q̃ nō videtur absq3 du
bio vt ibi latius per eundem. Adde etiā hic Pan. in. d. c. finis. vbi re
putat hoc dictum bene notandum: tū dixit relinquendum arbitrio iu
dicantis: vt ibi latius per eum.
e ¶ In vltima col. Pau. de cast. in. xiiij. colum.

tamen non sufficit probationē. ⁊ vide quod de fama plene
dixi in .c. veniēs. ꝟ. de testi. Et no. qḋ dictio quasi diminuit
significatū eius cui adiicitur. vide qḋ no. plene in .c. prout.
de dolo ⁊ contu. vbi tetigi. ¶ No. vltimo qḋ iuramentum
de veritate dicenda potest exigi etiā in fi. cause. licet ergo de
beat ſm ordinē iuris prestari in principio tamen nō est ille
ordo substantificus vt hic ⁊ clarius probatur tam in isto ꝙ
4 in iuramēto calūnie: vt in .c. j. de iura. calū. lib. vj. ¶ † Nunc
intro materiā .c. hic nō satis iudicio meo declaratā per doc.
⁊ primo quero in quibus causis prestatur istud iuramentū
veritatis. Respondet gl. j. quod solum in spiritualibus cau-
a sis. ꝟ. de elec. dudum. in talibus enim non iuratur de calū-
nia. Aduerte quia per hoc videtur sentire glo. quod causa
vsurarum sit spiritualis. sed aliter dicit. j. gl. fi. j. qḋ est quasi
spiritualis: cū sit ecclesiastica. ⁊ pondera rationem ipsius.
vult enim qḋ omnis ecclesiastica causa id est ecclesiastici fori
possit dici quasi spiritualis. Glo. in .c. si annum. de iudi. li.
vj. videtur dicere eam esse spiritualem. sed Joan. an. ibi in
nouella sentit qḋ statim dicam scilicet qḋ est spiritualis lar
ge. i. ecclesiastici fori. de iudi. clemē. ij. Et si diceres: que ergo
fuit ratio dubitandi hic ex quo ex natura cause prestari de-
bebat iuramentum de veritate dicenda. Collige responsio-
nem ex glo. fi. in fi. que dicit quod dubitatur ex eo quod nō
fuit prestitū in principio litis sicut debet ⁊ respondetur qḋ
sic: quia non est de substantia vt prestetur in prin. ¶ Ex his
colligitur prima lectu. ad istum tex. quam tenent commu-
niter doc. sꝫ mihi hec lectu. visa est improportionabilis ad
tex. ⁊ fundari ex falsa ratione. litera enī hic non faciebat du
bitationem: qꝛ in principio non fuerat prestitum: sed quia
res aliter probari non poterat. Item fundatur super falsa
ratione: quia sequitur ex ratione glo. quod omnis causa ec
clesiastici fori debet tractari vt spiritualis: ⁊ sic debet iurari
semper de veritate dicenda: qḋ est contra .c. literas. de iura.
calū. iuncto toto titulo. nam in toto ti. mandatur iurari de
calūnia. ⁊ solū excipiuntur cause mere spirituales: vt patet
in exemplis positis in .d. c. literas. quod .c. cū deuiet a regu.
iuris debet restringi ⁊ solum seruari in propriis terminis:
alias in foro ecclesiastico superfuisset titulus de iura. calū.
Unde dico quod in causa vsuraria cū illa non sit mere spiri
tualis nec annexa sed solum agitur indirecte de peccato: nō
debebat regulariter iurari de veritate dicenda. Et hec fuit
ratio dubitandi hic. Sed papa hic mādat illud prestari li-
mitatiue scꝫ deficiētibus aliis probationibus ne occultata
veritate iustitia pereat ⁊ peccatū vsurarū pullulet. ⁊ sic po-
nitur hec decisio noua vt colligitur ex verbo mādamus. nō
enī dixit respondemus. simile no. in verbo volumus. in cle.
vna. de offi. iudi. in glo. fin. Erit enī intellectus huius .c. qḋ
in causa vsurarū vel alia in qua imminet periculū animax:
licet ex natura cause non sit prestandum iuramentū de veri
tate ex quo nō est spiritualis iuxta no. hic in principio gl. ⁊
in .c. j. de iur. calū. lib. vj. tamen deficientibus aliis probatio
nibus ⁊ eminētibus aliquibus presumptionibus potest iu
dex ex officio exigere iuramentū de veritate dicēda. ⁊ est hec
5 notabilis ⁊ noua lectu. ¶ † Hodie autē consuetudo intro-
duxit modū faciendi positiones in qualibet causa ad quas
cogitur pars rñdere de veritate vt in .c. ij. de testi. li. vj. ⁊ no.
in .c. dudū. ij. de elec. ⁊ in cle. sepe. de ver. sig. ⁊ in .c. ij. de con-
fes. lib. vj. ⁊ .l. ij. C. de iura. calū. ⁊ sic in qualibet causa potest
indirecte pars exigere a parte hoc iuramētū de veritate di-
cenda. hoc tñ iuramentū de veritate pōt exigi a principio.
d. c. j. ⁊ postea possunt fieri positiones. d. c. dudū. ¶ Alia est
lectu. ad istū tex. vt premisi quod loquatur in iuramēto de-
ferendo in supplementū probationis. de quo. j. eo. c. fi. pote
b rat hic deferri: quia fama faciebat semiplenā probationē.[b]
de quo vide qḋ plene dixi in .d. c. veniens. de testi. Iste intel-
lectus pōt esse verus vt dixi in .d. c. veniēs. vbi tractaui ple-
ne de effectu fame. sed quo ad tex. nostrum non placet: quia
hic loquitur de iuramento non litis decisiuo: sed de verita
te dicenda. ista enī differunt inter se. nam post iuramentum
litis decisiuum nihil aliud queritur. ꝟ. eo. c. ⁊ si Christus. et
l. j. C. eo. sed post iuramentum de veritate remanet saluum
ius cuilibet parti: qꝛ istud defertur non ad decisionē litis sꝫ
vt clarius habeatur veritas vt in .c. ij. de testi. lib. vj. ⁊ .d. c. li
teras. Item scḋm hunc intellectum hec decre. esset de indu
bio. nam de iure decisum est an ⁊ quando sit deferendū iu-
ramentum in supplementum probationis vt. j. eo. c. fi. et si
loqueretur de tali iuramento papa responderet sub condi
tione seu limitatione scilicet consideratis qualitatibus pso
narum ⁊ cause: ⁊ dixisset an actori an reo fuisset deferendū
prout facit. j. c. fi. tene ergo lec. quam premisi. quelibet tamē

6 vsurarum triū est vera in se intelligendo vt supra. ¶ † Et cir-
ca hanc lecturā applico hic duas questiones quotidianas.
¶ Prima. Titius fecit cōtractum cū Sempronio ⁊ qꝛ pe
cunia non fuit soluta in primo termino renouauit contra-
ctum de pluri: ⁊ iterum de pluri. in fine secūdi termini post
mortē Titij reperiuntur instrumenta cancellata: ⁊ probat
per testes qḋ Titius erat vsurarius ⁊ qḋ fama erat illos cō
tractus vsurarios esse: ⁊ quod sic illi testes credebant: quere
batur nunquid esset locus delationi iuramenti. Joā. an. in
c. ij. de vsu. lib. vj. refert Jo. de deo tenuisse quod sic: conside
7 ratis tamen his que no. j. eo. in .c. fi. quod no. ¶ † Secūda
questio est an repetendo vsuras sufficiat probare illum esse
vsurarium ante contractum: ⁊ tempore cōtractus ⁊ post cō
tractum ⁊ qḋ consueuit velle habere instrumentum de du-
plo vt sic saltē sit locus delationi iuramēti. Archi. in .d. c. fi.
determinat qḋ non. sed Jo. and. ibi dicit hoc dictum non
8 recipi in scholis ⁊ in iudiciis reprobari. qḋ not. ¶ † Et pro
hoc facit. nam ex consuetudine hominis presumitur quali
tas facti. de pigno. illo vos. ⁊ .l. qui semisses. ff. de vsur. ⁊ .c.
si questiones. de simo. Unde saltē ex istis debet redūdare se
miplena pbatio vt sic sit locus delationi iuramēti: sed hoc
intelligo seruata distinctiōe de qua. j. eodem. c. fi. Quid enī
si iste cui dicit nūc gratis mutuasse est amicissimus vel pri
ma consanguinitatis vel affinitatis linea coniunctus: certe
non est verisimilis presumptio qḋ contractus sit vsurarius
ex circunstantiis. ergo iudex arbitrabitur an sit ei iuramen
9 tum deferendum. ¶ † Circa precedentem intellectū quero
quid si per iuramētum istud de veritate non potest de vera
sorte liquere: vt quia creditor dicit de cētum: debitor de de-
cem. Solu. dicit Host. considerandum verum precium rei
⁊ consuetudinem creditorum: vt si ꝯsueuit velle pignus ad
valētiam dupli eius qḋ mutuat: ⁊ sic sua subtilitate iudex
veritatē inquirendo causam decidat arg. ff. de pigno. actio.
l. si seruos. in fi. ⁊ .l. qui semisses. preallega. vel secundū eum
his consideratis ⁊ fama vtriusqꝫ isti vel illi vsqꝫ ad certam
quantitatē de qua sibi videbitur deferat iuramentum. j. c.
fi. omnibus his deficientibus oportet reū absolui. j. eo. c. fi.
¶ Itē faciunt hec ad aliam questionem quotidianam. qui
dam repetit vsuras quas soluit titio: probat de sorte ⁊ de
tempore quo durauit obligatio: item qḋ ille est solitus fene
rari ad tot: pone quatuor denarios pro libra: sed de solutio
ne vsurarū pbare non potest: queritur an ex presumptione
debeat cōdemnari pro tempore quo durauit obligatio ad
summā quā ostendit ratio quatuor denariorū p libra. Jo.
an. dicit qḋ sic: ⁊ dicit hoc multoties seruatum fuisse in fo-
ro Bonon. ecclesie. ad qḋ faciunt iura superius allegata in
quibus dicitur attendendam fore hominis consuetudinē:
vt. ff. de pba. si chirographū. ⁊ .C. de apo. pu. quicūqꝫ. li. x.
Jac. de are. vt recitat Cy. in .l. j. C. de proba. tenet cōtrariū.
dicit enī probandam solutionem pecunie factam ex tali cā
sicut pbandū est ipsum creditorem tantū de fructibus per-
cipisse. allegat istā decre. ⁊ .c. ad nostram. el. j. ꝟ. eo. Jo. an. in-
herēs opinioni sue dicit qḋ quātitas perceptionis fructuū
non sic venit presumptiue sicut quātitas vsurarū etiam in
supradictis terminis. ⁊ dicit qḋ hodie forsan per libros ra
tionum decidentur predicta per cle. vnicam. eo. ti. ⁊ cū hoc
dicto transeunt hic communiter doc. moderni. Ego dubi
to que istarum opi. preualeat. nam contra Joā. an. facit qꝛ
causa vsurarum habet in se annexum crimen: ideo iudex ec
clesiasticus cognoscit vt no. xvj. q. vj. si epus. ⁊ infamiam: iu
xta ea que no. in. § porro. iij. q. vij. ⁊ .l. improbum fenus. C.
ex quib. cau. ideo videtur quod ex solis presumptionibus
non sit in tanta causa iudicandum maxime cum non sine
violētie: vt enim dixi supra potuit aliis mutuare sub vsuris:
sed isti non: qꝛ erat amicus vel alias sibi seruiuerat: ⁊ sic nō
probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse. c. ij. de trāsla.
prela. ⁊ .l. neqꝫ natales. C. de probatio. Quinimo posset du-
bitari: nūquid sit locus ꝑdelationi iuramenti. per ea q̄ no. in
c. tam literis. de testi. facit ad predicta qḋ no. Inno. in .c. qꝛ
verisimile. de presum. posset tamē admitti per ea que supra
dixi ⁊ per .c. cum in dioces. de vsur. ⁊ in hoc dubio recurrerē
ad iuramentum: seruatis tamē his que no. ⁊ habenē in .d.
10 c. fi. ⁊ sic concordarē has opiniones. ¶ † Quero qualiter re
sponderet per iuramentū istud de veritate. Sol. dicit glo.
j. qḋ per verbum scio vel nescio: sed in iuramento calūnie re
11 spondetur per verbū credo vel non credo. ¶ † Dicit tamen
singulariter gl. fi. quod eque preiudicat confessio de credu
litate sicut de veritate. intellige tu de facto proprio non alie
12 no vt in .c. licet. de proba. ⁊ .c. cum causam. de testi. ¶ † Itē
hic quod si respondet per verbum non credit: nō incidit in
periuriū:

Zacharias.
a ¶ In spiritualibus
causis. Et hoc succe
dit loco iuramen
ti calūnie. ita no.
Inn. in .c. j. fin. j.
de iur. calū. item
pstat in causis cri
minalibus. no. do-
cto. i. c. cū dilecti.
j. de accusa. ⁊ hal.
in sua marga. in
ver. iuramētū. ꝟ s.
tiū. aduerte tñ qḋ
tale iuramentum
hoc casu nō dꝫ iu
dex extorqre qḋ
scit reū cōmisisse
delictū. ita p In-
no. ⁊ doc. in .c. cle
ricus. j. de cohab.
cle. ⁊ mulie.
Antonius Frācis.
¶ An iuramētū
calūnie sit pstādū
in criminalibus di
cas qḋ de iure cōī
est pstandū: sꝫ de
ꝯsuetudine iurat
accusator accusa-
tionē verā ⁊ illaꝫ
nō fore pducturū
alio calūniādi: reus
vero cōparēs iu-
rat de veritate di
cēda tantūmodo
vt p gl. Cy. bar. ⁊
doc. in .l. j. C. de iu
ra. calum. ⁊ vide
Spe. in ti. de iura.
calū. in .§. ij. ⁊ vid
gl. in .c. j. ⁊ in .c. ij.
de iuretiu. ⁊ an ta
le iuramētū pstet
in causa spūali: vi
de glo. i. c. j. fin. de
iura. calū. ⁊ gl. in
ca. cū dilectus. de
elec. qui dicūt qḋ
nō pstat in cā spi-
rituali: tñ Bar. tꝫ
cōtrariū in .l. ij. in
fin. q. C. de iura. ca
lū. p. c. ij. de iura.
calum. in .vj.
Sebast. Sapia.
b ¶ Semiplenā p
bationem. Qḋ fa
ma cū aliquibus ad-
miniculis faciat
plenā pbationē ⁊
pbet quē esse vsu
rariū tꝫ .d. Abb. i
cōsi. lxxxj. inci. ex
themate. l. ij. vol.
⁊ nūqd qñ ē fama
possit deferri iu-
ramētū vide Ful.
in cōsi. cxlv. incip.
qm̄ plurime. ⁊ qꝛ
fama adiuuet ad
pbandū aliquē
vsurariū vide eū-
dem Ful. in consi.
cxxxviij. incip. vi-
so precepto.

periuriūz:licet postea probetur contrariū.secus
in iuramento de veritate.argumē.in.c.cū in po-
sitionibus.§.eo.titu.lib.vi.ꝛ vide latius p Spec.
consi.xxiij.in fi.ꝛ idem quod glo.ista tenet Spec.
in titu.deposi.ver.hoc tamē.ꝛ Cy.in.l.ij.§.quod
obseruari.C.de iura.calū.Dicit enim Inno.hic
quo ad primam partem glo.ꝙ in iuramento de
veritate respōdet non solum de eo quod scit:sed
etiam de eo quod nō vidit si indubitatam habet
de eo notitiā.exemplum de Christo:Constātino
ꝛ Iustiniano imperatoribus.Dicit tamen Joā.
and.Archi.dixisse ꝙ hec non sunt verba Inno.
Sed certe Inno.hanc sniam expresse etiā firmat
ꝛ latius prosequitur in.c.fi.de iura.calū.vbi etiā
Jo.an.ꝛ Host.tangūt ꝛ vide qḋ ibi dixi.ꝛ in.c.li
teras.eo.ti.Secus est in teste fm Inno.ibi ꝛ hic:
quia testis habet deponere de his nō solum que
nouit seu indubitatā habet notitiam:sed etiā de
his que acta ꝛ gesta sunt in presentia ipsius.l.te-
stiū.C.de testi.ꝛ optime pbatur.iij.q.ix.c.testes.
Alia dicta glo.sunt clara:ideo specialiter nō pse-
quor.Et in eo qḋ vltima glo.dicit nō esse malūvt
in causis spiritualibus iuretur simul ꝛ de calum
nia ꝛ de veritate dicēda:dic hodie vt habet in.c.j.
de iuramento calumnie.lib.vi. Abbas.

1 ☞ Reges non possunt facere alienationem de
bonis ꝛ iuribus regni.
2 Ut administrator ecclesiasticus:ita ꝛ positus in
dignitate seculari potest reuocare alienationem
a se factam de rebus dignitatis.
3 Rex tempore coronationis iurat nō alienare bo-
na regni.
4 Si rex non iurauit non alienare:sed post aliena-
tionem iurauit non reuocare:iuramentum non
est obligatorium.
5 Reges fiunt per successionē non per electionem.
6 An donatio facta per Constantinum valeat.
7 Quod dicit qḋ imperator ꝛ rex pbibētur aliena
re:intelligit de magna alienatiōe:nō de modica.
8 Iuramentum contra iuramentum an valeat.
9 Prelatus iurans nō alienare bona ecclesie incō-
sulto papa si alienat tenet alienatio.
10 Iurans non alienare si locauit per centū annos
an efficiatur periurus.

a Intellecto. [a]Si is q precest iurauit nō alie-
nare:nō valet alienatio quā postea fe-
cit etiā si iurat nō contrauenire:sic cō-
muniter summat.Sed hec summatio nimis re-
stringit literam que fundat se non solū super iu-
ramento:sed etiā super iuris debito:vt.j.latius
dicetur.ideo summo sic.Si positus in dignitate
alienat bona dignitatis non valet alienatio: et
ipsemet reuocare debet nō obstante iuramēto de
non reuocādo:maxime si prius iurat nō aliena-
re.hoc dicit fm verum intellectū.Ponit primo
factū corrigendum.Secūdo corrigi mandat ibi
nos:submittēs causam mādati ibi:q.Casus
literalis.Rex Ungarie fecit quasdā alienationes
in preiudicium regni sui ꝛ cōtra honorem regis
iuramento interposito de ipsis non reuocandis
significatum hoc fuit dn̄o pape:vnde scribit ar-
chiepiscopo colloceñ.ꝛ eius suffraganeo ꝛ eidem
regi super hoc vt alienationes predictas studeāt
reuocare nō obstante illo iuramento:quia in co-
ronatione sua iurauit iura regni sui ꝛ honorem
illibata seruare:vnde illicitum fuit iuramentum
ab eo prestitū de nō reuocandis hmōi alienatio-
1 nibus:ꝛ ideo nō seruandum.Ber.† No.j.regē
nō posse alienationem facere de bonis ꝛ iuribus
regni:bona enim sunt dignitatis ꝛ non propria
ipsius regis:licet ipse habeat iurisditionē ꝛ ad-
ministrationē ipsius.hinc est qḋ regnū vel comi-
tatus seu alia dignitas nō diuiditur post mortē
regis inter filios defuncti:vt legi.ꝛ no.j.c.licet.de
2 voto.ꝛ de hoc aliquid.j.† No.ij.ꝙ sicut admi-
nistrator ecclesiasticus pōt reuocare alienationē
quā ipsemet indebite fecit de iurib⁹ dignitatis ꝛ
administrationis sue:vt in.c.si quis psbyterorū.
de re.eccle.nō alie.ita ꝛ positus in dignitate secu-
lari quinimo nedū potest:ſ3 debet:vt hic.ꝛ.xij.q.
3 ij.nō liceat.xxxv.q.ix.qḋ qs cōmisit.† Not.iij.
ꝙ rex coronatur:ꝛ tēpore coronationis iurat nō
alienare bona regni.Ex quo infertur qḋ rex non
est merus dn̄s iuriū regni:sed potius ppositus ꝛ
administrator.similem epo cum consecratur:vt
hic in prin.gl.Itē tempore coronationis rex in-
ungitur.de qua inunctione in.c.vnico.de sacra
4 vnctio.† Quero qd si iste rex nō iurasset prius:
sed facta alienatione iurauit non reuocare.Sol.
iste tex.prima fronte vr̄ velle ꝙ tunc nō posset cō-
trauenire:cum nō reperiatur hoc iuramentū al-
teri esse cōtrariū:ꝛ sic cessat ratio litere.ꝛ hoc idē
videt̄ velle glo.in prin.dum arguit vltimū iura-
mentū de nō reuocando esse illicitū:quia est con-
trariū primo licito:quia si vnū contrariorum est
bonū ꝛ licitum:reliquū3 malū est ꝛ illicitū.xxxij.
dist.hospitiolum.Sed contrariū firmiter est te-
nendū:quia vt.ſ.dixi bona regni nō sunt ppria
ipsius regis:ſ3 dignitatis regalis.hinc est qḋ gl.
notabilis in.c.moyses.viij.q.j.arguit per illū tex.
regē eligēdū p electionē sicut īperatorē.xciij.di.le
gim⁹.l3 glos.arguat 3rā.vij.q.j.deniqꝫ.ꝛ.xxxiij.
5 q.j.c.fi.† De cōsuetudine seruat̄ hoc vltimū:ꝛ
ita pbatur in.d.c.licet.de voto.dicit tamen nota-
biliter Inno.in.c.grandi.de supplen.neg.prela.
lib.vi.in prin.speciale esse in regno ꝙ reges non
pñt priuare nedū filios:ſ3 neqꝫ fratres nec alios
3sanguineos ex stirpe paterna descendētes a re-
gno sola voluntate:licet papa vel alius superior
possit ipsum priuare ex causa.d.c.licet.de voto.
6 † Hinc quod fortius est disputat̄ de viribus
donationis facte ecclesie per Cōstantinum quia
fm omnes imperator nō potest ad libitū aliena-
re iura imperij:licet habeat inter seculares prin-
cipes supremā potestatē.Et tenet̄ cōmuniter qḋ
imperator nō possit alienare in graue preiudiciū
imperij licet valuerit donatio facta ecclesie:quia
illa superior ꝛ non est proprie alienatio cū3 papa
habeat saltem in habitu a deo iurisditionē in tē-
b poralibus:de qua.q.plene per Bar.[b] in proemio
digestorū.per Jo.de lig.in cle.ne romani.j.eo.ti.
Si ergo imperator nō potest fortius nec rex.vij.
q.j.in apibus.ꝛ.xcvj.dist.si imperator.Iuramē-
tum ergo de nō reuocando alienationem indebi
te factam est illicitum:quia contra ius cōmune:ꝛ
tendit in alterius dignitatis piudiciū:ergo non
seruandum.ſ.eo.cum contingat.in fi.ꝛ.c.ij.de pa
ctis.lib.vi.ꝛ.c.sicut nostris.ſ.eo.nam iuramentū
non debet esse vinculum iniquitatis.ſ.eo.quāto.
ꝛ.xxij.q.ij.animaduertēdum.ꝛ hoc videtur velle
gl.nostra in medio.in ver.huiusmodi enim iura
menta ꝛc.vsqꝫ ad fi.Nō obstat iste tex.a cōtrario
in eo quod ponderat primū iuramētum:quia si
bene pondereẗ mouet̄ per duas rationes quarū
quelibet per se est sufficiens.Prima quia in pre-
iudicium regni ꝛ cōtra honorem regis alienare
nō poterat:vnde ex hoc tenebat̄ reuocare.Unde
posito qḋ cessat vna ratio:non cessat per hoc iu-
ris dispositio.insti.de nup.§.affinitatis.Hāc
partem succincte sentit hic do.Ant.in gl.in ver.
liberam.in.c.ij.de sup.negli.prela.lib.vi.S3 ego
firmiter teneo per istū tex.ea que superius dixi.ꝛ
facit.c.si diligenti.de foro compe.vbi dicitur nō
valere iuramentū in preiudiciū iuris publici.fa-
cit.c.scdm.ſ.eo.Et reducēdo glo.nostram ad cō-
cordiam dic ꝙ prima pars fundatur sup ratio-
ne iuramētī:ꝛ de facto tollit excusationem de nō
reuocādo.Secūda pars fundatur super alia ra-
tione tex.s3 qḋ de iure in preiudiciū dignitatis
7 alienare non poterat.† Et quod dixi regē3 vel
imperatorē nō posse alienare in preiudicium re-
c gni:[c] intelligit notabiliter hic Inn.de alienatiōe
per quam leditur grauiter dignitas regalis.nō
enim per hoc interdicit̄ omnis donatio vel alie-
natio:quod bene notabis.nam propriū regum ꝛ
principum est donare in.c.j.de dona.ꝛ ideꝫ tenet
Joā.and.in.d.c.grandi.ꝛ facit quod ibi no.glo.
ꝛ idē dic in prelato qui iurat non alienare incon-
d sulto papa.non enim debet intelligi de modica [d]

a Intellecto.p
hui⁹ decre.itelle-
ctu vide omnino
Old.in 3si.xciij.
ꝛ.xcv.ꝛ Bald.in
sua marga.Inn.
in ver.iuramētū.
l.xxiij.q.q alleg.
Inn.i.c.dilecto.
de pbendis.
b Et Bar.in.l.
probibere.§.fi.ff.
qḋ vi aut clam.
e Sebasti. Sapia.
c In piudicium
regni.an rex pos-
sit alienare ciui-
tates sui regni:
vide Cardi.l3si.
cxxviij.incipiē.
ad quēdā.in.iij.
col.late p Fed.in
c.ad audientiam.
col.ij.vsi.de alijs
vero pncipib⁹.j.
de pscri.ꝛ p Jas.
in.l.debitorū pa-
ctionib⁹.circa fi.
C.de pac.ꝛ in sūa
di.feudo.charta
viij.col.iij.
d Modica.ideꝫ
decidit ipsemet
Abb.panor.in.c.
cū sup.circa me-
diū.j.de re.eccle.
non alienā.ꝙ res
modica seu mo-
dice vtilitatis nō
includitur sub iu
ramēto plati iu-
rantis nō aliena-
re immobilia ro-
mano pōtifice in
cōsulto.ꝛ idē de-
cidūt Jo.d imo.
ꝛ Pe.de ancha.
in.d.c.cū sup.tan
gitur p Joā.an.l
d.regu.q tacet.in
mercuri.facit qḋ
vult Ange.in.§.
hoc etiā3.in fi.in
aut.de alie.ꝛ em-
phy.ꝙ dispositio
illi⁹.§.vñ sumit̄
aut.hoc ius por-
rectū.C.de sacro-
san.ecc.ꝛ.xij.q.ij.
nō pcedit in pla-
to alienante rem
imobilē paruam
ecclesie p tex.i.d.
c.terrulas.xij.q.
ij.ꝛ sequit̄ Pan.
in.d.c.cū sup.ꝛ in
c.olim.ij.in.ij.no
ta.de restitu.spo.
Et hec faciūt ad
limitationē.c.j.q
feu.da.pos.vbi ē
tex.in prin.a con
trario sensu:qḋ p
latus ecclesie nō
potest res ecclesie
infeudare de no-
uo quādo nō est
antiqua cōsuetu-
do ifeudādi.Fal-
lit quando esset
res ecclesie par-
ua:puta vna vi-
neola vel pdiolū:
tunc licet non sit
3suetudo:posset
tū prelatus infeu
dare vel cōcedere
l ēphyteosim.Et
possunt predicta
cōfirmari p mul-
ta alia optia cōsi-
lia et in primis p
tex.valde notabi
lem et sing.in.l.j.
§.sed sciendū.ibi
proinde leuis fe-
bricula.et ibi vel
vulnusculū mo-
dicū.per que di-
cit ibi Alberi.de
rosa.ꝙ statutum
loquēs in vulne-
re nō habet̄ locū
in vulnusculo.et
tex.ibi.h.d.expſ-
se.ꝛ Bald.in.l.fi.
C.de edi.ac.dixit
per illum text.qḋ
statutum loquēs
de vulnere nō in-
telligitur de mo-
dica scissura seu
3rafignatura vel
scorticatura ꝛ idē
Bal.i.c.cū adeo.
ſ.de rescri.ꝛ ang.
in.l.si ignores.§.
furē.ff.de fur.ꝛ in
l.eītat.ff.qḋ me.
causa.Ludo.ro.
in.l.j.§.fina.ff.ad
silleia.Sic consti
tutio penalis p
effusione sangui-
nis non intelligi
tur d modica:seu
minima fm bal.
in.d.c.cum adeo.
Bald.ꝛ Inno.in
d.l.senat⁹.§.mar
cellus.ꝛ Bald.in
d.l.fi.facit.c.pro
illorū3.in fine.de
senten.excōmu.ꝛ
ita tenet Pan.in
c.proposuisti.de
cōsecra.eccle.vel
altaris.vbi īfert
ad statuta dispo-
nentia de effusio-
ne modica sangui
nis.Confirmo et
per illud qḋ vult
glo.in ver.facul-
tatem.in.§.hinc
nobis.in aut.de
here.ꝛ fal.p quā3
gl.infert ibi ang.
in.j.colū.ꝙ si sta-
tutum disponat
qḋ nullus possi-
dens apothecam
possit personali-
ter capi si qs pos
sideat vilissimas
apothecam pote
rit personaliter
capi non obstan
te statuto.facit
etiā scdm eūdem

Ang. in. d. §. hinc nobis. quod vult glo. notabi. in. l. sciendum. in prin. in glos. prima circa medium. ff. qui satisda. cogã. approbatam per oẽs ibi: quod possidens aliquem vilem cespitem terre non euitat satisdationem quam euitant possidentes immobilia. ⁊ ibidem dicit Bal. qḋ idem esset si possideret aliquam domunculam. ⁊ est singu. glo. in. l. si fideiuss. §. fin. ff. qui satisda. cogã. Cõfirmo ꝑ illud qḋ vult glo. in versi. ⁊ in. §. sed ⁊ si qs. in aut. vt hi qui obli. se. perhi. ⁊c. ⁊ Ang. ibi in fi. j. colũ. ⁊ glo. no. in aut. minores. in glo. j. in prin. C. q da. tut. pos. ⁊ ibi Bald. ⁊ Sali. qḋ debitor ⁊ creditor qui non pñt esse tutores remouent a tutela: nõ remouebunt pro modico debito vł credito nec ꝑ modica cõmunione vel vili possessione quod est no. dignissimũ. Confirmo per id quod dicit Bal. in aut. sed iaz necesse. C. de dona. propter nuptias. quod licet debitor possit iudicari suspect⁹ propter preparationẽ fuge: istud fallit i debito paruo. facit etiaz qḋ vult Bal. in aut. preterea. l vlti. q. C. vñ vir ⁊ vxor. dũ querit an illa auten. disponẽs super cessione dotis non existentibus liberis habeat locũ in dote parua. de quo ꝑ Sali. ⁊ alios moder. ibi Pau. et Ludo. in. l. diuortio. in prin. ff. sol. matrimo. facit ẽt quod dicũt doct. reprobãdo Bar. in rubri. ff. solu. matri. qḋ pauce mẽbrane seu charte non faciunt cẽseri volumen esse aut maius si adijciant: aut minus si volumini õtrahant. argu. in. l. j. §. sed sciendũ. ff. de edi. edic. ⁊ glo. in. d. aut. minoris. ⁊ ita do. Alexã. in. d. rubri. solu. matri. in. iij. col. in prin. facit etiã tex. singu. in. l. senatus. §. marcellus. ff. de lega. j. ẛm intellectũ Jmo. quẽ ibi sequitur do. Alexã. de imo. vbi ꝓhibitio de qua in. l. cetera. §. j. ff. de leg. j. nõ habet locũ in domuncula. facit etiam qḋ de cabana dicit Bal. in. c. si duo fratres. j. de duo. fra. de nouo benefi. inuesti. cum suis concor. ibi signatis. facit etiam qḋ voluit Bal. in. l. si pro ea. in prin. C. si man. vbi dicit non attendi dilapidationem nisi sit inordinata ad suspicionem. i. qḋ taliter dilapidet qḋ timere debeat de suo credito. ℂ Adde glo. sing. in. c. quicũq;. xvi. q. vij. q̄ vult ꝙ ille qui dat modicam dotẽ ecclesie vel altari non efficitur patronus. ⁊ vide omnino do. Jas. may. in. l. sciendum. ff. qui satisda. cogan. qui ponit fere omnes predictos casus. ⁊ vide eundem in aut. ꝑterea. C. vnde vir ⁊ vxor. tenet Ber. forze.

alienatione: quia iuramentũ non extendit̃ ad verisimiliter nõ cogitata. j̃. eo. veniẽs. ⁊ de istis modicis nõ videtur cogitatũ: cum sint exclusa a solẽnitate debita. xij. q. ij. terrulas. ⁊ ita determinat Fede. ↄs. cciij. ⁊ sic iunge cũ hoc dicto Jnn. ⁊ no.
8 ℂ †Ulterius aduerte: allegat̃ cõmuniter iste tex. qḋ alienatio facta contra iuramentum non tenet etiã si sit iurata. vnde gl. notabilis in. c. licet. j. eo. lib. vi. per istũ tex. dicit ꝙ si mulier iurat non alienare bona dotalia sibi donata propter nuptias sine legali solẽnitate si postea alienat ⁊ iurat non contrauenire nõ valet alienatio: quia vltimũ iuramentũ fuit primo licito ↄtrariũ. ℂ Sed contra hoc ego oppo. de. c. sicut. de spon. vbi valet iuramentũ contra iuramẽtum. ⁊ dicit Jnno. in. c. dilecto. de ꝓbẽ. qḋ si iuraui nõ alienare librũ postea alienaui valet alienatio licz sim periurus. ad idem qḋ no. Jo. in regula: qḋ semel placuit. de reg. iur. lib. vi. ⁊ xxij. q. iiij. c. vnaqueq;. ibi cõcludit̃ qḋ licet quis iurauerit nõ mutare testamentum tñ si mutat tenet scḋm: licet testator sit piurus: q2 nullibi reperit̃ qḋ actus gestus contra iuramentum non valeat. Cõtrarium videtur difficile ⁊ hic per aliquem non tactum. Ego dico sic quod quandoq; actus dispositio depẽdet a mera volũtate seu facultate iurãtis: ⁊ tunc ꝓcedit contrariũ vt valeat alienatio etiam non iurata cõtra iuramẽtũ prius prestitũ licet iurans sit periurus. Quãq; actus dispositio nõ dependet a mera facultate iurãtis: vt quia interdicit̃ a lege fauore ipsius iurantis. exẽplum in muliere ⁊ minore in. c. cũ contingat. j̃. e. ⁊ in aut. sacramẽta puberũ. C. si aduer. ven. ⁊ tũc actus etiã iuratus contra primũ iuramentũ non valet. sic intelligo glo. d. c. licet. Ratio quia actus sine iuramẽto erat ipso iure nullus obstãte ꝓhibitiõe legis. Ratio autẽ iuramẽti sustineri nõ põt: quia iam obligauerat se deo per prius in contrariũ. ⁊ sic scḋm fuit illicitũ. Jdem ⁊ fortius quãdo actus ꝓhibetur ratione publice vtilitatis: tunc enim scḋm iuramentũ non valet contra primum duplici ratione. Prima quia est illicitum cum sit cõtrarium primo licito. Scḋa quia tendit in preiudicium alterius: vt supra dixi. ⁊ iste est proprius casus huius. c.
9 ℂ †Et per hoc potes decidere questionem notabilem quã ponit Gas. de cal. j̃. eo. cũ contingat. prelatus iurauit nõ alienare bona ecclesie inconsulto papa vt cõmuniter hodie iurat̃: deinum alienat contra iuramentũ an teneat alienatio. ⁊ concludit ipse cõsulendo in questione facti ꝙ sic: ita ꝙ ratione iuramenti solius nõ venit reuocanda: q2 regulariter tenet actus contra iuramentum ex quo lex aliter non resistit: vt supra declaraui. ⁊ tenet etiam Archi. in. c. si a sede. de preben. li. vi. ⁊ Specu. de emp. ⁊ vendi. §. tertio loco. ver. qd ergo. in fi.
10 ℂ †Quid autem si iurans non
a alienare locauit per cẽtum annos[a] nunquid erit periurus. pro ⁊ contra facit qḋ no. glo. in. c. j. de rebus eccle. non alie. Jbi tñ finaliter glo. ista concludit ꝙ ille qui nõ potest alienare non potest locare ad centũz annos. Recitat tñ Accur. tenuisse cõtrarium in. l. penul. ff. de lega. ij. Gas. in preallé. loco dixit ꝙ alienationis verbũ proprie sumptũ intelligit̃ quando directe transfertur dominiuz: ⁊ licet non alleget tex. est in. l. fi. ff. de fun. dota. sed quia materia alienationis rei ecclesiastice sumit̃ largissime prohibitus alienare prohibetur locare per centum annos. Jtem non potest pignorare. vt no. xij. q. ij. in sum. sed proprie sumpto vocabulo qui locat non alienat: vt dicit glo. in. l. j. §. qḋ autem. ff. de superfi. et. l. fi. ff. si ager vecti. peta. iuramenta autem sunt stricti iuris: ideo scḋm eum non extenduntur ad alienationẽ improprie sumptam: vt est locatio ad centũ annos: locans ergo ad tñ tempus nõ est periurus. alleg. qḋ in simili no. in. c. vt super. de rebus eccle. nõ alie. non tamẽ dicit ꝙ locatio teneat. Ego de hac decisione dubito et potius tenerem oppositũ: quia iuramentũ
b prestitum intelligitur ẛm qualitates materie[b] in qua prestatur. vnde assumit omnes tacitas conditiones et restrictiones ⁊ ampliationes ẛm naturam materie in qua ꝑstatur: vt in. l. fi. C. de condi. indebi. et. l. vlti. ff. qui satisda. cogã. not. Bar. in. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. ⁊ Jnn. in. c. per tuas. de arbi. probatur. j̃. eo. quẽadmodum. Sed verbum alienatio intelligitur largissime in materia alienationis rei ecclesiastice: vt ipsemet Gas. cõfitetur et probatur in. c. nulli. §. j. de rebus eccle. non alie. et quod ibi no. in glo. ergo iuramẽtum de non alienando super ea prestitũ debet intelligi largissime: ⁊ vt cõueniat materie subiecte ⁊ hoc credo verum. Abbas.

Antoni⁹ Francis. ℂ Circa istã materiã an si lex vel statutum loquat̃ de aliqua re vel de vno facto intelligat̃ de modico et reparua vide que habent̃ in. c. terrulas. de re. eccle. non alie. ⁊ ideo ꝑ minima lesione nõ dat̃ restitutio in integrũ. l. scio. ff. de in integ. resti. l. in reb⁹. in. §. possunt. ff. cõmo. et hoc verum in his que sunt contra ius commune: secus in his que sunt secundũ ius commune per. l. si proprietarius. ff. de damno infecto. ⁊ no. Bar. in d. l. scio. et ideo ẽt pro minimo grauamine potest interponi appellatio. c. appellationibus. et ibi per doc. de appella. ⁊ vide in. c. penul. in versi. minimũ. de rescrip. ⁊ propterea dixit Spec. in titu. de rescripti presen. in. §. fi. in ver. que dicant. quod modicum incrementũ nõ valet mouere iudicem. et idẽ in tit. de iura. cal. in §. ij. in versi. quid si causa. vbi dicit ꝙ modicitas cie facit omitti solẽnitatem iuris: et dicit etiam in ti. de loca. in. §. vj. in ver. vt autem. qḋ gr̃a modici dãni non receditur a iure. et pro hoc cit quia testes in modico varii nõ possunt dici varij: vt p. d. Anto. post glo. in. c. ij. de regu. ⁊ per Alex. in. l. eos. de fal. et in. l. in insulã. in §. fructus. ff. solu. mat. quia variatio in modico nõ facit testẽ esse varium. et qñ quid dicatur modicũ vel paruũ dicas hoc relinqui arbitrio iudicis q cõsiderata qualitate ꝑsonarum et vtens circunstantiis habet hocarbitrari: vt p glo. i l. hacten⁹. de vsufru. ⁊ ꝑ glo. ij. q. vj. in. §. anterior. ⁊. xij. q. ij. terrulas. et vide glo. et Bar. in. l. sed ⁊ si susceperit. §. j. ff. de iudi. vbi habetur ꝙ si rex vel magn⁹ princeps daret etiã vno mille: diceret̃ etiam modicũ dare. et vide Spec. in titu. de iura. dela. in ver. non igitur.
a ✠ Sebastia. Sapia. ℂ Per centum annos. Que locatio dicatur alienatio vide per Ang. in consi. dxxxiij. incipien. ex forma et serie dictorũ instrumentorũ. in vltimo dubio. ⁊ Jas. in. l. manumissiones. col. ij. vsi. secundo principaliter. ff. de iusti. et iure.
b ✠ Sebastia. Sapia. ℂ Qualitates materie. Uide Oldra. in consilio cclxxviij. incipiẽ. cum mulier. ⁊ do. Fran. car. in consi. j. col. iij. et in consi. iij. incipiẽ. et si subtilissime. col. ij.
c ℂ Mulieri. Pro intellectu huius tex. vide que latissime scribit Host. in summa. eo ti. in rubricella de asser. iura §. et super quibus. ver. quid de causa monachationis. vbi declarat eius medullam.

1 ☞ Licet matrimonium sit fauorabile nõ tamẽ super eius contractu statur soli iuramento.
2 Periurium nec excommunicatio impedit contractum matrimonij.
3 Due presumptiones paris potentie inuicem se collidunt.
4 Ecclesia non patitur vt quis veniat contra proprium iuramentum.
5 Actore non ꝓbante reus absoluit̃: et confessio facta non prodest sed bene preiudicat confitenti.
6 Juramentũ in defectum semiplene probationis an deferatur in causa matrimonij.
7 An stanti contra matrimonium deferatur iuramentum in defectum semiplene probationis.
8 Juramentum in defectũ semiplene probationis an deferatur in causa monachatus.
9 Potest quis agere pretextu detentationis rei vendicatione: et pretextu possessionis ciuilis interdicto vti possidetis.
10 An quis possit venire cõtra confessionem suam iuratam in causa matrimoniali.
11 Judex quid debeat facere si mulier petat poni bãna: vt in. c. si. de clandesti. despon.

c Mulieri.[c] ℂ Si mulier iurauit aliquem esse suum maritum ⁊ succubuit: quia aliter nõ ꝓbauit nõ dat̃ nec denegat̃ ei licentia cum alio ↄtrahendi. Diuidit̃ quo ad intellectũ: q2 primo ponitur questio. scḋo solutio ⁊ ibi ratio ibi: nec.

¶ Casus literalis. Mulier quedã petebat quendam in virum que in iure prestito iuramento asseruit ꝙ ille in eam matrimonialiter cõsen-serat per verba de p̃senti: vir hoc negabat: cũ mulier nõ haberet alias probationes vir fuit ab eius impetitione absolutus. querit̃ vtrum iu-dex debeat ei dare licentiã cum alio contrahendi. Respondit papa ꝙ non: ne actor periuri videatur: nec debet ei prohibere: ne si forte falsũ iurauit matrimoniũ ĩpediret: sed est sue conscientie relinquẽda. Ber.
1 ¶ † No. ꝑ ꝙ licet matrimonium sit res multum fauorabilis: vt in. c. ex literis. ẽ. de procu. ⁊ c. ñ. de re iudi. cum ñ. non tamen in tantum vt sup eius contractu stetur soli iuramento alterius asserentis contractum.
2 ¶ † No. secundo ꝙ periurium non impedit contrahi matrimoniũ si-cut nec excõicatio: vt leg. ⁊ no. in. c. significasti. de eo qui dux. in ma. et crimina impedientia matrimonium vide per glo. in. c. ñ. ꝑ. de pe. ⁊ re.
3 ⁊ qđ ibi no. ¶ † Tertio no. iuncta glo. ñ. ꝙ vbi concurrũt due presum-ptiones: quarum vna alteri non preponderat: sed sunt paris potentie
4 inuicem se collidunt. simile in. c. literas. de presump. ¶ † Not. quod re-gulariter debet ecclesia prohibere ne quis veniat contra proprium iu-ramentum. facit. ꝑ. de spon. c. ex literis. ñ. probatur enim hoc per locum a speciali. ¶ No. vltimo ꝙ vbi agitur de dubio peccato quis relinquẽ
5 dus est conscientie sue. ¶ † Glo. prima diuiditur in duas partes. in pri-ma queritur an vir iste fuerit legitime absolutus: ⁊ respondet quod sic quia actore non probante reus debet absolui vt in iuribus allegatis in ea. Sed contra hoc ego oppo. sic. post iuramentum delatum parti ni-hil amplius debet queri: quia habet vim transactionis. l. ꝑ. ⁊ ñ. ff. eo. ⁊ l. ꝑ. C. eo. ⁊ tex. in. c. ⁊ ñ Christ⁹. ẽ. eo. dicit quod omnis cõtrouersie finis est iuramentum: sed ista mulier in iudicio iurauit istum virum contra-xisse secum matrimoniũ: ergo debet sibi adiudicari cum actio sibi cõ-petat ex iuramento. l. actori. C. eo. ⁊ l. si duo. §. marcellus. ff. eo. Sol. dic cõtrarium procedere si iuramentum fuisset delatũ huic mulieri in sup-plementum probationis: sed tex. loquit̃ de alieno iuramento. forte eni exegit iudex iuramentum de veritate dicẽda. ẽ. c. ex literis. ⁊ confessio facta vigore talis iuramenti p̃iudicare potest cõfitenti: nõ autẽ ꝓdesse: quia regulariter nõ valet confessio ad ꝓprium cõmodum confitentis xxiij. q. ñ. in prin. vel loquitur fm̃ Jo. an. de cõfessione mulieris facta in positionibus suis quas suo posuit sacramẽto iuxta. c. cũ in positioni-
6 bus. ꝑ. eo. ti. li. vj. ¶ † Uenio nunc cõpetenti ordine ad scđam partẽ gl. pone eñ ꝙ mulier habuisset vnum bonum testem nunquid fuisset sibi deferendũ iuramentum in supplemẽtum ꝓbationis. ⁊ est ista questio
a notabilis[a] ⁊ difficilis in effectu cõsistẽs an vnquid in causa matrimonia-
b li[b] sit locus delationi iuramenti in supplementũ ꝓbationis. Glo. ꝑ. ar-guit qđ sic per iura generalia: sed sic aliter cõcludit oppositum: q: hec causa est ardua cũ agat̃ quasi de statu hominis cũ ꝑ hoc seruitus cõsti-tuat̃ in ipso: ⁊ no. bene hanc rationẽ ꝑ qua facit. c. non debet. de cõsan. ⁊ affi. ⁊ c. omnes causationes. xxxiij. q. vij. Idem videt̃ sentire glo. iuris ciuilis in. l. iij. §. quacũq;. ff. eo. ti. Hec opi. videt̃ etiã placere Abb. hic qui respondet ad. c. attestationes. ꝑ. de despon. impu. vbi fuit in cã ma-trimoniali delatũ iuramẽtũ qđ ibi non defert̃ sup principali actione: sed super articulo postea orienti sup quo magna erat presumptio ꝯtra reum. s. qđ consensisset post etatem: vel fm̃ eum ibi actrix habebat p̃re-sumptionem pro se: hic non. Et in hac vltima solutione videtur incli-nare in contrarium opi. huius glo. Jo. an. dicit ꝙ illa decre. solũ vult qđ si presumptio est contra reum qui venit absoluendus in causa ma-trimoniali non absoluetur nisi iuret ad excludendã illã p̃sumptionẽ: quasi velit dicere ⁊ bene quod ibi non loquitur de iuramento in sup-plementum probationis: sed de iuramento purgationis qđ defertur reo antequã absoluatur vt sic purget presumptionem ortam contra eũ. Unde per illud iuramẽtum nullum fit preiudicium matrimonio nec actori sed est fauorabile eis cum aliter veniret pure absoluẽdus actore nõ probante. aliter tamen Jo. an. non declarat in hac. q. mentem suã. Host. hic ⁊. ꝑ. eo. c. ñ. ⁊ idem Philip. tenent contra opi. glo. dicentes ꝙ in omni causa matrimoniali potest deferri iuramentũ consideratis tñ circũstantiis ponit ipse Host. exemplũ in muliere honesta poteñti ⁊ di-uite que petit aliquem in virum sibi inferiorem vel equalem qui sepi⁹ de stupro illam sollicitauerat ⁊ probat per vnũ testem omni exceptiõe maiorem ꝙ iste desponsauit eam per verba de presenti. adducit de se-pultu. ex parte. de testa. super eo. ñ. fatetur tñ ipse Host. ⁊ idem Phi. ꝙ in causis matrimonialibus ⁊ similibus in quibus vertitur periculũ anime sicut est ibi speciale vt non trãseat in rem iudi. sic oportet ibi spe-ciale fateri quod si appareret decepta ecclesia retractabitur qđ est factũ ratione iuramenti delati. arg. ꝑ. de fri. fraternitatis. ⁊ C. eo. l. ꝑ. quod est speciale contra legem. ff. eo. l. non erit. §. dato. fit ratio: quia in talibus nec lex preualet nec cõsuetudo. ẽ. de cõsue. c. ñ. per que patet etiã in ma-trimonio posse iuramentũ deferri ita tamen qđ legitimo matrimonio nullo mõ p̃iudicari possit nec salus anime impediri quoties de ipsius periculo cõstaret. ⁊ sic transit Jo. an. cũ hac opi. Et videtur hic sentire ꝙ possit deferri cum limitatione p̃dicta. Bar. post Butri. in. d. l. iij. §. quacũq;. dicit ꝙ statim ꝓ matrimonio potest deferri vt iuret pro ma-trimonio: quia hic nullũ periculum est cum videat̃ de nouo cõtrahere sub conditione si ille iurauit: sed stanti cõtra matrimoniũ non est defe-rendũ: q: non dependet illius dissolutio a facultate partiũ. ⁊ sic videt̃

sentire Bar. per rõnem suam hoc ꝓcedere in iu-ramento iudiciali qđ defert̃ a parte parti. in ne- a cessario enim qđ defert̃ a iudice non ꝓcederet pri-mum dictũ Bart. cum illud deferat̃ parte altera nõ consentiente. l. admonendi. ff. eo. Item secũdũ dictum Bar. nõ fundat̃ bona ratione: quia licet iuramentũ deferat̃ stanti contra matrimonium: non tñ per hoc dissolueret̃ cõiugiũ: imo quãdocũq; cõstaret de cõtrario reintegraret̃ matrimoniũ ꝑ c. consanguinei. ⁊ c. lator. de re iudi. ⁊ ẽ. dixi fm̃ Host. ꝯ opi. Bar. videt̃ tex. in. d. c. attestatiões. et eo modo tollit̃ ratio gl. in. d. l. iij. que videt̃ velle b ꝙ ideo iuramentũ non est deferendum in hac cã quia amplius nõ posset q̃ri de legitimitate ma-trimonij obstante iuramento: qđ est falsum: q: si snia non obstat fortius nec iuramentũ. do. Ant. ꝑ. eo. c. ñ. dicit ꝙ iuramentũ purgationis vbi nõ est probatũ deferri põt: vt in. c. attestationes. de despon. impu. iuramentũ vero necessariũ potest reo deferri qui venit als absoluẽdus. d. c. attesta-tiones. Sed certe nõ differt hoc a p̃cedenti arti-culo quia istud nõ põt dici iuramentũ purgatio-nis: ex quo defert̃ reo: nõ eñ defert̃ sibi in supple-mentũ probationis cum reus non habeat ꝓbare sed vt purget presumptionem contra eũ ortam. Actori aũt semiplene ꝓbanti non est fm̃ eũ defe-rendũ iuramentũ necessarium sed voluntarium põt deferri inquãtũ iurans stat ꝓ matrimonio: q: partes possunt sibi preiudicare sed necessariũ non est deferendũ: q: causa est ardua. non ob. qđ posset retractari: q: forte non potuerunt habere ꝓbationes ad retractãdum. Hec sunt que in di-uersis locis scripta reperio per que mihi non vr̃ ad plenũ huic articulo quotidiano satisfactum.
¶ Ego cõprehendẽdo clare oẽs casus dico sic ꝙ aut non constat de matrimonio: vt q: de ipsius cõtractu disputat̃ aut cõstat sed disputat̃ de ali-quo impedimẽto ipsius: puta de ꝯsanguinitate. Primo aut actor plene probat ⁊ non est curãdũ de iuramẽto: vt in. c. sicut. de ꝓba. Aut nihil pro-bat: ⁊ idem q: reus venit sine quolibet iuramen-to absoluendus. ꝑ. eo. c. ñ. sentit Jo. and. in. c. ꝑ. de clã. despon. videt̃ tamen tex. in. c. ñ. eo. ti. Aut ꝓ-bat aliquid sed min⁹ ꝙ̃ semiplene: ⁊ tũc nõ acto-ri sed reo deferendũ est iuramentũ purgationis: ⁊ iste est ꝓprius casus. c. attestationes. preall. Nã ibi ex nisu ad copulã erat orta p̃sumptio qđ post etatem legitimam puer consenserat in mulierẽ. facit qđ no. in. c. ñ. Actori autem non est deferen-dũ: q: non habet semiplenam pro se vt not. in. d. c. ñ. ⁊ loquor de iuramento necessario qđ. s. defer-tur a iudice parti. Quid aũt in voluntario iudi-ciali: qđ. s. defertur a parte parti. dico qđ indubie actor potest deferre reo quia sine illo venit absol-uendus ex quo plene non probat. Reus põt de-ferre actori si sibi tantũ preiudicat: nam sicut pos-set de nouo contrahere ita posset deferre iuramẽ-tum actori licet semiplene vel nil ꝓbet vt in opi. Bar. Aut semiplene actor probat: ⁊ hic est casus magis dubitabilis in quo sic distinguo: qđ aut querit̃ de iuramento voluntario aut necessario. Primũ põt deferri reo cũ veniat absoluendus ex quo plene non constat de matrimonio. et eñ hoc fauorabile matrimonio. d. ca. attestationes. Actori autem potest deferri si reus sibi soli preiu-dicat ratione predicta. secus autẽ si preiudicaret alteri matrimonio de quo constaret: q: non pos-set transigere tunc. ⁊ sic nec iuramentũ deferre in p̃iudiciũ alterius matrimonij. iuxta not. in. d. c. ñ. de clã. despon. Scđm scilicet iuramentum ne-cessariũ indubie potest deferri reo. d. c. attestatio-nes. q: actor non potest conqueri ex quo suam in-tentionẽ plene ꝓbare non potest: nec per hoc iu-ramentũ preiudicatur iuri suo: quia quãdocũq; constiterit de contrario retractabit̃ attentatum ratione iuramẽti vt. ẽ. dixi. ⁊ facit. l. admonẽdi. ff. eo. Ua aũt actori possit deferri est satis dubiũ propter arduitatẽ cause. Ego indubie crederẽ ꝑ tex. c. ñ. ꝑ. eo. iuncta. l. iij. §. quacunq;. preallc. hoc fore relinquẽdũ discreti iudicis arbitrio vt cõsi

→ Sebasti. Sapia.
a ¶ Questio nota-bilis. Uide Bar. in. l. marit⁹. in vẽ. vltimo quero. ff. de qđ. ⁊ d. Jas. in repe. l. admonẽdi col. xxvj vẽ. scđo principalr ex con-clusiõe gl. nostre. ff. de iureiuran.
b ¶ In cã mrimo-niali. Et qđ non possit hoc casu de-ferri iuramẽtũ in supplemẽtum tz Do. in. c. ꝑ. in pri. ꝑ illũ tex. de pen. li. vj. ⁊ ꝙ nõ tenet et Bal. in. l. in bo-ne fidei. in. ꝑ. colũ. verñ. itẽ in causis matrimonialib⁹ C. de re. cre. đ quo vide. ꝑ. c. ñ. i. iiij. col. ⁊ adde ꝙ l cã matrimoniali põt deferri iuramẽtũ a pte parti fm̃. d. Ant. in. d. c. ñ. in iij. col. ver. aduer-te tñ. ꝑ. eo. qđ cre-derẽ eẽ verũ qñ vi-tium est ꝑ ptes re-missibile: als non Jdẽ dr. q. hic post-ta vide ꝑ Archi. in. c. si qs p̃sbyter. circa prin. ñ. q. v. de hoc ẽt vide per Azo. in sum. C. de re. cred. circa me-diũ. vbi tz ꝙ pos-sit deferri iuramẽ-tũ in cã matrimo-niali. ⁊ hoc ponit in ver. in cã mona-chationis. nã Ar-chi. l. d. c. si qs pre-sbyter. circa prin. arguit ꝓ ⁊ cõtra. ⁊ remittit se ad. c. viduas aũt vela-re. xxvij. q. ꝑ. qđ est palea. vbi multũ egregie tãgit istũ passum ⁊ tãdẽ cõ-cludit qđ meli⁹ ⁊ tutius est qđ ei de-ferat̃ iuramentũ qui matrimoniũ asserit eẽ cõtractũ ⁊ ita dicit tenere Host. in sum. §. su-per quib⁹. ṽ. qd đ cã monachatiõis ⁊ hoc dicit se cre-dere esse verũ ⁊ se-ipsum de facto sic fe-cisse cõsuli. vid de hoc late Pan. de ca. in. l. iij. §. que-cũq;. ff. de iureiu. ⁊ ibi do. Alexan. imo. Bal. in. l. in bone fidei. l. ꝑ. col. Bar. l. d. l. admo-nẽdi. in. xvij. col.

a ¶ Iuramentū. et
tra ē in spē dicit
Pan. de ca. ⁊ do.
Alex. in. d. l. iij. in
pri. ff. eo. vterq̄ i
vlti. colū. allegan
tes idē velle Io.
an. l. c. fi. j. e. facit
illud qd̄ no. dicit
Bal. in. l. l. bone fi
dei. in vi. col. ver.
tertio īspicit quā
titas rerū. q̄ lz in
causis feudalibus
q̄ magne sunt nō
deferat̄ istud iura
mētū necessariū
tn̄ bn̄ deferr̄ pos
sessori q̄ possessio
aliquid adiungit
semiplene proba
tiōi ⁊ hec diligen
ter no. q̄ faciunt
ad limitationem
eorū q̄ notātur p
ipsummet ab. pan.
⁊ doc. l. c. fi. in pri.
in pe. ⁊ vlti. col. j.
e. q̄ l causis famo
sis ⁊ criminalib⁹
etiā ciuilr̄ motis
nō deferr̄ istud iu
ramētū: ⁊ idē i ce
teris causis ma
gnis ardnis ē ve
rū nisi eēt p̄ulsq̄
semiplene pbatū
vt quia vltra semi
plenā pbationeȝ
aliquid eēt addu
ctū: vt q̄ pduris
set qs duos testes
quorū vnus non
esset omnino inte
ger vel adesset ali
qua alia presum
ptio tūc si sit pso
na honesta posset
iudex dferre iura
mētū necessariū i
pdictis causis. et
idē dicit Sali. l. l.
admonēdi. ff. eo.
in. xvj. col. in fi. et
Lud. ro. in. xxvij.
⁊ clari⁹ in. xxxiij.
p tex. d. §. j. in. c. fi.
j. eo. ⁊ idem tȝ ibi
do. Alex. imol. in
xxxij. col. ⁊ l. l. iij.
eo. ti. in. viij. ix. et
vlti. col. ⁊ in cōsil.
cdxiij. incip. viso
processu vtriusq̄
cause. in. iij. colū.
Sebasti. Sapia.
b ¶ Dixi qd̄. Vnō
Zapā asse. xxxvj.
col. viij. ver. de ter
tio autem. Ias. in
repe. l. admonēdi
col. xxvij. ver. scdo
pricipalr̄. ff. de iu
reiu. vbi dicit gl.
l. c. vidua. j. de re
gu. tenentē qd̄ de
ferat̄ iuramētū i
cā monachatiōis
cōtēr reprobari.
vide etiam Abb.

deratis oībus qualitatibus ⁊ circūstantiis pso
narū ⁊ cause deferat vel nō deferat. Quid enim
si actor est optime vite ⁊ petit puellam se inferio
rē vel equalem ⁊ hȝ de contractu vnum pbatissi
mū testem vel forte habet duos testes quorū vn⁹
nō est omnino integer: ⁊ sic habet plus q̄ semiple
a nam pbationē. certe satis potest ad iuramentū^a
recurri. nā nullus tex. dixit iuramentū non defe
rendū in causa ardua sed iudex potest inspectis
personarū ⁊ cause circūstātiis deferre illud acto
ri. j. eo. c. fi. §. j. potest ergo semper qn̄ circūstantie
⁊ qualitates personarū suadent. optime facit qd̄
habet in simili in. c. cū causa. de rapto. ⁊ est gl. in
7 hoc notabilis in. c. vidua. de reg. ¶ † Venio ad
scdm̄ membrū principale quando constat de ma
trimonio sed disputat̄ de aliquo impedimēto et
distingue fere p omnia vt dixi in pcedenti mem
bro eo saluo q̄ stans pro matrimonio non possit
deferre iuramentuȝ statim contra matrimoniū.
Ratio q̄ sicut non posset expsse trāsigere contra
matrimoniū: vt in. c. fi. de trāsac. ⁊. c. sup eo. de eo
qui cog. consangui. ita nec tacite deferendo iura
mentū ⁊ in hoc casu posset saluari illa opi. Bar.
nō enim est recedendū a matrimonio nisi per ve
ras pbationes seu plenas de impedimēto. de te
sti. c. licet ex quadam. in fi. An autē iudex possit
deferre in quo nō cadit timor collusionis. arg. c.
nisi. de pben. dico arbitrariū prout. s. dixi in pre
cedenti articulo. facit. d. c. licet. vbi pbationes de
consanguinitate nō sunt necessario cōcludentes ⁊
tamen dissoluit̄ matrimoniū de quo constabat.
Credo tn̄ q̄ nisi p̄sumptiones p̄asserente impe
dimentū sint multū vrgentes nō debet iudex pce
dere ad delationē iuramēti per rationē. d. c. licet.
in fi. ⁊ per hoc habes hūc articulū clarissime dis
8 finitū. ¶ † Et ex his potest decidi similis q̄stio^b
b an in cā monachationis sit locus huic delationi
iuramenti: glo. in. d. l. iij. §. quacūq̄. tenet q̄ nō
propter arduitatem cause. Azo vt refert Io. an.
j. eo. c. fi. dicunt posse deferri. Sed si esset iuramē
tum voluntariū vel iudiciale necessaria erit supe
rioris autoritas sicut in alienationibus rerū. xij.
q. ij. sine exceptione. x. q. ij. hoc ius. secus in iura
mento necessario. ad hoc. ff. de re. eo. l. iij. §. item
queritur. ⁊ hec sunt verba Cy. in. l. in bone fidei.
C. eo. titu. sed Cy. in additio. dixit moderniores
tenere iuramentum non deferendum in causa
monachationis: q̄ vinculum autoritate dei im
pressum nō potest per inferiorem tolli. ⁊ hec sibi
placent. Sed certe hec ratio tollit̄ per ea que dixi
in precedenti articulo. Bar. in. d. l. iij. ⁊ do. Ant.
dicit sicut. s. dixi i causis matrimoniali. Ego di
co latius per oīa vt. s. dixi: q̄ in hac cā est eadem
ratio q̄ in causis matrimoniali: ⁊ vide glo. no. in
d. c. vidua. de regu. que vult posse deferri. Sed re
duco illā ad distinctionē quā. s. feci in preceden
ti. q. ⁊ vide quod leg. ⁊ no. in. c. cuȝ causa. de rap.
9 ¶ † Gl. ij. est clara vsq̄ ad versi. lau. ibi tacite op.
de. l. naturaliter. §. nihil. ff. de acqui. pos. vbi ille
qui vendicare incepit rem potest redire ad inter
dictū vti pos. nō ob. cōtrarietate que ex hac vicis
situdine oritur. glo. soluit sed non multum clare.
dic q̄ ibi nulla est contrarietas. potest enī quis
agere rei vendicatione preterea detētionis. iuxta
ea que habentur ⁊ notant̄ in. l. officiū. de rei ven.
⁊. c. examinate. s. de iudi. interdicto autē vti pos
sidetis potest nunc agere ratione possessionis ci
uilis. ⁊ dic plenius de intellectu illi⁹ legis: vt di
xi i. c. pastoralis. ⁊. c. cū dilectus. de cau. pos. ⁊ p
prie. hec autē mulier non potest excusari a contra
rietate cū de facto proprio agens prius iurauit
se cū illo viro contraxisse. nunc autem petendo li
centiā cum alio contrahendi dicit prorsus oppo
situm: nam si verū iurauit non potest cōtrahere
cum alio: q̄ matrimonium primū legitime con
tractū non dissoluit̄ ex eo qd̄ alius transiuit ad
alia vota sed per mortē naturalē dūtaxat. xxvij.
q. ij. c. j. ⁊. ij. ⁊ ideo quia ecclesia dubitat an verū
an falsum iurauerit assumit viam mediaȝ vt hic
10 dicitur. ¶ † Sed tunc fortiter oppo. ex quo hec

mulier iurauit non debet admitti volens venire
contra confessionē propriā maxime iuratam: q̄
qd̄ quisq̄ dilucida voce ⁊c. de pba. per tuas. ⁊. l.
generaliter. C. de nō nume. pecu. Sol. potest du- c
pliciter colligi ex dictis Inn. licet ipse nō formet
hāc oppositionem. primo quia istud est speciale
in matrimonio propter periculū qd̄ esset si conti
nere cogeretur. vel aliter ⁊ plus sibi placet quod
post sententiā licet contra suā confessionē venire.
de quo remittit ad no. j. de excep. cū venerabilis.
intellige hanc solutionem qn̄ per sententiā fuit
confessio reprobata vt hic. ⁊ ita videtur de mēte
Inn. vt apte ipse ponit in. d. c. cū venerabilis. an
enim reprobationem vt si esset secundū eā pnun
ciatū non liceret cōtra eā venire: vt in contrario
nisi prout no. in. c. fi. de confes. ⁊ in. c. cum venera
bilis. Et hanc solutionē no. singulariter quia ha
c bes casum^c in quo licet venire cōtra confessioneȝ
etiā iuratā. Et est ratio. nā ex quo iudex illā non
d recepit nec pars approbauit^d non potest sup illa
se fundare ⁊ cogere partē ad obseruantiam vt in d
regula ex eo. de reg. iur. li. vj. ⁊ in. c. cum olim. de
censi. vide ad materiā qd̄ no. gl. xxx. q. v. §. his ita
⁊ in aut. qui po. in pigno. ha. item si possessor. et
⁊ quod no. Specu. in titu. de excep. §. viso. ⁊ ver.
quid econtra. col. v. ⁊ ho. tex. in. c. ij. de eo q mit.
11 in possel. iuncta glo. ij. ¶ † Vltimo querit̄ quid
faciet iudex si mulier volens contrahere petit bā
na poni quod de iure est vt in. c. fi. de clā. despon.
Solu. dicit Host. q̄ episcopus debet illam mo
nere ad continentiam. arg. in. c. discretionem. j.
de eo qui cogno. consan. Si vero non potest illā
inducere precipiat banna publicari cū protesta
tione huius decre. scȝ q̄ per id nō intendit dare
licentiam vel denegare sed illam conscientie sue
relinquere. denegare autē banna non debet quia
denegando preambula contractus denegaret cō
tractum. Contra hanc literam dicit Io. an. dici
posse quod licet protestatio predicta sit vtilis in
hoc casu non tamen est necessaria. allega. ff. de iu
diciis. nō videtur. dic clarius quod missio bono
rum non sit ad dandam licentiam sed potius vt
ex causa legitima si qua subest interdicatur ma
trimonium ⁊c. Abbas.

1 ¶ Iuramentū an extendat̄ ad actus futuros.
2 Iuramentum est stricti iuris: ⁊ stricte interpreta
tur propter periculum anime.
3 Iuramentū non extēdit̄ ad alia ex conuentione
partium q̄ ad ea super que fuit interpositum.
4 Iudex vel notarius ex licētia eis data qd̄ possint
extendere instrumentum non possunt addere iu
ramentum vel stipulationem.
5 Respectu quantitatis reatus magis peccat qui
venit contra iuramentum q̄ qui venit cōtra sim
plicem loquelam.

Clericus. Qui iurauit ser
uare statuta edi
ta ⁊ postea per illud iuramētū aliter
nō iurando promisit seruare edenda
seu postea edita non tenetur ex iuramento ad no
uiter edita. h. d. scdm̄ verū intellectū. primo po
nitur qd̄. scdo solutio. ibi: licet. ¶ Casus literalis
Aliquis clericus iurauit se seruaturum statuta
edita in ecclesia. iuramēto taliter prestito pmisit
per idem iuramentū statutum qd̄ postmodū fa
ctum fuit in ecclesia fideliter obseruare. querebā
tur vtrum teneretur ad obseruationem illius sta
tuti per iuramentū illius prius factum. Rn̄. pa.
qd̄ ex pmissiōe sua tenet̄ seruare qd̄ pmisit: sȝ nō
ex debito p̄stiti iuramēti. Ber. ¶ No. j. clericum
licite iurare de seruādis statutis ecclesie sue. Idē
videtur dicendū de cpo. arg. viij. q. iij. artaldus.
Quid autem si in volumine statutorum reperiā
tur aliqua illicita dic vt habetur. l. c. j. eo. ti. li. vj.
¶ No. ij. q̄ iuramentū de seruād' a statutis eccle
sie refert̄ ad statuta subsistētia sm̄ tps iuramēti ⁊
nō ad statuta postea edita. ita colligit h. d. Ant.
qd̄ nō colligit̄ ex lr̄a nec est verū qn̄ hic restrinxit
se iurās ad statuta edita vt patet in tex. ibi: edita
merito iuramētū nō extēdebat̄ ad postea edēda.
ar. in. c.

in. c. cum causam.
j. de rapto.
Sebasti. Sapia.
c ¶ Habes casum.
Aliū casuȝ ponit
Bal. in aut. iube
mus. circa mediū
C. de iud. l. l. j. col.
xv. versi. sed pone
minor. C. de cōfes.
Roma. in consil.
cccxj. inci. vt ppo
sita. circa mediū.
⁊ in. l. si vero. §. de
viro. in. xxxj. fallē.
ff. solu. ma. vbi di
cit q̄ in crimina
libus qui potest
venire 9 cōfessio
nē suā ēt iurataȝ.
d ¶ Approbauit.
No. diligenter q̄
cōfessio facta etiā
in iudicio ⁊ etiaȝ
iurata nō obligat
si non sit per par
tē approbata seu
expresse accepta
ta ⁊ p iudicē rece
pta ⁊ facit ad extē
sionē eius qd̄ per
multa tenuit Sali.
post Richar. pe
truū suum in. l. j. §.
ver. op. C. de 9fes.
⁊ in. l. generaliter
in. vj. q. C. de non
nume. pecu. ⁊ idē
Sali. l. l. iubem⁹.
C. de libe. cā. vbi
no. decidit qd̄ cō
fessio facta ad ob
ligādū ēt in iudi
cio ⁊ in presentia
partis requiritur
q̄ expsse accepter̄
p partē: als solis
cōfessio nihil p̄iu
dicat secus est in
confessione libera
toria in qua suffi
cit sola presentia
ptis. l. tale. in pri.
ff. de pac. ⁊ predi
ctam decisionem
Sali. sequit̄ do.
Alex. imo. in 9si.
cccclxxvj. incip. vi
so supiori thema
te. in. v. col. ⁊ seq.
⁊ in cōsi. ccccv. in
cip. in cā appella
tionis. in. j. col. et
no. in 9si. cccclxv.
incip. in cā q̄ lite
vertēte inter pui
dū mercatorē ⁊c.
nā ex notatis hic
p istiū in hoc vers.
⁊ est nō ⁊c. videt̄
q̄ pdicta decisio
Sali. sit vera ⁊ p
cedat ēt si talis cō
fessio facta i iudi
cio p̄sente pte eēt
iurata. q̄ ppetuo
no. q̄ vtilia sunt
ad practicam.

argu. in. c. sicut. j. de spon. Quid aūt si indistincte se obligasset ad obser
uantiam statutorum. dicā latius. j. ¶ No. ꝙ licet quis teneatur ad obser
uantiam nude promissionis. s. de pac. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. xxij. q. v. iuramēti. adeo
vt dicatur ibi deum non facere differentiā inter iuramentum ꝛ simplicē
promissionem: tamen solidius est peccatum seu promissio vbi interuenit
iuramētum vt expressius probatur. xxij. q. j. ꝛ. c. j. ꝛ ea. causa. q. ij. si aliquid
tendum. ꝛ. c. super eo. de consangui. ꝛ affini. vbi bo. tex. cum gl. ꝛ ratio. j.
1 subijcietur. ¶ † Oppo. ꝛ videtur ꝙ iuramentū debet extendi ad edita ꝛ
ad edenda per. l. fi. C. que res pign. ob. pos. vbi dicitur ꝙ si quis obligat
bona sua videtur obligare nedum presentia sed etiam futura. Sol. glos.
a sentit hic contrarium ꝛ dicit ꝙ ideo non extenditur ad futura[a] quia non
debet extendi iuramentū ad ea de quibus non fuit verisimiliter cogita-
tum: ꝛ que postea accidunt sicut dicimus in transactione. l. cum aquilia-
na. ff. de transac. hic em̄ nō fuit cogitatū nisi de presentibus cum iurauerit
solum obseruare statuta edita. vnde non potuit postmodum ex nudo
consensu extendere iuramentum ad edenda vel noviter edita vt litera
innuit. ꝛ est satis bona responsio sic ordinando glos. vt dixi. Hostien. re-
spondet magis specifice ad cōtrarium. dicit enim ꝙ illud est fauorabile.
sed istud scȝ vt iuramentū extendatur est odiosum ꝛ periculosum. ꝛ eodeȝ
modo respondet ad. c. quia circa. de priuileg. ꝛ. ff. de ser. vrb. pred. l. quia
2 seruitus. ¶ † No. bene hoc dictū ꝙ iuramentū est stricti iuris. vnde non
debet de facili extendi propter periculū periurij. idem no. Gas. s. eo. cum
contingat. dixi in. c. intellecto. s. eo. opti. facit tex. in. c. cum clerici. de ver.
signi. ꝛ. s. c. veniens. ꝛ. c. quintauallis. Jo. and. non placet hec sol. Hosti.
quo ad istum tex. quia verbū edita: positū in iuramento soluit contra-
rium. facit sm̄ eum. ff. de verbo. obli. cum stipulamur. Ex hoc sentit Jo.
and. ꝛ clarius do. Cal. ꝙ si non fuit appositū verbum edita: sed simplici-
ter iurasset seruare statuta obligaretur etiam ad edenda. quod mihi nō
placet: quia propter metum periurij iuramentū est grauis preiudicij et
stricte interpretationis vt predixi. ideo non est extendendū: imo potius
restringendū vt nō comprehendat id qđ ex lata verborum significatione
posset comprehendere. d. c. cum clerici. ꝛ. s. eo. ad nostram. ij. ꝛ. c. quin-
tauallis. voluit Archid. in. c. ne quis. xxij. q. ij. posset tamen sic distingui
qđ aut illa statuta que postmodū fiunt non sunt multum preiudicialia
ꝛ extenditur iuramentum ad illa. argu. illius. l. fi. C. que res pig. ob. pos.
ꝛ qđ ibi no. quāuis periurium sit in se grauissimi preiudicij. tamen debe-
mus attendere non ad id quod venit accessorie: sed ad id ad qđ iuramen
tum obligat principaliter scilicet ad statuta fienda que sunt modici pre-
iudicij. sicut si obligo bona mea simpliciter veniūt etiam futura: quia in
obligatione agitur de modico preiudicio. ad premissa facit. l. j. ff. de au-
torita. tuto. ꝛ hoc expresse voluit Barto. in. l. si stipulatus. §. cum stipula
mur. ff. de verbo. obli. Aut sunt grauis preiudicij ꝛ iuramentum ad illa
non extendit. argu. in. d. §. cū stipulamur. ꝛ in. l. si mandauero. §. is cui.
ff. manda. ꝛ. c. felicis. §. verum. de pe. li. vj. vbi habet ꝙ publicatis bonis
alicuius simpliciter non veniunt bona futura. ꝛ hoc propter grauitateȝ
preiudicij. ꝛ sic reducitur ad concordiam cū. d. l. fi. C. que res pig. ob. pos.
vt ibi no. ꝛ hec notabis. ¶ Sed aliter contra hoc ꝛ contra text. oppo. vi
detur enim ꝙ licet non teneatur vigore primi iuramenti debet tamē ob-
ligari vigore secundi. nam promittendo per primum iuramētū videtur
iurare saltem per creaturā. valet enim iuramentū interpositū per creatu
ram seu creata ꝛ facta. vt. s. eo. ꝛ si christus. Solu. Jo. Cal. fuit hic in mi
rabili opinione fatendo cōtrariū. dicit enim ꝙ iȝ transgrediendo nouū
statutum nō facit cōtra primum iuramentū: tamen qr ꝛ secundū fuit iura
mentū: tum qr rem creatā vel factā adiecit scȝ iuramēto iste clericus de-
bet dici periurus. ad hoc ponderat istum text. in fi. ibi ex debito pstiti iu-
ramenti do. Anto. dicit hic hoc dictū procedere si constaret ꝙ egerit iu-
rare: sed putat ipse ꝙ iste iurare non intenderit: sed iuramentum anti-
quum prestitum ad hoc extendere ex promissione que non sufficit. et hoc
tenet Archid. in. d. c. ne quis. vult idem Joan. an. in addi. spe. eo. titu. in
3 fi. vbi dicit qđ si subditus qui primo iurauit domino conuenit ꝙ † illud
iuramentum postea extēdat ad alia nō tamen fit extensio vt hic sicut per
pactum possum obligare successorem non tn̄ per iuramentū. vt no. s. eo.
veritatis. quasi iuramentum non extendatur ex simplici consensu sed exi
gitur expressa iuratio quasi forma iurādi sit de substantia: vt hic melius
4 ꝙ alibi not. probatur. ¶ † Per hoc etiam dixit abbas hic ꝙ si quis as-
serit aliquid domino per sacramentū qđ prius fecit nō est periurus licet
sit illud falsum. quod intelligit Joan. an. ꝛ bene quādo ad hoc primum
iuramentū nō extendebat alias secus. Et per hoc etiam notanter dicit do.
Anto. ꝙ si detur licentia notario vel iudici vt extendat instrumentum
prout vult ꝙ non possit ibi addere iuramentum vel stipulationem si for
maliter non interuenit: quia non possunt hec simplici consensu suppleri
cum habeant certam formam. quod not. Et generaliter quid possit ad-
b dere sapiens[b] quando instrumentum est ad consilium sapientis extēden
dum remitto ad Barto. in. l. ex ea parte. ff. de verbo. obligatio. et latius
in. l. illa institutio. ff. de here. insti. Ego quantum ad principalem oppo
sitionem. s. factam distinguo sic. quod aut is qui primo iurauit agit vsic
extendere illud iuramentum ad obseruantiam alterius actus non autē
de nouo iurare: vt quia dicit volo teneri virtute primi iuramēti vel pro-
mitto per primum iuramentum et non fit extensio ratione predicta: nec
etiam tenetur ex nouo iuramento: quia hoc non intendit. ꝛ hoc iudicio

meo voluit ista litera ibi quod promisit ꝛc. nō au-
tem dicit ꝙ iurauit quod facit aperte contra Cal
de. ꝛ ita sentit Archidia. in. d. c. ne quis. ꝛ glo. no
stra hic. Cum ergo iuramētū dirigatur in deum. s.
eo. debitores. ꝛ. c. ꝛ si christ[us]. oportet ꝙ se deo obli
get directe. qđ non fit qn̄ agit solū iuramentū ex-
tendere nec cōsensit pmissum per religionē deo
debitā sicut debet facere iuramentū. s. eo. ꝛ si chri-
stus. Aut intendit nunc iurare adhibēdo primū
iuramentum ꝛ potest hoc considerari dupliciter.
Uno modo ꝙ intēdat iurare per primū iuramen
tum sicut per rem spiritualē: vt qr dicit iuro per
primū iuramētum sicut si diceret iuro per euāge-
lia vel per sanctū petrū. ꝛ hoc casu procederet di-
ctum Cal. scđo mō pōt cōsiderari ꝙ intendat per
relationē ad primū iuramentū exprimere formaȝ
prioris iuramēti: vt si dicat iuro per primū id est
sm̄ formā ibi expressam: ꝛ tūc etiā credo ꝙ oblige
tur ex nouo iuramento nō ꝙ extendat antiquū.
nā video etiā ꝙ vbi requiritur notabilis expressio
nō refert an exprimat nominatim an per relationem
ad aliud vt ptȝ in sniā qn̄ iudex dicit condemno
vel absoluo put in actis cōtinet. vt not. in. c. pe. de
iudi. Uel qn̄ refert se ad certū instrumentū. vt not.
Innocē. in. c. ij. de libel. obla. facit tex. in. l. pe. C. de
sen. q̄ sine cer. quāti. ꝛ qđ legi. ꝛ no. in. c. cū venera
bilis. de excep. ꝛ de relig. do. cū venerabilis. ꝛ pci-
pue pcedunt pdicta eo attēto ꝙ per iuramētum
principalis obligatio acquirit deo. d. c. debitores.
ꝛ. c. ꝛ si christus. qui nō respicit ad verborum for
mam ꝛ corticē sed ad mētem se obligare volentis.
xxij. q. v. si qd inuenisti. sicut in voto not. in. c. lite
raturā. j. de voto. ꝛ per Innocen. in. c. ex parte. de
censi. ꝛ. c. porrectū. de regula. Et per hoc cōcludo
in hac materia ꝙ si pōt cōstare quoquo modo in
foro aiē vel iudiciali ꝙ iste intēdebat noviter iura
re obligabit ex iuramēto. argu. s. eo. ꝛ si christus.
et in dubio satis videt voluisse iurare si expressit
verbū iuro vel consimile. ꝛ sic limita oia predicta.
5 ¶ † Ultimo oppo. videt em̄ ꝙ hec obligatio lr̄e ꝛ
pdictor sit consimilis ꝛ superflua: qr cū certū sit istū
clericū obligari ex pmissione non refert an etiam
teneat ex iuramento: qr inter iuramentū ꝛ simpli
cem loquelā deus nō facit differētiā. vt in. c. iura
mēti. xxij. q. v. sol. gl. nostra tacite sentit ꝛ soluit qđ
respectu obseruātie nō est differētia quia pariter
obligāt: vt in 3ciō. Sed in contēptiōe est differen-
tia: qr maior penitētia iponit ei qui venit ꝯtra iu
ramentū ꝛc. quā solutionē no. Joā. an. dicit hanc
c ꝯparationē pcedere quo ad genus[c] non quo ad
determinatā quantitatē reatus. dic dari[us] ꝙ deus
non facit inter ista differētiā scȝ quo ad interituȝ
salutis: qr vterq3 peccat mortaliter. iuxta illō: Os
qđ mentitur occidit animam. Sapien. j. ꝛ in. d. c.
iuramēti. cōne cuius gsq3 meret priuari ꝛ pnatria
est gra dei ꝛ vita eterna. xxv. distin. §. als ca demū.
sed respectu quātitatis reatus magis peccat qui
venit ꝯtra iuramentū: ꝛ ideo maiori pena afficit.
Rō qr iste magis ꝯtēnit deū q̄ si mentit pmissum
suū per iuramētum ꝛ trāsgressus est. xxij. q. j. mo-
uet. ꝛ. c. j. de iudi. cū nō ab hoie. ꝛ. c. nouit. s. eod.
qrela. ideo iuramētū adijcit mai[us] vinculū. de con
san. ꝛ affi. sup eo. ꝛ. c. pterea. ij. de spō. ꝛ tāto mai[us]
quāto id sup quo pstat est sancti[us]. d. c. mouet. dixi
s. eo. ꝛ si xp̄s. ꝛ. l. si qs maior. C. de transac. que no.

1 ¶ Quid operat iuramentum iudiciale necessa-
rium: ꝛ iudiciale simplex: ꝛ quid voluntariū.
2 Ex quolibet iuramento licito nascat actio de iure
canonico: dūmodo materia ad hoc sit apta.
3 Ex iuramento extraiudiciali an competat actio ꝙ
est litis decisiuum de iure ciuili.
4 Quando defertur iuramentū iudiciale necesse ha
bet pars vel iurare vel referre: si iussa est a iudice
aut iurare aut referre; secus si non.
5 Que sit iusta causa recusandi iuramentum iudi-
ciale vel necessarium.
6 Reus potest recusare iuramentum si actor nil pro
bauit.
7 An post iuramentum prestitum possit recedi per
nouas probationes in contrarium repertas.

Sebasti. Sapie.
a ¶ Ad futura. vi-
de. d. Jas. in. l. sub
pretextu. col. iij. v. 3
pncipalē regulā.
C. de trāsac. vbi di
cit ꝙ lȝ iuramētū
hēat mirabilē effe
ctū qđ vbi reqrit
spālis ꝯsensus et
nō sufficit gnālis
iuramētū hēat vl
spālis ꝯsensus tn̄
nō extenditur nisi
ad ea de qb[us] par-
tes cogitarunt.
Sebasti. Sapie.
b ¶ Sapiens. vide
Cardi. in cōsil. lx.
colū. j. Feli. in. c. ex
lris. colū. v. ad fi.
s. de fide instru.
Alexā. in. l. ij. §. si
fideiussorē. ff. qui
satisda. cogā.
b ¶ Quid possit
addere sapiēs qn̄
instrm̄ est ad cōsi
liū sapiētis exten
dendum.
Antoni[us] Frācis.
¶ Circa hoc qn̄
testm̄ est extenden
dum ad cōsiliū sa
piētis vel instrm̄
reuelandū ad ei[us]
cōsiliuȝ qd possit
addere et vtrū in
testō possit adde-
re illa verba iure
institutionis vel
clausulā codicilla
rē vl clausulā dero
gatoriā vltra bar.
hic allegatū i lect.
do. Abb. in. l. illa
institutio. ff. de he-
re. insti. vide Bal.
in. l. captatorias.
in. v. opp. C. de te
sta. mili. ꝛ eūdem
Bald. in. l. j. C. de
manu. vin. ꝛ vide
Bart. in. l. j. in. §.
si plures. in. ir. co
lum. ff. de exerci. ꝛ
vide Archi. in. c.
j. ne sede vac. li. vj.
c ¶ Addit. d. Ant.
hic in vltimia ver
bis ꝛ qđ no. in. c.
querelā. sup viti.
glo. s. eo.

8 Ubi vertitur periculum anime nō remissibile per partes: iuramentū iudiciale retractatur per novas probationes.
9 Quando petit legatum ⁊ nō apparente testamento defert iuramentū potest a tali iuramēto recedi: si postea reperiatur testamentum.
10 An per novos testes posset recedi a iuramento iudiciali.
11 An possit appellari a sententia lata vigore iuramenti iudicialis.
12 Ratio quare in actionibus famosis non est licitū iuramentum referre.
13 Nunquid in actionibus famosis ⁊ aliis criminibus licitum sit deferre iuramentum indistincte.
14 Dato quod reus possit in criminalibus iurare an actor incurrat penam talionis vel penam turpilitatis.
15 Fama publica excusat accusatorem a calumnia.

Iuramentum.

Hoc capitulum habet principaliter duas partes. secunda est in. §. sane. Et primo legā istud principiū qd cōmuniter nō summatur. Sed pro innominibus summo sic. Iuramentum litis decisorium a iudice delatum sine iusta causa recusari non pōt. delatum vero a parte licite recusatur ⁊ refertur: in actiōe tamen famosa nō licet reo referre. Dividitur hoc principium in tres partes. Prima tractat de iuramēto necessario qd scz deferē a iudice parti. Scda de iudiciali qd scilicet deferē a parte parti. Tertia tractat de relatione nō fienda per reū in actione famosa. secunda ibi: Quis. tertia ibi: nec licet. ¶ Casus literalis. Aliqui litigabant coram iudice: iudex deferebat iuramentū alteri parti loco probationis: queritur an istud iuramentum sit de necessitate prestandū. Rndet papa φ iuramentum hoc recusari nō potest nisi iusta de causa qua allegata ⁊ ostensa illud prestare non cogitur: sed si una pars defert iuramentum alteri parti in iudicio: illud iuramentum licite potest recusari vel referri. Si vero aliqs conveniaē actione famosa: tūc non est licitum referre huiusmodi iuramentum.
1 Bern. ¶ †Notabilia hic aliter non colligo: quia esset replicare iam dicta in summario ⁊ statim dicenda. Sed pro declaratione ipsius totiꝰ materie oppo. videtur enim litera sibi ipsi contraria. Nam primo dicit iuramentū non posse recusari. Secundo dicit oppositum. solu. dic vt in principio glo. s. quam melius ordinando ⁊ clarius ⁊ latius materiam expediendo: dic sic φ quo ad propositum nostrum
a iuramētum est duplex[a] quoddam iudiciale: quoddā extraiudiciale. Primū duplex quoddam quod deferē a iudice parti qd appellatur ne-
b cessarium: quia[b] sine iusta causa recusari non pōt: vt hic in princip. iuncta suprascriptione. ⁊ in. l. generaliter. C. de non nume. pecu. Appellatur istud etiam litis decisorium seu delatorium qz prestatur ad litis decisionem. vt in. l. ii. et. l. admonendi. et. l. manifeste. cum simi. ff. eo. ⁊ in. c. ⁊ si christus. ē. eo. Et hoc iuramentum producit actionem etiam de iure civili. vt in. l. actori. C. eod. titu. ⁊. l. si duo patroni. §. marcellus. ff. eod. ⁊ dicet ibi. Aliud quod defertur a parte parti ⁊ istud stat in nomine sui generis ⁊ appellatur iudiciale: et istud recusari potest: et referri vt in secunda parte huius principii. qd an sit verum indistincte vt recusari possit dicam. s. latius. ⁊ istud etiā iuramentū pducit actionem. vt dictis legibus. Secundum principale scz extraiudiciale appellatur voluntarium: quia voluntate ⁊ ex conventione partium suscipitur: nec est necesse referre vt statim dicam in iudiciali. ⁊ de isto non tractatur hic fm glos. sed dic qd non tractatur explicite sed implicite fit mentio a contrario sensu ibi: quod in iudicio ⁊ c. q. d. si est extraiudiciale non potest referri nec etiam deferri nisi ex ipsorum partium conventione. et dic qd istud extraiudiciale est multiplex: quoddam assertorium de quo dixi. ē. eod. si vero. quoddam obligationis introductoriū vt quando per iuramentū aliquid promitto quoddam confirmatorium. exemplum
in. c. cum cōtingat. ē. eodē. ⁊ in. c. ii. de pactis. libro. vi. in auē. sacramen-
2 ta puberum. C. si adver. vendi. ¶ †An autem ex quolibet istorū produ-
c catur actio[c] non est proprie materia nostra. de iure canonico. puto φ ex quolibet iuramēto licito pducatur actio dummodo materia sit ad hoc apta: quia ius divinū ⁊ canonicū mādant iuramenta servari. ē. eo. et si christus. ⁊. c. cum cōtingat. ⁊. c. debitores. cum simi. ergo cōpetit ius agēdi. l. statuas. ff. de acquirē. rerū do. l. una. ff. de cōdi. ex le. no. gl. in. c. cum liberum. de sepul. ⁊. c. si canonici. de offi. ordi. lib. vi. ⁊ de hoc articulo ple-
3 ne per doc. ⁊ in. c. cum venissent. de insti. vbi plenissime dico. ¶ †Sed de iure civili Bar. fuit in singulari opi. in. l. ii. ff. eo. dicit enim φ si iuramentum assertorium est litis decisoriū licet extra iudiciū prestetur competit
d actio ⁊ habet executionem[d] paratā. exemplum: si extra iudicium aliquis detulit alteri iuramentum super aliquo cōtractu seu controversia et ille iuravit qd dictum fuit visum aliquibus legistis durū ⁊ mihi nunquam placuit: quia iura civilia dantia in hoc actionē loquuntur de iuramēto iudicialiter prestito: vt innuitur in. l. actori. C. eo. facit tex. in. l. si duo patroni. ff. eod. Et ratio quam ponit Barto. in. l. vlt. §. si ex conventione. ff. de re iudi. De iuramento obligationis introductorio tenuit Bar. φ nō competit ius agendi. per. l. si quis pro eo. ff. de fideius. vbi ponit hoc dictum. vide in hoc quod dixi. ē. eo. cum contingat. de cōfirmatorio dic etiam vt
4 ibi dixi. ¶ †Sed contra predicta et contra tex. fortius oppo. videtur enī φ iuramentum iudiciale non possit recusari nisi saltem referatur deferenti: aliter recusans sine causa debet condemnari vt confessus. vt in. l. manifeste. ff. eod. vbi dicitur φ manifeste turpitudinis ⁊ confessionis est nō iurare: vel nolle referre iusiurandum. ad idem. l. delata. C. eo. ⁊. l. iusiurandum qd ex conventione. §. ait pretor. ff. eo. vbi quasi idem habetur. Sol. ex secunda parte huius glos. potest colligi duplex solu. prima φ contrarium loquitur quando pars suscepit iuramentum sibi delatum a parte. tunc enī habet necesse iurare aut referre. hec solu. nimis illa iura restringit que loquuntur indistincte: secūda est φ de iure antiquo procedit contrarium. hodie vero secus: vt hic. ⁊. l. generaliter. C. eod. Et hanc solu. sentit etiam gl. in. d. §. ait pretor. que dicit hoc iuramentū iudiciale hodie posse recusari per. d. l. generaliter. hec solu. mihi non placet: tum quia vitāda est iurium correctio vt in. c. cum expediat. de elec. lib. vi. tum quia nō est verisimile φ. l. delata posita in eod. titu. corrigatur per. l. generaliter. ibidem sequentem. Ad quod enim fuisset ibi posita. l. delata. Joan. an. ponit tertiā solu. vt contraria iura intelligantur quando sine causa vult quis recusare. l. generaliter. ⁊ hoc. c. loquaē quādo ex causa: ⁊ sic illa iura cōtraria nō corriguntur per ista sed glossantur ⁊ declarantur. ⁊ hanc solutionem tenet hic do. Ant. licet mentionē nō faciat de Jo. an. ⁊ Bart. in. l. generaliter. C. eo. respōdendo ibi ad cōtraria. Hec sol. ab olim mihi nō placuit ad istum text. Nam si diligenter ponderetur probat φ etiam sine causa possit hoc iuramentū delatum a parte recusari. cum enim loquēs a principio de necessario qd defertur a iudice dicat sine causa iusta recusari non posse postmodum adversative veniat. ver. Quis. in quo videtur φ delatum a parte parti potest licite recusari debet intelligi vt possit recusari sine causa quia als non veniret adversative ad precedentia. nam dictio Quis est precedentiū adversativa regulariter. vt not. in. c. ⁊ si christus. ē. eo. in glo. in ver. teneretur. ⁊ forte ob hoc quidam moderniores legiste dant quartum intellectū ad istum tex. dicentes φ dictio Quis: ponitur hic adversative in hoc quod iuramentum necessarium non potest sine iusta causa recusari etiam referendo: sed iudiciale potest recusari: dummodo referatur. ⁊ sic tex. ibi: ac referri debet intelligi fm eos: dummodo referatur. Iste intellectus videtur satis coloratus: sed impropr, at literam dum exponit illam dictionem ac: conditionaliter. Nam ista dictio ac: ponitur copulative vt sit sensus quod iudiciale potest recusari ⁊ referri. Mihi placet quintus intellectus quem in duobus verbis sentit hic Hostien. ⁊ latius Barto. licet non faciat mentionem de Hostien. in dicta. l. manifeste. vt dicamus quod iuramentum iudiciale quod a parte parti defertur possit libere sine causa recusari etiam non referendo: vt probatur hic. ⁊ in dicta. l. generaliter. §. sin autem. Ratio quia pars non potest necessitare partem ad iurandum vel ad referendum. argumento eorum que dixi in. c. prout. de dolo et contuma. sed si iudex approbat iuramentum delatum a parte iubendo vt iuret: tunc teneretur pars iurare vel referre. ⁊ sic proprie loquitur tex. in dicta. l. generaliter. §. sin autem. Et hoc casu procedunt contraria superius allegata. ⁊ hunc intellectum etiam sentit glos. in dicta. l. delata. et in dicta. l. generaliter. ⁊ in. l. in bone fidei. C. eod. in ver. per iudicem. etiam facit quod not. instit. de fideicommis. here. § fina. in gl. in ver. habere. fateor tamen quod lectu. Joan. and. ⁊ Barto. in dicta. l. generaliter. est vera in se vt ex causa possit iuramentum recusari etiam per iudicem approbatum non ob. l. manifeste. ⁊ Cy. per dictā. l. generaliter. sed nō est simpliciter vera in se vt cessante appro-
5 batiōe iudicis nō possit recusari sine causa per supradicta. ¶ †Circa predicta queritur que possit esse iusta causa recusandi iuramētum necessarium vel iudiciale a iudice approbatum. Dic qd multiplex: vt puta si is cui defertur nō est bene informatus de materia. argu. in. l. marcellus. ff. rerum amo. vel est talis materia super qua non potest cōveniri vel actor plene probavit. ē. de probatio. c. sicut. ⁊ multos cōsimiles casus vide per
6 Bar. in. d. l. manifeste. ¶ †An autem ex parte rei sit causa legitima recu-
e sandi: quia actor nihil probavit.[e] dico φ sic. hoc sentit Joan. and. hic in duplici

a ¶ Et adde aliud genꝰ: qz quoddā est iuramentū implicitū quoddaz explicitū et qͥter ea sit dīus vide p Imo. i. c. cū contingat. in. xxxviii. char. i. s. col. ē. eo.
b ¶ Et qz iudex necessitatur deferre vt not. per istū in §. sane. s. eo. l. iiii. no. ⁊ ibi no. in secunda additiōe. Sebasti. Sapia.
c ¶ Producatur actio. Vide dnm Ias. in auē. sacramenta puberum col. iii. in. s. nota. C. si adver. vend. et adde casum in quo etiaz de iure civili iuramētum obligatoriū pducit actionē vcz qn iuratum fuit ab vtraqz parte: vt quia iuravi tibi dare. x. et tu iurasti mihi dare. x. quē casum ponit Francis. cremē. in singu. xcix. incip. ex iuramento.
d ¶ Hunc arti. an iuramētū habeat executionē paratā plene examiat Ias. de may. istic. de acti. in. §. itē si quis. in vlt. char. vbi concludit cū Bart. in. d. l. ii. φ sic. ⁊ ppterea laudat ⁊ zsulunt φ i si. cuiuslibet istrumētū semp apponaē iuramētū eo modo de quo ibi per eum. Sebasti. Sapia.
e ¶ Nihil pbavit. An reꝰ cogaē suscipere iuramentū qn actor nō pbavit. vid Pan. de ca. in. l. manifeste turpitudinis. ff. de iureiuran. ⁊ multa p et ē per Ias. in repe. l. admonēdi. col. xxx. eo. ti. vbi dicit φ magis cōis est φ reus cogatur.

duplici loco. primo in tex. sup ver. nihil aliud prestitit. scdo sup glo. ii. sed indicio meo hoc pbatur in. l. in bone fidei. C. eo. vbi dicit qd causa cognita decidi debet lis per iusiurādum. ergo non ex simplici et volūtaria delatione. Ad idem iura vulgaria que dicūt reū absoluēdum actore nō pbante etiā si nihil prestitit vt hic. et c. vnico. vt eccle. benefi. cū si. Et hoc videt sentire glo. et Bart. in. d. l. in bone fidei. et l. admonēdi. et hoc intelligo indistincte siue deferat a iudice siue a parte. Nam si ex hac causa possū recusare iuramentū necessariū fortius iudiciale maxime tenēdo qd dixi iudiciale non arctare nisi approbetur a iudice. et sic limita dictas. l. manifeste. de la. l. iusiurandū quod ex cōuentione. §. ait pretor. a prealleg. et hoc not. quia multi decipiunt credentes qd indifferenter possit actor iuramentum deferre reo. nam tex. in d. l. gñaliter. aperte dicit iuramentum necessariū et iudiciale posse ex causa recusari. hec autē causa satis est legitima ex quo actor nihil pbat vt pdixi. facit qd sentit Jo. and. in. c. i. de dan. despon. et tex. in. c. ii. eo. tit. et qd ibi dixi. s. eo. mulieri. et hāc opi. aptissime tenet Spec. in tit. de iura. dela. §. i. ver. sin autē actor. nisi in casib' in qbus iura deferunt iuramētum reo etiā si actor nil pbat. vt in l. si. §. sanc. C. de his qui ad eccle. cōfug. et l. vlti. C. de fide instru. de iure deli. l. si. §. sentētiam. cum si.

7 ¶ †Quero vlteri' an post iuramētum delatum possit recedi p nouas pbatiōes in 3tium reptas. ¶ Glo. ista in tertia parte distinguit qr aut iuramentū fuit delatū a iudice: et potest postea pbari cōtrariū aut a parte et nō pōt recedi. vt. l. admonendi. ff. eo. et. l. i. et qd ibi no. C. eo. qd intellige etiā si pars aduersa velit pbare periuriū. dicēs tamē est diuersitatis ratio: cū iuramētum necessarium deberet eē maioris roboris q iudiciale. dic qd rō diuersitatis est hec: quia decisio litis facta p iuramentū iudiciale habet vim trāsactionis. videtur enī pars deferēs trāsigere si alia pars iurauerit: trāsactio autē non infringit ptextu pbationum nouiter repertarū. l. sub pretextu. C. de trāsactio. Juramētū vero necessariū defert sine 3sensu partis. et sic non pōt habere vim trāsactionis: et quia fert snia ex pbatione nō integra sine partis consensu pmittunt iura vt ex pbationibus nouiter reptis possit retractari qd actum est ex vigore talis iuramēti. d. l. admonendi. et vide aliqua pulchra dicta q circa hoc vltimum dixi in. c. pposui-

8 sti. de pbatio. ¶ †Limita primū membrū vt non possit retractari gestū vigore iuramenti iudicialis nisi vertat aie periculū nō remissibile cōsensu partiū vt in mrimonio carnali et similibus. et notāter dicit hic Host. et in. c. mulieri. s. e. et ibi dixi.

9 ¶ †Itē fallit in casu. l. si. C. eod. vbi qñ petit legatum et nō apparēte testamēto defert iuramentū. Si enī postea reperiat in testamēto nihil relictū pōt a tali iuramēto recedi. et hoc ideo qr iuramētum vt. s. dixi habet vim cuiusdā trāsactionis. l. ii. ff. eo. Trāsactio vo fieri non pōt nisi cognitis verbis testamēti. vt. l. de his. ff. de trāsact. et de hoc p glo. in. d. l. si. ¶ Et ex his infert ad limitationē illius pme limitationis quā. s. dedi sm Hosti. nā vbi iminet peccatū nō remissibile per partes non pōt fieri irretractabilis transactio p. c. si. et qd ibi no. de trāsac. et. c. sup eo. de eo q cog. cōsan. merito si post iuramentū 3stat de 3trario debet fieri omnium retractatio. et tene menti hanc rationē et no. bene hāc glo. que dicit a iuramēto p iudicē delato posse recedi pter nouas pbationes: nec facit vim inter spēs pbationis. p hoc dico notāter qr tex. in. l. admonendi. loquit de instris nouiter re-

10 pertis. ¶ †Hinc Bar. ibi in fi. format qōnē an p nouos testes possit pariter recedi. et post glos. ibi distinguit qr qdā sunt cause in qbus nō admittitur reprobatio p testes. vt. l. gñaliter. C. de nō nu. pe. et in istis nō est dubiū. Quedā sunt cause i quibus admittit reprobatio p testes. vt in. d. l. gñaliter. et tūc si qdē fuerūt in pma causa examinati et publicati testes et nō poterunt pduci impediēte publicatiōe. si autem testes nō fuerūt examinati pnt de nouo pduci eadem rōne qua instra: qr appellatione instrōr veniūt testes. vt. l. i. ff. de fi. instru. et. c. puenit. de test. cog. d. Ant. dicit se putare qr indistincte admittant testes nō obstāte publicatione: qr pma nō fuit oīno integra pbatio. vñ retractari pōt snia ex quo clare pōt pbari 3trium p testes. b Mihi plus placet dictū Bart. b mouetur tali rōne si añ sniam latā publicatis attestationibus voluisset actor vel re' testes pducere sup eodem articulo vel directe 3rio nō fuisset admissus pter timorē subornationis. de test. c. de. n. ergo fortius nō dz admitti post sniam cū adiciat vinculū. Nec ob. c. veniēs. de testi. qr loquit qñ ad aliud nūc agit q pmo. Nec ob. si dicat qr appellatione instrorū veniūt testes: qr illud ex lata et nō ex propria significatione vborū. vt dixi in. d. c. puenit. q quidē lata intpretatio nō dz fieri hoc casu in quo recederet a re. iu. sed debent verba sumi proprie. arg. c. statutū. de elec. lib. vi. et in. l. que 3. ff. de legi. Sed in alio casu scz qñ non obstat publicatio nō intantū recedit a iure. merito ex paritate rationis potest fieri illa larga interpretatio. argumen. in. c. cum dilecta. s. de confir. vti. vel inuti. vbi ho.

11 tex. sic limita gl. istā. et hoc not. ¶ †Supra visum est an decisio facta ptextu iuramēti sit retractabilis ex postfacto: nūc quero vtrū possit appellari a principio anteq sentētia lata vigore iuramenti trāseat in rem iudicatā. hec questio pro parte expeditur in. d. l. generaliter. C. eo. et cōclude qd aut lis decidit vigore iuramēti necessarii et potest appellari sicut ab illa sententia. d. l. admonendi. aut vigore iuramenti iudicialis: et tunc is qui detulit appellare non potest si alter iurauit: quia videtur suo 3sensu transactū. d. l. gñaliter. aut is cui fuit

a ¶ Et idē ibi ad fi. determinat Oldra. Ludo. et Abb. vbi querunt pone actor fecit citari reū corā iudice et qñ est corā eo petit cētum ex cā mutui et dicit ego nolo litigare volo stare. d. iudex iuramento ipsius rei nunquid sibi mutuauerim ista centū: dicit reus si vis aliquid offeras quo oblato tibi rñdebo: dicit actor: nolo offerre libellum volo qr sine casu iudicii decidat hec questio qr aut iures aut referas an teneatur reus aut iurare aut referre aut soluere. determināt sing. qr actor prius dz offerre libellum et postea si deferat iuramētū qr tunc cogit aut iurare aut referre. et ita dicunt debere intelligi et declarari. d. §. ait pretor. mouentur per regulam. l. i. cū gloss. ff. de eden. p aut. offerat. C. de litis cōtest. in quibus iuribus cauetur qr in oī causa requiritur qd offeratur libellus. adde hic quod dicit Paul. de ca. in. l. iudices. circa fin. C. de iud. vbi multum exclamat qd licet iudex ex officio possit interrogare partē quandocūq sibi videbitur pro eruenda veritate. l. vbicūq. ff. de interro. act. tamē si pars faciat tibi vnum interrogatoriū circa merita cause nō teneris rñdere. puta sum' corā iudice dico debes mihi centum responde vtrū sit verū necne. dicit Pau. et multum cōmēdat qr pars nō tenet respōdere nisi interrogatoriū fieret circa preparatoria iudiciorū: sz potest dicere amice facias positiōes vel capitula et tūc respondebo tibi. et dicit Pau. qd in practica istud faceret magnū honorē et qd ipse iam practicauit et obtinuit. et vltra ibi alleg. per tū vide Bar. in. l. i. in prin. ff. de interro. act. et in. l. i. C. de cōfes. et in. l. ii. §. qd obseruari. C. de iura. calū. in. iii. colū.

b ¶ Et cū Bar. tenet etiā Jmol. hic in vlti. col. vbi etiā ipse reprehendit do. Anto. idē etiā tenet Ange. in. l. admonēdi. ff. de iureiuran. in. i. col. Ludo. ro. plenius ceteris in. xlvii. col. in vsic. vlterius inqrum hic dicit in si. et c. et ibi reprehēdit etiā do. Ant. hic et rñdet duob' suis fundamentis quib' mouet. d. Ant. et pmo ad fundamentū qd facit per. c. veniēs. rñdet ipse Lud. aliter q rñdeat hic iste: nā dicit qr. d. c. veniēs. loquitur qñ primū iudiciū in quo facta fuit pbatio semiplena erat summariū. vñ cū regulariter pbationes facte in summario iudicio nō psint neqz noceāt in ordinario casu ca. cū sup. vbi not. de re iudi. merito ibi semiplena pbatio facta in summario iudicio nō abstulit ius plene pbādi in ordinario sed nos loquimur qñ semiplena pbatio per testes fuit facta in ordinario iudicio. igitur et c. Ad aliud fundamentū do. Ant. qd refert hic iste ibi qr prima et c. et nō rñdet ipse Lud. et vt clarius habeas respōsionem qr iste hic decise multū adducit hoc fundamentū. d. Ant. formo ipm sic. nā ex quo non fuit oīno integra pbatio retractari potest snia ex quo cōtrariū reperitur clare pbari per nouos testes. nam si non obstat snia pbationi siēde per testes certe etiam non obstabit publicatio. c. licz causam. de pba. cū si. rñdet ipse Lud. vbi. s. qr snia non obstabit productioni fiende per instrā. sed ipa snia simul cū publicatione testium bene impedit pbationem p nouos testes p regulam aut. at qui semel. C. de pbat. cum si. q hz qr timore subornationis publicatio in vna causa ipedit testes produci in alia qui subornationis timor cessat si instramēta producātur. Sed tenēdo cū d. Anto. cōtra Bartol. pōt rñderi qr noui testes hoc casu admittunt ad reprobationē aliorum testiū: qd fieri pōt vt not. Alberi. in. d. aut. at qui semel. facit. l. si qui testium. C. de testib. ita dicit Albe. in. d. l. admonēdi. in antepenul. col. in ver. itē quero. quia h ex nouis repertis instris et c. vbi cōcludit cōtra Bar. ibi qr nō obstāte qd testes fuerint antea publicati i instātia precedenti tamen poterūt noui testes pduci ad retractationem talis sententie motus vt dixi primo qr tales testes producūtur ad reprobationē aliorū testiū ergo admittēdi vt dixi. Itē qr est noua instātia ergo noui testes et noue pbatiōes admittēde. l. p hāc. in prin. C. de tempo. appel. Et ista opi. c. Bart. placet do. Jas. de may. in repetitio. d. l. admonendi. in penul. char. in vsi. v. et vlti. querit bar. et c. in fi. motus vltra predicta: quia nihil potest imputari parti cum tales testes sint nouiter reperti: et sic cessat timor subornationis: et cōsequēter pdicta regula aut. at qui semel. que ita limitari debet. et hoc cōfirmat ex eo qd no. tradit Bar. in. d. aut. in. iii. col.

¶ Antoni' Frācis. ¶ An publicatis attestationib' in summario iudicio possint de nouo testes examinari in ordinario. dicas hoc depēdere ab arbitrio iudicis qui habebit 3siderare an subsit timor subornationis vel ne vt plene per doct. in. c. fraternitatis. et in. c. series. de testi. et in l. si. C. de testib. et adde qd pbatio summaria sufficit actori si reus nihil opponit: vt per Bal. in. l. i. C. vt in pos. leg. in vsi. sed quero. et in quibus causis sufficiat summaria pbatio vide Bal. in. l. ii. C. ad car. et p Bart. in. l. i. circa prin. C. quor bono. vbi dicit qr valet etiā in causa filiationis et pōt fieri etiā per cōiunctos. et vide Bal. in. l. ii. C. de resti. mili. et in. l. ii. in vlt. col. C. qñ fis. vel priua. vbi dicit qr pbatio summaria sufficit in iudicio preparatorio alterius iudicii.

delatum retulit alteri deferenti. ⁊ ille nō vult iu-
rare ⁊ fertur sentētia cōtra eū nec potest appella-
re: q: ex quo a principio deferēdo elegit decisionē
per iuramētum nō debet sibi illud relatū recusa-
re dicta. l. generaliter. qđ ego intelligo verum nisi
ex iusta causa recusaret. pone exemplū q: in arca
paterna aliqs reperit instrumentū debiti qđ fa-
ciebat semiplenā probationē ⁊ non valens aliter
probare detulit iuramentū reo: ille refert sibi: cer-
te licite illud recusat ne cogat anceps subire peri-
iuriū cum sit de facto alterius. l. marcellus. ff. re-
rum amotarū. Si vō is cui refertur iurat est du-
biū nunquid referens posset appel. Pla. tenet q
sic. sed Joā. ⁊ Azo contra mouent q: omnis rela
tor est delator: sed delator nō potest appellare. d. l.
generaliter. ergo nec relator. Sed p opi. Pla. fa-
cit q: delator spōte detulit sed relator nō. nā tene-
batur ad alterum duoꝝ. s. aut iurare aut referre.
cōstat aūt plus subueniri necessario agēti q̄ vo-
luntario. de offi. deleg. ab arbitris. lib. vi. ⁊ qđ ibi
no. in gl. ⁊ hoc cōmunius approbat fm Jo. an. ⁊
no. in. d. l. generaliter. ⁊ videt hoc sequi. d. Ant.
ego limitarē hanc opi. per ea que superius dixi.
Aut enim iudex iuramentū nō approbauerat: ⁊
tunc cū referēs illud fecerit voluntarie nō poterit
appellare: aut iudex approbauit ⁊ mandauit vt
iuraret: ⁊ tūc secus per rationē pdictā. ⁊ hec opi.
est indubitater vera tenendo lecturā quā supra te-
nui: q: motiua tūc militāt. aut is cui defert iura-
mentū recusat iurare nō obstante approbatione
seu mādato iudicis nec refert ⁊ debet ferri sentē-
tia cōtra eū potest tamē appellare sed nisi coram
iudice appellationis pbet iustam causam recusa
tionis iudex ad quē cōfirmabit sniam vt probat
in. d. l. generaliter. debet tamen iudex a quo ante
condēnationē pronūciare illū habēdum pro con
fesso. arg. in. l. manifeste. ꝑalleg. iuncta. l. eius qui
delatorē. ff. de iu. fis. ⁊ hoc no. in. d. l. manifeste. ⁊ l.
12 eius. vbi de hoc videas. ¶ † Uenio nūc ad v. nec
liceat. ⁊ quero de ratione quare in actionibus fa
mosis non liceat referre iusiurandū sicut in aliis
actionibus. Triplex ratio solet assignari vt not.
in. d. l. marcellus. Prima ratio q: lex defert iura-
mentum. nam in multis casibus lex defert iura-
mentū in istis famosis ⁊ multos enumerat gl. in
l. pseruti. §. sicubi. C. de his qui ad eccle. cōfu. vide
in Spec. de offi. iudi. §. vlti. v. vi. hec solutio non
est bona: q: vt colligit hic hoc hz locū etiā in iura
mento delato ab homine. loquitur enim iste tex.
in iuramento delato ab homine: cum versi. nec li
ceat. veniat cōtinuatiue ad pcedētia. sic debet in-
telligi in eo casu cū precedētibus iuncta ea que ha
bent ⁊ no. in. c. maiores. de bap. in. §. ceteꝝ. Scđa
ratio redđit in odium criminis. hoc etiam mihi
nō satisfacit quia anteq̄ probet delictum potius
est presumendū pro reo q̄ pro actore vt in. c. esto-
te. ꝭ. de re iudic. ⁊ in. c. fi. de psumptio. ⁊ iura sunt
promptiora ad absoluēdum q̄ ad condēnandū.
de pba. ex lr̄is. facit qđ not. glo. in. c. clerici. lxxxi.
distin. Tertia ratio ⁊ cōmuniter cōmunior est q:
cōuentus melius presumit scire veritatē q̄ actor
seu accusator. Nam si tu subtraxisti mihi rē meā
clam ⁊ defero tibi sup hoc iuramētum si tu refer
res mihi non possem cum bona ꝯscientia iurare
sed tu qui es informat⁹ de facto tuo debes subire
iuramētū. Et ideo dicit Bar. in. l. iusiurandū et
ad pecunias. §. ait ptor. ff. eo. ⁊ in. l. lex cornelia. §.
hac lege. ff. de iniur. q si actio famosa est talis in
qua accusator seu actor potest esse ita iformatus
sicut reus potest iuramētū referre: vt si accuso te
qđ intuleris mihi iniuriā. ⁊ tenet hoc. d. Anto. lz
non alleg. Bar. ⁊ satis placet mihi hoc. Nam ex
ratione cōiecturata legis possumus ⁊ debemus
leges restringere ⁊ ampliare ad limites rationis
vt no. in. l. nō dubium. C. de legibus. per Cy. ⁊ per
Bart. in. l. item querit. §. qui impleto. ff. loca. Et
hac rōne infero ad limitationē notabilē omniū
predictorū vt tunc liceat ei cui primo iuramentū
defert illud referre qñ deferens est vel verisimili-
ter esse debet iformatus sicut is cui defert. aliter

autem lex esset imposita verbis ⁊ non rebus cōtra. c. cōmissa. de electio.
lib. vi. quilibet eñ de facili referret illi quē scit nō esse informatū ad iu-
13 randum vt sic releuet ab onere iurādi. ¶ † Nunc circa predicta ⁊ circa
a tex. quero an in actionib⁹ famosis[a] ⁊ aliis criminib⁹ nō famosis pos-
sit deferri indistincte iuramentū. iste text. facit q sic. nō eñ posset refer-
ri nisi prius fuisset delatum. sup quo varie sunt opi. recitabo principa-
liores. Spec. in titu. de iura. dela. §. i. v. vt autē. dicit tam in criminali-
bus q̄ in ciuilibus famosis iuramentū necessariū nō esse a iudice defe-
rendū in supplementū pbationis: q: in istis requirunt pbationes lu-
ce clariores. l. sciant cuncti. C. de pbat. ii. q. viii. sciant. sed iuramētum a
parte parti deferri potest etiā si sit talis causa in qua nō possit trāsigi:
quia in delatione iuramēti nō videt confiteri sicut in transactione sed
potius negare. ¶ Secūda est opi. Accur. in. l. in bone fidei. C. eo. qui vt
refert Jo. and. hic tenet q deferri potest mihi tamē nō videt q hoc te-
neat nisi forte tacite dando respōsum ad. l. maritus. ff. de questio. Sed
ipsemet Accur. in. l. maritus. simpliciter tenet in criminalib⁹ iuramē-
tum nō deferri. sed in. l. ii. §. quacūq3. ff. eo. tenet distinctionē quā. s. di-
xi tenere Spec. vt a parte possit deferri sed a iudice nō. ¶ Tertia opi.
distinguit an agat criminaliter an pecuniariter: vt primo casu nō de-
ferat: scđo sic. pro vltimo facit. ff. de iniu. l. lex cornelia. §. hac lege. sed cō-
tra hoc vltimū aptissime tenet glo. in. c. tam lr̄is. s. de testi. vbi per illū
tex. dicit q vbi agit de crimine etiā ciuiliter non defert iuramētum in
supplementū pbationis: sed si reus esset infamatus deberet se purga-
re quasi velit dicere q iuramentum purgationis possit reo deferri ad
purgandā psumptionē ꝯ eum ortā ex probatione actoris nō plena. qđ
quidā plenius tenuerunt hic per. c. ii. de iura. calum. ⁊. ꝭ. de purga. ca. p
totū. ⁊. C. de pena iudi. qui male iudi. in aut. nouo iure. ¶ Quarta est
opi. Host. hic ⁊. s. eo. mulieri. dicētis in omni causa iuramentū defer-
ri reali psonali penali vel ciuili etiā si agat de cōditione vel iniuria per
sone vel an mulier sit pregnans: vel an debeat fieri missio in pos. vel nō
vel alia quacūq3 causa. de lega. ii. ⁊. l. iusiurandū ⁊ ad pecunias. ff. eod.
¶ Quinta est opi. do. Ant. hic: qui primo prosequit in criminalibus:
scđo in famosis. In primo dicit voluntarium ⁊ iudiciale posse deferri
etiā si deferat actori q: reus deferēs videtur cōfiteri si ille iuret. ⁊ p illā
dictionem etiā sentire videt q etiā reo potest per actorē deferri: necessa
rium autē si agit de crimine ciuiliter deferri potest vbi causa est leuis.
qñ autem dicat leuis patebit ex his que dicā. ꝭ. in. §. sanc. idem fm eum
si agit criminaliter ⁊ pecuniariter. Si vō agat criminaliter ⁊ nō pecu-
niariter potest deferri reo ꝯ quem est semiplene probatū. ⁊ appellat sa
cramentū purgationis: vt hic patet. ⁊. ꝭ. de purg. cano. per totum. ⁊ in
autē. sed nouo iure. C. de pena iudic. qui male iudica. et hoc verum vbi
actor semiplene probat. si autē plene reus semiplene defensiones putat
iuramentū nō deferendū etiam reo: quia esset iuramētum non purga-
tionis sed probationis: actori autem nō defert necessariū in defectum
semiplene probationis: tum quia causa est ardua: tum quia requirun-
tur probationes luce clariores. ⁊ hoc dicit Butri. In secundis autem
b scz famosis[b] dicit sacramētum necessariū non deferri: quia causa est ar-
dua ⁊ probationes requirunt luce clariores. ⁊ sic transit. Sed ego repe-
rio Bar. hanc questionē tetigisse in dicta. l. ii. §. quecūq3. ⁊. l. cum qui.
§. in popularibus. ff. eo. ⁊ plenius q̄ alibi. in. l. maritus. ff. de questioni.
vbi ponit vltra predicta suam opinionē que erit sexta in ordine predi-
ctarum: dicit enim qđ aut agitur de crimine ciuiliter aut criminaliter.
Primo casu si quidem est actio priuata locus est delationi iuramenti.
alleg. dicta. l. ii. ⁊. l. si duo patroni. §. iulianus. ff. eo. Si vero agat actio
ne populari remittit ad nota. in dicta. l. cum qui. §. in popularibus. ⁊
ibi plene per eum. Secundo casu cū agitur criminaliter aut loquimur
de iuramento deferēdo a parte: aut de iuramēto deferēdo a iudice. pri-
mo casu si quidē accusabit de aliquo iudicio publico nō est locus dela-
tioni iuramenti ante lit. contest. quia negotium adhuc non est propriū
ipsius accusantis. vt. l. si cui. ff. de verbo. signi. Item dicit post litem cō-
testa. ratio fm eum est: quia si reus in lite cōtestata fuerat confessus nō
potest sibi deferri iuramētum ad absolutionem: quia esset actor in ma-
nifesta calūnia. dicta. l. cum qui. §. in popularibus. Si autem negaue-
rat est verisimile qđ iterū negabit. vt. l. si cui. ff. de accusatio. ideo deferē-
do sibi iuramētum videt calūniari. Preterea in iudicio publico quis
videt nomine publico accusare ⁊ crimen publicum agere. Sed ille qui
agit causam alienam non potest deferre iusiurandū nisi ei specialiter sit
mandatū vt in. l. iusiurandum qđ ex conuentione. §. fina. ⁊. l. tutor. ff. eo.
⁊. c. qui ad agendum. de procura. lib. vi. Preterea fm eum si quis pos-
set reo deferre iuramētum tota materia turpilliani esset destructa quia
daretur licentia accusatori deferēdi iuramentū reo ⁊ desistendi impu-
ne: qđ tamen fieri non potest sine abolitione. ⁊ hoc vltimū videt etiam
sentire Cy. in. l. in bone fidei. C. eo. allega. in argu. in. l. fi. C. de abolitio. ⁊
idem qđ. s. dixi: vt actor non possit deferre reo sentit Barto. in dicta. l.
cum qui. §. in popularibus. si agitur de alio crimine ad vtilitatem fisci
eisdem rationibus. ¶ An autem reus possit deferre actori ad condem
nationem: vt quia dicit volo esse condēnatus si actor iurabit sunt opi-
nio. inter Sali. de cug. qui tenuit quod non quia in criminalibus de-
bent esse probationes luce clariores. dicta. l. sciāt cuncti. ⁊ Jac. but. qui
tenuit contrarium quia qui defert iuramentum videtur confiteri sub
conditione

Sebasti. Sapia.

a ¶ In actiōib⁹ famosis. Uide Alexand. in ꝯsil. lxvi. incip. viso pcessu cause vertētis. in j. volu. et in. l. ii. in pnci. ff. de iure iur. ⁊ late p Jas. in repeti. l. admonēdi. col. xv. vsi. ex ista ꝯclusione. ⁊ col. xviii. v. tertio ex pdicta conclusione.

b ¶ In causis famosis non defert iuramentū necessariū adde qđ idē tenet hic Jo. an. ⁊ Imo. in. ii. col. ⁊ Spec. in tit. de iura. dela. in pn. v. vt autē. cū v. se. Sali. in. l. in bone fidei. l. xvii. colūna. C. eo. Sali. ⁊ Lud. ro. in cōsi. xxxiii. in. l. admonēdi. ff. e. ⁊. d. Alexan. imo. in. l. ii. in pn. ff. eo. l. viii. col. limita tamen vt nota. in. c. mulieri. s. eod. in pe. col. in addi. q incipit: ⁊ ita.

cõditione si ille iurauerit.l.qui iurasse circa fin.ff.eo.sed ɔfessio est ꝓbatio luce clarior.⁊ hoc dictum placet Bar.hoc etiam tenet Cy.d.l.in bone fidei. Si vero sumus in iudicijs priuatis tūc anteq̄ perueniatur ad iudiciū potest quis iuramentum deferre.vt.d.l.ij.ff.eo.ibi:penali ⁊c.⁊ argumen.l.iuris gentiū.§.si paciscar.ff.de pactis.sed postq̄ deuentum est ad iudicium accusator nõ potest desistere.vt.l.⁊ in priuatis.⁊.l.si quis repetere.§.fi.ff.ad turpillianū.Unde dicit idem q̄ in publicis.Si vero queritur de iuramēto qđ defertur a iudice in defectum ꝓbationis tūc reo ad absolutionē bene potest deferri.vt in.l.presenti.C.de his qui ad eccle.cõfugiunt.⁊ dicitur iuramentū purgationis. Actori vero ad condemnationem non potest deferri qr requirantur probationes luce clariores.d.l.sciant cuncti.⁊ in hoc membro intelligit glo.in.d.l.maritus.hoc vltimum videtur etiã tenere Cyn.in.d.l.in bone fidei.mihi placet hec opi.Bart.preterq̄ in aliquibus. Primo enim sentit qđ si agitur de crimine ciuiliter indistincte est locus iuramento iudiciali ⁊ necessario qđ mihi videt durum. quid enim si actio est famosa: vt iniuriarū dicemus ne vt iudex posset deferre iuramentum actori in supplementum ꝓbationis cū tãto discrimine rei. vel quid si non est famosa:sed alias magna,⁊ multum preiudicialis:certe non est dicendum nec credo qđ aliter sensisset Bar.si diligenter aduertisset.nam ⁊ in mera ciuili habet hec consideratio.vt.j.§.priori. Sed procedit eius opi.quãdo causa non est multum[a] preiudicialis:alĩs secus. sic concordabimus glo.in.d.c.tam literis.cum opi.sua et aliorū. hoc etiã videt in.d.c.tam lris.sentire Hostien.dum limitat illã glo.nisi ageretur ciuiliter ad pecunie cõdemnationē quasi secus si immineret aliud personale preiudicium:puta infamia.dico etiã qđ respectu condemnationis pecuniarie debet fieri distinctio premissa.⁊ no.illã opi.Hosti. nam hic loquit magis large.Et ad.l.iij.super qua se fundat Barto.potest dici q̄ loquitur in iuramento[b] deferendo a parte non a iudice:vt ibi aperte sentit glossa. Secũdo nõ placet dictũ Bar.quatenus indistincte dicit q̄ si agatur de crimine criminaliter non põt actor deferre iusiurandū reo. sed dicerē sic qđ in casibus in quibus licitū est trãsigere põt deferri reo iuramētum per actorē:saltē reo cõsentiente cū huiusmodi delatio habeat vim cuiusdam transactionis.l.ij.ff.eo.⁊ pro hoc facit iste tex.in ver.nec licet.⁊.d.l.cornelia.§.hac lege. An autem actor ex hoc incidat in turpillianum vt cõdēnet pecuniariter dicerem sicut dicitur in ipsa transactione.iuramentum tamē poterit deferri ⁊ impedief ꝓcessus ad instãtiã ipsius actoris.de quo remitto ad no.p Bar.in.l.transigere.C.de transac.⁊.c.fi.ĩ.eo.titu. ⁊ vtrobiq̄ plene no.an ⁊ quãdo licitũ sit in criminalibus transigere.⁊.ij.q.iij. preuaricator. ver.in olbus.in tex.⁊ glo.Tertio quatenus dicit Bar.⁊ multi aliĩ qđ reus potest actori indistincte deferre iuramētum: qr videtur cõfiteri si ille iurauerit. ego de hoc dubito:qr non est verũ q̄ reus simpliciter confiteaf:imo potius negat:vt dicit Specu.in loco superius allega.⁊ videt deferre iuramentum sub quadã confidentia q̄ ille cõfitebat cõtrarium vigore iuramēti.ad hoc enĩ defert iuramētũ.vnde submittit se ⁊ corpus suum dicto vnius etiam aduersarij qđ quidem nõ videf posse facere: qr nemo est dñs membrorũ suoꝝ.l.liber homo.ff.ad legem aquil.⁊.c.contingit.de sen.excom.ad puniendum aũt aliquē corporaliter: ⁊ maxime capitaliter requiritur clara confessio.l.j.ff.de questio.vel ꝓbatiões apertissime vt ipse reus vix negare audeat.vt in.l.qui sententiã.C.de penis. Neutrũ autē contingit in casu nostro.ad idē etiam facit.l.nõ tantum.ff.de appella.vbi dicif q̄ in causa corporali potest quilibet appellare etiã reo inuito quasi non possit cõsentire iniuste condemnationi:ita in proposito ex quo iste directe nõ confitetur crimen videf q̄ non possit se subijcere dicto vnius et maxime aduersarij.⁊ sic forte opin.Gul.de cug.est verior licet ipse nõ moueaf bonis rationibus. Ultimum dictum
c Bart. qđ est satis cõe[c] placet vt ibi agatur de crimine criminaliter non sit per iudicē deferendũ iuramentũ actori in supplementũ ꝓbationũ.adduco
d co rationem qr in criminalibus[d] debent esse testes oĩno sine suspicione vt etiã aliquatenus domestici repellantur qui alias admitterent in ciuilibus:vt probaf.xiiij.q.ij.c.super prudentia.⁊ legi.⁊ no.iij.q.v.c.j.Ergo fortius ipse accusator non debet admitti ad faciendũ aliquē gradũ ꝓbationis : tum quia presumif inimicus.de resti.spoli.itē cũ quis.ij.q.vij.si quis.tum qr de facili iuraret cõtra reum vt euitaret penam calũnie.et hec sufficiant de hoc
14 articulo.¶ †Et per hoc determinaf questio quã ponit Cyn.in.d.l.in bone fidei.⁊ do. Anto.hic videlicet presupposito q̄ actor possit reo in istis criminalibus deferre iusiurandum vtrũ ex hoc incidat actor in talionem:de qua plene legi.⁊ nota.in c.sup his.j.de accusa.⁊ no.in.d.l.arbiteas.§.calũniator.ff.de his qui notan.infa.⁊ intellige eo casu quo reus iurauerit illud crimē non commisisse.et videf primo q̄ sic per id qđ habef.ij.q.iij. qui non probauerit.⁊ in.l.fi.C.de accu.contrariũ tenet hic Jo.an.arg.ff.de iureiurã.l.eũ.in prin.⁊.C.de plus peti.l.vna.⁊ de prebē.si beneficia.lib.vj.do.Anto. limitat hoc in iuramento volũtario ⁊ iudiciali a parte delato.⁊ in hoc casu ꝓprie loquif Joã.and. In necessario autē actor nõ releuabif ab illa pena ſm eum nisi dicaf semiplenã probationem dedisse iustã causam litigãdi vel infamiã precedentem.j. de calũ.c.ij.⁊ qđ ibi no.de elec.cum dilecti.dico qđ licet in priori casu euitet penã talionis nõ tamen euitat penã turpillia.que est quinq̄ librarum auri. non enĩ potest negari quin deferēdo iuramentum reo desistat ab accusatione quo casu incidit in turpillianum.l.ab accusatione.ff. ad turpil. vbi dicitur qđ desistere videf qui cõponit cū aduersario. pena vero turpilliani non est similitudo supplicij sicut pena talionis sed pecuniaria cum ifamia.de quo dic vt legitur ⁊ not.in.l.preuaricationis.cum l.seq.ff.de preuarica.ad ꝓdicta facit qđ no. Bart. in.l.trãsigere.C.de transac.vbi vult q̄ transigens super crimine licet euitet penã calũnie:non tamen penam turpilliani.ita dicendũ in casu nostro cum ex delatione ⁊ susceptione iuramenti fiat quedam trãsactio.vt.l.ij.ff.eo. Si vero iudex detulit iuramentum reo qr actor fecit quicquid potuit ⁊ non probauit:dic q̄ ex hoc nõ excusaf actor a pena calumnie:nisi aliĩs apertissimis documentis excusetur:vt dicit ho.tex.in.c.j.de electio.libro.vj.in fine.
15 ¶ †Et dic q̄ fama publica que erat tēpore accusationis cõtra accusatum est legitima causa credendi:⁊ excusat accusatorem a falsitate ⁊ calumnia.vt not.dicit Bart.in.l.ij.C.si seruus vel lib.ad decurionatum aspi.lib.x.argu.l.j.C.de testa.et facit.§.veritatē.iij.q.vij.est enim hoc euidētissimum documentum:⁊ idem de semiplena probatione ⁊ similibus.⁊ hec not. Abbas.

1 ¶ Iuramentũ non defertur reo quando actor nil probauit.
2 Reus non tenetur aliquid probare ad absolutionem consequendam.
3 Judex h3 necesse deferre iuramentum necessariũ.
4 Uerbum oportet denotat necessitatem.
5 An purgationes sint arbitrarie.
6 Quando dicatur actorem nil probasse.
7 Quando dicatur plene probatum.
8 An semper recurrendum sit ad iuramētum dato aliquo gradu probationis.

a ¶ Idē tenet ipsemet Abb.panor.in.c.fi.in.l.no.ad fi.ĩ.qđ metus caus. nam hic ibi ⁊ in.l.si qs.C.vñ vi.qđ violētia debet plene ꝓbari etiã si ciuiliter agatur ad dãnum vel interesse dicit ibi Panormi.q̄ vbi ageretur de modico aut leui preiudicio si violentia esset semiplena probata per vnũ testem posset deferri iuramētum in supplementũ ꝓbationis.idē tenet.d. Anto.de but.hic l.ix.col.⁊ qđ imo in causa criminali etiam ciuiliter mota non sit loc⁹ hic iuramēto necessario vltra gl. solēnē quã adducit hic etiã iste ⁊ d.ant.ibi.ĩ.de testi.idē tz Pet.de ancha.in.c.j.l.iij.not.de testi.in.vj.limitat tñ ex mente istius in.c.mulieri.ĩ.eod.in pe.col.in vers.qđ enĩ si actor ⁊c.⁊ ibidē notatur. Anto.Francisc⁹. ¶ Circa ꝓbationem violentie: dicas illã posse probari p instrumentũ ſm Joã.an.in c.cũ ad sedē.de restitu.spo.qđ intellige verũ si instrumētum sit confectum de volũtate vtriusq̄ partis: alias non. vt per Jo.and. in regu. qđ directo.de regu.iur.lib.vj.in trac.⁊ p Alex.in l.senatus.in principi.ff.ad turpil.et an presumaf ex dignitate et potentia alicuius vide Bart.in.l.ad inuidiã.et ibi etiã p Alexã.C.qđ met.cã.et in.l.si donationis.C.ti.et adde q̄ violentia ꝓbata per duos testes ꝓualet violentie ꝓbate etiam p multos testes vt per Jan.in.c.sup hoc.ĩ.de renun.⁊ Bal.i.l.nec q̄cq̄.in.§.ꝓficisci.ff.de offi.ꝓco.⁊ lega.⁊ per Bal.in tract.schis.in.viij.colũ.

b ¶ Et id aduertēdũ est ex legibus quas alleg. Bar.in.d.l.marit⁹.qđ posset dici quod Bart.nõ loquif i iuramento necessario put intellexit iste sed loquif in iuramento volũtario ⁊ iudiciali put etiã rñdet hic iste ad.l.iij.quã alle. Bar.nã dictũ doct.est intelligendũ ſm leges quas alleg.vt dicit ipsemet Bar.in.l.non solum.§.liberationis.ff.de libe.lega.

c ⁊ Sebastia.Sapia. ¶ Satis commune. Et ita cõmuniter tenetur vt per Alexan.in consilio.xv.incipien.viso processu inquisitionis formate. colum.xiiij.in primo volumi.vide Cardi.in.c.tue.de procura.⁊ in.c.cognoscentes.in.vj.oppo.ĩ.de constitu.

d ¶ Itē q̄ ꝓbationes tãq̄ euidētes sufficerẽt ad cõdēnãdũ puta qr sũt violẽte i criminalib⁹ nõ sufficerent itē signãter tenet idē Abb. panor. in.c.ij.de ꝓsump. et do. Anto.in.c.q̄to.eo.ti. Hosti.⁊ Inn.in.c.qr verisile.eo.tit. Bal.in.l.fi.in vlti.col.C.de ꝓba. Ludo.ro.in.l.j.§.si quis in villa.ff.ad sill.do.Alex.imol.in ɔsi.xv.incip.viso processu inquisitionis formate p potestatē parme ⁊c.in.v.col.Item in criminalibus nõ credif testib⁹ non assignantib⁹ sufficiētem cãm dicti sui lz non interrogati.ita not.Salic.in.d.l.fi.⁊ do.Alex.in sal.cõsi.in.viij.col.Et q̄ non deferaf istud iuramētum necessariũ in criminalibus est cõis ⁊ vera opi.quã tenēt cõiter glo.⁊ doct.in l.iij.ff.eo.in v̄.agaf.glo.⁊ Bar.in.l.marit⁹.ff.de questio.⁊ glo.hic in ver.famosa.et glo.fi.in.c.cũ sint partiũ.de reg.iuris.in.vj.⁊ gl.fi.i c.tã lris.de testi. Hosti.in sum.huius titu.§.vt sup.v̄.qđ si criminaliter.Archi.in.c.si qs presbyter.ij.q.v.Specu.in ti.de iura.dela.in principio.in v̄ij.vt autē plenius instruaris.Bart.in.l.fi.ff.de in lit.iur.⁊ l.l.eũ q.§.in popularib⁹.in.j.col.ff.eo.Bal.in.l.iudices.in op.C.de iudicijs.licet cõtrariũ ⁊ male tenuerit glo.ij.in.l.ij.et in.l.in bone fidei.C.eo.⁊ idez Bal.sibi contrarius in l.qui accusare.C.de eden.

9 Cui deferendum sit iuramentum in defectum scʒ an actori an reo.
10 An iuramentū sit deferendū qñ actor plene pbauit ⁊ reus semiplene: ⁊ cui sit deferendum.
11 Unus testis facit semiplenam probationem.
12 Casus in quibus vnus testis nō facit semiplenaʒ probationem.
13 Domestica scriptura ⁊ fuga rei faciunt semiplenam probationem.
14 Dicta testium ⁊ sentētia inter alias personas faciunt semiplenam probationem.
15 An pars debeat petere vt hoc iuramentū sibi deferatur.

Sane. Quia supra dixerat de iuramento deferēdo a iudice ⁊ parte ne aliqs
crederet hoc iuramentū indistincte posse deferri
subiicit hunc.§.in quo ponit notabilē ⁊ solēnem
limitationē. ⁊ hoc intēdit. Actore nihil probante
reus est absq3 omni onere absoluēdus. si vero presumptio est p eo defertur reo iuramētum vel ipsi
actori consideratis personarum ⁊ cause circūstantijs. Et potest diuidi in duas partes. In prima
ponit regulā. In secunda eius determinationem
ibi: presumptione. ¶Casus literalis. Dicitur qd
si actor oīno deficit in pbatione reus debet absolui q̄uis nil probet: sed si presumptio sit pro actore
reo potest deferri iuramentū ad tollendam illam
presumptionē ⁊ suam innocentiam ostendendā.
⁊ hoc est verū nisi iudex cōsideratis circūstantijs
personarū ⁊ cause videat iuramentū illud deferē-
c dum actori Ber. ¶Not. ibi: ⁊ si nihil ⁊c. qd actor
nil probans nō potest reo inuito deferre iuramentum: sed debet pure reus absolui. hoc pbat illud
verbū ⁊ si nihil ⁊c. Nam vt faciat ad titulum debet intelligi etiā de iuramēto. de quo plenius di-
2 xi.§.eo.c.in prin. ¶†Secūdo not. q reus non tenetur aliquid probare ad absolutionē consequen-
a dam sed actore non probante debet absolui. [a] con-
b cordat.c.vnicum. [b] vt eccle.benefi.et.l. qui accusare.C.de eden. ⁊.l.fina.de rei vendi.et.vj.q.v.c.fin.
¶No.tertio iūcta glo.fi. q vnus testis dicitur facere presumptionē ⁊ vide ho. text.in.c.super eo.§.
j.ē.de testi.vbi dicitur qd facit presumptionē non
modicā. ⁊ est ille ho. text. maxime ad infra dicēda.
3 ¶†Quarto no. q iuramentum nō est de necessitate deferendum reo vel actori etiā p̄sumptione faciēte pro actore sed iudex habet hoc arbitrari consideratis circūstantijs cause. ⁊ personarum et pro
hoc facit verbum potest positum in tex. Nam nō
quicquid iudicis potestati relinquitur iuris necessitati subiicitur.l.non quicquid.ff.de iudi. ⁊.c.
consuluit.de offi.deleg. ⁊ hoc voluit Hostien.hic
qui videt voluisse hoc fore arbitrariuʒ nedum in
cui deferēdo: sed etiā an deferat. dicit Jo.and.qd
quidā habētes in.l.in bone fidei.C.eo. literā opʒ
tenēt contrariū sed ipse dicit se habere verbū pōt
⁊ sic cōcordat huic ⁊ sic videtur transire cum opi.
Hosti. sed doct. iuris ciuilis in.d.l.in bone fidei. ⁊
c Bar.in.d.l.admonēdi. [c] tenēt cōtrarium qr text.
ibi dicit oportet: ⁊ ideo si iudex non defert vbi ad
d hoc concurrant necessaria poterit appellari [d] fm
eos qd mihi satis placet. Nam sicut potest appellari quādo defert habenti iustā causam nō iurandi.l.generaliter.C.eo. ita qñ non vult deferre suggerente legitima causa. ⁊ vidi in aliquibus libris
qd tex.in.d.l.in bone fidei.dicit q pp̄ter pbationum inopiā litē causa cognita per iusiurandum
4 decidi opʒ. ⁊ sic inducit necessitatē. ¶†Et not. ex
hoc dicto doctoꝝ qd verbū opʒ: inducit necessitatem. facit.viij.q.j.c.opʒ.ad istū tex. dico q dat arbitriū in deferendo reo nisi cōsideratis circunstātijs ⁊c. ⁊ sic inspecto fine loquit de arbitrio in cui
5 deferēdo. ¶†Item debet reduci iste text.ad terminos illius.l.in bone fidei.d. Anto. dicit sibi placere opi. legistarū in iuramēto accessario. opi. vero
canonistarū procedit in sacramēto purgationis:
qr in causa criminali purgationes sunt arbitrarie. hoc vltimū nō est verū: qr licet purgatiōes sint
arbitrarie respectu numeri compurgatoꝝ: non tamen respectu purgationis indicēde vbi cū suggerit. sic loquit.c.ol'bus.ij.q.v. facit.c.ij.de purg.ca. ⁊
c.inter. ⁊.ij.q.v. pbr si a plebe. ¶Oppo.ʒ text. videtur eñi q nunq̄ sit locus delationi iuramenti.
aut eñi actor plene probat ⁊ reus debet condemnari.ē.de probat.c.sicut. aut nō probat ⁊ reus debet
absolui.l.qui accusare.C.de eden.glo.fi.tacite sentit cōtrarium ⁊ non formaliter respondet. tu dic
erg. non pcedere: qr fit a partibus nō sufficienter
enumeratis. dic enim q aut actor plene probat: et
debet obtinere: aut nihil pbat et reus absoluitur
etiā sine iuramēto. Aut aliqd pbat seu est aliqua
pro eo presumptio ⁊ recurritur ad iuramentum
vt hic. ⁊ in.d.l.admonendi. ⁊.l.in bone fidei. ⁊ ita
in eis nota. ⁊ sic suppleas primam partem glos.
6 ¶†Circa quam prima quero qñ dicat actor nihil
probasse ad hoc vt reus possit diffinitiue absolui.
Respondeo vt notanter dicit Bart.in.d.l. admo
e nendi [e]. quādoq3 enim iurisditio iudicis aut instātia cause habet terminum prefixum a lege: et tunc
ad hoc qd dicatur actorē nihil probasse ad effectū
vt possit sequi absolutio diffinitiue est necesse qd
ei sit statutus terminus ad probandum: qr hic statutus nō esset: puta qr semper fuit absens: tūc non
diceretur actorē nihil probasse: sed diceretur nihil
sufficienter attentatū esse ⁊ sequeret absolutio ab
obseruatione iudicij nō a causa: vt.C.de iudi. properandum.§. ⁊ si quidem. ⁊ dixi in.c. prout.de dolo ⁊ contu. ⁊ nota. per Innocen.in.c.consuluit.de
offi.delega. qñq3 iurisditioni seu instātie statutus
est terminus a partibus vt in cōpromissis sit tota
die vel deputatur iudex cum certo termino de consensu partium. ⁊ hoc casu terminus appositus habet vim termini peremptorij dati ad probanduʒ:
ita qd si actor infra terminum nil probauerit reus
debet absolui. ⁊ de.h.d. esse casum in.l.si de meis.
§.fi.ff.de arbi. iuncta glos. super verbo liquere. alle-
f gat etiā Inno. [f] in.d.c.super eo.ij.de appel. hoc vltimum esset valde singulare sed nō puto verū: sed
saltē magnā restrictionem exposcit. ⁊ primo respectu arbitroꝝ potest procedere quandocūq3 data
absentia partiū nō potest arbiter pronunciare nisi
fuerit in compromisso dictum. vt.d.l. diem proferre.§. ⁊ si quis litigatorū.ff.de arbit. sed cōmittitur
pena cōpromissi. vt ibi. ⁊ in.l.ij.C.de arb. ⁊ ibi per
g Bar. Itē oportet qd lis sit cōtest. [g] alias non valeret snia diffinitiua maxime in iudice delegato vt
per totū titulum vt lit. nō cōtesta. oportet ergo qd
dictū Bart. restringat ⁊ intelligatur qñ seruatus
fuit ordo iudiciarius ⁊ corā arbitro partes sunt
presentes tēpore pronunciationis. vnde terminus
h appositus ab homine operatur solum [h] vt habeat
vim termini peremptorij dati ad pbandum: non
autem supplet defectū aliaꝝ solēnitatum. ⁊ sic in-
7 tellige oīa allegata per Bart. ⁊ Innocē. ¶†Scdo
querit qñ dicatur plene probatū. Solu. Bar. multum instat in.d.l.admonendi. ⁊ vide qd dixi in.c.
tertio loco.de proba. in fi. ⁊ in sum. dic qd tunc est
plene pbatū qñ iudex ex his que sibi ostensa sunt
est adductus ad fidē ⁊ credulitatē eius qd intenditur.ff.de testi.l.ad fidē. ⁊ de proba.l. quinquaginta.in fi. ⁊ qualiter adducat ad istā fidē ⁊ credulitatem nō potest dari certa doctrina. ⁊ qñq3 adducitur per testes qñq3 per p̄sumptiones qñq3 per confessionē ⁊ partim per presumptionē. de succes. ab
intest.c.fi.ē.de pbatio.c.cū causam. ⁊ vide qd dixi
ibi ⁊ in.l.iij.ff.de testi. ¶Ex his potest elici quando dicat semiplene pbatū vel min' q̄ semiplene vl'
magis. nam dicat semiplene minus vel magis habito respectu ad extremū gradū probationis scilʒ
8 ipsam fidē ⁊ credulitatē. ¶†Tertio q̄ro nūquid
semper sit recurrendū ad iuramentū dato aliquo
gradu pbationis. dic qd sic causa cognita vt dicit
tex.in.d.l.in bone fidei. posset enim esse ita leuissimum iudiciū p actore vt nō esset locus huic iuramento ⁊ forte ob hoc dicit tex. hic pōt etiā ⁊c. non
eñi hic determinat qualis debet esse p̄sumptio sed
in genere loquit qd p̄sumptione faciēte pro actore
potest deferri iuramentum. p̄sumptionis autē infinite sunt species. vt not.ē.de p̄sump. quāto. tñ est
aduertendum qd si p̄sumptio pro actore non facit
semiplenam

Sebasti. Sapia.
a ¶Debet absolui. An re' debeat absolui ipso reo nōn petēte. vide Bar. l.l.j.col.iij.vl.q̄ro qd si dico.ff.de except. Moder.l.l. qui accusare.C.de edendo.
b ¶Et ibi vide gl. magistrā ponētē aliquos casus in qb' fallit hec regula. ⁊ ibidē per Panor. Inno. et alios no. Spe. in §. pbare.l v. nūc ad ppositū.de pbatio. vide etiā p eundē Spe. pponentē.xj. casus in qb' fallit p̄dicta regula in.d.ti.de pbat.in pn. q̄sdā fallentias etiā ponūt Ja.bu. Bal. ⁊ Salice.in.d.l.q accusare.
c ¶In vltia col. et dicit ibi Pau.de cast.in.vj.col. qd ista est cōis opi. ⁊ ex hoc habes qd de iuramentū necessariū cū ex pte iudicis q necessitatur deferre: q̄ partis q necessitatur subire. nec posset referre: vt ē.eo.c.in pn. Intellige tñ verū iudicē necessitari si petat a parte sm eandē Bar.in.d. vlti.colū. ⁊ hoc p istū in fi. et q̄uis multi in hoc ꝯdicāt Bart. tñ vera ⁊ cōis est cū Bar. qd requirat expsse ⁊ qd petat a parte nec iudex ex officio posset deferre. Et formā petitionis hui' iuramēti vide per Sali. ibi in.d.l.admonendi. ⁊ in.d.l. in bone fidei. in pe. col. circa fi.l.v.q. Et idē dicas i iuramēto in litē qd iudex necessitet illud d̄ferre: prout not. Raph.ful.et do. Alex.in.l. nummis.ff.de in litem iurā.p illū text.in ver.nō opʒ. Intellige ꝯcurrentib' requisitis notatis p Bar.in.l.in actionib'. in eo.tit. de in lit. iurā. Sʒ ex cā bene posset iudex non deferre.l. videamus.§. deferre.l eo.tit. sicut etiam in isto iuramento necessario qd ex cā potest iudex non deferre.

Sebasti. Sapie.
d ¶Pōt appellari. Uide ad h̄ Felin.in.c.exceptionē.col.iij.j.de exceptio. vbi tangit qñ possit appellari ex eo qd iudex non vult īpartiri officium suum in arbitrariis.
e ¶In.iij.colum. in.q.j.
f ¶Et illā decisionē Inno. refert et sequit Spe.in.§. nūc videndū.ver.si iud' aūt.in tit. de snia. ⁊ cū Bar. ⁊ Ang. ⁊ do. Alex. imo.in.d.l.admonendi. vbi vide. ⁊ per do. Matthe. de mattheī. limitantē dupl'r l snis no.in no.tit.
g ¶Et ita etiā decidat quo ad lit. ꝯte. Paul. de ca. in.d.l. admonendi.xij.colū.ff.eod.
h ¶Imo alid operat: qr dē hʒ vi termini peremptorij ad audiēdā sniaʒ: ⁊ id iudex in vltia die termini poterit reū diffinitiue absoluere actore alr pemptorie nō citato. ita signant ⁊ singul'r inquit Bal. i aut. ei g. in j.col.v. q̄ro nūqd absens i vltia die ⁊c.C. de tēpo.ap. ppetuo not. ⁊ vide etiā Bal. in.l. q ante.ff. de vbo. obli. ⁊ hoc dictus Bal. refert ⁊ seqt Pau.de ca.l.d.l. admonendi. xiij. colū. facit qd not. gl.in cle.j.de ap. ⁊ p Bar.in.l. itē illam.in prin.ff.de consti.pecu.

a ... Sebasti. Sapia. ¶ Sed nunc quero. De hoc articu. vide Bal. in c. j. qui testes sint necessa. ad pbādā nouā inuestiturā. in vsibus feudo. et Ange. in disputa. sua incip. astēsis miles. col. xxix. vbi dicunt q̄ est arbitrarium iudici cui velit iuramētum deferre an actori an reo. sed verior est opi. quā refert et sequitur Abb. hic q̄ cōsiderari debeat cōditio cause et psone quā dicit esse cōem do. Ias. in d. l. admonendi. colū. xiiij. ver. tertia et vltīa principalis opinio.

b ¶ Cui deferendū sit iuramētum necessarium an actori an reo. Et vide p doc. post glo. in l. in bone fidei. C. de re. et pſertim per Cyn. ibi in. vij. et viij. q. et lati⁹ Salice. l. xiiij. col. ad fi. et. iiij. seq. et gl. i c. cū sint partium iura. de reg. iur. li. vi. et in c. j. in fine. de gra. suc. l feu. et gl. in v. iureiurando. §. si vero pecunie. et ibi Ang. in §. si vo vsufru. in aut. d nup. aliqd gl. in l. maritus. ff. de qd. Spec. in tit. de iura. dela. § v. vt aūt plenius instruaris. cū vſ. seq. et de hoc vide latissime p Lud. ro. l repe. l. admonēdi. ff. eo. in. xxx. col. v. vltio restat aīaduertēdum. et plene et egregie p do. Ias. may. ibidē sup gl. magna in vbo exacto. in fi. in. xxx. col. et p Bal. in c. cum ecclesia sutrina. de cā posses. et ppriet. et p do. Abb. in c. in omni negotio. ē. de test.

c ¶ Istū vſum allegat glos. in l. qd si nolit. §. q mācipia. ff. de edil. edi. et vult gl. decreti. et glo. vi. q. j. c. sequitur. in gl. v. q etiā alleg. istū tex. Insequitur leuiter filia matris iter. et idem Panor. in c. cū in cunctis. in fi. in prin. de elec.

d ¶ Ita tz Bar. in l. admonēds. ff. e. in pe. colū. ad fi. et ibidē Lud. ro. in xxviij. colū. et do. Alex. imo. in vlt. col. ad fi. idem tz Bal. in ti. de controuer. inuesti. sup rub. Ang. in q. p eū disputata incipi. astensis miles. in. xxix. col. et

semiplenā non pōt deferri iuramentum actori. Ratio est in promptu quia ipse actor maxime in causa ppria nō potest facere vltra semiplenam: et sic non potest resultare plena probatio. qd etiam sentit Bart. in l. in bone fidei. sed tunc si videbit iudici deferetur iuramentum reo ad purgādum illam presumptionem vt hic et pro hoc. c. tam literis. de testi. in dicta. l. in bone fidei. vbi generaliter dicitur qd propter probationum inopiam recurrit ad iusiurādum. 6 ¶ †Sed nunc quero[a] cui deferetur[b] iusiurandum actori scz an reo presupposito q̄ actor habeat ad minus semiplenam pro se. Sol. hec glo. fi. in secunda parte sui attingit tacite hoc dubium et clare non decidit sed dicit qd quandoq̄ reo quādoq̄ actori videtur tamē magis velle quod reo regulariter. sed actori si visum fuerit iudici et habeat pro se vnam bonam presumptionem vel vnum bonum testem et quantitas non sit magna: et sic sentit quod supra dixi videlicet non deferendum actori nisi habeat pro se ad minus semiplenā pbationē sed reo sic quia sibi deferetur nō ad complendā probationem sed ad purgādam illā presumptionē. et sic non est necesse q̄ cōcurrat semiplena sed sufficit qualiscūq̄ vrgens ne remaneat suspicio cōtra eū. Et in principali questione cui scz sit deferendum quot capita tot reperiūtur sententie. Hostiē. clare non dicit sed videtur velle qd reo nisi esset vilis et cōsueuisset deierare vel nesciret veritatē: quia ex facto alieno litigat. tunc enim esset deferendū actori si habet vnū bonū testem pro se et est bone fame et causa nō est magna. et dicit causam magnam vel paruā ex qualitate personarū et regionū. et sic intelligit tex. dum dicit iuramentum deferēdū reo nisi cōsideratis circūstantijs deferat actori. et hāc opinio. sentiunt glos. cōmuniter iuris ciuilis vt not. in l. admonendi. et in l. in bone fidei. precalle. Abbas refert hic Odof. dixisse deferēdum ei pro quo facit semiplena presumptio cuius virtute defertur vt aliquid sibi prosit. argumē. ff. de lega. j. si quando. ad istum tex. dicit quod procedit quādo reus est honestior et melius nouit veritatē. dicit etiam qd si actor semiplene probauit intentionem et reus semiplene defensionem adhuc deferetur reo dato qd in omnibus sit parit⁹ quia reus est fauorabilior et iura sunt promptiora ad absoluendum q̄ ad condēnandum. et c. de proba. ex literis. et idem Gul. in Spec. de iura. dela. ad fi. ver. quid si actor. vbi etiā recitat super hoc quatuor opi. Cy. i dicta. l. i bone fidei. dicit doc. tenere quatuor attēdenda in preeligendo: scz cui deferatur primo attendenda est conditio persone. secundo natura causarum. tertio quātitas rerum. quarto qualitas factorum. ¶ Conditio persone attēditur circa legalitatē vt legaliori deferatur. legalitas autem ista cōsideratur ex origine ex rerū accidētia et ex origine persone: quia si est natus ex bonis et legalibus parentibus presumitur bonus et legalis vt. ff. de edil. edi. qd si nolit. §. qui mancipia. melius facie. l. si quis. C. ad legē iuli. maie. et vi. q. j. verum. §. si quis cū militibus. iuxta illud: e Sepe[c] solet filius similis esse patri. ¶ Ex rerum accidētia vt ex diuitijs vel paupertatibus. nam pauperes facilius deierāt q̄ diuites. ff. de testi. l. iij. et. iiij. q. iij. testium fides. qd procedit in diuitijs iuste acquisitis. Si autē quesite sint per vsurarā prauitatē vel rapinā nō est sic presumendū: quia sicut dānauit animā suām acquirendo sic est nūc presumendū quod deieraret vt obtineret in causa. argumen. c. semel malus. de regu. iuris. lib. vi. ¶ Secundo principaliter attēditur natura causarum vtrū sint criminales vel ciuiles exigentes perspicuā probationē. de his dixi. ē. eo. in prima parte. ¶ Tertio attēditur quātitas rerum vt si magna sit res que petitur opus est maioribus indicijs. Magnitudo autē vel paruitas rerū attēdenda est ſm eum ex conditione personarum litigantiū et ex diuersitate locoꝝ. Nam in quibusdam locis res vilis reputatur preciosa et cara. xxij. distin. legimus. ¶ Quarto debet attendi qualitas factoꝝ vt magis scienti factum deferatur iuramētū q̄ ignorāti. ff. ad velle. quāq̄. et. l. marcellus. ff. rerū amotarū. Si vo omnia hec sunt hinc inde equalia cui sit deferēdum. Refert ipse quosdam dicere q̄ aut vnus petit qd sibi deferatur et alter nō: et tunc nō petenti est deferendū: quia ille qui ingerit se est suspectus. ff. de procu. l. que oia. Aut vterq̄ se ingerit vel neuter: et tunc actori dicunt deferēdum qui laborauit in probādo semiplene. hec ratio non placet Cy. quia non est hec renūciatio faciēda. Nā si actor nihil probasset quātūcunq̄ laborasset nulli deferretur iuramētum. refert alios dicere reo esse deferendum: q̄ fauorabilior. et quod actori non sit deferendum videtur quia nemo est testis idoneus in causa ppria. iiij. qd. iij. omnibus. vnde Azo habuit pro absurdo ex hac ratiōe vt ipsi actori deferatur. Refert etiam Cy. canonistas dicere quod reo sit deferendum. Refert vltimo Pe. quem ipse sequitur tenere vt omnibus existentibus paribus actori sit deferendum et non reo. probat hec ratione: quia iuramētum est deferēdum ei de quo verisimile est qd minus facile periuraret. argu. in l. ij. C. de indi. vi. tol. facit. c. clericos. de vita et honesta. cleri. sed magis est verisimile qd deieraret reus q̄ actor: quia grauius est perdere q̄ nō acquirere. l. si sponsus. §. si maritus. ff. de dona. inter virū et vxorem. Bar. in dicta. l. admonēdi. dicit q̄ aut actor habet pro se tantū qd facit suspicionē nō presumptionem vel semiplenā probationē: et tunc nunq̄ sibi defertur iuramētum: q̄ iuramētum suum nō perficeret pbationem vt. ē. dixi. sed isto casu defertur reo ad purgationē sui. allegat istum text. et hoc prodest actori: quia admittitur etiā post sententiam ex nouis instrumētis. dicta. l. admonendi. et dixi. ē. in prima parte. Idem dicit in reo si actor plene probasset intentionem suā: et reus probasset solutionem per aliquod indicium leue. non enim defertur iuramētum ipsi reo: quia nō perficeret probationem suam sz defertur actori eadem ratione qua supra. si vero actor haberet semiplenā probationem tunc si quidem actor nescit veritatem per veram scientiā que habetur per sensum posito qd sciret per firmam credulitatē et nō deferretur ei iuramentū qd videtur tenere glo. in d. l. in bone fidei. Ratio quia hoc procederet etiā in extraneo teste cū habeat deponere de his que percepit suo sensu. l. testiū. C. de testi. et. iij. q. ix. c. testes. multo fortius in facto proprio et hoc casu defertur reo. si vero actor haberet perfectam scientiam de eo qd queritur: vt q̄ agit de mutuo de se facto: et tūc si quidem ipse est vilis[d] persona vel alias infamis tūc non defertur sibi iuramētum eadem ratione: quia etiā si esset extraneus testis huius cōditionis nō perficeret probationē: et sic defertur reo iuramentum. Idem dicit econtra si reus probasset defensionem suam semiplene et actor probasset intētionem suam plene non defertur iuramētum reo eo casu quo supra dixi non deferendum actori. sed si oia ista cessant q̄ causa nō est magna et actor scit plene veritatē et est persona honesta si habet p se vnū bonū testē defertur sibi iuramētum et perficiet probationē. et idem ecōtra si reus semiplene probasset defensionē suā tunc sibi defertur iuramentum ſm illam regulā: in ore duorum scz dicētis et testis adhibiti stat omne verbum: per quā regulam respōdet ad illud absurdum Azo. videlicet qd quis nō debet esse testis in causa propria. hoc

in l. postq̄. ff. de pac. imo generalius et notabilius. et est ista not. regula vbicunq̄ quis repellitur a testimonio ex causis enumeratis in l. ij. §. lege iul. ff. de testi. multo fortius repellitur ne sibi deferatur istud iuramētum necessariū cū efficiatur testis in causa ppria. l. fi. C. de fideicō. et cōsequēter sit testis irregularis contra regulam. l. oibus. C. de testi. et l. nullus. ff. eod. ita no. Bar. in l. qui accusare. ff. de edēdo. et refert Lud. ro. in d. l. admonēdi. in. xxvij. col. in. xvi. fallētia. facit qd singu. decidit Ange. i. l. ij. §. si dubitet. ff. quib admo. te. apc. qd stante statuto qd delictū pbet p solam famā ops qd talis fama habuerit ortum a personis fide dignis q sint oi exceptione maiores q̄ quotiescūq̄ admittitur probatio irregularis requiritur qd talis testis sit oi exceptione maior. Et hoc notat multū p statutis disponentib⁹ qd credi debeat iuramento damnum passi. pone enī qd ille qui iurauit se passuz dānū fuit interrogat⁹ de cā et illā non reddidit certe nō valebit tale iuramentuz ad similitudinē testis. arg. corū q no. in l. solā. C. de testi. iūcta. l. fi. C. de fideicō. et ita dicit pſtantissimus doctor do. Marta. lau. in l. si postumus. §. fi. ff. de lib. et posthu. vbi dicit se audiuisse a prestante doctore d. Pe. de besu. confirmo p illud qd l specie ponit do. Ant. de alexādro doctore nea. in d. l. qui accusare. in. ij. colū. C. de edē. qd stāte pdicto statuto qd de dāno dato in fundo alicui⁹ stet solū iuramēto dāmnum passi requiritur qd ille dānum passus ad hoc vt possit iurare sit oi exceptione maior cū ista sit probatio irregularis vide etiā qd ex pdicta regula infert Ludo. ro. in d. l. admonendi. in. xl. col.

a ¶ Adde qd cũ ista doctrina simplr trãseat Fulg. in d.l. admonẽdi. in pe.col. ⁊ Pan. de ca. in.xiiii.col. ⁊ Bal. in c.ii. de pba. in vlti. colũ. dicẽs istud ibi not. pbari i illo tex. si subtilr intelligat vbi etiã ꝯ Bald. in.l. in bone fidei. ad fi. in vlti.q. ⁊ ibi Sali. in.xvi.q. ⁊ do. Ant. de bu. hic l.vii. col. vbi dicit qd ista est cõis opi. ⁊ do. Alexã. imo. in ꝯsi.cclxxvj. incip. in cã et lite vertente inter Albertinũ de maianam. adde tex. in.c. post de ctiones. ⁊ ibi do. Ant. de bu. ⁊ i.c. cũ sup. de conces. pben. et tex. l.c. vt tñm. ⁊ q̃ ibi not. d. Anto. de offic. archi. Bart. i.l.i. in pnc. p illũ tex. ff. de vẽ. inspi. per d. Ant. in.c.fi. in vlti. no. de suc. ab inte. facit qd not. Bal. in.l. vbi pactũ. C. de pac. i.q. de nõ soluẽte col lectam. ⁊ qd not. Bal. i.l. impator. ff. de sta. bo. alle gãdo gl. in.l.i.C. qui ⁊ ad q̃s. facit etiã qd dicit bal. in.c.i.§. sacrm. in iiii. colũ. de ꝯsue. recti feu. cõfirma per illud qd not. dicit Sali. in.l. si q adulterii. p illũ tex. C. de adul. qd si fundata inten tiõ e actoris exce ptiones rei et re plicatiões iter se ꝯdicũt nihilomi nus ferẽda ẽ sen tẽtia p actore qr adhuc manet fũ data intẽtio sua. sꝫ aliter videt te nere Bal. in d.l. admonẽdi. in.ix. col. in pnc. v. q̃ro quid si actor pro bat per duos te stes: vbi l hac.q. q̃n actor p duos testes probauit ⁊ reus per vnũ. re spõdet q si tales probationes sint ꝯdictone ab ori gine sicut verũ ⁊ falsum: tũc pferi probatio actoris plena. sed si sunt ex postfacto vt qr actor pbauit per duos testes intẽ tionẽ suã. ⁊c. aũt p vnum testẽ pro banit pactum de non petẽdo tunc dicit qd in hoc sunt opi. doct. in d.l. in bone fidei. sed ipse dicit indistincte tenere validiorẽ probationem vin cere etiã minus validã nihil operari etiã in elegendo qd est ꝯ doct. pre allega. remittit tamẽ se ad ea que dixit in d.l. in bone fidei.

b ¶ Et ibi etiã Bal. in fi. ⁊ illã glo. in d.l.fi. reputat multum sing. Ange. in.l.fi. circa fi. prin. vbi ad hoc adducit duo pulchra exẽpla. ff. qd metus causa. ibi vide per eum. Et in terminis nostris adde Bald. in.c.i.§. sa cramentũ. in.iiii. col. de ꝯsuetu. rec. feu. ⁊ in specie idẽ dicit Pan. de ca. in.l. admonẽdi. ff. eo. in vlti. col. Et vide Ange. in auc. de testa. impfec. in prin. vbi ponderat esse aliam glo. q vnus testis nõ probat indicium ad factũ sed duo. ⁊ idem Ang. in.l.fi.C. de codi. vbi põderat de hoc esse aliam glo. Bal. in.l. si quis ex argẽtariis. §.i. ver. quid enim. ff. de eden.

enim nõ est absurdũ sm cã. nã decre. s. de iudic. nouit. refert verba domini in euangelio dicentis: Si peccauerit in te frater tuus ⁊c. in qua quidẽ autoritate innuit vt vnus testis sufficiat cũ dicen te. ⁊ clarius hoc habet in.c. in omi. de testi. quod Bar. nõ allegat. ⁊ illud ius diuinũ alternatiue lo quens interpretatur ius ciuile sm eum qd in cau sis grauibus ⁊ magnis requirũtur duo testes cũ dicẽte. in causis non magnis vbi non possunt ha beri alie probationes sufficit vnus testis cum di cente in d.l. in bone fidei. causa tamen cognita vt ibi in cause cognitione versatur quicquid. s. di ctum est. Joan. andre. tenet potius pro reo per hanc decretalem que presumptione etiam facien te pro actore defert potius reo. ⁊ qr succumbere opprobriosius est actori qui prouocauit: ideo de periurio plus est suspectus. ⁊ per hoc tollit moti ua Pet. ⁊ Cy. Idem vult domi. Anto. alia ratio ne. dicit enim q si actor semiplene probauit reus deberet ex iuris regula absolui: quia actore non probante ⁊c. C. de eden. l. qui accusare. ⁊.c. vt no strum. vt ecc. bñfi. Unde actor releuatur ⁊ reus grauatur: quia pure nõ absoluitur merito debet reus in hoc releuari vt sibi ⁊ non actori deferatur iuramentum per hanc rationem idem infert si actor plusq̃ semiplene probauit. vt hic. argu. ad predicta in.l. cũ qui. ff. eo. si vero actor plene pro basset ⁊ reus semiplene defensionẽ: tunc in cũ de ferendum est sibi actori predicta ratione: qr debe ret de iure reus condẽnari: ex quo plene nõ pbat defensionẽ suã: ⁊ actor plene probat intentionem suã. Et sm hũc opi. dicit q nunq̃ quis reperitur testis in facto proprio. Non ob.c. in omni. ⁊.c. no uit. qr loquunt in materia peccati ⁊ denunciatio nis. Quidã alii tenuerũt oppositũ cũ opi. Bart. vt actori sit deferendũ. per.c.fi. de testi. lib.vi. vbi solum fit de actore. Ego cõsidero nõ posse negari quin in causa ꝓpria attẽtis circũstantiis psona rum ⁊ cause qs q̃sq̃ testificet. vt hic in fi. ⁊ in d.c. fi. ⁊ expssius in.c. ex insinuatione. de pcu. vbi fuit iuramẽtum ꝺlatũ actori in causa reuocationis procuratoris per quã quidẽ reuocationẽ omnia gesta veniebãt annullãda: ⁊ sic optime pcedit cõ sideratio Bar. dico tamẽ illud indistincte nõ ad mittendũ: sed placet prima fronte q iuramẽtum deferat reo nisi cõsideratis circũstantiis psonarũ ⁊ cause iudex arbitret deferendum actori vt quia actor melius scit veritatẽ. et sic pcedit dictũ.c. ex insinuatiõe. vel est legalior ⁊c. vt. s. dixi in opini. Hostiẽ. Probat aptissime hoc hic nõ cauillãdo literã. nec obst.c.fi. de testi. lib.vi. qr loquit negati ue dicẽs nõ deferendũ indistincte actori sed consi deratis circũstantiis ⁊c. et sic in effectu puidet vt hic ⁊ fecit mentionẽ de actore ⁊ nõ de reo: quia iu dex ibi deferebat indistincte appellãti eum fouẽ do qr causam ad eũ detulerat. vnde papa illũ re prehẽdit in hoc vt ibi not. Jo. an. in nouel. qcqd tñ hic ⁊ alibi scribitur hoc tamen videt arbitra riũ: ⁊ raro ꝯtingere põt qd oĩa vtriusq̃ sint pa

10 ria. ¶ † Sed qr supra incidẽter tetigi an iuramẽ tum sit deferendũ eo casu quo actor plene proba uit intẽtionẽ ⁊ reus semiplene defensionẽ quero an hoc sit verũ indistincte. Sol. doc. iuris ciuilis in d.l. in bone fidei. ⁊.l. admonẽdi. ⁊ docto. nostri cõiter dicũt qd aut in his que sunt directe cõtra ria occurrit plena ⁊ semiplena. exẽplũ: per duos testes pbaui q mutuaui tibi tali loco et tẽpore: tu per vnũ testẽ probas qd eras eo tpe absens ab illo loco ⁊ non est locus ꝺlationi iuramenti: sed tũc plena pfert semiplene ⁊ illã elidit in totum: ⁊ hoc casu pcedũt iura dicẽtia illum debere obti nere qui habet iura potiora. vt pbat in.c. in nfa. de testi. ⁊.c. licet. de pba. ⁊.l.ii.C. de edic. di. adria no. glos. in.c. suggestũ. de iure pa. sed si plena ⁊ se miplena sunt cõpassibilia. Exemplum: pbo per duos testes de mutuo tu per vnũ pbas solutio nem vel pactũ de nõ petẽdo ⁊ nõ recurrit ad iu

a ramẽtum [a] alias sequeret absurdũ sm Jo. an. qr in nulla causa in qua fundata esset de iure cõmu ni intẽtio agẽtis posset deferri iuramentum per semiplenã pbationẽ factã a reo super defensione sua. Cui aũt sit hoc casu iuramentũ deferendum Bar. in.q. pcedenti sentit qd ipsi reo si est idone⁹. Idẽ sentit hic Jo. and. dum dicit hoc casu ad iu ramentũ recurrendũ si quãtitas cause ⁊ alie cir cũstãtie de quibus in pcedẽti questiõe hoc sua dent. nã respectu actoris hec nõ sunt cõsiderãda: qr si nõ defertur ipse obtinet vigore sue plene. do. Anto. sentit qd actori: quia grauat in hoc quod reus pure nõ condemnatur. vnde debet releuari vt iuramentũ sibi deferat. vt dixi. s. mihi placet hoc dictũ: qr in defensiõe reus est actor. vt in.l. in exceptionibus. ff. de pbat. si ergo habet semiple nam deferat prima fronte ipsi actori ad purgan dum presumptionẽ ortam cõtra eũ nisi cõsidera tis circũstantiis iudex deferat ipsi reo. sicut. s. di

11 xi in actore. ¶ † Nunc quero quia supra pluries facta est mentio de semiplena probatione num quid vnus testis faciat semiplenã probationem. Glos. dicit hic quod sic. idem dicit glo. in.l. admo nendi. ⁊ in.l. in bone fidei. pallegata. Nam si duo fa ciunt plenam ergo vnus semiplenam: ex quo de ponit super eodem facto. Nam fidem de aliquo habere est diuiduum. Non ob. quod dicitur vox vnius vox nullius: quia illud procedit quo ad plenam probationem non quo ad semiplenam. hoc probatur in.c. ex insinuatione. de procura. ⁊ in.c. fina. de successio. ab intesta. facit.l.iii.§. cause. ff. ad carbo. ⁊ hoc communiter tenent legiste ⁊ ca

12 no. ¶ † Sed aduerte ad aliquas limitationes. dic enim hoc dictum procedere quando vnus te stis deponit super facto: secus si super indicio ad factum. tunc enim facerent ad semiplenam pro bationem de indicio ⁊ non de facto vt not. per

b glo. ⁊ Barto. [b] in.l. fina. C. fami. hercis cun. ⁊ in.l. fina. ff. de questio. quod not. Item procedit sm Barto. in dicta.l. admonendi. et glo. ⁊ Domini.

c hic quando testis est omni exceptione maior. [c] Si vero testis esset alicuius conditionis pro pter quam fides eius vacillaret in aliquo vtpu

d ta consanguineus [d] vel multum amicus [e] parti

e et similia non faceret semiplenam probationem.

et in.l.si. in prin. in prima lectu. ff. qd metus causa. ⁊ in.l.ii. in prin. ff. de excusa. tuto. ⁊ in d.l. admonendi. in.x.col. ff. eodem. Anto. Francis. ¶ Ad istã materiã an indiciũ debeat pbari per duos testes vel sufficiat pbare per vnũ testẽ. dicas vltra hic allegata per do. Abb. videndũ esse Bar. in.l. maritus. ff. de questio. ⁊ qd habet p Alex. in cõsil. dcxxix. in ii. parte vbi etiã dicit qd si vn⁹ te stis pbet vnũ in diciũ ⁊ alter aliõ an cõiungãtur. ⁊ vide etiã Alexã. in ꝯsi.xi. in quar ta parte ꝯsi. ⁊ eũ dem in.l.fin. ff. de questio. ⁊ Joã. de imo. in.l. cũ ppo neret. vbi dicunt q q̃n ex ꝯiectura vel indiciis sur git plena pbatio requirunt tot te stes ad illõ quot requirunt ad ne gotiũ pncipale: sed q̃n p indiciũ non insurgit ple na probatio tũc vnus testis dire cto pbans factũ facit idiciũ alias autẽ requirũtur duo testes. ad qd vide Inno. in.c. sicut. de simo. et Bald. in consilio suo incipi. an mã datarius ⁊c.

c ¶ Qd est q̃n nul la exceptio nulla macula impingi põt. glo. in versi. idoneos. in.§. itẽ verbo. instit. de inuti. stipul. ⁊ gl. in v. maiores. in c.i. vbi doc. de cõ sangui. ⁊ affi.

d ¶ Idẽ tenet do. Ant. hic Bal. in c.ii. in vlti. col. de pba. Salice. in.l. l bone fidei. C. eo. in.x. colum. ⁊ ibi Ang. in vlt. ⁊ idẽ Ang. in.l. admo nẽdi. in penulti. col. ff. eo. bene fa cit qd iquit in fi. Bald. in.c.i.§. sa cramẽtum. in.ii. col. de cõsue. recti feu. ⁊ hãc decisio nem Bar. in d.l. admonẽdi. et gl. ⁊ doct. hic sequit do. Alex. imo. in cõsi.xiii. incip. ex his que in themate narrata sunt difficultas reducitur ⁊c. ⁊ in consilio xviii. incip. viso processu cause vertentis inter antonium. ⁊ in cõsil. xxii. incip. viso puncto. ⁊ in dubiis in cõsi. cdxiiii. incip. viso pcessu vtriusq̃ cause. in.ii. col. adde solẽnem tex. in.c. accusatores. in.q.v. glos. no. in.§. cogitandum. in verbo testes. circa fi. ⁊ in auc. de mona. Sebastia. Sapia.

e ¶ Multũ amicus. Uide Alexã. in cõsi.cii. ad fi. in.v. volu. ⁊ in cõsi. cxlin. in.ii. volu. ⁊ in cõsil. cxxxiii. in.iiii. col. in.i. volu. ⁊ in cõsi.xc. in.ii. volu. Aret. in ꝯsi.lxxi. in.v. colũ. circa fi. ⁊ ad hec etiam vide Alexã. in cõsi.xxxii. in.i. volumi. vbi vult q nõ deferat iuramentũ propter vnum testem qui plene tamẽ narrauit factum ⁊ nõ assignauit rationem dicti sui: ⁊ quãdo testis est colonus producentis. vide etiam Deci. in consi.cv. col.iiii. ⁊.vi.

ad hoc

a ℭ Et idem tenet do. Anto. hic. in. v. col. ⁊ Bal. in. ix. ⁊ Bal. in. l. in bone fidei. C. eo. in. iii. colū. ⁊ ibi Salice. in. xii. ⁊ Bar. in. d. l. admonēdi. in. x. col. ff. eo. ⁊ cū ipso tenēt ibi Ange. Fulg. Pau. de cast. ⁊ do. Alexā. bene facit qd̄ voluit Bal. in. l. de quibus. in. xxii. col. ff. de leg. vbi tenet q̄ vnus testis nō sufficiat vt sit locus iuramēto in supplementū pbationis ad pbandū consuetudinē vel notoriū cū veri similiter debeāt eē multi vltra istas quatuor fallētias in quib⁹ vnus testis nō facit semi plenā pbationē. Aliā vide p Bal. in. c. i. §. sacramē tum. de cōsue. re. feu. in. ii. col. in fi. qñ testis deponit super eo qd̄ est remotum a natura cōtractus. hī facit qd̄ not. idem Bal. in. c. i. §. si. p illā ter. qd̄ sit inuest. vbi dicit qd̄ cum pacta extranea nō p̄sumant vnus testis de eis deponēs nō probaret semiplene. Aliam etiā fallē. vide per eundem Bal. i. d. §. sacramenti. in. ii. col. si testis etiā nō interrogatus non assignat rationē dicti sui: tunc nō facit semiplenā pbationē: refert ⁊ seq. Lud. ro. in d. l. admonēdi. in xxv. col. in. vi. fallētia. ⁊ in sequēti col. in. x. fallentia. ⁊ in repeti. rubri. ff. de arbi. in. xi. col. sequit simpliciter do. Alex. imol. in. d. l. admonendi. in xxxi. col. facit bene vnū dictū Jac. bu. qd̄ pro valde no. ⁊ refert ⁊ sequit idē Bal. in. l. presbyteri. circa fi. C. de epi. ⁊ cle. sequit Ludo. ro. in. d. repeti. rubri. de arbi. in. x. col. ⁊ in. l. i. in prin. ff. de ope. no. nuncia. Ad idē qd̄ decidit idē Bald. in. l. de quibus. in repeti. in. xxiii. colū. ff. de leg. q̄ testis qui assignat rationē sui dicti preferatur dicto alterius nō reddentis: vide olno ibi per eum. Septimā fallentiam vide etiam per eundem Bal. in fi. ⁊ ibi clarius Ange. circa prin. fi. qd̄ metus causa. Idem Bal. in. d. l. in bonefidei. in. i. col. in. iii. oppo. Bal. in. d. l. de quibus. glo. Barto. et Baldus in. l. i. C. qui ⁊ aduer. quos. Ludoui. roma. in consilio. pri. incip. visis ac perctunctatis actis. in. v. col. alias vide per Ludo. roma. ⁊ Moder. in. d. l. admonendi. ff. eo. Antoni⁹ francis.

ad hoc quod not. glos. in. l. etiam matris. de proba. Itē hoc verum sm̄ Bar. nisi circa idē possent verisimiliter haberi plures testes: vt puta cū ali- a quid est pbatū p famā. Est enī p̄sumptio contra pducentē ⁊ contra testem si solū producit vnus b testis sup ea. Itē procedit illud dictū nisi testis[b] deficiat aliquatenus in dicto vel quia requirant vltra duos. Nam tūc ⁊ in similibus casibus vn⁹ nō faceret semiplenam probationē. ex his potes instrui sup multis limitationibus simlib⁹ quas

13 hic breuitatis causa omitto. ℭ † Ulterius queritur ex quibus preter depositionem testis resultat semiplena probatio. Solū hoc esset valde longū ⁊ magis laboriosum q̄ subtile. ⁊ circa hoc vide multa que ponit Bar. in dicta. l. admonendi. ⁊ l. fina. ff. de questio. glo. in dicta. l. admonendi. ⁊ dicta. l. in bone fidei. ponit exēplū in domestica scriptura ⁊ l fuga rei. De pmo vide tu qd̄ dixi plene in. c. ii. de fide instru. De secūdo in. c. veritatis. de dolo ⁊ contu. de vtroq̄ per Bar. in dicta. l. admo nēdi. Jo. an. hic simpliciter approbat glo. accur.

14 ℭ † Unū notabile dictū[c] ponit Bar. in dicta. l. c admonendi. inter alia. dicit enī quod dicta testiū recepta ⁊ examiata inter alias p̄sonas faciūt semi plenam pbationem sicut dicimus de sentētia qd̄ limitat si modo illi testes de nouo examinari nō d possunt: alr̄ est parti imputādum[d]. arg. in. l. si. C. de testi. ⁊ c. p̄sentata. eo. titu. ⁊ vide quod dixi l

15 c. veniens. ii. de testi. ℭ † Quero vtrum pars possit vel debeat petere vt hoc iuramentum sibi defe e ratur. Bar. in. d. l. admonendi[e]. dicit qd̄ sic per. l. iiii. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. vbi dicitur qd̄ iudex nō tenetur impendere officium ad cōmodum partis nō petentis. ⁊ dicit qd̄ hoc petere possit vsq̄ ad conclusionem in causa. ⁊ sic dicit seruare consuetudinem. ego puto qd̄ sine qualibet petitione potest iudex ⁊ d3 hoc iuramentum deferre p tex. in dicta. l. in bone fidei. in ver. oportet. ⁊ facit hic tex. in versi. potest. et in fi. in ver. videat. quinimo ex petitione videtur pars aliquantulum suspecta. Si enim extraneus testis se ingerēdo redderetur suspectus vt dixi in. c. ii. de testi. fortius pars p hoc qd̄ dixi in aliis questionibus. Item oritur euidens presumptio q̄ p se iurabit ex quo illud petit ⁊ ideo sibi vt suspecto non esset deferendum iuramentum sed fortius alteri parti non petenti vt quidam dixerunt vt refert Cy. vbi. s. Sed nec ob. si dicatur iudicem non teneri impendere officium suū non petenti: q2 satis est partem a princi. petisse iustitiam. iudex autē debet cuncta rimari ⁊ modis omnibus laborare ad veritatem habendam. xxx. q. v. iudicantem. C. de testibus. nullus ⁊c.

ℭ Finis secunde partis Comētariorum Panormitani in Secundum Decretalium.

[redacted]

ℭ Lugduni ex officina typographaria Joannis de Cambray als̄ Moylin: Anno a Christo nato trigesimoprimo supra sesquimillesimum.

ℭ Scrutinium quaternionum.

aaaa. bbbb. cccc. dddd. eeee. ffff. gggg. hhhh. iiii. kkkk. llll. mmmm. nnnn. oooo. pppp. qqqq. rrrr. ssss. tttt. vvvv. xxxx. Quorum. xxx. quinternio: Reliqui quaterniones.

iii. Esdre. iii.

ℭ Super omnia autem veritas.

ℭ Ar vnus testis sufficiat ad pbandam cōsuetudinē esse cum iuramento. dicas vt plene tradit in. l. de quibus. hic allegata. addas tamen q̄ si vnus doctor solennis attestaret de consuetudine ei⁹ dictū pbaret consuetudinē vt per do. Abba. in. c. ex publico. de cōuer. coniuga. qd̄ est valde notandum.

Sebasti. Sapia.

b ℭ Nisi testis. Vide. d. Bartho. verone. in cau. cccxx. ⁊ Alexan. in cōsil. xxxii. in. i. vol.

Sebasti. Sapia.

c ℭ Notabile dictū. De veritate hui⁹ dicti vide p Alex. in. l. sepe. §. vi. charta. ff. de re iudica. et in. l. si vno patrono. in princip. ff. de iureiurand. ⁊ Francis. de are. in consil. cxviii. in iii. colum.

d ℭ Idem tenet do. Anto. de bu. hic ⁊ Imol. in. iii. col. Idem do. anto. in c. quis. de re iudi. ange. in. l. ii. ff. de eden. Alexā. imo. in repe. l. sepe. ff. de re iudi. in. xxxvi. col. vbi multū exclamat. tū dicit q̄ nō videtur absq̄ dubio vt ibi latius per eundem. Adde etiā hic Pan. in. d. c. quis. vbi reputat hoc dictum bene notandum: tū dicit relinquendum arbitrio iudicantis: vt ibi latius per eum.

e ℭ In vltima col. Pau. de cast. in. xiii. colum.